APR 27 1995

1115

LIBRARY
AUG 12 1965
UNIVERSITY OF TORONTO
Ergin, 'Osmān Nūrī, 1883-
Mecelle-i umūr-u belediye
998705
DR
716
E7
v.1

مقدمه

۱۰ تموز ۱۳۲٤ دن اول حکومتك بالعموم دوائر وشعباتی ایچون اولدیغی کبی بلدیه‌لك‌ده معاملات ووظائف عمومیه‌سنی کوستریر بر چوق قانون و نظام موجود بولندیغی حالده امور بلدیه بو قانون و نظاملره اصلا توفیق ایدلمز ، بالطبع مأمورلرده کندیلرینی قانونه تبعیتله مکلف عد ایتمزلردی . چونکه بودورده اصل قانون و نظام پادشاهك آرزو و اراده‌سندن و آمرلرك کیف و استبدادندن عبارت ایدی .

اعلان مشروطیتی تعقیب ایدن کونلرده اهالینك برنجی وظیفه‌سی شهرامانتنك حق قانونی و مدنیسنی استرداد ایتمك و مشروطیت اداره‌نك ایلك تطبیقنده اولدیغی کبی بو دفعه‌ده بر مدت صوکره تکرار سکته‌یه اوغرامامسی ایچون حاکمیت ملیه‌یی تمثیلده مهم بر عامل اولان بلدیه‌لره حکومت و دولت تأسیساتی آره‌سنده‌کی موقع مهمنی کوسترمك اولمشدی .

بو مقصدی تأمیناً ۲۷ رمضان ۱۲۹۳ بلدیه قانوننك اعادهٔ مرعیتیله پای تختده اولا بلدیه انتخاباتی اجرا وبلدیه مجلسلری تشکیل ایتدیریلوب مبعوثان انتخاباتی بالآخره منتخب بلدیه اعضاسی معرفتیله اجرا ایتدیرلمشدی .

دوائر بلدیه مجلسلرینك تشکلی و بونلرله مجلس امانتدن منتخب اوچر اعضادن ترکب ایدن آلتمش درت کشیلك جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسنك مرکز امانتده اجتماعی معاملات بلدیه ایچون واسع بر افق مساعی کشاد ایتدیکندن امانتك موظف و منتخب بوتون مأمورلری بالخاصه وظیفه‌لرینی تقدیر ایدن کنجلر اللرندن کلدیکی و اقتدارلرینك یتدیکی نسبتده استانبول بلدیه‌سنه خدمتی غایهٔ آمال اتخاذ ایتمشلردی . راقم الحروفده بو زمره‌دن اولمقله برابر او زمان مکتوبی قلمنك وضیع بر کاتبی بولندیغم ایچون آرزوم وجهله ایفای خدمته امکان بوله‌میوردم .

١٣٢٥ سنه‌سنده جمعیت عمومیهٔ بلدیه قراریله کشاد ایدیلن مؤسسات خیریهٔ صحیه اداره‌سی کاتب عمومیلکنه مأمورین امانتدن بریسنك بالمسابقه آلنه‌جغنه دائر غزته‌لرده کوریلن براعلانی نعم‌الوسیله عد ایله مسابقه‌یه اشتراك ایدوب‌اوتاریخده ادارهٔ مذکوره کاتب عمومیلکیله فعالیت وتطبیقات ساحه‌سنه آتلدم.

مؤسسات خیریهٔ صحیه اداره‌سی؛ منور وتجربه دیده یکرمی اعضایه مالك بر مجلس اداره ایله وظیفه پرور بر مدیر وکزیده مأمورین طرفندن اداره اولنمق اعتباریله ماضینك اللری آیاقلری باغلایان هر تورلو قیود وعلاقه‌دن وارسته برنوزاد مشروطیت اولدیغندن شعبات حکومتله امانتده تجدد و ترقی نامنه دوشونیلان فقط تطبیق ایدیله‌مین هر نوع یکی اصوللر، تأمین انتظام و انضباطه خادم باشلیجه تدبیرلر بو اداره‌ده بلا مشکلات موقع فعله قونیله‌بیلمش، اصول قید وتحریر ساده‌لشدیرلمش، دوائر رسمیه‌نك هیچ بریسنده هنوز جای قبول بولمه‌مش اولان دوسیه اصولی بوراده تطبیق ایدلمش و هرسنه اداره‌نك مساعی و تصوراتی و احصائی معاملات صحیه‌سنی کوستریر برده رساله طبع ونشرینه باشلانمشدی.

١٣٢٨ سنه‌سنده مؤسسات خیریهٔ صحیه اداره‌سی تصرف مقصدیله لغو ایدیله‌رك وظیفه‌سی طوغریدن طوغری‌یه امانتجه درعهده و مأمورلری‌ده مرکز امانته آلدیریلوب دردست اجرا اولان تشکیلاته انتظاراً اقلام امانته موقتاً توزیع ایدلدیکی صره‌ده محرر عاجزده‌مکتوبی قلمنده اقامته‌مأمور ایدلمشدم. قلمده مدت (اقامت)ك بوس‌بوتون (عقامت)له نتیجه‌لنمامسی ایچون ایشسزلکدن بالاستفاده اوچ سنه‌دن بری تعقیب ایده‌مامش اولدیغم معاملات‌امانت حقنده تدقیقاته باشلادم. نتیجهٔ تدقیقاتده: بدایت مشروطیتدن بری‌امانتده‌ده برخیلی اصلاحات و تجدداته توسل ایدلمش اولدیغنی؛ امانتك بناسندن، تشکیلاتندن، اقلامك مفروشاتندن الك اوفاق مامورلرینه قدر همان کافه‌سنك یکیلشدیرلمش بولندیغنی؛ بر چوق قانونلر، نظاملر، تعلیماتلر یاپدیرلدیغنی؛ حتی بلدیه چاوشلرینی اوقوتمق، یکیدن آلنه‌جقلری وقوفلی و معلوماتلی یتیشدیرمك ایچون بر مکتب دخی آچلمق صورتیله او آنه‌قدریك چوق‌ایش کوردیکنه قانع بولندیغم مؤسسات‌خیریهٔ صحیه‌اداره‌سی درجه‌سنده وبلکه دها زیاده فعالیت کوسترلدیکنی فقط بوتون بویکیلکلرله برابر امانتده اسکی اداره بوس‌بوتون ییقیله‌مامش اولدیغندن اشبو اجراآت و تجددات پایدار اوله‌میه‌رق هدر اولوب کیتدیکنی آکلادم. مؤسسات خیریهٔ صحیه‌ده‌کی انتظام و سرعت‌معاملات برنجی درجه‌ده

اصول قید و تحریرك تنظیمنه و بالخاصه دوسیه اصولنك تطبیقنه مدیون اولدیغنی تجربه و تطبیقات ایله بیلدیکم ایچون امانته یکی بر روح ویره‌بیلمك اوزره اولا مساکم‌اولان امور قیدیه وتحریریه‌نك حال انتظامه افراغی و برخزینهٔ اوراق تأسیسی ضمننده ایجاب ایدنلر نزدنده ترغیبات وتشویقاتده بولندم .

بو نقطه‌ده زیاده‌سیله اصرار ومخاطبلریمی‌ده‌اقناع‌ایتمش اوله‌جغم‌که ۱۷ کانون‌اول ۱۳۲۸ قانوننه‌کوره‌امانت ودوائر بلدیه‌تشکیلاتی یاپان‌هیئت طرفندن قیود عمومیه‌معاملاتنك اصلاحنه، خزینهٔ اوراق‌ك تأسیسیله مؤسسات صحیه‌ده تجربه ایدیلن دوسیه اصولنك شهر امانتنده‌ده تطبیقنه مأموراً خزینهٔ اوراق باش کتابتنه تعیین ایدلدم .

خزینهٔ اوراق ؛ شهر امانتنك بالعموم‌معاملاتنه‌تعلق‌ایدن اوراق ووثائقی احتوا ایده‌جك مهم بر مؤسسه ایدی. بورادهاك سهل‌التحری واك بسیط بر دوسیه اصولنی وضع و تطبیق ایتمکله برابر وظیفه‌نك، حتی بنانك مساعده‌سندن بالاستفاده اوفاق بر بلدیه کتبخانه‌سی‌ده وجوده کتورمه‌ك آرزو ایتدیکم وجهله تتبعات وتدقیقات وسائطنی احضار ایلدم . بونلردن ماعدا هر کون مقام امانتدن یازیلان تذاکر و محرراتك مسوده‌لری و سائر اوراق ووثائق خزینهٔ اوراقه کلدکجه مطالعه ایده‌رك بر چوق خصوصاته اطلاع کسب ایدییور ، عینی زمانده معاملات بلدیه‌نك عدم انتظام و اطرادینی موجب اولان احوالك نه‌لردن عبارت اولدیغنی کوریبوردم . اوچ درت آیلق تدقیقات نتیجه‌سنده قانع اولدم که بلدیه‌نك تاریخی ، تشکیلاتی ، قوانین و نظاماتی ــ اوده آنجق جزئی بر قسمنه واقف و بعض وثائقه مالك ــ برقاچ مأموردن ماعداسی ایچون معما قبیلندندر. قرون وسطی ذهنیتیله معلول برقسم اسکی مأمورلرده حافظه‌لرنده‌کی معلوماتی ، یدلرنده‌کی دفاتر ووثائقی هرکسدن صاقلامغی تأمین استقباللری ، تفیض وترفیلری ایچون یکانه چاره عد ایدییورلردی. بومثللو مأمورلر بیلدکلرینی باشقه‌لرینه‌ده اوکره‌تیرلرسه استغنا حاصل اوله‌رق ترقی قپولری بعدما کندیلری ایچون قاپانه‌جغنی ظن ایدییورلردی.

محرر عاجز ایسه قدمانك مسلکی خلافنی اختیار ایده‌رك هرکسه کزلی قالمش اولان اوراق ووثائقی میدانه چیقارمقده و بواوغورده مجادله ایتمکده ایدم . قدمانك طوتدیغی مسلکك علیهنده اولدیغم ایچون مدقق ، ومراقلی مأمورلر خزینهٔ اوراقه مراجعت ایتدیکی زمان تتبع ایچون هرتورلو تسهیلاتی کوستریبور، طوپلادیغم آثار ووثائقی، امانت معاملاتی حقنده ترتیب ایتدیکم دوسیه‌لری نظر استفاده‌لرینه عرض ایدییور واوزمانه‌قدر اصلامظهر اوله‌مدقلری بومعامله‌دن اصحاب مراجعتك فوق‌الحد متحسس اولدقلرینی کوریبوردم .

امانته یکی انتساب ایدن تحصیل عالی کورمش کنجلرك دوچار اولدقلری مشکلات‌ده باشقه‌جه نظر دقتی جلب ایدییوردی. فرضا مهندس ویا معمار مکتبندن مأذون هرهانکی برفن مأموری مراق ایدوبده رهبرمعاملاتی اولان ابنیه واستملاك قانونی بیك مشکلاتله بولسه بیله بوقانونلرك مختلف تاریخلرده تعدیل ویا علاوه ایدلمش اولان ماده‌لرینی بیله‌مز. ویوزلره بالغ اولان شورای دولت قرارلرندن خبردار بیله اوله‌مازدی. مکتبندن مأذون اولمدیغی حالده هیئت فنیه‌یه انتساب ایتمش و اوزون مدت تجربه و تطبیقات کورمش شریدجیلکدن یتشمه مهندس ویامعمارلر ایسه زمانله ایدینه‌بیلمش اولدقلری عملی معلومات وتجربه سایه‌سنده متفنن ومنور کنجلره ترجیح ایدیلیورلردی. حال بوکه مکاتب عالیه مأذونلرینك امانت و دوائر بلدیه‌نك هر هانکی بر ایشنده دیکر مأمورلر درجه‌سنده اولسون موفق اوله‌مامسی تحصیللرینك نقصان اولمسندن زیاده امانت معاملاتنك مجهولیت وعدم مضبوطیتندن ایلری کلیورونه‌قدر ذکی‌وهوسکاراولورسه اولسون بوکبی‌مأمورلراوزون مدت معاملاته بیکانه قاله‌رق تجربه مکتبندن‌یتیشنلرك هدف‌تعریض‌واستهزالری اولیورلردی.

مکتب حقوقدن نشأتله امانت دعوی وکالتنه انتساب‌ایدن برحقوق شناس ایسه محافظهٔ حقوقنی تکفل ایتدیکی امانت و دوائر بلدیه‌نك مدار استنادی اولان قوانین و نظاماتی بر آره‌ده بوله‌میور وبویوزدن حقوق امانتی لایق وجهله مدافعه‌یه قدرتیاب اوله‌میوردی.

امانتك شرکتلر قومیسرلکی کبی رسمی بر شعبه سنده‌کی مأمورلر ایسه شرکتلرله حکومت ویا امانت آره‌سنده عقدایدلمش اولان شرطنامه ومقاوله‌نامه‌لری استانبول‌اهالیسیله مأمورین امانتدن کیزله‌مکی مسلك‌اتخاذ ایتمشلر وغریبدرکه لدی‌الحاجه قومیسرلره مراجعت ایدلدیکی زمان شرطنامه ویا مقاوله‌نامه‌نك فرانسزجه نسخه‌سنی اوقویه‌رق اومسئله حقنده ایضاحات آلمق ایسته‌ین مأموری آنجق بوصورتله تنویر ایتمش بولنورلردی. اوزمانك شرکتلر قومیسرلری کندیلرینی، امانتك حقوقنی شرکتلر نزدنده محافظه‌یه مأمور اولمقدن زیاده شرکتلرك امانت نزدنده برر مدافع حقوقی تلقی ایدرلر و بونقطهٔ نظردن مأمورین امانتله استانبول اهالیسنك شرکتلرك معاملاتنه بیکانه قالملرینه حصر مساعی ایدرلردی.

ایشته بوکبی احواله مهما امکن چاره‌ساز اوله‌رق هم‌خزینهٔ اوراقده استفاده‌سی محدود قالان مساعیمی دها مثمر برحاله وهر مأمورك متساویاً استفاده‌سنی تأمین ایده‌بیله‌جك بر درجه‌یه کتیرمکی هم‌ده دیکر معلومات و وثائق بلدیه‌یی اوچ بش ذاتك‌ید انحصارندن قورتاره‌رق علمده بخل اولمدیغنی بوکبی ذواته احساس ایتمکی تصمیم ایتدم.

مقصدیمی بر چوق کیمسه‌لره سویلدم . تأثیری کورولمدی . هر نوع تجدد ، هر تورلو ترقی یا بر ید غیبدن یاخود مافوقدن بکله‌نیور ، کوچوك مأمورلرکده برروظیفه‌سی اولدیغی اصلا تخطر و تقدیر ایدلمیوردی . نهایت مسئله‌یی او زمان مأمورین مدیری و ودوائر مدیرلرندن مرکب اوله‌رق هفته‌ده بر کون شهرامیننك ریاستنده اجتماع ایدن (انجمن مدیران)ك فخری کاتبی بولنان حیاتی بکه آچدم . درحال تصویب ایله مظاهرت ومعاونتی وعد ایتدی. ایکی کون صوکره جمیل پاشانك امضاسنی و ۱۲ مایس ۱۳۲۹ تاریخنی احتوا ایدن شویله بر تذکره آلدم :

« شیمدی‌یه قدر معاملات بلدیه و اداریه‌یه متدائر حکومتجه اتخاذ و تنظیم قلنمش قوانین و نظامات ایله امانتجه ترتیب و تبلیغ ایدلمش مقررات و تعلیماتك صورت منتظمه‌ده تصنیفی ایله بر مجموعه وجوده کتیرلمسی هم مأمورین بلدیه هم خلقجه بادیٔ فوائد اوله‌جغندن مجموعهٔ مذکوره‌نك هیئت تحریریه ، امور حقوقیه وسجل مدیرلریله خزینهٔ اوراق باش کاتبی بکلرك نظارتی آلتنده تشکیل ایدیله‌جك بر هیئت قلمیه معرفتیله جمع و تلفیقی اساسی انجمن مدیرانجه قبول ایدلمش وبو بابده‌کی وثائق قیودیانك هیئت مذکوره‌یه بلا تأخر اعطاسی تعمیماً دوائر مدیریتلرینه ازبار قلنمش اولدیغندن بروجه افاده ایفای مقتضاسی نمنی اولنور . »

بو تذکره‌یه نظراً حیاتی بك کیفیتی انجمن مدیرانده اطرافیله ایضاح ایتمش بالتصویب بوقراری ویرمشلردر. ایشك بومجرایه دوکولمسندن وتصوراتمك امانتك مظاهرت رسمیه‌سنه وبالخاصه اوچ ذاتك وبر هیئت قلمیه‌نك معاونتنه اقترانندن طولایی فوق الحد ممنون اولدم. قومیسیونك مساعیسنی تسهیل وموفقیتنی تسریع ایتمك اوزره درحال ایجاب ایدن ترتیباتی اخذ ومراجعت ایدیله‌جك مأخذلرك اسملرینی قید و ضبط ایتدم . قومیسیون طوپلاندی . کیفیت عریض و عمیق مذاکره ایدلدی . نتیجه‌ده بو ایشك مشکلاتندن ، فائده‌سنك محدود اوله‌جغندن و سائر برچوق خصوصاتدن بحث ایله بر شیئه قرار ویرلمدن طاغلدی . و بالآخره دفعاتله واقع اولان تکلیف و مراجعته رغماً برایکنجی اجتماعی عقده موفقیت حاصل اولمیه‌رق مسئله اوزون مدت حال معلقیتده قالدی .

مع مافیه ینه امیدی کسمیه‌رك آره صره انجمن مدیرانجه تودیع ایدیلن وظیفه‌یی درخاطر ایدر ومأموریت اصلیه‌دن اختلاس وقت ایتدکجه بومقصدله کتبخانه‌لری طولاشمقدن ، تاریخلری مطالعه‌دن و بلدیه‌یه متعلق وثائق و معلوماتی طوپلامقدن فارغ اولمیوردم .

قومیسیونك تشکیلندن سکز آی صوکره وقوعه کلن بر حادثه مجلهٔ امور بلدیه کلیاتنك باشلیجه‌سائق تحریری اولمشدرکه اهمیتنه بناءً اونی‌ده عرض و ایضاح ایتمك مجبوریتنده‌یم :

اوزمان‌امانت معاونی‌بولنان سالم پاشا بر کون نزدینه چاغیره‌رق بر طومار اوراقی ارائه وشهرامانتی حدودی داخلنده‌کی محلات وقرا اسامیسنی احتوا ایدن اوراق مذکوره‌یی منتظم بر صورتده تصنیف و ترتیب ایله طبع ایتدیرلمك اوزره بررساله وجوده کتیرلمسنی امر ایلدیلر. اوچ بش کون ایچنده رساله‌یی ترتیب‌واوچ صحیفه‌لك برده مقدمه یازوب برلکده تقدیم ایتدم. بعدالمطالعه تقدیرایله همان طبع ایتدیرلمسنی لوازم مدیرینه فقط مقدمه‌یه لزوم اولمدیغنی‌ده راقم‌الحروفه تبلیغ ایتدیلر . اسبابنی صوردم . زائد اولدیغنی درمیان ایلدیلر . مدافعه ایتدم. جواباً کندیسنك بلدیه‌لر حقنده بر کتاب یازمقده اولدیغنی و مقدمه‌ده سرد ایدیلن تشکیلات بلدیه حقنده‌کی معلوماتك مع زیادةٍ او اثره درج ایدیله‌جکنی سویلدیلر. حال بوکه او ایضاحاته جداً لزوم اولدیغی جهتله بو امر اوزرینه افاده‌سنی براز دکیشدیره‌رك بعدالاختصار اوچه آییروب رساله‌نك اولنه، اورته‌سنه ونهایتنه درج ایتمك صورتیله طبع ایتدیردم .

امانت معاونلکی کبی وظائفی صوك درجه‌ده آغیر وکثیر بر مأموریتده بولنان ونسبةً مسن اولان بر ذاتك بو قدر مشغله آره‌سنده بر کتاب یازمق صورتیله منسوب اولدیغی دائره‌یه خدمت آرزوسنده بولندیغی و بونك ایچون‌ده بعض وثائق طوپلادیغنی کورلدیکی حالده وظیفه‌م، وقتم دها مساعد و اساساً امانتجه‌ده مأمور ایدلمش ایکن قومیسیونك اجتماعنه انتظاراً اوته‌دن برو اخص آمالم اولان بو تشبثدن بوس بوتون واز کچمکی موافق کورمیه‌رك اوکوندن اعتباراً ومستعیناً بتوفیقه تعالی مجلهٔ امور بلدیه‌یی‌ترتیب وتحریر ایتمکه عزم ایلدم .

اثرك ایکنجی، اوچنجی ودردنجی جلدلری فضله مساعی صرفنه احتیاج کوسترمیه‌جك درجه‌ده بسیط و قولای بر ایش اولدیغی وبو جلدلره کیره‌جك وثائق قومیسیونك نظر تصویب ومذاکره‌سنه عرض ایدلمك اوزره اولجه‌طوپلانوب برر فهرستی‌ده‌یاپلمش بولندیغی ایچون بونلری صره‌سیله طبع ایتدیرمکدن و اثنای طبعده بعض حاشیه‌لر یازمقدن باشقه بر ایشلری قالمامشدی . جمیل پاشایه مراجعتله حاضر اولان جلدلرك طبعنه دلالت ایتملرینی رجا ایتدم. حسن‌قبول‌ایله همان طبعی اسبابنی‌استکمال ایلدیلر . بر سنه ظرفنده اوچ جلدك طبعنه موفقیت حصوله کلدی . بشنجی جلد؛ بونلره نسبتله فضله چالشمغه وبرچوق وثائقك استنساخنه لزوم‌کوستردیکندن هم‌بوبابده ایجاب‌ایدن تدقیقاتی یاپمق هم‌ده سنه‌لرجه

اوزایه‌جغنه احتمال ویریله‌مین حرب عمومینك ختامنـده دها مساعد شرائط آلتنده طبع ایتدیرلمك اوزره بو جلدك طبعنی بر مدت ایچـون تأخیر ایتمشدم. تعطیل مسـئله‌سی ۱۳۳۱ دن ۱۳۳۵ سنه‌سنه قدر دوام ایتدی. فاصله‌نك بش‌سـنه امتدادی حربك تولید ایتدیکی موانعدن ایلری کلمکله برابر اثرك حامیسی اولان جمیل‌پاشانك مقام‌امانتده بولنمامسی‌ده حائز تأثیر اولمقدن خالی قالمیوردی. ۱۳۳۱ دن ۱۳۳۵ سنه‌سنه‌قدر شهرامانتی مقامنده بولنان ذوات‌محترمه کرچه مجله‌ٔ امور بلدیه‌نك اتمامنی آرزو ایتمیوردکلردی. فقط آرزولری بنی درجه‌سـندن ایلری کچه‌میوردی. مع مافیه بو مدت ظرفنده بشـنجی جلده درج اولنه‌جق وثائق تماماً احضار ایدلمکله برابروقت بولدقجه برنجی جلدك تحریرینه دوام‌ایله‌تأمین مقصدوموفقیت ایچون کتبخانه‌لرده، وحکومتك لطف مسـاعده‌سیله باب عالی ومشیخت اوراق محزنلرنده، دیوان همایونده تدقیقات وتتبعاتده بولنیور وشهرامینلرینك‌ترجمهٔ حاللرینه عائد وثائق ومعلوماتی ـ بالخاصه رسملرینی ـ تحری ایتمکله اشتغال ایدییوردم.

۱۳۳۵ ده ایکنجی دفعه امانته مأموریتلرنده تبریك ایچون حضورلرینه کیردیکم زمان جمیل‌پاشانك ایلك سوزی، [مجلهٔ اموربلدیه‌نه‌اولدی؟) دن عبارت بولنمش وعرض ایدیلن ایضاحات اوزرینه درحال اثرك اتمامی اسبابنی استکمال بیورمش ایدیلر. امرلرینه‌امتثالاً بشنجی جلدك طبعنه همان مباشرتله درت آی ایچنده اکمال ایتدم. بعض تدقیقات وتتبعات اجراسنه تعلیقاً او آنه قدر تأخیر ایدلمش اولان برنجی جلدك طبعنه صره کلدیکی زمان جمیل پاشا امانتدن انفکاك ایتمش واثرك اکمالی حقنده‌کی امیدم ینه قیرلمشدی.

مع مافیه جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضای کرامی‌ده مجله‌یه علاقه کوسترمکدن اصلا فارغ اولمیورلردی. جلدلر چیقدقجه اعضایه توزیع اولنیور و تخصیصات اعطاسنده تسهیلات کوستریلیوردی. بشنجی جلدك قپاغنه‌دردست طبع‌اولان برنجی جلدك مندرجاتنی‌یازمشدم. مندرجات؛ جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسنك نظردقتنی جلب ایده‌رك دوقتور نجم‌الدین عارف و دیون عمومیه پول شـعبه‌سی مدیری نزهت بکلرك اعطا ایتدکلری ٤ نیسان ۱۳۳٦ تاریخلی تقریرده « اثرك الك مهم و قیمتدارینی تشـکیل ایده‌جك اولان برنجی جلدینك‌ده تألیف واحضار ایدلدیکی تحقیق قانمش اولدیغندن همان طبع ونشری اسبابنك استکمالیله برابر مساعی و همات مشکل بر اندازانه‌سندن طولایی مؤلفنه بیان تقدیرات و تشکرات اولنمسی‌وآیریجه تلطیفاتده بولنلمسی » طرزنده واقع اولان تکلیف جمعیت مشارالیها هیئت عمومیه‌سنجه اتفاق آرا ایله قبول و تصویب ایدلمش وبو قرار اوزرینه طبعی ایچون باشقه بر مانع قالمامش ایدیسـه‌ده ینه بر تورلو وسائطی احضار ایدیلوب ایشـه باشلانه‌میوردی.

بر صره‌ده جمیل پاشا نافعه نظارتنه تعیین اولنمش و امانتك مرجعیتی‌ده داخلیه‌دن فك ایله نظارت مشارالیهایه تحویل ایدلمشدی. مشارالیه؛ باشده شهر امینی وکیلی سالم پاشا اولدیغی حالده ارکان امانتی نافعه نظارتنه دعوتله مجلهٔ امور بلدیه‌نك بهمه حال اکمال طبعی اسبابنك احضارینی توصیه و رجا ایلمسنه و بالخاصه او زمان امانت معاونی و انجمن امانت رئیسی اولان محمد علی بکه توجیه خطاب ایله [مجله‌نك اتمامنی سزدن بکلرم] دیمسنه مبنی قانون مخصوصله جمعیت عمومیهٔ بلدیه وظائفنی ایفایه مأمور ایدیلن انجمن امانتك ٣٠ حزیران ١٣٣٦ تاریخلی قراری اوزرینه لزومی اولان کاغدك دفعةً آلنوب آنباره قونلمسی وسائر وسائطنك آرزو ایتدیکم طرزده تأمین ایدلمسی اوزرینه اثرك طبعنه باشلانمشدر. بناءً علیه بو جلد آنجق جمیل پاشا ایله جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسی وامانت ارکانی طرفندن ابراز اولنان قیمتدار مظاهرتك ثمره‌سیله طبع ایتدیریله‌رك ساحهٔ مطبوعاته چیقارلمش اولدیغندن کرك مشارالیهمه کرك تشبثك بدایتندن بری بویله علمی بر خدمته قلماً معاونت ایدن ذوات کرامه تشکری بر وجیبهٔ وجدانیه عد ایدرم .

تاریخچهٔ تحریری شو صورتله اجمال ایدیلن مجلهٔ امور بلدیه تورکجه‌ده کندی موضوع و غایه‌سنده ایلك اثر اولدیغی ایچون طرز ترتیبی حقنده براز ایضاحات اعطاسنه لزوم کورولمکده‌در . سرد ایضاحاته اجبار ایدن خصوصاتدن بری‌ده قبل النشر متفرق بر قاچ فورماسنی کورمش اولان بعض ذواتك مطالعه ایتدکاری اقسامك بلدیه ایله مناسبتنی استغراب ایتملریدر . بناءً علیه بو کبی تلقیاتده دها پك چوق کیمسه‌لر بولنه‌جغی جهتله مندرجات حقنده برقاچ سوز سویلکه مجبوریت حاصل اولمشدر :

قوانین ، نظامات و اوامر بلدیه‌یی بر مجله‌ده طوپلامق فکری طلوع ایتدیکی زمان اثرك ایلك جلدینك باش طرفنده یوز ، یوز اللی صحیفه‌دن عبارت و تشکیلات بلدیه‌دن باحث بر قسم بولندیرمغی مناسب کورمکده ایدم . نته‌کیم ایشه باشلادیغم زمان بو طرزده مختصر بر تاریخچه یازمشدم . حال بوکه تتبعاته دوام ایتدکجه بلدیه‌یه اوزاقدن ویاقیندن تعلق اولان بر چوق خصوصاته کسب اطلاع ایدلمش وبو نقطهٔ نظردن تشکیلات بلدیه‌نك آیری بر جلدده بولندیرلمسی ایجاب ایتمشدی . اساساً برنجی جلدك تأخیر طبعی‌ده بوندن نشأت ایتمکده ایدی . اثر قسماً اکمال ایدیلوب طبعی تقرر ایتدیکی صره‌ده آلتی سنه‌لك متمادی بر سعی و تتبعك بخش ایتدیکی قناعت نتیجه‌سنده بو جلدك محتویاتنی باشلیجه بش قسمه وهر قسمی‌ده متعدد ابواب و فصوله تقسیم ایدوب اوصورتله طبعه باشلامشدم .

ممالك غربيه تشكيلات بلديه‌سی صره اعتباريله برنجی قسمی تشكيل ايتمكده ايدی .
بو قسمده ممالك غربيه‌نك قرون اوليدن ابتدار ايدن بلديه تشكيلاتی ـ ولوكه مجمل اولسون ـ ايضاح ايدلدكدن وقومونلرك حريت ومساوات استحصالی تشبثلرينك فرانسه انقلاب كبيريله نتيجه‌لنديكی آكلاشلدقدن صوكره الك مؤخر والك متكامل بردين وبالخاصه اخلاقيات و سياسياتده الك مترقی بر مدنيت اولان اسلاميتك غربليلرك كندی حكومتلرندن استحصال و استرداد ايچون عصرلرجه مجادله ايتمش اولدقلری بو كبی مسائلی نه صورتله حل ايتمش اولديغنی ايضاح ايتمه‌مك بر نقصان تشكيل ايده‌جكدی . ايشته اثرك ايكنجی قسمنك ايكنجی بابی بو مقصدله يازلمشدر. اسلاميتك بلده‌لرله حقوق بلده ، تعبير آخرله حقوق بشر حقنده‌كی نقاط نظری ايكنجی بابده‌كی ايضاحاتله تعين ايتدكدن صوكره بلده‌لره واهاليه بوبابده‌كی احكام واساسات اسلاميه‌يی تطبيقله مكلف اولان مأمورلره دائر ايضاحات ويرمك غايت طبيعی اولمسنه وبو وظائفده قاضی ايله محتسب طرفندن ايفا ايدلمسنه مبنی اوچنجی و دردنجی بابلر بونلره تخصيص ايدلمشدر . قاضی ايله محتسبك بلديه‌يه تعلق ايدن وظيفه‌لرينك باشليجه‌سی اصناف و بالنتيجه اعاشه و نرخ امورينه تماس ايتمكده بولنديغندن بونوع معلوماتی احتوا ايدن بشنجی، آلتنجی ويدنجی بابلر كنديلرندن اولكی بابلرك طبيعی والزم بر ذيلنی تشكيل ايتمشدر .

مجلهٔ امور بلديه‌ده ضابطه اموری‌ده موضوع بحث ايدلمشدر . چونكه اليوم بلديه‌لرجه ايفا ايدلمكده اولان تنظيفات و تنويرات ايشلرينه اوائلده ضابطه مأمورلری طرفندن باقلمقده واوجله بر قسم وظائف بلديه و ضابطه عينی مأمورلر طرفندن مشتركاً رؤيت ايدلمكده بولنديغی كبی حالاً ده ضابطهٔ بلديه پوليسه مودوع اولديغندن بو كبی مناسبتلر طولاييسيله ضابطه‌نك بر تاريخچه‌سی يازيله‌رق سكزنجی بابه درج ايدلمشدر .

بلديه‌يه مخصوص بر اثرده ابنيه امورينه و قالديرم تعميراتنه بويوكجه بر محل تخصيصی ضروری ويانغينلرله اطفائيه تشكيلاتنه تعلق ايدن معلوماتك ابنيه معاملاتنك تماتندن اوله‌جغی بديهی اولديغندن طقوزنجی واونجی بابلرده بو مسئله‌لر امكانك مساعده‌سی نسبتنده توضيح ايدلمشدر.

اثرك برنجی و ايكنجی قسملری شو صورتله ترتيب اولندقدن صوكره اوچنجی قسم ممالك عثمانيه تشكيلات بلديه‌سنه تخصيص اولنمش و دينيله‌بيليركه اثرك اصل موضوعنی‌ده بوقسم تشكيل ايتمشدر .

دردنجی قسمده شهر امينلرينك مفصل ترجمهٔ حاللری درج ايديله‌جك ، استانبول

بلدرسنه نه کبی خدمت ویا مضرتلری طوقوندیغنی ایضاح اولنه‌جق وبو میانده رسملری‌ده بولندیریله‌جق ایدی . ترجمهٔ حاللر کاملاً یازلمش ، رسملری بولدیریلوب قایشه‌لری یاپدیرلمش اولدیغی حالده اون ، اون بش فورما تشکیل ایدن بو معلوماتی ذاتاً حجیم مطلوب و معینی چوقدن کچمش اولان بوجلده صیغیشدیرمق امکانی کوریله‌مدیکندن اوچنجی قسمك صوکنه یالکز شهرامینلرینك اسملریله زمان ومدت امانتلرینی کوستریر بر جدولك درجیله اکتفا اولنمشدر .

شو ایضاحاتی ویرمکدن مقصدم ؛ مندرجاتك ابواب و فصولی آره‌سنده ممکن اولدیغی قدر بر نسبت و رابطه کوزه‌تلمش اولدیغنی عرض ایتمکدر . حتی بومیانده متن داخلنه کیره‌میه‌جك اولان بعض معلومات صحیفه زیرینه تحشیه ایدلمش وبو حاشیه‌لرك بر قسمی اثرك مندرجاتی بر قات دها توضیحه یاردیم ایتمکله برابر بر قسمی‌ده معلومات زائده قبیلندن اوله‌رق یازلمشدر . مقداری یوزی تجاوز ایتمکده و قسم اعظمی لسانه ، تاریخه و اجتماعیاته تماس ایلکده بولنان بو ایکنجی قسم حاشیه‌لرك آیریجه مطالعه ایدیله‌بیلمسی ایچون خصوصی بر فهرست ترتیب ایدیلوب اثرك نهایتنه درج اولنمشدر . حاشیه‌لردن ماعدا بر چوق راپورلر ، مطالعه نامه‌لر ، شورا قرارلری ، اسباب موجبه مضبطه‌لری ، فرمانلر، حکملر کبی بلدیه‌یه آز ، چوق تعلق و مناسبتی کوریلن وثائق اختصار ایدلمیه‌رك عیناً اثره درج ایدلمشدر . بونلردن مآلاً بحث ایتمك ممکن ایکن اصلنی کورمك آرزو ایدنلر بولنه‌جغی مثلا محاکم شرعیه‌نك مشیختدن عدلیه‌یه نقلی حقنده‌کی راپورده سرد ایدیلان اسباب موجبهٔ هرکسجه معلوم اولمیه‌رق حین نشرنده وثیقهٔ مذکوره محرم قالمش اولدیغی جهتله اهمیتلی کوریله‌رك عیناً درج اولنمش و بالآخره عدلیه‌دن تکرار مشیخته اعادهٔ ارتباطنه دائر نشر ایدیلن قانونك اسباب موجبه‌سی‌ده مقایسه‌یه مدار اولمق اوزره بولندیرلمش واك صوکنده « اسلامده دین ایله دولت » حقنده‌کی مناقشه بو مجادله‌نك طبیعی و الزم بر نتیجه‌سی اولدیغی ایچون مجله‌ده موضوع بحث ایدلمشدر . دیکر ابواب و فصولك ازجمله عالم اسلامده بلده و حقوق بلده فصللرینك عدم لزومنه قائل اوله‌جق کیمسه‌یی تصور ایده‌مدیکم ایچون باشقه‌جه ایضاحاته لزوم کورمیورم .

آنجق ۲۱۱ نجی صحیفه زیرنده‌کی حاشیه‌ده تمنی ایتدیکم وجهله زمانمزده‌کی فقه وحقوق عالملریمز عهده‌لرینه ترتب ایدن وظیفه‌یی ایفا ایتمش اولسه‌لردی بو کبی عالی موضوعلر مجلهٔ امور بلدیه محررینك عاجز وناچیز قلمنه سرمایه اولمازدی. بناءً علیه بویله مهم مسائلده جیزمه‌دن یوقاری‌یه چیقدیغمی اعتراف ایتمکله برابر بوکا میدان براقان علمای کرامك‌ده تزیید

غيرتله بوندن صوكره اولسون وظيفه‌لرينى ايفا ايتملرينه سبب اولورسه‌م كنديمى بختيار عد ايده‌رم.

مجله محتوياتنك مختلف ومتنوع موادينى قولايلقله بوله‌بيلمك ايچون حروف هجا ترتيبيله عمومى برفهرسته احتياج دركاردر. آنجق بويله بر فهرستك اوچ ، درت فورما تشكيل ايده‌جكى تبين ايتمسنه وجلدك حجمى ايسه پك زياده بويومش اولمسنه مبنى مهم بر نقصان تشكيل ايده‌جكنى بيلمكله برابر بوندن وبرده جغرافيا اسملرينك فهرستندن صرف نظرله بريسى ينه حروف هجا صره‌سيله اعلامه‌ديكرى ترتيب اعتباريله اثرك مندرجاتنه واوچنجيسى‌ده حين تحريرده مراجعت ايديلن مأخذلره مخصوص اولمق اوزره اوچ فهرستله اكتفا اولنمشدر.

مأخذلرك فهرستنده احتسابه دائر اثرلره ، تقويم وقايعه ، ديوان همايون قيوداتنه تخصيص ايديلن ستونلر ارباب تتبعك ايشلرينه يارار ظنيله بالالتزام تفصيل ايدلمشدر.

استانبول بلديه‌سى ايچون يازيلان براثرده شهرك تاريخندن ، آثار عتيقه‌سندن بحث ايتمك جملهٔ تصوراتمدن ايدى. بونك ايچون‌ده بعض وثائق و معلومات طوپلامش وبونلرى اثرك بشنجى قسمنه درجى تصميم ايتمشدم. اولا جلدك پك زياده بويومش اولمسنه؛ ثانياً استانبولك تاريخنه وآثار عتيقه‌سنه تعلق ايدن معلوماتك مستقل برجلد تشكيل ايده‌جك درجه‌ده كثير بولنديغى آكلاشلمسنه مبنى يازيلان اقسامك بوجلده درجندن صرف نظرله بالتوسيع [استانبول رهبرى] ناميله آيريجه طبعى تنسيب ايدلمشدر.

ايشته مجلهٔ امور بلديه‌نك سائق وسبب تحريريله مندرجاتى بروجه بالا عرض ايتديكم طرزده اولوب منتظم برعمومى كتبخانه‌سى اولميان وموجود وثائقى علمى برصورتده تصنيف وترتيب ايديله‌رك حالا عمومك استفاده‌سنه عرض ايدلمه‌ين برمملكتده تاريخى اثر يازمقده‌كى مشكلات ارباب تتبعك معلومى اولديغندن ومأموريت حياتى‌دها زياده چاليشمغه مانع اولديغى كبى اساساً مجله محررى عجزينى‌ده معترف بولنديغندن قارئين كرامك جابجا تصادف ايده‌جكلرى نقصان وخطالره، بالخاصه محرردن زياده مطبعه‌يه تعلق ايدن ترتيب سهولرينه نظر مسامحه ايله باقملرينى كمال مروت وعلو جنابلرندن بكلرم.

خاتمهٔ مقال اوله‌رق شونى‌ده عرض ايتمك ايسترم كه :

مجلهٔ امور بلديه كلياتنك تمام اوله‌بيلمسى ايچون اثره باشلانديغى تاريخدن بوكونه قدر كچن سكز سنه ظرفنده يكيدن تنظيم ونشر ايديلن قوانين ، نظامات و اوامر ايله ديكر جلدلره درجى اونودلمش ياخود بلديه ايله مناسبتى اولجه تخمين و تقدير ايديله‌مامش اولان وثائقى احتوا ايتمك اوزره بر [ذيل] ترتيبى الزم وهم اوچ ، بش سنه‌ده برر ذيل نشرى مصمم اولوب ايلك ذيل بومقصدله ترتيب ايدلمش اولديغندن بونك‌ده طبعى ايجاب ايتمكده‌در.

بنابرین جمیل پاشانك مجله‌یه قارشی كوستردیكی قدرشناسلقده اخلافی دوام ایدرلر و جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضای كرامی‌ده پك قیمتدار اولان مظاهرت ومعاونتلرینی بو علمی تشبث وخدمتدن اسیركه‌مزلر ایسه تماماً یازمش ، حتی رسملرینك قلیشه‌لرینی‌ده احضار ایتدیرمش اولدیغم « شهر امینلرینك ترجمهٔ حاللری » ایله « مجلهٔ امور بلدیه‌نك برنجی ذیلی » نی همان ومجلهٔ امور بلدیه‌دن چوق مهم و استانبول بلده‌سی ایچون الزم بر اثر اولان « استانبول رهبری » نی‌ده آز زمان ایچنده اكمال ایده‌رك طبعه غیرت ایده‌جكمی عرض ایدر وتشكرندن عاجز بولندیغم انعام والطاف الهیه‌سنه ضمیمهٔ بونلرك اكمالنه‌ده موفقیت احسان بیورمسنی جناب واهب الآمالدن نیاز ایلرم .

عثمان نوری

استانبول

مطبعهٔ عثمانیه — چنبرلی طاش

۱۳۳۸ — ۱۹۲۲

بلدیه

منافع مشترکه و احتیاجات متقابله الجاسیله بر بلده‌ده تمکن ایدن اهالینك بلده‌لرینه وطولاییسیله کندیلرینه عائد خصوصاتی؛ حکومتك قانونله تعیین واراءه ایتمش اولدیغی حدود و صلاحیت دائره‌سنده و بالاجتماع انتخاب ایتدکاری وکیللری واسطه‌سیله رؤیت وایفا ایتملرینه « بلدیه » دینلیر .

بلده‌لر؛ کندی کندیلرینی اداره ایتمك حقنی منسوب اولدقلری حکومتلرله عصرلرجه مجادله‌دن صوکره انجق استحصال ایده‌بیلمشلردر . کتابك بو قسمنده مجادله‌نك اون طقوزنجی عصره قدر دوام ایدن صفحاتنی ایضاح ایدیله‌جکدر .

احوال اجتماعیه‌نك اساسنی بلدیه‌لر تشکیل ایدر . بلدیه تشکیلاتی ولایت ، لوا وقضا تقسیماتی کبی صنعی دکلدر . الجای وقایع ایله وجوده کلمشدر.

بلدیه‌لرك منشأی ؛ جمعیتلرك ادوار ابتدائیه‌سنه قادار ارجاع ایدیله‌بیلیر . هر نره‌ده برقاچ عائله بر (سور) ك زیر جناح حمایه‌سنه صیغنمش ویاعینی اراضی اوزرنده یرلشمش ایسه منافع مشترکه تأسس ایتمش ، متقابل مناسبات حصوله کلمش وهرفردك حاکمیت شخصیه‌سندن یاپدیغی فدا کارلق عمومك حقوقنی کافل اولان حقوق عمومیه دستورلرینك تأسسنه سبب اولمشدر .

جمعیات بشریه‌نك هیئت عمومیه‌سی آنجق عائله ، بلدیه وملیت کبی اوچ کتلهٔ اجتماعیه شکلنده تصور ایدلمکده‌در .

ادوار ابتدائیه‌ده بلدیه بالخاصه راعی ملتلرده نفوذ پدرانه تحتنده یاشایان وعائله‌نك توسعیله (قبیله) اسمنی آلان جمعیات بشریه‌دن باشقه بر شی دکلدی . بنی اسرائیل قبائلی محقق بو صورتله امرار حیات ایدییورلردی . یونانستانك (آتیقا) قطعه‌سنده یاشایان وبالآخره یونانستان ملت متحده‌سنك رشیمنی تشکیل ایدن قبائلده بویله برر جمعیت ایدیلر .

بو حیاته یکی کیرن جمعیتلر هر نه‌قدر محدود اولسه‌ده اولدقجه مهم بر مختاریته مظهر اولدقلرندن شیمدیکی بلدیه‌لر کبی تلقی ایدیله‌مزلر . بونلر حال تشکلده بولنان مستقل حکومتجکلر ایدی .

تاريخاً ثابتدركه عائلهلر بلدهلرى تأسيس ايتمشلر وحكومت بالآخره بلدهدن نشأت ايتمشدر . آتنه وروماده بلده و حكومت عينى نامى حائز ايديلر . يعنى آتنه هم بر بلده، هم ده بر حكومت ايدى . روما بلدهسى ده مرور زمانله تشكيلاتنى اولا جوارينه صوكرا بتون ايتاليا شبه جزيرهسنه ودها صوكره بالجمله حوزهٔ ممالكنه تشميل ايدهرك جهانه حاكم اولمشدى .

روماليلر سطوت ومكنتلرينى توسيع ايدنجه بلديه ايله حكومتك برلشمسندهكى تضادى ادراك ايتديلرسهده پاى تختك تشكيلاتندهكى تشوش خيلى زمان دوام ايتدى. رومانك حكامى عينى زمانده حكومتكده حاكملرى ايدى . رومانك اعيان مجلسى حكومتكده شوراسى ايدى . فقط ايمپراطورلغك تأسسى ايله هر شى دكيشدى . قيصرلرك حكم ونفوذى اساساً بر بدعت سياسيه ايدى .

اعيان مجلسى (اوكوست) ك عهد حكومتنده ايمپراطورلغك مجلس عاليسى اولدى . وابواب قبولنى اكابر ايالاته آچدى . بر چوق مأموريتلر بلديه مأموريتلكندن چيقدى . (حقوق بلده) توسع ايدوب حكومتك تبعهسنه عائد بر حق شكلنى آلدى . مع مافيه روماليلرك سطوتى آرتدقجه (روما) تدريجاً بلديه تشكيلات وامتيازاتندن محروم اولدى . حكومت ايله بلده آرهسندهكى فرق ديكر شهرلردهده تعين ايتمكه باشلادى . بلدهلرك اهميتدن دوشمسى ايمپراطورلغك سياستهً ومعناً انحطاطنه باعث اساسدن برينى تشكيل ايتمكدن زياده او انحطاطك برنتيجهسيدر .

بلدهنك كندى سكنهسنجه كمال اعتنا ايله تميز ايديلن شخص معنوىٔ هويتى روما علم حقوقندهده واردر . فقط بو ناقابل تفريق شخصيت اوراده حقوق عموميهدن اولمقدن زياده حقوق شخصيهدن معدوددى . بلدهنك كندى املاكى ، مطلوباتى و ديونى واردى . حضور محاكمده وكيللرى طرفندن تمثيل ايديليردى . حيات وتشكيلات بلده ايله بلديهلرك تكاملى روما فكرينه اويغون ايدى . ايتاليا دها بدايتده بلدهلرله طولمشدى . آلمانياده ايسه تاريخ موجوديتنك ايلك عصرنده هيچ بر بلده موجود دكلدى . قديم جرمنلر روما مستعمره وبلدهلرينك سكنهسندن تنفر ايدرلردى .

قرون اوليده مستقل بر صورتده ابراز موجوديت ايتمش اولان بلدهلر قرون وسطاده استقلاللرينى غائب ايتديلر . ودره بكلرينك حكمى آلتنه دوشديلر . فقط بر مدت صوكره جمهوريت شكلنده تكرار مستقل برر شخصيت سياسيه اولديلر . بو دفعهده بلده ايله حكومت تكرار فقط رومايه نسبتله دها زياده برتنوع ايله وباشقه بر

ماهیتده ممزوج اولدیلر . فلاندر قطعه‌سی کبی بعض مملکتلرده ایسه اصناف جمعیتلری شهرلرك اداره‌سنی درعهده ایتدیلر . آلمانیانك بالطق ساحلنده‌کی شهرلر آره‌لرنده بر اتفاق عقد ایده‌رك یکی بر اصول ادارهٔ بلدیه وجوده کتوردیلر . مع‌مافیه اولجه روماده اولدیغی کبی بوتون بلاد مجاوره‌یی واسع بر اتحاد ایچنده شامل بر بلده قالمامشدی . و فکر تحکم بلاد جدیده‌نك اوصاف ممیزه‌سندن بریسی دکلدی . اونلرك هرشیدن اول آرزو ایتدکلری ؛ دره‌بکلرینه قارشی حریتلرینی تأمین و مساعیٔ عمومیه مداخله‌لرینی رفع و ازاله‌دن عبارتدی . فقط بو حالده الی نهایه دوام ایتمدی . اعصار اخیره‌ده بو مستقل بلده‌لر حکومات معظمه‌نك زیر تابعیتنه کیره‌رك عصری تشکیلات سیاسیه طرفندن حاکمیتلری نزع ایدلدی . بو حرکتك جهانشمول بر ماهیتی حائز اولمسی حکومت ایله بلده خلیطهٔ قدیمه‌سنك آرتق دوام ایده‌میه‌جکنه و بلدیه‌نك حکومته تابع بولنمسی لازم کلدیکنه بر علامت قطعیه ایدی .

مطلقیت اصولنك اك مفرط دورنده بالخاصه فرانسه‌ده بلده‌لر حقوق و مختاریت سیاسیه‌لرندن دها بیوك بر ضیاعه اوغرادیلر . انقیادلری کافی کورولمدی . حکومت مستبده اونلردن خصوصات ذاتیه‌لرینك مستقلاً اداره‌سنی‌ده نزع ایتمکه باشلادی . بو میلان عصر اخیرده فرانسه‌یی هرج و مرج ایده‌رك انقلاب کبیرك وقوعی زماننده بیله عینی درجهٔ شدتله دوام ایتدی . اوزمان بلدیه تشکیلاتنك بر مؤسسهٔ حکومت اولدیغی طوعاً قبول ایدلدی . مرکزیت اداره هرکونا محلی حیاتی سوندیردی . قرون وسطانك استقلال مفرطی یرینه بر (تابعیت مطلقه) قائم اولدی .

مع مافیه اون طقوزنجی عصردن اعتباراً بر نوع توازن تأسس ایده‌رك بلدیه‌لر کندی منطقه‌لری داخلنده واسع مقیاسده احراز مختاریت ایلدی وحکومت‌ده سیاسةً حائز تفوق وحاکمیت اولدی .

بناءً علیه بوتون بو تحولات و تجاربك ویردیکی نتیجه‌یه کوره بوکون ، ممالك متمدنه‌ده هر شهر وقصبه‌نك ؛ تقسیمات ملکیه اعتباریله تابع اولدیغی ولایت ، لوا ویا قضانك بر جزؤی اولدیغی ایچون امور ادارهٔ ملکیه میاننده احراز ایتدیکی موقعدن باشقه منفرداً و منافعی صرف او شهر ویا قصبه‌یه منحصر اوله‌رق بر اداره‌سی و بو اداره‌نك ایفا ایده‌جکی وظائف وخدمات خصوصیه‌سی واردر . بو اداره ایسه (ادارهٔ بلدیه) در .

ملت شهر ادارهسنده حق حاکمیتی داها واسع بر صورتده استعمال ایتمك صلاحیتنه مالکدر. چونکه ادارهٔ مرکزیهده و بر درجهیه قدر ادارهٔ ولایتده دولتك ادارهٔ عمومیهسی میاننده بولنان ادارهٔ سیاسیهسی و مسائل سیاسیهنك موجودیتی حکومته واسع بر دائرهٔ صلاحیت بخش و تأمینی ایجاب ایدرسهده بو محذور بلدیه ادارهسنده موجود اولمدیغی ایچون بو اداره صرف اهالی وملت ادارهسی اولمق لازم کلیر. بناءً علیه بلدیه ادارهسنده ملت بالکز قوهٔ قانونیه و تفتیشیه حالنده قالماز. بلکه مملکتك احتیاجات وسویهٔ علمیه وفکریهسنه کوره امور ادارهسنهده وضع ید ایدر.

حکومتك بلدیه اوزرنده حق نظارت ووصایتی آسایش عمومیه و مملکتك قوانین ونظامات اساسیهسنه مخالف بر حرکت صدورینه میدان ویرمهمکه منحصردر. حکومت برسبب مجبر اولمدقجه (بلدیه ادارهسی) اوزرنده لزومندن فضله اجرای نفوذ و تأثیر ایدهمز.

شهرلیلر بویوك مقیاسده بر عائله وشهرده بو عائلهنك مشترك خانهسی اولدیغندن بر عائلهنك رئیس و ارکانی بیتوتت ایتدکلری خانهیی کندی منفعتلری نقطهٔ نظرندن ادارهده ناصل بر خط حرکت اتخاذ ایدرلرسه بلدیهلری اداره ایدن رؤسا و اعضا دخی منسوب اولدقلری شهری اعمار وتزیین ایتمك واهالیسنی ممنون و مسعود بر حالده یاشاتمق اسبابنی احضار ایله اشتغال ایدرلر.

بناءً علیه شیمدیکی بلدیهلرك وظیفه ودرجهٔ صلاحیتلری، بلدهنك حدودی داخلنده متمکن اهالینك امور اجتماعیه و صحیهسنه، تأمین اعاشهسنه، تهوین حوائجنه، شهرك عمرانته والحاصل منافع عامهیه متعلق خصوصاته انحصار ایتمکدهدر.

ایشته بو اثرده اولاً: اوروپا بلدیهلرینك بروجه بالا مجملاً عرض ایدیلن صفحات تکاملی و حال حاضردهکی تشکیلات بلدیهنك اساسلری؛ ثانیاً: اسلام بلدیه تشکیلاتی ثالثاً: عثمانلی بلدیه تشکیلاتنك اوروپا و اسلام تشکیلاتلرینی نه صورتله تقلید ایتمش اولدیغی ایضاح و بو میانده عثمانلی بلدیهسیله علاقهدار اولان خصوصات و مؤسسات بلدیه مفصلاً بیان واك صوکنهده بلدیهنك یکانه ممثلی اولان شهر امینلرینك ترجمهٔ حاللری واجراآت وموفقیتلری حقندهکی مطالعات درج ایدیلهجکدر.

برنجی باب

برنجی فصل

بلده وحقوق بلده

١ — بلده : Cité [١]

ازمنهٔ قدیمه‌ده بلده ؛ بر دولتك بلاد سائره‌سندن فرقلی منافعی حائز اوله‌رق برسور داخلنده یاشایان قومك هیئت مجموعه‌سندن متشکل بر حکومت ویا بر جمهوریت ایدی . بلده‌لر نوعما بر ملت تامه تشکیل ایدرلردی . کندیسنه مخصوص قانونلری وتشکیلاتی واردی . بر بلده‌نك حاکمیتی یالکز سور داخلنه انحصار ایتمیوب اکثریا جوارنده‌کی بلده‌لرله اراضی‌یه‌ده تشمیل ایدیلیردی . قومیتلرك تشکلندن اوله عائد اولان بو شکل حکومت بالآخره ایتالیاده تشکل ایدن جمهوریتلرده وقرون وسطانك مستقل شهرلرنده‌ده تطبیق ایدلمشـدی . بلده ؛ یالکز حکـومت ویا جمهـوریتی افاده ایتمکله قالمیوب بالجمله حقوق سیاسـیه ، ملکیه ومدنیه‌یی حائز همشهریلرك citoyen هیئت مجموعه‌سنی‌ده‌افاده ایدردی. ذاتاً اوائلده همان بالجمله بلده‌لر آریستوقراسی‌ایله باشلامشدر.

---

[١] cité : لسانمزده علی‌الاکثر (مدینه) ایله ترجمه ایدلمکده‌در . حتی فرانسز مورخلرندن (فوستل دوقولانژ) ك la cité antique اسمنده‌کی قیمتدار اثری (مدینهٔ اولین) نامی آلتنده ترجمه ونشر ایدلمشدر. مع‌مافیه بوراده (بلده) تعبیری قوللانیلمشدر . چونکه قاموسه نظراً مدینه ؛ شهره اطلاق اولنور. عربلر انجق اون‌الی شهره (مدینه) عنوانی ویرمشلردر. الک مشهوری «مدینة‌الرسول» درکه هجرت نبویه‌دن اولکی اسمی (یثرب) ایدی . جمعی مداین ومدن کلور. (مدینة‌الرسول) ه نسبتنده (مدنی) ومثلا (مدینهٔ اصفهان) کبی سائرلرینه نسبتنده (مدینی) دنیلمکده‌در. مقابلی (بدوی) در . مع‌مافیه هر هانکی مدینه‌اولورسه اولسون اونلره منسوب اولان انسانلره عمومیتله (مدنی) ، قوش وسائره کبی حیواناته (مدینی) دنیلدیکی‌ده واقعدر . علمادن زمخشری (مدینه) یی بویوك شهره و (بلده) یی کوچوك شهره تخصیص ایتمکده‌در .

بلده — « محیط ومحدود ومعین اولان شول مکانه دینورکه قطان وسکاننك اجتماع واقامتلریله متأثر اوله » یعنی آثار عمران وجوده کله . ویاخود اطرافندن مستحیز ومتمیز ومتعین اولان هر قطعهٔ ارضه‌ده بلده اطلاق اولنور. جمعی (بلاد و بلدان) نسبتی (بلدی) در .

برنجی قسم

ممالک غربیه تشکیلات بلدیه سی

آتنه‌ده بلده ؛ یالکز زادکان ، حکام و رهباندن عبارت ایدی . بالآخره بعض استثنا آتدن قطع النظر بلده ؛ (آتیقا) قطعه‌سنده متولد برآنا و بر بابادن طوغمه بالجمله حر آتنه‌لیلری احتوا ایدر اولدی .

بونلرك مادوننده اولدقجه آغیر تکالیفه تابع فقط بلده‌ده مقیم اجانب météques ایله آزاد ایدلمش اسرا بولنوردی .

دور شوکت و اعتلایه واصل اولدیغی زمانده آتنه بلده‌سی آطه‌لر دکزنده‌کی جزائر ایله آسیای صغرا ساحلنده‌کی شهرلره حاکمیت ویا اتفاقنی جبراً قبول ایتدیردی . و بورالردن انسان ویا نقد اوله‌رق ویرکولر آلمغه باشلادی . آتنه ، بعضاً بو شهرلرده‌کی اقوامك تشکیلات خصوصیه‌لرینی محافظه ایتملرینه مساعده ایدر و علی الاکثر ده بو بلده‌لرك ادارهٔ داخلیه‌لرینی کندی طرز اداره‌سنه کوره تعدیل ایدردی .

اسپارطه‌ده (همشهریلر هیئتی) پلوپونز فاتحلرینك انسالندن اولان (دوریه‌ن) عرقنه منسوب اسپارطه‌لیلره انحصار ایتمشدی . بو هیئت بدایت ظهورنده تقریباً اون بیك کشیدن مرکب بر عسکر صنفی ایدی . فقط بعضاً بو مقدار یدی یوزه قدر تنزل ایدردی . عمومی ضیافتلره نقداً اشتراك ایده‌مه‌ینلر (همشهریلك) صفتنی غائب ایدرلردی .

سیاسةً بلده‌دن اخراج ایدیلنلره (مادون) ویا (ساقط) معناسنی افاده ایدن (هیپومه‌ئیون) نامی ویریلیردی . فقط بو کبیلر حقوق مدنیه‌لرینی محافظه ایدرلردی .

لاکده مونیا بلده‌سی ، بوتون لاقونیا قطعه‌سی اوزرنده اجرای حکم ایدردی .

بلده‌لر حاکمیتلرینی جوارده‌کی شهرلر اوزرینه‌ده تشمیل ایتدکجه معنای حقیقیله

یالکز مدینه دینلمکله (مدینة الرسول) قصد اولندیغی کبی یالکز بلده تعبیریله ده مکهٔ مکرمه قصد ایدلمش اولور . cité نك فرنکجه تعریفنده « سور ایله محاط » قیدینك و بلده‌نك تعریفنده ده « محیط و محدود و معین » عباره‌لرینك موجودیتی بو کلمه‌نك تام مقابلنك (مدینه) اولمیوب (بلده) اولدیغی قناعتنی بخش ایتمکده‌در . اساساً زمانمزده بلده ؛ (مدینه) دن زیاده زبانزددر . باخصوص (بلده) دن (بلدی) و (بلدیه) اسم منسوبنك تشکیلی ایله شهرلرك اداره‌سنه تسمیه ایدلمش اولمسی ده بشقه‌جه بر سبب ترجیح کورلمشدر . (مدینه) نك اسم منسوبی اولان (مدنی) ایله (مدنیت) تعبیرلری ایسه زمانمزده بتون بشقه بر معنا اکتساب ایتمشلردر . droit de cité تعبیری ایسه (حقوق بلده) ایله ترجمه اولنمشدر . آنفاً عرض اولنان اسبابدن طولایی بو تعبیری (حقوق مدینه) ایله ترجمه ایتمك طوغری اوله‌میه‌جغی کبی (حقوق مدنیه) ایله افاده ایتمکده (droit civil) تعبیرینی قارشولقسز براقه‌جغی ایچون طوغری دکلدر . شمس الدین سامی بك هر ایکی تعبیری ده (حقوق مدنیه) ایله ترجمه ایتمکده‌در .

آرتق بر قوم موجود دکل ، یالکز تبعه ، کوله ، آزادلی و مادونلر صنفلری وجود بولمش اولیوردی . هیچ بر اجنبی همشهریلك صفتنی احراز ایده‌مزدی . بعض تبعه وحتی کوله‌لرله برقسم آطه‌لر اهالیسی انجق پك بیوك خدمات مقابلنده همشهری مرتبه‌سنه صاعد اوله‌بیلمشلردر .

آتنه‌ده ایونی اسارت انجنده ایکن تولد ایدن هیچ بر کیمسه (همشهری) اوله‌مازدی . اجنبیلر ، اهالینك قراریله حقوق بلده‌یی احرازه ایده‌بیلیرلردی .

روما ؛ یونانلیلرك عتیق بلده مفکوره‌سنی قسماً قوه‌دن فعله ایصال ایلدیکی ایچون دنیانك الك معتنا بلده‌سی La citè par excellence کبی تلقی اولنه‌بیلیر . یعنی روما حر ، دائرهٔ انضباط وانتظامه آلنمش وجهانه حاکم بربلده اولمشدر .

رومادە دخی بدایتده بر (صنف مخصوص patriciens) تشکیلنه خواهشکر آریستوقراتلر یالکز باشنه (بلده) یی تشکیل ایدییورلردی . بلده‌نك فرعی وصرف غیر فعال عناصرینی تشکیل ایدن (عوام صنفی plébiens) پك حرارتلی بر سلسلهٔ مبارزاتدن صوکره انجق علی الدرجات بلدیه قبول ایدلمشلردر .

قرون وسطاده بشنجی عصرك صوکندن اون بشنجی عصرك نهایتنه قدر بلده تعبیری مترەپولید مرکزی اولان شهرلره اطلاق اولنوردی . (پاپا غره‌غوار) زماننده (سیویتاس) کلمه‌سی سالف الذکر تعریفدن ماعدا بر شهره عائد اولان اراضی‌یه ده اطلاق ایدیلیردی . فقط (مه‌رووه‌نژین) خاندانی زماننده کلمه‌نك معناسی طارلاشوب ایلك معناسنه رجوع ایتمشدر .

اوربه‌س urbs تعبیری‌ده قرون وسطانك ایلك عصرنده (سیویتاس)ك معادلی اوله‌رق استعمال ایدیلیوردی . بوتون بو دوره‌دن دورهٔ انتباهیه‌یه قدر (سیته) و (سیویتاس) کلمه‌لرینك صورت استعمالنده بیوك بر دقت مشهود ایدی . (قاسستروم) و (پیدوم)ك ضدی اولان سالف الذکر ایکی کلمه انجق مترەپولید مرکزی اولان شهرلره اطلاق ایدیلوب باشقه صورتله قوللانلمازدی .

بو کون (سیته) دن قصد ایدیلن کنیش و مبهم معنا اوزمان هیچ بر صورتله موجود دکلدی . مع ماقیه مترەپولید مرکزی اولان شهرلرده (سیته) اسمی منحصراً شهرك الك اسکی اقسامنه تسمیه ایدیلیردی .

سیته تعبیرینك حالاً مرعی اولدیغی یکانه مملکت انکلتره‌ده‌ر . اونك ایچون بو مملکت سیته‌لری حقنده بعض تفصیلات اعطاسنه لزوم کورلمشدر .

انكلتره قراليتی داخلنده « بلده » بر عنوان مفخرتدر . بو عنوان پسقپوسلق مقری ويا بيوك بر مركز صناعی اولمق كبی اوصاف مميزه يه بناءً (بلده) ناميله ياد ايدلمك حقنی يا امر قرالی ويا تعاملاً احراز ايتمش شهرلره رسماً ويريلير . انكلتره ده (بلده) عنوان رسميسی علی العاده قصبه لردن فضله بر صلاحيت بلديه يه مالكيتی مستلزم اولمديغی كبی فعلاً برمجلس بلدينك وجودينی ده ايجاب ايتمز . حكومات متحده ايله انكلتره مستعمراتنده ايسه « بلده » تعبيرينك صورت رسميه ده تطبيقی مجلس بلدينك حائز اولديغی امتيازات بلديه نك نوعی ايله درجهٔ وسعتنه تابعدر . قصبه لری « بلده » مرتبه سنه اصعاد ايچون اوامر قراليه اصدار اولنور . كرك فرانسه ده و كرك انكلتره ده بو كلمه بعض بلاد جسيمه نك الك اسكی قسمنی ومركزينی تشكيل ايدن جهتلرينی اقسام سائره سندن تفريق ايچون استعمال اولنور . پارسده « سيته » ، و لوندره بلديه رئيسنك حوزهٔ مأموريتی داخلنده بولنان » سقوار مايل » (كه سيتی اوف لوندون در) بو قبيلدندر .

معمافيه صورت عموميه ده (بلده) كلمه سی وسعت فكرينی شويله مبهم بر صورتله افاده ايدر واهاليسی كثير بيوجك مراكز حقنده بی محابا قوللانيلير . ازان جمله لوندره يه پك كوچك ايكن ينه بلده دينيردی . شمدی ايسه لوندره دنيانك الك واسع بر بلده سی اوله رق توصيف ايدلمكده در . واقعا اليوم انكلتره ده كی شهرلرك كافه سنك بو عنوانه استحقاقلری دركار اولوب سكزنجی هانری طرفندن متعدد (بورغ) لر پسقپوس مقرينه اصعاد اولندقلری معلوم ايسه ده بعض شهرلر قديمدن بری پسقپوس مركزی اولدقلری حالده (بلده) عنوانی آله مامشلردر . انجق اون طقوزنجی عصرك نصف اخيرندن صوكره در كه پسقپوس مقری اولميان بعض شهرلره ده يا امر قرالی (بلده) تعبير اولنه كلمشدر . ١٨٩٩ سنه سنده برمينغام شهری الك اول بو صورتله ممتاز اولمشدر .

٢ — حقوق بلده

قدیم یونانستانده (پولیتیا) دنیلان حقوق بلده ، ازدواج ، تصرف ، محاکمه مراجعت ، عمومی اجتماعلره و محکمه‌لره اشتراك ویا وظائف قضائیه‌یی ایفا کبی بر طاقم حقوق مدنیه وسیاسیه‌نك هیئت مجموعه‌سنی تشکیل ایدردی . بوامتیازاتدن اجنبیلر — که مه‌تەك عنوانتی حائز ایدیلر — مملکت داخلنده اختیار اقامت ایتمش اولسه‌لر بیله هیچ بر صورتده استفاده ایده‌مزلردی . خارجدن کلن اشخاصه قارشو متحسس اولدیغی بهمان پرورلکه رغماً آتنه شهری اجنبیلری بو حقدن محروم ایتمکی غایت طبیعی بولوردی . بر (مه‌تەك) آتیقا قطعه‌سنده بر مسکن ویا بر قاریش طوپراق تصرف ایده‌مز . محاکم حضورنده حقی طلب ویا مدافعه وظیفه‌سنی آنجق بر یرلینك دلالتیله ایفا ایده‌بیلیردی . اکر بر آتنه‌لی قادینله ازدواج ایدرسه چوجقلری اجنبی عد ایدلدیکی کبی حقوق سیاسیه‌دن‌ده طبیعتیله محروم براقیلیردی .

بو امتیازاتدن برینك بر اجنبی‌یه بخشی ملت طرفندن بر قرار صدورینه متوقف ایدی . شو قدرکه هم جوار ایکی شهر بیننده عقد ایدلمش اولان بر مقاوله‌ٔ سیاسیه‌ده بوشهرلردن بریسنك اهالیسنك دیکر شهرده فلان ویا فلان امتیازاتدن متقابلاً استفاده ایتمسی تصریح ایدلمش اولورسه بو بر استثنا تشکیل ایدردی . مع‌هذا بوکبی مقاولاته یونان تاریخنك آنجق اعصار اخیره‌سنده تصادف اولنور . ادوار اولیه‌ده نادر اولدقدن ماعدا تدابیر شخصیه اوله‌رق استعمال ایدیلیردی .

الك قولایلقله بخش اولنان حقوقدن بریسی طوغریدن طوغری‌یه محاکمه مراجعت حقی ایدی . حقوق تصرفیه بخشنده دها آز سمیحانه حرکت ایدیلیردی .

بوتون حقوق بلده‌دن استفاده بخشنه کلنجه ؛ بو جهت طالبك حکومته خدمات مهمه ابراز ایتمش اولمسنه متوقفدی . بوندن بشقه بو ایش حقنده صادر اوله‌جق قرار ویا قانون او قدر معضل مراسمه تابع طوتیلوردی که امتیازك اعطاسنده جومرد طاورانمق همان همان امکانسزدی . آنجق احوال استثنائیه‌ده وبر طاقم الجاآت سیاسیه نتیجه‌سنده طوپدن تبدیل تابعیت قراری ویریلیردی .

یرلی اهالی ، حر بیله اولسه‌لر حقوق بلده‌نك کافه‌سنه بردن مالك اوله‌مازلردی . برنجی درجه‌ده اطلاق ایدیلن اسرایی حسابه قاتمامق لازمدر . بونلر ممالك اجنبیه‌دن آلنمش اسکی اسرادن اولدقلری ایچون سربستیلرینی اکتساب ایتدکلری وقت (مه‌تەك)لرك مماثلی عد ایدیلیرلردی .

ولد غير مشروعلرده بلده‌یه منسوب (بلدی) عد ایدلمزدی . بو خصوصده یالکز غیر مشروع برازدواجدن حصوله کلن چوجوقلر دکل ابوینی اجنبی صفتنی حائز بولنانلرده عینی صورتده تلقی ایدیلیردی . هر ایکیسی‌ده حقوق سیاسیه ایله حقوق بلده‌نك قسم مهمندن محروم ایدیلر . مثلا بر ولد غیر مشروع بیك دراخمی‌یی تجاوز ایدن بر وراثت ویا هبه‌یی قبوله صلاحیتدار دکلدی . بو کبی قصورلردن معری بولنان اشخاص حقوق بلده‌نك تمامنه صاحب اولورلردی .

فقط حقوق سیاسیه‌دن‌ده عین صورتله استفاده ایچون دها برطاقم قیودات وشرائط موجود ایدی . بونلردن آنجق حکومت عوامك ـ دهموقراسینك ـ حکمران اولدیغی شهرلرده استفاده ایدیله‌بیلیردی . بر شهرك اصالتنکارانه بر قانون اساسی‌یه مالکیتی حقوق اساسیه‌نك او شهر اهالیسنه درجهٔ تطبیقنه کوره تحول ایدردی .

یونانلیلرك فکر ایجادی بو نقطه‌ده متعددترکیبات واصول بولمشدر . سن ، تولد ، فقر ، بعض کره صنعت ومسلك ، بونلردن هر بریسی عدم قابلیت ایچون برسبب تشکیل ایدردی . حتی بعض کره حقوق سیاسیه‌نك شهر اهالیسی آره‌سنده غیر متساوی بر صورتده تقسیم ایدلدیکی‌ده واقع اولوردی . مثلا هرکس اجتماعلره کیرمك حقنی حائز ایدی . فقط هیئت اعیانه داخل وحاکم وظیفه‌سنه طالب اوله‌بیلمك ایچون دها فضله برطاقم شرائطه تابع اولمق ایجاب ایدردی .

رومده حقوق بلده‌دن استفاده ایدنلر (سیویتاس رومانا) یعنی روما بلده‌سنی تشکیل ایدن مدنی ، سیاسی ودینی جمعیتك اعضاسی اولمق صفتنی احراز ایدرلردی . بو کبیلر سیوەس Civés صفتنی طاشیرلر . وحقوق بلده‌نك تمامندن استفاده ایدرلردی . بونلرروما حقوق بلده‌سنك آنجق بر قسمنه مالك اولان لاتینی ، سوسی‌ئی ، قولونیاری وژون یانی لر ایله بو حقوقدن تماميله محروم بولنان (پەره غرینی) لردن آیری بر صنف تشکیل ایدرلردی . (لاتینی) لر ایله (پەره‌غرینی) لر (نون سیوەس) یعنی غیر بلدی ویاغیر مدنی نام عمومیسی التنده‌یادایدیلیرلردی .

ایلك روماليلرله ازمنهٔ قدیمه‌نك بوتون ملتلرنده حقوق بلده‌دن استفاده ایدنلرك عددی غایت محدود ایدی . اسپارطه ، آتنه وقارتاجه‌ده اولدیغی کبی روما دخی حاکمیت ملیه‌نك (فوروم) و (کوری) نك خارجنه چیقمسنی ارزو ایتمزدی .

غالب روماليلر مغلوبلرك حاکملرینه ، قانونلرینه ، دینلرینه مداخله ایتمزلردی . سورلرینك خارجنده قطعات مسخوره وتبعه‌لر بولندیرر فقط بونلری حقوق بلده‌یه

مالك همشهرى عد ايتمزدى . بو احوال ياواش ياواش تبدل و (آژەر رومانوس) توسع ايتدى . حقوق بلده‌نك فوائد ومنافعى بر چوق طالبلرك ظهورينه باعث اولدى . روما اعيانى همشهريلك صفتنك مظهر اولديغى رغبتدن استفاده ايده‌رك بونى شوق وغيرتى تزييده وممالكتده ايفا ايديلن خدمات مشكوره‌يه بر مكافات اولمق اوزره استعماله باشلادى . بوصورتله مثلا لاتيوم اراضيسى داخلنده حاكملك وظيفه‌سنى ايفا ايدن بر شخصه روما همشهريسى صفتنى طاشيمق حقى توجيهه قرار ويردى . ژوليا وپلوتيا قانونلريله بوتون ايتاليا شبه جزيره‌سى اهاليسى اوتوز كون ظرفنده بر بيانامه ويرمك شرطيله روما اهاليسى ميانه ادخال ايدلمكه قرار ويرلديكى وقت ده عينى فكر تحتنده حركت ايديليوردى . بو پولتيقه قيصره اطاعت ايدن ملتلرده تطبيق ايدلدى . وايمپراطور اوكوست زماننده اوفاق بر دورهٔ توقف كچيردكدن صوكره اخلافى طرفندن دوام ايدلدى .

غالبا Galba زماننده حقوق بلده بوتون غول قطعه‌سنه (فرانسه) يه تشميل اولندى . بو صورتله (مارق اورەل)ك دورهٔ سلطنتنده ايمپراطورلق داخلنده ٦٥ ميليوندن فضله رومالى (روما همشهريسى) موجود ايدى . اك نهايت قارا قاللايه عطف ايديلن براراده ايله بوتون ايمپراطورلق تبعه‌سى روما همشهريسى citoyen Romaine صفتنى احراز ايتديلر .

قانون اساسى ماهيتنده اولان بو اراده‌دن صوكره — اكثريتله قبول ايديلن بر فكره نظراً — يالكز (ژونيا) لاتينلرى ايله (پره‌غرينى) لر حقوق بلده‌دن محروم ايدلديلر . ژوستينيه‌ن زماننده همشهرى صفتى الغا ايديله‌رك بر صنف محدودك امتيازى شكلنى غائب ايتدى و روما جامعه‌سنه داخل بولنان بوتون اشخاصه عائد برصفت (تبعه) اولدى .

حقوق بلده‌نك اهاليه بخش ايتديكى منافع ايكى درلو ايدى . حقوق عموميه ، حقوق خصوصيه . حقوق عموميه ؛ اولا حقوق سياسيه‌يى و بوده بوتون اجتماعلرده حق انتخابى وصفت قضائيه‌يى احراز كيفيتلرينى احتوا ايدييوردى . بوكا متفرع اوله‌رق بر حكم اعدام حقنده ملته و حكامك توسطنه مراجعت ايتمك قامچيلانمق كبى موجب شين وعار جزالردن استثنا ايدلمك . شهرك آيين دينيسنه اشتراك ايتمك وملكيتى مبين دفاتر رسميه‌ده فلان وبافلان صنفه عائديتى مشعر قيود تسجيل ايتديرمك واك نهايت روما اوردوسنده ايفاى وظيفه ايتمك كبى حقوق‌ده بوجمله‌دن ايدى .

حقوق خصوصیه : مراسم رسمیه یه اشتراك ، برملك اشترا ایتمك و عقود مختلفه یه صلاحیتدار اولمق ، دها کنیش معناسیله برفردك عائله داخلنده حق ابوت وسائره مثللو بوتون حقوقدن استفاده ایتمك کبی حقوقدر . بوتون بو حقوق مختلفه بر برینه لاینفك صورتده مربوط اولمیوب تجزی قبول ایدردی . بو نقطهٔ نظردن سیوه‌س اوپتیموژوره ، سیوه‌س مینوتوژوره و نون سیوه‌س دنیلن اقسامدن آیریجه بحث ایدلمك ایجاب ایدر.

سیوه‌س اوپتیموژوره : بو صفتی حائز اولانلر بالاده بیان اولنان بوتون حقوق ومنافعدن استفاده ایدرلردی که بوکا مقابل ویرکو ویرمك و روما اردولرنده خدمت ایتمك کبی بعض قیوداته تابع طوتیلورلردی .

سیوه‌س مینوتوژوره : بوصفتی حائز اولانلر حقوق سیاسیه‌نك برقسمی استثنا ایدلمك شرطیله همان بوتون حقوق و منافعدن استفاده ایدرلردی و بونلرك میانه ویرکو مأمورلری طرفندن خود سرانه بر صورتده تعهدات مالیه‌لری تعیین ایدیلن و احتمال وظیفهٔ عسکریه‌لرینی بعض قطعات مستقله‌ده ایفا ایدن بر طاقم سربست و ممتاز شهرلر اهالیسی (les habitants de smunicipes)ده ادخال ایتمك ایجاب ایدر . مشهور قامپانیا آلایی بوکا مثالدر . ایتالیا اختلال اجتماعیسندن صوکره حقوق بلده بوتون اهالی یه تشمیل ایدلدیکی زمان (municipe) لر اهالیسی‌ده سیوه‌س اوپتیموژوره صفتنی احراز ایتدیلر . عینی وضعیت لاتین مستملکاتندن تفریق ایدلمسی الزم اولان روما مستملکاتنده‌ده جاری ایدی.

نفس ایتالیاده تأسیس ایدیلن روما مستملکاتنده مستملك یعنی روما شهری طرفندن اعزام ایدیلن (روما همشهریلری citoyens) سیوه‌س اوپتیموژوره صفتنی حائز ایدیلر . مستملکاتك اهالیٔ اصلیه‌سی مونیسیپلر اهالیسنه مماثل عد اولنیوردی . ولایتده مستملکلر حق شرفدن محروم اولوب (ژوس ایتالیقوم) ك تأمین ایتدیکی منفعتدن ماعدا اراضی ویرکیسی اعطاسیله‌ده مکلف ایدیلر . حق انتخابه کلنجه مرکزه اولان بعدیتلری مناسبتیله بو حقی استعمال ایتملری موضوع بحث اوله‌مازدی . مستملکات اهالیسی (په‌ره‌غرینی) لرله عینی وضعیتده بولنورلردی.

ایکنجی درجه‌ده سیوه‌س مینوتوژوره آره‌سنده (توراری ئی) لری‌ده قید ایتمك ایجاب ایدر . بونلر کیفی بر ویرکویه تابع اولوب کندیلرینه هردرلو آنغاریه کوردیریله بیلیردی .

ابراز ایتدکلری احوال خصوصیه شو ایدی که کندیلرینی بو صنفه ادخال ایدن والینك امرنامه‌سی احکامی مرعی اولدیغی مدتجه بونلر حق انتخابدن محروم فقط شرفدن مستفید ایدیلر . الك صوکراده اسارتدن اطلاق ایدیلان اسرا کلیرکه بونلر صنوف اهالینك صوکنجیسنی تشکیل ایتدکلری ایچون حق انتخابدن اهمیتسز بر صورتده استفاده ایدییورلردی . فقط حق شرفدن محروم اولوب کندیلرندن مراسم بلدیه بیله دریغ ایدلمشدی . بوندن ماعدا ویرکو مأمورلری‌ده بونلرك تعهدات مالیه‌لرینی غایت کیفی بر صورتده تعیین ایدوب وظیفهٔ عسکریهٔ بریه‌دن — بحریه‌دکل — عفو ایدلمشلردی . بوصوك صنف حقوق خصوصیه‌دن (فون نوبیوم) دن اوکوست زماننه قدر استفاده ایتمه‌مشلردی .

نون سیوه‌س ؛ غیر بلدی ، — لاتینلر و په‌ره‌غرینلر بومیانده ایدیلر . لاتینلر لاتینی وه‌نه‌ره ، لاتینی قولونیاره دیه ایکی قسمه آیریلیرلر . بو صوك قسمه (لاتینی ژونیانی) لری ادخال ایتمك مناسب اولور .

لاتینی وه‌نه‌ره‌لر اسکی لاتیوم قطعه‌سی اهالیسی اولوب بونلر روما شهرینك‌ده داخل اولدیغی قوی و متحد بر جمعیت تشکیل ایتمشلردی .

سیاسی نقطهٔ نظردن و پیانقو ایله تعیین ایدلمك شرطیله بر درجه‌یه قدر قبیله اعتباریله حق انتخابدن استفاده ایده‌بیلیرلردی . و حقوق خصوصیه‌جه‌ده حق تجارت وسائره‌یی استعمال ایدرلردی . دیکر جهتدن‌ده رومادہ اسکان ایتمك شرطیله حقوق بلده‌نك تمامنه صاحب اولورلردی . حقوق بلده بوتون ایتالیایه تشمیل ایدلدیکی زمان لاتینی وه‌نه‌ره‌لردن بحث ایتمك طبیعی جائز اوله‌مازدی . لاتینی قولونیاری‌لر ایسه حق تجارتدن استفاده ایدرلردی .

حقوق بلده‌نك صورت اکتسابی :

روما همشهریسی صفتی یا تولد ویا مؤخر بر وقعه نتیجه‌سی اوله‌رق استحصال ایدیله‌بیلیردی . تولد اعتباریله اکتساب ملیت ایکی واسطه ایله قابل اولور . فی‌الحقیقه تولدك بر مملکتك طوپراغی اوزرنده وقوعبولمسی حسبیله شخصه طوپراغك منسوب اولدیغی ملیتی بخش ایده‌بیلیر که بوکا اراضی حقی دینیله‌بیلیر . تولد صورتیله صفت ملیتك احرازی انجق ابوینك بو مملکت تبعه‌سندن اولمسیله قابلدر . تعبیر دیکرله بر فردك ملیتی تعیین ایچون بونك باعث حیاتی اولان کیمسه‌لرك ملیتی تثبیت ایتمك کفایت ایدرکه بوکا (قان قانونی) دیمك جائز اولور .

روماليلر بو ایکنجی شقه مربوط اولمشلردرکه عتیق بلده Cité antique نك طرز تأسسنه تماماً مطابقدر . عتیق بلده بر عائله مجموعه‌سی اولدیغندن بر مملکتده تولد حادثه‌سی او عائله‌یه داخل اوله‌بیلمك حقنی بالطبع بخش ایده‌مزدی . فقط نه وقت بر چوجق رومالی ابویندن تولد ایتمشدر دنیله‌بیلیردی ؟ والده ویا پدرك صفتنه‌می عطف نظر ایتملی ایدی ؟ وخصوصیله فردك رحم مادرده تحصلندن اعتباراً فاعل مؤثرلردن برینك ملیتی تحول ایتدیکی تقدیرده هانکی زمانی چوجغك ملیتی تعیین خصوصنده مبدأ تلقی ایتمك ایجاب ایده‌جکدر ؟

قاعده شو ایدی که : برعقدمشروعدن حاصل اولان چوجق پدرك وغیر مشروعدن حاصل اولان ایسه والده‌نك ملیتنی تعقیب ایدردی . برنجی شقده چوجغك رحم مادره سقوطی ملیتی تعیین خصوصنده اساس اتخاذ ایدیلیر . وچوجق والده‌سنك شرائطنی تعقیب ایده‌جکی شقده ایسه تاریخ تولدی برعامل مؤثر اولوردی . بوپره‌نسیبه کوره بر پره‌غرین ایله بر رومالی قادیندن حاصل اوله‌جق چوجق روما همشهریسی صفتنی اکتساب ایدردی . فقط مؤخراً موقع تطبیقه وضع ایدیلن (مینسیا) قانونی بونك عکسنه اوله‌رق طرفیندن بریسی پره‌غرین اولان عقدلردن حاصل اولان چوجقلر پدرلرینك صفت ملیتنی تعقیب وپدر پره‌غرین ایسه چوجغك ده بوصفتی احرازایده‌جکنی امر ایدییوردی .

حقوق بلده‌نك تولده تقدم ایدن بر وقعه اوزرینه اکتسابی ده واقع اولوردی . بو وقعه‌لر میاننده بوتون (نون سیوه‌س) لره شامل اولانلری موجود اولدیغی کبی ژونیا لاتینلرینه تطبیق ایدیلن اقسام خصوصیه‌سی ده واردی .

اقسام عمومیه میاننه داخل اولانلردن اسارتدن اطلاق کیفیتی ده شایان تذکاردر . بر رومالی افندی maitre citoyen طرفندن اجرا ایدیلن اطلاق شکل قانونی‌یی حائز اولدیغی تقدیرده کوله‌یه (همشهری) صفتنی بخش ایده‌بیلیردی . بوندن بشقه حقوق بلده حکمدار طرفندن اصدار ایدیلن بر امر اوزرینه‌ده اکتساب ایدیلیردی . ایمپراطورلق زماننده پرنس صفت حاکمیتی اعتباریله‌ملی اجتماعلرك مداخله‌سی اولمقسزین بوخصوصده برقرار اتخاذ ایده‌بیلیردی . قاراقاللا قانون اساسیسنك بوتون ایمپراطورلق تبعه‌سنه (همشهری) صفتنی بخش ایتدیکنی بالاده بیان ایتمشدك .

بو وثیقه‌نك درجهٔ شمولی محتاج تدقیق اولوب استهداف ایتدیکی نتیجه‌نك روما همشهریسی ایله تبعه‌سی آره‌سنده‌کی فرقك ازاله‌سی‌می ، یوقسه قانونك اصدار ایدلدیکی

زماننده‌کی روما ایمپراطورلغی‌نی اولدیغی آکلاشیله‌میور . بو صوك شقك قبولی حالنده مؤخراً الحاق ایدیلن اراضی اهالیسنك یه‌ره‌غرینی صفتنی حائز اولمسی ایجاب ایدر . برنجی شق دها معقول کورولمکده‌در .

مع مافیه اوزماندن اعتباراً رومه‌ده یالکز وطنداش citoyen [٢] موجود اولدیغی ادعا ایدیله‌مز . نه‌لیا سانتیا و ژونیا نوربانا قانونلری اجرای احکام ایتمکده ایدی . بالطبع بو قانونلرك تأسیس ایتدیکی (ژونیه‌ن) لاتینلری‌ده اسکی صفتلرینی محافظه ایدییورلردی . برده قاراقاللا طرفندن حقوق بلده‌دن اسقاط ایدیلن اشخاص‌ده بو حکومتك نتایجندن تبرئه ایتمدیلر . دیکر جهتدن طبایع وعادتلرینی محافظه ایتمك شرطیله ایمپراطورلق امرنده چالیشان اقوام وحشیه‌ده قاراقاللا قانون اساسینك خارجنده قالیورلردی . لاتین‌صفتنی حذف ایدن ژوستنیه‌ن زماننده ایسه اهالی (سیوه‌س) بلدی (مدنی) وباربار (وحشی) ناملریله ایکی صنفه تقسیم ایدیلیوردی . بر حاکمك ارتشاسنی میدانه چیقاره‌رق اونی محکوم ایتدیره‌ن برغیر مدنی‌ده وطنداش صفتنی احراز ایده‌بیلیردی .

ژونیا لاتینلری ئیته‌راتیو شکل رسمیسنده اجرا ایدیلن بر اطلاق نتیجه‌سی اوله‌رق روما اردوسنده خدمت عسکریه‌ده بولنمقله ویا روما شهرینك بر مدت معینه ایچون اعاشه‌سنده استعمال ایدیلن بر کمی‌یی انشا وبر دکرمنی ایشلتمکله واك نهایت — اکر برلاتین قادین ایسه — دنیایه اوچ اولاد کتیرمکله روما وطنداشی صفتنی اکتساب ایده‌بیلیرلردی . بوندن بشقه بعض شهرلرده بر قسم وظائف رسمیه ودینیه‌یی ایفا ایتمکله‌ده بوصفت احراز ایدیله‌بیلیردی .

---

[٢] آلتنجی صحیفه‌ده ایضاح ایدلدیکی اوزره بوآثرده cité کلمه‌سنك (بلده) ایله ترجمه‌سی اختیار ایدلسنه بناءً اوندن مشتق اولان citoyen کلمه‌سنك‌ده (بلدی) ایله افاده‌سی ایجاب ایدرسه‌ده (بلدی تعبیری لسانمزده بومعناده مستعمل ومأنوس اولمیوب بوکا بدل (شهری) ویا (شهرلی) دنیلمکده اولدیغی ایچون بورادده (شهری) تعبیرینك استعمالی ایجاب ایدردی . شو قدرکه citoyen کلمه‌سی علی الاکثر (همشهری) تعبیری ایله افاده ایدلمکده ، بوصورتله اصل (همشهری) دیمك اولان concitoyen ایله citoyen آره‌سنده برفرق کوزه‌دلمه‌مکده اولدیغندن اکثریته تبعاً citoyenی (همشهری) ایله افاده ایتمك خطا عد ایدیله‌مز . مع هذا متنده اعطا ایدیلن ایضاحاتدن اکلاشیله‌جغی اوزره (روما شهرلیسی) ویا (همشهریسی) صفتی عموم تبعه‌یه تشمیل ایدلدکدن صوکره citoyenی (همشهری) تعبیری ایله ترجمه‌ده موافق اوله‌میه‌جغندن بونی بحق ادا ایده‌بیله‌جك تعبیر (وطنداش) اوله‌بیلیرکه بوندن صوکره مناسبت آلان موضعلرده همشهری یرنده (وطنداش) تعبیری قوللانلمشدر .

حقوق بلده‌نك صورت ضیاعی : حقوق بلده دیکر بر مملکتده اجنبی تابعیتنه داخل اولمقله ختام بولوردی . اساساً هیچ بر کیمسه روما تابعیتنده قالمغه مجبور دکلدی . اجنبی تابعیتنك احرازی دیقاتیو وپوستلی‌می‌نوم طرزلرنده اولوردی . بو صوك شکل افندیسی طرفندن اصولی دائره‌سنده اطلاق ایدیلن بر اسیری استهداف ایدردی . اسارتدن اطلاق روما همشهریسی صفتنی اخذه سبب اولوردی . فقط اسیر مملکتنه عودتی ترجیح ایدرسه او مملکتك تابعیتنی احرازده تماميله حردی . ثانیاً اسارته صو و آتش ممنوعیتنه دوچار اولمق ، تهجیر ایدلمك ویا مؤبداً کوره‌که محکوم اولمقله‌ده روما همشهریسی صفتی غائب ایدیلیردی . بوندن باشقه سفیرلرینه سوء معامله ایتدکلرندن طولایی دشمنه تسلیم ایدیلن ویا موجب شین وعار بر معاهده عقد ایدن کیمسه‌لرك بوصفتی نزع ایدیلیردی. فقط بومعامله‌نك اتمامی حقوقی اسقاط ایدیلن روما همشهریسنك تسلیم ایدلدیکی ملت طرفندن قبول ایدلمسنه معلق ایدی .

روما همشهریسنك علائم خارجیه‌سی : بوعلامتلر اوچ تورلو ایدی . همشهریلر (توژ) دنیلن خصوصی بر لباس اکتسا ایدرلردی . همشهری اولمیانلر بولباسی طاشیه‌مازلردی . لاتینجه تکلم ایدرلر ومعین اسملرله یاد اولنورلردی . (توژ)ك روماليلرك علائم مخصوصه‌سندن برینی تشکیل ایتدیکنی آثار مختلفه قید ایدر . مثلا مشاهیر محرریندن ویرژیل روما اهالیسنی (توژلی خلق) دیه یاد ایدر . غالبلرینه تسلیم اولان روماليلری تکدیر وذم ایدن (هوراس) ده بونلر ایچون طاشیدقلری (توژ)ك حیثیتنی محافظه ایتمدکلرینی بیان ایدر . قیصرك تفسیرلرنده ایسه ماورای آلپ فرانسه‌سی (توژ فرانسه‌سی) دیه ذکر ایدیلیرکه بوده غول قطعه‌سنك روما همشهریلریله مسکون اولمسندن نشئت ایدر . توژ روما همشهریسی طرفندن سن‌رشده بالغ اولدیغی کوندن اعتباراً اکتسا ایدیلیردی‌که بو مراسم بر طاقم ضیافت ودوکونلرله اجرا ایدیلیر واظهار شادمانی‌یه وسیله اولوردی. حتی وقعه‌نك خاطره‌سی بر آبده ویا برلوحه رکنزیله تأبید ایدیلیردی . توژ بر دفعه اکتسا ایدلدیمی روماليلی ویا روما همشهریسی اونی وفاتنه قدر محافظه ایدردی. وفاتندن صوکره محرافك اوزرینه توژنی لابس اوله‌رق سوق ایدیلیردی. حقوق بلده‌نك ضیاعی توژی طاشیمق حقنی‌ده نزع ایتدیکنی‌سویلمك بالطبع زائددر. توژ روما همشهریسنك یالکز علامت فارقه‌سی دکل عینی زمانده البسهٔ رسمیه‌سنی تشکیل ایدردی . جمهوریتك صوکلرینه دوغری

(توژ) رومالیلرك لباس یومیسی صفتنی غائب ایده‌رك اهالی قورشونی لاطه‌لری ترجیح ایتمکه باشلادی . ایمپراطور اوکوستك اکتساده دوام ایچون وقوعبولان بوتون مساعیسنه رغماً توژ انجق البسهٔ رسمیه اوله‌رق قالدی . توژ بیاض یوکدن معمول اولوب یالکز اعیان وحکام کنارلرینه برر قیرمزی قورده‌لا چکیریرلردی . ماتم ایچون قوللانیلانلرك رنکی قورشونی ایدی .

لسان : بوتون لاتیوم قطعه‌سنك تکلم ایتدیکی (لاتین) لسانی رومالیلرك امتیاز مخصوصندن دکلدی . فقط بوصنفك علامت مخصوصه‌سندن بریسی ایدی . چونکه هر روماهمشهریسی بولسانی تکلمه مجبور ایدی . (دیون قاسیوس)ك افاده‌سنه نظراً مملکتی داخلنده وقوعه کلن برمربده حقنده روما اعیانه ایضاحات ویرمکه دعوت ایدیلان (لیسیا) لی برروما همشهریسی لاتینجه صوریلان سؤاللری اکلامدیغی ایچون ایمپراطور (قلود) کندیسندن روما همشهریسی صفتنی نزع ایتمشدی .

اسم : بالخاصه اسم اعتباریله روما همشهریسی البسه ولساندن زیاده (نونسیوه‌س) دن تفریق ایدیلیردی . روما اسملری بر طاقم عناصردن ترکب ایدردی . اولا مخلص ذکر ایدیلیردی که بوعائد اولدیغی شخصی کوستریردی . جمهوریتك اواخرینه طوغری مخلصلر بوماهیتی غائب ایدرك اسمی طاشیان روما همشهریسنك اوصافی کوسترمکه باشلادی . اسملر بوندن بشقه عائد اولدقلری شخصك مملکت وقبیله‌سنی‌ده کوسترن اجزادن ترکب ایدردی .

ایکنجی فصل

بلدیه تشکیلاتنک صفحات تکاملی

برنجی دوره : روما مونیسیپلری

اکر روما شهرینی ؛ (بلدیه‌لر) میاننه ادخال قابل اولسسه ایدی دینیله‌بیلیرکه دنیا بوندن دها مهمنی کوره‌میه‌جکدر . فقط تأسسندن زوالنه قدر روملوس و قسطنطینک شهری هیچ برزمان حکومتدن آیری بر اداره‌یه مظهر اوله‌مامشدر .

قراللق ، جمهوریت ویا ایمپراطورلق زماننده رومانک بوتون مهم مأمورلری وظائف اصلیه‌لرینه برطاقم بلدی صلاحیتلرده علاوه ایدرلردی. یالکز (پره‌فه‌قتوس) دنیلان شهر والیسی (امینی) وهلهٔ اولیده بوخصوصده بر استثنا تشکیل ایدر کبی کورونیور . فقط کرك منشأ ، کرك صـلاحیت اعتباریله شهر امینیٔده بر حکومت مأموری اوله‌رق تلقی ایتمکه مجبورز . روما هیچ بروقت عادی وبسیط بر بلدیه Simple municipalitè شکلنده کوروله‌مشدر .

مونیسیپلر فتوحات ویا الحاقلرك بر نتیجه‌سیدر . میلاددن ٤١٦ سنه اول بونلرك ایلك نمونه‌لرینه تصادف ایدیلیر. بوتاریخده رومانك دائرهٔ نفوذینه داخل اولمق ایسته‌ین اوتوز لاتین شهری (citè latin)سربستیٔ محلیلری ایله استقلاللرینك صوك‌خاطره‌سی اولان قوانین موجوده‌لرینی محافظه ایتمشـلردرکه حقوق سـیاسیه ایله حقوق مدنیـه آره‌سـنده ایلك فرقی بوصورتله تأسس ایتمشـدر. ذاتاً روما بو صوك حقوقه پك‌ده اهمیت ویرمیوردی . (کوره) ایله (وه‌ییس) شهرلرینـك واردات خصوصیه‌لرینی اداره و آیین دینیلرینی مراسم مخصوصـه ایله اجرا و یاخود محلی پولیس نظامنامه‌لرینی تنظیمده دوام ایتملرینك روماجه نه اهمیتی اوله‌بیلیردی ؟

امور عدلیه ایله اره‌لرنده حرب اعلان وصـلح عقد ایتمك حقنی ویا دیکر شهرلرله اتفاق ایتمك صـلاحیتنی مذکور شهرلردن نزع ایتمکله روما اسـکی رقیبلرینك نفوذینی صفره ایندیرمشدی . بوندن بشقه روما جهانکیرلکی دوشـونیور فقط بونی متفقسز یاپه‌میه‌جغنی اکلایوردی . بنـاءً علیه زمانی حلولنده تکرار تطبیق ایده‌بیلمك ایچون

روما تابعیت بوبوندیر یعنی ممکن مرتبه تخفیف ایتمك صورتیله ایی بر بولتیقه تعقیب ایدییوردی . بو معقول طرز حرکتی روما اعیانك مغلوب ملتلرله اولان بوتون مذاکراتنده مشاهده ایدییورز .

مقصد اصلیسنده ثابت قدم اولدیغی قدر وسائطك انتخابنده او درجه الاستیقیت کوسترن روما ، فتوحاتك اداره‌سی ایچون لایتغیر هیچ بر نظریاته باغلانمامشدر . کندیسنه جدی صورتده مقاومت ایدن و جالب شبهه انقیادی کندیسنه دائمی اندیشه‌لر ویره‌بیلمك خاصه‌سنی کوسترن ایالتلره روما پك خشین قوانین تطبیقندن احتراز ایتمشدر . روما ؛ متفق صفتنی بخش ایده‌رك و خلیای استقلاللرینی ادامه ایتدیره‌جك درجه‌ده برطاقم حقوق وصلاحیتلرینی ابقا ایده‌رك بونلری کندیسنه بند ایده‌بیلمشدر .

بو مخلوع حاکمیتلری ، مغلوب ملتلری رومایه ربط ایدن ظاهراً خفیف فقط حقیقتده قوی علائقی حال حاضرده حکومت متبوعه ایله تابعه آره‌سنده‌کی روابطه تشبیه ایده‌بیلیرز . اسیای صغرانك بعض مستملکاتی ، باچیقا ایالتلری ، لووار لیون ، وه‌نس کبی بعض شهرلرك روما ایله مناسبتلری بوشکلده ادامه ایدیلیوردی .

هرنه قدر روما متفقلرینه قارشو حسن معامله ایدییورسه‌ده (وقتیغاله‌س) عنوانی آلتنده رومایه الحاق اولنان شهرلره پك شدید معامله ایدلدیکی‌ده اکلاشیلمقده‌در . غول قطعه‌سی شهرلری همان عینی وضعیتده بولنیوردی . بوشهرلر کبی بر ویرکویه تابع وکور کورینه مطاوعته محکوم اولوب طوغریدن طوغری‌یه مرکزدن کوندریلان مأمورلر طرفندن اداره اولنه‌رق قانونك بوتون شدت و قهرینه دوچار ایدیلیرلردی . مسعود زمانلرك خاطره‌سیله اختلال یاپلدیغی حس ایدلدیکی زمان روما صوك درجه شدتلی حرکت ایدر . اهالینك املاکنی مصادره ونفوس ذکوری تمامیله تهجیر ایدردی . تهجیر ایدیلنلرك یرلرینه روما عسکرلری ویا مستملکاری اقامه ایدیلیردی . رومالیلرك وطنلرینه اولان مربوطیتلری وبالخاصه عصبیت درجه‌سنده افراطه واردیریلان غرور ملیلری نتیجه‌سی اوله‌رق بوتون مستملکلر همان همان روما چهره‌سنی عرض ایدردی . حاکملك ، قانونلر ، عرف و عادات حتی (سیرق) اویونلرینه قدر هرشی رومانك عینی ایدی . یالکز رومادہ دکل اوکا مربوط بوتون شهرلرده (اعیان) و (قونسول) لره تصادف ایدیلیردی .

منشألرنده بربرلرینه بوقدر مخالف اولان بواصول اداره‌لر یاواش یاواش بربرلرینه قاریشدیلر . قاعدهٔ عمومیه حالنه پك چابق کیرن بر استثنا اولمق ارزه‌ده روما

[سربست شهر ville mnuicipale] عنوانی وبو عنوانك احتوا ایتدیکی امتیازاتی روما مدنیتی کبی یوکسك بر مدنیتك نفوذینه مغلوب اوله‌رق اونك حاکمیتنی بلا مشکلات قبول ایدن شهرلره بخش ایتمکه باشلادی . (تیبه‌ر) زماننده یالکز غول قطعه‌سنده [سربست شهر cité municipale] صفتنی حائز آلتمشی متجاوز بلده تعداد ایدیلیوردی . بالآخره بونلرك عددی یوزاون بشه بالغ اولمشدر .

روما همشهریسی citoyen romaine صفتی آرتق رومالیلره مخصوص بر امتیاز دکلدی . بو صفتك قیمتنی تقدیر ایدن (اوکوست) اونی شهرلره بخشده خسیسانه حرکت ایتمه‌مش و (قاراقاللا) ایسه ایمپراطورلغك سربست اهالیسنه صاتمغه باشلامشدر .

سربست شهرلر ، مستملکه‌لر ، وه‌قتیغاله‌س‌لر کافهً عینی اصول اداره‌یه تابع قلنمشلردر که بو مشترك طرز اداره (روما بلدیه‌اصولی municipe romaine) در .

Municipium لاتینجه (مظهر امتیاز اولان سربست شهر) معناسنه اولوب بالخاصه قدیم رومادە روما همشهریلکی حقوقنی حائز وکندی قوانین خصوصیه‌سیله اداره اولنان شهر دیمکدر .

بوتعبیر؛ قدیم رومادە افراد و جماعات ایله روما حکومتی بیننده‌کی حال و مناسبته و بنابرین علی العاده رومادە بویله بر نسبت و علاقه ایله ممتاز اولان شهر و جماعته اطلاق اولنمشدر . انجق او جماعتك بربار مسئولیت تحمل ویا بعض امتیازات قبول ایلمش اولمسی حالا منازع فیهدر . فقط محررین قدیمه شو نقطه‌ده متحددرکه (Munus) کلمه‌سنه وظیفه ویا خدمت معناسی ویرلدیکی تقدیرده بلدیه اداره‌سنك (Municipalitè) اوصاف کاشفه‌سندن باشلیجه‌سی روما شهرینه بعض خدمات ایفاسندن عبارت اولمسی محتملدر . بو نقطهٔ نظر ؛ جمهوریت زمانلرنده ذکر اولنان اسم هانکی شهره ویرلمش ایسه‌اوراده‌کی اجراآت ایله تحقق و تأید ایتمشدر . تشکیلات مذکوره قبل المیلاد ٣٨١ تاریخنده (توسکولوم) ه همشهریلك عنوانی توجیه اولندیغی تاریخدن بدء ایدر . و کذلك قبل المیلاد ٣٣٨ تاریخنده لاتین محاربه‌سنك ختامنده روما شهری طرفندن یاپلمش اولان صورت تسویه‌ده حکمی توسیع ایدلمشدر .

اوزمانلر ایتالیا شهرلری اوچ قسمه آیرلمشدی :

١ — رومانك ممالك داخلیه‌سی (داخلی شهرلر) اولوب اعضالری همشهریلك حقوق وامتیازاتنه مالك ایدیلر .

٢ — رومانك مستملكات خارجيه‌سی (خارجی شهرلر) در . بونلرده قسماً همشهريلك حقوقندن مستفيد ايديلر .

٣ — عهود و شروطه تابع شهرلردر كه لاتين مستملكاتی‌ده داخل اولديغی حالده بونلر روما شهرندن تماميله آيری قالمشلر و روما ايله اولان مناسبتلری هر حكومتك كندی طرفندن تنظيم ايديلان معاهدات ايله تأمين ايدلمشدی . بومعاهداتك اسمنه فودوس (fœdus) ديرلردی .

خارج شهرلر مختلف درجه‌لرده رومايه تابع كبی قالمشدر .

(فوندی) كبی بعضلری يالكز امور قضائيه‌ده پك محدود اولمق اوزره محلی بر مختاريت اداره‌دن مستفيد اولمشدر . (آناغنيا) كبی ديكرلری طوغريدن طوغری‌يه روما طرفندن اداره اولنمشلردر . فقط بونلرك بعض اوصاف مشتركه‌سی‌ده واردی . بو شهرلرك اهاليسی عينی تكاليف تأديه‌سنه و روماليلر مثللو صنوف عسكريه‌ده ايفای خدمت ايتمكه مجبور ايديلر . يالكز بر مأمور نصب و تعيين و قوانين تقرير ايتمك اوزره تشكيل اولنان و (comitia) دينلن مجالس عموميه‌ده منتخب اولمق و رومايه حاكم موقعنه كتيرلمك كبی « شهريلره » ويريلن بعض امتيازاتدن محروم براقلمش ايديلر . كذلك (Festus) دن اكلاشلديغنه كوره امورقضائيه وحكومت (پره‌توراوربانوس) يعنی شهر امين ويا حاكمی تمثيل ايتمك اوزره رومادن خارجه كوندرلمش اولان هر (روما همشهريسنه) توجيه و اعطا ايديليردی .

بلديه اموری هر برده و علی‌الخصوص كندی ايشنی بالذات قونترول ايتمكی وظيفه ايدنمش اولان شهرلرده بيله امور مهمه و معضله‌دن عد اولنمشدر .

ايكنجی پون محاربه‌سنك ختامنی متعاقب و روما يالكز ايتاليا‌ده دكل بحر سفيد ايله محاط بالجمله اراضیٔ مجاوره‌ده صاحب شكوه و قوت اولديغی صره‌ده ايتاليا شهرلرينك كافه‌سنده بو دولت معظمه‌نك همشهريلكی بر امتياز كبی عد ايديله‌رك ورومادولتنك تأسيس بنيان و تزيينی قوت وشوكتنده كنديلرينك‌ده خدمتی نظر دقته آلنه‌رق بونك بر اجر ومكافاتی اولمق اوزره كنديلرينه‌ده بويله بر شرف و امتيازك اعطاسنی مطالبه ايتمشلردی .

قبل‌الميلاد ايكنجی عصرده مجالس عموميه‌ده منتخب اولمق و روما حاكملكی وظيفه‌سنی ايفا ايتمك امتيازاتی ؛ اهاليسی روما اقوامی ميانده مقيد بولنان بر چوق شهرلره توجيه و اعطا ايدلمش ايدی . بونلر رومادن اولدقجه اوزاق محللرده مقيم اولدقلرندن حقوق عموميه‌لرينی نادراً استعمال ايدرلردی . فقط قبل الميلاد ١٠٧ — ١٠٠ سنه‌لری آره‌سنده

Arpinum شهری اهالیسندن (ماریوس) ك قونسلوسلغی زماننده ایتالیا شهرلرندن منتخب اوله‌رق کلن کیمسه‌لرك مجلسده (تیبه‌ریوس غراکوس) ه معاونت ومظاهرت ایتملری (قبل المیلاد ۱۳۳) ممتاز وسربست شهر منتخبلرینك بعضاً روما سیاسیاتی اوزرنده نه‌قدر مهم تأثیرات حصوله کتیردیکنی ارائه واثباته مدار اولور . مع ذلك بو صورتله مظهر امتیاز اولان شهرلر تمامیله روما همشهریلکی صفتنی اکتساب ایتمکله برابر، کلمه‌نك معنای قانونیسیله ـ ینه روما ایله یکوجود اوله‌میه‌رق بر شهر مستقل صورتنده ادامهٔ موجودیت ایتمشلردی . وبو استثنا عینی طرزده اولمق اوزره بلدیه اصولنده (داخلی محاربات) دن صوکره بیله قالمشدر .

اصول مذکوره موجبنجه سربست شهر اهالیسی ، هم ادارهٔ مختاره‌یی حائز هم‌ده روما شهری اعضاسی صفتیله متصف عد اولنورلردی . او صورتله که بو ایکی صلاحیت سایه‌سنده بر فرد هم رومانك وهم‌ده منسوب اولدیغی شهرلرك حاکملرینی انتخاب حقنی اکتساب ایلر ایدی . قبل المیلاد ۹۱ تاریخنده سرزدهٔ ظهور اولان (داخلی محاربات) نتایجندن اولمق اوزره ایتالیانك هر طرفنده یکی طرزده سربست شهر تشکیلاتی یاپلمش ولاتین محاربه‌سندن صوکره تأسس ایتمش اولان اوچ صنف اهالی بیننده‌کی فرق وامتیاز الغا ایدلمشدر . قبل المیلاد ۹۰ وکذلك ۸۹ تاریخلرنده‌کی قرارنامه‌لر ایتالیانك هر شهرنده همشهریلك صفتنی صورت مکمله‌ده تأسیس ایتمشدی . او صورتله که (سربست شهر) تعبیری آرتق ایتالیا شهرلرندن یالکز بر قسم مخصوصه منحصر اولمیوب ایتالیانك کافهٔ بلادنده روما همشهریلکی صفتیله ممتاز بالعموم جماعتلر ایچون‌ده موافق بر صفت اوله‌رق قبول ایدلمشدی . ایتالیانك باجمله شهرلرنده ادارهٔ حکومتی تنظیم وتوثیقه مدار اولمش اولان بلدیه تشکیلاتی روما دیکتاتورلرندن (سیللا) نك اثری اولمسی محتملدر. روما الیه ایتالیا مستملکاتی تشکیل ایدن ولایتده بر چوق تأسیسات مهمه‌یه موفق اولمش وایتالیا خارجنده‌کی اشبو ممالك ایتالیا شهرلرینك حائز اولدقلری عینی حقوق وامتیازاتدن مستفید بولنمشلردی . روما ایمپراطوری (ژول سزار) آلپ طاغلرینی آشه‌رق غول قطعه‌سنه حاکم اولدیغی زمان روما بلدیه اصولنك ساحه‌سنی توسیع ایلمش وبالنتیجه بوطرفلرده‌کی برچوق بلاد وشهورك (سربست شهر) زمره‌سنه الحاقنه بادی اولمشدر . بوندن ماعدا سربست شهرلرك یکوجود بر کتله صورتنده‌کی تشکیلات قطعیه‌سنك‌ده ینه موماالیهك اثر همتی اولمسی ملحوظدر . فقط (غول سزالپین) قطعه‌سنده کیلر استثنا ایدیله‌جك اولورسه (سربست شهر) تشکیلاتی مستملکاتدن ماعدا

ایتالیا خارجنده هیچ بر شهرده واقع دکلدی . روما ایمپراطوری مشهور (اوکوست) ایله اخلافی ولایانده‌کی شهرلره تماميله همشهریلك وياخود قسماً (بلدی) ویا (مدنی) صفتنی اعطا ایتمك کبی عملی براصول تطبیق ایتمشلردر . اشبو قسماً مدنی صفتنی حائز اولانلره بالآخره تمامی امتیاز بخش ایدیله‌مامش ومستملکات صنفندن بولنان بلاد ایله روما قانونیله علاقه‌دار ممالکی ولاتین قوانیننی حائز شهور عنوانلریله بنام طشره شهرلرنده بوتفریق برمدت دها ادامه اولنمشدی .

فقط سالف الذکر اوچ صنفده تدریجاً قبول وتطبیق اولنان طرز اداره بالآخره بو تفریقی اهمیتسز بر حاله کتیرمش و (سربست شهر) تعبیر عمومیسی بلا استثنا جمله‌سی طرفندن استعمال اولنمشدر . اوآنه قدر رومالی اولمیان شهرلر اداره‌سنك (سربست شهر) اصولیله توحیدی بالخاصه ایمپراطورلغك شرق قسمنده یعنی مدنیت یونانیه‌نك پك قدیمدن برو بلده حیاتنی پرورده ایلدیکی بلاد وممالکده واقع اولمشدر . مع مافیه غربده‌ده شهر جماعتلری رومالیلرك نفوذی سایه‌سنده پك آز زمان ظرفنده توسع وانتشار ایتمشدر .

سربست شهر اصولنك ، روما اوردولرینك صورت متمادیه‌ده یرلشدکلری مواقعده انکشافی ولایات غربیه‌نك اکثریسنده مشهود اولمشدر . وشبهه ایدیله‌مز که بو انکشاف رومالیلرك برغایهٔ مخصوصه تعقیبیله عسکر اقامه ایلدکلری هریرده ظهور ایتمك بر قاعده واساس اولمشدر . هرحالده برنجی عصر میلادی اواخرنده ایمپراطورلغك حوالیٔ غربیه‌سیله شرق ممالکنك همان نصفی قدر یرلرده متعدد سربست شهر وجوده کلمش وبوشهرلر تماميله روما نفوذینه بررمرکز اولمشلردر .

سربست شهرلرك حیات خصوصیه‌سنه کلنجه : ایمپراطورلغك تشکلندن اول بو حیاته عائد معلومات پك آز ونقصاندر . مع ذلك (ژول سزار) دن صوکره‌کی ادوارده ایکی مهم منبع معلومات موجوددر . برچوق بلدیه قوانیننك موجودیتنه باقیلیرسه بوتون سربست شهرلرده جزئی تحول ایله برقانون اساسی تطبیق اولندیغی آکلاشیلیر .

سربست شهرلر حقنده دها اطرافلی بر فکر ایدنمك ایچون جمهوریتك ادارهٔ عمومیه‌سنی ساده‌جه کوزدن کچیرمك واو زمانکی اهالینك حال ووضعیتنی تدقیق ایتمك ایجاب ایدر . مثلا غوللری اله آلهلم . مرکزی (تره‌و) شهرندن (آرل) ه نقل ایدیلن غول ایالتی : غول ، اسپانیا وانکلتره نامیله اوچ متره‌پولیدلکه تقسیم واصیلزادکان آلایندن انتخاب ونصب ایدیلن بروالینك تحت اداره‌سنه تودیع ایدلمشدی .

اصل غول یعنی فرانسه مترەپولیدلکی اولا (قونسول) صفتنی حائز ویا غیر حائز اون یدی ولایته تقسیم ایدلمش اولوب بو فرق ولایتك باشنده بولنان آمرك رتبەسنه کوره دکیشیردی .

صوکره هر ولایت متعدد سیته (سیویتاس) یعنی بلدەلره آیریلیر و بو بلدەلرك حوزهٔ ادارەلرنده دها اوفاق و (oppia) دینلن متعدد شهر و کنیش قیرلر ادخال ایدیلیردی . او زمانلرده عصری حقوقك اساسنی تشکیل ایدن تقسیم صلاحیت و قوا مسئلەسیده معلوم اولمدیغی ایچون بوشهرلرده عدلی واداری صلاحیتلر عینی الده تمرکز ایدردی .

یالکز ادارهٔ عسکریه مستقل ایدی . بر میلیس قوماندانی ایله ایکی قونت ولایت داخلندەکی قطعات عسکریەیه قوماندا ایدر و طوغریدن طوغری‌یه مرکزه مربوط بولونورلردی .

قانونلرك تطبیقی خصوصنده هر مأمور سربست اولەرق مسئولیت شخصیەسی تحتنده حرکت ایدردی .

والی ، مترەپولید ، ولایت رئیسی ، غیر معین زمانلرده شهر مرخصلرینی اجتماعه دعوت ایدرلردی. بوطرز معاملەنك اختیاری اهالینك امور ادارەیه بر مداخلهٔ فعلیەسی شکلنده کوسترلمك ایستنمسندن نشأت ایتمکدەدر . بو مجلسلر حال حاضرده‌کی ولایت مجلسلرینه مشابه اولمیوب یالکز استشاری برماهیتی حائز اولەرق قوهٔ اجرائیەنك سربستیٔ حرکاتنه هیچ بر صورتله مانع اولمازدی .

بو اداری ماکنەنك بلانی اجزاسنك سادەلکی نسبتنده واسع ایدی . ازجمله (آرل) شهرنده مقیم و غول قطعەسنی ادارەیه مأمور هیئت تدقیق ایدلدیکی زمان غایت واسع برقطعەیی اداره ایدن مختلف رتبەده اون یدی مأموره تصادف ایدلمکدەدر. مونیسیپ تشکیلاتی مختلف شکلر ارائه ایدردی . اولا سیته cité یعنی (بلده) نامی آلتنده سور داخلنده بولنان وحاکملرك اقامت ایتدکاری قسم مراد ایدلمیوب عینی ادارەیه تابع بولنان جوارنده‌کی شهرلر، کویلر وقریەلرده بونامه ادخال ایدیلیردی. مثلا نیم nimes سیتەسی حوزهٔ ادارەسنده یکرمی درد‌ی متجاوز مهم مرکز مشاهده ایدیلیردی .

حقوق مدنیەنك هیچ بریسندن استفاده ایدەمەین اسرا کتلەسندن ماعدا اهالی دورت صنفه تقسیم ایدلمشدی .

١ — بر مقاوله ایله چفتلیکه مربوط اولان مستملکلر . بونلر اسرایه شو جهتدن مشابه ایدیلرکه یالکز چفتلك ایله برابر صاتیله‌بیلیرلردی. فقط تابع بولندقلری شرائط سائره دها خفیف اولوب کندی حسابنه چالشمق حقنی حائز ایدیلر . مع مافیه بو مستملکلرك طالعی بعضاً یأس آور اولمقدن‌ده خالی دکلدی . از جمله صاحب ملکك کیف وارزوسنه‌ده تابع طوتلمشلردی .

٢ — شهرلرك سربست اهالیسی . بونلر عمله واصناف کبی صنوف فعاله‌دن مرکب اولوب جمعیت corporation حالنده تشکل ایتمش خصوصی نظامنامه‌یه ورئیسه وشخصیت مدنیه‌یه مالکدرلر . فقط نادراً مسائل عمومیه‌یه اشتراك ایدرلردی .

٣ — شهر حدودی داخلنده املاك صاحبی اولانلر . بونلر سکنهٔ بلده‌نك اصیل صنفنی تشکیل ایدرلردی .

٤ — یوکسك اصالت صاحبلری یاخود ایمپراطور سلاله‌سندن اولانلردرکه بونلر نفس ایتالیاده بویوك مأمورلرك احفادی و خارجده مثلا غول قطعه‌سنده رومایه مربوط اولان بویوك اراضی صاحبلریدر .

بو درت صنف خلق میاننده یالکز صوك ایکنجیلری حریت حقیقیه‌یه صاحب ایدیلر . اسیرلر شخصنه بیله مالك دکلدیلر. مستملکلر ایسه بونك یالکز نصفنه صاحب اوله‌بیلیرلردی .

شخصاً سربست اولان صنعتکارلر ایسه شهر ایشلرینه اشتراکدن محروم اولوب یالکز سکنهٔ بلده‌نك اصیللری ایله یوکسك اصالت اصحابی حکومتده نفوذ صاحبی ایدیلر .

برنجی عصرده‌کی بلدیه قانون اساسیسی یلك اسکی زماندن بری النوزیا و رومادە ادارهٔ مشترکه اصولنه کوره تأسیس ایدلمشدی . هر شهرده‌کی حکومت حکام ایله سناتو ومجلسدن عبارت اولوب بعض محاکم عالیه استثنا ایدلملك اوزره روما حکومتندن تمامیله آیری ومستقل ایدی . دیکر جهتدن هر جماعت روما دولتنه بعض خدمات ایفاسنه وازجمله عسکرلك ایچون افراد و آت ویرمکه وهم جواری اولان قطعه‌یه قدر حکومت پوسته‌سنی نقل وحمایه وبعض رومالی افراد وضابطانك اعاشه‌سنه‌یاردیم ایتمکه مجبور وبو وظائف ایله مکلف ایدی .

اهل بلده باشقه بر نقطهٔ نظردن ایکی صنفه منقسم ایدی .

۱ — كرك ولادةً ، كرك تابعيته ادخال و یاخود حروآزادایدلمك صورتیله رومالی اولانلر .

۲ — بر مدته منحصر اولمق اوزره اقامتگاه اوزرینه مؤسس و قسماً همشهریلك حقوقندن مستفید اولانلر .

بو ایکی صنف خلق بلدیه وظائفیله مكلف ایدیسه‌لرده قسماً همشهریلك حقوقندن مستفید اولانلر حق انتخابدن ماعدا هیچ بر امتیازی حائز دكللردی . فقط برجهتدن سناتونك انتخابات اوزرنده‌كی تأثیرینك تزایدی و دیكر جهتدن شهرلیلرك ایلری كلنلرینك نامزد اولمق خصوصنه عدم رضا كوسترملری انتخاباتی تدریجی بر شكل مسئله‌سی حالنه ارجاع ایلمشدر . لزومی اولان نامزد عددینی سناتو توصیه ایدروبالآخره مجالس عمومیه‌ده بونلر ساده‌جه تصدیق اولنوردی .

ایتالیاده اهالی انتخاباتی صوك زمانلره قدر دوام ایتمشدر . (پومپه‌ئی) حفریاتنده كوریلن محررات عتیقه ایكنجی عصرده‌كی انتخابات حقنده معلومات قطعیه اعطا ایتمكده‌در . محلی سناتو ، بلدیه سیاسیاتی اوزرینه دائما مهم تأثیرلر اجرا ایتمكدن خالی قالمامشدر . بونك اعضالری معتبران و اشراف محلیه‌یی تشكیل ایدردی . حتی ازمنهٔ اولیه‌ده روما شهری طرفندن كندی شهرلرنده سناتورلری بولنان طشره‌لیلره بعض امتیازات خصوصیه بیله اعطا ایدیلیردی .

اجتماعی نقطهٔ نظردن روما دولتنك بلدیه تشكیلاتی آتی‌الذكر اوچ ماده داخلنده مطالعه ایدلمك لازم كلیر :

۱ — محلی حكومات مختاره‌نك مراكزی اوله‌رق .

۲ — مراكز دینیه اوله‌رق .

۳ — صنایع مركزی اوله‌رق .

اولا : شهرده‌كی محلی حكومتك باشلیجه وصف ممتازی مأمورین بلدیه‌نك شهرك حیات عمومیه‌سی شرائطی اصلاح خصوصنده فعالیت عظیمه و متمادیه ابراز ایتملریدر .

سربست شهرلرده روما شهرنده اولدیغی كبی مبالغ عمومیه‌دن افراز اولنان پاره ایله ارزاق تدارك اولنه‌رق خلقك محتاج و بی نوا اولانلرینه و افقر فقراسنه اعطا اولنوردی . كذلك شهر اهالیسندن هربری طرفندن معتدل فیئاتله مبایعه ایدلمك اوزره عمومه مخصوص بغدای تدارك ایدیلیردی . (پلین) زماننده برچوق شهرلرده بلدیه

مأمورلرى طرفندن تحت مراقبه‌ده بولندیریلان مدارس عموميه موجود ايدى . بو مدارسه معلملر تعيينى لازم كلديكى زمان بويوك اغتشاشات ظهوره كلديكنى پلين قيد ايتمكده‌در . حتى بوندن طولايى (قومو) شهرنده باشقه برنوع بلديه مكتبى تأسيسنى (پلين) صورت مخصوصه‌ده توصيه ايله‌مكده‌در . فى‌الحقيقه بو شهرده‌كى مكاتبى خلقك ايلرى كلنلرى تأسيس ايدوب هر درلو مصارفنى و معلملرينك تعيينى و بونلرك قونترولى خصوصنى ده‌درعهده ايتمشلردر . برچوق شهرلرده اطبا مصارف عموميه ايله طوتلمشلردر. صو تداركى بلديه بودجه‌سندن تأمين اولنمقده و بو ايش ايچون تسويه قلنان مبالغ حكام طرفندن تحت مراقبه‌ده بولندیرلمقده‌در . اشبو تشبثات نافعه مصارفنى تسويه‌ايده‌بيلمك ايچون خزينهٔ محليه كرك نقداً ، كرك فعلاً شهرليلر طرفندن بويوك مقياسده معاونات و انعاماته مظهر اولوردى . فقط بلديه امور و خصوصاتى ايچون طوغريدن طوغرى‌يه رسوم و تكاليف طرحنه همان دائما مجبوريت حس ايديلير و خزينه بو صورتله تحصيل اولنان رسوم و تكاليفدن پك چوق مستفيد ارلوردى . معدنلر و طاش اوجاقلرى وارداتيله ادخالات و اخراجاتدن الده ايديلان رسوم فوق‌العاده حائز اهميت ايدى . ايمپراطور طرفندن بالكز بر آفت سماويه ويا ارضيه وقوعنده درحال ومستثنابر صورتده بعضاً انعام و احسانده واقع اولوردى .

ثانياً : شهرلرك حيات دينيه‌سنده جالب دقت اولان شئ (ايمپراطوره عبادت) ايچون بر مركز اوله‌جق وضعيت مهمه‌يى اشغال ايتمش اولملريدر . (اوكوست) عهدنده (قيصره پرستش) بر چوق طشره شهرلرنده كندى كنديسنه اعتياد ايله حاصل اولمش بر عادت مخصوصه ايدى . مع ذلك بو وظيفهٔ دينيه بالذات (اوكوست) ايله اخلافى طرفندن ترتيب ايله رومايه و خاندان ايمپرطورى‌يه انجق بوصورتله ابراز صداقت اولنه‌بيله‌جكى تلقين ايدلمشدى . حتى ايمپراطورك قوت و سطوتنك استنادكاهنى تشكيل ايدن شيلردن بريده بو حس عبادت ايدى . شهرلرده ايمپراطوره عبادت معاملاتنى تلقين و تنظيمه مأمور اولانلر طشره عالم و جمعيتلرنده شرفلى وحائزاهميت‌بر موقع صاحبى ايديلر . خلقك اشاغى طبقه‌سى ميانده بالخاصه ثروت و سامانيله ممتاز و مشاربالبنان كيمسه‌لر بوكبى وظيفه‌لرك ايفاسيله معروف و بنام ايديلر . ايمپراطور (اوكوست) قيصره پرستش مراسمنه ويرديكى اهميت سايه‌سنده طشره حياتنده ممتاز اولان بر چوق مهم شهرلرده تأسيسات منتظمه وجوده كتيرديكى كبى روما ايمپراطورلغنك ادارهٔ بلديه‌سى (Municipia) بولنان شهردن نشأت ايتمش اولان

صنعتكاران صنفنك حرمت وعبوديتی‌ده هم كنديسی وهم ده اخلافی ايچون تأمينه موفق اولمشدی كه شمديكی اوروپاده قوهٔ عظيمهٔ سياسيه‌نك اساس ظهوری‌ده بودر .

ثالثاً : سربست صنايعك انكشافی ؛ هر درلو حرف وصنايعك مراكزی عد اولنان مديه‌لرك اوصاف كاشفه‌سندن باشليجه‌لريدر . جمهوريتك صوك عصری ظرفنده روماده‌كی سواری صنفنك موقع اقتداره كلمسی تجارت وصنعتك حكومت مأموريتنك شرف وحيثيتنه نظراً دون مرتبه‌ده بولنديغنه دائر اولان اساس وعمده‌يی بر درجه‌يه قدر تعديل ايتمشدی . فقط جمهوريتك سقوطندن خيلی مدت صوكره روماده ينه اشرافزادكان فكری غلبه وحرف وصنايعك يالكز اسرايه مخصوص واليق اولديغی نظريه‌تی حاكم اولمغه باشلامشدر . مع ذلك طشره شهرلرنده ايمپراطورلغك ايلك سنه‌لرنده بو فكر عاجلاً زائل اولمش و حتی ايتاليانك آنا وطنه مربوط اولان بعض شهرلرنده موقعی ، صنعت وتجارتيله مفتخر ومباهی سربست صنايع اصحابندن بك چوق كيمسه‌لره تصادف اولنديغی آثار ومحارات قديمه‌ده كورولمشدر . ازمنهٔ اوليه‌ده روماده هر صنفه منسوب كيمسه‌لر ميانده كرك دينی وكرك سائر مقاصده خادم جمعيتلر تشكل ايتمشدر . (سيللا) زماننده صوكره بو جمعيتلر بالخاصه مقاصد سياسيه ايله‌ده علاقه‌دار اولدقلرندن حكومت طرفندن حقلرنده سوء ظن حاصل ايدلمكله روماده وايتاليانك اكثر يرلرنده بونلرك رفع وازاله‌سی ايچون مختلف تدابير اتخاذی جهتنه كيديله كيدلمشدر . بو سياسته ايلك ايمپراطورلر زماننده دوام اولنه‌رق بالاخره بوتون ايمپراطورلغك هر طرفنه توسيع اولنمشدر . فقط هر درلو مخالفته رغماً طشره شهرلرنده مدرسه (Collègia) نوعندن بر چوق مكاتب تأسس ايتمش وخيلی معمور وآبادان اولمشدی . بو مكاتب ايكی مقصده بناءً تأسيس ايدلمشدی : بری بر معبده عبادتی ايفا وادامه ديكری بورايه مربوط واعضاسندن بولنانلره خصوصی جنازه مراسمی اجرا ايتمك امكانی تأمين ايلمك ايدی . ايمپراطورلق زماننده آنجق بو كبی مقاصد ايچون اومثلو ترتيبات وتشكيلاته مساعده اولنديغندن هر يرده بالخاصه ذكر اولنان مقاصد تحتنده هر نوع جمعيات تشكيل وعددلری تزييد اولنمشدی .

مدرسه‌ده‌كی رهابين جمعياتنه متعلق تشكيلات تماميله بلديه اداره‌لرنده‌كی تشكيلات اساساتنه مستند ايدی . هر فرد اجتماع سنويده مأمورين وخزينه‌دارلرينی انتخاب ايدر وهر بش سنه‌ده بر سناتورلرك اساميسی شهر حاكملری طرفندن اصل تدقيق

اولنورسه بو جمعیتلردهده عینیله اداره موقعنه کتیرلمش اولانلرك احوال واجرا آتی معاینه وتدقیق اولنوردی . مع ذلك بو جمعیتلرك شو تشکیلات ایله صنایع خصوصیه‌نك ترقی واصلاحنه چالیشمش وبونلره عائد تشکیلاتی اتمام ایده‌بیلمش اولدیغنی سویلك بر افادهٔ قطعیه بیان ایتمز . فی‌الحقیقه میلادك ایلك اوچ عصرنده تشکل ایتمش اولان هر جمعیتك بالکز عبادات مؤسساتی تأمیندن باشقه بر شی یاپه‌مامش اولدیغی محققدر . مع ذلك صوك صنایع تشکیلاتی اولدقجه بر انکشافه مالك ایدی . وطشره شهرلرنده‌کی بو تشکیلات روما حیاتنك بادیٔ فخر وشرفی اوله‌جق مآثر قدیمه‌سندن معدود ایدی .

بر صورت عمومیه‌ده اولمق اوزره بلدیه اداره‌لرنده اهالینك صنوف مختلفه‌سی بیننده شایان دقت بر وفاق موجود بولنمش اولدیغی اکلاشیلیور . بو وفاق قسماً قوتلی حسیات عمومیه ایله تقویه ایدلمش بر وحدتدن وقسماً شهرلرك مظهر اولدقلری رفاه وسعادت عمومیه ایله آره‌لرنده هر درلو نفاق و شقاقك زائل اولمش بولنمسندن منبعثدر .

تدقیقات تاریخیه‌یه نظراً زنکین شهرلر دائما اك آغیر تکالیف ایله علاقه‌دار طوتلمش وبوكا مقابل کندیلرینه شرف وعزت وامور سیاسیه‌ده تفوق ورجحان بخش اولنه‌رق بوسایه‌ده تماميله زادکانه مخصوص تأسیسات بلدیه‌نك اشکال عمومیه‌سی ترسیم اولنمشدر . ایلك ایمپراطورلرك بر اصول منتظمه تحتنده شهرلرك استقلالیله اهالیسنك حسیات وطنپرورانه‌سنی تشویق خصوصنده تعقیب ایلدکاری سیاست یرینه اوچنجی ودردنجی عصرلرده بر سعی عزمکارانه ایله شهرلرك بالذات ایمپراطورك ویا طشره‌ده کندی ممثلر-ینك طوغریدن طوغری‌یه مراقبه‌سی تحتنده حکومت ایمپراطوریه‌یه برر آلت اوله‌رق استخدام واستعمالی اصولی وضع واقامه ایدلمشدی . فقط بو اصول تدریجی حسیات عمومیه‌نك وتشبثات بلدیه‌نك تناقص وزوالنی موجب اوله‌رق بالآخره شهرلیلرك حکومت محلیه ایچون نامزد وبلدیه دائره‌سنده اعضا اولمق کبی وظائفی درعهده ایتمکدن فراغتی انتاج ایلمشدر . شهرده اهالینك حکومت محلیه‌یی تحت مراقبه‌ده بولندیرمسی اصولی ایمپراطورلغك برنجی عصری اواخرنده ختام بولمشدر . بر ایکی عصر صوکره حکومت محلیه (شکل) دن بشقه بر شی دکلدر . قرون وسطاده ادارهٔ مختاره‌یه مالك جماعتلر اعادهٔ تأسیس اولنه‌رق اوکوست ایله اخلافی زمانلرنده‌کی معمور ومستقل بلدیه اداره‌لری یکیدن انکشافه مظهر اولمشدی .

روما كوريسى Curie romaine

روماليلرك بلديه حاكملريله بلديه مجلسلرى شيمديكى آوروپا تشكيلات بلديه‌سنك نوه‌سنى تشكيل ايتديكندن بو بحثى براز دها تفصيل ايتمك اقتضا ايدر.

روما كوريسى يعنى اهالى مجلسى ؛ محلنه كوره اوردو سه‌ناتوس وياسه‌ناتوس مينور نامنى طاشيردى .

بلده cité ؛ (كوريال curial) ياخود (ده‌كوريون) دينيلن بلديه اعضاسى‌ايله‌منتخب حكام[Magistrats élus] كه ـ بونلر Quatuorvirs,duumvirs درـ وبعضاً قونسول Consul نامنى آلان حكام طرفندن مشتركاً اداره اولنوردى . بونلرله بوكونكى بلديه مجلسلرى آره‌سنده بروجه مشابهت كوريليورسه‌ده آره‌لرنده شايان دقت بعض فرقلر موجوددر.

١ — محلى مسائلك كافه‌سنده كورى ، حكومت مركزيه‌يه قارشو بر استقلال تامى حائز ايدى .

٢ — شهر حكامى؛ وظائف اداريه‌لرينه‌قواى عدليه‌دن‌بر قسمنى‌ده‌علاوه ايدرلردى.

٣ — روما بلديه اعضاسى عصر حاضرده‌كى بلديه اعضاسندن دها فضله امور بلديه‌نك ايفاسيله علاقه‌دار بولنورلردى .

٤ — قواى عموميه‌نك عدم موجوديتى (كورى) يى قوهٔ اجرائيه‌نك كيف وآرزوسنه ترك ايدييوردى . بو صورتله كورى‌نك اجنبيلره قارشو هيچ برمقاومت قابليتى موجود دكلدى .

حاكملر ، اوچ چفت تشكيل ايتمك اوزره آلتى كشيدن عبارت اولوب هر سنه انتخاب ايديليرلردى . حكامك اك بويوك مرتبه‌سنه (دونوم ويرى) دينايردى‌كه وظيفه‌لرى حكم وقضايه متعلق شيئلرى رؤيت وتمشيت ومجلسه رياست ايتمك ايدى . ووظيفه ايچون نامزد اولانلر سناً ٢٥ ياشندن يوقارى اولمق واولجه حكامك كوچوك صنفندن بر وظيفه ايفا ايتمش بولنمق وعين زمانده محلى سناتو اعضالغى ايچون مقتضى اوصافى حائز اولمق لازمه‌دن ايدى . وظيفةً بونلردن صوكره اولانلر طرق ومؤسسات عموميه و اويونلر و ارزاق تداركى خصوصلرينه نظارت و بوتون شهرده ضابطه قونترولى اجرا ايتمك وظيفه‌سيله مكلف ومأمور ايديلر . بونلر (دونوم ويرى) نك مادونى عد اولنور وحتى بعض شهرلرده (دونوم ويرى) نك

غيوبتنده مجالس عموميه‌يه رياست ايتمك حقنى حائز بولنورلردى. بعض محررات وآثار قديمه‌ده ايكى (دوئوم ويرى) ايله ايكى‌ده بونلرك مادوننى اولان حكامدن عبارت اولمق اوزره (قواتئوئو ويرى) دن بحث اولنديغى كورولمشدر . فقط اكثر خصوصاتده دوئوم‌ويريلر صنف حكامك ممتازى عد اولنوب مرتبه‌لرى‌ده آكا كوره تنظيم اولنمشدر. برچوق سربست شهرلرده امور ماليه‌يى قونترول ايدن ايكى قواستوره quastore ديكرلرنده كوريلەمز . برده رومادە اولديغى كبى بو سربست شهرلرده قواستوره‌لق وظيفه‌سى بويوك حاكمك كثرت مشاغلى حسبيله عنداللزوم محلى اوله‌رق تأسيس ايدلمشدر .

محررات قديمه‌ده على الاكثر مذكور اولان ديكر بلديه حاكملرى‌ده (كن‌قوانال) و (پريفكتى) در. كن‌قواناللر ، هربش سنه‌ده بردوئوم ويريلرك يرينه قائم اولانلر اولوب آنلردن بعض امتيازاتجه‌ده فرقلرى واردر . ايمپراطورلق زماننده سربست شهرلرده (پريفكتى) لرك ايكى صنفى موجود اولوب هرايكيسى‌ده (محاربات داخليه) دن اول او شهرده بونامى حائز اولان ضابطاندن تفريق اولنمق لازم كليردى . برنجى صنفى برخسته‌لق ويا مجبورى برغيوبت هنكامنده (دوئوم ويرى) موقت مرخص اولمق اوزره تعيين اولنان ذواتدر . ايكنجى صنفى رومادە اولديغى كبى بويوك حكامك غيوبت كامله‌سى هنكامنده محلى سناتو طرفندن تعيين اولنوردى .

دوئوم وير : Duumvirs لردن بريسى ـ كه هرسنه (كورى) اعضاسى طرفندن انتخاب ايدیليردى ـ تالى وظائف عدليه ايله مشغول اولوردى. جنايت مسائلنده استنطاق ايدر ، ديكر مسائل حقوقيه‌ده ايسه متحول اولمقله برابر صلاحيتى واسع ايدى . جزاى نقديلرى تعيين ، كفالات ورهن طلب ايدر وحق ملكيت موضح اولمديغى زمانلرده تصرف مسئله‌سنى‌ده حل ايدردى . بونلرك صلاحيتلرى اشاغى يوقارى بوكونكى صلح حاكملرينك صلاحيتلرينه معادلدر .

دوئوم ويرى بونلردن بشقه هبه ، وصيتنامه كبى كوربنك حضورنده كاتبلر طرفندن اجرا ايديلن بعض خصوصات ذاتيه‌ده رياست ايدردى . ديكر حاكم ، شهرك وارداتنى اداره ايله موظفدى.

بو حاكملرك معيتنده نه‌ديل édiles دنيلان بر طاقم مأمورين بلديه بولنوردى . مرور وعبورك تأمينى ، بازارلرك ، اوزانك ، نظافتك ، مبانىٔ عموميه‌نك ، امن

و آسایشـك تفتیشی صلاحیتلرینك باشـلیجه‌سنی تشـکیل ایدردی . بونلره تحصیلدار ، پولیس قومیسری و برطاقم کتبه علاوه ایدیلورسه شهرك مستخدمین اداریه‌سی ذکر ایدلمش اولور .

بلدیه حا کملکی پك مقبول و آرانیلان بروظیفه اولمقله برابر صاحبنه بویوك ضیافتلر وسائره ایله ثروتنی افنا ایتمك شرفندن بشقه برشی بخش ایتمزدی . فقط غرور وانانیت بوحا کملر اوزرنده دائما بویوك روللر اوینامشـدر . اوفاق بر شهرك کوریسی کندیسنه معظم ومحتشم نامنی ویرر وجمهوریت حا کملرینك اوضـاع و اطوارینی تقلید ایدردی . حا کملرك بو کبی احتراصاتنی تحدید ایچون واضع قانون کوری اعضاسنك بر مقامده انجق اوچ سنه ایفای وظیفه ایتملرینی شرط اتخاذ ایتمشدی .

ده کوریون Dècuriuns

شهرك وجودینی دها طوغریسی روحنی (کوریال) یاخود (ده کوریون) دنیلن مجلس اعضاسی تشکیل ایدردی . بو اعضانك عددی ایتالیا شبه جزیره‌سی ایچون یوزه بالغ اولمش ایدیسـه‌ده بالآخره غول (فرانسه) قطعه‌سـنده اولدیغی کبی مقدار ایچون برحدود تعییننده واز کچلمشدر .

(ده کوریون) لر ایکی صورتله تعیین اولنورلردی . بر قسمی وظیفه‌لرینه ارثاً صاحب اولورلر . دیکرلری برنجیلرك عددی کافی کلدیکی تقدیرده انتخاب صورتیله نصب اولنورلردی . ضابطه مأمورلری ، محاسـبلر و (ده کوریونلر) متعدد وظیفه‌لرله مکلفدیلر . بو وظیفه‌لرك اکثریتی مقابلنده بویوك مکافاتلر تأمین ایتمه‌ین مشغولیتلر ، زحمتلر ومصرفلر تشـکیل ایدردی . مثلا خدمات عمومیه‌نك ایفاسی،محکمه قرارلرینك اجراسی ، ویرکولرك جبایتی بومأمورلرك مسئولیت شخصیه‌لری تحتنده اجرا ایدیلیردی. بعض کره مأمورلر بو وظیفه‌لردن طـولایی بویوك مشـکلات و ضررلره‌ده دوچار اولورلردی . ثروتلری ، حتی بعض کره حیاتلری بیله (کوری) نك منفعتی نامنه فدا ایدیلیر وبوکا مقابل پك اهمیتسز مکافاته مظهر اولورلردی. بوندن طولایی اولجه شرفلی بر مأموریت تلقی ایدیله‌رك آره‌سـندن قوشیلان بو وظیفه مؤخراً بر نوع مجازات شکلنی آلدی .

دردنجی وبشنجی عصرلرده وظیفه‌سنی ترك ایدن (ده کوریون) لر ایله بونلری منتظما دوامه مجبور ایتمکه اوغراشان حا کملر آره‌سنده برچوق مجادلاته تصادف ایدلمکده‌در .

خلاصـه اشرافدن برقاچ کشی ایله برقاچ کوچوك مأمورك معاونت ایتدیکی ایکی ویا درت حاکم روما بلدیه اصولنك اساسنی تشکیل ایدر.

مسئله‌نك روحنه یعنی بالذات بلدیه (cité) کلنجه: اونی صلاحیت داخلیه ویا حکومت مرکزیه ایله اولان مناسبت کبی ایکی نقطهٔ نظردن محاکمه ایده‌بیلیرز. فقط بالمکز حاکملرینك صلاحیتلری نظر تأمله آلندیغی تقدیرده کندیسنه مخصوص اولان وارداتك جبایت وصرفنده تماميله مستقل وهیچ برمقام عالینك مراقبه‌سنه تابع اولمیان اوفاق برحکومت عد ایتمك طوغری اوله‌بیلیر.

مصالح عدلیهٔ جاریه، پولیس، کوپری، امورنافعه هپسی شهره عائد ایدی. مروریه رسمی واقراض ایدیلن سرمایه‌لرك تمالری، ملتزملره ویریلن اراضینك ایرادلرینی جبایت وصرف خصوصنده شهر هیچ برکیمسه‌یه حساب ویرمکه مجبور دکلدی.

حکومت، بلدیه‌لره قارشو «ك سطوتکار کونلرنده بیله نه حمایتکارانه ونه‌ده مستبدانه بروضعیت اخذ ایتمز وبوخصوصده تام بر بی‌طرفلق ولاقیدی کوستردی.

روما (ده‌کوریون)لردن قانونلرك تطبیقندن، یوللرك حسن محافظه‌سندن، عسکری انبارلرك املاسندن، ویرکولرك جبایتندن و مکلفینك ویرکویی عدم تأدیه‌سی حالنده بوتعهدك بالذات (ده‌کوریون) لر طرفندن اجراسندن بشقه برشی ایسته‌میوردی.

اوچنجی عصرك نهایتنـه طوغری روما بلدیه‌لری انکشـاف تام حالنده ایدیلر. بوزمانه قدر ایمپراطورلق اداره‌سنك کندیلرینه برضرری طوقونمامشدی.

اوکوست زماننده اولا شهرلرك محرر بر قانونه charte استناد ایتمکسزین استفاده ایتمکده اولدقلری سربستی بر اراده ایله بر حق مثبت حالنه افراغ ایدلدی. و حکومت مستبده‌نك پك ایی استعمال ایتدیکی بر حساب نتیجه‌سی اوله‌رق او وقته قدرروما جمهوریتنك بخشنده سماحت کوسترمدیکی (روماهمشهریلکی) صفتی ایمپراطورلق زماننده برقاعدهٔ عمومیه حکمنی آلدی. بوکا ایمپراطور (آدریه‌ن) و (مارق اوره‌ل) هبه وترکه قبول ایتمك حقنی‌ده علاوه ایتدی. شخصیت معنویه‌لری بو صورتله ایی‌یه تثبیت ایدلدی.

ادارهٔ مستبده‌نك مرکزده حیات عمومیه‌یی کوجلشدیرمك محذورینه قارشو ولایات دها مرفه ودها مسعود ایدی. رومادە فعالیتلری ایچون کافی درجه‌ده کنیش بر ساحه کوره‌مه‌ین پك چوق ذوات عالیه ولایات شهرلرینه مهاجرته باشلادیلر. و اورالرده رومادە غائب ایتدکلری شرفه معادل اولمق اوزره بلدیه خدمتلرینه کیردیلر. آرتق

انتخاب زمانـندە رومایە كیتمكدە منفعت كورولمیوردی . رأیی تحریراً و برظرف دروننده كوندرمك امكانی حاصل اولدقدن صوكره اورایه كیتمكده نه منفعت اوله بیلیردی؟ بوندن باشقه بوتون دنیانك میراثنه قونمش اولان ایمپراطورلغك ثروتی شهرلردن فضله مقدارده ویركویه احتیـاج كوستریور واهـالی تضییقاته دوچار اولمیوردی . بوسببدن ناشی بومعظم ایمپراطورلغك دورهٔ سقوطی باشـلادیغی زمان راوهن ، پلەزانس، آرل ، نیم ، ویانه ، بوردو كبی مهم شهرلر حیات بلدیه‌نك هر دورلو اذواق صفا واحتشـامی ایچنده یوپان ایدیلر . بوشهرلرده (دەكوریون) لر مظهر عز واحـترام اولیورلر وبو مأموریت هركسجه بویوك خواهشله طلب ایدیلیوردی . بو شهرلر رومادن دها مسعود ایدیلر . چونكه رومانك رجحانی طانیمقله استبدادندن متأثر اولمیورلردی . مع مافیه بو شهـرلر نه‌قدر مستقل اولسه‌لرده طـالع ومقدراتلری ینه كندی موجودیتلرینه اسـاس تشـكیل ایدن ایمپراطورلغه تابع ایدی . بو بنـا چوكدیكی زمان ثقلتی بو شهرلری ده ازەجكدی .

(دیوقلەسین) دورهٔ سلطنتندن اعتباراً ظاهرده رفاه وسـعادت نمایان اولمقله برابر تردی علائمی‌ده كورونمكه باشـلامشدی . داخـلده بر طرفده غیر منتظم وخشـین بر ادارهٔ عسـكریه ودائما متزاید بر طبقـهٔ عادیه ، دیكر طرفده منتظم حـكومتلرك استنادكاهنی تشكیل ایدن صنوف متوسـطه‌نك تدریجی محوی بوعلائمك اك مهملرندن برینی تشكیل ایدییوردی . مستملكلر محو اولمشـلردی . كوچوك املاك صـاحبلریله اطلاق ایدلمكله برابر حكومت طرفندن هرشیئلری اللرندن آلنمش اولان اسرا برطاقم مهم ذواتك زیر حمایه‌سنه كیریورلر وبوصورتله حیـات اجتماعیه‌یی كوكندن تخریب ایتمك تهلكه‌سنی كوسـترن دره بكلك اصولی وضعه سـبب اولیورلردی . ایكی عصر اول مهم مقـدارده سربست همشهریلره مالك اولان و بونلرله (كوری) لرینی یعنی بلدیه مجلسـلرینی تشكیل ایدن شهرلر آرتق بو مجالس ایچـون ایجاب ایدن عنصرلری بولمقده مشـكلات چكیورلر وبونلرك یرینی طولدیرمق ایچـون دوچار محكومیت اولمش اسـافلی قبول ایتمك ضرورتنـده بولنیورلردی . آرتق كرك مركزده وكرك ولایاتده تجزی علائمی كورولمكه باشلامشدی . حدودلر تهلكه ایچنده ایدی . باربارلر (طونه) و (رەن) نهرلرینی مرور ایتمش بولنیورلردی . آره‌صره وقوعبولان مهـاجمات ایكی عصر دوام ایتدی . نهـایت باربارلر روما ایمپراطورلغنك اورته‌سنده یرلشـدی. كاه حرب وكاه صـلح مذاكره ایدن فقط حال صـلح وحربی دائما صاتون آلمغـه مجبور

قالان ايمپراطورلق اسكى فتوحاتنى ادامه ايتديرن منابعه مالك اولمديغى ايچون آنجق ولايانك كوستر ديكى جزئى معاونتلرله تأمين حيات ايده‌بيليوردى . بوناريخلردن صوكره رومالیلرك قبول وتطبيق ايتدكارى اصول اداره ؛ مالك اولدقلرى منابع ثروتى ولزومى اولان عسكرلرى طوپلامق ايچون شهرلره برقافله مأمورين سوقنه انحصار ايتمش كبى ايدى . آنجق بو صورتله مقاومت امكانى استحضار ايديله بيليوردى . شهرلرك وارداتى خزينه طرفندن بلع ايديليور حتى ادوار عتيقه‌دن برى بلديه عهده‌سنده بولنان املاك قسطنطين زماننده مصادره بيله اولنيوردى .

بلديه‌لر ايچون ايكنجى بر سبب سقوط دها واردى : اسكى جمعيت La ville سينه‌سنده بر رشيم هلاك صاقلايوردى . ذوبان حالنه كلمش بر عقيدهٔ دينيه société ايله بوكا مقابل بر آرزوى تضييق جمعيتك هر صنفه منسوب اعضاسى ميانده انتشاره باشلامش وبو بناى اجتماعينك الك اوست طبقه‌لرينه سرايت ايتمشدى . بحث ايتمك ايستديكمز عقيده خرستيانلقدر . بو مذهبك ؛ زماننك افكار عموميه‌سى اوزرنده نه كبى تأثيرات وجوده كتورديكنى بوراده مناقشه ايده‌جك دكلز . اونى يالكز بلدى نقطهٔ نظردن محاكمه ايده‌جكز . هر حالده خرستيانلق روحلر اوزرينه اجرا ايتديكى برجاذبهٔ قويه نتيجه‌سنده بر طاقم منورالافكار ذوات عاليه‌يى دائرهٔ نفوذينه آلدى . وبوده شهرك بو كبى عناصر منوره‌دن محروميتنى انتاج ايلدى . اولا بطى اولان بوحركت مؤخراً قيصرلرك‌ده خرستيانلغى قبول ايتمسى اوزرينه باش دونديريجى بر سرعت اكتساب ايتدى . اولا مبهم وغير معين برشكلده كورونن كليسا نفوذى بالآخره حقوق سياسيه ومدنيه‌يه وقوانين مثبته‌يه مالك اوله‌رق موقعنى تحكيم ايتمشدر . خرستيانلغى بوتون موجوديتيله قبول ايتمش اولان قسطنطين رهبانك امور عدليه ايله مشغول حكام سائره‌يه فائقيتلرينى طانيدى ورهبان حاكملرى مراقبه ايتمكه باشلادى . بوندن صوكره هيئت رهبان بعض جرائمى تعقيب ومسائل حقوقيه‌يه مداخله صلاحيتنى نفسنده جمع ايتدى . دها صوكره رهبان (كورى) يه داخل اولدى . متره‌پوليد بر اداره مأمورى (administrateur)اولدى . امور نافعه‌يى ، مبانى‌يى مراقبه‌يه باشلادى . شهرك وارداتنه وضع يد ايتدى . وصيلرك تعيننه مداخله وبلديه مأمورلرينك انتخابنه رياست ايتدى . الك صوكره‌ده سجل نفوس معاملاتنك كليسالره توديعنه متعلق برقراراستحصال ايلدى كه بوقرارنامه جمعيته société يكى برچهره بخش ايديوردى .

دوچار انحطاط اولان بلدیه‌لرعجبا کلیسانك حمایه‌سی تحتنده‌اسکی اهمیتلرینی اکتساب ایده‌جکلرمی ایدی ؟

وهلهٔ اولیده بو محتمل کبی کورونیوردی . چونکه کلیسا منسوبینی زمانك اك منور واك ایی طبقهٔ اجتماعیه‌سنی تشکیل ایدییوردی. فقط خریستیانلغك بدایت انتشارینه تصادف ایتمکله اولا کندی تشکیلاتنی تأمین ایله مشغول اولان کلیسا بونی انجق دیکر مؤسسات مدنیه‌نك انفساخندن بوش‌قاله‌جق عناصر ایله‌الده ایتمکی ترجیح ایدییوردی. مسلك رهبان هر کسه آچیق وموقعی اعتباریله هر شرفی احتوا ایتدیکندن (کوری) اعضالری ایله (اعیان) بو مسلکك خدمات مختلفه‌سنی اشغاله باشلادیلر . او صره‌ده برطاقم یکی معابد یوکسلمکه باشلامش فقط خریستیانلغه انتساب ایتمه‌مش اولان مؤسسات سقوطه محکوم اولمشدی . مناسترلر طولیور فقط شهرلر بوشالیوردی . تعصب دینی کسب قوت ایدییور فقط حسیات وطنپرورانه دوچار ضعف اولیوردی .

علائق دنیویه‌دن تماميله قطع رابطه ایتمه‌مکله برابر کلیسا هر شیدن اول بر جمعیت معنویه ایدی . هر کس اموالنی کلیسایه ترك ایدییور فقط (کوری) او نسبتده فقره دوچار اولیوردی . ایمپراطورلغك آتیسی وبلده‌نك تحولاتی کلیسایی او قدر علاقه‌دار ایتمیوردی . خرستیانلق اساس اعتباریله بلدیه اصولی ایچون بر سبب خرابی تشکیل ایدییوردی . دنیاده نه سعادت نه‌ده برتسلی امید ایتمه‌ین اشخاصدن نه کبی بر فعالیت بکلنه بیلیردی ؟ حال بوکه باربارلر ایمپراطورلغك قاپولرینه طیاندیغی بر زمانده یاپیله‌جق ایش توکل دکل ایدی . مدهش بر استبدادك تضییقی آلتنده ازیلن ومطالباتی آرتدیغی نسبتده بخش ایده‌بیله‌جکی حمایه ومعاونتك اهمیتی آزالان برحکومتك زماننده «بلدیه»لر برر برر سونیورلردی . ویرکولر جبراً وقهراً استیفا ایدیلیور بو خصوصده واقع اوله‌جق هر درلو مقاومت عنف وشدتله باصدیریلیوردی .

فقط مکلفیتی کیملر تشکیل ایدییوردی ؟ قانون آنجق همشهریلرینه قارشو کافل وضامن وظیفه‌سنی کورن « ده‌کوریون » یعنی « کوری » اعضاسندن باشقه بر مکلف کوسترمیوردی . بوندن طولایی « کوری » اعضاسی بوازیجی وظیفه‌دن قاچمق ایچون هیچ برفرصتی‌فوت ایتمیورلردی. برقسمی صنف رهبانه کیرییور دیکر قسمی‌ده کیزلیجه « میلیس » عسکری قید اولنیوردی . دیکر مهم برقسمی‌ده قیر وطاغلره چیقه‌رق روما آلایلریله محاربه ایدن بر طاقم چته‌لر تشکیل ایدییورلردی . میزی Mysie قطعه‌سنده درت شهرك «کوری» اعضاسی تماميله‌وظیفه‌لرینی ترك ایده‌رك باربارلره التجا ایتمشلردی .

فقط عنيف وشديد برقانون وظيفه‌لرندن آیريلان اعضايي ينه ايشي باشنه كتيريوردي .
ايمپراطور قسطنطين زماندن اعتباراً نشر ايديلن برطاقم قوانين اعضانك امكان فرارلرينه محل براقيور ، ايمپراطور والانس بونلري، فراريلك و آلچاقلقله اتهام ايديبوردي . آرتق « كوري » اعضالغنه كيمسه رغبت ايتمديكي ايچون نشر اولنان بر طاقم قانونلر و اراده‌لرله مطرود محكمه كاتبلري ، صبيان ، محكومين واسرا اولادي اعضا تعيين ايدلمكه باشلادي . فقط بو تدابيرده حسن نتيجه ويرمدي .« كوري » انفساخه محكومدي عجبا صنوف عاديه دهامسعودمي ايديلر ؟ خير. قوينك دوچارفلاكت اولديغي برزمانده ضعيفك مسعود اولمسي قانون طبيعت اقتضاسندن دكلدر .

كوري اعضاسي تكاليف خصوصنده خزينه طرفندن دوچار تضييق اولدقجه اونلرده خلقي ازمكه باشلاديلر خلقك شكاياتني تاريخ تماميله قيد ايده‌مامشدر . فقط تظلماتك سرير حكومته قدر واره بيلمسي ايچون تضييقك صوك درجه‌يه وارمسي ايجاب ايده‌جكي طبيعيدر . ايش بو راده‌يه وارنجه حكومت تلاشه دوشدي و ٣٦٦ تاريخنده غير قابل اصلاح اولان اصول تضييقي ترك ايده‌رك يكي برمؤسسه احداث ايلدي .

مدافعلر (defenseurs)

بونلر ملتك برر آووقاتي ، مدافعي وحاميسي ايديلر .

باشليجه وظيفه‌لري « كوري » يي ايمپراطورلق ضابط ومأمورلرينه قارشو مدافعه ايتمكدن عبارت ايدي . مدافعلرك « كوري » خارجندن انتخاب ايدلملري كيفيتي شايان دقت برعدم امنيت علامتي ايدي . بلا استثنا بوتون خلق بومأمورك انتخابنه اشتراك ايدردي . بوصورتله دموقراسي « ادارهٔ عوام » كوري اعضالري ادارهسنه قارشو طوتيليوردي .

مدافعلر بش سنه مدتله انتخاب ايديليرلر فقط ديگر مأمورين دها چابوق تبديل اولنورلردي . مدتك اوزونلغي بو مأموريته دها بويوك اهميت بخش ايديبوردي . قوهٔ عدليه‌نك مهم برقسمي مدافعك النده ايدي . پوليس جرائمني تعقيب ومجرميني جنايت محكمه‌سنده استنطاق ايتمك وظيفه‌سي داخلنده ايدي . حقوقده ايسه اولا اللي بالآخره « اوچ يوز » صولق دعاويي رؤيته مأذون ايدي . چفتجي دعوالريني مدافع حل ايدردي . اختياري مسائل عدليه‌ده ـ مثلا حكم گبي ـ « دونوم وير » ك صلاحيتني حائز ايدي . والحاصل منافع عامه‌يه تعلق ايدوبده مدافعك مداخله ايده‌ميه‌جكي هيچ

بر ایش یوقدی . کوری اعضالریله صنوف عادیه آره‌سنده بر موقعی حائز اولان بو یکی حاکم برنجیلرك نخوت وغروریله ایکنجیلرك دوچار اولدقلری تحقیراتی تعدیل وتخفیفه مأمور ایدی . نفوذینی اراته وعین زمانده مدافعه‌سنی‌ده تأمین ایچون اوکندن مباشر ومحضرلر کیدر . وهر هانکی ساعتده اولورسه اولسون معیتیله برابر حکامك نزدینه داخل اوله‌بیلیردی . محترم ومستقیم اللرده بولنمق شرطیله هر نه قدر بدایه‌ی دوشونلمه‌مش اولسه بیله بو مؤسسه خدمات مشکوره ایفا ایده بیلیردی . مدافعك کوری خارجندن انتخاب ایدلمسی بعض کره انتخابك پك مسعود بر نتیجه ویرمه‌سنی انتاج ایدردی . ذاتاً یکدیکرینه معارض ایکی مقام آره‌سنده اختلافات ظهوری طبیعی ایدی .

مدافعلرك وظیفه‌سی روما شهری مفتشلرینك وظیفه‌سنه پك مشابهدی . بالاخره نفوذ حکومت بتون دوچار ضعف اولدیغی زمانلرده مترەپولیدلرك بوتون صلاحیتلری اللرنده تمرکز ایتدیره‌رك شهرك مدافعی صفتنی احراز ایتدیکنی آشاغیده کوره‌جکز . فقط ایمپراطورلق زماننده (مدافع) لرك صلاحیتی هیچه اینمشدی .

بشنجی عصرده بلده‌لرك نه درجه‌یه سقوط ایتدیکنی اکلامق ایچون بو زمانی تصویر خصوصنده قلاسیك بر اهمیت قازانمش اولان سال ویه‌ن Salvien ك شو فقره‌لرینی اوقومه‌لیدر : « شایان تأسف اولان جهت شو که اقلیت اکثریتی قهر ایدیور . بعض کیمسه‌لر ایچون ویرکولرك جبایتی بر وسیلۀ نهب وغارت اولیور . ودیون عمومیه بر منفعت دولابی تشکیل ایدیور . بو وضعیتدن یالکز حاکملر دکل فقط معیتلری‌ده استفاده ایتمك ایستیورلردی . حاکملرك عددینه مساوی قهار مستبدلرك موجود بولنمدیغی شهر وکویلر پارمقله صاییله بیلیردی . عجبا هانکی مقامده ایتام وارامالك کندیسنی مدافعه‌دن عاجز ضعفانك حقوقنی آیاقلر آلتنه آلمایان ذی‌نفوذ مأمورلر یوقدی؟ افرادن هیچ بریسی بو تجاوزلردن مصون دکلدی . ومدافعه ایچون آنجق متجاوزك وضعیت اجتماعیه‌سنه مساوی برموقع صاحبی اولمق ایجاب ایدییوردی .

هر کسك متساویاً تأدیه ایتمسی ایجاب ایدن ویرکو آنجق ضعیفلرك اوموزلرینه تحمیل ایدلمشدی . بونلردن طلب ایدیلن ویرکو ورسوم نظر دقته آلینورسه کندیلرینك رفاه وسعادت ایچنده بویان اولدقلری ظن ایدیلیردی . فقط درجۀ ثروتلری دوشونولنجه بسه حالنده بولندقلری اکلاشیلیردی .

حکومت طرفندن ایمپراطورك بر نامه‌سنی حامل قومیسرلر شهرلره کوندریلور و بونلر اشرافه توصیه ایدیلوردی . اشراف ایسه قومیسرلره بیوك هدیه‌لر تقدیم ایدییورلر فقط بدلنی فوق‌العاده ویرکولرله فقرای اهالینك صرتندن چیقارییورلردی. بو خدماندن متولد بوتون شرفی کندیلرینه حصر فقط آغیرلغنی فقرای اهالی‌یه تحمیل ایدییورلردی . اهالی دها فضله ازلمه‌مك ایچون دشمنلره دخالته مجبور قالیور ، روما علو جنابی باربارلردن ایسته‌مکه کیدییور ، کندیلرینه نه لسان ، ونه‌ده عادات اعتباریله هیچ بر صورتله بکزه‌مه‌ین ملتلره التجا ایدییور وبو صورتله شکل اساوت آلتنده حر یشامغی قاهر برحریت آلتنده صاقلانان استبداد اداره‌یه ترجیح ایلیورلردی . »

بوبیاناتده کرچه براز مبالغه واردر . واساساً خطیب اولان مورخ مسئله‌یی فضله‌جه اعظام ایتمشدر . بو بویله اولمقله برابر شوراسی محققدرکه انفساخی اثناسنده ایمپراطورلق (بلده) لری برباد بر حاله قونمشدر .

ایکنجی دوره

باربارلرك رومایی استیلاسندن اون ایکنجی عصره قدر

ایمپراطورلق انقراض بولدیغی زمان (واندال) و (سوئه‌ولر) اسپانیایی استیلایه باشلامشلردی. ویزیغوتلر (اکیته‌ن) ایالتی ایله پیره‌نه طاغلرینك ایکی سطح مائلنی اشغال ایدییورلر وبورغوندلرده تظر حرصلرینی آلپ طاغلری ساحه‌سنه دیکیورلردی . آرموریك Armoriqne روماقره‌قوللرینی طرد ایله استقلالنی اعلان ایدییور. دیکرلرینه دشمن اولمقله برابر فرانق قونفه‌دراسیونی شمالدن جنوبه یاییلیور واستیلاسنه هیچ بر حدود تعیین ایتمیوردی .

ایتالیا شبه جزیره‌سی اولا [هه‌رول Herule] لی بالاخره اوستروغوت قبیله‌سنه منسوب بر رئیسك حاکمیتنی قولایلقله قبول ایدییورولومبارلرك استبدادینه منتظر بولنیوردی.

ملتلرك ، حکومتلرك ، قبیله‌لرك بویله بر برینه قاریشدیغی برزمانده عجبا (بلده) لر نه‌حالده ایدی ؟

تاریخ بو بابده‌قطعی‌وصریح‌معلومات ویرمیور ایسه‌ده‌حیات بلدیه‌نك یاواش یاواش صنف رهبان الندہ تمرکز ایدوب اونك طالعنی تعقیب ایتدیکنی وبو یکی قوتك تحولاتنه تابع اوله‌رق اونك غالب کلدیکی یرلرده برحیات زندکی اوانه ایتدیکنی ومغلوب اولدیغی

محللرده بر خسوف کلی‌یه دوچار اولدیغنی سویلمکه حاجت یوقدر . فی‌الواقع بعض کره کاه مستبد و باربار بر قوننتك اداره‌سی ، کاه برمتره‌پولیدك تضییقی بو حیاتی سوندیریبوردی . فقط الك نهایت مشترك وقهرمانانه بر عزم ایله ایتالیا ، فرانسه وفلمنك قطعه‌لرنده‌کی بلده‌لر اوزولرنده‌کی استبدادی سیلکوب آته‌رق اسکی رونق وشعشعه‌لرینی تکرار اکتسابه موفق اولدیلر . ایشته الیوم آثارینی کوردیکمز غرب حیات بلدیه‌سی بشنجی و آلتنجی عصرلرده بو صورتله تجلی ایتمشدر .

روما حیات وتشکیلاتی اولدقجه متجانسدی . روماقطعات متجاوره‌ده‌ادامه‌ایتدیردیکی نفوذ سایه‌سنده هر ملتی عینی سویه‌یه ارجاع ایتمشدی . فقط مستولیلر بربرلرینه او قدر بکزه‌میورلردی . آره‌لرنده عرفان واخلاق اعتباریله چوق فرقلر واردی .

بو حال هر بلده ایچون باشقه مدونات قانونیه وجوده کتیرمکه سببیت ویردی . ایمپراطورلقله اولان اوزون تماس سایه‌سنده غوللر یعنی شمدیکی فرانسزلر روما مدنیت وطبایعیله متخلق اولمشلردی . اونك ایچون غوللر بورغوندلره وحشی نظریله باقار وبو صوکنجیلرده فرانق قبائل مدهشه‌سنه عینی صفتی ویررلردی .

ویزیغوت قراللری روماقراللری قدر روما ذهنیتنی طاشیورلردی . حتی (آلاریق) بر آره‌لق اسکی ایمپراطورلغك احیاسنی بیله تصور ایتمشدی . دها آز حریص اولان اخلافی الك منبت والك معمور ایالتلرك مرکزلرنده قراللقلر احداثیله اکتفا ایدیبورلر وبو قراللقلری اوقدر حسن اداره ایلیورلردی که اراضینك نصفنك ضیاعنه رغماً اهالی اسکی روماحاکمیتنك زوالنه تأسف ایتمیوردی . بونلرك دورنده (بلده) لر معمور ایدی . پای تخت وقراللرك محل اقامتی صفتنی مناوبةً احراز ایتمش اولان (تولوز) و (بوردو) شهرلری دورهٔ احتشامك صوك درجه‌لرینه واصل اولمشلردی .

جنکاور اولدقلری قدر فکر اداره صاحبی‌ده اولان ویزیغوت قراللری آز مدت دوام ایده‌جك اولان بر سلطنتك تمللرینی آتدیلر . بو سلطنت اونلرك سقوطلرندن صوکره‌ده برمدت دوام ایتدی . بوندن بشقه بو قراللر مدونات قانونیه‌لرینك الك مهم اقسامنی روما قوانیننده‌ن استنباط ایلمشلردی . رومالی وغوللی حقوق شناسان بو سلطنتی اداره وارشاد ایدیبور ومملکتك حکام ورهبان صنفنه منسوب اولمیان اهالیسی بالاجتماع اجرای مذاکره ایده بیلیورلردی . بو جهتله مؤسسات قدیمه‌نك شایان حرمت اوله‌رق قاله‌جنی طبیعی ایدی .

٤٨٠ تاریخنده قرال اوریك [Euric] طرفندن تنظیم ایتدیریلن بر مجله حقوق مدنیه، جزائیه ومختلف اصول محاکمانه دائر مباحثی احتوا ایدوب حتی قیر ضابطه‌سنه عائد احکامی بیله تدوین ایتمش ایسه‌ده بلدیه تشکیلاتی مسکوت عنه براقمشدر.

فقط آلاریق Alaric مجله‌سی - که ته‌ئودوس مجله‌سنك تلفیقندن بشقه برشی دکلدر - بو خصوصده قطعی احکامی حاویدر. بو مجله‌ده‌کی احکام ایله (کوری) تمامیتنی محافظه وحتی اساساتی توسیع ایتمشدر.

ایمپراطورلق زماننده یالکز (مدافع) ك انتخابی ایچون رأی ویرمکه جلب اولنان اهالی بوندن بویله بر طاقم رؤسای بلدیه‌نك انتخاباتی زماننده استشاره‌یه دعوت اولندی. انتخاب ایله تعیین اولنان حکام صلاحیتلرینك کافه‌سنی محافظه ایدیورلردی. حتی حدود صلاحیتلری سابقنه نسبتله توسیع بیله ایدلمشدی.

بو نفوذ یا (کوری) هیئتی طرفندن استعمال ایدیلیر یاخود هیئت مذکوره‌جه منتخب بیملی مأمورلر جانبندن موقع تطبیقه وضع اولنوردی. قرالك ممثلی اولان قونت انجق منافع عمومیه‌یه متعلق مسائل ایله جنایاته عائد اعلاملرك اجراسنده ایشه مداخله ایدردی.

منافع عامه‌یه تعلق ایدن قوت واقتدارك بو تقسیمنده (بلده) نك حصه‌سی دها بویوك اولدی.

ایتالیاده عاقل ته‌ئودوریق؛ مأمورلرینی استقامت وقانونه رعایته دعوتدن بر آن فارغ اولمامشدر. والیلره یازدیغی امرنامه‌ده «ملت سزك شخصکزده رومالی بر پرنسك وکیلنی کورملیدر. تمادی ایدن بو فلاکتلردن صوکره اونلره لازم اولان شی مستقیم وناموسکار حاکملردر. اهالی‌یی او درجه عالیجنابانه اداره ایدیکزکه مغلوب اولدقلرینه متشکر اولسونلر» دیوردی.

فعال اولدیغی نسبتده منور اولان بو ذاتك حمایه‌سی (ناربوننه‌ز) قطعه‌سنده‌کی بلده‌لره قدر توسع ایدیور وقوانیندن هیچ برینی اداره‌ٔ بلدیه‌یه خلل ایراث ایتمیوردی. ایمپراطورلغه دها بیانجی قالمش اولان بورغوندلرده ایسه ژه‌رمن افکارینك تأثیری روما حقوقیله امتزاج ایده‌رك غومبه‌ت gombette قانونی وجوده کتوردی‌که بو قانون اوچ عصر موقع مرعیده قالدقدن صوکره انجق [لوئی‌ده بوننه‌ر] طرفندن الغا ایدلدی.

غومبه‌ت قانونی ادارهٔ بلدیه‌یه مداخله ایتمیوردی. کوری، اسکیسی کبی وظیفه‌سنه دوام ایدییوردی. لیون بلده‌سی، باربارلرك استیلاسندن اول حریت وسربستی‌یه مالکیتنی ادعا ایدییوردی. بوصورتله آلتنجی عصرك مبادیسنه یعنی فرانقلرك غول قطعه‌سنده یرلشملرینه قدر بعض یرلرده علی حاله ادامه وبعضیلرنده احیا وتوسیع ایدیلان [بلدیه حیات وتشکیلاتی] روما ایمپراطورلغنك انفساخیله بر شی ضایع ایتمه‌مش اولیوردی. حتی مؤسسات سیاسیه‌سنك ناقابل تلافی بر صورتده ضیاعنی مشاهده ایدن رومالیلر او تاریخدن صوکره فعالیت مدنیه ومعنویه‌سنی مؤسسات بلدیه‌سی اوزرنده تمرکز ایتدیردیلر.

خزینه‌یه وبریلن ویرکولر طوغریدن طوغری‌یه قونتلر طرفندن تحصیل ایدلدیکی و (کوری) اعضالغی بو صورتله دها آز کافتلی بر شکله کیردیکی ایچون بومقامك طالبلری چوغالمغه باشلادی.

منتخبلرك تعددی ایله دها کنیشله‌ین (کوری) اعضاسی کندی آره‌لرینه صنعتکاران وتجار هیئتلرینی‌ده قبول ایتمکه باشلادی. بو صوکنجیلر (کوری) نك وضعیتنی منسوب اولدقلری جمعیتلر اوزرنده حائز اولدقلری نفوذ ایله بر قات دها ترصین ایدییورلردی. آرتق روما اولیغارشیسی (اداره‌نك برقاچ الده تمرکزی) مواجهه‌سنده بولنلمیوردی. شبهه‌سز برچوق نقصانلری بولنان بر (ادارهٔ عوام (démocratie) تأسس ایتمکه باشلایوردی که بو اداره لزومی اولان وقوف وتجربه‌یه صاحب اولمامقله برابر حد ذاتنده دها ایی زمانلرده حسن اداره ایده‌بیله‌جك بعض عنعنات مستحسنه‌یی حائز بولنیوردی. بلده‌لرك سورلری داخلنه حبس وقصر ایدلمش اولان حیات محلیه، فعالیت سیاسیه‌ده غائب ایتدیکی امور ومعاملات محلیه‌ده دهابویوك بر قدرتله اکتساب ایدییوردی.

دفعاتله مشاهده ایدلدیکی اوزره سیاسی حریتلرك ضیاعی بلدی حریت وامتیازلرك ضیاعنی انتاج ایتمیور. بالعکس سیاسی حریتلری تکرار الده ایتمك ایچون بلده‌لر حقوق مدنیه ایله تجهز ایدییور واستحصال حریت ایچون وقت مرهوننه انتظار ایلیورلردی.

بودورلرده یکی برمحاربه باشلامقده ایدی. رومالیلر ایله عقد ایتدیکی اتفاقلرك تأمین ایتدیکی منافع ایله قناعت ایدن ویا براستیلا ایچون اوآنه قدر کندیلرینی کافی درجه‌ده قوتلی کورمه‌مش اولان (فرانق) لر صوکنجی اوله‌رق روما میراثنك تقسیمنه اشتراك ایتمك ایستیورلردی.

صوك رومالى سياغريوس syagrius (قلوويس) ايله كيريشديكى محاربەيى غائب ايدەرك [قلوويس] دائرۀ فتوحاتنى (لووار) نهرينه قدر توسيع ايتدى.

(قلوويس) ايله (آلاريق) آرەسندەكى مجادله مدنيتله وحشتك مصادمەسندن باشقه برشى دكلدى. باربار رؤسايه عقيدۀ دينيەلرينى تلقينه موفق اولان رهبان بوراده مهم برمسئوليت درعهده ايديورلردى. اكن (فرانق) لرك قسم اعظمى پت پرست اولوب ويزيغوتلر ايسه آريوس مذهبنه سالك ايديلر. پت پرستلر ايله عقيدۀ دينيەسنى باشقه صورتله تفسير، قالقيشان ديندا شلرى آرەسندەكى بو تشتتدن طولايى كليسا متردد دكلدى. مترەپوليدلر بلا تردد قبولرى دشمنلره آچيورلر و ٥٠٦ تاريخنده وقوعه كلوب ملتلرى مديد وناقابل تحمل برتضييقه معروض براقان (ووغله Vouglé) محاربەسى استقبال ايچون مؤلم برحكم ماهيتنى احراز ايديوردى.

(فرانق) قراللرينك برنجى سلالەسنك تاريخى ملتلر ايچون بر فلاكت صحنەسى قراللر ايچوندە عائله آرەسنده اهانت ويمينده خانث اولمق كبى فجايعله طولو بر دوره تشكيل ايديوردى.

فرانسەده يرلشمكله عجبا فرانقلر اوراده موجود بوتون مؤسساتى تغيير وتجديد ايتديلرمى؟ شبهەسز خير. اولا تحويل وتغييرده هيچ برمنفعتلرى يوقدى. فتوحاتده آرادقلرى ايسه منفعت اولوب فتح ايتدكلرى محللرده كنديلرينى برطاقم وظائف وقيود ايله باغلامق ايستەميورلردى. بونلرك ايلك ايشلرى، استيلا ايتدكلرى بلدەده بولدقلرى آلتون، كموش، البسه، اشيا وحيواناتى ـ اسراده داخل اولديغى حالده ـ طوپلامق بعده آرەلرنده تقسيم ايتمك ايدى. اراضىيه تملك ايتمك بونلرى اموال منقولەيه تملكدن دها آز علاقەدار ايديوردى.

املاك اميريه قرالك تحت تصرفنه كچيور، ياخود غنائم حصەسى اولەرق فاتحلرك آرەسنده تقسيم ايديليوردى.

كندى قانونلرينى مغلوبلره قبول ايتديرمك خصوصنده فرانقلر اعمال ذهن بيله ايتمەمشلردى. ذاتا بومسئلەده عجزلرى وعدم وقوفلرى دركاردر. شخصى برماهيتى حائز وآنجق جادير حياتى ايچون قابل تطبيق اولان فرانق قانونلرى مدنيتده ترقى ايتمش ملتلر ايچون تحمل ايديلەميەجك درجەده سرت وقابا ايدى.

فرانق قراللرى نشر ايتدكلرى قانونلرله هرقطعەده ساكن ملتلره كنـدى عرف وعادات سابقەسنى محافظەيى تعهد ايديورلردى. (ساليك) و (ريپوئەر) قانونلرى

منحصراً فرانقلره عائد ایدی . روماليلر اسكى روما قانوننك احكامنه تابع اولمقده دوام ایتدی .

اداره جهتلرینه كلنجه : فرانقـلره منسـوب بر قونت رومالى ضابط ويا حاكمك يرينه كچمكله اكتفا ایدييور و بوتون تحولات بوندن عبارت قاليوردی . برنجی سلاله‌يه منسوب قراللر زماننده نشر اولنان قانونلرده بلدیه‌تشـكيلاتندن بحث ايدلمه‌مش اولماسى درلو درلو تفسير اولنمقده ايسـه‌ده شوراسى محققدركه حيـات اجتماعيـه هر يرده عينى زمانده و عينى درجه‌ده تخريباته دوچار اولمامشدر .

بناءً عليه زمان و مكانى تفريق ايتمك لازمدر . مثلا ره‌ن نهرندن سه‌ن نهرينه قدر اولان اراضينك بربرينى متعاقب دفعاتله استيلالرى عصرلرجه دوام ايتدى . تجاوزلر لايعد ولايحصى نهب و غارتلر هرطرفده واقع اولدی . تخريباته دوچار اولان بلده‌لر ثروت و اسـتقلاللرينى ضـايع ايتـديلر . يالـكز (آرراس) و (قولونيـا) بلده‌لرى بر استثنا تشكيل ايدركه بو ايكى شهرك تشكيلاتى ره‌نه‌نسانس Renaissance دورنده تشكل ايدن (قومون Commune) لره نمونه اولمشدی .

مركزى فرانسه‌ده يالـكز رئيسك اداره ايتديكى فتوحات دها زياده بر شكل سياسى اخذ ايدييوردی . فقط رؤسـا تعدد ايتديكى زمان فاتحلر ملتلرك حامئ طبيعيسى وبلده‌لرك مدافع قانونيسى اولان متره‌پوليدلر ايله مذاكره‌يه وا كلاشمغه مجبور ايديلر .

دور فتوحاتدن بر چوق زمان صوكره بيله (اورلئان) ، (تور) ، (آنژه‌ر) ، (په‌ری‌كو) كبى متره‌پوليدلك مركزى اولان بلده‌لر ؛ ملتك انتخاب كرده‌سى ونفوذ حكومته تقابل ايده‌جك يكانه قوت اولان متره‌پوليدلرك حمايه‌سى آلتنده كندى كنديلرينى اداره ايتمكله برابر سكه ضرب ، عسكر تسليح ، حرب اعلان ايتمك كبى اشكال آلتنده مستقل برحيات يشادقلرى آكلاشلمقده‌در .

عينى حقوقه مالك اولمقله برابر ايكنجى درجه‌ده اولوب ايى حمايه‌ايدلمه‌ين (بلده) - لرده (قونت) ك قوتى هيچ بر قرار تشريعى ايله تحديد ايدلمديكى وهيچ بر عمومى قوت‌همشهرينك citoyen حقوقنى‌محافظه ايلمديكى زمانلرده عجبا بوشهرلر جداً‌مربستمى ايديلر ؟ فى‌الواقع او زمانلرده‌ده بلديه اصولى وحاكم ، كورى ومدافع موجود ايدى . امور بلديه‌يه متعلق برطاقم‌دفاترده‌استعمال‌ايدلمكده‌ايدى .فقط وصيتنامه‌لرى طوپلامق ، و اونلرى تصديق ايتديرمك (بلده) لرك ايكنجى درجه‌ده وظائفى جمله‌سـندن ايدى . (شـيلده‌ريق) ك قيزى (راغوت) ك آلاينده بولنديرمق اوزره پارسـك بورژوا

صنفنه منسوب درت بش بیك خلقی جبراً نصل قالدیردیغی تأمل ایدیلیرسه دیگر محللرده حریص ، حس مسئولیتی طانیماز ، طمعکار رؤسانك سربستیٔ حرکاتنه کیملك مانع اولەجغی جای سؤالدر .

لووارنهرینك اوتەسنەوورون نهرینه طوغری استیلالری اثناسنده دوچار ضعف اولان اقوام طالغەسی ، وجهه استقامتلرنده روما حکومتنك انقاضنه تصادف ایتدیلر . بو انقاض ایکی منتظم حکومت طرفندن یکیدن تنسیق واصلاح ایدیلەرك اسکی سطوت بردرجەیەقدر اعاده ایدلدی . بورالرده مقاومت اوزون وعنودانه اولدی .

قلوویس زماننده (پەپەن لوبرەف) زمانه قدر (فرانق) لر جنوبی فرانسەیی درت دفعه فتح ایتدیلرسەده بوراده « یرلشدیلر » دیمکدن زیاده « چادیر قوردیلر » دیمك طوغری اولور . بالآخره برنجی (فلوتەر) ك درت اوغلی وینه بونك احفادندن اوچ حکمدار (اکیتەن) ایله (پرووانس) قطعەلرینی تقسیم ایتدکلری زمان بونلرك حاکمیتلری نظری برقیمتی حائز ایدی .

شارلمان ایمپراطورلغنك انقراضنه قدر (بلده) لر مستقل قالمشلردی . بو خصوصده متعدد وثائق موجوددر . غوندو والد سوءقصدنده (٥٨٢) وبالآخره عرب استیلاسنده شرائط تسلیمی باشده مترەپولید اولدیغی حالده هیئت بلدیه (corps mnuicipals) نك مذاکره ایتدیکی تاریخاً ثابتدر .

مارسیلیاده مترەپولید بیله حقیقی نفوذه صاحب دکلدی . مترەپولید تەئودور ؛ واوسترازی دوقەسی غوندولفه آنجق همشهریلرایله (شهرلیلر) له استشاره ایتدکدن صوکره شهره داخل اولمشدی . مع مافیه مارسیلیا مستثنا بر شهر ایدی . عاقل وزنکین آلتی یوز اعیانه مالك اولان مارسیلیا — که جیچەرون طرفندن رومایه نمونهٔ امتثال اولمسی تکلیفنه مظهر اولمشدی — نه بر قراله، نەده بر قونته مالك اولدیغی سربستینك برذرەسنی بیله ترك ایتمەمشدی . فقط وضعیتدەکی بو تخالف چوق زمان دوام ایتمدی . منشأی آلمانیا اولان مؤسساتك نفوذی تحتنده اصول ادارهٔ بلدیه شمال وجنوبده یاواش یاواش عینی شکلی اکتساب ایتدی . سکزنجی عصرده وفرانق قراللرینك ایکنجی سلالەسی زمانلرنده روما کوریسنك آنجق خاطرەسی قالمشدی . شوراده بوراده شایان اهمیت اولمیان برطاقم حکام (کوری) اعضاسی صفتنی طاقنیور فقط خدمات عمومیه سالنامەسندە اسملری بیله ذکر ایدلمیوردی .

اولجه پك مهم ومتعدد اولان وظائفده حصوله کلن تعدیلات شونلردر: وظیفهٔ عدلیه قوهٔ حاکمه‌یه انتقال ایدوب قرالك ممثلی اولان برقونت، اونك نامنه اجرای عدالت ایدر وبونك بویله اولمسی ایجاب ایدردی. چونکه حقوق قدیمه وجدیده‌نك متفقاً قبول ایتدکاری بر نظریه‌یه کوره عدالت، حاکمیتك بووصف عالیسی، مملکتی اداره ایدن پرنسه عائددر. فرانق قراللری بو امتیازدن فراغته هیچ برصورتله قائل دکلدیلر. چونکه بو کندیلرینه منافع متعدده تأمین ایدییوردی.

المانیاده قونت، کرك حقوقده کرك جزاده حاکملك وظیفه‌سنی ایفا ایدییوردی. قونتلره بوخصوصده تجتمع بر حالده بولنان مهم عائله‌لرك رؤسامی یاردیم ایدرلردی که بو؛ بوکونکی شورانك ایلك فقط قابا برشکلنی ارائه ایدر.

قونتلر بومؤسسه‌یی فرانسه‌یه نقل ایتدکاری زمان کندیلرینه معاون اوله‌رق «ایی آدم» دیه طانیمش اولان «کوری اعضاسی» نی‌ده آلیرلردی. کوری بوصورتله محاکمه‌یه اشترا که دوام ایدییوردی دیمکدر. فقط کوری‌نك رأیی بوخصوصده حاکم دکلدی. قونت ویاوکیلی رأیلری طوپلار وقراری کندیسی اتخاذ ایدردی. ینه بوصورتله ومعاونلرك یاردیمیله قونت ویرکویی‌ده طوپلاردی.

بلده‌لرك ادارهٔ داخلیه‌لرینه کلنجه! کوری اعضاسنك بو ایشدن اوزاقلاشدیر لدیغی محقق اولمقله برابر حاکم حقیقی ملتك مدافع طبیعیسی وانتخاب‌کرده‌سی اولان متره‌پولید ایدی.

یدنجی وسکزنجی عصرلرده منافع عمومیه‌یه متعلق اوله‌رق وجوده کتورلمش اولان کوپریلر، صو یوللری، دربندلر وسائره کبی بر چوق مؤسسات نافعه متره‌پو-لیدلرك محصول سعیی اولوب بو مؤسساتی اهالیدن طوپلادقلری وحسن اداره واستعمال ایتدکاری پاره‌لرله وجوده کتورمشلردر.

فرانق قراللرینك ایلك سلاله‌لری زماننده بلده‌لرك منحل وغیر معین اولان وضعیت وتشکیلاتی شارلمان زماننده دیکر شعبات اداره کبی اصلاح ایدلدی. بو مشهور حکمدار زماننده «نه‌شوه‌ن» échevin نامی آلتنده فقط «سربست شهر Municipe» لرك اداره‌سندن پکده فرقلی اولمیان یکی برمؤسسه وجوده کلدی. فی‌الحقیقه نه‌شوه‌نلر اداره مأمورلغی وحاکملك صفتنی نفسلرنده جمع ایدییورلر وملت طرفندن انتخاب ایدیلیورلردی.

قونتلرك بویوك بردقتله محافظه‌سنه اعتنا ایتدکلری صلاحیتلری ، هر کون بر درجه نفوذلری آرتان متره‌پولیدلر طرفندن بلع ایدلدکده هر ایکیسی آره‌سنده صیقیشوب قالان نه‌شوه‌نلرك فعالیتی عقامته محکوم اولمقده ایدی .

نه‌شوه‌نلر ، شارلمان ایمپراطورلغنك انفساخنی تعقیب ایدن تشوش آره‌سنده انجق نفوذلرینك ایزلرینی محافظه ایده‌بیلیورلردی .

فرانق قراللریله قونتلر آره‌سنده اوزون مدت دوام ایدن مجادله‌نك ناصل ختامه ایردیکی تاریخلرده محرردر . قونتلر استقلال تام ایچون اوغراشیورلردی . موقت برزمان ایچون اداره‌لرینه تودیع اولنان املاك ، منافع وحتی مأموریتلر بیله بر شکل ارثی اخذ ایتمکده کچکمیوردی . قراللغه عائد بعض حقوق وصلاحیتلرده‌ده تجاوز ایتمشلردی . برنجی « داغوبر » ك زماننده قرالیت برکولکه‌دن بشقه برشی دکلدی . شخصی احتراصلرینی تأمین ایچون احتراصات عمومیه‌یه استناد و آنلردن استنباط قوت ایتمکه مجبور اولان « سرای أمینلری » «Les maires du palais» سلطنتك نفوذ وحقوق متباقیه‌سنی‌ده اطرافه طاغیده‌رق انجق او صورتله تأمین مقام ایده‌بیلیورلر وبو صورتله حرکت اولنورسه جالس تخت اوله‌جقلرینی امید ایدییورلردی .

شارلمانك ید قهری سایه‌سنده احتراصلری بر درجه‌یه قدر سکونت بولان قونتلر بو بویوك حکمدارك وفاتندن صوکره ینه احتراصلرینه سربست بر جریان ویردیلر و ۸۵۵ تاریخنده عقد ایدیلن کیه‌رسی Kiersy معاهده‌سیله خصوصیت وامتیازلرینی رسماً طانتدیلرکه بو قرالیتك دره بکلك لهنده حقوق وصلاحیتندن بر قسمنك ترکی دیمکدی . نفوذ روحانی‌ده دیکر یولدن عینی نتیجه‌یه دسترس اولمشدی . جدی « شیلده‌ریق » ك اثرینه امتثالاً قرال داغوبه‌روقنیله بر ز فضله سماحتله کلیسالره بخش ایدلمش اولان املاکك برقسمنی استرداد ایده‌بیلمشدی . « شارل مارتل » ایسه ایمپر. طورلقدن آیریلان ایالتی تکرار نفوذی آلتنه آله‌بیلمك ایچون لزومی اولان قوای عسکریه‌یی طوپلامق واوزون مدت محاربه یاپه بیلمك ایچون « Leudes » دنیلن دره بکلرینه مهم منافع کلیسائیه بخشنه مجبور قالمشدی . ایشته بو تاریخدن صوکره بویوك اراضی‌یه صاحب عسکر وبارون صفتنی حائز متره‌پولیدلر ظهوره کلمشدر .

آرتق متره‌پولیدلرده بلده‌نك اسکی « مدافع » ی صفتنی اراماملیدر . مدافع دره بکی اولدی . واوچ سنه دوام ایدن قرالیتك نفوذسز زماننده هیچ برقید ایله علاقه‌دار اولمیان و هیچ بر قاعده‌یه رعایته کندیسنی مجبور کورمه‌ین ایکی قوت موجودایدی :

قونت یاخود دره بکی شاتوسنده ، متره‌پولید ایسه مرکز اتخاذ ایتدیکی شهرده حاکم مطلق ایدی . دره بکلك استبدادینك موجب اولدیغی آلام واضطراباتی بوراده ایضاح ایده‌جك دکلز . یالکز بو سفالت واضطرابات زمانلرنده حیات بلدیه‌نك کچیردیکی صفحاتی تدقیق ایده‌جکز .

شهر خارجلرنده استبداد واعتسافات صوك درجه‌یی بولمشدی . اراضینك قسم کلیسی قرال ، رهبان ویا دره‌بکلرینه عائد ایدی . شوراده ، بوراده بعض سربست املاك اصحابنه تصادف ایدیلورسه‌ده بونلرده عسکرلرك تضییقاتندن تخلیص کریبان ایچون اولاد واحفادیله برابر دره‌بکلرینك حمایه‌سنه التجا ایدرلردی . فقط بو حمایه اکثریا اونلرك خرابنی موجب اولوردی .

اهالی سرف Serf [نیم اسارت] حالنده یشایوردی . بلده‌لرك وسطنده ویا مرتفع برمحلنده دره بکنك شاتوسی یوکسلیور ، اطرافنده منسوبینك أولری بولنیور و دها ایلریده‌ده طاغنیق برحالده اهالی کلبه‌لری مشاهده ایدیلیوردی . بو کلبه‌لرك اطرافنده انجق برعائله‌یی اعاشه‌یه کفایت ایده‌جك أراضی واردی . بو بلده‌لرده حریت علامتلرندن هیچ بریسنه تصادف ایدلمیوردی . اجتماعی رابطه‌لر منکسر اولوب برانسان دیکرینی یابانجی عد ایدردی . دها طوغریسی اورته‌دن انسانیت مفهومی قالقمش هرشی مادیلشمشدی . ارتق اداره ایده‌جك بر شی قالمامش اولدیغندن دوائرده اورته‌دن قالقمشدی . مدافعه ایدیله جك نه برحق نه‌ده برمنفعت موجود اولمدیغندن عدالت قونتك ادمی اولان « کوی قوماندانی majore villœ » طرفندن تطبیق واجرا ایدیلیردی . عدالتك درجات عالیه‌سی ایسه بالذات قونت یاخود وکیل اموری طرفندن تأمین وایفا اولنیوردی . نوع بشر اویله بردرجهٔ سفلیته سقوط ایتمشدی‌که بو خضیض سفالتدن بعدما باشنی قالدیروب قالدیره‌میه‌جغی جای سؤال کوریلیوردی . شهرلر دها ازتضییقه معروض ایدیلر . شهرلرده اقامت ایدن اصناف وصنعتکارلر کویلی‌یی صبانه باغلایان اسارت کبی برمحرومیته معروض دکلرسه‌ده‌بونلك‌دیکر برنوعی‌ده بو صنف اشخاصی اقامتکاهلرینه قدر تعقیب ایدییوردی . بوکبیلره هیئت آدمی Homme de corps دینیلیردی . بونلر بکلك ثروتندن برقسمنی تشکیل ایدردی . او درجه‌ده‌که بك بونلری قومشولرینه صاتار ، بیلیر ویاخودهدیه اوله‌رق ویریردی . هر نه‌قدر ئه‌شوه‌نلر انتخاب ایدیلیور ایدیسه‌ده بونلرك هیچ برنفوذی قالمامشدی . انجق « قونت » ك ویا « متره‌پولید » ك مدیت

مأمورلری بلدیه حکامی اوله‌رق کوستریله‌بیلیردی . بو ایضاح ایتدیکمز وضعیت فلان ویا فالان قطعه‌یه عائد ومنحصر اولمیوب جهانشمول بر ماهیتی حائز ایدی . دره بکلك بوتون غربی استیلا ایتمشدی . توسع خصوصنده فرانسه‌ده نه بر مقاومت ، نه‌ده بر مانعه‌یه تصادف ایتمیوردی . ایتالیاده لومبارد قراللری خلقه فرانق قراللرینی آراتدیریوردی . اسپانیاده غووادالات محاربه‌سندن صوکره عرب والیسی بوتون بلدیه مأمورلرینی طرد ایتمش وحریت انجق پیره‌نه‌نك طار ساحه‌لرینه انحصار ایتمشدی . انکلتره‌ده روما مؤسساتی - که صاغلام برصورتده یرلشه‌مامشدی - آنغلو صاقسون استیلاسی اثناسنده اورته‌دن قالدیرلمشدی .

آلمانیاده شهرلر غایت آز ایدی . انجق قولونیا واسترازبورغ کبی بر قاچ سربست شهرMunicipe کوستریله‌بیلیردی . الحاصل دره بکلر قارشوسنده هر شی سکوت وانقیاد ایدیپوردی .

فرانسه‌نك بعض بلده‌لرینك قدیم سربستیلرینی قرون وسطانك امتدادی مدتجه محافظه ایتدکلری بعض مؤرخلر طرفندن ادعا اولنیور ایسه‌ده بو جهت قطعی صورتده معلوم اوله‌میوب شوقدرکه اسارت ظاهری براستقلال آلتنده‌ده دوام ایدر .

شهرلرك طرزاداره‌سی انحلاله اوغرامش اولدیغی ایچون ویزیغوت قراللری ؛ بونلری قونتلر ویا معاون ضابطلر معرفتیله اداره ایتدیریپورلردی . معمافیه ویزیغوتلرك ایکنجی سلاله‌سی زماننده کرك عهدنامه‌لرده کرکسه بعض وثائقده « نه‌شوه‌نلرك اسمنه تصادف اولنیور ایسه‌ده بونلری حقیقی « نه‌شوه‌ن » عد ایتمکدن زیاده محکمه‌لرده قونته معاونته مجبور طوتیلان نه‌شوه‌نلر عد ایتمك دها طوغریدر .

قونتلر حاکمیتلرینی تمامیله تأسیس ایتدکدن صوکره اسکی امتیازات بلدیه آثارندن هیچ بریسنه تصادف ایده‌میورز . باشلیجه بلده‌لر ؛ سابق اصول اداره‌لرینی محافظه ایتمکله برابر ارثی قونتلرك ویا ضابطلرینك تشکیل ایتدکلری حکومتلرده تابع اولدیلر وبو وضعیت دره بکلرینك شهرلره اسکی امتیازاتی اعاده‌لری تاریخنه قدر دوام ایتدی . ایشك اساسی بوراده ایدی . فقط صبر بشرکده برحدودی اولوب اوچ عصردوام ایدن و « دمیر عصری » دیه یاد ایدیلن بر دورهٔ امتحاندن صوکره یکی بر دوره‌نك ایلك التماعاتی مشاهده ایدلمکه باشلادی . میلان ، بروژ ، ولائون شهرلرینك چاك قله‌لرندن اعلان ایدیلن شیٔ اوفاق مقیاسده برتبدل اداره دکل آنجق براختلال ایدی .

اوچنجی دوره

دورهٔ انتباه یاخود (قومون) لرك دوراءنلا وانحطاطی

قانونلرك نفوذینی استرقاب ایتمك ایستەمش اولان هوسات بشریه هیچ بر وقت صاغلام بر مؤسسه وجوده کتورەمامشدر . دره‌بکلك بر جهتدن پرنسلرك حقوقنی ، دیکر طرفدن‌ده افرادك حریتنی غصب ایده‌رك تأسس ایتمشدی . نه‌قدر صاغلام صورتده تشکل ایتمش اولورسه اولسون بو ایکی دشمنك مشترك مهاجماتی قارشوسنده سقوطه محکوم ایدی . ایلك حرکتك ؛ عنعناتی الك ایی محافظه ایتمش اولان مملکتدن باشلایه‌جغی طبیعی ایدی .

ایمپراطورلغك ایالتلری میاننده ایتالیا ؛ استیلایه معروض قالان اقسامك ایلك صنفنی تشکیل ایدییوردی . هه‌رول ، اوستروغوت ، لومبار وفرانقلر زمان زمان بو قطعه‌یی زیر پای تخریبلرنده ازمشلردی .

شمالدن کلن محاربلر بلا استثنا شهرلردن نفرت ایدییورلردی . حیات اجتماعیه نیم وحشی طبیعتلرینه موافق کلمیوردی . سور داخلنده راحتسز اولیورلر وکندیلرینی محبسده صانیورلردی . شهرلر تخریب ایدلدی . آچیق شهرلر ماجار وعرب مهاجملرینك قولایجه شکاری اولدی . وه‌رون ، مودون وبره‌سیا شهرلری ؛ ماجار آقینلرندن تحفظ ایچون سورلرینك کندی حسابلرینه تکرار انشاسنه مساعده ایسته‌دیلر . شو مراجعت شهرلرك درچار اولدیغی تضییق وانحطاطی کوسترر دلائلدندر .

مع مافیه شانلی بر ماضینك خاطراتی زمانك سفالتلری آره‌سنده حالا ادامهٔ موجودیت ایدییوردی . روما تمامیله اونودولمامشدی . وطن فکرینك روما همشهریلرینك قلبنه درین بر صورتده نقش ایتمش اولدیغی بو خاطره حالا سیلنمه‌مشدی ومتعدد فلاکتلره رغماً محافظهٔ موجودیت ایدییوردی .

لومبار قراللری بیهوده یره اسکی روما قونسوللرینك منصبنه هیچ بر نفوذ وصلاحیتی حائز اولمیان (نه‌شوەن) لری تعیین ایدییور فقط اهالی ایلك فرصتده اوزون بر ترددن کندیسنی طوپلامق وقورتارمق ایچون درحال لازم کلن تدابیره توسل ایدییوردی . الك نهایت بکله‌نیلن فرصت ظهور ایتدی وبو فرصتی قاچیرمدیلر . بوندن باشقه متعدد تجربه‌لر اهالی‌یی بر انقلابه حاضرلامشدی . ایلك اثمارت خرستیانلغك مرکزی اولان رومادن چیقمادی . (نه‌ئودوریق)ك قدیم بلده‌لرك اسکی حریت وممتازیتلرینی اعاده ایتدیکنی اولجه

كورمشدك. مركزی ایتالیایه حاكم اولان لومباردلرالاری رومایه كیرمكدن تحاشی ایتمشلردی.
دها یاقین برطاقم مهم مسائل ایله مشغول ومشبوع اولان شرق ایمپراطورلری مدافعه‌سندن
عاجز بولندقلری بو شهری كندی حالنه براقمشلردی. والحاصل یدنجی وسكزنجی
عصرلرده روما تحف بر وضعیت عرض ایدییوردی. روما مجهول بر ایمپراطورك لفظی
بر حاكمیتی آلتنده مثبت قانونلردن زیاده اسكی خاطره‌لرله اداره ایدیلن برجمهوریت شكلنی
ارائه ایدییوردی.

اصیلزادكان ایله عوام ارهسنده‌كی مناسبت وقوالری بر صورتده تعیین وتفریق
ایدلمه‌مشدی. بونلرك هپسنك فوقنده ملتك انتخابكرده‌سی اولان پاپا بولنیوردی كه
وظیفه‌سی اعتباریله پاپا «اسكی مدافع صلاحیتنی حائز بولنیوردی» دیمك حقیقته موافق
بر تعریف اولور. وظیفه‌سی تصریح ایدلمه‌مش اولمقله برابر شهرده ایجابنده اهالی‌نی
اعتدال وسكونه دعوته سعی ایدردی كه بو صفت اسكی مدافعك وظائف اصلیه‌سندن
برینی تشكیل ایدردی. انتخابله تعیینلری، شعبات علومده تجربه‌لری وصافیت اخلاقیه‌لری
اعتباریله ایلك پاپالر ایكی عصر مدتجه بیوك بر نفوذ معنوی صاحبی اولدیلر. بونلرك
زماننده اهالی حریتدن هیچ بر صورتله محروم ایدلمدی. اوچنجی غرغوار زماننده
روما آوروپانك الك حر ومسعود بر شهری اولمشدی. فقط مؤخراً پاپالر فعلاً اجرای
حكومته باشلایه‌رق كلیسانك حائز اولدیغی جمهوریت اداره تحول ایتدی. وسن پیه‌ر
كلیساسنی اشغال ایدن وضیع راهب بردنبره خرستیانلغك الك زنكین وصاحب نفوذ
بارونلرندن بریسی اولدی.

بو صاحب شوكت رئیس روحانی، صنف رهبانه املاك واراضی بخش ایتمكه باشلادی.
صنف رهبانده بالنتیجه، دره بكلرینك خشین طبیعتیله اخلاقاندی وفرانسه‌ده اولدیغی
كبی رومامده دخی (بلده‌نك مدافعی) مدهش بر (مستبد) اولدی. آرتق بو موقع معلایه
كتیریله‌جك شخص ایچون آرانیله‌جق اوصاف نه عامده شهرت، نه‌ده سجیهٔ اخلاقیه‌نك
رصانتی‌در. انتریقه‌لر وحتی بعض كره زندوستلك پاپالرك تعییننده مهم بررول اوینایوردی.
خفت مشربله مشهور ایكی قادین تام آلتمش سنه پاپالر تختننك حاكمی اولدیلر. رئیسلرینك
بر دعوتی اوزرینه اصیلزادكان شاتولرینی ترك ایدیورلر وهیچ بر قانونك جاری اولمدیغی
شهرلرده امرار حیاته باشلایورلردی. فقط هیچ بركیمسه بو ولوله‌لی (اولیغارشی) یی
تأدیب ایتمكی دوشونمیوردی.

اسكى قانون اساسى الغا ايدلمشدى . اون ايكنجى ژان شكلى محافظه ايتمك وظواهرى قورتارمق ايجون انتخاب ايله تعيين اولنان ايكى قونسـولى ادامه ايتديرييور وشهرك اون ايكى محلهسنى تمثيل ايدن (كورى) اعضالقلرينىده الغا ايتميور ايديسهده بونلرى بالذات كنديسى تعيين وپوليس ، عدليه و سائره كبى بوتون نفوذ واقتدارى يدنده تمركز ايتديرن بر حاكمك مراتبهسى آلتنه وضع ايتمشدى .

افكار عموميه بويكى شكلى پروتستو ايتميوردى. ١١١٤ تاريخنده پاپايه عائد مأموريتلردن بريسـنه اهالينك انتخابكردهسى اولان بر (برپاتريس = حاكم) تعيين ايدلمش وكيفيت تعيينه اللى بش اعيان اعضاسندن مركب برهيئت ياردم ايتمشدى . فقط بوصورت حلدن حريت برشى قازانهمامشدى .

تاريخك قرون وسطى قسمى اغتشاشلرله مملو اولوب بونى اون دردنجى عصرده ظهوره كلن بر اختلال و اختلالىده (ريهنزى Rienzi) نك دوكديكى قانك تأييد ايتديكى مدهش بر ارتجاع تعقيب ايتمشدى .

مع مافيه ايتاليا شبه جزيرهسى تماميله باربارلر طرفندن استيلا ايدلهمشدى .

اولا آدرياتيك ساحلندهكى بعض آطهجقلر باربارلردن قاچان اهالىيه بر ملجأ تشكيل ايتمشلردى . بورالردهمتعدد شهرلر بنا ايدلمش اولوب بو شهرلر مؤخراً ونديك شهرينك حاكميتى آلتنده برلشمشلردى . ٦٩٧ تاريخنده بو سواحل اهاليسنك عمومى بر اجتماعنده پول لوق آنافهرت دوهراقله paul loc anaferte d'heraelé ونديك جمهوريتنك دوژى(Toge)يعنى رئيسى اعلان ايدلدى .

ونديكى؛اطرافندهكى كوللر قورتارديغى كبى يوكسك طاغلرله باربارلرك اسـتيلاسندن كنديسنى حمايه ايمش اولان جنوبى ايتاليا شهرلرىدهحنوز شرق ايمپراطورلرينك حاكميتى آلتنده ايدى . فقط آمالفى ،نابولى وغائهت كبى مهم بلدهلر تدريجاً حريتلرينى استحصال وايكى منتخب (قونسول Consul) ك زير ادارهسندهمجلس مليه مالك بر جمهوريت تشكيل ايتديلر . بوشهرلر ، كنديلرينى محوهطوغرى قوشان بر ايمپراطورلقدن آيرلمقله يى بر پولتيقه تعقيب ايتمش اولديلر وبوصورتله شرقده حيات بلديهيى ازمش اولان صوك ضربهدن كنديلرينى قورتارديلر .

متعدد ارادهلر وقانونلرلهاهاليدن كندى حاكملرينى انتخاب ايتمك حقى نزع اولنمشدى. ايمپراطور فيلوسوف لئون بلديه تشكيلاتى ؛ هيچ بر شيئه تقابل ايتمهين وحيات سياسيهده هيچ برشيئه مربوط بولنميان ،لزومسز بر مؤسسهديه لغو ايتمشدى .شمدىيه قدر بودرجه

معناسز بر سبب و بو درجه کیفی بر معامله یه بر شکل مشروعیت ویرمکه قالقیشلدیغی کورلمه مشدر. فقط دها شایان تأسف اولان جهتی ایسه بوندن طولانی تاریخده هیچ بر پروتستویه تصادف ایدلمه مسیدر.

آدریاتیك دکزی ساحلنده حریتك ایلك لمعه لری پارلدامغه باشلادیغی زمان عجبا شمالی ایتالیانك وضعیتی نه مرکزده ایدی ؟

بویوك [اوطون] ك جلوسنه قدر شمالی ایتالیا غایت فنا بر صورتده اداره ایدلمکده ایدی . قارلووه نژن سلاله سنه منسوب قراللر ایله فری یول Friol دوقه لرینك اصول اداره سی تذبذبدن بشقه بر شی دکلدی . اختلاللر بربرینی ولی ایدییور فقط هیچ بر شیء تأمین ایتمیوردی .

اراضینك تقسیمی أثناسنده بر حصه یه صاحب اولمش اولان حر افراد شهرلری ترك ایله بو سوء اداره دن قاچیور و شاتولره التجا ایدییورلردی . اوراده هر نوع تحصیل و تربیه دن محروم دره بکلری ایکنجی درجه ده کی اصیلزادکان ایله معین ویرکو ویرن مستملکلری و اراضیلرینی زرع ایدن اسرایی قابا بر صورتده اداره ایدییورلردی .

ادبیات تمامیله اهمال ایدلمشدی . تجارت ایسه همان همان مفقود ایدی .

صنوف متوسطه اراضینك تقسیمندن خارج طوتلدیغی ایچون بورژوا صنفنه منسوب هیچ بر عائله بر شخصیت کوسترهمیور و سویهٔ مشترکه دن یوقاری هیچ بر کمسه یوکسله میوردی . اهالی اویوشوق بر حاله کلمش حتی سلاحشورلق و جنکاورلك خصوصنده کی تمایلاتنی بیله یاواش یاواش غائب ایتمشدی .

هر شهرده قونت بوصنوف متوسطه یه منسوب بر قاچ نهشودن انتخاب ایدییوردی بونلرك وظیفه سی پرنسك تکالیفاتی آلقیشله قبول ایتمك و اوامرینه مطاوعتله استبداده بر شکل مشروعیت ویرمکدن عبارت قالیوردی . ایشته ایمپراطور برنجی اوطون شمالی ایتالیایی بو وضعیتده بولمشدی . آلمان مورخلری (اوطون) ی شارلمانك فوقنده عد ایدرلر فی الحقیقه اصابت نظری و سجیه سنك یوکسکلکی اعتباریله ساقسونیا خاندانینك رئیسی (شارلمان) دن اشاغی قالماز .

ایتالیایه کلنجه : بو خصوصده تردده حاجت یوقدر . فرانقونیالی رئیس (شارلمان) مملکته انجق فنالقلر کتیرمش ، حالبوکه آلمان ایمپراطوری محوایدلمش اولان بلدیه حریتنی اعادهٔ تأسیس ایتمشدر .

حسن تصادف اثری اوله‌رق بر مدت موقته ایچون ایمپراطورلرك منافعی ایتالیا شهرلرینك ارزو ومطالباتی ایله هم آهنك اولمشدی . کندیسنه تابع قونتلرك استیلاسنه بر سد تشکیل ایتمك ایچون اوطون شهرلرك محبتنی جلبه سعی ایتمکده ایدی . اوطون بلده‌لره برطاقم امتیازات محرره (charte) بخش ایتمدی ایسه ده شهرلرك حکومتلرینی کندی کندیلرینه تأسیس ایتمه‌لرینه مساعده ومسامحه ایتمکله بلکه ده‌ها زیاده فائده‌سی طوقوندی . قازانیلان حریتلر ، عاطفةً بخش ایدیلن حریتلردن ده‌ها قیمتداردر . وملتلرك منتدارلی اکثریا اسارتلرینی انتاج ایدر . بالآخره بو بلدیه‌لردن نائل اولدقلری امتیازاتی مبین اوراق طلب ایلدیکی زمان بونلر ؛ دلائلك اك محکم ومشروعی اولان مرور زمان قاعده‌سنی وتعاملی ایلری سورمشلردی .

بو تاریخلردن صوکره هرشی [قومون commune] ك انکشافنه یاردیم ایتمشدی . [٣]

حکمدارك بر شهره ورودی ویا شهردن مفارقتی ، اصیلزادکانك شهردن اوزاقلاشمسی ، خلقك لاقیدیسی وایمپراطورلق ایله کلیسانك اختلافاتی – که بو اختلافاتده هرایکیسی ده بلده‌نك توجهنی جلبه چالیشیردی – بوتون بو عوامل (قومون) ك اکتساب نفوذ ایتمسنه یاردیم ایدییوردی . اولا میلانده تأسس وقروم ایله تورتونه شهرلری اونی تعقیب ایتدی . یاریم عصر ظرفنده (١٠٠٢ – ٩٦١) شمالی ایتالیا قومونلرله طولدی وبونلر او درجه قوت پیدا ایتدیلرکه بالآخره کندیلرینه قارشو مخاصم بر وضعیت آلمش اولان ایمپراطورلرله بویوك مجادله‌لرده بولندیلر .

قومون تشکیلاتنك سرعت انکشافی و مشهود اولان فکر انتظام تعجبی موجب اولور ایسه ده اسکی روما بلده‌لرنده موجود اصناف وصنعتکاران (Collegia officium) جمعیتلرینك محتوی اولدقلری حیات اجتماعیه اساسلری ولو ابتدائی برشکلده اولسون بو تظاهراتی آز چوق ایضاح ایدر . ایمپراطور (والانس) یله (والانتی‌ـ نیه‌ن) ك تصدیقنه مظهر اولان بو مؤسسات بارباراتك روما اراضیسنی استیلاسی زماننده بیله ادامهٔ موجودیته موفق اولمشلردی . قرون وسطاده حیات اجتماعیه وعمومیه‌نك

---

[٣] commune لسانمزده (ناحیه) ایله ترجمه ایدیلیر برتعبیردر . بوواده اعطا ایدیلن ایضاحاتدن اکلاشیله‌جغی اوزره قومون عادتا جمهوریت طرزنده اداره اولنور مستقل برحکومت دیمك اولدیغندن بونك (ناحیه) تعبیریله ترجمه‌سی قطعیاً موافق دکلدر . بوکلمه حقنده ایلریده بشقه‌جه بر حاشیه وده‌ها ایلریده برباب تخصیص ایدلمشدر . اوراره باقکز .

انتباهنده اصناف وصنعتکارلر جمعیتلری رؤساسی یکی بلدیه مجلسلرینك اساسنی تشکیل ایتمشلر و بومؤسسه‌یی اداره خصوصنده حائز اولدقلری تجربه‌دن استفاده ایتدیرمشلردی .

احداث ایدیلن حاکملکلرك ماهیتی حتی اوصافی ، اسکی خاطراتك بو یکی تشکیلاتده بر عامل مؤثر اولدیغنی کوسترمکده‌در . طبایع محلیه ، زمان ، رقابت و بالخاصه بعض قاریشیقلقلر بلدیه‌لرك حرکات ووظائفنده طبیعی اوله‌رق بعض تحولاتی موجب اولمشدر .

بولونیاده دارالفنون وحقوق شناسانك تأثیر نفوذلریله ــ دموقراتیك برقانون اساسی‌نك موجودیتنه رغماً ــ اصیلزادکان غالب بر موقعده ایدی . تجاری وصناعی شهر اولان فلورانسه‌ده سرمایه صاحبلرینی تشکیل ایدن ممتاز صنف کرك اصیلزادکان کرك طبقات عادیه‌یی آره‌لرینه قبول ایتمیورلردی . جنوه‌ده ایسه اورته اصیللر صنفی حائز نفوذ ایدی . فقط میلانك قانون اساسیسی نمونه اتخاذ اولنه‌رق تتبع ایدیلیرسه دیکرلری حقنده‌ده اولدقجه صریح برفکر ایدنمك قابل اولور . بوقانون اساسی‌یه کوره اداره شو صورتله تأسس ایتمشدی :

١ ــ هرسنه انتخاب ایله تعیین ایدیلن ایکی قونسول . بونلردن بریسی مسائل عدلیه واداریه‌یه نظارت ایدر، دیکری امور عسکریه ایله مشغول اولوردی .

٢ ــ محرم هیئت . Credenza یاخود امنیت هیئتی که اعضاسی محدود اولوب قونسوللره یاردیم واونلرله برابر قوهٔ اجرائیه‌یی تشکیل ایدرلردی .

٣ ــ اعیان (sénat) بدایتده یوز اعضادن مرکب ایدیسه‌لرده بالآخره اعضانك عددی تزیید ایدلمشدی . اعیان شورای دولت وظیفه‌سنی ایفا وملته عرض ایدیله‌جك اولان قوانین ونظاماتی احضار ایدردی .

٤ ــ همشهریلرك اجتماع عمومیسی (L'assemblée générale des citoyens) بو اجتماعه اهالی چاك سسلریله دعوت ایدیلیر ومقررات شهرك بویوك میداننده اتخاذ اولنوردی .

ایلك نظرده روما (کوری) سنك احیا ایدیله‌جکی ظن ایدیله‌جك فقط مشابهت ظاهریدر . بالعکس غایت مهم ایکی فرق موجوددر . اولا ایتالیا بلده‌لری دها سربست ایدیلر . کندی وسائط وملیسلریله مدافعه‌لرینی بالذات تأمین ایلیورلردی . ثانیاً حربی اعلان وصلحی عقد ایتمك حقنده‌ده مالك ایدیلر ومع الاسف بو حقی بك کثرتله استعمال ایتدیلر . صوکره ایمپراطورلق اصالتی (یوکسك اصالت) وموروث کوری اعضالغی اسکی رومده اولیغارشیك (حکومتی برقاچ کشینك النده اولمسی) بر اداره تأسیس ایتمشدی .

(میلان) ده عائله ویا نسب extraction نه برحق نه ده بر رتبه تأمین ایتمزدی. حتی خارجدن کلوب شهرده یرلشمش اولان صنعتکار بیله بلده اعضاسندن معدود ایدی . بو؛ بوتون محاسن ونقائصیله بر بورژوا جمهوریتی ایدی . حسیات حریتپرورانه ، سعیه مربوطیت ، ایش خصوصنده کوستریلن ذکا ودها فکر انتظام وتحفظ جمهوریتك محاسنی و خلقدن تنفر، عادی ومسکینانه رقابتلر، بویوکلکلردن اجتناب ده نقائصنی تشکیل ایدیوردی. بونقائص؛ مؤسسات عظیمه‌نك وجوده کتورلمسنه وبویوك برملت تشکیلنه مانع اولمقده ایدی .

اونجی واون برنجی عصرلرده ایتالیان بلده‌لرینك ابراز ایتدکلری منظره جداً علوی ایدی . حریتدن تام معناسیله استفاده ایدیلیور ، افراد کندیسنك فوقنده پرنسدن باشقه‌سنی کورمیور وپرنس ایسه پك سیره‌ك صورتده شهره اوغرایه‌رق بوزیارتی معظم ضیافتلره بروسیله تشکیل ایدییوردی . شهر سکاننده هر فرد وطنداش ویا همشهری concitoyen عد ایدیلیور وهر همشهری عسکر تلقی اولنیوردی . صنایع حربیه وصلحیه متوازن بر صورتده انکشافه باشلامشدی. هرطرفده مظهر حرمت اولان بر سنجاغك زیر جناح حمایه‌سنده شرقك ثروتلری ساحلده‌کی شهرلرده تراکم ایتدیریلیوردی . مملکت داخلنده ، جدوللر ، منتظم یوللر بو منبت اراضی‌یی باشدن‌باشه قطع ایدییوردی. سلاح ویوك معمولاتی برطاقم احتیاط سرمایه‌لری میدانه کتیریورو بو سرمایه‌لرده لومبارد بانکرلری واسطه‌سیله بوتون آوروپایه یاییلیوردی .

مغلوب اولان دره‌بکلك حریتك خارقه‌لری قارشوسنده حرمتله اکیلمکه مجبور اولدی. برچوق مغرور باروندر قلعه‌لرندن چیقوب اسملرینك بلدیه سجلنه قید ایدلمسنی طلب ایتمکه باشلادی . بویله بر انکشاف شبهه‌سز دواملی اوله‌مازدی . اوچ مختلف سبب انحطاط بو انکشافه معارض بولنیوردی :

پاپالرله ایمپراطورلر آره‌سنده‌کی منازعات، شهرلر آره‌سنده‌کی رقابتلر، عینی شهر داخلنده‌کی اهالی آره‌سنده موجود اختلافلر. بواوچ سببدن یالکز بریسی بیله سقوطه کافی ایدی .

وورمس Worms معاهده‌سیله آنجق نتیجه‌لنه بیلن قلیچ قوشاتمه investiture منازعاتنك اوروپاده موجب اولدیغی قاریشقلقلر هرکسك معلومیدر .

بو اختلافده ایتالیان شهرلری بی‌طرف قاله‌مدی. منافع وحسیات دینیه‌لری سوقیله بومنازعه‌یه طوغریدن طوغری‌یه علاقه‌دار اولدیلر . چونکه آره‌لرنده‌کی متروپولیدلر

اولدقجه مهم برصلاحیت محافظه ایتمشلردی . محاکماته اشتراك ایتمه‌کله برابر عدالت
متره‌پولیدلر نامنه اجرا ایدیلیوردی . متره‌پولیدلر سکه ضربنه صلاحیتدار اولوب بو حتی
اکثریا سکه‌لری تغشیش ایتمك صورتیله سوء استعمال ایدییوردی . بوندن بشقه مرورِیه
رسمی آنلرك نامنه جبایت اولنیوردی. بوتقدیرجه متره‌پولیدلرك نفوذینه نظربی‌قیدی‌ایله
باقیله‌مازدی . « قومون » لرك برقسمی ایمپراطورلغك لهنده دیکری علیهنده بولنیوردی.
بو صورتله (قومونلر) آره‌سنده ایکی اتفاق تأسس ایدییوردی . بر طرفدن قره‌م
میلان ، تورتونه ، پارم ومودن ودیکر جهتده‌ده پاوی ، قره‌مون ، لووی‌نووار ، پله‌ژانس
وره‌چیو ایالتلری بولنقده ایدی .

پاوی ایله میلان و جنوه ایله پیزا آره‌سنده برطاقم خونریز محاربه‌لر باشلادی. نتیجه‌ده
هر ایکی طرفده متضرر اولدی . چونکه غالب ومغلوب بوقانلی مصادماتدن صوکره
مختلف صورتده حریتلرندن محروم ایدیلیورلر واسارت طالع مشترکلری اولیوردی .
واقعا آره صره متارکه‌لر عقد ایدلمش وحریتلرینی ترصین ایچون‌ده بو ایتالیان شهرلرینه
بعض فرصتلر دوشمشدی.

از جمله ساقس‌خاندان سلطنتی شهرلری دره بکلکه قارشومدافعه‌ایتمش‌ایسه‌ده بوحال
فرانقونیا خاندانی ایچون برعکس اولمشدر . ایمپراطورلرك ایتالیا اوزرینه واقع اولان
صوك مطالبه‌لری ١١٥٨ تاریخنده‌درمیان ایدلمش ومشهور(رونقاغلیار)اجتماعنده(فره‌دریق
بارباروس) بو مطالباتی درمیان ایتمشدی .

بو اجتماعده علمادن درت ذاتك مطالعه‌سی آلندقدن صوکره فره‌دریق بوتون
ره‌غالیه‌ن régaliens حقوقنی (سکه باصمق ، سائره کبی) کندیسنه حصرایتدیرمش
وبوصورتله بلدیه‌لرك امتیازاتی صفره ایندیرلمشدر .

بر طرفده معیتنده‌کی زادکانلرله برابر آلمان ایمپراطوری ورهبان صنفی دیکر
طرفده‌ده پاپا جانبندن خفیاً تشویق ایدیلن صنوف متوسطه bourgeoisies بولنیوردی.

متعدد اردولر آلپ طاغلرینی مرور ایده‌رك فتح ویا مدافعه ایتدکلری اراضی‌یی
دهشتلی برصورتده تخریب ایتمشدی . بو خصوصده شرفلی بر ایلری قره‌قول‌وظیفه‌سنی
کورن میلان شهری متعدد هجوملره مقاومتدن صوکره ١١٦٢ تاریخنده سقوط‌ایتدی.
وشهر خاك ایله یکسان ایدلدی ، عینی تهلکه‌یه معروض قالان شهرلر تدافعی وتجاوزی
بر ماهیتی حائز اولان (لومبار) اتفاقلرینی les ligues iombardes عقد ایتدیلر.
بو اتفاق احرارانه قارشوسنده ایمپراطورلغك بوتون مهاجماتی عقیم قالدی . وطقوز

سنه محاربه‌دن صوکره نهایت (قومو) شهری جوارنده وقوعه کلن (له‌نیانو) محاربه‌سی نتیجه‌سنده متفق شهرلر احراز غالبیت ایتدیلر .

مغلوب (فره‌دریق) ؛ قونستانس معاهده‌سیله شهرلرك حریت وسربستیلرینی قبول ایتدی. بومعاهده ایله ایمپراطور یالکز (قونسول) لرك تعیینی تصدیق ویکرمی لیرایی تجاوز ایدن دعاوی‌یه باقمق اوزره تشکیل ایدیلن استیناف محکمه‌سنك حاکملرینی تعیین ایتمك حقلرینی محافظه ایدیبوردی .

مع الاسف مصالحه‌دن صوکره اتفاق فسخ ایدلدی . وانتطافی مأمول اولان ثمره‌لردن استفاده ایدیله‌مدی. محلی غرور واناینت منافع عمومیه‌یه غلبه چالدی. محاربات داخلیه تکرار باشلادی والی سنه صوکره دیکر بر فره‌دریق ایتالیا شهرلرینك استقلالارینی تهدیده باشلادیغی زمان قارشولرنده بربرلریله اوغراشان وکندی مستبدلرینی tyran انتخاب ایچون دائمی منازعه‌لرده بولنان شهرلردن باشقه‌سنه تصادف ایتمدی .

سینه‌لرنده اسباب نفاق وشقاقی بسله‌ین بوشهرلر آره‌سنده نصل بر آهنك تام حکمفرما اوله‌بیلیردی ؟ چونکه بوشهرلرده اوچ صنف خلق نظر دقته چارپیوردی .

١ — کورولتوجی بر اصالت ، ٢ — متزاید ثروتلریله متفاخر بر صنف متوسط ٣ — جهللری سببیله هرنوع القاآت سیئه‌یه مستعد اولان آیاق طاقمی برخلق .

بدایتده احوال بوصورتله تظاهر ایتمه‌مشدی . شهرلرك اهالیسی متجانس ایدی . اصیلزادکان شاتولرنده اوطوریبورلردی . زمان ایسه جمعیتلرك اك مدهش دشمنی اولان نسبتسز ثروت فرقلرینی هنوز میدانه چیقارمامشدی . اوفاق صنعتکارلر خدمات عمومیه‌دن استثنا ایدلمشلر ایسه‌ده عمومی اجتماعلرده احراز ایتدکلری اکثریت کندیلرینی تسلیه‌یه کافی کلیوردی .

شوراسی شایان دقتدرکه میلان شهری ١٠٣٩ تاریخنده قپولرینی (قیر بکلرینه gentils hommes) آچه‌رق بونلره میلیس قطعاتنك قوماندا‌سی وحتی (قونسول)لك وظیفهٔ مهمه‌سنی‌ده تودیع ایدیبوردی .

آره‌دن ایکی سنه مرور ایتمدن بویکی کلن بکلرك سرکشلکی مدهش برعصیانی دعوت ایتدی. بکلر طرد ایدلدی . بونلر شهری محاصره ایتدیلر . ایکنجی هانری امداده کلدی وموقت بر صلح عقد ایدلدی . فقط اوفاق بر قیغلجم نائرهٔ حربك تکرار اشعالنه کافی ایدی .

بورژوا صنفی آرهلرینه أزلی دشمنلرینی ادخال ایتمکله ناقابل تعمیر بر خطا ارتکاب ایتمشدی. بونلرك معاونتی نهیه یارایه‌بیلیردی؟ مورخلر؛ اصیلزادکان قیزلره حاکم اولدقلرندن شهرلری آچ براقه‌بیلیرلردی دییورلر. ثروتی وواسع تجارتی اولان برشهر ایچون آچلق موضوع بحث اوله‌مازدی. شهرلیلرك جسارت مدنیه‌لری بوکا کافی ایدی. وبوجسارتی دفعاتله ابراز ایتمشلردی.

اون اوچنجی عصرده بولونیا، فلورانسه، پادوا شهرلری آجی بر تجربه‌دن صوکره اصیلزادکانی ایچلرندن اخراج ایتدکلری زمان فرصت چوقدن کچمش و آرتق فورطنه قوپمشدی.

مطرود اصیلزادکان وطنلری علیهنه عصیانلر ترتیب واجنبیلرله اتفاق ایدییور ومتعدد جمعیتلره داخل اولیورلردی. اوفاق صنعتکارلری بوبوکلری علیهنه تشویق وبوصورتله اغتشاشات داخلیه‌یه سببیت ویرییورلردی. صانکه بواختلافلر کافی دکلمش کبی هرصنفده کندی آره‌سنده برطاقم تشتتلره دوچار اولمشدی. بومؤسف حاله نهایت ویرملك ارزو ایدلدیکی زمان بر (حکم) ه مراجعت لازم کلیوردی که بوده وظیفه‌سنی دیکرلرینك حریتی مقابلنده ایفا ایدییوردی.

پودهستا

آرتق (قونسول) لر موقعلرینی [پودهستا Podestat : شهر بکی] نه ترك ایتمشلردی. پودهستالر سینه‌لرنده استبدادی رشیم حالنده صاقلایورلردی. بونلری (قونسول) لرك صلاحیت ونفوذینه مقابل بر قوت کبی قوللانمغی فره‌دریق دوشونمشدی. داخلی منازعه‌لری حسبیله شهرلر بونی قبول وتقلید ایتدیلر. هر شهر آیری بر پودهستایه مالك اولمق ارزوسنی اظهار ایدییوردی. پودهستا خارجدن اوله‌جق وشهر داخلنده احبابی، اقربا وتعلقاتی بولنمیه‌جقدی. فلورانسه‌نك ایلك پودهستاسی، غوآلفره‌دوتتو Gualfrédotto نامنده میلانلی بر ذات ایدی. بالآخره شارل‌دو والوا بو مقامه کتیرلدی.

پودهستالرك نفوذی معین دکلدی. یعنی بوتون نفوذ وصلاحیت اللرنده ایدی. پودهستالر میاننده دهاش مستبدلر ظهور ایتدی. بو اصول اداره‌نك دوامی مدتجه خلقك دوچار اولدیغی اعتسافات بی‌حد وحساب ایدی. شهری (چوبان) دکل (قورد) لر اداره ایدییوردی.

اون دردنجی عصر مبادیسنده ایتالیا (قومون) لری کثیرالنفوس وزنکین ایدیلر. علوم اداره تکاملك صوك درجه‌سنه واصل اولمشدی . فقط قهرمانلق دورلری چوقدن کچمشدی . و بلدیه‌نك بویوك چاکی آنجق برنسك ایام رسمیه و مخصوصه‌سنده طنین انداز اولیوردی. پوده‌ستا ایسه موقعنی ترصین ایچون برطاقم یبانجی قوماندانلری معیتنه آلیوردی .

آلمانیا ایمپراطورلرندن یدنجی هانری ایله باویرالی لوئی نفوذ حکومتی بو شهرلر اوزرنده قولایلقله تأسیسه موفق اولدیلر . پاپالر بونلره هیچ بر صورتله مقاومت ایتمیورلردی ، الك نهایت بلدیه‌لر پرنسلکلر شکلنه انقلاب ایدییور و ایتالیانك بویوك شهرلرنده برطاقم بویوك عائله‌لر امور حکومتی اللرینه آلیورلردی . قرون وسطانك مظلم دوره‌لرنده ایتالیا شهرلری امثالنه نظراً پارلاق بر ییلدیز موقعنده ایدی . ایتالیانك اوفاق جمهوریتلری دها طوغریسی بویوك (قومون) لری ایمپراطورلق رؤساسنك آغیر و مصرفلی Onéreuse اولدیغی قدر تهلکه‌لی اولان وصایتلرندن قورتلمق اوکره‌ندیلر . میلان شهرینك چاکلرندن انعکاس ایدن انتباه سسلری هرطرفدن ایشیدلدی . ایپر ، بروژ وغانت شهرلری بو انعکاسلرك الك زیاده تأثیر ایتدیکی مناطقدن ایدی .

فلاندر قطعه‌سی انقلابدن چابق متأثر اولدی . (بو) نهرینك ساحلنده تأسس ایدن قوتلی جمعیتلر ایله (ئه‌سقو) نهرینك کنارنده یوکسله‌ن تجارت وصناعت محصولی اولان شهرلر آره‌سنده شبهه‌سز بر چوق تماس نقطه‌لری واردر . فقط بو ایکی قسمك اهالیسی طبیعت اعتباریله یکدیکرندن تماميله آیریلیرلر . جنوبده طبایع دها زیاده جوال وشمالده جنته یاقلاشان عنودانه بر ثبات مشاهده ایدیلیردی . بر طرفده حیله ودسائس دیکر طرفده ایسه سیاستك اعوجاجاتی شاشیرتان خشین برخاصیت مشاهده ایدلمکده ایدی.

قوردیغی طوزاغه کندیسی دوشن ایتالیا بر طاقم مستبدلرك حیله و خدعه‌لرینه رام اولیور وبلکه صوك مدافعلرینك تسلیم روح ایتدیکی محاربه میدانلرینی تعیینن عاجز قالیوردی .

فلاندرده کندی حالنه براقیلان بربلده یالکز باشنه زمانك الك بویوك قدرت وسطوتنه مقابله ایدییور وحرب میدانی اولادندن قرق بیك کشینك جسدیله اورتمرك (غالب) لك حیرت وتقدیرینی بیله جلبه موفق اولیوردی .

فلامان (قومون)لرینك منشئی فلامان تاریخی کبی بر ودای ابهام ایله مستوردر . فلامان بلده‌لرینك تشکیلاتنه متعلق اك دوغری روایت ، اهالینك نورماندلرك متمادی تجاوزلرندن تحفظ ایچون انشا ایتدکلری ملجألر کوستریله‌بیلیر . سالف الذکر روایت بو بلده‌لرك املاك اصحابی و حریت طرفدارلری اولان اشخاص ایله اسکان ایدلمش اولدیغنی قولایلقله ایضاح ایدر .

ایلك حکمدارلری اولان بودوین‌لر Baudouins زماننده فلاندر اراضیسی اولدقجه توسع ایتمشدی . مسعود زمانلرك خاطره‌لرینی هر کس یاد ایله اولجه هیچ بر کیمسه‌نه اوینك قپوسنی قاپامدیغنی و آلات و ادوات زراعیه‌نك بلا تهلکه تارلالرده براقلدیغنی درخاطر ایدیپوردی .

بوندن بشقه اهالی بودوین‌لرك وبالخاصه [بالطه‌لی بودوین]ك خاطره‌لرینی یاد ایتمکده ایدی . بوذات فوق‌العاده عادل اولوب حتی فقیر بر قادینه تجاوز ایدن بر اصیلزاده‌یی سلاحلریله قاینار صو ایله طولی بر قازانك ایچنه آتمش وبردیکرینی‌ده بر تجارك مالنی غصب ایتدیکی ایچون اعدام ایتدیرمشدر .

مع هذا قوموتلر آنجق ایی شارلك Charl le bon وفاتندن صوکره سیاسیات صحنه‌سنه داخل اوله‌بیلدیلر (۱۱۲۷) . بو حکمدار کلیساده معیتی طرفندن قتل ایدلمش فقط اهالی اونك انتقامنی پارلاق برصورتده آلمشدی . بومعامله‌دن برنجی فلامان سلاله‌سنك اهالینك مظهر حرمت وتقدیری اولدیغی استنتاج ایدیله‌بیلیر . ایکی عصر قدر حکمران اولمش اولان ایکنجی قونت سلاله‌سی‌ده عینی توجهه مظهر اولمشدی .

بوتاریخده فرانسه فلاندر ایشلرینه مداخله ایتدی . قونتلق منحل اولدیغی زمان بوکا برچوق طالبلر ظهور ایتدی . فرانسه قرالی شیشمان لوئی ــ که مملکتك متبوع مفخمی ایدی ــ بومقامه نورماندیا دوقه‌سی (کیلیوم قورته‌هوز) ی تعیین ایتدی . واوده فلاندر قطعه‌سنه ؛ فتح اولنان بر مملکته اشقیا کیرر کبی داخل اولدی . (غانت) (لیل) و (سنت اومور) شهرلری عصیان ایده‌رك کیلیومی طرد ایتدیلر . اهالینك تقدیم ایتدیکی مضبطه‌ده شو سوزلر واردی :

« مملکت ایچون هیچ بر حیثیتی قالمه‌مش اولان بر قونتلغی محافظه ایده‌بیلیرسه‌کز اونی محافظه ایتمکزی طلب ایدرز . فقط وجدان وقانونه رعایتکز وارسه قونتلغی ترك ایدیکز وبو مقامه مستحق بر ذاتی کتیرمه‌مزه مانع اولمیکز »

۱۱۲۸ تاریخنده تیه‌رری دالساس ایله باشلایان یکی قونتلق فلاندر قطعه‌سی ایچون ایکی عصرلق

بر دورهٔ صلح و ترقینك مقدمه‌سی اولدی . بو دورهٔ سکونی انجق فرانسه‌نك ایکنجی دفعه واقع اولان مداخله‌سنه مانع اولمق ایچون تشبث ایدیلان مداخلهٔ نعلیه‌دن باشقه بر شی اخلال ایتمه‌مشدر .

بو دورده فلامان قومونلری آوروپانك اك مهم کتلهٔ سیاسیه‌سندن بریسنی تشکیل ایدیپوردی . بو ترقی ایکی صورتله ایضاح ایدیله‌بیلیر : اولا اهالی سعیلرینه و حریتلرینه مربوط اولوب معقول بر اداره‌دن استفاده ایدیپورلردی . اصول مساعی بر طاقم هیئتلر و جمعیتلر تشکیلیله تنظیم ایدلمش اولوب بو هیئتلرك نظامنامه‌لری مملکتك باشلیجه قانونلرینی تشکیل ایدیپوردی . دوقومه‌جیلر ، بویاجیلر ، قومیسیونجیلر ، بالقجیلر والحاصل بوتون ارباب صنعتك آیری آیری برر نظامنامه‌لری ، منتخب رئیسلری ، بایراقلری و پولیسلری موجود ایدی . اوزون مدت دوام ایتمش اولان جمعیت حیاتی تجارتك روحنی تشکیل ایدن ناموس و اعتبار خصوصنده‌کی تساندی حصوله کتیرمشدی که بو سایه‌ده کندیلرینه بوتون دنیانك بازاراداد و ستدلرینی کشاده بولندیرییورلردی . برده فلاندر قونتلری قدر تبعه‌سنك منافعنی جدیت وصمیمیتله مدافعه ایدن حکمدارلره تصادف ایدلمه‌مشدر .

قومشو حکومتلر مصرفلی ضیافتلر ویاخود بی‌لزوم محاربه‌لرله قوت و ثروتلرینی اسراف ایتدکاری بر دورده قونت تیه‌رری دالساس و اوغلی فلیپ ــ که فلاندرك ایلك واضع قانونی نامنی قازانمشدر ــ کور Keures دنیلن بلدیه قانوننی تنظیم وبالذات اجرای عدالت ایتمکده ایدی . صناعت ، تجارت و نقلیاته متعلق نظاماتی توسیع ، انکلتره ایله تجارت معاهده‌لری عقد ایتمش و شمالی المانیا شهرلریله ره‌ن نهری اوزونده سیر و سفر ایچون مقاولات تعاطی اولنمشدی .

فلیپ دالساس ؛ قرق سنه سورن زمان سلطنتنده دام ، بروژ ، ئی‌پر و غانت شهرلرینی غربی اوروپانك اك زنکین ده‌پولری حالنه کتیرمشدی .

اسکی و یکی فلاندر شهرلرینك محرر قانون اساسیلری (charte) فلیپ دالساس زماننده باشلار . فقط بو شهرلر بو تاریخدن خیلی زمان اول حریت و مربوطیه مالك ایدیلر . فلاندرك پای تختی و براستیناف محکمه‌سنك مرکزی اولان مشهور (آرراس) بلده‌سنك محرر بر قانون اساسیسی موجود دکلدی . فقط شوراسی‌ده محققدر که غانت شهری دها ۱۱٦٤ تاریخنده نه‌شوه‌نلر طرفندن اداره ایدیلیوردی . بو مشئوم تاریخ صنوف عادیه‌یه منسوب خلقك ادارهٔ بلدیه‌یه قارشی یاپدقلری عصیانلرك مبدئیدر . مرور

زمانله وصنوف مختلفه آره سنده تحدث ایدن اختلافات طولاییسیله کور Keures دیلن بلدیه قانون اساسیلری بر چوق تحولاته معروض قالمشدی . ایتالیاده اولدیغی کبی فلاندرده‌ده صنایعك انکشاف و ترقیسی بر چوق اصیلزادکانی بویوله سوق ایتمش و اختلافده بورادن چیقمشدی . بوندن بشقه اهالی بیوك و کوچوك صنعتکارلر نامیله ایکی‌یه آیرلمش و بونلردن یالکز صوکنجیسنه انتخاب ایدلمك صلاحیتی ویرلمشدی . بوده آسایش عمومی‌یی اخلال ایدن بر سبب اولمشدی .

فقط غانت شهرینك [اوتوزطقوزینی des xxxix de gand] قاله آلمامق شرطیله فلاندر قطعه‌سنك قرون وسطاده حائز اولدیغی شکل سیاسی‌نی تدقیق ایتمك فائده‌دن خالی اولمیه‌جقدر .

فرانسه قراللغنك تابعی و قرالك اعیانندن عد ایدیلن فلاندر قونتی مملکتده یکانه حاکم اولوب فلاندرك قوای تشریعیه ، اجرائیه ، عدلیه و عسکریه‌سنی ؛ (قومون) ك اشتراکی و طرفینك‌ده عینی حقوقه نائلیتی شرطیله اداره ایدردی . بو صورتله مأمورین ایکی قسمه آیرلمشدی . بر طرفده قونتك مأمورینی و ضابطه‌سی بولنیور و دیکر طرفده‌ده ئه‌شوه‌نلر ، مشاورلر ، خزینه‌دارلر (قومون) ی تمثیل ایدییورلردی . ئه‌شوه‌نلر (قومون) ك شخصیت مدنیه‌سنی personne civile تمثیل ایلیور و (قومون) ك املاك و اموالنی اداره و قونتك مأمورلرندن بایی Baillis ایله مشترکاً وظیفهٔ عدالتی اجرا ایدییورلردی .

(بویوك ئه‌شوه‌ن) رتبه‌سنی حائز اولمق صورتیله غانت ، بروژ ، ئی‌پر ، لیل ودوئه شهرلرینك وکیللری دوه یکنك مجلس خاصنده قونتلرك اوغللرینك و بارون رتبه‌سنی حائز بویوك ضابطلرك یانلرنده اخذ موقع ایدرلردی .

قوای عدلیه ، قوای مسلحه ، شرف و حیثیت و اقتدار هیچ بر قونترولە تابع اولمقسزین صنوف متوسطه‌یه BourgEoisies منسوب بر طاقم اشخاصه تودیع ایدلمشدی. بونکله بوابر ئه‌شوه‌ن اوله‌بیلمك ینه بر امتیاز مخصوص ایدی . بو موقعه اساس اعتباریله تجار ویا صنعتکارلر تعیین ایدیله‌مزدی . ئه‌شوه‌نك سلفنی تعیین ایده‌بیلمك حقی بورژوالرك امتیازاتنی ادامه ایتدیردیکندن بو خصوصده بر طاقم سوء استعمالات وقوعه کلمکده ایدی . فقط ژاق دارت وه‌لد j. d'artvelde یکی بر تشکیلات ایله بو سوء استعمالاتك اوکنه کچه‌بیلمشدر .

بونك دیكتاتورلكی زماننده غانت شهرینك اهالیسی اوچ صنفه تقسیم ایدلمشدی :
۱ — ایراد صاحبلری ، ۲ — بویوك دوقومه‌جیلر اصنافی، ۳ — اللی ایكی دیكر كوچوك اصناف . بوصنوف شهرك شئونن ومشاورلری ایچون لزومی اولان نامزدلری ارائه ایدرلردی .

قومنلر بونظامنامه‌یی اوقدر موافق ومعقول بولدیلركه همان بلا تعدیل قبول وموقع تطبیقه وضع ایلدیلر . بونظامات شارلكن زماننه قدر دوام ایدوب اونك طرفندن موقع مرعیتدن قالدیرلدی .

اون اوچنجی عصرك اواخرینه طوغری واستانبوللی « مسعود مارغریت » ك دورهٔ سلطنتندن صوكره اوروپا فلاندر حقنده ثروت وسامانه متعلق روایاتدن بشقه بر شی ایشتمه‌مشدی . استطراد قبیلندن سویلیه‌لم كه استانبوللی « مارغریت » بوتون اسرایی اطلاق ، سربستیٔ تدریسی وضع ، مسكوكاتی واوزان واكیالی تنظیم واصابتی زمانمزده بیله نادراً تصادف ایدیلن بركمرك تعرفه‌سنی ترتیب ایتدیرمشدی .

فلاندر شئونلری ؛ هوللانده دوقه‌لری وانكلتره قراللریله متساویاً حركت ایدر و كندیلرینی اونلردن اشاغی طوتمازلردی . اتفاقلری مرغوب اولوب متعدد مسائلده حكم اوله‌رق انتخاب ایدیلیرلردی . بین‌الملل معاهداتك تطبیقی امرنده كفالتلری آرانیوردی . ایشته بوزمانلرده ایدی‌كه فلاندری زیارته كیدن فرانسه قرالیچه‌سی بروژ قادینلرنده مشاهده ایتدیكی زینت واحتشام قارشوسنده شو سوزلری سویلمشدی :
« بوراده یالكز كندیمی قرالیچه ظن ایدییوردم ، حال بوكه قارشومده آلتی یوز رقیبه كورییورم . »

اوضاعده بوقدر معنامز برغروری تولید ایدن بوثروت عظیمه مغرور فقط محتاج فرانسز شوالیه‌لرینك حرصنی تحریك ایدییوردی. نته‌كیم فلیپ‌اوكوست فلاندر قطعه‌سنی پارچه‌لادی . كوزل فلیپ بوقطعه‌یی فرانسه‌یه الحاق ایتمكی تصور ایدییوردی . طالع بو خصوصده كندیسنه یاردیم ایدر كبی كوروندی . آرده موجود عائله قرابتلری طولاییسیله فلاندر دوقه‌لقلری فرانسز پرنس عائله‌لرینه اصابت ایده‌جكدی . فقط بو تاریخده قومشو دولتلرك مداخله‌سیله بوكوزل وزنكین مملكت ایچون مشئوم ومدهش بردورهٔ حرب باشلایوردی كه بودوره بلده‌لرك حریتلرینی محو ایدن اوستریا خاندان سلطنتنك حاكمیتیله نتیجه‌لندی . بریتانیا آطه‌سی قارشوسنده بولنان ومفروض برخط حدود ایله فرانسه‌دن آیریلان اراضی‌یه عطف نظر ایدلدیكی زمان بوایكی قطعه‌ده ساكن

اولان اهالینڭ دهالرینڭ کوستردکلری اوفاق برفرقه رغماً اوروپا مدنیتینڭ ایکی جبهه‌سنی تشکیل ایتدکلری کوریلور .

فلاندر اهالیسی دیکر مملکتلرده اولدیغی کی موقع وثروت اعتباریله مختلف صنوفه تقسیم ایدلمشدی . بو صنوف میاننده بریسنی ترجیح ایتمك لازم کلیرسه شبهه‌سز شجاع حیاتی انطفایه محکوم ، سرکذشتجو ، سرسری وتنبل شوالیه‌لر صنفندن زیاده زنکین ، چالشقان وجمعیت مستقبله‌نڭ رشیمنی سینه‌سنده صاقلایان (قوموڭ) ی وطرفدارلرینی ترجیح ایتمك ایجاب ایدردی .

طالع فلاندر شهرلرینی فرانسه قراللغنڭ نفوذی آلتنده براقمغله اونلره بر « حکم » لك وظیفه‌سنی تودیع ایتمش اولیوردی که بووظیفه‌نڭ ماهرانه بر صورتده ایفاسی بو کوزل قطعه‌نڭ فرانسز قراللرینڭ دائرهٔ سلطنتلری داخلنه کیرمسنه شبهه‌سز یاردیم ایده‌جکدی . حالبوکه قراللر بونڭ تماميله عکسی بر سیاست تعقیب ایتدیلر . قونتلری « قوموڭ » لره قارشو حمایه ایتمکله « قوموڭ » لرڭ فرانسه‌نڭ اڭ مدهش دشمنلرینڭ قوللری آره‌سنه دوشمسنه سبب اولیورلردی : بوندن بشقه فلاندر فابریقه‌لرینڭ محتاج اولدقلری یوڭلری یالکز بودشمن مملکتدن تدارك ایتملری بو ایشده بویوك بررول اوینامشدر .

والوا Valois خاندانڭ بو غیر معقول سیاستلری خلفلری طرفندن‌ده عینی کونه بیلمکله تعقیب ایدلمش اولدیغندن فلاندر قطعه‌سنڭ فرانسه‌یه الحاقی دائما موقت بر شکلی حائز بولنمشدر .

استانبوللی مازغریت ایله فلاندر قطعه‌سنده ماهر وعوامك مظهر حرمتی اولان قونتلر دوره‌سی نهایت بولمشدر . مشار الیهك ثانی « که‌ی دامپیه‌ر » حریص بر ذات اولوب زنکین « قوموڭ » لردن تمکن اولدیغی قدر پاره چکمکه اوغراشیر وبونلرك حریتلری جانی صیقاردی . مومی الیهك تشویقی اوزرینه « جسور فلیپ » قوموڭ نشودنلرینه حسابلرینی پرنسك مأمورلرینه رؤیت ایتدیرملرینی تکلیف ایتمشدی . بو ؛ قوموڭلری بوشی بوشنه کندیسنه دشمن ایتمکدی . امتیازلرینڭ دوچار اولدیغی بو تجاوز اوزرینه نی‌پر ، بروژ وغاند « قوموڭ » لری عصیان ایتدیلر . وبو عصیان انجق متقابل برطاقم تعویضات مقابلنده سکون بولدی . فقط بر قاچ سنه صوکره کوزل فلیپ اوفاق بر منازعه‌یی وسیله اتخاذ ایده‌رك قونت « که guy » یی توقیف وشهرلری یاغما ایتدیردی . شهرلرده‌کی اصیلزادکان « فلیپ » ه قاپولرینی آچدیلر . غانت شهرنده قرال طرفداولری مشار الیهك لهنه بر طاقم تحریکاتده بولندیلر .

بروژده ایسه صنف اصالت بورژوا طبقه‌سنك زنكین عائله‌لری ایله برلشه‌رك قرالی بویوك تظاهرات ایله قارشولدیلر. فقط فرانسه‌ده‌كی طبقات عادیه‌نك سفالتندن خبردار اولان اوفاق صنعتكارلر رؤسانك بو خیانت واشتراكلرینه قارشو اظهار نفرت ایده‌رك عمومیتله قیام ایتدیلر. پیه‌ر دوقونینك وژان بره‌ی‌ده‌ل اسملرنده‌كی ایكی شجیع كیمسه — كه بونلردن بریسی اصیلزادكان صنفنه منسوب دیكری بر دوقومه‌جی ایدی — اهل قیامك باشنه كچدیلر. بر كیجه ظرفنده بوتون فرانسزلر قتل عام ایدلدی. مشهور بروژ قتل عامی ایشته بودر. (١٣٠١). آرتق محاربه بوتون فجاعتیله باشلامشدی. زرهلی شوالیه‌لر ایله بوی اولچمك ایسته‌ین خلقك جسارت مجنونانه‌سنه هركس كولیوردی. عین زمانده یاری چپلاق اسویچره چوبانلرندن فورست Furst ومه‌لختال Melchtal ك آوستریا آرشیدوقنك حتی جالب بصیرتسزلكلری ده عینی صورتله تلقی اولنیوردی.

برطرفده اون‌بیك مزراق، دیكر طرفده اللی بیك پیاده ویالكز اون سواری بولنمقده‌ایدی. ایكی اردو (قورتره Courtrai) شهرینك سورلری اوكنده‌قارشولاشدیلر. فرانسه اصیلزادكانی دوقومه‌جیلرك سیوری اوجلی چوماقلریله اولدیریلیور وچامورلی چوقورلری طولدیریلیورلردی. بومحاربه‌ده ٢٠,٠٠٠ كشی خاك هلاكه سرلمشدی.

ایكی سنه صوكره (كوزل فلیپ) مونس آن پوئه‌ل Mons-en-puelle انتقامنی آلدی. غالب فیلیپ مغلوبلره غایت آغیر بر معاهده تكلیف ایتدی. قونت معاهده‌یی قبول ایتدیسه‌ده شهرلر رد ایتدیلر. وفلاندر قطعه‌سنك فرانسه‌یه الحاقی كیفیتی تماميله عقامته محكوم اولدی. مع‌مافیه بوحرب نتیجه‌سنده مملكتده یكدیكریله تألیف قبول ایتمز ایكی مخالف حزب تشكل ایتدی.

بر طرفده مملكته اهانت ایدن اصیلزادكان دیكر طرفده مملكتی قورتاران عوام بربرینه معارض وضعیتلر المشلردی.

حكومته صاحب اولان‌صنوف عالیه؛ یاواش یاواش نفوذلرینی ضایع ایتدیلر. بوده جهلی وصنفی وضعیتلرك موجب اولدقلری نتایجك اك‌كوزل مثالنی تشكیل ایدر.

قونتلرك تضییقاتیله اوفاق صنعتكارلرك شورشكار فكرلری آره‌سنده قالمش اولان صنوف عالیه مترددانه برحیات كچیرمكه باشلادی. كاه فرانسه، كاه انكلتره قرالنه مراجعت وعینی زمانده خلقی دوچار تهدید اولان امتیازاتك مدافعه‌سنه سوق ایتدیلر وبمضاده خلق امرمدافعه‌ده‌ایلری كیتمدیكی‌ایچون حركتلرینی تعدیل‌ایتمكه‌اوغراشدیلر.

فقط بوتون بومجادلاتده منفعتلرینك محافظه‌سی ایچون برصلح منفرد عقدینه‌دائما متمایل بولنورلردی . (قاسل Cassel) محاربه‌سنده یالکز کوچك صنعتکارلر باندیره‌سنك تموج ایتدیکی‌ده کوروله‌شدی . نتیجهٔ حربده دوقومه‌جیلر مغلوب اولمش فقط اصیلزادکان بومغلوبیتدن هیچ‌ده متأثر کورونمه‌مشدی . بوصرده دمیرنجه‌لی، متین‌قلبلی برذات میدانه چیقدی . بیراجیلر جمعیتنه داخل اولمقله برابر نسلاً اصیل اولان بوذات [ژاق‌دآرت وه‌لد J.d'Artvelde] فعلاً هیچ‌برصنعت‌اجرا ایتمزدی. طبیعت، حس وتربیه‌اعتباریله پرنس (لوئی دونه‌وره‌س) لڭ سرایینه انتسابی دها معقول کبی کورونوردی. فقط حسیات وطنپرورانه‌نك غلبه‌سی کندیسنی عمومه خدمته سوق ایتدی . فلاندر قطعه‌سیله فرانسه آره‌سنده موجود روابط متبوعیته رغماً بو ایکی مملکتك تشکلات اساسیه‌سنك بربرندن پك فرقلی اولدیغنی عیان بر صورتده تقدیر ایتدی . شو سوزلر دائما ورد زبانی ایدی : « فلاندر قطعه‌سی انکلتره‌سز یشایه‌مز . چونکه بو مملکت تمامیله دوقومه‌جیلقله تأمین حیات ایتمکده‌در . انکلتره‌دن یوڭ کلمزسه برشی دوقومق قابل دکلدر » .

قونت ایله معیتی مملکتدن چیقاراتدی . (آرت وه‌لد) رأس اداره‌یه کچدی . قانون اساسی‌یی اصلاح وکوچك صنعتکارلری بلدیه اداره‌سنده لایق اولدقلری موقعلره کتیردی ومملکتی یدی سنه شایان تقدیر برصورتده اداره‌یه موفق اولدی .

نهایت (آرت وه‌لد) بوتون اختلالجیلرك دوچار اولدیغی فلاکتی ادراك ایتدی . یعنی برعصیان اثناسنده قتل ایدلدی .

اون دردنجی عصرك اواخرینه طوغری (١٣٨٠) آوروپانك بر اختلاف دینی ایله پریشان اولدیغی وغایت عاجز وسفیل حکمدارلر طرفندن اداره ایدلدیکی بر زمانده فلاندر قطعه‌سی ثروت وعرفانیله ینه مستثنا بر موقع اشغال ایدییوردی . غانت ، ئی‌پر ، بروژ ولوفرانق (قومون) لری اللهدن باشقه بر حاکم طانیمیورلردی . بو شهرلرك آره‌لری آچیلمه‌مش اوله ایدی نه مسعود اوله‌جقلر ایدی . فقط (لوئی دومال) کبی متکبر ، مسرف ، ظالم ویمیننده حانث برپرنسك انتظام اداره‌یی تأمین ایده‌میه‌جکی آشکار ایدی . اولا برقنال مسئله‌سندن طولایی بروژ وغانت شهرلرینك آره‌سنی بوزمغه موفق اولدی . اعتسافاتندن بیقان اهالی عصیان ایتدی . (لوئی‌دومال) اهالینك تظاملرینه ظلم ایله مقابله ایتدی . غانت شهرینك زنکین بورژوالرندن (ژان هیون) مقاومت ایچون (بیاض خروسلر جمعیتی) تشکیل ایتدی . ایکی سنه سورن برمحاربه‌دن صوکره کندی حالنه ترك ایدیلان غانت شهری مدهش براردو طرفندن محاصره ایدلدی . قحطده

باشلامشدی . بوژروا صنفی تسلیم اولمق ایستیوردی . چونکه اوتوز بیك کیشی خاك هلاکه سرلمشدی . فقط صنعتکارلر مخالفتده اصرار ایدییورلردی . فلاکتدن بوکالان خلق اسکی بر خلاصکارك اسمندن استمداد ایدییور و قهرمان (ژاق د آرت وه‌لد) ك اوغلی (فیلیپ د آرت وه‌لد) بر از تردن صوکره نه یاپه‌جغنی شاشیرمش اولان بو خلقك باشنه کچیوردی . بو ذات معیتنه بش بیك کیشی آلیور [درت یوز بیك نفوسلی بر بلده‌ده آنجق ایشه یارار بوقدر آدم قالمشدی.] و کندیسنه‌شو صورتله وداع ایدن‌شهردن چیقیوردی « « تکرار کله‌یکمز. شاید اولور ویامغلوب اولورسه‌کز هرطرفی آتشه ویره‌جك وایچنده بولندیغمز حالده شهری محو ایده‌جکز » .

ارت وه‌لد مقدس طابورینی بروژشهرینك شوالیه و بورژوالردن مرکب قرق بیك کشیلك اردوسنه صالدیردی . اونلری مغلوب ومقهور ایتدی . ملی دعوایه اهانت ایدن شهر ضبط ایدلدی . غانت شهرینك محاصره‌سی‌ده شو صورتله رفع ایدیله‌رك اسکی بوللغنی بولدی .

بروژ شهری بر مجازاته کسب استحقاق ایتمشدی . غالبلر حسیات انسانیتکارانه ایله مشبوع ایدیلر « فلیپ د آرت وه‌لد » اردوسی ارکاننه تجاوز ونهب وغارتده بولنانلری اعدام ایده‌جکنی بیان ایتمشدی .

لوئی دومال پارسه فرار ایتدی . او زمان پارسده بشنجی شارل حکمران دکلدی . حکمدار ؛ یاری مجنون ، کورولتوجی و حریص عموجه‌لرینك زیر وصایتنده قالمش بر چوجق ایدی . پارس حال غلیانده اولوب فلاندر اهالیسنك موفقیاتی علناً تمنی ایدیلیوردی . اهل صلیب زماننده اولدیغی کبی سنجاق چیقارلدی . فقط بو لزومسز بر کلفت ایدی . دنیانك اك زنکین بر مملکتنی تخریب ویاغما ایچون هیچ بر حکمدار اردوسز قالمامشدر . برده اساساً مسئله پرنس ایله عاصی تبعه‌سی آره‌سنده تحدث ایتمش بر اختلاف شکلنی تجاوز ایتمشدی . فرانسه‌ده اولدیغی کبی انکلتره‌ده دخی حربه پك خواهشکر اولان اصیلزادکان بیله بو حربك بر صنف مجادله‌سی اولدیغنی کورمش و (قومون)لرك روزه‌به‌ك Rosébécque محاربه‌سنده ازلمسنه سس چیقار- لمامشدی .

بو محاربه‌ده (آرت وه‌لد) ایلك اولنلر میاننده ایدی . بوتون غانت طابوری‌ده محو اولمشدی. نتیجه معلومدر. اللی بیك سواری اوروپانك یاریسی قدر زنکین اولان

بو اراضی‌یی باشدن باشه یاغما ایتمش ویالکز بر شهرده یوز بیك پارچه قماش احراق ایدلمشدی . یغماگرلر یالکز آلتون ایستیورلردی .

بو درت صنعت مملکتی بو حربدن صوکره کندیلرینی طوپلایه‌مدیلر . تخریبات او درجه‌یی بولمشدی‌که لوئی دومال ؛ حمایه کرده‌سی اولان بروژك حالنی کورنجه خلجانلره طوتولمشدی . قادین ، ارکك ، کنج اختیار ، هرکس حیاتدن واز کچیور و « بزی اولدیریکز . کیکلریمز فرانسزلره قارشو عصیان ایده‌جکدر » دییورلردی . لوئی دومال هرکسك نفرتنی موجب اوله‌رق ترك حیات ایتدی .

دها دور اندیش اولان خلفی بورغونیا دوقه‌سی فلیب لوهاردی (قومون) لر ایله حسن آمیزش تأسیسنه ومملکتی تسکینه موفق اولدی . تورنه Tournai معاهده‌سی نتیجه‌سنده ویك بویوك نقدی فداکارلقلر اختیاریله فلاندر بورژوالری بلدی حریتلرینی de leurs franchises municipale ادامه‌یه موفق اولدیلر .

بورغونیا پرنسلرینك زمان اداره‌سنده (قومون) لر کنیش بر نفس آله‌بیلدیلر . چونکه بو حکمدارلر دائما بورجه مستغرق اولدقلری ایچون تبعه‌لرینك قاصه‌سندن پاره چکمك خصوصنده پك مشوش ومبهم بر وضعیت آلمشلردی . محاربه‌نك اك حاد بر زماننده کندیلرینی ترك ایدن تبعه‌لرینه قارشو بوزوالی حکمدارلر بو حالده قارشی شکایته بیله جسارت ایده‌میورلردی .

فورطنه‌لر شهری اولان غانت شهرینك اداره‌سی حداً مشکل ایدی . طوز رسمی ویا مسکوکات مناسبتیله حصوله کلن عصیانلر قانون اساسیده بعض تعدیلات اجراسنه باعث اولمشدی . فقط ١٤٥٣ تاریخنه مصادف صوك عصیانك عاقبتی پك وخیم اولدی وبو تاریخدن اعتباراً دورهٔ سقوط باشلادی .

ژاق دآرتوه‌لد زماننده‌ن بری بلده‌نك اداره‌سی شو صورتله تنظیم ایدلمشدی :

بلده‌نك یتمیش یکرمی آلتی حاکمی jurés واردی . بونلردن اون اوچی بلده‌نك امور اداریه ومالیه‌سنه نظارت ایدر و« شوه‌ن » نامی ویریلن دیکر اون اوچی‌ده اجرای عدالت ایلردی . اهالیٔ بلده corporation باشلیجه اوچ قسمه آیرلمشدی . اولا بورژوا یعنی ایراد اصحابی‌که بونلرك اك قدملیسی (شهرك متصرفلغی premier bailli) وظیفه‌سنی ایفا ایدییوردی .

ثانیاً دوقومه‌جیلر : les tisserands یکرمی یدی محله‌یه منقسم اولوب هر محله‌نك برقدملی دوقومه‌جیسی doyen وبونلرك فوقنده‌ده بوتوز دوقومه‌جیلرك رئیسی واردی .

ثالثاً : اللی ایکی مختلف کوچوك صنعتکارلر جمعیتی که بونلرکده برر قدملی رئیسلری واردی . هرصنفك قدملی رئیسنك اهالی‌یی اجتماع عمومی‌یه دعوت صلاحیتی وار ایدی . بونك ایچونده منسوب اولدیغی جمعیتك علامت مخصوصه‌سنی حائز بایراغنی بر جمعه کونی بازار محلنك اورته‌سنه دیکمه‌سی کافی ایدی . بو دعوته لزومی درجه‌ده دیکرلری طرفندن اجابت ایدیلیر یعنی دیکر جمعیتلرده بایراقلرینی کتیروب اولکی بایراغك یانده دیکرلر ایسه عموم اصنافك رئیسی‌ده مشترك بایراغی کتیرمکه مجبور اولور واو زمان شهرك چاکاری چالنمغه باشلاردی . بونی متعاقب متصرف بلده‌ده شهرك بایراغنی چیقاروب اجتماعه اشتراکه مجبور اولوردی . شو حال عوام اداره‌سنده بر شهرك دائمی بر عصیان حالنده اولدیغنی کوستردیکی ایچون کوزل فلیپ بورژوالرك رئیسندن شهرك متصرفلغی صلاحیتنی نزع وبوصورتله بلده‌نك اك مهم برمأمورینی نفوذی آلتنه آلمق ایسته‌دی . بونك اوزرینه اهالی آره‌سنده بویوك بر غلیان باش کوستردی. فقط بوغلیانه هیچ اهمیت ویرلمدی . وبربرینی متعاقب طوز اوزرینه بررسم وضع وبوغدای ، یوك ورینغه بالنی کبی او زمانه قدر رسومدن معفو طوتلمش اولان بر چوق مواد غدائیه وابتدائیه اوزرینه ویرکولر طرح ایدلدی . برعصیان ایچون بو قدری فضله ایدی . فقط غانت اهالیسنك پرنسلریله اولان بو مجادله‌سنی بروژ ، ئی‌بر ولو فرانق قومونلری بر مسئلهٔ محلیه تلقی ایله غانت بلده‌سی اهالیسنه حکمدارلرینه مطاوعت ایلملرینی توصیه ایتدیلر .

بر طاقم محاربات داخلیه ایله مشغول بولنان انکلتره دخی مدافعه‌یه راضی اولمدی اسکی مملکتنی پارچه پارچه فتح ایتمکدن بشقه بر اندیشه‌سی اولمیان فرانسه قرالی اوچنجی شارل ایسه جالب شبهه بر توسطدن ایلری کیده‌مدی . غانت شهرینك اشرافی notable قورقه قورقه حکمدارلرینك حضورینه چیقدیلر وعفو طلب ایتدیلر.

کندی حالنه براقلمش اولان بورژوا ؛ کوچوك صنعتکارلر ودوقومه‌جیلر (لیه‌وه‌ن بوق lievin Bouc) اسمنده بر دیوارجی عمله‌سنی شهره متصرف Bailli تعین ودرحال حربی اعلان ایلدیلر . بو محاربه‌ده دیکرلری کبی غدارانه وظالمانه اولدی . یکدیکرینی ولی‌ایدن بر طاقم موفقیت و مغلوبیتلردن صوکره (غاور gavre) محاربه‌سیله مجادله ختامه ایردی که بومحاربه‌ده (قومون) حربنك صوك مدافعلری اولان ٢٠٠٠٠ غانتلی محو اولدی . بوتاریخدن صوکره فلاندر دوقه‌سی بوتون جمعیتلرك بایراقلرینی بر چواله طولدیره‌رق شهری کندی متصرفلری Bailli واسطه‌سیله

اداره ایتمکه باشلادی . آرتق فلاندر شهرلرینده اوروپانك هر طرفنده (قومون) اداره‌لرینك مشهود اولان سقوطنه اشتراك ایدییورلردی .

فرانسه‌ده دخی (قومون) اداره‌سی زمانی کچمش وقرال بوتون منافعی نفسنده جمع ایتمش ایدی . فرانسه‌نك بوبابده‌کی حصه‌سی نه‌در؟ سربست شهرلره قارشی رهبان واصیلزاده‌کان صنفلری نصل بر وضعیت آلمشلردی؟ تاریخ بوخصوصده‌کی نقطهٔ نظرینی تثبیت ایتمشدر .

فرانسه‌ده ابتدا (کوری) اعضالری وبالاخره (نه‌شوه‌ن) لر طرفندن اداره ایدیلن بلده‌لرك دوره بکلك استبدادی آلتنده حریتلرینی حقوقاً دکلسه‌ده فعلاً ضایع ایتدکلرینی اولجه کورمشدك . فقالق صوك حدینه واصل اولدیغی زمان ارتجاع باشلامشدی . جمعیات بشریه‌ده بر حرکت مشاهده ایدیلدیکی وقت بونی یالکز برسببه عطف ایتمك طوغری اوله‌ماز . ایتالیاده مشاهده ایدیلن حریت انتباهنك ، فرانسه‌نك بالخاصه او درجه تضییقه دوچار اولمامش بولنان جنوب قسمنده قدیم بلده فکرینی اویاندرمش اولمسی وشمالده اسوج نوروچدن guildes نامی تحتنده کلن یمینلیلر اجتماعلرینك افکار ونظریاتنك قومون اتحادینه زمین وزمانی احضار ایتمش اولمسی اوزون مدت دوام ایدن قیلیچ قوشانمه invstiture [یاخود بر مقامه صاحب اولمق] منازعاتنك کلیسا رؤساسنك نفوذلرینی خللدار ایتمسی کبی حقایق و وقایع هرکسجه معلوم بر کیفیتدر . فقط نه‌اولورسه اولسون حرکت طبیعت اشیادن تولد ایتمه‌مشدر . تجارت ویاصنعتله مشغول وبوتون موانعه رغماً اوفاق بر ثروت ادخارینه موفق اولان شهرلرك اهالیسی اهمیتلرینی ادراکه باشلامشلردی . شوراسنه دقت ایتمك لازمدرکه اون ایکنجی عصر اختلاللری نه بویوك شهرلرده نه‌ده اونلرك خارجنده وقیرلرده‌کی اوفاق شهرلرده باشلامامشدر . قیرلرده متجرد بر حالده یاشایش بر سبب ضعف تشکیل ایدردی . واقعا فوق‌العاده ضرورتلر بعض کره اهالی‌یی اختلاله سوق ایتمش ایسه‌ده بو غیر منتظم بر حالده واقع اولوب اکثریا براخذ ثار صورتنده تظاهر ایدر و الك صوکنده وحشتنه انقلاب ایلردی .

بویوك شهرلره گلنجه : اونلر گوستردکلری کتلهٔ مقاومت اعتباریله بوکبی اختلاللرده دها آز ازلدیکلرندن ارتجاعه اوقدر احتیاجلری یوقدی . پارس ، لیون ، اورلئان و تور شهرلرنده (قومون) تشکیلاتی اولمدیغی ایچون اختلاللرده واقع اولمامشدر . اصل اختلاللر تجارت وصنایعله مشغول واسکی سربست شهرلر ایله‌ده مناسبتلری انقطاعه دوچار اولمامش اولان ایکنجی درجه‌ده‌کی شهرلرده مشهود اولمقده‌در

بو اختلاللره تقدم ایدن فقط وقت مرهوننده اجرا ایدلمدیکی ایچون عقامته دوچار اولان نورماندیا کویلرینک اتحاد تشبثنی ، باصدیریلان شکایتلرینی ومونسو Monceaux قرار مسلحنی و (کیلیوم لوباتارد Guillaume le batard) طرفندن الغا ایدیلن مرده‌زاد (قومون) لری یالکز بوراده ذکر ایله اکتفا ایده‌جکز. هنوز زمانی کلمه‌مشدی. فقط بوده چوق تأخر ایتمدی . الك نهایت خلق برنجی دفعه‌اوله‌رق بو خصوصده معاونت دکلسه‌ده ممانعت کوسترمه‌ین حکمدارلره مظهر اولدی . آلتنجی لوئی واخلافی (قومون) لری نه احداث نه‌ده الغا ایتدیلر . فقط بونلره بر طاقم محرر امتیازات (Chartes)بخش ایده‌رك برچوق اختلاللرك اوکنه کچدیلر وامر واقعلره برشکل قانونیت ویردیلر . فرانسز قراللرینك اختلالجی شهرلره قارشی اتخاذ ایتدکاری مسامحه‌کارانه خط حرکتلری وصوکره ابهام آلود سیاستلری بو خصوصده‌کی وضعیتلرینك نه قدر مشکل اولدیغنی کوستر ر .

(قومون) لرامتیازات محرره‌سنك[٤]عموملك منفعتنی کوزتمك حس نجیبی ایله قراللك وظیفهٔ علویه‌سی الهاماتنك نتیجه‌سی اوله‌رق بخش ایدلدیکی انکار ایدیله‌مز . وبو شرفی فرانسه قراللرندن نزع ایتمك حقانیته موافق دکلدر . فقط شوراسی‌ده جای تأملدرکه بوقرارلر حکمدارلرك منافعنه خدمت ایتمه‌مش دکلدر .

قراللق اراضیسنك عصاة وقطاع طریقلره محنه اولدیغی وقرالك معیتنده فضله محافظلر اولمادقجه سراینده‌ن چیقامدیغی زمانلرده قرال حرکات تأدیبیه‌نك مقدمه‌سنی تشکیل ایدن بو ایلك تشبثلری ناخوش کوره‌مزدی .

[٤] Charte : مختلف اثرلرده متعدد محررلر طرفندن قانون اساسی ، اصلاحات فرمانی ، برات ، بیورلدی ، خط کبیر ، کبی تعبیرلرله تورکجه‌یه ترجمه ایدلدیکی کورلمکده‌دو .

مثلا سلطان عبدالمجیدك بدایت جلوسنده صدراعظم مصطفی رشیدپاشا طرفندن کلخانه‌ده قرائت ایدیلن خط همایون بر charte درکه دولت عثمانیه‌نك ایلك قانون اساسیسی دیمکدر. اوروپالیلرجه Charte دن قصد ایدیلن معنا : شهرلرك زمانله وتعامل ایله قازانمش ویاشامقده بولنمش اولدقلری حقوق حریت ومربستی نه‌لردن عبارت ایسه اونلر جمع ، تصنیف وتحریر ایدیله‌رك بر قانون حالنه وضع وتدوین ایدلمکدر . نته‌کیم کلخانه خط همایونی دولت عثمانیه‌جه تنظیم و اعلان ایدلمدن اول اوخط همایونده وعد ایدیلن سربستی واصلاحات ؛ خلقجه معلوم اولدیغی کبی دولتجه‌ده قدیمدن بری اساس اداره اتخاذ اولنمش وشرع شریفه‌ده موافق بولنمش اولدیغی ایچون تعاملاً تطبیق ایدیله کلمش ایسه‌ده اوزمانه قدر بر قانون اساسی حالنده تحریر وتدوین ایدلمه‌مشدی. لسانمزده (خط همایون)دن ماعدا دیکر تعبیرلر باشقه معنالره موضوع اولدیغندن وخط همایون تعبیری ایسه انجق طرف شاهانه‌دن صادر اولان بوکبی charte لره تسمیه ایدلمکده بولندیغندن التباسه محل قالماق اوزره بوراده charte (امتیازات محرره) ویا (محرر امتیاز) تعبیرلریله افاده اولنمشدر .

قومونلرك احداثی قراله شو اوچ منفعتی تأمین ایدییوردی :

اولا : امتیاز مقابلی اخذ ایتدیکی بر مبلغ

ثانیاً : سنوی برطاقم مکلفات ورسوم

ثالثاً : خدمات عسکریه .

براردو ایله قوهٔ مالیه‌سنك تأمینی حکومتك روحنی تشکیل ایدر .

بورژوا میلیسلری طرفندن دره‌بکلکه اوروالان ضربه‌لره نظر مسامحه ایله باققده دوام ایتمکله برابر التنجی ویدنجی لوئی ایکنجی فلیپ وطقوزنجی لوئی وضعیته حاکم اولمق آرزو ایدرك ایلك فرصتده معارضلر آره‌سنه حکم صفتیله کیردیلر . چونکه نه قدر اولسه کندیلرینك‌ده دره بکلرینك الك قویلرندن بریسی اولدقلرینی اونوتمامق منفعتلری اقتضاسندن ایدی . مع‌هذا دینی برطاقم حسیاتك تأثیریله بوخصوصده بعض ترددلره دوچار اولیورلردی . اکثریا وقت مناسبنده اورته‌یه آتیلان بر مبلغ میزان عدالتی برویا دیکر طرفه باصدیرمغه یاردیم ایدییوردی .

لائون شهرنده متره‌پولیدك ویرمکدن زیاده وعدایتدیکی ۷۰۰ لیرایه مقابل بورژوالر ٤۰۰ لیرادن فضله ویرمك ایسته‌مدکلرندن طولانی شیشمان لوئی (قومون) ی محکوم ایندی . (بووه) و (ره‌نس) شهرلرنده‌ده کنج لوئی عوام فرقه‌سنی عینی سببدن ناشی محکوم ایتمشدی .

(شیشمان‌لوئی) نووایون شهری اهالیسنه ویردیکی حریتی ایتالیاده موجوداوقاجق جمهوریتلری فرانسه‌یه ادخال وتطبیق ایچون اعطا ایتمه‌مشدی .

دره بکلك دوام ایتدیکی مدتجه (قومون) لر بوکا قارشی مخالف برقوت وضعیتنی آلمشلردی . فقط مشترك دشمن اورته‌دن قالقنجه بو مقابل قوت ایچونده بر سبب موجودیت قالمیوردی . بناءً علیه قرالیت (قومون) لره موقتاً ویرمش اولدیغی امتیازاتی نزع ایله میلیس عسکرینی نفوذی آلتنه آله‌رق (قومون) لری هرنوع حق قضادن محروم ایتمشدی .

حکومت نفوذینه قارشی ایکی مشترك دشمن واردی . بونلر یا متحداً یاخود مستقلاً اجرای تأثیر ایدرلردی . بو دشمنلر اصالت ورهبانیت صنفلری ایدی . اون ایکنجی عصرده برمتره‌پولید ویا بارونه ویاخود هر ایکیسنه بردن عائداولمیان شهرلر نوادردن معدود ایدی . بوکبی بلده‌لره اسارت شخصیه‌دن قورتلق ، اجرای عدالتی ادعا و بوخصوصی

تأمین ایچون بالذات سلاحلانمق شرطیله بر (قومون) تشکیل ایتمك حکمدارلری‌باشلیجه امتیازلرندن محروم ایتمك دیمکدی . بناءً علیه بر (قومون) تأسسندن اول برطاقم موانعی اقتحام وبونلرله مجادله ایتمك مجبوریتنده ایدی . بونکله برابر قرون وسطانك بوتون بارونلرینی (قومون) لرك دشمنلری میاننه ادخال ایتمك‌ده بویوك حقسزلق اولور . حتی بونلردن برچوغی ارزوی ذاتیلریله (قومون) لره امتیازات محرره charte اعطا ایتمشلردی .

فلاندر قونتلرینك افعال وحرکاتنه امتثالاً طولوز قونتلری‌ده پای تختلرینی قومشو حکمدارلرله طوغریدن طوغری‌یه اجرای مذاکرات ایده‌بیلیر اوفاق برر جمهوریت حالنه افراغ ایتمشلردی . فقط قونتلرك نفوذی ایکی سببدن ناشی منکسر اولیوردی . برنجیسی مضایقهٔ مالیه ، ایکنجیسی مترهپولید ایله اره‌لرنده موجود رقابت ایدی . بوسببدن طولایی محو اولمق درجه‌سنه دوشمش اولان بارونلر امتیازات محرره تجارتنه سلوك ایتدیلر . ورهبان صنفنه منسوب اولمیان پرنسلر اهالی ایله توحید مساعی ایده‌رك کلیسانك نفوذینی بالطه‌لمغه باشلادیلر . یالکز برشی قونتلرك خوشنه کیتمیوردی . اوده دونه قدر اسارت موقعنده بولنان بر طاقم کویلیلره سلاحلنمق حقنك بخش ایدلمسی ایدی . ایشته بونك ایچون فرانسز شوالیه‌لری صنوف متوسطه‌یه منسوب میلیس قطعاتنه دائما بر نظر حقارتله باقمشلردر . بو ، لزومسز وبلکه‌ده تهلکه‌لی بر ادعا ایدی . چونکه (قومون) لر سنجاقلرینی محاربه میدانلرنده قرالیت بایراغی قدر موجه‌لندیرمشلر وحتی اکر آزه‌نقور azincourt محاربه‌سنده مغرور اصالت پارس (قومون) لرینك معاونتنی رد ایتمه‌مش اولسه ایدی فرانسه تاریخنده محقق بر فلاکت اکسیك اوله‌جقدی .

(قومون) لرك اك مدهش دشمنی رهبان صنفی ایدی . پاپاس (نوژان) قومونلره قارشی اولان نفرتنی شو کلمه‌لرله تلخیص ایدر : « قومون ! یکی ومنفور کلمه . سنك سایه‌کده مکلفلر هردرلو اسارتدن اطلاق ایدلدی » . اوت قومون خلقی هردرلو اسارتدن قورتاریبوردی . فقط هردرلو تکلیفاتدن دکل . چونکه کلیسا هرکس کبی امتیازات محرره تجارتنی فریخ وفخور اجرا ایدییوردی . یالکز شو شرطله که کندی کندینی عفو ایتمك امتیازینی‌ده حائز اولدیغندن اك محتشم مراسم ایله ویردیکی سوزلردن قولایلقله نکول ایدییوردی . لائون شهرینك بدبخت مترهپولیدی غودری gaudry

صلحنامه‌یی پارچه‌لدیغی و مملکتی اوزرینه مدهش بر اختلال داخلی دالغه‌لرینی صالدیردیغی زمان عینی امتیازنامه‌نك بدلنی ایكنجی دفعه اوله‌رق درجیب ایلمشدی .

مع مافیه بوحالك استثنالری یوقدر دنیله‌مز . بر چوق رهبان اهالینك ارائه ایتدیكی منظرهٔ سفالت قارشوسنده بوزوالّی خلقك اسباب رفاه و سعادتلرینی تأمین ایده‌جك تدابیر حریتپرورانه‌یی تشبث شخصیلریله بخش و تأمین ایتمشلردر . فقط بو جهت تعمیق ایدیلیرسه كوریلیركه بوكبی راهبلر اسارت صنفندن یعنی عادی خلقدن نشأت ایدنلردر . صنف اصالته منسوب رؤسای روحانیه‌نك ایسه بوصنفه منسوب اولمقدن متولد غرورلری وظیفهٔ روحانیه‌لری ایجابی اوله‌رق ابرازینه مجبور اولدقلری رفق وملایمتدن دها بارز ایدی . بو ایكنجی قسم رؤسای روحانیه‌نك اك مدهشلری فرانسه قرالنك برادری اولان (ره‌نس) متره‌پولیدی ایله بورغونیا خانداننه منسوب (لیه‌ژ) متره‌پولیدی ایدی . واونك ایچون اك مدهش محاربات بوكبی رؤسا طرفندن اداره ایدلمكده اولان كلیسالر اطرافنده وقوعبولمشدی .

كلیسالرك قرون وسطاده حائز اولدقلری زینت واحتشامی بوكون تصور ایتمك قابل دكلدر . كلیسا تماميله تصرف ایتدیكی جسیم اراضی اوزرنده حقوق روحانیه ملكیه ، عسكریه و اداریه‌یی حائز ایدی . و اكثریا متره‌پولیدلرك معیتلری بر قرال میراثی قدر غلبه‌لق ایدی . نهایتسز وكیفی مكلفات ، مصادره‌لر ، موجب شین وعار و مغایر اخلاق قانونلر بو حكومت روحانیه‌نك اساسنی تشكیل ایدییوردی . كلیسا اك عادی حقوق ومطالباتنی بویوك بر عنف وشدتله مدافعه ایدردی . كلیسانك نفوذندن اشتباه برجنایت و بوكا قارشی عصیان دینه تعرض عد ایدیلیردی . قوای روحانیه كندیسنی مدافعه ایچون هر سلاحی مشروع كورووردی . (لیون) شهری اطرافنده (سن ژوست) قلعه‌سی اوكنده ترك حیات ایدن ٦٠٠٠ بورژوا اولمدن بر كون اول كلیسادن طرد ایدلمشلردی . لیه‌ژ (قومون) لرینك حریت ایچون صوك درجه مشئوم اولان (حاسبه‌ن Hasbain) محاربه‌سندن مقدم بو شهرك متره‌پولیدی مدافعلری عینی صورتله محكوم وتلعین ایتمشدی .

والحاصل ؛ صنوف متوسطه‌نك Bourgeoisies قرالیت طرفندن مظهر معاونت اولان اقدامات متوالیه‌سی هر درلو موانعه غلبه چالمش و بو سعی مشتركدن (قومون) لر میدانه كلمشدر . شو حالده (قومون) نه‌دیمكدر ؟

بر مونيسيپ يعنى ممتاز وسربست شهرميدر ؟ خير . فقط مختلف بر عهد نامه pacte ، بر اتحاد وبلدەنك حريتلرينى مدافعه ايچون تشكيل ايدلمش بر جمعيتدركه عادتا كنديني مدافعه ايچون سلاحه صارلمشدر . بناءً عليه بو كون بوكا ملت محافظى gar de nationale ديه بيليرز .

كنديلرندن مطالباتده بولنان شهرلره يكى امتيازات بخش وياخود اهالينك بالذات آلمش اولد قلرى امتيازات محررەيى تصديق ايتمك صورتيله پرنسلر بر طاقم حقوق جديده أسسنى دوشونميورلر . فقط درەبكلك ادارەسى طرفندن تخريبدن زياده دوچار تعريض اولان حقوق عتيقەيى احيا ايتمك ايستيور وديورلرىكه « بز اسكى عرف وعاداتى احيا ايتمك ايستيورز . تا كه سزلر واخلافكز بونلردن لايقى وجهله استفاده ايدەبيلەسكز . وبو عرف وعادات بوندن بويله دوچار تجاوز اولمسون »

ممتاز وسربست شهرلرده (قومون) ايله قاريشديرلمامسنه پك زياده دقت ايدلمك لازم كلن امور ادارەيه كلنجه : بوتون قوت وامنيتى (قومون) دن چكمكله برابر اونك برجزء لاينفكنى تشكيل ايتمزدى .

برچوق شهرلرده مثلا پارسده قومون تشكيلاتى يوقدى . وبو كبى تشكيلاته مظهر اولان شهرلرده (قومون) لرك الغاسى قراليت متصرفلرينك Le prèvôt royale اسكى (أەشوون) ك مقامنه قائم اولمقدن باشقه بويوك برتحول حصوله كلەمشدى . بورادە بوتون (قومون) امتيازات محررەسنى تدقيق ايتمك قابل اولەميەجقدر .

مثلا نواييون ، سن قانتەن ، بووه ، لائون ، صوواصون و آردر كبى ايالت (قومون) لرك امتيازات محررەلرى chartes ايله بونلردن صوكره كيلر آرەسندە مهم بر فرق كورمامك قابل دكلدر . ازجمله طولوزوروئن شهرلرى ديكر (قومون) لره بخش ايدلمەمش اولان عدالت عاليەيى Hauts justice اجرا ايتمك حقنى حائز ايديلر . معمافيه امتيازات محررەنك جملەسى بش نقطەيه ارجاع ايديلەبيلير .

١ — عرف وعاداتك (coutumes) تحريرى ٢ — صلاحيت بلديه juridiction municipale ٣ — حريت وامتيازات ٤ — حقوقى دوچار خلل اولان قونت وياپرنس كبى رؤسانك لهنده اجرا ايديلن تقييدات ٥ — تكاليف .

(قومون) اعضالرينك تحليفندن صوكره كلن اك مهم مسئله بطون متقدمەده دوچار خلل اولمش اولان قوانين خصوصيه وجنائيەيى تنظيم ايتمك ايدى . عادات محليه ايله اسكى روما حقوقنك غيروجدانى بر صورتده تطبيق ايديله كلمكده اولان بعض قواعدى

یکی حقوقی تشکیل ایتدی . یکی تأسس ایدن شهرلر قومشولرینی نمونه اتخاذ ایتدیلر . وبوصورتله امتیازات محرره دورهسنده عوامه منسوب حاکملر دها فضله بر صلاحیت اکتساب ایلدیلرکه بوکیفیت قومونلری ؛ قرال نامنه اجرای عدالت ایدن و (پره‌وو) طرفندن اداره اولنان دیکر شهرلردن تفریق ایدر .

بلده‌لرك تکرار اکتساب وامتیازات محرره‌نك‌ده تأیید ایتدیکی حقوقك الك مهمی وفقط تعیین وتفریقی الك کوچ اولانی « حریت liberté » ایدی . اسارت شخصیه‌دن قورتلق ، کندینه وعائله‌سنه صاحب اولمق ، اولادینی ارزو ایتدیکنه تزویج ایتمك سربستجه سیاحت ایده‌بیلمك ، تجارت ایتمك ، بیع وشراده بولنمق ، هبه‌لردن ، مصادره وآنغاریه‌لردن قورتیلمق وبوتون بو حقوقی مدافعه ایچون قلعه‌لر انشا ، اوردولر تسلیح وبونلری منتخب قوماندانلرك زیر اداره‌سنه وضع ایتمك ایچون بلده‌لر فداکارلق اختیارندن چکنمزلردی . اطلاق‌ایدیلن شهرلر حق حریتلرینی تأمین ایدن فداکارلغك اختیار و اجراسنده اصلا پازارلغه کیرشمه‌مشلردر . فقط کرك امتیازاتك بخشنده کرکسه بونلردن استفاده خصوصنده هیچ بر شیٔ بادهوا اولمامشدر .

عقد ایدیلن‌مقاولاتده قرال ، متره‌پولیدویاخود پرنس کندی لهلرینه خدمت‌عسکریه وسائره کبی تکلیفات تأمیندن فراغت ایتمه‌مشلردی . مرور زمانله کوچوك شهرلر ویاخود حربلرطولاییسیله خراب‌اولان بویوك شهرلرمکلفات آلتنده‌اوقدرازلمشلردی‌که نهایت شهرلرك ساکنلری ارزوی ذاتیاریله قومون تشکیلی حقندن واز کچه‌رك بونك الغاسنی طلبه مجبور قالدیلر .

بلدیه حاکملکلرینك Constitution des magistratures urbaines تأسسنه کلنجه : بوده زمان ومکانه کوره بر چوق تحولاره اوغرامشدی . فقط دکیشن الك زیاده اصول انتخاب ایدی . (روئه‌ن) و (فاله‌ز) کبی شهرلر استثنا ایدیلیرسه هر یرده منتخب حاکملر اجرای وظیفه ایدرلردی . هر طرفده عینی مأمورلر عینی وظیفه‌لری کورمکده ایدی . پرووانس ولانغه‌دوق کبی قرالیت نفوذینك قوتلی اولمدیغی محللرده قوای محلیه دها سربستجه حرکت ایدییوردی .

شهرك حقیقی حاکمی‌اولان‌طولوز شهری رؤساسی — که‌قاپیتول‌نامنی آلیرلردی — بایراقلرینی قونتلرك‌کی قدر یوکسك طوتارلر وحتی‌بارلمنتونك نفوذینه قارشی بیله سرفرو ایتمزلردی .

ایشته قرون وسطاده فرانسز (قومون) لرینك وضعیتی بو شکلده ایدی. یعنی قراللغك ضعفی طولاییسیله موقعنی ترصین ایده‌رك ایلك حمله‌ده روما مونیسیپلرینك حدودینی چکمکه بیله موفق اولمشدی. فرانسز (قومون)لری فلاندر وایتالیانك بویوك (قومون)لرینك احتشام وطنطنه‌لرینه یتیشه‌مامش ایسه‌ده هیچ اولمازسه بونلرك مؤخراً دوچار اولدقلری عواقب الیمه‌دن حصه‌دار اولمامشلردی.

زمانمزده منافع محلیه‌نك دائما منافع عمومیه‌یه تبعیتی بر دستور اداری شکلنه کیرمش اولدیغی ایچون اوفاق برفدا کارلق ایله (فده‌راسیون fédération) شکلنه کیره‌بیله‌جك حکومتلرك موجودیتی شیمدی کوچلکله تصور ایدییورز . اسکی (قومون) طرز اداره‌سی شیمدیکیلر ایچون بر نمونه اوله‌رق ارائه ایدیله‌مز. فقط اسکی تشکیلات اوزمانه کوره بر ترقی عد ایدیله‌بیلور.

وصی وحامی برقوتك مفقودیتی قارشوسنده اهالینك کندی امنیت وحضورلرینی بالذات تأمینه اوغراشملری موافق دکلمیدر؟

اوت شو صورت برحال حرب ایدی‌که آنجق مجادله دوام ایتدیکی مدتجه قائم اوله‌بیلیردی . وقرالیت کندیسنی ازعاجه باشلایان اسکی معاون وخادملرینی قوغمق ایچون برفرصت ووقت مرهونتی بکلیوردی. وقت مرهونی حلول ایدنجه (قومون) لر اورتادن قالقه‌جق واون آلتنجی عصرده یرینه بر (ملت) قائم اوله‌جقدی . فقط ترسیمی صوك درجه مشکل وآنجق اختلال فورطنه‌لرینك التماعات رعدیه‌سی آره‌سنده آره‌صره عرض دیدار ایدن بوچهرهٔ ملیتی (والوا) خاندانینك فلاکت انکیز اولان دورهٔ سلطنتنده کیم تمثیل ایده‌جکدی ؟

اونجی واون آلتنجی لوئیلرك دورهٔ سلطنتلری آره‌سنده اسیر کویلیلرك (serfs) اکتساب ایتمش اولدقلری حقوق حریته رغماً حالا بو صنف خلقك وضعیتی پك سفیلانه وافکار عمومیه ایسه همان هیچ مثابه‌سنده ایدی . کوستریشلی وسرکش اولمقله برابر جسور اولان اصالت صنفی اسکی وضعیتنی آرتق محافظه ایتمیوردی . فقط قرالیت‌ده تماميله تأسس ایتمه‌مشدی . چونکه قرال شارل لوندره‌ده اسیر ایدی . و (پوآتیه Poitiers) محاربه‌سنده پدرینك الندن دوشن عصای قرالیتی قالدیرمش اولان کنج ونحیف ولی‌عهد؛ قرالیتك حکمنی انفاذ ایده‌جك قدر نفسنده قدرت حس ایتمیور وبو قدرتی برنوع مجلس مبعوثان اولان مجلس عمومیلرك états gènèraux

يداهمامنه توديع ايديبوردى. بو مجلسلرك كشادنده ازلمش واسكى شانى وشرفنى غائب ايتمش اولان اصالت صنفى ضعفنى اعتراف ايديبوردى . انكليزلر ، ناوارليلر ، شواليه قطعاتى وچته‌لر مملكتى تخريبده دوام ايديبورلردى . بر خوف عمومى هركسى استيلا ايتمشدى. مملكتى كيم تخليص ايده‌جكدى؟

(قومون) لر بو درده شافى بردوا بوله‌بيله‌جكلر كبى ايدى . چونكه سورلرينك رصانتندن زياده اهاليسنك شجاعتيله دها مكمل برصورتده مدافعه ايديلان قومونلرده ، بو تحصنكاهلرده علم ، حيات ، ثروت ووطنپرورلك برر ملجأ بولمشلردى. بوراده هنوز فرانسه‌نك قلبى چارپمقده دوام ايديبوردى .

فرانسه قراللرينك تقديس ايدلديكى (ره‌نس) شهرى بورژوالرى انكليز اردوسنك متمادى هجوملرينى دفع وبوصورتله بواوردونك مستقبل مغلوبيتنى احضار ايده‌رك (پوانيه) محاربه‌سنك ذلتنى قسماً ازاله ايديبوردى .

بو تاريخدن صوكره صحنهٔ سياسته آرتق هيچ چكلممك شرطيله يكى بر شهر داخل اوليوردى . (قومون) صفتنى حائز اولمامقله برابر (پارس) شهرى بو كلمه‌نك مفادينه تماميله تطابق ايديبوردى. فرانسه قراللرينك وصايتى آلتنده بويومش اولان بو (بلده‌لر قراليجه‌سى) نهايت رشدينى اعلان ايله حكومت ايچنده آيروجه بر نفوذ وقدرت صاحبى اولدى. بونفوذ غير منتظم اولمقله برابر پك حقيقى ايدى . بحران زمانلرنده ديكر قوتلرك يرينى طوتار وبوصورتله بوتون حكومتلرك نظر اهميتنى اوزرينه جلب ايدردى .

روما ايمپراطورلغى زماننده وه‌قتيغاله‌س Véctigales ومؤخراً مونيسيپ طرز اداره‌سنه مظهر اولمش اولان پارس شهرى ليون ايالتنه ملحق اولوب اوزمانه قدر بر بلده‌نك انكشافنى تأمينه كافل امتيازاتك هيچ بريسندن مستفيد اوليوردى . وضعيت جغرافيه‌سى وقابل سيروسفر برنهرك ساحلنده بولنمسى اعتباريله نفوسى سريع برصورتده تزايد ايتمش وشهر كسب وسعت ايتمشدى .

آلتنجى عصرده پارس اودرجه كسب اهميت ايتمشدى كه قرال (قلوته‌ر) ك وفاتنده درت اوغلى بوشهرى شايداً ومشتركاً تصرفه قرار ويرمشلردى وبونلردن هيچ بريسى شهره يالكيز كيرمك حقنى حائز دكلدى .

(پارس) شهرينك اسكى تشكيلات بلديه‌سنى بر تجار هيئتى تشكيل ايدر . بو هيئتك رئيسى تجار كهياسى prévôt صفتنى حائز ايدى . بو رئيس ليمان ضابطه‌سنه

نظارت و maison de la marehandise ياخود parloir bourgeois دينيلان بر محكمه‌يه رياست ايدردى . فقط بو زنكين وقوتلى بلده قراللره پاى تخت اولدقدن صوكره تجار حاكملكى La magistrature populiare du prévot صلاحيتنى ـ كه سياسى اولمقدن زياده صرف تجارى بر ماهيتى حائز ايدى ـ قراليته مربوط دها يوكسك بر مؤسسه‌يه ترك ايتدى . پارس متصرفى يوكسك بر شخصيت ايدى . اسكى قونتلرك بوتون حقوقنه توارث ايتمشدى . ومافوق اوله‌رق يالكز قرالى وهيئت مشاوره‌سنى طانيوردى . بو مهم موقعه انجق صداقتى مجرب اشخاص ممتازه تعيين ايديليردى . پارس اسكى زمانلردن بوكونه قدر دائما خصوصى بر طاقم قانونلرله اداره ايديله كلمشدر .

فرانسه قراللرى زنكين ، چاليشقان ومطيع اولان بويوك شهرى پك سورلردى . فيليپ اوكوست پارس هانسه‌سنى Hanse parisienne ـ كه قسماً تجارت وقسماً اداره خصوصنده سربست برليمان شهرى اداره ايدن هيئت ديمكدر ـ ترغيب وتشويق ايتمشدى . بو ترغيب وتشويق اوزرينه ليمانلر و انتره‌پولر انشا و سير و سفردن و مزايده‌لردن بر رسم آلنمسى حقى بونلره بخش ايدلمشدى . قرال پارس بورژوالرينى اكثريا استشاره ايچون دعوت ايدر و اهل صليب محاربه‌سنه كيتديكى زمان ثروت شخصيه‌سنى بونلرك يد امانتنه توديع ايلردى .

بونى ولى ايدن عصرده وكوزل فليپك منور استبدادى دورنده مهم بر محكمه‌نك ـ كه parlement دنيلمسنه نظراً مجلس مبعوثان ماهيتنده ايدى ـ مركزى وبويوك بر دارالفنونك مقرى اولان پارس شهرى آرتق فرانسه‌نك ديكر شهرلرينه بكزه‌ميوردى . پارس بر عضويت سياسيه‌نك باشى وفرانسه‌نك دماغى وظيفه‌سنى ايفا ايليور ونسل آتيى اداره ايده‌جك افكار جديده بوراده نمو ايدييوردى . بوتون تهلكه‌لى زمانلرده زمامداران امور سفينهٔ دولتى اداره‌دن عاجز اولدقلرى تحقق ايدر ايتمز پارس امداده قوشيور واونلرى ساحل سلامته ايصال ايدييوردى .

١٣٥٥ سنه سنده پارسده (اتيه‌ن مارسل) نامنده فعال ، منورالفكر ، جسور بريسى تجار كهياسى prèvôt ايدى . بوذات پارس بورژوالرى وپارس قوموني طرفندن ولايات مجالس عموميسنه رئيس انتخاب ايدلمش وقدرت يوزى متجاوز بلديه مبعوثى بوذاتى رياسته انتخاب ايتمكله قوهٔ بلديه‌نك جسور ممثلنى عادتا تتويج ايتمشلردى .

مجلس اعضاسی اتخاذ ایتدکلری وخیم تدابیرك نتایجندن خوف ایده‌رك استعفالرینی ویردکلری و (اوتوز آلتیلر انجمنی) وظیفه‌سنی ترك ایتدیکی زمان بو جسور ذات کندیسنی کوستردی. بو عمومی هرج ومرج آره‌سنده یالکز بر حکمدار واردی اوده تجار کهیاسی ایدی.

صوك دوره‌نك بویوك اختلالجیلرینی پك زیاده آکدیران بو معظم شخصیت اوکنده براز طوره‌لم. (پارس) ك مارسلنی فلاندر قطعه‌سنی تخلیص وبلدیه حاکملکی کرسیسنی بر تخت قدر اعلا ایدن (ژاق دارتوه‌لد) ه تشبیه ایدرلر. اکر مزیتی موفقیت ایله اولچمك ایجاب ایدرسه غانت شهرینك قهرمانی محقق پارسك کنه فائق کورینور. فقط اره‌لرنده درت عصرلق برمدت وفرق واردر.

بو مشهور بیراجی (ژاق دارتوه‌لد) ظهور ایتدیکی زمان فلامانلر (قاسه‌ل) ده مغلوب اولمقله برابر (قورتره) خاطراتیله متهیج ومفتخر بولنیورلردی ومملکتلرینی ضبط ایتمك املنی اظهار ایدن ایکی قرالدن بریسیله فلامانلر متفق ایدیلر. تهلکه، منفعت و اتحاد نظر ایله برلشمش اولان شمال (قومون) لری حیات سیاسیه‌نك مشکلاتنی اقتحامه آلشمشلردی. بناءً علیه مشروع بر حکمداره قارشی عصیان ایتمك اونلر ایچون یکی برشی دکلدی. (غانت) لی مجتهد نفوذینی تمامیله تأسیس ایتمك ایچون ادارهٔ موجوده‌نك اساساتنی ممکن اولدیغی قدر توسیع ایتمکدن باشقه برشی یاپمیه جقدی. حال بوکه فرانسه‌ده احوال برعکس ایدی. (قره‌سی) محاربه‌سی (پوواتیه) یه تقدم ایتمشدی. مارسه‌ل بر دکل بلکه ایکی ویا اوچ قرال ایله مجادله ایتمکه مجبور ایدی. چونکه سوء تصادف اوله‌رق متفق (ناوار) قرالی؛ جسور مارسه‌لی یاری یولده براقش ومحوینه سبب اولمشدی.

فلاندر شهرلری آره‌سنده قوی بر اتفاق عقد ایتمشلردی. حال بوکه پارس مجرد بر حالده قالیور ومارسلك نفوذی پارسك سورلرندن طیشاری چیقمیوردی.

فلاندر دوقومه‌جیلری شمدی‌یه قدر بر قاچ دفعه حرب خصوصنده‌کی طالعلرینی تجربه ایتمشلردی. حال بوکه ساکن پارسلیلر بوکا تمامیله بیکانه ایدیلر. واوندن بشقه پارسده (بلده) حریتك تخلیصی پكده موضوع بحث اولمیوردی. بلکه بر حکومتی تهلکه اوچورومارندن قورتارمق، برجمیتی سیاسةً وباشدن آشاغی یکیدن تأسیس ایتمك ایجاب ایدییوردی. بو وظیفهٔ مهمه‌یی، مملکت هرج ومرج اولدیغی بر زمانده

مارسل بالكز باشنه درعهده ايتمشدى . بو ، مارسل ايچون بر شرفدر . اساسا اوندن باشقه كيمسه بو ايشى درعهده ايده‌مزدى .

مارسلك تشويق مؤثرى اوزرينه مجالس عموميه états généraux مجلس مؤسسان شكلنه انقلاب ايده‌رك : مساوات سياسيه ، امتيازاتك الغاسى ، ويركولرك عمومه تشميلى ، وطنداشلرك عموماً تسليحى ، مجالس بلديه‌نك دائمى اولمسى ، ادارهٔ عدليه وملكيه‌نك تنسيق تحت قراره آلنه‌رق اعلان ايدلدى . بوتام معناسيله براختلال ايدى . بودورده‌كى هرج ومرجه عطف نظر ايدلديكى زمان serfs لرك اولادى اولان بورژوالرك حقوق عموميه‌نك اك يوكسك طبقاتندن استفاده ايتدكلرى حيرتله كوريلير .

آرتق مسئله‌نك جهت تطبيقيه‌سى قاليوردى .

۱۳۵۷ امرنامه‌سى - كه قراليتى اك مبرم وحيات ملتك مدافعه‌سى الزم اولديغى برزمانده سلاحدن تجريد ايتديرييور وبوقوتك يرينه‌ديكر برمعاون قوتى اقامه ايتمه‌يوردى - پك منطقى وموافق دكلدى .

زماننده اعطا ايدلمه‌ين اك مؤثر علاجلر خسته‌لرى اولديرر . وقتى حلول ايتمدن تطبيق ايديلن اصلاحات يأس ويرن برطاقم تدابيردن عبارت قالير .

منشأ ، منفعت وحسيات اعتباريله بربرلرندن آيريلان اوچ صنف : محليت فكريله تدابير عموميه‌يه ايقاع مشكلات ايدن ولايات مجلسلرى ، سفالت وفلاكتدن كنديني غيب ايتمش اولان وحربه حرب ، فلاكته فلاكتله مقابله ايدوب آچ قورد سورولرى كبى طولاشان ملت كبى عناصر ايله تأسيس حكومت پكده قابل دكلدى . تجار كهياسى بوكا اينانمق جنتى كوسترمدى . پك محق اولان بوعدم امنيت و ولى عهده يابديغى تحقيركارانه معامله‌يه رغماً (مارسل) خاندان سلطنته مربوطيتنى اظهار ايدييوردى . ولى‌عهد پارسدن فرار ايده‌رك بالذات امضا ايتديكى اراده‌لرى كرى آلدى . (مارسل) ناوارليلرى دعوت ايتدى. بوتدبير احتياطسز اولمقله برابر قراليت اساسلرينه و وحدت مليه‌يه اولان مربوطيتنى كوسترير.

فقط (شارل لوموه) خيانت ايده‌رك دشمن طرفنه كچدى . اوزمان جوال تجار كهياسى يوكسك بورژوازينك شبهه‌سنى جلب ايتمش اولان مجلسدن آيرلدى . مأواسز عسكرسز وارزاقسز بر حالده اختلال بايراغنى آچدى . سوقاقلره زنجيرلر كرديردى چوقورلر قازديردى وصوك ملجأى اولان بلديه دائره‌سنده تحصن ايده‌رك اورادن پارسى فرانسه‌نك خلاصنه دعوت ايتدى . بوده خطا ايدى . چونكه پارس ولايات

اوزرنده سوزینی اسماع ایتدیرهجك درجهده برنفوذه مالك دكلدی . اوزمانلرده جاری اولان خودبین ومحلی حسیات تأثیریله هر شهر پاریسی تقلید ایتمش اولسه ایدی فرانسز ملتی بویوك تهلكهلره معروض قالهجقدی . مارسل بونده آلداندی. فقط اوندن صوكره برچوقلری‌ده عینی خطایه دوچار اولهجقلردر . خلقك فكرسلیمی ماجرا پرست اولان رئیسك تشبثنه اشتراك ایتمسنه مانع اولدی .

رئیسلریله برابر عینی مقصد اغورنده اولمكه یمین ایدن بورژوالر؛رئیسلرینی ترك ایتدیلر ومارسل مغلوباً وفات ایتدی . فقط بو وقعه خلقك افكاری اوزرنده اوزون مدت اجرای تأثیر ایدهجك برعكس العمل وجوده كتوردی .

تجار كهیالغنك سقوطنی تعقیب ایدن ارتجاع وضعفی بوراده تعریف ایتمك موضوعمزك خارجندهدر . خوف وهراس ایچنده قالمش اولان پارس شهری آنجق بشنجی شارلك وفاتنده كندینی طوپلایه بیلمش وبوندن صوكره‌ده ایكنجی دفعه اولهرق ــ فقط بوسفر هیچ مجادلهیه كیریشمكسزین ــ مغلوب ایدلمشدی. پارس ایلهدیكر بویوك (قومون) لرك حریت بلدیهلری (روزهبهك) محاربهسنده مغلوب اولان فلامان بایراقلریله برابر زوال بولمش. لكن بو دفعه ارتجاع پك عقورانهاولمشدی . كهیالق ، مشون وسائرهكبی امور بلدیهیه تماس ایدن بوتون مأموریتلر لغو ایدلمشدی .

١٤٠٧ سنهسنده (قورقوسز ژان) پارس بورژوالرینه حریتلرینی اعاده ایتمش فقط بش سنه صوكره (آرمانیاق) فالیبت موقتهسیله بوحقی استرداد ایتمشدی . معمافیه آرتق پارس شهرینك تاریخی فرانسه تاریخنه قاریشمغه وقرالك پایتختنده عادی بلدیه ادارهسی تصور ایتمكه كیمسه راضی اولمامغه باشلامشدی .

اون آلتنجی عصرده ایتالیاده تمامیله مظفر فقط شمالده دوچار خسوف اولان (قومون) فكری فرانسهده ادارهٔ مستبدهنك تجاوزینه كوچلكله مقاومت ایدییوردی. مركزی آوروپاده‌ده عینی حاللر كوریلیوردی. تدقیقاتمزی اكمال ایچون آلمانیا واسپانیایه‌ده عطف نظر مجبوریتندهیز.

اونجی عصره كلنجهیه قدر (بلده) لره آلمانیاده پك نادر تصادف اولنوردی . یالكز اولجه روما ایالتندن اولان قطعهلر ، رەن نهری سواحلی ، آلساس ، اسویچره وطونه جنوبندهكی ممالك اسكی مونیسیپ ادارهسنك بعض اقسامنی محافظه ایتمشدی . (قولونیا) و (استرازبورغ) بومیانده ایدیلر . بوشهرك ۹۸۰ تاریخنده تنظیم ایدلمش

اولان یوز اون سکز ماده‌لك برقانون اساسیسی (امتیازات محرره‌سی charte) موجود ایدی . اهالی بکرمی ایکی قبیله‌یه تقسیم ایدلمش اولوب بونلرك ایکیسنی اصیلزادکان متباقیسنی بورژوا و صنعتکاران صنفلری تشکیل ایدردی .

بو تشکیلات برچوق بحرانلره مقاومت ایده‌بیلمشدی . چونکه فکر انتظام و حس محافظه‌یی تمثیل ایدن صنوف لایق اولدقلری مقاملری احراز ایدییورلردی . اولجه ضبط وتسخیر ایدیله‌مامش اولان باویه‌را ، ساقس ، فرانقونیا و هوللاندا ساحلنده‌کی بلده‌لرك اهالیسی زراعتله مشغول اولیور واطرافی آچیق کویلرده و منفرد چفتلکلرده امرار حیات ایدییورلردی . او وقتلر آلمانیانك شرق حدودلری ألبه elbe ، سا آل saal ، این inn نهرلری وقره اورمان ایله تحدید ایدلمشدی . بو حدودك اوته‌لری اسلاو عرقیله مسکون اولوب بونلرك صوك قره‌قوللری هانووار ، آلته‌نبورغ ، تورینغ ، بامبورغ شهرلرینه قدر اوزانیوردی .

آلمانیاده ساقسونیا قرالی هانری لوازلور honri l'oisleur ۹۱۹ — ۹۳۹ شهرلرك بانیسی تلقی ایدلمکده‌در . مع مافیه بوذاتك اجرا آتی ، ماجارلرك آقینلرندن تحفظ ایچون اهالی‌یی مواقع مستحکمه‌یه دعوتدن بشقه برشی دکلدر .

دشمنلر مغلوب ایدلدکدن صوکره اکر دیکر برطاقم اسباب حقیقیهٔ حیاتیه موجود اولمسه ایدی شهرلرك کندی کندیلرینه سقوط ایتملری ایجاب ایدردی . تجارت حیاتی اوزون بردورهٔ توقفدن صوکره جانلانمغه باشلامشدی . او صره‌ده ایتالیا وفلاندر قطعه‌لرنده بویوك (قومون) لر دوره‌سی یاواش یاواش انکشافه باشلامشدی . انغلو ساقسون عرقنه منسوب اهالی باربارلردن یاقالرینی قورتارییورلردی . اسقاندیناویانك شمالی مدنیت وخرستیانیته آچیلیوردی . روس ایمپراطورلغی‌ده بو زمانلرده تأسس ایتمکده ایدی .

کیمیسی استحصال وکیمیسی استهلاکه باشلایان بو مملکتلر آره‌سنده قالان آلمانیا اولدقجه مهم بروحدت اداریه ، ونسبی برحضور وسکون عرض ایدییوردی .

آلمانیا ، آره‌لرنده صیقیشوب قالدیغی قطعه‌لرك مبادله‌لرینه دلالت ایدییور وفرانسه‌ده بردوام اولان آنارشی بوخصوصده کندیسنه باشقه‌جه براهمیت ویردیرییوردی . بوندن باشقه منور وذکی مترو پولیدلرك تشویقیله خارجدن کتیریلن معلم صنعتکارلر سایه‌سنده صنایع‌ده اولدقجه ایلریلیوردی .

طولاییسیله غائب ایتدکدن صوکره چار (ایوان واسیله‌ویچ) ك قهار ضربه‌لریله سقوط ایتدی.

استرالسوند Stralsund ، ریغا ، وایمار Waïmar شهرلری اسوه‌چه التحاق ایتدی. تیللی Tilly طرفندن تخریب ایدیلن (ماغده‌بورغ) شهری تکرار احیا ایدلدیکی زمان اسکی سربستیسنی ضایع ایتمش و (براندەبورغ) خاندانننك حمایه‌سی آلتنه کیرمشدی. نفوسی ۹۰,۰۰۰ ی تجاوز ایدن آوغسبورغ (۸۰,۰۰۰) ه دوشمش (ولوزەنبرغ) تماميله تخریب ایدلمشدی.

شونی‌ده سویلمك ایجاب ایدرکه وەستفالیا معاهده‌سنك آچدیغی سیاسی اختلال دوره‌سی (قومون) لرك سربستیلرینه مانع اولمقدن پك اوزاق بولنمشدر.

برسراب حالنه انقلاب ایتمش اولان ایمپراطورلق نفوذینه مقابل پرنسلر اراضیلرینی توسیع ایتدکدن ماعدا سربست شهرلرەده صوك ضربه‌یی ایندیردیلر. وورمس واسپیر spire شهرلری اون دردنجی لوئینك اردولری طرفندن تخریب ایدلدی. استرازبورغ وآلساسك دیکر شهرلری ایمپراطورلقدن آیرلدیلر.

فرانسه اختلالنه کلنجه‌یه قدر (قومون) لر آلمانیاده هیچ بررول اویناماديلر. فقط عنعنات حریتپرورانه‌نك تأثیری اوقدر مهمدرکه اولجه سربست بر حیات یشامش اولان شهرلرك مستقل حکومتلره الحاقی ـ بو بلده‌لرك حریتلری نه‌درجه ضعف وسفلیته دوشمش اولورسه اولسون بونلر ایچون غایت قیمتدار ایدی ـ پك آغیر دوشدی. فی‌الحقیقه بوکیفیت الحاق اوزون برمختاریتك محصولی اولان قیمتلی بر عنصر استقلالی اوحکومته زرق ایتمش اولدیکه بونك منشأ وتأثیراتی مرور زمانه رغماً الآن کورمك قابلدر.

روما ایمپراطورلغنك سقوطندن اعتباراً آوروپا ملتلرینك مقدراتی او قدر متساند برشکل آلمشدرکه تاریخلری همان مشترکدر دنیله‌بیلیر. هیچ بر یرده بر وقعه تحدث ایتمه‌مشدرکه باشقه برطرفده برعکس حصوله کتیرمسون. بوحرکته قارشوده یالکز برمملکت استثنا تشکیل ایدر. اوده آوروپادن پیره‌نه طاغلرینك تحشدن زیاده طبایع خصوصیه‌سیله آیرلمش اولان (اسپانیا) در. بو مملکت اون آلتنجی عصره کلنجه‌یه قدر آوروپا حرکاتنه اشتراك ایتمه‌مشدر. بوکونکی اسپانیوللر الآن رومالیلرك (سه‌لتی‌بر celtibére) لرینی کوستریبورلر. روما مؤسساتی بونلرك اوزرندن هیچ بر اثر براقمقسزین کچمشدر.

ویزیغوت قانونلری بو مملکتده هیچ بر تأثیر براقامشدر . دها مهمی سکز عصر دوام ایتمش اولان عرب حاکمیتی انجق عارضی بر وقعه ماهیتنی کوسترمش و بوده تأثیرسز بر طالغه کبی چکیلوب کیتمشدر .

نهایت اسپانیاده بلدیه امتیازات محرره سنه charte municipal مالك اولدی ایسه ده بونك منشأی دیکرلرینه مشابه دکلدر . (قومون) ایتالیاده بر تجارتکاه ، فلاندرده بر دستکاه ، اسپانیاده مستحکم بر قله ایله باشلار .

غوادالهت guadaléte محاربه سندن صکره عرب استیلا دالغه سی پیره نه طاغلرینه چارپه رق قیرلمش و بو تاریخدن غرناطه نك استردادینه (۱٤۹۲) قدر اسپانیول تاریخی طالمت ایچنده قالمش فقط اسپانیول (قومون) لری ده بو دورده یاشامغه باشلامشدر .

پیره نه طاغلرندن (تاژ) نهرینه قدر مملکت قاریش قاریش عربلردن استرداد ایدلدکجه هر مناسب محلده بر مستحکم قلعه تأسیس ایدیلیور و بو تشبث فرانسه ده اولدیغی کبی داخلی بر دشمنه قارشی اتخاذ ایدلمش بر تدبیر اولمدیغی ایچون منازعاتی موجب اولمیوردی .

اسپانیا (قومون) لری ده فورطنه لر دوره سی کچیرمش ایسه ده بو حال بدایتده واقع اولمامشدر . اسپانیاده حکمدارلرله تبعه سی آره سنده وطنپرورانه رقابتدن باشقه اورته ده بر شی کورولمیوردی . اسپانیا اوچ مختلف اهالی ایله مسکون ایدی . بونلرك عدم اختلاطدن طولایی محفوظ قلان طبایع وسجایای قدیمه سی بوکون بیله تفریق اولنه بیلیر .

قاتالونیالیلرك سیرکذشتجولغه واران دهای تجاریسی ، آراغونیالیلرك جنکاورانه عصیانی وسیاسی حریتپرورلکلری وقاستیلیالیلرك ایسه آغیر بر غرور آلتنده خشین بر صورتده تظاهر ایدن حریت شخصیه لری بو اوچ صنفك باشلیجه اوصافنی تشکیل ایدردی .

مرور زمانله قاستیلیالیلرك تغلبی ، قاتالونیالیلرك جوالیتنی مص ایده جکدی بورغوس Burgos ده یرلشن ایلك جنکاورلرده (ایکنجی) فلیپ) لك شخصیتی انکیزیسیون دهاسی کشف ومشاهده ایدیله بیلیردی .

دها اونجی عصرده مرکزی اسپانیا طاغلری (اوفاق شاتو castillets) لرله ایپلانمش و بو قطعه اسمنی بو شاتولردن آلمشدی .

ك نادر بولنان اسیرلر serfs بر طرف ایدیلیرسه اهالی اصلیه : اصیللرله صنعتکار

وچیفتجیلر صنفنه آیرلمشدی . (قومون) لرك غایت واسع مالكانه‌لری واردی. وتشكیلات او درجه احرارانه ایدی‌كه بر قاچ عسكر طوپلایوب عربلره قارشی سفر یاپمقدن باشقه برلسه‌نه قالدیغی جای سؤالدی . بونك ایچون برنس اهالیدن غایت جزئی بر ویركو طلب ایدر و حتی یالكز بر آتی اولدیغنی اثبات ایدن جنكاورك ویركوسی‌ده عفو ایدیلیردی .

محرر بر امتیازلری chrate écrite اولدیغی حالده (قومون) لر كندی كندیلرینی اداره ایدرلردی . كثیرالاعضا بربلدیه مجلسنك معاونتیله هرسنه یكیدن انتخاب ایدیلن آلقاد alcade ضابطهٔ عدلیه ، مالیه والحاصل (قومون) ك بوتون خصوصاتنی تدویر ایدردی.[حكومت مركزیه le pouvoir centrale] آده‌لان‌تادو — Adélantado دنیلن عسكری و سیاسی بر والی طرفندن تمثیل ایدیلیر . فقط بومأمور اداره‌یه وقانونلرك تطبیقنه فعلاً مداخله ایتمزدی .

fuèros دنیلن ایلك امتیازات محرره اون برنجی عصرده باشلار . بونلرك الك اسكیسی قونت سان شوال مایور طرفندن fuèros viesjo de castella نامی تحتنده اصدار ایتدیرلمش اولان ایدی . بوعینی زمانده اصیلزادكانه مخصوص بر جزا قانونی و [بورغوس Burgos] ك بلدیه قانونی تشكیل ایدییوردی‌كه بالآخره بونك حكمی بوتون قاستیلیایه تشمیل ایدلمشدی .

صوكره بر طاقم قانونلر اصدار ومختلف شهرلرده تطبیقه باشلانمش ایسه‌ده بونلرك هپسی وقتیله تطبیق ایدیله‌رك تعامل حالنه كیرمش اولان احكام خارجنه چیقمیورلردی . بونلرك كافه‌سنده الك زیاده نظر دقته چارپان شی حیثیت بشریه وحریت شخصیه‌یه ویریلن موقع محترم ایدی . [٥]

---

[٥] مأخذ اتخاذ ایدلمش اولان بویوك لاروس دیقسیونری محرری سائقهٔ تعصبله مطلقا عربلری تزییف ایتمك ایچون اوزون مدت عرب حاكمیتی آلتنده قالمش اولان اسپانیاده‌كی (قومون) لر تشكیلاتنی ـ روما تشكیلاتنه بكزه‌مدیكی ایچون ـ اهمیتدن دوشورمك ایسته‌مش فقط كونشی بالچقله صیواموق قابل اوله‌میه‌جغندن برچوق نقطه‌لرده « حق » ینه كندیسنی الطاق ایتمشدر . مثلا « سكز عصر دوام ایتمش اولان عرب حاكمیتی انجق عارضی بروقعه ماهیتنی عرض ایتمش و بوده تأثیرسز بر طالعه كبی چكیلوب كیتمشدر » فقره‌سیله حقیقتی تحریف ایتدكدن صوكره « اسپانیاده امیرلرك پك نادر بولندیغنی» اعتراف ایتمی بو كیفیتك مدنیت اسلامیه‌نك تأثیریله اولدیغنك فرقنه وارمامسندن نشأت ایدر. دیكر برفقره‌ده عربلرك اسپانیایی تخلیه‌لرینی متعاقب «برطاقم قانونلر اصدار ومختلف شهرلرده تطبیقه باشلانمش ایسه‌ده بونلرك هپسی وقتیله تطبیق ایدیله‌رك تعامل حالنه كیرمش اولان احكام خارجنه چیقمیورلردی. بونلرك كافه‌سنده الك زیاده نظر دقته چارپان شیء؛ حیثیت بشریه

آراغونیانكده بو كبی قوانینی موجود ایدی . فقط قرالیت نفوذینك دها اساسلی صورتده مؤسس اولدیغی حوالیده حریت شخصیه‌دن زیاده مصونیت حكومت ظاربه‌سی كوزه‌تلمكده‌ایدی. آراغونیانك مشهور رموزی formules هركسك معلومیدر.

قاتالونیاده ایسه (fuéros) ؛ امتیازات بلدیه اولمقدن زیاده تجارت پاتنته‌سی كتوبلری ماهیتنده ایدی . بو دور اسپانیا (قومون) لرینك مسعود بر زمانی ایدی. بعوثلری [قورته‌ز cortése] دنیلن مجالس ملیه‌یه قبول اولنیور و بو مجلسلرده طلیطله ، قرطبه، سه‌ویل و بارسلون كبی مشهور و قوی الشكیمه شهرلر تمثیل دیلیودی . اتحاد ؛ قومونلر آره‌سنده موجود اولدیغی كبی تبعه و حكمدارلر ره‌سنده‌ده تماماً جاری اولوب بونك ایچون محق بر سببده موجود ایدی . دائما غلوب اولمقله برابر اسپانیا ایچون تهدیدكار اولمقدن واز كچمه‌ین (مغربیلر) بونلرك ر ایكیسی ایچونده مشترك بر خصم ایدی . فقط بو تهلكه زائل اولدقدن صوكره صنوف جتماعیه آره‌سنده نفاق وشقاق باش كوستردی . اولا انتخاب ایله احراز ایدیلن أموریتلر یاواش یاواش قید حیات ودها صوكره ارثی برشكل آلدیلر . غالبیتله مغرور نط بورژوا صنفنك ثروتنه‌ده حسود اولان اصالت صنفی بورژوالری خدمات ومیه‌دن اوزاقلاشدیرمغی عزم ایتمشدی . فقط بالآخره آراغونیا وقاستلیاده

حریت شخصیه‌یه ویریلن موقع محترم ایدی » سوزلرینی سویلمسی انطاق حقدن باشقه نه‌یه عطف لنه‌بیلور ؟ اسپانیوللرك تشكیلات ملكیه وبلدیه‌لری اوزرنده‌كی اسلام تأثیرات مدنیه‌سنه باشقه هیچ دلیل اولماسه ینه محررك « كثیرالاعضا بر بلدیه مجلسنك معاونتیله هر سنه یكیدن انتخاب ایدیلن آلقاد alcade] ضابطهٔ‌عدلیه، مالیه‌یی والحاصل قومونك بوتون خصوصاتنی تدویر ایدردی » سوزلری ایلك افاده‌سنی تكذیبه كفایت ایدر ماهیتده‌در . بو كتابك ایكنجی قسمنده قاضیلرك ظائف ملكیه ، بلدیه وضابطه‌یی نه صورتله ایفا ایتدكلری حقنده‌اعطا ایدیلن ایضاحات مفصله ایله رك بالاده‌كی فقره‌لری قارشولشدیریله‌جق اولورسه اسپانیا بلدیه رئیسنك وظیفه وصلاحیتلرینك سلام قاضیلرینك كنك عینی اولدیغی درحال اكلاشیله‌جغی كبی alcade تعبیرینكده حرف تعریف ه « قاضی » دیمك اولان « القاض » كلمه‌سندن باشقه بر شی اولمدیغی وتعبیر آخرله اسپانیوللر بلردن تشكیلات ملكیه وبلدیه‌یی عیناً آلمش اولدقلری كبی حالا بلدیه رئیسلرینك اسملری بیله بر ب كلمه‌سی اولدیغی تظاهر ایدر .

عسكری وسیاسی والی معناسنه اولان آده‌لانتادو Adélantado نك عربجه‌دن مأخوذ لوب اولدیغی اكلاشیله‌مامش ایسه‌ده دیگر ایكی تعبیر دها واردر كه اونلرك بالخاصه بوراده ذكری اب ایتمكده‌در :

مستشرقیندن میشل آماری سجلیانك احوال تاریخیه‌سنه دائر ابن جبیردن ترجمه ایتدیكی ابده « مذكور آطه‌ده اسلاملرك بر ادارهٔ ضابطه تشكیل ایتدكلری وعربلرك ضابطه مأموری

ایکی فرقه تشکل ایتدی . مغلوب ایدیلن « قابالله‌رو caballéros » بونك آجیسنی اونوتمه‌دی . فقط بو حس انتقامی بالآخره حریتلرینی غائب ایتمك صورتیله اوده‌دیلر . تحت سلطنت هر طرفده « قومون » ایله اصیلزادکانك اتفاقنه استناد ایده‌رك موقعنی تأمین ایتمکده ایدی . بالخاصه آراغونیا وقاستلیا تاجلرینك بر شخصه انحصاری وحدت سیاسیه‌یی تأمین ایدرك بو صورتله ادارهٔ مستبده‌یه یول آچمشدی . وبو استبدادی اجرا ایچون یالکز جنکاور ، حریص ؛ خونخوار بر پرنس لازم ایدی . بونیده [شارول کنت charl quint] تمثیل ایده‌جکدی . نسلاً وحساً فلامان اولان واوضاع وحرکاتنده غرور وتکبر کوریلن یکی قرال ، سر فرویه او قدر آلیشمامش اولان وحکمدارك ذاتنده « Caballéros » لرك رئیسندن باشقه برشی کورمك ایسته‌مه‌ین اصیلزادکان اوزرنده پك‌ده خوش بر تأثیر براقمدی . فقط اجرای

مأموری معناسنده‌قوللانه‌قلری (شرطه) کلمه‌سنی - بو تعبیر حقنده قسم مخصوصنده ایضاحات واردر - کورطه xurta صورتنده عیناً لسانلرینه آلدقلری و اون دردنجی عصر میلادیده آراغون قراللری طرفندن عربلرك بو تشکیلاتی ایلدا کا ویردکلری اسم اسپانیوللرجه‌ده عیناً قبول واستعمال ایدلدیکی بیان اولنمقده‌در .

اسپانیوللر دونانما قوماندانی دیمك اولان آمیرال amiral تعبیرینی‌ده عربلردن آلمشلردر . چونکه عربلر ؛ اندلس ایله قطعات سائره آره‌سنده سیر وسفر ایدن کمیلره « الرحل الأندلسی » یاخود « رحل الأندلس » وچوق کره‌ده یالکز « الرحل » وبونلره قوماندا ایدن رئیسه‌ده « امیرالرحل » تسمیه ایتدکلرندن ابتدا پورتکیزلیلر بو تعبیری آمیرالح amiralhوایتالیانلر آمیراغلیو ammriaglio شکللرنده لسانلرینه مال ایتمشلر وبالآخره بر از دها تعدیلاتله مذکور کلمه‌بو ایکی لساندن ماعدا بالعموم لسانلرینه انتقال ایتمشدر .

اسلام مدنیتنك اوروپانك حال حاضرده‌کی علمی ، صنائعی وتجاری ترقیاتنه نه درجه تأثیری اولدیغی اوروپالیلر طرفندن تدقیق وتحقیق اولنه‌رق مع‌الاسف بز مسلمانلره‌ده ینه اونلر طرفندن اوکره‌تیلمش اولدیغندن پك معروف اولان بوجهتلری ایضاحه موضوعمز مساعد دکلسه‌ده بر ایکی نقطه‌یی دها بوراده بیانه مجبوریت کورولمشدر .

مثلا جبر ومثلثات ایله کیمیانك عربلر طرفندن اوروپالیلره اوکره‌تیلدیکی بو علملره عربلرجه ویرلمش اولان اسملرك عیناً اوروپالیلرجه‌ده قبول واستعمال ایدلمسندن اکلاشیلدیغی کبی الیوم اوروپالیلرله شرقلیلرك قوللانمقده اولدقلری رقملرك عربلر طرفندن هندلیلردن آلنوب اوروپالیلره تعلیم ایدلدیکی الآن اوروپالیلرك بو رقملره chiffre arabe دیملریله ثابتدر .

اوروپالیلر یالکز مادیاتدن باحث علوم وفنونی عربلردن آلمقله اکتفا ایتمیوب فلسفه واجتماعیات کبی علومی‌ده اقتباس ایتمشلردر . ینه اوروپالیلرك شهادتیله ثابتدرکه میلادك ۱۱۳۰-۱۱۵۰

لطنت وحرصنی تطمین ایچون ثروت واردولر فداسندن چکنمیه‌جکنی بك کوزل
یقن ایدن بورژوا صنفی ایسه آلمانیا ایمپراطوری بولنان واسپانیاده نوعما بر خدیویت
وظیفه‌سنی ایفا ایدن شارلکنی دها بارد بر صورتده قبول ایتدیلر . بویوك بلده‌لر
عایشلر یاپدیلر ، شارلکن اهمیت ویرمدی. تبعه‌سنك صداقتندن امین اولمدیغی ایچون
ولایتلره فلامان والیلر تعیین ایتدی . بوده شکایتی موجب وبالنتیجه عصیان عمومی‌یی
اعث اولدی .

اصیلزادکان اولا « قومون » لره طرفدار چیقدی . وطلیطله متحد مجلسنه
(junte centrale de toledo) مبعوثلر کوندردی . فقط نتیجه‌سی علیهنه چیقاجغنی
آ کلادیغی بو (دموقراتیك) مجادله‌ده دوام ایتمدی .

حال تخمرده بولنان برحدمایه‌سی وصنف منفعتی اصیلزادکانی حکمداره یاقلاشدیردی

نه‌لری آره‌سنده لاتینجه‌یه ترجمه ایدیلن علوم اسلامیه او وقته قدر اوروپاده متعارف اولان فلسفه‌یه
طلبه چالدی . و ارسطو حکمتنك اسپانیا وسجلیا مسلمانلری واسطه‌سیله وعلی‌الخصوص اوروپالیلرك
آوه روئس) دیدکاری ابن رشدك سایه‌سنده غربده شیوعی تحصیل عالمنده خیلی تعدیلاتی موجب
ولدی . عربلر واسطه‌سیله انتشار ایدن علوم وفنون اسلامیه کلیسا عقیده‌سنی خیلی صارصدی .
وروپانك هر طرفندن فوج فوج طلبه تحصیل ایچون اندلسه کلمکه باشلادی . بالآخره پاپالق موقعنه
سعود ایدنلردن برسی‌ده بو صورتله اندلسده تحصیل ایدنلردندی . ۱۱۹۳ ده (صوآب) ده
ولد ایدن دومینیکن راهبلرندن بیوك آلبرت عرب قیافتیله پارسه کلوب ارسطو مسلك فلسفه‌سنی
دریسه باشلادیغی زمان اللنده فارابی ، ابن سینا وغزالینك آثاری بولنیوردی .

آلبرت کبی اندلس دارالفنونلرنده اکمال تحصیل ایدن خرستیان کنجلری مملکتلرینه
وندکلری زمان esprit libre نامی آلتنده بر هیئت تنویریه تشکیل ایدرك حکمت اسلامیه
سالرینی نشر وبو صورتله پاپالرك نفوذ دینیلرینی ییقمق چاره‌لرینی احضار ایدییورلردی. والحاصل
رب واسلام تأثیری غربلیلر اوزرنده اوقدربارزایدیکه تحصیل ایچون آوروپایه کیدوب کلن شرقلیلر
ربك اخلاق واطوارینی وطرز تلبسنی نصل تقلید ومملکتلرنده نه صورتله عیناً تطبیق ایدییورلر ایسه
رون وسطاده اندلسه تحصیل ایچون کیدن آوروپالیلر ده او صورتله مدنیت وقیافت اسلامیه‌یه
مثل ایدرلردی. اودرجه‌ده که عارضی اولان قیافتلرینی تماميله عربلره بکزه‌تدکلری کبی خلقةً خفیف اللحیه
ولان عربلره وجهاً ده بکزه‌مك ایچون صقاللرینی کسدیروب یالکز چکه‌لرنده بر مقدار صاچ
راقمق صورتیله ده عربلره بکزه‌مك ایسترلردی. حتی بوکون (فرنك صقالی) دیه تعییب وملتمزدن
خارج عد ایتدیکمز طرز اساساً عربلری تقلیداً اوروپاده اولجه موده اتخاذ ایدلمش اولدیغی کبی
ه آوروپالیلردن آلوب قوللاندیغمز وحتی یا کلش اوله‌رق (فرنك کوملکی) ناميله توسیم ایتدیکمز
chemise کلمه‌سی ده عربجه (قمیص) دن آلنمشدرکه بوکلمه‌نك لاتینجه‌سی ایله عربجه‌سی آره‌سنده
فظ اعتباریله‌ده فرق یوقدر .

بلکه‌ده بوطرز حرکتی اختیار ایتملرندن مقصد، تخت سلطنته قارشی اولان صداقتلرینی
آغیر صائمق ایدی .

« قومون » لر نك باشنه قالدیلر . وبو صورتله غیرقابل مناقشه اولان حقوق سلطنته
استناد ایدن مرکزیت قوتنك ؛ طاغنیق وحقنك مشروعیت واصابتندن پك‌ده امین
اولمیان متحد برقوته قارشی اولان تفوقی برده‌ها تأیید ایتمش اولدی . برشهردن دیکرینه
کیدن « قومون » اردولری نهایت [ویللالار Villalar] ده « ١٥٢١ » قرالك
اردوسی طرفندن صیقیشدیرلدی . واوراده بلا مقاومت قاچه‌رق پریشان وعصاتك
رئیسی پادیللا padille میدان محاربه‌ده هلاك اولدی و بالنتیجه بلده‌لرك حریتده
les fuèros municipaux الغا ایدلدی .

مرکزی اوروپانك اون برنجی عصردن اون آلتنجی عصره قدر اولان (قومون)
تاریخنی‌ده بر قاچ کلمه ایله تلخیص ایده‌لم :

بویوك وکوچوك بالعموم جمعیتلرجه حس ایدیلن « بلده‌لرده امنیت وانتظام احتیاجی »
نتیجه‌سی اوله‌رق (قومون) لر تشکل ایتمش ومشکوك بر طاقم قوای سیاسیه‌نك
تأمینه موفق اوله‌مدقلری بو امنیتی بالذات کندیلری تدارکه ساعی بولنمشلردی .
(قومون) لر ملتلری رشیم حالنده احتوا ایدییورلردی . ملتلر ومایت فکری ظهور
ایتدیکی زمان (قومون) لر اورته‌دن قالقدی . نته‌کیم حکومتلر موقعلرینی ترصین
وتقویه ایتدیکلری زمان محلی حریتلرده دوچار تهدید اولیور وحمایه‌یه محتاج اولدقلری
وقتده سلطنت ، حمایه مقصدیله اونلری ازییوردی . انکلتره بو خصوصده بر استثنا
تشکیل ایتمش ایسه اوده بو حال استبدادك هیچ بر زمان بو مملکتده قطعی بر صورتده
یرلشه‌مامش اولمسندن ایلری کلیر . اصالت طرفندن عدم موفقیته دوچار اولان قرالیت
بوکا قارشی (قومون) لری دائمی بر سلاح مدافعه اوله‌رق استعمال ایتمشدر . انکلیز

بناءً علیه اسپانیولارك وطولاییسیله عالم غربك علمنی ، فلسفه‌سنی ، اجتماعیاتنی بوقدر متأثر ایدون
بر ملتك واونك وجوده کتیردیکی یوکسك مدنیتك اسپانیاده هیچ اثر براقمدیغندن بحث ایتمك
بیلمه‌یزکه نصل بر غلط رؤیته دلالت ایدر ؟

عربلر اسپانیادن چیقارلدقدن صوکره قومون تشکیلاتنك اسکی اهمیتنی غائب ایتدیکی
واوندن صوکره اسپانیاده ظلم واداره کیفیه‌نك باشلادیغی محررك افادات متباقیه‌سندن اکلاشلمقده
اولدیغندن بو بحثك دها زیاده تطویلنه لزوم کورولمه‌مشدر .

قومونلری ایله فرانسه‌مز (قومون) لری آره‌سنده بوکون موجود اولان فرق هپ بو طرز تلقی‌دن انبعاث ایدر .

نورمانديا دوقه‌سی (کیلیوم لوباتار) انکلتره‌یی استیلایه قالقشدیغی زمان پاپانك تقدیسنه رغماً حقندن وبالخاصه انکلتره‌ده مظهر قبول اوله‌جغنه یك ده امین اولمدیغی ایچون بر چوق معاونلره محتاج اولمش و بو مناسبتله وعد ووعید خصوصنده یك سمیحانه طاورانمشدی . سنجاغی آلتنه طوپلانان سرکذشتجولره قارشی حق مغصوبی استردادده شتابان اولان بر حکمدار چهره‌سیله کوزوکمه‌مش فقط بونلره بوتون انکلتره‌یی پارچه‌لنه‌جق بر شکار کبی کوسترمشدی . بوندن طولایی فتوحاتی اجرا واکمال ایچون ممالك مفتوحه‌یی معاونلرینك احتراصاتندن وقایه خصوصنده صرف ایتدیکی قوه دها قدر بر قوت صرفنه احتیاج کورمه‌مشدی .

کویلری معاونلرینه ترك ایده‌رك کندیسی شهرلری محافظه ایتدی . او زمانلربیله سربست وممتاز برر شهر حالنده بولنان (لوندره) ایله (یورق) ی کندیسنه برر نقطهٔ استناد اتخاذ ایتدی . یك شن وهیجانلی اولان حیاتی بارونلری آره‌سنده بر انتظام تأسیسنه اوغراشمقله کچدی .

مستبد بر رئیس ایله پر هیجان اهالی آره‌سنده صیقیشوب قالمش اولان مستولیلر بو مضاعف تضییقه مقاومت ایده بیلمك ایچون متحد و متجانس برکتله‌تشکیل ایتمك احتیاجنی حس ایتدیلرکه بوده‌انکلتره اصالتنك منشأنی تشکیل ایدر . ایشته بو ؛ انکلتره اصالتنك دیکرلرندن نه صورتله تمیز ایتدیکنی قولایلقله اکلاتیر .

دره بکلك فرانسه‌ده قرالیت و (قومون) لرك متمادی ضربه‌لری آره‌سنده محوه محکوم وبربرندن آیری یشایان پرنسلر جامعه‌سندن باشقه بر شی دکلدی . انکلتره‌ده ایسه امتیازات ومنافعك مدافعه‌سنده یك حساس اولان بر عضویت مشترکه واردی . فقط بونك نتیجهٔ طبیعیه‌سی اوله‌رق دره بکلك قوتی انکلتره‌ده بر مقابل رقیب قوت وجوده کتیردیکه اوده (قومون) تشکیلاتیدر . کیلیومك پولتیقه‌سنه صادق اولان اخلافی اونك کبی (بلده Cités)لره و (بورغ Bourgs) لره قارشی دوستانه حرکت ایتدیلر . برنجی هانری لوندره بلده‌سنه ایلك دفعه اوله‌رق محرر امتیاز بخش ایتدی . حال بوکه برنجی ریشار زماننده بوکبی امتیازلر نوادردن‌ایدی . لکن برنجی ژان زماننده تعدد ایتدی . بو تاریخدن اعتباراً درکه انکلتره‌ده (امتیازات محرره) اصولی باشلار . امتیازات محرره‌لر غریب ، مشوش و تحلیلی غایت کوچ برر قانون اساسی‌در . بونلردن استخراج ایدیلن معنا بویوك بر استقبال ایله

برابر رتبه ومقامه رعايتكار بر حريت والحاصل « انكليز حريتى » ايدى . چونكه (قومون) لرده اصيلرده واردى‌كه بونلر بالآخره وايغ whigs نامنى آلمشلردر . شو حال بو صورتله ايضاح ايديلير : صناعت وتجارتك ياردميله انكليز (قومون) لرى اون ايكنجى واوچنجى عصرلرك سريع بر انكشافنه مظهر اولديلر . فقط انكليز (قومون) لرينك اهاليسى منحصراً يرلى اهاليدن عبارت دكلدى .

كافه‌سى بويوك عائله‌لره منسوب اولميان فاتحلر ميانده فتوحاتدن انجق اوفق بر حصه آلمش اولانلر (قومون) لره التحاق وبو صورتله اونلرك موقعنى جيد بر عنصرله تزيين ايتمش اولديلر . بويوك اصيللر طرفندن رد ايديلن عادى شواليه‌لر (قومون) لر اصالتنى تأسيس وبو مؤسسه‌نك رسمى مقاملرينك جمله‌سنى كنديلرى ايچون حاضرلاديلر . حريتلرينى تأييد ايچون آرتق بر قوهٔ سياسيه مرتبه‌سنه ارتقا ايتملرى قالمشدى . ١٢٦٤ تاريخنده واوچنجى هانرينك زماننده (لايسه‌ستر) قونتى (سيمون دومونت فور) اختلالجى اصيلرك باشنه كچه‌رك اوزمانه قدر يالكز يوكسك اصالت ايله ممتاز صنفه و رهبانه قپولرى آچيق بولنان مجلس مبعوثانه هر شهر نامنه ايكى مبعوث قبول ايتديرمكله بو انقلاب سياسى‌يى تأمين ايتدى .

بونكله برابر ايلك زمانلرده (قومون) مبعوثلرى انجق ويركو و تخصيصاته دائر قانونلر حقنده اعطاى رأى ايتمك صلاحيتنى حائز ايديلر .

فقط (قومون) وارداتنك اناختارلرى الده بولندقجه زمام اداره‌يه وضع يد ايتمك يك تأخر ايتميه جكدى . نته كيم انكليز قومونلرينك نفوذى بو تاريخدن صوكرا متماديا تزايد ايتدى وبو مؤسسه آوروپا قطعه‌سنده تماماً سقوط ايتديكى زمان انكلتره‌ده هنوز پارلاقه باشلامشدى .

دردنجی دوره

اون آلتنجی عصر بدایتندن فرانسه انقلابینه قدر قومونلرك کچیردیکی صفحات

فرانسـه قرالی اون برنجی لوئی فلاندردن عودت ایتدیکی زمان شـو سوزلری سویله مشدی :

« فلاندر قطعه‌سنده بش سـنه قالدم . اوراده کثیر النفوس معمور شهرلر کوردم . اهالی ایی کینمش ایدی . اولری منتظم اولوب هیچ بر شـیدن محروم دکل ایدیلر تجارت بو مملکتده صوك درجه منکشف و (قومون) الك کوزل تشکیلاتدن ایدی . فرانسه‌یه عودتمده بالعکس خراب خانه‌لر ، سورلمه‌مش ترلالر ، پاچاورالرله اورتونمش خلق و ضعیف و نحیف چهره‌لردن باشـقه بر شی کورمـدم . قلبم مرحمت و کدرله طولدی . اخص آمالم اهالی‌یه اسکی حریتلرینی اعاده ایتمکدر . »

فقط بو پارلاق و پر مواعید سوزلره رغماً اخلافی (قومون) امتیازاتنی پارچه پارچه ایتمکدن چکنمه‌مشدی . امتیازات محرره‌نك نزعی اون برنجی لوئی زماننده دکل والوا valois خاندانندن بدأ ایدر . و (فیلیپ اوکوست) ه قدر چیقار .

(دءتامپ d'ètampes) قومونی ۱۱۹۸ ده الغـا ایدلمش و اونی تعقیب ایدن عصرده‌ده برچوق قومون عینی حاله دوچار اولمشدی . متوالی حربلرله محو اولمق درجه‌سنه کلن وویرکولرینی تأدیه‌دن عاجز قالان روا Roye ، قوربی corbie ، صو اسـوان کبی شهرلر امتیـازلرینك رفعنی و متصرفلق Prèvots حالنه افراغلرینی

طلب ایتدیلر . دیکر برچوق (قومون) لرده سوء استعمال و اداره نتیجه‌سی اوله‌رق قهراً خراب اولدیلر . شوراسی اعتراف ایدلملی‌که انتخاب ایله تعیین ایدیلمن رؤسا ؛ (قومون) لك اداره‌سی ایچون الزم اولان غیرت و بالخاصه معلوماتدن محروم ایدیلر . بوندن طولانی بو مأموریتلرك ارثاً انتقال ایتمسی یکی شکلده بر استبداد وجوده کتورمشدی . بر چوق عزللر محق شکایتلر نتیجه‌سی اوله‌رق تماميله محلنه مصروف اولمشدی . بوندن باشقه افکار عمومیه (قومونلر) لهنده دکلدی . (اوچنجی صنف tiers ètats) خلقك مجالس عمومیه‌یه قبولی (قومون) لرك اهمیتنی ضیاعه اوغراتدی.

(قومون) لك ادامهٔ موجودیتی قبول ایدلدیکی زمان امتیازات تقیید ایدیلیوردی . بعض یرلرده (ئه‌شوه‌ن)لرك‌عددی تحدیدوبعضلرنده اصول انتخاب تعدیل اولنیوردی . بوندن بشقه ویرکو موزعلری وظیفه‌سنك احداثیله (قومون) لرك تکالیف خصوصنده‌کی صلاحیتلری‌ده هیچه ایندیرلمشدی . (قومون) میلیسلری قرالك بر ضابطنك و شهرك امور ضابطه‌سی‌ده متصرفلك prèvots امرلرینه تودیع ایدلدی (١٥٣٦) و مشهور (موله‌ن moulins ١٥٨٠) ، (بلوا blois ١٥٧٥) و (سنت مور Saint - maur ١٥٨) امرنامه‌لری (قومون) لردن‌هردرلو مدنی ، اداری‌وحقوقی صلاحیتلری و ئه‌شوه‌نلردن‌ده حاکملك صفتنی تماميله نزع ایدییوردی . (قومون) لر دورهٔ اداریه‌لرینه داخل‌اولمشـلرینی آرلق (قومون) دکل بلدیه municipalitè حالنه انقلاب ایتمشلردی .

فرانسـه‌ده (قومون) لری غیر رشـید اوله‌رق تلقی ایتمك عادتدر . فقط اونلره صفت رشدیتی بخش ایتمکله برابر کندیلرینی حقوق مدنیه‌لرینی استعمالدن موقتاً محروم ایدلمش اشخاص کبی تلقی ایتمك دها‌موافقدر . (قومون) لری ؛ صلاحیتلرینی استعمال خصوصنده دها محدود بر ساحه‌یه ارجاع ایتمکله عجبا فرانسه قراللری مطلقیت‌اداره‌لرینی سوء‌استعمال‌می ایتمش اولدیلر؟ حریته نه‌قدر طرفدار اولسه‌قده الحالی زمانه کوره بو خصوصده اونلره‌سرزنشده بولنمق قابل دکلدر.

وحدت ملیه‌نك تأسسی آنجق بوسایه‌ده قابل اولمشـدی . اکر (قومون)لر ؛ معافیت ، امتیازات و عرف و عاداتنی ایلری سوره‌رك معترضانه بر وضعیت اخذ ایتمش اولسه‌لرایدی فرانسه‌ده مساوات مدنیه‌یی و قوانین اداریه‌نك یکنسقلکنی تأمین ایتمك نه‌صورتله قابل اولوردی ؟ بو خصوصده ولایات مجالسلرینی و حتی بالذات ولایاتی عینی معامله‌یه تابع قیلمق مجبوریتی حاصل اولمامشمی ایدی ؟

١٧٨٩ مجلس مؤسساتی بو جهتی پك ایی صورتده بالتقدیر بیوك وکوچوك بوتون بلدیه ادارەلرینی عینی سویەیه ارجاع وتعبیر آخرله برقاعدۀ عمومیه آلتنه وضع ایتمش فقط قومونلرك اسکی استقلاللرینك اعادەسنی هیچ برزمان دوشونەمشدر .

بوندن باشقه فرانسه قراللری نفوذ حکمداریلرینه ؛ اولا غصب بالآخره تکرار بخش ایدیلان حقوقی علاوه ایتمکله درعهده ایتدکلری وظائفك اهمیتنی تقدیر وبلدیەلری حمایه ایلدیلر . بوخصوص حقنده بر قناعت حاصل ایتمك ایچون اون آلتنجی واون‌بدنجی عصرلرده قومون املاکی حقنده اصدار ایدیلان امرنامەلری اوقومق کفایت ایدر . منشألری پك اسکی زمانلره قدر کیدن (قومون) عائلەلرینك املاکی ؛ اوتلاقلقلر ، بالطەلقلر ، مرعالرکه ـ که فقیرلرك ملکنی وزراع صنفنك قیمتدار برثروت منبعنی تشکیل ایدییوردی ـ مروروزمانله بعض ذی‌نفوذ اشخاص طرفندن غصب ایدلمش یاخود غیرقانونی برصورتده حکومت طرفندن فروخت اولنمشدی . بومسئله لایعد ولایحصی دعوالری انتاج ایتمش واکثریا غاصبلر حاکم وظیفەسنی ایفا ایتمکده بولنمشلردی .

طقوزنجی شارلك برامرنامەسی بو اسرافاته نهایت ویردی . بوبابده تولدایدن اختلافاتك حلنی قرالیت مأمورلرینه تودیع ایلدی . دردنجی هانری (قومون) لره اسکی املاکلرینی تکرار تصرف ایتمك حقنی بخش فقط بونلرك بدلنی تأدیه ایچون برمهلت تعیین ایتمشدی . مشهور ١٦٦٧ و ١٦٦٩ امرنامەلریله اون‌دردنجی لوئی (قومون) لرك بورجلرینی تصفیه ، املاکلرینك عدم قابلیت فروختنی واورمانلردن استفاده حقنك نزع ایدلمەسنی تأسیس وتأمین ایتمکله اونلری خرابی تامدن تخلیص ایتمش اولدی . اکر بواستبداد ایسه اعتراف ایتملی که حریت بوندن دها ایی برصورتده حرکت ایدەمزدی .

(قومون) لر ؛ عضویت سیاسیه اولمق صفتنی اوچ عصردن بری ضایع ایتمشلردی واو تاریخدن صوکره ادارۀ بلدیەده برچوق تجددات حصول بولمشدی .

فقط قیصه برمدت مرعی اولان ١٤ کانون‌اول ١٧٨٩ قانونی ـ که تشکیلات عدلیه حقندەکی ٢٤ اغستوس ١٧٩٠ تاریخلی قانونله برلشەرك بلدیەلرك اسکی امتیازاتنی اعادەیه ساعی اولمشدی ـ استثنا ایدیلیرسه قومونلر ، جمعیات ملکیه ورهبانیه ، مکتب وفابریقەلری اداره ایدن هیئتلر کبی اراضینك برجزئی وتقسیمات ادارەنك برنوعی مثللو مضاعف برنقطۀ نظردن تلقی ایدلمشلردی . وبوصورتله (قومون) لر حقنده ایکی نظریه میدانه چیقمش اولیوردی .

قوموئلر برجعیت communauté اولمق اعتباریله حکومتك مراقبه‌سی تحتنده کندی کندیلرینی اداره ایدرلر وتقسیمات ادارهٔ ملکیه‌دن برجزء circonscriptions territoriales بولنمق اعتباریله‌ده طوغریدن طوغری‌یه حکومت مرکزیه‌یه تابع اولورلر. ایشته بوتون مسئله بوندن عبارتدر .

شمدی‌یه قدر قوموئلر حقنده یوزلرجه لطقلر ایراد ایدلمش واوقدرده مؤلفات وجوده کتورلمشدر . فقط بوخصوصده‌کی مناقشه تمامیله قپانمامشدر. زمانمزده مرکزیت وعدم مرکزیت اداره صورتنده دوام ایدن مناقشات عینی مسئله‌نك براستطاله‌سندن باشقه برشی دکلدر . بومسئله‌نك اکتساب ایده‌جکی صورت حل فرانسه‌ده (قومون)تشکیلاتنك اساسنه بویوك برتأثیراجرا ایده‌جك وبلکه‌ده بوتون اوروپا بوندن متأثراوله‌جقدر. چونکه زمانمزده بوتون ملتلرك مؤسسات سیاسیه‌سی یکنسقلکه طوغری یوروییورلر . فقط ارزو ایدیلن بوصورت حل نه‌اولورسه اولسون هیچ برحکومت (قومون) لره اولجه حائز اولدقلری عسکری ، ملکی وعدلی حقوق وصلاحیتلرینك اعاده‌سنی تصور ایتمز . چونکه بوزمانده ملیتلرك موجودیتی بونلره مساعد دکلدر .

مناقشه شمدی انجق شوایکی نقطه اوزرنده جریان ایدییور :

بلدیه مجلسلری نه‌صورتله تشکیل ایدلملیدر ؟ هردرلو نفوذ سیاسی خارجنده بولنمق شرطیله حکومته قارشی صلاحیتلرینك وسعتی ودرجهٔ استقلاللری نه‌اولملیدر ؟

فرانسه اختلال کبیرینه قدر تشوش عمومی‌یه اشتراك ایتمش اولان بلدیه اداره‌لری برطاقم قواعد ثابته‌یه مربوط دکلدی . بلدیه تشکیلاتنه غایت محدود برساحه اوزرنده بوزبیك کشیلك همشهریلر آره‌سنده یکرمی کشیدن عبارت براشتراك هیئتی طرفندن اجرا ایدیلن انتخابات اساس اتخاذ ایدیلیوردی . فقط شوراده ولایات مجالسی ، اوته‌ده برنسلر ، دها اوته‌ده قرال ؛ مشونلری تعیین ایدییوردی . اون دردنجی لوئی دورهٔ سلطنتك نهایته طوغری مأمورینلر مزایده‌یه چیقارلمشدی . بوسیاسی اولمقدن زیاده مالی برتدبیرایدی. بوراده اهمیتی حائزواولدقجه مهم اهالی کتله‌لرینه مالك شهرلردن بحث ایدیلیور کلیسالره تابع پاروس تقسیماتنده (paroisse) نه(مار) ، نه مشون ، نه‌ده بلدیه اعضاسی موجود دکلدی . شهرلر خارجنده بولنان وزراعتله توغل ایدن اوفاق قوموئلر دره‌بکلرینك نفوذینه تابع [سینديك Syndic] لر (کوی کهیاسی،مختاری) طرفندن

اداره ایدیلیوردی . انقلابی متعاقب بویوك مجلس اوته‌دن برو دوام ایده کلن تذبذبه شو قراریله نهایت ویردی :

« قانون اساسی‌یه کوره قرالیتك بالعموم شهرلرنده‌کی بلدیه‌لر، عینی ماهیت واهمیتی حائز اولدقلرندن بعدما « بلدیه » عنوان مشترکنی طاشیه‌جقلردر. [*]

[*]«Toutes les municipalités du royaume,étant de même nature et sur la même ligne dans l'ordre de la constitution, porteront désormais le titre Commune de municipalités.»

(*instructions de l'assemblèe mationale sur le dècret du 14 dècemlrs 1789*).

بشنجی دوره

صنف مجادلاتنك نتیجه‌سی و حقوق بشرك اعلانی

ازمنهٔ قدیمه‌ده ؛ (بلده) تعبیری یالکز حکومت و جمهوریتی افاده ایتمکله قالمیوب بالجمله حقوق سیاسیه ، ملکیه و مدنیه‌یی حائز همشهریلرك هیئت مجموعه‌سنی افاده ایتدیکی واوائلده همان بالجمله بلده‌لرك آریستوقراسی ایله باشلایوب بالآخره دموقراسی‌یه طوغری کیتدیکی و بلده‌لرك حکومتلردن قدیم اولوب حکومت تشکیلاتنك اساسی ، بلدیه تشکیلاتی اولدیغی وبلده اهالیسنك اصیلزادکان ، حکام ، (رهبان) ایله اسیرلردن عبارت وحقوق غیر متساویه‌یی حائز صنفلره تقسیم ایدیله‌رك اجنبیلره واسیرلره بلده حیاتنه اشتراك حتی اصلا بخش ایدلمدیکی ودها صوکره یونانلیلر وبالخاصه رومالیلرده ازواج ، تصرف ، محاکمه مراجعت وعمومی اجتماعلره ومحکمه‌لره اشتراك ویا وظائف قضائیه‌یی ایفا کبی برطاقم حقوق مدنیه وسیاسیه وجوده کله‌رك بوکاده بدایتده (حقوق بلده) دینلدیکی واجنبیلرله اسیرلردن قطع النظر عینی شهر اهالیسی حر بیله اولسه‌لر حقوق بلده‌نك کافه‌سنه بردن مالك اوله‌مادقلری و : سن ، تولد ، فقر و بعض کره صنعت و مسلك کبی فرقلر حقوق بلده‌دن عدم قابلیت استفاده ایچون بر سبب تشکیل ایتدیکی و عین حکومتك عموم شهرلری آره‌سنده‌ده مساوات کوزه‌دلیوب ازجمله روما بلده‌سی اهالیسنك حائز اولدقلری حقوق و امتیازات اولجه ایمپراطورلغك دیکر شهرلری اهالیسندن دریغ ایدلمش ایکن بالآخره بعض اسباب سیاسیه الجاسیله مذکور شهرلرده‌ده قسماً بخش ایدلمکه باشلاندقدن صوکره (حقوق بلده) عصر حاضرده‌کی حقوق سیاسیه ومدنیه شکلنه انقلاب ایده‌رك اهالی آره‌سنده مساواتك ایلك درجه‌سی اولمق

اوزره (تبعه) ویا (وطنداشلق) ظهوره کلدیکی بوندن اولکی فصللرده تفصیلاً بیان ایدلمشدی .

مع‌مافیه صنف فرقلری اصلا زائل اولمیوب اهالی‌نك باشلیجه اصیلزادکان ، رهبان و اسارت صنفلرینه آیرلمسی برقسم اهالینك دیکرینه رجحانی و بالنتیجه ایکی اولکیلرك حائز امتیاز اولملرینی انتاج ایتدیرمش ، فقط بو عدم مساوات ؛ اسارت صنفنك‌ده یاواش یاواش احراز حریتله اوچنجی بر (بورژوا) صنفنك وجوده کلمسنه سببیت ویرمشدر .

صنعت و تجارته سلوك ایتمك صورتیله کسب قوت ایدن بورژوا صنفی حقوقده مساوات حصولی ایچون اوزون مدت مجادله ایتمش وبالنتیجه بعض شهرلر (قومون) طرزنده کندی کندینی اداره ایتمکه باشلامشدر . ابتدا ایتالیاده باشلایان قومون تشکیلاتی چوق کچمدن اصناف وصنعتکارلر وطنی اولان فلاندر قطعه‌سنده ، و دها صوکره فرانسه‌ده تقلید ایدیله‌رك بلده حیاتنده بر یکیلك حصوله کلدی .

اولجه دره بکلری زادکان و رهبان ایله اوغراشمغه مجبور اولان (قومون) لر بو سفر حکمدارلرله‌ده مجادله‌یه مجبور اولدی .

بونلرك یکانه مقصدلری : اسارت شخصیه‌دن قورتلمق ، کندینه وعائله‌سنه صاحب اولمق ، اولادلرینی آرزو ایتدیکنه تزوج ایتمك ، سربستجه سیاحت و تجارت ایده‌بیلمك ، بیع و شراده بولنمق ، هبه‌لردن ، مصادره و آنغاریه‌لردن قورتلمق ایدی . بو مقصده وصول ایچون قلعه‌لر انشا ، اردولر تسلیح و بونلری منتخب قوماندانلرك اداره‌سنه وضع ایتدیلر [*] .

فلاندر قطعه‌سنده باشلایان حریت مجادله‌سی فرانسه‌یه‌ده سرایت ایتدی . اهالینك حریت حقنده‌کی فکرلری آرتق تبلور ایتمکه باشلامشدی . ١٣٥٥ تاریخنده باشنده (مارسل) اسمنده بر تجار کهیاسی اولدیغی حالده مساوات سیاسیه‌نك اعلانی، امتیازاتك الغاسی ، ویرکولرك عمومه تشمیلی ، وطنداشلرك عموماً تسلیحی ، مجالس بلدیه‌نك دائمی اولمسی ، ادارهٔ عدلیه و ملکیه‌نك تنسیقی طلب ایدلدی . فقط ولایات اهالیسی هنوز او درجه حاضرلانمامش اولدیغندن موفقیت حصوله کله‌مدی [**] .

مع‌هذا اهالی آرتق اویانمشدی . مجادله اون سکزنجی عصره قدر دوام ایتدی . بورژوا صنفی دره بکلرینه غلبه چالش وصنف رهبانك نفوذی‌ده خیلیدن خیلی‌یه

[*] یتمش سکزنجی صحیفه‌یه باقکز . [**] سکسان اوچنجی صحیفه‌یه باقکز .

آزالمش ایسه‌ده حکمدارلر ظلم واستبداده دوام ایدییوردی. قراللر نفوذحکمدارلرینه قارشی یگانه رقیب عد ایتدکاری (قومون) لری امتیازلرندن محروم ایتمکه باشلادیلر. (قومون) لرك امتیازی رفع ایدیلنجه حکومت مطلقه بوتون شدت و استبدادینی طاقندی. هر ایش مرکزه یعنی پای‌تخته آلندی. بوتون صلاحیت اداره قراللك النده تمرکز ایتمکله وهر شی قرالدن صادر اولمغه باشلادی.

مع‌مافیه اصیللرله رهبان صنفی‌ده بوس بوتون ازلمه‌مشدی. بورژوا صنفی ایسه حکومته اشتراك ایتدیرلمیور، ویرکو مساواتاً طرح وتوزیع اولنمیور، فقط بوتون بار تکالیف بو اوچنجی صنفك ضعیف اوموزلرینه تحمیل اولنیوردی. حکمدار ایسه غیر مسئول عد ایدیلیر، نه بابدینی کندیسندن صورلماز، نه باپارسه عین کرامت ومحض خیر تلقی اولنوردی. حکمدارك اراده‌سی قانون ماهیتنی حائز ایدی. بر اراده ایله اهالینك املاکی مصادره اولنور، بلا محابا که معصومین حبسلره، زندانلره آتیلور، منفالره کوندریلوردی. والحاصل ظلم، اشکنجه، عدالتسزلك هر طرفده حکم سوریور وعادتا قرون وسطاده‌کی دوره یکلك احیا ایدلمش ظن ایدیلیوردی. امور ادارهٔ دولت پك فنا بر درجه‌یه کلمش، اهالینك آرتق ظلمه ومساواتسزلغه تحملی قالمامشدی. مع‌مافیه اندلس عربلری واسطه‌سیله حریت افکار بر قاچ عصر اول غربه انتشار ایتمش واهالی‌یی استرداد حقوق و حریته حاضرلمشدی. ابتدا آمریقاده‌فیلادلفیا شهرنده انعقاد ایدن قونغره طرفندن ١٧٧٤ تاریخنده بر حقوق بشر بیاننامه‌سی نشر اولنمشدی. اوصره‌ده فرانسه‌ده دخی حکومت مستبده‌یه قارشی مخالفتلر باش کوسترمکده ایدی. نهایت ١٧٨٩ سنه‌سی ابتداسنده اهالی کاملاً قیام ایله مشهور جهان اولان فرانسه انقلاب کبیری ظهوره کلدی. بو انقلابك تاریخی وسیاسی جهتلرینی مناقشه موضوعمز خارجنده‌در. بوراده یالکز استحصالی ایچون عصرلرجه اوغراشیلمش اولان ومقدما حقوق بلده نامی ویریلن (حقوق بشره) ایفا ایتدکاری خدمتلری کوسترمك اوزره مشهور بیاننامه‌یی نقل ایله اکتفا ایده‌جکز.

بو بیاننامه اون آلتی ماده‌یی احتوا ایتمکده‌در. باشلیجه موضوعی « حریت، مساوات، حاکمیت، حق تجزیه، سربستی تدقیق، قوهٔ عمومیه، ویرکو و حق تصرف » دن عبارتدر.

١ — انسانلر حر ومساوی اوله‌رق طوغدقلری کبی ینه بویله‌جه یاشارلر. اجتماعی اولان فرقلر، آنجق منفعت مشترکهٔ عمومیه‌دن بشقه بر شی اوزرینه مستند اوله‌ماز.

٢ — هر بر هیئت اجتماعیهٔ سیاسیه‌نك غایه‌سی انسانك حقوق طبیعیه‌سنی محافظه ایتمكدر . بو حقوق : حریت ، تصرف ، امنیت وظلم و تضییقه قارشی مقاومتدن عبارتدر .

٣ — هر بر حاكمیتك مبدأی فی الاصل ملتده‌در . هیچ بر هیئت ، هیچ بر فرد صراحةً ملتدن صدور ایتمه‌ین بر حاكمیتی استعمال واجرا ایده‌مز .

٤ — حریت آخره ضرر ایراث ایده‌میه‌جك هر بر شیئی یاپه‌بیلمكدر . بناءً برین هر فردك حقوق طبیعیه‌سنك استعمالی هیئت اجتماعیه‌نك دیگر اعضاسنك عینی حقوقه مالكیتلرینی تأمین ایدن حدوددن باشقه حدود ایله تحدید ایدیله‌مز . بو حدود ایسه آنجق قانون ایله تعیین اولنه‌بیلیر .

٥ — قانون آنجق هیئت اجتماعیه‌یه مضر اولان افعال وحركاتی منع ایده‌بیلیر . قانونك نهی ایلمدیكی هیچ برشی منع اولنه‌ماز وهیچ بر كیمسه قانونك امر ایلمدیكی بر شیئی یاپمغه اجبار ایدیله‌مز .

٦ — قانون ارادهٔ عمومیه‌نك افاده‌سیدر . وطنداشلرك كافه‌سی بالذات ویاوكیللری واسطه‌سیله قانونك تنظیمنه معاونت ایتمك حقنه مالكدرلر . قانون كرك حمایه ایتسون كرك جزا ویرسون هركس ایچون بر اولملیدر . وطنداشلرك كافه‌سی قانون نظرنده مساوی اولدقلرندن فضیلت ومزیتلرندن غیری هیچ برفرق نظر اعتباره آلنمقسزین اقتدار واهلیتلرینه كوره هر نوع مناصب ومقامات ایله خدمات عمومیه‌یه سیاناً قبول اولنه‌بیلیرلر .

٧ — هیچ بر كیمسه قانونك تعیین ایتدیكی حالاتك غیریسنده وتعریف ایلمدیكی صورتلرك خارجنده نه اتهام، نه توقیف ، نه‌ده حبس اولنه‌ماز . كیفی امرلری استحصال ویا اعطا ویاخود اجرا ایدنلر ویا ایتدیره‌نلر دوچار مجازات اولملیدرلر . فقط قانون مقتضاسنجه دعوت ویا اخذ وگرفت اولنان هر بر وطنداش درحال قانونه اطاعته مجبوردر . مقاومتی حالنده كندیسی مجرم اولور .

٨ — قانون یالكز تماماً وصراحةً لازم اولان مجازاتی وضع ایتملیدر . هیچ بر كیمسه‌یه جرمك وقوعندن اول وضع واعلان اولنان قانوندن ماعداسیله جزا ویریله‌مز .

٩ — هركس مجرم اولدیغی تعیین ایدنجه‌یه قدر معصوم فرض اولندیغندن بر كیمسه‌نك توقیفی الزم كورلدیكی زمان او كیمسه‌نك شخصنی تحت تأمینه آلمق ایچون اقتضا ایدن تدابیردن ماعدا هر نوع جبر وشدت قانوناً وشدیداً جزالندیرلملیدر .

١٠ — هیچ بر کیمسه ولوکه دینی اولسون ؛ افکار ذاتیه‌سندن طولایی دوچار ازعاج ایدلمه‌ملیدر . بشرط آنکه بو افکارك اظهاری قانوناً مؤسس بولنان انتظام عمومی‌یی اخلال ایتمسون .

١١ — آرا وافکارك سربستیٔ تعاطیسی انسانك الك قیمتدار اولان حقوقندن بریدر . بنابرین هر وطنداش سربستجه سویلك ، سویلدیکنی یازمق وباصمق حقنی حائزدر . انجق قانوناً معین اولان حالاتده بو حریتك سوء استعمالندن طولایی جواب ویرمکده مجبوردر .

١٢ — حقوق بشر وحقوق وطنداشینك تأمینی برقوهٔ عمومیه‌نك وجودینه محتاجدر . بنابرین بو قوت ، کندیلرینه مودوع اولان کیمسه‌لرك منافع خصوصیه‌سی ایچون دکل عمومك منافعی ایچون تأسیس ایدلمشدر .

١٣ — قوهٔ عمومیه‌یی ادامه ومصارف اداره‌یی تأمین ایچون مشترك بر ویرکونك وضعی الزمدر . بو ویرکو وطنداشلر میاننده وبونلرك سعهٔ حاللرینه کوره قانوناً صورت متساویه‌ده طرح وتوزیع ایدلمك ایجاب ایدر .

١٤ — وطنداشلرك کافه‌سنك طوغریدن طوغری‌یه ویا وکیللری واسطه‌سیله بو عمومی ویرکونك لزومنی تحقیقه ، وبونی سربستجه قبوله ، صورت صرف واستعمالنی تحری وتدقیقه وحصهٔ مصیبه‌لرینی وصورت طرح وجبایتنی ومدت دوامنی تعیینه حقی واردر .

١٥ — تأمین حقوقی تحت ضمان وکفالته آلنمیان وقوای حکومتی تفریق اولنمیان هر بر هیئت اجتماعیه‌ده مشروطیت یوقدر .

١٦ — حق تصرف تعرضدن مصون ومقدس بر حق اولدیغندن هیچ بر کیمسه بوندن محروم ایدیله‌مز . مکرکه صورت قانونیه‌ده تبین ایدن بر ضرورت عامه بونی ایجاب ایلسون . فقط بو حالده بدلنه تماماً معادل تضمیناتك بروجه پیشین اعطاسی شرطدر .

ایشته مشهور جهان اولان حقوق بشر بیاننامه‌سی بودر . فرانسزلر ١٧٩٣ ده بر بیاننامه دها نشر ایتمشلر ودفعاتله تعدیل ایتدکاری قانون اساسیلرنده بورادده بسط ایدیلن اساساتی دها زیاده توسیع ایلمشلرسه‌ده بوجهتلر موضوعمزدن خارجدر .

کتابك ایکنجی قسمنی تشکیل ایدن ممالك اسلامیه بلدیه تشکیلاتنك مبادیسنده اسلامیتك حقوق بشره ایفا ایتدکی خدمتلر بیان وفرانسزلرك وضع ایتدکاری نظریاتله احکام اساسیهٔ اسلامیه مهما امکن مقایسه اولنه‌جقدر .

اوچنجی فصل

سیته cité ، مونیسیب municipe و قومون commune لرك صوك شكلی

یاخود

تشكیلات حاضرهٔ بلدیه‌نك اساسلری

بلدیه‌لرك قرون اولی بدایتندن فرانسه انقلابنه كلنجه‌یه قدر اولا سیته صوكره مونیسیب ودها صوكره قومون شكلنده تجلی ونهایت انقلاب مذكورده حال حاضرده‌كی شكلده تقرر ایتدیكی بوندن اولكی فصلرده بیان اولنمشدی .

هم فصول سابقه‌نك بر خلاصه‌سی اولمق هم‌ده بوكونكی بلدیه تشكیلاتنك نه كبی عمومی اساسلره ابتنا ایتدیكنی كوسترمك ایچون بو خصوص حقنده دها بعض ایضاحات اعطاسنه لزوم كورلمشدر . كرچه بو مطالعات قطعیت افاده ایتمیوب هر دولت عنعنات قدیمه ، احتیاجات محلیه وقوانین اساسیه‌سنه كوره بر بلدیه اصولی قبول وتطبیق ایتمش ایسه‌ده خطوط اساسیه عصرلرك محصول تجربه‌سی اولان قدیم روما تشكیلاتندن ملهم اولدیغندن اول امرده حكومات غربیه بلدیه‌لرینك اصول وحقوق نقطهٔ نظرندن مشترك واساسلی جهتلری بوفصلده ایضاح و بوندن صوكره‌كی فصلده‌ده مختلف حكومتلرك بلدیه اصوللرینی مقایسه ایدیله‌رك كتابك بو قسمنه نهایت ویریله‌جكدر .

۱ — بلدیه Commune نك [٦] ماهیت حقوقیه‌سی

بلدیه‌نك ؛ حكومت تشكیلاتی ایچنده بر موقع آهنكداری اولملی ، بناءً علیه بلدیه‌لر مناسبات سیاسیه‌نك كافه‌سنده حكومته تابع بولنملیدر . بلدیه‌لره بر مختاریت حاكمه اعطاسی اونی عضویت وتشكیلات عمومیه‌نك خارجنده براقمنی موجب اولور .

---

[٦] اللی بشنجی صحیفه‌ده‌كی حاشیه‌ده‌ده بالمناسبه بیان ایدلدیكی اوزره commune كلمه‌سی اسانمزده (ناحیه) ایله ترجمه ایدلمكده‌در . ناحیه ؛ كنار ، جانب ، طرف معناسنه‌در . قاموس: «جانب معناسنه‌دركه قرارگاهدن آلارغاجه اولان سمتدن عبارتدر . »دییور . صورت وضع واستعمالنه نظراً ناحیه ؛ مركز لوا وقضا اتخاذ اولنان قصبه‌لرك اطرافنده‌كی كوچوك واوجرا قریه‌لره‌دینلمك

بنابرین :

ا — یکی بر بلدیه انجق حکومتك انضمام موافقتیله تشکل ایده‌بیلیر . بونك تشکلی عضوی اوله‌جغی حکومتی طوغریدن طوغری‌یه علاقه‌دار ایدر .

ب — حکومتك عمومی قانونی (قانون اساسیسی) بلدیه تشکیلاتنك خطوط اساسیه‌سنی ترسیم ایدر . فقط بلدیه‌نك ایجاب ایتدیردیکی احوال خصوصیه ترسیم اولنان خطوط عمومیه‌یی دها احرارانه برصورتده تعدیل ایدر .

ح — حکومتك بلدیه‌لر اوزرنده مطلق برحق وصایتی یوق ایسه‌ده آهنك عمومی‌نك وکندی حاکمیت سیاسیه‌سنك وقایه‌سی وبلدیه‌لرکده مختاریت نسبیه‌لرینی سوء استعمال ایتمه‌لری غایه‌سنك تأمینی ایچون بونلر اوزرنده بر حق مراقبه‌سی واردر .

اقتضا ایدییور . حال بوکه آوروپالیلرجه (قوموون) کلمه‌سی بوکبی محللر ایچون وبو معناده استعمال ایدلمه‌مکده‌در . آوروپالیلر (قوموون)ی بزم بلدیه مقام ومعناسنده استعمال ایدییورلر . مثلا ۲۰۰ خانه‌لی بر کویده‌کی تشکیلاته (قوموون) و اونك باشنده‌کی مأموره (مەر) دینلدیکی کبی ولایت مرکزنده وحتی پای تختده‌کی بلدیه تشکیلاتنه‌ده قوموون ورؤسای بلدیه‌یه (مەر) اطلاق اولنمقده‌در .

اوروپالیلرك قوموون تشکیلاتی ممالك عثمانیه‌ده ناتمام برصورتده‌کی تطبیقاتنه کلنجه :

متنده اعطا ایدیلن ایضاحاتله‌ده اکلاشلمش اوله‌جغی اوزره ممالك غربیه‌ده قوموون تشکیلاتی برامر تاریخی وطبیعی اولدیغی حالده بزده‌یا کلش تلقی وترجمه نتیجه‌سی اوله‌رق بر احداث نظامیدر . ایلك تشکیل ولایات نظامنامه‌سی تقسیمات اداره‌ٔ ملکیه میاننده قضادن صوکره ناحیه تقسیماتی قبول ایتمش اولدیغی کبی ۱۱ ربیع الاول ۱۲۹۳ تاریخنده آیریجه برده (اداره‌ٔ نواحی نظامنامه‌سی) انشر اولنمشدر . بونظامنامه‌یه نظراً هرقضانك ملحقاتندن اولان قریه وچفتلکلر قرب و جوار ومناسبتلرینه نظراً (ناحیه دائره‌سی) نامیله متعدد دوائره تقسیم ایدلمشدر . ناحیه دائره‌لری ایکی نوعدر . برنجیسی منفرداً ، ایکنجیسی مجتمعاً تشکیل اولنور . منفرداً تشکیل اولنان دائره‌نك ایکی یوزو آندن زیاده خانه‌یی جامع قریه‌لردن عبارت بولنمسی ؛ مجتمعاً تشکیل ایدیلان دائره‌نك‌ده ایکی یوز خانه‌یه وارنجه‌یه دکین برقاچ کوی ومحله‌دن مرکب اولمسی لازم کلیر .

بزده قوموون تشکیلاتنك شو اساساتی ؛ کویا اوروپالیلردن آلنمش ایسه‌ده کرك تشکیل ولایات وکرك ۱۱ ربیع الاول ۱۲۹۳ نظامنامه‌لری وکرکسه اخیراً دور مشروطیتده توسیع مأذونیت اساسلری اوزرینه ترتیب وتنظیم ایدلمش اولان اداره‌ٔ عمومیه وخصوصیهٔ ولایات قانونلری هیچ برزمان تماماً وعیناً تطبیق ایدلمه‌مشلردر . تطبیق اولنسه‌لردی ینه بلدیه تشکیلاتنده خیلی مهم خطوه‌لر آتلمش اوله‌جقدی . چونکه اداره‌ٔ نواحی نظامنامه‌سی موجبنجه هرناحیه‌نك اهالی طرفندن منتخب برمدیری و ۴ ـ ۸ اعضادن مرکب بر مجلسی بولنه‌جق وآیریجه برده (اختیار مجلسی) اوله‌جقدی . بونظامنامه ۱۲۹۳ سنه‌سندن بری تطبیق ایدلمش اولسه‌ایدی مملکت اصول مشروطیت واداره‌ده خیلی استفاده ایتمش اوله‌جقدی .

د — حكومتك بر عضوی اولمق اعتباریله بلدیه مجالس تشریعیه‌ده طوغریدن طوغری‌یه ویابالواسطه كندیسنی تمثیل ایتدیرمك و كندیسنه عائد وظیفه‌لره مأمورلر تعیین ایتمك حقلرینی حائز اولدیغندن بو مناسبتله تشكیلات سیاسیه‌ده بر موقعی واردر . بوحق وصلاحیتلر دائما بلدیه‌یی حكومتله متحد بولندیرر . بوندن طولاییدرکه حكومات غربیه‌ده مملكتلر كافةً بزده ناحیه دینیلن (قومون) لره تقسیم ایدلمشلردر . شو قدركه بلدیه‌لره بر حكومت مؤسسه‌سی نظریله باقیله‌جق اولورسه خطا ایدلمش اولور . بلدیه حكومتدن قدیم اولدیغندن ظهور وموجودیتلری عائله‌لرله افرادك صورت طبیعیه‌ده تجمعلرینه‌مدیوندرلر . بلدیه فرد ایله حكومت و حیات خصوصیه ایله حیات سیاسیه آره‌سنده متوسط بر موقعده‌در . منافع خصوصیه‌یه صیقی صیقی مربوط منافع محلیه‌یی احتوا ایدر . باشلیجه

تشكیلات ملكیه‌مزه كوره ناحیه‌دن صوكره برده قریه تقسیماتی واردر . فقط قریه تشكیلاتی‌ده تماماً تطبیق اولنمامشدر .

والحاصل آوروپاده قرون اولیدن بری تطبیق اولنمقده بولنمش واون طقوزنجی عصردن اعتباراً بر قات دها كسب اهمیت ایدرك تشكیلات سیاسیه وبلدیه‌نك اساسی اوله‌رق قبول ایدلمش اولان قومون تشكیلاتی حكومت عثمانیه حالا قبول ایتمه‌مش دیمكدر . مع هذا اعلان مشروطیتدن صوكره قومون تسكیلاتنه دفعاتله تشبث اولنمش، حتی صوك سنه‌لرده داخلیه نظارتجه اوروپایه بر هیئت اعزام وبالخاصه بلغارستان ، ماجارستان كبی تشكیلات مذكوره‌یی صوكره‌دن قبول وتطبیق ایتمش اولان مملكتلرده تدقیقات اجرا ایتدیریله‌رك اسباب موجبه‌لی برده قانون لایحه‌سی تنظیم وطبع ایتدیرلمش ایدی . بو پروژه‌نك متاركه‌دن صوكره انعقاد ایدن مجلس مبعوثانده عاجلاً وترجیحاً مذاكره‌سنه باشلانمش ایسه‌ده بالآخره مجلسك فسخی اوزرینه بومهم تشبثده عقیم قالمشدر . بعدالصلح دولتجه (سه‌ور) معاهده‌سنك تطبیقاتی ایله اوغراشلدیغی صره‌ده داخلیه نظارتنده برقومیسیون تشكیل وسالف البیان لایحه مجلس مبعوثاندن آلنوب تكرار تدقیق وتعدیل اولنه‌رق مضبطه‌سنك مرجع عائدینه تقدیم اولندیغی اوراق حوادثده كورلمش ایسه‌ده حالا برنتیجه چیقمامشدر .

حكومت عثمانیه عصری بردولت حالنده یشایه‌بیلمك ایچون هرحالده (قومون) تشكیلاتی قبول وتطبیق ایتمك مجبوریتنده اولدیغنی ایضاحه حاجت كوریله‌مز . فقط هرنه‌دنلسه قومون تشكیلاتی دنیله‌جه ایلك خاطره كلن ، بزده‌كی (ناحیه) تشكیلاتی واو تشكیلاتك هیچ برفائده‌یی منتج اولمدیغی حقنده‌كی قناعتدر . حالبوكه برآز اول ایضاح ایدلدیکی اوزره بزم ناحیه تشكیلاتی اوروپالیلرك تشكیلاتنك عینی اولمدیغی كبی اسمی بیله او تشكیلاتی افاده ایده‌جك ماهیت وقوتده‌كلدر . بناءً علیه سائر ملتلر وحكومتلر كبی ایر ، كیج تطبیقه مجبور اوله‌جغمز قومون تشكیلاتی ایچون اول امرده (ناحیه) دن باشقه اولمق اوزره خلقك وبالخاصه آناطولی اهالیسنك لساننه‌ده اویغون كله‌جك مناسب برتعبیر بولمق ایجاب ایدر . بوقسمك تحریری ایچون اجرا ایتدیكم تدقیقات تاریخیه‌نك ویردیكی قناعته استناداً ومناسب برتعبیر بولنمسنه انتظاراً بوآرده بالخاصه بو فصلده (قومون) تعبیرینك ذكری ایجاب ایدن یرلرده (بلدیه) كلمه‌سی استعمال ایدلمشدر .

منطقه‌سی اوراده‌در وعینی زمانده بونلرله حکومت آره‌سنده واسطه خدمتی ایفا ایدر. ایشته بلدیه‌نك کندینه مخصوص حیات واهمیتی طولاییسیله حکومتك شخصیتندن آیری بر شخصیتی وکندینه مخصوص حقوق وصلاحیاتی ، املاکی وساحهٔ فعالیتی واردر . بو ساحه داخلنده نه‌دن مختار بولنمسون ؟ حکومتك وصایتی انجق فردك کندینی اداره‌دن عجزی تقدیرنده محق اوله‌بیلیر . فقط منافع خصوصیه‌لرینی سربستجه اداره ایدن بر بلده‌نك اهالیسی تصـل اولورده کندیلرینی پك یاقیندن علاقه‌دار ایدن منافع مشترکه‌یی اداره‌دن عاجزاولورلر ؟ صیقی بروصـایت اصولی انجق نیم باربار ومنافع عمومیه‌یی ادرا کدن عاجز برخلق مواجهه‌سنده شـایان قبولدر . شهر بلدیه‌سی Commune urbaine ایله کوی بلدیه‌سی C. rurale [۷] آره‌سنده‌کی فرق بعض حکومتلرجه لزومندن فضـله تجاهل ایدلمکده‌در . شبهه‌سز برچوق مملکتلرده بلده‌لرك مدنیتی شهرك خارجنه وقیرلره انتشار ایتمش وبرچوق اسکی کویلر عادات بلدیه‌یی بتمسه‌مشـدر . (بلده) نامنی آنجق قدملرینه ویاخود محاط بولندقلری سورلره مدیون بولنان بر طاقم بلاد صغیره ایسه بالعکس تماميله برکویلی ویاخود قیرحیاتی کچیرمکده‌در . بو تضاد نظردقته آلنمغه سزادر . (کوی بلدیه‌سی) بالذات اجرای فلاحت ایلدیکی ایچون طوپراقله دهازیاده علاقه‌داردر. آچیق هواده یاشار. قیرلره بابیلیر. مدنیلشه‌جك برمجبی غایه‌لره بیانجی دکلدر. معابدی، مکتبلری واردر . فقط بالخاصه

---

(۷) حکومات غربیه‌نك بعضیسنده قومونلر: commune urbain و commune rurale دیه ایکی‌یه تقسیم ایدلکده‌در ۰ (قومون) کلمه‌سی حقنده‌کی مطالعات: ۱۰۷ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده کوسترلمش وبوتعبیرك (بلدیه) ایله ترجمه اولندیغی‌ده بیان قلنمشدی ۰ بوراده کوریلان urbaine شهر ، قصبه و rurale کلمه‌سی‌ده صحرا ، قیر وکوی معنالرنده مستعمل اولمسنه بناءً بوترکیبلرك برنجیسنك (شهرویا قصبه ناحیه‌سی) دیکرینك (قیرناحیه‌سی) دیه ترجمه اولندیغی کورلمکده‌در ۰ بوترجمه‌لرك نه‌درجه‌یه‌قدر طوغری وهانکی تعبیرك موافق اولدیغی آکلاشیله‌بیلمك ایچون اول‌امرده urbaine و rurale کلمه‌لرینك لسانمزده مقابللری اولان بلده ، مدینه ، قصبه ، شهر ، قریه‌وکوی کبی کلمه‌لرك معنالرینی ومحل استعماللرینی آراشدیرمق ایجاب ایدر. بونلردن بلده‌ایله مدینه حقنده‌کی مطالعات آلتنجی صحیفه‌نك زیرنده‌کی حاشیه‌ده مندرجدر .

قصبه : قاموسه نظراً ، (مدینه) معناسنده اولمق‌اوزره علی‌الاطلاق شهره وعلی‌قول شهر عظیمه یعنی برالکانك یاخود برولایتك جمله‌دن اعظم اولان شهرینه دنیلیر . مثلا شام ولایتنده (دمشق) ومصر الکاسنده (قاهره) کبی که قاعدة‌الملك وتختکاه تعبیر اولنور . وقصبه اربعه‌ده اطلاق اولنور ۰ حالا بینمزده متعارف اولدیغی اوزره شهر صغیره اطلاق ظاهراً (قریه) معناسنه مأخوذدر . » شوتعریفدن آکلاشیلدیغنه کوره هرنه‌قدر عربلر (دمشق) و(قاهره) کبی پای تخت مرتبه‌سنده‌کی بویوك شهرلره (قصبه) دیمکده اولدقلری کبی کوچوك شهرلرده بو اسمی ویرمکده

ساحهٔ فعالیتی بلده‌نك صحی و اقتصادی معاملاتنه یعنی بلده‌نك اورمان و مرعالرینه یوللرینه، کوپریلرینه، چشمه‌لرینه، سوقاقلرینه باقمقدر. بلدیه‌یی سوق واداره ایدن فائدهٔ عملیه‌در. بالخاصه حاصلات یتشدیرمکه اعتنا ایدن کوی کندینه مناسب بر حال ایله اکتفا ایدر. عالی، علمی و بدیعی بر غایه‌یی استهداف ایتمز. کوی چیفتجیدر. تجار دکلدر.

(شهر بلدیه‌سی) ایسه طار ساحه‌سی داخلنده دها یوکسك بر حیاته ارتقا ایلر. بوراده شهری طوپراقله علاقه‌دار ایدن روابط دها ضعیف، مناسبات بالخاصه‌شخصی، شرکتلر تشکیلی تمایلی دها قویدر. (کوی بلدیه‌سی) ساده‌جه بر جمعیت اولمقله قاله‌بیلیرسه‌ده (شهر بلدیه‌سی) دها زیاده بر (شخص معنوی) اوله‌بیلیر. شهر اطرافنده ایی زراعت یاپلماز. یالکنز باغچه‌لرده‌کی فنی زرعیات مستثنادر. دیکر طرفدن ایسه مسلکلر شهرلرده تنوع ایدر. بر طاقم صنوف خلق کونا کون صنعتلره حصر مساعی ایده‌رك معمولات و مصنوعاتنی شهر خارجنده‌کیلره صاتارلر. تجارت شهرده بر مرکز، بر شبکه وجوده کتیریر. بورادن اطرافه یاییلیر. صنایع ایله علوم و فنون شهرده ترقی ایده‌رك حیاته بر اصالت ویریر. شهرده عالی مکتبلر واردر. حکومت مأمورلریده اوراده بولنور. بوتون بونلر بلده‌نك عاداتنه و ماهیتنه اینجه‌لکلر بخش ایدر. مدنیتك خلقه تأمین ایتدیکی منفعتلر شهرده یوکسك بر درجه‌یی اشغال ایدر. شهر بویله‌جه حکومته یاقین بر درجه‌یی بولور.

ایسه‌لرده ممالك عثمانیه‌ده نه‌پك بویوك نه‌ده پك کوچوك اولمیه‌رق وسط درجه‌ده بولنان شهرلره (قصبه) دنیلمك متعارف اولمشدر. مثلا بروسه‌یه شهر، فقط مدانیه‌یه قصبه دینلیر.

قریه: ناسك اجتماع ایتدیکی موضع، مصرجامع معناسنه‌در. بوجهتله (شهر) دن و (کوی) دن اعم اولوزسه‌ده عرفاً (کوی) ده استعمالی شایعدر. مدینهٔ منوره‌یه (قریة الانصار) دنیلیر.

شهر: فارسیده بویوك بلده، بویوك قصبه معناسنه مستعمل ایسه‌ده عرف و استعمال عثمانیده کویدن بویوك وچارشوسی، بازاری موجود اولان بلده‌لره عمومیتله شهر دنیلیر. مثلا پای تخت سلطنت اولان استانبوله شهر دنیلدیکی کبی کویدن برآز فرقلی اولان بلده‌لرده شهر دنیلمکده‌در. آناطولیده اسکیشهر، یکی شهر، آق شهر، قیر شهر کبی اوفاق واهمیتسز بلده‌لره شهر اطلاق بونی مؤیددر.

کوی: فارسیدر. عربجه‌ده‌کی (قریه) مقابلیدر.

قصبه تعبیرینك کاه بویوك شهره وکاه قریه‌یه اطلاق ایدلمکده اولمسی وبو تعبیرك حالاً متروك دنیله‌جك درجه‌ده غیر مستعمل بولنمسی حسبیله (urbaine)ی قصبه ایله ترجمه ایتمیوب (شهر) ایله ترجمه‌نك دها موافق اوله‌جغی قناعتنده‌یم.

rurale تعبیرینه کلنجه: کرچه لسانمزده عمراندن خالی، آچیق وکنیش محلره (قیر) دنیلمکده ایسه‌ده بوکبی قیرلرده طوبلی برحالده بنا وتعبیر آخرله اثر عمران موجود اولمیه‌جغی جهتله بونده (کوی) ایله ترجمه ایتمك مناسب کورولمشدر. شو حالده Commune urbaine شهر بلدیه‌سی و Commune rurale کوی بلدیه‌سی اوله‌رق قبول ایدلمشدر.

۲ — کوی بلدیه‌سی تشکیلاتی

حکومت (تبعه) nationaux یی (همشهری) citoyen دن تفریق ایتدیکی کبی بلدیه‌لرده‌ده تابعین ressortissants ایله تام عوام صنفنه (pleins bourgeois) تصاف اولنور. ایشته بلدیه اموری حقنده یالکز بونلر رأی صاحبی‌درلر. بو حق (همشهریلك) حقی کبی محلی بر ماهیتی حائز اولمقله برابر اوندن بعض اوصاف ایله تفریق ایدیلیر. بلدیه‌نك تابعینی ressortissants کیملردر؟ بوبابده‌کی اصوللر یکدیگرندن فرقلیدر.

ا — اسکیدن کوی بلدیه‌سی، اساساً بولندیغی سنجاقده ناقابل تقسیم اراضیدن مشترکاً مستفید اولان حر متمولاندن مرکب بر جمعیت ایدی.

دره‌بکلرینك مالکانه‌لریله اسیر کویلیلری serfs آره‌سنده‌ده بوکا مماثل بر رابطه موجود ایدی.

هرایکیسنده‌ده حقوق بلده‌نك اساسی بر سرمایه‌یه (ملك ویا مستعمره‌یه) مالکیت ایدی. بالآخره بو قادرو توسع ایتدی. املاکه متصرف اولمیان و یالکز اجرای صنعت ایدن اصناف ایله اوجاق صاحبی عمله دخی قادرویه ادخال ایدلدی. مع‌مافیه چیفتجیلر دائما بو جماعتك اساسنی تشکیل ایتمشدر. شرقی روسیا ایله انکلتره‌ده پایدار اولمش اولان بو اصول یالکز تعامله دکل مناسبات طبیعیه‌یه دخی مستندر.

ب — صوك عصرلرده تطبیق ایدلمکه باشلایان ایکنجی بر اصوله بالخاصه جنوبی المانیا ایله‌اسویچره‌ده تصادف اولنور. بو اصول قدیم رابطه‌لری قیره‌رق حقوق بلده‌یی عوام صنفنه منسوب اقرباوتعلقاتك نسبندن منبعث بر حق شخصی شکلنه افراغ ایدر. بو سزاوار دقت اصول متوطن عائله‌لرك قپالی هیئتلر eorporation fermée شکلنی آلوبده‌یکی کلنلرك نقد مقابلنده قبولنه قرار ویردکاری هنکامده وجوده کلمشدر. عوام صنفی، اووقت غیر منقول برملکه تصرفدن وارسته برمیراث شخصی وبلدیه‌ده بویوك بر عائله شکلنی اکتساب ایتمشدر. صمیمی بر مربوطیت بو صنف افرادینی یکدیکرینه بند ایدر بلدیه‌لرك وعائله‌لرك حقوقنی نوعما تساند ایتدیریردی.

منحصراً مأوی ومسکنه domicile مستند بر بلدیه اصولی بو درجه مربوطیت بودرجه وطنپرورانه بر صداقت ابراز ایده‌مز.

عصری حیاتده‌کی استعداد تحول بو قدیم عوام صنفنی صارصمغه باشلادی. قدیم

عائله‌لرك بر چوغی اختیـار مجرتله باشـقه محللرده توطن ایتدیلر . یرلرینه یابانجیلر قائم اولدی . دائمی سکنه‌نك عددی عوام صنفنه مساوی ولدی حتی تجاوز ایتدی .

ح — بالخاصة پروسیالیلر طرفندن موقع تطبیقه وضع ایدیلن اوچنجی بر اصول ؛ اراضی اصحابندن ترکب ایدن بلدیه‌نك (سکنه بلدیه‌سی) (Commune d'habitants) شکلنه افرادندن عبـارت اولوب بلدیه داخلنـده اعطای رأی حقی بعدازین الك زیاده وحتی منحصراً (مسـکن) قیدی ایله مقیـددر . اساسـاً بو طرز تشـکیلات آز چوق دموقراتیك اولور . حتی عائله رئیسـلری ایله افرادی ، افندی ایله اوشـاق ، سرمایه اصحابی ایله عمله ، مسکن صـاحبی اولانلرله اولمیانلر ارەسـنده بر فرق گوزه‌تمکسزین هیئته متسـاوی رأی حقی ویرمك تهلکه‌دن آزاده دکلدر . بویله بر اصول ، حکومتك طوغریدن طوغری‌یه وصورت متمادیه‌ده بلدیه امورینه نظـارت ایتمسنی مجبوری قیلار . حالبوکه بلدیه‌نك اسـتقلالی اعطای رأی حقنك امر توزیعنده دها زیاده بصـیرتکارانه حرکتی استلزام ایدر .

د — فرانسز بلدیه اصولی ، عوامك حقی ایله بلدیه‌نك حق انتخابی تابعیت nationalité یاخود ملیت و همشهریلك « حق » نده مزج ایدر . شهر ویا کوی بلدیه‌لرینك هرنه قدر بر شخصیتی وار ایسـه‌ده اعضای متركبه‌سی هیئت مجتمعه آره‌سنه قاریشـمش کبی کورونور . بو ایسه بلدیه‌نك مختار بر هیئت حالنده تشکلندن زیاده انفساخی دیمکدر .

تام بورژوالرك بلدیه مجالسنده سیاناً حق انتخابه مالکیتی عموماً قبول ایدلمش کبیدر . رأی صاحبلرینك اکثریتی هیئت عمومیه‌نك رأینی تشکیل ایدر . فقط بو اصوله مطلق نظریله باقیـلمیدر . کوزه چارپه‌جق درجه‌ده حقیقی مسـاواتسزلقلر نه‌دن نظر اعتباره آلنمسون ؟ برچوق بلدیه‌لرده موقع اجتماعیلری اعتباریله دیکرلرینه زیاده‌سیله فائق عائله‌لر موجوددر . هیچ اولمازسه واردات ایله مصارف یعنی بودجه حقنده‌کی رأیك هیچ برشینه متصرف اولمیان و بلده ایچنده موجود بر ویا بر قاچ زنکینه عرفی اوله‌رق تحمیل باره میال بولنان اکثریتلرله محصولی اولماسی لازمه‌دندر .

قدیم جرمن بلدیه‌سـنك فکر سـلیمی ؛ مجالس احضـاریه ایله مجالس اجرائیه‌ده اصیلزادکانه متفوق بر نفوذ بخش ایتمك صورتیله بوبابده‌کی مشکلاتی ازاله‌یه غیرت ایتمشدر بو صورت تسویه تشکیلات حاضره‌ده دخی رهبر اوله‌بیلیر .

بلدیه‌لرك تدویر امورینـه مأمور بر (باش) ی یعنی رئیسی ویا مدیری اوملیدر . کوی بلدیه‌لری دموقراتیك ومحلی بر ماهیتده اولمق حسـبیله بو رئیسی سربستـجه

انتخاب ایده بیلمك حقنی طبیعتیله حائز کورنمکده‌در . بناءً علیه فرانسز اصولنجه (مه‌ر maire) لرك حکومتجه تعیین ایدلمسی ویا بونلرك حکومتك امرینه تابع طوتلمسی بعض حقوقیونجه برخطا عد ایدلمکده‌در . بوبابده ساده‌جه انتخاباتك حکومت مرکزیه‌نك تصدیق ویا تصویبنه عرض جهتنه کیدلمك اولادر . قاعدةً رئیسك یاننده اداره ومراقبهٔ اموره نظارت و معاونت ایتمك اوزره بر هیئت بولنمقی ایجاب ایدر . بو هیئت بالطبع اهالی طرفندن وکندی آره‌لرندن انتخاب اولنمق لازمدر .

بعض مملکتلرده انتخاب ایدیله‌بیلمك ایچون بعض شرائط وضع ایدلمشدر . دیگر بعض مملکتلرده ایسه منتخبلرك کافه‌سی قابل انتخابدر .

کذلك بعض مملکت قوانینی بلدیه رئیسنه مختار ومتفوق برموقع ویرمکده‌در. دیگر مملکتلرده ایسه رئیس بالعکس اعضا میاننه داخل اولوب مجلسه ریاست ایدر و هیئتك مقرراتنی موقع اجرایه وضع ایتمکدن باشقه صلاحیتی یوقدر .

بعض بلدیه‌لرك کوچوك اولمسی ؛ محلی سربستیلره دها مساعد کورونمکده ایسه‌ده بو کبی اوفاق بلدیه‌لرك وظیفه‌لرینی ایفا ایده‌بیلملری ایچون معناً ومادةً درجهٔ کافیه‌ده حائز قوت اولملری ایجاب ایدر .

۳ — شهر بلدیه‌سی تشکیلاتی

۱ — شهر حیاتی دها متنوع ودها متمرکز اولمق حسبیله منفعتلری دها عالمانه براداره‌یه محتاج وطار برساحه‌ده افراد کثیره‌یی جمع واحتوا ایلر . تربیه ، مسلك و ثروت و سامان فرقلری شهرده تعدد ایدر وتقدیر ایدلمك ایستر . بالکز پك کوچوك شهرلر بسیط ودموقراتیك بر تشکیلات ایله اکتفا ایده‌بیلیرلر . بیوك شهرلرك ارکانی ، رؤساسی و اعضاسی دها واسع معلوماته عرض افتقار ایدرلر . بر چوق بلدی مأموریتلری بر آدمك اولانجه فعالیتك صرفنی استلزام ایدر وبوصورتله بو کبی مأموریتلر بر مسلك شکلنی آلیر . شهرلر پك مسکون واهالیسی عموماً مشغول اولدقلری ایچون بلدیه‌نك امور وخصوصاتی طوغریدن طوغری‌یه کندیلری طرفندن اداره ایدیله‌مز . بناءً علیه بونلر ایچون ارکان حکومت آره‌سنده مجلس حالنده بر هیئت تمثیلیه بولندیرملری لابددر . بو هیئت بنفسها بر عنصر اصیل اولوب شیمدیکی شهرلرك عموماً دموقراتیك اولان طرز تشکلرینی تعدیل ایدر . قدیم روما بلده‌لریله قرون وسطانك برچوق شهرلری‌ده زادکانلق اساسی اوزرینه تشکیل

ایدلمشدی . والحاصل شهرك بودرجه متنوع سکنه‌سی کاه ثروت اوزرینه قسملره، کاه مسالك مختلفه‌یه نظراً اصنافه corporation وکاه سکنه‌یه کوره محلاته تقسیم ایدلمکده‌در.

۲ — قرون وسطاده شهرلر، دره‌بکلرله seigneurs والی ویا متصرفلردن Bailli قورتیلوبده کندی کندیلرینه حاکم و بالذات اداره‌یه قدر تیاب اوله‌رق مأمورلرینی تعیین ایده‌بیلمکه باشلاینجه عموماً نائل عمران اولدیلر . فرانسه‌ده بو حریت مطلقیت اداره‌نك تأسیسیله زائل اولدی . و هرشیئ مرکزیلشدیرمش اولان انقلاب کبیر ایسه او حریتی اعاده ایتمدی . کرچه فرانسز شهرلرنده (مر) لر وار ایسه‌ده بونلر اوفاق مقیاسده برر متصرف حکمنده اولوب کندیلرینی تعیین ایدن حکومت مرکزیه‌نك واسطهٔ اجرائیه‌سی یعنی حکومتك بلدیه‌لر نزدنده مأمورلری مثابه‌سنده‌در .

بونلر شهرلری اداره ایتمکدن زیاده اونلرده حکمران اولورلر. بلده‌نك منافعی یالکز بلدیه مجلسی طرفندن بر صورت مختاره‌ده تمثیل ایدیلیر. بومجلسك صلاحیتی انجق ثروت بلده‌نك امر اداره‌سنه منحصر اولدیغی زمان نسبی‌در .

جرمن ممالکنده ؛ آلمانیا ، اسویچره ، انکلتره و شمالی آمریقاده شهر بلدیه‌سی رئیس مستقلی دها اینی ادامه ایتمش ویا بو حقی اخیراً تکرار احراز ایتمشدر . آلمان شهرلری دخی اعصار اخیره‌ده بلدیه مجلسلرینك تمامیله پرنسلرك ربقهٔ تابعیتی آلتنه کیردیکنی و یاخود سکنهٔ بلده ایله صورت صمیمیه‌ده اتحاد ایتمکسزین کندی کندینی متمم ، طار ، خودکام بر هیئت حالی آلدیغنی کورمشدك .

۱۸۸۰ تاریخلی پروسیا امرنامه‌سی آلمانیا ایچون دهاایی برشاهراه آچدی. مذکور امرنامه حکام ایله عوام آراسنده‌کی اتحادی اعاده و بلده‌نك مختاریت و حیثیتی حسی تزیید ایلمشدر. برچوق آلمان حکومتلری پیدرپی پروسیانك اثرینه اقتفا ایلیه‌رك بلده‌لرك کندی مأمورلرینی بالذات انتخاب ایتملرینه مساعده ایتمشلردر. ۱۸۳۰ و ۱۸۴۸ سنه‌لرنده وقوعه کلن حرکات بوبابده دها زیاده جسارتبخش اولمشدر . ۱۸۴۸ ده اعلان ایدیلن قانون اساسی هربلده‌نك :

اولاً : رؤسا وممثللرینی تعیین ایتمك .

ثانیاً : ضابطهٔ محلیه داخل اولدیغی حالده کندی امور ومعاملاتنی حکومتك قانونله تثبیت ایتدیکی شکل مراقبه‌آلتنده اداره ایتمك .

حقلرینی حائز اولدیغنی تضمن ایدییوردی . آوستریا و پروسیاده عینی اساسانك

تطبیق ایچون متعدد اوامر اصـدار ایدلدی . بالآخره ظهوره کلن حرکت ارتجاعیه بو امرلری یکیدن تعدیله سبب اولدی .

٣ — قرون وسطاده لومبارديه شهرلری مجلسلرینك فوقنده ويا اونلرك يرينه قائم اولمق اوزره نك بر (پوده‌ستا) تعیین ایتمك [*] و امور بلدیه‌یی بو شخص واحدك یدنی قدرتنده تمرکز ایتديرمك صورتیله مهم بر خطوهٔ ترقی آتمش ایدیلر . پوده‌ستا على الاکثر ایمپراطور وبعضاً ده جمهور بلده طرفندن تعیین ایدیلیردی .

شمدیکی شهرلر بر مجلس استشاری‌یه مربوط بلدیه رئیسـلری معرفتیله بو حاکمیت شخصیه‌یی مفید بر صورتده تقلید ایتمکده‌درلر . شو قدرکه مختاریت بلدیه پرنسـیبنی اخلال ایتمکسزین حکومته یا کیفیت تعینی تصـدیق ویا بلدیه‌نك تکلیفی اوزرینه تعیین حقنی بخش ایده‌رك بو نصـب و تعیینلر اوزرنده بعض مرتبه نفوذ بخش اولنـه‌بیلیر . بر چوق آلمـان حکومتلریله باچیقا و فلمنکده بو طرز جاریدر . بلدیه رئیسـنك عینی زمانده منفعت عامه‌یه تعلق ایدن بعض وظائفده بولندیغی محللرده بو مشـارکت مصیبدر .

ریاست وظیفه‌سی : مقتدر ، کار آزموده وبوتون وقتنی وظیفه‌سـنه تخصیصه مجبور بر ذاته محتاجدر . شو حالده مسلکه عائد بر وظیفه‌در ومعاشلی اولمسی لازمه‌دندر .

٤ — شهرلرك کیندکجه آرتمقده اولان احتیـاجات مدنیـه‌سی تدریجاً بر چوق بلدیه مأموریتلرینك احداثنه سبب اولمشـدر . قرون وسطاده ایتالیاده‌کی سـایه‌نته sapientes لری ، آلمانیاده کی ویتزیژه‌ن witzigen لری بوراده اخطـار ایتمك کافی اولسه بیله کندی زمانلرنده‌کی مکتسبات علمیه‌یه ، سرأر اوراقه و لسـان کتابته آشنا بلدیه (کاتب chanceliers) لرینی‌ده ذکر ایتمك لازمه‌دندر . حالا جاری و محفوظ اولان بر چوق عنعنات بلدیه بو اسـکی بلدیه کاتبلرندن قالمه‌در . اسـویچره وآلمانیانك بعض شهرلرنده‌ده حقوقشناسـلر (assesseurs ou légistes consultants) مکتب مفتشلری ، معمارلر ، وزنه‌دارلر وسائره کبی بر خیلی علم وفن مأمورلری‌ده واردر .

٥ — بلدیه رئیسـلرینك بلده داخلنده‌کی رولی حکومتك دولت ایچنـده‌کی رولی کیدر . فقط حکومتده قوهٔ سیاسـیه اولان شی ، بلدیه‌ده دها زیاده خصوصیتله اداره وایشه اعتنادر . مثلا رئیسـلر؛ تعلیماتنامه‌لر احضار ویا اصدار ، بلدیه مجلسنه ریاست ایدرلر .

[*] آلتمشنجی صحیفه‌یه باقکز .

و بلديه حدودی داخلنده حکومتك قانونلرینی اجرا وظیفه‌لریله مکلفدرلر . بلدیه‌یی نظر حکومت و قانونده تمثیل ؛ بلدیه‌نك مؤسسات علمیه ، مدنیه و خیریه‌سنی و اموالنی اداره و حسن محافظه‌یه اعتنا ایدرلر . ضابطهٔ محلیه وظائفی بر چوق مملکتلرده بلدیه‌نك امرینه تودیع اولنمشدر . ضابطهٔ عمومیه ایسه حکومتك عهده‌سنده اولمقله برابر مجرملری تعقیب ایچون بعضاً بلدیه‌لره قدر حلول ایدر . مع مافیه بلدیه‌نك ثروت عمومیه‌یی ویاخود حکومتی بالواسطه علاقه‌دار ایدن اسایش محلیه‌ده بر منفعتی واردر . مع هذا بساطتی طولاییسیله ضابطهٔ عمومیه‌نك بعض اوفاق شهرلرده بلدیه رؤساسنه تودیع ایدلدیکی ده واقعدر . بو خصوصده رؤسای بلدیه حکومت مرکزیه‌یه دها زیاده تابعدر . دیکر شهرلرده ایسه حکومتك علی الاکثر کندی مأمورین ضابطه‌سی واردر .

تکالیف عمومیه‌نك تحصیلی ده بر کونا محذوری داعی اولمقسزین بلدیه تحصیلدارلرینه تودیع اولنه بیلیر .

٦ — حقوق عوام ؛ کویلره نسبتله شهرلرده دها متنوعدر . فقط واحد قیاسی جامع اولدیغی عناصرك یکدیکرندن آیرلمسنده دکلدر . قرون وسطا شهرلرینك تاریخی بو خصوصده شایان امتثال نمونه‌لر ابراز ایدر .

شیمدیکی شهرلر صنایع نفیسه ، صنایع عادیه وتجارت ایشلرنده ؛ جمعیت ومدنیت ساحه‌لرنده اولکیلردن دها بیوك بر حکم و نفوذ احراز ایلمشلرسه‌ده اونلرده‌ده زمان حاضرك آلامنی تزیید وسیاسی غلیانلری تضعیف وتسخین ایدیجی کانونلر واردر . بلده سکنه‌سنك ایی بر تشکیلاته ربطی بو مخاطراتی بلك زیاده آزالته بیلیر . شهرلرك مختار ومنتظم بر اداره‌سی خلقك فعالیتنی تزیید ، روح مشارکتنی احیا ایدر . اهالی‌یی ایشه آلیشدیرر وحکومتك منافع عظماسنی اکلاته‌رق بو صایه‌ده اونلرك حکومتك اك متین بر استنادکاهی اولملرینی تأمین ایدر .

زراعت ؛ شهر اهالیسنك ایشی اولمدیغی ایچون « حقوق عوام » تا بدایتنده طوپراغه مالکیتدن آزاده قاله‌رق ذاتی واشتراکی اولمشدر . شبهه یوقدرکه بر عرصه ویا بر خانه‌یه تصرفدن عبارت اولان مادهٔ حقیقیه حالا بعض مملکتلرده عوام صنفنك اساسنی تشکیل ایتمکده‌در . بو متصرفلرك ؛ سکنهٔ ثابته‌سنی تشکیل ایتدکلری شهرك امور و خصوصاتنده دائمی بر علاقه‌لری اولدیغنی تصدیق ایلمك بر وجیبهٔ حقانیتدر . او کیلرك متلاطم بر خلق ایچنده بوغولوب قالمسی ویاخود بر قسم کلیسنك بورژوا

اولمامسی مناسب دکلدر . فقط تقدیر ایدلمکه لایق مادهٔ حقیقیه یالکز بودکلدر. انکلیز قانونی تصرف املاك لزومنی ابقا ایتمش ایسه‌ده بو کلمه‌دن رومادہ کندن دها شمولل اولان (جرمن) لرك قصد ایتدیکی معنانی قصد ایتمکده‌در . مستأجرك حقی‌ده تعبیرده داخلدر . باویرا و آوستریاده پاتنته‌لی ارباب صنایع ؛ او صاحبلری کبی سکنهٔ بلده میانه ادخال ایدلمکده‌در . فقط مرفه و متمکن بر چوق سکان بلده مثلا علما ، مأمورین ، پاتنته‌سز صنعتکاران ، عقاراتی اولمیان ایراد صاحبلری (rentier) والحاصل اهالینك منور وذکی قسمی بغیر حق خارج طوتلمشلردر .

المانیا واسوجره‌نك بعض شهرلرنده قدیم (اصناف جمعیتلری corporation) حالا او بلده‌لرك مجلسلرینی تشکیل ایدرلر .

پروسیا قانونی اقامتکاهی اساس اتخاذ ایدر . هر پروسیه‌لی بلده‌نك مختاریتنی دها خصوصیتله کافل بعض شرائطی [یکرمی دوت یاشنده بولنمق ، اوجاق یعنی اقامتکاه یاخود ایکی عمله‌لی بر دارالصناعه صاحبی اولمق ، ایراد اوزرندن مطروح بر ویرکو ویا طوغریدن طوغری‌یه برتالر ویرکو ویرمك کبی] حائز هر فردی ساکن بولندیغی بلده‌نك اهالیسی عد ایدر . بو اصول مختار ویا مرفه هیچ بر فردی خارجده براقامق کبی بر فائده‌یی مستلزمدر . فلمنك و بلچیقاده‌ده بوکا مماثل بر اصوله تصادف اولنور . (بورژوا) تعبیری بو مملکتلرده‌یك یوکسك بر معنایی مفید اولمامقله برابر همشهریلك حقی بورژوا حقنی مص ایتمشدر. فرانسه‌دن اقتباس ایدیلن بو امتصاص کیفیتی شهرلرك مختاریتنی تهلکه‌یه القا، بلدیه‌لرك تساندی فکرینی ضعفه کرفتار وتبعه‌نك حکومت وبلدیه نزدنده‌کی موقع مضاعفنی برلشدیرمکه سائق اولمقده‌در .

۷ — حکومات حاضره‌دن برچوغنده بورژواصنفی یالکز بلدیه اعضا ورؤساسنك انتخاب وتعیینلرنده رأی صاحبیدرلر . اوائلده جمعیت ابتدائیه وبامشترکه حالنده طوپلانه‌رق الك مهم ایشلر حقنده اجرای مذاکره ایدرلردی . اون ایکنجی عصردن اعتبار آلومباردیانك الك بویوك شهرلرنده پارلامنتولر واردی. پارلامنتولر چاك سیله اجتماع وقونسوللرك ایضاحاتنی استماع ایدردی .

بو اصول بالآخره فرانسه وانکلتره‌یه کچمشدر . اسوجره‌ده حالا جاریدر .

۸ — بلدیه‌لرك بونلردن دها یوکسك تشکیلاتی بالطبع بورژوا صنفی ایله حکام ورؤسای بلده آره‌سنده متوسط برهیئت ممثله‌یی احتوا ایدر . بوانجمن ویا مجلس همان هر مملکتده موجوددر . قدیم لومباردیانك قونسوللرله استشاره ایدن قره‌دانزالری

(crédenza des majores et sapientes) جنوبی فرانسه‌نك قونسیلیاری‌نی (consiliarii) لری ، قولونیانك رایخشرزایت richerzecheit ی ، یعنی زنكینلر مجلسی conseil des riches ، اون اوچنجی عصرده‌كی المان شهرلرینك (غروسارات grossarath) دنیلن بویوك مجلسلری واردی . بو كونده آلمان شهرلرنده بلدیه اعضاسنه statdtverordneten و بلدیه مجلسلرینه conseiller de la ville، bürgerauchüsse commission des bourgeois را سویچره‌ده بلدیه مجلسلرینه etadträthe انكلتره‌ده قومون مجلسلرینه conseils communaux تصادف ایدلمكده‌در . كوچوك مقیاسده ملت مجلسلرینی خاطره كتیرن مجالس مذكوره اهالینك حقیقی برهیئت ممثله‌سی اولمالیدر . بونلرك وظائفی ؛ امور بلدیه‌یی مراقبه ، اداره وتنظیمدن عبارت اولملیدر . بووظائف یارؤسای بلدیه‌نك تكلیفی اوزرینه نظامات وتعلیماتی بالذات تنظیم ویاخود بلدیه مجلسنده بونلرك تكلیف ومذاكره‌سی وانتاجی صورتیله ایفا ایدیله‌بیلور .

٤ – بلدیه‌نك ملحقاتی و ثروتی

ملحقات banlieu یاخود بلده‌نك كندی اراضیسی اوزرنده‌كی حكم ونفوذی حكومتك بوتون مملكت اوزرنده‌كی حاكمیتنه بردرجه‌یه قدر مشابهدر . بو ؛ نه‌بر تملك نه‌ده بردره‌بكلك اولمیوب اشخاص واشیا اوزرنده عمومی برحق نظارت ، ضابطه ایله امور ومعاملات محلیه‌یی اداره‌دن عبارتدر .

۱ — بلدیه حائز حقوق وصاحب املاك برشخص معنویدر . بو خصوصده حكومته قارشو اشخاص كبی مستقل برموجودیتی واردر .

۲ — دیكر طرفدن بلدیه عمومی برماهیتی‌ده حائزدر . نفع عامه عائد غایه‌لره مختص تصرفاتی آحاد ناسك تصرفاتی ایله ممزوج دكلدر . او تصرفاتك اداره‌سی‌ده حقوق عمومیه‌یه داخلدر . بلدیه‌نك كندی اموال واملاكنی اداره واستعمال خصوصنده مختار اولمسی بر قاعدهٔ طبیعیه‌در . حكومتك نظارتی – وصایتی دكل – بو قاعده‌نك متممیدر .

حقوق مثبته – هیچ اولمازسه زمان حاضرده – بواساسانك قوه‌دن فعله چیقمسنه ساعیدر .

۳ — بلدیه‌نك استقلالی اوكا كندی مؤسساتنك صورت استعمال واستثمارینی بالذات تنظیم وبونلره مناسب كوردیكی وارداتی تخصیص ایتمك حقنی بخش ایلر .

حکومت بلدیه‌نك فضله‌ٔ وارداتنی ضبط ایده‌میه‌جکی کبی بلدیه‌جه قبول ایدلمه‌ین صرف محلی خصوصاته عائد مصارفی‌ده جبراً اختیار ایتدیره‌مز. بو جمله‌دن اوله‌رق حکومت بلدیه‌لره؛ عوامه مخصوص مکتبلر و اطفائیه هیئتی احداث ولتشکیلنی، کوپری ویوللرك حسن حالده بولندیرلمسنی امر ایده‌بیلیرسه‌ده بلدیه لزوم کورمدکجه امر ولوکه پك مفید بربنا وجوده کتورمك حقنده اولسه بیله حکومت بوبابده نفوذینی بلدیه اوزرنده استعمال ایده‌مز. حکومتك امر ویرمکه حقی اولدیغی تقدیرده بیله او بنانك تفرعات پلانلرینی تثبیت، مقاولاتی تنظیم ایتمك بلدیه‌نك حقیدر.

حکومت آنجق اجراآتك مطلوبه موافق اولمسنه نظارت ایتمك مقصدیله مداخله ایدر.

٤ — حکومتك نظارت عالیه‌سندن مقصد: اموال بلدیه‌نك محافظه‌سی و واردات بلدیه‌نك اسرافدن وقایه‌سیدر.

بو سببله حکومت بلدیه بودجه‌سنه اطلاع حاصل ایده‌رك عندالایجاب مصارف زائده‌یی منع وبودجه آچیغی کوریلورسه ویرکو طرح ایده‌رك توزین ایدر.

٥ — بلدیه‌لرك عموم سکنهٔ بلده‌یه — اهالینك مشترك بر منفعتی ایچون - مجبوری ویرکو طرحنده‌ده صلاحیتی واردر. شو قدرکه حکومت بعض صنوف خلقك مثلا اغنیا ویا فقرانك اکثریت طرفندن مغایر معدلت بر صورتده تکلیفاته دوچار ایدلمه‌مسنه‌ده نظارت ایدر.

بلدیه رسومنك اساسلری انجق حکومتجه نشر اولنان قانونلرله تثبیت اولنور. بلدیه رسومی حکومته عائد ویرکولر ایله برابر تحصیل وعینی دفاتره قید اولنسه بیله ینه ایریدر. بالخاصه بلده داخلنده کائن اراضی ایله اوراده اجرای صنعت و تجارت ایدن ارباب صنایعدن استیفا اولندیغی ایچون رسم مبریدن فرقلیدر.

دردنجی فصل

مەر :Maire ـــ ناحیەمدیری ، بلدیە رئیسی ، شهر امینی

مەر : Maire وظائف ومناصب مختلفەیی ارائە ایتمك اوزرە الیوم فرانسزجە Supérieur کلمەسنك افادە ایتدکدەاولدیغی معانی‌یەیاقین ومشابە بر طرزدەقرون وسطادە استعمالی تعمیم ایتمکە باشلامش بر تعبیردر. (مەرووەنژین) خاندانك زمان حکمرانیسندە سرای قرالی اموری (مەر) عنوانی حائز بر ضابط طرفندن ادارە اولنوردی. عنوان مذکور دیکر ضابطان ایلە سرایك بالجملە مأمورین وخدمەسنك مافوقی معناسنی تضمن ایدردی .

احوال ووقوعاتك جریان طبیعیسیلە نزد قرالیدە خدمات خصوصیە ایفاسنە مأمور بو کبی ضابطان یواش یواش قراللق امور و خصوصاتنە متعلق وظیفە و صلاحیتلرینی‌دە تجاوز ایدەرك نهایتدە نظارت موقعنە صعود ایتدیلر . بونلرك مافوقی اولان مەردوپالە Maire de palais بویلەجەنوعما برباش وکیل وبالآخرەویس‌روا vice-roi (خدیو) مرتبەسنە چیقەرق قرالك حائز اولدیغی بالجملەنفوذ وصلاحیتی بالوکالە اجرا واستعمالە باشلادی . اوصورتلەکە مەرلر سکزنجی عصر اواسطنە طوغری تماماً قرال مقامنە قائم اولەرق قراللری حقوق حکمداریسندن محروم ایتدکدن ماعدا مقاملرینی‌دە سهولتلەالەکچیردیلر. اولا اراضی‌ٔ جسیمە ودها صوکرەلری تیمارصاحبلرینك ؛ طوپراقلرینك زرع واعمارینە نظارت ایتمك اوزرە توکیل ایتدکلری اشخاصەدە (مەر) تسمیە ایدلمشدرکە بونلر قسماً وکیل ویا مدیر امور حال وموقعندە ویر نوع کتخدا حکمندە ایدیلر . اوروپادە هیئت اجتماعیەلر تیمار و زعامت اوزرینە تشکلە باشلادیغی زمان بو کتخدالردن بر قسمی زرعیات واعمارآتنە بالوکالە نظارت ایتدکلری اراضی‌یی پدردن‌اولادە انتقال ایدر مالکانەلرە تحویلە موفق اولدیلر . متعاقباً شهرلردە صرەسیلە تیمار وزعامت حیاتنە داخل اولدیغی صرەدە بوشهرلرك پك چوغی مجلسلرینك ریاستنە تعین اولنان بر ویا متعدد آمرلرە (مەر) عنوانی ویردیلر .

بعض احوالدە اسکی سپاهی ضابطی معناسنە کان بو اسم بالآخرە کرك مستقل

شهرلرك رئيس اولدى حقنده استعمال ايدلمش اولسون ، كرك ماژور Major كلمه‌سنك
مقابلى اوله‌رق قوللانلمش اولان كلمهٔ مذكوره — اكثريا اولديغى كبى — ساده‌جه بلديه
مأمورينك اڭ بويوكنى كوسترمش بولنسون خلاصه هر نه صورتله اولورسه
اولسون تعبير مذكور هرطرفده تعميم ايتمكده كجيكمدى. وشمالى ، شرقى ، غربى فرانسه
شهرلرينك رياست اداره‌سنده برر (مهر) بولنمغه باشلادى. عددلرى شمالى فرانسه‌ده بعضاً
ايكى وحتى اوچه بالغ اولان رؤساى مذكوره‌يه عين مآلده اولمق اوزره فرانسزجه عموميتله
ماژور Majeur تسميه ايدلدى . وبوصورت تسميه اسكى اداره‌نك زوالنه قدر دوام
ايتدى . بوندن ماعدا رؤساى مبحوثه‌نك صلاحيت، نفوذ وصورت نصب وتعيينلرى شهرلره
وحائز اولدقلرى اصالته كوره پك چوق تحول ايتمشدر . قرال ويا سه‌نيور seigneur لر
طرفندن منصوب (مهر)لر دائما ضابط اوله‌رق قالدى ايسه‌ده اهالى ويا مجلسلر طرفندن
منتخب (مهر) لر نوعما (قومون) لر استقلالنك برر ممثلى وضعيتنده ايديلر . اون اوچنجى
عصرك اواسطندن برى قراللر (مهر) لرك تعيين وانتخابنه مداخله حقنه مالكيت ادعاسيله
اولا قومون طرفندن ارائه ايديلان اوچ نامزددن برينى (مهر) انتخاب ايتمكه ودها
صوكره‌لرى اشبو (مهر) ى طوغريدن طوغرى‌يه تعيين ايتمك صورتيله (قومون) لرك
حقوقنه تجاوزه باشلاديلر . مداخلات واقعه ؛ امتيازاتك تصديق ايدلمش اولمسنه ومقدما اجرا
ايديلان تعيينلرك بوبابده نمونه تشكيل و قومونلرك حائز اولديغى استقلال واستثنائيته ايراث
خلل ايدەميه‌جكنه دائر وقوع بولان برچوق اعتراضاته رغماً كيتدكجه تزايد ايتمشدر
اون برنجى عصرك نهايتلرنده اون دردنجى لوئى وظائف بلديه‌نك مزايده صورتيله رأسا
احاله‌سنى طلب واجرا ووظائف مذكوره‌يى صاتيلق بر حاله وضع ايتمشدر . امتيازاتى
محافظه ايتمك ايسته‌ين شهرلر بو امتيازاتى يكيدن اشترا مجبوريتنده قالديلر . تاريخ
مذكوردن اعتباراً اسكى اصول ادارهٔ حكومتك زوالنه قدر پاره تداركى خصوصنده
حس ايديلان احتياجلره كوره بر طاقم امرنامه‌لر اصدار ايديله‌رك اهالينك امتيازات
بلديه‌يى بر قاچ سنه صوكره تكرار اشترايه مجبور اولملرى وسيله‌سنى اظهار ايچون
امتيازات موجوده‌يى الغا ويا اسكى حالنه ارجاع ايديوردى . حتى بعض زمانلر
موجود اولان وظيفه‌لر اوزرينه بربرينى متعاقب و اوچ سنه‌يه مخصوص اولمق
اوزره يكيدن برطاقم وظائف بلديه احداث اولنيوردى كه اشبو منضم وظيفه‌لرى ايفايه
مأمور ايديلملر ؛ مقدما امرنامهٔ مخصوص ايله منصوب ووظائف مذكوره‌يى طوغريدن

طوغرى‌يه ايفايه مأذون وصلاحيتدار اولان مأمورين اصليه ايله مناوبه صورتيله رؤيت واجرا ايدرلردى . مؤخراً بويله وظائف منضمه بيع وفروختى مأمول ومنتظر اولان نتيجه‌لرى ويرمامكه باشلانجه مأمورين عائده‌سنه قانونجلرينه مقابل بر بدل تسويه ايتمك شرطيله اهالى‌يه تكرار سربستئ انتخاب حقى بخش ايدلدى . وبو حال اختلال كبيره قدر بويله‌جه دوام ايتدى .

فرانسه انقلابى متعاقب ؛ نشر اولنان ١٤ كانون اول ١٧٨٩ قانونيله هر قصبه‌ده بر بلديه تأسيس ايديله‌رك بلديه مأمورلرينك اڭ بويوكنه (مر) عنوانى ويرلدى . مر مجالس ابتدائيه طرفندن انتخاب ايديليردى .

ادارۀ بلديه‌يى قومونلره دكل قانطونلره كوره ترتيب ايدن ٥ ايلول قانونى (مر) عنوانى (بر.زيدان) ه تحويل ايتدى . اختلالك سكزنجى سنه‌سى قانون اساسيسى قانطونلرى تقسيمات ملكيه ميانندن چيقاره‌رق (مر) لك تكرار احداث ايدلمكله برابر مجالس ابتدائيه‌نك تعيينى صلاحيتى يرينه حكومتك حق نصبنى اقامه ايتدى . بو وضعيت ايمپراطورلق وره‌ستوراسيون دورلرينه قدر دوام ايتديسه‌ده ٢١ مارت ١٨٣١ قانونيله تعديل اولندى . لوئى فليپك ايلك دورۀ سلطنتنى تفريق ايدن حركت حريتپرورانه‌دن متولد اولان بو قانون بلديه مجلسلرينى انتخاب هيئتلرى ومرلرى‌ده بلديه اعضاسى ميانندن تفريق وانتخاب حقنى بخش ايدييوردى .

٣ تموز قانونى (مر) لرى ايكى قسمه تفريق ايدر . ٦٠٠٠ دن فضله نفوسى اولان شهرلرله مركزلرده (مر) حكومت طرفندن نصب ومتباقى ٣٦٣٥٠ قومونده بلديه مجلسى طرفندن انتخاب اولنوردى . بو ، حقيقى برترقى صايله بيليردى . ٥ مايس ١٨٥٥ قانونى بو وضعيته نهايت ويردى و (مر) لرك تعيينى ، آدملرينى بلديه مجلسلرى خارجندن وانقياد تام كوسترن صنوف ميانندن انتخاب ايدن قوته ترك ايلدى . بو تاريخدن صوكره بلديه مجلسلرينك مطالعه‌سى استفسار اولنمدى . بو صورتله تعيين اولنان (مر) لرك بر چوغى مأموريتلرينى برطاقم كيفى معاملاته مديون اولوب خلقك امنيتنى حائز دكلديلر .

ايمپراطورلق زماننده (مر) لرك اهالى اوزرنده اجرا ايتدكلرى تضييقات او درجه عاديانه ومستبدانه ايدى‌كه (اوليويه) نك باش وكالته ورودينى متعاقب (مر) لرك حق نصبى حكومته براقلمقله برابر بلديه مجلسلرى طرفندن انتخابنى آمر برقانون تنظيم وتوديع ايتمك مجبوريتنده بولنلدى . ايمپراطورلغك سقوطنى متعاقب فرانسه‌ده بو ادارەنك توليد ايتديكى سوء تأثير نتيجه‌سى اوله‌رق مجلس ملى ١٤ حزيران ١٨٧١ بلديه قانونى

موقع تطبیقه وضع ایتدی . بو قانونه کوره (مەر) لر بلدیه مجلسی اعضاسی میانندن رأی خفی و اکثریت مطلقه ایله انتخاب ایدیلیرلردی . (مەر) قابل عزل اولوب کیفیت عزلی تعقیب ایدن سنه ظرفنده تکرار انتخاب اولنەماز . معمافیه ۲۰,۰۰۰ دن فضله نفوسلی بلدەلرده و سنجاق مرکزلرنده (مەر) لرك نصبی مسئلەسی عینی شکلی محافظه ایتمیوب بلدیه مجلسی اعضاسی میانندن حکومتجه انتخاب و تعیین اولنوردی .

١٤ حزیران ١٨٧١ قانونی ؛ پارس ایچون مستثنا بر اداره تأسیس ایتدی . مرکزدەکی (مەر) لر الغا و دیکر تقسیمات اداریەدەکی (مەر) لرله معاونلرینك قوهٔ اجرائیه رئیسی طرفندن تعیینی اساسی وضع ایدلدی .

بو (مەر) لرله معاونلری بلدیه مجلسنه داخل اولمیوب الك مهم صلاحیتلری سەن والیسی ایله پولیس مدیرینه ویرلمش اولدیغندن وظیفهٔ اصلیەلری همان همان نفوس معاملاتنك تدویرینه انحصار ایتمشدی . (مەر) لردن هر نوع صلاحیت اداریه و سیاسیەیی نزع ایدن بو احکام ٤ حزیران ١٨٧٣ قانونی ایله لیون شهرینەده تطبیق ایدلدی . بو ایکی شهر استثنا ایدیلیرسه (مەر) لرك وظائفی متعدد اولوب عدلی و ملکی اولەرق باشلیجه ایکی قسمه آیریلیر . مەر عینی زمانده نفوس، ضابطهٔ عدلیه مأمورلغی و صلح حاکملکنی نفسندە جمع ایدردی . نفوس مأموری صفتیله (مەر) تولد ، عقد ، ازدواجلرك اعلانی ، اولاد طانیمق و سائره کبی معاملاتك دفترلرینی طوتمغه مجبور ایدی . ضابطهٔ عدلیه مأموری صفتیله قانون (مەر) ە جنایت و سائره‌نك تحریسی حقنی اعطا ایدر . بوندن باشقه مدعئ عمومیلك وظیفەسنی اجرا ایتدیکی زمان قوای مسلحه طلب و مساکنی تحری ایدەبیلور .

مەرك وظائف اداریەسی‌ده ایکی قسمه آیریلیر . حکومتك و بلدیەنك مأموری کبی تلقی ایدیلیر . برنجی شقده (مەر) ؛ مقامات عالیەنك نفوذی تحتنده اولەرق قوانین و نظاماتك نشر و تطبیقنه نظارت ایدر . بو خصوصده (مەر) قوهٔ اجرائیەنك ممثلی‌در . بوندن باشقه اداره فعلیەیه مأمور اولوب بلدیه حدودی داخلنده بوتون خدمات عمومیه کندیسنه توجه ایدر .

ایکنجی شقه کوره (مەر) مافوق ادارەنك تحت امرنده اولمقله برابر ضابطهٔ بلدیه و قیر ضابطەسندن ، نظافت بلدیه ایله بلدیه املاکنك اداره و حسن محافظەسندن مسؤلدر . عمومی محلرده آسایشك محافظەسی ایچون پولیس قرارنامەلریله سوقاق، جاده و ریختیملرده

سربستیٔ مناقلاتی تأمین امرنده لازم‌کلن تدابیری اتخاذ ایدر . (مەر) بلدیه مؤسساتی ایله وارداتنك ادارەسندەده مأموردر . انشا آتك ادارەسی ، تأدیات امرلرینك اعطاسی بودجه تکلیفی (مەر) ە عائددر .

حضور حاکمده بلدیەیی تمثیل ایدن (مەر) در . بلدیه نامنه شکل قانونی داخلنده ایجار استیجار وبیع وشرا مقاوله‌نامەلرینی عقدوهبه، هدایا وترکەیی قبول‌ورد، بلدیه‌مأمورلرینی تعیین وعزل ایدر . والحاصل براسرادارای یوقدرکه اونکله برنقطهٔ تماسی اولمسون . بوتون بوکبی احوالده (مەر) بلدیەنك ممثلی‌اولەرق حرکت ایدر . صلاحیتی بلدیه‌مجلسندن اخذ واو صلاحیتی مجلس مذکورك نفوذ وتصویبی وجهله استعمال ایدر . بوندن باشقه برطاقم احوال واردرکه اوراده (مەر) حاکم اداری وظیفەسنی ایفا ایدر . بلاواسطه ویرکو طرحی ، تمتعك موجب اولدیغی هرنوع شکایاتی استماع وبونلرك تخفیف ویاحذفی ایچون وقوع‌بولان مستدعیاتی قبول ایدر . بالواسطه ویرکولردەایسه رژی مأموریله بایع آرەسنده صاتش فیأتلرینك اصابت وعدم‌اصابتی حقنده تحدث‌ایدن هرنوع اختلافلردە حکملكٔ وظیفەسنی ایفا ایدر .

(مەر) لك‌وظیفەسی مجانی‌اولوب خدمات عمومیەنك برچوقلریله‌قابل تألیف دکلدر . مثلا متصرف ، قائمقام وبونلرك مشاورلری ، محکمه اعضالری ، صلح حاکملری وکاتبلری ، بریه وبحریه مستخدمین عسکریەسی ، رهبان فعاله ، حکومت مهندسلری وقوندوقتورلری ، حکومت رژی مأمورلری ، مؤسسات عمومیه وخصوصیه محافظلری مکتب معلملری ، بلدیه محاسبلری وهرنەصورتله اولورسه اولسون بلدیەدن معاش آلانلر (مەر) اولەمازلر .

بوندن ماعدا (مەر) لك رفاقتنه برطاقم معاونلر (adjoint) ویرلمکدەدرکه بونلرك عددی قومونك نفوسنه کوره تحول ایدر . ٥ مایس ١٨٥٥ قانوننك احکامنه‌کوره نفوسی (٢٥٠٠) ە قدر اولان بلدەلردە بر و ١٠,٠٠٠ نفوسلی بلدەلردە ایکی معاون بولنور . نفوذی (١٠,٠٠٠) ی تجاوزایدن بلدەلردەایسه ٢,٠٠٠ دن فضله نفوس ایچون آیروجه برمعاون تعیین اولنور . معاونلرده (مەر) لرك تابع اولدقلری اصول واشکال اوزرینه نصب وعزل اولنورلر ووظیفەلرینی مجاناً ایفا ایدرلر .

معاونلر (مەر) لرك وکیللریدر . پولیس قومیسری بولنمیان کوچی بلدیەلرنده آسایشك محافظەسیلەده مکلف اولورلر . بوندن بویوك شهرلرده (مەر) لر ادارهٔ بلدیه وظائفندن برقسمنی معاونلرەده ترك ایدەبیلیرلر .

فرانسە اختلالنك ايلك دورەلرندە پارس (مەر) لرى غايت مهم سياسى روللر اوينامشدر . ١٨٤٨ اختلالندن صوكرە مركز (مەر) لكى يعنى پارس شهر امينلكى تكرار احداث اولندى . ملت و حكومت طرفندن بو وظيفەيە تعيين اولنان (غارنيە پاژەس) مقامنى ٥ مارت ١٨٤٨ دە ماليە نظارتنە تعييننە قدر محافظە ايتدى . موما اليهى استخلاف ايدن (آرمان ماراست) دە خلفى كبى شهر اماتى بناسندە طوپلانان حكومتك امرينە تابع و ايكنجى درجەدە بر رول اوينامشدر . بو ذات ملى محافظ آلاينك حدودينى تعيين ، مستأجرلر طرفندن او صاحبلرينە قارشو وقوعبولان بعض سوء استعمالاتك بر طرف ايدلمسى ضمننده (مەر) لرە اوامر قطعيە اعطا و مجلس مليە واقع اولان تعرض مناسبتيلە اهاليە بر بياننامە نشر ايتمش ، (مەر) لرە حزيران اختلالنك اوكنە كچلمسى ايچون محافظ آلايلريلە اكلاشملرى حقندە بر تعميم كوندرمش و ٩ تموزدە مجلس ملى رئيسى انتخاب ايدلديكى زمان وظيفەسندن انفكاك ايلشدر . او تاريخدە مركز (مەر) لكى لغو ايديلوب موسيو (تروە شووەل) سەن متصرفلنى (مەر) ى صفتيلە (آرمان) ك مقامنە قائم اولمش ايسەدە ايمپراطورلغك سقوطندن صوكرە ٤ ايلول ١٨٧٠ تاريخندە مەرلك تكرار احداث ايدلمشدر . او صرەدە بلديەنك رأس ادارەسنە كچيريلن ئەتيەن آراغو — اسكى بر جمهوريت عسكرى — پارسدەكى يكرمى دائرۀ بلديەنك موقت (مەر) لرينك اشتراكيلە مدافعەيى شدتلە علاقەدار ايدن خدمات بلديە ايلەمشغول اولمغە باشلامشدى . ذاتاً بو تاريخى زماندە پارس اهاليسنك همات وطنپرورانەلرى هپ مدافعەيە انحصار ايديوردى . فقط حكومتك كوستريكى رخاوت ٣١ تشرين اول وقوعاتنە باعث اولەرق او كون پارس (مەر) ى يعنى شهر امينى ديكر يكرمى دائرە (مەر) ينە بالرياسە اغتشاشلك اوكنى آلمق ايچون ياقين زماندە بلديە انتخاباتنەمباشرت ايدلەجكنى بيان و ١ تشرين ثانيدە بو وعدى اعلان ايلە بر بياننامە نشر ايلدى .

انتخابات مدافعۀ مليە حكومتى طرفندن تأخير ايدلديكندن پارس (مەر) ى استعفا ايدوب يرينە ١٥ تشرين ثانيدە (ژول فەررى) تعيين اولندى. مركز مەرلكنە يعنى پارس شهر امانتنە تعيين اولنان بو ذات مستقل اولان پارس مەرلكندن زيادە سەن ولايتك حقيقى بر واليسى وظيفەسنى ايفا ايديوردى . بوندن صوكرە پارس مركز مەرلكى لغو اولندى . ١٤ نيسان ١٨٧١ قانونى كيفيت لغوى تأييد ايلدى. آتيدە قسم

خصوصنده ایضاح ایدیله‌جکی اوزره او تاریخدن بروسه‌ن والیسی پارس شهر امینلکی وظیفه‌سنی ده ایفا ایتمکده‌در .

انکلتره‌ده بلدیه رئیسنه ویا شهر امیننه mayor دینیلیرکه بو تعبیرده maire کبی لاتینجه پك بویوك معناسنه اولان major کلمه‌سندن مأخوذدر . آلمانجه‌ده‌کی مقابلی Burgmeister وایتالیانجه‌سی Sindic اسپانیولجه‌سی Alcade در .

انکلتره وآمریقاده مهر ؛ ادارهٔ بلدیه‌نك سرکارنده بولنان ذاتدر . انکلتره‌ده ١٥ ایلول ١٨٨٢ تاریخنده نشر ایدلمش اولان بلدیه تشکیلاتی قانوننده (مهر) لرك انتخابی حقنده احکام مخصوصه مندرجدر . (مهر) هرسنه تشرین ثانینك اون طقوزنجی کونی شهر مجلسی طرفندن اعیان بلده ومجالس بلدی اعضالری ویابو اوصاف ایله متصف اولمق وضعیت وموقعنده بولنان ذوات میانندن اك اهل ومناسبی اولمق اوزره انتخاب وتفریق اولنور . مدت خدمت بر سنه‌در . فقط تکرار انتخاب اولنمق حقنی حائزدر . خسته‌لق ویاسائر بر سببله وظیفه‌سندن غیبوبتی اقتضا ایلدیکی زمانلرده یرینه بر وکیل تعیین ایده‌بیلیر . بو وکیل‌ده یا اعیان مملکتدن ویا مجالس بلدی اعضاسندن بری اوله بیلیر . ایکی آیدن زیاده وظیفه‌سندن غیبوبت ایتمش اولان (مهر) شرف وصلاحیتنی غائب ایتمش اولور . (مهر) ه ویریله‌جك اولان اجوراتی مجلس بلدی تعیین ایدر .

بر انکلیز شهرنده (مهر) لك وظیفه‌سی اویله مهم اداری وظائف نوعندن اولمیوب علی العموم فخر وشرف ایله علاقه‌دار خدمتلردندر . (مهر) دن کندی زماننده بکله‌نیلان خدمتلرك اك مهمی : تزیینات بلدیه‌یه عائد وظائفی بحق ایفا وموضوعی رفاه وسعادت عامه‌نك ترقی وتزایدینه متعلق هر نوع اجتماعلره ریاست ایتمکدر . اداری اولان وظائفی ده : بلدیه انتخاباتنده منتخب بر مأمور صفتیله حرکت ایتمك ومجلس بلدی اجتماعلرنده ریاست موقعنده بولنمقدن عبارتدر .

برانکلیز (مهر) ی نك وضعیت واقتداری آمریقاده عین مأمورك وضعیت واقتدارندن پك فرقلیدر . آمریقاده (مهر) وضعیتنده بولنه‌جق برذات طوغریدن طوغری‌یه شهر داخلنده‌کی منتخبلر طرفندن علی العاده بر قاچ سنه مدتله انتخاب ایدیلیر وغایت واسع اداری اقتدار وصلاحیتی حائز بولنور .

انکلیز (مهری) ایسه بلدیه مجلسی طرفندن انتخاب ایدیلیرکه بو اصول بالاده‌ده بیان ایدلدیکی وجهله پارسدن ماعدا فرانسه و ایتالیانك باشلیجه شهرلرنده وآلمانیاده‌ده

جاریدر . یالکز آلمانیاده ، مجلسك بو انتخابنی حکومت مرکزیه‌نك تصدیق ایتمسی لازمدر .

(مەر) ك طوغریدن طوغری‌یه حکومت مرکزیه طرفندن تعیین ایدلمسی اصولنك جریان ایلدیکی محللر : بلچیقا ، فلمنك ، دانیمارقه ، اسوه‌ج ، نورووه‌ج حکومتلریله ایتالیا واسپانیانك بعض کوچوك شهرلریدر . برقاعدهٔ عمومیه اوله‌رق سویلنه‌بیلیرکه (مەر) ك مدت خدمتی دیکر ممالکده انکلتره‌ده کندن فضله‌در . نته‌کیم فرانسه‌ده مدت انتخاب درت ، فلمنکده آلتی سنه وبلچیقاده غیر معین بر زماندن عبارت اولوب آلمانیاده ایسه علی العاده اون ایکی سنه وبعض احوالده قید حیات شرطیله اولدیغی‌ده واقعدر . آلمانیاده بو موقعه کتیریله‌جك ذات ؛ شهر حکامنك‌ده رئیسی بولنمق اعتباریله امور اداره‌ده‌کی وقوف ، تجربه ومعلومات اساسیه‌سیله برابر بو ایشك‌ده رجلی اولمق لازم کلن صنفدن انتخاب ایدیلیر . آلمان (مەر) لری علی الاکثر دیکر شهرلردن ترقی صورتیله انتخاب اولنور .

فرانسه‌ده (مەر) ایله اجرا قومیته‌سی اعضاسی طوغریدن طوغری‌یه بلدیه مجلسی طرفندن کندی اعضالری میاندن انتخاب ایدیلیر . واداری ایشلرك قسم اعظمی کرك (مەر) ، کرك معاونی بولنان هیئته مودوعدر . (مەر) ایله معاونی اولان هیئت اجرائیه‌نك معاشلری یوقدر .

انکلتره‌نك لونده ، یورق ، دوبلن کبی بعض شهرلرنده (مەر) لره لورد مەر Lord mayor عنوانی ویرلمشدر[٨]. ابتدا لونده (مەر) ینه‌ویریلن بوعنوان ١٥٤٠

---

[٨] انکلتره‌نك پایتختی اولان لونده‌نك شهر امینی (لورد مەر) عنوانی حائز اولوب حکمدار قدر حائز نفوذدر . لونده شهر امیننك صورت انتخابی ووظیفه‌یه باشلامه‌دن اول یاپیلان مراسم شایان قیددر . بو مراسم هر سنه تکرر ایدر وغزته‌لر بوندن اهمیتله بحث ایدرلر . انتخاب کونی لونده بایراقلرله دوناديلير . زقاقلر تماشاکران ایله طولار . هرکس شاد وخندان اوله‌رق یکی لورد مەرك سیماسنی کورمك ایچون زقاقلره دوکیلیرلر .

شهر امیننك « کیلدهول » دنیلان شهر اماتی بناسنده رسم انتخابی ایفا اولندقدن صکره شهر اهالیسنه شهرك یکی صاحبی طانتمق ایچون بر احتفال یاپیلیرکه بو ، لونده‌ده یاپیلان مراسمك اك پارلاق واك مهمیدر . اثنای مراسمده لونده‌نك اساسلی زقاقلرندن کچن شهر امیننك عدلیه نظارتی دائره‌سنده رسم تحلیفی اجرا اقلنور . مراسمه ، شهر عسکری ، شهر تجاری ، شهر اصنافی ، شهرك تاریخی ومحترم سیمالری ، پولیس عساکری ، بحریه عساکری ، بوی سقائوتلر کبی شهرله مناسبتلری اولانلر ایله شهرك محافظری اشتراك ایتدیریلیر . آلایك اك صوڭ اقسامنی شهرك رؤسای روحانیه‌سی ایله اسکی لورد مەرواك صوڭ قافله‌سنی ده عائله‌سی افرادیله برابر تاریخی وقدیم آرابه درونده قرون وسطادن قالمه البسهٔ مخصوصه‌یی لابس اولدیغی حالده یکی لورد مەر تشکیل ایدر . آلایك اقشامنده مراسم

تاریخندن برو استعمال ایدلمکده‌در . اون طقوزنجی عصرك صوك‌سنه‌لرنده تعبیر مذکور برمینغام ، لیوەپول ، مانچستر ، بریستول ، شه‌فیلد ، لیدس ، قاردیف ، برادنورد ، نیوقاستەل ، آن‌تارین ، بلفاست ، فورق (مەر) لرینه و ۱۹۱۰ ده نوروچ(مەر) ینه‌ده توجیه ایدلمشدر .

لورد مەرلره right honorable دیه خطاب اولنورکه « زیاده محترم وعالی افندم» معناسنه‌در .

اسقوچیاده بلدیه رئیسنك تعبیر رسمیسی (پرەوو) در . ایرلانده‌ده اون بر بلدیه‌دائره‌سی موجود اولوب بونلردن یالکز دوبلن و بلفور (مەر) لرینه (لوردمەر) دنیلیر .

مجارستانده سربست وممتاز شهرلرله قونتلرك زیرا اداره‌سنده بولنان (قومیتا = سنجاق) لرلا هیئت عمومیه‌سندن متشکل اتحاد اداره‌یه (بلدیه) اطلاق اولنور .

بو متحد اداره‌نك ریاستنده قرال طرفندن منصوب (ژەسپان) یاخود (مەر) ومجلس محلی طرفندن منتخب (ویس ژەسپان) یاخود (بورغ‌مستر)لر واردر .

ممالك غربیه‌ده بلدیه رئیس ، ویاشهر امینلری ؛ منسوب اولدقلری شهرك وکیل عمومیسیدرلر . شهری زیارته کلن اکابر اجانبی ـ حکمدار بیله اولسه ـ اهالئ بلده نامنه ایلك اوکجه زیارت ویا قبول ایدن شهر امینی‌در . زائر شهرك مسافری عدایدیلیر . شهر اهالیسنك شخصیت مادیه و معنویه‌سنی انجق شهر امینی تمثیل ایدر . والحاصل شهر امینلری اهالینك ذی‌حیات بر ممثل معنویسیدر . آنك ایچون ممالك غربیه‌ده شهر خلقنك شهر امینلریله علاقه‌لری زیاده‌جه‌در و آنك انتخاب و تعیننده لاقید قاله‌مازلر . لوندره کبی بلده‌لرده شهر امینی انتخابنده یاپیلان مراسم‌ایسه باشقه‌جه جالب دقتدر .

شهر امینلری ؛ یالکز شهری اعمار وتزیین ایتمکله موظف دکلدرلر . شهرك صحتی ، شهرك اقتصادیاتی ، شهرك قیمتی والحاصل شهره عائد هر شی شهر امیننك شخصیتیله

معتاده‌ایله شهر امانتی دائره‌سنده مکلف ومدبدب برضیافت کشیده‌ایدیلیر . واوسببله اکثریتله باش وکیل مملکتك مناسبات خارجیه‌سیله سیاسیات عمومیه حقنده برنطق ایراد ایدر .

لوندره‌ده بوصورتله انتخاب ایدیلن لوردمەر شهرك وخصوصیله (سیته) دنیلن قدیم ومرکز قسمنك صاحب وحاکمیدر . شهر امانتی بناسی داخلنده برمحکمه‌سی واردر که رئیسی ده کندیسی‌در .

شهرك امانات عتیقه وتاریخیه‌سیله انا اختارلری (لوردمەر) ه تسلیم ایدیلیر . لوندره شهر امیننك وظائف وصلاحیتی وخصوصیله شهرك اك بویوك حاکمی اولیشی بزمده استانبولده اولجه قبول وتطبیق ایتمش اولدیغمز قاضیلق تشکیلاتنه نه قدر بکزەمکده‌در .

متناسباً آرتار ویا اکسیلیر . بعض شهر امینلرینك نفوذ نظر و احاطهٔ فکریه‌لریله موقع اجتماعیلری شهری احیا ایدر .

ممالك غربیه‌ده شهراماتی بنالرینه‌ده عطف اهمیت ایدیلیر . بو بنالر فنك الك صوك ترقیاتنه و طرز معمارئ ملی‌یه کوره میلیونلر صرفیله وجوده کتیریلیر و سرایلر قدر حتی سرایلردن دها مزین و محتشم اولورلر . شهره کلن زواره شهر اماتی بناسی مع‌الافتخار کزدیریلیر . ضیافتلر ترتیب ایدیلیر . زائرلر بنانك بوتون اقسام وتفرعاتنه کیروب چیقارلر واورالرده‌کی بدایع معماریه‌یی تماشا ایده‌رك بالنتیجه مسافری اولدقلری ملتك سویهٔ علمیه و ترقیات مدنیه‌سی حقنده ایی برفکر ایدینیرلر . ایشته بوندن طولایی مدنی مملکتلر اهالیسی مفاخر ملیه‌لری میاننده شهر اماتی بناسنی‌ده اجانبه کوستریرلر واوکا دائمابر نظر حرمتله باقارلر .

موقعی ومنظره‌سی امثالسز اولان سوکیلی استانبولمزکده بویله مابه‌الافتخار بربنایه مالکیتی جداً آرزو اولنور .

بشنجی فصل

بلدیه مجلسی Conseil muuicipal

بلدیه مجلسلرینك تشكیلاتی وبونلره ویریلن حقوق وصلاحیتی تدقیقه كیریشمدن اول مونیسیپ یعنی سربست وممتاز شهرلر ایله (قومون) حقنده بوندن اولکی فصللرده محرر ایضاحاتی خلاصه ایتمك ایجاب ایدر.

مونیسیپلر ، رومالیلرجه مستملكات كبی اصل رومالی اهالی ایله مسكون بلده‌لر اولمامقله برابر بالذات رومالیلر طرفندن اعطا ایدیلن حقوق وامتیازات استثنائیه‌دن استفاده ایدن شهرلردر. مونیسیپلرك مختلف نوعلری موجود اولوب مثلا فوندا، كومه‌س ، توسكولوم ، لانوویوم و فورمیه‌س كبی بعضلری حق انتخاب ایله رومادە حاكم اوله‌بیلمك امتیازندن ماعدا بوتون روما همشهریلیی حقوقنه‌ده صاحب ایدیلر. تماميله روما شهرینه ربط و الحاق ایدیلن دیكرلری‌ده ادارۀ داخلیه‌لرینه متعلق هردرلو مختاریتی ضایع ایتمشلردی . بونلر میاننده آریسیوم ، كه‌ره وآنانیی بلده‌لرینی ذكر ایده‌بیلیرز . دیكر برقسمی‌ده روما اهالیسنك بوتون حقوق وامتیازاتنه مالك اولمقدن ماعدا مختاریت اداریه‌لرینه‌ده صاحب ایدیلركه بونلرده نول ، تیبور ، پرز ، نوربه‌ن ، پره‌نه‌ست متفق شهرلری ایله یله‌ژانس ، لوك ، سوتری یوم ، بولونیا ، نه‌پی كبی لاتین مستملكه‌لریدر .

ژول سه‌زار ، اسپانیاده‌كی (غاده‌س) شهرینی مونیسیپ یعنی سربست شهر اوله‌رق طانیدی . صوكره‌لری روما ایمپراطورلری بر چوق (سیته) لره بو صفتی بخش ایتدیلر. مع‌مافیه روما بوشهرلرك مختاریت اداریه‌لرینی طانیمقله برابر ضبط وتسخیر اولنان بلادك وظائف عدلیه‌یی مستقلاً ایفا ایتملرینه دائما مخالفت كوستردی . بو استثنا پولتیقه‌سنك بر نتیجۀ طبیعیه‌سی ایدی . ضبط ایدیلن ممالك اهالیسنك روما قانونلرینه انقیادینی تأمین ایتدیرمك؛ بوممالكتلره رومانك مدنیت، عادات وطبایعنك ادخالی ایچون اك مؤثر واسطه ایدی .

مونیسیپلرك كوری curie ویا اوردو ordre نامیله برر سناتوسی و دردتلی [قوآتواوریر quatuorvirs]یاخود ایكیلی [دونوم‌ویر duumvirs] دینیلن حاكملری

موجود اولوب بونلرك وظیفه‌لری روماده اولدیغی کبی برسنه دوام ایدردی . بوندن بشقه مأموریتی بش سنه امتداد ایدن وکوراتور curator یاخود [کن کوآنالیس quinquannalis] تعبیر اولنان دیکر برحاکم ده موجوددی. دردنجی عصرك اواخرینه طوغری مونیسیپلرده صلاحیتی روما تریبونلرینه [حاکم اعظملرینه] مشابه بر مأموریت احداث ایدلدی . سیته مدافعی نامنی آلان بوحاکم [کوری] نك خارجنده بوتون اهالی طرفندن ویرکولرك کیفی برصورتده طرحنه وحلی حاکملرك خودسرانه تحبثاتنه مانع اولمق ایچون انتخاب ایدیلیردی .

اوزون مدت سیته اصول وعاداتی حسن محافظه‌یه موفق اولان مونیسیپلر قرون وسطاده طرز اداره‌لرینی [قومون] شکلنه تحویل ایتدیلر. بوقومونلر مختاریت اداره‌یه نائل اولدقدن ماعدا اجرای عدالت ایتمك ، حرب اعلان وصلح عقد ایلمك ، سکه ضرب ایتدیرمك کبی حقوق حاکمیتی ده حائز ایدیلر .

۱۷۸۹ تاریخندن اول فرانسه‌ده تشکیلات محلیه وبلدیه هربلده‌یه کوره دکیشیردی . قومون جمعیتلرینك صلاحیت وصورت ترکیبلرینی هیچ برقانون ویا قاعده تثبیت ایتمه‌مشدی . بوندن ضبط لایی مشکلات عظیمه باش کوستریردی. بر چوق بلده‌لرده جمعیتك الك مهم مسائلی قسم ... نه‌دن بحث ایدلدیکندن بی بهره برطاقم اهالی اجتماعلرنده مذاکره ایدیلیردی . دیکر بعض بلده‌لرده ایسه مسائل جاریهٔ اداریه بعض خصوصی واهمیتسز اجتماعلرده مذاکره ایدیلیر . ومسئله‌نك تصدیقی ایچون اون کشینك حضوری کفایت ایدردی .

کوریلیورکه اوائلده قومونلر وتعبیر آخرله بلدیه‌لرك اداره‌سنده هیچ برانتظام ووحدت موجود دکلدی . حالبوکه قومونلر پك صیقی مربوط بولندیغی حکومتك نفوذینه تابع اوللیدر ، ادارهٔ بلدیهٔ محلیه کندی باشنه براقیله‌ماز . اونك فوقنده بلده‌یی صلاحیتی داخلنه ... اع ایده‌جك ، حکومتك وافرادك حقوقنی تجاوزدن منع ایلیه‌جك ، منافع عمومیه‌یی وبالذات قومون جامعه‌سنی خللدن وقایه ایده‌جك شکل وصایتی حائز برقوت بولنملیدر .

... کانون اول ۱۷۸۹ تاریخلی برارادهٔ ایله ایلك دفعه اوله‌رق فرانسه‌ده بلدیه تشکیلا... جرا ایدیله‌رك بوتذبذبه نهایت ویرلمشدر .

بوارادهٔ‌نك احکامنه نظراً بلدیه مجلسی اعضاسی فعال وطنداشلرك citoyen actif تشکیل ایده‌جکلری جمعیت عمومیه طرفندن انتخاب ایدیله‌جك وبلدیه اعضاسنك ضعفی مقدارنده اشرافدن برطاقم اعضاده مجلسده بولندیریله‌جقدی . اشراف ایله بلدیه اعضاسی

بلديه مجلس عموميسنی تشكيل ايده‌جكلردی. فقط اشراف كافهٔ مسائلده مذاكراته اشترا كه دعوت ايدلمزدی . (مهر) اونلری‌یالكز مسائل‌مهمه‌ده دعوت ايدردی‌كه بوحال فرانسه‌ده بوكونده واقعدر. مثلا بلديه‌ده‌الك‌فضله‌ويركوويرنلر مصارف فوق‌العاده‌يی ايجاب‌ايتديره‌جك برقرار اتخاذی زمانندده بلديه مجلسی مذاكراتنه اشتراك ايتديريليرلر . بلديه‌مجلسی . . . ىرى آيده بردفعه طوپلانير . عزل ، استعفا ووفات وقوعنده الك‌فضله رأی قازانان اشراف، بوموقعه كچيريليردی . بواداره بلديه مجلسنه ، ادارهٔ محليه‌نك حسابلرينی تدقيقدن باشقه برصلاحيت اعطا ايتمز . بونلرك حساب قطعيلری انجق ولايتك ديركتووادی [برقاچ كشيدن مركب مجلس فوق‌العاده] طرفندن رؤيت وتسويه ايديليردی .

بلديه مجلس عموميسی ؛ بلديه اداره‌سنك مناسب كورديكی زمانلرده اجتماعه دعوت ايديليردی . فقط بلديه‌يه عائد مبانينك اشترا ويا فروختنده ، مصارف محليه‌ا . . ن فوق‌العاده ويركو طرحنده ، اقامه ويا مدافعهٔ دعوی حاللرنده، يكی برطاقم ايشلره . . . زماننده ، استقراض ويا موجود سرمايه‌نك صورت استعمالی مسئله‌لرنده والحاصل بلديه‌نك ادارهٔ محليه‌سنه متعلق بتون مسائلده مجلس عموميك اجتماعه دعوتی مشروطايدی .

اختلال كبيرك اوچنجی سنه‌سی اراده‌سی ؛ ١٤ كانون‌اول ١٧٨٩ اراده‌سنی تعديل ايده‌رك (قومون) لردن ماعدا قانطونلرده واهاليسی ٥٠٠٠ دن ١٠٠,٠٠٠ ه قدراولان شهرلرده برادارهٔ بلديه Administration municipale تأسيسنی امر و اهاليسی ٥٠٠٠ دن دون اولان‌كويلرده بربلديه‌مأموری‌ايله‌بر معاون‌تعيين ايدييوردی . قانطون بلديه مأمورلرينك اجتماعندن بلديه مجلسی تشكل ايدييوردی . بومجلس‌اعضاسی ايكی سنه ايچون انتخاب ايديلوب هرسنه ياريسی تجديد ايديليردی .

اختلالك سكزنجی سنه‌سی ٢٨ نيسان قانونی قانطون بلديه‌لرينی نو ايله اسكی (قومون) لری يكيدن تأسيس واونلره منتظم برادارهٔ بلديه بخش ايلدی . فرانسه‌ده‌اصول اداره‌سنك روحنی تشكيل ايدن بوقانونه كوره بلديه مجلسی اعضاسنك عددی بلده اهاليسنك مقدارينه كوره تخالف ايدردی . مجلس سنه‌ده بردفعه اجتماع ايدر ومدت اجتماع اون كون دوام ايلردی . بوندن باشقه مجلس والی طرفندن صورت فوق‌العاده‌ده اجتماعه دعوت اولنه بيليردی . بو مجلسده متصرفك تعيين واراٰنه ايده‌جكی واردات ومصارفات حقنده مذاكره ايديلردی . مشترك چايرلر ، بالطه‌لقلر

ومسيره‌لر محصولنی بلديه‌لر كندی آره‌لرنده تقسيم وبلديه‌نك املاك وسائره‌سنك حسن محافظه‌سی ایچون ایجاب ايدن تدابيری‌ده اتخاذ ايدرلردی . استقراضلر ، اوقتروا وكسوراتِ منضمه‌نك طرحی ايله بلديه‌نك منفعتی موضوع بحث اولان دعوالر حقنده اجرای مذاكرات ايده‌بيليردی . بلديه اعضاسی واليلر طرفندن اوچ سنه مدتله تعيين اولنور وبو مدتك انقضاسنده وظيفه‌لرنده ابقا ايديله‌بيليرلردی .

اختلالك اوتجی سنه‌سنده نشر اولنان بر قانون ٥٠٠٠ نفوسی محتوی بلده‌لرده اختيار اقامت واتخاذ مسكن ايتمش اولان بوتون (وطنداش) لرك اشتراكيله عقد اولنان قانطون اجتماعنده هر بلديه مجلسی اعضالغی ایچون ایكی نامزد ارائه‌سنی امر ايديبيوردی . بلديه مجلسی اعضاسی ؛ قانطونك الـ‌افضله ويركو ويرن اهاليسندن يوز كشينك اسمنی حاوی برليسته‌دن قانطون مجلس عموميسی طرفندن انتخاب اولنوردی . بلديه اعضاسی ، نصفی بش سنه‌ده براولمق اوزره اون سنه‌ده تبديل ايديليردی . برنجی قونسول ـ ايمپراطور ـ (مه‌ر) ايله معاونلرينی‌ده بونلر ميانندن انتخاب وتعيين ايدردی .

ايمپراطورلق ورستوراسيون اداره‌لری ۲۸ نيسان قانونی انجق اهميتسز برصورتده تعديل ايتمشدر . فقط تموز اختلالی انفلاق ايتديكی زمان يكی حكومت بوربون خاندانی طرفندن باشلانيلان عدم مركزيت حركتنه يكی بر جريان ويره‌رك بلديه مجلسلرينك صلاحيتلرينی توسيع واعضا تعيينی حقلرينی بلديه منتخبلرينه اعاده ايتدی . ۲۱ مارت ۱۸۳۱ و ۱۸ تموز ۱۸۳۸ قانونلرینی مجلس مبعوثانه تصديق ايتديردی كه بوقانونلرك احكام مندرجه‌سندن قسم اعظمی الآن مرعی‌الاجرادر .

۲۱ مارت قانونی هر (قومون) ده بر بلديه مجلسی تأسيسنی امر و (مه‌ر) ايله معاونلرينك واعضالرينك مقدارينی اهالينك نفوسنه كوره تعيين ايديبيوردی .

بلديه اعضاسی ؛ اولا الـ‌افضله ويركو ويرنلر ثانياً قانونك كنديلرينه حق انتخاب بخش ايدن كيمسه‌لر طرفندن انتخاب ايديليردی كه بو صوكنجيلر ايلك ذكر ايديلن شرطی يعنی ويركو ويره‌جك درجه‌ده زنكينلكی حائز اولمامقله برابر خدمات ملكيه وعسكريه‌لری ، حائز اولدقلری ديپلومالر ، منسوب اولدقلری فنی وحر مسلكلر اقتدار واستقلاللرينه كافل ايدی .

بلديه اعضاسنك هيچ اولمازسه درنده اوچنك (قومون) داخلنده مسكن صاحبی اوله‌رق اختيار اقامت ايتمش اولمسی ايجاب ايدردی . اعضانك يكرمی بش ياشنی اتمام

ایتمش اولملری مشروط اولوب آلتی سنه مدتله انتخاب اولنورلردی . مدتك انقضاسنده تکرار انتخابلری جائزایدی . اعضانك نصفی هراوچ سنه‌ده بر تجدید ایدیلیردی. مأمورین اداره ، رهبان ومعاشلی بلدیه مأمورلری بلدیه یه اعضا اوله‌مازلردی . مجلس قرال طرفندن فسخ اولنه‌بیلیردی . فقط فسخی تعقیب ایدن اوچ آی ایچنده تکرار انتخابه باشلامق لازم کلیردی . هرنه سببدن طولایی اولورسه اولسون ادارهٔ بلدیه انتخاب زماننده اول تعطیل فعالیت ایدرسه متصرف بلدیه منتخبلری میاننده برادارهٔ موقته هیئتی تشکیل ایده‌بیلیردی .

مجلسك صلاحیتی خارجنده بولنان موضوعلر ودورهٔ قانونیه خارجنده یاپیلان هر نوع مذاکراتی کأن لم یکن عد اولنور . متصرف بونلرك بطلاننی مجلس اداره قراریله بیان ایدر . فقط بوخصوصده قراله مراجعت حقی محفوظدر .

برویا برقاچ بلدیه مجلسی ایله مخابره‌یه قیام ایدن ویا بیاننامه نشر ایدن بلدیه مجلسی متصرف طرفندن تعطیل ولدی العرض قرال طرفندن‌ده فسخ ایدیله‌بیلیر . بوندن باشقه اعضای مسئوله حقنده‌ده آیروجه تعقیبات قانونیه اجرا ایدیله‌بیلیر . (مئر) ایله معاونلری اعضا میاننده انتخاب ایدیلیر وبونلر اعضا صفتنی محافظه ایدرلر .

١٨ تموز ١٨٣٧ قانونی بلدیه مجلسلرینك صلاحیتلرینی تثبیت ایتمشدر . بوقانونه کوره بلدیه مجلسلری بعدالمذاکره مواد آتیه حقنده اعطای قرار ایده‌بیلیرلر :

١ — بلدیه املاکینك صورت اداره‌سی . ٢ — ایجار مقاوله‌نامه‌لرینك تعیین شرائطی [املاك زراعیه‌نك مدت ایجاری ١٨ ، دیکرنوع املاکك مدت ایجاری ٩ سنه‌یی شامل اوله‌بیلیر] ٣ — بالطلقلردن ماعدا بلدیه مرعی وباغچه‌لرینك صورت تمیه وتقسیمی وبونلری التزام ایده‌جك اشخاصه قبول ایتدیریله‌جك شرائطك تعیینی ، اورمان مسئله‌لری .

بومواد حقنده وقوعبولان مذاکرات واتخاذ اولنان قرارلر ؛ کرك قوانین ونظامات مرعیه‌دن بر ویا برقاچنه عدم مطابقتندن ، کرکسه علاقه‌داران جانبندن وقوعبوله‌جق شکایتدن طولایی کأن لم یکن عد اولنه‌بیلیر .

بلدیه مجلسی بروجه آتی مواد حقنده‌ده اجرای مذاکراته صلاحیتداردر :

١ — بلدیه‌نك بودجه‌سی . ٢ — بلدیه وارداتنك تعرفه وجبایتلرینه عائد نظامنامه‌لر ٣ . — بلدیه‌یه عائد املاکك بیع ، فروخت ، مبادله وحسن محافظه‌لریله اصلاحلرینه متعلق هرنوع معاملات . ٤ — مختلف بلده‌لرله شایعاً متصرف اولدقلری

املاكك تحديد حدود ويا تقسيملری ٥ — مدت ايجاری اون سكز سنه‌يی تجاوز ايدن املاك زراعيه ايله طقوز سنه‌يی تجاوز ايدن سائر املاكك ايجار ويا التزام مقاوله نامه‌لری و مدت ايجاری نه اولورسه اولسون بلديه‌نك عقد ايده‌جكی ديكر مقاوله نامه‌لر. ٦ — بلده داخلنده اجراسنه تشبث ايديله‌جك مهم ايشلر. ٧ — سوقاق نشادی واستقامت تعيينی معامله‌لری. ٨ — مرعی ايشلری. ٩ — بلديه مؤسساتنه ترك ايديلن هبه وتركه‌لرك قبولی. ١٠ — محاكمه مراجعت وبونلره مماثل سائر خصوصات. اشبو مواد محرره حقنده بالمذاكره ويريلن قرارلر؛ ايجابنه كوره والينك، نظارت عائده‌سنك ويا قرالك تصديقنه اقتران ايتمك شرطيله موقع اجرايه قونيلور.

بلديه مجلسلری خصوصات آتيه‌ده بهمه‌حال بيان مطالعه‌يه مجبوردر:

١ — آيين روحانی اجرا ايديلن مناطقك حدودی، ٢ — مقامات رسميه طرفندن فقرايه تأمين ايديلن معاونتك ساحهٔ تطبيقنك تعيينی، ٣ — كوی، شهر و بويوك شهرلرده جسيم اراضينك تخطيطی مسئله‌سی، ٤ — مؤسسات خيريه‌يه ترك ايديلن هبه، تركه وهدايانك قبولی. ٥ — مؤسسات خيريه ايله كليسايه عائد فابريقه‌لر وامثالی عقارات واراضی (كه بونلرك وارداتی آيين روحانيلرك مصرفنه تخصيص ايدلمشدی ومأمورلری حكومت طرفندن تعيين اولنوردی) طولاييسيله واقع اوله‌جق استقراض، اشترا، مبادله وبيع خصوصاتی ايچون وقوعبولان مراجعتلر، ٦ — مؤسسات خيريه ايله حكومت طرفندن معاونت نقديه‌يه مظهر اوله‌قلری تقديرده فابريقه ويا آيين دينيلرك تأمين ايفاسی ايچون احداث ايدلمش اولان مؤسسات ـ بلديه‌دن معاونت كوردكلری حالده ـ بودجه‌لری.

بوندن بشقه بلديه مجلسی؛ (مهر) ارك حسابات سنويه‌لری حقنده‌ده مذاكراتده بولنور. بلديه مال مأمورلرينك حساباتنی رؤيت وتدقيق ومناقشه ايدرسه‌ده قطعی قرار ويره‌مز.

بلديه مجلسی مكلفات اميره‌نك بلديه‌يه اصابت ايدن مقداری حقنده اعتراضاتده بولنه‌بيلير. مذاكراتده اكثريت آرا ايله اتخاذ قرار ايدر وتساوی آرا حصولنده رئيسك رأيی حاكم بولنور. اجتماعلری عمومی دكلدر. مذاكراتك ضبطلرينی آنجق متصرفك مساعده‌سيله نشر ايده‌بيلير.

خلاصه: بلديه مجلسلرينك صلاحيتلری مواد مختلفه‌يه كوره دكيشير، بلديه‌يه متعلق املاكك اداره‌سنه عائد تدابير اتخاذنده مطلق صورتده حركت ايدر. بلديه‌نك

امور مالیه‌سنه تعلق ایدن بوتون مسائلده مذاکره‌یه صلاحیتداردر . بلدیه‌یی بالواسطه علاقه‌دار ایدن خصوصاتده ایسه بیان مطالعه‌یه مأذوندر .

٣ حزیران ١٨٤٨ اراده‌سی رأی عام اصولنی بلدیه انتخاباتنده تشمیل فقط بر ماده‌سی ٦٠٠٠ کشیدن‌دون نفوسلی بلدیه‌لرده (مەر) ایله معاونلرینك تعیینی صلاحیتلرینی حکومتدن نزع ایده‌رك اعضاسی میانندن انتخاب ایتمك اوزره بو حق بلدیه مجلسنه بخش ایدییوردی .

٧ تموز ١٨٥٢ قانونی بلدیه انتخاباتنده رأی عام اصولنی محافظه ایتمکله برابر بلدیه مجلسنك (مەر) ایله معاونلرینی تعیین خصوصنده حائز اولدیغی امتیازی نزع ایتمشدر . بو قانون تطبیق ایدلدیکی زمانده ٣٠٠٠ ویا فضله نفوسی حاوی بلده‌لرده (مەر) ایله معاونلرینك تعیینی حکومته ودها آز نفوسلی بلده‌لرده متصرفه براقیلمشدی . بروده ایمپراطور ومتصرف بلدیه مجلسی اعضاسندن اولمیان بر ذاتی‌ده (مەر) ویا معاون نصب ایده‌بیلیردی .

٥ مایس ١٨٥٥ قانونی بالاده بیان اولنان قانونلرك بلدیه اعضاسنك تعیینه واجتماعلرك صورت اداره‌سنه متعلق احکام اساسیه‌سنی تمامیله تعدیل ایتمشدر .

بلدیه مجلسلری اعضاسنك عددی بلده‌نك نفوسنه کوره بروجه آتی تثبیت ایدلمشدر :

نفوس				اعضا
٥٠٠	ودها آز نفوسی اولان بلده‌لره			١٠
٥٠١	دن	١٥٠٠	»	١٢
١٥٠١	»	٢٥٠٠	»	١٦
٢٥٠١	»	٣٥٠٠	»	٢١
٣٥٠١	»	١٠,٠٠٠	»	٢٣
١٠,٠٠١	»	٣٠,٠٠٠	»	٢٧
٣٠,٠٠١	»	٤٠,٠٠٠	»	٣٠
٤٠,٠٠١	»	٥٠,٠٠٠	»	٣٢
٥٠,٠٠١	»	٦٠,٠٠٠	»	٣٤
٦٠,٠٠١	»	ودها فضله‌سی ایچون		٣٦

(مەر) اشبو مقیاس دائره‌سنده وصوك تحریر نفوسه کوره بلدیه مجلسی اعضاسنك عددینی تعیین صلاحیتنی حائزدر .

بلدیه اعضالغی مجانی اولوب مدتلری (مەر) ومعاونلری کبی بش سنه دوام ایدر . اکر بو بش سنەلك دوره آرەسنده بلدیه مجلسی وقوعبولان منحلات مناسبتیلەعدد غمینك درتده اوچنه تنزل ایدرسه اکمال نقصان ایچون انتخاباته باشلامق ضروریدر . انتخاب ایدیلن اعضالر ؛ آنجق قانون اساسی‌نك تعیین وارائه ایتدیکی صورتده تحلیف و (مەر) طرفندن رسماً مقاملرینه اصعاد ایدلدکدن صوکره بالاجتماع مذاکراته باشلایه‌بیلیرلر . مجلسده‌کی درجه‌لری انتخاباتده قازاندقلری رأیلرك مقدارینه کوره‌در . بونك ایچون هرانتخابده تحول ایدن بر تابلو ترتیب ایدیلیر .

شباط ، مایس ، آغستوس و تشرین ثانینك بدایتلرنده اولمق اوزره بلدیه مجلسنك سنه‌ده درت دورهٔ اجتماعیه‌سی واردر . هر دوره یوم کشادندن اعتباراً اون کون دوام ایدر . اجتماعلرك عددی اونی بولسون بولمسون بو مدتك انقضاسنده دورهٔ اجتماعیه ختام بولور .

اکر بلدیه مجلسی دورهٔ اجتماعیه ظرفنده تأخیری جائز اولمیان برایشی اکماله موفق اوله‌مامش و یاخود ایکی دورهٔ اجتماعیه آره‌سنده طوپلانمسی بلده‌نك منافعی ایجاباتندن اولورایسه وقوعبولان مراجعت اوزرینه متصرف ؛ مجلسی اجتماعه دعوته (مەر) ی مأذون قیله‌بیلور وحتی بونی امر ایده‌بیلور .

بر مادهٔ معینه و مخصوصه الجاآتیله اعضانك ثلثی طرفندن طوغریدن طوغری‌یه متصرفه مراجعت واقع اولورسه متصرف مجلسی فوق‌العاده اوله‌رق اجتماعه دعوت ایده‌بیلیر . متصرف آنجق اسباب مدلله‌یی حاوی بر قرارنامه ایله مراجعتی رد ایده‌بیلیر . وبو قرارنامه مراجعت ایدن اعضایه تبلیغ ایدیلیر . بونك اوزرینه اعضا طوغریدن طوغری‌یه داخلیه ناظرینه مراجعت حقنی حائزدرلر .

کرك عادی ، کرك فوق‌العاده اجتماعلر ایچون تحریراً دعوت ایدیلیر و دعوتنامه‌لر اعضانك اقامتکاهنه کوندریلور . دعوتنامه‌لرده مجلسك نه‌کبی مسائل ایله اشتغال واجتماعك نه قدر دوام ایده‌جکی تصریح اولنمق لازمدر . عادی اجتماع دعوتنامه‌سی ، یوم‌اجتماعدن اوچ وفوق‌العاده اجتماع دعوتنامه‌سی بش کون اول کوندرلملیدر . مع‌مافیه احوال مستعجله‌ده متصرف بونلری تنقیص ایده‌بیلیر .

عادی اجتماعلرده اعضا صلاحیتی داخلنده بولنان بوتون موادایله ؛ فقط فوق‌العاده اجتماعده آنجق سبب اجتماع اولان مسائل ایله اشتغال ایده‌بیلیر و مذاکراته آنجق اکثریت حصولنده مباشرت اولنه‌بیلیر .

(مەر) ویا معاونی مجلسه ریاست ایدر و تساوی آرا حصولنده رأیی حاکم اولور . (مەر) بوندن بشقه مجلسك لدی‌الحاجه تشکیل ایده‌جکی قومیسیونلرەده داخل اوله‌بیلیر . (مەر) ك حسابات اداریه‌سی مذاکره ایدیله‌جکی زمانده ریاسته اعضادن بریسی انتخاب ایدیلیر . (مەر) بومذاکراتده حاضر بولنه‌بیلیر . فقط رأی اعطا ایدیله‌جکی زمان مجلسی ترکه مجبوردر .

برنجی اجتماعده حاضر بولنان اعضا ، دورهٔ اجتماعیه مدتجه ایفای وظیفه ایتمك اوزره رأی خفی ایله بر کاتب تعیین ایدرلر . مجلسك قرارلری : کثریت مطلقه ایله اتخاذ ایدیلیر . شاید اعضادن اوچ کشی تکلیف ایدرسه رأیلر تحریراً ویرلمكده جائزدر . مذاکرات متصرف طرفندن (پارافه) ایدلمش ومهرلنمش دفترلره قید ایدیلیر وقرارلر اعضای موجوده طرفندن امضالنیر . امضادن استنکاف ایدنلر سببی‌ده قیده مجبوردرلر . قرارك بر صورتی سکز کون ظرفنده متصرفه کوندریلیر .

عادی وفوق‌العاده اجتماعلرده متعاقباً اوچ اجتماع دعوتنه بلا سبب اجابت ایتمه‌ین اعضا متصرف طرفندن مستعفی عد ایدیلیر . آنجق بو اعضانك تبلیغی متعاقب اون کون ظرفنده مجلس ادارهٔ لوایه مراجعت حقی محفوظدر .

۵ شباط ۱۸۵۵ قانونی قومون اهالیسنه ویا تکالیف مالیه لیسته‌لرنده اسمی مقید بولنان اشخاصه تبدیل مکان ایتمکسزین ضبطنامهٔ مذاکراتك بر صورتنی طلب ایتمك حقنی بخش ایدر .

بلدیه مجلسنك حقوق وصلاحیتی خارجنده بر ماده حقنده اجرا ایده‌جکی مذاکرات باطلدر . متصرف مجلس لواده بونك بطلاننه قرار ویردیرر . بلدیه مجلسی شکایت ایتدیکی تقدیرده شورای دولت قراریله صادر اولان بر ارادهٔ ایمپراطوری مسئله‌یی حل وفصل ایدر . دورهٔ اجتماعیه خارجنده وقوعبوله‌جق مذاکرات‌ده عینی عاقبته دوچار اولور . متصرف مجلس لواده اجتماعك قانونی اولمدیغنه ومقرراتك بطلانه قرار ویردیرر . بالنتیجه ادارهٔ ملکیه صلاحیتی بلدیه مجلسی یدینه کچیره‌جك هرنوع دائمی قومیسیونلرك تشکیلنه‌ده قانون مساعده ویرمامکده‌در . بو کبی اجتماعلرده اتخاذ ایدیلن مقررات بطلانه محکوم اولمقله برابر بو کبی مذاکراته اشتراك‌ایدن اعضا تجزیه ایدیلیر . مذاکرات اثناسنده افراد اهالیدن بری اعضادن برینك تحقیر آمیز بیاناتی ویا ذم وقدحی مستلزم افاداتی ایله دوچارضرراولورسه‌بوشخص متصرفه‌شکایت ایده‌بیلیر . ۱٤ کانون اول۱۷۸۹

قانوننك آلتنجى ماده‌سى اشبو مأمورى ، كنديسنه توديع ايديلان بيانانى ، وقايى تدقيقدن صوكره سانسور ايتمكى وتوبيخى مبين قرارلرده بلديه‌مجلسى روزنامهٔ مذاكرات دفترينه قيدينه امر ايدر . ٢٩ حزيران ١٨٥٠ تاريخلى بر شوراى دولت قرارى ؛ « مهر » سالف‌الذكر قيدى دفتره نقلده تراخى ايدرسه متصرف خصوصى بر مرخص اعزاميله امرينى اجرايه مأذون بولنديغنى اشارت ايدر .

بلديه مجلسى متصرف طرفندن تعطيل وايمپراطورك اراده‌سيله فسخ ايديله‌بيلير . بلديه مجلسى آنجق ايكى آى تعطيل ايديله‌بيلير . شو قدركه داخليه ناظرى بو مدتى برسنه‌يه ابلاغ ايده‌بيلير . بو مدتك انقضاسنده اكر بر ارادهٔ ايمپراطورى فسخنى امر ايتمه‌مش ايسه مجلس تكرار اجتماع ومذاكراته مباشرت ايده‌بيلير . اكر ايكى قومون برلشير ويا برشعبه قومون اعلان ايديليرسه بونلرك بلديه مجلسلرى بذاته منفسخ عد اولنور .

متصرف طرفندن بر بلديه مجلسى تعطيل ايديليرسه ينه آنك طرفندن مجلس يرينه قائم اوله‌جق بر قوميسيون تشكيل ايديلير . مجلسك فسخى حالنده ـ اكر ولايت‌سنجاق، قضا ونفوسى ٣٠٠٠ ى متجاوز بر قومون ايسه ـ سالف‌البيان قوميسيون آنجق ايمپراطورك اراده‌سيله تشكيل ايديله‌بيلير . بوندن باشقه احوالده قوميسيونى تشكيل‌ايدن اعضانك تعيين كيفيتى متصرفه عائددر .

٥ مايس ١٨٥٥ قانوننك اون دردنجى ماده‌سى پارس وليون شهرلرينه بر ادارهٔ خصوصيه بخش ايتمكده‌در . ليونده بلديه مجلسى ايمپراطور طرفندن منصوب اوتوز آلتى اعضادن تركب ايدردى . مجلسه اراده ايله تعيين اولنان بر اعضا رياست ايدر ورون ايالتى واليسى مجلسك مذاكراتنده حاضر بولنوردى . ليون بلديه مجلسى آنجق متصرفك دعوتى اوزرينه اجتماع ايدر و ١٨٥٧ قانونى مقتضاسنجه آنجق والى طرفندن ارائه اولنان مسائل حقنده ـ اكثريت حاصل اولديغى تقديرده ـ اجراى مذاكرات ايده‌بيليردى .

پارس بلديه مجلسى‌ده ايمپراطور طرفندن منصوب اعضالردن متشكل اولوب ينه ايمپراطور طرفندن تعيين ايديلن بر مرخص جانبندن وظيفهٔ رياست ايفا ايديليردى . مجلس اوتوز آلتى اعضادن تركب ايدوب عينى زمانده سن ايالتى مجلس عموميسنى تشكيل ايدردى . سن واليسى وپوليس مدير عموميسى مجلسك مذاكراتنه اشتراكه صلاحيتدار اولوب فقط رأى استشاريى حائز ايديلر . مذاكرات والى طرفندن

تعیین ایدیلن موضوعلر اوزرنده و اکثریت حاصل اولدیغی تقدیرده جریان ایدردی. هرسنه وظیفه‌سی یالکز بودجه مناقشه‌سنه منحصر بر اجتماع عقد ایدیلیردی. و اجتماع مدتی آلتی آیی تجاوز ایده‌مزدی. یوم اجتماع اعضایه بر آی اول تبلیغ ایدلمك اقتضا ایدردی.

اعضادن بریسی برعادی دورهٔ اجتماعیه ایله اوچ فوق العاده اجتماعه بلامعذرت مشروعه کلمز ویا والی ایله مجلسك معذور کورمدیکی بر مانعه طولاییسیله اثبات وجود ایتمزسه والینك بر قرارنامه‌سیله مستعفی عد ایدیله‌رك یرینه دیکری تعیین اولنور.

پارس ولیون شهرلرینك استثنائی برطرزده اداره‌سنه کوستریله‌جك بر سبب معقول یوقدر. بو اولسه اولسه مذکور شهرلر اهالیسنه قارشو حکومتجه بسله‌نن عدم اعتماد حسنه عطف اولنه‌بیلیر. بلدیه مجلسلری هرشیدن اول شهرك اداره‌سنی وبالخاصه مکلفینك تأدیه ایتدکلری پاره‌لری حسن اداره ایله مکلفدر. عجبا پارس ولیون شهرلری اهالیسنك منافعی دیکر شهرلر اهالیسنك کندندن دها آزمی مهمدر؟ عکس حال دها طوغری اوله‌بیلیر. بناءً علیه ویرکویی ویره‌نلرك واردات بلدیه‌یی حسن اداره‌یه مقتدر ومظهر امنیتلری اولان اعضالری بالذات انتخاب ایتملری دها طوغری بر سیاست اولمق کرکدر. رأی عامك انضمام ایتمدیکی بر بلدیه مجلسی تشکیل ایتمکله شهر دکل اراده ساکن اولان اهالی وصایت آلتنده بولندیریلیور دیمکدر. بوصورتله تقیید ایدیلن شهراهالیسنك استقلالی نره‌ده قالیر؟ بو کبی اعضایا امور بلدیه‌یه قارشو برلاقیدی تام اظهار ایدر و بالطبع بلدیه ایشلری محور مطلوبده جریان ایتمز یاخود هرشیئه رغما موقعلرینی محافظه‌یه ساعی بولنورلر وبوصورتله ارزو ومشغله‌لری کندیلرینی تعیینه دلالت ایدن والی ویامتصرفك توجهنی جلب وادامه‌یه منحصر قالیر.

اك نهایت مجلس مبعوثان، بلدیه مجلسلرینك وظائف وصلاحیتلرینی مهم صورتده تعدیل ایدن ۲۷ حزیران ۱۸۶۷ قانوننی نشر ایتدی. بو قانونك احکام مهمه‌سی ده بروجه آتی بیان اولنور. بو قانونه کوره مجالس بلدیه مواد آتیه حقنده اجرای مذاکرات واتخاذ قرار ایدر:

۱ — املاك اشتراسی. شو شرطله که عینی دورهٔ اجتماعیه‌ده اجراسنه مساعده ایدیلن مبایعاتك مجموع قیمتی بلدیه وارداتنك عشرینی تجاوز ایتمملیدر. ۲ — بلدیه‌یه عائد املاکك اون سکز سنه‌یی تجاوز ایتمه‌ین ایجار مقاوله‌نامه‌لری شرائطنك تعیینی. ۳ — بلدیه وارداتنك خمسی واعظمی ۵۰,۰۰۰ فرانقی تجاوز ایتمه‌ین

مهم تعميرات ایشلرینك پلان وپروژه‌لرینك تنظیم ومذاكره‌سی ٤ — قبرستان محللرینك تخصیصی ودفن میت تعرفه‌لرینك تنظیمی ٥ — هالله‌ره وبازارلره تخصیص اولنان محللرك رخصتیه تعرفه‌لرینك ترتیبی ٦ — یول وسائره كبی عمومه مخصوص محللری اشغاله طالب اوله‌جقلره ویریله‌جك رخصتیه تعرفه‌سی ٧ — بلدیه ابنیه‌سنك سبغورطه‌یه وضعی ٨ — اگر بلدیه‌یه عائد بر بنا هنوز خدمات عمومیه‌دن بریسنه تخصیص ایدلمه‌مش ایسه — قوانین خصوصیه‌نك امر ایتدیكی مستثنا — بوبنانك بلدیه خدمتنه تخصیصی ٩ — بلدیه‌یه ویریلن هدیه ویا تركه‌لرك قبول ویا ردی .

(مه‌ر) ایله بلدیه مجلسی آره‌سنده اختلاف حدوثنده مذاكرات انجق متصرفلك تقدیری ایله قابلیت اجرائیه‌یی اكتساب ایدر .

بلدیه امور نافعه‌سنه صرف ایدلمك اوزره مجالس عمومیه‌نك تعیین ایتدیكی اعظمی مقداری وبش سنه‌یی تجاوز ایتمه‌مك شرطیله بلدیه مجلسلری فرانق باشنه بش سانتیم راده‌سنده تكلیفات فوق‌العاده وضعنه مأذوندر . بوندن بشقه بلده یوللرینه صرف ایدلمك اوزره فرانق باشنه ٣ سانتیم‌لك فوق‌العاده ویركوده طرح ایده‌بیلیرلر .

بلدیه مجلسلری كسورات منضمه ویا واردات عادیه ایله قپادلمسی واون ایكی سنه‌ده اطفاسی ممكن اوله‌بیله‌جك استقراضات حقنده اجرای مذاكرات واتخاذ قراره مأذوندر . مجالس عمومیه طرفندن تعیین ایدلمش اولان مقدار اعظمی‌یی ویاخود واردات فوق‌العاده‌دن تسویه ایدلمكله برابر مدت اطفاسی اون ایكی سنه‌یی تجاوز ایدن استقراضلر حقنده امپراطورك اراده‌سنی استحصال شرطدر .

بلدیه مجلسلری بلده‌لری داخلنده مواد غذائیه‌یه مخصوص بازارلر كشادینه صلاحیتداردر . بلدیه مؤسسات خیریه‌سیله بوكا مماثل مؤسساتك اداره قومیسیونلرینك بر استقراض عقدینه متدائر مذاكراتی — استقراضك مقداری مؤسسه‌نك بر سنه‌لك واردات عادیه‌سنی تجاوز ایتمه‌مك شرطیله — متصرفلك بر قرارنامه‌سی وبلدیه مجلسنك تصویبیله موقع اجرایه وضع اولنور .

اگر استقراض ایدیله‌جك مبلغ بو مقداری ومدت اطفا اون ایكی سنه‌یی تجاوز ایدرسه استقراض انجق امپراطورك مساعدهٔ مخصوصه‌سیله عقد ایدیلیر . اگر عقد ایدیله‌جك استقراضك مقداری ویاخود بو استقراضله برابر موجود اولوبده هنوز اطفا ایدلمه‌مش استقراضلرك یكونی بش یوز بیك فرانغی تجاوز ایدرسه بر قانون استحصالی لازم كلیر . عینی قانطون داخلنده بولنان قومونلرك حدودی ١٨ تموز ١٨٣٧

قانوننك تصريح ايتديكى معاملات رسميه اكمال ايدلدكدن صوكره مجالس عموميه ايله بلديه مجلسلرينكده مظهر تصويبى اولورسه انجق او زمان متصرف طرفندن تصديق ايديلير . شايد مجلس مخالف رأيده بولنور وياخود واقع اولان تكليفات بر قضا سنجاق ويا ولايتك شكل حاضرينى تغيير ايدرسه اوزمان بر قانون اصدارى لازم كلور .

بلديه مجلسى ، امور خيريه ايله مشتغل بعض دائره‌لر احداثى حقنده‌ده بيان مطالعه‌يه مأذوندر . بلديه مجلسنك قرارى انضمام ايتدكدن صوكره متصرف بو خصوصده لازم كان مساعداتى اعطا ايده‌بيلير .

حكومته عائد اورمانلر بلديه‌لرك مصارفاتنه منحصر كسورات منضمهٔ فوق‌العاده وعاديه‌يى نصف قيمتلرى اوزرندن اعطايه مجبور اولمقله برابر ٢١ مايس ١٨٣٦ قانوننك اون‌اوچنجى ماده‌سيله ١٢ حزيران ١٨٦٥ قانوننك اوچنجى ماده‌سى احكامى مرعى‌الاجرادر. املاك اميريه بلده يوللرينه عائد اولان اوچ سانتيملك كسورات منضمهٔ فوق‌العاديه اشترا كه مجبوردرلر .

اوچ ميليونى تجاوز ايدن شهر ويا مؤسسات خيريه بودجه‌لرى داخليه ناظرينك انهاسيله ايمپراطورك تصديقنه عرض اولنمق ايجاب ايدر .

شهرلرده عمومى يوللرك كشادى ومنافع عموميه‌يه تعلق ايدن بوتون بلديه ايشلرينك اجراسى ايچون عقد ايديله‌جك مقاولات شوراى دولت قراريله تصديق اولنور . شهرلرك خدمات بلديه‌سندن انحصار طريقيله واوتوز سنه‌يى تجاوز ايدن امتيازاتك اعطاسى ومراسم تدفينيه مقاوله وتعرفه‌لرى‌ده عينى اصوله تابعدر . بواحكام پارس وليون شهرلرنده‌ده تطبيق اولنور . بر قانون مخصوص استحصال ونشر ايدلمكسزين فوق‌العاده هيچ بر ويركو طرح وهيچ بر استقراض عقد ايديله‌مز .

پارس شهرينك مون‌دوپيه‌ته [اشيا اوزرينه اقراضاتده بولنور بر نوع امنيت صنديقى ، شفقت طاغى] اوقتروا وفقرايه معاونت تشكيلاتنك احكام خصوصيه‌سى كما كان مرعى‌در .

بو قانون احكامنه كوره بلديه مجلسى اعضالرى يدى سنه مدتله انتخاب ايديليرلر . بر شهر بلديه مجلسلرى انتخاباتى ايچون مختلف دائره وياشعبه‌لره تقسيم ايدلديكى تقديرده منتخبلرك اجتماعى انجق متصرفك بو خصوص حقنده‌كى امرينك صدورندن اون كون صوكره واقع اوله‌بيلير .

بو قانونك مندرجاتنه نظراً بعض اصلاحات تأمين ايديله‌بيلمش ايسه‌ده بر چوقلرى موقع فعله كله‌مامشدر . از جمله پارس و ليون شهرلرينك حقوق عموميه‌دن استفاده ايده‌مامه‌لرى وبلديه مجلسلرينك (مه‌ر) لرى انتخاب حقنه مالك اولمامه‌لرى بو جمله‌دندر .

آلتنجی فصل

مختلف حكومتلرك بلديه اصوللرينك مقايسه‌سی

بلديه‌نك قرون اولی بدايتندن عصر حاضره كلنجه‌يه قدر كچيرديكی احوال تاريخيه و صفحات تكامل بوندن اولكی فصللرده كوسترلمش و (مه‌ر) كبی ، (بلديه مجلسی) كبی بو ميانده دها زياده تفصيلاته بيلنمسی اقتضا ايدن جهتلر آيريجه ايضاح ايدلمش و بلديه تشكيلاتنك الك صوك آلدیغی صفحه‌يه‌ده باشقه‌جه بر فصل تخصيص اولنمش ايدی . كتابك بو قسمنك تحريری ايچون مراجعت ايديلان مأخذلرك اكثريتله فرانسز آثاری اولمسی و فرانسزلرك ۱۸۷۹ انقلابنك ميدانه چيقارديغی حريت پرنسيپلرينك بر چوق مات وحكومتلرك تشكيلات ملكيه و بلديه‌لرنده‌ده اساس اتخاذ ايدلمش بولنمسی اعتباريله بوندن اولكی فصللرده الك زياده فرانسز تشكيلات بلديه‌سی نظر اعتباره آلنمش اولديغی كبی بو فصلك تحريرنده ده ينه فرانسز تشكيلاتی مقايسه‌يه اساس اتخاذ اولنمشدر . شوقدركه مأخذ ؛ فرانسز اصول ادارهٔ بلديه‌سی مفهومنك الك متباعدندن مقايسه‌يه باشلامش اولديغی حالده بوراده فرانسز تشكيلاتنه الك يافين وبرچوق نقاط نظردن مشابه اولانلردن بدأ ايدلمشدر . مصر ، بلغارستان ، رومانيا ، ماجارستان مثللو صوكره‌دن تشكل ايتمش اولدقلری ايچون ديكر دولتلرك تشكيلاتندن زياده بزتوركلر كنديلرندن دها فضله استفاده ايده‌جكمز حكومتلرك بلديه‌لری ايچونده باشقه‌جه مأخذلره مراجعت اولنه‌رق اوقسملر بر آز دها مفصل يازلمشدر .

آتيده ويريله‌جك تفصيلاتدن آكلاشيله‌جغی اوزره حكومات غربيه مختلف اشكال تحتنده و (commune) نامی آلتنده بلديه تشكيلاتنه مالكدرلر . بو دولتلرك تشكيلات بلديه‌سی آره‌سنده اولدقجه فرق اولمقله برابر ينه بر چوق مشابه نقطه‌لر موجوددر .

مثلا بونلردن بر قسمی عموم (قومون) لرنده ويا بونلرك بر قسمنده بلديه مجلسنه مالكدرلر . ديكر بر قسمنده ايسه ، بلديه منافع عموميه‌سنك سوق واداره‌سی خصوصنده مرعی اصول ادارهٔ تمثيليه يرينه فرانسه‌ده اختلال كبيردن مقدم موجود اولان اهالی جمعيتلرنده اولديغی كبی اهالی مجلس عموميلری بولنمقده‌در . اوچنجی بر قسمنده ايسه هم بلديه

مجلسی همده اهالی مجلس عمومیلری واردر . انکلتره و آمریقا بلدیه‌لرینه کلنجه : بونلرك تشکیلاتی هیچ بر دولتك تشکیلاتنه بکزه‌میوب آنجق کندیلرینه مخصوص کبیدر .

بو مختلف نقاط نظر اساس اتخاذ ایدیلهرك حکومات حضریه‌یی درت صنفه تقسیم ایتمك ممکن اولوب بوکا مستقل بر حکومتی آکدیرمیان مصر بلدیه تشکیلاتنك‌ده علاوه‌سی حالنده آسیادن ماعدا قطعات ارضده موجود حکومات بلدیه‌لرینك بش صنف تشکیل ایتدکاری اکلاشیلیر . بو بش صنفی برر کله ایله تلخیص و افاده ایتمك لازم کلیرسه ١ ـ بلدیه مجلسنه مالك حکومتلر ٢ ـ اهالی مجلس عمومیسنه مالك حکومتلر ٣ـ انکلیز پاروامی ٤ ـ آمریقا طاون شیپی ٥ ـ مصر مختلط بلدیه‌سی .

برنجی قسم حکومتلر

بونوع تشکیلات بلدیه ـ که بر نقطهٔ نظردن فرانسز اصولنه مشابهدر ـ قومون مؤسساتنه اصول تمثیلیه‌یی تطبیق دیمك اولوب اوروپاده حاکم بر موقعده‌در . بوتون (قومون) لرنده بلدیه مجلسی بولنان فقط اهالی مجلس عمومیسی اولمیان فرانسه کبی حکومتلرك عددی اون بره بالغ اولوب بونلرده : بلچیقا ، هوللاندا (فلمنك)، دانیمارقه نورووچ ، اوستریا ـ مجارستان ، یونانستان ، رومانیا ، بلغارستان ، ایتالیا ، اسپانیا ویورتکیز حکومتلریدر .

مع مافیه دیکر نقاط نظره ، خصوصیله (قومون) لرده فعالیت اداریه‌نك تشکیلنه کوره بو حکومتلرك اصول بلدیه‌سی فرانسه‌نك کندن ینه بویوك فرقلرله آیریلیر . مقایسه‌یه مدار اولمق اوزره اول امرده فرانسه‌دن بحث ایده‌لم .

١ ـ فرانسه بلدیه‌سی

فرانسه‌ده قومون Commune مملکتك جزء اصلیٔ طبیعیسی ، تقسیمات اداره‌نك واحد قیاسیسیدر . قومون منافع مشترکه حسیاتیله متحسس عائله‌لرك کندیلرینی اداره ومدافعه ایتمك، احتیاجات مادیه ومعنویه‌لرینی تأمین ایلیه‌بیلمك اوزره برمحلده یرلشملرندن نشأت ایدر . ایشته بو اشتراك توطن بر (قومون) در .

قومون بر کوی اوله‌بیله‌جکی کبی بر شهرده اوله‌بیلیر . تاریخ اقوام هرقومك هجرات ابتدائیه‌سنك قومونلردن عبارت اولدیغنی کوستریبور . هردولت ؛ اراضیسنده

طبیعی برصورتله تشکل ایتمش اولان قومونلرك هیئت مجموعه‌سندن بشقه برشی دکلدر . جمعیت بشریه‌نك ركن اصلیسی اولان عائله‌لر برآره‌یه طوپلانه‌رق اول امرده برقومون تشکیل ایدییور . وقومونلر یاواش یاواش کسب وسعت ایده‌رك نهایت (دولت) دینیلن برهیئت معظمه وجود بولیور .

خلاصه (قومون) طبیعی وتاریخی برواحد اداریدر . ـ سائر تقسیمات اداره کبی ـ براحداث قانونی دکلدر . چونکه قومونك وجودی قانوندن مقدمدر . حکومتلرك بوبابده نشر وتنظیم ایتدیکی قوانین (قومون) ك موجودیتنی رسماً قبول وتصدیق ایتمکدن واداره‌ٔ عمومیه‌ده اکا برموقع تأمین ایلمکدن عبارتدر . قومون بروحدت اداره‌یی وبرشخصیت معنویه‌یی حائزدر ومصالح محلیه‌نك تمشیتنده (توسیع مأذونیت) ك محل موضوعیدر .

قومون کندی اموال منقوله وغیر منقوله‌سنی اداره ایدر وحیات خصوصیه‌سنه تعلق ایدن اموری بالذات تسویه ایلر . فرانسه‌ده قومونلردن باشقه تقسیمات بلدیه اولمدیغی جهتله قومونلر هم اداره‌ٔ ملکیه‌جه هم بلدیه‌جه برهیئت مخصوصه تشکیل ایدرلر .

قومونلرده ایکی عضو اساسی واردر . برنجیسی عضو اجرا ، دیکری عضو مشاوره‌در. عضو اجرا (مه‌ر) ، عضو مشاوره‌ده (بلدیه مجلسی) در .

مه‌ر . — هر قومونده بر (مه‌ر Maire) مدیر ولزومی قدر (adjoint) معاون موجوددر. معاونلرك عددی قومونك نفوس موجوده‌سنه کوره تعین ایدر . نفوسی ۲۵۰۰ وآندن دون اولان قومونلرده بر ، ۲۵۰۱ دن ۱۰,۰۰۰ نفوسه قدر اولان قومونلرده ایکی وبوندن فضله اولان قومونلرده ـ نهایت مقداری اون ایکی‌یی تجاوز ایتمه‌مك وزره ـ هر ۲۵۰۰ نفوس ایچون برفضله معاون بولنور . مدیر ومعاونلر بلدیه مجلسی اعضاسی میاننده رأی خفی ایله انتخاب اولنور . مدت مأموریتلری مجلسك مدت انتخابیه‌سی اولان درت سنه‌در . استعفالری وقوعبولدقجه ورئیس جمهور طرفندن امر ایدلدکجه عزل اولنه‌مازلر وفخریاً ایفای وظیفه ایدرلر .

مه‌ر ؛ هم حکومت مرکزیه‌نك ، هم‌ده قومونك صفت وکالتنی حائزدر . حکومت مرکزیه‌نك وکیلی اولمق حیثیتیله والی ومتصرفدن آلدیغی اوامری انفاذ وآسایش وامنیت عمومیه‌یی تأمین ایده‌جك تدابیری اتخاذ ایلر . قومونك وکیل مشخصی اولمق اعتباریله‌ده بلدیه مجلسی مقرراتنی اجرا، قومون املاکنی اداره ، طرق ومعابره ومکاتبه وضابطه‌ٔ صحیه وبلدیه‌یه عائد خصوصاتی ایفا ایلر .

بلدیه مجلسی. — هر قومونده بر بلدیه مجلسی conseil municipal واردر . بو مجلس (قومون) ك نفوس موجوده سنه نظراً ۱۰–۳٦ اعضادن مرکبدر . اعضا رأی عام ایله و درت سنه ایچون انتخاب اولنور . حقوق مدنیه سنه مالك و یکرمی بر یاشنی اکمال ایتمش اولان و دوغریدن دوغری یه ویرکی ایله مکلف و یا قومون داخلنده اقامتگاه صاحبی بولنان هر فرانسز منتخب اولمق حقنی حائزدر . اعضا اوله بیلمك ایچون ده فرانسز اولمق ، یکرمی بش یاشنی اکمال ایتمش بولنمق ، قومون داخلنده اقامتگاه صاحبی یاخود دوغریدن دوغری یه ویرکی ایله مکلف بولنمق شرطدر . حقوق مدنیه دن ساقط اولان ، بر کیمسه نك خدمتکارلغنده بولنان کیمسه لر اعضا اوله مدقلری کبی والی و متصرف و حاکملرده دائرهٔ مأموریتلری داخلنده کی قومونلرده اعضا انتخاب اولنه مازلر .

بلدیه مجلسی ؛ قومونك منافعنه تعلق ایدن خصوصاتی مذاکره و اتخاذ مقررات ایتمکله مکلفدر . قانوناً معین ولان بر قسم مواد حقنده اتخاذ اولنان قرارلر اصولنه توفیقاً بلا استیذان اجرا اولنور . فقط بر قسم مقرراتك موقع تطبیقه وضعی حکومت مرکزیه نك مساعده سنه متوقفدر . اوقتروا احداثی ، استقراض عقدی حقنده کی قرارلر بو جمله دندر .

بلدیه مجلسلری رئیس جمهورك — مجلس وکلا قرارینه مستند — امرنامه سیله فسخ اولنه بیلدیکی کبی برای تجاوز ایتمه مك اوزره واللر طرفندن دخی تعطیل اولنه بیلیر و بو تقدیرده والی کیفیت تعطیلی اسباب موجبه سیله داخلیه نظارتنه اشعار ایتمکله مجبوردر .

پارس و لیون شهرلری و سن دهپارتمانی

مستثنا موقعلر دائما مستثنا بر اصول اداره یه تابعدر . بو بر قاعدهٔ اساسیه در . شو اساسه بناءً هر مملکتده پای تخت اداره ی خصوصی بر شکل ارائه ایدر . فی الحقیقه بر شهر و (قومون) ك منافع خصوصیه سنه تعلق ایدن اجراآت یالکز او محله منحصر اولدیغی حالده عینی تدابیر پای تخت حقنده تطبیق ایدلدیکی وقت بوتون مملکت بونکله علاقه دار اولور . پای تختك کثرت نفوس و ثروتی ، بودجه سنك اهمیت فوق العاده سی و موقع سیاسیسی آکا بویله ممتاز بر موقع تأمین ایتمشدر .

پارس شهری (حرب عمومیدن اول) فرانسه نفوس عمومیه سنك اون آلتیده برینی تشکیل ایدییور . شهرك بودجه سی ۳٥٠ – ٤٠٠ ملیون فرانغه یعنی برچوق دولت بودجه لرینك فوقنه بالغ اولیور . عقد ایتدیکی استقراضات فوق العاده بریکون

ارائه ايدييوردى . ١٩٠٨ سنه‌سى ابتداسنده پاريسك ديون عموميه‌سى ايكى بچوق مليار فرانقى تجاوز ايتمش و بوكا رغماً پارلمنتو دها ٩٠٠ مليون فرانقلق بر استقراض ايچون شهره مأذونيت ويرمشدر . پاريسك اوقتروواً رسمى اوله‌رق آلديغى مبالغ‌دن عموم فرانسه‌ده آلنان اوقتروواً رسمنك يكونته ؛ ١١١ ميليون فرانقه تقرب ايتمكده‌در .

ايشته بوتون بو منافع عظيمه‌نك غايت اعتنالى بر صورتده اداره ايدلمسى و ادارهٔ محليه‌نك ادارهٔ عموميهٔ دولتك حسن جريانته حائل اولمامسى ايچون واضع قانون كرك پاى تختك و كرك آنك بولنديغى ولايتك امر اداره‌سنجه بعض قواعد استثنائيه وضعنه مجبوريت كورمشدر .

بو مطالعاته – فرانسه ايچون – بعض ملاحظات سياسيه و تاريخيه‌ده علاوه ايده‌بيليرز . تاريخ سياسى بزه فرانسه‌ده هر اختلالك باشنده (پاريس) ك مهم بر رول ايفا ايلديكنى و اختلالات داخليه‌ده بلديه دائره‌سنك مقر حركات اتخاذ ايلديكنى كوسترمكده‌در . بو جهتله پاريسه بر قومون مديرى انتخابى ايچون مساعده ايتمك اهاليه بر اختلال مستقبلك رئيسنى شيمديدن تعيين ايتملرينه مأذونيت ويرمك ديمكدر . بو ملاحظاته بناءً حكومت پارلمنتونك ايفاى وظيفه ايلديكى بر مركزده ادارهٔ محليه‌نك فضله بر نفوذ اكتساب ايتمسنه مانع اولمق ايسته‌مش و پاى تخت اداره‌سنه خصوصى بر شكل ويرمشدر .

پاريسك امر اداره‌سيله ديكر شهر و قومونلرك اصول اداره‌سى آره‌سنده باشليجه ايكى فرق واردر :

اولا پاريسده منتخب مديرلر Maire يوقدر . قومونلرده مديرلرك ايفا ايتدكلرى وظائف ؛ پاريسده سه‌ن واليسى Préfet de la Seine ايله پوليس ناظرى Préfet de police طرفندن ايفا اولنور . پاريس يكرمى دائرهٔ بلديه تقسيم ايدلمش و هر دائره‌يه رئيس جمهور طرفندن بر مدير Maire ايله اوچ مدير معاونى نصب و تعيين ايدلمشدر . مدير ايله معاونلر فخرياً ايفاى وظيفه ايدرلر .

بونلرك باشليجه وظيفه‌لرى ؛ حكومت مركزيه طرفندن ويريلن اوامرى انفاذ و قوانين عسكريه و ماليه‌نك تطبيقنه نظارت ايتمك ، تحرير نفوس و اخذ عسكر معاملاتنى ايفا ايلمكدن عبارتدر . ادارهٔ بلديه‌يه عائد وظائف مهمهٔ سائره طوغريدن طوغرى‌يه سه‌ن واليسى و پوليس ناظرى طرفندن ايفا اولنور . دائره مديرلرى بو خصوصاته مداخله ايتمزلر .

سه‌ن والیسی : قومون مدیری ، یاخود پارس شهر امینی دیمکدر . والی خصوصات ضابطه‌دن ماعدا بالعموم امور اداره‌یه مأموردر . پولیس ناظری‌ده شهرك ضابطهٔ اداریه ، سیاسیه ، عدلیه ، بلدیه و صحیه‌سنه مأموردر. پارس بلدیه مجلسی‌ده تشکیلات و وظیفه اعتباریله خصوصی بر شکل ارائه ایدر . پارس بلدیه مجلسی ، شهرك منقسم اولدیغی یکرمی دائره‌دن هر بریسنك احتوا ایلدیکی دورت محله‌دن برر اعضا انتخاب ایدلمك صورتیله ـ سکسان اعضادن مرکب اوله‌رق ـ تشکل ایدر . ایشته بو مجلسك تشکیلات اعتباریله اولان شکل مخصوصیدر . وظیفه اعتباریله‌ده بو مجلسك سائر مجالس بلدیه‌دن فرقی واردر . بو فرقلری اوچ قسمده مطالعه ایده‌بیلیرز .

١ — هر قومونده مجلسه مدیرلر ریاست ایتدیکی حالده پارسده مدیر مقامنه قائم اولان سه‌ن والیسی مجلسه ریاست ایده‌مز . مجلسك بر رئیسی و ایکی رئیس ثانیسی واردرکه بونلر اعضا میاننده‌ن مجلسجه انتخاب اولنورلر . فقط والی وپولیس ناظری هر زمان مجلسده حاضر بولنمق وایراد کلام ایتمك حقنی حائزدر .

٢ — علی‌العموم مجالس بلدیه‌نك سنه‌ده دورت اجتماع عادیسی موجود وبو اجتماعلر اون بشر کون ممتد اولدیغی حالده بو مجلسك اجتماع عادیلری اوز کون امتداد ایدر .

٣ — اعضای مرتبه‌نك اکثریتی طرفندن وقوعبولان طلب اوزرینه مجالس بلدیه‌نك فوق‌العاده اوله‌رق اجتماعی لازم اولدیغی حالده پارس مجلس بلدیسی اعضاسنك بوبابده‌کی طلبلری مجبوری‌الانفاذ دکلدر . مجلس والینك دعوتی اولمقسزین اجتماع ایده‌مز .

فرانسه‌نك پای تختیله جوارینك امور ملکیه وبلدیه‌سی بر والینك امری آلتنده بولندیغندن امور ملکیه‌دن‌ده مختصراً بحث ایتمك فائده‌دن خالی کوریله‌مامشدر .

سه‌ن‌ده‌پارتمانی — . سه‌ن ده‌پارتمانك اداره‌سیله علی لعموم ده‌پارتمانلرك اصول اداره‌سی آره‌سنده باشلیجه شو فرقلر موجوددر :

١ — هر ده‌پارتمانده بر والی موجود اولدیغی حالده سه‌ن ده‌پارتماننك ایکی والیسی واردر ؛ سه‌ن والیسی وپولیس ناظری ، (پولیس مدیر عمومیسی)

٢ — ولایت مجلسلری اوچر ؛ سه‌ن ولایتی مجلسی طقوز اعضادن مرکبدر .

٣ — سه‌ن مجلس عمومیسی استثنائی بر طرزده تشکل ایدر . بو مجلس ؛ پارس بلدیه مجلسنك متشکل اولدیغی سکسان اعضا ایله (سه‌ن‌ده‌نی Saint-denis)

و (صو Sceaux) آروندیسمانلرینك محتوی اولدیغی یکرمی بر قانطونك هر برندن انتخاب اولنان بر ر اعضادن مرکبدر .

٤ — سه‌ن ده‌پارتمانده (انجمن ولایت) یوقدر .

٥ — (سه‌ن ده‌نی) و (صو) آروندیسمانلرینك متصرفلری sous-préfet موجود دکلدر . بو لوالر طوغریدن طوغری‌یه سه‌ن والیسی و پولیس ناظری طرفندن اداره اولنور .

٦ — پارسده آیریجه (مجلس لوا) یوقدر . لوا مجلسلرینك وظیفهٔ اساسیه‌سی توزیع اصولیله طرح اولنان ویرکولری قومونلر آره‌سنده تقسیم ایتمکدن عبارت اولمسنه و پارس بالکز بر قومون عد و اعتبار ایدلمسنه بناءً بو وظیفه‌نك ایفاسنه مأمور اولان مجلس لوانك موجودیتنه محل ولزوم کورولمه‌مشدر .

لیونك اداره‌سی . — نفوسنك کثرتی وبعض انقلابات تاریخیه‌یه مقر اولمسی طولاییسیله لیون شهری‌ده پارس کبی خصوصی بر طرز اداره‌یه مالکدر . لیونك اصول اداره‌سنجه کوریلن اشکال خصوصیه شونلردر :

١ — لیونك منتخب بر مدیری موجود وامور اداره وبلدیه اکا محول ایسه‌ده امور ضابطه قسماً رون والیسنك ید اداره‌سنده‌در .

٢ — مرکز دائرهٔ بلدیه‌سندن ماعدا لیون آلتی دائرهٔ بلدیه‌یه تقسیم ایدلمشدر . دائرهٔ مرکزیه‌ده بش ودوائر سائره‌ده ایکیشر مدیر معاونی موجوددر .

٣ — علی العموم بلدیه مجالسی اعضاسنك حد اعظمیسی ٣٦ اولدیغی حالده لیون مجلس بلدیسنك - التی دائره‌نك هر بری ایچون علاوه اولنان اوچر فضله اعضا ایله جمعاً - ٥٤ اعضاسی واردر .

٢ — بلچیقا بلدیه‌سی

بلچیقا ؛ مؤسسات بلدیه‌سی شهرلرده قوتلی بر انکشاف تاریخی‌یه مظهر اولان حکومتلردن بریسیدر . فرانسه‌ده ١٧٨٩ تاریخندن اعتباراً اولدیغی کبی صلاحیتی اولدقجه محدود بر اصول تمثیل بلچیقانك بوتون (قومون) لرنده تطبیق اولنور . فقط أوروپا حکومتلرینك اکثریسنده اولدیغی کبی کرك (قومون) ده کرك ولایتده فعالیت اداریه‌نك اجراسی نقطهٔ نظرندن بلچیقا فرانسه‌نك (١٧٩٠ ؛ واختلالك اوچنجی

سنه‌سى) ادارهٔ مشترکه‌سى ؛ بوکونکى وحدت ادارهٔ‌يى (مه‌ر) ك الندہ تمرکز ايتديرن اصوله ترجيح ايدر .

هر (قومون) ده بلديه مجلسى conseil municipal ايله بو مجلس اعضاسى ميانندن وياخارجدن قرال طرفندن ـ ولايت هيئت تمثيليهٔ دائمه‌سنك موافقتنك استحصالندن صوکره ـ نصب ايديلن بورغ مه‌ستر Bourgmestre دن ماعدا ايکى ئه‌شوه‌ن échevin موجوددر . نفوسى ٢٠٠٠٠ دن دون اولان شهرلرده (٢) بونك فوقنده نفوسى اولان شهرلرده (٣) بروکسل شهرنده (٤) آنوه‌رس شهرنده (٥) ئه‌شوه‌ن واردر . ئه‌شوه‌نلر بورغمه‌ستر ايله برابر وبونك رياستنده اولمق اوزره ئه‌شوه‌نلر قولله‌ژنى (انجمنى) collége échevinal تشکيل ايدرلر فرانسه‌ده (مه‌ر) ك حائز اولديغى صلاحيتلرك قسم اعظمنى بو انجمن نفسنده جمع ايدر . بوندن بشقه فرانسه قانوننك مأمورين بلديه‌يه وحکومتك بلديه‌لره بخش ايتديکى صلاحيتلرده انجمنه عائددر . بونکله برابر فرانسه‌ده (مه‌ر) ك حائز اولديغى ايکى مهم صلاحيت بلچيقا بلديه مجلسنه عائد اولوب ئه‌شوه‌نلر انجمنى بوندن محرومدر . بونلردن برنجيسى نظاماتك تنظيمى ديکرى‌ده (بلديه) مأمورلرينك قسم اعظمنك تعيينى کيفيتيدر .

بورغمه‌ستر ، ئه‌شوه‌ن وبلديه مجلسى اعضاسنك مدت مأموريتلرى آلتى سنه‌در . بلديه مجلسى اعضاسى هراوچ سنه‌ده بر مناصفةً تجديد اولنور .

بورغمه‌ستر ايکى هيئت رياستندن ماعدا پوليس نظاماتنك اجراسنه‌ده شخصاً مأموردر . بوندن بشقه مستثنا احوالده وبر مجبوريت مبرمه ظهورنده بورغمه‌ستر بو نظاماتى تنظيم ايده‌بيلير . شوقدرکه بونك بر صورتنى واليه کوندرمکه مجبوردر . والى مناسب کوررسه بونك اجراسنى تعديل وياتصويب ايدر . وبوقرارى درحال بلديه مجلسنه اشعار ايدر . مجلس ايلك اجتماعنده بومسئله حقنده برقرار اتخاذينه مجبوردر . اکر نظامنامه تصويبه اقتران ايتمزسه قابليت اجرائيه‌سنى غيب ايدر . بوصورتله حتى مسئله برشکل مستعجل ابراز ايتديکى تقديرده بيله بلديه مجلسنه پوليس تعليماتنك تنظيمنى بخش ايتمش اولان قواعده درحال مراجعت ايديلير .

پوليس تعليماتنه دائر فرانسه وبلچيقا قانونلرى آره‌سنده‌کى ديکر برفرق‌ده ؛ بلچيقاده بو تعليماتنامه‌لر مخالف قانون حرکت ايدنلره قارشو اولان جزالرى ؛ عادى پوليس جزالرينى تجاوز ايتمه‌مك شرطيله بالذات تعيين ايتمشدر .

شوراسی ده شایان دقتدر که بلچیقاده فرانسز اصولنه مخالف اوله‌رق بورغمه‌ستر و نه‌شوه‌نلرك معاشـلری واردر . بوقواعد ۳۰ حزیران ۱۸۴۲ و ۲٦ مایس ۱۸۴۸ و ۷ مایس ۱۸۷۷ قانونلریله تعدیل ایدلمش اولان ۳۰ مارت ۱۸۳٦ قانونیله وضع ایدلمشدر . الیوم مرعی ـ الاجرا اولان ۳۰ مارت ۱۸۳٦ قانوننك یتمش‌بشنجی ماده‌سی (قومون) منافعنه متعلق بوتون خصوصاتك اجراسنه بلدیه مجلسنك مأمور بولندیغنی قید ایدر . فقط بونی تعقیب ایدن ماده‌لر (۷٦ـ۷۷) بلدیه مجلسی مذاکراتنك کرك ولایت هیئتنك هیئت تمثیلیهٔ دائمه‌نك استمزاجیله قرالك تصـویبنه مقرون اوله‌جق کرك یالکز هیئت تمثیلیهٔ دائمه ایله ولایت هیئتنك تصویبنه اقتران ایده‌جك موادی تذکار ایدر . مثلا (قومون) ه ویریلن هبه‌نك مقداری ۳۰۰۰ فرانغی تجاوز ایدرسه بو آنجق قرالك تصویبندن صوکره قبول ایدیله‌بیلیر . اکر بومقداردن دون ایسه مساعده ولایت هیئت تمثیلیهٔ دائمه‌سی طرفندن ویریلیر .

(قومون) مصارفاتنك اختیاری ویا مجبوری مصـارف دیه ایکی‌یه تقسـیمی‌ده بلچیقا قانوننده تعیین وتصریح ایدلمشـدر . برنجیلر بلچیقا قانونی ایله معاصر اولان ۱۸ تموز ۱۸۳۷ تاریخلی فرانسه قانوننك ۳۰ نجی ماده‌سنه مشابه اولان ۱۳۱ نجی ماده‌ده اشارت ایدلمشدر . فقط بوماده فرانسز قانوننده اولدیغی کبی رسماً ویرکو طرحی حقنی احتوا ایتمیوردی . بوصورتله مقامات عالیه وارداتك عدم کفایتی حالنده (قومون) ك بورجلرینی تأدیه ایتمك خصوصنده عاجز قالیوردی . ۷ مایس ۱۸۷۷ قانونی بو ۱۳۳ نجی ماده‌یی و ۳۰ مارت ۱۸۳٦ قانوننك ۱۲۱ و ۱۴۷ نجی ماده‌لرینی تعدیل ایتدی .

۷ مایس ۱۸۷۷ قانونی هیئت دائمهٔ تمثیلیه‌یه قرالك مساعده‌سنك استحصالندن صوکره وارداتك عدم کفـایتی حالنده قومون کسـورات منضمه‌سی لطیقنه مسـاعده ومنتظم برحواله‌نك تأدیه‌سـنك تأخر ویاردی حالنده (قومون) جه تحصیل مأموری حقنده بر اخبارنامه اصدارینی‌ده بخش ایدییور .

۳ ـ فلمنك بلدیه‌سی

٦ تموز ۱۸٦۵ قانوننك تعدیل ایتدیکی ۲۹ حزیران ۱۸۵۱ قانونی صـلاحیتلری : هیئت منتخبه ، قرال طرفندن منصوب بورغمـسـتر و(قومون) هیئتی طرفندن منتخب نه‌شوه‌نلر آره‌سنده بلچیقا قانوننه مشابه صورتده توزیع ایدییور . فلمنك نه‌شـوه‌نلری قولله‌ژی بلچیقا قولله‌ژینه مشابه صـلاحیتلری حائزدر . بوقوانینده برطرفدن حکومت

فوتی ، ولایت قومیسرینه کیفیتدن خبردار ایتمك شرطیله طلب ایتمك ، دیکر طرفدن ایسه قومون مجلسی النده نظامات ومقررات اتخاذ ایلمك حقنك موجود اولدیغی کوریلور . احوال مستعجله‌ده بورغمه‌ستر کندی کندینه بر پولیس تعلیماتنامه‌سی اصداری حقنی حائزدر . شوقدرکه ولایت قرالیت قومیسری بونك احکامنی تعدیل ایتمك وبلدیه مجلسی ایسه بورغمه‌سترلره ولایت دائمی قومیسیوننه مراجعت حقی محفوظ قالمق شرطیله بونی ایلك اجتماعده ایفا ایلمك حقنی حائزدرلر .

فرانسز قانوننك والیلره بخش ایتدیکی حقوقك قرالیت قومیسرینه‌ده بخش ایدلدیکی شایان دقتدر . قرالیت قومیسری شومون قولله‌ژینك عطالتی حالنده ١٢٤ و١٨٧ نجی ماده‌لرك احکامنه کوره احوالك ایجاب ایتدیردیکی تدابیری اتخاذده سربستدر .

بلدیه مجلسی مقرراتی اکثر احوالده دائمی هیئت تمثیلیه‌نك ؛ ویکی دیرکولر طرحی کبی دها مهم احوالده قرالك تصویبنه اقتران ایتملیدر . (قومون) بودجه‌سنی هیئت تمثیلیهٔ دائمه تصویب ایدر . بوهیئت بلدیه مجلسی طرفندن قرار ویرلمه‌ین وقبول ایدلمه‌ین بر طاقم مصارفات مجبوریه‌یی رأساً علاوه ایتمك حقنی‌ده حائزدر .

١٨١٥ دن ١٨٩٠ تاریخنه قدر فلمنك تاجی‌ایله لوکسنبورغ بویوك دوقه‌لغی آره‌سنده موجود اولان اتحاد شخصی مناسبتیله عینی‌اصول بلدیه لوکسنبورغده‌ده جاریدر .

٤ــ دانیمارقه بلدیه‌سی

دانیمارقه‌ده شهرلرك اداره‌سی منتخب برمجلس ایله قرال طرفندن منصوب بر بورغمه‌ستر جانبندن اداره اولنور . قرال ارزو ایدرسه بورغمه‌ستری مجلس اعضاسی میانندن انتخاب ایده‌بیلیر . بورغمه‌ستر باشلیجه حکومت مرکزیه‌نك ممثلی اولوب بالخاصه مراقبه وظیفه‌سیله مکلفدر . مجلسك مقرراتنك اجراسی کندیسنه توجه ایتمز . مجلس بالذات مناسب کوردیکی اعضاسنه بووظیفه‌یی تودیع وباشلیجه وظائف بلدیه‌یی اجرایه‌مأمور قومیسیونلری تعیین ایدر .

دانیمارقه کویلرنده ٢ تشرین‌اول ١٨٥٥ قانونی ایکی (قومون) تشکیل ایتمشدر . بو مملکتده‌پارواس قومونی ایله کوی قومونی موجوددر . پارواس قومونده بر مجلس واردر . مجلس طرفندن منتخب رئیس مقرراتی اجرا ایدر . فقط مجلس قومون ایشلرینك اجراسنده امر اداره‌یی النده بولندیرر .

دیگر کوی قومونی ایسه برچوق قومونلرک اجتماعندن حصوله گلن عالی قوموندرکه بوتون (قومون) لرك وکیللرندن مرکبدر. والك بویوك (قومون) ی مرکز اتخاذ ایدر. مجلسه بو قوهٔ مرکزیه‌نك ممثلی طرفندن ریاست ایدیلیر. Songnefoged نامی ویریلن ممثل امور ضابطه‌یه‌ده مأموردر.

٥ – نوروه‌ج بلدیه‌سی

نوروه‌چده بویوك شهرلرده بر ربلدیه مجلسی موجوددر. طشره شهرلرنده وکویلرده ایسه بلدیه مجلسندن ماعدا برده ولایت مجلسی واردر. برنجیلرده فعالیت اداریه ماژیستراته Magistrat مودوع اولوب بونك اعضاسنك عددی تخالف ایتمکده‌در. فقط اصغری عددی بورغمه‌ستر ایله معاوندن مرکب اولمسی اقتضا ایدر. دیگر (قومون) لرده فعالیت اداریه وظیفه‌سی قومون ممثلکنك مقرراتنی اجرایه مأمور بر ریسی طرفندن ایفا ایدیلیر. وبو وظیفه (قومون) مجلسی رئیسنه مودوعدر. فقط پولیس صلاحیتی fogede یعنی والی ویا معاوننه ویاخود حکومت مرکزیه‌نك ممثلی اولان lensmand طرفندن تعیین اولنان بر مرخصه مودوعدر.

٦ – آوستریا – مجارستان بلدیه‌سی

حرب عمومیدن اولکی آوستریاده (حکومت) ایله (لەیتا Leitha) یی بربرندن آییرمق لازمدر. بوهمیا، دالماجیا، غالیچیا، بوقاری و آشاغی آوستریا، قارنتیا، موراویا وایستریا الخده تشکیلات بلدیه‌نك اساسلری ٥ مارت ١٨٦٢ قانونی ایله تعیین ایدلمشدر. بو قانون هر حکومتك خصوصی مجلسلرینه diéte کوستریلن پرنسیپلری قوانین خصوصیه ایله تطبیقده مأذون قیلار.

٥ مارت ١٨٦٢ قانونی قومون اداره‌سی ایچون منتخب بر بلدیه مجلسی، بر اجرا قومیته‌سی یاخود رئاستدن vorstand – که بورغمه‌ستر مجلسی طرفندن منصوب شه‌شودنلردن مرکب اولوب عددی بلدیه اعضاسنك بر ویا ایکی مثلنه مقاوندر – عبارتدر.

مجلسك صلاحیتلری ایکی قسمه آیریله‌بیلیر. برنجیسی (قومون) منافعنه و (قومون) ك وارداتیله یاپیلان ایشلره تعلق ایدر. ایکنجیسی محول صلاحیتلر اولوب بونلرده (قومون). منافع عمومیه نقطهٔ نظرندن تحمیل ایدیلن و آوستریا مجلس مبعوثانی ایله محلی مجلسلر Diéte du pays طرفندن تعیین وتقریر ایدیلن وظائفدر.

بو قوانين محليه منضم ويركولر حوادثنه عائد مذاكراتك تابع بولنديغی شرائطی تعيين ايدر ويا واضع قانون ايله دائره ، لوا وقضاهيئتلرينك تصديقنه صورت اقترانی كوستریر. بوندن بشقه عموميتله لوا District هيئتی بلديه مجلسنك صلاحيتلرينه متعلق قرار اتخاذ ايتمك حقنی‌ده حائزدر . محول صلاحيتلره عائد قرارلر شورای دولته عرض اولنور . خصوصی بر قانون ايله تأمين ايديلن باشليجه شهرلرك اداره‌سی ديه‌ت مجلسی ايله حكومتك قرارينه تابعدر . هرحالده حكومت قوهٔ اجرائيه قوميته‌سنك قانون خارجنده اتخاذ ايتديكی قرارلر حقنده‌كی مراجعتی نظر اعتباره آلمق مجبوريتنده‌در .

ماجارستان ، ترانسيلوانيا ، خرواتستان ، اسلاوونياده حكومت مركزيه ايله طوغريدن طوغری‌يه مناسباتده بولنان و ٣ آغستوس ١٨٧٠ قانونی ايله اداره اولنان سربست وممتاز شهرلری ؛ مجلسلرك ومأمورينك صلاحيتلرينه تابع وقوميتا comitat اجزاسندن بولنان (قومون) لردن تفريق ايتمك لازمدر . ترانسيلوانيا قطعه‌سنك بويوك برقسمنه شامل اولان بوصوك تشكيلات ٤ حزيران ١٨٧١ قانونی ايله ياپلمشدر .

بوراده قسماً منتخب اعضادن ، قسماً اك فضله ويركو ويرن مكلفيندن مركب برمجلس بولنور . اجرا قوميته‌سی بورغمستر ايله بعضاً منتخبلر ، بعضاً مجلس طرفندن انتخاب ايديلن ومقداری تحالف ايدن اعضادن مركبدر . بو مجلس ؛ (قومون) ايشلرينی قوميتا مأمورلرينك صلاحيتی تحتنده تأمين ايدركه بو مأمورلرك مساعده‌سنی اكثرا حوالده استحصال ايتمك مجبوريدر .

(قومون) لره عائد ٨ تموز ١٨٨٦ تاريخلی برقانون دها موجود اولوب بونی عينی كونده تصديق ايدلمش اولان وماجارستان ولايات مؤسساتنه عائد بولنان قانون ايله قاريشديرماملیدر . ١٨٨٦ قومون قانونی ١٨٧١ قانوننك اصلاحندن بشقه برشی دكلدر . و١٦٧ ماده ، اون فصلی احتوا ايدر . بوقانونده (قومون) لرك اوچ قسمه تفريقی اساسنی محافظه ايدر .

١ — متشكل برمجلسه مالك شهرلر . ٢ — متشكل برمجلسه مالك اولمامقله برابر قانون طرفندن كنديلرينه تحميل ايديلن تعهداتی كندی وسائطيله اجرايه قادر بولنان بويوك قومونلر . ٣ — قانونك تحميل ايتديكی تعهداتی كندی واسطه‌لريله اجرايه غيرقادر اولوب بونی ايفا ايچون ديكر (قومون) لرله اتحاده مجبور بولنان كوچوك (قومون) لر .

فعالیت اداریه فرانسه‌ده اولدیغی کبی (مهر) ك النده تمرکز ایتمش اولمیوب بلکه قانون طرفندن تعیین ایدیلن اوصافی حائز اولمسی لازم کلن بر مدیران هیئتی corps d'admimistrations آره‌سنده منقسمدر. قومیتالرده اولدیغی کبی زمان زمان وقوعبولان تجدید مجلسلری موجود اولوب بونلر مجلس اعضالرینك تجدید انتخابیله موظفدرلر. ۱۸۸٦ قانونی بو مجلسلرك بی حدود اولان مأمورلری انتخاب حقی پك زیاده تحدید ایتمکده‌در. مجلسك رئیسی برحکومت ویا قومیتا مأموری اولمیدر. اوچ نامزد تعیین ایدر ومجلس حق انتخابی بونلر آره‌سنده استعمال ایدر. مع مافیه برنجی صنف «قومون»لرده بو حقی درت اعضالی بر هیئت ایله برابر استعمال ایدرکه بونلردن ایکیسی هیئت طرفندن ودیکر ایکیسی‌ده کندیسی طرفندن تعیین ایدیلیر.

بوداپشته بلدیه انتخاباتنده بعض خصوصیت واردر. بلدیه اعضاسنك عددی ٤٠٠ در. بونك ایکی یوزی سنوی برر لیرا ویرکوسی ومبعوث انتخابنه حقی اولانلردن دیکر ایکی یوزی‌ده اك زنکین اولان اوچ بیك کشی میانندن انتخاب اولنور. مجلس آلتی سنه مدتله برشهر امینی ایله اوچ معاون وامور بلدیه‌ده اختصاصی اولان بلدیه مأمورلرندن اولمق اوزره اون آلتی اعضا انتخاب وتعیین ایدر. بونلرك هپسی‌ده معاشلیدر. ماژیستراتی تشکیل ایدن هیئت اداره اعضالری آیده یوز لیرا ودها فضله معاش آلیرلر. بونلرك هر بری برشعبهٔ امورك نظارتنی درعهده ایتدکلری جهتله بوخصوصانده کسب ملکه ایتدکلرندن آلتی سنه صوکره اکثریا ینه تعیین اولنورلر. شهر دائره‌لره آیرلمشدر. دائره مدیرلری‌ده بلدیه مجلسی طرفندن قید حیات شرطیله مأمور کبی تعیین ایدیلورلر. هر دائره‌ده یکرمی اعضادن مرکب برر مجلس واردر. فقط بونلر صرف استشاری‌در.

آوستریا ـ مجارستان بلدیه‌سنك بو شکلی بالطبع ۱۹۱٤ ـ ۱۹۱۹ حربندن اولکی زمانلره عائددر. حربدن صوکره آوستریا ایمپراطورلغی : مجارستان ، چه اسلوواق ، یوغواسلاویا و آوستریا نامله یکدیکرندن تمامیله مستقل درت حکومته انقسام ایتمش اولدیغندن بوحکومتلرك آز چوق دکیشدیره‌جکلری طبیعی اولان شکل حکومتلریله برابر بلدیه‌لرینه نه کبی برطرز ویره‌جکلری هنوز آکلاشیله‌مامشدر.

۷ ـ یونانستان بلدیه‌سی

یونانستان بلدیه مجلسنك صلاحیتلری همان فرانسز مؤسساتنك عینی‌در. فعالیت اداریه فرانسه‌ده اولدیغی کبی برمعاونك یاردیمیله « مهر » ه عائددر. یونان قومونلری ۲۷ کانون

اول ١٨٣٣ قانوننك احكامنه تابعدر . ٧ مارت ١٨٩١ قانونی اولكنك روحنی محافظه ايتمكله برابر متعدد موادينی تعديل وتبديل ايتمشدر. تعديلات قومون حدودينك تغييرينه، قومونلرك توحيد ويا تجزيسنه ويا قومون مركزينك تحويلنه متدائردر . شايان دقت احكامدن بريسی ده « مر »، بلديه مجلسنك كوستره‌جكی اوچ نامزد آره‌سندن پوليس قوميسرينی تعيين ايتمك خصوصنده ويريلن صلاحيتدر . بلديه محاسبی ؛ مجلس طرفندن رأی خفی ايله تعيين ايديلير. ٧ مارت ١٨٩١ قانونی قومون بودجه‌سنه و بلديه محاسبلرينك وضعيتلرينه دائر قواعدی تنظيم ايدر .

٨ ــ روماتيا بلديه‌سی

روماتيا بلديه مجلسی‌ده فرانسز بلديه‌سنه مشابهدر . فقط اداری مساعدات خصوصنده دها شديد برطاقم شرائطه تابعدر . فعاليتده وحدت نظريه‌سی بوراده‌ده محل تطبيق بولمشدر. روماتيا قانونی قومونلری (كوی) و (شهر) قومونی ديه ايكی‌يه تقسيم ايدر . شهر قومونلرينك تشكيلاتنه عائد ٢٣ تموز و ٤ اغستوس ١٨٩٤ قانونی فرانسز اصولك نفوذينی عيان برصورتده كوستريير . فقط ادارهٔ داخليه تعلیماتی (مر) طرفندن دكل يالكز بلديه مجلسی جانبندن تنظيم ايديلير . دهپارتمان مركزلری وياخود قانونك او صورتله تلقی ايتديكی شهرلر « شهر بلديه‌سی » عد ايديلير. وبونلرك حدودلری انجق برقانون ايله تغيير ايديله‌بيلير . (مر) ايله معاونلرينك انتخابی ارادهٔ قراليه اقتران ايتمك لازمدر .

بلديه مجلسنك درت دورهٔ اجتماعيه‌سی اولوب جلسه‌لری علنی‌در . (قومون) لرك حيات اداريه‌سنه متعلق تصورات واجرا آت آنجق مجلس وكلانك تصويبنه اقتران ايدن امرنامهٔ قرالی ايله موقع فعله قونيله‌بيلير . دهپارتمان مركزی اولان شهر بلديه‌لرينك بودجه‌لری قرال طرفندن تصديق اولنور . ديكر قومونلرك بودجه‌لری ايسه دهپارتمان وكيللرينك تصويبيله كسب قطعيت ايتمش اولور .

٢٣ ــ ١١ مايس ١٨٩٤ قانونی مجالس عموميه، ديستريك district هيئتلرينك صلاحيتلرينه عائد ٣١ مارت ١٨٦٤ ، ٢٨ شباط ١٨٨٣ ، ٩ نيسان ١٨٨٦ قانونلرينك بعض احكامنی تعديل ايتمشدر .

بكرشده بلديه مجلسی « ٣٠ » اعضادن مركب اولوب بلديه رئيسی بونلرك ميانندن انتخاب اولنور .

بلديه مجلسی؛ رئيس ايله ايكی معاون انتخاب ايدر. معاونلرده بلديه رئيسی كبی معاشليدر. شهر امينی ويا بلديه رئيسی بالآخره اعضا ميانندن مشاور (قونسه‌ييه‌دوله گه) اولمق اوزره اوچ اعضا انتخاب ايدر. مشاورلرده بر اجرت ويريلور. كرك اعضا كرك مشاورلرك هر بری بر شعبهٔ امورك نظارتنی درعهده ايدرلر. وصلاحيتلری دائره‌سنده شهر امينی نامنه اوراقی امضا ايدرلر. صوكره هر شعبهٔ امور ايله توغل ايتمك اوزره شهر امينی طرفندن بلديه مجلسی اعضاسی ميانندن اوچ، درت اعضالی قوميسيونلر تشكيل ايديلور. شهر امينی، ايكی اعضا و اوچ دوله‌گه بر هيئت تشكيل ايدرلر. مسائل مهمه‌نك اكثريسی بلديه مجلسنده مذاكره اولنور.

بكرشده شهرك مختلف يرلرنده بلديه شعبه‌لری واردر. بونلره شعبه‌دن زياده هيئت فنيه منطقه‌لری ديمك دها ياقيشيق آلير. فی‌الحقيقه بو شعبه‌لرده بولنان مأمورلر مهندس، قوندوكتور، تنويرات قونطرولوری، قالديرمجی، تنظيفات مأموری صو وتنظيم مله‌سی كبی هيئت فنيه مأمورين و مستخدمينندن عبارتدر. ديكر بالعموم معاملات بلديه مركزده رؤيت اولنور.

٩ — بلغارستان بلديه‌سی

بلغارلر حاكميت عثمانيه‌دن قورتولور قورتولماز تومون تشكيلاتنه متعلق قانونلر تنظيم ايتمشلر ايسه‌ده بالآخره بونلرك يرينه ٢٢ تموز ١٨٨٦ تاريخلی شهر بلديه‌لرينه و ٢٣ تموز ١٨٨٦ تاريخلی كوی بلديه‌لرينه عائد قانونلر قائم اولمشدر. قومونلرك بوصورتله ايكی صنفه تقسيمی اساسی بر طرف ايديليرسه بوقانونلر بلغارستانده فرانسز اصولنه مشابه بر قومون اداره‌سی اساسنی وضع ايديورلر ديمكدر. هر (قومون) ده بر (بلديه مجلسی) بر (مر) و (معاونلر) موجود اولوب بونلر (بلديه مجلسی) طرفندن اعضا ميانندن انتخاب اولنورلر. اهاليسی ١٠٠٠٠ دن فضله اولان بلده‌لرده رئيس معاونی ايكی، ٣٠٠٠٠ دن فضله اولان بلده‌لرده اوچ اوله‌بيلير. آيريجه بلديه تشكيل ايده‌جك جسامتده اولميه‌رق بويوك شهرلره مربوط بولنان اوفاق قصبه‌لره بلديه مجلسی اعضاسندن بری (نائب) تعيين اولنور. مجلسده اومحله نائب اوله‌بيله‌جك اعضا موجود اولمدينی تقديرده بلديه رئيسی محلی منتخبلرينك توصيه‌سی اوزرينه منتخبلردن برينی نائب تعيين ايده‌بيلير.

طشره شهرلرنده بلديه رئيسی ايله معاونلرينك انتخابی؛ مجلس اعضاسنك متصرف وپای تختده داخليه ناظری نزدنده اجتماع ايديله‌رك اجرا ايديلور . بلديه رئيسی ايله معاونلرينك تصديق مأموريتلری داخليه ناظرينك انهاسيله وامر قرالی ايله اولور . باش كاتب ، طبيب ، اجزاجی ، معمار ، حقوق مشاوری ومهندسلر بلديه مجلسنك قراريله و مستخدمين سائره بلديه رئيسنك امريله تعيين اولنورلر . بونكله برابر پای تختده هيئت صحيه‌نك رئيسی بولنان طبيب داخليه ناظرينك وهيئت فنيه‌نك رئيسی اولان مهندس نافعه ناظرينك تصويبيله نصب وعزل اولنورلر . بونلر معاشلرينی بلديه قاصه‌سندن آلمقله برابر دولت مأموری عد واونلرك حقوقنی حائزدرلر . بلغارستانده بلديه اعضاسی ايله رئيس ومعاونلری اوچ سنه ايچون انتخاب اولنورلر .

بلديه مجلسلری هرسنه كانون ثانی ، نيسان وتموز آيلرينك ايلك پازار ايرتسی وايلولك اون بشنجی كوننده صوكره كلن پازار ايرتسی كوننده اولمق اوزره درت دفعه علی العاده اجتماع ايدرلر وهر اجتماع لااقل اون بش كون دوام ايدر . بلديه‌نك منافعی استلزام ايلديكی وبلديه رئيسی ايله اعضانك لااقل ثلثی لزوم كوستردبكی ومتصرف ايله داخليه ناظری‌ده تصويب ايلدبكی تقديرده فوق العاده اوله‌رق‌ده اجتماع ايدرلر .

بلغارستانده بلديه مجلسلرينك مقرراتی اوچ نوعدر .

١ — اول امرده مافوق اداره‌نك تصويبنه اقتران ايتمه‌ين وطوغريدن طوغری‌يه بلديه رئيسی طرفندن اجرا اولنان مقررات .

٢ — موقع اجرايه قونلمدن اول مافوق اداره‌نك تصديقنه لزوم كوسترن مقررات

٣ — امر قرالی‌يه اقتران ايتدكدن صوكره موقع اجرايه وضع اولنان مقررات .

بلديه رئيسی طرفندن طوغريدن طوغری‌يه اجرا ايديله‌بيله‌جك اولان مقررات ؛ معاملات عاديهٔ بلديه‌يه تعلق ايدنلر اولوب مع مافيه بوكبی مقررات تاريخ اتخاذلرندن اعتباراً اوچ كون ظرفنده طشره‌لرده متصرفه ، پای تختده داخليه ناظرينه برای معلومات عرض ايديلير . قرارلردن بری قوانين عموميه‌يه مخالف اولديغی تقديرده متصرف دائمی سنجاق مجلسنك موافقتنی استحصالدن صوكره آنی فسخ ايده‌بيلير . بو معامله قرارك اخذ وقبولندن اعتباراً اون بش كون ظرفنده اجرا اولنمليدر . پای تختده بلديه مجلسنك بوقبيل قرارلری داخليه ناظری طرفندن فسخ ايديلير .

ايكنجی نوع مقرراتی مافوق اداره اخذ وقبول ايتدكدن اعتباراً اوتوز كون ظرفنده تدقيق ايدر . وآنی قوانين عموميه‌يه مخالف كورديكی تقديرده كذلك طشره‌ده

متصرف ، سنجاق قومیسیوننك مطالعاتنی آلدقدن صکره فسخ ایدر . عکسی تقدیرده مرعی‌الاجرا اولور . بلدیه مجلسی ؛ متصرفك بعض قرارلر حقنده‌کی فکر ومطالعه‌سندن ممنون قالمدیغی تقدیرده داخلیه ناظرینه شکایت ایده‌بیلیر . او ، صورت قطعیه‌ده حل مسئله ایدر . شکایتنامه داخلیه ناظرینه متصرف واسطه‌سیله کوندریلور . متصرف بلدیه مجلسنك موضوع بحث اولان قرارینی نیچون تصدیق ایده‌مدیکنك اسبابنی ایضاح ایلمکه مجبوردر .

متصرفلر یاخود آنلرك امری اوزرینه مالیه وداخلیه نظارتلرینه منسوب مفتشلر یاخود بو نظارتلر طرفندن صورت مخصوصه‌ده توظیف ایدلمش مأمورین سائره هرنه وقت لزوم کورورلرسه بلدیه محاسباتنی تفتیش ایدر وتنظیم ایتدکلری راپوری داخلیه نظارتنه تقدیم ایدرلر .

۱۰ — ایتالیا بلدیه‌سی

ایتالیاده ۲۰ مارت ۱۸٦۵ قانونی ؛ ولایات وقومون اداره‌لرینك جمله‌سنی بردن تنظیم ایتمشدر . بوقانونه کوره فرانسه‌ده‌کیلردن عدداً دها آز ، فقط بویوك اولان قومونلرده مذاکره‌یه مأذون بر (بلدیه مجلسی) و (مەر)ك ریاستی آلتده معاملات بلدیه‌یی مذاکره‌یه وفعالیت اداریه‌یه مأمور جونتا (gunta municipal) نامنده بر (انجمن) موجوددر . بو انجمن (بلدیه مجلسی) طرفندن انتخاب ایدیلیر . ومجلس حال انعقادده بولنمدیغی زمانلرده کندیسنی تمثیل ایدر . فرانسه‌نك عکسنه اوله‌رق ایتالیان (مەر) ی ـ که syndic یاخود sindaco دنیلمکده‌در ـ قرال طرفندن نصب ایدیلیر . (بلدیه مجلسی) ایله (انجمنی) اجتماعه دعوت واونلره ریاست ایدر . قومونی علاقه‌دار ایدن بوتون اوراق ووثائقی امضا وآنی حضور محکمه‌ده تمثیل ایدر . شایان دقتدرکه ایتالیا شهرلریله کویلری انجق کافی درجه‌ده وارداته مالك اولدقلرینی اثبات ایتدکلری وشهرلرنده هیچ اولمازسه ٤۰۰۰ نفوس بولندیغی تقدیرده (قومون) صورتنده تشکل ایده‌بیلیرلر .

انجمن اعضاسی قومونك اهمیتنه کوره (۲) ایله (۱۰) آره‌سنده تخالف ایتمکده‌در . بوندن بشقه عددلری (۲) ایله (٤) آره‌سنده دکیشن اعضا ملازملری‌ده واردر . انجمن اعضاسنك نصفی هرسنه تجدید اولنور . مدتی ختام بولان اعضالر تکرار انتخاب ایدلمك حقنی حائزدرلر .

انجمن ؛ بلدیه مجلسنك ویردیکی قرارلرك اجراسنه مأموردر . قومون مأمورلرینی‌ده بوتعیین ایدر . (مه‌ر) یاخود (سیندیك) بالکز تکلیف ومأمورك وظیفه‌سنی تعطیل ایده‌بیلیر . انجمن بلدیه مجلسنك تصویبنه اقتران ایتمش اولان مقاوله نامه‌لرك تحریرینه نظارت فقط سیندیك امضا ایدر . (انجمن) بودجه‌یی تنظیم وتطبیقه نظارت ایدر . قومونه متعلق تعلیمات‌نامه‌لر نه (جونتا) نه‌ده (سیندیك) طرفندن تنظیم ایدلمیوب بو وظیفه (بلدیه مجلسنه) عائددر . فقط (انجمن) بونلرك پروژه‌سنی یاپار ومجلسك نظر تصویبنه عرض ایدر .

سیندیك حکومتی تمثیل وبوصفتله نظامات وارادهلرك اعلاننه نظارت ایدر . ضابطه مسائلنده وآسایشه تعلق ایدن خصوصاتده مافوق اداره‌یه اشعاراتده بولنمقله اکتفا ایلر . حق تفتیشی‌ده واردر .

۲ مارت ۱۸۸۵ قانوننك ۸۷ نجی ماده‌سی (بلدیه مجلسنك) صلاحیتلرینی تثبیت ایدر . بوماده‌نك مفادینه نظراً فرانسه‌نك عکسنه اوله‌رق (بلدیه مجلسی) قومون مأمورینی نصب وعزل ایدر . فقط محافظ وپولیسلرك نصب وعزلی کیفیتی‌والی وقراله قوانین مخصوصه ایله بخش ایدلمشدر .

بلدیه مجلسی ؛ (قومون) ك حیات مدنیه‌سی ، هبه‌لرك قبول وردی ، مبایعات فروخت واستقراض امواله عائد مذاکرات ، محاکمه مراجعت ، (قومون) امواليله مؤسساتنك صورت تخصیصی ، بودجه‌سنك تنظیمی ، قومون‌ویرکوسی‌ایله‌رسم منضملری والحاصل انجمن ویا (سیندیك) ه عائد اولمیان بالعموم (قومون) امورینه متعلق مواد حقنده اجرای مذاکرات ایده‌بیلیر .

ولایت مجلسی ؛ بلدیه مجلسندن صوردقدن صوکره قومون بودجه‌سنه بعض مصارفات ضروریه‌یی رأساً تحریر ایتمك حقنی حائزدر . مصارفاتی قپاتمق ایچون ایجاب ایدن‌وارداتی‌ده عینی صورتله بودجه‌یه وضع ایده‌بیلیر .

تصدیقه اقتران ایتمش اولان مذاکراتی (انجمن) اجرا ایتمز یاخود انجمن ومجلس قانونك امرایتدیکی تعهداتی تطبیق ایلمزلرسه ولایت مجلسی بوخصوصده لازم کلن اجرا آتده بولنمغه مأذوندر . بونلر فرانسز قانوننك اشارت ایتدیکی فرانسز بلدیه مجلسنك شرطه معلق مذاکراتی آکدیریرکه بوجهت فرانسز قانوننك قبول ایتمدیکی برایکی شقه‌ده تشمیل ایدلمشدر .

(بلدیه مجلسی) ایله (انجمن) ك بوتون مذاکراتی الك بویوك ملکیه مأمورینه ، (والی ، متصرف ویا معاونلرینه) عرض ایدیلیر . بونلرك بر قسمی قوانین موجوده‌یه مخالفت نقطهٔ نظرندن تدقیق ایدیلیر . ملکیه مأموری بونلرك موقع تطبیقه وضعنی تأخیر یاخود ولایت مجلسنك رأیی آلدقدن صوکره نهایت اوتوز کون ظرفنده فسخ ایده‌بیلیر . ۱۳۲ ، ۱۳۸ ، ۱۳۹ و ۱۴۲ نجی ماده‌لرده ذکر ایدلمش اولان دیکر قسملر ایسه ولایت مجلسنك اعطا ایده‌جکی قرار ومساعده‌یه مربوطدر . بوقرار بالخاصه (قومون)ك اجرا ایده‌جکی امواله عائد معاملات ومحاکمه مراجعت خصوصنده الزمدر . بو نقطه فرانسز قانونیله ایتالیان قانونی آره‌سنده‌کی یکانه فرقدر . دیکر ماده‌لرده تعداد ایدیلن خصوصاتده ایسه فرق شوندن عبارتدرکه مساعده الك بویوك ملکیه مأمورینه عائد اوله‌جغنه ولایت مجلسی طرفندن منتخب قومیسیونه راجعدر .

۱۴۳ نجی ماده ملکیه مأموری ایله بلدیه مجلسنه ، ولایت مجلسنك قرارلرینه قارشو حکومت هیئتی یاخود شورای دولت (conseil d'état) شکلنده قراله مراجعت ایتمك حقنی بخش ایدییور . قرال حق فسخی حائزدر . بونلردن بشقه ایتالیان ملکیه مأمورلری (والی ، متصرف ومعاونلری) بلدیه مجلسی اجتماعلرنده حاضر بولنمغه ویا بر وکیل کوندرمکه مأذوندر . فقط بونلر رأیه اشتراك ایده‌مزلر . فرانسز قوانیننده بوکا مشابه بر قاعده موجوددر . داخلیه ناظری‌ده عینی شرائط داخلنده ولایت مجلسلرینك اجتماعلرنده بولنه‌بیلیر .

ایتالیانك بویوك شهرلرنده ازجمله میلان وروماده بلدیه اعضالری انتخاب اولندقدن صوکره اعضا ومعاونلریله برابر اون بشه بالغ اولان (جونتا) هیئتی انتخاب ایدیلور . مجلس اداره اعضاسی ایچلرندن بریسنی رئیس انتخاب ایدر . آسسه‌سور دینیلن بلدیه مجلسی اعضاسندن هر بری بر شعبه‌نك ایشلرینه نظارت ایدر وبلدیه رئیسی نامنه محرراتی امضالار . مجلس اعضاسنك معاشی یوقدر .

۱۱ — اسپانیا بلدیه‌سی

اسپانیا قوانین بلدیه‌سی‌ده اولدقجه مهم فرقلرله برابر فرانسه‌نککنه مشابهدر . الیوم مرعی اولان بلدیه قانونی ۱۶ کانون اول ۱۸۷۶ قانونیله تعدیل ایدیلن ۲۰ اغستوس ۱۸۷۰ تاریخلی قانوندر . اسپانیاده بلدیه مجلسنه آیونتامیه‌نتو ayuntamiento دینلمکده اولوب (مدر) مقابلی بولنان آلقاد alcade مجلسه ریاست ایدر[۱] تنینت tenientes لر

[۱] طقسانجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یه باقکز .

القادك معاونلریدر . فرانسه‌ده اولدیغی کبی اسپانیاده‌ده یالکز (آلقاد) فعالیت اداریه‌یه مأموردر . بونك صلاحیتلری بر چوق جهتلردن فرانسز (مه‌ر) ینك صلاحیتلرینه مشابهدرکه بونلرده حکومتك ممثلی، بلدیه مجلسنك رئیسی بولنمق صفتلریدر. tenientes لرفرانسز (مه‌ر معاونلرینه) adjoints تماميله مشابه دکلدرلر . هر نه‌قدر آلقادك صلاحیتی دائره‌سنده وکالةً ایفای امور ایدرلرسه‌ده بونلر (قومون) ك تقسیمات و تشکیلاتنده مستقلانه بر صورتده اجرا آته مأذوندرلر . بو نقطهٔ نظردن اسپانیول آلقادی ؛ محله مدیرینی (مختارینی) (alcade de barrio) محله‌ده ساکن منتخبلر میانندن انتخاب وتعیین وعزل صلاحیتنی حائزدر .

اسپانیا ادارهٔ بلدیه‌سنك شایان دقت بر نقطه‌سی‌ده اك فضله ویرکو ویرنلر ، بلدیه مجلسی اعضاسنك عددینه مساوی اولمق شرطیله وارداتی ١٠٠٠٠٠ فرانقدن آشاغی اولان قومونده استقراضات ومکلفات فوق‌العاده حقنده مذاکراته اشتراك ایدرلرکه بو فرانسه‌نك ١٨٨٢ تاریخندن مقدم مرعی اولان بلدیه اصولنه مشابهدر .

اسپانیا بلدیه تشکیلاتنده‌ده (جونتا) junta واردر . فقط بوبر قوهٔ اجرائیه‌دیمك اولان ایتالیانككنه مشابه دکلدر. اسپانیول جونتاسی‌آیونتامیه‌نتو ayuntamientoنك بوتون اعضاسیله آلقاد ومعاونلرندن ومکلفیندن اولمق شرطیله هرصنف مسلك وصنعت اربابندن قرعه‌اصولیله آلنان اعضالردن‌متشکلدر. جونتا junta نك‌باشلیجه‌وظیفه‌سی بلدیه‌نك امور مالیه‌سنه تعلق ایدر .

آیونتامیه‌نتو ayuntamiento هرسنه بلدیه‌نك فوق‌العاده بودجه‌سنی تنظیم ایدر . بوبودجه امور مالیه حقنده اعطای‌رأیه ، رسومك تصدیقیله حساباتك رؤیتنه صلاحیتدار اولان جونتایه حواله ایدیلیر . جونتانك ویره‌جکی قرارك قانونه مغایرتی حالنده بوتون مذاکرات والی طرفندن تعدیل ایدیله‌بیلیر . فقط بو خصوصده (جونتا) نك حکومته مراجعت حقی محفوظدر . اکر حکومت ایکی آی ظرفنده بو مراجعت حقنده بر قرار اتخاذ ایتمز ایسه بودجه (جونتا) نك تصدیق ایتدیکی شکلده موقع اجرایه وضع اولنور . آیونتامیه‌نتو ayuntamientoنك بلدیه امور مالیه‌سنه تعلق ایدن بومذاکراتی خصوصی بر اصوله تابعدرکه بو اصوله کوره مجلسك بوبابده‌کی صلاحیتی بودجه‌یی تشکل ایده‌جك اولان بر (مجلس عالیٔ بلدی) یه تودیعدن عبارت قالیر .

ادارهٔ بلدیه‌نك دیکر اقسامنده آیونتامیه‌نتو ayuntamiento نك مذاکراتی بعضا کندی طرفندن اجرا اولنه‌بیلیر . بعضاً تطبیق ایچون استحصال مساعده‌یه توقف ایدر

وبعض کره‌ده تماميله شرطه معلق بر حالده‌در . بونلردن بشقه فرانسه بلدیه مجلسنك حائز اولدیغی کبی اسپانیول بلدیه مجلسی‌ده اموربلدیه حقنده فکر درمیاننه وارزولرینی بیانه مأذوندر .

بلدیه مجلسی طرفندن اجرا ایدیله‌بیله‌جك اولان مذاکرات ؛ بالخاصه مسائل اداریهٔ عادیه ایله منفعت عامه‌یه تعلق ایدنلردر . آلقاد ؛ بونك خارجنده‌کی مذاکراتی عدم صلاحیت و منافع عامه‌یه مضرت ادعاسیله تعطیل ایده‌بیلیر . فقط بو خصوصده والی‌یه اخبار کیفیته مجبوردر . والی‌ده عینی صورتله حکومته مراجعت ایدر . حکومت ایشك اهمیتنه کوره ـ مستعجلیت مستثنا اولمق شرطیله ـ شورای دولته اخبار کیفیت ایتدکدن صوکره بوقراری تعدیل ویاابقا ایدر . حکومتك بوقرارینه قارشو بلدیه محاکمه مراجعت حقنی حائزدر . فرانسه حقوق عمومیه‌سنك اساسنی تشکیل ایدن قوای عدلیه‌وملکیه‌نك تفریقی نظریه‌سنه مخالف اوله‌رق اسپانیول محاکم عدلیه‌سی اشخاص ثالثه‌نك مراجعتی اوزرینه ناقابل تلافی برضرر تولیدایتمسی احتمالنی کوسترن مذاکراتی تعطیل ایتدیره‌بیلیر .

بلدیه مجلسی طرفندن اجرا ایدیله‌میه‌جك اولان‌مذاکرات ، بعض خصوصات ایچون والی‌نك ، دیکر بعضلری ایچون‌ده ولایت هیئت مبعوثه‌سنك مساعده‌سنی استحصاله مجبوریت کوسترر .

بلدیه مجلسی هیچ بر طرفدن مساعده استحصالنه مجبور اولمقسزین طریق عامك واحتیاجدن فضله اولان اراضینك فروختنده ، محکمه‌ده مدافعهٔ حقوق امرنده وحتی اکر قومونك نفوسی (٤٠٠٠) ی تجاوز ایدر ایسه ـ محکمه‌یه مراجعت خصوصنده اجراآت وتشبثاتده بولنمقده سربستدر .

فرانسز بلدیه مجلسنك صلاحیتلری خلافنه اوله‌رق اسپانیول بلدیه مجلسی ؛ بلدیه مأمورینی ایله ، بلدیه محاسبلرینی ، معاشلری بلدیه وارداتندن تسویه ایدیلن معلملری تعیین ، کوی وشهر قومونلری ضابطه‌سنه عائد اوامروتعلیماتی اصدار حقنی ـ والی ایله ولایت هیئت مبعوثه‌لرینك تصدیقلرینه اقتران ایتمك شرطیله ـ حائزدر .

١٢ — پورتکیز بلدیه‌سی

پورتکیزده هر (قومون) ده قامارا camara نامیله بر بلدیه مجلسی واردر . قامارانك رئیسی ، مجلسك مقرراتی موقع اجرایه وضعه ، مقاولاتك تحریر و عقدینه محاکم حضورنده ایجاب ایدن مدافعات وتشبثاتده بولنمغه ـ مجلسك اجرا مأموری صفتیله ـ

مأذوندر . پورتکیز بلدیه‌لرنده فعالیت اداریه یالکز بلدیه مجلسنه مودوعدر . ضابطهٔ بلدیه تعلیماتنامه‌لرینی انجق مجلس یاپار . بو مناسبتله رئیسك صلاحیتلری اولدقجه سونوکدر . بوندن بشقه ایکنجی بر سببده رئیسك موقعنی دوچار ضعف ایتمکده‌در . اوده حکومت طرفندن منصوب وقومون داخلنده‌ده قوانین ونظاماتك تطبیقنه نظارته مأمور بر اداره مأموری administrador نك موجودیتیدرکه ضابطهٔ بلدیه‌یه عائد کافهٔ وظائفك ایفاسی بونك صلاحیتی داخلنده‌در . بلدیه مجلسی رئیسنك یاننده بویله بر حکومت مأمورینك بولنیشی پورتکیز قومون اداره‌سنك برخصوصیتنی تشکیل ایدر .

پورتکیزك قوانین بلدیه‌سی ، ولایات قوانینی کبی پورتکیز مجلهٔ قوانیننده جمع ایدلمشدرکه بو مجله ١٤ قسمه ومتعدد فصوله منقسمدر . بو مجله ١٨ مارت ١٨٤١ مجله‌سنك مقامنه قائم اولان ٦ مایس ١٨٧٨ قانونیله توثیق ایدلمشدر . ١٨٤١ قانونی فرانسه‌نك ١٨٣١-١٨٣٨ آره‌لرنده‌کی تشکیلات اداریه‌قوانیندن ملهمدر . (١٨٤١) دن (١٨٧٨) ه قدر اولان پورتکیز قانونلرینك ماده‌لری دها فضله اولمقله برابر فرانسه اختلالنك سکزنجی سنه‌سی قانوننك شکل وتقسیماتنی قبول ایتمشدر .

ایکنجی قسم حکومتلر

ایکنجی قسم حکومتلر عمومیتله بلدیه مجلسلرینه مالك اولمیوب بر قسم بلده‌لرنده یالکز بلدیه مجلسی دیکرلرنده هم بلدیه ، همده اهالی مجلس عمومیلری بولنانلردر . بونلرده روسیه ، اسوچ ، المانیا ، اسویچره ؛ صربستان (یوغواسلاویا) حکومتلریدر .

١ — روسیه بلدیه‌سی

روسیه‌ده (شهر) و(کوی) قومونلرینی بربرندن تفریق ایتمك ایجاب ایدر . شهر (قومون) لری کوی قومونلرندن چوق فضله اولدیغی حالده بونلرده بلدیه مجلسی موجود دکلدر . بوکا مقابل کوی قومونلرنده بلدیه مجلسلری واردر . فی‌الحقیقه بو معظم وواسع وبر برلرینه بکمزه‌مه‌ین برچوق اقلیم وممکلکتلری احتوا ایدن حکومتده عموم ایچون بر قاعده واصول تطبیق ایتمك مشکلدر . مع‌مافیه بو ایکی قسمده‌ده بعض تنوعات واردر . روسیه‌ده کوی قومونلری میر mir دینلن وعائله رئیسلریله قومون مأمورلرینك اکثریتنی احتوا

ایدن اهالی مجلس عمومیسی assemblée générale des habitants طرفندن اداره اولنور. بوتون مذاکراتده و صاحب اولدیغی اموالك اداره سنده لوا مجلسنك la commission de Disttiet مراقبهٔ قطعیه‌سنه تابعدر. بو قومیسیون قسماً حکومت مرکزیه‌نك مأمورلرندن قسماً ده چارك اراده‌سیله منصوب والینك ریاست ایتدیکی ولایت قومیسیوننك la commission provinciale اعضاسندن ترکب ایدر.

۱۹ شباط ۱۸۶۱، ۲۷ حزیران ۱۸۷۴، ۳۰ مارت ۱۸۷۸ قانونلری بو مختلف نقطه‌لری حل ایدر.

روسیه کوی قومونلرینی دیکر آوروپا قومونلرندن تمیز ایدن (میر) دن ماعدا بر نقطه دها موجوددر که اوده روسیه‌ده اطلاق ایدیلن چفتجیلر املاکنك مشترك اولمسیدر.

حقیقتده بو املاکك یکانه صاحبی «میر» در. روسیه ایمپراطورینك ۳ مارت ۱۸۹۱ تاریخلی اراده‌سی اسیر serfs لرك چالشمقده اولدقلری اراضیك ملکیتنی میره بخش ایتمش وبو اراده ایله ۲۳ میلیون اسیر آزاد ایدلمشدی. (میر) اراضینك تقسیم وتوزیعنده‌ده مطلق صورتده حرکت ایدر. لوا، ولایت ومرکزك طلب ایتدیکی ویرکویی قومون سکانی تأدیه ایدر.

اهالی مجلسلری ایله میر؛ ایفای دینده تأخر ایدن مکلفین خدمتی ایجار ایتمك ویا اونی حصه‌سندن محروم ایتمك یاخود اموالنی صاغلق کندی لهنه فقط حقیقتی بر استبداد تشکیلی ایدن بر طاقم فضولی حقوق استخراج ایتمشدر.

شو حالده روس کویلیسی اصیلزادکانك استبداد ندن انجق قوی الشکیمه میرك اسارتنه دوشمك اوزره استخلاص نفس ایتمش دیمکدر.

(قومون) ك قوهٔ اجرائیه‌سی؛ بالذات مجلس یعنی (میر) ایله اوچ سنه مدتله انتخاب وتعیین قلنمش اولان starosta (اسکی) معناسنی افاده ایدن بر رئیس آره‌سنده تقسیم ایدلمشدر. رئیس مجلسه ریاست ومجلس مقرراتنك تطبیقنه، یوللرله (قومون) مؤسساتنك حسن محافظه‌سنه ویرکولرك جبایتنه، آسایشك تأمیننه نظارت ایدر.

شهر قومونلرنده مشترك ملکیته تصادف ایدلمز. ۲۸ حزیران ۱۸۷۰ قانونی بونلرك امور اداریه‌لرینی تنظیم ایتمشدر. بو قانونه کوره شهر قومونلرنده غورو ده‌سقائیا دوما gorodskaia douma نامنده منصوب بر بلدیه مجلسی شهری علاقه‌دار ایدن باجمله

خصوصاتی مذاکره ایدر . مجلسك مقرراتی یا واضع قانونك ، یا ناظرك یا والینك ویاخود والینك تحت ریاستنده مرکز ولایتك باشلیجه مأمورلریله رؤسای اداریه‌سنك تشکیل ایتدیکی برقومیسیونك نظر تصویبنه عرض اولنمق لازمدر . شهر قومونلرنده بلدیه مجلسندن ماعدا بونك طرفندن درت سنه‌مدتله منتخب ومدیرك اعضای طبیعیه‌سندن اولدیغی اوپراوا ouprava نامیله بر (شهرقومیسیونی) موجوددرکه قوهٔ اجرائیه بونك الندهدر . کویلرله کوچوك شهرلرده قومون‌مدیرینك یالکز باشنه اوپراوا یعنی قوهٔ اجرائیه وظیفه‌سنی کوره‌بیله‌جکنه بلدیه مجلسی قرار ویره‌بیلیر .

١٥٤ ماده‌یی وایکی ذیلی محتوی اولان شهر قومونلری تشکیلاتنه متعلق ١١ حزیران ١٨٩٢ قانونی ؛ ١٨٧٠ قانوننك بعض نقاطنی تعدیل ایتمشدر . تعدیلات واقعه برطرفدن مؤسسات بلدیه‌نك وظائفنه مداخله خصوصنده نفوذ حکومتی تقویه ایتمشدرکه ١٢ حزیران ١٨٩٢ قانونی ولایات ودوائر ایچون عینی مقصده واصل اولمشدر . مثلا بلدیه مجلسلرینی دائرهٔ قانونیتده بولندیرمقله مکلف اولان والیلر ، حکومت مرکزیه‌نك مأموری صفتیله بومجلسلرك اتخاذ ایتدکلری مقرراتك منافع حکومت وبلدیه موافق اولمسنه دقتله موظف ایدیلر . (قومون) مدیری ایله اعضانك کیفیت انتخابی تصدیقه اقتران ایتدکدن صوکره حکومت مأموری صفتنی اکتساب ایدرلر .

والی ایله برابر شهر اداره‌سنك تفتیشنه مأمور اولان بلدیه مجلسی ولایات والویه مجلسلرینه ربط ایدلمشدر .

١٢ حزیران ١٨٩٢ قانونی ؛ ١٨٧٠ قانوننده‌کی انتخابات اصولنی تعدیل ایدییورسه‌ده رأی ویرمك حقنی اراضی تملکنه وتجارت پاتنته‌لرینه تابع قیلان اساساتی محافظه ایدییوردی . ١٨٧٠ قانونی منتخبلری اوچ قسمه تفریق ایدییور وبونلرك هربریسنه انتخاب خصوصنده کوجلکله تجویز ایدیله‌بیله‌جك برنفوذ بخش ایدییوردی . بوتقسیمی قانون اخیر الغا ایتمشدر . بونکله برابر جریان عمومی‌یه توفیقاً منتخبلرك مقدارینی تزیید ایده‌جکنه بالعکس تنقیص ایتمکده‌در . وبالخاصه رأیلریله بلده‌نك اداره‌سنه اشتراك ایتمك حقندن مستأجرلری محروم براقیوردی . بلدیه اعضاسنك مقداری‌ده تحدید ایدلمش اولوب بونلره مذاکراتده حاضر بولنملری کیفیتی برطاقم جزای نقدی وموقت اخراجلرله تأمین ایدیلیوردی . ١١ حزیران ١٨٩٢ قانونی ١٦ حزیران ١٨٧٠ قانونی کبی روسیه‌نك بوتون شهرلرینه قابل تطبیق دکلدی . بالخاصه لهستان شهرلری بوندن محروم بولنیوردی . قانونك تطبیق ایدیله‌جکی

دیکر اقدام ممالکدە ایسە ناظرلر هرشهر ایچون بوقانونك تاریخ تطبیقنی تعیین ایتمك حقنی حائز ایدیلر . بوندن بشـقە ١٨٧٠ قانونی کبی ١٨٩٢ قانونی‌دە شهرلری اهمیتلرینە کورە تفریق ایدییور وتشکیلات بلدیەلرینی اوکا کورە دکیشدیرییوردی .

نفوسی (٢٠٠٠) ی تجاوز ایتمەین فنلاندیا کویارندەقومون اموری قومون مجلس عمومیسی طرفندن ادارە ایدیلیر . بوقومونلردە برماژیسترات یاخود قوۂ اجرائیەقومیتەسی موجوددر . بوماژیستراتی مجلس طرفندن منتخب نەشوەنلر ایلە چارطرفندن منصوب بورغمەسترانتخاب ایدر . نفوسی ٢٠٠٠ ی تجاوز ایدن فنلاندیا قومونلرندە ویاخود مجلس بوصـورتلە قرار اتخاذ ایدرسـە دیکر قومونلردە ادارۂ بلدیە ؛ مجلس طرفندن منتخب برمشـاور هیئتنە un corps de conseillers èlu یاخود یوقاریدە بیان ایدلدیکی وجهلە ماژیستراتدنیلن برقوۂ اجرائیەیە حوالە ایدیلیر .

روسیە بلدیەسی حقندە بورایە قدر اعطا ایدیلن ایضاحاتك حرب عمومیدن وروسیە ایمپراطورلغنك انحلالندن اولکی زمانلرە عائد اولدیغنی قیدە حاجت یوقدر . روسیەایمپراطورلغنك صوك شکلی هنوز تقرر ایتمەمشدر . اسکی روسیە اراضیسی اوزرندەدە برچوق مستقل ونیم مستقل حکومتلر تأسس ایتمکدەدر . کرك اصل روسیەنك کرك اخیراً تشـکل ایدن کوچوك حکومتلر بلدیەلرینك نەشـکل آلەجنی بالطبع آتیاً آکلاشیلەجقدر . مع مافیە ایرکچ روسیەدە تقرر ایدەجك اولان شکل حکومت بلدیەاصولی‌دە بسبتون وهیچ برملت بلدیەسنە بکزەمیەجك برشکلە افراغ ایدەجك کبی کورونمکدەدر .

٢ــ اسوەچ بلدیەسی

اسوەچك نفوسی ٣٠٠٠ ی تجاوز ایتمەین کوی واوفاق شهرلرندە بلدیە مجلسی یوقـدر . بورالردەبلدیەاموری منتخبلر مجلس عمومیسی assemblé générale des électeurs طرفندن ادارە اولنورکە بواصول ادارە فنلاندیە کوی قومونلرندەدە کورولمکدەدر . ضابطە ایشلری وقومون منافعنك ادارەسی بومجلسە عائددر . بونك یانندە اعضاسی اوچ ایلە اون آرەسندە تحالف ایدن وقرال طرفندن منصوب حکومت مرکزیە ممثلنك ریاستندە اجتماع ایدن براجرا قومیتەسی comité exéutif واردر .

نفوسی ٣٠٠٠ ی تجـاوز ایدن شهرلر بر بلدیە مجلسی طرفـدن ادارە اولنورلر . بوندن بشقە ماژیسترات magistrat وقرال طرفندن منصوب بورغمەستر ومعاونلرندن

مركب بر اجرا قوميته‌سی موجوددر . اسوه‌چك بوايكی صنف قومونده‌ده بلديه‌نك اداره‌ٔ داخليه‌سنه متعلق مذاكرات حكومت ويا ممثلی طرفندن صادر اوله‌جق مساعده‌يه تابعدر .

٣ ــ آلمانيا بلديه‌سی

آلمانياده حكومات متحده عموميتله برولايت قانونيله اداره اولنميوب هرولايت تابع اولديغی حكومتك قوانين خصوصيه‌سيله اداره اولنور. قومون تشكيلات اداريه‌سی ولايت تشكيلاتندن دها قاريشيق وخصوصيتی حائزدر . يالكز يكرمی بش آلمان حكومتی آيری آيری قانونلرله اداره ايدلمكده اولميوب حتی برحكومتك متعدد ولايتلری مختلف قانونلر احكامنه تابعدر . مسئله‌يه ممكن اولديغی قدر برشكل عمومی ويره‌بيلمك ايچون فلانديا واسوه‌چده كورلديكی اوزره ـ فقط بوراده دها زياده مشكلاتی حائز اولمقله برابر ـ بربلديه مجلسی طرفندن اداره ايديلن قومونلر ايله اهالی مجلس عموميسی جانبندن assemblée générale des habitants اداره ايديلن قومونلر شكلنده قبول ايديلن تصنيفی تطبيق ايتمك لازم كليور . ١٨٩٥ دن اول بوتفريق يالكز آلساس ـ لورەن‌ده جاری ايدی .

باويه‌را وساقس قراللقلريله وورتمبرغ ، بادوا بويوك دوقه‌لقلرنده بويوك وكوچوك بوتون قومونلر برر بلديه مجلسنه مالكدرلر . بادوا دوقه‌لغی ايله وورتنبرغ‌ده بلديه مجلسندن ماعدا برده بورژوا قوميته‌سی comité du bourgeois موجوددر .

بالعكس پروسيانك برچوق ولايتلرنده خصوصيله آلتی شرق ايالتنده يعنی ايكی پروسيه ولايتيله براندەبورغ ، پومرانيا ، سيله‌زيا ، ساقس ولايتلرنده يكديكريله معارض ايكی اصول بلديه‌يه تصادف ايدلمكده‌در . بوولايتلره كوی قومونلرينه متعلق ١٤ نيسان ١٨٥٦ قانونی تطبيق ايديليوردی . بوكون (پوزەن) ولايتی داخل اولديغی حالده ٣ تموز ١٨٩٣ قانونی تطبيق اولنمقده‌در . بوايكی اصول هانوورا ايله شله‌زويغ هولشتاين‌ده مرعی الاجرادر . مهم قومونلرده بلديه مجلسنه مالك براداره واهميتی حائز اولميانلرده ايسه اهالی مجلس عموميسی طرفندن تأمين اداره ؛ بويوك برتنوعله اكثريا تصادف ايديلن ايكی طرزدر . هرحالده آلمانياده حكومت مركزيه قومون اداره‌سنده بويوك برنفوذی وحق مداخله‌يی حائزدر .

صوك ذكر ایتدیكمز آلمان حكومتلرنده كوی قومونلرنده اهالی مجلس عمومیلرینك طوغریدن طوغری‌یه مـذا كراتده بولندقلری كورولمكده‌در . بوقومونلرده رئیس بلدیه‌نك املاك وواردانی اداره ایدر . رئیس (Bailli) نامنی حائز اولوب مركزك نفوذینی تمثیل وضابطهٔ محلیه وظیفه‌سنی ایفا ایدر . (بایی) بولنمدیغی زمانده معاونی عینی وظیفه‌یی ایفا ایدر . وه‌ستفالیا وره‌ن ایالتلرنده اوفاق واهمیتسز كوی قومونلری ـ كه اون سكزدن فضله منتخب ابراز ایده‌میتلر در ـ منتخبلر مجلسی ـ assemblé des électeurs طرفندن اداره اولنورلر .

كوی قومونلری عمومیتله برمأمورك اداره‌سنده بولنوب ولایته كوره مه‌ر ، (مدیر) یاخود زوز (حاكم) نامنی آلیرلر . شرق ولایتلرنده بومأمور ایكی ئه‌شوه‌ن ایله برابر قومون مجلسی طرفندن انتخاب ایدیلیر . وه‌ستفالیاده یالكز بر اعضا ملازمی بولنور وبایی Bailli بونی مراقبه ایدر .

اكر بو آلمان ایالتلری قومونلرنده ۸ دن فضله منتخب بولنورسه او وقت بر بلدیه مجلسی طرفندن اداره اولنورلر . بعض محللرده بومجلس منتخبدر . بعض یرلرده ایسه قسماً منتخب قسماً اعضای طبیعیه memlre de droit دن مركبدر . پروسیانك آلتی شرق ایالتنده دائره انجمنی le comité de cercle قـومونك منتخبلر مجلس عمومیسنی برمثلك تعیینه صلاحیتدار قیله‌بیلیر . حق انتخاب ایسه بوندن دها آز برتنوع كوسترمز . اهالی‌نك انتخابه كیفیت اشتراكی وبوحقك صورت استعمالی قوانین محلیه ایله تعیین ایدلمشـدر . بوصـورتله آلمانیاده رأی منفرد le vote par tête ، رأی منضم v. cumultatif وأری مشترك v. colléctif اصوللرینك موجودیتی كورولمكده‌در . حق انتخاب بعضاً بورژو صنفنه بعضاً حق ملكیته وبعضاً‌ده قومون داخلنده اسكان كیفیتنه معلق بولنمقده‌در . عینی تنوع فعالیت اداریه‌نك قومون داخلنـده صورت اجراسـنده‌ده مشاهده ایدلمكده‌در . فعالیتده وحدت اصولی بعضاً فرانسـه‌ده اولدیغی كبی بر مأموره مودوعدر . بعض احوالده ایسه براجرا انجمننه عائددر . بوصوك اصول شهرلرده دها زیاده جاریدر .

فرانسه‌نك ۱۷۹۰ وانقلابك اوچنجی سنه‌سی قانوننك احكامی وجهله آلمان ماژیستراتی یابر قولله‌ژ collége ، یابر مأمورلر مجمعی ویاخود بردیره كتوار diréctoire ویاخود بربورو bureau تشكیل ایدر .

ماژیسترات اعضاسی؛ علی الاکثر بر بورغمه‌ستر ایله بر معاون ویاخود ایکنجی بورغمه‌ستردن وعددلری اهالینك عدد نفوسنه کوره ایکی‌دن آلتی‌یه قدر تحول ایدن مشوه‌نلردن مرکب اولور.

ماژیسترات اعضاسی اکثریا قرال طرفندن یاقید حیات ویاخود اوزون بر مدت ایچون انتخاب وتعیین اولنور.

ماژیسترات هیئتی؛ قانونلرك، امرنامه‌لرك، مجلس عمومی ایله بلدیه مجلسی مقرراتنك اجراسنی تأمین ایدر. قومونی تمثیل واونك نامنه حرکت ایدر. قومون مأمورلرینی تعیین واونلری تحت مراقبه‌ده بولندیرر. حکومت مرکزیه‌نك حواله ومراقبه‌سی آلتنده محلی ضابطه وظائفنی ایفا ایدر.

ماژیستراته بورغمه‌ستر طرفندن ریاست ایدیلیر. بورغمه‌ستر قومون امورینك صورت ایفاسنی مراقبه وماژیسترات نامنه حرکت ایدر. ایشده مستعجلیت کوریلورسه ماژیستراتك انضمام رأیی بکلمکسزین اتخاذ قرار ایدر.

المانیانك هرشهرنده بلدیه مجلسی موجود اولمقله برابر بر ده ماژیسترات یعنی قولله‌ژ حالنده تشکل ایتمش ادارهٔ فعاله‌نك بولندیغنی ظن ایتمه‌ملیدر. بعض شهرلرده ماژیسترات یرینه بر بورغمه‌ستر واوده بولنمدیغی تقدیرده معاونی موجوددر.

بورغمه‌ستر ایله غیبوبتنده معاونی صاحب رأی اولمق اوزره مجلسه ریاست ایدرلر. رەن نهری ساحلنده‌کی شهرلر بر بورغمه‌ستر ایله اوکا معاونت ایدن بر ویا برقاچ معاون طرفندن اداره اولنورلرکه بو طرز اداره فرانسز اصولنی احساس ایدر. بونلر اون‌ایکی سنه مدتله انتخاب ایدیلیرلر. مأموریت قید حیات شرطیله‌ده اوله‌بیلیرسه‌ده انتخاب مافوق اداره‌جه مظهر تصویب اولمق شرطدر. مهم کوی قومونلرنده بورغمه‌ستر عینی زمانده (قومون)ك رئیسی‌در.

فقط اوفاق (قومون) لرده بورغمه‌ستر ساحهٔ فعالیتی بر قاچ قومونه تشمیل ایدر، مع‌هذا بو (قومون)لرك رئیسلری‌ده آیروجه طوغریدن طوغری‌یه وظائف محلیه‌یی‌ده ایفا ایله مکلفدرلر. شو حالده بو صوکنجیلرك صلاحیتی (مەر) لك درجه‌سنده‌در. و بو صفت (مەر)ه نسبتله دها عالی بر وظیفه ایله مکلف اولان بر بورغمه‌ستره عائد دکلدر. فقط بورغمه‌ستر ایسترایسه مراقبه‌دن ماعدا اقامت ایتدیکی (قومون) مدیرلکی وظیفه‌سنی‌ده اجرا ایده‌بیلیر.

١٨٨١ قانونی ایله تعدیل و تصحیح ایدیلن ١٣ کانون اول ١٨٧٢ قانونی دائره (cercle) لرك تشکیلنه و اصول بلدیه‌یه عائد بعض احکامی حاوی اولوب پروسیا قراللغنك آلتی شرقی ولایتنده تطبیق ایدیلیر. پوزه‌ن، وه‌ستفالیا، ایالتلری بونك حکمندن خارج طوتلمشدر. بو قانونه کوره حتی کوی (قومون) لری بیله مشترك، دائمی وحکومتك تصویبنه اقتران ایتمش منافعه استناداً بر شخصیت معنویه‌یه صاحبدرلر. بوقانون ارثاً انتقال ایدن قومون مدیرلکلریله تیمار وزعامت طرزیله انتقال ایدنلری قالدیرمشدی.

٢٦ تموز ١٨٧٦ تاریخلی مأمورین ومحاکم اداریه‌نك صلاحیتلرینه متعلق پروسیا قانونی که- ١ اغستوس ١٨٨٣ قانونی ایله اکمال اولنمشدر- متعدد موادنده دائره و شهر انجمنلرینك، ولایت وسنجاق هیئتلرینك ضابطه ایشلرنده حائز اولدقلری صلاحیتلری تثبیت ایلمشدر.

بعض قومونلره یکنسق بر صورتده تطبیق ایدلمکله برابر بوقانون سلفی کبی پروسیا قومونلرینك تشکیلاتنده کوریلن تنوعی ازاله ایده‌مامش ایسه‌ده اصول اداره‌یه قاریشمش اولان دره‌بکلك حقوقنی تخفیف ویا الغا ایتمشدر.

اکثریا ظن اولندیغی وجهله بو تنوع یالکز کوی و شهر قومونلری آره‌سنده موجود دکلدر. تشکیلات؛ هرایکی نوع آره‌سنده صوك درجه متخالفدر. بو ملاحظه پروسیا بلدیه اصولنده کوی وشهر قومونلری حقنده موجود تضاده رغماً مصیبدر. کوی قومونلری ١٤ نیسان ١٨٥٦ و شهر قومونلری ٣٠ مایس ١٨٥٣ قانونیله تنظیم ایدلمشدی.

بوقاریده ٣ تموز ١٨٩١ تاریخلی و ١٨٥٦ قانونلری کبی شرق ولایتلری ایچون تنظیم ایدیلن قانوندن بحث ایتمشدك. فقط بو قانون ١٨٥٦ قانوننك شامل اولمدیغی پوزه‌ن ایالتنه‌ده تشمیل نفوذ ایدییوردی. ١٨ مارت ١٨٨١ قانونی ایسه دائره‌لرك تشکیلنی استهداف ایتمکده‌در. صوك ٣ تموز ١٨٩١ تاریخلی پروسیانك یدی شرق ولایتنك قومون تشکیلاتنه متعلق قانونی سالف الذکر قوانینك بعض احکامنی تعدیل واصول تثلیثه‌یی توسیعه غیرت ایدییوردی. بو قانون بعض حریتپرورانه احکام ایله فائده‌سی غیرقابل انکار اولان موادی احتوا ایتمکده‌در. تخفیف ایتمکله برابر ایکی نوع (قومون) لر ذاتنده موجود تنوعی ازاله ایتمیوردی. بو قانون ١٤٩ ماده‌یی احتوا ایدر. التی فصله تقسیم اولنمشدر. (٣٩) دن (٤٨) ه قدر اولان ماده‌لری

کرك بر بنانك تصرفنه کرکسه ، قومون داخلنده بر مسکن تملکنه ویاخود معلوم المقدار
ویرکونك تأدیه‌سنه متعلق بر طاقم حقوق بلدیه‌نك صورت استعمالنی وبوندن نه صورتله
ستفاده ایدیله‌جکنی تثبیت ایدر .

اعطای رأیه صلاحیتدار (قرق) دن زیاده نفوسی اولمیان (قومون) لر (قومون
نتخبلر مجلسی) طرفندن اداره ایدیلیرلر . مکرکه بو مجلس بر بلدیه مجلسی تشکیل
تمکه قرار ویرمش اولسون ویا دائره انجمنی طرفندن بوکا اجبار ایدلمش بولنسون .

اعطای رأیه صلاحیتدار (قرق) دن زیاده نفوسی اولان شهرلرده ایسه بر بلدیه
مجلسی بولنور . بو صورتله ۳ حزیران ۱۸۹۱ قانوننك احکامنه کوره کوی و شهر
ومونلری ارەسنده کوریلن تنوعدن ماعدا بالذات کوی قومونلری آره‌سنده‌ده
 طاقم فرقلر موجوددر .

بوندن بشقه دائره دیه‌ت مجلسنك طلبی اوزرینه وولایت دیه‌ت مجلسی استماع
یدلدکدن صوکره بر امرنامهٔ قرالی کوی قومونلرینه ، شهر قومونلری تشکیلاتنی
معکوساً شهر ، قومونلرینه کوی قومونلری تشکیلاتنی تطبیقه مأذون قیله‌بیلیر .

معهذا دائره انجمنی کوی قومونلرینی توحید ایتدیرمك حقنی‌ده حائزدر . حق
ذکور قومونلر ارەسنده اختلاف موجود اولسه بیله ولایت مجلسی نظارت عائده‌سنه
راجعتدن صوکره بو توحید مسئله‌سی اجرا ایدیله‌بیلیر .

۱۸۷۰ حربندن صوکره آلمانلر فرانسزلردن آلدقلری آلساس - لورەنده بسبتون
شقه بر بلدیه اداره‌سی تأسیس ایتمشلر ایسه‌ده حرب عمومیده فرانسزلر بو ایالتلری استرداد
یده‌رك بالطبع بورایه فرانسز بلدیه اصولنی تشمیل ایلمش اولدقلرندن اوزون مدت
لساس - لورەنده تطبیق ایدلمش اولان آلمان اصولنك شیمدی بوراده ایضاحنده بر
ئده کوریله‌میه‌رك صرف نظر اولنمشدر .

آلمانیانك بویوك شهرلرنده بلدیه اعضاسنك نصفی اصحاب املاکدن اولمق شرطدر .
دیه اعضالرینك مدتلری آلتی سنه‌در . ایکی سنه‌ده بر ثلثی انفصال ایده‌رك یرینه باشقه
عضا تعیین اولنور . حکومت ایسترسه حکمدارك اراده‌سیله آلتی آی ظرفنده یکیدن
تخاب اجرا اولنمق شرطیله مجلسی فسخ ایده‌بیلیر .

مجلس اداره اولا بر رئیس ، اوچ رئیس وکیلی و اوچ مجلس کاتبی انتخاب ایدر .

صوکره (ماژیسترات) نامیله بر مجلس اداره انتخاب اولنور . شهر امینلکی ایچون بلدیه مجلسی طرفندن اوچ نامزد انتخاب اولنوب بونلرك ایچندن شهر امینی حکمدار انتخاب و تعیین ایدر . اکر حکمدار اوچندن برینی تعیین ایتمزسه یکی انتخاب اجرا اولنور .

مجلس اداره بر قسمی اون ایکی سنه ایچون انتخاب اولنوب معاشلیدر . بر قسمی ده آلتی سنه ایچون فخری اولوب معاشسزدر . معاشلی اولان اعضالر برر قوهٔ اجرائیه‌در هر برینك تحت اداره‌سنده شعبه‌لر واردر . هر شعبهٔ امورك معامله‌سیله مشغول اولمق اوزره کرك بلدیه مجلسی اعضاسندن کرك خارجدن قومیسیونلر « ده‌له‌غاسیون » لر تشکیل اولنور دوائرده بلامعاش چالیشان «قورپوراسیون» رئیسلری ده‌وا ردر . بونلر مجلس اداره‌نك اوامرینی انفاذ و اجرا و اهالینك اموراجتماعیه‌سنه ، مناکحات ، تولدات ووفیاتك قید وتسجیل معاملاتنه نظارت ایدرلر .

بلدیه رئیسلری یعنی شهر امینلری اون ایکی سنه ایچون انتخاب اولنورلر. آیلقلری واردر . ایکنجی دفعه تعیین ایدیلن بلدیه رئیسی قید حیات شرطیله‌در .

٤ — اسویچره بلدیه‌سی

اسویچره‌ده قانطونلر ایکی قسمه آیریلیرلر . برنسی قومون امورینی اهالی مجلس عمومیسی، دیکری بلدیه مجلسی واسطه‌سیله اداره ایدنلردر . برنجیلری بەرن ، زوریخ ، وود ونفوسی ٦٠٠ دن دون اولان قومونلری احتوا ایدن غلاریس ، اوری ، آپه‌نزه‌ل واونته‌ر والده‌ن قانطونلرینك بر قسمیدر . قانطون قانون اساسیلری قومون تشکیلاتی خصوصنده صوك درجه تخالفلر عرض ایدر . فقط بوقانطونلرده حاکم اولان علامت ممتازه شودرکه منتخب اهالی مجلس عمومیسنك صلاحیتی نه‌دن عبارت اولورسه اولسون قومون ویرکولرینك تعیینی ، بدللری بر مبلغ معینی تجاوز ایدن آلیم وصاتیم معاملاتی حقنده اعطای رأی صلاحیتی ، استقراضلر ، بودجه ، حسابات ، تشبثات عدلیه یالکز بو مجلسه عائددر . زوریخ قانطوننده جاری اولدیغی اوزره بو قانطون قومونلری‌ده قومون مجلسلرینه conseil communal مالك اوله‌بیلیرلر. بونلر ایشلری قومون مجلسلرینه تودیع ایدر ومجلسك مقرراتی ایفا ایدرلر .

بەرن قانطوننده بوتون قومون حساباتی حکومت مرکزیه‌نك نظر تصویب وتصفیه‌سنه

عرض ایدیلیر . متصرف préfet قومون مجلسلرینك مذاکراتنه اشتراك ایتمك حقنی حائزدر. اجرا مجلسی conseil exécutif ـ مراجعت حقی محفوظ قالمق شرطیله ـ اشخاص ثالثه‌نك قومون مأمورینی علیهنده وقوعبولان شکایاتی حقنده اتخاذ قرار ایده‌بیلیر متصرف ومدعئ عمومی معاوننك وکیللری (قومون)ك امور اداره‌سنده وقوعبولان سوء استعماللری مراقبه ایتمك حقنی حائزدرلر .

اجرا مجلسی یکی تعلیماتنامه‌لرك قبولی و موجود تعلیماتنامه‌لرك تعدیلی ایله قومون سرمایه‌سنك تنقیصی حقنده قرار اتخاذ ایده‌بیلیر .

زوریخ قانطوننده دیستریك مجلسی conseil de district قومون اداره‌سنك تفتیش ونظارتنه مأموردر . بوندن بشقه (قومون) ك اداره‌سنه صلاحیتدار اولان اهالی مجلسی مذاکراتی‌ده نقض ایتمك حقنی حائزدر .

بو مذاکرات یالکز قانون اساسی ونظامات موضوعه‌یه مخالف اولدقلرندن طولایی دکل فقط قومون منافعنی اخلال ایتدکلری یاخود مکلفینه پك آغیر شرطلر تحمیل ایلدکلری ویا عدالته مغایر اولدقلری ایچون‌ده دیستریك هیئتی حضورنده شکایت ایدیله‌بیلیر .

بو قانطونك قومون اصول اداره‌سی ۲۷ حزیران ۱۸۷۵ قانونیله تنظیم ایدلمشدر . بو قانون ، سیاسی قومونلر ، کلیسائی قومونلر ، تدریسی قومونلر وملکی قومونلر دیه بر طاقم تقسیمات یاپمشدر که بو تشکیلات شورای دولت طرفندن اجرا ایدلمشدر . بونلرك هپسنده اداره مشترکدر .

بو صنفه داخل بولنان قانطونلرده اهالی ویامنتخبلر مجلس عمومیسی مقرراتنك اجراسی بعض کره بو مجلسك رئیسنه ، بعضاً‌ده زوریخده اولدیغی کبی ـ قومون مجلسنه ، بعض کره‌ده قومون مجلسنك رئیسنه ویرلمشدر . بو صوك شکلده مجلس رئیسی قومون رئیسی صفتنی حائز اولور .

اسویچره‌نك یالکز فرانسزجه تکلم ایدیلن مثلا ژنه‌و و ایتالیانجه تکلم ایدیلن تسه‌سه‌ن و آلمانجه تکلم ایدیلن شافهوز کبی قانطونلرنده دکل دیکر بالعموم قانطونلرنده‌ده حقیقی مجالس بلدیه موجوددر . بومجلسلر قومون امورینك هیئت عمومیه‌سی حقنده اجرای مذاکرات ایدر . فقط بو صلاحیتلری انجق قانطون قوهٔ مرکزیه‌سنك مراقبه‌سی تحتنده استعمال ایده‌بیلیرلر .

اسویچره‌نك قانطونلرنده فعالیت اداریه L'action administratif انجق (مه‌ر)، یاخود بر اداره مجلسنه Conseil administratif عائددر.

ژه‌نه‌و قانطوننده، بوتون قومونلرده ـ ژه‌نه‌و شهری مستثنا ـ بر (مه‌ر) ایله معاونلری بولنمقده‌در. (مه‌ر) ـ فرانسه‌ده اولدیغی کبی ـ اولا شورای دولتك Conseil d'état تحت مراقبه‌سنده اولمق شرطیله حکومت مرکزیه‌نك، ثانیاً (قومون) ك ممثلیدر. (ژه‌نه‌و) شهرنده (مه‌ر) یوقدر. (مه‌ر) ك وظیفه‌سی بش اعضادن مرکب بر اداره مجلسی conseil administratif طرفندن ایفا ایدیلیر.

فرانسه‌ده مرعی‌الاجرا اولان (اداره‌ده وحدت اصولی (L،unitè d، action طرزنده فقط بر ادارهٔ مشترکه طرفندن رؤیت ایدیلن قومون فعالیت اداریه‌سی بلدیه وياخود اهالی ومنتخبلر مجلسلری شکلنده مرکزی اوروپاده مشاهده ایدلمکده‌دو. ژه‌نه‌و شهرینك اداره مجلسی؛ ایکی اعضاسنی نفوس مأمورلغی صلاحیتی استعمال وديکر ایکی اعضاسنی‌ده قومون نامنه عقد ایدیله‌جك عقود ووکالت اداریه تعهداتی ایفایه مأمور قیلمقده‌در.

نوشاتل قانطونی؛ اسویچره‌نك بعض محللرنده تأمین ایدیلن قومون اصلاحاتنك اك ممتاز برمثالنی تشکیل ایتمکده‌در. قانطونلرك اکثریسنده قومونلر قپالی بورژوا جمعیتلری corporations de bourgeois fermées تشکیل ایدرلردی. قانطون اهالیسندن اولان فقط اصلاً ساکن بولندیغی قومونده اولمایان کیمسه‌لر بوجمعیته داخل اولامازلردی. یعنی قومون افرادندن صایلمازلر وقومونك انتخاب قانوننسدن استفاده ایده‌مزلردی. آنجق ١٨٥٩ قانون اساسیسی مستثنا اوله‌رق نوشاتل‌قانطوننده اهالی رأیيله متشکل حقیقی بلدیه تأسس ایده‌بیلدی.

بواستثنا ١٨٧٤ فه‌ده‌رال (متحده) قانون اساسیسنك قومون داخلنده اوچ آی اقامت ایتمش اولان افراده حق انتخاب بخشی کیفیتندن صوکره برقاعدهٔ عمومیه حالنه کیردی. بونکله برابر قانون اساسی؛ قومون املا کنك اداره‌سی حقنی بخش ایتدیکی (سکنهٔ اصلیه قومونی) ایله (مصارفات وبلدیه امورینی ایفایه مأذونیت ویرن سکنه قومونی) نامیله ایکی شکل محافظه ایتمشدر. نوشاتل قانطونی اهالینك مظهر تصویبی

اولان ٧ مارت ١٨٨٧ قرارنامه‌سی قانون اساسی‌نك .وخصوصه عائد موادی تعدیل ایتدی و ٥ مارت ١٨٨٢ قومون قانونی ایسه سالف‌البیان ایكی شكلی (قومون) نام عمومیسی آلتنده توحید ایلدی .

٥ ـ صربستان بلدیه‌سی

بلدیه تشكیلاتی صربستانده خصوصی بر طرز عرض ایتمكده‌در . بو حكومتده زبور Zbor نامی آلتنده وهرقومونده بلدیه مجلسنه تقدم ایدن اهالی مجلس عمومیلری واردر . بلدیه مجلسی ؛ ذاتاً منتخبلر مجلس عمومیسی اولان (زبور) طرفندن انتخاب ایدیلیر . بوندن بشقه صرب قومونده ، (زبور) طرفندن برسنه مدتله منتخب و(مەر) ایله مجلسك ایكی اعضا ملازمندن محله وكلیسا تقسیماتی معاونلری نامیله بر (اجرا هیئتی) موجوددر . اصل بلدیه‌یی تشكیل ایدن بواجرا هیئتنه‌ضابطه‌ونظافت‌اموری مودوعدر. (مەر) ایكی شاهدك حضورنده یكرمی دورت ساعته قدر حبس ایله یكرمی بش فرانق جزای نقدی حكملری ویره‌رك اجرا هیئتنك مقرراتی تنفیذ ایدر .

صربستانك ایلك قومون قانونی ٢٤ مارت ١٨٦٤ ده نشر ایدلمشدر . فقط ٢٢ كانون اول ١٨٨٨ قانون اساسیسی یكیدن برچوق قانونلرك نشرینه سببیت ویرمشدر . بونلرك برنجیسی ٢٥ تشرین‌ثانی ١٨٨٩ تاریخلی قومون قانونی تشكیل ایدر . ١٥ مارت ١٨٩٠ تاریخلی قانون صربستانك تقسیمات اداریه‌سنه و١ تموز ١٨٩٠ تاریخلی قانون‌ایسه بوتقسیماتك ایجاب ایتدیردیكی تشكیلاته متعلقدر . ٢٥ تشرین‌ثانی ١٨٨٩ قانونی (زبور) یعنی قومون مجلس عمومیسنك ، (مەر) معاون ، بلدیه محكمه‌سنك وبلدیه‌مجلسنك انتخاب طریقیله تعیینی اصولنی محافظه ایدر . قومونلرك توحید ویاتجزیسی، استقراضات، بلدیه كسر منضملری ، قومون ابنیه‌سنك فروخت ویا مبادله‌سی خصوصنده رأی اعطاسنی ابقا ایتمشدر .

بلدیه محكمه‌سی ضابطهٔ محلیه‌یه مالكدر . بلدیه مجلسی بودجه‌یی احضار وصرفیاتی تدقیق ومراقبه وزبور مجلس عمومیسنی اجتماعه دعوتله (مەر) ك ، معاونلرینك وصلح حاكمنك عزلنی طلب ایده‌بیلیر .

قومون مأمورلرینك مراقبه‌سی ، حكومت مأموریله برابر ١ تموز ١٨٩٠ تاریخنده تأسس اولنان دائمی دەپارتمان انجمننه عائددر .

صربستانله لسان وقومیتجه مشترك اولان قره‌طاغ اراضیسنده قومون اداره‌سی پك مهم تلقی ایدیلن عائله رئیسنك اداره‌سی آلتنده اوله‌رق اهالی مجلسنه مودع‌در .

بو ایضاحات حرب عمومیدن اولكی صربستانه عائددر . حرب عمومیدن صوكره صربستان ؛ ماكدونیا ، بوسنه ، خرواتستان ومجارستاندن اسكی اراضیسنك برقاچ مثلی اراضی الحاقیله ویوغوسلاویا نامیله بویوك بردولت حالنی اكتساب ایده‌رك شكل اداره‌سنی آز چوق دكیشدیرمكه مجبور اولمقله برابر الحاق ایتدیكی اراضیده‌كی بلدیه اصوللرینده تبدیل ویا ابقا ایتمك مجبوریت طبیعیه‌سنده ایسه‌ده بو تبدیلاتك نه‌شكل آلدیغنه دائر هنوز بر كونا معلومات استحصالی ممكن اوله‌مامشدر .

اوچنجی قسم حكومت

انكلتره بلدیه‌سی

انكلتره‌ده وظائف ملكیه ایله امور بلدیه دیكر مملكتلر كبی یكدیكرندن آیرلمامش اولدیغندن بو تدقیقات صره‌سنده انكلیز تشكیلات ملكیه‌سندن‌ده بحثه مجبوریت كورلمشدر .

انكلتره‌ده مصالح محلیه‌ده تعقیب اولنان مسلك اداری‌یه كوره ولایاتك امرادارهٔسی هرمملكتده مختلف شكللر ارائه ایدر . تنسیقات اداریه‌سنی تدریجاً وجوده كتورمش ومكمل برتوسیع مأذونیتی قبول ایتمش اولان انكلتره ایله اصلاحات ملكیه‌سنی بر انقلاب سیاسی اوزرینه دفعةً اجرا ایلمش ومملكتك هرطرفنده ادارهٔ مركزیه‌نك نفوذنی ادامه ایتدیرمش اولان فرانسه بوشكللر آره‌سنده یكدیكرینه تماماً مخالف ایكی جهت عرض ایدر .

انكلتره‌ده مشروطیت نصل برتكامل تدریجی ایله وجود بولمش ایسه مؤسسات محلیه‌ده اویله‌جه تدریجاً اكتساب حیات وقوت ایتمشدر . انكلتره‌ده حكومت كندی وظیفه وصلاحیتی دائره‌سنده صوك درجه قوی اولدیغی كبی ادارهٔ محلیه‌دخی‌ینه كندی دائرهٔ صلاحیتنده صوك درجه حائز نفوذدر .

(بویوك بریتانیا وایرلاندا متحد قراللغی) عنوانیله یاد اولنان بوقطعه بر ملت حاكمه‌نك تحت اداره‌سنده فقط تشكیلات اجتماعیه ومذهب اعتباریله بربرندن فرقلی قالمش ملل قدیمه‌دن مركب برهیئت سیاسیه‌در . انكلتره الیوم اسقوچیا وایرلاندا

قطعه‌لریله اصل انکلتره‌دن و اکا مربوط غال پرنسلکندن عبارتدر. اسقوچیا وایرلاندا خصوصی برطرز اداره‌یه تابع اولمقله برابر، عموم بویوك بریتانیا تقسیمات اداریه نقطهٔ نظرندن قونتلق Conties ، نام دیکرله شایرلره Shires یعنی ولایتلره آیرلمشدر. الیوم انکلتره وغالده ٦١ ، اسقوچیاده ٣٣ ، ایرلانده‌ده ٣٢ قونتلق واردر.

قونتلقلر نه‌مساحهٔ سطحیه ، نه‌ده‌نفوس اعتباریله‌متناسب‌تقسیماتی حائزدر. تقسیمات حاضره ایجابات زمانه وعنعنات تاریخیه‌یه کوره تدریجاً وجود بولمشدر. یدی ، سکز میل مربعی مساحهٔ سطحیه‌بی و اوتوز قرق‌بیك نفوسی حائز قونتلقلرك یانی‌باشنده‌اوچ یوز میل مربع سطحنده ایکی میلیون نفوسی شامل قونتلقلره تصادف اولنور.

قونتلقلرده مختلف عنوانلرله متعدد تقسیمات اداریه تابع اولمشدر. بوتقسیمات تحریر نفوس، انتخابات کبی مختلف نقاط نظردن وجوده کتورلمش اولدیغی جهتله تقسیمات ملکیه انکلتره‌یه خاص برمشوشیت فوق‌العاده ارائه ایدر. مثلا لوندره شهری دوت قونتلق آره‌سنده انقسام ایتدیکی کبی هر قونتلقده ، Liberties Wards Wapentkes Hundred وسائر نامرله متعدد تقسیماته تابع طوتلمشدر. از جمله تحریر نفوس اعتباریله غال وانکلتره‌ده هر قونتلق سکز قسمه آیرلمش، بوندن ماعدا برقونتلق داخلنده بولنان شهرلرك طرز اداره‌لری آره‌سنده‌ده بویوك فرقلر کورلمکده بولنمشدر.

مع‌مافیه بوتون شو تقسیمات ملکیه نهایت ایکی واحد اداوی‌یه منجر اولمقده‌درکه اوده (پارواس paroisse ، prisch) دنیلان کلیسا قوموزلری وشهرلردر. بناءً علیه انکلتره ادارهٔ محلیه‌سی حقنده برفکر اجمالی اعطا ایده‌بیلمك ایچون اصل تقسیمات ملکیه‌نك اساسی اولان قونتلقلرله پارواس وشهرلرك طرز اداره‌لری حقنده صره‌سیله بعض معلومات ویرمك ایجاب ایدر.

۱ — قونتلقلر — قونتلقلرده قوهٔ اجرائیه لورد لیوتونان ، شه‌ریف وصلح حاکمی دنیلن رؤسای مأمورینك النده‌در. بونلردن ماعدا برطاقم مجلسلر وقومیته‌لرده واردر.

لورد لیوتونان Lord lieutenant محلی اصیلزاده‌لری‌میاننده‌ن منتخب وقرال طرفندن منصوب اولوب قونتلغك والیسی دیمکدر. حکومت مرکزیه‌نك ادارهٔ محلیه‌ده

صفت وكالتنی حائزدر . واليلر وقتيله امر اداره‌جه بويوك برنفوذه مالك ومحلی ميليس عسا كرينك قوماندانسی حائز ايديسه‌لرده ۱۸۷۱ تاريخندن بری بونفوذ وقوماندانی‌غائب ايتمشلردر . بوكون يالكز صلح حاكملرينك اجتماعاتنه رياست ايتمك وقيودات مهمهٔ دولتك محافظه‌سنه نظارت ايتك وظيفه‌سيله مكلفدر .

شه‌ريف Sheriff — قونتلغك اصلی مأمور اجراسيدر . شه‌ريفلر محلی زادكانی ميانه‌دن انتخاب ايديلورلر . محللرنجه اوچ ذات نامزد اولمق اوزره تفريق و (لورد شانسه‌ليه) يه عرض ايديلور . اوده بونلردن برينی ترجيحاً حكمداره عرض ايدر وطرف حكمداريدن مأموريتی تصديق اولنور . مدت مأموريتلری برسنه‌در .

برسبب حقيقی اولمدقجه وظيفهٔ مذكوره‌نك قبولی مجبوری ومأموريت فخريدر . بو مقامی اشغال ايدن ذوات بونی كنديلری ايچون برشرف عد ايدرلر . حتی محاكم عاليه حكامنك اسكان واطعامی وظيفه‌سيله‌ده مكلف اولدقلرندن بواوغورده خصوصی بودجه‌لرندن برچوق مصرفده اختيار ايدرلر .

شه‌ريفلر وقتيله قرالك وكيل ومرخصی صفتنی وبويوك براقتداری حائز ايديلر . بوكونكی اقتدار ونفوذلری اولكی قدر واسع دكلسه‌ده هرحالده مهمدر . محكمهٔ حكمداری حكامنی قبول ، هيئت عدولی انتخاب ؛ علی العموم اعلاماتك وبالخاصه اعدام حكملرينك اجراسنه نظارت ؛ مجرمينی توقيف ؛ براختلال داخلی وقوعنده قوهٔ عسكريه‌يی استخدام ايتمك شه‌ريفلرك صلاحيت واقتدارلری جمله‌سندندر . بوندن ماعدا شه‌ريفلر قونتلق داخلنده اجرا ايده‌جكلری دور وتفتيش اثناسنده صلح حاكملرينك رؤيت ايده‌بيلدكلری بالعموم دعاويی استماع وحكم ايتمكده مأذوندر . شه‌ريفلر بوصلاحيتلرينی اكثريا sous sheriff دنيلن معاونلری واسطه‌سيله استعمال ايدرلر .

صلح حاكملری . — قونتلق داخلنده بولنان زادكان ميانه‌دن انتخاب ولورد شانسه‌ليه‌نك انهاسی اوزرينه طرف حكمداريدن نصب وتعيين قلنورلر . بونلر قيد حياتله وفخرياً ايفای وظيفه ايدرلر .

صلح حاكملری حقوق وجزا دعوالرينك رؤيتی صورتيله صفت عدليه‌يی حائز اولدقلری كبی نواحی بيننده مشترك اولان امور اداره‌نك مذاكره‌سی ، بعض يول وكوپرلرك طرح وتوزيعی وبرطاقم مأمورينك تعيين صلاحيتی‌ده حائز اولمق طولاييسيله دائرهٔ

مأموريتلری داخلنده‌كی بالجمله شعبات اداره‌نك‌ده رئيسيدرلر . بوندن ماعدا ضابطهٔ عدليه وظيفه‌سنی ايفا وامور بلديه‌ايله ميليس عسكری ايشلرينه نظارت ايدرلر .

مجالس — شـه‌ريفلرك رفاقتنده قونتلق مجلسی ، محافظلر ، صحيه ، مكاتب ، يوللر قوميته‌لری ناملريله متعدد هيئتلر واردر . خـدمات عموميه اهالی طرفنـدن منتخب اولان بو هيئتلر ميانننده انقسـام ايتمش وبونلر شه‌ريفلرك نظارت و مراقبه‌سی تحتنده ادارهٔ اموره مأمور ايدلمشدر .

قونتلق مجلسی (آلدرمان) لرك امر انتخاب وتعيينی وظيفه‌سـيله مكلفدر . محافظلر قوميته‌سی ، فقرا ويركوسـنی توزيع و اسـتحصال ايله امور خيريه وظائفنی ونفوس معاملاتنی ؛ ايفا ومأمورين مخصوصه واسطه‌سيله ولايتك تنويرات وطريق ويركولرينی تحصيل ايدر .

صحيه قوميته‌سی حفظ‌الصحهٔ عموميه‌يه متعلق خـدماتنی ايفا يدر . يوللر قوميته‌سی ؛ طرق ومعابر مفتشـلرينك تعيينی ويوللرك انشا وتعميری وظيفه‌لريله مكلفدر . مكاتب قوميته‌سی ؛ مكاتب ابتدائيه امورينه نظارت ايدر .

٣ — شهرلر . — انكلتره‌ده شهرلر طرز اداره‌لری اعتبـاريله اوچ بويوك قسمه تفريق ايديله‌بيلير . : برنجيسی ممتاز شهرلر ، ايكـنجيسی پارلمنتو شهرلری ، اوچنجيسی بلديه شهرلری‌در .

ممتاز شهرلر conties corparate : قونتلق كبی اداره اولنمق امتيازينه نائل اولان شهرلردر . بونلرك آيری شـه‌ريفلری وامور عدليه‌يه مأمور قورونه‌ر coroner لری وميليس عسكرلری موجود وامر اداره‌جه ممتازيت كامله‌يی حائزدر . قونتلق شـه‌ريفنه ولورد ليوتونانه تابع دكلدرلر . اليوم اون طقوز ممتاز شهر واردر كه اون يديسی انكلتره‌ده وايكيسی غال قطعه‌سنده‌در .

پارلمنتو شهرلری parlimantary boroughs ؛ پارلمنتويه اعضـا انتخـابی ايچـون صلاحيت مخصوصه‌يی حائز وقسم اعظمی خصوصی برر طرز ادارهٔ بلديه‌يه مالكدرلر . بوقسم شهرلرك عددی‌ده يوز سكسان قدردر .

بلديه شهرلری Municipal towns ، امتيازات بلديه‌يه و اصول مخصوصهٔ اداره‌يه تابعدرلر. بوشهرلرك عددی‌ده ايكی يوزی متجاوزدر .

بونلردن ماعدا بنه خصوصی طرز اداره‌یه مالك تقسیمات ملكیه واردر . لانقاستر دوقه‌لغی بو جمله‌دندر . انكلتره حكمدارلری بودوقه‌لغك شهریف ولوردی عد اولنور . ودوقه‌لغك امور اداره‌سی مركزده بولنان (لانقاستر دوقه‌لغی شانسه‌لیه‌سی) نك تحت نظارتنده جریان ایدر . لوندره شهری‌ده امور اداره‌جه برطرز مخصوصی حائزدر .

بوشهر الیوم امتیازات مخصوصه‌یی حائز بولنان لوندره سیته‌سیله بلدیه امتیازاتی حائز اولمیان (وست منستر) بلده‌سندن وبرپارلمنتو شهریله یوز سكز پارواسدن مركبدر . سیته‌نك اصل اداره‌سی شهرامیننه (لورد مه‌ر- Lord Mayor)عائددر . شهر امینی سیته‌داخلنده حاكمداردن بشقه هركسه تفوق ایدر . شهرك اك بویوك صلح حاكمی عد اولندیغی جهتله بالذات ریاست ایلدیكی محاكمده حق تفتیشی حائزدر . [۱]سیته‌نك اهالی طرفندن منتخب برمجلس عمومیسی ایله صلح حاكملكی وظیفه‌سیله مكلف یكرمی آلتی (آلدرمان) ی واردر . مجلس سیته اداره‌سنده تعدیلات اجراسی وسیته‌یه مخصوص تعلیمات وضعی وبرطاقم مأمورینك تعیینی وظیفه‌سیله مكلفدر . شهرك سیته خارجنده‌كی قسمی ایچون موظف صلح حاكملرندن مركب پولیس محاكمی موجود اولدیغی كبی لوندره‌نك امور ضابطه‌سی‌ده برپولیس مدیر عمومیسی ایله شعبه قومیسرلرینك اداره‌سنه مودوعدر .

۳ : پارواسلر : — پارواسلر تقسیمات اداره‌نك اك كوچوكیدر . بونلرده قونتلقلر كبی شخصیت معنویه‌یی حائزدر . بواعتبار ایله املاك مخصوصه‌لری وخصوصی بودجه‌لری واردر . پارواسلرده بش الی اون بش اعضادن مركب واهالی طرفندن برسنه ایچون منتخب برمجلس واردركه بومجلس سنه‌ده اوچ دفعه اجتماع ایله قومون اموری حقنده مقررات لازمه اتخاذ ایلر .

امور نافعه ایچون یكدیكره قریبتی اولان بر قاچ پارواس بر دیستریق district تشكیل ایدرلر . بو دیستریقلرده اهالی طرفندن منتخب قومیسرلر امور نافعه‌یه نظارت ایدرلر. مع‌مافیه بوتون قومیسرلر حكومت مركزیه‌ده بولنان نافعه قومیسرلكنك نظارت عمومیه‌سی آلتنده‌در .

پارواسلرله قونتلقلر آره‌سنده (اونیون) نامیله بر طاقم اداره هیئتلری دهاواردركه بونلر بر قسم مأمورینك تعیینه صلاحیتداردر .

ایشته بوایضاحات نوستریبوركه انكلتره ادارۀ محلیه‌سی فوق‌العاده قاریشیق برتشكیلاته

[۱] ۱۲۸ نجی صحیفه‌یه باقیكز

تابعدر . فقط انكليزلر بو انتظامسزلقله برابر مؤسسات محليه‌لريله نه قدر افتخار ايتسه‌لر آزدر. چونكه انكليزلر بوسايه‌ده خدمات محليه‌يی بالذات ايفا ايده‌رك ملكهٔ سياسيه قازانيورلر .

١٨٧٢ ده غلادستون شو سوزلری سويله‌مشدر : (سنه‌لر اوزريمه يوكلندكجه مؤسسات محليه‌يه دها زياده اهميت عطف ايديورم . بز آنجق ادارهٔ محليه‌مز سايه‌سنده ذكا ، محاكمه و تجربهٔ سياسيه قازانيور ، حريته لياقت كسب ايدييورز .)

فرانسه‌نك ١٧٨٩ تاريخندن اول مؤسسات بلديه‌يه مالك آنجق اوچ يوز قومونی موجود اولديغی حالده قوی الشكيمه ناحيه‌لر مجلسنه La puissante chamlre des oommunes مالك اولان انكلتره‌ده انجق ٢٤٠ پارلمانتر بورغ Bourg municpale et parlementaire موجودايدی .

١٨٩٤ تاريخندن مقدم انكلتره‌نك متباقی اراضيسی بشقه صورتله اداره اولنيوردی . يعنی پارواس paroisse اداره‌سنك عدم كفايتی حسبيله بو اداره‌نك موجب اولديغی مشكلاته معروض ٦٠٠ شهردن (٣٦٠) ی ايچون احوال ديكر صورتله تظاهر ايدييوردی .

انكلتره‌ده (بورغ) لرك اداره‌سی دردنجی كيليومك ١٨٣٥ سنه‌سنده تحته جلوسنك بشنجی و آلتنجی سنه‌لرنده نشر ايتديكی (بلديه مجلسی) قانونی ايله تأمين ايدلمشدر .

١٨ آغستوس ١٨٨٢ قانونی انكلتره و غال مملكتنده بلديه مجلسنه متعلق قوانينی تصحيح و تعديل و بالخاصه ١٨٣٥ قانونی ايله بوكا مربوط ديكر برطاقم نظاماتی فسخ ايتمشدر. بو قانون طاغنيق بر حالده بولنان نظاماتی بر يره طوپلامق يعنی بر مجله حالنه كتيرمك وظيفه‌سنی كورمشدر . ١٣ قسمه منقسم و ٢٦٥ ماده‌يی حاوی وطقوز ذيلی موجوددر. فقط بو قانون شهر و (بورغ) لرك اداره‌سنه متعلق قوانينه اهميت تاليه‌يی حائز تعديلاتدن بشقه يكی بر شی علاوه ايتمه‌مشدر . اسكی قانونلرينه مربوط قالان اسقوجيا و ايرلاندا اداره‌لرينه متعلق احكامی احتوا ايتمكده‌در . يالكز انكلتره وغال مملكتی ايچون وضع ايدلمش اولوب بو صوكنجيسنده بيله قونتلقلر صنوف زراعی قانوننك خارجنده براقيلمشدر .

انكليز بورغلرنده بر (مر) ، بر بلديه مجلسی و عددلری ٤ ايله ١٦ آره‌سنده تحول ايدوب بلديه مجلسی طرفندن كندی آرالرنده هر اوچ سنه‌ده بر نصفی تجديد

اولمق شرطیله و آلتی سنه‌مدتله انتخاب ایدیلن آلدرمان Aldermen لردن مرکبدر. (مەر) بر سنه مدتله آلدرمانلر آره‌سندن انتخاب ایدیلیر .

انکلیز بورغلرنده قوهٔ اجرائیه نه (مەر) نه‌ده « آلدرمان » لره عائد دکلدر . شبهه‌سز (مەر) بلدیه مجلسنك و انتخاب انجمننك collége éléctorale رئیسیدر . وریاسته بولندیغی مدتله اونی تعقیب ایدن سنه ظرفنده صلح حاکملکی وظیفه‌سنی‌ده ایفا ایدر . بونکله برابر « مەر » بورغ اداره‌سنك برممثل فخریسی کبیدر . بناءً علیه بویوك وواسع صلاحیتلری حائز فرانسز « مەر » ندن تمیز ایدر .

(آلدرمان) لر قوهٔ اجرائیه صلاحیتلرینی حائز دکلدرلر . بونکله برابر بعض مأمورین بلدیه‌نك مثلا مأمورین ضابطه‌نك باشلیجه‌لرینی تعیین خصوصنده رأی صاحبیدرلر . فقط بالذات ضابطه وظیفه‌سیله مکلف دکلدرلر .

انکلیز بورغنده فعالیت اداریه بلدیه مجلسنه عائددر . بلدیه مجلسی (مەر) و (آلدرمان) لرك موجودیتنه رغماً قوهٔ استشاریه واجرائیه‌یی نفسنده جمع ایله بونلری برطاقم قومیسیونلر معرفتیله ایفا ایدر . مثلا ضابطه قومیسیونی ، فرانسز (مەر) ینك بو خصوصده‌کی صلاحیتلرینی حائز اولوب تعلیماتلر نشر ایدر .

فرانسه‌ده اولدیغی کبی حکومتك مراقبه‌سنه تابع اولمامقله برابر حکومتك اونلری لوندره دیوان عالیسنه سوقه صلاحیتی واردر .

انکلیز بورغلرینك شخصیت معنویه‌لری عمومی اولوب صراحةً تعین ایتمشدر . بورغك بر چوق املاکی موجوددر . اونلری فرانسه‌ده اولدیغی کبی بیع ، ایجار ، مبادله وترهین ایده‌بیلیر . بو مختلف افعالك اجراسی وبالخاصه معاملات اشترائیه بلدیه مجلسلرینك صلاحیتلرینی تشکیل ایدر . مع هذا بلدیه املاکنك باشلیجه فروخت واداره‌سنه تعلق ایدن معاملاتده بلدیه مجلسی حکومت مرکزیه‌یه قارشو تمامیله صاحب استقلال دکلدر . بیع وترهین املاك کبی خصوصات مهمه‌ده مرکزك مساعده‌سنی استحصال مجبوریدر .

بوندن بشقه فرانسز بلدیه مجلسلرینك مذاکرات مشروطه‌لرینه مشابه بعض خصوصات انکلیز بورغلرنده‌ده موجوددر . مثلا لوندره دیوان عالیسی فلان ویا فلان ایشلرك اجراسی ایچون بلدیه مجلسنه برامر اعطا ایده‌بیلیر . بوندن بشقه دیوان مذکور بلدیه مجلسنك اجراآتدن متولد سوء استعمالاتنه مانع اولمغله‌ده مکلفدر . دائرهٔ صحیه

ومعارف ایشلری ایچون محلی قومیته‌لری احداثی بو مجلسلرك صلاحیتلرینی آز چوق تعدیل ایتمشدر .

بو کبی عظیم فرقلره رغماً انکلیز بورغلری ایله فرانسز قومونلری آره‌سنده برچوق تماس نقطه‌لری موجوددر. فقط الك بویوك فرق شودرکه فرانسه‌ده ٣٦١٧٠ قومون بولندیغی حالده انکلتره‌ده آنجق ٣٠٠ پارلمانتر بلدیه بورغی موجوددر .

انکلیز (پارواس) paroisse لرنده یعنی بویوك بریتانیانك اقسام سائره‌سنده تطبیق اولنان اصوله کوره ٥ مارت ١٨٩٤ قانوننندن اول فرانسه ومرکزی اوروپاده اولدیغی کبی انکلتره‌ده نه بلدیه مجلسی ، نه (مەر) نه آلدرمان ، نه‌ده بالذات قومون موجوددکلدی .جماهیر متفقهٔ آمریقاده‌الیوم جاری‌اولدیغی کبی فقط دها مختلف بعض شرائط تحتنده فرانسه و اوروپای مرکزی مؤسسات بلدیه‌سنه قابل قیاس اولمیان بر طاقم مؤسسات محلیه بولنمقده ایدی . بو انکلیز مؤسسات محلیه‌سنده فرانسه‌ده اولدیغی کبی اینی بر صورتده تثبیت وتعیین ایدلمش بوتون خدمات محلیه‌نك مربوط اولدیغی حدود اداریه ، نه فرانسه‌نك بنیهٔ اجتماعیه‌سنك تملرینی تشکیل ایدن وحدت اداریه ، نه‌عصرلرك مروریله تزیید ثروت ایدن قومونلرك شخصیت معنویه‌سی، نه املاك نه‌ده بودجه موجود دکلدی . شبهه‌سز بونلرکده پك مهم واردات و صرفیاتلری واردی لکن بونلری پارواس ایله پارواس جمعیتی Vestry اداره ایتمیوب متعددمحلی‌قومیسیونلر بو ایشلرله مشغول اولورلردی . فقط قومیسیونلرك نفوذواهمیتلری قونته‌Conties نك اداره‌سنده متزاید بر صورتده تحدید ایدلمشدی .

انکلیز پارواسنك شخصیت معنویه‌سی محققدر . کلیساسی موجود اولوب بر طاقم رسوم جبایت ایدر . فقط بوشخصیت معنویه محدوددر .

کلیسا پارواسلرینك یاننده ماضیده بویوك بر نفوذی احراز ایتمش فقط حالاً منقرض اولمش ملکی پارواسلرده موجوددر .

انکلیز پارواسلری کلیسائی واداری برطاقم تقسیمات اولوب بلدیه بورغلرینك بولندیغی ولایات Conties بونلر آراسنده تقسیم ایدلمشدر.

انکلیز پارواسلرنده « فقرا ذیرکوسی ویرنلر » مجلس عمومیسی Vestry‌ده واردر . بو مجلس آمریقا طاون شیپلری مثللو طوغریدن طوغریه پارواس مأمورلرینی

تعیین ایدرلر . بو مأمورلر وظیفه‌لرینی ـ فقرایه معاونت، کلیسا وظائفی ، یوللر کبی ـ منفرداً ایفا ایدرلر وهیچ بر زمان (هیئت) حالنده اجتماع ایتمزلر . بونلردن هر بریسی طوغریدن طوغری‌یه مجلس عمومی‌یه Vestry مربوطدر . مجلس اعضاسی مدا نراتده بولنور، فقط أمور محلیه‌یه شکل تمثیل سوق طبیعتله قسماً ادخال ایدلمش اولوب بوده فرانسز بلدیه مجلسنک ویا حکومت مرکزیه‌سنک حائز اولدیغی بعض صلاحیتلرک انکلتره پاروواسلرنده بعض قومیسیونلره تودیعی صورتیله حاصل اولمشدر . مثلا صحیه ، یوللر مجانین قومیته‌لری موجوددر . بونلرک هر بری پارواسه منسوب اولمیان اقسام اراضی‌یه عائد اولوب بوده انکلیز اداره‌سنک بو شعبه‌سنده بویوک بر قاریشقلغی انتاج ایتمشدر . بو کیفیت انکلیز حکومتنک ادارهٔ محلیه‌دن بر قسمنه نه‌قدر قولایلقله وضع ید ایده‌بیلدیکنی ایضاح ایدر .

انکلیز پارواسنک کلیسا امورینه انحصارینی موجب اولان اسبابک باشلیجه‌سی : امور محلیه‌یی ایفایه مأمور متعدد قومیسیونلردن ماعدا « فقیرلر محافظی ویا وصیسی » قومیته‌سنک وپارواس اتحادی les nuions de paroisses دینیلن مؤسسات احداثیدر .

پارواس اتحادی ؛ توسیع ایدلمش بر پارواس دیمک اولوب اکثریا ۳۰ الی ٤۰ بیک نفوسی احتوا ایدن (قانطون) دن بیوک و (آررونديسمان) دن کوچوک بر تقسیمات ملکیه واداریه‌در. فقرا رسمنک جبایتی وورقهاوز Workhouse دینیلن (ایش اوی)نک انشا واداره‌سی ایچون تأسیس ایدلمش اولوب بو ایکی مؤسسه‌نک فرانسه‌ده مقابلی یوقدر. ایش اوی ؛ بر ملجأ اولوب عینی زمانده حبسخانه ، دارالمساعی و دارالعجزه اوصافندن بعضیلرینی‌ده احتوا ایدر وبعض قواعده اطاعته منوط اولوب داخلی intérieur دینیلن معاونت بوراده بخش ایدیلور . خارجی معاونت بو مؤسسه‌لر خارجنده نادراً بخش اولنور وهیچ بر زمان بر حق تشکیل ایتمز . اتحادلر انجق ۱۸۳٤ تاریخنده تأسیس ومجلس عمومی Vestry نک مؤسسات خیریه‌یی اداره خصوصنده‌کی صلاحیتی بو تاریخده ترویج ایدلمشدر .

انکلیز قوانین مالیه‌سی فقرا رسمنک طوتدیغی موقع نه‌قدر بویوک اولورسه اولسون وبونک محلی رسومک توزیعنده حائز اولدیغی اهمیته رغماً (فقرا محافظ ویا وصیلری) دائره‌لری آره‌سنده وظائف محلیه تمرکز ایتدیرلمه‌مشدر . بونلر انجق پارواسی اتحادلرینک منتخب ممثللری‌در .

فقرا رسمى ايله ايش اولرينك اداره‌سنه كلنجه: بونلرك صلاحيتلرى ۱۸۷۱ قانونيله حكومت محليه دائره‌لرى لهنه اوله‌رق تحديد ايدلمش وبوقانون فقرا وصيلرينى تأسيس ايدن اوچنجى ژورژك ۱۷۸۲ تاريخلى (ژيلبر آقت gilbert act) نى الغا ايتمشدر .

حكومت محليه اداره‌سنك توسع متماديسى نتيجه‌سى اوله‌رق منافع محليه‌نك اداره‌سنده حكومت مركزيه‌نك مداخلاتى وقوعه كلمشدر. بوخصوص ٥ اغستوس ۱۸۷۱ قانونى ايله تنظيم ايدلمشدر . مجلسك رئيسى ، خصوصى مهرك محافظى وشوراى دولت اعضاسندن ايش كشى بواداره‌نك اعضاى طبيعيه‌سندندر . حكومت محليه اداره‌سنك رئيسى بريتانيا وكلاسندندر . وبربرينى متعاقباً معاونت عموميه (مؤسسات خيريۀ صحيه) فقرا رسومى نفوس معاملاتى ، صحت عموميه ، نظافت امورى بودائره‌نك تحت اداره‌سنه توديع ايدلمشدر.

والحاصل فرانسه‌ده ادارۀ بلديه دينيلن شى ؛ انكلتره‌ده حكومت محليه ، دائره‌لر ، فقيرلر محافظلنى دائره‌سى، ناحيه ضابطه‌سنه مالك اولان داخليه نظارتى، محلى قوميسيونلر مجالس عموميسى واعضالرى وولايت اداره‌سى آراسنده تقسيم ايدلمشدر .

انكلتره وغال ممالكنده حكومت محليه امورينى تكرار تنظيم ايدن قانون ؛ ٥ مارت ۱۸۹٤ قانونى ياخود (پاروا سلر هيئتنى تنظيم ايدن قانون) نامیله طانيمقده‌در . ۸۹ ماده، ٥ فصل و ايكى ذيلى محتويدر . بو قانونك ايلك قسمى پارواس مجلسلرينه و پارواس هيئتلرينه دائردر . ايكنجيسى فقرا وصيلريله ديستريك District مجلسلرينه ، اوچنجيسى Cireonscription دوائر و تحديد ايشلرينه ، دردنجيسى انتخابات وپارواس مجلسلرينه متعلق احكام منضمه‌يى ، بشنجيسى موقت وعارضى احكامى حاويدر . ذيللرك برنجيسى پارواس مجلسى هيئت وقوميته‌لرينك تابع اولديغى قواعدى ، ايكنجيسى ايسه ۱۸۱٤ دن ۱۸۹۲ تاريخنه قدر وضع ايدلمش اولان وقانون حاضرك كرك تماماً كرك قسماً لغو ايتديكى مختلف يكرمى ايكى قانونى بيان ايدر . بومهم قانون بالكز ادارۀ محليه‌يه متعلق اولميوب پك متمايز بر صفت اجتماعيه وسياسيه‌يى حائزدر . بو قانونك ٤٣ نجى ماده‌سى روابط زوجيته رغماً قادينلر اساميسنك حكومت محليه منتخبلر ليسته‌سنه نه صورتله كچيريله بيله‌جكنى وتصل استعمال اولنه‌جغنى ايضاح ايدر .

طقوزنجى ماده پارواس مجلسنك ــ ۱۸۸۷ قانوننك امر ايتديكى مبعوثانك مداخله‌سى كيفيتنك برطرف ايدلمسى شرطيله ــ ولايت مجلسنك وحكومت محليه قوميسيوننك

انضمام رأیی ایله جبراً اراضی اشترا ایتمك حقنه مستند اوردر . اونبجی ماده اراضی‌یی جبراً واون درت سنه‌دن دون اولمامق شرطیله اشخاص ثالثه‌یه ایجار ایتمك حقندن بحث ایدر . بو فضولی حق اولجه موجود دکلدی . حق ملکیتی صوك درجه استخفاف ایدن بو ماده‌نك مجلس مبعوثانده مذاکره‌سی اثناسنده مالیه ناظری - اعیانك متمادی ردلرینه رغماً - بو قانونك اراضینك کویلیلر النه کچمسی ایچون یاپلدیغنی بیان ایتمشدی . بو منطقی تعقیب ایدرك قانونك انتخاباته تعلق ایدن احکامی یکی مجلسلرده عنصر عوامك حائز اکثریت اولمسنی ترویج وتأمین ایدییوردی . نته‌کیم انکلیز ولایات مؤسساتی‌ده ۱۳ اغستوس ۱۸۸۸ دن صوکره بالخاصه قونتلقلر مجلسی بر شکل عوامپسندانه‌یه طوغری تعدیل ایدلمشدی . بو قانون یالکز نفس انکلتره ایله غال ممالکنده قابل تطبیق ایدی . اسقوچیاده حکومت محلیه‌یه متعلق قوانینی تعدیل ایدن ۲۶ اغستوس ۱۸۸۹ قانونی ؛ انکلتره‌ده بویوك بر حسن قبول کورن منتخب قونتلق مجلسلری تشکیلنی اسقوچیایه‌ده تشمیل ایتدیردی .

پارواس مجلسلرینه متعلق ۵ مارت ۱۸۸٤ قانونی ، ۱۸۸۲ ، ۱۸۸۸ قانونلریله برابر برمجله تشکیل ایدرلرکه بوقانونلر انکلتره‌ده حکومت محلیه اداره‌سنی بردرجه‌یه‌قدر بویوك بر تحولاته معروض براقمشلردر . بوقانونلرده وحدت وسادکی فکرلری پك بارز برصورتده نمایان اولیور . واوروپا قطعه‌سی بلدیه مؤسساتنه کوره دها آز برتباعد کوستریورردی . فقط ۵ مارت ۱۸۸۹ قانونی تشکیلات اداریه‌یه عناصر اجتماعیه‌نك تبدلاتنی مزج ایتمکده درکه بو دیکر قانونلرده عینی درجه وضوحله تعین ایتمه‌مشدی . بوکبی مخالف تمایلاته رغماً قونتلق مجلسلرندن صوکره یالکز پارواس مجلسلری طرفندن منتخب پارواس هیئتلری دکل فقط بونك فوقنده بولنان دیستریق مجلسلرینی تشکیل ایتمکله - که بونلر بر ارتباط وظیفه‌سیله مکلف ایدیلر - بوقانون ۱۳ اغستوس ۱۸۸۸ قانونیله علاقه‌سنی محافظه ایدییوردی . اداره مأمورلرینك صلاحیتلرینه مداخله ایدییورلر . فقرا وصیلری دائرهٔ نفوذلری داخلنه آلیورلر . وعجزه‌یه معاونتله برابر نظافت امورینی‌ده اللرنده بولندیرییورلردی .

انکلتره‌ده بودیستریق مجلسلرینك احداثی ، پارواس مجلسلرینك احداثندن دها آز مهم دکلدر .

شهر پارواسلرينك تشكيلاتنده تعديلات اجرا ايتميورسه‌ده كوی پارواسلرنده انتخابات ليسته‌لرينه اسمی كچيرلمش اولان بالعموم اركك وقادينلرك اشتراكيله تشكيل ايتديكی پارواس مجلسلرينی تأسيس ايديبورودی . بو مجلس؛ نفوسی لااقل ٣٠٠ كشی‌يه بالغ اولان پارواسلرده بر (پارواس مجلسی) انتخابنه شروع ايده‌جكدی. بو مجلسك كوی پارواسلرنده‌كی صلاحيتی شهرلرده‌كی بلديه مجلسلرينك طقوزنجی واوتجی ماده‌لرده ذكر اولنان صلاحيت فوق‌العاده‌لرينه معادل ايدی . نفوسی ٣٠ دن دون اولان پارواسلرده ايسه پارواس مجلسيله قونتلق مجلسنك انضمام رأيی پارواس هيئتی احداثنه كفايت ايدردی. عكس تقديرده ١٨٩٤ قانونی بو پارواسلره قابل تطبيق دكلدر .

٢٥ اغستوس ٨٩٤، تاريخنده نشر ايديلن اسقوچيا حكومت محليه‌لری قانونی ٥ مارت ١٨٩٤ قانوننك انكلتره و غال مملكتنده احداث ايتديكی اصولی اسقوچيايه‌ده تشميل ايتمشدی. بو قانون ١٨٨٨ قانوننك قونتلقلره تطبيق ايتديكی اصلاحاتی پارواسلره‌ده تشميل ايديبوردی كه بونك مقتضاسنجه پارواسی اداره‌يه مأمور هيئتك اعضاسی بالانتخاب تعيين ايديله‌جك و عنصر رهبان ايشه قاريشديرلميه‌جقدی . ٥ مارت قانوننده كوريلن تمايلات عينيله ٢٥ اغستوس قانوننده موجوددی .

انكلتره آطه‌لری آره‌سنده يالكز ايرلانده آطه‌سی محلی حكومت تشكيلی خصوصنده اصلاحاته مظهر اوله‌ميه‌رق حالا پارواس اصولنه تابع طوتلمشدر .

دردنجی قسم - حكومت

آمريقا بلديه‌سی

اوروپاده‌كی قومون تشكيلاتی آمريقاده طاون شيپ Township تعبيريله افاده اولنه‌بيلير . وطاون شيپ ؛ قانطون كبی بر تقسيم اداری اولوب بر ويا بر قاچ قومونی احتوا ايده‌بيلير . مساحهٔ سطحيه‌سی عموميتله ٥ ويا ٦ ميل‌متره مربعی وسعتنده ونفوسی‌ده ٢ ـ ٣ بيك آره‌سنده تحول ايدر . والحاصل جماهير متحدهٔ آمريقا اتحادينی تشكيل ايدن هر حكومت بر طاقم اوفاق حكومتك اتحادندن متشكل اولوب بو اوفاق حكومتلر بربرلرندن مستقل آيری آيری جمهوريتلر تشكيل ايدرلر وبو صوك اوفاق جمهوريتلر طاون شيپ نامنی آليرلر . بو تشكيلاته كوره طاون شيپلر ، همان بر استقلال تامه مظهردرلر .

طاون شیپ بیع وشراده بولنه‌بیلیر . حضور حاکمه کرك مدعی کرکسه مدافع صفتیله چیقابیلیر. بر سربستیٔ تام ایله حدودی داخلنده ویرکو طرح ایده‌بیلیر . فقط خدمات عمومیه‌یه تعلق ایدن مسائلده حکومتك قوانیننه تابعدر .

حکومت طاون شیپه بعض تکلیفاتده بولنه‌بیلیر . یکی یوللر کشادینی ، مکتبلر تأسیسنی امر ایده‌بیلیر . طرق قانونیه‌دن کچیرلمك شرطیله ضابطه تعلیماتنامه‌لری تنظیم ایده‌ر .

آمریقایه مخصوص اولان بو طاون شیپ مؤسسه‌سنك ادارهٔ محلیه نقطهٔ نظرندن دیگر ایکی نتیجه‌سی‌ده شایان دقتدر . چونکه بو اعتبارله هر طاون شیپ بر مستقل حکومت شکلنی آلوب بونلرك هیئت مجموعه‌سی آمریقا اتحادینی‌تشکیل ایدن حکومتلری میدانه کتیرر .

آمریقا حکومات متحده‌سنك مؤسسات محلیه‌سی ایله اوروپانك مماثل مؤسساتی آره‌سنده بویوك فرقلر کوروله‌مکده‌در . بو فرقلر شونلردن عبارتدر :

اولا طاون شیپده فعالیت اداریه صوك درجه‌ده انقسامه اوغرامشدر . ثانیاً اوروپا بلدیه مجلسلرینه معادل بر هیئت آمریقا مؤسساتنده موجود دکلدر .

هیئت انتخابیه corps éléctoral هر سنه یالکز بر سنه مدتله سه‌له‌قت مه‌ن — (select - men) دنیلن اعیان ویا ذوات ممتازه ایله ۱۹ ، ۲۰ قدر بلدیه مأمورینی تعیین ایدرلرکه بو مأمورلرك هربریسی بر مأموریت معینه ایله موظفدرلر. بعضیلری ویرکولرك تحققنه، بعضیلری‌ده جبایتنه مأموردر. دیگر بری امور ضابطه ایله اشتغال ایدر والحاصل وزنه‌دار ، یول مفتشی ، مکتبلر ، دائرهٔ روحانیه قومیسرلری ، حریق محصولات واوزان وا کیال مفتشلری هپ بو مأمورلردن‌در .

بو اصول ، اعمالك صوك حدینه قدر انقسامی دیمك اولوب حال بوکه فرانسز قانونی فعالیت اداریه‌یی ، قومون مأمورلرینی نصب وتعیین ایدن (مه‌ر) ك النده بولندیرر .

انتخابدن صوکره طاون شیپ مأمورلری آنجق قانونه قارشو مسئول اولورلر شایدبو مأمورلرایچون صلاحیتلری خارجنده‌بر حرکتده‌بولنمق ضرورتی حاصل اولدیغی زمان هیئت انتخابیه‌یه مراجعت ایجاب ایدر . چونکه هیئت انتخابیه قوتی ، کندیسی

تمثيل ايدن هيچ بر هيئته توديع ايتمديكندن طاون‌شيپ بو خصوصده‌كی حاكميتی تماميله محافظه ايدر .

يالڭز قانونڭ احكامنی اجرا وظيفه‌سيله مكلف اولان سه‌له‌قت مه‌ن Select - men شو حالده آنجق هيئت انتخابيه‌يی اجتماعه دعوت و آنلرله استشاره وظيفه‌سيله مكلفدر . فقط مادة منافعنی كورورسه هر شی ياپمق حقنی حائزدر .

آمريقاليلرڭ طاون شيپ مؤسساتی ، نه فرانسزلرڭ ١٧٩٠ وانقلابڭ اوچنجی سنه‌سی تشكيلاتنڭ وجوده كتورديكی ادارهٔ مشتركه ايله نه‌ده اون طقوزنجی عصرده‌كی تشكيلات بلديه ايله مقايسه ايتمك قابل دكلدر .

آمريقا طاون شيپ اداره‌سی ، (سه‌له‌قت مه‌ن) لرله هرسنه نيسان ومايس آيلرنده انتخاب ايديلن فقط آرلرنده بر هيئت استشاريه بيله تشكيل ايتميه‌رك قانوناً معين اولان وظيفه‌لرينی منفرداً ايفا و قانونڭ تصريح ايتمديكی خصوصاتده آرای عموميه‌يه مراجعت ايدن اجرتلی مأمورلردن مركبدركه بو طرز قوای محليه و اداريه‌نڭ تقسيم اعماله نه صورتله حد اعظميه ارجاع ايدلمش اولديغنی كوسترر . بونڭ ايچون بو مملكتده تعليمتنامه تنظيمی حقنی حائز قوا موجود دكلدر . فرانسز قوانين اداريه‌سنده سراپا موضوع بحث اولان بوكبی اجراآت اداريه آمريقاده مشهود دكلدر . هر حكومتڭ واضع قانونی ، محلی و بلدی منافعنه متعلق تدابيری اتخاذ و ايجاب ايدن قوانينی طرق قانونيه‌دن كچيرمك صورتيله نشر ايدر .

بر قانون ايله امتيازات محرره‌يه وياخود بر قانون اساسی‌يه مظهر اولمش بولنان شهرلرده‌ده عينی اصول جاری اولوب بونلر سالف الذكر قوانينڭ تعديلنه آنجق ديكر بر قانون تنظيم ايتديرمكله موفق اولورلر . بر بلديه مجلسی ايله جمعيت Corporation شكلنده تأسس ايدنلرده‌ده بو اصول جاريدر . بو اعتبار ايله جماهير متفقهٔ آمريقاده منافع محليه‌يه تعلق ايدن قوانين فرانسه‌ده‌كندن دها زياده‌در . برده انتخابڭ ، هرقوتڭ منبعنی تشكيل ايتديكی بو مملكتده طاون شيپده مذاكراتده بولنمغه صلاحيتدار بر مجلس موجود دكلدر . آمريقاده نه (مه‌ر) ، نه اجرا قوميته‌سی ، نه‌ده دائره موجود دكلدر .

منافع عامه‌يه متعلق خصوصاتده طاون شيپ مأمورلرينڭ اصغری بر مداخله‌سی موضوع بحث اوله‌ماز . فرانسز اصولنڭ تماميله ضدی اولان بو شكل اداره انكليز پاروواس اداره‌سندن دها فضله بر سادكی محافظه ايتمكده‌در .

بشنجی قسم حکومت

مصر بلدیه‌سی

غرب حکومتلری بلدیه تشکیلاتی ومناقشه و مقایسه ایدلدیکی برصره‌ده مصر حکومتی بلدیه‌سندن ده بحث ایتمك فائده‌دن خالی اولمیه‌جقدر. اوزون مدت عثمانلی وصوك زمانلرده لفظاً عثمانلی وفعلاً انکلیز حاکمیتی آلتنده فقط نیم مستقل بر صورتده یشامش اولان مصرك طرز اداره‌سی امثالی حکومتلره بکزه‌مدیکی کبی بلدیه اصولی‌ده بر باشقه‌لق ارائه ایتمکده‌در . مصرك اوچنجی و دردنجی درجه‌ده‌کی شهرلرنده بلدیه اصولنك نه صورتله تطبیق اولندیغنه دائر معلومات الده ایدیله‌مامشدر . حتی مصرك برنجی شهری وپای تختی اولان قاهره‌نك بلدیه تشکیلاتی بیله تماميله معلوم دکلدر . یالکز معلوم اوله‌بیلن جهت قاهره‌ده شهر اماتی و دوائر بلدیه موجود اولمیوب بلدیه وظائفی نافعه نظارتنه مربوط « تنظیم » تعبیر اولنان و شهرك تنظیم ، تنویر و تنظیفاتیله احوال صحیه‌سنه مأمور اقلامی حاوی بولنان بر شعبه طرفندن ایفا ایدلمکده‌در . حتی یالکز یوللرك مجدداً انشاسی وتعمیرات متمادیه‌سیله مشغول اولمق اوزره قاهره‌نك (بولاق) دنیلن قسمنده غایت جسیم بردائرهٔ مرکزیه موجود اولوب بوایشده استخدام اولنان مأمورین ومستخدمین ایله لوازم انشائیه و نقلیه بو ده‌پوده بولندیریلمقده‌در . نافعه نظارتنك « قلم الجنائن » دنیلن دیکر برشعبه‌سی‌ده بلدیه باغچه‌لریله جاده‌لرده بولنان آغاچلرك محافظه وانتظامنه مأمور وعندالایجاب تبدیل وتداویسیله موظفدر .

مصرده بلدیه اصولنك یکانه تطبیق ایدلدیکی شهر اسکندریه‌در . اسکندریه بلدیه‌سی ایچون مجلس وکلاجه « شورای قوانینك رأیی و دول متحابه‌نك موافقتی آلنه‌رق » ٥ کانون ثانی ۱۸۹۰ تاریخنده ٤٦ ماده‌لك بر قانون تنظیم ونشر ایدلمش و بالآخره بو قانونك برچوق ماده‌لری تعدیل وتوضیح اولنمشدر .

اسکندریه شهرنده ۲۸ اعضادن مرکب بربلدیه مجلسی واردر . یکرمی سکز اعضانك صورت ترکبی شایان دقت اوله‌یغندن بروجه آتی کوسترلمشدر :

اعضا

٦ اعضالغه حقی اولانلر (اعضای طبیعیه)

٨ حکومتك تعیین ایده‌جکی اعضا

٦ انتخاب ايله تعيين اولنان اعضا
٣ اخراجات تجارى معرفتيله انتخاب اولنان اعضا
٣ واردات « « « «

اسكندريه شهرى جوارنده ساكن اصحاب عقار معرفتيله انتخاب اوله‌جق اعضا [اهالى وياخود اجانبدن اولان برجنسيتدن اوچ اعضادن فضله انتخاب اولنه‌جق اولورسه بلديه مجلسنه قبول اولنماز .]

اعضالغه حق اولانلر شونلردر :

اولاً — اسكندريه محافظى ويا وكيلى
ثانياً — محكمهٔ مختلطهٔ استئنافده نائب عمومى بولنان ذات ويا وكيلى
ثالثاً — رسومات مدير عموميسى ويا وكيلى
رابعاً — اسكندريه‌نك محكمهٔ اهليه نيابت رئيسى ويا وكيلى
خامساً — صحيه اداره‌سنه تابع اولمق اوزره اسكندريه‌ده اك يوكسك بر وظيفه‌يه تعيين ايدلمش اولان طبيب
سادساً — نافعه اداره‌سنه تابع اولمق اوزره اسكندريه‌ده اك يوكسك بر وظيفه‌يه تعيين ايدلمش اولان مهندس

حكومت طرفندن تعيين اولنه‌جق سكز اعضا منتخبلر ميانندن انتخاب اولنور.

هيچ بر مستقل دولتك بلديه اصولنده كورلمه‌ين بر طرز ؛ اسكندريه بلديه‌سنده مشهود اولمقده‌در. اوده بلديه‌يه اعضا انتخاب ايتمك ويا اولنمق ايچون اجنبيلره بخش ايديلن مساعده‌در . معهذا كرك دولتلرك هيئت وكلاسندن و قونسولوسلرندن اولسون ، كرك قونسلوسخانه‌ده موظف مأمورينندن بولنسون بو كبيلرك منتخب ويا منتخب اولملرى غير جائزدر . انتخابات رأى خفى اصوليله اجرا ايديله‌بيلير . بلديه اعضالغنك مدتى درت سنه‌در. بلديه مجلسى رئيسى؛ اسكندريه‌نك محافظى ياخود آنك وكيلى اولان ذاتدر . فقط بلديه اعضاسى ايلك اجتماعده آيريجه رأى خفى ايله ايچلرندن بريسنى رئيس وكيلى انتخاب ايدرلر .

بلديه مجلسى لااقل آيده بر دفعه على العاده اوله‌رق اجتماع ايدر . شايد رئيسجه اجتماعه لزوم كوريلور وياخود اعضادن سكز كشى تحريراً طلب ايدرسه فوق العاده اوله‌رق‌ده اجتماع ايده‌بيليرلر . داخليه ناظرى بلديه مجلسنك اجتماعنده حاضر بولنمق

اوزوه طرفنـدن بر وكيل كوندرمك حقی حائزدر . فقط بو ذاتك رأيی صرف استشاريدر .

بلديه مجلسی مذاكرات ومقرراتنی اوچ كون ظرفنده برای تصـديق داخليه ناظرينه عرض ايدر . قرارلر تصـديق ايدلمدكجه موقع تطبيقه قونه‌ماز . شايد عرض ايدلديكی تاريخدن اعتباراً سكيز كون مرور ايدوبده تأخير تنفيذی حقنده بر امر صادر اولمازسه ويا تنفيذی تأخير ايديلوبده داخليه ناظرينه تاريخ عرضـندن اعتباراً اوتوز كون ظرفنده الغاسنه دائر برامر وارد اولمازسه او ايش انفاذ ايديلير .

بلديه مجلسنك مذاكراتی علنی دكلدر .

بلديه رئيسی ؛ بلديه‌نك يكانه حاكمی اولمق اعتباريله بالجمله مأمورينك نصب وعزلنه صلاحيتداردر . بلديه مأمورين ومستخدميننك طرف حكومتدن بركونا معاش ويامكافات آلمغه مأذونيتلری يوقدر .

بلديه مجلسی بدلی ۱۰۰۰ ليرايی تجاوز ايتمه‌ين و مملكتك حسن محافظه وصيانتنه تعلق ايدن رسوم ، مقياسات جديده ومسائل سائره‌يه متعلق تشبثات حقنده ـ ينه داخليه ناظرينك تصويبنه عرض ايتمك شرطيله ـ قرار اتخاذ ايده‌بيلير . فقط اختيار اولنه‌جق مصرف ۱۰۰۰ ليرايی تجاوز ايدرسه نافعه نظارتندن تصديق ايدلمدكجه عمليانه باشلانماز .

بلديه مجلسی امراصدار وقانون لايحه‌سی تنظيم وتكليف ايده‌مز . يالكز حكومتجه تنظيم وتبليغ اولنانلری تطبيق وحسن انفاذ ايدر . برايشه مقابل اولسون اولمسون بلديه مجلسنك هبه ويا عطيه قبول ايتمسی داخليه ناظرينك امر ومساعده‌سنه متوقفدر .

مجلس وكلانك قراريله صادر اوله‌جق امرعالی اوزرينه داخليه ناظری مجلسك اجتماعنی تأخير ايدر ويا طاغته‌بيلير . اجتماعك تأخيری حالنده مقامنه بالذات حكومت قائم اوله‌رق يا طوغريدن طوغری‌يه ياخود تشكيل ايده‌جك قومسيون معرفتيله معاملات بلديه‌يی تدوير ايتديرر .

بودجه‌يی بلديه مجلسی تنظيم فقط داخليه ناظری تصديق ايدر . بلديه اداره‌سـنك حساباتی ؛ ماليه نظارتنك تابع اولديغی قوانين ونظاماته توفيقاً جريان ايدر هرحالده بروقتده حكومت ؛ مأمورلری واسطه‌سيله‌ادور ومعاملات بلديه‌نك تفتيشی حقنی حائزدر .

اسکندریه بلدیه‌سنک پك ابتدائی وناکافی اولان اشبو ١٨٩٠ قانونی احکامی
٢ حزیران ١٩٠٤ تاریخلی ایکنجی برقانون ایله اهمیتلی صورتده تعدیل ایدلمشدر .

بو صوك قانون ایله اسکندریه‌ده « المأموریةالمخصوصه » نامی آلتنده بر (انجمن)
شکیل اولنمشدر . بلدیه مجلسی ـ رئیسی ایله وکیلی مستثنا اولمق اوزره ـ اعضالر
ایندن درت کشی‌یی « المأموریةالمخصوصه » یه یعنی انجمنه مأمور ایدر . انجمنه بلدیه
رئیسی یاخود وکیلی ریاست ایدر . انجمن اعضاسنك مدتلری برسنه‌در . انجمن بلدیه‌نك
امور اداریه وتنفیذیه‌سنده دائمی صورتده قوهٔ اجرائیه وظیفه‌سنی کورور . انجمنك
ت حکمنده اولمق فقط داخلیه نظارتنك موافقتی استحصال ایدلمك شرطیله برای
معاونت انجمنه برده مدیر تعیین اولنه‌بیلیر . مدیر انجمنك اجتماعلرنده بولنور . فقط
ی استشاری بر ماهیتی حائزدر . انجمنك تشکیلی وبرده مدیر تعیینی مصر بلدیه‌سنی
اره وتشکیلات خصوصلرنده همان امثالی بلدیه‌لره یاقلاشدیرمشدر . صوك قانون
چوق دائمی انجمنلر تشکیلنه‌ده جواز ویرمکده‌در .

مصرده مستقل دوائر بلدیه اولمدیغی کبی بلدیه چاوشلری‌ده یوقدر . ضابطهٔ بلدیه
حکومته عائددر . بلدیه مجلسنك بو ایشه حق مداخله‌سی یوقدر وپولیس طرفندن
ایفا ایدلمکده‌در . مصر اجانبك کثرتله زیارت ایتدیکی بر قطعه اولدیغی ایچون پولیس
تشکیلاتی اوروپانك هرهانکی بر بلده‌سیله رقابت ایده‌جك درجه‌ده منتظمدر . بناءً
علیه پولیسه مودوع اولان ضابطهٔ بلدیه‌ده او نسبتده نقصانسز ایفا ایدلمکده‌در .

اسکندریه بلدیه‌سنه عائد قوانین ؛ « مجموعة القوانین والاوامرالعلیه والمقررات
واللوایح التی تهم البلدیه » نامیله ایکی جلدده ومجلهٔ مور بلدیه طرزنده جمع وطبع
ایدلمشدر . اسکندریه بلدیه‌سی حقنده دها قطعی بر فکر استحصالی آنجق مجموعهٔ
مذکوره‌نك باشدن باشه تدقیقیله قابل اولور .

مع مافیه مصر یکی بر طرز اداره‌یه نائل اولمق اوزره‌در . استقلال تامه قریب
اولان بو طرز اداره تقرر ایتدکدن صوکره مصر بلدیه تشکیلاتنك‌ده امثالی مستقل
دولتلر کبی کسب انتظام ایده‌جکنده شبهه ایدیله‌مز .

برنجی قسمك تحریری ایچون مراجعت اولنان باشلیجه اثرلر

1 — La grande encyclopédie: Droit de cité, maire
2 — Pierre larousse : grand dictionnaire universel, du XIX siecle: cité, commune, conseil municipal, maire
3 — Ducrocq. Cours de droit administratif et de legislation francaise des finances: institutions communales étrangères.
4 — Bluntschli. le droit public général. les communes.
5 — Encyclopédia Britanika : mayor, municipium
6 — Annuaire de législation étrangère.

(بومجموعه Société de législation comparée) اسمنده‌کی جمعیت طرفندن نشر ایدلمکده‌در . هر دولتك مختلف زمانلرده تنظیم ایتدیردیکی قانونلر فرانسزجه‌یه ترجمه وعلاوهٔ مطالعات ایله نشر اولنمقده‌در . بو قوانین میاننده بوتون دولتلره عائد بلدیه وناحیه قانونلری‌ده موجوددر . بدایت انتشارندن ۱۹۱٤ تاریخنه قدر ترجمه‌ایدلمش قانونلری حاوی و اوتوز بویوك جلددن مرکب بر طاقمی شورای دولت کتبخانه‌سنده‌بولنمقده‌در . استانبول بلدیه‌سی ایچون تام ومقایسه‌لی بر بلدیه قانونی تنظیم ایده‌جك بر هیئت بو مجموعه‌یه مراجعتدن وارسته اوله‌من)

۷ — مقایسه‌لی حقوق‌اداره: مصلح‌الدین عادل بك
۸ — فلسفهٔ اخلاقیه. صالح ذکی بك
۹ — حق انتخاب بدیع نوری بك
۱۰ — بلدیه تشکیلاتی . قاضی کوی دائره‌سی‌مدیر اسبق جلال اسعد بك
۱۱ — بلغارستان بلدیه قانونی ترجمه‌سی
۱۲ — بلدیةالاسکندریه. مجموعةالقوانین والاوامرالعلیه والقرارات واللوائح التی تهم‌البلدیه : تشکیل القومیسیون البلدی بالاسکندریه و تشکیل المأموریة البلدیه

ایكنجی قسم

ممالك اسلامیه تشكیلات بلدیه سی

ایکنجی باب

برنجی فصل

عالم اسلامده بلدیه‌لر

ممالك غربیه‌ده سیته cité دینیلن بلدیه‌لرك نه صورتله تأسس ایتمش اولدیغی برنجی قسمده بیان ایدلمشدی. بو قسمده‌ده عالم اسلامده بلدیه‌لرك سیاسی نقطهٔ نظردن زیاده فکر اعمار اعتباریله نه‌وجهله وجوده کلمش اولدیغی ایضاح ایدیله‌جکدر. چونکه اسلامیت ظهور ایتدیکی زمان ممالك غربیه بلدیه‌لری ده‌سیته cite حالندن چیقمش بولنیوردی.

اوائل اسلامیتده عربلر؛ خیمه‌نشین اولوب مواشی و آت بسلرلر، سور داخلند و شهرلر ایچنده اقامت ایتمکی سومزلردی. حضرت پیغمبر « عمراندن بعید اولان کویلرده اسکان ایتمیکز. زیرا اویله یرلرده اقامت ایدنلرمزارده ساکن اولانلر کبیدر » دیمکله اسلاملری شهرلرده اقامته تشویق [۱] و « مسجدلریکزی ساده یاپیکز. لکن مدائن وقصباتکز مشرف اولسون » [۲] کلام عالیسیله‌ده شهرلرك تزیین و اعمار ایدلمسی امر بیورمشلردی. عارف بك مرحوم بو حدیثك شرحنده دیورلرکه: مداینك مشرف اولمسنده‌کی حکمت؛ مادام‌که خلق ظاهره ناظردر. بالطبع انتظامه‌ده مفتوندر. آنلرك جلب قلبی وحصول رضا واستراحتی اسبابنی استحضار ایسه موافق حکمتدر. شهرلرك تنظیمی امرنده اوروپالیلرك طوتدقلری اصول و علی‌العموم ابنیه ایله سوقاقلر حقنده آنلرجه متخذ اولان قاعده؛ شهرلری مکلف و مشرف، دلیل قدرت وقوت اوله‌رق عرض ایلدیکندن اوروپایی کزوبده عودت ایدن سیاحین اسلامیه‌نك اکثریسی اورالرده کوردکاری انتظام ادارهٔنك مفتونی اولدقلری کبی سوقاقلرینك نظافت

[۱] لاتسکن الکفور. فان ساکن الکفور کساکن القبور « حدیث »
[۲] ابنوا مساجدکم جما وابنوا مدائنکم مشرفة « حدیث »

وطهارت ووسعتنه وطرح وتأسيسنده‌كی انتظامه پك زیاده عاشق اولويورلر . حتى او سوقاقلر او انتظام حالنی دیه آغزلرندن صالیه‌لر صاچه‌رق محافل ومجالسمزده بایيله بایيله اوروپایی مدح وستایش ایتملری دلیل رضای قلبیلریدر . اوروپالیلرك قلوب ناسی جلب ایچون قوللاندقلری آلت صیدك بریسی ده شهرلریله سوقاقلریدر [١] .

حال بوكه ابتدای ظهور اسلامیتده‌ده شهرلر حقنده‌كی فكر بو مركزده ایدی . بناءً علیه بو فصلده‌ده اسلاملرك شهر تأسیسنه نه درجه همت ایتدكلری وبالخاصه درونده یاشانه‌جق برشهر ایچون نه كبی اوصاف وشرائط آرادقلری ایضاح ایدیله‌جك و بلاد اسلامیه‌نك بوكونكی حال خرابیسنك اسلامیت تأثیریله اولمیوب بالعكس اوائل اسلامیتده اوروپالیلره غبطه رسان اوله‌جق شهرلر تأسیس ایدلدیكی بیان اولنه‌جقدر .

اسلامیت قوت بوله‌رق عربلر عراق، شام ومصر قطعه‌لرنده‌كی ممالكی فتحه كیتدكلری زمان اولاد وعیالیی ده برابر آلیرلر، وبر شهری فتح ایدنجه اوشهرك اطرافنده چادرلریله چركلریله اقامت ایدرلر وبو اقامتكاهلر آنلرك اردوكاهلرینی تشكیل ایدردی . حضرت عمر اطرافده‌كی ممالكده مقیم اولان عساكر اسلامیه‌یه آنلر ایله كندیسی آره‌سنده صو بولنمایان یرلرده اقامت ایتملرینی شرط اتخاذ ایلردی . تا كه لزومنده دومسنه بینه‌رك عسكره التحاق ایتمك ایسته‌سه آره‌ده حائل برصو بولنمسون .

ایلك اسلام شهرلری ؛ اونلری فتح ایدن عسكرلرك قوناق یرلری ایدی . بوكبی یرلره (رابطه) یاخود (معسكر) نامی ویریلیردی . عربلر بو یرلرده اوزون مدت اقامت ایده‌جكلرینی آكلادقلرندن اراضی‌یی جاده وسوقاق وبازارلره تقسیم وكندیلری ایچون خانه وكوشكلر انشا ایدرلردی .

دها صوكره عربلرك حاكمیتی كسب جسامت ایده‌رك دول اسلامیه تعدد ایلینجه شهرلری یا برفتحه یادكار اوله‌رق قالمق یاخود دشمنه قارشو تحصنكاه برمحل اتخاذ ایتمك اوزره تأسیس ایتمكه باشلادیلر . نته‌كیم ایكنجی خلیفهٔ عباسی (منصور) بغدادی كندیسنه بر تحصنكاه اولمق اوزره تأسیس ایلمش ایدی . فاطمیلرك قاهره‌یی تأسیس ایتملرنده‌ده عینی سببك تأثیری كورلمكده‌در . برچوق دفعه‌لر خلفا خلقك باطردیسندن

---

(١) بيك بر حديث شريف . صحيفه ٢١

اوزاقلاشه‌رق درونده راحت ايتمك اوزره شهرلر تأسيس ايدرلردى . (سامرا) (متوكليه) ؛ (مدينة‌الزهرا) كبى بلده‌لر اوكبى مقصدلرايله تأسيس‌اولنان شهرلردن ايدى.

كتب معتبرهٔ تاريخيه‌ده اسلام شهرلرى حقنده پك چوق معلومات موجود ايسه‌ده قسم اعظمى موضوعمزك خارجنده كورلديكندن بوراده باشليجه مأخذ اولان مدنيت اسلاميه تاريخندن ايلك اسلام شهرلرينك نصل تأسيس ايدلديكى حقنده‌كى معلوماتى اخذ ومدنيت اسلاميه‌نك الك شعشعه‌لى زماننده آسيا، آفريقا واندلسده‌كى اسلام شهرلرينك‌ده الك مشهورلرينك برقاچندن بحث ايله اكتفا ايده‌جكز .

عالم اسلامده ايلك تأسيس اولنان شهرلر ؛ بصره ايله كوفه‌در . بوكونه قدر پايدار اولان بصره ؛ هجرتك اون آلتنجى سنه‌سنده اصحاب كرامدن عتبه بن غزوان طرفندن تأسيس اولنمش ومشار اليه اوراده قامشدن برده جامع شريف انشا ايتديرمشدى . بصره‌نك موقعى بادئ امرده مكه ايله آنك آره‌سنده‌صو حائل اولميان بر اردوكاه اولمق اوزره انتخاب وابتدا قامشدن بنا ايدلمشدى . دها صوكره يانغيندن قورقيله‌رق حضرت عمردن استحصال اولنان مأذونيتله كربيچ ايله انشا اولنمشدر . شهر؛عساكر اسلاميه‌يى تشكيل ايدن قبائله كوره ـ هرقبيله برخط داخلنده‌اوله‌رق ـ بر طاقم قسملره‌تقسيم‌ايدلمشدى.

شهرك الك بويوك جاده‌سنك كنيشلكى آلتمش آرشون ايدى . بوجاده شهرك مربدى ـ خورما سروب قوريديله‌جق محلى ـ ايدى. ديكرجاده‌لرى يكرمى وسوقاقلرى يدى آرشون كنيشلكنده انشا ايتمشلردى [۹]

---

[۹] بو فصلى تحرير ايتمك ايچون تدقيقاتده بولنديغم زمان ايلك دفعه اوله‌رق سبيل‌الرشاد مجموعهٔ اسلاميه‌سنك ٤٤٩ نومرولى نسخه‌سنده «اسلامك احكام مدنيه‌سى» سرنامه‌سى واحمد نظمى امضاسى آلتنده برمقاله واو مقاله‌ده شو : « حضرت عمر رضى‌الله عنه زماننده كوفه‌ده برمملكت تأسيس ايدلدى. وخرمه آغاجلرندن اولر ياپلدى . اللى آلتمش بيك كشى ساكن اولدى . كونك برنده بر يانغين شهرى ياقدى . كوفه‌ده‌كى قوماندان خرما داللرندن ياپديغمز اولر ياندى. طاشله ياپه‌لم ديدى. حضرت عمره يازدى . حضرت عمر جوابى مكتوبنده« اوت بويله بر مملكت لازمدر . شهرى يكيدن بنا ايديكز . شهرك وسطنده كنيش بر ميدان اولسون وبو ميدان اوزرينه بر جامع شريف ياپكز. بو ميدان شهرك مركزينى تشكيل ايتسون. صوكره هربرى قرق آرشون عرضنده عموداً ايكى يول آچيكز ، ايكنجى درجه‌ده‌كى جاده‌لر اوتوز ، اوچنجى درجه‌ده كيلر يكرمى ، دردنجى درجه‌ده كيلر اون آرشون اولسون وبونلر عمومى جاده‌دن تشعب ايتسون» فقره‌لرينه تصادف ايتمشدم. بومعلوماتك

هر ایكی قبیله آره‌سنده‌كی خطك وسطنده بویوك بر میدان براقلمش ایدی كه بویرلو آت باغلامغه واولو دفن ایتمكه تخصیص ایدلمشدی . خانه‌لر ایسه یكدیكرینه بتیشیك یاپدیرلمشدی . بصره عراق قطعه‌سنك اسكله‌سی وشام ایله فارس قطعه‌لری آره‌سنده متوسط برشهر اولمق اعتباریله حائز اولدیغی موقع تجاری‌یه بناءً آز بر زمان ظرفنده معمور یتجه پك ایلری كیتمش وامویلر زماننده عراقك مركز اداره‌سی اتخاذ اولنمشدی.

مأخذینی محرر فاضلندن صوردم. مصطفی فوزی افندینك كتاب الشركه شرحنده تصادف ایتدیكنی سویلدیلر . فی الحقیقه كتاب الشركه شرحنك ۱۷۱ نجی صحیفه‌سنده پك آز عباره فرقیله بو معلومات عیناً موجوددر . ومصطفی فوزی افندی‌ده بونی عظم زاده رفیق بكك اشهر مشاهیر الاسلامدن ءألاً آلمشدر .

اشهر مشاهیر الاسلامده‌كی عباره ایسه شودر: [جلد اول . جزء ثانی . صحیفه ۳۷۷]

تمصیر بصره والكوفه

مصرت البصرة سنة (۱۵ هـ) على يد عتبة بن غزوان بامر امیر المؤمنین عمر بن الخطاب وكان فی مكانها محل یسمی الخریبة تقیم فیه مسالح كسری لتمنع العرب من العیث.

ومصرت الكوفة سنة (۱۷ هـ) على يد سعد بن ابی وقاص .

وكان البناء اولاً بالقصب

فدب الحریق فی الكوفة والبصرة

فارسل سعد الی عمر نفراً یستأذنونه

فی البنیان باللبن (الطوب) فقال افعلوا

ولا یزید احدكم علی ثلثة ابیات

ولا تطاولوا فی البنیان .

وكتب الی اهل البصرة بمثل ذلك فخططوا المناهج (الشوارع) علی عرض عشرین ذراعاً والازقة سبعة اذرع والقطائع ستین ذراعاً وبنوا المسجد الجامع فی الوسط بحیث تتفرع الشوارع وكان امرهم عمر بتخطیط الشوارع علی ذلك الوجه

بصره وكوفه‌نك شهر حالنه افراغی

بصره هجرت نبویه‌نك اون بشنجی سنه‌سنده عتبه بن غزوان طرفندن وامیر المؤمنین عمر بن الخطابك امریله شهر حالنه افراغ ایدلدی اولجه بصره‌نك اولدیغی یرده خریبه یعنی خرابه‌جك دینیلن بر محل واردی . اساساً عربلر دوز اووالرده اقامتدن امتناع ایتدكلری ایچون اوراسنی ترجیح ایتمشلردی .

كوفه دخی هجرتك اون یدنجی سنه‌سنده سعد بن ابی وقاص معرفتیله شهر حالنه افراغ ایدلدی.

بوراده‌كی ابنیه اولجه قامشدن یاپلمشدی .

بالاخره بصره و كوفه‌ده یانغینلر ظهور ایده‌رك یانديلر سعد ابن ابی وقاص حضرت عمره آدم كوندردی، وطوغله ایله ابنیه انشاسنه مساعده طلب ایتدی. حضرت عمر مساعده ایتدی . فقط هیچ بر كیمسه‌نك اوچ اودن فضله یاپماسنی وبنالرك مرتفع اولماسنی امر ایلدی وبصره اهالیسنه‌ده بوصورتله یازه‌رق دیدی كه : جاده‌لری یكرمی زقاقلری یدی ذراع وسعتنده، قطائع یعنی آره‌لری زقاقله آیرلمش اولان آطه‌لری (محله‌لری) آلتمشر ذراع عرضنده اولمق اوزره تخطیط ایدیكز (ومسجد جامع) دنیلن شهرك اك بویوك جامعنی ده بونلرك اورته‌سنه بنا ایدیكز كه بوتون جاده‌لر متناظراً تفرع ایتسون ایشته حضرت عمر جاده‌لرك تخطیطنی بو وجهله امر ایتدیسه‌ده شهرك ساكنلری كیت كیده چوغالدیغندن اشبو اصول

بصره‌دن صوکره ینه اوجوارده تأسیس اولنان شهر کوفه‌در. بوشهر بصره‌نك تأسیسندن برقاچ آی صوکره سعدبن ابی وقاص طرفندن وجوده کتورلمشدر. سبب تأسیسنی تاریخ شو صورتله حکایه ایتمکده‌در:

سعدبن ابی وقاص عراقی فتح وایرانیلری مغلوب ایتدکدن صوکره ایرانیلرك پای تختی اولان (مداین) ده اختیار اقامت ایتمش ومظفریتی خبر ویرملك اوزره مدینه‌یه

الا انه لما ازدحمت السکان فی المدینتین اخلوا بذلك الاصل ولم یراعوا حالة التنظیم تقدموا فی البناء فی الشوارع والساحات حتی ازدحمت المنازل وضاقت الشوارع واختلت اصول التنظیم التی وضعها لهم عمر رضی الله عنه وانما کان الباعث علی ذلك بعد القوم عنه اسباب الحضارة وعدم مراعاتهم لاصول التأنق فی البنیان لقرب عهدهم بالبداوة

بنیان وتنظیمه رعایت ایتمه‌دیلر وجاده‌لره، میدانلره تجاوزله صیق وملاصق بنالر یاپه‌رق سوقاقلری طارلاتدیلر. حضرت عمرك وضع ایتمش اولدیغی اصول تنظیمی اخلال ایتدیلر. بوکاده یکانه سبب اهالینك شهرلی (مدنی) اولمق ایچون تشبث ایدیله‌جك اسبابك مسافه اعتباریله پك اوزاقلرده اولمسیدر. برده فن الشاآت واعمارا آنه عدم رعایتلری ایدیکه بوده کندیلرینك حیات بدویتدن هنوز قورتلمش اولملردن ایلری کلیوردی.

جودت پاشا قصص انبیاده [جزء ۵ صحیفه ۵۴۹] کرك بصره‌ده کرك کوفه‌ده ابتدا برر مسجد شریف انشا اولنمش ومسجدلر وسط شهر اعتبار اولنه‌رق اکا کوره خانه‌لر بنا وشهرلر توسیع قلنمشدی. بویوك جاده‌لر قرقر، آره‌لرنده‌کی یوللر یکرمیشر وزقاقلر یدیشر آرشون اولمق اوزره چیزلدی» دیورلر. فقط مأخذ کوسترمیورلر.

مدنیت اسلامیه تاریخی مؤلفی بویوك جاده‌لرك ۶۰، ۲۰ وزقاقلرك یدی ذراع کنیشلکنده اولدیغنی، اشهر مشاهیر الاسلام مؤلفی براز اول ایضاح ایدلدیکی وجهله جاده‌لرك یکرمی وسوقاقلرك یدی ذراع وسعتنده تخطیط ایدلدیکنی ذکر ایدییور. مصطفی فوزی افندینك افاده‌سی مأخذندن مألاً آلنمش اولدیغندن بالطبع شایان احتجاج دکلدر. اشهر مشاهیر الاسلامك افاده‌سندن آکلاشلدیغنه نظراً مدنیت اسلامیه تاریخنك التمش ارشون وسعتنده چیزلدیکندن بحث ایتدیکی جاده‌دکل برر محله اعتبار ایدیلن آطه‌لر اولمق لازم کلیر.

هپسنده مشترك اولان سوقاقلرك یدیشر آرشون کنیشلکنده اوله‌جغنه کلنجه: بو خصوصده «یولك حدی یدی ذراعدر» [۱] و «یولك وسعتنده اختلاف ایدرسه کز اونی یدی آرشون کنیشلکنده یاپیکز» [۲] مآلنده ایکی حدیث شریفه استناد ایدلمکده اولدیغی آکلاشلمقده‌در. حقوق الشوارعده علی سعاوی افندی بوحدیثلری نقل ایتدکدن صوکره دیورکه:

بیك قدر نفوسی (؟) انجق شامل اولان بربلده‌ده یعنی عصر سعادتده‌کی مدینهٔ منوره‌ده وسعت طریقك یدی ذراع اولمسنه لزوم کوروندیکی حالده مثلا بریجق میلیونه قریب نفوسی شامل واحمال واثقال وازدحامی حددن وافر اولان آستانه‌ده نه‌درجه وسعت طریق لابد اوله‌جغی من جهت المفهوم حدیث شریفدن مقتبس ومستبندر. حمدنظمی بکده سالف البیان مقاله‌سنده بومطالعه‌ده بولنمقده‌در. حال بوکه بوحدیثلره استناداً عمومیتله جاده وسوقاقلرك یدیشر ذراع اوله‌جغی حقنده اصرار ایتمك

---

[۱] حد الطریق سبعة اذرع [۲] اذا اختلفتم فی الطریق فاجعلوه سبعة اذرع.

حضرت عمر نزدینه برهیئت مخصوصه اعزام ایتمشدی . هیئت مخصوصه‌یی تشکیل ایدن ذوات نزد خلیفه‌یه دخول ایدنجه حضرت عمر بونلرك رنکلرنده‌بر نوع تغیر وقوعبولدیغنی کوره‌رك سببنی صورمش : ذوات مشار الیهم مملکتك وخامت هواسی بزده بو تبدلی حاصل ایتدی . جوابنی ویرمشلر . بونك اوزرینه حضرت عمر : عربلرك دوه‌لرینه موافق کله‌ین یرلر کندیلرینه‌ده موافق کلیه‌جکی جهتله اسلاملرك اقامتی ایچون مناسب بر یر

یاخود بو حدیثلردن ؛ اوفاق بلده‌لرده‌کی سوقاقلرك مطلقا یدیشر آرشون اوله‌جغنی قصد ایتمك روح اسلامیته منافیدر . بلده اوفاق اولنجه زقاقلرده طار واوفاق اولمسی اقتضا ایتمز . بالعکس اوفاق بلده‌لرك وکویلرك احتیاجاتی زقاقلرك دها واسع اولمسنی استلزام ایدر . بو اولسه اولسه درجاته تقسیم اولنمق اقتضا ایدن زقاقلرك الك صوك مرتبه‌سنك یدی ذراع اولمسی مرکزنده‌در . بالعموم زقاقلرك یدی ذراع وسعتنده اولمسی امر قطعی نبوی اقتضاسندن اولسه ایدی اوائل اسلامیتده وخصوصیله اثر پیغمبری‌یه حرفیاً متابعت ایدن حضرت عمر زماننده یکرمی آرشون کنیشلکنده جاده آچلمسنه جواز ویریلیرمی ایدی ؟

سوقاقلرك واسع ومستقیم وبنالرك هپ برابر تقاعده اولمسنك مطلوب پیغمبری اولدیغنه (حقوق الشوارع) ده کورلن شو فقره‌ده دلالت ایدر :

« علیه الصلاة والسلام برقومی بیان اثناسنده بلده‌لرنده‌کی طرق واسواقك وسعت واستقامتی وخانه‌لرینك برصره‌ده وهپ برابر تقاعده استوا واستکانتیله سکنه‌سنك حسن اخلاقنه واستوای قلوبنه واستقامت احوالنه بالاستدلال مدح وستایش بیوردقلری حدیث شریف سورهٔ (یس) ده (ومن انفسهم ومما لایعلمون) آیت کریمه‌سی تفسیرلرنده مفصلاً مبسوطدر . وارباب فهم واذعانه خفی دکلدرکه اشبو بیاندن مراد عالی امت وتبعه‌سنی توسعهٔ طرق وتسویهٔ ابنیه‌وسیما تهذیب اخلاق وتحلیهٔ احواله ترغیب وسعادت حاللریچون نصایح لازمه‌یی تبلیغدر . خلفای عباسیه‌دن ابو جعفر المنصور دوانیقی ١٤٥ تاریخ هجریسنده وضع اساس ایلدیکی بغداد شهرینك حین بناسنده طریق عام اولان زقاقلری یکرمی ذراع عرضنده تنظیم ایتدیردیکی وشهر مزبورك مساحی ایسه امام اعظم رضی الله عنه بولندیغی مضبوط صحف تواریخدر . نقل وامرار نصل احتیاجات مدنیتدن ایسه برحالك سهولتله حصولی دخی اول درجه محتاج الیه بولندیغی وبوده یوللرك تسویه‌لی اولمسنه متوقف ایدوکی واوسعتهٔ قید استدلالدر .

علی سعاوی افندی‌نك عصر سعادتده مدینه زقاقلرینك یدی آرشون اولدیغی حقنده‌کی ظنیله بالاده‌کی فقره‌لرده بحث ایتدیکی وسعت واستوای طریق حقنده‌کی نقللری تناقض ایتمکده‌در . حال بوکه مسئله موی الیهك ظن ایتدیکی کبی اولمیوب شو صورتله وقوعی وارد خاطر اولمقده‌در :

مرور اعصار ایله مدنیت ترقی وشهرلرك نفوسی تکثر ایتمش . احتیاجات بلده تنوع ایده‌رك آرابه ، اوطوموبیل تراموای کبی انواع وسائط نقلیه احداثنه مجبوریت کورلمش وبونلر ایچون‌ده کنیش جاده‌لر کشادی طبیعی ومجبوری بولنمش اولدیغی حالده «حد طریقك یدی آرشون» اوله‌جغنی حدیث شریفه استنادا بیان وحتی عصر سعادتده مدینه‌ده زقاقلرك بو وسعتده اولدیغی‌ده علاوهٔ مطالعه اوله‌رق درمیان ایتمك حضرت پیغمبره واونك نشر وتبلیغ بیوردقلری دین جلیل اسلامیته

انتخاب اولنمسنی امر ایلمش وسعد بن ابی وقاصه شو یولده بر امرنامه یازمش : « سلیمان ایله حذیفه‌یی کوندر . آراسونلر هم بری، هم بحری اولمق وسزك ایله بنم آره‌مده بر دکز ویا کوپری بولنمامق اوزره مناسب بر اقامت یری بولسونلر » سعد آلدیغی امر اوزرینه حرکت ایدر وفرات ایله (حیره) آره‌سنده بو یری انتخاب ایلر . خانه‌لر چادیرلره یاقین اولسون دییه اول امرده بصره‌ده اولدیغی کبی کوفه‌ده‌ده بنالر قامشدن یاپیلمشدی .

نقیصه اسنادندن باشقه بر صورتله تفسیر ایدیله‌مز . حدیثلرك (موضوع) اولدیغنی ادعا ایتمیورم حدیثلر (صحیح) اوله‌بیلیر. فقط بونلر مطلقا شهر داخلنده‌کی یوللرك یدی آرشون وسعتنده اوله‌جغی معناسنده دکلدر . بو حدیثلرك حکمی شهر داخلنده‌کی یوللردن زیاده قیرلرده و تارلالرله باغچه‌لر آره‌سندن کچن یوللر حقنده اولدیغی ادنا بر ملاحظه ایله اکلاشیلیر . بوکبی یوللر حقنده‌کی نزاع طشره‌ده کثیر الوقوعدر . زیرا باغچه‌لرله تارلالرك شهرلرده‌کی بنالر کبی مطلقا بر ویابر قاچ جهتی زقاغه ناظر اولمیوب اکثریتله یکدیکرینه متصل بولنمقده‌درلر . بالفرض اورته‌یه تصادف ایدن بر اراضی‌یه کیتمك ایجاب ایدرسه بو حال آخره عائد اراضیدن کچمك اقتضا ایدر . یالکز انسانلرك دکل ، اراضینك محصولاتنی نقل ایتمك ایچون یوکلی حیوان کچمك مجبوریتی‌ده بولندیغندن ، حتی یالکز بر یوکلی حیوانك دکل ایکی یوکلی حیوانك قارشولشدیغی زمان سربست کچه‌بیلملری‌ده ایجاب ایتدیکندن وسعت طریقك بو نقطه‌ٔ نظردن تعیینی اقتضا ایدر . ایشته بو مسئله اوائلدن برو دعوا ونزاعی موجب اولمقده‌در. حدیث شریفده زقاغك وسعتنده اختلافدن بحث اولنمسی ده‌بونی مؤیددر.

طشره‌ده دفعاتله واقع اولدیغی اوزره بعضاً فلان اراضینك یولی فرضا شرق طرفندن اولمیوب شمالندن کچر دییه منازعه‌لر واقع اولور . بونك ایچونده بر اساس وضع ایدلمش: او اراضینك صوینه‌دن کیدرسه یولك‌ده اورادن کچه‌سی اهالی آره‌سنده تعامل حکمنه کچمشدر . بو تعاملك شرع شریفه مستند اولوب اولدیغنی بیله‌مم . شوقدرکه بر تاریخده انکلتره حکومتی بویله بر مسئله‌یی فتواخانهٔ عالیدن رسماً صورمش وشریعت اسلامیه احکامنك بوندن عبارت اولدیغی جوابی ویرلمش اولدیغنی درس وکیلی خالص افندی مرحومدن ایشتمشدم .

یوکلی بر حیوانك اشغال ایده‌جکی ساحه‌یه کلنجه : بونك تعیننده اراضینك محصولاتی ، چالیسنی چرپیسنی کویه نقل ایتمك یاخود کویدن تارلایه کوبره طاشیمق کبی جهتلرك آرانه‌جغی طبیعی اولوب تارلانك اوت وصمان کبی محصولاتنك ایسه ثقلتلری آز اولدیغی نسبتده اشغال ایتدکلری ساحه کنیش اولدیغندن و کوبره ایسه بر حیوانك هر ایکی طرفنه آصیلان سپتلرله نقل اولنمق متعارف بولندیغندن کرك محصولات ، کرك کوبره یوکلی بر حیوانك لااقل اوچ زراع کنیشلکنده بر یولدن کچه‌بیلمسی ممکن و او یولده دیکر یوکلی بر حیوانله قارشولاشدقلری فرض اولندیغی تقدیرده یکدیکرینه مانع اولمادن سربستجه مرور ایده‌بیلملری ایچون او چ ذراعده ایکنجی حیوانه تخصیصی حساب ایدیلور و بر ذراع مقداری هر ایکیسی ایچون احتیاطاً قبول اولنورسه حضرت پیغمبرك تعیین وتحدید بیوردقلری یدی ذراع وسعتك هر عصر وزمان ایچون قابل تطبیق بر دستور لایتغیر اولدیغی تظاهر ایدر . آتی مجهول ایسه‌ده اون درت عصر اول تعیین بیورلمش اولان بو وسعت طریق بو کونکی وسائط نقلیه‌یه‌ده عیناً قابل تطبیقدر . آرابه‌لردن صرف نظر الك بویوك قامیونلرك اشغال ایتدکلری

فقط چوق كچمدن بو اولر محترق اولمش . كرپيچ ايله انشاسی حضرت عمردن استيذان ايدلمش . حضرت عمر ده هر ادم اوچ اودن فضله انشا ايتمه‌مك و بو اولر چوق يوكسك ياپلمامق اوزره مأذونيت ويرمشدر . [١]

مصرده تأسيس اولنان «فسطاط» شهری ده ايلك اسلام بلده‌لرندندر . شهر مذكور هجرتك اون سكزنجی سنه‌سنده عمرو بن العاص طرفندن قاهره ايله مصر عتيق ارەسنده تأسيس ايدلمشدی . عربلر اليوم مصر عتيقده دير النصاری ويا (ديرمار جرجس) ناميله معروف اولان بابل قلعه‌سنی فتح ايتمك ايچون كلدكلری زمان (فسطاط) محلنی اردوكاه اتخاذ ايتمشلردی . قلعه‌يی فتح ايدنجه اسكندريه‌يی ده ضبط ايتمك اوزره اورادن مفارقت ايتمك ايستديلر . عمرو بن العاص كندی اوتاغنك سوكيلوب كوتورلمسنی امر ايلدی . اوتاغی ييقمق ايستدكلرنده ايچنده بر كوكرجينك يووا ياپمش اولديغنی كوردی . عمرو : « بو حيوان بزه صيغيندی اكا فنالق كتيريلمز . » ديدی . و اوتاغك حالی اوزره براقلمسنی امر ايده‌رك اوراده قالان قبطيلری [٢] اوتاغی محافظه‌يه مأمور ايتدی .

عمرو بن العاص اورادن اسكندريه‌يه كيتدی . شهری فتح ايتدكدن صوكره مدينه‌ده بولنان خليفه حضرت عمره بو بابده حاصل اولان موفقيتی يازدی . محل اقامت ايچونده

ساحه اوچ آرشونی تجاوز ايتمديكندن بوكون يدی آرشون كنيشلكنده بر يولدن ايكی بيوك قاميونك ده يان يانه كچه بيلملری ممكندر .

ايشته بوكون بيله تطبيق ايدلمكده اولديغی وجهله قديمدن بر وطريقك وسعتی تعيينده معيار چاتال سپتلی ويا يوكلی حيوانك سربست كچه بيلمسی ايچون لزومی اولان ساحه‌در . طريق ايچون حد اصغری بيان ايدوبده حد اعظمك تعيين ايدلمه‌مش اولمسنده‌كی حكمت ايسه مستغنیٔ عرض و ايضاحدر . ايشته علويت اسلاميه اصل بوراده‌در .

اوائل اسلاميتده تعيين و تطبيق ايدیلن وسعته بالآخره رعايت ايدلمديكی اليوم بلاد اسلاميه‌نك طار و معوج زقاقلرله مالامال اولمسندن آكلاشلمقده‌در . اسلاميته اسناد ايديلن بو جهت شايان تأسفدر . مع هذا تنظيمات خيريه‌دن صوكره اوائل اسلاميتده اولديغی كبی كنيش جاده‌لر كشادينه اهميت ويرلديكی قسم مخصوصنده كوسترلشدر .

[١] هر آدمك اوچ اودن فضله ياپمامسنك سببی آكلاشيله‌ميور ايسه‌ده يوكسك ياپلمامسنك حفظ الصحه‌يه نه درجه موافق اولديغنی ايضاحه حاجت يوقدر . ايلريده بنالرك ارتفاعی حقنده بر فصل مخصوص واردر . اورايه باقكز .

[٢] قبطی : مصرك قديم وغير مسلم اهاليسنه دنيلير . آوروپاليلرك مصره ويردكلری égypte اسمی ده بوندن مأخوذدر . هندستان اهاليسندن اولان چنكانه‌لره قبطی دنيلمسی زنكلرينك مصر اهاليسنه بكزه‌مسندن وياخود آوروپايه مصر طريقيله كچمش اولملرندن نشأت ايتمكده‌در .

استشاره‌ده بولندی . حضرت عمر مكتوبی كتورن ادمدن : « نيم ايله اسلاملر آره‌سنده حائل برصو وارميدر ؟ » ديه صورنجه او آدم « اوت ، ای امير المؤمنين نيل نهری فيضان ايدرسه صو حيلولت ايدر » جوابنی ويردی . بونك اوزرينه حضرت خليفه عمرو بن العاصه شو مآلده برامر يازدی : « كرك قيشين ، كرك يازين اولسون اسلاملری كنديلری ايله نيم آره‌مده برصو حائل اوله‌جق برموقعده اقامت ايتديرمكی آرزو ايتمم . اويله بريرده بولنملرينی ايسترم كه دوه‌مه بنوب يانكزه كلك ايستسه‌م كله‌بيله‌يم » عمرو بن العاص امری آلير آلماز اسكندريه‌ده برقوۀ عسكريه براقه‌رق سائر مجاهدين ايله برابر بابل قلعه‌سنه عودت ايلدی . بورايه كلدكلری زمان براقدقلری اوتاغی اسكيه‌سی كبی قورولمش وايچی كوكرجين ايله طولمش بولديلر . عساكر اسلاميه اوتاغك اطرافنده كوچلرينی ايندیرديلر واوتاغی اوردوكاهلرينه مركز اتخاذ ايده‌رك بو موقعه تا اوزماندن بری اوتاغ معناسنده اولمق اوزره — فسطاط — نامنی ويرديلر .

دها صوكره قبائل بربرينه انضمام ايده‌رك عسكرك قامی ايچون اولر انشاسنه باشلاديلر . بونك اوزرينه (عمرو بن العاص) بابل قلعه‌سنك شمالنده شهرك تقسيماتنی ياپوب اكا (فسطاط) نامنی ويردی . بو اساسه كوره شهر ؛ يكرمی محله‌يه تقسيم ايدلمش و محله‌لره (خطط) نامی ويرلمشدی . عمرو خلقی فرقه‌لرينه وقبيله‌لرينه كوره بو محله‌لره يرلشديرمك ايچون معيتنده بولنان اعاظم رجالدن درت ذاتی مأمور ايتمشدی .

متعاقباً اسلاملرك مصرده موقع ونفوسلری تزايد ايتدكجه (فسطاط) ك معموريتی ده او نسبتده آرتدی . او درجه‌ده كه برچوق جهتلردن بصره و كوفه شهرلرينه تفوق ايتدی .

(بغداد) ك تأسيسی ده شايان ذكردر . بغداد ايكنجی خليفۀ عباسی منصور طرفندن هجرتك يوز قرق بشنجی سنه‌سنده تأسيس ايدلمشدر . موقعی دفعاتله دكيشديكی حالده شهر حالا پايداردر . برنجی خليفۀ عباسی سفاح احراز خلافتله عراقده وفارسده طرفدارلرينی چوغالتمقدن صوكره برادری منصور ايله برابر كوفه‌ده اختيار اقامت ايتمشدی . دها صوكره سفاح (انبار) شهری قربنده ديكر بر شهر تأسيس ايده‌رك بو شهره عباسيلر ايله علويلر آره‌سنده‌كی رابطه‌يه اشارت اولمق اوزره (هاشميه) نامنی ويردی . و برادری ايله برابر بورايه نقل مكان ايلدی . سفاح بو شهرده ارتحال ايتدی . سفاحدن صوكره مقام خلافته كچن برادری ايكنجی خليفه منصور

و شهرده بر قاچ سنه اقامت ایتدکدن صوکره (راوندیه) جماعتنك وقوعبولان مهاجماتی وزرینه شهردن نفرت ایتمکه باشلایه‌رق اوزرینه مستحکم بر شهر تأسیس ایتمك ایچون بر آرامغه باشلادی. بغدادك موقعنی کوستردیلر. منصور بوراده برشهر تأسیس ایده‌رك وشهره بغداد ویا «مدینة المنصور» نامی ویردی.

منصور بغداد شهرینی دجله نهرینك غرب طرفنده مستدیر بر شکلده تأسیس اطرافنی سرای خلقنه و موالیسیله اتباعنه مقاطعه صورتنده تخصیص ایتدی. دها وکره مقام خلافته مهدی کچنجه عسکر اردوکاهنی دجله‌نك شرق جهتنه نقل وبورایی معسکرالمهدی) تسمیه ایلدی. متعاقباً ارباب نفوذ و رجال دولت بو طرفه کچمکه شلایه‌رق بر چوق ابنیه انشا ایتدیلر. براز صوکره خلیفه دخی بو جهته کچدی. خلفا سرایلری و باغچه‌لری بو طرفده نهر بوینجه امتداد ایتمکده ایدی. بغدادك ذکر اولنان رق طرفنه (رصافه) وغرب طرفنه (کرخ) نامی ویرلمشدی.

بغداد شهری مأمون زماننده معموریتنك حد اعظمنه بالغ اولمشدی.[۱۰]

---

[۱۰] بغدادك بولندیغی ساحه‌ده قدیمدن بری پك مشهور بویوك شهرلر وجوده کتورلمشدر. بوشهرلردن مهملری تاریخ تأسیسلری صره‌سیله شونلردر:

قاتینکری: تاریخ وآثار عتیقه علملری الجزیره‌نك اك قدیم سکنه‌سنك اقوام تورانیه‌دن لدیقلرینی کوسترمکده‌در. بالخاصه صوك زمانلرده اجرا ایدیلن حفریاتدن استحصال اولان معلوماته ظراً الجزیره‌نك جنوبنده اقوام تورانیه‌دن سومرلر وشمالنده آقادلر ساکن ایدیلر. آقادلرله سومرلرك بورالرده تأسیس ایتدکلری شهرلردن بریسی (اور)درکه سومر حکمدارلرندن رغان - اورخان - طرفندن بنا ایدلمش ایدی. بو شهر حضرت ابراهیمك وطنی اولمقله تاریخ انبیاده شهوردر. دیکر بر مهمی ده [قاتینکری] ادر. آثار عتیقه علماسنك همتیله وجودندن خبردار اولدیغمز شهر؛ دارالفنون عثمانی علم آثار عتیقه معلمی پروفسور مورتمانك افاده‌سنه نظراً سومر لساننده — قاپو، تینکری — تاکری معناسنه اولوب شو حالده بوکونکی عثمانلی تورکجه‌سیله مقابلی کری قاپوسی) در. پروفسور مورتمان جنابلری برچوق مهم آلان آثارینه استناداً الجزیره‌ده‌کی یم تورکلرك لسانلرندن بوکونکی تورکجه‌یه زیاده‌سیله مشابه بر خیلی لغتلر تعداد ایتمکده ایدی. بو ذات دارالفنون طلبه‌سنی عثمانلی موزه‌سنده کوتوردیکی زمان اورادہ مرمردن مصنوع اوفاق هیکلك اوکنده زیاده‌جه توقف ایدرك دیردیکه «افندیلر، الجزیره‌نك ایلك سکنه‌سنك تورکلر لدیغنی تاریخ سویلمسه، آثار عتیقه علمی خبرویرمسه بیله شو کوردیککز هیکل بونی تحجر ایتمش شاهدیدر. شو تیپ، خصوصیله شو الماجق کمیکلرینك چیقینتیسی میلاددن اوچ درت بیك سنه له عائد اولان بو هیکلك بر تورانی حکمداری اولدیغنی آب آشکار کوسترمکده‌در. بنجه عثمانلی وزه‌سنك تورکلك نقطهٔ نظرندن اك قیمتدار اثری بو هیکلدر.»

قاهره شهری ده اسلاملر طرفندن تأسیس اولنمشدر . ابتدا دردنجی عصر هجری اورته‌لرنده سردار (جوهر) طرفندن ملوك فاطمیه‌دن (معزلدین‌الله) طرفندن اردوکاه اولمق اوزره تأسیس ایدلمشدی. قاهره شهری دولت فاطمیه زماننده توسیع معموریت ایده‌مامشدی چونکه بوتون همت اعمار (فسطاط) ایله (قطائع) شهرلرینه مصروف ایدی . مقریزی‌نك ویردیکی معلوماته کوره قاهره‌دن ماعدا مذکور ایکی شهرده هر خانه‌ده یوز ، ایکی یوز انسان بولنمق اوزره یوز بیك خانه واردی . چونکه خانه‌لر بشر ، التیشر قاتدن متشکل ایدی . بونکله برابر بو شهرلر بغداد شهرینك ثلثندن فضله دکلدی . بالآخره حاکمیت صلاح الدین ایوبی‌یه انتقال ایدنجه مشار الیه اوزمانه‌قدر اردوکاه حالنده بولنان (قاهره)ده اهالینك اقامتنه مساعده ایلدی. بو تاریخدن اعتباراً قاهره بیومکه باشلادی. نهایت فسطاط شهرینه التصاق پیدا ایتدی . دها اول (فسطاط) ، مصر نامی ویریلیوردی . بالآخره اتصال حاصل اولوبده قاهره ایله برابر بر شهر حالنی اکتساب ایدنجه ایکیسنه (مصر والقاهره) ودها صوکره واو عاطفه قالدیریله‌رق (مصر القاهره) اطلاق ایدلمشدر.

بابل : میلاددن اوچ بیك سنه اول شمالدن کلن اقوام سامیه ، الجزیره‌نك اولا آقادلرله ساکن اولان شمال جهتنی ، بالآخره سومرلرك مقیم بولندیغی جنوب قسمنی استیلا ایدرکن یرلیلری قسما ترك دیره قسماده تمثیله موفق اولمش و بو اقوام مختلفه بالآخره (کلدانی) نامنی آلمشدر. کلدانیلر (قاتینه‌کری) شهرینی پای تخت اتخاذ و اسمنی ده السنهٔ سامیه‌ده مقابلی بولنان (بابل)ه تحویل ایتمشلردر. السنهٔ سامیه‌ده باب — قاپو ، ایل — اله معناسنه اولمسنه نظراً (باب ایل) تمامیله تاکری قاپوسی مقابلیدر .

بابل بغدادك مؤسس بولندیغی محلدن ۹۳ کیلو مترو جنوبده وحله قصبه‌سی جوارنده‌در . زمان قدیمده دنیانك الك بیوك ، الك معمور والك مزین شهری ایدی . آثوریلرك النه کچدکدن وموصل قربنده کائن نینوا شهری تخریب ایدلدکدن صوکره اهمیتی دها زیاده آرتمشدی .

سلفقیه : سلفکیان دولتنك مؤسسی اولان سلفقوس نیقاتور طرفندن میلاددن ۳۰۷ سنه اول تأسیس اولنمشدر .

قته‌زیفون : ایرانیلر طرفندن انشا ایدلمشدر . اشکانیان و ساسانیان زمانلرنده قیشلق پای تخت ایدی . ایران ملوکندن همان هر بری شهره آیریجه بر محله علاوه ایتدیکندن عربلر بو علاوه‌لری آیری بر شهر عد ایدرك جمع صیغه‌سیله (مداین) تسمیه ایتمشلردی . مداین هجرتك اون التنجی سنه‌سنده سعد ابن ابی وقاص طرفندن فتح ایدلمش و اوصره‌لرده کوفه و بصره تأسیس ایدیله‌رك اهمیتدن دوشمشدر.

بغدادك تأسیسنده بوتون بو شهرلرك انقاضندن استفاده اولنمشدر . طاق کسری‌نك خرابه‌سی الآن موجوددر . مداین بغدادك یکرمی آلتی کیلومترو جنوبنده‌در. بغدادك حرب عمومیدن صکره‌کی وضعیتی اونی ینه عراقك الك مهم برشهری حالنه افراغ ایده‌جك کبی کورونمکده‌در .

فسطاط خراب اولنجه بو اسم مشهور اولدیغی وجهله (قاهره) شهرینه قالمشدر .

والحاصل اسلامیتدن اول عربستانده پك آز شهر واردی . بونلرك اك مشهورلری حجازده مكه ، مدینه و طائف ؛ یمنده مأرب وصنعا شهرلری ایدی .

اسلامیت اطراف ارضه انتشار ایدنجه عربلر بالاده تعداد اولنان والیوم قسما وجود بولنان بویوك شهرلری یکیدن تأسیس ایتدكاری كبی فتح ایتدكلری بلده‌لریده مدنیت اسلامیه اساساتنه كوره توسیع ، تزیین واعمار ایتمشلردر .

مثلا تونسده (قیروان) عراقده (واسط) و مصر ، شام وفارس قطعه‌لرنده سائر برچوق شهرلر اسلاملر طرفندن تأسیس ایدلمش اولدیغی كبی عربلردن اول ملل سائره جانبندن تأسیس ایدلمش اولان شام ، قرطبه ، غرناطه ، طلیطله ، واسكندریه كبی شهرلردخی اسلاملر زماننده اسكیسندن زیاده بویومش ومظهر عمران اولمشدر .

شایان اهمیت اولمیان اوچنجی ، دردنجی درجه‌ده‌كی شهرلر بالطبع نظر دقته آلنمامشدر .

كرك بغداد وبصره‌ده‌كی كرك مصر واندلسده‌كی شهرلرك درجهٔ عمرانی ، وسعتی حاوی اولدقلری نفوس ایله خلقك رفاه وسعادتی حقنده تواریخ اسلامیه‌ده پك چوق معلومات موجوددر . مدنیت اسلامیه تاریخنده‌ده خیلی ایضاحات كورلمكده‌در . بونلر موضوعمزك خارجنده اولدیغی ایچون قاله آلنمامشدر . [١١]

---

[١١] كوروب مطالعه ایتدیكم ایچون اساسلی معلومات ویره‌میه‌جكم . یالكز اوباب وقوف واختصاصدن یاربكر نائب اسبقی خلیل جوادالخالدی افندینك ویردیكی معلوماته نظراً خطیب دمشقی‌نك تاریخ شامی خطیب بغدادینك تاریخ بغدادی ـ كه انكلتره‌ده طبع ایتدیرلمشدر ـ وابن عبدالحكمك تاریخ مصری مراجعت ایدیله‌جك آثارك اك مهملرندندر .

خطیب بغدادی مشهور اولان تاریخنی اون‌درت جلد اوزره یازوب بونی برچوق علما مشاهیر ذیل ، تلخیص وسائر صورتلرله توسیع ویاتنقیص ایتمشلردر . بو ذیللردن یالكز ٦٤٢ ده وفات ایدن ابن‌النجار بغدادینك یازدیغی ٣٠ جلد تشكیل ایتمكده‌در . بناءً علیه بو صورتله بغداد ایچون وجوده كتورلمش اولان خصوصی تاریخ اللی التمش جلددن كچیدر . ٦٩٧ ده وفات ایدن شیخ ظهیرالدین كازرونی دخی بغدادك « روضة الاریب » عنوانیله ٢٧ جلددن عبارت باشقه‌جه بر تاریخنی یازمشدر . شو همقلر اسلافك شهرلره واو شهرلرده یتیشن علما ومشاهیری طانتمغه نه‌درجه عطف اهمیت ایتدكارینی كوستریر قابل‌الانكار قدر شفاسیدندر .

اساساً بو فصلی تحریردن مقصد ؛ مسلمانلرك ایلك دفعه ساحهٔ مدنیت و سیاسته آتلدقلری زمانده اعمار بلده حقنده‌کی نقطهٔ نظرلرینی بیلدیرمکدر . بو نقطهٔ نظر ایسه بالخاصه کوفه و بصره‌نك تأسیسی ایچون اختیار اولنان اصول اعمار ایله نمایان اولمقده‌در .

بو فصلك کرك متننده کرك حاشیه‌سنده اعطا ایدیلن ایضاحات باشلیجه بش نقطه‌ده توحید ایدیله‌بیلیر . برنجیسی: سوقاقلرك تعیین وسعتی و جاده‌لرك درجه‌لره تقسیمیله یکدیگرینی برنقطه‌ده قطع ایتمسی ، ایکنجیسی: جامعلرك جاده‌لرك نقطهٔ تلاقیسنه وشهرك وسطنه تصادف ایتدیرلمسی، اوچنجیسی: بنالرك کارگیر اولمسی، دردنجیسی: تقسیماتك (آطه) لره آیرلمسی، بشنجیسی بنالرك مرتفع یاپلماسی کیفیتلریدر که مدنیتك بوکونکی ترقیسنه کوره تأسیس ایدیلن شهرلر ایچونده آنجق بوطرز اعمار قبول ایدلمکده‌در .

اوائل اسلامیتده بو قدر علوی ، بوقدر بدیعی دوشونلدیکی حالده صوکره‌لری ابنیه ایشلرینك نه‌درجه‌لره سقوط ایتدیکی سکزنجی بابده ایضاح ایدیله‌جکدر .

ایکنجی فصل

اسلامیتك حقوق بشره خدمتلری

بشریتك ادوار ابتدائیه‌سنده بلده‌لرك نه صورتله تشکل وحقوق بلده‌نك نه وجهله تأسس ایتدیکی وعصرلرجه‌دوام ایدن مجادلات نتیجه‌سنده‌و آنجق اون سکزنجی عصرك نهایتلرنده (حقوق بلده) نك (حقوق بشر) ه صورت انقلابی کتابك برنجی قسمنده بیان واسلامیتك حقوق بشره ایفا ایتدیکی خدماتك آتیده قسم مخصوصنده ایضاح ایدیله‌جکی درمیان قلنمش ایدی . [صحیفه۱۰۲ — ۱۰۶]

فی‌الحقیقه اسلامیت‌ده بر دین وبر مدنیت اولمق اعتباریله بونك حقوق بشره نه کبی خدمتی سبق ایتمش اولدیغی وعلی‌الخصوص بوحقوق غربده نشر واعلان اولندقدن صوکره‌می یوقسه غربلیلردن اون ایکی بجق عصر اول یعنی بدایت انتشار اسلامده‌می شرقده معلوم بر کیفیت ایدیکی بیلنمك اقتضا ایدن بر مسئله‌در .

تدقیق ومطالعه‌سندن آکلاشلمش اوله جغی اوزره فرانسزلر طرفندن حقوق بشر اون آلتی ماده‌ده جمع وتلخیص ایدلمش ایسه‌ده بونك الك اساسلی نقطه‌لری : حریت ؛ [بالخاصه حریت

فکریه، وجدانیه وتدریسیه] مساوات وعدالت، حق تصرفك تعرضدن مصونیتی یاخود امنیت مال، ظلم وتضییقه مقاومت (حق اختلال) وشکل حکومتك تعیینده ملتك رأینك منضم اولمسی کبی خصوصات اولدیغی مستغنیٔ تذکاردر.

بناءً علیه بو فصللرده سالف البیان اساسات حقنده اسلامیتك نقطهٔ نظری نه‌لردن عبارت اولدیغی مختصراً بیان ایدلدکدن صوکره تاریخدن عیناً آلنان بعض مثاللرله‌ده اثبات مدعا ایدیله‌جکدر. [۱۲]

۱ — اسلامیتده حریت: حریت وجدانیه

حریت انسانلرك طبیعی برحقیدر. حریت؛ باشقه‌لرینك حقلرینه تجاوز ایتمه‌مك شرطیله هرکسك کندی افعالنده سربست اولمسیدر. حقوق بشر بیاننامه‌سنده: «حریت آخره ضرر ایراث ایده‌میه‌جك هر برشیٔ یاپه‌بیلمکدر» دنیلیور. اسلامیت ایسه «هرکسك کندی افعالنده حر اولدیغنی»[۱] بیان ایتمکله بو حق طبیعی‌یی قبول ایتمشدر. ینه بر آیت کریمه‌ده «بزم افعالمزدن سز، سزك افعالکزدن بز سؤال اولنمه‌یز» بیورلمقده‌در. [۲]

حریتك انواع عدیده‌سی واردر. بوراده بحثه الویریشلی اولانی حریت فکریه ومذهبیه اولدیغندن بونی برآز ایضاح ایتمك ایجاب ایدر.

خرافاتدن حقیقته وظلمتدن نوره محرر فاضلی شمس الدین بك افندینك پك واقفانه برصورتده اجرا ایتدکلری تدقیقاته نظراً اسلامده حریت فکریه ومذهبیه آوروپانك هیچ بر زمان تطبیقنه موفق اوله‌مدیغی بر درجهٔ عالیه‌ده جای قبول بولمشدر. اسلامیت هیچ برزمان وهیچ برصورتله دین نامنه تحکم ایدلمسنه مساعده ایتمه‌مشدر. اسلامیت

[۱] قل کل یعمل علی شاکلته (آیت) [۲] قل لا تسئلون عما اجرمنا ولا نسئل عما تعملون (آیت)

[۱۲] حقوق بشر بیاننامه‌سنك اسلامیتك وضع ایتمش اولدیغی احکام ایله مقایسه‌سنی کوسترن علمی بر اثره احتیاج درکاردر. مشروطیتدن اول بویله برشیئی خاطره کتیرمك اعظم جنایاتدن عد ایدیلیردی. مشروطیت اعلان ایدیله‌لی اون ایکی سنه اولدیغی حالده متخصص وعلاقه‌دار عالملر بویله برتشبثده بولنمدیلر. حالبوکه تورك و اسلام کنجلرینك بو کبی مقایسه‌لی اثرلره شدتله احتیاجلری واردر. کنجلر حریت و مساوات کبی اساسات ایله مشروطیت وحتی جمهوریت کبی حکومت شکللرینك منحصراً غربك اثر اختراعی اولدیغی ظننده بولنیورلر. بناءً علیه حقوق وتاریخ سیاسی‌یه آشنا، والسنهٔ غربیه و شرقیه‌یه واقف عالملریمزك بو آنه قدر بویله بر اثر وجوده کتورملری ایجاب ایدردی. دارالفنون حقوق فاکولته‌سی ایله دارالحکمة الاسلامیه‌نك بو خصوصده ابراز همت بیورملری معارف عثمانیه نامنه ارزو وتمنی اولنور.

مسلمانلر اره‌سنده هیچ برفرده دیکرینك عقیده‌سنه حاکم اولمق ، ایمانی اوزرنده نفوذ یورو تمك صلاحیتی ویرمامشدر .

نصرانیتده اولدیغی کبی اسلامیتده رهبانیت یوقدر . کتابك برنجی قسمنده ابتدا متره‌پولیدلرك ، صوکره پاپالرك اهالی‌یه پایدقلری ظلمی تشریح ایتمشدك . خرستیانلقده‌کی تحکم دینی وجدانلره نفوذ ایده‌جك درجه‌ده برقدرت وشمول کوسترمشدر. برحالده‌که بشریتك برکتلهٔ عظیمه‌سی عصرلرجه بوتحکم آلتنده ازلمش طورمش وپاپالرك دنیا یوزنده فرمان فرما ولایخطی برحکمدار اولدیغنه ایمان ایدلدیکی دورده اك عادی بر پاپاس بیله خلقك حاکم وجدانی کسلمشدی . دین نامنه خلقك حریتنه تجاوز ودینلرینه نفوذ ایده‌بیلمك صلاحیتی بوکون بیله پاپاسلردن تمامیله نزع ایدیله‌مامشدر .

یادی بیله انسانلری لرزه‌دار ایدن قرون وسطانك انکیزیسیون محکمه‌لری تسلطن دینی اساسی اوزرینه قورلمش جنایت یووالرندن باشقه برشی دکلدی . کناه چیقارمق عنعنه‌سی ایسه خرستیانلقده‌کی تحکم دینی‌نك بوکونه قدر پایدار اولان والآن جای تطبیق بولان اك شئوم ایزلرندن بریدر .

خرستیانلقده تحکم دینی اوقدر دهشت وشدتله تطبیق ایدلمشدرکه هیچ برکیمسه کندی خانه‌سنده بیله قلبنی وجدان جاسوسلرینك ترصداتندن امین کوره‌میوردی. اعتراف ذنوبه مأمور اولان پاپاسلر شیطانی بیله حیرته دوشوره‌جك خدعه‌لرله خلقك اسرار قلبیه‌سنه وقوف پیدا ایدییورلردی. دینداراغنده شبهه ایدیلن برآدمك عقیدهٔ وجدانیه‌سنه نفوذ ایده‌بیلمك ایچون زوجه‌سنی ، چوجقلرینی ، خدمتکارلرینی اغفال ایتمك پاپاسلرك مراجعت ایتدکلری علی‌العاده تدبیرلردن ایدی .

آووروپانی تحکم دینیدن آنجق اسلامیت قورتارمشدر . چونکه اسلامیت تحکم دینی‌یی اساسندن هدم ایتمشدر . مسلمانلق هیچ کیمسه‌یه نه‌یرده ، نه کوکده حل وربط امور قدرتی ویرمه‌مشدر . حضرت عیسانك وکیلی اولدیغنی ادعا ایدن پاپالر عیسانی الله کندیلرینی‌ده لایخطی اعلان ایتمك قدر بالاپروازلغه قالقشمش ایکن عالم اسلامده علمانك بویله غریب برادعایه جرأتی شویله طورسون بالذات حضرت پیغمبر بیله کندیسنك اوامر الهیه‌یی تبلیغه مأمور برانساندن باشقه برشی اولمدیغنی اخطار بیورمشلردر . پاپالرك لایخطیلك ادعاسنه قارشو بحق عصیان ایدن آووروپا متفکرلری حضرت محمدك :

« بن‌ده انسانم . دینکزه متعلق برشی امر ایدرسه‌م اونی آلکز . فقط رأیمدن برشی امر ایدرسه‌م انسان اولدیغم ایچون رأیم اصابت وخطا ایده‌بیلیر » [۱] مأ‌لنده‌کی حدیث شریفنه اطلاع حاصل ایدولرسه عجبا نه فکرده بولنه‌جقلردر ؟

حضرت پیغمبر امور دنیویه‌ده دین نامنه تحکمی قطعیاً منع ایتمشدر . « امور دنیویه‌کزی سز بندن دها ایی بیلورسکز. اونلری بیلدیککز وتجربه‌کز وجهله یاپکز » [۲] مأ‌لنده‌کی حدیث شریفك مجرد تحکم دینی‌یی منع ایتمك ایچون ایراد بیورلمش اولدیغنه شبهه یوقدر . آوروپا متفکرلرینك پاپاسلرك دینلرینه هجوملرنده یردن کوکه قدر حقلری واردر . چونکه پاپاسلر آوروپایی عصرلرجه دینی اشکنجه آلتنده ازمشلر ، ترقی قپولرینی صیم صیقی قاپامشلردی . فقط بوایکی دینی اساس اعتباریله مقایسه ایدرسه‌ك خرستیانلغه هجوم ایدنلری نه‌قدرحقلی کورورسه‌ك اسلامیت معارضلرینی‌ده حقیقتدن اوقدر اوزاقلشمش بولورز . لایخطی پاپالر خلقك وجدانلرینی تجسس ایتمك ایچون انکیزیسیون هیئتلری ، جاسوسلق جمعیتلری تشکیل ایدرکن اسلامیتك ناشر عالیسی :

« بن انسانلرك قلبنه بردلیك آچمغه وضمیرلرینی آ کلامق ایچون قارنلرینی یارمغه مأمور دکلم » [۳] کبی اك نجیب براساس‌ایله نشر دینه باشلامشدی. خرستیانلق علی‌العاده برر انسان اولان پاپالرك سوزلرنده ، فکرلرنده ، امرلرنده ، فعللرنده اصلا خطااولمق احتمالی بولنمدیغنی تعلیم ایدرکن اسلامیتك مؤسس عالیسی : « بن‌ده سزك کبی انسانم . ظن بشر خطاده ایدر اصابت‌ده ایدر . لکن سزه نه‌وقت امرالهی بویله‌در دیرسه‌م بن حق اوزرینه البته کذب اختیار ایتمم » [٤] حدیثیله اسلامیتك هر متفکری مجبور حرمت ایدن بلند اساسلرندن برینی تلقین بیورییوردی .

برمسلمك دینده کعبی نه‌قدر عالی اولورسه‌اولسون دیکرمسلمانلر اوزرینه تحکم ایتمکه حق وصلاحیتی یوقدر . دیناً عالی مرتبه‌ده بولنانلرك وظیفه‌سی طریق مستقیمدن انحراف

---

[۱] انما انا بشر اذا امرتکم بشیٔ من دینکم فخذوابه واذا امرتکم بشیٔ من رأیی فانما انا بشر (حدیث شریف)

[۲] انتم اعلم بامر دنیاکم (حدیث شریف)

(۳) انی لم اومر ان اثقب علی قلوب الناس ولا اشق بطونهم (حدیث شریف)

(٤) انما انا بشر مثلکم ان الظن یخطیٔ ویصیب ولکن ماقلت لکم قال الله فلن اکذب علی الله (حدیث شریف)

ایدنلری ارشاد ایتمکدن عبارتدر . یوقسه خلقک وجدانـنه تحکم ایتمك صلاحیتنی شریعت اسلامیه هیچ برفرده بخش ایتمه‌مشدر .

اسلامده حریت فکریه، مذهبیه وتدریسیه‌یه ویریلن اهمیتك درجه‌سنی آکلامق ایچون غیر مسلملره حضرت پیغمبر طرفندن ویریلن عهدنامه‌یی وبوعهدنامه‌ده‌کی اساساته توفیقاً حضرت عمر ایله اسلام فاتحلری طرفندن اعطا اولنان دیکر عهدنامه‌لری وبالخاصه عثمانلیلر جانبندن پطریقلره بخش ایدلمش اولان امتیازاتی بوراده ذکر ایتمك کفایت ایدر . دینلردن هانکی دین، قوملردن هانکی قوم واردرکه کندیلری غالب وفاتح اولدقلری حالده اجانبه؛ مسلمانلرك خرستیانلرله یهودیلره یاپدقلری معامله‌ده بولنمشلردر . اسلاملر اویله بروقتده ایدیلرکه اکر اسلامی سیف سطوتله کافۀ انامه تعمیم ایتمك ایسته‌مش اولسه‌لردی آنلره مخالفت ایده‌جك وقارشولرنده طوره‌جق کیمسه یوق ایدی . اسلامیت یهود ونصارایی کلیسالری ، مناسترلری اموال وعرضلری اوزرینه تأمین ایلمش ، ایستدکلری کبی عبادت واجرای دیانتده حر براقمشدی . بوتون بواساساتی احتوا ایدن مشهور عهدنامۀ پیغمبری شودر :

عهدنامۀ نبوی

بو کتاب محمد بن عبداللهك کافۀ نصارایه ویردیکی عهدنامه صورتیدرکه حق تعالی آنی رحمتیله بشارت ایدوب عذابیله خلقی قورقوتمغه کوندرمشدر . والله‌تعالی انی خلقنك اوزرنده اولان امانتنه امین ایلمشدر. اول محمد بوکتابی جمله اهل ملت نصرانیه‌یه منتسب اولانلره عهد ایچون ویردی . هرکیم که اول عهدی بوزه حق تعالی‌نك عهدین بوزمش اولور . ودینی استهزا ایتمش اولور . والله‌تعالی‌نك لعنتنه لایق اولور . بو عهده مخالفت ایدن کرك سلطان کرك غیری اولسون برراهب ، یا برسیاح بر طاغده، یا بر دره‌ده، یا بیابانده ، یا آبادانلقده ، یا الچق یرلرده یا قوم ایچنده مقیم بولنسه آنلردن هر کوچی صاودم . نفسمله ، اعوانمله واهل ملتم ایله واتباعمله. زیرا انلر بنم رعیتمدر. اهل ذمتمدر. بن آنلری سائر معاهدلره اولان مؤنتلری اذاسندن معفو ایلدم . خراج ویرمسونلر الا کوکللری خوش اولدیغی مرتبه ویرسونلر. انلره جبر واکراه اولنمسون . وبراسقف یعنی رئیس نصاری، اسقفلغندن تغییر اولنمسون وبرپاپاس پاپاسلغندن تغییر اولنمسون. وصومعه یاپوب صومعه‌سنده معتکف اولانلر صومعه‌لرندن چیقارلمسون وسیاحت اوزره اولانلر

منع اولنمسون و كشيشلك وكليسالرندن نسنه يقلماسون.[١٣] وكنيسالرومالرندن مال آلنوب
مسلمينك مسجدلری بناسنه صرف اولنمسون . هر كيم كه بوكا مخالف ايش ايشلر ايسه
اللهك عهدينی بوزمش اولور . وكسب ايتميوب عبادته مشغول اولان اسقفلرينه جزيه
وغرامه تحميل اولنميه. هرقنده كه اوله‌لر كرك بروبحرده ومغرب ومشرقده وشمال وجنوبده
آنلرك ذمتن بن حفظ ايدرم . انلر بنم ذمتمده ميثاقمده‌در. امانمده‌در. وطاغلرده اولوب
عبادتله منفرد اولانلرك زراعت ايتدكلرندن خراج وعشر آلنماز . مشاطره اولنمازلر .
يعنی بر قاچ پای اولنوب كيمی كنديلره ويريلوب كيمی ميری‌يه آلنماز . زيرا آنلرك
زراعتلری كندی بوغازلری ايچوندر. تجارت ايچون دكلدر . و دخی حرب ايچون آدم
اخراج اولنمق لازم اولسه آنلره بيله تكليف اولنماز . وجزيه آلنمق لازم كلسه نه‌قدر
اموال وعقارات صاحبی اولور ايسه اولسون ييلده اون ايكی درهمدن زياده نسنه آلنماز.
وزحمت ومشقت تكليف اولنماز . ومجادله اولنسه رفق ايله ، وجه احسن ايله مجادله
اولنور . رحمت وشفقت قنادی آلتنده حفظ اولنورلر . و هر قنده اولورلر ايسه وهر
قنده وارورلر ايسه. ومسلمينك تحت نكاحنده اولان نصرانيه‌يه جبر واكراه اولنماز. ولوازم
دينه رعايت ايتمكه مانع اولنماز . وكليسالرنده واروب عبادت ايتمه‌دن منع اولنماز. هر كيم كه
اللهك بو عهدينه مخالفت ايتمش اوله وضديله عمل ايتمكه قصد ايليه . حق تعالی
ورسولنك ميثاقنه عصيان ايتمش اولور . وكليسالری مرمت اولنمقده معاونت اولنورلر .
انلردن كيمسه سلاح طاشيمغه اجبار اولنماز . بلكه اسلاملر آنلری مدافعه وصيانتله

(١٣) مدنيت اسلاميه تاريخنك بياننه نظراً ملوك امويه‌دن (وليد بن عبدالملك) كونك برنده
شامده بر چاك سسی ايشيدرك بونك نه اولديغنی صورمش وجواباً بر كليسانك چاكی اولديغی
كنديسنه افاده ايدلكله همان كليسانك هدمنی امر ايلمشدر. خلق هپ كليسانك هدمنه قوشمش
حق كنديسی بالذات اشتراك ايتمشدر .

خرستيانلر وقوع حالی قسطنطينه قيصرينه عرض ايتمشلر . قيصر روم وليده « بو كليسانك
بقاسنی سندن اول كلن خلفا جائز كورمشلردی . آنلرك بو نقطهٔ نظرلری مصيب ايسه سنك
ياپديغك خطا؛ سنك ياپديغك مصيب ايسه آنلرك ياپديغی خطا اولمق لازم كلير » مألنده بر نامه
يازه‌رق اعتراضده بولنمش ايسه‌ده مراجعتی هيچ بر فائده‌يی منتج اولمامشدر .

(صحيفه ١٨٧-٣٨٨)

عبدالملكك تاريخاً مضبوط اولان بعض احوالی نظر دقته آلنورسه بويله بر حادثه‌نك وقوعی
استبعاد اولنه‌مازسه‌ده بوكونه قدر شام ايله حواليسنده يوزلرجه كليسا ايله يوز بيكلرجه غير مسلمك
موجوديتی بو وقعه‌نك صحيح اولسه بيله بر حادثهٔ منفرده اولديغنی كوستيرر دلائلندر .

مكلفدرلر. بو عهدنامه قیامته دك باقی اولوب دنیا منقضی اولنجه مؤبد اوله مخالفت اولنمیه[١] و[١٤] اصل و اساس اولان بو عهدنامه‌دن ماعدا كرك حضرت پیغمبر ، كرك أز جمله عمرو بن العاص ، سعد بن ابی وقاص ، خالد بن ولید ، ابو عبیدة بن الجراح كبی اصحاب كرام طرفلرندن مصر ، عراق ، فلسطین ، فارس ، آفریقیه حتی اندلس قطعه‌لرنده متمكن اهالیٔ غیر مسلمه‌یه دها بعض عهدنامه‌لر ویرلمش ایسه‌ده بونلر روح ومعنا اعتباریله عهدنامهٔ نبوینك عینی‌در . بالكز حضرت عمرك شام خرستیانلرینه ویرمش اولدیغی عهدنامه اولكی‌نی آز چوق دكیشدیرمشدر . وحضرت عمرك بو عهدنامه ایله وضع ایتمش اولدیغی دساتیر بالآخره علم احتسابه اساس اولمشدر . حضرت عمر : « والله ! حق تعالینك نفوذ حكومتله منع ایتدیكی شی نفوذ قرآن ایله منع ایتدیكندن زیاده‌در . » (١) فكرنده اولدیغندن زمان خلافتلرنده سیاسةً كوریلن لزوم اوزرینه حجاز قطعه‌سنده‌كی غیر مسلملری تهجیر وتبعید ایتمش اولدیغی كبی قطعهٔ مذكوره خارجنده‌كی غیر مسلملر حقنده‌ده سالف البیان عهدنامه‌ایله بعض احكام وضع ایتمشدر .

ایشته كرك عهدنامهٔ نبویه‌ده ، كرك عهدنامهٔ عمرده وضع وقبول ایدلمش اولان اساسات بالآخره تشكل ایدن حكومات اسلامیه‌جه عیناً قبول وتطبیق ایدلمش وخاندان آل عثمان زماننده ایسه پطریقخانه‌لره امتیاز ویرلمك صورتیله حریت وجدانه اسلامك نه درجه

[١] مدنیت اسلامیه تاریخی جلد : ٤ ، صحیفه ١٧٤

[١٤] مدنیت اسلامیه تاریخنك افاده‌سنه نظراً بو عهدنامه‌لرك موجود نسخه‌لری هر نه‌قدر لفظاً بعض اختلافاتی حاوی ایسه‌ده معنی اعتباریله عینی مآلده بولنمقده‌در. روایته كوره عهدنامهٔ مذكور ایكنجی سنهٔ هجریه‌ده حضرت علینك خط دستی ایله یازیله‌رق مسجد نبی‌یه وضع اولنمش واندن بعض نسخه‌لر استخراج اولنوب ممالك سائره‌یه ارسال ایدلمشدر. بو نسخه‌لردن بری طور سینا مناسترنده محفوظ قالدیغندن مصر فاتحی سلطان سلیم اول مذكور نسخه‌یی جلب وعلمادن مركب بر مجلسه عرض ایله توركجه‌یه ترجمه ایتدیردكدن صوكره توركجه ترجمه‌نك بر نسخه‌سی ایله اصل عربینك بر صورتنی وعهدنامهٔ نبویه‌ده واردا اولان حقوق وامتیازاتی مؤید بشقه‌جه فرمانلری مذكور مناستره ترك واعطا ایتمشدر .

سلطان سلیمك بو عهدنامه‌یی نه صورتله جلب وترجمه ایتدیردیكنه دائر ایضاحاتی وترجمه‌نك صورتنی مبین فرمانی حاوی اوله‌رق مكتب ملكیه مأذونلرندن مهران بویاجیان افندی طرفندن «عهدنامهٔ مباركه» نامیله بعد المشروطیه بر رساله نشر ایدلمشدر . طابع عهدنامه‌ایله فرمانده‌كی عباره‌لری ایجه اوقویوب واكلایه‌مامش ویاخود یاكلش طبع ایدلمش اولدیغی ایچون رساله‌یه بر قیمت عطف ایدیله‌مز . بو رساله‌ده‌كی فرمان فریدون بك منشآتنده‌كی ترجمه‌یه‌ده بكزه‌مامكده‌در . عهدنامه ترجمه‌سی زیرنده اصحابدن یكرمی بر ذاتك اسمی شاهد مقامنده اوله‌رق ذكر ایدلمكده‌در . بویاجیان افندی ، عدالت اسلامیه‌یی غیر مسلم وطنداشلرینه اكلاتمق مقصدیله بو رساله‌یی یازمشدر . فرمانك اصلنك نزده اولدیغنی كوسترمامسی بر نقصان تشكیل ایدر .

[١] والله مایزع الله بالسلطان اكثر مما یزع بالقرآن «حضرت عمرك سوزی»

رعایتکار اولدیغی کوسترلمشدر . پطریقخانه امتیازاتنك فائده ومضرتندن بحث ایتمك بحثمزدن خارجدر . برقاچ سطر آشاغیده سلطان سلیمه اسناد اولنان برتشبث حقنده بو بحث برازدها ایضاح ایدلمشدر .

فاتح سلطان محمد ؛ روم ایلیده‌کی فتوحاتی توسیع ایدوب صربستان حدودینه کلدیکی زمان ایکی آتش آره‌سنده قالمش اولان صربلر ماجارلرله تورکلردن بریسنی ترجیح ایتمك مجبوریتنده بولندیلر . صربلر ؛ اورتودوقس ، ماجارلر قاتولیك ایدیلر . وروملرله لاتینلر آره‌سنده منافرت اولدیغی کبی بونلرده بربرلرینی سومزلردی . ماجار قرالی ژان هونیاد صربلری الحاد ایتمك ایستیوردی . صرب قرالی ژورژ برانقوویچ ؛ کندیسنی تورکلره مقاومته تشویق ایدن ماجار قرالی نزدینه بر هیئت اعزامیله : « ماجارلر تورکلره غالب کلیرسه صربلیلرك مذهبلری حقنده نه کبی مساعداتده بولنه‌جغنی صوردیرمش . ژان هونیاد ؛ صربستانك هر طرفنده قاتولیك کلیسالری تأسیس ایتدیره‌جکی جوابنی ویرمش . عینی سؤالی صورمق اوزره دیکر برهیئتی‌ده فاتح سلطان محمد نزدینه کوندرمش . مشارالیه ایسه : هر جامعك یاننده بر کلیسا انشا ایدیله‌جك ، بووالرده هر کس خالقنه عبادت ایده‌بیله‌جك » جوابنی ویرمسی اوزرینه صربلر مطاوعت کوسترمشلردر . [۱]

فاتح سلطان محمدك صربستانده تطبیق ایده‌جکنی وعد ایتدیکی « هر جامعك یاننده بر کلیسا انشاسنه مساعده » کیفیتی استانبولده‌ده تطبیق اولنمشدر .

فنارده عبدی صو باشی محله‌سنده کی جامع شریفك اتصالنده روم پطریقخانه‌سی ایله کلیساسنك موجودیتی ؛ دولت عثمانیه‌نك حریت مذهبیه‌یه رعایتی کوسترمزمی ؟ ادرنه قپو جاده‌سنك نهایتنده وصول طرفده کائن مهرماه سلطان جامع شریفنك همان قارشوسنده برروم کلیساسنك انشاسنه مساعده ایتمك حریت مذهبیه‌نك مادی دلیللرندن دکلیدر ؟

غیر مسلملره بخش ایدلمش اولان حریتی غصب ایده‌رك اونلری جبراً اسلام ایتمك ایسته‌ین پادشاهلر کلمش ایسه‌ده پادشاهلری ینه احکام شرعیه‌یه استناداً بوفکردن وازکچیرن شیخ الاسلاملرده بولنمشدر .

جودت پاشانك برمهتدی‌یه یازمش اولدیغی مشهور مکتوبده کوریلن آتیده‌کی فقره بوکا کوزل برمثال تشکیل ایدر . یاوز سلطان سلیم هر مرادینی اجرایه مقتدر بر پادشاه

(1) « à coté de chaque mosquée, s'élévera une église, où les tiens pourront adorer leur dieu. »

De la jonquière—histoire de l'empire ottoman. p.164

جلیل الشان اولدیغی حالده اصرارانك روم ایلیده کثرت نفوسنی درپیش مطالعه ایده‌رك بونلری جبراً مسلمان ایتمك تصورنده بولنمش ایسه‌ده شیخ الاسلام بولنان زنبیللی علی افندی : مادام که آنلر رعیتی قبول ایتمشلر دینمزك اقتضاسنجه آنلرك جان وعرض ومالارینی کندی جان وعرض ومالمز کبی محافظه‌یه بورجلویز. بویولده آنلره جبر ایتمك اساس دینه طوقنور. » دیو رخصت ویرمدیکی مشهوردر. [۱۵]

اسلاملرك غیرمسلملر حقنده‌کی علوجناب ومسامحه‌سنه مقابل؛ غیر مسلم حکومتلرك قرون سالفه‌ده بالخاصه اندلسده واعصار اخیره‌ده حاکمیت عثمانیه‌دن چیقان مملکتلرده قالان اهالئ اسلامیه‌یه روا کوردکلری معامله تمامیله حریت وجدانیه‌یی مخل اولدیغی ایچون بورادہ مدار مقایسه بیله اوله‌ماز.

۲ — اسلامیتده مساوات وعدالت

انسانلر، عقل، فکر، مزیت واقتدار اعتباریله مساوی یارادلمامشلردر.

---

(۱۵) نامق کمال بك بو وقعه‌یی شو صورتله حکایه ایتمکده‌دز :

« . . . دیکر طرفدن ایسه خرستیانلرك بعض احوالندن شبهه‌لنه‌رك واسپانیوللرك اندلسده‌کی اسلاملره وقوعبولان تعدیات ملعونانه‌لرندن طولایی ده پك زیاده داغدار اوله‌رق هم مملکتك آسایشنی تأمین ایتمك، همده غربده‌کی دینداشلرینك خفیف اولسون بر انتقاملرینی آلمق ایچون ادیان سائره اصحابنك کافه‌سنی اسلام ایتمك تصورینه دوشه‌رك بوکا چاره اولمق اوزره کلیسالرك جامعه تحویل اولنمسنی وپاپاسلرك طردیله چوجوقلرك اسلام مکتبلرنده تربیه ایدلمسنی فرمان ایلدی. وکلا ایسه بو صورت وجوده کلدیکی حالده خراجك نقصانندن حاصل اوله‌جق مضایقه‌یی دوشوندکلری جهتله برمعتاد تدبیر پادشاهی‌یی عقیم براقدیرمق ایچون ویردکلری تعلیمات خفیه اوزرینه روم پطریقی دیوان همایونه کله‌رك فاتحك عهدینی یاد وهر نه‌قدر النده‌کی فرمان محترق اولمش ایسه‌ده ادعا ایتدیکی مساعداتك اعطا اولندیغنه اوچ یکیچری‌یی اشهاد ایتمکله سلطان سلیم ادعایی حقلی بولدقدن باشقه تدبیرینك تدریجاً فعله اخراجنی دها مناسب کوردیکندن او دفعه‌لك مقدمه صورتنده یالکز بر طاقم کلیسالرك جامعه تحویلیله اکتفا ایلدی. » (اوراق پریشان . سلطان سلیم)

اوراق پریشانك بو افاده‌سی محتاج تدقیقدر. معروف تاریخلرمز از جمله نتایج الوقوعات پطریقخانه امتیازاتی حقنده بویله بر وقعه‌دن بحث ایدییور ایسه‌ده روم ایلیده اکثریتی تشکیل ایدن عناصر خرستیانیه‌نك جبراً مسلمان ایدلمسنه دائر برقیدی احتوا ایتمکده‌در. بناءً علیه نامق کمال بك هرایکی وقعه‌یی بکدیکرینه مزج ایتمش اولسه کرك. سلطان سلیمك عزم وشدتی نظر دقته آلنور وعزمنه حائل اولمق ایسته‌ین وزرایی نه‌صورتله امحا ایتدیکی تأمل ایدیلیرسه وقعه‌نك بو طرزده جریان ایتمیوب انجق امثالی دیکر وقعه‌لر کبی پادشاه ایله شیخ الاسلام آره‌سنده جریان ایتمش اولدیغنه بلاتردد حکم اولنه‌بیلیر. بو تقدیرجه جودت پاشانك افاده‌سی دها معتبر اولمق لازم کلیر.

بناءً علیه مساوات ، آنجق انسانلرك عین حقوقه مالك اولملری ونظر قانونده هپسنك بر عد ایدلمسی ایله تأمین ایدیله بیلیر .

قرآن عظیم الشانده : « بز انسانلرك بربرلرینه رام اولملرینی تأمین ایچون بعضلری بعضلرندن درجه جهتیله یوکسلتدك . [١] و « الله تعالی رزقجه بعضکزی بعضکزه تفضیل ایتدی. فقط کندی کوله‌سنه رزق ویرمکله تفضیل اولنانلرك بالذات او کوله‌لردن هیچ بر فرقلری یوقدر . هپسی‌ده مساویدر . [٢] بیورلمقده‌دور .

اسلامیت هر درلو امتیازات دنیویه‌یی وبین الافراد حقوقجه تفاضلی ساحه‌سندن ابدیاً طرد ایله اخوت ومساواتی اساس اتخاذ ایتمشدر .« هیچ بر کیمسه‌نك دیکر کیمسه اوزرینه فضل ومزیتی یوقدر. تفاضل یالکز دین ویا عمل صالح ایله‌دور» [٣] و « بیلکز که هیچ بر عربینك عجمی ؛ هیچ بر عجمینك‌ده عربی اوزرینه ، کذلك هیچ بر سیاه رنکلینك سیاه اولمیانه ، هیچ سیاه اولمیانك‌ده سیاه اولان اوزرینه فضل ورجحانی یوقدر. مکرکه تقوی ایله اوله، اك کریمکز نزدالهیده اك متقی اولانکزدر» [٢] بیورلمقده‌دور. بناءً علیه نظر شریعتده هرکس مساویدر . واقعا اسلامیتده‌ده آمر ومأمور، تابع ومتبوع مطیع ومطاع واردر. فقط بونلرك هپسی ده اولوالامره اطاعت اللهه ورسولنه اطاعت دیمکدر .

آتیده حکایه ایدیله‌جك وقعه‌لر تاریخ اسلامه شان ویرن صحائفدندر :

عدالت ومساواتك ملت اسلامیه‌ده نه مرتبه شایان اعتنا اولدیغنه حضرت علی‌نك (قاضی شریح) حضورنده بر یهودی ایله مرافعه‌سی دلیل کافیدر : شویله که :

قاضی شریح ایکنجی خلیفه حضرت عمر طرفندن منصوب بر قاضیدر . پك چوق معمر اولمش . وپك چوق سنه‌لر عدالت ایتمشدر . حضرت علی ایسه داماد نبویدر . وملت اسلامیه‌ده اك بیوك طانیدیغمز خلفای اربعه‌نك دردنجیسیدر . حضرت عمرك ایام خلافتنده دخی مستشار خاصی ایدی .

بر یهودی ایله بینلرنده تحدث ایدن بر مغفر دعواسی اوزرینه (قاضی شریح) حضورینه واردیلر. مرافعه اولدیلر . یهودی منکر اولمغله حضرت علی اثبات مدعا ایچون کندی اوغلی وحضرت پیغمبرك حفیدی اولان حضرت حسن ایله از ادلو کوله‌سی بولنان قنبری محکمه‌یه کوندردی .

٢١٦ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده بیان اولنان عهدنامه‌یی حقیقةً سلطان سلیم ترجمه ایتدیرمش ایسه پادشاه مشار الیهدن بویله برفعل صدورینه احتمال ویریله‌مز.

[١] ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات لیتخذ بعضهم بعضاً سخریاً [٢] والله فضل بعضکم علی بعض فی الرزق فما الذین فضلوا برادی رزقهم علی ما ملکت ایمانهم فیه سواء .

[٢] لیس لاحد علی احد فضل الا بالدین او عمل صالح (حدیث).

[٣] الا لا فضل لعربی علی عجمی ولا لعجمی علی عربی ولا لاسود علی احمر ولا لاحمر علی اسود الا بالتقوی ان اکرمکم عنداه اتقاکم (حدیث) .

قاضی شریح حضرت حسنك شهادتنی طوتمدی . باشقه شاهدایستدی . کیمسه شبهه ایلمزکه حضرت علی بر حقسز دعـوایه قیام ایتمز . حفید حضرت پیغمبر ولو بدری ایچون اولسون بیلمدیکی شیٔ سویلمك ایچون محکمه‌یه کیتمز . لکن بابانك لهنه اوغلنك شهادتی شرعاً قبول اولنماز . حضـور شرعده ایسه بر ذاتك استثناسی قابل اولمدیغندن حفید نبوینك شهادتی رد اولندی . بو جهتله بدری دعواسنی قازانه‌مدی .

خلفای عباسیه‌دن مشهور هارون‌الرشید دخی کندی طرفندن منصوب بغدادقاضیسی ابو یوسف حضورنده بر یهودی ایله مرافعه اولدی. شویله که :

هارون الرشـید ابو یوسـف ایله یان یانه اوطورورکن یهودی ایچری کیردی خصـمیندن بری اوطوروکن دیکرینی آیاق اوسـتی طوتمق ایسه جائز اولمدیغندن ابو یوسـف قاعدهٔ عدل ومسـاواته رعایةً کندوسی قالقوب یرینـه یهودی‌یی اقعـاد ایله قارشولرینه کچدی . وعدالت اوزره اجرای محاکمه ایدرك هارون‌الرشیدك علیهنه حکم ایتدی . فقط قلبی هارون طرفنه میل ایتمش اولدیغندن بو کیفیت کندوسنه داغ دروں اولمش وصاغ اولدقجه وجداننده برعقده قالمش وحتی وفات ایدرکن « یارب بیلورسك که مدت عمرمده خصمین بیننده هر وجهله مسـاوات وعدالته رعایت ایتدم. فقط هارون۔ الرشیدایله یهودینك مرافعه‌سنده هرنه‌قدر هارونك علیهنه حکم ایتدمسه‌ده حین محاکمه‌ده قلبم آنك طرفنه میل ایتمش ایدی » دیو آغلادیغی کتب فقهیه‌ده مسطوردر . [۱]

اسلاملر بیننده مساواتك تأسس ومرعیتی زیر حاکمیت اسـلامیه‌یه داخل اولان اهالی اوزرنده بیوك بر حسن تأثیر یاپیوردی . غسان امیری اولان (جبلة بن‌الایهم) حقنده اجرا اولنان معامله او زمانلرده مساواته نه درجه‌لرده رعایت ایدلدیکنی کوستریر .

امیر جبله حضرت عمر زماننده شرف اسـلام ایله مشرف اوله‌رق باشـنده احجار قیمتدارایله مرصع بر تاج بولندیغی حالده مطنطن بر آلای ایله مدینـه‌یه کلمش وحضرت عمر موماالیهك اسلامیتیله مسرور اولمشـدی . فقط امیرك بو موقعی ، بو حالی حضرت عمری آنك حقنده آتیده‌بیان اولنان احکام شرعیه‌یی تطبیقدن آلیقومدی .شویله که:

جبله کعبهٔ معظمه‌یی طواف ایدرکن (بنی‌فزاره) قبیله‌سندن بر آدم کندیسنك اتکنه باصدی. جبله الیله او آدمك بوروننه اوروه‌رق برونی قیردی. بونك اوزرینه فزاری حضرت عمره کیدوب شکایت ایلدی . حضرت عمر جبله‌یی نزدینه چاغیردی . کیفیتی صوردی . جبله :

---

(۱) منتخبات تراجم مشاهیر : جودت پاشانك المانیالی بر مهتدی‌یه مکتوبندن: صحیفه ۳۲-۳۴

— ای امیرالمؤمنین او ادم اتکمه باصدی. کعبه‌نك حرمتی اولمسه ایدی قلیجله باشنی ایکی کوزی اورته‌سندن یاره‌جقدم. جوابنی‌ویرنجه حضرت عمر؛ « یاپدیغك شی اعترافکله ثابت اولدی. شیمدی او ادمی ارضا ایتمکلکك لازم کلیر. یوقسه‌‌ا کا یاپدیغك کبی انك‌ده سکا عینی فعلی اجرا ایتمسی ، یعنی برونکی قیرمسی‌ایچون امر ویریرم .. دیدی جبله ای امیرالمؤمنین ! بن امیرم او ایسه عوام ناسدندر. بو نصل اولور ؟ » دیدیکنده دخی حضرت عمر : اسلامیت ایکیکزی مساوی طوتار . بر مسلم دیکرندن تقوی وعاقبتدن بشقه هیچ بر شی ایله ممتاز اوله‌ماز . » جوابنده بولندی. بونك اوزرینه جبله حضرت عمرك حکمندن قورتولش اولمدیغنی اکلایه‌رق استانبوله فرار ایلدی . بر دها بلاد عربه آیاق باصمدی . [۱]

عمروبن‌العاصك اوغلی طرفندن ضرب اولنان قبطینك وقعه‌سی دخی بو قبیلدن ایدی. مضروب حضرت عمره کیده‌رك شکایت ایتدی. حضرت عمر؛ عمروی واوغلنی مصردن نزدینه چاغیردی . مشارالیهما حضور عمره کیردکلرنده حضرت عمر قبطی‌یه بر دکنك ویره‌رك عمروك اوغلنه اورمسنی امر ایتدی. قبطی عمروك اوغلنه اوردی . حضرت خلیفه ؛ عمروه‌ده‌اورولمسنه امر ویرمك ایستدیسه‌ده عمرو ، « آنی اوران یالکز اوغلم ایدی » دییه‌رك کندینی قورتاردی . حضرت عمر ؛ عمروبن‌العاصه توبیخ مقامنده « ای عمرو ! خلق آنالرندن حر اوله‌رق طوغدقلری حالده سز نه حق ایله آنلری کوله اتخاذ ایدییورسکز . » دیدی .

اسلامیتده مساواتی مخل کبی کورینن ودها طوغریسی کوسترلمك ایستنن بر جهت وارسه اوده اسارتك یعنی کوله و جاریه اتخاذی اصولنك موجودیتیدر . اسلامیت کندیسندن اول کان ملتلر ودینلر طرفندن قبول وتطبیق ایدلمش اولان اسارت کیفیتنی

(۱) مدنیت اسلامیه تاریخی جلد ۱ صحیفه ۵۰

قصص انبیا ایله بغدادی فهمی بکك تاریخ ادبیات عربیه‌سنده بو وقعه برازدها فرقله ذکر ایدلمکده‌در. نذ کورتاریخده [ص ۱۱ — ۱۲] فضله اوله‌رق دنیلمکده‌درکه : جبله حین فرارنده تنصر ایتمکله برابر بالآخره اظهار ندامت ایتمش وشو مآلده کی بیتلری سویلمشدر :

بر طوقاتك شناعتندن اشراف تنصر ایتدی . حال بوکه صبر ایتمش اولسه‌ایدم بونك هیچ بر زیانی سکا طوقونمیه‌جقدی . غرور وعنادیمه مغلوب اولدم. وبناءً علیه صاغلام بر کوزی سقط بر کوزله دکیشدیردم . کاشکه والدهم بنی طوغورماسه‌یدی . کاشکه عمرك سوزینی قبول ایده ایدم .

نه صورتله تعدیل ایتمش اولدیغنی بوراده ایضاح موضوعمزدن خارجدر . بومسئله حقنده متعدد ومستقل کتابلر یازلمشدر . « الرق فی الاسلام » ك مطالعه‌سنی توصیه ایله اکتفا ایدرم . [۱]

معهذا شو قدر دینله بیلیر و آتی‌یه درج اولنان وقعه ایله‌ده اثبات اولنور که بو کون انکلیزلرك کندیلریله اقوام سائره و خصوصیله هندلیلر و آفریقالیلر آره‌سنده و آمریقالیلرکده کندیلریله یرلی اهالی آره‌سنده حالا کوزه‌تدکلری فرقی اسلامیت بیك اوچ یوز کسور سنه اول اورتادن قالدیرمشدر . آتیده حکایه ایدیلن تاریخی وقعه‌لر صحیفه‌لرجه‌یازی یازمقدن مستغنی قیله‌جق درجه‌ده بلیغدر :

ابو عبیده رضی الله عنه بوتون عسکریله قدس شریفی بالمحاصره ، شهری واهالی‌ینی تحت تضییقه المسی اوزرینه شهر مذکور پطریقی (صوفرونیوس) تسلیمه راضی اولمش فقط حضرت عمر ایله شروط تسلیم حقنده بالنفس اجرای مخابره ایتمکی طلب ایتمشدی. حضرت خلیفه طلب واقعی قبول ایده‌رك معیتنده یالکز بر کوله اولدیغی حالده قدس شریفه کلمشدر. انجق بینمك ایچون بر دوه‌لری اولدیغندن حضرت فاروق ایله کوله‌سی مناوبةً اونك دوه‌یه بینرلردی . شهره تقرب ایتدکلری صره‌ده نوبت رکوب کوله‌نك اولدیغندن کوله دوه‌یه راکب ، خلیفه آرقه‌سنده یایا اولدیغی حالده ابو عبیده اردوکاهنه مواصلت ایلدیلر . ابو عبیده (بیت مقدس) اهالیسنك بوصورتله کلمش اولان خلیفه‌یی استخفاف ایتملرندن قورقه‌رق : « یاخلیفه! سکا لایق اولمیان بر حالده بولنیورسك. حال بوکه عمومك کوزلری سکا دیکلمشدر . » مآلنده بر ملاحظه‌ده بولنمسی اوزرینه حضرت خلیفه « بونی سندن اول کیمسه دیمدی. بوسوزلرك اسلاملر ایچون جالب لعنتدر . بز ناسك حقیر واذلی واقلی ایدك . جناب حق بزی شرف اسلامیتله مشرف ایتدی. اسلامیتدن بشقه بر شی ایله طلب عز وشرف ایدر ایسه‌ك خالق تعالی بزی ذلیل ایدر » مآل علویت اشتمالیله مقابله‌ده بولندیلر .

ابن اثیرك روایتنه کوره بویله بر وقعه هجرتك اون سکزنجی سنه‌سنده‌ده واقع اولمشدر . شویله که : میراث تقسیمی اوکرتمك اوزره حضرت عمرك شامه کیتمسی لازم کلمش. مشار الیه مدینهٔ منوره‌دن مفارقت ایدنجه کندیسنی حضرت علی استخلاف ایتمش و محل مرور تعیین ایتدیکی (ایله) یه واصل اولنجه حدودی اوزرنده ایچی طیشنه چورلمش کورك بولنان دوه‌سنه بینوب اولجه بیندیکی حیوانی کوله‌سنه ویرمشدر . خلق استقباله کلدیکی

(۱) بو اثر ایچون کتابك نهایتنده کتابیات فهرستنه باقکز .

زمان کندیسنه امیرالمؤمنین نره‌ده‌در دیه صورمشلر . کندیلری ایسه نفسنه اشارت اوله‌رق «او کزده‌کی » دیمشدر . [۱٦]

اسلامیتده مزیت ولیاقت صاحبی کوله‌لرك درجه‌سنه باقمکزکه حضرت پیغمبرك کوله‌سی ؛ چهاریار کزین وعشرهٔ مبشره ایله دیکر برچوق اجلهٔ اصحابه ترجیحا اردو قوماندانی تعیین ایدیلیور وحضرت ابوبکر ایله حضرت عمرکبی اساساً عالی‌قدر ومنزلت اولمقله برابر بالا خره اجماع امتله مسند خلافت وحکومته کچمش اولان اعاظم رجال بوکوله‌نك

---

[۱٦] نامق کمال بك مکارم اخلاق اسلامیه مقاله‌سنده بوحادثه‌یی شو صورتله نقل ایدر :
قدسك فتحنه عزم ایتدیکی زمان بر دوه‌سی ، برده کوله‌سی واردی . یولده کیدرکن دوه‌یه برساعت کندی بینر ، برساعتده عدالةً کوله‌سنی بیندیرردی . موعده واریلوب‌ده مظفریت آلا بیله قلعه‌یه کیرلمك لازم کلدیکی صره‌ده نوبت رکوب کوله‌یه تصادف ایتدیکندن حضرت امیرالمؤمنین ملله مفتوحنه دوه‌سنك مهارینی چکه‌رك وکوله‌سنك رکابنده یوریه‌رك دخول ایلدی.
(عبرت غزته‌سی - ۲۵ تشرین ثانی ۱۲۸۸ - نومرو ٦٦
قدسك فتحی صره‌سنده شویله بروقعه دها حدوث ایتمشدر :

« قدسك اعیان واشرافی خلیفه حضرتلری بالذات کلوبده عهد وامان ویررسه اووقت بلده‌یی تسلیم ایده‌جکلری جوابنی ویردکلرندن کیفیت مدینهٔ منوره‌یه عرض اولندی .
امیرالمؤمنین عمر رضی‌الله عنه حضرتلری قدسه کیده‌جك اولدقده علی بن ابی طالب رضی‌الله‌عنه الغالب حضرتلری بالذات کیتمکزه نه حاجت . ایشی امرادن برینه حواله بیوریکز . دیمکله حضرت عمرده بن عباسك وفاتندن اول جهاده کیتمك ایسترم . زیرا آنك وفاتندن صوکره سزه شراپنك قاتلری چوزیلور » دیمش وفی‌الواقع حضرت عثمانك خلافتنده حضرت عباسك وفاتندن صوکره درلو فناقلر ظهوره باشلامشدر .
حضرت عمر مدینهٔ منوره‌ده برینه حضرت علی‌یی قائممقام براقوب کندیسی قدس شریفه عزیمت بیوردی وامرای شامك یرلرینه برر قائممقام براقوب کندیسیله کورشمك اوزره (جابیه)قریه‌سنه کلملری ایچون کندولرینه برکون تعیین ایده‌رك مکتوبلر کوندردی .
اوکون امرای شام جابیه‌یه کلوب کندوسیله کوروشدیلر . ابتدا ملاقات ایله‌ین (ابوعبیده) ایله (یزید بن ابی سفیان) بعده (خالد) ایدی‌که حضرت عمر یامانی کوملك ایله بر قیصراغه را کباً جابیه‌یه کلورکن آنلر اعلی آتلره بینوب کوزل روبه‌لر کیمش اولدقلری حالده ایلری واروب استقبال ایتدیلر .
حضرت عمر آنلری بویله ملبس کورونجه حدتلندی . حیوانندن ایندی . یردن طاشلر آلوب آنلری طاشه طوتدی و « سز نه‌چابق فکر ورأیکزدن دونمشسکز . بوقیلیقله بنی استقباله‌می چیقدیکز » دیو تکدیر ایتدی. آنلردخی یا امیرالمؤمنین بوقوری برغاپشدن عبارتدر. اوزرلریمزده آنجق سلاح لریمز واردر ... دیو اعتذار ایلدیلر . آنك اوزرینه « پك ایو » دیوب حیوانته بیندی و (جابیه) یه واردی .

(قصص انبیا . جزء ٥ ، صحیفه ٥٣٢)

معیتنه ویریلهرك حتی کوله آت اوزرنده اولدیغی حالده بوذوات عالیه‌یی رکابنده یوریده‌جك قدر کندیسنه برموقع احترام کوستریلیور. عجبا ادیان سائره‌ده بوکابکزر برمثال وارمیدر؟ وقعه شویله جریان ایتمشدر :

اسامة بن زید نبی اکرم (صلعم) حضرتلرینك رقیقی (کوله‌سی) ایدی. حضرت رسول آنی کوچوك ایکن قوجاغنه آلوب امام علینك اوغلی حضرت حسن ایله برابر دیزلرینه اوطورتدیرر، هر ایکیسنی ده اوپر اوقشار و حقلرنده خیر دعاده بولنوردی. اسامه بو بویله حضرت پیغمبر کندیسنی دوایتلی، مستعد بر مرد کوره‌رك فلسطینی فتح ایتمك اوزره هجرتك اون برنجی سنه‌سنده اعزام ایتدیکی اردویه قوماندان نصب بیورمشدی. مذکور اردو ایچنده حضرت پیغمبرك ارتحالندن صوکره مقام خلافتده بولنان حضرت ابو بکر و عمر اسامه‌نك قوماندانسی آلتنده بولنمقده ایدیلر. فقط اسامه بعض اسبابدن و ازجمله افندیسنك خسته اولمسندن طولایی مدینهٔ منوره‌یه عودته مجبور اولمشدی. مدینه‌یه واصل اولدیغی زمان حضرت پیغمبر خسته ایدی. سوز سویلیه‌میوردی خسته‌لغی مشتداولدیغی حالده حضرت نبی اللرینی سمت سمایه اوزاته‌رق حقنده خیردعاده بولندیغنه علامت اولمق اوزره اسامه‌نك اوزرینه صوك نفسه قدر قالدیروب قویمغه باشلادی.

نبی اکرمك خبر ارتحالی هر طرفه یاییلیر یاییلماز عربلر عصیانه قالقیشه‌رق دین محمدی‌یی ترك ایتدیلر. حضرت ابو بکر بو حالی کورنجه توسعنه میدان ویرمامك اوزره درحال اوکنك آلنمسی اك اول اجرامی واجب اولان اموردن عد ایله حضرت رسول اکرمك وصیتی موجبنجه حرکت واسامه‌نك قوماندانلقده ابقاسنی تنسیب ایتمش وعصیان ایدن مرتدلرك اوزرینه حرکتی امر ایلمشدر. فقط انصار کرام کندیلرینه اسامه‌دن دها قدملی برینك تعیینی طلب ایلدیلر. حضرت عمر بونی ابو بکره سویلینجه حضرت ابو بکر صقالنی آووجی آره‌سنه آلوب : « ای ابن خطاب : رسول اللهك تعیین ایتدیکی بر آدمك عزلنی‌می بندن ایستیورسك » جواب شدیدنده بولندیلر. بوندن صوکره حضرت ابوبکر اورادن چیقه‌رق اردوگاهه کیتمش وعسکری کوزدن کچیردکدن صوکره کندیسی یایا، اسامه‌ده اسب سوار اولدقلری حالده عساکری تشییع ایتمشدر. بو حالی کورن اسامه حضرت خلیفه‌یه خطاباً : « یا خلیفه بینمیه‌جك ایسه‌کز راکب قاله‌یم. یوقسه اینه‌یم » سؤالنده بولنمش و حضرت خلیفه جواب اوله‌رق : « نه سن اینرسك ، نه بن بینرم. اللهك جلب رضاسی ایچون آیاقلرم بر ساعت توزه معروض اولورسه

چوقمی ؟ . . . » مقابله‌سنده بولنمشلردر . (١) حضرت ابوبکر تشییعدن عودت ایده‌جکی صره‌ده اسامه‌یه خطاباً « اکر مناسب کوررسه‌ك علی‌یی بکا معین براق » دیمش واسامه دخی خلیفه‌نك امرینی ترویج ایتمشدر .

عمروبن‌العاص مصری فتحه کلنجه قبطیلرك سر آمدی ورومك مصروسطی‌اوزرینه والیسی اولان (ماقوقس) له‌صالح ایچون اجرای مخابره ایتمك اوزره (عبادةبن‌الصامت) نامنده بر زنجینك ریاستی آلتنده بر هیئت کوندرمشدی .

هیئت (ماقوقس) ك نزدینه وارنجه عباده اوکده اولدیغی حالده داخل اولور . (ماقوقس) عباده‌نك قره‌لغنه ، جثه‌سنك بویوکلکنه باقه‌رق دوچار هراس اولدیغندن « بو قره آدمی بندن اوزاق ایدك . بشقه‌سنی کتیرك بنمله قونوشسون » دیدی . هیئت ایسه بو آدم ایچمزده اك زیاده رأی ، معرفت صاحبیدر . کندیسی بزم افندیمزدر . بزدن اییدر . اوزریمزه تقدم ایدندر . هپمز آنك سوزیله ، رأییله عامل اولورز . حضرت امیر کندیسنی انتخاب ایده‌رك طوغریدن طوغری‌یه آکا امرلر ویردی . آنك رأیندن طیشاری چیقمامه‌مزی‌ده بزه امر ایلدی . » دیدیلر . (ماقوقس) بوکا جواباً « بو قره آدمك سزدن ایلری اولمسنه نصل راضی اولدیکز ؟ حقیقت ! سزدن صوکره اوللیدر . دیدی . بریکیلرده « خیر ، کوردیکك کبی قره اولمقله برابر بوذات موقعاً ، مسابقةً رأیاً ، علماً بزدن ایلریدر . قره اولدیغنی بیلیرز . » دیه جواب ویرملریله (ماقوقس) عباده‌نك سوزینی دیکله‌مکه اطاعت ایلدی .

ابو عبیدة بن الجراح شامده جیوش اسلامیه عموم قوماندانلغنه تعیین اولندیغی صره‌ده خلبی فتح ایتمك اوزره قریشك کزیده رجالندن سچوب کوندردیکی یوز کیشی‌یه بر زنجی‌یی رئیس تعیین ایتمشدی .

٣ — اسلامیتده حق تصرفك تعرضدن مصونیتی

حقوق بشر بیاننامه‌سنده حق تصرفك ده موضوع بحث ایلدیکی کورلمشدی . اسلامیت قدر حق تصرفه رعایت ایتمش هیچ بر دین هیچ بر قانون کوستریله‌مز . بوبابده کی احکام اسلامیه‌یی

---

(١) الرق فی الاسلام ترجمه‌سنده کی عباره : « یا خلیفه بینه‌جك اولورسه‌کز راکب قالیرم . یوقسه اینه‌یم » صورتنده محرر ایسه‌ده عربجه‌سنك « یا خلیفة رسول‌اللّه لترکبنّ أو لانزلنّ » اولمسنه نظراً طوغریسنك متنده یازدیغم طرزده اوله‌جغی طبیعیدر .

بوراده ایضاحه کیریشمك موضوعك خارجنه چیقمقدر . بو بحثیده تاریخی مثاللرله تأیید ایتمکله اکتفا ایده جکم .

حق تصرفی اخلال ایدنلر بالطبع سطوت وقوتلری اعتباریله حکمدارلرله بویوك مأمورلردر . افراد اهالیدن بریسی دیکرینك حقوقنه تجاوز ایدرسه اونی حکومت وقانون منع ایدرسه‌ده فقط جبابره‌یی منع وزجر ایده جك قوت انجق شریعت و قانونك عدالت وشدتی اوله بیلیر .

حق تصرفی اخلال ایچون‌ده اك زیاده عبادتکاه و سائره کبی منفعت عمومیه‌نك موجودیتی مثللو ظاهراً مشروع سببلره استناد ایدیله جکی‌ده طبیعیدر . عالم اسلامده‌ده بو کبی حادثه‌لر واقع اولمامش دکل . اولمشدر . فقط بو کبی تجاوزلر اسلامیتك وضع ایتمش اولدیغی متین و عادل اساساتله دائما منع ایدلمشدر . بو بحثك تنویری ایچون اوچ مختلف حکومته و اوچ تورلو ایشه دائر اولمق اوزره تاریخك قید و ضبط ایتدیکی شو وقعه‌لری ذکر ایده بیلیرم .

حضرت عمرك زمان خلافتنده شام والیسی بر مسجدك توسیعنه لزوم کورور . اطرافنده‌کی بنا وعرصه‌لری دکر بهاسیله استملاك ایله مسجده کوره علاوه ایدر . بو میانده یالکز بر یهودی نه‌دکر بهاسیله نه‌ده زیاده سیله خانه‌سنك مسجده قاتلمسنه راضی اولمادیغی حالده پاره‌سی کندیسنه قبول ایتدیریله‌رك خانه جامعه علاوه ایدیلیر و جامع‌ده توسیع ایدلمش اولور . بالطبع شو حالدن ممنون اولمیان یهودی مدینهٔ منوره‌یه کیدر . خلیفهٔ مسلمین اولان حضرت عمرك حضورینه کیرر . والینك یاپدیغی معامله‌دن شکایت ایدر . فقط حضرت خلیفه‌ده آلایش (آرایش) دنیایه متعلق احتشام وسلطنت کورمدیکی ایچون انفاذ حکم ایده‌میه جکندن خوف ایله کلدیکنه‌ده نادم اولور . حضرت عمر والی‌یه خطاباً بر بیاض دوه کمیکنه : « والله انا لأعدل من انو شیروان — اللهه یمین ایده‌رم که بن نوشیرواندن دها زیاده عادلم » عباره‌سنی یازوب بعدالامضا یهودی‌یه ویرر .

یهودی مکتوبی شام والیسنه کوتورر . والی مکتوبه باقار باقماز همان یهودیدن عذر دیله‌مکه وچکدیکی زحمتك قصورینی عفو ایتدیرمك استرحامنده بولنمغه باشلار . خطا ایتمشم بنی عفو ایدیکز دیه یالواریر . بو معامله‌دن متحیر اولان یهودی بو قدر دبدبه و دارات صاحبی بولنان شام والیسنك «عمر» کبی اسکی خرقه ، یاما‌لی البسه کیمش بر خلیفه‌دن قورقوسنك سببنی ملاحظه ایده‌رك بحر تفکره طالار . البته بونك معنوی بر مؤثری ، حقیقی بر حکمتی

وارددر . دیر . بو سبب معنوی ایله اسباب حقیقیه‌یی اکلامق سوداسنده دوشر . بو مکتوب مبهمك معناسنی وتلاشکزك سببنی بیلدیرر ایسه‌کز حقمی سزه حلال ایده‌جکم دیر . والی شو جوابی ویریر :

حضرت عمر؛ امیرالمؤمنین اولوب احقاق حق ایچون جانی فدادن چکنمز . عموم مسلمانلر انفاذ حقوق ایتمك خصوصنده اکا معاونت ایتمك اوزره عهد ومیثاق ایتمشلردر . حضرت خلیفه‌نك سوزی عموم مسلمانلرك سوزیدر . حضرت خلیفه بر امری اجرا ایتمك خصوصنده مشاوره ایدر . بر طرف ترجیح اولندقده ویاخود نصوص قرآنیه‌یه موافق بولندقده آنی اجرا ایدر. هیچ بر قوت آکا مقاومت ایده‌مز . حقدن باشقه برشیدن قورقماز . آنك عندنده اسلام ، ذمی ، بویوك ، کوچوك هپسی مساویدر . آنك یاننده ظالمدن مظلومك حقنی آلمق قدر محترم بر شی یوقدر . تلاشمك سببی ؛ یاپمش اولدیغم قصوری بن کندم آکلایوبده ترك ایتمیه‌زك سنی مدینه‌یه قدر کیتمکه مجبور ایتدیکمدن ناشیدر. چونکه بن بر مسجدك توسیعنی ضرورت عد ایدرك « الضرورات تبیح المحظورات » مضمونیله عمل ایدوب سنك خانه‌کی مسجده قاتمش ایدم .

حضرت خلیفه اشارت علیه‌لریله «مسجد ممکن مرتبه توسیع اولنمق اقتضا ایدرایدی. بر یوزینك هرطرفی بزم ایچون مسجد اولدیغندن ومسجدافراد اهالیدن برچوق کیمسه‌یی استیعاب ایتمدیکی تقدیرده هرکس کندی اونده‌ده نماز قیله‌بیلیر . ـ الضرورات تقدر بقدرها ـ قاعده‌سنه رعایت ایتمك لازم کلیردی . سبب نه‌در که بربنایی غصب ایله مسجده الحاق ایدییورسك وصلات مسلمینك مع الکراهه (۱)؛ اداسنه سبب اولیورسك» دییورلر و فی الحقیقه اصابت بیوریورلر ؛ بو تفصیل ایتدیکم معنالر حضرت خلیفه‌نك (لأعدل) کلامندن فهم اولنیور . چونکه حضرت خلیفه‌نك عادات سنیه‌لرندندرکه بر کیمسه طرفندن کندینه شکایت اولندقده مشتکینك محق ومشتکی عنهك مخطی اولدیغنی اکلارسه « عدل » مشتقاتندن بریله آکا خطاب ایدر . مشتکی و مشتکی عنهك حالنه کوره بعضاً تأکیدات ایرادینه‌ده لزوم کورورکه عینی بو مقامده‌ده جاریدر . حضرت خلیفه « واه انا لأعدل من انو شیروان » دیمکله « سن خطا ایتمشسك و خطا ایتدیکك عندمده ثابت اولدی . بونده هیچ شبهه یوقدر . مکتوبم سکا واصل اولدیغی کبی خطاکی تصحیح ایده‌سك » مضمونی اشراب ایتمشدر . وکلامنك نهایتنده نوشیروانك اسمنی ایراد ایله بینمزده معروف اولان بر حکایه‌یه اشارت بیورمشلردر .

(۱) ارض مغصوبه‌ده وحرام پاره ایله یاپیلان جامع ومسجدلرده نماز قیلمق مکروهدر .

شویله‌که : فخر کائنات افندمزك بعثت نبویه‌لرندن اول حضرت خلیفه
برابر بر چوق عرب تجاری برای تجارت عجمستانه کیتمشدك . قافله‌مز طقوز
دوه‌دن عبارت ایدی . بر چوق زمان اخذ و اعطا ایله اشتغالدن صوکره حجازه عو
ایتمك اوزره ایکن نوشیروانك بویوك اوغلی وولی عهدی میرزا هرمزان ایکی یوز
دوه‌مزی غصب ایتدی . بز لسان عرب اوزره بر استدعا ترتیب ونوشیروانه تق
ایتمك ایچون التی کشی انتخاب ایتدك . بن و حضرت خلیفه‌ده بو انتخاب اولنانلر
ایدك . استدعانی نوشیروانك بالذات کندیسنه‌ویردك. نوشیروان‌درحال‌بر مترجم چاغیرت
عرضحالی اوقوتدی . بز مترجمك نه سویلدیکنی آکلایه‌میوردق . شو قدر و
هر بریمزه بیك دینار بخشیش ویرلدی . عودت ایتدك و عقد مجلس ایده‌رك مشاو
قویولدق . دیلنجی تلقی ایدلدیکمزی اکلادق. همان دها شدید المال بر استدعا تر
ایده‌رك نوشیروانك سراینه کیتدك ویریلن دینارلری بالذات کندیسنه اعاده ایله دو
معامله‌نك یا کلش اولدیغنی بیلدیرمکه چالشدق . نوشیروان دینارلری اعاده ایدیشیمز
وسائر احوال وحرکاتمزدن بالاستدلال‌دونکی معامله‌نك تمامیله‌یا کلش اولدیغنی ومتر
مخالف حقیقت بیاناتده بولندیغنی اکلادی. مترجم سابقی چاغیرتوب همان قتل ایتدیر
ودیوان قوورق باشقه بر مترجم دها چاغیرتدی . « ساخته‌کار مترجمك جزاسنی کو
وبو استدعانی طوغری ترجمه ایت‌که سن‌ده بویله بر جزایه دوشمیه‌سك » دیدی متر
عرضحالمزی ترجمه ایدنجه نوشیروان مضمون استدعانك نه‌دن عبارت اولدیغنی اکلاد
هر برلریمزه اولکی بخشیشلرك ایکی مثلنی اعطا و غصب اولنان ایکی یوز دوه ا
وعودت ایدرکن سرایك صول طرفنده‌کی قپودن چیقمه‌مز امر اولندی . بزقپو
چیقارکن برآدمك‌طار آغاجنه آصلمش وعربجه اوله‌رق کوکسنه شویله بر یافته تعل
ایدلمش اولدیغنی کوردك :

«مملکتمزده‌کی اهالینك‌وسائر مملکتلردن کلوب تجارت وصنایع وسائره ایله‌مشغ
اولان ذواتك جان ومال و عرضنی محافظه ایتمك قانونمزك مقتضاسی وبونمزك بور
اولدیغی حالده نوشیروانك بویوك اوغلی وولی عهدی میرزا هرمزان مملکتمزده اجر
تجارت ایتمکده اولان عربلرك ایکی یوز دوه‌سنی غصب ایله آسایش مملکتی اخلا
ایتدیکی ایچون عبرةً للسائرین صلب اولنمشدر . »

شمدی حضرت خلیفه دیمك ایستیورکه نوشیروان بر دین سماوی یه معتقد اولمدیغی کبی ثواب
اخرویه نائل اولمق امیدی و عذاب ناردن قورقمق ملاحظه‌سی یوق ایکن قانون موضوعی و آسایش
ملکتی محافظه ایچون کندی اوغلنی صلب ایتدیردی. بزم قانونمز قانون الهیدرکه سعادت دارینی
کافلدر. آسایش مملکتی اخلال ایدن اشقیانك ازاله ایدلمرینی و اوامر حکومته انقیاد ایتمه‌ین و ویرکو
ویرمکدن امتناع ایدن بغات ایله قتالی امر ایتمشدر. قاتلك قصاصنی ومنکرات سائره‌یی
ارتکاب ایدنلرك جزالرینی تعیین وبو جزالری عدل وانصاف دائره‌سنده حکم واجرا
ایدن حاکملرك مثوبات اخرویه‌یه نائل اوله‌جقلرینی بیان ایله وعد وتشویق وعدل
وانصاف دائره‌سندن خروج ایدوبده ظلم واعتساف بولنه صاپانلرك ده عذاب نیرانه مستحق
اوله‌جقلرینی بیان ایله زجر وتخویف بیورمشدر. عدل ومساواتی اجرا ایتمك بزه دها
مناسبدرکه مقتضای دینمزدر. بز عدل ومساواتی نشر وتعمیم ایله هرایکی عالمك سعادتلرینی
الده ایتمش اولیورز. اخوت اسلامیه‌مزك مقتضاسی وحکومت عادله‌مزك آرزوسی
عالیمزك نعمت عدالتله نشوه‌یاب امن وحضور اولمریدر. ایمدی هرنه وجهله اولورسه
اولسون سکاغدر ایتمش اولدیغمدن طولایی ارضا ایدوب سندن استحلال ایتمکلکم لازم
ایرکه دینمزك مقتضاسی‌ده بودر. بوکون سنی ارضاع ایتمیه‌جك اولورسه‌م آتش ندامت
اولنجه‌یه قدر بنی ازعاج ایده‌جکدر.» دیدی. یهودی بو تفصیلاتی ایشیدنجه
دینکزك بردین عالی وشریعتکزك برشریعت مقدسه واحکامکزك مقتضای عدل وانصاف
اولدیغنی رأی العین مشاهده ایتدم. آرتق مسلمانلغك طوغرولغنده شبهه‌م قالمدی.
عرصه‌می نفعاً للمسلمین سزه هبه ایتدم» دیه‌رك وکلمهٔ شهادت کتیره‌رك مسلمان
اولمشدر. [۱]و[۲]

اندلس حکمداری ایکنجی حکمك باغچه‌لرینه بتیشیك فقیر برقادینك برتارلاسی
وارمش. حکم بورایه برکوشك انشا ایتدیرمك ایسته‌مش. مقصدینی اداره مأمورینه
اکلاته‌رق بوتارلایی صاتون آلمسنی امر ایتمش. اداره مأموری قادینك أوینه کیتمش

---

[۱] مواعظ دینیه - اخوت اسلامیه مقاله‌سی. علی نظمی. مطبعهٔ عامره - ۱۳۲۸

[۲] حلمی زاده ابراهیم رفعت افندی طرفندن ۱۳۲۶ سنه‌سنده «حضرت عمر وعدالتی» نامیله تحریر
ونشر ایدلمش اولان اوفاق بررساله‌ده بویله بر وقعه ذکر وحکایه اولونمقده‌در. فقط بورساله‌ده محل
وقعه اسکندریه‌ده کوستریلمکده ووالینك ده عمرو بن العاص اولدیغی بیان اولونمقده‌در. ینه بورساله‌ده
عبدالله بن نوشیرواندن دها عادلم» کلامنه مقابل: «سندن شکر یوقدر. شاکی چوقدر. خصمنی خشنود
ایت یاخود بورایه کل» مألنده برافاده‌دن بحث اولونمقده‌در.

قادیندن آلدیغی جواب رد اوزرینه تارلا حقنده استملاك اصولنی تطبیق ایده‌رك حق
اوزرینه کوشکی‌ده بنا ایتدیرمش . بیچاره قادین ، عدالته کلیاً مغایر اولان بو حرکت
اوزرینه (قرطبه) قاضیسنه مراجعت ایده‌رك شکایت ایتمش. قاضی بشیر ، تارلا صاحبه‌سنك
شکایتلرینی دیکله‌دکدن صوکره عدالتك بهمه‌حال یرینی بوله‌جغنی سویله‌مش .[۱] خلیفه
برکون یکی کوشکنده استراحت ایتمکده ایکن قاضی بشیر برمرکب اوزرنده بوش برطوربه
ایله خلیفه‌نك اوکندن کچمش . بشیر ؛ خلیفه‌نك یاننه یاقلاشه‌رق النده‌کی طوربه‌یه او
طوبراق طولدیرلمسنی رجا ایتمش بعده صوك برلطف اولمق اوزره طوربه‌یی مرکبه یوکله‌مسن
استرحام ایلمش . خلیفه بو ایشك صوکنده هرحالده برشی وار دیه‌رك قاضینك بوتون
آرزولرینی ایفا ایتمك ایسته‌مش . فقط طوربه غایت طولو اولدیغی ایچون بردورلو قالدیر
مامش . اوزمان قاضی کمال وقار ایله خلیفه‌یه خطاباً : « یاامیرالمؤمنین ! بو طوربه
تبعه‌کدن برینك الندن زورله غصب ایتدیککك تارلانك آنجق برجزئندن عبارتدر . س
بوکون بوقدرجق برطوبراغی قالدیره‌مازسه‌ك یارین اخرتده اوقوجه تارلایی نصل
قالدیره‌جقسك » دیمش . خلیفه بو سوزلردن متأثر اولوب مسئله‌یی استیضاح ایده‌ر
نتیجه‌ده خطاسنی آکلار آکلاماز تارلایی قادینه اعاده ایتدیردیکی کبی اوزرنده‌کی کوشکی د
برلکده احسان ایلمشدر . [۱] [۲]

سلطان محمود اول ؛ خیرپرور برپادشاه ایدی . نورعثمانیه جامعنك اصل بانیس
مشارالیهدر . جامعك اکمال انشاآتنه اوچ آی قاله وفاتی وقوع بولمسی حسبیله رسم کشادین
موفق اوله‌میه‌رق بو شرف ؛ خلفی سلطان عثمان ثالثه نصیب اولمش فقط بو صوکره‌کی پادشا
حقسز اوله‌رق جامعی‌ده کندی نامنه نسبت ایتمشدر .

---

[۱] تاریخ عمومی. احمدرفیق. جلد ۵. صحیفه ۲۲۸

[۲] آلمانیا ایمپراطوری بیوك فره‌دریق ؛ بر کویلینك دکرمننی - بالطبع بدلی مقابلنده
آلمق ایسته‌مش . کویلی راضی اولمامش وجواب اوله‌رق (جبراً آلیرسك. فقط بنده برلینده حاکملر
وار) دیمش . بو وقعه بعض محررلریمز طرفندن آوروپاده حاکملرك استقلالنه و اجرای عدالت
ایتدکلرینه واهالینك ده حاکملره اوله‌ن دیکننه مثال اوله‌رق کوسترلمکده‌در . ایشته بویله بر وقعه‌یی اندلسده د
کوربیورز . کوکل ارزو ایدرکه تورلو واسلام محررومؤلفلری ده تماً غربك ناقل هاسنی اوله‌جقلرینه
برازده شرقك ناشر فضائلی اولسه‌لر و بو کبی وقایعی ترجیحاً مثال اوله‌رق ذکر ایتسه‌لر کنجلرده حس ملیتی
تقویه ایتمکله برابر اسلافه‌ده حرمتی تلقین ایتمش اوله‌جقلردر .

نورعثمانیه جامعی ایله مشتملاتی ایچون اولدقچه واسع براراضی‌یه لزوم کوریله‌رك استانبولك وسطنه تصادفی وچارشویه قربیتی حسبیله شیمدیکی یری بالانتخاب اوراده‌کی املاك وعرصه‌لرك بدلی مع زیادهٍ صاحبلرینه بالتأدیه آلنمش . فقط جامع شریف ایچون انتخاب اولنان ساحه داخلنده برده مسجد بولنیور ایمش [الیوم یارق حالنده ویارمقلق ایچنده بولنان قسمده ایمش] . بومسجد برقادین طرفندن بنا ایتدیرلمش وبانیه‌سی‌ده اوزمان برحیات ایمش . دیکر اراضی واملاك صاحبلری کبی بوقادینه‌ده مراجعت ایدیله‌رك : ایستدیکی محلده ، آرزو ایتدیکی طرزده ، حتی موجود بنادن دها کوزل ودها واسع برصورتده دیکری یاپدیرلمق شرطیله مسجدك یکی یاپیله‌جق جامع عرصه‌سنه قلبنه موافقت ایتمسی تکلیف اولنمش ایسه‌ده قادین بردرلو راضی اولمامش . چارناچار جامعك برنده ابقاسیله دیکر اشترا اولنان محللرده انشاآته باشلانمش . وقتا که دیوارلر یوکسلمش وبنا ، قبه‌لرله اورتولمکه باشلامش . مسجدك بانیه‌سی اولان قادین بو حالی کورنجه اویله محتشم برجامعك یاننده واونك حریمی داخلنده درت آلچق دیوارله براخشاب جایدن عبارت اولان کندی اثرخیرینك پك اهمیتسز وحتی جماعتسز قاله‌جغنی آکلایه‌رق بالمراجعه ایلك تکلیفه موافقت ایتمش وبومسئله‌ده آنجق اوصورتله حل ایدلمشدر . شوقدرکه بومسجدك مبنی بولندیغی محل بوسبتون اونوتلامق ایچون یرینه بر آبده رکزی پادشاه زماندن رجا ایدیله‌رك مسئولی بالاسعاف چشمه وظیفه‌سنی کورملك اوزره اورایه برطاش دیکلمشدرکه الیوم موجوددر.[۱۷]

[۱٦] بوتون شو وقایع تاریخیه‌یه واحکام جلیلهٔ اسلامیه‌یه نظراً . اوائل اسلامیتده ولوکه جامع شریف انشاسی ایچون اولسون شرعاً استملاکه جواز ویرلمامشدر . نته‌کیم الیوم بعض آوروپا حکومتلرنده‌ده استملاك اصولی جاری دکلدر . حکومت عثمانیه بردولت اسلامیه اولمق اعتباریله واصوله صوك عصرلره قدر رعایت ایتمش ایسه‌ده تنظیمات خیریه‌دن صوکره آوروپادن برچوق اصوللر وقانونلر اقتباس ایدلدیکی صره‌ده استملاك اصولی‌ده مملکتمزده جای تطبیق بولمشدر .

قوانین عثمانیه‌نك اساسنك شریعت اسلامیه‌دن آلندیغی بیان اولنمقده‌در . شمدی‌یه قدر نشر ایدلمش اولان قانونلرك احکام جلیلهٔ اسلامیه‌یه نه درجه‌لرده توافق ایتدیکنی عدم وقوف واختصاص حسبیله بیله‌میور ایسه‌مده موجود استملاك قانونلرینك مغایر شرع شریف اولدیغی آکلاشلمقده‌در . کرچه شو سطرلری اوقویان برفقیه ویا حقوقشناس درحال سلاح مدافعه اوله‌رق ایراد ایده‌جکی اوائل میانده واك باشده مجلهٔ احکام عدلیه‌نك برماده‌سنی تشکیل ایدن : « ضرر عامی دفع ایچون ضرر خاص اختیار اولنور » قاعدهٔ فقهیه‌سنی و یاخود متنده‌ده بیان ایدلدیکی اوزره « الضرورات تبیح المحظورات » ی ایلری سوره‌جك ایسه‌ده بو فقیه ویا حقوقشناس مجلهٔ امور بلدیه‌نك بشنجی جلدینك ٦۹ - ۱۲۹ نجی صحیفه‌لرنده‌کی مقرراتی مطالعه ایده‌جك اولورسه استملاکنده منفعت عمومیه‌نك موجودیتندن بحث ایدیلن برچوق محللرده احکام شرعیه وقانونیه

٤ — اسلامیتده ظلمه مقابله

کتابك برنجی قسمنده ممالك غربیه اهالیسنك استحصال حریت ایچون سرکارده بولنان کوری اعضاسی، متره پولید، مدافع وپاپا کبی رؤسا ایله دره بکلرینه وحکمدارلره قارشو نه صورتله مجادله ایتدکلری بیان ایدلمشدی .

اسلامیتك حقوق بشره ایفا ایتدیکی خدمتلردن خلاصةً باحث اولان بو فصلك بوندن اولکی بندلرنده ایضاح ایدلدیکی اوزره اسلامیت انسانلرك طبیعی برر حق اولان حریتله مساواتی اهالی یه بخش ایتمش اولدیغندن شرق اهالیسنك بو کبی خصوصاتی مطالبه ایچون قیام واختلاله احتیاجلری اولمدیغی کبی اساساً باشلرنده بولنان رؤسای دین دخی « افضل الجهاد کلمة حق عند سلطان جائر » حدیث شریفیله عامل اوله‌رق ناسك بو کبی حقوقنی ظلمه‌یه قارشو محافظه ومدافعه ایتمکی کندیلرینه دینی بر وظیفه ایدنمش اولدقلرندن غربده‌کی ملتلرله شرقلیلر آره‌سنده بو جهتلرده فرق واردر . بو خصوص حقنده‌کی احکام اسلامیه غایت علوی اولوب از جمله :جناب حقه اطاعت ایتمه‌ین کیمسه‌یه اطاعت اولنمامسی واوامر الهیه‌یه مخالفت ایچون هیچ کیمسه‌یه اطاعت و هیچ بر دعوته اجابت ایدلمه‌مسی اسلامیتك ناشر عالیسی طرفندن امر ایدلمکده‌در. والحاصل اسلامیت وجوب طاعتی معصیت اولمیان اموره تخصیص ایتمشدر . [١] شوقدر که ظالمه عدم اطاعتده‌ده دیکرینه ضرر ترتب ایتمه‌ملیدر. مثلا ظلم اوله‌رق کندیسندن ایسته‌نن بر ویرکونی ممکن ایسه ویرمیوب نفسندن رفع ظلم ایتمك اولادر. فقط ویرمدیکی تقدیرده حصه‌سی دیکر وطنداشلرینه تحمیل اولنه‌جقسه لایق اولان قارداشلرینك یوکنی تخفیف ایچون ویرمکدر. فقط ظالمه معاونت صورتیله اطاعته شریعت اسلامیه جواز ویرمامکده‌در .

امام ابو یوسف کتاب الخراجنده دیبور که : برکون حضرت عمره بر شخص (اتق الله یاعمر) دیو ندا ونداسنی تکرار ایتدی. حاضروندن بریسی صوص امیرالمؤمنینه قارشو

خلافنده حرکت ایدلمش اولدیغنی کوره‌جکدر . هله تورك آلمان دوستلق یوردی انشاسی ایچون ویریلن منفعت عمومیه قراری بسبتون کولنجدر .

جوامع شریفه وسائر مؤسسات خیریه‌نك تحتنده ویا فوقنده ویا حریم ومشتملاتنده بولنان محللرك لدی الحاجه اوقاف نظارتجه استملاك ایدیله‌بیلمسی ایچون نظارت مشار الیهانك استحصال ونشر ایتدیرمش اولدیغی ٢٥ حزیران ١٣٢٨ تاریخلی قانونه کلنجه : بونك حقنده سویلنه‌جك سوز بولنه‌ماز .

(١) بو بابده متعدد حدیث شریف وارد اولمشدر. لاطاعة لمخلوق عند معصية الخالق. انما الطاعة فی المعروف. لاطاعة لمن لم يطع الله . لاطاعة لاحد فی معصية الله. لاطاعة لمخلوق فی معصية الخالق

چوق سویلیورسك دیدکده حضرت عمر آکا خطاباً سن اونی براق . اکر اونلر بزه سویلمزلرسه اونلرده خیر یوقدر . بزده قبول و اصغا ایتمز ایسه‌ك بزده‌ده خیر یوقدر بورمشلردر .

امام غزالی‌ده دییورکه ملوك وسلاطین اسلامیه منبر اوزرنده بولنسه‌لر بیله ینه کندیلرینه قارشو قویمغی ممنونیتله تلقی بیورورلر . از جمله حضرت عمر منبرده خطبه اوقورکن حضاره خطاباً « ایها الناس سزدن هرکیم بنده برا کریلك کورورسه آنی طوغرولدی ویرسون » بیورملرینی متعاقب جماعتدن بری یرندن قالقه‌رق « یا عمر ؛ جناب حقه یمین ایدرم‌که اکرچه بزلر سنده بر اکریلك کورمش اولسه ایدك قلیجلریمزله طوغرولدردق . » دیو جوابه مسارعت ایلملری اوزرینه جناب عمر ؛ امت ناجیهٔ محمدیه‌ده عمرك اکریلکنی قلیجله طوغرولده‌جق ذواتك بولندیغندن طولایی جناب کبریایه تشکر ایدرم دییه‌رك بیان ممنونیت بیورمشلردر .

حضرت عمرکبی دینك محافظه‌سی وحقوق خلافتك حمایه‌سی خصوصلرنده هردرلو فدا کارلغی مسلم اولان برذات عالیشان کندیسنه بو صورتله جواب ویرلمسنه مساغ شرعی کورمامش اولسه‌یدی تشکر شویله طورسون جوابه جرأت ایده‌نی توبیخ وتکدیر ایدردی. اکر حکمدارلره قارشولق ویریله‌رك خلاف قانون ظهور ایده‌جك حرکتلری تبدیل وتغییر ایدلمه‌مش اولسه نوع انسان ایچون هیئت مجموعهٔ مضبوطه‌دن عبارت اولان سلطنتك پایدار اولمسی قطعیاً میسر اوله‌مازدی . زیرا نوع انسانك بقاسی ایچون دائما بر نکهبانك وجودی امور مقتضیه‌دندر . اکر او نکهبانه هر ایستدیکنی یاپمق وارزوسنه کوره حکم ویره‌بیلمك صلاحیتی ویریله‌جك اولورسه امر ضبط وربط مهمل قاله‌جغندن اوزرینه بر نکهبان نصبندن مطلوب اولان نتیجه حصولپذیر اوله‌ماز . (۲)

رؤسای دینك اهالینك محافظهٔ حقوقنه نه صورتله سعی ایتدکلرینی تاریخ حکایه ایتمکده‌در. بونلردن برقاچ مثال ذکر ایده‌لم .السیاسة الشرعیه‌ده محرردرکه:

برکون عطا ابن ابی رباح مکه‌ده موسم حجده عبدالملك ابن مروانك مجلسنه داخل اولدی‌که سریرنده جالس واطرافنده اشراف حاضر ایدی . عبدالملك عطایی

---

(۲) اقوم المسالك فی معرفة الممالکدن نقلاً حقوق اساسیه . صحیفه ٤٥ . جلال‌الدین عارف بك .

کورنجه قیام ایدوب یانه اوطورتدی . وحاجتندن سؤال ایلدی . جوابنده: «حرم خدا وحرم رسول کبریاده جناب حقدن اتقا اوزره اول. آنلرك معمور اولملرینی تعهد قیل، اولاد وانصار ومهاجرینی صیانتده حقدن صاقین. زیرا سن آنلرله بومجلسه جالس اولدك اهل ثغور حقلرنده مراعات ایت. زیرا آنلر مسلمینك حصنلریدر . امور مسلمینی تفقد ایله. زیرا آنلردن یالکز سن مسئولسك . قپوکده بکله ین اهل حاجاتدن غافل اولمیوب آنلر ایچون قپولرك قاپالی اولمسون» دیدکده عبدالملك بو نصایحکله عامل اولورم. فقط بونلر غیرك حاجتلریدر . آنلری قضا ایدرز. سنك حاجتك نه‌در؟ دیدکده: «بنم مخلوقدن کیمسه‌یه احتیاجم یوقدر» دیوب مجلسدن خروج ایدنجه عبدالملك ایشته شرف نفس بودر دیمشدر .

ینه بر کیجه منصور مکهٔ مکرمه‌ده طواف اثناسنده بر کشینك الٰهی بن روی ارضده ظهور بغی وفساددن وحق ایله اهلی بیننه حائل اولان ظلم وطمعدن بارکاه احدیتنه عرض شکایت ایدییورم . دییه دعا ایلدیکنی ایشتدکده او جهته سرعتله کیدوب دعانی کوزلجه دیکله‌کدن صوکره ناحیهٔ مسجدده اوطوروب شخص مذکوری حضورینه جلب ایتدیردی . جناب حقه قسم ایدرم که سمعم بنی بی‌حضور ایدن شیئلرله طولدی . سندن ایشتدکلریمك اصلی نه‌در دیدکده : یا امیرالمؤمنین اکر نفسمه امان ویرر ایسه‌ك سکا اموری اصلی واساسیله خبر ویره‌یم . ویاخود یالکز نفسمه متعلق اولانی سویلیه‌یم. دینجه منصور سن نفسکدن امینسك دیمسیله شخص مذکور بیان حاله آغاز ایدوب طمع یوزندن بر یوزده ظاهر اولان بغی وفسادك اصلاحنه وحقك اهلنه وصولنه مانع وحائل اولان سن‌سك دیدکده منصور: بیضا وصفرادست تسخیرمده وحلو وحامض قبضهٔ تصرفمده اولدیغی حالده نصل اولورکه بکا طمع داخل اوله . دینجه یا امیرالمؤمنین سکا داخل اولان طمع براحده داخل اولمامشدر. زیرا جناب حق سنی امور مسلمینی واموالنی رعایته مأمور بیوردیغی حالده سن انلرك امورنده غفلت ایدوب مالاریی جمعه اهتمام وابوابی حدیددن اولان دار وسرایی ومسلح حاجبلرینی اهالی ایله کندی بیننده حجاب قیلوب نفسنی مسجون ایلدك وعامللرینی اموال جمع وجبایتنه کوندروب ظلمه‌دن وزرا واعوان اتخاذ ایلدك. آنلر حال نسیاننده‌سنی تذکیر ایتمزلر . وتذکر ایلدیکك خصوصده سکا معاونت قیلمزلر . انلری اموال وسلاح ایله ظلم ناس اوزرینه تقویه ایلدك وتسمیه ایلدیکك اشخاص معدوده‌دن بشقه ناسدن کیمسه‌نك نزدیکه داخل اولماسنی امر ایدوب مظلوم وملهوف

ضعیف وقوی کیمسه‌نك سکا ایصال اولنمسنی منع ایتدك . حال بوکه بونلرك جمع اولنان ماله حقلری وار ایدی . وقتاکه قرینك اولان اشخاص معدوده‌مز کوره رعیت اوزرینه کندولرینی تقدیم ونفسك ایچون انتخاب ایلدیککنی کوردیلر . بو جناب حقه خیانت ایدییور وبزه مسخردر بز اکا نیچون خیانت ایتمیه‌لم دیوب مراد ایلدکلرندن ماعدا اخبارناس سکا واصل اولمامق اوزره اتفاق ایتدیلر وکندولرینه مخالفت ایده‌جك برعاملی قدرینی تصغیر ایده‌رك سکا کوسترمدیلر . سنك وآنلرك بو حالی منتشر اولنجه ناس بونلری اعظام ایدوب قورقدیلر . وهر کسدن اول عامللرك بونلره هدایا واموال تقدیمیله رعیت اوزرنده اجرای مظالمه قوت بولدیلر . بوندن صوکره هر ذی قدرت مادوننه ظلم ایدر اولدی . بلاد بنی وفساد یوزندن طمع ایله طولدی . بو اشخاص سنکله سلطنتده شریك اولدیلر . سن آنلرك احوالندن غافل اولدك » دیوب احوال بلادی تعریف ایتدکدن صوکره یا امیرالمؤمنین بن بر تاریخده چینه سیاحت ایتمشدم . ملك چینك قولاغنه صمم طاری اولدیغندن طولایی آغلادیغنی کورن وزراسی تسلیه یوزندن سبب بکاسنی صوردقلرنده صاغر اولدیغمه اغلامیورم. لکن قپومده عرض حال ایده‌جك مظلومینك فریادلرینی ایشیده‌میه‌جکمدن ناشی آغلایورم . ناسه اعلان ایدیکز هرکیمك برشکایتی وارسه قرمزی لباس کینسون تا که کورنجه مظلوم ومشتکی اولدیغنی اکلایوب احوالنی سؤال ایده‌یم دیمشدی . ای امیر بوملك مشرك ایکن مشرکین اوزرنده رأفتی غلبه ایتمشدی . سن ایسه مؤمننك وابن عم رسول محترمسك . مسلمین اوزرنده رأفتك سکا غلبه ایتمیورمی؟ جمع و ادخار مالك فائده‌سی اولمدیغنه‌دائر برطاقم نصایح حکیمانه‌ده بولندقده منصور آغلایوب کاشکه بن خلق اولنمیه ایدم.نه‌یاپه‌یم . ناسدن خائنلردن باشقه کیمسه‌یی کورمیورم دیدکده قپولرینی آچ ، احتجابی قالدیر . مظلومه نصرت ایله ، مظالمی منع ایت. بن ضامنم که سنك شو مسلکندن متنفر اولان ائمهٔ اعلام، مرشدین سکا کلورلر سنك ورعیتك امورینی اصلاحده سکا معاونت ایدرلر دیمشدر . (۱)

عثمانلی تاریخی ده بو کبی مناقبدن خالی دکلدر . ملت کتبخانه‌سی ناظر فخریسی علی امیری افندی شدت وجلادتله مشهور اولان یاوز سلطان سلیم خان ایله مشهور شیخ الاسلاملریمزدن زنبیللی علی افندی آره‌سنده جریان ایتمش اولان ایکی حادثه نقل ایتدکده‌درکه اهمیتنه بناءً عیناً اقتباس اولنمشدر .

(۱) السیاسة الشرعیه فی سیادة الراعی والرعیه . مصر قاضیمی عبدالله جمال الدین افندی صحیفه ۷۱-۷۶

یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری ادرنه یی تشریف بیوردقلری اثناده شیخ الاسلام زنبیللی مولانا علاءالدین علی الجمالی افندی سلطان مشار الیه حضرتلرینی تشییع ایده‌رك عودت ایتمکده ایکن یولده قیدبنده چکلمش درت یوز آدمه تصادف ایتدی. حاللرندن استفسار ایلدکده دیدیلرکه: یازوکانلردر. حضرت پادشاه حریر اشتراسنی منع ایتمشلردی. بونلر امره مخالفت ایتدکلرندن محکوم سیاست اولمشلر. بو جوابی ایشیدن مفتیٔ مشارالیه حضرتلری درحال عودتله حضرت پادشاهه آت اوزرنده ملاقی اولدی. «برمقدار آدملر بند ایتمشلر. اکر مراد قتل ایسه عندالله حلال دکلدر.» دیدی سلطان سلیم خان حضرتلری منفعل اولوب «یامولانا نظام عالم ایچون ثلث عالمك قتلی حلال دکلمیدر؟» دیدکده: «حلالدر. شول زمانده که امور جهان خلل پذیر اولوب فتنهٔ عظمی اوله بواویله دکلدر» جوابنی ویردی. سلطان سلیم خان «بوندن بیوك فتنه وفساد اولورمی که بنم امریمه مخالفت ایده‌لر» بیورنجه علی افندی «بونلر امر سلطانه مخالفت ایتمه‌مشدر. زیرا سن بو خصوصه امنا نصب ایلمشسك. علی طریق الدلاله اذندر.» دیدی. ینه سلطان سلیم خان حضرتلری جوابه تصدی ایده‌رك «بن سکا دیدم یا امور سلطنته اعتراض ایتمك سنك وظیفه‌ك دکلدر» خطاب مهابت ریزنده بولندی.

زنبیللی علی افندی «بو؛ امور آخرتدر. بوکا تعرض بنم وظیفه‌مدر» جوابی ویروب سلام ویرمکسزین حضرت پادشاهدن آیرلدی.

سلطان سلیم خان حضرتلری بی حضور اوله‌رق بر مدت اولدیغی حالده طوروب دریای تفکره طالدی. موکب سلطنتی تشکیل ایدن ارکان و رجالك هر بری آتلری صرتنده متحیر طوردیلر. بعده سلطان کامکار حضرتلری ذکر اولنان درت یوز مجرمك جمله‌سنی عفو واطلاق ایلدکدن بشقه ادرنه شهرینه واصل اولدقده شیخ الاسلام زنبیللی علی افندی‌یه خطاباً «ایکی قاضی عسکرلك منصبنی جمع ایدوب سکا ویردم. زیرا بیلدم که جمله سوزکده حق اوزره‌سك» مآلنده امر همایون ارسال بیورمشلر ایسه‌ده منصب قضادن ابا وعرض اعتذار ایلدی.

ینه برکون یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری خزینهٔ عامره محافظلرندن یوز الی کیمسه‌نك قتل ایدلمرینی امر ایدر. شیخ الاسلام مشارالیه زنبیللی علی افندی بونی ایشیدنجه درحال دیوان عالی‌یه واریر. دیوان عالی ارکانی جملهٔ استقبال وصدر مجلسه اقعاد ایدرلر.

سبب تشریفندن سؤال ایتدکلرنده « حضرت پادشاهه ملاقی اولمق ایسترم . بر قاچ سوزم واردر » دیر . دخوله اجازت اولدقده حضور همایونه یالکزجه داخل وسلام ویروب قاعد اولدقدن صوکره : « وظیفهٔ ارباب فتوی پادشاهك آخرتنی محافظه ایتمکدر. ایشتدم که یوز اللی آدمك قتلنی امر ایتمشسکز . اونلرك شرعاً قتللری جائز دکلدر . عفو بیوریکز . » دیدی . یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری غضبه کلوب :

« سن امر سلطنته تعرض ایدییورسك . بوسنك وظیفه‌ك دکلدر . » جوابنی ویردی . مفتی علی چلبی « بن سنك آخرتك امرینه تعرض ایدییورم . بونم وظیفه‌مدر . اکر عفو ایدرسه‌کز نجات بولورسکز وعکسی حالنده عقاب عظیمه مستحق اولورسکز » دیدی . جناب پادشاهك غضبی سکونت بولوب جمله‌سنی عفو ایلدی . آندن صوکره بر مقدار مصاحبت ایلدیلر . قیام ایتمك ایستدکده بیوردیلر که عرض ایلدیکم کلمات آخرتکزه متعلق ایدی . شیمدی مروته متعلق برسوزم قالدی . حضرت پادشاه کامکار « اول نه‌در بیورك » دیدکده « شان سلطنته لایق اولان بودرکه عفو ایلدیکك بو مجرملرك منصب سابقلرینی دخی کندیلرینه احسان ایلیه‌سك . » حضرت شهریار مراحم شعار « منصبلرنده ابقا ایتدم . لکن خدمتلرنده قصور ایدرلرسه تعزیر ایدرم . » بیورنجه جناب مولانا « تعزیر رأی سلطانه مفوضدر » دیدی وحضرت پادشاه ایله مصافحه ایده‌رك ممنوناً عودت ایلدی. [۱]

۵ — اسلامیتده شکل حکومت

حقوق بشر بیاننامه‌سنك اون دردنجی واون بشنجی ماده‌لرنده شکل حکومتك تعیینده ملته برحق ویرلمکده وبروظیفه تحمیل ایدلمکده اولدیغی کورلمشدی .

مثلا اون بشنجی ماده‌ده : « تأمین حقوقی تحت ضمان وکفالته آلنمیان وقوای حکومتی تفریق اولنمیان هر برهیئت اجتماعیه‌ده مشروطیت یوقدر » دنیلمکده‌در .

اوروپالیلر قدیم یونانلیلرله روماليلرك وارث اصول ومدنیتلری اولدیغی ایچون بوقدیم ملتلرك مبعوثان واعیان کبی مجلسلرله اداره ایدلمش اولدیغنی مقام افتخارده بیان ایدرلر. مرور زمانله یونانلیلرله روماليلرك اصوللری تدریجاً اورته‌دن قالقه‌رق یرینه ادارهٔ

(۱) علمیه سالنامه‌سی . مشیخت اسلامیه تاریخچه‌سی . صحیفه ۳۱۰-۳۱۳ .

کیفیه ومستبده قائم اولمش ایسه‌ده، فرانسه‌نك ۱۷۸۹ انقلابندن صوکره اصول مشروطیت اوروپاده تعمیم ایده‌رك بو اصولك غربه مخصوص و غربلیلرك ایجاد ایتدیکی بر شکل حکومت اولدیغی مقام افتخارده بیان ایدلمکده بولنمشدر .

انکلیزلر ایسه دها ایلری کیده‌رك انکلتره پارلمنتوسنك غرب مملکتلری پارلمنتولرینك آناسی اولدیغنی ادعا ایتمکده‌درلر . انکلیزلرك ادعاسنه نظراً ۱۲۶۵ سنه‌سنده « خط کبیر charte » دنیلن ایلك انکلیز قانون اساسیسی نشر ایدلمش و ۱٦۲۸ تاریخنده « حق استدعا » و ۱٦۸۹ تاریخنده‌ده « لایحهٔ حقوق » نامله‌ریله نشر اولنان « بیاننامه‌لر » انکلیز مشروطیتنك اساسلرینی توسیع ایلمشدر .

فرانسز انقلابنك میدانه چیقاردیغی حریت ، مساوات وسائره کبی اساسلرك انجق اسلامیتك تأثیریله آکلاشلمش اولدیغی بوندن اولکی بندلرده مثاللرله ایضاح ایدلمش اولدیغی کبی کرك انکلتره‌ده کرك فرانسه‌ده وبالآخره بالعموم ممالك غربیه‌ده جای قبول بولمش اولان اصول مشروطیت وبالخاصه جمهوریت اداره‌نك دها اول اسلاملر طرفندن تطبیق ایدلمش اولدیغی‌ده تاریخاً ثابتدر .

انکلتره‌ده میلادك ۱۲۶۵ ودها طوغریسی ۱٦۸۹ سنه‌سنده تطبیق ایدلمش اولان مشروطیت اداره ؛ یدنجی عصر میلادیده اسلاملرجه معلوم ومرعی ایدی . بو بابده اوزون اوزادی‌یه دلیل ایرادینه حاجت یوقدر . یالکز « ایشلریکزده واداره‌کزده مشورت ایدیکز » [۱] مألنده‌کی آیت کریمه حکومت اسلامیه‌نك مشورت اوزرینه مؤسس اولدیغنی کوسترمکده‌در .

اسلامیتك ابتدائه شکلده بر حکومت قبول و توصیه ایتمش اولدیغنی آکلامق ایچون وفات پیغمبریدن صوکره تشکل ایدن ایلك حکومته عطف نظر ایتمك لازم کلیر . بیانه حاجت یوقدر که حضرت پیغمبر هم امور دنیا ، هم‌ده امور آخرت ایچون اتباعی لازم کلن اساساتی امته تبلیغ بیورمش و کندیلری حال حیاتده بولندیغی مدتجه هم نبوت هم‌ده حکومت وظیفه‌لریله اشتغال ایتمشلردر . شوقدر وار که نبی آخر زمان اولملری حسبیله کندیلرندن صوکره آرتق پیغمبر کلمیه‌جکنی صورت قطعیه‌ده تبلیغ بیورمشلر ایسه‌ده امور مسلمینك کیمك طرفندن ونه صورتله درعهده ورؤیت اولنه‌جغنی صراحةً سویله‌مامشلردر . ایشته بویله عدم صراحت قارشوسنده بولنان اصحاب کرام ؛ تابع اوله‌جقلری شکل حکومتی احکام

---

[۱] وشاورهم فی الامر «آیت کریمه»

قرآنیه و افعال واقوال پیغمبری‌یه توفیقاً کندیلری انتخاب وتطبیق ایتمشلردر. حضرت پیغمبر ؛ برملتك تابع اوله‌جنی حکومت حقنده غایت قیمتدار بر دستور وضع ایتمشلردرکه اوده شودر :

کما تکونوا یولی علیکم [۱]

بیك اوچیوز سنه‌دن برو جریان ایدن وقایع تاریخیه وتشکل ایدن یوزلرجه حکومات اسلامیه بو دستور پیغمبریدن اصلا خارجه چیقه‌ماشلردر .

اسلامیت ادارهٔ حکومتده مشورت وعدالتی اساس اتخاذ ایتمکله برابر اصول حکومتك بهمه حال جمهوریت یاخود مشروطیت ویا سلطنت یاخود ـ بالطبع عادلانه اولمق شرطیله ـ مطلقیت شکللرندن بریسی اوله‌جغنی صورت قطعیه‌ده تعیین ایتمه‌مشدر . اسلامیت شکل حکومتك تعیینی اهالینك لیاقت وقابلیتنه ترك ایتدیکندن هر دورده وهر حکومتده اهالینك قابلیتی هانکی طرزده اداره‌یی ایجاب ایتدیروسه اوطرز حکومت تطبیق ایدلمشدر . چونکه حکومتی ترکیب وتشکیل ایده‌جك اولانلر ینه اواهالیدر .

اساسا مترقی و متکامل بر ملتی مطلقیت ویا سلطنت اصولیله اداره ایتمك نه قدر مضر ایسه هنوز مشروطیتله اداره‌یه کسب استحقاق ایتمه‌مش اولان بر ملتده او صورتله اداره‌یه قالقشمش فائده یرینه مضرتی دعوت ایدر . بناءً علیه عالم اسلامده اوزون مدت مشروطیت اداره تطبیق ایدلمه‌مش ایسه بو قباحت دینك دکل اودینه متمسك اولان اهالینك عدم لیاقتندندر . خلفای راشدین دورنده اسلاملرك جمهوریتله وامویه ، عباسیه وامثالی دیکر دولتلرز ماننده سلطنت ویامطلقیتله اداره‌سی وحکومت عثمانیه‌نك ۱۰ تموز ۱۳۲٤ تاریخنه دکل حتی بو کونه کلنجه‌یه قدر حالا تام معناسیله مشروطیتی تطبیق ایتمه‌مش اولمسی هپ بو دستور پیغمبری ایجاباتندن یعنی ملتك بوصورتله اداره‌یه کسب لیاقت ایده‌مامسندن ایلری کلیر .

بك اوزون سوره‌جك اولان بو بحثی بوراده کسه‌رك برایکی منفرد حادثه‌دن بحث ایله اکتفا ایدیله‌جکدر .

---

(۱) بولندیغکز حاله کوره اداره اولنورسکز یاخود ولی الامریکزه بولندیغکز حاله کوره اولور .

اسلامیت بوقدر موجز وبو قدر منطقی بر دستور سیاست وضع ایتمش ایکن نه قدر شایان تأسفدرکه هرمسلمانك دائما ورد زبان ایتمسی ایجاب ایدن بو حدیث شریفه مقابل لدی الحاجه بو تمسکیونك: Les peuples ont le gouvernement qu'ils mèritent یعنی «ملتلر لایق اولدقلری حکومته مظهر اولورلر » سوزیله استشهاد ایدلمکده‌در . بو ناچیز ملاحظه‌ده ۲۳۰ نجی صحیفه زیرنده‌کی حاشیه‌ده مندرج تمثیلاتله علاقه‌داردر .

اسلامیتده ایلك شكل حكومت مشروطی بر جمهوریت اولوب حضرت
پیغمبره وكالةً امور مسلمینی رؤیته مأمور ایدیلن و خلیفه دنیلن ایلك اسلام
حكمدارلرینك كیفیت وصورت انتخابلری بو شكل حكومتی كوسترمكده‌در
تاریخك بوبابده‌كی ایضاحاتی مطالعه ایدیلیر وبوكونكی مدنی ومترقی حكومتلرده رئیس
جمهور انتخابی خصوصنده مرعی اولان اصوللر ایله‌ده‌مقایسه ایدیله‌جك اولورسه اون‌اوچ
عصراول تطبیق ایدلمش اولان اسلام اصولنك بوكونكیلردن فرقی اولمدقدن ماعدا
اونلره مرجح بولندیغی‌ده تظاهر ایدر . بوجهتلری تاریخك وعلوم سیاسیه‌نك ساحه‌
اختصاصنه ترك ایله یالكز ایلك خلیفه حضرت ابوبكرك عقب انتخابده ایراد ایتمش اولدیغی
نطقی درج ایله اكتفا ایدرم .

« ایهاالناس ! سزدن ایی‌اولمدیغم حالده امر اداره‌كز عهده‌مه تودیع اولندی. اییلك
ایدرسه‌م بكا معاونت ایدیكز . كوتولك ایدرسه‌م بنی طوغرولدیكز . طوغرولق
امانت،یالانجیلق خیانتدر . ضعیف اولانلریكز ان شاء الله تعالی حقنی استیفا ایدنجه‌یه‌قدر
نزدمده‌قویدرلر . قوی اولانلریكز كندیسندن اخذ واستیفای حق‌ایدنجه‌یه قدرنظرمده
ضعیفدرلر. فی سبیل الله جهادی ترك ایدن هیچ بر قوم یوقدر كه حق تعالی حضرتلری آنلری تذلیل
ایتمسون . آره‌لرنده فواحشك شایع اولدیغی هیچ بر قوم یوقدركه حق تعالی حضرتلری
آنلره بلایی تعمیم ایتمسون. بن‌الله‌ه ورسولنه عصیان‌ایدرسه‌م اطاعت اولنمق استحقاقندن
محروم اوله‌جغمدن بكا اطاعت ایتمیكز . »

دیكر بر خطبه‌سنده (نطقنده)د...: « . . . ای ناس بن متبوعم مبتدع دكلم، اییلك
ایدرسه‌م بكا معاونت و اتباع و طریق استقامتدن عدول و انحراف ایلرسه‌م بنی طریق
مستقیمه ارجاع ایدیكز » بیورمشلردر .

خلفای راشدین دنیلن ایلك دوت خلیفه‌نك كرك طرز انتخابی ، كرك بونلرك وضع
ایتمش اولدقلری اصول اداره مع الاسف اون اوچ عصردنبری عالم اسلامده بر دها
تطبیق ایدیله‌مامش‌اولدیغی كبی دنیانك الڭ‌مترقی‌حكومتلرنده‌ده حالا اودرجه عادلانه براصول
مشورت تطبیق اولنه‌مامشدر .

اسلامیتك وضع ایتدیكی اصول مشروطیت وجمهوریتی ایلك دفعه سلطنته تحویل ایدن
اصحاب كرامدن معاویة بن ابی سفیاندر . امویلردن صوكره خلافتی احراز ایدن عباسیلر

راق و بالآخره افریقاده، اندلسده، و اسیاده تشکل ایدن دیگر اسلام دولتلری‌ده هپ
سلطنت ویامطلقیت طرزنده ادارهٔ امور ایلدیلر.

یالکز اندلس تاریخنده منفرد بر وقعه واردرکه مع‌الاسف چوق دوام ایتمدیکی کبی
آفاق بر ساحه‌دن خارجه‌ده چیقه‌مامشدر.

مشروطیت اسلامیه تاریخنده شایان اهمیت اولان بو وقعه ضیاپاشانک اندلس تاریخنده
بو صورتله حکایه اولنمقده‌در :

ملك هشام ثالث ترك تاج سلطنت واختیار انزوا و عزلت ایتمکله سلالهٔ امویه کسب
انقراض ایتدیکندن فتنه حدوثندن اجتناباً رؤسای قرطبه بریره کلوب ادارهٔ ملك
و سلطنت ایچون بر ذاتك لزوم وجودندن وبین‌الاهالی معتبر ومعتمد ومقتدر ومؤتمن
اولان حاجب سابق جوهر بن محمدك بومقامه اهلیتندن بحث ایله تحت حکومت قرطبه‌یه
اقعاد واجلاسی خصوصنه قرار ویردیلر. بو انتخاب اوزرینه موما الیه تحت حکومته
اقعاد اولندقده فی‌الحقیقه کندوسی بر خرد مندکاردان اولمغله جمله‌نك مأمولی اوزره
حسن ادارهٔ حکومته بذل مساعیٔ مقدوره ایلیوب اکرچه دولتی اولکی مرتبهٔ قوت
وشوکته ایصال ایده‌مامش ایسه‌ده‌لکن هیچ اولماز ایسه زمان‌زوالنی تبعیده موفق‌اولمش
وطوغریسی بویله بر وقتده کندوسندن ظهوره کلن خدمات مبروره سزاوار ستایش
وتحسین بولنمشدر. مشار الیه ابتدای امرده اهالینك هر خصوصده موافقت مرامنه
مجبوریت حالنده بولنمقله ممکن مرتبه اعادهٔ آسایش وحضور واصلاح مصالح و امورایچون
عادی لازم کلن تدابیر وحرکاتده نظر خلقده مسئول بولنمامق وایجاب حاله کوره‌وضع
وطرح قلنه‌جق تکالیفده مصادف صعوبات اولمامق اوزره اصول حکومتی برشکل آخره
افراغك لزومنی بالمطالعه بونك ایچون ریاستی کندنده اوله‌رق قرطبه اهالیسنك منتخبان
وجوه‌وارکانندن مرکب بر مجلس تشکیل وحقوق حکمداری ایله‌امور دولتی اول مجلسك
رأینه تفویض ایلدی. وفی‌الحقیقه بو تدبیرك لطفی کوریلوب هم کندوسنی موقع حکومته
اقعاد ایدنلرك امور دولته مداخلاتندن مصون اوله‌رق اولدقجه مصالح عبادك یولنده
کورلمسنه وهم‌ده کندوسنك بقای اقبالنه سبب اولدی.

چونکه بوتون اوامر، مجلس مذکوردن صادر اولدیغندن بر مصلحت ایچون
طوغریدن طوغری‌یه کندوسنه مراجعت اولندقده کندی کندینه برشی‌اجرا ایده‌میوب
حتی مجلسده دخی اعضای سائره مثللو یالکز بررأی صاحبی بولندیغنی سرد واعتذار

ایله مصلحت معروضه‌یی مجلسه حواله ایدر واوراده ویریلن قرار اتفاقینك مقتضاسی اجرا اولنور ایدی. ویرده حکومت مطلقه‌یی بوطریق ایله حکومت مشروطه شکلنده کوسترمکله وا کثر ارباب وقع ونفوذی مجلس اعضاسندن بولندیروب عصبیت پیدا ایتمکله اسلافنك دوچار اولدیغی ورطه‌لردن نفسنی محافظه ایلدی . وبوندن باشقه حرکات ذاتیه‌سی دخی موجدی اولدیغی اصول جدیده‌یه توفیق وتطبیق ایچون ملوکه مخصوص سرایده اقامتدن دخی برمدت استنکاف ایدوب فقط بعض ارکان دولتك ابرامیله مؤخراً اظهار موافقت واماینه دائرهٔ ذاتیه‌سنجه تصرفات مقتضیه اجراسندن خالی اولمیوب یعنی اسلافی کبی برای حشمت زائد خدام قبول ایتمیوب آنجق خدمت مخصوصه‌سنه مقتضی اولانلری توقیف وماعداسنی رد ایده‌رك وخزینهٔ دولته بوجهتله دخی کلی منفعت کوسترەرك اجرای مقتضای کارشناسی ودرایت ایلدی . [۱]

جوهر بن محمدك بو مجلس مشورتی تشکیلی هجرتك ٤۲۲ نجی سنه‌سنه تصادف وبوتاریخ ایسه میلادك ۱۰۲۰ سنه‌سنه تقابل ایتمسنه نظراً ولوکه آز مدت پایدار اولمش اولسون ایلك مجلس مشورتك آوروپاده انکلیزلر طرفندن تشکیل ایدلمیوب اندلسده اسلاملر جانبندن وجوده کتورلمش اولدیغی تظاهر ایدر . اندلسك انکلتره‌یه قربیتی واندلس عربلرینك برچوق خصوصاتده آوروپالیلری تنویر وایقاظ ایتمش اولدقری نظر دقته النیرسه مجلس مشورت تشکیلی فکرینك انکلیزلره اسلاملردن انتقال ایتمش اولدیغنه بلا تردد حکم اولنه‌بیلیر .

کتابك ایکنجی قسمنك بدایتندن بورایه قدر موضوع بحث ایدلمش اولان خصوصاتی صره‌سیله مطالعه ایدنلرك خاطرینه : [مادام‌که اسلامیت ؛ حریت ، مساوات ومشروطیت خصوصلرنده بوقدر عادلانه‌وبوقدر حکیمانه اساسلر وضع ایتمشدر . شوحالده نیچون حکومات اسلامیه‌جه مشروطیت اداره ومشورت اوزون مدت قبول ایدلمیه‌رك شکل مطلقیت واستبدادده دوام ایدلمشدر ؟] سؤالی کله‌جکدر ظن ایدرم . پك مهم اولان بوسؤالك جوابنی مصطفی ذهنی پاشا حضرتلری ویرمشلردر .

مشار الیه « اسلامده خلافت » نامنده‌کی اثر معتبرنده بو مسئله‌لری اوزون اوزادی‌یه تدقیق بیوردقدن صوکره دیبورلرکه :

اندلس تاریخی — اسکی طبعی ، جلد ۱ . صحیفه ۱۳۷

اوروپاده حکومات مشروطه اصولنك ممالك شرقیه‌یه نظراً دها قدملی اولمسی اوقدرجه حکومات مطلقه‌یی تقیید ایده‌جك احکامك بسبتون معدوم بولنمسندن و هیئت حکومتك بو اطلاق و عدم تقییددن بالاستفاده صنوف تبعه‌یی تحمل ایده‌میه‌جك بر درجه‌یه کثیرمسندن ایلری کلمشدر. کرچه شرقده دخی حکومات مستبده کیف مایشاء حرکت و اطلاق عنان شدت ایتمشلرسه‌ده اهالئ اسلامیه پویان اولدقلری کرداب جهالته رغماً میدانده اولیای اموری و حکمدارانی ضبط ایده‌جك بر عدالت شرعیه موجود اولدیغنی فرض ایتمشلر وبو کاده کووه‌نه‌رك مدت مدیده دوچار اولدقلری فلاکتلرك اشخاص معدودهٔ مستبده‌نك حیاتلریله قائم اولدیغنی بیلدکلرینه مبنی حقلرینی آرایه‌مامشلردر. غربده بو امید اولمینجه همان سلاح عصیانه صارلمق مجبوریتی حاصل اولمش شرقده ایسه احکام شرعیه کبی بر مانع استبدادك وجودی بومجبوریتی دها کیچ احساس ایتدیرمشدر.

فی‌الحقیقه پارلمنتولر نه صورتله نه سببه مبنی تأسس ایتمشدر؟ یوقاریده بیان اولندیغی وجه ایله بر مملکتیٔ، بر ملتی حکومت غالبه ومستبده‌سی التنده ازمش وارادهٔ کیفیه‌سندن بشقه بر قید دینی وشرعی ویاخود ـ افرادك انضمام رأینه مبتنی ـ بر قید قانونی ایله مقید بولنمامش اولان بر حکومتك ادارهٔ غیر عادله‌سنی مصلحتلرینه، منفعتلرینه، محافظهٔ حقوق افرادیه‌لرینه موافق کورمیانلر حکومتك او استبدادینی منع ایتمك اسبابنی تحصیل و تکمیل و ارباب حکومت طرفندن تأیید وتشیید نفوذ و سیاست نقطهٔ نظرنجه تأسیس ایدلمش اولان اصول و نظاماتی تغییر ویا تعدیل طلبیله و بو طلب یولنده قانلر دوکمکله نهایت اوروپا حکومات مستبده‌سی حکومات مشروطه‌یه منقلب و پارلمنتو اصولی ادارهٔ کیفیه ومطلقه‌یه غالب اولمشدر.

ملل واقوام غربیه‌نك افراد وعوامی طرفندن وقوع بولان بو ادعالردن میلیونلرجه قان دوکمکدن مقصد هیئت اجتماعیه‌نك مدار اداره‌سی بولنان حقوق سیاسیه‌ده عموم افراد ملتك رأی وتنسیبیله اصول وقوانین مقتضیه و عادله تأسیس اولنمسی و حکومتكده ادارهٔ کیفیه‌سنه تابع اولمیه‌رق او اصول وقوانینه تابعیت مجبوریتنده بولندیرلمسیدر. یعنی حکومتك حقوق سیاسیه و حکمرانیسی اهالی طرفندن بخش ایدلمش برحقدن عبارت اولمق اوزره دائرهٔ محدوده ومعینه ایچنده قالمسیدر.

ایضاحات محرره‌دن مستبان اوله‌جغی وجهله واقعا پارلمنتو اصولی بومقصدی تمامیله

استحصال ایده‌مامش ایسه‌ده هر حالده مهم بر درجه‌ده قسماً حاصل اولدیغنه یعنی حکومات مستبده‌نك ادارهٔ کیفیه و مضره‌سنی ختامه ایردیردیکنه شبهه یوقدر .

اوت ، بو مقصد تماميله حاصل اوله‌مامشدر . حد ذاتنده‌ده حصولی امکانسزدر . چونکه بر ملتك؛ بر هیئت اجتماعیه افرادینك کاملاً رأيني، مطالعه‌سنی بر نقطه‌یه جمع ایتمك وبجمع آراء عمومیه بولنان او نقطه‌یه استناداً قانون یاپمق البته امکان خارجنده‌در . حتی جمهوریتله اداره اولنان حکومتلرکه بعض حکومات مشروطه کبی اولمیوب صرف حکومت عوامدن عبارتدر . انلرده بیله تماميله افکار و آراء عمومیه‌یه توفیقاً قانون یاپیله‌مامقده ونهایت تنظیم قوانین وظیفه و صلاحیتی آراء عمومیه ایله منتخب و منصوب اولان پارلمنتویه تودیع مجبوریتی کورنمکده‌در .

پارلمنتو اصولی شو حالده نه نتیجه‌یی انتاج ایتمشدر ؟ بر حکومت طرفندن بر مجلس مخصوصه‌ویاخود اشخاص معینه رأینه توفیقاً حقوق سیاسیه و اداریه‌یه متعلق تنظیم قلنان اصول و قواعدك و نظامات مرعیه‌نك پارلمنتو اصولی جاری بولنان ممالکده او حقك پارلمنتو دنیلان بر قاچ یوز شخصه تودیعندن بشقه برشی یاپامشدر .

مسئله‌یی عقلاً موازنه ایده‌لم ، معقولاته تطبیقاً بر از محاکمه‌یه چکه‌لم : بر حکومت مستبده‌نك اراده واداره کیفیه‌سنی محو ایتمك و استبدادینی قیرمق او حکومت طرفندن تنظیم نظامات؛ درایت واهلیتیله معروف اولان وهرکسجه حال وشانی کسب تمیز ایدن یتمش سکسان ذاتك مثلا بر شورای دولتك ویا بر مجلس مخصوصك فطانت و کفایتنه حواله وتودیع اولنمشیکن پارلمنتو اصولنك جاری بولندیغی مملکتلرده اشبو یتمش سکسان ذاتك تکثیر عددندن و مجلس مبعوثان ناميله درت بش یوزه ابلاغندن بشقه برشی دکلدر . حال بوکه‌دین اسلامده خلافت؛ رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینك امت اسلامیه اوزرنده اجراسنه مأمور اولدقلری حقوق الهیه‌وحقوق سیاسیهٔ بشریه‌نك قوانین الهیه دائره‌سنده انفاذی ایچون تأسس ایتمش بر مأموریت مقدسه و معظمه اولدیغندن وعظمتیله برابر اساسی دخی مشورته مستند بولندیغندن بزجه مشورتی تأسیس مقتضیات دینیه‌مزدندر . اوروپالیلرك کبی یالکز معقولاتدن ایلری کلمه برشی دکلدر .

بر چوق حقایقی احتوا ایدن ذهنی پاشا حضرتلرینك مطالعاتندن صوکره بو بحثه ختام ویرمك ایچون حال حاضرده مقام خلافتی حائز واك بویوك حکومت اسلامیه اولان دولت عثمانیه‌نك تطبیق ایتدیکی مشروطیتدن‌ده بر نبذه بحث ایتمك ایجاب ایدر .

دولت عثمانیه‌نك ۱۲۵۵ تاریخنـده « تنظیمات خیریه » نامیـله ایلك [خط همایونی charte] ی اعلان[۱] وبالآخره ۱۲۷۲ تاریخنده دیگر اصلاحات فرمانی‌ده نشر ایتدیگی تاریخاً معلوم اولوب الك صوکره‌ده ۱۲۹۳ تاریخنده اوروپا دولتلری طرزنده بر قانون اساسی تنظیم ایده‌رك مشروطیت اداره‌یی تطبیق ایتمشدر . بو خصوصك تفصیلی دولت عثمانیه‌نك تاریخ سیاسیسنی یازانلره ترك ایله بوراده یالکز بو بابده‌کی خط همایونلر بر وجه‌زیر عیناً درج ایله اکتفا ایدلمشدر .

کلخانه خط همایونی

جمله‌یه معلوم اولدیغی اوزره دولت علیه‌مزك بدایت ظهورندن برو احکام جلیلهٔ قرآنیه وقوانین شرعیه‌یه کمالیله رعایت اولندیغنده سلطنت سنیه‌مزك قوت ومکنت وبالجمله تبعه‌سـنك رفاه ومعموریتی رتبهٔ غایته واصـل اولمشیکن یوزاللی سنه واردرکه غوائل متعاقبه واسـباب متنوعه‌یه مبنی نه‌شرع شریفه ونه‌قوانین منیفه‌یه انقیاد وامتثال اولنمامق حسبیله اولکی قوت ومعموریت بالعکس ضعف وفقره مبدل اولمش و حالبوکه قوانین شرعیه تحتنده اداره اولنمیان ممالکك پایدار اوله‌میه‌جغی واضحاتدن بولنمش اولوب جلوس همایونمز روز فیروزندنبرو افکار خیریت آثار ملوکانه‌مز دخی مجرد اعمار ممالك وانحا وترفیه اهالی وفقرا قضیهٔ نافعه‌سنه منحصر وممالك دولت علیه‌مزك موقع جغرافیسنه واراضیٔ منبته‌سـنه وخلقك قابلیت واستعدادلرینه نظراً اسباب لازمه‌سنه تشبث اولندیغی حالده بش‌اون سـنه ظرفنده بتوفیقه تعالی صورت مطلوبه حاصل اوله‌جغی ظاهر اولمقله عون وعنایت حضرت باری‌یه اعتماد وامداد روحانیت جناب پیغمبری‌یه توسـل واستناد برله بوندن بویله دولت علیه وممالك محروسه‌مزك حسن اداره‌سی ضمننده بعض قوانین جدیده وضـع وتأسیسی لازم ومهم کورینه‌رك اشبو قوانین مقتضیه‌نك مواد اساسیه‌سی دخی امنیت جان ومحفوظیت عرض وناموس ومال وتعیین ویرکو وعساکر مقتضیه‌نك صورت جلب ومدت استخدامی قضیه‌لرندن عبارت اولوب شویله‌که دنیاده جاندن وعرض وناموسدن اعز برشی اولمدیغندن بر آدم آنلری تهلکه‌ده کوردکجه خلقت ذاتیه وجبلت فطریه‌سـنده خیانته میل اولمسـه بیله محافظهٔ جان وناموسـیچون البته بعض صـورتلره تشبث ایده‌جکی وبودخی دولت ومملکته مضر اوله‌کلدیکی مسلم اولدیغی مثللو بالعکس جان وناموسندن امین اولدیغی حالده

[۱] ۷۳ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یه باقکز

دخی صدق واستقامتدن آیرلیه‌جغی وایشی وکوجی همان دولت وملتنه حسن خدمتدن عبارت اوله‌جغی دخی بدیهی وظاهردر. وامنیت مال قضیه‌سنك فقدانی حالنده ایسه هرکس نه دولت ونه ملتنه ایصینه‌میوب ونه اعمار ملکه باقه‌میوب دائما اندیشه واضطرابدن خالی اوله‌مدیغی مثللو عکس تقدیرنده یعنی اموال واملاکندن امنیت کامله‌سی اولدیغی حالده دخی همان کندو ایشیله وتوسیع دائرهٔ تعیشیله اوغراشوب وکندوسنده کون بکون دولت وملت غیرتی ووطن محبتی آرتوب آکا کوره حسن حرکته چالیشه‌جغی شبهه‌دن آزاده‌در وتعیین ویرکو ماده‌سی دخی چونکه بر دولت محافظهٔ ممالکیچون البته عسکر ولشکره وسائر مصارف مقتضیه‌یه محتاج اوله‌رق بوایسه اقچه ایله اداره اولنه‌جغنه واقچه دخی تبعه‌نك ویرکوسیله حاصل اوله‌جغنه بناءً بونك برحسن صورتنه باقلمق اهم اولوب اکرچه مقدملرده واردات ظن اولنمش اولان یدواحد بلیه‌سندن لله الحمد ممالك محروسه‌مز اهالیسی بوندن اولجه قورتلمش ایسه‌ده آلات تخریبیه‌دن اولوب هیچ بروقتده ثمرهٔ نافعه‌سی کوریله‌میان التزامات اصول مضره‌سی الیوم جاری اوله‌رق بوایسه بر مملکتك مصالح سیاسیه وامور مالیه‌سنی بر آدمك ید اختیارینه وبلکه پنچهٔ جبر وقهرینه تسلیم دیمك اوله‌رق اولدخی اکرذاتاً بر ایوجه آدم دکلسه همان کندو چیقارینه باقوب جمیع حرکات وسکناتی غدر وظلمدن عبارت اولمسیله بعد ازین اهالی ممالکدن هرفردك املاك وقدرتنه کوره بر ویرکوی مناسب تعیین اولنه‌رق کیمسه‌دن زیاده‌شی آلنه‌مامسی ودولت علیه‌مزك بحراً وبراً مصارف عسکریه وسائره‌سی دخی قوانین ایجابیه ایله تحدید وتبیین اولنوب اکا کوره اجرا اولنمسی لازمه‌دندر وعسکر ماده‌سی دخی برمنوال محرر مواد مهمه‌دن اوله‌رق اکرچه محافظهٔ وطن ایچون عسکر ویرمك اهالینك فریضهٔ ذمتی ایسه‌ده شمدی‌یه قدر جاری اولدیغی وجهله بر مملکتك عدد نفوس موجوده‌سنه باقلمیه‌رق کیمندن رتبهٔ تحملندن زیاده وکیمندن نقصان عسکر استنلمك هم نظامسزلغی وهم زراعت وتجارت مواد نافعه‌سنك اخلالنی موجب اولدیغی مثللو عسکرلکه کلنلرك الی نهایة العمر استخداملری دخی فتوری وقطع تناسلی مستلزم اولمقده اولمسیله هرمملکتدن لزومی تقدیرنده طلب اولنه‌جق نفرات عسکریه ایچون بعض اصول حسنه ودرت یاخود بش سنه مدت استخدام ضمننده دخی برطریق مناوبه وضع وتأسیس اولنمسی ایجاب حالدندر. والحاصل بوقوانین نظامیه حاصل اولمدقجه تحصیل قوت ومعموریت وآسایش واستراحت ممکن اولمیوب جمله‌سنك اساسی دخی مواد مشروحه‌دن عبارت اولدیغندن فیمابعد اصحاب جنحه‌نك دعوالری قوانین

شرعيه اقتضاسنجه علناً بروجه تدقيق كوريلوب حكم اولنمدقجه هيچ كيمسه حقنده خفى
وجلى اعدام وتسميم معامله‌سى اجراسى جائز اولمامق وهيچ كيمسه طرفندن ديكرينك
عرض وناموسنه تسلط وقوع بولمامق وهر كس اموال واملاكنه كمال سربستيله مالك
ومتصرف اوله‌رق اكا بر طرفدن مداخله اولنمامق وفرضا برينك تهمت وقباحتى وقوعنده
آنك ورثه‌سى اول تهمت وقباحتدن برئ الذمه اوله‌جقلرندن آنك مالنى مصادره ايله
ورثه‌سى حقوق ارثيه‌لرندن محروم قلنمامق وتبعهٔ سلطنت سنيه‌مزدن اولان اهل اسلام
وملل سائره بو مساعدات شاهانه‌مزه بلااستثنا مظهر اولمق اوزره جان وعرض وناموس
ومال ماده‌لرندن حكم شرعى اقتضاسنجه كافهٔ ممالك محروسه‌مز اهاليسنه طرف شاهانه‌مزدن امنيت
كامله ويرلمش وديكر خصوصلره دخى اتفاق آرا ايله قرار ويرلمسى لازمكلمش اولمغله
مجلس احكام عدليه اعضاسى دها لزومى مرتبه تكثير اولنه‌رق ووكلا ورجال دولت عليه‌مز
دخى بعض تعيين اولنه‌جق ايامده اوراده اجتماع ايده‌رك وجمله‌سى افكار ومطالعاتنى هيچ
چكنميوب سربستجه سويليه‌رك اشبو امنيت جان ومال وتعيين ويركو خصوصلرينه دائر
قوانين مقتضيه بر طرفدن قرارلشديريلوب وتنظيمات عسكريه ماده‌سى دخى باب سرعسكرى
دارشوراسنده سويله‌شيلوب هر بر قانون قرار كير اولدقجه الى ماشاءالله تعالى دستور العمل
طوتلمق اوزره بالاسى خط همايونمز ايله تصديق وتوشيح اولنمق ايچون طرف همايونمزه
عرض اولنسون واشبو قوانين شرعيه مجرد دين ودولت وملك وملتى احيا ايچون وضع
اولنه‌جق اولديغندن جانب همايونمزدن خلافنه حركت وقوعبولميه‌جغنه عهد وميثاق اولنوب
خرقهٔ شريفه اوطه‌سنده جميع علما ووكلا حاضر اولدقلرى حالده قسم بالله دخى اولنه‌رق
علما ووكلا دخى تحليف اولنه‌جغندن اكا كوره علما ووزرادن والحاصل هر كيم اولور
ايسه اولسون قوانين شرعيه‌يه مخالف حركت ايدنلرك قباحت ثابته‌لرينه كوره تأديبات
لايقه‌لرينك هيچ رتبه‌يه وخاطر وكوكله باقلميه‌رق اجراسى ضمننده مخصوصاً جزا
قانونامه‌سى دخى تنظيم ايتديرلسون وجمله مأمورينك الحالة هذه مقدار وافى معاشلرى
اوله‌رق شايد هنوز اولميانلرى وار ايسه آنلر دخى تنظيم اولنه‌جغندن شرعاً منفور اولوب
خرابيت ملكك سبب اعظمى اولان رشوت مادهٔ كريهه‌سنك فيمابعد عدم وقوعى ماده‌سنك
دخى بر قانون قوى ايله تأكيدينه باقلسون وكيفيات مشروحه اصول عتيقه‌يى بتون بتون
تغيير وتجديد ديمك اوله‌جغندن اشبو ارادهٔ شاهانه‌مز درسعادت وبالجمله ممالك محروسه‌مز
اهاليسنه اعلان واشاعه اولنه‌جغى مثللو دول متحابه دخى بو اصوللك انشاءالله تعالى الى الابد

بقاسنه شاهد اولمق اوزره درسعادتمزده مقیم بالجمله سفرایه دخی رسماً بیلدیرلسون. همان ربمز تعالی حضرتلری جملهمزی موفق بیورسون. وبوقوانین مؤسسهنك خلافنه حرکت ایدنلر الله تعالی حضرتلرینك لعنتنه مظهر اولسونلر والی الابد فلاح بولمسونلر. آمین]
فی ٢٦ شعبان ١٢٥٥ (٣ تشرین ثانی ١٨٣٩) .

اصلاحات فرمان همایونی

یدمؤید ملوکانهمه ودیعهٔ جناب باری اولان کافهٔ صنوف تبعهٔ شاهانهمك هرجهتله تمامیٔ حصول سعادت حالی اقدم افکار حریت[١] دثار پادشاهانهم اولهرق جلوس میمنت مأنوس همایونم کونندنبری بوبابده ظهوره کلان همم مخصوصهٔ شاهانهمك حمداولسون پك چوق ثمرهٔ نافعهسی مشهوداولوب ملك وملتمزك معموریت وثروتی آن بآن تزاید ایتمکده ایسهده دولت علیهمزك شانه موافق وملل متمدنه آرهسنده بحق حائز اولدیغی موقع عالی ومهمه لایق اولان حالك کماله ایصالی ایچون شمدییه قدر وضع وتأسیسنه موفق اولدیغم نظامات جدیدهٔ خیریهنك ازسر نوتأکید وتوسیعی مطلوب معدلت مصحوب پادشاهانهم اولدیغی حالده عموم تبعهٔ شاهانهمزك مساعیٔ جمیلهٔ حمیتکارانهلری ومتفق خاص بالاخلاصمز اولان دول مفخمهنك همت ومعاونت خیرخواهانهلری اثری اولمق اوزره دولت علیهمزك بو کره بعنایةالله تعالی خارجاً حقوق سنیهسی برقات دها تأکد ایلدیکنه وبوجهتله شوعصر دولت علیهمز ایچون برزمان خیریت اقترانك مبدئی اولهجغندن داخلاً دخی سلطنت سنیهمزك تزیید قوت ومکنتنی روابط قلبیهٔ وطنداشی ایله بربرینه مربوط اولان ونظر معدلت اثر مشفقانهمده مساوی بولنان کافهٔ صنوف تبعهٔ شاهانهمك هریوزدن حصول تمامیٔ سعادتحال وممالك شاهانهمزك معموریتنی مستلزم اولهجق اسباب ووسائلك آن بآن ایلرولمسی مراد مرحمت اعتیاد ملوکانهم اقتضاسندن بولندیغنه بناءً خصوصات آتیةالذکرك اجراسنه ارادهٔ معدلت افادهٔ پادشاهانهم شرفصادر اولمشدر .

شویله که : کلخانهده قرائت اولنان خط همایونم ایله وتنظیمات خیریه موجبنجه هردین ومذهبده بولنان کافهٔ تبعهٔ شاهانهم حقنده بلااستثنا امنیت جان ومال ومحفوظیت ناموس

---

[١] کرك کلخانه خط همایوننده ، کرك بوفرمانده کوریلن « خیریت » کلمهلرینك « حریت » اولمسی قویاً ملحوظدر . ادارهٔ مستبده زماننده بوکلمهنك تلفظ وتحریری ممنوع اولدیغندن « حریت » « خیریت » ه تحویل اولنمشدر . نتهکیم اختلال وانقلاب کلمهلریده ممنوع ایدی . مثلا فرانسه انقلاب ویا اختلال کبیرندن بحث ایدلمك لازم کلسه علی الاکثر « فرانسه شورش کبیری » دنیلیردی .

ایچون طرف اشرف پادشاهانه‌مدن وعد واحسان اولنمش اولان تأمینات بوکره دخی تأکید
وتأیید قلندیغن بونک کاملاً فعله چیقارلمسی ایچون تدابیر مؤثره‌نک اتخاذ اولونمسی وزیر
جناح عاطفت سفینهٔ پادشاهانه‌مده اوله‌رق ممالک محروسهٔ شاهانه‌مده بولنان خرستیان وسائر
تبعهٔ غیرمسلمه جماعتلرینه اجداد عظامم طرفلرندن ویرلمش وسنین اخیره‌ده اعطا واحسان
قلنمش اولان بالجمله امتیازات ومعافیات روحانیه بوکره دخی تقریر وابقا قلنوب فقط
خرستیان وتبعهٔ غیر مسلمهٔ سائره‌نک هر بر جماعتی بر مهل معین ایچنده امتیازات ومعافیات
حاضره‌لرینک رؤیت ومعاینه‌سنه ابتدار ایله اولبابده وقتک وکرک آثار مدنیت ومعلومات
مکتسبه‌نک ایجاب ایتدیردیکی اصلاحاتی اراده وتنسیب شاهانه‌م ایله وباب عالیمزک نظارتی
تحتنده اوله‌رق مخصوصاً پطریقخانه‌لرده تشکیل اولنه‌جق مجلسلر معرفتیله بالمذاکره جانب باب
عالیمزه عرض وافاده ایلمکه مجبور اوله‌رق جنتمکان ابوالفتح سلطان محمدخان ثانی حضرتلری
وکرک اخلاف عظاملری طرفلرندن پطریقلر ایله خرستیان پسقپوسلرینه اعطا بیورلمش
اولان رخصت واقتدار نیات فتوتکارانهٔ پادشاهانه‌مدن ناشی اشبو جماعتلره تأمین اولونمش
اولان حال وموقع جدید ایله توفیق اولنوب وپطریقلرک الحالةهذه جاری اولان اصول
انتخابیه‌لری اصلاح اولندقدنصکره پطریقلق برات عالیسنک احکامنه تطبیقاً قید حیات ایله
نصب وتعیین اولونه‌لری اصولنک تماماً وصحیحاً اجرا وباب عالیمزله جماعات مختلفه‌نک رؤسای
روحانیه‌سی بیننده قرار کیر اوله‌جق بر صورته تطبیقاً پطریق ومتره پولید ومرخصه وپسقپوس
وخاخاملرک حین نصبنده اصول تحلیفیه‌نک ایفا قلنمسی وهرنه صورت ونام ایله اولورسه
اولسون راهبلره ویرلمکده اولان جوائز وعوائدات جملةً منع اولنه‌رق یرینه پطریقلره
وجماعات باشیلرینه واردات معینه تخصیص ورهبان سائره‌نک دخی رتبه ومنصبلرینک اهمیتنه
وبوندنصکره ویریله‌جک قراره کوره کندیلرینه بروجه حقانیت معاشلر تعیین اولنوب فقط
خرستیان راهبلرینک اموال منقوله وغیر منقوله‌لرینه برکونه سکته ایراث اولونمیه‌رق
خرستیان وسائر تبعهٔ غیرمسلمه جماعتلرینک ملتجه اولان مصلحتلرینک اداره‌سی هر بر
جماعتک رهبان وعوامی بیننده منتخب اعضادن مرکب بر مجلسک حسن محافظه‌سنه حواله
قلنمسی واهالیسی جملةً بر مذهبده بولنان شهر وقصبه وقریه‌لرده اجرای آیینه مخصوص
اولان ابنیه‌نک وکرک مکتب وخستهخانه ومزارلق مثللو سائر محللرک هیئات اصلیه‌لری
اوزره تعمیر وترمیملرینه برکونه موانع ایقاع اولونمیوب بویله محللرک مجدداً انشاسی لازم
کلدکده پطریق ویارؤسای ملتک تصویبی حالنده بونلرک رسم وصورت انشاسی برکره

جانب باب عالیمزه عرض اولونمق اقتضا ایده‌جکندن یا صور معروضه قبول ایله متعلق
اوله‌جق ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه‌م موجبنجه اقتضاسی اجرا ویا بر مدت معینه ظرفنده اولیا ۰اولان
اعتراضات بیان اولونوب بر مذهبك جماعتی یالکز اوله‌رق یعنی سائریله قاریشیق اولمیه‌رق
بر محلده بولونور ایسه اویرده آیینه متعلق خصوصاتی ظاهراً وعلناً اجراده بر درلو قیوده
دوچار اولمیوب اهالیسی ادیان مختلفه‌ده بولنان جماعتلردن مرکب اولان شهر وقصبه
وقریه‌لرده ایسه هر بر جماعتك طاقیسی ساکن اولدیغی آیروجه محلده بالاده بسط وبیان
اولونان اصوله اتباعاً کندی کلیسا وخسته‌خانه ومکتب ومزارلقلرینی تعمیر وترمیمه مقتدر
اوله‌بیلمسی ومجدداً انشا اولونمسی اقتضا ایله‌ین ابنیه‌یه کلنجه بونلر ایچون رخصت لازمه‌یی
بطریقلر ویاخود جماعات متره‌پولیدلری جانب باب عالیمزدن استدعا ایدوب دولت علیه‌مزجه بونده
برکونا موانع ملکیه اولمدیغی حالده رخصت سنیه‌م ارزان قلنمسی وبومقوله ایشلرده
حکومت طرفندن وقوعبوله‌جق معاملات کلیاً حسبی اولمسی وبر مذهبه تابع اولانلرك
عددی نه مقدار اولور ایسه اولسون اول مذهبك کمال سربستی ایله اجرا اولونمسنی تأمین ایچون
تدابیر لازمه وقویه‌نك اتخاذ قلنمسی ومذهب ولسان ویاخود جنسیت جهتلریله صنوف
تبعهٔ سلطنت سنیه‌مدن بر صنفك آخر صنفدن آشاغی طوتولمسنی متضمن اولان کافهٔ
تعبیرات والفاظ وتمییزات محررات دیوانیه‌دن الی الابد محو وازاله قلنمسی وآحاد ناس
بیننده ویاخود مأمورین طرفلرندن دخی موجب شین وعار اوله‌جق ویا ناموسه طوقونه‌جق
هردرلو تعریف وتوصیفك استعمالی قانوناً منع اولونمسی وچونکه ممالك محروسه‌مده
بولونان هر دین ومذهبك آیینی بروجه سربستی اجرا اولندیغندن تبعهٔ شاهانه‌مدن هیچ
برکمسنه بولندیغی دینك آیینی اجرادن منع اولونمامسی وبوندن طولایی جور وایذا کورمه-
مسی وتبدیل دین ومذهب ایتمك اوزره کیمسه اجبار اولونمامسی وسلطنت سنیه‌مزك
مأمورین وخدمه‌سنك انتخاب ونصبی تنسیب وارادهٔ شاهانه‌مه منوط اوله‌رق تبعهٔ دولت
علیه‌مك جمله‌سی هر قنقی ملتدن اولورسه اولسون دولتك خدمت ومأموریتلرینه قبول
اولونه‌جقلرندن بونلر اهلیت وقابلیتلرینه کوره عموم حقنده مرعی الاجرا اوله‌جق نظاماته
امتثالاً مأموریتلرده استخدام اولونملری وسلطنت سنیه‌م تبعه‌سندن بولونانلر مکاتب
شاهانه‌مك نظامات موضوعه‌لرنده کرك سنجه وکرك امتحانجه مقرر اولان شرائطی ایفا
ایلدکلری تقدیرده جمله‌سی بلا فرق وتمییز دولت علیه‌مك مکاتب عسکریه وملکیه‌سنه
قبول اولونمسی وبوندن باشقه هر بر جماعت معارف وحرف وصنایعه دائر ملتجه مکتبلر

يايمغه مأذون اولوب فقط بومقوله مكاتب عموميه‌نك اصول تدريسى ومعلملرينك انتخابى اعضاسى طرف شاهانه‌مدن منصوب مختلط برمجلس معارفك نظارت وتفتيشى تحتنده اولمسى واهل اسلام ايله خرستيان وسائر تبعۀ غير مسلمه ميانه‌سنده وياخود تبعۀ عيسويه وسائر تبعۀ غيرمسلمه‌دن مذاهب مختلفه‌يه تابع اولانلرك بربرى بيننده تجارت وياخود جناياته متعلق ظهوره كله‌جك جميع دعاوى مختلط ديوانلره حواله اولونوب استماع دعوى ايچون اشبو ديوانلر طرفندن عقد اولنه‌جق مجلسلر علنى اوله‌جغندن مدعى ايله مدعى عليه مواجهه اولنه‌رق بونلرك اقامه ايده‌جكلرى شاهدلر تقارير واقعه‌لرينى دائما كندى آيين ومذهبلرى اوزره اجرا ايده‌جكلرينى بربر يمين ايله تصديق ايلملرى وحقوق عاديه‌يه عائد اولان دعاوى دخى ايالات والويۀ مختلط مجلسلرنده والى وقاضئ مملكت حاضر اولدقلرى حالده شرعاً ويا نظاماً رؤيت اولنوب اشبو محاكم ومجالسده محاكمات واقعه علنى اجرا اولونمسى وخرستيان وسائر تبعۀ غيرمسلمه‌دن ايكى كيمسه بيننده حقوق ارثيه كبى دعاوئ مخصوصه‌ده صاحب دعوى اولانلر ايستدكلرى حالده پطريق ويا رؤسا ومجالس معرفتيله رؤيت اولونمق اوزره حواله قلنمسى ومجازات وتجارت قانونلريله مختلط ديوانلرده اجرا اولنه‌جق اصول ونظامات مرافعات ممكن مرتبه سرعتله اكمال اولنه‌رق وضبط وتدوين قلنه‌رق ممالك محروسۀ شاهانه‌مده مستعمل اولان السنۀ مختلفه‌يه ترجمه ايله نشر واعلان اولونمسى وحقوق انسانيه‌يى حقوق عدالتله توفيق ايتمك ايچون مظنۀ سوء اولانلرك وياخود تأديبات جزئيه‌يه مستحق بولنانلرك حبس وتوقيفلرينه مخصوص اولان كافۀ محبس ومحال سائره‌ده اصول حبسيه‌نك ممكن مرتبه مدت قليله ظرفنده اصلاحنه مباشرت اولونمسى وهرحالده حبسخانه‌لرده بيله جانب سلطنت سنيه‌مدن وضع قلنان نظامات انضباطيه‌يه موافق اولان معاملاتدن ماعدا هيچ بر كونا مجازات حسمانيه واذيت واشكنجه‌يه مشابه كافۀ معامله دخى كاملاً لغو وابطال قلنمسى وبونك خلافنده وقوعبوله‌جق حركات شديداً منع وزجر اولونه‌جغندن ماعدا بونك اجراسنى امر ايدن مأمورين ايله بالفعل اجرا ايله‌ين كسانك دخى جزا قانونامه‌سى اقتضاسنجه تكدير وتأديب اولونمسى ودارالسلطنت سنيه‌م و ايالات وبلاد وقراده امور ضبطيه‌نك تنظيمى ماده‌سى آسوده حال اولان كافۀ تبعۀ ملوكانه‌مه كندى مال وجانلرينك محافظه‌سنه صحيحاً وقوياً امنيت ويره‌جك صورتده تنظيم قلنمسى و ويركونك مساواتى تكاليف سائره‌نك مساواتى موجب اولديغى مثللو حقوقجه اولان مساوات دخى وظائفجه اولان مساواتى

مستلزم اولديغندن خرستيان وسائر تبعهٔ غير مسلمه دخى اهالئ اسلام مثللو حصهٔ عسكريه اعطاسى حقنده مؤخراً ويريلان قراره انقياد مجبوريتنده بولونمسى ويو خصوصده بدل ويرمك ويا نقداً اقچه اعطاسيله خدمت فعليه‌دن معاف اولمق اصولنك اجرا اولونمسى واسلامدن ماعدا تبعه‌نك صنوف عسكريه ايچنده صورت استخداملرى حقنده نظامات لازمه ياپيلوب مدت قليلهٔ ممكنه ظرفنده نشر واعلان قلنمسى وايالات والويه مجلسلرنده تبعهٔ مسلمه وعيسويه وسائره‌دن بولونان اعضانك امر انتخابلرينى بر صورت صحيحه‌يه قويمق وآرانك طوغريجه ظهورينى تأمين ايلمك ايچون اشبو مجلسلرك صورت ترتيب وتشكيللرى حقنده اولان نظاماتك اصلاحنه تشبث ايله دولت عليه‌م نتيجهٔ آرائى وويريلن حكم وقرارى صحيحاً بيلمك وبوكا نظارت ايتمك اسباب ووسائل مؤثره‌سنك استحصالنى مطالعه ايلمسى وچونكه بيع وفروخت وتصرف املاك وعقار ماده‌لرى حقنده اولان قوانين كافهٔ تبعهٔ ملوكانه‌م حقنده مساوى اولديغندن قوانين دولت عليه‌مه ونظامات ضابطهٔ بلديه‌يه اتباع و امتثال ايلمك واصل يرلى اهاليسنك ويردكلرى تكاليفى ويرمك اوزره سلطنت سنيه‌م ايله دول اجنبيه بيننده ياپيله‌جق صور تنظيميه‌دن صوكره اجنبيه دخى تصرف املاك مساعده‌سنك اعطا اولونمسى وتبعهٔ سلطنت سنيه‌مك كافه‌سى اوزرينه طرح اولونه‌جق ويركو وتكاليف صنف ومذهبلرينه قيلميه‌رق بر صورتده اخذ اولنمقده ايدوكندن اشبو تكاليفك وعلى الخصوص اعشارك اخذ واستيفاسنده وقوعبولمقده اولان سوء استعمالاتك اصلاحى تدابير سريعه‌سى مطالعه ومذاكره اولونوب طوغريدن طوغرى‌يه اخذ ويركو ايتمك اصولنك پيدرپى اجراسى قابل اولدقجه واردات دولت عليه‌مك التزام اولونمسى اصولنك يرينه بو صورت اتخاذ قيلنوب اصول حاليه جارى اولدقجه مأمورين دولت عليه‌م ايله مجالس اعضالرينك مزايده‌لرى علناً اجرا اولونه‌جق اولان التزاماتدن برينى درعهده ايتديرملرى ويا بر كونه حصه آلملرى مجازات شديده ايله منع قلنمسى وتكاليف محليه دخى مهما امكن محصولاته خلل ويرميه‌جك وتجارت داخليه‌يه مانع اولميه‌جق صورتده وضع وتعيين اولونمسى وامور نافعه ايچون تعيين وتخصيص اولونه‌جق مبالغ مناسبه‌يه براً وبحراً انشا واحداث اولونه‌جق طرق ومسالكدن استفاده ايده‌جك اولان ايالات وسنجاقلرده وضع وتأسيس قلنه‌جق ويركوى مخصوص دخى علاوه ايدلمسى وسلطنت سنيه‌مك بهر سنه ايچون واردات ومصارفات دفترينك تنظيم وارائه‌سى حقنده مؤخراً برنظام مخصوص ياپلمش اولديغندن بونك تمامئ اجراى احكامنه

اعتنا اولونمسی وهربر مأمورینه تخصیص قلنمش اولان معاشلرك حسن تسویه سنه مباشرت قلنمسی وهربر جماعتك رؤساسیله طرف اشرف شاهانه مدن تعیین اولونه جق برر مأمورلری تبعهٔ سلطنت سنیه مك عمومنه عائد وراجع اولان ماده لرك مذاکراتنده مجلس والاده بولونمق اوزره مقام جلیل وکالت مطلقه مدن مخصوصا جلب اولونوب واشبو مأمورلر برر سنه ایچون تعیین قلنوب بونلر مأموریتلرینه باشلادقلری کبی تحلیف اولونملری ومجلس والانك اعضاسی کرك عادی وکرك فوق العاده وقوعبولان اجتماعلرنده رأی ومطالعه لرینی طوغریجه بیان وافاده ایتملری وبوندن طولایی اصلا تجدید اولنماملری وافساد وارتکاب واعتسافه دائر اولان قوانینك احکامی کافه تبعهٔ سلطنت سنیه م حقلرنده هر قنغی صنفده ونه درلو مأموریتده بولونورلر ایسه بولونسونلر اصول مشروعه سنه توفیقاً اجرا اولونمسی ودولت علیه مك تصحیح اصول سکه ایله امور مالیه سنه اعتبار ویره جك بانقه مثللو شیلر یاپیلوب ممالك محروسهٔ شاهانه مك منبع ثروت مادیه سی اولان خصوصاته اقتضا ایدن سرمایه لرك تعیینیله ومحصولات ممالك شاهانه مك نقلی ایچون ایجاب ایدن طرق وجداوللك کشادیله وامر زراعت وتجارتك توسعنه حائل اولان اسبابك دفعیله تسهیلات صحیحه نك اجرا اولونمسی وبونك ایچون معارف وعلوم وسرمایهٔ آوروپادن استفاده یه باقلمسی اسبابنك بالاطراف مطالعه سیله پیدرپی موقع اجرایه قونلمسی ماده لرندن عبارت اولمغله سزکه صدر اعظم ستوده شیم مشارالیه سز اشبو فرمان جلیل العنوان ملوکانه می اصولی اوزره کرك درسعادتمده کرك ممالك شاهانه مك هربر طرفنده اعلان واشاعتله خصوصات مشروحه نك بالاده بیان اولندیغی وجهله اجرای اقتضالرینه وبوندن بویله احکام جلیله سنك دائما ومستمراً مرعی الاجرا طوتولمسی اسباب لازمه و وسائل قویه سنك استحصال واستکمالی خصوصنه بذل جل همت ایلیه سز. شویله بیله سز علامت شریفه مه اعتماد قیله سز. تحریراً فی اوائل شهر جمادی الاخره سنه اثنی وسبعین ومأتین والف.

قانون اساسی خط همایونی

دولت علیه مزك بر زماندن برو قوتنه عارض اولان تدنیات؛ غوائل خارجیه دن زیاده داخلاً ادارهٔ اموره طریق مستقیمدن انحراف اولنمسندن و تبعه نك حکومت متبوعه لرندن امنیتلرینه کفایت ایده جك اسبابك مائل انحطاط اولمسندن نشأت ایتمکله والد ماجدم مرحوم عبدالمجید خان مقدمهٔ اصلاحات واحکام مقدسهٔ شرع شریفه موافق

اوله‌رق عمومك امنیت جان ومال وعرض وناموسنی معلن اولمق اوزره تنظیمات خطنی اعلان ایتمشدی . ایشته بو کونه قدر دائرهٔ امنیتده اوله‌رق یاشادیغمز واول امنیته استناداً بروجه سربستی تعاطی ایدیلن افکار وآرانك ثمره‌سی اولمق اوزره بو کون اشبو قانون اساسی‌یی وضع واعلانه موفقیتمز تنظیمات مذکوره‌نك آثار خیریه‌سی جمله‌سندن اولمغله مرحوم مشارالیهك نامنی و موفقیتلرینی اشبو یوم مسعودده بالخاصه ایراد وکندولرینی محییٔ دولت عنوانیله یاد ایده‌رم . تنظیماتك اوان تأسیسی زمانمزك استعداد و الجاآتنه موافق اولسه ایدی شیمدی نشر ایتدیکمز قانون اساسی احکامنی مرحوم مشارالیهك اول وقت تأسیس واجرا ایتمش اوله‌جغنه شبهه قلنمز . لکن جناب حق ملتمزك تمامیٔ سعادت حالنه‌ضامن اولان بویله برنتیجهٔ مسعوده‌یی عهد سلطنتمزه تعلیق ایتمش اولدیغندن بوکا دلالتدن طولانی جناب حقه عظیم حمد و تشکرلر ایدرم . دولت علیه‌مزك احوال داخلیه‌سنجه بالطبع واقع اولان تغیرات ومناسبات خارجیه‌سنجه حصوله کلان توسعات جهتیله شکل ادارهٔ حکومتك کفایتسزلکی بداهت درجه‌سنه واردیغندن ولزوم اقصای مقاصدمز ملك وملتمزك ثروت طبیعیه وقابلیت فطریه‌سندن شیمدی‌یه قدر حقیله استفاده‌یه ممانعت ایدن اسبابك ازاله‌سیله صنوف تبعه‌نك طریق ترقیاتده متحداً ومتعاوناً ایلرولملری قضیهٔ خیریه‌سندن عبارت بولندیغندن بو مقصده وصول ایچون حکومتجه بر قاعدهٔ سالمه و منتظمه‌نك اتخاذی اقتضا ایدوب بو دخی قوهٔ حکومتك مشروع و مقبول اولان حقوقنك محافظه‌سیله غیر مشروع حرکات یعنی فرد واحدك ویا افراد قلیله‌نك تحکم مستبدانه‌سندن نشأت ایده‌جك خطئیات و سوء استعمالاتك منع و محوینه وهیئتمزی ترکیب ایدن اقوام مختلفه‌نك بر هیئت اجتماعیهٔ مدنیه‌یه لایق اولان حق ومنفعتکه جمله‌نك نعمت حریت وعدالت و مساواتدن بلا استثنا مستفید اولملریدر . اشبو فوائدك تأمین وتقریرینه متوقف اولوب بو اصلاحك مایحتاج الیهی ایسه قوانین ومصالح عمومیه‌نك قاعدهٔ مشروعهٔ مشورت و مشروطیته مربوطیتی امر ثابت الخبری اولدیغندن بر مجلس عمومینك لزوم تشکیلی اعلان جلوسمزه دائر اولان خطمزده بیان قلنمشدی . اولبابده تنظیمی اقتضا ایدن قانون اساسی متحیزان وزرا وصدور علما ایله سائر رجال ومأمورین دولت علیه‌مزدن مرکب تعیین ایدیلن بر جمعیت مخصوصه‌ده بالمذاکره ترتیب اولنوب مجلس وکلامزده دخی اطرافیله تدقیق و تصدیق قلنمش اولمغله مواد مندرجه‌سی خلافت کبرای اسلامیه وسلطنت سنیهٔ عثمانیه‌نك حقوقنه و عثمانلیلرك حریت و مساواتنه ووکلا

و مأمورینك مسئولیت و صلاحیتنه و مجلس عمومینك حق و قوتنه و محاکمك استقلال کاملنه و موازنهٔ مالیه‌نك صحتنه و ادارهٔ ولایاتجه حقوق مرکزیتی محافظه ایله برابر توسیع مأذونیت اصولنك اتخاذینه متعلق اولوب بونلر ایسه احکام شرع شریفه و ملك و ملتك بوکونکی قابلیت و احتیاجاتنه مطابق و اخص آمالمز اولان سعادت و ترقیات عامه فکر خیرینه مساعد و موافق بولنمقله عون حقه و امداد روحانیت جناب پیغمبری‌یه استناداً اشبو قانون اساسی‌یی قبول و تصدیق ایله طرفکزه کوندردم . ماشاء الله تعالی ممالك عثمانیه‌نك هر جهتنده دستور العمل اولمق اوزره اعلانیله بوکوندن اعتباراً اجرای احکامنه مباشرت و درونننده محرر و مقرر قوانین و نظاماتك برآن اول تنظیم و اتمامی ضمننده تدابیر سریعه و مؤثره‌یه مبادرت ایلمکز قطعیا مطلوبمزدر .

٧ ذی الحجه ١٢٩٣

بو خط همایونده عثمانلی قانون اساسیسنك شرع شریفه موافق اولدیغی بیان اولنیور ایسه‌ده قانون مذکورك بشنجی ماده‌سنی تشکیل ایدن «ذات حضرت پادشاهینك نفس همایونی مقدس و غیر مسؤلدر» فقره‌سی «کلکم راع و کلکم مسئول عن رعیته» دیین شریعت اسلامیه ایله حضرت ابوبکرك ٢٤٠ نجی و حضرت عمرك ٢٣٣ نجی صحیفه‌لرده ذکر ایدیلن خطبه‌لرنده‌کی اساساته مغایردر .

مع هذا لدی الحاجه «خلع» کیفیتنك ده تطبیق ایدیلدیکی تأمل ایدیلیرسه بو غیر مسئوللك کیفیتی اوروپالیلری تقلیداً قبول ایدلمش اولوب احکام شرعیه کماکان جاریدر .

خلاصه: ممالك متمدنه‌ده تطبیق ایدیلن الك صوك و الك متکامل شکل حکومت؛ مشروطیت اولوب اساساً شریعت اسلامیه‌ده مشروطیتله اداره‌یی توصیه ایتدیکی ایچون نهایت حکومت عثمانیه‌ده مشروطیتی قبول و اعلان ایتمشدر. شوقدر ؟ کرك ملتك تجربه‌سزلکی کرکسه طرابلس ، بالقان و عمومی حربلرك و قوعی طولاییسیله بو اصول اداره‌دن تخیل و آرزو ایدیلن فائده‌یی کوره‌مه‌ین و خصوصیله حرب عمومی اثناسنده انواع محرومیته معروض قالان اهالی ادارهٔ مستبده زماننده‌کی نسبی رفاهه و وسعت معیشته تحسراً مشروطیت اداره‌یه عطف قباحت ایتمکده ایسه‌لرده قباحت اهالی‌ده اولوب انتخاب ایده‌رك ملت مجلسنه کوندردکلری مبعوثلر حقلرینی مدافعه ایتمه‌مشلر، احتکاره و شخصی منفعتلرینی تأمینه حصر مساعی ایتمشلر ایسه مسئله ینه‌دن‌توب طولاشوب (کما تکونوا یولی علیکم) دستور پیغمبریسنه کلمکده‌در. بناءً علیه ملت اسلامیه ؛ شریعتك توصیه ایتدیکی و عصرلرجه واقع اولان تجربه‌لرك‌ده تأیید ایتدیکی مشروطیت اداره‌دن بحق استفاده ایده‌بیلمك ایچون اول امرده

فرد اعتباریله مشروطیتك اساساتنه رعایتکار اولملیدر. او کبی افراد امورملتی اداره‌یه توکیل ایدلدیکی زمان عدالت، مساوات وتعبیر مخصوصیله مشروطیت تام معناسیله تطبیق ایدلمش اولور. بوقسه قباحت شو ویا بوفرقه‌نك دکلدر. ایشته اون ایکی سنه‌در هپسی تجربه ایدلدی. بناءً علیه سرکارده بولنان حکومتلرله فرقه‌لرك اجرا آتی تنقید ایدیله‌جکی زمان :

« بولندیغکز حاله کوره اداره اولنورسکز »

اخطار نبویسنی خاطردن چیقارمامالی یز. [١]

---

[١] عثمانلی مشروطیتنك ماهیت سیاسیه‌سنی و آوروپالیلرجه طرز تلقیسنی اوکرنمك ایسته‌ینلره معارف مستشاری مورخ علی رشاد بك افندینك (تورکیا وتنظیمات : دولت عثمانیه‌نك تاریخ اصلاحاتی قناعت مطبعه‌سی — ١٣٢٨) اسمنده‌کی معتبر أثرلری توصیه اولنور .

اوچنجی باب

قاضی

قرون اولیده روماليلرده بلدیه امورینه باقان حاکملری برنجی قسمده کورمش ، اسپانیاده عرب تشکیلاتنك عیناً قبول ایدلدیکنی وانکلتره‌ده حالا (مه‌ر) لرك عینی زمانده بر محکمه رئیسی اولدیغی‌ده ینه او قسمده بیان ایتمشدك . اسلام تشکیلاتنده‌ده هم ملکیه وضابطه هم‌ده بلدیه ایشلرینه قاضیلر طرفندن باقلمقده ایدی . برنجی قسمده (مه‌ر) لرك صورت احداثیله حال حاضره کلنجه‌یه قدر تعقیب ایتدیکی صفحات ایضاح ایدلمش اولدیغی کبی بو بابده‌ده قاضیلردن بحث اولنه‌جقدر .

برنجی فصل

حکومات سالفهٔ اسلامیه‌ده اصول قضاء

خلق اره‌سنده تحدث ایدن اختلافاتك فصلنه مخصوص مأموریت دیمك اولان قضاء پك قدیمدر . چونکه انسان تا ایلك وارلغندن اعتباراً کندیسی ایله دیکرلری بیننده وقوعبولان اختلافاتی فصل ایده‌جك دیکر بر ذاته احتیاجدن مستغنی اولمامشدر .

قبائلك قاضیلری اونلرك عقلا واکابری وعینی زمانده حکمدار وامیرلری ایدیلر . بر انسان عقل وقوتجه ممتاز اولنجه قبیله‌سنك حاکمی وقاضیسی کسیله‌رك قبیله آره‌سنده تحدث ایدن دعوالری حل وفصل ایدردی . بداوت دورنده بولنان بوتون انسانلرك حالی بویله ایدی . عربلر دخی جاهلیت زماننده او حالده ایدیلر . عقل ونفوذ ایله تفرد ایدن اکابر وعقلایه دعوالرینی عرض ایدرلردی . قبل الاسلام بو قبیلدن برچوق ذوات اشتهار ایلمشدی . بونلرك هر بریسی کندی قبیله‌سنه قاضیلق ایدردی .

اسلامیتده امور قضائی ایلك درعهده ایدن ذات بالنفس حضرت پیغمبر ایدی. دها صوکره خلفای راشدین بو وظیفه‌یی درعهده ایتدیلر. چونکه (قضاء) خلافته داخل وظائف جمله‌سندندر. بو سببدن ناشی صدر اسلامده مقام خلافته کچن ذوات بالذات بو وظیفه‌یی درعهده ایدرلر، دیکرلرینه حواله ایتمزلردی. دها صوکره دولت اسلامیه توسع ومهام امور تزاید ایدنجه خلفا کرك مرکز خلافتده کرك ولایتلرده کندی طرفلرندن بالنیابه دعاوی‌ٔ ناسی رؤیت ایتمك ایچون مأمور مخصوصلر استخدامنه مجبور اولدیلر. اسلامیتده بو یولده ایلك دفعه مأمورلر تعیین ایدن ذات حضرت عمر ایدی. مشارالیه (ابوالدردا) یی کندیسی ایله برابر مدینه‌یه، صحابه‌دن شریحی بصره‌یه (ابو موسی‌الاشعری) یی کوفه‌یه قاضی تعیین ایلدی. حضرت عمر اوصره‌ده ابو موسایه بر مکتوب یازدی. بو مکتوب فقه اسلامینك تملنی تشکیل ایدر بو کونه قدر قاضیلرك احکامی بومکتوبك محوری اطرافنده دونر. مشهوردر. [۱۸]

---

[۱۸] مدنیت اسلامیه‌مؤلفنك بیان‌ایتدیکی‌مشهور مکتوب بولدیریله‌رق مآلاً بالترجمه‌عباره‌نك‌غایت موجز اولمسنه و ترجمه‌نك اصلنه مطابقتی تأمین ایدیله‌میه‌جکنه بناءً اصلیله برابر آتی‌یه درج اولنمشدر.

اما بعد. فان‌القضاء فریضة‌محکمة وسنة متبعة فافهم. و‌اذا ادلی الیك الخصم فانه لاینفع بحق لانفاذله.

مرافعهٔ شرعیه نتیجه‌سنده‌کی حاله کوره حکم ایتمك جناب‌اللهك بزه امرایتدیکی دساتیر محکمه ایله پیغمبریمزك اصول‌اتخاذ ایده‌رك تطبیق ایتدیکی مبادی‌یه اتباع ایتمك دیمکدر. دعواده خصم موقعنده اولان آدم سکا دلیل ویاخود حجت حاضرلامش ایسه واز کچلمسی‌لازم‌کلین بو حقسزلغه دوچارایدلمسون.

آس بین‌الناس فی مجلسك و وجهك حتی لایطمع شریف فی حیفك ولایخاف ضعیف من جورك.

کرك رسمی مجلسده، کرك احوال خصوصیه‌کده هرکسی مساوی طوت؛ تاکه مملکتك اشرافی سنك ظلمکی آلت اتخاذ ایتمك ایچون کوونمسون‌وفقرای‌اهالی‌ده‌سنی‌ظالم بیله‌رك‌ظلمکدن قورقماسون.

والبینة علی من ادعی والیمین علی من انکر. والصلح جائز بین المسلمین

دعواجی دعواسنی اثبات واتهامی‌ده انکار ایدن یمین ایتمکه مجبوردر. نهب، غارت ویاسائر اسباب اجتماعیه ویاقومیه‌دن طولایی حرب ایدن ایکی فرقهٔ مسلمه آراسنده صلح یاپمق شریعته

مصره کلنجه بوراده قاضی تعیینی والیلره مودوع صلاحیتلردن ایدی . قاضیلری الیلر تعیین ایدرلردی . بو صلاحیتك والیلره کچمسی شو سببدن نشأت ایلمشدی : ضرت عمر ؛ مدینه ، بصره و کوفه‌یه قاضیلر تعیین ایتدیکی کبی مصره دخی قاضی تعیینی آرزو ایده‌رك (عمرو بن العاص) ه (کعب بن یسار بن ضنه) یی قاضی نصب ایلمسنی زدی . (کعب) زمان جاهلیتده‌ده قاضیلق ایتمش بر ذات ایدی . بر قاضینك اصدار

لاصلحاً احل حراماً او حرم حلالاً ؛ ولا
منعك قضاء قضیت فیه بالامس ثم راجعت
ه نفسك وهدیت فیه لرشدك ان ترجع
نه فان الحق قدیم والرجوع الیه خیر من
ادی علی الباطل .

الفهم ؛ الفهم . عندما یتلجلج فی
درك مالم یبلغك به کتاب الله ولا سنة
ه صلی الله علیه وعلی آله وصحبه وسلم
اعرف الامثال والاشباه وقس الامور
دك ثم اعمد الی احبها عندالله ورسوله
اشبهها بالحق .

واجعل للمدعی امراً ینتهی الیه .
ن احضر بینة اخذت له بحقه والا وجهت
یه القضاء . فان ذلك اجلی للعمی وابلغ
العذر .

والمسلمون عدول بعضهم علی بعض

وعرف وعادته موافقدر. شوقدرکه حرامی حلال ویاخود حلالی حرام عد ایتدیره‌جك بر طاقم شرائط ومعاهده‌لری حاوی اولمامایدر. سکره دون بر مرافعه‌ده ویردیکك بر حکم ایچون کندی وجدانکه مراجعت ایدر وبو حکمده دها عادل ودها محق بر حکم ویرمك ایجاب ایتدیکنی ذکا وطویهٔ حقانیتله تسلیم ایده‌جك اولور ایسه‌ك درحال آنی تصحیح ایت. زیرا حق حادث دکل قدیمدر. دعوایی تکرار و تصحیح ایتمك حقسزلقده صاپلانوب قالمقدن دها خیرلیدر.

اکلایك؛ اکلایك، کوزل اکلایك.

قلبکه طوغوده تردد ایتدیکك مسائل — کرك احکام قرآنده، کرك پیغمبریمزك اصول اتخاذ ایتدیکی مبادیده — سکا ابلاغ ایدلمه‌مش اولدیغی تقدیرده سنجه معروف اولان امثال ، اشباه وقیاساتی اله الەرق بو نلرك ایچندن اللهکه وپیغمبرینه دها سویملی کله‌جکلرینی یعنی حقیقته وقناعت وجدانیه‌یه دها مطابق و موافق اولانی یاپملیسك .

مدعینك دعواسنی حمان کسوب آت. اکر دعواسنی محق کوستره‌جك دلیل ویا اثباتی موجود ایسه حقنی آل. یوقسه درحال احکام شرعیه‌یه تطبیقاً حکم ویر. زیرا بو طرز حرکت هر درلو عذرلره سد چکر وقراکلقلره نور سرپر.

مسلمانلر بر دعوانك رؤیتی ویاخود بر مسئله‌یه فیصل ویرلمسی ایچون یکدیکرینه قارشی بی‌طرف وعادل بر هیئت حاکمه تشکیل ایده‌بیلیرلر.

ايده‌جكى حكملرك هر نقطه‌دن عدالت وحقانيت نامنه مقارنتى كوچ اولديغندن كمب قاضى اولمى قبول ايتمدى. «جاهليتده قاضيلق ايتدم. اسلاميتده بر دها قاضيلق ايتمم» ديدى. بونك اوزرينه عمرو بن العاص (عثمان بن قيس بن ابى العاص) ى مصره قاضى نصب ايلدى. حكومت؛ عباسيلره انتقال ايدنجه‌يه قدر مصر قاضيلرى مصر واليلرى طرفندن تعيين اولنوردى. عباسيلر مقام خلافته كچنجه مصرده‌كى نفوذلرينى تقويه ايتمك ايسته‌يه‌رك

الا مجلوداً حداً ومجرباً عليه شهادة الزور. او ظنيناً فى ولاء او قرابة او نسب

يالكز فسق وفجورى ارتكابنه بناءً على ملاء الناس شرعاً ميدان طياغى يانلرله يالانجى شاهدلكله مشهور اولنلر وياخود كنديلرنده دعواجيله بر شركتده اورتاقلق، اقربالق واوزاقدن اولسه بيله انتسابى بولنمق ظنى موجود اولانلر عدول اوله‌مازلر.

فان الله تولى منكم السرائر ودرأ عنكم الشبهات.

جناب الله سزك بتون سرائر قلبيه‌كزه واقف وحاكم اولديغى ايچون اقربازك هم شاهد، همده حاكم وضعيتنده بولنمسى كبى باطل قضيه‌لرله اوغراشمكزى ايستمز.

ثم اياك والتأخر بالناس والتنكر للخصوم فى الحقوق التى يوجب الله بها الاجر ويحسن بها الذخر.

صكره، صاقين عباداللهك كوروله‌جك ايشلرينى اوزاتمه. جناب اللهك عندنده مستوجب مثوبات ويارين آخرتده سزه بيوك بر سرمايهٔ مكافات اوله‌جق اولان بر دعواده خصم اولانلرك حقنى ادعا ايتديكى شكلدن بشقه بر شكلده مرافعه ايدرك ضايع ايتمه.

فانه من تخلص نيته فيما بينه وبين الله ولو على نفسه يكفيه الله ما بينه وبين الناس

كشينك كندى قناعت وجدانيه‌سى محصولى اوله‌رق ياپديغى بر ايشده كنديسى ايله اللهى آراسنده تبرئهٔ ذمت ايتمك ايچون نصل بر مجبوريت حس ايدر ايسه جناب الله دخى كنديسى ايله عباد آراسنده‌كى حقوق قضائيه‌ده اوآدمه معاونت ايدرك موفق قيلمق لزومنى كافلدر.

ومن تزين للناس بما يعلم خلافه منه هتك الله ستره.

هر كيم كه حقيقت حالى بيلديكى حالده صورت حقدن كورونه‌رك مسئله‌نك عكسيله دعواده اجراى احكام ايدر ايسه جناب الله آنى بر بادايدر واوجاغنى سوندورير.

اضینك نصبی کندی صلاحیتلری داخلنه آلدیلر. خلفا طرفندن مصره طوغریدن طوغری‌یه ایلك تعیین اولنان قاضی (عبداه بن لهیعةالحضرمی) ایدی. ۱۵۵ سنهٔ هجریه‌سنده منصور طرفندن تعیین ایدلدی. مذکور تاریخدن بو کونه قدر مصره قاضی تعیین ایتمك حقی خلفایه انحصار ایلدی. [۱]

ابتدای امرده هر اقلیمه (ولایته) بر قاضی تعیین اولنوردی. دها صوکره مملکت کسب معموریت و وسعت ایدنجه هریره بر قاضی تعیین ایدلمکله و حتی بویوك شهرلرده متعدد قاضیلر بولندیرمغه باشلانلمشدر. بو کبی بویوك شهرلرك هر طرفنده بر قاضی بولندیریلیردی. بونلر خلیفه طرفندن نصب ایدیلیردی.

خلفای عباسیه‌دن هارون‌الرشید زماننده بغداد شهری بویوك بروسعت کسب ایتمشدی و صره‌ده مشهور قاضی (ابو یوسف) فضل وعرفان ایله کسب تمیز ایلمکله رشید کندیسنه صوك درجه‌ده حرمت و رعایتده بولنه‌رق اکا (قاضی‌القضاة) شیخ‌الاسلام نامنی ویردی. ابو یوسف بو نام ایله ایلك تلقیب اولنان ذات ایدی. مشارالیه علوهمت و اقتدار ایله متصف بر ذات اولدیغندن کندیسنه توجیه اولنان مقامه بویوك خدمتلرده بولندی. علمایه کسوهٔ مخصوصه تعیین ایله سائر خلقدن ممتاز بر قیافتده قیلان ایلك ذات کندیسی ایدی. دها اول علمایه مخصوص کسوه موجود اولمیه‌رق مسلك علمی‌یه منسوب اولان ذوات سائر خلق کبی کینیرلردی. (ابو یوسف) دن‌صوکره کلن قاضی القضاةلر بغداد قاضیلرینی، دها صوکره بوتون مملکت قاضیلرینی تعیین ایتمکه باشلادیلر. اندلسده ومصرده عباسیلره معاصر اولان یاخود دها صوکره‌کلن خلفا بو بابده عباسیلرك اثرینه اقتفا ایده‌رك کندیلری قاضی القضاةلری، قاضی القضاةلرده سائر قاضیلری تعیین ایدرلردی.

---

[۱] مصر قطعه‌سی؛ محمد علی پاشانك خدیویتندن صکره نیم استقلاله مظهر اولدیغی و اعرابی پاشا وقعه‌سندن صوکره‌ده انکلیز اشغالی آلتنه النه‌رق حاکمیت عثمانیه لفظی بر ماهیت حائز بولندیغی زمانلرده‌بیله مصرقاضیسی مقام خلافتدن نصب واعزام ایدیلیر ومقام خلافتدن کوندریلوب قاهره‌ده اقامت ایدن قاضیلرده مصرك دیکر شهرلرینك قاضیلرینی تعیین ایدرلردی. بناءً علیه مصرده حق قضا خلیفه نامنه جریان ایدردی. مصر حکومتی صوك زمانلرده مقام خلافتدن تعیین اولنان قاضی‌نك دیکر قاضیلرك تعیيننه مداخله‌سنی رفع ایتمك ایستیه‌رك اجرا آتنه‌ده باشلامش وبو حال حرب عمومی‌یه قدر دوام ایتمشدی. معمافیه‌سه‌ور عهدنامه‌سی ایله خلیفه‌نك مصرده‌کی حق قضاسی بتون رفع ایدلمشدر.

صدر اسلامیده قاضینك وظیفه‌سی خصملر بیننده تحدث ایدن دعاوی‌یی فصل ورؤیتدن
عبارت ایدی. دها صوکره خلفانك امور سائره ایله اشتغالاتنه بناءً حال وموقع مقتضیاتنه
کوره قاضیلر سائر بر طاقم امور وخصوصات ایله اوغراشمغه باشلادیلر . قاضیلرك وظائفنه
مجنونلر ، یتیملر ، مفلسلردن و سفاهت اربابندن محجور اولانلره عائد اموال ه اسلاملرك
وصیتنامه‌لری وقفلری، ولیلرك عدم وجودی حالنده طول قادینلرك تزویجی خصوصاتنه
نظارت ایتمك کبی مسلمینك حقوق عمومیه‌سنك حسن جریانی تأمین ایتمك وظیفه‌لری
علاوه ایدلدی . دهاصوکره یوللر وابنیه خصوصاتی، شاهدلرك تزکیه‌سی، ارباب وقوفك
ونوابك تحقیق احوالی‌ده قاضیلره عائد وظائف جمله‌سنه داخل اولدی. بعض خلفا قاضیلره
تودیع اولنان وظائفی توسیعده بك ایلری کیده‌رك یازین غزایه ارسال اولنان قوهٔ عسکریه
قوماندانلغنی‌ده قاضی‌یه توجیه ایلمدیلر . (یحیی بن اکثم) او قبیلدن اولان قضاتدن ایدی
مشار الیه مأمون زماننده یازین ممالك رومه اعزام اولنان قوهٔ مجاهده قوماندانلغنده
بولنوردی.

اندلسده‌کی خلفای امویه‌دن (عبدالرحمن ثالث) ك قاضیسی (منذر بن سعید) دخی
عینی وظیفه‌یی ایفا ایدردی . خلفای فاطمیه‌دن (عزیز باه) قاضی (علی بن نعمان)
مصر قاضیلغنی توجیه ایتدیکی زمان شام ، حرمین ، مغرب و مملکتك سائر جهاتی
قاضیلقلرینی ، خطابتلرینی و امامتلرینی علاوهٔ مأموریت اوله‌رق کندیسنه تودیع ایتدیکی
کبی آلتون وکموشك عیارینه و اکیال وموازینك طوغریلغنه باقمق وظیفه‌سنی دخی
کندیسنه تفویض ایلمشدی .

فاطمیلرده مستنصر زماننده قاضیلق منصبی ٤٤١ سنهٔ هجریه‌سنده (ابو محمد البازوری) نك
عهده‌سنه تفویض ایدلمش ، وزرات منصبی دخی علاوهٔ مأموریت اوله‌رق کندیسنه تودیع
اولنمشدر . مشار الیه مذکور ایکی مأموریتی بردن جمع ایدن ایلك ذات ایدی. دهاصکره
کلن قاضیلرك بعضیلری‌ده بو ایکی منصبی بردن جمع ایتمشلردر .

بالاده‌کی مطالعاتدن آکلاشیلیورکه (قضاء) منصبی صوك درجه‌ده واسع وظائف
حائز ایدی . ینه آکلاشیلیورکه بو منصب هر عصرده عین وسعتده اولمیوب دولتلر
اختلافی ایله مختلف حاللرده بولنوردی . صدر اسلامده یتیشن خلفا اهل عصبیتلرندن
اولان عربلردن یاخود (حلف) ویا (رق) ویا اصطناع (١) ایله کندیلرینه موالی اولان

(١) اسیرلکدن ازاد ایدلمك یاخود حمایه آلتنه آلنمق صورتیله عربلردن آزاد ایدنلره ویاخود
حامیلرینه انتساب ایدن عربلرك غیری دیمکدر .

سائر اسلاملردن اوله‌رق اقتدار و کفایتنه و آلدیغی معاش ایله قناعت ایده‌جکنه اعتماد ایتدکاری ذواتدن ماعدا کیمسه‌یی منصب قضایه تعیین ایتمزلردی . دها صوکره‌لری خلافتی سلطنته انتقال ایدنجه شرط مذکوره دقتله باقلمامغه باشلاندی ومتعاقباً حکومت عرب اولمیانلره انتقال ایلینجه قاضینك وظیفه‌سی تدریجاً متخاصمین آره‌سنده تحدث ایدن دعاوینك فصلنه وخصوصات شخصیه حقنده حکم اعطاسنه انحصار ایتدی . نهایت بوکونکی محاکم شرعیه‌ده اولدیغی کبی خصوصات شخصیه‌یه منحصر اولدی .

اوائلده قاضیلر خلق آره‌سنده فصل دعاوی ایچون جامعلرده اوطورورلردی . دعواجیلر قاضیلرك یاننه کله‌رك دعوالرینی اسماع وفصل ایتدیررلردی .

(قضاء) وظیفه‌سی دیانت نظرندن غایت مشتقلی و مخاطره‌لی صاییلیردی . چونکه قاضی بریا کلشلق اثری اوله‌رق حق و عدالته غیر موافق صورتده‌ویره‌جکی بر حکم ایله بلا قصد بر حق صاحبنك حقنی ابطال واو آدم حقلی ایکن ظلم ایده‌بیلیر . بو ایسه دین نقطهٔ نظرندن بر مخاطره‌در ، وجدان عذابنی ومسئولیتی داعیدر . بوسببدن برچوق علما وارباب تقوا قضایی درعهده ایتمکدن چکینیرلردی . یوقاریده کوردیکی اوزره حضرت عمر مصر قاضیلغنی (کعب بن یساره) توجیه ایتدیکی زمان بو ذات ایشته اویله بر عذاب ومسئولیت وجدانیه‌دن وحضور الهیده حساب ویرمکدن احتراز ایده‌رك بو مأموریتی قبول ایتمه‌مشدر . امام ابو حنیفه دخی ایکنجی خلیفهٔ عباسی منصور طرفندن قاضیلقه تعیین ایدلمك ایستندیکی زمان عینی احتراز ایله بومنصبی رد ایلمش وشو سوزلری سویلمش ایدی . « اللهدن قورق . اللهدن قورقانلردن بشقه کیمسه‌یه‌ده تودیع امور ایله . بندن دائما ممنون قاله‌جغکزدن امین دکلم . نره‌ده قالدیکه بندن انتقام آلمغه قالقشمیه‌جغکزه امین اوله‌یم . بر دعواده علیهکزه حکم ویرمکلکم لازم کلسه علیهکزه حکم اعطا ایده‌جکم . اما سز بنی فراته آتوب بوغمق ایله تهدید ایدرسکز بو بکا قطعیاً تأثیر ایتمز . فراتده بوغولمغی کمال حقانیتله ویردیکم بر حکمی استردادا ترجیح ایدرم . حال بوکه معیتکزده قایرلمغه محتاج بر طاقم ذوات وار . بو منصب دها زیاده اونلرك ایشنه کلیر . بن اوکا لایق دکلم . »

قاضیلق منصبی بر ذاته توجیه اولندیغی زمان او ذات بر آلای ایله جامعه کوتوریلور و اوراده تعیینی حقنده صادر اولان (سجل) - برات - ك قرائتی مراسمی اجرا اولنوردی .

مصر قاضیلری شافعی مذهبنك ظهوری تاریخندن اعتباراً بو مذهب قاضیلرندن ایدیلر. مع مافیه بو مذهبدن اولان قاضی مذاهب سائره‌دن بولنان قاضیلردن ایسته‌دیکی ذاتی وکیل اتخاذ ایدردی. ٥٢٥ سنهٔ هجریه‌سنده خلفای فاطمیه‌دن (الحافظ بن محمد) زماننده منصب وزارتده بولنان (ابو احمد بن الافضل) طرفندن هر بری مذاهب اربعه‌دن برینه کوره حکم ایتمك اوزره درت قاضی تعیین ایدلدی. دها صوڭره کوله‌منلر زماننده حال بو منوال اوزره دوام ایتدی.

قاضی‌یه ویریلن معاشه کلنجه: بو معاش دولتلرك و زمانك اختلافنه کوره مختلف مقدارلرده ایدی. ازجمله حضرت عمر (شریح) ی بصره قاضیلغنه تعیین ایتدیکی زمان کندیسنه هر آی یوز درهم نقد ایله اداره‌سنه کافی بر مقدار بغدای تخصیص ایلمش ایدی. خلفای راشدین زماننده قاضیلرك آیلقلری بو مقدارده دوام ایتدی. امویلر زماننه کلنجه بو دورده عسکر و سائر مأمورین دولتك معاشاتی نصل تزیید اولندیسه قاضیلرك معاشلری ده اویله‌جه تزیید ایدلدی. عباسیلر دورنده ایسه مصر قاضیسنك معاشی شهری اوتوز دیناره ابلاغ اولندی. بو معاشی ایلك قبض ایدن ذات بالاده بیان ایدلدیکی اوزره منصور طرفندن تعیین اولنان (ابن لهیعه) ایدی. دها صوڭره مأمون زماننده قاضیلرك معاشی پك چوق آرتدیرلدی. اوصره‌ده مصرده قاضی بولنان (عیسی بن المنکدر) ه شهری ٤٠٠٠ درهم یعنی ۲۸۰ دینار معاش ویرلدی. احتمالکه معاشك بو درجه‌یه ابلاغی بر مقصد مخصوصه مبنی ایدی. چونکه او مبلغك فوقنده بیك دیناردها مکافات اعطاسی ده جائز کورلمش ایدی. مذکور تاریخدن یکرمی سنه صوڭره مصر قاضیسنك معاشی سنه‌ده بیك دیناره ارجاع ایدلدی. بو مقدارده معاش آلان ایلك ذات ۲٤٥ سنهٔ هجریه‌سنده (احمد بن طولون) زماننده مصر قاضیلغنه تعیین اولنان (بکار بن قتیبه) ایدی. فاطمیلر دورنده ایسه قاضینك معاشی سنه‌ده ۱۲۰۰ دیناره ابلاغ ایدلدی. اوصره‌ده قاضی، (قاضی القضاة) لقبنی حائز ایدی. قاضی‌یه ویریلن ارزاق وهدایا بشقه‌در. احتمالکه قاضینك معاشی دها صوڭره ایوبیلر زماننده وانلردن صوڭره کلن سائر سلاطین زمانلرنده دخی بو مقدارده دوام ایتمشدر.

عباسیلر دورنده بغدادده‌کی قاضیلره ویریلن معاشاتك مقدارینه دائر هیچ بر یرده بر قید واشارته تصادف ایدیله‌مامشدر. شوقدرکه قضانك اوصره‌لرده التزام اصولنه کیردیکی کورلمکده‌در. قاضیلر؛ قاضیلق منصبنی خلیفه‌یه یاخود امرایه تأدیه‌سنی درعهده ایتدکلری بر بدل مقابلنده التزام ایدییورلردی. قضانی التزام ایله درعهده ایدن ایلك ذات ۳٥٠ سنهٔ هجریه‌سنده

آل بویهدن (معز الدوله) زماننده (عبد الله بن حسن بن ابی الشوارب) در . موماالیه سنوی ۲۰۰,۰۰۰ درهم تأدیه ایتمك اوزره بغداد قاضی القضاتی اولمش ایدی . دها صوکره قاضیلق منصبنك التزام صورتیله توجیهی برعادت حکمنه کیردی. حسبه وشرطه‌دخی التزام اصولیله توجیه اولنیوردی . [۱]

ایکنجی فصل

دولت عثمانیه‌ده طریق قضا

حکومات سالفۀ اسلامیه زمانلرنده قضانك ناصل احداث ایدلدیکی ومرور زمانله قاضیلره نه کبی وظائف تحمیل اولندیغی بوندن اولکی فصلده ایضاح ایدلمشدی . دولت عثمانیه‌ده بر حکومت اسلامیه اولمق اعتباریله اوائل تشکلنده قضا اصولنی قبول وتطبیق ایتمش ومؤسس دولت سلطان عثمان خانك ایلك تعیین ایتدیکی مأمورك (قاضی) ایله (سوباشی) اولدیغی تاریخلرمزده کورلمشدر . دولت هنوز تشکل وتأسس دوره‌سنده اولدیغی صره‌لرده بالطبع خارج مملکتلردن کلن وعرض خدمت ایدن قاضیلره تودیع امور ایدلمکده ایدی. اوزمانه قدر وظائف قضاة اساساً تقرر ایتمش وممالك اسلامیه‌ده تطبیق اولنان اصول تدریسیله بر چوق عالم یتیشمش اولدیغی ایچون ایلك عثمانلی قاضیلری هپ آناطولی ، ایران ، سوریه ، مصر وعراق کبی ممالك اسلامیه اهالیسندن انتخاب ایدلمش ایدی . بریاندنده ازنیق ، بروسه کبی یکی فتح اولنان بلده‌لرده انشا اولنان مدرسه‌لر اصل عثمانلی قاضیلرینی یتشدیریوردی . استانبولك فتحیله دولت اوروپاده صورت قطعیه‌ده یرلشدیکی وحکومته اساسلی وپایدار برشکل ویرلدیکی صره‌ده فاتح سلطان محمد انشا کرده‌لری اولان جامع شریفك طرفیننده سکز قسم مدرسه یاپدیره‌رق ملکی اداره وعلمی نشر ایده‌جکلر ایچون کوزل بر منشأ احضار ایتمش اولدی . بناءً علیه طریق قضانك مبدئی بومدرسه‌لرك انشاسنده آرامق اقتضا ایدر .

علمیه سالنامه‌سنده معلم محترم محمد امین بك بزده طریق قضانك ناصل تأسس ومروروزمانله نه صورتله انحطاط ایتمش اولدیغی غایت واقفانه برصورتده یازمش اولدیغندن بوبحثه تعلق

[۱] مدنیت اسلامیه تاریخی ـ جورجی زیدان ـ زکی مغامز ۰ جلد ۱ صحیفه ۲۱۷

اولان اقسامی بروجه‌زیر اقتباس اولنمشدر:[٩١]

«دولت علیهٔ عثمانیه؛ تا ابتدای ظهورندن بری حفظ حقوق عباد کبی وظائف بشریه ایچنده اعظم واشرف اولان برامرك ایفاسنه فوق‌الغایه اعتنا ایدردی. بووظیفه، بومیزان عدل وحق – امانات‌نی اهلنه تودیع ایدیکز – تنبیه جلیل سبحانیسنه توفیقاً علما صنفنك ید اقتدارینه مودوع ایدی. بوسببله پادشاهلریمز، وزرامز و عموماً خلق ارباب علمیه – فی حد ذاتها رتبهٔ علمدن اعلی برمرتبه اولمدیغندن – تعریف ناطقه‌یه صیغامیه‌جق درجه‌لرده حرمتلر اظهار ایدرلردی.

اسلامیتده مساوات عامه اسبابنی تغییر ایده‌بیله‌جك برقوت یوقدر. واوایسه قدرت علم وعرفاندرکه اصحابنه افراد آره‌سنده آسمانی برامتیاز بخش ایدر. بوده وهاب کریمك فرقان مبیننده‌کی وصف جمیلندن متولد برعطیهٔ مخصوصهٔ الهیه‌در.

وقتیله علمای عثمانیان ایسه مدارس مرتبه‌ده علی الترتیب درسلر کوره‌رك وزمانلرنده جاری کافهٔ علوم وفنونده بضاعهٔ کامله حاصل ایده‌رك سلف صالحین حضراتنك اثرینه تمامیله اقتدا ایدرلردی.

طریق علمایه سالك اوله‌جق طالبین عرفان اول امرده علمادن برذاتك رحلهٔ تدریسنه داخل اولورلر. (خارج) درسلری عد اولنان مقدمات علوم وفنونی آندن تعلم ایدرلردی. مقدمات علومی تحصیل ایتدکدن صوکره معلم اوللری اولان برذاتك دلالت مخصوصه‌سی ایله مدرسیندن دیکر برذاتك حلقهٔ تعلیمنه صوقولارق (داخل) درسلری نامیله یاد اولنان علوم عالیه‌یی تدرس ایلرلردی.

دروس عالیهٔ مذکوره‌یی ده بووجهله اکماله موفق اولان طالبین آرتق بونکله (صحن) درسلرینه کسب لیاقت ایتمش عد ایدیلیرلردی. (مدارس صحن) ایسه فاتح جامع شریفنك ایکی طرفنده کائن کارکیر قورشونلی سکز مدرسه‌درکه بونلره (صحن ثمان) اطلاق اولنور. فقط طالبین ایچون (مدارس صحن) ه داخل اولمقده اویله قولای برشی دکلدی.

---

(٩١) محمد امین بك: طوپچی قائممقاملغندن متقاعد برذاتدر. سنه‌لرجه مکاتب عسکریه‌ده معلملك ایتمش ومشروطیتدن صوکره اردوده دخی حسن ایفای خدمت ایله مشهوردر. بالقان حربنده اول ایتالیانلرك چناق قلعه‌یه هجوملرنده اوراده موقع مستحکم قوماندانی ایدی. حمیت ودیانتله متصف، خلوق وخیرخواه دین ودولت برذات محترمدر. دارالشفقهٔ الاسلامیه‌ده سنه‌لرجه صورت فخریه‌ده معلملك ایتمشدر. الیوم سلطان محمد وحیدالدین خان سادس حضرتلرینك نجل نجیبی ارطغرل افندینك معلملری اولمقله برابر مکاتب سلطانیه ایله دارالخلافة العلیه مدرسه‌لرنده لسان وادبیات معلملکی ایتمکده‌در. لسانه وادبیاته متعلق ومطبوع اثرلری واردر.

ابتدای امرده مدارس صحنك اعدادیسی حکمنده بولنان مدرسه‌لرده اکمال علوم مرتبه ایلمك ایجاب ایدردی . اعدادی حکمنده بولنان بو دارالعرفانلر ایسه طلبهٔ علومی (مدارس صحن)ه ایصال ایتدکلری جهتله بونلره (موصلهٔ صحن) عنوانی ویرلمش ایدی .

اکمال علوم مرتبه ایدوبده (صحن ثمان) ده صاحب حجره اولمغه موفق اولان طلبهٔ علوم اویله معلومات ناقصه اصحابندن اولمیوب هر بری برچوق تألیفات مرغوبه وجوده کتورمش تقوی و دیانت وکمال فضیلت کبی اشراف امته خاص برچوق محاسن سنیه‌یی نفسلرنده جمع ایتمش اصحاب دهادن بولنورلردی . بو اعاظمك الیوم متداول اولان متروکات قلمیه‌لری مجلدات عظیمه‌لری زمانمزده تحصیل علم نامنه وقف حیات ایتمش وایلیه‌ین اصحاب کمالك ـ بوقدر ترقیات علمیه‌نك وجوده کلسیله برابر ـ تنویر افکارینه خدمت ایتمك قوت ومزیتندن دوشمه‌مشدر .

اصحاب حجره‌نك قدملیلری مدرسه‌لرینك مذاکره‌جیلری اولوب اول وقتك اصطلاحنجه بونلره (معید) دینیلیر ایدی .

معید عنواننی حائز اولان بو اصحاب حجره (صحن ثمان) مدرسه‌لرینك آرقه‌لرنده کائن اولوب اعدادی حکمنده بولنان (تتمه) مدرسه‌سنده‌کی طلبه‌یه‌ده تدریس علوم ایلرلردی . بویله علی الدرجات مدرسه‌دن مدرسه‌یه نقل وحرکت ایدرك بو ترتیب ایله تحصیل کمالات ایله‌ین طریق علماسالکینی ملازم اولدقلرنده اسملری جریدهٔ دولته قید ایله اصولاً (قاضی) اولورلردی .

علوم شرعیه وعقلیه‌ده اظهار واثبات ایلدیکی کمال ایله استادکل عنوان شریفنه کسب استحقاق ایله‌ین حضرت فاتح ، حکمت حکومته اوفق برصورتده وجوده کتیردیکی بو ترتیبات تدریسیه‌سی ایله مرکز سلطنتی دارالتعلیم عالم اولمق مرتبه‌سنه ایصال ایلمشدی . بو مرتبات تحصیلیه‌یی زمانمزه تطبیق ایلمك ایستر ایسه‌ك : (صحن ثمان) مدارسی بر دارالفنون ، (تتمه) مدارسی که (موصله) عنوانی ویرلمشدر . آنلرده برر اعدادی ، خارجده انشا قلنان (ابتدای داخل) مدارسی بررشدیه ، (ابتدای خارج) مدارسی‌ده بررمکاتب ابتدائیه حکمنده ایدی . (صحن ثمان) مدارسی صرف متخصصین یتیشدیرمکه مخصوص اولدیغندن (موصله) لرده اکمال نسخ ایله‌ین طلبهٔ علوم هانکی شعبه‌ده بهره‌دار فیوضات اولمق دیلرسه (صحن ثمان) ك اوشعبه‌سنه داخل اولوردی .

عالمکنده صنوف مختلفهٔ فن وعلم تکمیل بومدرسه‌لرده تدریس ایدیلیر حاکملر، حکیملر، طبیبلر، مهندسلر تکمیل بودارالفیوضاتدن یتیشیر ایدی. اسلاف ایچنده فاضل احمد پاشا کبی مدرس عثمان پاشا کبی مدرسلکدن نائل وزارت اولانلرده وار ایدی. بونلر علماء، لیاقهٔ هر ایکی مسلکده‌ده اثبات مزیت ایله‌ین ارباب شجاعت وکمالدن ایدی.

(صحن ثمان) مدرسلری قدوة العلماء المحققین، ممتاز الفضلاء المحققین عنوانلرینه بحق شایان اولدقلری جهتله انظار عوام وخواصده رفیع الشان ایدیلر. اوزمانلر مدرسلك رؤسی‌ده لیاقت صحیحه اصحابنه اعطا اولنوردی. ترتیب وجهله اکمال تحصیل ایله‌رك ملازمت کاغدینی اخذ، بر چوق سنه‌لردها علوم عالیه اکتسابنه وقف حیات وبولندقلری مسلك مقدسده رفقای عرفانه رجحان فضلنی اثبات ایله‌یه‌رك نائل رؤس اولورلرایدی.

نائل رؤس اولانلرده ابتدای امرده آشاغی درجه‌ده برمدرسه‌نك مدرسلکنه تعیین اولنوب درجه درجه مظهر ترقیات اوله‌بیلیردی. (افضل الفضلاء المتورعین) عنوانیله یاد ایدیلن قاضی القضاة که قاضیعسکرلك مقامی دیمکدر. نائل رؤس اولوبده ترقی‌به استحقاق ذاتیسنی اثبات ایدنلره منحصر واستانبول کبی، ادرنه کبی بلاد جسیمه قاضیلکلری‌ده رتبهٔ تدریسی احراز ایلیه‌ن بومشاهیر جلیل القدرك وجودلریله مشرف ومفتخر ایدی.

علمایه قارشو بویوك، کوجوك عموماً خلقك کوکللرنده حرمت ومحبت مکنوز اولدیغندن موالی وقضاة بی‌وجه بلای عزله اوغرادلمازدی. علما ایسه بودنیای فانینك کافهٔ مراتب عز و وقارینی آنجق علمك درجات کمالنده آرادقلرندن اون بشر، یکرمیشر سنه مدتله قالدقلری مأموریتلرنده ادامهٔ حقانیته واجرای احکام عدالته اعتنا ایلرلردی. انفصاللری ایجاب ایدنلرده رتبهٔ علمك علوقدرینی تجلیلاً مستوفی معاشات ایله تقاعد ایدیلیرلردی. ایشته فاتح دوری دولت ایچون منتهاسی برچوق نیرمعالی‌یه واصل اولور بویله برباب نجات ومدنیتی کشاد ودور قانونی ایسه اقتضای حال وزمانه کوره مدارسده برچوق اسباب ترقیات وتعدیلاتی احضار واجرا ایله برابر مراتب علمیه‌یی‌ده ایلاد و ایجاد ایلمشدر.

عصر قانونیده اردوی عثمانی شرقاً وغرباً احراز ظفرله مرکز سلطنتدن اوزاقلشمقده ایدی. اس الحرکاتندن اوزاق دوشن بویله بر واسطهٔ سطوت ایچون زیاده مقدارده طبیب، جراح کبی هیأت صحیه‌یه واوزمانلر ملك سلیمان عثمانیلرجه وبلکه بوتون جهان السانیجه معارف عصریه‌نك مرکز انتشاری اولدیغندن معموریت ملکیه‌ده استخدام قانمق اوزره

برچوق مهندسه‌ده احتیاج عظیم حاصل اولدیغندن سلیمانیه جامع شریفی جوارنده طبابت وریاضیات تحصیلنه مخصوص اولمق اوزره برطاقم مدارس وجوده کتورلدی . ازجمله اطبا ایچون خاصةً برطب مدرسه‌سی انشا وآنك یاننده‌ده بردارالشفا بنا ایدلدی .

سلیمان قانونی دنیاده موجود مبانینك صنایع معماریه‌جه اك کوزللرندن معدود اولان معبد مبارککنك جوارنده درت مدرسهٔ جسیمه وجوده کتوردی . بونلر عظمت‌نمون اولان سلطنت سلیمانیه‌نك علم وفن نامنه تأسیس ایدیلن درت رکن عظیم کمالاتیدرکه الآن دوکمه‌جیلرده انظار ابتصاره قارشو ارائهٔ فیض وعرفان ایدر . بومؤسسات معرفتی فنون عربیه‌نك مقدماتی اولان علوم ریاضیه‌نك تحصیلنه تخصیص ایلدی . ینه اومعبد مقدسك تماما پیشگاهنده برده دارالحدیث انشا اولنه‌رق زمان قانونیده‌ده متخصصین بووجه ایله بوس بوتون تفریق ایدلدی .

دارالحدیث مدرسی علما ، قدما مدرسین موجوده‌نك اقدمی عد اولنوردی . بر طاقم مدارس ایسه مدرسهٔ سلیمانیه‌نك اعدادیسی اعتبارنده بولندیغندن بونلره‌ده (موصلهٔ سلیمانیه) عنوانی ویرلدی .

ابتدای داخل وابتدای خارج مدارسنده اکمال معلومات ایلیه‌ن برطالب عرفان طبیعیات کبی، ریاضیات کبی ، طبابت کبی علوم عقلیه تحصیل ایده‌جکسه (موصلهٔ سلیمانیه) یه (سلیمانیه تتمه‌لرینه) وادبیات عربیه کبی ، فقه کبی ، کلام کبی علوم شرعیه اکتساب ایلیه‌جکسه (فاتح تتمه‌لرینه) داخل اولوردی . بوقاریده بالمناسبه عرض ایدلدیکی وجهله جریدهٔ دولتده (ملازم) عنوانته استحقاق آنجق تتمه مأذونیننه خاص ایدی .

دور قانونی وسعت ملك ، کمال سلطنت اعتباریله دولتك منتهای مرتبهٔ اقبالی واشواق ظفر واجلال زمان مناسبتیله نظرلردن مستور قالان بعض احوال نابجادن طولایی‌ده شعشعه‌سی جهانی طوتان اوپرتو اقبالك مقدمهٔ زوالی ایدی . مدرسه‌لرده یاواش یاواش بوانحطاطدن حس ایدیلیر درجه‌لرده متأثر اولمشلردی .

فاتح بنا کرده‌سی اولان مدارس عثمانیه‌ده سید شریفك آثارندن اولان (حاشیهٔ تجرید) کبی (شرح مواقف) کبی درسلرك اوقوتدیرلمسی تنسیب ایتمش ووقفیهٔ مشهوره‌سنده‌ده (قانون اوزره شغل اولنه) فرمان حکیمانه‌سیله بو فکر سلیمنك تأیید ودوامنه آرزو کوسترمش ایدی .

واحیفا که سلطان سلیمان قانونی دور اقبالنی متعاقب (بو درسلر فلسفیاتدر) ادعای نابجاسیله (صحن ثمان) پروغراملرندن‌طی اولنمش، یرلرینه (هدایه) کبی (اکمل) کبی درسلر اقامه ایدلمش، دها صوکره‌لری فنون جدیده حقنده بین‌العلما بر طاقم اعتقادات غریبه حاصل اولمشدر .

مشهوردرکه ٩٨٧ تاریخنده تقی‌الدین مصری طوبخانه‌نك اوستنه تصادف ایدن ذروهٔ جبلده بر رصد خانه وجوده کتورمش ایدی. جهان غیبك کشف احوالنه بورادن اطلاع ایدیلیور اعتقادیله بو اثر بدیع بر طاقم تعریضات و ممانعاته اوغرادی . تدقیقات ریاضیه‌نك محصولات ونتایج نافعه‌سنه محل تطبیق اولمق اوزره نظر عرفان اوکنه قورلمش اولان بویله بر بدیعهٔ فن بر ادعای باطل قارشیسنده محو اولوب کیتمشدر .

سلیمانیه مدارسنك بناسندن صوکره مدارسك وظائف مخصوصه‌سنه نظراً بروجه آتی اون ایکی درجه‌ده اعتبار اولنمشدر .

ابتدای خارج ـ حرکت خارج ـ ابتدای داخل ـ حرکت داخل ـ موصلهٔ صحن ـ صحن ثمان ـ ابتدای التمشلی ـ حرکت التمشلی ـ موصلهٔ سلیمانیه ـ خوامس سلیمانیه ـ سلیمانیه ـ دارالحدیث . موصلهٔ سلیمانیه ایله آنك فوقنده بولنانلره (کبار مدرسین) اطلاق اولنورکه بو طریق ایله اصحابی نائل مولویت اولورلردی .

موصلهٔ سلیمانیه‌نك آلت طرفنده کیلرده ایکی صنفدر .

بری صحن ثمان ایله آنك اوصت طرفیدر . دیکری موصلهٔ صحن ایله آنك مادونیدر . پنجشنبه کونلری مدرسینك شیخ الاسلام افندی ایله کوروشمه‌لری عادات مرعیه واصول متخذه ایجابندن اولدیغی جهتله یوم مزبوره (ملازمت) کونی اطلاق اولونوردی .

شیخ‌الاسلام افندی‌یی زیارته کیدن مدرسیندن صحن ثمان ایله آنك مافوقی اولانلر حضور شیخ‌الاسلامی‌یه داخل اولنجه‌یه قدر مخصوص بر اوطه‌ده اقامت و موصلهٔ صحن ایله آندن اشاغی درجه‌ده بولنانلر صفه‌ده استراحت ایدرلردی . وقت قبول حلول ایدوبده هیئاتجه شیخ الاسلام افندینك حضورینه داخل اولدقلری زمان دارالحدیث مدرسی جمله‌سنه ریاست ایدردی . سلیمانیه‌ده‌کی کارکیر درت مدرسه‌نك درت مدرسی طریق تدریسك اون برنجی مرحله‌سنی تشکیل ایلر ایدی .

خوامس سلیمانیه ایسه مدارس اربعهٔ مذکوره ایله‌موصلهٔ سلیمانیه اره‌سنده بر باشقه
رجه اعتبار اولنان بش مدرسه‌درکه بونلرك بش مدرسی بولنوردی . یاقین وقتلره‌قدر
وراده‌کی مدرسین کرامك تزییدعددینه امکان یوق ایدی . فقط بعض احوال بونلرك‌ده
ظامات موضوعه‌سنی تارومار ایتدیکندن مدرسین عددی بالاعتبارتکثر ایتمش وخوامس
عبیری‌ده (خامسه) یه تبدیل ایدیله‌رك مدرسین قدیمه دفاترنده خوامس سلیمانیه یرینه
فاتر جدیده‌ده (خامسهٔ سلیمانیه) تعبیری اقامه اولنمشدر .

(صحن ثمان) مدرسی سکز عدد اولوب بونلر تناقص وتزاید ایتمز ایدی . فقط
رجات سائره‌ده بولنان مدرسه‌لر متعدد و متکثر اولدیغندن زمان زمان تاسیس‌ایدلمش
ولان مدارس مقدار مخصصاتنه کوره یوقاریده ذکر اولنان درجاتدن برینه الحاق
ولنوردی .

اوائلده مدارس مخصصاتنه اثبات استحقاق مطلق خدمات‌فعلیه‌ایله مشروط ایدی .
دمات فعلیه ایسه لظامات موضوعه‌نك اخلال ایدلمسیله برابر متروك اولمغه باشلادیغندن
مدرسه‌نك مدرسلکی بولندیغی صنفك درجه‌سنده بر اعتبار وهمی حالنی آلدی .
اعتبارات‌ده‌ینه‌زمان‌زمان‌چوغالدی . بویله‌براعتباروهمی‌یه‌مظهراولان مدرسین‌مدرسه‌لرینك
ملرینی‌بیله بیلمز برحاله کلدی . ایش بردرجه‌یه واصل اولدی‌که بوسبتون خراب حتی
ورق مبدل‌تراب اولمش مدرسه‌لرك مدرسلکی دخی‌اوته‌کینه بریکنه توجیه اولنوردی .
ده کیده حضرت‌فاتحك همت‌بی‌همتا واعانهٔمشورت‌علماایله وضع‌ایلدیکی اساسات بووجهله
خنه‌دار ایدلدی . طریق‌علمك عظمت قدرینی صیانتله لیاقت واهلیتدن بی‌نصیب‌کسانك
مسلك کزینه داخل اوله‌بیلمسنه ممانعت ایچون سالفین علما طرفندن تأسیس ایدیلن
متحان اصولی یالکزطلبهٔ علومه حصر ایدلمکه باشلادی .

خدمات فعلیه مولویتلرده‌ده یاواش یاواش الغا ونائبلر معرفتیله ایفا اولنمغه‌باشلادی.
لویتده برسنه مدت عرفیه قانون حکمنه کیردی . مدرسلك کبی بوده درجاته تقسیم
لدی .

هرسنه دارالحدیث وسلیمانیه مدرسلریله آلت طرفدن اوچ مدرس‌که جمعاً سکز
رسك عهده‌سنه برسنه مدتله مخرج مولویتلرندن‌بری توجیه اولنوردی . برسنه‌نك

ختامنده انفصال ایلرلر . ومخرج معزولی اعتبار اولنورلردی . ینه هرسنه بونلرك ایچند
دردینه برسنه‌یه مخصوص اولمق اوزره (مصر ، شام، بروسه ، ادرنه) وبونلرك معزوللرند
ایکیسنه (مکه، مدینه) بونلرك معزوللرندن برینه (استانبول) قاضیلغی، استانبول معزوللرند
برینه (آناطولی صدارتی) یعنی قاضیعسکرلکی ، آناطولی معزوللرندن برینه‌ده (روم ایل
قاضیعسکرلکی) ویرلمك رسم وعادت حکمنه کیردی. شوحاله نظراً (استانبول قاضیلغی)(حرمین
محترمین) قضالرندن برینی ضبط ایدن ذواته توجیه ایدیلیر ایکن بوقاعده‌ده اخلال ایدلدی
رجال علمیه‌نك مخادیم کرامنه توجیه اولنمغه باشلادی . اصولاً استانبول قاضیلغنه نائل
اوله‌جقلر عهده‌لرینه برر پایه توجیهیله نصیبلرندن محروم ایدیلیردی .

۱۱۸۹ تاریخنده حسرةالموالی اولان (حرمین محترمین) ایچون برنظام وضع اولندی
بالفعل حرمین قاضیلری موجود ایکن پایه‌ایله ترفیع طریق ایله‌ینلره استانبول قاضیلغنك
توجیه اولنماسی برقانونه ربط ایدلدی .

بالاده عرض اولندیغی وجه‌ایله هرسنه اوسط طرفدن سکز مدرس مولویت عنوانیل
مدرسلکدن چیقار . آلت طرفدن سکز مدرس اونلرك برینه قائم اولور . بوصورتله
طریقده برسلسله یوریدیلیردی . بالآخره بوحرکت یوقاریدن آشاغی سرایت ایتدی
تاابتدای خارج رتبه‌سنه قدر تأثیر ایلدی . بوندن طریقجه اوقدر مضرت وقوعه کلدی ک
تعریفنه امکان کوریله‌مز . چونکه اوسط طرفدن چیقانلره نسبتله آلت طرفدن ابتدای
خارج رتبه‌سیله کیرنلر کثرتده اولدقلرندن وصحن ثمان مدرسلری سکیزدن زیاده بولنمدیغندن
(موصله صحن) ده قالان مدرسینك مقداری حد معروفی تجاوز ایتدی .

دوره سلیم ثالث زمانمز کبی بردور تجدد وانقلاب اولدیغندن طریق علمانك ده اصلاحنه
صرف همت ایدلمك ایستنلدی ... حیفاکه مرعی اولان اصول سعایتی مدار استحقاق عد
ایدن مقبلان طریق بواصلاحات متصوره‌نك اوکنه برسد سدید آهنین کبی دیکلدیلر
بوصورتله دورمشروطیته قدر همان اصلاحات جزئیه اجراسنه بیله امکان بولنه‌مادی. (۱)

---

(۱) علمیه سالنامه‌سی، صحیفه ٦٤٢

ایشته بو طریق ایله یتیشن قاضیلر درسعادت وطشره‌ده امور ملکیه وبلدیه‌یه مأمور ایدیلیرلردی . بلده‌لرك قاضیلر طرفندن اداره‌سی تنظیمات خیریه‌نك اعلاننه قدر دوام ایتدی . ۱۲۵۵ تاریخنده دولت شکل اداره‌سنی تبدیل ومرکزیت اصولنی تطبیق ایلدیکی صره‌ده ایالتلره والیلر ، لوالره قائممقاملر ، قضالره مدیرلر نصب ایتمکه باشلادی . مملکتی اداره ایده‌جکلرك آزچوق‌اوعصرده رواج بولان علوم‌وفنونه وقوفی‌اولانلرمیاننده انتخابی مجبوریتی حاصل اولمش اولدیغی ایچون تنظیمات خیریه‌دن صوکره قاضیلرك عهده‌سندن خدمات ملکیه وبلدیه نزع ایدلمشدر .

تنظیمات خیریه ایله وضع ایدلمش اولان اساسلرك تطبیقی صره‌سنده پیدرپی قوانین ونظامات وضع ومحاکم نظامیه تأسیس اولندقجه طشره‌لرده بسبتون وظیفه‌سز قالمش اولان‌قاضیلره‌محاکم نظامیه‌نك‌ریاستی قاضیلره توجیه اولنمغه باشلامشدر .

اوائل احداثلرندن بری قاضیلر ؛ قاضیعسکرلره وقاضیعسکرلرده وکیل‌مطلق اولان صدراعظملره مربوط واونلرك نامنه اجرای حکومت ایتدکلری حالده تنظیمات خیریه‌دن صوکره مقام مشیخته ربط اولنمشلردر .

بو تحویل‌مرجع مسئله‌سنده بتالك‌ده دخلی‌اولدیغی ظن ایدلمکده‌در . چونکه‌تاریخ لطفی‌نك ویردیکی معلوماته نظراً : ۱۲۵۳ سنه‌سنه قدر باب مشیختده یالکز شیخ‌الاسلام ایله فتوی امانتی مأمورلری بولنورلر وروم ایلی واناطولی قاضیعسکرلری ایله استانبول قاضیلری مدت عرفیه‌لرینی ساکن اولدقلری قوناقلرنده امرار ایدرلردی . بوقوناقلرك محللری طبیعی هرقاضی‌یه کوره دکیشیردی . یعنی قاضی اولان ذاتك قوناغی نره‌ده ایسه او سنه استانبول محکمه‌سی‌ده اورایه نقل ایدیلیردی . مثلا ۱۲۵۲ تاریخنده ادرنه قپو جوارنده بولنان استانبول قاضیلغی محکمه‌سی ایرتسی سنه آیاصوفیه‌یه نقل ایدلمش‌ایدی . قاضیعسکرلك محکمه‌لرینك دخی هرسنه بو صورتله‌تبدللری ارباب مصالح ودعاوی حقنده وذات مصلحتجه صعوبتی موجب اولمقده ایدی . باب مشیختك مناسبت موقعیه‌سی ایله برابر محاکم مذکوره‌یی استیعابه کفایتی کورلدیکندن ۱۲۵۳ تاریخنده روم‌ایلی‌واناطولی قاضیعسکرلکلری محاکمیله استانبول قاضیلغی دائرۀ مذکوره‌یه نقل ایدلمش واومناسبتله قاضیعسکرلکلرله استانبول قاضیلغنك مرجعیتی مشیخته اعطا اولنمشدی .

قاضیلردن وظائف ملکیه وبلدیه آلنه‌رق یالکز (قضا) وظیفه‌سی قالمش اولسه

بو صورت اونلرك شیخ الاسلام معیتنه ویرلمرینی ایجاب ایتدیرمیوب بالعکس کما کان معیت صدارتپناهیده ابقالرینی ایجاب ایتدیرملی ایدی .

بو یوله کیدلمش اولسه ایدی بالاخره عدلیه آچیله‌رق محاکم نظامیه تأسیس اولندیغی زمانلرده محاکم شرعیه‌ده اورایه دوراوله‌جق وشرعی ونظامی ایکی درلو محکمه اوله‌جغنه محاکم شرعیه احتیاجات عصریه‌یه توفیقاً بالاصلاح اون ایکی عصردن برو امور قضا احکام شرعیه دائره‌سنده قاضیلر طرفندن نصل تدویر ایدلمش ایسه ینه او صورتله فقط دها منتظم ودها مضبوط بر حالده دوام ایده‌جکدی .

مع مافیه محاکم شرعیه‌نك مرجعی صدارت اولمیوب مشیخته مربوط اولمسی ۱۳۳۲ سنه‌سنه قدر نظر دقتی جلب ایتمدی . ایتدیسه‌ده تحویل ارتباط ایچون بر تشبث وقوعبولمدی . او صره‌لرده دولتجه بعض اصلاحاته مثلا زوالی ساعتك تعمیمی ، اوزان ومقیاسات جدیده‌نك استعمالی ، مسکوکاتك توحیدی ، تقویم غربینك قبولی کبی توحید اساسنی احتوا ایدن تجدداته توسل اولندیغی کبی اقتا ایله قضانك تفریقیله محاکمك‌ده توحیدی دوشونیله‌رك محاکم شرعیه باب مشیختدن دائرهٔ عدلیه‌یه نقل ایدلمش و ۱۲ مارت ۱۳۳۳ تاریخنده برده قانون نشر اولنه‌رق اصول محاکمات شرعیه بردائرهٔ انتظامه آلنمق ایستنمشدی .

بو تبدلات وقوعبولدیغی زمان حکومت « اتحاد وترقی » فرقه‌سنك النده ایدی . او زمان بو تشبثه مخالفت ایدنلر اولدیغی کبی قلمأده عکسنی ادعا ایدنلر بولندی . نهایت حربك ختامیله متارکه اعلان اولندیغی صره‌ده موقع اقتداره کچن فرقهٔ مخالفه‌نك ایلك ایشلرندن بریسنك‌ده محاکم شرعیه‌نك مشیخته اعادهٔ ارتباطی اولدی . تاریخچه‌سی شو صورتله مجملاً عرض ایدیلن ومسئله علمی واداری بر کیفیت اولمقله برابر عینی زمانده برده فرقه مسئله‌سی حالنی آلدیغندن وایلك دفعه مشیختدن آلنوب عدلیه‌یه ربط ایدلدیکی زمانکی ذهنیت وحالت روحیه ایله اعادهٔ ارتباطی ایجاب ایتدیرن اسبابی کوستره‌جك الده ایکی وثیقه بولندیغندن قضا تاریخنه تعلق ایدن بو وثیقه‌لرك‌ده مجلده بولندیرلمسی مناسب کورلمشدر . شو ایلك وثیقه‌یی اتحاد وترقی مرکز عمومیسی اعضاسندن ضیا کوك آلب بك یازمش وفرقه منسوبینه طاغتمش اولدیغی کبی عینی فکری طنین غزته‌سیله‌ده نشر ایتدیکی مقالات ایله مدافعه ایتمشدی :

تنظيمات دورى ناميله تاريخمزده باشلايان يڭى فصلڭ برچوق فضيلتلرى اولمغله برابر بعض نقيصه‌لرى‌ده واردر . بو نقيصه‌لردن بالخاصه ايكيسى شايان دقتدر. تنظيمات بزجه غايت مهم ايكى كلمه‌نك معناسنى دكيشديرمكه چاليشدى . بو كلمه‌لر (عثمانليلق) و(خلافت) تعبيرلريدر. دولت وملتمزك بنيۀ اساسيه‌سنى ارائه ايدن بو كلمه‌لرك تحريفى، بو بنيۀ مقدسه‌نك تغييرى ماهيتنده اولديغى ايچون تنظيماتك بو ايكى خطاسنى تصحيحه مسارعت كوسترمه‌مز لازمدر . فقط شوراسنى‌ده خاطردن چيقارمامليكه تنظيماتدن صادر اولان بو خطالر تنظيمات رجالى ايچون بر شائبه اوله‌ماز . هر تجدد مطلقا بر چوق يا كلشلقلره يول آچار و بو يا كلشلقلرك مسئوليتى مجددلردن زياده زمانه عائددر . تنظيمات رجالى حسن نيت وعلوهمتله مجاهده ايدن بويوك وطنپرورلردى. فقط مع التأسف او زمانه مخصوص ذهنيتلرك، او زمان جارى اولان عامللرك تأثيريله هر نقطه‌ده اصابت ايده‌مديلر . بز تنظيمات رجالنى تبجيل ايتمكله برابر طبيعى و ضرورى اولان خطالرنى‌ده تحرى و تصحيحدن كرى طورماملى‌يز . بويوك آداملريمزى تبجيل ايتمك بر وظيفه‌در . فقط ماضيده يا كلش ملى خطالرى تصحيحه چالشمق دها بويوك و دها ملى بر وظيفه‌در . تنظيماتك خطالرى عثمانليلق وخلافت كلمه‌لرينك معنالرنى دكيشديرمشدر ديمشدك . اولا عثمانليلق كلمه‌سنى آله‌لم :

تنظيماتدن مقدم عثمانليلق اسلاميتله مترادف ايدى . عثمانلى دولتى عنصر حاكمى مسلمانلردن مركب اولان متجانس بر دولتدن عبارتدى. بر روم ، بر بلغار ، بر اولاح اسلاميتى قبول ايتدكدن صكره دولتك مأمورلرى صره‌سنه كچه‌بيليردى. مثلا دوشيرمه‌لر مسلمان اولدقدن صكره اك عالى مرتبه‌لره قدر يوكسه‌له‌بيلمشلردى. فقط اسلاميتدن خارج قالانلر رعيه صنفنى تشكيل ايدرلردى . اونلر عثمانلى وطنداشى دكل ، عثمانلى تبعه‌سى حكمنده ايديلر . واقعا او زمانكى عثمانليلقده‌ده (تفريق جنس) مسئله‌سى يوقدى كيمسه‌نك اصلى ، منشأى صورولمازدى . فقط (تفريق دين) مسئله‌سى واردى. مسلمان اولميانلر ملت حاكمه‌دن معدود دكل ايديلر. يعنى عثمانليلق حقوقندن محروم بولنيورلردى. او زمانلر تدريس و تربيه يالكز تورك و عرب لسانلرنده جريان ايتديكى ايچون لسان وملبت فرقلرى يوقدى. فقط اهالى ، دين اعتباريله مسلم وغير مسلم ديه ايكى فرقلى طبقه‌يه آيرلمشدى . يعنى دولت تماميله بر اسلام دولتى ايدى . عثمانلى ملتى عينى وجدانه مالك بر اسلام ملتى ايدى . تنظيمات ، كويا مليت سوداسيله خشنودسزلق كوسترن خرستيان

عنصرلری تطمین ایچون (عثمانلیلق) مفهومنی مسلم وغیر مسلم بوتون اهالی‌یه تشمیل ایتمکه چالشدی . ارتق غیر مسلملر رعیه عد اولنمیه‌جقدی . ارتق اونلر عثمانلیلرك تبعه‌سی دکل بالذات عثمانلی اوله‌جقلردی . دولت ، بر اسلام دولتی ماهیتندن چیقه‌رق بر اتحاد عناصر دولتی شکلنه کیره‌جکدی . تنظیماته کوره دین امور فردیه‌دن معدوددی. هرکس ایچون کندی خصوصی معبدنده یاشانه‌جق شخصی بر حیاتدن عبارتدی . یعنی دین بر وجدان مسئله‌سی‌ایدی، اجتماعی بر ماهیتی حائز دکلدی . بناءً علیه‌دولت ، دین اعتباریله بی‌طرف اوله‌جقدی .

عثمانلیلق ارتق عینی وجدان دینی‌یه مالك بر زمره حالنده قالمایه‌جق ، عینی وجدان سیاسی‌یه صاحب بر هیئت شکلنی آله‌جقدی . فقط تنظیمات اومدیغنه نائل اوله‌مادی . نتیجه تصورلرینك تماماً عکسی چیقدی .

خرستیان عنصرلر عثمانلیلق حقوقنه مالك اولمه‌یی بر لطف کبی قبول ایتمدیلر . اونی کندیلرینی تمثیل ایچون قورولمش بر طوزاق صورتنده تلقی ایتدیلر . بناءً علیه بز عثمانلی دکلز ، عثمانلی اولمایه‌جغز دیدیلر . اختلال وافتراق سوداسندن بر آن فارغ اولمادیلر . یارم عصر کچمش ایکن بو کون بیله روملر و ارمنیلر عثمانلی کلمه‌سنی (مسلمان) معناسنده قوللانه‌رق تنظیماتك طرز تلقیسنی قبول ایتمدکلرینی کوسترمکده‌درلر. بو اجتماعی تجربه بزه کوستردی که ملت عینی وجدانه مالك بر زمره دیمکدر . دولت‌ده آنجق مشترك وجدانه صاحب متجانس بر ملته استناد ایده‌بیلیر . او حالده عثمانلیلق کلمه‌سنك ینه اسکی معناسنه رجوع ایتمك لازم‌کلیر. بو حقیقتی ابتدا واضح بر صورتده حس ایدن نامق کمالدر . بو داهی ادیبمز عثمانلیلغك اسلاملقدن عبارت اولدیغنی آکلاتمق ایچون بر چوق اثرلر یازدی . فقط تنظیماتچیلره دیکلته‌مدی . ۹۳ قانون اساسیسی بر انجمن مخصوصده تنظیم ایدیلیرکن (حقوق مقدسهٔ حکمرانی) نی مخل ماده‌لر قبول ایدلدیکنی خبر آله‌رق عبدالحمیده مکتوب یازدی . عثمانلیلق واسلاملغك حقوق مقدسه‌سنه استنادکاه اولان حقوق حکمرانینك محافظهٔ اساساتی لزومنی آکلاتمغه چالیشدی . فقط بوحرکت مجاهدانه‌سی ، کندیسنی ملتك نظرندن دوشورمك ایچون عبدالحمیدك النده برسلاح حالنی آلدی . عبدالحمیدك امریله یازیلان (اس انقلاب) نامق کمالك بوحرکتنی منفور بر ارتجاع کبی کوسترمك ایستدی . تنظیماتك ایکنجی خطاسی‌ده خلافت کلمه‌سنك معناسنی دکشدیرمك اولدی . «مادامکه عثمانلی دولتی بر اتحاد عناصر دولتی اوله‌جق ، اوحالده بودولتك رئیسنه

خلیفه‌نامی ویریله‌من » دیه‌رك یکی برسفسطه یاپمغه باشلادی . بوایکنجی خطا برنجینك نتیجهٔ ضروریه‌سی ایدی . چونکه اسلامیتده (اولوالامر) خلیفه‌در . عثمانلیلغك اسکی تشکیلاتیده بواساس اوزرینه قورولمشدی . اموی وعباسی خلافتلرنده اولدیغی کبی عثمانلی خلافتنده‌ده وزیراعظم خاتم خلافتك حاملی ایدی . خلیفه اساساً سیاسی بررئیس ایدی که عینی زمانده دینكده خادمی ایدی . حالبوکه بونظریه تنظیماتك اتحاد عناصر سیاستنه اویمیوردی . اوحالده خلافتكده معناسنی دکیشدیرمك اقتضا ایدییوردی. ایشته بو سببله‌در که خلیفه‌ده‌کی (اولوالامرلك) قدرتنه (سلطنت) نامی ویریلوب بوسیاسی عرض جوهر خلافتدن تفریق ایدلمك ایستنیلدی . کویا بوصورتله عثمانلی پادشاهی سلطان صفتیله سیاسی ریاستی حائز اولوب خلیفه صفتیله‌ده یالکز دینی ریاستی حائز اوله‌جقدی . بونظریه‌نك قبولیله خلیفه آرتق امیرالمؤمنین دکل قاتولیکلرك (پاپا)سی قبیلندن بررئیس اعظم روحانی ماهیتنی آله‌جقدی . اوحالده آرتق صدراعظمه مودوع اولان مهرهمایون خاتم خلافت عد اولونمیه‌جق ، صدراعظم یالکز سلطنتك، شیخ الاسلام ایسه خلافتك وکیل مطلق تلقی اولونه‌جقدی . اوحالده مجلس ملی‌یی آچان وقاپایان، تشریع قضا واجرا قوتلرینك ریاستنی حائز اولان خلیفه دکل ، سلطان اوله‌جقدی . خلافتدن غصب اولنان بوحقلره مقابل اوکا یالکز محکمهٔ شرعیه‌لرك اداره‌سی ویریلیوردی. سلطنتك محاکم عدلیه‌سنه مقابل خلافتكده محاکم شرعیه‌سی موجود اوله‌جقدی .

بوصورتله مملکتده ایکی دولت بوانه‌جقدی . بری سلطنت که بلاتفریق جنس ومذهب بوتون عثمانلی عنصرلرینك مشترك دولتی ، دیکری‌ده خلافت که یالکز مسلمانلرك مشیخت دائره‌سنه انحصار ایدن خصوصی جماعتلری . حالبوکه امام ماوردینك (احکام سلطانیه). سندن‌ده آکلاشلدیغی وجهله سلطنت (اصلنده اچیقدر) دیمکدر که خلافتك حائز اولدیغی اولوالامرلك اقتداری دیمکدر . سلطنت خلافتك برصفتیدر ، یوقسه خلافت سلطنتك برصفتی دکلدر . صوکرا تشریع ، قضا واجرا قوتلرینك حق ریاستی خلیفه‌نكدر صدراعظمی وقابینه‌یی تعیین ایدن ، مجلس ملی‌یی آچوب قاپایان ، قوهٔ قضائیه واجرائیه‌یه ریاست ایدن ، اردونك باش قوماندانلغنی حائز اولان خلیفه‌در . خلفای عباسیه زماننده تغلباً بعض امرا سلطانلق دعواسنه قالقشمش ایسه‌ده اساساً سلطنت آنجق خلیفه‌یه عائددر . بناءً علیه خلافت ایله سلطنت بری برندن قابل تفریق ایکی مستقل جوهر ماهیتنده دکلدر بلکه سلطنت جوهر خلافتك بر عرضیدر . یالکز شوراسی واردر که

اسلامیده (وزارت تنفیذ) ، (وزارت تفویض) ناملریله ایکی نوعلو وزارت موجوددر .
وزرای تنفیذ دوغریدن دوغری‌یه خلیفه نامنه اجرای حکومت ایدن ناظرلر ، والیلر ووالی
عمومیلردر . بوصورتله مصر خدیوی که بر والی عمومی دیمکدر . صدراعظم کبی بر وزیر
تنفیذدن عبارتدر . وزرای تفویض ایران شاهی ، افغان امیری و فاس سلطانی کبی مرکز
خلافتدن بعدیتی مناسبتیله حائز استقلال اولان اسلام رؤسای سیاسیه‌سیدر . اساساً
خلیفه‌نك تصدیقیله اکتساب ایدلمش بر نوع اولوالامرلکی حائز اولمق اعتباریله بونلره‌ده
سلطان نامی ویریله‌بیلیر . فقط خلیفه‌نك وزرای تنفیذی مقامنده اولدقلری ایچون منبع
سلطنت ینه خلافتدن عبارتدر . اسلامیت وحدت دولت اساسنه مستند اولدیغی حالده
وزارت تنفیذ ماده‌سیدرکه اسلام ایچنده موضعی دولتلرك تأسسنه برامکان تأمین ایدییور .
اوحالده نفس الامرده عثمانلی دولتی براسلام دولتی اولوب متبوع سیاسیسی‌ده خلیفه‌دن
عبارتدر . مملکتمزده آرتق ایکی دولت ، ایکی تورلو متبوعیت یوقدر . صدراعظمی‌ده ،
شیخ الاسلامی‌ده تعیین ایدن خلیفه‌در . محاکم عدلیه‌نك‌ده محاکم شرعیه‌نك‌ده رئیسی خلیفه‌در ،
خلافت اساساً دولت معناسنه اولوب خلافت عثمانیه‌یه عائد تشکیلات دولت عثمانیه‌نك علی العموم
تشکیلاتیدر . بوتون عثمانلی نظارتلری اسلام نظارتی اولدیغی ایچون یالکز «شیخت اسلام
نظارتی» دیمك خطادر . بوتون عثمانلی محکمه‌لری اسلام محکمه‌سی اولدیغی ایچون یالکز
محاکم شرعیه‌یی اسلام محکمه‌سی طانیمق خطادر . بوتون عثمانلی قانونلری اسلام قانونلری
اولدیغی ایچون یالکز مجله‌یه اسلام قانونی نظریله باقمق خطادر . تنظیماتدن اول مملکتمزده
بوکون کوردیکمز بو فاحش ایکیلکلر یوقدی . اسلامیت موحد بردین اولدیغی ایچون
بوتون مؤسسه‌لرنده وحدت واردر . اسکی تشکیلاتمزده قاضیلرك دیکر دولت مأمورلرندن
هیچ برفرقی یوقدی . قاضیلر قانوننامه‌لر ایله عامل اولدقلری کبی امرای دولت‌ده احکام
شرعیه ایله عامل ایدیلر . آره‌لرنده هیچ آیریلق غیریلق یوقدی . بوتون قاضیلر و محکمهٔ
شرعیه‌لر صدراعظمه مربوط ایدی . شیخ الاسلام یالکز مفتی الانام صفتنی حائز اولدیغی
ایچون امور قضایه مداخله ایتمزدی . اساساً فقه حقنده افتا ایله قضانك برذاتده اجتماعی
جائز اولمادیغندن مشیخت یالکز وظیفهٔ افتا ایله موظفدی . قاضی عسکرلرك واستانبول
قاضیسنك مشیخته ربطی ۱۲۵۲ تاریخنده وقوع بولدی‌که بوحرکت ، تنظیماتك طوتدیغی
خطالی یولك برنتیجهٔ ضروریه‌سی ایدی . بوتاریخدن اول محاکم شرعیه‌نك اك بویوك
مرجعلری یعنی برنوع عدلیه ناظرلری دیمك اولان روم ایلی و آناطولی قاضی عسکرلری
صدراعظمه مربوط ایدیلر . چونکه حق قضا خلیفه‌یه عائد اولوب خلیفه‌نك وکیل مطلق

ایسه صدراعظم‌در . شیخ‌الاسلام ایسه خلیفه‌نك وكیلی اولمیوب عموم مفتیلر كبی احكام دینیه‌نك مبلغیدر . حق قضا خلیفه‌یه منحصر ایسه‌ده حق افتا خلیفه‌نك ید انحصارنده دكلدر . چونكه افتا سیاسی برحق دكل ، علمی برصلاحیتدر . علم فقهده صلاحیته مالك اولان هرذات افتا حقنی حائزدر . اجتهاد اجتهادی نقض ایتمدیكی ایچون افتاده افتایی نقض ایده‌مز . فقط خلیفه‌نك امری كه قانون ماهیتنده‌در . دیگر بوتون امرلری نقض ایدر . خلیفه برولی الامردر ؛ فقط اسلام دیننده ولایت بولونمادیغی ایچون ولی الدین دكلدر . قاتولیك دیننده پاپانك اجتهادی دیگر بوتون پاپاسلرك اجتهادینی نقض ایدر . اورتودوقسلرده (سه‌ن‌سینود) اجتهادی دیگر بوتون روحانیلر اجتهادینی نقض ایدر . بناءً علیه بوایكی دینده (ولایت دینیه) موجوددر . اسلام دینی ایسه بوباطل اساسی قبول ایتمه‌مشدر . اسلامیتده نه (قونسیل) نه (سه‌ن‌سینود) ، نه‌ده پاپالق واردر . اسلامیتده هركس مفتی اوله‌بیلیر . هركس اعتماد ایتدیكی مفتیدن استفتا ایده‌بیلیر : «استفت نفسك وان افتاك المفتون» حدیث شریفی برقضیه‌یی ناطقدر . اوحالده خلیفه دینك ولیسی یعنی حاكمی اولمایوب خادمیدر . سلطان سلیمك (حاكم الحرمین) عنوانی (خادم الحرمین) عنوانته تبدیل ایتمسی تام مسلمانجه برحركت ایدی . اوحالده اسلامیتده پاپالق كبی برحكومت دینیه تشكیلاتی اوله‌ماز ؛ شیخ‌الاسلام برمفتی الانام‌دركه قابینه‌یه داخل اوله‌رق اوراده بر (خدمت دینیه) نظارتنك ناظرلغنی قبول ایتمشدر .

دیگر نظارتلر خلیفه‌نك سیاسی حقلرندن تولد ایتدیكی حالده بونظارت مستثنا اوله‌رق دینی وظیفه‌سندن دوغمشدر . اوحالده خلیفه بونظارتی منحصراً دینی امورك تنظیمنه تخصیص ایتملیدر . حق قضایه كلنجه ، بوخلیفه‌نك سیاسی برحقی اولوب قابل تجزی اولمدیغی ایچون بونك ایچون یالكز بروكیلی بولنمق اقتضا ایدر . بووكیلده بوتون سیاسی حقلرك وكالت مطلقه‌سنی حائز اولان صدراعظمه مربوط بولنمق لازم كلیر . عدلیه ناظری شیخ‌الاسلام كبی دوغریدن دوغرویه تعیین اولنمیه‌رق صدراعظم طرفندن منتخب وبناءً علیه اونك مسئولیت عامه‌سنه داخل اولدیغی ایچون بوندن طولایی امور قضائیه عدلیه نظارتنده طوپلانمق اقتضا ایدر . عدلیه نظارتی اساساً برقضا نظارتندن عبارتدر .

تنظیمات بوكا قضا نظارتی عنوانی ویره‌جك ایكن خطای ابتدائیسنك نتایج ضروریه‌سنه تابع اوله‌رق باشقه عنوان ویرمشدر . احكام (قضائیه) ایله احكام (دیانیه) قضا ایله افتا آیری آیری ایشلر اولدیغی ایچون برنظارتده برلشه‌مزلر . امام اعظم حضرتلری مفتی بولندقلری

ایچون قاضی‌القضاتلغی قبول بیورمدیلر . بویله برخطایی ارتکاب ایتمه‌مك ایچون طباق آلتنده شهید اولمغه راضی اولدیلر . زنبیللی علی افندیده قاضیعسکرلکی قبول ایتمدی . بوکون بیله ظاهراً محاكم شرعیه مشیخته مربوط ایسه‌ده حقیقتده دکلدر . چونکه قاضیلرك مراسله‌سنی امضا ایدن شیخ‌الاسلام دکل ، قاضی‌عسکردر . محاكم شرعیه قاضی‌عسکرلکه مربوط اولوب عارضی اوله‌رق مشیختده بولنمقده‌در . چونکه اسلامیت افتا ایله قضانك اجتماعنه مانع اولدیغی ایچون اوراده قضا تشکیلاتی بوس‌بوتون آیری ومستقل اوله‌رق یاشامقده‌در . محاكم شرعیه‌نك باشنده برمجلس تدقیقات شرعیه واردرکه برنوع محکمهٔ تمیز ماهیتنده‌در . او حالده محاكم شرعیه باشلرنده قاضیعسکرلك ومجلس تدقیقات شرعیه اولدیغی حالده عدلیه نظارتنه نقل اولنورسه مشیخت تشعباتندن اولکی صفوتنه رجوع ایتمش اولور . محاكم شرعیه عدلیه نظارتنه انتقال ایتمکله ماهیتی دکیشمش اولماز . چونکه محکمهٔ تمیزی ینه مجلس تدقیقات شرعیه‌در . باشلرنده‌ینه قاضی‌عسکر بولنه‌جقدر . یالکز احکام شرعیه منتظم برمجله حالنده جمع اولنه‌رق مجلس ملیجه قانون ماهیتنی آله‌رق مطرد برشکله کیره‌جکدر . بوکون بردعوی محکمهٔ شرعیه‌یه کیتدکدن صوکره‌درکه اودعوایه کوره برقانون یاپیلیور . یعنی فتواخانه‌دن استفتا ایدیله‌رك موجبنجه حکم اولونیور . او حالده هر دعوا ایچون او دعوا واقع اولدقدن صوکره قانون یاپیلیور . وبو قانون مابعدلرینه دکل بالخاصه ماقبللرینه مابه‌التطبیق اولمق اوزره تنظیم ایدیلیور دیمکدر . بو اساس تماميله عدالته مغایردر . بونك سببی ایسه بوتون احکام شرعیه‌نك برمجله حالنده تدوین ایدلمه‌مسی یعنی مطرد برقانوننامه شکلنی آلمه‌مسیدر . بوحال تأمین عدالتی کافل اولمادیغی ایچون واجب‌الاصلاحدر . عثمانلی دولتی‌بعدما قبل‌التنظیمات شکلی کبی تماميله براسلام دولتی اوله‌جغندن عدلیه‌نظارتی یالکز براسلام نظارتیدر . تنظیماتجیلرك ظن ایتدیکی کبی اتحادعناصر نظارتی اولمیه‌جقدر . ناصل‌که دیکرنظارتلرده تماميله براسلام نظارتی ماهیتنی آله‌جقدر . مخالفلریمزك وبالخاصه بودولتك بدخواهی بولنان برطاقم منافقلرك وحدت‌قضا مسئله‌سنی محاكم شرعیه‌نك الغاسی صورتنده‌تفسیر ایده‌جکلری وارد خاطر اوله‌بیلیر . اتحادوترقینك بودولتی تماميله براسلام دولتی حالنه صوقمغه چالیشدیغی برچوق فعلی دلیللرله ظاهر ایکن بوافترایه الاجاهل اولانلرك بیله اینانمیه‌جغی شبهه‌سز ایسه‌ده اهل تزویره هیچ برصورتله میدان ویرمه‌مك وظیفه‌مز اولدیغی ایچون اخوان جمعیتمزك بوخصوصده متبصر طاورانماسی وخلقی تنویر وارشاد ایتمسی لازمدر . محاكم شرعیه‌نك عدلیه‌نظارتنه نه‌صورتله نقل ایدیله‌جکنی ایضاح ایتدك . بونقلدن محاكم شرعیه‌دهابیوك

بر انتظامه کیره‌جکی کبی قاضیلرده بو انتظامدن مستفید اوله‌رق علی‌الدوام تمدید مدت یاخود تبدیل محل احتیاجندن قورتوله‌جقلردر . چونکه قاضیلقده حاکملك کبی لا ینعزل اولمه‌سی استقلال قضانك بر لازمه‌سیدر . بو نقطه‌دن دولایی مشیخت جلیله دائره‌سنده ایشلرك آزاله‌جغی ادعاسی‌ده دوغرو دکلدر . چونکه بر طرفدن فتوا امانتی بوتون فتوالری جمع ایده‌رك عموم ایچون مراجعتکاه اوله‌جق بر (محیط فتاوی) تنظیم ایتمکله مشغول اوله‌جغی کبی دیکر طرفدنده حقیقی انجمنلر واسطه‌سیله کتب صحیحه‌ده‌کی احادیث شریفه‌نك جمعنه ، عقائد صحیحهٔ اسلامیه‌یی کوستره‌ن وفلاسفهٔ جدیده اعتقاداتنی رد ایدن کتابلر تألیفنه ، حقایق قرآنیه‌یی دوغرو بر صورتده ارائه ایده‌جك بر تفسیرك میدانه کتیرلمسنه چالشمق وظیفه‌لری موجوددر . درس وکالتی مدرسه‌لرك ، مجلس مشایخده طریقتلرك تنظیم واصلاحنه چالشمالیدر وبالخاصه بوکون اکثر کویلرده مسجد اولمدیغی کبی شهرلرده‌کی جامعلرده پریشان بر حالده‌در . هر کویده بر مسجد انشا ایتمك مشیختك وظیفه‌سی اولدیغی کبی بونلره حقیقةً مربئ دین اوله‌جق امامل یتشدیرمکده بر وظیفه‌در . جامعلرده‌ده خطیبلرك ، واعظلرك ، امامارك ، مؤذنلرك معاشلری غایت دوندر . بونك ایچوندرکه خواص وعوامی هرکون جامعلره طوپلایه‌بیله‌جك طلاقت لسانه ، وسعت علمه ، آهنك صدا وحسن ادایه مالك اولان ذاتلر یوقدر . جزئی بر اجرته افتقار ایده‌رك بو خدمتلری قبول ایده‌میورلر . دیانتك اول وآخر مرکزی جامعدر . جامعلرده‌کی جاذبه یاخود دافعه‌نك عاملری ایسه خطیبلر ، واعظلر ، امامار ، مؤذنلر و حافظلردر . اکر بونلر حسن صدا ، وسعت علم ، معرفت روح ، طلاقت بیان ، حسن اخلاق کبی مزیتلره مالك اولسه‌لر جامعك مداوملری چوق اولور . وحقیقةً هر نمازده غایت جانلی بر وجد دینی یاشانیلیر . فقط بونك ایچونده بر طرفدن بو خدمتلره مستوفا معاشلر تخصیص ایتمك ، دیکر طرفدنده بو ایشلره اهل اولان متخصصلری یتشدیرمك لازمدر . بوده ، امامقدن اونکله امتزاجی جائز اولمیان غساللغی آییرمق ایجاب ایدر . چونکه دینی وظیفه ایفا ایدن بو کبی ذواتك موقعی عالی اولمالیدر . بوندن باشقه جامع ومسجدلر هر صورتله معمور ، نظیف ونزیه بر صورتده اداره اولونمالیدر . اوقاف نظارتی دها زیاده مادیاته اهمیت ویردیکی ایچون یالکز واردات اوقافك آرتمه‌سنی دوشونیور .

و بویوزدن معابدك اوقافنه باقلدیغی حالده بالذات معابده باقلمیور .

بوتون امور دینیه‌نك اداره‌سی مشیخته تودیع ایدیلنجه خلقك عبادته تشویقی ایچون نه یاپلق لازم ایسه ایفاسنه اعتنا اولنه‌جغی شبهه‌سزدر . مشیختك مصارفی عمومی بودجه‌یه داخل اولدیغی ایچون مجلس ملی بو خصوصده بویوك مبلغلر تخصیص ایده‌بیلیر . بو صورتده مدرسه‌لرده آرتق نظرلری جامعه توجیه ایده‌رك ناطق واعظلر ، بلیغ خطیبلر ، مرشد امامل ، جاذبهٔ صوتیه‌یه مالك مؤذنلر و حافظلر یتشدیرملیدر . اساساً مدرسه امور دینیه‌نك مرکزی اولان جامعدن دوغمش ایکن بالآخره اونی اونوته‌رق بوزنجی امور دنیویه‌نك معرکه‌سی اولان محکمه‌یه دوندرمشدر .

جامع مدرسه‌نك یاردیمندن محروم قالدیغی ایچون بر طاقم غیر کافی اصحاب جهاتك الندہ قالمشدر . وقفنامه‌لرده اك قنع تیمسه‌لرك جهتلره تخصیص اولونان آقچه‌لرك قیمت حقیقیه‌سی دائما تنزل ایتدیکی ایچون بو جهتلر بیله قناعت ایده‌مه‌جکی بر درجه‌یه کلمشدر . جامعلرك اداره‌سی ایسه متولیلرله اوقاف مأمورلرینك الندہ قالمشدر . مشیختك اداره‌سنه ویرلدیکی ایچون امور دینیه ، عدم مرکزیت صورتنده جریان ایده‌رك مذبذب و پریشان بر شکل آلمشدر . مع مافیه امور دینیه یالکز بونلرده‌ده منحصر دکلدر . حج و زکات اموری‌ده بر مرکز دینی‌یه محتاج اولان ایشلردندر . حج بوتون مؤمنلری هر سنه برلشدیره‌ن بر اجتماع مقدس اولدیغی کبی زکات ده نشر دین ایچون هر مؤمنك ویره‌جکی مقدس بر اعانه‌در . مشیخت بر طرفدن امور حجك تنظیمنه و حج دلیللرینك سوق و اداره‌سنه نظارت ایده‌رك ممالك متباعدهٔ اسلامیه آراسنده‌کی اتحادی دیکر طرفدن‌ده زکات پاره‌سیله الده ایده‌جکی مبالغ ایله دین مبینك نشر و اعلاسنی تأمینه چالیشه‌بیلیر . بوندن بویله جهاد مادیلکدن معنویلکه کچه‌جك یعنی قلنجدن زیاده لسانله و قلمله یاپیله‌جقدر . بونك ایچونده حج و زکات مؤسسه‌لری ایکی مهم عامل اوله‌بیلیر . حاصلی مشیختك ایفا ایده‌جکی خدمتلر کمیةً غایت چوق و کیفیةً غایت عالیدر . فقط محاکم شرعیه ایله اشتغال ایتمه‌سی بونلرك ایفاسنه مانع اولیوردی . مشیخت کندینی بر عدلیه نظارتی ظن ایتدیکی ایچون امور دینیه‌نك اداره‌سنی کندی عهده‌سنه آلمغه چالشمیور ، اوقاف نظارتیله متولیلرك الندہ براقیوردی . بناءً علیه یاپمه‌سی لازم کلن دینی خدمتلرك هیچ برینی یاپمیوردی . بوندن باشقه دیانةً جائز اولمیان بعض شیلر قضاءً تجویز ایدیله‌بیلیر . قضا مادیاتی اداره ایتدیکی ایچون دنیوی بر ایشدر . لاهوتی بر ایش اولمایوب ناسوتی

بر ایشدر . مفتی عینی زمانده قاضی اولونجه حقوقلك تجویز ایتدیكی هر شیئی دینك ده تجویز ایتمسی لازم كلور. حال بو كه بو صورتله دین مادیلكك الك سافل درجه‌لرینه دوشر. مشیختك و مدرسه‌لرك دنیوی ایشلرله اشتغاللرندن دولاییدر كه جناب حقك بزه الك عالی بر نعمتی اولان دینمزدن بو كون حقیله فیض آله‌میورز. اخلاقمزك فساده دوغرو كیتمه‌سی، نظام اجتماعیمزك بوزولمه‌سی هپ بو حالك نتیجه‌سیدر. مشیخت، مدرسه‌لر و مفتیلر مادی محكمه‌لرله اوغراشه‌جقلرینه فردلرك وجدانلرنده‌كی معنوی محكمه‌لرك قانونلرینی تنظیم ایله اوغراشسه ایدیلر بز اخلاقاً و اجتماعاً بو درجه مذلته دوشمش اولمازدق . صدر اسلامده اولدیغی كبی بزده ده هر فردك روحنده بر معنوی حكومت بولونور . مادی حكومته او قدر چوق ایش قالمازدی. بر عارفك دیدیكی كبی مفتی وظیفه‌سنی ایفا ایتسه‌یدی قاضی‌یه ایش قالمازدی . ناصل كه مدرسه وظیفه‌سنی یاپسه‌یدی محكمه‌یه هیچ بر ایش دوشمزدی . مفتی هر كسه تقوایی ، یعنی فدا كارلغی امر ایدر . قاضی ایسه یالكز كیمسه‌یه فنالق یاپلمه‌مسنی ایستر . حتی اونك ایچون ظاهری بر قانونپرورلك كافیدر. قاضی انسانلری عالی بر اخلاقه سوق ایتمكله مكلف دكلدر .

بناءً علیه بر ملتده یالكز قاضی بولونورده مفتی بولونمازسه ، یالكز محكمه بولونورده مدرسه بولونمازسه ظاهری بر آسایش موجود اولور ، فقط باطنی اولان فضائل اخلاقیه موجود اولماز. بویله بر مملكتده دیانت و اخلاقك اوغرایه‌جغی فلاكتی بر دوشونك. ایشته بز بو كون او فلاكتك ایچنده‌یز . مشیخت دائره‌سنه كیدرسه‌كز اوراده یالكز پاره مسئله‌سی، فائض مسئله‌سی، حیلهٔ شرعیه مسئله‌سی كورورسكز . دینه، اخلاقه، معنویاته دائر هیچ بر كلمه ایشتمزسكز . او حالده بو مملكتك دینیاتنی ، معنویاتنی ، اخلاقیاتنی تنظیم و اداره ایده‌جك مقام نره‌سیدر؟ بو مملكتك بر مركز دینیسی، بر مركز اخلاقیسی بر ناظم معنویاتی ، اولمایه‌جقمی ؟ ایشته ، قارده‌شلر، مشیخت بو عالی بو مقدس وظیفه‌لرله اشتغال ایده‌بیلمك ایچون تنظیماتك كندیسنه باغشلامقله ویردیكی قضا ایشنی عدلیه نظارتنه اعاده ایلمك مجبوریتنده‌در . عدلیه نظارتی خلافت عثمانیه‌نك قاضی القضاة مقامیدر . محاكم شرعیه بو نظارته انتقال ایتمكله برابر ینه شرعی محكمه اوله‌رق قاله‌جقدر . مجلس تمییزی ینه مجلس تدقیقات شرعیه اوله‌جقدر . باشنده ینه قاضی عسكر بولونه‌جقدر . فقط بوتون محاكم بر تك نظارته مربوط اولدیغی ایچون آرتق بری برینی

ناقض ایکی اعلام ویریله‌میه‌جك ، بر دعوا محکمه‌یه کلدکدن صوکره اوکا مخصوص بر قانون یاپیله‌جقدر . بوندن باشقه آرتق مملکتده دولتك حق قضاسندن باشقه حق قضا قالمایه‌جقدر .

جهان حربندن مقدم اجنبی سفارتخانه‌لرینك قونسلوسخانه‌لرینك ، حق قضاسی واردی . بوکون حالا پطریقخانه‌لرك ، متره‌پولیدخانه‌لرك حق قضاسی واردر . بر دولت آنجق اوچ شیئه مالك اولمغله حقیقی دولت اولور . اولا وطنداشلردن مرکب بر ملت حاکمه‌سی اولمالی ، ثانیاً حدودی معین بر مملکتی اولملی . ثالثاً بو مملکت اوزرنده تشریع ، قضا ، اجرا حقلری یالکز کندیسنده یعنی عنصر اصلی اولان زمرهٔ حاکمه‌نك سیاسی تشکیلاتنده بولونمالی . بزده عنصر اصلی اسلاملر اولوب بونك سیاسی تشکیلاتی خلافتدر . او حالده مملکتمزده تشریع واجرا حقلری کبی قضا حقی‌ده یالکز خلافته عائد اولمالیدر . دولتك استقلالی ایچون خارجی قاپیتولاسیونلرك رفعی نصل لابد ایدی ایسه داخلی قاپیتولاسیونلرك الغاسی‌ده او درجه فرضدر . فقط بونی یاپمق ایچون قضایی بر تك نظارتده توحید ایتمك ایجاب ایدر . وحدت قضا غایه‌سی حصول بولونجه آرتق نه سفارتخانه محکمه‌لری نه‌ده پطریقخانه محکمه‌لری قالمایه‌جقدر . مملکتده یالکز دولتك ، یالکز خلافتك محکمه‌لری موجود اوله‌جق ، بناءً علیه دولتمز نه خارجی نه‌ده داخلی هیچ بر تحدیده معروض اولمقسزین تماميله مستقل یاشایه‌جقدر . شمدی‌یه قدر مملکتمز متعدد حق قضالرك یعنی متعدد دولتلرك مشترك بر ساحه‌سیدی . هر حق قضا اوکا مخصوص بر دولتك وجودینی مستلزم اولدیغی ایچون بو افاده مجاز دکل حقیقتدر . بوندن صوکره مملکتمزده یالکز بر دولت حکمران اوله‌جقدر که اوده عثمانلی خلافتندن عبارتدر . شمدی‌یه قدر صرف دینی بر نظارت اولان مشیخت امور عدلیه‌یه ، صرفی مالی بر نظارت اولان اوقاف نظارتی ایسه امور دینیه‌یه مداخله ایدییوردی . بو ایکی تورلو مداخله هم امور دینیه‌یی هم‌ده امور عدلیه‌یی تشویش ایلیوردی . آرتق اوقاف نظارتی مدرسه‌لرك وبوتون مؤسسات دینیه‌نك اداره‌سنی تماميله مشیخته تودیع ایده‌جك مشیخت‌ده کندیسنه عائد بولونمایان مؤسسات قضائیه‌یی قضا نظارتنه ویره‌جکدر . بو صورتله هم دین تعالی ایده‌جك ، هم‌ده دولت قوتلنه‌جکدر .

۲۷٤ نجی صحیفه‌ده ایضاح ایدلدیكی وجهله متاركه‌دن صوكره تشكل ایدن حكومتلرك وبالخاصه داماد فرید پاشا قابینه‌لرینك ایلك ایشی بروجه‌بالا ایضاح ایدیلن اسباب موجبه ایله عدلیه‌یه ربط ایدلمش اولان محاكم شرعیه‌یی مشیخت جلیلهٔ اسلامیه‌یه اعاده ایتمك اولمش وبونك ایچون ٤ مایس ۳۳٦ تاریخنده یدی ماده‌لك بر ده قانون نشر ایدلمشدر. قانونك اسباب موجبه مضبطه‌سی پك یوكسك بر لسان وغایت فلسفی واجتماعی بر ذهنیت ایله یازلمش اوله‌جق كه ـ تماماً اكلایه‌مامقله برابر ـ دیكر اسباب موجبه‌یی نه صورتله نقض ایتمش اولدیغی كوسترلمك ایچون بونی ده عیناً درج ایتدم:

عالمده بوتون موجودات بر تغیر و تغایر ایچنده بر بقا وتوافق عرض ایتمكده‌دركه بز بونلره قوانین نامنی ویریورز. كذلك حیات بشرده كوریلن تحول‌ده بر تحول مطلق دكل، عینیت و بقای وحدت ایچنده بر تحول ویا تحول و تغیر ایچنده بر وحدت عینیتدر.

برفرد تحولدن تحوله یاشایوب طوریركن عینیتنی، دوام هویتنی محافظه ایده‌مدیكی صوك تحولات ایله عالم امواته قاریشیر. بناءً علیه حیات تحولاتسز جریان ایتمیورسه عینیت وتوافقسز هیچ جریان ایده‌مز.

حیات دولت دخی عینی قانونك تحت تأثیرنده‌در. هرهانكی دولت اولورسه اولسون عینیتنی، هویتنی ضایع ایتدیكی كون صحنهٔ حیاتدن چكیلمش اولور.

جمعیات بشریه‌ده بو عینیت و توافقی افاده و بقای هویتی تأمین ایدن، مع مافیه نظام تحولاته حاكم اولوب طوران اساسات آنك روحی، شرائع وقوانین اصلیه‌سیدر. شرعك، قانونك قیمتی ایسه وقارنده، ثبات وشمولنده اولدیغی ایچون قوانینك تحولات سریعه‌سی روح افرادده بر حس استخفاف؛ بر فتور اسراف تولید ایلر. انسانلر استناد كاهلرینك ثابت بر حقیقت اولماسندن، بقا ومتانتندن امین اولمق ایسترلر. لكن بو بقا وثبات دیكر طرفدن احتیاج تحوله عدم كفایه كبی بر شائبهٔ یأسدن‌ده وارسته اولمالیدر. بو ایسه حقیقتك تشكلاتنده‌كی نشو ونما خصیصه‌سنك زمانی كلدكجه ظهورینی اراده ایده‌جك بر روح فیض ایله قائم اولور. بر ملتك قانونلری‌ده عینیتك وحدت اجتماعیه‌سنك مداری

اولان ثبات ومتانتلری ایله برابرندربجا نشو ونمایی اداره ایتملیدر . ایشته شریعت اسلامیه
بو حکمتی متضمن اوله‌رق اصول ثابته آلتنده فروعات جدیده‌سنی تشعیب وتفریع ایدوب
کیتمك ایستر . تحولات ایچنده هویتنی ، عینیتنی ادامه ایده‌بیلمك ایچون امته عصردن
عصره اوغرادیغی تحولاتی روحنه هضم ایتدیره‌رك کندینی تعمیر وتجدید ایتمسی برنعمت
اوله‌جغی بعض احادیث شریفه‌دن مستبان اوله‌بیلور .

معلومدرکه قوانین اصلیه‌نك حیاتیتی ، ذی‌حیات اولان ذکالر ، وجدانلرله قیامی
حیثیتیندر . بو قیام اولمانجه صور خطوط و نقوش کتب آلتنده کیزلنه‌بیلسه بیله بالفعل
حیاتدن وحیاته تأثیردن محرومدر .

بر دولتك جهاز علمی ووجدانیسیدرکه بونلری یاشادیرسه حیاتلرینی تأمین ایده‌بیلیر .
بویله حیاتی قانونلره مالك اولوب بونی دائما تأمین ایده‌بیلن دولت تحولاتی دائما طبیعی
برحالده کچیره‌جکندن برطون وتون انقلابات واصلاحات تهلکه‌لرندن‌ده آزاده قالیر . عکسی
حالده ایسه بزده اولدیغی کبی بر کون کلیرکه دولت کندیسنی اصلاحات وانقلابات ایله
تداوی ایتمك مجبوریتنی حس ایدر . بر دولتك کندیسنده اصلاحات لزومنی حس ایتمه‌سی
امراضنه ، ضعف وهرمنه دائر بر نوع شعورایله مترافقدر . مرضنه ، هرمنه شعوری
لاحق اولان بر وجودك ایلك حادثهٔ روحیه‌سی ایسه بقای نفس حقنده برعقدهٔ اشتباهه
طوتیله‌رق فکرنده توهم ، اراده‌سنده فتور کوسترمك و برخلجان واضطرابه دوشمك
اولورکه بو حال علی الاکثر امراضك کشفی واصلاحاتك تطبیقنه عائد لوازمك کرکی کبی
تمییزینه مانع اولمقدن خالی قالماز .

ضعیف بر خسته‌نك تام الصحه ، قوی البنیه انسانلری کوردکجه « آه بن شو اد
اوله‌یدم! » دیه طلب محال سوداسنی ابراز ایتدیکی کبی او خلجان واضطرابده بو دولت
قوی وسالم کوردیکی دولتلره تحسر وتقلیده وکندینه موافق تداویدن ذهوله بادی اوله‌رق
ایلك خطوهٔ اصلاحاتك یاکلش بر یوله صاپمسنه باعث اوله‌بیلیر . هر اصلاح بر احتیاج
حیاتینك الك سالم بر جوابنی ویرمك تعبیر آخرله بر بنیه‌نك رخنه‌سنی تعمیر ویا مرضنی
تداوی ایله‌مك دیمك اوله‌جغندن احتیاجك . رخنه و مرضك تشخیص وتمییز کاملا
موفقیتدن صوکره الك مطابق کوریلن جواب کافی الك موافق صاییلان ترمیم وتداوینك
أثنای احضار وتطبیقاتنده بنیهٔ دولت برآز اسیر فراش اولمق مجبوریتندن‌ده قورتیله‌ماز

بالتجربه کوریله کلن شو حالاتدن دولایی دولتلر ، اجتماعی متخصصلر اصلاحاتی اهون شر تلقی ایتمکدن خالی قالمامشلردر . »

فی‌الواقع الک سالم طریق حفظ الصحهٔ سیاسی‌یه کمایمبغی رعایتله وجودی احتیاج تداویدن وارسته بولندیرمق اوله‌جغنده شبهه بولنمادیغندن و علی‌الاکثر جمعیات بشریه‌نك بو کماله وصول مزیتی ابراز ایده‌مدیکنه باقیلیر ووقوعات تاریخیه‌ده دوشونیلیرسه امراضك ظهوروندن صوکره بالتشخیص تداویسنه چالشمق و اولبابده لازم کلن اصلاحاتی حسن صورتله تطبیقه غیرت و موقت بر حال اجتماعینك بر قاچ کون اسیر فراش اولمغه رضا کوسترمه‌رك حیاتی انقراض مطلقدن تخلیص ایتمك ترجیحی ضروری بر اهون شر صاییلمق اقتضا ایدر .

فقط حیات دولتده بر غایهٔ اصلیه وطبیعیه اولمیوب بر حالت فوق‌العاده طانمسی لازم کلن بو اصلاحاتی وجودك بتون عناصر جسمانیه وروحانیه‌سنه تبدیل هویت ایتدیره‌جك درجه‌ده بر انقلاب کلی فرض ایتمك بر مرض عضوی‌یه دوچار اولان بر انسانی تداوی ایده‌جکم دییه تشکلات اصلیهٔ نوعیه‌سندن چیقارمغه چالشمق قبیلندندرکه بو نوع اصلاحات و انقلابات تشبثی او وجود حقنده فجیع بر اعدام دیمکدر . چونکه هیچ بر وجودك ذاتیاتی تبدیل اولنه‌ماز .

بر دولتك اصلاحاتنه بو یولده چالیشانلر او دولتی ییقمق وانقاضندن باشقه بر بنا یاپمق ایسته‌ینلر دیمکدرکه ایچنده کیلردن ایسه اول امرده انقاض التنده قالمالری محققدر .

دولت علیهٔ عثمانیه‌نك ایکی اوچ عصر مقدم حفظ الصحهٔ سیاسیه‌سنه دقت واعتنا ایده‌مه‌مسی نتیجه‌سی اوله‌رق بادیٔ اضطراب امراضك یوز کوسترمکه باشلامسندن اعتباراً حاصل ایتدیکی شعور و فتور اوزرینه کیریشدیکی اصلاحات دخی مقدمه‌ده عرض ایدیلن حالت روحیه‌یی ابرازدن کیری قالمادیغی ایچون هر تشبث ایتدیکی اصلاحاتده شدت اوجاع حسبیله بر انقلاب کلی غایه‌سنه کیریشمش ویا کیریشمکه سوق ایدلمش اولمسنه مبنی قوهٔ عسکریه‌سنده معارفنده ، محاکمنده ، مالیه‌سنده ، اقتصادیاتنده ، قوانیننده ، حاصلی هر شیئنده نه کبی اصلاحات تشبثنه کیرمش ایسه اسکیسنی همان ییقمق و یکیسنی تملندن بنا ایتمك سوداسنه دوشمش وبناءً علیه بر عصردن بری هر کون اصلاحات ترتیبنك تأثیرات متحوله ومتزایده‌سی آلتنده یاتوب قالقمغه مجبور ایدلمش وتشبثاتنك هیچ برنده نتیجهٔ نافعه‌یه واصل اولدیغنی کوره‌مدیکی کبی مملکتك الك عادی شوسه‌لرینی بیله یاپمقدن محروم قالمشدر .

دنیله‌بیلیرکه محرومیت دولت عثمانیه‌نك محیطه مجازات لازمهٔ حیاتیه‌سنی حس ایتمه‌سندن متولد اولمایوب بلکه غلط حساسیت ایله بو لازمه‌نك مقتضاسنی هویت شخصیه‌سندن انسلاخه قدر واردیرمق وعینی زمانده کندینك صلابت و مقاومت اجتماعیه‌سندن بسبتون ذهول ایتمك کبی بر افراط ایله قارشیلامسندن وایشه اویولده کیرشمسندن منبعث اولمشدر. بونك ایچوندرکه او زماندن بری یتیشن و متفکرین سیاسیه زمره‌سنی تشکیل ایدنلرك هپسنده عینی حس تجلی ایده کلمکده و هپسی‌ده عنوان مسلکنده لیبراللق و رادیقاللق روحندن بویوك بر حصهٔ اضافت بولوندیرمه‌یی بر وجیبهٔ سیاسیه عد ایلمکده‌در.

دولت عثمانیه کبی عالمده حادثات خارجیه تضییقاتیله متمادیاً قانی آقیتمقده و برعصراق عمرینی کندینی ییقمق ایچون یاپیلان اصلاحات خلجانی ایچنده کچیرمکده اولسون‌ده بنیهٔ اجتماعیه و ترکیبات سیاسیه‌سنده انحلال مطلقه دوشمیه‌جك بولونسون هیچ بر دولت کوستریله‌مز.

انکار اولنه‌مزکه بویوك روسیه دولتی صوك زمانلرده برقاچ اصلاحات بحرانه‌معروض قالنجه بر ژاپونیا حربی برده حرب عمومی کبی ایکی مصادمهٔ خارجیه‌یه مقاومت ایده‌میه‌رك بنیهٔ اجتماعیه‌سی داخلندن بر انفلاق کلی ایله پارچالانیویرمشدر. دقت ایدیلسین، دولت عثمانیه‌نك یوز سنه‌لك حیاتنه نظراً قوی، مترقی ومسعود عد ایدیلن روسیه‌نك طبقات اجتماعیه‌سنی بربرینه ربط ایدن قانونلر یعنی تشکلات اجتماعیه وسیاسیه‌سی نه‌قدر فاسد، روح و جسم اجتماعیسی نه درجه ضعیف والتیامسز ایمش..

بالعکس عصرلردن بری نزف دمه مبتلا اولان و متمادیاً اصلاحات ایله حمالر کچیرن دولت عثمانیه‌لله‌الحمد صوك زمانلره قدر قوت قلبنی محافظه ایده‌بیلمش وبنیهٔ اجتماعیه‌سنده عمومی بر برکان اندفاع کوریمه‌مشدر. بوقدر عملیات ایله قان آقیتوب بوقدر حمالرله بوغوشوب‌ده بر ایکی صدمه ایله طاغیلویرمه‌ین، انفلاقه اوغرامایان قلبك متانتی تسلیم ایتمه‌مك عالمده هیچ بر حقیقتی تسلیم ایتمه‌مك دیمکدر.

بو حقیقت شیمدی‌یه قدر دولتده کوزه چارپوب دوران فتنه‌لرك، اختلافاتك ذاتی وطبیعی اولمایوب عارضی وجعلی تظاهراتدن عبارت اولدیغنی و بو دولتك اك امین بر مبنای روحیٔ اجتماعی‌یه مستند بولندیغنی کوستردیکی کبی انسانیت و انسانیتده اهلیت مکتسبه‌سی اساسنه ابتنا ایدن شریعت اسلامیه‌دن فیض آلمش احکام اصلیهٔ دولته نظراً طبقات

اجتماعیهٔ دولتدن هیچ برینك حقوق انسانیه‌دن خارج طوتیلمدیغی ادعاسیله نقض احکامه حقلی بر غبطه بسلیه‌مدیکنی وبسلیه‌میه جکنی افاده ایتمزمی؟

اوت؛ ادعا ایده‌بیلیرزکه احکام اسلامیه، طبقات اجتماعیه آره‌سنه خصومت شدیده القا ایتمز؛ بوتون آوروپاده وقوعه کلن حرکات انقلابیه عاملری آریستوقرات، بورژوا دەموقرات کبی طبقات اجتماعیه آره‌سنده مشروع وسعی بشرله آشیلمیه‌جق اوچوروملر بولونډیران قوانینك سلطه‌سنه راجع اولدیغی حالده بزده‌کی حرکات؛ قوانینك تطبیقنی اهمال وسوء استعمال ایدن مزاج اداره‌یه توجه ایتمش طورمشدر. ذکوردن، اناندن اك عادی بر کدابیله سعی ایدرسه قازانیر بر جفتلك صاحبی اولور. اك وضیع بر کویلی اولادی بر ناظر اوله‌بیلمك امیدیله چالیشوب آدم اوله‌بیلیر؛ ورهکذاونده مانعه تصادف ایدرسه قانونلرك هیچ برنده بومانعك یرینی بوله‌ماز.

اساس احکامز دەموقراسینك اك کنیش اساساتنی حاوی. وحتی دها ایلری کیده‌رك بعض خصوصاتده سوسیالیزمه آشنا چیقه‌جق نقطه‌لره مماس وبناءً علیه عمومی بولندیغندن دولاییدرکه هرحرکت انقلابیه نتیجه‌سنده یکی اوله‌رق اعلان ایدیلان قانونلرك حقیقی بر احتیاج شدیده جواب اولمادیغی درحال کوریلیر.

و قانون وضع و اعلان ایتمکله کیمسه حقیقی و نافع بر انقلاب حاصل اولدیغنه ایمان ایده‌مز و بوطریقده اصلاحات سوداسنك کودی آرقه‌سنده کسیلمز.

فی‌الواقع اول و آخر دولتده بادئ اصلاحات اولمسی لازمکلن جهتلر اخلاق اداری و اقتصادیمزده سیئات ایدی. اك مزمن مرضمز اولان بوایکی نقطه‌ده فعلاً هیچ برشی یاپیلمادی، و یاپدیرلمادی. دولت نه شکایته معروض اولدیسه بو ایکی نقطه‌دن معروض اولدی. ملتده هرنه اغبرار بسلندی ایسه علی‌العاده تأمین آسایشه بیله موفق اوله‌مایان حیات مأموریتی منافع عامه‌نك دکل نفسانی هوسلرینك وسیلهٔ تطمینی بیلن و بوصورتله اخلاق ناسی افساددن خالی قالمایان مزاج اداره‌یه قارشی بسلنمشدر.

زمانك علوم وفنون مثبته‌سندن، صنایع مکتسبه‌سندن استفاده ایندیرمین منابع ثروتمزی عطالته محکوم ایدرك فقرمزی، تأکید ایدن ویرکی طوپلامق، معاش آلمق، تحکم ایتمك، اجزای اجتماعیه‌یی بربرینه طوتیشدیرمق. دها اوله‌رق روح ملته یابانجی قالمقدن باشقه وظیفه اولدیغنی ادراك ایتمین و حکومتك، اجرای معدلتك احکامز حد اك

بویوك بر عادت اولدیغی اعتقادینه صارلمایان بو مزاج اداره ایدی . بو كونه‌قدر هر شیئی یاپمق ایسته‌دك ، بر شیئی یاپامادق . چونكه اول امرده یاپیلمسی لازمكلن شیئی یاپامادق . شرع وقانونك امر ایتدیكی حق ومعدلتك احقاق وتطبیقی صنعتنی دائما اهمال ایتدك . كوچوك «أموزلری فقر ایله ، تضییق ایله أزه‌بیلدك ، فقط بونلری طوغری یولده كوتورمین ، افساد ایدن ، ملته ظلم ایدن بویوكلرك مسئولیتی قانون دائره‌سنده تطبیق ایده‌مدك .

ایشته بر عصردن بری صداعنی چكمكده بولونديغمز داءالاصلاحات مرض سیاسیسنك صوك زمانلرده باعث اولدیغی خطالردن بریده جهاز طبیعی دولتدن بری بولونان محاكم شرعیه‌نك عدلیه نظارتنه تحویل ارتباطی حادثه‌سیدر . بو تحویل ویا الغا دولتك هیچ بر احتیاجنه جواب دكلدی . بلكه حرب عمومینك باركرانی آلتنده ایكله‌ین حسیات عمومیه‌یه مجرد تشهی انقلاب ایله بر زخم نوین دها آچمقدن عبارت ایدی .

اسكی محاكممزه قارشی درمیان ایدیلوب عدلیه تشكیلاتیله ازاله ایده‌مدیكمز تنقیدات ومؤاخذاتی ، محاكم شرعیه‌یی مرجع قدیمندن آییرمق ودین ایله حكومتك تفریقنی اتمام ایتمكله ازاله دكل ، بسبتون تأیید ایله‌دك .

آوروپانك محاكممزه عائد شكایتی بر نقطه‌ده خلاصه اولنه‌بیلیردی كه اوده عدم امنیت ایدی . بو اساساً تطبیق ایدیلان احكامك اصلنه دكل باشلیجه حكام میاننده نا اهللرك بولنمسی یوزندن وقوعه كلن سوء استعمالاته معطوف اولیوردی . بو سوء استعمالات كا محاكمك اصول اداره‌سنه ، كاه حكامك صورت نصب وعزللرینه ، كاه حاكم منفرد اصولنه بعضاً ده قوانینك ده مدون اولمامسنه قدر امنیتسزلك شائبه‌سی ویریوردی . مع مافیه محا عرفیه دینیله‌بیله‌جك اولان جزا محاكمی بر ده مناسبات دولیه‌نك احداث ایتدیكی معاملات مالیه وتجاریه‌یه عائد احكام آز چوق اندیشه ایله تلقی ایدیلیوردی .

بناءً علیه اول امرده كمال اهمیتله محاكم وحكامك استقلال و تهذیبنه احقاق حقده شایان امنیت واعتماد اولمالری قضیه‌سنه اعتماد ایدیلوب بو جهت اصلاح اولنه‌بیلسه‌یدی دیكر شبهه‌لر یا طبیعتیله زائل اولور ویا اهمیتدن ساقط قالیردی .

لكن دولت بونده‌ده ایشه‌باشقه درلو باشلادی ، ینه تفریقدن باشلادی . محاكم جزائیه وتجاریه ایچون آیروجه تشكیلات یاپدی ، وآوروپا قوانیننی تطبیق وبعض حادثات جدیده‌یی د

نظامنامه‌لره توفیقاً حل ایتمك و بو وجهله ینه تفریق ایچون بر خطوه آتمق ایسته‌دی . و بو محکمه‌لره محاکم نظامیه عنوانی ویردیکی کبی محاکم اصلیه‌سنی محاکم شرعیه نامیله یاد ایتدی . مملکتده محاکم نظامیه قوانین جدیده‌نك ، محاکم شرعیه احکام شرعیه‌نك ممثلی ومؤیدی اولمق اوزره تلقی ایدلمش ، قانون اساسی دخی اول و آخر بو تقسیمك محافظه‌سنه اعتنا ایتمشدی . قانون اساسینك التزام ایتدیکی بو تقسیم صریحك ماجرای احواله نظراً تفسیرنده « محاکم شرعیه ، کرك مدون و کرك غیر مدون احکام شرعیه ایله حکم ایده‌جك اولان محاکم » دینلمك لازم کلیرکن بوده بویله اولمادی . بالاده ذکر اولوندیغی وجهله دائما تفریقه دوغری یورومك ایستین فکر انقلاب ، تفریق وظائف نظامنامه‌سیله محاکم شرعیه‌یی شریعت اسلامیه‌نك معاملات قسمندن تماماً تجرید ایدرك اسلامده هم عبادات هم معاملات ماهیتنده تلقی ایدیلان خصوصاته قصر ایتمك ایسته‌دی . حالبوکه بو صورتله دین اسلامك تأییدات شرعیه‌سی آزالدیجه آزالمش اولویوردی .

بوتون بونلر یاپیلدقدن صوکره محاکم عثمانیه ، عدلیه محاکمی و محاکم نظامیه‌امنی آلمقله امنیت قازانمش اولمدی . بلکه محاکم شرعیه قدرده مظهر احترام اوله‌مادی . چونکه مسائل حقوقیه‌ده تفریق یاپیلمادن اصحاب مصالحك هرایکی محکمه‌یه مراجعتنده مختار طوتیلدیغی زمانلر هانکی عنصردن اولورسه اولسون محکمهٔ شرعیه‌یه مراجعتی ترجیح ایدن معدلتخواهان ملت پك چوق بولنیوردی .

بونکله‌ده قناعت ایدلمه‌یه‌رك نهایت محاکم شرعیه بسبتون رفع ایدلمك ایستنلدی و بونی تأمین ایچون اول امرده عدلیه نظارتنه ربطی احداث ایدلدی . بو صورتله نظارت مذکوره‌ده هر برینك آیری آیری محکمهٔ تمیزی بولنمق اوزره جزا ، حقوق ، شرعی محکمه‌لری حصوله کلدی . فقط بونلرك هانکیلری قانون اساسیده‌کی محاکم نظامیه وهانکیلری محاکم شرعیه اولدیغی معناً تفریق ایتمك محال اولدی .

بناءً علیه قانون اساسیده‌کی تقسیم . لفظی مراد قالمقله حکمدن ساقط اولدیغی کبی برچوق موادینك روح ومعناسیده حکمسز قالدی .

ایشته بو دفعه فکر انقلاب بوتون محاکمی ، دینی تمثیل ایدن مقام مشیختدن آییرمقله احکام ثابتهٔ شرعیه‌سن ده آییروب اسماً ابقا ، معناً الغایه کیریشمش وبنابرین تفریق مقصدینه واصل اولدیغی تماماً کورمش ایسه‌ده حقیقتده مطلوب اصلی اولمسی لازمکلن

امنیت محاکم امنیه‌سندن تباعدده دوام ایدیوردی وعین زمانده دین و شریعت اسلام ایچون مملکتده سوزدن باشقه هیچ بر قوۀ تأییدیه دخی براقمیوردی که بونی فرانسه دخی یاپامشیدی. بو حادثه‌یه اسباب موجبه اوله‌رق، دولتده وحدت قضانك لزومی مسئله‌سی دومیان ایدلمشدر. أوت، دولت بر شخصیت حقوقیه اولدیغی ایچون یالکز قضاده دکل، تشریعده، اجراده، حاصلی هر شیئنده وحدت عرض ایتمسی لازمدر، ذاتا وحدتسز هیچ بر وجود یوقدر. آنجق بو وحدت، تقسیم و توزیع اعماله منافی اولمادیغی ایچون بوتون وسائطده دکل یالکز مرجع وتمثال کلیسنده تجلی ایلر. نته‌کیم قوۀ اجرائیه‌نك تعدد ارکانی، مختلف نظارتلره انقسامی، مجلس عمومینك اعیان ومبعوثانه انقسامی وحدت دولته مانع اوله‌ماز. چونکه هپسی ذات حضرت پادشاهینك نفس ناطقۀ همایونلرینه عرض انتساب ایله جادۀ وحدته داخل اولور.

آیری آیری وظائف ایله مشغول اوچ محکمه‌نك وجودی بر عدلیه ناظرینه ارتباط ایله اکتساب وحدت ایده‌بیلنجه، دوغریدن دوغری‌یه مقام خلافت وسلطنته مربوطیتله‌ده اکتساب وحدت ایدر.

بو مسئله حقنده احکام شرعیه‌ده بویله‌در. احکام سلطانیه‌ده مصرح اولدیغی وجهله بر بلده‌ده عینی وظیفه ایله موظف ایکی حاکم مستقل اوله‌ماز. مثلا بر قصبه‌ده حدود قضالری تفریق اولنمقسزین، ایکی حاکم بولونوب‌ده هر ایکیسنك دخی عین جنسدن مسائلده حکم ایتمسی جائز دکلدر. فقط بری احکام نکاحده، بری احکام بیوعده اولق اوزره تفریق وظائف اولنمق شرطیله بر مملکتده ایکی مستقل حاکمك بولنمسی جائزدر. چونکه وحدت قضائی مخل دکلدر. بناءبرین وحدت مسئله‌سی حادثه‌مزی کوره‌نك حقیقی سبب موجبی صاییله‌ماز. اکر صاییلیرسه عین وحدت عدلیه نظارتنه ربطی ایله‌ده حاصل اوله‌بیله‌جکی کبی محاکم نظامیه‌نك مقام مشیخته ربطی ایله‌ده حاصل اوله‌بیلیردی. شو حالده عدلیه نظارتنه ربط قضیه‌سنك وجه ترجیحی نه ایدی؟ هیچ شبهه‌سز مسئلۀ تفریق ایدی.

حالبوکه بو تحویل ارتباط کیفیتی بالاده عرض ایدلدیکی وجهله قانون اساسی‌یه مخالف اولدیغی کبی شریعت اسلامیه‌یه‌ده مخالف ایدی. چونکه محاکم شرعیه عهده‌سنده بولونان وظائف نظر اسلامده، احکام عباداته دخی داخل وصفت دنیویه واخرویه‌یی حامل بولوندیغی جهتله بونلرك بر مقام دینی‌یه ارتباطی ضروری بولنمق حیثیتیله مسلمانلرك

حكمندن محروميتنه بادى اولمشدى كه بودە تجويز اولنه‌مازدى واكر عدليه نظارتنك دخى دينى دين اسلام اولان دولتك بر عضوى اولمق ومذاهب نظارتى‌ده محتوى بولنمق حيثيتيله بر مقام دينى اولديغى ادعا اولنورسه بودفعه مقام مشيخت موجود ايكن عدليه نظارتنك موجودى زائد تلقى ايدلمك اقتضا ايتمزمى ؟

ربط مذكور حيات وروح سياست دولتده منافى ايدى چونكه عناصر مسلمه ايله غير مسلمه حقوقنك وجوه تصادمنى تزييد ايدييوردى . حال بوكه حيات دولت دائما بو تصادم نقطه‌لرينى تزييد ايله دكل تقليل وتأليف ايله آهنكنى محافظه ايده‌كلمش ايدى . اوته‌دنبرى مسلمانلر ، عناصر غير مسلمه‌نك احكام دينيه‌لرينه مداخله ومزاحمه ايتمه‌مكى مقتضيات اسلاميه‌دن بيلدكلرى كبى غير مسلملرده مسائل دينيه‌دن عدا ايتمدكلرى احكام ومعاملاتده مسلمانلرله (لهم مالنا وعليهم ماعلينا) برابر چه‌ياشامغى التزام ايده‌كلمشلردى .

دورهٔ اصلاحات بر چوق محدثاتنده‌ده بو تصادمى كوستردیكى ايچون شايان اسف بك چوق وقوعاتك شاهدى اولمش ووجود دولتى پيرا ايتمشدر . بوتون بو حالات نتيجه‌سنده حرب عمومى كبى بر بادره‌يه طوتيلديغى حالده ينه تخمينلرك فوقنده بر استطاعت ابراز ايدن بو دولت بو كونكى نتائج سياسيه قارشوسنده كورلمكده اولان اسباب اضطراريه‌يى دخى حسابه آله‌رق وآرتيق سكونه كيرمك ايچون مزاج اداريسنى اصلاحه قويوله‌رق واحقاق حقه بويوك بر اهميت ويره‌رك خطيئات واقعه‌سنى تصحيح ايتمك مجبوريتنده بولنديغى ايچون محاكم شرعيه‌يى‌ده تعامل قديمى وجهله مرجعى اولان مقام مشيخته اعاده ايدوك جهازينى دوزلتمك ضرورتنده بولنيور . بو حقائقه بناءً دركه محاكم شرعيه‌نك بوتون مربوطاتيله مقام مشيخته اعادةً ربطى حقنده‌كى قانون لايحه‌سى تنظيم وتكليف اولنمشدر .

محاكم شرعيه‌نك ابتدا مقام عالئ مشيختدن فك وبالاخره اعادهٔ ارتباطى حقنده‌كى اسباب موجبه‌لر بروجه بالا عيناً نقل ايدلدى . بو مسئله بر آره‌لق مطبوعات متونلرنده‌ده عريض وعميق مناقشه ايدلمش حتى مجموعه‌لردن بريسى برده « آنكت » ترتيب ايتمشدى . مع مافيه علمى ودينى بر موضوعى احتوا ايدن بو مسئله انجق فرقه احتراصاتندن تجرد ايدلمك شرطيله مناقشه اولنه‌بيلير . [١]

[١] بو مسئله‌يى علمى بر صورتده مدافعه ومناقشه ايدن ذكانه ذات دارالحكمة الاسلاميه اعضاسندن ازميرلى اسماعيل حقى بك افنديدر . مشار اليه اولا سبيل الرشاد مجموعه‌سيله نشرياتده بولنديغى كبى اخيراً نشرياتنه كوده‌يى بر درجه دها قسماً تنقيح وقسماً علاوه ايده‌رك (كتاب الاقضا

اتحاد وترقى فرقه‌سنك اسباب موجبه مضبطه‌سنده : « وحدت قضا مسئله‌سنك محاكم شرعيه‌نك الغاسى صورتيله تفسير ايديله‌جكى بيانيله احوال جمعيتك متبصر ظاهرانه‌رق خلق تنوير وارشاد ايتمسى » لزومندن بحث ايدلمكده ايدى . فى الحقيقه بالآخره اعادهٔ ارتباط ايچون تنظيم ايديلن مضبطه‌ده ده محاكم شرعيه‌يى مرجع قديمندن آييرمق ، دين ايله حكومتك تفريقنى اتمام ايتمك » صورتنده تلقى ايدلديكى كورلمكده‌در .

شو مطالعه‌لرده كوسترييوركه مملكتمزده ايكى ذهنيت دائما چارپشمقده‌در . بريسى غرب ، ديكرى شرق ومسلمان ذهنيتى‌در . غربك علوم وفنونيله تنور ايدن بر زمره هر خصوصده آوروپاليلرى تقليد طرفدارى اولديغى كبى اسلاميتده‌ده آوروپاليلرك سالك اولدقلرى دين كبى تلقى ايدرك غربليلر درجه‌سنده ترقى ايده‌بيلمك ايچون دين ايله دولتك تفريقى لزومنده اصرار ايدرلر . بوكيلر دين اسلامى لزومى درجه‌ده دكل حتى هيچ تدقيق وتتبع ايتماملردر .

علوم شرعيه‌يه واقف اولان ديكر بر زمره‌ده بونك عكسنى ادعا ومؤسسات موجوده‌نك اصلاح ايدلمك شرطيله محافظه‌سنه لزوم كوسترمكده‌درلر . اسباب موجبه مضبطه‌لرندن‌ده اكلاشيليوركه دين ايله حكومت مسئله‌سى هر ايكى زمره‌جه برر سلاح مدافعه اوله‌رق قوللانلمشدر . حال بوكه اسلاميتده دين ايله حكومتك تعارض دكل بالعكس چوق درجه‌ده ائتلاف ايلدكلرى ايكنجى بابك ايكنجى فصلنك متعدد بندلرنده ايضاح وامثله ايله‌ده تأييد ايدلمش اولديغندن بوراده تكراره حاجت كوريلمامشدر . شو قدر كه هم او بندلره بر خاتمه اولمق همده هر ايكى اسباب موجبه مضبطه‌سنده درميان ايدلمش اولان مطالعاتى توضيح ايتمك اوزره اسلاميتده دين ايله دولتك ائتلاف وعدم ائتلافى حقنده‌كى نقاط نظريده شوراده قيد ايتمك تنسيب ايدلمشدر .

وقت غزته‌سى سر محررى احمد امين بك بويوك بر جسارت مدنيه كوسترەرك فكر مضمرينى وبرنجى زمره‌نك ذهنيتنى صحيفهٔ مطبوعاته دوكمش وايكنجى زمره‌ده ايجاب ايدن جوابلرى ويرمشدى . احمد امين بكك خلاصهٔ مطالعه‌سى شو ايدى :

« كنديمزى كنديمزى بويله (عصرى) بر دولت شكلنه قويمق ايچون اساسلى بعض اجراآت وحاضرلقلر ياپمق لازمدر . بونلردن برنجيسى واك مهمى دولتمزدن تئوقراسى ماهيتنى

والقضاء ـ اوقاف مطبعه‌سى ١٣٣٨) سرنامه‌سى آلتنده ويكرمى سكز صحيفه‌لك بر رساله حالنده نشر ايتديرمشلردر . اسلاميتده افتا ايله قضانك آيرلموسى آريله‌مايه‌جغنه دائر اساسلى ايضاحات واردر . توصيه اولنور .

تماميله رفع ایتمکدر . بز ذاتاً توحید قضا اساسنی قبول ایتمك صورتیله بو بولده صوك درجه مهم بر آدیم آتدق . روسیه‌نك اضمحلالندن صوكرا دنیا یوزنده بر تك مدنی مملکت قالمامشدرکه دین ایله حکومتی توحید ایتسون ومؤسسات دینیه‌یه تماميله مستقل بر موقع ویرمش اولماسين . بز بونی طبیعی کورمکه آلیشدق . بونك عکسنی دماغلرمز قولای هضم ایده‌مز . حال بوکه دینی تشکیلاتك حائز استقلال اولماسی دیمز نقطهٔ نظرندن هیچ بر فائده تأمین ایتمدکدن باشقه مملکتده مؤسسات وافکار دینیه‌نك قوتنی محافظه ایده‌مه‌مسنه اك بیوك سببدر . . . » احمد امین بکك بومقاله‌سی ایچه هیجانی موجب اولدی واسلام غزته‌سی افکار عمومیه‌یه ترجمان اوله‌رق شو طرزده جواب ویردی :

« بو مسئله‌ده بزمله بر قاتولیك ویا اورتودوقس حکومت وحتی پروتستان حکومت آره‌سنده هیچ بر مشابهت یوقدر . غیر مسلم دولتلرده ، وبالفرض فرانسه‌ده حکومتله کلیسانك آیریلماسی بوسبوتون باشقه بر ماهیت عرض ایدر .

چونکه : اولا بزده کلیسا یوقدر . ثانیاً کلیسا اولمانجه روحانیلك‌ده یوقدر . ثالثاً بزده دین یالکز وعظ ونصیحتدن عبارت اولمایوب عباداتدن زیاده ودها اول حقوق عبادی واوحقوقك‌ده شخصی واجتماعی کافهٔ احکامنی هرزمان وهردوره موافق اساسلرله تفکر وادراه ایتدکدن صوکرا ساحهٔ حکم وحکمتی ، اداره‌یی ، سیاستی ، قوانین مشروطیتی‌ده احاطه ایدر . حکومتك شکلندن بدأ ایله مساوات حقوق ، اجتماعیات ، سیاسیات ایچون مخصوص دستورلری واردر . بو دین هرکسکدر وهیچ کیمسه‌نك دکلدر . اسلامیت ، عقیده اعتباریله بر مسلمانك دینی ایسه عدالت وسیاست اعتباریله بتون انسانلرکدر .

دستورلرنده حربلر ، صلحلر ، اجتماعی مسئله‌لر ، اخلاقیات ، منفعت عامه ؛ موازنهٔ ملیت اساسلری هپ دوشونولمشدر . خلیفه‌دن ، پادشاهدن بدأ ایله اك اوفاق بر فردخلقه وارنجه‌یه قدر حر ومستقل احکام وضع ایتمشدر . کندیسی اساساً مستقلدر . اونده حکومته تابعیت محدودلی یوقدر . بالعکس کندیسی احکام علمیه اوزرینه قورولمشدر . تفوق وامتیاز ، تحکم واصالت هیچ طانیماز . اونك حکومت اوزرینه تأثیری ، دوغرو وایجاب حال وزمانه موافق بر مادیه ، بر ایشه علی الاطلاق مدافعه شکلنده‌دکل ، بالعکس ناظم ومحافظ حریت وعدالت اولمق صورتیله‌در .

بو آكلانیلیور تشكیلات موجبجه حقوق وسیاست دستورلری خارجنده دینلرده شی امر ایجنی احتماله دكل . بویله بر شیئه المکس دعوت ایتمکه مأمور اولماسی اساسی نظر دقته آلیرسه‌ق اوروورزكه بزم دینمزك حكومتله تزوجیتی ایله دین مسیحك حكومت اوزرینه بر تأثیری آراسنده هیچ بر مناسبت ومشابهت یوقدر .

اسلامیت دور جهالت وتعصب علوم وفنون ایله زوالندن صوكرا مدنیتك اداره وسیاستنه حاكم اوله بیلمك سویه‌سندن بك چوق اوزاق اولان انجیلك بوسبوتون ضدی اوله‌رق ناظم ومرشد اولمق خاصه‌سنه مالكدر .

قاتولیك بر حكومت ، جمهوری قرالیته ، یاخود بونلرك ایكنجیسی بر نجیسنه قلب ایتمك كبی كلیسا تشكیلاتنه ، بر عبادت ودعا محلی اولان معبد درونده خصوصی مكتبلر میسیونرلكلر ، ملی وسیاسی فكر جریانلری ، استفادهٔ مالیه‌یه متقابل سیاست مروحلكی ویا تكیه‌لك ادخال ایتمش اولان مؤسساتی كندی ایشنه اجرای تأثیردن منع ایتمسی باشقه ؛ برده بونلرك هیچ بری بولنمادقدن ماعدا بالعكس مساوات حقوق ، تأمین عدالت ، ایقاظ سیاست ، ارائهٔ طریق حكمته مأمور وهیچ بر امتیازی اولمایه‌رق خلیفه‌یه ، پادشاهه بیله عدل ویا ظلم نقطه‌سندن حاكم اولان دین اسلام ، ینه باشقادر . هم ده پك باشقادر . بناءً علیه بو ایكی تشكیلات بیننده ذره قدر مشابهت یوقدر .

حكومتمز دینه ، واونك تلقین ایتدیكی اجتماعیات وحقوق قانونلرینه خالصانه رعایت ایتمه‌دیكی واونی بعضاً ظاهراً طوتاركن اكثریا باطناً بیراقدیغی ایچون اداره وسیاستده موفق اولامادی .

حال بویله اولونجه ودین اسلامك الن علوی والك انتهائی بر « دهموقراسی » بی كوزمزه ، دماغمزه صوقان « كلكم راعٍ وكلكم مسئول عن رعیته » اخطار جلیلندن صوكرا « تهئوقراسی » وجودینی ادعا ایله موجود اولمیان بر شیئی قالدیرمق حسی نه قدر غیر طبیعی ویا كلشدر .

بزده ؛ ادراكده ، حسیاتده ، عقل سلیمده هپسی . . . هپسی جدی ودقیق بر مسلمان ، هم ده علماً متمدن بر مسلمان سیاستی ایله الده ایدیله بیلیر . ذاتاً بو دین « معامله دینی » ، « ناصح اولمق دینی » و « راسخین دینی » در .

اعیاندن بابانزاده احمد نعیم بك افندی ده معلوم اولان اختصاصلری حسبیله بو مناقشه‌یه اشتراك ایده‌رك اوزون بر مقاله ایله احمد امین بكه جواب ویرمشلردی . مقاله‌نك بر قسمی بر وجه آتی اقتباس اولنمشدر :

آوروپاده دینی دولتدن تفریقه باعث اولمش بر چوق سوء تلقی اجتماعیه و مثلا کلیسانك وجودی ایله کلیسا تشکیلاتنه داخل اولان رهبانك سوء استعمالاتی کبی اسباب واردر که بونلرك بزده وجودی اولمدیغی کبی او نوع تشکیلاتك ملتمك صیرتنه یوکلدیکی بار مظالمی تخیل بیله ایده مه یز . عینی رچته‌یی بری برینه بکزه‌مه‌ین امراض اجتماعیه‌یه تطبیق ایتمك هر حالده متخصص بر طبیب اجتماعینك کاری اولماسه کرکدر .

بیلیورم ، احمد امین بکی بو قدر مهلك بر علاجی توصیه ایتمکه سوق ایدن شی نشأت و تحصیل اعتباریله اقوام غیر مسلمه حقنده زیاده معلومات‌دار اولدیغی حالده شرقلك ، بالخصوص اهل اسلامك احوال اجتماعیه‌لرینی تدقیق و تتبعه وقت بولامامش اولمالریدر . احمد امین بك ایکنجی مقاله‌سنده : «... و مؤسسات دینیه‌یی صرف دینی ، اخلاقی و اجتماعی ایشلرله اوغراشه‌جق بر قوت حالنه قویمغه مقتدر دماغلر بولنسه‌یدی ...» سوزندن آکلاشیلیور که دین اسلامی بوکونکی خرستیانلق کبی بر دین ظن ایدییور . چونکه وظائف دینیه‌یی دینه — یعنی بزم تعبیرمزجه عقائده — ، اخلاقه و ینه اخلاقه راجع اولاجق اجتماعی وظیفه‌لره یعنی مواساته حصر ایدییور . فی الواقع نصرانیتده «ته او قراسی» تعبیر ایتدیکی دنیوی عالم انبیادن هیچ بر اثر قالمایوب انجیل نامیله الده‌کی کتب مقدسه‌ده : «اللهه عائد اولانی اللهه ، قیصره عائد اولانی قیصره ویر» حکمی ایله ، «صاغ یکاغکه طوقات آتانه صول یکاغکی ده چویر» حکمندن باشقه بر شی کورمیورز . بو ایکی حکمه‌ده ملت نصرانیه یالکز ایام ضعف و عجزنده رعایتکار اولوب الی آیاغی طوتدقدن صوکره حضرت مسیحدن منقول اولان بو امر و نهیه نه قدر مخالفت ایتدیکنی اون یدی عصرلق مجادلات مذهبیه و سیاسیه‌سی و بالخصوص درت سنه‌در عالم بشریتی قانه بوغدقدن صوکره بزم تاقلبمکا همزه قدر صوقولان دمیر یومروقلری ایله پك کوزل اثبات ایتدی . ایشته بویله بر دین ایله متدین اولان اقوامك ، رهبانك فضولی اوله‌رق امور حکومته قاریشماسنه مانع اولمقدن دها طبیعی بر حق اولاماز . بویله ایکن اوروپا اقوامنك بو حق طبیعیلرینی استحصال ایده‌بیلمه‌یه قدر تالوتردن قومه‌یه قدر قاچ عصرلق مجادلات و منازعات ایله اوغراشدیغی معلومدر . حتی حکومتك کلیسایه شیمدیکی غلبه‌سی یالکز صوری اولوب بو مجادلات حقیقتده حالا دوام ایتمکده‌در .

بزده ده بویله میدر ؟ مسلمانلر ، هجرت نبویه‌نك ایلك کونندن اعتباراً حکومتی ، تشکیلاتی حائز و معاهده عقد ایدر ، حرب ایدر ، صلح ایدر بر عضویت دینیه و سیاسیه حالنده‌درلر . بو آنه قدر محفوظ قالان کتاب و سنت ؛ اعتقادیاتمزی ، عباداتمزی ، اخلاقیاتمزی ،

قوانین اداریه‌مزی، حاصلی اعمال ظاهره و باطنه‌مزی جامع اولوب سعادت دنیویه و اخرویه‌مز ایچون واجب الاتباع بیلدیکمز دساتیردن متشکل و اجزاسی لاینفك بر کلدر. بر مسلمان اعتقادات اسلامیه‌یی ناصل حق طانیورسه، عباداتی ناصل لوجه‌الله یاپیورسه محاسن اخلاقی‌ده، شرع شریف دائره‌سنده‌کی آلیش و یریشنی‌ده، وظائف تابعیت و متبوعیتی‌ده اویله‌جه رضای باری‌یی تحصیل ایچون ایفا ایدر. سوء اخلاقدن اجتناب ایدرسه، معاملاتنده اکریلکدن چکینیرسه، آخره ظلمدن قاچینیرسه هپ نهی الهی‌یه مخالفت قورقوسندندر. هر مسلمان حالنه، درجه‌سنه کوره امر بالمعروف و نهی عن المنکر ایله مأموردر. احکام دینیه دینجه بز یالکز تعالیم اعتقادیه ایله عباداتی آکلامایز. محاسن اخلاقی‌ده، معاملات حقوقیه ایله اقامهٔ حدود الهیه‌یی‌ده بو مفهومه ادخال ایده‌رز. بو مختصر تعریفه کوره اسلامده شکل حکومت تەاوقراتیکدر دینیله‌بیلیر. فقط رهبانیت اولمادیغی ایچون بر اوروپالینك و یا ذهنی اوروپا افکارندن باشقه‌سنی هضم ایده‌مین بر کنجك آکلادیغی معناجه تەاوقراتیك دکلدر. زیرا بزده معاملات ناسی شویله طورسون، عباداتی بیله اداره‌یه مأمور بر صنف مخصوص یوقدر. هر کس شرع الهیده‌کی احکامی وسعی یتدیکی مرتبه‌ده اجرا ایله مکلفدر. و امر و نهی الهیدن مسئولدر. و بونده شاهك کدادن فرقی یوقدر. بو امتده نه لا یخطی، نه مقدس و نه غیر مسئول کیمسه واردر. اعتقادمزجه انبیای کرام بیله فعللرندن مسئولدرلر. «لا یسئل عما یفعل» یالکز الله تعالادر. ماعداسی «وهم یسئلون» ه داخلدر.

ایشته بو اعتقاد ایله ـ تعبیر معذور کورولسون ـ بو ذهنیت ایله یتشمش اولان «شریعتك کسدیکی پارمق آجیماز» دیین اهالی‌یی دینسز حتی دینه قارشی لاقید بر حکومت فکرینه آلیشدیرمایه چالیشمانك راحت و حضور ناسی سالب نه‌یامان مجادلاته قپو آچه‌جغنی آرتق تصور ایدیکز.

خایر، قانونلرك، احکام اداریه‌نك مزاج اهالی‌یه موافق بولونماسی، قبول عامه‌یه مظهر اولماسی، علاج رفاه و سعادت اولدقلری فکر و عقیده‌سنی خلقه تلقین ایتمه‌سی لزومی الك مسلم والك معروف قواعد ابتدائیهٔ اجتماعیه‌دندر. ایسه دیندن متجرد بر عثمانلی دولتنی یاشاتامازسکز. بز اصلاحات دورینه کیره‌لی بر عصر قدر زمان کچدی. بو اصلاحات اهالیمزك فکر و اعتقادینه مطابق بر طرزده یاپیلمادیغی ایچون اهالی حکومته بر درلو ایصینامشدر. داها دون یاپیلان «عائله قرارنامه‌سی» باشده مسلمانلر اولمق اوزره خرستیانلری‌ده، یهودیلری‌ده اغضاب ایتدی. «توحید محاکم» کبی یاکاش و مسماسنه

غیر مطابق اولان معهود قانون حکام شرعلك مرجع تعیینی ده انتشار ایتمکدن و سلسله حکامه صیت شریعتی طوغمامش برقاچ حاکم ادخال ایتمکدن باشقه بر ثمره ویرمه‌دی.

ذواتی دینیدن تجرید ایتمکده غایت بویوك بر محذور اجتماعی دها واردر. حکومتی اقامهٔ دین ایله شرعاً موظف بیلن خلقمز حکومتك بو وظیفه‌دن امتناعنی خوش کوردیکی کون دیکر وظائف دینیه‌سنی ده وبناءً علیه اخلاقیاتی ده، وظائف اجتماعیه‌سنی ده اهمال ایدر.

چونکه اولجه عرض ایتدیکم کبی احکام شرعیه تجزی قبول ایتمز بر کلدر. بوکلك برسندن بالطبع ییقارسه‌کز هپسنی بردن ییقمش اولورسکز. هپسنی ییقدقدن صوکره‌ده آرتق نظام اجتماعیمزی محافظه ایچون اجتماعیات علماسنك یوزبیکی برآره‌یه کلسه چاره بولامازلر.

اوچنجی فصل

استانبول افندیسی وبلاد ثلثه قاضیلری

تشکیلات قدیمهٔ اداریه‌مزده درسعادت؛ استانبول وبلاد ثلثه نامیله درت دائره‌یه تقسیم اولنمش وبو دائره‌لر برر قاضی‌نك تحت حکمنه تودیع ایدلمش ایدی. استانبول؛ درسعادتك سور داخلنده بولنان مثلث الشکل قسمنه تسمیه اولنوب بوراسی استانبول قاضیسنك تحت اداره‌سنده ایدی. اسکداره، غلطه وایوبدن عبارت اولان بلاد ثلثه‌ده ایسه کذلك آیری آیری برر قاضی بولنمقده ایدی. محررات رسمیه‌ده ایوبه خاصلر ویاخود خواص رفیعه؛ غلطه‌یه ‹محروسهٔ غلطه›؛ اسکداره، مدینهٔ اسکدار تعبیرلری قوللانلمقده ایدی.

استانبول قاضیسنه بیك تاریخلرندن صوکره (استانبول افندیسی) دنیلمکه باشلانمش ایسه‌ده صوکره قاضی تعبیری دها زیاده تقرر ایتمشدر. دردنجی فصلده اعطا ایدیلن ایضاحاتله مستبان اوله‌جغی اوزره استانبول قاضیسیله بلاد ثلثه قاضیلری آره‌سنده قاعدهٔ مساوات جاری اولوب هر بری طوغریدن طوغری‌یه مقام صدارته مربوط ایدیسه‌لرده استانبول قاضیسنك مرکز سلطنتده بولنمسی واك مهم اصنافك ده استانبولده اجرای صنعت وتجارت ایتمکده اولمسی حسبیله الجای مصلحتله وقت وقت استانبول قاضیلری عموم اصنافه مرجع اولمشدر. درجه ومأموریت اعتباریله استانبول قاضیسنك بلاد ثلثه قاضیلرینه فائق

اولمی ده افندیسنه بو صمت و صلاحیتی ویرمشدر . بناءً علیه بو فصللرده اعطا ایدیلن ایضاحات هپ استانبول قاضیسنه عائددر .

وجه بیان ایلدیکی اوزره قاضیلق ایچون معین و مخصوص بر دائره موجود اولمیوب هر کیم قاضی اولورسه خانه‌سنی دائره اتخاذ ایدردی . بو حال ۱۲۵۲ تاریخنه قدر دوام ایتدی . تاریخمز کورده روم ایلی و آناطولی قاضیعسکرلکلریله استانبول قاضیلغی باب مشیخته نقل اولندی .

خواص رفیعه قضاسی : «قانون ابوالفتح اوزره بش یوز آقچه مولویتدر . یدی یوز پاره قرایه حکمی نافذدر . یکرمی آلتی ناحیه نائبی واردر . بر وجه عدالت سنوی اون بیك غروش حاصلاتی اولور . » [۱] توقیعی عبدالرحمن پاشا قانوننامه‌سنده خواص قسطنطنیه نامی ویریلان خواص رفیعه قضاسی تعبیر آخرله ایوب مولویتنك حدودی قره‌دن چتالجه‌یه قدر امتداد ایدردی . چتالجه‌ده ایوب قاضیسنك بر نائبی بولنوردی .

محروسهٔ غلطه قضاسی : «طرف شرع مبیندن غلطه بش یوز پایه‌لی مولویتدر . متلاسی عرب جامعی قربنده ساکن اولوب اوچ یوز قدر قرایه حکمی کچر . قرق درت یرده ناحیه نائبلری واردر . هر بر ناحیه یوزاللی اقچه پایه‌لی بر قضادر . سنوی یتمش کیسه حاصلات ویرور . » [۲]

غلطه قاضیسنك بوغازایچنك روم ایلی ساحلنی تعقیباً قرق کلیسا لواسی حدودینه قدر ساحللرده‌کی شهرلره حکمی نافذ اولدیغی کبی باندرمه جوارنده‌کی قپوطاغی شبه جزیره‌سی دخی غلطه مولویتنه تابع ایدی .

مدینهٔ اسکدار قضاسی : طرف شرعدن حاکمی بش یوز آقچه پایه‌سیله منلادرکه یوز آدمیله حکومت ایدر . جمله ایلتی قرادر . بش نائبی حکومت ایدر . سنوی بر وجه عدالت قرق بیك غروش حاصلاتی اولور . » [۳]

مدینهٔ اسکدار مولویتی بوغازك آناطولی ساحلنی تعقیباً قره‌ده کزده شمدیکی ازمیت لواسی حدودینه واورادن کبکبوزه‌یه قدر امتداد ایدن ساحه‌ده حکمران ایدی . بو ساحه داخلنده بکقوز قضاسی دخی اسکدار مولویتنه تابع ایسه‌ده اوراسی منحم باشیلره مشروطه آرپه‌لق اولدیغی ایچون برخصوصیتی حائز ایدی .

(۱) اولیاچلبی سیاحتنامه‌سی جلد ۱ صحیفه ۲۹۶
(۲) « « « « ۴۳۲
(۳) « « « « ۴۷۲

استانبولك فتحى تاريخى اولان ٨٥٧ دن قاضيلرك نرخ اموری واصناف معاملاتيله علاقه‌
لرينك قطعى تاريخى بولنان ١٢٧٣ سنه‌سنه‌قدر ٢٣٠ ى متجاوز ذات استانبول قاضيلغى مقامنى
احراز ايتمشدر . بونلرك اساميسى ومدت عرفيه‌لرى (اعمار التواريخ) ده مقيددر . استانبولك
ايلك قاضيسى نصر الدين خواجه احفادندن خضر بكدر . [١]

---

(١) خضر بك (خضر چلبى بن جلال الدين) آنقره ولايتنده سيورى حصارده تولد ايتمشدر . مشهور نصر الدين خواجه احفادندندر . پدرى بلدهٔ مذكوره‌ده قاضى ايدى . خضر بك ابتدا پدرندن تحصيل علوم ايدوب بعده مولانا يكانه انتسابله اوندن علوم عقليه ونقليه‌يى تكميل ايتمش وقيزينى آلوب دامادى اولمشدى . وفرت ذكاسى وفوق العاده جد واهتمامى حسبيله اوزمانلر اقليم رومده متداول اوليان برچوق علوم وفنونده دخى يد طولى كسب ايدوب ابتدا مملكتنده مدرس اولمشدى . فاتح سلطان محمد خانك اوائل سلطنتلرنده بلاد عربدن برذات كلوب علوم وفنون مختلفه‌دن بعض سؤاللر صوردينى حالده ، علماى زمانك هيچ برى جواب ويرمكه مقتدر اوله‌مامقله فاتحك بوندن جانى صيقلديغنده خضر بكه خبر ويريلوب جلب اولونمش ايدى . خضر بك اوزمانلرده هنوز اوتوز ياشنده وعسكر سلكنده اولوب سن وقيافتى مشاهير علمايه ميدان اوقويان ذاتك خندهٔ استخفافنى دعوت ايتمش ايسه‌ده ايراد ايتديكى سؤاللرك كافه‌سنه جواب ويرمش وحال بوكه خضر بكك سؤاللرينه كنديسى جوابدن عاجز قالوب مغلوب اولمش ايدى .

بو حال سلطان محمدك فوق العاده ممنونيتنى موجب اولمغله خضر بك حقنده‌كى نظر وتوجهى كوندن كونه تزايد ايدوب عهده‌سنه بروسه‌ده بعض مدرسه‌لرك مدرسلكى توجيه وبرچوق وظائف ومخصصات تعيين اولنمش وبعده آناطولى وروم ايليده بعض قضالره دخى نصب ايدلمش ايدى . استانبولك فتحنده برنجى دفعه اوله‌رق استانبول قاضيسى تعيين ايديلوب وفاتنه قدر آلتى سنه بو مقامده قالوب اجراى عدل وحقانيتله كسب اشتهار ايلمش و ٨٦٣ ده وفات ايتمشدر .

حلقهٔ تدريسنه مداومت وعلم وعرفانندن استفاده ايدنلر پك چوق اولوب ايچلرندن مولانا مصلح الدين قسطلانى ، على العربى ، خواجه‌زاده وخيالى كبى مشاهير علما يتشمشدر . ادبيات عربيه ، تركيه وفارسيه‌ده دخى معلومات واسعه‌سى وطبيعت شعريه‌سى والسنهٔ ثلثه‌ده مقبول اشعارى واردر . عقائده دائر و «قصيدهٔ نونيه» ناميله عربجه مشهور برقصيده‌سى اولوب شاكردى ملا خيالى وسائر علما طرفندن شرح اولنمش وعصرمز علماسندن مناسترلى اسماعيل حقى افندى طرفندن ده توركجه‌يه ترجمه وشرح ايديله‌رك طبع ايتديرلمشدر .

استانبولده زيرك ايله كوچوك بازار آره‌سنده وبين الناس حاجى قادين دنيلن محله‌نك قيودات رسميه‌ده اسمى (خضر بك محله‌سى) اولديغى كبى كنديسى ده مذكور محله اتصالنده وزيركدن وفايه كيدن جاده اوزرنده ، صول طرفده كائن ووثيق شجاع الدين جامعى اوكنده‌كى مقبره‌ده مدفوندر . كتابهٔ سنك مزارى اوزرنده‌كى كرفت وعتيق يازى كوجلكله اوقونمقده‌در . استانبولده الحاسكى مزار طاشلرندن معدود اولان بو كتابه‌نك ضياعه اوغرامه‌دن اول برفوطوغرافنك اولسون آلديرلمسى محافظهٔ آثار عتيقه انجمننك همتندن بكلنير . قاموس الاعلامده ايه بده مدفون كوسترلمسى سهودن نشئتدر . شو سنده‌كى مزارلقده ده توركلردن زياده آوروپاليلرجه مشهور كاتب چلبى‌نك مرقدى واردر .

دردنجی فصل

قاضیلك وظائف بلدیه‌سی

قاضیلر اصنافڭ مرجع رسمیسی ایدی . ارباب صنایعڭ کافۀ امورینڭ رؤیتی یع
بین الاصناف نزاع و قوعنده حلی ، کتخدا ویکیت باشی انتخابی ولدی الحاجه بونلر
عزلی ویا تبدیلی ، نرخڭ تزیید ویا تنقیصی ، موجود کدکلرڭ تکثیر ویا الغاسی ، کد
آلیم وصاتیمڭ تقریر معامله‌سنڭ ایفاسیله سجلات شرعیه‌یه قیدی ، اصناف آره‌سنده مر
تعامل ونظام قدیمڭ محافظه‌سی هپ قاضینڭ ویا وکیلی بولنان نائبڭ جملۀ وظائفندن ایدی

اصناف بر مشکلاته معروض قالدقجه [مجلس شرع انوره] مراجعتله حل مس
ایدرلر . بر کیمسه موجود و معین دکانلردن فضله اوله‌رق عینی چارشوده ویاخو
اصنافڭ طوپلو بولندیغی دیکر بر محلده بر دکان آچسه — که بوکبی دکانلره قوا
دنیلیردی — ویا معین اولان اولچو ، وزن ویچمه مغایر برشی اعماله جرأت ایتس
باشلرنده کتخدا ویکیت باشیلری اولدیغی حالده اصنافڭ بتون [مسن واختیار سو
صاحبلری] یعنی منتخب ویاشلی ایلری کلنلری وسوزاکلایان وسویلیه بیلنلری [مجل
شرع لازم التوقیره] کله‌رك [قدیم الایامدن برو اولیکلانه مخالف] و [نظام قدیمه مغایر
صورتده حرکته جرأت ایله [عباداللهی اضراره اجتسار] ایتمش اولان کیمسه
کیمسه‌لر حقنده شکایتلر درمیان ایدرلر ومشتکی عنهی دخی مجلسه جلب ایتدیره
شرع شریفه موافق و ارزولرینه مطابق صورتده حل مسئله ایتمدن کیتمزلردی .

خضربك احفادندن خورشید افندی اسمنده برذات مشار الیهڭ بوزمانه قدر محافظه ایدلمش اول
قاووغنی یکرمی بش سنه اول دارالشفقه‌یه هدیه ایتمشدر که الیوم مکتب موزه‌سنده محفوظدر .

هرشیئڭ ایلکنه اعتبار ایدلدیکی معلوم اولوب خضربكڭ استانبولڭ ایلك قاضیسی وقاضیلرك
اصل بلدیه رئیسی اولدیغی نظر دقته آلنه‌رق مشار الیهڭ نامنڭ بردها اونودولمیه‌جق صورتده احیا
شهر امانتنه ترتب ایدن بر وظیفه‌در . الیوم کوزل بر فرصتده ظهور ایتمشدر . وفا حریقی طولایس
تنظیم وتسویه ایدیلن ساحه‌ده شهزاده‌باشی قره‌قولی اوکندن زیرکه قدر اوتوز مترواق بر ج
آچیلمش وبو جاده‌یه تاریخده وعلمده هیچ برشهرتی کورولمه‌مش اولان (غضنفر آغا) نڭ نا
ویرلمشدر . غضنفر آغا اصحاب خیردن برذات اولوب حال حیاتنده قرق چشمه جوارنده انشا ایتدیرم
اولدیغی مدرسه ابقای نامنه کافیدر . خضربكڭ اسمی ایسه پك آز معلوم اولوب حتی قاموس الاعلام
معتبر براثرده مدفن بیله یاکلش اوله‌رق کوسترلمکده‌در . بناءً علیه خضربكڭ مدفنی اوکندن و
منسوب محلدن کچن مذکور جاده‌نڭ : خضربك جاده‌سی ! نامیله توسیمنی امانت علیه‌یه تکلی
واسعافنی استرحام ایلرم .

بو بحثك تنویری ایچون لاعلی التعیین برقاچ مثال ایرادی لازمدر :

بر زماندن برو درسعادتده اولان دیکیجی اصنافی مجرد طمع خامه تبعیت ایله خلاف
ر قدیم سیوری برونلی قالب احداث ونو ایجاد مست وپاپوش دیکوب غالی بها ایله
اف اصنافنه وآنلر دخی بعض سفهای ناسه ، بیع وفروخت وناس دخی بو امر
عه میل ورغبت ایده‌رك خلاف دأب قدیم سیوری برونلی مست وپاپوش ایله اسواق
زارده بی ادبانه کشت وکذار ایتمکده اولدقلری مشهود اولوب .... (١)

بوغاسی جولاهی طائفه‌سنك کتخدالری حسن بن محمد ویکیت باشیلری استاد حسین
محمد و اختیارلرندن ..... مواجهه‌لرنده هر بری اقرار وتقریر کلام ایدوب هر بریمز
رك صنعتنه قاریشمیوب بوغاسی ایشله‌ین دیمی ایشله‌مامك ودیمی ایشله‌ین بوغاسی
له‌مامك اوزره عهد ووفاق وقول واتفاق ایلدك دیدکلرنده غب التصدیق ماوقع کتب
ندی (٢) .

استانبولده قلنججی اصنافنك کتخدالری یعقوب بن علی ویکیت باشیلری احمد بن علی
سائر اوسته‌لرندن ..... نام کمسنه‌لر مجلس شرعده حرفت مزبوره‌دن حسین بن
ن محضرنده مزبور حسین ساقز اغاجندن یاپدیغی قلیچ قبضه‌سنك اوزرینی سیاه
ایله بویایوب آبانوس آغاجنه تقلید وبونك امثالی نیجه نظامسزی مخل ومغایر قلب
ه یاپوب کلن مشتریلری اغفال وتغریر ایمك عادت مستمره‌سیدر دیو هر بری تشکی
بوری بعد الیوم اول مقوله قلب ایش ایشلمکدن منع وایچلرندن اخراج اولنمق
ده . (٣)

اسلوب قدیم اوزره حمام پشتماللرینك هر برلرینك عرضی اون سکزر چله وهر
سی سکسانر تل اولوب طولی دخی عرضنك بر بچق مقداری اولمغله فیما بعد حمام
اللری ذکر اولندیغی اوزره ایشلنوب آق باش تعبیر اولنان پشتمالك چفتی یوز یکرمی
جه‌یه ؛ قرمزی باشلی اولان پشتمالك چفتی یوز اوتوز بش آقچه‌یه اولمق اوزره
جیلر ایله بینلرنده بیع وشرا اولنوب قطعاً مقدار مذکوردن نقصان حماجیلره
ال ایشلنمیوب . » (١)

---

(١) استانبول قاضیلنی سجلی
(٢) » » »
(٣) » » »

اوائلده درسعادت وبلاد ثلثه قاضیلری حدود قضالری داخلنده‌کی اصنافك امورینی مستقلاً رؤیت ایدرلردی . بالاخره استانبول قاضیلی بالعموم اصنافه مرجع اوله‌رق بونلرك كافۀ امورینه استانبول قاضیلغنجه باقلمغه باشلامشدر . اصنافك عظیم بر اكثریتك استانبولده اجرای صنعت ایتمسی وبونلرك کتخدا واختیارلریله‌لونجه‌لرینك كذلك استانبولده بولنمسی حسبیله بو مرجعیت مضبوطیت معامله والجاء مصلحتله واقع اولمش ایسه ده بلاد ثلثه قاضیلرینك مراجعتلری اوزرینه مرجعیت مسئله‌سی كاه کندیلرینه وكاه استانبول قاضیلرینه توجیه ایدیله کلمشدر .

بری استانبول دیکری اسکدار قاضیسنه خطاباً صادر اولان ایکی حکمده بو تعدد مرجعیتك نه صورتله واقع اولدیغی وابتدا هانکی اصنافك بو كا سببیت ویردیکی ذکر ایدلمکده‌در . بو حکملردن قاضیلرك اصنافك باشقه‌جه نه کبی امورینه مداخله ایتدکلری ده اکلاشلمقده‌در .

استانبول قاضیسنه حکم که :

صادر اولان فرمان عالیشانم امتثالاً آستانۀ علیه بال قپانی وغلطه یاغ قپانی وروغن زیت وصابون واودون قپوسی وقورو یمش وبکمز وپرنج تجارلری ومومجی اصناف وبقال اصنافنك یدلرینه ویریلن فرمان عالیشانده تفصیل وبیان وعیان قلندیغی اوزره بقال طائفه‌لرینك امتعه‌لری اولوب تجار مزبوره‌نك بلاد سائره‌دن آستانۀ علیه‌یه جلب ایلدکلری انواع ذخائر بازار باشی وبلوك باشی واوسته باشیلری معرفتلریله کفیللری آلنمش وتحت رابطه‌یه ادخال اولنمش بقال اصنافنه توزیع وایر وجه سهولتله ثمنلرینی جمع وتحصیل واصحابنه تسلیم اولنمق وبازار باشی وبلوك باشی واوسته باشیلری معرفتیله کفیله ربط اولنمیانلر بقال اولمامق ومجهول الاحوال بعض کیمسه‌لر آستانۀ علیه وبلاد ثلثه‌ده بقال کدکی تدارك ومراد ایلدکلری محله نقل ایتمك اوزره بلاد ثلثه حاکملرندن ومحاکم سائره‌دن اعلام وحجت اخذ وخلاف شروط نظام مجدداً بقال دکانی احداث ومال تجاری اشترا وبعده فرار وغیبت ایتمکله مال تجارك اتلاف واضاعتنه باعث واخلال نظامه بادی اولانلری بازار باشی منع مراد ایلدکده (بدیمزده اعلام وحجت واردر) دیو اصرار اتملریله فیما بعد کرك آستانۀ علیه‌مده کرك بلاد ثلثه وتوابعلرنده کدك نقل ومجدداً کدك کشادی وبربرلرینه کدك بیع وشراسی واستقلال طریقیله بیع ونقل اولنه‌جق کدکلردن آخر کیمسه‌نك حصه‌سی وحقوقی اینام اولدقده اسم وشهرتلری تصریح اوله‌رق بازار باشی وبلوك باشی

معرفتلریله آنجق استانبول قاضیلری حضورلرنده حجت واعلام اولنمق وذکر اولنان حصوصلرده بلاد ثلثه قاضیلرندن ومحاکم سائره‌دن بر تقریب اعلام وحجت آلور ایسه عمل واعتبار اولنمامق مرعی ومعتبر نظام قدیمدن ایکن ذکر اولنان نظامک اکثریسی مرور زمان ایله متروک اولمغله تجار واصناف بینلرنده باعث تفرقه اولوب بدلرنده اولان اختلالی دفع ومال تجاری اتلاف واضاعتدن وقایه ضمننده فیمابعد بقال طائفه‌سندن بری تجاردن اشترا ایلدیکی ذخائرک آقچه‌سنی ویرمکده جور واذا ویاخود قبل الادا هالك اولدقده ویاخود کندوبی افلاسه چیقاردقده یدنده موجود اولان امتعه‌سی ویاخود ذمتی پازار باشی وسائرلری معرفتلری ومعرفت شرعله تحریر وبیع اولنوب وفا ایتمدیکی صورتده مالك اولدقلری کدکلری اوسته‌لر کفالتلریله استانبول قاضیلری حضورلرنده آخره بیع اولنوب تجاره اولان دیوننه ویرلمك وبقی دینی قالور ایسه کفیللرندن تحصیل اولنمق مقتضای شروط نظام ایکن شرائط مذکوره‌یه عدم رعایت برله قرق بیك غروشدن متجاوز اموال تجار بو مقوله بقال طائفه‌سندن فراری ومفلس وهالك اولان بقاللر ذمتلرنده متراکم اولدیغندن بشقه بوندن بویله دخی عادت مستمره‌لری اوزره اموال تجاری اکل وبلع ایده‌جکلری بدیدار اولمغله تجاره بالکلیه ضعف طاری اولوب درعلیه‌یه جلب ذخائره عدیم الاقتدار اوله‌جقلری ظاهر وآشکار اولمغله حاللرینه ترحماً بالاده تفصیل وبیان اولنان شرائط محرره‌یی حاوی وفیما بعد پازارباشی وکیلی وبلوك باشی واوسته باشیلرك تبدیلی اقتضا ایلدکده تجارك معلوملری اولمق ایچون اول مجلسه حاضر بولنملری وبو مقوله اموال تجارك تلف وضایع اولمسنه تکاسللرندن ناشی باعث اولان پازار باشی واوسته باشیلرندن تحصیل و تضمین اولنمق وشرائط محرره مذکوره دستور العمل طوتیلوب وقتاً من الاوقات خلافی حرکت اولنمامق اوزره بیك ایکی یوز اون آلتی سنه‌سی اواخر ذی القعده‌سنده تجار مرقومون یدلرینه بشقه وبقالان پازار باشیسی یدینه بشقه اوامر علیه وباش محاسبه‌یه علم وخبری اعطا قلنمش اولدیغی مستبان اولوب آنجق بو دفعه تجار مرقومون ایله بقالان اصنافنك آستانهٔ علیه‌ده وجوارنده اولان بلاد ثلثه وتوابعلرنده کائن بقال طائفه‌سنك هالك اولانلری مدیوناً فرار وغیبت ایدنلرك دکانلرنده بولنان بقال امتعه‌سنی ونقود موجوده‌سنی وذمتی بلاد ثلثه قاضیلری ومحاکم سائره حاکملری وویوده وصو باشی وبیت المال امینلری (دکان مذکور بزم تحت حکومتمزده اولان قضانك مذکورنده) دیه‌رك خلاف فرمان و مغایر نظام قدیم تحریره مبادرت ایتملریله

اصناف مرقومه دخی لهنده اولان امر عالیشانی ابراز وارائه ایلدکلرنده آنجق بقال کدکلری مبایعه‌سی استانبول قاضیلرینه مخصوص اولدقدن ماعدا دکانلرنده بولنان امتعه، نقود وذممات معرفت شرعله تحریر وبیع اوله دیو مطلق ذکر اولنمسی سبب اتخاذیله بز تحریر ایدرز دیو تمهیر وتحریر وسیله‌سیله کلیتلو رسم تحصیل و بو وجهله مال تجارك اضاعت واتلافنه باعث وبینلرنده دستور العمل اولان شروط نظاملرینك اختلال واضمحلالنه سبب مستقل اولدیغندن بحثله بعد ازین آستانهٔ علیه‌ده وکرك بلاد ثلثه‌ده وتوابعنده بقال طائفه‌سندن هالك اولانلرك ویاخود مدیوناً فرار وغیبت ایدنلرك دکانلرنده بولنان امتعه‌سی وکافهٔ نقود وذممانی وکرك مالك اولدقلری کدکلری عسکری قسامی وبلاد ثلثه قاضیلری ومحاکم سائره طرفلرندن قطعا تمهیر وتحریر اولنمیوب آنجق استانبول قاضیلری معرفتیله تحریر وبیع وتحصیل اولنوب تجاره اولان دیونی ادا و ایفا اولندقدن صوکره فضله قالور ایسه دیون سائره‌سنه وکرك ورثه‌سنه ویریلوب مال تجار ایفا اولنمدقجه آخر دائنلرینه نسنه ویرلمیوب بینلرنده دستور العمل اولان شروط نظام اوزره عمل وحرکت اولنوب عسکری قسامی وبلاد ثلثه قاضیلری ومحاکم سائره طرفلرندن وکرك وویووده وصوباشی وبیت المال امنامی طرفلرندن تحریر وضبط تعرضیله رنجیده وتعدی اولنمامق بابنده شروط محررهٔ مزبوره درجیله یدلرنده بولنان اوامر علیه‌نك تأکید واستحکامنی حاوی بشقه بشقه اوامر علیه اصدار وباش محاسبه‌یه علم وخبر اعطاسنی باجمعهم استدعا واسترحام ایتملریله نفس الامرده استدعالری مطابق حقیقت حال اولوب صیانت اموال تجار وآستانهٔ علیه‌یه اجناس ذخائرك کثرت و وفرت ایله استجلابنه بادی وعباد اللهك ذخائر خصوصنده مضایقه‌دن وارسته اولوب رفاه حاللرینی مؤدی مصالح خیریه‌دن اولمغله حمایهٔ تجار لازمهٔ شان سلطنت سنیه‌دن اولوب مسئوللرینه مساعدهٔ علیه ارزان قلنمسنی سلفك مولانا عبد الله زیدت فضائله اعلام ایتمکله اعلامی موجبنجه عمل وحرکت اولنمق فرمانم اولمغین دیوان همایونمدن اشبو امر شریفم اصدار وبازارباشی یدینه اعطا اولنمشدر . ایمدی سن که مولانای موما الیه‌سن سلفك مولانای مرقومون یدلرینه ویکر امر شریفم اعطا اولندیغی معلومك اولدقده بر وجه محرر عمل وحرکت اولنمق وخلافی حالات تجویز اولنمامق بابنده .

اوائل حا ١٢٢١ (١)

[بو حکم اوائل ب ١٢٢٤ ده تجدیداً اعطا قلنمشدر]

[١] دیوان همایون استانبول دفتری نومرو ١٦ صحیفه ١٥٢

اسكدار قاضيسنه حكم كه:

دارالسلطنت السنيه‌م جوارنده كائن بلاد ثلثهٔ معظمه‌دن خواص رفيعه ومحروسهٔ غلطه ومدينهٔ اسكدار قضالرينك حكومتلرى عواطف عليهٔ ملوكانه وعوارف بهيهٔ خسروانه‌مدن شرف افزاى صدور ايدن خط همايون عنايت‌مقرون موجبنجه بشقه بشقه بروجه استقلال توجيه اولنه‌كلوب هر برينك توابع ومضافاتنده وقوعبولان امورشرعيه بر مقتضاى شرع منير اجرا وبالجمله اصنافك يدلرنده موجود اوامر عليه وشروط معتبره‌يه تطبيقا تنظيم اولنه كلمش ايكن بلاد ثلثهٔ مذكوره‌ده موجود بقالان طائفه‌سى كندى قول خودلريله بيك ايكى يوز يكرمى درت سنه‌سى اواسط ذى القعده‌سنده بر تقريب اصدار ايتديردكلرى امره واونجى واتمكجى اصنافى دخى طائفتان مرقومه‌يى امتثال ايده‌رك ١٢٢٦ سنه‌سى رجبنك آلتنجى كوننده وقزاز اصنافى دخى ذكر اولنان ١٢٢٦ سنه‌سى شوالنك طقوزنجى كوننده وتوتنجى اصنافى دخى سنهٔ مزبوره شعباننك يكرمنجى كوننده هر برى آخرى امتثال ايده‌رك اصدار ايتديردكلرى اوامر عليه‌يه بناءً بزم كدكلريمزك بيع وشرا وايجار واستيجار ورهن واستغلال ونقل حجتلرى وبالجمله امور وخصوصمز وتحرير تركه‌مز آنجق استانبول محكمه‌سنه تخصيص قلنوب بلاد ثلثه قاضيلرى اموريمزه قاريشمقدن ممنوعلردر ديه‌رك صغير وصغيره وغائب وغائبه‌سى اولوب شرعاً تحريرى لازم كلان تركه‌لرينى تحرير ايتديرمكدن امتناع ولدى الاقتضا مجلس شرعه حضوردن ابا وبوكيفيت اصناف مزبوره‌نك اسعارينه كيده‌رك سرايت ايده‌جكندن بشقه باغجى وبزرجى وچورباجى وطوزلايجى اصنافى دخى بقالانه اتباعاً بزلر بقالانه ملحقلرز ديو اعذار ايله اظهار خشونتده اولملريله ضبط وربطلرى عديم الامكان اولمغين محافظهٔ نظام بلاد واحقاق حقوق عباد ضمننده سابق البيان بقال واتمكجى واونجى وقزاز وتوتنجى اصنافنك يدلرنده موجود اوامر عليه‌مده مندرج قديمدن مرعى ومعتبر اولان شروط ونظاملرى كما كان اجرا قلنه‌رق مغاير شرع قويم وخلاف تعامل قديم آنجق استانبول محكمه‌سنه تخصيص ماده‌سى طى وترقين وامور شرعيه ونظاملرى قديمدن اوليكلديكى اوزره بولندقلرى بلده قاضيسى معرفتيله بر مقتضاى شرع قويم رؤيت وتنظيم اولنمق اوزره ديوان همايون وباش محاسبه ومعدن قلملرندن تواريخ مختلفه ايله مورخ اوامر قيدلرى محللرينه شرح ويريلوب استانبول وبلاد ثلثه قاضيلرينه خطاباً طغراى غرا ايله معنون بشقه بشقه فرمان جليل العنوان اعطاسى سن كه مولاناى موماليه زيدت فضائله‌سك سنكله خواص رفيعه قاضيسى محمد راشد وغلطه قاضيسى

السید ابراهیم ادعم زیدت فضائلهما طرفلرندن بالاشتراك اعلام اولنمقله بوموجب
اصناف مذ کوره‌نك یدلرنده موجود اولان اوامر علیه‌مده مندرج قدیمدن دستور
طوتیلان شروط وقیودلری کمافی‌السابق اجرا اولنه‌رق آنجق استانبول محکمه‌سنه
ماده‌سی طی وترقین اولنمقله اعلاماً وافهاماً دیوان همایونمدن اشبو امر شریفم
اولنمشدر. ایمدی سن که اسکدار قاضیسی مولانای موماالیه‌سك اصناف مذ کوره‌نك
موجود اولان اوامر علیه‌مده مندرج قدیمدن دستورالعمل طوتیلان شروط وقیـ
کمافی‌الاول اجرا اولنه‌رق فقط استانبول محکمه‌سنه انحصار ماده‌سی دیوان همایونمدن
اصنافه ویریلن امر شریفمدن طی وترقین اولندیی وقزاز و ونجی وخباز و
اصنافه دخی کذلك باش محاسبه ومعدن قلملرندن ویریلن اوامر علیه‌مدن طی وترقین اولنـ
باش محاسبه ومعدن قلملرینه دخی علم وخبرلری ویرلدیکی واستانبول وخواص رفیعه
قاضیلرینه خطاباً دخی بشقه‌بشقه اوامر علیه‌م صادر اولدیغی معلومك اولدقده بروجه
عمل وحرکته مبادرت ایلك بابنده

اواسط جا ۱۲۲۸ [۱]

استانبول قاضیلرینك ابنیه، اعاشه وضابطه امورینه صورت مداخله‌لری
آتیه‌ده بیان اولنه‌جقدر.

چارداق، میزان ومسکنه دنیلن وادخالات واخراجات کمرکلری مقـ
محللرله یاغقپانی، اونقپانی وبال‌قپانی کبی هال موقعلرنده استانبول قاضیسنك
بولنوردی. بونلرك وظیفه وصلاحیتلری بیدرپی درج اولنه‌جق ونائقدن
اوله‌جغی جهتله بوراده بیانه لزوم کورلمه‌مشدر. بونلردن ماعدا آیاق نائبلری
مأمورلرده واردی که بو کونکی ضابطهٔ بلدیه مفتشلرینه معادلدر. اولیا چلبی بونلر
«جانب شرعدن اهل حرفه نرخ وترازو ایچون تعزیر صاحبیدر» دیور. برده
واردر وردنجی بابك دردنجی فصلنده مندرج بولنان ۱۲۴۲ تاریخلی احتساب نظارتی نظامنا
بونلردن ده بحث اولنمقده‌در. ینه اولیا چلبی اسمار و آیاق نائبلری ایچون «چارشو
تعبیرینی قوللانمقده‌در. قاضیلرك اصناف ونرخ امورینه نه صورتله باقدقلری و
کزدکلری یشنجی بابده آیریجه یازلمشدر.

---

(۱) دیوان همایون استانبول دفتری نومرو ۱۸ صحیفه ۷۲

دردنجی باب

محتسب

...تسب ده قاضی کبی امور بلدیه ایله مشغول بر مأموردر. آره‌لرنده شو فرقلر واردر که:
...دعواده انجق بینه ایله حکم ایتدیکی حالده محتسب بلا بینه یعنی دلیل و اثبات ایستمکسزین
...داری صورتنده ده حکم ایده بیلیر. بر ده قاضی امور ملکیه و بلدیه‌نك همان کافه‌سیله
...سایش و انضباطه ده باقدیغی حالده محتسب – بالخاصه عثمانلی تشکیلاتنده – یالکز
...ۀ بلدیه ایله مشغولدر و بو کبی خصوصاتده عادتا قاضینك اجرا مأموریدر.
...بو کبی خسیس ایشلرله اشغال ایدلمزدی. ایشته بو بابده ده ممالك اسلامیه‌ده کی
...بلك ، تشکیلاتندن و احتساب امورندن بحث ایدیله‌جکدر.

برنجی فصل

حسبه : حکومات سالفۀ اسلامیه‌ده احتساب اموری

...تسب ؛ احتساب لفظندندر. احتساب ایسه بر کیمسه‌نك ارتکاب ایتدیکی بر فعل
...بکنمیوب نهی و انکار ایتمك معناسنه‌در که بوندن ده مراد شو ایشی نه ایچون شویله
...بو مؤاخذه ایلمکدن عبارتدر.
...حتسبلك عصر سعادتده ده واردی. جانب جلیل نبویدن حضرت عمر مدینه‌نك
...ن سعد بن العاص ده مکه‌نك محتسبی ایدی.

...ضرت عمر مقام خلافته کچنجه (عبدالله بن عتبه) یی چارشو و بازاری تفتیشه
... ایتمشدی. بو ذات سوقاقلری کزر ، یوللرده سرور ناسی سکته‌دار ایده‌جك
...ی قالدیرتیر و اولچولری معاینه ایدردی.

بالذات خليفه حضرت عمر دخی احتساب اموريله مشغول اولمقدن خالی قالماردی . مثلا دوه‌يه طاقت كتيره‌ميه‌جك درجه‌ده يوك يوكلديكی ايچون بر دوه‌جی‌يی دوكديكی ، بر كون اسب سوار اوله‌رق چارشويه كيرديكی صره‌ده سوقاغه تجاوز صورتيله احداث ايدلمش اولان بر دكانی يبقديرديغی واصناف وتجارك چارشو وبازارده مرور وعبوره مانع اوله‌جق درجه‌ده طويلو اولدقلرينی كورديكی زمان يول خارجنده دها امين وسالم بر محله كيتملری ايچون (دره) ايله اورديغی اشهر مشاهير الاسلامده مقيددر . علم احتسابه دائر اثرلرده حضرت عمره عائد بر خيلی مناقب واردر . ومشاراليه احتسابك موجدی عد ايدلمكده‌در . ايشته بو ملاحظه‌يه بناءً كشف الظنونده كاتب چلبی ديبوركه : مقام احتسابی تمثيل ايده‌جك ذاتك مطلقا حضرت عمر كبی اغراضدن سالم وقوهٔ قدسيه صاحبی بر ذات اولمسی لازمدر . مشاراليه بو كبی اموره عالم برذات ايدی » .

حضرت عمرك امور احتسابه درجهٔ اهتمامنك چوجقلر اوزرنده بيله تأثيرينی كوسترن دلائلدندركه : بر كيجه مدينهٔ منوره سوقاقلرنده معتادی وجهله يالكزجه كزركن بر خانه دروننده شو طرزده بر محاوره مسموعی اولور : قادينك بريسی سوده صو قاتمسنی قيزينه تنبيه ايديور قيزی ده اميرالمؤمنينك سوده صو قاتمسنی منع ايتديكنی سويليورمش . قادين ؛ اميرالمؤمنين بوراده دكل نه بيله‌جك ! ديرايمش يسه‌ده قيزده : كنديسی بوراده دكلسه اللهی بوراده در يعنی علمی محيطدر جوابنی ويريرمش .

حضرت عمر ؛ بو محاوره‌يی ايشتدكدن صوكره بالتقدير ايرتسی صباح مراجعتله قيزی اوغلی (عاصم) ه تزويج ايتمشدر . [٢١]

[٢١] بو قيزدن عبدالعزيز اسمنده بريسی تولد ايتمشدركه ٩٩ — ١٠١ تاريخلرنده خلافت امويه ده عدل و تقوی ايله معروف بولنان « عمر » ك پدريدر . عمر بن عبدالعزيز ده اسلاميت تاريخنده جدی حضرت عمرده ، و بويوك والده‌سنده كی جوهر عدلی كوستره‌جك مهم بر خاطره براقمشدر . مشاراليهك زمان خلافتنه قدر خلفا منبرلرده امام علی يه سب ايدرلردی . اوعادات مكروهه‌يی ترك ايله منبرلرده « ان الله يأمر بالعدل والاحسان » آيت كريمه‌سنك قرائتی اصولنی وضع ايتديرمشدر .

اون ايكی عصردن بروهر جمعه منبردن ميليونلرجه اهل اسلامه تبليغ ايديلن بو امر الهينك نه صورتله خطبه‌لرده ايرادينه قرار ويرلمش اولديغنی معلم ناجی مرحوم « خرده فروش » ده حكايه ايتمكده اولديغندن احتسابك تاريخچه‌سندن باحث اولان بو قسمده بو وقعه‌نكده بر موقعی بولنمسی مناسب كورلمشدر :

خلفای راشدین دورندن صوکره تشکل ایدن حکومات اسلامیه‌ده محتسبلك تشکیلاتی‌ده توسع وتنوع ایتدی . مدنیت اسلامیه تاریخی مؤلفنك بیاننه نظراً حسبه ؛ قضاء قبیلندن بر وظیفهٔ دینیه‌در . حسبه مأموری ـ محتسب ـ منکراتی یعنی شریعته مخالف افعالی تحقیق ایده‌رك اصحابنی جرمنه کوره تعزیر وتأدیب ایتدیکی کبی یوللرده مارین وعابرینك مرور وعبورینه مانع حاللری ازاله ؛ حماللری وسفائنی تحملاری فوقنده حموله آلمقدن منع ، مائل انهدام مبانینك اصحابنه او مبانی‌یی هدم ایتملرینه حکم ایله بو یوزدن یولجیلر ایچون وقوعی ملحوظ اولان تهلکه‌یی دفع ، مکتبلرده وسائر اماکن تعلیمیه‌ده معلملر شاکردانی شدتله ضرب ایتدکلری تقدیرده آنلر حقنده مجازات ترتیب ایتمك کبی منافع عمومیه‌یه متعلق خصوصاته نظارت ایلردی . بوندن ماعدا محتسب ارزاق ومأکولات ومشروباته حیله قاریشدیرلمسنی ، ناقص اوزان واکیال استعمال اولنمسنی منع ایتمك

خلفای امویه ایچنده کمال حسن خصال ایله متمیز و متصف اولدیغی عدالت جهتیله « خامس خلفای راشدین » عنوانی حائز بولنان عمر بن عبدالعزیزك آثار عدالتندن بری ده معاویه‌دن اوان خلافت عمره‌قدر مرعی‌الاجرا طوتلمش اولان ـ اثنای خطبه‌ده حضرت امام علی‌یه لعنت اوقومق ـ عادت سیئه‌سنی حسن صورتله اورته‌دن قالدیرمش اولمسیدر .
معاویه زماننده کرك شامده و کرك سائر بلاد اسلامده بولنان بالجمله خطبایه اثنای خطبه‌ده جماعت مسلمینه قارشی علی‌یه لعنت اوقومه‌لری امر اولونمش ایدی .
حتی شامده معاویه‌نك بو امرینی اجرا ایچون ایستراپسته‌منبره چیقان برخطیب طوغریدن طوغری‌یه علی‌یه لعنت اوقویه‌جق یرده « امرنی معاویة ان العن علی بن ابی طالب فلعنة الله علیه . » کبی حاوی اولدیغی لعنتك علیدن زیاده معاویه‌یه صرفی موافق سلیقه اولان بر عباره ایله خلقه بو بابده‌کی حقسزلغی آکلاتمق ایسته‌مش اولمسندن طولایی معاویه‌نك مظهر عزل و عتابی اولمش ایدی .
عمر بن عبدالعزیزك شو بدعت ملعونه‌دن ممالك اسلامی تطهیر ایچون تدبیر آتی‌یه مراجعت ایلدیکی روایت اولنور :
اعیان بنی امیه و اکابر شام ایله حسب الحذاقه اختلاط و مناسبتی اولان بر طبیب یهودی تعلیم خلیفه ایله برکون حضور عمرده ارکان سلطنت مجتمع ایکن مجلسه کیره‌رك آداب تعظیمی‌ایفادن صکره خلیفهٔ زمانك کریمه‌سنی تزوجه طالب اولدیغی هیئته عرض ایلدی .
ابن عبدالعزیز کندیسیله بریهودینك آره‌سی کفر ایله ایمان بینی قدر آچیق بولندیغی و بناء علیه بویله بر مصاهرتك حصولی ممکن اوله‌میه‌جغنی درمیان بیوردی .
بونك اوزرینه طبیب « پیغمبرکز کریمه‌سنی علی بن ابی طالبه ویرمامشمی ایدی . » دیمکله خلیفه « علی بن ابی طالب ملت محمدیه‌نك اعاظمندن ایدی . » جوابنی ویردیکندن یهودی « مادام که اویله‌در ، علی‌یه نیچون لعنت اوقویورسکز . » اعتراضنی درمیان ایتمشدر .
او زمان جناب عمر ارباب مجلسه خطاباً دیدی‌که :

كبى بو كونكى بلديه‌لرك وظائفندن اولان خصوصاته دخى باقاردى . ذكر اولنان خصوصات فى الاصل قاضيلره متعلق وظائف جمله‌سندن ايدى . فقط قاضينك مقامى بو كبى امور وخصوصاتك آرقه‌سنده طولاشمقدن دها عالى طوتدقلرى ايچون بو ايشلره باقق اوزره آيريجه برمأموريت احداث ايدلمشدر . مع مافيه كرك مصرده‌كى فاطميلر ، كرك اندلسده‌كى امويلر زماننده وظائف مذكوره على الاكثر قاضيلره توديع اولنور ايدى . بالآخره سلطنت مقامى خلافتدن آيريلنجه ، حسبه وظائفى واليلره متعلق وظائف ميانه كيردى .

حسبه بر خدمت دينيه اولديغندن منصبنه اعيان مسلميندن بشقه كيمسه تعيين اولنمازدى محتسب سائر ولايتلره وقصبه‌لره احتساب وظائفنه باقق اوزره كندى طرفندن مأمورين مخصوصه توظيف واستخدام ايدردى . محتسب هر كون جامعده اوطورور و معيتنده‌كى آدملرى چارشو وپازارلرده طولاشديروردى ، قاهره‌ده‌كى محتسب مناوبةً بر كون آهره

— بن بو سؤاله جواب ويرمكدن عاجزم لازم كلن جوابى سز ويريكز .

هركس سكوته واردى . اعطاى جوابه تصدى ايدن اولمدى .

حضرت خليفه بو سكوت مجرمانه‌دن استفاده ايله بيوردى كه :

— شرعاً و عقلاً ممنوع اولمسى لازم كلن بويله بر حياسزلغك ه‌اويه زمانندن شمديه قدر دوامنه تأسف ايتمامك قابل دكلدر . ابن ابى طالب بوتجه فضائلى جامع بر صاحب مناقب ايكن نامنه هر يرده ، حتى خطبه‌لرده لعنت اوقونمسنه شانكى مرد محمدى رضا كوستربيلير . »

اميرالمؤمنين لساندن وارداولان بو حقلى سوزلر حضارده تأثر ديكر حاصل ايتمكله مادهٔ لعنتك قطعاً منعنه بالاتفاق قرار ويرلمش و درحال جمله‌يه ـ على الخصوص ارباب خطابته بو بابده اوامر شديده تبليغ اولونمش وخطبه‌ده لعن عليه بدل اوله‌رق دخى وين دنيا ايچون اقتضا ايدن اوامر ونواهى‌يى شامل و ارشاد عالمه كافى بر قانون كامل اولان « ان الله يأمر بالعدل والاحسان وايتاء ذى القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغى يعظكم لعلكم تذكرون . » آيت جليله‌سنك تلاوتى اراده بيورلمشدر .

غريبدركه عمر بن عبدالعزيزك پدرى خطبه‌ده حضرت امامه لعنت اوقويانلرك بريى ايدى . عمر ديمشدركه :

«پدرم خطبه اوقوركن جناب مرتضايه على العاده لعنت ايدردى . فقط اوأثناده ديلى طولاشوب مضطرب اولوردى . بركون كنديسنه « لعن على اثناسنده نيچون او قدر صيقيليورسكز ؟ » ديدم جواباً : ـــ اوغلم : نه سويليه‌جكمى نصل شاشيرميه‌يم ؟ على اوقدر بيوكدركه خلقه آنك فضائلندن بر نبذه بيان ايده‌جك اولسه‌م بنى اميه‌يى ترك ايله اولاد حيدرك خدمتنده بولنمغه شتاب ايدرلر . بزم قول وفعلمز جلب حطام دنيا ايچون آمرلرمزه خوش كورنمك قصدينه مبنيدر . بوقسه حقيقت ميدانده‌در . ـــ ديدى . منفعت شخصيه‌نك انسانى ستر حقيقته و بوندن اغرب اولهرق اوزره حقيقت عليهنده تفوه لعنته مجبور ايلديكنى كوروب متعجب اولدم . »

ده بر كونده فسطاط جامعنده اوطورور و بورادن آدملرينى قصاب واشجى
ينلك تفتيشنه ويوك حيوانانه فضله يوك يوكلمسنك منعنه كوندريردى ؛ حيوانانه فضله
تحميلنه مساعده اولنمازدى . احتساب مأمورلرى سقالره ، طاشيدقلرى صو قيربالرينه
ملرينه قماش اورتديررلردى . صو ايچون برمقياس وضع ايتملردى . بو مقياس هر
سى قرق رطل [۱] اولمق اوزره يكرمى قووه‌دن عبارت ايدى . سقالرك ماوى
شالوار كيملرينه دقت ايديليردى . ينه بو مأمورلر مكتبلرى طولاشه‌رق معلملرك
له شدتله اورمامليرنى وخصوصا اولديره‌جك بر يره ضربدن حذر ايتملرينى كنديلرينه
وتوصيه ايلرلردى . كذلك اوسته‌لره ، معيتلرينه اولاد ناسدن آلدقلرى چراقلرى
دن چيقارماملرينه دائر توصيه واخطاراتده بولنورلردى . سوء احوال ايله اشتهار
رى نظر تفتيشدن دور طوتمازلردى . ترازيلرك ، اولچولرك طوغرى اولمسنه دقت
لردى . دارالعياره ـ عيار خانه‌يه ـ نظارت محتسبه عائد وظائف جمله‌سندن
[illegible] [۲]

اندلسه گلنجه : بوراده احتساب وظيفه‌سنه (خطة الاحتساب) دنيلمكده اولوب بو
فه بر قاضينك عهده‌سنه توديع اولنوردى . اوراده عادت اولديغى اوزره قاضى اسب
ار اولديغى وآدملرى اطرافدن كنديسنى احاطه ايتديكى وآنلردن ايلريسى كلن
مور اتمكك وزننه مخصوص بر ترازويى حامل بولنديغى حالده چارشولرى طولاشيردى .
يلر ات اوزرنده اتك بهاسنى حاوى بر كاغد بولنديرمغه مجبور ايديلر . بر قصاب محتسب
فدن وضع اولنان بهادن فضله‌يه ات صاتامازدى . صاتارايسه جزا كورورردى . ارزاق
كولات صاتان اصنافك موضوع بهادن فضله بربها ايله ياخود اكسيك بروزن ايله
امامليرى ايچون لزومنده محتسب طرفندن صورت مخصوصه‌ده بر چوجق ياخود بر
يه كونديله‌رك مختلف وشبهه‌لى دكانلردن اشيا مبايعه ايتديريليردى . اكسيك وزن

---

[۱] هر رطل يوز اوتوز درهمدر .

[۲] دولت فاطميه زماننده آلتون وكموش پاره‌لرى طارتمق وعيارينى بولمق ايچون يووارلاق
رچه‌دن معمول قارشولقلى ترازيلر ياپيليديغى وبونلرك اوزرنده « تام عياردر » عباره‌سنك محرر
ديغى واوزان خفيه ايچونده باشقه‌جه ترازيلر اعمال ايدلمش اولديغى اشهر مشاهير الاسلام محررى
ايتمكده‌در . (برنجى جلد . ايكنجى جزء . صحيفه ۲۳۳)

یاخود عضله جهالیله صاتانلر یاخود حیله قاریشدیرانلر بو صورتله اله کچیریلیردی. بو احوال اجتسار ایدنلر هر کسه قارشی عیبی فعلی ارتکاب ایتمش عد ایدیله‌رك لایق اولدقلری جزالره دوچار ایدیلیرلردی. احتساب وظیفه‌لرینه دائر بر طاقم کتابلر تألیف اولنمشدرکه احکام فقهیه نصل تعلیم وتطبیق ایدیلیرسه احتساب احکامی دخی اویله‌جه تدریس وتطبیق اولنوردی.

عثمانلیلردن اول آناطولیده اجرای حکومت ایتمش اولان سلجوقیلرك تشکیلات ملکیه وسیاسیه‌لری میاننده ده بر محتسب کورلمکده‌در. سلجوقیلرده اوزدائره‌یه آیریلان حکومات شعباتندن بریسی‌ده «دیوان محتسب» در. سلجوقیلرده محتسبلر چارشو وسوقاقلك انتظام وآسایشی والحاصل بلدیه ایشلرینه باقارلردی. بو وظیفه‌یه معتمد خادم آغالری بی‌طرفلقلریله مشهور کبارلر، اختیار نوکرلر حتی عالملر تعیین اولنوردی.

ایکنجی فصل

احتسابك اساسی: امر بالمعروف: نهی عن المنکر

حسبه‌نك قضا نوعندن وقضانك‌ده خلافته داخل وظائف جمله‌سندن اولدیغی بوندن اولکی فصللرده کورلمشدی. شو حالده اساس احتساب؛ بر وظیفهٔ دینیه اولوب بوده دیننك الزیاده معروفی امر ومنکری نهی ایدن اقسامنه تعلق ایتمکده‌در.

اوائل اسلامیتدن برو بو مقصدی تأمین وایفای وظیفه خصوصنده قاضی ومحتسبلره‌ده ارائهٔ طریق ایتمك اوزره بر چوق کتابلر یازیله‌رق متین اساسلر وضع اولنمشدر. بو کتابلردن بر قسمنك موضوعی خلقه وعظ ونصیحتدن ونماز کبی ارکان خمسهٔ دینیدن اولان عباداته تشویقدن عبارت اولوب دیکر بر قسمی‌ده بونلرله برابر امور دنیایه وانتظام وآسایش بلدیه‌یه تعلق ایدن خصوصاتدن بحث ایتمکده‌درکه الزیاده بلدیه‌یه تعلق ایدنلرده بونلردر. فقط هپسنده مشترك واصل واساس اولان جهت، امر بالمعروف ونهی عن المنکرك تابع اولدیغی احکامی بیاندن عبارت اولدیغندن علم احتسابك اقسام سائره‌سندن صرف نظرله یالکز بو مشترك موضوع حقنده بعض ایضاحات اعطاسنه لزوم کورلمشدر.

شو قدرکه موضوعك اهمیتی ودینی بر ماهیتی حائز اولمسی وزیرده‌کی حاشیه ایله جلدك نهایتده‌کی کتابیات فهرستنده تعداد اولنان کتابلرك همان کافه‌سنك عربجه محرر بولنمسی

یالکز بر مأخذله اکتفایه مجبوریت کورلمش و بوبابده شیخ الاسلام حیدری زاده ابراهیم افندی حضرتلرینک سبیل الرشادده انتشار ایدن سلسلهٔ مقالاتندن استفاده اولنمشدر. [۲۲]

امر بالمعروف ونهی عن المنکری تشکیل ایدن رکنلر :

۱ — محتسب ، یعنی منکری مؤاخذه وانکار ایدن کیمسه ،

۲ — محتسب علیه ، یعنی فعل ممنوعی مرتکب اولان کیمسه ،

۳ — محتسب فیه ، یعنی فعل منکر ،

٤ — احتساب ، یعنی فعل منکری مؤاخذه‌دن عبارت اولمق اوزره دردتدر . بونلردن هر بری بر طاقم شروط وقیوده تابعدرکه ایلروده هر بری بر تفصیل بیان اولنه‌جقدر .

محتسبک مکلف ، مسلم ، مقتدر اولمسی شرطدر . محتسبک بو شروطی حائز اولمسی لازم اولدیغنه کوره مجنونک ، صبینک ، کافرک ، عاجزک محتسبک تعریفندن خارج ؛ — مأذون اولمدقلری حالده — افراد رعایا ایله ، فاسق ، رقیق ، ومرئه‌نک تعریفه داخل اولمسی اقتضا ایدر .

محتسبک مکلف اولمسی شرطدر . چونکه غیر مکلفه برشی توجه ایتمز . مع مافیه بو قید وجوبک شرطیدر . یوقسه فعلک امکانیله جوازی عقلدن بشقه برشیئی اقتضا ایتمز . حتی صبیٔ مراهق ومميز مکلف اولمدیغی حالده منکری انکار صلاحیتنه مالکدر . وبویله برشیئی ایشلرسه نوابه نائل اولور وهیچ بر کیمسه‌ده صبیٔ مراهق ومميزک عدم مکلفیتندن بحث ایله کندوسنی منعه قالقیشه‌ماز . چونکه منکری انکار ومؤاخذه قربت نوعندندر .

---

[۲۲] علم احتساب حقنده مطلع اوله‌بیله‌جکم اثرلر شونلردر .

۱ — الحسبة فی الاسلام	مصرده مطبوع
۲ — طریق الاحتساب والنصیحه	یازمه
۳ — تحقیق الاحتساب فی تدقیق الانتساب	»
٤ — لحسبه	»
٥ — کتاب معالم قربه فی احکام الحسبه	»
٦ — کتاب المختار فی کشف الاسرار	»
۷ — کتاب الرتبه فی شرائط الحسبه	»
۸ — نصاب الاحتساب	»
۹ — نصاب الاحتساب	»
۱۰ — الاحکام السلطانیه	
۱۱ — کتاب الرتبه فی طلب الحسبه	»
۱۲ — کتاب الرتبه فی الحسبه	»

اوده صلاة وسائر قربات کبی اهلندن صدور ایتملیدر . ولایت نوعندن دکلدرکه آنده تکلیف شرط اتخاذ ایدلسون . بو وظیفه‌نك عبد ایله آحاد رعیه ایچون اثباتی‌ده بو نقطهٔ نظردندر .

محتسبك مؤمن اولمسی‌ده شرطدر . چونکه منکری انکار ومؤاخذه دینه نصرت ومعاونت معناسنی تضمن ایدر . دینی انکار ایله اکا عداوت ایدن کیمسه‌دن بالطبع نصرت ومعاونته انتظار اولنه‌ماز .

برطائفهٔ علمایه کوره محتسبك عادل اولمسی‌ده شرطدر . بناءً علیه فاسقلك وظیفهٔ احتسابی ایفایه صلاحیتی یوقدر ، دیورلر . وآکلاشلدیغنه کوره بو ذوات (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) و(کبر مقتا عندالله ان تقولوا مالاتفعلون) آیتلری وجناب حقك حضرت عیسایه خطاباً (عظ نفسك فان اتعظت فعظ الناس والا فاستحی منی) کلام قدسیسیله استدلالدن بشقه «بر آدم کندیسی صالح اولمازسه بشقه‌سنی نصل اصلاح ایده‌بیلیر ؟ آغاچ طوغری اولمایدرکه کولکه‌سی‌ده طوغری اوله بیلسون » سوزلری کبی طریق قیاسدن انتاج ایدلمش بعض دلائله درمیان ایدییورلر .

فقط دیکر برطائفهٔ علمایه کوره بو دلائل شایان قبول دکلدر . موافق اولان فاسقلك‌ده وظیفهٔ احتسابی ایفا ایده‌بیلمه‌سیدر . چونکه احتسابده معصومیت شرط اتخاذ ایدیلیرسه هم اجماعك خرقی ، هم‌ده باب احتسابك سدی کبی ناقابل قبول ایکی محذور لازم کله‌جکدر . اصحاب کرام ایچون بیله معاصیدن عصمت ممکن اولمدیغی حالده انلرك مادوننده اولانلر ایچون نصل قابل اوله‌بیلیر ؟ پیغمبران عظام حضراتنك بیله عصمتلرنده اختلاف اولنمشدر . حضرت آدم ودها بعض پیغمبران عظام حقلرنده ذله اسنادی قرآن عظیم الشانده مذکوردر .

والحاصل بو وامثالی برطاقم مقدمات منطقیه اوزرینه مبنی وملزم برطاقم نظریه‌لر سرد ایدلدکدنصوکره فاسقك کندی نفسنی ترك ایله غیرك اصلاحنه قالقیشمسی اهمی ترك ایله مشغول اولمق کبی غیر معقول برحرکت نوعندن عد ایدلمکده‌در . ولمیهلرنده‌کی دلائل مذکوره اونقطه‌یه حمل ایدلمکده‌در . وبو نقطهٔ نظردن وظیفهٔ احتسابی ایفا ایتمسی جائز کورولمه‌مکده‌در . یوقسه او وظیفه‌نك کندوسنه کوره ایفاسی ممنوع اولدیغی افاده ایدر الده بر دلیل یوقدر دیه‌نیور .

برده معلوم اولدیغی اوزره منکرك تغییری مسئله‌سی بعضاً ایراد مواعظ ، بعضاً ده استعمال جبر وشدت صورتیله وقوعه کلمکده اولدیغنه کوره ، فسق ایله معروف اولان بر فاسقك وعظنده بر فائده اولمدیغی و وعظنده فائده اولمدیغی صورتده ایسه وجوب وعظك سقوطی طبیعی بولندیغی آنلرجه‌ده منکر دکلدر . فقط جبر وشدتك استعمالی صورتنده بو محذور غیر متصوردر . یعنی انده عدالت مشروط دکلدر . فاسق مقتدر اولورسه منکری تغییر ایتمسنده فائده واردر ، ضرر یوقدر .

آیتلره کلنجه برنجی آیتده کوریلن اسباب مؤاخذه معروفك کندی نفسی حقنده ترکی نقطه‌سنه مستند اولوب ، یوقسه غیره امرده بولندقلرندن منبعث دکلدر . شوقدر که غیره امرلری بوبابده‌کی علملرینك قوتنه دلالت ایتدیکی و عالمك عقابی بالطبع دها اشد اولدیغی جهتله علملرینك قوتنه نظراً بوبابده بر معذرته مالك دکلدرلر .

و(ان تقولوا مالا تفعلون) آیتنه کلنجه بو آیت کریمه‌دن مراد وعد کاذبدر و آکا اشارت اولنمشدر . (وتنسون انفسکم) دهکی مؤاخذه کندی نفسلرینی اونوتدقلرندن ناشیدر . غیره امر ایتدکلرندن طولایی دکلدر . آیتده غیره امرك مذکور اولمسی ایسه بونکله علملری حقنده استدلال اولنوب بو صورتله علیهلرنده‌کی حجتی تأکید ایتمکده‌در .

حضرت عیسی‌یه تعلق ایدن حدیثده فاسقك وعظ صورتیله وظیفهٔ تغییری ایفا ایتمسی شقنه عائددر . فاسقك وعظنده تأثیر اولمدیغی مسلماتدن بولوندیغی بالاده بیان اولنمش ایدی . حدیث مذکورده مندرج بولنان (فاستحی منی) قیدی تحریم وعظه دلالت ایتمز . معناسی : اهم اولان کندی نفسنك اصلاحنی براقوب‌ده مهم اولان غیرك اصلاحی مسئله‌سیله مشغول اولمه ، دیمکدر .

محتسبك بر طائفهٔ علمایه کوره امام المسلمین ویاخود امام المسلمین طرفندن منصوب والی جانبندن مأذون اولمسی شرطدر . آحاد رعیه‌دن اولان کیمسه‌لر ایچون بویله بر صلاحیتی تجویز ایتمیورلر . فقط امام غزالی وسائر بعض علمایه کوره بو رأی طوغرو دکلدر . چونکه آیات واخبار وارده‌یه نظراً هرکیم بر منکری کوروبده سکوت ایدرسه ارتکاب معصیت ایتمش اولور . نره‌ده وهرنه صورتله اولورسه اولسون منکری کوردیکی کبی نهی ایتمسی لازمدر . بوخصوصی امام المسلمینك تفویضی ایله تخصیص وتقیید ایتمك اصلسز بر تحکمدن عبارتدر .

انجق شوراسی وار كه حسبه دنیلن بو وظیفه‌نك ایفاسی ایچون شریعت بش مرتبه تعیین ایتمشدر :

۱ — تعریف ،

۲ — كلام‌لین ایرادی صورتیله موعظه ،

۳ — تعزیر وتعنیفدر . تعزیر وتعنیفدن مقصد كلام فاحش دكلدر . جاهل ، احمق ، اللهدن قورقمز ویا بو معنالری افاده ایدر بر طاقم تعبیرات استعمالندن عبارتدر .

٤ — التزام شدت صورتیله منعدر . مثلا چالغی وعشرت آلتلرینی قیرمق كبی .

٥ — تخویف وضرب ایله تهدید ومنكری مرتكب اولان كیمسه‌یی منع ایتمك اوزره بالفعل ضربه مباشرتدر . مثلا غیبت وقذفه متجاسر اولان كیمسه‌نك قطع لسانی ممكن اولمدیغی جهتله ضرب اولنمق صورتیله سكوته اجبار ایدلمسی كبی .

ایشته بو بشنجی مرتبه‌نك فعلاً تطبیقی غیردن استعانه وجمع اعوانه متوقف اولوب بو ایسه بالنتیجه قتاله منجر اوله جغی جهتله بو مرتبه‌ده امام المسلمیندن اذن آلمق قطعی وضرو- ریدر . فقط مراتب باقیهٔ اربعه‌ده بویله بر ضرورت موجود دكلدر . چونكه تجهیل ، تحمیق ، فسقه نسبت ، اللهدن خوف ایله اتهام ، یاخود بو معنالری افهام ایدر عباره‌لر حد ذاتنده طوغری بر سوزدن عبارتدر . ایجابنده امام جائره قارشی بیله ایراد اولنه‌بیلیر . حتی امام جائره قارشی حق بر سوزك سویلنمسی درجات عبادتك افضلی اولدیغی احادیث عدیده ایله ثابتدر . بویله اولنجه بو مثللو خصوصاتده امامدن اذن آلمغه محل قالیرمی ؟ فقط جمع اعوان ، تشهیر سلاح كبی فتنه‌یی داعی اولان شكللرده امام المسلمینك اذننه مراجعت ضروریدر . اسلاف كرامك اكثریسی ولاته ، امرایه ، حتی سلاطین وخلفایه قارشی بو بابده‌كی وظیفهٔ دینیه‌لرینی بلاتردد وكمال سربستی ایله ایفا ایتمشلردر . مدونات اسلامیه‌مزده بو مثللو وقایعه كثرتله تصادف اولنمقده‌در .

او مثللو وقایع جمله‌سندن اولمق اوزره روایت اولنور كه : خلفای عباسیه‌دن هارون الرشید بر كون برای تنزه دوین دنیلن محله كلمش وبنی هاشمدن سلیمان بن جعفر نامنده بریسی‌ده معیتنده ایمش .

هارون سلیمانه خطاباً : « سنك موسیقی‌یه فوق العاده آشنا و گوزل صدایه مالك

ر جاریه‌ك واردی . انی شمدی بورایه کتیر . » دیمش . لیمان : « حاضردر افندم !
یمسنی متعاقب جاریه کلوب آهنکه باشلامش . فقط جاریه‌نك اوکون چالدیغی
قامات هارونك نظر استحساننی جلب ایتمامش . خلیفه طرفندن اسباب موجبه‌سی صورلمش .
اریه : « بو چالدیغم کندی عودم اولمدیغی جهتله مهارتمی کوستره‌میورم » جوابنی ویرمش .
ونك اوزرینه عودك جلبنه آدم کوندرلمش . عودی کتیرمکده اولان آدم اثنای راهده
چکردك طوپلامقله مشغول بر اختیاره تصادف ایتمش . « شیخم یول ویر » دیه باغیرمش .
ختیار ایسه باشنی قالدیروب او آدمك النده عودی کورنجه همان عودی الندن آلمش ، یره
وروب قیرمش . بونك اوزرینه او آدم همان اختیاری یاقالامش ؛ « بو امیرالمؤمنین طرفندن
ستنیله‌جکدر » دیه ضابطه‌یه تسلیم ایتمکله برابر کلوب وقعه‌نك صورت جریاننی ده هارونه
رض ایتمش .

هارون بو معامله‌دن فوق العاده غضب و حدته کلمسی اوزرینه سلیمان : « یا امیرالمؤمنین
حدته لزوم یوقدر . همان حریفك بوینك اورولمسیله دجله‌یه آتلمسنی امر بیوریکز . »
یمش ایسه‌ده هارون طرفندن اختیارك بویله بر عقوبته اوغراتلمسنه جواز کوستریلمیوب
ای مناظره حضورینه جلبی امر ایدلمش . حتی اختیار اثنای راهده آته بینمسی حقنده
اقع اولان تکلیفی بیله رد ایدرك قصرك قپوسنه قدر ماشیاً کلمش . آنجق اختیارك قصرك
وسی خارجنده اولدیغی هارونه خبر ویرلدیکی زمان هارون : « اسباب طرب و عشرتی
امع اولان بو اوطه‌یه‌می کتیره‌لم ، یوقسه بونلردن خالی بشقه بر اوطه‌یه کتیرملیده اورادمی
ندیسنی قبول ایده‌لم : » دیه‌رك بالمذاکره شق ثانی‌یه قرار ویریلوب منکردن خالی اولان
طه‌یه نقل مکان ایله اختیاری اورایه ایسته‌مش .

عودی کتیرن آدم او صره‌ده اختیارك النده بولنان چکردکله طولو کیسه‌یی ادبا
ختیاره آلدیرمق ایسته‌مش ایسه‌ده اختیار : « بو کیجه‌یه مخصوص اولان یمکم بوندن عبارتدر »
ه‌رك کیسه‌یی آلمقدن امتناع ایتمش ، او آدم « یمکنی بز ویریرز » دیمش ایسه‌ده « بنم سزك
کلکزه احتیاجم یوقدر » دیوب همان هارونك حضورینه چیقنجه هارون او آدمه « بو
ختیاردن نه ایسترسك ؟ براق کلسین » دیمش . اختیارده کیسه‌سی النده اولدیغی حالده
لام ویروب خلیفه‌نك حضورنده اوطورمش . هارون : « شیخم ! بو یاپدیغك نه‌در ؟ »
سنه جواباً شیخ تجاهل ایده‌رك « نه یاپمشم سویلیکز » دیمش .

هارون محجوبیتندن « سن بنم عودمی قیرمشسك » سوزینك صراحةً ایرادینه قائل

اولمدیغندن واقع اولان الحاح اوزرینه شیخ طرفندن مسئله تصریح اولنه‌رق هارون
«بویله بر معامله‌یه جرأتمك اسباب موجبه‌سی دفعات ایله آبا و اجدادیکزدن منبرل
ایتمش اولدیغم (ان الله یأمر بالعدل والاحسان وایتاء ذی القربی وینهی عن الفحشـ
والبغی) آیت کریمه‌سنه مستنددر . بن ده بویله بر منکری مشاهده ایتمش اولد
تغییرینه قالقشدم . بشقه برشی یاپمدم . » دیمسی اوزرینه هارون اختیارك مع
بالاستحسان کیتمسنه مساعده ایتمش .

اختیار هارونك حضورندن چیقدقدن صوکره خلیفه بر آدمك النه آلتون
بر کیسه ویروب « شو اختیاری تعقیب ایت . اکر اثنای راهده تصادف
کیمسه‌یه بن خلیفه‌یه شویله بویله سویلدم دیرسه کیسه‌یی کندوسنه ویرمیوب کرو
یوق برشی سویلمکسزین یولنه دوام ایدرسه کندوسنه ویر » دیه تنبیه
اختیار یولنه دوام ایدرك هیچ کیمسه ایله مکالمه‌ده بولنمدیغنه بناءً او آدم امیرالمؤمنینك
بالتبلیغ کیسه‌یی کندیسنه ویرمك ایستمه‌مش ایسه ده اختیار : «بونی امیرالمؤمنین نره‌د
اورایه اعاده ایتسون . » جوابنده بولنوب کیسه‌نك قبولندن امتناع ایتمشدر .

بو بویله اولمقله برابر زمانك بوکونکی ایجاباتیله دولتك تشکیلات حاضره
تغییر منکر ایچون بروجه بالا تعداد اولونان مراتب خمسه‌نك برنجی وایکنجیس
تعریف و وعظ خصوصلری تقییددن آزاده اولوب آنجق مراتب باقیهٔ ثلاثه‌نك
تطبیقاتنه قالقشمق جرائی مستلزم احواله‌ن عدایدلمش وبناءً علیه محتسبك امام
طرفندن مأذون اولمسی شرط اتخاذ ایتمش اولان طائفهٔ علمانك اجتهادلری قسماً قبول

محتسبك مقتدر اولمسی ده شرطدر . چونکه عاجز اولان بر کیمسه بویله بر
آنجق قلباً ایفاسیله مکلف اوله بیلیر . بع مدیه امر بالمعروف ، نهی عن المنکردن
بر مسلمك عهده‌سنه توجه ایدن وجوبك سقوطی ایچون مجرد حساً حاصل ا
کافی دکلدر . بویله بر وظیفه‌نك ایفاسی یوزندن کندوسنه بر ضرر کله‌جکنه ویاخو
واقع اولاجق تشبثك بر فائده‌سی اولمیه‌جغنه قناعت حاصل ایتمسی لازمدر و بو قنا
ماهیتنده‌در . بونده درت حال متصوردر :

١ — بو بابده‌کی سوزینك هیچ بر تأثیر حاصل ایتمامسیله برابر بویله بر سوز
قیامی حالنده ضرب اولونه‌جغی محقق صورتده بیلمسی‌در . بو صورتده محتسب

بالمعروف ونهی عن المنکرده بولنمق وجوبی ساقط اولور . حتی بومثللو احوالده بر واجب ویا حاجت مهمه‌نك دفعی کبی احوال مستثنا اولدیغی حالده خانه‌سنده انزوا واعتزاله چکیلوب فعل منکرك جاری اولدیغی محلده بیله بولنمامسی لازمکلور .

٢ — فعل منکرك محتسبك اخطاریله ازاله‌سی قابل اولمقله برابر بو یوزدن کندوسنه بر ضررك اصابتی‌ده متصور اولمامسیدر . بو حالده محتسبده قدرت مطلقه موجود بولندیغندن ناشی منکری ازاله ایتمك اوزرینه واجب اولور .

٣ — محتسبك تشبثی مفید اولمیوب فقط بو یوزدن کندوسنه بر ضررك توجه ایتمسی‌ده ملحوظ بولنمامسیدر . بو صورتده احتسابدن بر فائده متصور اولمدیغی جهتله وجوب تحقق ایتمز . لکن بو صورت خصوصات دینیه‌نك تذکاریله شعائر اسلامیتك اظهارینی احتوا ایتدیکی جهتله شرع عالی نظرنده مستحب عد ایدلمشدر .

٤ — محتسبك اخطار وتشبثیله فعل منکر زائل اوله‌بیلوب انجق بو یوزدن کندوسنه بر ضررك ایقاعی‌ده محقق بیلنمسیدر . مثلا شرب خمر ایله اشتغال ایدن بر کیمسه‌یه طاش آتوب الندەکی شیشه‌سنی قیره‌بیلیرسه‌ده بویله بر حرکتندن طولایی آنی متعاقب طپاق یمسی‌ده محقق عد ایتمسیدر . بویله بر صورتده وظیفهٔ احتسابك ایفاسی واجب اولمدیغی کبی ، حرامده دکلدر . فقط مستحبدر . چونکه دکل اشخاص عادیه‌یه ، حتی مخاطره ملحوظ اولان امام جائره قارشی نظام شرعی تکفل ایدن حق بر سوزك سویلنمه‌سی درجات عبادتك افضللرندن عد اولوندیغی اولجه بیان ایدلمشدی .

ابو سلیمان الدارانیدن روایت اولنورکه مشارالیه بعض خلفادن شرع عالی‌یه مغایر اوله‌رق بر طاقم سوزلر ایشیتمش ومنعه قالقشدیغی تقدیرده بو یوزدن قتل اولنه‌جغنی محقق عد ایتمش اولدیغی حالده ینه منعنه قالقشمق ایسته‌مش وفقط خلقایه بو صورتله واقع اوله‌جق تبلیغاتدن متحصل حس کبر وغرورك تأثیراتنه معروض قالمق احتمالنه بناءً اخلاصه مستند اولمیان بر صورتده قتلدن کندوسنی محافظه مقصدیله وظیفهٔ احتسابدن صرفنظر ایتمشدر .

دیمك که اسلاف کرام حضراتنك بو بابده نظر اعتباره آلدقلری نقطه هر بر حرکتلرینك مقابلنده اسلامیت ایچون بر فائده‌نك تأمینی کیفیتیدر . اسلامیت ایچون فائده‌نك تحققی حالنده وقایع عدیده ایله ثابت اولدیغی وجهله صلحای اسلاف تهلکه‌یی‌ده بلا تردد اختیار ایتمشلردر . مثلا قلوب اعدایه خوف ودهشتك القاسی وبو صورتله

شوکت اسلامیه‌نك تقویه‌سی مقصدیله تك بر عسکر نفرینك عظیم بر اردو اوزرینه هجومنی شرع عالی تقدیر و استحسان ایتدیکی حالده مظفریتدن مأیوس اعمی وعاجز بر آدمك بو یولده‌کی حرکتنی تهلکه نوعندن عد ایدیور . هرنه قدر بو صورتله هجومه جرأت ایدن بر عسکرك حرکتی‌ده شخصی حقنده تهلکه‌یی داعی وبناءً علیه (ولاتلقوا بایدیکم الی التهلکة) آیتنك حکمنه داخل اولمق لازم کلیرسه‌ده ؛ بر نفرك بویله خارق العاده بر صورتده جرأت وجسارتنی مشاهده ایدن دشمن اردوسی نفرك منسوب اولدیغی قطعات اسلامیه افرادی حقنده‌ده او نفره قیاساً بر فکر وذهاب حاصل ایدرك میدان محاربه‌ده پای ثباتلرینك متزلزل اولمسنی انتاج ایتمسی احتمالی اولدیغی وبو ایسه اسلامیت ایچون فائده‌یی موجب بولندیغی جهتله تقدیر وتحسین اولنمشدر . اما اعمی ایله عاجزك حرکتنده بویله بر فائده متصور دکلدر .

امر بالمعروف و نهی عن المنکر وظیفه‌سنده‌ده بو منوال اوزره حرکت ایجاب ایدر . یعنی انده دخی اکر دین ایچون بر فائده‌نك تأمینی محقق ایسه بوبابده‌کی وظیفهٔ شرعیه‌سنی همان ایفا ایله مهلکه‌یی اختیاره مسارعت ایتمسی مستحبدر . محقق دکلسه معذوردر .

محتسبك اول و آخر تعداد اولنان اوصاف وشرائطك ماعداسی اوله‌رق علم ، ورع ، حسن خلق کبی اوچ صفتله‌ده متصف اولمسی لازمدر .

علم لازمدر . چونکه امر بالمعروف ونهی عن المنکرك محل تطبیق ایله اسباب وموانعی بیلمسی علمه توقف ایدر .

ورع لازمدر . چونکه محتسب ورع وتقوا صاحبی اولمزسه اغراض و آمال شخصیه‌یه تابع اولوب وظیفهٔ احتسابی سوء استعمال ایتمش اولور .

حسن خلق لازمدر . چونکه حسیات عصبیه ایله متهیج بولنان بر کیمسه‌نك منعی ایچون یالکز علم وورع کافی دکلدر . بو ایکی قوتك لایقی وجهله تأمین موفقیت ایده‌بیلمسی حسن خلقه متوقفدر . غضب وقوای شهوانیه مثللو مهلکانه قارشی انجق حسن خلق ایله مقاومت اولنه‌بیلیر .

والحاصل امر بالمعروف ونهی عن المنکر وظیفه‌سنك قربت نوعندن عد اولنمسی ایچون بو اوچ صفت دخی لازمدر . منکراتك حقیله دفعی آنجق بو اوچ صفته توقف ایدر . صفات مذکوره‌نك فقدانی حالنده منکرك دفعی قابل اوله‌میوب بلکه حد شرعیدن تخطی وتجاوز کبی بر محذورك وجودینه بناءً حسبه وظیفه‌سی دخی بر منکر

ماهیته انقلاب ایدر . (لا یأمر بالمعروف ولاینهی عن المنکر الا رفیق فیما یأمر به رفیق فیما ینهی عنـه حلیم فیما یأمر به حلیم فیما ینهی عنـه فقیـه فیما یأمر به فقیه فیما ینهی عنه) حدیث شریفی ده محتسبك بو صفات ایله متصف اولمسی لازمکله جکنه دلالت ایلمکده‌در . انجق حدیث شریفك حکمنه نظراً کرك فقاهت ، کرك حلم صـفتلری محتسبك امر ویا نهی ایده‌جکی مسئله‌یه منحصر اولوب محتسبك صورت مطلقه‌ده فقیه و حلیم اولمسی شرط دکلدر .

محتسب فیه وتعبیر اخرله منکر دینیلان فعل ممنـوع ایچون‌ده درت شرط نظر اعتباره النمشدر :

۱ — فعلك حد ذاتنده منکراتدن اولمسیدر . بو عباره‌ده معصیت کلمه‌سی ذکر اولنمایوبده منکر دنیلمسی منکر تعبیرینك معصیت تعبیرندن اعم اولمسندن ناشیدر . چونکه بعض احوالده معصیت موجود اولمادیغی حالده منکر موجوددر . مثلا مسـکرات استعمالندن بر صـبینك ویا مجنونك بو فعلی حقنده معصیتی داعی اولمادیغی حالده منکراتدن معدوددر . آنجق سیئات شرعیه‌دن معدود بولنان فعل مذکورك آخره سرایتنی موجب اولمامق ایچون صبی ایله مجنونك درحال منعلری جهتنه کیدیلور .

۲ — منکرك حالاً موجود بولنمسیدر . بناءً علیه مجلس عیش وعشرتنه خاتمه ویرمش اولان بر کمسه‌نك حقنده حسـبه معامله‌سی تطبیق اولنماز . بو کبیلر حقنده‌کی صـورت معامله مقـام امره عائددر . آحاد ایچون بونده وظیفه وصـلاحیت قالمامشدر . انجق کمسه‌نك حلولیله برابر اشبو معصیتك تکرار اجراسنه قالقیشه‌جغی حال وشاننده نمایان اولدیغی تقدیرده بویله کیمسه‌لرك وعظ ونصیحت کبی وسائطه مراجعت صورتیله منعلری جهتنه کیدیلور . معصیتی مرتکب بولندیغی انکاره قالقیشدیغی صورتده وعظ ونصیحتدن بیله صرف نظر اولنور . چونکه مرتکبك معصیتی انکار ایتمسنه قارشو وعظ ونصیحتده دوام ایتمك مرتکبك حقنده سوء ظن معناسنی افاده ایده‌جکی و بر مسلم حقنده سوء ظنده بولنمق جائز اولمدیغی امور معلومه‌دندر .

۳ — منکرك محتسبك نظرنده تجسسه حاجت براقمیه‌جق درجه‌ده ظاهر اولمسیدر . بوسو حالده خانه‌سـنك قپوسنی قپادوب داخلنده معصیتله مشغول بولنان بر کیمسـه‌نك علیهنده تجسسات اجراسنه قالقشمامق جائزدکلدر چونکه جناب حق (ولا تجسسوا....) آیت کریمه‌سیله تجسسی نهی ایتمشدر .

روايت اولنور كه حضرت عمر رضي الله عنه بر كون بر كيمسه‌نك ديواردن آشمق
صورتيله خانه‌سنه كيروب ايچروده بر معصيت مكروهه ايله مشغول اولديغنى كورمش
وبناءً عليه عليهنده حكم شرعينك اجراسنه قالقشمق ايسته‌مش ايسه‌ده او كيمسه مشار ال
حضرتلرينه خطاباً : « يا عمر ! اكر بندن بر معصيت واقع اولديسه سندن اوچ معصيت
صدور ايتدى : (ولا تجسسوا) امر آلهيسيله تجسس نهى اولنمش ايكن عليهم
تجسسده بولنديكز . (وادخلوا البيوت من ابوابها الخ) آيت جليله‌سى حكمنه توفيق
قاپودن كيرمه‌كز لازم كليركن ديوارى آشه‌رق ايچرى كيرديكز . (ولا تدخلوا بيو
غير بيوتكم حتى تستأنسوا وتسلموا على اهلها) نص جليلى ميدانده ايكن سلام دخ
ويرمه‌ديكز » ديدى . بونك اوزرينه حضرت عمر رضي الله عنه كندوسنه توبه ايتديرمك
صورتيله حقنده عقوبت شرعيه‌نك اجراسندن صرفنظر ايتمش اولمقله برابر بر كون من
اوزرنده اولديغى حالده بو مسئله‌ده اصحاب كرامك رأيلرينه بالمراجعه : (امام المسلمي
بالذات بر منكرى مشاهده ايدرسه مرتكبى حقنده حد شرعى اجراسنه صلاحيت
وارميدر ؟) سؤالنى ايراد ايتمش اولمسنه بناءً حضرت على طرفندن بو بابده بر عدالت
رؤيتى كافى اولمايوب ايكى عدالتك وجودى مقتضى بولونديغى جوابى ويرلمشدر .

بو بويله اولمقله برابر سرخوش اولان كيمسه‌لرك نعره وصيحه‌سى كبى تجسس
حاجت قالمه‌دن خانه داخلنده جريان ايتمكده اولان شيلرى جاده وزقاقدن كچنلر
اسماع واعلان ايدن احوالك دفعى ده احتساب وظيفه‌سنك ايفاسنى استلزام ايده‌جك
محتاج ايضاح دكلدر .

معمافيه بو كبى مسائلده تجسس معناسنى افاده ايدن احوالدن دخى چوق درجه‌د
توقى ايتمك لازمدر . حتى بر فاسقك پالطوسى ويا سائر لباسى آلتنده كيزله‌مش اولديغ
مشاهده اولنان شيئك شراب شيشه‌سندن عبارت اولديغنه دائر بر علامت مخصوص
كورمدكجه « او شيشه‌نك شراب اولوب اولماديغنى آكلايه جغم ، چيقار كوره‌يم
ديه‌مز . چونكه او كيمسه‌نك فسق ايله اشتهارى نزدنده‌كى شيشه‌نك هر حالده شراب
اولماسنى ايجاب ايتديرمز . اوله بيليركه او شيشه سركه ويا باشقه بر شيدر . فاسقك د
سائر ناس كبى بو كبى شيلره احتياجى واردر . مجرد آنى اخفا ايتمسى محرماتدن اولديغن
دلالت ايتمز . زيرا انسانك بر شيئى اخفاده بر چوق مقاصدى اوله بيلير .

٤ — منكرك اجتهاده حاجت مس ايتمكسزين منكر اولديغنك معلوم اولماسيدر

ناءً علیه محل اجتهاد اولان مسائلده حسبه وظیفه‌سی تعلق ایتمز . شو حالده صیرتلان وکلراً
کل ایدن بر شافعی حقنده بر حنفینك ومسکر نوعندن اولمیان نبیذی ایچن ویاخود
وی الارحامدن اولمق صفتیله ارثه نائل اولان بر حنفی حقنده بر شافعینك احتساب
ظیفه‌سنی ایفایه شرعاً حقی یوقدر . بو قبیلدن اولان برچوق مسائل شرعیه‌ده بو حکم
جاریدر . هر مسلمك تابع اولدیغی مجتهدك رأینه اتباع ایتمسی مجبوریدر .

محتسب علیه وتعبیر آخرله فعل ممنوعك مرتکبی اولان کیمسه‌یه کلنجه فعل ممنوعك
منکر عد اولنه‌جق صورتده محتسب علیهدن صدور ایتمش اولمسی شرطدر . بونك
ایچون‌ده محتسب علیهك یالکز اولماسی کافیدر . مکلف ویاخود ممیز اولماسی شرط
دکلدر . مکلف اولمیان صبینك شرب خمردن ، ممیز اولمیان مجنونك زنادن منعی شو
صل واساسدن تفرع ایدر .

صبینك شرب خمردن ، مجنونك زنادن منعی لازم کلدیکی کبی بر حیوانك دخی
ریسنك مزروعاتنه کیروب اتلافی حالنده منعی جهتنه کیدلمسنك ایجابات شرعیه‌دن
ولمسنه نظراً محتسب علیهك مجرد حیوان اولماسنك‌ده کافی اولدیغی وارد خاطر اوله
بیلیر سه‌ده حیوانك مزروعاته دخولدن منعی کیفیتی حسبه دنیلان امر بالمعروف ونهی
عن المنکر اساسنه داخل دکلدر . چونکه حسبه حد ذاتنده محتسب علیهی حق اللهدن
طولایی منکردن منع ایتمکدن عبارتدر که منکردن مفارقتی مستلزم اولان بو صورت
معامله محتسب علیهك حقنده بر نوع صیانت دیمکدر . صبینك شرب خمردن ، مجنونك
زنادن منعی‌ده حق اللهه مستنددر . انسانك مزروعاتی اتلافدن منعی‌ده ایکی حقه مستنددر .
بریسی فعلنك معاصیدن معدود اولدیغنه نظراً حق اللهدن ، دیکری‌ده مالی
اتلاف ایدلمش اولان شخصه نظراً حق العبددن عبارتدر . بو ایکی حق ایسه آیری
آیری علتلردن عبارت اولمقله برابر یکدیکرندن آیریله بیلیر . مثلا بر آدم بریسنك
وجودندن بر عضوینی او کیمسه‌نك رضاسیله قطع ایده‌جك اولور ایسه بونده کرچه او
آدمك حقی ساقط ایسه‌ده ذات فعلك معصیت نوعندن معدود بولندیغنه مبنی حیوانك
مزروعاتی اتلاف ایتمسی مسئله‌سنده کرچه حیوانه کوره معصیت موجود دکلسه‌ده حق
الغیره بناء منعنك لزومی ثابتدر . شو قدر وارکه بو علت منع حیوانك ذاتنه عائد اولوب
بر مسلمك مالنك ضیاعدن محافظه‌سی نقطه‌سنه راجعدر . زیرا تعب ومشقتی مستلزم

اولمادقجه بر مسلمك ضیاعه معروض بولنان مالنك محافظه‌سی هر مسلم اوزرینه واجبدر
حیوانك لاشه‌سنی اکل ایتدیکی ویاخود بر قابك ایچنده‌کی شرابدن ایچدیکی کورلدیکی
تقدیرده منعی جهتنه کیدلمه‌سی اتلاف مزروعانده‌کی علت منعك حیوانه راجع اولمادیغی
ارائه ایدر . علت منع حیوانه راجع اولسه‌یدی حیوانك لاشه ایله شرابدن دخی منعی
لازم کلیردی .

اوچنجی فصل

دولت عثمانیه‌ده احتساب اموری

حسبه‌نك قضا نوعندن برمأموریت اولدیغی و محتسبلك اساس وظیفه‌سنك ده امر بالمعروف ونهی عن المنكردن عبارت بولندیغی بوندن اولكی فصللرده ایضاح ایدلمشدی . دولت عثمانیه اداری وشرعی تشكیلاتنده كندیسندن اول كلن اسلام حكومتلرینی تقلید ایتدیكی ایچون احتساب امورنده‌ده حكومات سالفه‌یه اقتدا ایتمشدر . بناءً علیه‌طرف حكومتدن هرزه‌یه قاضی كوندرلمش ایسه اوراده برده محتسب بولندیرلمشدر .

حسبه وظیفه‌سنی ایفا ایدنلره محتسب ویا احتساب آغاسی دنیلدیكی كبی بومقامده احتساب امینی تعبیری‌ده زبانزددر .

محتسبلرك اساس وظیفه‌لرینك دولت عثمانیه‌نك تأسسی تاریخنه قدر تعین ایدن شكلی بوندن اولكی فصللرده محرردر . اولیا چلبی احتساب آغالرینك « بالجمله اهل صنعت اربابنه حكم ایدوب تعزیر وسیاسته‌وبیع وشراسنده خلاف ایده‌نك تكدیر وتوبیخنه مأمور » اولدقلرینی بیان ایدیورسه‌ده دولت عثمانیه زماننده الجای مصلحتله تعین ایدن وظیفه‌نك یالكز بونلردن عبارت اولمدیغی بونك صوكره‌كی فصللرده موضوع بحث ایدیلن احتساب نظارتی نظامنامه‌سیله احتساب رسومندن باحث وثائقك تدقیقندن مستبان اولور .

درسعادت وبلاد ثلثه‌نك قاضیلری آیری اولدیغی كبی محتسبلری‌ده بشقه بشقه ایدی . بونلردن ماعدا هرقاضینك حدود حكومتی داخلنده‌كی قصبه وقریه‌لرده‌ده برر محتسب استخدام ایدیلیردی .

احتساب اموری التزام اصولیله وبرسنه مدتله طالبنه احاله اولنور وطالب اولاندن بدل مقاطعه نامیله برمبلغ تحصیل ایدیلوب یدینه برات اعطا قلنور ایدی . كیفیت احاله وبدل مقاطعه‌نك مقداری حقنده معلومات استحصالنه مدار اولمق اوزره بریسی نسبةً متوسط زمانلره دیكری احتسابك شكل آخره تحویل ایدلدیكی تاریخدن اولكی سنه‌یه عائد اولمق اوزره ایكی وثیقه‌نك بورایه درجی مناسب كورلمشدر :

استانبول قاضیسی اولان مولانا عبدالله زیدت فضائله توقیع رفیع همایونم واصل اولیجق معلوم اوله که ١١٠٧ سنه‌سنه محسوب اولنمق اوزره استانبول احتسابنی درعهده ایدن طویغون مصطفی زیدقدره دیوان همایونمه عرضحال صونوب ١١٠٧ سنه‌سی مارتی ابتداسندن احتساب مذکور کندوبه درعهده اولدوغن بیلدیروب معتاد قدیم اوزره پیشین وقلمیه‌سین ویروب یدینه برات عالیشان آلوب جزئی وکلی مقاطعه‌لرین طالبنه فروخت وتمسک ویروب زمان ضبطه برقاچ کون قالمش ایکن ساعی سلیمان مقاطعهٔ مزبوره طالب اولوب اوزرندن برطریق ایله رفع ایتدیرمک مراد ایتمکله کندویه غدر اولمغین جانب میری‌یه بریوك اقچه دخی تبرع اولمق اوزره تسلیم خزینهٔ عامره ایلدوکندن صوکره یدینه ویریلن برات عالیشان موجبنجه ضبط ایتدیرمك بابنده امر شریفم رجا ایلدیکی اجلدن ایمدی یوز بیك آقچه‌یی میری‌یه تسلیم ایلدکدن صوکره تحویل یوزلمیوب مذکور طویغون مصطفی‌یه ضبط ایتدیرلمك بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر. بیوردم‌که حکم شریفمله واردقده بوبابده صادر اولان امرم اوزره عمل ایدوب وجه مشروح اوزره ١١٠٧ رجبنك اون بشنجی کوننده طویغون مصطفی زیدقدره یدیله طقسان طقوز بیك آقچه تسلیم خزینهٔ عامره اولنوب ومقدما یدینه برات عالیشانم ویرلمکله موجبنجه ضبط ایتدیردوب خلاف برات عالیشان آخری مداخله ایتدیرمیه‌سین شویله بیله‌سن . علامت شریفمه اعتماد قیله‌سین . تحریراً فی الیوم الرابع عشر من شهر رجب الفرد سنة سبع ومأته والف (١)

دیکری

.. . با خط همایون شوکت‌مقرونم خزینهٔ عامره‌م طرفندن ضبط وادامه اولنان مقاطعات میریه‌مدن احتساب استانبول وتوابعی مقاطعه‌سنك ثلث حصه‌سی ضربخانهٔ عامره‌مده ودیکر ثلثان حصه‌سی مشترکلری عهده‌سنده اولوب اوته‌دنبرو یدواحددن ضبط اولنه کلمکدن ناشی مقاطعهٔ مزبوره‌یه اشبو ١٢٤١ سنه‌سی مارتی ابتداسندن سنهٔ مرقومه شباطی غایه‌سنه دکین برسنهٔ کامله یدواحددن ضبط واداره ایلمك اوزره درعهده والتزامنه طالب وراغب اولان حالا ملتزمی قدوة الاماجد والاعیان محمد حمدالله بیك زید مجده‌یه بالارادهٔ سنیه‌م سابقی اوزره معمال وقلمیه وخرج اقلام وفائض مقاطعهٔ مذکوره جمعاً اوتوز سکز بیك

---

(١) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ٢٢

روش بدل التزام ایله بر تعهده ویریلوب واقعا اولنور. بو مال به دخی التزام و قبول ایله بدل التزامی اولان مبلغ مزبوری وقت و زمانیله ادا و تسلیم ایلمك اوزره ضربخانهٔ عامرهٔ م خزینه‌سنه مهور دین تمسکی ویرلمکین بر منوال محرر مقاطعهٔ مذکوره‌نی سنهٔ مرقومه‌یه محسوباً ید احددن ضبط و ربط و اداره و واقع اولان محصولات و عائدات قانون قدیم و اولو کلدیکی وزره جمع و تحصیل و اخذ و قبض ایلیوب طرف آخردن مداخله و تعرض اولنمامق اوزره و احددن ضبطی حاوی امر شریفم اعطاسنی معتبر رجال دولت علیه‌مدن حالا ضربخانهٔ امرهٔم ناظری افتخار الامرا والاکابر سید محمد اسعد دام علوه ممهور تمسکیله انها ایتمکین عدی موجبنجه عمل اولنمق فرمانم اولمشدر. بیوردم که حکم شریفم وارد قده بو بابده ادر اولان امرم اوزره عمل ایدوب دخی سن که مولانای مومی الیه سن ناظر مومالیهك ویردیکی سك موجبنجه مقاطعهٔ مذکوره‌یه سنهٔ مرقومه‌یه محسوباً میر مومالیه طرفندن ید واحددن بط و ربط و اداره و واقع اولان محصولات و عائدات و رسوماتك قانون قدیم و اولو کلدیکی جهله جمع و تحصیل و اخذ و قبض ایتدیروب خلاف تمسك و مغایر امر عالیشانم طرف خردن مداخله و تعرض ایتدیرلمه‌مسی خصوصنه مزید اهتمام و دقت ایلیه‌سین. شویله بیله‌سن لامت شریفه‌مه اعتماد قیله‌سین. ١٢ جا ١٢٤١ (١)

احتساب امین و آغالرینك معیتنده قول اوغلانلری نامیله برطاقم مأمورلر استخدام دلمکده اولوب بونلرك وظیفه‌سی دکانلردن و سائر معین محللردن احتساب رسمنی تحصیل یدوب آغایه ویرمکدن عبارت ایدی.

بو خصوص ایچون اون بش نفر کدکلو قول اوغلانی و اون آلتی نفر سندلی ملازم مستخدم ولوب منحل وقوعنده کدکلونك اولاد ذکوری یوق ایسه وظیفه‌سی بو ملازملردن بریسنه یرلمك و خارجدن احتساب آغاسنك التماسیله کیمسه آلنمامق اصول متخذه‌دن ایدی.

صدر اعظم، استانبول قاضیسی، محتسب و آیاق نائبی قوله چیقدقلری زمان بونلردن ریسی معیتنده ترازی طاشیر ایدی. بونلر قول کزر وضابطهٔ بلدیه وظیفه‌سنی ایفا ایدر نوع عسکر ایدی. قول اوغلانی تسمیه‌سنه سبب ده بو اولسه کرك.

قول اوغلانلرینك عددی مرور زمانله اللی آلتی‌یه بالغ اولدیغی و ١٢٤٢ ده احتساب ظارتی تشکیل اولندیغی صره‌ده خدمتلرینه نهایت ویریله‌رك بو وظیفه‌نك احتساب نفری امیله یکیدن قید اولنان عسکرلره کوردیرلدیکی احتساب نظارتی نظامنامه‌سنده تفصیلاً

(١) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ١٥٥

محروردر . هم قول اوغلانلریله ملازملرینك صورت توظیف وترفیلرینی هم ده‌عائداتك‌طر
تحصیلنی گوسترمش اولمق ایچون ایجاب ایدن وثائقدن برقسمی بروجه آتی درج اولنمشد

استانبول احتسابی مقاطعه‌سنده‌بهر یوم یدی‌بیك بش‌یوز اوتوز آقچه دكاكین‌وسوم
جمع وتحصیلنه مأمور یومی اوزبش آقچه علوفه ایله برلرینه كفیل بالمال اولان اون بـ
نفر قول اوغلانلرندن صاحب عرضحالك باباسی محمدصادق بن عمر فوت اولوب یری خا
وخدمت لازمه‌سی معطل قالوب صلبی اولاد ذكوری اولمامقله اولادینه‌ویر
كلیوب استاده خدمت ایدنلردن برینه ویرلك قدیم قانونلرندن اولدیغی بابرات عالیشا
قول اوغلانلرندن ابراهیم بن اسماعیل و...... ... نام دوت نفرترازوجی باشیلر ایله كذلك
بابرات عالی قول اوغلانلرندن محمدبن ابراهیم ...... دن هربری مجلس شرعده بالمواجه
علی طریق الشهاده خبر ویردكلرندن صوكره عرضحال صاحبه‌سی مزبوره‌دخی نزاعـ
كف ید ایدوب بعده قول اوغللری مزبورونینه مجلس شرعده باعث اعلام السید محمد
حسن اسكی اوسته‌لردن اولوب خدمت مذكوره محل ومستحق اولدیغی اخبار وشرو
قدیمه‌لری اوزره جمله‌سی بالاتفاق كفیل اولدقلرندن صوكره متوفای مزبورك محلولند
ونامستحق اولوب برتقریب كندویه برات ایتدیرن حاضربالمجلس حسن بن محمدك رفعند
هروجهله محل و مستحق اولان مزبور السید محمده توجیه ویدینه برات شریف
عالیشان اعطا واحسان اولنمسنی استدعای عنایت ایتدكلریله مساعدهٔ علیهٔ آصفانه‌لر
بیورلمق بابنده ۱۸ ربیع الاخر ۱۱۸٤ (۱)

استانبول احتسابی مقاطعه‌سنك اشتراكاً متصرفلرندن السید عبدالقادر آغانك عرضحا
بالاسنده اشبو عرضحاله نظر برله كیفیت حالی تحقیق وصورت نظامی اعلام اولنمق بابنـ
صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً مقاطعهٔ مزبوره قول اوغلانلرندن اولوب بابرا
عالیشان وبهر یوم اون بشر آقچه وظیفه ایله مال میری جمع وتحصیلنه مأمورلرد
بوداعیلری ترازوجیسی ابراهیم چلبی وصدراعظم حضرتلری ترازوجیسی احمد ومحتسـ
ترازوجیسی عبدی اوسته ونجارجی ابراهیم اوسته و حسن اوسته وسائر مضبو
الاسامی كمسنه‌لردن تفحص واستعلام اولندقده بزلر قدیم الایامدن بر واموال میریهٔ‌معتا
جمع وتحصیلنه مأمور اولوب ایچمزدن بری فوت یاخود خیانتی ظاهر اولوب رفعی اقتـ

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۲٤

ایدکده آنجق قول اوغلانلغی ارباب استحقاقدن صداقت و استقامتی ظاهر ومال میری جمع وتحصیلنه قادر کمسنه‌یه توجیه اولنمق شروط مرعیهٔ مقاطعه‌دن ایکن بلابرات اون آلتی نفر قول اوغلانلری ملازملری اولوب طاش اوغلانی دیمکله معروف کمسنه‌لر طمع خامه تبعیت وجلب مال سوداسیله باعرضحال بر تقریب یدلرینه بشقه بشقه صورت اخذ وصورت مذکوره‌یی سند اتخاذ ایدوب مال میری تحصیلنه با برات عالیشان وظیفهٔ معینهٔ مذکوره ایله مأمور اولان قول اوغلانلرینک خدمت مذکوره‌لرینی کندولره حصر وتحصیلی اقتضا ایدن مال میری‌یی اخذ وقبض واکل وبلع وامناء مقاطعه‌یه نقصان تکلیفی ایله غدر وتعدی ایتملریله مال میرینک تدنی وتنزلنه باعث ومقاطعهٔ مرقومه نظامنک اختلالنه بادی وارباب وظائفه غدری موجب حالاتدن اولدیغندن ماعدا بالاسی فرمان عالی ایله موشح اعلام شرعی ایله ممنوعاتدن اولان رمضانیه وعیدیه ویاسقالیه‌اق نامیله بغیر وجه شرعی اصناف فقراسنی دخی تجریم ایتملریله امین مقاطعهٔ مزبوره‌نک استدعاسنی حاوی تحریر ایلدیکی عرضحالی واقعه مطابقدر دیو تصدیق ویدلرینه صورت اعطاسیله احداث اولنان اون آلتی نفر ملازملرک یدلرنده اولان صورتلرک محلندن قیدلری ترقین اولنمق اموال میریه‌یه انفع وعباداللهه خیرلو واصناف فقراسی مظالم وتعدیاتدن صیانت اولمغله برکیفیت مرغوبهٔ مستحسنه اولدیغی مزبورلری مجلس شرعده اخبار واسترحام ایلدکلرندن فی‌الحقیقه تحصیلی اقتضا ایدن رسوم میریه معتاد قدیمی اوزره برات عالیشان ووظیفهٔ مرقومه ایله تعیین اولنان قول اوغلانلری یدیله جمع وتحصیل وسالف‌الذکر قول اوغلان ملازملری یدلرینه سند اعطاسی محدث اولمغله یدلرینه اعطا اولنان صورت ممنوعهٔ مذکوره‌نک محلندن قیدلری رفع وترقین اولنمق امر صواب ایدوکی وذکر اولنان ملازملرک سندات مذکوره‌لرینک قیدلری رفع وترقین اولندیغی مشعر امین موماالیهک برقطعه امر عالی استدعا ایلدیکی استانبول محکمه‌سندن حضورعالیلرینه اعلام اولنور. ٢١ ص ١١٩٣ [١]

حالا استانبول قاضیسی اولان مولانا عبده ادام‌الله تعالی فضائله توقیع رفیع همایونم واصل اولیجق معلوم اوله که سن که مولانای مشارالیه سن دیوان همایونمه عرض کوندروب محمیهٔ استانبول احتسابی مقاطعه‌سنده اولان قول اوغلانلرندن وترازو باشیلردن

(١) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ١٤

مصطفی بن محمدو . . . . . بوندن اقدم دیوان همایونه وعرض حال ایدوب مقاطعهٔ
مزبوره‌یه حاصل قید اولنان محمیهٔ مزبوره‌ده واقع دکاکینك ١١٠٥ سنه‌سی محرمنده
اولان حریقده آلتی یوز آلتمش بر دکانی محترق اولمقله مقاطعهٔ مزبوره‌نك مال میریسی
اولان یومی بشر بیك آقچه‌نك بیك یوز اوتز آقچه‌سی کسر ونقصان کلوب بعده محترق
اولان دکاکین بنا اولنمقله بو دفعه طرف شرع شریفدن ممضی ومختوم دفتر اولندیغی
وجه اوزره کسر مزبورك یومی بشر یوز سکسان بش آقچه‌سی وجوده کلمکله مقاطعهٔ
مزبوره ایچون دکاکین مزبوره اربابندن هر یوم جمع ومقاطعهٔ مزبوره امینلرینه یوماً
فیوماً تسلیم ایلدیکمز یومی دردر بیك یتمش بشر آقچه ایکن بوندن اقدم بینرجی صالح
نام کمسنه مقاطعهٔ مزبوره امینی اولان سلیمانه غرضاً اوچر یوز یکرمی بشر آقچه‌ازدیادله
هر یوم دردر بیك دردر یوز آقچه ایله مقاطعهٔ مزبوره‌یه طالب ومزبور سلیمانی بر
طریق ایله رفع ایتدیروب کندیسی التزام وقبول ایلدکده قبل القبض مزبور سلیمان دخی
مرقوم بینرجی صالحی رفع ومقاطعهٔ مزبوره‌یی کندویه القا ومقرر ایتدیرمکله اشبو
١١٠٧ سنه‌سی شعبان المعظمنده واقع بارات ابتداسنده کلنجه مقاطعهٔ مزبوره‌یی ضبط
ایلدکده زیادهٔ مزبوره‌یی اخذه بر وجهله امکان اولمامغین بزدن طلب واخذ ایتمیوب
هر یوم عباداللهدن جمع ایلدوکمز یومی دردر بیك یتمش بش آقچه‌یی قبض ایتمشکن
آنك اوزرینه دخی مقاطعهٔ مزبوره‌یی التزام ایدر حالا محتسب مصطفی بن محمدمقاطعهٔ
مزبوره‌یی مرقوم صالحك ازدیادی اولان اوچر یوز یکرمی بش آقچه‌که جمعاً یومی
دردر بیك دردر یوز آقچه‌یه التزام وقبول ایلدم دیو زیادهٔ مزبوره‌یی بزدن طلب
ایتمکله بزه غدر وحیف ایدر دیو هر بری اظهار تظلم واستدعای عنایت ایلدکلرندن
مزبورلرك احواللری کورلوب حقیقت حال وقوعی اوزره بعدالتحریر عرض واعلام
اولنمق ایچون صادر اولان فرمان عظیم الشانم موجبنجه بوندن اقدم محترق اولوب
حالا بنا اولنان دکاکین مزبوره اربابندن ذکر اولنان قول اوغلانلرینك جمع وتحصیل
ایتدکلری مبلغی تحریر ایچون طرف شرع شریفدن لدی القضاة نائب ومحتسب مرقوم مصطفی
ومزبورون قول اوغلانلری وبازارباشیلری باجمعهم دکاکین مزبوره‌نك اوزرلرینه واروب هر
بریسی معدود تحریر ودفتر اولندقده وجه مشروح اوزره محترق اولمقله بعدالبنا کسر مزبورك
یومی بشر یوز سکسان آقچه‌سی وجوده کلوب زیاده بولنمامقله ذکر اولنان قول اوغلانلرندن
مقاطعهٔ مزبوره‌یه حاصل قید اولنان عتیق وجدید دکاکیندن الیوم جمع وتحصیل

ایتدکلری، کذلك یومی دردر بیك یتمش بشر آقچه اولدیغی ظاهر ومعین اولمغین امین مزبور زیادهٔ مرقومه‌یی مذ کورون قول اوغلانلرندن طلب ایدرایسه آنلردخی دکاکین مزبوره اربابندن اوله کلنه مخالف زیاده طلبیله عباداللهی تعجیز و امور نرخ جاری مختل ومشوش اولمسنه باعث اولملری مقرر اولدوغنی اعلام ایلدوکی اجلدن ایمدی تحریر جدید موجبنجه محلنه قید اولنوب زیاده طلبیله رنجیده اولنمیه دیو فرمان عالیشان صادر اولمشدر . بیوردم که حکم شریفم واردقده بو بابده صادر اولان فرمان جلیل‌القدرم موجبنجه عمل ایدوب دخی تحریر جدید موجبنجه محلنه قید اولنمقله منوال مشروح اوزره آلیویریلوب زیاده آقچه طلبیله عبادالله فقراسنه تعجیز ورنجیده ایتدیرمیه‌سز . شویله بیله‌سز علامت شریفه‌مه اعتماد قیله‌سز . تحریراً فی‌الیوم العاشر من شهر رمضان المبارك سنة سبع ومأته والف . [۱]

بیورد صحرای داود پاشا

احتساب امورینك الزام اصولیله اداره‌سی ورسوم احتسابیه‌نك قول اوغلانلری معرفتیله تحصیلی وسیله‌سیله بر چوق مظالم ایقاع ایدیلیوردی . اهالی ، اصناف واصحاب املاکك دیوان همایونه وقاضیلغه تقدیم ایتدکلری شکایتنامه‌لر بو مظالمك انواعی حقنده بر فکر ویرمکده‌در . از جمله کرك احتساب امینلری ، کرك قول اوغلانلری وقت وقت اهالی واصنافدن واصحاب سفائندن نظام خارجنده رسم اخذینه قالقشمقدن خالی قالمازلردی . از جمله ۱۱۰۸ سنه‌سنده غلطه احتساب مقاطعه‌سی امینی محمد آغا او سنه خاصکوی ، غلطه وتوابعی اسکله‌لرنده قشلاغه ربط اولنان کبیر سفینه‌لردن یوز اللی آقچه واوسط سفینه‌دن یوز آقچه وصغیر سفینه‌دن آلتمش آقچه رسم قشلاق و آتمش آقچه رسم دومن تحصیلنه قیام ایتمش ایسه‌ده کمیجیلر کتخداسیله معتبران اصناف استانبول قاضیلغنه مراجعتله دعوی اقامه و ۱۰۰۸ سنه‌سنده دخی مقاطعهٔ مزبور امینی محمد آغانك بو یولده واقع اولان مراجعتی اوزرینه ذخیره‌جیلردن رسم مزبورك آلنمامسی خصوصنه فرمان صادراولدیغنی افاده ایتملرینه بناءً بو بابده اصناف حق قازانه‌رق غلطه احتساب امینی حکم قراره مطاوعته مجبور اولمشدر . [۲]

[۱] استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۲۳

[۲] » » » » ۲۳

قول اوغلانلرینك اصناقدن رمضانیه، عیدیه و باشقالیق نامیله رشوت و عائدات آلدقلری بالاده صورتی محرر ۹۳ ۱ تاریخلی اعلامده مندرجدر.

شو وثیقه‌لر قول اوغلانلرینك دها نه کبی خصوصاته اضافه ظلم ایتدکلرینی کوسترمك اعتباریله شایان دقتدر:

سعادتلو و عزتلو سلطانم حضرتلری صاغ اولسون

باغچه‌قپو قربنده مجدداً بناسی فرمان اولنان یکی جامع شریفك اوقافی دکانلرنده بالق بازاری قپوسی داخلنده اتمکجی فرونی اولوب (مزبوره مداخله اولنمیه) دیو خط شریف ویرلمش ایکن حالیا چارطاق طرفندن قول اوغلانی کلوب خرج نامیله آقچه طلب ایدرلر عزتلو و مروتلو سلطانم حضرتلرندن مداخله اولنمامق ایچون بیورلدی شریف رجا اولنور باقی امر و فرمان دولتلو سلطانمکدر. ۱۰۷٤ سنه‌سی

فضیلتلو استانبول افندیسی حضرتلری و احتساب آغاسی.

مرقومی قول اوغلانلری و غیری‌یه رنجیده ایتدیرمیه‌سز دیو. [۱]

دیکر

سعادتلو و مروتلو سلطانم حضرتلری صاغ اولسون

بوقوللری اهل صنعت دیکیجی فقراسندن اولوب بوندن اقدم احتساب آغاسی طرفندن فقرادن بدعت اولان آقچه منع اولنوب غیری رنجیده ولمق ایجاب ایتمز ایکن حالیا احتساب آغاسی اولانلر دیکیجی طائفه‌سندن (یا کمه اقچه ایله) دیو خلاف شرع و قانون دخل ایتمکدن خالی دکلدر. محلی کوریلوب مولا تعیین اولنان ابراهیم افندی‌نی استماع ایتمك بابنده فرمان سلطانمکدر. ۱۰۹۲.

دفتر جدیده مغایر رنجیده اولنمیه [۲]

---

[۱] استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۱٤

[۲] » » » » ۱۹

دردنجی فصل

احتساب نظارتی

احتساب امور یله مشغول اولانلره محتسب ویا احتساب امینی ویاخود احتساب آغاسی
[دی]لدیکی وبونلرك منحصراً اصناف اموریله وبالخاصه ضابطهٔ بلدیه وظائفیله اشتغال ایلدکلری
[بوند]ه بو وظیفه طولاییسیله محتسبلرك اصنافدن ودکانلرله مراکب بحریه‌دن احتساب مقاطعه‌سی
[اسمی]یله بعض رسوم تحصیل ایتدکلری بوندن اولکی فصلده بیان ایدلمشدی .
۱۲٤۱ تاریخندن یعنی سلطان محمود خان ثانی طرفندن یکیچریلکك الغاسندن صوکره
[بو ت]شکیلاتك توسیع ووظائفنك تزیید ایدلدیکی کورلمکده‌در . بو تشکیلاتده احتساب
[ام]ینه ناظر عنوانی توجیه اولنه‌رق استانبولك امور بلدیه‌سیله ضابطه‌سی عهده‌سنه
[تود]یع وقسماً‌ده یکیدن احداث اولنان بعض رسومك تحصیلی وظائفی بو ناظره تحمیل
[اولن]مش ایدی .

یکیچریلکك لغویله (عساکر منصورهٔ محمدیه) نامیله یکی بر عسکر احداث ایدلدیکی
[جهتد]ن سابقنه نسبتله برخیلی مصرفه احتیاج کوسترن بو اردو ایچون بعض رسوم جدیده
[وض]ع ایدلمش وعینی زمانده یکیچریلکك برده‌ها دیریله‌مامسی ایچون بالخاصه پای تختده غایت
[قو]ی بر انضباط تأمیننه مجبوریت کورلمشدی .

بر آز آشاغیده عیناً درج ایدیله‌جك اولان نظامنامه تشکیلاتك محضا بو مقصدله وجوده
[کتی]رلمش اولدیغنی عیاناً کوستره‌جك درجه‌ده ایضاحاتی احتوا ایتمکده واستانبول قاضیسنه
[خط]اباً صادر اولان ینه صورتی آتیده محرر ۱۲٤۲ تاریخلی اشبو فرمانده مقصد
[اصل]یسی کوسترمکده‌در .
استانبول قاضیسنه حکم که :
نستعیذ بالله : اطیعوا الله واطیعوا الرسول واولی الامر منکم آیت کریمه‌سی مقتضاسنجه
[هر] مؤمن موحد اولانلر امر اولی الامره اطاعت وانقیاد ایله مأمور اولوب بر مدتدن بری

يكيچرى نامنه اولان اشقيا مقوله سى خلاف شرع شريف دائرهٔ اطاعتدن خروج ايده رك
فرجه بولمسى جهتيله كرك ممالك محروسه ده وكرك دار السلطنة السنيه ده هر بر شى جيغرندن
چيقمش واومقوله اشرار نانك غرضلرى اولان ملعنتى اجرا ضمننده هر برشيئه مداخله
داعيه سنه دوشمه لرندن ناشى امت محمدك مال وجانلرندن امنيتلرى قالميوب راحتلرينه خلل
كله رك بياغى آليش ويريشلرينه وارنجه يه قدر فساده وارمش و رعايا مقوله سى بيله طور ادب
ورعيته مغاير قيافتلر ايله اويغونسز حركته باشلامش اولديغى دركار و حق عباداللهك محتاج
اولدقلرى ارزاق واشيايه وباشى بوش سرسرى مقوله لرينه نظارت ودقت ايتمك اوزره طرف
اولى الامردن محتسب تعيينى خصوصى حضرت عمر الفاروق رضى الله عنه زمان سعادتنشانلرندن
برو جارى اوله رق اشبو دولت عليهٔ محمديه نك حين ظهورندن عهدلرينه كلنجه يه دكين
خصوصاً احتساب آغاسى تعيينيله نظام مملكت واسايش عباد ماده سنه اقدام اولنمش ايكن
كروه مخذوله نك هر بر آليش ويريشه دخى ال اوزاتمه لرى ودرلو درلو محتكرلك تصديلرى
تقريبيله اشبو اصول مستحسنهٔ قديمه يه دخى لايقيله باقيله مديغندن عبادالله حوائج ضروريه لرندن
اولان اشيايى دخى نقصان وزن وغالى بها ايله مبايعه يه مجبور ومغدور اولدقلرى آشكار
اولوب لله الحمد والمنه الحالة هذه اومقوله مفسدلرك دفع وتربيه لرى ميسر اولديغندن ان شاء الله
تعالى بوندن بويله هر بر خصوص شرع شريف وقانون منيفه تطبيق ايله امت محمدك كوندن
كونه سايهٔ عدالتوايهٔ شاهانه ده راحت وآسايشلرى تزايد بولماسنه دقت اولنمسى شوكتلو
كرامتلو پادشاه اسلام خلد الله ملكه الى يوم القيام افندمز حضرتلرينك امر وفرمان پادشاهانه لرى
مقتضاسندن اولمق ملابسه سيله مجرد آسايش بلاد وعباد ضمننده دولت عليه نك الحالة هذه
اجرا ايتمش وايتمكده اولديغى هر بر ماده مقتضاى شرع شريفه تطبيق وكيمسنه حقنده بلا
موجب غدر وقوعه كلمامسنه اهتمام ودقت ايله كورلمكده وليل ونهار آنجق دين مبين خدمتى
وعباداللهك آسايش وراحتى التزام اولنمقده اولديغى مثللو بودفعه دخى مجرد عباداللهك رفاه
حال وآسايش باللرى ضمننده مأكولات واسعاره دقت وارباب احتكارك رفعنه وباشى بوش
وسرسرى مقوله سنك شيرازهٔ نظاملرينه ورعايا طائفه سنك طور رعيتدن خارج حركتلرينك
منعنه مبادرت ايتمك اوزره قاعدهٔ مستحسنهٔ قديمهٔ شرعيه اوزره ارادهٔ سنيه دركاه عالى قپوجى
باشيلرندن مخصوصاً احتساب آغاسى تعيينه وداٸما پازار واسواقده قول ايله كزه رك امت
محمدك آله جقلرى اشيانك نرخ وترازوسنه وسائر حوائج ضروريه لرينه دقت واعتنا ومأمور به
مقتضاسى اجرا اتمسى تنبيه قلنمش اولمغله اعدى صغار وكبار و ايمان وانصافى اولان جم

امت محمد دولت علیه‌نك هرحالده مراد خیریت معتادی آنجق اعزاز دین مبین ووقایهٔ آسایش عباد مسلمینه مصروف ومنحصر ایدوکنی واشبو اجرا اولنان احتساب آغالغی نظامی دخی کندی حقلرنده نعمت عظما اولدیغنی بیلوب شکر وحمده مبادرت واهل اسلام کروهندن اولانلر (کل مؤمن اخوة) مقتضاسنجه بر برلرینی دین قرنداشی بیله‌رك وکوکل برلکینی الدن براقیه‌رق هرحالده امر بالمعروف نهی عن المنکر ایله عمل وحرکت واوقات خمسه‌یی جماعتله ادایه مداومت و محله‌لرینه وایچلرینه یاراماز مفسد ومزور مقوله‌سنی اوغراتمیوب کندی حال ومصلحتلریله اشتغال برله اهل اسلامه یاقیشمایان حالات قبیحه‌دن ووظیفه‌سندن امور دولته دائر لقردیلردن زیاده توقی ومباعدت وهمان جمله‌یه فرض اولان دعوات خیریهٔ حضرت پادشاهی‌یه مواظبت ایلملرینی اهالئ محلاته ومائر اقتضا ایدنلره تفهیم ایلملرینی ائمهٔ محلاته واصناف کتخدالرینه تنبیه ایلیه‌سز دیو   وائل ص ۱۲۴۲ [۱]

اسلام تشکیلاتنده امور بلدیه برنجی درجه‌ده قاضی‌یه محول اولوب فقط اجرا آته وضابطهٔ بلدیه‌یه نظارت محتسبلره ترك ایدلدیکی بناءً علیه محتسب درجه اعتباریله قاضیدن دون برموقعی حائز بولندیغی اولجه بیان ایدلمشدی .

محتسبلرك تشریفات اعتباریله یك اوقدر شایان حرمت برمأمور اولمدیغی شونکله‌ده ثابتدرکه حلب واطنه طرفلرنده ظهور ایدن اختلاف طولاییسیله ۸۶۳ تاریخنده مصر ملکی فاتح سلطان محمد نزدینه قاهره محتسبنی ایلچی اوله‌رق کوندرمش فقط بوبرحقارت عد ایدلمشدی . عاشق پاشا زاده تاریخنده بو وقعه‌دن بحثله دنیلیورکه « بو محتسب کلسی پادشاهه خوش کلمدی . آنکچون کم بو محتسب اهل سوقك اولوسیدر . ایمدی بونك کبی اولو پادشاهلره آنی ایلچی کوندرمك خفتدر » [۱]

۱۲۴۲ تاریخلی نظامنامه ایله استانبولده بر احتساب نظارتی تشکیل اولندیغی زمان احتساب ناظری اوله‌جق ذاتك دفتر تشریفات دولتده بر موقعی اولمسی تنسیب ایدلمشدی . بو خصوص ایچون یازیلان عرض تذکره‌سنده : « معلوم همایون ملوکانه ـ لری بیورلدیغی اوزره احتساب آغالغی مقدملرده توجیهات همایون دفترلرنده مقید دکل ایسه‌ده الحالة هذه آغالق مذکورك شیمدیکی اصول ونظامنه کوره مأمور بولنان

[۱] دیوان همایون بیورلدی دفتری صحیفه ۱۷

[۱] عاشق پاشا زاده تاریخی ـ صحیفه ۲۱۳ .

قوللرینك بر نوع قدر واعتبارینی مستلزم اولمق اوزره آغالق مذكورك دخی توجیهات همایونلری دفترنده كوچوك میرآخورلق ایله باش باقی‌قوللغی بیننه قیداولنمسی خصوصلری موافق ارادۀ سنیۀ ملوكانه‌لری بیوریلور ایسه امر وفرمان. . . » دنیلمش وطرف شاهانه‌دن یازیلان خط همایونده ایسه: «بوندن بویله توجیهات همایونمز دفترلرینه دخی . . . احتساب آغالغی قید ایتدیرلسون» بیورلمشدر. دها صوكره احتساب ناظرلری رجال دولت صره‌لرینه كچمش واك نهایت ۲۷۱ سنه‌سنده لغو اولنه‌رق نامی شهرامینه تحویل ایدلمشدر.

احتساب اغالغی نظامنامه‌سی

جمله‌یه معلوم اولدیغی اوزره قوانین عرفیه ونظامات ملكیۀ سلطنت سنیه مدار اصلاح عالم ومناط نظام احوال كافۀ امم اولوب قانون احتساب دخی شیرازۀ نظام بلده‌نك اعظم واقواسی وحضرت عمر رضی الله عنه زمان سعادتنشانلرندنبرو جاری نظامات داخلیه‌نك مبدأ ومبناسی اولوب برمدتدنبرو بعض عارضات حیلولتیله شیرازۀ نظامی كالا مختل اولمش اولدیغندن بودفعه سایۀ معدلتوایۀ شاهانه‌ده بوخصوصه دخی حسن صورت ویرلمك اوزره درگاه عالی قپوجی باشیلرندن سابق خمره‌جی باشی مصطفی اغا بالانتخاب احتساب اغاسی نصب وتعیین بیوریله‌رق اتفاق آرا ایله بووجهله تأسیس نظام اولنورکه:

اول امرده احتساب آغاسی اولنلره كافی برمحل لازم كلوب الحالة هذه چار طاقده احتساب آغالرینه مخصوص اولان محل محترق اولمزدن مقدم قدیم اولان احتساب آغالغنه كافی برمحل ایكن محترق اولدقدن صكره برتقریب كندویه كچمش اولان حصه‌یی مقتول شابجی بخور خاصه خصكیلرندن مخرج حاجی عارف اغایه ویرمش ومرقومدخی اكثر عرصه‌سنی قوری یمشجیلره صاتوب اول صورتله طارلشمش اولدیغنه بناءً مقدم قوزو یمشجیلره صاتیلان محللرك دكر بهالری ویریله‌رك وهرنقدر فاصله‌لی ایسه‌ده چارطاق اسكله‌سی یاننده اولان اللی آلتی قهوه سیدخی احتسابه تخصیص ایله دكاندن كلان كیدن قایقلره دخی نظارت ایتمك اوزره احتساب اغاسی محلی قارشوسنده اولان اوچ درت دكاندخی آلنه‌رق جانب میریدن مستقل ودرجۀ كفایه‌ده احتساب اغاسی قوناغی انشا اولنمسی مناسب اوله‌جغندن دفتردار افندی‌یه حواله اولنه‌رق ابنیۀ مذكوره

محابی جلب ومعمار آغا معرفتیله بالارضا جانب میریدن مبایعه برله‌شمدیکی احتساب اغالغی
ائره‌سنه الویره‌جك صورتله کشف وانشا ایتدیریله .

الحالة هذه احتساب خدمتنك قدیمنه تطبیقاً جسامتلنمسی ومحتسبلك قولده استخدام
ایلدیکی اللی آلتیلرك وجودی قالقمسی جهتیله موجود اولان درت بش نفر بر اتلی قول
اوغلانی واون بش نفر ملازمی احتساب خدمتنك هر برمصلحتنه کفایت ایتمیه‌جکندن
بشقه قول اوغلانی وملازملری مال میری دوشیرمکلکله مألوف اولدقلرندن وهر نفر
بونلر ایشه یرار مقوله‌دن دکل ایسه‌ده کروه عجزه‌دن اولملری ملابسه‌سیله کلیاً دفعلرنده
شائبهٔ غدر درکار ایدوکندن غیری اهالیٔ استانبول وتخصیص اصحاب حرفك کوزلری
قول أوغلانلرنه آلشمش واحتساب مالی اولوجهله تحصیل اولنه کلمش اولمغله بونلر کیدرك
احسن صورتله دفع اولنمق اوزره سایهٔ شاهانه‌ده تعیش ایتمك وشمدیلك کما کان خدمتلرنده
اولمق وبونلرك براتلرنده مصرح اون بش آقچه یومیه‌لری زیرده بیان اولنه‌جق ال
میری‌یی تماماً ویرملك واصنافدن بر آقچه زیاده آلمامق وآلورلر ایسه حقلرندن کلنمك
اوزره ایکیوز قرق آقچه‌یه یعنی ایکی غروشه ابلاغ اولنوب بوصورتله اون بش نفر یومی
ایکی غروشه قناعت ایله اظهار رضا ایلدکلری حالده استخدام وبراتلولردن بری فوت
اولدقده محلول اولان قول اوغلانلغی اولادی اولوب خدمتنی کورمکه مقتدر ورغبت ایدر
ایسه سابقی وقدیمی وجهله اولادینه واولادی اولمدیغی حالده باش ملازمنه احتساب اغاسی
اولنانلرك عرضیله ویریلوب یرینه مجدداً کفیللو ملازم انتخاب وتحریر اولنه . واولوجهله
ایکیشر غروشه قناعت ایتمیان وایشه یرامیان ویاخود خلاف نظام حرکت ایدنلری اولور
ایسه احتساب آغاسی طرد ودفع ایدوب یرینه مناسبنی قوللانه . وصدر عالی واستانبول
قاضیسی افندی واحتساب آغاسی ونائب ترازوجیلکلری نامیله اولان‌درت ترازوجیلکلر
ایسه بوقول اوغلانلرنده اولوب احتساب آغاسیله قولده کزمك ولدی‌الاقتضا تربیه‌یه محتاج
اولنلری اخذ وکرفت وتعزیر ایتمك اوزره اللی آلتیلرك یرینه‌احتساب نفری دیه‌رك‌مقدار
کفایه نفر تدارك وتحریر اولنسه هم تعدد عسکر وهم تکثر مصرفی موجب اوله‌جغندن
اولصورتدن صرف نظر ایله سرعسکر پاشا حضرتلری طرفندن چارطاقه اقامه اولنان
عساکر منصوره بوزباشیسی طاقمندن یکرمی اوتوز نفر احتساب آغاسیچون تخصیص
اولنه‌رق لدی‌الاقتضا ایکی یاخود اوچ اون باشی ایله اوتوز نفره قدر احتساب آغاسی
اولنلر آلوب قولده وسائر اخذ وکرفت خدمتنده استخدام ایلیه‌واشبو نفراتك‌احتساب

آغاسنه لزومی اولدیغی وقت ینه یوزباشی مرقوم یاننده اوله و دائرهٔ صدر عالی قواصلرندن استانبول قاضیسی افندی قوناغنده یومیه نوبتله درت قواص بکلیوب افندیٔ مومی الیه قوله چیقه‌جق اولدیغی کون باب عالی‌یه اخبار ایله سکز قواص دخی کوندریلوب جمعا اون ایکی نفر کمش دکنکلی قواصلر افندیٔ مومی الیهک اوکنجه یورویه‌رک اقتضاسنه کوره اخذ وکرفت وضرب وتأدیب مثللو خدمتلرده استخدام اولنوب آنجق بونلر بومثللو شیلردن بر آقچه طلب واخذ ایتمامه‌لری کندولرینه تنبیه اولنه .

امر بالمعروف ونهی عن المنکر خصوصی صلاح عالم وعالمیانک سبب اقوایسی اولدیغنه بناءً خدمت احتسابه مأمور اولنلر جمله‌دن اول بی نمازاولنلری ورمضان شریفده اوروج طوتمیانلری ائمهٔ محلاتدن تحقیق ایله ادای فریضهٔ صلاة وصیام ایتملرینی تنبیه وتقریر ایدوب دکله‌میانلری وائمهٔ محلاتدن دخی شروط امامتی بتمیانلری وسائر خلاف شرع شریف مناهی ومنکراتده بولنانلری بالتحقیق جانب شریعت غرایه اخبار واحضار ایدوب کرک بونلرک وکرک خلاف یره شهادت ایدوب شاهد زور اولدقلری عندالشرع الانور تبین ایدنلرک لازم کلان تأدیبات شرعیه‌لری احتساب آغاسی معرفتیله اجرا قلنه .

امور داخلیه‌ده اصناف محتکرلرینک قطع ید احتکارلرینه‌دخی لازمه‌دن اولوب بر مدتدنبرو عارضات حیلولتیله بوامر اهمه لایقیله باقیله‌مامق واحتساب آغاسی طرفندن اصلا دقت ونظارت اولنه‌جق اصناف طائفه‌سی اولمق جهتیله فیما بعد احتساب آغاسی بولنانلر اکثر اوقاتده قول ایله کزوب هر نقدر ترازو وقنطار وآرشون واندازه ایله اخذ واعطا ایدر اصناف وار ایسه جمله‌سنک وزن ودرهم واندازه وارشونلرینه باقوب نقصان اولنلری اقتضاسنه کوره فلقه ودکنک ایله تعزیر وتکدیر ودکنک ضربندن زیاده تأدیبه مستحق اولنلری احتساب آغاسی محبسنه ارسال وقلعه ونفی مثللو تأدیبه مستحق اولنلری باب عالی‌یه افاده وتقریر وبو صورتلر ایله ایجابنه وجنحه‌سنه کوره تأدیب ایدوب نرخ جاریسندن زیاده‌یه بیع ایده‌مامه‌لری ونقصان وزن ایلیه‌مامه‌لری وتخصیص نان عزیزک سکه ووزننک بوزوق ونقصان اوله‌مامسی امر اهمنه وقصابلرک صیفا وشتاءً صاتدقلری لحمک وزن ونرخنه اعتنایی والحاصل کافهٔ اشیا ومتاع وحوائج ضروریه‌نک اصل سرمایه‌لرینی بالتحقیق هربار طرف شرع شریف ایله مخابره ایدوب قنغی اصناف فاحش زیاده ایله مال صتار ایسه کتخدالری واقتضا ایدنلر معرفتلریله تعدیل ایدوب جانب جناب خلافتپناهی ایچون هر کسدن استجلاب دعوات خیریه‌یی موجب خدمتی وحماملرده کافره ویردکلری

شتمال و سائره‌نك مسلمه ویرلمامسی ومسلم ایله کافر حماملرده دخی فرق وتمیز اولنمق
وزره کافره حمامده نعلین و پشتمال و اثوابلری کهنه ویرتق اولمامسی ومتفر -
تی احتساب آغاسی بولنانلر کندولره رأس‌مسئله مأموریت بیله . احتساب آغاسی
ضع و اقامه‌سندن مقصود ارباب حرفك شیرازهٔ نظاملرینه خلل کلمیه‌رك اصنافدن هر
صنف کندو حال ومصلحتیله مشغول اولوب عباداللهك ازهر جهت تزاید آسایشی
نسیه‌سی اولدیغندن بوندن بویله احتساب آغاسی بولنانلر مجموع ارباب حرف وصنایعه
ظارت واسعاره دقت واستانبولده نفوسك کثرتی محاذیر کثیره‌نك علتی اولدیغندن
با بعد درسعادتده باشی بوش وسرسری مقوله‌لری کلوب تحشد ایده‌مامسنه مدار نظار
صیرت ایده‌جکندن بونلرك بویله بر آرالقده استانبول محلاتی اهالیسی دخی تحریر ودفتر
ولنمق اوزره شمدیلك استانبوله اناطولی وروم ایلیدن کله‌جك اشخاص یا مصلحتی
ؤیتی ویاخود استانبولده بر کاره سلوك ایله تعیشی ضمننده کله‌جکنه بناءً او مقوله‌لر
لوب لزومندن زیاده تکثر ایتمه‌مك ایچون اول امرده استانبول واسکدار وغلطه وبوغاز
یچی اسکله‌لرنده نهقدار حمال وقایقجی وحماملرده نقدر دلاك وناطور واصحاب حرف
کانلرنده نهقدار اصناف وشاکرد واردر جانب شرع شریف وطرف احتسابدن معتمد
دملر تعیینی وهر بر اصنافك کتخدا ویکیت باشیلری معرفتیله کفیللری آلنوب اسم
واشکال وولایت وکفیلی تصریحیله دفتر اولنه‌رق وبر عینی احتساب آغاسی طرفنه
ریله‌رك ومنع مرور ماده‌سنه کمالیله اعتنا ودقت وبر کمسنه‌نك درسعادته کلمسی اقتضا
یلدکده محلندن آله‌جغی مرور تذکره‌سنده مصلحت ویاخود تجارت ویاخود عسکر
زلمق ضمننده والحاصل نه ایچون کلدیکی بیان وترقیم اولنمسی اقتضا ایدنلره شدیداً
نبیه اولنه‌رق روم ایلیدن کلانلرك تذکره‌لرینه باقمق اوزره چکمجهٔ صغیرده واناطولیدن
کلانلرك تذکره‌لرینه باقمق اوزره بوستانجی باشی کوپریسنده چند نفر ایله احتساب
آغاسنك مستقیم ومعتمد برر آدمی اقامه اولنوب مارین وعابرینك یدلرنده اولان تذکره‌یه
عدالنظر احتسابه دیو اشارت وطاوقجی یولندن کلان کیدن بعض مجهول الاحوال
کسانك حاللرینه وقوف تحصیلیله مرور تذکره‌لرینه احتسابه دیو اشارت ایتمك اوزره
کوچك چکمجه‌دن بشقه احتساب آغاسنك بر آدمی دخی یارم برغوسده اولان دربند -
جیلرك یاننده اقامت ونه طرفدن کلدیکی واسم وشهرتی ثبت دفتر اولنوب هفته‌ده بر کره
دفترینی احتساب آغاسنه ارسال وتقدیم وکله‌جك تذکره‌لولر دخی تذکره‌لرینه اشبو ایکی

محلدن احتسابه دیز واقع اوله‌جق اشارتدن صکره طوغری چارطاقه احتساب آغاسی قوناغنه کلوب یدنده اولان تذکره‌سنی ابراز واحتساب آغاسی قوناغنده دخی آناطولی وروم ایلی دفتری نامیله ایکی دفتر طوتیلوب اشبو تذکره‌لولرك کذلك اسم واشکال وولایتی وکلدیکی کون ونه مصلحت ایچون کلدیکی دفتره قید اولنه‌رق چکمجه وبرغوس وبوستانجی باشی کوپریسنده اولان مأمورلردن هفته‌ده بر کره ویریله‌جك دفتر ایله تطبیق اولنوب احتساب آغاسی طرفنده اولان دفتردن زیاده آدم ظهور ایدرسه قنغی قپودن کیرمشدر بیلنوب تحری اولنمق وبهر کون هر بر اسکله‌ده بولنان حمال وقایقجی وسائره‌نك احوالنه کسب اطلاع ایتمك اوزره ابواب قسطنطینیه‌ده احتساب آغاسنك برر آدمی بولنمسی فوائدی مستلزم اوله‌جغندن واحتساب وقنطار مقاطعه‌لری ضربخانهٔ عامره‌نك اولوب قنطار کدخی احتسابه مناسبتی جهتیله قنطار مقاطعه‌سنك بدل سابقی ایله احتساب آغاسی اولنلره احاله والزامی صورتنده هربر قپوده برر آدمی بولنه‌رق واومقوله تذکره لولری طوغری احتساب قوناغنه کوندره‌رك وکلان وکیده‌نك حالنه دقت ایدرك سررشته سزجه مقصود حاصل وبو صورتله اصنافدن هربر صنف تحریر اولندقده ارباب سوق وبیکار اوله‌رق درسعادتده نه‌مقدار آدم اولدیغی تبیین ایده‌جکی درکار ایدوکندن اولوجهله قنطار مقاطعه‌سیدخی بدل التزام سابقیله ضربخانهٔ عامره‌دن محتسب مومی‌الیهه احاله اولنه‌رق قره‌دن کلانلر منوال محرر اوزره بیلنوب دکزدن کلانلر ایچون دخی احتساب آغاسنك لیمانده‌ویکی‌قپوده بولنه‌جق آدملری قایقلر ایله کلانلری قره‌اصولنه‌تطبیقاً تذکره‌سنه اشارت ایله احتساب طرفنه کوندریله‌رك بووجهله براً وبحراً هرطرفدن کلانلرك حال وشانلرینه کرکی کبی دقت اولنه .

بوندن بویله درسعادته کله‌جك والیوم موجود اولان بیکار اشخاص ایچون مناسب محللرینه اویدیریله‌رق مسلم ورعایا مخلوطاً ساکن اولمق اوزره استانبولده اوچ درت واسکدار وغلطه‌وایوبده برر ایکیشر خان تخصیص اولنوب کلانلر بر صنعته کیرنجه‌یه‌قدر احتساب آغاسی معرفتیله طوغری اول خانلره کوندریلوب آندن سلوك ایده‌جکی کار نه ایسه ابتدا همشهریلرندن ومقدم کفیلی آلنمش طاقمدن کندویه کفیل بولوب احتساب آغاسی حضورینه کتوره‌رك انکدخی قوی کفیلی واکر اسلحه‌سی وار ایسه کندوده قالوب فقط موجود اولان فشنکلری آلندقدن صکره قنغی دکانه کیره‌جك یاخود قنغی اسکله‌یه حمال اوله‌جق ویاخود قنغی حمامده یشلیه‌جك ایسه اولمحلك مقدم ثبت دفتر

اولنمش اولان آدملری زیرینه تحریر اولنوب لکن ایستدیکی محلك مقدم تحریر اولنان آدملری درجهٔ کفایه‌ده ایسه جواب ویریله‌رك یازلمیوب بو جهتله دخی اشخاص مجهولة الاحوالك درسعادتده لزومندن زیاده اولمامسنه احتساب آغاسی بولنانلر کمالیله دقت ایلیه. واحتساب آغاسی بولنانلرك نزدنده محفوظ اولمق اوزره «احتساب استانبول» دیو بر مهر حك ایتدیریلوب الحالة هذه دفتر اولنان اشخاص موجوده‌دن ویاخود بوندن بویله کلوب استانبولده کاره سلوك ایده‌جك طاقمندن بریسی ولایتنه کیده‌جك اولدقده استانبول قاضیسی افندی طرفندن آله‌جغی مرور تذکره‌سنی احتساب آغاسنه کوتوروب اولبکی دفترده اولان اسمنی بوزدیره‌رق تذکره‌سنه قیدی بوزلمشدر دیو اشارت ومهر مذکور ایله تمهیر اولنوب بووجهله اشارت وتمهیر اولنمدقجه دربندلردن مرورینه رخصت ویرلمیه واجل موعودی کلوب فوت اولور ایسه کفیلی وبولندیغی محلك برآدمی کلوب کذلك احتسابه خبر ویره‌رك اسمی قیدینی ترقین ایتدیره وبو صورتله استانبوله کله‌جك واستانبولدن کیده‌جك خدمهٔ دولت علیه‌دن ومهمه ایله کیدن تاتارلردن وسائر آمدوشد ایدنلرك مجموعندن مأمورلرك مصارفنه وتقیده مدار اولمق اوزره چکمجه وبوستانجی باشی کوپریسنده اولان احتساب مأمورلری آدم باشنه دردر وحیوان باشنه ایکیشر یعنی پیاده‌دن درت وسواریدن التی پاره خرج تذکره نامیله آلوب برکونه سررشته ایله احتساب آغاسی ومأمورلری طرفندن بوندن زیاده آقچه آلنور ویاخود بوامر اهمه دقتده قصور واقع اولور ایسه اشد مسئولیتی احتساب آغاسنه راجع اوله‌جغندن بو ماده‌یه دخی کمالیله دقت ایدوب مأمور ایده‌جکی آدملری آکا کوره معتمد ومستقیم اولمق اوزره انتخاب وتعیین ایلیه. وحمال وقایقجی وسائر بیکارلر شوراده بوراده بیکار اوطه‌سی تدارك واحداث ایتمیوب اخشام اولوب مصلحتی ختامنده تخصیص اولنه‌جق خانلرینه کیروب صباحلین ایشنه کیتملك وتخصیص اولنه‌جق خانلر دخی کارکیر اولمیوب اخشاب اولمق وبونلر اوطه‌لرنده زنهار اسلحه وجبه‌خانه صقلمیوب صقلارلر ایسه خانك اوطه‌باشیسی وخانجیسی احتساب آغاسنه خبر ویره‌رك درحال اخذ وتأدیب اولنمق وبوجهتله بوخانلرده اوله‌جق خانجی واوطه‌باشی مجرب وایش بیلور معتمد آدملر بولنمق اوزره دقت واهتمام قلنه.

بوصورتده طشره‌دن درسعادته کله‌جك اشخاص دربندلره کلدکده احتساب آغاسی مأمورلری بونلرك زی وشخص وحالنه احاله انظار دقت برله اکر رؤیت مصلحتی ویاخود برکاره سلوك ایچون کلمش ایسه تذکره‌سنه فقط احتسابه دیه اشارت ایدوب

واکر کلان شخص استانبولده عسکری ویاخود اتباع اولمغه ویا صنعته الویرر مقوله‌دن اولمیوب مجرد اجرای غرض ضمننده ویاخود شویله سرسریجه کلمش مفسد وشریر اولمسندن شبهه‌لنور ایسه تذکره‌سنه عادتا احتسابه دیه اشارت ایلدکدن صکره احتساب طرفیله بینلرنده معهود اولملق اوزره رقم ایله ویاخود آخر بر صورت ایله دیکر بر اشارتدخی ایدوب بعده اول کمسنه احتساب طرفنه کلدکده تذکره‌سنه لدی النظر ذکر اولندیغی وجهله بشقه اشارت بولندیغی حالده احتساب آغاسی اول کمسنه‌یی بالاستنطاق حال وشانی نرکی کبی آکلایوب اویغونسزلغی تبین ایدر ایسه باب عالی‌یه اخبار ایلیه. واو مثللو اویغونسز اشخاصی وتخصیص بو دفعه درسعادتدن طرد اولنانلری وقتاً من الاوقات صالیویرلمامهلری اقتضاسنه کوره مکاتیب سامیه ایله آناطولی وروم ایلی طرفنده اولان ولاة عظام ومتصرفین ومحافظین طرفلرینه وجانب حضرت فتوا پناهیدن دخی حکام ونوابه مؤکد تحریر وتنبیه بیوریلوب بو ماده‌نك تأسیسی ضمننده طشره‌لردن کله‌جکلردن زنهار وزنهار محللرنده خرج تذکره دیه‌رك ویا نام آخر ایله بر آقچه التماسی دخی اکیداً درج وتسطیر اولنه.

درسعادتده اطه‌لر اهالیسندن کلانلر اولور ایسه انلر کدخی اناطولی وروم ایلی اهالیسیله اختلاطلری اویه‌میه‌جغندن برخانده بیتوتت ایتملری لازم کله‌جکنه بناءً موجود اولان خانلردن بریسیدخی بوندن بویله اطه‌لر اهالیسیچون بشقه‌جه تخصیص اولنوب آمد ورفتلری نظامی دیکرلرینه تطبیق اولنه.

حماملر یازیجیسی کبی برده حماللر یازیجیسی اولنوب ایکیسیدخی احتساب اغاسی طرفندن تعیین اولنه‌رق هر بر اسکله حماللری وحماملرده موجود اولانلر معرفت شرع وآغای موی الیه معرفتیله دفتر اولندقدن صکره صره‌سنه اویدیریلوب آیده ایکی کره یوقلنه‌رق کرك اسکله وکرك حماملرده دفتردن زیاده ادم بولندیغی حالده احتساب اغاسی نزدینه احضار وزیاده بولنان ادم کیم اولدیغی ونه صورتله کیردیکی تحری وتحقیق اولنوب احتساب آغاسنك خبری وکفیلی اولمیه‌رق التمش ایسه بولندیغی حمامك حمامجیسی ویا اسکله‌نك حماللر کتخداسی درحال استانبولدن طرد ودفع وحمامیدخی سدوبند وبو ماده‌ده زیاده شدت ایچون حمامجیلر کتخداسی ویکیت باشیدخی تأدیب اولنه.

کذلك قایقجی وماعونه‌جی طاقمی دخی بوستانجی باشی آغا معرفتیله دفتر اولنوب هر بری قوی کفیله ربط اولندقدن صکره کفلاسی واسم وشهرت وولایتی درجیله بر قطعه دفتری

احتساب طرفنه ویریله‌رك طشره‌لردن كلانلردن بری قایقجی ویاخود ماعونه‌جی وصلابوریه‌جی
لق لازم كلدكده قنغی اسكله‌ده ایشلیه‌جك ایسه اول اسكله‌نك كتخداسی قایقجی صنفنه كیره‌جك
شخصی كفیلی ایله احتساب آغاسی حضورینه كوتوروب یازدردقدن صكره آغای مومی الیه
طرفندن بوستانجی باشی آغا طرفنه علم وخبری ویریلوب . اشبو قایقجی طائفه‌سی دخی
ویدیریله‌رك بهر ماهده بر كره بوستانجی اوجاغی بیوك یازیجیسی معرفتیله یوقلانوب دفتری
احتساب ایله تطبیق ایدرك زیاده بولنانلر حمال وحماملر اصولنه تطبیق ایله بونلرده دخی
سلاح اولمامسنه دقت وبونلردن اشبو یوقلمه مناسبتیله كرك بوستانجی اوجاغی یازیجیسی
وكرك سائر طرفندن بر آقچه مطالبه اولنمیوب آلنور ایسه یازیجیٔ مرقوم اوجاغندن بلا
محاباره رفع وتأدیبنه مبادرت اولنه .

كذا نجار وصوه‌جی ونقاش ورنجبر طائفه‌سی دخی معمار آغا معرفتی منضم اوله‌رق
دفتر اولنوب قایقجی اصنافنه تطبیقاً بر قطعه دفتری احتساب طرفندن ویریلوب معمار آغا
طرفندن دخی بونلره بر یوقلمه‌جی تعیین وآرا آرا یوقلدیره‌رق احتساب طرفنده‌اولان
دفتر ایله تطبیق واصناف مرقومه وارقاد باشی ومسلم رنجبرلردن بیكارلری تجار طائفه‌سنك
ممكن اولدقلری خانلرده عدد واسم واشكال وكفیلی معلوم اوله‌رق ساكن اولوب بونلرده
دخی سلاح بولنمامسنه معمار آغا بولنانلر دقت ویوقلمه‌ده زیاده آدم بولنور ویاخود ممنوع
اولان سلاح خبر آلنور ایسه احتساب طرفنه خبر ویریله‌رك حقندن كلنمسی ویوقلمه
بلاموجب تهمت اسنادیله كرك اصناف مرقومه وكرك رنجبرلر طرفندن كمسنه بر آقچه
آلمامسی وآلنور ایسه تكدیر اولنمسی خصوصنه وبو طاقم اشخاصه وحركت وافعاللرینه
علی الخصوص درسعادتده وبوغاز ایچنده وحال سائره‌ده بر بنا یاپیله‌جق اولدقده نقاشلرك
اسان وضع ایتملری وصیوه اوزرینه یاغلی بویه اورلمسنك مسلمان نقاشلره انحصاری
ده‌لرینك كلیاً منع ودفعنه دقت اولنه‌رق بنا صاحبی مسلم ورعایادن قنغیسنه دیلر ایسه آكا
یاپمسی ودولكر وسائری معمار آغا معرفتیله وضع اولنان فیأتدن زیاده اجرت طلب
ده‌مامسی ونظامندن زیاده فاحش بنالر یاپیلمامسی خصوصلرینه علی الدوام معمار اغا واحتساب
اسی بولنانلر طرفلرندن كمالیله اعتنا وقایق یاپوجی وقلفاتجی وكوره‌كجی واویه‌جی ومقره‌جی
طولمبه‌جی اصنافنه دخی بو اصوله توفیقاً ترسانهٔ عامره طرفندن اهتمام اولنه .

درسعادتده اولان اتباعدخی اوچه منقسم اولوب بر قسمی شهری وبر قسمی دخی
استانبولده تأهل ایدرك یرلوكی اولمش ودیكر قسمی یرسزیوردسز فقط خدمتنده‌اولدیغی

آدمك خانه‌سنده اولدیغندن لدی الایجاب خدمت ایلدیکی دائره‌دن اذن ویریلور ایسه دیکر قسملری کبی اولرینه کیده‌میه‌رك باشی بوش قاله‌جغنه بناءً او مقوله‌لره دائره‌لردن اذن ویرلدکده باشی بوش قالامق ایچون اذن ویرن آدم سببی بیانیله یدینه تذکره ویروب آلدیغی تذکره ایله احتساب اغاسنه کیدرك بعض عثمانلولقده کزن اندرون اغاسی وسائرلرك لزومی درکار اولدیغنه نظراً تخصیصی ایجاب ایدن خانه ارسال و آنده تمکن ایله بر محل بولوب نقل ایلدکده مقدم آلدیغی تذکره‌سنی احتساب آغاسنه کتوروب شق ایتدیره‌رك بو وجهله او مثللو اولی بارقلی اولمیان خدمتکار خدمت ایتدیکی افندیسندن تذکره آلمدقجه آخر انتساب ایده‌جکی محلده ویاخود واردیغی خانده قبول اولنمیوب انجق بو مثللو آیرلمق استیانلری دخی افندیلری مجاناً خدمت ایتدیرمك ویاخود آیلمق ویلمق وسائرشیدن دولایی مطلوبی وارایسه واز کچیرمك ایچون یدینه تذکره ویرمیه‌رك غدر ورنجیده ایده‌جك اولور ایسه محتسبه افادهٔ حال ایدوب اول دخی افندیسی قنغی طرفدن ایسه ضابطنه اخبار ایدرك ضابطی طرفندن اقتضاسنه باقیله. وبعدازین علما ورجال وسائر خدمه‌دن بر کمسه بر کمسه‌یه شفاعتله خدمتکار کوندرمامك اوزره بو خصوص دفتردار افندی طرفنه بابیورلدی تنبیه بیوریلوب اقتضا ایدن محللره دخی علم وخبری اعطا اولنه.

ارنود طائفه‌سندن آحاد و اسافل مقوله‌لرینك کورد ملتی کبی هیچ بر وقتده استانبولده تکثیر و توطنی مجاز دکل ایسه‌ده شیمدیکی حالده موجود اولان ارنودلر کلیاً طرد ودفع اولنمیوب یدی قله خارجنده اولان سلخخانه‌لرده اولان ارنودلر قصاب باشی اغا طرفندن دفتر اولنه‌رق تزاید بولمامسنه و اتمکجی و سمیدجی وپاچه‌جی دکانلرنده و عمارتلرده اولان ارنودلرك دخی اولدقلری فرون ودکانی مهما امکن اداره‌یه الویره‌جك مقدارندن زیاده بولنمامسنه وبونلرده دخی سلاحه متعلق خفی وجلی بر شی اولمامسنه احتساب آغاسی طرفندن کمالیله دقت اولنوب وقت وموسمیله درسعادته اغنام سوق ایدن جهانبکلو وعلیشانلو کوردلرندن بشقه اکراد طائفه‌سنك بر سببله استانبوله کیره‌مامسنه دربنده اولان احتساب مأمورلری کمالیله تقید واهتمام ایلیه. بروجه بالا قنطار مقاطعه‌سی دخی احتساب آغاسی بولنانلرك عهدهٔ التزامنده اوله‌جغنه مبنی درسعادته کله‌جك کمور وموسم شتایه قریب ارزاق عربه‌لری واسکله‌لره توارد ایده‌جك ارزاق وحطب وکمور قایقلری رؤسا وطائفه‌لرینك احوالنه دخی احتساب آغاسنك هر بر محله اقامه ایلیه‌جکی

آدملر سررشته‌سزجه دقت ایلیوب شبهه‌لی اولملری اولور ایسه احتساب آغاسی طرفنه خبر ویره‌رك اقتضاسنه باقیله . بکار طائفه‌سنك بروجه محرر تخصیص اولنه‌جق خانلرده بیتوتت ایده‌جکلرندن محلات آره‌لرنده بولنان آرقه وبارکیر سقالری دخی بکار وحمال کروهندن ایسه‌ده بونلرك دخی اول خانلره کیتملرنده حریق وقوعنده خاندن چیقوب کلملرنده واهالئ محلاته وقتیله سو ویرملرنده صعوبت اوله‌جغندن هربر محله‌ده اولان سقالر بعدالتحریر درجهٔ کفایه‌دن زیاده اولمدیغی حالده محله امام واهالیسی کفالتلریله اولدقلری یرلرده اقامتلرینه رخصت جائز ایسه‌ده کفیلسز سقا اولمامسنه ولزومنی تجاوز ایلمیوب بونلرده دخی سلاح نامیله برشی اولمامسنه محتسب طرفندن دقت ونظارت اولنه .

کرا بارکیرجیلری دخی بارکیرلرینی ربط ایلدکلری محلده اولوب بر بارکیرك یاننده ایکی اوچ شخص اولمامسنه احتساب آغاسی دقت ایتمسی ووفا خاننده اولان مدللوجیلر اجناس مختلفه دیمك اولوب بونلرك آمد ورفتلری پیاپی اوله‌جغندن مقدار تصریحی اویومیه‌جغنه مبنی کیراجی باشی بولنان غایت معتمد اوب مدللوجیلر و سوریجیلرندن هیچ بر فردك وفا خاننده طشره‌ده قالمامسنه وکمال ضبط وربطلرینه دقت ایدوب اکر ایچلرینه سوریجیدن بشقه بر آدم کیرر ایسه ویاخود مناسبتسز یرده احتساب آغاسی طوتار ایسه کراجی باشینك حقندن کلنه .

الحالة هذه سراجخانه تعبیر اولنان محله ضابط کیرمه‌مسی جهتیله سراجخانه درونده نه‌مقوله شخص واردر معلوم اوله‌مدیغندن سراج اصنافی دخی اصناف سائره مثللو تحریر برله فیمابعد احتساب آغاسی سائر اصنافه نه وجهله نظارت ایدر ایسه بونلرك دخی دادوستدلرینه اولوجهله نظارت وایچلرینه بیاغی آدم قارشمامسنه دقت ایده‌رك سرعسکر پاشا واستانبول قاضیسی وبیکباشی واحتساب آغاسی قوله چیقدقلرنده سائر چارشو وبازارده نه‌وجهله دخول وخروج ایدرلر ایسه سراجخانه‌یه وکذلك اصلاندن ضابط کیرمه‌ین مصر چارشوسی وکتانجیلره وبدستانه دخی اویله‌جه دخول وخروج ایتمك وسراجخانه‌ده کیجه بکجی بولنور ایسه‌ده کوندوزلری قپوسنده قوللق بکلیه‌رك قباحتی اولنلری کیروب طوتمق وسراج اصنافنك بعض دوکونلرده کیرا ایله ویردکلری بافرلر بعدازین کلیاً قالدیریلوب لدی‌الاقتضا احتساب آغاسی معرفتیله عمارتلردن ویردیرلمك اوزره اشبو سراجخانه دخی بووجهله تحت نظامه داخل اوله .

اسیر بازارنده اولان اسیرجیلر برطاقم اشخاصی اوطه‌لرنده یاتیرمقده اولدقلرندن بونلر دخی قاچ آدمدر بیلنمك ایچون کذلك تحریر و کفیله ربط اولنه‌رق اسیرجیلرك فروخت ایلدکلری غلام وجاریه‌ده غبن وحیله‌یه دائر مفاسدلری وقوع بولمقده وبعضاً صاتدقلری اسیرلرك ایچلرندن احرار ظهور ایلمکده اولدیغندن بودفعه احتساب آغاسی معتمد برآدمی اسیربازارینه تعیین ایدوب فی‌مابعد اسیرجیلر اومقوله اضرار عباداللهی موجب حرکتده اولمامالری وبونزاعلری وقوع بولمامسی وایچلرینه یبانجی کیره‌مامسی خصوصلرینه دقت ایلیه .

استانبولده بر وجهله باشی‌بوش آدم بولنمامسی وبوصورتلرله وهرکس زی وقیافت‌ایله بیلنه‌جکندن اوزون‌چارشو ودستره‌جی واکه‌جی ویچقیجی وصرقجی وقنطارجی وقوغه‌جی وجانباز اصنافی دکان واوطه وآخورلرنده‌دخی لزومندن زیاده آدم اولمامسنه وبونلرك‌دخی زی وقیافتلرینه احتساب آغاسی طرفندن کرکی کبی دقت اولنه .

فی‌الاصل استانبول وبلاد ثلثه‌ده بکارلر ایچون خان واوطه انشا واحداثی ممنوع‌ایکن برمدتدنبرو نظامات ملکیه‌یه باقیلمامق حسبیله هرطرفده بیکار اوطه‌لری وخانلر واورته‌لی اوطه‌لی قهوه‌خانه‌لر ودکانلر انشا اولنه‌رق تکثر ایتمش اولمقله بعدازین استانبولده وبلاد ثلثه‌ده الیوم موجود اولان کارکیر واخشاب خانلردن‌ماعدا خان وبیکار اوطه‌لری‌احداثی منع کلی ایله منع اولنوب وجهاً من‌الوجوه وسبباً من‌الاسباب انشاسنه رخصت وجواز کوسترلمیه . وموجود اولان خانلرك تعمیری اقتضا ایلدکده اصحابی باب‌عالی‌یه عرضحال تقدیمیله انها ایدوب استانبول قاضیسی افندی واحتساب آغاسی ایله معمار آغایه حواله اولنه‌رق اکر تعمیر اولنه‌جق خان بیکار وسائره تخصیص قلنان خانلردن ایسه هیئت قدیمه‌سی اوزره تعمیری کشف ومعاینه اولنه‌رق رخصت ویریلوب توسیع وزیاده‌ترصیننندن ممانعت قلنه . ولزومی اولمیان خانلردن ایسه بروجهله تعمیرینه رخصت ویرلمیوب صاحبی دیلرایسه حالی اوزره ترك وایسترایسه قهوه‌خانه اولمیوب سائر اصناف دکانی‌اولمق‌اوزره اهالئ استانبولدن یرلو وکفیللو کمسنه‌لره فروخت ویاخود کندوسی بوزوب خانه‌انشاایلیه . وموجود دکان اوزرنده بولنان اوطه‌لرده دخی اول‌دکانك صاحبندن باشقه لیلاً ونهاراً فرد اکلنمیوب واکر ولایتدن کلمش اقرباسیدر ویاخود همشهریسیدر دیو دکانی اوزرنده اوطه‌یه برنفر بیکار کیرر ایسه احتساب آغاسی خبر آلدیغی آنده درحال چیقاروب دکان صاحبنی تأدیب واستانبول وبلادثلثه‌ده دکان اوزرنده اولمیوب بیکارلره مخصوص اوله‌رق عقار اولمش

مستقل بیکار اوطه‌لری دخی بشقه دکانلره تبدیل ایلملرینی معرفت شرعله اصحابنه تنبیه ایده‌رك بو وجهله خان وبیکار اوطه‌لری خصوصنه دخی نظارت ودقت ایلیه .

قوجاش اصنافی دخی عربه‌لری اولدیغی محلده شاکردنامیله لزومندن زیاده آدم قوللانمیوب الآن موجود اولان عربه‌جی وشاکردلری جملةً اهل عرض اولمق اوزره تحریر وکفالایه ربط اولندقدن صوکره فی‌مابعد عربه‌جیلر شمدیکی تلبس ایلدکلری بول بنش وجبه وشلوار وبللرینه قوشاندقلری لاهور وجارشالی وسفیهانه قیافتی کلیاً وعموماً ترکله اهل عرض هیئتنده یکلری طار چوقه بنش وجبه وکندولری باشلرینه درت پارمق کنارلی وشاکردلری ایکی پارمق کنارلی یشیل قلپاق کیملری وصقالسز ومزلف عربه‌جی اولمیوب عربه‌لرینه نسا طائفه‌سی بندکده کندولری زنهار عربه‌نك اوکندن و آردندن بشقه یرده کیتمیوب وعربه‌نك پنجره‌سی یاننده طورمیوب طوغریدن طوغری‌یه عرض وادبلریله کیدوب کلملرینه وقیافتلرنده اویغونسزلق اولور ویاخود خلاف نظام عربه‌نك یاننده کیدرایسه احتساب آغاسی اخذ وکرفت وتأدیبلرینه اهتمام ایلیه. وعربه‌جیلر اسواق استانبولده عربه‌نك صندوغی اوزرینه بنملری مقدم ممنوع اولدیغندن اسکدار اسواقی وسعتلی اولمق حسبیله اوراده بنملرینه ممانعت اولنمامق اوزره فی‌مابعد دخی اسواق استانبولده ممنوعیت مذکوره جاری اوله‌رق قایش تعبیر اولنور کبیر تیزکیرلری قالدیریلوب تنبیهات سائره خصوصنده اسکدار وبوغازایچی وسائر محللر عربه‌جیلریدخی داخل اوله‌رق کرك زی وقیافت وکرك سائر طور وحرکتلرنده عرض وادبه منافی نسنه وقوعه کلمامسنه وجسارت ایدنلرك تأدیبنه دقت واهتمام اولنه .

اهل ذمت رعایا دخی برمدتدنبری بی‌ادبانه حرکتی اعتیاد ایلمش اولدقلرندن بعدازین بیوك قلپاق واهل اسلامه مخصوص رنك وهیئتده چوقه وقماش کیمیوب قدیمی رعایایه مخصوص اولان سیاه وطارچوقه بنش وجبه کیه‌رك رعایایه مخصوص اولان قیافت ایله کزملری روم وارمنی پطریقلری طرفندن تنبیه وتأکید اولنه‌رق اکرقیافت مخصوصه‌سندن خارج قیافت ایله برذمی‌یه احتساب آغاسی راست کلورایسه اخذ وتأدیب ایلیه .

سبزه‌جی وبغچوان طائفه‌سنك صیف وشتاده سنوی ترسانهٔ عامره‌یه ویره‌کلدکلری بشیوزنفر امدادیه‌لری اوله‌رق سنه‌ده سکسان سکز بیك بشیوز غروش بغچوانلر کتخداسی طرفندن تحصیل وترسانهٔ عامره‌دن ویریلان اونر پاره یومیه ایله برابر ترسانهٔ عامره‌ده استخدام اولنان عمله‌یه طرفلرندن اوزرلرینه مأمور معرفتیله توزیع وتقسیم اولنمقده ایسه‌ده تحصیل اولنان آقچه‌نك مقدار وکمیتی معلوم اوله‌میوب ترسانه‌مز واردر دیه‌رك طائفهٔ مرقومه

ویردکلری سبزه ومیوه‌یی غالی بها ایله فروخته ساعی اولدیغندن سبزه‌جی وبغچوان اصنافی احتساب طرفنه جلب و کتخدالری حاضر اولدقلری حالده سنوی ویره‌کلدکلری آقچه‌نك مقداری جمله‌سنه تفهیم ومبلغ مزبور باغچه‌لره تحملنه کوره توزیع اولنه‌رق سنه‌ده درت تقسیط ایله کتخدالرینه تسلیم ایدوب زیاده آقچه ایسترلرایسه ویرمامللری ومبلغ مزبوری احتساب آغاسی معرفتیله وقت تقسیطلری دخولنده کتخدالری تماماً ترسانهٔ عامره‌یه تسلیم ایتملری صورتنده سبزه‌جی وبغچوان طائفه‌سی احتساب طرفنی بیله‌رك وزیاده آقچه ویرمکدن قورتیله‌رق فاحش غالی بها ایله سبزه صتامیوب کله‌جك سبزه ومیوه احتساب آغاسی واسعار ناظری معرفتیله هر کون وضع فیأت اولنه‌رق عباداللهه فروخت اولنوب فیأتنه وکل یوم وضع اولنان فیأتدن زیاده‌یه صاتلامسنه واشبو ترسانهٔ عامره‌یه عائد آقچه‌دن زیاده کسنه‌نك کرك سبزه وکرك پاره آله‌مامسی خصوصلرینه احتساب آغاسی واسعار ناظری دقت ایلیه .

الحالةهذه استانبول احتسابی اوتوزسکزبیك غروش بدل ایله التزام اولنور برمقاطعه اولوب بودفعه قدیمنه تطبیقاً جسامتلنمش اولدیغندن مصارفنك درکار اوله‌جق تکثرینه مبنی جانب میری‌یه خساری موجب اولمامق وملغا یکیچری کروهنك شورادن بورادن آلدقلری آقچه‌نك واحتساب طرفندن آلنمسی معتاد اولان مال احتسابك برصورت حسنه‌یه افراغیله احتساب مقاطعه‌سی حصه‌دارلرینه عائد اولمیه‌رق فقط احتساب آغالغنك مصارف ضروریه‌سنه مدار اولمق اوزره برمقدار ایراد تدارکی لازم کلمکله بودفعه‌یه کلنجه احتساب مقاطعه‌سنی تفوض والتزام ایدنلر بدل التزام ووظائف اوله‌رق ویردکلری اوتوزسکزبیك غروش هفته‌لك نامیله قول اوغلانلرینك اصنافدن دوشیروب آیده ایکی دفعه ویردکلری بیك سکزیوز اوتوزبچق غروش وطشره دیه‌رك قول اوغلانلرینك احتساب آغالرندن التزاما آلدقلری سکزبیك بشیوز غروش ودریا تعبیریله طالبنه درعهده ایلدکلری سکزبیك غروش ایله استیفا ایتمکده ایسه‌لرده قول اوغلانلری اول وقتك اقتضاسنه کوره هربر اصنافدن احتساب مالی آلمغه قدرتیاب اوله‌میه‌رق اتمکجی وبقال مثللو اصنافدن یومیه اون وبشر واوچر پاره آله‌کلش وطشره مالی دیه‌رك التزام ایلدکلرینی دخی اوزون چارشو اصنافی مثللو اصنافدن وسائرندن سنه‌ده درت کره طوتدیره‌بیلدکلری وعیدیه نامیله آله‌کلدکلری آقچه‌دن چیقارمش ودریا تعبیریله ویریلان دخی درسعادته کلن هربر قایقدن احتسابیه نامیله سکزپاره‌دن سکسان پاره‌یه قدر آلنان شیدن عبارت اولمش ایسه‌ده احتساب آغاسی استانبولك داخل وخارجندن ایوبه وغلطه وبیووده‌لرینك وویووده‌لغنه مربوط اوله‌رق زیراداره‌لرنده

اولان شیلردن بشقه بوغازایچنك روم‌ایلی ساحلیله یکی کویه‌و آناطولی ساحلیله اسکداردن
کقوزه وارنجه هرنه‌قدر اصناف وارایسه جمله‌سنك بیع‌وشرا ونظام وانتظاملری خصو-
صلرینه دقت ایتمکلکه مأمور اولدیغندن ترازو وقنطار وآرشون قوللانور وقوللانماز
مجموع اصنافدن احتسابیه الخمس احتساب مقاطعه‌سنك اصولندن اولمق لازم‌کله‌جکنه‌مبنی
ودفعه‌یه کلنجه محتسبلرك قوللاندیغی اصول ترك اولنه‌رق استانبول وبوغازایچنده هرنقدر
اصناف دکانی وارایسه ثبت‌دفترایله عددی معلوم اوله‌جغندن فی‌مابعد احتساب آغاسی تپنك
شنه اولمیه‌رق اتمکجی وفرانجله‌جی وبقال ودلبندجی ویمورطه‌جی ودخانجی وتنبا کوجی
مصرچارشوسی اصنافیله فسجی دکانلرندن وبذرخانه‌لردن‌یومیه اوز وسمیدجی وقلایجی
چوره‌کجی وقصاب وصغیر قصابی وقهوه‌جی وکبابجی وشکرجی وکورجی وزیت‌یاغجی
طاوقجی دکانلرندن‌بشر وسبزه‌جی وپاپوجی وایپکجی وتحفجی وبالقجی وچورابجی وعباجی
یاغلقجی وقوری قهوه‌جی وپرنججی وحلواجی وکراسته‌جی واجزاجی دکانلرندن‌دردر
مناو وچینجی وقوماشجی وچبوقجی دکانلرندن‌اوچر وطوزجی وقاوقجی ونعلبندو آریه‌جی
کانلرندن برر وکاغدجی وآینه‌جی ودواتجی ومذهب وبوغجقجی واسکیجی اصنافنك
ارلرنده مال اولمیه‌جغندن انلردن ماعدا سائر هرنه‌قدر اصناف وارایسه انلردن دخی
ناسب واقتضاسنه کوره برمقدار شی تحصیل ایتمك اوزره چارشوده اولان اصنافك
کتخدالری معرفتیله هفته‌لك اوله‌رق وخارجنده اولنلری دخی قدیمی وجهله قول
وغلانلری معرفتیله اقتضاسنه کوره اویدیروب سزلدیمزجه تحت رابطه‌یه ادخال برله
ونلردن زنهار وزنهار قول اوغلانلری وسائرك زیاده برآقچه آله‌مالرینه کمالیله اهتمام
یدیه‌رك غلطه واسکدار احتسابلری‌دخی بواصوله توفیق قلنمق اوزره استانبول احتساب
غاسی غلطه واسکداره طرفندن معتمد آدم اقامه‌سیله اداره‌ایدوب مال احتسابك تلفدن
وقایه‌سنه دقت ایلیه . واحتساب مقاطعه‌سی مالندن معین اولان وظائفك کماکان‌احتساب
طرفندن اداره‌سی احتساب آغاسی بولنانلره مستقل برایش اوله‌جغندن وظایف مزبوره
فی‌مابعد محلولی وقوعنده ویرلمه‌مك اوزره دفتردار افندی معرفتیله استانبول کمرکنه
نقل ایتدیریله .

فی‌الاصل ترسانهٔ عامره طرفندن اخذوتحصیل‌اولنان پلامار آقچه‌سی قدیمدن نه‌وجهله
اولنه کلمش ایسه‌ینه اولوجهله ترسانهٔ عامره طرفندن آلنوب‌واستانبول احتسابی‌ملحقاتندن
اوجه‌بالا دریا تعبیریله الزام اولنه کلانك کیفیتی معلوم اولنجه‌یه قدر بشقه‌جه الزام‌اولنیوب

غلطه احتسابی مقاطعه‌سی داخلنده اوله‌رق آلنه کلان دومن پاره‌سندن بشقه مقدم جارطاقده
اولان سابق اللی آلتیلرك وقپولرده اولان قوللق چورباجیلرینك آلدقلرینه وکرك رسم
احتساب اوله‌رق النانه مقابل اولمق اوزره بعدازین احتساب آغاسی لیمون وپورتقال وزیت
یاغی ونخود ودوکمه الماوحرنوب وقوری اوزوم مثللو سائر ارزاق ووارنه قایقلرندن وطاوق
قفسلرندن آلنه کلان رسم احتسابدخی النه کلدیکی وجهله کذلك ایجاب وتحمللرینه کوره
رسم احتساب نامیله بالاعتدال برر ، ایکیشر ، اوچر ، بشر غروش احتساب آغاسی طرفندن
اخذ اولنه .

درسعادته کلن زیت یاغی طلوملرندن بقاللرك آلدقلری طلوه‌لك بهرندن مقدم اللی آلتی
یساقجیسی اونپاره آله کلمش وامین او کنه کلن طاوق قفسلرندن وسائر ارزاق قابلرندن
کوبلك طاشو یماغیله دکنکجی ایکیشر پاره‌دن دردر پاره ایله کلن ارزاق وباغدن دخی بشقه جه
رسم صورتیله آلمغی اعتیاد ایتمش اولدقلرندن تواود ایدن ارزاق رخیص بها ایله فروخت
اولنمق ایچون دکنکجینك آلدیغی ایکیشر پاره ایله مفت ومجاناً آلدقلری عینی ارزاقدن
صرف نظر اولنه‌رق فقط یساقجینك طلوملردن آلدیغی اونپاره ایله سائرشیلردن ایکیشر
پاره احتسابیه اوله‌رق احتساب آغاسی طرفندن آلنه .

اوته‌دنبری درسعادته تواود ایدن یاش یمش وسبزه بوطرفده کوفه‌جی تعبیر اولنان
مناولرك کوندردکلری کوفه‌لر ایله کلوب بوجانبده ایستدکلری بها ایله فروخت وصاحبلر
رخیص بهادن حساب کوره‌رك کوفه کراسی اولمق اوزره اونده‌لق دیه‌رك برطاقم دخی
آقچه النه کلمش وبوجهتله بهالرنده غلا واقع اولمش اولمغله کوفه‌جیلر کلیاً قالدیریلوب میوه
وسبزه‌یی اصحابی کتوروب کندولری فروخت ایتسون دنیلسه اصحابنه صعوبت اوله‌رق
ووقتیله کلوب صاتیله‌میه‌رق چوریوب هم اصحابنه ضرر وهم میوه‌تر مقاطعه‌سنك تدنیسنی
موجب اوله‌جغی اشکار اولدیغندن ینه کوفه‌جی نامیله اولنلردن چندنفری استانبول قاضیسی
افندی واحتساب آغاسی معرفتیله انتخاب وتعیین وکوفه‌لری سابقی وجهله ارسال اولنه‌رق
کله‌جك میوه وسبزه هرکون تواود ایتدکجه احتساب آغاسی واسعار نائبی معرفتیله فیأت
وضع واولوجهله رخیص بها ایله عباداللهه فروخت اولنمسنه دقت اولنوب واشبو فروخت
اولنه‌جق میوه وسبزه‌دن کوفه‌جی مناولر کوفه مصارفنه بدل اولمق اوزره اصحابندن
آله‌جغی پاره‌دن اونده‌لق نامیله اونپاره‌دن برپاره آلوب ایکی آقچه‌سی کوفه‌جی مناو و
آقچه‌سی احتسابه عائد اوله . وبووجهله تواود ایده‌جك میوه وسبزه وقتیله کلوب وبهاسی

تزاید ایتمامسنه اسعار نابی واحتساب آغاسی زیاده اهتمام ایدوب اکر بطائت ویاخود طمع ایله کل یوم وضع اولنه‌جق فیأت وکله‌جات میوه وسبزه‌نك وقتیله کلسی خصوصلرنده تهاون وتقصیرلری وقوعه کلورایسه حقلرندن کلنه .

اسیرجی اصنافی صاتدقلری اسرایی دیله‌دکاری بهایه صاتدقلرندن بشقه فروخت ایچون امانةً کندولرنده اولان اسیرلرك حین فروختنده نفقه‌دیه‌رك یومیه‌سنه اللیسر آلتمشر پاره ودلالیه نامیله برطاقم آقچه المقلغی اعتیاد ایتمش اولدقلرندن احتساب آغاسی طرفندن بونلره‌دخی دقت ونظارت اولنمق اوزره اشبو نفقه خصوصی حداعتداله تنزیل اولنه‌رق فی‌مابعد هر بر فروخت اولنان جاریه وغلامك دلالیه‌سندن اسیرجیلر نه آلورایسه دلالیه‌نك خمسی مال احتساب ایچون آلنوب ونفقه‌نك رفته‌رفته تزاید بولمامسنه دقت اولنه .

صدرعالی واستانبول قاضیسی ومحتسب ونائب ترازوجیلکاری محلول اولدقده اوچبیك غروشدن آلتی‌بیك بشیوز غروشه قدر فروخت اولنه کلمش اولمغین بونلر ینه اولوجهله محلولاتی وقوعنده طالبنه صاتیلوب بوصورتله احتساب مقاطعه‌سی بوسنه امانةً اداره اولنه‌رق ایراد ومصرفی بیلندکدن صوکره اقتضاسنه باقیله .

چورچوب بلاتعیین بابرات عالی متصرف اولان نعمان اوزری آچیق رعایادکانلرینك بعضیسندن عوائد نامیله آلتمش وبعضیسندن سکسانر پاره‌یه قدر اخذ وتحصیل ایتمش اولدیغی تحقیق اولنمقدن ناشی مرقومك خلاف رضا حرکتی وقوعنه مبنی صوباشیلق مذکور عهده‌سندن رفع ویدنده اولان براتی اخذ وقیدی ترقین اولنمقله صوباشیلق مذکور بوندن بویله محتسب جانبندن اداره ایدیله.

خواجه‌کی تعبیر اولنان بزازستان اصنافیله خفاف ویورغانجی وسپاه چارشوسنده وبت بازاری آغزنده اولان اصناف طاقمنك دخی چکونکیٔ حاللری احتساب آغاسی طرفندن هر بر محله اقتضاسنه کوره تعیین اولنه‌جق معتمد آدملر وسائره واسطه‌سیله غدر وغرضدن عاری تحقیق اولنه‌رق اقتضاسنه باقلمق اوزره شمدیلك آنلر دخی سائر اصناف ایله برابر کفلایه ربط وتحریر اولنوب بزازستانده مزاد اولنان اشیانك چیقشمه فسادینك کلیاً منع ودفع اولنمسنه اهتمام ودقت اولنه .

صویولجی اصنافی صویوللرینی تخریب وصو ماده‌سنده عباداللهه اذاتی صنعت عد ایدرك ذهنلرینی دائما بوفساده صرف ایتمش وصو ناظری بولنانلر دخی فسادلرینی ترویجی

کندویه کار بیله‌رك دقت ایتمدیکندن مصلحت کتخدالریله بلوك باشیلری الارنده قالمش اولدیغندن بشقه بو اصنافك لزومندن زیاده‌سی صو یولی تخریب ایتمکدن وقالدیرم بوزمقدن بشقه‌شیئه یرامیوب عبث اوله‌جغندن هر برلغمك مجراسندن کمرلره وکمرلردن محلنه جریانك حسن صورتله اداره‌سی نه مقدار صویولجی ایله اوله بیلور اول امرده معرفت شرع وصو ناظری وبلوکباشیلری واحتساب آغاسی معرفتیله لدی التحقیق اولمقدار نفر تخصیص اولنه‌رق زیاده‌سی وارایسه دفع ویاخود احتساب آغاسی معرفتیله اخر برکاره یرلشدیریله‌رك بوشده براغلمامسی وبونلردخی بر برینه ونهایت هر برینك خلاف رضا حرکتده بولنمامالری ایچون ناظرلری کفیل النه‌رق اسم وشهرتیله دفتری سائرلری مثللو احتساب آغاسی طرفندن بولنوب ایچلرینه اجنبی قاریشه‌مامسی خصوصلری تحت رابطه‌یه ادخال وصویولجیلره مخصوص اولان بچاقدن بشقه کندولرنده خفی وجلی سلاح بولنمامسنه دقت اولنوب اگر ایچلرینه اجنبی کیررو سلاح بولنور ایسه احتساب آغاسی بالتحقیق تأدیبلرینه وصویولی تعمیرنده بوزدقلری قالدیرملری حالی اوزره براقیوب وقالدیرم پاره‌سی دیه‌رك صویولی صاحبندن آلدقلری پاره‌یی کندیلرینه اکل ایتمیوب قالدیرملری متانت اوزره انشا ایتلرینه دقت ایلیه .

اشبو مواد نظامیه الی ماشاء الله تعالی دستورالعمل طوتلق اوزره دیوان همایون قلمنه قید وثبت وبرعینی ضربخانهٔ عامره وباش محاسبه طرفنه اعطا اولنوب استانبول قاضیسی افندی وترسانهٔ عامره ومعمار آغا طرفلرینه وسائر اقتضا ایدن محللره دخی علم وخبرلری ویریله‌رك مواد نظامیهٔ مذکوره‌نك بوندن بویله اقتضای وقت وحاله کوره جرح وتعدیل وعلاوه وتبدیلی جائز اوله . اواخر محرم ۱۲٤۲ [۱]

بو نظامنامه‌دن اجمالاً اکلاشلدیغنه نظراً احتساب وبلدیه اموری وبالخاصه امر بالمعروف ونهی عن المنکر مسئله‌سی بر درجه دها تحت انضباطه آلنمق ایستنمشدر . استانبولده اصناف نامیله فضله اهالی بولنمامسنه اعتنا اولنمسی وخصوصیله کارکیر خانلر انشاسنه مساعده ایدلمامسی بو کبیلرك لدی الحاجه تحصن ایدرك عصیان ومقاومت کوسترمامالری مقصدینه مبنیدر . ینه بو نظامنامه ایله بر نوع نفوس معاملاتنك اساسی

[۱] دیوان همایون قانونامهٔ عسکری دفتری . بو قانونامه‌نك برصورتی تاریخ انجمنی مجموعه‌سنك ۹ و ۱۰ نجی نسخه‌لریله نشر ایدلمش ایدی . دیوان همایونده‌کی اصلیله نشر اولنان صورت آره‌سنده پك جزئی فرق واردر . بو مصححدر . علی امیری افندی کتبخانه‌سنده اصلاحات لایحه‌لری میاننده ۱۷ نومروده مقید ووقعه نویس واصف افندیدن جودت پاشایه انتقال ایتدیکی وزنده‌کی شرحدن آکلاشیلان احتساب لایحه‌سی بونك عینی ایسه‌ده تماماً برتسیدر . انجق واصفك تاریخ وفاتی ۱۲۲۱ اولسنه وینکچریلر ۱۲٤۱ ده لغو ایدلدرك بونظامنامه‌ده ۱۲٤۲ ده تنظیم ایدلمسنه نظراً لایحه‌نك واصفه اسنادی طوغری عد ایدیله‌مز .

نع اولندیغی واستانبوله اشخاص مضره داخل اولمامسی ایچون شهرك حدودلرنده معاینه سولنك احداث ایدلدیکی وعساکر منصوره مصارفنه قارشولق اولمق اوزره ده بعض رسوم رح وتکلیف اولندیغی ده اکلاشلمقده در .

دها اول ده استانبوله طشره دن اهالی کلمامسی ایچون دیوان همایوندن ولایاته تعمیماً رمانلر کوندریلیردی. وقانوننامه لرده اهالینك چفت وچبوغنی بوزه رق استانبوله کلملری یچون [رسم چفت بوزان] نامیله بر جزا بیله طرح ایدلمشدی .

بو معامله نك اختیاری هم استانبولده فضله غلبه لق اوله رق بالنتیجه اعاشه رانك حصوله کلمامسی هم ده زراعتك اهمال ایدلمامسی کیفیتی ایدی . بو صورتله ستانبوله کلنلره « اوکوجی » دنیلیردی . بو خصوصه نه درجه لره قدر اعتنا ایدلدیکی ال اوله رق قسم اولی درج اولنان اواسط ل ١١٦٠ تاریخلی شو وثیقه دن ده اکلاشلمقده در :

«مقر خلافت اسلامیه اولان محمیهٔ استانبولده فی الاصل ساکن اولانلرك امر تعیشلرنده احت ورفاهیتلری ، استانبول شهرینی مزاحمهٔ ناسدن حمایت وصیانته منوط وطشره لایتلرینك معمور وآبادان اولمسی دخی اوامر علیه مله وارده اولان تکلیفاتك اداسنه کسده سهولت و وسعت اولمسنه مربوط ایدوکی جمله نك معلومی اولوب بناءً علیه شره دن اوکوجی کلمسنك مقدما منع کلی ایله منع اولنمسی هم استانبولده اولانلرك سعت باللرینه وهم طشره ولایتلرده بولنان اهالی ورعایانك فسحت حاللرینه باعث ادی اولدیغی اجلدن خصوص مزبورك منعی ایچون اطراف واکنافه بوآنه دك دفعاتله کراتله اوامر شریفه م اصدار وارسال وولاة وحکامدن بو بابده اغماض وتعامی اوزره لانلر نوبنو تأدیب وکوشمال اولنمده ترك امهال واهمال اولنمامش ایکن بو یقینلرده شره دن بلا فرمان اوکوجی ایله کلن بعض کمسنه لر اخذ اولنملریله استنطاق اولندقلرنده میسی والیٔ ولایتك وکیمیسی قضاة ونوابك واعیان ومرابحه جی کروهلرینك مظالم عدیاتلرینه طاقت کتوره مدیکمزدن ناشی مملکتمزی ترك ایدوب کلمشزدر دیو تقریر تملریله بومثللولر بالجمله بولدیریلوب وطن اصلیلرینه اکرچه ارجاع وارسال اولنمشلردر حقق . . . » [١]

احتساب نظامنامه سی احکامی ، بیدرپی ولایاتجه ده تطبیق اولنمقده ایدی . طشره ایله استانبول آره سنده طرز تطبیقاتجه اولان فرق اکلاشلمق ایچون نسبةً صوك تطبیق ایدیلن ولایاتدن برسنه عائد اولان فرمان ترجیحاً آتی یه درج اولنمشدر :

[١] دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو : ١٥٣

حالا ملحقاتیله ردیف منصوره ایالتی روم ایلی مشیری وزیرم احمد ذکریا پاشا اجلاله‌یه و
میران کرامدن اسکوب سنجاغی متصرفی یشار پاشا دام اقباله‌یه و پاشای مومی الیهک ز
اداره‌سنده کائن ذکری آتی قضالر نائبلرینه واعیان ووجوه مملکت وبالجمله ایش ارلر
زید قدرهمه حکم :

ممالک محروسة المسالک شاهانه‌مک سائر محللرنده اجرا اولندیغی مثللو پرشـ
وولچترین ونوه برده قضالرنده دخی پاشای مومالیه معرفتیله رسم احتساب وتمغا نظ
منک وضع واجراسنه اهالیسی طرفلرندن اظهار خواهش وتعهد اولنمش اولدیغی بیانی
اقتضاسنک اجراسی خصوصی سن که مشیر مشارالیه سن بو دفعه طرفکدن تحریر وا
واولبابده ویریلن اعلامات ومحضر تقدیم وادرا اولنمقدن ناشی قیود لازمه‌سنه لدی المراج
پرزرین سنجاغنده رسوم احتساب وتمغا نظامنک وضع واجراسی خصوصی لواء مزبو
طرفندن مقدما بامعروضات لدی الاستدعا آستانهٔ سعادتم وازمیر وادرنه وبروسه ومحا
سائره‌ده اولدیغی مثللو سالف الذکر پرزرین سنجاغنده دخی فقرایه بار اولمیه‌جق وجه
اصحاب تجارت وارباب حرفتک درجهٔ حال و کیفیتنه وحوالیسنک اصول اداره‌سـ
واحوالنه کوره موجود اولان خان وحمام ودکاکین ودکرمن وسائر معرفت شر
شریف واصناف کتخدالری معرفتلریله دکان دکان تحریر وبیع وشرا اولنان اشیانک
دخی ایجابنه کوره رسم تمغا واحتسابیه‌سی وضع وترقیم برله تنظیم اولنه‌جق دفتر او
حوالینک تعرفه‌سی اتخاذ اولنه‌رق محلنده سجل محفوظه بعد القید برصورتنک بوطرف
قلملرینه قید اولنمق اوزره تقدیمیله رسومات ایجابیه‌سنک تحصیلنه مباشرت وبدئی تاریخند
بو طرفه اشعاری وحاصلات واقعه‌سنک نظامی وجهله ایکی اوچ آیده بر دفعه با دفت
ممضی منصوره خزینهٔ جلیله‌سنه تسیاری خصوصنه مبادرت اولنمسی ضمننده سـکا وسا
لازم کلنلره خطاباً سنهٔ سابقه‌ده دیوان همایونمدن امر شریفم تسطیر وتسییر قلنمش
وموجبنجه رسومات مذکوره‌نک محلنده تحصیلنه بالمباشره بدایت اجراسی اولان سنـ
مزبوره جمادی الآخره‌سی غره‌سندن ذی الحجه‌سی غایتنه قدر حاصلات واقعه‌سی
با پولیچه ورود ایله خزینهٔ مرقومه‌یه تسلیم اولنمش واولنمقده ایسه‌ده ماراالبیان پرشت
وولچترین ونوه برده قضالرینه هنوز رسوم احتسابیه وتمغا وضع وتأسیس قلنمامش
ایدوکی قیوددن مستبان اولوب بو صورتده انها وامثالی وجهله ذکر اولنان قضالره دخی
احتساب وتمغا رسومنک وضع واجراسی ارادهٔ علیه‌مه توافق ایلدیکی حالده اولبابد

وصایای مقتضیه‌یی حاوی دیوان همایونمدن امر شریفم اصدار و کیفیت معلوم اولمق ایچون مالیه محاسبه‌سنه ومنصوره ذمتی دفترلرینه علم وخبرلرینك اعطاسی حالا امور مالیه ناظری دستور ومشیر صداقتسمیرم السید عبدالرحمن نافذ پاشا اجلاله طرفندن با تقریر تلخیص افاده وانبا اولنمش وموجبنجه اقتضاسنك اجراسی خصوصنه ارادهٔ علیه‌م تعلقیله اولبابده شرف ریز سنوح وصدور اولان امر همایون شوکتمقرون پادشاهانه‌م مقتضای منیفی اوزره ذکر اولنان محالره علم وخبرلری ویرلمش اولمغین وصول امر شریفمده ذکر اولنان احتساب وتمغا نظامنك سالف الذکر پرشتنه وولچترین ونوه‌برده قضالرنده دخی معرفت شرع شریف وپاشای مومالیه معرفتی وجمله اتفاقیله وضع واجراسیله محال سائره‌ده اولدیغی مثللو اول امرده فقرایه بار اولمیه‌جق و جمله اصحاب تجارت وارباب حرفتك درجهٔ حال وکیفیتنه و اول حوالینك اصول اداره‌سنه و احوالنه کوره محللرنده اولان خان و حمام ودکاکین ودکرمان و سائره معرفت شرع شریف واصناف کتخدالری معرفتلریله دکان دکان تحریر وبیع وشرا اولنان امتعه واشیانك دخی ایجابنه کوره رسم تمغا واحتسابیه‌سی وضع وترقیم برله تنظیم اولنه‌جق دفتر اول حوالینك تعرفه‌سی اتخاذ اولنه‌رق محللرنده سجله بعدالقید اولوجهله پاشای مومی الیه معرفتیله تحصیلنه مباشرت و دفترمذکورك بر صورتی بو طرفده لازم کلن محللره قید ایچون اول باول تقدیم وتسیاری وهرقنغی کوندن تحصیلنه بدء و مباشرت اولنور ایسه معلوم اولمق ایچون بوطرفه اشعاری خصوصنه مسارعت وبوندن بویله حاصلات واقعه‌سنك نظامی وجهله عساکر منتظمهٔ شاهانه‌م مصارفنه تخصیصاً ایکی اوچ آیده بر کره ممضی دفتریله خزینهٔ مرقومه‌یه ارسالنه مبادرت وبو خصوص ایچون پاشای مومی الیه طرفندن معتمد و مناسب مخصوص مأمور تعیینیله امر بالمعروف ونهی عن المنکری حاکم الشرع و مأمور مومی الیه معرفتیله اجرایه ومؤمن وموحد اولانلره فرض قطعی اولان اوقات خمسه‌یی جماعتله ادایه مداومت ایله‌لرینی عموماً تنبیه وتأکید و مأمور مومی الیه اراالقده درون مملکتده قول کزه‌رك صوم و صلاتی ترك و مناهی و منکراته سالك اولانلر اولور ایسه او مقوله‌لری اقتضاسنه کوره تعزیر و تهدیده اعتنا وغیرت ودرون مملکتده کائن ارباب حرف وصنایعه نظارت وعلی الخصوص اسعار ماده‌سنه دقتبرله طرف مستجمع المجد والشرف شاهانه‌م ایچون جمله‌دن دعوات خیریه استجلابنی موجب اولور خدمت و صداقت وجوده کتورمکه و بوندن بویله جمله اشیا وارزاقك سرمایه‌سی حاکم الشرع وسائر لازم کلنلر معرفتلریله بالتحریر وقتنه کوره ایجاب ایدن فیأتی حد اعتدال اوزره وضع اولنه‌رق اصناف و سائره‌نك فیأت مقرره‌سندن زیاده بر اسنه بیع

وفروخت ایده‌مامللری وبالتخصیص نان عزیزك سکه و وزننك بوزوقونا تمام اولمامسی امر اهمنه وقصابلرك ایام صیف وشتاده بیع وفروخت ایلدکلری حالده لحمك نرخ ووزننه والحاصل کافهٔ اشیا وامتعه وحوائج ضروریه‌نك اصل سرمایه‌لری بیلینه‌رك قنغی اصناف زیاده‌یه مال صاتار ایسه حاکم الشرع معرفتیله تأدیب اولنه‌رق دائما بلده‌نك تنسیق حسن نظام وسکنه‌سنك ترفیه احواللری امرینه وحماملرده کفره‌یه ویردکلری پشتمال و سائره اهل اسلامه ویرلمامسی و مسلم ایله کفره بیننی فرق وتمیز ایچون کفره‌یه نعلین کیدیرلمامسی و رعایا مقوله‌سی اهل اسلامه مخصوص اولان . . . قرمزی اثواب اکتسا ایتمیوب باشلرینه دخی بیاض صارمه‌ملری وکراجی مقوله‌لرینك برمحلدن برمحله کوندردکلری احمال واثقالك اجرت نقلیه‌سی حد اعظمنده وضع وتعیین اولنه‌رق زیاده اجرت آله‌مامللری و کراسته وحطب وکمور وسبزه وسائر اشیا جمله معرفتیله تعیین اولنه‌جق فیئاتدن زیاده بیع وفروخت اولنمامسی ودرون شهرده ایشلیان نجار ونقاش وزنجیر طائفه‌سنك کونده‌لکلری دخی حد اعتدالده قطع وتعیین اولنوب زیاده طلب ایده‌مه‌ملری خصوصلرینی دخی نظام قوی‌یه ربط ایله علی الدوام اجراسی اسبابنك استحصالنه اهتمام و صرف رویت اولنمق فرمانم اولمغین تنبیهاً و افهاماً دیوان همایونمدن مخصوصاً اشبو امر جلیل القدرم اصدار وتسیار اولنمشدر .

ایمدی بو خصوصه تشبثدن مقصود هم عباداللهه خیر و منفعت و هم‌ده مؤید دین مبین اولان سلطنت سنیه‌مك عساکر منتظمه‌سی مصارفنه برنوع مدار اعانت اولمق غرضندن عبارت ایدوکی رونمون اولمغله برمنوال محرر عمل وحرکته بذل جل مکنت ایلیه‌سن وسن که پاشای مومی الیه سن. سن‌ده مقتضای کار کذاری و درایتك اوزره بالاده مذکور موادك حرف بحرف اجراسی و بروجه مشروح یاپیله‌جق تعرفه دفتری صورتنك برآن اول تنظیم وامراسی ایله رسومات مذکوره‌نك اصول مشروحه اوزره معرفتکله تحصیل ووقت و زمانیله خزینهٔ مرفومه‌یه بعث وتسبیلی خصوصنه اقدام و غیرت وبوبابده برکونا اغماض ورخاوت وبو وسیله ایله کمسنه‌یه ظلم وتعدی وغدری موجب وضع وحالت وقوعه کلامسنه صرف رویت وسزکه قضاة ونواب وسائر موما الیهم‌سز مضمون امر شریفم سزك دخی مجزوممکز اوله‌رق خصوصات مزبوره‌نك منوال محرر اوزره تنظیم واجراسیله اقتضای امر وارادهٔ سنیهٔ ملوکانه‌مه بالاتفاق اهتمام ودقت ومغایری وضعی تجویزدن حذر ومجانبت ایلمکز بابنده . اواخررا ۱۲۵۴ [۱]

(۱) دیوان همایون احتساب دفتری نومرو : ۳۲

بشنجی احتساب رسومی فصلنده‌ده بالمناسبه بحث ایدیله‌جکی اوزره احتساب نظارتی
لایسیله احداث اولنان رسومك اهالی‌یه یك آغیر کلدیکی وحتی بو یوزدن شـامده
یان ظهور ایتدیکی کوریله‌رك اوائل ن ۱۲٤۹ و ۱٦ جا ۱۲٥٤ تاریخلی ایکی قطعه
انله رسـوم مذکوره تخفیف و قسـماً لغو اولنمش و بر یاندن‌ده وظیفه‌سی تقلیل
یله‌رك ۱۲٦۱ تاریخنده پولیس تشکیلاتی اجرا و ۱۲٦۲ تاریخنده‌ده ضبطیه مشـیریتی
داث ایدلمش اولدیغندن اوتاریخلردن صوکره احتساب نظارتی وظائفی نرخ اموریله
اف معـاملاتنه انحصار ایتمشدر .

بالآخره شهرامینلکنه‌ده تعیین قلنمش اولان عثمان بکك احتسـاب نظارتنـه حین
نده یازیلان ۱٥ جا ۱۲٥۷ تاریخلی تذکرهٔ معروضه‌ده: « شمدی‌یه قدر اداره‌سـنده
شکجه طاورانلدیغی جهتله اکثر واردات مخصوصه‌سی تلف اولمق درجه‌سنده ومصارفاتی
ی دائرهٔ مطلوبهٔ مضبوطیتك خارجنده بولندیغندن واردات مذکوره ومقرره‌نك حسن
حصال واصول مضبوطیتك استکمالیله تلفدن وقایه و محافظه‌سی میرمومی الیهك اساس
وریتی اوله‌رق اکیداً کندویه توصیه قلنمسی و اسعار و اضاف ماده‌لرینه ونان عزیز
محتنه باقمق وعباداللهك کافهٔ حوایج ضروریه‌لرینه دقتله طرف اشرف حضرت ملوکانه‌یه
ات خیریه آلمق نظارت مرقومه‌نك اقدم اموردن و اساس مأموریتندن بولندیغی »
یح ایدلمکده‌در .

احتساب نظـارتی اموری بر مدت دها بو صورتله اداره اولنمش ایسـه‌ده ضبطیه
یتی تشکیلاتی توسع ایتدکجه نظارت مشارالیها اهمیتدن دوشمکه باشلامش و رجب
۱۲ تاریخنده بسبتون لغو ایدرك ضبطیه مشیریتی ایله برلشدیرلمشدر . عین تاریخده
اولنان بر تبلیغ رسمیده : « ضبطیه‌یه محول اولان احتسـاب نظارتی مصالحنك
و معتنا ایشـنك بری درسـعادت و بلاد ثلثه‌ده متوطن عباداللهك حوایج
وریه‌لرندن اولان اشیا و ارزاق و کومور وحطب قیمت حقیقیه‌سی و معتدل کار
رت ایله صاتدیریلوب اضرار ناسه میدان ویرلمامسی اولوب اکرچه هر بار تنبیهات
ه اجرا اولنمقده ایسه‌ده بر اصول قویه تحتنه قونلمدقجه آرالقده ویریلان نرخلرك یکده
سی کوریله‌میه‌جکندن هم عباده محتاج اولدیغی اشیا وارزاقی اهون آلوب هم‌ده اصناف
ریت داعیه‌سنده بولنمامق اوزره بو بابده باشلیجه و اطرافلیجه بر تدبیر اولنمسنه لزوم
اسیله تجار و اصناف اوزرینه اوله‌جق اصل مال ومصرف وتجارتی بالتحقیق معلومات

صحیحه حاصل اولدقدن صوکره نرخ لازمی ویرلمك وزیاده یه صاتان واکسیك ویرنلر
اولنه جق معامله اصول عادله یه توفیقاً اجرا قلنمق اوزره باب ضبطیه ده (اسعار مجلسی
نامیله بر مجلس تشکیل اولنه رق ضبطیه اعضاسندن عزتلو راشد افندینك ریاست صورتیه
اسعار مدیری تعیینی و اعضالغنه دخی ینه ضبطیه مجلسی اعضاسندن اولمق اوزره بعض
معلوماتلی کیمسه لرك تعیین اولنمسی و مجلس مذکوره هفته ده اوچ کون تجار و اصنافك
معتبرانندن اعضاحکمنده اوله رق ایکیشر آدم قونلسی و ارزاق ماده سنك هر طرفه شمولی
جهتیله مجالس سائرهٔ مناسبه دن دخی هفته ده ایکی یاخود بر کون برر ذاتك دخی کیدوب
مجلسده بولنمسی تنسیب اولنه رق لدی العرض ارادهٔ سنیه شرفصادر اولدیغی» بیان اولنمقده در
آره دن اوچ آی کچمه دن احتساب نظارتنه متفرع مصالح آیروجه اداره اولنمق اوزره
ضبطیه دن آلنوب ۱۳ جمادی الاول ۱۲۶۸ تاریخنده سابق احتساب ناظری حسین بکك عهده سنه
توجیه اولنمش وبالطبع اسعار مجلسی وظیفه سیده بو نظارته ویرلمشدر. احتساب نظارتی
شوصورتله تکرار تشکل ایتدکدنصکره او زمانه قدر قسماً ذخیره نظارتی طرفندن اداره
ایدلمکده اولان اتمك نرخی مسئله سیده ۱۲۶۹ تاریخنده احتساب نظارتنه تودیع اولنمشدر.
تقویم وقایعك بو بابده اعطا ایتدیکی ایضاحات بلدیه تاریخنه شایان قید کورلدیکندن
بروجه آتی اقتباس اولنمشدر:

« ذخیره خزینه سنك مقدما مالیه نظارت جلیله سی تحت اداره سندن تجارتخانه یه نقلی
جهتیله نان عزیز ماده سنده هم نظارت تجارتدن هم ده احتساب نظارتی طرفندن باقلمقده
اولدیغندن اتمکجی اصنافك انضباط نظامی کسب تفرقه وتشتت ایلدیکنده و کافهٔ اصنافك ایسه
جانب احتسابه ارتباطلری بولندیغنه مبنی بونلرك دخی امر اداره لری کماکان نظارت
احتسابه محول اولمق وذخیره خزینه سی دخی کمافی السابق مالیه خزینهٔ جلیله سنه نقل
اولنمق اوزره اصناف مرقومه محاسبه آتنك رؤیت و تسویه سیله ایشلیه جك نان عزیزك
چاشنیسنه وفیئات ودرهمنه ویولنده طبخ وفروخت اولنمسنه احتساب نظارتی طرفندن اعتنا
ودقت اولنمسی وموجود اولان چارشو فرونلرندن ماعدا بعض خانه وقوناقلر فرونلرنده
اعمال اولنان فرانجه لك دخی سائر فرونلرده چیقاریلان فرانجله وزننده وچاشنیسنده
و بهالری اصنافك چیقاره جغی فیأتده طبخ وفروختنه ارائهٔ رخصتله بونك خارجنده
کیمسه نك حرکت ایده مامسی .... خصوصلرینه ارادهٔ سنیه شرفصادر اولمشدر . . »

احتساب نظارتی ۱۲۷۱ سنه سنه قدرینه کما فی السابق مستقلاً اداره اولنمش ایسه ده سنهٔ مرقومه رمضاننده «شهر امانتی» احداث اولنه رق کلیاً لغو ایدلمشدر. شهر امانتی تشکیلاتی حقنده کی سالف الذکر مضبطه ده «احتساب لفظی تعبیرات قدیمه دن ایسه ده بو راده بر طاقم رسومات محدثهٔ ظلمیه تحصیلیه سنه اصطلاح کبی اولمش و حال بو که مقدمه لری سایهٔ مجدد یتوایهٔ حضرت ملوکانه ده رسومات احتسابیه نک مواد ظلمیه سی قالدیرلمش اولمسیله شیمدی احتساب نظارتی لغو اولنه رق مجلس والانک اعضای طبیعیه سندن معدود اولمق اوزره شهر امانتی عنوانیله بر مأموریت جدیده تخصیصی» جهتنه کیدلدیکی بیان اولنمش و فی الحقیقه او تاریخدن صوکره احتساب نظارتی بر دها تأسس ایده مامشدر.

بشنجی فصل

احتساب رسومی

احتساب وظیفه‌سنك اساسنك : حضرت عمر زماننده وضع ایدلدیکی اولجه کورلمشدی. بو وظیفه‌یی ایفا ایدنلر اوکا مقابل خلقدن بعض رسوم استیفا ایتدکلری تاریخلردن آکلاشلمقده اولوب احتساب رسومی بدایتده قرقده بر اوزرینه تأسیس ایدلمش ایسه‌ده مؤخراً نسبتلری بوزلمش ومقدارجه هر یرده متفاوت اولمشدر .

شیمدیکی بلدیه وارداتنك اساس شرعیسی بودر . آتیده عیناً نقل ایدیله‌جك اولان تاریخی فقره‌لرنده مستبان اوله‌جغی اوزره مؤسس دولت سلطان عثمان غازینك ایلك وضع ایتدیکی قانون وایلك احداث ایتدیکی رسم دخی بلدیه‌یه تعلق ایتمکده بولنمشدر .

۱۲۴۲ تاریخنه کلنجه‌یه قدر بو رسم دولت عثمانیه‌ده تمغا ، میزان ، اوزان وأکیال ویومیهٔ دکاکین وباج بازار کبی عنوانلرله شهر وقصبه‌لرده وپنایر وبازار محللرنده آلنه کلمشدر .

بوندن اولکی فصله درج ایدلمش اولان نظامنامه‌ده محرر اولدیغی وبر آز صوکره درج ایدیله‌جك اولان ۱۲۴۵ تاریخلی ارادهٔ سنیه ودفترك مندرجاتندن‌ده آکلاشیله‌جغی اوزره ۱۲۴۲ تاریخنه قدر پك مختلف شکللرده جبایت ایدلمش اولان احتساب رسمی تاریخ مذکورده عساکر منصورهٔ محمدیه مصارفنه قارشولق اولمق اوزره تنسیق ، تنقیح وتزیید اولنه‌رق دولتك اساسلی بر وارداتی صره‌سنه کچمش وبو رسمی تحصیل ایچون استانبولده احتساب ناظرلغی وطشره‌لرده احتساب مدیرلکلری احداث ایدلمشدر .

احتساب رسومنك بو صوك شکلی بر نوع اوقتروا رسمی طرزنده ایدی .
چونکه استانبوله براً وبحراً داخل اولان بالعموم مأکولات ، مشروبات ، محروقات ملبوسات ، حیوانات والحاصل حوایج ضروریه وغیر ضروریه‌نك همان کافه‌سندن مختلف نسبت ومقدارلرده (ابعیه) ، (کمرك) و (احتساب) ناملریله رسملر آلنوردی .

١٢٥٤ تاریخنده برقطعه فرمان عالی نشر اولنه‌رق او زمانه قدر جبایت ایدلمکده
لان احتساب رسمنك برقسمی ایله (بایعیه) عفو اولنمشدر .

جودت پاشا ؛ تاریخنده ١٢٤١ سنه‌سی وقایعنی ذکر ایدرکن احتساب رسمندن بحثله
یيورکه :

« تکالیف جدیده بادئ امرده ناسه خوش کورونمز ایسه‌ده یکیچریلر زماننده خلقك
وچار اولدیغی سوءاستعمالاته نظراً تکالیف مزبوره پك خفیف ایدی . چونکه استانبوله
ارد اولان ذخائر وارزاقك ممنوع اولان محللره نقل اولنمامسنه نظارت ایتمك معناسنه
ـنه اولنوب یمش اسکله‌سنده چارداق دیدکاری یرده اوطوران اللی آلتی نامنده کی حشرات
ـم بدعتلر احداث ایله اصحاب ذخائر وارزاقی تجریم ایدرلردی . وبعضاً رشوت اوله‌رق
فائن اجنبیه‌یه نقللرینه کندولری متجاسر اولوردی . وخارجدن کلن قایقلره یکیچریلردن
ی آنی سائرندن حمایه معناسنه اوله‌رق اورطه‌سنك نشانی اورور وتمتعندن حصه آلوردی .
تحمیصخانه‌یه اوچدرت نفرلری واروب سحق اولنان قهوه‌یه ثلثی مقداری نخود مقوله‌سی
یئلر خلط ایله بوندن حاصل اولان فضله‌یی سحق ایله بینلرنده تقسیم ایدرلردی . قوللرنده
یچری نشانی اولان حماللردخی اشیای محموله‌نك بهاسی قدر اجرت ایسترلر وآلمینجه
تمزلردی . ودها بونلر کبی نیجه نیجه شناعتلر اجراسندن خالی قالمازلردی . » (١)

جودت پاشا هرنه‌قدر بویله دییور ایسه‌ده (احتساب) وعینی زمانده تحصیل ایدلمکده
لان (بایعیه) رسملری اوزمان خلقه پك آغیر کلدیکندن ودولتك بومعامله‌سنی فرصت عد
دن مصر والیسی محمدعلی پاشانك ال آلتندن واقع اولان افساداتی‌ده یاردیم ایتدیکندن
شره‌ده وازجمله شامده برچوق قارغشه‌لق وعدم خشنودی ظهوره کلمش وحتی شام
الیسی سلیم پاشانك وفاتنه‌ده بورسم سببیت ویرمشدر .

مالیه ناظر اسبقی عبدالرحمن وفیق بك افندی تکالیف قواعدینه سالف الذکر ١٦ جا
١٢٥ تاریخلی فرمانی واحتساب ایله بایعیه رسمنی کوسترن دفتری درج ایتدکدن
وکره دییورکه :

«شو صوکنجی فرمان عالی‌یه عادتا تنظیماتك مقدمهٔ خیریه‌سی دنیلسه سزادر . تنظیمات
رمان همایونك تکالیفه عائد محتویاتنده بواساس قبول ایدیله‌رك موقع تطبیقه وضع
لنمشدر . »

---

(١) تاریخ جودت . جلد ١٢ ، صحیفه ٢٠٦

بومیانده آلنمقده اولان تمغا رسمی ، معمولات ومنسوجات داخلیه‌نك دستکاهلرد
حین اخراج وفروختنده طوپلری وپارچه‌لری اوزرینه وآلتون وکموش وباقر اوانینك
عیارلرینی توقیع ایچون اوقات معینه‌سنده اوانی اوزرینه وآت نعللریله ترازو وقنطارلر
وکیله واولچکلره حین اعماللرنده اوورولوردی .

بورسملر بلدیه تشکیلندن اول خزینهٔ مالیه نامنه التزام صورتیله استیفا ایدلمکد
اولدیغی حالده کرك درسعادتده کرك طشره‌ده بلدیه‌لر احداث اولندیغی صره‌ده بلدیه‌لر
ترك اولنمشدر .

بر آره‌لق خزینهٔ مالیه‌نك تشددمضایقه‌سی اوزرینه بودجه‌نك توازننه مدار اوله‌بیلمل
اوزره تصور ایدیلن برچوق تدابیر میاننده رسوم اربعه نامی ویریلن قنطار، کیله وحیوا
وذبحیه رسملرینك حاصلات صافیه‌لرینك خزینه ایله بلدیه‌لرجه مناصفهٔ استیفاسی ٣٠٤
سنه‌سی ابتداسندن اعتباراً باارادهٔ سنیه قرارلشدیرلمش وبرمدت بوصورتله اداره‌اولنمش
ایسه‌ده بالآخره خزینه رسوم مذکوره‌نك نصفنی آلمقدن فراغت ایدرك ینه تما
بلدیه‌لره ترك اولنمشدر . [١]

الیوم امانت وارداتی میاننده برقلم اوله‌رق کوریلن احتساب رسمی حقنده‌ک
ایضاحات کتابك صوكلرینه طوغری (واردات امانت) بابنده کوستریله‌جکدر .

شو سطرلرله اجمال ایدلمش اولان احتساب رسومی حقنده مختلف تاریخلرده وض
ایدلمش اولان قوانین ونظامات ایله اوامر وارادات سنیه بروجه زیر عیناً وتاری
نشرلری صره‌سیله درج اولنمشدر :

تشکل دولت عثمانیه‌ده ایلك طرح اولنان رسم؛ باج رسمی وایلك قانونده بوندن باحث
اولان شو قانوندر :

قانون عثمان

چون خطبه وسکه عثمان آدنه مقرراولوب قاضی وصوباشی دیکلدی. کرمیان ولایتندن
برکشی غازی عثمانه کلوب ایتدی : بوبازاره کلنك باجنی بکا صاتك عثمان ایتدی : باج
نه‌دردی ؟ اول کشی ایتدی: هرکیم که بازاره یوك کتورسه آندن آقچه آلاین. عثمان غازی
ایتدی : برہ کشی‌بوبازاره کلنلرده آلومی‌واردرکه پادشاه ایچون هربوکدن آقچه آلورلو
عثمان غازی‌ایتدی . برہ‌بو تنکری بیوروغیمیدر . یوقسه‌پیغامبر قولیمیدر. یوقسه بونی هر

[١] دائرةالمعارف ـ برنجی جلد . احتساب ماده‌سی . ـ محمد عزت بك
تکالیف قواعدی ـ برنجی جلد . کذا ـ عبدالرحمن وفیق بك

ایلك پادشاهی می احداث ایتدی ؟ دیدی. اول آدم ایتدی . اولدن تورهٔ سلطانیدر. عثمان غازی غضبه کلوب ایتدی . یوری سنی کوزم کورمسون یوقسه هلاك ایده‌رین . دیدی . برکشی مالی کندو الیله کسب ایتمش اوله نه بورجی واردرکه بکا وایکان آقچه ویره . بوسوزی عثمان غازیدن خلایق ایشیدیجك ایتدیلر . ای خان سزه کرکمزسه بوپازاری بکلینلره عادتدر . برنسنه‌جك ویررلر . تا که بونلرك امکی ضایع اولمیه . عثمان غازی ایتدی. چونکه ایله دیرسز هرکشی که بریوکی صاته ایکی آقچه ویرسون . اکر صاتمیه هیچ نسنه ویرمسون ودخی کیمه‌که برتیمار ویره‌م . آنك الندن اول تیماری بلا سبب آلمسونلر . اول اولدیکی وقت داخی اوغلنه ویرسونلر. اکر کوچورەك اولورسه خدمتکارلری سفر وقتنده انوکچون سفره وارسونلر. تا اوغلان سفره یارایجه. هرکیم بوقانونی بوزسه یاثم نسلمه برغیری قانون اوکرتسه الله تبارك وتعالی جل وعلی آندن وایتدوروندن راضی اولمسون دیدی . [١]

عاشق پاشا زاده تاریخنده ایسه بو وقعه‌ا زچوق عباره فرقیله شو صورتله نقل ایدلمکده‌در.

عثمان غازینك قانون واحکامن بلدرر . قاضی وصوباشی قونلدقاین بو خلق قانون ایستر اولدیلر . کرمیاندن برکشی کلدی ایدر ؛ بوپازارك باجك صاتك دیر . بوقوم ایتدیلر. خانه وارالم دیرلر اول کشی خانه واردی سویلدی . عثمان غازی ایدر : باج نه‌در - پازاره هرکشی کیم کاسه بن آندن آقچه آلورم . — سنك بوپازار اهلنده آلوملك می وارکه آقچه الیرسك. — خانم بو توره‌در . جمیع ولایتلرده واردر کم پادشاه اولانلر آلیر . — تکریمی بیوردی . یوقسه بکلر کندیلریمی ایتدیلر . — توره‌دو خانم ازلدن قلمشدر . — عثمان غازی بغایت قاقدی . برکشی کم قازانه غیرینه‌کمی اولور . اونك ملکنده بنم نه دخلم واردرکه آندن آقچه آلام . بره‌کشی وارکیت . آرتق بوسوزی سویله سکا زیانم دکر. — خانم بوپازار بکلرینه عادتدر کم برنسنه‌جك ویره‌لر . — ایمدی چونکه سز ایله دیرسز هر کشی کم پازاره بریوك کتوره صاته ایکی آقچه ویرسون وصاتمسه هیچ نسنه ویرمسون وهرکیم بوقانونی بوزه الله تعالی آنك دین ودنیاسن بوزسون ......

---

(١) انشری تاریخی (کتاب جهانثما در ذکر تواریخ آل عثمان) علی امیری افندی کتبخانه‌سی نومرو ٢٣٨

وهر کیم قانون دوزر الله آندن راضی اولسون واکر لسلمدن بر کشی بوقانوندن غیری برقانون قویه‌جق اولورسه ایدندن وایتدیرندن الله‌تعالی راضی اولمسون . [۱]

اونجی پادشاهمز سلطان سلیمانه نسبت ایدیلن قانوننامهٔ آل عثمانده احتساب رسومنه تعلق ایدن ایکی فصل آتی‌یه عیناً درج ایدلمشدر :

طشره‌دن کلن متاعك رسمن بیان ایلر

طشره‌دن مسلمان وکافر کلوب [کبه] وکپنك وکون ویوك وبال ویاغ وبونلره بکزر هرنه‌وارایسه کتوروب صاته‌لر. قرق اقچه‌دن براقچه النه .

وقماش یوکندن وبز وایپلیك وچوقه وکتان وپنبه وقالای وقورشون وبونلره بکزر نه‌وارایسه یوکندن ایکی اقچه النه .

وترفانده یمش یوکندن براقچه النه. یمش بول اولیجاق ایکی اقچه النه اوچ یوکدن.

وچره یوکندن برصورتی [۲] ویاخود برپاره چره النه .

واشك یوکی [اودون] قلعه‌یه کیرسه قاپوجی رسم بر اودون اله .

وصغیر صاتلسه ایکی اقچه الاندن وایکی اقچه صاتاندن النه .

وقبانده طارتلن طواردن قنطاردن ایکی اقچه النه بر [اقچه] الاندن وبراقچه صاتاندن النه .

وطشره‌دن قیون کتوروب بوغزلیوب صاتسه ایکی قویونه براقچه النه، ویرلو قصاب بوغزلسه درت قیونه براقچه النه .

وملك صاتلسه باج یوقدر . یعنی باغ ودکرمن واو کبی وکویلرده هرنه‌کم صاتلسه باج یوقدر .

وبرکمی یوکندن یوزاوتوز اقچه النه .

وبرعربه صوغاندن درت اقچه النه . وبرعربه بالقدن سکز اقچه وبرعربه پرنجدن دخی سکز اقچه النه .

وبر اسیر صاتلسه ایکی باشدن درت اقچه النه. ایکی الاندن وایکی صاتاندن النه .

---

(۱) عاشق پاشازاده تاریخی ـ صحیفه ۱۹ـ مطبعهٔ عامره طبعی ـ ۱۳۳۲] تاریخك متندن دید ودیدیلر که معناسنه اولان ایتدی وایتدیلر عباره‌لری حذف ایدیله‌رك یرلرینه برچیزکی قونلشدر]

(۲) صورتی کلمه‌سنك معناسی بولنه‌مامشدر. معمافیه قانوننامه نسخه‌لرینك بعضیسنده «بوستی» شکلنده یازلمشدر .

افلاقدن وفرنكدن ودوبرونيكدن [١] وغيری يردن هرنه كلورسه يوزدن ايكی اقچه النه .

وبرعربه تختهدن برتخته النه .

وشهره كلان برفوچی سوجيدن [٢] اونپاره اقچه النه .

وخنزير بوغازلنمق ايچون بسلنسه خنزير باشنه براقچهالنه وياباندهيورويننك ايكيسندن براقچه النه .

ودمور كورهلرندن [٣] قرهدكز كنارنده قومجمع ايدوب يويوب امكلر چكوب دمور حاصل ايدرلر ايكی مازونه [٤] براقچه النه. كيمه يازلمش ايسه وعامهٔمواطن اركلی و[قو]يه توابعندن كمسنهنك آدينه قيد [اولنمينلری] سنجاق بكی عامللری تصرف ايده كلمش. مازونه براقچه الورلار ايمش. دفترده خارج زوائديازلمشدر .

مطلب مأكولات وغيره

اوندن وبغدايدنواريهدن وعلفدن فیالجمله حبوباتدن هريوكدن صاتلغه كلن (قيونك) ايكيسندن براقچه النه .

وكفره كفرندن [٥] صوكره آلتیهفته يدك كلانقوزيدن ●نسنه النمز. صكره ايكيسندن براقچه النه وبرصغيردن ايكیاقچه النه .

وبرصغير دريسندن ايكی اقچه النوب خنزير دريسندن براقچه النه. اولوسنه ايكی اقچه النه .

وبر يوك طوز وبينير وبال كاسه التيشر اقچه النه . وطوز پاره ايله كاسه دردر يه براقچه النه .

---

(١) قديم راغوزه جمهوريتی .

(٢) قديم تركجهده شراب ديمكدر .

(٣) معدن اوجاغی معناسنهدر .

(٤) قوم ايچندن جمع اولنان دمير ذراتنك اولچلمسنه مخصوص اولان «مازون» حقنده عتيق [ح]ساب وسائره كتابلرنده معلومات بولنهمديهندن مقداری آ كلاشيلهمامشدر .

(٥) پرهيز كبير وآندن صوكره اولان بيوك يورطی مراد اولنيور .

اون‌بش‌اقچه‌لق یاغ قوننده‌ن [١] بر اقچه النه .

وچوقه‌نك هرپاستاو [٢] ندن اون ایکیشر اقچه النه . ودیکلمش چوقه قفتاننده‌ن

ایکی اقچه النه .

وبریوك زیت یاغندن اون‌ایکی اقچه النه .

وبریوك قوری بالقدن التیشر اقچه النه ویاش‌بالق یوکندن دردر اقچه النه .

وبر کوکلك بزدن براقچه النه .

وکتان یوکندن دردر اقچه النه .

وهرکبه‌دن برراقچه النه .

وبویالو ویا (اق) قفتانلق عبا کلسه (هرقفتانلغندن) برر اقچه النه .

وشلغم وصوغان یوکندن ایکیشر اقچه النه .

وچره یوکندن (برپاره‌چره) النه .

بریوك دمیردن التی‌اقچه النه . اما معدن مصالحی ایچون کلن‌دمیردن نسنه النمز .

قصابلر قیون ویاصغیر بوغازله‌سه‌لر نسنه النمز . تحته واغاچ وقورشون باجی النمز .

بومذ کوران طشره کیتسه نسنه النمز .

اما سرم جانبنه کیدن کاربان سمندره سنجاغنك هرکوشه‌سندن ابریشم ویا (بوبر

ویا بقاصی [٣] التسه‌لر هر یوکدن سنجاق بکی ایچون بررفلوری النه وبریوك زردوادن

وسکساردن ویا قوزی دریسندن یکرمی‌اقچه النه .

واوجانبدن بارکیر کتورسه‌لر التیشر اقچه وصغیر کتورسه‌لر ایکیشراقچه وطومو

کتورسه‌لر هراللی اقچه‌ده درت‌اقچه النه .

وذکر اولنان رودنیك وسره‌برنیچه معدنلرنده ویا (آنلره) متعلق اولان‌اوجاقلرد

کمور یاقسه‌لر سپاهیلر آله . افلاقلر ایچنده یاقانلردن سنجاق‌بکی آله. وررودنیك توابعند

اولان سنجاق بکی خاصلرندن آت‌یوکیله خمرصاتلسه هریوکنه برر اقچه النه . [٤]

---

(١) قدیماً یاغلرك وضع‌اولندیغی قویون واوکوز دریلرندن معمول طولوملره قرن دینلورایدی

بونلر یقین‌زمانلره‌قدر آناطولیده مستعمل ونام‌مذکورایله یاداولنورایدی .

(٢) یاخود پاستاو . لسانمزه مجارجه‌دن انتقال‌ایتمشدر . اوجی‌یالدیزلی چوخه‌طوپی معناسنه‌در

قدیم‌استانبول وغلطه؟دلالیه قانونامه‌سنده هرپاستاو چوخه‌نك اللی آرشون اولمسنك عادت اولدیغ

بیان ایدلمشدر .

(٣) یاخود بوغاصی . برنوع آستار وآستارلق بزدیمکدر.

[٤] قانونامهٔ آل عثمان ـ تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه‌سی جزء ١٦

قانون نامهٔ عثمانی دە احتساب رسومنە تعلق ایدن ایکی فصل بر وجه زیر عیناً اقتباس و درج اولنمشدر.

فصل الثامن عشر فی بیان رسم قبان وباج بازار

آق صابون یوکندن ٢ ، قره صابون یوکندن ½ ١ بر آقچه وحق قنطار .... حنا یوکندن ٢ وحق قنطار ... ، بویه یوکندن ٢ ، نشادر قلای یوکندن ٨ ، بقام آغاجی یوکندن ٢ حق قنطار ٣ ، شاب یوکندن ٢ ، جوید یوکندن ١٥ حق قنطار .... مصطکی یوکندن ٤ حق قنطار ٢ ، جوز هندی وقرنفل کوکنك یوکندن ٢ حق قنطار ٢ ، قره بوبر یوکندن کو؟ یوکندن ٢ ، کوفتر یوکندن ٢ آغاج یوکندن ، انجیر یوکندن ٢ ، قیسی وزردالو یوکندن ٢ آجی... یوکندن ٢ الما یوکندن ١ ، امرود یوکندن ٢ ، توز یوکندن ٢ ، برنج یوکندن ٣ ، کستانه یوکندن ١ ، یاغ یوکندن ٤ ، بال قوتوسی باشنه ١ تلوم اولورسه تلومه ١ ، سختیان یوکندن ½ ١ ، یاش کون یوکندن ٤ ، کورك یوکندن ٢ ، لبلبو یوکندن پکمز یوکندن ٢ ، دمور یوکندن ٢ ، باقر یوکندن ٢ ، صاچ یوکندن ٢ ، صاچ آیاغی یوکندن ٢ ، صبان دموری یوکندن ٢ ، سرکه یوکندن ٢ ، دموربل یوکندن ٢ ، نعل یوکندن ٢ ، میخ یوکندن وا کمر یوکندن ٢ ، کتان یوکندن ٢ کابله اولورسه دورت یاغ الالر ، پنبه یوکندن ٢ ، کبه یوکندن ٢ ، ابریشیم یوکندن ١ ، بوغاسی یوکندن ٢ ، دیکلمش جوقه یوکندن ٥ ، قفتان یوکندن ٥ ، بینر قفتان یوکندن ٢ ، عبا یوکندن ½ ١ ، قالی یوکندن ٢ ابری صوابی یوکندن ٢ ، اورغان یوکندن ½ ١ ، سراج کونی یوکندن ٢ ، قطران وزفت یوکندن ١ ، فرش یوکندن ١ ، بلاموط زنبور یوکندن ١ ، حصیر یوکندن ١ ، صوغان یوکندن ١ ، قاون وقاربوز یوکندن ١ ، صارمساق یوکندن ١ ، سبزه وات یوکندن ١ ، بال مومی یوکندن ١ ، سوسم یوکندن ١ ، خوج وشانغ ١ ، ابوا ١ ، ایپ صابی یوکندن ١ بوز قاشقدن ودرت قاشق بروقیه ساده یاغدن ویابر یوکندن ٤ ، سکك یوکندن ١ ، یوغورت ١ ، یکرمی یومورطه‌دە بر یمورطه ، سو بورکه یوکندن بر سوبورکه ، سنی یوکندن ١ زیریاغی ٢ ، پیاز ٢ ، سارمشق یاغی ٢ قصابلك طوزلو یاغی یوکندن حاصلك یوکندن یاغ ١ برعربه برنجدن ٥ برعربه بالقدن ٤ برعربه طوزدن ٥ برعربه حصیردن ٣ برعربه تخته‌دن ٢ (یالیکی تخته) برعربه اودوندن وبرعربه حاصلدن وبو نجه‌دن ١ ، برعربه قاون قاربوزدن ٣ برعربه یاش اوزومدن ٣ برعربه کراسدن ٣ ، امرود والمادن ٣ برعربه ماروللر وزردالودن وتورنج ولیموندن وشراب وانارادن ٣ .

فصل التاسع عشر فی بیان رسوم پازار وحق قپان

بغدای وآرپه ومرجمك ونخود وباقلا وبورچق وبوكرولجه‌دخی بونلرك امثالی حبوبات هرنه وار ایسه صاتلدقده هرمده برکیله باج آلنه. وامیر صاتلسه ایکی آقچه بایعدن وایکی آقچه مشتریدن آلنه. وآت وقاتر ودوه صاتلسه ایکی آقچه بایعدن وایکی مشتریدن آلنه واول قصاب که صغیر بوغازلسه برآقچه آلنه. اوچ قیونه برآقچه آلنه. قصاب قیون کتورسه بوغزلسه ایکی قیونه برآقچه آلنه. وداخی باغ وباغچه واو ودکرمن صاتلسه بونلردن باج آلمق یوقدر. آلنمیه. آلتون وکموش وقورشون وجواهر وانجو صاتلسه ویوکله کلسه آلنمز. ودکانی اولمایان پازارجیدن سرکی دیو اکثر پول آلالر. زیاده آلمیه‌لر. وقپان وزنی لسنه‌لردن قنطارباشنه برآقچه بایعدن وبرآقچه مشتریدن. وبرنسنه که باج ویروب صاتلسه بعده ینه اول شهرده مشتری برکمسنه‌یه صاتسه باج آلنمیه. مکر قول وجاریه وطوار قسمندن اوله. انلرك کیمسی تکرار بیع اولنسه ینه باجلری آلنه. ودخی شهرخلقندن برکمسنه پازاریرینه آلنمدین آرپه وبغدای وغیری نسنه بیع ایتسه باج آلنمق یوقدر. لکن منع ایده‌لر. پازار یرندن غیری یرده بیع ایتمیه‌لر. ودخی شهرایچنده بیتن اوتدن ویونجه‌دن وحاصللردن پازاره صاتمغه کتورسه‌لر باج آلنمق یوقدر. مکرکه طشره‌دن کله.[۱]

سفائندن احتساب رسمی آلندیغنه دائر وثیقه صورتی:

محمیهٔ استانبول احتسابی مقاطعه‌سی امینی مجلس شرعنده سفینه رئیسلرندن : ....

محضرلرنده آق دکز و قره دکز جانبلرندن محمیهٔ مزبوره میوه وسائره ذخیره کتورن سفائن اصحابی یدمده اولان فرمان عالی ایله تعیین وتصریح اولندیغی اوزره رسم میریلرین ادا ایدوب انجق اوطون کتورن مزبورون رئیسلر اوچ سنه‌دن برو بافرمان عالی تعیین اولنان هربر صغیر سفینه‌دن اون آلتی پاره رسملرین اداده تعلل ونزاع ایتملریله فیما بعد بر دورلو نزاع و خصومته مؤدی اولمیوب مال میری‌یه کسر وضرر ترتب ایتمامك وجهی اوزره بر صورت مستحسنه‌یه افراغ اولنمق بابنده عزتلو دفتردار افندی تلخیصی موجبنجه وارد اولان فرمان عالی‌یه امتثالاً مزبورون رئیسلر استنطاق اولنوب جوابلری تحریر واعلام اولنمق مطلوبمدر دیدکده مزبورون رئیسلر جوابلرنده آنجق اوطون ایچون استعمال ایلدکلری چکمجه‌دن چکمجه‌یه اون ایکیدن اون آلتی ذراعه وارنجه صغیر سفینه‌دن اون سکز آقچه رسم میری واون آلتیدن اون سکز ذراعه وارنجه کبیر سفینه‌دن اللی درت آقچه رسم میری واللی آقچه خرج وصمان

[۱] قانوننامهٔ عثمانی ـ علی امیری افندینك ملت کتبخانه‌سی . نومرو ۲۲۴

ور کنوردکلرنده بر غروش رسم ویروب فیما بعد ذکر اولنان رسملرینی جانب
ی‌یه اداده مخالفت ایتمامك اوزره هر بری قبول وبروجه محرر قول واتفاق وعهد
یثاق ایتدکلرنده امین موماالیه دخی راضی اولدیغی بعدالتسجیل رؤسا طائفه‌سنك
منوال مشروح تعهد واتفاقلری دستورالعمل اولوب خلافنه تصدی ایدنلردن بالاده
کور رسم میریلری عزتلو یکیچری آغاسی معرفتیله تحصیل اولنمق بابنده امین موماالیه
مان عالی رجاسنده ایدوکی حضور عالیلرینه اعلام اولنور .

ذی‌القعده ١١٣٨ [١]

الیوم واردات امانتدن اولان قنطار رسمی حقنده بر وثیقه :

اقضی قضاة‌المسلمین اولی ولاة الموحدین معدن‌الفضل والیقین رافع اعلام الشریعة
دین وارث علوم‌الانبیاء والمرسلین المختص بمزید عنایة‌الملك المعین مولانا استانبول
ضیسی ... زیدت فضائله وافتخار الامرا والاکابر مستجمع جمیع الموالی والمفاخر
ختص بمزید عنایته‌الملك القادر درکاه معلام یکیچری آغاسی ... دام علوه وافتخار الاماجد
لاکارم جامع المحامد والمکارم المختص بمزید عنایته‌الملك الدائم استانبول کمرکی امینی ...
م مجده توقیع رفیع همایونم واصل اولیجق معلوم اوله که ١٢٠٣ سنه‌سی رجب
یفنك اون برنجی کونی تخت عالی بخت عثمانی اوزره جلوس همایون میمنت مقرونم
قع اولوب عموماً تجدید اوامر اولنمق فرمانم اولمغین بناءً علیه قدوة الاماثل والاقران
ستانبول رسم قنطار ملتزمی ... زید قدره رکاب همایونمه عرض حال ایدوب آستانهٔ
سعادتمه کرك آق دکز وکرك قره دکزدن موزوناته متعلق توارد ومیری قنطار ایله
زنی اقتضا ایدن اشیا وکرك طشره نقل اولنان اشیادن رسم قنطار استانبول مقاطعه‌سی
ناسی طرفلرندن اخذی معتاد اولان رسومانك اداسنده نزاع اولندیغی یوغیکن بو
لالده یمش اسکله‌سی وسبزه خانه اسکله‌لری تجارلری بربریله اتحاد وقدیمدن آلنه
ن رسم قنطاریه‌یه نقصان تکلیفی وجانب میری‌یه ایراث کسر سوداسنده اولدقلرینه
اءً قدیمدن رسم قنطار آلنه کلن اشیانك انواع رسم قنطاریه‌لری تصریح اولنه‌رق
دیمی اوزره تماماً نقل ایتدیرلمك اوزره امر شریفم صدورینی استدعای عنایت ایلدیکی
جهدن خزینهٔ عامره‌مده محفوظ اولان معدن مقاطعه‌سی دفترلرینه نظر اولندقده رسم
طار استانبول وتوابعی مقاطعه‌سی مع ضم سنوی مقید اولان اون بیك غروش مالی

[١] استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو ٢٤

استانبول کمرکی امانسنه ویرمك اوزره حالا اندرون همایونم سرکاتبی ابراهیم
مجده ایله شرکا وسائره‌لرینك بروجه اشتراك مالکانه عهده‌لرنده اولوب مقاطعهٔ مزبو
شرط الزامی قدیمی اوزره استانبول وملحقاتی اولان محلرده میری قنطاردن و
اولنان اشیادن النه کلدیکی اوزره رسم قنطاری آلنوب آخر قنطار ایله وزن اولنمی
آخر یرلرده قنطار وضع اولنمیه. اله کیردکده‌معرفت شرعله حقلرندن کلنوب بردا
میری‌یه غدر ایلمیه‌لر دیو براتلری شروطندن ایدوکی ومناو طائفه‌سی مقدما متا
اولان یاش یمش مقوله‌سنی کندو قنطارلریمز ایله وزن ایدرز. میری قنطار ایله و
ایتدیرمزز رسم قنطار ویردیکمز بوقدر دیو بالدفعات منازعه ایلدکلرنده استانب
کمرکی امینی معرفتیله کرك استانبوله اشیا کتورن وکرك مقدم قنطار امینی اولان کمسن
انتظاردن وتقریر وعرض اولندقده شرفیافتهٔ صدور اولان خط همایون شوکتمقر
وصادر اولان فرمان عالیشان موجبنجه ماتقدمدن الی هذاالآن آلنه کلن موزون
وسائر اشیانك رسم قنطاری کماکان آلنوب نزاع وامتناع ایتدیرلمامك اوزره بالتلخی
یوز یتمش طقوز سنه‌سی صفرنده امر شریف ویرلدیکی درکنار اولندقدن صو
استانبول کمرك امینی محمد امینه خطاباً صادر اولان فرمان عالیشان موجبنجه قدی
رسم قنطار آلنه کلن اشیانك انواعی وکمیت رسمی تجاردن لدی‌السؤال: کتانك
قنطارندن بر پاره وشکرك بهر قنطارندن برر پاره و قهوه‌نك بهر زنبیلندن برر
وقنانك جوالندن اوچر پاره وکیلار خاصه‌یه کیدن پرنجك بهر ایکی زنبیلندن برر
وآق کونلکك بهر قنطارندن برر پاره ودخانك بهر جوالندن ایکیشر پاره وعسلك
بوطونه‌سندن ایکیشر پاره وکرید صابوننك بهر جوالندن ایکیشر پاره وطوزك
قنطارندن ایکیشر آقچه وازمیر صابوننك بهر قنطارندن دردر آقچه وروغن زیت
بهر طولومندن دردر آقچه وروغن ساده‌نك بهر دستیسندن دردر آقچه وقوش‌آطه
وازمیر اوزومی طشره کیتدکده بهر قنطارندن برر پاره وفندق طشره کیتدکده
قنطارندن برر پاره وقوش آطه‌سی اوزومنك بهر قنطارندن ایکیشر آقچه وآستا
فندق کلدکده بهر قنطارندن ایکیشر آقچه وپینرك بهر طولومندن برر پاره وکمورك
یوز وقیه‌سندن دردر اقچه وصوغانك بهر یوز وقیه‌سندن دردر اقچه‌ویاش میوه‌نك
فوچی وسپدندن اوچر آقچه ورشتهٔ پنبه‌نك بهر جوالندن ایکیشر اقچه وروغن زی
یدکینك بهر قنطارند برر پاره وقاعده وزن اولنان روغن زیتك بهر طولومندن ایکیش
پاره وشابك بهر قنطارندن برر پاره و نحاس خامك بش عدد کوچه‌سندن اوچ پا

ورشسون خامك بهر قنطاريندن اوچ آقچه ودباغ پلاموديننك بهر قنطاريندن ايكيشر
قچه ودباغ ييراغنك بهر قنطاريندن ايكيشر آقچه ويدى قله يپاغيسنك بهر قنطاريندن
ر پاره وبقامك بهر قنطاريندن برر پاره وديزى انجيرينك بهر بيك ديزيسندن اونر آقچه
ره مرسل زيتوننك بهر قنطاريندن ايكيشر آقچه وابوليونت پكمزينك بهر قنطاريندن
كيشر آقچه و يكرمى بش وقيه كلن پكمزك بهر دستيسندن برر آقچه وخام سركه
ـلهين يهود ذميلره و يريلان معتاديات وسائر اوزومك بهر نندن اونر آقچه
كلك آنباره كيدن صمانك بزم ناميـله بهر قايقدن اونر پاره وسائر محله كيدن صمانك
قايغندن اوتوزر پاره وقرقر پاره قديمدن رسم قنطاريه آلنـه گلديكنى تقرير واخبار
ولوجهله اداسـنى تعهد وقنطار امناسى دخى رسم قنطاريه‌يى منوال مشروح اوزره
ـذ وقبض وآندن زياده بر آقچه وبرحبه مطالبه ايلامك اوزره كذلك تعهد ايتملريله
جه مشروح اوزره تحرير ودفتر موجبنجه اخـذ وقبض وتعهدلرى معدن قلمنه قيد
يما بعد دستورالعمل طوتيلوب احد طرفيندن مغايرى تعلل وتجاوز ايتديرلمامك اوزره
رراتى تصريحيله امر شريفم اعطاسى استـدعاسنده اولديغنى اعلام ايتمكين امين
ماليهك اعـلامى موجبنجه دفتر مذكور معدن قلمنه قيد و فيما بعد دسـتورالعمل
وتيلوب احد طرفيندن مغايرى تعلل و تجاوز ايتديرلمامك اوزره مقرراتى تصريحيـله
ش طقوز وسكسان طقوز سنه‌لرنده امر شريف ويرلمكله اول امر شريفى بو دفعه
سـعادته كتوروب تجديدين رجا ايتمكين ايمدى خلافنه امر اخر يوغيسه شرطيله
ديد اولنمق فرمانم اولمشدر .

بيوردمكه حكم شريفم واردقده بو بابده وجه مشروح اوزره مقـدما وارد وحالا
فيافتهٔ صدور اولان اشـبو امر شريف جليل‌الشان واجب‌الاتباع ولازم‌الامتثالك
ـون الطاعة‌مقرونى اوزره عامل اولوب خلافيله برفرده‌وضع وحركت وعناد ومخالفت
ديرميه‌سز. شويله بيله‌سز علامت شريفه اعتماد قيله‌سز . [١]

٤ رجب ١٢٠٤

اليوم واردات امانتندن اولان كيله تمغاسى حقنده بر وثيقه صورتى :

استانبول قاضيسى . . . زيدت فضـائله وقدوة الاماجد والاعيان احتساب
نى . . . زيد مجده توقيع رفيع همايونم واصل اوليجق معلوم اوله كه آستانهٔ
يـه‌مده اعمال اولنان انواع ذخائر كيللرى احتساب مقاطعه‌سى خدمه‌سندن بابرات

[١] استانبول قاضيلغى سجلى . نومرو ٧٦

عالیشان کیله‌جی معرفتیله خزینهٔ عامره‌دن مخرج ممهور کیل ایله عیار اولنوب
مقاطعهٔ مرقومه خدمه‌سندن بابرات عالیشان تمغاجی معرفتیله میری تمغا ضرب او
تام وصحیح اولوب متبایعین بلا نزاع قبول ایلدکلرینه بناءً ممالك محروسه‌مده آستانهٔ ع
کیللری استعمال اولنه کلمش ایکن بر مدتدنبرو قوطیجی اصنافی اعمال ایلدکلری کیل
بعضاً عیار ایتدیرمیوب تام وناقص ونوجهله واقع اولور ایسه اویله‌جه مشتریسنه
ایلدکلری و یاخود عیار ایچون چارطاقه [١] کوتوروب عیار ایتدیردکده در
طبله‌سنی میخلیوب وافسرینی بر جواله طولدیروب حماله تحمیل ودکانه نقل اید
دکانده میخلینجه‌یه قدر طبله‌لری یرلرندن حرکت ایدوب عیارلری مختل وکیمی
وکیمی ناقص هربری بر صورت قبول ایلدیکنه بناءً کیللری بالکلیه فاسد او
عباداللهك اخذ واعطالری مختل ومشوش اولمقله فیما بعد از قدیم معتاد اولان و
قوطیجی اصنافی اعمال ایلدکلری کیللری چار طاقده کیله‌جی‌یه عیار ایتدیردکلرند
توقف جمله مواجهه‌سنده عیار اولندیغی محلده طبله‌سنی تحملی مقداری قوتلی مس
ایله محکم میخلیوب وینه اول محلده درحال میری تمغاسی ضرب اولنوب بعده
تمام آغزینه مطابق کیل تیمورینی میخلمق و مشتریسنه بیع ایلك ایچون دکا
نقل ایلك و قوطیجی اصنافندن اشبو نظامه مخالفت ایدن بولنورسه درحال ح
تأدیبات لایقه اجرا اولنمقله شرائطه رعایت اولندقده حالا کیللرده درکار اولان
ونقصان فسادی بالکلیه مندفع اوله‌جغی ظاهر و آشکار اولوب عباداللهه بالوجوه
واتفع اولمقله سن که مولانای مومی‌الیه امین پاشا زاده محمد امین زیدت فضائله سن
و احتساب مقاطعه‌سی امیننه خطاباً امر شریفم صدورینی با تقریر انها ایلدیکك اج
ایمدی تقریرك موجبنجه فرمان عالیشانم صادر اولمشدر. بیوردم که حکم شریفم وارد

---

[١] احتساب اماتی بناسنك بولندیغی محلدر که الیوم یرنده یمش چارشوسی واردر. حالا اورا
اسکله‌یه چارداق اسکله‌سی دنیلور که چارطاق مخففیدر.

(چارطاق)ك لغت معناسی درت کمردر. اوائلده (کمرك) معنی معناسنه قوللانلمشدر. مح
قدیمه‌ده کوریلن ، قپان ، میزان ؛ منکنه دخی چارطاق معناسنده مستعملدر . وقتیله یاغ ،
اون ، ارزاق ؛ حبوبات ، قهوه ، توتون ، انفیه ، ایپك ، پاموق و منسوجات سالف‌البیان
میزان، منکنه وچار طاقلره کتیریلوب اوراده‌کی امین وباناتیلر طرفندن ، احتساب اعمالیه ،رخ
ورسم منضم کبی نامله خزینه نامنه واردات جبایت اولوردی . اون قپانی ، یاغ قپانی ، بال
کبی تعبیرلر حالا زبانزددر . فقط الیوم بر رسمت اسمی اولمشلردر .

بوبابده وجه مشروح اوزره تقریرك موجبنجه شرفیافتهٔ صدور اولان اشبو امر شریف عالیشانمك مضمون منیفی ایله عامل اولهسن وسن كه احتساب امینی مومی الیه سن سن دخی موجب امر شریفمله عمل و حركت ایلیهسن . شویله بیلهسن . علامت شریفهمه اعتماد قیلهسن . شعبان ١٢١٥ [١]

١٢٤٢ تاریخلی نظامنامه ایله احداث اولنان احتساب رسمنك نه كبی اشیاوحوائجدن آلندیغی مبین دفتردركه وجوه عدیده ایله شایان تدقیق وثائقندر .

استانبول احتساب ناظری مصطفی افندینك تنظیم ایلدیكی دفتر ومقاطعات خزینهسی مصارفات وواردات ناظرلری افندیلر حضراتنك بالاشتراك ركاب همایون شاهانهیه عرض وتقدیم اولنان تقریرلری بالاسنه شرفیافتهٔ صحیفهٔ صدور اولان خط همایون شاهانه مآل منیفی اوزره بعدازین آستانهٔ علیه وبلاد ثلثهیه براً وبحراً توارد ایدنذكری آتی امتعه واشیاوانواع ارزاقدن آلنهجق مبالغك مقدارینی مبین علم وخبریدر :

بقال اصنافنك نظام اوستهلری جملةً متعهد اولهرق كتخدالری معرفتیله روغن ساده وچرویشك بهرقیهسندن برر پاره .

پرنججی اصنافنك چندنفر اوستهلری متعهد اولهرق كتخدالری معرفتیله پرنجك بهر قیهسندن كذلك برر پاره تحصیل اولنمقده ایسهده عساكر منصوره ایچون مبایعه اولنان پرنججلردن رسم احتساب طلبندن صرف نظر اولندیغی .

قوری یمشجی اصنافی معرفتیله جویزك بهر قنطاردن اونرپاره وفندیغك بهر قنطارندن یكرمی بشر پاره .

روغن زیت اصنافنك كتخدالری واختیارلری معرفتیله فروخت اولنان روغن زیتك بهرقیهسندن برر پاره .

قوری یمشجیلرك كتخداسی واختیارلری معرفتیله رازاقی اوزومی وچكردكسز اوزوم وكوفتر وانجیر وایكده وبونلرك امثالی قوری یمشك بهر قنطارندن التمشر پاره .

باقیرجی اصنافنك اوستهلری جملةً متعهد اولهرق كتخدالری معرفتیله جدید باقرك بهر قیهسندن سكزرپاره وكهنه باقرك قیهسندن التیشر پاره .

---

[١] استانبول قاضیلغی سجلی ، نومرو ٧٦

آستانهٔ علیه و حوالیسندن توارد ایدن کافهٔ میوه‌لر فروختندن یوز غروشدن آلتمش پاره

انواع زیتونک بهر قیه‌سندن بر پاره .

پاسدرمه و صوجوق و بونلرک امثالی نسنه‌لرک بهر قیه‌سندن بر پاره .

آستانهٔ علیه اطراف و اکنافندن توارد ایدن اجناس کراسته‌نک فروختنده ابنیهٔ میریه‌یه ویریلندن ماعدا کراسته‌لردن غروشده بر پاره .

دخانجی اصنافنک کتخداسی و چند نفر دخانجیلر متعهد اوله‌رق اعلا دخانک بهر قیه‌سندن دردر پاره وادناسنک بهر قیه‌سندن ایکیشر پاره .

صابون ناظری معرفتیله بالایجاب توزیع اولنان صابونک بهر قیه‌سندن معرفت موما الیه ایله بهر غروشده بر پاره .

جانب میریدن مطلوباتی اولانه ویریله‌جک مجوهرات البته غالی بها ایله اعطا اولنه‌جغندن مطلوباتنه بدل اشترا اولنان مجوهراتدن ماعدا کرک قیومجی چارشوسنده و کرک متروکاتلرده فروخت اولنان مجوهراتک انواعندن ضربخانهٔ عامره اصولنه خلل کلمه‌رک مشتریلردن غروشده بر پاره .

براً توارد ایدن کمورک بهر آرابه‌سندن اون ایکیشر پاره اخذ اولندیغنه نظراً بر آرابه کمور اوچ یوز ویاخود درت یوز قیه اعتباریله بهر یوز قیه کموردن دردر پاره اصابتیله بحراً کلن کمورلردن دخی جانب میری‌یه فروخت اولنان کمورلردن پشته بهر یوز قیه کموردن دردر پاره .

آت بازارنده فروخت اولنان آت و بارکیرلردن مشتریلرندن بهر غروشده بر پاره .

آستانهٔ علیه‌یه توارد ایدن انواع پنیر و یوغورتلردن بهر قیه‌ده بر پاره .

آستانهٔ علیه‌یه توارد ایدن نخودک بهر غروشندن بر پاره .

« « کتان توخومنک بهر قیه‌سندن بر پاره .

« « سیسامک بهر غروشندن بر پاره .

« « انواع بقله‌نک بهر غروشندن بر پاره .

« « بوکرولجه‌نک بهر کیله‌سندن ایکیشر پاره .

« « فصولیه‌نک بهر کیله‌سندن ایکیشر پاره .

« « مرجمکک بهر کیله‌سندن ایکیشر پاره .

« « صوغانک بهر یوز قیه‌سندن اونر پاره .

..تانهٔ علیه یه تواره ایدن مسرکه‌نك هر قیه‌سندن بر پاره .

» » حاوپارك » سكزر پاره .

» » انكارته ، صارداليه ، قولیوز وبونلرك امثالی طوزلو بالغك هر واریلندن سكسانر پاره .

» » خورمانك هر غروشندن برر پاره .

» » دقیقك هر قیه‌سندن برر پاره .

» » تازه اوزوم كوفه‌سنك هرندن بشر پاره .

» » اكشی اریكك هر غروشندن برر پاره .

» » پكمز وبولاما وطورشو ورچلك كذلك غروشندن برر پاره .

» » شیره‌لق اوزوم ، كرك فوچی وكرك هر كوفه‌دن قرقر پاره .

» » قوش یمنك هر غروشندن برر پاره .

طشره‌یه كیدن تیمورك هر قنطارندن اوتوزر پاره .

آستانهٔ علیه‌یه كلن تیمورك هر قنطارندن اوتوزر پاره .

طشره‌یه كیدن چلیك صندوغنك هرندن اللیشر پاره .

جنس حدیددن اولان چلیكك هر غروشندن برر پاره .

اعلا كله شكرینك هر قنطارندن اوچر غروش .

ادنا كله شكرینك هر قنطارندن ایكیشر غروش .

قبا شكرك هر قنطارندن یتمشر پاره .

هر زیكر میلك كاغدك هر دنكندن اوچر غروش .

آستانه‌یه كلن بالمومنك هر قنطارندن اونر پاره .

» » » چشیرك » »

طشره‌یه كیدن چشیرك هر قنطارندن قرقر پاره .

آستانه‌یه كلن قهوه‌نك هر طوربه‌سندن یوزر پاره .

زاج بویاسنك هر قنطارندن یتمشر پاره .

تنكه صندوغنك هرندن یوزر پاره .

زیفت وقطران ورچینه‌نك هر قنطارندن اوچر پاره .

قبا كاغدك هر غروشندن برر پاره .

موربقام بویاسنك بهر غروشندن برر پاره .

ترەمنتینك » »

لطرونك » »

انکلیز طوزینك بهر قنطارندن اونر پاره .

اوخره بویاسنك بهرغروشندن برر پاره .

اوتلق وصمان آرابەلرینك بهرندن اون‌ایکیشر پاره .

کمور وسبزەوات آرابەلرینك بهرندن اون‌ایکیشر پاره .

حطب وصمان آرابەلرینك بهرندن دردر پاره .

سوریجی بارکیرلرینك بهرندن ایکیشر پاره .

توارد ایدن یومورطەنك بهر بیك عددندن اللیشر یومورطه .

کشت وکذار ایدن کوفەلی وطبلەکارلرك بهرندن ایکیشر پاره .

خرکله وبوەللو حیواناتك بهرندن دردر پاره .

رعایا دوکونلرینك بهرندن بشر غروش .

توارد ایدن کرەمید وطوغلەدن بهرغروشنده برر پاره .

قبا طوزی بهر قیەده برر پاره .

آستانەیه توارد ایدن قالای ونشادیرك غروشنده برر پاره .

جانب میری‌یەویریلن انواع چیویلردن ماعدا فروخت اولنان اجناس چیویدن وکونلکد
دخی غروشده برر پاره .

آستانەیه توارد ایدن چیویدك فروختنده بهرغروشده برر پاره .

دباغخانەده باصیلان یاپاغینك بهر قیەسندن برر پاره وکلن یاپاغینك چواللرندن بـ
غروش وبالامودك بهر قنطارندن اونر پاره وشعیر وعلف وقاپلوحه وطارینك بهر کیلەسنـ
ایکیشر پاره وقرالردن اسکداره کلن بال‌مومنك بهر قیەسندن بشر پاره واسکلەیه کـ
حطبك بهر چکیسندن دردر پاره .

تمغا اوطه‌سنده ضرب تمغا اولنان امتعهٔ متنوعه واشیا

چولحه اصنافی : کوملکلك اعلا پنبه زارك هرطوپی آلتمش واعلایه قریب پنبه‌زارك هر طوپی قرقر غروش وادناسنك هرطوپی اوتوزغروشه سلفی کوننده قرار ویریله‌رك غروشنده برر پاره .

برنجکك هر طوپی اوتوزر غروشه کذلك سلفی کوننده بووجهله قرار ویریله‌رك غروشنده برر پاره .

دلبندجی اصنافی : اعلا تنزیف دلبندینك هر طوپی یوزیکرمیشر ونوع دیکرینك هر طوپی التمشر غروشه وغایة الغایه اعلاسنك هر طوپی یوز آلتمش غروشه اولمق اوزره غروشنده برر پاره .

نوع دیکر تنزیف دلبندینك هرطوپی اللیشر غروشه ونوع دیکری هر طوپی آلتمشر غروشه اولمق اوزره غروشنده برر پاره .

اعلا مرمر دلبندینك هرطوپی آلتمش غروشه ، اوسط مرمر دلبندینك هرطوپی قرق غروشه ، پچ مرمر دلبندینك هر طوپی اوتوزر غروشه اولمق اوزره کذلك غروشنده برر پاره .

نوع دیکر مرمر دلبندینك هر طوپی اوتوزبش غروشه ، اعلاصواشپور دلبندینك هرطوپی قرق غروشه ونوع دیکر صواشپور دلبندینك هرطوپی اوتوزغروشه وادناسنك دخی هرطوپی یکرمی آلتیشرغروشه اولمق اوزره غروشنده برر پاره .

نوع دیکر صواشپور دلبندینك هر طوپی یکرمیشرغروشه وادنا صوراحی دلبندینك هرطوپی یکرمیشر غروشه وچاپه‌لی دلبندینك هرطوپی اوتوزغروشه ، تنصوف دلبندینك هرطوپی یوزیکرمی غروشه ، نوع دیکری اوتوزغروشه اولمق اوزره غروشنده برر پاره .

برلو دلبندینك هرطوپی اونر غروشه ، اعلا یه‌حالی دلبندینك هرطوپی قرق غروشه ونوع دیکری اوتوزر غروشه اولمق اوزره غروشنده برر پاره .

انکلتره کاری باصمه هرطوپی اللیشر غروشه اینلی یاتسته‌نك هرطوپی قرقر غروشه فرانسز یاتسته‌سنك هر طوپی اللیشر غروشه ، اولانده‌نك هرطوپی اوتوزر غروشه اوچ نوعی بوسیاقده ونوع دیکری یکرمی غروشه اولمق اوزره غروشنده برر پاره .

کتان دلبندینك هر طوپی اون غروشه اوچ نوعی بوسیاقده موادنا باصمه‌نك هر طوپی اوتوز غروشه واوسطلك طوپی قرق غروشه واعلاسنك آلتمش غروشه ونوع دیکری قرق بش واللی واللی بش غروشه اولمق اوزره غروشده بر پاره .

مارتیبوزك هر ذراعی یدیشر غروشه ، مارسیلوزك هر طوپی آلتمش غروشه، پازه‌نك هر طوپی قرق غروشه ونوع دیکرینك هر طوپی قرق بش غروشه وخاصه‌نك هر طوپی اون بش، اون التی غروشه ، چفته خاصه‌نك هر طوپی التمشر غروشه والتمش بش غروشه اولمق اوزره غروشده برر پاره .

آملیقان بزینك هر طوپی طقسان غروشه ونوع دیکری هر طوپی یتمش غروشه ونوع دیکری اوتوز بش غروشه ونوع دیکری قرق دردر غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره.

خاصه باصمه‌نك هر طوپی التمش غروشه ، دیکر نوعی یوز اوتوز غروشه ودیکری یوز سکسان غروشه وبز قرقر غروشه وقطمونی حیتی هر طوپی اونر غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

چفته پاستهنك هر طوپی یتمش غروشه، نوع دیکری کنللك ودیکر نوعی اللی وآلتمش غروشه وفلیقوره‌نك هر طوپی یتمش غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

فرانسزك شیطان بزی پارده‌سی ایکی غروشه وانکلتره کاریسینك اللی بش غروشه ونوع دیکری قرق بش غروشه وقرق اوچ غروشه دیکر نوعی آلتمش غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

آمدی بزی طوپی اوچ غروشه، ملاطیه بزی هر طوپی بش غروشه ، قلمکار یورغان یوزینك هری یوز اوتوز غروشه ، قلمکار یمنینك هری اوتوز غروشه ونوع دیکری یکرمی بش غروشه نوع دیکری یکرمی غروشه وقلمکار یاصدیق یوزینك هری اوتوزرر غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

قوشاقجی اصنافی : طوسیه شالنك هری سکزر غروشه ، کبیر چیچکلی شالك هری قرقر غروشه صغیر چیچکلی شالك هری یکرمی بشر غروشه، کوز ایشلمه شالك هری اوتوزر غروشه (حما) تعبیر اولنان قوشاق یکرمی بشر غروشه، حرطوشلق یدی غروشه قبا شال درت غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

چوقه‌جی اصنافی : لیسقه چوقه‌سنك هر ذراعی یکرمی آلتی غروشه ونوع دیکری

یکرمی درت غروشه وایپکلی چوقه‌نك ذراعی اون‌ایکی غروش اون‌یدی پاره‌یه ودیکری اون ایکی غروش ، دیکری کذلك غروشده بر پاره .

ال یوف چوقه‌سنك هر ذراعی اوتوزغروشه ودیکرنوعی یکرمی غروشه ونوع دیکری یکرمی ایکی غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

اوچقورنه چوقه‌نك هر ذراعی یکرمی غروشه ونوع دیکری اون آلتی غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

انجه ریف چوقه‌نك هرذراعی اون‌ایکی غروشه ونوع دیکری دخی کذلك ودیکر نوعی اون غروشه وقبا ریف چوقه‌سنك هرذراعی یدی غروشه ونوع دیکری آلتی وبش غروشه کذلك غروشده بر پاره .

حولوجی وپشتمالجی اصنافی : اون‌سکز اروبلق قلمنك حولو یکرمی ایکی غروشه ونوع دیکری یکرمی غروشه ودیکری اون‌التی غروشه ودیکری طقوز غروشه وسکز غروشه وبش غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

اون‌یدی اروبلق قبا حولو اون‌بش غروشه اون‌ایکی اروبلغی اون‌بر غروشه ودیکری سکزویدی بچق والتی وبش بچق وسکز بچق غروش اولمق اوزره غروشده برپاره .

ایکی اندازه‌دن بوغچه مندیل هربری التی بچق غروشه ودیکرنوعی بش غروشه ونوع دیکری درت ودیکری اوچ بچق ودیکری اوچ غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

اون‌بش چبوقلی پشتمال اللی غروشه ، اون‌ایکی چبوقلیسی قرق غروشه ونوع دیکری اوتوزایکی غروشه ونوع دیکری یکرمی آلتی غروشه ونوع دیکری اوتوزایکی غروشه ونوع دیکری یکرمی آلتی غروشه دیکرمی بر غروشه ودیکر نوعی اون‌بر وآلتی غروشه اولمق اوزره غروشده بر پاره ..

اللی‌بش قلم سلانیك کاری پشتمال یکرمی سکز غروشه وقرق‌بش قلم پشتمال اون‌درت غروشه ودیکری اون بر غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

شطرنج یتاق باغنك هربری طقوزغروشه ونوع دیکری سکز غروشه ونوع دیکری یدیشر غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

ماه بزی هر طوپی سکزغروشه ، املدن بزی اوچ غروشه ، ریعون کاری یدی طاقم هربری سکزغروشه ، سلانیك تقلیدی پشتمال اون‌بش غروشه ، دیکری اون‌درت واون‌بر غروشه اولمق اوزره غروشده بر پاره .

سیاه وبیاض قبا پشتمال سکزر غروشه، نوع دیکری یدی غروشه، دیکرنوعی آلتی غروشه دیکرنوعی بش غروشه ونوع دیکری درت غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

لبلبی سیله جك حولونك بهری طقوز غروشه ونوع دیکری سکز ، یدی و آلتی غروشه اولمق اوزره. شطرنج بشکیر بهری طقوز غروشه، نوع دیکری یدیشر غروشه .دیکری آلتیشر بچق غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

کلیم وسجاده جی اصنافی: عشاق کاری سجاده بهری آلتمش غروشه ، دیکری اللی غروشه ، دیکرنوعی اوتوزبش غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

کلیم وسجاده بهری اونبش ودیکرنوعی آلتمش غروشه ، دیکرنوعی اون غروشه ونوع دیکری اون غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

کدوس سجاده سنك اعلاسی یوزیتمش غروشه ، نوع دیکرینك بهری یوزیکرمی بش غروشه ، دیکری یتمش بش غروشه اولمق اوزره غروشده بر پاره .

سیسخانه کلیمی بهری اللیشر غروشه ودیکری آلتمش غروشه ودیکرنوعی اوتوزبش غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

ادزمان سجاده بهری اونغروشه وقولا سجاده سی بهری اونسکزغروشه ودیکری یکرمی بش غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

اعلا تورکمان کلیمی اللی غروشه، اوسطی قرق غروشه، ادناسی اوتوز غروشه، لازقزی کلیمی بهری اونر غروشه ، سجاده سی اوتوزغروشه ، یوروك قالیچه سی بهری اللیشر غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

شارکوی کلیمی بهری یوزر غروشه، نوع دیکری یتمش غروشه ونوع دیکری اللیشر غروشه اولمق اوزره غروشده برپاره .

احرامك بهری یکرمیشر غروشه ودیکری اونایکی غروشه ونوع دیکری یکرمی یدی غروشه ودیکر نوعی اوتوزبش غروشه اولمق اوزره غروشده بر پاره .

چکمجه وملحقاتی دربندانده رسومات آلنان اشیا

استانهٔ علیه دن طشره کیدن امتعهٔ متنوعه دن چکمجهٔ صغیره تجار طائفه سنك بیاعی

تنك بهرندن قرقرپاره، حنطه وشعير وعلف آرابه‌لرندن يوزر پاره وعرق آرابه‌سندن
ن غروش ، كزك چكمجه وكرك طشره‌دن مرور وعبور ايدن آرابه‌لردن ايكی بچق
روش .

اهل اسلامك مرور وعبورلرنده پياده‌دن دردر سواريدن آلتيشر پاره ورعايادن اولمق
زره ادرنه‌دن اوته صله‌سنه كيدن ايسه بهرپياده‌دن اون سكزر پاره وسواريدن يكرمی دردر
ه وتجارلرك يياغی آرابه‌لرندن بشر غروش .

تكفورطاغندن كلن قوزی باميه‌نك بهرچوالندن آلتمش پاره وروم ايلی طرفندن توارد
ن طاوق وپينير وكتان تخمی وسوسام آرابه‌لرينك بهرندن يوزر پاره .

حنطه ، دقيق ، بلغور وطارخانه آرابه‌لرندن يوزر پاره ، يياغی آرابه‌لرندن سكزر
روش، خمر آرابه‌لرندن اونر غروش، كمور وصمان يوكلرندن آلتيشر پاره، كمور و صمان
رابه‌لرندن اون ايكيشر پاره ، قاز وهندی طاوقلرينك بهرندن ايكيشر پاره ، سواری
ر بجيلردن دردر پاره .

چرچی يوكلرندن وبومثللو حموله‌لردن آلتيشر پاره ويدی قله‌يه توزيعه كليوب درسعادتده
وغاز ايچنده فروخت اولنان قيون وقوزينك بهرندن ايكيشر پاره ، تازه اوتلق يوكلرندن
چر پاره وتازه انجير واوزوم كوفه‌لرندن بشر پاره .

احتساب رسومنی مبين دفتر حقنده ايضاحاتی حاوی ارادهٔ سنيه صورتی :

آستانهٔ سعادت وطشره احتسابلرينك تنقيح وتحقيق وحسن صورتله تنظيمی خصوصنه
ر صادر اولان فرمان عالی‌يه امتثالاً احتساب ناظری مصطفی افندی جلب ايله مومی اليهك
دما تقديم ايدوب خاكپای شوكت احتوای شاهانه‌يه عرض اولنان دفتری مطالعه وحسن
بحی مذاكره اولندقده دفتر مذكورده محرر رسوم احتسابيه‌دن سلفی طرفندن تحصيل
مش اولان بعض اشيا رسوماتنی ناظر مومی اليه حسب الايجاب محو وتنزيل وبعضيلرينك
سوم قديمه‌لرينه ضم وعلاوه وبعض اشيايه دخی مجدداً رسوم وضع واحداث ايتمش ودفتر
كورده مخلوطاً جمله‌سی يازلمش اولديغنه وناظر مومی اليهك برمنوال محرر محو وضم
حداث ايلديكی رسومات منافع جهتيله مناسب كورنديكنه ودفتر مذكورده مغالطه
لامق ايچون اونقوله محو والغا اولنان رسوماتك دفتر مذكوردن اخراجيله ضم واحداث
لنان رسوماتك بعدازين موجبنجه تحصيلی ضمننده دفتر مذكورك تنقيح وتبييضی لازم

کلدیکنه بناءً محو والغا ومجدداً ضم واحداث اولنان اشیا رسوماتی دفتر مذکورده قیدلر
بالاسنه شرح ویرلمش وبعدازین موجبنجه تحصیلی مناسب کوریلن اشیا رسوماتی مبین منقح
اوله‌رق دیکر برقطعه مجلد دفتر تنظیم اولنمش اولدیغندن ایکیسی دخی تقدیم قلنمقله مجلس
عالی‌ده اتفاق آرا ایله قرار ویرلدیکی وموجبنجه اجراسی خصوصنه شرف سنوح بیوریلان
ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه منطوقنجه محو وتنزیل وضم وعلاوه اولندیغی اسامیلری بالالرنده شرح
ویرلمش اولان دفتردن صرف نظر اولنه‌رق وبودفعه مجدداً تنظیم اولنان دفتر
موجبنجه رسومات احتسابیه تحصیل اولنمق اوزره دفتر مزبور عینیله باش محاسبه‌یه قید
علم وخبر صورتیله بریسی باب عالی‌یه وبریسی دخی فضیلتلو استانبول قاضیسی افندی حضرتلری
ومقاطعات خزینه‌سی واستانبول احتسابلری طرفلرینه ویرلمك ورسومات مذکوره‌دن هر
اصنافه متعلق اولانلری آیریلوب بشقه بشقه کتخدالرینه ویریله‌رك هر صنف ویره‌جکی
رسوم احتسابیه‌سنی بیلمك وبعدازین براشیایه مجدداً رسم احتسابیه ترتیبی لازم کلدکده
احتساب ناظری طرفندن بالتقریر بالانها باراده سنیه اجرا بیورلدیغی تقدیرده رسم جدید
مذکور دخی باش محاسبه‌یه قید وذکر اولنان دفتره ذیل اولنوب بلا استیذان واراده بر کونه
رسم احداث اولنمامق وطشره احتسابلرندن کلن حاصلات دفترلرنده حاصلاتك ثلثی معاش
ومصارف دیو تنزیل ایدلمکی اکثر مأمورین اعتیاد ایتمش اولوب آنجق مصارفك محل صرفی
ومقداری ومعاشك کمیتی ایضاحاً بیان اولنموب باشی اورتیلوب یازلمقده اولدیغنه وبوصورت
خساری موجب اوله‌جغنه بناءً بعدازین آنقده اولان رسوماتك تلفدن وقایه‌سی ضمننده
برمنطوق ارادهٔ سنیه کرك درسعادت وکرك ممالك محروسه احتسابلرنده برماهده هرنه
تحصیل اولنورسه تمامی تمامنه ممهور ومضی دفتریله مقاطعات خزینه‌سنه کوندرلمك ومصارف
واقعه‌سی ومعاش معینه‌لری مفردات اوزره دفتر مذکوره قید وحاصلاتندن تنزیل اولنوب
زیاده مصارف اولنمامق ویازلمامق وتحصیل اولنان رسومات دخی بروجه ایضاح دفتر اولنوب
کرك ایراد وکرك مصارف باشی اورتیلو دفتر اولنمامق وبعدازین هربر احتساب مأمورینك
حالی وکیفیتی تحری اولنه‌جغندن فقرای رعیته مغایر ارادهٔ سنیه برکونه جور واذیت وطمع
وارتکابلری احساس اولنورایسه تأدیبات لایقه‌لری اجرا اولنمق اوزره تنبیهی حاوی باجمعهم
احتساب مدیرلرینه خطاباً بشقه بشقه امرنامهٔ سامیهٔ آصفانه تحریر وتسییریله تنظیم
خصوصلرینی مقاطعات خزینه‌سی مصارفات وواردات ناظرلری سعادتلو عطوفتلو افندی
حضراتی بالاشتراك بالتقریر انها ایلملریله تقریر مذکور بالاسنه مواد مشروح اشعاریله طرف

حضرت قائممقامیدن پایکاه شوکتمصیر ملوکانه‌یه لدی‌العرض انها اولندیغی اوزره تنظیم
واجراسنه مبادرت اولنه دیو خط همایون شاهانه شرفبخش صحیفهٔ صدور بیورلمش وبالجمله
احتساب مدیرلرینه طرف حضرت قائممقامیدن تنبیهنامه‌لر یازلمش اولمقله دفاتر مذکوره‌نك
بررصورتنی اعطا ولازمکلنلره بیان وانبا اولنمق بابنده صادر اولان فرمان عالی موجبنجه
بر منطوق تقریر دفترمذکورباش محاسبه‌یه قید ایله علم وخبر صورتیله باب عالی وسائر محللره
بررصورتی تحریر واعطا اولنمق فرمان بیورلمغین موجبنجه قید اولنوب دیکر علم وخبرلری
ویرلمکله فضیلتلو استانبول قاضیسی افندی حضرتلری طرفنه دخی اشبو علم وخبر ویرلدی.

٢٠ ش ١٢٤٥ [١]

١٦ جا ١٢٥٤ تاریخلی فرمان عالیده قسماً رفع و الغاسندن بحث اولنان احتساب رسومنی
کوستریر دفتر صورتی :

[مالتپه و آطه‌لردن]

وارد اولان انواع میوهٔ تر و اوزوم و کراز و ویشنه و بوستانك قیمتندن اوله‌رق
بهر غروشده ایکی پاره کمرك و درت پاره بایعیه و بر پاره احتساب النه کلدیکی ، وارد
اولان سبزه‌نك قیمتنده اوله‌رق بهر غروشده درت پاره بایعیه و برپاره احتساب آلندیغی.
ووارد ایدن قباق وخیار وحاووجلك بهر قابندن اثمانه نظراً قرق پاره‌دن آلتمش پاره‌یه
قدر بایعیه و قیمتندن بر پاره احتساب آلندیغی .
وورود ایدن بطلیجانك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی پاره بایعیه و بر پاره احتساب
آلنمقده اولدیغی.

[قرتال وبندك و بقاجق ودولای باغی وبول شیغلی اسکله‌لرندن]

وارد اولان انواع میوهٔ تر و اوزوم و کراز و ویشنه و بوستانك قیمتندن اوله‌رق
غروشده ایکی پاره کمرك و اثمانه نظراً بهر قابندن قرق پاره‌دن آلتمش پاره‌یه دکین بایعیه
و قیمتندن بهر غروشده برپاره احتساب النه کلدیکی ،

[طوزله و داریجه و ککبوزه و طوشانجیل اسکله‌لرندن]

وارداولان انواع میوهٔ تر و اوزوم و کرازوویشنه‌نك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده
اوچ پاره کمرك و بهر قابنده قرق پاره‌دن آلتمش پاره‌یه دکین بایعیه و قیمتندن بر پاره
احتساب آلندیغی .

[١] استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ١٥٥

وارد اولان انوع سبزه‌نك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده درت پاره بایعیه‌و بر
احتساب النه کلدیکی ،
دوکه سبزه‌نك قیمتندن اوله‌رق غروشده‌ایکی پاره بایعیه‌و برپاره احتساب الندیـ

[ازمید و یارمجه و هرکه اسکله‌لرندن]

انواع میوهٔ تر و اوزوم و کراز و ویشنه‌نك قیمتندن اوله‌رق غروشده اوچ
کمرك و درت پاره بایعیه و بر پاره احتساب النه کلدیکی ،
وارد اولان دوکمه انواع میوهٔ ترك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی پاره کمـ
وایکی‌پاره بایعیه وبر پاره احتساب الندیغی ،
وارد اولان سبزه‌نك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده درت پاره بایعیه وبر
احتساب الثمنده اولدیغی ،

[یلاق اباد اسکله‌سندن]

وارد اولان انواع میوهٔ ترك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده اوچ پاره کمرك وا
پاره بایعیه و بر پاره احتساب النه کلدیکی ،
وارد اولان اوزومك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده‌ایکی پاره کمرك‌وبهرقابندنـ
پاره بایعیه وقیمتندن برپاره احتساب النه کلدیکی ،

(قره مرسل والاشلی و ارکلی وخالی دره وقوسنجه ودکرمان دره‌سی)
(و اووه‌جق و سرابلی وقازقلی اسکله‌لرندن)

وارد اولان انوع میوهٔ ترك و اوزوم و کراز و ویشنه و زیتونك قیمتندن اولهـ
غروشده ایکی پاره کمرك‌و درت پاره بایعیه و بر پاره احتساب‌النه کلدیکی ،
وارد اولان یشیل وسیاه دوکمه قبا زیتونك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی
کمرك و ایکی‌پاره بایعیه وبرپاره احتساب آلنه کلدیکی .
قره مرسل جانبندن وارد اولان مشکلی اوزومك قیمتندن اوله‌رق بهر غرو
ایکی پاره کمرك و ایکی پاره بایعیه وبر پاره احتساب الندیغی .
وارد اولان دوکمه انواع میوهٔ ترك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی
کمرك وایکی پاره بایعیه وبرپاره احتساب النه کلدیکی .

(قومهٔ صغیر و کبیر وقره چالی اسکله‌لرندن)

وارد اولان انواع میوهٔ ترك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده اوچ پاره کمرك وباقی قیمتندن درت پاره‌بایعیه وباقی قیمتندن برپاره احتساب‌النه کلدیکی .

وارد اولان اوزومك قیمتندن اوله‌رق بهرغروشدن ایکی پاره کمرك و بهر قابنده یتمش پاره بایعیه وباقی قیمتندن بهر غروشده بر پاره احتساب النديغی .

(قورشونلی ومدانیه وارنودقریه‌سی وقاطرلی وانکره
وقوجه دره‌سی وفصدقلی اسکله‌لرندن)

وارد اولان انواع میوهٔ تر و زیتون قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده اوچ پاره کمرك واوچ پاره بایعیه وبر پاره احتساب النه کلدیکی

دوکمه انواع میوهٔ ترك قیمتندن اوله‌رق بهر غرشده ایکی پاره کمرك وایکی پاره و بر پاره احتساب آلندیغی .

وارد اولان اوزومك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی پاره کمرك و بهر قابندن یتمش پاره بایعیه قیمتندن غروشده بر پاره احتساب آلندیغی

(سلوری ومرفته ولاپسکی وتکفور طاغی اسکله‌لرندن واردك
ولاپسکی طرفلرندن)

وارد اولان انواع میوهٔ تر واوزومك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده اوچ پاره کمرك وایکی پاره بایعیه وبرپاره احتساب آلندیغی ،

وارد اولان میوهٔ تر واوزومك قیمتندن اوله‌رق غروشده ایکی پاره کمرك وایکی پاره بایعیه و برپاره احتساب آلنه کلدیکی ،

وارد اولان قاوون و قاربوزك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی پاره کمرك وایکی پاره بایعیه و برپاره احتساب النه کلدیکی ،

(ازمیر وساقز جانبندن)

وارد اولان انواع میوهٔ تر و سبزه‌نك قیمتندن اوله‌رق غروشده ایکی پاره کمرك و ایکی پاره احتساب الندیغی ،

(چکمجهٔ صغیر و کبیر جوارندن)

وارد اولان انواع میوهٔ ترك اوزومك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی پاره کمرك وبهر قابندن قرق پاره‌دن آلتمش پاره‌یه دکین بایعیه و قیمتندن بر پاره احتساب النديغى .

(بحر سیاه جانبندن)

وارد اولان انواع میوهٔ ترك قیمتندن اوله‌رق غروشده ایکی پاره کمرك و ایکی پاره بایعیه و برپاره احتساب النه کلدیکی وارد اولان قیو قندوغنك بهر قنطارندن قرق پاره بایعیه و قرق پاره احتساب النديغى ،

وارد اولان صوغانك بهر یوز وقیه‌سندن اون پاره احتساب النه کلدیکی ،

وارد اولان پورتقال وطورنجك بهر بیك دانه‌سندن درت غروش کمرك وقیمتندن بر پاره احتساب النه کلدیکی ،

وارد اولان لیمونك قیمتندن اوله‌رق غروشده برپاره احتساب النه کلدیکی ،

(ازمید طرفندن)

وارد اولان قوصره امرودینك والماسنك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی‌پاره کمرك و اوچ پاره بایعیه و احتسابی محلنده النديغى ،

(اناطولی قواغندن کوکصویه دکین واقع محللردن)

وارد اولان‌انواع میوهٔ تر و اوزوم و کراز و ویشنه‌نك قیمتندن اوله‌رق‌بهر‌غروشده درت پاره بایعیه و برپاره احتساب النديغى ،

(روم ایلی فنارندن بیوك دره‌یه دکین واقع محللردن)

وارد اولان انواع میوهٔ ترك قیمتندن اوله‌رق غروشده درت پاره بایعیه و بر پاره احتساب النه کلدیکی ،

(کوکصودن قاضی قریه‌سنه کلنجه واقع محللردن)

وارد اولان ویشنه و کراز و اوزوم و بوستانك بهر کوفه‌سندن اوتوز پاره بایعیه النديغى ،

(اورته قریه‌سندن)

وارد اولان اوزوم و بوستانك قیمتندن اوله‌رق غروشده ایکی پاره کمرك و بهر قابندن اوتوز ایکی پاره بایعیه الندیغی

اشبورطه ایله وارد اولان میوه‌ترك بهر اشبورطه‌سندن یکرمی پاره بایعیه الندیغی ،

(بوغاز ایچندن)

وارد اولان شیره‌لغك بهر یوکندن قرق پاره بایعیه النه کلدیکی ،

وارد اولان چیلکك بهر سپتندن التی پاره‌بایعیه التی پاره‌احتساب النه کلدیکی ،

صاری‌یار و قاضی قریه‌سی و بیوك دره باغچه‌لرینك سبزه‌سندن اون ایکی پاره بایعیه‌الندیغی ،

بوغاز ایچی باغچه‌لرینك سبزه‌سندن بهر قابندن اون پاره بایعیه النه کلدیکی ؛

وارد اولان یر الماسنك بهر قابندن قرق پاره بایعیه الندیغی ؛

بوغاز ایچندن وار اولان شکوفه‌نك قیمتندن اوله‌رق غروشده درت پاره بایعیه وبر پاره احتساب النه کلدیکی ،

(اسکدار چیچك بغچه‌لرندن)

کلن چیچکك قیمتندن اوله‌رق غروشده او چ پاره بایعیه الندیغی ،

(استانه و جوارنده کائن بغچه‌لردن)

کلن شکوفه‌نك قیمتندن غروشده درت پاره بایعیه الندیغی ؛

(باغچه وبلغراد و جوار قریه‌لردن)

کلن انواع میوه‌ترك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده درت پاره بایعیه و برپاره احتساب الندیغی ؛

(چکمجهٔ صغیر ایله قره قلعه قپولری جوارنده اولان ایو . وکمرلردن)

قره طراق تعبیر اولنور انواع میوهٔ ترك یو کندن قرق پاره بایعیه و سبزه‌نك بهر کوفه‌سندن التی پاره بایعیه النه کلدیکی ؛

(چکمجه‌لره قریب و بعید محللردن)

وارد اولان انواع میوهٔ ترك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی پاره کمرك وایکی پاره بایعیه و بر پاره احتساب الندیغی،

(قره قلعه قپولرندن)

وارد اولان انکنارك بهر کوفه‌سندن یکرمی پاره بایعیه النه کلدیکی؛

(برآ)

وارد اولان یمورطه‌نك بهر بیك دانه‌سندن التمش پاره بایعیه الندیغی؛

(بحراً)

وارد اولان یمورطه‌نك بهر بیك دانه‌سندن التمش پاره بایعیه ویوز پاره احتساب النه کلدیکی

(درسعادته)

وارد اولان ترلیه زیتوننك بهر قیه‌سندن بر پاره بایعیه و بر پاره احتساب النه کلدیکی،

(ترسانهٔ عامره‌یه)

وارد اولان زیتونك قرق قیه اوله‌رق بهر سپتندن اوتوز پاره بایعیه و اوتوز پاره احتساب النه کلدیکی،

وارد اولان پکمز وبولامه ورچل طورشوسی و اریك قوریسی و پسدیل و قوری طربزون خورماسی وطاتلی پسدق بهر قیه‌سندن ایکی پاره‌بایعیه‌وبر پاره‌احتساب النه کلدیکی،

وارد اولان مرفته پکمزینك بهر قیه‌سندن اوچ پاره بایعیه وبر پاره احتساب الندیغی

وارد اولان جویز وقوز حلواسی وصوجق و ویشنه قوروسی بهر قیه‌سندن اوچ پاره بایعیه وقیمتندن بهر غروشده برپاره احتساب النه کلدیکی،

وارد اولان جوزك قیمتندن اوله‌رق بهر غروشده ایکی پاره بایعیه وبر پاره احتساب الندیغی،

وارد اولان سرکه‌نك بهر قیه‌سندن بر پاره احتساب الندیغی،

وارد اولان تازه چاير پينيرينك بهر قيه‌سندن درت پاره بايعيه و قيمتندن اوله‌رق بهر
شده بر پاره احتساب النه كلديكی ؛

وارد اولان طوبره يوغوردينك بهر قيه‌سندن بر بچق پاره بايعيه‌و قيمتندن بهر غروشده
ه احتساب الندیغی ،

طشره سواحله كيدن ميوهٔ تردن بر پاره كمرك و بر پاره احتساب النه كلديكی ،
وارد اولان اجناس پنيرك بهر قيه‌سندن اوچ پاره بايعيه و بر پاره احتساب الندیغی ،

(بحرسياه جانبندن)

وارد اولان اجناس پنيرك بهر قيه‌سندن ايكی پاره بايعيه و بر پاره احتساب الندیغی

(اخيولی جانبندن)

وارد اولان پنيرك بهر قيه‌سندن اوچ پاره بايعيه و بر پاره احتساب الندیغی ،
وارد اولان ناردنكك بهر قيه‌سندن بر پاره بايعيه و بر پاره احتساب النه كلديكی ،
رزيلر و قيمه‌جيلر تمغاسز قماش كسمامك شرطيله ديكلمش البسه‌دن و بدستان عتيق
بازاری و وزنه‌جيلرده صاتيلان انواع جديد البسه و اقمشه و شال هندی و بونك
شيلرك قيمتندن غروشده بر پاره رسم تمغا الندیغی ،

قيمه‌جی و حاضرجی اصنافنك فروخت ايلدكاری البسه‌نك كذلك قيمتندن غروشده
ه الندیغی ،

كافهٔ ديكمك قيمتندن غروشده بر وحطبك بهر چكيسندن بش پاره وكمورك بهر يوز
دن بر غروش النه كلديكی

اهل اسلامك مرور وعبورلرنده پياده‌دن دردر سواريدن التيشر ورعايادن اونر
نه‌دن اوته صله سنه كيدر ايسه پياده‌دن اون سكزر سواريدن يكرمی دردر پاره آلنه كلديكی
نكفور داغندن كلن قوری باميه‌نك بهر چوالندن التميشر پاره وروم ايلی طرفندن
ايدن طاوق و پنير وكتان تخمی و سيسام عربه‌لرندن بهرندن يوزر پاره الندیغی ،
و دقيق و بلغور و طارخانه عربه‌لرندن يوزر پاره بياغی عربه‌لردن سكزر
ن خمر عربه‌لرندن اونر غروش كمور وصمان يوكلرندن آلتمشر پاره النه كلديكی ،

کمور وصمان عربه‌لرندن اون‌ایکیشر پاره قازو هندی طاوقلرینك بهرندن ایکیشر پاره سواری سوریجیلرندن دردر پاره آلندیغی ،

جرجی یوکلرندن و بو مثللو حموله‌لردن آلتیشر پاره و یدی قلعه‌یه توزیعه کلیوب درسعادتده و بوغاز ایچنده فروخت اولنان قویون وقوزینك بهرندن ایکیشر پاره تازه اوتلق یوکلرندن اوچر پاره وتازه انجیر واوزوم کوفه‌لرندن بشر پاره آلنه کلدیکی ،

اصناف وسائر بعض تجاره بهر سنه جانب احتسابدن ویریلن ممهور دفترلردن آلنان رسومات دخی ایله بعدازین ویرلمیه‌جکی ، [۱]

[۱] تکالیف قواعدی . جلد ۱ ، صحیفه ۱۳۰ ،

بشنجی باب

برنجی فصل

مأكولات وحوائج ضروریه‌یه نرخ وضعی [۱]

هر نوع مأكولات وحوائج ضروریه حتی غیر ضروریه‌یه ۱۲۸۲ سنه‌سنه كلنجه‌یه قدر حكومت وبلدیه‌جه نرخ قونلقده ایدی . نرخ ؛ اعظمی فیأت دیمك اولوب نرخدن زیاده‌یه صاتلمسی شدتله منع ایدیلیر فقط اكسیكه صاتلمسنه برشی دنیلمزدی. عصرلرجه‌دوام ایدن بواصولك له وعلیهنده سویلنه‌جك چوق سوز واردر. آنجق بوتون جهانجه برفائده‌سی كورلمه‌ین ،بالعكس مضرتی اولدیغی آكلاشیله‌رق الیوم قالدیرلمش اولان نرخك تطبیقنه قاضیلر ومحتسبلر مأمور ایدلمش اولدیغندن بونك شریعت اسلامیه ایله نه‌درجه مناسبتی واردر ؟ بو جهتلری بیان ایتدكدن صوكره قالدیرلمسنه قدر كذران اولان مدته عائد صفحات تاریخیه‌سی بوبابده كوستریله‌جكدر .

تدقیقاته عصر سعادت حضرت پیغمبریدن باشلایه‌جق اولورسه‌ق پیغمبرمزك نرخ علیهنده بولندیغی صورت قطعیه‌ده آكلاشیلیر . فاضل محترم احمد نعیم بك افندینك تحقیقاتنه نظراً :

اصحابدن بریسی (یارسول‌الله نرخ قوی) دیه نیاز ایتمش . رسول اكرم صلی‌الله‌تعالی علیه وسلم‌ده :

«یوق . قیمتلری ایندیرن ، چیقاران اللهدر . بن ایسه حق‌تعالی‌یه كیمسه‌نك اوزرمده هیچ برحقی اولمقسزین ملاقی اولمق ایسترم » جوابنی ویرمشلردر .

ینه برسنه قحط اولمش . خلق : (یارسول‌الله نرخ قوی) دیه نیاز ایتمشلر . رسول اكرم صلی‌الله‌تعالی علیه وسلم‌ده : اللهك بكا امر ایتمدیكی هیچ برسنت وقاعده‌یی سزك باشكزه چیقارمقدن طولایی حق‌تعالی‌نك سؤالی بكا توجه ایتمیه‌جكدر . (سزبندن بویله برشی ایسته‌میكزده) فضل وكرمندن احسان ایتسون دیه حق تعالی‌یه یالواریكز) بیورمشلردر .

---

(۱) نرخ یاخود نرق كلمه‌سی توركجه اولوب عربجه‌سی سعر دیمكدركه جمعی اسعاردر . بوكلمه عربستانك بعض محللرنده عمله لفظیله یاد اولنور . دفتر مقتصد سلیمان ـ وردی . جلد ۳ صحیفه ۱۰۶

دیگر برزمانده‌ده بیورمشلردرکه : بن البته والبته کیمسه‌نك مالندن هیچ برشی کوکلی خوش اولمدن دیکرینه ویرمکه میدان قالمقسزین حق تعالی‌یه ملاقی اوله‌جغم. آلیش ویریش آنجق تراضی ایله اولور . [۱]

حضرت عمرك‌ده نرخ علیهنده بولندیغی آکلاشلمقده‌در ، امام شافعی‌نك (سنن) اسمنده‌کی کتابندن نقلاً اشهر مشاهیر الاسلامده محرردرکه :

برکون حضرت عمر «سوق المصلی» اسمنده‌کی چارشودن کچرکن مدین اهالیسندن حاطب نامنده برینك النده ایکی کچه جوال درونده قورو اوزوم کورور . فیأتنی صورار. بایع هر رطلك شوقدر فروشه اولدیغنی سویلر سویله‌مز ، حضرت عمر : یاهو تاطائفدن قورو اوزوم کتیرن دوه‌جیلر بیله سنك بیاسه‌کی نظر اعتباره‌می آله‌جقلر ؟ بو اولماز . یا طائفك بیاسه‌سنه کوره بیاسه‌کی دوزه‌لت ویاخرد اوزومی اوینه کوتور اوراده ایستدیکك فیأتله صات» دیر. فقط حضرت عمر بالآخره بومسئله‌یی وجداناً دوشوندکده خطا ایتدیکنی آکلایه‌رق همان حاطبك خانه‌سنه عزیمتله : «سکا سویلدیکم سوز نه برمقصد تحتنده ونه‌ده قطعی حکمدر . یالکز اهل بیت ایچون دوشوندیکم خیرخواهانه برفکره مستنددر . بناءً علیه نرده ایستر ایسه‌ك وناصل آرزو ایدر ایسه‌ك اویله صات» دیه مأذونیت ویرر . [۲]

ایشته نرخ حقنده واضع شریعتك واونك اثرینه حرفیاً تبعیت ایدن خلیفه‌سی حضرت عمرك نقطهٔ نظرلری بومرکزده اولدیغی حالده نرخ کیفیتی عالم اسلامده اون اوچ عصر پایدار اولمش وحالا امکده تطبیق یدلمکده بولنمشدر . [۳]

هیچ برزمان نرخ کیفیتی حکومتی اساسلی صورتده اشغالدن کروقالمامشدر. پادشاهلر الك بویوك اجراآت وموفقیتلری صره‌سنده اسعارك تنزیلیله خلقك دعاسنی آلمغی دوشونمشلر صدراعظملر موقعلرینی محافظه ایده‌بیلمك ایچون بونی بر سلاح اوله‌رق قوللانه کلمشلردر .

وقت وقت پادشاهلر طرفندن صدراعظملره خطاباً صادر اولان خط همایونلرده نرخدن‌ده بحث اولنوردی : ازجمله سلطان سلیم ثالث طرفندن قائممقام موسی پاشایه خطاباً

---

(۱) سبیل الرشاد جلد ۱۵ نومرو ۳٦٦ صحیفه ۲۵

(۲) اشهر مشاهیر الاسلام جلد ۱ جزء ۲ صحیفه ٤۳۳

(۳) حرب عمومی اثناسده‌کی احوال فوق العاده نظر اعتباره آلنمیه‌رق آنجق قبل الحرب اتك حقنده‌کی تقییدات موضوع بحث ایدیلیرز بوقسه حرب طولایسیله الیوم بوقتاً دیگر اشیایه‌ده نرخ قونلمقده‌در.

ن خط همايونده : «... وعباد اللهك اسعارى خصوصلرينه‌دخى دقتله فقرا وضعفادن
همايونمه دعاى خير آلديرمغه اهتمام ايده‌سين.» [١]

ر برخط همايونده دخى: «... استراحت عباداللهه ليل ونهار صرف مقدور ايليه‌سين.
ساً سكنهٔ آستانهٔ عليه‌مك محتاج اولدقلرى اقوات وارزاقلرينى وقت وزمانيله جلب
ار ومحتكران طائفه‌سنى وعباداللهى اضرار ايله‌ين ملعنتكارانى سياست ايله اخافه
ك واسعاره دائما مقيد اوله‌رق عباداللهه اصلا زحمت چكديرميه‌سين كوره‌يم سنى» [٢]
رينه تصادف اولنمقده‌در . شو حكم يعنى ارادهٔ سنيه دخى نرخه نه‌درجه اعتنا اولنمق
له جكنى كوسترمكده‌در .

ستانه قائممامنه وقاضيسنه وسكسان باشى يه حكم كه :

ستانهٔ سعادتمدارمده تعديل وتسويهٔ امور اسعاره تقيد واهتمام ايله فقرا وضعفانك ترفيه
طمين باللرى لازمهٔ مراحم جهانبانيمدن اولمقله‌سن كه وزير مشار اليه وسز كه مومااليهم سز
ب وا كنافدن محروسهٔ استانبوله كاوب اسواقده بيع اولنان ميوه وسائر ذخائر وطبخ
نان وفروخت اولنان لحومك بهالرينى تفحص وكركى كبى تتبع وبايع ومشتريدن
حمايه وغدر اولمامق اوزره هر برينك بهاسنى تقدير وسعرينى تسويه وتعديلده زياده
اهتمام ايله فقرا وضعفادن دوام عمر دولتم ايچون استجلاب دعايه دقت تام ايليوب
وتكاسلدن بغايت احتراز واجتناب ايلمكز بابنده فرمان عاليشانم صادر اولمشدر.

اوائل ص ١١٣٠ [٣]

خى تطبيق ايله مكلف مأمورلرك باشنده صدراعظم بولنمقده ايدى . بعدالفتح
لده ايلك دفعه نه‌صورتله نرخ وضع ايدلمش اولديغى حكايه ايدركن اوليا
ييوركه :

١) ديوان همايون مهمه دفترى . نومرو ٢٢٦ ١٢٢٣ سنه‌سى
٢) » » » ٢٢٤ ١٢٢١ »
٣) ديوان همايون مهمه دفترى نومرو ١٢٦ صحيفه ٢٠٣

«ابتدا وزیر اعظم محمود پاشایه بر اوطه یکیچری ایله محضر آغا وسپاه کتخدا یرلری وجبه‌جی وطوپجی وعزب چاوشلری وبر بوستانجی اوطه باشیسی ویکیچریدن بر تفنکجی وبر مطره‌جی ویروب وشهرلی طائفه‌سنی تأدیب ایچون فلقه دکنک اوروب چهارشنبه کونی قول ایدوب اسلامبول ایچره دوران ایده‌رك اون قپانده بنا اولنان (اهل حرف دیوانخانه‌سی) نه کلوب ایندی. آندن یمش اسکله‌سی چارداغنده جمله اصناف ایله دیوان ایدوب میوه‌یه نرخ اوردی. آندن سبزه خانه دیوانه کلوب سبزه‌وانه وبعده سلخخانه‌یه کلوب اته نرخ اوره‌رق سرایینه عودت ایلدی». [۱]

ینه اولیا چلبی صدر اعظم ملك احمد پاشانك بو وظیفه‌یی نه صورتله ایفا ایتدیکنی‌ده ایضاح ایدییور.: «پاشا افندمز سریر وسعادت ودیوان عدالتده رونق تو طراوت بولوب رمضان شریفك اون دردنجی اربعا (چهارشنبه) کونی قانون صدر اعظم اوزره قوله بینوب استانبول ملاسی اوکی صیره، آغاق نائبی طلیعه، محتسب آغاسی مقدم اولوب بو ترتیب اوزره آلای عظیم ایله اون قپانی مخزنی جنبنده (ابوالفتح سلطان محمد خان) لك دیوانخانه سنده قرار قیلدی. جمیع قره دکز رئیسلری، خبازان واونجیلری ومحتکر ناولونجیلری جمع ایده‌رك قره دکز ساحلنده وارنه، بالچق، قوارنه، کلیکره، منقالیه، قاره خارمان، کوستنجه، طولچه اسماعیل. کیلی، آق کرمان نام قلعه واسکله‌لرده غلال نجه‌یه آلندیغنی سؤال ایدوب اکا کوره چاشنی طوتوب فی الحال اتمك پیشیرتدی. بعدالخرج والمصارف اوچ یوز درهم بیاض نان پاره بر آقچه‌یه الویردیکندن اویله‌جه نرخ ویردی. لحم سمینه دخی یدی آقچه نرخ ویره‌رك یمش اسکله سنده‌کی ابوالفتحك سبزه دیوانه کیتدی. آنده دخی حبوباتدن پرنج، بقله، نخود، مرجمك، کتان، حنا، شکر، قهوه وسائر اشیایه نرخ سلطانی ویره‌رك سرایینده قرار ایلدی.» [۲]

فاتح سلطان محمد خانك زماننده تأسس ایدن بو اصول تفتیشك دوام ایده‌رك مرور زمانله قانون حکمنی آلدیغی توقیعی عبدالرحمن پاشا قانوننامه‌سندن آکلاشلمقده‌در. قانوننامهٔ مذکورده بومراسم شو صورتله تصویر اولنمقده‌در:

---

[۱] اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی جلد ۱ صحیفه ۱۲۰

[۲] اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی جلد ۳ . صحیفه : ۲۵۸

قانون دیوان چهارشنبه

یوم مزبورده شهر قاضیسی وغلطه وخواص قسطنطینیه واسکدار قاضیلری صدر اعظم حضرتلرینك سراینه كلورلر . صدر اعظم حضرتلری سلیمی وارکان کورکیله دیوانخانه یه چیقوب جمعه کونلرنده اولان ترتیب اوزره دیوان ایدوب دعوا دیكلر . ومصالح عباداللهی مقتضای شرع شریف اوزره کورور . وفصل خصومات وقطع نزاع بیورور وقوانین عثمانیه‌یی اجرا ایدر . لازم كلدكجه قضاة افندیلره دخی دیكله‌دیر . بعدالدیوان اطعام اولنوب داغیلورلر . اما ملازمتده اولان بكلربكیلر وبكلر قبل الدیوان بولوشوب كیدرلر . ویکیچری آغاسی دخی كلور بولوشور . واکر صدراعظم حضرتلری قانون قدیم اوزره قول طولاشمق مراد ایدرلرسه سلیمی وارکان کورکی ودیوان رختیله سوار اولوب بو ذکر اولنه‌جق ترتیب اوزره حرکت بیورورلر . ابتدا سوباشی پریشانی وعسس باشی سوبورکه‌سیله یولداشلرین اوکنه دیزوب کندولری آت باشی برابر اشرلر . بعده چارطاق چورباجیسی سوبورکه‌سیله وشهر قاضیسنك كتخداسی پریشانی ایله برابر اشرلر . بعده درکاه عالی چاوشلری مجوزه وچاوش باشی سلیمی ودیوان رختیله اشرلر . بعده شهر قاضیسی عرفیله یالکز اشر بعده یکیچری آغاسی سلیمی ودیوان رختیله اشر . بعده اسکوفلی وسراسر قوشاقلی موجبلیلر ایکی صره پیاده یورورلر . وقپو كتخدالری بونلرك اوكلرنجه ایکیشر ایکیشر یورویوب قول اوغلانلری اول اون جمله وزیر اعظم حضرتلرینك اوکنه دوشوب موجبلیلرك اورته‌سنده یورورلر . احتساب آغاسی پریشانی واورته قوشاق والنده دکنك ایله وزیر اعظم حضرتلرینك رکابی اوكنجه صاغ طرفنده پیاده یورور . وترازو کوتورن تا وزیر اعظم حضرتلرینك اوكنده شاطرلرك اورته‌سنده سراج باشی ایله برابر یورور . ومحضر اغاسی سوبورکه‌سیله صاغ اوزنکیده وبوستانجیلر اوطه باشیسی صولده یورورلر . ومحضر یولداشلری اسکوفلری ایله عقبده معتاد اوزره طوپدن یورورلر . وآلت ضرب وتعزیری بونلر کوتوروب اخذ وضربی بونلر ایدرلر . وكتخدایرلری وجبه‌جی وطوپجی چاوشلری وزیر اعظم حضرتلرینك آغالریله کیروده قاریشیق یورورلر .

واسلوب اوزره سرایدن چیقوب اسكله یولندن كیدوب اون قپانسه اوغرار ذخیره یوقلامق ایچون اول محلده آتدن اینمك لازم کلدکده چاوشلردن ماعداسی

جمله‌سی مقدم آتلردن اینوب حاضر بولنورلر . بعده وزیراعظم حضرتل
یکیچری آغاسی آتدن ایندیروب احتساب آغاسنك اللدن دکنکی آلوب وزیر
حضرتلرینك النه ویرر . ذخایره متعلق مصالحی کوردکدن صوکره بینوب زیرك با
طوغری کیدرلر. امور نرخی بایع ومشتری یه غدر اولنمامق اوزره تسویه ایدوب طوتمیا
حقندن کلورلر . واقتضا ایدرسه شرعله مستحق سیاست اولانلری اول کون سی
وموجب عبرت ایدرلر .

فرون دکانلرینه اوغرایوب اتمك یوقلامق مراد ایلدکده احتساب آغاسنه فرمان اید
احتساب آغاسی دکاندن اتمك آلوب وزیراعظم حضرتلرینك النه ویرر . اتمکی قیر
باقرلر . وچکدیررلر . بهانه‌سی یوقسه کچرلر . بهانه‌سی اولوب تعزیره مستحق ای
ودیرلکی یوغیسه همان اول محلده على ملأ الناس یاتیروب تعزیر ایدرلر . وتعزیر تمام او
توقف بیوررلر . واکر دیرلکی وارایسه ضابطنه تسلیم وتنبیه اولنوب اکا ت
ایتدیررلر . [۱]

وزیراعظم حضرتلری هرنه محلده توقف بیوررلرسه قاضی افندی ویکیچری آغ
قارشوسنده کلوب آتلرین باشن چکوب طوررلر . لکن کندولره برخطاب وس
صادر اولمادقجه سویلمزلر . اول محلده هرکس سامعیندن اولوب وزیراعظم حضرتلر
غیری برفرده سوز سویلمك قانون دکلدر .

وزیراعظم حضرتلری امور نرخه متعلق سؤال وخطابی اویله محللرده که قاضی افند
وکاه احتساب آغاسنه بیوررلر . اما قصاب دکانلرنده مضایقه مشاهده اولنورسه مثلا
آزاولسه یاخود آریق بولنسه یکیچری آغاسنه سؤال بیوررلر . نرخه متعلق او
آغادن صورمازلر .

زیرك باشنه وارلدقده اویولدن یعنی دیوان یولندن کندی سرایلرینه واریرلر. ج
بیله واروب سلاملادقدن صوکره اولرینه کیدرلر . وقائممقام اولانلر دخی بوقانو
وجه مذکور اوزره اجرا ایدرلر . لکن اول زمان یکیچری آغاسی یرینه سکبان
وپاشانك اوکنده موجیلر یرینه قوللقجیلر یورور .

توقیعی عبدالرحمن پاشا قانونامه‌سنده نرخ ایچون موضوع اولان قانون حقنده د
معلومات ویریلیور :

---

[۱] آلتنجی بابك اصنافك صورت تجزئه‌سی فصلنده یکیچریلردن اصنافلق ایدنلره تطبیق ا
جزالر حقنده ایضاحات ویرلمشدر .

اهل دکان بیعلرنده حددن تجاوز ایدوب مشتریلره ضرر اصابت ایلسه دفع ضرر عام ایچون طرف سلطانیدن تعیین نرخ لازم کلدکده : اولا مدیر امور جمهور اولان وکیل دولت بی غرض اهل وقوفله مشورت ایدوب بایعلره ومشتریلره ضرر اولمامق شرطیله اقوات ناسه وسائر مهماته واقوات بهائمه تعیین نرخ ایچون قاضی افندی‌یه یاخود محتسبه خطاباً فرمان بیوررلر . آنلر دخی فرمان موجبنجه تعیین نرخ ایدوب دائما اجراسیله مقید اولورلر . نرخ طوتمیانلری حاللرینه کوره تعزیر ایدرلر .

نرخ اموری مصالح عامه‌دندر . مادامکه فرمان بیورلمادقجه تنزیل وترفیع اولنامق کرکدر . وهربار ترفیع وتنزیل ایچون فرمان ویرمکده غایت احتیاط لازمدر . مادامکه ضرر عام احتمالی اولمیه . فرمان ویرلمه‌مك کرکدر . وضرر عام احتمالی اولدیغی تقدیرجه؛ بی غرض اهل وقوفله مشاوره اولنوب طرفینه ضرر اولمامق شرطیله فرمان ویریله .

محتکرلر وصنعتنه حیله قاتانلر وایشنی ملوث ایدنلر واتمکی چیك پیشیرنلر وا کسیك صاتانلر حاللرینه کوره تعزیر وتأدیب اولنورلر . وکیل دولت اولانلر نرخ امورینه بالذات تقید واحوال ناسی دائما تفقد ایله مأموردرلر . زیرا (استراحت عالمك برماده‌سی دخی نرخ اجرا اولنوب اهل سوق وپازارك اموری منتظم اولمقله‌در) دیو قدیم قانونامه‌لرده تصریح اولنمشدر .

ینه عبدالرحمن پاشا قانونامه‌سنده باصدیرمه ایچونده آیروجه برمراسم یاپلمقده اولدیغی بیان اولنمقده‌در که بوبابده‌کی احکام واصول بروجه آتی‌در :

قانون اذن باصدرمه

احتساب آغاسی یدی قله‌نك خارجنده واقع (توقات) نام محلده وزیر اعظم حضرتلری ایچون ضیافت حاضرلار .

یدی قله قپوسنك داخلنده قپویه قریب برمسجد واردر . وزیر اعظم حضرتلری روز معهود عادت اولان قول طریقی اوزره اوکنجه چاوش باشی آغا چاوشلر ایله وقپو کتخدالری

وشاطرلر ومطهره‌جی وتفنكجیلر وعقبنجه محضر یولداشلری اسكوفلریله ومحضرسوپه‌ركه سیله وسائر خدامله ارگنجه سراینده‌ن حركت بیوروب مسجد مرقومه واروب صباح نمازین آنده ادا ایدر . قاضی افندی وینكیچری آغاسی آنده بولنورلر . لكن نمازدن اول كوروشمزلر .

نماز ادا اولندقدن صوكره وزیر اعظم حضرتلری سلیمیسین كیوب وینكیچری آغاسی اول محلده سلیمیسیله كلوب وزیر اعظم حضرتلرینك قولتغنه كیروب آته بندیریر . وقاضی افندی دخی عرفی واوزون یكلی صوفیله بینوب ایلرو كیدر . واینوب سلامه دورور . و چاوش باشی دخی سلیمیسین كیوب ایلرو كیدر . رئیس الكتاب افندی دخی سلیمیسیله چاوش باشی ایله معاً یورور . آغا دخی بینوب وزیراعظم حضرتلرینك او كنه دوشر . احتساب آغاسی باشنده پریشانی اورته قوشاق ؤ النده عصا ایله مسجد او كنده قارشوكلوب وزیر اعظم حضرتلرینك اتكن اوپدكدن صوكره او كنجه پیاده یورور . آغا طائفه‌سی اسكوفلریله قلعه قپوسنه دك ایكی طرفدن سلامه دیزیلورلر . ومحل ضیافته وارلدقده آغا مقدم اینوب وزیر اعظم حضرتلرینك قولتغنه كیروب ایندیرر والنه بر عصا ویرر . بعده وزیراعظم حضرتلری اوتوروب قاضی افندی‌یی و آغایی حضورنده دخی اوتوردوب پاصدیرمه‌یه متعلق مصاحبت ایدرلر . بعدالضیافه پاصدیرمه بر عادت قدیم اوزره تخمین اولنوب وزیر اعظم حضرتلری بیع وشراسنه اذن وفرمان و محتسب آغاسنه بر خلعت احسان بیوردقلرندن صوكره تبدیل جامه و دستار ایدوب مراد ایلدكلری سمته عزیمت وقاضی افندی‌یه و آغایه دخی اجازت بیورورلر .[١] و [٢٣]

[١] — تتبعلر مجموعه‌سی . جلد ١٠ صایی ٣ . توقیعی عبدالرحمن پاشا قانونامه‌سی

[٢٣] قانونامه‌نك بوپارچه‌لری ، صدر اعظمك نرخ اوزرینی تفتیش ایچون قول كزیشنی نه‌قدر جانلی صورتده تصویر ایتمكده‌در . اودرجه‌ده‌كه انسان عادتا بر تابلو تماشا ایدر كبی بوتون تفرعاتیله آلایی كوزی اوكنده تجسم ایتدیرمكده‌در .

بو تصویر ؛ تشریفات والبسه اعتباریله‌ده شایان دقتدر . قاضینك ومحتسبك آلایده موقعلری ، خصوصیله صدر اعظمك نه طرفنده بولنه‌جقلری ونه كبی وظیفه‌لری اولدیغی حتی بو آلایده نصل البسه و قاووق كیه‌جكلری بوتون تفرعاتیله كوسترلمشدر . بو آلای ؛ الی زنامزلریمز ایچورده كوزل برموضوع تشكیل ایتمكده‌در . بو مناسبتله شهر امانت جلیله‌سنه بر وظیفه توجه ایتدیكنی عرض ایتمك ایسترم :

امانت جلیله ایكی سنه اول دكرلی رسامل‌ریمزدن شوكت بكه بحته قلعه‌ده كائن و كار قدیم الكی خانك ایچروسنی كوسترن ایكی تابلوسنی برای تشویق صاتون آلوب مقام امانتك انتظار صالونه تعلیق ایتدیرمشدی .

ایشته بوکی قوانین واصول وتعامل دولته توفیقاً چارشو وپازاری کزوب نرخدن اکسیك ویا فضله صاتان اصنافی سوقاق اورته سنده دوکدیرمك، بوزوق ویا اکسیك آتمك چیقارانلری فرونلری اوکنده قولاقلرندن چیویله‌مك کبی اجراآت شدیده‌ده بولنان صدراعظملری تاریخلرمز حکایه ایتمکده‌در.

صدراعظملرمز ایچنده بوقانونی حسن تطبیق ایتمکله برابر یازدیغی اثرلرله اخلافنه توصیه ونصیحت ایدنلرده واردر. ازجمله شهید علی پاشا تعلیماتنامه‌سنده دیورکه:

«اسعار خصوصی یالکز قضاة ومحتسبه حواله ایله کچیلمیه. نرخ روزی‌یه کرکی کبی باقیلوب تقید اولنه. وهرنسنه‌یی دکربهاسی ایله صاتدیره‌لر. نرخ روزی امور کلیه‌دن ایکن جزئیه‌در دیو مقید اولنمدیغی حالده شهرك قاضیسی اول حکمی اجرا ایده‌مز. زیرا امر

هرکون عثمانلی واجنبی برچوق کیمسه‌لر برای مصلحت امانته کلدرك برمدت‌مذ کورصالونده بولندقجه غیر اختیاری اوله‌رق بو تابلولری تماشا ایتمکده ایسه‌لرده بو تابلولرك صنعت نقطهٔ نظرندن دکری اولمقله برابر بونلر اوزرنده بر تأثیر وجوده کتیرمدیکی کورولمکده‌در. حال بوکه وظائف بلدیه‌دن بریسنك اولجه کیملر طرفندن ونه صورتله ایفا ایدلمکده اولدیغنی — بو قانونامه‌ده‌کی ایضاحات وجهله — کوستریر برتابلو یاپدیریله‌رق صالونه تعلیق اولنورسه موضوعك وقیافتك تماشا ایدنلر اوزرنده ده برتأثیر حصوله کتیره‌جکی قویاً ظن اولنمقده‌در. بناءً علیه بوطرزده برتابلو وجوده کتورلمسی ایچون ملی رساملریمز آره‌سنده برمسابقه آچمه‌سی امانت جلیله‌نك همتندن بکله‌نیر. بوتشبث هم امانته تاریخی بر تابلو قازاندیرمش هم‌ده ویریله‌جك مکافات طولاییسیله ملی رساملریمز تشویق ایدلمش اولور. قانونامه‌ده بیان اولونان قیافتلر واونلرك شکل ورنکلری ایچون نه کبی آثاره واجنبیلرك اولجه یاپمش اولدقلری هانکی تابلولره باقلمق اقتضا ایده‌جکنی بوراده تعداد وتصریح ایتمك حدناشناسلغنده بولنمیه‌جغم. معارف نظارتنك یاپدیردیغی تابلولر طولاییسیله رساملریمز بوخصوصده‌کی وقوف واختصاصلرینی اثبات ایتمشلردر. بناءً علیه بوجهت اونلرك تقدیرلرینه محولدر.

ملی سینه‌ما فیلملرینك ترتیبنده وملی پیه‌سلرك تحریرنده‌ده بو آلایدن ویاپدیریله‌جق تابلودن استفاده اولنه بیلیر. وخلق‌ده بونلره فوق‌العاده رغبت کوستریر. نته‌کیم مصاحب زاده جلال بکك (استانبول افندیسی) نامنده‌کی اوپره‌تی بومراسمدن برقسمنی ناقص ویاکامل برصورتده کوستردیکی حالده دفعاتله اوینانمق صورتیله ینه خلقك تقدیرینه مظهر اولمشدی. بزملده ماضی‌یه حرمت وعنعناته مربوطیت انجق بوکبی ملی وقدیم مراسم وعاداتی احیا ایتمکله تقویه اولنه بیلیر. بناءً علیه مجلهٔ امور بلدیه‌یی تحریر وطبع ایتدیرمك صورتیله قدرشناسلغنی کوسترمش اولان امانت جلیله‌دن ینه بلدیه‌یه تعلق ایدن سالف البیان تابلوی‌ده رساملریمزه بالمسابقه اعمال ایتدیرمسنی تکرار رجا ایدرم.

سیاست کندویه متعلق اولمامقله اول طریقه کیده‌مز . مسامحه‌سنده ضرر کلی اولدیغین یازمشلردر وضرری مقرر وآشکاردر . »(١)

نرخه قاضیلرك نه‌صورتله باقه‌جقلرینه وهانکی نوع مأکولات واشیایه نه‌صورتله‌ونه درجه‌لرده نرخ وضعی لازم‌کله‌جکنه دائر آیریجه قانونلرده یازلمشدر. بوقانونلردن‌ایکیسی ایکنجی فصله درج اولنمشدر .

١٢٤٢ تاریخلی احتساب آغالغی نظامنامه‌سندن برفقره‌سنده :

«دائرهٔ صدرعالی قواصلرندن استانبول قاضیسی افندی قوناغنده یومیه نوبتله درت قواص بکلیوب افندی موماالیه قوله چیقه‌جق اولدیغی کون باب‌عالی‌یه اخبار ایله سکز قواص دخی کوندریلوب جمعاً اون‌ایکی نفر کموش دکنکلو قواصلر افندی موماالیهك اوکنجه یورییه‌رك اقتضاسنه کوره اخذ وکرفت وضرب وتأدیب مثللو خدمتلرده استخدام اولنمسی» تصریح ایدلمشدی .

صوك زمانلرده قاضیلرك بووظیفه‌یی نه‌صورتله ایفا ایتدکلرینی تاریخ عسکری عثمانی شو صورتله حکایه ایتمکده‌در :

اتمکه ویریلن نرخدن نقصان چیقاران اتمکجیلر انواع جزایه مستحق اولوب بعض کره صدراعظملر تبدیل کزر ایکن اکسیك اتمك کوردکلرنده فرونك اوکنده اتمکجی‌یی قولاغندن دیواره میخلادیغی کبی استانبول قاضیسی دخی آره‌ده قوله چیقوب وفرمزی چوقه‌دن بوشیده ایچنده فلقه ودکنکلری اوموزنده حامل مخصوص آدملرایله کزه‌رك ترازو طوتان اصنافله اتمکجیلردن کونده بش اون آدمی علی ملأ الناس زقاقده طوپراق وچامورلر اوزرینه یاتیروب طبانلرینی ضرب ایتمك قاعدهٔ بلده ایدی .

انجق امیر اولان یعنی یشیل صاریق صاران مناو وسائر اصنافدن جزای ضربه دوچار اوله‌جقلرك صاریقلری چیقارلدقدن صوکره یره یاتیریلوب ضرب اولنوردی .

---

(١) تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه‌سی برنجی جلد . شهید علی پاشا تعلیماتنامه‌سی: صحیفه ٦٩ ، ١٤

خلاصه اولوقت استانبولك اسعارینه دولتجه پك بویوك دقت اولنوب چوق کره بر صدراعظمك اسعاره عدم دقتی شایعه‌سی موجب تکبتی اولمش ایدوکندن هفته‌ده بر کره اولسون صدراعظملر تبدیله چیقوب خلقه کورنیش ایتمکه وهیچ اولمازسه بر ایکی اتمکجی‌یی دستکاه باشنده قولاغندن میخلامغه مجبور اولوردی . [۱]

(۱) تاریخ عسکری عثمانی . احمد جواد (صدر اسبق) . صحیفه ۱۰۰

ایکنجی فصل

نرخ حقنده‌کی قانونلر

دولت عثمانیه بر حکومت اسلامیه اولمق اعتباریله بوتون معاملاتنده احکام شرعیه‌یی رهبر حرکات اتخاذ ایتمش ایسه‌ده؛ مرور زمانله تحدث ایدن بعض مراسم، علی الخصوص شرعاً اولمقدن زیاده عرفی صورتده اتخاذی لازم کلن بعض تدابیر طولاییسیله پادشاهلریمز وقت وقت بعض قانوننامه‌لر تنظیم ایتمشلر واو قانوننامه‌لرك برقسمنده امور بلدیه‌دن ده بحث ایلمشلردر. ایشته بو فصلده بو کبی قانونلر موضوع بحث اوله‌جقدر. فاتحك و سلطان سلیمانك قانوننامه‌لرنده نرخ حقنده احکامه تصادف ایدیله‌مامکده‌در. بوراده کندیلرندن اقتباساتده بولنیلان قانوننامه‌لرك بیك تاریخندن صوکره‌کی زمانلره عائدیتی ظن ایدلمکده‌در :

۱۰۹۱ سنه‌سنده و محمد رابع زماننده تنظیم ایدلمش اولدیغی مرآت عدالتده مقید اولان قانوننامه‌نك ایکی فصلی آتی‌یه درج ایدلمشدر .

فصل ثانی درمیان جرایم اهل صنایع

ه اتمکجیلرك اتمکی ، کرده‌جیلرك کرده‌سی وچوره‌کجیلرك چوره‌کی کوزلنوب چیك وقاره واکشی واکسیك اولمیه . اکر اولور ایسه قاضی تعزیر ایدوب درهمنه بر آقچه جریمه آلنه . والکلری صیق اولوب اتمك کپکلو اولمیه. والا محکم سیاست اولنه. وبونلرك اهل خبره‌سی سمتجی طائفه‌سندن اوله . وچورك آتمك نصفی اوله . برمدی (مد) بروقیه (۱) یاغ قویه . غایت خالص اوله . ویاغسز چورکی کرده نرخنه ایشلدیله. بونلر هرزمان ایشلنوب بولنه‌لر .

قصابلر قویونی کچیدن وارککی دیشیدن تمیز ایدوب خلط ایتمیه‌لر . وفصول اربعه‌ده تعیین اولنان نرخ اوزره ات بولنوب عناد ایتمیه‌لر . وسمیزنی صاقلایوب آروغنی بوغازلمیه‌لر. تعلل ایدوب هرزمان ات بولندیرمیان قصابك محکم حقندن کلنه‌رك تا ات بولنجه حبس

(۱) وقیه : الیوم قیه ویا اوقه دیدیکمز درت یوز درهمدن عبارت وزندر . عرفنه بر کلمه اولمق اعتباریله کتب عربیه وشرعیه‌ده بو طرزده مستعمل اولدیغی کبی اسکی تورکجه اثرلرده واز جمله بو کبی قوانین ونظامات عتیقه‌ده ده (وقیه) صورتنده محرردر .

ایده‌لر . هر کشی‌نك مرادی اوزره ات ویروب صغیر وکبیر نظرنده بر اوله . نرخدن تجاوز ایدرلرسه تعزیر اولنوب درهم باشنه بر آقچه جریمه آلنه .

اشجیلرك پیشوردکلری یمکلر چیك اولمیه . وطوزلو اولمیه . وکاسه‌لری پاك وقازغانلری قلایلی وچناقلری ییکی وصیرچه‌لی وفوطه‌لری تمیز اوله . مخالف حرکت ایدرلرسه حقلرندن کلنه .

قوزی بریانی اول صوی اصلادوب پیشیریرلر ایمش . منع اولنه . اول یخنی ایدوب صوکره بریان ایتمکدنده . وبریانك یوزینه آشو سورمکدنده منع ایده‌لر . ومحرا [۱] پیشوره‌لر . وطاوق وقوزی بریانی ویخنی ات نرخنك نصفی اوله .

باشجیلر پیشوردکلری باش وپاچه‌یی محرا پیشوره‌لر . پاك اوله . وقیللی وزی کوینمش اولمیه . وقویون باشنه زمانه‌کوره نرخ ویریله . وپاچه‌نك هر دانه‌دردی بر آقچه‌یه اوله . زیاده‌یه صاتیلورسه محکم حقندن کلنه .

اشکمبه‌جیلر اشکمبه‌یی پاك ایدوب پاك صو ایله محرا پیشیره‌لر . صارمساغی وسرکه‌سی برنده اولوب کاسه‌لری وفوطه‌لری پاك اوله .

بورکجیلر قویون اتی ایکی یوز اللی درهم اولیجق شورده‌لی بورك ایکی یوز درهم اوله . ورقلو بورك یوز سکسان درهم اولوب میانه‌سی صوغانلی اولمیه . قویون اتندن غیری ات خلط اولنمیه . وصوغانی چوق واتی آز واکثری یری بوش اولمیه . وخمیری پاك اوندن اولوب ایچ یاغی قاریشدیرلمیه . والا محکم تعزیر اولنوب حقلرندن کلنه .

لقمه ایشلینلرك خوری چیك اولمیه . بالی عقیده‌لی اوله .

بقاللر یاش وقوری فواکهی اونی اون بر اوزره صاته‌لر (۲) ویاش یمیشه نرخ ویرلدکدن صوکره باتوب چوریدی دیو تکرار نرخ ایسته‌میه‌لر .

مشتری الندن اکسیك نسنه وزن ایدوب صاتانك حقندن کلنه . وترازولر کوزلرینك ایکی طرفی برابر اولوب قیه‌لرینك دخی بر برندن تفاوتی اولمیه . هر نسنه‌نك ایوسنی وفناسنی تمیز ایدوب خلط ایتمیه‌لر .

وکلان اشیایی بازاریرندن غیری یرده وطشره‌ده قارشولیوب آلانلر تأدیب اولنوب

---

[۱] محرانك معناسی اکلاشیله‌مامشدر .

[۲] اونی اون بر : اونده بر تجارت دیمکدر . فرضا ات سلخخانه‌لردن قصابلره اون پاره‌یه ویریلیرسه قصابلرده اون بره صاتابیلیرلردی . اشاغیده متن قانونده ایضاح ایدلدیکی اوزره (زحمتلو وامکلو ایشلر) ده اونده ایکی حق اونده درت تجارتده مساعده ایدلدکده اولدیغی کورلمکده‌در .

منع ایدیله . محلات آره سنده اربه وبغدای صاتانك حقندن کله . سائر اشیادخی صاتمیوب منع ایچون اسواقده ندا وتنبیه اولنه . ممنوع اولمیانلر تعزیر اولنه .

یوغورتجیلر موسمنده نرخ اوزره خالصنی صاته‌لر .

طورشوجیلر اکمك صاتمیوب چورومشنی قاتمیه‌لر .

قایماقجیلر قایماغه نشاسته قویمیوب پاك صاته‌لر .

حلواجیلر بالك وقیه‌سی درده اولیجق حلوانك وقیه‌سی آلتی‌یه اولوب بادملی حلوا یدی‌یه . اما بالی غایت ایو اوله . وجانیکی حلوا بالدن اولوب وقیه‌سی دردتدن تجاوز ایتمیه . پکمزلی حلوانك وقیه‌سی اوچه اوله . واوزومك دخی بویله‌در . عقیده‌نك نرخی اوزومه تابعدر . اونی اون بر اوزره نرخ ویره‌لر . اما یتشمش اولوب کویمش اولمیه .

شربتجیلر دخی اوزومك وقیه‌سی بر آقچه‌یه اولیجق شربتك ایکی وقیه‌سی بر آقچه‌یه اولوب مسکی وکلابی ولذیذ اوله . وقارلی وبوزلو وشای‌لری پاك اوله .

ترزیلر صیق دیکه‌لر . وعده‌لرنده یتشدیره‌لر . زیاده ایش آلوب وعده‌لرینه خلاف ایتمیه‌لر . والا تعزیر اولنه . وسائر اهل حرف آلدقلری ایشلرك وعده‌لرینی چورمیه‌لر . اکر بر کمسنه‌نك لباسنی سقط ایدوب یا ایو دکمسه‌لر تعزیر اولنه‌لر . بازاری دکنلرك دکدکلری چوقه وبوغاسی قفتانی بر بوی وایکی اتك اوله . بعدالتنبیه عادتجه دکمین ترزیلر تعزیر اولنه‌رق آغاج (۱) باشنه بر آقچه جریمه آلنه وکندوسی دکمیوب آلوب صاتانه نسنه یوقدر . نهایت تنبیه اولنه‌که اول مقوله قفتانی الوب صاتمسون . اوصلانمزسه تعزیر اولنوب آغاج باشنه بر آقچه آلنه .

عباجیلر دخی عبانك صیقنی وایوسنی ایشلیوب صاته‌لر .

دلاللر صاتوب آلدقلرینه کوره اونی اون بر اوزرینه صاته‌لر . وخدمتلرنده امانت واستقامت اوزره اولوب بر متاعی کندولرندن آرتدیرمیه‌لر . وصاتدقلری اشیادن یوزده بر آقچه آله‌لر .

---

(۱) آغاج باشنه بر آقچه آلنمق: بو تعبیره دیکر قانوننامه‌لرده‌ده تصادف اولنمقده‌در . دأعاتعزیر کلمه‌سندن صوکره ذکر ایدلمسنه وتعزیر دکنك ضربیله واقع اولمسنه باقیلیرسه آغاج باشنه بر آقچه دیمك (ووریلان دکنك عددنجه آقچه) اولسه کرك . بو تقدیرجه مغایر قانون حالاته جسارتلر ایدنلر قاضیلقجه هم ضرب صورتیله تعزیر هم‌ده ضرب ایدیلان دکنك عددنجه جزای نقدی‌یه محکوم اولورلرمش .

اسبوجیلر صاندقلری جاریه‌نك یوزینه آقلق وقزللق وتزیین ایچون بشقه برشی سورمیه . وهرنه اسبابله صاتارلرسه آنكله ویره‌لر . اوزرنده‌كی اسبابی (اثوابی) صویوب آلمیه‌لر .

پابوشجیلرك صاندقلری آیاق قابی آقچه باشنه ایكی كون حسابی اوزره تمام اولمدن سوكیلوب دلنیرسه تعزیر اولنوب ایكی آغاجه بر آقچه آلنه . فقط كون وسختیان دلینورسه برشی لازم كلمز . كناه دباغككدر .

اسكجیلر عالری ایو كون وسختیاندن اولوب مشین اولمیه . و دكشلر صیق ایكی اولتالك ایكی آقچه‌یه اوله .

دباغدن غیری‌یه خام دری صاتیلمیه . دباغلر دخی شهرده ایشلیانلره صاتوب یبانه صاتمیه‌لر . اسلمزلرسه حقلرندن كلنه .(۱)

موجیلر مولرینی چوروك و قوقار یاغدن یاپمیوب ایو یاغدن اوله .

اودونجیلر اودونك قطر یوكنك اودونی ... قاریش ، دوه یوكنك التی قاریش ، اشك یوكنك ایكی بچق قاریش اوزونلغی اوله . شهره یقین مقدارینی بولمیوب یوكلری عادتجه اوله . طواره دخی زیاده یوك اورمیوب نعللری و سمرلری مرتب اوله . عناد ایده‌نك حقندن كلنه .

بویاجیلر قلب ایشلمیوب بویالی شیلری یول اوستنه آصمیه‌لر .

حمامجیلر دخی حماملرینی پاك طوتوب صوینی معتدل و حمامی اسی اوله . ودلاكاری جست وچالاك و اوستوره‌لری كسكین و طراشده كامل اولوب طاسلری قلایلی وپشتماللری صاغلام اوله . ناطرلر پشتماللری پاك طوتوب آدمنه كوره قوللانه‌لر .

بربرلر دخی اوسطوره وپیشكیر و مقرمه لرینی (۲) تمیز طوته‌لر .

و بازاره كلن بغدای و آرپه وسائر حبوبات مخلوط اولمیوب صاتانلر اكسیك كیله استعمال ایتمیه‌لر . كیله‌لری تمغالو اوله . والا تعزیر اولنوب آغاج باشنه بر آقچه جریمه آلنه .

بالجمله شهر ایچنده بیع وشرا ایدن اهل حرفه نظارت اولنوب هر كشینك خرجی ، سرمایه‌سنی ، زحمتنی كوروب اونی اون بر فائده اوزرینه نرخ ویریله . مكر غایت زحمتلو

(۱) اسلمه‌مك : دیكلمه‌مك ، اطاعت ایتمك

(۲) مقرمه ـ نقشلی باش اورتوسی ، ال بزی ، پیشكیر ، حاولو ، فصیحی میمك كسریله‌در . بین‌الدوام تحریف ایدیله‌رك (ماخراما) تلفظ ایدلمكده‌در .

وامکلو ایش اوله. اول وقت اونی اون ایکی فائده قونوب تجاوز اولنمیه . وهیچ بر نسنه اولمیه که قاضی و محتسب معرفتیله نرخ ویرلمیه . کیل وذراع ووقیه طوتانلر تمغاسز طوتمیه‌لر. مشروع و معقولدن تجاوز ایدنلر تعزیر وتجریم اولنه‌لر .

فصل ثالث در بیان قانون محتسبان

محتسب اولان کمسه قاضی معرفت وتنبیهی اوزره نرخه تنبیه ایده . خبازلر چاشنی طوتوب اونی اون درت اوزرینه نرخ اوله .

قویون اتی اوچ یوزاللی ، قوزی ایکی یوزاللی ، صغیر اتی اوچ یوزاللی وجاموس اتی درت یوز اوله . (١)

حاوجه واسپناق، وشالغمه وصوغانه وصارمساغه وبالغه نرخ ویره .

وطشره‌دن کلن نسنه‌یی ایبل بازار قارشلیوب آلمیه‌لر . طشره‌دن کتوره‌ن صاته . وصاتمیوبده آندن صاتمغه آلانه اونه اون بردن نرخ ویره‌لر . وطوارایسه اوتی اون ایکی‌یه ویا اون اوچه ونهایت اون دردده نرخ ویریله . وبعدالتسعیر اکسیك صاتانك حقندن کلنوب سبزه‌واتدن اولورسه ایکی درهمنه بر آقچه غیریدن اولورسه درهمنه بر آقچه جریمه آلنه .

ودخی محتسب اهل سوقله براوله، اکسیك صاتانلری کوزلمیه ، محتسبك دخی اول وقت حقندن کلنه . اهل صنایعك هر برنی یوقلایه . قلب ایشی بولورسه قاضی‌یه کتوروب حقندن کلنه .

آت ، قاطر حمار نعلسز یورتمیه . وزیاده یوك یوکلدلمیه وآریق وزبون طواری قوللاندرمیه . دکلیانلری معرفت حکم الشرعله تعزیز ایتدیره . اما مقدما اسواقده ندا وتنبیه ایتدیروب بعده حقندن کله‌وك اوچ آغاجه بر آقچه آله . وزیاده آلمیه‌لر . (٢)

١٠٤٠ تاریخندن اولکی زمانه عائدیتی آکلاشیلان قانوننامۀ عثمانی‌نك برفصلنده‌ده نرخ اموری شورتله بیان اولنمقده‌در :

[١] اشبو مقدار درهم یاخود وقیه ویا آقچه‌یه دائر میدر . اصلنده صراحت اولمدیغندن بیلنه‌مامشدر .

(٢) مرآت عدلت یاخود تاریخچۀ عدلیۀ دولت عثمانیه . احمدلطفی بك . صحیفه ٨٢ الی ٨٩

فصل العشرين فی بيان احتساب (٢٤)

كلمهٔ شريف عاليشـان بودركه : شيمديكی حالده دركاه معدلتپناهمه اهل حرفت آلمقده
صاتمقده زياده افراط ايدوب برابر فائده‌يه قناعت ايتميوب هرنيجه ايسترلر ايسه
ل وجه اوزره صـاترلر ايمش . ايله اولسـه بو بابده آنلرك حاللرينه نظر ايدوب آلوب
اتدوغی نسنه‌لرك اكا كوره كندولريچون فائده قودروب نرخن تعيين ايتديردم . واشبو
نونامه‌يی فخر الامراء الكرام (اصلنده آچيقدر) ويبوردم كه :

بی نمازلری محله بمحله تفتيش ايدوب نمازقيلالانی وقلميانی كوره‌لر . بی نمازلرين طوتوب
تشهير ايده‌لر . ومحكم حقلرندن كلوب سـياست ايده‌لر . ويلان شهادت ايده‌نلر وتزوير
جت ويرنلر وآنوكله عمل ايده‌نلر قاضی قتنده ثابت اولدقدن صوكره محكم حقلرندن كلنه .

---

[٢٤] مجلهٔ امور بلديه ايله اشتغاله باشلاديغم زمان اول امرده قوانين قديمه‌يی تدقيق ايتمك ايسته‌مش
او مقصدله تحرياته باشلايه‌رق استانبول كتبخانه‌لرنده ، جلدك نهايتنده‌كی فهرستده تعداد وايضاح
له ديكم قانونلری بوله بيلمشدم . فقط بو قانونامه‌لرده ارزو وتخيل ايتديكم درجه‌ده امور بلديه‌يه
جمله نرخه و اصناف معاملاتنه عائد معلوماته تصـادف ايده‌مينجه مأيوس اولمشـدم . نهايت شـو
سطرلر طبع اولنمـدن اون بش كون اول علی اميری افندی حضرتلرينك ملته تبرع ايتـدكلری
كتبخانه‌يه كيده‌رك بردها فهرستلره كوز كزديكم صره‌ده فهرستك قوانين قسمنك الك صوك نومروسنه
نظر دقتی جلب ايده‌جك باشقه برخط ومركبله بر (قانوننامهٔ عثمانی) يازلمش اولديغنی كورنجه درحال
كتيردوب تدقيق ايتدم . بورايه درج اولنان وقانوننامه‌نك بر فصلی تشكيل ايدن معلوماته تصادف
ايتمكله صوك درجه‌ده سويندم . مشاراليه بوقانوننامه‌يی ياقين زمانلرده مبايعه ايتمشلردر .
سنه‌لردن بروبويوك فدا كارلقلرله طوپلامش اولدقلری اون ايكی بيك جلدراده‌سنده‌كی قيمتدار كتابلرينی
بلابدل ملت معظمهٔ اسلاميه نامنه اوقافه تبرع ايتمكله برابر حالا عرض ايتديكم قانوننامه كبی برخيلی قيمتدار
آثاری مبايعه ايده‌رك استفادهٔ عامه‌يه عرض ايتمك وهركون منتظماً كتبخانه‌يه دوام ايله علم وفضيلته
تشنه بولنان بيكلرجه اولاد وطنك استفاده واستفاضه‌لرينه چالشه‌ق سورتيله پك مستثنا وپك يوكسك
بر درجه‌ده ابراز فضيلت وحميت بيورمقده اولان علی اميری افندی حضرتلرينه ، كرك اسـتانبول
شهرينه زينت وشرف ويرن بويله بر كتبخانه‌يی احيا ايتملرندن ، كرك بلديه امورندن باحث سالف الذكر
قانوننامه‌يی ضياعدن قورتارديقندن طولايی شهر نامنه تشكری بروظيفهٔ وجدانيه عد ايده‌رم .
خزينهٔ خاصه مسـتشار اسـبقی خالص افندينك طقوز بيك راده‌سـنده‌كی كتابلرينك اوتوز بش
بيك وشيخ الاسلام صاحب منلا بكه عائد ايكی بيك راده‌سنده‌كی كتابلرك اون بيك ورضا پاشا
كتبخانه‌سنده‌كی اوچ بيك كسور كتابك ده اون بش بيك ليرا كبی مهم برر مبلغله معارف نظارتی
طرفندن ـ اميری افندی حضرتلرينك كتابلرينی تبرع ايتديكی صره‌لرده ـ مبايعه ايدلمش اولديغی نظر
دقته آلنيرسـه مشاراليهك حميتنك درجه‌سی وتبرعنك قيمتی آنجق او زمان آكلاشيلير .

وشرعاً معامله ایده‌نلری اونی اون بردن زیاده‌یه ویردیرمیه‌لر. وربای داخی قطعا ایتدیرمیه‌لر واتمکجیلر ایشلدوکی اتمکی وکرده‌جیلوک وچورکجیلوک چیک وقروسی اولمیه. کوزلنوب اکسلک اولیجی وددرهمنه بر اقچه جرم (جریمه) آلالر. وبونلرک اهل خبره‌سی (آسلنده جیقدر) طائفه‌سندن اوله. ایچلرندن اولمیه. وچورک اتمکک نصفی ایشلنه. بر مداونه وقیه اوزره یدی وقیه یاغ قویه‌لر وآری ایشلیه‌لر. ویاغسوز چورک وکرده نرخنه ایشلیه‌لر.

وقصاب برقیونی کیجه‌دن تمیز ایده‌لر. وآری صاته‌لر. وقاضی مقید اولوب تعیین اولنان نرخ اوزره ات بسلیوب هیچ بر وجهله عناد وتمردایتمیه‌لر. ویا سموزین صاقلیوب آروغن بوغازلیه‌لر. وهر زمانده قیونی احضار ایدوب بوغازلیوب صاته‌لر. خلقه ات یتشدیره‌لر واکر عناد ایدرلر ایسه (جزای) سزالری نه ایسه ایده‌لر. وتعیین اولنان نرخدن اکسوک صاتارلر ایسه تأدیب ایده‌لر. ویاخود درهمنه بر آقچه جرم آلنه. وتعلل ایدوب ات بولمیان قصابلری حبس ایده‌لر. تا ات بولمسنه رضا ویروب بولوب حاضر ایدنجه‌یه دکین حبسدن صلومیه‌لر. (صالیویرمیه‌لر) وقوزی وصغیر قصابلرینه داخی یساق اولنه که اکا ات پاک خدمت ایده‌لر.

وآشجینک پیشوردیکی ات چیک اولمیه. وات طوزسز اولمیه. وپاک قوتره‌لر وکاسه‌سی ویزی پاک اوله. وقزانی قلایسز اولمیه. وچناقلری اسکی وسرچه‌سوز اولمیه. وخدمتکارلری کافر اولمیه. وبیللرنده فطالری (فوطه‌لری) پاک ویکی اوله. قتی کوهنه (کهنه) اولمیه. وچیک ات یخنی اولیجق عادت نه ایسه اکا کوره صاته‌لر. بر آقچه‌لق ات یخنی اولیجق نصف اعتبارنه اولور. وصوده پیشمش کوفته وشیش کبابی عادت وقانون نجه ایسه ایله صاتیله. وتوق (طاوق) بریانی اول صوده اصادلر (ایصلادیلر) ایمش. اول منع اولنمشدر. اول یخنی ایدوب صوکره بریان ایتمک منع اوله. قوزی بریاننک یوزینه آشو سوررلر ایمش. سورمیه‌لر. وصویه اصلمیالر وجمیع سن محرا پیشوره‌لر. تنور بریانی ویخنی ات نرخنک نصفی اوله.

باشجیلرک پیشوردوکی باش وباشجیسی کوزله که پاک توته‌لر، پیشوره‌لر. بیات وکر وقیلی اولمیه. محرا پیشه. وقیون باشنه زمانه کوره نرخ ویره‌لر. وپاچه هر زمانده درت دانه‌سی بر آقچه‌یه اولور. زیاده نرخ اولمیه. ومحرا پیشه وسیرکه‌سی وصارمساغی تمام اوله. وسائر خصوصاتی باش شرائطی کبی اوله.

واشکنبه‌جیلر اشکنبه‌یی تمیز ایدوب وتمیز صویله یویالر وپاک صویله پیشوره‌لر. ومحرا

یشوره‌لر . وسرکه وصارمساغی تمام اوله . وسائر خصوصاتی آشجیلر شرائطی کبی‌اوله.
وینچه‌وشجیلر داخی کوزلنه . جکری خلط ایدوب پیشورمیه‌لر .

وبورکجیلر داخی کوزلنه . قیون اتی ایکی‌یوزاللی درهم اولیجق شـوربالی بورك
یکی‌یوز درهم اوله . ورقلی بورك یوزسکسان اوله. درهمی برآقچه‌یه صاتیله . میانه‌سی
سوغانلی ایدیکی . آخر اولمیه . وقیون اتندن غیری اتی خلط ایلمیه‌لر . وبوركك سـائر
سبابی پاك اوله . وخمیرلری آری اوندن‌اوله .

وداخی یاش وقوری فوا که وسـائر مأ کولات : اوزوم وانجیر کبی وآنك امثالی
ونی اون‌بر آقچه اوزرینه صاتیله . ویاش یمش اولسـه صاته‌لر . بردفعه یاش‌یمشـه نرخ
ولندقدن صوکره بتوروب چوروددی دیو تکرار کاوب نرخ‌طلب ایتمیه‌لر . تعیین اولنان
رخ اوزرینه صـاتالر . تکرار نرخ ویرمیه‌لر. ومشـتری الندہ طوره بلونوب دوتلوب
کسیکی طلب اولان کشینك کناهی ستر ایچون بن‌شوکا آلدم دیدو کنه اعتبار اولنمیه.
طارتوب تحقیق اولنوب ا کسـیکی اولیجق صـاتانك حقندن کلنه . تعزیر اولنه .
یوکله‌یمش‌که حداینقدن کاور. بوزلمه اولمیه . آغزی‌نیجه ایسه آشاغیسی داخی ایله اوله.
قاون وقارپوز وخیار کوروله . وبونلرك امثالی‌یمش داخی کوروله . قاریشدیرمه اولمیه.
بازار یرندن غیری یرده بیع ایلمیه‌لر . وا کر استقبال ایدرلر ایسـه محتسب طوتوب
سیاست ایده .

ویوغوردجیلر یوغوردی کوزلنه . یوکنه کوره نرخ ویره‌لر . صغیر سـودی قیون
سودندن اوتجق اوله. نشاسته وصوقاتمیه‌لر. وقایماقجیلر وپینیرجیلر داخی کوزلنه . هرنه
طورسه زمانه کوره نرخ ویره‌لر .

وسیرکه‌جیلر کلدری سکزیوز درهمدر. هربر کلدری هرزمانده بریچق بچغه اوله .
غایت ایوسی اوله .

وتورشوجیلر ا کسوکی کوزلنه . تورشولری انصافلی صاته‌لر . عنادایدنلرك حقندن
لنه . تورشو سرکه ایله قوروله . کیلك ا کشی‌سی‌ایله قورولمیه .

ویاش‌بالق وقوری بالق وخاویار صاتان کشی‌یه زمانه کوره نرخ ویره‌لر .

وحلواجیلرداخی کوزلنه .... درده اولیجق حلوا آلتی آقچه‌یه‌اوله . وقارمه‌بالی
حلوانك وقیه‌سی یدی آقچه‌یه اوله . اما بال بغایت ایو اوله . وایو پیشوره‌لر . وسـائر

اسبابلری اکا کوره اوله . قنی حلوا که بالدن پیشمش اوله . وقیمه‌سی درت آقچه‌دن یوقاری اولمیه . اوزوم وپکمز حلواسی اوچره صاتیله .

وشربتجیلر داخی کوزلنه . قوری اوزوم وقیمه‌سی بر آقچه‌یه صاتیلجق شربت وقیمه‌سی بر آقچه‌یه اوله . مسکی وکلابی ازله . اکشی وصولی اولمیه . لذیذ اوله .

خوشافجیلر داخی کوزلنه . اکشو اولمیه . آلدقلرینه کوره صاته‌لر . وخوشافلری بغایت تمیز اوله .

درزیلر دخی کوزلنه . فرموده چوقه وقفتان، قطنی سنجقلو اوله . اون بش آقچه‌یه دیکه‌لر . وسنجقلو وپنبه‌لو صوف قفتان یکرمی بش آقچه‌یه دیکه‌لر. امرخوری کمخاقفتان وقدیفه قفتان یکرمی بش آقچه‌یه دیکه‌لر . صرف اوتوزبش آقچه‌یه دیکه‌لر . فستان چوقه قفتان بر پرمق نکنده‌سی اوله . اوتوز آقچه‌یه دیکه‌لر . وزنانه ترلیکی اون بش آقچه‌یه دیکه‌لر. وچاتمه قماش قفتان قرق بش آقچه‌یه اوله . ومغربی صوف قفتان نکنده‌سی اوله یکرمی بش آقچه‌یه اوله. وسائر نکنده‌لی قفتان یکرمی آقچه‌یه اوله . وزنانه قطنی قفتان که کانجه یقالو اوله، اوتوزر آقچه‌یه اوله. باقیسی بوکا کوره قیاس اوله. واوغلانجقلر قفتانی وسائر امثالی قفتانی امکلرینه کوره اعتبار اوله . اسلمینلرك محتسب حقلرندن کله . درزیلره تأکید ایدوب دیکمك ایچون آلدقلری قفتانی وعده‌لرینه یتیشدیره‌لر . زیاده الوب وعده‌لرندن کچمیه‌لر . ایدرلرسه اول خصوص ایچون یساق اوله . وبوندن غیری داخی اهل خدمت آلدقلری ایشك وعده‌سنی کچورمیه‌لر . وچورملو ایتمیه‌لر . اکر برکیشینك قفتانی قیصه ویادار ویاراماز دیکمش ویاراماز ایلمش اولسه قاضی معرفتیله حقندن کله‌لر .

وچوقه‌جیلرك چوقه‌لری کوزلنه . مردانه چوقه قفتانی وبوغاسی وبز قفتانی بربوی اتکی ایکی اوله . سنجاقی اکلو اولمیه . یقاسی نیجه ایسه سنجاقی داخی ایله اوله . ودوکمه‌سوز صاتلمیه . دیکیشی عادت اوزره اوله. اکسیك اولمیه . ینه صوکره فستان اولمیه قابل ایسه . وچوقه‌جیلر داخی اصلدوب (ایصلادوب) صاتارلر . اندن واوزوننده چکمیه‌لر . حالی اوزره بیچه‌لر .

واستارکه شهرده، اشلانور اولسه سکزآرشوندن اکسیك اولمیه . وبوغاسی که خارجدن کله . آلدقلرینه کوره صاتدوره‌لر . واونی اون بره صاتدیره‌لر . زیادیه صاتمیه‌لر .

واپکجیلر داخی کوزلنه . ایپکلری دوز اوله . دویکی اولمیه . وکوکلکجیلر داخی

کوزلنه . آلدقلرینه کوره صاتهلر . محکم دیکهلر . ویکلری عادت اوزره بول اوله .
عادتدن خارج اولمیه.

وقزازلر داخی کوزلنه . شریدلری دوکمهلری قلب اولمیه ..... وایپلکی شریدی ،
تلی ایو اوله . وایو اوردوره‌لر ودیکه‌لر .

یدی کنارلو بر آقچه‌یه وطقوز کنارلو بر بچغه‌واون بر کنارلو دوکمه‌یی ایکی آقچه‌یه صاته‌لر
وسائر ایشلر داخی اشلنه.سرمایه‌لری وامکاری معتبر اولور. صاتمه‌سنی اکا کوره صاتدیره‌لر.
ودلال‌لر داخی کوزلنه. خدمت وامانت ایده‌لر . واستقامت اوزره اوله‌لر . متاعدن
وقماشدن هیچ بر کشی کندودن آرتیرمیه. وکذب قوشمیه‌وخلقه آندن غدروضرر واولمیه
وصاتدوغی اسبابدن یوز آقچه‌ده بر آقچه‌دن زیاده آلمیه . وبیك آقچه‌لك اسبابك دلاللغی
اون آقچه‌دن زیاده اولمیه . وجاریه وقولدن وآتدن وقاتردن صاتلجق بوقیاس اوزره
ویریله . زیاده آلنمیه . وآت جانبازلری بواسلوب اوزره یوریه‌لر . اکر عناد ایدرلرسه
حقندن کلنه .

وخلایقجیلر صاتدوغی جاریه‌نك یوزینه اق وقیزل فی‌الجمله تزیین ایدر نسنه سورمیه‌لر.
وصاتیلان اوغلان وجاریه‌دن لباسی المیه‌لر . اول لباسله ویره‌لر. صاتدقدن صوکره صویوب
آلمیه‌لر . اکر آلورلرایسه محتسب حقلرندن کله .

وچوقه‌جیلر وکمخاجیلر ودلاجیلر وتقیاجیلر واطلاسجیلر ومنجیر وبرنجکجیلر انده
قانونده اوله . وناقص وکم وکوتو ایشلمیه. والتونلی قطیفه‌نك قلابدانی سیرك وکم اولمیه .
علی العموم کوزلنه. عادتدن اکسیك اولمیه . اسلمینلرك کرکی کبی حقندن کلنه.شمشر اوزره
ش آرشون اوله .

تقیاجیلر و بجوزه‌جیلر و عرقیه‌جیلر کوزلنه . هر نه دیکلورسه یکی قماشدن دیکیله
بجوزه‌نك آستاری زیاده چیریشلو اولمیه . ایو دیکیله . صاتماسنده سرمایه‌لری و امکاری
ملاحظه اولنوب کندولر ایچون بر مقدار فائده عائد اولدقدن صوکره اونده بر دن
تجاوز ایتمه‌یه‌لر . و خفافلر الا وقیرمزی چیزمه اعلاسی اوتوزه و اوسطی یکرمی سکزه
و ادناسی یکرمی التی آقچه‌یه اوله. وسائر رنکلولرك اعلاسی یکرمی درده و اوسطی اون
سکزه و ادناسی اون آقچه‌یه النه . باقیسی بو اسلوب اوزره کوریله . شیروانی پشمق
اعلاسی یکرمی و اوسطی اون سکز وادناسی اون آلتی ایله. وساغری پشمق اعلاسی
یکرمی اوچ واوسطی یکرمی بر و ادناسی یکرمی آقچه‌یه اوله . شهری پشمغی که

ادناسی اوله و یاخود. . اوله حالنه کوره صاتیله. و زنانه چیزمه که غایت ایو اوله. بهاسی یکرمی بشدن آرتق اولمیه. دیکر چیزمه و یاخود پاپوچ اعلاسی اون سکز واوسطی اون التی یه و ادناسی اون درده اوله . و سائر یکیچری پاپوجندن غیری پاپوجلك اعلاسی اونه واوسطی سکزه ادناسی یدی یه اوله . فی الجمله پشمقجیلرك و پاپوچجیلرك ویا چیزمه جیلرك ایشلدوکلری غایت ایو اوله . و قلب اولمیه. پشمق ویا پاپوچ و سائر آیاق قابی آقچه باشنه ایکی کون [یوم معناسنه اوله جق] حسابی اوزره در. تمام اولمدن دلینورسه ویا سوکیلورسه صوچلودر جزاسن ایده لر . اما کون (دری معناسنه اوله جق) و سختیان دلنورسه صوچی دباغکدر .

و مجلدلرك ایشی داخی کوزلنه . جلد ایچون آله جق آقچه دن خرجلرین و امکلرین کوزلیوب بر مقدار نفقه کندولری ایچون قونلدقدن صو کره زیاده تجاوز ایتمیه لر .

صحافلر داخی کوزلنه. صاتدقلری کتاب اونی اون درتدن تجاوز ایتمیه لر. ایدولر ایسه حقلرندن کالنه

و اسکیجیلرك داخی ایشلدوکی ایش کوزلنه. اولا یامادقلری سختیان اوله. قارین و مشین اولمیه . و دیکیشلری ایو اوله . و ایکی اولان تمام ایکی آقچه اوله. زیاده اولمیه . و کون تاجرلری داخی کوزلنوب اوکوز و توسون دریسنك اعلاسی اللی التی و اوسطی اللی بر آقچه یه ادناسی یکرمی بر آقچه یه اوله. وصوخوی دریسی اعلاسی اوتوزبش ، اوسطی اوتوز ایکی وادناسی اوتوز آقچه یه اوله. و خام دری هر نه جنس اولورسه دباغدن غیری کمسنه آلمیه . همان دباغ آله .

دباغ دباغت ایتدکدن صو کره هر نه جنس اولورسه ایشلیه لر. اصحیه (١) وطاشردن کتیرنلر صاتدرمیه لر . و اکر اسلمزلرسه حقلرندن کالنه. وکچی دریسی که قرمزی والا اوله اعلاسی یکرمی ایکی، اوسطی اون سکز ، ادناسی اون التی آقچه یه وسائر رنکلرك اعلاسی اون آلتی یه اوسطی اون اوچه و ادناسی اون آقچه یه اوله . نوبتله صاتدقلری وقتده اوتی اون ایکی یه صاته لر. زیاده یه صاتمیه لر. وصاتدقلری وقتده غایت اعلاسنی اون درده صاته لر. هر نه رنکی اولورسه اولسون زیاده یه صاتمیه لر . و کون تاجرلری دباغت ایچون کون آلوب باغلیوب صاتارلر ایمش . اوزرینه قاضی آدم کوندروب تفتیش ایدوب بکا عرض اولندی . بن داخی قانوننامه ده ثبت ایتدم . و اوکوز و توسون دریسنك بهاسنه ضم ایلدم. وبیوردم که محتسب رأیی ایله کوریله .

---

(١) اصحیه: اصلی بویله ایسه ده اضحیه یعنی قربان دریسی معناسنه بر تعبیر اوله جق. یاقین زمانلره قدر قربان دریسنی صاتمق هم عیب وهم کناه صاییلیردی .

و قصابلر خام قویون دریسنك اعلاسی ایکی بجغه و اوسطی ایکی آقچه‌یه وادناسی بر آقچه‌یه ویابر بجغه اوله . خام قره اوکوز دریسی اعلاسی یکرمی ایکی و اوسطی یکرمی وادناسی اون طقوز اوله .

و بولغاری‌جیلر داخی کوزلنه . غایت ایوسندن ایشلیه‌لر . و صاغریمینی کمالی ایله اولندوره‌لر . خام قومیه‌لر . ایدرلر ایسه حقندن کلنه .

وسراجلر سختیان ایرکه امکلو اوله یوزیکرمی آقچه‌یه اوله. و آقینجی ایری طبلبازی ایله یوز اللی اقچه‌یه اوله . وشول ایرکه قوله اولنوب زیاده امك اوله. قوانه کوره اوله . واویان وشققلو اوله. یا اکسه‌لکی ایکی‌قات اوله. خوی اوله. اعلاسی یتمش واوسطی آلتمش وادناسی اللی اوله. معایی اویان اعلاسی اللی آقچه‌یه واوسطی قرق بش آقچه‌یه وادناسی قرق آقچه‌یه اوله. وکاوساله اویان وموربافته لولر اعلاسی قرق واوسطی اوتوزبش وادناسی اوتوز آقچه‌یه اوله . و شققلری اولمیان که صغری اوله‌لر . اعلاسی اوتوز سکز اوله و اوسطی اوتوزبش وادناسی اوتوزایکی‌یه اوله . بولغاری شققلو اویان اعلاسی قرق بش واوسطی قرق ایکی وادناسی اوتوز بش آقچه‌یه و سائر عثمانی اویان اعلاسی اون آقچه‌یه اوسطی طقوز و ادناسی سکز آقچه‌یه وعثمانی استارلو اویان اعلاسی یکرمی اوسطی اون سکز ادناسی اون آلتی‌یه اوله . وبولغاری طمقلو اویان اعلاسی قرق آقچه واوسطی اوتوز و ادناسی یکرمی بش آقچه‌یه اوله . وبونلرك غایت ایوسی اوله . ایکی قات زنجیرلرله اعلاسی اون درت و اوسطی اون‌ایکی ، ادناسی اون آقچه اولا . و ساده یولار اعلاسی یدی و اوسطی آلتی و ادناسی بش آقچه‌یه اوله و سختیانك مرماتی کوزلنه . متحمل اولدوغندن مقداری تجاوز اولنمیه .

و کیچه‌جیلر و موتافلر کوزلنه . کچه‌یی چیك پیشورمیه‌لر . عادت اوزره پیشوره‌لر واندم کچه‌سی سکز بجغه وایروك کچه‌سی بش اقچه‌یه اوله . آرتوغه صاتارلر ایسه حقندن کلنه. وسائر آت چولنك اوزونی اون ایکی قاریش و انی سکز قاریش و یقالو اوله. غایت ایو اوله. یکرمی آلتی آقچه‌یه. شول چول که اوزونی اون قاریش و انی آلتی قاریش اوله یکرمی آقچه‌یه ویریله وشول چول که یقاسوز اوله . اوزونی طقوز قارش و انی یدی قارش اوله. یکرمی آقچه‌یه اوله. و سیاه آت طوبره‌سی اغزی دیکلو غایت ایو اوله. بش آقچه‌یه اوله واوسطی درت وادناسی اوچ آقچه‌یه اوله و قولان قسمی داخی قاعدۀ قدیمه اوزره کوزلنه.

وحلاجلر داخی کوزلنه . یوز اللی درهم پنبوغی بر آقچه‌یه آته‌لر .

و دمورجیلر داخی کوزلنه. اشلدکلری دمورلری قلب اشلمیه‌لر وعلت ایتمیه‌لر .

وقزانجیلر داخی کوزلنه . هرنه اشلرلرسه قاضی معرفتیله نرخ ویره‌لر . وقزانك وهرننك قولپنی دموردن ایتمیه‌لر . باقردن ایده‌لر . وقلایجیلر قلایلدقلری نسنه‌یی غایت ایو قلایلیه‌لر . قلب ایتمیه‌لر . وعلت ایتمیه‌لر وقلایه ودموره بونلرك امثالی نسنه‌لری اونده بر آقچه نرخ ویره‌لر .

و بچاقجیلر داخی کوزلنه. دمشقی دیو فرنکی اشلمیه‌لر . وصاتمیه‌لر . جنسی جنسیله صاته‌لر . واعلا قلنج قنی آتمش آقچه‌یه و اوسطی اللی وادناسی قرق آقچه‌یه اوله .

وقنجیلر داخی کوزلنه. اشلدکلری ایشی ایو اشلیه‌لر .

واکنه‌جیلر داخی کوزلنه . اشلدکلری اکنه‌یی ایو اشلیه‌لر . دمور اکنه‌یی دمشقی دیو صاتمیه‌لر . قلب اشلمیه‌لر .

و نعلبندجیلر داخی کوزلنه . یوز آیاق خام نعلی یتمش آقچه‌یه آلورلر ایمش . بش بچق آقچه‌یه نعلیه‌لر . وبعض نعل وار ایمش . یوزین آلتمش آقچه‌یه آلورلر ایمش . آنك کبیلری درت بچق آقچه‌یه نعلیلر. وقاتری درت آقچه‌یه‌وحماری اوچ بچق آقچه‌یه نعل‌لیه‌لر . میخ دیکوروب آقاتسه نعلبند اوزرینه‌در . تعلل ایدرسه تأدیب ایده‌لر .

ونعلچه‌جیلر داخی کوزلنه. نعلچه‌یی صقت (سقط) اشلمیه‌لر .

وقلیچ جیلر کوزلنه. دمشقی دیو فرنکی اشلمیه‌لر . وزنه صاتمیه‌لر . واعلا قلنج قنی التمشه واوسطی اللی‌یه وادناسی قرقه اوله . زیاده اولمیه .

وقیومجیلر کوزلنه. ایشین کسنه اوله . ایشنك ساده‌سنی درهمن بر آقچه‌یه ومیانه‌کار ایشنی ایکی‌یه‌ایشلیه . والتونك مثقالنه اوچ آقچه زمشتك ایشنك مثقالنه بش آقچه آله ودوکمه ایشك وقلیچ بندینك وانلرك امثالنه نه وار ایسه درهمنه بربچق آقچه آله‌لر . والتون یول ایشلینك درهمنه اوچ آقچه آلالر .

وبنالر ونجارلر کونده طعامیله اون آقچه‌یه‌ایشلیه. کون طوغارکن کله وطولاشمدین کیتمیه. زیاده طلب ایدنلری تأدیب ایده‌لر.

وکره‌میدجیلر کوزلنه . چیك پشورمیه‌لر .

وکربیچ جیلر کوزلنه . کربوجی صیق وقالن ایده‌لر . جاقیلری طخانی اوله . خلاف ایدنلری یصاغ ایده‌لر . والا حقلرندن کلنه . وچناقجیلر وچولمکجیلر کوزلنه . چیك پشورمیه‌لر .

وتخیل بازارنده صاتیلان بغدای وارپه وحبوبات هرنه ایسه صمانلو وکسمیك اولمیه . پاك اوله وتمام طوتالر . وکیله طمغالو اوله. شو یله که اکسکی بولنه. ویاخود آرتق بولنه محکم حقلرندن کلنه .

وصابونجیلر غایت ایو ایده‌لر . وموجیلر کوزلنه. ومولری چرکلو وقوقار یاغدن اولمیه فتیلی یوغون اولمیه . اعتدال اوزره اوله . و صابون داخی ایو اوله . پشمش اوله ویارلو اولمیه .

و اودونجیلر قاطر اودوننك اوزونی درت قارش اوله . اشك یوکننك اوچ قارش اوله . دوه اودوننك التی قارش اوله . وطاغده وافر یوکلدوب شهره یقین اکسـتمیه ویوك حادثجه اوله . وطواره مقدارندن آرتق یوك اورمیه. وتماسوز یوروتمیه وسمرلری بتون اوله . عناد ایدنلرك حقندن کلنه .

وعطارلر داخی کوزلنه . زعفرانیلی ، یاغلو وعصلفور اولمیـه . وهر متاع که صاته‌لر اونی اون بردن ارتوغه صاتمیه‌لر . وباش شکری اوچ کاغددن زیاده صارمیه‌لر . فرونی (فرنکی) شکری ایو بهاسنه صاتمیه‌لر.

بزازلر داخی کوزلنه‌کم ابریشمی ایو ـنه خلط ایتمیه‌لر وآرشونلری اکسیك اولمیه. اکر اکسیك ارشون قوللانورلرسه تعزیر ایدوب آغاج باشنه برآقچه جریمه آلنه .

وبویاجیلر هرنه رنکی بویارلر ایسه ایو ایده‌لر . قلب ایتمیه‌لر . وبزی طاش اوستنده دوکوب ضرر ایتمیه‌لر . وبویالو بزی یول اوستنده اصمیه‌لر . ویول اوزرنده طاش اوزرینه دوکمیه‌لر .

وحمامجیـلر حمامی پاك وتمیز طوتالر . وصـویی معتدل وحمامی اسی اوله. ودلاکلر جست وچابك اوله . اوسـتره‌لری کسـکین اوله . وباش تراش ایتمده کامل اوله‌لر . حقلرندن کله‌جك قدر آدمه یاپشـدوره‌لر . [ـولوك اوله‌جق] . زیاده خدمت ایدوب محکم کیسه سوروب وصابونله یویه‌لر . وکیسه‌لرین واوسـتره‌لرین پاك طوته‌لر کافر باشن واویوزلو باشـن تراش ایتدوکی اوستره ایله مسـلمانلرك باشن تراش ایتمیه‌لر . وآنك اوسـتره‌لری آیرو اوله . آنوکله باش تراش ایتمیه‌لر . وناطور فوطـه‌لرین پاك وتمیز طوته وآدمنه کوره فوطه ویره . دلکلو وقیصـه فوطه اولمیه . و کافره آیری فوطه ویره‌لر . ویردوکلری فوطه‌نك آیرو علامتی اوله. و کافر یوزین سلدوکی ردا ایله مسـلمان یوزین

سلميه . و الحاصل مسلمانلرك هر نسنه‌سی آبرو اوله . اكر عناد ايدرلرسه محكم تعزير ايدوب حقلرندن كلنه .

اورتاالقده كزن طبيبلری تمارخانه طبيبلرينه ايلتوب امتحان ايده‌لر . اكر قبول ايدرلرسه طبيبلق ايتدوره‌لر . والا جمله‌سن منع ايليه‌لر . وجراحلر جراحلقلرنده كامل اولمدين كمسنه‌يه ال اورميه‌لر .

ودكرمنجيلر دكرمنده طاوق بسليوب خلقك اونه وبغداينه ضرر ايتميه‌لر . وقتى بلك ايسترلرسه انجق بر خروس بسليه‌لر . . . . علت ايتميه‌لر وكمسنه‌نك بغداين دكشدرميه‌لر . ودكرمنى خالى قوميه‌لر . وبيانه كيتميه‌لر . وطاشلرين وقت كلدكجه ديشه‌ده‌لر . وحقلرندن آرتق تركه آلميه‌لر . واوغورلميه‌لر . وهر كشى نوبتيله اوكوده . وبر كشينك تركه‌سن چقروب آخر كسك قويميه‌لر . اكر عناد ايدرلرسه محكم حقلرندن كلنه .

وعلمدارلر وسائر اهل دروازه دوشنبه وپنجشنبه كوننده غيری دور ايتميه‌لر . وشهر ايچنده جذام طائفه‌سن يورتميه‌لر . وبالجمله اهل حرفنك صاتماسنده وآلمسنده محتسب ناظر اوله . واكسك صتانلری طوتوب مهمنه آقچه جريمه آلنه . وهر كسك حاصلن وخرجن وسرمايه‌سن كوروب اونى اون بردن زياده‌يه نرخ ويرميه‌لر . وبغايت زحمتلو ايشده اونى اون ايكى اوزرينه نرخ ويروب زياده ويرميه‌لر . وقاضى ومحتسب معرفتيله اوله . آنلرك معرفتى اولمدوغى يرده نرخ ويرميه‌لر . وآرشون ودرهم طوتانلر طمغاسوز طوتميه‌لر . وكاه كاه كيله‌لرين وآرشونلرين ودرهملرين يوقليه . اكسك اولميه . اكسك نسنه ايله صاتليه .

وحلاج طائفه‌سى ايو طوقويه‌لر . قلب ايتميه‌لر . وكمسنه‌نك ايلوكن تبديل وتغيير ايليه‌لر والا محكم حقلرندن كلنه . [۱]

بوقانونلر نرخ حقنده بعض اساساتى احتوا ايتمكله برابر شيمديكى اصطلاحه كوره عينى زمانده برضابطهٔ بلديه تعليماتنامه‌سى ده عداولنه‌بيلير . فقط نرخ مسئله‌نك صوك آلديغى شكللر بوواده بسط وايضاح اولنانلردن دها مفصل ودها مهمدر . بو جهتلرده اوچنجى فصلده نرخ نمونه‌لری درج صورتيله ايضاح ايدلمشدر

[۱] قانوننامهٔ عثمانى ـ على اميرى افندى‌نك ملت كتبخانه‌سى ، قوانين قسمى ـ نومرو ۲۲۴ (قاننامه‌نك عباره‌سى عيناً استنساخ اولنمشدر ، آكلاشيلميه‌جق محلّرى واردر ، اساساً مهجور وغير مأنوس كلمه‌لر زياده اولمقله برابر خطاطك خطالری ده بو آكلاشلمازلغه سببيت ويرمكده‌در .)

اوچنجی فصل

نرخ دفترلری

توقیعی عبد الرحمن پاشا قانونامه‌سنك نرخ حقنده‌کی فقره‌سنده :

« مدیر امور جمهور اولان وکیل دولت بی‌غرض اهل وقوفله مشورت ایدوب
علره ومشتریلره ضرر اولمامق شرطیله اقوات ناسه وسائر مهماته واقوات بهائمه تعیین
خ ایچون قاضی‌افندی‌یه یاخود محتسبه خطاباً فرمان بیوررلر. آنلر دخی فرمان موجبنجه
یین نرخ ایدوب دائما اجراسیله مقید اولورلر . » دنیلمکده ایدی .

قاضیلرك سجلّرنده بو وظیفه‌نك صورت ایفاسی حقنده مقام‌صدارتدن آنلره خطاباً
لمش اولان تذکره‌لره صیق صیق تصادف ایدلمکده‌در . اوتذکره‌لردن بریسی نمونه
لمق اوزره شورایه درج ایدلمشدر :

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

آستانهٔ سعادتده ساکن عباداللهك حوایج ضروریه ولوازمات سائره‌لرندن اولان
واع اشیانك جلب وجمع وادخارنده سعی واهتمامز برکمال اولدیغنه بناءً للهالحمد اجناس
نائر واشیا کثرت ووفرت اوزره اولوب لکن اصناف طائفه‌سی اول مقوله اشیانك
سعار یومیه‌لرینه راضی اولمیوب طمع‌خاملرندن ناشی زیاده‌یه بیعه جسارت ایلدکلرندن
نقه هر بر متاعك برکونه محتکرلری‌ظهور واشیانك غلاسنه سبب‌وعلت اوله‌رق‌عباداللهی
سراره جرأت ایده‌کلدکلری مجرباتدن اولدیغنه بناءً صیانةً للعباد کافهٔ اشیانك نرخ
وزیلری دردست اولوب دائماً ومستمراً نظارت‌وسراً وعلناً تجسس ایله خلافنه حرکت
ـری، اولور ایسه تأدیب وکوشمالنه اعتنا ودقت لازمهٔ‌حالدن وبوخصوص عهدهٔ‌حمیتکزه
حاله اولنمش اولدیغندن‌سزدن مأمول ومنتظر اولان‌درایت وکیاست ووطانت‌مقتضاسنجه
باداللهدن جانب جهانداری‌یه استجلاب دعوات خیریه‌یه صرف ماحصل قدرت‌ایلمری
طلوب همایون جهانبانی اولمغله ایمدی معتاد قدیم ودأب مستدیم اوزره کافهٔ لوازمات

عباداللهك اسعار موضوعه‌لرندن زياده‌يه بيع اولنمامسنه وبعض طمعكارلرك احتكاردن منع اولنملرينه ودرعليه‌يه جلب اولنان ذخائر واشيانك حبهٔ واحده‌سی طشره خروج ايتمامسنه اهتمام ودقت وليل ونهار خواب وراحتی ترك ايله تحصيل رضای ملوكانه‌يه بذل نقدينهٔ غيرت ايليه‌سن ديو بيورلدی . غرهٔ را ١١٩٤ (١)

قاضيلرك بووظيفه‌يی نه صورتله ايفا ايتدكارينی آكلامق ايچون وقت وقت تنظيم واعلان ايتدكاری نرخ دفترلرينی تدقيق ايتمك ايجاب ايدر. بودفترلر ياعمومی وياخصوصی بر ماهيتی حائزدرلر . يعنی بعض دفترلر عموم مأكولات وحوائج ضروريه‌يی جامع وبعضيسی‌ده آنجق برقسم اشيايه انحصار ايتمكده‌در . بودفترلردن عمومی ماهيتی حائز كوريلن بريسی نمونه‌اولمق‌اوزره آتی‌يه عيناً درج‌اولنديغی كبی ديكرلرندن‌ده لاعلی‌التعيين برقاچ عددی بوقسمده بولنديرلمشدر .

ايلك درج اولنان دفتر ١١٩٠ سنه‌سنده استانبول قاضيسی اولان حسن پاشا زاده محمد سعيد افندی‌يه عائددر : [٢٥]

هوالقابض والباسط

الحمدلله المنعم الرزاق الوهاب الذی يرزق عباده بلا عد وبغير حساب لامانع لما اعطی ولا مانح لما منع وهوالقادر المختار ومفتح الابواب والصلوة والسلام علی افضل من اوتی الحكمة وفصل الخطاب محمدالذی ارسل امراً بالايمان والاحتساب وعلی آله وصحبه الذين هم

---

[١] استانبول قاضيلغی سجلی : نومرو ٤٦

[٢٥] نرخه دائر اوامر ومقررات ايله نرخ دفترلری قاضيلرك فرمان واعلام سجللرنده متفرق صورتده مقيد اولديغی كبی آيريجه نرخ سجللری‌ده طوتلمش اولديغی كورلمكده‌در . از جمله ١١٩٠ دن ١٢٧٣ سنه‌سنه قدر سكسان اوچ سنه‌لك نرخ وقوعاتی آيری برسجله قيد اولنمشدر . ١١٩٠ دن اوله عائد اوراق‌اوزره دها برايكی نرخ سجلنك موجوديتی طبيعی ايسه‌ده اليوم استانبول قاضيلغنك اون برنجی عصردن اولكی زمانلره عائدسجللرينه تصادف ايديله‌مامسنه نظراً اوميانده نرخ سجللرينك‌ده‌ضياعه اوغرامش اولديغنه احتمال ويرلمكده‌در .

كتبخانه‌لرده ويا شونك بونك الده بعض نرخ دفترلرينه تصادف ايدلمكده‌در . شوراسنی خبر ويره‌يم كه بودفترلر ١١٩٠ دن اولكی زمانلره عائد ايسه‌لر بونلرك مشيخت مخزننده‌اصللری‌بولنه‌مديغی ايچون حائز قيمت واهميت اولملری ايجاب ايدر. ١١٩٠ دن صوكره‌يه عائد ايسه‌لر بونلرك‌صورتلری مخزنده‌كی سجلدن استنساخ ايتمك هركس ايچون ممكن اولديغندن بوكبيلرك قيمتلری آنجق يازيسيله تذهيب ويا تجليدنده آرانمليدر .

خیرالآل وخیرالاصحاب وعلى الائمة المجتهدین الذین سعوا فی احیاء شریعة سالکین منهج الصدق والصواب اما بعد . فیقول العبد الفقیر القاصر فی امر العبادة السید محمد سعید المدعو بمحسن پاشا زاده هذه وریقات اعدت لضبط اسعار الذخائر واجناس الاشیاء من المأکولات والمشروبات مما تصدیت الى تقدیر اثمانها بشورى اصحاب الخبرة وارباب النهى فی البیع و الشراء لصون الناس خصوصاً منهم الضعفاء و الغرباء من الغبن والخسران بقدرما مکننی الله تعالى فی ذلك محتاجاً الى توفیقه العزیز فی کل ما هنالك فان امر التسعیر امر خطیر وهو على عبده العاجز عسیر غیر یسیر وانی قلیل البضاعة وعدیم الدرایة نرجو منه التوفیق والعنایة فی البدایة والنهایه . فانی عالم ان البحث عن احوال الاسعار بالقیل والقال تقول بلا مآل لان المسعر هوالله ومفاتیح خزائن الارزاق بیدالاله وذلك فی غرة .

الربیع الاول من شهور سنة تسعین ومأته والف

من هجرة من له العز والشرف

نان عزیز	نان فرانجله	سمید	یاغلی چورك	قبا چورك	یاغلی سمید	شام خلقه‌سی
درم	درم	درم				
٥٠	٢٥	٢٥	١٦٠	٢٥	١٦،٢	٢٥
یاغلی بورك	خرده خلقه	یاغلی کاهی	تابه بوغاچه‌سی	شام بورکی	یاغلی لوقمه	عرب کورکی
١٢ —	١٢، —	١٢ —	١٢ —	١٢ —	١٢ —	١٢ —
یارمه لوقمه	یارمه کورك	یاغلی پوغاچه	یاغلی کوزلمه	قطایف	خاص الخاص دقیقدن	
					قیه ١	
١٢ —	١٦ —	٢٥	١٢		١٢	

دقیق اتمکجی		دقیق چورکچی		دقیق خاص بقلاوالق	چیك قهوه			
فی	قیه	فی	قیه	فی	قیه	باره	قیه	پاره	درهم مسحوق
٩ —	١	١٠	١	١٢	٠١	٨٠	١	٧	٢٥

مخزنده‌کی سجله نرخ دفترلری تعلیق یازی ایله یازلمش وهر دفترك زیری اونی تنظیم ایدن قاضی طرفندن مهرلنمشدر . دفترلر قاضینك درجهٔ علم و فضلنه دلالت ایده‌جك عربجه بر مقدمه ایله باشلامقده‌در . قاضیلردن برینك منظوم مقدمه یازدیغی ده کورلمکده‌در . بالاخره یعنی علمیه مسلکی انحطاطه دوچار اولدقجه مقدمه‌لرده مختصر یازلمغه باشلانمش ونهایتلره طوغری بسبتون قالدیرلمشدر. ماضیده‌کی اجتماعی حاللریمزی، تجارت اصوللریمزی ، طرز معیشتمزی، اصول تلبسمزی ، ادخالات و اخراجاتمزك نه‌کبی شیلردن عبارت اولدیغنی والحاصل تاریخمزك بر خیلی مظلم و مهم نقطه‌لرینی اکلامق خصوصلرنده بو دفترلردن خیلی استفاده اولنه‌بیلیر.

دیکر ممالك متمدنه‌ده اولدیغی کبی بزده ده بوکبی وثائق قدیمه‌نك قیمتی تقدیر اولنمغه باشلادیغی زمان ایجاب ایدن حاشیه ومطالعه‌لرله برابر ایلك طبع اولنه‌جق اثرلردن بریسنك‌ده بو نرخ دفترلری اولدیغنه شبهه ایدیلمز .

صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً هر سنه روز خضر دخولنده ذبح ولحومنی نرخ روزیسی اوزره عبادالله‌ه بیع ایتك معتاد قدیم اولمغله بناءعلیه اشبو سنهٔ مبارکه ربیع الاولنك اون بشنجی کونی روز خضر دخولی ایتمکله صاحب عرضحال قصاب باشی داعیلری وقصاب طائفه‌سی سنهٔ سابقی نرخ جاریسی اوزره لحومك بهر قیه‌سنی جلب طائفه‌سندن قصاب طائفه‌سی اون پاره‌یه اشترا وعبادالله‌ه نافع اولمق اوزره اون بر پاره‌یه بیع ایله قوزی ذبح ووجه مشروح اوزره لحومنی عبادالله‌ه بیعه مساعدهٔ علیه‌لری ارزان بیورلمق بابنده فرمان حضرت من له الامروکدر.

٨ ١٠ ١١٩٠

حمدالله الرزاق . امیرالمؤمنین سلطان الموحدین ظل ظلیل اله . پادشاه عالم پناه ادام الله تعالی دولته الی یوم القیام افندیمز حضرتلرینك فقراء عبادالله‌ه مرحمت و شفقتلری اثرندن جمیع اماکنده برکت وذخائرك وفرتی خصوصا حنطه‌نك کثرتی ترحماً للعباد نان عزیزك درهمده ترقیسنی اقتضا ایتمکله استانبول توابعنده اولان اتمکجی طائفه‌سنك کتخدالری ونظام اوسته‌لری مجلس شرع شریفه کوندریلوب قپان دقیق نائبی افندی داعیلرینك تقریری ناطق اولدیغی اوزره الیوم یوز قرق درهمی برپاره‌یه بیع ایلدکلری نان عزیزه اون درهم ضم ویوز اللی درهمی برپاره‌یه اولمق اوزره بالتراضی نظام وتمشیت ویریلوب اشبو سنهٔ مبارکه شهر ربیع الاولنك دردنجی صالی کوننده دقیق پاك وطحنی نصابنده تام الوزن خاص وبیاض نان عزیزك یوز اللی درهمی برپاره‌یه اشلنوب عبادالله‌ه بیع اولنمق اوزره تنبیه وبوندن بویله جناب واهب العطایا حضرتلری خصب ورخا عنایت واحسان ایتدکجه اقتضای وقت وحاله کوره نان عزیزك نرخنه ضم اولنه‌جغی کندولره تفهیم اولندیغی معلوم دولتلری بیورلدقده فرمان حضرت من له الامر کدر.

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

تقریرك موجبنجه اشبو نظام دستورالعمل طوتلق اوزره سجل محفوظه قید ویوم مذ کوردن اعتبار ایله ضم مزبوری اجرا وجمله‌سنه تأکید وتنبیه ایله نظارت واهتمام ایلیه‌سز دیو .

درجه انکناری صغیر	درجه انکناری کبیر	برلو انکناری صغیر	برلو انکناری کبیر
١٠٠ عدد	١٠٠ عدد	١ دانه	١ دانه
٤٠ — ٥٠	٨٠ — ٩٠	— ١ — ٢	— ٣ — ٤

تازه لور پینری	برلو بقله	تازه بقله	ورق اصمه تازه
١	١	١	١

٨ — ١٠	٣ — ٤	٤ — ٥	٢٨ — ٣٠
قبا لور پینری	قوز حلواسی	قوزی کستانه‌سی	قوچی یوغوردی
١	١	١	١
٢٦ — ٢٨	٢٠ — ٢٤	٨ — ١٠	١٠ — ١٢

تازه دل پینری	تازه چایر پینری	لمنی طولم پینری	تازه قشقوال
١	١	١	١
٣٦ — ٤٠	٣٠ — ٣٤	٣٢ — ٣٦	٣٦ — ٤٠

تازه لور پینری	قبا لور پینری	خالص سود	قیماق	خالص بوشان یوغوردی
١	١	١	١	١
٢٨ — ٣٠	٢٦ — ٢٨	٧ — ٩	١٨ — ٢٠ پاره	٨ — ١٠

خالص سوددن چناق یوغوردی	قیماق‌التی سوددن چناق یوغوردی	چایر یوغوردی	طوربه یوغوردی [١]
١	١	١	١
١٢	٦	٦	١٥

نان عزیز یوز اللی درهم بر پاره‌یه اولدقده قطع اولنان فیأت : حنطه

اقچه				اقچه	
١٢٠	غلوس	جدید وعتیق			
١٢٠	سلانیك	« «		١١٤	آیدین جدید وعتیق
١١٤	عبدالله آغا	« «		١٢٠	اورخان
١١٤	کوتاهیه	« «		١١٤	اغریبوز
١٠٨	قره آغاج	« «		٨٢	وارنه قزلجه‌سی
١١٤	تکفورطاغی	« «		١٢٠	دقیق

حطب مطبخ	حطب اتمکجی	حطب حمام
پاره چکی	پاره چکی	پاره چکی
٣٠ ١	٣٥ ١	٤٠ ١

طوله قباغی	ساقز قباغی کبیر	ساقز قباغی صغیر	فصولیه	ملوخیا
١	١	١٠٠	١	١
٥	— ١ — ٢	٩٠ — ١٠٠	٥ — ٦	٥ — ٦

[١] (١) رقملری قیه‌یی و آلتنده‌کی رقملرده اقچه‌یی کوسترمکده‌در · قیه‌دن ماعداسی یاننه یازلدیغی کبی آقچه‌نك غیری‌ده کنارینه اشارت ایدلمشدر .

اصمه قوچی عربه : استیجار اولندیغی محلدن قریب اولان محله براقه : بر غروش بعید اولان محله بربچق غروش . بتون کون اوچ غروش .

سلطانی بامیه	١٠٠٠	١٢٠—١٥٠
قره بامیه	١٠٠٠	٤٠—٦٥
اعلا هرسك بادنجانی	١٠٠٠	١٨٠—٢٠٠
یلاق آباد اوسط هرسك بادنجانی	١٠٠٠	١٢٠—١٥٠
سیاه توت	١	١٠—١٣
طوپاچ بادنجان	١٠٠٠	٩٠—١٠٠
یرلی خیار اعلا	١	١—٢
یرلی خیار صغیر	١٠٠٠	٩٠—١٠٠
قورق	١	٥—٦
خیار طشره	١٠٠ عدد	٩٠—١٠٠
خیار طشره صغیر	١٠٠	٥٠—٦٠
تازه فندق	١	٦—٨
اینه‌سی امرودی	١	١٦—١٨
کلنجك امرودی	١	١٨—٢٠
مننده امرودی	١	١٦—١٨
بردق اریکی	١	١٠—١٢
چاوش اوزومی	١	٦—٨
اعلا قاون	عدد ١	١٠—١٢
اعلا قارپوز	عدد ١	١٠—١٢
حریر مصبوغ	درم ١	١٠ اقچه
کنار ایپکی	درم	٣ پاره
تازه لوپ انجیری	قیه ١	١٠—١٢
قوروق	قیه	٩—١٠
پرمق اوزومی	قیه ٩	٦—٨
اعلا روغن ساده	١	٨٠—٨٤
اعلا برنجك	چهره ١	٨٠—٩٣ پاره
اعلا قبون کتانی	١	٢٨ پاره
سیاه کتان	١	١٧ پاره
اماسیه اوزومی	١	٤—٦
روغن زیت	١	٤٨—٥٠
فندق	١	١٦—١٨
پکمز	١	١٠—١٢
انارشیرین طشره	١	١٠—١٢
اعلا بلقان قشقوال پینری	١	٣٩—٤٢
قبا قشقوال	١	٢٨—٣٠
مود ورنی پینری	١	٤٠—٤٨
قشر قشقوال	١	٤٢—٤٥
ازنکمید طولم پینری	١	٣٢—٣٤
روم ایلی طولم پینری	١	٢٦—٢٨
موم	١	٦٤—٦٦
طوك یاغی	١	٥٨

ازمیر صابونی	کرید صابونی	دوکلمش بغدای	دوکلمش آربه	صغیراچ یاغی
١	١	١	١	١
٤٥—٤٧	٤٨—٥٠	٩—١٠	٩—١٠	٢٩

ترلیه زیتونی	نشا	مرجمك مصری	بقله	قیون ایچ یاغی	پرنج
١	١	١	١	١	١
١٦—١٨	٢٠—٢٢	٨—١٠	٨—١٠	٣٠	٢٠—٢٢

کفه طوزی	سرکه	افلاق طوزی	قبا صوغان	آربه جق صوغان	بلغور
١	١	١	١	١	١
٣—٤	٤—٦	٥—٦	٣—٣	٥—٥,٥—٧	١١—١٢

قباق نخود	شعریه	شعریه قیریسی	اوجاق کوتکی
١	١	١	چکی ١
١١—١٢	١٦—١٨	٢٦—٢٨	پاره ٥٠

ادنا متعارف شام الجه‌سی	وسط شام الجه‌سی	اعلا کسادی شام الجه‌سی
غروش	غروش	غروش
٦	٩	١١

ادنا حلب چیچکلیسی	وسط حلب مجسمی	اعلا حلب مجسمی عنتریلك	حلب چتاریسی
غروش	غروش	غروش	غروش طوپ ١
١	١١	٢٥	٨

اعلا چتاری	شام چتاریسی	اعلا مجسم قوزغنجق یمنیسی	وسط مجسم یمنی
طوپ ١	طوپ ١	دکرمی ١	دکرمی ١
غروش ٩	غروش ١٢	پاره ١١٠	پاره ٦٠

مجسم اعلا یمنی	نفتی یمنی	بیاغی یمنی	بویالی تلبند
دکرمی ١	دکرمی ١	دکرمی ١	دکرمی ١
پاره ٨٠	پاره ٣٥	پاره ٢٥	اقچه ١٠٠

وسط یشمق	اعلا یشمق	مقرمه‌لق تلبند	اعلا مقرمه‌لق
دکرمی ١	دکرمی ١	دکرمی ١	دکرمی ١
پاره ٤٠	پاره ٦٠	پاره ٨٠	پاره ١٠٠

ایکی زراع اکلی سوایی تلبند	اعلا مجسم دستمال
دکرمی ١	دکرمی ١
پاره ١٤	پاره ٨٠

زغنجق دستمالی	اعلا سرای دستمالی	وسط سرای دستمالی	ادنی سرای دستمالی
دکرمی ١	دکرمی ١	دکرمی ١	دکرمی ١
پاره ١١٠	پاره ٤٥	پاره ٣٠	پاره ٢٥

محبت خانه ذراع ١ پاره ٨٠	محبت خانه ذراع ١ پاره ٦٠	منکی ذراع ١ پاره ٤٥	اعلا همایون بز ذراع ١ پاره ٦٠	اوسط همایو ذراع ١ پاره ٤٠

اولوآیاق قیصریه اعلاسی پاپوج مست چفت پاره ٨٠	روز کاراولوسی قیصریه اعلاسی پاپوج مست چفت پاره ٨٠	لورطه اولوسی قیصریه اعلا پاپوج مست چفت پاره ٧٢
زرکردان اولوسی قیصریه اعلاسی پاپوج مست پاره ٧٠	اورته آیاق اولوسی قیصریه اعلاسی پاپوج مست چفت پاره ٦٥	اولوآیاق قیصریه وسـ پاپوج مست چفت پاره ٦٥
روز کار اولوسی قیصریه وسطی پاپوج مست چفت پاره ٦٣	لورطه اولوسی قیصریه وسطی پاپوج مست چـ پاره ٥٨	
زرکردان اولوسی قیصریه وسطی پاپوج مست چفت پاره ٥٥	اورته آیاق اولوسی قیصریه وسطی پاپوج مـ پاره ٥٠	
اولوآیاق قیصریه ادناسی پاپوج مست پاره ٥٠	اولوآیاق قیصریه ادناسی پاپوج مست پاره ٥٥	روز کاراولوسی قیصـ ادناسی پاپوج مست چـ پاره ٥١
لورطه اولوسی قیصریه ادناسی پاپوج مست چفت پاره ٤٧	زرکردان اولوسی مست پاپوج پاره ٤٣	اورطه آیاق اولوسی قیصریه ادنا پاپوج مست چفت پاره ٣٩
اولوآیاق قیصریه اعلاسی چزمه پاره ١١٥	روز کاراولوسی قیصریه اعلاسی چزمه پاره ١١٠	لورطه اولوسی قیصریه چـ پاره ١٠٠
زرکردان اولوسی قیصریه اعلاسی چزمه پاره ٩٠	اولوآیاق قیصریه وسطی چزمه پاره ٩٥	روز کاراولوسی قیصـ وسطی چزمه پاره ٨٥
لورطه اولوسی قیصریه وسطی چزمه پاره ٨٠	زرکردان اولوسی وسطی چزمه پاره ٧٥	اولوایاق قیصریه ادناسی چـ پاره ٧٥
روز کاراولوسی قیصریه ادناسی چزمه پاره ٧٢	لورطه اولوسی قیصریه ادناسی چزمه پاره ٦٥	زرکردان اولوسی قیصریه ادناسی پاره ٦٠
قیصریه اعلاسی چدیک پاپوج پاره ٦٥	قیصریه وسطی چدیک پاپوج پاره ٦٠	قیصریه ادناسی چدیک پاپوج پاره ٥٠

	اون بر کیل استانبولی بر کیل ابرائیلی اعلا حنطه	مخلوط حنطه ابرائیلی	حنطه برغوس اعلا
	غروش — ٤	غروش — ٣	پاره ٤٠
قزلجه	سفینه‌دن اشترا اولنان کمورك	مخزندن اشترا اولنان کمورك	دوه وعربه کمورینك
٣٥	بهر یوز قیه‌سی پاره ٧٠	بهر یوز قیه‌سی پاره ٨٠	بهر یوز قیه‌سی پاره ٩٠

لـ اناً صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً درکاه عالیلری یکیچریلری آغاسی سعادتلو آغا قوللری ایله آستانهٔ علیه‌یه ورود ایدن کموری برایکی ساعت مسافه محلدن کرك قوللق نفراتی وکرك سائرلری استقبال ورخیص بها ایله اصحابندن اشترا ومخازن وقهوه‌خانه‌لرده اختفا وبهر وقیدسین عباداللهه ایکیشر اوچر پاره‌یه خفیةً بیع ایتمکدن منع اولنمالری خصوصی کرکی کبی مشاوره ومذاکره اولندقده آغای مومی الیه قوللری دخی خصوص مذکوره کمال مرتبه دقت واهتمام وفیمابعد قوللق نفراتی وسائری کمور استقبالندن ومخازن وقهوه‌خانه‌لره اخفا ایدوب نرخ روزیسندن زیاده‌یه بیع ایتمکدن وقهوه‌خانه اصحابنك کندیلرینه کفایت ایده‌جك مقداردن زیاده کمور آلمقدن وقهوه‌خانه اصحابی قنطار وترازو ایله آخره کمور بیع ایتمکدن منع اولنمالری اوزره تنبیه وتأکید وبو خصوصده سعی واهتمام ودائما مستمر انظارتدن خالی اولمیوب خلاف تنبیه حرکت ایدری اولورسه کرکی کبی تأدیبنی آغای موما الیه قوللری تعهد ایتدکدن صوکره سفائن ایله کلوب اسکله‌یه یناشدقده سفینه‌دن اشترا اولنان کمورك بهر یوز وقیه‌سی یتمش پاره ومخزنلردن اشترا اولنان کمورك بهر یوز وقیه‌سی سکسان پاره وعربه ودوه‌لر ایله کلان کمورك بهر یوز وقیه‌سی طقسان پاره‌یه عباداللهه بیع اولنمق اوزره اربابنه تنبیه وخلافنه حرکت ایدنلرك حقلرندن کلنه‌جکی دخی کوش هوشلرینه القا وتفهیم اولنوب آنجق بوستانی طائفه‌سندن اولوب منوال محرر اوزره استقبال ومخازن وقهوه‌خانه‌لرده اخفا وبروجه مشروح عباداللهه بیع ایله اضرار ایدنلرك منع ودفعی خصوصی وخلافنه حرکت ایدنلرك تأدیب اولنه‌جقلری دخی عزتلو بوستانجی باشی آغا قوللرینه امر وتنبیهلرینی حاوی فرمان عالیلری صدوری بابنده .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی :

نظام مزبورك علی الدوام اجراسی واجترا ایدنلرك منع وزجری بابنده درکاه عالی یکیچری آغاسنه تنبیه وتأکید اولندیغندن ماعدا بوستانجی باشی آغایه دخی مخصوص بیورلدی اصداریله تنبیه وتأکید اولنمغله تقریرکز موجبنجه نظام مزبورك بو وجهله رابطه‌بند واجرا اولندیغی وفیمابعد دستور العمل طوتلمسی ایچون سجل محفوظه قیدوسنز دخی نظارت وخلاف امر عالی جسارت ایدنلری ضابطلری معرفتلریله مقتضای تأدیبلری

اجراسی ایچون اعلام ایده‌رك نظام مزبورك دوام وبقاسنی موجب اولور حالاتلر
استحصالنه سعی ومبادرت ایلیه‌سن دیو . ٩ رمضان ١١٩٠ [١]

حنطهٔ سواحل بحر سیاه اوچ کیل استانبولی	قزلجه تعبیر اولنان محال مذکوره حنطه‌سی بیروارنه کیله‌سی
پاره ٨٠	پاره ٧٠

حنطهٔ قره‌خرمن اوچ کیل استانبولی اعلا ٢ اوسط ١-

رزاق	لوپ اینجیری	ازمیرسیاهی	بکلرجه ازمیر	آطه بکلرجه‌سی	اوسط رزاق
١	١	١	١	١	١
٣١—٢٩	٢٢—٢١	٢٠—١٩	٢٠—١٩	١٨—١٧	٢٧—٢٦
اوسط سیاه	فندق	چچی بوینوزی	قوش اوزومی	بادام	قزلجق خشکی
١	١	١	١	١	١
١٨—١٧	١٦—١٥	٨—٧	٢٨—٢٦	٩٣—٩٠	١٣—١٠
چکردکسز اوزوم	عسل کوچ	وشنه خشك	اماسیه اریکی	قایص	
١	١	١		١	
٦٣—٦٠	٥٦—٥٢	٤٢—٤٠	٠٠	٦٦—٦٠	
عسل قوش آطه‌سی	اونك قومله اوزومی	اونك اماسیه اوزومی	بروسه کستانه‌سی		
١	١	١	١		
٤٠—٣٨	٩—٧	٨—٦	١٢—١٠		
قره‌صوسل کستانه‌سی	موشموله	المای مسکت	المای سینوب	انار ازمیر	
١	١	١	١	١	
٨—٧	٨—٦	١٢—١٠	٨—٧	١٠—٨	
خالص سوددن چناق یوغوردی	قایماقلی سوددن چناق یوغوردی	خالص طوربه یوغوردی			
١	١	١			
١٢	٦	٢٠			
خالص سود	قایماقلی سود	قوغه یوغوردی خالص	قایماق ساده	روغن ساده جیجك	
١	١	١	١	١	
١٢—١٠	٩	١٢	٢٨—٢٦	٨٤—٨٠ اقچه	

(١) تاریخ تکرردن عبارتدر سوزی نه‌قدر طوغری ایمش ١٣٣٠ ده ظهور ایدن حرب
عمومی اثناسنده عمله طابورلرینه ، سوقیات ولوازم ایشلرینه مأمور ایدیلن ضابطلر تجارتله اشتغال
ایده‌رك بوکبی حوایج ضروریه سوقیات واحمالاتی عادتا تحت انحصاره آلمشلردی . یعنی یکیچری
زوربالرینك اثرینه حرفیاً تبعیت ایتمشلردی . اه بردها تکرارندن محافظه بیورسون .

روغن ساده وسط	روغن ساده ادنا	عسل مصفی اقلاقی	شمع روغن
١	١	١	١
٧٤ — ٧٨	٨ — ٧٢	٤٩ — ٥٤	٥٨ — ٦٠

طوك یاغی ٥/١	طوك یاغی ایچون موجبی اصنافنك قدیمدن برو ایکی پاره‌که یالکز التی آقچه ایدر مصرفلری اولوب لکن بو اثناده وافی اولمدیغی اخبار و استرحاملرینه بناءً ایکی آقچه دخی ضم اولنوب سکز آقچه اولمق اوزره بالتراضی نظام ویرلدی .

قیون ایچ یاغی	صغیر ایچ یاغی	موم	اعلا لبلبی	خرده لبلبی
١	١	١	١	١
٢٧	٢٥	٥٨ — ٦٠	٢٢ — ٢٤	٢٠ — ٢٢

اعلا خالص شعیر ١ ١٩ — ٢٠ پاره	آربه‌جی اصنافی خالص آربه بیع ایدوب صمان وقاپلیجه‌وعلف قاریشدیرمامق و سائر شروط نظاملرینی محتوی مفصل اعلام سجل اعلامده مقیددر .

لسانا صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً رئیسلر کتخداسی وبالجمله قپان حاجیلری قوللری مجلس شرعه کتوریلوب آستانهٔ علیه‌یه ورود ایدن شعیرك محللرنده نه مقداره شترا اولنوب ونه مقدار نول سفاین ایله آستانهٔ علیه‌یه کلدیکی بعدالحساب والتصحیح صحابی بهر کیل شعیری آربه‌جی اصنافنه اون طقوز پاره‌یه و آربه‌جی اصنافی دخی عباداللهه کرمیشر پاره‌یه وبهر کیل طری‌یی اصحابی کذلك آربه‌جی اصنافنه یکرمی اوچر پاره‌یه و آربه‌جی اصنافی دخی یکرمی دردر پاره‌یه عباداللهه بیع وفروخت ایتمك اوزره تنبیه واندقده بالجمله قپان حاجیلری و آربه‌جی اصنافی قوللری مراسم طاعتی یرینه کتوروب وجه مشروح اوزره بیعه تعهد ایلدکاری معلوم دولت علیه‌لری بیورلدقده فرمان حضرت ولی‌الامرکدر .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

مضمون تقریر وتعهدلرینی سجل محفوظه قید وتسجیل وبعدما خلاف تعهد حرکت یتاملرینی تنبیه ایله بوندن بویله نظارت واهتمام ایلیه‌سز دیو . ١١٩٠

لساناً صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً آستانهٔ علیه‌ده اولان بالجمله صوفجی اصنافی مجلس شرعده استنطاق اولندقلرنده آنقره‌دن آستانهٔ علیه‌یه کلوب هر نوعی منظور عالیلری بیورلمق ایچون وضع اولنان فیأتی هر بر شالینك درونه وضع وخاباى آصفانه‌لرینه ارسال اولنان اعلا شالینك لاجورد ونفتی وسائر الوانك بهر ذراعی یتمشر پاره‌یه واعلا بیاض شالینك بهر ذراعی آلتمش بشر پاره‌یه واوسط شالینك لاجورد ونفتی وسائرالوانك بهر ذراعی اللیشر پاره‌یه ومادونی اولان شالینك الوانك بهر ذراعی قرق بشر پاره‌یه وآنك مادوننك بهر ذراعی قرقر پاره‌یه عباداللهه بیع وفروخت ایتمك اوزره هر بررلری تعهد واکر ایچلرندن بری خلاف تعهد زیاده‌یه بیع وفروخت ایدر ایسه حقنده نوجهله تأدیبه ارادهٔ علیه‌لری تعلق ایدرسه جمله‌سی راضی وبو وجهله اتفاق وعهد ومیثاق ایلدکلری معلوم دولت آصفانه‌لری بیورلدقده فرمان حضرت من له الامرکدر .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

اشبو تقریرده تحریر اولندیغی وجه اوزره وضع اولنان فیأت ایله بیع وخلاف تعهدلری زیاده‌یه بیع ایتملری اوزره نظام قویه‌یه ربط وتنظیم ایلیه‌سن دیو .

٦ ذی القعده ١١٩٠

ایبك	ارزن	نفتی وسائر اعلا شالی	نفتی ولاجورد وسائر الوان
درهم ١	قیه ١	انقره‌نك	اوسط آنقره شالیسی
پاره ٣	پاره ٢٣	تجارانه ذراع ١	ذراع ١
	٢٤	آرتیه حسابنه پاره ٧٠	پاره ٥٠

مادون اوسط کذلك الوان	ادنی کذلك آنقره شالیسی
آنقره شالیسی	ذراع ١
ذراع ١	پاره ٤٠
پاره ٤٥	

پراصه	اسفاناق	شلغم	لخنه	قره لخنه	حاوج
١	١	١	١	١	١
ـ ١ ـ ٢	ـ ٣ ـ ٤	ـ ٣ ـ ٤	ـ ١ ـ ٢	ـ ١ ـ ٢	٣ ـ ٤

...ده‌نواس	ابه کومجی	صلاطه	کرفس	ترب	بال قباغی
دانه ٥	دمت ١	دمت ١	دمت ١	دانه ٦	١
...قچه ١	اقچه ١	اقچه ١	اقچه ١ ـ ٢	اقچه ١	ـ ١ ـ ٢

...ان نور ترشی	ورق آصمه
١	١
...ـ ٦	٥ ـ ٦

...ی حریردن	اعلا کوملك	اعلا حلالی کوملك	اوسط حلالی کوملك	ادنی حلالی کوملك
	٢	٢	٢	٢
	...سه بهر دانه‌سی اللی طقوز	بروسه پاره	بروسه	بروسه
	١٢ درهم اولمق اوزره‌در	١١ ٣٠	ـ ٩	٨

...ملز کوملك	ادنی ملز کوملك	اعلا پنبه چل	صافی حریردن اوسط کوملك
٢	٢	٢	٢
بروسه	بروسه پاره	بروسه پاره	بروسه بهر دانه‌سی قرق
٨	١٠ ١٠	١٠ ٣٠	٧ درم اولمق اوزره‌در

...ذکر اولنان کوملکلرك بهر دانه‌سنك اصحابنه مال اولدیغی تحقیق اولنمغله بهر دانه‌سنه ... پاره فائده ضمیله یاغلقجی اصنافنه ویاغلقجی اصنافی دخی بهر دانه‌سنه بشر پاره فائده ...یله عباداللهه بیع ایتمك اوزره تنبیه اولنمشدر . ١٧ ذا ١١٩٠

...وغن	طحن	بذر یاغی
١...	١	١
...ـ ٥٢	٤٠ ـ ٤٢	٤٠ ـ ٤٧

...سیسامی درت یوزبش آقچه‌یه وتخمی ایکی یوز اون آقچه‌یه اشترا ایتملریله بوسیاق اوزره ... ویرلمشدر .

برنجك يالين قات چهره	ايكى قات برنجك چهره	هر برچهره‌سى يكرمى طقوزدرهم اولمق اوزره نظام ويرلدى
١	١	
٨٩ پاره	٩٢ پاره	٥ ذى الحجه ١١٩

پاصدرمه كيلى	ادرنه پاصدرمه‌سى	يرلى پاصدرمه‌سى	قيصريه پاصدرمه‌سى
١	١	١	١
١٦ ـ ١٨ آقچه	٢٧ ـ ٣٠	٣٦ ـ ٣٨	٦٤ ـ ٦٦

يرلى صوجق حرجى	اعلا كودن صوجقى	فسدق	امرود قوريسى
١	١	١	؟
٣٤ ـ ٣٦ آقچه	٦٨ ـ ٧٠	٣٤ ـ ٣٦	٢٤ ـ ٢٦

قوش اوزومى قونيه	فرنكى قوش اوزومى
١	١
٣٩ ـ ٤٢	٣٦ ـ ٣٩

الحمدلله حمداً كثيراً دائماً

عبده

السيد محمد سعيد

ايشته هرشيدن باحث و التنده قاضينك امضاسى‌ده حاوى اولان نرخ دفترى نمونه‌‌
بوراده ختام بولدى . ديكر قاضيلرك دفترلرى‌ده اشاغى يوقارى بوكا بكزه‌مكده‌در .
نرخ مأكولاته وحوائج ضروريهٔ سائره‌يه‌قونلمق معتاد ايكن اسراف وسفاهت اشيا‌
اولان لاله‌يه‌ده وضع ايدلمشدركه تاريخمزك بر فصل مخصوصنه‌تعلق حسبيله‌بونرخلردن
دانه‌سى نمونه اوله‌رق آتى‌يه درج اولنمشدر . :

استانبول قاضيسى فضيلتلو افندى

اهالئ دارالسلطنة عليه اقتضاى لطافت طبيعت ايله اوته‌دن برو اشكوفه پرورلـ
ميل ورغبت وقدرت الهيه‌يى تماشا ومشاهده ايچون لالهٔ رومى تربيه‌سنى زمان قديمد

برو عادت ایدوب رجال دولت علیه‌دن دخی نیجه‌لری رغبت وهر برینك انواع واجناسنه كوره خرید وفروختنده قیمت وبهاسی وجه اعتدال اوزره مقوم معلوم اولوب دولت علیه استانبوله تشریف ایلمزدن مقدم او وجهله بیع وشرا وبعض شكوفه كثرت بولدقجه بهاسی دخی تدنی وتنزل بولوب كون بكون بهاء رخیص ایله اخذ واعطا اولنه كلمش ایكن دولت علیهٔ ابد اتصال آستانهٔ سعادته سایه انداز اجلال اولوب لله الحمد والمنه هر طرف قرین آسایش وامنیت وسایهٔ دولت علیه‌ده جمله‌نك آرایش واستراحتلری كماله اولوب بوخلالده (لاله) طرفرزدن بعض مرتبه رغبت بولمغین شكوفه فروختنی سرمایه دادوستاد ایدن طائفهٔ بی انصاف بو حالتی محضا فرصت عد ایدوب سنه بسنه بهاسنه ترقی ضم ایده‌رك دكر بهاسندن بش اون قات زیاده‌یه چیقاروب حد اعتدال وانصافی تجاوزه جسارت وعباداللهه بی حد جور واذیت ایتملریله بوخصوص برنظام قوی‌یه افراغ اولنمق مقتضی وخصوصا رجال دولت علیه‌دن وغیریدن تربیه‌سنه مألوف اولانلرك كثرتنه بناءً زیاده رواجی اولوب بالضروره بر حد معین تخصیص ایله نرخ تعیین اولنمق اقتضا ایتمكین عهد قریبده آلنوب صاتلدیغی منوال اوزره بردفتر ترتیب وفی‌لری وضع اولنمغله ایعدی سر شكوفه جیان اولان شیخ محمد افندی معرفتیله جمله چیچكجیلری كتیردوب دفترده مسطور اولان فی‌لری برر برر كندولره تفهیم وفیما بعد تعیین اولناندن بر آقچه زیاده‌یه فروخت اولنمامق اوزره نرخ دفترینه قید وتنبیه ایله نرخ تعیین ایلیه‌سز . بوندن صوكره سراً وعلناً تجسس اولنور . فرمان اولناندن بر آقچه زیاده‌یه بیع ایدرلر ایسه شكوفه‌لری میریدن ضبط وكندولری بلاد بعیده‌یه نفی وتغریب ایله تأدیب اولنه‌جقلرین افاده ایله كركی كبی تنبیه وتأكید ایلیه‌سز دیو بیورلدی . ٢٧ ل ١١٣٨ [١]

دولتلو عزتلو ولی‌النعم افندمز حضرتلرینك اشبو ١١٣٨ سنه‌سی شوال كرمنك یكرمی یدنجی كونی لاله رومی اجناسنك كبیرلرینه تعیین وتقویم بیوردقلری فیأت دفتریدر .

---

[١] استانبول قاضیلغی سجلی . نومرو ٢٤ . صحیفه ١٨

[بولاله نرخی ١١٣٨ سنه‌سنه یعنی احمد ثالثك اواخر سلطنتنه تصادف ایتمكده‌در . وایلك لاله نرخی فتری اولدیغی اكلاشلمقده‌در . صوكره‌لری دیكر دفترلرده ترتیب اولنمشدر. چیچك ادبیاتی مبدعی جواد رشدی بكده بو دفترك متعدد نسخه‌لری بولنمسی محتملدر. لاله صراقنك بیزانسلیلردن توركلره انتقال ایتدیكی بوتذكره‌نك عبارەسندن آكلاشلمقده‌در .]

نیزهٔ رمانی	صاحب قران	کارنز	پنجهٔ بربر	والاشان	
۵۰ غروش	۴۰	۳۰	۳۰	۳۰	
مرآت بربر	وحید	شیوه انگیز	ساغرلعلین	عالی تبار	ترنجئ شیخ
۲۰	۲۰	۲۰	۱۵	۱۵	۱۵
ترنجئ بربر	عشوه باز	فرح افزا	گلشن افراز	فیض خدا	شوقبخش
۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵	۱۵
عالیشان	صبح بهار	عالم زیب	شهپر	گلشن زیور	ذوقبخش
۱۵	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
بها پیرای اسماعیل	جلوه ریز	علاوه	...	... پرویز	ذیشان
۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۴	۴
بدر درخشنده	حورپیکر	خلاصه	عالم فریب	صنع حق	فرح انگیز
۱۳	۱۳	۳	۳	۲_	۲_
روح پرور	تاب آور	شوق افروز	بالا ترنجی	گل رخسار	لیلاق اسحق افندی
۲_	۲_	۲_	۲_	۲	۲_
گلرنگ صالح	ساغرسیم	زرگلشن	نیزهٔ سلیمان	عالیقدر	یکدانه
۲_	۲_	۲_	۱_	۱_	۱_
شورافکن	ضیابخش	نیزهٔ خشخاش	توتیای چشم	بالانشین	
۱_	۱_	۱_	۱_	۱_	
معتبر	رنگ گلشن عمری	گلشن آرا	ساغرنما	گلشن ضیا	پرتوافکن
۱_	۱_	۱_	۱_	۱_	۱
مهرانگیز	بخش خدا	خنجر یاقوت	نیزهٔ لعلین	سرور شیخ	نشئه بخش
۱	۱	۱	۱	۱	۱
نشاط آور	زیوریاب صالح				
۱	۱				
آل جدید عثمانی	ملک پیکر	عالمها	فیض سبحانی	مور یوسف	فرحپرور
۶۰ اقچه	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
شوق افزا	لیلاق بربر	زرپوش	عذار قاووقجی	نور مجسم	رونق گلشن
۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
نشاط افکن	عالی ذات	تیغ سرخ	صدرنشین	دلخواه	عنابی
۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰

عالمسپند	نشئه دار	دلدارصالحی	درشهوار	دوعدن	کاشفسوز	
٤٠	٤٠	٤٠	٤٠	٤٠	٤٠	
شفق‌پوش	کتابه‌لی الماسپاره	یدبیضا	زرافشان	عال العال	زیوربخش	
٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	
نیزهٔ کلرنك	فرحنما	نازدار	نازداربولنده آل	عدیم	سیمین بدن	
٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	
محمدی کوز	سرتیز	نازنده آل	جهان بزه‌دی	وسط ترنجی	قلایجی	
٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	
چمن آرا	فرح آور	عالمگیر	جدید ترنجی دهقانی	آل کبیر کتخدازاده		
٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠		
ممدوح	نازپرور	مور صالح	نورافزا	ساغرشناس	تخم‌بنفش	
٣٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	
دوددل امام	فائق الاقران	عروس گلشن	ناهید	مورحاجی احمد	خشبوی سراج	
٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	
سرباز	بالاپرواز	نورس	نور افشان	زینت افزا	دلسوز ودلگشا	ضیابولنده آل
٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠
فروزنده	نیزهٔ یاقوت صوباشی	سراج گلشن	نوربهشت	روحپرور حاجی اسماعیل		
٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠		
دلهادمنبور	عداریوسف	نیزهٔ یوسف	دلشاد	لعلپوش	بویوك آل	
٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	
نیزهٔ یاقوت طنبوری	آل کبیر دهقانی	نارچیچکی	همت‌زاده	ملوکانه		
٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠		
فرحدل	شهلوند	فرآمد	صفا پرور	نازنو	رخ دلبر	
٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	٢٠	
مجلس آرا	نجیب	مرآت جهان	مرآت حلیم			
٢٠	٢٠	٢٠	٢٠			
شیرینکار	مستانه	جاذب	پابوجی	شیوه‌کار	ملوکی	
١٥	١٥	١٥	١٥	١٥	١٥	

سر آمد	تحفه	پسندیدهٔ پصدرمه‌جی	بهجت افزا	چراغ کلشن
١٥	١٥	١٥	١٥	١٥

تجم سحر	عالنما	مرآت روح	نیزهٔ سیم	فیض ثانی
١٥	١٥	١٥	١٥	١٥

چمن زیب	دره	سلمان پاك	سویدا	عروس	مرآت لیلا
١٠	١٠	١٠	١٠	١٠	١٠

سرور دل	شهنشاهی	نیشتر زرین	ستان	تخم شیرین	نیزهٔ ارغوانی
١٠	١٠	١٠	١٠	١٠	١٠

کلشن بیرا	آل یوسف	لعلپوش مزبور	فرحشاد	پاپوجی مشابهی	زیب آور
٩	٩	٩	٩	٩	٩

زیب آرا	چهارونك	طرنقلی	آل یوسف	درویش پسند
٩	٩	٩	٩	٩

کبرتیٔ اسماعیل	فروزندهٔ آلی	فریداسکداری	زرپیکر	آلتون صاریسی	صدریه
٦	٦	٦	٦	٦	٦

الماسپارهٔ صوباشی	روی نکار	ایوبی ترنجی	نشاط آرا	مور پصدرمه‌جی
٥	٥	٥	٥	٥

فتیلیٔ مورترنجی	کبرتی زاده	الماسپارهٔ کتخدازاده	نیزهٔ صماق	ابراهیم بیك آلی
٥	٥	٥	٥	٥

نازپرور عبداه	ابروان	دل آرام	ولوله
٥	٥	٥	٥

سیم درون	نیزهٔ ملا	غنچه نما	طوزقوپاران طنبوری	ادهمی	چوکانی
٣	٣	٣	٣	٣	٣

داشکاز	بیاض ثانی	کلجی باشی	الماسپارهٔ طنبوری	لیلاقیٔ برور	دجال پاره
٢	٢	٢	٢	٢	٢

اشجی موری	مشابه	اریك دبی کتخدا زاده
٢	٢	٢

محبوب القلوب	بیقلی	قزل	روح القلوب	شیرین	کراسته‌جی	آل بوشناق
١	١	١	١	١	١	١

نرخ سجللی عیناً درج ایتمکه امکان اولمدیغی کبی مآلاً ده بحث ایتمک پک اوزون سوره‌جکدر . مع‌مافیه هیئت عمومیه‌سی حقنده بر فکر استحصالنه مدار اولمق اوزره بالخاصه وضعندن مقدم جریان ایتمکده اولان مخابراتی کوسترن بر قاچ پارچه‌یی درج ایدییورم . بونلر لاعلی‌التعیین انتخاب اولونمشلردر . وهر زمان آزچوق عباره فرقیله تکرر ایتمکده‌درلر. نمونه انتخابنده ممکن اولدیغی قدر متنوع خصوصات انتخاب اولنمشدر:

بهر سنه یکی یاغ ظهورنده ایکی دفعه استانبول و بر دفعه غلطه قپانندن توزیع اولنمق عادت قدیمه اولوب بو دفعه نوبت توزیع اسلامبول قپاننک ایکن غلطه تجاری اشبو توزیعدن جمله‌سی حصه‌مند اولمغه مساعده رجاسیله ایکی اقچه تنزیله رضاداده اولوب اولوجهله استانبول تجاری دخی راضیلر اولمقله یوز آلتمش یدی نفر غلطه تجاری ویوز اون بش نفر استانبول تجاری دفتر اولنوب جمله‌سی حصه مند قلنمق اوزره توزیعه مباشرت اولنمق استیذان اولندقده لساناً صادر اولان فرمان عالیلرینه بناءً قپانلر تجاری احضار و بر اقچه دخی تنزیله راضی اولملری تکلیفنه ابتدار اولندقده ابتدا اسلامبول تجاری بعده غلطه تجاری راضیلر اولوب بهر و قیه‌سی اوتوز بشر آقچه‌یه توزیع اولنمق اوزره بعدالتنظیم توزیعه بزدن بده اولنسون دیو طرفیندن هر بری منازعه‌یه تصدی ایتمه‌لریله سهولت ایله ارضالری ممکن اولمیوب استیذانه توقیف اولندیغی معلوم آصفانه‌لری اولدقده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

فلله‌الحمد والمنه بو اوانده طوك یاغنك کثرت و وفرتنه بناءً تکثیر توزیعده ضرر ملحوظ اولمدیغی خبر ویرلمکدن ناشی استدعالری اوزره جمله‌سی حصه‌مند قلنوب انجق نظام قدیملرینه خلل تطرق ایتمامك صورتیی استحصال ایله ابتدا استانبول وبعده غلطه قپانندن توزیعه مباشرت ایلیه‌سن دیو. ٨ ص ١١٩٤

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

طرفکزدن تقدیم اولنان اسعار دفتری حضور حضرت جهانداری‌یه عرض اولندقده «اشبو دفتر موجبنجه نظامی ویریله. دفتری بن آلیقودم . باقدم. بوندن زیاده‌یه کیم صاتار ایسه ترتیب جزا ایدرم. بویله‌جه اصنافه تنبیه اولنه» دیو خط همایون شوکتمقرون شرفیافتهٔ

صدور اولمغین ایمدی موجب خط همایون اوزره عمل و حرکت و زنهار خلافی وقوعه گلمه‌مسنه صرف مقدرت و دفتر مذکورك بر نسخهٔ ثانیه‌سنی دخی نزدیمزده حفظ ایچون تقدیمه مبادرت ایلیه‌سز دیو بیورلدی.

قهوه تجارندن معلوم الاسامی کمسنه‌لر تاریخ تقریر داعیلرندن برکون مقدم مجلس شرعه گلوب تقریر کلام ایدرلرکه: بو کونلرده یدیمزده اولان بروقیه چیك قهوه‌نك رأس مالی بزلره یوز اوچ پاره‌یه اولمشدر بهر حال بر مقدار مکسب تقدیر اولنمدقجه رضامز ایله قهوه‌لریمزی ویرمزز دیدکلرنده اول امرده صدق کلاملری تدقیق وتفحص اولنسجه بودفعه دخی کسب ایتمك یوز اوچر پاره‌یه ویرك دیو تکلیف بعده بر پاره ایله یوز درت پاره‌یه وبعده یوز بش پاره‌یه اولمق اوزره ایکی پاره فائده‌یه راضی اولملری ابرام اولندقده بالدفعات بینلرنده مشاوره ومذاکره‌دن صوکره اونی اون بر پاره فائده ایسترز اولمدیغی صورتده متضرر اولورز دیو ایلدکلری التجارلرینه حوالهٔ سمع اعتبار اولنمیوب وضع مجلس اولندقدن صوکره بو کونکی کون دخی منوال محرر اوزره بیع ایتملری ایچون تکرار ابرام والحاح اولندقده مقیداولمیوب برپاره فائده ضمیله دخی اولنان جهد جهید کذلك مفید اولمامقله بالآخره بهر وقیه چیك قهوه یوز یدیشر پاره‌یه اولمق اوزره رضالریله تمشیت ونظام ویرلدکدن صوکره دوکلش قهوه بیع و شراسیله مألوف اولان قهوه‌جی طائفه‌سنه دخی مقدما بهر وقیه‌چیك قهوه‌یی طقسان طقوز پاره‌یه آلوب بهر یکرمی بش درهمنی یکرمی دردر اقچه‌یه عباداللهه بیع ایلیه‌یکز . حسابه نظراً شیمدی یوز یدی پاره‌یه آله‌جغکز قهوه‌نك بهر یکرمی بش درهمنه ایکیشر اقچه ضمیله یکرمی آلتیشر آقچه‌یه عباداللهه بیع ایلدیککز صورتده بهر وقیه‌ده ایکی اقچه اولکیدن کسبکز زیاده اولور شمدیلك قناعت ایدك دیو افاده وتفهیم اولندقده : بزلر مقدما بهر وقیه چیك قهوه‌یی تجاردن طقسان التی پاره‌یه آلدیغمز زمانده بهر یکرمی بش درهمنی یکرمی دردر اقچه‌یه عباداللهه بیع ایدوب بهر وقیه‌ده بر قاچ پاره نفعمز اولور ایکن قهوه طقسان طقوز پاره‌یه چیقدقده زیاده بیعه رخصت ویرلمیوب کالاول یکرمی دردر آقچه‌یه بیع ایتدیکمزدن کسبمز اولمدیغندن بشقه متضرر و رخنه‌دار اولیورز . الحالة هذه یکرمی آلتیشر اقچه‌یه بیع ایتمك لازم کلیور ایسه ینه متضرر اولورز دیوب اصرار وتعند ایتملریله بهر وقیه‌ده نرخ اولدن ایکی اقچه زیاده نفعلری ظاهر اولدیغنه بناءً بودفعه کلاملری اصغا اولنمیوب بهر یکرمی بش درهمنی بیع ایلدکلری یکرمی درت آقچه اوزرینه ایکی اقچه ضمیله

یکرمی التی آقچه‌یه عباداللهه بیع ایتمك اوزره عطاران طائفه‌سنه تنبیه اولندیغی معلوم دولت علیه‌لری بیورلدقده امر وفرمان حضرت من له الامر کدر

غرهٔ را ۱۲۰۸ [۲۶]

استانبول قاضیسی عزتلو فضیلتلو افندی حضرتلری

تقریریکز موجبنجه بیع و شرا اولنمسنی تنظیم ایلیه‌سز دیو بیورلدی .

---

[۲۶] وثائق ومحررات قدیمه‌نك صوکارنده برر حرفدن عبارت اوله‌رق کوستریلن تاریخلرك بعض کیمسه‌لر طرفندن ایجابا کلاشیله‌مدیغی کورلمکده‌در . بورموزاتك اکلاشیله‌مدیغی الك زیاده مرتبلرك یا کلش ترتیب ایتملرندن و بونلری مقابله ایدرکن اوقویانلرك دفعاتله صورملرندن اکلادیغم جهتله قارئین کرام میاننده‌ده مشکلاته تصادف ایدنلر بولنور ظنیله بوبابده بعض ایضاحات اعطاسنه مجبوریت کورلمشدر . فی الحقیقه یکرمی ، اوتوز سنه اولنه کلنجه‌یه قدر معلوم ومرعی اولان بواصول الیوم متروکدر . غریبدرکه اسلافمز مطول ومصنع یازیلر یازمقدن اوشنمدکلری ومسجع ومقفی کلمه‌لر بولمقده یورولمدقلری حالده یازیلرك صوکنه یازه‌جقلری برر کلمه‌دن عبارت شهور عربیه اسملرینی اختصار جهتنه کیتمشلردر . بواختصارده بعضاً کلمه‌نك ایلك ، بعضاً صوك حرفنی وبعضاً‌ده ایلك ایکی حرفنی آلمشلردر . عربی آیلرینك اسملریله مختصر شکللری شونلردر .

محرم	صفر	ربیع الاول	ربیع الاخر	جماذی الاولی	(جماذ الاولی)	
م	ص	را	ر	جا		
جمادی الاخره	(جماذی الاخر)	رجب	شعبان	رمضان	شوال	
ج		ب	ش	ن	ل	
ذی القعده		ذی الحجه				
ذا		ذ				

بورموزاتك خاطرده قالمسی ایچون بونلردن بی‌معنا درت کلمه وجوده کتورلمشدرکه اونلرده : (مصرا ، رجاج ، بشن ، لذاذ)در . معمافیه بو کلمه‌لرك برنجی ، ایکنجی وصوکنجسنده‌کی (ا) حرفلری‌ده حذف ایدلدیکی واقعدر . بعض وقعه نویس تاریخلرنده (بشن) یا کلش اوله‌رق (رشن) یازلمقده‌در . تنظیمات خیریه‌دن اول ارباب استحقاقه اوچ آیده بر علوفه ویرلمکده اولدیغندن هر هانکی اوچ آیك علوفه‌سندن بحث ایتمك لازم کلیرسه بوکلمه‌لردن بریسی ایله افاده اولنوردی . مثلا تاریخلریمزه اکثریا تصادف ایدیلن (مصر علوفه‌سی) محرم ، صفر ، ربیع الاول ایلری دیمك اولوب یوقسه بوراده‌کی مصر معلوم اولان قطعه‌نك اسمی دکلدر . ایلریده عربی ورومی تاریخلری آره‌سنده‌کی فرقه دائر آیریجه برحاشیه‌دخی درج اولنمشدر . شهورعربیه اسملری تدریجاً محررات رسمیه‌دن قالدیرلمشدر . الیوم انجق قانونلره وارادات سنیه زیرینه درج اولنمقده‌در . برنقطه‌یی دها عرض ایدیم‌که آیك ابتداسی معناسنده اولمق اوزره (غره) ونهایتی معناسنده اولمق اوزرده (سلخ) کلمه‌لری قدما طرفندن استعمال ایدلمکده ایدی . بوراده‌ده بعض محرراتده کوریله‌جکدر .

رمضان کثیرالفیضان تقرب ایلیوب جمیع عباداللّٰه اوانیٔ نحاسیه‌لرینی قلایلتمق معتاد اولوب انجق قلایجی طائفه‌سی قلایله‌جق قابلری از قدیم دکزده حاصل اولمش اینجه قوم ایله غسل و تطهیر ایتمک عادتلری ایکن بر مدتدن برو خاصکویده خمبره خانه‌لرده اعمال او [illegible] تیمور بقیه‌سی تیمور قومی ایله غسل وتطهیری احداث وتیمور قومی باقیرلری رخنه‌دار ایدوب علی‌الخصوص فقرا قابلری اینجه اولمغله بلکه بردفعه‌ده خراب ایلدیکی تحقیق اولنمقله فیمابعد طائفهٔ مرقومه معتاد قدیملری اوزره الهٔمش اینجه دکز قومی استعمال ایلیوب تیمور قومی دکانلرنده دخی بولنمامق اوزره تنبیه اولندی .

٣ رجب ١٢١٥

ات حماللری حموله‌لرینی محلنه نقل ایدوب عودتلرنده حماللر بنمامك ایچون بارکیرك سمرلری اوزرینه وضع قدیم اوزره سیوری تیمورلر یاپدیروب حیوانلری کل یوم بعدالعصر وجمعه کونلرنده ایشلتمامك ایچون با امر عالی ات حماللرینه تنبیه اولنمشدر .

یا ١٥ رجب ١٢١٥

رمضان شریف تقرب ایلیوب شربت ورچل انواعی حلویاته عباداللّٰه محتاج اولدقلرندن بو اثناده تسعیر اولنمق دأب قدیم اولوب والیوم شربتجیلرك استعمال ایلدکلری شکرك بهر وقیه‌سنی ایکیشر غروشه آلدقلرینی دخی اعتراف ایدوب مقدما غالی بها ایله شکر آلدقلرینی عذر وبهانه ایدرك سکری شربتك بروقیه‌سنی یوز پاره‌یه وشکرك برمثلی میوه ایله طبخ اولنمش رچلك بروقیه‌سنی تماماً شکر بهاسی اولان ایکی غروشه واون سکز پاره‌دن یکرمی اوچ پاره‌یه دك اشترا ایلدکلری عسل ایله طبخ اولنمش رچلی یکرمی سکز پاره‌یه بیع ایلیه‌جکلرینی شربتجی اصنافی افاده وتقریر ایلدکلرنده هر نه مرتبه بر مقدار دخی تنزیلی تکلیف اولنمش ایسه دخی صنعت مرقومه کندیلره منحصر اولمق تقریبیله اصرار ایلدکلری معلوم عالیلری بیورلدقده نه وجهله ارادهٔ علیه تعلق ایدر ایسه اولبابده امر حضرت ولی‌الامرکدر .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

اصناف مرقومه‌نك افاده‌لری وجهله بیعنه رخصت اعطاسی عباداللّٰهه خساری موجب اولدیغی ظاهر اولمغله اصناف مرقومه‌یی تکرار حضوریکزه جلب واحضار ایله عباداللّٰهه

خیر ومنفعتی موجب اوله‌جق صورتده حد اعتدالی بولوب اکا کوره تسعیر واکر فاده‌لرنده ینه اصرار ایدرلر ایسه وسیلهٔ اعتراضلری اولان رابطهٔ انحصارک فسخیله عهدلرندن اشاغی اوله‌رق عباداللهه بیع وفروخت ایتدیرلمك ممکن اولدیغنی وبولوقت اصراره سبب اولانلرك تأدیبلرنده دخی اغماض اولنمیه‌جغنی کوش هوشلرینه تلقین وتذکیر ونه‌وجهله رابطه ویریلور ایسه کیفیتی تکرار افاده وتقریره همت ایلیه‌سز دیو .

غرهٔ شعبان ١٢١٥

موسم شتا حلول ایدوب لحم غنمك نرخی تغیر ایلدیکنه بناءً اون ایکی درم قوش باشی کباب بر پاره‌یه واون درم قیمه کبابی بر پاره‌یه بیع اولنمق اوزره تنبیه اولنمشدر .

١٦ ش ١٢١٥

صحاف اصنافی چارشو وپازارلرنده مزایده اولنان کتبی ثمن مثلندن نقصان فاحش ایله اشترا وبینلرنده تکرار مزایده وچقشمه ایتملری بافرمان عالی ممنوع ایکن بواثناده کارلرنده بربرینه خفیةً شریك اولمق اوزره اتفاق ایدوب دکرندن نقصان فاحش ایله کتاب اشترا ایلدکلری تحقیق اولنمقله بودخی بر نوع چقشمه وبایعه غدر وخساری موجب اولمغله اصناف مزبوره مجلس شرعه احضار اولنوب بعدالیوم چقشمه ایلمیوب ودکرندن نقصانه کتب اشترا ایچون حین مزایده‌ده اتفاق وبربرینك کارینه شریك اولمامق اوزره بهری تعهد وبربرینه تکفل برله نظام قوی‌یه ربط اولندیغی اشبو محله قید اولندی .

غرهٔ ش ١٢١٥

معروض عبد داعیلریدرکه

آستانهٔ علیه‌ده صابون اعمال ایدن صولو سرایده زیتون یاغجی امین آغا ودیکر صولو سرایده شاکر مصطفی وکوچك پازارده علائیه‌لی عمرك اعمال ایلدکلری صابونلر ناقص‌التركیب، ردیٔ ودون اولدیغنه بناءً تغییر تمغا وتعیین بها ایله عباداللهی غبندن محافظه اولنق نظامی کندولره تکلیف اولندقده فقط یاغجی امین آغا بالق پازاری قپوسی داخلنده رباب دکاننده علناً بیع ایلمك شرطیله قبول ایتمکله بافرمان عالی اذن ورخصت ویریلوب دیکرلری نظام مرقومدن امتناع وعباداللهی اضرارده اصرار ایتملریله مرقوملردن شاکر

مصطفی‌نك صولو سرایده کائن کارخانه‌سنده بر عدد قزغانی وعلائیه‌لی عمرك کوچوك
بازارده ایکی عدد قزغانی تعطیل وفیمابعد مرقوماتك آستانهٔ علیه‌ده صابون اعماللری منع
ودفع اولنمق اقتضا ایتمکله مرقوملرك منع ودفعی بابنده عبد داعیلرینه وعزتلو سکبان باشی
آغا بنده‌لرینه خطاباً فرمان عالیلری صدوری موافق رأی عالیلری بیوریلور ایسه اولبابده
امر حضرت ولی الامرکدر .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی وعزتلو سکبان باشی آغا

اشبو اعلام شرعی ناطق اولدیغی اوزره نظام مذکوردن امتناع ایدن مرقوملرك قزغانلری
تعطیل ایله فیمابعد صابون اعمالندن منع وتحذیر اولنملری واکر خفی وجلی اعمال ایدرلر
ایسه بالتحری اخذ وباب عالی‌یه تسییر قلنملری خصوصنی تنظیم ایلیه‌سز دیو بیورلدی .

١٦ ن ١٢١٥

اعلا قندیه صابونی	حانیه ورسمو صابونی	ازمیر صابونی	استانبول یرلی صابونی
٣٤ پاره	٣٢	٢٨	٢٤

سراج اصنافی صویبله او توز و قیه کلور قبره خیاطت ایدوب سقا اصنافنه بیعه و نقصان
خیاطت ایتمه‌مکه و سقالردخی یدلرنده موجود ناقص قبره‌لری معرفتمز ایله سراج اصنافنه
ویروب سراجلر دخی اول ناقص قبره‌لری فسخ و آخر شیئلره صرف ایدوب یرینه تام
الوزن جدید قبره‌لر اشترا و استعمالنه هر برلری تعهد واکر خلاف تعهدحرکت ایدولر
ایسه تأدیبلرینه راضیلر اولدقلری اشبو محله قید اولندی .

٢٨ ل ١٢١٥

سکنهٔ دارالسلطنت العلیه‌نك لوازم ضروریه‌لرندن اولان حطبك اصحاب سفائن محلنده
بهر عربه‌سنی قاچ آقچه‌یه مبایعه ایلدکلری ودرعلیه‌یه نقل ایدنجه نول سفینه و مصارف
سائره‌لری اهل وقوف ایله حساب اولنه‌رق بهر چکی حطبك اصل مالی قاچ پاره اولدیغی
تحقیق اولندقدن صوکره آستانهٔ علیه‌یه حطب کتورن چنبر و سفائن سائره اصحابندن
مضبوط الاسامی کمسنه‌لر مجلس شرعه احضار اولنوب استانبول آغاسی سلیمان آغابنده‌لری
حاضر اولدیغی حالده درعلیه‌یه کتوره‌جکلری حطبك بهر چکیسنی اللیشر پاره‌یه عباداللهه
فروخت ایلسه‌لر بنه کندولره وافر کار قاله‌جغنی یکان یکان افاده و بیان ایده‌رك بو سنه

ركده‌ده حطبی نه وجهله بیع ایده‌جكلری كندولردن استفسار اولندقده آنلر دخی
وابلرنده حطبك محلنده فیأتی ومصارف سائره‌سی اكرچه حساب اولندیغی وجه اوزه‌ردر
كن بهر چكی حطبی یتمش پاره‌دن نقصان بیع ایتمك فائده‌نك نصفی اللی نفر حصه‌سی
نباریله ملاحین طائفه‌سنه تقسیم اولنور اولمغله بو صورتده حصه‌لری قليل و ملاح
اركنده ثقلت چكیله‌جكی امر مقرردر دیو بسط و بیان ایلدكلری عذرلرینه اعتبار
لنمیوب نقصان بیع ایتملری ایچون قتی كلی ابرام و اقدام اولندقده نهایةالامر اشبو سنهٔ
دیده ختامنه دكین بهر چكی اعلا مطبخ حطبنی التمش دردر پاره‌یه و بهر چكی اعلا حمام
اتمكجی حطبنی یتمشر پاره‌یه عباداللهه بیعه هر بری تعهد ایلیوب اكر خلاف تعهد
ركتلری ظهور ایدر ایسه تأدیب اولنمغه راضیلر اولدقلری معلوم دولت علیه‌لری
ورلدقده نه وجهله ارادهٔ علیه‌لری متعلق اولور ایسه اولبابده امر حضرت
الامر كدر .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

تحقیق اولندیغنه كوره اعلا مطبخ اودونی التمش پاره‌دن دوز فروخت اولنسه‌ینه كلی انتفاع
ه‌جكلری ظاهر ایكن مجرد اشبو تقریریكزه بناءً عنه‌تعالی وقت وزمانیله كلیتلو حطب
توروب تقریر موجبنجه ختام سنه‌یه قدر بهر چكی اعلا چنبر اودونی التمش دردر پاره‌یه
اعلا حمام و اتمكجی حطبی یتمشر پاره‌یه عباداللهه بیع اولنوب هر قنغیسی زیاده‌یه
ریرایسه سفینه‌سی میریدن ضبط و صاحبی تأدیب اولنمق اوزره مساعده اولنمغین تكرار
زم كلانلری كتوروب تنبیه و بو وجهله تنظیم ایله‌سن دیو بیورلدی .

١٨ ذ ١٢١٥

سادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً استانهٔ علیه و بلاد ثلاثه‌ده واقع بالجمله تاجران
خفافان ودباغان ودیكیجیان وصغرلجیان وكرده‌جیان اصنافنك كتخداسی ویكیت باشیلری
مسن اختیارلری [١] ودیكیجی باشی اسماعیل بالمذاكره انواع سختیان و كون و كاوساله
مشین و كرده وصغریلرك وانواع آیاق قابلرینك فیأتی اقتضای وقت و حاله كوره تنزیل

---

(١) هم مسن همده اختیار تعبیرلرینك برلكده ذكری یاكاش عد ایدلمسین . اختیار تعبیرینك
ركجه‌یه نه‌صورتله كیرمش اولدیغنه دائر ایلریده مفصل بر حاشیه واردر . اوكا باقكز.

اولنوب اصناف مزبوره‌نك اشیای مذكوره‌یی عباداللهه بیع وفروخته بالرضا تعهد ایلدكلر
اشبو فیأت معتدله‌نك دفتریدركه بروجه آتی ذكر اولنور .

(نرخ دفتری سجلك ٤٤ نجی صحیفه‌سندن ٤٩ نجی صحیفه‌سنه قدر چفت اوله‌ر
یعنی اون صحیفه‌سنی اشغال ایتمكده‌در . اوائلده آیاق قابلری ایله آنلرك لوازمنك نره‌لر
كلدیكی ونه نوع آیاق قابلری استعمال اولندیغی آكلاشلمق ایچون بودفتر شا
تدقیق‌در . ١٢٤٢ سنه‌سنه عائد دیكر بردفترده ایسه دها زیاده تفصیلات واردر)

صحیفهٔ اولاده مسطور انواع سختیان ومشین وكاو-اله وصاغری وكرده‌لره بالتراض
وضع اولنان فیأته كوره دیكیجی طائفه‌سی دیكدكلری انواع جدید آیاق قابلرینی اوطه‌لر
اصنافه خفیةً بیع ایتمیوب آراسته‌لره كوتوروب اشبو فیأت اوزره شرا-نی بعدالتر
خفافلره ویكی آیاق‌قابی صاتان اسكیجیلره بیع ایدوب خفافلر دخی سكسان بر پاره
یوز پاره‌یه وارنجه اشترا ایلدكاری چیزمه‌لرك بهر جیفتی سكزر پاره فائده وی
پاره‌دن زیاده‌یه اشترا ایلدكاری چیزمه‌لرك بهر چفتی اونر پاره فائده وماعدا ایاق قابلر
اونی اون بر فائده ضمیله عباداللهه بیع وفروخت ویكی آیاق‌قابی صاتان اسكیجیلرد
منوال محرر اوزره اشترا ایلدكلری انواع آیاق قابلرینی خفافلرك فائده‌لرینك نص
فائده ضمینه عباداللهه اشبو دفترك ناطق اولدیغی فیأت معتدله اوزره بیع وفروخت ایتملر
ایچون دیكیجی وخفاف واسكیجی طائفه‌لرینه تنبیه اولنوب انشاالله الرحمن اشیای مذكو
كثرت ووفرت اوزره درعلیه‌یه توارد ایدوب بهالری تنزل بولدقده انواع ایاق قابلرین
دخی فیأتندن تنزیل اوله‌جغی كندولره تفهیم اولندقده انلر دخی بر منوال محرر بی
وشرایه تعهد ایدوب وبعده تنزیله دخی راضی اولملریله شمدیلك اشبو دفتر منطوقنه
اشیای مذكوره وانواع آیاق قابلرینی عباداللهه بیعه اذن ورخصت علیه‌لری ارزا
بیوریلوب بوندن بویله طشره‌دن درعلیه‌یه ورود ایدن انواع سختیان ومشین وكاو
وصاغری وكرده‌لرك مقدار وكمیتلرینی مبین علم وخبر قائمه‌لری كمركامینی اولنلر طرفند
استانبول قاضیسی داعیلرینه ویریلوب اشیای مذكوره‌لرك فیأتنه كوره انواع جدید ای
قابلرینك فیأتی تنزیل اولنمق اوزره مجدداً رابطه‌بند حسن نظام اولوب اشبو نظام علی‌الدو
دستور العمل طوتلمق ایچون باش محاسبه‌یه قید اولنمق بابنده فرمان عالیلری صدوری اقتض
ایلدیكی معلوم دولت علیه‌لری بیورلدقده اولبابده امر واراده حضرت ولی‌الامر كدر

غرهٔ رجب ١٢٠٧

عبد قدیملرینه خطاباً صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً روغن زیت اصنافنك
بخدا وسوز صاحبلری کمرکه جلب وفرمان عالیلری مواجهه‌لرنده قرائت ایله حاوی
دینی وعیدات وتنبیهات وتهدیدات جمله‌سنك کوش هوشلرینه القا وتلقین اولندقده
عاً وطاعةً مراسمن بعدالادا یدلرنده موجود اولان روغن زیت فروخت وتکمیل
تجه‌یه‌دك ورود ایدن یاغلرنی مأمن محللره وضع وحفظ ایلیوب تکمیلنده باب عالیلرینه
فاده امر وارادهٔ علیه‌لری‌نه وجهله صدور ایدر ایسه اولوجهله حرکت ایده‌جکلرینه
دللو جزیره‌سنده واول حوالیده اولان شرکالرینه مکاتیب تحریر وارسال ایدوب
ربی روغن زیت استجلابنه دقت. وروغن زیت ارسالنده تکاسل ایله مغایر امر عالی
کتمه جسارت ایدرلری اولور ایسه اسم وشهرتلری بیان اولنه‌رق افاده‌یه مبادرت
بصرانه حرکت ایده‌جکلرینه تعهد ایلدکلری معلوم دولتلری بیورلدقده امر وفرمان
تلو عنایتلو سلطانم حضرتلرینکدر .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی
اشبو تقریری سجله قید ایتدیره‌سن دیو بیورلدی . ١٢١٤

مدینهٔ حضرت ابی ایوب انصاریدن یدی قله‌یه وارنجه استانبول حصنی خارجنده
رده حفاولر حفر مقابر ایچون اعتدالدن زیاده اجرت طلب ایتملریله فمابعد حد
ی متجاوز تابوت ایله دفن اولنان نسوان قبرلری ایچون آلتمش پاره ورجال قبرلری
رن قرق پاره وحد بلوغه داخل اولمیان رجال ونسوان قبرلری ایچون یکرمی پاره
وب زیاده آلنمامق بابنده با اعلام فرمان عالی صادر واعلام سجلمزه قید اولنمقله اشبو
بومقدار اشارت اولندی. ٤ ج ١٢١٦

شکرجی اصنافی سکری وحل وشربتی حد اعتدالدن زیاده‌یه بیع ایدر اولملریله
خدا واوسته‌لری دعاخانهٔ داعیلرینه جلب ایله استنطاق اولندقده. اشبو سنهٔ مبارکه‌ده
ر وانواع میوه‌نك قحط وقلاسندن ومصارف کثیره‌لرندن بحثله ایراد ایلدکلری
لرینه امالهٔ سمع اعتبار اولنیوب الحالةهذه موجود ومتداول اولان انواع شکرك
سنه قریب اولوب بهر قنطاری یوز سکسان غروشه مبایعه اولنان نکسه تعبیر اولنور
ردن یوز آلتمش پاره‌یه بروقیه شکر واوتوز ایکی پاره‌یه بر وقیه اماسیه ایریکی اشترا

واصناف مرقومه اوسته‌لری مواجهه‌لرنده داعیخانه‌ده اعلا وپیشکین اوله‌رق طبخ
ایتدیرلدکده بش یوز یکرمی بش درهم صافی رچل حاصل اولوب شکر واریکك ثمنلری
اولان جمعاً یوز طقسان بش پاره بش یوز یکرمی بش درهم صافی رچله نسبت اولندقده
بر وقیه رچل یوز قرق سکنز بچق پاره‌یه اولمغله بوصورتله اصناف مرقومه‌نك دکان
کرامی وقالفه وخدمتکار اجرتی ومصارف وفائده‌لریچون بهر وقیه‌ده اون بر بچق پاره
ضمله سکری رچلك بهر وقیه‌سنی درت غروشه واکا نسبت ایله سکری شربتك بهر
وقیه‌سنی بش غروشه عباداللهه بیع خصوصنده نه کونه امر واراده بیوریلور ایسه
اولبابده وهرحالده امر وفرمان حضرت ولی الامرکدر .

أستانبول قاضیسی فضیلتلو افندی
اعلامکز موجبنجه تنظیم ایلیه‌سز دیو .

ادرنه سپورکه‌سنك ادرنه‌ده وقت حصادی ایلول اولوب وبمنه تعالی موسم حصادنده
غایت کثرت اوزره حاصل اوله‌جغی مأمول ایسه‌ده سنهٔ سابقه‌ده ذخایرك قلتنه بناء
هرکس سپورکه زرع ایله‌میوب اولوجهله اشبو سنهٔ مبارکه‌ده سپورکه قلیل اولدیغنه نظراً
موجود اولان سپورکه‌نك یوز اللی درهم اولان بر عددی ادرنه‌ده اون ایکی پاره
ویوز درهم برعدد سپورکه‌سکز پاره‌یه مبایعه اولندیغی ودیکلدکده تخم دوکله وباقطعندن
ناشی نقصان ترتب ایتمکین بش یوز وقیه سازدن بیك عدد سپورکه حاصل اولدیغی
وآستانه‌یه بهر عربه‌سنه ایکی بیك عدد دیکلمدك سپورکه تحمیل اولنوب ایام صیفده
یتمش نهایت سکسان وایام شتاده ایکی یوز نهایت ایکی یوز اللی غروش آرابه اجرتی
ویریله‌کلدیکی محلنده سراً بعدالتحقیق الحالةهذه وقت حصادی ایلول اولدیغنه
نظراً آخر سنه اولمقله ندرت اوزره اولمقله حالا موجود سپورکه‌یه اجرت عربه وکمرك
ومصارفات سائره‌سیله یوز اللی درهم برعدد سپورکه‌یی اون آلتی پاره‌یه وقایق سپورکه‌سی
تعبیر اولنور یوز درهم سپورکه‌یی اون پاره ایکی آقچه‌یه آستانهٔ علیه‌ده بیعه رخصت اولنور
ایسه آخر محله سپورکه بیع اولنامق شرطیله بالجمله موجودلرینی آستانهٔ علیه‌یه ارسال
برله اهالیٔ دارالسلطنة السنیه‌یه سپورکه مضایقه‌سی چکدرمامکه تجاری ادرنه‌ده تعهد
ایلدکلرینی ادرنه قاضیسی ملك پاشا زاده عبدالقادر بك افندی تحریر ایتمکله اشبو محله
شرح اولنور .

١٢٤٢ سنه‌سنده احتساب نظارتی تشکیل ایدلدیکی زمان تنظیم اولنان احتساب اغالغی
ظامنامه‌سیله احتساب ناظرینه نرخ واصناف امورینه عائد برخیلی وظائف تحمیل اولندیغی
ذکور نظامنامه‌ده کورلمشدی . بویکی تشکیلات ایله احتساب ناظری اصناف امورینی
ؤیتده قاضی‌یه تقدیم وترجیح ایدلمش ایسه‌ده (مجلس شرع) ك مداخله‌سی بسبتون
فع ایدلمه‌مشدی . ایشته آتی‌یه درج اولنان وثیقه بوخصوصده قاضی ایله احتساب
ظرینك اوتاریخلردن صوکره نرخ ایشلرنده‌کی موقعلرینی کوسترمك ایچون انتخاب
ولنمشدر :

معروض داعی دولت علیه‌لریدرکه

صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً حالا احتساب ناظری سعادتلو محمد امین فائق افندی
اضر اولدیغی حالده آستانهٔ سنیه وبلاد ثلثه‌ده واقع موجیلر کتخدامی و یکیت باشی
سائر اوسته‌لری مواجهه‌لرنده اصناف مرقومه‌نك اعمال وعباداللهه بیعله تعیش ایلدکلری
وم ایچون نمونه طوتلق خصوصی افاده اولندقده آنلر دخی چندسنه‌دنبرو کندولرینه برمعتاد
دیم فائده ومصارف نامیله تعیین اولنان بهر قیه‌ده اون سکز پاره‌دن زیاده مصرفلری
ولدیغنی اظهار واتخاذ نمونه‌یه اصرار ایتملریله اول امرده مصارفلرین بیان وخصوص
ذ کوری اعلان ایلملری ایچون نمونه طوتلمغه محل ملاحظه وارباب وقوفی تحقیق و تجسس
جلب اولنمقله استیذانی حاوی توقیف اولنمش ایکن اصناف مرقومه‌نك تحریر وناظر
ومی الیه ایله تسییر ایلدکلری پوصله‌لرنده کندولرینه معین اولان اون سکز پاره فتل
حطب وسرچین وبرچین ونقلیه واجرت عمله ویدك طرهسی واحتسابیه وفیأت مقطوعه
له جانب میری‌یه بهر ماه ویره‌کلدکلری یدی یوز قیه موم نقصانیه‌سنه وفا ایتمدیکنی
اولوجهله متضرر اولدقلرینی تکرار انها واسترحام ایتملریله فائده ومصارف نامیله معین
لان اون سکز پاره اوزرینه التی پاره ضمله یکرمی درت پاره‌یه ابلاغی رخصت وارادهٔ
نیه بیورلدیغی باپوصله نزد داعیانه‌مه انها اولنمغین بوصورتده امتثالاً للامر العالی اصناف
ذ کوره طوتك باغنی الیوم یوز قرق پاره‌یه اشترا ایلدکلری اجلدن معینلری اولان یکرمی
رت پاره‌یی ضمله بهر قیه مومی اشبو سنهٔ مبارکه جماذی‌الاولنك اون برنجی کوننده‌ن
ه ایله یوز آلتمش درت پاره‌یه اعمال وبیعه رخصت وخلافی حرکت ایدرلر ایسه
دیب اولنه‌جقلرین افاده ایتمك اوزره باجمله اصناف مذکوره‌یه تنبیهی حاوی فرمان عالیلری

صدوری رأی سامیلرینه منوط ایدوکی استانبول محکمه‌سندن حضور عالیلرینه اعلام اولنور . ١٥ جا ١٢٤٦

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی واحتساب ناظری افندی

یاغك بهاسی تدنی بولدقجه موم فیئندن تنزیل اولنمق اوزره مصارف مذکوره‌نی اعلامکز موجبنجه قرارلشدیروب اولوجهله بیی خصوصنی تنظیمه مبادرت وبقالانه دخی نرخدن زیاده‌یه صاتماملرینی تنبیه وتأکید ایده‌رك وجسارت ایدن اولور ایسه شدیداً تأدیب اولنه جقلرینی موجیلر وبقاللره اطرافیله بیلدیره‌رك خلافی حرکت وقوعه کلمامسی ماده‌سنه دائما ومستمراً اهتمام ودقت ایلیه‌سز دیو .

١٢٤٧ سنه‌سنده تقویم وقایعله اعلان ایدلمش اولان آتیده محرر نرخ دفترینك کرچه طوغریدن طوغری‌یه احتساب نظارتی جانبندن کوندرلدیکی آکلاشیلیور ایسه‌ده ینه قاضی ایله مشترکاً تنظیم اولنمشدر :

احتساب طرفندن اشبو رجب غره‌سنده تقویم وقایعخانه‌یه ارسال اولنان علم خبر پوصله‌سنده تحریر اولندیغی وجله فیأت مقرره ایله درسعادتده فروخت اولنمقده اولان اشیادرکه بروجه آتی ذکر اولنور :

روغن زیت		مدللو صابونی		ادرمید صابونی		لحم	
پاره	قیه ١	پاره	قیه : ١	پاره	قیه ١	پاره	قیه
٩٣	تجاری اصنافنه	٩٥	تجاری اصنافنه	٩٠	تجاری اصنافنه	٧٢	١
٩٦	اصناف ناسه	١٠٠	اصناف ناسه	٩٥	اصناف ناسه		

ینه احتساب طرفندن کلن پوصله منطوقنجه قرق التی سنه‌سی اوائل شعبانده نرخ ویرلمش ایسه‌ده بعده ا کثرینك فیأتی تنزل بوله‌رق الآن اشارت اولنان فیأت اوزره آستانهٔ علیه‌ده آلنوب صاتلمقده اولان ذخایر واشیادر :

شمنی پینیری		قشر پینیری		صلاموره پینیری	
پاره	قیه : ١	پاره	قیه ١	پاره	قیه ١
١٠٠	تجاری اصنافنه	١٢٦	تجاری اصنافنه	٩٦	تجاری اصنافنه
١١٠	اصناف ناسه	١٣٦	اصناف ناسه	١٠٦	اصناف ناسه

درنی پنیری
پاره قیه : ١
١٢٠ تجاری اصناقنه
١٣٠ اصناف ناسه

قلاص قشقوالی
پاره قیه ١
٩٣ تجاری اصناقنه
١٠١ اصناف ناسه

بیاغی طلوم پنیری
پاره قیه ١
٨٠ تجاری اصناقنه
٨٦ اصناف ناسه

لاص چرویشی
پاره قیه ١
١٥٦ تجاری اصناقنه
١٦٦ اصناف ناسه

خواجه بك‌چرویشی
پاره قیه ١
١٤٠ تجاری اصناقنه
١٥٠ أصناف ناسه

آتنه وروم ایلی بالی
پاره قیه
١١٠ تجاوی اصناقنه
١٢٠ اصناف ناسه

آق دکنز بالی
پاره قیه ١
٧٢ تجاری اصناقنه
٨٠ اصناف‌ناسه

شهریه (شعریه)
پاره قیه ١
٦٠ تجاری اصناقنه
٦٨ اصناف ناسه

اعلی نخود
پاره قیه ١
٢٠ تجاری اصناقنه
٢٣ اصناف ناسه

وسط نخود
پاره قیه ١
١٧ تجاری اصناقنه
٢٠ اصناف ناسه

ادنی نخود
پاره قیه ١
١٥ تجاری اصناقنه
١٨ اصناف ناسه

بقله
پاره قیه ١
١٨ تجاری اصناقنه
٢٢ اصناف ناسه

فصولیه
پاره قیه ١
٢٤ تجاری اصناقنه
٢٨ اصناف نامنه

آقچه مرجمك
پاره قیه ١
٢٠ تجاری اصناقنه
٢٤ اصناف‌نامنه

طحن حلواسی
پاره قیه ١
٩٢

بوکرلجه
پاره قیه ١
٢١ تجاری اصناقنه
٢٤ اصناف ناسه

اعلی دقیق
پاره قیه ١
٣٦ تجاری اصناقنه
٤٠ اصناف ناسه

اوسط دقیق
پاره قیه ١
٢٨ تجاری اصناقنه
٣٢ اصناف ناسه

بولغور	دانه زیتون	ادرنه نشاسته‌سی
پاره قیه ۱	پاره قیه ۱	پاره قیه ۱
٣٤	٤١	٧٦
٣٨	٤٨	٨٤
یرلو نشاسته	پکمز	بولامه
پاره قیه ۱	پاره قیه	پاره قیه
٨٥	٣٢	٤٢
٩٠	٣٦	٤٦
آربه‌جق صوغانی	بیاض صوغان	صارمساق
پاره قیه	پاره قیه	پاره قیه
٩	٨	٢٦
١٠	٩	٢٨
یمورطه	خواجه‌بك شیشه مومی	ساده خواجه‌بك مومی
پاره دانه ١٠٠	پاره قیه ١	پاره قیه ١
٤٤٠	١٦٥	١٥٥
٤٨٠	١٧٥	١٦٥
یرلو مومی	قوورولمش طوز	کول طوزی
پاره قیه ١	پاره قیه ١	پار قیه ١
١٥٨	٩	٥
	١١	٦
	١٠ طوزجیلردن ناسه	

اشاغیده قسم مخصوصنده تفصیلاً بیان ایدیله‌جکی اوزره ۱۲۷۱ تاریخنده احتساب نظارتی لغو ایدیله‌رك یرینه عینی وظیفه‌یی کورمك اوزره شهر امانتی احداث اولنمش ایسه‌ده بو تشکیلاته رغماً قاضیلرك نرخ امورینه مداخله‌لری همان اوتاریخلرده رفع ایدلمیه‌رك ۱۲۷۳ سنه‌سنه قدر دوام ایتمشدر . آتی‌یه درج اولنان وثیقه هم نرخ امورینه اوتاریخلرده امانتك نه‌صورتله باقدیغنی وقاضیلر ایله امانت آره‌سنده‌کی مناسبتی کوسترمك هم‌ده سجلده مقید اك صوك نرخ اولمق اعتباریله حائز اهمیتدر . ۱۲۷۳ سنه‌سندن صوکره قاضیلرك بوایشله علاقه‌لرینك کسلمش اولدیغی سجلده نرخ دفترلرینه تصادف ایدلمه‌مکله ثابتدر . مع‌هذا قاضیلرك بو ایشه قارشملری صوك زمانلرده اوقدر ندرت پیدا ایتمشدی که انجق سوت وقوزی کبی خصوصاتده سنه‌ده بردفعه واقع اولمقده ایدی. آتی‌یه درج ایدلمش اولان اك صوك نرخی تعیین ایدن استانبول قاضیسی محمد امین افندیدر . [۲۷]

اشبو سنهٔ باهرة المیمنه‌ده بلطفه تعالی تقرب ایدن روز حضرده دارالسلطنت العلیه سکنه‌سی ایچون ذبح وفروخت اولنه‌جق قوزی ایله سوت فیأتنك قطع وتنظیمی بابنده چکمجهٔ کبیر وصغیر ناحیه‌لرنده چفتلکات وسائر ماندیره‌جی واغیلر اصحابیله قصاب وسودجی اصنافلرینك باب عالیلرینه تقدیم ایلدکلری اشبو عرضحاللری بالاسنه صادر اولان

(۲۷) ۳۰۱ نجی صحیفده‌کی حاشیه‌ده ایلك استانبول قاضیسی خضربکك بو مقامی احرازه نه صورتله موفق اولدیغی کوسترلمشدی . ۱۲۷۳ سنه‌سنده امانتك تأسس ایتمش اولمسنه مبنی آرتق بلدیه ایله علاقه‌لری کسلمش بناءً علیه بلدیه‌جیلك نقطهٔ نظرندن استانبولك صوك قاضیسی عدی طبیعی کورلمش اولان تکفور طاغی مفتیسی عثمان افندی زاده محمد امین افندی زماننده بو مسلکك نه یامان اللرده بولندیغنی‌ده کوسترمك ایچون هم عالم هم مورخ اولان جودت پاشانك «معروضات» ده مندرج برمطالعه‌سنی آتی‌یه عینا نقل ایدییورم: مشارالیه سلطان عبدالمجید زماننده بحث ایدرکن دییورکه : « مراتب علمیه اصحابی اولان علمای رسمیه‌نك اکثری جهله‌دن ایسه‌لرده ایچلرنده عارف حکمت بك . رشدی ملا و عارف افندی کبی فحول علمادن ذاتلر اولوب انلر بو طریقك شرف ومزیتنی محافظه ایدییورلردی. انلر کیدنجه یرلری بوش قالدی. وطریق علمیه‌ده دکرلی آداملر یارمقله کوستریلیر اولدی. بوجهتله طریق علمیه اسکی شان وشرفندن خیلیجه تنزل ایتدی. طریق علمیه کبارینك اوزمانکی احوالنی تفهیمه مدار اولمق اوزره بروجه آتی برفقره عرض ایده‌یم :

۱۲۷۲ سنه‌سی جماذی الاخره سنك اون التنجی پازار کونی آقشامی الشاسی ختام بولان فتحیه نام قالیون همایونك بحره تنزیلی مقرر اولمغله حضوری لازم کلان ذاتلر دعوت اولنمشلر ایدی . و مقدما بو کمی رسملرنده بالجمله مجالس اعضاسی و آمدی خلفاسنه وارنجه بالجمله رتب علمیه اصحابی بولنه کلمش ایکن بروقتدن برو رتبه‌لرك مبذولیتی حسبیله اصحاب رسمك تکثرینه مبنی عالی پاشا صدارتنده رتبهٔ اولی

فرمان عالیلرینه امتثالاً حالا شهر امینی سعادتلو الحاج حسام افندی حضرتلری طرفلرندن مرسل کتخدالری السید محمد طاهر افندی ابن علی ومارالذکر قصاب اصنافنک حالا کتخدالری الحاج ابراهیم آغا ابن عباس وبدی‌قله قصابانی نظام اوسته‌لرندن سابق کتخدا الحاج محمود اغا ابن حسین ومرجانلی محمد اغا ابن الحاج عثمان وسالف‌الذکر سودجی اصنافنک کتخدالری السید حسین اغا ابن حسن ایله نظام اوسته‌لرندن ودولت علیه تبعه‌سندن الاجه حاملی نیقوله ولد مانول وخواجه پاشالی یورکی ولد خرستو وچفتجی اصنافنک کتخدالری رضا اغا ابن سلیم وچفتلکات اصحابی معلوم‌الاسامی کسان طرفلرندن مرسل وکیللری طومه چورباجیدن هر بری حاضر اولدقلری حالده استنطاق اولندقلرنده اشبو سنهٔ مبارکه‌ده یدلرنده موجود قوزیلی اغنام قلیل اولمقله بهار اغنامی تعبیر اولنور آخر قضالردن صاغمال اغنامک سنهٔ سابقه‌ده اولدیغی مثللو بهرینک فیأتی زیاده‌یه اولدیغندن بحثله کرک ناحیتین مذکورینده کائن ماندره وآغیلر وچفتلکلردن وکرک اطرافدن اشترا وجلب ایده‌جکلری بهار اغناملرندن لحم قوزینک وسودک سنهٔ سابقهٔ مذکورده اولان فیأتلری مثللو وقت وحاله کوره مبالغ ضم اولنمسنی چفتلکات اصحابی مرقوموندن هر بری استرحام واستدعا ایتدکلرندن شهر امینی افندیٔ موما الیه دخی خصوص مذکورك

صنف اولندن وصدور عظام ایله بعض استانبول پایه لولرندن اشاغیسی اسقاط اولنمقله بو دفعه دخی اوراده‌ده مدعو اولان ذوات ترسانهٔ عامره‌ده تجمع ایله تشریف شاهانه‌یه انتظاراولنورایکن فتحیه قالیونی کندو کندویه یرندن حرکتله سالماً دریایه نزول ایدیویردی. فقط برقاچ کشی مجروح وبرقاچ کشی تلف اوله‌رق کمی‌یه قربان اولدیلر. چونکه اوته‌دن برو قالیونلرك اك اوستقاتی حوضده یاپیلوب دریایه ایندیرلد کدن صوکره انشا اولنه کلمش ایکن فتحیه‌نك تا اوست قاتی دخی حوضده یاپیلوب آغیر باصمقله واوله‌جه کوچوك دستکلردن بعضیلری الندقده بویوك دستکلردن بریسی قیرلمقله قالیونه عارض اولان حرکت خفیفه سائر دستکلری دخی قیروب دکزه ایتمشدی.

استانبول قاضیسی اولان تکفور طاغی مفتیسی زاده ایسه بورالردن بی خبر اولمغله کمینك کندولکندن حرکتنه برمعنا ویره‌میوب و ذهننده قالیونی ملکلر ایندیرمش اولمسنه قرار ویروب بونی یاننده‌کی ذواته سویلدی. طرفادن بری‌ده : اوت ، بوقالیونی ملکلر ایندیرمش اولمق محتملدر. لکن ایشك ایچنه شیطانده قاریشمش اوملی که برقاچ کشینك هلاکنه بادی اولدی دیدی.

ایشته طریق علمیه کبارینك اکثری اوزمان بویله کولنج اوله‌جق سوزسویلیوب چوق یرلرده دوچار استهزا اولوردی. بوجهتله طریق علمیه‌نك اسکی شان‌واعتبارینه کلی خلل کلدی. بناءً علیه مجیدیه نشانی ایجاد اولندقده صدوره ایکنجی و استانبول پایه‌لولرینه اوچنجی رتبه‌دن برقطعه سی ویریلوب دیکر مراتب علمیه‌نك هیچ برنده نشان یوق ایدی»

معروضات جودت پاشا ـ اقدام غزته‌سی ـ نومرو ٨٥٦٠

منوال‌مشروح اوزره اولدیغنی ارباب وقوفدن لدی‌التحقیق چفتلك اصحابی مرقومونی ضرر وخساردن صیانةً وسائر عباداللهی دخی غبندن وقایةً چفتلك اصحابی مرقومون روز مذکوردن اعتباراً اعلا وسمیز اولمق اوزره بهر وقیه لحم قوزی‌یی قصابانه آلتیشر بچوق غروشه وقصابان دخی بهر قیه‌ده یکرمیشر پاره ضمله عباداللهه یدیشر غروشه بیع ایتمك وسودلری تام الوزن تمغالو تنکه‌لر ایله اولچیله‌رك باش پازارینك بهر قیه‌سنی آلتمش بش پاره‌یه وادرنه پازاری آلتمش درت پاره‌یه واشاغی پازاری آلتمش اوچر پاره‌یه سودجی اصنافنه ویرلمك وسودجی اصنافی دخی قیماغك بهر قیه‌سنی اون آلتی غروشه وخالص سودك بهر قیه‌سنی سکسان پاره‌یه وقایماق آلتی سودك بهر قیه‌سنی یتمش پاره‌یه ویوز درهم کاور چناق یوغوردینی اوتوز پاره‌یه وسوزمه یوغوردك بهر قیه‌سنی یوز یکرمی پاره‌یه وخالص قوغه یوغوردینك قیه‌سنی یتمش بش پاره‌یه عباداللهه ویرمك اوزره جمله‌سی بالتراضی تعهد ایدوب وشهر امینی افندیٔ موماالیه دخی بووجهله رأی ایلدکلرینی حاضرون مرقوموندن هربری باب حضرت فتواپناهیده دائرهٔ داعیانه‌مده معقود مجلس شرع شریفه انها و افاده ایتملریله یوم مذکورده قوزی ذبح و قصاب دکانلرنده فیأت مذکوره ایله عباداللهه بیعه تنبیهی حاوی فرمان عالیشان صدوری اقتضا ایلدیکی استانبول محکمه‌سندن حضور عالیلرینه اعلام اولندی .

٥ ن ١٢٧٣

نرخ اموریله دولتك اك بویوك مجلسی بولنان مجلس والانك نه‌درجه مشغول اولدیغنی حقنده برفکر استحصال ایدلمك اوزره احتساب‌نظارتنك لغوی و امانتك تشکیلی سنه‌سنده بر«اسعار مجلسی» تشکیلی حقنده‌کی وثیقه‌یی آتی‌یه عیناً درج ایدییورم ٣٥٦ نجی صحیفه‌ده محرر اولدیغی اوزره ١٢٦٧ سنه‌سنده دخی بویله بر مجلس تشکیل اولنمش ایدی

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده کائن بقال اصنافنك فروخت ایده‌جکلری ارزاق متنوعه‌یه وقت وحاله کوره مناسب ومعتدل تجارت وضعیله قطع فیأت اولنمسی وبوندن طولایی دوچار اولدقلری معاملهٔ بارده‌دن تخلیص قلنملری استدعا اولنمسی واولبابده تجارت واحتساب نظارت بهیه‌لریله مخابره قلنمسی اوزرینه اصناف مرقومه ایله اوسته باشیلری مجلس والایه کتوریله‌رك سویلندیرلدکده بونلرك شکایتلری برقاچ ماده‌دن عبارت اوله‌رق آنلر دخی شیمدی‌یه قدر ارزاقه قطع وتحدید اولنان نرخك یولسزلغی وبوندن طولایی ایلدکلری استرحام اوزرینه دکانلرینك سد وبند ایدلمسی وجزئی شیلردن طولایی آدملرینك یکرمیشر اوتوزر کون ایبلکخانه‌ده جورو اذا کورمسی وحق برینك بلافرمان نفی اولنمسی

واوسته‌باشیلری طرفندن مصرف نامیله اوچ سنه‌ده یوز اللی بیك غروشدن متجاوز آقچه
توزیع وتحصیل اولنمسی خصوصلری اولمغله بونلردن فیأت ماده‌سنك واقعا کندولره
وعباد اللهه ضرر وخساری موجب اولمیه‌جق صورتده قطع وتحدیدی لازمه‌دن اولمسیله
بوبابده اولان استدعالری یولنده اولوب سد وبند ایتدیریلن دکانلر ایله نفی اولنان آدم
سؤال اولندقده خبر ویریلن اوچ باب دکاندن اوسته باشیلرك افاده‌سنه کوره اقسرایده‌کی
دکانده بولنان ایکی نفر آدمك بری فاحش فیأتله ارزاق فروخت ایتمسندن طولایی احتسابه
کوندریلوب دکانده قالان دیکرینك دخی متعاقباً باب عالی مأموری طرفندن اکسیکی
طوتولمسی اوزرینه بن بویله صاتدم وبوندن بویله دخی صاتارم دیمسنه مبنی اوده احتسابه
ارسال اولنمسیله ابتداکی طوتیلان ایلکخانه‌یه کوندریلوب صوکره کلن دکان قپاتمامق
اوزره صالیویرلمش وبوجهتله برقاچ ساعت دکان مذکور بوش قالمش اولدیغی مثللو
آیاصوفیه وات میداننده قپادلدیغی ادعا اولنان دکانلر دخی درونلرنده خلاف نظام فرون
احداثیله اتمك طبخ ایتملرندن نشأت ایلمش وقپان دقیق جوارنده واپورد کرمنی پیشکاهنده
بقال واسیلك نفی اولندی دنیلن اوشاغی دخی کذلك فاحش فیأتله ارزاق صاتمسندن
طولایی مؤاخذه اولندقده «الینوزلیم بویله صاتدم» دیمسندن ناشی مملکتنه طرد ودفع
اولنمش اولدیغندن بونلردن طولایی شکایتلری واهی اولدیغی کبی بواوسته باشیلرك سنوی
توزیع وتحصیل ایلدکلری مصرف کندیلرندن سؤال اولنوب دفتر ایلدکده سنویسی
یکرمی درت ، یکرمی بش بیك غروش اولوب اصنافك افاده‌سی وجهله موجود
اولان دکانلردن عددینه کوره بهرینه سنوی طرح اولنان آقچه‌نك مقداری
دخی یکرمی طقوز بیك غروش راده‌لرینه وارمقله بونده دخی اولنان ادعا خلاف واقع
اولوب شوقدرکه بونلره سکزر غروش فیأتله توزیع اولندی دنیلن روغن زیتك بهر
قیه‌سنه اون بش ، یکرمی پاره مصارف نقلیه و سائره بینه‌رك سکز بچق غروشه کندولره
مال اولمش ایکن سکزر غروشه صاتملری تنبیه اولنمش اولدیغی ادعاسنه جواباً بو یاغك
توزیعاتی بویله اولمیوب بر تجارك غلطه‌ده اون بیك قیه یاغی اولدیغندن ایستك ایدنلرك
سکزر غروشه مبایعه ایتملری نظارت احتسابندن افاده اولنمسیله اصنافدن ایستیانلر کیدوب
اولوجهله مبایعه ایتمش اولدقلرینی اوسته باشیلرینك سویلملری اوزرینه اول وقت روغن
زیتك فیأت جاریه‌سی لدی السؤال یدیشر بچق غروشه تجاردن آلنوب سکز غروشه
صاتیلدیغی افاده قلنمش و اشبو یاغك بو صورتله اصنافه آلدیریلوب صاتدیرلمسی یولسز

رعش اولوب مع مافیه بونلرك اصل استدعالری فیأت ماده‌سنه بر قرار ویردیرلمسی
سدندن واوسته باشیلرندن دخی کندولرنجه بعض مرتبه امنیتسزلك حاصل اولمسندن
ارت اولدیغی آكلاشلدیغنه بناءً بوكا بر قرار ویریلنجه‌یه قدر تصدیعاته و اوسته
یلریله منازعاته ابتدار ایلیه‌رك ایشلریله مشغول اولملری تنبیه اولنه‌رق ایكی طرف دخی
وت ایتدیرلمشكن ایرتسی كون مدعی طرفی خود بخود لونجه اوطه‌سنه كیدوب قپوسنی
و بند ایله اناختارینی آلمق و اوسته باشیلرینك ناموسلرینه طوقنور صورتده مغایر
ای عالی حركته تصدیلرندن طولایی اوسته باشیلر كلوب ادعای ناموس ایلدكلرینه
كا اوك آیاق اولانلر ملفوف بوصله‌ده اسملری محرر یدیشر كشیدن عبارت بولندیغنه
مدعیلر دخی كتوریله‌رك سؤال ماده اولندقده لونجه اوطه‌سنده دفترلری اولمق
وسته باشیلره امنیتلری اولمامق حسبیله اولوجهله اوطه‌یی سد وبند ایلدكلری اقرار
كندولرینه اویله ناموسه طوقنور لقردی سویلدكلرینی افاده و تذكار ایتمش ایسه‌لرده
له بركون اول اولنان تنبیهات اوزرینه بویله خود بخود اوطه قپامق و اناختارینی
ق كبی حالاته تصدیلری چركین شی اوله‌رق بونلره برشی دنیلمدیكی تقدیرده بو كیفیت
ر اصنافه سرایت ایده‌رك جزئی بهانه ایله بویله شیئلره قالقشملری احتمالدن غیر بعید
یغندن امثالنه عبرت اولمق اوزره ذكر اولنان یدی نفرك برر هفته باب عالی طمرغنده
سیله فیمابعد بویله حركته جسارت ایتمه‌مك اوزره كفیللری آلنوب سبیللرینك تخلیه‌سی
عدید فیأت بخثنده دخی چونكه رایج ارزاق بر راده‌ده طورمدیغندن بونلرك تجاردن
لری فیأت ایله ویرلمكده اولان نرخك تفاوتی پك جزئی وبلكه مساوی اولمسیله
ورت كندولرینی دخی شوندن بوندن چالوب چارپمغه واضرار عباده مجبور ایتمكده
دیغندن شو اویغونسزلغك منع ورفعی اسبابنك استحصالی لازمه‌دن اولدیغنه وازجمله
ع اولنه‌حق نرخك جهت معتدله‌سی دائما قیمت اشیانك تحقیق فیأتیله بولنه‌بیله‌جكنه
بونلرك مع تفرعاتهم تحقیقات وتدقیقاتنه باقلمق اوزره مناسب محلده بر مجلس تشكیلی
ضیات وقت وحالدن كورینوب اكرچه مقدما تشكیل اولنان اسعار مجلسنك ثمرهٔ حسنه‌سی
دیله‌مامسی بوكا شمدی مدار اعتراض اوله‌بیلور ایسه‌ده اول وقت بدایت ایجادی اولمسیله
ر هر لصل ایسه بردن بره هیئت مطلوبه تحتنه ادخال اولنه‌مامسندن نشأت ایلدیكندن
كی هیئتده اولمیه‌رق وارباب معلوماتدن اوله‌رق موظف بش آلتی اعضادن مركب اولمق
ور آتی یا احتساب نظارتنده قالمق ویاخود آخر بر مناسب مأموریته علاوه قلنمق اوزره

ینه اسعار مجلسی نامیله برجمعیت مخصوصه تشکیل اولنمسی مجلس والاده تخطر وتذکر قلنمش ایسه‌ده برده بوکا برویله لزومی اولوب کرک آنک تعیینی وکرک بومجلسک صورت تشکیلی خصوصلری حضور عالیلرنده بین‌الوکلا مذاکره بیوریله‌رق اولبابده هرنه وجهله امر وارادهٔ علیهٔ وکالتپناهیلری متعلق بیوریلور ایسه اکا کوره اجرای مقتضاسی بابنده

٤ محرم ١٢٧١

مجلس والانک اشبو مضبطه‌سی مجلس مخصوص وکلاجه‌ده بالتصویب : اصنافک احتساب نظارتنه مربوطیت طبیعیه‌سی بولنمش اولدیغندن احتساب نظارتی تحت‌نظارتنده واحتساب دائره‌سنده بولنمق واعضاسی دخی مجلس زراعتک اعضای موظفه‌سندن مناوبةً کوندریله‌جک ایکی ذات ورسومات محاسبه‌جیسی واحتساب باش‌کاتبی افندیلر ایله مناسبتی اولان اصناف اوسته‌وبازار باشیلرینک بعضیلرندن مرکب اولمق اوزره مجلس مذکورک تشکیلی عرض عتبهٔ علیا قلنوب اولوجهله ارادهٔ سنیه شرفصادر اولمشدر .

مع‌هذا ینه ١٢٧١ سنه‌سی ایچنده شهرامانتنک تشکیلی حسبیله بومجلس دخی لغو ایدیله‌رک آخره قلب ایدلمشدر .

١٢٧٣ سنه‌سندن صوکره طوغریدن طوغری‌یه امانتجه نرخلر تعیین ایدیله‌رک اصنافه تبلیغ وآره صره غزته‌لرله‌ده اعلان ایدیلیر ایدی. نرخک قالدیرلمسنه مجبوریت حاصل اولدیغی زمانلره مصادف اولان دفترلردن بریسی آتی‌یه درج اولنمشدر :

شهرامانت بهیه‌سی معرفتیله تعیین اولنان نرخ دفتریدر :

شکرجی اصنافک فیأتی

	غروش	قیه
دوز بادام وصجوق شکری	١٦	١
نبات شکری	١٤	١
الوان شکر	١٣	١
شربتلک شکر	١٣	١

	غروش	قیه
انواع رچل	٩	١
اجی بادم قورابیه‌سی	١٨	١
شکرلی قورابیه	١٢	١
شکرلی روانی	٨	١
قوش لقومی	٨	١
شکرلی بقلوا	١٢	١
اسپانیا روانیسی [پاندیسپانیا اوله‌جق]	٨	١
ایچ بادملی شام قورابیه‌سی	١٠	١

حلواجی اصنافنك فیأتی

	غروش	قیه
شکرلی بقلوا	١٢	١
شکرلی طحن حلواسی	١٢	١
شکرلی سیسام حلواسی	١٢	١
جوزلی قوز حلواسی	١٠	١
کتان حلواسی	١٠	

بقال اصنافنك فیأتی

	غروش	قیه
اعلا روغن سبر	٢٣	١
اعلا روغن چرویش	١٦,٥	١
اعلا روغن مخلوط	٢٠	١
بازارلرده صاتیلان روغن مخلوط ساده	١٨	١
اعلا رشید پرنجی	٦	١
اعلا جنوه پرنجی	٥	١
اشاغی جنوه پرنجی	٤,٥	١
اعلا قندیه صابونی	١٠	١
حانیه و رتمو صابونی	٩	١

مدللو صابونی	غروش	٨,٥	قیه	١
اعلا نخود	غروش	٤,٥	قیه	١
اشاغی نخود	غروش	٣,٥	قیه	١
قیصریه پصدرمه‌سی	غروش	١٥	قیه	١
بازارلرده صاتیلان روم ایلی پاصدرمه‌سی	غروش	٦	قیه	١
بازارلرده صاتیلان روم ایلی صوجوغی	غروش	٦,٥	قیه	١
یرلی صماتیه‌نك بهارلی دوکمه صوجوغی	غروش	٣٠	قیه	١
یرلی صماتیه‌نك قیمه صوجوغی	غروش	١٠	قیه	١
اعلا روغن زیت	غروش	١٢	قیه	١
دستی پکمزی	غروش	٦	قیه	١
فوجی پکمزی	غروش	٥	قیه	١
مدرنی طلوم پنیری	غروش	١١,٥	قیه	١
صوفیه طلوم پنیری	غروش	١٠	قیه	١
اعلا ادرنه قشار پنیری	غروش	١٥	قیه	١
بازارلرده صاتیلان ادنا قشار	غروش	١٠	قیه	١
بالقان قشقوالی	غروش	١٠	قیه	١
ازمیر وسائر بوکرلجه	غروش	٣,٥	قیه	١
طربزون فصولیه‌سی	غروش	٢,٧٥	قیه	١
وارنه وشمنی صالامورەسی	غروش	١٠	قیه	١
اعلا بلغور	غروش	٣,٥	قیه	١
اعلا زیتون	غروش	٤	قیه	١
آشاغی زیتون	غروش	٢,٧٥	قیه	١
دیزی ودانه صوغان	پاره	٢٦	قیه	١
مغازه‌جی صوغانی	پاره	٢٢	قیه	١
قبا وقرمزی صوغان	پاره	٢٢	قیه	١
یومورطه	پاره	١٤	عدد	١

و کلش عاشوره‌لك حنطه		اعلا کلاج		یرلی عادی موم		یرلی مرمر توزی لشاشته	
روش	قیه	غروش	قیه	غروش	قیه	غروش	قیه
٣	١	١٦	١	١٦	١	٧	١

لی اوسط لشاشته ادرنه لشاشته‌سی هوجه بك [اوده‌سا] وسلانیك واستنیه‌نك برنجی نومرو دقیق

غروش	قیه	غروش	پاره	قیه	غروش	قیه
٥,٥	١	٦,٥	١		٥	١

تنیه‌نك ایکنجی نومرو دقیق		تکفور طاغی خاص دقیق		یرلی خاص مقارنه	
غروش	قیه	غروش	قیه	غروش	قیه
٤,٥	١	٤	١	٦	١

ی اوسط مقارنه یرلی چوربالق خاص شعریه صندق وسپت ایله جنوه وتریسته‌دن کلن مقارنه شعریه

روش	قیه	غروش	قیه	غروش	قیه
٥	١	٦,٥	١	١٠	١

سود		کیمیون	
وش	قیه	غروش	قیه
١٢	١	١٢	١

غرهٔ ن ١٢٧٨ . تقویم وقایع — نومرو ٦٣٣

غزته‌لرله اك صوك اعلان ایدیلن واحتمال که اك صوك تنظیم ایدیلان نرخ دفتری بودر. ریخدن صوکره نرخ اموری بوتون بوتون اهمیتدن دوشه‌رك نهایت ١٢٨٢ سنه‌سنده دن ماعدا بالعموم اشیا وحوایجدن قالدیرلمشدر. فصل آتیده‌ده بوجهت موضوع ایدلمشدر.

دردنجی فصل

نرخك قالدیرلمسی

برنجی فصلده حضرت پیغمبرك فعل وقول نبویلری خلافنه اوله‌رق نرخك عصرلرجه نه صورتله ادامه ایتدیرلدیکی ایضاح اولنمش، ایکنجی فصلده نرخ حقنده‌کی قانونلر درج ایدلمش و اوچنجی فصلده‌ده نرخ نمونه‌لری کوسترلمشدی .

اوائلده نرخ وضعنی ایجاب ایتدیرن اسباب متعدد ایسه‌ده بونلرك باشلیجه‌سی اولمق اوزره بین‌الملل اختلاط ومناسباتك ندرتی ووسائط نقلیه‌نك عدم کفایه‌سی، حربلرك تمادیسی وبرده کدك اصولیله انحصار بیع وشرانك موجودیتی کوستریله‌بیلیر .

تنظیمات خیریه‌دن صوکره دولتك اوروپا ایله تماسنك آرتمسی ، ماکنه‌نك صنایعه وبخارك کمیلره تطبیقی و شمندوفرلرك انشاسی مناقلاتك تسریعنی و اجنبیلرله مناسبتك تزایدینی ایجاب ایتدیرمشدر . بوندن بشقه اجنبی تجارینك قاپیتولاسیونلر طولاییسیله سربستجه اجرای تجارت وصنعت ایده‌بیلملری عثمانلی تشکیلات صناعیه و تجاریه‌سنده‌ده تأثیر ایده‌رك ایلریده ایضاح ایدیله‌جکی اوزره تا سلیم ثالث زماننده‌ن اعتباراً اولا انحصار بیع وشرانك ودها صوکره کدکلرك رفعنه مجبوریت حصوله کیرمشدر .

کدکلرله انحصار بیع وشرا حقنده‌کی تفصیلاتی آتی‌یه ترك ایله بوراده نرخك نیچون ونه صورتله قالدیرلمش اولدیغنی کوسترن برقاچ وثیقه‌نك درجیله اکتفا اولنمشدر. ایلك درج اولنان ۱۲۶۱ تاریخلی تبلیغ رسمی، نرخك لغوینی کوسترمه‌مکده ایسه‌ده نرخدن آشاغی‌یه صاتلمسندن طولایی واقع اولان مداخله‌نك رفعنی تضمن ایتمکده‌درکه بو ؛ نرخك لغوینه مقدمه تشکیل ایتمکده‌در :

سایهٔ مکارم‌وایهٔ جناب جهانداریده بالجمله تبعهٔ دولت علیه و خصوصیله سکنهٔ دارالسلطنت‌السنیه‌نك هر درلو استحصال رفاه و آسایشلری نزد احسان وفد حضرت ملوکانه‌ده بغایت مطلوب و ملتزم بولندیغی اجلدن کافهٔ تبعه و عباد دلسیر نوال عاطفت

شهريار مراحم معتاد اولەرق دعاى دوام ايام عمر و شوكت حضرت شاهانه‌يه مواظبت
اوزره ايسه‌لرده بو سنهٔ مباركه‌ده بعض اسباب ضروريه‌دن و برده ميوهٔ تر و قنطار
رسوماتنك لايقسز ويولسزجه‌استحصال و اداره‌سندن ناشى درسعادتده اسعارك و ميوه
وسبزه‌نك فيأتى كسب تزايد وترقى ايدرك بويله شيئلر نه قدر اولسه عجزهٔ ناسك مؤدئ
اضطراب و مضايقه‌سى اوله‌جغى بديهى اولوب حال بوكه شو اوان مراحم نشان حضرت
ملكپرورىده كرك اهالئ ممالك محروسه و كرك سكان دارالخلافةالعليه حقلرنده دائما
ومستمراً نشر معاملهٔ شفقت ومرحمتله طرف اشرف حضرت خلافتپناهى‌يه برقات دها
فنوناً جلب ادعيهٔ خيريه‌لرى فوق الغايه مرضى ايكن ذكر اولنان ميوهٔ تركمركى وقنطار رسومنك
اخذ واستحصالنده خلاف شرط تعهد ومنافئ تعرفه حركت ووقوعى بالوجوه مغاير رضاى
عالى بولنديغنه وبومقوله رسومك واردات احاله‌سنى وبعده شرائط استحصال واستيفاسنك
نظام وتعرفه‌سنى تجاوز ايده‌مه‌مسى ماليه نظارت جليله‌سنك دائرهٔ اداره‌سنده اولديغنه مبنى
بو خصوصده نظام وشروطنه تطبيقاً حسن تسويه يعنى تعديات مرويه‌نك استحصال اسباب
مندفاعيه‌سنك نظارت جليلهٔ مشاراليها طرفنه حواله اولنمه‌سى وبونكله برابر ذكر قيمتندن
زياده‌يه ارزاق و اشيا صاتديرلمامسى خصوصنه دقت وبعض اصنافك ايشنه الويروبده
نرخدن اشاغى صاته‌جق اولدقلرى حالده منعى خصوصنه ابتدار اولنمقده اولنديغى دخى
ايشيديله‌رك نرخ ماده‌سى ايسه فاحش فيأت ايله برشى صاتديرلميوب عباداللهك اضراردن وقايه‌سى
منيهٔ خيريه‌سنه معطوف اولديغنه و ايشنه الويروبده اشبو نرخدن اشاغى ويرنلره بو جهتله
برشى دنيلمك لازم كليه‌جكنه مبنى بومعاملهٔ نابجانك بعدماوقوعه كلمامسنه نظارت قلنمسنك
دخى احتساب نظارتى جانبنه بيلديرلمسى و برده طشرلرده مقطوعاً درعهده اولنان
احتساب وقنطار و واردات سائره‌دن طولايى اكثر محللرده تعرفه‌سندن وتعامل قديمندن
زياده درعهده‌جيلرى طرفندن رسومات اخذ ومطالبه‌سيله اهالى حقنده معاملات تصعيبيه
اجرا اولنمقده اولديغى دخى استخبار قلنه‌رق حال بوكه بو مثللو احتسابلر حين احاله‌سنده
المزايده تعرفهٔ مرعيه‌سندن زياده رسومات آلمامق شرائط لازمه‌سيله ويرلمش اولديغندن
زياده شى طلبنه درعهده‌جيلرك قطعياً بركونه حقلرى اوله‌ميه‌جغى وبويله ارتكابلرى مجرد
زياده‌كارايتمك طمع وداعيه‌سيله اولديغى كيفيات بديهيه‌دن وسايهٔ معدلتوايهٔ حضرت شاهانه‌ده
بومثللو حالات نامرضيه‌نك منعى دخى واجبات اموردن بولنمغين اومقوله رسومات درعهده
ايدن كسان يدلرينه ضبطى حاوى ويريلن اوامر عليه‌ده مندرج شرائط قويه و تعرفهٔ

عيه‌دن بشقه و معاملات قديمه‌سندن فضله وفاحش رسومات آلنديغى تقديرده منع ورفع اولنمق و متجاسر اولان بو طرفه بيلديرلمك وهر حالده شروط و اصولنه رعايت قلنمق وخلافندن مباعدت ايتديرلمك تنبيهات قويه‌سيله ولاة عظام ومتصرفين كرام حضراتنه وقائممقاملر طرفلرينه وبوخصوصلره مجالس اعماريه مأمورلرى دخى دقت ونظارت ايلك اوزره مأمورين موماالیهمه ودفترداران ومال مديرلرى طرفلرينه منسوب اولدقلرى محللردن تحريرات مؤكده كوندرلمسى خصوصلرى برمقتضاى معدلت سنيه بوكره مجلس والاى احكام عدليه‌ده تذكر و تنسيب اولنمش وكيفيت محرره‌نك اول وجهله اجراى اقتضالرينه ارادهٔ عليهٔ حضرت شهريارى دخى تعلق وشرفصدور بويوريله‌رق طرف مستجمع المجد والشرف حضرت شاهانه ايچون بويوزدن استجلاب دعوات خيريهٔ تبعه‌يه همت قلنمش اولمغله جمله‌نك معلومى اولمق اوزره ورقهٔ مخصوصه طبع ايديله‌رك بو محله دخى درج ايله اعلان اولنور سلخ ش ١٢٦١ [١]

اتمك نرخى واتمك طبخنك معين فرونلره انحصارى اوته‌دن برو الك زياده اعتنا اولنان اموردن ايدى . فقط نرخك رفعى ويا تخفيفى حقنده‌كى ايلك خطوه‌ده ينه اتمك‌ده آتلدى . دها صوكره اته‌ده تطبيق ايدلدى . اتدن انحصارك رفعى حقنده‌كى تبليغ رسمى شودر :

عباداللهك حوائج ضروريه‌سندن اولان كافهٔ ارزاق و اشيانك مبذوليتى انحصار ماده‌سنك رفع والغاسى ايله حاصل اوله‌جغى قضيهٔ مسلمه‌دن اولديغنه و اشبو رفع انحصارك منافع حسنهٔ سريعه‌سى ايسه بودفعه لله الحمد والمنه سايهٔ موفقيتوايهٔ جناب جهانبانيده هر نوع اتمكك كثرت وبهاسنك تنزل و اهونيتندن دخى مشاهده اولنديغنه مبنى مجرد دار الخلافة العليه سكنه‌سنك سايهٔ آسايشوايهٔ حضرت پادشاهيده بويوزدن دخى حصول رفاهلرى ضمننده لحم ماده‌سندن ده انحصارك فسخ والغاسيله ايستيانلرك درسعادته قويون كتوروب فروخت ايلمسى ونظافت مطلوبهٔ بلديه و اصول صحيه‌يه بر كونا خلل كتورميه‌جك صورتده خارج سورده و دكز كنارى اولان محللرده ذبحيله درون شهره نقل و جلب اولنوب اتمك حقنده اولديغى كبى رايج وقته توفيقاً ايستدكلرى محلده فروخت اولنمسى خصوصلرينه رخصت عموميه ويرلمسى ودرسعادته كليتلو قويون سوق و ارسالى ايچون تنبيهات مقتضيه اجرا قلنمسى مجلس عالئ تنظيماتده قراركير اوله‌رق ارادهٔ خيريت عادهٔ جناب ملوكانه دخى

---

[١] تقويم وقايع . نومرو ١٢٩١

اول مرکزده عنایت افزای سنوح صدور بیورلمش ومنطوق منیفی اوزره اقتضاسی اجرا

قلنمش اولوب انجق بوندن مراد سایهٔ معالیوایهٔ حضرت شاهانه‌ده عبادالله حوایج ضروریه‌سندن معدود اولان لحمی رایج وقته کوره اهون بها ایله آلمق ایستدیکی وقتده لحم غنم بولمق قضیه‌سی اولدیغندن بونك دخی فاحش بها ایله صاتدیرلمامسنه اتمك حقنده اولدیغی کبی مأمورین طرفلرندن دقت ونظارت متمادیه اجرا اولنه‌جق اولمغله بو بابده اولان انحصارك دخی اولوجهله فسخ ولغو اولندیغی و هرکس قیون کتیروب آیاقدن صاتمغه وبالاده کوستردیکی وجهله بلا مانع ومزاحم خارج سورده ذبح ایله فروخت ایتمکه مأذون اوله‌رق بونك تجارتندن دخی حصه‌مند اولنه‌بیله‌جکی معلوم اولمق اوزره اعلان کیفیته ابتدار اولندی .
[١] ٢٥ ج ١٢٧٢

معمافیه اتمك وآتدن انحصار رفع ایدلمکله برابر دیکر حوایجه نرخ وضعنه‌ده دوام اولنیوردی . شو تبلیغ رسمی بونی مؤیددر :

سکنهٔ دارالسلطنت سنیه‌نك حوایج اصلیه‌سندن اولان شیئلرك سایهٔ موفقیتوایهٔ حضرت شاهانه‌ده تعدیل فیأتی لازمه‌دن اولمسنه مبنی بعض اصناف یومیه‌سیله سودجی وشکرجی اصنافنك صاتدقلری شیئلر و بقاللرك فروخت ایتدکلری ارزاق وذخائر ایچون معتدل نرخ و فیأت تعیین اولنمش و اشبو نرخ وسعردن زیاده‌یه برشی صاتان اصنافك برموجب قانون جزاتأدیبی امور طبیعیه‌دن اولدیغی کبی بقال اصنافندن مجرد سوء نیته مبنی دکانی قاپایان اولور ایسه او مقوله‌لرك بعد ازین بقاللق ایده‌مامسی و مملکتنه طرد اولنملری اصناف ایچنده تبعهٔ اجنبیه‌دن بولنانلر حسب العهود بولندیغی صنفك نظامنه تابع اولدیغندن اصناف ایچون مقرر اولان احکام او مقوله‌لر حقنده دخی اجرا اولنمسی وقره دکز سواحلندن کلن حطبك نهایت اون بش غروشدن زیاده‌یه صاتدیرلمامسی واشبو قرار وتنبیهاتك عدم اجراسی وخلافنده حرکت وقوعی مأمورلری حقنده مسئولیتی و ترتب ایدن جزانك ارائهٔ اثری خصوصلرنده ویریلن قرار اوزرینه بالاستیذان امر و ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی متعلق وشرفصدور بیورلمش و اقتضاسی تجارت نظارت جلیله‌سنه وشهر امانت بهیه‌سنه بیلدیریله‌رك وضع و تعیین اولنان نرخ و فیأت ورقهٔ مخصوصه‌لر ایله نشر و اعلان قلنمش اولدیغی هرکسك معلومی اولمق ایچون بومحله دخی درج و بیان قلنمشدر ٧ ن ١٢٧٦ [١]

نرخك بسبتون قالدیرلمسنه مجبوریت کورلدیکی صره‌لرده بو مسئله‌نك نه صورتله

(١) تقویم وقایع نومرو ٥٨٩
(١) تقویم وقایع نومرو ٥٣٨

رؤيت و ايفا اولنديغى و دها دوغريسى نه درجه بى سودشيئلرله اوغراشلمقده بولنديغى حقنده برفكر استحصاله مدار اولمق ايچون امانت قيودآتندن استنساخ ايتديكم بر مخابره اوراقنك صورتىده عيناً درج ايديورم:

مجلس والايه

بياندن مستغنى اولديغى اوزره بقال اصنافنك عادت مألوفهٔ معلومه‌لرى اوزره بو سنه‌دخى آقچه‌نك و انواع ارزاقك سعر وقيمتى بر قرارده طورمديغى جهتلردن تجارك خبر ويردكلرى فيئات نهايت بر هفته مدت جارى اوله‌ميوب بوكون خبر ويردكلرى فيئاتى فرداسى كونى طانيمه‌رق آقچه‌نك و ارزاقك هركون بر درلو پياسه‌سى اولمق جهتيله بروجه محرر ويريلان نرخ اوزرينه طول مدت ارزاق فروخت ايتملرى ضرر و زيانلرينى مؤدى اولديغى تفصيلاتنه و بالضروره آقچه وارزاقك سعر وقيمتى حسابيله صاندقلرنده‌دخى نرخك خلافى دنيله‌رك طوتيلوب جزاى نقدى مقالاتنى علاوه ايله لاينقطع تقديم ايلدكلرى عرضحاللرى او امرنامهٔ ساميه ايله امانت بندكانمه حواله بيورلمقده ايدوكندن و بونلرك بويله دائما سزلنه‌رق تصديع سرعاليه اجتسارلرى بر سوء امثال و نالايق بولنديغندن و ممكن مرتبه اصنافك اسكاتيله شو نرخ خصوصنه بر قرارويرلمك امرو فرمان عالى مقتضاسندن بولنديغندن اصناف مرقومه‌نك فيما بعد شودر ديمكه برحق وصلاحيتلرى قالمامق يعنى اصناف مرقومه‌نك آلوب صاته‌جقلرى ارزاقك سعر وقيمتى ومصارف و تجارتلرى بر اساس صحيح و معلومه ربط ايله آنلك اوزرينه ارانوب بحق مجازاتلرى اصول متخذهٔ معدلت وحقانيت سنيه‌يه توفيق قلنمق اوزره صنف مرقومه طرفندن وكيللرى اولمق اوزره نظام ارسته‌لرندن چند نفرى دائرهٔ امانته جلب اولنه‌رق شو نرخ حقنده اولان مرام و مطلبلرى استكناه اولندقده شمدى‌يه قدر واقع اولان افادات سابقه‌لرى مثللو بك اوزون وقابل اجرا اوله‌ماز مقالاتدن عبارت واقع اولان سوزلرى ممكن اولديغى مرتبه جرح و تعديل اولنه‌رق خلاصهٔ تقرير و افاده‌لرى ايكى ورقه اوزرينه ضبط وتحرير و ذيللرى امضا ايتديريلوب منظور دقايقنشور عالى بيورلمق ضمننده لفاً خاكپاى والاى جناب رياستپناهيلرينه تقديمه مبادرت قلنمش اولمغله موافق امرو ارادهٔ سنيه‌لرى بيورلديغى تقديرجه اجراى اقتضاسنه مثابرت اولنه‌جغى بيانيله استيذان رأى وارادهٔ عليه‌يه مبادرت قلندى ٢٨ شعبان سنه ١٢٧٧

بقال اوسته باشیلرندن انوستی ودیمتربنك شهر امانتنه اولان افاده وتقریرلریدر :

دکانمزده صاته جغمز ارزاقه پیاسه فیئاتی تحقیق بیوریله رق طره و مصارف وتجارتلریمز ضمیله نرخ ویرلمکده ایسه ده تجارك نرخی اولمدیغی کبی آقچه نك دخی بر قراری اولمدیغندن تجارك بو کون اون غروشه خبر ویردکلری شیء فرداسی کون اون ایکی یه صاتدقلری جهتله بزلره کلی غدر وزیان اولمقده اولدیغندن بعدازین اصنافمزك صاته جقلری ارزاقك زیرده محرر اصوله تطبیقاً فاحش آرانوب بزلرك دوچار اولدقلریمز زیاندن خلاصمزی استرحام ایدرز .

اقچه نك وارزاقك هر کون پیاسه سی هر نمقدارده ایسه طرف حکومتدن اقتضاسنه کوره اون بش کونده وآیده بر کره تحقیق بیوریلوب وبزلرك مصارف وطره وتجارتمز هر نه یه بالغ اولور ایسه اندن زیاده یه صاتان اولدیغی حالده فاحش اوله جغندن بو صورتله مأمورلرك فاحش آرامسی .

قیه سی یکرمی پاره دن اوچ غروشه قدر سرمایه سی اولان مالك بهر اون پاره سنده تجارت اوله رق درت پاره واوچ غروشدن التی غروشه قدر قیه سنك سرمایه سی اولان مالك بهر اون پاره سنده اوچ پاره و التی غروشدن اون غروشه قدر قیه سنك سرمایه سی اولان مالك بهر اون پاره سنده ایکی بچق پاره و اون غروشدن اون بش غروشه قدر قیه سنك سرمایه سی اولان مالك بهر اون پاره سنده ایکی پاره واون بشدن یکرمی غروشه قدر قیه سنك سرمایه سی اولان مالك بهر اون پاره سنده بربچق پاره تجارتمزه حد ویریلوب وپرا کنده صاتیشده مالك تلفاتی چوق اولدیغندن اللی درهمه قدر باقمیوب اللی درهمدن یوقاریسی اصول محرره وجهله فاحش آرانوب وفاحش ایله اخذو کرفت اولملرنده نظام اوسته لریمزدن ایکی اوسته جانب حکومتده حاضر اولدیغی حالده تبین ایدلدکدن صکره تأدیب اولنملری معدلت سنیه یه موافق اوله جغنه جمله مز راضی اولدیغمزویالکز زیرده محرر ارزاقك طره لری چوق اولدیغندن بالاده کوسترلمش اولان سرمایه یه معین اولان طره لرینك ضم بیورلمسی .

روغن سبز طره سی	روم ایلی ساده یاغلرینك طره سی	صلاموره وقشقوال وقشار وطلوم پنأری طره لری
	فوچی بالی ودستی پکمزی وناردنك طره لری	طشرەدن کلن موم ومقارنه صندقلری طره سی

رأسا تذكرهٔ ساميه اولەرق كلان جواب :

الحالة هذه آقچەنك وانواع ارزاقك قيمتى برقرارده طورمديغى جهتلە ايله بقال اصنافيچون وضع اولنان نرخ ضرر وزيانلرينى استلزام ايلەديكى بيانيله آلوب صاتەجقلرى ارزاقك سعر وقيمتلرى وكندولرينك مصرف وتجارتلرى بر اساس صحيح اوزرينه قرارلشديرلمسى حقنده اصناف مرقومەنك وقوعبولان استدعاسنه مبنى نظام اوستەلرندن چندنفرينك دائرهٔ امانتەجليله استكناه اولنان مرام ومطلبلرينك بعدالتعديل خلاصەسنى مشعر ترقيم ايتديريلان ايكى قطعه ورقەنك ارساليله اجراى ايجابى استيذاننه دائر مجلس والا رياست جليلەسنه موروود تذكرهٔ بهيەلرى بجانسجه مطالعه ومذكور ورقەلرى قرائت اولنمشدر . اكرچه اوتەدنبرى موضوع ومرعى الاجرا اصولك كلياً تغييرى مناسب اولەمز ايسەده شو آرالقده فيأت مسكوكات بحثنده اصناف مرقومەنك افادەلرى بجا اولەرق موقتاً برقاعده اتخاذينك لزومى دخى ممكن اولمديغندن دفعةً قبول صورتى ابراز اولنميوب ورقەلرده امضاسى اولنلر وسائر سوز آكلار معتبران اصناف نزد عطوفيلرينه جلب وبعض تبليغات وتشويقات اجرا ايله اقناع واسكاتلرينه صرف مساعى كامله اولنەرق تجارت حسابنه دائر ورقەده متفاوت اولەرق بونده اعتباريله ترقيم قلنان تجارتدن على مراتبهم برمقدار تنزيلله آنك اوزرينه وشهر صيامك زياده تقربى مناسبتيله مخابره جريانته زمان مساعد اولمديغندن شو صرف اولنەجق اقدامدن ثمره اولمديغى تقديرده بالضروره ورقەده كوسترلديكى وجهله تجارت جهتى قبول اولنمق لازمكلەجكى كبى ديكر ورقەده كوستريلان معاملاتدن برا نده تعبيريله الى درهمه قدر صاتيلەجق ارزاق نقصاننك داخل نظام اولمامسى بحثى تصديق اولنور احوالدن اولميوب بويله جزئى مبايعات عجزه وفقرايه منحصر اولمسى قضيەسى دخى قطعاً بونى اختياره مانع اولمسيله اقل مقداردن نهايت درجەيه دكين نقصان وزن ايدن اصناف تحت مسئوليتده قالمق اوزره بوفقره رد وطى اولنەرق بيع وشرا تماماً فساددن سالم اولمق ايچون عمومى سيان طوتيلوب اصولى وجهله قرارينك نشر و اعلان اولنمسى وبونده جاى دقت انواع ارزاقك فيأت وتجارتى درجاتنك قولايلقله هركسك آكلايەجغى صورتده طاقم طاقم صرەسيله دفترى تنظيم وبقال دكانلرينه تعليق ايتديريلەرك عباداللهك خساردن وقايەسى مادەسى اولديغندن بوراسنه وهردفعه دفتر تجديد اولندقجه بواساسك دوامنه كماليله اعتنا قلنمسى وشو قرار مجرد عدالت وحقانيت سنيه ايجابنجه حاصل اولديغى اجلدن حادث

مألوفه‌لريني ترك ايله اصناف مرقومه‌نك اصلاح اصول واحوال ايلملرى خصوصنك اكيداً وقوياً كندولرينه تنبيهيله برابر بركونا استنكاف ومعذرت ايرادينه محل قالميه‌جغندن امانت بهيه‌لرى مأمورلرى جانبندن فوق الغايه نظارت ودقت ايله سايهٔ عدالتوايهٔ جناب ملوكانه‌ده سكنهٔ دارالخلافة العليه‌نك اضرار وخساردن وقايه‌سى اسبابنك استحصال اولنه‌رق شو نظامك خلافى حركت وقوعه كتورلمامسى خصوصلرينك صوب والالرينه بيلديرلمسى تنسيب اولنمقله برمنوال مشروح ايجاب حالك حسن اجراسنه همت اولنمسى سياقنده .

٢٩ شعبان ١٢٧٧

والحاصل عصرلرجه تمادى ايدن نرخ وضعنك فائده‌سزلكنه انجق ١٢٨٣ سنه‌سنده قناعت كتيرلمش اوله‌جق كه سنهٔ مذكوره‌ده مجلس والا ومجلس مخصوص وكلا قرارلرى وارادهٔ سنيه ايله اتمكدن ماعدا بالعموم حوايج ضروريه‌دن نرخ قالديرلمش وبوحادثه‌دولتك اجراآت ووقايع مهمه‌سى صره‌سنده اولمق اوزره تاريخلرده يازلمشدر. بوبابده‌كى تبليغ رسمى اهميتنه بناءً آتى‌يه عيناً درج اولونمشدر .

جمله‌نك معلومى اولديغى وجهله دارالخلافة العليه ايله ملحقاتنده احتياجات عموميه‌يه متعلق اولان كافهٔ ارزاق واشيا شهر امانت بهيه‌سى طرفندن موسم وزمانه كوره نرخ وفيأت وضعيله صاتديرلمق مساعدهٔ قديمه‌سى ياقين وقتلره قدر بلا استثنا محافظه واجرا اولنمقده اولديغى حالده حالات ومضرات معلومه‌دن طولايى مقدما لحملك نرخى ايله هركسك قويون ذبح وفروختنه مأذونيتى ومؤخراً دخى سبزه وميوهٔ تازه‌نك نرخى قالديريله‌رق سربستىٔ بيعى اعلان اولنمش ايسه‌ده حوايج ضروريه واحتياجات طبيعيه بونلردن عبارت اولميوب خلقك كل يوم تدارك واشتراسنه مجبور اولدقلرى دها برطاقم شيئلر صورت انحصاريه‌ده ونرخ وسعر تحتنده فروخت اولنمقده اولديغندن وبونده ايسه بايع ومشترى‌يى ازعاج واضراردن باشقه برشى كوريله‌ميوب عباداللهك هر يوزدن مظهر اسباب امن وآسايش اولملرى ايسه نزد مرحمتوفد عاليده امور ملتزمه‌دن بولنمش ايدوكندن شو معاملاتك برقاعدهٔ مطرده وسالمه تحتنده جريانى ضمننده تدقيقات ايجابيه‌يه ابتدار اولنديغى صره‌ده شهر امانتندن جلب اولنمش اولان دفتر منطوقنجه يتمش يدى سنه‌سنده قائمه ايله تازه بقله‌نك قيه‌سنه اوتوز پاره نرخ ويرلمش والغاى قوائمدن صكره يعنى يتمش طقوز سنه‌سى ايچنده قرق پاره‌يه صاتلمش ايكن نرخك لغوى اوزرينه اون بش پاره‌يه قدر تنزل ايتمش وباب سرعسكريجه نرخله قيه‌سى قرق التى بچق پاره‌يه مبايعه اولنان باميه

ايرتسى سنه نرخسز بكرمى طقوز پارەيه آلنوب سائر سبزه دخى بولسبيله فروخت ايدلمكده بولنمش اولمسيله برابر سبزه فيأتنده اولان تنزل محصولاتك فيوضات طبيعيەسندن نشأت ايتمش دنيلسه بيله سربستانه آليش ويريشدن بالطبع حصوله كلەجك اهونيتك موازنەسى محتاج مطالعه اولمديغى مثللو شريعت شريفەنك مضر اولان جهتنده تجويز ايتمديكى نرخك فائدەسزلكيله برابر مضرتنى تدقيقات وتجارب محرره دخى اثبات ايلمش اولديغى آكلاشلمش وحوائج ضروريەنك برنجيسى اولان نان عزيزك مقدما صورت طبخ وفروختنى اتمكجى اصنافنه منحصر ايكن صوكرەلرى سميتجى وبوره كجى فرونلرينك دخى اتمك ياپوب صاتمغه مأذون ايدلمسى اوزرينه بونك اعمالات ومبايعاتى بر كوزل يول آلمش ونرخى دوام ايله آرالقده چاشنى طوتديريلەرق ذخيرەنك رواجى ودوسملك ايجابى اعتباريله تجديد فيأت دخى ايدلمكده بولنمش اولديغندن وكافهٔ دول متمدنەده اتمكك دولتجه فيأت مقررەسى بولنديغندن آنك شيمديكى اصول دائرەسنده ابقاسيله برابر قويون ذبح وفروختى ايچون مقدما تنظيم اولنان نظامنامه لايحەسى احكامنك دخى كما كان محافظەسى مقتضى اولديغى مثللو آوروپا معمولاتندن اولمق اوزره صاتيلان موم وروغن زيتك ذاتاً نرخى اولمامسى وكثرت استعمالى جهتلريله بو ايكى شيئك دخى استثناسنه امكان ومجبوريت كوريلەمديكنه مبنى بمنه تعالى ايلروده درسعادتك مناسب محللرنده طحللر (٢٨) يعنى جوار قريەلرده اولان اصحاب محصول طوغريجه محصوللرينى كتوروب خلقه صاتەجق بازار محللرى ياپلمق اوزره يالكز اتمكك استثناسيله آندن اولجه نرخلرى الغا اولنان

---

[٢٨] طحل: اليوم ممالك عثمانيەدن ماعدا كائناتك بالخاصه زراعتله متوغل هر مملكتده موجود اولوب بورادە دخى دفعاتله كشادينه تشبث اولنديغى حالده بردرلو موفق اولنەميان (بغداى بازارى) ودها عمومى برتعبيرله (حبوبات بورسەسى) معناسنەدر. اجدادمزك بزدن دها مترقى ودها مضبوط الاحوال اولدقلرى اولجه بوكبى مؤسسەلرك شهرلرمزده موجوديتندن اكلاشيليور. حالا اناطولينك بعض محللرنده طحل بازارى واردر. ١٠٤٠ سنەسندن اول تنظيم ايدلمش اولديغى اولجه ذكر وبو صورتى ٤٠٨ نجى صحيفەيه درج ايدلمش اولان قانوننامەده شو املا ايله (تخيل) لردن (صحيفه ٤١٧) بحث اولنمسى بونلرك موجوديتنه دلالت ايدر. انشاءالله بوندن صوكره استانبولدەده ياپيلير. شو وسيله ايله عرض ايدەيم كه: بزده يكى برمؤسسه وجوده كلدكدەويا خود يكى برشى ايجاد اولندقده بونلره مطلقا توركجەدن غيرى لسانلردن مأخوذ بر اسم ويرلديكى كورلمكدەدر. (طحل) ويا (تخيل) كلمەسنك توركجه اولوب اولمديغنى تحقيق ايدەمدم. فقط هرحالده اولجه اجدادمز طرفندن قوللانلمش، تلفظى قولاى، وسوكيلى انا يوردمز اولان اناطولى اهاليسنك تلفظه استيناس پيدا ايتمش اولديغى بوكلمەنك بغداى بازارى ياخود حبوبات بورسەسنه مقابل استعماليله احياسى جداً ارزو اولنور.

اشیادن ماعدا درسعادتده نرخلی اوله‌رق فروخت ایدلمکده اولان کافهٔ ارزاق وحبوباتك اسعاری کلیاً ومؤبداً الغا اولنوب کیفیتك عموم اهالی واصنافه اعلانی وشو قرار اوزرینه آرتق نرخه مخالف ارزاق صاتانلرك امانت مشارالیها طرفندن طوتیلوب ایپلکخانه‌ده حبسنه محل قالمازایسه‌ده سربستیٔ بیع وشرانك تعیین ایلدیکی فیأت ارزاقی تغییر ایله ویاخود نقصان وزن استعمالیله ویا احتکار یولنه کیتمکله اضرار ناسه جرأت ایدن اصنافك جزا قانوننامهٔ همایونك ۲۳۹ نجی و۲۴۰ نجی ماده‌لرنده مندرج اولان احکامنه تطبیقاً اجرای تأدیب وتربیه‌لری لازم کله‌جکندن اصنافك وخارجدن ارزاق وسائره فروخت ایدنلرك شو بیان اولنان فعللره جسارت ایده‌مامه‌لرینه امانت مشارالیها جانبندن متمادیاً دقت واعتنا قلنه‌رق اوتهمتلردن بریله متهماً طوتیله‌جق کسانك بلااستنطاق ایپلکخانه‌ده توقیفی حکم قانونه مغایر اوله‌جغی وکافهٔ ارباب تهمت وجنایتك اجرای استنطاق ومحاکمه‌سی وتوقیف وحبسی ضبطیه دائره‌سنك وظیفهٔ مخصوصه‌سنه متعلق اولدیغی جهتله بعدما اومقوله‌لرك طوغریجه جانب ضبطیه‌یه تسلیم اولنه‌رق ایپلکخانه‌ده وشهر امانتی دائره‌سنده حبس ایدلمامسی وبعض اوزاق محللرده منفرداً بولنان بقال اصنافی اورالرك اوزاقلغی حسبیله اهالینك بروطرفلره کلوب ارزاق آله‌مدقلرندن وسکنه‌سنك فقر واحتیاجی ملابسه‌سیله ویره‌سی اخذ واعطا ایلدکلرندن اهالینك کندولرینه مجبور اولدقلری جهتله ارزاق واشیانی زیاده بهایه صاته‌رق خلقی اضرار ایده‌بیلملری محتمل بولندیغندن وبودخی احکام قانونیه‌نك منع ایلدیکی احتکار وانحصار دیمك اولدیغندن اویله اوزاق محللر ومحله‌لرده بولنان بقاللرك صاتدقلری ارزاق واشیانك فیأتی تحقیق ایله امثالندن زیاده‌یه صاتدیرلمامسنه دائما دقت اولنمسی لازمه‌دن بولندیغنه وبوبابده ضبطیه مفتشلرینه مأموریت اعطاسیله برابر محله امام ومختارلری دخی دقت ونظارت ایده‌رك امثالندن زیاده‌یه صاتان اولدیغی آکلاشلدیغی حالده شهر امانتنه وضبطیه‌یه اخبار ایدیله‌رك اومقوله بقاللرك قانونه توفیقاً جزای اجرا قلنمسی ومحله امام ومختارلرینك ارتکابه صاپوب طوغریسی خبر ویرمامه‌لری مأمول اولدیغندن آنلرك حالی دخی تفتیش ومرکز مأمورلری جانبندن نظارت ودقت قلنمسی مجلس والای احکام عدلیه وانجمن مخصوص وکلاده مذاکره وتنسیب واجرای اقتضاسی خصوصنه بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب ملوکانه متعلق وشرفصدر بیورلمش اولدیغندن موجب عالیسی وجهله ایجاب حال اجرا بیورلمش اولدیغی جهتله معلومی اولمق اوزره کیفیتك بومحله درجیله اعلاننه مبادرت قلنمشدر . (۱)

---

(۱) تقویم وقایع . ۱۵ تموز و ٤ ربیع الاول ۱۲۸۲ . نومرو ۸۱۰

ایشته بو تبلیغ رسمی ایله ۱۲۸۲ سنه‌سنده اتمکدن ماعدا العموم حبوباتدن نرخ قالدیرلمشدی. حرب عمومی ایچنده ینه مأکولات و حوائج ضروریه وحتی غیر ضروریه‌یه نرخ وضع ایدلدیکی کورلدی، فقط هرهانکی شیئه نرخ وضع ایدلدی ایسه اوشی درحال پیاسه‌دن چکیلدی و فیاتی آرتدی. حرب زائل اولدی. متارکه اعلان ایدلدی. هنوز تام معناسیله صلح عقد ایدلمامکله برابر حالا امانت جلیله‌جه بالخاصه مأکولاته نرخ وضعنه دوام ایدلمکده‌در. اولجه نرخک فائده‌سزلکی ۱۳۰۰ سنه تجربه‌دن صوکره آنجق آکلاشیله‌بیلمشدی. باقه‌لم امانت علیه‌نك اعاشه اداره‌سی اعادةً احیا اولنان بو ایکنجی نرخك بی‌لزوم اولدیغنی نه زمان ادراك ایده‌جك ده واز کچه‌جك. تمنی اولنور که بو تجربه چوق دوام ایتمسون.

بشنجی فصل

پاره‌نك قیمتی و رایج بلده

اوچنجی فصلده درج ایدلمش اولان اشیا ومأکولات فیئاتلری البته نظر دقتی جلب ایتمشدر. اساساً اسکی زمانلرده اوجوزلق وبوللق اولدیغنی اوته‌دن برو ایشتمکده‌یز. حتی چوق دفعه‌لر بعض اختیارلریمزدن:

«مکتبه کیدر ایکن پدرلری کندیلرینه برپاره خرجلق ویردیکنی، بونك بر آقچه‌سیله یه‌جك بر آقچه‌سیله‌ده کاغد قلم آلدقدن صوکره دیکر بر آقچه‌سنی‌ده بریکدیردیکنی دیکله‌دکدن صوکره «نه‌مسعود زمانلر ایمش» سوزینی‌ده ایشیدیر ایدك.

بونکله برابر حدود معلوماتی وقعه‌نویس تاریخلرینی اوقومش اولمقدن ایلرویه کچه‌مین بك چوق کیمسه‌لرك‌ده بو تاریخلرده کوردکاری اشیا فیئاتلرینی شو صورتله تفسیر ایتدکلری کورلمکده‌در. نتایج الوقوعات کبی بعض تاریخلرده ایسه خدمهٔ اوقافه اوله‌جه تخصیص ایدلمش اولان معاشاتك آزلغندن اوزمانلرده بوقدر مبلغله بر آدامك کچینه بیلدیکی استدلال بناءً علیه حیاتك اوجوز اولدیغنه حکم ایدلمکده‌در.

حقیقةً اسکی زمانلرده بودرجه اوجوزلق ورفاه وارمی ایدی؟ بو مسئله بلدیه تاریخنجه شایان تدقیق اولدیغندن بوجلدده اعاشه امورینه تخصیص ایدلمش اولان بابده اوائلده‌کی اعاشه تشکیلاتی واشیا فیأتی حقنده بعض ایضاحات اعطا ایدلمشدر.

بورا‌ده یالکز برایکی مثال ایرادیله اکتفا اولنه‌رق اسکی زمانلرده پاره‌نك قیمتی‌ده اشیا فیأتی کبی ثابت اولمیوب بونك ایچون‌ده لزوم کورلدکجه نرخ ویرلمش اولدیغی بیان ایدیله‌جکدر.

دیوان همایون قیوداتنه وسجلات شرعیه‌یه نظراً بیك سنه‌سندن بیك ایکی‌یوز سنه‌سنه قدر شکرك بر قیه‌سی آشاغی یوقاری یوز پاره‌یه صاتلمقده ایدی. تاریخلرده ویاخود دفاتر عتیقه‌ده بویله بر قیدی کورنلر یوز پاره‌نك اوزمانکی دکل آنجق بوکونکی رایجی نظر دقته آله‌رق اوچ یوز سنه اول شکرك حال حاضرده متداول یوز پاره‌یه صاتلدیغی ظن وذهابنده بولنمقده‌درلر.

ینه بو قبیلدن اولمق اوزره ١١٣٨ سنه‌سنده بر قیه کمورك بر آقچه‌یه و ١١٩٠ سنه‌سنده ده مطبخ اودوننك بر چکیسنك اوتوز ، اتمکجی اودوننك چکیسنك اوتوزبش و کوتوك تعبیر اولنور حمامجی اودوننك چکیسنك قرق پاره‌یه صاتلدیغی و ینه ١١٣٨ سنه‌سنده :

«من بعد تجار طائفه‌سی قهوه‌لرینی (قیه‌سنی) یوزبشر پاره‌یه و عطار طائفه‌سی قورو تدقدن صوکره یوزاون پاره حسابنجه هر اوچ درهمنی بر پاره‌یه عباداللهه بیع» ایده‌جکی سجلات شرعیه‌ده مقیددر .

٤٢٤ نجی صحیفه‌ده ذکر ایدلدیکی اوزره ١١٩٠ سنه‌سنده تنظیم اولنان بر آرابه نرخنده یاخود شمدیکی تعبیر ایله آرابه تعرفه‌سنده کیدیله‌جك محل یاقین اولورسه بر ؛ اوزاق اولورسه بربچق ؛ بوتون کون ایچون اوچ غروش ویریله‌جکی تصریح ایدلمکده‌در .

حال بوکه کرك بو فیأتلر و کرك اوچنجی فصلده مندرج دیکر نرخلر بوکونکی پاره ایله مقایسه ایدیلیرسه اسکی زمانلرده اشیا و مأکولات فیأتلری ظن ایدلدیکی کبی اهون اولمیوب بالعکس عصر حاضرده‌کی فیأتلردن برقاچ مثلی فضله اولدیغی تظاهر ایدر . بو ایسه طبیعیدر . چونکه صوك زمانلرده تنزل فیأتی ایجاب ایتدیرن سببلر ، وسائط نقلیه‌نك کثرت و تنوعی ، بین‌الملل رقابت تجاریه و ماکنه‌لرك صنایعه تطبیقی وسائره اولوب بونلر اوائلده مبذولاً موجود دکلدی .

مقایسه حقنده‌کی تفصیلاتی آتیده قسم مخصوصنه ترك ایله پاره‌نك وقت وقت تبدل ایتمش اولان رایجی حقنده بعض ایضاحات اعطاسیله اکتفا اولنه‌جقدر .

دیوان همایونك ١٧٣ نومرولی مهمه دفترنده کورلوب باش طرفی آتی‌یه درج ایدلمش اولان اوائل س ١١٩٠ تاریخلی برحکمده آلتونك فیأتی شو صورتله کوسترلمکده‌در :

« ١٠٨٠ سنه‌سنده زرمحبوب یوز اون پاره‌یه و هر برقیراط نقصانی یکرمی بش آقچه‌یه و مصر آلتوننك هر بر قیراط نقصانی اون طقوز آقچه‌یه نظام ویریلوب بعده استانبول زر محبوبنك رواجی اوچ غروش اولمغله کرك استانبول زرمحبوبی و کرك یالدیز و مجار و فندق آلتونلرینك هر برقیراط نقصانی الحالة هذه یکرمی یدیشر بچق آقچه‌یه وزنجرلی مصر و طغرالی مصر و زرمحبوب مصر و تونس آلتونلرینك هر برقیراط نقصانی یکرمی بچق آقچه‌یه اولمق اقتضا ایلدیکی خواجکان دیوان همایونمدن حالا ضربخانهٔ عامرم ناظری . . . زید مجده بر قطعه تقریر ایله افاده و انها ایلیوب . »

اشبو حكمده بیان اولندیغی اوزره زر محبوبك قیمتی نهایت اوچ غروش اولدیغی دوشونلیر
قشامه قدر كزمك ایچون آرابه اجرتنك ده كذلك اوچ غروش اولدیغی نظر دقته آلنیرسه
اسكی زمانلرده آرابه اجرتی اوله‌رق بر آلتون تأدیه ایدلمسنك پكده هوس ایدیله‌جك اوجوزلق
ولمدیغنه حكم ایدیلیر . براوقه قهوه‌یه بر آلتون ویرلمسی ده اوجوزلق علائمندن دكلدر
مع مافیه پاره فیئاتی ده اشیا فیئاتی كبی كیتدكجه آرتمقده ایدی . خلق دائما حكومتك وضع
یتدیكی فیئاتدن زیاده‌یه آلوب ویریوردی . ١١٩٠ دن اون ایكی سنه صوكره ینه پارایه
رخ وضعنه مجبوریت كورلمشدی . ازجمله ١٨٤ نومرولی مهمه دفترنده كوریلن اواخر را ١٢٠٢
اریخلی بر حكمده : « اجناس آلتونك فیئاتنه ویریلن نظام جدید اوزره استانبول زر محبوبی
وچ بچق غروشه ونصفیه‌سی یتمش پاره‌یه وربعیه‌سی اللی پاره‌یه و مصر زر محبوبی اوچ غروشه
نصفیه‌سی آلتمش پاره‌یه وفندق و مجار آلتونلری بشر غروشه ویالدیز التونی بش غروش اون
ره‌یه رایج اولدیغی وقره غروشك دخی یوز پاره‌دن زیاده‌یه رایج اولمامسی » ذكر وبیان اولنمقده‌در
ضر بخانهٔ عامره‌دن اوچ بچق غروشه ویریلان زر محبوب ویتمش پاره‌یه ویریلن نصفیه واللیشر پاره‌یه
عطا اولنان ربعیه ارباب معاملات وتجار یدلرنده اوجر بشر پاره ضمیله اخذ واعطا اولنه‌رق
ر محبوب استانبول بش غروشه ونصفیه‌سی یوز وربعیه فندق یتمش پاره‌یه وزر محبوب
صر درت غروشه رایج اولدیغی كورلدیكندن بحثله بعدما زر محبوب استانبول بش غروشه
نصفیه‌سی یوز پاره‌یه وفندق استانبول مقدما مجار آلتونی ایله مساوی اوله‌رق رایج اولدیغندن
دی غروشه وربعیهٔ فندق یتمش پاره‌یه و زر محبوب مصر درت غروشه و مصر فندق
لتونی آلتی غروشه رایج اولوب زیاده‌یه آلنوب ویرلمامك وكرك استانبولده ، كرك طشره‌ده
یادیٔ ناسده تداول ایدن یالدیز ومجار آلتونلری دخی یدیشر غروشه رایج اولمق اوزره
وائل محرم ١٢١٣ ده نظام ویرلدیكی اكلاشلمقده‌در . [١]
ه اوائل ص ١٢٣٩ تاریخلی دیكر بر حكمده :

اجناس آلتون وسائر نقودك رایجنه قرار ویرلدیكی اوزره استانبول آلتونی سكز وفندق
لتونی اون بر ومصر آلتونی یدی غروشه و جزایر و تونس و طرابلس آلتونلری اون
كی غروشه وروسی یكرمی بش غروشه ونصفی اون ایكی بچق غروشه وربعیه‌سی آلتی غروش
ون پاره‌یه و فندق ربعیه‌سی اوچ غروشه وعتیق استانبول ربعیه‌سی یوز پاره‌یه ویالدیز

(دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ٣٠٤

آلتونی اون بش غروش اون پاره‌یه و مجار آلتونی اون بش غروش وقره‌میس آلتونی
اون درت غروش اوتوز پاره‌یه وبیاض آقچه‌دن جهادیه بش غروش و عوارض یوز پاره‌یه
و ایکیلك ایکی غروشه و غروش قرق پاره‌یه وربع فیئات اصلیه‌سی اوزره اون پاره‌یه
و عوارض جنسندن ماعدا اوچ نوع ریال التی بچق غروشه وعوارض التی غروشه
والحالة هذه قطع اولنمقده اولان عدلیه تامی اون ایکی و نصفی التی غروشه و جدید ربعیه
یوز پاره‌یه جاری اولوب رایج نظامنی تجاوز ایتمامسی وحضوریه تعبیر اولنان التون هیچ
آلنوب ویرلمامسی خصوصی بالدفعات صحیفه پیرای صدور اولان خط همایون..» دینلمکده‌در(١)

والحاصل اسکی زمانلرده‌کی اشیا فیأتی ایله بوکونکی اشیا فیأتی آره‌سنده بر مقایسه
یوروتلمدن اول اوتاریخلرده رواج بولان پاره قیمتلرینی ایجه تدقیق ایتمك ایجاب ایدر.

مجله‌نك بوخصوص حقنده تفصیلات اعطاسنه پروغرامی مساعد اولمدیغندن
ارزو ایدنلره:

[تقویم مسکوکات عثمانیه — اسماعیل غالب بك. ١٣٠٧ — مهران مطبعه‌سی

اصول مسکوکات عثمانیه — سلیمان سودی افندی. ١٣١١ — آصادوریان مطبعه‌سی]
نامنده‌کی اثرلرك توصیه‌سیله اکتفا اولنور.

اساساً مقایسه ایچون پك اوزاقلره کیتمکه حاجت یوق. اوچنجی فصلك اك صوکنه
درج ایدلمش اولان ١٢٧٨ تاریخلی نرخ دفترنده‌کی فیأتلرایله حرب عمومیدن وخصوصیله
اعلان مشروطیتدن اول‌کی اشیاوماکولات فیأتلری مقایسه اولنورسه ـ او تاریخلرده‌کی پاره‌نك
وزن وعیاریله تقسیماتی بوکونکنك عینی اولدیغندن ـ او زمانلرده بیله اشیا و حوایج
ضروریه فیأتنك زمانمزه نسبتله غالی اولدیغی تظاهر ایدر.

بوصره‌ده ایکی نقطه‌نك دها نظر دقته آلنمسی ایجاب ایدر. بریسی استانبول ایله
طشره آره‌سنده پاره فرقنك موجودیتی، دیکری طشره‌دن استانبوله آلتون واستانبولدن
طشره‌یه زولته سوقنه مساعده اولنمامسی کیفیتلریدر.

فی الحقیقه حرب عمومی اثناسنده ظهور ایدرك اقتصادیات وثروت ملیه‌مزی محو
ایدن پاره فرقنك اسکی زمانلرده‌ده موجود اولدیغی آکلاشلمقده‌در.

(١) دیوان همایون مهمه دفتری. نومرو ٢٤١

مثلا ديوان همايونك ٦ نومرولى استانبول دفترنده اواخر م ١١٧٧ تاريخلى بر حكمده:
« اون تاجرلرى محلنده اون وبغدادى بياض آقچه ايله آلوب استانبوله كتيره‌رك قپانده اتمكجيلره توزيع ابتدكلرى زمان مقابلنده اضافه مجر ، يالديز وتونس آلتونى كبى زيوف وناقص الوزن پاره‌لر ويرمكده وحالبوكه تجار تكرار اون وبغداى مبايعه ايتمك اوزره بونلرى بياض آقچه‌يه تحويلده اون بشر يكرميشر غروش ضرر ايتمكده اولدقلرى » بيان ايدلمكده‌در.

بوندن ماعدا يه حرب عمومى اثناسنده تطبيق ايديلن استانبولدن آناطولى‌يه آلتون كوندرلمه‌سنك ممنوعيتى مكر بزم تاريخى بر اصولمز ايمش. آره‌لرنده شو فرق واركه حرب عمومى زماننده استانبولدن آناطولى‌يه آلتون كوتورلمسنه مساعده ايدلميه‌رك حيدرپاشاده هركس معاينه‌يه تابع طوتيلير واوزرلرنده‌كى پاره‌لر مصادره ايديليردى. اسكى زمانلرده ايسه آناطوليدن استانبوله آلتون و استانبولدن اناطولى‌يه و خصوصيله حلب و شام طرفلرينه زولته نقلنه ميدان ويرلمامك ايچون ازميتده يولجيلرك معاينه‌سيله برابرلرنده كتيردكلرى پاره‌لر آلنوب ضربخانه‌يه كوندريلير ايمش. [١] ١٢٤٢ سنه‌سنه عائد برحكم بوبابده تاريخى واقتصادى برماهيتى حائز كورلديكى ايچون قسماً آتى‌يه درج اولنمشدر:

ازنكميد نائبنه وقوجه ايلى سنجاغى متسلمى... زيد مجده واعيان وكمرك امينى ووجوه مملكت زيد قدرهمه حكم كه:

ايران وبغداد وآناطولينك سائر محللرندن درسعادته توارد ايدن تجارك اوزرلرنده ويوكلرنده بولنان اجناس وعتيق آلتون مقتضاى ارادهٔ سنيه‌م اوزره ويريلان نظامى موجبنجه درسعادتم كمركى مأمورلرى معرفتلريله بالتحرى ظهور ايدن اجناس آلتون ضربخانهٔ عامره‌مه كوندرلمكده ايسه ده تجار وارباب احتكارك اكثرى ازنكميددن درسعادته كلنجه‌يه دكين مستصحبلرى اولان اجناسى اثناى راهده قرتال وپندك وطوزله واسكدار

[١] حرب عموميده كمرك و اسكله‌لرده خلقك اوزرلرى آرانه‌رق بولنان پاره‌لر مصادره اولنمقده ايدى. بونلرك خزينهٔ ماليه‌يه كوندرلمش اولديغنه دائر مأمورلريمز حقنده حسن ظنده بولنمغه جسارت ايدبلەمز. چونكه مسموعات، مشهودات انسانك جسارتنى قيرمقده‌در. شيمديكى مأمورلر ١٢٤٢ ده‌كيلرك احفادى اولدقلرندن اسكى مأمورلركده خفيةً آلدقلرى پاره‌لرى بلانقصان ضربخانهٔ عامره‌يه كوندرمش اولدقلرينه اينانمق معافدرونلى اولور.

مرحله‌لرنده بو تقريب بعض محللره سپشديره‌رك صوكره خفيةً امرار ايلدكارى بعض ارباب وقوف طرفندن استخبار اولنمش اولديغنه مبنى اومقوله‌لر ازنكميده وصوللرنده كمركجئ موما اليه تحرى ايدوب بولديغى اجناس آلتون وسائرسيم وزرى ظاهره اخراج وممضى دفتريله طوغرى ضربخانهٔ عامره‌مه كوندرمسى خصوصى كمركجئ موما اليهه تحرير اولنه‌رق الحالةهذه بولديغى اجناس آلتونى با اعلام شرعى ضربخانهٔ عامره‌مه كوندرمكده ايسه‌ده ازنكميدده خان وقهوه‌خانه‌نك كثرتى اولمق تقريبيله اناطولى جانبندن توارد ايدن تجار وسائر يولجيلرك هربرولرى بر محله نازل اولوب بركيجه بيتوتت وفرداسى درسعادته عزيمت ايتملريله هربرولرينك اوزرلرينك لايقيله تحرى وتدقيقى امر دشوار وساحل طرفنده دخى كمرك اسكله‌سندن ترسانه وقولتوق اسكله‌لرى اولوب ازنكميد سفائنى ايستدكارى اسكله‌لردن اشيا ويولجى آلمقده اولدقلرندن امتعه كمركنه دائر بعض اشيا دخى قاچيرلمقده ايدوكى دركار ايدوكندن بعد ازين ازنكميده توارد ايده‌جك اومقوله تجار معرفت شرع شريف ووجوه مملكت معرفتلريله كمركه جوار اولان محللرده تخصيص اولنه‌جق فقط برقاچ عدد خانلره نازل اولوب آخر محللره نزول ايتمه‌مك وكمرك اسكله‌سندن ماعدا اسكله‌دن اصحاب سفائن، تجار ويولجى وبوك آلمامق وتحميل اولنان سفائن حموله‌سنك مقدارى ازنكميد كمركنه ويريلن ممهور قائمه موجبنجه درسعادتم كمركنه كتوريلوب بالتسليم تماماً وصولنى مبين علم وخبر اخذوازنكميد كمركجيسنه ابراز ايتمك والحاصل قائمه‌سز سفائن حموله كتورمامك خصوصى بودفعه كمركجئ موما اليه طرفندن باعرضحال انها اولنوب فى نفس الامر ايران وبغدادواناطولينك سائر محللرندن آستانهٔ دولت آشيانه‌مه توارد ايدن تجارك اوزرلرى آستانه مأمورلرى معرفتيله لدى التحرى آرالق آرالق بعض تجار اوزرلرنده يالديز ومجار آلتونى ظهور ايتمكده اولوب بووجهله قلت اوزره ظهورى دخى وجه محرر اوزره ازنكميده توارد ايدن تجارك نزوللرى برمحله مخصوص اولمامق تقريبيله تجارك لايقيله اوزرى تحرى اولنمديغندن ايجاب ايلديكى دركار وازنكميده محل معين تخصيصيله توارد ايدن تجار وسائره‌نك خورج وهكبه‌لرى وسائر مظنه اولان محللرى بروجه اهتمام تحرى اولنديغى حالده اومقوله مكتوم اجناسى ميدانه چيقاره‌رق جانب ضربخانه‌مدن مبايعه‌سى ايادئ آخره نچميوب طوغرى ضربخانهٔ عامره‌مه كله‌جكندن بشقه بوبهانه ايله كمركه متعلق اشيا دخى كتم واخفادن وارسته اوله‌رق حاصلات كمركك تلفدن وقايه‌سنى موجب اوله‌جغى بديهى ونمودار اولمقدن ناشى بعد ازين ايران وبغداد وسائر آناطوليدن ازنكميده توارد

ایده‌جك تجار طائفه‌سی معرفت شرع شریف ووجوه مملکت معرفتیله تخصیص اولنه‌جق محللره نازل اولوب موجود اولان خورج وهکبه‌لری وسائر مظنه اولان محللری زنکمید کمرکجیسی موما الیه معرفتیله کرکی کبی تحری وتدقیق اولنه‌رق اومقوله تداولی ممنوع اولان اجناس آلتون وسائر زروسیمك ایجاب ایدن بدلی ضربخانهٔ عامره‌مدن صحابی طرفلرینه اعطا اولنمق اوزره ممضی دفتر واعلام شرعیسی ایله طوغری ضربخانهٔ عامره‌مه کوندرلمسی خصوصنه اهتمام ودقت اولنمق وکمرك اسکله‌سندن ماعدا اسکله‌دن اصحاب سفائن تجار ویولجی وقائعه‌مز یوك آلمامق وبعض ارباب احتکارك آستانهٔ سعادتمدن وچر بشر پاره زیاده‌یه بروجه خفی کلیتلو آلتمشلق زولته دوشیره‌رك شام شریف وحلب وسائر بلاده کوندرمکده وبو کیفیت دخی آلتمشلق زولته‌نك قلتنی موجب اولدیغندن اومقوله‌لرك کوتورمکده اولدقلری زولته وآلتمشلق دخی آستانه کمرکی معرفتلریله تحری اولنمقده ایسه‌ده ینه بوصورتله قاچیرمقده اولدقلرندن بوندن بویله درسعادتمدن براً وبحراً زنکمیده توارد ایدن تجار وسائره‌نك دخی اوزرلری ویوکلری کرکی کبی آرانوب کار وتمتع قصدیله کلیتلوجه آلتمشلق وزولته ظهور ایدر ایسه بولنان زولته وآلتمشلق ایله معاً صاحبی با اعلام تحریرات درسعادتمه کوندرلمك وبعضاً امور مهمه ایله مأمور اولان خدمهٔ دولت علیه‌م وسائر مباشرانك بخشیش ویرمك وبعضاً ابنای سبیل اثنای راهده خرج وصرف ایتمك اوزره یانلرنده بولنان آلتمشلق وزولته دخی تحری ورؤیت اولنوب اصحابنك حد واعتبارلرینه کوره مستصحبلری اولان آلتمشلق وزولته برکونا کارومنفعت ایچون اولمدیغی آکلاشلدیغی صورتده برکونا تعدی وازعاج اولنمیوب آنجق حدندن زیاده اوله‌رق کار وتمتع ایچون اولدیغی احساس اولنورسه مأموریتنه خلل کلمامك ایچون فقط بولنان آلتمشلق وزولته‌نك ممضی دفتریله اعلام شرعیسی کوندرلمك اوزره تنبیهی حاوی امر شریف صدورینی رجال دولت علیه‌مدن حالا ضربخانهٔ عامره‌م ناظری افتخار ... السید علی رضادام مجده باتقریر افاده ایتمکله وجه مشروح اوزره عمل وحرکت اولنمق فرمانم اولمغین تنبیهاً وافهاماً دیوان همایونمدن اشبو امر جلیل القدر اصدار و... ایله تسیار قلنمشدر .

[حکمك بورادن آشاغیسی یوقاریده‌کی افاده‌یی تلخیص وتکرار ایتدیکی ایچون درجدن صرف نظر اولنمشدر .] اواخرل ۲٤۲ [۱]

دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ۲٤۲

والحاصل ؛ اشیا ومأکولات فیأتی کبی پاره‌نك رایجی‌ده هیچ بر زمان تحت انتظامه آلنه‌میوب بو حال ١٢٥٩ سنه‌سنه قدر بویله قاریشیق بر صورتده دوام ایتمش وتاریخ مذکورده شیمدیکی اصول مسکوکات قبول اولونه‌رق بوکونه قدر دوام ایده کلمشدر. انجق سلطان عبدالمجید دورنده احداث اولنان قائمه پاره وقونسولیدلرك ثروت ملیه‌یه آچدیغی رخنه حالا قپانمامش وبو یوزدن بر چوق اسلام زنکینلری محو اولمشدر. حرب عمومی طولاییسیله اخراج ایدیلن اوراق نقدیه‌نك تأثیری ایچون سویلنه‌جك سوز بولنه‌مدیغی کبی نه زمانه قدر دوام ایده‌جکی‌ده مجهول بولندیغندن شیمدیکی پاره بحرانی ماضی‌نك اك فنا بر زمانیله‌ده قابل قیاس دکلدر.

آلتنجی باب

اصناف تشکیلاتی وتجارت اصوللری

قاضیلرله محتسبلرك بلدیه اموریله درجهٔ علاقه‌لری اوچنجی ودردنجی بابلرك متعدد فصللرنده ایضاح ایدلمش وهرایکیسنك مشترك وظیفه‌سی اولان نرخ‌معاملاتی‌ده بشنجی بابده کوسترلمشدی .

قاضی ایله محتسبك بلدیه ایله مناسبتلری الك زیاده اصناف معاملاتی یوزندن اولدیغندن بوبابده‌ده ماضیده‌کی اصناف تشکیلاتندن وتجارت‌اصوللریمزك تاریخندن بحث‌ایدیله‌جکدر . جلدك برنجی قسمنده مقایسه‌یه مدار اولمق ایچون ابتدا ممالك غربیه تشکیلات بلدیه‌سندن بحث‌اولنمشدی . بوراده‌ده ممالك عثمانیه‌ده‌کی اصناف تشکیلاتنه باشلامدن‌اول‌تورپوراسیون corporation دنیلن ممالك غربیه اصناف تشکیلاتندن بحث مناسب کورلمشدر . غرب تشکیلاتی ایله اسلام وعثمانلی تشکیلاتی آره‌سنده برچوق مشابه جهتلرك موجودیتی بو طرزی اختیاره سائق اولمشدر .

برنجی فصل

ممالك غربیه‌ده اصناف تشکیلاتی

Corporation

کتابك برنجی قسمنده ایتالیاده ، فلاندرده واوروپانك سائر طرفلرنده والك نهایت فرانسه‌ده انقلاب کبیره کلنجه‌یه قدر اصنافك نه‌کبی امتیازات وقوتی بولندیغی ایضاح ایدلمش اولدیغی ایچون بوراده اوبحثلری تکرار زائددر .

آنجق شوقدر دنیله‌بیلیرکه رومادە Corpora officium collegia نامی آلتنده

تشکل ایده‌رك جمهوریتك ایلك دوره‌لرنده موجودیتلرینی حس ایتدیرمکه باشلایان مسلکی تشکیلات اصناف جمعیتلرندن باشقه برشی دکلدی . بالآخره چیچه‌رون زماننده بو جمعیتلر تکثر ایده‌رك اجتماعی حیاتده عامل بر رول اوینامغه باشلادیلر .

بونلر اول امرده خصوصی مؤسسه‌لردن عبارت ایکن بالآخره شکلنی تبدیل ایده‌رك روما اداره تشکیلاتنك بر شعبه‌سی اولدیلر . هر اصناف جمعیتی حکومته قارشو مسئول بر اداره حالنی اکتساب ایتدی . اصناف جمعیتلرینك حکومتك بو درجه اداره‌سی آلتنه کیرملری نهایت اونلرك محوینی انتاج ایتدی . ذاتاً بویله بر سیستم آنجق حکومتك قوتلی اولمسیله پایدار اوله‌بیلیر .

برنجی قسمده مفصلاً ایضاح ایلدیکی اوزره میلادك اون ایکنجی عصرینه طوغری بو تشکیلاتك تکرار ظهوره کلدیکنی کوریورز . حرفت و صنایع اربابی تکرار جمعیتلر تشکیلی احتیاجنی طویه‌رق بو یولده‌کی ایلك مؤسساتی وجوده کتوردیلر . بونلر اون اوچنجی عصرده غایت فیاض بر شکل آلمشلردی . آنجق قراللرك بر سورو مداخلاتی و جمعیتلرك ستاتولرله مؤمن اولان حقوق و امتیازاتنك بر طاقم سوء استعمالاته قپو آچملری اونلرده‌کی انتظامی بوزدی . و نهایت فرانسه اختلالیله برابر بو مؤسسه‌لرده الغا ایدلدی .

آتیده فصل مخصوصنده ایضاح ایدیله‌جك اولان اسلام تشکیلاتنده اولدیغی کبی رومالیلر زماننده‌ده اصناف جمعیتلرینك هر برینك حامیسی اولمق اوزره بونلرك آیری معبودلری ، مشترك دینی طعاملری ، جمعیته دخول ایچون رعایتی مقتضی بر طاقم عادات و مراسمی وار ایدی . قرون وسطی اصناف جمعیتلرنده‌ده بونلره مشابه بعض اساسلر بولنمقده ایدی . مثلا هر اصناف جمعیتی اعزه‌دن برینك کندی پاترونی ، حامیسی اولدیغنه قانع ایدی . واو عزیزك یوم مخصوصنده بر طاقم مراسم یاپیلیردی . رومالیلرده‌کی مشترك دینی طعاملره مقابل اونلرده آره‌لرنده بویوك طعاملر ترتیب ایدرلر و تنزهلر یاپارلردی . یمکه دینی بر دعا ایله باشلانیر وینه دعا ایله نهایت ویریلیردی . بر آز آشاغیده بو جهتلر حقنده آیریجه ایضاحات ویریله‌جکدر .

سرنامه اتخاذ ایدیلن قورپوراسیون Corporation تعبیری ، معین بر قطعهٔ اراضیده یاخود بر شهرده عینی صنعتله تأمین معیشت ایدن اشخاص آره‌سنده تشکل ایدن حمایه و مدافعهٔ متقابله جمعیتی معناسنی افاده ایتمکده‌در .

جلدك برنجى قسمنده تفصيلاً بيانى اقتضا ايدن خصوصانده فرانسز تشكيلاتنى اساس اتخاذ ايتمش اولديغمز جهتله بوراده‌ده اونقطهٔ نظردن ايضاحات اعطا اولنه‌جقدر . برده فرانسه‌ده‌كى اصناف تشكيلاتى تاريخ الغاسى اولان ١٧٩١ سنه‌سنه قدر تام ومفصل برتاريخچه مالكدر . انكليزلرده‌ده قوربوراسيون وار ايسه‌ده بو ؛ فرانسزلركيكندن باشقه برماهيتى حائزدر . بناءً عليه بوراده موضوع بحث اوله‌جق ماهيتده دكلدر .

شبهه‌دن عاريدركه بشنجى عصردن اون برنجى عصر اواسطنه قدر ارباب صنعتك قسم اعظمى خدمتكارلغه حصر وجود ايتمامشلردر . La ghilde germanipue يعنى مصارفات مشتركه ايله (حريفانه) يمك اولا خفى برفاصله‌لى برطرزده چوق فقير اولان ياخود كندى كنديني مدافعه خصوصنده چوق ضعيف اولان انسانلرى؛ عدالته حرمتكار قيله‌جق اولدقجه قوتلى برحاكميت مركزيه‌نك وهرشى حقنده مساوى برقانونك عدم وجودى حالنده برنقطه‌ده توحيد ايدر. منطقاً ، محلف اصناف جمعيتلرى (محلف اختياران) مجلسلرندن اول تشكل ايتمش بولنمليدر. بونلر كورولتوسزجه شهر وقصبه‌لره متعلق افعال وحركاتى احضار ايتمشلردر. ١١٨٩ تاريخنده روئن مجلس روحانيسى شوبولده بياناتده بولنيوردى : «روحانى طريقه منسوب اولميان دنيويلر ومحفللر واردركه هر برامور وخصوصلرنده يكديكرينه معاونت متقابله ومشتركه‌ده بولنمق وبالخاصه اخذواعطالرنده نظامنامه‌لرينه مخالفت ايدنلره قارشى برجزا ترتيب ايتمكله مكلف شركتلر تشكيل ايدولر . كتب مقدسه بوكبى شركتلردن وامور مذهبيه‌يه متعلق هيئتلردن نفرت ايدر . چونكه اونلرك اعضاسى يالان يره يمين ايدولر . آفاروز جزاسى موجبنجه بوكبى جمعيتلرك تشكلنى وتشكل ايتمش بولنانلرك‌ده عدم محافظه‌سنى مدافعه ايدييورز»

كليسانك بو مخاصمه‌سى چوق دوام ايتمدى . اصناف هيئتلرى ، هيچ اولمازسه اون اوچنجى عصردن برى اكثريت اعتباريله بر (عزيز saint) ك حمايه‌سنه كيرمديلر . يالكز خرافات عتيقه‌نك يرينه قائم اوله‌بيله‌جك بعض عادات مستحسنهٔ مماثله مستثنا اولمق اوزره هر خصوصده كليسا نظاماتنه تابع اولديلر ودين ايله وظائف انسانيه ايچون بك بيوك آرزو واظهار ايتديلر. حاكميت قرالية اونلره ظهير اولدى. ونظامنامه‌لرينى قانون عمومى ايله تقويه ايتدى. پارس كتخداسى Le prevot de paris اتيه‌ن بو والونك Le livre des inestiers نامنده‌كى اثرندن اصناف هيئتلرينه دائر المزده آنجق داغنيق وپريشان متنلر قالمشدر . صوتاجرلرى Lesmarchands de l’eau ١١٢١ده بعده ١١٧٠ ده؛ جرچيلر ١١٣٧ده؛ چوخه جيلر

۱۱۸۳ ده و ۱۲۱۹ ده قصابلر ۱۱۳٤ ، ۱۱۱٥ ، ۱۱۸۲ ذكر ایدلمشلردر . اشبو وثائق livre desmestiers نك تحریرینه تخمینی تاریخ اولان ۱۲٦۸ دن اول اصناف هیئتلرینك موجودیت منتظمه وقانونیه‌لرینی اثباته كفایت ایدر . بو كتاب prévôt de paris پارس كتخداسنك شخصی بر اثری اوله‌رق قبول ایدلدیكی كبی قرال طقوزنجی لوئی‌نك‌ده بر نوع صنایعه متعلق قانونی تلقی ایدیله‌مز . هر شركت كندی نظامنامه‌سنی كندیسی قلمه آلمش ، Le prévôt (كهیا) اونلری تصحیح وتنظیم ومقاوله‌لرینی تصدیق وتسجیل ایتمشدر . نه قصابلر ونه‌ده دارالفنونه عائد اصناف هیئتلری (محررلر ، یازی‌یه مخصوص كودری، پارشمن اعمال وفروخت ایدنلر) بو وسیله ایله كندی نظامنامه‌لرینی كوسترمه‌مشلردر .

d'Et. boileau نك (یوز بر صنعتی Les cent-une metiers) مؤلفیندن بوناردودت وله‌سپیناس آلتی غروپه تقسیم ایتمشلردر .

برنجی غروپ تغذیه alimentation بخشیدر و اكمكجیلری احتوا ایدر : بویوك كوپری دكرمنجیلری ، كمیجیلر یاخود پراكنده تخم صاتان تاجرلر ؛ بغدای اولچكجیلری ؛ سوقاق صاتیجیلری ، كمی وسائره‌نك استیعابنی اولچمك وظیفه‌سیله مكلف آدملر ، برا‌جیلر ، پراكنده صاتیجیلر (هر نوع مأكولات ومحروقات صاتانلر)، یاغجیلر ، آشجیلر ، (تربیه‌لی ات وبالخصوص قاز اتی تاجرلری) طاووقجیلر ، سن نهری بالقجیلری ، طاتلی صو بالقجیلری ، دكز بالقجیلری) بو قسمه داخلدر . صاتیلان ویاخود استعمال ایدیلن موادك مشابهتندن طولایی مومجی وقوری اوتجیلرده برنجی غروبه ذیل اوله‌رق علاوه ایدیله‌بیلیر .

ایكنجی غروپ اوانی سیم وزر ومجوهرات صاتانلرله هیكلتراشلری احتوا ایدر ؛ اوده قیومجی ایله تسبیحجیدن مركبدر : بونلر چالیشدقلری ایشه كوره درت شعبه‌یه آیریلورلر : كمیك ، بوینوز ، مرجان وصدف ، كهربا ، سیاه كهربا) بلور وذی‌قیمت طاشلری ایشلیان صنعتكارلر : آلتون ورقجیلر ، اویمه رسمجیلر (هیكلتراش ، هیكل اوزرینه بالدیز ایشلیان رساملر) ، اویمه رسمجیلر ، قوچیجیلق (قیمتدار كراسته‌دن حتی آلتون ، كموش ، فیل دیشی وقریستالدن قوچی اعمال ایدنلر .)

اوچنجی غروپ عادی معدنلردن اعمال اولنان اقسامی محتویدر : معدنلری ایشلیانلر بچاقجیلر ، دمیر كلیدجیلری ، قرالك تحت مراقبه‌سنه موضوع اوچ صنعت ، بچاقجیلر ،

كليدجيلر ، صارى تل دوويجيلر ، طونج دوويجيلر ، قورشون وطونج ايشلرى ياپان
ه ، دمير وصارى تل حاده دستكاهجيلرى ، دوكمه‌جيلر وقالب دوكمه‌جيلرى ، قنديلجيلر ،
ر وباقر طوقه‌جيلرى (تفنك ، پانطالون وسائره طوقه‌سى اعمال ايدنلر) جيويجيلر ،
ردون ، قوبچه ، چنفراق ، يوكسوك وسائره اعمال ايدنلر ؛ تسبيحجيلر (دينه‌تعلق
يه‌رق استعمال اولنان يووارلاقلرى اعمال ايدنلر) ؛ طوپلى ايكنه‌جيلر (پارس
يدى l'article de Paris دنيلن شيلر ، قليفجيلر ، (مجوهرات محفظه‌سى اعمال
قلر) ، قليف جلاجيلرى ، طراقجيلر ، فنرجيلر ، ماصه‌جيلر ؛ (بازى ايچون كوچوك
مه اعمال ايدنلر) ؛ يوكسوكجيلر (اغاجدن ، بوينوزدن ، فيل ديشندن يوكسوك ، زار
ال ايدنلر) ؛ دوكمه‌جيلر ياخود باقر وپرنجدن يوكسوك اعمال ايدنلر ، زرهجيلر (قديماً
تعمل زره ياخود زره كوملكى وعموميت اعتباريله اسلحهٔ تدافعيه اعمال ايدنلر) ؛
جيلر ، (اوق ياپلرى ، اوقلر ؛ تاتار اوقلرى اعمال ايدنلر) ؛ جلاجيلر .

دردنجى غروپ قماشلر والباس قسميدر : ايپك ؛ ايپليكجيلرك ، غيطانجيلرك ،
جاقجيلرك ، ايپك دوقوبجيلرك ، ايپك جوخه اعمال ايدنلرك ، شام قماشجيلرينك ،
ك قديفه‌جيلرينك مادهٔ ابتدائيه‌سيدر . يوكه عائد اعمالات صناعيه ؛ قونداق بزى
قوبجيلرينك وشرق خاليجيلرينك ، ملى خاليجيلرك ، جوخه وامثالى بوياپان كيمسه‌لرك
ه ايدى . البسه بوياجيلرى ؛ برايكى صورتله دوقوبجيلرك تحت امرنده بولنوردى ؛ زيرا
قوبجيلر بالذات بويايه بيلميرلردى . فقط بوياجيلر دوقومسنو بيله‌مزلردى . بزلره كلنجه :
شير بزى دوقوبجيلرى نظامنامه‌لرينى پارس كهياسنه كوسترمديلر . كتانجيلر ، كندير
يلك تاجرلرى ؛ كويلولر ايله دوقوبجيلرك آره‌سنده على العاده واسطه‌دن عبارتدى ؛
دير جيلر بزلرى تماميله اعمال ايدلمش اوله‌رق صاتارلر . يالكز ايپجيلر اعمالجى وتاجر ايديلر .
سه‌جيلر اوچ عنوانى حائز ايديلر : البسه ترزيسى ، پانطلونجى ، اسكى برنوع توزلقلى
طورجى . انسانلر ايچون باشه كيله‌جك شى : لجه شابقه‌جيلر ، پاموق شابقه‌جيلر
قيقتده يوك وپاموق) ويوكدن كورك اعمال ايدنلر طرفندن ياپليردى .

قادين شابقه‌جيلر ، قادين چرچيلر ، چيچك شابقه‌جيلرى (ناتورل) ، طاووس تويندن
بقه‌جيلر بالخاصه قادينلر ايچون و باشه عائد مزينات ايچون چاليشيرلر . چرچيلر
الات صناعيه‌لرينى مودا ديديكمز شيلره قدر توسيع ايديورلردى . قواتوقجيلر اسكى
سه تجارتى ياپيورلردى ؛ برچوغى سيار ايسه‌لرده دكان صاحبى اولان اصناف
ى ايديلر.

بشنجی غروپ (کوسله وددیلر) اسقی قاینجیلرینی ساختیانجیلری ؛ قوندره‌جیلری دباغلری ، الدیونجیلری ، کیسه جیلری (کیك کوسله‌سندن دون اعمال ایدنلر) اکرجیلری (اکر قبورلغی اعمال ایدنلر) اکر جلاجیلری ، نعلبورلری احتوا ایدر.

التنجی غروپ بنا بخشیدر : دولکرلر ، ١٣١٤ تاریخنه قدر قرالیت دولکری تحت اداره‌سنده اون طبقه‌یی احتوا ایدییوردی .

قرالك دیوارجی باشیسی (معمارباشیسی) عینی صورتله دیوارجیلری ، آلچیجیلری ، طاش تسویه‌جی اوسته‌لرینی تحت امرنده بولندیریر ایدی . بیوك اصناف هیئتلری طرفندن نظر اهمیته آلنمیان ادوات بتیه اعمال ایدنلر برنج و طوبراق چوملکجیلر نظامنامه‌لرینه تابعدی. تجهیز مأمورلری و جراحلر بو اوزون لیسته‌یی ختامه ایردیریرلرسه‌ده بونلره براز صوکره قصابلری، بقاللری ، پاسته‌جیلری ، علاوه ایتمك ایجاب ایدر .

اصناف هیئتلری نظامنامه‌لری آره‌سنده بارز بر مشابهت اساسیه اولدیغی کبی عینی زمانده برچوق اختلافات‌ده موجوددر .

صنعتك اجراسی انحصاردن عبارتدی. قاعدةً هیچ برشی عینی زمانده ایکی اصنافه عائد اوله‌مازدی. بناءً علیه بوکا مقابل نه بیوك صنایع موجود ونه‌ده ماکنه صنایعه تطبیق ایدلمش اولمدیغندن اشیانك اعمالی مدتجه طرز اعمالی تبدل ایتمزدی معمولات واسطه‌سز اوله‌رق آنجق اعمال ایدنلر طرفندن صاتیلیردی .

کلیسا ایچون چالیشان صنعتلر کندیلرینی دیکرلرندن دها اصیل و دها شایان حرمت کورورلردی. بعض صنعتلر قرالدن ورهبان صنفندن آز ویا چوق مساعد شرائط استحصال ایتدیلر . فقط هر صنعتك کندی امتیازاتی یعنی قوانین خصوصیه‌سی واردی . هپسی کندی یمینلریله ، بعضاً منتخبلرله ، بعضاً قرعه ایله هیئته قبول ایدلمش ، بعضاً مافوق اداره مأمورینی طرفندن تعیین ایدلمش کیمسه‌لرله ، (پارس کهیاسی ، تجار کهیالری ، حکومته منسوب بیوك ضابطلر الخ) طرفندن اداره اولنورلردی .

قراله‌کلنجه : اوباشلانغیچده کندینی هر صنعتك صاحب علویسی یرینه قویمقده ایدی . هر صنعتك بر قوطوسی یعنی معاونت متقابله‌یاخود شفقت قاصه‌سی وارایدی. بوقاصه‌نك وارداتی مختلف حق دخولیه‌لرله بعض جزائی نقدیلردن ترکب ایدردی. اشبو واردات شرکانك یتیم وفقیر چوجقلرینك تربیه‌سنه واختیارلره معاونت خصوصنه صرف اولنوردی .

برچوق صنعتلرك عزیز طانمش پیرلری واردی: اکمکجیلرك : سن پییر اولیه‌ز (اوندرد نجی

عصرده») قصابلرك Saint Blaise ؛ ديوارجيلرك saint Léonard كبى، تقليديواش واش بواسولى عموميلشديردى . دوللكرلر saint Joseph ك ، آوانئ سيم وزر صاتانلر saint Eloiنك، قوندره‌جيلر saint créis نك ، باغچوانلر saint fiacre ك، موسيقى‌شناسان saint jnlien ياخود saint Cécil ك حمايه‌سنه داخل اولديلر. صنايعه منسوب عزيزلر ؛ امور مذهبيه‌يه متعلق هيئت اولان اصناف هيئتلرى حسابنه حسن محافظه ايديلن كليسالر داخلنده آيروجه محرابى اولان دائره‌لره مالك ايديلر .

صنعتده سلسلهٔ مراتب اوچ درجه‌يى احتوا ايدردى : چراقلر ، قالفه‌لر ، اوسته‌لر. اوسته چراقلرك عددى معين اولماق ومجبورى بر مقاوله تحتنده بولنماق اوزره تكميل چوجقلرى و ابوينى صيانت ايتمك حقنه مالكدى . فقط انجق بر يبانجى چراق آله‌بيليردى. نظامنامه‌لر خدمتك و چراقلغك دوامى مدتى ، قبول اجرتى تعيين وتثبيت ايتمشلردر .فقط بتون بورقملر آنجق ايسته‌نيلن حد اصغرى‌يى ارائه ايدر. زيراتعقيب ايديلن مقصد چراقلق مدتى ممكن اولديغى قدر تمديد ايتمكده‌در .چراقلق مدتنك ايشك كوجلكى ايله هيچ بر مناسبتى يوقدر . بو ا..تريا پاره و اسطه‌سيله اختصار ايديله‌بيليردى

اوسته ايله چراق آره‌سنده محلفلر les jurés ك (لونجه هيئتنك) حضورنده اجرا ايدلمش بر مقاولهٔ عموميه ـ بلكه سماعى ـ واردى : بو محلفلر نا اهل اولان وياخود وقعى موقت كوردكلرى اوسته‌يه چراق استخدامنه مساعده ويرميه‌بيليرلردى. چراق ابى قلمش ، مقيم و تحصيل كورمش اولمليدر . اكر فرار ايدرسه عودتى ايچون بر سنه بر كون مدت ويريلور. زمانك ضياعندن طولايى اوسته‌يه ضرر وزيان تضميننددن قورتولور اوسته‌نك چراق حقنده وقوعبوله‌جق سؤ معاملاتى بعض نظامات ايله منع ايدلمشدى . بوندن ماعدا چراق ؛ محلفلرك حضورنده بر اوسته طرفندن ترك و ديكرى طرفندن صاتون آلنه‌بيلير . بردفعه چراقلق مدتى ختام بولونجه چراق قالفه قسمنه كچردى.واو قالده يوميه آليردى . چراقلق امتحانى ، و چراقلقدن اوسته اولمق ايچون ياپيلان امتحان باشلانغچده مستثنا قبيلندندى . اوسته‌نك اوغلرى ، بعضاً برادرلرى ، يكنلرى و عموجه زاده‌لرى چراقلق ايچون هيچ بر شرطه تابع دكلديلر . هپ صنعتك اولاينجه وتوارث طريقيله انتقال ايده‌جكى حساب ايدلمشدى . كذلك چراقلرك قسم اعظمى اجرت يوميه‌لى عمله‌نك شرائطى فوقنه يوكسلمزلردى . قالفه‌لرك عددى عمالاتخانه طرفندن تحديد ايدلمه‌مشدى . قالفه تماميله اوسته كبى ، اصناف ميانه قبول

ایدلمك ایچون صنعتك نظاماتنه تبعاً خدمت ایده‌جكنه‌دائر یمین ایدردی. بعده سبدل ایده‌جك مدت
وبدل ایجار مقاوله‌سی اوسته ایله قالفه آره‌سنده قرارلشدیریلیردی. چراق ویركو ویرمز. حتی
مسلك مخصوصندن دولایی اوسته‌نك وصایتی التنده بولنور. اكثر دفعه برچوق صنعتلرده ایی
قالفه‌لر اوسته‌لر طرفندن آرقداش كبی معامله كورورلر، اجتماعلر موذاكرلره قبول ایدیلیرلردی.
بعضیلری‌ده لونجه اوطه‌سی شرفنه چالیشیردی. اوسته‌لر واختلافات ایچون حكم
تعیین اولنانلر صنعت اوسته باشیسی، صنعت شه‌فی ایدیلر. اوسته اولمق ایچون اهل
اولمق وشرائط لازمه‌یی حائز بولنمق ایجاب ایدردی. فقط اصناف هیئتی كیفی اوله‌رق
اوسته‌لغه نامزدلكی قبول ویا رد ایدردی. بر دوقوجی اوسته اولمق ایچون مطلقا
ایلكجی اوسته اولمق لازمدر. بعض اوسته‌لقلرك قرال طرفندن ویاخود قرالك
بیوك ضابطلری جانبندن اشتراسی‌ده واقع ایدی. بویله بر اوسته‌یی اصناف قبول
ایتمك ایچون بر ضیافت ترتیب اولنور واكثریا اصناف هیئتنك وفران ماصونلغك
اوزمان باشلایوب بوكونه قدر دوام ایدن عنعنوی شكللر ایله اعلان ایدیلیردی. بر دفعه
اكتساب ایدیلان صنعت قابل نقل وارثی بر ملك عد ایدیلیردی. یكرمی بش صنعت قراله وبیوك
ضابطلرینه صاتیلیردی. یتمش بش دانه‌سی سربست ومجانی ایدی. افلاس ایتمش اوسته
چراق طوته‌مدیغندن ویا قالفه‌لره تأدیاتده بولنه‌مدیغندن طولایی عنوانی غائب ایدردی.
یالكز سربستجه چالیشه بیلیر و قالفه‌لر صنفنه تنزل ایلردی. اوسته‌لق شخصی بر
رتبه دكل ایدی. بر ده هر صنعتك نظارتچیلری واردی [محلفلر، صنعت محافظلری، منتخب
بكلر كبی]. اكمكجیلر، كلیدجیلر، قوندره‌جیلرده محلفلرك تعیینی طوغریدن
طوغری‌یه قرالك اكمكجی باشیسنه وباش مابینجی‌یه عائددی. دولكر ودیوارجیلرده
قرالك دولكر باشیسنه عائددی. محلفلرك وظیفه‌سی معین مدتلره منحصر وموقتدی
[آلتی آیدن اوچ سنه‌یه قدر، عمومیتله بر سنه]. محلفلرك عددی صنعتك اهمیتنه
كوره اولوب ادوات صناعیه ایله معین بر مناسبتی یوقدی. محلفلر پارس كهیاسنه
[Prévôt de Paris] یمین ویرمكه مجبور ایدیلیر. اونلر چراقلرك قبولنه نظارت،
اوسته‌لری قبول، و امور مذهبیه‌یه متعلق ویركیلری اخذ ایدرلر. محتاجینه
توزیعاتده بولنورلر. نظاماته رعایتسزلكدن دولایی جزای نقدیلر تعیین ایدرلر.
صنعته عائد ویركیلردن و [بكجیلك guet] دن مسئولدرلر.

اصناف هیئتنك انحصاری، مستهلك خلقك منفعتنه شبهه‌سز منافی ایدی. فقط

بو مناسبتسز لكلر بلاعوض دكلدی، صاتیلان محصولاتك ایی جنسدن اولمسی، صنعتك شرفنی واینی دوشونن اوسته‌نك منافعی اقتضاسندن ایدی . یالكز حیله وخرسزلقلر دكل فقط آرزو ایتمه‌رك وقوع بولان چركین حركات دخی محصول صنعتك احتاسی ویاخود فیئاتلرینك تنزیلی ویا جزای نقدی طرحی صورتیله و اكثر زمان هر ایكی جزا ایله تجزیه ایدیلیردی . معاملات صناعیه، منبع ثروت واكثریا هر اصناف جمعیتك سری اولدیغندن بونلر نظامنامه‌لرده كوسترلمزدی . فقط عمومی انتظام اونودلمامشدی: بازار وایام مخصوصه‌یه رعایت ، موسمه كوره كونك امتدادی ، كیجه ایشنك ممنوعیتی [مستثنالر خارج] نقاط اساسیه‌یی تشكیل ایدر . والحاصل غیر قابل اعتراضدركه اون اوچنجی عصرك عمله‌سی اون طقوزنجی عصر عمله‌سندن دها زیاده استراحته مالك ایدی .

تجارته كلنجه: آچیقجه سویلیه‌لم كه میدان مسابقت هر صنعتك حكم ونفوذی آلتنده بر نوع تحدیده تابع طوتلمشدی . اوسته‌لر كندی آره‌لرنده عقد شركت واتفاق ایده‌مزلردی . برنجی نوع مواد واشیاده یاپیلان احتكارلر بر جرم جنائی كبی تلقی ایدیلیردی . ایكی تجار بر صاتیشی قرارلشدیردیلرمی هرهانكی بر كویلونك اوكا اشتراكه حقی واردی . یعنی او دخی ذخیره ومحصولاتك برقسمنی تجار فیأتنه صاتون آله‌بیلیردی .

قاعدةً صاتیش اعمالاتخانه‌لرده كلوب كچنلرك كوزی اوكنده یاخود هاللرده معین اولان كونلرده یاپیلیردی .

صنعتلرك كتابی Le livre des mètiers دخی اهالی ایله اصناف هیئتلری آره‌سنده‌كی مناسباتی تنظیم ایدر :

تكالیف عادیه (یول ، مجرا ، كوپری وسائره اجرت مروریه‌سی : شخصی ویركو) یاخود تكالیف تجاریه (اوائلده طوپراق باصدی پاره‌سی ، عادات) ، قراللك آله‌جغی حقلر ، (كیجه بكجیسی) بونلره تابعدر ؛ اصناف هیئتلری یالكز پارسده دكل ، همان عاملیه قرالیت داخلنده قرال مأمورینی طرفندن مصدق امتیازلرینی ونظامنامه‌لرینی بواش بواش ابراز ایتدیلر . اوندردنجی واون بشنجی عصرلرده هیچ اولمازسه قسماً برچوق شهرلرك اداره‌لرینی اللرینه آلدیلر . بعض دفعه بو استیلا فكری برزجر وتنكیلك محصولی اولمشدی . دردنجی فیلیپ چوخه جیلره سنه‌ده بر دفعه‌دن زیاده اجتماعی منع ایتدی . واونك ده آنجق قراللك و كیلنك حضورنده وپارس كهیاسنك (Prévôt de Paris) مساعده‌سیله اولمسنی امر ایلدی (١٣٠٨) . اللی سنه صوكره نائب حكومت اولان شارل ، دها صوكره

بشنجى شارل ، اصناف هيئتنه متعلق اصول وقواعده تجاوز ايتدى نظامنامه‌لرك اهالى منفعتندن زياده صنايع اربابى ايچون دها نافع اولديغنى اعلان ايلدى . بوقرال آرزو ايديبوردى كه ايى اثرميدانه كتيره‌بيلن هركس اونى پارس شهرنده ياپه‌بيلسين. اصناف هيئتلرى مجادله‌يه دوام ايتديلر . ١٣٨٣ ده Rosebécke دن صوكره آلتنجى شارل پايتختك اصناف هيئتلرى امتيازلرينى قالديردى . فقط بو آنجق كويليلرى اعتراف جرمله توبه واستغفاره سوق ايتمك اوزره توسل ايدلمش برواسطه ايدى. وپاره واسطه‌سيله اصناف هيئتلرى تكرار تأسس ايتدى . وبوبالخاصه اتصاتمق وصرف ايتمك حتى هيچ اولمازسه اوچيوزبيك اهاليسى اولان برشهرده يكرمى عائله‌نك يدينه مودوع اولديغى برزمانده‌ياپيلدى بالآخره بوعدد تناقص ايتدى . حائز اصالت اولانلر چاليشميوردى . اونلر كندى قصاب دستكاهلرينى كرايه ويره‌رك ايى برواردات تأمين ايديورلردى . بوصورتله بونلر پارس كويلولرينك اك زنكينلرى ايديلر . امرلرينه آماده متعدد مؤكللرى ومستأجرلرى واردى. واعاشه‌لرينى اورادن تأمين ايديورلردى. وبوصورتله كندى تصور ونيتلرينك اجراسى خصوصنده امين ايديلر . سياسى بررول اوينامق ايسته‌دكلرى زمان بوخصوص ايى نمايان اولور .

فقط يوزسنه حربى ختام بولنجه قراليت يكيدن اصنافه تفوق ايتدى . اون برنجى لوئى اصناف هيئتلرينى (طرف Bannière) اعتباريله صرميه قويدى . فقط بو تشكيلات عسكريه پارسك محاصره‌لريله ختامه ايرمشدى . عينى پرنس ١٤٦٧ ده قراله ويريلن برنقد سايه‌سنده امتحانه تابع اولمقسزين وهيچ برعائدات ويرمكسزين قراليت اصناف هيئتلرينك هربرنده براوسته‌لق تشكيل ايتمك تصورنده بولندى . بالخصوص بواصناف هيئتلرينك خزينهٔ دولته عائد غيرمشروع استفاده‌سى اون آلتنجى عصرده يكديكرينى تعقيب ايتدى .

ايكنجى هانرى برطاقم (ايشلر ، وظيفه‌لر Offices) احداث ايده‌رك سكه‌زن باشيسنه‌ويردى. اوده بوايشلرى منفعتى كنديسنه عائداولمق اوزره صاته‌بيليردى . وقرال سكه‌زن‌باشى‌يه اولان بورجلرينى بوصورتله تأديه ايتمش اوليوردى .

اوچنجى هانرى همشيره‌سنه برعطيه‌اولمق اوزره هرشهرده‌ايكى‌اوسته‌لق(كتخدالق) وظيفه‌سنك احداثنه مساعده ايتدى. وهمشيره‌سى بواوسته‌لقلره‌صاحب‌اولدى . اصناف هيئتلرى بووظائفى ياخود ايشلرى اورته‌دن قالديرمق ايچون اونلرى صاتون آلمق آرزو

ایتدکلرندن بو احداث وظائف ارباب صنایعی آنجق بر نوع فدیهٔ نجاته ربط ایتمکدن باشقه برشی دکلدی .

دردنجی هانری سربستیٔ صنایعی دوشونور کبی کورونه‌رك بو صورتله کندی منافع مالیه‌سنی اونوتمادی . حالبوکه ۱۵۹۷ ده نشر ایتدیکی امر موجبنجه هر تاجره ۱۰ الی ۳۰ لیرا مقابلنده کندینی اوسته اعلان ایتمکه مساعده ایتمشدی . بوندن ماعدا قوهٔ مرکزیه‌نك نیتی نه اولورسه اولسون اوسته‌لقلر و تجارت و صنایع خدماتی ـ محلی‌لرك حاکمیتی ایله اولدیغی کبی ـ اصناف هیئتلرینك اصولیله تضاد تشکیل ایتمکده ایدی .

اون آلتنجی عصر نهایتنده منتظماً اداره اولنان صنایع اربابی نظامنامه‌لرینی ؛ حق امتیازی غائب ایتمك جزاسی تحتنده تصدیق ایتدیرمکه مجبور قالدیلر . اسکی نظامنامه‌لرك همان تماماً تجدیدی ، یکیلرینك قلمه آلنمسی ، تصدیق امرنامه‌لری یاخود احداث امرنامه‌لری اصداری یکی برطاقم تکالیفك حدوثنه سبب اولدی . اوسته‌لقلرك هر درلو وظائفی مزایده‌یه چیقاران اون دردنجی لوئی صنایع سندیقه‌لرینك یاخود لونجه اوطه‌لرینك قسم اعظمی‌ده خدمت نقطهٔ نظرندن تبدیل ایتدی . حقیقهً اوسته‌لقلری صاتون آلان شهرلری تقلیداً اصناف هیئتلری‌ده (وظائف ، خدمات Offices) قرالیه‌یی سوندیرمك مقصدیله بونلری صاتون آلدیلر . فقط هیچ برشی بونلرك یکیدن بر و یاخود متعدد دفعه‌لر تأسسی و حتی بونلری صاتون آلان آدملرك فقدانندن طولایی اصناف هیئتلرینی پاره ویرمکه اجبار خصوصنده قرالیت مطلقه‌یی منع ایده‌میوردی . اونلرك بورجلرینه قارشولق بولمق ایچون اصناف هیئتلری دها زیاده طمعکار و حریص اولدیلر . اوسته‌لق و یا اصناف کهیالغی قیاتی تزاید ایتدی . آثار نفیسه‌نك معاینه‌سی ، صنایع محافظلرینك انکیزیسیون واری معاینه‌لرینی حد نظامیسندن فضله ویرکی آلمق شکلنه قلب ایتدی . صنایع ، سعی تسهیل ایتمك اوزره اولمیوب فقط تعهداتی ، وظائفی تکالیفی تکثیر ایتمك اوزره بلکه چوق اقسامه آیرلدی . فی الحقیقه ۱۶۶۲ ده پاریس اصناف هیئتلرینك عددی آلتمشه تنزل ایتمشدی ؛ ۱۶۹۱ ده ۱۲۹ ه بالغ اولدی . بتون بو مالیه تحصیلدارلرینك مداخله‌لرینه رغماً امتیازات محلیه‌نك مسلکی ، واروشلره عائد سربستی ، پنایرلرك انتظامی اصناف هیئتلرینك انحصارینی تعدیل ایدییوردی . بوکون مسابقه اشخاص و مؤسسات آره‌سنده‌در ؛ اووقت مسابقه هیئتلر و شهرلر آره‌سنده ایدی . اوسته‌لر اتفاق ایتدیکی زمان حکومت اشیانك تکالیف رسمیه‌سنه ـ اکثریا اتمکك

وبعض دفعه اتك ـ مداخلت ایده‌بیلیردی . اجورات یومیه تکالیفی اوسته‌لرله عمله آره‌سنده‌کی اختلافاتی حل وفصل ایدردی . هرشیده بربیوکلك کوستره‌جکنی ادعا ایدن بیوك قرال قوللر تنظیمات صناعیه‌یی اداره ایتدی .

تکمیل فرانسز جوخه‌جیلری عینی صنعتلر ایچون عینی قاعدهٔ عملیه‌یی استعماله مجبور اولدی . هیچ کیمسه صیزدیرلمش طوموز یاغندن باشقه بر یاغ قوللانه‌مدیغی کبی دیوارلره قونیلان سیوری و کسکین اوجلی پارمقلقلر یرینه‌ده دمیر چارچوه قویه‌مدی . البسه بویاجیلغنده جیوید ، چیوید اوتنه قارشی تفوقنه رغماً اوزون مدت استعمالدن اسقاط ایدلدی . کوك بویا قیرمزه قارشی حمایه اولندی . اصول حمایه‌ده‌کی تمایلات عینی صنعتك بتون اصناف هیئتلرینه عینی موده‌ل و قوانینی وضع ایتمکده‌ایدی. اختراعات جدیده ایسه برامتیاز قرالی وساطتیله ایلرله‌یه‌بیلیردی. لونجه اوطه‌لرینك فوقنه مانیفاطوره مفتشلری قونلدی. و اونلرکده معاونلری واردی . قماشلر حقنده مخالف نظام حرکت ،ماللرك مصادره ویا امحاسی ، جزای نقدیلری ، حبسی و حتی تکرری حالده تشهیر جزالرینی مستلزم ایدی . بعض صنایع بك چوق مشکلات ایله کندی سربستیسنه مالك اولدی . مثلا

رساملر ، رسم اقاده‌میسی سایه‌سنده (۱٦٤۸) ، جراحلر Collégc Chirugie جراح قوله‌ژی) سایه‌سنده (۱۷۵۱) اصناف هیئتلرینه مربوطیتدن قورتوله‌بیلدیلر . مبدألرندن اعتباراً ادویه صاتان بقاللرله برلشن اجزاجیلر یکدیکرندن آیریله‌مدیلر . مع هذا بهاراتلی اتمك صاتانلر مستقل ایدیلر . شراب تاجرلری و میخانه‌جیلرده متعدد درجانه انقسام ایلدیلر. التی هیئت (جوخه‌جیلر ، بقاللر ، چرچیلر ، کورکجیلر ، اوانیٔ سیم و زرصاتانلر ، واون التنجی عصرده قصابلر) دیکر شرکتلره قارشی کندیلرنده بر تفوق اصیلانه ابراز ایدرلردی. والحاصل اسکی و یکی بتون ـ سوء استعمالاته بو اصناف هیئتلرینه عائد اداری مظالمده انضمام ایدر . پاستهجیلر اکمکجیلر ، ترزیلر و اسکیجیلر ، قوندره‌جیلر و یاماجیلر ، شاپقه‌جیلر و تافیاجیلر ، الخ یکدیکرینه قارشی فنا برصورتده تحدید ایدلمش ویاخود تحدیدی غیری ممکن بولنمش ساحهٔ نفوذلرندن دولابی اقامهٔ دعوا ایتمکدن خالی قالمیورلردی . یالکز پارسده ارباب صنایعدن آلنان مصارف محاکمه سنوی بر ملیوندن فضله‌یه بالغ اولمشدی .

بوزمانلرده عمله سوق طبیعتله قرون وسط اصناف هیئتلری بر نسبینه تبعاً یکیدن جمعیت تأسیس و کندی آره‌لرنده سربستجه عقد شرکت ایدییورلردی . فقط بودفعه شهر ،

قصبه و حتى وطن فرقى ارامیورلردی بوكا Compagnonnage عمله ويا اصناف شركتى ، قديماً برايشچينك كندى باشنه اجراى صنعت ايدنجه‌يه قدر اوسته‌نك يانِنده امراره مجبور اولديغى مدت (چراقلق مدتى) ديرلر . موجود قوانين موضوعه هيچ بر سبيله آشكار اوله‌رق تأسسلرينه مساعده ايتمديكندن عمله جمعيتلرى كيزلى قالديلر . پارس علوم دينيه فاكولته‌سى ، كندى اجتماعنده كليسا آيننه معارض حركتده و مقدسات حقنده تفوهاتده بولندقلرندن طولايى محكوم ايدلمشدى . قوندره‌جيلر دخى تعقيبه‌دوچار اولديلر . باشده پارس پارلمنتوسى اولديغى حالده ولايات پارلمنتولرى اصناف جمعيتنده غير مقيد عمله‌يه و « سان ژه‌ن ، بون ز انفان ، كبى غير قانونى جمعيتلره و اونلرى اباته واعاشه ايدن واجتماعلرينى اخبار ايتمه‌ين آنالره باباللره قارشى برچوق حكملر اصدار ايتمكده ايدى . « وظيفه » و « غاوو » كبى شركتلرى عين محلده يكديكرينه رقابت ايتامك تعهدينى متضمن اوله‌رق عقد ايتدكلرى مقاوله‌نامه طولاييسيله اتهام ايتدى . اهل صنعتك ميخانه‌جيلر نزدنده قيد دفترى طوتملرينى ، باستون ويا صوپا طاشيملرينى منع ايلدى . راقتيز شهادتنامه‌سنى ، صنعت اذننامه‌سنى وحسن حال شهادتنامه‌سنى حامل اولميان عمله‌يى قبول ايتمكدن اوسته‌لر منع اولنمشدى . پارلمنتولر عدم مطاوعت وتوهم علامتى احتوا ايدن بر طاقم دعالرى منع ايتمك ايچين كليسا ايله دخى عقد اتفاق ايتدى . بدايتده اوسته‌لغك واسع مقدارده ارقداشلرجه قابل احراز بولنديغى بر حالت اجتماعيه‌ده اصناف هيئتلرينك بر فائده‌سى اولابيلير ايديسه‌ده بالآخره بويله اولمدى . اوسته‌لق اجرتى اصناف جمعياتى اذن تكاليف اميريه ايله برلكده تزايد ايتمه‌دن خالى قالميوردى . خلق آرتق انحصارك نتائج اليمه‌سندن باشقا برشى حس ايتميوردى . اوعصرده ضابطه‌نك بوياللى قماشلر ، ملبوساتك معمول بولنديغى قماشله ئورتولو دوكمه‌لر ، اپك شابقه‌لر صناعتنى تعقيب ايتمسنى كورمك هم منفور و هم‌ده كوانج ايدى . اهونيتى كيفيته ترجيح ايدن مشتريلر عمله‌نك فنا ايش ايشله‌مك خصوصنده حريتنى ايستيوردى . زينت ايله مودانك مصراً مستلزم بولنديغى تنوع انكلتره ايله فلمنكك صناعت مستقله‌سنه فرانسه‌نك انتظام آلتنه آلنمش دارالاعمالاتنه قارشى قولاى بر رجحان تأمين ايديوردى . ارباب فلسفه واقتصاد سوء استعمالاته قارشى هجوملرنده اصناف جمعيتلرينك مزاياى تاريخيه‌سيله مشغول اولامازلردى . جمعيات مذكوره‌نك آرتق اورته‌دن قالقمش اولمه‌سنه مبنى بر ناصل براونلرك ايى جهتلرينى كورمكه ميال بولنيورايسه‌ك

حكمای مذكوره دخی بالكز او زمان موجود اولان فنالغی كوردیلر . تورغو ، شباط ١٧٧٦ تاریخلی امرنامه ایله اصناف جمعیاتنك الغاسنه موفق اولدی . بر طاقم نظامات مخصوصه‌یه تابع بولنان جراح ، اجزاجی ، قیومجی ، كتابجی ومطبعه‌جی مسلكلری مستثنی اولمق اوزره هركس دیله‌دیكی تجارته سلوكه وحتی بر قاچ تورلو تجارتی توحیده صلاحیتدار ایدی . بو حق طبیعی ٔ سعی وعمله قارشی پارس پارلمنتوسی (سه كیه) واسطه‌سیله انظام وانتظام وجوبنی وعلی‌الخصوص حقوق مكتسبه‌یی وملكیتی ایلری سوردی .

فی‌الحقیقه اوسته‌لره تضمینات ویرمه‌مك حقسزلقدی . امرنامه یالكز ارادهٔ قرالی دفترینه قید اولنه‌بیلدی . تورغو ایله اصلاحاتی ساقط اولدیغی زمان ایالات پارلمنتولرندن یدیسی حالا امرنامه علیهنه مجادله‌ده بردوام بولنیوردی . اغستوس ١٧٧٦ امرنامه‌سی طرز تشكیلاری براز معدل اولمق اوزره پارسده التی اصناف جمعیتی ایله قرق درت جماعتی اعادةً تأسیس ایلدی . ١٧٧٧ سنه‌سنده لیون ایله پارسه تابع ٩٥ قصبه قدیم اصناف جمعیتلرنی یكیدن تشكیل ایتدیلر . مع‌مافیه صنعتلرك عددی پك زیاده تحدید اولندی ، قدیم اصناف جمعیتلری كوكندن قازینمش بولندیغی ایچون ضابطه ایله اداره انجق مجلسك مقرراتی سایه‌سنده احراز موجودیت ایتمش اولان یكی جمعیتلرك امورینه بلا مانع مداخله ایده‌بیلیوردی . ١٩ كانون اول ١٧٧٦ ؛ ٢٧ شباط ، ١٥ مارت ، ٢٥ نیسان و ١٨ اغستوس ١٧٧٧ ؛ ٢٦ كانون ثانی ، ٢٩ مارت و تموز ١٧٧٨ ؛ ٣١ تشرین اول ١٧٨٢ ؛ ٤ اغستوس ١٧٨٣ ؛ ٥ اغستوس ١٧٨٤ ؛ ١١ تموز ١٧٨٥ تاریخلی امرنامه‌لر اوزرینه صناعتك حكومته تبعیتی برقاتدها تشدید اولندی . حریتدن لذتیاب اولمش اولان قالفه وچراقلرك اداره‌سی پك مشكللشدی . غیر قانونی جمعیتلر وغره‌ولر ، ضابطه‌نك تعقیباتنه رغماً چوغالدی . بالطبع بوتون بوسیئات وتشوشات اصلاحاته اسناد ایدیلدی . انكساره اوغرامش بونجه امیدلر ، شدتله ایاق التنه الینان بونجه احتراصلر اختلال اشتیاقنی آلتدی . التنه كوروكله‌مكدن خالی قالمدی . (ره‌وه‌یون) حادثه‌سی بوكا دلیلدر . مجلس مؤسسان ادارهٔ قدیمه‌نك ارباب صنایعدن قارمه‌قاریشیق آلدیغی رسوم عدیده یرینه پاتنته‌یی اقامه ایتدكدن ، اختراع براتلری یرینه مساعدات قرالیه‌یی وضع ایلدكدن صوكره اوسته‌لق تكالیفنك تضمین اولنه‌جغی اساسنی قبول ایتمكله برابر حریت سعی وعملی اعلان ایلدی . ١٧١٤ حزیران

١٧٩١ قرارنامه‌سى موجبنجه عينى صنعت ومسلكه منسوب افراد ناسدن مركب هر كونا جمعياتك امحاسى فرانسه قانون اساسى‌سنك اس الاساسى تشكيل ايتمكده اولمسيله هرنه بهانه ايله وهرنه شكل وصورتده اولورسه اولسون بوكبى جمعيتلرك اعادهٔ تأسيسى ممنوعدر (ماده ١) ، عينى مسلك وصنعته منسوب افراد ناس ، متعهدلر ، آچيق دكانى بولنانلر ، لاعلى التعيين برصنعت ارباب وعمله‌سى برلكده بولندقلرى زمان نه رئيس وكاتب ونه ده سنديقه تعيين ايده‌مز ، قيد طوتاماز ، قرار ويره‌مز ، مذاكرات اجرا ايده‌مز ومنافع مشتركهٔ مدعابهالرى حقنده نظامنامه قلمه آلامازلر . (ماده ٢) أمتعه‌نك فيأتى اجرتك مقدارى حقنده اجرا ايديله‌جك مذاكرات ، وقوعبولاجق افعال وحركات ويا مشاركت؛ حقوق بشر بياننامه‌سنه مغايرتلرى دولاييسيله كأن لم يكن حكمنده‌در .(ماده ٣). ديكر ماده‌لر بومقررات خلافنده حركت ايدنلره قارشى ترتيب ايديله‌جك جزالرى متضمندر . او دوردن برى مشاركت فكرى برچوق مدافعلره مظهر اولمشدر . ماراث ، مجلس مؤسسانك هرتورلو افعال وحركاتنى تنقيده آچيقدن آچيغه طرفدار بولنديغى ايچون اوندن بحث ايتميه‌جكز . فقط قونسلوسلق وايمپراطورلق دورلرنده شوراى دولت رەنيو دوسه‌نژان دانژه‌لى‌نك عينى واديده‌كى اعتراضاتنى استماع ايلدى . واقعا پارس تجارت اوطه‌سى او دورك اصولى دائره‌سنده اداره‌نك محاسننده دم وورارق اعتراضات مذكوره‌يى رد ايتدى . ١٨١٢ سنه‌سنده ناپوليون بين العمله هيچ اولمازسه برسلسلهٔ مراتب تأسيسنى تصميم ايلديسه‌ده موقع فعله ايصاله وقتى اولامادى . حقيقت حالده قونسوللق دورندن برى آووقات ، مقاولات محررى ، اجرا مأمورى ، صراف ، مزايده مأمورى كبى برطاقم مسالك اوسته‌لقلر كبى صاتين آلنير اولدى . وبرچوق جهتلردن اصناف جمعيتلرى اصولنى آكديردى . ١١ تشرين اول ١٨٠١ دن ١٨٦٠ سنه‌سنه قدر اتمكجيلر ٩ ژرمينال ٨ دن ٢٤ شباط ١٨٥٨ سنه‌سنه قدر قصابلر ايچون اتخاذ وتطبيق ايديلن واهالى ايله ارباب تجارته عينى درجه‌ده مضر اولان برطاقم نظامات تقييديه؛ پارس ايله بيوك شهرلرده‌كى قديم اصناف جمعياتى يرينه قائم اولدى .

قديم عنعنه‌لر بحر سفيد باليقجيلرى ايله مارسيليا ونانت حماللر جمعيتلرينك شخصنده يكيدن حيات بولدى . قاتوليك محافلى قديم اصناف جمعيتى خرستيانجه بر فكر ترحم و مطاوعته تماميله ارجاع ايدرك بونى بر نوع مفكوره اتخاذ ايله‌مشدى . بو حركتدن طلوع ايدن عمله وپاطرون جمعيتلرى شوقانونه منقاد ايديلر : « بازار كونى ايش ايشله‌مك

ممنوعدر . اجرتلرك امر تأديه‌سنده معاملات شديده‌دن توقی اولنه‌رق ائتلاف طريقنه وعندالايجاب وسائط قانونيه‌يه توسل ايديله‌جكدر . دستكاه صاحبلری عمله ايله چراقلرينی اباته واعانه وانفاق ايدرك عائله حياتنی اعاده ايده‌جكلردر .

عنعنه‌نك پارس عمله‌سی ميانده اصناف تشكيلاتی تألمنی ادامه ايتديكی بر أمر واقعدر . ١٨١٠ تاريخلی قانون جزانك ٤١٠ نجی ماده‌سيله مواد متعاقبه‌سی پاترونلرله عمله‌نك مشاركتلرينی تجزيه ايتمكده ايكن ٢٥ مايس ١٨٦٤ قانونی بونلری الغا ايدرك حق مشاركتی تأييد وتهديدات وشدائده توسل ايتمكسزين غره‌ولر ياپمق حريتنی تصديق ايلمشدر . شوقدركه ١٤ و ١٧ حزيران ١٧٩١ تاريخلی قانونلرك احكام سائره‌سی دكيشمه‌مشدر . جمعيتلر تشكيلنه مساعده ايديلوب‌ده بونلری احضار ويا حمايه ايتمك ايچون آكلاشمق چاره‌لرينه توسلك منعی منطقه مغاير ايدی. ذاتاً ١٧٩١ تاريخلی قانونده‌كی ممنوعيتلره رغماً پارسده واياتلرده پاطرون وعمله‌دن مركب بر چوق جمعيتلر تشكل ايلمشدی . ١٨٨١ كانون ثانيسنده پارسده ١٥ بيك منتسبينی حائز ١٣٨ پاطرون جمعيتی و (٦٠٠٠٠) اعضالی ١٥٠ عمله سنديقه اوطه‌لری موجود ايدی. صنايع سنديقه‌لرينه متدائر ٢١ مارت ١٨٨٤ تاريخلی قانون بو جمعيتك تصديقی مقصديله اصدار ايدلمشدی مع‌مافيه بوسنديقه‌لرك وارداتی اعضانك پك كوچلكله تحصيل ايديلن تقسيطلرندن عبارت ايدی . سنديقه‌لر نه عطيه ونه تبرعات قبول ايده‌مزلر. مركز اجتماعلرندن ماعدا هيچ بر غير منقوله صاحب اوله‌مزلر. يكانه فائده‌لری اعانه جمعيتلری وايشو تدارك ايدن اداره‌خانه‌لر احداثندن عبارتدی . فرانسه‌يه اك زياده تعلق اولان ممالك اجنبيه حقنده‌ده بر قاچ سوز سويليه‌لم : فرانسه انقلابی الحاق ايديلن برچوق مملكتلرده، حريت سعی وعملی تأسيس ايتمشدر . مثلا ١٨٠٧ سنه‌سنده وستفالی‌ده اولديغی كبی رومانه‌ده جمعيتلر الغا ايديله‌رك دها احرارانه بر طرزده اصلاح اولندی (١٨٠٧ ، ١٨٥٢) . ١٨٢٦ ده ناپولی ، ١٨٣٠ ده اسويچره ، ١٨٤٦ ده وعلی الخصوص ١٨ حزيران ١٨٦٤ تاريخلی قانون ايله اسوجده ، ١٠٥٩ ده نورونچ ده ، دانيمارقه ده (١٨٥٧) ده روسيه‌ده ايكنجی قاترينك مجبوری قيلديغی جمعيات اداريه‌يه ، بر طرفدن بيوك صناعت وطرف ديكردن‌ده كنديلكندن متولد ، موقت ويا دائمی تشكيلات اظهار مخالفت ايتمكده ايدی. اساساً بر قوهٔ تأييديه‌سی اولميان انكليز اصناف جمعيتی ذاتاً اونوتمش اولديغی امتيازاتی ١٨٥٣ قانون بلديسی ايله غائب ايتمشدر . المانياده ١٥٣٠ و١٥٤٨ و ١٥٧٧

١٦٥٤ سنه‌لری دیت مجلسلرنجه تثبیت ایدیلن و ٢٢ حزیران ١٧٥١ تاریخلی اده‌ ایمپراطوری ایله اساسندن محکوم زوال اولان اصناف جمعیاتنك سوء استعمالاتی ولا پروسیاده ١٨٠٦ دن اعتباراً دوچار تهاجم اولمشدر . ٢ تشرین ثانی ١٨١٠ یخلی قانون فرانسه‌نك پاتنته حقنده‌كی ٢ مارت ١٧٩١ تاریخلی قانونه معادلدر . ٢ ایلول ١٨١١ تاریخلی امرنامه جماعتلری داغلمق ویا پایدار اولمق خصوصلرنده تار براقمقده‌ایدی. ١٧ كانون‌ثانی ١٨٤٥ تاریخلی نظامنامه‌ده‌كی تقییداته و١٨٤٨ سنه‌سنده جمعیاته مساعد اولان) سوسیالیست حركاتنه رغماً صناعات جسیمه‌نك ترقیاتی ورقابت ن الملك ناقابل اجتناب ضروریاتی بو جمعیات مستوره‌نك الغاسنی تسریع ایتمشدر (اوستریاده مایس سنه ١٨٦٠ ناساو ، برمم ، اولدنبورغ ، ساقس رووایال ، وورتمبرغ ، باد ه‌نز حكومتنده ایسه ایكی سنه صوكره) . ١٨٦٩ سنه‌سنده پروسیا اصناف جمعیاتنك یاسی اوزرینه ارباب صنعتك قانوناً قیدی اصولنی وضع ایتمشدر. مجارستان اوستریانك ینه اقتفا ایتمشدر.

مع مافیه كرك المانیا و كرك اوستریا ، هر بری بر طاقم امتیازات مخصوصه‌یه اضی محدوده‌یه مالك بولنان قدیم اصناف جمعیاتنی احیا دكلسه بیله سعی وعملك تركاً وسلسلهٔ مراتبه مراعاةً تشكیلنه آز چوق باهر بر صورتده تمایل ایلمشدر . ولچ دولیچك پیشرو اولدیغی جمعیات مستقله حركتنی قوای اداریه كندینه دال شدر . بوراده خلاصةً یالكز اصناف جمعیاتنه ، پاطرون واوسته باشیلرك عمله ایله بیاتنه ، قضایه قارشو مجبوری سیغورطه‌یه دائر اولان ١٨ تموز ١٨٨١ ، ١١ حزیران ١٨ و ٦ تموز ١٨٨٤ تاریخلی آلمان قانونلری ایله صنعتلری اوچ صنفه تقسیم ایدن مارت ١٨٨٣ تاریخلی آوستریا قانوننی ذكر ایده‌جكز : صنایع ممتازه ، صنایع قله ، ایالت مأمورلرینك اداره ونظارتنه تابع صنایع مشتركه . اهل صنعتی اسارتدن تارمق ایچون حریت سعی وعمل وسربستئ تجارتی اعلان ایتمك كافیدر . بو استقلال ریت ، بیوك سرمایه‌لرك ساحهٔ استعمالده ، بیوك صناعاتك طریق تكاملده ، والحاصل ت مكتسبه ، ترقیات میخانیكیه ، ومبادلات بین‌الملل كبی اوچ رقیبك حال فعالیتده دیغی احوال حاضره‌ده عمله‌یی هیچ بر یرده مدافعه ایده‌مز . قدیم اصناف جمعیاتی ایتدی ایسه یكیسنك ، عنعناته ثباته و واضعین قوانینك جرأتنه كوره ، مختلف رده كله‌جكنی هرشی اخبار ، وكلسنی هرشی احضار ایلمكده‌در .

ایکنجی فصل

اصناف اهالی

دولت عثمانیه‌نك اوائل تشکلنده و سلطان اورخان زماننده عسکری ؛ اهالیدن تفریق ایچون کسوه‌لر و سرپوشلر احداث اولندیغی تاریخلریزده محرردر. حدود مملکت توسع واهالی تکثر ایتدکجه یکیدن یکی‌یه برطاقم صنوف اجتماعیهٔ عثمانیه‌نك تشکل ایتدیکی‌ده معلومدر. استانبولك فتحیله دولت عثمانیه اصول اداره‌سنه بر شکل قطعی ویرمك ایستدیکی صره‌ده صنوف اهالی آره‌سنده‌کی فرقی نظر دقته آله‌رق اولا مسلملرله غیر مسلملرك عینی قیافتده کزمالرینی - عنعنات اسلامیه‌یه استناداً - اصول وقانون اتخاذ ایتمش وابتدا ملت حاکمه ایله ملت محکومه آره‌سنده کوزه‌دیلن بو ظاهری فرق یاواش یاواش مسلملرك صنوف مختلفه‌سی آره‌سنده‌ده حصوله کلمشدر.

عثمانلی صنوف اجتماعیه‌سنی ایضاحه کیریشمدن اول اساساً حکما و علمای اسلامیه‌نك اهالی‌یی قاچ صنفه تقسیم ایتمش اولدقلرینی بیلمك اقتضا ایدر. علی کمال بکك آثار فلسفیهٔ اسلامیه‌دن تلخیصاً بیاننه نظراً افراد مملکت درت صنفه تقسیم اولنیوردی. قلیج صاحبلری، قلم صاحبلری، حرث و زراعت صاحبلری حرفت وتجارت صاحبلری. بر ملك ویا امیرده انتخاب ایله ویا وراثتله اونلره ریاست ایدردی. برنجی صنف ملوکدن، سلاطیندن و اونلرك نائب سلطنتلرندن وبوتون عسکرلردن مرکب ایدی. صنوف سائره‌نك ضبط و ربطی علما وحکمانك تدبیریله محافظهٔ عدالت، حسن سیاست، دفع اعدا ایچون محاربه ومقاتله وامرایه ترتب ایدن مساعی بو صنفك وجائبندن ایدی.

ایکنجی صنف ایسه علمادن، حکمادن صلحا وحتی ضعفادن متشکل ایدی. اونلرك وظیفه‌لری‌ده کرك شفاهاً وعظ ایله، نصیحتله، استشاره ایله کرك قلماً یعنی کتابتله محافظهٔ اوامر ونواهی الهیه ایدی. بوتون اهالی‌یه تبلیغ احکام شرعیه، رأی، تدبیر، مشاوره‌ده او زمره‌دن ایدی. تعلیم الدین والدیانه وعمومیتله خلقی عبادته،

حسن معاشرته ، صلاح عالم ایچون خیردعایه وخاصةً سلطانی حسن سلوکه ترغیب وتشویق بووظائفك متممی ایدی .

اوچنجی صنف حرث وفرس اهلی ایدیلر . بزده رعایا لقبنی‌ده آلیرلر . صنوف سائره ایچون اسباب معاش تدارکنه حرث ایله ، زراعتله ، حیوانات ایله ابذال مساعی قیلارلردی . بومساعی‌ده علم وجهاددن صوکره ، « افضل الاعمال » عد اولنوردی .

دردنجی صنفه کلنجه : اوده تجارت ، صنعت صاحبلری ایدی که اونلرده امور صناعیه واموال تجارتله مشغول اوله‌رق خلقك مناسب صورتده انتفاعنه بادی اولورلردی .

ایشته قواعد اسلامیه‌یه کوره بر هیئت اجتماعیه‌نك ارکان وافرادی بو طرزده تصنیف ایدلمش وهر صنفده بو صورتله توظیف قلنمشدی . حتی هیچ بر فرد ایچون بو صنفلردن خارج قالمق ؛ جمعیت ایچون بر خدمتله موظف اولمامق جائز دکلدی . یعنی آواره‌لر ، سفیهلر یوق ایدی . شاید اولورلرسه اونلرك جبراً بر صنفه ادخالی ایجاب ایلردی . حتی اویله اوله‌مازسه بعض فلاسفه‌یه کوره ناسك باشنه بلا اولمامق ایچون اعداملری بیله مشروع ایدی . [۱]

قانونـنامه‌لرده عثمانلیلر زماننده اهالینك آیرلمش اولدیغی صنفلری تمامیله تعیین وایضاح ممکن دکلسه‌ده بونلرك باشلیجه : سرای منسوبینی ، عسکر ، علما ، مشایخ ، اهل حرفت کبی صنوف اصلیه‌یه آیرلدیغی وبو صنفلرك هر برینك‌ده تکرار بر طاقم شعبه‌لره تفریق اولندیغی مثلا علمانك ؛ تدریس وافتا ایله مشغول اولان اصل علما وقاضیلق ، حاکملك کاتبلك کبی مأموریتده بولنان فقط کسوهٔ علمیه‌یی لابس اولان علما (علمای رسوم) وبرده امام ، خطیب وسائره کبی شعبه‌لره آیرلدیغی بوکون بیله معلوم بر کیفیتدر . حتی مشایخك انواعنی الیوم تعداد وتفریق ممکن اولدیغی کبی بونلر کسوه وسرپوشلرینك تنوعیله ظاهراً ده یکدیکرندن تفریق اولنمقده‌در .

اصناف اهالی حقنده الك ایی معلوماتی اولیا چلبی‌دن اوکرەنیورز . اولیا چلبی ۱۰٤۸ سنه‌سنده وصراد رابعك زمان سلطنتنده صدر اعظم بایرام پاشا طرفندن اجرا وتنظیم ایتدیرلمش اولان تحریر نفوس واملاك دفترینی اثرینه قید وسلطان مراد حضورنده آلای کوشکی پیشکاهندن کچمك صورتیله اوچ کون دوام ایدن کچید رسمنده‌کی

[۱] عثمانلیلرك دور اعتلاسی - مقاله - صباح نومرو ۱۱۱۰٤ - علی کمال بك

مشهوداتی‌ده علاوه ایتمك صورتیله قیمتدار معلومات اعطا ایتمكده‌در . (١)

اولیا چلبی‌نك افاده‌سنه نظراً بایرام پاشانك یاپمش اولدیغی تحریر نفوسده استانبولده اللی یدی فصله منقسم اولمق اوزره ١١٠٠ صنف اهالی بولنمقده ایدی. بو صنفلرك اسملرینی، منسوب اولدقلری مسلك وصنعتی برر برر تعداده مجله‌نك پروغرامی مساعد دكلدر .

اولیاچلبی‌نك بوكچید رسمی حقنده ویردیكی معلوماتدن هانكی حرفت ومسلك اربابنك هانكیسیله ارتباطی بولندیغی وبونلرك پیرلری كیم اولدیغی، شكل وقیافتلری، مهترخانه‌لری، بایراقلری واره‌لرنده‌كی نزاع ومخاصمه، حضور شاهانه‌دن اثنای مروروده نه كبی هنر ومعرفت ویا اثر صنعت ابراز ایتدكلری ونه كبی اوضاع واطوارله، نه‌لر سویلیه‌رك كچدكلری حقنده خیلی شیئلر آكلاشلمقده‌در . مثلا بر یرنده دییوركه « یوز اصنافك برر سنجاقلری واردر . اما اردو ملاسنك سنجاغی جمله‌سندن مكلفدر »

٥٧ فصلدن برفصلی تشكیل ایدن قاضیعسكر الاینندن بحث ایدركن‌ده دییوركه :

« نتیجهٔ مرام شرفاعبور ایتدكدن صوكره نقیب الاشراف یشیل عمامه‌سی، اسب تازیسیله صاغ جانبنده اردو قاضیعسكری ، یكیچری چوقدار ومحضرلری وسائر خداملری ایله بونك صاغنده منجم باشی ، یكیچری چوقداری محضر باشیسی ایله عبور ایدوب آرته‌سندن ملبس ایچ اوغلانلری ، آرقه‌لرندن سكزقات مهترخانه طاوللری چاله‌رق آلای كوشكی دیبندن عبور ایدرلر . بوقاضیعسكر آلاینده یوز اوتوز سكز اصناف بولنور . »

چفتجیلرك صورت مرورینی‌ده شویله‌جه حكایه ایدییور :

« دكانلری یوقدر . اما درت مولویت یرده‌یكرمی آلتی بیك تارلا تحریر اولنوب ٥٧٠٠٠ چفتجی عد اولنمشدر . پیرلری حضرت آدم علیه‌السلامدر . اما حضرت رسالتپناه افندمز عصرنده پیرلری حضرت (دیاث بن عمرالحراث) در . حضرت علی كمرینی باغلادی . قبری حوران صحراسنده‌در . آغالری بوستانجی باشی طرفندن تركه‌جی باشیدر. بوطائفهٔ دهقانی یعنی اكنجی آیاقلرنده چاریقلر اوموزلرنده عبا ، قبا ، دوله ، كوناكون خرقه پشمینه‌لر ، باشلرنده تاجلر اوزره انواع تللر ایله زین ایدوب نیجه بیك صغیرلری وجاموسلری بوینوزلرینی آلتون ورق ایله مطلا ایدوب هرثورك میاننده كمر قوشاقلر وسپهرنك آطلس جوللر ونیجه بیك قیمه‌لی صغیر جاموسلره بویوندورق كچیروب چیفته چیفته صبانه پوللوغه قوشوب اللرنده نوودل، اوكندره ، دكرن، شو ذوله، كره‌بی، رفا مثللو آلتلر ایله جاموسلری صابان سورركی سوروب « اكمك بندن، بركت سندن، ویر اللهم

---

(١) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی - جلد ١ صحیفه ٤٨٧ - ٦٧٤

ویر » دیه فریاد ایده‌رك بوغازلرنده طوربا طوربا آتماجه یعنی بغدای تخمنی خلق اوزره سرپه‌رك « بنم الم دکل آدم بابا الیدر . یاربی برکات خلیل ویر » دیه کروه کروه عبور ایدرلر .

اولیا چلبی‌نك شو افاده‌سی‌ده برچوق مهم نقطه‌لری ایضاح ایتمکده‌در :

« بوندن صوکره اتمکجی باشی ، طورشوجی باشی ایچ اوغلانلریله ظریف بر طرزده عبور ایدرلر . آردی صره یکیچری سقا باشیسی ، خنکار سقا باشیسی ، پکسماتجی باشی ، طوز امینی ، پکسمات امینی رکاب رکابه عبور ایدرلر . آردلری صره اتمکجیلر کتخداسی ، شیخلری ، نقیبلری ، چاوشلری ، یکیت باشیلری و بونلرك ایچ اوغلانلری اللرنده اون بدیشر ـغوم بصره قارغیسی حربه ومزراقلر ایله عبور ایدرلر . آردلری صره آل عثمانك اون ایکی قات مهترخانه‌سی یکرمی جفت بیاض دوه‌لر اوزرنده سکسان عدد کوس خاقانیلر ضرب اوره‌رق عبور ایدرلر . اتمکجی باشی آلایی اوراده ختام بولور . اتمکجی باشی‌یه یاماق یازیلان یکرمی طقوز اصنافدر .

اتمکجی باشی آلایندن صوکره سراج اصنافی عبور ایتمك ایستدیلر . لکن کمیجیلر وتجار غلو ایدوب آزقالدیکه فترت اوله . ایش سلطان مرادخانه عکس ایتدکده علمای کبار ومشایخ اصناف ایله مشورت ایدوب کمیجیلرك اتمکجیلردن صوکره آلای ایتملرینی معقول کوردی . چونکه اتمکجیلره بغدایی کمیجیلر کتیردیکندن آنلره احتیاجلری واردر . وپیرلری حضرت نوح ایسه پك قدیمدر . البته آنلر الای ایتسون دیه‌رك کمیجیلرك اللرینه خط شریف ویرلدی . وسائر اصنافه‌ده قانون خطلری کوندرلدی . . . .

کمیجیلر آلایندن صوکره قصابلرك مرور ایده‌جکنی آق دکز قپودانلری ایشیدنجه مراد خان حضورینه واروب « پادشاهم استماع ایتدك بزم اوزریمزه قانلی قصابلر تقدم ایده‌جکمش . یا بزم جمله‌مزی سن قیرارسك . ویا بز جمله‌مز قصابلری قیرارز . دور دولتکده بدنام‌لق اولور . بزم اقرانلریمز قره‌دکز قپودانلری نوح نجی کوچکلریدر . آنلر فرمانکزله ایلری کیده‌لرده بز مکه ، مدینه قپوسنه ومصریته خدمت ایتدیکمز واستانبولی مصر نعمتیله غنیمت ایدوب یمش بیك حجاج کوتوروب کتیردیکمز حالده تصوریمز نه‌درکه قصابلر اوزرمزه تقدم ایده‌لر . » دیدکلرنده سعادتلو پادشاه مابینلرینی اصلاح ایچون بیوردیلرکه « حقا که قپودانلر استانبولی غنیمت ایتدکاری کبی پیرلری نوح نبی‌در . وبر آلای مجاهد فی‌سبیل‌اله غازیلردر . بونلر آلای عظیم ایله اولاجسونلر

آندن قصاباز عبور ایتسونلر » دیه خط شریف ویروب قپودانلر بین‌الاقران تازه جان بولدیلر .

والحاصل، کرك چلبی‌نك مأخذ اتخاذ ایتمش اولدیغی (اوصاف قسطنطیه) یه کرك کندی افاده‌سنه نظراً اوائلده بتون اهالی برصنعت، برحرفت وخدمتله موظف عد ایدیله‌رك واك زیاده حربده ایفا ایده‌بیله‌جکلری وظیفه نظر اعتباره آلنه‌رق اکا کوره علاقه ومناسبتلری کوریلن دیکر صنفلره ربط ایدلمشلر وایشته بوتقسیمانه کوره ۱۰۴۸ سنه‌سنده استانبولده ۵۷ فصله منقسم ۱۱۰۰ صنف وجوده کلمشدی.

زمانك آنذرانی واحتیاجات نسبتنده صنایعك تعدد وترقیسی طولاییسیله بالآخره خلق میاننده دها برخیلی صنفلرك وجوده کلمش اوله‌جغی طبیعیدر. مع‌مافیه بوصنفلر علمی برتقسیمه تابع اولمدقلرندن دهازیاده ایضاحات اعطاسنه لزوم کورلمه‌مشدر. اورزو ایدنلر اولیا چلبی‌ده مطالعه ایدرلر . ویك زیاده شایان دقت معلومات آله‌بیلیرلر .

اصناف تعبیری یالکز ارباب حرفت وتجارته اطلاق ایدلمیوب دها کیملره تسمیه ایدلمکده اولدیغی حقنده برفکر استحصالنه مدار اولمق ایچون لاعلی‌التعیین بش اون اسم یازلمسنه لزوم کورلمشدر :

اصناف حافظان قرآن عظیم ، اصناف بازیجیان ، اصناف مداحان سلطان ووزرا واعیان ، اصناف شاعران ، اصناف سادات کرام عرق طاهر سیدالانام ، اصناف طالب علم ، اصناف حکما ، اصناف جفتجیان ، اصناف خبازان ، اصناف پانکسیجیان ، اصناف بازبازان ، جانبازان ، پهلوانان ، اصناف خوانندکان ، اصناف اسپنجیاریان یدی اوت بولیجیان ، اصناف تاجران ، اصناف شهرامینی ، اصناف امین باروتخانه ، اصناف امین ضربخانهٔ آل عثمان ، اصناف جلادان بی آمان .. الخ

اوائلده نه غریب مسلکده اصنافلر بولندیغی وبو کیملرك نه ایله مشغول اولدقلری حقنده برفکر استحصال ایدیله‌بیلمك ایچون بعض اصناف ایچون اولیا چلبی‌نك ویردیکی معلوماتی قید ایدییورم :

اصناف قاسم پاشا مقدملری : نفر ۱۵۵ . پیرسزلردر . ترسانه کتخدالرینك الی آلتنده بی‌دین بر آلای قومدولر . ترسانه‌ده دونما محالنده بوظالملر کمرلرینه بوزر، یوزاللیشر غروش قویوب کوزی باغلی « الغریب کالاعمی » لری بوزه‌خانه، میخانه ، نکارخانه‌لره

کوتوروب «بو قدر مال میری یدك» دیه‌رك کوره‌که کوندریرلر. آلتی آی صوڭره الله بیك آقچه ویروب اطلاق ایدرلر. اکر خوشنه کیتدی ایسه اول بهارده کلده ایکی بیك آقچه آل دیرلر. غریب وعجیب عیار جهان بر قومدرکه کوره‌ك اربابنی بوله‌رق ایشسز، کوجسز آدملری بو وجهله کوره‌ك چکمکه قوشارق کار ایدرلر.

اصناف خیزان دلبران: ۵۰۰ نفردر. بونلر بر آلای خانه‌برودش خزان علوفه‌جی اجلافدرکه کندی قدر وقیمتلرینی بیلمیوب بابللوقده، قلاتیونوزده، قندهده، قوم‌قپوده، صامپولوده، میدانجقده، کلیسا اردنده، طاطاوله‌ده وسائر فسق محللرنده سورو سورو کزوب بوغازی طوقلغنه صید اولونورکن صو باشنڭ دامنه دوشوب دفترلی اولورلر. نعوذبالله دها بونلر کبی نیجه اصناف مهملان واردرکه تحریر وتوصیفندن قلم اوتانیر بونلری صوباشی بیلیر. غیری بیلمز. آلایده بو مهمل اصنافلر صو باشیله کونا کون شاقه‌لر ایده‌رك عبور ایدرلر.

اصناف یان کسیجی: نفر ۳۰۰. بونلرده پیریمز عمر عیاردیرلر. اما حاشا ثم حاشا.

قره‌خرسز اصنافی: نفر ۲۰۰. عیار جهانز. پیریمز عمر عیار اوغلی عشومدر دیرلرکه بو عشوم معاویه دورنده کورجستانه ایلچیلك ایله کیدوب عراق دیارنده مسموما ارتحال ایتمشدر.

اصناف زنقچکان: نفر ۲۱۲. حاشا که پیرلری اوله.

اصناف هونکان ابلهان: نفر ۳۰۰ حاشا من السامعین پیرمز حریفلردر.

اصناف کدیان مفلسان: نفر ۳۰۰ بو کبیلر حسابسزدر. اما هرکس اولی اونده اولدیغندن نا معلومدر. بو یازدقلریمز یان کسجیلر، خرسزلر اوغورسزلر، نورسزلر جمله دفترله عسس باشی و صو باشی‌یه ویرکو ویرنلردر که استانبولك ازدحاملی چارشو بازارلرنده، جمعیت کبرا یرلرنده طشره‌دن کلمش غریب الدیارلرك کوزلرنده‌کی سورمه‌یه قدر چالارق صفر الید براقیرلر.

اولیا چلبی بوکون اوائلده موجودیتنه احتمال ویریله‌مه‌ین دها بر چوق اصنافلردن وصنعتلردن بحث ایتمکده‌درکه مطالعه‌سی شایان دقتدر.

البسه حقنده برنظامنامه نشر اولنمشدر . بونظامنامه‌نك مآلنه نظراً : اتباع ، خدمه ، اصناف وارباب حرفك (اصناف وارباب حرفك كيملرله مساوى طوتلديغنه‌دقت بيورلسون) برزماندن برى رجال دولته مخصوص اولان (كرانبها انواع كورك وچيچكلى قفتان وعنتارى وشال وسائر البسهٔ هنديه) كيدكلرى وبوسببدن ناشى قازاندقلرى پاره سوسلرينه تمديكندن جر منافع ضمننده خلاف رضا حركاته جرأت وخدمه‌نك منتسب اولدقلرى ذواتى تعجيز ايتدكلرى واصنافك بوسوس بلاسيله بورجه كيردكلرى وبويوزدن درسعادتدن هندستانه پك چوق پاره كيتديكى وبونك دولت عليه‌جه ضررى اولديغى آ كلاشيله‌رق بعدما بومقوله‌لرك (سمور , قاقم , وشق ، نيمتى سمور نافه‌سى ، چيچكلى هندمتاعندن عنتارى) كيملرى و(رخابى , چيچكلى وبياضى هانكى نوعدن اولورسه اولسون مطلق هند شالى) قوشانملرى فقط استانبولده وسائر ممالك عثمانيه‌ده چيقان (استانبول , انكورى شاليسى بروسه قطنيسى، شام آلاجه‌سى) كيملرى وصاردقلرى قوشاقلرك(باصمه حما قوشاغيله, بوشى) دن اولمسى بوقانونك باشليجه موادندندر . (١)

٢٧ ذ ١٢١٧ تاريخنده سليم ثالث طرفندن نشر ايديلن بر البسه نظامنامه‌سنك مقدمه‌سنده‌ده :

«برمدتدن برو طبيعت ناسه عارض اولان سفاهت واسرافانه باقلميه‌رق هركس حدينى تجاوز ايتمش اولوب بوصورت نظام ملكيه مغاير برحالت وخصوصاً عباداللهك بربرينه قياساً دوچار خسار وضرورت اولملرينى مستلزم بركيفيت اولمقدن ناشى هركسه حدودلعيينيله البسه وشال سائراسباب سفاهتك منعى ايچون بعض نظاماتى حاوى بالمطالعه قلمه آلديريلان» نظامنامه‌دن بحث اولنديقدن وبر چوق بندلرنده اصنافك نه‌كبى شيلرى كيملرى ممنوع اولديغنى تصريح ايدلدكدن صوكره بالخاصه :

«اصناف واحادناسدن اولان كيمسه‌لر حد وزيلرندن خارج البسه تلبس ومجوهر خنجر وبچاق استعمال ايتميوب هركس بولنديغى صنفك قيافت قديمه‌سى نه‌ايسه اول هيئت وقيافتده اوله‌لر . وبومقوله‌لر سمور ووشق وسمور نافه‌سى وقاقم كورك وصندالى جبه وبينش كيميه‌لر . وهيچ برنوع شال قوشانميه‌لر . والحاصل هربرشيلرينى اصناف قيافتنده اويديره‌لر .» (٢) دينلمكده‌در

(١) رسملى خريطه‌لى عثمانلى تاريخى احمدراسم‌بك جلد ٣ صحيفه ١٠٣٥
(٢) ديوان همايون مهمه دفترى .

١٢٤١ ده يكيچريلكك الغاسيله عساكر منصورۀ محمديه احداث ايدلديكى صره ده ينه بو قيافت مسئله‌سى كمال اهميتله نظردقته آلنمشدر . بوبابده احتساب نظارتى نظامنامه‌سنده تفصيلات اولديغى كبى اوصره ده پطريقلره وخاخام باشى‌يه يازيلان وصورتلرى ديوان همايون دفترلرنده مقيد اولان بيورلديلرده ده حكم نظام وتعامل قديمك محافظه‌سى شدتله امر وتوصيه ايدلمشدر. اك صوڭ البسه نظامنامه‌سى ١٢٤٤ سنه‌سنده وسلطان محمود ثانى زماننده نشر ايدلمشدر . بونظامنامه‌ده اعاظم رجال دولتدن الك اوفاق مأمورلره كلنجه‌يه قدر هپسنڭ كرك ايام عاديه كرك ايام رسميه‌ده اكتسا ايده‌جكلرى قيافتلر تصريح اولنمش ايسه‌ده اصناف حقنده بللى باشلى برقيده تصادف اولنه‌مامقده‌در .

مع‌هذا ١٢٥٥ سنه‌سنده كلخانه‌ده مراسم مخصوصه ايله قرائت اولنان وبر صورتى ٢٤٥ نجى صحيفه‌ده مندرج بولنان خط همايون تبعه آره‌سنده مساوات اعلان ايتمكله برابر بوكبى قيوداتى‌ده قالديرمشدر .

اصنافك قيافت قديمه‌سنك وبالنتيجه موقع اجتماعيسنك نصل اولديغنى آثار قديمه‌دن استدلال ايتمك كوچ برشى دكلدر . ازجمله اوليا چلبى هر كزديكى وكورديكى مملكت اهاليسنك نه‌كبى لباسلر كيدكلرينى اثرينه درج ايتمش وبوميانده اصنافك قيافتلرينى‌ده يازمغى اونوتمامشدر . مثلا فلبه‌ده‌كى اهالينك قيافتلرينى تعريف ايتديكى صره‌ده اوراده‌كى اصناف ايچون :

«وسط الحال اولان اهل حرفى حالنه كوره آقچه، كوكجه فقط پاچه لباس كيرلر. (١)
وارضروم اهاليسنك البسه وقيافتلرندن بحث ايتديكى صره‌ده دخى :

«اعيانلرى چوقه سمور واقمشۀ فاخره كيوب كار ايدرلر . علما وصلحاسى ينه چوقه فراجه وبوغاصى قفتان كيرلر . ادانيس اهل حرف اولوب عبا وقبا بوغاصى كييوب كار وكسب ايدرلر .» (٢)

وانقره اهاليسنى توصيف ايدركن‌ده : «بو شهر اهاليسنك عنقالرى (زنكينلرى) سمور فراجه ، وسط الحاللرى چوقه سرحدى وقولطوش فراجه كيرلر. اهل حرفى بياض بز فراجه ، علماسى سراپا فراجه كيرلر . بوراسى صوف كانيدر . قادينلرى رنكا رنك صوف فراجه كيوب غايت مؤدبانه كزرلر » (٣)

(١) اولياچلبى سياحتنامه‌سى جلد ٣ صحيفه ٣٨٦
(٢) « « جلد ٢ صحيفه ٢١٣
(٣) « « جلد ٢ صحيفه ٤٣١

طرزنده بیاناتده بولنمقده‌در .

کرك نظامنامه‌لردن کرك اولیا چلبیدن استخراج اولنان اشبو فقره‌لر دقتله مطالعه اولنورسه آکلاشیله‌جقدرکه صنوف اجتماعیهٔ عثمانیه آره‌سنده اك دون ومحقر صنف، حرفت وصنعت اربابی‌در . بونلرك دولت رجالی کبی کینوب قوشانمه‌لرینه حکومت بردرلو جواز کوسترمیوردی . ظاهر حالدن حکومتك بو کبی تقییداتدن مقصدی اصنافی اسراف وسفاهتدن وقایه اولدیغی آکلاشیلیر ایسه‌ده حقیقت بو مرکزده اولمیوب اواثلده ملتك صرتندن کچینن کیمسه‌لر اصناف کبی کدیمیله تأمین معیشت ایدنلری حقیر کوربیورلردی . بوندن صوکره ایضاح ایدیله‌جك اولان (حریف) تعبیرینك طرز وموقع استعمالی‌ده بومطالعه‌یی تأیید ایدر .

بوظنی تقویه ایده‌جك دلائلدن‌درکه (روضة‌الکاملین) ده « ارباب حرفت مقوله‌سی ایله برلکده داخل اصطبل معاشرت اولمق پای امانمزه بند خطر اورمقدر» دنیلمکده‌در.

بناءً علیه بتون بومعلومات بزده اصنافك وقتیله پك دون وشایان مرحمت برصنف اجتماعی تلقی ایدلدیکنی کوسترمکده‌در.

اصنافك بوقدر دون برمرتبه‌ده بولنمسنه‌سببیت ویرن خصوصاتدن برمهمی‌ده انحصار بیع وشرانك وبونك لوازمندن اوله‌رق کدکلرله‌ونرخك موجودیتی‌درکه انحصاربیع وشرا بحثنده ایضاح ایدیله‌جك اولان بو جهتلر اصنافی معیشتجه محدود ومقصور بر حالده براقه‌رق فقر وسفالتلرینه وبالنتیجه محقر ودون برمرتبه‌ده قالملرینه‌سببیت ویرمشدر .

دردنجی فصل

ارباب صنعت وتجارته ویریلن اسم

حریف و اصناف

قدیم اثرلرله سجلات شرعیه وفرمانلرده مختلف ومتنوع اسملره تصادف ایدلمکده‌در. ...هانکی نوع تجارت ویا صنعتی ایشله‌ین کیمسه‌لری مثلا: خباز، خیاط، قصاب، کیلری ...اده ایچون بوللرك اولنه بر (اصناف) کلمه‌سنك علاوه‌سیله اصناف خبازان، اصناف خیاطان ...سناف قصابان دینیله بیلمکله بر ابر بوتون اصنافی جامع تعبیرلرده استعمال اولنوردی. بونلرك ...لیجه‌لری :

۱ — اصناف حرفت، ارباب حرفت، اهل حرفت، اصحاب حرفت.

۲ — اصناف صنعت، ارباب صنعت، اصحاب صنعت، اهل صنعت کبی ترکیبلرله ...نلرك جمعلری اولان: اصناف حرف، ارباب حرف، اهل حرف، اصحاب حرف وارباب ...نایع، اصناف صنایع، اصحاب صنایع، اهل صنایع کبی تعبیرلردن عبارتدر.

بو تعبیرلر ایچنده‌اك زیاده قوللانیلان اصناف حرفت واهل حرفت ایله بونلرك جمعلریدر. ...ط ینه بونلر قوللانلقله برابر پك قدیم زمانلرده حتی عثمانلیلردن اول وصوکره (حریف) ...لخاصه عثمانلیلر زماننده‌ده (اصناف) تعبیرلرینك استعمالی تعمم ایتمشدر. ایشته بو فصلده ...تعبیرلر حقنده ایضاحات ویریله‌جکدر.

بو تعبیرلرك تدقیقاتنه باشلامادن اول (صنعت) ایله (حرفت) ك لغت وعلم لسان نقطهٔ ...رندن بینلرنده‌کی فرقی وخصوصیله فرانسزجه‌ده‌کی مقابللرینی متخصص وحائز صلاحیت ...ذاتلك - دارالفنون مدرسلرندن احمد نعیم بك افندینك - لساننده ایشیدملم :

«art» کلمه‌سنی «صنعت» ایله ترجمه ایتمك عادت اولمش ایسه‌ده - کسر صاد ایله - صناعت ... ترجمه‌سی دها صحیحدر. بو کلمه‌لرك هرایکیسی‌ده صادك ضم ویافتحی ونونك سکونیله ...نع» مصدرندن مشتقدر که عربی لغتنامه‌لرك متحداً بیاننه کوره «اجادة الفعل» یعنی ...جم قاموسك تعبیرنجه «کوزل ایشله‌مك» دیمکدر. بو تفسیره کوره «صنع» فعلدنده ...نده اخص‌در. عمل قصد ونیت ایله اولان فعلدر. صنع ایسه قصد ونیت ایله کوزل ...ش برایشدر. هرصنعه فعل دینه بیلیرسه‌ده هرفعله (صنع) دنیله‌من. (صنع)ده معنای ...ده مقصود اولدیغی ایچون حیوانات ایله جماداتدن صادر اولان فعله اطلاقی صحیح ...در. بو اصلك معناسنده اجاده وحذاقت مفهومی داخل اولدیغی ایچوندر که الی اوز

ومهارتلی ایشجی‌یه فتحتین ایله - صنع الیدین - و(صناع الیدین) والیله هنرلی ایشلر چیقاران کیمسه‌یه (صانع) وصانعك عملنه (صنعت) ، صالعك حرفتنه‌ده - کسر صاد ایله - (صناعت) دینیر .

بزده زبانزد اولان صنایع کلمه‌سی صنعتك دکل ؛ صناعت ایله - ایبلك معناسنه کلن - «صنیع» و«صنیعه» نك جمعیدر . «صنعت» ده «صنع» کبی وفقط قیاسی مصدر اولدیغی ایچون جمعی استعمال اولنماز . «صناعت» ك ایسه هم بین العلما اوته‌دن برو معروف وشایع اولان استعماله کوره «صناعات» هم ده استعمال جدیدمزه کوره «صنائع» اولمق اوزره ایکی جمعی واردر .

«Beaux arts» ترکیبنك «صنایع نفیسه» دیه ترجمه ایدلمکده اولدیغندنده آکلاشیلیورکه تعبیرك ایلك واضعلری بونکله «صناعت» ی قصد ایتمش ایکن مقلدلری هرنصلسه مفردده یا کیله‌رق «صنعت» دیمشلردر.

صانعك حرفتنه «صناعت» دنیلدیکنی سویلدك. دیمك که «حرفت» ی ده آکلامق ایجاب ایدییور . «حرفت» احتراف مصدرینك اسمی اولوب جهت کسب معناسنه‌در . انسانك مشغول اولدیغی هر ایشه لغةً «حرفت» دینه‌بیلیر . بوندن کویا انسان کندینی کلیتی ایله اوایشه ویروب ماعداسندن انحراف ایدییور کبی برمعنا قصد اولنور . بونك بزده مقابلی (ایش کوچ) تعبیریدر . تورکجه‌ده (جی) لاحقه‌سنك ضمیله یاپدیغمز اصنافلغه دلالت ایدر الفاظ ایله قصاب ، بقال ، سقا ، بربر ، چولها کبی عربی وفارسیدن مأخوذ اصنافلغه دلالت ایدر نه‌قدر کله وارسه جمله‌سی برر «حرفت» اسمی دیمکدر . (حرفت)ك فرانسزجه تماميله مقابلی (métier) در .

«حرفت» ی قاموس مترجمی عاصم ایشجیلك وایش ایشله‌ییجیلك ایله ترجمه ایدییور.. بوایضاحه کوره «صناعت صانعك حرفتیدر» دنیلنجه نه آکلاشلمق لازم کله‌جکی بردرجه‌یه قدر تعیین ایتمش وصناعت عادتا حرفت مرادفی اولمش اولور . آنجق کلیات صاحبی ابوالبقا بوایکی نقطه بیننده برفرق لغوی کوزه‌دییور . و«صناعت : حصولنده مزاوله‌یه محتاج اولدیغی ایچون حرفتدن اخصدر» دیبور . مزاوله‌ده سینه مترجم قاموسك تفسیرینه کوره - برنسنه‌یی تحصیل ایدوب میدانه کتورمك ایچون دورشوب (یعنی مواظبت ومثابرت ایدوب) چالیشمق دیمك اولنجه صناعت سعی مدید ایله ، رسوخ وممارسه ایله حتی آز

يا چوق علم ايله ال ايشنه برسى ذهنى انضماميله حاصل اولان حرفت معناسنه كلمش ولوز. ومدار كسب ومعيشت اتخاذ ايديلن هرهانكى عمل مستمره «حرفت» دنيله بيليرسه ده علم وعمل ايله برابر اوغراشمه‌يى مستلزم اولان ايشلره «صناعت» لفظ اخصنى اطلاق يتمك لازم كلير .

برده كلياتك بيانه كوره ـ فتح صاد ايله ـ «صناعت» واردركه اولى مكسور اولان صناعت معناسنه‌در . آنجق ابوالبقانك تحقيقنه كوره مفتوح اولانى محسوساتده ، مكسور ولانى معانيده استعمال ايديليرمش . بوافاده‌يه نظراً توركجه‌ده بين العوام زبانزد اولان زناعت» لفظى (صنعت) ك دكل ينه حرفت صانع معناسنه كلن شو (صناعت)ك محرفيدر. ناءً عليه (صنايع) ك مفردى (صنعت) اوله‌بيله‌جكنه عوامك بواستعماليله احتجاجه ساغ يوقدر .

بو لفظ حقنده‌كى تحقيق لغوينك بوقدريله اكتفا ايده‌لم‌ده بين العلما متداول اولان عناى اصطلاحيسنه وآندن صوكره art كلمه‌سنك بوكا درجهٔ انطباقنه نقل كلام ايده‌لم :

اهل علم بيننده شايع اولان معنايه كوره «صنع» عدم ايله مسبوق اولان برشيئى ايجاد تمكدر . عدم ايله مسبوق اولان شيئه‌ده (مصنوع) اطلاق اولنور . (صناعت)ك ايسه نهٔ دلالت ايتديكى حرفت معناسندن مأخوذ اوله‌رق ايكى معناسى واردر .

١ — عرف عامه‌ده صناعت مزاولهٔ عمل ايله حاصل اولان علمدر. ترزيلك، بربرلك عولهالق كبى حصولى مزاوله وممارسه‌يه متوقف اولان ايشلر برر (صناعت)در، وبونى والبقانك تحقيقنه كوره فتح صاد ايله اوقومق لازم كلير .

٢ — عرف خاصه‌ده «صناعت» كيفيت عمله متعلق اولان علم معناسنه كلوب بو علمدن قصود اولان ينه عملدر . بوعلم ايستر ترزيلك وامثالى كبى مزاولهٔ اعمال ايله حاصل اولسون ستر علم فقه، علم منطق ، علم نحو وحكمت عمليه (علم اخلاق) كبى حصولى مزاولهٔ اعماله توقف اولماسون .

كشاف اصطلاحات الفنوندن اقتباس ايديلن بوايكى تعريفك برنجيسى معناى لغوينى لسان علمى ايله افاده‌دن عبارت اولوب اصل اصطلاح اولان ايكنجى معنادر. بعضلرى معنانى دها مختصر عباره‌لرله بيان ايده‌رك كيمى «صناعت تمرن وآليشقنلقدن حاصل ولان علمك اسميدر » كيمى‌ده «هرهانكى برعلمده انسان آنى كنديسنه حرفت ايدنمشجه‌سنه ارسه ايدرسه اوعلم صناعتدر» ديمشلردر .

بر کرده اوته یه دونوب فرانسزجه « art » کلمه سنک کیفیت استعمالنی تحقیق ایده لم
لاروسک یکی انسقلوپدیسنه کوره art بالاستدلال حاصل اولمش معلوماتک تطبیقاتی و بر تصوری
ساحهٔ تحقیقه چیقاره جق وسائل مخصوصه در» .

l'art s'acquier par l'étude et l'exercice عباره سی بو معنانک شاهدی اولو
(صناعت) لک بزده علم و عملک جمعندن عبارت اولان معنای اصطلاحیسنه پک موافقد
وبو عباره « صناعت تتبع و ممارسه ایله تحصیل اولنور » دیو ترجمه اولنورکه تتبعی علمه
ممارسه یی ده مزاوله یه قلب ایدنجه همان همان عرف خاصه یه کوره یوقاری یه آلدیغمز
تعریفه یاقلاشیر .

دیکر بر معناسی ده بر حرفتک اجراسنه مقتضی قواعدک هیئت مجموعه سیدرکه بز
عرف عامه یه کوره نقل ایتدیکمز تعریفه توافق ایدر . بو معناجه صدفجیلک l'art de
l'ébéniste ، چلنکیرلک L'art du serrurier دییورلر . ینه بو کتابک تصریحـ
کوره art ؛ اعمال ذهنیه یه ؛ métier ایسه ال ایشلرینه اطلاق اولنورکه کلیات صاحبنک
(صناعت) ایله حرفت آره سنده کوزتدیکی فرقه پک بکزه ییور . حتی بو فرقک شاهدی
اوله رق آنسیقلوپدینک ایراد ایتدیکی our avilir l'art, on lui donne le nom
de métier عباره سنی «صناعتک قدری تنزیل ایتمک ایستینلنجه اوکا حرفت نامی ویریلیر» د
ترجمه ایده بیلیرز . بو ترجمه ده حرفتی ـ فتح صاد ایله ـ صناعته قلب ایتمکده مقصده وا
کله بیلیر .

مقایسه یی دها ایلری کوتورورسه ک کورورزکه بزده مثلا علم نحو ، علم منطق ، شع
rammaire, logique, poésie, morale : وعلم اخلاق بر ر (صناعت) فرنکلرجه ده
بر ر (art) اعتبار ایدلمشدر .

منطقمزده کی (صناعات خمس) : برهان ، جدل ، خطابه ، شعر و سفسطه در . قدماجه
مثلا poésie, rhétorique, dialectique بر ر (art) صایلمشدر . پور رواییال مکتب
کندی منطق کتابنه art de penser نامنی ویرمشدر .
قوندیاقک L'art deraisonner سی صناعات خمسدن برهانک لفظیدر . قدمانک ammaire
(علم ادب) rhétorique (علم بلاغت) ، philosophie (علم فلسفه) rithméique
(آریتماطیق) ، musique (علم موسیقی) géometrie (علم هندسه) stronomie

(علم فلك) نامنی ویردکاری علوم سبعه art libéraux یعنی (صناعات احرار) نام عمومیسی آلتنده جمع ایدیلیوردی . بو دلائلك کافه‌سی art ه مقابل استعمال ایده‌جکمز لفظك ـ فتح صاد ایله ـ (صناعت) اولمق لازم کله‌جکنی اثبات ایدییور. بناءً علیه (beaux arts) ه استعمال معروف علمایه تبعاً (صناعات نفیسه) و یا (جمیله) دیمك ایجاب ایدر . (صناعت) ك جمعی (صنایع) ده کله‌بیلدیکی ایچون بوکونکی استعماله تبعاً (صنایع نفیسه) و یا (جمیله) ده دیه‌بیلیرسه‌ك ده هر حالده بونلك مفردنده (صنعت) دیمکه مساغ یوقدر . فرانسزجه‌ده (art) ك انواعنی بیان ایچون کلمه‌یی نوعه دلالت ایدن لفظه مضاف قیلدقلری حالده اضافتدن مقطوع اوله‌رق استعمالنده قصد ایدرلر . بزده صناعاتك انواعنی بیان ایچون شو و یا شو صناعتی دیدیکمز حالده یالکز (صناعت) دیدیکمز وقت صناعات نفیسه‌یی قصد ایده‌بیلیرز .

Artistique کلمه‌سنك ترجمه‌سنده (صناعی) دیمك لازم کلیرسه‌ده بو کلمه (طبیعی) مقابلنده مستعمل اولدیغی ایچون مقصودی ادادن قاصردر . بو مقامده (صنایی) دنیلمسنی تکلیف ایده‌رم . بو کلمه قاعدهٔ عربه مخالف براسم منسوب ایسه‌ده انصاری وانماطی کبی علی خلاف القیاس استعمال ایدیلن اسم منسوبلردن بری اولدیغنی قاموس شارحی تاج العروسده تصریح ایتدیکندن قیاسه مخالفته باقیه‌رق واستعماله موافقت جهتنی التزام ایده‌رك بزده پك اعلا استعمال ایده‌بیلیرز [۱]

درین برتتبع وتدقیق محصولی اولان شو افادات صنعت یاخود صناعت ایله حرفت آره‌سنده‌کی فرقی پك کوزل ایضاح ایدییور . انجق بوراده عرض ایتدیکم نقطه آره‌لرنده‌کی فرق دکل هانکی تعبیرك دها زیاده استعمال و بناءً علیه اصنافه علم اتخاذ ایدلمش اولدیغی کیفیتیدر .

« صنعت » له « حرفت » آره‌سنده‌کی فرق بروجه بالا اکلاشلدقدن صوکره « اصناف » ایله « حریف » تعبیرلرینك ده سبب وصورت استعماللرینی ایضاح ایتمك اقتضا ایدر .

بو فصلك ابتداسنده تشکل دولت عثمانیه‌دن اول اصنافه « حریف » دنیلدیکی بیان ایدلمشدی . فی الحقیقه لغت کتابلرنده بو کلمه :

« هم صنعت ، هم کار ؛ بر صنعتده ، بر ایشده بولنانلرك هر بری » طرزنده تعریف ایدلمکده‌در . بو تعریفه نظراً هربلو بر (شرکت) ه داخل اولانلره (شریك)

[۱] علم النفس ـ احمد نعیم بك ، صحیفه ۲۱

دیدکلری کبی عینی (حرفت) ده چالیشانلرده (حریف) اطلاق ایتمکده‌درلر . بوندن ماعدا عربلر (حرفت) له علاقه‌دار اولمق اوزره (احتراف) و (محترف) کلمه‌لرینی‌ده استعمال ایلمکده‌درلر .

شو حالده عرب لسانك قواعدینه تماميله موافق اولمق اوزره ارباب حرفته (حریف) دنیلمکده ایکن عجبا نیچون ترك اولنمشدر ؟ شایان تأمل وتدقیق اولان بو کلمه حقنده‌کی قناعتم شودر :

اسلامیتك دور اعتلا وانتشارنده اهالی اکثریتله حرب و ضرب ایله وبناءً علیه فتح ایتدکلری مملکتلردن اغتنام اولنان مالارله مرفه و مسعود بر حالده یشامقده ایدیلر بونلر میاننده بالطبع حرفت وتجارتله اشتغال ایدنلرده بولنوردی . فقط حرفت و تجارت حرب وضرب قدر فائده‌لی اولمدیغندن بونلره انتساب ایدنلر دیکرلری قدر رفاه وراحت یوزی کورمزلردی . چونکه صنعت وتجارت مدید ومتمادی برسعیه احتیاج کوستربر آغیر وزحمتلی بر ایش ایدی . بوندن طولایی بونلره سلوك ایدنلر آز اولمقله برابر بونلر بیله چکنمکدن عاجز بر حالده قالدیلر. بو کبی مشقت و مشکلاتدن ماعدا ارباب صنعت وتجارته برده نرخ و انحصار اصوللرینك تطبیقیله تجارتك بر چوق قیود و شروط آلتنده اجراسنه مساعده اولنمسی منتسبلرینك ضیق معیشت صاحبی وبك عاجز کیمسه‌لر اولمسنی واونلرك ده انجق قوت لایموت کچینه بیلمسنی انتاج ایتدیرمشدر . بناء علیه معیشتلرینی عسکرلکله و یاخود حکومت ماموریتیله تأمین ایده‌رك نسبی بر رفاه و سعادته نائل اولانلر بو صورتله کدیمینیله فقط بر چوق قیود وشروط آلتنده انجق سدرمق ایده‌جك درجه‌ده کچینتلره نظر حقارتله باقمغه باشلامشلردر . اسلامیتك ناشر عالیسی اولان حضرت محمد ؛ کاسبلرك ومحترفلرك اللهك سوکیلی قوللری اولدیغنی وتاجرلرك آخرتده صدیقین وشهدا ایله برابر حشر اولنه‌جقلرینی تبشیر وبیان ایتمسنه رغماً خلقك صرتندن قولایلقله کچینن صنوف اهالی طرفندن (حریف) لره یعنی ارباب صنعت و تجارته عطف وتوجیه ایدیلن نظر حقارت کیتدکجه آرتمغه باشلامشدر . اوچنجی فصلده اصنافك قیافتی حقنده اعطا ایدیلن ایضاحات بیان اولنان حقارتك درجه‌سنی کوسترمکده‌در . تورك ، عرب وفرس لسانلرنده «حریف» تعبیرینك بایاغی ، عادی شخص معناسنده مستعمل اولدیغنه دائر متعدد مثاللر کثیرله بیلیر ایسه‌ده بوراده تأیید مدعا ایچون یالکز تورکجه برقاچ مثال ایرادیله اکتفا اولنمشدر .

نادان اولان حریف سخندانی نیلسون (سامی)
حرف آثار بلکه سکا برایکی بدلهجه حریف (سنبلزاده وهبی)
غیری وازکچ نه زمان اوصلانه جقسك آحریف (واصف)

حرفت وتجارتله مشغول اولانلرك یعنی (حریف) لرك نیچون اك عادی وباباغی اشخاص
عد ایدلدکلرینی آکلامق ایچون دولت عباسیه زماننده بومثللو اهالینك موقع اجتماعیسنی
بیلمك اقتضا ایدر . مدنیت اسلامیه تاریخنده اهالیٔ مملکت صنفلره تقسیم اولندیغی صره ده
وراده موضوع بحث اتخاذ ایتدیکم صنف حقنده دنیلیورکه :
بو صنف ؛ تجارت ، عسکرلك ، شعر ویا ادبیات ایله تأمین موقع ویا احراز ثروت
فکریله شهرلره کانلردن اولدقلری حالده طریق مساعیده ارباب دها وذکایه ، بویولده همتلر
اصحابنه یتیشه مدکلرندن طولایی عادی برصنعت ومعیشته قناعت ایدن صنوف ناسدن متشکلدر .
بغدادك عوام طاقمنك اصللرینی آراشدیررسه کز بونلرك عرب ، ایرانلی ، تورك ، دیلملی ،
روم ، قبطی ، ارمنی ، چرکس ، کرد ، کرجی ، بربری وسائره نك اختلاط وتولدندن
توره ین خلقدن عبارت کوروسکز . شوقدرکه لسانلری عربجه اولدیغی ایچون انلری عرب
صایمق اقتضا ایدر .
شهرلرده مقیم عوام طاقمی ایکی صنف ایدی . برنجیسی صنایع وتجارت ایله کچینن
صنف اولوب بوده ایکی قسم ایدی . اولا دمیرجی ، چولها ، ترزی ، بربر ، دولکر ،
آوجی ، اتمکجی ، دکرمنجی وامثالی کبی ال صنعتی ایله اوغراشنلر ؛ ثانیاً سبزه ، أت
وسائره کبی انواع مأکولات وعادی منسوجات واشیا صاتیجیلری . بونلر زیتون یاغی
صاتیجیلری ، بقاللر ، قصابلر ، قماش ، دقیق صاتیجیلر وامثالی کبی برچوق اصنافدن
متشکل ایدیلر .
ایکنجیسی فسق وفجور وخباثت ، خرسزلق ویان کسیجیلك ایله کچینن لر ایدی .
ارباب دولت آره سنده ظهور ایدن فتنه وتفرقه لر نتیجه سنده ممالك اسلامیه ده توره ین
وبك چوق انواعدن متشکل بولنان بوصنف خلقك بوعصرده امثالنی تصویر ایتمك ممکن
دکلدر . چونکه آنلر مألوفدن بسبتون باشقه برصنوف اسافلدن مرکب ایدیلر ...
برمملکتده فتنه واختلاللرك دوامی ایشلره نصل سکته کتیره جکی ، فیأتلره نصل
بهالیلق ایراث ایده جکی خفی دکلدر . فضله اوله رق رجال دولت ارزاق واشیایی احتکار
ایدرلردی .

ایشته بوتأثیر ایله اهالینك اوکنده ابواب معیشت طارالمشـدی . آج ومحتاج دوشن خلق آرتق اهالی‌یه تسلط ایله چینمکه قویولمشلردی . بونلر تجار وسائره‌دن اولان ارباب ثروتك اموالنی آشیرمق اوزره شهرلرده وبالخاصه اودورده بوتون بلاد اسلامیه‌نك مادری اولان بغدادده چته‌لر تشکیل ایتمشلردی . ارباب خباثت بوصورتله کوندن کونه چوغاله‌رق خلقه تجاوز وتعدیلری آرتمده ایکن رجال حکومت باشقه شیئلر ایله مشغول ایدیلر. حال بوکه بونلرك اك بویوك مضرتلرینی اهالی چکیوردی . (١)

(حریف) تعبیرینك شمدیکی تورکجه‌ده‌ده نره‌لرده قوللانلدیغی هرکسجه معلوم اولدیغی ایچون بوراده اونلردن بحثه لزوم کورولمه‌مشدر. یالکز برطرز استعمالی واردرکه اکثریتله معناسی آکلاشیله‌میه‌رق باشقه کلمه‌لردن محرف ظنیله یاکلش استعمال ایدلدیکی کورلدیکی ایچون بوراده برآز ایضاحات اعطاسنه لزوم حس ایدلمشدر .

بحث ایتمك ایستدیکم «حریفانه» تعبیریدر . بو ؛ چوق کیمسه‌لر طرفندن «عارفانه»دن غلط ظن ایدلمکده‌در . طوغری یازانلرده یوق دکلدر . ازجمله تاریخ ادبیات عثمانیه مؤلفی فائق رشاد بکك شوفقره‌سنده حریفانه هم طوغری قوللانلمش هم‌ده نه‌اولدیغی ایضاح ایدلمشدر :

«دیاربکرده نعمان افندی نامنده اوبورلقله معروف اختیار برصحاف وارایدی . نقل ایدرلرکه : کنجلکنده برکون برقاچ احباب (حریفانه) اوله‌رق حامی کوشکنه کیدرلر دیاربکرده‌وحوالیسنده بویله (حریفانه) اکلنجه‌لرده هرکس قدرتنه کوره خانه‌سنده برایکی دورلو یمك یاپدیروب محل اجتماعه کوتورور یاخود کوندریر . . . . . . » (١)

ایشته بوراده موضوع بحث اولان «حریفانه» تعبیری حریفجه یعنی اصنافجه دیمکدر اشاغیده فصل مخصوصنده ایضـاح ایدیله‌جکی اوزره اصناف طاقمی سنه‌ده برایکی دفعه آره‌لرنده طوپلادقلری پاره‌لرله سیر وتنزه محللرینه کیدوب یرلر، ایچرلر وچراغ چیقارمه مراسمنی‌ده بوآنداده یاپارلردی . بناءً علیه مصارفی برکیشیدن چیقمیوب ضیافته اشتراك ایدنلر طرفندن علی‌السویه یاخود هرکسك حال وشخصنه کوره ویره‌جکی پاره ایله یاپیلان ضیافتلره «حریفانه» دنیلیر . یوقسه بعضیلرینك ظن ایتدکلری کبی بوتعبیر عارفانه‌دن غلط اولمدیغی کبی صوك بهار معناسنه اولان « خریف » دن‌ده مأخوذ دکلدر .

---

(١) مدنیت اسلامیه تاریخی جلد ٥ صحیفه ٧٠

(٢) کلیات لطائف . صحیفه ٦٧١

صنعت و تجارتله اشتغال ایدنلرك اسمی اولان «حریف» ك شو صورتله وضع اصلیسندن غیریده استعمالی تعمم ایدنجه بونك یرینه دیكر بر اسم قائم اولمشدر كه اوده «اصناف» در. اصناف؛ ایضاحه حاجت اولمدیغی اوزره (حذف) ك جمعیدر. «صنفلر» دیمكدر. اوائلده بالعموم اهالی صنفلره تقسیم ایدلمش ایكن هپسنه اصناف دنیلمیوب ده یالكز حرفت، صنعت و تجارتله متوغل بولنانلره «اصناف» تعبیر ایدلمسی طوغری بر وضع و استعمال دكلدر. ظن عاجزانه مه كوره سبب تسمیه بسیطدر. بونی ایضاح ایده بیلمك ایچون ینه اولیا چلبینك تعداد ایتدیكی ۱۱۰۰ صنفدن برقاچنك اسمنی شورایه تكرار قید ایدهلم:

اصناف رئیسان بحر سفید، اصناف تجار قهوه جیان، اصناف بازركان پرنججیان، اصناف كارخانهٔ شمع عسل سلطانی، اصناف تاجران شمع عسل، اصناف امین ضربخانهٔ آل عثمان.

ایشته شونلرله ده ثابتدر كه اصنافه و یریلن اسملرك كافه سی اضافت و حتی تتابع اضافات حالنده در. حال بو كه اضافتك دكل تتابعی، على العاده ایكی كلمه دن یعنی مضاف ایله مضاف الیهدن عبارت اولان اقسامی بیله تورك سمعنه خوش كلمدیكی كبی توركلر بو كبی تركیبلری قولایجه تلفظ ده ایده مدیكندن هم ده معناسنی آكلایه مدیغی هم ده قولایجه تلفظ ایده میه جكی اوچ درت كلمه دن مركب بر اسمك یالكز ایلك كلمه سنی آلوب دیكرینی ترك ایتمش و «اصناف» تعبیری بو صورتله (حریف) ه بدل فقط یا كلمه اوله رق ارباب صنعت و تجارته علم اولمشدر.

توركلرك معناسنی آكلایه مدیغی اوزون تركیبلردن خوشلانمیه رق بونلری اختصار ایتدكلری دائما كورلمكده در. بونی برقاچ كلمه ایله ایضاح ایده لم. توركلرك عوام صنفی منسوب اولدقلری دولتك تركیب حالنده اسمنی بیله طوغری تلفظه آلیشه مامشلردر. بونلر (آل عثمان دولتی) نی؛ (على عثمان دولتی) صورتنه قلب ایتدكلری كبی منسوب اولدقلری دینی كوسترن (دین مبین) تعبیرینی ده (دینی بر) شكلنه تحویل ایتمشلردر. (۲۹)

(۲۹) «دینی بر» تعبیری پك مشهوردر. توركك عوامی «دینی براوغورینه» جانی فدادن چكنمه مشدر. (دینی بر) ك دین مبین اسلام معناسنه كلدیكنی اثبات ایدن بر دلیله دها اخیراً تصادف اولنمشدر: حرب ایچنده كوریلن ضرورت و مجبوریت اوزرینه تهجیر ایدیلن ارمنیلر، حین تهجیرده معروض قالدقلری احوالی مبین اولمق اوزره توركجه بر (دستان) ترتیب ایتمشلر. حرب اثناسنده بونی كندی آره لرنده سویلرلركن متاركه نك اعلانیله بر درجه یه قدر سربستی قازاندقلری زمان توركاری قیزدیرمق ایچون على الاكثر غلبه لق محللرده اوچ بش كشی بر آره یه كلدیمی درحال بو دستانی اوقورلردی. دستانك نقراتی (دینی بر اوغورینه كیدن ارمنی) ایدی. ایشته بوراده (دینی بر) دن مقصد (دین مبین اسلام) در. بو مصراعله ارمنیلر، كویا كندیلرینك دین اسلام اوغورینه فدا ایدلدیكنی قصد ایدرلر.

امثله‌یی تکثیر ایتمیه‌رك یالکز یاقینده شـاهد وسامعی اولدیغم برحادثه‌یی نقل ایله اکتفا ایده‌جکم .

متارکه‌دن صوکره آناطولیده (قوای ملیه) نامی آلتنده برحکومت تشـکل ایده‌رك دولت عثمانیه‌یه امضا ایتدیرلمش اولان (سه‌ور) عهدنامه‌سنك عدم قبولیله عادلانه برصلح اجراسی ایچون هم حکومت عثمانیه‌یه هم‌ده دول متفقه‌یه قارشو مخاصم بروضعیت آلمشدی. بونلره ویریلن (قوای ملیه) اسمی، امی ، فقط استانبول کبی برمحیطده اوزون مدت یاشامش وقولاقلری بوکبی ترکیبلره آزچوق آلشمش اولانلرك بیله پك چوغی کرچه ینه ترکیب حالنده فقط (قوه‌ٔ ملیه) صورتنده تلفظ ایتدکاری کبی بالآخره یالکز عوام طرفندن دکل خواص جانبندن بیله اکثریتله (قوای) کلمه‌سی حذف و(ملیه) نك‌ده شکلی تغییر ایدیلوب (ملیلر) ویا (ملیجیلر) طرزنده استعمال ایدلمکه باشلانمشدر .

بوطرزی اختیاره سبب ؛ ملت وملی تعبیرلری اساساً خواص وعوامجه قوایه نسبتله دها زیاده معلوم اولدیغی ایچون حین استعمالده ترکیبك ایکنجی فقره‌سی برنجی‌یه ترجیح ایدلمشدر .

وقتا که داماد فریدپاشانك زمان صدارتنده حکومت عثمانیه سه‌ور عهدنامه‌سنی تطبیق ایتمك اوزره (قوای ملیه) یه قارشو عسکر سوق ایتمك ایستدی. واستانبولده برقوت جمع وتسلیح ایدرك ازمیت وجوارینه سوق ایلدی. (قوای انضباطیه) نامی ویریلن بوایکنجی قوت برمدت ازمیت وحوالیسنده (قوای ملیه) ایله چارپیشه‌رق بدایتده اونلری قسماً بولندقلری یرلردن اوزاقلاشدیردی ایسه‌ده بالآخره قوای ملیه‌نك تکرار هجومی اوزرینه ازمیتی ترك ایدوب استانبوله عودته مجبور اولمشدی .

ایشته اصل بحث ایتمك ایستدیکم نقطه : (قوای انضباطیه) چکلدکدن وازمیت جواری تکرار (قوای ملیه) طرفندن اشغال اولندقدن صوکره (قوای انضباطیه) ایله برابر برقسم خلق‌ده استانبوله هجرت ایتمشدی . تصادفاً بو مهاجرلرك آره‌سنده بولندیغم صره‌ده [«ملی» لر کیتدی «قوای» لر کلدی . شـویله یاپدیلر ، بویله ایتدیلر] طرزنده محاوره‌لر توالی ایدییوردی .

بومحاوره‌ده (ملی) لر معلوم ایسه‌ده (قوای) لری بردنبره آکلایه‌مدم . استیضاح ایتدم . (قوای) لردن مقصد (قوای انضباطیه) اولدیغی آکلاشلدی . ایشته بوترکیبده‌ده تورکك عوامی ینه اختصاری ایسته‌مش . فقط بوسفر (قوای ملیه) ده اولدیغی کبی دکل

(اصناف) تعبیرینی قبول واختیارده اولدیغی مثللو ترکیبك جزء اولی جزء ثانیسندن زیاده کندیسنه معلوم ومأنوس اولدیغی ایچون اونی آلمشدر .

شو حالده کوستریبورکه اصطلاحلر واسملر وضعنده خواص دکل الك زیاده عوام‌الظر دقته آلنمق اقتضا و اواصطلاحلر عوامك بیلدیکی لساندن آلنمق ایجاب ایدر . شایان تشکردرکه صوك زمانلرده تورکجه‌نك ترکیبلردن آزاده وساده برطرزده یازلمسی جهتنه کیدلمکده‌در . کیتدکجه قوتله‌شن وطرفدار بولان بوطرزی اختیار ایدنلرك نه‌درجه حقلی اولدیغنی کوسترمك ایچون (اصناف) و(قوای) تعبیرلرینك یاکلش صورتده لسانه‌مال اولیشی کوستریله‌بیلیر . کرچه (قوای) تعبیری تعمم وتقرر ایده‌مامش ایسه‌ده (اصناف) لسانمزك اساسلی کلمه‌لرندن اوله‌رق قالمشدر . بناءً علیه تصفیه طرفدارلرینك مجاهده‌لرنده دوام ایتملری وموفقیتلری تمنی اولنور .

بشنجی فصل

فتوت یاخود اصنافك منسوب اولدیغی طریقت

عثمانلیلرده اصناف تشکیلاتی ایکی منبعدن استفاده ایتمشدر . بریسی شرق واسلام دیکری بیزانس و غرب تشکیلاتیدر . تورکلر استانبولی ضبط ایله پای تخت اتخاذ ایتدکدن صوکره بیزانسلیلردن برچوق شیئلر اخذ واقتباس ایتدکلری کبی برنجی فصلده بیان ایدیلن وقو پوواسیون دنیلن غربلیلرك اصناف تشکیلاتندن‌ده خیلی شیئلر آلمشلردر . بر ایشه ، برصنعته منسوب اصنافك طوپلو بر حالده وشهرك معین برمحلنده اجرای صنعت وتجارت ایتملری ، لونجه تشکیلی ، تنزهلر ترتیبی ، بعض حقوق و امتیازاته مالکیت کبی خصوصات هپ بو تأثیره عطف اولنه بیلیر . برنجی فصل مطالعه ایدیلیر وبوندن صوکره اعطا ایدیله‌جك معلوماتله قارشولشدیریلیرسه بیزانسلیلردن ودها عمومی برتعبیر ایله غربلیلردن نه‌لر آلمش اولدیغمز تظاهر ایدر . اونك ایچون بو بحثی تفصیل ایتمیه‌جکم .

بوراده اصل موضوع بحث ایتمك ایستدیکم جهت عثمانلی تشکیلاتنك اسلام تشکیلاتندن واقع اولان اقتباساتیدر .

بوکون بیله آکلاشیلیور که عثمانلی اصناف تشکیلاتنك طرق علیه ایله بر مناسبتی واردر . اصنافك رعایت ایتدیکی مراسم واصنافه ویریلن فرمانلرده قوللانیلان تعبیرات بوکا برر دلیل تشکیل ایتمکده‌در . مثلا یاقین زمانلره قانجه‌یه قدر همان هر مسلمان اصنافك دکاننده :

هر سحرده بسمله‌یله آچیلور دکانمز
حضرت . . . . در پیریمز استادیمز

طرزنده بربیتك لوحه حالنده دکانده بر موقع احترامی اشغال ایتمکده اولدیغی کورلمکده ایدی . ینه خاطرلرده‌درکه فرضا بردکانك آلیم ، صاتیمنده ، برآدمك برصنعته انتسابی آننده ویا بردکانه صاحب اولدیغی زمانده (پشتمالق) تعبیری ده السنهٔ ناسده دوران ایدردی .

بر صنعته انتساب ايدن چراغك او صنعت ايچون بين الاصناف معين اولان مدتی اكمال ايده‌رك قالفه ويا چراق چيقارلمسی يعنی كندی باشنه دكان صاحبی اولمسی مراسمنه‌ده صوك زمانلره كلنجه‌يه قدر برچوق اصناف طرفندن رعايت ايدلمكده ايدی .

ايشته پير واوسته ايله قالفه چيقارمق ويشتماللق كبی تعبيرلر اعانه‌سيله بوكونكی اصناف تشكيلاتنك ماضيسی حقنده اولدقجه موثوق معلومات الده ايتمك كوچ برشی دكلدر .

اصناف تشكيلاتندن باحث اثرلره باقيله‌جق اولورسه اونلرده بر (شدباغلامق) تعبيرينه تصادف اولنور . برده ينه بو اثرلرده « ابتـدا فلان صنعتی فلان پيغمبر وياخود صحاب ويا ولی ايشله‌مشدر . اوندن فلان اوكرنمشدر .... اصنافنك پيری ... در . بونك شرنی ... باغلامشدر » كبی سوزلره‌ده راسـت كلنمكده‌در . ايشـته بونلرده تدقيقات ايچون برر ايپ اوجيدركه بو بحثك تنويرنده خيلی ايشمزه يارايه‌جقدر .

قديم اصناف تشكيلاتندن باحث برخيلی اثرلر يازلمشـدر . اكثريتله فتوتنامه دنيلن بو اثرلره استانبول كتبخانه‌لرنده تصادف اولنمقده‌در . بونلر عينی اسـمده آيری آيری اثرلردر . عربجه نسخه‌لری‌ده واردر .(١) بونلردن بريسنك مقدمه‌سنده هم اثرك سبب صورت تأليفی هم‌ده فتوتنامه‌لرك نه‌لردن باحث اولديغی، خصوصيله فتوتنامه مندرجاتنك هر كسه افشا ايدلميه‌رك بعضيلرندن كيزلی طوتلمسی لزومی شو صورتله حكايه اولنمقده‌در :

«بو ضعيف ونحيفدن التماس ايدوب فتوت‌دارلر آراسنده سويله‌نن وايشـله‌نن اركانلك جمعنی قلمه كتوردم . مقراض آلمق وتوبه وعهد وشرط وبيعت ايتمك ويول اتا ويول قرداش ايدنمك وشدكش ابطی واركانی و شا كردوان ايتمك وحلوايی سندين وجفنه اركانن ونه طريقله پيشوردكارين ونه طريقله قسـمت ايتدكارين وبرشهردن و برآخر شهره نه طريقله كوندردكارين ونه وجهله تسـليم ايتدكارين ومحفل اهل بربرينه تسكه اولنمق وبربرندن حق طلب قلمق وبر صاحب طريقدن بركناه صادر اولسـه صف الده طوروب ـ كه آكا خراسان وعراق پيرلری فلنن (؟) طريقت ديرلر مكی ومدنی ايرنلری مقام انصاف ديرلر ـ اول مقامده طوروب اصحاب طريقته غرامت چكوب ـ كه آكا ترجمان اقدام ديرلر ـ وترجمان لسان سويلمك . مشايخ سلفدن رحمهم الله تعالی اركانلری

(١) مات كتبخانه‌سنده فهرستك علوم شرعيه قسمنده ٥٠٥ و٥٠٦ نومروده مقيد فتوتنامه‌لری ديكر بعض اثرلری عاجزلرينه خبر ويرمك لطفنده بولنان مذكور كتبخانه حافظ كتبلرندن طاهر آغا دركاهی پوست نشينی علی بهجت افندی‌يه تشكری بر وظيفهٔ وجدانيه عد ايده‌رم .

اصح روایت واحسن حکایت ایله کتابه وسنته مطابق واجماع مشایخه موافق اوله‌که بیان عیان ایدهم . التماسلرین قبول قلدم . وحق تعالیدن استعانت طلب ایدوب بورساله‌یی قلمه کتوردم . و (مفتاح دقایق فی بیان الفتوت والحقایق) ایله موسوم قلدم . توقیع اصحاب دانش کرملرندن والتماس ارباب بینش لطفلرندن که اگر مواقع خطا وخلل ومواضع سهو وذلله مطلع اولورلرسه ذیل عفو ایله اورته‌لر. وتشریف اصلاحی ارزانی بیوره‌لر . امیددر هرعزیزدن که بو کتابی مطالعه قیله. مستفید اولوب بن فقیری خیردعا ایله یاد ایله‌یه وبو نکته‌لری نا اهل نظرندن مخفی طوته‌لر. اهلندن دریغ بیورمیه‌لر. زیرا حکمتی نا اهله ویرمك ظلمدر . واهلندن دریغ قلمق ظلمدر . »

فصلك ابتداسنده اصنافلغك بر طریقت اولدیغی بیان ایدلمشدی. اصناف طریقتنك آداب وارکانی فتوتنامه‌ده شو صورتله نقل اولنمقده‌در :

« اصحاب طریقت بو ترتیبه رعایت ایدرلر : اول مریدك باشن تراش ایدرلر . یا مقراص ایله قص ایدرلر . پس توبه وتلقین ویررلر . وعهداه اوقورلر . بعده تاج وحرقه کیدیررلر. بعده یول اتا ویول قارداش ویررلر . بعده قوشاق قوشادیرلر . وتوغ وعلم ویررلر . وسجاده‌یه کچیررلر . بعده حلوا پیشوررلر . وبر برینه تکه صونرلر . وبرشهردن آخر شهره حلوا کوندررلر. انلر کیم تراش وتاج وحرقه وپیر طوتمق ویول اتا ویول قارداش طوتمق وعهد ایتمك وترجمان لسان سویلمك وحلواء جفنه پیشورمك وبر کشی‌یه تکه صونمق وبخش غایب آلیقومق وبربردن آخر یره حلوا کوندرمك وتوغ وعلم. آدم علیه السلامدن طوتنلرك سندی بودرکه ذکر اولندی . »

(فتوت)ك معناسی‌ده شایان دقت‌در. « مفتاح دقایق »ده فتوت شویله تعریف ایدیلیور.

« الله‌تعالی‌دن امر اولدی که آدم علیه السلام فتوتی شیثه یتیشدیره . چون آدم علیه السلام دخی شیثه اخیلق قیلدی. وقونوق قونوقلدی. صفره یایدی. واتمك کسدی وقارده‌شلرینه ادب ٬ ارکان تعلیم قیلدی. وشیث علیه السلام فتوتی اوغلی انوشه یتیشدیردی . وآندن اوغلدن اوغله تا نوحه کلنجه .

اما اصحاب فتوت نوح پیغمبره کلنجه بیر تکبیردیر . شویله کیم کتابك اولنده جهار پیر وجهار تکبیر آ کلدی . بری نوح پیغمبردر .

روایت ایدرلرکه نوح درت یوز سنه خلقی دینه دعوت قیلدی. قرق ار وقرق عورت مسلمان اولدی. نفسی انجندی .حق تعالی‌یه مناجات ایلدی : رب لاتذر علی الارض من الکافرین دیاراً دیدی . اول حینده جبرائیل علیه السلام حق سبحانه وتعالی‌نك امریله ایریشدی .

نوحه طوفان خبرين ويردى . نوح تكبير كتوردى. بوتكبيره تكبير فنا ديرلر. يعنى حق سبحانه وتعالى دشمنلرين فنا ايتدى . جبرائيل عليه‌السلام نوحه فتوت يتيشديردى . ونوح عليه‌السلام جبرائيلى شيخ ايدندى . وميكائيلى آتا ايدندى . واسرافيلى قرداش ايدندى. وجبرائيل نوح عليه‌السلام ايله قوشدى. وكمى ياپمغى تعليم ايلدى. جبرائيل عليه‌السلام جنتدن انجير واوزوم كتوردى . بربرينه قاريشديردى. حلوا كبى اولدى. نوحه ويردى. اول حلوادن يدى . ومؤمنلره قسمت ايلدى. والله‌تعالى‌يه حمدوثنا قيلديلر. ونوح فتوتى اوغلى سامه يتيشديردى . اول دخى اوغلدن اوغله تا ابراهيم خليله يتيشديردى. جميع اصحاب فتوت متفقدرلر كيم خليل الرحمنه يتيشديردى. اول حينده كيم خليل اللهه كعبه‌يى ياپمق امر اولندى ايدى . جبرائيل كلدى . اسرافيل وميكائيل نيجه فرشته ايله كلديلر . وجبرائيل ابراهيمك بر دراعه ايله بلن باغلدى. وجنتدن بر طبق حلوا كتوردى. وكعبه‌نك يرينى كوستردى . وغائب اولدى .»

اون ايكى كشى‌يه شد باغلامازلر وبونلر لايق فتوت عد ايدلمزلردى. آنلرك باشليجه‌لرى كافرلر ، منافقلر ، رماللر ومنجملر ، خمرايچنلر ، دلاكلر ، دلاللر ، جولاهلر ، قصابلر ، جراحلر ، صيادلر ، مطره‌بازلر (بريسى اوقونه‌مامشدر)

فتوتنامه‌ده بوكيلر ايچون دنيليوركه :

«پس بوصفتلو كشيلر لايق فتوت اولمازكه صاقنمق كركدر. هركيمده كيم بوصفتلر بولنورسه اكا شدباغلاميه‌لر . وبوصفتلردن رجوع ايتمينجه. وبرقاچ عمل واردركيم اول عمل برله فتوتدن دوشرلر . اخى اخيلكندن ، شيخ شيخلكندن ومفرد مفردلكندن دوشر تا اهل فتوته غرامت چكوب وتوبه وترجمان سوبليوب وبرصاحب طريق سيد ويابرشيخ كاملدن دعا آلمينجه فتوت درست اولماز . »

بورايه قدر مجملاً بحث اولنان برقاچ نقطه‌يى ينه فتوتنامه‌ده‌كى معلوماته استناداً ايضاح ايتمك لازم كلكده‌در . اونلرده صره‌سيله شونلردر:

١ — اصنافك پيرى

اسلاميتك الك پارلاق دورلرنده برر صورتله ممتاز ايدن رجال، مشايخ وعلمادن برقسمنك خلق لظرنده د[illegible]ا زياده حائز اعتبار وشهرت اولمق ايچون جدلرينى اصحاب كرامدن بريسنه

نسبت ايتديده‌جك شجره‌لر ، سلسله‌نامه‌لر ترتيب ايتديردكلرى ويكى تشكل ايدن طوائف ملوك وكوچوك حكومتلرده‌ده بو اصوله مراجعت اولنديغى تاريخلريمزدن آكلاشلمقده‌در. ايشته بو اصوله توفيقاً اصناف دخى اجرا ايده كلمكده اولديغى واو بوزدن معيشتنى تأمين ايتديكى صنعتى ابتدا كيم ياپمش ايسه اونى كندولرينه پيرعد واعتبار ايده‌رك لدى‌الحاجه تعظيمات وتكريماتده بولنمنى اصول اتخاذ ايتمشلردر .

مدرسه‌لرده تدريسى مرتب ومقنن اولان علوم وفنونى ظهور اسلامدن طالبك بولنديغى زمانه كلنجه‌يه قدر كيملر تعليم ايتمش ايسه اونلرك اسملرى اكمال تحصيل ايدنلره ويريلن اجازتنامه‌لره كمال توقير واحترام ايله يازلمقده وبو بابده ايلك معلمك اسمى بالخاصه تصريح ايدلمكده اولديغى كبى اصناف تشكيلاتنده دخى عينى اصول تعقيب ايديله‌رك اوصنعتده ايلك اوسته (استاد) كيم ايسه اونك واونى تعقيب ايدن ديكر برقاچ ذاتك اسمى ارباب صنعتجه معلوم اولمق لازم ايدى .

حتى پير نامى ويريلن ايلك استاده اولا كيمك (شد) باغلاديغى وبو مراسمك كيمك حضورنده اجرا اولنديغى‌ده بيلنمك آداب طريقتدندى. كرچه اصناف يدنده خواجه‌لرك اللرنده اولديغى كبى سلسله‌نامه‌لرك موجوديتنه دائر برقيد ومعلوماته دسترس اولنه‌مامش ايسه‌ده هرهانكى صنعتك ابتدا كيمك طرفندن اجرا ايدلمش اولديغى وعصر سعادت حضرت پيغمبريده اصحاب كرامدن هانكيسى طرفندن اوصنعتك ايشلنديكى حقنده (فتوتنامه) لرده تفصيلات ويرلمكده‌در .

انبياى عظامك همان كافه‌سنك برر صنعت وتجارتله اشتغال ايده‌رك اوصورتله تأمين معيشت ايتدكلرى معلومدر . كتب عتيقه‌ده بونلردن مفصلاً بحث ايدلمكده وازجمله مثنوى شارحى صارى عبدالله افندى (ثمرات الفواد) ده خيلى ايضاحات ويرمكده‌در . بو مأخذلره نظراً :

آدم؛ اكينجى ـ شيت؛ غزاز وحلاج ـ ادريس؛ ترزى ويازيجى ـ نوح؛ نجار ـ هود؛ تجار ـ صالح؛ دوه‌جى ـ ابراهيم؛ سودجى ونجار ـ اسماعيل؛ آوجى ـ اسحق؛ راعى ـ يوسف؛ ساعتجى ـ موسى؛ راعى ـ ذوالكفل؛ اتمكجى ـ لوط؛ مورخ ـ عزير؛ باغجى ـ الياس؛ جولحه ـ داود؛ زرهجى ـ لقمان؛ حكيم ـ يونس؛ بالقجى ـ عيسى؛ سياح ـ محمد؛ (صلوات‌الله عليهم اجمعين) تجار ايدى .

ایشـنه برچوق صنعتلر برنجی درجه‌ده بوپیغمبرلره و درجهٔ ثانیه‌ده اصحاب کرامدن
سنه نسبت ایدیلیردی .
پیر اتخاذی یالکز انبیای بنی‌اسرائیل ایله اصحاب کرامه حصر وتخصیص ایدلمیوب ایران
ونان قبط ونبط قوملری کبی آتشـه واصنامه طاپان ملل واقوام آره‌سنده ایلك دفعه برصنعتی
را ویا احداث ایتمش اولان ملوك وحکما دخی بعض صـنعت اربابنجه (پیر) عد
ئوردی .
شوقدرکه صـوك زمانلرده حادث اولمش ویاخود عصر سـعادت حضرت پیغمبریده
وم اوله‌مامش ویا اسلامیت طرفندن اجراسی منع ایدلمش اولان مثلا مصورلك کبی بعض
عتلرده (پیر) سز قالمشدر .
چوق صنعتلر ایچون حضرت علی پیر عد اولنمشدر . بونلردن بریسنك نه‌صورت ومناسبتله
ع اولدیغی فتوتنامه‌ده شوصورتله حکایه ایدلمکده‌در . (مفتاح دقایق)ك بیانه نظراً :
«حضرت رسـول صلی‌الله تعالی علیه وسلم برکون ایدر . یاعلی ملك یمندن کافرچریسی
س . خیلی مسلمان هلاك ایتمش ونیجه‌لرین اسیر ایتمش . انلره مددایرشدر دیدی . حضرت
ی مدینه‌دن طشره کلدی . ابا عبدالله علی‌الاکبر یمنینك یاننه اوطوردی . ایدر : بنم ایچوق
ادك) دیك کیم یمن چریسنه کیدرم . بکا تعجیل ایریشـدیردیدی . علی‌الاکبر طوری
ی . کونی (دری‌نی) نظرینه کتوردی . حضرت علی دخی بیچاغی النه آلوب کون اوزرینه
دی ایتدی : (اعوذبالله من الشیطان الرجیم فقطع دابرالقوم الذین ظلموا والحمدلله رب
المین (اقطع) یارب بحق (اسماعیل وبحق) خاتم النبیین محمدالمصطفی من المشرکین والمفسدین
کفار والروح بروح قدسك الذی من (القیت علیك) القینا علیه کان معظماً فی عیون
ظرین (واکبر) وکبرفی صدورالخلق اجمعین ورفعت (اودقق الی اسمائك) باسمائك الحسنی)
ی . کونی کسـدی . اندن علی‌الاکبر النه ویردی . حضرت علینك همتی ونظریله پیری
الاکبر انی دیکدی . حضرت رسول علیه‌السـلام نظر قیلدی . ایدر : یاعلی سـنك الك
ك بلنه طوقنسون . تا بونك یدیکی لقمه حلال اوله . صنعتندن نه‌قازانورسه دیدی . پس
ضرت علی کرم‌الله وجهه حضرت رسـول نظرنده ابا عبدالله علی‌الاکبر یمنینك بلین
لادی . واجازت ویردی . وسـجاده اوزرینه کچوردی . دعا وتکبیر قلوب اهل شداولدی .
ضرت علینك میان بسته‌لری ایچنده اونجی میان بسـته‌سیدر . پس ایمدی ای عزیزلر
دیکنز کیم بشمقچیلر ، پابوججیلر وچیزمه‌جیلر وایچ‌ادکجیلر (چدیك) اهل شد ومیان
ته‌در . حضرت علی بلن حضرت رسول باغلادی . حضرت رسول بلن حضرت جبرائیل

باغلادى . جبرائيل بلن حضرت ميكائيل باغلادى. وهو من اسرافيل وهو من يد عزرائيل وهو من يد محفائل وهو من يد ششطائل وهو من قدره بارى تعالى اسمه حمدائل وهو من رب العالمين . الاول كان اشارت بالعباده الازليه والسعادة الابديه . (١)

٢ — شد باغلامق

شد اليوم پشتمال ديديكمز اورتودر. بوقاريده كى فقره‌ده موضوع بحث اولمقله برابر اصنافك مراسم وتشكيلاتنده بوندن صيق صيق بحث اولنديغى كورلمكده‌در. (شد)ك باغلانمسنده، قانلانمسنده، والحاصل هرشيئنده برچوق معنالر بولنديغنى فتوتنامه‌نك چيراق چيقارمه مراسمنى كوسترن آتيده‌كى فقره‌لرندن آكلايورز . فتوتنامه‌ده شد حقنده شو معلومات مقيددر :

«جبرائيل عليه السلام جنتدن برقوشاق كتوردى . ياموقدن وبرروايتده يوكدن كتوردى . آدمه ايتديكه يا آدم بوقوشاغه شد وفا ديرلر. بلنه قوشادورم. تاكه عهده وفا قيله‌سين. وشيطانه متابعت قيلميه‌سين، وهميشه آنوكله عداوت قيله‌سين . ودنيايه محبت ايتميه‌سين. وحقك قضا وقدرنه صبر قيله‌سين. تاحق تعالى رضاسين حاصل ايده‌سين. واول قوشاقله بلن باغلادى. وتكبير ايلدى. وآدمك النه ويردى. وايتدى كه يا آدم هرقنجروكه كيتسه‌ك بوتوغ سنكله بيله اولسون كه الله تعالينك بونده حكمتى واردر. وآدمى خلافت سجاده‌سنه كچيردى و جنت ايرماقلرندن برمقدار سوت وبرمقدار بال بربرينه خلط ايدوب حلوا ايلدى. وبرظرفه قويوب آدمه كوتوردى. وحجرالاسود اوزرينه قويوب آدمه تكه صوندى. واول حلوادن يدى وحوا ايچون نصيب آليقودى . »

٣ — چيراق چيقارمه مراسمى

فتوتنامه‌نك آتى‌يه عيناً نقل اولنه جق عباره‌سنه نظراً اصناف تشكيلاتنده چراق چيقارمه مراسمى خيلى مهمدر . مراسم و تشريفات اوقدر قاريشيق واوقدر مهمدركه مكمل ودقيق برتحصيل كورمش اولان چراقلربيله قولاى قولاى بومراسمى ايفا ايده‌مزلر. چراقلرله اوسته‌لرى وشيخلرى آره‌سنده نقيب دنيلن واسطه‌لر رهبرلك ايتمكده‌در .

فتوتنامه‌ده نقيب ايچون دنيليوركه :

---

[١] كره ايچنه آلنان فقره‌لر ديكربر فتوتنامه نسخه‌سندن آلنمشدر . كره داخلنده بولنانلرده طوغرى كورونمكده‌در. معمافيه قايدم عيناً نقلدن عبارتدر . طوغرى و اكرى‌يى بالاخره ارباب وقوف واختصاص ميدانه چيقاريرلر .

عراق و خوراسان پیرلرینك و تركستانك اشارتلری بودركیم : نقیب النه بر طاس صو آلور. صف نعالده طوروب مجلس اهلنه تواضع ایدوب یاپ یاپ اویله صاغ وصوله نظر ایتمیوب شیخی او كنده طوتوب قچن قچن صف نعاله كلنجه صویی صولر. بعده چاووبی صاغ الیله آلوب صول قولتوغی آلتنه طوتوب صف نعالده اولكی كبی اركان كوستروب یاپ یاپ اویله شیخ او كنده بر دیزین یره (قویه) و بر دیزین دیكه. تواضع ایده وشیخك سجاده سنی (اتا كونی (اتكنی) الیله سوپروب بر تواضع دخی ایدر. وایاغ اوزرینه طوروب شیخك سجاده سی اوكنده بر الف چكر كبی قچن قچن كندویه چكر. نعاله واردقلرنده چاووب (سوپوركه) اولكی كبی قولتغی آلتنده اولور .»

[نقیبلرك بو مراسمی ایفا ایدركن برچوق دعالر آیتلر، حدیثلر اوقودقلری فتوتنامه لردن آڭلاشلمقده در. بلكه اوزون سوره جكی ایچون بونلرك درجندن صرف نظر اولنمشدر.]

«نقیبدن غالب نقیب النقبادر . ونقیب النقبا اولدر كیم یدی طائفه یه خدمت ایتمش اوله . اولكی طائفه ملوك ، امرا وزرا و ارباب قلمدر . ایكنجی طائفه علمادر . مفتیلر وقاضیلر ومدرسلر و واعظلردر . اوچنجی طائفه مشایخ وفقرادر . دردنجی طائفه ارباب نعم و اصحاب موالدر . بشنجی طائفه دهاقین ورؤسا ومزارعلردر. آلتنجی طائفه اهل تجارت سفرده وحضرده. یدنجی طائفه محترفه و اهل صنایعدر. و هر طائفه نك آداب و شرائط وسلوكی واردركه اكر آنوكله عامل اولوب و قیام كوستروب آنكله تقرب و توسل ایدوب حق تعالی آنلری صدیقلر وشهدا وصلحا درجه سنه یتیشدیره. و هر طائفه نك سلوكی محلنده یاد اولنه . پس نقیب النقبا اولدركه بو یدی طائفه یه خدمت ایتمش اوله. و اركانلرینه وسلوكلرینه و اسرارلرینه واقف اولمش اوله. و بو اوچ بلوكه نقبا دیدیلر . و بونلر غالب اخیدر . زیرا اخی خلیفه كیبیدر. قائم مقام شیخدر . اما صاحب سجاده دكلدر. واخینك و خلیفه نك غالبی شیخدر. كندی طائفه سی ایچنده صاحب سجاده در. و شیخدن غالب شیخ الشیوخدر. بو یدی طائفه نك ایچنده اولان سجاده نشینلر اوكا تابعدر .

حاضر وغائب یول وارمش، یول آلمش وبو یولده ثابت قدم اولمش كچمشلرك روحلرینه وباقیلرك صفالغنه صلوات ویره لم. اللهم صلی.... عزیزلر كیمك كیمده حقی وار ایسه طلب ایتسون. یا حلال ایتسون دیه. اكر اول مجلسده كیمسه نك اوزرینه یول سوردرلرسه اكركدر جدل ایتمیه وبویون كرمه یه . نته كیم فقیر ایدر :

طریقتده بوین كرمك خطادر : ارنلر یولی تسلیم ورضادر

كناه اولدیسه الدن و دیلدن : الم یاخود دیلم كسمك روادر

كركدو فى‌الحال طشره چيقه ، برتحفه ايله كله . شيخك نظرنده قويوب صف‌نعالده طوره . ترجمان لسان سويله‌يه و شيخدن دعا آله . ويرنده اوطوره . مجموع اصحاب حقوقى راضى اولوب آخرت حقن حلال ايتسـون ديه‌لر . حلال ايتدكدنصكره طالبه مرادى ويره‌لر . اكر كيمك شاكردى ايسه استاذى اكا اجازت ويرملو اولورسه ، اكر اهلى ميزانسه اركان بودركه اول مجلسده اوطوران اصحاب طريق وارباب‌فتوت اولانلرى ايچون آياق اوزره خدمته طوران اختيارلر ايچون ، استادى ايچون كوچى يتدكجه برر تحفه حاضر ايده . جمله‌سـين بر ظرفه قويه‌لر . بعده نقيبه صاتيشيرلر. بعده نقيب بر فوته آلوب اوزونده بش قات بوكه. بش‌قات بوكديكى‌بش وقت نمازه اشـارتدر. و آل عبايه واولوالعزم پيغمبرلره‌اشارتدر.وبناى‌اسلامه‌اشارتدر .وبش‌نسنه‌يه‌ايمان كتورمكه اشارتدر اول اللهك وحدانيتنه ، ايكنجى ملائكه‌لرينه، اوچنجى كتابلرينه ، دردنجى انبيايه، بشنجى قيامت كوننه . بعده اول دورولن فوته‌اكندن يا كه اوچ قات (بوكيلور) بو رسمه اوچ قات بوكدوكى شريعته وطريقته وحقيقته اشارتدر. واول‌فوته‌نى اوزوندن بش قات و اكندن بش قات بوكيجك چاركوشه اولور. بعده اوستنده‌كى قاتك درت كوشه‌سنى ايچروسنه بوكه. بودخى‌چهارركن عالمه اشارتدر. چهارپير چهار وتكبيره‌اشارتدر. ودرت منزل كتابه اشارتدر . بعده اول بوكلمش فوته‌نك اوستنه بر طاش، بر ترازى قويه وبر بشرش (؟) الله ويره‌لر و اول بر كذارى دخى برنقيب‌النقبا ايلرو كلوب اول شاكرد ايكى نقيب صف نعاله وارنجه‌بيله كلورلر .اما نقيب‌النقبااشيكه كليجك اشيك قربنده‌اجازت ترجمانن اوقور :

بزدعاكوى فقير بندهٔ مشتاقكز : ايچرو كيره ، طوره نه‌در سزك فرمانكز

بعده ايلرو كلوب اشيكك يوزينه طوره واشيك ترجمانن اوقويه :

اشيكنده قومشم بن‌جان وسر : تاوجودم اوله صافى همچوزر
اشيكنده حاجتم بودر بيم : كيم قيله‌سين بن فقيره بر نظر

ياخود :

اشيكنه يوزسوره كلدم‌چاروب وار : خدمته بل باغلدم بر بوينى باغلى‌قول كو

قنغسين ديلرسه اوقويه بعده‌اشكى صاغ اياغيله اتلايوب كيره. ترجمان‌اوقويه:

سلام‌الله عليكم‌اى ارنلر : كه دنيا وارلغنى ترك ايدنلر
سزه‌عشق‌اولسون‌اى‌حاضر ارنلر : كه دنيا وارلغنى يوغه صايانلر

اول شاکرد اول نقیبله تنوره‌یله طاش وترازو النده دروازه‌ده طوره‌لر. اول نقیب کیم تحفه آنکدر. نقیب النقبا اردنده یورور. پس نقیب النقبا سلام ترجمانی اوقودقدن صوکره برقاچ قدم ایلرو یورویوب تأنیله طوره . بو ترجمانی اوقویه:

ای جمالك قبله‌سی اهل نظر : وی کمالك معدنیدر و کهر
چون بوکون عالمده مثلن یوقدرر : لطف ایله بوبنده‌که ایله نظر

و برقاچ قدم تأنیله یوریوب طوره. وبو ترجمانی اوقویه:

ای وجودك بحر جودك کاندر : هم سوزین بوکون حقك فرماندر
هرکیمه قیلسه‌ك نظر ای نورعین : کیمیادر وروحك درماندر

شیخه یاقین کلیجك بو ترجمانی اوقویه :

شمع توفیق هدایتدر یوزك : صورت حقدن اشارتدر یوزك .
اهل توحیده بشارتدر یوزك : حج و احرام و زیارتدر یوزك

قنغسین دیلرسه اوقویه . ونقیبك الندن تحفه‌یی آله. وتحفه ترجمانی اوقویه :

سلیمانه قرنجه ارمغانی : چکرکه بوطدرکیم التر انی
سلیمانسك شهابن بر قرنجه: قرنجه‌دن قبول ایت ارمغانی

سزه تحفه کتوردك بز بوجان : حقیر اولور فقیرك ارمغانی

قنغیسین دیلرسه اوقویه . تحفه‌لری شیخك اوکنه قویه . اول شیخك برکذارنی شیخك لنظرنده قویه. بعده شاکردك استادینك برکذارنی استادك نظرنده قویه. بعده مجلسده اولان اختیارلرك وآیاق اوزرنده طوروب خدمت ایدن اختیارلرك تحفه‌سنی چکه. اما ادب بودرکیم هراختیارك اوکنده تحفه قوملو اولسه اول اکا باشیله اشارت ایدوب یعنی طپو ایده. وصول دیزین یره قویه‌و صاغ دیزین دیکه. واول تحفه‌یی اوپه. ایکی الیله اول اختیارك اوکنه قویه. برکذاری تمام چکدکدنصکره قیچن قیچن صف نعاله کله . و اول تنوره‌یی یعنی فوته‌یی صاردرمشدی‌و اوزرنده طاشیله ترازوقومشدی. اول نقیبك الندن اله. ایکی الی اوزرینه طوته. وتنوره ایتن اوقویه. وترازوخطبه‌سین اوقویه.»

[فتوتنامه‌ده بوندن صوکره بعض آیات کریمه واحادیث شریفه ذکر ایدیلیور ودها صوکره شیخك دعاسی باشلیور . شاکرده نصیحتلر وریلیور . شاکرده اجازت

ویریلیور. ال اوپمه مراسمی ذکر ایدیلیور. دها صوکره‌ده هر اصنافك شاکردلری نه صورتله شیخك واختیارلرك حضورینه چیقاریله‌جغی ایضاح اولنیور. اونلردن‌ده نمونه اولمق اوزره برایکیسی آتی‌یه درج اولنمشدر :]

دباغلر دخی بوطریقله شاکرد روان ایدرلر . اما نقیب خرقه خطبه‌سین اوقودقدن صوکره اخی محمد اورن اورواحنه وزید هندیٔ دباغ روحنه‌وعلی وعباس روحنه ، حاضر وغائب ارکان ارنلرك صفالغنه، محمده صلوات ایده‌لم.

برترزی شاکردینه اجازت ویریلیرکن شیخك ایراد ایتدیکی نصیحتلرك شوفقره‌لری شایان دقت کورولمکده‌در :

بعده‌شیخ ذکرایتدیکمز مقراض ایله آرشون وأیپلك صاپلنمش اکنه‌یی آله. وشاکردك یوزینه باقوب ایده :

اوغول شمدنکرو سکا اجازت ویردیکم بو اسبابله حلال کسبنه مشغول اوله‌سك . حرامدن پرهیز ایده‌سك . کمسنه‌نك مالنه طمع ایتمیه‌سك . بومقراض کبی حق سویلکده کسکین اوله‌سك. وجمیع سین حقدن آلیقویان تقوی مقراضیله‌قطع ایتمك کرکسك. وبو آرشون و اکنه اشارتدر حق تعالی‌نك ذاتنه . یعنی حق تعالی‌یی هر یرده حاضر وناظر بیلوب آکا کوره دیرلك ایده‌سین . وهر قچن که آرشون الته آله‌سك . صراط مستقیمی آکه‌سك. برکون شریعتدن وطریقتدن طشره آیاق‌باصمیه‌سك. تا یارین صراطی‌طوغرو کچه‌سك. واکنه اشارتدر نامحرمه باقمقدن کوزینی دکسك. وهم دنیایه محبت‌ایتمیه‌سك. . . [فتوتنامه بورادەبی معنا بر منظومه ایرادایتدکدن صوکره دییورکه] : شاکردك النه‌صونه. نقیبلر الصلوة والسلام‌چاغره‌لر. وشاکردشیخك واستادك‌واختیارلرك اللرین‌اوپه. بعده‌صفره چکیله (یعنی یمك ییله) .

قصابلرده ارکان بودرکیم آنلر دخی شاکرد روان ایتملواولسه‌لر نقیب بر فوته دورر واوزرنده بر پیچاق وبر مصد قور. و نقیبك النه ویرر. واختیارلره صونیله‌جق تحفه‌لری بر ظرفه قویوب النه آلوب هر مقامن ترجمانن اوقودقدن صوکره قیچن قیچن صف تعاله کلور .

حلواجیلر ، اما آنلره پیچاق ومصد ویرمزلر همان تنوره‌یی (فوته‌یی) قوشادیرلر . وشاکردك النه بر کفچه وبر کفکیر ویریرلر . بعضیلر ایدرلر. دمور کوره‌ك ویریرلر. نقیب جدید خطبه‌سین اوقودقدن صوکره عمر حلوانی وحسین بصری روحنه ٔ محمده

لوات ويرەلم ديە هر حرفتك كيم اندە دموردن آلتلرى اولە . نقيب قصابلر اركاننده
كراولنان خطبەيى اوقودقدن صوكرە . . . . . هر اهل حرفت كندى حرفتك سلسلەسى
نى ميان بستەيە چيقدوغن بيلوب انى دعادە ياد ايدە .

اما بعض حرفت واردر كيم آنلر تنورەيى قوشانمزلر . دمورجيلر ، چلنگرلر
كجيلر ، پابوججيلر ، پشمقجيلر وچيزمەجيلر كبى . وبعضيلر همان اول صنعتك آلتلرندن
ايكى آلت ويرر . مثلا دولكرلر بر دسترە وبر چكوج وبر مثقب ويررلر . واهل مكوك
كردك النە مكوكى تكبير ايلە آلوب ويررلر .

٤ — طريقه داخل اولمق

طريق صاحبى طريق قلملو اولسەلر اركان بودر كيم اول شدى نقيب بش قات بوكە
اوچ قات دورە . اما شد پنبوق بزندن اولە . زيرا كە حضرت رسول اكرم ونبى محترم
پيشواى عرب والعجم اعنى بە محمد المصطفى صلى الله تعالى عليە وسلمە كلن دراعە پنبوق
زندن ايدى .

بعدە دوريلن شدى بر خرما ياپراغندن اورلمش صفرەنك ايچنەقويوب اكريولنمازسە
آغاج طبقە قويە . ونقيبك النە ويرە . بعدە شدك سجادەسنى اوچە بوكە . بر صاحب
ريقك النە ويرە . بعدە بر كذارى بر ظرفە قويوب كندى النە آلە . اول طالب
اول شدى و سجادەيى كتورنلر نقيبك آردنجە صف نعالە دكين كلوب آندە طورەلر
يب ترجانلردن قنغيسين ديلرسەاوقويە . بر كذارى جكدكدن صوكرە كيرو صف نعالە
لوب طالبك النە ياپشوب ايدە :

السلام عليكم يا اهل الشدوالعهدوالوفا . السلام عليكم يا اهل المروة والكرم والسخا .
لكز حقيچون . طوردوغكز حقيچون اشبو مؤمن قرداش سز اولولرك اياغنە كلوب
ومقام انصافدە طورمقدن مرادى اولدر كيم سز اختيارلرك سلسلەسنە يروب بل باغليوب
طاريكز . چكيلوب صاحب طريق اولوب شاەمردان قپوسنە بل باغليوب قول اولوب
اندان عاشقلرينەخدمتكار اولە . حقندە نە بيوررسز ديە . سز محفل اهل ايدەلر :
ولە واجبدر . مبارك اولە .

نقب الفاظ درر ياريكز سز دينە محمدە صلوات ويرەلم ديە . طالبى اوردە قويوب

جست سجاده‌یی وشدی اول صاحب طریقتك الندن آله. ایکی الی اوزرینه آلوب دخی ایده : سجاده نشینلریمزدن ، حاضر و غائب أرنلرمزدن محمده صلوات ویره‌لم . دیوب ادب برله یورییوب شدك سجاده‌سنده اوجی‌شیخك سجاده‌سنه‌متصل قویوب محمده‌صلوات ویره‌لم دیه. واباغ اوزره طوروب قیچن‌قیچن صف نعاله کلوب نقیبك‌الندن شدی آلوب ایکی الی اوزرینه قویه .

(ترجمانلر اوقونور. بونك نهایتنده) بر جمال محمد وکمال علی‌را صلوات ایده‌لم دیوب ایلری یورییوب‌صول دیزنی یره قویوب وصاغ دیزن‌دیکوب شدی شیخك سجاده‌سی اوزرینه قویه . برجمال محمدرا صلوات ویره‌لم‌دیه . شدی سجاده‌سنك‌اوجنه‌ایکی‌الیله‌یاپشوب کندیدن یکا چکوب آچه و اول درت کوشه‌لرکه ایچروسنه بوکمشدی. جست آچوب آیاغ اوزرینه طوروب قیچن قیچن کیرو صف نعاله کله . صول الیله طالبك صول النه یاپشوب شیخك نظرینه کتوره . شدك سجاده‌سی اوکنه طوره . پس شیخ حاضر ا لان ارباب طریقته ایده : عزیزلر بو مرید ارا ارادتنه نه بیوررسز . اهل شد اولمغه محلمیدر . دیه اهل محفل محلدر . مبارك اولسون دیه‌لر بو ایکمز عزیزینه محمده صلوات ویره‌لم‌دیه. بعده شیخ ال‌قالدیروب دعا ایده .

(بوندن صوکره اوزون بر دعا ونصیحت باشلار)

٥ — یول آتا ، یول قرداش ایدنمك

ایکی یول آتا وایکی یول قرداش طوتمق ارکانن بیان ایدر :

طالب اول مجلسده آتالغه وقارداشلغه هرکیمی اختیار کوررسه آنلره کوجی‌یتدکجه بر تحفه‌چکمك ایچون ترجمان نقیبه صونه و ایده کیم فلانی آتالغه وفلانی قرداشلغه قبول قلدم . پس نقیب اول طالبك النه یاپیشوب صف‌نعاله کلوب سلام ویروب ایده‌کیم بوعزیز قرداش بومقام انصافده طورمقلغندن مراد اولدر کیم بومجلسده سزاختیارلرك حضورنده نیم طریق اولمق ایستر. فلان اختیارلری یول آتالغه وفلانی قرداشلغه قبول قلدی. دنیاده محبت ایچون وآخرنده شفاعت ایچون. حقلرنده نه بیوررسز دیه. محفل اهلی مبارك اولسون دیه‌لر . نقیب دخی الفاظ درر باریکز عزیزینه محمده صلوات ویره‌لم دیوب اول تحفه‌لری یول آتا ویول قرداش اوکلرینه قویه . کیری قیچن قیچن صف نعاله کلوب اول‌طالبك النه یاپیشوب یول آتاسنك اوکنه ایلته. طالب‌دخی ایکی دیزین چوکوب اوتوره . واول ایکی یول قرداشلری دخی کلوب بری صاغنه وبری‌صولنه

وتورەلر . پس اتا ، اوغول صاغ اللرين صونوب باش پارمقلرين بربرينه مقابل قويوب
زل (؟) طوتشەلر. ال اوزرينه بر دستمال اورتەلر . واول ايكى يول قرداشلرى طالبك اتكنه
يشوب يول آتايه قوللق (؟) اورەلر .

[بوندن صـوكره يول آتا بعض آيات و احاديث تلاوت ايدەرك نصيحتلر ويرمكه
شلار] [٣٠]

٦ — جاروب چكمك

اوچ نوع اوزرەدر . برنوعى خراسان پيرلرينكدر . انلر تكيەنك اورتەسندن باشلار
وپروتى اورتەده جمع ايدرلر. آلورلر طشره چيقاررلر. اماقنغى نوعله جاروب چكرلرسه
ول صوليوب بعده جاروب (چكرلر) وجاروب چكركن صاغه وصوله باقمق كرك. وسوز
ويلمەمك كرك. وجاروب كنديدن يكا چكمك كرك. اولده وآخرده تواضع ايدوب داب
له كيره چيقه . پس جاروب چكلدكدن صوكره صـو ايچرده. بارداغى طولدوره .اما
انى طولدرميه. واحتياط ايده كيم صويك اوستنده نسنه اولميه. وبارداغى ايكى الى اوزرينه

---

[٣٠] توركلرده يول آتاسى ويول قرداشى تعبيرلرى يوقدر. انجق يولداش وارقداش واردر
يب عاصم بكك تورك تاريخنده يازديغى وجهله تورك برآنادن وبربابادن طوغان بررفيقنه قرنداش
يديكى كبى كنديسيله همراه اولانه يولداش، هم حاللرينه ارقداش ديەرك اصل برادرى ايله رفقاسى
قنده قوللانەجغى تعبيراتى برطرزده اشتقاق ايتديرير . ايشته بوصورتله توركلرده قربت حقيقيەدن
شقه قرابت رفاقت وانتخاب دخى واردر . ايكى تورك ويا ايكى مغول براويماق وحتى بر اولوسدن
ولمدقلرى حالده بربرينى تقدير ايدەرك (آند) طريقيله قرداش اولورلر . بونلر برطاقم شاهدلر
وكنده قوللرندن بر دامار يارەرق قانلرينى برفنجان ايچنه آقيدير وبونى سوت وياقميزه قاريشديرەرق
بربرى اوخلوطك ياريسنى ايچر . ايكيسى ده تورك ومغولجەده برمعنايه كان (آندا) اولورلر .
اسم مخصوصه ايله اجرا اولنان شو حال هرايكيسنى طبيعى قرداش ايدەرك بونلر قوم وقبيلەلرى
خصم واقربالرى آرەسنده سائر اولاددن فرق اولنميەرق عينى امتياز وحقوقه مظهر اولوروسنلرينه
وره بربرلريله معاملەلرى ده ايكى قرداشدن آييرد ايدلمز . شوصورتله قان قاردەشى اولمق زمانمز
ب توركلرنده يوق ايسەده چوجقلر آرەسنده ايكنه ايله قولنى قانەدەرق ايچمك حالا موجود
مشهود اولديغى كبى لسانمزده هربك (يمين)ى معناسنه اولەرق قوللانديغمز (آند ايچمك)
بيرى ده بو عادت قديمەمزك بقاياسندندر . قان يالاشوب قرداش اولمق يالكز چوجقلره عائد
خاطرهٔ قديمه اولمقله قالميەرق آثار ادبيەمزده بيله محافظه ايدلمشدر . « قانى صيچاق » و « قانم
ينادى » كبى سوزلرده بوعادت قديمه بقاياسندندر .

[تورك تاريخى . صحيفه ٦٠]

اله. محفل اورته‌سنده طوروب صفای حسین دیه. صویه میل اولان حقاً دیه. سقا دخی واروب بارداغی‌اکا صونه. اما بارداغك دستیسی صوندیغی کشیدن یکا اوله. اول دخی بارداغی صاغ الیله یاخود ایکی الیله آله. اوچ نفسده ایچه. اوستنه دوکمیه. [تکلم و نمق عجبا بومیدر ؟]

۷ — حلوا پیشورمك : پختن جفنه

فتوتدارلر حلوای جفنه پیشورملو اولسه‌لر نقیب صف نعاله کلوب اهل مجلسه سلام ویره. ایده :

ارنلر : حضرت رسولك روحیچون و آل واصحاب رضی الله عنهم اجمعین ارواحیچون حلوا پیشوروب یاراغن کورەلم. نه‌بیورورسز. دیه. محفل اهلی نوله دیه‌لر. پس مجلسده اولانلر هربری کوجی یتدوکجه برمقدار اقچه چیقاروب نقیبك النه ویره‌لر. نقیب اول آقچه‌یی النه آلوب شیخه قارشو طوروب ایده :

فلان قرداشی الله عشقنه و رسول الله عشقنه بول ارنلر ایچون بوقدر ایلسه خلق (اتفاق) کوستردی بقنده نه‌بیورورسز. اهل محفل ایده‌لر : لا اله الا الله و الله اکبر دیه‌لر. بنا اوله. ویردوکی آقچه‌نك اجری تمام اوله. پس اول طاهر آقچه‌یله برقاچ میان بسته‌لر بازاره واروب حلوا یاراغن کوره. بالی برکشی، یاغی برکشی، اونی برکشی وخرمایی برکشی وزعفرانی برکشی آلوب کتوروب محفله سایه اوزرینه یعنی یره قومیه‌لر. هربرینی برنسنه اوزرینه قومیه‌لر. هربرینی اوچ نسنه اوزرینه قویه‌لر. پس نقیب شیخه اجازت تکبیرله دیوب واروب اوجاغه اود یاقه.

[بوندن صوکره حلوانك نصل پیشیریله‌جکی وپیشیریلیرکن نه‌لر سویلنه‌جکی، قاچه تقسیم ایدیله‌جکی، نه‌کبی قابلره قونیله‌جغی، هرکسه نه‌نسبتده ویریله‌جکی ایضاح ایدلدکدن صوکره برشهردن آخر شهره حلوانك نصل کوندریله‌جکی شوصورتله بیان اولنیور :]

ارکان طریقت فتوتدارلر برشهردن اخر شهرده اولان فتوتدارلره حلوا کوندرملو اولسه‌لر ارکان بودرکیم برقوتو آله‌لر. اوزونی برصره اوله. دائره‌سی اون ایکی خرما آلور اوله. دوازده امامی ادا ایدوب تکبیر ایده‌لر. بردست حلوا شیخلر یادینه وبردست نقیبلر یادینه وبردست اصحابلر یادینه وبردست احبا یادینه وبردست بوسلسله‌یه کیرنلر ایچون

قوتويي برقيه‌لر . اوزرينه اون‌ايكي خرما چپ چوره ديزه‌لر . وبودائره ايچنه بر اكنه قويه‌لر . اون‌ايكي خورما اون‌ايكي امامه اشارتدر . دائره محفله اشارتدر . واكنه توحيده وفقيره ويك جهتلكه اشارتدر . بعده قوتونك قپاغنك اوره‌لر . اوزرينه درت حرفي يازه‌لر .

ا ل م ع

[بو حرفلرك معناسي وقوطونك نصل كونديريله‌جكي ، يولده نه صورتله حركت اولنه‌جغي ، كيديلن شهرده كيملر طرفندن نه صورتله استقبال ايديله‌جكي وحين وصولده نه طرز آچيله‌جغي حقنده اوزون اوزادي‌يه ايضاحات ويرلمكده‌در . بو ايشه نه درجه اهميت ويرلديكني آكلامق ايچون برقاچ فقره نقل ايدييورم :]

اول شهره يقين وارنجه شهردن طشره بريره اوطوره . سايه اوزرينه حلوايي آصه اول شهرده اولان اختيارلره برتبشير كونده‌ره ...

[ينه برخيلي ايضاحات ويرلدكدن صوكره شهرليلرك حلوايي صورت استقبالي‌ده شو صورتله حكايه اولنيور :]

برقاچ اختياري استقباله كوندروب كلوب سلام ويروب بربريله دست اوپوشوب اوكنه دوشوب تكبير وتهليل ايله شهره كتوره‌لر ...

[دها صوكره قوطونك چوزلمسي وحلوانك صورت توزيعي حقنده ايضاحات ويرلمكده‌در .] [۳۱]

بورايه قدر اعطا ايديلن ايضاحات وعيناً واقع اولان اقتباسات ، فتوتنامه‌لرك ايران تأثيريله وجوده كتورلمش برر اثر اولديغني وفتوت طريقتنك‌ده مذهبلر وطريقتلر مملكتي اولان ايرانليلرك اثر احداثي بولنديغني كوستريـ . تورك وعثمانلي روحنك ايرانك بوكبي اسرار آميز طريق تشكيلاتي عيناً قبول وتطبيق ايده‌مديكي بو طريقتك الآن پايدار اولماسيله ثابتدر . تعديلاً واقع اولان تطبيقاتي ايسه اخي تشكيلاتي كوسترمكده‌در . فصل آتيده بو تشكيلات موضوع بحث اوله‌جقدر .

---

[۳۱] عادات قديمه‌مزدن برحلوا صحبتي اولديغني ايشيديرز . ياقين وقتلره كلنجه‌يه قدر بالخاصه قيش كيجه‌لري سكز اون كشي برآرايه كلوب حلوا پيشورورلر . صحبتلر ايدرلرمش . اصناف تشكيلاتي انقراض بولدقدن وخصوصيله اجتماعلر منع ايدلدكدن صوكره بوعادت‌ده اورته‌دن قالقمشدر . حلوا صحبتنك نره‌دن قالديغني فتوتنامه‌نك بو ايضاحاتي كوستريبور ايسه‌ده تماميله بوراده تعريف ايدلديكي طرزك عثمانليلرجه قبول ايديلوب ايدلمديكنه دائر برمعلوماته دسترس اوله‌مدم . يالكز شايان دقت اولان حلوانك (حريفانه) ياپيلديني يعني مصرفنك برقاچ كشي طرفندن تسويه اولنديني كيفيتيدر .

والحاصل فتوتنامه‌دن ایدیلن اقتباسات بوراده ختام بولدی . اساساً بوکبی اثرلر اقتضا ایدن
علاوه‌لر وشرحلرله برابر عیناً طبع ایدلملیدر . ارباب اختصاصك بوهمتی دریغ ایتمیه
جکلری بدیهیدر . انجق بواثرلرده بحث اولنان فتوت طریقتك دیکر طریقتلرله حق
ماصونلقله نه کبی علاقه ومناسبتلری واردر ؟ بونلری تدقیق ایتمك‌ده اربابنه توجه ایدر .
بوراده بالکز قدیم فتوت طریقتی عثمانلیلرك نصل تطبیق ایتمش اولدقلرینی کوسترمك
ایچون اولیانك شهادتنه مراجعت ایدلمشدر .

اولیا چلبی‌نك یشادیغی زمانلرده (تخمیناً ۱۰۲۰ ـ ۱۱۰۰ سنه‌لری) فتوتنامه‌لره
استناد ایدن قدیم اصناف تشکیلاتنك نه‌درجه مرعی اولدیغی مشارالیهك اثرینه درج
ایتدیکی معلوماتدن آکلاشلمقده‌در . کندیسی بوطرزده استادندن بیعت آلدیغنی بیان
ایتمسنه نظراً افاده‌سی مسموعات قبیلندن دکلدر . اولیا چلبی‌نك فتوتنامه‌لردن اقتباساً
ویردیکی معلوماتی تکرارده برفائده اولمدیغندن بونك جزئی برقسمنی درج ایله اکتفا
ایدییورم :

« ... اما بواهل طریقتك قانون وقاعده‌لری وسؤاللری واردر . اول سؤاللرك
جوابنه قادر اولمایان یولنی ، ارکانی پاك ایده‌مامشدر . کار کسب ایتسه کاری حرامدر .
مرد میدان اولان بر پیر پرور کرکدر . خود پرور اولان انانیدر . الحاصل جمیع اصنافك
واهل شریعت واهل طریقت واهل معرفت واهل حقیقت یولی وارکانی وعلومی حضرت
رسالته منتهی اولور . آندن جبریل امینه آندن جناب کبریایه واصل اولور . اما ارکان رسول ا
بودر که بر کیمسه طریقتده صاحب عیار اولدقده جمیع پیرلر بر یره کلوب جزئی ، کلی نه ایسه لقمهٔ رضا
پیشیلوب ارشاد ایدیله‌جك شاکردی میدان تختنده حضار مجلس مواجهه‌سنده امتحانه
یعنی یولنی ارکانی سؤاله باشلارلر . بو سؤاله جواب ویرر وکندی اختراعندن برمضع شی بنا
ایدر ویا اوراد واذکارنده یاخود علم حفظده ابن کثیر وسبعه وعشره وتقریب قرائتلرینی
تکمیل ایدوب جازی حافظ اولورسه والحاصل طوتدیغی طریقده یدطولی صاحبی اولدیغی
تصدیق قلنورسه جمله اختیارلر صاحب پوست اولمسنی روا کورورلر . یوق اکر ناکامل
ایسه جمله پیرلر حق سویلیوب ارنلرك بیك بر کونه دکین خدمتنی تمام ایدوب تکابو ایله
بوتهٔ معرفتده قال اولوب خالص العیار اولنجه‌یه دکین ابقا ایدرلر .

شاکردی‌نه طریق ایله میدان محبته کوتوررلر آنی بیان ایدر . اولا اول طریقتك
نقیبی شاکردك صاغ النی کندی صول النه آلوب حاضر عشاقك حضورندن کچیره‌رك

سجاده نشين اولان پير عزيزك اوكنه كوتوروب « السلام عليكم يا اهل الشريعه » دير . پيرده « عليكم السلام يا اهل الطريقة والمعرفة والحقيقة » ديوب درت قپو سلاملرينى ايفا ايدرلر. صوكره شاكرد « بسم الله الرحمن الرحيم » ديوب صاغ الى شدك باشى آلتنه، كوبكى يانده‌كى كمربندى اوزرينه قويوب « السلام عليك يا عارف باه » دير. كيرى كيرى تا قپويه واروب درت قپو سلامنى ويروب ينه طورور. جمله حضار مجلس اولان پيران « وعليك السلام يا طالب المعرفة وعليك السلام يا عارف باه ، كامل العيار » ديوب شاكردك صاغ طرفنده نقيب صول طرفنده چاوش ويا بواب اولديغى حالده اورته‌يه كلوب كالهٔ معرفتى عرض اولنور مقبوله بگيرسه حضار اتفاق اوزره « بوذاتى پوسته مستحق كوردك . اه مبارك ايليه . روادر روادر » ديه باغريشيرلر . عقبنده فاتحه اوقنور . پيرلر تعظيماً لله « الله اكبر، الله اكبر » ديه‌رك چاريار عشقنه « الصلات والسلام عليك يارسول اه ، الصلات والسلام عليك يا سيد المرسلين وسلام على المرسلين » ايله ذكر ايدرلر . آندن چاريار باصفانى ، شهيدان دشت كربلانى ، اون ايكى امامى ياد ايدوب يوز يتمش طريقتك پيشوالرينى نقيب فرداً فرداً ياد ايده‌رك روحلرينى شاد ايدرلر . صوكره شاكردى استادينه تسليم ايدرلر . استادى ده معناً اولادى اولان بوشاكردنى ينه ميدانه كتوروب بلنده‌كى (شد) ى آنك بلنه والنده‌كى عصايى دخى آنك النه ويروب صاغ ال صاغ اله وايكى باش پارمقلرى طيشارده قالمق اوزره بيعت وعهد ايدرلر . صوكره حضاردن برى « ان الذين يبايعونك انما يبايعون اه يداه الخ » آيت كريمه‌سنى تلاوت ايدوب فاتحه ايله خاتمه ويررلر . صوكره پير شاكردنه حضار مواجهه‌سنده شو نصيحتى ويرر : « اى اوغول اولا حرامه باقمه . يالان سويله‌مه . حرام يمه . حرام كيمه . حرام ايچمه . نان ونمكه اهانت ايتمه . حقوق كسب ايتديكك پيرلره چشم حقارتله نظر ايتمه . اولولرك اوكنده كيتمه . صابر اول . حمول اول . قومادیغك يره ال اوزاتمه. امانته خيانت ايتمه . فقر ايله قناعت ايله » دها بوكا مماثل برچوق مؤثر سوزلر سويليوب صوكره بوسوزلر شاكردك قولاغنه كوپه اولسون ايچون قولاغنى چكه‌رك بوينه برسله اورور : « اى اوغول غافل اولمه . كوزيكى آچ . كون اقشاملیدر » ديه‌رك سوزه ختام ويروب « فاتحه » ديرلر.

استادك بوفرزند شاكردينك بلينه باغلاديغى شددن غيرى برشد دها واردركه حرير قطنى وصوف هرنه كونه پشتمال اولورسه اولسون استاد فرزندينك صاغ قولتوغى آلتنه ياخود سيفى ياخود حمائل باغى ياخود قوس طرزى قوشـادير . بوطرزلرك هربرينك

اهالی یاننده بر ر مصالری واردر . تا که اوفرزندی کورنلر پیر پرور اولمش ایدوکنی بیله‌لر . فرزند بوکمرلرله میان بسته اولدقدن صوکره جمله حضار بر آغزدن « یوری اه دستکیرك اوله . پوستك مبارك اولوب کار وکسبك حلال وزلال اوله » دیو خیر دعالر ایدرلر . همان اول فرزند صاحب اذعان بسملهٔ شریفه‌ایله مسافر وسائر طریق پیرلرینك وشیخ ونقیب ودعاجی وسائر کتخدالرك وسائر پیرلرك اللرینی اوپوب قیچن ، قیچن مؤدبانه قپویه قدر چیقار . صوکره وداع فاتحه‌سی ویریلور . فرزند مطبخه کیده‌رك حاضرلادیغی لقمه‌یی پیش پیرانه اماده ایتدیرر .

ایشته حقیرك استادلرمدن کوردیکم اسلوب بیعت بویله‌در. فتوتنامهٔ رسول‌اه دخی بویله‌در. بو وجهله ارشـاد اولنان حیات جهانده سلامت بولوب واصل رحمت اولور . عاقبتی خیر اوله‌رق دارینده یوزی آق بولنور . وعلم رسول‌اه دیبنده حشر اولنور . »[١]

«١» اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی . جلد ١ ؛ صحیفه ٤٩٥

آلتنجی فصل

اخی تشکیلاتنك اصناقلقله مناسبتی

بشنجی فصلده بزده‌کی اصناف تشکیلاتنك برطریقت اولدیغی بیان وبو طریقتك آداب وارکانی و مراسمی ایضاح ایدلمشدی . او ایضاحات میاننده بر (اخی) تعبیری موجود اولمقله برابر اساساً دباغ وقوندره‌جی وسراج اصنافنك آمرلری میاننده برده (اخی بابا)یه تصادف اولنمقده‌در .

بوندن ماعدا یاقین زمانلره کلنجه‌یه قدر آناطولینك آنقره ، قیصری وقیرشهر طرفلرنده‌کی اصنافك (اخی) نامنده‌کی شیخلره حرمت ورعایت ایتدیکی وحتی سنه‌نك معین بر کوننده قیرشهرندن جوار بلده‌لره برطاقم اخی شیخلری کیدوب مذکور بلده‌لرده چراقلقدن قالفه‌لغه ترفیع ایده‌جك اصنافه مراسم مخصوصه ایله پشتمال باغلادیغی ایشیدلمکده‌در .

بناءً علیه بوفصلده‌ده اخی تشکیلاتنك قدیم اصناف تشکیلاتیله نه کبی مناسبتلری بولندیغی ایضاح ایدلمك اقتضا ایدر.

اخی تشکیلاتنك بشنجی فصلده ایضاح ایدیلن فتوت طریقندن باشقه برشی اولمدیغی شبهه‌سزدر آنجق فتوت طریقی عموم اصنافی جامع اولدیغی حالده اخیلکك اك زیاده دباغلق ، قوندره‌جیلق وسراجلق کبی صنعتلره انحصار ایتدیکی ظن ایدلمکده‌در . اولیا چلبی‌نك هرکنزدیکی یرده کوردیکی دباغ وسراجلری (آهی اورن) منسوبلری عد ایتمسی بوظنی تقویه ایتدیکی کبی آتیده ایضاح اولنه‌جغی اوزره یاقین زمانلره قدر دباغلرك وسراجلرك باشنده (اخی بابا) نامنده بر آمرك بولنمسی‌ده اخیلك بقاياسنك دولت عثمانیه‌نك تشکلندن صوکره آنجق دباغلر وسراجلر آره‌سنده قاله‌بیلمش اولدیغنی کوسترن دلائلدندر .

مثلا اولیا چلبی ادرنه دباغلرندن بحث ایدرکن : « دباغخانه‌ده ایش بیك قدر (آهی اورن) کوچکی ، فتی وتوانا ، سرباز ، شهباز یکیتلر چیقار » دیمکده‌در .

استانبول دباغ وسراجلرندن بحث ایدرکن‌ده ینه بونلرك (آهی اورن) ه منسوب

اولدقلرینی یازییور . ١٠٦١ سنه‌سنده استانبولده اصناف طرفندن وقوعه کتیریلن عصیانی موضوع بحث ایتدیکی صره‌ده : « ابتدا سراجخانه‌دن اخیلر بایراق ، طبل وقدوم قالدیروب جمله دکانلر قاپاندی وجامعلر کلیدلندی » دیمسنه باقیلیرسه سراجخانه‌ده‌ده اخی تشکیلاتینك اوزون مدت یشادیغی اکلاشیلیور . مع‌مافیه اخیلکك نه دیمك اولدیغنی‌اك ایی تعریف ایدن ابن بطوطه‌در . بوسیاح اخیلری بالذات کورمش وایچلرنده یشامشدر . بناءً علیه ویردیکی معلوماتك بوبحثه تعلق کوریلن اقسامی حائز اهمیتدر .
ابن بطوطه‌نك افاده‌سنه نظراً :

اخیلر بلاد رومده ساکن تورکمان اقوامنك هر ولایت وبلده وقریه‌سنده موجوددر. اجانبه ابراز رأفت وفتوت واطعامنه وایفای حوائجنه مسارعت ، جبابره‌یی تنکیل واعوان ظلم وتعدی ایله بونلره التحاق ایدن اشرایی قتل وافنا خصوصنده بونلرك دنیاده مثلی یوقدر . اوراجه (اخی) غیر متأهل ومجرد کنجلردن اهل صناعت وسائره‌نك بالاجتماع کندولرینه رئیس انتخاب ایتدکلری آدمه اطلاق وبوجمعیته دخی (فتوت) تسمیه ایدیلور . رئیس برزاویه انشا ایده‌رك قالیچه وسائر محتاج اولدیغی اشیا ایله تفریش وقنادیل تعلیق ایدر. رفقاسی کوندوز استحصال اسباب معیشته چالیشوب بعدالعصر مکسوباتی رئیسه کتورر. بونکله میوه وطعام وزاویه‌ده صرف اولنان دیکر مواد صاتون آلورلر . اوکون بلده‌یه برمسافر کلورایسه زاویه‌لرینه مهمان ایدرلر . وبوآلنان شیئلر ایله اکا ضیافت چکرلر . اوکیمسه عودتنه قدر آنلرك مسافری اولور . برکیمسه کلدیکی حالده اکل طعام ایچون طوپلانوب یمك یرلر. تغنی ورقص ایدولر . وصباحلین اجرای صنعته کیده‌رك بعدالعصر ینه کافه‌سی قزاندقلرینی رئیسه کتوررلر. بونلره (فتیان) ورئیسلرینه‌ده (اخی) نامی ویریلیر . دنیاده آنلردن زیاده افعال جمیله صاحبی کورمدم. (شیراز) و (اصفهان) اهالیسنك بوخصوصده آنلره مشابهتی وار ایسه‌ده اخیلر آینده ورونده‌یه دها زیاده محبت واکرام وشفقت اظهار ایدرلر .

بلده‌یه مواصلتمزك ایکنجی کونی بواخیلردن بری (شیخ شهاب‌الدین حموی) یه کلوب لسان ترکی اوزره مکالمه ایتدی . بن اوزمان ترکجه اکلامز ایدم . اوزرنده فرسوده لباس وباشنده کچه‌دن قلنسوه وار ایدی . شیخ بکا : (بوآدمك نه دیدیکنی بیلیورمیسك ؟) دیمسیله متعجب اوله‌رق (یکی) دیدم . عودتندن صوکره شیخه : (بوآدم فقیردر. بزه ضیافت ایتمکه قدرتی یوقدر . کندیسنی راحتسز ایتمك ایستمه‌مز) دیدم . شیخ تبسم ایله (بواخیلرك رئیسلرندن وقوندره دیکیجلرندن بریدر. سخا وکرم

نفس ایله مجبورلدر . اهل صناعتدن تقریباً ایکی یوز رفیق بونی ریاسته انتخاب ایتمسنه مبنی ضیافت ایچون برزاویه انشا ایله کوندوز قزاندقلرینی کیجه صرف وانفاق ایدرلر.) جوابنده بولندی . آقشام نمازینی بعدالادا بوآدم تکرار یانمزه کلدی . برلکده زاویه‌سنه کیتدك که نفیس رومقالیچه‌لریله مفروش وعراق جامندن برچوق آویزه‌لر ایله مزین ایدی . مسافر اوطه‌سنده بش عدد (بیسوس) وار ایدی. (بیسوس) باقردن معمول چراغ پایه‌یه تسمیه اولنورکه اوچ آیاغی اولوب باشنده بولنان ینه باقردن برنوع قندیلك اورته‌سنده فتیل ایچون برانبوب واردر. بوقندیل اریمش ایچ یاغی ایله طولدیریلور . ویاننه ینه یاغ ایله مملو باقر اوانی وضع اولنور . اوراده فتیلی دوزلتمك ایچون مقراص‌ده موجوددر . اخیلردن بری بوقندیله باقار وکندوسنه چراجی دنیلور . اوراده شباندن برکروه تشکیل صفوف ایده‌رك آرقه‌لرنده قبادن لباس وآیاقلرنده مست بولنور . هربرینك بلنده اولان کمره ایکی ذراع طولنده برر بچاق آصیلیدر . باشلرنده صوفدن بیاض قلنسوه اولوب هرقلنسوه‌نك تپه‌سنده برذراع طولنده وایکی پارمق عرضنده برطیلسان موجوددر .

بونلر طوپلاندقلری وقت هربری قلنسوه‌سنی چیقاروب اوکنه قویار . باشنده (زردخانی) دن یاخود سائره‌دن معمول ومنظره‌سی کوزل بشقه برقلنسوه قالور . اجتماعکاهلری وسطنده مسافرینه مخصوص برپیکه واردر . بز مجلسلرینه کیرنجه اطعمهٔ کثیره ومیوه وطاتلی کتوروب بعده غنا ورقصه باشلادیلر . بونلرك حالی جالب تعجب فوق‌العاده وباخصوص سماحت وعلوجنابلری حقنده‌کی حیرت دها زیاده‌در . کیجه‌نك صوکنده کندولرینی زاویه‌ده براقه‌رق عودت ایتدك . (۱)

ابن بطوطه‌نك مشاهداته بناءً بحث ایلدیکی اخیلرك منسوب اولدقلری طریقتك اصول وآدابندن باحث آیریجه فتوتنامه‌لر یازلمشدر . بونلردن اخیراً میدانه چیقمش اولان بردانه‌سنك بورغازلی چوبان اوغلی یحیی طرفندن ٦٢٢ دن یعنی دولت عثمانیه‌نك تشکلندن اول یازلدیغی آنی تدقیق ونتیجهٔ مطالعاتنی بویوك مجموعه ایله نشر ایتمش اولان دارالمعلمین معلملرندن جودت بك طرفندن بیان ایدلمکده‌در . (۲)

جودت بکك بواثردن تلخیصاً ویردیکی ایضاحاته نظراً : اخیلر تعلیم وتربیه مؤسسه‌لرینك کفایتی قارشوسنده بالکز تساند واجرا مؤسسه‌لرینی احداثه چالشملر وبونك ایچون

---

(۱) سیاحتنامهٔ ابن بطوطه . برنجی جلد. داماد شهریاری محمد شریف پاشا. صحیفه ۳۲۱

(۲) بویوك مجموعه . نومرو : ٤-۱۰ (مورخ عارف بکه عائد اولدیغی بالاخره آکلاشیلان بوفتوتنامه‌یی کورمك ممکن اوله‌مدیغندن جودت بکك تلخیصندن استفاده اولنمشدر .)

اولانجه همتلرینی صنایع اربابنی زاویه‌لره باغلامغه ، نظامنامه‌لرنده مقید اولان برقاچ صنعت مستثنا اوله‌رق تکمیل صنعتکار کنجلری الده ایتمکه صرف غیرت ایتمشلردر . چراقلر ذاتاً منسوب اولدقلری صنعتلر ایچنده عملی معلومات اکتساب ایتمش اولدقلری جهتله زاویه‌لرده اونلره فن وصنعت نامنه برشی کوسترلمز . یالکز اخلاق وآداب جمعیت اوکره‌دیلیردی .

اخی زاویه‌لرنده عمله وچیراقلردن ماعدا « معلم » لر ، « مدرس » لر ، « قاضی » لر «خطیب»لر ، «واعظ»لر «امیر»لر حاصلی «کبار» و «افاضل»دن آدملرده بولنوردی . اخیلکه قبول شرطنی ؛ اك ایی اخلاق تشکیل ایتدیکی ایچون اخیلکه سالك اولانلر تمیز ، خیرخواه وآنلری اداره ایدنلر فضله اوله‌رق زنکین ادملر ایدی . ابن بطوطه‌نك ویردیکی ایضاحاته نظراً اخیلرك زاویه‌لری ، وقف خانلری ، تارلالری ، حماملری ، عمارتلری ، دکانلری ، جامعلری واردی .

زاویه‌لر برمرکزده طوپلانمامشدر . مختلف ولایتلرده ، قصبه‌لرده و کویلرده موجوددی . زاویه‌یی رئیس اولان اخیلر یاپدیریر . قالیچه وسائر اشیا ایله دوشه‌ر . وقندیللر اصار . (٣٢) هر زاویه‌ده رئیسك ارقداشلری کوندوز دستکاه ودکانلرده پاره قازانیرلر وقازاندقلرینی ایکندیدن صوکره رئیسه کتیریرلر . بو پاره ایله میوه و یمك وزاویه‌لرده صرف ایدیلن دیکر اشیا صاتون آلنیر . زاویه‌یه برمسافر کلدیکی زمان اخیلر طوپلانیرلر . برلکده یمك یرلر ورقص ایدرلردی .

زاویه رئیسی انتخاب ایله تعیین ایدیلیردی . اخطار وامرلری قطعیاً مطاع ایدی . رئیسلر ، سلطان اولمایان یرلرده حکم وسلطنت اجرا ایده‌بیلیرلردی . بناءعلیه امرلری نهیلری ، آته بنیشلری حکمدارلرك کنه بکزردی .

زاویه‌لرك مختلف ایشلر کورن آدملری بولنوردی : امام ، مدرس ، خطیب ، واعظ سلاح تعلیمجیسی ، خطاط ، شاعر ورقاصلر .

زاویه‌لرده مرتبه اصولی جاری ایدی . طقوز رتبه واردی :

١ — یکیتلك .

---

(٣٢) حالا آناطولینك برچوق یرلرنده اشراف بالده ؛ مسافر ایچون اوطه‌لر احضار وتفریش ایتمکده‌درلر . آناطولینك مشهور اولان مسافر پرورلکی اهشته بوکبی ارباب فتوتك سایه‌سنده‌در .

فقرایه اعانه‌ده بولنانلره وخیر ایشله‌ینلره لسانمزده فتوت صاحبی ، فتوتلی دنیلمسی اخیلکله علاقه‌دار کورنمکده و وزمانلردن قالدیغی ظن ایدلمکده‌در . (فتوت)ك تعریفنده ؛ [لایق پسند وقابل تحسین اولان لسنه‌یه ، صاحب مروت واهل حمیت کیمسه‌یه دیرلر . اهل حرفت رئیسلرینه اطلاق بومعنادن مأخوذدر] دنیلمسی‌ده بوظنی تأیید ایدر .

٢ — اخیلك ، [اخیلر آلتی بولوك ایدی. ایلك اوچ بولوکه اصحاب طریق دیرلر]
٤، ٥و٦ نجی بولوکلره (نقبا) دیرلر .

یدنجی مرتبه‌ده خلیفه‌واردر. لکن صاحب سجاده دکلدر .
سکزنجی مرتبه‌یی شیخ اشغال ایدر. شیخ بوندن اولکی یدی بولوکك رئیسیدر .
طقوزنجی مرتبه (شیخ المشایخ) لردر .

یکیتلرك زاویه‌ده منتظم بر مراقبهٔ اخلاقیه‌یه تابع طوتلمسی ومعتمد آدملر معیتنده تربیه کورمسی شرط ایدی . اوجه دیکر فتوتنامه‌لردن نقلاً بیان ایلدیکی اوزره هر چراق یکیتك ایکی (یول قارداشی) بر (یول آتاسی) بر (استادی) یعنی صنعت خواجه‌سی بر (پیری) وارایدی .

اخیلرك قیافتی‌ده شایان تدقیق‌در . اخی تشکیلات وذهنیتی تصوف ذهنیتندن خیلی فرقلی ایدی . متصوفه دنیا خارجنده یاشامق ایستدکاری حالده اخیلر دنیا ایچنده یاشایورلردی . بو تلقی فرقی طبیعی البسه‌ده دخی کندینی کوسترمشدی . صوفیه خرقه کیرکن اخیلر شالوار استعمال ایدییورلردی .

دار الفنون تورك ادبیاتی تاریخی مدرسی فؤاد بکك تحقیقنه نظراً شالوار کیمك اصولنی ایلك وضع ایدن خلفای عباسیه‌دن (ناصر لدین الله) در . مشارالیه حضرت (عثمان) ك صوك زمانلرنده ایرانیلردن آلنمش اولان (رمی فندق) یعنی فندق اندازلغه‌ده فوق العاده مجلوب ایدی . اساساً بونك زماننده بغدادده فندق اندازلر پك چوغالمش اولوب بو صنعت بر نوع قبادایلق عد اولنوردی. وبونلرك کندیلرینه مخصوص قیافتلری ویك خصوصی برده شالوارلری وار ایدی . (ناصر لدین الله) خلیفه اولنجه بوکا بویوك بر اهمیت ویردی . کندیسی ذاتاً «سراویل فتوت» یعنی فتوت شالوارینی کیمکده ایدی. بناءً علیه بو مسلك ارباب آره‌سنده صمیمی وقوی رابطه‌لر تأسیسی ایچون (سراویل فتوت) ی کیمیوب آیریجه «فتوت کاسه» سندن ایچمینلرك فندق اندازلق ایده‌مامسنی امر ایتمشدی . کندیسنی بو طریقتك پیری اعلان ایتدیکی ایچون ایستدیکنی قبول ایتدیرییوردی. بو رتبه‌یه نائل اولانلر سلاحلری اوزرینه کأس وسراویل‌دن برینك یاخود هر ایکیسنك بردن تمثالنی قویدیرمغه مأذون ایدیلر . بو خلیفه ٦٠٧ ده کندی خلافتنی طانیان ملوك وامرایه نامه‌لر یازه‌رق فتوت کاسه‌سندن ایچملرینی ، فتوت شالوارلرینی کیمه‌لرینی وفندق اندازلقده کندیسنی پیر اوله‌رق تلقی ایتملرینی تکلیف ایتمشدی.

قبول ایدنلر بغدادده کیده‌رك اونك الندن شالوار کیمکده وفتوت کاسه‌سندن ایچمکده ایدیلر. وعراق وسائر حوالیده‌کی قندق اندازلر ایستر ایستمز بو طریقته داخل اولمشلردی. (۱)

اخی کنجلرینك آرقه‌لرنده شالواردن ماعدا عبادن بر لباس و آیاقلرنده مست وار ایدی. بللرینه کمر و کمرده ایکی آرشون اوزونلغنده بر بیچاق تعلیق ایدرلردی. البسه‌لری سیاه ایدی. کلاهلرینك تپه‌سنده بر آرشون اوزونلغنده وایکی پارمق اکلیلکنده بر طیلسان واردی. زاویه‌لرده طوپلاندقلری زمان کلاهلری اوکلرینه قویارلر. اووقت باشلرنده دیکر بر کوزل کلاه قالیر ایدی.

فتوتنامه‌نك بر ماده‌سنده:

«اخیلر ایپکدن البسه کیمیه» دیه مقیددر.

بو قیده کوره اخیلر ایپك البسه استعمال ایتمزلردی. کیدکلری دونلر قیصه وغایت تمیز ایدی. اخیلرك صاریغی یدی ویا طقوز آرشون ایدی. اخیلر آلتون یوزوك طاقامازلردی. اخیلرك مسلح تربیه کورن افرادی‌ده اودورلرك اقتضاسنه موافق طرزده کینیرلردی.

اخیلرده قزل وصاری رنك مقبول دکلدی. فتوتنامه‌ده: هیچ بر پیغمبر قزل وصاری کیمدی. فرعون لعین‌دونی‌در» دنیلمکده‌در.

یشیل، کوك، آق، قارا رنکلر اخیلر عندنده معتبر ایدی. یشیل رنك اخیلردن مدرس، قاضی، حکمدار پایه‌لرینه مخصوص ایدی. بوادب سیاسی؛ حضرت عمرك یشیل البسه‌سنی تقلیدا ًدر. آق رنك اخیلرك ارباب قلمنه، حافظلرینه، خطیبلرینه مخصوص ایدی که؛ بو حضرت عثمان اصولنی تمثیل ایلر. قره رنك هنوز اخیلك پایه‌سنه ایره‌مینلره یعنی یکیتلره مخصوصدی. بوده حضرت علی لباسنی تقلیددر.

اخیلرده هرنوع صناعت اربابنك داوولی، سنجاغی وبوروسی واردی. بونلر قیافت، هیئت وسلاحلرینك کوزللکی خصوصنده بربرلریله مفاخره ایدرلردی. اخی تربیه‌سی آله‌بیلمك ایچون صلاح واهلیت صاحبی اولدیغنه دائر بر استادك چراغی حقنده شهادت کوسترمسی لازم ایدی. استادی بللی اولمیانلر زاویه‌یه کیره‌مدیکی کبی استادی اوکره‌تدیکی صنعتی حلال ایتمز وچراغی تقدیم صورتیله رضاسنی کوسترمزسه بویله‌لرده زاویه‌یه کیره‌مز وقارده‌ش اوله‌مازدی.

---

(۱) تورك ادبیاتنده ایلك متصوفلر . صحیفه ۲۳۹

بوشرائطی حائز چراقلر اساسا صناعی تربیه‌یی استاددن آلمش اوله‌رق کلدکلری ایچون اوجاق بو کنجلرك یالکز حسی ، ادبی ، اجتماعی تربیه‌سیله مشغول اولوردی .

اوجاقده بو تربیه‌یی کنجلره ویره‌جك اولانلر (معلم اخی) و(امیر) نامنی آلیردی .

بوندن اولکی فصلده مندرجاتندن بحث اولنان فتوتنامه‌لرده اصناف چراقلرینه صنعتدن ماعدا نه کبی علمی ومعنوی شیئلر اوکره‌تیلدیکنه دائر برقیده تصادف اولنه‌مامشدی . فقط چوبان اوغلی فتوتنامه‌سنه نظراً اخی زاویه‌لرنده تورکجه فتوتنامه ، تلاوت قرآن ، طباخت ، رقص ، تغنی وموسیقی ، تاریخ وتراجم احوال ، تصوف ، تورکجه ، عربی ، فارسی وادبیات تعلیم ایدیلیر ایدی .

شو ایضاحاته کوره اخی زاویه‌لری بو کون بیله آناطولینك نائل اوله‌مدیغی بر نعمت ، بر مکتب ایدی . بو مکتبلرده شفاهی تربیه ویریلیردی . برده (سنی تربیه) دنیلن قلیچ وسلاح تربیه‌سی یعنی بر نوع اسپورده وار ایدی . اخی زاویه‌سنه قبول اولنانلر برنجی قسم تربیه‌یی اوقویه‌رق دیکلیه‌رك قارده‌شلرله ومعلم اخیلر و(پیر) لرله برابر یشایه‌رق آلیورلردی . حالبوکه ایکنجی نوع تربیه‌یی آله‌بیلمك ایچون اوچ شرط لازم ایدی .

١ — اخی کورمك .

٢ — شیخ کورمك .

٣ — کنجی یعنی بر آدمی تعلیم وتربیه ایلمش اولمق .

دیمك که تعلیم وتربیه اقتدارینی حائز اولمیانلر مسلح بولوکه قبول اولنمازلردی . کنجلر زاویه‌یه قبول اولنمق ایچون بعض رسوم وتشریفات یاپیلیردی .

بو رسوم دیکر فتوتنامه‌لردن نقلاً بوندن اولکی فصلده قسماً کوسترلمشدی . اخیلرك اصول وعاداتیده دیکرلرندن فرقلی دکلدر . مثلا اخیلرك فتوتنامه‌سنده دنیلورکه : «اخیلر ایچنده رموز بودر کیم نقیب بر الده طوز آلوب کلوب میان مجلسده طوزی صویه صالا» . بونك اوزرینه نقیبلر قابویی آچارلر کچمش ارکان ارلرینی برر برر آکوب دعا ایدرلر . وصلوات کتیرر . ونهایت قبول اولنه‌جق یکیتی کوسترلر . وبر طاقم مراسمدن صوکره جمعیته ادخال ایدرلردی .

معلم اخی وپیرلر یولداشلر وبول آتاسی نظارتیله تزکیهٔ حسه چالیشان کنجلری

زاویه‌ده یاشایان عقیده‌لره ، آدابه الیشدیرمغه مأمور ایدیلر . معلم اخی تربیه‌کرده‌سنه نمازك جمله ارکانی ، فرضلرینی ، سنتلرینی و آدابی اوکره‌تدیکی کبی اخی نظامنامه‌سنك احتوا ایلدیکی انسانلق آدابی‌ده بالعمل بلله‌تیردی . بالخاصه جمعه ایرتسی کونی آقشاملری فتوتنامه اوقنور و کنجلره اوکره‌تلیردی .

زاویه‌ده تعلیم وتربیه یالکز کتابله دکلدی . زاویه‌لر علوم عقلیه‌یی مدرسه‌یه و مکتبه ترك ایله یالکز (مفکورهٔ انسانیه) تلقیننه یارایان واسطه‌لری قوللانمقله اکتفا ایدییورلردی . مفکورهٔ انسانیه‌ده حس شفقت وتعاونده وا کرام وانعامده نه قدر ایلری کیتدکلرینه‌ده بی‌طرف برشاهد اولان ابن بطوطه‌نك افاده‌سندن اکلاشلمقده‌در . بره مدرسه‌لرده اخلاق نظارتجیلری آز اولدیغی حالده زاویه‌لرده بر چوق نظارتجیلر وار ایدی . زاویه‌ده‌معلم و پیرلر حضورنده شرقیلر والهیلر اوقنور ، رقص ایدیلیردی . حال بوکه مدرسه عالمنده شرقی‌هم تالی ، هم خصوصی بلکه‌ده ادب خارجنده برتلقی ایدی

مدرسه عالمنده (معین درس) زمانلرندن‌خارج اوله‌رق طلبه ایله مدرس آره‌سنده اکلنجه‌لی تماسلر و عمومی مصاحبه‌لر ، ومحاضره‌لر پك آز ایکن زاویه‌ده بالعکس نشاط آور صحبتلر یاپیلیردی . کنجلرك معلم پیرلر ، استادلر ، نقیبلر ، شیخلر حضوریله یاپیلان بوصحبتلری وجوده ، روحه‌قورومدرسه درسلرینك‌ویره‌مدیکی جلای اخلاقی علاوه ایدییوردی . فتوتنامه‌نك بیاننه کوره بعض کره کیزلی اوله‌رق یاپلمسی لازم کلن بو صحبتلرده «اشعار» اوقنور . «سلوی سوفیه» حکایه ایدیلیر . ظریف آدملرك منقبه‌لری نقل ایدیلیر . مشاهیر و شهیدلرك سرکذشتلری سویله‌نیر . کلام‌الله واحادیث موضوع بحث اولوردی .

بوپروغرامه کوره حرکت ایدن پیرلر کنجلره آداب اوکره‌تیور . طریقتك کچمش بابالرینك منقبه‌لرینی سویلیور . « دست محمد » تعلیم ایدییور . اناطولینك بیکلرجه صنعتکارینی «شاه‌مردان قپوسنه » باغلایوردی . اخی زاویه‌لرینك تأثیریله نیجه امی‌اصناف باشلری خیلی ایلریله‌مش اولدیغی حالده اوقویوب یازمق اوکرندکدن ماعدا اثر تألیف ایده‌جك‌درجه‌لره‌واصل اولورلردی . اولیاچلبی‌بونلردن برقاچندن تصادفاً‌بحث ایتمکده‌در . مثلا بروسه‌ده مدفون اعاظم اولیاء اللهی ذکر ایدرکن (قره دده) نامنده بریسندن بحث ایدییور . اولیانك افاده‌سنه نظراً بوذات اماسیه قربنده‌کی(سونده) قصبه‌سندن‌در اولا التمش سنه‌دباغلق ایده‌رك افنای وجود ایدوب نفسنی کردمان ایده‌رك تکمیل

کار ایتمشدی. اما علومدن بهره‌سز اولدیغندن صوکره‌لری مظهر هدایت هادی اوله‌رق
بروسه‌مفتیسی خطیب قاسم زاده‌ن قره‌هجایه باشلیه‌رق بر سنه‌ده کلام قدیمی اتمام ایتمش
یدی‌سنه‌ده دخی تکمیل فنون ایده‌رك بروسه‌ده‌کی مرادیه مدرسه‌سنه مدرس اولمشدر. دها
بر چوق سنه‌لر معمر اوله‌رق برچوق مناصب عالیه‌یه ارتقا ایتمشدر. برچوق مفید ومعتبر
تألیفاتی واردر . حتی (دده جونکی) نامنده‌کی اثرده بو ذاتك تألیفی در. [١]

فتوتنامه انسانلق ادابنی تعلیمه پیرلرك وظیفه‌دار اولدیغندن بحث ایدوکن کنجلره اون ایکی کناه کبیره‌یی بللتمك و بونی ذکر ایدییور .

معلم اخی پروغرامه کوره « تربیه کرده‌سنی شویله معمور ایلیه کیم جمله آدملر آنی کوره‌لر . اخی‌یه دعا ایده‌لر و تربیه کرده‌سندن بیله‌لر کیم اواخی فتوتداردر. کورمزمیسك طاغده بیتن یمش ایله شهرده‌کی یمیشك ایکیسنك آدی بردر. الالذتی بر دکلدر. وبهاسی بر دکلدر . «تربیه ایله بر طاش لعل اولور . و پرورشدن آغاج یاپراغی اطلاس اولور » بو ایضاحی متعاقب حضرت شیته اینن اللی مصحف تربیه غایه‌سنی تعقیب ایلدیکنی بیان و پرورشدن خام خاملقدن دونر وجیکلر پیشر. اخیلره کرکدر کیم دائم برینی تربیه قیله‌لر . »

چوبان اوغلی فتوتنامه‌سنك چراقلرك وظیفه‌لری حقنده ویردیکی ایضاحات‌ده مهمدر ونلر اشاغی یوقاری دیکر فتوتنامه‌لرك ایضاحاتنه بکزه‌مکده ایسه‌ده داها صریحدر. فتوتنامه بو وظیفه‌لری شویله تعریف ایدییور :

١ — فتوتنامه‌ده اوقونان ماده‌لردن (١٢٤) ینه رعایت ایتمك
٢ — اخینك جمله سوزین قبول قیلمق
٣ — مالی وجانی اخیسی یولنده سبیل اولمق ، بهمه‌حال هنر وصنعتی بولنمق
٤ — هر هفته البسه‌سنی ییقاتمق . تمیز چاماشیر کیمك
٥ — اخیدن چراغ المق واخی‌یه صاچنی کسدیرمك و الن یولدرمق
٦ — اوجاق نامنه بلنی باغلاتمق .

فتوتنامه چراغ و قوشاق ماده‌لرینی شو صورتله ایضاح ایدییور :

تربیه ایدیلن بر دلیقانلینك صدق باغلادیغی اخی دنیادن کیتمش اوله . تربیه کرده‌سی اولان دلیقانلی اول اخی‌نك مقامنه‌واره . آندن چراغ آله[١]. کیمسه بولنمازسه اول اقلیمك

(١)(چراغ اولمق ، چراق چیقارمق تعبیرلری عجبا بو«چراغ آلمق»دن‌می قالمشدر ؟

(١) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی ، جلد ٢ ، صحیفه ٥٤

شاهی و یا قاضیسی اول دلیقانلی‌نك بلنی باغلیه[٣٣] تربیه کرده‌نك اخی اوسته وارمغه
و نوجی ایرمزسه بر خلیفه‌سنی بوله‌که تربیه قیله.»

٧ — کوزل اخلاقیله کندیسنی شهر خلقنه طانتمق . اول شهرك خلقی طانیقلق ویره‌لر
بو ییکیت اول اخی‌یولنه لایق‌در.»

٨ — قاضی قتنده ار عشقنه چراغ یاقمق[٣٤] و اتمك یدیرمك

اخیلك نامنه قوشاق باغلاتمق ماده‌سنی معلملر جمعه‌ایرتسی اقشاملری فتوتنامه‌اوقنور
شاکرد صنعتکارلره شویله اکلاتیرلردی:

قوشاغك یدی آدی، یدی باغلامه‌سی، یدی اچمسی، یدی طلمسی، یدی تورلو کوتورمه
واردر. بو عددلر وصورتلر اوجاغك رموزندن‌در. وبو رمزلر یدی یلدیزدن، یدی یرد
نفس امارهنك یدی باشندن، یدی جهتدن، یدی فرضدن کنایه‌در. معلملر یدی کره قوش
باغلامه و آچمه‌نك معناسنی شاکردلره ایضاح ایدییورلر: اخی بخل قپوسنی باغلایه
سخا قپوسنی آچه. حرص وهوا قپوسنی باغلایه. قناعت قپوسنی آچه. لذت قپوس
باغلایه. ریاضت قپوسنی آچه. خلقدن امید قپوسنی باغلایه. حقدن یا که آچه. هر
سویلمك قپوسنی باغلایه. ذکر وتلاوت قپوسنی آچه. افعال شیطان قپوسنی باغلایه. افعا
رحمن قپوسنی آچه.»

والحاصل ٧٤٠ ماده‌یی احتوا ایدن اخیلر نظامنامه‌سنك شیخ رتبه‌سنی احراز ایدن
طرفندن تماميله اوکرنلمسی، ایشلنلمسی وباشقه‌لرینه‌ده اوکرتلمسی فتوتنامه‌ده ا
ایدلمکده‌در. شو قدرکه هنوز شاکرد درجه‌سنده اولان دلیقانلیلره انجق (٢٤؛) ما
اوزرینه درس آلملری تجویز ایدلمك صورتیله قولایلق کوسترلمشدر.

---

[٣٣] تخته جلوس ایدن عثمانلی پادشاهلرینه مشایخدن بریسی طرفندن قلیچ قوشادلمسی ایله ا
تشکیلاتنك بیوکی مراسمی آره‌سنده آشکار برفرق کورلمکده‌در. تدقیق مورخلرمزه ترتب ایدر
انجق بوفصلك نهایتنده‌ده براز ایضاح ایدلدیکی اوزره تقلید سیف مراسمی «بل باغلامق»دن باش
برشی دکلدر. حتی تأهل ایده‌جك برقیزك بلنه‌اك صوك خدمت اولمق اوزره‌یدری؛ بولنمدیغی تقدیرده عائله
الك بیوکی طرفندن مراسم مخصوصه ایله باغلانیلان قوشاق وبو اثناده ایراد ایدیلن نصیحتلر
فتوت طریقندن قالمه‌در. [٥٤٩ نجی صحیفه‌یه‌ده باقیکز]

[٣٤] اتمك یدیرمك معلوم. چراغ یاقمه‌نك ظاهری معناسی تنویرات ایچون یاغ ویرمك
برشی اولدیغی ظن ایدیلیور. فی‌الحقیقه او دورلرده تنویراتی تأمین ایتمك مهم برایش ایدی. ال
جامعلره، تربه‌لره، مزارلره تنویرات ایچون موم اهدا ایدلدیکی کورلمکده‌در. بوده شایان تدق
بر مسئله‌در.

اخی تأثیرات وتشکیلاتنك عثمانلیلرده قالمش اولان ایزلری حقنده فصلك بدایتنده برنبذه بحث ایدلمشدی. اولیا چلبی‌نك بوبابده‌کی ایضاحاتی اخیلرك منسوبیت ادعا ایتدکلری (آهی اورن) ی عادتا افسانوی برشخص ماهیتنده کوسترمکده‌در. مثلا دباغلردن بحث ایدرکن دیبورکه .

« اصناف دباغان. استانبولك درت مولویت یرنده اون ایکی محلده دباغ کارخانه‌لری واردر. بونلرك ایچنده نیجه شهباز ایشجیلر واردرکه آدم اژدرهاسیدر. اکر ایچلرینه بر قانلی یاخود برحرامی دوشسه اصلا حاکمه تسلیم ایتمزلر. اول قانلی ارنلرك النده‌ن خلاص دخی اولماز. بیچاره‌یی کوپك نجسی ادمان ایتمکه تعیین ایدرلر. ایستر ایسته‌مز تائب وطاهر اولوب نهایت برکار صاحبی اولور. جمله دباغ کارخانه‌لری ۷۰۰ اولوب ۳۰۰۰ نفراتی واردر. پیرلری زید هندیدر. حضرت حضورنده سلمان‌پاك بلین باغلدی. اوتجی پیر پیشوادر . اما روم مابیننده دباغلره (آهیلر) دیرلرکه پیرلری قیصریه‌دن ظاهر اولوب (آه‌اوران) ایله‌شهرت بولمشدر .

آهی باباسلجوقیلرعصرنده قیصریه‌ده ساکن ایکن عشرویرمیوردیه پادشاهنه غمز ایتمشلر پادشاهده آدملر وحاجبلر تعیین ایدوب آهی بابایی دکانندن قید وبند ایدوب کتیریکزدیه فرمان ایدر. حاجبلر واروب آهی بابایی دکاننده بولوب قید وبند ایدرکن دکانك ایچندن بر (اورن) ظاهر اولوب حاجبلرك برقاچنی پارچه‌لدقده دیکرلریده فراره مجبوراولورلر آهی بابا ظالملرك الندن خلاص اولوب (اورن) ایله سلجوقیان اوکنه کلدیکنده پادشاه تعجب ایدوب آهی بابا « قورقمه بکم بواورن بنم دنیا وآخرت عملم وقرنداشمدر » دیه تسلیت ویروب حاجبلرك دفن اولنمسنی رجا ایدر .

رجاسی جان باش اوستنه قبول اولنوب اورادن دونوب حاجبلری دفن ایدر.

بونك اوزرینه بوذات کریم‌الصفاته (اهی اوران) دیرلر. صوکره قیصریه‌دن هجرت ایلمشدر. اناطولیده دکزلی شهرنده‌باغلر آره‌سنده برآستانهٔ عظیمده مدفوندر. انکچون روم دباغلری پیریمز آه اوراندر دیرلر . اما صحیحی حضرت حضورنده پیر اولان زید هندیدر .

بونلرك برافتخار ایده‌جك شیلری واردر. اوده یشیل برصیریق اوزره براسکی دریدن بایراقلریدر. بواسکی دری (کاوهٔ آهنکر) ك اوکنده‌کی سختیان شددرکه آنی بایراق

ایدوب ضحاکه قارشو کلمش ایدی. بو بایراق اودر دیه غایت افتخار ایدرلر. اشبو بایراقده الارنده بولنور. اما حفظنه فوق الغایه دقت ایدرلر.» (۱)

اولیا چلبی‌نک بو افاده‌سنی نقل ایدیشمز قیمتی حائز اولدیغی ایچون دکلدر. انجق تاریخاً معلوم اولان شخصیتلرک بیله مرور زمانله اصل افسانوی بر ماهیت احراز ایتدیکنی کوسترمک ایچوندر. بوراده بحث ایدیلن بایراق خلیفه حضرت عمر زماننده‌کی محاربات‌ده ایرانیلردن اغتنام اولنان (درفش کاویانی) درکه بویله قیمتدار وتاریخی بر ودیعه‌نک دباغلر النده بولنه‌میه‌جغی طبیعیدر.

آهی اورن بابایه کلنجه: بونلک حقیقتنی‌ده امیری افندی بیان ایتمکده‌در. مشارالیهک جمله تحقیقات وتدقیقاتنه نظراً [۱] اخی اورن ولی قیرشهرنده مدفوندر. مؤسس دولت عثمان غازینک زمان جلوسندن وقفنامه‌سنک تنظیمی تاریخی اولان ۷۰۶ سنه‌سنه قدر برحیات اولدیغی اکلاشلمقده‌در. وقفنامه‌سنده: «قطب الزمان والاوان وکمال الوقت والاوران الشیخ نصیرالدین پیر پیران اخی اورن» دنیلمکده‌در.

امیری افندی بو ذاتک بر چوق حکایاتی ولایتنامهٔ حاجی بکتاش ولیده وکنه الاخبار عالی‌ده ودها سائر بعض کتب متنوعه‌ده موجود وبو حکایه‌لر مشارالیهک عظم قدر وشاننه دلیل اسه‌ده اکثریسی اساطیر قبیلندن در دیه بیلورز. اولیا چلبی‌نک بحث ایتدیکی ده بو قبیل حکایاتدن اولمق اقتضا ایدر.

انجق امیری افندی عثمانلی تاریخی نقطهٔ نظرندن غایت شایان دقت بر وقعه‌دن بحث ایتمکده‌درلر. مشارالیهک تحقیقاتنه نظراً سید نعمةالله اخی اورن ایله حاجی بکتاش ولی وشیخ اده‌بالی عثمان غازی عصری رجالندن اولوب غازیٔ مشارالیهه ایلک قلیجی بو اوچی مراسم وادعیهٔ مخصوصه ایله قوشاتمشلردر.

عثمان غازی‌یه قوشاتلدیغی بیان اولنان قلیج فتوت طریقنجه (شد) دن باشقه برشی اولمامق اقتضا ایدر. فقط بو بر ظندن عبارتدر. مع مافیه امیری افندی‌نک عنقای مشرق دن نقلاً یازمش اولدیغی مقاله‌نک «عالم مثال مقیدده سیر ایلدی که قدرت یدیله سید حاجی بکتاش ولی میاننه برقدرت قوشاغی قوشاندی» فقره‌سی بو ظنی تقویه ایده‌جک بر ماهیتده‌در.

بناءً علیه فتوتنامه‌لرده بحث اولنان (شد قوشانمق) و (بل باغلانمق) تعبیرلریله

---

(۱) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی. جلد ۱ صحیفه ٤٩٤

(۱) عثمانلی تاریخ وادبیات مجموعه‌سی. عدد ۲۰

قلیج قوشانمق وتعبیر آخرله اخی ویافتوت تشکیلاتیله سلطنت مراسمی آره‌سنده صیقی بر مناسبت کورلمکده‌در . بو مناسبتك توضیحی مورخلریمزك وخصوصیله امیری افندی حضرتلرینك همتلرندن بکله‌نیر .

تقلید سیف مراسمی حقنده بشنجی والتنجی سلطان محمد حضرتلرینك حین جلوسلرنده محرر ومورخلریمز طرفندن بر قاچ مقاله یازلمش ایدی . بو مقاله‌لرده ـ خاطرمده قالدیغنه کوره ـ اساس اعتباریله قلیجك قونیه‌ده‌کی چلبی طرفندن‌می یوقسه استانبولده شیخ الاسلام ویا مظنهٔ کرامدن بریسی جانبندن‌می قوشاتلمش اولدیغی مناقشه ایدلمکده ایدی . هیچ بر محرر ویا مورخ بالاده عرض واشارت ایتدیکم نقطه‌یی تدقیقه لزوم کورمه‌مشدر . حالبوکه کرك فتوتنامه‌لرده کرك امیری افندی حضرتلرینك پك واقفانه وعالمانه بر صورتده تحقیق وتحریر بیوردقلرینه نظراً کیفیتك بر کره‌ده بو نقطه‌دن تدقیقی اقتضا ایدر .

فصلك بدایتنده برده « اخی بابا »دن بحث ایدلمشدی . اخی باباتك مأموریتی وصورت تعیینی حقنده ایضاحات اعطا ایدن شو وثیقه شایان دقتدر .

« محمیهٔ استانبول حصنی ابوابندن یدی قله خارجنده واقع دباغ طائفه‌سنك اخی بابالری اولان امام الحاج موسی بن الحاج محمد کندی حالنه اولمیوب قدیمدن الی هذه الآن فصول اربعه‌ده ویریلن نرخ جاری‌یه عدم اطاعتی وتبدیل وتغییری وجلب کشان طائفه‌سنك ضررلری وسائر تزویرات وفسادلری ایچون مجلسنده دائما عقد مجلس شر وخباثت ایدوب تزویرات وفساد ایتمکه اجتماع واتفاق ودائما عباداللهی اضرار قصدنده دیو بوتون اوسته‌لری تشکی وطائفهٔ مزبوره‌نك اوسته‌لرندن اولوب جمله‌نك معتمدی ومختاری رافع توقیع رفیع الشان خاقانی ییکی اوسته اوغلی الحاج عبداه بن مصطفی ذکر اولنان اخی بابالغك عهده‌سندن کلمکه قادر وهر وجهله محل ومستحق اولدوغن اخبار ایتملریله مزبور امام الحاج موسی ذکر اولنان اخی بابالقدن عزل ودفع اولنمغین فیما بعد طائفهٔ مزبوره‌نك امورینه قاریشمامق اوزره شرط و تعلیق ومزبور الحاج عبداه بروجه محرر شرعی اخی بابا نصب وتعیین اولنمق اوزره اقضی القضاة المسلمین استانبول قاضیسی مولانا محمد سعید زیدت فضائله اعلام ایتمکله اعلامی موجبنجه رفعندن توجیه ایدوب اشبو برات سعادت آیاتی ویردم . ویوردمکه بعدالیوم مذکور الحاج عبداه بن مصطفی واروب طائفهٔ مزبوره‌نك اوزرلرینه اخی بابا اولوب خدمت لازمه‌سنی بیقصور مرعی ومؤدی قلدقدن صکره اولبابده رفع اولنان مرقوم امام الحاج موسی

وافراد آفریده‌دن هیـچ احد مانع ودافع ورافع ومزاحم اولمیوب دخـل وتعرض قیلمیه. شویله بیله‌لر. علامت شریفه‌مه اعتماد قیله‌لر. تحریراً فی التاسع والعشرین من صفر الخیر لسنة تسع وثلثین ومائة والف بمقام قسطنطینیة المحروسه [۱] و[۳۵]

اخیلر حقنده، تاریخلریمزده ارزو ایدلدیکی درجه‌ده، ایضاحاته تصادف ایدیله‌میور. یالکز قاموس‌الاعلام، لغات تاریخیه و جغرافیه کبی اثرلرده بر نبذه معلومات واردر. قاموس‌الاعلامك تلقیسـنه کوره؛ اخیلر دولت سلجوقیه‌نك اواخرنده ظهور ایتمش بر کروهدرکه اسـاسلری طریق تصوفدن عبارت اولوب [حال بوکه طریق تصوفله علاقه‌لری اولمدیغی فتوتنامه‌دن اکلاشلمقده‌در] بینلرنده بر سراور ایدی. [بینلرنده‌کی سر فتوتنامه‌نك بعض موادینی مبتدیلردن صاقلاملری اولدیغنی اولجه بیان ایتمشدك] ومؤاخات بشریه‌یه خدمت ایدوب بربرلرینه و علی العموم ابنای جنسلرینه معاونت ایتمکی برنجی وظیفه عد ایدرلردی. بونلر بر چوق وقت بویله طریقت ودرویشلکله قناعت ایتدکدن صوکره نهایت ایچلرندن بعضیلری حکومت سوداسنه دوشـه‌رك و دولت سلجوقیه‌نك تزلزلندن استفاده ایده‌رك آنقره و سیواس جهتلرنده بعض حکومتلر تشکیل ایتمشلردی. فی الحقیقه اولجه‌ده بیان ایدلدیکی وجهله اخیلر سلطان اولمیان یرده اجرای سلطنت ایده‌بیلیرلردی.

ایشته بو صورتله حکومت تشکیل ایدن (اخی) لردن بریسندن عثمانلی تاریخی بحث ایتمکده ایسـه‌ده اعطا ایدیلن معلومات کافی دکلدر. تاریخ انجمنی اعضاسندن احمد توحید بك افندی‌نك بو انقره حکومتی حقنده بر مقاله‌سی انتشار ایتمشدر. [تاریخ انجمنی مجموعه‌سی نومرو ۱۹] مع مافیه بو حکومتك تام معناسیله بر دولت تشکیلاتنه مالك اولوب اولمدیغی هنوز توضح ایتمه‌مشدر. لغات تاریخیه و جغرافیه‌نك اخیلر حقنده‌کی فقره‌سی ده‌شودر:

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو ۲۴. صحیفه ۶۱

[۳۵] اخی بابا تعبیری: اولیا چلبی‌نك ده یازدیغی وجهله السنهٔ ناسده آهو یاخود آهی بابایه تحویل ایدلمشدر. آهو بابا، عوامك تلقیسنه کوره بویوك معناسنه‌در. بوتلق‌ده؛ بر قسم اصنافك باشنده اخی بابالك بویوك آس اوله‌رق بولنمسندن ایلری کلمشدر. مثلا «بوهیسنك آهو باباسیدر» سوزیله هپسنك بویوکی معناسی قصد ایدیلور بو تقدیرجه بویوك بابا معناسنده مستعمل «آغا بابا» تعبیری‌ده بوندن غلط اولمق اقتضا ایدر.

بو اخی بابالردن ۱۱۳۶ سنه‌سنده وفات ایدن بریسنك ایوبده بوستان اسکله‌سی جاده‌سنده سورتی آتیده محرر غریب بر کتابهٔ سنك مزارینه تصادف ایدلمشدر.

اکر بای، اکر کدا، اکر درویش	هر کسك باشنه کلور بو ایش
یاتان موتایی صوررلرسه‌لك کیم ایمش	آلتونجی حاجی محمد، دباغلر اخی باباسی ایمش
آلتم طوپراق، اوستم طاش	حاله مرحمت ایلیه‌سکز قرداش

اخیلر طریق فتوته سلوك وعقد اخوت ایدن بر زمرەنك عنوانیدر . بونلر اناطولی یندە بولنورلر وصوفیلر مسلکنی التزام وحاللرینی اجنبیدن ستر ایدوب دائما عبادات طاعات وابنای جنسنه امداد واعانات ایله مشغول اولورلردی .

علی امیری افندیدە اخیلر حقندە یازدقلری مقالەدە : [اخیلك ملی بر اتحاد لوب نتیجۀ همتلرندە دولت عثمانیه کبی بر دولت عظیمه ظهورە کلمش] اولدیغنی قید ـکدەدر .

یکدیکرینی ناقض اولان شو افادەلردن حقیقتی استنتاج مشکل اولدیغندن اخیلرك یخدەکی موقعلرینك دها واضح صورتدە تعیینی مورخلریمزك همتلرندن منتظردر .[٣٦]

---

(٣٦) بو بحثی اکمال ایتمەدن اول لسانه تعلق ایدن بر مسئلەیی‌دە عرض ایتمك ایسترم : آغا » کلمەسنك « اخی »دن مخفف اولدیغنی قویاً ظن ایدلمکدەدر . چونکه بو طریقته سوب اولانلرك اسملرینك اولنه برر « اخی » علاوەسیله اخی احمد ، اخی حسن ، اخی‌چلبی ورتندەتلفظ و تسمیه ایدلمکدە اولدیغی معلومدر. مروروزمان وکثرت استعمال ایله«اخی» «آغا»یه ول ایدەرك افندی وپاشا کبی اسملرك صوکنه علاوه ایدیله‌کلمشدر . « دها » یاخود اك وك املا ایله « داها » نك «واخی»ویا« دخی » دن مخفف اولمسی بوفرضیه‌یه قوت ویرمکدەدر.

تورکجەدە « بك » و«خان» کلمەلری قدیمدن برو مستعمل و حتی چینجەدن مأخوذ اولدیغی لوم ایسەدە افندی، آغا وپاشانك ابتدا عثمانلیلر طرفندن استعمال ایدلمکه باشلاندیغی شبهەسزدر. شوحالدە کلمەلر اسکی تورکجەدە بولنماسی اقتضا ایدر. بو اوچ کلمەدن افندی ، رومجەدن آلندیغی ادعا لنمقدەدر . «آغا»دە عرض ایتدیکم کبی «اخی»دن مخففدر . حله «اغابك» «اخی‌بك» یعنی قارداش یاخود بك قارداش دیمك اولورکه بوکا بکزر بر تعبیر اولان «بك‌بابا» حالا زبانزددر.

«پاشا»یه کلنجه: علی‌سیدی‌بك رسملی قاموس عثمانیدە : [پاشا لفظنك اصلی، منشأی حقندە پك وق اختلاف واردر. ارباب لغتدن بعضیلری «پای‌شاه» لفظ فارسیسندن محرف اولدیغنه ، بعضیلری رکجەدە بویوك برادر معناسنه اولان «بشه» لفظنك مروروزمانله تلفظنك « پاشا » یه تحول ایلدیکنه طاقمی دخی اولکی، عائلەنك بویوکی، رئیسی دیمك اولان «باش آغا»دن تحریف ایدلدیکنه قائل اولمشلر سەدە طان اورخان حضرتلرینك بویوك برادرلری امیر علاءالدینی وزارته نصب ایله آکا « پاشا » عنوانی رمش اوللری بو لفظك «بشه » کلمۀ ترکیەسندن بوزمه اولدیغنه دلالت ایتمکدەدر] دییورلر. بنم ظنمه رەدە باش اخی‌دن باش آغا و بودە بر درجه تخفیف ایدیلەرك «بشه» اولمشدر . بشەنك بالاخره پاشا ورتنه انقلابات ایتمش اولمسی ستبعاد ایدیلەمز. بشه کلمەسی حالا قسطمونی ولایتنك بعض طرفلرندە مستعملدر.

حاشیەیی یازمقدن مقصدم؛ اخی تشکیلاتنك لسان واجتماعیاتمزدە براقدیغی ایزلر میانندە، تورکجەیه ا، بشه ، پاشا ، آهو بابا ، آغا بابا کبی بش مهم کلمه قازاندیرمش اولدیغنی بیان ایتمکدر . لسانیات خصصلرینك‌دە بو بابدەکی قناعتلرینی نشر ایتملری ایجاب ایدر .

یدنجی فصل

ملامی طریقتنك اصنافلقله مناسبتی

حرفت وتجارته سلوك ایدنلرك « فتوت » نامی آلتنده بر طریقت وجوده کتوردمش اولدقلری بشنجی فصلده وبو طریقتك « اخی » لر طرفندن تورك سجیه‌سنه موافق صورتده نصل تعدیل ایدلمش اولدیغی‌ده آلتنجی فصلده ایضاح ایدلمشدی .

طریقتله اصنافلغك بر اوچنجی مناسبتی دها واردرکه بو ؛ عبادتی اساس اتخاذ ایتمك فقط بونکله برابر کیمسه‌یه محتاج اولمامق ایچون عبادتدن خالی قالان وقتلری تأمین معیشت ایده‌جك بر مشغله‌یه حصر ایلمکدن عبارتدر .

واقعا طرق علیه منسوبیننك همان قسم اعظمی بو طرزی اختیار و قبول ایدنلردن اولمقله برابر بعض طریقتلرده واردرکه اونلرك شیخلرندن ، طریقته هنوز انتساب ایتمش بر مریدنه قدر کافه‌سی هم عبادتله هم‌ده برر صنعت و تجارتله اشتغالی کندیلرینه شعار اتخاذ ایتمشلردر .

بو اصول ؛ ارباب صنعت و تجارتی بسبتون مادیلشمکدن وقایه ایده‌رك معنویاتی تقویه ، اخلاقی تصفیه ایلدیکی جهتله محسناتنه دیه‌جك یوقدر . حتی کبار اولیاء اللهدن بر چوقلرینك ترجمهٔ حال و مناقبلری تدقیق ایدلدیکی زمان کوریلیر که بوکبی ذوات محترمه کندیلرینه کچمکی اغنیا و امرانك ویره‌جکی احسانلره ترجیح و مریدلرینه‌ده‌او یولده حرکت ایتمه‌لرینی توصیه ایدرلر ایدی . آلن تریله قازانیلان حلال پاره ایله یاشامق ، حج ایتمك اك بیوك فضیلتلردن ایدی .

اساساً دولت عثمانیه‌نك سیاسی و اداری تشکیلاتنك همان هر نقطه‌سنده آزچوق روحانیت ممزوج اولدیغی کبی اصناف تشکیلاتی‌ده بو روحانیتدن استفاده ایتمکده ایدی .

موضوع بحث ایتمك ایستدیکم طریقتلردن بریسی « ملامیه طریقتی » در . بو طریقتك ماهیتی وطرق سائره آره‌سنده‌کی موقعنی تدقیق مجله‌نك پروغرامی و محررینك

مسلك واختصاصی خارجنده اولدیغندن بوراده انجق طریقتنك اصنافلقله نه كبی رابطه ومناسبتلری بولندیغنی ایضاح ایدیله‌جكدر .

ملامی اعاظمنك مناقبندن باحث اثرلرده بو خصوص حقنده بعض معلوماته تصادف ایدلمكده‌در . بو معلوماتك اساس نقطه‌لری عیناً نقل ایدیله‌جكدر . لعلی زاده‌عبدالباقی افندی نك باشلیجه‌مأخذ اولان « مناقب ملامیهٔ بایرامیه » سنده و مثنوی شارحی صاری عبدالله‌افندی‌نك «ثمرات‌الفواد» نده‌كوریلن متفرق معلومات برآره‌یه كتیریلیرسه ملامی شیخلرینك و بو طریقته منسوب اولانلرك قیافتجه‌ده اهالیدن فرقلری اولمدیغی اكلاشلیر . از جمله مناقب ملامیه‌ده دنیلوركه :

تاج وخرقه‌یی نار عشق وجذبه‌ده‌احراق ایدوب لباس عوام اختیارایتمكله بعدالواقعه اول طریق مریدلری اصلنده نه كونه لباسده ایسه اول طرزی تغییر ایتمزلر . فقرای ملامیه ایچون لباس مخصوص یوقدر . (١)

ملامی اعاظمنك‌باشلیجه‌لرینك نه كبی صنعتلرله اشتغال ایتمش‌اولدقلری‌ده بواثرلردن اكلاشلمقده‌در . مثلا حمیدالدین اقسرایی ایچون دنیلیوركه :

« بورسه شهرینه كلوب برمسكن‌تدارك ایدوب‌خبازلق‌صنعتن‌مدارمعاش ایدینوب(٢) هر روز دقیق آلوب كیجه‌لرده خمیر ونان ایدوب صباحلرده سوق وبازارده كشت وكذارایله مؤمنلر، مؤمنلر دیه بیع ایدرلردی... اتمكجی قوجه نامیله معروفدر» . (٣)

و حاجی بایرام ولی ایچون‌ده :

« زاویه‌لرنده اولان فقرا و كندی اهل وعیاللری ایچون هر سنه بورچق اكوب بیچوب بالذات كندولری سائرلری كی بلكه جمله‌دن زیاده ایشلردی . وقت حصادده احبابی دعوت و ایمه‌جه جمعیت ایله اوراغ وخرمنی اتمامه سرعت و اهتمام ایدرلردی . و شهور مباركه‌ده عصالرین اله آلوب اهل سوق و بازاردن زكات دوشوروب فقراسنه تقسیم‌وتوزیع ایدرلردی » (٤) دنیلمكده‌در .

ینه بوطریقت‌منسوبلرندن حاجی قبایی نامیله معروف بریسی‌ده «الی آخرالعمرصندال بدستاننده قبافروشلق ایله تعیش ایدردی» (٥)

---

[١] صحیفه ٢١

(٢) بروسه‌لی‌طاهربك‌افندی عثمانلی‌مؤلفلرنده « بروسه‌ده منلا فناری محله‌سنده‌كی فرونلری حالا زیارت اولنمقده‌در . » بیوریبورلر .

[٣] صحیفه ١٣

(٤) صحیفه ١٧

(٥) صحیفه ٥٠

ملامیلکك صنعتله رابطه‌سنی دها زیاده ایضاح ایده‌جك برمؤسسه استانبولده وجوده کتورلمشدر . ۹۳٤ سنه‌سنده قونیه اقسرایندن استانبوله کلن واون طقوز یاشنده اولدیغی ایچون کنجلکنه تلمیحاً «اوغلان شیخ» نامیله معروف اولدیغی ظن ایدیلن شیخ اسماعیل - که شعرلرنده معشوقی تخلص ایدردی - قرق چشمه جوارنده کائن پشتمالجیلر خانی (۱) طریقتی ایچون مرکز اتخاذ ایتمشدر . بورامی اون ایکنجی عصر هجرینك نهایتلرینه قدر بایرامیه ملامیلکنه ملجأ اولمشدی .

بوراده طوپلانان درویشلر طوقومه جیلقله اشتغال ایتمکله برابر خفیاً عبادت ایدرلردی . ملامی طریقتنك خلق نظرنده جالب قیل وقال اولمسی وملامی شیخلرندن برچوغنك اعدام ایدلمش بولنمسی عبادتك کیزلی برطرزده اجراسنی استلزام ایتمکله برابر طرز عبادت اوراده چالیشان هرصنعتکار درویشه عینی درجه‌ده معلوم دکلدی . شیخلری لایق ومناسب کوردکلرینی مجلسه دعوتله خفیاً عبادت ایدرلردی . آره‌ده مساوات اولمینجه هرکسك درجه‌سنی برطاقم اشارتلرله تعیین لازم کلدیکندن درویشلرك هپسنك شیخ نزدنده برر اشارتی موجود وبو اشارتلر حجره‌لرینك غیرمرئی برمحلنه موضوع اولمقله برابر اولدقدن صوکره مزار طاشلرینه‌ده حك اولنوردی . حتی برچوق کیمسه‌لرك بو طریقته منسوب اولدیغی آنجق اولدکدن صوکره معلوم اوله‌بیلیردی .

قرق چشمه‌ده‌کی پشتمالجی خاننده باشلیجه ایکی ذات شهرت آلمشدر که بریسی ادریس مختفی ، دیکری مثنوی شارحی صاری عبدالله افندیدر .

تصوف تاریخی متتبعلرندن نقی بکك علمدار غزته‌سیله نشر ایتدیکی سلسلهٔ مقالاتدن بشنجیسنده ادریس مختفی حقنده اعطا ایدیلن ایضاحاته نظراً : حکومتجه ملامیلر هرطرفده آرانوب وجودلری ازاله ایدلدیکی صره‌ده هرنصلسه بو ذات الده ایدیله‌میه‌رك حکومتك کوزی او کنده پشتمالجیلر خاننده اجرای صنعت وعبادتله اشتغال ایدردی . اسمی علی اولوب عن اصل ترحاله قصبه‌سنده تولدله استانبوله کلمش وابتدا ترزیلکله سلوك ایتمشدی . حسام الدین آنقروی کنج علینك یوزنده آثار فیض واستعداد مشاهده ایدوب کندیسنی ترزیلکندن کنایه اوله‌رق ادریس تلقیب ایتمشدی . (۲)

یمن ، حجاز وسوریه طرفلرینه سفر ایدن علی بك تجارت عالمنده خیلیجه اکتساب ثروت ایتمش ایسه‌ده بالآخره سودای حقیقتله ترك ماسوی ایلیه‌رك حسام الدین آنقروی ، بوسنه‌لی حمزه بالی‌دن اخذ فیض ایده‌رك قطبیت ملامیه‌یی احراز ایتمشدر .

(۱) بوخان ۳۱ مایس ۳۳٤ ده وقوعه کان فاتح حریق کبیرنده محترق اولمشدر .

(۲) ٥۲۲ نجی صحیفه‌ده بیان ایدلدیکی اوزره ادریس علیه السلام ترزیلرجه پیر عد اولنمشدر .

حکومتجه اعدام ایدلمك اوزره آراندیغی ایچون (ادریس مختفی) دنیان بو ذات
بر کسك کوزی اوکنده‌و حاجی علی بك یاخود علی الرومی نامکی نامی آلتنده کزمکده،
استانبولده سلطان سلیم طرفنده معلوم و معین بر خانه‌ده اقامت ایتمکده و پشتمالجیلر
یانده‌ده اجرای صنعت و نشر فیوضات معنویه ایلمکده ایدی.

مشار الیه ۱۰۲٤ تاریخنده ۸۳ یاشنده اولدیغی حالده اجل موعودیله وفات ایده‌رك
قاسمپاشاده اوق میدانی قربنده‌کی مقبره‌یه دفن اولنمشدر.

مملکتمزده ایلك دفعه اوله‌رق مطبعه کشاد و کتاب طبع ایدن مجارلی ابراهیم
متفرقه‌نك قبری‌ده اوراده‌در.

مناقب ملامیهٔ بایرامیه‌دن عیناً نقل اولنان فقرات آتیه صاری عبدالله افندینك
طریقته صورت انتسابنی کوسترمکله برابر عینی زمانده ادریس مختفی‌نك عظم شاننده‌و پشتمالجیلر
یانده‌کی صنعتکار درویشلرك اصول مذاکره‌لرینه دلالت ایده‌جك معلوماتی‌ده احتوا
ایتمکده‌در. عبدالباقی افندی دیبورکه:

صاری عبدالله افندی هنوز مراهق ونا بالغ اولدقلری زمانده بر کون والد معنویسی
حاجی حسین آغا دیمش که اوغل پیر اولدم. اولمزدن اول سنی حقانی احبابم اولانلرله کورشدیره‌یم.
لکن اول مجلس شریفه داخل اولدقده سکا سؤال ایده‌لرکه بزه کلمکدن مرادك نه‌در. نه طلب
ایدرسك؟ جواب ویرکه مطلوب و مقصودم الله‌در. طلب حقه کلدم دی. دیو تعلیم
ایلدی. تجدید وضوء ایله همان کیده‌لم بیوردقده جدم دخی آبدست آلوب همان ایکیسی
یالکزجه بلا خدمتکار روبراه اولمشلر. قرق چشمه‌ده پشتمال یاپانلرك اوطه‌لرینه‌و اروب
بر حجره‌یه داخل اولدقده بر پیر نورانی دستکاهده پشتمال طوقومقله مشغول. حاجی
حسین آغا سلام ویروب تقبیل ید ایلدکدن صوکره جد مرحوم دخی دست بوس ایدر.
حسین آغا فتح کلام ایدوب بو بزم چلبیدر. قلبنه باقمغه کتوردم دیو تعریف ایلمش.
بر دخی افندمزدن مأذونمیسك دیدکده ظاهر اذنسز نجه‌ممکن دیمش. اول پیر منیر حجره‌نك
تحته دیواریني دق ایلدکده سائر اوسته‌لری جمع ایدوب بیرك اوطه‌سنده اون ایکی آدم
حاضر اولدقده بر دائره اولوب وجدی اورته‌یه آلوب سؤال مزبوری ایراد وجد دخی
سؤال محرر اوزره جواب ویردکده پیر، مرشد، الله طلبنه کلدك ایسه عظیم الشاندن
غیری‌یی البت کوکلندن کیده‌روب الله‌ه متوجه اول. بقالم افندمز نه همت بیورر. نصیبنه
نه ظهور ایدر. دیوب جمله‌سی توجه و مراقبه ایتمشلر. (۱)

(۱) صحیفه ٤٤

صاری عبدالله افندی عبدالباقی افندینك والده جهتندن جدیدر . بو عباره‌یی شو صورتله نقلدن مقصدم اون ایکی اوسته‌نك بر اشارت اوزرینه طوپلانوب بویله برمذاکره ومعاینه‌ده بولنشلرینی کوسترمکدن عبارتدر .

اسماعیل معشوقی‌نك ملامیلر ایچون طوقومه‌جیلق صنعتنی اختیار و انتخاب ایدیشی نه‌قدر معقول ونه‌قدر مصیبدر. چونکه بوصنعت ؛ قورلمش بردستکاهده مکیکی برطرفدن بر الایله آتوب دیکر طرفدن اوته‌کی ال ایله طوتمقدن وبو ایشی کونده بیکلرجه دفعه تکرار ایتمکدن عبارت بسیط بر ایش اولوب بو ایشده یالکز ال ونادراً کوز مشغول اوله‌رق دماغ وقلب بوش طورمقده اولدیغندن واسلامیت ایسه وقتك اسرافنی منع ایتدیکمندن بو خالی وقتلرك ذکراللهه تخصیصی پك موافقدر .

والحاصل ملامی درویشلری هم صنعتکار هم‌ده عابد وزاهد کیمسه‌لر ایسه‌ده هرنده‌نسه ناس بیننده ایی شهرتلری یوقدر .

حتی اولیا چلبی بونلردن بحث ایدرکن دییورکه :

« بونجه شیخلری قتل ایدیلوب مذموم اولدیلرکه خرقه و سکه‌دن قبا وعبالرنده علامتلری یوقدر . شرع اللهه مخالف بر حاللری یوق ایکن متهم اولوب مدخول بر آلای جکری بریان فقرای باللهلردر . (١)

---

(١) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی . جلد ٢ . صحیفه ٤٣٠

سكزنجی فصل

اصناف نظاملرینك اساس نقطه‌لری

عثمانلیلرده اصناف تشکیلاتنك فتوت واخی طریقتلرندن متأثر اولدیغی بوندن اولکی فصللرده کورولمشدی . ایران ذهنیتنك تولید ایتمش اولدیغی فتوت طریقتنك اسرارانکیز جهتلرینك عثمانلیلرجه عیناً و تماماً تطبیق ایدیله‌مدیکی اکلاشلمقده‌در . هرنه قدر عثمانلی اصناف تشکیلاتنك تابع اوله‌جغی اساسلر حقنده هنوز عمومی بر قانون ویا نظامنامه‌یه دسترس اولنه‌مامش ایسه‌ده مختلف تاریخلرده اصناف یدینه ویرلمش اولان فرمان وبراتلرده ازچوق فرقله مندرج بولنان بعض تعبیرلر دلالتیله بویله بر قانون ویانظامنامه‌نك موجودیتنه احتمال ویرلمکده‌در . نظامنامه‌نك وجودینه دسترس اولنه‌مامقله برابر اصنافك تابع اوله‌جغی اساساتك نه‌لردن عبارت اولدیغی اکلاشلمق و بوندن اولکی فصللرده کوریلن فتوت واخی طریقت وتشکیلاتیله مقایسه اولنه‌بیلمك ایچون برقاچ فرمان وبراتك ایجاب ایدن فقره‌لری بالاقتباس آتی‌یه درج اولنمشدر :

خرجی اصنافنك فرماندن:

اصنافمزك مستقل کتخداسی اولمدیغندن بعض خدایی پرور خام دستلر کنارمحله‌لرده دکان کشاد ومعتاد اولان اجرتلرندن زیاده آقچه مطالبه‌سیله عباداللهی رنجیده‌یه قصد . . .

طوغرامه‌جی اصنافنك فرماندن :

. . . استاده خدمت ایتمیوب خام دست اولانلر باشقه دکان احداث ایتمیوب وباشقه دکان احداث مراد ایلدکلرنده کتخدا واختیارلری رأیلریله احداث ایتمك اوزره بینلرنده قول واتفاق ایدوب . . .

سوزنجی (؟) اصنافنك فرماندن :

استانبولده واقع سوزنجی اصنافی کلوب بونلرك صنعتنده استاده واروب ، خدمت

ایدوب کتخدا ویکیت باشی وسائر اوسته‌لر معرفتیله پیر پرور اولوب باشقه چیقمدقجه
صنعتلرینه مداخله اولنمق اقتضا ایتمز ایکن . . . .

زنه قوطیسی و آینه قپاقلری ایشله‌ین اصنافك فرماننددن :

استانبولده واقع زنه قوطیسی و آینه قپاقلری ایشله‌ین اصنافك کتخداسی اولان
محمد نام کمسنه ایله سائر اوسته‌لری سدهٔ سعادتمه کلوب قدیم الایامدن بر و هر بری استاد
واروب خدمت ایدوب کتخدا ویکیت باشی وسائر اوسته‌لر معرفتلریله باشقه چیقوب
تکمیل صنعت ایدوب بعده صنعتلرین ایشله‌یوب آخردن دخل اولنمق ایجاب ایتم
ایکن . » اواسط ذا ۱۱۷۶

وزیر خانده‌کی باصمه‌جی اصنافك فرماننددن :

حرفتمز اربابی قدیمدن آنجق یکرمی یدی کدك وکارخانه‌لریمز برموجب فرمان عالی
خان مذکوره مخصوص اولوب بو آنه کلنجه شاکردلریمز استاده خدمت ایله مهارتی نمایان
وپیر پرور اولدقلرندن صوکره کدك اربابندن براستاد یاننده خلیفه ویاخود شریك اولوب
بعده کدك دوشدکده جمله اتفاقیله کندویه کدك ویرلمك وآخر دیاردن کلوب حرفتم
اربابندن اولمق اوزره ادعا ایدنلرك صنعت مذکوره‌ده مهارتلری نمایان اولدقدن صوکره
معتمد علیه کفیلی ایله کذلك کدك اربابندن بر استاد یاننده برمدت خلیفه بعده شریك
اولوب محلول کدك دوشدکده ینه جمله اتفاقیله کندویه ویرلمك معتاد ونظامیمز اولوب خان
مذکورك غیری آخر محللرده دکان وکارخانه احداث ایتمك ممنوع ایکن . . . »
۱ ذ ۱۱۳۸

طلومبه‌جی شریدی طوقویان اصنافك فرماننددن :

استانبول طلومبه‌جی شریدجیلری اصنافنك کتخداسی وسائر اختیار اوسته‌لری دیوا
همایونه عرضحال ایدوب اصناف مزبورك اوسته‌لری بینلرنده یوز اللی دستکاهلری اولمق
ایجلرندن بریسی فوت اولدقده اوسته‌لره خدمت ایتمش پیر پرور اوغلی وار ایسه اوغلن
یوغیسه قالفه‌لرندن مستحقنه جمله معرفت واتفاقیله وکتخدالری تذکره‌سیله ویریلو
خام دست اولانلره ونسا طائفه‌سنه دستکاه ویرلمك خلاف شروطلری ایکن بعضیلر
نظام قدیملرینه عدم مراعات برله اجانبدن وهنوز پیرپرور اولوب بشقه چیقمیان شاکر
مقوله‌سنه وبعضاً نسا طائفه‌سنه محکمه‌ده قصر ید وبیهوده نزاع اولدیغندن شروط قد
ونظاملرینی اخلاله باعث اولملریله . . . » جمادی الاخره ۱۱۹۲

استانبول، ایوب وغلطه و اسکدارده واقع قلمتراش و بچاقجی اصنافنك كتخدا ویکیت باشی و اختیارلری معرفتلریله بعدالیوم عباداللهه انفع اولمق ایچون خالص چلیکدن ایشلیوب قره تیموردن ایشلمیوب عباداللهه بیع و بیینلرنده خام دست اولمیوب و کتخدا و اختیارلرینك معرفتلری اولمدقجه بیکار اولان اوسته‌لر شاکرد آلمیوب بعدالیوم خالص و پاك ایشلیوب عباداللهه بیع ایتمك اوزره ..

١١٣٨ سنه‌سی

« طوغرامه‌جی اصنافی دکانلرنده طلاش جمع ایتمیوب دکانلرنده خلیفه و شاكرد یاتیرمیوب آتش یاقیوب وبو خصوصی کتخدالری، تفتیش وتفحص ایدوب خلافی بولنور ایسه کتخدالری حاكم الشرعه اعلام ومحكم حقندن کلنمك اوزره واستاده خدمت ایتمیوب خام دست اولانلر بشقه دکان احداث ایتمیوب و بشقه دکان احداثی مراد ایلدکده کتخدا و اختیارلری رأیی ایله احداث ایتمك اوزره بینلرنده قول واتفاق ... »

١١٣٩ سنه‌سی

مختلف اصنافه عائد فرمانلردن لاعلى التعیین اقتباس اولنان بالاده‌کی فقره‌لر کوستریبور که بر کیمسه برصنعتی ایشله‌یه‌بیلمك ایچون:

« خدایی پرور اولمیوب پیر پرور اولمق ، خام دست اولمیوب بر مدت براوسته یاننده خدمت ایلیه‌رك صنعتك اسرارینی اوکرنمك ، اکمال صنعت وهنر ایتمدن وایستدیکی وقتده باشقه دکانه چیقه‌رق سربستجه اجرای صنعت ایده‌میوب بوخصوصده کتخدا، یکیت باشی و اصنافك اختیارلرینك یعنی ایلری کلنلرینك موافقتنی استحصال ایتمك ومنحل کدکه انتظار ایلمك، براوسته ویاکدك صاحبنك وفاتنده اوصاف لازمه‌یی حائز اوغلی وار ایسه اوترجیح اولنمق .. »

کبی اوصافه مالکیت شرطدر .

طقوزنجی فصل

اصنافك آمرلری

اصنافك برنجی درجه‌ده آمرلرینك قاضی ومحتسب اولدیغی اوچنجی ودردنجی بابلرده بیان ایدلمشدی . بونلردن ماعدا اصنافك باشنده شیخ ، نقیب ، دعاجی ، چاوش، یكیت باشی و كتخدا نامرلنده سائر برطاقم رؤسا دخی بولنوردی. بونلردن شیخ و نقیب كیبلرك اساساً نره‌دن ونه صورتله عثمانلی اصناف تشكیلاتنه داخل اولمش بولندیغی ونه كبی وظیفه‌لرله اشتغال ایلدكاری بشنجی وآلتنجی فصللرده فتوتنامه‌لردن نقلاً اعطا ایدیلن ایضاحاتدن مستبان اولمشدر.
دها صوكره‌لری بورؤسا میاننده قول باشی ، بلوك باشی ، پازار باشی كبی عنوانلرده تصادف ایدلمكله برابر یالكز دباغ وسراجلره مخصوص اولمق اوزره ـ ٥٤٩ نجی صحیفه‌ده بیان ایدلدیكی وجهله ـ اخی بابا وشیشه‌جی اصنافی ایچون ناظر و قصابلرده یازیجی نامریله بر آمره تصادف ایدلمكده‌در. بالآخره تجارت توسع ایدرك تشكیلات یاپیلدیغی ونظاملر وضع اولندیغی زمان ذاتاً موجود اولان شاهبندر وتاجرلر كتخدا اسندن ماعدا مختار اول ومختار ثانی نامرلی آلتنجه بور مأموریت‌ده بونلر ایچون احداث ایدلمشدی . بونلردن ایلریده فصل مخصوصنده بحث اولنه‌جقدر .

اصنافك شیخ ، نقیب ودعاجی كیبلرینك ینه اصناف میاننده منتخب و اهل صنعت اولمسی مشروط اولمقله برابر بالآخره فتوت طریقی تشكیلاتی ترك ایدلدیكی زمان شیخ، نقیب ودعاجی كیبلره لزوم قالمیه‌رق بونلر ارتق انتخاب ایدلمه‌مكه باشلانمش واصناف اموری بسبتون مادیلشه‌رك بونلرك یرلرینی كتخدالرله یكیت باشیلر اشغال ایدوب اصنافله حكومت اره‌سنده واسطه وظیفه‌سنی‌ده بوصوكره كیلر كورمكه باشلامشلردر .

بناءعلیه بوفصلده شیخ . نقیب . دعاجی ، چاوش كیبلر حقنده مختصراً ایضاحات ویرلدكدن صوكره اصنافك زمانمزه كلنجه‌یه قدریكانه آمری اولان كتخدالرله یكیت باشیلر حقنده بعض وثائق درج ایدیله‌جكدر .

شیخ : اصناف تشكیلاتنده شیخك مهم بر موقعی وار ایدی . بونی فتوتنامه‌لردن

اكلايورز . قيود قديمه ده بروده (سبعه شيخلرى) تعبيرينه تصادف اولنمقده‌در. حتى اماسيه‌لى مورخ حسين حسام‌الدين افندى : قيود قديمهٔ وقفيه اداره‌سنده سبعه شيخلرينه مخصوص بر دفتر بولنديغنى واو دفترده بونلرك تكيه شيخى اولميوب اصناف شيخلرى بولنديغنه دائر شرح ويرلمش اولديغنى وسبعه شيخلكى يالكز استانبولده دكل اناطولينك ديكر شهرلرنده ازجمله اماسيه‌ده موجود ايدوكنى وصوك زمانلرده بوشيخلرك يكانه وظيفه‌لرينك حجه كيدن وكلن اصنافى تشييع واستقبال ايچون تشكل ايدن هيئتلره رياست ايتمكدن عبارت بولنديغنى بيان ايتمكده‌در .

بوشيخلره(سبعه)دنيلمسنك سببى ٥٤١ نجى صحيفه‌ده ايضاح ايدلديكى اوزره اخى تشكيلاتنده يدنجى مرتبه‌دن صوكره كنى احرازايدنلره شيخ دنيلمسندن نشأت ايتمش اوله‌جغى طبيعيدر. مع مافيه طشره‌لرده بو شيخلرك حسام‌الدين افنديك بحث ايتديكى حج آلايارينه وسائرمراسمه نه صورتله اشتراك ورياست ايتدكلرى « طشره‌ده اصناف تشكيلاتى » فصلنده ايضاح ايديله جكدر .

اوليا چلبى ؛ استانبولده ١٠٥ نفر «مشايخان اهل حرف» بولنديغنى وحضرت سلمانك بونلرك پيرى اولديغنى ذكر وبيان ايتمكده‌در .

نقيب : « نقيب ؛ بر جماعتك شاهد وناظرى واحوالنك ضمين وكفيلى وعريفى اولان كيمسه‌يه دينوركه دائما امور واحوالنه نظارت وكيفيتلرينى بحث وتنقير ايدوب اقتضا ايدن مصالحك رؤيت وتسويه وتمشيتنده تقيد و اهتمام ايدر اوله . بو ، رئيسدن بشقه‌در . حتى كاربانك نقيبى اولدركه ليل ونهار قافله‌نك امور ومصالحنده وحركات وسكناتنده نظارت وترتيب وتسويه ونقصانلرينى تكميل مقوله‌سى مهماتنده سعى ودقت ايدر . و بو كاربان باشى‌دن بشقه اولور و حالا نقيب‌الاشراف افندى بوندندر » (١) شوتعريف نقيبك نه‌وظيفه‌لر ايله موظف اولديغنى كوستردبكى كبى بوندن اولكى فصللرده اعطاايديلن ايضاحات‌ده بوبحثى كافى درجه‌ده تنوير ايتمشدر صانيرم. بووظيفه‌ده شيخلك كبى بالآخره ترك ايدلمشدر .

دولت عثمانيه‌نك تشكيلات قديمه‌سندن بريسى اولان نقابت اشراف حالا معتبر ومعتنا بر مأموريت‌در . نقابت اشراف خدمت شريفه‌سنك وظيفه‌سى معرفت انساب ايله سيده

(١) قاموس ترجمه‌سى .

ومنسبيدی فرق وتميز وخارجدن الحاق نسب اولنمسنی منع وتحذيردر » (١)
طشره‌ده قضالر كنزلرينه وارنجه‌يه قدر برر نقيب اشراف بولنديرلمقده ايدی.

بومقامه نقابت اشراف دنيلمسی: سلالهٔ نبی‌يی تشكيل ايدن شرفايه مخصوص اولمسند
طولاييدر. اهل بيت پيغمبريدن اولان ذواته اسلاميتك اوائلنده پك بويوك حرمت وتعظ
كوستريليردی. (نقيب الاشراف) نامنی آلان بو رئيس سلالهٔ نبوی‌يه منسوب افراد
ايشلرينه باقار. نسبلرينی ضبط وقيد ايدر. تولداتی وفياتی دفتره كچيرير. آنلری عادی
صنعتلره كيرمكدن وفنا احوالده بولنمقدن منع ايدر. حقلرينی مدافعه و كنديلرينی تأد
حقه مجبور ايلر. فیٔ وغنيمتدن سلالهٔ پيغمبری‌يه عائد اولان حصه‌يی طلب واخذ اي
افراد سلاله آره‌سنده توزيع، سلالهٔ مشاراليهايه منسوب طول قادينلرك كفو اولميانل
ايله ازدواجلرينی منع ايلردی. خلاصه نقيب الاشراف خاندان پيغمبری افرادينه عموم
بروصی حكمنده ايدی. نقيب الاشرافلق منصبی اك بويوك مناصبدن عداولنوردی. خليفه‌د
صوكره اك بويوك موقع نقيب الاشرافه مخصوص ايدی.

ايشته بو سببدن خليفهٔ عباسی (قادر بالله) زماننده نقيب الاشراف بولنان (الشريف
الرضی) خليفهٔ مشاراليه خطاباً يازديغی بيتلرده « آره‌مزده بر فرق وار ايسه
اوده سن خليفه‌سك بن دكلم. سائر جهتلردن بر برمزدن فرقمز يوق » ديمشدی. خلف
طرفندن نقيب الاشرافلره يازيلان فرمانلر وبراتلرده بو مقامی احراز ايتمش اولان ذواتك
علو قدر ومنزلتلريله متناسب الفاظ تعظيميه استعمال اولنوردی. نقيب الاشرافلره علی الاك
حج سقايت وظيفه‌سی، ديوان مظالم رياستی كبی عالی مأموريتلر توديع ايديليردی. (٢)

دول اسلاميه هر دور وهر عصرده نقيب الاشرافلره حرمت وتعظيمده بولنمشدر
دولت عثمانيه دخی بو حرمتی ايلك تشكلندن بری محافظه ايتمكده‌در. دولت عثمانيه‌د
اثنای مراسمده نقيب الاشراف بالجمله رجال دولته وحتی صدراعظم وشيخ الاسلامه بيله تقدم ايدر

اوليا چلبی‌ده نقيب حقنده شو معلوماته تصادف ايدلمكده‌در:

اصناف نقيبان اهل حرف: اوچ يوز نفردر. پيرلری حضرت جابر انصاريدر
حضرت حضورنده كمرين حضرت علی باغلامشدر كه جمله طريق نقيبلرينك سلسله‌س
آكا منتهيدر. »

---

(١) تاريخ لطفی جلد ٣ صحيفه ١٤٧
(٢) مدنيت اسلاميه تاريخی. جلد ١ صحيفه ٢٣٨

دعاجی : بو کلمه‌نك لغت معناسی وظیفه‌نك نوعی‌ده کوسترمکده‌در . کرك نقیب کرك دعاجی بالطبع صلحادن بر ذات اولمق لازم کلیردی و بووظیفه‌لری‌ده اصناف او اوصافی کیملرده کورر ایسه اوکا توجیه ایدردی . (دعاجی) نك یاقین وقتلره قدر بربر اصناف تشکیلاتنده موجود اولدیغنی براز یاشلی اولانلر روایت ایتمکده‌در . بر بربر چراغی قالفه ویا اوسته اوله‌بیلمك ایچون یاپیلان مراسمده ابتدا (دعاجی) یی تراش ایدر، تراش بیتدکدن صوکره دعاجی چراغه اخلاق وصنعته‌متعلق بعض نصیحتلر ویریر ایمش . اسکدار جهتنده‌کی بربرلرك دعاجیسی اوجوارده صلاح حال ایله متصف برمحله امامی ایمش .

فی‌الحقیقه استانبول قاضیلغنك ٦٥ نومرولی سجلنده کوریلن ١٢١٠ تاریخلی برفرمانده محرر شو فقره‌لر صوك زمانلره قدر بربر اصنافنده نقیبدن ماعدا شیخ ، دعاجی وچاوشك موجودیتنی کوسترمکده‌در :

« . . . آستانهٔ علیه‌ده واقع بربران اصنافنك کتخداسنك با حجت شرعیه وکیلی اولان السید محمد اوسته و یکیت باشیلری محمد صادق اوسته وشیخلری عبدالله افندی ودعاجیلری السید عثمان وچاوشلری صالح واختیارلرندن اسماعیل و . . . . . » .

چارشولرده صباحلری ایشه باشلامادن اول اصنافك بر یره طوپلانه‌رق بر دعا قرائتندن صوکره دکانلرینی آچوب آلیش ویریشه بولندقلری معلومدر . حتی چارشوی کبیرده برده دعا میدانی واردر . ایشته بووظیفه اصنافك دعاجیسی طرفندن ایفا اولندیغی کبی ختان و سور همایونلره دعوت ایدیلن اصناف هیئتی محل صیافتده حضور شاهانه‌دن مرورلری اثناده دعاجینك مقامه مناسب بردعا قرائت ایلمکده اولدیغی‌ده سورنامه‌لردن اکلاشلمقده‌در .

حال حاضرده یالکز آت بازارنده دعا اصولنك بردوام اولدیغی کورلمکده‌در .

چاوش : بونك نه وظیفه ایله مکلف اولدیغی صورت قطعیه‌ده بیلنه‌میور ایسه‌ده ٥٣٥ نجی صحیفه‌ده تصادف ایدیلن برقیده نظراً فتوتنامه‌لرده موضوع بحث اولان (بواب) ك [illegible] تشکیلاتنده اسـ[illegible] چاوش اولدیغی اکلاشلمقده‌در . الیوم بوبوکلرك قپوسی او کنده بکلینلره برده چاوشی دینلمسی‌ده بوظنی تقویه ایدر. صوك زمانلرده ترك ایدلمش اولمسنه نظراً یکیت باشیلرك برقسم وظائفنی ایفا ایتمکده اولدقلری، مثلا لونجه‌یه جلب واحضاری لازم کلن اصنافك بونلر معرفتیله کتیرلدیکی ظن ایدلمکده‌در. اساساً چاوش باشی یعنی عتیق عدلیه ناظری ایله‌معیتلرنده‌کی دیوان همایون چاوشلرینك وظیفه‌سی‌ده بوکبی شیلردن عبارت ایدی.

چاوش حقنده اولیا چلبی‌ده کوریلن ایضاحات :

اصناف چاوشان اهل صنایع : نفر ٤١٥ . پیرلری (عمرو بن خدام) در . سلمان فارسی بلنی باغلادی . قبری یمنده اویس القرنی جنبنده‌در. جمله اهل حرف چاوشلرینک پیریدر . اما وزرا و میر میران چاوشلرینک ، سلاحشور و جندیلرک پیری مالک اشتردر .

کتخدا :اصلی کد خدا وبونک اساسی‌ده خدای کددر .

کد ؛ خانه وخدا ، صاحب معناسنه اولمسنه نظراً کد خدا؛ خانه‌صاحبی دیمك اولور اصطلاحده ؛ بویوك قوناقلرده امور بیتیه‌یی اداره‌ایدن‌واصناف صنعت وتجارتدن‌اولانلرك امور وخصوصاتنه باقق اوزره‌طرف حکومتدن نصب اولنان آدمه اطلاق اولنور .

کتخدالق ؛ اصناف تشکیلاتنك بدایتندن ١٣٢٤ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر دوام ایتمش نیم رسمی بر مأموریتدر . شیخ ، نقیب ، دعاجی چاوش کبی اصناف آمرلری مرور زمانله اصناف تشکیلاتندن حذف ایدلمش ، بونلرك حقوق وصلاحیتی‌ده کتخدالره انتقال ایتمشدر . کتخدالق اصنافله‌حکومت آره‌سنده یگانه بر واسطه اولدیغندن حکومت نزدنده دخی حائز اعتبار و کتخدا انتخابی مسئله‌سی غایت مهم ایدی . بناءً علیه کتخدالرك انتخاب ونصبی ولدی‌الحاجه عزللری ایجه مناقشه ودغدغه‌یی موجب اولوردی . کتخدالر اساس اعتباریله واکثریتله اصناف طرفندن انتخاب وتصدیق مأموریتی قاضیلقدن استرحام ایدیلیر وبعض مسائلده دیوان همایونه مراجعت ایدلدیکی‌ده‌واقع اولور ایسه‌ده بعضاً‌ده دولتجه تقاعد ایدلمش بریسی آلمقده اولدیغی معاشی خزینه‌یه ترك ایده‌رك مقابلنده کتخدالق استحصال ایدردی . آتی‌یه درج ایدیلن وثیقه‌لر دها فضله ایضاحات اعطاسنه لزوم کوسترمیه‌جك درجه‌ده واضحدر :

« ...یهٔ استانبولده قلایجی طائفه‌سنك بوندن اقدم کتخدالری اولان استاد مصلی بن شعبان وحالا یکیت باشیلری اولان علی بن مصطفی واختیارلرندن السید خلیل بن السید علی . . . . . الخ نام کمسنه‌لر وسائرلری با جمعهم مجلس شرع خطیر لازم‌التوقیرده تقریر کلام وتعبیر عن‌المرام ایدوب مقدما کتخدامز اولان اشبو حاضر بالمجلس استاد مصلی نام کمسنه حسن اختیاریله کتخدالقدن فراغ وقصر ید ایتمکله انتظام

وريمز ايچـون اوزريمزه بر كتخدا نصـب اولنمق اهم اولمغين ايچمزدن اشبو باعث
لكتاب كنعان بن عبداه نام كمسـنه‌يى اهل وقوف وهر وجهله خـدمت مزبوره‌ده
ـتخدامه سزاوار اولمغله كتخدا نصب واختيار ايتمشزدر. طرف شرعدن يدينه حجت
رلمك مرادمزدر» ديدكلرنده طائفـۀ مزبوره‌نك مختارلرى اولان مزبور كنعان طائفۀ
ىبوره‌يه كتخدا نصب وتعيين اولنوب اول دخى قبول وخدمات لازمه‌سـين ادايه متعهد
لمغين ماوقع كتب شد . ١٦ شوال ١٠٧٤ [١]

استانبول قاضيسى مولانا عبدالله ادام الله‌تعالى فضائله توقيع رفيع همايونم واصـل
ليجق معلوم اوله كه :

محروسۀ مزبوره‌ده واقع دوكمجى وقيتانجى وابريشمجى حرفتى اهاليسى دركاه‌معلامه
ضحال ايدوب بونلر كتخدالرين قديمدن حجت شرعيه ومعرفت شرعله بينلرنده اختيار
كلرى كمسنه‌لريله كلوب سائر اصنافدن قديمه مغاير بونلره كتخدا اوله‌كلمش دكل ايكن
ـن‌كه وزير مشـاراليه سـن قولا كجيلر اصـنافندن بونلرك صنعتنده وقوفى اولميان
سنه‌يه كتخدالق رؤسنى ويردوكندن صـوكره بونلرك يدلرنده اولان حجت و براتلرين
ى فضولى اللرندن آلوب قديمه مغاير تعدى اولندوغن بيلديروب اولبابده حكم همايونم
ا ايلدكلرى اجلدن هر اصناف كندو بينلرنده اختيار ايلدكلرى كمسنه‌يى معرفت شرعله
خدا ايليوب آستانه‌ده رؤس دخى ويريلورايسـه عمل اولنميوب رنجيده اولنمامق امر
يفم اولمشدر . بيوردم‌كه ... وصول بولدقده بوبابده صادر اولان امرم اوزره عمل
وب دخى اصـناف كندى بينلرنده اختيار ايلدكلدى كمسـنه‌يى معرفت شرعله كتخدا
وب آستانه‌ده رؤس دخى ويريلور ايسه عمل اولنميوب رنجيده وتعدى‌اولنميه . شويله
ـسن وعلامت شريفه اعتماد قيله‌سن .

رجب ١١٠٩ (١)

استانبولده سـلطان بايزيد ولى جامع‌شريفى حواليسنده واقع دوانجى اصـنافنك مسن
ختيارلرندن السيد مصطفى و.... سائرلرى مجلس‌شرع منيرده حالا كتخدالرى اشـبو
ث‌الكتاب عبدالرحمن اوسته نام كمسـنه محضرنده هر برى آغاز كلام و تعبير عن‌المرام
وب « مرقوم عبدالرحمن اوسته اصنافمزك قدماسـندن وعرف وعادتمزه واقف ونظام

---

(١) استانبول قاضيلنى سجلى . نومرو ١٣
(٢) استانبول‌قاضيلنى سجلى نومرو ٢٣

وانتظامزی موجب اولان احوالمزه کماینبغی عارف وهر وجهله کتخدالق امورینی رؤیته قادر وجمله‌مزك مختار و متمدی اولوب لکن بواثناده بعض مفسده‌نك تحریك واغفالیله حقنده برمقدار قیل وقال اولمشدی . آنجق مرقوم عبدالرحمن اوسته حسن سلوك صاحبی کمسنه اولمغله اوضاع واطوارندن وحرکات وسکناتندن جمله‌مز خشنود وراضی وشکران اوزره اولملریزایله مرقوم کتخدالق خدمتنده ابقا اولنمق مطلوبمزدر ، دیو التماس ایتملریله حاکم موقع صدرالکتاب بتوقیع الرفیع المستطاب وفقه الله تعالی الی سبیل الصواب افندمز حضرتلری دخی مرقوم عبدالرحمن اوسته‌یی کتخدالق مزبورده ابقا وامورلرینی برمعتاد قدیم رؤیت وبرفردی خلاف شرع مظهر رنجیده ایتمه‌مك اوزره تنبیه بیوردقلرندن اول دخی قبول و خدمات لازمه‌سن علی وجه الاستقامه ادایه تعهد ایتمکین ماهوالواقع بالطلب کتب اولندی . صفر ۱۱۹۲ (۱)

اصنافك رأیی منضم اولمقسزین حکومتجه کتخدا نصب ایدلمش اولانلر اصنافه ظلم واذا ایتدکدن وفضولی برصورتده پاره‌لرینی آلمقدن حذر ایتمیورلردی . بوکا مقابل اصناف ذات شاهانه‌یه باعرضحال مراجعت ایده‌رك استعطاف ایدرلر. یا ایستدکلرینی کتخدا نصب یاخود اوزرلرندن ظلمی رفع ایتدیرورلردی. آتی‌یه درج اولنان وثیقه‌لرده بوخصوصلری تنویر ایده‌جك خیلی معلومات واردر :

استانبولده دخانجی اصنافی مبارك رکاب مستطابه عرض صونوب اوزرلرینه کندی قول مجردلریله بلابرات کتخدا اولان حسن.... نام کمسنه‌لر ایله یکدل ویکجهت وهربرلرینه برر تقریب افك وافترا ایله تجریم وتکدیر وشر ومضرتندن امن وراحتلری اولمیوب غدر کلی ایتمکله کتخدالق مزبور بامقابله‌ٔ نان ارباب استحقاقدن بر کمسنه‌یه توجیه ومجدداً محلنه قیدبرله یدینه برات عالیشانم احسان اولنمق بابنده استدعای عنایت ایتملریله شرفیافته‌ٔ صدور اولان خط همایون شوکتمقرونم موجبنجه اندرون همایونمده خزینه‌ٔ همایونمدن اشبو رافع توقیع رفیع الشان خاقانی قدوة الاماثل والاقران مؤذن ابراهیم زید قدره‌نك سپاهیاندن یکرمی اوچنجی بلوکده خلیل عثمان استانبول اسمیله تدارك ایتدیکی اون اوچ آقچه‌نك اون اوچ آقچه‌سی خزینه مانده اولوب مقابله‌سنده کتخدالق مزبور بامقابله‌ٔ نان مجدداً مومالیه توجیه وباش محاسبه‌یه قید وبرات اولنمق فرمانم اولمغین حقنده مزید عنایت پادشاهانم ظهوره کتورروب ۱۱۹٦ سنه‌سی جماذی الاولیسنك اون اوچنجی کونی تاریخیله مورخ

[۱] استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو: ٤١

ریلن رؤس همایونم موجبنجه بو برات همایونی ویردم . و بیوردم که موماالیه مؤذن ابراهیم
ید قدره واروب وجه مشروح اوزره بامقابله نان اصناف مذکوره‌نك کتخداسی اولوب
خدمت لازمه‌سن مرعی ومؤدی قلدقدن صوکره اشبو برات عالیشانمه مغایر کتخدالغی
وربنه آخردن هیچ برفرد مانع ومزاحم اولمیوب دخل وتعرض قیلمیه‌لر . شویله بیله‌لر
علامت شریفه‌مه اعتماد قیله‌لر .(۱)

استانبول قاضیسنه حکم که :

محمیهٔ استانبولده سر خیاطین خاصه‌یه تابع ذمی دُرزی اصنافی رکاب کامیابه عرضحال
و نوب حالا کتخداری اولان اسماعیل واوغلی یکیت باشی خلیل نام کمسنه‌لر (یدمزه خط همایون
و کتمقرون اعطا اولنمشدر) دیو اصناف درزی اوزرینه القای شر و (سزی کوره که القا ایتدیریرم)
، تخویف وخلاف شرع وقانون قوزی آقچه‌سی وکتده حقی [؟] وبایراملق وضیافت آقچه‌سی
میله اصناف فقراسنی تجریم وکون بکون ظلم وتعدیلری متزاید اولمغله تاب وطاقتلری قالمدیغن
لدیروب خلاف شرع وقانون ومعتاد قدیمه مغایر تعدیلری منع ودفع ورفع اولنمق بابنده امر شریفم
ایتملرینه مبنی دیوان همایونمده محفوظ قیود احکامه مراجعت اولندقده اصناف مزبوره کتخداسی
لان اسماعیل اصناف فقراسنی تجریم ایچون دکاننه احضار وهر برندن بر مقدار
قچه‌یی فضولی اخذ ویرمینلری خلاف معتاد فلقه‌یه قویوب واسواقده فلقه ایله کزوب بعضیلرینی
کنك و بعضیلرینی سله و یومروق و دیمه ایله ضرب وهتك عرض ایتمکله فیما بعد
نافدن بر کمسنه‌یی سله ویومروق و دیمه ایله ضرب و فلقه و دکنك استعمال ایتمیوب
کمسنه‌یی تجریم ایتمه‌مك اوزره یتمش بش سنه‌سنده استانبول قاضیسی اعلامی موجبنجه
ر شریف ویرلدیکی مسطور و مقید اولمغین مقدما صادر اولان امر شریف مضمونی
را وخلافندن مجانبت اولنمق بابنده فرمان عالیشان یازلمشدر. [۱] [۳۷]

اواسط ذا ۱۱۷۷

---

(۱) استانبول قاضیلنی سجل نومرو ٦٥

(۱) دیوان همایون استانبول دفتری نومرو ٦ صحیفه ۲۷

[۳۷] آثار ومحررات قدیمه‌ده اوچ کلمه‌یه کثرتله تصادف ایدلمکده‌در . بو کلمه‌لر: شرع ویا
یعت ایله قانون و نظام‌در. بونلردن شریعت ونظام تعبیرلری قانوندن زیاده مستعملدر .

کتب فقهیه‌ده صراحةً مقید اولمیوبده بالآخره زمان و مکان اعتباریله کوریلن لزوم اوزرینه
لتجه ادارةً و سیاسةً وضع اولنان اصوللری ویاخود بعض اشیا و لوازمدن جبایت اولنه‌جق
الیف عرفیه‌نك انواع و مقادیرینی تعیین و ارائه ایدن اوامره قانون ؛ و مثلا بر اصنافه امور

« صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً سبزه‌جیلر اصنافی کتخداسی اولوب عرضحال ایدن اسماعیل نام کمسنه‌نك یدنده اولان سندینه نظر اولندقده کتخدالق مزبور قرق بر آقچه خزینه مانده‌سی مقابلی کندویه توجیه اولندیغی یدینه اعطا اولنان برات عالیشاندن مستفاد وسبزه‌جی طائفه‌سندن خصملری اولان آستانهٔ علیه وتوابعی قضالرنده واقع محلّلری ودکانلری تصریحیله سکسان بر نفر مضبوط الاسامی مسلم وذمیلر مجلس شرع منیرده مزبور اسماعیل مواجهه‌سنده « مزبور اسماعیل کتخدامز اولوب عرضیله

صنعتلری مبین اوله‌رق ویریلن امتیازاته متعلق اوامر و تعلیماته ، حتی نرخ حقنده‌کی مقررات ایله تنظیم ایدیلن تعرفه‌لرده‌نظام دینلدیکی کورلمکده‌در .

شرع ویا شریعت تعبیرینك ایسه ادخال ایدلدیکی محل یوقدر

وثائق و محررات قدیمه‌ده مستعمل اولان بو اوچ کلمه‌دن شریعت تعبیرینك‌معناسی دکیشمه‌مش ایسه‌ده قانون و نظام کلمه‌لرینك شمدیکی محل استعماللریله اسکیسی آره‌سنده عظیم فرق حاصل اولمشدر .

کافهٔ امور و معاملاتی شرع شریفه توفیق ایتمك داعیه‌سنده اولدقلری افاده‌لرندن آکلاشیلان پادشاهلریمز اصدار ایتدکاری هر فرمان ویا احکامده شریعتدن بحث ایتمکی اهمال ایتمه‌مشلردر. حتی بو کبی خصوصاتده (قانون) تعبیرینك قوللانلماسنی امر ایدن پادشاهلریمزده‌ده تصادف ایدلمکده‌در ازجمله سلطان مصطفی‌خان ثانینك ١١٠٧ سنه‌سنده‌صدارت قائممقامنه خطاباً اصدار ایتدیکی صورتی آتیده محرر حکمده بعدما اوامر و محرراتده منحصراً شریعت لفظی قوللانیله‌رق قانون کلمه‌سنك شریعت لفظیله برلکده ایراد ایدلمامسی امر اولنمقده‌در:

« قواعد ملت و مصالح امت کتاب مبین و شریعت مطهرهٔ سیدالمرسلین ایله ثبات واستقرار بولوب (الیوم اکملت لکم دینکم) نص کریمنك فحوای‌منیفی اوزره امور عامه و خاصه رسیدهٔ حیز کمال و احکام با احکام شرع قویم امور جمهوره شامل و کامل و مهام خلق و قواعد حق . . . و کافل اولمغله (ان‌الذین یحادون‌الله و رسوله کتبوا کما کتب‌الذین من قبلهم) وعیدشدیدی اوزره حدود اه و حدود رسالتپناهینك غیری وضع و . . ، حدودممنوع و احکام شریعت غرا مداخل غیردن معرا و مرفوع ایکن قانونی اولان بعض اوامرده شرع شریف قانون ایله تعقیب و تعطیف اولنوب موضع غیر لایقده‌ایرادن غیری شرعی قانونله‌مقابله خطر عظیم ووزر جسیم‌اولمغله بعدالیوم اوامر و احکامده جمیع امور انجق رکن رکین شرع شریفه استناد و اول حصن حصین شامخ‌البنیان دین مبینه اعتماد ایله تحریر و ان شاءالله‌تعالی نیت عمیمة‌المیمنت همایونم اوزره شو اهل غزواتدن انتهاز فرصتله امور بلاد و عباد بر منتها قالب شرعه افراغ اولنتجه‌یه دکین قانون صرف اولوب ظل ردیف شرع شریفه استظلالی ممکن اولمیان امور شانته مناسب لفظله تعبیر وکلمهٔ « شرع شریف » : « قانون » له ازدواجدن تحذیر اولنمق‌بابنده خط‌همایون شوکتمقرونمله فرمان عالیشانم صادر اولمغله سن‌که وزیر مشارالیه سن آستانهٔ سعادتمدن ویریلان احکامده دخی‌وجه مشروح اوزره عمل اولنمق‌اوزره تنبیه و تأکید ایلمك بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر »

اوائل ذا ١١٠٢ [دیوان همایون مهمه دفتری ١١٠٨ ، صحیفه ٢٩٣]

ـد اولمیوب شریر و مزور ومفسد و دائما و مستمراً اصنافی تکدیر وتعجیز وتجریم
ـی بردلریمزه اطالهٔ لسان وجر منفعتی ایچون اصنافی فرقتین وبری برینه دوشوروب واصناف
ـده نزاع و مجادله‌یه باعث اولور درلودرلو حالات نامرضیه‌یه تصدی واوته‌دن برو بینمزده
ـر و دستورالعمل اولان شروط ولظاممزك اختلالنه ونرخ جارینك اضمحلالنه بادی
ـاداته سبب وهر بریمزك پریشان الحال اولملریمزه علت اولمغله مزبورك واوغلی محمدك
ـنلهٔ فساد وملعنتندن بروجهله امینتمز وکید ومضرتنه تحمل و طاقتمز قالمامشدر» دیو
ـج دفعه مجلس شرعده اشتکا و بالمواجهه حرکات نامرضیه‌سنی وسوء حالی افاده‌وانها
ـکتخداالقدن عزلنی التماس واستدعا ایلدکارنده فیمابعد عرضیله مشغول اولوب وحرکات
ـرضیه‌سندن تائب و اصنافی تأمین ایچون بینلرینی توفیق و اصلاحه حواله اولندقده
ـدرلو مقید اولمدیغندن ماعدا کتخدای مزبور اسماعیلك حسن حالنی خبر ویرر کمسنه
ـی اولمیوب و مواجهه‌سنده ایراد ایلدکلری افعال نامرضیه‌نك برندن صورت پشیمانی
ـاهده اولنمیوب خشونتده اصرار ایتدکده اصناف فقراسنك پریشانئ حاللرینه مرحمةً
ـخدالق مزبوره مرقوم اسماعیلك رفعندن بهرشهر کندویه اون بش غروش ویرمك شرطیله
ـخدالق مزبور اصنافك مختار ومعتمد وملتمسلری اولوب وعرضیله مقید کمسنه
ـدیغی اخبار اولنان باغچوانلر کتخداسی وکیلی السید اسماعیل بن ابراهیم قوللرینه
ـجیه و عنایت وبدینه فرمان عالیشان صدقه واحسان بیورلمق بابنده استانبول محکمه‌سندن
ـشور عالیلرینه اعلام اولنور .

ـلرنده بر ویا بر قاچنك مغایر اصول و تعامل و نرخی مخل حالاته تصدیسنه بالذات
ـناف طرفندن میدان ویرلمدیکی وبویله بر حال وقوعنده باشده کتخدا ویکیت باشیلری
ـدیغی حالده مجتمعاً قاضیلغه مراجعتله منعنی التماس ایلدکلری ۳۰۲ نجی صحیفه‌ده ایضاح اولنمشدی .
ـخدالری اولمیان اصناف آره‌لرنده ضبط وربطی تأمین و اصول وتعاملی محافظه ایده‌مدیکی
ـون محضا بوخصوصلرك تأمینه مدار اولمق اوزره حکومته مراجعتله کندیلرینه مناسب
ـسنك کتخدا نصب ایدلمسنی رجا ایدرلردی. مثلا:

توتون انجق اون برنجی عصرده استعماله باشلانمش واوزون مدت حکومتجه
ـی جهتنه کیدلمش اولدیغی ایچون توتونجی اصنافی دیکرلری کبی اولجه تشکل ایده‌مامش
ـباشلرینه‌ده کتخدا نصب اولنمامشدی. حال بوکه حکومت چارناچار ممنوعیتی رفع ایده‌رك
ـتون استعمالی تعمم ایدنجه استانبوله کلن توتونه یهودیلر چنار یاپراغی ، آرمود

قوروسی ، انجیر یاپراغی قاتوب یکمز و بال ایله اصلاتمق صورتیله حیله یاپدقلرندن وارەلرنده کتخدا اولمدیغی ایچون یهودیلرك بو حیلەسی حرفت مزبورە اربابنی افسادە مؤدی ومبتلاسی اولان عباداللهی تغریر و اضرار ایتدیکندن بجهله کندولرینەده برر کتخدا نصبی توتونجیلر طرفندن رجا ایدلمش وابتدا ۱۱۳۸ سنەسنده مصطفی چلبی اسمندە بریسی توتونجیلره کتخدا نصب اولنمشدر . [۱]

مسلم وغیر مسلم اصناف برلکده اجتماع واصناف اموری مشترکاً رؤیت ایتدکلری زمانلرده اصنافك کتخدا ویکیت باشی کبی آمرلریده منحصراً مسلمانلردن انتخاب ونصب اولنوردی. فقط مرور زمانله عدم امتزاج نتیجەسی اولەرق لونجەلری آیریلنجه غیر مسلملر برمدت دهامشترك کتخدانك امری آلتنده بولنمشلرسەده ابتدا یکیت باشیلرك کندی ایچلرندن وبراز صوکرەده کتخدانك غیر مسلملردن اولمسی امتیازینی احراز ایتمشلردر .

کتخدالغك نسبةً صوك زمانلر دیمك اولان ۱۲۷۷ سنەسنده بیلەنەدرجه حائز اهمیت اولدیغنی شو وثیقەده کوسترمکدەدر :

چارشوی کبیر وشهزاده و قرەمان و تحته قلعه و پارمق قپو نام محللرده کائن کافهٔ خفاف آراستەلری ایلەدرسعادت وبلاد ثلثەده کائن سائر متفرق خفاف دکانلرنده عباداللهه صاتلمقده اولان انواع خفافیه میاننده بر چوق قالب وچوروك آیاق قابلری کوریلوب بونلردن برر عدد جلب و خفاف اصنافندن دخی ایجاب ایدنلری نزد بندەکانەمه جمع ایله خفافیهٔ مذکور میدانه قونیلەرق و بونلرك عباداللهجه اولان مضرتی بیان اولنەرق ایجابی لدی‌المذاکره اشبو خفافیەنك بروجه محرر چوروك وقالب اولمسی کندو کسب وتجارتلرینه دخی مضر ایسەده اعمالەجیسی بولنان اصنافه سوز کچیرەمدکلرندن نشأت ایلدیکی طرفلرندن درمیان و افاده وسالف‌الذکر خفافیەیی اعمال ایدن دیکیجیلرك هر صنفی دخی جوابلرنده بهاسی اهون اولسونده هر نصل اولور ایسه اولسون دیەرك خفافلر طرفندن کندولرینه تنبیه و سپارش قلندیغنی حکایه ایله شو حالده اشبو فنالغه سببیت قنغی طرفده ایدوکی حقیقةً بیلنەمامش ایسەده . یاق افاده واستفادەیه کوره بونلرك براز وقتدنبرو نظام سابقەلری خلل پذیر اولەرق هر بر اصنافك کیف مایشاء اعمال صنعت ایتملرندن نشأت ایلدیکی اکلاشلدیغنه بناءً بونلك بر حسن چارەسی لدی‌التأمل چونکه اشبو خفافیەیی خیط و اعمال ایدن اصناف متعدد و هر صنفك بشقه بشقه کتخدالری اولەرق ودکان و دستکاهلری بر محلده

[۱] استانبول قاضیلغی سجلی . نومرو ۲٤

ولميوب متفرق بولنەرق معمولاتلرى اولان خفافيەيى هر كس ذكر اولنان خفاف
آراستەلرينە و سائر ديلدكارى محللرە كتيروب فروخت ايتمكدە اولوب اصول قديمەلرى
ىسە چارشوى كبيردە اولان بويوك آراستەنك خفافلر كتخداسى سائر بالجملە آراستەلر
كتخدالريلە اشبو ديكيجى صنفلرى كتخدالرينە باش كتخدا اولەرق معمولاتلك فنا اولمامسى
عقندە حكمى جارى اولوب شويلەكە لاجل الاعمال مبايعە اولنەجق اشيا اول امردە لونجەلرندە
لمعاينە مبايعە اولنەرق واعمالاتك دخى هر بر اجزاسى متين و مستحكم اولديغى حالدە
روخت اولنمسنە دقت و نظارت قلنەرق قالب وچوروك اولديغى تقديرجە قبول اولنميوب
صاحبنە جواب ويرلمك وبالجملە آراستەلر ايلە پراكندە خفاف دكانلرندە اويلە خلقى اضرار
يدەجك چوروك وقالب خفافيە آلنوب صاتلمامسنە متمادياً نظارت و دقت اولنمق اصولندن
لكن بو اصولك بر خيلى وقتدنبرو ترك اولنمش اولمسيلە اشبو خفافيەنك بروجە معروض
الب وچوروك اولديغى اكلاشلمش و اصول مذكورك ينە قديمى وجهلە بولنەقونيلەرق
عمالاتك اصلاحى، كارلرينك رواج و اشتهارى وعباداللهك ضرردن وقايەسى كبى طرفينك
نافعنى موجب اولەجغى قضيەلرندن بحثلە و اصول سابقە درميان اولنەرق آياق قابى ديكيجى
صاتيجيسى بولنان اسلام ترلكجى وارمنى پاپوشجى وارمنى مستجى و روم پاپوشجى وپاپوش
بجيتجى وقاخانى يمنيجى روم وارمنى واسلام چيزمەجى وچدكجى واسلام مستجى وپراكندە
وندرەجى وقوندرەجى ارمنى چتال خان وقرەمان اراستەسى صنفلريلە جمعاً اون درت نوع
صنافك كتخدالرندن عبارت اولەرق برلونجە تشكيل اولنوب اشبو لونجەنك وجهلە كتخدالرك
ىاقى سالف الذكر بيوك آراستە كتخداسنە باش كتخدا عنوانيلە احالە اولنمسى وصنوف
مرقومەيە فرنك قوندرەجيلرى دخى بوكرە ادخال اولنەجقندن اونلرە كتخدا نصب
ولنەميوب ايچلرندن بر ايكى نفر اوستەباشى تعيين قلنمق اقتضا ايدەجكندن بعدە بر كونە
عاى مساوانە قالقمامق ايچون صنوف مرقومە كتخدالرينە دخى بعدازين كتخدا لفظى
طلاق اولنميوب اوستەباشى اطلاق واولوجهلە مهرلرينك تبديلى و مذكور باش كتخدالغە
صنوف مرقومەنك انتخابلريلە بيوك آراستە اصنافندن بر اهل و اربابنك تعيينى وصنوف
مرقومە اعمالاتنە على الدوام وبالاتفاق اصول سالف الذكر وجهلە نظارت وبعدما خلاف امر
الب خفافيە النوب صاتلديغى كورلديكى كبى مرقوم باش كتخدانك مسؤل ومعاتب اولمسى
لازمكلەجكى مثللو اصناف مرقومەدندە بروجە محرر قالب ايش ياپمقدن واز كچميان و اولنان
تنبيهاتى اصغا ايتميلر دخى اول امردە لونجۀ مذكور انضمام رأيى و باش كتخدا معرفتيلە يولسز

ايدلمك صورتيله تأديب اولنوب برقاچ دفعه تنبيه ايله متنبه اولميانلر اولديغى حالده حكومته بالاخبار مجازات لازمه لرى يينه لونجۀ مذكور رأى و تنسيبيله اجرا قلنمسى و اصناف قيدلرينه دخى برضابطۀ لاحقه اولمق اوزره اصناف مزبور اوسته باشيلرينك كندو اصنافلرينه ويره جكلرى تذكره لرك بيوك آراسته كتخداسى طرفندن دخى تمهير ايله تصديق قلنمسى والحالة هذه دكانلرده موجود چوروك وقالب وخصوصيله سختيان مشين يرينه مشمعدن معمول بولنان خفافيه نك نزد عالئ جناب صدارتپناهيلرنده بالتنسيب فرمان بيوريله جق مدت مرورنده اله كچنلرى حرق اولنمق اوزره شمديلك برمناسب مدت مهل ويرلمسى تنسيب و مذكور قالب وچوروك خفافيه دن چند عددى دخى منظور عاليلرى بيورلمق اوزره تقديم وتسريب قلنمقله كيفيت نزد عالئ صدارتپناهيلرنده دخى رهين تصويب واستحسان بيورلديغى حالده اجراى اقتضاسى بابنده .

٦ ج ١٢٧٧

اشبو تذكرۀ بهيه لرى مألى معلوم مخلصى اوله رق مجلس والايه لدى الاعطا سياق اشعار والالرى موافق حال ومصلحت اولديغندن بعده ايجابى مذاكره اولنمق اوزره اصناف مرقومه نك وفرنك قونديره جيلرك شوقراره موافقتى وقيود لازمه يى حاوى هرصنفك معتبرانندن وكتخدا واوسته باشيلرندن ممهور وممضى برقطعه سند اخذيله اكا كوره كيفيتك استيذانى خصوصنك صوب والالرينه بيلديرلمسى تذكر اولنمش اولمغله اولوجهله اقتضاسنك اجرا وافاده سى .

١٦ ج ١٢٧٧

مفاد امر وفرمان عالئ جناب وكالتپناهيلرى ادراك عبيدانه م اولمش وصنوف مرقومه نك اعمالاتى حقنده عرض وبيان اولنان اصولك تأسيس واجراسنه مع الرضا جمله سى طرفندن موافقتى مبين طبق اراده وتنسيب بيورلمش اولديغى وجهله تمهير واعطا قلنمش اولان ورقه منظور معاليموفور جناب صدارتپناهيلرى بيورلمق ضمننده لفاً تقديم خاكپاى دولتلرى قلنوب انجق فرنك قونديره جيلر بياندن مستغنى اولديغى اوزره هنوز سلك اصنافه ادخال ايله تبعۀ دولت عليه دن بولنان اصناف مثللو تذكره ورسوماتجه حقلرنده بركونا معامله اولنمديغندن وسايۀ آصفانه لرنده بعدازين مرقوملر ايله تبعۀ اجنبيه دن اصنافلق ايدن صنوف سائره حقلرنده دخى اصنافلق معامله سى اجرا قلنديغى كبى اشبو فرنك قونديره جيلرك دخى اصول مذكوره تماميله موافقت ايتملرى طبيعى ايدوكى و اجراى

اقتضاسنك شمديلك تأخيری ايجاب مصلحتدن بولنديغی محاطعلم دولتلری بيورلدقده اولنابده .

١٩ رجب ١٢٧٧

مفاد اشعار والالری معلوم مخلصی اولدقدن صوکره مجلس والاده دخی قرائت اولنه‌رق اشبو جوابك الی‌نهايت سطرنده محرر شمديلك تأخيری عبارەسی سند تمهيری خصوصنه وياخود فرنك قونديرەجيلرك لظامی دائرەسنه آلنملرينه‌می مصروف قدر لايقيله آكلاشيله‌ميوب مقصد سند تمهيری مادەسی ايسه بربأس اولميه‌جغی کبی اکرچه اجرا اولنه‌جق اصولك تأخيری اولديغی تقديرده بالکز تبعهٔ دولت‌عليه‌دن اولانلر حقنده شوقاعدەنك تخصيصی مناسب اولميه‌جغندن بعده ايجابنه باقلمق اوزره اول‌امرده بوراسنك طرف عطوفيلرندن استيضاحی تذکر اولنه‌رق مذکور سند لفاً اعاده قلنمش اولمغله کيفيتك ايضاحاً اشعاری متوقف همت بهيه‌لريدر .

١٩ رجب ١٢٧٧

مفاد امروفرمان جناب وکالتپناهيلری قرين ادراك بندکانم اولمش و عبارهٔ مذکوره ذکر اولنان فرنك قونديرەجيلريله تبعهٔ اجنبيه‌دن بولنان صنوف سائره حقلرندەشمدی‌يه قدر اصناف معاملەسی اجرا اولنمديغندن سند مذکورك مرقوم فرنك قونديرەجيلرينه‌دخی تمهير ايتديرلمسنك تبعهٔ اجنبيه‌دن بولنان اصنافلرك عموماً حقلرنده اصناف معاملەسی اجرا اولنوب وتذکره اعطا قلنمسنه دکين تأخير اولنمسی اقتضـای حالدن بولنديغنه مصروف ومعطوف ايدوکندن بيان کيفيتله سند مذکورك اعاده وتقديمنه مثابرت قلندی .

٢٥ شعبان ٧٧

بالايه درج اولنان وثائقده محرر اولديغی اوزره‌دور حميديده دخی بعض مهم وواردالی کتخدالقلر ماين ارکانندن وحتی خدمه‌سندن برطاقم ذواته‌عنايت و احسان بيورليردی مثلا جلبلر کتخدالغی مابينجی فائق بك عهده‌سنده اولديغی کبی قوشجی‌باشی کبی مستخدمين دخی برو اصنافه کتخدا نصب ايدلمشلردی . بعضاًده اصناف ترويج مرام ايچون بوکبی نفوذلی ذواتك کتخدالغی طلب ايدولردی .

مشروطيتك اعلانی متعاقب تأسيسات قديمه‌دن برخيليسی سيبلی سيبمز اورتەدن قالديرلديغی صره‌دەداولاموقت صوکره ٢٤ نيسان ١٣٢٨ تاريخنده قطعی اولەرق برتعليمأتنامه نشريله کتخدالق لغوايدلمش و ١٣٣١ سنه‌سنه‌قدر بوحال دوام‌ايتمش ايسه‌ده اتحاد وترقی جمعيتی اصنافك

قوت وثروتندن استفاده اولندیغی اکلادیغی ایچون لدی الحاجه کندیسنه مظاهرت ایتمك اوزر تعلیماتنامه‌یی تعدیل ایتدیره‌رك اصنافك باشنه کاتب مسؤل نامیله بر کتخدا نصب ایتمشدی

اتحاد وترقی اداره‌سی سقوط ایتدکدن صوکره شهراماتی حق قانونیسنی استعمال ایدرك کتخدالغی یکیدن احداث ایتمش ایسه‌ده بودفعه‌ده حریت وائتلاف فرقه‌سی کندی آدملرینی کاتب مسؤل نامیله کتخدا نصب ایتدیرمکه باشلامشدر .

یکیت باشی: یکیت ،فتی مقابلیدر. فتوت طریقنه منسوب اولان کنجلره فتی دینلیردی بو مناسبتله فتی لغتی یکیت ودلی قانلی معناسنه کلمشدر . یکیت باشی مرتبه اعتباریل کتخدادن صوکره کلیر واصنافك معتبرانندن انتخاب ایدیلیر ایدی. یکیت باشی‌نك وظیفه‌سو کتخدا ایله اصناف آره‌سنده بر واسطهٔ تبلیغ اولمقدن عبارتدر . اسلام ، روم وارمن اصنافك یکیت باشیلری کندی آره‌لرندن انتخاب اولنوردی .(چاوش)ك وظیفه‌سنك د مالآخره یکیت باشیلره انتقال ایتدیکی ظن ایدلمکده‌در.

شو وثیقه یکیت باشی‌نك نه صورتله انتخاب اولندیغی کوسترمك ایچون درج ایدلمشدر .

دارالخلافة العلیهٔ قسطنطینیةالمحمیه‌ده موجی طائفه‌سنك کتخدالری عمر بیك ابن عبدالله و اختیارلرندن ابوستول ولد پاپا . . . . . و سائرلری مجلس شرع خطیر لازم التوقیرده هربری تقریر کلام وتعبیر عن المرام ایدوب « حالا یکیت باشیمز اولان اشبو حاضر بالمجلس دیمو ولد شیرو نام ذمینك بو آنه کلنجه افعال و اقوالندن متألم ومتأذی اولمدیغمزدن ماعدا بینمزده واقعه اولان اموریمزی کورمکه هربار بذل همت وصرف قدرت ایلیوب وسابقا یکیت باشیمز اولان خرستو وولی ولد بانتو حیله‌کار وبد اخلاق وبد افعال اولمغین من بعد مرقوم دیمودن غیری ایچمزدن آخر کمسنه‌یی یکیت باشیلق خدمتنه استخدام وقبول ایتمه‌مك اوزره بینمزده قول واتفاق ایلدك» دیدکلرنده واقع حال بالطلب کتب اولندی. ذی القعده ١٠٧٤ [١]

---

[١] استانبول قاضیلغی سجل نومرو : ١٣
(١) استانبول قاضیلغی سجل . نومرو ٢٤

اوتنجی فصل

اصنافك لونجه‌سی ، اختیارلری ، تعاون صندیقی ومشترك ماللری

فتوت طریقی اصناف تشکیلاتنه اساس وحاکم اولدیغی زمانلرده اصنافك دوکاه ویا زاویه‌لرده بالاجتماع فتوتنامه‌لرده بیان اولنان مراسمی اجرا ایده‌جکلری طبیعیدر . فقط صوك زمانلرده اصناف فتوت طریقنی ترك ایده‌رك دوکاه وزاویه‌یه مقابل « لونجه » کشادینه باشلامشدر .

اون برنجی عصرده یاشامش اولان اولیا چلبی اصناف حقنده پك متنوع ویك قیمتدار معلومات ویردیکی حالده « لونجه » دن بحث ایتمیور . شو حالده « لونجه » کشادی اون برنجی عصردن صوکره‌کی زمانلرده واقع اولمشدر دینیله‌بیلیر .

اصنافك فتوت طریقنی ترك ایله زاویه‌لردن اوزاقلاشمسنه ایکی سبب تصور اولنه‌بیلیر :

برنجیسی : اولجه‌ده بالمناسبه بیان ایدلدیکی اوزره ایرانلیلرك ایجاد کرده‌سی اولان فتوت طریقنك رعایت وتطبیقنی استلزام ایتدیردیکی مراسمی بحق ایفا ایده‌بیلمك ایی بر تحصیل وتربیه‌یه توقف ایتدیکی حالده صوك زمانلرده بوکا امکان قالمامشدی .

ایکنجیسی: فتوت طریقنه امتثالاً زاویه‌ده اجتماع یالکز اسلام اصنافه منحصر اولوب حال بوکه اصنافك مهم بر قسمنی‌ده غیر مسلملر تشکیل ایتمکده ایدی . بوتون اصنافه تعلق ایدن بر مسئله حقنده طوپلانوب سربستجه وبلا مراسم کوروشه‌بیلمك ایچون محل اجتماع دینی وروحانی بر مؤسسه اولمقدن زیاده علی‌العاده بر مجمع اولمق اقتضا ایدر .

بناءً علیه عرض ایتدیکم ایکی سبب طولاییسیله اون ایکنجی عصردن اعتباراً زاویه‌لر ترك ایدیله‌رك عینی حرفته منسوب مسلم وغیر مسلم اصناف حتی اسمنی‌ده غربلیلردن آله‌رق لونجه‌لر کشادینه باشلامشلردر .

زاویه‌لره برنجی درجه‌ده عامل وآمر شیخ ایله نقیب اولدیغی حالده لونجه‌لرده بونلرك موقعلرینی کتخدا ایله یکیت باشی اشغال ایتمکده‌در . اصنافك اختیارلری ایسه هر ایکیسنده‌ده واردر .

اصنافك لونجه‌سی

هر اصنافك معین بر اجتماع محلی واردی . لونجه (۱) دنیلن بو محللرده اوائلده اسلام وخرستیان اصنافك منتخب و کزیده‌لری و اوزمانکی تعبیرلرله (مسن واختیار ایش ارلری ، سوز صاحبلری) اوسته‌لر طوپلانیرلر . کتخدا ویکیت باشیلرینك تحت اداره وریاستلرنده عقد مجلس ایده‌رك اصنافك امورینی رؤیت ؛ اوفاق تفك نزاعلرینی قاضی‌یه یعنی حکومته عکس ایتمدن اول حل وفصل ؛ اصول ، نظام وتعامل قدیمك محافظه‌سی اسبابی تذکر ایدرلر واصنافك اورته صندیغی حساباتی‌ده تدقیق ایدرك تزاید وارداته سعی ایلرلردی .

الیوم پك آز قالمش اولان بعض باشلی و اموردیده اصناف نزدنده اجرا ایتدیکم تحقیقاته نظراً لونجه‌لره یالکز اوسته واختیارلر کیره‌بیلیرلر . کنج چراقلرله قالفه‌لر چاغیرلمدقچه کندیلکلرندن قطعیاً کله‌مزلرمش . لونجه‌ده اثنای مذاکره‌ده باشلیلر مندر اوستنده ، کنجلر یرده دیز چوکه‌رك اوطورورلرمش . اون ایکی یاشنده صنعته انتساب ایتدیکی حالده الیوم یتمش یاشنده بولنان اوزون چارشو اصنافندن بریسی لونجه‌ده قلقه‌دکنکك دیوارده هرکسك کوره‌جکی بر محلده آصیلی اولدیغنی‌ده بیان ایتمکده‌در .

آتی‌یه درج اولنان اشبو وثیقه لونجه اوسته‌لرینك صورت انتخابنی کوسترمکده‌در .
«آستانهٔ علیه وجوارنده اولان بلاد ثلثه‌ده واقع دوغرامه‌جی اصنافندن ارمنی طائفه‌سنك کتخداسی ملا کورانیلی وارطان ومسن واختیار اوسته‌لرندن آقسرایلی آرتین (اصنافك اسملری برر برر تعداد اولنیور)وسائر ذمیلر مجلس شرع خطیر لازم التوقیرده اصناف مرقومه اوسته واختیارلرندن اشبو حاملو الرقیم باغچه قپوسنده محسن اوغلی خانی جوارنده محقق و. . . . . . . نام ذمیلر مواجهه‌لرنده هر بری تقریر کلام و تعبیر عن المرام ایدوب اصنافمز برا کنده اولوب ترسانهٔ عامره وجبه‌خانهٔ معموره وسائر اقتضا ایدن

(۱) لونجه : ایتالیان لساندن مأخوذ لوجیه loggia لفظیدرکه فرانسزجه loge دیو زبانزد اولمش وحجره یعنی اوطه معناسنه اولوب بین الاصناف تجار وصنعتکارانك معاملات ومنازعاتنه متعلق مذاکراتك اجراسنه مأمور او ن ارکان منتخبه‌نك یعنی اصناف اوسته‌لرینك اجتماعنه مخصوص اوطه‌یه علم اولمشدر . تیاترولرده‌کی حجره‌لره وفارماصونلرك جمعیتگاهلرینه‌ده لوژ loge اطلاق اولنور .»
دفتر مقتصد . سلیمان سودی . جلد ۳ . صحیفه ۱۶۱

امور مهمه‌یی و باخصوص اصنافمزك سائر وقوعیافته اولان امور و خصوصلرینی رؤیت و تنظیمده جمله‌مزك جمع و احضاری متعسر اولدیغنه بناءً اصنافمزك قدیم اوسته‌لرندن اولوب عرف و عادتمزه و امور نظاممزی موجب اولان امور و احوالمزه واقف و هروجهله امور لازمه‌مزی رؤیته مقتدرلر اولوب جمله‌مزك مرضیلریمز اولان منبورون محقق و اوسب و . . . . . نام اون‌یدی نفر ذمیلر وجه‌مشروح اوزره اصنافمزه لونجه اوسته‌سی نصب اولنملری مطلوبمزدر» دیو جمله‌سی بالاتفاق التماس ایتملریله حاکم‌حاسم والاجناب وفقه‌الله‌تعالی بالصدق والصواب افندمز حضرتلری دخی مسفورونی اصناف مرقومه‌یه وجه‌محرر اوزره لونجه اوسته‌سی نصب و تعیین بیوروب اصناف مرقومه‌نك امور لازمه‌لرینی بالمعیه برمعه قدیم رؤیت ایلیوب خلاف شرع مطهر برفردی رنجیده ایتمه‌مك اوزره مرسومونه امر و تنبیه بیوردقلرندن آنلر دخی قبول و خدمت لازمه‌لرینی کمایبنغی اداسی تعهد والتزام ایتملریله ماهوالواقع بالابتغا ثبت واملا اولندی. . [١]

اسلام و خرستیان اصنافك عینی لونجه‌یه منسوبیتلری اوزون مدت دوام ایده‌مامش و غیر مسلملر اسلاملردن آیری لونجه کشادینه مجبور اولمشلردر. ٣١ نومرولی استانبول قاضیلغی سجلنده صورتی محرر وکمخاجی اصنافنه عائد ١٩ جمادی‌الاول ١١٨٢ تاریخلی بر حکمده دینلیورکه:

« . . . نظاممزه متعلق اموریمز سویلشوب رؤیت ایتمك ایچون (لونجه) تعبیر اولنور جمع اولدیغمز محلده اهل اسلام اوسته‌لری دخی کلمك معتاد اولوب لکن براز مدتدن و اسلام اوسته‌لرینك دلوقانلو یه‌یه زمره‌سی اوسته و قلفه‌لری کثرت بولدقدن لونجه‌مزده بزمله غوغا و ضرب قصدیله اوزرلریمزه هجوم و بزلره انواع شتوم غلیظه ايله شتم و هتك عرض ایدوب وتسلیم ایلدیکمز قماش کثرت اوزره تمایم ایدوب (قماشلرك رخیص بها ایله بیعنه سبب اولورسز) دیو بزی رنجیده و تتعمدمزه دستکاهلریمزی وقماشلریمزی قطع ایتمك ایچون اوزرینه هجوم و اقدام و بعضیسی مجلس شرعده‌اعانه اولندیغی اوزره جبراً و قهراً قطع ایتدیروب بزلری اضرار و قطع ایتدیکی صورتده کتخدا بولنان کسنه‌یه تعرض و عداوت وعزل ایتدیرمکه تصدی و کتخداعزل ولصبنو کندولره پیشه و صنعت اتخاذ ایدوب حالا کتخدامز اولان مرقوم احمد اوسته بندو حالنده مرضیله مقید اولوب کندودن هر وجهله خشنود وراضیلرز و بزلری منبورلرك اولوجهله ازلان دعوا و تجاوزلرندن حمایت وصیانت ایلدیکی ایچون بو اثناده کتخدامزك عزلنه تصدی

[١] استانبول قاضیلغی سجل. نومرو ٠٩١ ٢٢ را١٢٢١

و بو وجهله تكدير رلعجيز و بزلرى اضرار و نظاممزك اختلالنه باعث و اصناف بيننده
نزاعه مؤدى اولورلر دى بالمواجهه تشكى . ... »

بو وثيقه‌نك مابعدينى درج ايتمكه لزوم كورمدم . بالاده‌كى فقره‌لر مسئله‌يى كافى درجه‌ده
تنوير ايتمشدر. غير مسلملرك شو مراجعتى اوزرينه قاضى او تاريخدن صوكره اسلام
و خرستيان لونجه‌لرينى آيرمشدر .

اصنافك اختيارلرى

لونجه‌لرده رئيس اوله‌رق اصنافجه منتخب ومأمورينى شهرك قاضيسى طرفندن
مصدق بر كتخدا ومتعدد يكيت باشى ايله اصنافك ايلرى كلنلرندن ياشلى ، سو
اكلار وسويلر بر خيلى اوسته بولنوردى . (اختيار) نامى ويريلن بواوسته‌لر كرچ
اكثريتله ياشلى كيمسه‌لردن عبارت ايديسه‌ده لسانمزده شيمدى مستعمل اولديغى كبى اساساً اختيار
يعنى ياشلى ديمك اولميوب اصنافك مختار وكزيده‌لرى معناسنده واليوم قوللانيلان هيئت
اختياريه تعبيرينه معادل ايدى .

جونكه اصنافك امورينى رؤيتده اعطاى رأى ايده‌بيله‌جك وحكومت نزدنده حقوق
اصنافى مدافعه ومحافظه ايليه‌جك درجه‌ده توجهه مظهر اولانلر بالطبع اومقصده ايچ
املك صرف ايتمش ، تجربه كورمش ، ياشلى كيمسه‌لر اولديغندن وتوركلرده بويوكلر
حرمت عنعنه حكمنده اولوب حتى شرقى آسياده قبيله رئيسلرينه ـ كنج اولسون
ياشلى اولسون ـ . (آق صقال) ديمك عادت اولديغندن بزده‌ده اصناف لونجه‌سنه داخل
اولان مختار وكزيده كيمسه‌لر ميانده اكثريتى تشكيل ايدنلرك ياشلى بولنمسى (اختيار)
كلمه‌سنك بين الاهالى ياشلى ديمك اولديغى ذهابنى ويره‌رك بو كلمه لسانمزده او صورتله
استعمال اولنه كلمشدر . قيود قديمه وسجلات شرعيه‌ده وبالخاصه آثار ومؤلفات عتيقه‌ده
(اختيار) كلمه‌سيله برابر (مسن) وحتى (اسن) كلمه‌لرينكده قوللانلمش اولمسى بومدعاى
تأييد ايدر . (٣٩)

---

(٣٩) اختيار كلمه‌سى عثمانليلردن اول يازيلان فتوتنامه‌لرده‌ده واردر. مع مافيه عثمانيلر زماننده
اصناف ايله يكيچريلرك استعمالى طولاييسيله لسانمزده (ياشلى) معناسنه قوللانلمشدر. موجود قاموسلرده
(اختيار) كلمه‌سى عربجه‌ده ياشلى معناسنى مفيد اولماديغى حالده نه‌دن طولايى توركجه‌ده بو معنايى
آلمش اولديغى ايضاح ايدلمديكندن بروجه آتى بعض شواهد ايرادينه مجبوريت كورلمشدر :

اصنافك اورته صندیغی ومشترك مالاری

هر اصنافك بر تعاون صندیغی واردی . کتخدا و یکیت باشی ایله اختیارلرك نظارت و مسؤلیتی آلتنده بولنان بوصندیغك سرمایه‌سی اصنافك تبرعاتی ایله چراقلقدن قالفه‌لغه وقالفه‌لقدن اوسته‌لغه ترقی ایدنلر ایچون اوسته‌لری طرفندن ویریلن پاره‌لردن و هفته‌ده یاخود آیده بر اصنافدن درجهٔ تحملنه کوره طوپلانیلان حصه‌لردن عبارت

« . . . . . همان جمله اهل حرف (واویلاه ! واویلاه نه‌در بو ظلم امت محمده) دیه جمیع آق صقاللی ، منعم ومحتشم اختیارلر ونیچه یوز سادات کرامدن کیمسه‌لر ایلری کلوب (وزیر ایتمه ، بوظلمی دفع ورفع ایله) دیدکلرنده » .

اولیا چلبی جلد ۳ . صحیفه ۱۷۹

« حقیر عالم صباوتمدن برو سیاحته طالب وراغب اولوب . . . ممالك محروسه‌لری قرق ییلدن برو کشت وکذار ایدرکن حاکم وضابطلری،مسن وامور دیده اختیارلریله الفت ایدوب‌احوالی آنلردن سؤال ایده‌رك تحقیق ایدردم . . »

کذا . جلد ۳ . صحیفه ٤٧١

« جمله مسن اختیارلر یکیچری آلاینك بویله دریا مثال عبور ایتدیکنی کورمدك دیدیلرکه حقا که طوغریدر »

کذا . جلد ۳ صحیفه ٥١٧

« غلطه وتوابعنده واقع بقال حرفتنك پازار باشیلری اسماعیل واوسته‌لرینك اسن واختیار . لرندن الحاج مصطفی . »

دیوان همایون استانبول دفتری نومرو ٦ . ١١٧٦ تاریخلی فرماندن

دباغ اصنافی فرماننده :

« طائفهٔ مزبوره‌نك اختیارلرندن اولوب جمله‌نك معتمدی ومختاری . . . . . »

« آستانهٔ علیه وجوارنده اولان بلاد ثلثه‌ده واقع دوغرامه‌جی اصنافندن ارمنی طائفه‌سنك کتخداسی منلا کورانیل وارطان ومسن واختیار اوسته‌لرندن اقسرایلی آرتین . . . . ومائر ذمیلر مجلس شرع خطیر لازم‌التوقیرده . . . »

استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۹۱، ۲۲ ۱ ۱۲۲۱

آستانهٔ علیه‌ده واقع خبازان اصنافنك کتخداسی وبالجملهٔ نظام اوسته‌لری ومسن واختیار سوز صاحبلری مجلس شرعه کلوب تظلم حال وافادهٔ مرام ایدرلرکه . . .

استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ٤٠

دباغ اصنافنه (اخی بابا) تعیننه عائد فرماندن :

« . . . وطائفهٔ مزبوره‌نك اوسته‌لرندن اولوب جمله‌نك معتمدی ومختاری . . . »

کذا نومرو ٢٤ . صحیفه ٦١ .

(مختار) کلمه‌سی حقنده‌ده ایلریده دیکر برحاشیه واردر .

اختیار کلمه‌سنك شوصورتله‌لسانه‌مال اولیشی‌اساساً بومعنایه‌موضوع اولان «قوجه»نك‌مهجوریتنه سببیت ویرمشدر .

ایدی. اصنافجه ترتیب ایدیلن عمومی تنزهلرله پادشاهلرك سور همایون وختان جمعیتلرینه دعوت وقوعنده اختیار اولنه‌جق مصارف ایشك اهمیتنه کوره آیریجه اصنافدن طوپلانیردی.

صوڭ زمانلره قدر بر چارشوده طوپلو بر حالده بولنان اصناف بو کبی مراسم ومؤسسانه مالك ایدی. مثلا ۱۳۲۷ سنه‌سی حریقنه یعنی چارشونك کاملاً طاغلدیغی تاریخه کلنجه‌یه قدر اوزون چارشو اصنافنك بو یولده بر اورته صندیغی موجود ایدی. اصناف مرقومه اوسته‌لرندن بریسی چراغنی قالفه‌لغه ترفیع ایده‌جکی زمان اللی و قالفه‌لقدن اوسته‌لغه چیقاریله‌جغی صره‌ده دخی اوچ یوز غروش تأدیه ایدرمش. بو کبی مراسم لونجه‌ده اصنافك اختیارلری حضورنده ومراسم مخصوصه اجراسی صورتیله ایفا ایدلمکله برابر بعضاً چارشویه قریب بر جامعده مولد شریف قرائتیله مراسم دینیه‌ده بولندیغی‌ده واقع اولورمش.

اصنافجه صندیغه تبرع ایدیلن بو پاره‌لر یوزده بر نما ایله احتیاجی اولان ویاخود توسیع صنعت و تجارت ایتمك ایسته‌ین اصنافه اقراض ایدیلیر و اقراضات و تبرعاتندن تحصل ایدن نما ایسه بر طاقم امور خیریه‌یه صرف ایدیلیرمش.

ینه بو چارشو اصنافی هرسنه صندیق حسابنه رمضان شریفلرده ایوب جامعنده مقابله اوقوتدیریرلر. زرده پلاو پیشیرتیله‌رك اصنافه واهالی‌یه یدیریرلر. اصنافدن حالی وقتی مساعد اولمیانلره، بر فلاکته اوغرایانلره، خسته‌لره معاونتده بولنورلر واصنافدن وفات ایدنلرك فقیر ایسه تجهیز و تکفیننی صندیقجه ایفا ایدرلرمش.

اصنافك النده مهم مقدارده دمیرباش اشیا و عمومی تنزهلر ایچون چتك وسائر خصوصاتده قوللانلق اوزره باقر طاقی‌ده بولنور ایدی.

بو اشیا وادوات اصناف طرفندن آلنمقله برابر پادشاه وقت اولانلر جانبندن هدیه ایدلدیکی‌ده واقعدر. ینه کیم قیوجی اصنافنك یدنده‌کی طاقم قبونی سلطان سلیمان خانك احسانیدر. بونك ایچون اولیا چلبی دییورکه:

«سلیمان خان پادشاه اوانجه قیوجی باشیلره التفاتاً سقا چشمه‌سنی انشا ایلدی. او کنده هوا بر یرده باغلی، باغچه‌لی، جامع و حماملی، متعدد حجره‌لی وقاعه‌لی، اوزون دیوانخانه کبی اورته یوللی، ایکی طرفی قیوجی خلیفه‌لرینك ایشلیه‌جکی حجره‌لرله آراسته برکارخانه بنا ایدوب اون بیك صحن بش یوز قازان و مجره وسائر باقر اوانیلردن ایجنه وقف ایلدی.»(۱)

(۱) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی جلد ۱ صحیفه ٥٧٠

بو طاقملر خارجدن و افراد اهالیدن مراجعت ایدنلره اعاره ایدلمکله برابر حتی پادشاه دوکونلری و سور ختانلری ایچون اصنافدن طاقم آلندیغیده سورنامه‌لرده محرر اولدیغی اوزره علی الاکثر واقع ایدی .

١٢٤٢ تاریخنده نشر اولنان و بر صورتی ٣٤٧ نجی صحیفه‌ده مندرج بولنان نظامنامه‌ده کوریلان شو : « سراج اصنافنك بعض دوکونلرده کیرا ایله ویردکلری یاقرلر بعد ازین کلیاً قالدیریلوب لدی الاقتضا احتساب اغاسی معرفتیله عمارتلردن ویردیرلمك اوزره اشبو سراجخانه دخی بو وجهله تحت انتظامه داخل اوله » فقره‌سی او تاریخدن صوکره بوکبی لوازمك خلقه ویرلمسنك منع ایدلدیکنی کوسترمکده‌در .

اون برنجی فصل

اصنافك اكلنجه‌لری ، چیراق چیقارمه مراسمی و عمومی ضیافتلره اشتراکی

استانبول اصنافی وقت وقت عمومی ضیافتلر ، قیر اکلنجه‌لری ترتیب ایدرلردی . چراقلق (بشقه چیقمسی) یعنی بشقه دکانه چیقه‌رق اوسته لغه و کدك صاحبی اولمغه مأذون قلنمسی علی الاکثر بوکبی عمومی ضیافتلره تصادف ایتدیریلیر وبووسیله ایله عظیم شنلکلر ترتیب اولنه‌رق بر چراغك قالفه اوله‌بیلمسی عموم مواجهه‌سنده وعمومك انضمام موافقتیله اولمش اولوردی .

نته‌کیم اولیاچلبی قیوجی اصنافندن بحث ایدرکن دیورکه:

«بونلرده یکرمی ییلده‌بر تفرج ویریله‌رك خزینهٔ عثمانیدن اون کیسه آقچه ، طبل آل‌عثمان ، کوس خاقانی احسان ایدیله‌رك اون کون اون کیجه تزه ایلملری قانون سلیمان خان اولدی . حقیر قیوجی باشی زاده اولدیغمدن اوچ تفرجلرینی کوردم . حتی سلطان مراد خان تفرجنده اوکجه دست بوس ایده‌رك روان اولان حقیر ایدم . بوتفرج میدانه کلمك ایچون اولا زرکران چاوشلری کوندریله‌ك سائر ولایتده اولان قیوجیلر کاغدخانه تفرجنه دعوت ایدیلیر . بونلردن هپسنك کلمسی محال اولدیغندن نجیب ورشید خلیفه‌لری صاحب پوست اولمق ایچون اوتربیك غروش پاره آله‌رق آستانه‌یه کلیرلر . بونلرك کیفیت تفرجلری کاغدخانه مسیره‌سنك توصیفنده تفصیل ایدلمشدر. (۱)

اولیاچلبی آثرینك برقسمنده قیوجیلرك یکرمی ییلده‌بر اون کون اون کیجه تفرج ایلدیکنی یازدیغی حالده کاغدخانه‌مسیره‌سنی تعریف ایدرکن اسکی افاده‌سنی نقض ایده‌رك قرق سنه‌ده بریکرمی کون تزه وتفرج ایلدکلرینی سویلیور وشو ایضاحاتی ویریور :

«بو کاغدخانه چمنزارنده قرق سنه‌ده بر زرکران اصنافی جمع اولوب قانون قدیم سلیمان خان اوزره یکرمی کون صحبت ایدرلر. آل‌عثمان دیارینك بوتون قیوجیلری بوتفرجه‌یاردیم ایدرلر. اوچ یوز کیسه مصارف اولور . اون‌ایکی بیك قدر مذاهب کونا کون خلیفه‌وپوست

---

(۱) اولیاچلبی سیاحتنامه‌سی، جلد ۱، صحیفه ۵۷۰

...لری بر جمعیت کبرا تشکیل ایدرلر . بالذات پادشاه آل عثمان دخی سراپردۀ سلیمانیسنی
...وب کلدکده قیوجی باشی یه اون ایکی کیسه‌لك بر هدیه ویرمك قانون سلیمان خاندر .
...ان خان شهزاده‌لکی عالمنده طربزون شهرنده روم (قسطنطین) ه شاکرد اولوب زرگر
...شدی . آنك ایچون هنکام خلافتنده سقا چشمه‌سی قربنده قیوجیلر کارخانه‌سنی بنا
...یرمشدر . قیوجیلر خلیفه‌لرندن ابتدا اون ایکی مستعد خلیفه پادشاه عظیم الشانك
...کره شیخ الاسلامك صوکره سائر وزرای عظامك دست شریفلرینی بوس ایدرلر. صوکره
...زرکرانك وشیخنك ونقیبنك ودها بعض پیرلرك صره سیله اللرینی اوپرلر .(۱) صوکره
...جی باشی جواهرله مرصع پیش تخته، دیویت، رخت ، قلیج وغداره مثللو هدایالر...
...اه سلطانی یه تقدیم ایدر . الحاصل بو کاغدخانه وادیسنده بش آلتی بیك خیمه وخرکا...
...یلوب اورامی بویکرمی کون اثناسنده آدم دریاسی کسیلور . (۲)
...اجلر اصنافی دخی بونلر کبی یکرمی سنه‌ده بر تفرج ایدرلر . (۳)
... اصنافك بویله یکرمی ویاقرق سنه‌ده بر ولایتلرکده اشتراکیله عمومی اکلنجه‌لر ترتیب...
...ی عصر حاضرده‌کی سرکیلری خاطرلاتمقده‌در . تفرج ایچون ولایتلردن کله‌جك اربا...
...تك البته بورادەکی ترقیاتی‌ده کوروب استفاده ایده‌جکی طبیعیدر .

... اولیا چلبی‌نك یالکز قیوجیلرله سراجلردن بحث ایتمسی دیکرلرینك عمومی تفرج
...هلر ترتیب ایتمدیکی معناسی افهام ایتمز . آنجق کرك قیوجیلر ، کرك سراجلر الك
...لك والك معتبر اصنافدن ایدی . دولتك دور رفاه و اعتلاسنده اهالینك زینت وسفاهته
...ری امور طبیعیه‌دن اولوب بومیل ایسه قیوجی اصنافنك رغبت بولمسی ایجاب ایتدیرمشدر
...اجلر ایسه برقاچ یوز بیك آلتی اردو چیقاران واغنیاسی کافةً آته بینن برملتك الك
...ی کلن اصنافندن ایدی .
... اودورلرده برایالته تعیین اولنان بر والینك استانبولدن قالقوب محل مأموریتنه کیده بیلمسی
...ن (قپو خلق) نامیله معیتنه لااقل ایکی بیك کشی آلمق وبونلرك مغفور اولدیغی بر زمانده
...کی بیك آتلی ایله کیتملك مجبوریتنده بولندیغی نظر دقته آلنیرسه سراجلغك نه درجه خا...
...ج واعتبار بر صنعت اولدیغی درحال آکلاشیلیر .
... عمومی تنزهلر بدایةً مسلم وغیر مسلم اصناف آره‌سنده بر اهنك تام دائره‌سنده

(۱) اولیا چلبی‌نك بو افاده‌سی فتوت طریقتنك اوزمانلرده‌ده بردوام اولدیغنه دلالت ایدر .
(۲) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی جلد ۱ . صحیفه ٤٨٣-٤٨٤
[۳] بو فقره‌ده تکرار « یکرمی سنه »دن بحث ایتمسی مسئله‌یی بسبتون اغلاق ایدییور .

اجرا اولنه كلمكده ايكن صو كرەلرى مسلمان اصناف ؛ ضيافتك همان بوتون مصرفلرينى
غير مسلملرك اوزرينه يوكلتمكه باشلادقلرى وضيافت اثناسنده بعض اويغونسز احوال ووقوعه
كلديكى واذيتلر ايلديكى غيرمسلملرك ديوان همايونه واقع اولان شكايتلرندن آكلاشيلەرق
اوتاريخدن صوكره مسلملرله غير مسلملرك آيرى آيرى ضيافتلره كيتملرى باارادهٔ سنيه
تقرر ايدوب يدلرينه فرمانلر ويرلمشدر . بو فرمانلر عثمانلى پادشاهلرينك نەدرجه عادل
اولدقلرينه برر شاهددر .

شو ايكى وثيقەده بوجهت ايضاح ايدلمكدەدر .

استانبول قاضيسينه حكم كه :

محميهٔ استانبولده واقع بورنجاك بوكوجى حرفتى كتخداسى الحاج احمد نام كمسنه
كلوب بوندن اقدم حرفت مذكورەنك تفرجلرى واقع اولدقده كرك مسلم و كرك اهل
ذمت رعايا نظام قديملرى اوزره معاً ايده كلشلر ايكن حرفت مزبورەدن اكام ، اغيا ، ديكيجى
اوغلى سركيس ولفتر نام ذميلر هوالرينه تابع بر قاچ نفر ذميلر ايله يكدل و سابقاً
كتخدالرى مصطفى نام كمسنه‌يه استناداً بشقه تفرج ايتمك اوزره نظام قديمه و امر
شريفه مغاير وضع و حركت و اختلاله باعث اولملريله قديمه مغاير تعديلرى منع و دفع
اولنمق بابنده مقدما استدعاى عنايت و بورنجك بوكوجى حرفتنك اربابى غايت كثير
اولوب شيا كردنى بشقه چيقارمق اقتضا ايتدكده مسلم و اهل ذمت رعايادن هر برى
قديمه مخالف بشقه تفرج ايتمك اوزره امر اصدار و بينلرنده اختلافات كثيره و نزاع
در جريان ايتمكين نظام قديملرى مختل اولمغله حرفت مزبوره اربابندن جم غفير ومعلوم
الاسامى مسلمين و جمع كثير اهل ذمت رعايا مجلس شرعده فيما بعد لدى الاقتضا تفرج
وسائر خصوصلرينى رؤيت واقامت مراد ايلدكلرنده معتاد قديم اوزره مسلمندن كتخدا
ويكيت باشيلرى و مختارلرى اولان سكز نفر معلوم الاسامى مسلم و روم طائفه‌سندن
يكيت باشيلرندن ماعدا مختارلرى اولان سكز نفر وكذلك ارمنى طائفه‌سندن يكيت
باشيلرندن ماعدا سكز نفر مختارلرى اولان استادلر ايله معاً تفرج و سائر خصوصلرينى
رؤيت و اقامت ايدوب بربرلرينه غدر ، تعدى و تجاوز ايتمه‌مك اوزره قول واتفاق وعهد
وميثاق ايتمكله بروجه محرر بينلرنده نظام ويريلوب نظام مذكوره مخالفت ايدنلر معرفت شرعله
تأديب وتعزير اولنمق بابنده امر شريف التماس ايلدكلرين سابقاً استانبول محكمه‌سو باب
نائب اعلام و لعلامى موجبنجه قديمه مغاير وضع وحركتدن احتراز اولنمق بابنده (بيك
يوز قرق درت) سنه‌سنده امر شريف صادر اولمش ايكن بر تقريب ضايع اولدوغن

بیلدیروب مقدما صادر اولان امر عالی موجبنجه عمل و حرکت اولنمق ایچون مجدداً امر شریف رجاو دیوان همایونمده محفوظ قیود احکامه مراجعت اولندقده وجه مشروح اوزره امرشریف ویرلدیکی مسطور و مقید بولنمغین مقدما صادر اولان امر شریف موجبنجه عمل اولنمق بابنده فرمان عالیشان ویرلمشدر .

اواخر جا ۱۱۷۲ (۱)

دیکر

استانبول قاضیسنه حکم که

استانبولده بورنجکجی اصنافندن روم و ارمنی طائفه‌سی سدهٔ سعادتمه کلوب بونلر قدیمدن برو یدلرنده شاکردچیقارمق و تفرج ایتمك مراد ایتدکلرنده ینه اصناف مذکوردن مسلمان اوسته‌لری بونلرك تفرجلرینه قاریشمامق اوزره یدلرنده حجت شرعیه و امرشریفلری اولوب بونلره بر وجهله دخل اولنمق ایجاب ایتمزایکن حالا تفرج ایتمك مراد ایلدکلرنده مسلمان اوسته‌لری طمعلرندن ناشی جلب مال سوداسیله بونلرك اوزرینه مسلطو یدلرنده اولان سندلرینه مغایر خلاف شرع شریف (تفرجی سزکله معاً ایدرز) دیو تعدی و تجاوزدن خالی اولمامغله یدلرنده اولان حجت شرعیه وسندلرینه مغایر بعدالیوم تفرجلرینه قاریشمیوب تعدیلری شرعاً منع ودفع اولنمق بابنده مقدما استدعا وبورنجك و ابریشم بوکوجی حرفتنك کفره اوسته‌لرندن نقاد ولد واسیل ومحاییل ولد مویص وینا کی ولد مویص وصوا ولد واصیل ومانول ولد ودقعال وسائرلری مجلس شرعده جمله‌نك کتخدالری الحاج سلیمان بن عمر و اهل اسلامدن اولانلرك یکیت باشیلری احمد بن محمد و حرفت مزبوره‌نك اهل اسلامدن اولان اوسته‌لری مصطفی بن فضلی والحاج احمد بن محمد و ابراهیم بن عثمان نام کمسنه‌لر مواجهه‌لرنده قدیم الایامدن بو آنه کلنجه یدلرنده اولان امر عالیشانده تصریح اولندیغی وجه اوزره جمله‌سنك کتخدالری اهل اسلامدن اولوب یکیت باشیلری کندی جنسلرندن اوله کلمکله اقتضا ایلدیکی وقتده معتادلری اوزره جمله‌سی بر یرده تفرج ایده کلمکده ایدی . لکن اهل اسلام اوسته‌لری خرج وصرف وجمع وتحصیل اولنان آقچه‌نك اکثرینی بونلره تحمیل ایدوب و ظهور ایدن غرمانك جمله‌سنی بونلره یکدیروب و اکل وشربده راحتلری اولمیوب خصوص مذکورده مضایقه اوزره اولدقلرندن ماعدا اهل اسلام و کفره‌دن بعضیلری بر یره کلدکلرنده بعض فساداته تصدی ایدوب اهل عرض اولانلری زحمت چکمکله پریشان

---

[۱] دیوان همایون استانبول دفتری . نومرو ۰

حال اولمشدر . بعدالیوم تفرج خصوصنده اهل اسلام ایله کفره بربرلرینه قاریشمیوب معتاد اوزره کتخدالرینه ویره جکلرینی ویروب بشقه تفرج ایلمك اوزره امر شریف التماس ایلدکلرین اسبق استانبول قاضیسنك باب نأبی اعلام و اعلامی موجبنجه عمل اولنمق ایچون بوندن اقدم خداوندکار اسبق والد ماجدم مرحوم و مغفورله سلطان احمد خان طاب ثراه زماننده امر شریف ویرلدوکن بیلدیروب تجدیدین رجا ایتمکله وجه مشروح اوزره عمل اولنمق ایچون یازلمشدر ...

اواسط را ۱۱۷۶ (۱)

اصناف پادشاهلرك وقت وقت ترتیب ایتدیردکلری سور همایونلره وختان جمعیتلرینه ده اشتراك ایدرلردی . بو مراسمه اصنافك نه صورتله دعوت و اجابت ایلدکلری و ذات شاهانه یه نه کبی هدیه لر تقدیم و اثنای سورده نه درلو هنرلر ابراز ایتدکلری تاریخلریزده محرر اولدیغی کبی بوبابده تفصیلاتی حاوی عصرك ادباو شعراسی طرفندن ده بشقه جه متعدد (سور نامه)لر یازلمشدر . مورخ (عالی) نك (جامع الحور فی وصف السور) آدلی اثری بو قبیلدن اولدیغی کبی عبدی ووهبی نك سور نامه لری ده مشهوردر.

آنجق بوکبی مراسمده هانکی اصنافك هانکیسنه تقدم ایتمسی لازم کله جکی مسئله سی اصنافله حکومت آره سنده خیلی نزاعی موجب اولیور و هر اصناف کندیسنك دیگرینه مرجح واسانیته دها فائده لی اولدیغی ادعا ایدییوردی .

مراد ثالث زماننده یاپیلان سور ختانده ایلك دفعه قادینلر ایچون آیاق قاپ وباش کسوه سی یاپان اصنافك برنجی اوله رق آلای کوسترديکی و بونك سلطانلر ایچون برائر احترام اولمق اوزره اختیار اولندیغی هامر تاریخنده محرردر [جلد ۷ جمعه ۱۱۲]

حالبو که ۹۳۷ تاریخنده و قانونی سلطان سلیمان زماننده کی سور ختانده ابتدا ایوب اهالی و اصنافك آلایه اشتراك ایتدیکی بیان اولنیور. مورح عالینك بو بابده کی افاده سی اهمیتنه بناءً آتی یه نقل اولنمشدر :

اهل حرف و کاسبین تختگاه کامل شرف فرقه فرقه زمره زمره، چوق چوق ، بلوك بلوك آیین تعظیم و عبودیت یوللرینه سلوك ایدوب عرض هدایا قلدقلریدر و بو جهه دن ابا ایوب انصاری خلقنك تقدمیدر :

---

(۱) دیوان همایون استانبول دفتری نومرو ۶ صحیفه ۱۸۸

سحرگه نیته کیم سلطان خاور — اوتوردی قصر شاه نورگستر
بچوب صدرینه اعیان وزیران — کورلدی سرتسر آیین دیوان
ظهور ایتدی همان بر زمرهٔ پاك — صبیح الوجه مسرور وفرحناك
قوسی آق منور جامه‌لرله — مبارك بادی مشعر نامه‌لرله
صالنمش پاك و نورانی ردالر — مکحل دیده‌لر، موزون عصالر
النده هر برینك سیلمه کردان — وجودی قطب چرخ دین و ایمان
ارنلر تنبز حقه آشنالر — عصالر کنج بکلر اژدهالر
چکلمش اوکلرنجه توغ ورأیت — دیزلمش بر آلای پاکیزه طینت
چنقلرله یوغوردوشیر وقیمق — سحردن باب شاهه ویردی رونق
دیدیلر بز دعا کوی شاهز — ابی ایوب انصاری پناهز
لبن چون فطرهٔ اسلامزدر — غدای زبده‌اندن کامزدر
سراپا ساده‌دل اهل صفایز — چنق مرآتنه سیوت نمایز
سیه کاسه سیه‌دل بزده یوقدر — بو سره کاسه‌لر بر بر طالق‌در
دیزلدیلر سراپا زیر قصره — دعالر قیلدیلر سلطان عصره
ثنا بر بحر عمان اولدی اول دم — دریکتا صفت شاه اکه محرم
خصوصا حضرت شهزاده اول آن — آکلدی اول دعاده فاش ونهان
دعا واجبدر اول شاه دینه — کرکدر بعدازان شهزاده‌سینه

١٠٤٨ سنه‌سنده‌كى كچيد رسمنى تصوير ايدن اوليا چلبيدن آلنان فقرات آتيه بابده دها واضح بر فكر ايدنمسنه مدار اوله‌جق درجه‌ده‌در .

«... بوندن صوكره اتمكجى باشى، طورشوجى باشى ايچ اوغلانلريله ظريف بر طرزده ور ايدرلر. آردى صره يكيچرى سقاباشيسى، خنكار سقا باشيسى، پكسماتجى باشى، وز امينى، پكسمات امينى ركاب ركابه عبور ايدرلر . آردلرى صره اتمكجيلر كتخداسى خلرى، نقيبلرى، چاوشلرى، ييكيت باشيلرى وبونلرك ايچ اوغلانلرى اللرنده اون يديشر غوم بصره قارغيسى حربه ومزراقلر ايله عبور ايدرلر. آردلرى صره آل عثمانك اون ك قات مهترخانه‌سى يكرمى جيفت بياض دوه‌لر اوزرنده سكسان عدد كوس خاقانيلر رب اوره‌رق عبور ايدرلر . اتمكجى باشى الاينى اوراده ختام بولور . اتمكجى باشى‌يه اق يازيلان يكرمى طقوز اصنافدر .

اتمكجی باشی آلایندن صوكره سراج اصنافی عبور ایتمك ایستدیلر. لكن كمیجیلر و تجار غلو ایدوب آز قالدیكه فترت اوله. ایش سلطان مراد خانه عكس ایتدكده علمای كبار و مشایخ اصناف ایله مشورت ایدوب كمیجیلرك اتمكجیلردن صوكره آلای ایتملرینی معقول كوردی. چونكه اتمكجیلره بغدایی كمیجیلر كتیردیكندن آنلره احتیاجلری واردر. و پیرلری حضرت نوح ایسه پك قدیمدر. البته آنلر آلای ایتسون دیه‌رك كمیجیلرك اللرینه خط شریف ویرلدی. و سائر اصنافه‌ده قانون خطلری كوندرلدی. (١)

« كمیجیلر آلایندن صوكره قصابلرك مروری ایده‌جكنی آق دكز قپودانلری ایشیدنجه مرادخان حضورینه واروب (پادشاهم استماع ایتدك بزم اوزریمزه قانلی قصابلر تقدم ایده‌جكمش. یا بزم جمله‌مزی سن قیرارسك ویا بز جمله‌مز قصابلری قیرارز. دور دولتكده بدناملق اولور. بزم اقرانلریمز قره‌دكز قپودانلری نوحنجی كوچكلریدر. آنلر فرمانكزله ایلری كیدرلر. بز مكه، مدینه قپوسنه ومصریكه خدمت ایتدیكمز واستانبولی مصر نعمتیله غنیمت ایدوب یتمش بیك حجاج كوتوروب كتیردیكمز حالده قصوریمز نه‌دركه قصابلر اوزریمزه تقدم ایدرلر؟) دیدكلرنده سعادتلو پادشاه مابینلرینی اصلاح ایچون بویوردیلركه: (حقا كه قپودانلر استانبولی غنیمت ایتدكلری كبی پیرلری نوح نبی‌در. و بر آلای مجاهد فی سبیل الله غازیلردر. بونلر آلای عظیم ایله اولا كچسونلر. آندن قصابان عبور ایتسونلر) دیه خط شریف ویروب قپودانلر بین الاقران تازه جان بولدیلر. (٢)

بر برینه اوزاقدن ویاقیندن مناسبتی اولان صنعت منسوبینی بر بری آردی صره آلایه اشتراك ایتدیریلیر و چوق كره‌ده بو كبی مناسبتلر احداث اولنیردی. مثلا سورنامهٔ وهبی‌ده قزاز اصنافنك سوره كلیشی اكلاندیغی صره‌ده دنیلیوركه:

« ... هدیه‌لرینی كتخدالری واستاد صنعتلری ركاب همایونه عرض و كرم خداوندكاری‌یی احراز ایتدكلرندن صوكره تناسب حرفت وتشارك صنعت و تقارب جهت معیشت اعظم اسباب جمعیت اولمغین قزازلردن صوكره (كیتدی قزاز كلدی بزاز) زمرهٔ بزازان یاماقلریله كلوب ... » (٣)

---

[١] اولیا چلبی جلد: ١، صحیفه ٥٤٥

(٢) « « ١، صحیفه ٥٥٢

(٣) سورنامهٔ وهبی صحیفه ١٤٤ ـ امیری افندی كتبخانه‌سی نومرو ٣٧٨

اصنافی ختان جمعیتلرینه ، سور همایونلره دعوت ایتمك آره‌لرنده‌كی رقابت ومحاسده‌یی داعی وبالنتیجه بونلرك كندیسنی پادشاهه وخلقه بكندیرمك ومظهر تقدیر اولمق ایچون اییجه ابراز مهارت وصنعت ایتمسنی موجب اولوردی.

بوكبی مراسمده اصناف هیئتی ذات شاهانه‌یه مناسب هدیه‌لر تقدیم ایدرلر. صنعت واختصاصلریله متناسب اویونلر وهنرلر كوسترلردی. بالمقابله شیخ و كتخدالری دخی خلعت واحسانه نائل اولورلردی. (۱)

مع مافیه هر اصناف هدیه ویرمكله مكلف دكلدی. ازجمله سورنامهٔ وهبیده بیت بازاری اصنافنك سور همایونه اشتراكندن بحث اولندیغی صره‌ده دنیلیور كه : « بعده بیت بازاری اصنافی لباس مستعار ایله ساخته وقار وكهله زردبانی دستار اوجی كوستروب دركار خرید وفروخت بازار افتخار اولدیلر. بونلرك هدیه ویرمسی معتاد دكل ایكن بیكاه سلطنته بر چفت اینجولی جزمه وقلار (قافك كسریله اشارت ایدلمشدر. معناسی كلاشیله‌مدی) اهداسیله قطع پایهٔ اعتبار ایلدیلر. (۲)

سورنامهٔ وهبیدن آتی‌یه نقل اولنان فقره‌لر هم سرد اولنان مطالعاتی تأیید وتوثیق ایتمك همده زمانك اخلاق وحالات روحیه‌سنی كوسترر توصیفاتی حاوی اولمق اعتباریله شایان دقتدر :

طائفهٔ بدستان جدید وعتیق : دیباجهٔ رسالهٔ جمعیتلری اولان سطور صنوف سواربلرین تذهیب كردهٔ لباس قلمكاریٔ عید ایلیوب بر فیل صورتی اوزره مثابهٔ حص نكین بر قبه‌لی قصر دلنشین ابداع وكوشهٔ متكای مزركش وساده‌سنده لباس عجمانه ایله بر پسر خوب لقا وآلتی عدد مسخره ومقلد اعجام صورتنده رقاصان خاطر كشا اختراع ایتمشلریدی. ودلالان كاله بر دوش اجناس اقمشه ایله شورانكیز بازاركاه فروش اولوب ووارلرنده بر تخت روان میناكاری زر وزیور ایله آراسته ونوادر جواهر زواهر ایله پیراسته قیلمشلر ایدی. شیرازه بند جمعیتلری اولان كتخدالری دستار پریشانی ایله حضور صدر اعظمیده لابس خلعت كامرانی اولوب نائل شرف زمین بوسٔ خسروانه اولدی. و وتیرهٔ مسلوكه اوزره اون اوچ عدد زمرد وطی القطعه خرده الماسلر ایله پیراسته ایكی بافته‌لی مرصع ومصنع مجوهر قوشاق وایكی عدد

(۱) سورنامهٔ وهبی صحیفه ۱۰۹ امیری افندی كتبخانه‌سی نومرو ۳۲۸
(۲) « « « ۱۰۸ « « «

ششخانه فغفوری کاسه وخوشاب طباغی واوچر طونلق اطلس وخطایی واوچ طونل
ماهود چوقه هدیه‌لرین عرضهٔ نظرگاه اعتبار شهریاری ایلیوب اصناف سالفةالاوصاف
کتخدالری واون اختیارلری مسافر چرکسنده سماط پادشاهیدن نواله چین نعم
انبساط اولدی . (۱)

« پس انکاه عرف بلده اوزره بحسب المراتب آنلری متعاقب حلاجلر دخی ترتیب
آلای و اوکلرنجه شاعران سخناز کانجه پردازلری:

او مهك قاشه بکزتمه هلالن کوزن آچ
رستمك قوسی ایله برمی کمان حلاج

زمزمه‌سیله سیر آهنك هوا وهای اوله‌رق نغرات حرفتلری دوش مرا کبده ایج
دکان رایجنده فص الماس نکیندان کبی بر دلبر پاکیزه کوهری پنبه‌فروش کوچهٔ حس
وآز ایلیوب ویانجه بر سینه کرم و دل نرم عاشق جالسوز مشتری شکلنده آلیش ویریش
ایدرك کذران ونجه پنبه‌دن ارسلان‌یاپوب تماشا بیانه سیران ایتدیردیلر . وایچلرندن بر
کرمیت بازارهنکامنده ارسلان شکلنده سالف البیان فشکلره آلش‌ویروب‌و مهترلردخی

یوق اویونی پنبه ایله آتشك

مضمونیله نعره‌زنان اوله‌رق ممرالنظار شهریاریدن کذاروسپیدهٔ رخسارهٔ صنعتلری و تباش
صبیحةالعید رواج حرفتلری اولان پنبه ایله مملو فرنك پسند بر جیفت عالی و غایت نا
بالین زرکار هدیهٔ سوریه‌لری اولمق اوزره فرش زمین اعتذار ایتدکلرنده سخنسنج
ارباب تماشا بو چند بیت نازکانه‌یی انشا و انشاد ایلدیلر . لمنشئه:

کلدی حلاجلرده آلایه پنبه‌کبی آتلدی آرایه
ایچلرندن بر آفت ممتاز اولدی پیرایهٔ دکانچهٔ ناز
هی نه آفت که وسعت‌قهری سرمنصوره دار ایدردهری
پنبهٔ کرمی وضع ایدنجه‌دفه دوشدی دلسوز غمله تاب‌وتفه
کندوسی تیر وابروانی کمان زخم عشاقه پنبه دوز افشان
نوره بکزر او سینهٔ براق پنبه دن نرم و کرم وبرفدن آق
نازه دار هزار ایشلری وار . . . . (۲)
خیلی طوقمقجیسی‌ده‌وار کوزین‌اچ کور نه‌چنبردن اولدیغن حلاج

(۱) سورنامهٔ وهبی. صحیفه ۹۶. امیری افندی کتبخانه‌سی نومرو ۳۸۷
(۲) اصلنده اکسیکدر .

جامع الحور فى وصف السورده و ديكر سورنامه لرده هر اصنافك نه كبى هديه لر تقديم ايتدكلرى و نصل هنرلر ابراز ايتدكلرى اوزون اوزادى يه محرردر . هپسنى نقله امكان يوقدر . يالكز ٥٤٧ نجى صحيفه ده دباغلر و (آحى اورن) حقنده اوليا چلبى نك خبر ويرديكى خرافه يى تأييد ايدر و (اورن) ك بر اژدر ويا جانوار اولديغنى كوستيرسورتده نظم ايدلمش اولان فقره يى درج ايله اكتفا ايديورم :

بعد ازان كلدى قوم دباغين	اوكلرنجه بر اژدر پركين
اخى اورن كوچكلرينه سزا	اولسه اورنله ظاهر وپيدا
يعنى بر اژدر شراره فشان	ويردى خلقه هراس بى پايان
يكى اول قرمك ايشلمكده درى	بويامقده يكى مشين، كودرى
يكى قورى دباغت ايتمكده	يكى رنكيله زينت ايتمكده
يكى پرداخت قلمده چالاك	جلدناپاكى كيمى ايتمده پاك
يانلرنجه بله اكى دكان	اولمش انواع سختيانه دوكان
ويرديلر جمله سنى پيشكشه	صاتديلر معنيده برينى بشه
نيجه العامه دوشديلر مظهر	قلديلر هم نيازسن بى مر(؟)

مورخ هامه‌ر : مراد ثالث زماننده ياپيلان سور ختاندن بحث ايدركن بوكا اشتراك ايدن اصنافك اسملرينى ده بر (سورنامه)دن نقلاً بيان ايتمكده در . اوزمانكى اصنافك اسملرى حقنده برفكر ايدينلمك ايچون بروجه زير نقل اولنور : [٤٠]

١ ، تقيه جيان (هامه‌رك فرانسزجه سنده قادين تقيه جيلرى اولمق اوزره ترجمه اولنمشدر : .) ؛ ٢ ، خياطان (ترزيلر) ؛ ٣ ، سقايان ؛ ٤ ، طباخان (آشجيلر) ؛٥ ، چيزمه جيان ؛ ٦، مستجبان ؛ ٧ ، سربازان وجانبازان ، ٨، پنبه جيان (حلاجلر)؛ ٩ ، آبكينه كاران (جامجيلر) ؛١٠ ،سيمكشان، ١١ ، حلوائيان ؛١٢ ،طاسبازان (صوبتاريلر) ١٣ ؛ بهار فروشان ، ١٤ ، ميوه جيان ؛ ١٥ ، خطيبان ، ١٦، امامان ؛ ١٧ ، غزازان؛

[٤٠] ارباب حرفت وتجارته ويريلن اسملرك توركلره يابانجى كلديكى وبو مناسبتله توركجه معناسنى اكلايه‌مديغى اوزون تركيبلرى اختصار ايده‌رك يالكز بونلرك باشنده‌كى اصناف كلمه سنى آلديغى ٥١٥-٥١٧ نجى صحيفه‌لرده ايضاح ايدلمشدى .

بو اسملرميانندە‌ده نوقدرهيرمأنوس كلمه‌لر،تعبيرلر واردر كه قاموسه مراجعت ايدلمدن كلامق ممكن دكلدر «دست چوب بازان»ك باستونجى اولديغنى درحال اكلايه جق بوكون قاچ كيمسه واردر؟ شيمدى

۱۸ ، سراجان ؛ ۱۹ ، جلاهان (چولحه‌لر) ، ۲۰ ، ابریكان (ایپكجیلر) ، ۲۱ ، ازهار فروشان ، ۲۲ ، رشته‌كاران (ایپكجیلر) ، ۲۳ ، پشمالبازان ، ۲٤ ، بزازستان عتیق اصنافی ؛ ۲۵ ، مویتابان ، ۲٦ بوریابازان (حصیرجیلر) ، ۲۷ ، غلطه اصنافی ، ۲۸ ، كلیدجیان ، ۲۹ مهرجیان ؛ ۳۰ ، یوزغانجیان ؛ ۳۱ ، شانه فروشان (طراقجیلر) ؛ ۳۲ ، آیینه سازان ، ۳۳ ، تیركاران (اوقجیلر) ؛ ۳٤ ، افعی كیران (ییلان طوتجیلری) ؛ ۳۵ ، چینی فروشان (ازنیق چینی ایشی صاتانلر) ؛ ۳٦ ، بخوركاران ، ۳۷ ، بویاجیان ؛ ۳۸ ، نیزه‌كاران ؛ ۳۹ ، قفتانجیان ، ٤۰ ، چاقشیرجیان ، ٤۱ ، سمرجیان ، ٤۲ ، صندوقكاران (صندقجیلر) ؛ ، ٤۳ ، ساعتجیان ؛ ٤٤ ، شمعدانكاران ، ٤۵ ، صیادان ماهی (بالقجیلر) ، ٤٦ ، كوركجیان (صندال و قایق كوركجیلری) ، ٤۷ ، ایلیكجیان ؛ ٤۸ ، قلفاتجیان ، ٤۹ ، كمانكاران ؛ ۵۰ ، كتان فروشان ، ۵۱ ، اتمكجیان ، ۵۲ ، بسترجیان (دوشكجیلر) ؛ ۵۳ ، دلالان ؛ ۵٤ ، شمعكاران (بال موملجیلری) ؛ ۵۵ ، شكر فروشان ؛ ۵٦ ، عطاران ؛ ۵۷ ، مصر چارشیسی اصنافی ؛ ۵۸ ، ایكنه‌جیان ؛ ٦۰ ،

بر ده درت بعض عصر اول‌ه ارجاع نظر ایدیكز . اوزمان ارباب حرفتك اسملرینی اكلامه‌یوبده یا كاش اوله‌رق «اصناف» تعبیریله نیچون اكتفا ایدلمش اوله‌جغنی اكلاشیلیر .

هرنه زمان قدیم اثرلرده اوزون تركیب حالنده اصناف اسملرینه تصادف ایدرسه‌م لطائف كتابلرنده مطالعه ایتدیكم شو حكایه‌یی درحال خاطرلارم :

اسپانیا زادكانك برطاقم اسم ، مخلص ، لقب وعنوانلری اولدیغندن بونلری صایمقله افتخار ایتدكلری معلومدر . بو اصیلزاده‌لردن بری كیجه وقتی براوتله كیدر . اوتلك قپوسی قپالی اولمغله چالمغه باشلار . نهایت اوتلجی اویانوب پنجره‌دن كیمدر او : دیر .

اصیلزاده : [illegible]

— دون ؛ ژان ، پدرو ، مرماندز ، دودریكزده وهلانووا فونت دمالافرا ، قاوالر وده‌سانتیاغو ، ای دالتقنطره . دینجه اوتلجی

— او : اوقدر آدم ایچون یرم یوقدر دیه‌رك پنجره‌یی قاپامش .

ایشته بزم اصناف اسملری . بالخاصه اولیا چلبی‌نك اوصاف قسطنطنیه‌دن نقل ایتدكلری ده بویله هم اوزون هم ده اكلاشیلماز برحالده‌در . بالایه نقل ایتدیكم اسملردن بلك چوغنی مورخ كره ایچنده آله‌رق ایضاح ایتمه‌مش اولسه قاموسه باقدن اكلامق ممكن اولمیه‌جق . شمدی نهایتری هپ ارمنی اسمی كبی (یان) له ختام بولان بو اسملری برر اصناف كلمه‌سنك علاوه‌سیله بركره‌ده عوامه سویلیكز . هیچ شبهه ایتمیكزكه اكلایه‌میه‌جق وعرض ایتدیكم كبی یالكز اولنده‌كی اصناف كلمه‌سنی آلمقله اكتفا ایده‌جكدر . فقط توركلر ینه اسپانیولردن منصف ایمش . كویا ، توركك عوامی بویله معناسنی اكلایه‌مدیغی اوزون تركیبلری ایشیتدكجه :

— سز بكا یابانجیسكز . اساساً حافظه‌مده سزك هیكزی صاقلایه‌جق بریوق . ایچكزدن یالكز شو باشده‌كنی آلورم دیمش ده «اصناف» تعبیری بوصورتله تعمم ایتمكه باشلامش ظن ایدلمكده‌در .

وه فروشان ؛ ٦١، دستمال فروشان ؛ ٦٢، عبا فروشان؛ ٦٣ ، بنايان (بنايابيجيلرى) ؛
٦ ، دباغان ؛ ٦٥ ، پچقجيان ؛ ٦٦ ، ركابكاران؛ ٦٧، غاشيه دوزان(غاشيه ديكيجيلر) ؛
٦ ، خيمه دوزان ؛ ٦٩ ، بوغاسيان (بوغاسى دنيلن قماش صاتانلر) ؛ ٧٠ نعلبندان؛
٧ ، سوپوركه جيان ؛ ٧٢ ، بزازستان جديد اصنافى ؛ ٧٣ ، بوزه جيار ؛ ٧٤ ،دستار كاران
صارقجيلر) ؛ ٧٥ دلاكان ، ٧٦ ، كشتى كيران (پهلوانلر) ؛ ٧٧ ، حقه بازان ؛ ٧٨ ،
طيرجيان ؛ ٧٩ ، لملچه جيان ؛ ٨٠ ، كله پوش كاران (كله پوش دينيلن باش كسوه سى
نلر) ؛ ٨١ ، صرچين دوزان ؛ ٨٢ ، قاووقجيان ؛ ٨٣ ، قوطوجيان ، ٨٤ ، صابون
سكى كاران (مسك صابونى ياپانلر) ، ٨٥ ، جفتجيان (زراع) ، ٨٦ ، حدادان
تيمورجيلر) ، ٨٧ ، باصماجيان، ٨٨، غربال كاران (قالبورجيلر) ، ٨٩ ، شربتجيان،
٩ ، بات بازاريان ، ٩١ ، يلپازه كاران ، ٩٢ ، ساختيان فروشان ، ٩٣ ، پاشماق بازان ،
٩، آهن كهنه فروشان (اسكى تيمور صاتيجيلر) ، ٩٥، جامه شويان ، ٩٦ ، غازغانجيان ،
٩ ، دلو فروشان (قوغه جيلر) ، ٩٨ ، ناطران ، ٩٩ ، طباخان ، ١٠٠ ، محتسبان ،
١٠ ، سبزه فروشان ، ١٠٢ ، قرطاسكاران ، ١٠٣ ، قوندقكاران ، ١٠٤ ، پالودجيان،
١٠ ، قصابان ، ١٠٦ ، زرهكاران ، ١٠٧ ، كبكب بران (كنكلك صاتانلر) ، ١٠٨ ،
قراصكاران ، ١٠٩ ، لكامكاران ، (ديز كين ياپانلر) ، ١١٠ كليدكاران ، ١١١ ،
يسمانكاران ، ١١٢ ، جانبازان رسن ، ١١٣ طاسبازان (حقه بازلر) ، ١١٤ ، رقاصان،
١١ ، دست چوب بازان (باستونجيلر) ، ١١٦ ، تيشه كاران ، ١١٧ دواتكاران ،
١١ ، مرغبازان ، ١١٩ ؛ حاميان ، ١٢٠ ، صارقجيان ، ١٢١ ، ساغيرجياز (سختيان
مال ايدنلر) ، ١٢٢ ، غنم جلبان ، ١٢٣ ، ترشيجيان ، ١٢٤ ، باصمه جيان خلكارى ،
١٢ ، نقل فروشان (نخل دنيلن شكر صاتيجيلرى) ، ١٢٦ ، توت فروشان ، ١٢٧ ،
زنان ، ١٢٨ ميان بند (قوشاق) كاران ، ١٢٩ ، كبابجيان ، ١٣٠ . كمخا بازان (كمخا ،
ر نوع قماش) . ١٣١ ، كرپيچ كاران ، ١٣٢ ، مرغوج كاران ، ١٣٣ ، عربه جيان
١٣ ، حالان ؛ ١٣٥ ، ماكيان فروشان ، ١٣٦ ، قهوه فروشان ، ١٣٧ ، سيدكاران ،
١٣ ، حكاكان ، ١٣٩ ، كبرجيان ، ١٤٠ ، خراسانجيان ، ١٤١ ، صرافان ، ١٤٢ ، دبلك كاران
جوملكجيلر) ١٤٣ ، مركبجيان (بازى مركبى) ، ١٤٤ ، نعلين كاران ، ١٤٥ ،
مكاران ، ١٤٦ ، بهار فروشان مصر ، ١٤٧ ، بازركانان بروسه ، ١٤٨ بازركانان حريبان .(١)

(١) دولت عثمانيه تاريخى . هامر ـ محمد عطا . جلد ؛ ٧ صحيفه ؛ ٢٦٨

اصناف يالكز بوراده تعداد اولنانلردن عبارت دكلدى. بونلر انجق سور همايونه اشتراك ايدنلردر. حتى ايچلرنده امامان، مؤذنان، محتسبان كبىناملرله ياد ايديلنلرك حرفت وتجارتله علاقه‌لرى‌ده يوقدر. بونلر ٤٩٦ - ٥٠١ نجى صحيفه‌لرده ايضاح اولنان اصناف اهاليدندركه اوليا چلبى‌نك استانبولده، اللى يدى فصله منقسم ١١٠٠ صنف اهالينك موجوديتندن بحث ايتمكده اولديغى اوجه ايضاح ايدلمش ايدى.

اساساً اصنافك عددينى تعيين وتحديد ايتمكده امكان يوقدر. بعض صنعتلر واردركه مرور زمانله رواجى منكسر اوله‌رق اربابى‌ده بولنمازه بعضاً‌ده يكى برصنعت احداث اولنه‌رق بونكله متوغل آيرى برصنف وجوده كلمش اولور. مثلا احمد ثالث زمان سلطنتنده وداماد ابراهيم پاشانك هنكام صدارتنده (١١٢٨) كرچك داود اسمنده بر فرانسز مهتديسى استانبولده حريق طلومبه‌سى اعمال ايده‌رك اوصره‌ده ظهوره كلن تفنكخانه يانغيننده ايلك دفعه استعمال اولنوب فائده‌سى كورلمكله مكافات اولمق اوزره كنديسى دركاه عالى طلومبه‌جى باشيسى تعيين ويكيچرى اوجاغنده بونك ايچون يكيدن براوطه احداث اولنديغى كبى استانبولده طبيعتيله يكى برصنعت وعينى زمانده برده «اصناف» ظهوره كلمشدى‌كه اوده «طلومبه‌جى شريدى طوقوجى اصنافى» در. كرچك داود اوصره‌ده علاوهٔ مأموريت اوله‌رق بو اصنافه كتخدا نصب ايدلمش اولديغى وفاتنده اوغلى على كرچكك كنديسنه خلف اولديغى استانبول قاضيلغى سجلنده محرردر.

بوراده تعداد اولنان اصنافك برقسمى ازجمله، نقل فروشان، كله‌بوش كاران، قاووقجيان كبيلرى بالطبع انقراض بولمش واونلره مقابل احتياجاتك توليد ايتديكى ديكر برچوق صنعتلر واصنافلر وجوده كلمشدر. اصنافك اك صوك شكلى وانواعى مجلهٔ امور بلديه‌نك ايكنجى جلدنده وبالخاصه ٣٧٠ - ٤٠٧ نجى صحيفه‌لرنده كوسترلمش واوراده بونلر حقنده بعض ايضاحات دخى ويرلمش اولمغله فضله تفصيلات ايچون اورايه مراجعت اولنمسى توصيه اولنور.

اون ایكنجی فصل

اصنافك اهمیت وقوتی

اصناف وتجارك برخیلی امتیازات وحقوقی اولدیغنه شبهه یوقدر. آنجق وثائقك فقدانندن
ولایی بونلرك نه‌لردن عبارت اولدیغی شیمدی صورت قطعیه‌ده بیلنه‌میور.
مع مافیه‌هر اصنافك عینی حقوق وامتیازاته مالك اولدیغنه احتمال ویریله‌مز. بعض حقلر
اردركه ویرلمز فقط آلنیر. بوده آنجق قوتله ممكن الحصولدر.
بر شیخ ویا كتخدایه تابع اولمقله برابر اوته‌ده بریده، پراكنده بر حالده اوتوز
رق دكاندن و ١٠٠ ــ ١٥٠ نفردن عبارت اوله‌رق اثبات موجودیت ایدن برنوع اصناف
له ایكی اوچ یوز دكاندن وبش آلتی بیك خلقدن مركب وجمله‌سی عینی چارشوده طوپلو
حالده بولنان اصناف آره‌سنده البته فرق واردر.
بناءً علیه موضوع بحث ایده‌جكمز حقوق وامتیازاتی بالخاصه بو كبیلر آره‌سنده
رایه‌جغز. بوقسم اصناف آره‌سنده اك زیاده نظر دقتی جلب ایدنلر سراجلرله دباغلردر.
لیا چلبی استانبولك درت مولویت برنده اون ایكی محلده یدی یوز دباغ كارخانه‌سی
لندیغنی و (٣٠٠٠) كشی‌نك بو صنعتله اشتغال ایتدیكنی وسراجلرك‌ده (٥٠٠٠)
ردن عبارت و (١٠٨٤) دكانه مالك اولدقلرینی بیان ایدییور.
ایشته بویله طوپلو بر حالده بولنان اصناف بالطبع كندیسنی حكومت وضابطه‌یه قارشو
یكر اصنافدن زیاده محافظه ایده‌بیلیوردی. بونلرك چارشولرینه سوباشی یعنی ضابطه مأموری
یره‌مدیكی كبی ضابطه‌نك آمری اولان یكیچری آغاسی‌ده كیره‌مزدی.
چونكه فاتح سلطان محمدخان وسائر پادشاهلر طرفندن اصناف یدینه ویریلن فرمانلرده
وباشی‌نك چارشویه كیرمامسی مصرحدر. (٤١)

---

(٤١) سراج اصنافی بقیه‌سی یدنده بویولده برچوق فرمانلروار در. بونلردن ایلكی فاتح سلطان
مد خان ثانی حضرتلری طرفندن ویرلمشدر. بالاسنده خاقان مشارالیهك قالین برقلمله (موجبنجه
مل اولنه) جمله‌سنی حاوی برخط دستلری واردر. بو ودیكر فرمانلری كوردم واوقودم. فقط تأسف

اولیا چلبیدن نقل اولنان شو فقره‌لر بو امتیازدن کیملرك نه صورتله استفاده ایتدیکنی کوسترمکده‌در :

« استانبولك درت مولویت یرنده اون ایکی محلده دباغ کارخانه‌لری واردر . بونلر ایچنده نیجه شهباز ایشجیلر واردر که آدم اژدرهاسیدر . اکر ایچلرینه بر قاتل یاخود بر حرامی دوشسه اصلا حاکمه تسلیم ایتمزلر . اول قاتل اونلرك الندن خلاص دخی اوله‌ماز . بیچاره‌یی کوپك نجسی ادمان ایتمکله تعیین ایدرلر . ایستر ایستمز تائب وطاهر اولوب نهایت برکار صاحبی اولور . » (١)

بو ایالکز استانبول دباغلرینه منحصر دکلدی . ادرنه‌ده‌کی دباغلرکده بو طرزده قاتللری محافظه ایتدکلرینی ینه اولیا چلبی شو صورتله حکایه ایدییور :

دباغخانه‌ده (٥٠٠٠) قدر (آهی‌اوران) کوچکی ، فتی وتوانا ، سرباز ، شهباز یکیتلر چیقار . بر قاتل ایچلرینه (کیرسه) حاکم آنلره واراماز . فقط قاتل دخی آنلردن قورتیله‌میوب کردمان (٢) اوله‌رق دباغتله تائب ومستغفر اولوب استاد کامل اولور » . (٣)

چارشولره ضابط کیرمامسی کیفیتی یکیچریلرك الغاسندن صوکره رفع ایدلمشدر . ١٢٤٢ تاریخلی احتساب نظارتی نظامنامه‌سنده بو مسئله شو صورتله توضیح اولنمقده‌در :

ایدرم که صورتنی استنساخ ایتمدم . فاتحك خط دستنی حاوی اولان فرمانك غایت قیمتدار اوله‌جغنده شبهه ایدیله‌مز . بلکه‌ده یکانه‌در . حتی علی امیری افندی حضرتلری ده پادشاهك طغراسنی کورمش اولدقلری حالده فاتحك کنی بوله‌مامشدی . بو فرمانه مطلع اولنجه کورمك ایستیورلردی . بیلمم موفق اولدیلرمی؟ فرمان اصنافك یدنده‌در و بدستانده محافظه ایدلمکده‌در . بونده (سو باشی‌نك سراجخانه‌یه کیرمامسی) قیدی موجوددر . سراجخانه‌نك بولندیغی محل الیوم (چقور بوستان) دنیلن اوده آچیق صو حوضلرندن بریسی ایدی . فاتحك بوراسنی سراجلره تخصیص ایتمسنك بر سببی‌ده سراج چراقلرینك صباحلری فاتحده‌کی درسلره دوام ایده‌بیلملرینی تأمین ایچون اولدیغی واواثلده بوتون سراج چراقلرینك اوقویوب یازمق بیلدیکی اصنافك افاده‌سندن مستبان اولمقده‌در . شاعر مشهور باقی‌نك بو طرزده یتشمش بر سراج چراغی اولدیغی ترجمهٔ حالنده مسطور اولمسنه نظراً اصنافك بو روایتی حقیقتدن اوزاق عد ایدیله‌مز .

(١) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی جلد ١ . صحیفه ٥٩٤

(٢) کردمان . دباغلق اصطلاحنجه درینك مادهٔ حضیه‌یی حاوی صو درونده طورورق سرقلکنی غائب ایتمه‌سنه دینیر . بوراده معنای استعاریسی مقصوددر .

(٣) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی جلد ٣ . صحیفه ٤٦٣

«الحالة هذه سراجخانه تعبير اولنان محله ضابط كيرمامسى جهتيله سراجخانه درونده نه مقوله شخص واردر؟ معلوم اولهمديغندن سراج اصنافى دخى اصناف سائره مثللو تحرير برله فى مابعد احتساب آغاسى سائر اصنافه نه وجهله نظارت ايدر ايسه بونلرك دخى دادوستدلرينه اولوجهله نظارت وايچلرينه بياغى آدم قاريشمامسنه دقت ايدهرك سر عسكر پاشا واستانبول قاضيسى وبيكباشى واحتساب آغاسى قوله چيقدقلرنده سائر چارشو وبازاره نهوجهله دخول وخروج ايدرلرسه سراجخانهيه وكذلك اصلندن ضابط كيرمين مصر چارشوسى وكتانجيلره وبدستانه دخى اويلهجه دخول وخروج ايتمك وسراجخانهده كيجه بكجى بولنور ايسهده كوندوزلرى قپوسنده قوللق بكليهرك قباحتى اولانلرى كيروب طوتمق وسراج اصنافنك بعض دوكونلرده كيرا ايله ويردكلرى باقرلو بعدازين كلياً قالديريلوب لدى الاقتضا احتساب آغاسى معرفتيله عمارتلردن ويريلمك اوزره اشبو سراجخانه دخى بووجهله تحت انتظامه داخل اوله.»

احتساب نظارتى نظامنامهسنده كوريلن اصناف حقندهكى اشبو شدتلى تقييداته نظراً حكومت اصنافى يكيچريلرك مهم بر عضوى عد ايتمكده ايدى. فى الحقيقه يكيچريلرك قسم اعظمى تجارتله اشتغال ايدر ايدى. بونكله برابر طوپلو بر حالده بولنان اصنافك — چارشولرينه ضابط كيرهمامسيلهده ثابت اولديغى اوزره — سوزبرلكى ايدهرك آره صره حكومته مراجعتله ايستدكلرى شيء استحصاله موفق اولدقلرى وبو مراجعت بعض كره عصيان شكلنده واقع اولديغىده اكلاشلمقدهدر.

فى الحقيقه تاريخلرمز بر چوق عصيانلر وانقلابلر حكايه ايتمكدهدر. بو انقلابلرك يالكز عسكر معرفتيله دكل اساساً عسكرلرك قسم اعظمى اصنافلق وتجارتله اشتغال ايتدكلرى ايچون، اصنافكده اشتراكيله واقع اولديغى ينه تاريخلرمزدن اكلاشلمقدهدر. مع هذا منحصراً اصنافك سببيت ويرديكى عصيانلر وانقلابلرده يوق دكلدر.

اوليا چلبى؛ ملك احمد پاشانك زمان صدارتنده (١٠٦١) وقوعه كلن برعصيانى حكايه ايتمكدهدركه اهميتنه واصنافك او زمانكى حيات وتشكيلاتنه عائد بعض معلومات وتعبيراتى احتوا ايتمسنه بناءً افاداتى آتىيه عيناً آلنمشدر:

مادهٔ كبراى سببِ عزل ملك احمد پاشا، حركت عام اهل حرف

برنجى سبب — سوء تدبير ايدوب ناحق يره حنيفى و داسنيك امير زاده قتلنه سبب
اولديغندن كوندن كونه كنديسندن و توابعندن وجمله اوجاق اغالرندن استانبول اهاليس
رو كردان اوله‌رق اوزرينه نحوست چوكدى .

ايكنجى سبب — قره دكز نهايتنده آزاق قلعه‌سنى مسقو قزاغى محاصره ايدو
محمد كراى خان امداديله قلعه محاصره‌دن قورتولدى. اوراده‌كى ايش ارلرندن فريادجيل
كلوب قرق يدى بلوك اغالرندن امانجيلر يتيشه‌رك « ذخيره وجبه‌خانه ، جرايه وعليفه
قالمدى . برسنه‌در مواجب يوزى كورمدك . البته وظيفهٔ معينه‌مز كلمزسه ازاق قلعه‌س
حالى اوزره براقير ، تارمار اولورز» ديه خبر كتيرديلر. ملك احمد پاشا جميع ارباب ديوان
اختيارلريله مشاوره ايتدى .

نتيجهٔ كلاملرى بو ايدى : «اكر ذخيره و جبه‌خانه و علوفه‌لرينى قره‌د كزد
كوندرسه‌ك ، دريانك ،فورطنه‌نك حالى دائما تهلكه‌ليدر و قره دكزى حالا آزاق اوز
قزاغى استيلا ايدوب ايكى يوز پاره قايقلريله كيرمده‌درلر. ازاغه امداد ايتمك مشكلدر. هما
جمله ذخيره وجبه‌خانه‌يى كفه ايالتنه متصرف ابراهيم پاشايه فرمان ايده‌لم . كفه‌دن آسا
وجهله آزاقه واصل اولور . و مواجبلرى ايچون خزينهٔ پادشاهيدن يتمش بيك غروش
چيقاروب جميع اهل حرفه اقچه توزيع ايده‌رك رايج سلطانى اوزره شريفى التون جم
ايدوب قرق اللى عدد اولاقلر ايله بو محلدن قرق كليسا بكنه واصل ايدرز . انلرده اوز
وزيرينه ، اوده اوزى بكنه ، اوده قريم خاننه، خان دخى بش ، اون بيك تاتار صبارقا
ايله آزاغه كوندرر. و يكرمى بش كونه قدر كيدوب كلدكلرى خبرى كلير . بو رأ
وتدبير احسندر » ديوب فاتحه تلاوت ايلديلر . اندن خزينهٔ پادشاهيدن (٧٠٠٠٠
غروش چيقاروب جمله اهل حرف مشايخ وكتخدالرينه تنبيه ايتديلر . قده كتخدا
دفتردار امير پاشا، كمرك امينى حسن چلبى ، موره‌لى مصطفى چلبى وسائر سركارده اولا
افندى خاشنلرى (٧٠٠٠٠) عدد خزينه غروشلرينى تبديل ايدوب مغشوش ، قوش
كوزى ، مورالى آقچه‌سنى اصنافه ويرديلر . قده كتخدا دبار بكر چرمكيندن اولمسو
حسبيله (٧٠) دوه يوكى قرمزى ديار بكر بزى ، قيومجى شابى ، قيصريه‌نك صار

سختيانى جميع اصنافه دوكوب اوچ بهاسنى ايستدى . قوش كوزى آقچه ايله اهل سوقده التون يوزسكسان آقچه‌يه ايكن خرده آقچه ايله يوزيكرمى اقچه ايستديلر . جميع اهل حرفك اختيارلرى ملك احمد پاشا افنديمزك كندى ديوانته كلوب خاكپايته يوزلر سوره‌رك « سلطانم ، بزه ظلمدر ديار بكر بزنى اوچ قات بهاسنه اوزريمزه دوكديلر . شاب و سختيان دوكوب قوش كوزى آقچه ايله يوزيكرمى‌يه (آزاق مواجبى) ديه التون ايسترلر . عزيز پاشاك ايچون بو فقراى سوقه ظلم حجاج يوسفدر . منع و دفع ايله ! » ديو رجا ايتدكلرنده پاشا « آدملر ! بز سزه ديار بكر بزى ، شاب ، سختيانى ويرمدك . يتمش بيك سوليه ريال غروش ويروب سوق سلطانيده رايج اولديغى كبى التون ايسترز » ديدى . دفتردار و قدمه‌يه خطاباً پاشا ديديكه « بو عباد اللهه نيجه قرمزى بز ، شاب سختيان ويرمشسكز ؟ » دفتردار و قدمه ايتديلركه « سلطانم ! خواجه خاننده بر بازركان آخرته انتقال ايدرك بو قدر مالى ميرى‌يه قبض اولندى . بو آوالقده بزلرى ، شابى ، سختيانى بو اصنافه سعر الناس اوزره ويردك . نه وار ، آزاق عسكرينه امداد ايتسه‌لر نه اولور ؟ » . پاشا دخى آنلرك سوزلرينه اعتماد ايدوب اهل حرفه خطاباً « يورورك ، امت محمده اولسون ، غزاة مسلمينه امداد ايدك . آزاقه علوفه كوندره‌لم » ديدكده همان جمله اهل حرف « واويلاه ، واويلاه ! نه‌در بو ظلم امت محمده ! » ديه جميع آق صقاللى منعم و محتشم اختيارلر و نيجه‌يوز سادات كرامدن كيمسه‌لر ايلرى كلوب « وزير ! ايتمه ، بو ظلمى دفع و رفع ايله » ديدكلرنده همان پاشا متهور اولوب چاوش باشى الندن خيزران دكنكى قاپوب بر آلاى عباد اللهى ديوانخانه‌ده او كنه قاتوب آنى آنده اوره‌رق ، كيمى كنديسنى نردباندن اشاغى آته‌رق ، كيمنك الى ، اياغى قيريلوب فرار ايلديلر ... جمله سادات كرام : « حريفلر ، شاهد اولك ، بره يهودى ! » ديه اوزريمزه عصا ايله كلوب اوره‌رق مجروح ايتدى . ظلمه‌مزى دفع ايتمدى . « بونك وزارت و حكومتى جائز دكلدر » ديه امر شرع رسول مبينك اجراسى ايچون طوغرى نقيب الأشراف افندى‌يه و شيخ الاسلام عزيز افندى‌يه واروب مراد و مراملرى اوزره فتوالر آلديلر . پاشانك اوزرينه كفر اثبات ايتديلر . صورت فتوى نقل من التاتار خانيه : (من شتم طالب العلم فى حالة الغضب بلفظ الحمار والخنزير او غير ذلك فقد كفر) . بدن بشقه اللرينه نيجه كونه فتاواى شرعيه آلوب ايرته‌سى صباح عزلى طرفنه غيرت يتديلر . ابتدا سراجخانه‌دن اخيلر بيراق ، طبل و قدوم قالديروب جمله دكانلر قپاندى و جامعلر كليدلندى . « امت محمد اولان سنجاق

دینه كلسون . پادشاهه رقعه صونه‌لم » دیو (الكاسب حبیب الله) صفتیله متصف یوزالی
بیك عباد الله بر سلاح الله الله رها بولدیروب دریا مثال بنی آدم تموج ایلدی . ١٠٦١
سنه‌سی رمضانك دردنجی پازار ایرتسی كونی ایدی . — كه داسنیك مرزا و حنیف
خلیفه‌نك ناحق كله‌لری باب همایون اوكنه دیكلدیكنك اون ایكنجی كونی ایدی — آت
میداننده غلغله قوبوب استانبولك ایچی ولوله ، غلغله ، فریاد و فغانله دولوب هر كس
كروه كروه باب همایون اوكنه كلدی . شیخ الاسلام عزیز افندی ایاصوفیه جامعنده
قالوب هر كس آلت سلاحی وزر دسته‌سیله بر چوقلری اوچی پاتمش كوسه‌كی اودونی
قوبونلرنده برر صومونلریله باب همایون او كنده قوریلوب واویلا و صدای الله الله ره
بولدیر نجه صدا پادشاه جم جناب طرفنه منعكس اولوب باب همایون سد اولنه‌رق طوبلری
قله‌لر اوزره آماده ایتمك فرمان اولندی . باب همایون برجندن خصكی آغا طرف پادشیدن
وكالةً شو سؤالی ایتدی : « ای عباد الله ! بو جمعیت كبرا نه‌در ؟ . » هر كس : بزه ظلم ایدن
وزیر اعظمی ، دفتردار امین پاشایی ، باش باقی قولی ، موره‌لی مصطفی چلبی‌یی چاوش
باشی ابراهیم آغایی ، قوصقه قرونلی محضر آغایی ، قدء كتخدایی ، طوپ قپولی‌یی
كومروك امینی حسن چلبی‌یی ، والده سلطانی ، بكتاش آغایی ، قره چاوش یكیچری
اغاسنی ، قول كتخداسی جلبی اغایی ، الاخور محمد افندی‌یی ، صاری كاتبی ، بوستانجی
باشی‌یی ، مرقوفاتی محمد افندی‌یی والحاصل جلالی حسن اغادن وابشیر پاشادن مقدما كلن
دفتر اوزره یوز اللی عدد آدمی ایسته‌میز . وزیر عزل اولنوب دیكرلری قتل اولنسون
سیاوش پاشا وزیر اعظم اولسون » دیه فریاد وفغانه آهنك ویردیلر . بو خبر سعادتلو
پادشاهه واردقده سرودی قپوسندن خصكی اغا پاشایه كلوب « سعادتلو پادشاه سلام ایدر
شو غلوغانك اصلی نه‌در ؟ بونلری بر وجه معقول پریشان ایلسون بیورر » دیر ، كیدر
پاشا دخی فریاجیلردن بر آلای اختیارلری ، دیندار مشایخی ، ، مكحل كوزلی ، باش
مسواكلی ، الی تسبیحلی ساداتی چاغیروب انلر دخی دادو فریاد ایده‌رك ملك پاشانك
حضورینه چیقوب « سعادتلو وزیر ! سندن خشنودز . اما قدء كتخدا وامیر دفتردار
ایسته‌میز . بزه ظلملری حددن افزوندر . سنك خبرك یوقدر . ازاق بهانه‌سیله پس پرده‌ده
بر مصر خزینه‌سی التونی استانبول ایچره جمع ایدییورلر . » دیدیلر . پاشا « ای عباد الله
یتمش بیك غروشلق التوندر اندن . (زیاده) ویرمیك » دیدكده جمله‌سی « ای، الله راضی او
نوله ویرلم . ایشتدك ازاغه بریلدن بری خزینه‌وارمیوب اغالرنی پاره‌له‌مشلر . سزده

قده كتخدايى ، امير پاشايى پاره پاره ايدك . تسلئ خاطر بوله لم ، يتر . سز حقلرندن كلك . يا كه بز انلرك حقلرندن كله جك زمانى بيليرز » ديه ابرام والحاح ايتديلر . پاشا دخى « بن سادات كرامدن اولان امير پاشايى قتل ايده مم . امر شرع رسوله مينيدر» ديه هر برينه خيرالكلام شفاى صدرلرينى ويروب منصف اولانلرى قائل اولوب دم چكمديلر بى انصاف اولانلر « مارده لى اثواب ايسته مز . همان نقد اقچه غروش الوب التون ويريرز » ديه فرياد ايتديلر . پاشاى ذيشان حكيمانه حركت ايدوب هر برينه دلنوازلق ايلدى . « بو قوله راضى اوله لم » ديه تسلئ خاطر بولوب دعاى خير ايدرك نردباندن اشاغى ايندیلر . حقير انى كوردم كه ابو سعيد و عزيز افنديلر آدملرندن يتمش سكسان مقدارى فسده اشاغيده كى آدملرك اشقيا ، زوربالرينى اغوا ايدوب همان اشاغيدن نيجه يوز بيك آدم نردباندن يوقارى فرياد ايله ديوانخانه يه چيقوب پاشانك يوزينه قارشى شتوم و كونا كون زباندازلقلر ايلديلر . حكمت خدا پاشا بالضروره تهوره كلوب بونلرى ينه عصا ايله قارشديروب نردباندن اشاغى قوغدى . طوغرى ينه باب همايون اوكنه وارنجه بوابلر باب سعادتى سد ايدوب تكرار صداى الله اللهه رها بولديرديلر . تمام اوچ ساعت غلغله اولدى . مكر اياصوفيهٔ كبير ايچنده جميع علما ايله شيخ الاسلام عزيز افندى حاضر ايمش . شيخ الاسلام « امت محمد ينه وزيره واروب حضورنده تظلم ايلدى . اندن متنبه اولوب ده دفع مظالم ايلديمى ؟» ديو صوردقده اهالى خير سلطانم» ينه بو قدر سادات كرامى و بو قدر عباداللهى عصا ايله اوروب مجروح ايتدى . نيجه آدملر هلاك مرتبه سنده در .» ديدكلرنده « امت محمده انك وزراتى لازم دكل ، ازاله سى لازمدر . همان پادشاهه حالكزى اعلام ايدوب (الله الله) ديك » ديه خلقى فتنه وفساده ترغيب ايدردى . بو حالده ايكن پاشا بيورديلر كه « آيا ، بزدن برعاقل ، حمول ، خلوق كيم واركه بو طائفهٔ متحزبين — كه حضورمزده (سزدن راضى اولدق) ديه تسلئ خاطرله كيدوب ينه غلغله يه آغاز ايلديلر — دن خبر كتوره ؟ » ديديكنده جوانب اربعه سنه بر خيلى باقدى . كيمسه قالقوبده «سلطانم ، فرمانكز اولورسه بن كيدرم » ديمه دى . همان قده كتخدا ديديكه : « سلطانم ، بو اشراى اجناس — كه بقال ، چقال (١)، محتكر، غزاز، بزاز، حمال، جمال

---

(١) ارباب حرفت وتجارته حكومت مأمورلرى طرفندن نه نظرله باقلديغى و بومناسبتله «حريف» تعبيرينه نه معنا ويرلديكى ٥١١ـ٥١٤ نجى صحيفه لرده ذكر وايضاح ايدلمشدى . بوراده اولياچلبينك نقل ايتديكى طرز افاده يه ده نظر دقتى جلب ايدرم .

قومدر، اولوم اولرى دكللردر ، اشهان ، امبهان ، كلستان ، بوستان اربعه قاطعه‌سندن كچه‌منلر — ك رفعلرينه چاره بودركه بزم سرايده حالا بيك يدى يوزخرج اليراغوات وقره‌قوللقجى واردر. قارشى خانه‌مزده داسنيك ميرزا وحنيق خليفه جنكنى كورمش وديار بكرده سنجار داخلنده كى صاچلى كردينى قيرديغمز جنكلرده بولنمش اوچ بيك جنك آور آبازه، چركس ، كرد ، كورجى ، آرنبود يكيتلريمز وار. يوز اللى توفنك انداز بالطه‌جى واردر. درت يوز ايچ اغالرى واركه جمله‌سى التى بيك عسكر اولور .[١] ابتدا تنبيه ايده‌لم . اياصوفيه قپوسنى سد ايتسونلر. آندن بوستانجى باشى‌يه خبر ويره‌لم . سروى قپوسى ايچره بوستانجيلر سلاحلريله حاضر باش اولسونلر . همان بز سراى قپوسنى آچوب اوچ بيك آتلى و پياده ايله باب همايونه طوغرى جبه‌خانه يولنه چيقوب بوخلقك آردينى آله‌رق اياصوفيه قپوسنى قپاده‌لم . اوچ عسكرك اورته‌سنده قالان بقال ، چقال كديلرينى ينه اورته‌يه آلوب اويله قليچ اوره‌لم كه طباق يمى محمد پاشا حابده عسكره اورمامش اوله . . . بو طرفه قاجانلرى محضر اغا بولداشلرى و خانه‌ده اولان آدملرمز قورشونه صوقسونلر . بوحال بر زمان داستان دوستان اولوب سويلنه . همان سلطانم ، توابع ولواحقه جبه‌خانه‌ويره‌لم .جبل سنجاردن غنائم الديغمز بيك مقدارى مكمل توفكمز وار . تيروكمان حددن افزوندر . » بو وجهله پاشايى جنكه ترغيب ايدركن قوصقه فروئلى محضر اغا تبديل جامه اولوب اشاغى بالطه‌جيلرك حرم قپوسندن طشره فرار ايتديكى خبرى پاشايه كلدكده خيلى متألم اوله‌رق بد دعا ايدوب « الهى افلاح اولماسون . » بيوردىلر . ينه باب همايون او كنده غلغله چوغالدى . (٢)

اوليا چلبى بو عصيانك نتيجه‌سنى اوزون اوزادى‌يه يازيور . نقله لزوم كورمه‌دم . مقصد اصنافك لدى الحاجه بر آره‌يه كلوب ظلمى رفع وحقلرينى نه صورتله احقاق ايتدكلرينى كوسترمكدر . بوفقره ايله مقصد تأمين ايدلمشدر ظن ايدرم . ديكر تاريخلرده‌ده برخيلى مثاللر واردر فقط تكثير امثله‌يه حاجت كورلمه‌مشدر . [٣]

---

[١] اوليا چلبى سياحتنامه‌سى . جلد ٣ . صحيفه ٢٧٨

[٢] ٥٨٣ نجى صحيفه‌ده‌كى مطالعاتى تأييد ايتمك اوزره عرض ايدميم كه بروز يزك آلتى بيك قدر معيتى اولديغى اوليا چلبى‌نك بوافاده‌سيله‌ده ثابتدر .

[٣] بو وقعه حقنده نعيما ايله هامه‌ورده خيلى ايضاحات ويرمكده‌درلر . وبونلرك افاده‌لريله اوليا چلبى‌نك آره‌سنده‌كى براز فرق واردر . اوليا چلبى‌نك افاده‌سنى اقتباس ايديشم ؛ بونك ملك احمد پاشايه خصوصيتندن وبالطبع وقعه حقنده دها ياقين معلوماتى اولمسندن نشأت ايتمكدر .

اون اوچنجی فصل

مسلمان اصناف وتجارك بعض مزيتلری

طوغريلق

اصنافلغك طرق عليه ايله مناسبتده اراولديغی بوندن اولكی فصللرده ايضاح ايدلمشدی. تصفيهٔ باطن اساسنه مستند اولان بو تشكيلات؛ مسلمان اصنافده عينی زمانده طوغريلق، قناعتكارلق حسلرينی ده تميه ايتمشدر. بوراده انجق برقاچ نقطه تشريح ايديله جكدر.

حالا جاری اولديغی اوزره اصناف سيفتاحه پك اهميت ويريردی. «دها سيفتاح ايتمدم. اونك ايچون اوجوز ويريیورم» سوزينی بوكونده ايشتمكده يز. كويا بردفعه سيفتاح ايتمكله قسمتك آقشامه قدر آچيق اوله جغی اعتقاد اولنوردی.

مرويدركه حريفك بريسی برشی آلمق اوزره مصر چارشوسنه كيرر. ايلك دكانه مراجعت ايدر. وآراديغی اورادن آلمق ايستر. دكانجی بن سيفتاح ايتدم. يانمده كنه كيت دير. يانده كی دكانه كيدر. اوندنده عينی جوابه معروض قالير. برخيلی دكان طولاشدقدن صكره سيفتاح ايتمه مش بريسنی بوله رق اوندن آلير. ايشته بو حال مسلمانلرك طوغريلغنه، قناعتكارلغنه، حقوق غيره رعايتنه دلالت ايدر. [٤٢]

مسلمان اصنافك تجارتی احتكار درجه سنه چيقارمغه ديناً جرأتی اولمديغی كبی قانوناً ده بوكا مساعده ايدلمزدی. قناعتكارلغی توليد ايتديرن سبب تربيهٔ دينيه يه عطف ايدلمكله برابر انحصار بيع وشرا ايله كدك و نرخ اصوللرينكده بو بابده دخلی يوق دكلدر.

مسلمان اصنافك منتظم دفتر طوتمديغنی وآليش ويريشده عموميتله سند اخذ ايتمديكنی اثبات ايده جك المزده وثيقه موجود دكل ايسه ده بو اصوللره پك ده رعايت ايدلمديكی جونكه مسلمانلقده ويريلن سوزك اك بيوك سند اولديغی معلومدر.

---

[٤٢] سيفتاح: استفتاحدن غلطدر. استفتاح؛ برشیٔ آچمغه چالشمق، آچمغه باشلامق معناسنه دز. بومناسبتله اصنافك ـ زعملرنجه ـ قسمتی، اوغوريني آچمغه سبب اولانايلك آليش ويريشه علم اولمشدر.

مسلمانلرك سوزلرنده ثبات اتمه لك مزيتی شرق و غربده او قدر حسن تأثير براقمشدر كه مسلمان اصنافك بر بوكونكی حالی ، برده داخل وخارجده قارشو اسكی شهرت واعتبارينی كوز اوكنه كتيره جك اولورسه‌ق وقتيله اسلاملرده تجلی ايدن اك كوزل اوصاف و مزيتك بو كون مع التأسف غير مسلم و اجنبيلره انتقال ايتمش. و وقتيله اونلری تذليل ايدن طبايع واخلاقك ده شيمدی بر قسم مسلمان اصناف وتجاره كچمش اولديغنی كوريلير. طبيعی كرك اوائلده، كرك شيمدی شاذلردن بحث اولنماز. اساساً آليش وريشی صاغلام طوتمق اك مرغوب مزايای اسلاميه‌دندر . حتی بو طرزده حركت ايتمينلرك و وصيت ايلمه‌دن فجئةً وفات ايدنلرك اولوسی خيرلی صايلمازدی. وصيت ايدنلر ايسه اولاد ووارثنه صوك سوز اوله‌رق : « بنی قول بورجندن خلاص ايديكز . هله اوزرمده كاوور حقی براقمه‌يكز » طرزنده بياناتده بولونورلردی . (٤٣)

اسلاملك بو حالی بوراده‌كی غير مسلملره معلوم اولديغی اسبتده اجنبيلرجه‌ده بيلنمكده ايدی . غير مسلملردن بلك چوقلری اولادينه ترك صنعت ايده‌جكی ياخود قبل الوفات وصيت ايده‌جكی صره‌ده ؛ « دكاننه آليش ويريش ايچون كان آدمه دقتله بر كره باق. بالكز قيافتله دكل ، تام مضاسيله مسلمان ايسه قورقمه. ويره‌سيه وير . حتی سنده آلمه. سن آله‌جغنی ايستمه‌دن او كتيريرويرير » ديرمش .

باب عالی جوارنده اجرای تجارت ايدن صوباجی مليك افندی‌نك باباسی منسوب اولديغی ملته بر كليسا انشا و اهدا ايده‌جك درجه‌ده متعصب بر ارمنی اولديغی حالده عينی طرزده وصيتده بولنديغنی بالذات كنديسندن ايشتمشدم .

اسلاميت بر قطعه ويا شهرده نه درجه صفوت وصلابت اصليه‌سنی محافظه ايتمش ايسه او قطعه و يا شهرلرده بو كبی مزايای اسلاميه دها مكمل صورتده نمايان اولوردی. وقعهٔ آتيه‌يی بر مثال اوله‌رق ذكر ايتمدن كچه‌ميه‌جكم :

---

[٤٣] توركلر كندی دينلرنده اولميانلره عموميتله « كاوور » دير. بو كلمه عربجه « كافر » كلمه‌سندن محرف ظن ايدلديكی كبی فارسيده مجوسی وآتش پرست معناسنه كلن « كبر » له‌ده مناسبتدار كورولمكده‌در. بر اوچنجی توجيه‌ده بو كلمه‌نك نه كافر، نه‌ده كبردن محرف اولميوب « اوكوزه طاپانلر » معناسنه شرق لسانلرينك بريسندن بالخاصه السنهٔ آريه‌دن توركجه‌يه انتقال ايتمش اولمسيدر .

مصرليلرك « آپيس » آدنده‌كی اوكوزه، فنيكه‌ليلرك اينكه مقدس نظريله باقلری وهند مجوسيلرينك حالا اوكوزی مقدس عد ايده‌رك اتی يمه‌ملری آسيا وآفريقا قطعه‌لرنده « اوكوزه طاپمق » مذهبنك مهم بر موقعی اولديغنی كوسترير. مع هذا بو اوچنجی توجيهه قناعت كتيريله‌بيلمك ايچون « كاو » معلوم اولمسله نظراً ايكنجی مجا اولان « اور » ك هانكی لساندن مشتق ونه معنايی مفيد اولديغی اكلاشلمق اقتضا ايدر. بو جهتی ده لسانيات متخصصلری حل ايتمليدر.

حرب عمومى اثناسنده حکومتك المانيا و آوستريادن برچوق مبايعاتده بولنديغى حالده قوميسيونجيلغك وبالطبع تجارتك اجنبيلره وغير مسلم عنصرلره انحصار ايلديكى لظر دقته آلنه‌رق المانجه ومجارجه‌يه آشنا و آوستريا تبعه‌سندن اولان بوشناقلرله تورکلردن مرکب وهم سرمايه‌لى برشرکت تشکيلى و پشته ايله ويانه و برلينده شعبه‌لر کشاديله حکومته عائد مبايعاتك بالکز بو شرکت معرفتيله اجراسى او زمانکى حکومتى اداره ايدنلرجه دوشونلمش وکيفيت صورت مناسبه‌ده بوسنه ايليرءا کلانيله‌رق بونك اوزرينه باشده بوسنه اوقاف مديرى شريف افندى اولديغى حالده بر هيئت قالقوب استانبوله کلمشدى. اتحادوترقى مرکز عموميسى بناسنده اجتماع ايديله‌رك مذاکره‌يه باشلانمش. ايلك سوز طلبى اوزرينه تجاردن عبود افندى ويرلمش. مشاراليه ديمش که :

افنديلر ١٢٩٣ سفرينه کلنجه‌يه قدر بوسنه ايله تجارت ياپيوردق. بوسنه‌ليلر حالا حاقاشلرينى ، آبانى صاويقلرينى ترك ايتمديلر. اورايه بوماللرى ادخال ايدن بزم شرکتمز ايدى وقتاکه حرب اعلان ايدلدى . تجارت طبيعتيله طوردى. بزده قالقدق استانبوله کلدك بوسنه‌ده شونك بونك ذمتنده بر قاچ يوز بيك ليرا الەجغمز واردى . بوسنه‌ده عادت مال تجاردن ويره‌سيه آلنير . صاتيلير. بر سنه صوکره پاره‌سى تجاره ويريليردى . حرب بيتدى. اوستريا اوراسنى تحت اشغالنه الدى . بش آلتى سنه نه‌ايچريدن طيشارى‌يه نه طيشاريدن ايچرويه کيمسه‌لر کيره‌مدى . چونکه حربدن صوکره بوسنه‌ده مخاربات داخليه سکونت بولمامشدى . بوسنه‌ليلرك بالخاصه عالم تجارتده جديت ومتانت اخلاقيه‌لرينى بيلمکله برابر بوکى فوق العاده احوال قارشوسنده آرتق آله‌جقلريمزدن اميديمزى کسمشدك. آلتى سنه صوکره آوستريا حکومتنجه بوسنه‌يه دخول و خروج ممنوعيتى رفع ايدلدى . برکون خبر آلدق که استانبوله بوسنه‌دن بر چوق بوشناق کلمش . بونلرك بزمله معامله‌سى اولان تجار اولديغى خاطرمزه بيله کتيرميوردق. آره‌دن ايکى کون کچدى. مرجانده کى تجارتخانه‌مزه اوموزلرنده هکبه‌لرى اولديغى حالده قرق اللى بوشناغك کلديکنى کوردك . حال خاطر صورلمق ايچون کلدکلرينى ظن ايديوردق. مکر بونلرك هکبه‌لرنده شرکتمزك اويوزبيکلرجه ليراسى بولنمى ايمش . صاغ قالانلر بالذات بورجى، هکبه‌سنه قويوب کتيرمش وفات ايدنلر قالانلره وصيت ايتمش. اونلرك کى‌ده کتيرلمش. ايشته بن بوکونکى ثروتمى بوشناقلرك بوصداقتنه مديونم. بوشناقلر بويله طوغرى کيمسه‌لردر. بونلرله تشکيل اولنه‌جق شرکته بن ثروتمدن اوچ يوزبيك ليرا قورم، ديبوب او مسعود زمانلرى وبو مردوعفيف مسلمانلرى تخطر ايده‌رك

كنـديني ضبط ايده‌ميوب هونكور هونكور آغلامغه باشلار . اولدقجه اوزون و مهيج اولان بو محاوره‌دن حضارده متأثر اولور . اساساً ياريم ميليون ليرا سرمايه‌لى بر شركت تشكيلى ايله سرمايه‌نك نصفنك توركلر ، نصف ديكرينك بوشناقلر طرفندن وضع اولنمسى مقرر ايتمش ايكن عبود افندى‌نك بو ايضاحاتى اوزرينه اجتماعده بولنان تجار وضع ايده‌جكلرى سرمايه‌يى تضعيف ايده‌رك همان اوجلسه‌ده يكونى ميليونى تجمش وشركت‌ده تأسس ايتمش ايسـه‌ده اوستريالىلر عواقبنى درحال درك ايدرك دها بدايتنده بولنمغنى عقيم براقديرمشلردر .

ايشته حالا صلابت دينيه‌لريله شهرتشعار اولان بوسنه اهالئ اسلاميه‌سنك تجارتده‌كى مسلك مستقيملرى بو طرزده‌در .

مسلمان تجارك بو مزيتنه اوروپاجه دها زياده اهميت ويرلمكده ايدى . بز مسلمانلر وتوركلر دهابوكاكبى برچوق مزيتمزى بيلمكله وكندى آثار وافعالمزله اثباته مقتدر اولمقله برابر طرفكيرلكله حمل اولنمامق ايچون بوخصوصده اوروپالىلرك شهادتنه مراجعت ايده‌جكم . جغرافياده مخلد براثر يازمش اولان فرانسه اعاظم علماسندن اليزه‌رهقلوس ديبورکه :

il n'est pas jusqu aux qualités du turc qui ne tournent contre lui: honnète, fidéle à sa parole, travaillera jusqu'a la fin de ses jours pour acquitter une dette, et le commerçant en profité pour offrir de longs crédits qui l'assujetiront à jamais·c'est un principe du négoce en asie mineure:

«si tu veux prosperer, ne fais en chrétén qu'un crédit égal au dixiemè de sa fortune, risque le décuple avec le musulman.»

يعنى تورككـ حتى فضيلتلرى كنديسنه اهانت ايدر . ناموسلو ، سوزينه صادق اولديغندن بورجنى اوده‌يه بيلمك ايچون صـوك درجه چاليشير . خرسـتيان مرابحه‌جيلرده بوندن استفاده ايده‌رك اونى عمرينك نهايتنه قدر اسير ايده‌جك اقراضاتده بولنورلر . اناطوليده تجارت عالمنده دستور مقامنده طوتولان برسوز واردر :

«قازانمق ايسته‌يورسه‌ك خرستيانه مالنك اونده برى قادار امنيت ايت . مسلمانه ثروتنك اون مثلى .» (۱)

ديكر بر صحيفه‌ده‌ده شو سطرلره تصادف ايدلمكده‌در :

---

(۱) جلد ـ ۹ ، صحيفه ۵۴۶ } و { ۷۸۵۹ نومرولى اقدام ۰ ۲۸ كانون اول ۳۲۴ : احمد
كذا « « ۵۴۳ } { جوادبكك مقاله‌سى

jàmais il ne trompe: honnête, probe, veridique, il est pour cel
même tourné en derision ou pris en pitié par ses voisins,le grec
le persan ,le haïkane.

یعنی تورك هیچ برزمان آلداتماز . اودرجه طوغرو ، ناموسلو استقامت صاحیدرکه
قومشولری رومل ، سوریه‌لیلر ، عجملر ، هایقانلر (ارمنیلر) صافدرونلقلریله استهزا ایدرلر
ونلری شایان مرحمت بولورلر .

اوروپانك اك بویوك تاجیر ملتلرندن بری اولان انکلیزلرده بوفکرده ایدیلر . انکلتره‌ده
کمال تحصیل ایدن دارالشفقه مأذونلرندن کوپری مهندسی ادهم بك برمنغام شهری تجارت
وطه‌سنده هرکسك کوره‌جکی برموقعده قالین حرفلرله شو :

yau can do any amaunt of business witt treal Turks, but mus
take care off yourself fron the oriental greeks et armenians.

یعنی سز حقیقی تورکلرله هرهانکی صورتده اولورسه اولسون ایستدیککز تجارتی
یاپیلیرسکز . فقط شرقك روملریله ارمنیلرندن قطعیاً حذر ایدیکز ، مآلنده برلوحه
علیق ایدلمش بولندیغنی بیان ایتمکده‌در .

برأرده بایرونه عطفاً دنیلیورکه :

بوتون مسلملرله معاملات مالیه‌ده قطعی برامنیت وناموس ، منافع شخصیه‌یی ترویج
تمك قیدندن آزاده اولمه‌نك اك یوکسك تجلیاتنی کوردم . اونلرله ایش کوروركن
ره‌نك ایکنجی صنف خلقنده بیله منظور اولان مبادله فرقی ، قومیسیونجیلق اجرتی
سائره کبی مردار خرسزلقلره هیچ تصادف ایتمدم . »[١]

تورکیه ایله تجارت یاپان انکلیزلرده کندی مملکتلرنده حائز اعتبار ایدی . تورکیه
اجری عنوانی ١٧ نجی و١٨ نجی عصرلرده (سیتی) ده (٢) بك معتبر برعنوان ایدی .
چوق لوندره شهرامینلری بوتاجرلر آره‌سندن انتخاب ایدلمشدی . جدلرندن بری وقتیله
تورکیه تاجری بولنمش اولمقله الیوم افتخار ایدن انکلیز زادکان عائله‌لرینك عددی‌ایی
یکونه بالغ اولمقده‌در . (٣)

[١] اسلامه چکیلن قلیچ یاخود علمدران اسلامی مدافعه . هندلی شیخ مشیر حسین قیدوای
١٩١٩ ـ لوندره . صحیفه ـ ٥٠

(٢) سیتی : لوندره‌نك قلبکاهی ومرکز تجارتیدر . الآن بیله بوتون مؤسسات مالیه وتجاریه
ءله‌ده‌در .

(٣) تایمس غزته‌سندن نقلاً صباح . نومرو : ١٠٥٠٢ ـ ١٠ شباط ١٣٣٥

ینه الیزه ده‌قلوسك شو سوزلری بزی وغیرمسلملری نه کوزل آکلامش اولدیغنی کوسترمکده‌در :

«تورکلر عرقجه ، ملتجه بویوك بر تهلکه‌یه معروض بولنیورلر . بوده کندیلرندن پك زیاده قوهٔ تشبثیه ایله مجهز بر عرق ایله اولان حیات ورقابت مجادله‌سندن ایلری کلمکده‌در. تورکلر مسالمتکارانه اثبتات ایله بوتون مغلوبیت انتقاملرینی آلمغه چالیشان روملرله مجادله ایده‌میورلر . چونکه بو حیات قاوغاسنده سلاحلری اونلرك کنه مساوی دکلدر. تورکلرك اکثری کندی لسانلرندن بشقه‌سنی بیلمدکلری حالده روملر برقاچ لسان ایله تکلم ایدییورلر. تورکلر جاهل وصاف ؛ خصملری ایسه ماهر وحیله‌کاردر . تورکلر تنبل اولمامقله برابر استعجالی ده سومزلر. فقط حیات رقیبلری روملر دائما قوهٔ اراده‌لرینی حال تیقظده بولندیره‌رق استراحت زمانلرندن بیله استفاده ایدییورلر .

الیزه ده‌قلوسك پك حق اوله‌رق سویلدیکی کبی ماهر وحیله‌کار وعین زمانده دها زیاده مزاجکیر وروحشناس اولان غیرمسلملر اوروپانك تورکلر حقنده‌کی نقطهٔ نظرلرینی بوکون مع الاسف کندی لهلرینه چویرمشلر وبوتون تجارتی ید انحصارلرینه آلمشلردر. بو مملکتده تورك ملتی یشاتمق ایسته‌ین کنج مسلمان اصناف وتجاره شو موقع واهمیت سابقه‌لرینی استرداد ایتملری توصیه اولنوب بوده هیچ شبهه‌سز اسلافنك اثرینه تبعیتله ممکندر .

حکومت اصنافك احوالنی ، نرخه رعایت ایدوب ایتمدیکنی دائما مراقبه ایتمکله برابر اصناف دخی اصوله ، تعامله ، نرخه وتنبیهات حکومته مغایر حالات وقوعه کلمامسی ومصنوعات بایلمامسی ایچون یکدیکرینی مراقبه‌دن خالی قالمازدی . بویله بر حال واقع اولدیغی درحال اصنافجه قاضی‌یه کیدیلیر ومنعی رجا اولنوردی . شو وثیقه نه قدر واضح صورتده بو جهتی تنویر ایتمکده‌در :

«استانبولده واقع جلاه اصنافنك کتخداسی الحاج احمد ویکیت باشیسی علی اوسته واختیارلرندن الحاج محمد اوطه باشی والحاج سلیمان .... وسائرلری مجلس شرع منیرده محمیهٔ مزبوره‌ده چارسو ایچنده برداخجیلر خاننده متمکن ایپکجی طائفه‌سندن نیقولی ولد ماوردی نام ذمی مواجهه‌سنده : بزلر جلاه اصنافی اولوب نسج ایتدیکمز انواع بزلرك ایپکلری وچله‌لری وطوینك ذراعی تام وتقه‌لی وصیق ونسجی لصابنده اعلا نسج واعمال ایلیوب نقصان وقلب ورد ی ایشلمکدن بامر عالی ممنوع ایکن مسفور ایپکجی نیقولی

اضراره باعث ونظام قديمزك اضمحلالنه بادى اولور حالانه تصدى ايتمكله مسفور نيقوله ذمى بو مقوله قلب وردى بز نسج و اعمال ايتديرمكدن منع وتأديب اولنمسى مراديمزدر ديو اشتكا ايتملريله مسفور نيقوله ذمى دخى بعداليوم قلب وردى ونقصان وسيرك بزلر نسج ايتديرميوب ايشلتديره جكى بزلرك طوپنك ذراعى تمام وچله واپيكلرى تام وصيق ونسجى نصابنده تفه‌لى واعلا ايشلتمكه تعهد ايدوب اكر خلاف تعهد قلب وردى وذراعى نقصان بزلر ايشلدوب دكاننده ظهور ايدرايسه تأديب اولنمغه راضى اولدم ديدكده اصناف مزبوره دخى راضيلر اولوب شكايتلرينى تأخير ايلدكلرى استانبول محكمه سندن حضور عاليلرينه اعلام اولندى .

۲۹ ذى الحجه ۱۲۰٦ (۱)

شو وثيقه‌ده عينى صورتله برشكايتى متضمن در :

استانبولده قلنججى اصنافنك كتخدالرى يعقوب بن على ويكيت باشيلرى احمد بن على ايله سائر اوسته لرندن . . . نام كسنه‌لر مجلس شرعده حرفت مزبوره‌دن حسين بن حسن محضرنده مزبور حسين ساقز آغاجندن يايديغى قلنج قبضه سنك اوزرينى سياه بويا ايله بويايوب آبنوس آغاجنه تقليد و بونك امثالى نيجه نظامنزى مخل ومغاير قلب قبضه يايوب كان مشتريلرى اغفال وتغرير ايتمك عادت مستمره سيدر ديو هر برى تشكى ومزبور بعداليوم اول مقوله قلب ايش ايشلتمكدن منع و اخراج اولنمق بابنده .

۱٦ شوال ۱۱۳۸ (۲)

ايشته اصنافك بو كبى تقيداتى نتيجه سى در كه حكومت كنديسنه عائد حقوق ووظائفدن برقسمنك ايفا ومراقبه سنى ده اصنافه ترك ايتمشدر. مثلا اوزانه تمغا ووروله‌رق عيارينك تصديقى ومنسوجات تمغالنه‌رق اصوله، تعامله موافق اولديغنك اثباتى خصوصلرينك كتخدالر طرفندن ايفاسى بو مقصده مبنى ايدى . اوزانه نه صورتله تمغا ووروليغنه دائر الده ايديلن شو وثيقه بورايه تعلق حسبيله درج ايدلمشدر . منسوجات طوپلرينك كتخدا طرفندن مهرلنمسى كيفيتى ايسه تنظيمات خيريه‌يه قدر دوام ايتمشدر .

۱۲۰۰ تاريخلى قنطارجى اصنافى نظامنه دائر برفرماندن :

(۱) استانبول قاضيلغى سجل نومرو : ٦۱

(۲) » » ۱۰۵ صحيفه ۲٤

«... فتح خاقانیدن برو قنطارجی اصنافی آستانهٔ علیه‌ده آنجق اودون قپوسی داخلنده کائن وجمله‌سی اون‌یدی عدد دکاکینه منحصر اولوب ذکر اولنان دکاکین دخی عباداللهه کافی ووافی اولدوغندن غیری دکانلریمز متفرق اولیوب برمحلده وهربر قنطار بعدالاعمال کتخدا واختیار معرفتلریله عیار اولنمق قدیمدن بروقاعدهٔ مرعیه‌مزدن اولوب وبو آنه کلنجه محل مزبوردن غیری محلات وبلاد ثلثه‌ده قنطارجی دکانی احداث اولندیغی یوغیکن الحاج مصطفی محل مذکورده اصنافمز ایله بریرده ایشله‌میوب خلاف نظام قدیم دکان احداث ودیلدیکی کبی بلا عیار قلب وردی قنطار اعمال ایدوب عباداللهك هروجهله متضرر اولملرینه باعث اولور . . . .» (١)

قصقانجلق و سر صنعت

ماکینه‌لرك صنایعه تطبیقندن اول الایله ایشله‌نن صنعتلر برطاقم ملکه وتجربه صاحبی متخصص اوسته‌لر یتشدیریردی . بوملکه وتجربه اوسته‌نك قابلیت فطریه‌سنه کوره آرتار واکسیلیردی . بعض صنایعده اولدقجه حائز اشتهار کیمسه‌لر بولنوردی . فقط بو کیملرك مزیتدن زیاده نقیصه عد ایدیله‌جك بر عادتلری واردی . اوزون مدت ظرفنده ایدندکلری تجربه‌یی بر سر حالنده محافظه ایدوب هرکسه اوکرتمه‌مك . فرضا بوکون بیله بعض قلمتراشلره تصادف ایدلمکده‌درکه او کبی مشهور اوسته‌لردن برینك اثر صنعتی اولدیغی ایچون آنتیقه‌جیلر عندنده غایت قیمتداردر . بو اوسته قلمتراشه (صو ویرمك) اصولنی دیکرلرندن دها ایی بر صورتده کشف وتطبیق ایتمش اولدیغی ایچون اعمال ایتدیکی قلمتراشلر اوندن طولایی دیکرلرینه مرجح طوتلقده‌در . ایشته بو اوسته‌لردن بعضیسی تطبیق ایتمکده اولدقلری (صو ویرمك) اصولنی آنجق اوغللری وار ایسه اوغللرینه یاخود کندیسنه پك زیاده خدمت و حرمت ایدن قالفه‌لرینه اوکرتمشلر ایسه‌ده نه اوغلنه، نه ده قالفه‌سنه اوکرتمیوب برابر کوتورنلرده یوق دکلدر . صنعتده بودرجه اختصاص صاحبی اولمق برمزیت ایسه‌ده اونی برابر کوتورمك بر نقیصه‌در

دنیانك هر طرفنده آلات موسیقیه اعمال ایدن فابریقه‌لر ایچنده استانبولده اعمال ایدیلن تورك زیللری اك بهالی و اك معتبریدر . آلات موسیقیه قاتالوغلرندن بو کیفیت واضح صورتده اکلاشلمقده‌در . غریبدرکه بوراده اعمال ایدیلن زیللر آوروپایه وآمریقایه کیدوب [illegible] قاچ مثلی فضله فیأتله تکرار استانبوله کلمکده‌در . ایشته دنیاده بو درجه حائز قیـ[illegible] واعتبار اولان تورك زیللرینی اعمال ایدن صماتیه طرفنده ساکن

(١) استانبول قا[illegible]لری نوصو : ٦٥

(زیلجیان) اسمنده ایکی اوچ یوز سنه‌لك بر ارمنی عائله‌سیدرکه بونلر زیل اعماله خادم سر صنعتی عصرلردن بری توارث ایتمکده وکندی نسللرندن بشقه کیمسه‌یه اوکرتمامکده‌درلر .

غرانیت وصماکی کبی سرت طاشلردن بعضیسی واردرکه بوکون فن اسکی زمانلره نظراً اضعاف مضاعف نسبتنده ترقی ایتمش ایکن اوطاشلری یونتمغه و اسکی زمانلرده اولدیغی کبی دیرك وسائره یاپمغه امکان یوقدر . حال بوکه وقتیله او طاشلری یونته‌جق قلملره ویریلن (صولو) واسطه‌سیله بوسرت طاشلر عادتا مرمر کبی تراش ایدیلیر وبوکون جامعلرده وسائر مبانئ عالیه‌ده کوردیکمز آثار وجوده کتیریلیردی .

شرقك برچوق کوزل وقیمتدار صنعتلرینك بوسر صاقلامق وکیمسه‌یه اوکرتمامك یوزندن محو اولمسنه نه قدر تأسف ایدلسه آزدر .

حرمت واطاعت مطلقه

چراق وقالفه‌لرك اوسته‌لره ، اوسته‌لرك لونجه‌ده‌کی اختیارلره و آمرلرینه حرمت مخصوصه‌لری واردی . ذاتاً قدیم تربیه اصوللریمزدن بریسی‌ده بر چوجق کرك مکتبه ، کرك بر اوسته‌نك یانه‌ه ویرلدیکی زمان (اتی سنك کمیکی بنم) دنیلمکدن عبارت ایدی . بوکونه قدر زبانزد اولان بو تعبیر خواجه و.اوسته‌نك نفوذینی کوسترمکده‌در . چراق وشاکردك موقع اجتماعیسی نه درجه یوکسلك اولورسه اولسون علم وصنعت مواجهه‌سنده بو موقع هیچه اینردی . شهزادکان خواجه‌لرینك رحلهٔ تدریسلرنده بولنان شهزاده‌لر حتی پادشاهلر اوزرنده‌کی نفوذلرینی تاریخلریمز نقل ایلمکده‌در .

قانونی سلطان سلیمان کبی بر پادشاه معظمك شهزاده‌لکی اثناسنده قبوجیلق اوکرتمك ایستدیکنی وبوصنعتی تعلیم ایچون قسطنطین اسمنده بر رومه چراق اولدیغنی اولیا چلبی حکایه ایدییور .

بواوسته‌نك سلطان سلیمانه تطبیق ایتدیکی جزا ولوکه غیر مسلم اولسون اوسته‌نك چراق اوزرنده‌کی نفوذینی پك کوزل کوسترمکده‌در .

اساساً عظمای دینمزدن حضرت علی (من علمنی حرفاً فقد صیرنی عبداً) بیورمامشمیدر؟ اولیا چلبی دییورکه :

« قيوبجيلر (٤٤) اصنافنه شهرت ويرن سلطان سليم اول ايله سلطان سليمان خاندر. چونكه بو ايكى پادشاه طربزونده دنيايه كلەرك قيوبجيلق تحصيل ايتمشلردى. حتى اون قپانك ايچ يوزندەكى قيوبجى روم قسطنطين سليمان خانك اسنادى ايدى. بر ون قسطنطين سليمان شهزادەيە الم زده اولوب « سكا بيك دكنك اوروروم » ديه يمين ايدر. سليمان خانك والدەسى جرمن عفو ايتديرمك ايچون قسطنطينه بيك آلتون كوندرر. قسطنطين ايسه بو آلتونلرى آلوب سليمان خانه حادەدن تل چكديرەرك بش يوز چوبوق تل ايتديرر. وبونك هيئت مجموعەسنى النه الەرق ايكى كره سليمان خانك آياغنه اورور. بو وجهله كنديسى يمندن قورتلديغى كبى شهزادەيى دخى جزاسندن خلاص ايلمشدر. ديو مشهور آفاقدر. حتى حقير اول پير قيوبجى يى برقاچ كره كوردم هركسه نقل حكايت ايدر، تكاليفدن برى (٤٥) برقوجه اوستەايدى. » (٣)

---

(٤٤) قويوم : برقيزك جهازى ميانه قونيلان كموش طاقمى معناسنه توركجه بركلمەدر. بو كبى اشيايى اعمال ايدنلره قيوبجى دنيلير.

[٤٥] تكاليفدن برى اولمق ؛ مهم امتيازلردن ايدى. اوائلده تكاليفك نەدرجه آغير ونەقدر كثير اولديغى عبدالرحمن وفيق بك افندينك تكاليف قواعدندن اكلاشلمقدەدر. بوكبى عرفى تكاليف وآنغاريەلر عموم تبعه ايچون قابل تحمل اولامقله برابر غير مسلملر حقنده بشقەجه اغيرلقلرى ده واردى. ايشته غير مسلملرك دولته وبالخاصه پادشاهلره نافع خدمتلرى سبق ايدنلرى بو تكاليفك كانەسندن قورتلمق چارەلرينى بولمشلردى. بونلرك استحصال ايتدكارى معافيات فرمانلرى عادتا تبعۀ عثمانيەيه مخصوص برنوع قاپيتولاسيون حكمنده ايدى. معافيات فرمانلرينك ديوان همايون مهمه بركاب دفترلرنده صورتلرى واردر. تدقيق ومطالعه ايتديكم حالده بريسنك صورتنى استنساخ ايتديكمه متأسفم. حالا بعض قديم غير مسلم عائلەلر يدنده بوفرمانلر موجوددر. يالكز شو قدر عرض ايدەيم كه كيرقور وفوتى قالفەلرك معافيتلرى حقنده شهر امينى انهاسيله صادر اولمش اولان معافيت براتى ؛ ديوان همايونك ١٨ نومرولى استانبول دفترينك سكزنجى صحيفەسنده مقيد اولمقله برابر ٣٢٨ نجى صحيفەده بالمناسبه اسمى كچمش، اولان شاپجى بخوره ويريلوب برصورتنى بكرمى نومرولى استانبول دفترنده مقيد بولنان معافيت براتندەده بو براتلر حقنده ١٢٢٥ تاريخنده برده نظام نشر اولنديغى بيان ايدلمكدەدر. فقط اصل قيمتدار معلوماته بونلردن دها اول ويرلمش اولان براتلرده تصادف ايدلمكدەدر.

معافيات فرمانلرندن يالكز اونى احراز ايدنلر دكل معيتنده بولنان درت بش كشى ده استفاده ايدەبيليردى. ايلريده فصل مخصوصنده بحث وعينا درج ايديلەجك اورو پاتجارى براتى بو فرمانلرك صوك شكليدر. فرمانلرده كندى حقلرنده تطبيق ايستەنەبن احوال برر برر ايضاح اولنمقدەدر.

فرمانلرك نەصورتله احراز ايدلديكنه كلنجه: اكثريتله صنعتكار اولان غير مسلملردن بريسى، يا بر مهم بنا انشا ايتمك، ويا مثلا طبيب ايسه پادشاهى و شهزادەيى و يا سرايه منسوب هرهانكى بر خستەيى موفقيتله تداوى ايلمك ويا خود ضربخانه ناظرلغى كبى مأموريتلردەخدمات حسنەسى مسبوق اولمقله استحصال

(٣) اوليا چلبى سياحتنامەسى. جلد ١ ، صحيفه ٥٧٠

آيرى‌صره دائره اطاعتدن چيقانلرى كتخدا ويكيت باشيلرى معرفتيله لونجه‌يه جلب ايديله‌رك اوراده نصايح و اخطارات لازمه‌ده بولنيليردى. متنبه اولماديغى اكلاشيلانلر وياخود بيوك قباحت ايشله‌ينلر فلقه‌ده دكنك ايله مجازات ايديليردى.

بر چراق ويا قالفه اوسته‌نك اذن وموافقتى اولمدن دكانى ترك ايدوب بشقه بر اوسته‌نك مينته كيده‌مديكى كبى كيتسه بيله كيمسه آلمازدى.

اوائلده اصنافك طرق عليه ايله مناسبتى بولنديغى دفعاتله ايضاح ايدلمشدى. بر طريقه انتساب آزچوق علوم شرعيه ايله توغله توقف ايتديكى ايچون ايلك زمانلرده اصناف چراقلرينك اوقويوب يازملرينه اعتنا اولنوردى. حتى فاتح سلطان محمد طرفندن استانبولك عقب فتحنده انشا بيوردقلرى جامع شريف قربنده‌كى اوستى آچيق حوضك سراجخانه اتخاذ ايدلمك اوزره سراجلره تركى؛ سراج چراقلرينك صباحلرى فاتح مدرسه‌لرنده اوقوديلان درسلره دوام ايده‌بيلملرى مقصدينه معطوف اولديغى اصنافك اليوم موجود اولان اختيارلرى طرفندن بر عنعنه حالنده نقل ايدلمكده‌در. شاعر مشهور باقى‌نك بو يولده يتشمش بر سراج چراغى اولديغى نظر دقته آلنجه بو روايته اينانمق لازم كلير.

مشروطيتك اعلاننه قدر بدستان صباحلرى آلا نورته ساعت اوچده آچيلير و آقشام ساعت سكزده قاپانيردى. بدستان خواجكيلرينك افاده‌لرينه نظراً فاتح بدستانى انشا ايتديرديكى زمان بو راده تجارت امتيازينى درس خواجه‌لرينه بخش ايتمش و خواجه‌لر صباحلرى اوچه قدر طلبه‌يه درس ويردكدن صوكره كلوب بدستانده اجراى تجارت ايدرلرمش. بدستانك ساعت سكزده قپانمسى‌ده خواجه‌لرك ايكندى وقتنده اوقوديلان درسلره يتيشه بيلملرى مقصدينه معطوف ايمش. بدستان اصناف و تجارينه (خواجكى) دنيلمسى‌ده بوندن ايلرى كليورمش. بدستان؛ بزازستان تخفيفى اولمسنه نظراً اليوم الماس، مجوهرات وسائر

ايديله‌بيليردى. بونلر ميانده شخصى درجه‌سنده بلكه دها زياده منسوب اولديغى ملتى دوشونن و اونلرك نفعنه چاليشانلرده كلمشدر.

مثلا ضربخانه ناظرى قراز آرتين‌بك سلطان محمود ثانى‌دن ارمنى ملتى ايچون استحصال ايتمش اولديغى امتيازاتك اك بيوكى شاهدى قوم‌ابوده‌كى ارمنى پطريقخانه‌سيدر. حتى كنديسيده اوراده مدفوندر. آياستفانوس بلده‌سنك مبنى بولنديغى اراضى‌ده باروتجى باشى عائله‌سنك قوپارمش اولديغى امتيازلردندر.

قیمتدار وآنتیقه اشیا فروختنه تخصیص ایدلمش اولان بناده‌وقتیله بز ودیکر بدستانده ایسه صندال دنیلن دنیلن ایپکلی ویوللی قماش صاتیلیردی .

بدستان خواجکیلری حقنده‌کی روایتی تأیید ایده‌جك وثائقه‌دسترس اوله‌مدم. مع‌هذا اصناف چراقلرینك اوقویوب یازمسی کیفیتی اوزون مدت دوام ایده‌مدی . ذاتاً اصناف طرق علیه ایله مناسبتنی کسوب بسبتون مادیلشدکجه بواصول تدریس‌ده موقع اعتباردن دوشدی . چارشوی‌کبیرده اصناف چراقلرینك اوقوتدیرلمسی ایچون کشاد ایدلمش اولان مکتب طول مدت طلبه‌سز قالدی . هرکس چوجغنی اوقوتمدن براوسته یانته چراقلغه ویرمکه باشلادی. نهایت بو حال سلطان محمود ثانی زماننده‌و ١٢٤٠ تاریخنده نظردقتی جلب‌ایده‌رك منعنه‌توسل ایدلدی. پادشاه‌مشارالیهك آتی‌یه درج‌اولنان اراده‌سی ـ که معارف عثمانیه‌تاریخنده تدریسات ابتدائیه ایچون مبدء عد ایدلمکده‌در ـ اصناف‌چراقلرینك اوتاریخلرده‌کی احوالی تصویر ایتمکده‌در :

« جمله‌یه معلومدرکه امت محمدنم دیان کافهٔ اهل اسلامه کوره ابتدا شرائط اسلامیه‌یی وعقائد دینیه‌سنی اوکرنوب بیلمك بعده اکتساب معیشت ایچون قنغی درلکه سلوك ایده‌جك ایسه ایتمك والحاصل هربر شیدن اول ضروریات دینیه‌یی اوکرنمکلکی امور دنیویه‌نك جمله‌سنه تقدیم ایلمك لازم ایکن بر زماندنبرو اکثرناس آنالرینك وبابالرینك سینه‌سی اوله‌رق کندولری قالدقلری مثللو اولادلرینك جاهل قالماسنی دوشنمیه‌رك ورزاق عالم اولان حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه عدم توکل ایله همان آقچه قزانمق داعیه‌سنه دوشه‌رك چوجقلری بش آلتی یاشنه واردیغی کبی مکتبدن آلوب اهل حرف یاننه شاکردلکه ویردکلرندن او مقوله صبیلر کوچکدن جهالتله بیوبوب صکره دخی اوقویوب اوکرنمکلکه هوس ایتمدکلرینه بناءً وزر و وباللری آنالرینك وبابالرینك بوینته اولوب یوم قیامتده بر طرفدن بونلر کرفتار مسئولیت وبر طرفدن کندولری دوچار خزی وندامت اوله‌جقلرندن بشقه معاذالله تعالی زمانه‌یی جهالت‌استیعابله اکثر خلق دیانتدن بیخبر اولدقلرندن بو کیفیت قصورلسزلکه سبب مستقل اولوب عصمناالله تعالی بویله کیدرسه من قبل الرحمن تربیهٔ شدیده‌یی مستلزم اوله‌جغی ارباب بصیرته ظاهر وهویدا اولمقدنناشی عباد مسلمینی او مثللو دنیا وآخرت عقوبتندن تخلیص وصیانت لازم کلمکله ایمدی امر دینده شرم وحیا جائز اولمدیغنه بناءً شمدی‌یه قدر جاهل قالمش اولان کنج واختیار بالجمله امت محمد جاهللکك دارینده وخامتی دوشنوب

وبو بابده بر برندن اوتانميه‌رق همان حقدن اوتانوب كندولرى بولندقلرى كار وكسب وصنعت وخدمتلرى آره‌سنده بيلمدكلرى مسائل دينيه وعقائد اسلاميه‌لرينى دخى اوكرنوب بيلمكلكه حسب الامكان سعى وغيرت واولوجهله كندولرينى دارين سلامتلكنه ايركورمكلكه صرف وسع ومقدرت ايلملرى فريضهٔ عهدهٔ ديانتلرى اولديغندن بشقه فيما بعد هركس اولادلرينى مراهق درجه‌سنه وارمدقجه وعلم وحال وشرائط اسلاميه‌سنى لايقيله تعلم ايتمدكجه مكتبدن آلوب اوسته‌يه ويرمك ومراهق اولوب اوسته‌يه ويرمك درجه‌سنه كلدكده آناسى وباباسى يوق ايسه سائر وليسى اولان كمسنه مراهق درجه‌سنده اولديغنى استانبول سكنه‌سندن ايسه استانبول قاضيسى اولان افندى طرفنه واكر ايوب واسكدار وغلطه سكانندن ايسه‌لر قاضيلرى افنديلر طرفلرينه مكتب خواجه‌سيله برابر واروب وچوجغى دخى كتوروب كوستروب طرف شرعدن يدلرينه ممهور اذن تذكره‌سى آلمق واذن تذكره‌سى اولمادقجه اصناف طائفه‌سى شاكردلكه آلمامق وشاكرد-لكه آلنمقلقده اصناف كتخدالرينك دخى رأى ومعرفتلرى منضم اولمق لازمه‌دن اولديغنه بناءً شايد اصنافدن برى بو مقوله تذكره‌سز چوجغى شاكردلكه آلور وباباسى و والده‌سى ويرر ايسه اوقوديغى مكتبك خواجه‌سى وياخود محله‌سنك امامى طوغرى قاضى افنديلره خبر ويرمك وقاضى افنديلر دخى بو كيفيت احياى دين مبين قضيه‌سنه مبنى اولديغندن طرفلرندن تحرى اولنه‌رق اذن تذكره‌سى آلمقسزين صنعته ويرلمش صبى بولنور ايسه آلانى و ويره‌نى و اول اصنافك كتخداسنى وخبر ويرمديكيچون مكتب خواجه‌سنى لاجل التأديب باب عاليه انها ايلمك وآناسز وباباسز يتيم چوجقلر اولوب ده كمسنه‌سزلكى سببيله ضرورى بر اوسته يانده وياخود بر كمسنه‌نك تربيه‌سنده بولنور ايسه اوسته‌سى وكرك مربيسى اولان آدم صرف صنعت اوكرنمكلكه وخدمته حصر ايتميه‌رك كونده ايكى دفعه مكتبه كوندروب مراهق اولنجيه قدر اوقوتدرمق وكذلك الحالة هذه اوسته‌لرده بولنان چوجقلر دخى بطقبها بو نظامه داخل اوله‌رق آناسى وباباسى وسائر وليسى اولانلرى اوسته‌دن آلوب مكتبه ويرمك وكيمسه‌سز اولنلرى دخى اوسته‌لرى مكتبه ويروب جاهل قالمامسنه دقت ايتمك ومكتب خواجه‌لرى دخى مكتبلرده بولنان چوجقلرى كوزلجه اوقودوب قرآن عظيم الشانى تعليم عقبنده هربر چوجغك حيثيت واستعدادينه كوره تجويد وعلم حال مثللو رساله‌لر اوقوده‌رق شرائط اسلاميه وعقائد دينيه‌لرينى اوكرتمكلكه سعى واقدام ايلمك اوزره على العموم تنبيه وايقاظ

اولنمسنه ارادهٔ سنیه صدوریله کیفیت بلاد ثلثه قاضیلری افندیلره بشقه بشقه با فرمان عالی تنبیه قلنمش اولمغله سز دخی آستانه‌ده کائن بالجمله محلات امامل‌رینی ومکتب خواجه‌لرینی واصناف کتخدالرینی طرفکزه جلب ایدرك تنبیهات مذکوره‌یی کوش هوشلرینه تلقین وتفهیم واشبو فرمان عالینك برر عمضی صورتلرینی دخی یدلرینه اعطا برله امامل‌ری محله‌لری اهالیلرینه وکتخدالر دخی اصنافلرینه اوقویوب آکلاتمق ومکتب خواجه‌لری دخی بیلوب موجبله عمل ایتمك اوزره جمله‌سنه کرکی کبی تنبیه وتأکید مبادرت وبتوفیقه تعالی اشبو نظام وتنبیهاتك علی الدوام اجرا واستقراری وسائلی استحصاله طرفکزدن دخی بالذات اهتمام ودقت ایلیه‌سز دیو بیورلدی ».

سلطان محمود عدلینك اشبو ارادهٔ سنیه‌سی معارفك تاریخچهٔ تشکیلاتیله متوغل اولانلرجه استانبولده طرز جدید اوزره مکتب کشادینه ـ بلك طوغری‌ی اولمامقله برابر ـ مبدء اتخاذ ایدلمشدر . فی الحقیقه کرك بو تاریخدن ، کرك تنظیمات خیریه‌دن صوکره جابجا مکتبلر کشادینه همت اولنمش ایسه‌ده صرف اولنان همتلرله اصناف چراقلرینی اوقوتمقدن زیاده طوغریدن طوغری‌یه عموم اولاد وطنك تعلیم وتربیه‌سی غایه‌سی استهداف ایدلمشدر. مع مافیه مکتبلرك تکثیر ینه رغماً ینه جاهل قاله‌رق اصناف چراقلغنه سلوکه مجبور اولان بر چوق اولاد وطن واردی . ١٢٨١ تاریخنه طوغری بر قاچ ارباب حمیت هر کون چارشو قپوسی اوکنده قپو آچیلنجه‌یه قدر یوزلرجه اطفالك بیهوده یره اضاعهٔ اوقات ایتمکده اولدیغنی کوره‌رك وحال بوکه ملل غیر مسلمه اطفالندن صنعت وتجارته سلوك ایدنلرك کافه‌سنك اوقویوب یازمه بیلدکلرینی نظر دقته آله‌رق اسلام چوجقلرندن صنعته سلوك ایدوبده شو صورتله کونده بر ساعت قدر بوش وقتلری اولدیغی اکلاشیلانلره مقدمات علومی اوکرتمك اوزوسنه دوشمشلردر .

بو فکرك ایلك مدافعلرندن یوسف بك (بالآخره مالیه ناظری اولان یوسف پاشا) ذکر اولنان تاریخده اقسرایده صوفیلر محله‌سنده مقیم و قومشوسی بولنان مختار بك (صدر اسبق غازی احمد مختار پاشا) ، توفیق بك (مالیه ناظری مشیر ودینلی توفیق پاشا)، سلیمان بك (روم ایلی عموم قوماندانی سلیمان پاشا) وسائر بر قاچ حمیتلی ذوات ایله بعض کیجه‌لر بولوشه‌رق عنصر اسلامك معارفجه عناصر سائرهٔ محلیه‌دن پك کیرو قالمش اولدقلرینی لسان تأسفله یاد ایله مقدمهٔ تشبث اولمق اوزره « جمعیت تدریسیه » نامیله برجمعیت تشکیل ایدوب ابتدا اصناف چراقلرینی تدریس ایله ایشه باشلامق اوزره حکومته

مراجعتله سیمکشخانه اتصالنده‌کی مکتبی معارف نظارتندن آلوب اقتضا ایدن تعمیراتی اجرا ایتدیردکدن صوکره اوراده تدریساته باشلاتمشلردر. حقیقةً وجولرديله افتخار اولنان موسی الیهم مذکور مکتبده برر درسك تدریسنی درعهده ایتمکله برابر نامق کمال بك كبی بر مجاهد حریتده بومکتبده املا اوقوتمشدر.

مکتبك تدریسات خصوصنده کوسترمش اولدیغی دقت واعتنا آز زمان ایچنده اسلام وخرستیان بالجمله چراقلری آره‌سنده و کتبهٔ اقلام بیننده فوق العاده رغبتی موجب اولمغله درسخانه؛ مداومینی استیعابه غیر کافی کلەرك طلبه‌نك بر قسمی ناچار سوقاقده قالمش اولدیغندن معلملرك یوقاریدن درسی تقریر وطلبه‌نك سوقاقده املا ایتدکلری زمانلر اولمشدر.

بو رغبتدن جسارت آلان متشبثین بر درجه دها تزیید غیرتله «جمعیت تدریسیه» نامنی (جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه) یه تحویل واعضاسنی تکثیر ایدەرك جمع اعانه‌یه تشبث وحکومتك ده معاونت ومظاهرتنی ده استحصال ایدوب «دار الشفقه» نامیله معظم ومحتشم بر بنا وجوده کتورمشلردرکه یاریم عصردن برو بلافاصله یوزلرجه ایتام مسلمینه ملجأ اولان بو مؤسسهٔ خیریه ایشته بو اصناف چراقلرینی تدریس كبی بر فکردن وجوده کلمشدر. فقط چوق تأسف اولنورکه بو آنه قدر بر ایکنجیسی دها یاپیله‌مدیغی كبی اسلافك قیمتدار بر یادکاری اولان «دار الشفقه» یه‌ده بدایت تأسیسنده‌کی همتدن باشقه معاونت ایدن اولمامشدر.

عثمانلیلر اهالیسی کرچه صنفلره آییرمشلر ایسه‌ده بزده‌کی صنف اصولی هندستانده‌کی كبی اولمیوب اصنافدن برینك اولادی مطلقا اوصنفده قالمغه مجبور اولمیوب تحصیل وتربیه‌سی سایه‌سنده ایستدیکی مسلکه کیره بیلیردی مع هذا اوائلده اصناف همان عمومیتله دینله‌جك درجه‌ده چوجقلرینی مقدمات علومی وبالخاصه علوم دینیه‌یی اوکرتدکدن صوکره یانلرینه آلوب صنعت وتجارت اصوللرینی تعلیمه باشلارلر ایدی. چوجقلر تعطیل زمانلرنده بابالرینك دکانلرینه کیدوب آنلره یاردم ایدرلردی. مکتب چوجقلرینك تجارته صورت انتسابلرینك غایت کوزل بر مثالنی فاضل محترم علی امیری افندی خبر ویرمکده‌در. مشار الیه ارناوودلقده تیران شهرنده جاری اولان بر عادتی — هیچ بر یرده کورمدیکی قیدیله — شو صورتله حکایه ایدییور.

«هر جمعه کوننه مخصوص اولمق اوزره بر چارشو قوریلور. اون ایکی یاشندن اعتباراً نه‌قدر مکتب طلبه‌سی وارسه بو دکانلرده اوطورتدیریلور. کیمیسی قزازلق، کیمیسی بزازلق

كيمی تاجرلك ، كيمی تحافيه جيلق ، كيمی بقاللق وكيمی سائر تجارت وصنعتلری ايفا ايتمك ايچون الحاصل تيرانده نه قدر صنعت اربابی وارسه ذاتاً جمعه اولمق مناسبتيله چارشو، بازار تعطيل اولديغندن هر كس माللرندن لزومی مقدارينی كتيروب با دفتر بو طلبه افنديلره تسليم ايدرلر . هر نوع اشيايه معتدل بر فيئات كوسترورلر . اون ايكی ياشندن كوچوك اولان طلبه افنديلرده آغا بكلری وار ايسه اونلرك يانده ، يوق ايسه ديكر بر ارقداشنك دكاننده اوطورور .

اوكون عموم اهالی موجب تشويق وترغيب اولمق وبونلره تجارتك لذتنی طاتديرمق ايچون او چارشويه كيدرك بو طلبه افنديلردن آليش ويريش اجرا ايدرلر . طلبه افنديلرده اويله وقارايله صدر دكانه اوطورورلركه كورنلر بونلرك هر برينی قرق ييللق بر عتقا بازركان ظن ايدر . كولمك يوق . خفيفلك يوق . وقارلی بر تاجرده نه قدر اوصاف وار ايسه جملهسی بونلرده موجود بولنور .

بن تيرانده بولنديغم يكرمی كون ظرفنده اوچ جمعه كونی بو چارشويه دوام ايتدم . نه كوره‌يم : كيميسنك الندهارشون ، قماش اولچيور . كيمی صاتديغی مالك قيمتی اولان التون وكموش پاره‌لری بيرندن تفريق ايديور . كيمی ويريكی اشيانك پاره‌سنی آليور . كيمی النده قلم حساب كوريور . كيميسنك النده ترازی مالزمه طارتوب مشتری‌يه ويريور . حقيقة بو منظرهٔ بديعه قارشوسنده قالدم . فرداسی كونی صاحبلريله حساب كوررلر . صاتدقلری اشيانك سرمايه‌سنی تسويه ايده‌رك كنديلرينه برخيلی تمتع قالير . هم طلبه افنديلری تشويق وهم ده بكا لزومی حسبيله تيرانك ايپكلی وياالديزلی ظريف قماشلرندن يوزلبرالق اون بش طوپ آلدم » [١] [٢]

---

[١] بوفصلی براز اوزونجه يازمق ايستردم . فقط كرك فقدان وثائقدن ، كرك وقت مساعد اولمديغندن طولايی اولجه يازلمش اولان بوقدرله اكتفا ايديورم . اساساً موضوع ، باشلی باشنه بركتاب اوله‌جق درجه‌ده مهمدر . تشكلی غزته‌لرده كورديكم مسلمان تجار جمعيتنك وياخود مسلمان زنكينلرندن بريسنك بوطرزده براثر يازديرمسی اقتضا ايدر . مسلمانلرك تجارت عالمنده‌كی مزيتی ، موفقياتی ، والحاصل برچوق ايلكلری بواثرك موضوعنی تشكيل ايده‌بيلير .

(٢) اشقودره ولايتی عثمانلی شاعرلری . علی اميری افندی . اقدام غزته‌سی تفرقه‌سی ٢٠ مارت ٥ . ١٣

اون دردنجی فصل

اصنافك عسكرلكی
یاخود
عسكرلرك صنعت و تجارتله اشتغالی

چارشو وبازارلرده‌كی اصناف و صاتیجیلرك قسم اعظمی یكیچریلردن ایدی. بناءً علیه نرخك تطبیق و محافظه‌سی و احتكارك اوكنه كچیلمه‌سی پك مشكلدی. نتایج الوقوعاتك بیاننه كوره حمال وبوركجی وماناو كبی اشخاصك استانبوله همشهریلری كلدكده‌در حال (كل یولداشم سنی یكیچری یازه‌لم.) دیو حریفی منسوب اولدقلری اورته‌نك قیشله‌سنه كوتوروب قوللرینه اورته‌نك نشانی دوكدیررلر. واله صفه تذكره‌سی ویررلردی كه بو تذكره‌نك مآلی:(بزكه یكیچریلرز، حاجی بكتاش ولی پیرمز واونلر واولیالر دستكیرمزدر. قیرلمقله بیتمیز. بریمز اكسیلورسه بیكیمز حادث اولور.) یوللو برطاقم مقالاندن صوكره (فلانجه آدم اورته‌مزه كینك (١) براقدی واو جانمزه دخوله طالب اولدی. بزده‌اوجاغ عامره‌نك دفترینه قید ایدوب یدینه اشبو صفه تذكره‌سنی ویردك) مضمونی حاوی اولوب اوسته واوطه‌باشی طرفلرندن مهرلنوردی. جمعه سلاملقلرنده وعلوفه كونلرنده قره‌قوللقجیلر بو مقوله اشخاصی جمع ویكیچری قیافتنه وضع ایدوب ایفای مأموریت ایتدیررلردی. (٤٦)

ایشته شو صورتله یكیچریلك امتیازینه مالك اولان اصناف؛ اهالی‌یه پایمدق ظلم براقمازدی. اصنافك تجزیه‌سی بحثنه درج اولنان اعلاملردن آكلاشیله‌جغی اوزره بوكبیلركده دیكر اصناف كبی قاضیلر معرفتیله تجزیه‌لری واقع اولمقده ایدیسه‌ده قاضیلرك بونلره هر زمان حكمی كچمامكده ایدی.

---

(١) كینك: البسه، چاماشیر. كینك براقق، باشی بوزوق البسه‌سنی براقوب عسكر البسه‌سی كیمك دیمكدر. صوفیه عندنده‌ده بوكا بكزر برتعبیر واردر. بونلرده «صویونق» درویش اولمق معناسنه‌در.

(٤٦) تاریخ عسكری عثمانیده صفه تذكره‌سی شو صورتله مضبوط و مقیددر:

مؤمنز قالوبلی‌دن برو. حقك برلكنی ایلدك اقرار. بویوله ویرمشز سری. نیمزواردرجناب احمد مختار. ازلدن برومستانه‌لرز، نورالهیده پروانه‌لرز

حال بوكه دولتك اوائل تشكلنده يكيچرى عسكرلرينك معاش ومعيناتى طرف حكومتدن تأمين ايديلهرك بونلره عسكرلكدن باشقه بر شيئله اشتغاله مساعده ايدلمزدى .

ممنوعيتك درجهٔ شدتنه باقكزكه قانونى سلطان سليمان خان سيكتوار سفرينه كيدركن بيندكلرى آتك كمى قيرلمقله تعمير ايچون بر اوسته آرانمش ايسهده اوراده همان بولنهمامش ويكيچريلردن بريسنك بو كمى تعميراته براز الى ياقيشديغندن بالميسزجه تعمير ايتمشدى . بو جهت پادشاهك مسموعى اولدقده عسكر آرهسنه اصناف قاريشمش ديه يكيچرى اغاسنك اعدامنى امر ايتمش ايكن وكلانك توسط وشفاعتى اوزرينه آغا قورتارلمش ايسهده كمى تعمير ايدن يكيچرى‌يه تقاعد علوفه‌سى احسان ايديلهرك اوجاقدن اخراج ايدلمشدى . حال بوكه بو دورلرده يكيچريلك بويوك برشرف ايدى . هر كس يكيچرى يازلمق ايسترسه فقط قبول ايدلمزدى . حتى زنكين اصنافك اوغللرى بيله اوجاغه قيد وقبول اولنمزدى .

مرويدركه ياوز سلطان سليم مصر سفرينه كيدركن اوردو پارهجه مضايقه‌يه دوشهرك دفتردار بر تاجردن التمش بيك آلتون استقراض ايدر . بر مدت صوكره اردويه پاره كلهرك تاجرك پارهسى اعاده ايدلمك اوزره جلب ايدلدكده تاجر :

« دولت عليهٔ پادشاهيده مال ومنالم حددن افزوندر . ودار فناده بر اوغلمدن غيرى بر كيمسهم يوقدر . ويرديكم التمش بيك فلورى جملهٔ ميرينك اولسون . همان اوغلمه دولت پادشاهيده ايكى آقچه جبه‌جيلك احسان اولنسون » ديه استرحام ايتمشدر . كيفيت سلطان ساميه عرض اولندقده : مشاراليه

« اجداد عظامم اروا احيچون جمله كزى قتل ايدردم . لكن خلق عالم فاتح حرمين الشريفين سلطان سليم خان بر بازركانك مالنه طمع ايدوب بهانه ايله قتل ايتمش و برقاچ وزير و دفتردارينى دخى بى كناه قتل ايلمش ديو شايع اولور . آندن قاچرم . يوخسه جمله كزى طعمهٔ شمشير

بر بلوك بو جهانده ديوانه‌لرز . صايلماز پارمقله . توكنمز قيرلمقله . طشره‌مزدن صورمقله كيمسه بيلمز حالمز . اون ايكى امام اون ايكى طريق جمله‌سنه ديدك بلى . اوچلر ، يديلر ، قرقلر نورنبى ، كرم على . پيرمز . سلطانمز حاجى بكتاشى ولى .

... سنه‌سى جنتمكان فردوس آشيان قانون صاحبى الغازى سلطان سليمان خان حضرتلرينك قورديغى نظام مستحسنه اوزره اون طقوزنجى بلوكك چورباجيسى حسين اغانك اذنيله اشجى اوسته واوطه باشى اغا و جمله اختيارلرك معرفتيله محمد عطاءالله افندى ابن عبدالرحمن بك يولداشلغه طالب وراغب اولوب اسمى قول دفترينه قيدوصفه‌مزه ياغمورلق وضع ايدوب يدينه اشبو صفه تذكره‌سى اعطا اولندى .

تاريخ عسكرئ عثمانى صحيفه ۵۳

غضب ایدردم ، تیز بازرکانك مالنی ویرك ، و بو مقوله مکروهی من بعد بکا تلخیص ایتمه‌ك . ایچکوزدن هرکیم بنم پاك قوللریمه اجنبی ادخال ایتمکه سعی ایدرسه دنیادن عقبایه ایمانسز کیدوب نار جهنمدن فلاح بولمسـون » دیو بد دعا ایتمش و تاجرك النمش بیك ایراسنی‌ده درحال تسویه ایتدیرمشدر . (۱)

اردویه اصناف قاریشدیرلمامسنه سلطان سلیم وسلیمان زمانلرنده بودرجه اعتناایدلمش وبو اعتنا نتیجه‌سنده هر ایکی پادشاه دورنده ایمپراطورلقلر ، قراللقلر وحتی قطعه‌لر فتح ایدیله‌رك عثمانلی مملکتی بر قاچ مثلی توسیع اولنمش ایکن بو حال چوق دوام ایتمیه‌رك ینه قانونی سلطان سلیمان زماننده بوزلمغه باشلامشدر . آتی‌یه درج اولنان وثیقه‌لردن بو جهتلر اکلاشیله‌جقدر . اردویه اصنافك واصناف چوجقلرینك نه صورتله ادخال ایدلمش اولدیغی تاریخلرمزده حکایه ایدلمکده و بو میانده قوچی بك‌ده قیمتدار معلومات ویرمکده‌در . بالخاصه سور همایونلرده پادشاهك تقدیرینه مظهر اولان اصنافك ارزولری اوزرینه یکیچری یازلدیغی قوچی بك اوزون اوزادی‌یه اکلاتدقدن صوکره دییورکه :

« وبالجمله هر زمره‌یه تاریخمزدن بری ملت ومذهبی نا معلوم شهر اوغلانی وترك(۲) وچنکانه وتات وکرد واجنبی ولاز ویوروك وقاطرجی ودوه‌جی وحمال وآقده‌جی وقطاع طریق ویان کسیجی و سائر اجناس مختلفه ملحق اولوب آیین و ارکان بوزلدی . و قانون وقاعده قالقدی ..... آنجق سفر همایون واقع اولدقده اجناس مختلفه‌دن برایکی یوزبیك مقداری عسکر پیدا و تدارك ایدرلر ، خدمتلرین ادا ایده‌جك درزی اولان درزیلکنه ، بقال اولان بقاللغنه ، عطار اولان عطارلغنه کیروب هر بری صنعتلریله مشغول اولورلردی . بو مقوله عسکر ؛ عسکر دکلدر ...... عسکر اباً عن جد اولنلردر . واوجاق واوجاق زاده‌لردر . بقال ، چقال ایله ایش بیتمز . » سوزلرینی صرف ایتمکده‌در .

اساساً عسـکر ایکن تجارتله توغل ایدنلرده واردی . حتی صـوك زمانلرده دکل ، دولتك اك پارلاق دوری بولنان سلطان سلیمان وسلیم ثانی زمانلرنده بیله عسکرك صنعت وتجارتله اشتغالی واقع ایدی . بو کبیلر صفت عسکریه‌لرینه استناداً اصنافك تابع اولدیغی قیود وشروطه رعایتله‌ده کندیلرینی مکلف عد ایتمیورلردی . شـوایکی وثیقه تنویر مدعایه خادم اوله‌جق درجه‌ده مهمدر .

---

(۱) قوچی بك رساله‌سی . مطبعهٔ ابوالضیا ـ ۱۳۰۲ ، صحیفه ۶۲

(۲) تورك دولتنك اردوسنه (ترك)لك عسکر اوله‌رق قید ایدلمسندن طولایی مورخك قوللاندیغی تعبیر نه‌قدر شایان دقتدر .

استانبول قاضيسنه حكم كه

حالا بعض بلوك خلقى ويكيچرى وعجمى اوغلانلرى وجبه جى وطوپجى وسائر قوللرم بيع و شرايه و اهل سوقه متعلق امور صنايعه قاريشوب و دكاكين طوتوب اسواقده وبازارده واسكله لرده وكلان كميلرده متاع وكراسته آلوب مطره بازلق ايدوب وبعض اودون كميلرينه كيروب نرخ روزى اوزره مسلمانلره آلمغه مانع اولوب استدوكارى بهايه بيع ايدوب رنجبرلردن متاع كرستهٔ اكسوكه آلوب زياده يه صاتوب رنجبرلره وساير ارباب صنايعه مخصوص اولان احواله قارشو متاع وكرستهٔ جارى اولان اسعار اوزره بيع ايلميوب قاضى ومحتسب دخل ايده مامك ايله هر متاع وكرسته واودون و ميوه ده نرخ جارى اولميوب سائر فقرايه بو بابده تعدى لازم كلمكين من بعد قوللرم اهل سوقه متعلق اموره قارشميوب كندو حاللرنده يات ويراقلريله وسائر ادوات جنك وجداله اولان خصوصلرى اوكرنمكى مشغول اولمق امر ايدوب اولبابده هر طائفه نك تنبيه ايچون آغالرينه حكم همايونم ويرلمشدر. بيورو دوم كه . . . وصول بولدقده سن داخى بو بابده مقيد اولوب اكر بلوك خلقى واكر يكيچرى واكر عجمى اوغلنلرى وجبه جى وطوپجى وساير قوللرمدن رنجبرلوك وساير ارباب صنايعك امورينه وبالجمله اهل سوقك صنايعنه و كرسته واودون وميوه امورينه ورنجبرلكلرينه وبيع واشترايه قارشميه لر. قاروشنلرى هر كيم ايسه آغالرينه بلدروب آنلر داخى فرمان شريفم اوزره منع و دفع ايليه. شويلك آغالرى منع ايلميه. قنغى طائفه نك آغاسى ايسه يازوب بلدره سن. فرمان شريفم اجراسنده اهمال ايدنلروك حقندن كلنه. وبو حكم همايونمى سجل محفوظه قيد ايدوب حاليا ومن بعد مضمون عدالت مقرونى ايله عمل اوزره اولوب اهمال ومساهله دن حذر ايده سن.

١٥ ذ ٩٩٢ (١)

بوحكمك عسكرلرى صنعت وتجارتدن منع خصوصنده هيچ برتأثيرى اولمدينى شونكله ثابت كه درت سنه صوكره شوطرزده برحكم دها استانبول قاضيسنه كوندرلمشدر.

استانبول قاضيسنه حكم كه :

مكتوب كوندروب محميهٔ استانبولده متمكن اولان چراغجيلرك ودوكمه جى وخرده جيلرك وعموماً توج وبرنج وباقراشليان كمسنه لرك اهل خبره سى اولان على و كتخداسى

(١) اوننجى عصر هجريده استانبول حياتى . احمد رفيق . صحيفه ١٨٤

اسمعيل ویکیت باشیلری محمد مجلس شرعه کلوب ذکر اولنان ارباب صنایعك کیمی صولاق و کیمی یکیچری و طوبجی وجبه جی وقلفاتجی اولمقله میری طرفندن بعض خدمت تکلیف اولنوب ادارهٔ خدمت اولنماق ایچون دکانلری اوکلرینه وارانلره (بز سپاهیلرز) دیو آلات حربله اوزرمزه یوریوب عناد ایدوب وشهرلو طائفه سندن دخی نیجه کمسنه لر اولیکلان عادت وقانون اوزره راضی اولمیوب وبعض اوزانجیلر دخی سرکشلك ایدوب بربرینك شاکردلرین آیاردوب اختیار استادلرك تربیه وتدارکارینه راضی اولمیوب خدمتمزه کلی اختلال ویرمشلردر. انوك کبی میری طرفندن خدمت تکلیف اولندقده اکر شهرلو واکر سپاه طائفه سیدر قدیمدن اولیکلدیکی اوزره اختیارلرینه مخالفت ایتمیوب عناد ایدنلرك حقلرندن کلنمك ایچون امر شریف ویرلمك رجاسی عرض ایتمکین بیوردومکه ...وار دوقده بو بابده کرکی کبی مقید اولوب انوك کبی اهل صنایعدن اولوب چارشو وبازارلرده دکان آچوب کار وکسب ایدنلر اکر سپاهی واکر یکیچری وسایر قپوم خلقیدر و شهرلو طائفه سیدر محکم تنبیه وتأکید ایلیه سن که خدمتلرینه متعلق میری مصلحت ویاخود غیری خصوص واقع اولدقده اهل خبره و کتخدا ویکیت باشیلری وسایر اختیارلری معرفتلریله اولیکلان عادت وقانون اوزره خدمت اتدیروب بر فرده تعلل ونزاع اتدرمیوب فرمان همایونمه و عادت قدیمه یه مخالفت ایدنلری اسملری ورسملری ایله یازوب عرض ایلیه سنکه حقلرندن کلنه. وبعدالنظر کتخدا ویکیت باشیلری اللرنده ابقا ایده سن.

۷ ذا ۹۹۶ (۱)

بو قدر تقییدات وممنوعیته رغماً عسکرلر دیکر اصناف کبی کندی حسابلرینه تجارت وصنعتله اشتغالدن ویاخود ارباب صنعت وتجارته مسلط اوله رق تجارتلرینه اورتاق اولمقدن واز کچمیورلردی. علی الاکثر یکیچریلردن بریسی صنعتداشلرندن دیکر بریسنك دکانه کیرر وآنك آلیش ویریشنه نظارت ایدر. آقشام اولوبده دکان صاحبی حسابنی کوره جکی زمان کندیسی ده تمتعه اشتراك ایدردی. بو حال بالکز استانبولده واقع اولمیوب طشره ده دها زیاده حکمفرما ایدی. حتی ۱۲۰۰ تاریخنده مصره کیدن قپودان دریا غازی حسن پاشا ایله برابر بولنان یکیچریلرك مصرده یاپدقلری یولسزلقلر حقنده جودت تاریخنده دینیلیورکه:

یکیچریلرك عادات قدیمهٔ قبیحه لرندن اولدیغی وجهله طائفهٔ عسکریه مصر ایچنه

(۱) اونجی عصر هجریده استانبول حیاتی. احمد رفیق. صحیفه ۱۸۸

باپيلوب و هر بری نه صنعتده ايسه اول صنعت اصحابندن برينك دكاننه كيروب آقشامه قدر اوطوروب او كونكی تجارتی حساب ايده‌رك تمتعنه شريك اولدقلرندن وبو خصوص مصر اهاليسنك كوزمدكلری بر بدعت اولديغندن شكايت ايتملريله درحال بو شركت يساغ اولنوب هر كيمك دكاننه عسكريدن بری كلور ايسه طرد ودفع ايتمسی وآلنوب حاكم ووالی‌يه كوتورمسی اعلان اولندی . [٤٧]

بعضاده استانبوله كلن كميلره ، قايقلره يكيچريلردن بری آنی ساترندن حمايه معناسنه اوله‌رق اورته‌سنك نشانی اورور . باطله آصار وتمتعدن حصه آلور ايدی .

چوق كره‌ده اوچ درت نفری تخميصخانه‌يه كيدوب سحق اولنان قهوه‌يه ثلثی مقداری نخود مقوله‌سی شيلر قاريشديره‌رق بوندن حاصل اولان فضله‌يی قهوه دوكنلر ايله بينلرنده تقسيم ايدرلردی .

عسكرلرك خلقه ظلم وتعديسی او درجه‌يه وارديرلمشدی‌كه قوللرنده يكيچری نشانی اولاز حماللربيله اشيای محموله‌نك بهاسی قدر اجرت ايسترر ، آلمينجه كيتمز ودها بونلر كبی نيجه نيجه شناعتلر اجراسندن خالی قالمازلردی .

٣٣٩ نجی صحيفه‌ده كنديلرندن بحث ايديلن ويمش اسكله‌سنده چارداقده اوطوران اللی آلتيلر بعض بدعتلر احداث ايله اصحاب ذخائر وارزاقه ظلم ايدرلردی . بونلر استانبوله ورود ايدن ذخائر وارزاقك ممنوع اولان محللره نقل اولنمامسنه نظارت وظيفه‌سيله‌ده مكلف

---

[٤٧] مشهور برحكايه‌وار‌در: حريفك بريسی؛ برقهوه‌دوكيجيسنك دكانی قارشوسنده طورور. قهوه دوكيجی؛ الندەكی دمير طوقماغی قهوه‌يه اوردقجه طوقماقله قهوه‌نك تصادمندن چيقان « هيق » سسنی تكرار ايدرمش . قهوه‌جی اقشامه قدر قانتر ايچنده چاليشوب ايشنی بيتيردكدن صوكره نام دكانی قپايه‌جغی صره‌ده بوآدم مراجعت ايده‌رك اجرتی ايستر. قهوه‌جی بر دنبره نه ايستديكنی اكلايه‌ماز. اوته‌كی ايضاح ايدر :

— سن هر دفعه الندەكی دمير طوقماغی ايندير دكجه بن ده قارشوكده هيق ديدم . ايشته بونك اجرتی ايسترم دير . حكايه‌نك مابعدی معلوم. ايش ارزاز. محكمه‌يه دوشر. قاضی ده دعوايی ظريف بر طرزده حل ايدر. لسانمزده قهوه دوكيجيك هيقی ديجيسی » تعبيری بوحكايه‌دن منبعثدر.

متنده بيان ايديلن وقايع تاريخيه كوستريبورکه بوحكايه اساسسز اولمامقله برابر هيق ديجيلر يالكز قهوه دوكنلره مسلط اولميوب هرا صنافك يكيچريلردن برر هيق ديجيسی وارمش .

اولدقلری حالده رشوت آله‌رق علی الاکثر سفائن اجنبیه‌یه نقللرینه کندیلری وساطت ایدرلردی . (١)

یکیچریلر بنا یاپدیرانلری‌ده راحت براقمازلردی . حکومته عائد ابنیه‌یه وارنجه‌یه قدر هر نره‌ده بر بنا یاپلمغه باشلاندیغنی خبر آلورلر ایسه دولکر نقاش، صیوه‌جی وسائر عمله ایچون برر نشان تخته‌سی کتیریلیر وابنیه محلنه آصیلیردی . بو نشان ابنیه صاحبنك ایستدیکی کبی عمله قوللانمامسنه علامت اولدیغی کبی شوصورتله عمله‌نك یومیه‌لرندن بررحصه آلمغه‌ده وسیله ایدی . (٢)

بالطه آصمق تعبیر ایدیلن (٤٨)بو نشان تخته‌سی قالدیرلدیغی ویاخود ایسته‌نیلن مبلغ ویرلمدیکی تقدیرده بر یکیچری نفری کلوب (بالطه آصلدی) تعبیریله انشاآتی تعطیل ایدردی .

یکیچریلرك ابنیه انشاآتنه دهانه صورتله مداخله‌لرده بولندقلری تاریخ جودتك شوافاده‌سندن‌ده آكلاشلمقده‌در:

---

(١) تاریخ جودت جلد ١٢ . صحیفه ٢٠٦

(٢) تاریخ لطفی ٠ جلد ١ ٠ « ٢٣٩

(٤٨)لسانمزده مسلط اولمق معناسنه «بالطه اولمق» تعبیری واردر . بونك اساسی شو معامله‌دن نشأت ایتمش اولسه كرك .

بالطه آصمق تعبیرینه کلنجه : سبب تسمیه‌نك نه‌دن ایلرو کلدیکنی مورخلر یازمیورلر . فقط بونی جریان وقایعدن استدلال ایتمك کوچ برشی دکلدر ٠ شویله‌که : اسکی بنالر اکثریتله جسیم اولوب بالطبع انشاآتده شیمدیکیلره نسبتله دها مقاوم بطال میشه کراسته‌لری استعمال ایدلمکده ایدی . برده اوائلده شیمدیکی کبی اوروپادن کلمه اوفاق و ظریف چیویلر قوللانیلوب انشاآت ممکلتمزده اعمال ایدیلن بویوك چیویلرله یاپیلیردی ٠ بوچیویلری بطال ومقاوم میشه کراسته‌لرینه چاقمق وکراسته‌لری یونتمق ایچون نجارلر کسر یرینه بالطه استعمالنه مجبور ایدیلر . شوحالده آرزولری اسعاف ایدلمدیکندن طولایی انشاآتی تعطیله کلن یکیچیریلر نجارلرك النه‌ن بالطه‌یی آلوب اوراده برچیوی‌یه آصمق صورتیله انشاآتی تعطیل ایدرلر وضمناً « حدك وارسه آصیلان بالطه‌یی آل تکرار ایشه باشلا » دیمك ایسترلردی ٠ بالطه‌یی آصلدیغی یردن آلوب انشاآته تکرار باشلامق او دورده هریکیتك کاری اولمدیغی ایچون زوربالرك کوکلی خوش ایدیلنجه‌یه قدر بالطه آصلدیغی یرده طورووردی ٠

تاریخ عسکری عثمانی‌ده (صحیفه ٢٩) یکیچیریلرك الغا ایدیله‌جکی زمانلره عائد وقایعدن اولمق اوزره اودوره یتشمش اولانلردن بریسندن نقلاً بربالطه آصمق مسئله‌سندن وبالطه‌یی قالدیرمق ایچون ویریلن هدیه‌لردن مفصلجه بحث ایدلمکده‌در. بو بحثه تعلق اولمق حسبیله مطالعه‌سی توصیه اولنور.

تاریخ جودتده ۱۲۳۳ ـ ۱۲۳۶ وقایعی ذکر ایدلدیکی صره‌ده دینلیورکه :

بر مدتدن بری برطاقم رنجبر و عمله مقوله‌سی یکیچری عدادینه داخل اوله‌رق بربنایه شروع ایدن مسلم وغیر مسلم غنی وفقیر اوزرینه مسلط اولورلردی . ایکی‌قات کونده‌لکلرینی ایستدکلری قدر جزئی خدمت ایدن رنده‌جی ، نقاش ، صیواجی ، اشکجی ترکلرندن(!) ماعدا بالخاصه ارغاد باشیلق ادعاسیله الندەکی کوره‌کنك صاپی اوزرنده اورطه‌سنك نشانی منقوش بر ترك ویا کرد جیقه کلیر . هفته باشنده ویریله‌جك کونده‌لکلری بنا صاحبندن جبراً آلوب یاریسنی ایشجیلره ویرر . باقیسنی کندی آلیر . امور بنایه باشقه‌سنی قاریشدیرمیوب کراسته ، اکسر ولوازمات سائره هپ آنك معرفتیله آلنمق لازم کلیر . وبو وجهله حاصل اولان مبالغك بر مقدارینی معین اولان یولداشلرینه ویروب باقیسنی کندیلرینه قالیر ایدی . مع‌مافیه بو ارغاد باشیلر بنالری سائر اشرانك تعرضاتندن حفظ وحمایه ایدرلردی (!) لکن قوم‌قپو حریقنده (۱۲۳۳) محترق اولان ارمنی کلیساسنك انشاسنه شروع اولندقده جسیم بر بنا اولمق حسبیله بونلر طیاراتندن جوارنده‌کی قوللق ضابطان ونفراتی وعمله‌قوتوقوسلری نامنی ، نشانلی قهوه‌خانه قبادایلری (!) دخی حصه‌مند اولمق ایسته‌ـیب کلیسا متولیسی دخی برر مقدار پاره اعطاسیله خاطرلرینی خوش ایتمش ایسه‌ده کلن کیده‌نك آردی کسلمز . حتی قوللقجیلر راقی پاره‌سنی آلمنجه بر طرفه صاووشمیوب بعضاً عمله‌یی بیله داغیدیرلردی .

بو حال بالطبع ارغاد باشیلرك منفعتنه طوقوندیغندن ضابطه مأمورلریله ارغاد ورنجبرلر آره‌سنده بر مقاتله وقوعه کلدی . برقاچی مجروح برقاچی مقتول اولدی نفراتدن بری‌ده هول جان ایله قاریلر حمامنه کیردی . آییلان ، باییلان ، چوجق دوشورن بر طرفه . رنجبرلر نفری یاقالایوب قتل ایتدیلر .

وقعه ارغاد ورنجبرلرك ضابطه مأمورلری اوزرینه هجومی دیمك اولمغله شکل عصیانی اکدیریوردی . فقط ارغاد باشیلرك‌ده کوره‌کلرنده یکیچری نشانی موجود اولدیغندن آنلرده عسکر صاییلیردی . (حکومت ارغاد واوغاد « اغوات » النده) قالمشدی .

اون بشنجی فصل

اصنافك حربه اشتراكی

آسياده ، آوروپاده ، آفريقاده اولكه‌لر ، قطعه‌لر فتح ايده‌رك اووالرده عصرلرجه اجرای سلطنت ايتمش اولان دولت عثمانيه‌نك بو فتوحاته عسكرينك قدرت وسطوتی سايه‌سنده مظهر اولديغی آشكار ايسه‌ده يوز بيكلرجه عسكرك بو قدر واسع واوزاق اقليملره سوقيله فتح بلاد ايدلمسنك انجق ملتك قدرت صناعيه‌سنك درجهٔ ترقيسيله ممكن اوله‌بيله‌جكنی ايضاحه حاجت يوقدر . بناءعليه دولت عثمانيه‌نك عسكر اردوسی درجه‌سنده حائز قوت وقدرت بر ده صنايع اردوسی بولنديغنه شبهه ايديله‌مز . پای تختدن ايمپراطورلغك جهات مختلفه‌سنه سوق ايديلن بويوك اردولرك تعقيب ايتدكلری كذركاهلرده حالا كورلمكده اولان كوپری ، خان ، كاروانسرای ، قلعه ، سور كبی آثار عمران هپ اردو معيتنده بولنان « اهل حرف » طرفندن وجوده كتورلمش در . اناطولی وروم ايلی‌نك بعض شهرلرنده وعلی الخصوص اردوكاهلرده طوپ اعمالی كبی صنعت ومهارتلری ايسه بوراده تفصيله حاجت كوريله‌مامشدر .

حكومتك استخدام واعاشه‌يه مجبور اولديغی عسكر ومأمورين ميانندە مهم مقدارده « اهل حرف » لكده قيدينه تصادف ايدلمكده اولمسی بوقاعتی قيودات رسميه ايله‌ده اثبات ايدر. نتايج الوقوعات نامنده‌كی تاريخ معتبر ايله قوچی بك رساله‌سنده مندرج علوفه دفترلری بوبابده مدار استناد اوله‌جق وثائقدندر .

مع التأسف وثائق مذكوره مرادثالث زماندن صوكره‌يه عائد در. حتی پادشاه مشار اليه زماننه عائد اولان وبريسی رساله‌ده‌ديكری تاريخده مندرج بولنان ايكی دفترك هانكيسنك دها اول‌ه عائد اولديغی كسديريله‌مامكده‌در . قوچی بك رساله‌سنده ٩٨٢ تاريخيله مقيد اولان جدولده علوفه‌لی قول طائفه‌سی ومأمورين دولت ميانندە (٥٣٧) نفر (جماعت اهل حرف)ه تصادف ايدلمكده وينه بو جدولده سراجلرده داخل اولديغی حالده (٤٣٩٦) نفر اصطبل عامره ، ١٠٩٩ طوپجی ، ٦٢٥ جبه‌جی (جبخانه وسلاح

احضـار ایدن صنف) ٤٠٠ (عربجیان طوپ) نامليله اصناف عسکریه قیدی کورلمکده‌در .

مراد ثالث زماننه عائد اولمق اوزره نتایج الوقوعاتده کوریلن دیکر بر دفترده ایسه (آغایان اهل حرف) نامیله ٥ کشی‌یه و(خدمهٔ اهل حرف) عنوانیله‌ده (٩٤٧) نفره تصادف ایدلمکله برابر ٤٤ نفر (جماعت معماران خاصه) و٣١٩ (خاص و خلعت ترزیلری) (٤٣٢٢) سراج وخدمه قیدی کورلمکده‌در .

ینه قوچی‌بك رساله‌سنده زمانی، تاریخی غیر معلوم بر جدولده ٩٢٣ (جماعت اهل حرف) ٥٩١ (جماعت عربجیان طوپ) ٥٩٢٨ جماعت جبه‌جیان ٤٢٤٦ (جماعت اصطبل عامره) قیدی کورلمکده‌در .

ایشته شو رقملر وقیدلر کوستریور که دولتك مهم مقدارده صنایع آلایی‌ده موجود ایدی. نتایج الوقوعاتده دنیلیور که :

استانبولده و ممالك محروسه‌نك مواقع عدیده‌سنده اصنافی معرفتیله هر نوع اسلحه اعمال اولنه کلدیکندن بشقه جلد اولده مسطور علوفه خوارن دفترنده مندرج اولان آغایان و خدمهٔ ارباب حرف که طقوز یوز قرق کشیدن و سراج وخاص آخور خلقی که دوت بیك اوچیوز کسورنفوسدن عبارت‌در. بونلر موظفاً دولت فابریقه‌لرنده مستخدم اولان ارباب هنر و صنایع اولوب علی الدوام طوپ وتفنك وقلیج واسلحهٔ سائره و چادر وحیوان طاقمی مثللو مهمات سفریه اعمالیله مشغول اولورلر وبرخیلیسی اردوی همایونلر رفاقتنده کیدوب اثنای راهده اقتضا ایدن ادوات حربیه‌یی انشا و تعمیر ایدرلردی . حتی سلطان مراد مرحوم روانی سفرنده ارضرومده و بغداد سفرنده ماردینده وفاضل احمد پاشا قندیه محاصره‌سی هنکامنده اردوده جسیم طوپلر دوکدیرمشلر و معمار و مهندسلرك مهارتلری محاصرهٔ مذ کورده بزم طرفدن یاپیلان لغملرك وندکلولرك لغملرینه تفوقیله ثابت اولمشدر .

فقط دولت فابریقه‌لرنده اهل حرف چالیشدیرلمسی تعبیر آخرله صنایع آلایلرینك استخدامی کیفیتی مرورزمانله و دولت قوهٔ مالیه‌جه ضعفلدکجه اهمال ایدیله‌رك بووظیفه‌نك برچوغی صوك زمانلرده قسماً استانبول ادرنه و بروسه اصنافنه تحمیل ایدلمشدر .

کرچه اولیا چلبی‌نك بیاننه نظراً اصناف قدیمدن برو حربه اشتراك ایتمکده‌در ،

بونی اولیاچلبی‌نك ۱۰۴۸ سنه‌سنده وقوعنی بیان ایتدیکی کچید رسمنده‌کی تفصیلاتندن اکلایورز. سنهٔ مذکوره‌ده سلطان مراد رابعك فرمانیله استانبولده اجرا قلنان و اوچ کون دوام ایدن کچید رسمنك اولیا چلبی طرفندن ضبط ایدلمش اولان مراسم وتفصیلاتی کوزدن کچیریله‌جك اولورسه او زمانلرده بالعموم اصنافدن دولتجه نه صورتله استفاده اولندیغی و اصناف عادتا اردونك بر جزئی عد ایدلدیکی اکلاشیلیور. مراسم اثناسنده آلای کوشکی اوکندن برر برر کچن اصنافك صورت مروری، ابراز ایتدکلری هنرلری تشهیر وارائه ایتدکلری مزینات و مصنوعاتی و قیافتلری؛ والحاصل او زمانك اصنافنی تشخیص ایده‌جك نه کبی اوصاف، اشکال و مزایا وار ایسه بونلرك هیچ بریسی سیاح مشار الیه طرفندن اهمال ایدلمیه‌رك کافةً قید اولنمش و فضله اوله‌رق «بو اصنافك اردوی اسلامده‌کی وظیفه‌سی شودر، مهم اصنافدر» کبی ایضاحاتده اعطا ایدلمشدر.

کرچه اولیا چلبی بوتون اصنافك حربه اشتراك ایتدیکنی اکلادییورسه‌ده بوکا امکان کوریله‌میوب (جماعت اهل حرف) ه معاون اولمق اوزره بعض اصناف طرفندن انتخاب اولنانلرك حربه کیتدیکی قیودات عتیقه‌دن اکلاشلمقده‌در. آنجق بو صورتله حربه اشتراك ایدن اصناف طوپجی، عربه‌جی کبی صنایع عالیه و عسکریه اربابندن اولمیوب اکثریتله اردو خلقنك حوایج ضروریه و احتیاجات مبرمه‌سنی ایفایه خادم صنعت ومسلك صاحبلرندن عبارت ایدیلر. براز اشاغیده اعطا ایدیله‌جك ایضاحات و درج اولنه‌جق فرمانلر و جدوللر بو بابده صریح برفکر ایدنمسنه خادم اوله‌جق درجه‌ده واضحدر.

سجلات شرعیه وقیودات عتیقه‌یه نظراً دولتجه هرنه زمان حرب اعلان ایدیله‌جك اولورسه (اردوی همایون اغاسی) نامیله یکیچری ضابطلرندن ویا خدمهٔ اندرون آغالرندن بریسی انتخاب وبو وظیفه‌یه تعیین اولنه‌رق کیفیت تعیینی مبین یدینه بر قطعه فرمان همایون اعطا اولنور. موما الیه‌دخی بو فرمانله قاضی‌یه مراجعت ایده‌رك قاضینك وساطتیله اصناف آره‌لرندن تفریق وانتخاب ایده‌جکلری کیمسه‌لری آله‌رق بونلرله برابر قرارکاه اتخاذ اولنان محله کیدوب حربك ختامنه قدر اوراده بولونورلر واردونك احتیاجات ممکنه‌سنی تسویه ایدرلردی.

بوتون صنوف اهالینك حربه کیتمیوب ـ که بوکا اساسا امکان یوقدر ـ بوراده

(۱) نتایج الوقوعات جلد ۲ . صحیفه ۱۰۷

قالانلرك ویردیكی بدل مقابلنده ایچلرندن انتخاب ایتدكلری كیمسه‌لرك كیتدیكی اولیاچلبی‌نك امامل و مؤذنلر حقنده ویردیكی شو ایضاحاتله‌ده ثابتدر :

« اصناف جنازه پیكاری و مرده شویان: ۴۰۰ عددذر . پیرلری (عمر عیار) در . حضرت كمرینی باغلادی. قبری حمص ده‌در . بو اصنافك اردوی اسلامده‌كی ایشلری شهدا و غربایی غسل ایتمكدر . بونلردن ماعدا سفره مأمور وزرا ووكلا اعیان و كبارك امامل‌ری ومؤذنلری واردركه بالاده سویلنمشدر . استانبولده‌كی سلاطین ووزرا جامعلرینك خطبا و مؤذنلری حضورده قالوب بالاده تحریر اولنان سفره مأمور اردو امامل‌ری و مؤذنلری و معرفلری ولعت خوانلری و حافظ قرآنلری جنازه پیكلرینك هر برینه برر آیلق علوفه‌لرین ویروب امداد ایدرلر. آنلرده سفره كیدرلر. خنكارمؤذنلری ایكیشر، صدراعظم مؤذنلری برر حصه آلورلر. بشقه تحصیل اولنان مالاری علی‌السویه بینلرنده تقسیم ایدرلر بو اصنافلردن بشقه حسبةالله غزایه كیدن فقرانك حسابی ممكن دكلدر » (۱)

اردو اغاسی انتخابی حقنده‌كی فرمانلردن ایكیسی نمونه اولمق اوزره بورایه درج اولنیور:

« استانبول قاضیسی مولانا عبدالله ادام‌الله تعالی فضائله : توقیع رفیع همایونم واصل اولیجق معلوم اوله‌كه :

سنین سابقه‌ده سفر همایونم واقع اولدقده استانبول و ادرنه وبروسه‌دن اردواصنافی اخراجی قانون اولمغله انشاءالله تعالی اشبو بیك یوز سكز سنه‌سنده مصمم اولان سفر همایونم ایچون دخی وقت حلولنده نوروز سلطانیدن اون كون مقدم ادرنه صحراسنده موجود ایتدیرلملك اوزره مباشرك یدینه ویریلن مهرلو ونشانلو موقوفات دفتری موجبنجه شهر استانبولدن یكرمی اوچ حرفت اولمق اوزره یتمش اوچ عدد چادیر معتاد قدیم اوزره اصناف اردوسی معرفت شرعله اخراج اولنمق بابنده عرض وتلخیص اولندقده امدی انشاالله تعالی نوروز سلطانیدن اون كون مقدم ادرنه صحراسنده موجود بولنمق اوزره اخراج ایتدیره‌سین) دیو فرمان عالیشانم صادر اولمشدر .

بیوردم‌كه حكم شریفمله واردقده بو بابده صادر اولان امرم اوزره عمل ایدوب دخی سن كه مشارالیه‌سن مباشر مزبورك یدینه ویریلن مهرلو ونشانلو موقوفات دفتری موجبنجه شهر استانبولدن یتمش اوچ عدد چادیریكرمی اوچ حرفت اولمق اوزره اصناف اردوسی معرفت شرعله اخراج و نوروز سلطانیدن اون كون مقدم ادرنه صحر اسنده

(۱) اولیاچلبی سیاحتنامه‌سی جلد . ۱ صحیفه ۵۲۷

موجود ایتدیروب معتاد قدیمه وامر شریفمه مخالف کسنه‌یه عناد ومخالفت ایتدیرمیه‌سن
شویله بله‌سن. علامت شریفمه اعتماد قیله‌سن. (۱)

۱۹ رجب ۱۱۰۸ بمقام ادرنة المحروسه

حربه اشتراك ایده‌جك اولان ارباب حرفتك انواعیله چادیرلری عددینی کوستریر
جدوللدر : (۱)

حرفت	حرفت	حرفت	حرفت	حرفت
علاجان	شمشیرگیران	کمانگیران	...مرباف	سراجان
خیمه	خیمه	خیمه	خیمه	خیمه
۲	۳	۲	۲	۲
حرفت	حرفت	حرفت	حرفت	
زازان	اسکیججیان	پربران	نعلبندان	
خیمه	خیمه	خیمه	خیمه	
٤	٤	٦	٤	
حرفت	حرفت	حرفت	حرفت	
وبجیان	باشجیان	نعلچه‌جیان	بقالان	
خیمه	خیمه	خیمه	خیمه	
	۲	۲	٤	
حرفت	حرفت	حرفت	حرفت	
وبتابان	خفافان	صومه‌جیان(؟)	غزازان	
خیمه	خیمه	خیمه	خیمه	
٤	۸	۲	۲	

---

(۱) (سجل) ك یازیسی غایت فنا اولدیغی ایچون بعض حرفتلرك اسملری انجق اوقوندیغی کبی
یازلمشدر .

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی . نومرو ۲۳

حرفت	حرفت	حرفت	حرفت
چاقشورجيان	قفتانيان	باقرجيان	قلايجيان
خيمه	خيمه	خيمه	خيمه
٣	٣	١	١

حرفت	عدد حرفت	عدد خيمه
خبازان	٢٣	٧٣
خيمه		
٤		

مرور زمانله وحربك بويوكلك ويا كوچوكلكنه كوره انواع حرفتله عدد خيمه‌نك اكسيلوب چوغالديغى كورلمكده‌در . بوده طبيعيدر .

آتى‌يه درج اولنان ديكر بر فرمانده‌اردوجى اصنافك انتظامه‌نه‌درجه رعايت‌ايتدكلرى ووظيفه‌لرينى ناصل كوردكلرى حقنده ايضاحات ويرلمكده‌در .

« استانبول قاضيسى عزتلو فضيلتلو افندى حضرتلرى

از قديم سفر همايون وقوعنده آستانهٔ‌عليه‌دن معرفت شرع و جمله اصناف معرفتلريله ترتيب اولنان ارباب حرف نوروز سلطانيده اردوى همايونه وصول و ضرب خيام ايله قيام ومثول ايدوب اردوى همايون استانهٔ سعادته وياخود مشتايه دخول و اقامت ايدنجه‌يه دكين مرقوملر على‌وجه انتظام بيع وشرا خدمتنده قيام وعودتلرى اقتضا ايلدكده‌اردوى همايون قاضيسى افنديدن اذن ورخصتى حاوى حجت شرعيه ايله رجعت ايلملرى قاعدهٔ قديم ودأب مستديمدن ايكن بر ايكى سنه‌دن برو آستانهٔ سعادتدن اردوى همايونه ترتيب اولنان اصناف بى‌انصاف وقتيله ورود و بو قاعدهٔ مستديمه‌يه عدم رعايت واردو اغاسى الطماع برله بى هنكام فرار ايلملريله اردوى همايونده اختلالى موجب بر كيفيت اولديغى ظاهر و آشكار اولديغندن اشبو سنهٔ مباركه‌ده‌بردأب قديم معتمد وكاركذارلرندن‌صاحب انصاف اولوب وقت وزمانيله ورود ونرخ روزى اوزره بيع‌وشرايه دقت وامر حاكم‌ايله حركت وبلااذن مباعدت ايتاملرى‌معرفتكز ايله‌جمله‌به تنبيه وتحت ضابطه‌يه ربط‌وخلافى حركت ايدنلرك جزالرى ترتيب اولنه‌جغى تفهيم اولنمق ضمننده ذى‌القعده ١١٨٥ (١)

(١) استانبول قاضيلى سجلى ، نومرو ٣٥

بالایه درج اولنان فرمانك مطالعه‌سندن آكلاشلدیغی اوزره حرب زمانلرنده هانكی صنعت اربابنك نه مقدار چادیردن مركب و قاچ نفر صنعتكار كوندره‌جكی اردو اغاسنه ویریلن فرمانلره درج اولنمقده ایدی .

اردو اغاسی بو فرمانله استانبول قاضیسنه مراجعت ایتدیكی زمان قاضی محكمه باش كاتبی بونلری معیتنه ویره‌رك برلكده محمود پاشا محكمه‌سنه كیدیلیر . اصنافك كتخدالری ، یكیت باشیلری ، اختیار اوسته‌لری محكمه‌یه جلب ایدیلوب فرمان پادشاهی قرائت و تفهیم اولنور و اصنافله مذاکره‌یه باشلانیردی . مذاکره نتیجه‌سنده اصناف كندیلرندن قاچ كشی ایستنیور ایسه میانه‌لرنده اونلری تفریق ایده‌رك محكمه‌یه كوندریرلر. شو صورتله حربه كوندریلن كیمسه‌لر استانبولده‌ایشلری باشنده وعائله‌سی نزدنده‌قاله‌جقلره بدل ووكیل اوله‌رق كیتدكلری ایچون بونلره اصنافجه مهم مقدارده برده پاره ویریلیر وایلروده كرك كندیلری ، كرك وفات وقوعنده وارثلری طرفندن برگونه نزاعه محل قالمامق ایچون ویریلن پاره محكمهٔ شرعیه سجلنه ـ جریان حال اولدیغی كبی حكایه‌ایدیله‌رك ـ مفصلاً قید اولنوردی .

شوراسی شایان دقتدركه حربه كوندریلن اصناف ایچنده مهم مقدارده غیر مسلم كیمسه‌لرده واردی و اساسآده اویله اولمق ایجاب ایدردی . چونكه بعض صنعتلر واردی‌كه منحصراً یاخود اكثریتله غیر مسلملر طرفندن اجرا ایدلمكده ایدی . آتی‌یه درج اولنان اعلام صورتی هم بو حالی حكایه ایتمك وهم‌ده سلیم ثالث زماننه عائداوله‌رق او تاریخلره قدر بو اصولك دوام ایتدیكنی كوسترمك اعتباریله شایان دقتدر :

« اشبو سال فرخنده فالده واقع سفر همایون نصرتمقرون ایچون استانبول اصنافنك مكمل و مرتب اردو اخراجی بابنده اردوی همایون آغاسی تعیین اولنان دركاه عالی قپوجیلری ضابطانندن درویش مصطفی آغا یدیله ورود ایدن فرمان عالیلرینه امتثالاً آستانهٔ علیه‌ده واقع سراجان اصنافی اوزرلرینه لازم كلن درت خیمه ایله اردو اخراجی ایچون طرفلرندن اردوجی نصب وتعیین ایلدكلری علی بشه ابن محمد وعبدالحمید اوسته ابن مصطفی نام كمسنه‌لر ایله و شهدی اوغلی آندون ولد حارت نام ذمی اردوی همایون اخراجی ایچون قبل‌شرع انوردن ارسال اولنان باش كاتب احمد افندینك محمودپاشای‌ولی جامع شریفی تربه‌سی قپوسی خارجنده عقد ایلدیكی مجلس شرع قویمده اصناف مزبوره كتخداسی صالح افندی ابن عبدالرحمن و یكیت باشی محمد امین اوسته و الحاج مصطفی

افندی ابن ابراهیم نام کسنه‌لر محضرلرنده‌هر بری اقرار تام وتقریر کلام ایدوب برموجب امر عالی ودفتر موقوفات خاقانی اصناف مزبوره اوزرلرینه اشبو سنهٔ مبارکه‌ده اخراجی لازم کلن درت خیمه ایله اردو اخراجیچون طرفلرندن بزی اردوجی نصب و تعیین ایلدکلرنده بز دخی برمنوال محرر اردوجیلغی قبول و خدمت مزبوره‌سنی کماینبغی ادایه تعهد ایلدیکمزدن صوکره اشبو سنهٔ مبارکه‌ده اردو مصارفی روم‌ایلی سفرلرندن ازید اولدیغنه بناءً معتاد قدیمدن زیاده اوله‌رق بزه بیك سکز یوز غروش دفع و تسلیم ایلدکلرنده بزدخی بالتمام والکمال اخذ وقبض ایلدك. فی‌مابعد مبلغ مذکوردن مزبورون یدلرنده بزآقچه وبرحبه‌باقی قالمامشدر. دیدکلرنده کتخدای مزبورایله‌بالاده‌مذکورالاسامی اصناف مزبوره اوسته‌لری مرقومون‌دخی‌مقرون‌مزبورونی تصدیق وتحقیق ومزبورونك خدمت مذکوره‌یی کماینبغی ادا و رؤیتلرینی تعهد و تکفل ایلدکلرینی مولانای مزبور محلنده بعدالتحریر معاً مرسل امناء شرعله مجلس شرعه کاوب علی وقوعه انها وتقریر ایتمکین ماوقع بالطلب کتب اولندی . (١)

۲۸ ذی‌القعده ۱۲۱۳

١٢٢٤ سنه‌سنده اجرا قلنان سفر همایونده تنظیم‌اولنان اردوجی دفترنده‌کی حرفت انواعیله خیمه ونفرات عددینی مبین جدول بوندن اولکی جدول ایله مقایسه ایدلمك اوزره آتی‌یه درج ایدلمشدر .

حرفت خفافان		حرفت برران		حرفت خبازان	
نفر	خیمه	نفر	خیمه	نفر	خیمه
٧	٨	٦	٦	٤	٤

حرفت سراجان		حرفت بزازان		حرفت عطاران		حرفت آربه‌جیان	
نفر	خیمه	نفر	خیمه	نفر	خیمه	نفر	خیمه
٤	٤	٤	٤	٤	٤	٤	٤

حرفت نعلبندان		حرفت بقالان		حرفت یاش یمشجیان		حرفت مویتابان	
نفر	خیمه	نفر	خیمه	نفر	خیمه	نفر	خیمه
٤	٤	٤	٢	٣	٢	٣	٤

[١] استانبول قاضیلغی سجلی . نومرو ٧٢

	نفر	خیمه
حرفت تیمورجیان	۲	۲
حرفت جامه‌شویجیان	۳	۳
حرفت خیاطان	۳	۳
حرفت قوندانجیان	۲	۲
حرفت شمشیرگران	۲	۲
حرفت طبانجه‌جیان	۲	۲
حرفت موبجیان	۲	۲
حرفت کمانکیران	۲	۲
حرفت حلاجان	۲	۲
حرفت قصابان	۲	۲
حرفت قلایجیان	۱	۱
حرفت آشجیان	۱	۱
حرفت قازغانجیان	۱	۱
حرفت حماجیان	۱	۱
حرفت اسکیجیان	٤	٤
حرفت سمرجیان	۳	۳
حرفت چقشرجیان	۲	۲
حرفت چوقه‌جیان	۲	۲
حرفت قزازان مع قولانجیان	۲	۲

معمار، طاشجی، لغمجی صو یولجی کبی اصنافك تشویق واردویه اعزامنده ینه قاضی‌ایله برابر معمار باشی وصو ناظری آغالر قاریشیرلردی. ۲۲۰ سنه‌سنده بوصورتله سفره کوندریلنلرك اسملرینی حاوی دفترك باش طرفنه یازیلان سطرلر بو بابده ایضاحات ویرمکده‌در :

« اشبو سال فرخنده فالده مسقو جانبنه واقع اولان سفر همایون نصرت مقرون ایچون اردوی همایون مشتادن صحرایه خروجنده موجود بولنملری مهم ومقتضی اولان مع قلفه اوتوز نفر نجاران والتی نفر لغمجیان واون نفر طاشجیان وطاش قریجی واون بش نفر مع اوجاقلق صو یولجیان ومع ضم اوتوز نفر خزینه‌جیان لغم نفراتلری خاصه معمار باشیسی آغا وصو ناظری ولغمجی باشی وکیلی معرفتلری ومعرفت شرع ایله برابر کفیللری طوتیلوب اشکال وشهرتلری وساکن اولدقلری محللریله علی‌الاسامی

تحریر ودفتر ومحلنه قید اولنمق بابنده صادر اولان فرمان عالیشان موجبنجه خاصه معماری حافظ محمد امین آغا وخاصه صو ناظری مصطفی آغا قوللری یدلرینه صورت ویرلدیکندن صوکره طرف حضرت صدارتپناهیدن ورود ایله حضور همایونه لدی العرض بالامی خط همایون شوکتمقرون ایله مزین اولان تحریرات سنیه موجبنجه ورود ایدن صورت منطوقنجه اوتوز نفر نجارانك اون نفری واللی نفر لغمجیانك اون نفری تنزیل ایله یرینه یکرمی نفر دیوارجی اخراج وارودوی همایونه ارسالی بابنده صدور ایدن امر عالی به امتثالاً قبل شرعدن مرسل باش کاتب ابراهیم عارف افندی وخاصه معماری آغای موماالیهك استانبولده شهزاده باشنده امین نورالدین محله سنده واقع منزلنه واروب اردوی همایون مشتادن صحرایه خروجنده موجود اولمق اوزره آغای موماالیهم معرفتلریله ترتیب اولنان مع قلفه نجاران، دیوراجیان ولغمجیان وطاشجیان وطاش قریجی ومع اوجاقلق صو یولجیان وخزینه جیان لغم نفراتی کفیللری واشکال وشهرتلری وساکن اولدقلری محللریله علی الاسامی تحریر ایلدیکی دفتریدرکه بروجه آتی ذکر اولنور . . . » (۱) ۲۱ محرم ۱۲۲۵

اسامینك ذکرندن صرف نظر ایدلمشدر . اسامی آره سنده خیلی مقدارده غیرمسلم واردر . یکیچریلکك الغاسیله عساکر منصورۀ محمدیه احداثندن صوکره یعنی ۱۲۴۱ ده آریجه صنایع آلایلری ده تشکیل اولنه رق اصنافك اردویه اشتراکی اصولی لغو ایدلمشدر .

---

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۱۰۰

اون آلتنجی فصل

اصنافك صورت تجزيه‌سی

اشیایه نرخ وضع ایدلمکده اولمسی، کدك و انحصار بیع وشرانك موجودیتی بالطبع بو کبی قیوداته رعایت ایتمه‌ین اصنافك تجزیه‌سنی ایجاب ایتدیرمشدر. قسم مخصوصنده (نرخ) حقنده ویریلن ایضاحاتدن اکلاشیله‌جغی اوزره بو ایشه باشده صدر اعظم اولدیغی حالده قاضیلر، احتساب ناظری وسائر برچوق مأمورلر قاریشیرلردی. تطبیق اولنان جزالر اکثر احوالده عرفی و کیفی برصورتده حبس وطایاقدن عبارت ایدی.

نرخدن فضله‌یه مال صاتان، اوزان واکیالی تغییر ایدن یاخود نقصان الوزن، مغشوش، بوزوق اتمك چیقاران اصناف وفرونجیلر آغیر جزالره چارپدیریلیردی. اسعار و آیاق قابلری چارشو وبازارلری کزرلر. اوزان ومقیاساتی معاینه ایدرلر. نرخه مغایر حالات کوردیلرمی درحال استانبول قاضیسنه خبر ویررلر. قاضی اصنافی جلب ایدرك محاکمه‌سنی بالاجرا محکوم ایدوب افرادا هالیدن ایسه آغا قپوسی محبسنه (باباجعفر زندانته) اعلامیله برابر کوندروب حبس ایتدیریردی. مغایر اصول و نظام احواله اجتسار ایدن یکیچریلردن ایسه منسوب اولدیغی اوجاغك ضابطی معرفتیله قالدیریلوب قباحتی ضعیف ایسه حبس ایدلمك اوزره روم ایلی حصارینه و آغیر ایسه کلیدالبحر قلعه‌سنه کوندریلیردی.

یکیچریلری کندی ضابطلرندن بشقه‌سی تأدیب ایده‌مزدی. بوخصوص عرف وتعامل ایله مؤید اولدیغی کبی قانونلده ده معین ایدی. تشریفات قدیمهٔ دیوان همایونده دنیلیورکه:

« دیوان همایونده وکیل دولتك فرمانیله برکمسنه تعزیر اولنمق وحداورلمق لازم کلسه درکاه عالی قپوجیلری دوکر. اما غیری یرلرده محضر یولداشلری دوکر. سپاه ویکیچری وجبه‌جی وطوپجی تعزیر اولنمق ویاخود حداورلمق لازم کلدکده البته کندی اوطه‌لرنده ضابطلری دوکر. وقتل وسیاستلری دخی ضابطلری مباشرتیله اولور. اما بودرت طائفه‌دن ماعدا عسکر واهل جهاد وسائر اصحاب بروالتدن برینه تعزیر ویاخود حد اقتضا ایلدکده مادام که

سادات كرامدن اولمیه وكیل دولت مخیردر. مراد ایدرسه كندی دیوانخانه‌سنده محضر یولداشلرینه دوكدیرر. دیلرسه ضابطلرینه كوندروب آنلره دوكدیرر. وقول دولاشور ایكن اهل برواتدن بری بازارده جرمله طوتلسه البته كندو سرایینه كوتوروب آنده تعزیر ایدر. یوخسه بقال واتمكجی وسائر رعایا كبی چارشوده یاتیروب دوكمز.»

اصنافك لونجه و كتخداسی‌ده اصول ونظامه وتعامل قدیمه مخالف حال وحركتلری كوریلن اصنافی برمدت موقته ایچون ایشندن وتجارتندن منع ایتمك صورتیله «یولسز» ایدردی. لونجه‌نك قراری قطعی ایدی. بویوك، كوچوك هر اصناف بوكا اطاعتله مكلفدی. كتخدالرك اصنافه نه صورتله ظلم ایتدكلری وفلقه دكنكلریله اصل دوكدكلری كتخدالق بحثنده ایضاح ایدلمشدی. بوبابده الك زیاده اصنافلق ایدن یكیچریلره تطبیق مجازات خصوصنده مشكلات چكیلیردی. چونكه یكیچریلرك دیكر اصنافه نسبتله امتیازلری واردی. آتی‌یه درج اولنان وثیقه‌لر بوبابده صراحت كافیه‌یی حائز اولدیغی ایچون دها زیاده تفصیلات اعطاسندن صرف نظر ایدییورم.

كرك اهالیدن كرك عسكردن اولسون الك اشاغی ایكی اوچ آی قلعه‌بندلك، كوره كه ومثلا ترسانه‌ده، ایپلكخانه‌ده انقاریه‌یه چالشمق كبی خدمات شاقه‌یه محكوم ایدیلیردی. مدتی غیرمعین اولان حبسدن اطلاق ایچون‌ده محبوس هانكی اصنافدن ایسه اونلردن برقاچ كشینك محكمه‌یه كلوب حضور حاكمده محبوس لهنده حسن شهادتده بولنملری اصول مرعیه‌دن ایدی. شو وثیقه‌لر اثبات مدعی ایچون درج اولنمشدر:

«التمش جماعتك یولداشلرندن بكر قادرغه‌لیماننده اتمكجی اولوب بوندن اقدم ایكی دفعه یدیشر واون بشر درهم نقصان اخذ وحبس اولندقده بعد الیوم نقصان ایشله‌میوب بیاض وتام الوزن اتمك طبخ ایلمك اوزره تعهد واصنافی اخبار وكفالتلریله سبیلی تخلیه اولنمش ایكن متنبه اولمیوب تاریخ اعلامدن اوچ كون مقدم یكرمیشر درهم نقصان ایله طرف داعیلرندن اخذ اولنمغله مرقوم بكر فعل سابقنده اصرار ایتدیكی ظاهر وكركی كبی تهدید وتعزیر اولنمغه محتاج اولمغله بوغازكسن قلعه‌سنده لاجل التأدیب قلعه‌بند اولمق اوزره حضور عالیلرینه اعلام اولندی (۱) ۳ محرم ۱۱۸۰

دیكر:

الی بر یولك یولداشلرندن حسن آغا مرمرده اتمكجی اولوب تاریخ اعلامدن درت

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو ۲۵

کون مقدم آیاق‌نانچیز داعیلری یکرمیشر درهم نقصان ایله اخذایلیوب نقصان مرقوم فاحش اولدیغندن ماعدا بومثللو نقصان ایشلملك عادت مستمره‌سی اولدیغی اخبار وکرکی کبی تأدیبه محتاج اولمقله بوغاز کسن قلعه‌سنده لاجل التأدیب قلعه بند اولمق اوزره حضور عالیلرینه اعلام اولندی. (۱) ۳۰ محرم ۱۱۸۰

دیکر:

عرضحال ایدن آلتی مرمرده اتمکجی حسن درکنار اولندیغی وجه اوزره محرمك اوچنجی کوننده برو بوغاز کسن قلعه‌سنده تأدیب اولندیغی وفیما بعد نقصان ایشلمامك اوزره تعهدینی لظام اوسته‌لری و کتخدا بعدالاخبار و بوندن صوکره نقصان ایشلمامك اوزره نفسنه لشانجی اوسته‌سی حسن وصاوی کنز اوسته‌سی عبداه و بچاقجی اوسته‌سی استپاندن هر بری کفیل اولملریله کفیللریله تسجیل اولنمغین مزبور حسنك عفو واطلاقنی استدعا ایلدکلری برموجب امر عالیشان حضور عالیلرینه اعلام اولندی.

۱۱۸۰ ۱٫۱۷

ساخته و قالب مال یاپان یعنی اصول و تعامل قدیمه مخالف ایش ایشله‌ین اصنافه آغیر جزالر تعیین ایدلمکله برابر ایشلدکلری ماللرده مصادره ایدیله‌رك امحا اولنوردی. استانبول قاضیسنك وقتك صدر اعظمنه تقدیم ایتدیکی شو عریضه بو بابده نه درجه شدت کوستردیکنی ارائه ایدر.

«. . . . . بالاده تحریر اولنان اوانی نحاسیه قلب وردی اولمغله قابل استعمال اولمیوب عینی سنه ایچون بو سنه ایشی مثللو اوزرلرینه مواد وقلای وضع اولنمش ایکن قلایجیلر و باقرجیلر کتخدالری یدلریله اخذ و دیوان عالی‌یه احضار اولندقده بروجه محرر قلب وردی اولدیغی ظاهر ومتمین اولمغله بعدالیوم کسنه‌یه بیع اولنمامق واستعمال اولنمامق ایچون دریایه القا اولنمق بابنده صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً جانب شرعدن دخی آدم تعیین اولنوب اوانی نحاسیهٔ مذکوره بالجمله دریایه القا اولندیغی معلوم دولتلری اولمق ایچون حضور عالیلرینه اعلام اولندی.

(۲) ۱۱۳۱ ۱٫۲۴

« بوندن اقدم باغچه قپوسنده اولان چکیلر بوداعیلری طرفندن وزن اولندقده اوتوز وقیه ناقص کلمکله قپوجی اخذ وآغا قپوسنده حبسله تأدیب اولنمش ایکن ینه بودفعه اهالیسی

---

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۲۵
(۲) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۲٤

اشتکاسنه بناءً بارکیر ایله کیدن اودونلردن ایکی حملنی آیاق ناتمز داعیلری وزن ایچون باغچه قپو قنطارجیسی ولی مصطفی نام کمسنه‌یه وزن ایتدیردکده یوز طقسان طقوز وقیه کتیرمکله تکرار کرک قنطاریله وزن اولندقده یوز یتمش التی وقیه اولان برچکیدن یکرمی یدی وقیه ناقص کلمکله تکرار چکیلر دخی وزن اولنوب یکرمی یدیشر وقیه ناقص کلوب مرقوم قنطارجی ولی مصطفی یدنده اولان قنطارك طوپنی تغییر ایله بوحیله‌یی ارتکاب ایتدیکندن مرقوم قپوجی فیض الله ایله معاً آغاقپوسنده حبس اولنوب لکن بو اثناده عبادالله‌ك کثرت اوزره اودون و کومور اشترا ایده‌جکی وقت اولمغله سائره عبرةً بوغاز کسن قلعه‌سنه حبس ایله تأدیب اولنمق بابنده ۱۱ ربیع الآخر ۱۱۸۰ (۱)

باغچه قپوسی قپوجیسی فیض الله عهده‌سنده اولان چکیلری اکسیك اولوب و باغچه قپوسی قنطارجیسی ولی مصطفی دخی زیاده وزن ایتمکله ربیع الآخرك اوتجی کونی اعلام آملریله تأدیب ایچون بوغاز کسن قلعه‌سنه وضع ارلنمشلردی. حالاً مزبور مصطفایی قنطار امینی قنطارجیلقدن اخراج ایدوب و مزبور فیض الله دخی اختیار وذی عیال اولملریله عیاللرینك استرحاملرینه بناءً مزبوران عفو واطلاق بیورلمق بابنده (۲)

۱٤ جمادی الاولی ۱۱۸۰

تنظیمات خیریه‌نك اعلانیله دولت یکی بر شکل اداره قبول ایتدیکی صره‌ده انحصار بیع وشرایی فعلاً الغا ایده‌رك بالطبع کدکلری ده مهمه‌مامکه باشلامش واصناف حقنده او زمانه قدر تطبیق اولنان جزالرکده باشقه بر شکله انقلابی ایجابات اموردن کورلمشدی. او زمانلره عائد ایکی وثیقه - که بریسی ۱۲٦۷ تاریخلی جزا قانونامه‌سنك ۱۹ نجی ماده‌سیدر - بوبابده ایی برفکر ایدنمسنه مدار اوله‌جغی جهتله عیناً آتی‌یه درج اولندی.

« دارالخلافة العلیه سکنه‌سی مأکولاتی ایچون ارزاق و میوه بیع و فروخت ایدن اصنافدن نرخ جاریسندن زیاده‌یه صاتمق مثللو قباحت ایله اخذ وگرفت اولنانلری تهمتلرینه کوره ترسانهٔ عامره‌ده کورکه وبعضاً پرانغه‌یه وضع اولنمق و بعضاً دخی بش اون کون احتساب محبسنده توقیف ایله قالدیرملرده بلا اجرت استخدام قلنمق مثللو تأدیبلری اجرا ومدت توقیف واستخداملرنده مصارف واقعه‌لری بولندقلری دکاکین اصحابی طرفلرندن اعطا اولنمقده ایسه‌ده بو صورتله دخی قبول تربیه واصلاح نفس ایتمیه‌رك

[۱] استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۲۵
[۲] استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۲۵

اوچ درت کون مرور ایتمکسزین قباحت سالفه‌لرینه بالاحتسار اضرار عباده اجتراایلمکده وبازارباشی وکتخدا وسائر بو مقوله‌لر امور مأموره‌لرنده مسامحه وعدم تقید ایله اصناف مرقومه دخی اعذار واهیه ایراد ایلمکده اولدقلرندن بوندن بویله اصنافدن برینك جنحه‌سی ظهورنده درجهٔ تهمت وقباحتنه کوره صورت جزالرینی متضمن بر قانون ترتیب و تأسیس اولنمسی خصوصی حالا احتساب ناظری عزتلو آغا طرفندن بالتقریر افاده اولنمش وبو خصوص ضمننده مستقلاً بر قانون جزا ترتیب وتأسیسی لازم کلمش اولدیغندن کیفیت مجلس امور نافعه‌یه حواله اولنه‌رق ناظر مومالیه جلب ایله لدی‌المذاکره بیاندن مستغنی اولدیغی اوزره میوه‌تر وسبزه مقوله‌سی اشیا، ارزاق سائره‌یه بکنزه‌میوب وعبادالله‌ك حوائج ضروریه‌سندن معدود اولمیوب تلف اولور مقوله‌دن اوله‌رق بعضاً ویریلن نرخدن اشاغی‌یه دخی اصنافی صاتمغه مجبور اولمقده اولدیغنه مبنی بکده نرخ قبول ایده‌میه‌جکندن ذکر اولنان سبزه ایله میوه‌تر مستثنا اولوب فقط بوتون کندی حاللرینه براقلمیه‌رق ناظر مومالیه طرفندن مهما امکن تقید اولنمق اوزره عجزهٔ عبادك حوائج ضروریه‌سندن اولان ارزاق سائره ایله میوه خشك وبوکا مماثل نرخ قبول ایدن بالجمله اشیا بعدازین محل آخرده صاتلیوب امین اوکی نام محل بازار یری اتخاذ اولنه‌رق اورایه کلوب جانب احتسابدن مقتدر بریسی بو خصوصه مأمور تعیین قلنوب آنلك معرفتیله بازار باشی وکتخدا و سائر معتبران اصناف حاضر اولدقلری حالده اشیای مذکوره‌نك ایجاب و موسمنه کوره قیأت لایقه ومعتدله ایله بهاسی قطع اولنه‌رق کیفیت احتساب جریده‌سنه قید اولنمق وقیأتنك اوزرینه معتدل تجارت‌نسبی ایله ایجاب ایدن مذکوره‌سی احتساب طرفندن اصناف کتخدالرینه ویرلمك ولازم کلن محللره دخی یافته‌لر وضع اولنمق وبو خصوصه علی‌الدوام تقید ایلمك اوزره مأمورلر تعیین قلنمق واشبو مأمورلرك دخی اصنافدن آقچه آلوب اغماض ایلمك مثللو جنحه‌لری ظهورنده کندولری موظف بولندیغندن جزا قانوننامهٔ همایوننده مصرح تأدیب حقلرنده اجرا قلنمق اوزره اصناف مرقومه‌دن برشخص ویریلن تجارته عدم قناعتله نرخ جاریه‌سندن زیاده‌یه فروخته جسارت ایلدیکی حالده لاجل‌التأدیب اول امرده باب سرعسکری محبسنده اون کون حبس قلنوب بنه متنبه اولمیوب‌ده ارتکابه میل ایلدیکی حالده برماه مدت ینه باب سرعسکریده برالفه‌یه وضع ایله خدمات سفلیه‌ده استخدام اولنمسی واوچنجی دفعه کذلك خدمات سفلیه‌ده استخدام ضمننده ایکی ماه مدت حبس اولنه‌رق دردنجی دفعه‌ده دخی

كندوسنه انتباه گلديكی حالده بولنديغی اصنافلقدن طرد اولنوب اول شخصه بردخی اول كار وتجارت ايتديرلمامسی وبو مقوله‌لرك برانغه‌يه حين وضع واخراجنده برانغه آقچه‌سی ناميله آقچه آلنمقده اولديغنه وبوايسه دعاوى سائره كبى رسم قبول ايدر موادّدن اولميوب جرائمدن معدود اوله‌جغنه بناءً بعدازين بومقوله‌لردن برانغه آقچه‌سی نامی ونام آخر ايله خفى وجلى برآقچه آلنمامسی واكر بومثللو آقچه اخذينه جسارت ايدن اولورايسه بالاده بيان اولنان اصوله تطبيقاً تأديب وتربيه اولنمسی خصوصی تنسيب وانبا اولنمش وكيفيت مجلس والاى احكام عدليه‌ده دخی لدى التذكر خصوصات مذكوره تمام بولنده مطالعه قلنمش اولديغندن وفقط آرا ايله برآ وورود ايدوب بعض جوامع شريفه حواليلرنده فى‌ختى معتاد اولان ارزاق وطاووق مثللو شيئلرك امين اوكنه كوندرلمسی ايجاب ايتميه‌جكندن بونلرك كاكان محال مرقومه‌ده فيأت جاريه‌سيله صاتديرلمق اوزره خصوصات مذكوره الى ماشاءالله تعالى دستور العمل طوتيله‌رق احتساب نظارتی طرفندن على الدوام تقيدودقت اولنمق ايچون ديوان همايون قلمنه قيد ايله اقتضا ايدن محللره علم وخبرلرينك اعطاسی خصوصی مجلس والاى مذكورده تصويب قلنمش واولوجهله اجراسی خصوصنه ارادهٔ سنيهٔ ملوكانه تعلقيله اولبابده شرف ريزسنوح وصدور اولان امر همايون شوكتمقرون جناب جهانبانى مقتضاى منيفى اوزره كيفيت قلم مزبوره قيد ايله تجارتخانهٔ عامره جانبنه وباب حضرت سرعسكرى واردات محاسبه‌سنه علم وخبرلرى ويرلمش اولمغله احتساب نظارتی طرفنه دخی اشبو علم وخبر اعطا قلندی.

٩ ش ١٢٥٦

١٢٦٧ تاريخلی قانون جزانك اون طقوزنجی ماده‌سی :

بقال، قصاب، خباز وسائر بومثللو اصنافدن درهمی نقصان اولانلر وياخود نرخدن زياده‌يه فروخت ايدنلرك حبسله تأديبنده دكانلری قاپانوب برنوع اخذواعطاسنك تعطيلی مستلزم اوله‌جغندن بونلر حقلرنده صورت شرعيه‌سی اوزره درجهٔ جنحه‌سنه كوره قائماً اوچدن يتمش طقوز عدده قدر حبسخانه اوكنده دكنك ضربيله اجراى تأديب قلنه. وفقط اصرارلری تقديرنده دخی حبسلری جائز اوله. وبو مقوله اصناف اوچ دفعه قباحتله طوتيلوب ايجابنه كوره حبس وضربله تأديب اولندقدن صكره دفعهٔ رابعه‌ده ينه بوصورتله خيانته جرأت ايدرسه اول حالده آلوب ويره‌جكی احتساب نظارتی واصناف كتخدالرينك معرفتيله تسويه ايتديرلرك كندوسی فيمابعد چيقارلديغی اصنافلقدن اولمامق اوزره مملكتنه طرد ودفع اولنه.

١٢٧١ ده احتساب نظارتنك لغويله شهر امانتی تأسيس اولنديغی صره‌لرده امانتك

(١) ديوان همايون بيورلدی وعلم وخبر دفتری. ص ٤٠

باشليجه وظيفه‌سى اولان اصناف امورينك تنظيمى جهتيله حكومتجه نظر دقته النه‌رق ١٢٧٤ تاريخنده مجلس والاى احكام عدليه‌جه بر نظامنامه قلمه آلنوب عرض عتبهٔ عليا قلنمش وباب عاليده حضور شاهانه‌ده عقداولنان مجلس عالئ عموميده لدى القرائه «موافق كورلمش ايسه‌ده بركره‌ده «مذكور جزانامه‌نك مجلس عالئ تنظيماته حواله‌سيله احكامى موافق اصول كورنديكى تقديرده خلافنده حركت ايدنلرك حكم جزانامه‌يه توفيقاً اجراى تأديب وتربيه‌سيچون امانت مشاراليهايه مأموريت جديده اعطا قلنمسى» قرار كيراوله‌رق آنجق بونك حقنده بالآخره مجلس تنظيماتجه نه‌قرار ويرلديكنه كسب اطلاع اولنه‌مامشدر. بوبابده شهراماتى فصلنده‌ده آيريجه تفصيلات ويرلمشدر.

امانتك تشكلندن صوكره اصناف حقنده تطبيق ايديلن جزالر بلديه قانونلريله ضابطهٔ بلديه تعليماتنامه‌لرنده مصرح اولديغندن بونلرك بوراده‌ذكرندن صرف نظر ايدلمشدر.

مع مافيه بوبحث حقنده ايلريده ضابطهٔ بلديه فصلنده‌ده بر نبذه ايضاحات واردر.

اون يدنجی فصل

انحصار بيع وشرا

نرخ وكدك فصللرنده آيريجه ايضاح ايدلديكی اوزره تنظيمات خيريه‌يه كلنجه‌يه قدر بزده بيع وشرا انحصاره تابع ايدی . انحصار ايكی صورتله تطبيق اولنوردی . بريسی كدك اصوليه‌در كه بو ؛ فصل مخصوصنده ايضاح ايدلمشدر . ديكری بر قسم اصنافك يالكز معين بعض اشيايی بايع وصاتيه بيلمسی وتبعهٔ عثمانيه‌دن هر شخصك ايستديكی صنعت وتجارتی اجرايه صلاحيتی اولماسی وهر اصنافك اوزو ايستديكی يرده دكان آچاماسی كيفيتلری‌در .

انحصار بيع وشرانك فائده ويا مضرتندن بوراده بحث ايده‌جك دكلم . بونی مملكتك اقتصاد دنياسيله واقتصاديتك تاريخيله اوغراشانلر حل ايتسونلر . آنجق بوراده شو قدر ديمك ايسترم كه بو اصولك ـ با خصوص زماننه كوره ـ فائده‌سی‌ده واردر مضرتی‌ده . فقط عصرلرجه ايديلن تجربه نتيجه‌سنده مضرتنك فائده‌سنه غالب اولديغی آكلاشلمش بناءً عليه انحصار اصولی ترك اولنمشدر .

انحصارك ـ ظنمجه ـ فائده‌سنه كلنجه : اوائلده حكومت هر دورلو حوائج ضروريه ومأكولاته نرخ قويمق مجبوريتنده بولنديغی ايچون هانكی اصنافك نه كبی اشيا صاتمقده اولديغنی بيلمسی لازمدی . بو اصول ، قونترول خصوصنده فائده‌دن خالی دكلدی .

حال بوكه حرب عمومی اثناسنده احتكارك تحملفرسا بر درجه‌ده آرتمش اولمسنه مقابل حكومت هيچ بر شيئه نرخ قويه‌مدی . چونكه نرخ قونه‌جق مال كيملرده اولديغی معلوم دكلدی . بر اون تاجری باتسه‌قه ، بر دمير قوميسيونجيسی شكر ، بر مطبعه‌جی اوزوم . . . . الخ تجارتيله‌ده مشغول اولور دها طوغريسی پاره‌سی اولانلر هر دورلو مال اوزرينه سپه كولاسيون ياپارلردی . دنيانك بو عصرده هيچ بر طرفنده واقع اولميان بو حال بزم مملكتمزده رواج بولمشدی . او صورتله كه

(٥) فروشلق بر مال زنجیرلمه اصولیله الدن اله کچدکدن صوکره نهایت یوز، یوز اللی غروشه پیاسه‌یه چیقاردی. بویله اولمیوبده دیکر ممالک متمدنه‌ده اولدیغی کبی هرکس آنجق حربدن اول آلوب صاتدیغی امتعه اوزرینه معامله یاپسه ایدی حکومت نرخ وضعنده، تهوین فیأتده او درجه مشکلاته تصادف ایتمز واحتکارده بو درجه‌یه وارمازدی.

(استانبولده امور اعاشه) بابنك فصول مختلفه‌سنده ایضاح ایدلدیکی اوزره استانبول درت‌یوز کسور سنه‌دن بروانسل حاضرك حرب عمومی اثناسنده کچیرمش اولدیغی غلا واحتکاری یشامش اولدیغندن اووقتلرده حکومت بوکا برچاره اولمق اوزره انحصار بیع وشرایی اصول اتخاذ ایده‌رك بونی عصرلرجه محافظه‌یه لزوم کورمشدر.

مع‌هذا بوخصوصده تبعه آره‌سنده مساوات ده کوزه‌دلمیوردی. بر قسم صنعتلرك اجراسی وبعض اشیانك فروختی یالکز مسلمانلره منحصر ایدی.

بونلرك بوراده برر برر تصریحنه لزوم کورلمامشدر. آنجق برایکی دانه‌سی حقنده ایضاحات اعطا وایجاب ایدنلر حقنده وثیقه‌لر ابراز اولنمشدر. فرضا صبوا اوزرینه یاغلی بویا اورلمسی مسلمان نقاشلره مخصوص ایدی. خرستیانلر دها اوجوز یاپمغه طالب اولسه‌لر مساعده ایدلمزدی. بوندن طولایی مسلمان نقاشلر اصحاب املاکدن ایستدکلری فیأتی آلورلردی. مسلمان نقاشلره عائد بو امتیاز ١٢٤٢ سنه‌سنه قدر دوام ایتمش وآنجق سنهٔ مذکوره‌ده احتساب نظارتی تشکیلی ایله‌رفع اولنمشدر. بوخصوص نظارت مشارالیها نظامنامه‌سنده مصرحدر.

مأکولات، مشروبات وسائر حوائج ضروریه تجارتنك تماماً انحصار صورتیله دکلسه‌ده یوزده طقسان مسلمانلره حصر ایدلمش اولدیغی آکلاشلمقده‌دور. غیرمسلملره قارشو پرورده ایدلمکده اولان امنیتسزلکك بونده‌کلی تأثیری اوله‌جغنده شبهه ایدیله‌مز. اشاغیده بیان ووثیقه‌سیله اثبات ایدلدیکی اوزره بقالیه تجارتی‌ده کرك استانبول کرك طشره‌ده مسلمانلره منحصردی. بو اصولك استانبولده رفعی ١٢٥٥ سنه‌سندن صوکره ممکن اوله‌بیلمش ایسه‌ده طشره‌ده وازجمله آنقره‌ده ١٢٦١ سنه‌سنه قدر دوام ایده‌بیلمشدر.

آتی‌یه درج اولنان بعض وثائق بوجهتی تنویر ایده‌جك درجه‌ده موضح اولدیغی ایچون دها زیاده تطویله حاجت کورلمه‌مشدر.

« اقسرایده اونوراقجیلره قارشو صابونجی اولان حاجی بکر بن الحاج احمد بعدالیوم دکاننده آنجق صابون بیع ایدوب آخر اصنافك متاعی اولان موم صاتمامغه بعدالتنبیه تعهد ایتمکله بو محله قید اولندی . »

استانبول قاضیلغی سجلی ۲۳ ربیع الاول ۱۰۳۹

« اقسرایده جانجی جامعنه قارشـو صابونجی اولان احمد بن مصطفی بعـدالیوم دکاننده آخر اصـنافك متاعی اولان مومی صاتمامغه بعدالتنبیه تعهد ایلدیکی جهتله بو محله قید اولند » .

کذا

استانبول قاضیلغی سجلنده بو کبی وثائق پك چوق بر طوتمقده‌در. برو برو درجنه امکان کوریله‌مدی . پنیر صاتمق بقاللره عائد برحق ایکن بر آره‌لق ماناولرده پنیر آلوب صاتمغه باشلامشـردی . بقاللرك مراجعتی اوزرینه پنیر آلوب صاتمه‌لرنك ماناولره منع ایدلدیکی ده سجلده کورلمکده‌در .

بعضاً ده ایکی اصنافدن بری آخرك صنعتنه قاریشمامق وبرینك اعمال ایتدیکنی دیکری اعمال ایتمه‌مك اوزره مشترکاً قاضیلغه مراجعت ایدرلر صـورت موافقتلرینی سـجله قید ایتدیره‌رك اللرینه برر حجت آلیرلردی .

شو وثیقه اوصورتله واقع اولان بر ائتلافی کوسترمکده‌در :

بوغاصی جولاهی طائفه‌سـنك کتخدالری حسن بن محمد ویکیت باشیلری استاد حسین بن عمر واختیارلرندن . . . . مواجهـه‌لرنده هر بری اقرار وتقریر کلام ایدوب هر بریمز آخرك صنعتنه قاریشمیوب بوغاصی ایشله‌ین دیمی ایشله‌مامك و دیمی ایشـله‌ین بو غاصی ایشله‌مامك اوزره عهدوفاق وقول واتفاق ایلدك دیدکارنده غب التصدیق ماوقع کتب اولندی. (۱)

اسـتانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۱۴ . ذی القعده ۱۰۷۴

بعضاً بر محله‌کی اصنافی ایشسز براقمامق ایچون دیکر بر محلده اوصنعتك اجراسی منع

(۱) محررات رسمیه « امر وفرمان حضرت من له الامر کدر » کبی بر عباره ایله نهایت بولدیغی کبی اکثری حجتلرك سوکنده‌ده دائما بو عباره‌یه تصادف ایدلمکده‌در .

یدیلیوردی . فرضا ۱۲۱۳ سنه‌سنده‌استانبولده کی‌دیکیجی اصنافنك ایشسزقالملری ایچون
یصری واسکلیدن درسعادته دیکلمش آیاق قابی ورودی منع ایدلمشدی .

انحصار بیع وشرانك مضرتنی ایلك دفعه تقدیر ایدن سلطان سلیم ثالثدر . پادشاه
شارالیه جلوسی سنه‌سنده باب‌عالی‌یه کوندردیکی بر خط همایونده بو بابده‌کی نقطهٔ نظر
ناهانه‌لرینی شو صورتله اظهار بیورمقده‌در :

« اشیانك بهالری زیاده اولدیغنك سببنی سؤال ایتدم . کلن شیئلرك هرجنسنی
ر اصناف کندویه حصر ایدوب ، فرمانلر یاپدیروب آخری منع ایتمکدن
نشأت ایدرمش . ارزاق مقوله‌سنده بونظام مانع دکل . واقعا ایستدیکی آلسه‌وقتیله‌ذخیره
ولنماز . لکن سبزه‌واتك مادره‌بازلره واشیای سائره‌نك ازجمله انکوری شالیسی وبونك
مثالی شیئلرك برر اصنافه محصوریتی وآخرك بیع وشرا ایده‌مامسی نه‌ایچون اولسون ؟
حوایج ضروریه‌دن اولوب وقتیله بولنه‌مامسی عباداللهه مضر اولان شیئلردن طوك یاغی
کبی وامثالنك نظاملری طورسون . سائراومثللولرك قیدلرینی برر برر اخراج ایتدیروب
ماسی مضر اولانلری حضوریمه عرض ایله قیدلرینی ترقین ایتدیره‌سین . نظامدیو یاپدقلری
ظامسزلقدر . بونلرك جمله‌سنه عباداالله رخنه‌دار اولمیه‌جق وجهله نظام ویرلمك مطلوبمدر .
کرك کبی دقت اولنه » .

دیکر بر خط همایوندن باحث اولان شو وثیقه‌ده شایان دقتدر :

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

راحة‌الحلقوم شکرینك قیابعد حلواخانه‌دن طبخیله اقتضا ایتدکجه حلواخانه‌دن اشترا
اولنمسی نظامه ربط وباش‌محاسبه‌یه قیدایله برقطعه‌امرعالی اصداری بودفعه خاصه حلواجی
باشیسی اغانك رکاب‌همایونه تقدیم ایلدیکی عرضحالنده محرر ومسطور وشربتجی اصنافنك
کذلك رکاب‌کامیاب خسروانه‌یه رفع وتقدیم ایلدکاری عرضحالرنده شربتجی وعقیده‌جی
طائفه‌لری کندولره مخصوص اولان متاعلرینی اعمال ایدوب آخرك متاعلرینه تجاوز ایتمه‌مك
اوزره امرعالی اعطا اولنمسی مذکور اولمقدن ناشی کرك حلواجی باشی مرقومك استدعاسی
وکرك شربتجی اصنافنك مارالذکر استرحاملری منع انحصار بیع وشرایی حاوی مقدما
شرفیافتهٔ صدور اولان خط همایون شاهانه‌یه مغایر اولدیغندن کیفیت حضورهمایونه بعدالعرض
انحصار بیع وشرایه بردرلو رضام یوقدر . با خط همایون ممنوع ایکن بوائناده بونلره دائر

اولمدق فساد قالميور. بونلره دولت اولنوب جواب ويريله. بويله شيئلر ايله فقرا وعباد الله اضراردن غايت تحاشى اولنه. ديو خط همايون شوكتمقرون شرفيافتهٔ صدور اولمقدن ناشى كيفيت ديوان همايون قلمنه قيد وباش محاسبه يه علم وخبرى اعطا ايدلمش اولمغله ايمدى مضمون خط همايونى سزدخى سجله قيد ايديروب فيمابعد اومقوله انحصار بيع وشرايه دائر استدعا ظهورنده درحال جواب ويرمهمز ديو بيورلدى

٢ ن ١٢٠٩

•

سليم ثالثك بو خط همايونى درت يوزسنه لك اساساتى بردنبره دكيشديرهمامشدر.

كدكلرك وانحصار بيع وشرانك قالقمسنه اوروپاليلرك موجود قاپيتولاسيونلره علاوةً بالخاصه تنظيمات خيريه دن صوكره حكومت سنيه ايله غايت قورنازجه عقد ايتمش اولدقلرى كمرك وتجارت معاهده لرى باشليجه سبب اولمشدر. بو معاهده لر موجبنجه اوروپاليلرك كنديلرى وابورلريله مملكتمزه سربست اشيا كتيره بيلملرى واجنبى تاجرلرك بوراده يرلى تجاره نسبتله دها زياده حمايه يه مظهر اولملرى وكلخانه خط همايونيله تبعه آره سنده مساوات حقوق اعلان ايدلمش بولنمسى موجود اصناف تشكيلاتى وبونك استناد ايتديكى كدك وانحصار اصولنى اساسندن يوزمشدر.

مع هذا يوقاريده ده ايضاح ايدلديكى وجهله ١٢٥٥ ده تبعه آره سنده مساوات اعلان ايدلمكله برابر آتى يه درج اولنانى وثيقه نك تاريخى ١٢٦١ اولمسنه نظراً او تاريخه قدر آنقره ده بقاللق صنعتنك مسلمانلره منحصر بولنمش اولديغى آكلاشلمقده در.

« آنقره ده بولنان بقال اصنافى اوتهدن برو جملةً اهل اسلامدن اولوب رعايادن اولمامق وفقط فروخت ايلدكلرى ذخائر وارزاقده بعض رعايا ايله مشترك اولمق مسبوق ومعتاد ايدوكى تحقيق قلنمش اولمسنه مبنى مجرد بيع وشرانى انحصاردن قورتارمق واخذ واعطانك تكثيريله اهالى متنفع ومتمتع اولمق ايچون بعدما رعايادن بقاللق ايتمك ايستهين اولور ايسه كفالايه وبطيه جارى اولان نظامى وجهله دكان كشادينه ممانعت اولنمامسى خصوصنه بالمذاكره قرار ويريلهرك . . . . . » (١)

مستأمن دينيلن اجنبى تبعه سى سربستىٔ تجارت وبالخاصه ايستديكى محلده دكان اتخاذ ايتمك خصوصلرنده حريت تامه يه مالك دكل ايديلر. استانبول جهتنده مسلم وغيرمسلم اهالى واصناف

(١) ديوان همايون مهمه دفترى نومرو ٢٥٦-١٢٦١

اوته‌دن برو آلیشلمش اولان شرق قیافتنده جبه‌لی ، صاریقلی اولوب اجنبیلر قیافت مخصوصه‌لریله انجق غلطه وبك‌اوغلی جهتلرنده اجرای تجارت ایدرلردی. نسبةً عصر اخیر دیمك اولان سلیم ثالث زماننه عائد شو وثیقه اوتاریخلرده بیله بومسئله‌یه نه درجه اهمیت عطف ایدلدیکنی کوسترمکده‌در :

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

« استانبول شهری درونده دکانجی فرنك اولمیوب آنلره غلطه طرفی مخصوص ایکن شمدی حکیم واسپنچیار وتحفجی دیه‌رك باغچه‌قپوسی اطرافی بوتون فرنك قیافتنده دکانجی اولمش. حتی دیوان یولنده دخی وار. اقتضا ایدنلره محکم تنبیه اولنوب دائما تحری اولنسون هر کیمك دکاننده بولنور ایسه سداولنوب کدیکی میریدن ضبط اولنه‌جغی بیلدیرلسون. والحاصل بوکا بر کوزل نظام ویریلوب بر دخی استانبولده فرنك قیافتنده دکانجی کورمه‌یم » دیو بودفعه خط همایون اصابتمقرون شاهانه مهابتریز صدور اولمقدن ناشی برمنطوق خط همایون فیمابعد تحفجی دکانلرنده فرنك قیافتنده کمسنه بولنمامسی خصوصی تحفجیلر کتخداسنه باب عالیده اکیدوشدید تنبیه اولنمش اولدیغندن بشقه طبیب وجراح واسپنچیار دکانلرنده کذلك شبقه والبسهٔ فرنکانه ایله هیچ برفردك بولنمامسی ومنافیٔ ارادهٔ سنیه حرکته جسارت ایدن اولور ایسه کدکاری میریدن ضبط واقتضا ایدن تأدیبلرینك اجراسی ایچون درحال باب عالی‌یه انها واخبار ایتمسی بابنده حکیم باشی افندی‌یه بیاض اوزرینه فرمان عالی اصداریله تنبیه وتأکید وبرمدتدن برو آستانهٔ سعادتده طبیب وجراح واسپنچیار دکانلری تکثر ایتمکده اولدیغندن فیمابعد مجدداً طبیب وجراح واسپنچیار دکانی کشاد ایتدیرلمامسی دخی ذکر اولنان امر عالی‌یه تذییب قلنمش اولدیغندن وعزتلو رئیس الکتاب افندی دول ترجمانلرینه بوکیفیتی بیان واوته‌دن برو افرنج طائفه‌سنه غلطه طرفی مخصوص ایکن آستانهٔ سعادتده طبیب وجراح واسپنچیار وتحفجی دکانلرینه تجاوز ایلدکلرندن بودفعه‌شو وجهله تنبیهات سنیه صدور ایلدی» دیو درمیان ایدوب بعدازین بالجمله اصناف دکانلرنده افرنج طائفه‌سندن هیچ برفردك بولنمامسی خصوصی اطرافیله تنبیه ایتمش ایدوکی رکاب همایونه عرض اولندقده بوخصوص طرفمزدن دائما تجسس وتحری اولنه‌رق اقتضا ایدنلر تأدیب ومأمورلر ترهیب اولنمق بابنده تکرار خط همایون مهابتمقرون جناب شهنشاهی شرفیافتهٔ صدور اولمقله ایمدی برموجب امر وارادهٔ حضرت پادشاهی سزدخی بالجمله اصناف کتخدالرینی وسائر اقتضا ایدنلری جلب واحضار برله صورت امر وارادهٔ شاهانه‌یی یکان یکان افاده وبعدازین آستانهٔ سعادتده مستأمن طائفه‌سندن

وفرنك قياقتنده تحفجي واسبنجيار ودكان وكدك صاحبي اوله‌رق طبيب وجراح وسائر اصناف اولماسنى كركى كبو تنبيه وتأكيده دقت ومتنبه وممنوع اولميانلرى بالتحرى تحقيق ايله تأديبلرى اجراسى ايچون انها واعلامه مبادرت ايليه‌سز ديو . .

ربيع الاول ١٢٢١ (١)

تجار واصنافك سربستئ تجارت وصنعت خصوصنده تابع اولديغى تقييدات بو قدرله‌ده قالميوردى . كدك وضعى صورتيله دكان عددى تعيين ، اشيا و حوايج نوعلره آيريله‌رق هر برى بر اصناف وتجاره تخصيص ، نرخ تطبيق ايله قازانجلر تحديد ايدلمكله برابر ياپيله‌جق و صاتيله‌جق لوازم وحوايجك قديمدن برو آليشلمش اولان شكلنك تغييرينه‌ده مساعده ايدلميوردى . ترزيلره و اياققا بيجيلره تنبيهاتى حاوى اولمق اوزره وقت وقت تبليغ اولنان مختلف حكملرده بوبابده خيلى تفصيلات واردر :

استانبول قاضيلغى سجلنده قادينلرك تستره رعايتلرى حقنده احكامى حاوى تبليغات ايچنده او زمانلرده البسه ايچون كوزه‌ديلن تقييدات مندرج اولديغى كبى مختلف البسه نظاملرنده‌ده ايضاحاته تصادف ايدلمكده‌دز . بونلردن يالكز آياق قابى حقنده‌كى برحكم نمونه اولمق اوزره بوراده درج اولنمشدر .

استانبول قاضيسى فضيلتلو افندى

بر مدتدن برو درعليه‌ده اولان ديكيجى اصنافى مجرد طمع خامه تبعيت ايله خلاف طور قديم سيورى بورونلى قالب احداث ونو ايجاد مست و پابوش ديكوب غالى بها ايله خفاف اصنافنه آنلر دخى بعض سفهاى ناسه بيع وفروخت وناس دخى بو امر ممنوعه ميل و رغبت ايده‌رك خلاف دأب قديم سيورى بورونلى مست و پابوش ايله اسواق و پازارده بى ادبانه كشت وكذار ايتمكده اولدقلرى مشهود اولوب بو كيفيت غلاى بهايى موجب و سفاهت ونادانى‌يى مستوجب اولديغندن ماعدا كلياً مغاير طبع جناب جهاندارى اوله‌رق بو خصوصك منع كلى ايله منع و دفعى خصوصنه ارادۀ كرامت افادۀ حضرت تاجدارى تعلق ايتمكله ابمدى درعليه‌ده اولان بالجمله ديكيجى و خفاف اصنافى كتخدا و ايش اررلرينى حضور شرعه احضار و اشبو ارادۀ قاطعۀ ملوكانه‌يى كندولره افاده وبيان ايله ديكيجى اصنافى يدلرنده هرنه مقدار سيورى بورونلى

---

(١) استانبول قاضيلغى سجلى. نومرو ٩٨ .

قالب وار ایسه جمله‌سنی قیدیروب بوکوندن صوکره او مقوله خلاف طور قدیم سیوری بورونلی مست و پابوش و چیزمه دیکمکدن مجانبت ایلملرینی دیکیجی اصنافنه وخفافلر دخی یکرمی کونه قدر مقدم اشترا ایدوب یدلرنده بولنان سیوری بورونلی مست و پابوش و چیزمه‌لرینی فروخته مهل ویریلوب مدت مهلدن صوکره او مقوله مست و پابوش و چیزمه آلوب صاتمقدن بغایت مباعدت ایلملرینی وخلاف یساغ معامله ایدرلر ایسه اولوقت ضررلرینه باقلمیوب یدلرنده بولنان سرمایه‌لری یرطیله‌رق جبراً و زجراً منع ونهی وحقلرنده عقوبت شدیده اجرا اولنه‌جغی بشقه بشقه تنبیه مبادرت و اشبو یساغ وقت سائره‌ده اولان یساغه قیاس اولنمیوب با ارادهٔ جناب پادشاهی منع اولنمش موادن اولدیغندن (اطیعوا الله واطیعوا الرسول و اولی الامر منکم) نص کریمی مقتضاسنجه بو امر لازم الامتثاله اطاعت جمله‌یه واجبهٔ عهدهٔ دیانت اولدیغندن بشقه بو خصوصک آردی بوشلنمیوب مخصوص تبدیللر اخراجیله بلا امان جزاسی ترتیب اولنه‌جغی مقرر اولدیغندن اصناف مرقومه کتخدالری و سائر ایش ارلرینک کوش هوشلرینه کرکی کبی افاده وتفهیم ایده‌رك بو خصوصه سز دخی علی الدوام اعتنا و دقت ایلیه‌سز دیو

۱۳ ربیع الآخر ۱۲۲۲ (۱)

بو کبی تقییدات وتحدیداتدن وقتیله حکومتك شیمدی مودا دنیلن بلیه‌نك ناس بیننده عدم رواجنه غیرت ایتدیکی اکلاشیلیور . کرچه بو حال سربستئ تجارت وصنایعه مانع ایسه‌ده حکومت ولایت عامه‌سی اعتباریله خلقی اضراردن وقایه ایتدیکی ایچون محسناتی ده قابل انکار دکلدر .

انحصارك دیکر صفحه‌سی « کدك » اصولندن عبارت اولدیغندن بوندن صوکره‌کی فصل بو موضوعه تخصیص ایدلمشدر .

(۱) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ۹۸ .

اون سکزنجی فصل

کدکلر

ممالك عثمانیه‌ده عصرلرجه صنایع وتجارتك ترقیسنه ، رفاه وثروت عمومیه‌نك آرتمسنه حائل اولان سببلردن بریسی‌ده کدکلردر . وقتیله اصنافه مخصوص برشی ایکن بالآخره املاکه سرایت ایدن کدکلرك اڭ صوڭ آلدیغی شکله کوره تعریفی : « اجرای صنعت وتجارت ایده‌بیلمك صلاحیتی » ایسه‌ده کدك تعبیریله شو تعریف آره‌سنده‌کی مناسبت و رابطه صورت قطعیه وصریحه‌ده آکلاشیله‌میور وقاموسلر کدکی بوصورتله تعریف ایتمیور .

اثرنده بومسئله‌دن بحث ایتمش اولان دفتر مقتصد صاحبی سلیمان سودی افندی مرحوم ایسه قاموسلرك تعریفات وایضاحاتنی اساس اتخاذ ایده‌رك دییورکه :

کدك کلمه‌سی تورکجه اولوب اکسیك کلمه‌سنه ردیفاً تلفظ اولنورسه ایکیسی بر معنایه کلوب بالکنز اوله‌رق ذکر اولنورسه مطلقا دیوارده آچیلان محله دینور . کدك لفظنك دستکاه امتیازی ویا بر صنعت انحصاری کبی معنالره استعمالی ماده‌سنه کلنجه : کدك کلمه‌سنك عربجه‌سی فرجه اولوب فرجه‌لکده عربجه‌ده شدتدن قورتلق معناسنده مستعمل اولمسنه واسکی وزرا دائره‌لرنده مستخدم اولان اغوانك اڭ ممتازلرینه (کدکلی آغا) دنیلمسنه باقیلنجه انحصاره (کدك) دیمك یاقیشیور . (بناءً علیه) کدك دنیلن شی عادتا بر انحصار وامتیاز دیمکدن عبارتدرکه صاحبلرینك ایشلیه‌جکی ایشی بشقه‌لری ایشلیه‌مامك وصاته‌جغی شی بشقه‌لری صاتامامق شرطیله طرف حکومتدن ویریلن سندك اجرای احکامیدر . (۱)

ماضیده وحال حاضرده اڭ مغلق مسائل اداریه وتصرفیه‌مزدن اولان کدکلر حقنده دفتر خاقانی سندات عمومیه اداره‌سی ممیزی صدقی بك تدقیقات جدیه نتیجه‌سی اولمق اوزره پك قیمتدار بر اثر یازمشدر . نوعنده یکتا اولان بو اثر اورته قطعه‌ده (۱۰۰) صحیفه‌دن عبارت اولوب بالخاصه کدکلرك املاکه انتقال ایتمش اولان صوڭ شکلی وبونلرك صورت حلی حقنده ایضاحاتی احتوا ایتمکده‌در . اثر مذکورك آنجق ایکی قسمنی - که بوبحثه تعلق اولانلر اونلردر - بورایه درج ایده‌جکم . دها فضله معلومات آلمق ایسته‌ینلر اثر مذکوره مراجعت ایده‌بیلیرلر .

---

(۱) دفتر مقتصد جلد ۱ ، صحیفه ۹۶

آنجق بو واده بر نقطه‌يی توضيح ايتمدن كچه‌ميه‌جكم . صدقی بك اثرنده كدكلره
مبدء اولمق اوزره ١١٤٠ سنه‌سنی كوستريور ايسه‌ده نتيجهٔ تدقيقات بو مبدئك دها اولرده
اولديغنی كوسترمكده‌در . از جمله كدكلرك قيدی و آليم صاتيمله مشغول اولان قاضيلرك سجللرنده
١١٤٠ دن اول كدك قيدينه تصادف اولنمقده‌در . فی الحقيقه اك زياده بو تاريخلرده كدك تعبيری
استعمال اولنمغه باشلامشدر . او تاريخلردن اولده انحصار و دكانلرك محدوديتی اصولی
مرعی ايسه‌ده نه قيودانده نه‌ده آثار قديمه‌ده كدك تعبيرينه راست كلنه‌مامشدر .
١١٤٠ تاريخندن ١٣٦ سنه اول صادر اولمش اولان شو حكم مدعايی تأييد ايده‌جك
وثائقدندر :

استانبول وخاصلر وغلطه و اسكودار قاضيلرينه حكم كه

مقدما درسعادتمده باش دفتردار اولان قدوة الامراء والاكابر (آجيقدر) ذخيره
خصوصنه ناظر تعيين اولنوب قيون ونرخ وكيلر خصوصنی كوروب نرخدن اكسيك
صاتانلرك و قديمی دكانلردن غيری دكانلر احداث ايدنلرك وقولتوقجيلری (١) اله
كتوروب تأديب اولنوب حقلرندن كلنمك امر ايدوب بيوردم كه : (آجيقدر)
واردقده مشاراليه امرم اوزره تحت قضا كوزده قيون و نرخ وكيلر خصوصنی كوروب
نرخدن اكسيك صاتانلری وقديمی اولان دكانلردن ماعدا دكانلر احداث ايدنلری
وقولتوقجيلری اله كتورمك ايستدكده مشاراليهه تسليم ايليه‌سز كه تأديب اولنوب
حقلرندن كلنه وتحت قضا كوزده باغ وبالی وسائر ذخيره‌يی محروسهٔ استانبولده جاری
اولان نرخدن اكسوك صاتديرميه‌سز . و خفيةً من بعد كيلر بوهاتديرميه‌سز ومشاراليه
تحت قضا كوزده اولان مخزنلری يوقلدقده كركی كبی معاونت ومظاهرت ايدوب
مشاراليهك رأينه مخالف نسنه‌دن حذر ايليه‌سز وبو خصوصلری اهل سوقه تنبيه وندا
ايتديره‌سز كه وجه مشروح اوزره عمل ايده‌لر . بوزمانی سائره قياس ايتميوب هروجهله
مشاراليهه معاونت ايدوب باب اقدامده دقيقه فوت ايتميه‌سز . بو خصوصلرده مشاراليهك شكر
وشكايتی مثمر ومؤثردر . اكا كوره مقيد اوله‌سز وبو بهانه ايله (اوقونه‌مامشدر) اولنمقده
زياده حذر ايليه‌سز .   ١٠٠٤ سنه‌سی (٢)

---

(١) اصنافك معين و محدود اولان دكانلردن ماعدا وآخر محلده ، كوشه‌ده ، بوجاقده
آچيلان دكانلره قولتوق و او كبی اصنافه قولتوقجی دنيلير . كدك وانحصار اصوللرينك مرعی
اولديغی زمانلرده بو ، ممنوعاتدن ايدی . بو خصوصده همان هر اصنافك مختلف ومتعدد زمانلرده
ديوان همايونه شكايتلری واقع اولمشدر .

(٢) ديوان همايون مهمه دفتری نومرو ٧٣ صحيفه ١٨٨

بردەصدقی بك کدك وانحصار اصوللرینك انجق ١٢٧٧ و ١٢٧٨ سنەلرنده قالدیرلمش اولدیغنی ذکر ایدییور ایسەده انحصارك صورت رفعی حقنده بوندن اولکی فصلده ویریلن ایضاحات بونك عکسنی مثبت اولدیغی کبی کدك اصوللك محتاج اصلاح اولدیغنی وبونلك صنعت وتجارت ایچون عظیم بربار تشکیل ایلدیکنی ایلك دفعه حس ایله تحقیقنه امراعطا ایدن سلطان سلیم ثالثدر. پادشاه مشارالیهك زمانته عائد برعلم وخبر (١) صورتی هم کدکی بردرجەیه قدر تعریف ایتلك هم ده الغا ایچون ایلك خطوه عد ایدیلەبیلەجك بر خیلی معلوماتی احتوا ایتمکده اولدیغندن عیناً آتی‌یه درج اولنمشدر :

«آستانۀ علیەده و بلاد ثلثەده و بعض بلاد سائرەده الیوم « حموم بلوی » قبیلندن اولوب بین‌الناس شایع ومتداول اولان کدك مادەسی خلاف فتوای شریفه کدك اصحابی ، املاك عبادده بلا موجب مشارکت ایله غصب اموال عباد قبیلندن امر غیر مستحسن ایسه دخی ارزاق مقولەسی اولان نان ولحم امتعەسی و بونلره مقیس اولان اشیا بیع اولنور دکا کینده مستأجرلری عاریق اولوب وقتلی وقتسز دخول و خروج ایدەرك اشیای مرقومه علی‌الدوام بولنمیوب اول تقرب (؟) عباداللهه موجب اضطرار اولدیغی ظاهر اولدیغنه بناءً انجق نفعاً للعباد بو مقوله دکا کینده کدك اعتباری و اقلام پادشاهی‌یه قید اولنمغی دولت علیه اختیار ایتمش اولوب کیدەرك اموال میریەیه متعلق اولان اشیا دخی اموال میریه محافظەسی ذریعه اتخاذ ایدیلەرك دخانجیلر واغیەجیلر وکیدەرك امثال اولەرق بربرلر وقهاشجیلر و خان اوطەلری وسائراقلام پادشاهی‌یه قیدی ناروانی چوق سنەلر قیداولندوغندن ماعدابا اوامر علیه قطعا احداثی ممنوعاتدن اولان قهوەخانه کدکلری دخی قید اولنەرق و مقید کدکلره قیاس ایدەرك هر طرفده هوایی کدکلر احداثی و کاه حجت و کاه اصناف کتخدالری تذکرەلری ایله بیع و شرا و کدك اصحابندن بری فوت اولسه ترکەدن عد اولنەرق توارث و وارثی اولمیانلرك کدکی جانب بیت‌المالدن ضبط و فروخت اولنەرق

---

(١) تقویم وقایع انتشار ایدەرك قوانین ونظامات رسماً نشرایدلدیکی تاریخه وحتی دهاصوکره‌کی زمانلره کلنجه‌یه قدر باب عالی‌یه تبلیغ اولنان قانون حکم وقوتنی حائز ارادەلر ، نظاملر دیوان همایونه قیدایدلمکله برابر تلخیص ایدیلەرك بر صورتی ده علاقەدار مقاملره ویریلیرو بو صورته «علم وخبر» دینیلیردی. فرمانلر و برائلرله وعلم خبرلر آراسنده‌کی فرق بونلرك طرز تحریرلرندن وخصوصیله خاتمەلرندن اکلاشیله بیلیر .

وحکام دخی کاه « کدك آلات لازمه‌دن عبارت اولوب(١) اموال منقوله‌مقوله‌سندن اولمغله بیع وشراسی وضمننده واقعه اولان دعاویسی صحیحه‌در .» و کاه « کدك خلاف شرعدر » دیو عدم اعتبار ایله بعضاً کدك اصحابنك اشترا ایچون ویردکلری آقچه‌لری دخی مسکوت عنه قالمغله تلف اوله‌رق فی الحقیقه کرك اصحاب املاك و کرك ارباب کدك کوناکون متضرر اولمقده ایدوکلری ظاهر و آشکار اولوب بو خصوص بر حسن رابطه‌یه توثیق ایله عباداللهی بو مقوله خسارتدن وقایه امر واجب الاهتمام اولمغله فی مابعد بالاده تحریر و تفصیل اولندیغی وجهله خباز فرونی و قصاب وبقال وموجی وساده روغنجی وزیت وبزر وشیروغن یاغجیلری و یاخود وقف همایونه الحاق ایچون ارادهٔ علیه تعلق ایدن موادك مجدداً اقلامه قیدی ایچون ایکی محله فرمان عالی صادر اولمدقجه قید اولنمامق ومقدما قید اولنمش اولانلره بو تاریخه کلنجه نه‌وجهله معامله اولنه کلمش ایسه ینه اول وجهله معامله اولنمق واشبو تعداد اولنان موادن غیری دکان و اوطه وسائرینك اقلامه قیدی ایچون ایکی محله فرمان عالی صادر اولور ایسه و یاخود قیدی اراده‌سیله اعلام وعرضحال تقدیم اولنوب امثالی سؤال اولندقده نجه وصح عالی اولور ایسه دخی اقلام امثالی درکنار ایتمیوب درکناردن ممنوعیتلرینی صراحةً جواب تحریر ایلمك واشبو تاریخدن صوکره حدوث ایدن هوائی کدکلره قطعاً اعتبار ایتمیوب محاکمده ترافعلری ظهورنده کدك اصحابنك دکان درونندء مال عد اولنور اشیاسی هرنه ایسه اخذ ایدوب بر موجب فتوای شریفه اصحاب ملکه ملکلرین تسلیم ایله تنبیه و اصحاب کدکدن بری فوت اولدقده کدکی ترکه‌دن عد اولنمیوب کدکك انجق مالك اولدیغی اشیاسی ورثه‌سنه تسلیم وکدك ایچون ملك صاحبنه آقچه ویرمش ایسه بر مقتضای شرع شریف اصحاب املاکدن کدك ثمنی اولمق اوزره ویردیکی آقچه استرداد وملك صاحبنه ملکی تسلیم ایتدیرلمك ، کذلك تاریخ مرقومدن مقدم اولان هوائی کدکلره از قدیم اولنه کلن معامله اجرا اولنمق خصوصلری موافق رأی عالی ایسه اولوجهله محاکمه

---

[١] آلات لازمه‌دن قصد اولنان معنا ، هر هانکی بر صنعتی اجرایه واسطه و آلت اولان شیلردر . مثلا بر دکرمن لدکنك فراغنی مبین اولان اعلامده کوریلان« معلوم الحدود او چ خروصلی (طاشلی) برباب اونجی دکرمانی درونده موجوده بین الاصناف کدك تعبیر اولنور اون ایکی رأس بارکیر و سائر آلات لازمهٔ معلومه‌لری ... » وبر بقال کدکنك آخره دوری کوسترن اعلامده مندرج « ... درونده موجوده بین الاصناف کدك تعبیر اولنور ایکی ترازی مع دراهم وایکی قنطار واوچ کوپ وبش‌لوچی وسائر آلات لازمهٔ معلومه» فقره‌لری آلات لازمه‌نك نه‌لردن عبارت اولدیغنی ایضاح ایدر.

واقلامه خطاباً فرمان عالی صدوری اقتضا ایلدیکنی حالا استانبول قاضیسی امین پاشا زاده فضیلتلو محمد امین افندی حضرتلری ممهوراً اعلام ایتمکله اعلامی موجبنجه باش محاسبه‌یه قید و اقتضا ایدن محاکمه واقلامه لاجل القید علم وخبر اعطا اولنمق بابنده فرمان عالی صادر اولمغین موجبنجه قید اولنوب سائر اقتضا ایدن محلره علم وخبرلری ویرلمکله استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی حضرتلری سجلاتنه دخی اشبو علم وخبر ویرلدی . ١٢ ر ١٢٢٠ (١)

کدك حقنده بو قدرله اکتفا ایده‌رك دها واقعانه ایضاحاتی حاوی اولان صدقی بکك رساله‌سندن ایکی فصلی درج ایدییورم

کدکلرك تعریفی

بیك ایکیوز یتمش یدی تاریخنه کلنجه‌یه قدر ممالك دولت علیه‌ده بالجمله صنایع وتجارت انحصار وامتیاز تحتنده اجرا ایدیلور ایدی . اولوقتلر برصنعت و تجارت ایله قاچ کشی مشغول اولور و درونده اجرای صنعت ایدیلن دکان ومغازه و سائره کبی نه‌مقدار صنعتکاه و تجارتکاه بولنور ایدیسه مجبوریت الویرمدکجه آندن زیاده وا کسیك اولمامسی قاعدهٔ انحصاریه‌سی کرك اصنافجه و کرك حکومتجه محافظه ایدلدیکندن بر کیمسه چراق وقالفه‌لقدن یتیشوبده منحل اولان ویا لزوم صحیح اوزرینه مجدداً آچیلان بر اوسته‌لق مقامنه کچمدکجه یعنی کدك صاحبی اولمدقجه دکان آچه‌رق اجرای صنعت وتجارت ایده‌مز ایدی . زیرا بعض امتیاز وشرائطی حاوی اصناف یدلرنده فرمانلر و براتلر وار ایدی . مذکور فرمانلر و براتلرك بر قاچی شونلردر :

« نفس استانبول و ایوب و غلطه و اسکدار ملحقاتنده بولنان انفیه‌جی دکانی کدکی طقسان درت عدد اولوب فیما بعد زیاده و نقصان اولمامسی و ملك صاحبلری طرفلرینه عائد کرالرینك من بعد ضم و تزیید اولنمامسی وبالجمله کدکات مذکوره اصحابی الضباط احواللری ضمننده یکدیکرینه کفیل اوله‌رق ایچلرنده فوت اولانلرینك کدکلری عادیاً اولادلرینه انتقال ایده‌جکندن انفیه مقاطعه‌سی صندیغنه دینی ظهور ایدر ایسه اولادندن و اولادی عدیم الاقتدار اولدیغی حالده انتقال ایدن کدکی اصنافی معرفتیله طالبنه فروخت اولنه‌رق ثمنی تأدیهٔ دینه وفا ایتمدیکی تقدیرده اوست طرفی حسب الکفاله اصنافی

---

[١] استانبول قاضیلغی سجل. نومرو: ٩٨

طرفندن تضمين ايله تماما تاديه ايتديرلمسى و مديونا بلا ولد وفات ايدنلرك كذلك عهده لرنده بولنان كدكلرى اصنافى معرفتيله فروخت و ثمنندن ديونى بعدالادا فضله ظهور ايدر ايسه خزينهٔ مرقومه يه تسليمى و ثمنى دينه وفا ايتمديكى صورتده بنه اصنافى طرفندن تضمين ايله استيفا قلنمسى اصناف مرقومه دن برى خفى و جلى ميرى انفيه سندن بشقه آخر محلدن انفيه اخذ و فروختنه متجاسر اولديغى تحقق ايدر ايسه كنديسنك و اوسته باشيسنك عهده لرنده بولنان كدكلر منصوره (ماليه) خزينه سى جانبندن ضبط ايله كندولرينك تأديباً و امثالنى ترهيباً كوره كه وضع اولنمسى و يدنده انفيه جى كدكى سندى اوليه رق بر دكانده انفيه فروختنه هركيم متجاسر اولور ايسه او دكانك كدكى درحال خزينهٔ مشار اليها جانبندن ضبط ايله طالبنه فروخت و اثمانى تسليم خزينه ايدلمسى و كدكات مذكوره بر محلدن ديكر بر محله نقل قلنميوب حدودلرنده كاكان ابقا قلنمسى » ماليه خزينهٔ جليله سى عتيق محاسبه دفترنده مقيد فرمان قديم ايجابندن بولنمشدر .

« استانبولده برنجك نسج ايدن جلاح اصنافى من القديم طقسان بر نفر و صنعتلرينك اعمالى بهرينك متصرف اولدقلرى ايكيشر عدددن يوز سكسان ايكى عدد دستكاهلره حصر ايله ايچلرينه آخرينك دخوليله مقدار مذكورى تجاوز ايتمامسى و اصناف مرقومه دن برى فوت اولدقده منحل اولان دستكاهى اولادينه اولمديغى حالده فنده ماهر اسكى قالفه سنه ويرلمسى » حقنده بيك ايكيوز تاريخنده اصناف مذكوره يدينه بر قطعه فرمان ويرلمشدر .

قز طاشى قربنده اوچ باب خانلرده بولنان پشتمالجى و حولى و سيله جك و ماهرامه وهام آلاجه و سطرنج و بياض اوسته اوزون آلاجه و بوغچه و بونلرك انواعندن طوقومق و محال سائره ده اعمال اولنمامق و صنعته هوسكار اولان كلوب بر اوسته يه شاكرد و قالفه اولوب بعده صنعتده مهارت حاصل ايلدكده اوسته لر معرفتيله دستكاه كشادينه اذن ويرلمك اوزره كيفيتلرى وقتيله اصناف مذكوره يه اعطا قلنان فرمان احكامندن بولنمشدر.

« درسعادت و اسكدار و سائر محللرده مجدداً بوزجى و شكرلمه جى دكانى احداث اولنميوب آنجق غلطه و بك اوغلى ايله بوغاز ايچنك روم ايلى طرفنده مناسب محللرده بولنمسى و اصناف مذكوره كدكلرندن برينك محل آخره نقلى ايجاب ايتدكده اول محلدن نقلنده محذور اولمديغى تحقق ايتدكدن صوكره نقلنه مساعده اولنمسى و موجود بوزجى دكانلرنده شكرلمه و بوزه و امثالندن ماعدا راقى و شراب كبى مسكرات صاتيلمامسى و كدك

متصرفلری ملك[*] كرالرینی آرتدیرمق ویاخود اضرار قصدیله آخرلرینی ادخال ایلمك مثللو ملك صاحبلری طرفلرندن كدكات متصرفلرینه قطعیاً مداخله اولنمامسی و مذكور كدكلردن برینك قصر یدی وقوعنده اوسته‌باشیلری معرفتیله اصنافدن بر مناسبنه فروخت اولنوب اجانبدن كمسه‌یه وباخصوص تبعهٔ اجنبیه‌یه بر وجهله فروخت اولنمیوب [**] آنجق رعایایه مخصوص اولمسی و خفیاً فروخت اولنور ایسه بعد التحقیق قصر یدینه اعتبار اولنمیوب ینه صاحب اوله رد ایدلمسی » اوائلده اصناف مذكوره‌یه ویرلمش اولان امتیاز فرمانی جملهٔ فقراتندن بولنمشدر .

انحصار حقنده‌وقتیله‌هر نوع اصنافه ویریلان بومثللو امتیاز فرمانلرینك عددی یوزلره بلكه بیكلره بالغ اولور ایسه‌ده‌یكدیگرندن آز فرقلی اوله‌رق جمله‌سی اصنافك مقدارلرینك تزیید وتنقیص ایتدیرلمامسی وملك صاحبلرینك قدیم كرالرینی آرتدیرمامسی وكدكی اولمیانلرك اجرای صنعت وتجارت ایده‌مامسی ومنحل اولان كدكلر اصنافك چراق وقالفه‌لرینه ویرلمسی وخارجدن اصنافه كیمسه قبول اولنمیوب چراق و قالفه‌لردن چراق یتیشدیرلمسی مآلنده اولمغله مذكور فرمانلردن بالایه آنجق برقاچنك درجیله اكتفا ایدلدی .

اصول انحصارك بدایتی اولان تقریباً بیك یوز قرق تاریخنده اصنافك عددی « اوسته‌لق » نامیله تحدید اولنمش ایسه‌ده صكره‌لری « كدك » نامنی آلمش و كدك تعبیرندن « آلات صناعیه » مراد اولنمشدر . چونكه اصنافدن بری ترك صنعت ایتدیكنده كندیسنك مالك اولدیغی اوسته‌لق حقنی اصناف ایچندن یتشمش بر قلفه‌یه ویردیكی وقت آلات وادوات صناعیه‌سنی دخی صاتمش ویاخود اصنافدن وفات ایدنلرك یرینه كتیریلن اوسته‌دن متوفانك ورثه‌سی طرفنه بر مقدار اقچه آلیویریله‌رك آلات صناعیه‌سی دوروتسلیم ایدلمشدركه بویله اوسته‌لق حقیله برابر آلنوب صاتیلان ویادور و تسلیم ایدیلن آلات صناعیه‌یه بین الاصناف كدك دنیلمش و كیت كیده كدك نامی آلتنده اوسته‌لق حقیله آلات صناعیه

(*) كدكك مستقر فیهی اولان عقار وقف اولسه بیله ینه ملك تعبیر اولنور .

(**) اوتاریخلرده تبعهٔ اجنبیه ممالك عثمانیه‌ده استملاك املا كه مأذون اولمدقلرندن اشبو فرمانده تبعهٔ اجنبیه‌یه فروختی ممنوعیتنك ذكروبیانی زائد كبی كورینور ایسه‌ده اولوقتلر كدكه دیمك شیمدیكی كبی بوانده‌لری املا كك حقوق تصرفیه‌سی دیمك اولمیوب آنجق اجرای صنعت وتجارت حق وصلاحیتی اولمسنه و فروختی منع اولنان شیئك شمدیلرده بین الاصناف یمتاللق نامیله بر مقدار آقچه مقابلنده دور ایدیلان معاشیا بر حق استیجاردن عبارت بولنمسنه نظراً تبعهٔ اجنبیه‌یه فروختی منع اولنان شیئك بوندن باشقه برشی اولمدیغی دركاردر .

برلشدیریله‌رك اصنافدن بریسی آلات صناعیه‌سنی و برمیوب بر بشقه‌سنه یالکز اوسته‌لق حقنی ترك ایتدیکی و یاخود وفات ایدن اصنافك آلات صناعیه‌سی اولمدیغی حاله یالکز اوسته‌لق حقنی بر بشقه‌سنه ویردیکی و یاخود بر صنعت و تجارتده رواج کورلمسی اوزرینه اول صنعت و تجارتك توسیعی مقصدیله خارجدن بعض کیمسه‌لرك دخی اجرای صنعت و تجارت ایتملرینه مساعده ایدلدیکی وقت بونلر هپ کدك صاحبی اولمق اوزره اصناف دفترینه قید ایدلمشدر .

بورایه‌قدر ویریلن ایضاحاتدن آکلاشیله‌جغی وجهله‌اوائلده اوسته چیقه‌قلفه و آلات صناعیه‌یه کدك نامی ویرلمش ایسه‌ده کدکی بویله اوسته‌لق حقی ویا آلات صناعیه دییه تعریف ایتمکدن ایسه «اجرای صنعت و تجارت ایده‌بیلمك صلاحیتی» دییه تعریف ایتمك دها مناسب اولور . چونکه اوزمان ایچون اصناف آنجق عامل ویا بایع دها آچیق تعبیر ایله یاپوجی ویا صاتیجی ایدی . برنجیسی اهالی‌یه لازم اولان شیلری اعمال و احضار ایدنلر ، ایکنجیسی‌ده اربابی طرفندن اعمال واحضار اولنانلری صاتانلردی. کدك اوسته‌لق حق ویا آلات صناعیه دیمك اولایدی بالطبع صاتیجی قسمنه شامل اوله‌مازدی چونکه هنر ومعرفت یاپوجی قسمنده اولدیغندن اوسته اوله‌جق بر چراق و قالفه‌نك اکتساب هنر و معرفت ایتدیکنی اثبات‌ایتمسی کبی تقیدات و اجرای صنعت‌ایچون محتاج اولدیغی آلات وادواتی تدارك کبی تکلفات بالطبع صاتیجی قسمنده موضوع بحث اوله‌مازدی . بونکیچون کدکی آلات صناعیه و یا اوسته‌لق حقی اولمق اوزره تعریف ایکی قسمه منقسم اوله‌بیلن اصنافك جمله‌سنی شامل اولمادیغندن جامع‌الافراد تعریف اولمیه‌جغی آشکاردر . بناءً علیه کدکه « اجرای صنعت وتجارت ایده‌بیلمك صلاحیتی » دنیرسه یاپوجی وصاتیجی اصنافنی‌ده احاطه ایدر . وبویوله‌کی تعریف‌ده افرادینی جامع برتعریف مکمل اولور . ذاتاً کدکك (اجرای صنعت و تجارت ایده‌بیلمك صلاحیتی) اولدیغندن شبهه یوقدر . (۱)

کدکلرك احوال سابقه‌سی

کدکلر مستقر وهوائی نامیله باشلیجه ایکی قسمدن عبارت اولوب هوائی کدکلر شخصه عائد و صاحبی ایستدیکی محلده اجرای صنعته قادر ایدی . مستقر کدکلر ایسه دکان ، مغازه و سائره کبی بر محله مخصوص اولدیغندن متصرفی بشقه محلده اجرای صنعت و تجارت

(۱) کدکلر ، صحیفه : ۱۵ ـ ۲۱

ایده‌مزدی . آخر محله نقل ایده‌جك اولورسه کدکنی دخی صورت رسمیه‌ده نقل وسندینی تبدیل ایتدیرمك مجبوریتنده بولنور وبو حالده تحویلاً ویا مجدداً کدك سندی اعطاسی حقنده اوقدیق کبی تحقیقات وتقیدات لازمه‌یه اجرا ایدیلور ایدی .

کدکلر بر محلدن دیکر محله نقل اولندیغی کبی بر صنعت وتجارتده رواج کورلدکده او صنعت و تجارت اربابی طبیعی چوغاله‌جغندن کدکلرینك دخی عددی آرتدیریلور . وبر صنعت وتجارته کسادطاری اولدقده اوصنعت وتجارت اربابی بالطبع آزاله‌جغندن کدکلرینك عددی دخی تنزیل ایدیلور وبر صنعته مخصوص کدکلر حسب الایجاب دیکر صنعته تحویل قلنور وبعضاً کدك اوستنه کدك سندی ویریلور ایدی .

کدکلرك عددی آرتدیریلور ایدی : بر صنعت وتجارتده رواج کورلدیکی و اوصنعت وتجارت اربابی احتیاجات محلیه‌نك دفعنه خدمت‌ایده‌جك مقدارده اولمدیغی و خارجدن صنعته‌سلوك ایدنلر بولندیغی حالده با معجله کدك سندی ویریله‌رك اجرای صنعت‌وتجارته مساعده ایدیلور ایدی .

مثلا نفس استانبول‌وایوب و غلطه واسکدار وملحقاتی بولنان‌محللرده انفیه‌جی دکانی کدکی قرق یدی عدددن عبارت ایکن لزوم صحیحه مبنی طالبلرینه بامعجله ویرلمك‌اوزره قرق یدی عدد کدك دها ضم و علاوه ایدلمسنه ارادهٔ سنیه صدور ایتمش و انفیه‌جی کدکلرینك مقداری شو صورتله طقسان درت عدده ابلاغ اولنمشدر . او زمانه قدر انفیه تجارتی ملل غیرمسلمه‌یه منحصر ایکن مؤخراً علاوه اولنان کدکلردن مسلمانلره‌ده ویرلمشدر .

کدکلرك عددی تنزیل ایدیلور ایدی : برصنعت‌وتجارته کسادطاری اولدقده،اوصنعت وتجارت اربابندن بری صنعتی ترك ایله دکاندن چیقدیغنده اولوقتکی نظام ایجابنجه کدکی محل قدیمنده اولدقجه اوروداه باشقه نوع صنعت وتجارت اجرا ایدلمدیکندن و او کدك ایسه متصرفنك ایشنه یارامدیغندن متصرفی مانداولدیغی مقامه اعاده ایدر ومحل مذکور صورت رسمیه‌ده کدکدن تخلیه ایدیله‌رك ایلروده طالبی ظهورنده یکیدن با معجله صاتلمق اوزره دفتر مخصوصنه قیدواشارت ایدیلور .یاخوداواصنافك ترك صنعت ایتمیلرینه کندی کدکلرینك مستقر اولدیغی محله ربط اولنمق اوزره ویریلور ایدی .

مثلا درسعادتده بولنان اشکنبه‌جی اصنافنك اخذ واعطاسنه بر ارالق کساد طاری

اولمقدن ناشی یدی قله و قشله میدانی و صماتیه و سلیمانیه و قدرغه لیمانی و اقسرای ومعجونجی‌ده واقع اشكنبه‌جی دكانلرنده اشكنبه‌جیلك ایدنلر صنعتلرینی ترك و گدكلرینی عائد اولدیغی حرمین خزینه‌سنه اعاده ایتملریله گدكات مذكوره دخی خزینهٔ مشارالیها جانبندن كندی دكانلرینه ربط و قدیم گدكلرینه الحاق ایتمك اوزره بلا معجله محال سائره‌ده‌كی بعض اشكنبه‌جیلره اعطا قلنمش و فقط معجله‌لرینه مقابل اجارهٔ مؤجلهٔ قدیملرینه (بدل مخصوصه) نامیله بر اوقدر اجاره دها ضم ایدلمشدر .

بر صنعتك گدكی دیگر صنعته تصحیح ایدیلور ایدی : درونده اجرای صنعت و تجارت اولنان محللرك گدكلری مطلقا مستأجرلری عهده‌لرنده بولنملری عادت ایكن صكره‌لری بو تقییدات زائل اولمغله اجرای صنعت وتجارت ایدیلن محل گدكلی اولسونده گدكی ایستر مستأجری عهده‌سنده اولسون ایسترسه متصرفی عهده‌سنه بولونسون اومحل دائما اصنافه گشاده بولنمش ایسه‌ده بر محلده اجرا اولنان صنعت وتجارت هرحالده اومحلده مستقر اولان گدكك جنسنه تابع قلنمش ایدی. مثلا عطار گدكی موضوع بردكانده بقال اجرای صنعت ایده‌مز و كذلك بقال گدكی موضوع بر دكانده عطارلق ایدیله‌مز ایدی .

بناءً علیه بر كمسه‌نك تحت تصرفنده اولان دكانك گدكی دخی عهده‌سنده اولدیغی و او گدك اربابندن او دكانی استیجاره طالب اولمیوب آخر اصنافدن استك ایدن بولندیغی حالده متصرفنك طلب ومراجعتی اوزرینه مذكور گدك معرفت شرعله دكانی استیجار ایده‌جك اولان اصنافه مخصوص اولمق اوزره تصحیح ایدیلور یاخود بر دكانك گدكی مستأجر عهده‌سنده اولدیغی و او مستأجردكاندن چیقوب گدكی دخی آخر اصنافدن برینه صاتدیغی حالده او گدك اشترا ایدن كمسه‌نك صنعتنه تحویل قلنور ایدی .

ازجمله چارشوی كبیرده قالپاقجیلرباشنده كائن دكانلرده چادرجی وموبتاب اصنافی اجرای صنعت ایتمكده‌لر ایكن مؤخراً بونلر گدكلرینی جوزقه‌جی و تحفجی ومالفاطوره‌جیلره فراغ ایدرك كندیلری چارشونك شرقسز محللرینه نقل ایتدكلرندن یرلرینه گلن مارالذكر اصنافك تفرغ ایتدكلری چادرجی و موبتاب گدكلری فراغ وانتقال كبی بر معاملهٔ تصرفیه وقوعی صره‌سنده كندی صنعتلرینه تحویل اولنمش واشبو تحویلدن دولایی جاده‌ده بولنان بتون گدكلردن درت بیك و نصف گدكدن ایكی بیك و سوقاق ایچلرنده اولان بتون گدكدن ایكی بیك ونصف گدكدن بیك غروش رخصتیه آلنمشدر .

کدکلرک بر محلدن دیکر محله نقلی کرک عددلرینک تزیید ویا تنزیلی و کرک بر صنعتدن دیکر صنعته تصحیحی کیفیتلری ایکیوز یتمش یدی سنه‌سنه قدر اجرا اولنوب تاریخ مذکورده انحصار اصولی لغو اولندیغندن آندن صکره بو مقوله خصوصاتک اجراسنه لزوم قالمامش ایسه‌ده بالاده ذکر اولنان چادرجی وموی‌تاب کدکلرندن اولوقت تحفجی و مالفاطوره‌جی کدکلرینه تحویل اولنه‌مامش و رخصتیه‌لری آلنه‌مامش اولنلرینک یقین وقته قدر تحویلی اجرا ور خصتیه‌لری اخذ اولنور ایدی .

تنظیمات خیریه‌دن و دول اجنبیه ایله تجارت معاهده‌لری عقد اولندقدن صکره اوته‌دنبری جاری اولان انحصار قاعده‌سنک صنعت و تجارتک ترقیسی خصوصنده فائده‌سی کورلمدکدن باشقه مضرتی چوقدن آکلاشلمش و صنایع وتجارتک ترقیسی مطلوب وملتزم بولنمش ایدوکندن ارتق قاعدهٔ مبحوثه‌نک محافظه‌سی ایچون حکومتجه بر کونه تقیدده بولنلمامشدر . کرچه بین الاصناف اصول انحصار برمدت دها جاری اولمش وبوده محافظهٔ انحصاردن زیاده اصنافجه کدک سنداتنه استناداً تصرف ایتمکه باشلادقلری املاکک اللرندن کیده‌جکی خوفندن ایلرو کلمش ایسه‌ده وثائق معتبره‌یه مستند اولان کدکلرک املاک اوزرنده‌کی اعتبارینک محافظه‌سیله برابر فی مابعد کرک مالیه و اوقاف خزینه‌لری وضربخانهٔ عامره و زجریه ومکتب طبیه‌دن و کرک مستثنا وقفلر متولیلری طرفلرندن مجدداً کدک سندی اعطا اولنمامسی وهوائی کدکلر محلولاتنک صاتلمامسی حقنده ۲ ذی القعده ۲۷۶ تاریخنده ارادهٔ سنیه صادر اولمش و حکم ارادهٔ سنیه بروجه ملکیت تصرف اولنان کدکلر حقنده لمه الثان ۸ ذی الحجه ۲۷۷ تاریخلو نظامنامه ایله موقع تطبیقه وضع ایدلمش اولدیغی بجهتله تاریخ مذکوردن صکره انحصار اصولی ترک ولغو اولنمشدر .

مذکور ارادهٔ سنیه شودر :

« کدک تعبیر اولنان شی اقسام عدیده‌یه منقسم و هر بری بر طرفه مربوط و عائد اوله‌رق ونلردن بعضیلری انحصارلی وبعضیلری هوائی اولوب بولندقلری اداره‌لکبکده بولنده و تحت رابطه وحقانیتده اولمدیغی کبی عائد اولدیغی وقفلرنجه دخی تمتعاتی یلکه جزئی شی اولدقندن وسربستی تجارت ایجابنجه انحصارک لغوی و سائرلرینک دخی تعدیلی لازمه‌دن اولوب ابتی لغو انحصارده کدک بولندیغی قیمت محافظه ایدلمامش اوله‌جغندن وکلیاً لغوی صورتنده دخی کدک تعبیریله خلقک برخیلی پاره‌ویره‌رک آلمش اولدقلری اعتبارساقط وبوسببله برخیلی ضرردی مؤدی وبالآخره بعض مرتبه مستدعیات و صداعی داعی اوله‌جغندن

إتنت اصولنك اجراسنده درونده انحصارلى وياخود هوائى كدك بولنان دكانلردن ثلث ويا نصف رسم آلنمق كبى امتيازلى كدكلرك محافظهٔ قيمتلرينه بر حال وبر چاره بولنمسى لزومنه مبنى بونلك بالاطراف ملاحظه‌سى ضمننده اصلاحات ماليه قوميسيوننه حواله قلنان مصلحتدن بولنوب فقط شوحالده يعنى كدك كيفيتى حقوق تصرفيه‌يى اخلال و معاملات ناسى تضييق ايدر شيلردن اولوب بو مثللو انحصارك بقاسى ايسه هر حالده ازالنمسى الزم اولان منافع عموميه‌يه مضر اولديغندن بشقه حين تنظيمات خيريه‌ده مؤسس اولان قاعده‌يه وعهود موجوده‌يه مخالف بولنمسيله هيچ اولماز ايسه ايلروسنك اولسون ارقه‌سى آلنمق ايچون فيمابعد كرك ماليه و اوقاف خزينه‌لرى و ضربخانه و مكتب طبيه طرفلرندن وكرك مستثنا وقفلر جانبندن مجدداً كدك اعطا اولنمامق و هوائى كدكلر محلولاتى صاتلمامق اوزره اقتضاسنك ايفاسنه همت ايليه‌لر »

ايشته انحصارك لغوى اوزرينه هوايى كدكلر شخصه عائد اولديغندن بالطبع حكمسز قالديغى ومحل آخره نقل ايدلمك اوزره يتمش يدى تاريخندن مقدم محل قديمندن تخليص اولنديغى حالده آخر محله نقل ايديله‌مين و مستخلص (*) تعبير اولنان كدكات دخى آچيقده براغلديغى كبى طبله كدكلرى اعتباردن دوشمش وضربخانه صورت و تذكره‌سيله تصرف اولنان صراف كدكلرى لغو ايدلمش وكتخدا تمسكلريله تصرف اولنان كدكلرك ايسه هيچ حكمى قالمامش ايسه‌ده طبله كدكى اولديغى حالده استقراريت كسب ايتمش وكتخدا تمسكلريله تصرف اولنديغى حالده اعتبارى محافظه ايدلمش بر طاقم كدكلر قالمشدر .

استقراريت كسب ايدن كدكلر شونلردر :

طبله كدكلرى اصحابنك صلاحيتى يالكز تعيين اولنان برموقعده طبله قويه‌رق اخذواعطا ايتمكدن عبارت ايكن بونلردن يكى جامعشريف حواليسى اورته‌سنده بولنان صابونجى طبله‌سى كدكلرينك صاحبلرى مرور ايام ايله طبله يرينه پيكه قويمش واوزرينه برده چادرقورمش وبر آز صكره صلاشدن برشى اويدرمش، بو صورتله سركيلرى يواش يواش محو واثبات ايدوب نهايت دكان حالنه افراغ ايدرك كدكلرينى دها انحصارك لغوندن اول اورالرده استقرار ايتدرمش اولملريله اشبو كدكلر انحصارك لغوندن صكره‌ده ابقا ايدلمشدر . حتى مذكور حواليده‌يرلشن بر طاقم اصناف ايله كبابجيلرك قالديرلمسنه تشبث ايدلديكى صره‌ده

[*] ملكى محترق اولمش اولان كدكه دخى محاكم شرعيه‌ده (مستخلص) ديليور. بونلر حقيقتده مستقردر. آنجق بوتعبيرك استعمالندن مقصد كدكك مستقر اولديغى محلك عرصه حالنده بولنديغنى ايمادر.

مذكور صابونجی طبله‌لرينك دخی قالديرلمسی طرفنه كيدلمش ايسه‌ده كما في السابق اخذ و اعطالرينه مساعده بيورلمسی خصوصی مذكور طبله كدكلری اصحابی طرفندن با عرضحال استدعا واسترحام اولنمقدن ناشی مذكور حواليده واقع باسند تصرف اولنان صلاشلردن اورته‌يه تصادف ايدنلرك كنارلرنده بوش بولنان محلاره نقليله تسويه‌سنه ارادهٔ سنيه شرفتعلق بيورلمش و سالف الذكر طبله كدكلری متصرفلری فوت اولدقلرنده كدكلری اولادلرينه عادياً انتقال ايتمسی ومتصرفلردن فراغ ايده‌جك اولانلر اسلامدن طالبنه فراغ ايدوب تبعهٔ غير مسلمه‌يه فراغی اجرا اولنمامسی وبلا ولد فوت اولدقلرنده محلول اولان دكانلر كمسه‌يه ايجار اولنميوب جانب وقفدن ضبط واجارهٔ واحده ايله ايجار ايدلمسی ومتصرفلری وقتاً من الاوقات دكانلری فوقلرينه اوطه وتحتلرينه بودروم انشا و حفر ايتمامسی و خفی وجلی حفر ايدن اولورسه هدم و فسخ واملا اولنمسی و دكانلرده متصرفلری كيجه‌لری بيتوتت ايتميوب آخرينی دخی ايتديرمامسی جملهٔ ارادهٔ سنيه‌دن بولنمشدر .

كتخدا تمسكيله تصرف اولنديغی حالده اعتباری محافظه ايديلان كدكلرده شونلردر:

درسعادتده فاتح جوارنده سراجخانه درونده ايكيوز طقسان عدد دكان كدكلرينك آلتی عددی حجت شرعيه ايله ويوز اللی عددی وقف سندی ايله تصرف اولنديغی حالده يوز اوتوز درت عددی كتخدا تمسكلريله تصرف ايدلديكی انحصارلر لغوندن صكره تحقق ايتمكده ناشی سالف الذكر يوز اوتوز درت عدد كدكلك لغوی طرفنه كيدلمش ايسه‌ده كدكات مذكوره ايچون سندات رسميه اعطاسی اصحابی طرفلرندن باعرضحال استدعا و استرحام اولنمسنه و كدكات مذكوره معاملاتی اوته‌دنبرو اصنافجه برقاعدهٔ مضبوطه تحتنده يوريدلمش اولديغندن قيودانی شايان اعتماد بر حالده كورلمسنه بناءً سائرلرينه امثال اولمامق اوزره فاتح سلطان محمد خان حضرتلری وقف شريفی نامنه اوله‌رق سكسان بش تاريخنده كدكات مذكوره ايچون اصحابی يدلرينه با ارادهٔ سنيه سندلر اعطاسيله اعتباری ابقا اولنمش و لطاملو كدكاتدن عد و اعتبار ايدلمشدر .

برده چارشوی كبيرده برخيلی دلبندجی كدكلری حين وضعندن بر وسند رسمی‌يه‌ربط اولنميوب آنجق كتخدا تمسكلريله تصرف اولنديغی و بيع و شرا و معاملات سائره‌سی كتخدا معرفتيله اجرا قلنديغی حالده انحصارك لغوی هنكامنده فسخ ايدلمامش اولديغی كبی الم صاتم معاملاتی كتخدا طرفندن ايفا وسنداتی اعطا اولنمقده‌در .

ماذالذكر دلبندجی كدكلری حقنده‌كی شو استثنائيتك كتخدا يدنده بولنان بر فرمانه

تند ایدوکی روایت اولنمقده ایسه ده. حاجرلرنجه بونك مندرجاتنه اطلاع حاصل اولنه‌مامش مع هذا وقتیله مذکور گدکلرك محافظهٔ اعتباریله برابر با فرمان همایون کتخدایه بو یولده صلاحیت ویرلسه بیله مذکور فرمان حکمنك انحصارك لغوینه و با خصوص سندات اره‌سنك اوقاف نظارتندن دفتر خاقانی نظارتنه نقلنه دکین مرعیتی اوله بیلوب یوقسه بالعموم گدکلرك وضعیت حاضره‌سی ایجابنجه و املاك معاملاتنك توحیدی حقنده تعلق ایدن ارادهٔ سنیه اقتضاسنجه مذکور گدکلر آلم صاتم معاملاتنك دفتر خاقانی نظارتنجه اجراسیله صاحبی ایادیسنه سندات خاقانیه اعطاسی لازمه‌دن بولنمشدر.

گدك اوستنه گدك وضع ایدلمشدی شویله که:

وقتیله استانبولده یکی قپوده بر جسیم بویاجی کارخانه‌سی اولوب ایچنده یوز اوتوزی تجاوز بویاجی اوسته‌لری طرفندن اجرای صنعت اولندیغی و مذکور کارخانه سلطان مصطفی وقفندن اولدیغندن مذکور اوسته‌لرك هر بری برر گدك اعتبار اولنه‌رق وقف مشارالیه جانبندن برر گدك سندی اعطا قلندیغی حالده اخیراً برر گدك سندی ده سلطان سلیم ثالث وقفنه ویرلمش وفقط بو اوسته‌لر ماراالبیان کارخانه‌دن چیقارق استانبولك مواقع مختلفه‌سنده ن التی‌یه قدر بویاجی دکانی کشادیله بونلره، بشر، سکزر، اونر، اون بشر تقسیم اولنوب ملری اوسته‌لق حقی و صکره‌لری بولندقلری دکانده‌کی حقوق تصرفیه‌لری صاتدقلری ت هر بری حامل اولدقلری ایکیشر گدکدن سلطان سلیم وقفندن اولانك سندینی تم ایدرك آنجق سلطان مصطفی وقفندن اولانی ابراز ایتملریله بیع و فراغ وانتقال املاتی بالطبع هپ سندات مبرزه اوزرینه جریان ایتمش و فقط سلطان سلیم وقفندن قاچ گدك سلطان مصطفی وقفندن اولان گدکله برلکده صاتیلدیغی کبی بونلردن یالکز بر گدك آلم صاتم معامله‌سی انجق سلطان سلیم وقفندن اولان گدك سندینه مستنداً اجرا تمش و مع هذا بونده آلنوب صاتیلان شیئك حق انتفاع وحق تصرف اولمسنه وبایعلری حقلرندن قطع علاقه ایتمش بولنمسنه نظراً ابراز اولنمیان سندلر بالطبع حکمسز قالمشدر.

بورایه قدر ویریلان ایضاحاتدن آکلاشلمش اوله‌جغی وجهله انحصارك لغوینه قدر گدك دیمك (اجرای صنعت و تجارت ایده‌بیلمك صلاحیتی) اولدیغی و گدکات حجت صورت تذکره‌لری ایسه اصناف تذکره‌لری مقامنده بولندیغی حالده انحصارك لغویله ابر قسم جزئیسی فسخ اولندقدن صکره باقی قالان واعتباری محافظه اولنان گدکلرك

احکام قدیمه‌سی بالکلیه تغیر ایتمش اولدیغندن فصل آتیده کدکلرك شمدی کسب ایتمش اولدیغی حالك بیانه ابتدار اوله‌جقدر . [١]

صدقی بکك رساله‌سنده موضوع بحث ایدله‌ین کدکلردن بریسی‌ده بین‌الاصناف تباشیر کدکی دنیلنلردرکه بونلردن (سقا کدکاری) کدکلرك رفعندن خیلی صوکره‌لره قدر پایدار اولمش واماتی اوزون مدت اشغال ایتمش‌در .

استانبول و بلاد ثلثه‌یه ترقوس وساٴر شرکتلر صولرینك اساله‌سی وعبدالحمید خان ثانی حضرتلرینك اك بویوك اثر خیرلری اولان کاغدخانه‌منبع صولرینك بورولرله‌غلطه بك اوغلی و جوارینه کتیرلمسی سقا کدکلرینی بسبتون اهمیتدن دوشورمش ایسه‌ده کرك کدك صاحبلرینك‌کرك سقالرله اهالی‌نك زمان زمان واقع اولان شکایتلری ینه اماتی اشغالدن خالی قالمامشدر . بناءً علیه بوکون حکمسز اولمقله برابر بو نوع کدکلر حقنده دسترس اولدیغم معلوماتی‌ده برایه درج ایله‌بوبحثده ختام ویرییورم .

سقا کدکلری حقنده ١٥ کانون ثانی ١٢٨٢ تاریخنده یعنی انحصار و کدك اصولنك قانوناً و رسماً لغوندن درت سنه صکره اون یدی ماده‌لك بر نظامنامه نشر اولنمشدر .

بونك سر نامه‌سنده هر نه‌قدر « نظامنامه » عباره‌سی موجود ایسه‌ده کرك طرز تحریری، کرك دستورده مندرج اولمامسی نظامنامه اولمقدن زیاده بر « تعلیمات » ماهیتنده اولدیغنی کوستریر . امانت قیوداتی محتوی دفاترك بریسنده صورتی مندرج‌او بونك موقع تطبیقه وضعی حقنده‌برده تذکرهٔ سامیه موجوددر .

نظامنامه‌نك احکام عمومیه‌سی: کدکلرك عمومیتله رفعنه رغماً چشمه‌لرده برمدت‌دها ابقاسی‌فقط بونلرك آلیم صاتیمنك براصول‌منتظمه‌یه افراغیله‌شهرامانتنه‌قیددوشورلمسندن وبلاولد وفات ایدنلرك کدکلری محلول عدیله بعدما کیمسه‌یه مجدداً کدك سندی‌ویرلمیه‌رك تدریجاً اورته‌دن قالدیرلمسندن وکدکلر کاملاً محلول اوله‌رق آرقه‌سی آلندقدن صوکره دخی چشمه‌لر سربست بر اقلمیوب بلانذکره خارجدن کیمسه‌یه سقالق ایتدیرلمامسندن عبارت اولوب بوطرزی اختیارده سبب؛ حریق وقوعنده‌هر قولدن مرتب اولان‌سواری وپیاده سقالرك ترتیب وسوقلرینه خلل کلمامك مقصدندن ایلری کلدیکی‌ده نظامنامده ایضاح

(١) کدکلر ، صحیفه : ٣١-٤١

دلمکده‌در . سقا اصنافنك حریق وقوعنده وبر محله آتشریف شاهانه‌ده گذرگاه شهریاریده
لنه‌رق لدی الحاجه صو نقلنده استخداملری وموجود سقا گدکلری سندینك شهرامانتنجه
دفتره قیدی و سقالرك طهارت ونظافته اعتنالری‌ده نظامنامه‌نك جمله‌ٔ مندرجاتندندر .
رك گدکك لغوندن اول کرك صوکره استانبولده صو غایت مهم بر مسئله ایدی . سقالر
شمه‌یی تحت انحصارلرینه آلیرلر . ایستدکلری کبی تجارت ایتدکدن صوکره صوینی‌ده
سوب کیدرلردی . استانبول اهالیسنی سقالرك الندن اولا ترقوس صوکره کاغدخانه
سولری قورتارمشدر .

خلقك سقالردن وگدك وانحصار اصولندن‌نه درجه بیزار اولدیغی شونکله‌ده ثابتدرکه
عض چشمه‌لرده طاش اوزرینه عادتا کتابه کبی منتظم بر یازی « بو چشمه‌ده سقا گدکی
وقدر » عباره‌سی یازلمشدر . قاسمپاشاده اوق میداننه چیقان زنجیرلی قویو یوقوشنك
لت باشنده‌کی بویوك چشمه اوزرنده حالا بویله بر یازی گورلمکده‌در . (۱)

(۱) مجلهٔ امور بلدیه‌نك بشنجی جلدینك ٦٠٤ ـ ٦٠٦ نجی صحیفه‌لرینه باقکز

اوڭ طقوزنجی فصل

تاجرلر واصول تجارت

بوندن اولکی فصللرده ایضاح ایدلدیکی اوزره عصر اخیره کلنجه‌یه قدر مملکتمزده صنایع و تجارتڭ انحصار تحتنده جریان ایتمسی ، هر دورلو مأکولات ، مشروبات . و حوایج ضروریه‌نڭ نرخه تابع طوتلمسی و بونکله برابر طرق مواصله‌نڭ غیر کافی، وسائط نقلیهٔ بریه و بحریه‌نڭ محدود و داخلاً سیر و سیاحت خصوصنده امنیت و آسایشڭ مفقود بولنمسی وبونلره انضمام ایدن دیکر بر چوق اسباب طولاییسیله بزده تجارت ؛ صنعت قدر انکشاف ایده‌میوب ارزون مدت آنجق خارجدن جلبی لازم برقاچ ماده‌یه منحصر قالمشدر.

بدایتده بایجی ، صاتیجی و قومیسیونجی اوله‌رق اوچ صنفدن عبارت کوریلن اصناف میاننده کرچه صاتیجی وقومیسیونجی نامنی ویردیکم اصناف اوفاق مقیاسده کدکلە نرخڭ موجودیتی طولاییسیله آزه قناعت ایدر بر تجارعداولنه‌بیلیرایسه‌ده بونلره تاجر عنوانی ویرلدیکنه دائر برقیده تصادف اولنه‌مامشدر. اصل تاجر اسمی درسعادتده قیصری ، اسکلب کبی یرلردن آیاق قابی اعمالنه مخصوص کون (سختیان) کتیره‌نلره وبو مالزمه‌یی بوراده اعمال و احضار ایدنلره و برده اکثریتله افلاق وبغدان جهتلرندن موم اعمالی ایچون طون و جرویش یاغی و أکل ایچون ساده یاغ و امثالی بقالیه امتعه‌سی جلب و فروخت ایلینلره اطلاق اولنوردی که بونلر حقنده‌کی اساسلی ایضاحات (استانبولده امور اعاشه) بابنڭ فصول متعدده‌سنده اعطا قلنمشدر .

شو اوچ وثیقه استانبوله ورود ایدن وبورادن چیقاریلان سختیانلر حقنده ایضاحات اعطا ایتمکله برابر او زمانڭ اصول تجارتنی ده کوسترمکده‌در .

استانبول قاضیسنه حکم که :

محروسهٔ استانبول تاجرلری درکاه معلامه عرضحال صونوب اطراف و اکنافدن سختیان و آکا متعلق متاع کلدکده اهل خبره معرفتیله میانه‌مزده بروجه عدالت توزیع وتقسیم وبیع و شرا اولنوب آقچه‌سی اصحابنه و اصل و کمرکلری میری ایچون حاصل

اوب قولتقجی طائفه‌سی دخل ایلمز ایکن حالا قولتقجیلر کلن سختیانی خفیة بیع و شرا ایلمریله زیاده بهایه چیقوب مضایقه‌یه باعث اولمشلردر . مع هذا قولتقجی طائفه‌سی قاریشمیوب بعدالتنبیه اللرنده سختیان بولنانلر اخذ اولنوب سختیانلری میری ایچون ترفت اولنه دیو حجت شرعیه و مالیه طرفندن امر شریف ویرلمش ایکن ینه ممنوع اولمیوب بعدالتنبیه سختیان بیع وشرا ایلدکلرین اعلام ایلدیلر. بو بابده مقدمامالیه(١)طرفندن ویریلن امر شریف وحجت شرعیه موجبنجه عمل اولنمق امر ایدوب بیوردم که وصول بولدقده بو بابده مالیه طرفندن ویریلان امر شریف موجبنجه عمل ایلیوب خلافنه قطعیاً جواز کوسترمیه‌سز . اسلمیانلری (٢) اسم ورسملریله یازوب عرض ایلیه‌سز (٣)

استانبول قاضیسنه حکم که :

درکاه معلامه مکتوب کوندروب محروسهٔ استانبول تاجرلری مجلس شرعه کلوب محمیهٔ مزبوره‌ده واقع اولان خام کون ماتقدمدن طشره‌یه کیتمک ممنوعاتدن ایکن حالا بعض کمسنه‌لر اولیکلانه مخالف فرنکستانه وآخر دیاره کون الیتمك ایله استانبولده خام کونه زیاده ضرورت چکلمکلکه باعثدر دیو تظلم ایلدکلری و خصوص مزبورك منع اولنمسی مهماتدن اولدوغن عرض ایلدوکن اجلدن بیوردم که... وصول بولدقده کوره‌سن. خصوص مزبور دفعاتله منع اولنمش ایکن حالا ینه بعض کمسنه‌لر اولیکلانه مغایر فرنکستانه وآخردیاره خام کون ایلدوب مضایقه‌یه سبب اولدیغی واقع ایسه اولیکلانه مخالف محروسهٔ مزبوره‌دن خارج یره کون کیتدوکنه رضای شریفم یوقدر. اکا کوره محکم تنبیه و تأکید ایلیوب منع ودفع ایلیه‌سن . ممنوع اولمیانلری اسم ورسملریله یازوب عرض ایلیه‌سن که حقلرنده نه وجهله امرم صادر اولور ایسه موجبنجه عمل اولنه (٤)

۱۰۱۹م۱۸

سختیان تاجرلرینك لونجه‌لری مرجانده (تاجرخانه) دنیلن محل ایدی .تاجرخانه‌ده مالك صورت تقسیمی استانبول قاضیلغنك ٢٥ نومرولی سجلنده ٢١ جا ١١٨٠ تاریخلی بر وثیقه‌ده شو صورتله ایضاح اولنمقده‌در :

«محمیهٔ استانبولده تاجر، دیکیجی ودباغ اصنافنك لنظاملری یدلرنده اولان متعدد اوامر علیه

---

(١) مالیه‌دن نه‌قصد ایلدیکی اکلاشیله‌مدی .

(٢) اسلمك: دیکله‌مك ، اطاعت ایتمك

(٣) دیوان همایون مهمه دفتری نومرو ٧٩

(٤) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ٧٩

و اعلام وحجتلر موجبنجه اسلامبولده اشلنان وروم ایلی واناطولی جانبلرندن کلن سختیان ومشین وکاوساله وساغری و سائر اباق قابی ادواتی رسم کمرکی ادا اولندقدن صوکره طوغری مرجان چارشوسنده (لونجه یری) تعبیر ایتدکلری محله کتوریلوب چیزمه‌جی باشی، دیکیجی باشی، تاجرلر کتخداسی و یکیت باشی و سائر اختیارلری معرفتلریله اعلا وردیسی بعدالتمییز وقت وحاله کوره دکر بهاسی قطع وتوزیع وتقسیم اولنوب وقلب وردیسی صاحبنه رد ... »

شو وثیقه‌لکده بو بحثه تعلق اولوب تاجر خانه‌ده مالك صورت توزیعنی دها زیاده ایضاح ایتمکده‌در.

«محمیهٔ استانبولده تاجرلر کتخداسی اسماعیل ویکیت باشیلری الحاج مصطفی واوسته‌لرندن دیکر الحاج مصطفی و.. . محضرنده بزم نظام قدیممز متاعمز اولان سختیانی دباغ طائفه‌سی طشره‌دن محمیهٔ مزبوره‌یه کتوردکده رسم کمرکی ادادن صوکره دوغری (تاجرخانه) ده (لونجه) نام محله کتوروب کتخدا ویکیت باشیمز و اختیار اوسته‌لریمز معرفتلریله ثمن مثللریله حرفت مزبوره اربابنه توزیع و تقسیم اولنه کلوب طوسیه تجارینك علاقه و مدخللری اولمامغله متاعمزه قارشو کلیوب حرفتمز اربابنك غیری متاعمزه قاریشمقدن منع اولنمش ایکن مزبور مخبرجی مصطفی خلاف فرمان عالی و مغایر نظام متاعمز اولان سختیانی طشره‌دن کتورن دباغدن خفیةً آلوب دیکیجی طائفه‌سنه زیاده بها ایله بیع ایچون درمخزن و احتکار ایتمکله نظام قدیمه خلل ویروب بزی ودیکیجی طائفه‌سنی اضرار ایدر دیوشکی ومنع اولنمسنی طلب ایلدکلرندن مزبور مخبرجی مصطفی دخی اقرارو اعتراف ایتمکله بعدالیوم نظام قدیملری اوزره حرفت مزبوره اربابنك متاعلرینه قاریشمایوب باعث اختلال اولمامق اوزره مزبور مخبرجی مصطفی‌یه تنبیه و حضور عالیلرینه بالالتماس اعلام اولندی.» (۱)

اصلاح صنایع فصلنه صورتی درج ایدلمش اولان وسراج اصنافنه عائد اولان ۲۸ تشرین اول ۱۲۸۳ تاریخلی مضبطه‌ده بونلره « تاجر اصناف » وسراج شرکتی حقنده‌کی ۳۰ مارت ۱۱۸٤ تاریخلی تبلیغ رسمیده‌ده تاجرلر کتخداسی تعبیرلرینك موجودیتی مذکور تاریخلره یعنی صوك زمانلره قدر سختیان و دری صاتانلره « تاجر » دنیلدیکنی کوسترمکده‌در.

۱۸ شوال ۱۱۳۸

---

(۱) استانبول قاضیلغی سجل · نومرو ۲٦

سختیان تاجرلرندن ماعدا بر ده قپان تاجرلری واردی . بونلردن استانبوله اون کتیره نلره — سفینه یه مالکیلرندن طولایی — سفائن رؤسـاسی دنیلدیکی کبی اصل قپان تاجری عنوانینکده یاغ و بال قپاننده اجرای تجارت ایدنلره ویرلدیکی قدیم و نامقدن اکلاشلمقده در .

شورامی ده شایان دقتدر که کرك سختیان کرك یاغ قپانی تجارتینك بدایة هپ اسلاملردن اولدیغی کورولمکده ایسه ده صـوکرلری غیر مسلملرکده بو نوع بویوك تجارتلره اولا اسلاملرله مشترکاً دها صوکرا طوغریدن طوغری یه قید ایلدکلری اکلاشلمقده در بناءً علیه مرور زمانله ممالك عثمانیه ده درت صنف تجار حصوله کلمشدر که بونلرده: اهل اسلام، رعایا، آوروپاو خیریه تجاریدر. بو درت صنفه مستأمن دنیلن اجنبی تجارینك ده علاوه سی حالنده ممالك عثمانیه ده کی تجار انواعنك بشه بالغ اولدیغی نمایان اولور .

بونلردن ایکی اولکیلری یعنی اهل اسـلام و رعایا تجاری یرلی ارباب حرفتك تعبیر آخرله اصنافك اعمال و احضار ایتدکلری اشیایی اوفاق بر تجارتله صاتانلردر که بونلره تجار اطلاق ایتمکدن ایسه اصنافك بر نوعی عد ایتمك دها مناسب اوله جقدر. انجق بونلرك ایچنده قپان تاجرلری بر درجه یه قدر طشره یعنی روم ایل و اناطولینك استانبوله یاقین بلده لری وبالخاصه افلاق ایله اولدقجه واسع مقیاسده تجارت یاپه رق استانبوله یاغ وسائر ارزاق متنوعه جلب ایتدکلرندن بونلردن آیریجه بحثه لزوم کورلمشدر .

کرچه افلاق وبغدان یعنی شیمدیکی رومانیا ضمیمهٔ ممالك عثمانیه قلندقدن صوکره اورالر ایله استانبول آره سـنده تجارت باشـلامش ایسـه ده بدایتده او قدر حائز اهمیت اولمیوب اسـتانبولده نفوس چوغالدقجه احتیاج آرتمش و احتیاجك آرتمسی افلاقله تجارتك توسیعنی ایجاب ایتدیرمشدر .

استانبولك بر قسم حوایجنك اکثریتله افلاقدن جلب ایدلمسی و افلاقك دیکر ممالك عثمانیه کبی اداره ایدلمیوب مختاریتی حائز بر اولکه اولمسی و روسلرك اوراده بعض تحریکات وجوده کتورمسی ۱۱۸۹ سنه سنده وسلطان عبدالحمید اولك زمان سلطنتنده دولتی افلاق ایله تجارت یاپانلر حقنده بر نظام وضع وتدوینه سیاسةً مجبور ایتمشدر .

بو نظامنامه نك اصلنه دسترس اوله مامش ایسه م ده استانبول قاضیلقندن مقام صدارته

تقديم اولنان ٥ ص ١٢٠٦ تاريخلى بر اعلامده كوريلن اساساتك مذكور نظامنامه‌دن مقتبس اولديغنه شبهه ايديله‌مز .

اساسات مذكوره شونلردر :

« بودفعه يالكز استرداد و طرف دولت عليه‌دن ضبط اولنان افلاق مملكتنه تعيين اولنه‌جق تجـار حقلرنده شروط تجارته دائر ١١٨٩ سنه‌سنده ويريلن نظام مثللو مجدداً نظام ويرلمك وصورت نظاملرينى حاوى يدلرينه بشقه بشقه اوامر عليه اعطاسى ايچون صادر اولان فرمان عاليلرينه امتثالاً آسـتانهٔ عليه بال قپانى وقپان دقيق وغلطه ياغ قپانى تجارلرندن بالاده اسـملرى مضبوط تجار قوللرى مجلس شرعه احضـار اولنوب كندولرى وطرفلرندن سرمايه ويروب تجارت ايچون ارسال ايده‌جكلرى مضبوط الاسامى شريكلرى اولدقلرى معلوم اولمق ايچون كندولردن آلدقلرى مكتوبلرى افلاق وويوده‌لرينه ابراز وويووده‌لردن بشقه تذكره آلوب درون افلاقده مجدداً قوريله‌جق پازار يرلرنده واسكله باشـلرنده كندولره تعيين اولنه‌جق مواقعـده مكث واقامت ومدت اقامتلرنده رعايانك كتورديكى اجناس ذخائرى رايجى اوزره حسن رضالريله اشترا وايجاب ايدن بهاسنى رنجيده ايتمكسزين عن نقد اصحابنه دفع وتسليم واشترا ايدوب ادخار ايله‌دكلرى ذخائر متنوعه‌نك بر وقيه‌سنى ديار آخره كوتورميوب طوغرى آستانهٔ عليه‌يه كتورمك ايچون مقدار وقيه‌سنى مبين وويووده‌لره تذكره ويروب ومدت اقامتلرنده رعايادن مفت ومجاناً يم ويه‌جك مطالبه‌سنده اولميوب خارج قضا وقرالرده كشت وكذار ايله رعايايه بر آقچه وبرحبه سلم (١) ويرميوب مسكن وحيوانات وقيشلاق وبونك امثالى نسـنه احداث ايتميوب اولاد وعياللرينه وحرث وزراعتلرينه اطـالهٔ دست تعدى ايتمه‌مك اوزره تجـارتلرينه دائر خصوصـلرينى اجرتله كورديروب بر آقچه‌لرينى كتم واخفا ايتميوب ورعايادن خدمتكار آلمق داعيه‌سنده اولميوب وشريكلرندن برى خلاف شروط ومغاير امر منيف حركت ايدرسه ضابطلرى معرفتيله تجارت مذكوره‌دن منع ودفع ويرينه آخر شريك ادخال اولنوب وسرسرى وكشت وكذار ايدن ارازل اشخاص ضائفه‌سى طرد و ابعاد اولنمق شروطنى هر برينه تفهيم وكركى كبى تنبيه اولندقده آنلر دخى سر بزمين اطاعت شروط مذكوره‌يى برمنوال محرر قبول و آستانهٔ عليه بال قپاننده سـاكن بالاده مضبوط الاسـامى ٣٤ نفر وغلطه ياغ قپـاننده ١٩ نفر تجار

---

(١) استانبول قاضيلغى سجل نومرو ٢٤

(٢) سلم : موجود اولميان محصولاته پشين ويريلن قيمت . عرف شرعده ثمنك ومثمن اولان مالك تأجيلى موجب موقت عقد ديمكدر .

قوللری بر برلرینه وهر بری شریکلرینه کفیل وقپان دقیقده ساکن کذلك بالاده اسملری مضبوط یکرمی نفر تجار قوللرینك رئیسلر کتخداسندن ماعداسنك اول جانبده مخصوص شریکلری اولمیوب لکن هر بر ولری بر برلرینه تکفیل وسرمایه ویردکدن صکره قپان دقیق نائبی افندی داعیلرندن تذکره آلیوروب مکتوبلریله اول جانبه کوندره جکلری رئیسلرینه کفیل اولدقلری معلوم دولت علیه لری بیورلدقده ذکر اولنان بازرکان وشرکا ورئیسلرینك منوال محرر اوزره افلاق مملکتنه وارملری بلدهٔ مزبوره وویووده سی قوللرینك دخی ملتمسی اولمقله وتجارمرقوم ونك شروط مذکوره یی حاوی یدلرنده اولان عتیق فرمانلری ضایع اولمقله بعدزمان ظهور ایدرسه عمل واعتبار اولنمیوب وجه مشروح اوزره طرف دولت علیه دن بو دفعه رابطه بند حسن انضام اولان شروط وقیود جدیدی حاوی ومأذونیتلرینی مشعر مجدداً هر برینك یدلرینه بشقه بشقه طغرالی امرعالیشان عنایت واحسان بیورلمسنی استدعا ایتملریله صدور امر عالی رأی رزین اصابتقرینلرینه منوط اولدیغی استانبول محکمه سندن حضور عالیلرینه اعلام اولندی . (١)

بو تاریخلرده استانبولده شوصورتله تجارت یاپانلرك عددی محدودایدی. متن اعلامده محرر اولدیغی اوزره ١٢٠٦ تاریخنده درسعادتده قپان تجاری اوله‌رق استانبول بال قپاننده ٣٤ ، غلطه یاغ قپاننده ١٩ واونقپاننده ٢٠ که جمعاً ٧٣ تاجر بولنمقده ایدی.

١١٩٨ سنه سنده افلاقده تجارت ایچون بوطرزده برنظامنامه موقع تطبیقه وضع ایدلمکله برابر تجارت خارجیه‌یه هیچ اهمیت ویرلمیوردی. ممالك اجنبیه ایله تجارت (مستأمن) دنیلن اجنبی تجارینك النده ایدی . نسبةً صوك زمانلر دیمك اولان اوتاریخلرده رجال دولتك تجارت حقنده نه فکرده اولدقلرینی کوسترن شو محاوره نه‌قدر جالب حیرتدر :

١١٩٦ سنه سنده اسپانیا ایله تجارت معاهده سی عقد ایدلمسی حقنده اجرا ایدیلن مکالمه‌ده اسپانیا سفیری بولینی :

— بوندن زیاده فائده اولورمی که ایکی دولت بر برینی قازانه جق، یعنی معنوی دوستلقلرینی ظاهرده دخی سنده ربط ایله تأیید ایده جکلردر . بوندن بشقه منفعت تجارت دخی مقرر، دیمجه اوزمانك خارجیه ناظری اولان رئیس الکتاب فیضی افندی بوکا مقابلةً

— دولت علیه تجارتك وجود وعدمنی مساوی عد ایدر. ومالکز منافع تجارته نفع

(١) استانبول قاضیلنی سجل : نومرو ٥٩

ملکی دیمز دیمشدر . ایشته رجال قدیمهٔ دولتدن برینک سوزی که ملک وملت بونلرک ید اداره‌لرنده ایدی . (١)

فقط رجال دولتك بوذهنیتی چوق دوام ایتمدی وایده‌مزدی . بریاندن اوروپالیلر، هم ایکی طرفك تجاری طرفین ممالکنده بعض قیود وشروط تحتنده کیدوب متقابلاً تجارت یاپمق ایچون مراجعت ایدییور . بریاندن‌ده مستأمن تجارینك حائز اولدیغی حقوق وامتیازاتی کورن یرلی تجار کندیلرینك‌ده تجارت خصوصنده حائز امتیاز اولمسنی ایستیورلردی. اولا غیرمسلم عثمانلی تجاری مستأمن تجارینی وسفارت ترجمانلرینی امثال اتخاذ ایده‌رك بعض حقوق وامتیازاته مالك اولدیلر. اشبو حقوق وامتیازاتك انواعی آتی‌یه عیناً درج اولنسان برات‌ده محرر اولدیغی ایچون بوراده تکراره حاجت کورمدم. دهاصوکره مسلمان تجارده غیرمسلم تجاری امثال کوستره‌رك اونلرده تجارت خصوصنده بعض امتیازاته نائل اولدیلر. غیر مسلم تجاره (اوروپا تجاری) ومسلم تجاره‌ده (خیریه تجاری) عنوانی ویرلمکده‌در . اوروپا تجاری اکثریتله ممالك اجنبیه ایله تجارت یاپدقلری کی خیریه تجاری‌ده اوروپا ایله تجارت یاپمقدن ممنوع دکلدی. فقط غیرمسلملرك لسان آشنا وخرستیان اولملری وخیریه تجارینك‌ده مسلم بولنملری حسبیله اولکیلر اوروپا ایله دیکرلری‌ده داخل ممالك عثمانیه ایله دها زیاده ودها سهولتله تجارت یاپیورلردی.

اوروپا تاجری انتخاب اولنانلردن ١٥٠٠ غروش خرج برات آلنوردی که اوزمانلره کوره مهم برپاره‌در . بوپاره‌یه مقابل تاجر براتده تفصیل ایدلدیکی اوزره بعض حقوق وامتیازاته مالك اولمقله برابر برچوق فضولی ویرکولردن، آغیر جزیه‌دن ، سلمه‌السلام ضابطه مأموری یاخود استانبول قاضیسنك محضرلری طرفندن دکانندن قالدیریلوب محکمهٔ شرعیه‌یه یاخود دیکر دوائر حکومته کوتوریله‌رك اورالرده عرفی و کیفی صورتده محاکمه و حبس ایدلمکدن مستثنا طوتیلورلردی . بویله برلزوم کورلدکجه تجاره وکیلی اولان ذاته مراجعت ایدیلیر وآنجق اونك ترفیق ایده‌جکی آدملر واسطه‌سیله دکاندن قالدیریلیردی .

خیریه تجارندن برات خرجی اولمق اوزره (١٢٠٠) غروش آلنمقده ایدی . ذاتاً او دورلرده تکالیف خصوصنده اسلام ایله خرستیان آره‌سنده بوکبی فرقلر کوزه‌دیلیردی.

---

(١) رسملی وخریطه‌لی عثمانلی تاریخی . احمدراسم بك . جلد ٣ صحیفه : ١٠٨٠

خیریه تجارینك معافیتیله اوروپا تجارینك معافیتی وبراتلرینك طرز تحریری ومواد اساسیه‌لری آره‌سنده آز چوق فرق واردر . بو فرقلر هر ایکی صنف تجاره عائد براتلرك تدقیق ومطالعه‌سندن مستبان اوله‌جغی ایچون بوراده ایضاحه حاجت کورمه‌دم .

اوروپا تجاری اصولنك مبدأ احداثی صورت قطعیه‌ده معلوم دکلسه‌ده سلیم ثالثك اواسط سلطنتندن مقدم فرمان وسجل قیدینه تصادف ایدیله‌مامسنه نظراً ۱۲۱۰ - ۱۲۱۷ تاریخلری آره‌سنده احداث اولندیغی ظن ایدلمکده‌در .

آوروپا تجاری براتی

تخت عالی بخت عثمانی اوزره جلوس همایون میمنت مقرونم اولوب عموما تجدید بروات اولنمق فرمانم اولمغین بناءً علی ذلك یاوری توفیق باری ایله اعمار ممالك وتوسیع تجارت مطلقا انتظام حال تجار ورعیت خصوصلرینه رعایت ونظارت برله بو بابده اقتضا ایدن اسباب ووسائلی استحصاله متوقف و منوط و قانون و قواعد دول و رسوم وآیین ملل بالاتفاق بو نظام اوزره متداول و مربوط ایدوکی مسلم اولدیغنه بناءً الحالة هذه براً و بحراً اوروپا تجارتیله مألوف اولانلر وبوندن بویله دخی اظهار خواهش و ارزو ایدن دولت علیه‌م رعایاسنك تجارتلری تحت رابطه و نظامه داخل اولدیغی صورتده تجارتلرینه وسعت کلوب هم طائفهٔ مرسومه‌یه وهم کمرکلر ایرادینه منافع کثیره‌یی موجب اوله‌جغی امور واضحه‌دن اولمغله رعایای دولت علیه‌مدن اولوب اوروپا تجارتیله خواهشکر اولان تجار حقلرنده با ارادهٔ سنیه ویریلن نظامده تجار مرسومه بیننده جمله‌نك انضمام رأی وانتخابیله ایکی نفر وکیل نصب وتعیین قلنوب وبهرسنه مرسوم وکیللر تبدیل اولنوب جمله‌نك معرفت وانتخابیله آخرلری یرینه با امر عالی تعیین اولنمسی وطائفهٔ مرسومه‌نك تجارتلری اوروپا دیارلرینه منحصر اولمقله مستأمن ترجمانلری وخدمتکارلرینك نائل اولدقلری امتیاز و امنیت و مساعده و رعایت مجاناً بونلرك حقلرنده بلااستثنا اجرا قلنمسی رسوم رعیت پروریدن اولدیغی اجلدن انتخاب اولنه‌جق وکیللره وعلی‌الخصوص بالجمله تاجرلره و خدمتکارلرینه ذکری آتی تجارت شرائطی و شروط لازمهٔ سائره درجیله بشقه بشقه بروات و اوامر اعطا اولنمسی باخط همایون ویریلن شروط نظامدن اولدیغنه بناءً دولت علیه‌م رعایاسندن اولوب اوروپا تجارتیله مألوف اولان ازمیرده یکی بدستانده

متمكن رافع توقيع رفيع الشان خاقانى اجى سفر ولد صوا نام تاجر يدينه برات عاليشان اعطاسنى تجار وكيللرى ممهور عرضحاللريله استدعا ايلدكلرين تجار مرسومه نك ناظرى اولان ديوان همايون بكلكجيسى سابق سيد احمد صفى مقدما با تقرير افاده و تاجر مرسوم خزينهٔ عامره مه معين اولان بيك بش يوز غروش ميريسنى تماماً ادا ايتمكله نظام مذكور اوزره بيك ايكى يوز يكرمى بر سنه سى اوائل جمادى الآخرنده ذكرى آتى شرائطى حاوى ويريلن برات عالى موجبنجه خداوندكار سابق زماننده تجديداً اعطا اولنان امر عالى يى تاجر مرسوم ابراز و تجديدينى نياز ايتمكين وجه مشروح اوزره اشبو نشان همايونى ويردم وبيوردم كه مرسوم دفترلو اوروپا تجارندن اولوب و اشبو تاجرلردن حسب الاقتضا برى وياخود خدمتكار و آدملرى لاجل التجاره بر محله كيتمك مراد ايدر ايسه وكلاى مرسومانك ممهور عرضحاللريله استدعا اولندقده تجارت شروطى درجيله طبق مستأمنان ترجمان و آدملرينه اعطا اولنديغى مثللو يول امرلرى ويريله. مستأمنان ترجمانلرينك كندولرى واولاد وعياللرينك مأكولات ومشروبات وملبوسات و مشروباتلرينه دخل و تعرض اولنمديغى مثللو بونلرك اولاد و عياللرينه مأكولات و ملبوساتلرينه قطعا دخل وتعرض اولنميه . و اصحاب بروات اولان تجارك بولندقلرى محلده يانلرنده بولنمق شرطيله بشقه اوامر شريفه ايله تخصيص قلنان ايكيشر نفر خدمتكارلرى اشبو امتيازاته عينيله نائل اوله لر . و اشبو ذكر اولنان ايكى نفر خدمتكارك برى اقتضا ايدر ايسه ارميرده اقامته مأذون اوله و اصحاب برواتدن برينك هر كيمده اولور ايسه اولسون ممضى ومعمول به تمسك موجبنجه وكيللرى و اصنافك تواتراً شهادتلرى ايله مثبت مطلوبى اولدقده يدنده اولان تمسك حاكمه ابراز ولدى الثبوت مطلوبى اولان مبلغ تحصيل اولنوب يوزده ايكيدن زياده رسم مطالبه اولنميه . كرك مسلم ، كرك ملل سائره دن هر قنغيسيله اصحاب برواتك دعوالرى ظهورنده درت بيك اقچه دن زياده يه رسيده اولان دعوا كنار محكمه لرده كورلميوب عرض اوطه سنده حضور آصفيده رؤيت و فصل اولنه . و اوروپا تجارندن برينى كرك اهل اسلام و كرك رعايادن برى لاجل الترافع محكمه يه وياخود باب عالى يه كوتورمك مراد ايلدكده ضابطان طرفلرندن تكدير ايله معامله و كسر اعتبارينى موجب وضع وقوعه كلمامك ايچون براتلى تجار وخدمتكارلرى ناظرلرى طرفندن مباشر تعيينيله قالديريلوب آخر طرفدن مباشر تعيين اولنميه وحبسلرى اقتضا ايدر ايسه ينه ناظرلرى معرفتيله حبس اولنه . وبونلرك تجارتلرينك اكثرى فرنكستانه مخصوص اولديغنه بناءً مستأمنان ايله نزاعلرى ظهور ايده جكى مجزوم اولمغله

بونلرك امور وخصوصلرينه وحساب وكتابلرينه وفصل وحسم مدعياته دقت وادخال
واخراجلرينه نظارت ورؤيت ايلمك اوزره ديوان همايونم بكلكجيسى اولانلر نظر تعيين
وديوان همايون ترجمانى بولنانلر معرفتى وطرفندن بالانتخاب مأمور اوله‌جق مميز بازركانلر
معرفتلريله اولا قاعدهٔ تجار اوزره دعوى و نزاعلرين لدى الرؤيه ناظر موما اليه باتقرير
مقام والاى رياسته عرض واكر شرع شريفه مراجعتلرى لازم كلور ايسه بيان اولنديغى
اوزره آخر محللرده رؤيت اولنميوب عرض اوطه‌سنده شرعله كوريلوب فصل اولنه .
ومستأمنانك طشره‌ده درت بيك آقچه‌دن زياده اولان دعوالرى آستانه‌يه حواله اولنمق
عهدنامه‌لرى شروطندن اولديغى مثللو بونلرك دخى مستأمنان ايله اولان نزاعلرى كذلك
درسعادته حواله قلنمق والحاصل رعاياى دولت عليه‌م تجارينك قنغى دولت تاجرلريله نزاعلرى
ظهور ايدر ايسه دولتين بيننده منعقد اولان عهدنامه شروطى اجرا اولنوب بروقتده خلافى
تجويز اولنميه . وطائفهٔ مرسومه‌نك تحت رابطه‌يه ادخال اولنملرندن مقصود انجق تجارتلرينه
وسيلهٔ يسر وسهولت اولمق قضيه‌سى اولمقله تجار مرقومه‌نك كتوردكلرى امتعه قنغى دولتك
متاعى ايسه ممالك محروسه محصولاتى استثنا وكمافى السابق اخذ اولنوب على الاطلاق فرنكستان
مالاريچون يعنى قنغى دولت وديار امتعه واشيا وارزاقى وهرنه جنس ونوعدن اولور ايسه
اولسون اول دولتك تعرفه‌سى اوزره يوزده اوچ حسابيله رسم كمرك ادا ايليه‌لر . وممالك
محروسه محصولاتى اولان امتعه واشيا وارزاق هرنه ايسه مادامكه ممالك محروسه‌مدن ممنوعاتدن
اولميه‌رق صحيح اوروپا جانبنه براً وبحراً نقل مراد ايليه‌لر كذلك نقل ايده‌جكلرى دولتك
تعرفه‌سى اوزره يوزده اوچ حسابيله ادا ايدوب يدينه معمول به ادا تذكره‌سى آلدقدن
صكره مكرر وزياده كمرك وكمرك اذننامه‌سى وخرج كمرك ومصدريه ورفت كمرك ناميله بر
آقچه وبر حبه طلب اولنميه . واكر كمرك امناسى طرفلرندن مكرر وزياده كمرك ناميله آقچه‌لرى
آلنور ايسه درحال ردايتديريله . وتجار مرسومه ولاة وحكام وووبوده‌كان طرفلرندن خلاف
شرع شريف تجريم اولندقلرينه بروجهله رضاى همايونم اولميوب سايهٔ ملوكانه‌مده آسوده حال
اولملرى ملتزم شاهانه‌م اولديغنه بناءً هر حالده حمايت وصيانت اولنوب وظلماً آلنان آقچه‌لرى
درحال ايجاب ايدنلردن تحصيل اولنه . واصحاب بروات اولان تجار وخدمتكارلرى امور
ولايت وقوجه باشيلق مثللو خصوصاته وجهاً من الوجوه مداخله ايليه . بو خصوص اقدم
اسباب امتياز ونظام اولمقله بروقتده خلافى تجويز اولنميه . شو قدر كه اكر بعض ممالكده
براتلو اولاندن ماعدا ارباب تعيندن قوجه باشيلغه شايان رعايادن بولنميوب عامهٔ رعايانك رؤيت

امورلری ومظالمدن مصون اولملری ایچون بروات اصحابی اولان رعایادن برینك قوجه‌باشی اولمسی ضروری ایجاب ایده‌رك اول مملکتده اولان رعایانك استدعالریله مختارلری اولور ایسه جمله‌نك رأی ورضاسیله فقط اومقوله محلده قوجه‌باشیلق رؤیت ایلمسی جائز اوله . لکن قوجه‌باشی اوله‌جق شخص دخی اشبو امتیازاته نیالنه مبنی سائرندن سربست اولمسی جهتیله رعایا حقنده برکونه تعدی واطوار ناشایسته‌یه وجهاً من الوجوه تصدی ایلمیه . وایلر ایسه کندویه وخیم اوله‌جغی بیلدیریله . وتجار مرسومه‌دن مرد اولانلرك دکانی وسائر املاکلری جانب شرعدن بشقه وناظری طرفندن بشقه تمهیر اولنوب اموال متروکه واملاك وعقار وسائر جزئی وکلی اشیا ونقودلرینه جانب میریدن تعرض وتمهیر وضبط اولنمیوب وصغیر وصغیره‌لری بولنوب شرعاً تمهیری لازم کلنلردن دخی زیاده رسم طلبیله تضییق ایتدیرلمیوب بر مقتضای شرع شریف بین الورثه ناظری نظارتیله تقسیم ایتدیریله . وصغیر وصغیره وغائب وغائبه‌سی اولمیوب بین الورثه تقسیمی مراد اولنمیان ترکه دخی بردرلو جبر وابرام ایله تمهیر ایتدیرلمیه . وبروات عالیه ایله نائل امتیاز اولان تجار واوامر علیه ایله خدمتکار اولانلره فیمابعد جزیه‌دار وقولجیلر طرفندن کاغد اعطاسی وسیله‌سیله تعدی ومداخله اولنمیوب تجار مرقومه وخدمتکارلرینك قلم جریده‌سندن علی الانفراد اسامیسنی مبین دفتری اخراج بر له اعلا جزیه اون ایکی غروش ایکن سعیاً للمیری سکز غروش ضمیمه‌سنوی یکرمیشر غروش واوامر علیه ایله خدمتکار اولانلر اوسط جزیه اولان التی غروشك اوزرینه درت غروش ضمیمه اون غروش اعتبار اولنه‌رق بهرسنه غرهٔ محرمده ناظر موما الیه معرفتیله آستانه جزیه دارینه تسلیم ایلیه‌لر . واشبو جزیه مبلغی نه‌مقداره بالغ اولور ایسه بکلکجی دیوان همایونم بولنانلر برموجب دفتر اوروپا تجاری وکیللرندن طوپی اخذ ایدوب دفتری موجبنجه آستانه جزیه‌دارینه اعطا ایلیه . وبوجهتله یدلرنده بروات شریفه وخدمتکارلق امری اولانلره جزیه کاغدی تکلیف اولنمیه . وبو امتیاز آنجق تجار مرقومه وخدمتکارلرینك کندو حقلرینه مخصوص اولوب اولاد وتعلقاتلری ویدلرنده امر عالیشانم اولمیان خدمتکارلری کما فی السابق جزیه کاغدی اخذ ایلیه‌لر . ویدلرینه بروات واوامر شریفه‌م ویریلن تاجرلر دولت علیه‌مك رعیتی بیلوب هرحالده عرض وادبلریله اولوب مغایر رسم رعیت وعبودیت حرکتده بولنمیوب حقلرنده بووجهله ظهور ایدن عنایاتمك شکرینی ادا وتزاید عمر ودولت وقوام فر وشوکت شاهانه‌م دعواتنه اشتغال ومواظبت اوزره اوله‌لر . شویله بیله‌لر . علامت شریفه اعتماد قیله‌لر . تحریراً فی اواسط شهر ربیع الاخر لسنة اربع وعشرین ومائتین والف (۱)

---

(۱) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ۹۰

اوروپا تجاری براتی آلانلر بر صورتی‌ده استانبول قاضیلغی باب محکمه‌سی سجلنه قید ایتدیررلردی . بونی حاکی اولان بر حکم‌ده شو ایضاحاته تصادف ایدلمکده‌در :

« اقضی‌القضاة‌المسلمین ، اولی ولاة الموحدین ، معدن الفضل والیقین ، رافع اعلام الشریعة والدین وارث علوم الانبیاء والمرسلین ، المختص بعنایة‌الملك المعین مولانا استانبول قاضیسی زیدت فضائله توقیع رفیع همایونم واصل اولیجق معلوم اوله‌که :

الحالة هذه براً وبحراً اوروپا تجارتیله مألوف اولانلر وبوندن بویله اظهار خواهش وارزو ایدن دولت علیه‌نك اهل ذمت رعایاسنك تجارتلرینك تحت رابطه ونظامه ادخاللری خصوصنه ارادهٔ کرامت افادهٔ ملوکانه‌م تعلق ایلدیکی جهتله مستأمن ترجمانلری وخدمتکارلرینك نائل اولدقلری امتیازات وامنیت ومساعده ورعایتك تماماً بونلرك حقلرنده بلا استثنا اجرا قلنمسی رسوم رعیت پروریدن اولدیغی اجلدن او مقوله اوروپا تاجرلرینه وخدمتکارلرینه درجه‌لرینه نظراً شروط لازمه درجی والقابلری بیانیله یدلرینه بشقه بشقه بروات واوامر اعطا اولنمسی خصوصی با خط همایون ویریلن شروط نظامدن اولدیغنه بناءً درسعادتده والده خانده لیونی اسکیلمی ولد جانی یدینه شروط نظام اوزره مفصل ومشروح تجارت براتی اعطا اولندیغی بیانیله برموجب شروط نظام یدینه ویریلن برات شریفم استانبول باب محکمه‌سنه قیدوموجب ومقتضاسیله عمل وحرکت وحمایت وصیانت اولنمق بابنده امرشریف صدورنی تجارناظرلری استدعا ایلدکلری خدمهٔ دولت علیه‌مدن اولوب تجار مرقوم اوزرلرینه ناظر نصب وتعیین اولنان قدوة‌الاماجد والاعیان رکاب همایونم بکلکجیسی سید عبدالرحیم زیدمجده برقطعه ممهور تقریریله افاده ایتمکله وجه مشروح اوزره عمل اولنمق فرمانم اولمغین ایمدی برمنوال محرر مرسوم اوروپا تجارندن اولمق اوزره برموجب شروط نظام یدینه ویریلن برات عالیشانمی استانبول باب محکمه‌سنه ثبت وقیدبرله یدنده ابقا وموجب ومقتضاسی اوزره عمل وحرکت وحمایت وصیانت اولنمق ومغایر شروط برات حالات تجویز اولنمامق بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . بیوردم‌که : حکم شریفم وصول بولدقده بوبابده وجه مشروح اوزره شرفیافتهٔ صدور اولان فرمان واجب‌الاتباع ولازم‌الامتثالمك مضمون منیف اطاعتمقرونیله عمل

وحركت وخلافندن بغايت تحاشى ومجانبت ايليه‌سن . شويله بلهسن علامت شريفه اعتماد قيله‌سن (١)

ربيع الآخر ١٢١٧

خيريه تجارينه كلنجه : بو ؛ اوروپا تجارلغنه قياساً احداث اولنمشدر . استانبول قاضيلغنك ١٢٢٥ سنه‌سنه عائد سجل دفترنده مقيد بر فرمانك زيرنده : (تحريراً فى اوائل شهرالمحرم لسنة خمس ومأتين والف) تاريخى محرر ايسه‌ده سجل دفترينك ١٢٢٥ سنه‌سنه عائد اولمسنه و ١٢٠٥ سنه‌سى سجلاتنده دكل خيريه حتى اوروپا تجارى براتى قيدينه تصادف ايديله‌مامسنه نظراً بو تاريخ عربى‌ده بر (عشرين) كلمه‌سنك سهواً يازلمامش اولديغنه حكم ايدلمكده‌در . مع هذا بو سجلده كورديكم برات ايله صورتنى بورايه درج ايتديكم براتك متنى آره‌سنده آز چوق فرق واردر .

كوروب تدقيق ايتديكم اك اسكى برات ؛ براز اول بحث ايتديكم ١٢٠٥ ياخود ١٢٢٥ واك صوك زمانه عائد اولانى‌ده ١٢٥٧ تاريخلى‌در . بونلرك متنلرى آره‌سنده زمانك كذرانى اسبتنده شيوهٔ لسان فرقى اوله‌جغى طبيعيدر . بلكه مهم بر فرق‌ده اصول شكايتده ومرجعده كورلمكده‌در . تجارت نظارتى تشكيلاتى توسع ومحاكم نظاميه تأسيس ايدلدكدن صوكره تاجرلرك ديوان همايون بكلكجيلكنه مربوطيتى وحضور آصفيده مرافعه اولمق كيفيتى تبدل ايتمشدر .

برده ١٢٢٥ تاريخلى براتده موجود: «. . وبونلرك اوصاف مذكوره ايله اتصافلرى ايجابنه بناءً تكثر سببيله نظام وروابطه‌لرينه خلل كلمامك ايچون اهل اسلام تجارى حقنده اولان اشبو مساعده‌فقط درسعادتمده قرق وممالك محروسه‌مدن شام وحلب وقبريس وازمير وسائر بومثللو موقع تجارت اولان محللرده اوتر نفره منحصر اولوب زياده‌يه قطعياً تجاوز ايتمه‌مسى ..» فقره‌سنك ديكرنده كوريله‌مامسنه باقيلير سه صوك زمانلرده بومقدارك تزييدينه مجبوريت حاصل اولمشدر .

١٢٢٥ تاريخلى براتده ١٢٠٠ غروش خرج ذكر ايدلديكى حالده‌صوكره‌كنده‌مندرج اولمامسندن بومقدارك‌ده بالآخره تزييد ايدلمش اولديغى استدلال ايدلمكده‌در .

---

(١) استانبول قاضيلغى سجلى نومرو ٩٨

خیریه تجارلغی شرفلی بر عنوان اولدیغی اکلاشلمقده‌در .
حالا باباسی ویا بویوك باباسنك خیریه تاجری اولمسیله افتخار ایدنلر کورلمکده‌در .

١٢٦٨ سنه‌سنده بوغاز ایچنده سیر و سفر ایتمك اوزره تشکیل اولنان شرکته‌ده « شرکت خیریه » اسمنك ویریلیشی‌ده بو شهرتدن ایلری کلمشدر . غیر مسلم تاجرلره (اوروپا تجاری) دنیلمسی اکثریتله اوروپا ایله تجارت یاپملرندن نشئات ایتمش ایسه‌ده مسلمان تاجرلره « خیریه تجاری » اطلاقنك اسبابی اکلاشیله‌مامشدر . اسکی زنکینلریمزك خیر وحسنات ایله مألوف اولملری سبب تسمیه اولسه کرك . خیریه تاجری براتی‌ویرلمك ایچون آرانیلان اوصاف و شرائط براتده مندرجدر . بو اوصاف‌وشرائطك باشلیجه‌سی « اهل عرض‌و دیندار و بین‌التجار استقامتله مجرب‌الاطوار اولدیغنه شهادت ایدلمك ، و غرض فاسدینی اجرا ایچون دخول داعیه‌سنده اولان اهل فساد و مزور مقوله‌سی ارباب اقتداردن اولسه بیله سلك تجاره ادخال ایدلمه‌مك » حیله ایله برات آلمش ایسه لدی‌التحقق براتی آلندن آلنمق » کبی خصوصاتدن عبارت اولدیغندن بو درجه اعتنا ایله انتخاب اولنانلرك حائز شهرت و شرف اوله‌جقلری طبیعیدر .

خیریه تجاری براتی

تخت عالیٔ بخت عثمانی اوزره جلوس همایون میمنت‌مقرون ملوکانه‌م شرف وقوعنه مبنی قاعدهٔ مرعیهٔ سلطنت سنیه‌م اوزره عموماً تجدید بروات اولنمقده اولدیغنه وباوریٔ توفیق باری ایله اعمار مملکت و توسیع تجارت مطلقا نظام حال تجار ورعیت خصوصلرینه دقت ونظارت برله بوبابده اقتضا ایدن اسباب ووسائلك استحصال واستکماله متوقف ومنوط واصول وقواعد دول ورسوم وآیین ملل بالاتفاق بونظام اوزره متداول ومضبوط اوله‌رق بو جهتله براً وبحراً اوروپا وعجم وهندستان تجارتیله مألوف اولان وسلك تجاره انسلاك خواهش وآرزوسنده بولنان اهل اسلام تجارینك سربستیٔ تجارتلرینی مستلزم اولور بعض حالاتك اکمالی انواع فوائد ومنافعی موجب اوله‌جغی مقدما نزد سلطنت سنیه‌مده تصور وحسن مطالعه ایله تجار مرقومه حقلرنده با ارادهٔ سنیهٔ شاهانه تأسیس اولنان نظام اقتضاسنجه کندولرینك معتبر ومنتخبلرندن با فرمان عالی درسعادتده برنفر شهبندر وایکی نفر مختار نصب وتعیین اولنوب بونلرلا برکونا جرم و قباحتلری تحقق ایتدکجه

عزل وتبديل اولنمامق وسائر برات عالى استدعا ايدنلرك حال و كيفيتلرى اول امرده آنلرك معرفتلريله بالتحرى فى نفس الامر اهل عرض و ديندار و بين التجار استقامتله مجرب الاطوار اولديغنى اخبار وشهادت ايلدكلرى صورتده اسم وشهرت و محل و مملكتى لصرمحيله ويره جكلرى ممهور شهادتنامه لرى وتجارت ناظرينك تقريريله تجارت مذكوره يه مأذونيتلرى مشعر يدلرينه ذكرى آتى تجارت شروطى درجيله بروات و ايكيشر نفر خدمتكارلرينه دخى اوامر شريفه ويرلمك و بونلره تجار خيريه تعبير اولنه رق براتلو اوروپا تجارينك وفرمانلو خدمتكارلرينك نائل اولدقلرى امتيار وامنيت ومساعده ورعايت بونلرك حقلرنده دخى بلااستثنا و مع زيادة اجرا قلنمق اوزره ايجابى اجرا قلنمقده ايدوكنه بناءً اولوجهله اهل اسلام تجارندن بيروتده ساكن رافع توقيع رفيع الشان خاقانى السيد سيد درويش نام تاجر يدينه ذكرى آتى شرائطى حاوى ايكى يوز قرق يدى سنه سى اواخر محرم الحرامنده ويرلمش اولان برات عاليشان تجديد اولنمق اوزره وكلاى فخام سلطنت سنيه مدن حالا امور تجارت ناظرى دستور مكرم ، مشير مفخم نظام العالم وزيرم محمد سعيد پاشا ادام الله تعالى اجلاله طرفندن بو دفعه يوقلمه اولنمش وذكر اولنان عتيق برات عالى اخذ وبطالده حفظ ايتدرلمش اولمغين وجه مشروح اوزره تجديداً اشبو نشان همايونى ويردم وبيوردمكه مرقوم كماكان دفترلو تجاردن اولوب برموجب نظام اشبو خيريه تجارندن حسب الاقتضا برى وياخود خدمتكار و آدملرى لاجل التجاره برمحله كيتمك مراد ايدوب شهبندر ومختاران مومى اليهمك ممهور عرضحالريله استدعا اولندقده تجارت شروطى درجيله يدلرينه يول امرى ويريله . واصحاب بروات اولان تجارك بولندقلرى محلده يانلرنده بولنمق شرطيله بشقه بشقه اوامر شريفهم ايله تخصيص قلنان ايكيشر نفر خدمتكارلرى اشبو امتيازاته عينيله نائل اوله لر . واشبو ذكر اولنان ايكى نفر خدمتكارك برى اقتضا ايدرايسه ممالك محروسه مدن موقع تجارت اولان محلده اقامته مأذون اوله واصحاب بر و تدن برينك هركيمده اولور ايسه اولسون ممضى ومعمول به تمسك موجبنجه شهبندر و مختارلرى و اصنافك تواتراً شهادتلريله مثبت اوروپا تجارندن مطلوبى اوله رق يدنده اولان تمسكى حاكمه ابراز ايلدكده لدى الثبوت مطلوبى اولان مبلغ تحصيل اولنوب يوزده ايكيدن زياده رسم مطالبه اولنميه . وتجار مرقومه دن برينى كرك اهل اسلام وكرك رعايادن بريسى لاجل الترافع محكمهٔ تجارته و ياخود باب عالى يه كوتورمك مراد ايلدكده ضابطان طرفندن تكدير ايله معامله وكسر اعتبارينى موجب اوله جق وضع وقوعه كلمامك شروط نظاملرى مقتضاسندن وعلى الاطلاق صنوف تبعه حقنده او مثللو معامله وقوعبولماسى

قوانین جدیدهٔ مؤسسه اقتضاسندن اولمق حسبیله ذکر اولنان تجار وخدمتکارلری تجارت نظارتی طرفندن مباشر تعیینیله قالدیریلوب آخر طرفدن مباشر تعیین اولنمیه. وحبسلری اقتضا ایدر ایسه ینه نظارت مشارالیها معرفتیله حبس اولنه. و بونلرك اکثریا تجارتلری فرنکستان امتعه‌سنه متعلق اولدیغندن کرك مستأمنان ایله و کرك اهل اسلام و سائره‌دن هر کیمکله دعوا ونزاعلری ظهور ایدر ایسه نظارت مشارالیهانك انضمام رأیی و شهبندر ومختارلری وطرفیندن بالانتخاب مأمور اوله‌جق معتبر وموثوق تجار معرفتلری ایله قاعدهٔ تجار اوزره محکمهٔ تجارتده رؤیت وقطع نزاعه مبادرت اولنوب شرع شریفه مراجعتلری لازم کلدکده تجارتخانهٔ عامره‌مده کائن مجلس امور نافعه مفتیسی حضورنده و اوراده فصل وحسم مدعا اولنه‌مدیغی صورتده حضور شیخ الاسلامیده شرعله کوریله‌رك فصل اولنه. وبوندن ماعدا سائر کونا امور وخصوصلری ومواد تجارته دائر حساب وکتابلری ولاسیما ادخال واخراجلری کیفیاتی دخی نظارت مشارالیهانك متفرعات مأموریتندن اولمق ملابسه‌سیله بروجه محرر تجار مرقومه‌نك کافهٔ احوالنه نظارت مشارالیها جانبندن بروجه دقت نظارت واولوجهله مصالح واقعه‌لری معرفت نظارت مشارالیها ایله رؤیت قلنه‌رق ومستأمنانك طشره‌ده درت بیك آقچه‌دن زیاده اولان دعوالری آستانهٔ علیه‌مه حواله اولنمق عهدنامه‌لری شروطندن اولدیغی مثللو بونلرك دخی مستأمنان ایله اولان نزاعلری کذلك درسعادته حواله قلنه . والحاصل تجار مرقومه‌نك قنغی دولت تاجرلریله نزاعلری ظهور ایدر ایسه دولتین بیننده منعقد اولان عهدنامه شروطی اجرا اولنوب بروقتده خلافی تجویز اولنمیه . وطائفهٔ مرقومه‌نك بووجهله تحت رابطه‌یه ادخال اولنملرندن مقصود انجق تجارتلرینه وسیلهٔ سیر وسهولت اولمق قضیه‌سنه مبنی اولدیغندن تجار مرقومه‌نك دیار اجنبیه‌دن ممالك محروسه‌مه کوندردکلری امتعه واشیادن انکلتره وفرانسه دولتی وسائر بعض دول متحابه ایله مؤخراً عقد اولنان تجارت معاهده‌سی وتنظیم قلنان تعرفه‌سی وجهله حین ورودنده آمدیه اوله‌رق یوزده اوچ وغیراز تمغا ورفتیه ورسومات سائره یرینه منضم اولان یوزده ایکی رسم کمرك وممالك محروسهٔ شاهانه‌م محصولندن نقل ایده‌جکلری امتعه واشیا وارزاقدن محلنده بایعی طرفندن ویریله‌جك عشریله ایجاب ایدن رسم تمغادن بشقه برموجب تعرفه اسکله‌لره حین تنزیلنده یوزده طقوز آمدیه وطشره کوتوردکلرنده یوزده اوچ رفتیه رسمی آلنه . وممالك محروسهٔ شاهانه‌م محصولی اولوب ینه ممالك پادشاهانه‌م درونده بیع وفروخت اولنان کافهٔ امتعه واشیا وارزاقك دخی رسومات مقتضیه‌سی اصول متعهده وجهله بلاجور واذا تأدیه

وایفا قلنه . وتجار مرقومه بو وجهله ایجاب ایدن رسم کمرکلرینی ادا ایدوب یدینه معمول به
ادا تذکره‌سی آلدقدن صکره مکرر وزیاده کمرك طلب واخذ اولنمیه واکر کمرك امناسی
طرفلرندن زیاده ومکرر کمرك نامیله آقچه‌لری آلنور ایسه درحال رد وایتدیریله . واکر تجار
مرقومه‌نك ایچلرندن حاصلات کمرکه کسر وتدنی ایراثی موجب برکونه حیله وخدعه‌یه
متجاسر اولان بولنور ایسه شهبندر ومختارلری مسئول ومعاتب اولوب اومقوله‌لرك کندولری
حقنده دخی مستحق اوله‌جقلری تأدیبات لازمه قانونامهٔ جزائیه‌یه تطبیقاً اجرا اولنه‌جغندن
اکا کوره تقیدات مقتضیه‌نك کمایبغی ایفاسنه شهبندر ومختاران موما الیهم طرفلرندن دخی
اهتمام ودقت اولنه . ومستأمن تجارینك ممالك اسلامیه‌ده ممنوعاتدن اولمیه‌رق آلوب
ولایتلرینه کوندره‌جکلری امتعه واشیایی بونلرك دخی بلا استثنا براً وبحراً نقل واخراجلری
جائز اوله . وبونلر تجارت بحریه‌لری ایچون سفینه تدارك وانشا ایده‌جك اولدقلرنده هیئت
وجسامتی وترسانهٔ عامره‌یه مربوطیتی ونقل واخراج امتعه واشیا وارزاق ماده‌لری اتفاق آرا
ایله قرار کیر اولان امتیاز نظامنه ورسم کمرکلری خصوصی دخی اشبو براتلری شروطنه
تطبیقاً اجرا اولنه . وتجار مرقومه وفرمانلو خدمتکارلرینك واردقلری فرنکستان اسکله‌لرنده
ترویج امور تجارتلرینه بالوجوه معاونت وهرحالده حمایت وصیانت ایلك اوزره طرف
دولت علیه‌دن منصوب اولان شهبندرلرك مقتضای مأموریتلرندن اولدیغنه مبنی امور
مشکله‌لرینی آنلره افاده ایله تسویه وتنظیم ایدوب بین الدولتین جاری ومرعی اولان عهدنامه‌لر
شروطنك خلافی حرکتدن مجانبت ایلملری حین عزیمتلرنده ناظرلری طرفندن کندیلرینه
بعدالتنبیه دیکلمیوب برکونا اویغونسزلغه متجاسر اولدقلری خبر آلنور ویاخود حقلرنده
اشتکا وقوعبولور ایسه شکایت واقعه لدی التحقیق مقارن صحت اولدیغی تقدیرجه یدنده
بولنان براتك قیدی ترقین ایله ایچلرندن اخراج اولنه . وایچلرنده کیدرك حسن سلوك
ودرایت واستقامتی مجرب ومشهود اولانلردن مناسبلرینك لدی الاقتضا جانب دولت
علیه‌دن دول متحابه اسکله‌لرنده شهبندرلك مأموریتنه انتخاب وتعیینی جائز اوله . وتجار
مرقومه‌یه ولاة وحکام وسائر مامورین وضابطان طرفلرندن خلاف شرع شریف ومغایر
قوانین جدیدهٔ مؤسسه تعدی ورنجیده وقوعی تجویز اولنمیوب مطلوب همایون معدلتمقرون
ملوکانه‌م وجهله هرحالده حمایت وصیانتلرینه دقت اولنه . وتجار مرقومه‌دن وفات ایدنلرك
دکان واوطه وسائر املاکلری جانب شرعدن بشقه وتجارت نظارتی طرفندن بشقه تمهیر
اولنوب اموال متروکه واملاك وعقار وسائر جزئی وکلی اشیا ونقودلرینه ورثه‌لری موجود
اولدقجه جانب میریدن تعرض وتمهیر وضبط اولنمیه . وصغیر وصغیره‌لری بولنوب شرعاً

تحریری لازم کانلرندن زیاده رسم طلبیله تضییق ایتدیرلمیوب برمقتضای شرع شریف بین الورثه
نظارت مشار الیها معرفتیله تقسیم ایتدیریله. وصغیر وصغیره وغائب وغائبه سی اولمیوب بین الورثه
تحریری مراد اولنمیان ترکه دخی بردرلو جبر وابرام ایله تحریر ایتدیرلمیه. وبو امتیاز انجق
تجار مرقومه وفرمانلو خدمتکارلرینه مخصوص اولوب یدنده امر عالی اولمیان خدمتکار وسائر
متعلقاتلری حقلرنده جاری اولمیه . وبونلرک تحت رابطه ونظامه ادخاللری مجرد تجارتلرینه
وسعت کلمك وامور تجارتلرینی یوروزسزجه رؤیت ایدوب هر برامور وخصوصلرنده
برکونه اویغونسزلق وقوعه کلمامك فرضندن عبارت اولدیغنه مبنی غرض فاسدینی اجرا ایچون
دخول داعیه سنده اولان اهل فساد ومزور مقوله سی ارباب اقتداردن اولسه بیله ادخالی
بروجهله تجویز اولنمیوب بالفرض حیله ایله برات آلمش بولنور ایسه لدی التحقیق براتی قیدی
ترقین اولنوب عدم اهتماملرینه مبنی شهبندر ومختارلری دخی مسئول ومعاتب اوله لر. وتجار
مرقومه دن وفات ایدنلرك کبیر اوغلی اولوبده برات آلمغه طالب وشایان بولنور ایسه اول
دخی سلك تجاره ادخال اولنه رق یدینه برات عالیشانم اعطا قلنه . وذکر اولنان شهبندر
ومختارلرك دخی بین التجار جرم وقباحتلری متحقق اولور ایسه تجارت نظارتی معرفتیله
اخراج اولنه رق یرینه جمله نك معتبر ومنتخبی اولان آخر مناسبی ینه باامر عالی نصب وتعیین
اولنه. وتجار مرقومه دخی حقلرنده بووجهله ارزان قلنان عنایت علیه ومساعدهٔ سنیه مك
شکرینی بیلوب هرحالده عرض وادبلریله تجارت ایده رك تزاید عمر دولت وقوام فروشوکتم
دعواتنه اشتغال ومواظبت ایلیه لر . شویله بیله لر علامت شریفه مه اعتماد قیله لر . تحریراً
فی اواسط شهر ربیع الاخر لسنة سبع وخمسین ومأتین والف

آتی به درج اولنان عرضحال صورتی؛ خیریه تجارلغنك ۱۲۸٤ سنه سنه قدر دوام
ایتدیکنی وتاریخ مذکورده بعض اصلاحات ایچون برقومیسیون تشکیل ایدلدیکنی کوسترمکده در
معروض چاکر کینه لریدرکه

مجرد ولی النعمت بیمنتمز افندمز حضرتلرینك افکار محاسنتثار ملوکانه لری سایه سی
جناب حق جمله سنه دوکنمز عمرلر احسان بیورسون. ووکلای فخام حضراتنك اقدامات
مؤثره لری ثمره سی اوله رق ملکمزده کون بکون آرتمقده اولان آثار خیریه واجراآت نافعه
عیون عامه یی پرسرور وابتهاج ایتمکده. وبو وجهله مع الافتخار فریضهٔ رقیت عبیدانه لریمز
اولان دعای دیمومیت عمر وعافیت وتزاید شان وشوکت سلطنت سنیه تکرار قلنمقده در.

نزد عالیٔ وكالتپناهیلرنده مستغنیٔ عرض وتفصیل اولدیغی وجهله امور تجارت دمهمه‌سی ارکان آبادانی ومعموریتك بر رکن اعظمی ونظر دقت واعتنایه آلنه‌جق شیلرك اهم والزمی اولدیغندن بونلك هر یوزدن یعنی دولت وملتجه استکمال وسائل ترقیاتی اوغورنده اوغراشمق خصائل حمیدهٔ وطنپروری دیمك اولمغله بوخصوصی جمله‌مز فرض عین ایدنمش اولدیغمزدن وسایهٔ عمرانوایهٔ حضرت ملکدارایده شو آرالق بومقوله اسباب نافعه ارائه‌سنه مساعده وازجمله سیمکش وسراج ودباغ اصنافلرینه مساعده بیورلمقده اولدیغندن تجارت نظارت جلیله‌سی تحتنده بولنمق واعضاسی بلامعاش انتخاب ایده‌جکمز مسلم وغیرمسلم تبعه‌مز تجارندن اولمق وامر تجارتك ترقیسنه حائل وتدنیسنه وسائل اولان سببلر دوشنیله‌رك خاطر عاجزانه‌لریمزه کلان موادی قلمه آلنه‌جق لوایحه درج ایله نظارت مشارالیها معرفت مخصوصه‌سیله باب عالی‌یه عرض اولنمق وویریله‌جك قرار اوزرینه یعنی باب عالیجه تنسیب بیورلدیغی تقدیرده موقع اجرایه قونلمق اوزره بزجه برقومیسیون تشکیلنه رخصت اعطا بیورلمسی خصوصی اقدم آمال بندکانه‌مز ایدوکی محاط علم عالی آصفانه‌لری بیورلدقده مساعدهٔ عالیٔ جناب وکالتپناهیلری بیدریغ بیورلمسی استرحامنده تقدیم عرضحاله جسارت اولندی اولبابده وكافهٔ احوالده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر   غرهٔ جمادی الاخره ١٢٨٤

تجارخیریه مختار ثانی   تجارخیریه مختار اول   شهبندر تجارخیریه السید
(١) محمدامین   السیدامین   خلیل

خیریه تجارینك مراجعتی تجارت نظارتی وباب عالیجه حسن تلقی ایدیله‌رك لدی العرض استئذان ایتدیكی طرزده برقومیسیون تشکیلی حقنده ٢٧ ج ١٢٨٤ تاریخنده اراده سنیه شرفصادر اولمشدر

فقط قومیسیوننك نه قدر دوام ایتدیكنه ونه کبی اجراآت وتشبثاتده بولندیغنه دائر بشقه‌جه معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر. انجق اصلاح صنایع فصلنده ایضاح ایدلدیكی وجهله بو کبی قومیسیونلر عبدالحمید خان ثانینك اوائل سلطنتنه قدر اییی کوتو دوام ایده‌بیلمش ایسه‌ده اوتاریخلردن صوکره بونلرك فعالیتلری سکتهٔ تعطیله اوغرامشدر.

خیریه تجاری براتنده کوریلن شهبندر ومختار تعبیرلری حقنده براز ایضاحات اعطاسنه لزوم کورولمشدر.

شهبندر؛ شاه بندرك مخففیدر. وقتیله تجارتکاه اولان هر بلده‌ده حاکم وآمر؛ ولانلر میاننده برده شهبندر بولنمقده ایدی. اولیا چلبی تدقیق اولنورسه برچوق شهرده شهبندردن بحث ایتدیكی کوریلیر. عینی شهرده برده محتسب بولنوردی.

[١] بو عرضحالك زیرنده بونلردن ماعدا الی‌التی امضا دها واردی. درجنده فائده کورولمدی

محتسب اصناف امور ومعاملاتی و نرخلك محافظهٔ مرعیتیله مكلف اولدیغی كبی شهبندرده تجارك اموریله مشغول اولوردی . استانبولده‌ده برشهبندربولندیغنی اولیا چلبی‌نك شوافاده‌سی كوستریبور :

« شاه بندر تقریر : دكانی یوقدر . بال قپانی خاننده اقامت ایدر . بر نفر آغادر . پیری سرچشمهٔ عنقا(١) (عمر بن الفارض) در. قبری مصرك جنوب طرفنده امام شافعی قربنده‌در . جمیع وزرا و علما وصلحا ومنلالرك پولیسه كاغدلری خدمتنده اولوب جمله دیارك تجاری بونك قبضهٔ تصرفنده‌در . غایت منعم ومعتمد ذاتدر . (٢)

شهبندر تعبیری الیوم قونسلوس مقابلی اوله‌رق ممالك اجنبیه‌نك مشهور شهرلرنده منسوب اولدیغی دولتك معاملات تجاریه‌سنی تدویر ایله مشغول كیمسه‌یه دنیلمكده‌در . مختار اول وثانی : ٥٧٨ نجی صحیفه‌ده (اختیار)ك نه دیمك اولدیغی مفصلاً ایضاح ایدلمشدی . خیریه تجارلغی احداث ایدلدیكی صره‌ده بو تعبیرك‌ده آرتق طوغری اوله‌رق قوللانلمغه باشلانلدیغی كوریلیور . بناءً علیه بوبراتلرده تصادف ایدیلن مختار ایله اولجه قوللانیلان اختیارك ایكیسی‌ده برمعنایه‌دره (٤٩)

بوندن صكره‌كی فصلده اصلاح صنایع وتجارت حقنده برخیلی ایضاحات ویرلمش بومیانده تجارت وصنایع اوطه‌لرندن‌ده بحث ایدلمش اولمقله بورادە بو قدرله اكتفا ایدلمشدر .

---

(١) عنقا : بیوك تاجرلر حقنده قوللانیلان برتعبیردر . اكثریتله عنقا بازركان دنیلمكده‌در. عنقانك قاموسلرده بیان ایدیلن تعریفاتیله سبب تسمیه آره‌سنده‌كی علاقه ومناسبت آكلاشیله‌مامشدر.

(٢) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی جلد ١ ، صحیفه ٥٤٤

(٤٩) وقتیله دولتك اوامرینی خلقه تبلیغ وطرح ایدیلن ویركولرك آنلردن تحصیل وحكومته تسلیمنه مأمور اولانلره كوی اختیارلرینك باشی ، برنجیسی معناسنه اولمق اوزره قوجه باشی دنلمكده ایدی . ١٢٤٥ ده قوجه باشی عنوانی (مختار) ه تبدیل اولنمشدر . سنهٔ مذكوره‌ده درسعادتله بلاد ثلثه اهالیٔ ذكورینك ثبت سجل ایدیله‌رك مرور وعبور ایچون اجباب ایدن اصولك امرٔ اجراسی . . ضمننده اهالیدن هر محله‌یه اول وثانی اوله‌رق ایكیشر مختار تعیین اتنمشدی . استانبول اهالیسی : (محله‌لره كوی كتخدالری دیكیلدی . یقینده سالیانه دفترلری‌ده كله‌جك) دیو دفتكو ایتمشلر ایمش .

رسملی وخریطه‌لی عثمانلی تاریخی احمد راسم بك جلد ٤ ، صحیفه ١٨٤٩

خیریه واوروپا تاجرلری ایچون دیوان همایون بکلکجیلکی مرجع کوسترلمشدی .
دیوان همایون بکلکجیلکی اوزمانلرده رئیس الکتابه یعنی خارجیه نظارتنه مربوط اولوب باب عالیدن نامشاهانه‌یه اعطاقلنان بوتون احکام ، برواتوسائر وثائقك محل اعطا وقیدی بوذاتلك ریاستنده‌کی قلم ایدی .

تاجرلرك کرك امنیله‌ده مناسبت ورابطه‌لری اولدیغی کبی (١٢٥٥) تاریخنده تجارتخانه‌نك یعنی امور تجارت نظارتنك تشکیلی ونظارت مشار الیهاده منحصراً تجارك دعوالرینی رؤیت وحل وفصل ایتمك اوزره بر ده محکمه احداثی اوزرینه نظارت مشار الیها بالعموم تجارك مرجع طبیعی وقانونیسی اولمشدر .

دیوان همایون بیورلدی دفترنده کوریلن وثائقدن استخراج اولنسان شو ایکی فقره بوبابده ایضاحات لازمه‌یی حاویدر :

« براتلو خیریه واوروپا تجارینك امرنظارتلری بوندن اقدم باارادهٔ شاهانه تجارت نظارت جلیله‌سی زیر اداره‌سنه نقل وادراج اولنه‌رق تجار مرقومه‌نك اخذ واعطادن طولایی وقوعبولان منازعه ودعوالرینك وسائر تجارته متعلق نزاعك رؤیت وتسویه‌سی ضمننده تجار مرقومه‌نك شهبندر ومختار ووکیل ومعتبرلری حاضر اولدقلری حالده هفته‌ده برکون عقد مجلس اولنمق اوزره تجارتخانهٔ عامره درونده محکمهٔ تجارت نامیله مستقل بر مجلس ترتیب بیورلمش ایسه‌ده دعاوئ مرقومه‌نك اصول رؤیتی هنوز برنظام تحتنه ادخال قلنمامش اولدیغندن تسهیلاً للمصلحه مجلس مذکور حقنده ذکری آتی اصول محاسن شمولك وضع واجراسی ایجاب حالدن اولوب شویله که بوندن بویله دعاوئ واقعه‌نك رؤیت وتسویه‌سی ذکر اولنان محکمهٔ تجارتده بهرهفته بازاوایرتسی کونلری ساعت آلتی قرارلرنده بده ایله ایجابنه کوره ساعت اونه‌قدر متمادی اوله‌جغندن قواعد مرعیهٔ قدیمه اوزره بردعوا کورلمکده ایکن دیکر دعواجینك مجلس اوطه‌سنه دخولی مخالف نظام اولمق حسبیله استماعنه مباشرت اولنان دعوانك آردی کسلمدکجه دیکر اصحاب دعاویدن کسنه‌نك دخوله جسارت ایده‌مامسی ایچون مجلس اوطه‌سی قپوسنده ایکی نفر قواس بلامفارقه طورمق وکرك چوقدار وکرك قواساندن مباشر اولانلرك یدلرنده بولنان فرمانلیلرك تاریخلری بالمعاینه هرقنغیسی ایلرو ایسه اولا اول دعوایه ادخال . . . » (١)

غرهٔ ذا ١٢٥٥

---

(١) دیوان همایون بیورلدی دفتری صحیفه ٢٣

دیکر وثیقه

« سایهٔ احسانوایهٔ حضرت جهانداریده براتلو خیریه واوروپا تجاری تجار سائره‌دن مستثنا اوله‌رق امتیازاتی دخی مستامن تجاری مثللو بولنمق حسبیله حقلرنده لازمهٔ حمایتکاری وصحابتك اجراسی ضمننده ذکراولنان خیریه واوروپا تجـارندن اولوب طشره‌ده تجارتله مألوف اولانلردن برینك درسعادته احضارنی استدعا ایدن کسنه‌نك عرضحالی اول امرده جانب تجارته بالحواله مدعی علیهك احضاریله دعوالری بروجه حقانیت رؤیت اولندقدن صوکره مدعی حقلی ظهور ایدرایسه فبهاوالا اولمیوبده مدعینك تزویری تبین ایلدیکی حالده مدعی علیهك بوبابده واقع اوله‌جق کافهٔ مصارفی مدعیدن تحصیل قلنمق شرطیله .... » (۱)

مع هذا ۱۲ کانون ثانی ۱۲۷۸ تاریخلی دیکر بیورلدیٔ سابقده کوریلان ایضاحاته نظراً دیوان همایون بکلکجیلکنك حق نظـارتی فسخ اولنمیوب ازجمله مذکور بیورلدیده بیـان اولندیغی وجهله تجار مرقومه‌نك باب عالی‌یه ویره‌جکاری عرضحالرك دخی دیوان همایون بکلکجیلکی مقامنه اعطاسیله معاملات لازمه‌سنك شرائط قانونیه‌دائره‌سنده جریانی امور طبیعیه‌دن واصول متخذه‌دن بولندیغی حالده برمدتدنبرو بواصوله رعایت اولنمیه‌رق تجار مرقومه‌نك عرضحالری دوائر سائره‌دن دخی حواله ایله معاملاتی یوریدلمکده اولدیغنه وبوصورت ایسه مصالح واقعه‌نك اخلالنی مؤدی اوله‌رق شرائط امتیازیه‌یه‌دخی منافی بولندیغنه‌مبنی بعدازین تجار مرقومه‌نك ویره‌جکلری عرضحالك وبونلره دائر باب عالی‌یه کله‌جك سـائر اوراقك اول امرده مقام مشـارالیهایه اعطاسیله معاملاتنك اول صورتله جریان ایتدیرلمسی » (۲) تبلیغ ایدلمشدر .

---

[۱] و [۲] دیوان همایون بیورلدی وعلم وخبر دفتری

يكرمنجى فصل

طشره‌ده اصناف تشكيلاتى

استانبول اصناف تشكيلاتنك صفحاتى بوندن اولكى فصللرده ايضاح ايدلمشدى . اصناف تشكيلاتى ؛ اساس اعتباريله فتوت طريقتك شكل معدلى اولوب بو شكل ايسه طشره‌دن استانبوله نقل ايدلمش اولديغندن هر ايكى تشكيلات آره‌سنده كلى فرق اولميه‌جغى بديهيدر . حتى مشابهت او درجه بارزدر كه استانبولده بولنان چارشولرك اوفاق بر مودەلى طشره‌ده‌ده وجوده كتورلمش و عينى اسملر ويرلمشدر . هر يرده بدستان (بزازستان) ، حتى ادرنه كبى بلده‌لرده اوزون چارشو اسمنه بيله تصادف ايدلمكده‌در كه اوزون چارشو اسمنك تسبيح و امثالى اعمال ايدن اصنافله بر مناسبتى اولميوب اساساً تسبيح اعماليله متوغل اولميان بيزانسليلر زماننده‌ده مذكور چارشو عينى نامله مسمى ايدى .

ديكر اثرلردن صرف نظر اوليا چلبى تدقيق اولونورسه اصناف تشكيلاتى و چارشو تقسيماتى خصوصلرنده‌ده طشره ايله استانبول آره‌سنده پك آز فرق اولديغى كوريلور . شو قدر كه طشره تشكيلاتى دها خصوصى و دها محدود ايدى .

يالكز تأييد مدعا ايچون اوليا چلبى‌دن بر مثال كتيرلمك ايجاب ايتمكده‌در . سياح مشاراليه ادرنه چارشوسى و ارباب صنايعى حقنده خيلى ايضاحات ويردكدن صوكرا دييوركه :

بالاده ذكر اولنان سوق سلطانيلردن هر كس اصنافيله برر طرفه واقع اولوب شيخلرى، نقيبلرى ، يكيت باشيلرى ، كتخدا و چاوشلرى واردر .

بو بحثى دها زياده تفصيله فائده كوريلمه‌ديكندن طشره اصناف تشكيلاتنك نسبةً صوك زمانلره عائد اولمق و بوكون بيله تطبيقه شايان بر تشكيلات بولنمق اعتباريله روم ايلينك الكمشهور شهرلرندن « سيروز » حقنده‌كى بر تقبنامه‌يى آتى‌يه درج ايديورم .

تقبنامه سيروزلى مفتى زاده اسعد بك طرفندن يازلمشدر .

بو اوقنور و استانبول اصناف تشکیلاتی وبالخاصه فتوت طریقی حقنده‌کی معلوماتله قارشولشدیریلیرسه تورك سجیه‌سنك ایرانیلرك اثر اختراعی اولان فتوتی نه‌قدر اجتماعی و ملی بر شکله افراغ ایتمش اولدقلری آکلاشیلیر.

ایشته اوفاق بر عشیرتدن جهانگیرانه بر دولت چیقاردیغی دائما سویله‌نیلن عثمانلی تورکلری انجق بو کبی منتظم تشکیلات سایه‌سنده تا ویانه اوکلرینه قدر کیده‌بیلمشلر معارف و اوقاف نظارتلری موجود اولمدیغی دورلرده ملی وارلقلرینك تحجر ایتمش بر رد آبده‌سی اولان جامعلرینی، مدرسه‌لرینی، مکتبلرینی بو سایه‌ده یشاتمشلر و بو تشکیلات اهمال ایلدیکی تاریخدن اعتبارا آده بوکون کوردیکمز و بولندیغمز حال انقراضه دوشمشلردر یك اوزون سوره‌جك اولان بو مقایسه‌یی بوراده کسه‌رك قلمی اسعد بکه ترك ایدییورم (٥٠)

(٥٠) اسعد بك، روم‌ایلینك و بالخاصه مملکتنك احوال تاریخیه‌سیله تشکیلات ملیه و وضعیت مدنیهٔ اجتماعیه‌سی حقنده غایت مهم تدقیقات و تتبعاتده بولنمش، سیروزده معارف قومیسیونده سنه‌لرجه چالیشه‌رق یکیدن برچوق مکتبلر کشادینه، موجودلرك اصلاحنه فوق‌العاده چالشمش فعال، مقتدر، خیرخواه بر ذاتدر. بالقان حربندن صوکره هجرته اجبار ایدیله‌رك استانبوله کلمشدر. الیوم مشیخت جلیلهٔ اسلامیه هیئت تفتیشیه باش‌کتابتنده بولنمقده اولوب جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه‌نك خدمت کتابتنی‌ده فخریاً ایفا ایلمکده و بالنتیجه استانبولك قیمتدار مؤسسات ملیه‌سندن اولان دارالشفقه ایچون جداً چالیشمقده‌در. مجله ایچون یازمش اولدقلری تتبعنامه‌دن طولایی تشکری بر وجیبهٔ وجدانیه عد ایدر و سیروز حقنده‌کی مهم تدقیقاتنی‌ده نشر ایتملرینی تمنی ایدرم.

سیرزوده اصناف تشکیلاتی

و

جماعت حیاتی

۱۲۵۰ سنه‌سنده سیروزده شو اصناف موجود ایدی :

چفتجیلر ، دباغلر ، حلاجلر ، یورغانجیلر ، پابوشجیلر ، کراسته‌جیلر ، نعلینجیلر ، صندقجیلر ، مویتابلر ، طوقومه‌جیلر ، بزازلر ، ایپلیکجیلر ، شکرجیلر ، دمیرجیلر لبلبیجیلر ، عطارلر ، نعلبندلر ، چولحه‌جیلر ، دستکاهجیلر ، بربرلر ، اکمکجیلر ، کونجیلر .

هر اصنافك مستقل برچارشیسی واردی . بوچارشی اصنافك نامیله یاد اولنور . حلاجلر چارشیسی ، بربرلر چارشیسی ، دمیرجیلر چارشیسی کبی . یالکز شکرجی ، بربر ولعلبندلره چارشی خارجنده دکان آچمه و بالخاصه اکمکجیلرك مختلف موقعلرده اجرای صنعتلرینه مساعده ایدیلیردی .

اصنافك ، کندی طرفندن منتخب وباامرالهٔ شرعیه منصوب بر رئیسی واردر . بوکا اوللری « آهوبابا » (۱) صکره‌لری « کهیا » و ۱۲۹۵ دن صوکره‌ده « متولی » دیرلردی .

هر اصناف چارشیسنك علی‌الاکثر وسطنده ویا دیکر مناسب بر محلنده متولی‌یه مخصوص بیوجك بر دکان و اوزرنده بر اوطه واردر . او اوطه‌ده لونجه هیئتی (هیئت اداره) اجتماع ایدر .

هر اصناف چارشیسنده و علی‌الاکثر متولینك دکانی قارشیسنده ویا اتصالنده برچشمه ویانده بر قارلق وبر سبیل واردر .

هر اصنافك کندینه مخصوص بیوك بر سنجاغی و برده علمداری بولنور . سنجاق بش التی آرشون مربعنده یشیل اطلاسدن معمول و اوزرینه رنکارنك ایپك و بر قسمی صیرمه ایله ایشلنمش آیات قرآنیه و احادیث شریفهٔ مناسبه محرر

---

(۱) ۵۴۹ - ۵۵۱ نجی صحیفه‌لره باقنکز .

و رأسنده بیوجك برهلال و آنك ایچنده صاری معدندن یازلمش لفظهٔ جلال موضوعدر بو هلالك آلتنده‌ده قرمزی بیاض ایپکدن معمول و یارم ارشون طولنده بر قورودونك اوجنه او اصنافك علامت فارقه‌سی مربوطدر . یورغانجیلرك سنجاغنده اون ایکی یکرمی سانتیم مربعنده بر اطلاس یورغانجق ، نعلبندلرك سنجاغنده بر کموش نعل ، پاپوشجیلرده ظریف بر جفت پاتیك ، بربرلرککی صاری معدندن معمول کوچك و پك ظریف بر بوغاز لکنی ، شکرجیلرککی‌ده کوچك و یالدیزلی کاغددن مخروطی‌الشکل بر شکر کلاهی ، چفتچیلر ده ایسه بر دمت باشاق .

هر اصنافك بر دعوتجیسی واردر . وظیفه‌سی : متولینك دکان واوطه‌سنی آچمق ، قاپامق ، تمیزله‌مك ؛ متولینك ایستدیکی کیمسه‌لری دعوت ، اوکله و ایکندی اذانندن یارم ساعت اول چارشینك معین اوچ محلنده « وقت الصلاة یامؤمنون » نداسیله اصنافه نماز وقتنك تقرب ایتدیکنی اعلام و اقشام اوزری مساعینك تعطیل زماننك حلولنی اعلان ایتمکدر .

هر اصنافك موظف بر چشمه‌جی و قارجیسی واردر . وظیفه‌سی : لدی‌الایجاب صو یوللرینی تعمیر ، چشمه‌یی تطهیر و ایام صیفده قار و صغوق صو توزیعندن عبارتدر .

هر اصنافك بر پاسبانی (بکجی) بولنور .

وظیفه‌سی : چارشی‌یی سپورمك و اصناف ؛ دکانلرینی قاپایوب کیتدکدن صوکرا هر دکانك قاپی وکلیدلرینی یوقلایه‌رق کلیدله‌نمه‌مش دکان وارایسه صاحبنه خبر کوندرمك و کیجه‌لری چارشی‌یی دور ایدرك امر محافظه‌یه اعتنا ایلمکدن عبارتدر .

هر اصنافك بردعا کویی واردر . وظیفه‌سی: صباح نمازینی متعاقب متولینك دائره‌سی اوکنده بتون اصناف بالاجتماع دعا قرائت ایتمکدر . (دعادن اول دکان آچیلماز)

امور اداره

هر اصنافك امور و معاملات عمومیه‌سی دوغریدن دوغری‌یه متولی طرفندن اداره و اجرا اولنور .

متولی کافهٔ معاملاتنده اصنافه قارشی مسؤلدر .

متولینك وظائف اساسیه‌سی، اصنافڭ اصنافلرینه متعلق مسائل و منازعاتی حل وفصل اصناف صندیغی حاصلاتی اخذ وقبض، عقاراتی تعمیر، مؤسسات خیریه‌یی اداره وادامه اصحاب مرتزقه‌لره وظائفنی اعطا، نقود موقوفه‌یی تمیه، مستخدمینی تبدیل وتعیین، اصنافڭ احوال عمومیه وخصوصیه‌سنی دائمی صورتده تدقیق، هیئت اداره‌یه ریاست، بیوك مجلسه دوام، استاد، قالفه، چراق ویاماق مراسمنی اجرا و على العاده اجتماع سنوی‌یی دعوت و اداره، اجتماع عمومی ایله اجتماعات سائره‌ده بالذات اثبات وجود ایتمکدن عبارتدر.

متولینك نزدنده استادلر طرفندن منتخب و بش کشیدن مرکب (بر لونجه هیئتی) واردر. بو هیئت، دائرهٔ مخصوصه‌سنده ومتولینك ریاستنده اجتماع ایدر.

متولی اصنافه عائد هر نوع مسائلی بو هیئتله برلکده مذاکره وتقریر ایدر. قرارلردن متولی ایله برلکده هیئت اداره‌نك کافه‌سی واجرا ایله اداره‌دن بالکز متولی اصنافه قارشی مسئول قالیر.

لونجه هیئتی متولینك امور مالیه‌سنی دائمی صورتده قونترول ایدر و ایسته‌دیکی زمان مجتمعاً صندوق موجودینی تعداد ایلر.

اصناف متولیسی یوقاریده بیان ایلدیکی وجهله انتخاب ایله تعیین اولنور. متولی وفات ویا استعفا ایتدیکی وصورت اخرله انفصال ایلدیکی کونك فرداسنده انتخابات اجرا ایدیلیر. متولینك انفصالیله برابر اصنافڭ بالعموم استادلری اجتماع ایدرلر بونلردن لونجه‌یه داخل بولونمایانلرینك اك قدملیسی؛ متولینك دفترلرینی لونجه هیئتندن تسلم، صندوق موجودینی تعداد و حضارك کفالتیله اخذ وقبض ایلر. واو مجلسده متولی انتخاباتی اجرا ایدیلیر. متولی اوله‌جق ذاتك استادلرك اولدقچه قدملیلرندن اولمسی و لااقل اوچ استاد یتیشدیرمش بولنمسی، بین الاهالی صدق واستقامتله موصوف، صلاح حال ایله وابنای جنسنه محبت وخیرخواهلقله معروف بولنمسی شرطدر.

بو صورتله متولی اوله‌جق ذاتك انتخابی ختام بولونجه منادی متولینك اسمنی اصنافه اعلان ایدر.

عینی مجلسده لونجه هیئتی ده انتخاب اولنور واثنای انتخابده متولئ جدید وعزل وانفصال صورتیله ایسه متولئ سابق حاضر بولونمازلر.

هیئت اداره‌یه انتخاب ایدلمك ایچون بش سنه‌دنبری استاد صنفنده بولونمق، بر كونا محكومیتی اولمامق بین‌الاصناف صدق و امانت و صلاح حال ایله موصوف بولونمق مشروط؛ انتخاب ایده‌بیلمك ایچون‌ده یالكز استاد صنفنده اولمق لابددر. دردی داخل و بریسی‌ده خارجی استادلردن اتفاق و اكثریتله بش كشیلك هیئتك انتخابی متعاقب اسملری دیگر بر استاد طرفندن اشبو انتخاب مجلسنده حاضر بولونمایان متولیٔ جدیده خفیاً تبلیغ وافاده اولنور.

متولی «بن بو آدملرله برابر چالیشه‌بیلیرم» جوابنی ویره‌جك اولورسه مراسم مخصوصه ایله اوطه‌یه ادخال ایدیله‌رك استقبال و تبریكات ایفا اولونه‌رق مجلس كبیره معلومات اعطا اولنور.

متولیٔ جدید؛ بو هیئتله چالیشه‌مایه‌جغی جوابنی ویره‌جك اولورسه هیئت اجتماعی تعطیل ایده‌رك كیفیتدن همان مجلس كبیر رئیسنی خبردار ایدر.

رئیس متولی‌یی دعوت ایده‌رك هیئتك هپسندن‌می یوقسه بر ویا ایكی شخصدن‌می ممنون اولمادیغنی استفسار ایلر. اگر هپسندن ایسه متولی‌یی استعفایه دعوت واستادلر طرفندن تكرار متولی وهیئت اداره انتخابنی امر ایدر. استادلر عینی متولی‌یی وعینی هیئت اداره‌یی انتخاب ایدر ومتولی ینه قبول ایتمزسه بو تقدیرده هیئت ادارهٔ جدیده ابقا اولنه‌رق تكرار باشقه بر متولی انتخاب اولنور. بو متولی‌ده هیئت اداره ایله چالیشه‌میه‌جغنی بیان ایدرسه برنجی درجه‌ده انتخاب ایدلمش اولان متولی ینه متولی قاله‌رق ایكنجی دفعه انتخاب اولونان متولی‌ده هیئت اداره‌ده بولونمق اوزره اكثریتله و اشبو متولینك‌ده رأیلری داخل اولدیغی حالده هیئت اداره انتخاب اولنور.

انتخابات ختام بولدیغی ومجلس كبیرجه موافق گورلدیكی تقدیرده مجلس كبیرك رئیسی متولی‌یی و مجلس كبیردن اوچ و اونجه‌دن ایكی اعضایی برابر ینه آله‌رق حاكم‌الشرعی زیارت و انتخاب واقعی حضور شرعده تقریر ومتولیٔ لاحقك امور اوقاف و اصنافی اداره‌یه قادر، استقامت و زهد و امانتله موصوف بولندیغنی قید و تسجیل ایله مراسلهٔ شرعیه‌سنی اخذ ایده‌رك وینه مجتمعاً اصنافك لونجه اوطه‌سنه گله‌رك استادلرك عمومی دعوت ومتولی افندینك متولیلكنك حاكم شرع شریفه اقتران ایلدیكنی تبلیغ و كندیسنی اصنافه تقدیم ایله اصنافك كندیسنه حرمتكار ومتولینك‌ده حقوق اصنافه بر پدر كبی رعایتكار

اولمسنی تنبیه ولونجه‌ده محفوظ اولان متولیلك عصاسنی کندیسنه تودیع ایدر . متولی هیئت ادارهٔ حاضره و سابقه‌یی همان اجتماعه دعوت ایدرك متولیٔ سابقك حساباتنی تدقیق ایدر . وحسابات واقعه‌یی مجلس کبیره تصدیق واصنافه اعلان ایتدیرر .

اصناف هیئتلری واجتماعلر

١ -- لونجه هیئتی [هیئت اداره]
٢ -- کهیالر مجلسی [هیئت مرکزیه ، مجلس کبیر]
٣ -- ضیافت اجتماعی [علی العاده اجتماع سنوی]
٤ -- اوچ کونلر اجتماعی [اجتماع عمومیٔ سنوی]
٥ -- مملکت اجتماعی [فوق‌العاده اجتماع]

١ - لونجه هیئتی

عدد واعضاسیله صورت انتخابی وصلاحیتی متولینك وظائف اساسیه‌سی صره‌سنده قسماً بیان اولونان اشبو هیئت، هر عربی آینك برنجی و اوچنجی جمعه کونلری لونجه دائره‌سنده متولینك ریاستنده اجتماع ایدر . متولی اصنافه عائداون بش کونلك حادثات ومعلوماتی ایضاح ومقررات سابقه‌نك صورت تطبیق ونتایجی حقنده لازم کلن تفصیلاتی اعطا ومحتاج مذاکره کوردیکی مسائلی موقع مذاکره‌یه وضع ایدر .

متولی؛ صندیقدن پاره استقراضنه طالب اولانلر وارایسه اسملرینی وبونلر حقنده تحقیقات لازمه اجراسنی یعنی اودونج پاره آلمق طلبنده بولونان کیمسه‌نك نه‌دن استقراضه مجبور قالدیغنك و دکانده سرمایه‌سی مقداریله بونك تزایدمی ویا تناقص‌می ایتمکده اولدیغنك و اسبابنك و مبالغ مطلوبه نره‌یه صرف اولنه‌جغنك و بالآخره کفیله مراجعت ایدلمکسزین تأدیه‌دینه قادر اولوب اوله‌میه‌جغنك تحقیقیله‌معلومات اعطاسنی هیئتدن ایکی ذاته تودیع ایلر .

اعضالردن هر بری اون بش کونلك مدت ظرفنده اصنافك احوال عمومیه و خصو-

صیه‌سی حقنده‌کی مشهودات و مسموعاتی هیئته حکایه ایله اصنافه تنبیه واخطاری مناسب کوردکلری خصوصلره متولینک نظر دقتی جلب ایدر .

اصناف طرفندن بربرلری حقنده وقوع بولان شکایات اوزرینه مقررات لازمه اتخاذ ایلر .

مجلس کبیره عرض اولنه‌جق برجهت وار ایسه اونی مجلس کبیرده اعضا صفتیله حاضر بولونان متولی افندی‌یه ترك وتودیع ایلر .

کهیالر مجلسی

بو مجلس ؛ یکرمی درت اصنافك متولیلرندن مرکبدر .

هر عربی آینك صوکنجی جمعه کونی اجتماع ایدر . ایچلرندن برینی قید حیات شرطیله رئیس - کهیالر باشی - انتخاب ایدولر .

اثنای انتخابده مفتی وحاکم الشرع افندیلرده حاضر بولنور . وهانکی اصنافك متولیسی کهیالر باشی انتخاب اولنورسه مجلس بالآخره او اصنافك چارشیسنده‌کی لونجه اوطه‌سنده عقد اجتماع ایلر .

کهیا باشینك وظیفه‌سی : متولیلرك حرکات واحوال عمومیه‌سنی ولونجه‌لرك اجتماع ایدوب ایتمدکلرینی تدقیق ، متولیلردن وقوع بولان شکایاتی استماع ، بین الاصناف ظهور ایدن و متولیسی طرفندن حل ایدیله‌مه‌ین منازعاتی حکومته مراجعته ویا حکومتك مداخله‌سنه میدان ویرمکسزین حل و فصل ، لونجه‌لر طرفندن حکم وکهیالر مجلسنجه تصدیق ایدیلن جزالری تطبیق ، اصنافه عائد خصوصاتده ارکان حکومت ومملکتله تماس ، حکومتك اوامر و مقرراتنی تبلیغ ایله اصنافه تعمیم و تفهیم ، کهیالر مجلسنك تکلیفات وتمنیاتنی حکومت محلیه‌یه عرض ، کوچك بیوك مأمورین حکومتدن ویامتنفذان مملکتدن حقوق عمومیه بلدیه‌یه تجاوز ویا اهالینك مغدوریتی و فقرانك اضرارینی مؤدی حالات وقوعنده حکومت نزدنده تشبث ومراجعه‌ده مجلس نامنه اثبات وجود ایلمك وهیئتك وظیفه‌سی‌ده لونجه طرفندن تودیع اولنان خصوصاتی تصدیق ویا نقض ، متولیلرك سنه‌لك حساباتی تدقیق و تصدیق ایلمك ، هرهانکی متولی حقنده لونجه طرفندن شکایات

واقع اولورسه تدقیقات اجراسیله متولینك ابقا ویا تبدیلی حقنده قرار ویرمك ، حكومت طرفندن وقوع بولان تكلیفاتك اصنافك منافعنه موافق وشایان قبول اولوب اولمادیغنی تدقیق ایتمك ، اصناف نامنه حكومتدن تقاضاده بولنیله‌جق موادی تعیین ، كهیا باشی طرفندن محتاج مذاكره كوریلن هرهانكی برماده حقنده بالمذاكره اتخاذمقررات ایلمك ومراسم فوق العاده‌ده مجتمعاً حاضر اولمقدن عبارتدر .

ضیافت اجتماعی

(علی العاده اجتماع سنوی)

سنه‌ده بر دفعه شهر خارجنده حصار آرقه‌سی نامیله یاد اولنان مسیره‌ده اجتماع ایدیلیر . اصنافك بتون استادلری و قالفه و چراق ویاماقلری ، خارجی منسوبلری صباح نمازینی متعاقب اورایه كیدرك اقشامه قدر تنزه وكنجلر طرفندن ملی اكلنجه‌لر ترتیب اولونه‌رق قوشلق واقشام یمكلری مجتمعاً تناول وبعدالعصر حفاظ طرفندن منقبهٔ ولادت پیغمبری تلاوت واجر ومثوباتی كذشتكان اصناف ایله اصحاب اوقاف ارواحنه اهدا اولنور . یمكلر هرسنه عینی اولمق اوزره قوشلقده جكر كبابی ،(١) اقشاملقده دوكون چورباسی ، نخودلی‌ات ، برنج پلاوی ، برنج اونی حلواسی . بواجتماعده بركونامذاكرات اجرا ومقررات اتخاذاولونماز . یالكز كهیاوكهیا باشی بالعموم اصنافه نصایح ووصایای مناسبه‌ده بولنور . وبالفعل اصناف ایله قدمای اصناف یكدیكریله مصاحبه وچایلر كنارنده چنارو قره آغاجلری آلتنده ، چنلر اوزرنده تنزه ایتمك صورتیله پك كوزل ولطیف بركون یاشارلر .

اوچ كونلر

(اجتماع عمومی)

سنه‌ده ینه بردفعه اولمق اوزره كذلك حصار آرقه‌سی موقعنده اجرا ایدیلیر وتام اوچ كون اوچ كیجه دوام ایدر و بوكا « اوچ كونلر » دیرلر

---

(١) بو اجتماع علی الاكثر مایسك ابتداسنده اجرا اولنور . وجمله‌لر مستثنا اولنه‌رق هركون صره ایله بر اصناف كیدر ونهایتنه قدر دوام ایدر . مملكتك همان هرخانه‌سنده‌ده ایلك كونی جكر كبابی پیشیرملك وقتیله معتاد ایمش .

اجتماع زمانی اون بش کون اول اعلان اولنور.

اجتماعی کهیالر مجلسی ترتیب و اداره ایدر . یکرمی درت اصنافک کافه‌سی بولنور. مملکتک بالعموم علما ومشایخ واشراف و معتبرانی، صبیان مکتبلری، هر محله‌نک اختیار مجلسلری ، بالعموم کویلرک اعیانلری (امام مختار و اعضالر) صورت مخصوصه‌ده دعوت اولنور . مملکت فقراسی ده کلیر .

مدعوینک کافه‌سی و اصنافک قالفه چراق و یاماقلری اقشاملری اولرینه عودت ایدرلر. اصنافدن برچوقلری کیجه‌لری ده کوشکلرده وقت کچیرر. کویلردن کلن اعیان، کهیالرک استادلرک ، اشرافک خانه‌لرنده مسافر قالیر . بتون بو خلق اوچ کون اوچ کیجه حصار آرقه‌سنده اطعام اولنور .

۱۲۸۹ سنه‌سی اجتماع عمومیسنه عائد اولمق اوزره المزه کچن وبو اجتماعده حاضر بولنان یدی سکز کشی طرفندن تأیید اولنان حساب پوصله‌سنه نظراً اشبو اجتماعک اوچ کون اوچ کیجه‌سنده التی دفعه ویریلن یمک ایچون جمعاً ۵۰۸۱ سفره قورلمشدر .

	صباح	اقشام
برنجی کون	٦٥٠	٧٨٠
ایکنجی کون	٧٠٠	٩٦١
اوچنجی کون	٨٧٠	١١٢٠
	٢٢٢٠	٢٨٦١

بوندن آکلاشیلیورکه اوچ کونده صباحلری (٢٢٢٠) اقشاملری (٢٨٦١) طاقم یمک ویرلمشدر. صباح سفره‌لرنده سکز، اقشام سفره‌لرنده اون کشی اوطورمق متعامل اولمغله بو اعتبار ایله یکون عمومی (٤٦٣٧٠) و هر شخصک اوچ کونده بلا ترک التی دفعه یمک یدیکی تقدیرده یومی موجودک اصغری (٧٥٠٠) کشی اولدیغنه حکم اولنه بیلیر .

بو بابده‌کی انتظام و مهابتی تمامیله آکلاتمق همان ممکن اوله‌ماز. سیروزک یایلاسندن نبعان ایدن و شهر اطرافنده احمد پاشا جایی نامنی آلان اولدقجه مهم بر نهر بوجایره آیریجه شرف و لطافت بخش ایدر . فسقیه‌لر ، حوضلر ، یوکسک دکرمن حرقلرندن دوکولن شلاله‌لر ، بو شرفی، بو ذوقی تزیید ایلر .

حصار آرقه‌سی دنیلن مسیره ، شهرک شمال جهتنده غایت واسع و فرحفزا بیوک برچایر اولوب سال‌دیده چنار آغاجلری و اشجار سائره ایله محاط و مزین‌در .

بو بابده بر درجه‌یه قدر برفکر ویره‌بیلمک ایچون موقع وترتیبات وتشکیلات حقنده براز معلومات ویرمک ایجاب ایدر. چایرک یانندن کچن دیگر بر دگرمن حرقنک کوبوکلی صولری چایرک اطرافنی دائراً مادار قطع ایدییور. اشبو صویک تشکیل ایتدیکی بیوک قوس اوزرنده اون قدر جسیم واطرافی آچیق، زمینلری دوشه‌ملی، اوزری اورتولی کوشک موجود وبو کوشکلرک هر بری بر صنف ذواته مخصوص‌در. علما کوشکی ، مشایخ کوشکی، بکلر کوشکی ، مکتبلر کوشکی، کهیالر کوشکی کبی. بو کوشکلرک مقابلنده وچایرک اوست جهتنده غایت جسیم بر آش اوی (مطبخ) واتصالنده بر کیلار وار. کهیالر کوشکی مطبخک اتصالنده بنا اولونمش وبو کوشکک بر جهتنده تقریباً اوچ دونم یعنی لااقل دورت بش بیک متره وسعتنده واطرافی بر متره دیوار ایله محاط، اوزری آچیق بر عمومی نمازگاه موجوددر اوکله و ایکندی نمازلری بوراده جماعت کبری ایله ادا اولنور . اوکله یمکی نمازدن اول اقشام یمکی ایکندی نمازینی متعاقب اعطا اولنور . اوکله نمازندن صوکرا منقبهٔ جلیلهٔ پیغمبری تلاوت اولنور . علما محراب جهتنده یوزلرینی جماعته دونه‌رک رئیس العلما طرفندن پادشاه عالمپناهه، وزرا، وکلا وعلماسنه دعا ایدیلیر. مزروعاتک آفاتدن محافظه‌سی ایله فیض وبرکت، بتون حصار وسکنهٔ مملکت ایچون صحت وعافیت حقنده تضرعاتده بولونیلیر. حاکم ومفتی افندیلر طرفندن بالخاصه حقوق عباددن احترازه ورعایا ایله فقرا وضعفایه رحم وشفقته، کوچکلره مرحمته ، بیوکلره حرمته دائر وعظ و نصیحت اجرا ایدیلیر . بیکلرجه مسلمانلرک اجتماعندن حصوله کلن بو مهیب وروحانی منظره‌نک قلبلره بخش ایتدیکی خضوع و خشوع آواسنده نمازگاه دیوارلرینک اوزرنده یوزلری جماعته متوجهاً اخذ موقع ایدن مکتب چوجقلرینک معصوم قلبلرندن یوکسله‌ن حزین آمین صدالری سمالره، اعلای علیینه یوکسلیر. بو آلهی عظمت، بو روحانی مهابت قارشیسنده اک قاتی قلبلر، اک سرت یورکلر هیجانه کلیر، کوزلر یاشاریر . دعا کونک وجداندن، قلبندن اغزندن چیقان تضرعلر هیچقیریقلرله تشییع وهدف اجابته ایصال اولنور.

متعاقباً یالکز علما ، کهیالر باشینک و آشجی باشینک دلالتلریله آش بوردینه داخل اوله‌رق قازانلر باشنده برکت ونعمت دعاسی اوقونور .

نمازگاهدن چیقان جماعت قافله قافله موقعلرینه کیدر. اشراف، اعیان ، علما، مشایخ

ارکان حکومت ، وجوه مملکت ، اختیار مجلسلری ومکتبلر کوشکلرینه ؛ هراصناف موقع مخصوصلرینه ، فقرا وضعفای موجوده محل معینلرینه یرلشیر . کهیالر صره‌سیله آش بوردینه کلیرلر . عصاسنی حامل اولان هر کهیا کندی اصنافندن اوتوز نفر خدمتجی ایله آش بوردی قاپیسندن کیره‌رك اون طاقم یمك آلیرکه بو صورتله ٢٤ کهیا بر آنده ایکی یوز قرق طاقم یمك توزیعنی تأمین ایدرلر . بو حسابجه بر نوبتده ٢٤٠٠ کشی‌یه یمك ویرلمش اولور .

اولا علما، مشایخ، اشراف ، اعیان ووجوه مملکت ؛ ثانیاً اختیار مجلسلری ، کوی اعیانلری ؛ ثالثاً فقرای مملکت ؛ رابعاً اصنافه یمك توزیع اولنور . ویمکی ییه‌نلر آرتق شهره عودت ایدر .

اك نهایتده کهیالر هپ برلکده طعام ایتدکدن صوکره مجتمعاً اوکلرنده بیوك فنارلر اولدیغی حالده عودت ایدرلر . وبو صورتله اجتماعه نهایت ویررلر .

آلتی یدی بیك کشینك اوچ ساعت ظرفنده منتظم صورتده اطعامی حقیقةً مهم ومشکل اولمقله برابر ترتیبات وانتظام سایه‌سنده کمال سهولتله وموفقیتله نتیجه‌لنیر .

فوق العاده اجتماع

ایجابی حالنده عقد ایدیلیر . محل اجتماع کهیالر دائره‌سیدر . حکومت طرفندن اهالینك تحملنك فوقنده بر تکلیف واقع اولدیغی ویا بین الاصناف متعامل اولان اصوله غیر موافق بر معامله یاپلدیغی ویاخود کهیالر مجلسنك قطعیت کسب ایدن مقرراتنك تطبیقنه ممانعت ایدلدیکی زمان ، کهیالر مجلسی اجتماع وهر اصنافك استادلرندن اوچر کشی دعوت ایدرك کیفیتی مذاکره ایدرلر . اتحاد افکار حاصل اولورسه کهیا باشی‌یه دیکر ایکی کهیا وایکی استاد ترفیق ایدرك حاکم الشرعه واك بیوك حکومت مأمورینه اعزام ایدرلر .

کهیا باشی مقررات متخذه‌یی تبلیغ ومملکت وفقرا حقنده حکومتك مرحمت وعدالتنی، حقوق اصنافه رعایت ایدلمسنی، حکومتك ومملکتك صادق قوللری اولان اهالینك رنجیده ایدلمه‌مسنی تمنی ایدرك « ملت و حکومت بر قوشك ایکی قنادینه بکزر . بونلر بربریله یاشار، ملتسز حکومت وحکومتسز ملت اولماز . بر الکزده ملتی دیکرنده حکومتی طوتیکز . اصنافك قراری قطعیدر . بوندن دونمزه » دیه‌رك عودت ووقوع حالی حکایه ایدر . حکومت ایله ائتلاف حاصل اولورسه اجتماعه نهایت ویریلیر . اویوشولمزسه فرداسی کونی مملکت اجتماعی عقد اولنور .

مملکت اجتماعی

اصناف اجتماعی منتج موفقیت اولمادیغی تقدیرده یاپیلان بو اجتماع؛ جامع کبیرده یاخود شهر کنارنده‌کی نماز کاهده عقد ایدیلیر .

بونده کهیالر وبالعموم استادلر، مملکتك اعیان، اشراف ، علما و وجوه و معتبرانی اعلان صورتیله دعوت اولنور . حاکم و مفتی افندیلره‌ده دعوتجی کیدر : مفتی کلیر ، حاکم کلمز[۱] کهیالر مجلسی رئیسی سبب اجتماعی، اصناف اجتماعنك قرارینی و حکومتك جوابنی، وائتلافه چالیشلدیغی حالده حکومتك یاناشمادیغنی تفصیل و آرای عمومیه‌یه مراجعت ایدر. اگر حضار کهیالر مجلسنك قرارینی تصویب ایدرسه رئیس العلما کرسی‌یه چیقه‌رق لیس منامن لم یرحم صغیرنا ولم یوقر کبیرنا.... الی اخره حدیث شریفنی[۲] قرائت ایتدکدن، پادشاه عالم پناهه اطاعت وصداقت لزومنی تفصیل ایلدکدن صوکرا قائممقامك [۳] ظلمنه قارشی سکوت شرعاً موافق اولمادیغنی بیان ایدر و کیفیتی «دربار معدلت قراره» اعلام ایتمك اوزره حاکم الشرعه عرض والتماس ایدلمسی ونتیجهٔ حسنه‌سنك استحصالنه دکین حکومت تکلیفنك تأخیر تطبیق و بوکاده حکومت موافقت ایتمدیکی صورتده دکانلرك تماماً قاپادیله‌جغنك حکومته تبلیغی قرارلشدیریلیر. متعاقباً اصناف کهیالرینك عمومی حکومته کیدر . کیفیتی ومملکت خلقنك حال اجتماع و انتظارده بولندیغنی عرض ایدر . وتکرار تکرار اهالی‌یه مرحمت و شفقت تمنی ایلر . مثمر اولمازسه قائممقامك یاننه یاقلاشه‌رق « مملکت اهالی وفقراسی بو تکلیفه تحمل ایده‌من . سنزك بو امرکزی قبولدن عاجزدر. لا یکلف الله نفساً الا وسعها . پادشاه اسلامه اعلام ایسترز . پادشاهك امرینه قارشی بوینومز قیلدن

(۱) چونکه مفتی مملکتك ، حاکم حکومتکدر

(۲) اسعد بکك شوصورتله نقل ایتدیکی حدیث شریف : کوچوکزه رحم وشفقت وبویوکزه توقیر وحرمت ایتمه‌ینلر بزدن دکلدر مألنده‌در . براز تقدیم وتأخیرله بو حدیث باشقه صورتله‌ده مروی ومضبوطدر . بوکا بکزر دیکر برحدیث دها واردر : لیس منامن لم یرحم صغیرنا ویعرف شرف کبیرنا . یعنی : کوچوکلریمزه رحم وشفقت ایتمه‌ینلر ، اختیارلریمزك شرف و قدرینی بیلمه‌ینلر بزم جمعیتمزه منسوب اوله‌مازلر . مع‌مافیه هرنه‌طرزده اولورسه اولسون بو مألده‌کی حدیثلر ظلمه‌یه قارشو سویلنه‌جك الك طوغری والك موجز سوزلردندر .

(۳) رئیس حکومتك .

ایجه‌در . نه یولده فرمان صادر اولورسه اوکا بویون اکه‌جکز. اووقته قدر تأخیرینی طلب ایدرز. بوکاده راضی اولماز واصناف ایله فقرایه آچیلمازسه‌کز اللهك غضبی اوزرکزه اولسون. مسلمان وخرستیان اصناف دکانلرینی اچامیه‌جقلر. ایشته اناختارلری کوندردیلر. اونلرده سزك، دکانلرده سزك، مملکت‌ده سزك، نه‌ایسترسه‌کز یاپیکز، یالکز دوشونوکزکه هرشیئك فوقنده بر الله وار . سزی اللهه حواله ایدرز » دیه‌رك اناختارلری ترك ایله عودت ایدرلر .

عینی گونده رئیس حکومت، حاکم ، مفتی ، کهیالر رئیسی ، قاپی آغاسی ، تاتارباشی وسائر ایلری کلن حکومت آدملرینی جلب ایله تکلیفی کری آلمق ویاخود عرض اعلامنك جوابی کلنجه‌یه‌قدر تطبیقنی تأخیر ایتمك شقلرندن برینك ترجیحنی مذاکره ایدر. شق اول قبول اولنورسه کهیالر رئیسی اناختارلری کیری آله‌رق حاکم الشرع عرضـدن فراغت ایدر . شق ثانی ترجیح اولنورسه کهیا باشی حاکم الشرعه مراجعت وکیفیتی بالتعجیل اعلامنی تنظیم و تاتارباشی‌یه تسلیم ایدر . تاتار حرکت ایتمدن کهیالر اناختارلری آلمازلر . تاتارك حرکتنی متعاقب اناختارلر آلنه‌رق دکانلر آچیلیر و جوابی ورود ایدنجه‌یه قدر حکومت تکلیفی تأخیر و نه یولده جواب کلیرسـه موجبنجه عمل و حرکت اولنور . (١)

---

[١] اسعد بکك شو بیاناتی ٢٣٢ ـ ٢٣٧ نجی صحیفه‌لرده « اسلامیتده‌ظلمه‌مقابله» سرنامه‌سی آلتنده یازلمش اولان افاداتی تأیید وتوضیح ایدر. وبوافاده ، ظلمی دفع ایده‌بیلمك ایچون کرك دینی کرك صناعی اولسون هرزمان بویله بر تشکیلاته احتیاج اولدیغنی ده کوستریر. تورکلرك دینی تشکیلاتنك ضعفه اوغرامسی اونلردن هردورلو اجتماعی قابلیتلری نزع ایتمش اولدیغی کورلمکده‌در. بناءً علیه هیچ اولمازسه اسکی حالمزه کله‌بیلمك ایچون صناف و جماعت تشکیلاتمزی عاجلاً وجوده کتورمکه مجبورز .

اصناف صندیغی

(امور مالیه)

هر اصنافك بر وقف صندیغی واردر. بوكا اصناف وقفی ، اصناف صندیغی ودها اوللری « اصناف كیسه‌سی » دیرلردی .

بو صندیق ، متولینك تحت اداره ومحافظه‌سنده‌در. متولی؛ لونجه‌یه ، لونجه‌ده اصنافه قارشی مسئولدر. لونجه ؛ هر وقت كیسه‌نك موجودینی تعداد وحساباتی تدقیق ایده‌بیلیر . متولی سنه نهایتنده لونجه‌یه بر سنه‌لك حساب ویرمكه مجبوردر.

بو حسابات، لونجه طرفندن تدقیق وتصدیق ایدلدكدن صكره استادلردن هر آرزو ایدن لونجه‌یه كله‌رك معلومات استحصال ایده‌بیلیر .

[حساباتك انتظام ومحقق تصدیق اولوندقجه وامر اداره ومعاملات سائره حقنده وقوع بولان شكایات كهیالر مجلسنجه ثابت اولمدقجه متولینك عزل وتبدیلی جهتنه كیدیلمز]

هر اصناف صندیغنده التی كیسه « طوربا » بولنور .

١ — اطلس كیسه : اصناف وقفنه عائد هر نوع حجج شرعیه ومراسلات وضع ایدیلیر.

٢ — یشیل كیسه : اصنافه مخصوص عقارات وقفیه‌نك تمسك وطابو سنداتی حفظ اولنور.

٣ — اورمه كیسه : نقود موقوفه‌نك وضع وحفظنه مخصوصدر. نقدك مقدارینه كوره تعدد ایدر .

٤ — قرمزی كیسه : نمایه ویریلن مبالغ سنداتی محافظه اولنور .

٥ — بیاض كیسه : هر نوع مصرف سنداتیله مصدق سال محاسبه‌لری وضع اولنور.

٦ — سیاه كیسه : ممتنع التحصیل سندات ایله متفرقاتی حفظ ایدیلیر.

صندیغك واردات قسمنی اساس اعتباریله بونلر تشكیل ایدر :

ایجار بدلاتی ، نقود موقوفه نماسی، وصیت، دخولیه وتبرع .

مصارف قسمی شونلردر :

تعمیر وترمیم ، ویركیلر، فقرای اصنافه معاونت، علما وشرفایه یاردیم، جهات علمیه وبدنیه عائداتی، اهل مرتزقه واصحاب وظائفه معاش وسالیه، ایام صیفده قارو بیل وسائره بدلی.

١٢٨٩ سنه‌رومیه‌سی قاسمندن ١٢٩٠ سنه‌سی قاسمنه قدر حلاج اصنافنك برسنه‌لك واردات ومصارفاتی عینی متولی جانبندن تنظیم وهیئت اداره‌جه تصدیق ایدیلن حساب جدولنك موجود صورتی عیناً درج ایدیورم :

حلاج اصنافنك ٠ن زورقاسم ٨٩ الى وروزقاسم ٩٠
سنەسنە عائد محاسبە ورقەسيدر .

[واردات]

غروش		
٧٦٥٠	ايجار بدللرى	
٧٩٠٠	استرباح ايديلن اقچە نماسى	
١١٠	كذشتەسى	
٥٥٠	اوقاف وسائرەدن مشروط حصە بدلى	
٥٠٠	وصيت	
٩٠٠	اطعاميە بدلى	
٢٧٥	اصناف دخوليەسى	
٢٧٠٠	اصناف تبرعى	
١٢٥٠	اعانات	
٧٥	وراى حصاردە قطع ايديلن اشجار حصە بدلى	
٢١٩١٠		

[مصارفات قسمى]

غروش		
٨٠٠	تعمير وترميم	
٢٠٥٠	مبايعە ايديلن دكان بدلى	
٧٠٠	موسم صيفدە قار بهاسى	اوقە ٥٦٠٠٠
٦٠٠	وراى حصاردە مولد مصرفى	
١٥٠٠	ايام ثلثە حصەسى	
٦٨٠	اصناف ومملكت فقراسنە كمور بهاسى	قيە ٢٧٢٠
١٢٠٠	اصناف ومملكت فقراسنە رمضان شريفدە نان عزيز	قيە ٢٢٠٠
٦٠٠	طول ويتيملرە بايراملق باصمە	
٣٥٠	اصنافك فقيرلرينە وعائلەلرينە خستەلق پارەسى	

١٧٠	تجهیز وتکفین مصرفی
١١٠٠	ایننده وروند‌ه‌یه حاکم‌الشرع بدیله معاونت
١٨٠٠	یومی صدقه کونده غروش
٢٥٠	شهور ثلثه خواجه‌لرینه یاردیم
٨٥٠	حرمین دلیلرینه وشرفایه وچکرکه شیخلرینه
٤٠٠	صره مصرفی
٣٨٠	قصبه خارجنده‌کی طاش کوپری تعمیریه‌سی
٣٥٠	دکانی یانان حسن اغایه سرمایه وآلات بدلی
١٠٠	قربان بهاسی
٤٥	رمضانده ولیالیٔ مبارکه‌ده ایقاد قنادیل حصه‌سی
٣٠٠	ختمیه
٣٥٠	بخاری وشفاء شریف ودور خوانلق
١٥٠	چارشی سوقاقنك تعمیریه‌سی
٢٥٠	حاکم‌الشرعه جهت نظارت
١٢٠٠	جهت تولیت
١٥٠٠	صبیان مکتبلری معلملرینه مشروطه
٥٠٠	صبیان مکتبلرینه کمور وحصیر اثمانی
٣٦٠	منادی سالیه‌سی
٤٥٠	چشمه‌جی سالیه‌سی
٢٤٠	طولومباجیلر سالیه‌سی
٢٤٠	بدستان محافظی سالیه‌سی
٦٠٠	لونجه مصرفی
٢٠١١٥	
٢١٩١٠	
٢٠١١٥	
١٧٩٥	
١٧٩	خرج محاسبه منها
١٦١٦	نقود موجوده‌یه ضم ایدیله

تشكيلات ومراسم

هر اصناف، افراد عامله وغير عامله‌سى اعتباريله ايكى‌يە تقسيم اولنور.

١ — خارجى

٢ — داخلى

خارجى قسملرده برقاچ نوعى واردر.

١ — متقاعد؛ بونلر اصنافك استادلرندن اولوب ده يالكز اختيارلق سببيله دكانه كلوب كيده‌مه‌ينلردر. بونلردن سرمايه‌سى مساعد اولانلر قالفه‌لرى معرفتيله ينه دكان اداره ايده‌بيليرلر. اصناف صنديغندن آيريجه معاونت كوره‌مزلر.

٢ — عجزه؛ بونلرده اصناف استادلرندن اولوب حسب السن دكانه چيقه‌مايانلر وبالواسطه اداره اولنور دكانى ده بولونمايانلردر. بونلردن لونجه هيئتنجه فقر حال واحتياجى تحقق ايدنلره صندوقدن مساعده واحتياج نسبتنده معاونت ايديلير وبالخاصه اداره‌يه كافى مقدارده اكمك وكمور توزيع اولنور.

٣ — معلولين؛ اصنافك هانكى درجه‌سنده اولورسه اولسون هرهانكى برعارضه وياغير قابل تداوى برمرضه دوچار اولانلردر. بونلره اصناف صنديغندن معاونت اولونديغى كبى اصنافك استادلرى وقالفه‌لرى طرفندن ده آيريجه انفاق واعاشه‌لرينه مدار اوله‌بيله‌جك اعانه اعطا اولونور.

داخلك اوچ درجه‌سى واردر.

١ — استاد، قالفه، چراق، ياماق.

براصنافه ياماق قيد وقبول اولونمق ايچون اون ياشندن دون اولمق، دوامى پدر ويا وليسى طرفندن تأمين ايدلمك شرطدر.

ايكى سنه فخرياً ومنتظماً ياماقلق ايدن، چراقلغه ترفيع ايدر. بو ترفيعك مراسم مخصوصه‌سى واردر. چراق چيقه‌جق جوجغك دكان اوسطه‌سى، قالفه‌لرى، وليسى اصناف رئيسنك دكاننده صباح نمازينى متعاقب اجتماع ايدرلر. استاد چراغك دوام واستعدادينه دائر ايضاحات ويرر. وليسى طرفندن اصنافك وقفنامه برباقرمحن وهيچ

اولمازسه برباقر کفچه هبه ایدیلیر. واشبو محکنك کنارینه . . . . اصنافنك وقفیدر جمله‌سی حك ایدیلیر. رئیس چوجغك آرقه‌سنی صیغار. نمازه، دکانه دوامی، استاده، قالفه‌لره، ابوینه اطاعتی وبالان سویله‌مکی نصیحت ایدر وکندیسنه استادی طرفندن ویرلمك اوزره مناسب برهفته‌لق اجرت تعیین ایدر وبو اجرتك ایکی هفته‌لغنه مساوی مقداری استاد طرفندن اصناف صندیغنه اعطا ایدیلیر .

اوچ سنه چراقلق ( ) چوجغك قالفه‌لغه ترفیعی اجرا وبونده دها اساسلی مراسم ایفا ایدیلیر. قالفه‌لق مراسمی لونجه اوطه‌سنده اجرا اولنور وبونده لونجه هیئتی تماماً حاضر بولونور. اصنافك دیکر استادلری‌ده دعوت ایدیلیر. قالفه‌لرك اك قدملیسی خدمت ورهبرلك وظیفه‌سنی ایفا ایدر. قالفه‌لغه ترفیع ایده‌جك کیمسه او اصنافه مخصوص البسه‌یی او کون ایلك دفعه اوله‌رق لابس اولور. کندی اوسطه‌سیله دیکر اوچ اوسطه حسن حالنه وبالخاصه نمازه مداومتنه شهادت ایدر. حاضر بولنان ولیسی کندیسندن ممنون وخوشنود اولدیغنی تذکار ایدر. حاضر بولنان خواجه افندی طرفندن عشر شریف تلاوت وکذشتکان اصناف ایله محبان وواقفانك روحلرینه فاتحه‌لر اهدا اولونور. هیئی آیاغه قالقارق رئیس طرفندن «اوکلك» پشتمال قوشاتمق رسمی ایفا ایدیلیر وکندیسنه صنعت وتجارت حقنده وصایای لازمه وتنبیهات مؤثره ایفا اولونور ویکی قالفه استادلرك آلنی اوپه‌رك مراسمه ختام ویریلیر.(۱) قالفه‌نك اوسطه‌سی اوراده قاله‌رق کندیسی لونجه‌ده اوکون خدمت ورهبرلك ایدن قالفه ایله برلکده لونجه‌دن چیقار. لونجه اوکنده اجتماع ایدن اصناف چراقلری «مبارك اولسون، خیرلی اولسون» ندالری ایله کندیلرینی تهنئه ایدرلر. یکی قالفه رهبرله برلکده طوغریجه استادینك دکاننه کله‌رك دکان اوکنده اخذ موقع ایدر واصنافك بتون قالفه‌لری اورایه کله‌رك مصافحه وکندیسنی تبریك ایدرلر. قالفه‌نك ولیسی اصنافه کناری ینه چراقده اولدیغی کبی . . . . اصنافك وقفیدر عباره‌سی یازیلی برتپسی ویا برلنکر اهدا ایدر.

قالفه‌لقدن استادلغه ترفیع ایچون بعض مهم شرائط واساساتك تحققی لازمدر .

قالفه‌نك لااقل اوچ سنه قالفه‌لق ایتمسی، بو مدت ظرفنده حقنده برکونا شکایت واقع اولمامسی، کندیسنه تودیع ایدیلن وظیفه‌یه اهتمام وبالخاصه چراق یتیشدیرمك

(۱) اسعد بکك تصویر ایتدیکی بو مراسم ۵۱۸ـ۵۳۶ نجی صحیفه‌لرده اوزون اوزادی‌یه تفریع حالدیلن فتوت طریقتنك تورك سجیه‌سنه کوره تعدیل ایدلمش شکلندن باشقه برشی دکلدر. یکی قالفه‌نك حسن اینه اوچ اوسطه‌نك شهادت ایتمسی فتوتنامه‌لك یول آتا ویول قارداشنك ایفا ایتدکاری رولی آکدیرمقده‌در.

خصوصنه اعتنا ایلمسی، دیکر قالفه‌لرله حسن آمیزشی وصنعتنه درجهٔ محبت ومربوطیتیله مشتریلره قارشی اولان طور وحرکتی وخصوصیله مستقل دکان اداره ایده‌بیلمک حقنده‌کی قابلیتی ودکانه اقتضا ایدن سرمایه‌نک موجود اولوب اولمادیغی وموجود ایسه نه‌ورتله تدارک ایده‌جکی استادی طرفندن لونجه هیئت اداره‌سی حضورنده تقریر وتأمین اولونمق صورتیله استادلغه قبولنه ومراسم معتاده اجراسنه قرار ویریلیر.

استادلق مراسمی

استادلق مراسمی ایلک بهارده اجرا ایدیلیر. استادلغه کسب لیاقت ایدن قالفه‌یه لااقل اونوز کون اول استادلغه قبول قراری تبلیغ ودکان تدارکنه مأذونیت اعطا اولونور. دکان بولدیغنی کندی استادی واسطه‌سیله کهیایه بیلدیرور ومراسمک یوم اجراسی قرارلشدیریلیر.

مراسم حصار آرقه‌سنده کوشکلرده اجرا ایدیلیر. بونده اشبو اصنافک داخلی وخارجی استادلری، دیکر بالعموم اصنافک کهیالری، مملکتک مفتیسیله حاکم الشرعی وجامع کبیرک خطیب واماملری مدعواً حاضر بولنور.

کهیالر کوشکنده اصناف کهیالری و استادلر ایکی صره‌لی بر دائره تشکیل ایدرلر. اوک صره‌ده کهیا و انلرک آرقه‌سنده استادلر اوطوریرلر دائره‌نک مرکزینه موضوع ومدور برسدیر اوزرنده‌ده کهیالرک اک یاشلیسیله مفتی وحاکم افندیلر اخذ موقع ایدر. استاد اوله‌جق قالفه، صاغنده کهیاسی صولنده استادی اولدیغی حالده داخل مجلس اولور. و اولا یکی استاد یوکسک سس ایله « السلام علیکم » استاده « وعلیکم السلام ورحمة الله » کهیا دخی « وعلیکم السلام ورحمة الله و برکاته » دیه‌رک مجلسی سلاملار وهپ بر آغزدن مقابله ایدیلیر. مفتی افندینک اشارتی اوزرینه امام اولک اوقودیغی بر عشر شریف ایله مجلس کشاد اولنور. عشر شریفک ختامنی متعاقب روح سید المرسلینه صلوات شریفه قرائت واهدا ایدیلیر.

مفتی افندی، تجارت و صنعت و مساعی حقنده‌کی آیات قرآنیه‌دن بعضیلرینی حاکم الشرع‌ده احادیث نبویه‌دن برقاچ دانه‌سنی جهراً اوقورلر و مأللرینی مختصراً افاده ایدرلر. متعاقباً مجلسه ریاست ایدن کهیا ایاغه قالقه‌رق عصاسنه داینیر. یکی استادی اوکنه دعوتله قارشیسنده آلیر. یوکسک بر صدا ایله انبیادن هر برینک برصنعت ویا بر تجارتده بولندیغنی، اصحاب وتابعیندن کار وکسب ایله مشغول اولانلردن بعضیلرینک

اسملرینی یاد ایله اصنافك سلسله‌سنی اشبو اصنافك پیرینه ایصال ایتدکدن صوکره: تجارتده صداقت، استقامت، اصنافه مشتری‌یه حرمت لزومندن، ماله حیله قاریشدیرمامق و مالنده‌کی عیب و نقصانی قبل‌البیع مشتری‌یه بیلدیرمك خلاصه، کیمسه‌نك ضررینه چالیشمامق وجوهندن باحث وصایا و نصایح لازمه‌ده بولونور و پادشاه اسلامه اطاعت، علمایه رعایت، و عباداللهه شفقت و مرحمت، استادلره حرمت، کوچکلره محبت، ابنای جنسنه معاونت ایتمکی، رعایایه اذیت ایتمه‌مکی، قالفه و چراقلرینه اولاد کبی باقمغی تنبیه ایدرك سوزینه نهایت ویریر. متعاقباً استادی سوزه‌باشلایه‌رق کندیسی استاد یتیشدیرمك نیت خالصانه‌سیله الندن کلدیکی قدر چالیشدیغنی واللهك عنایتیله موفق اولدیغنی و قالفه‌نك (یکی استاد) هر حالندن ممنون بولندیغنی و استاد اوله‌بیله‌جك اوصافی احراز ایلدیکنه الله ایچون شهادت و قالفه‌دن (یکی استاد) حلاللق طلب ایدر. انحق بو کون مجلسده سوز المق صلاحیتی کندیسنه ویریلن قالفه (یکی استاد) کندیسنك استادنده بر حقی اولمادیغنی بیان ایدنجه استاد قالفه‌نك ارقه‌سنی صیغایه‌رق « طاشی طوت آلتون اولسون. الله سنی ایکی جهانده عزیز ایتسون. طوتدیغك ایشده خیر کوره‌سك. کچنلر، ارنلر، پیرلر دائما یاردمجك اولسون. الله رزقنی بول ایتسون. یوقسوللق کوسترمسون. صیقندی چکدیرمسون. عالملرك دیدکلرینی، کهیالرك نصیحتلرینی، بنم سوزلریمی طوتمازسه‌ك، انا، بابا، خواجه، اوسته حقنه رعایت ایتمزسه‌ك، عباداللهه ظلم ایدرسه‌ك، کافر حقنی، یتیم حقنی آلیرسه‌ك خلاصه الهك نهیلرندن صاقینماز ایسه‌ك یکرمی طرناغم اخرتده بوینته چنکل اولسون » دیه‌رك قالفه‌نك بلنده‌کی قالفه‌لق پشتمالنی چیقاروب کندی الیله استادلق پشتمالنی قوشادیر، حضار اایاغه قالقه‌رق تکبیر کتیریلیر. تکبیردن صوکرا هرکس اوطوروب حاکم الشرعك اشارتیله خطیب افندی اوج اخلاص و معوذتین و سورهٔ فاتحه و اوائل بقره، قرائت و مفتی افندی طرفندن ختم شریف دعاسی تلاوت ایدیله‌رك مجلسه نهایت ویریلیر. و کوشکك اطرافنده طوپلانان قالفه و چراق و یاماقلر بلند آواز ایله امین خوان اولورلر.

یکی استاد بعدالدعا هیئتك یکان یکان الرندن اوپه‌رك خصوصی دعالر آلیر و کوشکدن چیقار.

کوشکك مردیونندن اعتباراً استادلر کوشکنه قدر ایکی صره تشکیل ایدن قالفه، چراق و یاماقلرك اراسندن کچر « الله سزه‌ده نصیب ایتسون » دیه استادلر کوشکنه کیدر. اوراده دها اول کوشکدن چیقان و یالکز اوله‌رق کندیسنه منتظر بولنان

استادینه ملاقی اوله‌رق النی اوپر . بوندن صوکرا تبریکات باشلار . کهیا - اوکونکی مجلسك رئیس محترمی - دیکر کهیالر و قالفه‌لرك قدمليلرندن اوچ، چراقلردن ایکی، یاماقلردن بر کشی صره‌سیله کله‌رك استادی و یکی استادی تبریك و تهنئه ایدرلر. بونی متعاقب مفتی و حاکم افندیلره مخصوص مندرلر قورووله‌رق قوللرینه ایکیشر استاد کچدیکی و اوکلرنده بر کهیا و یانلرنده درت استاد وارقه‌لرنده اون قالفه و بش چراق بولوندیغی و الك اوکده اصنافك سنجاغی مراسم معتاده ایله طاشیندیغی حالده برالای تشکیل ایدیله‌رك مفتی و حاکم الشرع تبریکه کلیر. علمای دینه حرمةً کوشکده کیلر هپسی خارجه چیقارق استقبالده بولونورلر و کوشکه کتیریله‌رك محل مخصوصلرینه اقعاد ایدیلیرلر. قهوه و شربت و یالکز مفتی ایله حاکمه چبوق ویریلیر. ختامنده عینی مراسم مخصوصه ایله هر کس کوشکلرینه عودت ایدر . صکره صره‌سیله قالفه‌لر، چراقلر، یاماقلر تبریك ایدرلر و بو تبریکاتك دوام ایتدیکی مدتجه بر صبیان معلمنك لظارتی آلتنده چراق و یاماقلردن انتخاب و تعلیم ایدیلمش چوجقلر کوشکك اطرافنده الهی اوقورلر .

بو مراسم اوکلین ایله ایکندی اراسنده ختامه ایرر. ایکندی اذانی اوقونور. کوشکله اتصالنده‌کی اوزری آچیق و اطرافی بر متره قدر دیوار ایله محاط اولان نمازکاهده بر جماعت کبری ایله ایکندی نمازی ادا و منقبهٔ جلیلهٔ پیغمبری قرائت اولنور . ارواح واقفین اصنافه فاتحه‌لر اهدا اولنور. بعد الصلاة مدعوین و فقرا اطعام اولنور و هر کس شن و شاطر عودت ایلر .

اصنافك اهمیتی و معایده مراسمی

اصناف تشکیلاتنك مملکتك اقتصادیاتی و بالخاصه جماعت اسلامیه حیاتی نقطه‌سندن پك مهم بر موقعی واردی .

اساساً بو تشکیلاتك روحنده « حاکمیت ملیه » دستوری بتون مضاسیله تجلی ایدر کهیالر مجلسی؛ بتون اعضا و افرادینی احتوا ایدن اصنافك قصبه‌نك دیکر بتون اصناف و صنعت کارلری ایله مناسبتلرینی تأمین ایدرك عادتا بر زنجیر اتحاد ایله یکدیکرینه ربط و تقویه ایتمش « مملکت بزم » حق و حقیقتنی دائما دستورالعمل ایدنمش « بتون مساعیسنی بو دائره اطرافنده توحید ایلمشدر .

١٢٥٩ سنەسندە اولەجق . كهيالر مجلسى رئيسى رمضان بايرامنك برنجى كونى معيتيلە برابر اصناف نامنە قائمقامى زيارت وتبريك ايتدكلرى حالدە قائمقامك عادت بلدەيە مخالف اولەرق بايرامك اوچنجى كونى لونجەيە بالذات عزيمت ايلە اعادۀ زيارت وبالمقابلە بيان تبريكاتدە بولونمامسى و هيچ اولمازسە مناسب برقاتى اعزام ايتمەمسى مملكتجە بيوك برمسئلە شكلنى المش. بوحال مجلس كبيرجە اصنافە قارشى برحقارت تلقى واعلان ايديلەرك دكانلر فرداسى كونى اچيلمەمش (اصنافى محزون ايتديكنز. اصناف سزە كوجنمشدر. اصنافك قلبنى قيران اللهك قهرينە دوچار و پيغمبرك غضبنە كرفتار اولور . اويلە برمأموردن پادشاه اسلامدە خوشنود اولماز. اصناف ديمك، مملكت ديمكدر. قوجە بر مملكتك حيثيتى ايلە اوينانماز . ملت ايلە اويون اولماز. اهاليسنى ممنون ايتمەين حكومت ياشاماز . مأمورلر بزم معاشلى اجيرلرمزدر . اهاليى نە قدر اوقشارلارسە او قدر راحت ايدرلر . قيرديغكز بونى تعمير ايتمدكجە اصناف سزە كلوب كيتميەجك وبوايشك پشينى براقيەجقدر حاكم الشرعە مراجعت ايدوب عرض ايستەيەجكز. دكانلر قاپانمشدر. معلومكز اولسون.) قرارى تبليغ ايدلمش و حاكم ومفتى افنديلر ايشە مداخلە ايدرك فرداسى كونى حاكم قائمقامى مفتى افندىدە كهيا باشىيى الەرق صباح نمازندە جامع كبيردە يكديكريلە مصافحە ايتديرلمش و هپ برلكدە اولا لونجەيە اورادندە حكومتە كيدرك مسئلەيە بر حسن نتيجە ويرلمشدر . (١)

فى الحقيقە اصناف حكومتە صوك درجە صادق اولمغلە برابر حكومت طرفندندە حقوق و حيثيتنە حرمت ايدلمسنى جداً ارزو ايدر ايدى. وبوندە دائما بتون معناسيلە بروحدت عرض ايدرلردى . حكومت هيچ بر زمان ملى بر مسئلەدە اهاليى متفرق بولمامش . واصناف هيچ برحادثەيە قارشى لاقيد قالمامش ، مملكتك اهاليى علاقەدار ايدن بتون مسائلندە حقنى استعمال ايتمش وبونى تأمين ايچوندە اك زيادە معاونت متقابلە اساسنى تعقيبدن خالى قالمامشدر .

مملكتە كلن هرهانكى برسياح ومسافر اصنافك مظهر حرمتى اولور. اسكانى، اعاشەسى تأمين ايديلير. فقرا بتون معناسيلە كوزەديلير. اهالى حكومت مأمورلرينە أزديرلمز. اصنافك كوچك بيوك ايشلرى لونجەلردە حل ايديلير . حتى قباحت وجنحە درجەسندە مسائل

---

(١) بن بو حادثەيى اوزمانى ادراك وبوتون وقايعى حفظ ايتمش اولان واخيراً طلغسان ياشندە وفات ايلەين حلاجلر متوليسى حاجى حسين آغا ايلە تعلجەجيلر متوليسى حاجى حسن افادن ضبط وقيد ايتمشدم

بیله أکثریا حکومته دوشورلمز. ویرکوده، رسومده عجزه أزدرلمز حتی محله اهالیسنك عجزه ویرکولری اصناف ومحله صندقلرندن تسویه ایدیلیر. صبیان مکتبلرینك مصارفاتی اصناقجه تأمین اولنور. بالخاصه هرکیم طرفندن اولورسه اولسون مخالف شریعت برحال صادر اولورسه بی محابا اصنافك تعقیب ومؤاخذه‌سنه معروض قالیر. نهار رمضانده برمسلمانك نقض صیامی شویله طورسون برمسلمانك یاننده برخرستیانك بیه‌یمك، وایچمکده بولنمسی فضاحت عد اولنور. جزا ویریلیر. ناموس ملی ودینی بتون معناسیله محافظه وبوصورتله عمومی بروحدت تأمین ایدیلیردی. اصنافك نظرخوشنودیسنی جلبه موفق اوله‌مایان حکومت آدملرینك ادامهٔ مأموریتی قابل اولمازدی. اساساً حکومت مأمورلری قائمقام، قاضی ونهایت دها برایکی ذات مستثنا اولمق اوزره هپسی یرلی وعادتا اهالیدن منتخب وعددلری‌ده پك آز بولوندیغی جهتله مملکتك بتون ایشی اهالی طرفندن کوریلیور دیمکدی.

برمأمورك ارتکاب وارتشاسی ایشیدلمش کورلمش شیلر دکلدی. وقتیله برقاضینك کهیاسی برپاپاسدن اون محمودیه آلتونی رشوت آلمش، اهالی بونی خبر آلمش، کهیا کیجه‌لین مملکتدن قاچمش، قاضی استعفایه مجبور اولمش. رشوت ویرن پاپاس ده قورقوسندن اوچ کون اوچ کیجه شهرخارجنده برکوپری آلتنده صاقلانمش اوراده بولنمش. پاپاس لادبقه‌یه تسلیم ایدیله‌رك کلیسادن عزل ایتدیرلمش. بوحکایه مملکتجه مشهور ومتعارفدر وکوپری حالا موجود اولوب الیوم پاپاس کوپریسی نامیله یاد اولونمقده‌در.

اصنافك موجودیتی بالخاصه مراسم دینیه وملیه‌ده ازجمله حج شریف مراسمنده آثاریله بارز برصورتده کوسترمکده ایدی.

اصنافدن بریسی فریضهٔ حجی ایفایه نیت ایدنجه جامع کبیرده حج دعاسی یاپیلیر وصقالسز ایسه صقال صالیویریر. یوم حرکتندن برکون اول او اصنافك سنجاغی جامع کبیره کشیده اولونور. جامعده سنجاق کشیده‌سی دیمك اصنافی سنجاق آلتنه دعوت ایتمك دیمکدر. حجه کیده‌جك ذات استاد درجه‌سنی حائز ایسه دیکر ایکی اصناف سنجاغی ده عینی صورتله اشتراك ایدر. بوندن فضله کیمسه‌یه سنجاق آچیلماز. شوقدر وارکه مملکتك اشراف واعیانندن واصحاب ثروتندن اولانلر آرزو ایتدکلری تقدیرده اصناف صندیغنه بهر سنجاق ایچون یارم کیسه اقچه (٢٥٠ غروش) تبرع صورتیله ایستدیکی قدر سنجاق قالدیره‌بیلیرلردی.

سنجاقلری آچیلان اصناف صباح نمازینی جامع کبیرده قیلارلر. حاجی افندی ده اوراده بولنور. نمازی متعاقب هرسنجاغك بتون اصنافی، کهیا، استاد، قالفه وچراقلری ایله

خارجیلری کندی سنجاغنك آلتنده اولدقلری حالده محتشم ومدبدب بر آلای تشکیل ایدرلر ایلك اوکده علمانك بیاض واوزرینه آیات قرآنیه یازیلی سنجاغیله مملکتك علماسی و آرقه‌لرنده چفتجیلرك سنجاغی بولونور وبونلری دیکرلری تعقیب ایدرلر ومناوبةً تکبیر آله‌رق شهرخارجنه قدر رسم تشییعی ایفا وبالآخره عین مراسمله استقبال ایدرلر. سنجاقلر کچرکن سوقاقلرده قیام ایتمه‌مك اعظم جنایات عد اولونور وجزاسز براقیلمازدی.

جمعه کونلری نمازدن لا اقل بر ساعت اول بتون دکان ومغازه‌لرك اوکنه برده چکیله‌رك عموماً نمازه کیدیلیر. ورمضانلرده ایکندیدن صوکره عمومیتله دکانلر قاپانیر. خلق جوامع شریفه‌ده وعظ ونصیحت دیکلر. بالکز سرکیجیلر، طابلاجیلر، جامعلرك اطرافنده بازار قورارلر ونمازك ختامنی متعاقب آلیش ویریشه باشلارلر.

بایراملرده برنجی وایکنجی کون هیچ بر دکان آچیلماز. ایلك کون یالکز قائمقام، حاکم مفتی ومملکتك علماسیله بللی باشلی اشرافنه برای تبریك کیدیلیر. ایکنجی کون بوذواتك أولری قاپانیر. اوکون وجوه بلدیه، مشایخه واحبا واودایه کیدیلیر. اوچنجی کون اصناف کونیدر. تبریکات لونجه‌لرده یاپیلیر. کهیالر مجلسی، اصناف لونجه‌لری بتون اصناف واهالینك تبریکاتی قبول ایدر. اصناف بر برینه کلیر، کیدر. ایکندی‌یه قریب برزمانده مفتی وحاکم معیتلریله کلیر. ایکندی اذانی اوقونجه‌یه قدر اوطوریلر. ایکندی اذانی اوقونورکن باش قوله نام موقعدن یکرمی بر پاره طوپ آتیله‌رق بایرامك ختامی اعلان ایدیلیر وهپ برلکده جامعشریفه کیدیله‌رك نیجه نیجه بایراملرك حسن ادراکی دعواتی تکرار ایدیلیر.

سیروزه عائد اولمق اوزره قیداتیدیکم بو تشکیلات ومراسم روم ایلینك همان هر یرنده موجود ایکن بالآخره منقرض اولمغه باشلامشدر.

بالقان حربیله ختامه ایرن حاکمیت عثمانیه ایله برلکده بتون بو تشکیلات ده بالطبع بوزولمش وبلغارلرك چیقدیغی، یونانلیلرك کیردیکی کون ایقاع اولونان بیوك بر یانغین شهرك ثلثانی ویکرمی دوت اصنافك کارکاهی اولان بتون چارشی‌یی مبدل رماد ایلمش، بتون مقدسات ایله برابر اونلرده قعرنایاب خرابی‌یه کومولمشدر.

لاحقه

اصنافك هیئت عمومیه‌سنه عائد اولمق اوزره چارشونك وسطنده وجامع کبیر قارشیسنده بیوك وکارکیر بر بدستان واردر. اسلیمه خاتون نامنده اصحاب ثروتدن بر صاحبة‌الخیر وقتیله بتون مصارفی کندی مالندن تسویه اولنمق اوزره حیاتنده سطح بحردن بیك طقوز یوز اللی متره ارتفاعنده کائن اولوب مشهور عالم اولان سیروزیایلاسنك اتکلرندن شهره قدر یکرمی کیلومتره طولنده تحت‌الارض کرانشامی صورتیله قصبه‌یه صو کتیرمش وبو صوء الی یومنا هذا شهری باشدن باشه اسقا واحیا ایتمکده بولنمشدر. شهرك میدان یرلرنده عمومه مخصوص شادروانلرله جامعلرده، چارشیلرده وحتی یوزلرجه خانه‌لرده وجوده کتورلمش اولان چشمه‌لرله قیامته قدر ابقای نام ایدن بو خیرلی قادین، شهره شرف ویرن بو بیوك بدستانی انشا ایدرك وقف ایتمش وحاصلات عمومیه‌سنی اشبو صو کمرلریله چشمه‌لرینك ونامیله یاد اولونان اسلیمه خاتون محله‌سنده بنا ایتدیکی کیجه قوشی جامع شریفنك تعمیر وترمیمنه وقف وتخصیص ایلمشدر. رحمها‌الله رحمةً واسعةً

بدستانك اطراف اربعه‌سیله وسطنده وستونلرنده موجود ایکی یوزدن فضله دکان ودولابلردن ماعدا ایکی متره‌دن زیاده کنیشلکی بولونان دیوارلری ایچنده انشا ایدلمش اولان خصوصی بولمه‌لر ایچنده یوزدن فضله محل مخصوص واردرکه هر بری تقریباً بر متره مربعنده اولان وهر برینك بر دمیر قاپیسی بولونان بوخصوصی قاصه‌لر، نقود ومجوهرات واوراق مهمه‌نك وضع وحفظنه مخصوصدرکه بونلرك جزئی بر اجرت مقابلنده مسلمانلردن آرزو ایدنلره ایجار ایدلمکده وایکی کلید اناختارلرندن بریسی بدستان محافظنه دیکری‌ده مستأجره تسلیم اولنمقده‌در.

محافظ بالطبع دولابی آچه‌مدیغی کبی مال صاحبی ایچون‌ده مستقلاً آچمق امکانی یوقدر. بالکز دولاب محتویاتنه محافظ واقف اوله‌ماز. بدستانك دیکر بر قسمی محکمهٔ شرعیه‌نك سجلات ودفاترینك حفظنه مخصوص وحتی اکا کوره یاپلمشدر. اك آلت جهتی اصنافك دمیرباش اشیاسنك محافظه‌سیچون بیوك بر دبو حالنده‌در. بونده اصنافك بالخاصه اوانیٔ نحاسیه‌سی وسنه‌لردنبری کرك اصناف طرفندن ـ بر نبذه قسم مخصوصنده ایضاح ایدلدیکی وجهله ـ کرك اصنافك ترفیعلرندن وکرك سائر اصحاب خیر جانبندن وقف اولونان اشیا موجود ومحفوظدر. سیروزك استیلایه اوغرامسندن ایکی سنه اول، ٣٢٦ سنه‌سنده یاپیلان

تعداد وتحریرده یالکز طقوز دانه‌سی سکز وآلتی قولوبلی بیوك قازان وبیك بو قدرده تجره وتپسی اولمق اوزره اوچ بیك اوچیوز کسور پارچه باقرقاب موجود اولدیغی تحقق ایتمش واصناف دفترینه اول صورتله قید وتثبیت اولونمشدر .

ـ قابلرك محل استعمالی شو جهتلر ایدی : اصناف ضیافتلری ، عسکر جمعی واوردوگاه اتخاذی حالنده یاشقه بر شهره نقل ایدلمه‌مك شرطیله جهت عسکریه‌یه اعطا ، مملکتده هرجانبکی برجمعیته ـ قالای وتعمیر بدلی مقابلنده ـ اعاره (١)

---

(١) اموال اوقافه حرمت ایدلدیکی ادعا ایدیلن ! بو عصرده سعروزلی استیلاسی کونی اشبو وقف مالی بالقان محاربلری طرفندن بتمامها یغما وغارت ایدلمشدر .

یکرمی برنجی فصل

اصلاح صنایع تشبثاتی ونتیجه‌لری

بوندن اولکی فصللرده ایضاح ایدلمش اولان کدك وانحصار اصوللری دوام ایتدیکی و تورکلر اوروپا ایله متجرد برحالده یاشادیغی مدتجه معمولات داخلیه ایله اکتفا ایدیله‌رك اوروپادن پك آز اشیا مبایعه ایدیلیردی . بو دورلرده صنعت و تجارت دها کثرتله تبعهٔ عثمانیه النده بولنمقده ایدی . تنظیمات خیریه‌نك اعلانی متعاقب کدك وانحصار اصوللری لغو ایدیله‌رك سربستئ بیع وشرا اعلان وحکومات غربیه ایله « الك زیاده مظهر مساعده دولت » نظریه‌سنه توفیقاً تجارت معاهده‌لری عقد اولندقدن صوکره ممالك عثمانیه‌ده اصناف وتجار تشکیلاتی شکل سابقنی محافظه ایده‌میه‌رك او آنه‌قدر اکثریتله مسلمانلر النده بولنان داخلی وخارجی صنایع و تجارت برنجی درجه‌ده غیرمسلملره ، درجهٔ ثانیه‌ده معاهده‌لر وقاپیتولاسیونلرله موقعلری دها مساعد اولان اجنبیلره انتقال ایلمش وعصر اخیرده اوروپاده بخار قوتنك صنایعه تطبیقی واپور وشمندوفر کبی وسائط نقلیه‌نك احداث وتکثیری عتیق عثمانلی صنایع و تجارتی بسبتون انقراضه محکوم ایتمشدر. بونی برمثال ایله تأیید ایتمك لازم کلیرسه دنیلیرکه : برکهربا تسبیحی وسائط و اصول قدیمه ایله برتورك صنعتکاری اوزون مدت وبرخیلی امك صرفیله یاپابیلدیکی حالده اوروپاده عینی تسبیح ماکنه ایله دها قولای ودها چابوق یاپلمق ممکن اولدیغی ویاخود تسبیحك اعمالنه خادم اولان کهربا اریدیله‌رك قالبنه کوره دها منتظم صورتده دوکلك صورتیله هم چابوق هم اوجوز اعمال ایدیله‌بیلدیکی تاریخدن اعتباراً تورك تسبیحجیلکنك انقراضی باشلامشدر . دیکر صنایع داخلیه‌ده بوکا قیاس اولنه‌بیلیر .

عثمانلی صنایع و تجارتنك اسباب انقراضنك الك مهم عاملی اوروپانك ترقیات صناعیه وتجاریه‌یی اولمقله برابر فصل مخصوصنده ایضاح ایدلدیکی اوزره اساساً دها اولده مملکتمزده صنعت وتجارت پك اوقدر رغبت ایدیلیر برمسلك عد ایدلمه‌مکده ایدی. بوعدم رغبت کیتدکجه آرته‌رق الك صوك دوره‌سنه کلدی . شو قدرکه اوائلده صنعت و تجارتله تأمین معیشت ایده‌مه‌ینلر قسماً علمیه مسلکنه ویا حکومت مأموریتنه انتساب ایتمکله قسماً ده

حرب وضرب ایله و بالنتیجه مال غنیمتله کچینه‌بیلدکلرندن او زمانلرده صنایع وتجارتك عدم ترقیسی نظردقتی جلب ایتمیوردی. حکومتده صنعت وتجارتك ترقیسیله اوغراشمغی خاطرینه کتیرمیور بالعکس خارجدن واقع اولان تشبثلری بیله عن جهل عقیم براقدیر-یوردی. ٦٧٣ نجی صحیفه‌ده خارجیه ناظرینك تجارت حقنده‌کی فکری صدق مدعایه دلیلدر.

برده تنظیمات خیریه‌یه کلنجه‌یه قدر استانبولده دوائر مرکزیه انجق باب عالی ایله باب دفترداری ذیلن مالیه نظارتندن عبارت ایکن تنظیمات خیریه‌نك اعلانیله دولتجه مرکزیت اصولی قبول ایدیله‌رك استانبولده برخیلی نظارتلر احداث وطشره‌ده ایالت ویا ولایت تشکیلاتی تطبیق اولنمش ودها اول یعنی یکیچریلرك الغاسندن صوکره عسکرلك مسلکیده احیا و توسیع ایدلمش اولدیغندن اولجه صنعت و تجارته سلوك ایله تأمین معیشت ایتمکده ایکن صوك زمانلرده بوقپوبی‌ده قاپانمش کورن مسلمانلر اوتاریخلردن صوکره یکی آچیلان عسکرلك و حکومت مأموریتلرینه قوشمغه و اورالرده معیشتلرینی آرامغه باشلامش وایشته بوتهالك صنعت وتجارتك بسبتون انقراضنه مهم برعامل اولمشدر.

سلطان عبدالمجید دوری همان بوصورتله کچمش واصنافدن بك آزینك اولادی بابالرینك صنعتنه سلوك ایدوب قسم اعظمی هم معاشه دها قولای کچینیلیر هم‌ده مأموریت دها شرفلی اولور اعتقادیله حکومت قاپولرینه قوشه‌رق بابابالرینك صنعتلرینی استحقار ایتمکه باشلامشلردر.

سلطان عبدالعزیزخانك تخته جلوسندن صوکره بوحال؛ ارکان حکومتك اهمیتله نظر دقتی جلب ایده‌رك صنایعك اصلاحیله رغبت اولنور وسائلکرینی کچیندیره‌بیلور برحاله افراغی اسبابنه بالتوسل بومقصده وصول ایچون باشلیجه درت تدبیره مراجعت ایلمشلردر. بوتدبیرلردن برنجیسی او زمانه قدریوزده اوچدن عبارت اولان کمرك رسومنك تزییدی ایکنجیسی سرکیلر کشادیله ارباب صنایعك تشویقی، اوچنجیسی استانبول وولایتده صنایع مکتبلری آچلمسی، دردنجیسی شرکتلر تشکیلیدر.

رجال حکومت تدابیر اربعه‌دن ابتدا کمرك رسومنی حل، ثانیاً سرکی کشادیله اشتغال ایتدکدن صوکره بوکبی مسائل ایله طوغریدن طوغری‌یه مشغول وعلاقه‌دار اولمق اوزره مجلس والا اعضاسی میانندن براصلاح صنایع قومیسیونی تشکیل ایتمشلردر.

اصلاح صنایع قومیسیونك تاریخ تشکیلنی تمامیله تحقیق ایده‌مدم ایسه‌ده ١٢٨٠ - ١٢٨٢ سنه‌لری آره‌سنده اوله‌جغی طبیعیدر معمافیه ایلك قومیسیونك ساحهٔ فعالیتك بك

محدود اولوب قولیات ونظریات ایله اوغراشدیغی اكلاشلمقده‌در. دفعهٔ ثانیه اوله‌رق احیاءً تشکیلندن صوكره تعلیماتده باشلامش وآشاغیده ایضاح ایدیله‌جك یدی مهم شركتك تشکیلنه موفق اولمشدر. اصلاح صنایع قومیسیوننك تجدیداً كشادی ١٢٨٤ تاریخنه تصادف ایتمکده‌در. بو بابده دها واضح ورسمی معلومات اعطا ایده‌بیلمك ایچون تقویم وقایعده كوردیكم تبلیغ رسمیلری وقومیسیونك وظیفه ودرجهٔ صلاحیتنی كوسترن تعلیماتنامه‌یی صره‌سیله آتی‌یه درج ایدییورم :

درسعادتده بولنان صنایع متنوعه اربابنك خیلی زماندن برو بعض اسباب مانعه ایله دوچار اوله‌قلری تنزلاتك اندفاعیله اصلاح صنعت وترویج تجارتلرینه برطریق تسهیل بولنمق وبو مطلبك حصولندن صوكره شو اصلاحات درجه‌درجه ممالك محروسه اصنافنه دخی تعمیم اولنمق اوزره. بوندن اقدم مخصوصاً تشکیل اولنان قومیسیوندن مصلحتك اساس ومتفرعاتنه واصنافك حال حاضری ایجابنجه اصلاحات مطلوبه هربرینك منفرداً چالشملریله حاصل اوله‌میوب طاقم طاقم شركتلر تركیبنه وشمدیلك ممكن مرتبه سرمایه‌لر ترتیبنه متوقف اولدیغندن بونك دخی ایجابنه باقلمقده بولنمش وابتدا سیمكشخانه‌نك براصول منتظمه تحتنه ادخالیله آنی متعاقب آلتونورقجی وعموم دباغ ودمیرجی ودوكه‌جی وقاشیجی وكمخاجی وصندالجی وچاتمه یاصدقجی وزیلجی اصنافندن بشقه بشقه شركتلر یاپلمش ایدی. مؤخراً یعنی آلتی یدی آی ظرفنده مذكور قومیسیونك دوام واقدامنه بعض عارضه حیلولت ایتمش ایسه‌ده بو خصوصك مادی ومعنوی فوائد عدیده‌سی قابل تعداد اولمیوب ملكجه وتبعه‌جه هروجهله موجب منافع اوله‌جغی محتاج بیان اولمدیغندن وسایهٔ محاسنوایهٔ حضرت پادشاهیده مجدداً تأسیس اولنان مكتب صنایعك اصول وفروعی ترقی ایتمکده اوله‌رق اوراده یتیشدیرلمكده اولان ارباب فنونك معلومات مكتسبه‌لرندن عمومیت اوزره استفاده اولنمسی شیمدیكی ارباب صنایعك كرفتار اوله‌قلری پریشانی وتفرقه‌دن تخلیصیله شركت یولنده بر حال انتظامه قونلمسنه متوقف بولندیغندن مذكور قومیسیونك ینه مداومت وایشك وسائل امكانیه‌سنه غیرت ایتمسی لازمهٔ حالدن اوله‌رق كما كان عطوفتلو رضا افندی حضرتلرینك تحت نظارتنده بولنمق اوزره یكیدن تشکیل وتشییدینه انجمن مخصوص وكلا قرار وتنسیب عالیسیله امر وفرمان همایون حضرت شاهانه شرف افزای سنوح وصدور بیورلمش واقتضا ایدن رئیس واعضاسی دخی مجدداً ترتیب ایله شهر رجب شریفك یكرمی یدنجی پنجشنبه كونندن اعتباراً رؤیت مصلحته مباشرت اولنمشدر. ذكر اولنان شركتلردن كچن سنه تشکل ایدن

شرکت دباغیه‌نك برسنه‌لك محاسبه‌سی لدی‌الرؤیه بشر عدد یوزلك عثمانلی التونیله صاتلمش اولان هر حصه‌سنه یومیه اوتوز ایکی بچق پاره‌وشهریه یکرمی‌درت غروش اون‌پاره‌حسابیله سنوی ایکی یوز طقسان‌ایکی بچق غروش تمتع اصابت ایتمش وبوندن‌بشقه اصناف مرقومه‌نك اوسته وقالفه وشاکردلرینه دخی شو مدت ایچنده استادیه واعمالیه اوله‌رق خیلی آقچه عائد اولمش اولدیغی آکلاشلدیغندن شو ترقیاته نظراً شرکت مرقومه ایچون‌با ارادهٔ سنیه تنظیم اولنان نظامنامه احکامی تمامیله‌موقع فعل‌واجرایه کتوریلور ودیکر شرکتلرك دخی اتمام نقایصیله برابر هنوز داخل‌شرکت اولمیان اصناف‌سائره دخی بووجهله تحت انتظامه‌قونیلور ودرسعادتجه حصول‌فعلیاتی اوزرینه تدریجاً طیشاروله‌دخی تشمیل‌ایدیلورایسه بوماده‌نك اسباب اعماریه‌یه برعلاوهٔ فائقه اوله‌جغی جهتله بوبابده دخی ادعیهٔ مفروضهٔ حضرت ملوکانه‌نك تکراریله اعلان کیفیته ابتدار قلندی . (۱)

مشار الیه رضا افندی حضرتلرینك مقتضای حمیت وفطانت فطریه‌لری اوزره شو خصوص منافع نصوصك کسب‌رواج واشتهارایلسی حقنده بیدریغ اولان مساعی‌واقدامات متمادیه‌لری طوغریسی عموجه تشکر اولنور موادخیریه‌دن بولندیغی مثللو مشارالیهك اثر اقداملری اوله‌رق بالاده محررقومیسیون اعضاسی وکتبه‌سی افندیلرك اصلاحات مطلوبه‌یه بذل مقدرت ایلیه‌رك حسن ایفای وظائفه چالشمقده بولندقلری جهتله مشار وموی الیهمك دخی غیرت مرئیه‌لری شایان تحسین وتقدیردر .

اصلاح صنایع قومیسیونده اکمال مذاکرات وتدقیقات ایچون ایجاب ایتدکجه دعوت وجلب اولنمق‌اوزره دوائر مقتضیه‌دن تعیین بیوریلان اعضای‌طبیعیه‌نك اسامیسیدر:

تجارتخانهٔ عامره مفتیسی فضیلتلو اکاه افندی حضرتلری

شهر امانت جلیله‌سی معاونی حافظ‌عمر افندی

دار شورای‌عسکری اعضای کرامندن سعادتلو حمدی بك افندی

دیوان محاسبات اعضاسندن سعادتلو تحسین » »

سابقاً بیت‌المال مدیری سعادتلو علی » »

مجلس معارف عمومیه اعضاسندن سعادتلو حاجی‌امین » »

باب‌ضبطیه‌ده مجلس تحقیقات اعضاسندن سعادتلو حاجی‌توفیق »

سعادتلو کیفورق افندی

عزتلو اغوب »

(۱) تقویم وقایع- نومرو ۱۰۲۷ ؛ ۱۱ تشرین ثانی ۱۲۸۴

مذکور قومیسیونه جمعه وپازاردن ماعدا هرکون مداومت ایتمکده بولنان اعضای دائمه‌نك اسامیسی :

اوقاف همایون خزینهٔ جلیله‌سنده محلولات مدیری عزتلو خلیل رازی افندی
عساکر شاهانه امراسندن عزتلو حقی بك افندی
سابقاً اونیه واستانکوی سنجاقلری قائممقامی عزتلو مصطفی افندی
تلغرافخانه متحیزان مأمورینندن قول اغاسی رفعتلو جمال بك
پاپیوردخاندان قدیمندن فرحشاد بك زاده رفعتلو محمد بك
خیریه تجار معتبرانندن فتوتلو حاجی رائف افندی
ینه معتبران تجاردن محمد افندی
« « « خوجه الطون افندی
« « « « نصری « (٥١)

بو ایشلرك باشنده بولنان ویدی سکز شرکتك تشکلنده خدمتی سبق ایدن رضا افندینك نامی تاریخ صنایع عثمانیه دائما حرمتله یاد ایده‌جکی ایچون ترجمهٔ حالنك خلاصةً درجنه لزوم کورلمشدر :

رضا افندی

رضا افندی، معمریندن وقدمای رجال دولت علیه‌دندر . بوردور متصرف اسبقی بروسه‌لی صدقی زاده محمد شریف افندینك مخدومیدر . ١٩ رجب ١٢٣١ تاریخنده بروسه‌ده تولد ایتمشدر . اصول مرعیه دائره‌سنده تحصیلنی بالاکمال ربیع الاول ١٢٤٨ تاریخنده خدمت حکومته داخل اولوب طشره‌ده واستانبولده متعدد خدمات ملکیه‌ده بولنه‌رق تدریجاً بالترقی سرعسکر مکتوبجیلغنه ومابین کتابتنه ارتقا ایتمشدر. ١٢٦١ تاریخنده اوقاف همایون ناظرلغنه تعیین اولنه‌رق بالآخره بومأموریته معادل

(٥١) بودورلرده غیر مسلم تاجرلره خواجه‌دن غلط ومخفف اولمق اوزره خوجه ویا هوجه دنیلمکده ایدی. بومقامده عوام بیننده بازرگان، چورباجی وچلبی تعبیرلری ده استعمال ایدلمکده‌در.

متعدد یوکسك مأموریتلرده بولنمشدر. ۱۲۹۳ ده هیئت اعیان اعضالغنه تعیین و ۱۲۹۸ ده اعیانلق عهده سنده اولمق اوزره سجل احوال مأمورین قومیسیونی اعضالغنه وبالآخره ریاستنه تعیین اولنه رق ۱۳۱٤ سنه سنه قدر بو مأموریتده بولنمشدر.

۱ کانون ثانی ۱۳۲۱ تاریخنده طقسان ایکی یاشنده اولدیغی و وجودی زنده وشعوری تام بولندیغی حالده وفات ایده رك اسکدارده سلیمیه درگاهی خطیره سنه دفن ایدلمشدر.

رضا افندی؛ رسمی مأموریتلردن ماعدا رئیس و اعضا اوله رق بك چوق قومیسیونلرده و ممالك عثمانیه نك اصلاح احوالی ایچون عمومی مفتشلکلرده بولنمشدر. مأمورینك ترجمهٔ حال ورقه سی تنظیم واعطا ایتملری اصولنی وضع وتأسیس ایدن مشار الیهك ریاست ایتدیکی قومیسیوندر.

بلدیه جیلك نقطهٔ نظرندن اك بویوك خدمتی اصلاح صنایع قومیسیوننده کی مساعیسیدر شایان تأسفدرکه مشار الیهك تاریخ صنایع عثمانیه ده اونودلماسی اقتضا ایدن بو خدمتی حقنده رسمی ترجمهٔ حالنده برقیده تصادف ایدیله مامشدر.

زماننده حسن خط وکتابت ایله معروف وصلابت دینیه، حمیت واستقامت ایله موصوف ایدی. صوك درجه حلیم، ..سز وخیرخواه برذات اولوب حتی سرعسکر مکتوبجیسی ایکن عسکرلره مشفق بر پدر کبی معامله ایتمسندن طولایی سنه لردن بری صله سنه کیده مه ین زواللی صاف نفرلر بو حسن معامله دن جسارت آله رق و مکتوبجی عنوانی علی العاده عرضحال ومکتوب یازان کیمسه یه اطلاق اولنور ظن ایده رك اوطه سنه کیروب مملکته مکتوب یازمغی رجا ایدرلر مشار الیه ده نفری قارشوسنه اوطورته رق وعسکرلرك صافیتی نسبتنده موقعنك عظمت واهمیتنی دوشونمیه رك عادتا عرضحالجی کبی ایستدکلری طرزده مکتوبلرینی یازارمش.

اصلاح صنایع قومیسیونی تعلیماتنامه سی

صنایع موجوده دن ترقیسی التزام اولنان سمکشلك صنعتنك اصلاحی سائر اصنافه دخی مثال خیر اشتمال اوله رق مجدداً سرمایه لر وضعی وشرکتلر تأسیسی ایله تنظیم حاللری استدعاسنه تشبث ایلدکلرینه وفی الحقیقه اشتراکاً یاپیله جق شیلر همت منفرده ایله چالیشیلان اموره هر حالده تفوق ایده رك درسعادت اصنافنك انتظام احوالنه چاره وتدبیرلر بکان بکان دوشونلسه شکایت ایتدکلری مشکلاتك اندفاعیله برابر صنعتك رواجندن هم اربابی وهم ده مشتریلری متمتع ومنتفع اوله جغنه بناءً اصلاح صنعتلری استدعاسنده بولنان اصنافك تدقیق معاملاتی ایچون مجلس والا اعضاسندن عطوفتلو رضا افندی حضرتلرینك ریاستی تحتنده

اولمق اوزره تشکیل اولنان قومیسیونده سراج و آلتون ورقجی اصنافنك شرکت یولنده تنظیم احوالی قرارلشدیریلوب نظامنامه‌لری موقع اجرایه قونلمش اولدیغی مثللو عموم دباغ اصنافی ایکی بیك کیسه سرمایه‌یی جامع شرکتله اوروپا معمولاتنه مماثل دریلر اعماله و دمیرجی اصنافی دخی بش بیك کیسه سرمایه وضعیله شیمدیلك یوز یوز اللی بار کیر قوتنده ماکنه‌لر و تلغراف تللری کبی ادوات حدیدیه یاپمغه و بالموجی اصنافی ایسه اون بش بیك التون سرمایه ایله اسپرمجت چیقارمغه مساعده استدعاسنده و قماشجی و یصدقجی و طوغرامه‌جی اصنافی ایله دیگر یگرمی نوع اصناف دخی انتظام حاللری رجاسنده اولملریله قومیسیونك دائرهٔ مشاغلی بالطبع توسع ایده‌رك بوقدر ایشلك شو واسطه ایله رؤیت و تدقیقی ایسه کرمیٔ مذاکرات وتقیداتی داعی اولدیغندن اولبابده قومیسیونك دائمی وطبیعی اعضاسیله اصناف اداره‌لری اربابنك مذاکرهٔ مصلحتده وقوعبوله‌جق حرکاتی متضمن قلمه آلنان و مواد محرره‌سی اصلاً و فرعاً یولنده کوریلن تعلیمات لایحه‌سنك ینه مشارالیهك ریاستی تحتنده حرکت ایلمك اوزره قومیسیونجه اساس اجرا ات اتخاذ اولنمسی و ارباب صنایعك باعث امنیتی و عمومك معلومی اولمق ایچون بر صورتنك نشر واعلان قلنمسی خصوصنه مجلس والا قراریله بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب شهریاری متعلق و شرفصدور بیورلمسیله وتعلیمات مذکوره‌نك بر صورتی اعضای مومی‌الیهمك اسامیسنی مبین دفتر ایله بروجه زیر طبع وتمثیل اولنمشدر .

قومیسیون مذکور کتبه‌سنك اسامیسی

اعضالق صفتیله باش‌کاتب : مجلس والای قوانین متحرزانندن رفعتلو نابی افندی

ایکنجی‌کاتب : مجلس والا ملکیه قلمی متحرزانندن فتوتلو اسماعیل افندی

مقید : مکتوبی صدر عالی خلفاسی متحیزانندن فتوتلو پرتو افندی

صنایع داخلیه‌نك اصلاحی ایچون مقدمجه باب عالیده تشکیل اولنان قومیسیونك ایشلری کوندن کونه تکثر وتوسع ایتمکده اولدیغی جهتله اوراقه دردست تدقیق اولان و بوندن صوکرا حواله‌سی لازم کلن مواد نافعه‌نك حسن تسویه‌سنی تسهیل وتسریع ایچون مجدداً تعیین و ظائف اولنمسی اقتضا ایتدیکندن بو خصوص حقنده قلمه النان تعلیماتدر .

برنجی ماده اشبو قومیسیونك بر رئیسی ایله اصول حرف وصنایعه آشنا وارباب غیرت

وهمتدن مرکب اولمق اوزره لزومی قدر اعضای دائمه‌سی و ایکی کاتب و بر مقیدی اوله‌جق وبند خامسده کوستریله‌جکی وجهله مذاکرهٔ عمومیه اقتضا ایتدکجه اجتماع ایلمك اوزره دوائر سائره مأمورلرندن لزومی قدر اعضای طبیعیه‌سی دخی بولنه‌جقدر .

ایکنجی ماده اعضای دائمه ایله کاتب ومقید ایام رسمیه وجمعه وپازار کونلرندن غیری اوقاتده عذر شرعی و مانع قویسی اولمدقجه هرکون دوام ایدوب یاز وقیش موسملرنده عن اقل بش ساعت قدر قومیسیونده بولنه‌جقلر وقومیسیونده بولندقلری زمانی خالی امرار ایتمیوب هر درلو صنایع وحرفك مدت قلیله ظرفنده بولیله ترقیسنی مستلزم اولور اسبابی پك اطرافلی تحری و تدقیق ایله آثار فعلیه‌سنی تمامیله ابراز ایتمکه و مواد تجربیه وتقیدیه‌سنك دخی بلا تأخیر منتظم صورتده تسویه‌سنه اقدام وهمت و اثبات مدعای اهلیت ایله مکافات جلیله‌یه کسب لیاقت ایلیه‌جکلردر .

اوچنجی ماده اصنافك اولکی کبی منفرداً ومتفرقاً اجرای صنعت ایتملرنده اساس وفائده اولمیوب حصول منفعت و عمرفتلری بینلرنده بر شرکت تشکیلی ولزومی قدر سرمایه وضعی ایله مجتمعاً ومتحداً چالیشدیرلملرینه متوقف اولدیغندن سایهٔ موفقیتوایهٔ حضرت ملوکانه‌ده سیمکشخانه و سراجخانه و التون ورقجی اصنافی بو اصوله تطبیقاً تحت انتظامه آلنه‌جغی و [illegible] بولنان عموم دباغ اصنافی [illegible] مجموعندن بر شرکت ترتیب اولنه‌جغی مثللو و قوع استدعالریله تسویهٔ خصوصاتی قومیسیونه حواله ایدیلان موجی و دمیرجی و قماشجی ویصدقجی و ترزی و طوغرامه‌جی وجدکجی ودواتجی ومرکبجی اصنافنك و بوندن صوکرا حواله ایدیله‌جك اولانلرینك دخی ایجاب صنعت وحال وهیئتلرینه موافق اوله‌جق صورتده تنظیم احوالنه صرف امکان اولنه‌جقدر .

دردنجی ماده ترتیب اولنه‌جق شرکتلرك تسویهٔ اموری ایچلرندن برر اداره جمعیتی تشکیلنه مرهون بولندیغنه‌مبنی اصناف کتخدالری رئیس جمعیت مقامنده ومعتمدان اصنافدن مناسبلری اعضا اوله‌رق اصنافجه شرائط معینه تحتنده انتخاب ایله تعیین و تبدیل اولنمق و ایده‌جکلری خدمته مکافاةً شرکتك تمتعات صافیه‌سندن کندولرینه درجهٔ معتدله‌ده حصه تخصیص قلنمق اوزره سیمکشخانه و سراجخانه والتون ورقجی ودباغ شرکتلری حقلرنده اجرا اولنه‌جغی مثللو سائر اصناف حقنده دخی برر جمعیت ترتیب اولنه‌رق اشبو جمعیتلر ایله اصنافك هیئت مجموعه‌سنی شرکتك فائده‌سنی التزام ایتمکه مجبور ایتمك ایچون روابط متسلسله تحتنده برر اصول وقاعده‌یه ربط ایله صورت حرکت ووظیفهٔ خدمت

ومقدار اجرتلری کندولریله دخی بالمذاکره بر نظامنامه ایله تعیین وتصریح ایدیله جکدر .

بشنجی ماده معمولات اصنافدن بعضیسنك بعض دوائر مالیه یه مناسبت ولزومی بولندیغندن شیمدی یه قدر نه یولده آلنه جغی و بوندن صوکره آلنه جق اشیانك نه صورتده اولمسی لازم کله جکی بیلنوب فیأتی دخی متعلق اولدیغی دائره نك انضمام معلوماتیله قرارلشدیرلمسی مناسب اوله جغندن و اقتضا ایتدکجه دعوت وجلب اولنمق اوزره قومیسیونه هر دائره دن بر ذات مأمور اوله رق بونلر بند اولده اشارت اولندیغی وجهله قومیسیونك اعضای طبیعیه سی بولنه جغندن مذاکرهٔ خصوصاتی دردست اولان اصنافك معمولاتی قنغی دائره یه تعلق ایدر ایسه اول دائره دن مأمور اولان دخی برابر بولندیغی حالده اجرای تحقیقات ایله مضبطه ونظامنامه سی قلمه آلنه جق وبعده دوائر سائره دن مأمور اوله جق اعضا دخی جلب ایله عمومی آره سنده بالقرائه برقات دها تدقیق اولنه رق مضبطه لر اتفاق ویاخود اکثریت آرا ایله مهرلنه جکدر .

آلتنجی ماده قرار تحقیقات ومذاکرات اوزرینه قومیسوندن قلمه آلنان نظامنامه لر اسباب موجبه سنی مبین اولان مضبطه لر ایله برابر مجلس والایه تقدیم اولنه رق اوراجه برقات دها تدقیق وتذییل و تصدیق اولندقدن صوکره مقام عالیدن بالاستیذان ایفای مقتضاسنه امر وفرمان همایون حضرت جهانداری شرف افزای صدور بیورلدیغی حالده مرکز فعل واجرایه چیقاریله جغندن اول حالده ابتدا جمعیتلرك انتخاب وترتیبیله نظامنامه نك حاوی اولدیغی مواد وفقراتك هر بریسی کرك هیئت جمعیته وکرك اول اصنافك عمومنه لایقیله تفهیم اولنمغله برابر عملیاتنه متعلق شیلرك تمامیله تقرر ایدنجه یه قدر صورت جریانه و جمعیتك وافراد اصنافدن هر برینك دفترلری ... ولمسنه علی الدوام اقدام تام اولنمق قومیسیون رئیسیله اعضای دائمه وطبیعیه سنك وظائف اساسیه سندن اوله جقدر .

یدنجی ماده اشیای صناعیه نك رواج واعتباری غایت خاص و خالص وطیانیقلی وبونکله برابر کوزل و نمایشلی یاپلمسنه وبهاسنك دخی اهون اولمسنه موقوف ومنحصر بولندیغنه بناءً شو اوچ ماده قومیسیونجه هر برمذاکرات واصلاحاته اساس اتخاذ ایدیله رك بو قصدك ممکن مرتبه سنك ابتدادن حصولی ودفعةً امکانی بولنه میانلرك رفته رفته درجهٔ مطلوبه یه وصولی نصل اسباب وتدابیره منوط ایسه خارجا و داخلا ارباب وقوفدن بیانی تحقیق وتحریسیله درجه درجه وجوده کتورلمسنه قومیسیونك رئیسیله

اعضای دائمه وطبیعیه‌سی طرفندن فوق‌الغایه اعتنا وبویله ایشلره معلوماتی بولنان ذوات طرفندن ترقیٔ صنایعه دائر اخطارات معقوله‌وقوعبولور ایسه قبول واصغا اولنه‌جقدر .

سکزنجی ماده کافهٔ صنایع وحرفه متعلق معمولاته اهل خبره وارباب معلومات معرفتیله قومیسیونجه بر وزن ومقدار وتجارت تخصیصیله فیأت مقطوعه تعیینی ممکن ومناسب اولانلرینك بهاسی دخی اکا کوره قطع ایدیله‌رك غزته‌لرله اعلان اولنه‌جق و دائرهٔ انتظامه داخل اولان اصناف طرفندن هیچ بر وقتده بوزوق و اویغونسز شیلر یاپلمغه میدان ویرلمیوب شاید مقدار معیندن نقصان و قلب و حیله‌لی شیلر اعمال وفروختنه جسارت ایدنلر ولور ایسه قومیسیون جانبندن اخطار کیفیتله شهرامانت جلیله‌سی طرفندن دستورده مندرج اولان بند مخصوصه توفیقاً تأدیب ایدیله‌جکدر .

طقوزنجی ماده اصنافدن وسائر ارباب‌هنردن هرکیم حرف و صنایعه دائر یکیدن برشی اختراع ایدوبده امتیاز ویرلمکه کسب لیاقت ایدر ایسه کیفیتی قومیسیوندن باتذکره بیان و نمونه‌سی تقدیم واستیذان اولنه‌جق و اصنافدن بر صنفك کندو بینلرنده ویاخود صنعتلرینك بربرینه شمول ومناسبتندن طولایی بر صنف ایله دیکری میاننده صنعت وحرفته متعلق بر ایلیشك و منازعه ظهور ایدر ایسه طرفیندن برینه غدر اولمامق ایچون قومیسیون ایکی طرفك دخی ایشنه وقوللی معتمد ومجرب برر ویا ایکیشرذات جلبیله بعدالتحقیق حقانیتله فصل وتسویه‌سنه اهتمام قلنه‌جق . قومیسیونه نه قدر خصوصات حواله بیورلمش و قنغیلری مرکز اجرایه کتورلمش وقنغیلری دردست تدقیق بولنمش ایسه هر آی باشنده جمله‌سی مفرداتیله معلوم اولمق اوزره حواله‌سی ومضبطه‌سنك تقدیمی تاریخلریله قومیسیونجه ماه بماه بر جدول تنظیمیله مجلس والایه ابراز ایدیله‌جکدر.

اونجی ماده درسعادتده بولنان بال موجی ویاغ موجی اصنافی برلشه‌رك شمدیلك اون بش بیك آلتون سرمایه وضع ایدوب کندولرینه امتیاز ویریلور ومقدما خزینهٔ خاصهٔ شاهانه طرفندن انشا اولنوب خیلی زماندنبرو خالی بولنان فابریقه‌ده اجرای صنعت اتملرینه مساعده بیوریلور ایسه اهون بها ایله غایت نفیس اسپرماجت یاپه‌جقلری وعموم دمیرجی اصنافی دخی بینلرنده بر شرکت تشکیلیله بش بیك کیسه قدر سرمایه وضع ایده‌رك عمومه منفعتلی ادوات آهنین اعمال ایده‌جکلری قومیسیوندن بیان اولنمش وبو خصوصلره دائر کندو طرفلرندن کوندریلن عرضحاللر حواله قلنمش

اولوب بو ماده‌لر عموم حقنده فائده‌لی اولدیغندن بو مثللو صنایع نافعه‌نك لایقیله حصوله کلمسی هر نصل اسبابه منوط ایسه بلا تأخیر تحقیق ایله اصناقه قومیسیونجه ایجابنه کوره تشویقات و تسهیلات اجرا اولنه‌رق ومتوقف اولدیغی شیلر مجلس والایه دخی اخطار قلنه‌رق آثار فعلیه‌سنك بر آن اقدم وجوده کتورلمسی قومیسیون حقنده باعث تحسین اوله‌جقدر .

اون برنجی ماده صنایع حقنده بو وجهله شایان بیورلمقده اولان رغبت جلیله و مساعدهٔ سنیه شایع ومنتشر اولدقجه ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده کائن بعض بلاد جسیمه اصنافنك دخی اصلاح صنعتلرینه میل وهوس ایده‌جکلری مأمول اولدیغنه بناءً آنلره دائر اشعارات محلیه وقوعبولوبده تدقیقاتی قومیسیونه حواله اولندقجه اجرای اقتضالرینه غیرت اولنمق لازم کله‌جکی مثللو قومیسیونجه اصلاح وتهوینی چاره‌سنه باقلمقده اولان آنقره شالیسنه مماثل دیشاری معمولاتنه متفرع شیلردن طولایی محللرینه تحریرات تسطیرینه لزوم کوریلن خصوصاتك با مضبطه مجلس والایه بیان وافاده‌سنه قومیسیونك مأذونیتی بولنه‌جقدر .

بوقدر مساعی نتیجه‌سنده تشکیل اولنان شرکتلرك نیچون پایدار اوله‌مدیغی تقویم وقایعدن نقلاً درج اولنان تبلیغ رسمیلردن بردرجه‌یه قدر آکلاشیلیر ایسه‌ده اغراض شخصیه ، حس منفعت وتجربه‌سزلك تشکیل اولنان شرکتلرك انقراضنی موجب اولمش ونهایت ۱۲۹۰ تاریخنده اصلاح صنایع قومیسیونی ده لغو ایدیله‌رك وظیفه‌سی شهر امانتنه تودیع ایدلمشدر .

شو ایکی تذکرهٔ سامیه بو جهتلری ایضاح ایتمکده‌در .

اصلاح صنایع قومیسیونی نامیله باب عالیده تشکیل اولنمش اولان هیئتك رؤیت ایتمکده اولدیغی ایشلر شورای دولت نافعه دائره‌سنه عائد بر ا... ـدن طولایی بعدازین هیئت مرقومه‌یه متفرع مصالحك دائرهٔ مذکوره‌یه حواله‌سیله مزبور قومیسیونك الغاسی وبوناك مدیر واعضا وسائره‌سنه ویرلمکده اولان بدی بیك آلتی یوز غروش معاشك خزینه‌ده ابقا ایدلمسی خصوصنه بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی متعلق بیورلمش وصورت ارادهٔ سنیه مالیه نظارت جلیله‌سنه بیلدیریلوب شورای دولته دخی معلومات ویرلمش اولمقله امانت جلیله‌لرنجه‌ده اقتضای حالك ایفاسنه همت بیورلمسی سیاقنده تذکرهٔ ثناوری ترقیمنه ابتدار قلندی ۲٦ تموز ۱۲۹۰

ملغا اصلاح صنایع قومیسیونك شمدی‌یه قدر كورمكده اولدیغی ایشلر صنایعك ترقیاتنه متعلق خصوصات ایله اربابنك اصنافجه متفقاً اجرای صنعت ایتملری ایچون شركت تحتنه ادخالندن و بونلرجه ظهور ایدن بعض اختلافاتك حل و تسویه‌سندن عبارت اوله‌رق درسعادت ادارهٔ بلدیه‌سی نظامنامه‌سنك اون برنجی ماده‌سی حكمنجه صنایعك ترقیاتی موجب اوله‌جق صورتده اصناف نظامنامه‌لرینك تعدیل و تسویه‌سی و اصناف مجلسلرندن ویریله‌جك اعلاماتك نظام مخصوصنه توفیقاً رؤیتی امانت بهیه‌لری مجلسنك جملهٔ وظائفندن اولوب شركت خصوصنه كلنجه اصنافك تشكیل ایلیه‌جكی شركتلر الحالة هذه موجود اولان بعض امثالی كبی كندی بینلرنده مقاوله عقدی طرزنده ساده شیلر ایسه بونی خود بخود یاپه‌بیلوب هیچ برطرفدن مداخله اقتضا ایتمیه‌جكی كبی آنونیم اصولنده شركتلر تشكیل اولنمق ایستنلدیكی حالده بونلره دائر تنظیمی لازم كلن نظاماتك تدقیقی دخی تجارت نظارت جلیله‌سنه و امانت مجلسنك نظاماً رؤیت ایده‌بیله‌جكی مرتبه‌نك فوقنده اولان اصناف دعوالرینك فصل و رؤیتی ایسه محاكم متعلقه‌سنه عائد اوله‌رق اصنافك صورت مخصوصه‌ده كوریله‌جك بشقه ایشلری اولمدیغنه بناءً بروجه محرر صنایعك ترقیاتنه دائر ایشلرله بین الاصناف تحدث ایدن و رؤیتی امانت مجلسنك وظائفندن اولان اختلافات و منازعات مجالس مذكوره‌ده و بونلرك خارجنده حقوق شخصیه‌یه دائر اولان دعاوی محاكم متعلقه‌سنده كورلمك و آنونیم شركتلرك نظاماتی نظارت مشار الیهاجه بعد التدقیق شورای دولته لاجل الحواله باب عالی‌یه كوندرلمك و بونلرك بیننده یاپه‌جقلری شركتلرك امور داخلیه و اداره‌لرینه هیچ برطرفدن مداخله قلنمامق اوزره كیفیتك امانت بهیه‌لرینه تبلیغی شورای دولتدن بامضبطه افاده اولنه‌رق نظارت مشار الیها ایله دیوان احكام عدلیه نظارت جلیله‌سنه‌ده معلومات ویرلمش اولمقله ایجابنك اجراسنه همت اولنمسی سیاقنده تذكرهٔ مخصوصه ترقیم قلندی .

۱۷ تشرین اول ۱۲۹۰

اصلاح صنایع وظائفی شهرامانتنه رسماً تودیع اولندقدن بو كونه قدر امانت علیه‌جه صنایع و تجارت عثمانیه‌نك اصلاحات و ترقیاتنه تعلق ایدر نه كبی تدابیره توسل اولندیغنه دائر بر كونا قید و معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر .

آنجق قومیسیونك لغوندن صوكره ممالك عثمانیه‌نك قابلیت طبیعیه‌سنه كوره ثروت عمومیه و معموریت ملكیه‌نك باشلیجه سبب حصولی اولان زراعت و فلاحتك و بو نسبت و اهمیتده بولنان صنایع داخلیه‌نك احتیاج عصره كوره استحصال اسباب اصلاحیه‌سی

ضمننده درسعادتده وولایاتده زراعت اوطه‌لری ودرسعادته مخصوص اولمق وممالك شاهانه‌نك مستعد صنایع اولان باشلیجه شهرلرنده برر شعبه تشکیل ایدلمك اوزره صنایع اوطه‌سی تشکیلی بالتنسیب ۲۹ رجب ۱۲۹۷ تاریخنده ارادهٔ سنیه‌سی شرفصادر اولمشدر.

ینه ۱۲۹۷ سنه‌سنده مجلس تجارت وزراعتك لغویله وظائف ومشاغل اساسیه‌سی تأسیس وتشکیل اولنان صنایع وتجارت وزراعت مدیریتلرینه انقسام وانحصار ایتمش اولمسندن ناشی امور تجارتك ترقی وتوسعنه خدمت ایتمك اوزره درسعادتده برتجارت اوطه‌سی تشکیلی تجارت نظارتنجه تکلیف واشبو اوطه‌نك وظیفه‌سی امور تجارتك توسعیله ترقی ثروت ومعموریت مملکته خدمت ایده‌جك اسباب وتدابیری مطالعه‌دن عبارت اوله‌رق اوروپا دولتلرنده مؤسس وموجود وفوائد ومحسناتی مشهود ایدوکندن بونك دولت علیه‌جه‌دخی ترتیب وتشکیلی لازم ومنافعی مستلزم اولدیغی اکلاشیله‌رق سنهٔ مذکوره رجبنده صادر اولان برارادهٔ سنیه اوزرینه درسعادتده برتجارت اوطه‌سی تشکیل اولنمشدر.

۱ — کمرك رسمی

ممالك عثمانیه‌ده صنایع وتجارتك حال حاضره‌کی تدنیسنه باشلیجه سبب؛ دولتك کمرك رسمنی دیکر حکومتلر کبی ایستدیکی طرزده طرح وتحصیل ایده‌ماسندن عبارت اولدیغندن اقتصادی انحطاطمزك الك بویوك عاملی بولنان بورسم حقنده براز فضله‌جه ایضاحات اعطاسنه لزوم کورلمشدر.

دولت عثمانیه دور استیلا وکمالنده عاطفت قبیلندن اوله‌رق اجنبیلره یوزده اوچ کمرك رسمی حقی بخش وسائر امتیازاتی اعطا ایتدیکی زمان ممالك اجنبیه‌دن ادخالات آز، فقط شرق وهندستان تجارتنك مرکزی ممالك عثمانیه اولدیغی ایچون بورادن اخراجات فضله ایدی.

برده اسرافات ومودہ دنیلان سفاهت رواجده دکلدی. ملبوسات وسائر حوائج انسانیه محدود ومعین اولوب بردفعه یاپیلان البسه ارکك وقادینلر طرفندن سنه‌لرجه کیلیر واکثریتله یرلی معمولاتی قوللانیلیردی.

تنظیمات خیریه‌یه کلنجه‌یه قدر بوحال دوام ایتمش ایکن تاریخ مذکوردن صوکره

اوروپالیلشمق بلیه‌سی ظهوره کله‌رك سیاسی واداری تشکیلاتمزله برابر قیافتمزی‌ده دکیشدیرمش اولدیغمزدن ایکنه‌دن ایپلکه، فسدن آیاق قابنه قدر بوتون حوایج اکسائیه وضروریه‌مزی اوروپادن ادخال ایدلمکه وکیندکجه ادخالات اشیاسی یالکز بونلره انحصار ایتمیوب هر دورلو مأکولات وآلات وادوات دخی اوروپادن کلمکه باشلامشدر.

ایشته اصلاح صنایع فکری رجال حکومتده طلوع ایتدیکی زمان ایلك دفعه ادخالاتك تنقیصی واخراجاتك تکثیری چاره‌لری دوشونلمش وبونك ایچون‌ده ادخالات رسمنك تزییدی واخراجات رسمنك‌ده تنقیصی جهتنه کیدلمشدر. بوکا نه درجه‌لرده موفق اولدقلرینی ایضاحه کیریشمدن اول کمرك رسمنك صفحات تاریخیه‌سنی بیلدیرمك اقتضا ایدر.

مالیه ناظر اسبقی عبدالرحمن وفیق بك افندی تکالیف قواعدنده بومسئله حقنده کافی درجه‌ده ایضاحات ویرمش اولدقلرندن معلومات آتیه مشارالیهك اثرندن تلخیص اولنمشدر.

کمرك، لاتینجه تجارت معناسنه کلن «قومه‌رسیوم» (٥٢) کلمه‌سندن مأخوذدر. علی الاطلاق اموال تجاریه‌دن آلنان رسمدر. تکالیف شرعیه‌دن زکات عاشر مقابلیدر. (٥٣) یالکز ایکیسنك آره‌سنده مطرح اعتباریله فرق واردر. زکات عاشرده صاحب مالك ذاتنه کوره نسبتی دکیشور. فقط کمرك صاحب ماله کوره دکیشمیوب مال تعرفه‌یه تابع ایسه تعرفه‌سی موجبنجه، دکل ایسه قیمت رایجه‌سی اوزرندن آلنور. کمرك رسمنك وضعی وتعرفه‌لرك ترتیبی اساساً صنایع وتجارت محلیه‌یی وقایه ومحصولات ارضیه‌یی حمایه کبی مقاصد وحقایق اقتصادیه‌یه مستنددر.

---

(٥٢) کمرك کلمه‌سنك عبدالرحمن وفیق بك افندینك بیان بیوردقلری وجهله لاتینجه «قومه‌رسیوم» غلط اولمقدن زیاده ینه بو کلمه‌دن مأخوذ اولان ایتالیانجه قومه‌ریقو commerico دن غلط اولمسی دها زیاده مناسبت آلمقده‌در. مع مافیه اساس ینه بردر.

(٥٣) زکات عاشر: اموال تجارتدن آلنان رسم دیمکدر. بو رسم یرلی واجنبی‌یه کوره دکیشیر. ازجمله اجنبی تجارینك مالندن قرقده بر یرینه اونده بر آلنور. بورسمی تحصیل ایدنلره «عاشر» دنیلیر. بو کبی رسملر تکالیف عرفیه‌دن معدوددر. وبو کبی تکالیفك حین احداثنده فقها بونلرك زکاتدن معدود اوله‌جغنه دائر فتوالر ویرمشلردر. فتوی صورتلری (بهجة الفتاوا) (نتیجة الفتاوا) و (علی افندی) ده مندرجدر. فتوخانهٔ عالی مسوده‌لرندن ومدوسیندن چهارشنبه‌لی حاجی احمد افندی مرحوم تنظیفات و تنویرات کبی خدمت مقابلی اولان بلدیه رسوماتده - حین اعطاده نیت ایتمك شرطیله - زکات یرینه کچه‌جکنی بیان ایتمکده ایدی. عبنای اسلامیتدن وفرائض الهیه‌دن بریسی اولان زکاتك شو صورتله بالواسطه ویریلور بر رسمه انقلاب ایدیشی اسلامیتك هر عصره موافق بر دین طبیعی وفطری اولدیغنی کوستریر.

دولت عثمانیه‌نك ابتدای تأسسنده بو واردات احكام شرعیه‌یه توفیقاً « زكات عاشر » طرزنده جبایت ایدلمشدر . ضمیمهٔ ممالك ایلدیكی محللرده حكمداران سالفه طرفندن كمرك رسمی حقنده وضع اولنان اساسلر دخی قبول ایدیله‌رك تطبیق ایدلمشدر. بو اساسلر اوزرینه كمركلر « داخلی » و « خارجی » نامیله ایكی قسمه آیرلمشدر .

داخلی كمركلر : اشیا و امتعهٔ تجاریه كرك ممالك عثمانیه‌نك بر اسكله‌سندن دیكر اسكله‌سنه بحراً وكرك برشهر وقصبه‌دن دیكرینه براً نقل اولنسون كمرك رسمی آلنمش وموقع اعتباریله بونلرك ساحلده بولنانلرینه « سواحل كمركلری » وحدود بوینده بولنانلرینه « حدود كمركلری » واورته یرده اولانلرینه « قره كمركلری » تسمیه اولنمشدر .

ممالك عثمانیه توسع وتجارت تكثر ایتدكجه كمرك معامله‌سی دخی تزاید ایده‌رك اخذ رسوم قاعده‌سی انتظام پیدا ایتمكه باشلامش وباشلیجه درت نوعه آیرلمشدر :

١ — آمدیه ؛ ٢ — رفتیه ؛ ٣ — مصدریه ؛ ٤ — مروریه .

آمدیه ؛ كرك بحراً ، كرك ممالكتك برقصبه‌سندن دیكر قصبه‌سنه وبر اسكله‌سندن دیكرینه ویاخود ممالك عثمانیه‌نك هرهانكی نقطه‌سنه كتیریلن امتعه واشیادن موردنده آلنان رسمدر .

رفتیه ؛ بو صورتله ممالكتك برقصبه ویا اسكله‌سندن دیكرینه ویا ممالك عثمانیه‌دن ممالك اجنبیه‌یه كتوریلان اشیادن مخرجنده آلنان رسمدر .

مصدریه ؛ ممالك اجنبیه‌دن ممالك عثمانیه‌نك براسكله ویا قصبه‌سنه كتوریلوب اوراده صرف واستهلاك اولنان امتعه‌دن آلنان رسمدر .

مروریه ؛ ممالك عثمانیه‌یه كلوب فقط داخلنده صرف اولنمیه‌رق دیكر براجنبی مملكته امرار اولنان امتعه رسمیدر . بوكا بزده (باج عبور) دخی دنیلمشدر كه شمدیكی « ترانسیت » رسمی دیمكدر. داخلی كمركلرده آلنان رسوم هر محلك تجارت وصنایعنه كوره حكمداران طرفلرندن قوانین مخصوصه ایله تعیین ایدلمشدر . تفصیلاتی اجمال خاقانی دنیلن دفترلرده مندرجدر. بعض محللرده قیمت جاریه اوزرندن یوزده اوچدن بشه قدر وبعضلرنده یوك حسابیله تعامل اوزرینه یوك باشنه برغروشدن اون غروشه قدر رسم آلنمشدر .

خارجی كمركلر : دولت عثمانیه‌ده امتعه واشیای اجنبیه اوزرینه كمرك رسمی اشیا

ادخالی ایچون بر مساعده فرمانی وامتیاز براتی ویرلمك صورتیله باشلامشدرکه بو مساعدات « قاپیتولاسیون » نامی آلان عهود قدیمه وعتیقه‌یی تولید ایتمشدر.

بونلرك الك اسکیسی فاتح سلطان محمدخانك زمان سلطنتلرنده ونديكلولره ویریلن امتیاز ایکنجیسی مصر ممالك عثمانیه‌یه الحاق اولنمازدن اول مصر ملکی طرفندن فرانسزلره ویریلوب یاوز سلطان سلیم‌خان طرفندن تصدیق وسلاطین سائره جانبلرندن تجدید وتوسیع ایدیلن ۱۰۶۰ و ۱۰۸۰ تاریخلی عهدنامه‌لردر.

بونلرك گمرك رسومنه عائد احکامنه نظراً یوزده بش، گمرك یرینه یوزده اوچ گمرك رسمی ومصدریه ویرلمك وممنوع اولان بعض امتعه‌نك ادخالنه مساعده ایدلمك ورفتیه وباج ویساق واوچیوز آقچه‌دن زیاده سلامتلك (اذن سفینه) طلب ایدلمامك کبی مساعده‌لری حاویدر.

۱۲۱۶ سنه‌سنده فرانسه وانکلتره دولتلری آره‌سنده عقدایدیلن گمرك معاهده‌سی مندرجاتنه دولت علیه‌ده اشتراك ایتمش وعهود قدیمه‌نك محتوی اولدیغی مساعدات بوصورتله تجدید اولنه‌رق تجارت معاهده‌لرینك عقدی دخی قرارلاشدیرلمشدر.

بوقرار ایجابی اوله‌رق ۱۲۵۴ تاریخنده فرانسه ایله برتجارت معاهده‌سی دخی عقد اولنمش وبونده هرنوع امتعه‌نك ادخالات واخراجاتی ایچون فرانسه تجارینه ویا شریك ویا آدملرینه مساعدات واسعه ویرلمشدر.

گمرك رسمی ایچون کافهٔ رسوم قدیمه‌نك الغاسیله یرینه اخراجات اشیاسنك اسکله‌لره نقلنده قیمتنده یوزده طقوز رسم مقرر واسکله‌دن حین اخراجنده یوزده اوچ‌که جمعاً یوزده اون ایکی رسم اخذی وادخالات اشیاسنك اسکله‌یه ورودنده یوزده اوچ اصل ویوزده ایکی منضم رسم‌که جمعاً یوزده بش استیفاسی قبول ایدلمشدر.

بومعاهده‌نك صوك فقره‌سنده امتعه ایچون تعرفهٔ جدیده وضعی وبونك یدی سنه‌ده بر تعدیلی کبی بعض احکام مفیده دخی علاوه ایدلمشدر. مؤخراً سائر دولتلرده بومعاهده‌یه اشتراك ایتمشلردر. گمرك داخلی گمرك خارجی گمرکلر رسومی تنظیمات خیریه‌نك اعلانی زمانه قدر بویله جریان ایتمش وگمرك وارداتی هیچ بر وقت تیمار وزعامت اربابنه وخواص وزرا وسائره‌یه ترك واعطا اولنمیوب دائما خزینهٔ عامره‌یه عائد واردات اوله‌رق امنا ومأمورین مخصوصه معرفتیله اداره وجبایت ایدلمشدر. تنظیماتك اعلانی متعاقب ۱۲۵۶ سنه‌سی

مارتندن اعتباراً يدواحد والتزام واحاله اصوللری لغو ايديله‌رك عموم مقاطعات والتزامات كبی رسومات حاصلاتنك دخی خزينه حسابنه محصللر وگمرك مأمورلری معرفتيله بروجه امانت اداره وجبايت ايدلمسی تقرر ايتمشدر.

گمرك رسمی ١٢٥٤ سنه‌سنده دولتلرله عقد اولنان تجارت معاهده‌سيله‌ده تقرر ايتديرلمش و ١٢٧٧ و ١٢٧٨ سنه‌لرنده تكرار تجديد اولنمشدر.

بومعاهده‌لر موجبنجه ادخالات رسومی سوياً يوزده سكزاوله‌رق قبول ايدلمش وشو صورتله ادخالاته يوزده اوچ نسبتنده برضم اجرا قلنمش اولديغی كبی يوزده اون ايكی درجه‌سنده اولان اخراجات رسمی‌ده دفعةً يوزده درده تنزيل ايدلمش ومعرف ايسه قيمت معرفه‌سندن ورايجه تابع ايسه قيمت رايجه‌سندن يوزده اون اسقونطو ايدلمسی قرار - لاشديرلمش وبوصورتله صرفيات داخليه قسمنك گمرك رسمی دخی يوزده سكزه ايندير لمش وفضله اوله‌رق يوزده بر راده‌سنه واصل اولنجه‌يه قدر هرسنه يوزده بر نسبتنده تنقيص ايديله‌جكی‌ده شرط اتخاذ قلنمش ومعاهده‌تله برابر يكيدن تعرفه‌لر وجوده كتورلمشدر.

ترانسيت رسومی ايلك سنه ايچون يوزده ايكی اعتبار ايدلمش فقط معاهده‌لرك تاريخ عقدندن اعتباراً سكزنجی سنه نهايتنده يوزده بره تنزيل ايديله‌جكی شرائط مذكوره ميانه علاوه قلنمشدی.

ايشته بو اساسلر اوزرينه عقد ايديلن معاهده‌لرك مدتی سكز سنه اولوب طرفين معاهدينندن هر بری بالتجربه لزومنی حس ايده‌جكلری تعديلاتی يدنجی واون دردنجی ويكرمی برنجی سنه‌لرك نهايتنده تكليف ايده‌بيله‌جكلردی.

تجارت معاهده‌لرينك عقد وتعاطيسی اوزرينه تنظيم ايديلن تعرفه‌لرله طوز ودخان انحصارلری حقنده مجدداً قلمه آلنان نظامنامه‌لرك ١٢٧٧ سنه‌سندن اعتباراً موقع اجرايه وضعی تقرر ايده‌رك يكرمی برسنه حسابيله اوچنجی تعديل مدتلری ١٢٩٨ — ١٢٩٩ تاريخلرنده منقضی اولمشدی. دول معظمه تجديد معاهده وتعديل تعرفه‌يه موافقت ايتدكلری حالده دولتجه رايج اوزرينه قيمت بالتقدير رسم آلنمق اصولنده خزينه‌يه منفعت حاصل اوله‌جغی دوشونيله‌رك ١٧ مايس ١٢٩٨ تاريخنده موجود تعرفه‌لرك احكامی كلياً منفسخ اولديغی ويكيدن اتخاذ اولنه‌جق قراره قدر ادخالاتدن يوزده سكز حسابيله قيمت اوزرندن رسم آلنه‌جغی دول معظمه‌يه تبليغ ايدلمشدر. آنجق آوستريا ومجارستان تعرفه‌سی هنوز

ختام بولدیغی وادخالاتك برقسمندن تعرفه اوزرینه دیکر قسمندن قیمت رایجه اوزرینه رسم آلنمسی قاپیتولاسیونلرك الك زیاده مظهر مساعده اولان دولت معامله‌سی قاعدهٔ اساسیه‌سنه مغایر ومعاملاتجه‌ده برچوق قاریشقلغی موجب اولمقله دیکرلریله منعقد مفسوخ تعرفه‌لرك دخی آوستریانك تعرفه‌سیله برابر تملك اوزره ۱۲۹۹ سنه‌سی حزیرانی غایه‌سنه قدر تمدید اولنمشدر.

بومدتك نهایتنده دولت عثمانیه استیفای رسوم امرنده سربستیٔ حرکتنی محافظه ایده‌جکنی بیان ایتمش ایسه‌ده دول معظمه؛ معاهدات تجاریه قاپیتولاسیونلری موقتاً فسخ ایتدیکندن معاهداتك انقضای مدتنده ینه قاپیتولاسیونلر حکمنك عودتی ضروری بولندیغنی (!!!) درمیان ایده‌رك دولتك سربستیٔ حرکتنی قبول وتصدیق ایتمه‌مشلردر.

بونك اوزرینه باب عالی ۱۲۹۹ سنه‌سنده دول معظمه‌یه بعض اساسات دائره‌سنده تجدیداً معاهده عقد وتعرفه تنظیم ایدلمك اوزره مرخصلر اعزامنی طلب ایده‌رك ایلك اجتماع ۱۳۰۲ تاریخنده آلمانیا مرخصلریله باشلامش ومذاکرات جاریه ۱۳۰۷ سنه‌سنده ختامه ایره‌رك تنظیم ایدیلان معاهده‌نامه امضا وتعاطی قلنمش ایسه‌ده بومعاهده‌نك تطبیقی دیکر دولتلرله‌ده عینی اساسلره مستند بشقه معاهده‌لرك عقدینه وبو صورتله « موحد تعرفه » وجوده کتورلمسنه معلقاً تأخیر ایدلمشدر.

مع هذا دولت عثمانیه دول معظمه‌یه تجارت معاهده‌لرینك عقدی حقنده حال وزمان مساعد کورلدکجه مراجعتدن خالی قالمامش وصوك تشبثلر میاننده انجق ۱۳۲۳ سنه‌سی تشبثی موفقیتله تتوج ایده‌رك سنهٔ مرقومه حزیراننده اعتباراً ادخالات رسومنه یوزده اوچ ضم ایدیله‌رك یوزده سکزك یوزده اون بره ابلاغنه دول معظمه‌نك موافقتلری استحصال ایدیله بیلمشدر.

شوقدرکه محرم قرارنامه‌سنك سکزنجی ماده‌سنك اوچنجی فقره‌سنده « تجارت معاهده‌لرینك یکیدن تدقیق حالنده مقدار رسومك تعدیلندن کمرك وارداتندن حاصل اوله‌جق فضله‌نك دیون عمومیه اداره‌سنه ترك ایدیله‌جکی » محرر ومصرح اولمقله بو ضم ادارهٔ مذکوره‌یه ویرلمش وتوحید دیون قرارنامه‌سی موجبنجه خزینه‌یه رجوع ایده‌جك یوزده یتمش بشده روم ایلی ولایات ثلثه‌سی بودجه آچیقلرینی قپاتمغه تخصیص قلنمشدر.

نهایت حرب عمومی اثناسنده فرصتدن بالاستفاده کمرك رسمی یوزده اون بشه

لاغ ایدلمش ایسه‌ده متارکه‌نك اعلانیله دول متفقه‌جه ینه یوزده اون بره تنزیل وسه‌ور
اهده‌سیله ابدیاً یوزده اون بر کمرك رسمی آلنه‌جغی دولت عثمانیه‌یه امضا ایتدیرلمشدر.
ق وعدل ایله، دولتك استقلال سیاسی واقتصادیسیله غیرقابل توفیق اولان بومعامله‌نك
الابد دوام ایتمیه‌جکی طبیعیدر.

عبدالرحمن وفیق بك افندی تکالیف قواعدنده کمرك رسومنی بو صورتله ایضاح
سربستئ مبادله ایله اصول حمایه‌یی تشریح ایتدکدن صوکره بالخاصه مملکتمز ایچون
مضر اولان سربستئ مبادله حقنده دییورلر که:

سربستئ مبادله‌یی ممکن عد ایتمك، کرهٔ ارض اوزرنده صلح عمومی وجوده کتورمك،
الت مطلقه تخیل ایتمك کبی خوش آینده بر فکر، طاتلی بر تصوردر. بوکا بشریتك
کونکی حالنه کوره «عالی بر نظریه»، «مذهب برخیال» دیسه‌کده اولور.

بونك بوکون کوستردیکی نتایج؛ آرتق بو مسئله‌یی مادةً حل ایتمشدر. مناقشه‌یه
ل براقامشدر. آنی ایلك دوشونن، او فکر کندیسنك عالی دماغنه ابتدا توارد ایدن
وك مقتصدلرك یتشدکلری مملکتلرك یکدیکری بیننده‌کی کمرك تعرفه‌لرینه شویله بر عطف
ر کفایت ایدر. اوزاده کوره‌جکسکز که او غایهٔ خیالی کندیلرینه مدار مفخرت عد
ن ملتلر بوکون یکدیکرینه قارشو «حد اعظم» و «حد اصغر» تعرفه‌لری قویمشلر امتعه
شیانك برقسمندن یوزده یوز، برقسمندن یوزده بش کمرك آلیورلر. برقسمندن هیچ بر رسم
ورلر. ایشته فرانسه و آلمانیانك وسائر دولتلرك کمرك تعرفه‌لری واصول حمایه‌ده طوتدقلری
لکاری میدانده‌در. بوبابده بزه اوته‌دن برو مثال اوله‌رق کوستریلن انکلتره‌ده بیله
کرات، چای، قهوه، توتون کبی کندی مستملکاتی محصولاتنه رقابت ایده‌جك
یایه مدهش کمرك رسمی وضع اولنمشدر. بو یقینلرده بوتون دنیانك مطبوعاتی طرفندن
ر اولنان آلمانلرك وصایای عشره‌سی (٥٤) بو دعوانك الك قطعی برهانیدر. یشایه‌جق
ملتك تمامیله یرینه کتیره‌جکی بو اون وصیتدن، بشنی حتی باشلالغیج اوله‌رق یالکز
ی تطبیق ایده‌لم.

---

[٥٤] عبدالرحمن وفیق بك افندینك لسان تقدیر ایله بحث ایتدکاری آلمانلرك وطنداشلرینه
وصیتی شونلردر:

١ — الك کوچوك مصرفلرنده بیله وطنداشلرینك ووطننك منافعنی اصلا نظردن غائب ایتمه
٢ — بر اجنبی مملکت محصولات ومعمولاتندن ولوکه ایکی پاره‌لق برشی صاتون آلیورسه‌ك
نك ثروتندن اومقدار تنقیص ایتمش اولدیغنی اونوتمه.

بر ملتك مقياس مدنيتی لوازم مدنيه وحياتيه‌سنده خارجه اولان درجهٔ احتياجی‌در. لواز
مدنيه‌سنك يوزده طقسان طقوزينی خارجدن تدارکه محتاج اولمق بر ملت ايچون ذلدر
عزت وذلت؛ ادخالات و اخراجات موازنه‌سيله اولچيلور. بر هيئت اجتماعيه؛ لواز
مدنيه‌سنك يوزده اللیسنی کنديسی اعمال ايدمزسه او ملت دائما محتاجدر. « احتيا
ايسه ارسلانلری تلکی ياپار » عزيز اولمق ايستين ملت چالشمليدر. برده سربستیٔ مبادل
نظريهٔ عاليه‌سی علماً، صنعةً، ثروةً عينی سويه‌ده بولنان ملتلر آره‌سنده اولور ايســ
بلکه ممکندر. يوقسه بری غايت عالم، متشبث، مقتدر؛ ديکری عکسنه جاهل متردد
عاجز اولان ايکی ملت بيننده بونك تطبيقی ايکنجينك الی‌الابد برنجی‌يه اقتصاداً، سياسة
حکوميتی، اسارتی ايجاب ايدر. نتيجه‌ده طرفين؛ فابريقه‌جی ايله عمله‌نك، افندی ايل
اوشاغك موقعنده قاليرلر.

اوزاغه کيتمکه، باشقه يرده مثال تحری ايتمکه نه لزوم وار؟ ايشته بزم حالمز ميدانده
سياست اقتصاديه‌مزه بکزر کرهٔ ارض اوزرنده هيچ بر سياست يوقدر. کويا بو سربستی
مبادله نظريه‌سنی دنياده تطبيق ايده‌جك ير يالکز بزم وطنمزدر. مملکتمز کأن بوتو
دنيانك بازاری، پناری‌در. هر ملت بو بازاره مالنی کمال سربستی ايله کتيريور.

---

٣ — پاره‌ك دائما آلمان ايشجيلرينه وبازارلرينه منحصر اولمليدر.

٤ — اجنبی ماکنه‌لرينی واجنبی آلات و ادواتی استعمال ايده‌رك آلمان دارالصناعه‌سی
آلمان خانه‌سنی، آلمان طوپراغنی شائبه‌دار ايته.

٥ — سفره‌ك اوزرنده اجنبی اتلرينی، اجنبی باغلرينی بولنديرمه. بونلر هم آلمانياده حيوان
يتشديرنلری، هم‌ده صحتنی وخزينه‌دار ايدر. چونکه آلمانيا ضابطهٔ صحيه‌سی طرفندن معاينه ايدلمش دکلدر.

٦ — آلمان قلمی ايله آلمان کاغدی اوزرينه يازی ياز. يازی‌يی‌ده آلمان صونکر کاغديله قوروت

٧ — انجق آلمان قماشلريله تلبس ايت. وآلمان سرپوشلرينی باشنه کی.

٨ — يالکز آلمان اونی، آلمان ميوه‌لری، آلمان بيراسی آلمان قوتی حاصل ايدر.

٩ — آلمانيانك آربه قهوه‌سندن خوشلانميورسه‌ك آلمانيا مستملکه‌لرندن کلن قهوه‌يی استعمال
ايت. اکرسن وسنك کيبلر چوقولاته‌يی سويورسه‌کز دقت ايديکز چوقولاته کز قطعياً آلمان متاعی اولسون.

١٠ — اجنبيلرك لافلری، اعلانلری سنی اصلا بو نصائح معقوله‌دن چويرمسون. قناعت
ايت که نه سويله‌نيرسه سويلنسون دنيانك اك ايی وبيوك آلمانيانك وطنداشنه لايق اولان محصولاتی،
آلمان محصولاتيدر.

بو اون وصيتی ترجمه ايدن تورك غزته‌سی فرانسزلرك بونلری حرفياً قبول وتطبيق ايتديکنی
بيان ايتدکدن صوکره: « اون امرك اونی بردن طوتمازسه‌ق اون اصيحتك کافه‌سنه‌ده رعايت
ايده‌مزسه‌ك هيچ اولمازسه شيمديدن سکزينی، يديسنی، حتی بشنی اولسون کنديمزه رهبر اتخاذ
ايدملم‌ده ديکرلرينی‌ده تطبيق ايده‌بيله‌جك حاله کلمکه چالشه‌لم » ديورکه پك طوغريدر.

عمومنك موافقتی اولمدقچه برسانتیم كمرك رسمنه ضم ایتمك امكان واحتمالی یوقدر. دوشونه‌لم بو سربستی بزه سعادتمی كتیردی فلا كتمی؟ «هر دولته اك زیاده مظهر مساعده اولان ملت معامله‌سی اوله‌جقدر» دیه لطفكارلقده بولندیغمز زمانله شیمدی بولندیغمز حالی بر كوز اوكنه كتیره‌لم. او وقتلرده مالك اولدیغمز ثروت عمومیه ایله بوكونكی ضرورت ملیه‌مزی مقایسه ایده‌لم. بوكا نه سببله دوچار اولدیغمزی بولورز.

بوكون بر مقتصد نظرنده موازنهٔ حقیقیه؛ دولتك بودجه‌سی اولماملیدر. اقتصاد رسمی ملتك بودجه‌سی اولملیدر. بونی ده كمرك ایستاتستیقی كوستریر. ادخالات واخراجات ملیه‌نك موازنه‌سنده‌كی رقملر تعیین ایدر. بزم ادخالاتمزه باقه‌جق اولسه‌ق نه كوره‌جكز؟ آلدیغمز ادخالات رسمی ١٣٢٨ بودجه‌سی موجبنجه ٤,٨٩٠,٠٠٠ لیرا اولمسنه كوره یوزده اون برحسابیله قرق درت میلیون لیرا - قاچاق اشیا حساب خارجنده قالمق اوزره - بالكز كمركدن كچن اشیا ایچون بو مملكتدن پاره چیقیور. بوكا دیون عمومیه‌مزه ویردیكمز اون بر میلیون لیرایی، تجهیزات ولوازم عسكریه ایچون هرسنه متابعه ایتدیكمز لااقل ایكی اوچ میلیون لیرایی، اغنیامزك اوراره كیدوب، كوتوروب صرف ایتدكلری یوز بیكلرجه لیرایی ضم ایده‌جك اولور ایسه‌ك مملكتمزدن خارجه چیقان پاره‌نك یكون سنویسی التمش میلیون لیرایی بولور. حالبوكه طوز وتوتون و حبوبات وسائره داخل اولدیغی حالده اخراجاتمزك یكون سنویسی هیچ بر وقت اون طقوز میلیونی كچمه‌مشدر. یكرمی میلیون فرض ایده‌رك ادخالات رسمیه مقایسه ایده‌جك اولورایسه‌ك هرسنه بو فقیر مملكت قرق میلیون لیراسی خارجه آقیور دیمكدر. بویله بر موازنه دنیانك هیچ بر یرنده كورلمه‌مش، ایشیدلمه‌مش برشیدر. طاغ، طاش آلتون اولسه ینه بركون بیته‌جكدر. ایشته بو حالك تأثیریدركه مملكتده بوكون هیچ بر صنعت وتجارت قالمامش، ثروت عمومیه صوك درجه ضعفه دوچار اولمش، اك اوفاق بر شركت، اك بسیط برایش ایچون مقتضی سرمایه توكنمش، تجارلق اجنبی مالنه سمسارلق ایتمكدر، آنك قومیسیونیله كچنمكدن عبارت قالمش، فكر واملی، سعی وعمل انحطاطه اوغرامش، ایشیمز «یوم جدید، رزق جدید» تشبثلرینه انحصار ایتمشدر (١)

(١) تكالیف قواعدی. جلد ١، صحیفه: ٥٣ جلد ٢، صحیفه: ٤١٣

٢ — سرکی کشادی

اصلاح صنایع ایچون آتیلان ایکنجی آدیم سرکیلر کشادی اولدیغی براز ازل بیان ایدلمشدی. بونلك ایچون ایلك دفعه اوله‌رق استانبولده بر عمومی سرکی کشادیله ممالك عثمانیه و اجنبیه مصنوعات ومعمولاتنك تشهیری تقرر ایده‌رك اسبابنه بالتوسل موفقیت حصوله کلمشدر. ١٢٧٩ سنه‌سنده الیوم پارق اولان سلطان احمد میدانننه اوتوز بیك انکلیز لیراسی صرفیله معظم بر سرکی بناسی یاپلمش ولدی‌التعمیم ایالات عثمانیه‌نك کافه‌سندن اشیا کوندرلمك صورتیله سرکی‌یه اشتراك اولنمشدر.

ترجمان احوال غزته‌سنده منتشر بر فقره‌یه نظراً سرکی بناسی اولا « جنتمکان فردوس آشیان سلطان محمود خان غازی حضرتلرینك تربهٔ شریفه‌لری جوارنده واقع والده مکتبنك (الیوم بزم عالم والده سلطانیسی) عرصهٔ خالیه‌سنده » انشا ایدیله‌رك سرکی ختام بولدقدن صوکره ییقلمیوب چارشوی عثمانی نامیله ابقاسی ارزو ایدلمش ایسه‌ده بالآخره اوراسنك کافی کلیه‌جکی آکلاشیله‌رق بو فکردن وازکچیلوب آت میداننه انشا ایدلمشدر.

سرکی‌یه لوندره، پاریس و ویانه‌دن بالخاصه آلات زراعیه و سائر ماکنه‌لر کوندرلمك صورتیله اجنبیلر طرفندن‌ده اشتراك ایدلمکله برابر اوروپانك مشهور شهرلرندن بر خیلی زوارده کلمش ازجمله ویانه‌دن اولا یوز قرق ایکی ، بالآخره درت یوز اللی کشی کلوب بش کون استانبولده قالدقدن صوکره ازمیره عزیمت ایتمشلردر.

اوروپا معمولاتندن اوله‌رق سرکیده تشهیر اولنان آلات زراعیه‌نك سردار اکرم عمر پاشانك کوچوك چکمجه جوارنده‌کی چفتلکنده وکلا حاضر اولدیغی حالده تجربه‌لری یاپیلوب آلات وادوات قدیمه‌یه نسبتله فوق‌العاده فائده‌سی کوریله‌رك ممالك عثمانیه‌ده تعمیم استعمالی اسبابنه توسل ایدلمشدر.

تبلیغ رسمیلرده‌ده آکلاشیله‌جغی اوزره سرکینك ١٢٧٩ سنه‌سی رمضاننك ابتداسنده کشادی مصمم ایدیسه‌ده انشاآت واحضارات یتیشدیریله‌مدیکندن انجق سنهٔ مرقومه رمضاننك طقوزنجی جمعه کونی ؛ سلطان عبدالعزیز خان آیاصوفیه‌ده سلاملق آلایی بعدالاجرا مراسم مخصوصه ایله سرکی‌یی کشاد ایتمش واثنای کشادده صدراعظم ایله مصر خدیوی اسماعیل پاشا وخارجیه ناظری عالی ، سرعسکر فؤاد پاشالرله سائر وکلا حاضر بولنمشلردر. سلطان عبدالعزیز اوتون درت ساعت قدر سرکی‌یی تماشا ایتدکدن ماعدا ایرتسی کونده تکرار کلمش وکال محظوظیتنه بناءً خزینهٔ همایونده‌کی آثار نادره وبالخاصه قیمتدار احجارك برای تشهیر سرکی‌یه ارسالنی فرمان بیورمشلردر. بو اشیانك انواع واسامیسی

علی رضا بك افندینك « اون اوچنجی عصر مجریده استانبول حیاتی » نامنده کی غیر مطبوع اثرلرنده مندرجدر.

سرکی بش آی زواره کشاده بولندیرلدقدن صوکره ۱۲۸۰ سنه‌سی صفرنده قاپاتلمشدر.

سرکینك کشادندن فوائد عظیمه اقتطاف ایدلمش وبعض اوروپا غزته‌لری بو بابده تقدیر آمیز مقاله‌لر یازمشلردر. اك بویوك فائده‌سی اصلاح صنایع قومیسیونی وشرکتلر تشکیلی فکرینی ویرمش اولمسیدرکه بونلردن آیریجه بحث ایدیله‌جکدر.

سرکی منشبثلرینك باشنده مصرلی مصطفی فاضل پاشا بولنمقده ایدی.

ممالك عثمانیه‌ده ایلك دفعه سرکی کشادینه تشبث و بو ایشله اوزون مدت اشتغال ایدن ذاتك نامی تاریخ صنایع عثمانیه‌یه اعتنا ایله یازیله‌جق درجه‌ده مهم اولدیغندن مصطفی فاضل پاشانك ترجمهٔ حالنك خلاصهٔ درجنه لزوم کورلمشدر.

مصطفی فاضل پاشا، مصر والیسی محمد علی پاشانك مخدومی وخلفی ابراهیم پاشانك اوغلی وخدیو اسماعیل پاشانك کوچوك برادریدر. ۱۲٤٤ تاریخنده تولد و قرق یدی یاشنده ایکن استانبولده وفات ایتمشدر. اولجه استانبولده بولندیغی و بر آرەلق صدارت مکتوبی قلمنه مداومت ایلدیکی حالده بالآخره مصرده تمکن ایدوب فقط مصر والیسی سعید پاشانك ارتحالندن صوکره درسعادتده اختیار اقامت ایلمش و خاله‌سی زینب خانمله المشته‌سی یوسف کامل پاشانك دلالتلریله سلطان عبدالعزیزه کسب اختصاص ایده‌رك التفات شاهانه‌یه نائل و ۱۲۸۰ تاریخنده معارف نظارتیله ایلك دفعه هیئت وکلایه داخل اولمشدر.

فطرةً سخی اولدیغندن مالیه نظارتنه نصبنده او سنه‌نك رمضاننده نظارت قواس و اوطه‌جی و سائر خدمه‌سنه یوز بیك غروش رمضانیه ویرمك وخزینه مأمورلرینی تصاحب ایلمك کبی افعالی ایله بر موقع ممتاز قازانمشدر. ۱۲۸۲ ده مجدداً تشکیل اولنان مجلس خزائن ریاستنه تعیینده هر کس کندیسندن بویوك بویوك خدمتلر بکلیوب طوررکن برقاچ آی مرورنده ریاستدن عزل و براز صوکره‌ده استانبولدن تبعید ایدلمسی خلقك استغراب و تأسفنی موجب اولمشدر. (۱)

---

(۱) اون اوچنجی عصر هجریده عثمانلی رجالی . محمد غالب — علی رضا . صباح غزته‌سی نومرو ۱۱۲۵٤ .

مصطفی فاضل پاشا اوروپاده بنه دولت و ملت ایچون چالیشه‌رق سلطان عزیزه یازمش اولدیغی فرانسزجه آچیق مکتوب ایله حریت و مشروطیتی مدافعه ایتمش وگنج عثمانلیلر جمعیتنی حمایه ایتمشدر. جریدهٔ حوادثك افاده‌سنه نظراً سیرکی‌یه بالآخره علاوه اولنان اوروپامه‌مولاتی پاویونك مصرفنی کندیسی درعهده ایتمشدر. دیگر خدماتندن صرف نظر اودورده بویله بر سیرکك وجوده گتورلمسنه موفق اولیشی تاریخ صنایع عثمانیه‌ده نامنك حرمتله یادینه وسیله تشکیل ایتسه سزادر.

سیرکینك سبب وصورت کشادی ودها کیملرك خدمتلری سبق ایتدیکی آتی‌یه درج اولنان تبلیغ رسمیلرده محرردر.

سیرکی کشادی حقنده‌کی تبلیغ رسمی

جلوس همایون میمنت مقرون حضرت پادشاهی روز فیروزندن برو ممالك شاهانه‌نك تزیید اسباب ثروت و معموریتی حقنده اجرا بیوریلان و آثار فعلیه‌سی مشهود عالمیان اولان تدابیر صائبهٔ حضرت خلافتپناهی جملهٔ نافعه‌سندن اولمق اوزره اشبو بیك ایکیوز یتمش طقوز سنه‌سی رمضان شریفی ابتداسنده محصولات ومصنوعات داخلیه‌دن مرکب درسعادتده بر بیوك سیرکی کشادینه ارادهٔ محاسن افادهٔ حضرت شهریاری متعلق وشرفسنوح بیوریله‌رق اشیای لازمه‌نك جلب و استحضارینی واسباب و تفرعات سائره‌سنی مذاکره وتنظیم ایچون‌ایا ارادهٔ سنیه تشکیل اولنان قومیسیون مخصوصك ریاستی مؤخراً معارف عمومیه ناظری دولتلو مصطفی فاضل پاشا حضرتلری عهده‌لرینه تفویض واحاله بیورلمشدر. ایالات شاهانه‌ده ارباب حرف و صنایع جانبندن ارسال بیورلمش اولدیغی مثللو گوندریله‌جك اشیانك صورت نقل و ارسالی ماده‌سنده شایان بیوریلان تسهیلات ومعاونات سنیه کیفیاتی مطبوع بیاننامه‌لرله هر طرفه نشر و اعلان قلنمش اولدیغندن درسعادتجه دخی جمله‌نك معلومی اولمق ایچون بر صورتی وقومیسیونه مأمور اعضانك اسامیسی زیرده طبع و اعلان قلنمشدر.

سایهٔ قدرتوایهٔ حضرت پادشاهیده تشکل ایدن بر قومپانیه واسطه‌سیله سلطان احمد خان طاب ثراه حضرتلرینك جامع شریفلری جوارنده واقع آت میدانده طرز جدید ومستحسن اوزره مجدداً بر سیرکی انشاسی قرین مساعدهٔ مکارم عادهٔ حضرت پادشاهی بیورلمش اولدیغندن شو بر ایکی گون ظرفنده امر انشاسنه تشبث و ابتدار اولنه‌جقدر،

بو سرکی هر نه‌قدر ممالک محروسهٔ شاهانه اشیاسنه مخصوص ایسه‌ده اوروپاده واپور
تیله و دها سائر صور و اسباب تسهیلیه ایله ایشله‌دیلان دستکاهلرده میدان حصوله
وریلان امتعهٔ متنوعه اصول قدیمه اوزره ال ایله اعمال اولنان اشیانک نصفی بهاسنه
لکه دها اشاغی‌یه چیقارلمقده اولدیغی جهتله ارباب حرف وصنایعك سایهٔ عنایتوایهٔ حضرت
شاهیده بو مقوله مخترعاتی دخی رأی‌العین مشاهده ایده‌رك ترقیٔ معمولاتك اسباب
واسطهٔ صحیحه سنه اقتران ایتملری ایچون اوروپاده حرف وصنایع ایچون یکی ایجاد اولنمش
ل‌الاستعمال بعض ماکنه و ادوات ارسالنه رغبت ایدنلر اولدیغی حالده یالکزاو
لو شیئلرك دخی قبولنه وبونلر ایچون جوار سرکیده بر محل مخصوص و مناسب ترتیب
تخصیصنه قرار ویرلمش و اشیای داخلیه مثللو ذکر اولنان ماکنه و ادوات دخی
سم کمرکدن معاف طوتلمشدر .

تبعهٔ اجنبیه‌دن‌ده ممالك شاهانه‌ده فابریقه‌سی اولانلرو سائر اصنافلق ایدنلرك معمولاتی
مولات داخلیه‌دن بولندیغی جهتله انلر طرفندن دخی رغبت ایدنلرك اشیاسی بالممنونیه
ول ایدیله‌جکدر .

ایالات شاهانه‌دن ا یا کوندرن ودرسعادتده نمونهٔ معمولاتی عرض یدن هر نوع
باب صنعت و حرفت ایچون بو سرکی بر بیوك امتحان میدانی ... بغندن بونده صنعتجه
رانه فائق اولان ورصانت ونفاستده معمولاتی فکر مطلوبه کتورنلرك یکدیکره
بتله درجاتی وطبقات اشیایی تعیین ایچون صنعت ومعلومات اصحابندن مرکب مجلس
ل خبره نامیله بر جمعیت مخصوصه دخی دردست ترتیب و تشکیل اولدیغندن قراری
و کا داخل اوله‌جق اصحاب معلومات وفطانتدن بعض ذوات کرام حضراتی ایله اعضای
رمننك اسامیسی قریباً نشر و اعلان اولنه‌جغی مثلو سرکینك نظارت داخلیه‌سی
اشیانك تعیین اولنه‌جق صنوف و اقسامی بر طرفدن ترتیب و تنظیم اولنمدیغندن بونلر
ی صره‌سیله طبع و نشر ایدیله‌جکدر .

ذکر اولنان قومیسیون شیمدی‌یه قدر مشار الیه حضرتلرینك قوناقلرنده اجتماع
ش ایسه‌ده بعد ازین تجارتخانه‌ده واقع معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی دائره‌سنده
ر هفته صالی کونلری عقد جمعیت ایده‌جکدر . فقط سرکی‌یه اشیا وضع ایده‌جك
سناف بهر کون نظارت مشارالیها دائره‌سنه مراجعت ایده‌بیله‌جکارندن کیفیت جمله‌نك
لومی اولمق ایچون آیریجه اعلان قلنمشدر .

قومیسیون اعضالری

تشریفاتِ خارجیه سعادتلو کامل بك افندی حضرتلری (۱)
مجلس والا اعضای کرامندن سعادتلو ناظم « « (۲)
تجارت مستشاری سعادتلو سرور افندی (۳)
عزتلو اغاطون افندی (٤)

صورت بیاننامه

هر ایالت ویاسنجاقدن ترتیب و ارسال قلنه‌جق اشیا اول ایالت ویاسنجاق اهالیسندن برامین وایشکذار آدمه تسلیماً درسعادته ارسال قلنه‌جق وبومأمورلره طرف دولت علیه‌دن خرجراه و بوراده بولنه‌جقلری مدتده یومیه اعطا بیوریله‌جقدر . اشبو سرکی ایچون درسعادته کوندریله‌جك اشیادن رسم کمرك و تکالیف سائره آلنمیه‌جق و بونلرك مصارف نقلیه‌لری دخی محللرنده مال صندوقلرندن ویریله‌جکدر . سرکیده نه‌قدر اشیا صاتیلور ایسه اقچه‌سی ایالت ویا سنجاقدن کله‌جك مأموره تسلیماً معرفت حکومت ایله صاحبلرینه تسلیم ایتدیریله‌جکدر . کلان اشیادن بوراده صاتیله‌میانلرك صاحبلری طرفندن تعیین اولنان بهالری خزینهٔ جلیله‌دن اعطا بیوریله‌جق و بو آقچه‌لر دخی اشیایی کوندره‌جك آدملر واسطه‌سیله و کذلك معرفت حکومت ایله صاحبلرینه کوندریله‌جکدر .

---

(۱) استانبولده ایلك دفعه بلدیه ریاستنه تعیین اولنان ذاتدر . ترجمهٔ حالی ورسمی مجله‌نك قسم مخصوصنده مندرجدر .

(۲) کچه‌جی زاده فؤاد پاشانك بیوك اوغلیدر. مکتوبیٔ صدرعالی وآمدی قلملرینه کیره‌رك ۱۲۷۶ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده مجلس عالیٔ خزائن باش کتابتنه و۱۲۷۸ ذی‌القعده‌سنده مجلس والا اعضالغنه تعیین قلنمش و ۱۲۸۰ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك یکرمی برنده فجئةً وفات ایتمشدر . رشاد فؤاد بك افندینك پدریدر. سجل عثمانیلك افاده‌سنه نظراً ماهر ، حلیم، جربزه‌لی، اکول بر ذات ایمش .

(۳) شهر امینی سرور پاشادر . ترجمهٔ حالی ورسمی مجله‌نك قسم مخصوصنده مندرجدر .

(٤) خدمات دولت علیه‌ده استخدام اولنان غیرمسلملردندر . ۱۲۷۶ اواخرنده مجلس خزائن و۱۲۷۸ ده مجلسك لغوندن صکره و۱۲۸۰ ده دیوان محاسباته اعضا تعیین اولنمشدر. ۱۲۸۱ ده تلغراف و۱۲۸۲ ده علاوةً پوسته‌مدیری اولوب ۱۲۸۳ ذی‌القعده‌سنده پارسده بولندیغی صره‌ده رتبهٔ بالا ایله نافعه ناظری اولمشدر. غیرمسلملردن ایلك دفعه مجلس وکلایه داخل اولان ذاتدر . فقط کلوب صنداليه‌سنی اشغال ایتمك میسر اوله‌دن پارسده وفات ایتمشدر .

هر محلده حاصل اولان اشیا ایچنده امانت صورتیله کوندرلمك تکلفنه دکمه‌ین وفاق تفك شیلر حکومت طرفندن صاتون آلنه‌رق ارسال قلنه‌جقدر .

درسعادتده اورتاق ویا آدملری اولان تجار ماللرینی طوغریدن طوغری‌یه آنلره کوندرمکده مختار اوله‌جقلردر .

سرکیده بولنمق ایچون ماللرینی بالذات آلوب کتورمك ایسته‌ینلر اولدیغی حالده حقلرنده جانب حکومتدن تسهیلات مقتضیه ایفا قلنه‌جقدر .

صنعتنده هر کیم اقرانته فائق اولور ویاخود یکیدن بر شی ایجاد ایدوبده ایجاد ایلدیکی شیٔ تحسین اولنور ایسه انلر حقلرنده بین‌الاقران موجب افتخار اوله‌جق صورتده مکافات اجرا بیوریله‌جق واشبو مکافات دخی هرنوع اشیادن آکلار اهل وقوف وصنعت صاحبی آدملردن برمجلس خبره تشکیل اولنه‌رق بو مجلسك افاده و اخباری وزرینه صاحبلرینه کوندریله‌جکدر .

ایشته بوسرکی ممالك شاهانه‌ده یاپلقده اولدیغی حالده بروقتدنبرو استانبولجه ونودیلان هر نوع اشیانك خلقه کوستروب آلم صاتمه یکیدن رواج ویرمك ایچون هم ر بویوك بازار همده اهل صنعته‌غایت خیرلو برامتحان میدانی‌اولدیغندن هرکسك اقرانندن کیرو قالمامق ایچون اوزه‌نوب و الدن کلدیکی مرتبه چالیشوب کوندره‌جکی اشیانك‌غایت یز و رابطه‌لی اولمسنه سعی و غیرت ایلمسی لازمدر . (١)

رمضان‌شریفده کشادی مقرر اولان سرکیٔ عمومیٔ عثمانی‌یه آوروپادن ورود ایده‌جك ما کنه وچفت آلات وادواتچون بشقه‌جه ایکی‌بیك آرشون‌ابنیه‌نك انشا وعلاوه‌سی تصمیم اولنمش ایسه‌ده اشعارات واقعه‌یه نظراً ابنیهٔ مزبوره ورود ایده‌جك شیلری استیعاب ایده‌میه‌جکندن بونك بش بیك ذراع اولمق‌اوزره انشاسی وسرکیٔ مذکور جمعه وبازار وبازار ایرتسی وصالی وپنجشنبه کونلری‌ارکلره وچهارشنبه وجمعه ایرتسی کونلری قادینلره مخصوص اوله‌رق جمعه‌وجمعه ایرتسی آلتی‌وایام سائره‌ده اوچ غروش دخولیه آلنمسی قرارلخیر اقتضاسندن اولدیغی وسلانیك وصیدا وسلستره ایالتلرینك محصولات ارضیه وصناعیه‌لری‌دخی بوکره‌مأمورین‌مخصوصه سیله برابر ورودایده‌رك مهترخانه‌ده حفظ اولنمش وبغداد ایالتك محصولاتی یوله چیقاریله‌رق بونك ایچنده بصره سواحلنده اخراج اولنوب شمدی‌یه قدر اصلا امثالی کورلمه‌مش صورتده‌تك برانجو بولندیغی محلندن باتلغراف

(١) تقویم وقایع . ٨ ج ١٢٧٩ . نومرو ٦٧٢

اشعار قلنمش ایدوکی و سرکینک اورته سنده بیوک بر حوض یاپلقده اوله‌رق بونک صوینی جوارنده کائن (خیامیه) انبارنده‌کی حوضدن نقل ایله خدانکرده بر قضا ظهور ایدر ایسه حاضر و مهیا بولنمق اوزره بش عدد حریق طلومبه‌سی واب والای ضبطیه معرفتیله هیئت منتظمه وقیافت مخصوصه‌ده اوله‌رق طلومبه‌جیلری دخی ترتیب قلنمقده بولندیغی رهین استخبار اولمشدر. (١) و (٥٥)

---

(١) تقویم وقایع . نومرو — ٦٨٠ . ٥ ش ١٢٧٩

[٥٥] ممالک عثمانیه‌ده ایلک دفعه آچیلان وکافهٔ ولایات عثمانیه‌ایله اوروپانک مشهور فابریقه‌لری طرفندن‌ده اشتراک ایدیلن بو سرکینک برچوق فائده وخاطره‌سی اوله‌جنی شبهه‌سزدر. بوبابده رسمی وخصوصی غزته‌لر اینجه ایضاحات ویرمکده ایسه‌لرده بوله‌مهم بر وقعه‌نک دها اطرافلیجه ضبط وقیدی ایجاب ایدردی. «اون اوچنجی عصر هجریده استانبول حیاتی» مؤلفی علی رضا بکک افندینک اوتوز بیک لیرا صرفیله وجوده کتوردیکنی خبر ویردیکی سرکینک متعدد رسملری‌ده موجود اولمق اقتضا ایدر ایسه‌ده رسملره دسترس اوله‌مدم. علی سعادی افندینک سرکی طولاییسیله بو دولک صنعت واصنافی حقنده برأثری موجود وبو اثرک پاریسده طبع ایدلمش اولدیغی بر رسه‌مبعوث اسحق طاهربک افندیدن ایشتمش ایسه‌م‌ده مشارالیهک «عثمانلی مؤلفلری» نده مندرج علی سعاوی افندینک ترجمهٔ حالنده بویله بر اثردن بحث ایدلمه‌مکده‌در. والحاصل تاریخ صنایع عثمانیه‌یی تتبع ایده جکلر اولانلرک بو سرکینک بعدینی اثرلری آرشدیروب یازملری اقتضا ایدر. سرکی‌یی کورمک اوزره اوروپادن برخیلی زوار کلدیکی متنده بیان قلنمشدی. ولایات شاهانه‌ا کابره ارباب صنایعندن ده بک چوق کیمسه‌لر سرکی مناسبتیله استانبوله کلمشلردر.

بو زواردن بریسی حقنده هامر مترجمی عطا بکک قید وضبط ایتمش اولدیغی ایکی ظریف فقره‌یی‌ده سرکینک احیای خاطره‌سنه مدار اولمق اوزره آتی‌یه نقل ایدییورم:

یوسف کامل پاشا، سرکی کشادی مناسبتیله ١٢٨ تاریخنده استانبوله کلمش اولان عینتابلی حصیرجی زاده محمد آغایه «آغا سزک طرفلرده سبزه‌لی چوقیدر؟» سؤالنی ایراد ایتمش ایدی. محمد علی پاشا زماننده اوزون مدت مصرده بولنه‌رق زینب خانمی تزوج ایله محمد علی‌یه داماد اوله‌رق مصرلی لقبی آلمش اولان یوسف کامل پاشا غایت اینجه فکرلی ومستهزی ایدی. فقط ترجیبه تره صاتلماز. محمد آغا کامل پاشانک فکر حقیقیسنی انتقال ایله «چوقدر افندم اکن ترهسی آزدر» دیمشدر. کچه‌جی زاده فؤاد پاشاده محمد آغایه «سزکله مناسبتمز قدیمدر» دیمش. حصیرجی زاده «اوت افندم. اکن سز صودن قورتولدیکز. بز آیاق آلتنده‌یز» جوابنی ویرمشدر. حصیرجی زاده برشاعر نادر مرتجل ایدی. عینتاب خاندانندن بری ایچون سویلدیکی برقصیدهٔ بهاریه‌نک مطلعی؛ بیلنلرک مطلقا هرمارنده خاطرینه کلورکه شودر: «دنی مارت فصل بهاردن صایلیر: میر راسمده بیاردن صایلیر» دیوانک باصلماسی عینتابلیلر ایچون عین شیندر وموجب عتابدر.

[دولت عثمانیه تاریخی. جلد ١٠ . صحیفه: ١٦١]

٣- صنایع مکتبی کشادی

اصلاح صنایع ایچون توسل ایدیلن تدابیردن بریسی‌ده صنایع مکتبلری کشادی اولدیغی اولجه بیان ایدلمشدی. صنایع مکتبی دها اول مدحت پاشا طرفندن طونه ولایتنده کشاد ایدلمش وفائده‌لری کورلمشدی. ممالک عثمانیه‌ده ایلک صنایع مکتبی (نیش) ده آچلمش صوکره روسجقده وحلبده تجربه تکرار ایدلمشدر.

صنایع مکتبنه اولا اصلاحخانه نامی ویرلمش اولدیغندن بالآخره ولایات سائره‌ده وجوده کتوریلان بومثللو مکتبلرده عینی نامله تسمیه اولنمشدر.

تورکجه‌نك روم‌ایلی شیوه‌سنده « اصلاح » ایی و « پك اصلاح » پك کوزل، پك ایی معناسنه اولدیغندن مملکتده ایلك دفعه آچیلان بوکوزل وایی مؤسسه‌نك اهالینك استیناس ایتدیکی براسمله توسیمی جهتنه کیدلمش اولدیغی ظن ایدلمکده‌در. مع مافیه احمد مدحت افندی مرحومدن نقلاً ریاضی شهیر محمد عزت بك افندینك (دائرة المعارف) ده بیاننه باقیلیرسه نیشده ایلك اصلاحخانه تأسیس اولنه‌جغی زمان نه‌اسم ایله تسمیه‌سی لازم کله‌جکی دوشونیلدیکی صره‌ده حافظ کلام اولان وزیرمشارالیه رمضان شریفده قرآن اوقور ایکن « ویسئلونك عن الیتامی قل اصلاح خیر لهم » آیت کریمه‌سنه تصادف ایدنجه حسن تفأل ایده‌رك کشادی تصمیم ایدیلان مأوای ایتامه « اصلاحخانه » نامی ویرلمشدر.

نیش اصلاحخانه‌سنده چوجقلره قرائت وکتابتدن وبرازده مبادیٔ علومدن ماعدا بالآخره مدار تعیش اولمق ایچون ترزیلك وقوندره‌جیلق تعلیم اولنور ایدی. روسجق اصلاحخانه‌سنده بونلره ضمیمةً مرتبلك ایله مرانغوزلق ودمیرجیلك دخی تدریسات میانه ادخال ایدلمش ودها صوکره ولایات سائره‌ده آچیلان اصلاحخانه‌لرده‌ده درسلر وصنعتلر احتیاجات محلیه‌یه کوره ترتیب اولنمشدر.

استانبولده کشادی تقرر ایدن صنایع مکتبنك دیکرلرینه فائقیتنك تأمین ایدیله‌جکی طبیعی ایدی. استانبولده صنایع مکتبی کشادی تصمیم ایدلدیکی زمان مدحت پاشا شورای دولت ریاستنده بولنیوردی. طونه ولایتنده‌کی تجربه‌سنك بویکی مکتبده چوق فائده‌سی کورلدیکی شبهه‌سزدر.

مکتب صنایعك سبب وصورت کشادی حقنده‌کی اسباب موجبه مضبطه‌سنه دسترس

اولەمدم. انجق تقویم وقایعك ویردیکی ایضاحات مسئلەیی کافی درجەدە تنویر ایتمکدەدر. بناءً علیه ایضاحات مذکورە عیناً درج ایدلمشدر. تقویم وقایعك نشریاتنە باقیلیرسە آچیلەجق مکتبە بدایةً « اصلاح صنایع مکتبی » نامی ویرلمك ایستنلمش ایسەدە بالآخرە « مکتب صنایع » ترکیبی بومؤسسەیە علم اولمشدر.

برمدتدن برو کرك درسعادت وکرك عموماً ممالك محروسهٔ شاهانەدە حرف وصنایع برحال تدنی‌یە کلەرك اهالینك احتیاجات عادیەلرندن اولان اشیانك اعمالی بیلەیدآخرە کچمش اولدیغندن وولی‌نعمت بیمنتمز پادشاه محاسن آثار افندمز حضرتلرینك نخبهٔ افکار عالیهٔ ملکداریلری ترقیٔ وسائل ثروت اهالی وتبعەقضیهٔ نافعەسی ایدوکندن متعدد صنعتخانەلری وبعض صنایع جدیدە دستکاهلرینی ایشلتمك ایچون برعدد وابور ماکنەسنی حاو اولمق اوزرە «اصلاح صنایع مکتبی» اسمیلە مسمی برمکتب کشادیلە طقوزی تیمور واشیای معدنیهٔ سائرەیە ودردی اخشاب ایشنە وآلتیسی دخی معمولات متنوعهٔ سائرەیە متعلق اولەرق اون طقوز صنعتك جلب وتعیین اولنەجق مهارتلی اوستەلر ومعاونلری واسطەلریلە تعلیم ایتدیرلمسی ولازم کلن نمونە خانەلر درون مکتبدە بولنەجق ایسەدە بونلردن کرەمید وطوغلەجیلرك صنعتلری ایچون اقتضاایدن آلاتك وضعیلە قرەاغاج جوارندە بولنان کرەمید وطوغلە فابریقەلرینك وبویاجیلق ودباغلق صنعتلری ایچون دخی بکقوز دباغخانەسیلە ولی افندی‌دەکی بز فابریقەسنك نمونە صنعتخانەسی اتخاذی وهر صنعت ایچون بهر سنە مکتبە سکسان سکز نفر شاکرد آلنەجغی کبی اصناف شاکردلرندن اکمال نقصان ایتمك اوزرە بلا اجرت دوامی ارزو ایدەجکلرك دخی اصول ادارهٔ متساویەیە تابع اولمق اوزرە مکتبك وسعتنە کورە اخذ وقبول قلنمسی ویالکز کوندوزلری دوام ایلە اخشاملری خانەلرینە عودت ایدەجکلرندن شمدیلك مواقع لیلیە تدارکنە لزوم کورنمیوب انجق ایلروده مسافهٔ بعیدەدن کلوب کیدەمیەجك اولان وزقاقلردە تسأل ایلەین چوجقلر ایچون یاتەجق محل دخی تدارك اولنمسی وشمدیدن آلنەجق شاکردانك مکتبدن چیقدقلری وقت معلومات مکتسبەلری بالامتحان ثابت اولدقدە یدلرینە قالفە شهادتنامەلری اعطا اولنوب اشبو شهادتنامە ایلە قرعەسی چیقانلرك درجە وصورت تحصیللرینە کورە عساکر بریە، بحریە وطوبخانەیە عائد بولنان اعمالات صنفلرندە ایفای خدمات عسکریە ایتلری وبالمناقصە حکومت طرفندن اشترا اولنەجق ویاپدیریلەجق اشیا خصوصندە بونلرك سائرلرینە مرجح طوتلمسی وبرصنعت شاکردانی اهلیت واستحقاقجە کافی عدواعتبار اولنور ایسە مذکور

شهادتنامه‌دن بشقه اون سنه‌ده پاتنت یعنی اصناف رسومندن معاف طوتلمق و آلات یاخود آقچه اعطا اولنمق کبی معاونات و تلطیفات دخی اجراسی و آنده‌جق شاکردانک بهر سنه برر غروش ضم اولنمق اوزره اولکی سنه‌لرده یومی آلتیشر غروش اعتباریله مدت متفاوته تحصیلیه‌نک نهایتی اولان برنجی سنه‌یه قدر یومی اون اوچر غروش اعطاسی و عتیق قلیجخانه محلنک مکتب اتخاذی ایله اکا کوره تسویه‌سی کیفیاتی مجلس والا وانجمن مخصوص وکلاده تنسیب اولنه‌رق بونلرک اول صورتله اجراسی و محل مزبورک مکتبه تحویلی خصوصلرینه ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی متعلق وشرفصدور بیورلمش وایفای مقتضیاتی ایجاب ایدن دوائره بیلدیرلمش اولمغله واشبو قرار حقیقةً محسنات عصریهٔ پادشاهی آثار نافعه‌سندن اوله‌رق شایان تشکر بولنمغله اعلان کیفیته ابتدار اولندی. (۱)

صنایع مکتبی ایچون تخصیص اولنان عتیق قلیجخانه بناسی کفایت ایتمدیکندن اتصالنده کائن وشونک بونک النه کچمش اولان جامع شریف وعمارت ایله مربوطاتی عرصه‌لر واوچ باب خانه بالاستملاک مکتبه قلب وعلاوه ایدلمشدر. مکتبک تعمیرات وعلاوهٔ انشاآتی ایچون خزینهٔ مالیه‌دن اوچ یوز اللی بیک وحریق اعانه‌سندن متباقی یوز یکرمی بش بیک غروش آلتوب صرف ایدلمش وجسر عتیق «اون قپانی کوپریسی» نک حاصلاتی‌ده مصارف دائمه‌سنه قارشولق طوتلمشدر. اوزمانه یعنی مکتبک کشاد ایدلدیکی ۱۲۸۳ سنه‌سنه قدر کوپریدن پیاده کچنلردن اجرت آلنماز ایکن تاریخ مذکوردن اعتباراً اجرت آلنمغه باشلانه‌رق بدایت تحصیلی اولان سکسان اوچ سنه‌سی مایسی ابتداسندن سکسان درت سنه‌سی تموزی غایه‌سنه قدر تراکم ایدن حاصلاتدن تحصیلدار وعسکر معاشی اوله‌رق سکسان التی بیک وجسرک تعمیرات مصرفی اولمق اوزره یوز بیک کسور غروش چیقدقدن صوکره قصورندن اللی بیک غروشی مکتبک تعمیرات مصرفنه محسوباً ونقداً ویریله‌رک ماعداسی اولان سکز یوز طقسان بیک یتمش آلتی غروش ترسانهٔ عامره تخصیصاتنه محسوب اولنمق اوزره خزینهٔ مالیه‌دن بحریه نظارتنه حواله ایدلمشدر. (۲)

مکتب صنایع ایچون بدایةً خزینهٔ مالیه‌دن سنوی بیک کیسه آقچه‌دن باشقه جسر عتیق حاصلاتی‌ده تخصیص اولنمش ایسه‌ده واردات مذکوره مقدما آچلمش اولان اسهام قارشولغی اولدیغندن ومکتب مزبور ایسه مملکتجه واهالیجه استفاده اولنه‌جق آثاردن

(۱) تقویم وقایع ۱۳ حزیران و ۲۲ صفر ۱۲۸۴ نومرو ۸۸۴

(۲) ۲۰ تشرین اول ۱۲۸۴ تاریخلی شورای دولت مضبطه‌سندن

اوله‌رق تخصيصاتنك وقت وزمانيله استيفاسى لازم كلديكندن اشبو واردات وتخصيصاته مقابل آلتنجى دائره‌دن خزينه‌يه انتقال ايدن قره‌كوى خاننك (شيمديكى بورسه خانى ـ كه اليوم امانت عهده‌سنده‌در) رهندن قورتاريلوب بدل ايجار سنويسنك مكتب مذكوره تخصيصى قرارلشديرلمشدر. (١)

بورسه‌خانى اوصره‌ده لوراندو بازركاندن الينمش اولان قرق بيك ليرايه مقابل ترهين ايدلمش ايدى. مبلغ مزبور تأديه ورهن فك اولنه‌رق واوسته‌ده برقات علاوه ايدله‌رك مكتب صنايعه عقار اتخاذ اولنمشدر.

صنايع مكتبلرينك مفصل تاريخنى يازمغه حال وامكان مساعد دكلدر. يالكز شوقدر ديه‌بيليرم‌كه سلطان عبدالحميد خان ثانينك زمان سلطنتنده اكثريتله اعانهٔ اهالى ايله بوتون ولايات مراكزنده منتظم ومكمل صنايع مكتبلرى كشاد اولنمشدر. بونلرك تأسيس وكشادى مملكتك اقتصاديات وصنايعنه نه‌درجه خدمت ايتمش اولديغنى ونه صورتله اصلاحلرى ايجاب ايلديكنى علاقه‌دار مقام وذواتك مستقل براثرله بيلديرمسى اقتضا ايدر.

٤ — شركت تشكيلى

بوفصلك اصلاح صنايع قوميسيوننه تخصيص ايدلن قسمنده اعطا ايدلن ايضاحاتدن آكلاشلمش اوله‌جغى وجهله قوميسيونك بدايت تشكيلى ظن ايدلن ١٢٨٢ دن تاريخ تعطيلى اولان ١٢٩٠ سنه‌سنه قدر صره‌سيله :

١ — سيمكشخانه وقلبدانجى اصنافى شركتى	٢	ر	١٢٨٣
٢ — سراج اصنافى شركتى	٢٢	ص	١٢٨٤
٣ — قاشجى » »	١٦	ذ	١٢٨٤
٤ — دوكمه‌جى » »	٢١	ذ	١٢٨٤
٥ — دميرجى » »	٦	م	١٢٨٥

---

(١) ٢٢ تشرين ثانى ١٢٨٤ تاريخلى شوراى دولت مضبطه‌سندن

٦ — طبقجى « « ٢١ ش ١٢٨٧

٧ — دباغ « « ٢٨ م ١٢٩٠ (١)

شركتلرى تأسيس ولنظامنامه‌لرى تنظيم ايدلمشدر. شركتلرك اوزمانه كوره پك اطرافليجه دوشونيله‌رك ياپلمش اولان مفصل نظامنامه‌لرينى عيناً درجه هم مجله‌نك پروغرامى غيرمساعد هم ده درجده برفائده كورلمديكندن بوندن صرف نظراولنه‌رق يالكز احيا ايدلمك ايسته‌نيلن صنعتلرك ماضيسى وحال حاضرى و آتياً تعقيب اولنه‌جق خط حركت حقنده برخيلى ايضاحاتى حاوى اولان بعض مضبطه‌لرايله تقويم وقايعك بوبابده‌كى رسمى نشرياتندن برقسمنك بوراده بولنديرلمسنه لزوم كورلمشدر.

تشكيل اولنان شركتلره اون ايكى سنه مدتله امتياز اعطا ايدلمك، معمولات جديده‌لرى وخارجدن جلب ايده‌جكلرى آلات واشيا آلتى سنه كمرك وتمغا رسملرندن ياننت يعنى اصناف رسمندن استثنا ايدلمك واصنافك اوسته، قالفه وشاكردلرندن قابليت وآرزوسى اولانلره مقدمات علومى اوكره‌تمك ايچون مكتب آچمق ودوائر رسميه‌يه لزومى اولان لوازم واشيا ترجيحاً بوشركتلردن آلمق؛ بخش ايديلن امتيازات جمله‌سندندر.

بوشركتلرك نظامنامه‌لرى اولدقجه اطرافليجه دوشونيله‌رك ياپلمش اولديغندن هر حالده تدقيقه شاياندر. بر صورتى حين تنظيمنده تقويم وقايعله نشر ايدلمش اولديغى بى ديوان همايونده صورتى وبالطبع خزينهٔ اوراقده‌ده اصلى موجوددر.

آتيده‌كى مضبطه وتبليغ رسميلر بوبابده‌دها زياده ايضاحاتى احتوا ايتمكده اولديغندن دسترس اوله‌بيلدكلرم صره‌سيله درج اولنمشلردر :

---

(١) براز صوكره صورتى درج ايدلمش اولان ٢٨ تشرين اول ١٢٨٣ تاريخلى مضبطه‌يه نظراً دباغلر شركتى دهااول تشكيل ايدلمش اولديغى حالده ديوان همايون قوانين ونظامات دفترنده شركتلر نظامنى بروجه بالا صره‌سيله قيدايديله‌رك ١٢٨٢ ده دباغ شركتى نظامنامه‌سى كوسترلمه‌مش اولمسنه باقيليرسه ١٢٩٠ تاريخلى نظامنامه بالآخره تعديلاً قلمه آلنمش اوله‌جقدر. عينى دفترده ينه بوشركته عائد ١٢٨٩ تاريخلى برقطعه مضبطه صورتى‌ده مندرجدر.

سیمکشخانه شرکتی

سیمکشخانهٔ عامره معمولاتنك درکار اولان نفاستنه‌مبنی ترویجیله بو یوزدن کچنمکده بولنان بیك بش یوزه قریب نفوسك سایهٔ مرحمتوایهٔ حضرت پادشاهیده حال ضرورتدن وقایه‌سی ایچون تشکیل اولنمش اولان قومیسیونده ویریلن قرار اوزرینه متعلق اولان ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی موجب عالیسی وجهله دوائر مقتضیه‌یه تحریر و ارسال بیوریلان تذکرهٔ رسمیه‌ده مندرج صورت حال جمله‌نك معلومی اولمق اوزره بو محله درج و تمثیل قلندی .

صرمه‌کش اصنافی فی‌الاصل حال انتظامده ایکن یکرمی اوتوز سنه‌دن برو بعض اسباب و علل حدوثیله صنعت وتجارتلری درجه درجه تنزله یوز طوته‌رق و هیئتجه دیون کثیره‌یه دوچار اوله‌رق بوتون بوتون محو و منقرض اولمق مرتبه‌سنه کلوب اعمالاتك انقطاعی رسم میریسنك دخی فقدانی مؤدی اولمسیله سیمکشخانه مأمورلرینك معاش ومعیناتی قارشولقسز قاله‌رق آچیقدن اعطاسی خزینهٔ جلیله‌یه بار اولمقده اولدیغی حالده سایهٔ موفقیتوایهٔ حضرت خداوندکاریده بویله بر صنعت نفیسه‌نك وبونکله تعیش ایتمکده بولنان بیك بش یوزه قریب نفوسك انقراض و اضطرابدن وخزینهٔ جلیله‌نك دخی بو یولده مصارف زائده‌دن وقایه‌سی چاره‌سنك تحریسی ایچون برمدتدن برو قومیسیون مخصوصیله مجلس والا و انجمن خاص وکلاده اجرای تدقیقات ایله اتخاذ اولنان صورت تسویه‌ده صرمه‌نك مایهٔ اصلیسی بولنان و اصناف مرقومه‌نك کدکلرندن هربری ایچون ماه بماه اعطاسی مقرر و مرتب اولوب خیلی زماندن برو سرمایه‌سزلك سببیله ویریله‌مه‌ین یوزدرهم وزننده بشر عدد سیم خلقه‌نك غایت خاص یعنی نهایت درجه‌سی اولان یوز عیارنده اولمق شرطیله اعطاسیله بونلردن کشیده ایدیله‌جك صرمه‌نك حصول رواج و اعتباری ایچون یالدیزلرینك قوت ونفاستی دخی له‌صرمه‌سندن خالص و اعلا اولمسیله برابر اندن اهون بها ایله صاتلمق و تمتعی خزینهٔ جلیله‌یه عائداولمق اوزره بعدازین خزینهٔ جلیله نام وحسابنه اعمال و فروخت ایتدیرلمسی قرارلشدیریله‌رق بونك ایچون خزینهٔ جلیله‌دن بیك کیسه سرمایه تخصیص اولنمش و بونلر ایله له صرمه‌لری فیأتی بیننده اولان فرقك مقابله‌سنه دائر مسکوکات دائره‌سندن ترقیم ایتدیریلوب بر صورتی لفاً ارسال قلنان پوصله‌دن مستفاد اولدیغی وجهله سیمکشخانه‌ده شو اصول اوزره اعمال اولنان صرمه‌لرك

اعلا وادنى جنسى اكا مماثل اولان له صرمه‌لرینك قیأت جاریه‌سندن دردرواوسط نوعى ایكیشر پاره نقصانته اوله‌رق معمولات داخلیه‌دن اولان اعلا صرمه‌نك هر درهمى بشر بچق غروشه و اوسطى بش غروش سكز پاره‌یه و ادناسى درت غروش اوتوز آلتى پاره‌یه صاتلمقده بولنمش اولدیغندن و اشبو اصلاحات ایجابنجه سیمكشخانهٔ عامره خزینهٔ جلیله‌نك صرمه فابریقه‌سى مقامنده طوتلمق حكمنى اكتساب ایتمش ایدوكندن هر صنف اصحاب رتبه و امرا و ضابطان عسكریه وضبطیه‌نك یاپدیره‌جغى اونیفورمه وبعض دو أرك اعمال ایتدیره‌جكى صرمه‌لى اشیاى متنوعه‌نك دولتجه‌لنشانلر بر محلده یاپدیرلدیغى مثللو سیمكشخانهٔ عامره‌ده اعمال ایتدیرلمسى و استعمالى رسم تحتنده اولان معمولاتك صورت مطرده و متساویه‌ده وبهالرى دخى بر راده‌ده بولنمسى محسناتندن اوله‌جغى جهتله اصناف مرقومه قومیسیونه جلب ایله بوكا دائر تشویقات اجرا اولنه‌رق هر نوع البسهٔ رسمیه ایله عسا كر بریه و بحریهٔ شاهانه‌یه لزومى اوله‌جق سنجاقلرك والبسه وقلنج وقایش شریدلریله آپولت وقوردون وپوسكل وبونلره مماثل شیئلرك چارشوده و سائر محلرده یاپیلانلرندن اهون و نفیس وطیانقلى اولمق و بهاسى پشین ویرلمك اوزره اعمالنى تعهد ایتملریله مواد محررهنك مجدداً قلمه النان اوتوز بر بندلى نظامنامهٔ مخصوص موجبنجه تسویه‌سى وتعیین قیأتیله نمونه‌لرى تنظیمنك بتكرار قومیسیونه حواله‌سى بین‌الوكلا تنسیب ایله لدى‌الاستیذان اولوجهله اجراى ایجاباتنه امروفرمان اصابت نشان حضرت پادشاهى شرف افزاى صدور بیورلمش و مقتضاى منیفى اوزره قیأت ونمونه ماده‌سى قومیسیونجه مذاكره‌و تدقیق اولنمقده اوله‌رق صورت حال دوائر مقتضیه‌یه بیلدیرلمش اولمقله بعدازین هر صنف اصحاب رتبه‌نك اقتضا ایتدكجه یاپدیره‌جقلرى البسهٔ رسمیه‌نك صورت‌مطرده ومتساویه‌ده اولمق و اهونیتى اسبابنك حصولى ایچون بهالرى پشین ویرلمك اوزره برموجب ارادهٔ سنیه مأمور مخصوص معرفتیله وقومیسیونجه قرارى دردست اولان قیأت معتدله‌سى وجهله سیمكشخانهٔ عامره‌ده اعمال ایتدیرلمسى ضمننده جانب تشریفاتدن ایجاب حالك اجراسنه ابتدار اولنه‌جقدر . (١)

سراجلر شركتى

درسعادتده كائن سراجخانه اصنافنك شركت یولنده تنظیم احوالى استدعاسنه دائر كچن سنه باب عالى‌یه تقدیم ایتدكلرى عرضحال ایله اوراق سائره اول اثناده لتشكیل

(١) تقویم وقایع . ٢٩ اغستوس ١٢٨٣ . نومرو ٨٦٠

سوریلان اصلاح صنایع قومیسیونه حواله بیورلمغله متحیزان و معتبرانی بالدفعات جلب ایله تحقیقات مکرره اجراسندن صوکره صنعتلرینك اصول و ایجابنه کوره بر نظامنامه لایحه‌سی قلمه آلنه‌رق کندولری دخی حاضر اولدیغی حالده قرائتله مواد مندرجه‌سی بر بر تفهیم و سؤال اولندقده مقصدلرینه موافق اولدیغی و عاملیله ایفاسنه متعهد اولدقلرینی ایکی یوز قرق اوچ مهرلی بر ورقه ایله بیان ایتملری اوزرینه لایحهٔ مرقومه با مضبطه تقدیم و استیذان ایله بش آلتی آی مقدم موقع اجرایه قونیله‌رق کیفیت غزته‌لره اعلان اولنمش و صنعتلرنجه اولان مناسبت و سهولته مبنی شرکتك دها زیاده انتفاعی آرزوسیله اشیای سراجیه‌دن باشقه قوندره و لایجین کی شیلر یاپملرینه دخی مساغ کوسترلدیکی مثللو شرکتك حصول شرف و اعتباری ایچون وکلای فخام وبعض ذوات کرام طرفلرندن حصه‌لر اخذینه دخی رغبت بیورلمش ایدی. شرکتجه اجرای معاملاته تشبث ایلدیکی صره‌ده ابتداکی معمولات متنوعه‌لری اولدقجه بولیله یاپلمش و کوندن کونه ترقیسنی موجب اولور اسبابك تعریفنه اصلاح صنایع قومیسیوندن اقدام اولنمقده بولنمش ایکن متعاقباً بردن بره تنزله یوز طوتقله شو حالك نه‌دن نشأت ایتدیکی اکلاشلمق و شرکتك اصلاحی چاره‌سی بولنمق اوزره شرکتك اداره‌جمعیتی دفعاتله قومیسیونه کوندریله‌رك و قومیسیونك اعضاسندن بعض ذوات مکرراً سراجخانه‌یه کیده‌رك اطرافیله تدقیق و تشویق ایدلمش ایسه‌ده هنوز کندولرینی طوپلایه‌مامالرینك اك باشلی سببی؛ اصناف مرقومه ذاتاً ضعیف الحال اوله‌رق شمدیلك تدارك ایده‌بیلدکلری سرمایه قلیل اولدیغی و اعمالاتك پشین پاره ایله صاتلمسی نظامنامه ایجابندن بولندیغی حالده شو بش آلتی آی ظرفنده یاپیلوب صاتیلان اشیا بهاسنك اکثریسنه دسترس اوله‌مامالری ماده‌سی اولدیغی کبی مبتدیلك جهتیله بعضیسنك حالا ایشی احاطه‌یه مقتدر اوله‌مامسندن و بعضیسی شرکت اصولنجه متفقاً و مشترکاً تجارت اولنمسنك فائده‌سی منفرداً ایشلمکدن زیاده اوله‌جغنی درك ایده‌میوب کتخدالرینك دخی جزئ کافیه‌سی بولنمامسندن ناشی اولدیغی تحقق ایلدیکنه و متحیزان تجاردن تاجرلر کتخداسی مصطفی افندینك خیلی زماندن برو سراجخانه ایله مناسبت و مشارکتی اولوب قومیسیونه دخی ملازمت و مداومت ایده‌رك شرکت دباغیه‌یه متعلق ایشلرده غیرت و معاونتی کورلدیکنه بناءً شرکتك سراجیه اداره‌سنده بولندیرلمسی تسهیل مصلحتی مستلزم کورینه‌رك بو صورتله سراجخانه طرفندن دخی اظهار موافقت و ممنونیت اولنمش و افندیٔ موماالیه

اینه‌شركت سراجیه‌دن درحال یوز حصه آله‌رق بدلاتنی پشینجه اعطا ایله ایشك حسن تسویه‌سنه بذل مقدور ایده‌جكنی قومیسیونده قویاً تعهد ایلمش و اداره جمعیتی اركانندن بعضیسی تبدیل ایدیله‌رك شیمدی‌یه قدر سبقت ایدن تجربه‌یه توفیقاً نظامنامه‌نك بعض عللری دخی اكمال اولنمق اوزره بولنمش اولدیغی مثللو شو مدتده شركتك اخذ و اعطاسنك رؤیت حسابی ایچون قومیسیوندن واقع اولان اخطار و استدعا اوزرینه خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌دن محاسب و مقتدر بر افندی تعیین بیوریله‌رق و قومیسیوندن دخی مناسب برذات ترفیق اولنه‌رق بوكا دخی اقدام اولنمقده اولمغله خلاصه‌سی بوندن صكره اعلان اولنه‌جغندن و ایشك اصل روحی آلنان اشیا اثماننك وقتیله تسویه‌سی ماده‌سی اولدیغندن شركت مرقومه‌دن اشیا اشترا ایتمش اولان ذواتك آلدقلری شیئلر بهاسنی انظامی وجهله بركون اولجه ایفایه همت ایتملری جمله‌سنك شعار مروتلرندن امید و انتظار اولنمقده‌در . (١)

شركت سراجیه‌نك اصول اداره‌سی بعض سببلرله یولنه كیره‌مدیكندن یكیدن تشكیل واصلاحی اسبابنه تشبث اولندیغی وحسابنك رؤیتنه خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌دن واصلاح صنایع قومیسیوندن برر ذات تعیین اولندیغندن ختام محاسبه‌ده خلاصه‌سی اعلان قلنه‌جغی برآی مقدم غزته‌لره درج اولنمش ایدی . بو حسابه تعیین اولنان ذاتلر بر ماهدن برو هر كون سراجخانه‌یه دوام و هرجهتنك تدقیقنه اقدام ایده‌رك كافهٔ مفرداتیله ترقیم ایلدكلری برقطعه محاسبه وبرقطعه دكمات دفترینی ایكی كون مقدم قومیسیونه كتورمشلردر .

اشبو محاسبه دفتری قومیسیونجه دخی نظر تدقیقدن كچیریله‌رك یولنده كورونمكله تحریر اولنان خلاصة‌الخلاصه‌سی موجبنجه شركتك بدایت تشكیلندن كچن شهر شوال شریف غایتنه قدر التی‌یدی آی ظرفنده شركت حصه‌لرندن بش یوز سكسان درت حصه صاتیله‌رق هر حصه‌نك ایكیشر بچق آلتوندن بدلی اولان آقچه اسقونطوسیله برابر یوز التمش بیك التی‌یوز غروشه بالغ اوله‌رق بونكله برابر شو مدتده اعمال وفروخت اولنان وشركتك شعبه‌لرنده الیوم موجود بولنان دمیر باش اشیا بهاسی اولان مبالغدن اشترا قلنان اشیای متنوعه اثمانی و ویریلن معاش اجرتلری ایله دكان كرالری و شركتك هر نوع مصارف تنزیل اولندقده یكرمی بیك یدی‌یوز اون ایكی غروش اون سكز پاره صرف تمتع كوریله‌رك و بوندن هر حصه‌یه اوتوز درت غروش اصابت ایده‌جكی و یوز اوتوز

بش قلم‌ذوات ذمتلرنده آلدقلری‌اشیا بهاسندن قرق بش‌بیك یدی‌یوز اوتوز درت غروش شركتك مطلوبی كورونمشدر .

شركتك ابتدای تشكیلنده یوز اون قدر مواد وفقراتی متضمن اوله‌رق قلمه النان نظامنامه‌سی اصنافك معتبرانندن مكرراً سؤال و تحقیق وصنعتلرینك ایجابنه توفیق ایله قرارلشدیرلمش‌و سائر شركتلرده اولدیغی‌وجهله‌فعلیاتنك حصوله كتورلمسنه قومیسیونجه غیرت و تشویقدن خالی اولمامش ایكن شركتك‌اداره جمعیتی طرفندن ایشك پك یولسز وكوشك طوتلمسی اصنافك ارباب ثروت و اقتدارندن بولنان وابتدادن شركته طالب اولان مضبوط‌الاسامی بر قاچ كشینك صوكره‌دن شركت تأسس ایتدیكی حالده كندی منافع مخصوصلرینه خلل كلور و اصنافك ضعفاسی دخی متمتع اولور ملاحظه‌سیله ایشی تصعیبه چالشملرندن لشنات ایلدیكی كبی معمولات‌جدیده‌یه تدقیقات كامله ایله‌یوزده اون تمتع علاوه‌اولنمش وپشین پاره ایله صاتیلوب التمسی باارادهٔ سنیه مقرراولان نظاملری ایجابندن بولنمش اولدیغی حالده یوز اوتوز بش قلم ذوانده سرمایه‌نك نلتی قدر ذممالك ایلیشوب قالمسی دخی شركتك ایلرولیه‌مامسنه سبب اولمشدر .

حال بو مر كزده و صاتیلان حصه‌لر بدلاتی اولان یوز التمش بیك شو قدر غروش ابتدای تشكیلنده دفعةً اله كچمیوب مقسطاً وتدریجاً النه‌بیلدیكی مرتبهٔ بداهتده ایكن شو طاغنقلغك ایچنده وآلتی یدی آی ظرفنده هرحصه‌یه اوتوز دردر غروش حسابیله یوزده اون اوچ بچقدن زیاده تمتع اصابت ایلدیكنه نظراً بو شركتك سیمكشخانه و التون ورقجی و دباغ شركتلری كبی اتفاق و انتظام ایله اداره‌سی حاصل اولسه ومشتریلرینك آلدقلری اشیا بهاسی لفظی وجهله پشین ویریله‌رك سكته كتورلمسه كندی كوندن كونه تزاید ایده‌جكی اكلاشلیر .

بر آی مقدمكی اعلان ورقه‌سنده كوستردیكی وجهله شركت مذكورەنك حسن اداره‌سنه‌مؤخراً اصلاح صنایع‌قومیسیونی اعضاسندن ومعتبران‌تجاردن تاجرلر كتخداسی قنوتلو مصطفی افندی تعهد ایده‌رك اسباب مقتضیه‌سنه غیرت ایتمكده اولدیغی مثللو لچن پنجشنبه كونی قومیسیون مذكور رئیسی واعضادن ایكی‌ذات ایله شركتك اداره‌محلنه عزیمت‌وهیئت اصنافه‌تفهیم كیفیت‌ایله ایچلرندن قنغیسی‌شركتی صمیمی قبول‌ایده‌جك وقنغیسی ایتمیه‌جك‌ایسه چكنمیوب سویلملرینی افاده‌ایلدكلری اوزرینه اصنافك پك چوغی بواصوله طلبكار اولدقلرینی تقریر و اسملری یازیلان ورقه‌یی تمهیر ایده‌رك ذالكنز شركتك

عقیب تشکلندن برو نکول وممالعت ایتمکده اولانلر آیرلمشلردر .

بونك اوزرینه دها سائر تحقیقات اجرا اولنمقده اولمغله شرکتی ایستهمیانلر شرکت امتیازندن مستثنا طوتلق و قبول ایدنلر ال برلکیله چالیشمق اوزره یکیدن بر اساس وضعیله نظامنامهسی دخی اکا کوره تصحیح اولنمق اوزره بولندیغندن کیفیتی بوندن صوکره اعلان اولنور . فقط بر آی مقدمکی اعلانده دخی اخطار وتمنی اولندیغی اوزره شرکت ادارهسندن اشیا آلهرق بهاسنی هنوز تأدیه ایتمیان ذوات بویله بر هیئت اصنافه منفعتلی ایشك بوزلمسنه سببیتی اختیار بویورمیهجقلرندن ذمتلرینی بر کون اولجه تسویه بیورملرینه انتظار اولنمقدهدر . (١)

دباغلر شرکتی

استانبول وبلاد ثلاثهده یعنی ایوب وقاسم پاشا وطوپخانه واسکدار ویدی قلهده بولنان دباغ اصنافی مقدملری پك معمور اولوب بونلرك ثروت واقتداری اصناف سائرهنك فوقنده ایکن اوتوز قرق سنه ظرفنده کوندن کونه تنزلاته دوشهرك نهایت کارده صنعتلری بتون بتون رواج و اعتباردن قالوب ذکر اولنان مواقع خمسهده کائن دباغخانهلر کلیاً معطل اولمق درجهسنه کلمش اولدیغندن سایهٔ هما پایهٔ حضرت پادشاهیده سیمکشخانه و سراجخانه و آلتون ورقجی اصنافی تحت انتظامه آلندیغی و دیکر اصنافك اصلاح صنعتلری دردست تذکر بولندیغی مثللو معمولاتنك هر زمان هر کس ایچون لزوم قویسی بولنان صنعت دباغیهنك دخی یکیدن اویاندیرلمسی استرحامنه دائر کچنده اصناف مرقومه طرفندن تقدیم اولنان عرضحال اصلاح صنایع قومیسیونه حواله بیورلمش ایدی .

اصناف مرقومهنك سوز آکلارلری بالدفعات قومیسیونه جلب ایله یدلرندهکی اوراق عتیقه وسندات متعددهیه باقیلهرق کندولرندن وسائر اهل وقوفدن تحقیق اولندیغنه کوره شو تنزلاتك ایکی سببی اولوب آنك بریسی حین فتحدنبرو درسعادت سلخخانهلرنده نه قدر حیوانات ذبح اولنور ایسه دریلری اوزرندهکی تویلر ایله برابر اصناف مرقومهیه مخصوص ومنحصر اولهرق بونلری قیمت جاریهسیله اشترا و امحال و فروخت ایله تویندن ودریسندن بشقه بشقه تجارت ایتمکده بولندقلری وشو امتیازه کلیتلی معجلات واجارات اعطاسیله باسندات معتبره نائل اولدقلری حالده صکره‌لری حیوانات مذبوحه جلودینی خارجدن

---

(١) تقویم وقایع ، ٣٠ مارت ١٢٨٤ نومرو ٩٥٧

بعض كيسه‌لر بیاغی يد واحد صورتنده طوپلامغه تصدی ایده‌رك بونلرك امتیاز قدیمه محافظه اولنه‌مامسندن طولایی ایشلیه‌جك دری بوله‌مامق درجه‌سنه كلوب سائر دری طوپلیانلردن نادراً اشترا ایده‌بیلسه‌لر دخی غالی بهالر ایله ویرلمك و آخر درلو مشكلات دخی ایقاع ایدلمك حسبیله اصنافك ایشسز قالمسی وبری دخی ممالك سائره‌ده دباغت صنعتی بشقه برحال انتظامه تحول ایله آن بآن ایلرولیوب بونلرك معمولاتی اسكی حالنده قاله‌رق بالطبع رواج واعتباردن ساقط اولمسی ماده‌لری اولدیغی اكلاشلمغله ایجاب ایدی المذا كره ایشك اصل موقوف علیهی اصناف مرقومه‌نك درت بش یوز سنه‌لك امتیاز قدیملرینك مؤخراً دوچار اولدیغی سكته‌دن قورتارلمسیله صنعتلرینك اجزای اصلیه‌سی وروحی مقامنده اولان وهر دیارده دباغلره مربوطیت و خصوصیتی امور طبیعیه‌دن بولنان دری ماده‌سنه احوال جاریه‌یه موافق اوله‌جق صورتله بر قرار ویرلمسی ومعمولات متنوعه‌لرینك دخی ممالك سائره‌ده اختراع ایدیلن اصوله تطبیق ایتدیرلمسی خصوصلرندن عبارت بولندیغی تحقق ایتمش و كیفیت امتیازلرینك بورادە اجمالاً بیانته لزوم كورلمشدر .

شویله‌كه استانبول وبلاد ثلثه‌ده هر كون نه‌مقدار حیوان كسیلور ایسه حاصل اولان جلوده‌ی كدك وجهله حصص متفاوته‌یه تقسیم و اشبو حصه‌لر ابوالفتح والمغازی جنتمكان سلطان محمد خان غازی حضرتلرندن خلد آشیان سلطان سلیم خان ثالث حضرتلرینه قدر بعض سلاطین عظام حضراتی اوقاف جلیله‌سنه تخصیص ایله باسندات اصناف مرقومه‌یه ایجار وتفویض بیورلمش واصناف مرقومه طرفندن و آبا واجداد و اسلافلری جانبلرندن شمدی‌یه قدر معجلات ورسومات و اجاراتی اوله‌رق اوقاف مذ كوره‌یه قرق اللی بیك كیسه مقداری مبلغ اعطا اولنوب اجارهٔ مؤجله سنویه‌لری دخی الی الآن ویرلمكده وخزینهٔ جلیلهٔ اوقاف همایوندن الحالة‌هذه فراغ وانتقالاتی یوریدلمكده اولمسیله شویله‌ده اصناف مرقومه بودرجه فداكارلقلر ایتمشیكن شمدی كندولرینه دری براغلمیوبده حیوانات مذبوحه جلودینی بو فداكارلقلردن اول وآخر حصه‌دار اولمیان سائر بر قاچ كشینك صورت انحصارده طوپلایوب آلمسی ضروریات صنعت و طبیعت مصلحت وقاعدهٔ حقانیته قطعاً توافق ایده‌میه‌جكندن وبوحاله كوره سندات مذ كوره‌نك حكمی ابطال ایدلمك طرفنه كیدلسه عدن آشیان سلطان محمود خان اول وثانی طاب ثراهما حضراتی وقف عالیلریله دیكر بعض اوقاف منیفه‌دن اصناف سائره‌یه ویرلمش كلیتلی كدك سنداتی بولنه‌رق آنلره دخی سرایتله واردات خزینه‌یه خیلی

سکته ایراث ایده‌جکندن امتیاز مذکورك وقایه‌سیله فقط بوندن صکره اصنافك خارجنده دری آلمق ایستینلر بولنور ایسه اصناف مرقومه‌نك ویردکلری اجاراتدن متصرف اولدقلری حصه‌لر اعتباریله آلدقلری دریلرك عددی اوزرینه هر نه اصابت ایدر ایسه خارجدن آلانلر بعض امثالی وجهله آنك ایکی مثلی بشقه‌جه ویرملك وآنلردن آلنه‌جق آقچه مالیه خزینهٔ جلیله‌سنه عائد اولمق اوزره بو صورتك اصول اتخاذیله امثالنه توفیقاً تحصیل و تسلیمی ماده‌سنك شهر امانت جلیله‌سنه وسندات اوطه‌سی قیودینه مراجعتله مقدارینك بالتحقیق امانت مشارالیهایه بیلدیرلمسنك اوقاف همایون نظارت جلیله‌سنه و سنهٔ آتیه‌دن اعتباراً سرای همایونلر وصنوف عساکر بریه وبحریهٔ شاهانه وتکایا ایله خسته‌خانه‌لر وبیمارخانه تعیینات لحمیه‌سنك ملتزملرینه حین احاله‌سنده ذبح اولنه‌جق حیوانات جلودی چاشنی طوتیله‌رق قیمت رائجه‌سیله دباغ اصنافنه ویرلمك شرطیله مزایده واحاله قلنمسنك مالیه نظارت جلیله‌سنه حواله بیورلمسی مناسب کورنمش و درسعادت و بلاد ثلثه‌نك هر جهتنده کائن سلخخانه‌لر ایله قصاب دکانلرنده و بازار یرلرنده ذبح اولنان حیوانات جلودینك بمنه تعالی سنهٔ آتیه روز حضرندن اعتباراً فیأت جاریه‌سیله دباغلره فروختی ماده‌سی شهر امانت جلیله‌سی معرفتیله عموم دباغ و قصاب اصنافی بیننده قونطوراته ربط اولنمش و چونکه بعض تحقیقاته نظراً هر بر قیون دریسی بر بری اوزرینه آلتیشر یدیشر غروشه مال اوله‌رق هر دریدن بربری اوزرینه برر قیه یپاغی حاصل اولدیغی وقیه‌سی آلتیشر غروش قیمتنده بولندیغی حالده دریلری طوپلیانلر یپاغیلرینی بعض دائره‌یه قیه‌سی اون ایکیشر اون اوچر غروشه قدر صاتمقده اولدقلرندن ولزومی اولان یپاغی کافی القدیم دباغ اصنافندن آلنور ایسه فیأت جاریه‌سیله مبایعه اولنه‌جغندن بوصورت یپاغی اشترا ایدن دوائر حقنده دخی خیلی تصرف ومنفعته باعث اوله‌جغی بدیهی بولنمشدر. اصناف مرقومه‌نك اصلاح صنعتلری بحثنه کلنجه بونلر اولکی کبی منفرداً ومتفرقاً اجرای صنعت ایتمه‌لر شو حال اغتشاشدن قورتیله‌میه‌جقلرندن هیئت مجموعه‌سی برلشدیریله‌رك هر بر ایشلرینه مجتمعاً ومتحداً چالشمق اوزره عمومندن بر شرکت تشکیلیله تحت انتظام وانضباطه آلنمسی بلطفه تعالی سایهٔ محاسنوایهٔ جناب ملکدارایده حصول ثروت ومعموریتلرینی موجب اوله‌جغی امثالی دلالتیله معلوم اولدیغندن درسعادتده معمول دری اخذ واعطاسیله مألوف اولان تاجر اصنافنك اساس تجارتلرنجه دباغ اصنافیله مناسبت مخصوصه‌لری بولندیغندن ایکی صنفه دخی بو یولده اجرا اولنان تشویقات اوزرینه شمدیلك ایکی بیك حصه‌دن عبارت اولمق وهر حصه‌سی بشر عدد یوزلك آلتونیله آلنمق اوزره اون بیك آلتون سرمایه تدارك ووضعیله

و (شركت دباغيه) ناميله بر شركت ترتيبنه وسيمكشخانه وسراجخانه وآلتون ورقجی اصناف حقنده . اتخاذ اولنان اساسه تطبيقاً ومتفرعاتی كندو صنعتلرينك ايجابنه توفيقاً برده اداره جمعيتی تركيبنه قرار ويريله رك شوقرارك شمولی اقتضاسنجه بعد ازين دباغ اصنافنك دخی معمول دری صاتمغه صلاحيتی اوله جغی جهتله اول امرده بوراسی تاجرلرك معلومی اولمق و صكره بر ديه جكلری قالمامق ايچون بو صورت تاجر اصنافنه تبليغ و تفهيم اولنه رق حصول موفقيتلرنی مبين يدلرندن سند آلنمش و دباغلرك آوروپا معمولاتنه مشابه اولمق اوزره مدت قليله ده اعمال وتربيه سنه تشبث ايتدكلری دريلرك نمونه لری لطفاً مجلس خاص وكلای فخامده معاينه وتحسين ايله اصناف مرقومه يی تلطيف وامثالنی تشويق ايچون شركت مذكوره دن حصه لر اشتراسنه دخی رغبت بيورلديغی جمله سنه باعث شوق وشكرانيت اوله رق ادعيهٔ خيريهٔ جناب ملوكانه يی تكرار ايتمكده اولدقلری حالده كندولريله بالمذاكره قوميسيونجه قلمه آلنان اوتوز بندلی نظامنامه لايحه سی و معمولات جديده نك فيأت دفتری لفاً تقديم قلنمشدر .

اصلاحات مطلوبه نك و سائل مكمله سنك بريسی دخی اصناف مرقومه نك بعض مساعدات و تسهيلات ممكنه يه مظهريتلری ماده سی اوله رق بو كا دائر اولان نيازلری دخی موافق اصول وامثال اولوب از جمله مجلس والا قوانين دائره سنك ٢٦ ش ١٢٧٨ تاريخلی بر قطعه مضبطه سی قيدندن مستبان اولديغی وجهله طربزونده اصول جديده اوزره كاوساله و جلود و سائره اعماله مباشرت ايدن دباغ روشن آغايه اون سنه مدت امتياز ايله اوچ سنه رسم كمركدن معافيت احسان بيورلمش ودرسعادتده كی دباغلر اولاد وعياللريله درت بش بيك نفوسی جامع بر هيئت جسيمه اولوب كمال فقر وفلاكته دوشمشيكن عنايت مخصوصهٔ حضرت شهرياری ايله مجدداً احيالری آرزو بيوريله رق شو مطلوبك حصولی تقديرنده فوائد سائره سندن و معمولات سراجيه نك تهوين فيأتنه بادی اوله جغندن ماعدا كمرك و رسوماتجه و جلوده متعلق لوازماتجه دخی استفاده اولنه جغی مسلم بولنمش اولديغنه ورسومات محاسبه سی قيودينه مراجعتله ترقيم ايتديريلان ملفوف پوصله دن مستفاد اولديغی اوزره اصناف مرقومه دن سكسان ايكی سنه سنده استحصال اولنان كمرك رسمی اون طقوز بيك يدی يوز يكرمی درت غروش بش پاره دن عبارت اولوب تمغا رسملری دخی بومقداره قريب بولنديغنه بناءً بونلره دخی اون ايكی سنه مدت امتياز ايله آلتی سنه معافيت احسان بيورلديغی حالده ايلروده قات قات زياده سی آلنه جغندن ودری ماده سی حسن صورت بولوبده اعمالات يولنه كيردكجه فيأت معمولات

برقات دها تنزل ايده جكندن لايحهٔ مرقومه‌نك موادمندرجه‌سى ودفترمذكورده محررفيئاتك مقدارى موافق رأى رزين اصابت رهين جناب رياستپناهيلرى بيوريلور ايسه اصناف مذكوره حقنده نظام اتخاذ اولنه‌رق ديوان همايون قلمنه قيديله تقويم وقايع وسائرحوادثنامه‌لره درج واعلان ايتديرلمسى وبوندن صوكره ديشارولردن متنوع دريلر كالدكجه معلوملرى اولمق وايستدكلرى تقديرده پازارلغى ايدوب آلمق اوزره اصناف مرقومه‌يه خبر ويرديرلمسنك وكمرك رسمى ماده‌سنك رسومات امانت جليله‌سنه وشركت مذكوره‌يه داخل اولانلردن بعضيسى آيريجه اجراى صنعت ايتمك ايستر ايسه رخصت ويرلميوب شركتك خارجنده بولنانلرك دخى شركتدن حصه اخذيله برلكده ايشلملرى ايچون اجراى تشويقات اولنه‌رق موافقت ايتدكلرى حالده شركتك تأييد اعتبار ومنفعتنى مستلزم اولور تسهيلات ايفاسى وتمغا رسمى خصوصنك شهرامانت جليله‌سنه اشعار قلنمسى وباب جناب سرعسكرى ايله طوپخانهٔ عامره‌يه وشركت خيريه وابورلريله مواقع سائره‌يه درى لازم اولدقجه اصناف مرقومه‌دن اشترا اولنمسنك مقام والاى سرعسكرى‌يه وبحريه وتجارت نظارت جليله‌لرينه حواله وتوصيه بيورلمسى وشركتك مواد نظاميه‌سى فعلاً تقرر وجريان ايتمكه برنظارت متماديه اقتضا ايده‌جكندن بوخصوصه اقدام اولنمق اوزره نظامنامهٔ مذكورك بر صورتنك اصلاح صنايع قوميسيوننه اعطا ايتديرلمسى بابنده امروفرمان حضرت من له الامركدر.

١٣ رجب ١٢٨٤ و ٢٨ تشرين اول ١٢٨٣

تحسين السيداحمدحمدى السيدعمرفائز السيدحسين آكاه السيدعلى رضا
خليل رازى حقى امين افندى السيد عبدالله غالب روبجه‌در محمدعلى
بولنه‌مدى

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده كائن اولوب برمدتدنبرو بعض اسباب ايله كمال فقروضرورته دوشمش اولان دباغ اصنافنك ترويج تجارتلرينه بريول بولنمق ايچون جمله‌سى برلشديريله‌رك برشركت تشكيليله صنعتلرينك صورت اصلاحنه دائر قوميسيون مخصوصندن قلمه آلنمش اولان اشبو مضبطه ايله ملفوف نظامنامه لايحه‌سى دائرهٔ قوانين ونظاماتده لدى المطالعه مواد مندرجه‌سى يولنده كورلمش وبرموجب مضبطه اجراى اقتضاسى مرهون رأى وارادهٔ عليهٔ آصفانه‌لرى بولنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرت من له الامركدر.

غرهٔ شعبان ١٢٨٤ و ١٥ تشرين ثانى ١٢٨٣

السيداحمدكمال السيد على رضا السيد محمد نورى يوسف كامل
محمد رؤف السيدمحمد بسيم ابراهيم ادهم

قماشجیلر شرکتی

استانبول واسکدارده من القدیم ایکی بیك بدیوز اللی عدد قماشجی دستکاهی بولنه‌رق بو صنعتله اسلام وخرستیان تبعهٔ دولت علیه‌دن اوچ بیك بشیوز قدر نفوس تعیش ایتمکده ایکن اوتوز قرق سنه ظرفنده بو دستکاهلر یکرمی بشه وقماشجی اصنافی اوسته وقالفه‌لر اوله‌رق قرق نفره تنزل ایتمش وکمخاجی اصنافنك اوچیوز اللی دستکاهی اولوب کندولری بدیوز نفوسی متجاوز اولدیغی حالده شمدی درت دستکاه ایله سکز کشی قالمش ویوز یکرمی نفوسی حاوی اولان چاتمه یاصدقجیلر اون درت نفره وآلتمش قدر دستکاهلری دخی سکزه تدنی ایلمش اولدیغی بر مدتدنبرو اصلاح صنایع قومیسیوننده اجرا اولنان تحقیقات ایله تبین ایده‌رك بو اوچ طاقم اهل صنعتك بقیه‌سی پك زیاده عجز حالده وشو صنعتلر مجدداً اویاندیرلماز ایسه بتون بتون منقرض اولمق درجه‌سنده بولندقلری وصنعتجه بریرلرینه مناسبتی اولدقلری جهتله واقع اولان نیاز واسترحاملری اوزرینه جمله‌سی شرکت یولنده برلشدیریله‌رك امثالی حقنده اجرا ایدیلان تسهیلات ونظامات ایله اصول جدیده‌یه موافق شیلر نسج ایتدیرلمسنك اسباب ممکنه‌سی شو مدت ایچنده قومیسیونجه متمادیاً تحری اولنمش ایسه‌ده بو ایشك اصل موقوف علیهی صنایع مذکوره‌یی فی الجمله میدانه چیقاره‌جق صورتده سرمایه تدارکنه منحصر اوله‌رق اصناف مرقومه‌نك بولندیغی حال ضرورت شو امنیه‌یه مساعد اوله‌مدیغی کبی خزینهٔ جلیله‌دن سرمایه تخصیصنه دخی مساعدهٔ زمانیه اولمدیغندن بو مانعهٔ قویه سببیله هنوز نتیجهٔ مطلوبه حاصل اوله‌مامشدی .

بو مثللو معمولات حریریه هرکس ایچون لزوملی ودائما سورولی شیلر اولمسیله بوکا بر چاره بولنسه تبعهٔ مسلمه وغیر مسلمه‌دن بر چوق نفوس شو یوزدن تعیش ایده‌رك اعمال ایده‌جکلری اشیایی اشترا واستعمال ایدنلر دخی مستفید اوله‌جقلرندن بشقه بروسه کبی اعلا ایپك یتشدیریلان محلارده فی الاصل حریر قوزه‌لری چکیلوب انواع اقمشه نسجنه صالح اولنجه‌یه قدر درجه درجه تربیه‌سیچون پك چوق الدن کچمکله ذکور واناثدن خیلی کیمسه‌لر بونکله تعیش ایدرلر ایکن ممالك محروسه منسوجاتنك رفته رفته انظار اعتباردن سقوطی یالکز قماشجی ویاصدقجیلره طوقنمیوب ایپکك قوزه اولدیغی حالدن مشدود یاپیلنجه‌یه قدر درلو درلو تربیه‌سنه متعلق ایشلر ایله متعیش اولنلرك جمله‌سنه بردن طوقنه‌رق ونهایت حریر محصولنك قوزه اولدیغی حالده تجار اجنبیه‌یه صاتلسنه مجبوریت حصوله کله‌رك نفوس تبعه‌نك اکثری اسباب تعیشلرندن محروم ومأیوس اولدقلرندن ماعدا بونلرك

هر برندن خزينۀ دولته عائد اولان رسومات وارداته دخی نقيصه كلديكی وشمدی يكيدن
احياسی حاصل اولور ايسه تدريجاً شو ضايعاتی تضمين واكمال ايده جكی بديهيدر .

بنابرين بو ماده ترفيه تبعه حقنده باشليجه ومسائل مهمه دن اولمسيله جهت امكانيه سنه ليل ونهار صرف افكار اولنمقده ايكن صنعت مرقومه نك اصلاحی هرنه يه منوط ايسه سرعت اجراسيله مركز فعل وحصوله كتورلمسی قريحۀ الهام صربحۀ حضرت ملكداريدن لطفاً وخصوصاً امر وفرمان همايون بيورلديغی جهتنده مقام جليل وكالتپناهيدن قوميسيونه تنبيه واراده بيورلمش وبويله امور نافعه نك روحی حسن نظر كيميا اثر حضرت پادشاهی اولمغله بو امر والتفات عنايت غايات جناب ملوكانه هيئت قوميسيونه واصناف مرقومه يه حيات تازه وشوق وسرور بی اندازه بخش ايتمش اولديغندن كافۀ خصوصاتده تسهيلات نما اولان حسن توجهات فائضة البركات جناب خلافتپناهی ثمرۀ مؤثره سيله ايشـه نتيجه ويرلمكله صور اجرائيه سنك بروجه آتی عرض وبيانه ابتدار قلنور .

سايۀ عنايتوايۀ حضرت پادشاهيده صنعت مرقومه ترويج اولنديغی صورتده معمولاتی يالكز منسوجات حريريه يه منحصر اولميوب يوك و پاموق و كتاندن دخی ملبوسـات ومفروشاته يارار متنوع واهون شيلر ياپيله بيله جكندن ايشك جسامتی جهتيله سرمايه سنك دخی وسعتليجه اولمسی اقتضا ايدر ايسه ده دفعةً كفايت مقداری سرمايه تداركی متعسر اوله جغندن بعنه تعالی نظامنك حسن تأسيسيله ترقياتی حاصل اولدقجه سرمايه سی دخی ايشك اعانۀ طبيعيه سيله تزييد اولنمق وشركت سراجيه و دباغيه حقنده اجرا بيورلديغی وجهله وكلای فخام وسـائر مأمورين كرام حضراتی طرف ذيشرفلرندن بو شركتلردن دخی لطفاً حصه اخذينه رغبت بيوريلور و ديكر اسـتك ايدنلرك اشترا ايتمسنه دخی مساع وستريلور ايسه مصلحت بو صورتله دخی تسهيل بيورلمق اوزره هر حصه سی بشر عدد يوزلك عثمانلی آلتوننه اوله رق شمديلك بيك بش يوز حصه كشـادی معتدل كورنمش وبو مطلبی تسهيل ايچون اشبو بيك ايكی يوز سكسان درت سنه سی شهر مارت ابتداسندن اعتباراً بو شركته دخی امثالی وجهله اون ايكی سنه امتياز اعطاسيله مدت مرقومه ظرفنده شركتك منسوجات جديده سندن خارجه كوندريلنلرينك و ديشاردن اشترا ايده جكلری حريردن سنوی يالكز اوچيوك قيمه سنك واوروپادن جلب ايليه جكلری ماكنه ودستكاه وادوات سائره نك كمرك تمغا واحتساب رسومندن معاف طوتلمسی وشركتجه آلات مقتضيه تداركی وتهيئه اولننجيه قدر هركه فابريقۀ همايونده بعض زائد آلات و ادوات بولنديغی

حالده امانةً وموقتاً شركت مذكوره‌يه اعطا قلنمسى وشركتك مركز اداره‌سى درسعادتده بيوك چارشو جوارنده‌كى باغجى خاننده اولمق وايشلرى يولنه كيردكدن صكره اسكدارده سليميه جامع شريفى نزدنده عتيق قاشجى كارخانه‌لرندن بعضيسنه وياخود سائر مناسب محله كفايتلى بر فابريقه انشا اولنمق اوزره شمديلك ينه اسكدارده آيازمه جامع شريفى قربنده اولان ياصدقجى اوطه‌لرنده اجراى صنعت اولنمسى وبر قاچ سنه مقدم ياصدقجى صنعتنك اوياندرلمسى ايچون خزينهٔ جليلهٔ ماليه‌دن امانةً و تعويضاً تخصيص بيوريلان ايكى يوز بيك غروش سرمايه‌يى اخذ ايدنلر ماوضع لهنه صرف ايده‌ميوب مبلغ مذكور بعض عقده‌يه دوچار اولمسيله قوميسيونجه تحصيلى چاره‌سنه باقلمقده اولديغندن بو آقچه‌دن تحصيلات اولور ايسه آلتى سنه مدت وقوى كفالتله شركت مذكوره‌يه اعطا اولندرق مدت مرقومه ختامنده مقسطاً جانب شركتدن خزينهٔ جليله‌يه تأديه ايدلمسى ودوائر عاليه‌يه مقتضى اولان منسوجات متنوعه‌نك شركت مذكوره معمولاتندن اشترا واستعمال اولنمسنه رغبت بيورلمسى حقنده اولان استدعالرى موافق امثال اولەرق شركت مذكوره حقنده يوز اون بش ماده‌يى حاوى قلمه آلنان نظامنامه لايحه‌سى واعمالنى تعهد ايتدكلرى اشيانك نمونه‌سى لفاً تقديم قلنمش و يابه‌جقلرى نمونه‌لره نظراً منسوجاتدن هر نوعنك مصارف محيحه‌سى قوميسيونجه بالاطراف تدقيق ايله هر برينك اوزرينه يوزده اون ايكى تمتع ضم اولنەرق آكا كوره بر مفردات دفترى تحرير وتقديمى دخى مصمم بولنمش اولمغله مواد معروضه نزد عالىٔ داوريلرنده رهين تنسيب بيوريلور ايسه لايحهٔ مرقومه‌نك اصناف مذكوره حقنده نظام اتخاذيله ديوان همايون قلمنه قيد اولنەرق بر صورتنك بابعالىٔ سامى صنايع قوميسيوننه اعطاسى ورسومات ماده‌سنك ماليه نظارت جليله‌سيله رسومات امانت جليله‌سنه وهركه فابريقه‌سنده او مقوله زائد آلات وادوات اولديغى حالده عاريةً اعطاسنك دخى ماليه نظارت جليله‌سنه و نظامنامهٔ مذكورك بر صورتنك تقويم وقايع وسائر حوادثنامه‌لر ايله اعلانى ماده‌سنك معارف عموميه نظارت جليله‌سنه ودوائر عاليه ايچون اقتضا ايدن اقمشه‌نك شركت مذكوره‌دن اشترا اولنمسنك دخى لازم كلان محلره اشعار بيورلمسى منوط ارادهٔ عليهٔ رسالتپناهيلرى ايدوكى وبو مثللو شركتلرك تأسس وترقيسى معمولاتنك پشين پاره ايله آلنمسنه موقوف اولەرق بوندن اولجه تشكيل اولنان شركتلر حقنده بو صورتك با ارادهٔ سنيه اساس اتخاذيله كيفيت تذكر ساميهٔ مخصوصه ايله هر طرفه توصيه بيورلمش ومعمولات جديده‌يه يوزده اون و نهايت اون ايكى ماده‌لرنده تمتع ضم

اولنمقده اوله‌رق اعمالات یولنه کیردکجه فیئاتنك پیدرپی تنقیصی دخی مصمم بولنمش ایکن بعض دوائر عالیه‌دن آلنان شیلرك بهاسی خیلی زماندنبرو تأخر ایتمکده اولوب اکرچه خزائن جلیله‌نك احوال حاضره‌سی معلوم ایسه‌ده اشبو شرکتلرك سکته‌دن وقایه‌سیله استحصال ترقیاتی دولتجه وتبعه‌جه مادی ومعنوی فوائد عدیده‌یی مستلزم وسرمایه‌لری بویله ایلیشوب قالور ایسه شرکتلر تأسس ایده‌میوب بلکه اصنافك اسکی حاللری بیله منعدم اوله‌جغندن شو ترقیات مطلوب اولدیغی صورتده موقوف علیهی اولان بو مادهٔ مهمه‌نك هر دائره‌ده ملتزم ومرعی طوتلسی لازم کله‌جکنك حسب العبودیه بیان واخطارینه جرأت اولندیغی محاطعلم ریاستپناهیلری بیورلدقده هر حالده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر .

٢٩ ذی القعده ١٢٨٤ و ١٢ مارت ١٢٨٤

تحسین السید احمد حمدی السید عمر فائز السید حسین آکاه السید علی رضا

خلیل رازی حسیب مصطفی عبدالله مصطفی محمد توفیق امین المؤمن محمد علی

نصرالله اوانس آنطوان حاجی الیاس السید احمد جمال حقی

اصلاح صنایع قومیسیوننك اشبو مضبطه‌سیله برابر بولنان نظامنامه لایحه‌سی دائرهٔ قوانین ونظاماتده مطالعه اولندی. مواد مندرجه‌سی یولنده اولدیغندن اولوجهله اجرای اقتضاسی مناسب کورنمش ومضبطهٔ مرقومه‌ده بیان اولندیغی اوزره بو مثللو شرکتلرك دوام وترقیسی معمولاتنك پشین پاره ایله التمسنه موقوف اوله‌رق خصوصیله تمنعاتی دخی تدقیقات کامله اوزرینه قرارلشدیرلدیغی وجهله یوزده اون راده‌لرینی متجاوز اولمدیغی وپشین پاره ایله مبایعه‌سی ارادهٔ سنیه مقتضای منیفندن بولندیغی حالده مقدمجه تأسیس اولنان دیکر شرکتلر مالندن آلنان اشیا بهاسنك عقدهٔ تأخره دوشمسی تأسف اولنه‌جق موادن اوله‌رق بوبابده دوائر مقتضیه‌یه تأکیدات مخصوصه اجراسی منوط ارادهٔ علیهٔ صدارتپناهیلری بولنمش اولمغله امر وفرمان حضرت من له الامرکدر.

٤ ذی الحجه ١٢٨٤ و ١٦ مارت ١٢٨٤

ابراهیم ادهم السید احمد کمال السید علی رضا احمد وسیم نوری پاشا مدحت

علقو مهران دوز رؤف بك بوانه‌مدی السید محمد بسیم

قومیسیونده

دوكمه‌جيلر شركتى

استانبولده سليمانيه جامع شريفى جوارنده و اسكدارده طوپطاشى و ايازمه طرفلرنده و درسعادتك سائر بعض مواقعنده متفرقاً ايشلمكده اولان اسلام و خرستيان دوكمه‌جى اصنافى اشبو بيك ايكيوز سكسان درت سنه‌سى مارتى ابتداسندن اعتباراً مجتمعاً اجراى صنعت ايتمك و معمولات قديمه‌لرينك اصول جديده اوزره حصول انتظام و ترقيسنه متفقاً غيرت ايلمك اوزره (دوكمه‌جى شركتى) ناميله مجدداً بر شركت تشكيلى استدعاسنده بولندقلرندن برمدتدنبرو اصلاح صنايع قوميسيوننده اصناف مرقومه‌نك معتبرانيله سبقت ايدن مذاكرات و تحقيقات اوزرينه شركت مذكوره‌نك امثالنه توفيقاً و صنعت مرقومه‌نك ايجابنه تطبيقاً صورت اداره‌سنه دائر قلمه آلنان يوز اون ايكى بندلى نظامنامه لايحه‌سى و اعمالنى تعهد ايتدكلرى اشياى متنوعه‌نك بر قطعه مفردات دفترى لفاً تقديم قلندى اشياى مذكوره‌نك هر برينه فيأت وضعيله شمديدن اعلان اولنمسى قوميسيونجه تنسيب وارزو اولنمش ايسه‌ده برر نمونه‌سى يابلدقجه تعيين فيأتى ممكن اوله‌ميوب بودخى بر آزوقته وخيلى مصرفه متوقف اوله‌جغندن يابه‌جقلرى شيلرك مصارف صحيحه‌سى ابتدا كندو جمعيتلرنده و بعده قوميسيونده لايقيله تدقيق ايله اوزرينه يوزده اون ايكى غروش تمتع ضميله فروخت اولنمق و كوندن كونه تهوين فيأتنه چاره بولنمق وتقرر ايده‌جك فيأتى پيدرپى اعلان قلنمق اوزره دفتر مذكورك شمديلك بلافيأت اعلانى امورضروريه‌دن بولنمش و تاريخ مذكوردن اعتباراً بو شركته دخى امثالى وجهله اون ايكى سنه امتياز اعطاسيله معمولات جديده‌لرينك و خارجدن جلبنه مجبور اوله‌جقلرى الات و اشيانك التى سنه كمرك و تمغا رسومندن معافيتنه مساعده بيورلمسى و اصنافك اوسته وقالفه وشاكردلرندن قابليتلى بولنانلره اوقويوب يازمق و حساب اوكره‌دلمك وصنعتلرينه متعلق فنون تعليم ايدلمك اوزره برمكتبه احتياجلرى بولنه‌رق معمار سنان مرحومك تربهٔ شريفه‌سى جوارنده كائن خالى و محترق مكتب عرصه‌سنك جواريت مناسبتيله بومطلبه الويشلى واهونجه مصرفله انشاسى قابل و وقفى متحمل بولنمسيله مكتب مذكورك وقفى طرفندن تسويه ايتديرلمسى خصوصلرنده اولان استدعالرى شايان اسعاف كورنمش اولمسيله مواد معروضه نزد عالئ جناب رياستپناهيلرنده تصويب بيوريلور ايسه لايحهٔ مذكوره‌نك اصناف مرقومه حقنده نظام اتخاذيله ديوان همايون قلمنه قيد اولنه‌رق بر صورتنك بابيورلدئ سامى اصلاح صنايع قوميسيوننه اعطا قلنمسى ومدت مرقومه ايله معافيت خصوصنك ماليه نظارت

جلیله‌سیله رسومات امانت جلیله‌سنه ومکتب ماده‌سنك اوقاف همایون نظارت جلیله‌سنه ولایحهٔ مرقومه‌نك السنهٔ متنوعه اوزره طبع اولنمقده اولان غزته‌لرله اعلان ایتدیرلمسنك معارف عمومیه نظارت جلیله‌سنه ودوائر ایچون لزومی اوله‌جق دوکمه معمولاتنك امثالی وجهله پشین پاره ایله شرکت مذکوره‌دن اشترا اولنمسنك ایجاب ایدن محللره امر واشعار بیورلمسی منوط رای وارادهٔ علیهٔ داوریلری اولمقله اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر

٤ ذی الحجه ٨٤ و ١٦ مارت ٨٤

ألمؤمن امین محمد علی تحسین السید احمد حمدی شهراماتی معاونی حافظ عمر

السید حسین اکاه السید علی رضا اوانس السید احمد جمال محمد صبری حق عبدالله مصطفی محمد توفیق حاجی الیاس الطول لصراه .

اصلاح صنایع قومیسیوننك اشبو مضبطه‌سی برابر بولنان نظامنامه لایحه‌سی و دفتر ایله دائرهٔ قوانین ونظاماتده مطالعه قلندی. سایه معموریتوایهٔ حضرت پادشاهیده ذکر اولنان دوکمه‌جی اصنافنك دخی بر شرکت منتظمه تحتنه ادخالیله هر جهتله لزوم وفائده‌سی بدیهی اولان صنعتلرینك اصلاح و ترویجی موافق مصلحت و لایحهٔ مذکوره‌نك مواد مندرجه‌سی اصول ونظامات لازمه‌یی شامل اوله‌رق بولنده بولندیغندن خصوصات محرره‌نك بروجه معروض اجرای ایجاباتی بالتنسیب مذکور لایحه و دفتر اقاً تقدیم قلنمغین اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر

٧ ذی الحجه ٢٨٤ و ٢٠ مارت ٢٨٤

ابراهیم ادهم السید احمد کمال السید علی رضا وسیم پاشا السید محمد نوری مدحت بولنه‌مدی

علقو بك مهران بك محمد رؤف بسیم بك
بولنه‌مدی بولنه‌مدی بولنه‌مدی

دمیرجیلر شرکتی

بتوفیقه تعالی سایهٔ محسنوایهٔ حضرت پادشاهیده صنایع داخلیه‌نك اصلاح وترقیسی اسبابنك استحصالی حقنده شایان بیورلمقده اولان لطف و تسهیلات سنیه درسعادتده

بولنان دمیرجی اصنافنه دخی باعث عبرت و غیرت اوله‌رق و بر مدتدنبرو بونلرك بعض
معتبرانی اصلاح صنایع قومیسیوننه جلب ایله مکرراً اجرای تشویقات اولنه‌رق
شمدیلك بش بیك حصه‌دن عبارت اولمق و هر حصه‌سی بشر عدد یوزلك عثمانلی
آلتونیله آلنمق اوزره یکرمی بش بیك آلتون سرمایه تخصیصنه و نو ایجاد ماکنه‌لر
و زرهلی البسه و تلغراف تللری و شمندوفر خط و عربه‌لری و سفائنه مخصوص
کبیر زنجیر و چاپه‌لر و دمیر و باقر لوحه‌لر و ال ماکنه‌لری و یوللرده قوللانیلور دمیر
جبو اتملر و آوروپا کاری فیطون وعربه یایلری وقویو طلومبه‌لری ایله بونلره مماثل اشیای
متنوعه اعمال ایتمك اوزره بر شرکت تشکیلنه حصول موافقتلری اوزرینه صنعتلرینك
اصول وایجابنه توفیقاً کندولریله دخی مذاکره ایله قلمه آلنان اوتوزدرت بندلی نظامنامه
لایحه‌سی و یاپه‌جقلری شیلرك نوع وجنسنی مبین مفردات دفتری لفاً تقدیم قلندی .

معلوم عالئ ریاستپناهیلری بیورلدیغی اوزره مدنی بالطبع اولان نوع بشرك مسکن
و ملبوسات و مأکولات وسائر لوازماتجه مایحتاج الیهی بولنان اشیانك کافه‌سی ادوات
آهنین واسطه‌سیله اعمال و اکمال اولنمقده وآوروپاده شو صنعتك ترقیسی وسیله‌سیله
مادی و معنوی نیجه فوائد وجوده کلمکده اوله‌رق اکرچه درسعادت اصنافنك حال
حاضرینه نظر و نسبتله اویله بر درجهٔ متناهیه‌یه واصل اولملری بعیدالاحتمال کورنمسه
دخی بو حالك ممکن مرتبه اصلاحی من جهة فائده‌دن خالی اولمیه‌جغندن و اصنافك
ایچنده مستعد و معلوماتلی آدملر بولندیغی مثللو آوروپا اعمالاتنه لایقیله کسب وقوف
ایچون اهمیتلی اوسته‌لر جلب و تدارکیله صنعتلرینك استکمال ترقیاتی خصوصنده پك
زیاده هوسکار بولندقلرینك دلیل علنیسی اولمق اوزره شرکت قبضماللغنه انتخاب اولنان
معتبران تجاردن و ارباب یسار و اعتباردن بیوك یکی خانده مقیم آنقره‌لی دانل اوغلی
حوجه آغوب طرفندن درحال بیك حصه اشتراسیله بدلی اولان بشبیك آلتونك دفعةً
اعطاسنه اظهار خواهش اولندیغندن شو امنیه‌نك حصولنی تسهیل ایچون امثالی حقنده
اجرا بیورلدیغی وجهله بوشرکته دخی اون ایکی سنه امتیاز ایله کمرك و تمغا کبی رسومات
جزئیه‌لرینك ایلروده اضافی آلنه‌جغی جهتله بونلردن دخی آلتی سنه معافیت احسان بیورلمسی
وشرکت مذکوره ایلروده کسب وسعت و ترقی ایدرایسه ساحلده کفایتلیجه برفابریقه انشاسنه
مجبور اوله‌جقلرندن درسعادتك جوار وسواحلنده اراضئ خالیهٔ امیریه‌دن نظام واصولنه
توفیقاً اون بیك آرشون قدر بر محل تخصیص اولنمسی و طوپقپو سرای همایونی داخلنده
عتیق چنیلی کوشکك آلتنده کائن برقاچ عدد خالی اوطه‌نك بریسنده خزینهٔ خاصهٔ شاهانه نظارت

جلیله‌سندن ارائه‌ٔ رخصتله بلااجرت دمیرجی مادیروس ایشلمکده اولدیغی مثللو دیکرلرنده دخی مستقل فابریقه یاپدیریلنجه‌یه قدر برمدتجك شرکت مذکوره عمله‌سندن بعضیسنك اجرای صنعت ایتمسنه وفابریقهٔ همایونلرده بی‌لزوم ماکنه بولندیغی حالده تسهیل مصلحت ایچون موقتاً وعاریةً شرکتجه قوللانلمسنه مأذونیت ویرلمسی وسنوی لزومی کورینان اون بیك قنطار معدن کمورینك ترسانه وطوبخانهٔ عامره‌یه ویرلدیکی فیئاتله اوکلی معدن همایونی اداره‌سندن اعطا قلنمسی خصوصلرنده اولان استدعالری مرهون لطف ومساعدهٔ علیه کورلمسیله مواد معروضه موافق رأی رزین اصابت قرین جناب ریاستپناهیلری بیوریلور ایسه لایحهٔ مرقومه‌نك شرکت مذکوره حقنده نظام اتخاذیله دیوان همایون قلمنه قیداولنه‌رق برصورتنك اصلاح صنایع قومیسیوننه اعطاسی ورسوماتدن تجارتخانه جانبنه عائد حصه‌نك آلتی سنه‌مدتله عفوی خصوصنك تجارت نظارت جلیله‌سنه وقصر مذکور تحتنده‌کی اوطه‌لر ایله کمور وماکنه ماده‌سنك خزینهٔ خاصه نظارت جلیله‌سنه وکمرك رسمی خصوصنك رسومات امانت جلیله‌سنه وتمغا رسمیله اراضی ماده‌سنك مالیه نظارت جلیله‌سنه ونظامنامهٔ مذکورك برصورتنك تقویم وقایع وجریدهٔ حوادث نسخه‌لریله السنهٔ سائره‌ده طبع اولنان غزته‌لره درج ایتدیرلمسنك معارف عمومیه نظارت جلیله‌سنه وبعدازین دوائر مالیه ایچون مقتضی اولان ادوات آهنینك شرکت مذکوره‌یه اعمال ایتدیرلمسنك دخی لازم کلن محللره اشعار بیورلمسی منوط ارادهٔ علیهٔ داوریلری بولندیغی وعموم دوکمه‌جی وقماشجی وقوری قهوه‌جی اصنافنك نظامات متصوره‌سی دخی همان بیان واستیذان اولنمق اوزره اولدیغی محاط علم عالیٔ ریاستپناهیلری بیورلدقده هرحالده امروفرمان حضرت ولی الامرکدر .

١٥ ذی القعده ١٢٨٤ و ٢٧ شباط ١٢٨٣

السید	امین المؤمن	تحسین	السید		السید
عبدالله غالب			احمد حمدی	حسین آکاه	علی رضا
محمد صبری	السید احمد جمال	حقی	مصطفی حسیب	مصطفی	محمد توفیق
	السید مصطفی	نصرالله	حاجی الیاس الطون		

اصلاح صنایع قومیسیوننك اشبو مضبطه‌سی برابر بولنان نظامنامه لایحه‌سی ودفترایله شورای دولت قوانین ونظامات دائره‌سنده مطالعه قلندی . سایهٔ معموریتوایهٔ حضرت پادشاهیده ذکر اولنان دمیرجی اصنافك برشرکت منتظمه تحتنه ادخالیله مدنی بالطبع اولان نوع بشرك مسکن وملبوسات ومأکولات وسائر لوازماتجه مایحتاج الیهی بولنان کافهٔ اشیا

ایچون لزوم وفائدهٔ عدیده‌سی بدیهی اولان بوبله بر صنعتك اصلاح وترویجی ترقیات عصریه جمله‌سندن بولندیغنه ولایحهٔ مذکوره‌نك مواد مندرجه‌سی دخی اصول وقواعد لازمه‌یی شامل اوله‌رق بولنده اولدیغنه بناءً خصوصات محرره‌نك بروجه معروض اجرای ایجاباتی بالتنسیب مذکور لایحه ودفتر اقاً تقدیم قلنمغین اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر.

۲۹ ذی الحجه ۱۲۸٤ و ۱۰ نیسان ۱۲۸٤

***

اصلاح صنایع قومیسیوننك ۱۲۹۰ تاریخنده تعطیل فعالیت ایتدیکی قسم مخصوصنده بیان ایدلمشدی. فی الحقیقه تاریخ مذکوردن صوکره برشرکت تشکیل ایدلدیکنه تصادف اولنه‌مامقده‌در. سلطان عبدالحمید خان ثانینك دور سلطنتنده ایسه اجتماع، جمعیت وشرکت تشکیلی ممنوعاتدن ایدی. بو ممنوعیته اجانبك رقابتی‌ده انضمام ایتدیکندن اعلان مشروطیته قدر ممالك عثمانیه‌ده آنونیم طرزنده واهالئ محلیه‌نك سرمایه‌سیله هیچ بر شرکت تشکل ایده‌مامشدر.

اعلان مشروطیتی متعاقب برچوق شرکتلر تشکیلنه تشبث اولنمش ایسه‌ده تجربه‌سزلك واخلاقسزلق بونلری‌ده یاشاتدیرمدی. نهایت حرب عمومی ایچنده ملی قنطاریه، محصولات، منسوجات، اتمجیلك وسائره کبی برخیلی شرکتلر تأسیسنه، قوئوپراتیف بقالیه مغازه‌لری کشادینه وبرده «اقتصاد ملی» نامی آلتنده بانقه آچیلمسنه موفقیت حصوله کلمشدی. بوصوك شرکتلرله بانقه‌نك سبب وصورت تأسیسی یدنجی بابده فصل مخصوصنده صورتی مندرج مفصل راپورده ایضاح ایدلمکده اولدیغندن بوراده تکرارینه حاجت کورولمامشدر.

اتحاد وترقی فرقه‌سنك وبوفرقه‌یه استناد ایدن حکومتك — ایستر مشروع ایستر غیرمشروع اولسون — وجوده کتوردمش اولدیغی بوملی شرکتلر حقنده متارکه‌دن برو صحائف مطبوعاتده خیلی سوزلر سویلندی. زمانك حل وتقدیر ایده‌جکی بوتشبثلرك همان مرکس علیهنده بولندی. بوشرکتلرك سرمایه‌سی میاننده بولنان مبالغ موقوفه طولاییسیله الکزیاده علاقه‌دار اولان اوقاف نظارتی اولدیغی واواوقاف نظارتی نقود موقوفه وسائره‌یی (حیلهٔ شرعیه) نامی آلتنده اقراض معاملاتی ایله اشتغال ایتدیکی ایچون بومؤسسه‌لری دها عصری دها منتظم برشکله افراغ ایده‌رك بر بانقه کشادینی اعلان مشروطیتدن برو تصمیم ایتمش بولندیغی حالده نظارت مشارالیهانك‌ده بوشرکتلری حمایه وادامه ایتدیرمك شویله طورسون انکشافلرینه مانع اولدیغی ایشیدلمکده‌در. بومعامله‌لره قارشو جناب حق بصیرتمزی آچسون دیمکله اکتفا ایدرم.

یدنجی باب

استانبولده اعاشه اموری

حرب عمومی‌یه کلنجه‌یه قدر پك اوقدر حائز اهمیت کورلمه‌ین اعاشه اموری؛ دولت عثمانیه‌نك ۸۵۷ تاریخندن ترخك رسماً و تماماً الغاسی تاریخی اولان ۱۲۸۱ سنه‌سنه قدر صورت دائمه‌ده اشغال ایتمش معضل ومهم برمسئله‌در. بومسئله‌نك سیر تاریخیسنی کوسترمك وحرب عمومی ایچنده توسل ایدیلن اصوللرله نه درجه مشابهتی اولدیغنی بلدیه تاریخنه قید ایتمك فائده‌دن خالی کورلمدیکندن محروقات وتنویرات کبی حوایج ضروریه‌ده داخل اولدیغی حالده «استانبولده اعاشه اموری» نامی آلتنده بعض ایضاحات اعطا ایدیله‌جکدر.

برنجی فصل

ذخیره و اتمك ایشلری

۱ — ذخیره

الیوم اولدیغی کبی اوائلده‌ده ذخیره واتمك ایشلری و تعبیر آخرله استانبولك اعاشه‌سی مسئله‌سی دولتی پك زیاده اشغال ایدر ایدی . شرقده مواد اعاشه‌نك اك باشنده اتمك اولدیغی ایچون اك بویوك همتلرده بو جهته صرف ایدیله‌دی . حتی بو مسائل ایله صورت جدیه‌ده مشغول اولمق اوزره چوق زمانلردن برده « ذخیره نظارتی » احداث اولندیغی تاریخلریمزدن آکلاشلمقده‌در . ذخیره نظارتنك بدایت احداثی سلطان سلیم ثالث زماننه تصادف ایتمکده‌در. دها اول آرپه امانتی واردی. سلطان سلیم ثالث عصرنده

آریه امانتنك ذخیره نظارتنه تحویل عنوانیله ایلك دفعه اوله‌رق بو وظیفه‌یه کچه‌جی زاده صالح افندی تعیین اولنمشدر . بالآخره نظارت لغو اولنمش ایسه‌ده ۱۲۳۹ ده تکرار احداث اولنمش و ۱۲۵۵ تاریخنده تجارت نظارتنك تشکیلی اوزرینه ذخیره نظارتی وظیفه‌سی‌ده بو یکی اداره‌یه دوْر ایدلمشدر . بر سنه صوکره اتخاذ اولنان برقراره کوره « تجارت نظارتنه متفرع موادك اکثری کمرك امانتنه مربوط و مقدما نظارت مذکوره اداره‌سنه ویرلمش اولان ذخیره ماده‌سنك دخی آیروجه اداره‌سنده دها زیاده سهولت اوله‌جغی معلوم ومضبوط اولدیغنه و نظارت مرقومه‌نك کمرك امانتنه الحاقنده تجارجه دخی سهولت کورندیکنه بناءً نظارت مرقومه‌نك سعادتلو کمرك امینی بك افندی حضرتلری عهده‌سنه الحاقی » مناسب کورلمش و بو صورتله ذخیره اموری آیروجه بر مأمورك عهده‌سنه ویرلمشدر . دها صوکره اغنام مأمورلغیله ذخیره مأمورلغی برلشدیرلمش و برآرەلق مالیه نظارتنه‌ده ربط اولنمش ایسه‌ده انحصار بیع وشرانك بسبتون رفعندن صوکره بو اداره‌ده لغو طبیعی‌یه اوغرامشدر.

حکومتجه ذخیره نظارتی تشکیلاتنه بو درجه اهمیت ویرلمسی استانبولك ذخیره‌سز قالمامسی فکرینه مستندایدی. ذخیره مسئله‌سنده‌ده دیکر خصوصاتده اولدیغی کبی سربستی‌یه رعایت ایدلمیوردی . اشاغی‌یه عیناً درج ایدیله‌جك اولان وثائقدن دها واضح برصورتده آکلاشیله‌جغی شبهه‌سز اولمقله برابر نتایج الوقوعاتك شو فقره‌لرینی نقل ایتمه‌دن کچه‌میه‌جکم :

« ممالك محروسه‌ده براً وبحراً نقل اولنان ذخائردن کمرك آلنمیوب بوکا مقابل آق دکز وقره‌دکز ساحللرنده اولان قضالردن وبعض ذخیره یاتاغی بولنان مواقعدن مبایعه ذخیره‌سی نامیله وبهر کیلی یکرمی پاره فیأت ایله هر قضانك درجهٔ ثروت وجسامتنه کوره اللیشر ویوزر بیك کیل ذخیره مرتب ومخصوص اولمقله موسمنده هر طرفه مبایعه‌جیلر کوندریلوب ذخائر مرتبه جلب وجمع اولنه‌رق استانبوله کوندریلور ودوائر میریه بو شکله اداره اولندقدن باشقه فضله‌سی استانبول اتمکجی اصنافنه فروخت ایدیلورایدی. وبعض قضالر ذخائرینك نقلنده صعوبت مشاهده اولندیغی ویاخود مرتبات مخصوصه فضله کورندیکی تقدیرده بدلاً استحصال قلنورایدی. مثلا کوتاهیه سنجاغی قضالرینك ایکی یوز بیك کیله مبایعه ذخیره‌سی مرتبی اولدیغی ورایج ذخیره یوز پاره رادەسنده بولندیغی حالده یکرمی پاره‌سی فیأت مقطوعه‌یه

بالمحسوب سکسانر پاره‌دن بدلی اولمق لازم کلن درت یوز بیك غروش نقداً استحصال اولنور ایدی.

قلبه و حوالیسنده واقع چلتکات یعنی پرنج تارلالری دولتك مالی اولوب هر سنه ملتزمه احاله اولنه کلمکله بدل التزامك لزومی مقداری عیناً وماعداسی بدلاً استحصال ودوائر میریه‌یه اعطا اولنوردی. (۱)

نتایج الوقوعات مؤلفنك «مبایعه ذخیره‌سی» دیدیکنه وثائق قدیمه‌ده «مقایسه ذخیره‌سی» تسمیه اولنمقده ایدی. مقایسه ذخیره‌سی حقنده دیوان همایونك (مهمهٔ ذخائر) نامنده‌کی دفاترنده معلومات موجوددر. بوطرز مبایعه ظلم محض ایدی. اهالی هم ذخیره‌یی غایت اوجوز بها ایله حکومته ویرمك همده سفائنه تحمیلاً استانبوله کوندرلمك اوزره کندی ویا ساحله اسکله‌یه قدر ایندیرمك مجبوریتنده ایدی. آتیده صورتلری مندرج وثائق بوظلمك درجه‌سنی ارائه ایدر. مع هذا بوحال حکومتك نظر دقتنی جلب ایتمکدن خالی قالمدی. ازجمله اواسط ۱۱۹۰ تاریخنده صادر اولان برحکمده: «آستانهٔ علیه‌م اهالیسنك اقوات روزمره‌لری ایچون مقدما ترتیب اولنان مقایسه ذخائری فقرایه موجب ظلم وتعدی ایدوکی بالاخبار معلوم ملوکانه‌م اولمقدن ناشی رحماً للعباد مقایسهٔ مرقومه‌نك رفعنه ارادهٔ مرحمت افادهٔ شاهانه‌م تعلق ایتمکین ...» دنیلمکده‌در. (۲)

مقایسه ذخیره‌سی ماده‌سنك اهالی ایچون نه درجه تحملفرسا براو اولدیغی وبونك رفعی ایچون نه کبی تدابیر اتخاذی لازم کله‌جکی تاتارجق عبدالله افندینك مشهور لایحه‌سنده شو صورتله ایضاح ایدلمکده‌در:

هر بر دولت عظیمه‌ده مقر سلطنت اولان بلاد جسیمه اهالیسی سایهٔ وقایهٔ سلاطین عظام عدالت ارتسامده تعدی وجور وغدر اهل مظالمدن سالم و مقر سلطنت مقناطیس القلوب تعبیری ایله موصوف اولمقدن ناشی اطراف و اکنافدن هرکس کرك مأکولات و کرك سائر امتعه و اشیاسنی بالطبع اول جانبه جلبه خواهشکار اولدیغنه بناءً دارالسلطنة مالامال نعم متنوعه اولمق جهتیله اهالیسی متنعم و مغتنم اولوب بلاد سائره اهالیلری حقلرنده عدل وداد سلطانی هر نقدر ارزانی بیوریلورسه دخی کرك ولاة و حکام و کرك اعیان ومتغلبه طرفلرندن وبربرلرندن دائما متضرر و کرفتار ایادی ظلم وعدوان اولمقدن خالی اولمادقلری

(۱) تاریخ لطفی. جلد ۲. صحیفه ۱۲۱ (اسکی طبع)
(۲) دیوان همایون مهمهٔ ذخائر دفتری. نومرو ۱۳

جهتدن ملجا عباد اولان درکاه عدالت پناه پادشاهی‌یه بث شکوی و سائر مصالح ایله
هر بار توارد اوزره بولنملریله مقر سلطنت سکاننك تنعم و رفاهیت و امن وراحتلرینی ونظام
و انتظام بلده‌یی معاینه و مشاهده ایده‌رك وطنلرینی ترك ایله دارالسلطنه‌ده اقامت و توطنه
خواهشکار اوله‌رق استانه‌ده تزاحم و کثرت ناس وقوعنده وقتا بعد وقت اول مقوله بلاد
سائره‌دن لاجل التوطن توارد ایدنلر منع و دفع وبالخصوص خان اوطه‌لرنده و دکانلرده
ساکن ارغاد و کوفه‌جی مقوله‌لری وطنلرینه ارجاع و اعاده و اوکوجی کلمك خصوصی
دخی کلیا با امر عالی ممنوع اولوب قواعد ضابطهٔ ملکیه اوزره مقر سلطنت مزاحم
وتجمع ناسدن تطهیر و تخلیه اولنمق معتاد قدیم وخصوص مزبورده امنای دولت وضابطانك
کلی اهتمام و اقداملری درکار ایکن بالاده بر قاچ محلده تفصیل وبیان اولندیغی اوزره تحول
حال اعصار و تبدل اوضاع و اطوار ایله تکون وتحدث ایدن وسائل و اسبابه مبنی اناطولی
و روم‌ایلی و جزائر بحرسفیدده واقع عامهٔ بلدان وامصارده ولاة و حکام و سائر ضابطان
وجزیه‌داران بالخصوص عباداللهه بیهوده تجبر ایله مسلط اولان اعیان و دره‌بکلرینك مظالم
و تعدیاتی حدی تجاوز ایتمکدن ناشی اکثر بلادده امنیت و راحت مسلوب اولمغله عجزهٔ
اهالی طبیعت بشریه‌یه کوره احب اماکن اولان اوطان قدیمه‌لرینی مأیوساً ترك ایتمکه
مجبور اولدقلرینه بناءً هر طرفدن جان و باش ایله صغنه‌جق محلدر دیه‌رك استانهٔ سعادتده
تجمع و تکثر ناس واقع اولمغله مقدمجه دخی اجمالاً تحریر اولندیغی اوزره دولت علیه
دخی مقدار وافی اقوات ضروریه‌لرینی وقت و زمانیله تدارك و جلبه مجبور و اجناس
ذخائر متنوعه‌یی استانهٔ سعادته جلب خصوصنده انواع تکلفه کرفتار و بو مرتبه‌ده
مجتمع اولان نفوس کثیره‌نك تعیشلرینه وافی ذخائر جمعنده صعوبت و عسرت بدیدار
وعلی الخصوص جمله‌دن اهم نان عزیزك مقدار وافی موجود بولنمسی هر اموردن اقدم
اولمقدن ناشی قدیمی اوزره بلا تضییق سواحل بحر سیاهدن و سائر محللردن
طبیعتیله جلب اولنان حبوبات سکان دارالخلافه‌یه وفا ایتمدیکی اجلدن بحر سفید
سواحلنده واقع قصبات و قری اهالیسنك مدار معاشلری و اوزرلرینه تحمیل اولنان
تکالیف وارده‌لرینی ادالری محصولاتلرینی زیاده بها ایله مستأمن کفره‌سنه فروخت
ایتملرینه وابسته ایدوکی معلوم وطیب خاطر و حسن رضالریله استانهٔ سعادته حبوباتلرینی
کتوروب بیع ایتمیه‌جکلری مجزوم اولدیغنه بناء همان بحر سفید سواحلندن رایج اولدیغی
وجهله بش التی یوز بیك کیل حنطه و شعیر مبایعه ایتدیریلوب ماعداسنی عادتری اوزره

مستأمن طائفه‌سنه بیع ایتملرندن اغماض و مسامحه برله معامله اولنمق ضمننده دولت علیه ترسانه جانبنده میری انبارلر بناء و انشاء واستانهٔ سعادتده اول تاریخده رایج اولدیغی اوزره مبایعه ایچون امنادن مخصوص مبایعه‌جیلر تعیین و مبایعه‌جیلر دخی میریدن اعطا اولنان مبالغی بلا غدر و اضرار تمامجه اصحابنه ادا ایله وجه شرعی اوزره اشترا ایدولو ایکن کیده‌رك مبایعه اولنان محللرده حنطه وشعیرله رایجی متزاید و مبایعه‌جیلك كویا كثیرالمنافع مناصب جلیله‌دن اولمق مثللو بعض طمعكار و غدار كمسنه‌لر عبودیت و جائزه ایله مبایعه‌جیلك مأموریتنه نائل اولوب محللرینه واردقلرنده انصاف و مرحمتی كلیا ترك ایله حد اعتدالی تجاوز و انواع غدر وجور ایله رعایا فقراسنی جكرخون وجانب میریدن ویریله كلان مبلغی فقرای رعیت اخذ ایتمك دكل كندولری بدنلرندن وافر خسارته موم اولملریله مبایعه‌جیلرك وسائر ذخائر مأمورلرینك خلاف رضای الهی و مغایر اوامر شهنشاهی مظالم وتعدیات طاقتكدازلرینی كلیا دفعه اقدام وبالكنز بروجه معتاد اون كیلده بر كیله قانع اولملرینه اهتمام لازم اولمغله بعدالیوم بلا جائزه وعبودیت معتدل و منصف و غناء قلب ایله متصف مبایعه‌جیلر تعیین وجانب میریدن اعطا اولنان مبالغ رعایایه تماماً وكاملاً ادا وتسلیم اولنمسنه اهمیت وادنی خیانت وغدر وظلم وخباثتی تصحیح وتحقیق اولنان مبایعه‌جی تأدیب و كوشمال اولنه‌رق بروجه تحری ودقت عمل وحركت بیورلدقده رعایا وبرایا ممنون وشادمان واستانهٔ سعادته جلب ذخائر خصوصنده واقع اولان مظالمك تخفیفی نمایان اولمقله شمدیلك بو وجهله طریقهٔ معدلته سلوك اختیار بیوریلوب حد ذاتنده امر مبایعه نوع مظالمدن ایسه دخی مدت وفیره‌دن بر واهالی مألوف وذمتلرینه لازم‌الادا تكالیفدن عد ایتملریله دفعهٔ عفو بیورلدیغی صورتده بحسب‌الضروره جلب ذخائر خصوصیچون مألوف اولمادقلری وجهله تكلیفه احتیاج مس ایدرسه انكسار وتضجرلری دركار اولوب ازجمله سواحل بحر سفید رعایالری محصوللرینی نقد اقچه ایله اشترایه طالب مستأمن طائفه‌سی باشلری اوجنده حنطه‌نك بهر كیلنی ایكیشر اوچر غروشه الورلر ایكن حین اقتضاده استانه‌یه كتوروب بیع ایتسونلر دیو اراده بیوریلورسه بالطوع والرضا استانه سعادته كتوروب قرقر اللیشر پاره‌یه فروخت ایتمیه جكلری بدیهی؛ كذلك اصحاب علاقه و چفتلكات دخی حنطه‌نك بهر كیلی كندولره چفتجی و اوراقجی و ارغاد یومیه‌لری ومصارف سائره‌سیله یكرمی بش،اوتوز پاره مقدارنه اولوب نول سفینه وسواحله نقل ایچون اجرت نقلیه‌ایله بر اول مقدار دخی مصرفلری كیدوب مهالك بحریه‌یی ارتكابدن صكره كندولره بهر كیلی اللی بش، التمش پاره‌یه اولمش ایكن استانه‌ده قرق اللی پاره‌یه فروخت

ایله کلری حالده اصلا کار ومنفعتلری اولمیوب بلکه متضرر اوله جقلری بدیدار اولمق حسبیله انلرک دخی رضالریله محصوللرینی آستانهٔ سعادته نقل ایتمیه جکلری بدیهی قبیلندن اولوب جبر و کره اولندقلری حالده اختیار ترک زراعت و حراثت ایده جکلری در کار اولدیغندن ماعدا نان عزیزک سعری حنطه نک بهاسنه مربوط اولمغله بحر سیاهدن توارد ایدن حنطه نک کیلی اوتوز نهایت قرقر پاره یه اولوب آق دکزدن کلان حنطه یی دخی خبازان طائفه سی قرقر پاره یه آلمق قیدنه دوشوب لکن آق دکز حنطه سی جید ورزین اولوب قره دکزدن کلان حنطه نک رداءت وخفتنه نظراً قیمتده مساوات ممکن اولمدیغی اجلدن آق دکز حنطه سنی اللی التمش پاره یه آلدقلری صورتده الرینه بر قوی بهانه کیروب همان کرک آق دکز وکرک قره دکز حنطه لرینی بر بهایه اشترا ایتمشلر کبی مغلطه وحیله ایله سعر نانده ترقی طلبیله دولت علیه یی تعجیز ایده رک خواه وناخواه مراملرینه مساعده ایتدیروب تنزیل دراهم نان عزیز ایله ترقیٔ سعر نان عجزه مقوله سی زیر دستان عبادک ضرورت کشیده اولملرینه مؤدی ونان عزیزک غلاسی جملهٔ مأکولات انواعنک غلاسنه بادی اولمقدن ناشی عاقبة الامر غیری کونه بدعت محدثهٔ غیر مألوفه ایجادیله اضرار رعیت واصحاب علاقه وچفتلکاته مؤدیٔ خسارت غیر معتاده اولور حرکتی مستلزم اولمسی ملحوظ وبوندن اقدم ذخائر کلیه جلب اولنان قریم وحوالیسی وخواجه بیک اسکله سی اقکرمانه کلنجه ایادیٔ کفرهٔ مسقوه کرفتار اولمغله ملاحین مسقوفرین اول حوالیلرده اولان ذخائری آستانه ده بیع ایتمیوب ملت واحدهٔ کفریه لری اولان سائر ذخائره محتاج کفریه غالی بها ایله فروخت ایده جکلری مقدما دخی مجرب ومعلوم وافلاق وبغدان وطونه سواحلندن واچقلردن توارد ایده جک ذخائرک دخی مقداری معلوم اولمامغله شاید کفایت مقداری ذخائر کلیه رک آستانهٔ سعادتده ذخائرک قلتی تقریبیله قحط وغلایی موجب اولمق خصوصا بعدازین تدارکات حربیهٔ بحر وبر ایچون ترتیب عساکر کلیه یه مباشرت بیورلدیغی صورتده الان استانه ده موجود نفوس کثیره دن ماعدا بونجه نفوسک اجتماعی دخی ملحوظ اولمقدن ناشی قره دکزدن توارد ایده جک حبوباتک عدم کفایتی ظاهر ومبایعه بالکلیه عفو ورفع اولندیغی صورتده محاذیر مذکوره لازم کله جکی باهر اولمغله همان شمدیلک مبایعه جیلرک تخفیف مظالملریله اکتفا بیوریلوب بالاده مفصل ومبین تخلیهٔ دار السلطنتی موجب ومستلزم احمال وتدابیره تشبث بیوریله رق خود بخود زحام وکثرت نفوس مندفع وبعنایة الله تعالی نیت خیریهٔ جهانبانیلری اوزره نشر عدل وامان ایله اطراف واکنافدن ظلم وعدوان مرتفع وهر کس اوطانلرنده اقامت واستاز سعادتده ضروری متوطن اولمش بحد نفوس کثیره ووفیره وطن

قدیملرینه عزیمت ورجعت ایلیوب استانه‌سکنه‌سی قره‌دکزدن وارد اولان ذخائر ایله اداره اولنمق حالاتی رونمون اولدقده کلیا عفو مبایعه‌ایله کافهٔ بلاد وعباد شادمان بیورلمق خصوصی محذوردن سالم اولمامغله اشبو مبایعه مظالمنک کلیا دفع ورفعی سائر نظامپذیر اوله‌جق خصوصاته تعقیب بیورلمق المسب واحری ظن اولنور. (۱)

آنیده‌کی وثیقه‌لر استانبوله ذخیره جلبی خصوصنده تطبیق اولنان اصوللر حقنده کافی درجه‌ده ایضاحات ویرمکده اولدیغندن دها زیاده تشریحاته کیریشلمیه‌رك عیناً درج ایله اکتفا اولنمشدر:

بالچق ووارنه وقوارنه اسکله‌لرینك قضاة ونوابنه وتعیین اولنان مباشرلره وضابطان واعیانه حکم که: آستانهٔ سعادتمده اولان عباداللهك اقوات روزمره‌لری تدارکی لازم ومهم اولمقدن ناشی حنطه وشعیر وروغن ساده وطوك وچرویش یاغلری وسائر اجناس ذخایردن برحبه ذخیره اناطولی طرفلرینه وآخر محللره کوندرلمیوب طوغری آستانهٔ سعادتمه نقل وتسییر اولنمق اوزره بوندن اقدم بالدفعات اوامر علیه‌مله جمله‌یه تنبیه اکید وتهدید شدید اولنمشیکن بو اثناده ذکر اولنان اسکله‌لردن صادر اولان امر شریفمه مغایر قارشو اناطولی سمتلرینه ذخایر نقل وتسییر اولندیغی خبر ویرلمکله بوکونه مغایر امر عالی حرکته جسارت ایدنلرك وسزکه موماالیهم سز سزدخی بوکار ناصوابه رخصت کوسترمکز محکم حقلریکزدن کلنمکی مستلزم ایکن فیمابعد بومثللو حرکتدن کف ید وجمله‌کز بالاتفاق بوطرفه ذخایر نقلنه جد وجهد ایتمکز شرطیله بودفعه جزای سوء صنیعتکز اجراسندن امهال اولنوب یالکز انذار وتهدید ایله اکتفا اولنمشدی . ایمدی اشبو امر شریفم وصولنده ذخایر کیفیتی دولت علیه‌مك اقدم اشغال واقوم اعمالندن اولمغله استانبولده اولان عباداللهك امر معاشلرنده هیچ مضایق وضرورتدن امنیت ووجوه انتعاشلرنده راحت ورفاهیتلری اصب عین شاهانم ایدوکی معلومکز اولدقده کوزیکزی آچوب فیمابعد سالف الذکر انواع ذخایردن برحبه وبردانه‌نك بلا امر شریف اناطولی سمتلرینه وآخر محله کیتمسنه قطعا جواز ورخصت کوسترمیوب بوجانبه مخصوص اولان ذخایری موجود بولنان سفائن رؤساسنه نرخ روزیلریله بیع ودورکیل ایله درعقب سفینه‌لره وضع وهر سفینه‌نك حموله‌سی نه‌مقدار وکمیتی بیانی وسفینه رئیسنك اسم وشهرتلری ذکریله دفتر ایدوب برموجب دفتر ذخیره‌سنی طوغری قپان دقیقه کتوروب اناطولی طرفلرینه وآخر محللره کوتورمیوب وقپان تذکره‌سیله عودت وتکرار واردقده تذکره‌سنی ارائه ایتمك وجهله شرائط قویه وروابط مستحکمه‌یه بند وربط وخلافی اوزره حرکتی ظاهر اولانلرك سفینه‌لری ومالاری میریدن ضبط اولندیغندن

---

(۱) تاریخ عثمانی انجمنی مجموعه‌سی نومرو ٤٤

غیری سفینه رئیسنك محکم حقلرندن کله جکی محقق ایدوکنی جمله یه تفهیم واشاعت ایدرك بوسیاق اوزره حموله سنی استیفا ایدن سفینه یی عجالةً بوجانبه ارسال وبوطرفده قپان دقیقده دخی بشقه دفتر طوتلقله تطبیق ایچون اول طرفده طوتیلان دفترك هرماه بررصورتن بوجانبه ایصال وکثرت ووفرت اوزره ذخایر تسییرینه سعی بیهمال ایلیوب بووجهله استانبولك رخیص ورخاسنه بذل جد اوفی وبونظامك دوام واستقرارینه صرف سعی مالایحصی ایلیه سز. بوخصوص بروجه مشروح اقدام واهتمامی واجب اهم مهامدن اولمق حسبیله فیمابعد سراً وعلناً تفتیش وتفحص اولنه جنی مصمم ومقرر اولمقله شویله که عیاذاً بالله تعالی بعدازین استانبوله کله جك اجناس ذخایردن بر حبه وبردانه نك اناطولی طرفلرینه کیتدوکی خبر آلنه جق اولور ایسه بریکز جوابه قادر اولمیوب بلا امان اشد جزا ایله مجازات اولنه جغکز محققدر. اکا کوره حرکت وزنهار وزنهار خلافندن غایة الغایه حذر ومجانبت ایلکز بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر. اواسط ش ۱۱۵۳ (۱)

حالا و دین محافظی محسن زاده وزیر محمد پاشایه حکم که

استانهٔ سعادتمده اولان عباداللهك توسیع معاش وتوفیر اقوات وانتعاشلری اراده سیله بحرسیاه وطونه ساحلرنده واقع اسکله و قضالرك سنهٔ سابق مقایسه سی ترتیبی اوزره آستانهٔ سعادتمه نقلی مطلوبم اولان اجناس ذخایرك بو سنهٔ مبارکه ده دخی سابقنه قیاس ایله روز قاسمه دك هر قضانك کندویه سمت اولان اسکله یه نقل و آنده اولان رؤسا ء سفائنه نرخ جاریسی اوزره بیع و فروخت ایچون اوامر شریفهم اصدار و درکاه معلام کدکلولرندن قپوجی باشیلق پایه سی اولوب سوق ذخایره مباشر تعیین اولنان ولی دام مجده ایله ارسال اولنوب لکن حوزهٔ حکومتك اولان شمنی و هزار غراد و اسکی جمعه وعثمان بازاری قضالری اهالیلری اوته دن برو خشونت اوزره اولملریله برموجب دفتر مقایسه ذکر اولنان قضالردن وارنه اسکله سنه نقل و تسییری فرمانم اولان اجناس ذخایرك وقت و زمانیله مباشر موماالیه معرفتیله یرلرندن اخراج واسکلهٔ مزبوره یه نقل وتسییرنده امر شریفمه عدم اطاعت ایله اظهار خشونت ایلدکلری مباشر موماالیه طرفندن سن که وزیر مشارالیه سن طرفکه تحریر وسندن استعانت ایلدکلرندن صوکره طرفکدن مقدم وکار کذار مقدار کفایه آدملر ایله مباشر تعیین وارسال وبر موجب دفتر مقایسه وارنه اسکله سنده کندولردن مطلوب اولان مقایسه ذخیره لرینی تماماً وکاملاً اسکلهٔ مزبوره

(۱) دیوان همایون مهمهٔ ذخائر دفتری نومرو ۸

سریعاً وعاجلاً نقل وتسییر ایتدیردوب اتمام کارهدك مباشر موماالیه آنده مکث وتوقف ایتمك خصوصلری کوندرهجکك مباشرلره تفهیم مضمون وامر شریفمك انفاذ و اجراسنه وتمشیت مصلحته سعی ودقت ایلمك فرمانم اولمغین اشبو امر شریفم اصدار و ایله ارسال اولنمشدر . آستانهٔ سعادتمه نقل ذخایر خصوصی دولت علیهمك امور عظامندن ایدوکی وذکر اولنان قضالر حوزهٔ حکومتك داخلنده اولمق حسبیله مباشر تسکله مقایسه ذخیرهلرینك سهولت ایله اخراجی واسکلهٔ مزبورهیه سوق و تسییری مطلوب ایدوکی معلومك اولدقده بروجه محرر ذکر اولنان قضالر اهالیلری برموجب دفتر مباشر موماالیه معرفتیله مقایسه ذخیرهسنی وقت وزمانیله اسکلهٔ مزبورهیه کوندرمیوب سابقی اوزره اظهار رعونت ایلدکلری مباشر موماالیه طرفندن سکا تحریر واستعانت اولندقده طرفکدن قدر کفایه آدملر ایله کارکذار مباشر تعیین وذکر اولنان قضالره ارسال و بروجه محرر هر قضانك مقایسه ذخیرهلرین تماماً نقل ایتدیرنجهیه دکین مباشرلر آنده توقف و آرامه وبو خصوصه مخالفت و امر شریفمه عدم اطاعت اوزره اولانلرك کائناً من کان عذر وعلتلرینه قطعیاً التفات اولنمیوب تأدیباً ضابطلری معرفتیله اخذوحبس وودین قلعهسنه قلعهبند ومادامکه قضالرك مقایسهسی تکمیل اولندوغن ناطق مباشر موماالیه طرفندن اعلام اولنمدقجه قلعهدن اطلاق اولنمیوب بو وجه اوزره بالنفس کندوك اهتمام و دقت ایدرك ذکر اولنان قضالرك مقایسهسنك برقاچ کون خلالنده تماماً اسکلهٔ مزبورهیه نقل و آنده اولان رؤسای سفائنه نرخ جاریسی ایله بیع و فروخت ایتدیرمکه بذل مکنت و حمیت وبر طرفدن سن دخی بیورلدیلرك ایله تأکید واهتمامدن خالی اولمیهرق مضمون امر شریفمك انفاذ و اجراسنه بذل جهد و طاقت ایدوب مقایسهلرینك تماماً نقل اولندیغنی درعلیهمه اعلام واشارت ایلمك بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . (۱)

اواسط ل ۱۱۶۹

سنهٔ سابقهده ذخیرهنك قلتی اولوب وبهاسنك قطعی خصوصنه طرف دولت علیهمدن تعرض وقرقر پارهیه اولمق اوزره فرمان اولندیغنه بناءً بعض مرتبه اهالییه صعوبت ووقت وزمانیله آستانهیه ذخائر نقلنك تأخیرینه باعث و علت اولمشدر دیو حدوث ایدن قیل وقاله بناءً اشبو سنهٔ مبارکهده ذخیرهنك بهاسی قطعی خصوصنی اصحاب ذخائر رؤسای سفائنك عهدهٔ انصاف و حقانیتلرینه احاله ایله شو مقداره قطع اولنسون دیو جبری فرمان اولنمیوب

(۱) دیوان همایون مهمهٔ ذخائر دفتری. نومرو ۱۰

وقلعه‌بند ایله مظهر جزا وندامت اوله‌جغڭ وسن که کوچوك چاوش موماالیه‌سن . سندن بوبابده خدمت وغیرت مأمول وخصوصا بوکیفیتلر سکا درسعادتمده تفهیم وتنبیه اولنمشیکن سن دخی آنلره تبعیت ایله رخاوت وتقصیرڭ سببی ایله مظهر عقوبت وسزکه سائر موما الیهم‌سز وخصوصا اعیان مرقوم‌سز جزای سزالریکز ترتیبی ایله سائره عبرت وباعث نصیحت اوله‌جغکز محققدر . اکا کوره بو امر مهمده جمله‌کز اهتمام ودقت وبرآن اقدم اعتدال وجهله ذخیره‌نڭ بهاسی خبری وکلیتلو ذخیره اسپیرینی ظهور ومعضی دفترلریله درسعادتمه اعلام واشاوت ایدوب رخاوت وتقصیردن وافراط وجهله ذخائرڭ بهاسنی قطع ایتدیرمکدن بغایت مجانبت ایلمکز بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . (۱)

اوائل ذ ۱۱۶۹

سنهٔ مزبوره‌ده طونه سواحلنده واول حوالیده جدید ذخیره چیقدقده بر معتمد آدم دولت علیه‌دن مأمور اولوب اصحاب ذخائر و اصحاب سفائن رضالریله حنطه‌نڭ کثرث و قلتنه قیاساً حق و عدل اوزره حنطه‌نڭ فیأتی قطع ویدینه هر بر اسکله‌دن اعلاملر آلوب آستانهٔ علیه‌یه عودت ایلیه . بعده سفائن قپان دقیقه کلدکجه عادتدن زیاده‌ا کلندیر. لیوب اصحابی معرفتلریله حنطه‌سی خبازانه توزیع اولندقده بیع وشرالری طرفینڭ رضالرینه موقوف اولوب من بعد آخردن مداخله اولنمیه . کلن فیأت اعلاملرندن حنطه‌نڭ بهاسی نه‌مقدار ایسه هر برکیل استانبولی‌یه عادت قدیمه‌لری اوزره نول سفینه تقدیر وهر برکیله‌یه انصاف و اعتدال اوزره فائض ضم اولنوب وسنه‌ده بر کره نمونه طوتلوب جناب حق رخا احسان ایدوب محلنده فیأت حنطه رخیص اوله‌قجه اول سنه ظرفنده نان‌عزیز درهمی آرتریله . معاذالله عکسی ظهورنده نولنجییان وخبازانه ضرر اولمیه‌جق وجه انصاف واعتدال اوزره تنقیص اولنه. علی‌الاسامی حجت شرعیه‌ده مذکور اولان یوز یکرمی بر قطعه شایقه و ولیك سفینه‌لری آخر محله کیتمیه‌جکلرینه بربرینه کفیل اولدقلری حجتده مقید اولمغین علی‌الاسامی ذکر اولنان سفینه‌لرڭ بر قطعه معضی دفتری تواق اوسته‌سنه ویریلوب بو سفینه‌لر قره دکزدن عودت وحصارلر حذاسندن عبورلرنده مکث وتوقیف ایتدیرلیوب و قپانه تبلیغ و تسلیم ایچون درونلرینه آدم وضع اولنیوب من کل الوجوه

(۱) دیوان همایون مهمهٔ ذخائر دفتری نومرو ۱۰

همان طرفینك رضالری و اعتدال وجهله کوریلوب بر کون اقدم قطع و سفینه‌لره تحمیل و آستانه‌یه بیدرپی ارسال وتسییر اولنمق اوزره بو آنه‌دك بر قاچ قطعه اوامر علیه اصدار وارسال اولنمغله بو خصوصی جمله‌کز محض نعمت و عین لطف و عنایت بیله‌رك عجالةً مباشر و اعیان مواجهه‌لرنده معرفت شرع وبایع و مشترینك رضالری و اتفاق آرا ایله افراط و تفریطدن عاری وجهله هر جنس ذخیره‌یه بر معتدل فی وضع و تعیین ودرعقب ذخیره‌لریکزی اسکله‌لره نقل و رؤسای سفائنه قرارده اولان فیأت معتدله ایله فروخت وبلا فاصله سفائنه وضع وتسییر ایله تحصیل رضای همایونمه مسارعت ایلمکز لازمهٔ ذمتکز وخصوصا کیلیده طقوز استانبولی کیله حنطه‌دن عبارت اولان کیلی کیله‌سی دردر غروشه وشعیر برر بچق غروشه وابرائیل اسکله‌سنده اون استانبولی کیله‌دن کنایه اولان بر کیله حنطه درت غروشه و شعیر بر بچق غروشه و اسماعیل کچیدی اسکله‌سنده طقوز استانبولی کیله حنطه درت غروشه وشعیر بر بچق غروشه قطع بازار و بیع وشرا اولنمقده ایدوکی صحیحاً خبر ویرلمکله سز دخی بونلره مقایسه ایله قطع بازار وشیمدی‌یه‌دك کلیتلو ذخائر تسیارینه ابتدار ایلمکز لازم ایکن بوبابده واقع اولان رخاوت وتقصیریکز جمله‌کزك مظهر عقوبت اولمسنی اقتضا ایتمکله تهدید وانذار ضمننده اشبو امر شریفم اصدار و چوقدار مرقوم ایله ارسال اولنمشدر . مقدما واقع اولان تنبیهات شاهانه‌مه کوره بمنه تعالی ذخائر جدیده‌نك شیمدی‌یه‌دك اعتدال وجهله اول طرفده بهاسی قطع و نظام ویرلمسی اکرچه ملحوظدر . انجق اکر هنوز بو آنه‌دك قطع اولنمامش ایسه بوندن صوکره بر آن و بر ساعت توقف ایتمیوب اتفاق آرا ایله بایع ومشتری مواجهه‌لرنده معرفت شرع و مباشرلر معرفتلریله ذخائرك کثرتنه کوره اعتدال اوزره قطع بهاء ذخائره مسارعت و کیفیتی درسعادتمه اعلام و هرکس ذخیره‌سنی اسکله‌یه نقل و فروخت ایتمك ایچون قطع اولنان فیأت معتدله‌نك خبرینی هر طرفه اعلان واشاعت وهمان اسکله‌لرده بولنان ذخیره سفینه‌لرینه تحمیل وتسییره وخرمنلرده اولانلری دخی قیو و آنبارلرده حفظ وادخار ایتدیرمیوب طوغری اسکله‌لره نقل وایصال و سفائنه تحمیل و موجود بولنان و بر طرفدن قویتو واران کمیلره وضع و ارساله مبادرت برله بو اثناده استانه سعادتمه هر طرفدن وهر اسکله‌دن کلیتلو ذخائر ایصالیله دامن حالکزی تهمت مسامحه و تقصیردن تطهیره صرف مقدرت ایلیه‌سز. شویله که بوندن صوکره دخی اهمال و رخاوتکز حسبیله برقاچ کونه‌دك اعتدال و انصاف وجهله ذخیره‌نك بهاسی قطع اولندیغی خبری کلیوب و ذخیره کمیلری دخی مراد اوزره کلیه‌جك اولور ایسه سن که مباشر موماالیه‌سن زعامت و کدیکك رفع

مداخله‌دن کف ید ایله بونلردن بشقه ولیك وجکلوه و چرنیق و اجنبی شایقه مثللو سفائن محموله عبورلرنده حالا اوله کلدیکی کبی محال آخره کیتملرندن امنیت کلمك ایچون درونلرینه قواقدن بر آدم قویه‌لر .

لکن بوخدمتی برحصار نفراتی فقراسنه تحمیل ایلیوب بروجه مناوبه برهفته برحصار برهفته دیکر حصار اجرا ایده‌لر . اصحاب سفائندن الحالة هذه موجود اولان حاجی قاسم زاده السید الحاج محمد واسکداری حاجی عمر و ملا الحاج ابراهیم وعطار الحاج ولی وبوغازلی السید الحاج عبدالرحمن وآل یناق حاجی عثمان ودوات کوزل حاجی محمد وسپاهی زاده الحاج مصطفی والحاج عبدالله زاده حاجی اسماعیل وامیر حاجی مصطفی بوذکر اولنان اون نفر آدملر امثاللرینك اموری حق وعدل اوزره رؤیت واغراض نفسانیه‌دن مجانبت شرطیله امر مرقومی بو نظام معهوده شروطیله اداره واجل مسمالری حلولیله وفات ایدر اولدقجه اتفاقلریله مختارلرینك برینی اختیار و قپانده محفوظ دفتره سفینه‌سیله قید و استانبول محکمه‌سنده تسجیل و باش محاسبه‌یه دخی قید اولنمق ایچون علم وخبر ویره‌لر . و سفائن مرقومه‌یی آستانهٔ علیه‌ده مجتمع عباداللهك اقدم مدار معاشلری اولان حنطه نقلی خدمتنده علی الدوام استخدام اولندقجه شروطلری مرعی ومعتبر اولوب سفائن سائره‌دن فرق امتیازلری لابد اولمغین ایاب وذهابلرنده کندولره مخصوص برعلامت وضع ایدر ایسه رخصت ویریله . ذکر اولنان سفائندن بری قضایه اوغراسه یاخود سفینه‌م عتیقدر یاخود فروخت ایدرم یاخود بو کاردن فراغت ایلسه‌م کرکدر یاخود دینم وار فروخت ایدرم دیرسه اولا قضا رسیده اولدیغی واقع اولوب یاپقلغه قدرتی یوغیسه اصناف رضالریله معامله‌سنه درست آدمدر اعانت ایدرز دیرلر ایسه یاپلماسنه امداد ایده‌لر . قدرتی اولوب یاپمیه‌ده مخالفت ایدرلر ایسه سرکرده‌لر قپویه عرضحال واستانبول قاضیسنه اخبار ایله یاپدیره‌لر . آخر کاره سلوك ایله سفینه‌سنی فروخت مراد ایدر ایسه اختیارلر وسرکرده‌لر معرفتلریله اربابنه ویردیره‌لر . ممکن اولمدیغی حالده یرینه بر سفینه وضع ایده‌لر . اصحاب سفینه‌دن بری وفات ایلیوب وارثلری صغیر وصغیره اولوب اداره‌سنه قادر دکللر ایسه کندولره قدرت کلنجه اداره‌سنه سرکرده‌لر معین اوله‌لر . والحاصل ذکر اولنان شروطك عدم امکاننه ترتیب اصلیه‌یه من بعد کسر کلامك اوزره بعض محذور ضمننده برسفینه‌نك اسقاطی لازم کلدکده احبابندن امین اولدقلری بر صاحب سفینه‌یی اختیار وضع ایدوب اصل ترتیبنه کسر ونقصان کتورمیه‌لر . وذکر اولنان سفائن بو وجهله اداره اولندقده آستانه‌نك ترتیب سنویه‌سی

تکمیله قریب اولوب بایع ومشتری مظالمدن سالم وبو وتیرهٔ عدل وانصاف مرعی اولدقده
آق دکز وقریم ومحال سائره‌دن ذخائر یورویوب عون باری ایله ذخائر کندو کندویه
رخیص اولور . لکن سفینه‌لریمز قپاندن تری عودت و مارالذکر اسکله‌لره واردقده
اکلندیرلمیوب متعهد اولدیغمز نقلیه‌لریمزی وقتیله تکمیل ایچون تحمیلده سفائن سائره‌یه
تقدیم اولنه . لکن دفترلو قپان دقیق سفائن اصحابی دخی بز دفترلو سفائن صاحبلری‌یوز
دیو دفتردن خارج قپانه ذخیره نقل ایدن قپان سفینه‌لرینه طشرو اسکله‌لرده ذخیره آلملرینه
مانع اولمیه . قدیمدن اوله کلدیکی منوال اوزره آلدیره‌لر . وآستانهٔ علیه‌یه ذخائرك لزومی
مرتبه‌لرندن زیاده کثرت ووفرتی اولمدقجه اناطولی جانبنه کیتمامسنه اهتمام ایده‌لر . وبالاده
ذکری مرور ایدوب دفتر مفردات ناطق اولدیغی اوزره موجود اولان جمعاً یوزیکرمی
بر عدد سفینه‌لردن زیاده‌یه طالب وراغب اولور ایسه ینه سرکرده وقپان نائبی معرفتلریله
استانبول قاضیسی اعلامیله نظام مزبور اوزرینه ضم وادخال اولنه . بالاده مذکور اشبو
شروط قپان نائبی معرفتیله قپان دفترینه قید واستانبول محکمه‌سنده تسجیل وباش محاسبه‌یه
قید اولنوب بر قطعه ممضی صورت اصحاب سفائن یدلرینه ویریله . وبو صورت دخی
الی ماشاءالله شروط سالف الذکر طرفیندن رعایت اولنوب خلافنده بولنور اولور ایسه
ضابطلری معرفتیله تأدیب اولنه . دیو مجدداً نظام ویرلمکله اشبو نظام مرقوم باش محاسبه‌یه
قید و صورت ویرلمك بابنده امر حضرت ولی الامرکدر . فی تاریخ المزبور لسنة المرقوم .
[بوراده آلتمش اسم ذکر اولنمقده‌در] . حاضر اولدقلری حالده سرای صدراعظم وبدر
افندمیده کتخدای حضرت صدراعظمی‌یه مخصوص اوطه‌ده جانب شرعدن مرسل وقایع
کاتبی الحاج مصطفی افندینك وقپان نائبی فیض‌الله افندینك عقد ایلدکلری مجلس شرع
قویمده هر بری تقریر کلام وتعبیر عن المرام ایدوب حالا سالك ملکمزده اولان یوز یتمش
قطعه شایقه واون اوچ کبیر دقیق سفینه‌لریمز اشبو بیك یوز آلتمش طقوز سنه‌سی ماه
محرم الحرامنك غره‌سنده ویریلن نظام جدید اوزره ذکر اولنان سفینه‌لریمز قره‌دکز
سواحلنده واقع برغوس ووارنه وبالجق وقوارنه ومنقالیه وکوستنجه وقره‌خرمن وبش‌دبه
وطولچی واساقچی وماچین وطابه‌کوبی وابرائیل وقلاص وطومارآباد وقرنال واسماعیل
کیده‌ی وکلی وآقکرمان وآجی‌دره وبالیان واوزی اسکله‌لرندن آنجق آستانهٔ علیه‌یه حنطه
نقلی ایچون تخصیص وحبر ونقصان بهرکمی یدیشر بیك کیل استانبولی حنطه حموله ایله
تخمین وبر سنه ظرفنده اللی سفینه بشر نقله والتمش سکز سفینه التیشر نقله تعیین وبو وجهله

محللرده حاصل اولان ذخایری اصحابی درعلیه‌یه کتوروب رواجیله عباداللهه بیع وفروخت ایلدکلری حالده هم ذخایر اصحابی منتفع اوله‌جقلری وهم عباداللهک ضرورتلری اندفاعنی موجب اوله‌جغی بدیدار ایکن سواحل مذکوره‌دن دارالحربه ومحال اخرایه ذخیره ویرلمامسنی حاوی بهرسنه اصدار وارسال اولنان اوامر شریفه قضالره لدی الورود مباشرلری یدلرینه برر قطعه اعلام اعطاسیله اعاده اولنه‌رق ارباب طمع وخیانتدن اولانلرک برطرفدن مستأمن طائفه‌سنه وآخر محللره زیاده بهاایله سراً وعلناً ذخیره‌لرینی بیع وفروخت ملعنتلرینه جسارتلری عادت کبی اولوب بوکیفیت مرتب اولان مبایعاتک عدم حصول وورودینه وعباداللهک ذخایر خصوصنده مبتلای مضایقه وضرورت اولملرینه بادی اولدیغی بدیهیاتدن اولدیغندن ماعدا اکثر موسم شتاده درعلیه‌ده وسائر روم ایلی واناطولی طرفلرنده فقدان ذخیره‌دن چکیلن انواع محن ومشاق دخی اومقوله خونه‌نک ممالک اسلامیه‌دن حاصل اولان ذخایری زیاده آقچه‌یه طمعاً دارالحربه ویرملرندن نشأت ایتمش اولدیغنده شبهه یوقدر. ایمدی اشبو امر عالیشانم تاتار ایله لدی الوصول بو امری امور سائره‌یه وبو تنبیهی تنبیهات اخرایه قیاس ایتمیه‌رک کیجه وکوندوز سواحل واسکله‌لری نه وجهله ونه طریقله اولورسه بکلدوب دارالحربه واجانبه دانه خردل ذخیره ویرلمامسی اسبابنک استحصالنه جمله‌کز مزید اقدام ودقت تام ایلیه‌سز. شویله‌که اشبو امر شریفمی دخی سنین سابقه‌ده اولدیغی مثللو همان برر کره قرائت ایتدیروب حاملنی برر قطعه اعلام اعطاسیله دفع ایتدکدن صوکره ینه ارباب طمع وخیانته ارائت رخصت وبوبابده اغماض ورخاوت اولنمق لازم کلور ایسه طرف پادشاهانه‌مدن بوخصوص سراً وعلناً تحری وتجسس ایتدیریله‌جکی وخلاف فرمان حرکت ایدنلره امان وزمان ویرلمیه‌جکی محقق اولملغله بوندن بویله مستأمن طائفه‌سنه واجانبه حبهٔ واحده ذخیره بیعنه جسارت ایدن هرکیم اولور ایسه اولسون بعد التحقیق اومقوله‌لرک اجداد عظامم ارواح طیبه‌لری حقیچون بلا امان سیف سیاست ایله جزالری اجرا اولنه‌جغندن ماعدا حکام وضابطاندن دخی اومقوله خائنلره رخصت ویرن ورفع ودفعلرنده اغماض ورخاوت وکیفیتلرینی درعلیه‌مه بیلدیرمکدن بطائت ایدنلرک درحال حقلرندن کلنه‌جکی بی اشتباهدر. اکا کوره جمله‌کزک زیاده بصیرت وانتباه اوزره حرکت ایلمکز بابنده

اواخر ل ۱۲۰۳

---

(۱) دیوان همایون مهمهٔ ذخائر دفتری نومرو ۱۶

ترتيب اولنوب اكرچه سفائنلريمز فى الاصل حنطه كيلريمزدن احياناً ابرائله عبور ايدر اولورايسه لامحاله شعير تحميلنه محتاجدر ديو اسكله‌لرده اصحاب ذخائر رعايا اولسون ملتزم اولسون بعض اوقاتده حنطه اشترا اولندقجه بيك، ايكى بيك كيل حنطه‌ده يوزرايكيشر يوز كيله شعيرلرى بولنوب آلمامق قابل دكل. بو دخى بش اون سفينه‌دن برنده بولنماز انجق بونلر شاذ مقوله‌سى اولوب بر سنه‌ده حساب اولنسه اون سفينه حموله‌سن تعطيل ايلمز . زيرا بو سفينه‌لريمزدن فضله ايكى بيك كيله‌دن‌يدى‌بيك كيله حموله‌يه وارنجه‌متحمل يوز قطعه كبير وصغير وليق وچكلوه وچرنقلريمز واردر. بالجمله‌سى شعيره منحصراولميوب مخلوط حنطه وشعير نقل‌ايلمك عادت مستمره‌لريدر. ترتيب اصليه حنطه‌سنه برمقدار كسر ترتب ايدر ايسه بونلرك كتوره‌جكى حنطه‌لر كسرينك احقاقنه معادل اولور . استانبول محكمه‌سنده تسجيل ويديمزه ويريلان ممضى صورتده مسطور شروطه رعايت اولندقجه ذكر اولنان يوز اون سكمز قطعه شايقه وكبير وليقلريمز ايله بالاده مذكور اسكله‌لردن انجق آستانۀ عليه‌نك ترتيب سنويه‌سى اولان حنطه‌يى نقله ومحل آخره ايتمامك اوزره بربريمزه كفيل‌ايز. ان‌شاءالله تعالى برسنه‌نك فصول اربعه‌سى ظرفنده برمقتضاى‌تقديرالهى هوالرده بهر سنه جريان عادةالله ايله اوله كلان مساعده اولدقجه لصفمز بش ولصفمزالتى سفر ايله ذكر اولنان ذخائرى نقله متعهد اولمشزدر . بو تعهد جهتنه مخالف حركت ايدنلريمز اولور ايسه سائره باعث انتباه اولمق ايجون زجر وتعنيف ايله تأديب اولنه‌لر ديدكلرينى مولاناى مرقوم محلنده كتب و تحرير وبعده مجلس شرعه كلوب انها ايتملريله واقع‌الحال حفظاً للمقال حسب‌الامرالعالى كتب واملا اولندى فى غرۀ محرم‌الحرام‌سنه تسع وستين ومائه والف اخرجت عن‌السجل‌المحفوظ فى‌الثانى والعشرين من‌ذى‌القعده الشريفه سنة احدى وسبعين و مأة والف (١)

بحرسفيدك روم‌ايلى سواحليله اقريبوزه وارنجه واقع‌موالى وقضاة ونواب وبالجمله ضابطان ومحصلين ومتسلمين وويودكان واصحاب چفتلكات وايش ارلرى واسكله وكمرك امينلرى زيدقدرهمه‌حكم كه

بحرسفيدك روم ايلى واناطولى ساحللرندن دارالحربه وآخر محللره ذخيره بيع وفروخت اولنماسى مخصوص‌اوامرشريفه اصداريله تنبيه‌وتأكيداولنه‌كلوب ذكر اولنان

(١) ديوان همايون مهمۀ ذخائر دفترى نومرو ١٠

حالا سلستره واليسى وطونه جانبى سرعسكرى وزيرم مصطفى پاشا اجلاله يه حكم

الحالةهذه دارالخلافةالعليه‌م سكنه‌سنك ادارهٔ اقوات يوميه‌لرى بحرسياه اسكله‌لرندن داخل بوغازده واقع تكفور طاغى و ميخاليچ طرفلرندن جلب اولنان ذخايره منحصر واودخى مقدار كفايه‌دن دون اولديغى ظاهر اولديغندن بشقه درسعادتم فرونلرنده اعمال اولنان نان عزيزك دخى غايت خاص وبياض اولمسى خصوصنه ارادهٔ شاهانه‌م تعلق ايتمكله آلجقلر اسكله‌لرينه ذخائر سوقى مقدم ومؤخر چند دفعه ركاب همايونم طرفندن طرفكه اشعار اولنمش ايسه دخى آن بآن حلول ايتمكده اولان موسم شتا ايچون اعلا اوله‌رق كليتلو حنطه جلبنه احتياج مس ايتديكندن بحرسياهده واقع آلجقلر (١) اسكله‌لرينه مربوط اولان قضالردن كليتلو حنطه جلبى ضمننده استانهٔ سعادتم طرفندن مخصوص تجار سفائنى استيجار وقره‌خرمن وكوستنجه ومنغاليه اسكله‌لرينه تسيار اولنمش اولمغله سفائن مذكوره‌نك اكلنديرلميوب درعقب ذخائر تحميلى ايله اعاده‌لرينه و بوندن صوكره دخى كرك ذكر اولنان اسكله‌لره كرك آشاغيده بالچق وقوارنه ووارنه و برغوص اسكله‌لرينه كونديريله‌جك سفائن دخى قطعا اكلنديرلميوب ذخائر مطلوبه تحميلى ايله اعاده ايتديرلمسى خصوصنه اهتمام وسعى مالا كلام ايلك فرمانم اولمغين اعلاماً وافهاماً مخصوصاً اردوى همايوندن اشبو امرشريفم اصدار و ايله ارسال اولنمشدر.

ايمدى آستانهٔ سعادتم سكنه‌سنك تدارك اقوات يوميه وتوسيع دائرهٔ معاشلرى اهم مهام لازم‌الاهتمامدن اولمغين ذخائر مطلوبه‌نك موسم شتا حلول ايتمكسزين بركون اول تنظيم وترتيبى خاصةً سندن مطلوب همايونم ايدوكى و آلجقلر حنطه‌سنك فى‌الاصل آرپه‌ايله ممزوج اولمسنه بناءً بودفعه درعليه‌مه جلب اولنه‌جق ذخائر بووجهله آرپه‌لو اولميوب صاف واعلا ومنقح اولمسى والحاصل ركاب همايونم طرفندن مقدم ومؤخر توصيه اولنديغى وجهله ذخائر مرتبهٔ مذكوره‌نك وقتيله ايريشديرلمسى منتظر اولديغى وسن اصدقاى وزراى عظامدن اولوب شمدى‌يه‌دك هر درلو خدمتكدن بشقه ذخيره خصوصنده دخى بونجه عساكر واردولرمك اداره‌سنده حسن خدمت ابراز ايتمش اولديغكه موبمو هربرسى وخدمتك معلوم خسروانه‌م اولديغى مثللو درسعادتم ايچون مطلوب اولان اشبو ذخائرك سوق وارسالنه همت واقدامك مأمول شاهانه‌م اولمغله محال لازمه‌يه ديكر امر شريفم دخى تسيير اولنديغى معلومك اولدقده قره خرمن وكوستنجه ومنغاليه اسكله‌لرينه كونديريلن

(١) دوبريجه طرفلرينه آلجقلر دنيلديكى آكلاشلمقده‌در.

تجار سفینه‌لری اکلندیرلمیوب درحال ذخائر تحمیلی ایله اعاده‌لرینه و بوندن صوکره کرك مذکور اسکله‌لره وکرك آشاغیده اولان بالچق وقوارنه و وارنه و برغوس اسکله‌لرینه کیده‌جك سفائن دخی واردقده بلا توقف ذخائر تحمیلی ایله اعاده‌لرینه مزید اعتنا ودقت برله انفاذ امر وارادهٔ شاهانه‌مه همت وسندن مأمول ومنتظر شاهانه‌م اولان آثار کاردانائی ودرایت لوازمنی بوبابده دخی ابراز واظهاره دامن درمیان غیرت وخلافندن توقی ومجانبت ایلك بابنده (١) اوائل ش ١٢٢٢

امور تجارت ناظری مشیر مکرمتسمیر عطوفتلو رأفتلو پاشا حضرتلرینه

معلوم عالیلری بیورلدیغی اوزره سکنهٔ دارالسلطنت السنیه‌نك اقوات روزمره‌لرندن نان عزیز خصوصنك حسن اداره‌سی وعساکر نظامیهٔ شاهانه ومعینات سائره‌لازمه‌سیچون ممالك اناطولی وروم ایلینك بعض محللرندن میری ورایج اوله‌رق ایکی صورتله مرتب اولان مبایعهٔ ذخائر اصولی مجرد اهالی وفقرای بلاد وعجزهٔ رعایای عبادك استکمال وسائل حضور واستراحتلریله امر زراعت وحراثتده ازسرنو شوق وخواهشلرینی موجب واولوجهله ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك کثرت فیض و برکتنی مستوجب اولمق ایچون کلیاً رفع والغا برله بعدازین هرکس حصوله کتیردیکی ذخیره‌لرك عشرشرعیسنی‌ادا ایلدکدن صوکره بلا انحصار درسعادته وسائر ایستدکلری محللره کوتوروب فیئات جاریه‌سیله بیع وفروخت ایلملرینه ارائهٔ رخصت ایله ذخیره خزینه‌سی ولنظارت نظامی دخی فسخ وترك اولنه‌رق دار الخلافة العلیه‌ده کائن اتمکجی وفرانجله‌جی اصنافی وسائر ایستکلی اولانلر بلا انحصار نان عزیز وفرانجله طبخ واعمالنه مأذون قلنمق وفقط بوکاره سالك اولانلرك متصرف اولدقلری فرونلرده دائما ایجه مقدار ذخیره‌لری موجود بولنمق اوزره بوخصوص سائر شرائط لازمه‌سیله مجدداً حسن رابطه ونظامه ادخال اولنمش وکرك فرون صاحبلرینك وکرك درسعادته ذخیره جلب ایده‌جك تجار وسائره‌نك بروجه محرر جمع وادخار ایلیه‌جکلری ذخیره‌لرینی استیعاب ایده‌جك انبار انشاسنه رخصت ویرلمسی وایجلرندن شمدیلرده انبار یاپدیرمغه قدرتی اولمیانلره تسهیل مصلحت ضمننده میری ذخیره انبارلری اجارات معتدله ایله ایجار اولنمسی خصوصلری نظام مذکور اقتضاسندن بولنمش وذکر اولنان مبایعات اصولنك عفو والغاسی وبعدازین هرکس حصوله کتوردیکی ذخائری درسعادته وسائر ایستدکلری محللره کوتوروب فیئات جاریه ایله فروخت

(١) دیوان همایون مهمه دفتری نومرو ٢٢٢

ایلملری کیفیاتی ممالك محروسه‌ده کائن محللره بودفعه اوامر علیه اصدار ولسیاریله بیلدیرلمش اولمغله سز دخی کیفیتی بوطرفده بالجمله تجار دولت علیه‌یه بیان و اعلان بر له ذخیره حصوله کلن محللردن تجاری معرفتلریله درسعادته کلیتلو ذخائر جلب اولنمسی وذخیره حفظیچون ایسکلی اولانلره انبار انشاسنه رخصت ویرلمك اوزره بومادەنك دخی شرائط لازمه ونظامات ایجابیه‌سی مجلس امور نافعه‌ده بالمطالعه و بالمذاکره قرار لشدیرلدقدنصوکره تعلیمات صورتنده قلمه آلنه‌رق اول تعلیماتك علی‌الدوام اجراسنه دقت واعتنا وشمدیلك انبار یاپدیرەمیانلره دخی میری ذخیره انبارلرینك مناسب وجهله ایجار واستکرا قلنمسی اسبابنك استحصالنه همت بیوره‌لر دیو. (١) غرهٔ ج ١٢٥٥

٢ — اتمك

اتمکك طبخی، فروختی وفرون کشادی کبی خصوصات برطاقم اصول ونظاماته تابع طوتلمشدی. نظامات موضوعه‌نك تأثیری بوکون بیله محسوسدر. مجله‌نك ایکنجی جلدنده مندرج اتمکجیلر نظامنامه‌سیله بشنجی جلدده بو نظامنامه‌نك تفسیر وتوضیحنه متعلق مقررات صدق مدعایه دلیل اوله‌رق کوستریله‌بیلیر. بناءً علیه امانتك الك مهم مشغله‌سندن اولان اتمك مسئله‌سنك تاریخنه تعلق ایدن بعض وثائق برکونا مطالعه درمیاننه لزوم کورلمکسزین بروجه‌زیر تاریخ تسلسلری صره‌سیله آتی‌یه درج ایدلمشدر:

استانبول قاضینه حکم که:

استانبول و توابعنده واقع خباز و اونجی طائفه‌سنك انظام قدیملری وقت وزماننده آتی آیلق ذخیره در انبار و نرخ روزی اوزره تام الوزن خالص و بیاض و طبخی اصابنده نان عزیز وچوره‌ك وسمید طبخ ایلیوب ومتصرف اولدقلری فرونلری قپامامق وجانب میریدن وقپان تجارندن آلدقلری ذخیره‌نك آقچه‌سنی اداده جفا وتأخیر ایتمه‌مك و هر برینك اسم و شهرتلریله نظام دفترینه ثبت وقید و کفلا اخذ ووقت اقتضاده کفیللریله مؤاخذه اولنمق وایجلرندن بری صلهٔ رحم مأخود برخصوص ایله دیار آخره کیدر اولدقده متصرف

(١) دیوان همایون بیورلدی دفتری صحیفه ١٤

اولدیغی اتمکجی و اونجی و چورکجی و سمیدجی کدیکنی آخره بیع مراد ایلدکده مشتری و کتخدالری واختیار اوسته‌لرندن معتمد کمسنه‌لر مجلس شرعه حاضرون اولوب مشتری‌یه یاخود یرینه‌اقامت ایتدیردیکی کمسنه‌یه کتخدالری وسائر نظام اوسته‌لری تکفل ایلیه‌جکلری حضور آصفی‌یه اعلام اولنمق وموجبنجه‌شرف‌صدور ایدن امر عالی مشترکینك کفیللریله نظام دفترینه‌وباش محاسبه‌یه قیداولنوب خلافیله حرکت ایدنلرك فرون ودکرمان و کدکلری آخره ویرلمك از قدیم شروط نظاملرندن اولوب کرك جانب میریدن کرك قپان‌دقیقه ورود ایدن تجار حنطه‌سندن توزیع وقوعنده قیمتلری تحصیلیله جانب میری‌یه و سائر تجاره امر سهل ومستحسن ایکن بر قاچ سنه ظرفنده بونظام مستحسنه‌یه رعایت اولنمیوب ایچلرندن بری بالاده ذکر اولندیغی اوزره صلهٔ رحم و یاخود آخر خصوص ایله دیار آخره کیتدکده یرینه مجهول الحال بر کمسنه‌یی اقامت او دخی کذلك مجهول الحال کمسنه‌یه اعاره یاخود اجاره و بعضیلری فرار ایتمکله مال میری ومال تجار ذمملرنده قالوب نظام قدیمه رعایت اولنمیه‌رق نظامك اخلالنی وخصوصا جانب میریدن توزیع اولنان حنطه‌نك قیمتلرینی تحصیلده عسرت وبو وجهله خسارت و تلف اموال ایله سائر مضرتی منتج اولوب باخصوص اول کمسنه‌لر کروه ملیدن اولمامغله شروط مذکور اوزره وقت و زمانیله ذخائر ادخار وجهنه قادرلر اولمیوب یومیه ایله اوقات کذار اولملریله ایام شتاده سفائنك قلت ورودلرندن قپان دقیقه هجوم وتضییق ونظام قدیملرینه مغایر حرکات نابجایه تصدی ایله نان عزیزك قلتنه و عباداللهك ضرورتنه مؤدی اولدقلری مجرب و بدیهی و بو مفسدتك رفعی امور لازمه‌دن اولمغین بعدالیوم خبازان ، اونجی چورکجی وسمیدجی طائفه‌سندن بری صلهٔ رحم و یاخود بر خصوص ایله دیار آخره کیتمك اراده‌سیله متصرف اولدیغی فرون و دکرمانی ایجار و یا خود اعاره و یرینه کمسنه‌یی اقامه ایتدیروب و یاخود کدیکنی بیع مراد ایدنلر کرك مسلم وکرك نصاری ایامن کان بایع ومشتری وکتخدالری و نظام اوسته‌لری بالجمله مجلس شرعه حاضرون اولوب کرك یرینه اقامه و کرك بیع ایلدیکی کمسنه ملی اولمق قاعدهٔ مرغوبه‌سی قضایای متحتمه‌دن ایکن ارمنی طائفه‌لری کمال غلظت و [اوقونه‌مامشدر] قرار داده اولان اشبو نظام مستحسنه‌نك مجرد عدم دوامنه علت اولمغیچون متصرف اولدقلری کدك وفرون ودکر- مانلرینی من غیرعلة صورت‌بیع وفروختده‌خلاف جنسلرینه اعاره‌ایله مذکور ضمیرلری اولان طبایع‌جبلیه‌لرینی قوه‌دن‌فعله چیقارمغی عادت وبوتقریب‌ایله مدار حیوة عباد اولان اقواتلری نظامنه نفس بنفس خلل وعلل‌متطرق اولمغله مسلوب الراحه اولدقلری تحقیق

اولنمغله اولقوله‌لرك ابطال مكرو (اوقونه‌مامشدر) مدار بقای نظام اولدیغنه‌بناءً فیمابعد طائفهٔ مرقومه‌نك تحت تصرفلرنده اولان فرون و دكرمان بیع ویاخود اجاره و ایجار لازم كلدكده كندو جنسلرندن غیره فروخت و ایجار و اجاره ایتدیرلمیوب كندو جنسلرندن ملی اولوب وقت وزمانیله ذخائر ادخار وجمع ایتمك اوزره تكفل وهرحالنه متعهد اولوب اسم و شهرتلریله ضبط وتسجیل اولنه‌رق نظام قویه‌یه ربط اولندقدن صوكره درعلیه‌مه طرف شرعدن اعلام وموجبنجه شرفصدور ایدن امر عالی باش محاسبه‌یه ولغام دفترلرینه قید و اشبو نظام مستحسنه الی ماشاالله تعالی دستورالعمل طوتیلوب خلافنه حركته جسارتی ظهورایدن اولورایسه جمله معرفتیله بلا تأخیر ولا توقف كدیكی آخره ویریلوب طائفهٔ مذكوره‌دن طرد وتبعید اولنمق عبادالهه انفع اولمغله بالاده سرد وبیان اولندیغی اوزره اشبو نظام خیریه بوندن بویله بروقتده خلل كلامك ومنسی ومتروك اولمامق اوزره الی ماشاالله تعالی شروط وقیود مرعی و معتبر دستورالعمل طوتلمسنه هر حالده اهتمام و دقت اولنمق وكلا و خصوصا مقر خلافتمده قاضی وحاكم شریعت اولانلره فریضهٔ ذمت اولدیغنه بناء بعد الیوم نظام قدیم اوزره طائفهٔ مزبوره‌دن وقت و زمانیله التی آیلق ذخیره‌لرینی تماماً آلوب درانبار ونرخ‌روزی اوزره تام الوزن خاص وبیاض و طبخی لدابنده نان عزیز و چورك و سمید ایشلیوب دكانلرینك فراغ واجاره وایجاری خصوصلرنده بالاده تفصیل و اشبو امر همایونمله تنبیه و تأكید اولنان نظامه مغایرحركاته جسارتی ظهورایدنلر مسلم وذمیدن هر كیم ایسه اول مقوله‌لر سراً وعلناً تجسسدن خالی اولنمیوب و بر طریقله حمایه اولنمامق وحقلرنده باب عفو مسدود اوله‌رق كیفیتلری صدراعظم طرفنه اعلام ایله دوعقب كدكلری آخره ویریلوب طائفهٔ مزبوره‌دن طرد و تبعید اولندقدن بشقه حفظاً للنظام بو مثللولرك بروجه سزاجزالری دخی ویرلمك وخباز واوتمكجی طائفه‌سنك التی آی شتاده كفایت ایده‌جك مقدار ذخیره‌یی آلدقلری وآلمدقلری قپان نائبی توزیع دفترندن نمایان اولمغله اسلامبول قاضیسی اولانلر بو خصوص قپان نائبی دفترندن دائما تجسسلرندن خالی اولمدقلرندن بشقه بهر سنه روز قاسم دخول ایتمزدن مقدم دخی توزیع دفترینه بالنفس نظر ایلیوب آلتی ایلق ذخیره‌لری تكمیل اولمیانلرك ذخیره‌لرینی تكمیل ایتدیرلمك ومخالفت ایدنلرك وجه محرر اوزره كدكلری آخره ویریلوب طرد اولنمق اوزره كذلك اعلام والحاصل نفع‌عامی مستلزم اولان اشبو نظامك مطلوب همایونم اوزره استمرار واستبقاسی خصوصنده وكیل سلطنت و حاكم شریعت اولانلر سیاق

ـذكور اوزره حق نظارتی کما هو حقه دقت برله ایفا واجرا ایلیوب خلافنه رضا جوازدن وبر طریقله نظام مذکوره خلل کلمکدن توقی ومجانبت اولنمق بابنده

اواسط ذ ١١٨١ (١)

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

خبازان طائفه‌سندن قانلی فرونلی حاجی احمد وبلاطلی صراف میخائل فی الاصل اتمکجی طائفه‌سندن اولوب ومسفور میخائل اکرچه فرونلرینی اوغللرینه ویروب آنجق جمیع صناف ایله متحد ومسفور ومرقوم اوتوزقرق سنه‌دن برو قپان دقیقده نظام اوسته‌لرندن کارکذار ولنظام قپانی رؤیته صاحب اقتدار اولدقلری انها ولنظام اوسته‌سی نصب اولندیغی حالده بمنه‌تعالی ورودایدن سفائن اصحابنك حنطه‌لرینك بهالرینی تیزجه تحصیلده اهتمام ایده‌جکلری اخبار وانبا اولنمغله ایمدی مرقوم ومسفوری احضار وآندولرینك نظام اوسته‌سی نصب اولنملری مطلوب ایدوکنی افاده ایله نظام اوسته‌سی نصب وتعیین وبروجه مشروح تحصیل رضا سمتنده حرکات پسندیده ابرازینه صرف مقدرت ایلملرینی تنبیهه دقت ایلیه‌سن دیو (٢) ١٩ ب ١١٩٣

معروض داعی دولت علیه‌لریدرکه

آستانهٔ علیه حوالیسنده واقع فرونلرده طبخ اولنان نان عزیز خاص اولیوب سیاه ونایخته اولدیغی قانلی فرونلی الحاج احمد و اونجی سعید نام مفسدلر ایله نظام اوسته‌لری نامنه اولان اوچ نفر ذمیلرك جرنفعلری ضمننده اولدیغی ظاهر اولدیغندن مزبورون لاجل التأدیب ماغوسه قلعه‌سنه قلعه‌بند اولنملری بابنده فرمان عالیشان شرف افزای صدور یرلرینه مناسبلرینك تعیینی ونان عزیزك خاص اولمسی واجباتدن اولمغله قپان حاجیلرینك واتمکجی اوسته‌لرینك مختار ومعتمدلری کیملر ایسه اوسته باشی نصب وتعیین واتمك سیاه اولمسنه علت نه ایسه ازاله و خاص و پشکین اولمسی اسبابی استحصال و تنظیم و صورت نظامی اعلام اولنمق بابنده شرف‌افزای صدورایدن فرمان عالیلرینه امتثالاً رئیسلر کتخداسی اولوب استانبول آغاسی اولان السید احمد آغاقوللری طرفندن یکیچری باشیلری احمد ربا جمله

(١) دیوان همایون مهمه دفتری نومرو ١٦٥

(٢) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ١٤

قپان حاجیلری و خبازان طائفه‌سنك مسن و اختیارلری و اوبجیلر کتخداسی قوللری مجلس شرعه کتوردیلوب مضمون فرمان عالیلری لدی القرائه هر بررلرینه افاده و تفهیم اولندقده هر بررلری مراسم الطاعتی یرینه کتوروب قدیم الایامدن برو قپان دقیقده استانبول نظام اوسته‌سی تعبیریله درت نفر و روم‌ایلی اوسته‌سی تعبیریله ایکی نفر وآناطولی اوسته‌سی تعبیریله التی نفرکه من حیث المجموع اون ایکی نفر نظام اوسته‌لری اوله‌کلدیکنی اخبار ایلدکلرنده بالجمله قپان حاجیلری(١) مزبورلری بعد التصدیق استانبول اوسته‌سی اولمق اوزره السید الحاج احمد و حافظ ملا مصطفی وبدو زاده ملا و السید عمر چلبی نام درت نفر ورومایلی اوسته‌سی اولمق اوزره رجب بشه و عبدالله بشـه نام ایکی نفر و اناطولی اوسته‌سی اولمق اوزره بشکطاشلی قلوبی ووالده‌لی وارطان و آیازمه‌لی سرکز وعزب قپولی زفر و ایوبلی قره‌بت و اسکدارلی قصیر نام التی نفرکه من حیث المجموع اون ایکی نفر مسلم وذمیلرك نظام اوسته‌سی نصب اولنملرینی التماس ایلدکلرنده قپان حاجیلری مزبورلر دخی مرقوم اون ایکی نفر مسلم وذمیلرك فرمان عالیشـان ورضای حضرت تاجداری اوزره عمل وحرکت ایده‌جکلرینه کفیل اولدقلرنده مزبورلرك خبر وکفالتلرینه بناءً فرمان عالی منطوقی اوزره نظام اوسته‌سی نصب وتعیین اولنوب ونان عزیزك خاص وبیاض اولمسی طونه وتکفورطاغی و آلجقلر تعبیر اولنان اسکله‌لردن توارد ایده‌جك حنطه منقح اولمق اوزره کلمکه محتـاج اولدیغنی افاده و انها وبروجه محرر استدعا ایلدکلری معلوم دولت علیه‌لری بیورلدقده اولبابده امرو فرمان حضرت من له الامرکدر (٢)

٢٢ جا ١١٩٩

استانبول قاضیسی عزتلو فضیلتلو افندی حضرتلری

قپان دقیق تجارندن اصحاب سـفائن ایله خبازان طائفه‌سی بینلرنده ذخیره خصوصنك تنظیمی خصوصنده اوته‌دن برو اوله کلدیکی وجهله قپـان نائبی افندینك اقامت ایلدیکی جارداق تعبیر اولنور محلده خبازان طرفندن کتخدالری ونظام اوسته‌لرینك تنظیمی ایچون قپان تجارندن اوغوز اوغلی الحاج ابراهیم وتن‌تن حاجی مصطفی ودخانی دیکر الحاج مصطفی

(١) قپان تاجرلرینه حاجی دنیلمکده اولدیغی آکلاشلمقده‌در. ٧٨٠ نجی صحیفه‌ده اسملری کچن تاجرلرك کافه‌سنك «حاجی» صفتیله یاد ایدلسی‌ده اودورلرده قپان تاجرلرینك مطلقا حاج الحرمین اولدیغنی کوستریر. عکس تقدیرده بوشیقه‌لرده کوریلن حاجی تعبیری بشقه‌صورتله تفسیر اولنه‌ماز.

(٢) دیوان همایون مهمهٔ ذخائر دفتری نومرو ١٤

وطوپخانه‌لی الحاج عمر وباش‌آغا زاده صالح وزیتونی السید الحاج احمد نام التی نفر کمسنه‌لرك اوچ نفری برهفته واوچ نفری دخی بر هفته علی الدوام چارداقده موجود بولنملرینه اراده‌ٔ علیه تعلق ایتمکین ایمدی ذخیره خصوصی اقدم امور لازم الاهتمامدن اولدیغنه بناءً کلن ذخائرك بلا تأخیر توزیع وتقسیمی اسبابنك استحصالنه دقت لابد اولمغله قپان نائبی افندینك اقامت ایده‌کلدیکی چارداق نام محلده فی‌مابعد خبازان کتخداسیله آلتی نفر بالاده اسملری مسطور قپان تجارینك اوچ نفری برهفته ودیکر اوچ نفری دخی برهفته علی الدوام مناوبه طریقیله اقامت ایله ذخائر متوارده‌نك بلا تأخیر سفائندن اخراج وتوزیعی امرینه بالاتفاق مزید سعی وغیرت ایلملرینی هر برینه کرکی کبی تنبیه وتأکیده بذل جل همت وخلاف فرمان عالی حرکته تصدیدن منع وتحذیرلرینه مبادرت ایلیه‌لر دیو (١)

٢١ ج ١٢٠٠

اقضی القضاة المسلمین، اولی ولاة الموحدین، معدن الفضـل والیقین رافع اعلام الشریعة والدین، وارث علوم الانبیاء والمرسلین، المختص بعنایت الملك المعین مولانا غلطه قاضیسی زیدت فضائله توقیع رفیع همایونم واصل اولیجق معلوم اوله‌که فرانجله‌جی اصنافندن دیمترا کی ذمی دیوان همایونمه عرضحال ایدوب حالا صدراعظم ووکیل مطلق صداقت علم دستور مکرم ومعظم مشیر افخم ومحترم نظام العالم وزیرم خلیل حمید پاشـا ادام الله تعالی اجلاله‌نك آستانهٔ علیه‌م ومحال سائره‌ده حسبةً لله وطلباً لمرضـاة الله تعالی مجدداً بنا واحیاسـنه موفق اولدیغی اوقافنه ضم والحاقاً بوغاز ایچنده آرناود قریه‌سی نام محلده واقع عرصهٔ خالیه اوزرینه مجدداً بنا ایلدیکی برباب فرانجله‌جی فروننك خبازان اصنافنك شروط ولنظـاملری اوزره فتح وکشادینه کمسنه طرفندن مداخله اولنماموق اوزره یدینه امر شریفم اعطاسنی استدعای عنایت ایلکین حالا استانبول قاضیسی مولانا مصطفی زیدت فضائله‌دن استعلام اولندقده آسـتانهٔ علیه‌م توابعنده واقع خبازان اصنافنك کتخداسی وبالجمله نظام اوسته‌لری وطـائفهٔ مزبوره‌نك مسن واختیارلری مجلس شرعه کلوب هر بری تقریر کلام وتعبیر عن المرام ایدوب آستانهٔ علیه‌م وتوابعنده کائن قصبات وقراده واقع علیل المزاج اولوب وفرانجله‌یه نان عزیزینه محتاج اولان عباد اللهك دفع مضایقه‌لری مطلوب اولدیغندن اقتضا ایدن محللرده رحماً للعباد فرانجله فرونی کشادینه اذن همایونم ارزان قلنمق مسبوق اولوب حتی بوندن اقدم بکلربکی وقاسم پاشا نام

(١) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ٦٥

محلرده دخی کشادینه اذن همایون شوکتمقرونم ارزان قلنمش اولدیغندن محروسهٔ غلطه یه مضاف ینکطاش ناحیه سنه تابع ارنبود قریه سی وجوارنده اولان علیل المزاج عباد الهك فرانجله نان عزیزینه اشد احتیاج ایله محتاج اولدقلرینی ومشار الیهك اوقافندن اولوب ذکر اولنان ارنبود قریه سنده واقع عرصه سی اوزرینه برباب فرانجله فرونی بنا وانشا اولنمسنه اذن همایون عنایتمه ونم ارزان قلنوب وکدیکی دخی ذمی مسفورك اوزرینه تحریر وباش محاسبه یه قید اولنمسی التماس واستدعا ایتملریله استدعالرینه اذن ورخصت ویرلمسی خط شریف عنایت ردیفم صدورینه محتاج اولمغله مساعدهٔ علیهم امر صواب ایدوکنی مولانای موماالیه ممهوراً اعلام ایتمکلین شرفیافتهٔ صدور اولان خط همایون شوکتمقرونم موجبنجه باش محاسبه یه قید اولنمغله ایدی موجبنجه عمل اولنمق بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر. بیوردمکه حکم شریفم واردقده بوبابده صادر اولان امرم اوزره عمل ایدوب دخی برموجب اعلام شرفیافتهٔ صدور اولان خط همایون شوکتمقرونمله صدر اعظم مشار الیهك قریهٔ مذکوره ده واقع عرصهٔ مذکوره اوزرینه برباب فرانجله فرونی بنا وانشاسنه اذن همایون عنایت مقرونم ارزان قلنوب وکدیکی دخی ذمی مسفورك اوزرینه تحریر وخزینهٔ عامرهم دفترلرینه قید اولنمغله سنکه مولانای موماالیه سن موجب امر عالیشانمله عامل اولوب قریهٔ مذکوره ده انشا اولنان فرونك خبازان اصنافنك شروط نظاملری اوزره فتح وکشادینه وکدیکنك ذمی مسفور طرفندن ضبط ولهٔ رفنه مغایر امر عالیشان آخردن برفرده دخل وتعرض ایتدیرمیه سن شویله بله سن علامت شریفه مه اعتماد قیله سن (۱) جماذی الاول ۱۱۹۸

اقضی قضاة المسلمین، اولی ولاة الموحدین، معدن الفضل والیقین رافع اعلام الشریعة والدین، وارث علوم الانبیاء والمرسلین، المختص بمزید عنایت الملك المعین مولانا غلطه قاضیسی زیدت فضائله توقیع رفیع همایونم واصل اولیجق معلوم اوله که فرانجله جی اصنافندن دیمترا کـ ذمی دیوان همایونمه عرضحال ایدوب بوغازایچنده ارنبود قریه سنده واقع کدیکنه متصرف اولدیغی برباب فرانجله جی فروننده طبخ وعباد الله فروخت ایده جکی فرانجله دن اون نفر طبله کارلر یدیله روم ایلی حصارندن بشکطاشه کلنجه عباد الله فرانجله بیع وشرالرینه مسنه طرفندن مخالفت اولنمامق ایچون یدینه امر شریفم اعطاسنی استدعا ایتمکین حالا استانبول قاضیسی مولانا مصطفی زیدت فضائله دن استعلام اولندقده آستانهٔ علیه م وتوابعنده اولان خبازان اصنافنك کتخداسی وبالجمله نظام اوسته لری ومسن واختیار سوزصاحبلری مجلس شرعه کلوب هر بری تقریر کلام وبسط عن المرام ایدوب محروسهٔ غلطه یه مضافه

(۱) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ۵۱

بشكطاش ناحیه‌سنه تابع ارنبود قریه‌سنده خط همایون عنایت مقرونمله مجدداً بنا و انشا اولنان فرانجله فروننده طبیخ اولنان نان عزیز فرانجله طبله کارلر ایله اسواق و بازار و محلات آره‌لرنده کزدیریلوب عباداللهه بیع اولنمسی لازمهٔ حالدن اولمغله فرون مذکوره دخی سائر فرانجله فرونلرینه تعیین اولندیغی کبی اون عدد کوفه‌جی طبله‌کار تعیین اولنوب بکلربکی نام محلده واقع فرانجله فرونک اون عدد کوفه‌جی طبله‌کارلری آناطولی قواق حصارندن قاضی قریه‌سنه واروب ومدینهٔ اسکدارده آیازمه نام محلده واقع فرانجله‌فرونک اون عدد کوفه‌جی طبله‌کارلری سالف‌البیان قاضی قریه‌سندن ماراالذکر اناطولی قواق حصارینه مرور و عبور و عباداللهه فرانجله نان عزیزی بیع ایتدکلری مثللو ذکراولنان اون عدد کوفه‌جی طبله‌کارلر دخی قصبهٔ طوبخانه‌دن روم‌ایلی قواق حصارینه دکین مرور و عبور و اوقاف همایونم مسقفاتندن‌اولوب‌امیر کونه اوغلی نام محلده‌واقع فرانجله فرونک دخی اون عدد کوفه‌جی طبله‌کارلری روم ایلی قواق حصارندن قصبهٔ طوبخانه‌یه دکین مرور و عبور و عباداللهه نان فرانجله بیع ایدوب لکن ماراالبیان روم ایلی قواق حصارندن قصبهٔ طوبخانه‌یه وارنجه‌یه دکین اسکدار ، بکلربکی وسائر فرانجله فرونلرندن کزدیریجی طبله‌کار کلیوب بو محللره آنجق ذکر اولنان ایکی عدد فرونک طبله‌کارلری کزملک اوزره باش محاسبه قلمنه قید وفرون مذکورك مستأجری اولان دیمترا کی ذمی یدینه طغرای غرا ایله معنون بر قطعه امر عالیشانم اعطاسنی استدعا ایلدکلرین مولانای موماالیه ممهوراً اعلام ایتمکین اکر قارشو طرفدن و سائر فرونلردن آقندی برونه و غیری اشبو ایکی فرونه مخصوص مواقعدن بر محله کزدیریجی و کوفه‌جی کلور ایسه بلا توقف ضابطان واوسته‌لره خبر ویرلدکده اخذ و کوره‌که وضع ایچون ترسانهٔ عامره‌مه ارسال اولنمق اوزره اعلامی موجبنجه باش محاسبه‌یه قید اولنمغله ایمدی موجبنجه عمل اولنمق بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . بیوردم‌که حکم شریفم واردقده بوبابده صادر اولان امرم اوزره عمل ایدوب دخی سن‌که مولانای موماالیه‌سن برموجب اعلام اکر قارشو طرفدن وسائر فرانجله‌جی فرونلردن آقندی برونه و غیری اشبو ایکی فرونه مخصوص مواقعدن بر محله کزدیریجی و کوفه‌جی فرانجله‌جی کلور ایسه بلا توقف ضابطان و اوسته‌لره خبر ویرلدکده اخذ و کوره‌که وضع ایچون ترسانهٔ عامره‌مه ارسال ایلیوب مضمون امر عالیشانمله عامل اوله‌سن. شویله بیله‌سن علامت شریفه اعتماد قیله‌سن (١)

تحریرا فی الیوم الرابع من شهر جماذی الاولی لسنة ثمانی وتسعین ومأة والف

---

(١) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ٥١

استانبول قاضیسنه حکم که

محروسهٔ استانبولده طوپقپو داخلنده واقع مرحومه ومغفور لها یخان سلطان طابت ثراهانك حین وفاتنه دکین متصرفه اولدیغی والدهٔ عتیق فرونی دیمکله معروف قدیمدن نان خاص طبخ اولنان فرونك قدیمی اسکله‌لرندن سلطان محمد خان جامع شریفی قربنده قره‌مان صغیر وقره کمرك چارشوسنده چوره‌جی فرونی قربنده ویکی باغچه قربنده . . . . اون سکز محلده بر وعدد قدیمی اسکله‌لری اولوب قدیم الایامدن برو نان خاص فروخت اولنه کلمش ایکن اتمکجیلر کتخداسی طرفندن سلوری قپوسی داخلنده ابراهیم پاشا چارشوسنده بازارجی دکاننه متصل اولان اسکله‌ده نان بیعنه ممانعت وتعدی اولندیغی اعلام اولنمغین سن که مولانای موماالیه سن فرون مذکورك قدیمی اسکله‌لرنده قدیمیسی اوزره نان خاص بیعنه ممانعت اولنمیه دیو (۱) اوائل ص ۱۱۱۲

استانبول قاضیسنه حکم که

استانبول وتوابعی اتمکجی واونجی اصنافنك کتخدالری مصطفی آغا ودیگر مصطفی آغا ولنظام اوسته‌لرندن مصطفی آغا واحمد آغا وجونلرلی قدری آغا واحمد آغا وعبدالقادر وسائر مضبوط الاسامی مسلم وذمی اوسته‌لر مجلس شرع منیرده : استانبول وتوابعنده واقع فرون ودکرمنلریمزده ایشجیلرمز اولان کسنه‌لره بلا جور اجرتلرنی تماماً کندولره ادا وتسلیمده قطعا قصوریمز یوغیکن بو اثناده عمله‌مزك اکثریسی فرون ودکرمنلریمزی ترك وولایتلرینه راهی اولمق اوزره هر بری حرکت ایدوب یرلرینه آخر عمله تدارك دخی ممکن اولمامغله علی حاله ترك اولنورلر ایسه فرون ودکرمنلریمز معطل قاله‌جغی احتمالی غالب اولدیغندن ماعدا بروجه مشروح حرکت ایلدکاری صورتده جمله عباداللهك مضایقه‌لرینه وبزم وسائر تجارك خسارات عظیمه‌مزه بادی اوله‌جغی امر بدیهی وبوخصوص امر مهم اولمغین فرون ودکرمنلریمزده اولان عمله‌مزدن سفر همایونه عزیمت ایدنلردن ماعدا کرك مسلم وکرك ذمی عمله کماکان خدمتلرنده مقیم اولوب یرینه آخر ایشجی تدارك اولنمقسزین کیدن اولورایسه تأدیب اولنملری بابنده مؤکد امر عالیشان صدوری نیازنده اولدقلرنی سن که مولانای مومی الیه‌سن اعلام ایتمکله اعلامك موجبنجه عمل اولنمق فرمانم اولمغین ایمدی برمنوال مشروح سابق البیان فرون ودکرمنلرده اولان

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری نومرو ۱۱۱

عملەدن سفر همایونمه عزیمت ایدنلردن غیری کرك مسلم و کرك ذمی عملە کما کان خدمتلرنده مقیم اولوب یرینه آخر ایشجی تدارك اولنمدقجه ولایتلرینه کیتملرینه رخصت وجواز کوسترلمیوب منع کلی ایله منع اولنملری امرینه مزید اعتنا ودقت واکر یرینه آخری تدارك اولنمقسزین کیدن اولور ایسه تأدیب اولنەجقلری دخی کرکی کبی تنبیه وتأکید. مبادرت وخلاف فرمان حرکت ایدنلری اعلامه اهتمام ودقت ایلملری بابنده (١)

اواسط ذ ١٢٠١

قرتال ناحیەسی نائبنه واعیاننه حکم که

درعلیەمده کائن خبازان طائفەسی کلوب ناحیهٔ مزبوره تابع بندك قریەسنده واقع قدیم اولان بر باب خباز فرونی قریهٔ مزبور اهالیسنه و مرور وعبور ایدن عباداللهه کافی و وافی ایکن قریهٔ مزبورەده نان عزیز طبخ و اعمال ایلمك اوزره نیقولی نام ذمی بر عدد خباز فرونی انشا و دیلدیکی کبی سکەسنه و نرخ جاریسنه رعایت ایتمیەرك عباداللهه نان عزیز بیع وفروخت برله شروط لنظاملرینك انحلالنی موجب ایدوکندن بحثله فرون مذکورك سد وبندیچون امر شریفم صدورینی استدعا ایلدکلری جهتله خصوص مزبور مدرسین کرامدن حالا قپان نائبی اولان سلیمان محی الدین زید علمەیه حواله اولندقده سد وبندی استدعا اولنان خباز فرونی محدث اولوب قریهٔ مزبورەده قدیم اولان بر عدد خباز فروننده اعمال اولنان نان عزیز قریهٔ مزبوره اهالیسنه ومرور وعبور ایدن عباداللهه کافی و وافی اولمغله قطعیاً آخر فرون احداثنه محتاج اولمیوب انجق مرقوم نیقولی ذمینك فرون مذکوری انشا ایله سکه ونرخ جاریسنه رعایت ایتمیەرك دیلدیکی کبی طبخ ایله آخره بیعدن مرادی جلب مال اولدیغی واداره‌سی دخی استانهٔ علیەیه مربوط اولدیغندن عدیم الامکان اولوب بومقوله بلا احتیاج خباز فرونی کشادی خبازان طائفەسنك شروط ونظاملرینه مخالف ایدوکنی قضـاة محیحةالکلمات اخبار ایتملریله ذکر اولنان فرونك سد و بندی بابنده امر شریفم صدورینی اعلام ایتمکله سن که اعیان موماالیەسن. اعلامی موجبنجه سد وبندی فرمانم اولمغین ایمدی سز که مولانا اعیان موماالیهماسز بروجه محرر مرسوم نیقولی ذمینك محدث اولەرق بو دفعه انشا ایتمش اولدیغی فرون مذکورك معرفت شرعله سد وبندی خصوصنه مبادرت وخلافندن محانبت ایلمکز بابنده (٢) اواسط جا ١٢٢٦

---

(١) دیوان همایون استانبول دفتری نومرو ١١ صحیفه ٢٤٥

(٢) « « « « ١٧ « ١٤٢

آستانۀ علیه و بلاد ثلثه‌ده بالجمله فرانجله‌جی فرونلرندن محال معلومه‌ده واقع اوتوز اوچ باب فرانجله‌جی فرونی ابقا ایله ماعداسـنك منعی و اوقه‌لق فرانجله سلیمیه فرونیله ایلچیلره مخصوص ابقا قلنان التی عدد فرونلره مخصوص وسلیمیه فرونك یکرمی نفر کزدیریجیلری کزدیروب و ایلچیلر فرونلرینك فقط دستکاهلرنده فروخت اولنوب طبله‌کارلرینك کزدیرمهلری وسائر ابقا بیوریلان فرونلرده طبخك منعی بابنده شرف افزای صحیفۀ صدور اولان مبارك خط همایون شوکتمقرون شاهانه موجبنجه صادر اولان فرمان عالیشانه امتثالاً مضمون منیفلری درعقب اجرا اولنه بغنك ثمره‌سی ولازمۀ شکری اوله‌رق عادتا فرانجله‌نك درهمنه ضم واوقه‌لق فرانجله‌نك ثمنی تنزیل اولنمق اسبابنه تشبث وبوندن اقدمجه حالا استانبول قاضیسی فضیلتلو محمد عارف افندی حضرتلری طرفندن تقدیم اولنان تقریر بالاسنه موشح صادر اولان فرمان عالی موجبنجه فرونلری ابقاسنه اراده‌سنیه تعلق ایدن فرانجله‌جی اوسته‌لری وذکر اولنان سلیمیه فرونی اوسته‌سی جلب ایله سجلاتده مقید اولدیغی اوزره فرانجله‌نك درهمی نان عزیز درهمنك ثلثانی اولمق قاعدۀ قدیمه‌سی کندولره تفهیم والحالةهذه نان عزیزك ایکی پاره‌لکی التمش سکز درهم اولدیغنه نظراً اتلنان حساب اوزره درت پاره‌لك فرانجله طقسان بر درهم طبخ و اعمال اولنمسی و اوقه‌لق فرانجله‌نك بر وقیه‌نك نرخی اولان اوتوز ایکی پاره‌دن مقدار مناسبی مطالعه و حساب اولندقده آزکاره قناعتله فیأتك تنزیلی کندولره تکلیف اولندقده اصناف مرقومون مصارف کثیره‌لرندن بحثله ماراالذکر طقسان بر درهمدن اوچ درهمك عفوینی نیاز ایله درت پاره‌لك فرانجله‌یی سکسان سکز درهم اعماله متعهد وسلیمیه فرونی فرانجله‌جیسی دخی عباداللهه انفع اولمق ایچون خاص وپیشکین اوله‌رق فرانجله‌نك بهر قیه‌سنی کرك فرون مذکورده و کرك کزدیریجی طبله‌کارلری اسواق وبازار ومحلات آره‌لرنده ترازو ایله وزن ایده‌رك یکرمی سکز پاره‌یه بیعه تعهد ایلدکلرینی حالا استانبول قاضیسی محمد عارف بك افندی حضرتلری ممهوراً اعلام ایتمکله مضمون اعلام محلنه قید وثبت ایله دیوان همایون قلمنه علم وخبری اعطا و موجبنجه عمل اولنمق بابنده فرمان عالی صادر اولمغین موجبنجه باش محاسبه‌یه قید اولنوب دیوان همایون قلمنه اشبو علم وخبر ویرلدی . (١)

١٨ ص ١٢٣٠

---

(١) دیوان همایون استانبول دفتری نومرو ١٨ صحیفه ٢٢٣

دستور معالی موفور عطوفتلو رأفتلو سرعسکر پاشا حضرتلری واستانبول وخواص رفیعه قاضیلری فضیلتلو افندیلر :

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده واقع یکرمی‌یدی عدد فرانجله‌جی فرونلرندن ماعدا سائر محللرده فرانجله طبخ وفروخت اولنمامق وغلطه وبیوکدره طرفلرنده اولان آلتی عدد سفارتخانه‌لره مخصوص فرونلرده دخی فقط سفارتخانه‌لر وکندو تبعه وتاجرلریچون طبخ اولنوب اصلا خارجه صاتلمامق اوزره سالف البیان یکرمی عدد فرونلر اصحابی وطبله‌کارلری اون‌بش بیك غروش شهریهٔ معتاده ایله طبخ ایده‌جکلری فرانجله‌یه مقتضی اولوب بهرماه انبار عامره‌دن اخذ ایلدکلری اون‌ایکی بیك کیل حنطه‌نك توزیع وفیئاتنه ثلث ضم برله حاصل اوله‌جق تجارتی عساکر منصوره خزینهٔ جلیله‌سنه اعطایه تعهد اولنه‌رق بالارادهٔ سنیه اولوجهله نظامه ربط اولندقدن صوکره اصناف مرقومه طرفندن واقع اولان استدعایه مبنی سفارتخانه‌لره مخصوص اولان مذکور التی عدد فرونلرك هیچ برندن شرط وخصتلری وجهله قیابند کوفه وطبله ایله خارجه فرانجله اخراج اولنمامق وکوشه وبوجاقده قولتوق نامیله اولان فرونلر سد وبند وسمیتجی وبوره‌کجی وشعریه‌جی دکانلرنده فرانجله طبخ وفروخت ایدنلر دخی کلیاً منع ودیکلمیوب خلافنه متجاسر اولانلر تکدیر اولنمق ومذکور یکرمی‌یدی عدد فرونلره مخصوص طبله‌کار وایشجیلره مجدداً ذخیره نظارتی طرفندن تذکره‌لر ویریلوب آخر طبله‌کار وایشجیلره اصلا اعطاقلنمامق واسکیدن ویرلمش ایسه یدلرندن نزع واحتساب مأمورلری طرفلرندن دائماو مستمراً دقت واعتنا اولنه‌رق درسعادت وبلاد ثلثه‌ده تذکره‌سز بولنان کوفه‌جی وطبله‌کار هرقنغی فروندن اولور ایسه اولسون رعایت خاطره باقلمیوب اخذ وحبس وتأدیب قلنمق اوزره کچن سنه با ارادهٔ سنیه نظامه ربط اولنمش ایسه‌ده الحالة هذه ذکر اولنان سفارتخانه فرونلرندن استانبول وبلاد ثلثه وبوغاز ایچی طرفلرینه چیقاریلان طبله‌کارلردن بشقه بیوکدره وطوپخانه وغلطه وبك‌اوغلی جانبلرنده اوتوزدن متجاوز قولتوق(١) فرون احداثیله کلیتلو فرانجله طبخ وفروخت اولنمقده اوله‌رق بوماده فرانجله‌جی اصنافنك تجارتلرینه خلل وخساری موجب وکیده‌رك طبیعة فرونلرینك قپانمسنی مستوجب اوله‌جنی بیانیله نظام مذکورك تأکیدی خصوصی بودفعه اصناف مذکوره طرفندن باعرضحال استدعا واسترحام اولنمش وکیفیت ذخیره نظارتی طرفندن لدی الاستعلام واقعا بوصورت اصناف مرقومه‌یه وبکلك فرونلره اخذ واعطاده کلی خلل ایراثی موجب

---

(١) ٦٥٣ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یه باقکز

اولمقده اولدیغندن ماعدا بهرماه انبار عامره‌دن ویرلمکده اولان اون ایکی بیك کیل حنطه دخی برقاچ ماهدن برو بیاغی تداخل صورتنه کیردیکی و بوکیدیشله الحالة هذه اعطا ایتمکده اولدقلری سالف الذکر شهریه مقطوعه‌لرینی بوندن بویله ویرمك وذکر اولنان اون ایکی بیك کیل حنطه‌یی دخی انبار عامره‌دن اخذ ایلمك کندولرینه مشکل و متعذر اوله‌جغی رهین بداهت اولمغله بوصورتده انبار عامره اصولنی اخلالدن و اصناف مرقومه‌یی غدر و خساردن وقایت ایچون ذکر اولنان سفارتخانه فرونلرینك شرط و خصتلری وجهله طبخ ایده‌جکلری فرانجله فقط کندو تبعه و تاجرلرینه مخصوص اولوب خارجه طبله و کوفه ایله فرانجله چیقارلمامق و سمیتجی و بوره‌کجی و شعریه‌جی دکانلرندن فیمابعد فرانجله طبخی کلیاً منع و قولتوق نامیله اولان فرونلر دخی سد و بند قلنمق و تذکره ماده‌سنه دخی علی الدوام مأمورلر طرفندن اعتنا و اهتمام اولنمق اوزره نظام مذکورك تأکیدی خصوصی اعلام اولنمش وذکر اولنان محدث فرونلرك دخی محلرینی و اوسته‌لرینك اسامیسنی مبین برقطعه پوصله‌سی تقدیم قلنمش و موجبنجه کیفیت مشیر خاصهٔ شاهانه و قپودان دریا سعادتلو عطوفتلو پاشالر حضراتنه و غلطه و اسکدار قاضیلری فضیلتلو افندیلره و احتساب ناظری عزتلو افندی‌یه بیاض اوزرینه بشقه بشقه مؤکد بیورلدیلر تحریر و پوصلهٔ مذکورك برصورتی کوندریله‌رك برقطعه‌سی دخی طرف سهرسا- لاریلرینه تسییر اولنمش و نول قلمنه علم و خبری ویرلمش اولمغله خصوص مذکورك اعلام اولندیغی وجهله اجراسیله بر وقتده خلافی وضع و حالت وقوعه کلامسی اسبابنك استحصالنه صوب دستوریلرندن دخی علی الدوام همت بیوره‌لر دیو (١) ٥ ش ١٢٥٢

(٢) دیوان همایون بیورلدی دفتری صحیفه ١١٠

ایکنجی فصل

یاغ وامثالی بقالیه امتعه‌سی

مشروطیتك اعلانندن برو شهر امانتنك تأسیسه اوغراشوبده موفق اوله‌مدیغی عمومی پازار یاخود تعبیر مخصوصیله (هال)ك اساساً استانبولده زمان فتحدن برو موجود اولدیغی اکلاشلمقده‌در. استانبولك خارجدن جلبه مجبور اولدیغی امتعه، اشیا وحوائج ضروریه اولا (قپان) نامی ویریلن (٥٦) بو (هال) لره کتیریلیر، قپانلرك هر بریسنده (نائب) نامیله استانبول قاضیسنك بر وکیلی بولندیریله‌رق توزیعات بونلك نظارتی تحتنده اجرا اولنور و حین توزیعده قپان کاتبیله برابر اصنافك کتخدا و یکیت باشلری و اختیارلری‌ده حاضر بولنوردی. اشاغی‌یه صورتی درج اولنان وثیقه‌دن اکلاشیله‌جغی اوزره بالآخره تجارك ایچندن بریسی کندیلرینه ناظر نصب اولنمشدی.

استانبولده بو کبی هاللرك سبب احداثی: استانبول خلقنه سیاناً مواد اعاشه وحوائج

---

(٥٦) قپان؛ چارداق معناسنه مستعمل‌در. چارداق «چارطاق»دن محرفدرکه لغت‌معناسی‌درت کمردر. بدایةً کمرك محلی‌معناسنه قوللانلمشدر. حالا یمشده، اون‌قپانده چارداق اسکله‌سی نامیله برر محل موجوددر. فاتح سلطان محمد اون‌قپانده (اهل‌حرف‌دیوانخانه‌سی) نامیله اصنافه مرکز وملجأ اولمق اوزره بر بنا انشا ایتدیردیکی کبی یمش اسکله‌سنده‌ده چارداق نامیله ینه اصنافه و بونلرك مرجع وآمرلری اولان محتسبلره ونائبلره مخصوص اولمق‌اوزره بردائره یاپدیرمشدی. صوکره دیکر برلرده چارداقلر یعنی جسیم کمرك بنالری وجوده کتیرلمشدر. قپان، منکنه، میزان دخی چارداق معناسنه‌در. قپانك طوغریسی قبان‌در. قبن طارتمق، قبان «طارتان وطارتاجق آلت» دیمکدر فقط ناس بیننده بویوك ترازو،میزان، وزن ایده‌جك آلات ومنکنه؛ صیقه‌جق، آلت دیمکدر. وقتیله یاغ، بال، اون، ارزاق، حبوبات، قهوه، توتون، انفیه، ایپك، پاموق ومنسوجات سالف‌البیان قپان، میزان، منکنه‌وچارداقلره کتیریلیر واوراده‌کی امین‌ونائبلر طرفندن بونلردن، احتساب، اعمالیه، رخصتیه ورسم منضم کبی نامارله خزینه حسابنه واردات تحصیل اولنوردی. صوکره بوواردات قسماً رسومات امانتنه قسماً شهر امانتنه ترك اولنمشدر که اورالرده الیوم امانتجه قنطار رسمی جبایت اولنمقده‌در. اولیا چلبی چارداق نائبلرینك سکسانه بالغ وبونلرك وظیفه‌سنك چارشوغمازلغی اولدیغنی ذکر ایدییور. شوافاده‌یه کوره چارداق نائبلرینی شیمدیکی قنطار مأمورلری یاخود دها واسع معناسیله بلدیه چاوشی عد ایده‌بیلیرز.

بیان ایدیلن قپانلردن بریسی بال قپانده الآن موجود ومستعملدر. (٨٠٢ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یه باقیکز)

توزیع ایدیله‌رك کیمسه‌نك آچ قالمسنه محل براقمامق ملاحظه‌سنه مستند اولمقله برابر حکومتجه سرای احتیاجاتنك — استانبوله کلن مالزمه کاملاً اصنافه توزیع ایدلمدن اول — (نرخ روزی اوزره) تأمین تدار کی مقصدینه‌ده معطوف بولندیغی اشاغی‌یه درج اولنه‌جق احکامدن ا کلاشلمقده‌در.

ایشته استانبول بال وغلطه یاغ قپانلری، اون قپانی، مصرچارشوسی، یمش‌چارشوسی سبزه‌خانه کافهٔ برر هال اولدیغی کبی شهرك اوته‌سنده بروسنده وجوده کتیرلمش جسیم وکارکیر خانلردخی هربری برر نوع اشیا وامتعه‌نك محل حفظ وتوزیعنه مخصوص (هال) لردن بشقه برشی دکلدر.

مثلا: استانبوله تاجرلر طرفندن (کبه) کتیرلدکده اوزون چارشوده کائن کلید خانه وصولی خانه قونیلوب اوراده اصول معلومه تحتنده اصنافه توزیع ایتدیریلیردی.

سختیان وامثالی ایاق قابی امتعه‌سنك‌ده مرجانده (تاجر خانه) دنیلن برخانده اصنافه توزیع ایدلمکده اولدیغی ٦٦٩ نجی صحیفه‌ده مفصلاً بیان ایدلمشدی.

هر درلو امتعه و موادك نه صورتله استانبوله کتیریله‌رك نه‌لرده وهانکی خانلرده ادخار و توزیع ایدلدیکنی برر برر ایضاحدن صرف نظرله بوراده انجق بر ایکی مثال ایرادی و وثیقه ابرازیله اکتفا اولنمشدر.

شو وثیقه مصر چارشوسنه کتیریلن امتعه‌نك و ازجمله شکر و قهوه‌نك نه صورتله توزیع ایدلمکده اولدیغنی کوستریر. الیوم مصر چارشوسی دنیلن (سوق جدید) انشا ایدلمدن اول قهوه، شکر، پاموق و امثالی بال قپاننده توزیع اولنوردی.

« مرحومه والده سلطان طابت ثراها باغچه قپوسی قربنده بنا ایلدیکی جامع شریف اوقافندن سوق جدیدده واقع اصحاب عرضحال عطار طائفه‌سنك کتخدالری الحاج عثمان ویکیت باشیلری مصطفی وطائفهٔ مزبوره‌دن جم غفیر وجمع کثیر مجلس شرعده اشبو یدیمزده اولان خط همایون شوکتمقرون و متعدد اوامر علیه‌لر منطوقلرنجه قهوه و شکر وقلای و سائر بهار متنوعه سوق مذ کورده واقع وقف مزبوردن متصرف اولدیغمز کارکیر مخزنلی دکانلریمزده بیع و شرا اولنوب سوق مذ کورك غیری جامع حوالیلرنده و سائر عطار دکانلری اوکارنده زنبیل ایله چیك قهوه و شکر و بوبر وقلای و سائر بزه مخصوص اولان بهار متنوعه بیع وشرا اولنمق ممنوع و مصر جانبندن محمیهٔ استانبوله کلن قهوه‌خانلره وسائر معلوم اولان محللره وضع اولندقدن صوکره کتخدا واختیارلر معرفتی

اولمدن وزن اولنميوب و خانجيلر وحماللر قالديرميوب بيع وشرا لازم كلدكده قالبورلنوب توزی و طاشی وطره‌سی بعدالاخراج پاك و خالص قهوه بيع و شرا و قديمدن جانب وقفدن سنه‌ده طقوزبيك آقچه مقاطعه‌ايله كتخدا معرفتيله قهوه دلاللغی انجق درت نفر كسنه‌نك عهده‌سنده وبدل مقطوعلری ينه كتخدا يديله جانب وقفه ادا اولنوب وعطارلق امورينه اطلاعی اولميوب اجانبدن اولان كسنه‌لر اموريمزه مداخله ايتمامك اوزره نظام حاليمز وار ايكن نيجه اجانبدن كسنه‌لر اموريمزه مداخله و قهوه دلاللری قديمه مخالف دردتدن زياده و تجار طائفه‌سی قهوه‌نك قلتنی مشعر ساخته مكتوبلر بيدا ومراد ايتدكلری محللرده بهاسنی ترفيع وتنقيص‌ايدوب بو وجه اوزره عبادالله‌ه اضرار ايتدكلرندن ماعدا بينمزده اختلاله باعث اولمشلردر ديو هر بری تشكی ايدوب فيما بعد اجانبدن اولان كسنه‌لر دكانلری‌اوكنه زنبيل ايله چيك قهوه‌و شكر و بوبر وقلای وضع ايتميوب وقهوه دلاللرينك قديمی اولان درت نفردن زياده‌سی رفع و قهوه امورينك نرخی ترفيع وتنقيصی اقتضا ايتدكده قهوه تجاری دارالندوه اتخاذ ايتدكلری بيوت صناديد تجارده اولميوب معرفت شرع و كتخدا و اختيارلر معرفتلريله بافرمان عالی قهوه وضع اولنان محلده اولوب سوق مزبوردن خارج محللرده قهوه وسائر متاع بيع وشرا اولنميوب غبن فاحش ايله حرام اولان بيع وشرايی ارتكاب واباحهٔ اموال مسلمين ايدنلر منع اولنمق بابنده تكرار مؤكد حكم همايون رجاسنده اولدقلری حضور عاليلرينه اعلام اولندی.

۳ ذی‌القعده ۱۱۳۸ (۱)

«حال‌ه‌لرك اك مهمی ياغ و بال قپانی ايدی. ياغ اهم حوائج ضروريه‌دن اولمقله برابر اوائلده تنويرات‌خصوصنده‌ده مستعمل اولديغی‌ايچون استانبوله هرنوع ياغ جلب واضافه توزيع‌ايتمك مهام اموردن ايدی. بال ايسه؛ شكرك مبذول اولماديغی‌زمانلرده اونك يرينی طوتديغی‌ايچون اوائلده بولنلده مبذولاً استانبولده بولنديرلمسی‌مطلوب ايدی. ايشته كرك ياغ وبال ، كرك سائر بقاليه امتعه‌سی‌كبی حوائج متنوعه‌نك محل حفظ وفروختی حالا موجود اولان استانبولده‌كی بال قپانی ايله غلطه‌ده‌كی ياغ قپانی ايدی. حتی آشاغی‌يه عيناً درج اولنان وثيقه‌دن مستبان اوله‌جغی اوزره بوكون مصرچارشوسنده بولنديريلان باموق بيله اولجه بال قپاننده توزيع ايديليردی.

(۱) استانبول قاضيلغی سجلی نومرو ۲٤ ، صحيفه ۲۰

استانبولده‌کی بال قپانی ـ که مصر چارشوسی ایله تخته‌قلعه آره‌سنده کائن مستطیل الشکل، ایکی قاتلی، تحتنده یاغ یدکلرینی وبال بوطنه‌لرینی محافظه‌یه مخصوص بودروملری حاوی وشایان تدقیق وزیارت بر بنادر ـ استانبولك فتحندن صوکره سلطان محمدخان ثانی طرفندن آیاصوفیهٔ جامع شریفنه وقف ایدلمشدر. (١)

بال قپاننك نظامات اساسیه‌سیله اوروپایه ورود ایدن امتعه واشیانك صورت توزیعی صره‌سیله آتی‌یه درج اولنان وثیقه‌لرده محرر اولدیغی ایچون بوبابده دها زیاده ایضاحات اعطاسندن صرف‌نظر ایدلمشدر.

استانبول قاضیسنه حکم که:

حالا حرمین محترمین اوقافی ناظری اولان الحاج علی اغا دام علوه دیوان همایونمه عرض کوندروب مرحوم و مغفورله ابوالفتح غازی سلطان محمدخان طاب ثراهك آیاصوفیه جامع شریفنه وقف ایلدیکی بال قپانی (٥٧) دیمکله معروف اولان خان قدیمدن برو کلن بال

---

(١) ١١٨٠ سنه‌سنده ظهور، کلن زلزله‌ده بالقاپانی خاننك رخنه‌دار اولمسی اوزرینه تعمیری لازم کلمش و صورت تعمیری مبین اعلامده خانك تأسیسات وتقسیماتی حقنده‌ده بعض ایضاحات کورلمش اولمغله استطراداً آتی‌یه درج ایدلمشدر.

«ایاصوفیهٔ کبیر وقفندن بال قپانی خاننك یاغ یدکلری و بال بوطنه‌لری و سائر امتعهٔ تجار وضع اولنان صاچاقلری آلتی، و زیر زمین مخزنلری و غیری محلری زلزله ایله رخنه‌یاب ولوب وکوشه‌لرنده منهدم اولان اوطه‌لرینه انقاضی طریق عامی اشغال ایدوب و بو اثناده اشیای مذکورك کثرت اوزره ورودی زمانی اولمغله یدك وبوطنه نقلی ایچون طریق عامی تطهیر وذخائر متنوعه حفظنه مستعد اولان محلرك برآن اقدم تعمیری لازمهٔ حالدن اولمغله اقتضا ایدنلره فرمان عالیلری صدوری رأی صواب اولدیغی حضور عالیلرینه اعلام اولندی

٢١ ربیع‌الاول ١١٨٠ استانبول قاضیلغی سجل نومرو ٢٥

(٥٧) بال‌قپانی خانی بیزانسلیلردن قالمه مبانیدندر. طرز انشاسی وفاتح سلطان محمدخان ثانی طرفندن آیاصوفیه جامع شریفنه وقف ایدلمش اولمسی‌ده بوکا دلالت ایدر. آنجق بال؛ منحصراً برقپانی اشغال ایده‌جك درجه‌ده مبذول برماده اولمیوب اساساً کرك استانبولده کرك غلطه‌ده‌کی قپانلرده بالدن زیاده یاغ وسائر بقالیه امتعه‌سی حفظ وتوزیع ایدلمکده وغلطه‌ده‌کنه یالکز یاغ‌قپانی دنیلمکده اولدیغی حالده بیزانسلیلردن قالمش اولان بو بنایه «بال قپانی» دنیلمش اولمسی تدقیقه سزا برمسئله‌در. کرچه بوراده صورتلری مندرج وثیقه‌لرده «بال» دن و «قپان عسل» دن بحث اولنمقده ایسه‌ده بو بحث اوقدر اهمیتی حائز دکلدر.

«استانبول وبوغاز ایچی» مؤلفی محمد ضیا بك بو بنایه: بیزانسلیلر زماننده «بالیوس قپانی» دنیلدیکنی وبوراسی شمدیکی رستم‌پاشا جامعنك برنده کائن ونِدیکلیلره عائد آیا آکیندیانی کلیساسنك

و روم ایلی طرفندن کلن یاغ و طون یاغی و زیتون یاغی وپنبه وکتان و شکر وقهوه وطره‌بلوش و اورله وحلب و ازمیر صابونی وپصدرمه و پینیر وفندق وغلیه طاشی و افلاك طوزی وسائر اشیا و رواج اولان ذخائر قپان مزبورده ضبط اولنوب مطبخ عامره‌یه لازم اولدقجه استانبول قاضیسی اولانلر معرفتیله تسلیم اولنوز ایکن حالا رواج اولان بکلکجیلر محضا کندو انتفاعلری ایچون میری نامیله اسکله‌لرده اولان مخزنلرده ضبط ایدوب برمقدارینی مطبخ عامره‌یه وماعداسنی‌مادره‌ایله (مضاربه) بقالره ومطره‌بازلره فروخت ایدوب قاپان مزبوره کلمامکله رسم میری‌یه کسر و نقصان و وقف مزبوره کلی غدر اولنمقله ذکر اولنان اشیا و ذخائر قدیم الایامدن اولیکلدیکی وجه اوزره تجار طائفه‌سی قپان مزبوره کتوروب مطبخ عامره‌یه لازم اولدقجه اولیکلدیکی اوزره قپاندن ویریلوب اسکله‌لرده بکلکجیلر وپازار باشیلر توزیع ایدرلر ایسه منع ودفع اولنوب ویهود طائفه‌سی پینیر وسائر اشیالری کلوب بوبزم متاعمزدر دیو سائر یرلرده توزیع ایتملریله جانب میری‌یه و وقف شریفه غدر کلی ترتب ایتدیرلمکله ذکر اولنان ذخائر کلدکده قدیمدن بال قپانه کلوب خان مزبورده توزیع اولنوب آخر یرلرده توزیع اولنیوب

شراب وامثالی مأکولاتك محل حفظی اولدیغنی وبیزانسلیلر زمانده بوراده برترازو یاخود قنطار موجود اولوب اهالینك اوزان واکیالی بونکله عیار ایدلمکده بولندیغنی وونديك ایلچیسنه «بالیوس» دنیلدیکی ایچون بوخانه‌ده «بالیوس قپانی» تسمیه ایدلدیکنی بیان ایتمکده‌در.

محمد ضیا بکك بوافاده‌لری محتاج تدقیقدر. «آیا آکیندیانی» کلیساسنك ونديكلیلره عائد ومنحصر اولدیغنی صورت قطعیه‌ده بیله‌میور ایسه‌مده بویله اولسه بیله یالکز برکلیسا پاپاسلرینك شرابلرینی محافظه ایچون بوقدر جسیم بر بنا انشا ایدیله‌میه‌جکی طبیعیدر. شوحالده بنای مذکور بیزانسلیلره عائد مبانئ عمومیه‌دن اولمق لازم کلیر. بنا، طرز انشاسی وجسامتی اعتباریله — بالآخره عثمانلیلر زمانده قوللانیلدیغی کبی — بیزانسلیلر دورنده‌ده هال وظیفه‌سنی کورمکده ایدی. استانبولك تجارت محلی بوجوارلر اولدیغی ومذکور بنا ایسه بالخاصه طشره‌دن کله‌جك امتعه‌یه تخصیص ایدلمش بولندیغی وقونسلوسلر منحصراً تجارت اموریله اشتغال ایتدکاری ایچون استانبولده بولنان واکثریتله تجاردن منتخب اولان ونديك ودول سائره قونسلوسلری ده بوخانده اقامت ایدرلردی. نته‌کیم عثمانلیلر زمانده ایلچیلر چنبرلی طاشك قارشوسنده وشمدیکی مطبعهٔ عثمانیه‌نك بولندیغی محلده کائن برخانده مجتمعاً اوطورور لردی. بك‌اوغلی جهتده سفارتخانه‌لر انشاسی ، دائمی سفارتلر احداثی تاریخلرینه و نسبةً صوك زمانلره عائد وقایعدندر.

«بالیوس» یاخود بالیوز عرفه‌لدر ونديك ایلچیسنه علم اولمش ایسه‌ده ایتالیانجه‌ده عمومیتله کوچوك ایلچیلره وبویوك قونسلوسلره «بالیوس» دنیلمه‌ده اولدیغندن «بالیوس» تعبیرینی ونديك سفیرینه حصروتخصیص ایتمکده طوغری اولمامز. نته‌کیم شیخ‌الاسلام بهائی افندینك ازمیر انکلیز قونسلوسنك برصاحبتی طولاییسیله درسعادت انکلیز سفیرینی تحذیر ایلمسی موجب عزلی اوله‌رق

جانب میری‌یه و وقف مزبوره غدر ایتدیرلمه‌مك اوزره امر شریف ویرلدیکی حرمین الشریفین محاسبه‌سنده مسطور و مقید اولوب موجبنجه عمل اولنمق لازم ایکن حالا بازار باشی و اشیا صاحبی و قنطارجی اولانلر خلاف امر همایون آخر یرلرده وزن و توزیع ایتملریله رسم وزنه و طرف میری‌یه غدر اولنمقله مقدما صادر اولان امر و فرمان موجبنجه عمل اولنوب ذکر اولنان ذخائر مطلق خان مزبورده معتاد قدیم اوزره وزن و تقسیم و توزیع اولنوب بازار باشیلر و اشیا صاحبی و قنطارجی خلاف فرمان شریف اوله کلمش مخالفت و معارضه ایتدیرلمه‌مك بابنده مجدداً امر شریف عالیشانم ویرلمك رجاسنی اعلام ایتمکین ایمدی موجبنجه عمل اولنمق بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر. بیوردم که حکم شریفم وارد قده بوبابده صادر اولان

برینه قره‌چلبی‌زاده عبدالعزیز افندی مقام مشیخته صعود ایتدیکی زمان بهائی افندی بونی کندیسنه رقیب عد و بو مقامه کلمسی اقتدار و اهلیتندن زیاده کندیسنك عزلنه سبب اولان ازمیر قونسولوسی مسئله‌سندن نشأت ایلدیکنی قصد ایده‌رك عبدالعزیز افندیدن سوز آچیلدقجه « بالیوز مفتیسی » دیرمش. حتی « بالیوز مفتیسیدر عبدالعزیز » مصراعنك موسی الیهك مشیختنه تاریخ دوشورلمش اولدیغی « هامه‌ر » ترجمه‌سنده محرردر. بالیوس وندیك قونسولوسنه مخصوص اولسه ایدی انکلیز قونسولوسنك عزلی طولاییسیله مقام فتوایی احراز ایدن عبدالعزیز افندی‌یه بو عنوان ویرلمزدی. بناءً علیه « بال قپانی » ترکیبنده‌کی « بال » کلمه‌سی « عسل » مقابلی دکلدر. تورکجه تعبیرلری عربجه و فرسجه کلمه‌لرله افاده‌یی اعتیاد ایدن قدما — بوراده مندرج وثیقه‌ده‌ده کوریله‌جکی اوزره — ترکیب مذکوری « قپان عسل » ه تحویل ایتمشلر ایسه‌ده بوده « بال یمز » دنیلن طوپك « عسل نمیخوره » طرزنده فارسی‌یه ترجمه‌سی قبیلندندر. ایضاحه حاجت اولمدیغی اوزره « بال یمز » بر نوع اوزون قولومبر منزل طوپنك اسمی اولوب سبب تسمیه بونی « بالیه‌مزی » اسمنده بر ایتالیالك ایجاد ایتمسندن نشأت ایتمکده‌در.

بوخانده بالیوس دنیلن قونسولسلرك — که لسانمزده مقابلی شهبندردر — اقامت ایتمکده اولمسی شونکله‌ده ثابتدر که بعد الفتح عثمانلیلر زماننده‌ده بوراده « شهبندر تقریر » نامیله بریسی بوانده بولنیوردی. « اولیا چلبی »نك افاده‌سنه نظراً غایت منعم و معتمد بر ذات اولان بو مأمور « جمیع وزرا علما، صلحا و منلالرك پولیسه کاغدی خدمتنده اولوب جمله دیارك تجاری بونك قبضهٔ تصرفنده ایدی.»

بیزانسلیلر دورنده بیله مشهور اولان قنطاره کلنجه: محمد ضیا بك بو قنطار حقنده‌ده شایان دقت بعض ایضاحات ویرمکده‌در. آنجق قنطارك اوزرنده‌کی تاریخ موسی الیهك قیدی وجهله ۱۵ ل ۱۱۸٤ اولمیوب ۱۰ ل ۱۲۸۲ در. قنطارك دیکر قولنده آی اسمنی کوسترن بعض روجه حرفلرله برابر ۱۸۶۶ تاریخ میلادیسنك محکوك بولنمسی ده بونی تأیید ایدر. ۷۹۹ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده بحث اولنان « قپان »لر ایشته بودر و بیزانسلیلردن قالمه اولدیغنده شبهه یوقدر. بحث اولنان تاریخ قنطارك صدور زماننه چورومش اولان قول تخته‌سنك الك صوك تجدید ایدلدیکی تاریخدر که اوندن اول دها پك چوق دکیشمش اوله‌جغی طبیعیدر. بو کبی بنالره «قپان» دنیلدیکنه سبب؛ انجق مذکور قنطارلر اولدیغی ایچون محافظه‌یه شایان آثار عتیقه‌دندر.

امرم اوزره عمل ایدوب دخی مقدما صادر اولان اوامر شریفه‌مك مضمون منیفنه مغایر کمسنه‌یه بردرلو دخل وتجاوز ایتدیرمیه‌سن . شویله بله‌سن وعلامت شریفمه اعتماد قیله‌سن . (۱)

.... استانبول قاضیسی زیدت فضائله توقیع رفیع همایونم واصل اولیجق معلوم اوله که: استانبول فقراسندن نیجه ایتام واراملك مدار معاشی پنبه ایپلکی اکیروب بیع ایتمکله اولدیغندن ناشی بو یقینلرده ایپلك حاصل اوله‌جق پنبه‌یی حلاج طائفه‌سی نرخ جاریسندن زیاده به صاتمغله کندولره مضایقه‌یه مؤدی اولدوغن اعلام وحلاجلردن تشکی ایتملریله حلاجلر کتخداسی واختیارلری احضار اولندقده ضبط وربطی مسامحه اوزره اولمقله بو یقینلرده طشره‌لره افراط ایله کیدوب بر مقدار رواج بولمغین تجار طمع ایدوب قنطارینی اون بش غروشه‌دك ویردکلرندن بز دخی خرجزی اوزرینه ضم ایدوب آنك ایچون زیاده بهایه بیع اولنور. اکر عادت قدیمه اوزره بال‌قپاننده حفظ اولنوب آخر دیاره کیتمز ایسه نرخ جاریسی انتظام بولوب پنبه ایپلکی ایله تعیش ایدن عجزه ومساکینه نافع نرخ جاری اوزره حرکت ایده‌بیلوروز دیدکلرنده سائر اهل وقوفدن دخی استخبار اولنوب تجار طائفه‌سنك آقحصار وقرق‌آغاج وصومه وکلیبولی وسیروز قضالرندن استانبوله کتوردکلری پنبه‌یی رسم کمرکی بعدالادا قدیمدن برو بال قپانی خانه‌سنه نقل وحلاجلر کتخداسی ویکیت باشیلری معرفتلریله اصناف مزبوره نرخ جاری اوزره توزیع وضبط اولنوب آخر دیاره افراط ایله کیتمامکه محتاج اوله یغنی خبر ویردکلرنده فیمابعد کمافی‌الاول بال‌قپاننده حفظ اولنوب مأذونه اولمدقجه طشره کیتمك فرمان عالی ایله منع اولنمغه محتاجدر. دیو خبر ویرملریله فقرایه نافع واستجلاب دعایه باعث اولدیغی سن که مولانای مومالیه محمد سعید زیدت فضائله‌سن اعلام ایلدوکك اجلدن موجبنجه عمل اولنمق امرم اولمشدر. بیوردم که وصول بولدقده بو بابده صادر اولان امرم اوزره عمل و اعلامك موجبنجه فیمابعد کمافی‌الاول بال قپاننده حفظ اولنوب مأذونه اولمدقجه طشره کیتمسنه رخصت ویرمیوب مضمون امر شریفمله عامل اوله‌سن . شویله بله‌سن. علامت شریفمه اعتماد قیله‌سن. ۱۱۳۸ سنه‌سی (۲)

الیوم مصر چارشوسی دنیلن سوق جدید انشا اولندیغی زمان پاموق ، قهوه ، شکر وسائر امثالی هند ومصر امتعه‌سی بال‌قپانه کتیرلمیوب مذکور چارشویه تخصیص اولندیغی

---

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۲٤ . تاریخی موجود دکل ایسه‌ده ۱۱۰۷ سنه‌سی وقایعنه مخصوص سجلده مندرج اولمسنه نظراً سنهٔ مذکوره ظرفنده صادر اولدیغی محققدر .

(۲) استانبول قاضیلغی سجلی نومرولی ۲٤

بالاده ذکر ایدلمشدی. بوفرمان اوزرینه استانبول قاضیسی باموغه یکیدن نرخ قویمشدر. ۱۱۳۸ سنه‌سنده‌کی باموق نرخی شودر :

« حلاج طائفه‌سی تجاردن اشترا ایلدکلری پنبه‌نك بهر قنطارینی اون درت غروش وبرربع غروشه آلوب بوصورتده بهروقیه‌سی اوتوزسکز بچق آقچه‌دن زیاده اقتضا ایدر. بهر وقیه‌سنه حمالیه وقنطاریه وقپان‌حماله وکریش آقچه‌سی، نصف آقچه ونقصان درت آقچه وقلفه اجرتی یدی بچق آقچه‌که جمعاً سرمایه قرق‌التی بچق آقچه‌یه بالغ اولمقله کندولره دخی سکز آقچه فائده تعیین اولنوب جمعاً اللی‌درت آقچه‌یه نرخ ویرلدکدن صوکره اصناف مزبوره دخی منوال مشروح اوزره عبادالله‌ه بیع ایتمك اوزره تعهد ایتملریله اشبو محله شرح ویرلدی (۱)

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

غلطه واستانبول قپانلرینه برایکی سنه‌دن برو تجارك ایچلرندن معتمد اولانلرینك بالانتخاب ناظر نصب اولنملرندن مقصود اصلی برمدتدر تجارك اعتیاد ایلدکلری ملعنتك دفعی وآستانهٔ سعادته کلیتلو روغن‌جلبی ونرخدن زیاده‌یه بیع ایدنلرك اخباریله عبادالله‌ه ابراز حسن خدمت ایتمك غرضنه مبنی اولوب ناظر اولانلرد خی مقتضای صداقتی اوزره بوخصوصه علی‌الدوام دقت ونظارت وخلاف رضا حرکت ایدنلری منع ومتنبه اولمیانلری باب عالی‌یه اخبار ایتمك وظیفهٔ حاللرندن ایکن غلطه ناظری عرب اوغلی بودقیقه‌لره رعایت ایتمدیکندن بشقه غلطه تجاری برسنه‌دن برو ممالك محروسه محصولنی قریم یاغی دیه‌رك وسائر کونه ملعنتی پیشه ایده‌رك عبادالله‌ه غالی بها ایله بیع ایلدکلری تحقیق اولندیغندن مرتکب اولانلرك بعضیلری نفی وتأدیب اولنوب فیمابعد اومثللو حالات وقوعه کلمامسی ایچون علی‌الدوام دقت ایتمسی ناظر مومالیه بالدفعات تنبیه اولنمش‌کن آره‌لقده ینه فساد آخره سلوك ایلدکلری وبرطرفدن توارد ایدن یاغلر اصحابی یدینه تسلیم اولنوب نرخدن زیاده‌یه بیع ایتاملری اکیداً تنبیه اولندقده یدلرینه ویریلن روغنی برکون دکان ومخزنلرده طوتوب بعده مجرد دیلدکلری بهایه بیع ایچون کتم وعبادالله‌ی اضرار ایلدکلری وروغن سادہ‌نك طوك وچرویش مثللو قپانه ادخال و اخراجنده برکونا نظام یوغیکن مطلقا زیاده‌یه صاتمق ایچون روغن ایسته‌ینلره قپودن فرمان وتذکره کتیر ویره‌یم دیه‌رك انواع ملعنته اجتسار ایلدکلری ومنی ضمننده ناظر مرقومه کراراً تنبیه اولندقده مغشوشیتی جهتیله مقید اولمدیغی ظاهر

(۱) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ۲۴

اولمقدن ناشى تأديبى لازم كلمش كن اختيارلغنه مرحمةً نفيندن اغماض اولنمغله ايمدى مرقومى نظارتدن اخراج ويرينه قپان مذكور تجارندن استقامتى اخبار اولنان كتانى حسن جمله‌نك معتبرى وصداقتكار اولدوغى استانبول قپانى تجارى طرفندن شهادت اولنمقدن ناشى شروط نظارت اوزره حركت ايتمك وخلافى مقدار ذره حالات وقوعه كلور ايسه تأديب اولنمق شرطلرى درجيله ناظر نصبى اعلام وتقديمه وسائر تجارى دخى تذكره جلب ايله بالاده مذكور فسادلرك فيمابعد وقوعه كلمامسنى جمله‌سنه تنبيه‌اكيد وكفيلتلو روغن جلبنه اهتمام ايللرينى وبوندن صوكره خلاف رضا هر قنغيسندن حركت ظهور ايدر ايسه وبالى بوينته اولسون ترتيب جزادن غيرى عامله اولنميه جغنى كوش هوشلرينه تلقينه وسز دخى حاللرينه دائما نظارته دقت ايليه‌سز ديو . ٢٣ ذا ١٢١٨ (١)

بال وياغ قپانلرينه ورود ايدن روغن ساده ايله طوك وچرويش ياغلرينك صورت ونسبت توزيعى مهم خصوصلردن ايدى. ١١٨٥ تاريخلى بر وثيقه‌ده كيفيت ونسبت توزيع شوصورتله ايضاح ايدلمكده‌در :

« آستانهٔ عليه‌يه طوك وچرويش ياغى كتورن تجار طائفه‌سى كتوردكلرى ياغك ثلثانى اولمق اوزره ايكى يدكنى طوك وبريدكنى چرويش كتوروب استانبولده واقع بال قپانلرينه وضع ونظاملرى اوزره هر توزيع اولندقده ايكى يدك طوك ياغى نرخ روزى اوزره موجبى اصنافه ومقابلى بريدك چرويش ياغى دخى كندولره اخذايدوب بقالانه واكل ايچون شرايه طالب اولانلره بيع وماعداسى قپانده حفظ اولنوب قارشولق تعبير اولونان طوك ياغى ويرمكسزين چرويش ياغى مغاير نظام قديم كندولره ويرلمامك اوزره نظام واشبو نظام بينلرنده على الدوام دستور العمل طوتيلوب ... » (٢)

شو حكم ايسه هم كيفيت ونسبت توزيعى همده قپانلرك اساس معاملاتنى مفصل صورتده كوستردیكى ايچون اهميتنه بناءً درج اولنمشدر :

« اوته‌دن برو ياغ وبال قپانلرينه تجار طائفه‌سنك كتوردكلرى ذخيره نوبت ايله اصنافه توزيع اولنوب قاعدهٔ اعتداله رعايت اولنور ايكن بو اثناده نوبت ايله توزيع اولنميوب بعضلرينك ذخيره‌لرى بعضيلرندن مقدم ومؤخر توزيع اولنه‌رق نظام قديملرينه خلل كلوب وبو وجهله

(١) استانبول قاضيلغى سجلى نومرو ٩٨
(٢) « « « « ٣٥

تجار بیننده رسم اعتدال بولنمدیغندن قبل وقالی موجب اولدیغی تحقیق اولنمغله اوته‌دن برو تجار طائفه‌سنك یال ویاغ قپانلرینه کتوردکلری ذخیره‌لری نه‌وجهله توزیع اولنه کلمش ایسه بوندن بویله غدر وحمایه اولنمیه‌رق نظام سابقی اوزره توزیع ایتدیریلوب خلافی حرکتدن مباعدت اولنمسی اقتضا ایدنلره تنبیه وتأکید ایله دفع قیل وقاله مساعده اولنمق بابنده صادر اولان فرمان عالیشانه امتثالاً آستانهٔ علیه‌مده یال قپاننده واقع فرمانلو معدود تجارلرك اختیار حاجیلری (۱) وموجبی اصنافنك اوسته‌لری بالجمله مجلس شرعه بعدالاحضار اشبو فرمان عالیشانم منطوقی اوزره کندولردن خصوص مذکورك توزیع وتقسیم ورسم اعتداله رغبت ایتمدکلرندن نظام قدیمك اختلالنه بادی اولوب بو حالاته تصدی نه‌دن نشأت ایدر دیو قدیمی نظامی استفسار وحقیقتی تفحص اولندقده آنلر دخی جوابلرنده بزم نظام قدیممز مدت وافره‌دن برو طشره ممالکلردن ظهور ایدن بر سوره کدن اون اوچ یدك یاغ تدارك وهر یدکه تجار تمغاسنی ضرب وتجاره بر امین کاتب نصب اولنوب طشره‌دن سفائن ایله یاغ ورود وقپانه داخل اولدقده کاتب مزبور بوصله‌سیله یدنده اولان دفتره بعدالقید توزیع وقتی کلدکده دفتره قید اولنان وجه اوزره توزیع اولنوب تمام اولدقده قتنی اسامیده قالور ایسه ینه توزیعده اشاغی طرفده اولان تجارك اسامیسندن یدی ودفترده‌کی اسامیلری تمام اولدقده ینه کالاول بو رسم اوزره توزیع اولنوب حالا بو رسم اعتداله رغبت ایتمه‌ین سلستره تجارلری حیله وطمع خاملرندن ناشی ابتدا بوغازلدقلری بر سوره‌که اوچ تمغا ضرب واوچ اسامی دیو تحریر وبش سوره‌کی اولان یدی سکز تمغا ضرب وسکز سوره‌ك دیو سکز اسامی تحریر ایتدیردوب بر وجه محرر نظام قدیمه مغایر حرکته جسارت وسائر شمنی وهزارغراد وافلاق دیارلرندن یاغ کتورن تجارلر دخی یکرمی اوتوز یدکنه بر اسامی دیو تحریر وکچی وصیغیر اشکنبه‌سی دروننده کتوردکلری طوك یاغلرینه بز اسامی تحریر ایتدیرمیوز دیو رنجیده وبزلره غدر کلی ایدرلر حقیقت حال کرك قپان عسلی وکرك قپان غلطه تجارلرینك بی‌غرض، موثوق الکلام کمسنه‌لرندن تفحص وشروط نظامنز نه وجهله ایسه ینه قدیمی اوزره یدیمزه شروط اعطا اولنمق مرادیمزدر دیدکلرنده خصوص مذکور بالاده ذکر اولنان سؤال اوزره قپان عسل اختیارلرندن عباداللهه وتجاره انفع وخیرلو اولمق اوزره قدیمی شروط ونظاملری استفسار اولندقده جوابلرنده طشره ممالکدن صغیر وکبیر یاغ یدکلری ورود ایتدکده وارنه قائمه‌سی موجبنجه هر بر سوره‌ك اون ایکی یدك اولوب بر اسامی

(۱) قپان دقیق تاجرلرینه « حاجی » دنیلمکده اولدیغی ۷۹۰ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده بیان ایدلمشدی . دیکر قپان تاجرلرینه‌ده حاجی دنیلدیکی بو وثیقه‌دن آکلاشلمقده‌در . ذاتاً اسلامیتك حجی فرض ایتمسی آنجق بو کبی زنکین وتجارتله اشتغال ایدنلر ایچوندر . زیرا تاجر حجه کیتمکله هم عبادت هم‌ده سیاحت ایده‌رك کورکوسی آرتار .

دیو تحریر اولنوب صوکره کلن تجار یدکلری وجه‌مشروح اوزره تحریر و قپانه ادخال و بوندن صوکره دخی کلن تجارك یاغلری حساب مذکور اوزره تحریر اولمدقجه غیری تجارك مخلوط اوله‌رق یاغلری تحریر اولنمیوب و قپانه یاغ ورود ایتدکده اون ایکی یدکك بر اسامی اوله‌رق التیسی چرویش و التیسی طوك یدکی اولوب حین توزیعده نوبته رغبت اولنوب طوك یاغنی موجبی اصنافنه توزیع و تقسیم و باقی آلتی یدك[١] چرویش یاغنك اوچ عدد چرویش یدکنی ینه تجارینه تسلیم اول دخی عباد اللهه رایجی اوزره فروخت ایدوب باقی فضله اولان اوچ یدك چرویش دخی لدی الاقتضا استانبول قاضیلری بولنانلرك اعلاملریله قپان مذکوردن اخراجنه مساعده‌لری اولوب وکمرك قائمه‌سی موجبنجه کچی و صیغیر اشکنبه‌سی درونده اولوب توارد ایدن روغن طوك دخی هر بش بیك وقیه‌سنه بر اسامی تحریر اول دخی بروجه محرر توزیع اولنوب و حالا قپان عسلده کاتب بولنان محمد امین نام کمسنه یدینه بر آچیق دفتر تسلیم و اول دخی صداقت اوزره کمرکدن قائمه کلدکجه برایکی امین تجارك مواجهه‌سنده دفترینه بروجه محرر قید و موجبی اصنافنه کذلك توزیع ایدلمك اقتضا ایتدکده کاتب مذکور محل مزبورده اوزرینه نظارت و وجه‌مشروح اوزره نوبته رغبت اولنه‌رق طوك یدکلری توزیع اولندقده اکر اول تجارك اسامیسی برقاچ اولوب تمام و لمازایسه ایرته‌سی توزیع کونی ینه اول تجارك یدکلری توزیع اولنه‌رق تمام اولدقده کاتب اولانلر خدمتی مقابل بر اسامه چکله ، و موجبی اصنافنه طوك یاغی توزیع اولنورکن چرویش یدکنی طوك یاغی یرینه وزن و توزیعه جسارت اولنمیوب کمسنه‌یه غدر و حمایه اولنمامق اوزره بو شروط مرعیه‌نك دوام و ثباتنه جمله‌سی راضی و متعهد و اکر ایچمزدن برکمسنه بروجه محرر ذکر اولنسان شروط مرعیه‌نك خلافی حرکته جسارت ایدر اولور ایسه بلا امان حقلرنده اقتضا ایدن تأدیباته راضیلر اولدق دیو جمله‌سنك ایلدکلری مستحسن تعهدلری الی ماشاءالله تعالی دستور العمل طوتلمق ایچون باش محاسبه‌یه قید ویدلرینه برقطعه امر عالیشانم اعطا اولنمسنی حالا استانبول قاضیسی درویش سید محمد زیدت فضائله اعلام ایتمکین اشبو اعلام شرعیده تفصیل اولندیغی اوزره ویریلن شروط انظام فیمابعد چرویش یاغنك تلفدن وقایه‌سیله عباد اللهك ضرورتدن محافظه‌سنی موجب بر کیفیت مستحسنه اولمغله حین توزیعده چرویش یدکی طوك یاغی یرینه موجبلرینه توزیع اولنمامسی و برکمسه‌یه غدر و حمایه اولنمامسی حالاتنه دقت و اکر خلاف شروط و انظامه مغایر حرکته تصدی ایدر اولور ایسه ضابطی معرفتیله مقتضای تأدیبی اجراسنه مبادرت اولنه‌رق برموجب اعلام ویریلن شروط نظام الی ماشاءالله تعالی دستور العمل طوتلمق ایچون

(١) صیغیر درسندن معمول طرفلره مدك دنیلمکده‌در.

باش محاسبه‌یه قید اولنمغله ایمدی وجه مشروح اوزره عمل اولنمق بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر. بیوردم که حکم شریفم وارادقده بوبابده وجه مشروح اوزره شرفیافتهٔ صدور اولان اشبو امر شریف عالیشانمك مضمون منیفی برله عامل اولوب خلافیله برفرده وضع وحرکت ایتدیرمیه‌سز. شویله بله‌سز علامت شریفه اعتماد قیله‌سز. (۱)

صفر ۱۲۰۰

استانبولك زیتون یاغی تأمین ایتمك‌ده مهم برمشغله ایدی. زیتون یاغی‌ده مقایسه ذخیره‌سی کبی معین محللردن اهون فیأتلرله مبایعه ایدیلیر وبر نسبت دائره‌سنده اهالی‌یه توزیع اولنوردی. نسبةً صوك زمانلره (۱۲۵٤) تعلق ایدن خصوصاتدن باحث اولان آتیده‌کی وثیقه بوبابده ایضاحات کافیه‌یی احتوا ایتمکده‌در:

مددکاری توفیق سبحانی ایله عصر باهرالنصر حضرت شهنشاهیده هر برموادك حسن صورتله استکمال نظام وانتظامی جلوه‌کر ساحهٔ تیسر اولدیغندن برمدتدن برو درعلیه‌ده روغن زیت وصابون خصوصنده مشهود اولان اویغونسزلغك دخی رفعیله ازسرنو ضابطه ورابطه‌یه توثیقی لازم کلمش ومقدما یدواحد اصولنك عفو ورفعیله محال معلومه‌دن ترتیب بیوریلان یوز بیك قنطار روغن زیت واللی بیك قنطار صابونك حین ترتیبنده اوچبیك سکز یوز بر قنطار روغن زیت ایله بیك طقوز یوزاوتوز بش قنطار صابون هیچ برمحله تخصیص اولنه‌میه‌رق وقت مخصوصده حاصله نظراً قنی قضانك تحملی اولور ایسه اورایه طرح اولنمق اوزره آچیقده براقلمش وآیواجق ایله قزلجه طوزله قضاسی حصه‌سی ثلثانی اولان درت بیك درت یوز قرق درت قنطار روغن زیت ایله ایکی بیك ایکی یوز قنطار صابون مؤخراً عفو بیورلمش اولدیغندن قصور قالان طقسان بر بیك یدی یوز اللی بش قنطار روغن زیت ایله قرق بش بیك سکز یوز آلتمش بش قنطار صابون مرتباتنك خارجه قاچیرلمیه‌رق فیأت مقرره‌سیله فروخت ایتدیرلمك اوزره اسباب محافظه‌سی استحصالی اهم والزم اولمق حسبیله مرتبات مذکوره‌دن بشر اون بیك قنطار روغن زیت وصابون جلیبه داخل سورده باب جعفرده انشا اولنه‌جق حوضلرده جمع وحفظیله اورادن توزیع وفروخت وبحوله تعالی اداره‌سی صورتی روغن زیت مدیری قوللرینك تبدیلی صره‌سنده تصور بیورلمش واشبو مطالعه دخی روغن زیت وصابونك خارجه قاچیرلماسی صورتندن

(۱) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ٦٥

عبارت ویرده مقدمکی نظام اوزره الحالة هذه تجار روغن زیت و صابونی اوچر غروشه وبعض محله یوزاونر پاره‌یه صاتملری ومحلندن اسعارك تفاوتی جهتیله مصارفاتی قوریده‌میه‌رق مبتلای ضرر وزیان اوله‌جقلرینی باب‌عالی‌یه عرضحال تقدیمیله تظلم و استرحامدن خالی اولمدقلرینه وحالبوکه بقال وسائرلرك برو تقریب دسترس اوله‌جقلری یاغ وصابونلرك بهر وقیه‌سنی فقرا التی یدی غروشه آله‌رق بو خصوصده عبادالله‌ك اضطرابلری بدیدار بولندیغنه بناءً بونك دخی برحسن نظامه ربطی ضمننده بعض منافع مالیه دخی استحصال اولنمق امنیه‌سندن کنایت اولدیغنه بعدالتبدل بو خصوصك زیروبالاسی اطرافیله مطالعه ومذاکره اولنه‌رق حاصل اولان وقوف و معلوماته کوره درسعادت ترتیبی اولان مذکورالمقدار روغن زیت و صابونك سنه‌سی ایچنده محللرندن تکمیلاً درسعادته جلبی خصوصنه وبروجه‌بالا داخل سورده بر محل مخصوصده حفظیله اورادن کمال تقیدواهتمام ایله توزیع وفروختنه وحسن اداره‌سنه اقدام اولنسه فیأت مقطوعه ایله بقال وصابونجی اصنافنه توزیع اولنمدقجه کمافی‌السابق کارجیسی اولان برطاقم کسان اعتیاد ایلدکلری حیله یعنی بعض محللردن تذکره استحصالیله کندولری لزومندن زیاده یاغ وصابون آله‌رق بقال اصنافنه صاتمغه جسارت وآنلر دخی کویا مستأمناندن اشترا ایلدکلری شایعه‌سیله شوندن بوندن آلدقلری یاغ وصابونی دکانلرنده، مستأمن قلقلو کاوورلر [۱] دخی جوامع شریفه حوالیلرنده فیأتندن زیاده‌یه صاتمغه جرأت ایده‌جکلرندن فیأتنك تقرری و شونك بونك کاربله صاتمق اوزره زیاده یاغ و صابون آلملرینك منعی دائره امکاندن خارج اولدیغی واضحاتدن و مثلا توزیع اولنه‌جق قدر روغن زیت و صابون بریکدیریلوب بقالان اصنافنه شیمدیکی فیأت اوزره یوز اونر پاره ایله توزیع ایتدیرلدیکی صورتده کرك بقال و کرك تجار علی‌السویه اوچر غروشه صاته‌رق اصحاب فسادك جمله‌سنه ومادره‌باز مقوله‌لرینك ارتکاب وتهاجمنه محل قالمامق لازم ایسه‌ده اصل روغن زیت تجارینه نسبتله صاته‌جقلری روغن زیتده اطراد اولمدقجه یعنی کرك بقالانه ویره‌جکلری وکرك دکانلرنده صاته‌جقلری روغنك بهاسی برلشمدکجه ینه تشتت وفساددن قورتیله‌میه‌جغی بدیهیاتدن وکذلك شیمدیکی فیاتنك زیاده‌لنمامسنه هر نه‌قدر روی مساعده کوسترلمه‌مش ایسه‌ده اول وآخر واقع اولان تظلم واسترحاملری وفی‌نفس‌الامر تحری وتحقیق اولندیغی وجهله الحالة هذه روغن زیت وصابونك بهر وقیه‌سی کافهٔ رسومات ومصارفیله درعلیه‌ده مغازه‌لرینه اوچ غروش‌اوتوز ایکی پاره مقداری سرمایه ایله واصل اولمقده اولدیغنه نظرا یوز اونر پاره ایله توزیع وفروخت اولنمسنه عدم تحمللرندن سرمایه‌لری کلیاً تلف و اول وقت ذمتلرنده بولنان

(۱) ٦٠٤ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یه باقکز.

رسوماتك تحصیلی کرفتار عقدهٔ تعویق و بلکه تمتع اوله‌رق خزائن عامره‌یه ضرر ترتبی احتمالاتندن اولوب وحتی بو آنه قدر دورلو دورلو حیله و خدعه وقوعی و طشره‌یه یاغ وصابون قاچیرلمسی صورتلرینی ارتکابه مجبوریتلری تجارك اشبو ایلدکلری ضرر وزیان ماده‌سندن نشأت ایلمش اولدیغنی علناً اعتراف واعتذار ایلدکلرینه نظراً مناسبی مقدار ضمی خصوصی رهین مساعدهٔ علیه بیورلدقده شیمدی‌یه قدر مشهود ومسموع اولان حیل ودسایس و خلاف مرضی حرکات مندفع اوله‌بیله‌جکی وعباداللهٔ دخی سایهٔ مراحموایهٔ حضرت شاهانه‌ده راحت ایده‌جکلری مأمول بولنمش موادن ایدوکندن اقتضاسی لدی‌التأمل اول امرده کلیتلوجه یاغ وصابون اسکله پیشکاهنده بریکدیریلوب دفعهٔ بقالان وصابونجی اصنافنه کفایت مقداری توزیع واعطا اولنق ایچون اصناف مرقومه‌نك شیمدی‌یه قدر غالی بها ایله آلمش اولدقلری روغن زیت و صابون تعیین بیوریله‌جق مدت مناسبه ظرفنده احتساب ناظری افندی بنده‌لری معرفتیله بالتتبیه صاتدیرلمق و مدت مذکوره انقضاسنه دکین مغازه وقایقلردن بر درهم یاغ و صابون صاتدیرلمامق اوزره تقید اولنوب بعونه‌تعالی اسکله پیشکاهنده بریکدیریلن روغن زیت و صابون بقالان و صابونجی اصنافنه توزیع اولنه‌جق مقدار جمع اولدقدن و اصناف مرقومه‌یه مقدمجه غالی بها ایله آلوب یدلرنده موجود بولنان یاغ و صابون صاتدیرلدقدن صوکره بقال و صابونجی دکانلرینه توزیع و مغازه‌لر دخی کشاد اولنه‌رق کرك بقال و کرك تجاره فیأت واحده ایله فروخت ایتدیرلمسی اساس نظام دیمك اولدیغنه واونه‌دن برو روغن زیت وصابون توزیع اولندقده بقالان و صابونجی اصنافنه وقوعبوله‌جق مصارفنه مقابل اونر پاره تجارت اولمق اوزره نرخدن اونر پاره نقصاننه ویرلمسی اصولدن بولندیغنه کوره ایکی طرفلی کوزه‌دلمسی لازم کلوب شویله‌که ضم فیأتدن طولایی ترقیسی ایجاب ایده‌جك رسوماته بدل اولمق اوزره رسم جدید اوله‌رق بهر وقیه روغن زیت وصابونك بروجه آتی برصنفندن اونر و برصنفندن اون بشر و برصنفندن یکرمیشر پاره آلنمق وعلی‌السویه کرك اصل یاغجی مغازه‌لرنده و اسکله‌ده و بازار یرلرنده و بقال دکانلرنده دردر بچق غروشه صاتلق و شیمدیکی فیأتندن درت غروشه وارنجه‌اللی پاره‌سی اصل یاغ صاحبی تجاره عائد اولمق اوزره بعدازین روغن زیت وصابونك بهر وقیه‌سنك فیأتی درت بچق غروشه ابلاغ بیوریله‌رق مثلا بقال وصابونجی اصنافنه درت غروش اونر پاره‌یه توزیع واون پاره رسم جدیدی دخی تحصیل اولندقده اصل تجار یاغ وصابونی تمامیله درت غروشه صاتمش وبقالان دخی عباداللهه درت بچق غروشه فروخت ایله سایهٔ مراحموایهٔ حضرت خلافتپناهیده بهر وقیه‌ده اونر پاره تمتع ایتمش اوله‌جقلری

درکار وکذلك شیمدی‌یه قدر ویرلدیکی وجهله بازار محللرنده صاتلق اوزره کوفه‌جیلره
واسکله پیشکاهنده یزر وقیه اوله‌رق عباداللهه فروخت اولنمق اوزره تعطیل کونلرندن
ماعدا بهر یوم چاریکجیلره روغن زیت ویرلمسی وایجاب واقتضاسنه کوره محلات آره‌لرینه
کوفه‌جیلر ایله یاغ کوندرلمسی جانب معالی مناقب حضرت شهنشاهی ایچون دعوات خیریه
استجلابنی مستلزم اوله‌جغی حسبیله کمافی السابق بازار محللرنده و ایجابنه کوره محلات
آره‌لرنده دخی یاغ و صابون صاتلق اوزره درت غروشك اوست طرفی اولان یکرمی
پاره‌نك بشر پاره‌سی کوفه‌جی و چاریکجیلره ویریله‌رك اون بش پاره‌سی رسم جدید آلنمق
و مغازه‌لردن بعض دائره و سائره‌یه صاته‌جقلری یاغ و صابونك دخی اصل مالی
اولان درت غروش تجاره قاله‌رق بهر و قیه‌سندن یکرمیشر پاره‌سی کذلك رسم
جدید تخصیص قلنمق صورتلریله تسویه‌سی موافق ارادهٔ سنیه بیوریلور ایسه
کرك بقال وکرك تجار دردر بچق غروشه صاته‌جقلرندن هر طرفك فیأتنده حاصل
اوله‌جق مساواتدن طولانی ملحوظ اولان تشتت نظام و فساددن قورتولمش وهم
آلنه‌جق رسم جدیددن جانب دولت علیه‌یه براز منفعت حاصل اولمش اوله‌جغی نمودار
وبوقدیرجه روغن زیت محافظه‌سی ایچون شیمدیکی حالده حوضلر الشامی وباب جعفر
محلنه نقل تکلفنه حاجت قالمیه‌جق کبی کورندیکی وتجاردن شو نظامك خلافی حرکت
وقوعه کلور ایسه درحال او مقوله‌لرك تأدیبات لایقه‌لری اجراسیله اوکی آلنه‌جغی بدیهی
ویدیدار اولمغله تقدیم قلنان محضر قلقلی تعهدنامه‌ده بیان قلندیغی وجهله روغن زیت
وصابون تجارنه تعهد ایتدیرلمش وبوندن صوکره خلافنه جسارت ایدن اولور ایسه
حقنده عقوبت ایفاسی محقق ایدوکی دخی روغن زیت وصابونجیلر کتخداالریله
تجارینه بالاطراف تفهیم قلنمش اولدیغندن موافق ارادهٔ علیه بیورلدیغی حالده محضر مذکور
تمهیر ایتدیریله‌رك نظام مذکورك الی ماشاءالله تعالی دستورالعمل طوتلق اوزره تأسیسی
ونظام مذکورك اعلانی ضمننده مدللو ناظریله مدللوده روغن زیت وصابون رسوماتی
تحصیلنه مأمور محمد آغا قوللرینه و ادرمید وویووده‌سیله ادرمید وجوهندن اولوب
رسومات تحصیلنه مأمور حاجی احمد آغا قوللرینه وآیوالق و آیواجق وویووده‌لرینه
خطابا تصدیر بیوریله‌جق اوامر علیه‌یه بو وجهله شایان بیوریلان مساعدهٔ علیه کرك
تجار وکرك یاغ اصحابی حقلرنده نعمت عظمی اولدیغنك قدرینی بیلوب بازار محللرنده
بر کونا اویغونسزلق وقوعه کلامسنك تفهیمنه وشو آره‌لق کلیتلو یاغ وصابون

كوندرلمسنه ومرتبات مذكوره‌نك بدايتندن شيمدی‌يه قدر نه مقدار ياغ وصابون كوندرلمش ايسه صراحةً كيفياتنك اشعارينه مسارعت ايللری تنبيهاتی درج وتذكار بيورلمسی مناسب كبی لائح خاطر اولديغی ومنوال محرر اوزره روغن زيت وصابونك بهر وقيه‌سنك دردر بچق غروش فيأت ايله فروختنه مساعدهٔ سنيه شايان بيوريلور ايسه درحال جمله‌نك معلومی اوله‌رق اكا كوره حركت ايتديرلمسی يعنی بركونده بقال دكانلرنده وتجار مغازه‌لرنده دردر بچق غروشه صاتلمسی اساس نظام اولديغی واضحاتدن اولوب شويله كه استماع اولنديغنه كوره بقال اصنافی قره‌غولخانه‌لر قناديلنه بهر كيجه مجاناً روغن زيت ويردكلرندن بو وسيله ايله شيمدی‌يه قدر هر قاچ غروشه اولور ايسه اولسون بولدقلری محلدن ياغ آلمغه مجبوريتلرينی اتيان ايتمكده وبو تقريب ايله سائر مشتری‌يه دخی آلتی بچق غروشه قدر روغن زيت صاتمقده اولدقلرندن واليوم دكانلرده ياغ بولنديغندن بش اون كوندن برو كوچ ايله بريكديريلن روغن زيت مديره محلنده بولنان هجومك بر تقريب دفعيله بقالانه توزيع اولنسه مقدمكی آلدقلری ياغ دكانلرنده موجود بولندقجه ضرر آتشدن كوملكدر يوللو واهی عذرلر ايله توزيع اولنان ياغ توكندی صاتديغمز اولكی ياغدر ديه‌رك ينه آلتی بچق غروشه قدر روغن زيت فروخت ايده‌جكلرينه وبونك فرق وتمييزی ممكن اوله‌ميه‌جغنه وبو تقديرجه ينه مادره‌باز كروهی فرصت بوله‌رق بقالانه صاتمق اوزره كليتلو ياغ آله‌جقلرينه واولوقت ضم فيأت ماده‌سنك هيچ بر فائده‌سی اولميوب اولكندن اويغونسز اوله‌جغنه بناءً بعدازين كمسنه‌نك بوكار مكروهه جرأت ايتمامليچون مثلا اون بش كون مهل ويريله‌رك شومدتده يدلرنده بولنان روغن زيت وصابون هرنه ايسه تماماً صاتوب الحاصل خالی بها ايله آلدقلری ياغ وصابوندن بر درهم دكانلرنده براقلمامق ومهل مذكور مدتی منقضيه اولدقدن صوكره توزيع اولنه‌جق يالكز روغن زيتی محله‌سی اهاليسنه دردر بچق غروشه صاتمق اوزره احتساب ناظری افندی بنده‌لری طرفندن بقال اصنافنه سريعاً تنبيه وتأكيد وتوزيع اولندقدن صوكره قنغی بقال درت بچقدن زياده‌يه روغن زيت بيع ايدر ايسه بيلنمز قباقله تعيين اولنان مأمورلر معرفتلريله بهمه حال تحقيق اولنه‌جغندن واو مقوله بقال جزای سوء صنعی اوله‌رق يدی بچه وصح عالی كشيده بيورلدقجه ويدی سنه تكميل اولندقجه وجانب ضربخانهٔ عامره‌دن انها اولنمدقجه عفو واطلاق اولنمامق شرطيله كوره‌كه وضع اولنه‌جغی تفهيم وتمهيد اولنمسی ومشتريسی حقنده دخی تأديبات لائقه اجراسی مصمم

اولمق حسبیله اکا کوره قنغی محله‌نك بقالی زیاده‌یه یاغ فروختنه وفیأتندن زیاده‌یه اشترایه اهالئ محله‌دن هرکیم اجتسار ایدر ایسه اول محله‌نك امام ومختارلریله موثوق ومعتمد اهالیدن دخی اوچ نفر کمسنه کلوب ناظر مومی‌الیه ایله روغن زیت مدیری قوللرینه اخبار وشهادت ایتملریچون ائمهٔ محلاته کیفیتی کوزلجه تفهیم وبیان ایلمك اوزره استانبول وبلاد ثلثه قاضیلری افندیلر داعیلرینه وناظر مومی‌الیه قوللرینه وملل ثلثه پطریقلرینه وخاخام باشی‌یه خطاباً بیاض‌اوزرینه فرمان عالی اصداری وبرمنوال مشروح اون بش کونه قدر بقال وصابونجی اصنافنه ناظر مومی‌الیه معرفتیله روغن زیت وصابون توزیع اولنه‌جغندن شمدی‌یه قدر کلمش اولان و کلمکده بولنان روغن زیت وصابون فروخت اولنماق اوزره قایقلرده توقیف ایدوب بعده تعالی وقتی کلدکده ناظر موماالیه بالمذاکره اول باول اقتضاسی وجهله بقالانه وصابونجی اصنافنه روغن زیت وصابون توزیع اولندقدن صوکره مغازه‌لردن فوچی وبازار محللرینه وایجابنه کوره محلات آره‌لرنده وعلی‌الدوام مغازه‌لرده فیأتیله یاغ وصابون فروخت ایتدیرمسی تنبیهی متضمن روغن زیت مدیری قوللرینه خطاباً شیمدی بر قطعه بیورلدئ عالی اسطاری اقتضا ایلدیکی رهین علم عالیلری بیورلدقده اولبابده امروفرمان حضرت من‌له‌الامرکدر .

بورایه قدر درج ایدلمش اولان وثائق اوائلده امور اعاشه‌نك نه درجه مشکلاتله تدویر ایدلمکده اولدیغنی کوسترمکده‌در. آلتنجی فصلده اسکی طرز اعاشه ایله زمان حاضر آره‌سنده برمقایسه یوزیدیله‌جکدر .

اوچنجی فصل

سبزه و میوه

استانبوله سبزه ایله میوه جلبی ده حوائج ضروریهٔ سائره کبی حکومتك معاونت و دلالتیله واقع اولوردی . بالق و یاغ قپانلری کبی برده سبزه قپانی (سبزه خانه) موجود ایدی . سبزه و میوه ، سبزه خانه یه کتیریلیر ، اوراده حکومت معرفتیله اصنافه توزیع ایتدیریلیردی برینی سبزه یه ، دیکری میوه یه عائد نمونه اولمق اوزره ایکی وثیقه آتی یه نقل اولنمشدر .

استانبول قاضیسنه و درکاه معلام یکیچریلری آغاسی دام علوه یه حکم که

استانبولده واقع سبزه وانجی حرفتی قدیم الایامدن برو طشره دن استانبوله کلن سبزه وات کندولره مخصوص اولوب میری (سبزه خانه) یه کلوب بعده کتخدا و اختیارلری معرفتلریله بینلرنده علی السویه تقسیم و آنلر دخی نرخ جاری اوزره عبادالله یه بیع ایده کلوب بر وجهله مداخله اولندیغی یوغیکن برقاچ سنه دن برو بعض بقال و مناو و سائر محتکر و مادره باز طائفه سی کندو کار و کسبلرینه قناعت ایتمیوب امین او کنده و سائر دیلدکلری محلده مخزنلر پیدا و سبزه وات ایله کلن سفائنك سبزه واتی مخزنلره چیقاروب درحال اخفا و مذکورلر وارنجه کندولره بر اسنه ویرمیوب دیلدکلری اوزره بزر ایکیشر آقچه ضم و نرخ روزیسندن بر قاچ قات ازدیادیله تکلیف ایدوب نظام قدیملرینه مغایر تعدی و تجاوز و دکاکینلرینك ابطالنه باعث و عبادالله‌ك ضرورتلرینه بادی اولوب بوندن اقدم بالاّ علام منعلری بابنده مؤکد و مشدد اوامر شریفه صادر اولمشکن قطعا اصغا ایتمدکلرندن غیری اکثریسی بزر طریقله مخزنلر ایجاد و اشیای مذکوره یی کما فی الاول در مخزن ایده رك بر وجهله الرندن آلمق (غیر) قابل و نرخ جاریسی اجرا اولنمامقله بر موجب اعلام شرعی مقدما شرف افزای صدور اولان امر شریف موجبنجه نظام قدیملرینه مراعات ایله مزبورلرك اولوجهله اولان تعدیلری منع و دفع اولنمق بابنده مقدما استدعای عنایت و مذکورون سبزه جی طائفه سی مجلس شرعده سفائن ایله طشره دن

آستانهٔ سعادته كلن قباق وبادنجان وباميه وملوحيه قديم الايامدن برو نظام قديملرى اوزره ميرى سبزه خانه اسكله سنه كلوب جمله معرفتيله سبزه جى دكانلرينه توزيع و نرخ جارى اوزره عبادالله‌ه بيع ايده كلمش ايكن بر قاچ سنه‌دن برو بقال و كوفه‌جى وقولتوقجى وماناو طائفه‌سى وباغچه قپوسنده و سائر محلده احداث اولنان مخزن ودكاكين اصحابى كلن كلن سبزه‌واتى آلوب مخزن و دكاكينده جمع و بعده سبزه‌واتجى حرفتنه نرخدن زياده‌يه تكليف وبو وجهله نظام قديملرينه مغاير حركتلرينك منع ودفعلرى ايچون تظلم حال ايلدكلرنده منع ودفعلرينى ناطق يدلرينه طغرالى امرشريف ويرلمكله ايچلرندن بعضيلرى متنبه اولميوب كما فى الاول نظاملرينه خلل ويروب يدلرنده اولان امر عالى موجبنجه مزبورلرك مغاير قديم تعديلرى منع و دفع اولنمق بابنده طغرالى امر عاليشان التماس ايلدكلرين سابقاً استانبول قاضيسى اعلام ايلدكده اعلامى موجبنجه قديمى اوزره سبزه خانه اسكله سنه كلوب جمله معرفتيله سبزه جى اصنافنه توزيع و نرخ جاريسى اوزره عبادالله‌ه بيع اولنوب او مقوله نظام قديمه مغاير سبزوات آلوب نرخ جاريسندن زياده‌يه تكليف ايدن محدث مخزنلر ودكاكين اصحابى و سائر محتكر مادره‌بازلر منع ودفع و نهى اقتضا ايدنلره محكم تنبيه و تأكيد اولنوب ممنوع ومتنبه اولميانلرك اقتضا ايدن تأديبلرى اجرا اولنمق اوزره صدراعظم حضورينه احضار اولنمق ايچون امرشريف صادر اولمش ايكن نظاملرينه مغاير حركت اولندوغنى مقدما عرضحاللريله استدعا و ديوان همايونمده محفوظ قيود احكامه مراجعت اولندقده وجه مشروح اوزره امر شريف ويرلديكى مسطور ومقيد بولنمغين مقدما صادر اولان امر شريف موجبنجه عمل اولنمق بابنده خداوندكار سابق عمزادهم مرحوم و مغفورله سلطان عثمان خان طاب ثراه زماننده امر شريف ويرلدوكن بيلديروب تجديدين رجا ايتمكين وجه مشروح اوزره عمل اولنمق ايچون يازلمشدر . . . . اوائل ج ١١٧٢ (١)

محميهٔ استانبول و محروسهٔ غلطه و مدينهٔ حضرت اباالايوب الانصارى و اسكدار وتوابعنده اولان بازارجى طائفه‌سنك نظام قديملرى : طشره‌دن استانبوله كلن كرك ميوهٔ تر وكرك حرفتمزه مخصوص اولان متاعمز بازار باشى و اوسته‌لريمز معرفتيله نرخ جارى اوزره اصحابندن اشترا ودكانلريمزه توزيع وتقسيم ودكانلرده اولان اصنافمز دخى عبادالله‌ه نرخ جارى اوزره بيع ايدوب متاع مذ كوريمزه آخر اصنافدن مداخله اولنمبوب

(١) ديوان همايونى استانبول دفترى نومرو ٦

وصنعتمزده علاقه‌سی اولمیان کوفه‌جی ونیکده‌لی طائفه‌سنك دخی علاقه ومدخللری اولمامق
قارشو کلیوب نظام حالیمز بو وجهله منتظم ایکن بو یقینده بقال وحلواجی وشربتجی
وقطائفجی طائفه‌لری کندوکاروکسبلرینه قناعت ایتمیوب بازارجی طائفه‌سنه مخصوص اولا
میوهٔ تر مقوله‌سنه هجوم ایله دکانلرنده ودکانلری اوکلرنده نرخ جاریدن زیاده‌یه دیلدکلر
بها ایله بیع و کذلك اصنافمزدن اولمیوب متاع مذکورده علاقه و مدخللری اولمیا
کوفه‌جی و نیکده‌لی طائفه‌لری دخی متاعمزی آلوب طابله و سپت وکوفه‌لر ایله مرور
و عبور ایدن عباداللهك نلریقلری اوزره دیلدکلری بها ایله بیع ایتملریله نرخ جاری
مراعات عسیر اولدیغندن ماعدا نظام قدیممز مختل ومشوش وضبطلری دخی ممکن اولمامق
١١٣٤ و ٣٥ سنه‌لرنده مزبورلردن تشکی و دیوان عالی‌یه مرحال ایلدیکمزده یا
یمشجیلرك کارینه حلواجیلر وشربتجیلر مداخله ایتمیوب هر قنغی حرفتدن ایسه کند
کارینه مشغول اولوب آخر حرفتك آلوب صاتدیغی متاعه قاریشمامق اوزره تنبیه ومن
وموجبنجه یدیمزه ایکی قطعه امر عالیشان احسان اولنمشکن ... » (١)

بشنجی بابك دردنجی فصلنده حوائج ضروریه‌دن نرخك زمان وصورت رفعی بیا
وبو میانده ١٢٧؟ تاریخنده أتدن و ١٢٨٢ تاریخنده‌ده ـ أتمکدن ماعداـ حوائج غدائ
سائره‌دن نرخك قالدیرلمش اولدیغی ایضاح ایدلمشدی. نرخك عمومیتله رفعنه سبزه نرخنك
لزومسزلغی سبب کوسترلدیکی حالده بوجهت اوزمان تصریح ایدیله‌مامشدی. بناءً علیه سبز
ومیوه نرخنك رفعی حقنده‌کی تبلیغ وسمی‌نك بوراده بولندیرلمسی مناسب کورلمشدر.

سکنهٔ دارالخلافةالعلیه‌نك اك باشلی حوائج ضروریه‌سندن اولان ات واتمکك معامل
بیع وشراسی صورت انحصاره‌دن چیقاریله‌رق لحمك نرخی دخی الغا ایدلمش اولمسند
طولایی عمومك احتیاجاتی کسب سهولت ایلمش ایسه‌ده افراد اهالینك موسم صیف وشتاد
تدارك واشتراسنه مجبور بولندقلری سبزه‌نك الحالةهذه مبایعاتی قاعدهٔ مربسته تحتند
بولنمامسندن وبرنوع اصول انحصاریه‌دن قورتاریله‌مامش بولنمسندن ناشی احتیاجاتك بوجهه
کرك بهاجه کرك صرف واشتراجه هرکسه عسرت بخش اولدیغندن سایهٔ مرحمتوایهٔ حضرت
ملوکانه‌ده خلقك هریوزدن نائل وسائل استراحت اولی ومظهر اسباب حضور وتسهیلات
لا یحصی اولملری نزد عالیده امور ملتزمه‌دن بولندیغی حالده اشبو سبزه ومیوهٔ تازه درسعادتك
خارج وجوارنده بولنان باغ وترلا وباغچه‌لردن کتوریلوب شهر اماتی طرفندن وضع اولنان

(١) استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو ٢٤

نرخ ایله مناو وسبزه‌جی اصنافی جانبندن طوپدن اوجوز بها ایله اشترا ایدیله‌رك هر بوینك قیه‌جه طوتدیره‌بیلدكلرینه خلقه صاتمقده اولدقلرینه وتعیین اولنان نرخ وبهاذاتاً مرتبهٔ معتدله‌ده دوران ایده‌مدیكی كبی بونك بقاسنه نه‌قدر دقت اولنسه تأثیری كوریله‌میه‌رك صناف كندولر نجه تحدید ایتدكلری مقدار بهایی تنقیصه اصلا یناشمدقلرینه مبنی شو معاملات نامناسبه‌دن منبعث اولان مضراتك برقسمی باغجی وزراعه ودیكر قسمی دخی عموم سكنهٔ مملكته راجع وتمتعی شو اینكی حرفتی اجرایه واسطه وآلت اولان مناو وسبزه‌جیلره عائد اوله‌رق بوحال دوام ایتدكجه ونرخك وضعی باقی اولدقجه شو احتیاجاتك تسهیلی ممكن اولمیه‌جغندن وهر نوع ارزاق واشیا سربستیٔ بیع وشرا ایله بهای لایق وصحیحنی بولمق قاعدهٔ كلیه وتجربه‌دن اولدیغندن تازه اوله‌رق صاتیلان انواع سبزه‌ومیوه‌یه موضوع اولان نرخلر عموماً الغا ایدیلوب بعدازین باغجی وباغجوانلر وتارلا صاحبلری طرفلرندن وسائر ایستكلو اولانلر جانبندن درسعادت وبلاد ثلثه‌یه سبزه ومیوهٔ تازه كوتوریله‌رك طوغریدن طوغری‌یه وبلا استثنا خلقه بیع وفروخت اولنمق ایچون مأذونیت عمومیه‌نك اعلانی وهركس بوشیئلری سربستجه صاته‌رق فیأتجه پك چوق تنزل كوریله‌جكی واهالی تسهیلات عظیمه‌یه مظهر اوله‌جغی كبی شو سربستیٔ بیع وشرانك بخش ایلدیكی تمتع ومنفعت اصل زراع وباغجیلره قاله‌رق مغروسات ومزروعاتك تكثریله ترقیٔ اعمار اراضی‌یی ودها نیجه فائده‌یی موجب اوله‌جغی مأمول قوی بولندیغنه وبوجمله ایله برابر بونك تأسیسنده بعض قیود واحتمالات اعتراضیه‌نك موازنه وملاحظه‌سی اهم اولوب بودخی سبزه ومیوه‌نك سربستیٔ فروختی حالنده سوقاقلرك سوپروندیدن وقایه‌سی وبونلری صاته‌جق آدملرك برقومپانیه شكلنده عقد اتفاق ایده‌رك بینلرنده بها تعیینیله آندن زیاده‌یه ونقصانه صاتمامق افكار وعاداتنه منع وامالەسی قضیه‌لری اوله‌رق برنجی احتمالك وقوعنی دفع ایچون اسكله‌لره كوتوریلان میوه‌وسبزه قدیمی اومقوله شیئلر صاتیلان یرلرده فروخت ایتدیرلمك وشهرك ایچرولرینه كتورلدكده دخی بازار محلنده صاتدیریلوب كوشه باشلرنده كوفه ایله صاتوبده سوقاغه سوپرونتی براقدقلری حالده هر یرك ضابطه مركزلری جانبندن نظارت ودقتله ینه كندولرینه طوپلاتدیرلق صورتنه اعتنا اولنمسی مناسب اوله‌جغی مثللو اویله اتفاقا تحدید فیأت رائحه‌یه جسارت ایدنلر اولورایسه قانون جزانك ۲۳۹ نجی ماده‌سنده معین ومحدود اولان احكامه تطبیقا تأدیب ایدلملری وبروجه محرر میوه وسبزه‌دن نرخك الغاسی خصوصلرینه بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی متعلق بیوریلوب كیفیت اقتضا ایدن محللره بیلدیرلمشدر . (۱)

---

(۱) تقویم وقایع ۸ حزیران و ۱۵ محرم ۱۲۸۱ نومرو ۷۵۲

دردنجی فصل

أت

استانبولده کرك سرای وعسکر احتیاجی ، کرك اهالی ایچون لزومی اولان أتی دیکر حوایج کبی حکومت طشره‌دن کتیرتیر . لزومی مقدارینی آلیقویوب متباقیسنی خلقه صاتلمق اوزره قصابلره توزیع ایده‌بیردی. نره‌لردن‌نه مقدار قویون‌وساٸره جلب‌اولندیغنه وبونلرك نه‌صورتله‌ونه‌کبی شراٸط تحتنده استانبول کتیرلدیکنه، قصاب آقچه‌سنه والحاصل بوایشلك بتون‌صفحاتنه‌داٸر تاریخلریمزده‌بعض معلوماته تصادف ایدلمکده‌در. فقط بوبابده‌اك موثوق و اك قطعی معلومات دیوان همایون قیوداتنده موجوددر . مورخ احمد رفیق بکك طبع ایتدیرمش اولدیغی اونجی عصر هجری‌یه عاٸد و ثاٸق مجموعه‌سنده تفصیلات کامله موجوددر .

اون برنجی ، اون ایکنجی عصرلرده عینی طرز دوام ایتمشدر . بوراده نسبةً زمانمزه قریبتی بولنان اون اوچنجی عصره عاٸد وروم ایلیدن جلب ایدیلن اغنامه متعلق برونیقه ایله برده آناطولیدن کتیریله‌جك اغنام حقنده ایکنجی بر وثیقه‌نك درجیله اکتفا اولنه‌جقدر .

آتیده صورتی مندرج ١٢٤٥ تاریخلی وثیقه‌دن اکلاشلدیغنه نظراً اسکیدن طشره اهالیسی استانبولی بسلەمك ایچون خاطر وخیاله صیغمیه‌جق درجه‌ده زحمتلر چکرلرمش هم استانبوله لزومی اولان قویون ویریله‌جك . هم‌ده استانبوله قدر کتیریله‌جك و کلنجه‌یه قدر بعض قضا وسرقتلر طولاییسیله عدد مرتبدن بر مقدار تنزل ایدر ایسه تضمین ایدیله‌جك ویاخود هر درلو احتمالات نظر دقته النه‌رق عدد ومعین مرتبدن فضله بر مقدار دها ویریله‌جك .

بحث اولنان وثیقه‌لرده اغنامك طشره‌دن استانبوله (سایجی کاوورلری) طرفندن کتیرلدیکی درمیان و بونلرك مظالمی اتیان ایدلمکده‌در . شو افاده‌یه نظراً بو وظیفه‌نك

او دورلرده چوبانلقله اشتغال ایدن بلغارلر طرفندن ایفا اولندیغی اکلاشلیور . ۱۲۴۵ سنه‌سنده خلقی بونلرك ظلمندن قورتارمق ایچون بعض تدابیر اتخاذی دوشونلمش ایسه‌ده موفق اولنه‌مامشدر . بو خصوص ایچون تشکل ایدن قومیسیون مضبطه‌سی اوزرینه صادر اولان خط همایونده :

« ... اصلی بوندن مراد همایونمز شو سایجی خبیثلرینك دفعیله فقرای عبادك مظالم وتعدیاتدن تخلیصی » اولدیغنك تصریح ایدلمسی‌ده بونی کوستریر .

روم ایلی وآناطولیدن کتیریلن اغنام استانبول وچتالجه جوارنده اخضار اولنان محللرده آلیقونیلیر وشهره تدریجاً سوق ایدیلیردی .

بعضاً قیش اورته‌لرنده یول قاپانیر و استانبوله اغنام جلبنه امکان بولنه‌مازدی . او زمان ینه اهالی چالیشدیریله‌رق یوللر آچدیریلیر واستانبول آلسز براقلمازدی . شو وثیقه شایان دقتدر :

چتالجه اوسته‌سی و آوجی باشی و چورلی و سرای قضالری ضابطانی و سوباشیلری

نفس نفیس همایون حضرت جهانداری‌یه ومعینات سائره‌یه مرتب اولوب چورلو و سرای قضالری قربنده دلی میشه نام محلده قشلاغه وضع اولنان اغنام میریه . وویلری اقتضا ایتدکجه پیدرپی آستانهٔ علیه‌یه نقل اولنه کلمکله بو اثناده شدت شتا وکثرت برفدن ناشی اغنامك مرور ایده‌جك طریقلری مسدود اولدیغنه بناءً یوللر چکر آچیلوب ، اغنام مزبوره مرور ایتدیرلمك مهم ومقتضی اولمغله ایمدی قشلاق مزبورده موضوع واستانهٔ سعادته نقلی اقتضا ایدن اغنام میریهٔ مرقومه‌نك وروولری ایچون یول اوزرنده اولان قرا اهالیلری اعتدال اوزره اجرتلری قصاب باشی طرفندن ویرلمك وجهله سابقده اولیکلدیکی اوزره چکر آچوب وقتیله اغنام مذکوره‌نك امرارلرینه دقت ومعرفتلریکزایله قراء مذکوره اهالیلرینه تنبیه و اغنامك مروری مرتبه‌سی چکر آچیلوب طریقی تطهیر ایتدیرلمسنه دقت واهتمام و معتاد اوزره کشاد ایدن قرا اهالیلرینه اجدیروب بو بهانه ایله سائره تعدی و اقچه طلب ایتمك مثللو سائر بهانه ایله خلاف شرع جور واضراردن غایة الغایه تحاشی ومجانبت ایلیه‌سز دیو

۱۹ جا ۱۱۷۱ (۱)

روم ایلیدن کتیریلن اغنامی بر مدت بسلمك وبالآخره لزوم اولدقجه سرای

---

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ۱۶۰

احتیاجاتنه صرف ایدلمك اوزره درسعادته سوق ایتمك وظیفه‌سیله مكلف (صایا اوجاغی) نامیله براوجاق تأسیس ایدلمشدی. اوجاق افرادی؛ رامی قریه‌سنك غرب شماله مصادف كوچك كوی جوارنده ودها ایلریلرده بولنورلردی . صایا اوجاغی (٥٨) الآن موجوددر .

اسكداردن اناطولینك صاغ قولیله اوته‌یه وارنجه واقع اولان بالجمله قضا ونواحینك قضاة ونوابنه ومتسلملر و كتخدا یرلری ویكیچری سردارلری وقواس و اوقاف ضابطلری وزعامت وتیمار سو باشیلری و باجدارلر و سائر اعیان ولایته حكم كه

اوته‌دن برو ولایت اناطولیده واقع بلدان و امصار وقصبات و قراده ساكن فقرای رعیتك وسائر ارباب تجارتك وقونار كوچر عشایر وقبائل رجالنك یدلرنده بولنان اغنامی فروخت ایچون كندو خواهشلری ایله پیدرپی آستانهٔ سعادتمه كتیروب قصاب باشیلر طرفندن وطرف آخردن لعرض و مداخله اولنمقسزین كندولری فروخت و باخصوص سنین ماضیه‌ده صادر اولان اوامر شریفه‌مله اغنام كتورنلرك جمله‌سی دیلدكلری كمسنه‌لره بلا نزاع بیع ایله انتفاع بسیار و كسب وكار ایلدكلری جمله‌نك معلومی اولوب وهالكنز روم ایلی جانبندن كلن اغنام استانبوله اولان عباداللهه وفا ایتمیوب اناطولی طرفلرندن دخی كثرت اوزره اغنام مقتضی اولدیغنه بناءً اناطولی جانبلرندن كلن اغنامدن جاشنی طوتلمسی منع كلی ایله منع اولنمقدن ناشی كچیدلرده ومعبرلرده استانهٔ سعادتمه قیون كتیرنلردن معتاده مغایر علی طریق البدع اسنه مطالبه اولنماق وبومقوله بیع ایچون اغنام كتورنلرك اغناملریله آمناً و سالماً آستانهٔ سعادتمه تسییر وامرار ایتدیرلملری فرمانم اولمغین اشبو امر شریفم اصدار و ایله ارسال اولنمشدر .

ایمدی بروجه مشروح تركمان و جلب طائفه‌سنك وسائرلرك كتوردكلری قیونلری رضالریله دیلدكلری كمسنه‌لره بیع وبهالری تماماً اصحابنه تسلیم اولنمق و قصاب باشیلر

---

(٥٨) طوغریسی « صایی اوجاغی » اولمق اقتضا و ١٢٤٥ تاریخلی وثیقه‌ده محرر سایجیلری‌ده (ص)ایله صایجی یازمق ایجاب ایدر. لسانمز بعض خصوصلرده كیتدكجه ساده‌لشدیكی حالده بومسئله‌ده صایی ترك ایدیلرك «تعداد» كلمه‌سی استعمال ایدلمكه باشلانمشدر . تعداد اغنام مأمورلغی كبی .

صایا اوجاغی ؛ قدیم تشكیلاتمزدن اولمق وبوكونه قدر محافظهٔ موجودیت ایتمش بولنمق اعتباریله شایان تدقیق بر مؤسسه‌در. یكیچریلكك حالا بواوجاقده یشادیغی ایشیدلمكده‌در. اوجاق افرادینك قیافتی ، كیدكلری جبه ایله فسك شكلی وپوسكولك بیچمی بونلرك خصوصیتنه دلالت ایتمكده‌در . اوجاغك انضباطی وافرادك آمرلرینه كیفیت مربوطیتی حقنده بر خیلی شیئلر ایشیدلمكده‌در. فقط بو مسموعات محلنده تدقیقه شایان بر مسئله‌در .

و سائرلری طرفندن جاشنی طوتلیوب وجهاً من الوجوه جور و تعدی اولنمامق اوزره
بو طرفده تنبیهی لازم کلنلره محکم تنبیه ا کید اولندیغی معلوممکز اولدقده سزدخی قیون
کتورنلردن مرور وعبور ایلدکلری کچیدلرده معتاده مغایر علی طریق البدع آقچه مطالبه سیله
بر درلو رنجیده ورمیده اولنمامسی خصوصلرینی اقتضا ایدنلره محکم تنبیه و تشدید وقضا-
لریکزده ترکمان وجلب طائفه لری و سائر اصحاب اغنامی کتوروب قصاب باشیلر و سائر
طرفلرندن جاشنی طوتلیه جغنی جمله سنه افاده و تقریر و بعنه تعالی کتوره جکلری قیونلرینك
بر عددی کیرو دونمیوب قالمق اوزره هر کسه رضالریله ایستدکلری کمسنه لره بیع ایتملری
ایچون خاصهٔ اهتمام اولندیغنی وقیون صاحبلری کتور دکلری اغنامدن مأموللرندن زیاده
فائده ایده جکلرینی انها وتبشیر ایلیه رك آستانهٔ سعادتمه کثرت اوزره قیون نقلنه جمله یی
تشویق و ترغیب ایله اصحاب اغنامك موجود اولان قیونلرینی بر کون مقدم یوله چیقاروب
معاونت و مظاهرت ایدرك سلامت وامنیت برله عجالةً و مسارعةً بوطرفه سوق و تسییره
سعی ودقت ومقدار ذره تهاون و تکاسلدن بغایت توقی ومجانبت ایلیه سز .

بو خصوص استانهٔ سعادتمده عباداللهك لحم خصوصنده دفع ضرورتلرینه وهم قیون
اصحابنك کسب منفعتلرینه وسیله وسبب اولمغله قیون کتورنلرك سرمو آزرده واثنای
راهده مقدار ذره تعدی و رنجیده اولنملرینه قطعـا رضای شریفم یوغیکن شویله که
امر شریفمه مغایر حرکت ایله اثنای راهده خلاف معتاد آقچه مطالبه سی ویاخود آخر
وجهله تعدی وقوعی والحاصـل وجوه تعدیات ایله رنجیده اولندقلری خبر ویرلمك
وشکایت اولنمق لازم کلور ایسه او مقوله لرك محکم حقلرندن کلنه جکی بی اشتباهدر. اکا
کوره هر بریکز زیاده اهتمام اوزره حرکت و کیفیتی جمله یه اعلان و اشاعت و فرمان
عالیشانمك تنفیذ واجراسنه صرف مقدرت ایلمکز بابنده فرمانم صادر اولمشدر . (۱)

اواسط ذا ۱۱۸۲

خاصه قصاب باشیلغی مرتباتندن اشبو ایکی یوز قرق بش سنه سنه محسوباً بهار قولی
تعبیر اولنان ادرنه و حوالیسنده واقع قضالردن سایجیلری معرفتلریله فیأت میریه اوزره
بر معتاد مبایعه سی مرتب اولان اونده بر رأس اغنامك شروطی وجهله مبایعه سی ایچون جرمن
متصرفی و سائره خطاباً اصدار اولان فرمان عالی بالاسنك سابقلری مثللو مبارك خط

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری نومرو ۱٦٦ .

همايون شوكتمقرون شاهانه ايله توشيح و تزيين ضمننده امر شريف مذكورك عرض و تسيار قلنديغنه دائر كچنده تقديم عتبهٔ علياى ملوكانه قلنان تقرير عالى بالاسنه شرف افزاى صدور بيوريلان خط همايون كرامتمقرون ملوكانه‌ده « قصاب باشيلق مرتباتندن بهار قولى تعبيريله هر سنه ادرنه و حواليسنده واقع قضالردن سايجيلر معرفتيله فيأت ميريه اوزره اونده بر رأس اغنام مبايعه اولنمقده ايسه‌ده ايشته بو ماده بياغى رايج مبايعه‌سى كبى فقرا حقنده ظلمى مؤدى اولمقده‌در . باخصوص بو سنه ادرنه و حواليسى قضالرينك نه درجه رخنه‌دار اولديغى جمله‌كزك معلوميدر . سز بريره كلوب ارباب وقوفدن برايجه تحقيق برله شو مادهٔ كريهه‌نك براحسن صورته ربطى خصوصنى بالمذاكره قرارينى طرف همايونمه عرض ايده‌سز . ايچنده ذكر اولنان قضالرك اكثريسى يالكيز يرينه دونمش و بعضيلرندن هنوز روسيه‌لو چيقمامش » ديو امر و فرمان همايون ملوكانه بيورلمش و واقعا خط همايون شوكتمقرون شاهانه‌ده فرمان مراحم نشان شهنشاهى بيورلديغى اوزره سايجيلر معرفتيله فيأت ميريه اوزره اونده بر رأس اغنام مبايعه‌سى ماده‌سندن طولايى رايج مبايعه‌سى كبى فقرا حقنده عظيم ظلمى مؤدى شيئلر واقع اولمقده اولديغندن شو مادهٔ كريهه‌نك براحسن صورته ربطى خصوصنك مذاكره‌سى ضمننده سرعسكر پاشا حضرتلرى و مأمورين و سائر اقتضا ايدنلر ايله قصاب باشى آغا باب عالى‌يه تجمع برله هر سنه تعيينات ميريه‌يه و درسعادت سكنه‌سنه مقتضى اولان اغنامك فقرايه ظلم و تعدى اولميه‌جق صورتده سايجيلر معرفتلريله مبايعه اولنمق اوزره بالترتيب جلب و اداره‌سى دور و دراز مذاكره اولنه‌رق بالآخره برسنه‌ده بالجمله تعيينات ميريه و سائره‌يه مقتضى اولان اغنامك مقدارى بيلنمدكجه خود بخود ترتيب و اجراسى ممكن اوله‌ميه‌جغندن برسنده بهار قولى نامیله ادرنه و حواليسى قضالرندن و يكيشهر و سلانيك و صماقو و ايوراجه قوللرندن اصول سابق اوزره جلب اولنان اغنامك مقدارى نه‌در و كذلك برسنه‌ده تعيينات ميريه و سائره‌يه نه مقدار لحم صرف اولنمشدر قصاب باشى موماالیهك دفترندن بالتحقيق بيلندكدن صوكره سايجيلر طرفندن فقرا حقنده اولان ظلم و تعدينك دفع و رفعى ضمننده فيمابعد سايجيلر قالديريلوب مقتضى اولان اغنامك فقرايه ظلم و تعدى اولميه‌جق وجهله جلبى صورتنى ارباب وقوف ايله بالمذاكره افاده ايلمك اوزره خصوص منبور طوبخانهٔ عامره ناظرى عطوفتلو ادهم افندى‌يه بابيورلدى حواله اولنمش و افندئ موماالیه دخى اقتضا ايدن دفترلرينى ترقيم ايتديروب كيفيتك حسن صورتى بالتقرير انها و دفاتر مذكوره‌يى تقديم و اسرا ايتمش

اولمغله بو خصوص ایچون عقد مجلس اولنه‌رق تقریر و دفاتر مذ کوره لدی القرائه مآل
تقریره کوره اغنام مرتبه‌نك سایجیلر معرفتیله مبایعه‌سی خصوصنده فقرایه درکار اولان ظلم
وتعدینك دفع ورفعی حقنده ایکی صورت کوسترلمش اولوب شویله که بریسی تقدیم خاکپای همایون
شاهانه قلنمش اولان پوصله‌ده ترقیم اولندیغی وجهله قرق بش سنه‌سنه محسوباً بهار قولنك
زده‌لنمش اولان قضالرندن صرف نظر اولنه‌رق دیکر مناسب قضالردن یوز یکرمی بیك
وایوراجه قولندن ودین وطرنوه قضالری مقطوعیت قدیمی قالدیریلوب بیکرلری ایله برابر
اوله‌رق طقسان بیك وصماقو قولی قضالرندن یوز یکرمی بیك وسلانیك سنجاغی قضالرندن
اللی بیك ویکیشهر وترخاله سنجاغی قضالرندن یتمش بیك رأس اغنام مقطوعیت وجهله بهر
سنه ترتیب اولندیغی حالده تمام درت یوك اللی رأس اغنامه بالغ اوله‌رق عندالحساب قرق بش یوك
قیه لحمه رسیده اوله‌جغندن تعیینات میریه‌نك تمامی ویرلدیکی صورتده رایجیله یوز قرق بیك
رأس اغنام مبایعه‌سنه مجبور اولنه‌جغندن تعیینات مذکوره حد اعتداله افراغ برله فیمابعد
سایجیلر کیتمیه‌رك مقتضی اولان اغنامك بروجه مشروح ذکر اولنان قضالردن مقطوعیت
وجهله ترتیبی اراده بیورلدیغی تقدیرده هر قولك ترتیبنه کوره اصحاب اغنام برلشوب جمله‌سی
سیان یکسان طوتیلوب تعدیل وتسویه شروطنه رعایةً هر کس ویره‌جکی اغنامی بیلوب
اکا کوره هر قضا حصه‌سی اولان اغنامی سوق ایچون راعی وبشقه معتمد آدملر ترفیقیله اوته‌دن
برو هر بر قولك موسمی نه وقت ایسه‌ینه اول وقت معینده طوغری دلی میشه واستانبول
قربنه کتوروب طاقم طاقم قصاب باشی طرفنه تسلیم اولنمق وهر قضانك حصهٔ مرتبه‌لرندن
اثنای راهده تلفاتی ظهور ایدر ایسه قضا طرفندن مأمور اولان آدم بولندیغی محلدن
رایجیله مبایعه ایده‌رك نقصانی تکمیل کوچلك اوله‌جغندن هر قضادن اونده بر رأس اغنام
زیاده آلنوب تلفاتنه محسوب اولنمق اوزره تنظیمی صورتی ایسه‌ده طوپخانهٔ عامره ناظری
افندی مومااليهك انهاسی وجهله اهالئ قضـا بهرسنه بو مقدار اغنامی و ظهور ایده‌جك
تلفاتنی اکمال ویولده اولان مصارف واقعه‌سنی ادا و اداره ایدرك درسعادته کتیرملرنده
واقعا عموم بلوی جهتیله اولکندن زیاده اهالی‌یه مشقت اوله‌جغندن بو صورتك اجراسی
مناسب اولمیوب ایکنجی صورت وجهله یعنی مقدملرده بولندقلری محللردن اونده بر رأس
اغنام اخذ ایچون هر بر قوله بش التی یوز نفر توديعیله سایجی کیدوبده درلو قهر وقوعه
کلمامك ایچون فیما بعد سایجیلر کیتمیوب سالف البیان محللردن بر سنه بروجه مقطوعیت
درت یوك اللی بیك رأس اغنام ترتیب اولنوب اونده بر حسابیله مقدار اغنامك تلفاتیچون

دخی قرق بش بیك راس اغنام ضم وعلاوه اولنه‌رق بعدازین میری ذخیره قبضنه مأمور اوله‌جق آدملر مثللو خاصه قصاب باشیسی طرفندن متدین و منصف آدملر تعیینیله یانلرینه بر ر نفر کاتب واصول اغنامی بیلیر چوبان ترفیق ومناسب وجهله معاش وماهیه‌لر تخصیص اولنه‌رق بونلر محللرینه واردقلرنده تعدیل وتسویه شروطنه رعایةً هر قضا حصه‌سنی یوله طیانور اغنامدن بالتعداد اونده‌لغیله معاً قبضنه مأموره تمامیله تسلیم ایدوب اقتضا ایدن دفتر وتحریرات واعلاماتی کلوب قلمنه قید اولنمق وترتیب اولنه‌جق اغنامك قدیم فیئات میریه‌سی قارت وارکك قیونلرك بهرینه یتمشر و شیشك قیونلرینه اللیشر و قیصیر ماریه و طوقلی و کچی‌یه قرقر پاره فیأت تخصیص اولنمش ایسه‌ده فیئات مذکوره بك دون اولدیغندن قدیم فیئاته دخی بو دفعه اراده بیورلدیغی مقدار ضمی شایان مساعده اولور ایسه اصحابنه ویریله‌جك فیأت میریه وأثنای راهده حسب الضرور واقع اوله‌جق مصارفات ضمی‌اوزره ثبت دفتر اولنوب قصاب باشی طرفندن اداره‌و رؤیت و سوق اوله‌جق اغنامك مقداریله مصارفاتنك کمیتی قبض اغنامه کیدن ادم ایله مأمور وکاتب صحیح دفترینی ابراز ایتمیوبده بر کونا ارتکابه جسارت ایدرلر ایسه تأدیبات لایقه‌سی اجرا قلنمق و المبو اغنامك حین تحصیلنده بیورلدی عوائدی و اعلام خرجی و خدمت مباشریه و یاخود نام آخرله برطرفدن آقچه آلنمامق و مملکت وجوهندن اصحاب علاقه حصه‌لرینی تخفیف ایدوب اهالی‌یه تحمیل ایتمك ووجه اخرله تعدیات وقوعه کلمك مثللو قهره اجتسار ایدراولور ایسه درحال تأدیبی اجراسی ایچون طرف سلطنت سنیه‌دن تحقیقنه مأمورلر تعیین اولنمق وجهله تنظیمی واقعا اولکی صورتدن مناسب کورنمش و مجلسده حاضر اولانلردن بعضلرینك وقوفی و اوقاف همایون ناظری عطوفتلو طاهر افندینك یکیشهر دفترداراغنده بولنمسی جهتیله واقع اولان افاده‌لرنده واقعاشوساجیلرك والی وحکام وضابطانه برطاقم آقچه‌اعطاسیله واردقلری محللرده قضالر اهالیسنه ایتمدکلری ظلم وتعدی قالمیوب شویله که ابتدا اشبو ساجیلر ساجیلق تحصیل ایچون بر طاقم (٥) ویردکدن صوکره کیتدکلری محللرده اولان والی وحکام ونواب وضابطانه دخی برطاقم بوغچه‌بها وهدیه نامیله‌شیئلر اعطاسیله بالاطماع بعده فیأت میریه ایله‌مبایعه ایده‌جکلری اغنامك حین‌تعدادنده هرنه‌قدراونده برأس اغنام آلنمق معتادایسه‌ده الـه‌جقلری اغنامی صره‌سیله آلمیوب تعداد ایده‌جکلری اغنام سویه‌سنده اصحاب اغنامك غایت أعلاقیونلری هرقنغیسی ایسه انك أعطاسنی تکلیف ایدوب بوجهتله کیمندن الـه‌جقی اغنامك بدلنی ایستدیکی مقدارده الوب وکیمی قضادن دخی تحصیل ایتدکلری اغنامك

مقداری تمامی تمامنه یاوریرمیوب اون بیك رأس اغنام آلمش ایسه حکامك ارتکابی جهتیله
یدی بیك رأسه اعلام آلمش واشبو زیاده آلدیغی اغنامی بدل اخذ ایلدیکی اغنامك یرینه قویوب
آلدیغی اقچه بتون بتون یانه قالمق مثللو نیجه نیجه فضاحته جرأت ایتمکده اولدقلری بالتواتر
مشهور اولوب حتی مومالیه طاهر افندی یکیشهره کیدن سایجیلرك ورودلرنده آله جقلری
اغنامی بوصورتده آلدیرمیوب اصحاب اغنام بالجمله قیونلرینی اراءه ایده رك صره سیله اونده بر رأس
بالتفریق آلدیرمش و بو جهتله سکسان بیك رأس مقداری قیون حصوله کلمش واصحاب
اغنام دخی زیاده سیله تشکر ایده رك ادعیهٔ خیریهٔ شاهانه یی تکرار ایلمش اولدقلرندن بوندن
بویله سایجیلر کیتمیوبده مقتضی اولان اغنام سابق البیان قضالردن مقطوعیت وجهله ترتیب
بیورلدیغی صورتده بالجمله اهالیٔ قضا بوکا راضی اوله رق ممنوناً ومتشکراً حصه لرینی بالاعطا
طرف اشرف شهنشاهی یه دخی استجلاب دعوات خیریه یی موجب اوله جغی بی اشتباه
ایدوکنی ایراد ایلمش اولمغله بو جهتلر تقریر مذکورده کوستریلان شق ثانی وجهله تنظیم
اولنه رق جانب دولت علیه دن دخی اقدام اولنوبده کوندریله جك مأمورلرك او مثللو
فضاحته جرأت ایتمامه لرینه دقت اولندیغی صورتده اجراسی ممکن اوله جغنه بناءً بو صورتك
اجراسی ضمننده بین الحضار جریان ایدن مذاکراتك فذلکه سنده واقعا مومالیه حاجی ادهم
افندی نك تقریر مذکورده انها ایلدیکی ایکنجی شق اوزره اشبو اغنام ماده سنه نظام ویرلمسی
پك مناسب ایسه ده شمدی یه قدر سایجیلر معرفتیله مبایعه وجلب اولنان اغنامك اثنای
راهده اولان مصارفاتی جملةً سایجیلر طرفندن کندی منافعلریله رؤیت اولنمقده اولدیغنه
واشبو اغنام مرتبه نك طوپی مع اونده لق بش یوز بیك رأس اغنامه رسیده اوله رق بونلری
اهالیٔ مملکت کتوروب تسلیم ایتسونلر دیمك بو قدر اغنامك بردن بره جلبیله استانبول
حوالیسنده قیشلایه جق ورعی اولنه جق محل اولمامسی جهتیله قتی کلی تلفاتی مستلزم اوله جغنه
وحال بوکه هرقولك اغنامنك بر وقت وموسمی اوله رق ومثلا یکیشهر قولی اغنامی محلنده
بوموسمده تحصیل اولنور ایسه ده برولرده قیشلایه جق محللری مرتب بولنه رق سایجی
کاوورلرینك اوته دن بری بونکله الفت وممارسه لری جهتیله اغنام مرتبه یی ترتیب اولنان
یرلردن بعد الاخذ اکر وقت تسلیمی دکل ایسه تا قصاب باشی طرفنه تسلیمنه قدر بسلیه جك
یرلرنده بسلیوب وطاقم طاقم وقت وموسمیله کتیروب تسلیم ایلمك اصوللری ایدوکنه وبو
جهتلری اغنام مرتبه نك یرنو یرندن تحصیل وجلبیله تعیینات بریه نك حسن اداره سی ذاتنده
امور جسیمه دن اوله رق بوماده یی قصاب باشیلرك بجره بیله جکنی عقل کسوبده بویله جه

اداره‌یه سوز ویرمك لازم كلوب حال بوكه قصاب باشی دخی هنوز خسته اوله‌رق بو بابده نه وجهله جواب ویره‌جكی بیلنمك كندوسنك افاقتنه وخسته‌لكی جهتیله باب عالی‌یه ورودی بوندن بویله برماهه متوقف كورندیكنه وروایت اولندیغنه كوره بعض محللرك قیونلری موسم شتاده تحصیل اولنمق لازم كلوب ازجمله یكیشهر اغنامی روز حضره قریب محللرندن یایلاقلره طاغیلوب كیتمك عادتلری اولدیغنه وبوجهتله ترتیب اولنه‌جق اغنامك وقتی بكمسنه آز برشی قالدیغنه والحاصل اشبو (آچیق) مرتبات قدیمه‌دن اوله‌رق بالجمله ممالك محروسه اهالیلری بونی كندولرینه دین بیلدكلرندن موجود اغنامدن حق اوزره بروجه سیاق اونده بر رأس آلنمسنه ممنوناً (كذا) یوغیسه‌ده اصل قورقدقلری سایجی كاوورلرینك تعدیاتی اولوب فی الواقع بودخی اول وآخر شهرتكیر آفاق اولان مظالم مستمره‌دن معدود اولمق حسبیله عصر باهر الفیض ظل اللهیده شو سایجیلر (كذا) اهالیسی اوزرلرندن رفع ودفعیله اغنام ترتیباتنه دخی خلل كلیه‌جك صورتله بروجه تقریر یكیدن برحسن صورت ولنظامی محسنات اموردن اوله‌جغی آشكار ایسه‌ده الحالة هذه اغنام مذكوره‌نك دخی (كذا) اولدیغنه بمنه تعالی ایلروده ناظر موما الیهك كوستردیكی شق ثانی موجبنجه اشبو اغنام ماده‌سنه برحسن صورت ویرلمك اوزره ضروری بوسنه‌لك ینه اسكی اصولدن صرف نظر اولنیه‌رق ینه كما كان (كذا) وسایجیلر معرفتیله اغنام مرتبه‌نك جلبنه باقیلوب شوقدر واركه سایجیلرك بالاده تعداد اولنان ظلم وتعدیلرینك منعی وفیمابعد هیچ بر طرفدن برآقچه وبر حبه ویرمامه‌لری وآله‌جقلری اغنامك موما الیه طاهر افندی‌نك یكیشهرده اجرا ایلدیكی اصول اوزره اغنام سوریلرندن صره‌سیله بالتعداد اونده بررأس آلنوب آخر یرلره تعدی ایتمه‌لری ایچون هر محلك والی ومتصرفلری طرفلرندن دخی یانلرینه معتمد آدملر تعیيننه كمال اعتنا ودقت اولنمسی تأكیداتی اصدار اولنه‌جق اوامر علیه‌یه درج اولنمسی ویرده خط همایون كرامت مقرون شاهانه‌ده امر وفرمان همایون ملوكانه بیورلدیغی اوزره ادرنه وحوالیسی قضالری فی الحقیقه پك پریشان اولدقلرندن بونلرك ایچندن دخی زده‌لنمش اولانلری جملةً تفریق اولنه‌رق فقط قصور زده‌لنمیان قضالر ایچون تنبیهات مذكوره درجیله فرمان عالی اصدار اولنمسی وبمنه تعالی ایلروده اغنام مرتبه‌یه بر صورت ویریلوب بروجه مقطوعیت وقت وزمانیله جلب اولنمق اوزره نظامه ربطیچون شیمدیدن هر بر محله بشقه بشقه مكتوبلر تحریریله قرق اوچ وقرق درت سنه‌لرنده هر بر محلدن سایجیلره نه مقدار آقچه تسلیم اولنمش ایسه

دفتریله معاً بهر قضادن چند نفر سوز آکلار آدملرك درسعادته ارسال اولنمسی اشعار وتزبیر قلنه‌رق بعده ذکر اولنان دفتر وایسته‌نیلن آدملرك ورودنده فیمابعد سایجیلر دفع اولنمق اوزره قضالردن ویره‌جکلری اغنامك بروجه مقطوع اعطاسنه وفیأت میریه‌لرینك حد لایقنده تعدیل وتسویه‌سنه بالمذاکره برحسن صورت ویریله‌رك اول وقت خاکپای همایون شاهانه‌دن بالاستیذان اقتضاسنه باقلمسی وناظر موماالیهك تقریرنده تکمیل تعییناته مقتضی یوز قرق بیك رأس اغنامك رایجیله مبایعه‌سی صورتی ایجاب ایده‌جکی کوسترلمش ایسه‌ده عساکرك بهر نفرینه یومیه یوزر درهم لحم تعیینی براز زیاده‌جه اولدیغندن تعیینات مذکوره براز تخفیف اولندیغی تقدیرجه اغنام مرتبه‌نك کفایتیله بشقه‌جه رایج ایله مبایعه‌سی اقتضا ایتمیه‌جکندن بوخصوص دخی بوندن بویله مشارالیه سرعسکر پاشا حضرتلریله بالمذاکره صورت قراری خاکپای همایون شاهانه‌یه عرض واستیذان اولنمسی صورتلری بین الحضار تذکر وتنسیب اولنمش اولمغله نزد معالی وفد شاهانه‌ده دخی بوسنه‌لك بویله‌جه اجراسیله ایلروسی ایچون اسباب لازمه‌سنه تشبث اولنمق صورتی قرین تصویب واستحسان بیوریلور ایسه اصداری اقتضا ایدن قول فرمانلرینه (٥٩) تقییدات مشروحه درج اولنه‌رق تصدیر ایتدیریلوب دفتری کلدکجه برمعتاد بالالرینك خط همایون شاهانه ایله تزیین وتوشیحی ایچون عرض وتقدیمنه ابتدار وسایجیلرك دفع مفاسدلرینه اقدام ماده‌سی قصاب باشی موماالیهه تنبیه واشعار اولنه‌رق اقتضا ایدن محللره دخی بشقه‌جه تنبیهنامه‌لر تسیار وبعنه‌تعالی ایلروده مجدداً حسن نظامه ربطی ایچون بروجه بالا اقتضا ایدن محللره مکاتیب تحریر وتسییر قلنمسی خصوصلری حضور مکارم نشور شاهانه‌یه لدی العرض واصل بوندن مراد همایونمز شو سایجی خبیثلرینك دفعیله فقرای عبادك مظالم وتعدیاتدن وقایه وتخلیصی ایسه‌ده بوسنه وقت کچدی دنیله‌رك ینه اصول سابق کبی سایجیلر کیده‌جك. هرنه‌ایسه بوسنه‌لك بووجهله تنظیم واجرا واصدار اولنه‌جق فرمانلره تنبیهات دقتلی وشدید یازیله‌رق ایلروده برحسن صورت ویرلمك ایچون مکتوبلر

---

(٥٩) پوسته احداث وتلغراف ایجاد ایدلمه‌مش اولدیغی زمانلرده روم ایلی وآناطولی برطاقم قوللره تقسیم ایدلمش ایدی. برطریق وکذرکاه اوزرنده بولنان شهرلره قول تسمیه ایدیلیردی. وبعضاً صاغ قول صول قول کبی تعبیرلرله‌ده یکدیکرندن تفریق اولنورلردی. اوامر دولت بو قوللری تعقیباً کوندریله‌جك برمأمور واسطه‌سیله حکومت محلیه‌یه تبلیغ اولنوردی. فرمانی حامل اولان چاوش تعقیب ایتدیکی کذرکاهده‌کی شهرلره اوغرار وفرمانك عینی محکمه‌نك سجلانه قید ایتدیردکدن صوکره مقنن ومعین اولان عائداتی آلوب اورادن دیکر شهره کیدر وبوصورتله او قولك نهایت بوله‌جغی مملکتك صوك حدودینه قدر کیدردی. بو مأمورلرکده خلقه خیلی ظلملری اولدیغی آکلاشلمقده‌در.

تحريريله قصالردن آدملر جاب اولنه‌رق جمله اتفاقيله مظالمك دفع ورفعنه و بوخصوصك برحسن تسويه‌يه ربطي ونتيجه‌سنه دقت قلنمسي » مضمونده خط همايون شوكتمقرون شهنشاهي محيفه‌پيراى صدور اولمغله كيفيت تفصيلاً معلومى اولمق اوزره قصاب باشى آغاى موماليه طرفنه اشبو علم وخبر ويرلدى. (١) ن ١٢٤٥

مذبحه‌لرك شهر داخلنده بولنمامسنده‌كى لزوم صحى بى اسلافمز دها اول تقدير ايده‌رك سلخخانه‌لرى يدى قوله خارجنه چيقارمش اولدقلرى آتى‌يه درج اولنان وثيقه‌ده محرردر. شهر اماتى سنه‌لردن برى اوغراشديغى حالده الآن موفق اوله‌مديغى عمومى مذبحه‌دن وقتيله حكومتك وجوه عديده ايله استفاده تأمين ايتديكى اكلاشلمقده‌در. ازجمله :

كسيلن حيوانك باشى ، باشجيلره و ٧٥٦ نجى صحيفه‌ده ذكرى كچمش اولديغى اوزره دريسى دباغلره (٦٠) وياغى موبجيلره نرخ معين اوزرندن ويرمك مجبوريتى واردى. مذبحه‌نك شهر داخلنده بولنمسى يوزندن تحدث ايده‌جك مضرات حقنده آتيده‌كى وثيقه‌ده مندرج نقطهٔ نظر بو كون بيله قوتنى محافظه ايتمكده‌در.

استانبول قائممقامنه وقاضيسنه وسكبان باشيسى ومحتسب آغاسى وصو باشى وقپون امينى وآياصوفيه متوليسى ودباغلر وقصابلر كتخدالرينه حكم كه

وزير اعظم سابق متوفى مصطفى پاشانك اوغلى واوقافنك متوليسى اولان على دام مجده ركاب همايونمه عرضحال صونوب جد امجدم سلطان محمدخان عليه‌الرحمة والغفران استانبولى فتح ايدوب محميهٔ مزبوره مقر اهل اسلام اولدقده شهر ايچنده قپون وصيغير بوغازلنمسى معقول ومناسب كورلميوب يدى قله‌نك طشره‌سنده لب دريا‌ده كاركير بنا ايله اوتوزاوچ باب سلخخانه بنا وباصدير مه‌ايچون كلن صيغيرلره‌دخى توقات (٦١) تعيين اولندقدن

(١) ديوان همايون مهمه دفترى. نومرو ٢٢٦ .

(٦٠) ٣٩٩ نجى صحيفه‌ده‌ده بر (توقات) تعبيرى كچمشدى . بو وثيقه‌ده صيغيرلر ايچون (توقات) تعيين اولنمسى ايكى يرده ذكر ايدلمكده‌در. (توقات)ك بوراده‌كى معناسى «آغيل» ويا «آخير» اولمق لازم كايرسه‌ده بوجهت قطعيتله بيان ايديله‌مز . عجبا بوكلمه « توقفات » دن مى غلطدر ؟

(٦١) قصابلر كاغد كارخانه‌لرينه‌ده درى ويرمكه مجبور طوتلملرد ى . كاغدجيلر بو دريلردن «كاغدصويى» دنيلن ماده‌يى چيقارىرلر وبوصو، كاغد اعمالنده قوللانيرلردى. ١٢٢٤ سنه‌سنه قدر بكقوزده بوصورتله كاغد اعمال ايدلمكده اولديغى استانبول قاضيلغنك ٩٨ نومرولى سجلنده صورتى مندرج ربيع‌الاول ١٢٢٤ تاريخلى فرماندن آكلاشلمقده‌در . بوفرمانده استانبول قصابلرينك بكقوز كاغدخانه‌سى ايچون كونده اوتوزدرى ويرمكه مجبور بولندقلرى مصرحدر . اليوم بكقوزده متروك بركاغد فابريقه‌سى واردر . فرمانده موضوع بحث اولان كاغدخانه‌نك بو فابريقه‌نك يرنده اولديغى شبهه‌سزدر. بوراده كاغد فابريقه‌سى احداثنه سبب آثار صويك موجوديتيدر .

صوكره آياصوفيهٔ كبير جامعنه وقف ايدوب جمله استانبولك قيون وصيغيرى محل مزبورده بوغازلنوب وصيغير ذبح وفروخت ايدن قصاب طائفه‌سى دخى اسم ورسملريله دفتراولنوب جمله‌سى بر يرده مضبوط اولمغله باشجيلر باشن ودباغلر دريلرين وموجيلر ياغن آلوب برنسنه‌سى خارجه كيتمامكله ضرورت ومضايقه چكلمدوكندن ماعدا شهره كونده نه مقدار قيون كفايت ايتدوكى معلوم ومضايقه زمانلرنده متعين اولان قصابلر وقت وزمانيله قيون تدارك وشهره ايريشديروب بووجه‌اوزره عمل وبوقاعده وقانونه مغاير بعض ابواب قلعه خارجنده واستانبول ايچنده وقصبهٔ حضرت ابا ايوب انصاريده احداث اولنان سلخخانه‌لرك رفعى وبواسلوب مرغوبك استقرارى ايچون آبا واجدادم انارالله تعالى براهينهم زمانلرنده متعدد خطوط شريفه واوامر منيفه صادر اولمش ايكن ينه قصاب طائفه‌سى قانون قديمه مخالف يدى قله سلخخانه‌لرين ترك وهر برى استانبولده واقع محلات وچارشو آرالرنده سلخخانه احداث ايدوب شهر ايچنده قيون وصيغير ذبح ايتملريله روايح كريهه‌دن شهر خلقى متأذى اولدوغندن غيرى فضلات منتنه‌سندن متكون عفونت هوادن . . . . وبا وحما كبى نيجه علت وامراض متولد وبونك امثالى قبايح كثيره‌سى بين الناس ظاهر ومتعين اولمغله فيمابعد ذبح اولنان قيون وصيغير كمافى الاول يدى قله‌ده ذبح اولنوب محدث اولان سلخخانه‌لرك جمله‌سى والدماجدم مرحوم ومغفورله سلطان محمدخان طاب ثراهك زمان سعادت اقترانلرنده خط همايون مسعدت مقرونلريله رفع ومشاراليه مصطفى پاشانك يدى قله خارجنده لب درياده مجدداً بنا ووقف ايلديكى اوتوز اوچ باب سلخخانه‌لره نقل وپاصديرمه ايچون ذبح اولنان صيغيرلره دخى توقات تعيين وآيا صوفيهٔ كبير وقفنه دخى يكرمى بيك آقچه مقاطعه باغلنوب ذكر اولنان سلخخانه‌لردن اون طقوز باب سلخخانه قيون قصابلرينه واون ايكى باب سلخخانه دخى صيغير قصابلرينه تخصيص وهر بر سلخخانه‌لرك حصه‌لرى تعيين وقصابلر على الاسامى تحرير اولنمشيكن آرالرينه اجانب قاريشوب بربرلرينك حصه‌لرينه تعرض ايتملريله هر بر سلخخانه‌نك حصه‌سى وقصاب استادلرندن قاچ نفرك عهده‌سنده اولدوغى مجدداً تحرير ودفتر وقفه قيد وهر برينه متولئ وقف طرفندن معمول به تمسك ويرلمك اوزره صادر اولان امر عالى موجبنجه بيك طقسان ايكى سنه‌سنده اناطولى محاسبه‌سنه دخى قيد اولنمشيكن خصوص مزبورده صادر اولان خط همايون واوامر عليه ووضع قديمه مغاير ادرنه قپوسى وقومقپو وصماتيه وبلاط وفنار وايا قپولرى خارجنده وحضرت ابا ايوب انصارى قصبه‌سنده بعض سلخخانه‌لر احداث واستانبولده دكانلرده دخى بوغازليوب محروسهٔ مزبوره‌نك نقض

هواسنه واهالیسنك ضجرت واضطرابلرینه باعث اولدقلرندن ماعدا وقفك واياصوفية كيرك يكرمى بيك آقجه‌مال مقطوعنك ابطالنه‌بادى اولملريله عموماً محدث اولان سلخخانه‌لر رفع وبوخصوصده صادراولان خط همايون واوامرعليه موجبنجه عمل اولنمق اوزره مجدداً حكم همايونم ويرلمك بابنده عنايت رجاايتمكين والد ماجدم مرحوم ومغفورله مشار اليه زمانلرنده خط همايون سعادتمقرونلريله . . . ويريلن امرشريف موجبنجه اجداد عظام انارالله تعالى براهينهمك حين فتحدن برو جارى اولان آثار حسنه‌لرى تبديل وتغيير اولنميوب محدث اولان سلخخانه‌لر ابطال ويدى قله‌دن غيرى يرده قيون وصيغير بوغازلنميوب فرمان همايونمه ووضع قديمه مخالف حركت ايدنلرك حقلرندن كلنوب اسلوب قديم اوزره عمل اولنمق بابنده خط همايون شوكتمقرونمله فرمان عاليشانم صادر اولمشدر . (١)

اواخر ب ١١٥٩

اماتجه قره آغاجده يابديريلان مذبحه حقنده ايلريده قسم مخصوصنده بعض مطالعات وايضاحات ويرلمشدر. اوراده ده مراجعت اولنمسى رجا اولنور.

---

(١) ديوان همايون مهمه دفترى. نومرو ٢٦٩.

بشنجی فصل

محروقاتك صورت تدركی
و
استانبول آغالغی

استانبوله اودون وكمور جلبنه اهالی‌یه معتدل فیأتله توزیعی كیفیتی حكومتی ییلی اشغال ایدن بر مسئله ایدی. دیوان همایون قیوداتیله سجلات شرعیه‌ده كوریلن اوامر واحكام بو خصوصه حكومتك نه‌درجه اعتنا ایتدیكنی ارائه ایتمكده‌در. مع هذا بوقدر تقیداته رغماً ینه استانبولده محروقات خصوصنده‌دائما صقندی چكلمكده اولدیغی مذكور اوامر واحكامك طرز تحریرندن واصناف ایله اهالینك بالذات كندی نام وحسابلرینه اودون وكمور جلبنه تشبث ایلملرندن آكلاشلمقده‌در. هرحالده‌كی دورده اولورسه اولسون دنیاده اودولسز وكمورسز قالمامسی لازم كلن بلده‌لردن بریسی‌ده موقع جغرافیسی اعتباریله استانبول اولمق لازم كلور ایكن مع الاسف اداره‌سزلك، تشكیلاتسزلق وظلم یوزندن استانبول خلقی محروقات خصوصنده عصرلرجه صقندی چكمشدر. بوكا بردرجه‌یه قدر وسائطسزلك سبب اوله‌بیلیر ایسه‌ده (استانبول اغاسی) دنیلن بریكیچری ضابطنك بوایشه آمر اولمسی‌ده اك مهم عامللردندر. استانبول اغاسی عجمی اوغلانلر قیشلاسنده براورته‌نك ضابطی اولوب وظیفه‌سی سرای همایون ایله مطبخ عامره‌نك یاز، قیش محتاج اولدیغی اودونی جواراورمانلردن كسدیرمك، اصناف وتجارك كمیلرله كتیردیكی اودونك بر قسمنی نرخ جاری اوزره آلوب متباقیسنی اهالی‌یه توزیع ایتدیرمكدن عبارتدر. آغانك بوایشده استخدام ایتدیكی عسكرلردن برقسمی اسكی اوطه‌لرده (۱) دیكر برقسمی سرای همایونده یالی كوشكی ایله سپدجیلر قصرنده واوجنجی برقسمی‌ده قره‌تویده‌كی بناده بولنیورلردی. طوبقپوسراینده كیلر آغانك كرك

(۱) اسكی اوطه‌لر، عجمی اوغلانلر قشله‌سی دنیلن وشیمدیكی دیركلر آره‌سی جاده‌سنك مرمره جهتنده‌كی طرفنده كائن بولنان یكیچری قشله‌سنه دنیلیردی. وقعۀ خیریه‌دن صوكره بوقشله هدم ایدلمشدر الیوم قشله‌نك یالكز حمامی باقیدر و«عجمی اوغلانلر قشله‌سی حمامی»ندن غلط اولەرق عجم اوغلی حمامی دنیلمكده‌در.

جاب ایتدیردیکی ، کرك تجاردن نرخ اوزره آلدیغی اودونلرك نقلنده استخدام ایدیلیردی. قره کویده کیلره شادی دنیلمکده اولوب اوزون وقرمزی فس(٦٢) کیمکده اولدقلری و بونلرك وظیفه‌سی اودون یوکلی سفینه‌لری بوغازده قارشولیوب ایچلرینه آتلایه‌رق قره کویه کتیرمك واوراده سرایه ومطبخه لزومی اولان اودونی تفریق ایتدیرمکدن عبارت ایدی.

اولیا چلبی استانبول اغاسنك معیتنی شوصورتله تعریف ایتمکده‌در:

« استانبول اغاسی اوجاغی : قره کوی قپوسی خارجنده‌در. جمله تجمیان بوندن میری یه اودون طاشیمغه مجبورلردر. اوطه‌باشیلری فس اوزره بر کونا طرفه دستار صاروب نفتی دولمه کیوب آیاقلرینه سیاه طومباق وقرمزی پابوج کیرلر. قول قایقلرینه سوار اولوب تا قره‌دکز بوغازینه و زنجه اودون کمیلرینی جمع ایدوب جمله کمیلردن قول آقچه‌سی آلوب قایقلرنده بیاض کومـ [illegible] زك آیاق اوزره کورك چکرلر. (١)

[٦٢] فس یعنی یوکدن معمول وقرمزی رنکلی سرپوشك؛ ابتدا فریژیا اهالیسی طرفندن قوللانلمش اولدیغنی تاریخ حکایه ایتمکده‌در. فریژیا : تاریخ جغرافیاده شیمدیکی قونیه ، آنقره وازمیر ولایتلرینك بولندیغی ساحه‌یه دینمکده‌در. فریژیالیلر آناطولینك اك قدیم سکنه‌سیدر. اسکی تورکلردن عداولنمکده اولان هیتیلرله، لدیالیلرله، ایرانیلرله والك صوکره‌ما کدونیالیلر وروماللیلرله حرب ایدرك بو ملتلره تمثل ایتمشلردر. الیوم Bonnet phrygien تسمیه ایدلمکده اولان فریژیالیلرك بو سرپوشی اولا قربیت اعتباریله جزائر بحرسفیده انتقال ایتمش بالآخره قارطاجه‌لیلر واسطه‌سیله فاس، جزائر وتونس کبی افریقای شمالی ممالکنه‌ده کچمشدر. جزائر بحرسفیدرومیلرندن حالا قرمزی فس کیلر موجود اولدیغی کبی افریقای شمالی اهالیسنك الیوم یکانه سرپوشی ده فسدر. «فس» تعبیرینك «فاس» قطعه‌سنك اسمندن مأخوذ اولدیغی آشکاردر.

عثمانلیلر ؛ نه‌قدر صنوف اهالی وار ایسه او قدرده سرپوش ایجاد ایتمش اولدقلرندن بو میانده فس یاخود فس رنك و بچمنده سرپوش کینلرده بولنمشدر. اساساً شمالی آفریقانك عصرلرجه حاکمیت عثمانیه آلتنده بولنمش اولمسی بالخاصه‌ بو قطعه‌دن ممالك سائرهٔ عثمانیه‌یه کلنلرك سرپوشلرینی محافظه ایتملرینی ایجاب ایتدیرمشدر. برنجی پادشاهمز عثمان غازینك سرپوشنك قرمزی رنکده اولدیغی‌ده تاریخك روایتی جمله‌سندندر.

عسکر وخدمه صنفی میاننده رسمی قیافت اولەرق فس استعمال ایدنلر : شادی، شاطر، چاوش ـ بالخاصه ترسانه چاوشلری ـ وقواصلردر. مع‌مافیه بونلردن یالکز شاطرلر ساده فس کیوب دیکرلری فس اوزرینه ایپکلی طرابلس قوشاغندن وامثالی اقمشه‌دن برر صاریق‌ده صارارلردی.

قاضیلرك نرخ سجللرنده فسلرك نره‌لردن کلدیکی ، قاچ نوعی بولندیغی و فیأتلری حقنده پك چوق ایضاحات واردر.

فسك سرپوش عسکری اوله‌رق قبول وتعمیم استعمالی ١٢٤٣ سنه‌سنه تصادف ایتمکده‌در. صوك مصروالیسی خسرو پاشا؛ قپودان دریا بولندیغی صره‌ده دونانمابله تونسه اوغرامش اوراده ایکن برایکی بیك کشی رادەسنده بولنان معیتی خلقنه وعساکر خاصه‌سنه کاملاً فس کیدیرمش.

(١) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی جلد ١ صحیفه ٤٣٣

ایشته اصل ظلم بوراده باشلایوردی. اصحاب سفائنك بیك مشكلات ایله تدارك ایتدكلری اودونلر حكومتك تقدیر ایتمش اولدیغی دون بدلله جبراً آلنیر. بناءً علیه سفینه صاحبی بر دها اودون كتیرمكه جسارت ایده‌مز. بو یوزدن ایسه استانبول اهالیسی فوق‌العاده مضایقه‌یه دوچار اولورلردی. استانبول اغاسنك بو فضولی وظالمانه مداخله‌سی اهالی‌یی کندی باشلرینك چاره‌سنه باقمغه مجبور ایتمش و بونلردن بالخاصه طوپلو بر حالده برچارشوده اجرای صنعت

استانبوله عودتده عینی قیافتله جمعه سلاملغنه اشتراك ایتدیکی زمان بو قیافت سلطان محمود عدلی‌نك نظر دقت وتحسیننی جلب ایتمش. کله‌جك جمعه بر طابور عسکره فس كیدیریله‌رك سلاملغه كتیرلمسی اراده بیورلمش. اساساً بو صره‌لرده عساكر منصوره البسه‌سنك تخفیفی ایله برشکل مستحسنه افراغی دوشونلمکده اولدیغندن باشلرینه‌ده سفرده وحضرده مناسب برشی كیدیرلمسی ارزو ایدلمکده ایمش. ایشته خسرو پاشانك ابتدا مصرجهادیه عسکری طرزنده ترتیب وتجهیز ایتمش وفس اکسا ایتدیرمش اولدیغی عسکرك قیافتی بكنیله‌رك عموم اردویه تشمیل ایدلمشدر. بونك اوزرینه تونس بكلر بكنه دفعةً للی بیك فس سپارش ایدلدیکی کبی استانبولده فس اعمالنده‌ده تشبث اولنه‌رق بو کبی شیئلر اعمال واختراعنده مهارتی كوریلن ازمیرلی کاتب‌زاده مصطفی افندی فس ناظری تعیین اولنمشدر. دفترداردەكی فسخانه‌ بو تاریخلرده انشا اولنمشدر.

فسك سرپوش عسکری اوله‌رق استعمالی مشروطیتك اعلانه قدر دوام ایتمشدر. مشروطیتدن وبالخاصه ٣١ مارت حادثه‌سندن صوكره اجرا قلنان تنسیقات وتشکیلات عسکریه‌ده فس ترك اولنه‌رق دورلو دورلو شکللرده قابالاق وقالپاقلر استعمال ایدلمکه باشلانمشدر.

حرب عمومی‌یه قدر فسی محافظه ایدن بحریه عساكرینك سرپوشی‌ده دكیشدیرلمش ومتاركه‌دن صوكره آناطولیده تشکل ایدن قوای ملیه قابالاق وقالپاغی بسبتون ترك ایده‌رك بحریه سرپوشی بیچمنده و البسه قاشندن یکی بر سرپوش قبول ایتمشدر.

فسك سیویل اهالی طرفندن استعمالی ١٢٥٥ تاریخندن صوکره‌در. تاریخ مذكورده تبعه آره‌سنده مساوات اعلان ایدلدیکندن او زمانه قدر یکدیکرندن تفریق ایچون آیری آیری سرپوش استعمالنه مجبور اولان مسلم وغیر مسلم تبعهٔ عثمانیه تنظیمات خیریه‌دن صکره عمومیتله فس کیمکه باشلامشدر. اوزمانکی فسلرله بوکونکیلر آره‌سنده خیلی فرق واردر. بو جهت مختلف دورلره عائد رسملردن‌ده آکلاشیلیر.

انقلاب واختلال تاریخلرنده قرمزی سرپوش حریت و سربستی علامتی عد ایدلمکده‌در. تورکلرك اك بویوك انقلابی اولان وقعهٔ خیریه (١٢٤١) ایله تنظیمات خیریه (١٢٥٥) دن بری قرمزی سرپوش استعمال ایتمری تورکیاده انقلابك حالا نتیجه‌لنمدیکنه و تورك ملتنك حریت وسربستی‌یه هنوز نائل اولمدیغنه دلالت ایدر. شو سطرلرك طبع اولندیغی دقیقه‌لرده (١٥ نیسان ٣٣٧) آناطولیده خائن بردشمنله کیریشلمش اولان حیات واستقلال محاربه‌سنده تورك صونکوسنك مظفر اوله‌رق چیقه‌جغی وملته تام برصورتده حریت واستقلال قازاندیره‌جغی عون حقدن مأمولدر. ایشته اوزمان تورك ملتنده ذاتاً قدیم وملی سرپوشی اولیان بو پوسکوللی بلادن قورتوله‌رق هم عسکره هم اهالی‌یه مخصوص یکی برسرپوش قبول وتطبیق ایتمسی و بو یوزدن عرسنه خارجه کیتمکده اولان درت بش ملیون لیرانك داخل مملکتده قالمسی اسبابنك تأمینی آرزو اولور.

و بارت ایدنلر برر ایکیشر سفینه تدارك ایده‌رك بونلرله اودون جلبنه توسل ایتمشلردر. سفینه‌لرله کتیره‌جکلری اودونلره آغالك مداخله و مصادره ایتمامسی ایچون دیوان همایونه مراجعتله حکم آلدقلری حالده سفینه‌نك استانبوله ورودنده حکم ارادهٔ سنیهٔ خلافنه اوله‌رق استانبول آغاسی ینه دریا مبایعه‌سی اصولنی تطبیق ایده‌رك مصادره‌ده دوام ایدردی. دیوان همایون دفترلرنده بو خصوص ایچون یوزلرجه شکایته تصادف ایدلمکده‌در.

ازجمله ۱۲۲۹ ده قپان دقیق تجاری دیوان همایونه مراجعتله «اخیراً انشا ایتدیردکلری ایکی قطعه سفینه‌لره‌دخی مقدما بافرمان عالی انشا ایلدکلری حطب سفینه‌لری کبی قپان سفینه‌لرینه مخصوص ولان باراق مثللو بایراق کشاد ایلمك و دکز مبایعه‌سندن معفو اولوب فقط حطب نقلی موسمنده حطب کلن اسکله‌لره آمدوشدلریله درسعادته حطب نقل و استانبول اسکله‌لرنده نرخ جاری اوزره عباد الله‌ه بیع ایدوب استانبول اغالری مار الذکر سفینه‌لردن سنه‌ده بردفعه سائر حطب قایقلرندن آلدیغی مثللو مبایعه مقداری حطب بهر چکیسی قرق آقچه‌یه وماعداسنك چکیسنی اللی بشر پاره حسابیله آلیوب نرخ جاری اوزره آلملرینی..» رجا ایتمشلر و بو یولده برده حکم استحصال ایلمشلر سه‌ده ینه تأثیری اولمامشدر.

استانبوله اك زیاده قره‌دکزك روم ایلی و آناطولی ساحللریله مرمره حوضه‌سندن و بالخاصه ایزمیت، یالوه، قره‌مرسل طرفلرندن اودون کتیرلدیکنی بوراده ایضاحه حاجت یوقدر. بوبحثه علاوه اولنان وثیقه‌لر بو جهتلری لایقیله توضیح ایده‌جکدر. هرسنه رسمی حلوانده دیوان همایوندن حوالیٔ مذکوره قاضیلرینه بر فرمان کوندریلور و بو فرمانده استانبولك محروقاته شدت احتیاجی بولندیغی ذکر و تصریح ایدیله‌رك بهمه‌حال وقیاتده بولنلمسی تبلیغ ایدیلیردی. قاضیلر طرفندن واقع اولان وصایا و تبلیغات اوزرینه …به، قانوز، آخیولی و سائر طرفلردن هرسنه برقاچ بیك روم و بلغار قاطرلریله برابر استرانجه طرفلرینه کله‌رك اورمانلردن کسدکلری اودونلری ساحله ایندیررلر واوراده انتظار ایتمکده اولان سفائن رؤساسنه صاتارلردی. آناطولی و مرمره جهتلرنده‌ده طاغلره رعایا قطعه‌جیلر سوق ایدیله‌رك اودون کسدیریلیر و استانبوله سوق اولنوردی. بوسوقیات و نقلیات خصوصنده ایشه آزچوق سوء استعمال قاریشدیرلمسی و استانبوله ورودنده‌ده استانبول اغاسنك (دریا مبایعه‌سی) نامیله قسم اعظمنی اوجوز بهاایله آلماسی سفینه صاحبلرینی قورقوتمقده ایدی.

بورایه قدر ایضاح اولنان طرزایله حرب عمومیده لوازم رئیسی اسماعیل پاشانك تطبیق

ایتدیکی اصول آره‌سنده هیچ فرق اولمدیغی اکلاشلمقده‌در . تاریخ بر تکرردن عبارت اولدیغی نه‌قدر طوغری‌در .

کمور جلبنده اودون قدر مشکلاته تصادف ایدلمیوردی. استانبوله بحراً کمور کلدیکی کبی براً دوه‌لرله‌ده کتیریله‌بیلیوردی. آنجق بوخصوصده حیله یاپلمش اوله‌جق که استانبول قاضیلغنك ۱۱۳۸ سنه‌سنه عائد ۲٤ نومرولی سجلنده شویله برقیده تصادف ایدلمکده‌در:

« .. سفینه ایله اشترا ایلدکلری کموری آیاستفانوس نام قریه‌دن بری محللرده مخزنلره وضع ، بعده دوه‌لره تحمیل واستانبوله کتوروب استرانجه کموریدر دیو عباد الله‌ه بیع ایتمامك اوزره تعهد واسکله‌لردن بیع ایلدکلری کموری مخزنلره اخراج ایدن حماللرك نرخ قدیمدن اجرتلری هر برینك یومی فرق آقچه اولدیغی .. »

اودون وکمور نرخی‌ده وقت وقت دکشمکده ایدی. نرخ دفترلرنده خیلی نقصانات واردر. بوراده برایکی مثال ایرادیله اکتفا اولنمشدر :

۱۱۳۸ سنه‌سنده « روز حضردن روز قاسمه‌دکین پاك وخالص وطاشسز ، توزسز اوروپی کمورك هر وقیه‌سی بر آقچه‌یه وروز قاسمدن روز حضره‌دکین یوز وقیه‌سی یوز یکرمی بش آقچه‌یه عربالردن کچمش کبی پاك بیع ایتمك اوزره اتفاق وتعهد ایدلمشدر. (۱)

۱۱۹۰ سنه‌سنده مطبخ اودوننك چکیسنه اوتوز ، اللمه اتمکجی اودوننك چکیسنه اوتوز بش و قوتوك تعبیر اولنان حمامجی اودوننك چکیسنه قرق پاره نرخ ویرلمشدی. (۲)

۱۲۱۳ تاریخنده اودونك چکیسی آلتمش پاره‌یه و ۱۲۱٤ سنه‌سنده کمورك وقیه‌سنك درت آقچه‌یه و آرابه ایله کتیریلن کمورك هر یوز قیه‌سنك درت بچق غروشه صاتدرلمسی ایچون نرخ ویرلمشدی. (۳)

بو فیأتلرك نه‌درجه‌یه قدر معتدل ویاقاحش اولدیغنی اکلامق ایچون ٤٧١ نجی صحیفه‌ده‌کی (پاره‌نك قیمتی ورایج بلده) فصلنه مراجعت اولنمسی رجا اولنور .

استانبول آغاسنك وظیفه‌سی؛ یکیچریلکك لغویله احتساب نظارتنك تشکیلنده احتساب ناظرلرینه انتقال ایتمشدر. نسبةً صوك زمانلره عائد اوله‌رق انتخاب ایدلمش اولان آتیده‌کی وثائقده شایان دقت ایضاحاته تصادف ایدیله‌جکدر :

---

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ۲٤
(۲) » » » » ۳۸
(۳) دیوان همایون مهمه دفتری ۲۰۹

آستانهٔ سعادته عباد الله ایچون شیمدیدن وقت حصاده دکین بیاپی حطب کوندرلمك ایچون بیاض اوزرینه صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً استانبول آغاسی سلیمان آغا قوللری ورئیسلر کتخداسی اسماعیل آغا قوللری وچنبرلر اصحابی وسائر رؤسا وقایقلرك اصحابندن درعلیه‌ده بولنانلری کمرکه جمع و فرمان عالی قرائت و نص امر عالی کوش هوشلرینه القا وتلقین اولنوب فیمابعد طمع خامه تبعیت ایله اصحاب سفائن ورؤسالری حطب تحمیل ایتمیوب کراسته کتورملری لازم کلورایسه سفینه‌لری حموله‌سیله معاً ضبط و کندولری بلاامان تأدیب قلنه‌جغی کرکی کبی تفهیم اولندقده بالاده ترقیم اولنان چنبرلر و چکلوه وسوری قچلی وسائر قایقلر بوکونه جمله‌سی درسعادتده موجود اولمدقلرندن شاید بو دفعه کراسته حموله‌سیله محمول بولنوب کلورلر ایسه بو تنبیه عالیدن خبردار اولمدقلرینه مبنی اشبو ذی الحجه‌نك بشنجی کونی فرمان عالی موجبنجه کندولره تنبیه اولنمغله اون کون مروینه‌دك بو مقوله قایقلرده کراسته ظهور ایدراولورایسه تکدیر اولنماملرینی نیاز ایدرلر واون کوندن صوکره هر اسکله‌نك قایقلری بربرلرمزدن خبیر اولور برموجب امر عالی حطب نقل وعباد اللهه فروخته متعهدلرز دیو مجلس مذ کورده حاضر بولنوب اسملری دفتر اولنان کمسنه‌لر بولنمانلره دخی هر اسکله‌نك قایقلری اصحابنه ورؤسالرینه خبر ویرمکله وجمله‌سی اودون تحمیل ایدوب برموجب امر عالی حرکته تعهد ایلدکلری معلوم دولتلری بیورلدقده امروفرمان دولتلو عنایتلو مرحمتلو افندم سلطانم حضرتلرینکدر.

[کمرك امیننك اشبو تقریری بافرمان عالی اشبو محله قید و استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی طرفنه علم وخبری ویرلمشدر] ٦ ص ٢١٥ . (١)

یلاق آباد قضاسی نائبنه واعیان ووجوه مملکت وایش ارلرینه حکم

یلاق آباد وکملیك وحوالیلرنده واقع جبال مباحه بشقه و قایقخانهٔ خاصه و ترسانهٔ عامره طرفنه کورك قطع اولنان جبال بشقه اولدیغندن جبال مرقومه‌نك جمله‌سی کورك طاغیدر دیو مقدما خلاف انها قایقخانهٔ خاصه طرفندن اصدار ایتدیردکلری امرك قیدی رفع وترقین اولنمش اولمق حسبیله جبال مرقومه‌نك اوزرینه واریلوب قایقخانهٔ خاصه وترسانهٔ عامره‌یه بروجه اوجاقلق ویریله‌کلن اوچ بیك عدد کورك قطع اولنه حق

(١) دیوان همایون استانبول دفتری نومرو ١٤

محللرك حدود واز قديم اودون وكراسته قطع اولنه كلن جبال مرقومه‌نك سنوری تفریق وتمییز وعلامات فاصله وضع واودون قطعیله مألوف بالطه‌جی رعایالری اخراج وحدودی قطع اولنان جبال مباحه‌یه سوق وارسال برله همان بر طرفدن کثرت اوزره هر جنس اودون قطع واسکله‌لره نقل وتنزیل وموجود اودونی بر طرفدن واران سفائنه تحمیل ایده‌رك شو موسملرده بلغاً مابلغ درعلیه‌یه اودون نقل وتسییریله عباداللهك دفع ضرورت ومضایقه‌لرینی موجب اولور وسائلی استحصاله وقطع اولنان حدودی مبین اعلاماتی محلنه قید ایچون درعلیه‌مه تقدیمه مبادرت اولنمق بابنده بوندن اقدم صادر اولان امر شریفم مباشر تعیین اولنان خواجکان دیوان همایونمدن حسن فردی زید مجده یدیله لدی الوصول ارباب وقوفك اخبارلریله حدود وسنورلری تفریق و علامات وضع اولنوب بوندن بویله جبال مذکوره قورو‌ی همایونمه‌هم حدود اولمق ملابسه‌سیله قوروی همایونمی صیانةً طومروقجی وکمرجی جبال مباحه‌یه داخل ایتمامك اوزره بالطه‌جیلر اخراج وجمله‌سی حمامجی واتمکجی وسائر اصناف وعباداللهه انواع حطب قطع واسکله‌لره تنزیل وچکدیرمه سفائنه تحمیلاً درسعادتمه ارسالی تعهد اولندیغی سن که مولانای موماالیه‌سن طرفکدن وارد اولان اعلام ومباشر موماالیهك تقدیم ایلدیکی تقریرنده درج واشعار اولنمش ویلاق آباد قضاوقرالرندن استانبول آغاسنك اشبو سنهٔ مبارکه‌یه محسوباً بافرمان عالی مطلوبی اولان ایکی بیك بش یوز چکی حطب وبش یوز چکی کوتك اشتراسندن غیر از تسلیم باقی قالان بیك درت یوز اون التی چکی واوچ یوز اللی اوچ چکی کوتك اشترالرینی ادا ایتمك وقضاء مزبورو قرالرك اسکله‌لرینه امدوشد ایدن قرق ایکی قطعه سفائندن بو آنه قدر اون اوچ قطعه سفینه‌دن ایکی یوز قرق التی چکی حطب دریا مبایعه‌سی اوله‌رق استانبول اغاسی طرفنه اشبو سنهٔ مبارکه‌یه محسوباً ادا ایله یدلرینه ممهور تذکره ویرلمش ایدوکی و ماعدا یکرمی طقوز قطعه سفینه‌دن درت یوز یتمش سکز چکی حطب دریا مبایعه‌سی اوله‌رق مطلوباتی اولدیغی استانبول اغاسی دفترندن سفینه رؤسالرینك اسملریله اخراج ایتدیرلمش اولمغله شیمدی‌یه قدر تسلیم اولنان حطبدن ماعدا یکرمی طقوز قطعه سفینه‌نك اقتضا ایدن درت یوز یتمش سکز چکی دریا مبایعه‌سنی دخی استانبول آغاسی طرفنه بعدالادا ا ' وجهله سنه‌سی ختامنه قدر استانبول اغاسی طرفندن طوقوتلامق اوزره یدلرینه ادالری مشعر برر قطعه ممهور تذکره اعطا اولندقدن صوکره او مقوله سفینه رؤساسی باب عالی‌یه کلوب کتخدا کاتبی طرفندن دخی اسم ورسمیله سفینه رؤساسی یدلرینه مصحح برر قطعه تذکره اعطا اولنوب

اول وجهله سنه‌سی ختامنه قدر نفس یلاق آبادوقرالری اسکله‌لرندن توارد ایده‌جك حطب سفینه‌لرینه استانبول اغاسی طرفندن تکرار شادیلر اخذ و مروریه نامی و آخر وجهله تعرض ایدری اولور ایسه او مقوله سفائن رؤساسی درحال باب‌عالی‌یه کلوب با عرضحال افاده برله شادیلر اخذ وتأدیب اولنه‌جقلرندن بشقه کندوسنك دخی محکم حقندن کلنه‌جکی بیانیله استانبول آغاسنه بافرمان عالی تنبیه وتأکید اولنمش اولمقدن ناشی مقدم صادر اولان امر شریفم موجبنجه بر مقتضای تعهد عمل وحرکت برله ایام صیف وشتاده وعلی الخصوص بو موسملرده جبال مرقومه‌دن انواع حطب قطع و اسکله‌لره تنزیل و موجود اولان وبر طرفدن واران سفائنه تحمیلاً بیابی مأمولدن افزون اوله‌رق درسعادتمه کلیتلو حطب ارسال وتسبیلیله دفع مضایقهٔ عباده وایفای تعهده بذل سعی و مقدرت و خلاف فرمان ومنافیٔ تعهد وضعدن بغایت حذر ومجانبت ایلمکز فرمانم اولمغین تأکیداً وافهاماً و تنبیهاً واهتماماً اشبو امر شریفم اصدار و ایله ارسال اولنمشدر . ایمدی بوندن بویله جبال مرقومه‌دن قطع ونقل اولنان حطبدن دریا مبایعه‌سنی بیترمش ویدلرینه تذکره آلمش رؤسای سفائندن سنه‌سی ختامنه قدر مبایعه نامی ونام آخرله استانبول آغاسی طرفندن بر وجهله دخل وتعرض ایتدیرلمیه‌جکی ودریا مبایعه‌سنی بیترمش اولان سفائن رؤساسنه سنه‌سی ختامنه قدر استانبول آغاسی طرفندن قطعا مداخله اولنمامق ایچون صدر اعظم کتخداسی کاتبی جانبندن کلوب تذکره آلملرینی وذکر اولنان تذکره‌یی آلدقدن صوکره استانبول آغاسی وشادیلری طرفلرندن طوتیلوب مروریه نامی و آخر وجهله تعرض اولنور ایسه او مقوله سفائن رؤساسی درحال باب‌عالی‌یه عرضحال تقدیمیله کیفیتی افاده ایلملرینی رؤسای مرقومه‌یه تنبیه و تأکید لازمه‌دن ایدوکی وبو خصوص عباداللهك خدمتی اولوب بوبابده سرمو قصور ورخاوت ایتدیرمیه‌رك بر مقتضای تعهد جبال مرقومه‌دن ایام صیف وشتاده وتخصیص بو موسملرده انواع حطب قطع واسکله‌لره نقل و تنزیل وموجود اولان وبر طرفدن واران سفائنه وضع ایله بیدربی درعلیه‌مه بلغاً مابلغ انواع حطب ارسال واسبالیله دفع مضایقهٔ عباده اهتمام و سعی مالاکلام ایلمکز مطلوب قطعیٔ داورانهم اولدیغی وبوبابده خلاف فرمان ومنافیٔ تعهد وضع و حرکت جمله‌کز حقنده منتج وخامت وندامت اوله‌جغی و استانبول آغاسی طرفنه دخی علم وخبری ویرلدیکی سزکه مولانا واعیان وسائر مومالیهم سز معلومکز اولدقده مارالبیان سفائن مرقومه رؤساسنك ادا ایده‌جکلری مذکورالمقدار حطب ایله قضاء مزبور وقراسندن غیرازتسلیم

مطلوباتی اولان مذکورالمقدار اشترا حطبنی تماماً بعدالادا سنه‌سی ختامنه قدر مبایعه نام ونام آخر ایله تعرض ایتدیرلمه‌جکنی مشعر ویریله‌جك تذکره‌لری استانبول آغاسی طرفندن وباب‌عالیدن آلدقدن صوکره استانبول آغاسی و شادیلری طرفندن او مقوله مبایعه‌سنی بیترمش ویدلرینه تذکره آلمش سفائنه تعرض اولندیغی حالده باب‌عالی‌یه‌کلوب افاده ایلملرینی رؤسای سفائنه‌کرکی کبی افاده وتفهیم برله بر مقتضای تعهد جبال‌مذکوره‌دن ایام صیف وشتاده کلیتلو انواع حطب قطع و نقلیله توسیع دائرهٔ معاش عبادی موجب اولور وسائل وحالاتك استحصالنه وایفای مقتضای تعهده اقدام ومبادرت و خلاف فرمان ومنافیٔ تعهد وضعه جسارتله مبتلای ندامت ووخامت اولمقدن بغایت تحاشی و انقیاد تام ایلمکز بابنده (۱) اوائل ش ۱۲۱۷

یلاق آباد قضاسی نائبنه و اعیان و وجوه مملکت و ایش ارلرینه حکم

یلاق آباد وکدیك و حوالیلرنده واقع جبال مباحه‌دن بر معتاد استانبول آغالری طرفنه ویریلن اودونی روسای‌سفائن وقت‌وزمانیله اعطابرله‌سنه‌سی ختامنه قدر استانبول اغاسی طرفندن طوتلامق اوزره یدلرینه ادالرینی مشعر ممهور تذکره اعطا اولندقدن صکره محال مرقومه‌دن تواردایده‌جك حطب سفینه‌لرینه استانبول اغاسی طرفندن‌تکرار شادیلر اخذ ومروریه نامی و آخر وجهله تعرض ایدری اولور ایسه اخذ و تأدیب اولنملری بابنده ایکی‌یوز اون‌یدی سنه‌سی اوائل شعبانده امر شریفم صادر اولمشدی. الحالة هذه‌لنفه یکی‌قپوسی خارجنده کائن آل بویه‌جیلر اصنافنك کتخدالری طودوری ویکیت باشیلری یانی و سائر مضبوط الاسامی ذمیلرك سدهٔ سعادتمه تقدیم ایلدکلری عرضحاللرنده بوندن اقدم استانهٔ علیه‌مده دفع مضایقهٔ عباد ایچون اصنافك برر قایق انشا ایلمری بابنده صادر اولان امر عالیشانمه امتثالاً اصناف مرقومه یلاق آبادقضاسنه تابع قاطرلی نام قریه اهالیسندن میخالاکی ذمینك یوز چکی حطب حموله‌سنه متحمل سفینه‌سیله قریهٔ مزبوره رعایاسندن طقوز نفر بالطه‌جی استیجار و قریهٔ مزبوره جبال مباحه‌سندن حطب قطع و استانبول بویاخانه کارخانه‌لرینه نقل و اولوجهله دفع مضایقه ایدوب بر وجهله دخل و تعرض ایجاب اتمز ایکن محلنده حطب قطع و نقلیله مألوف اولانلر قطع ایتدیردیکمز حطبی فضولی اخذ و کندو مالاری‌اوله‌رق سفینه ایله درعلیه‌یه

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری نومرو ۲۱۰

كتوردیكمز حطبی دخی استانبول اغاسی شادیلری بلا موجب تعدی و رنجیده‌دن خالی اولمامله‌یله استانبول اغاسی طرفنه دریا مبایعه‌سندن حصه‌لرینه اصابت ایدنی ویردكلرندن صوكره محلنده قطع ایتدیردكلری حطبی كمسنه آلمیوب درعلیه‌مه نقل ایتدیردكلرنده استانبول اغاسی طرفندن شادیلر وغیریلر دخل وتعرض ایتامك وایدرلر ایسه زجر ومنع وتأدیب اولنمق بابنده امر شریفم صدورینی استدعا و خصوص مزبور اناطولی قاضیعسكرلكی پایه‌سیله بالفعل استانبول قاضیسی اولان محمد امین ادام الله تعالی فضائله‌یه حواله اولندقده اصناف مزبوره‌نك تقریرلری بالاده بیان اولنان امر شریفمه مطابق ومن كل الوجوه عباداللهه نفع اولدیغی بیانیله اصناف مرقومه و سائرلرینك تدارك ایلدكلری سفینه ایله درعلیه‌مه نقل ایتدیردكلری حطب كرك محلنده و كرك استانهٔ علیه‌مده استانبول اغاسی شادیلری وغیریلری دخل و تعرض ایتمیوب اگر دخل و تعرض ایدر اولور ایسه محكم تأدیب اولنمق و اصناف مزبوره‌نك بو وسیله ایله بویه‌خانه‌لره كلیتلو حطب جلب ووقت مضایقه‌ده نرخدن زیاده‌یه بیع برله احتكار ایتمیوب كندولره لزومی مقدارینی بویاخانه‌لره لزومندن زیاده‌سنی اسكله‌لرده نرخی اوزره عباداللهه فروخت ایلری بابنده سزكه مولانا وسائر مومالیهم‌سز سزه خطاباً امر شریفم اصدار واستانبول اغاسی طرفنه علم و خبری اعطاسنی اعلام ایتمكله اعلامی موجبنجه فرمان اولنمق فرمانم اولمغین ایمدی وجه‌مشروح اوزره اصناف مرقومه تدارك ایلدكلری سفینه ایله درعلیه‌یه نقل ایلدكلری حطب كندولره لزومی مقدارینی بویه‌خانه‌لرینه آلوب لزومندن زیاده‌سنی اسكله‌لرده نرخی اوزره عباداللهه بیع وفروخت ایلری مطلوب ملوكانه‌م اولدیغی و نقل ایلدكلری حطب كرك محلنده و كرك استانهٔ علیه‌مده استانبول آغاسی شادیلری وغیریلر جانبندن دخل وتعرض اولنه‌جغنه بر وجهله رضای علیه‌م اولمدیغی وایدری اولور ایسه محكم تأدیب اولنه‌جقلری واستانبول آغاسی طرفنه دخی علم وخبری اعطا اولندیغی معلومكز اولدقده مضمون امر منیفی اقتضا ایدنلره كركی كبی افاده وتفهیم و تأكید ایدرك تدارك ایلدكلری سفینه‌لریله درسعادتمه نقل ایده‌جكلری حطبه كمسنه طرفندن خلاف فرمان بر وجهله دخل وتعرض كونه حالات و حركت وقوعه كلمه‌سی خصوصنه زیاده اعتنا و دقت ایلمكز بابنده

اوائل ذ ١٢١٩

(١) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ٢٢٢ . صحیفه ٤١

ازنکمید و قره‌مرسل اطرافنده واقع قضالرك قضاة ونوابنه و سرداران وسائر ضابطانی و ایش ارلری زید قدرهمه حکم

آستانهٔ دولت آشیانمده متوطن عباداللهك اشد احتیاج ایله محتاج اولدقلری کمور وحطب و صوغان و پینیر وحنطه و شعیر و نخود و مرجمك و سائر اجناس ذخائر اکثری اولحوالیدن ورود ایده‌کلدیکندن محتکر طائفه‌سنك منع کلی ایله منع ودفعلرینه اهتمام اولنه‌رق اشیای مرقومه‌نك پیدرپی کثرت اوزره وروودینه مزید اعتنا و دقت اولنمسی هربار اوامر شریفه‌مله تنبیه وتأکید اولنمقده اولندیغنه نظراً بو خصوصه علی الدوام اقدام و نظارت حکام و ضابطانك لازمهٔ ذمتلری ایکن عدم اهتمامری حسبیله مغایر رضای شاهانم محتکر طائفه‌سی کموری اول طرفلرده مخزنلرده وحطبی دخی بعض مستور محللرده اخفا و ذخائر مرقومه‌یی دخی وقتیله زیاده بهایه فروخت داعیه‌سیله درسعادتمه تسییر ایتمیوب حوالیٔ مرقومه‌ده توقیف و ادخاره جسارتلرندن ماعدا الحالة هذه کراسته‌نك رواجی زیاده‌در دیو اودون قطعیله مألوف اولان دخی کراسته قطعنه هجوم وحطب قطع وکمور حرقندن کف ید ایلدکاری ظاهر وجلی و بو کونه خلاف رضای علیهم وقوعبولان حرکاتك منع و دفعی امرینه اقدام اولنمدیغی صورتده عباد الله اودون و کمور و سائر ذخائر تدارکنده مبتلای ضرورت اوله‌جقلری وارباب احتکارك خباثت و ملعنتلری یوماً فیوماً کسب تزاید ایتمکده اولدیغی بدیهی وبو وجهله درعلیهم سکنه‌سی حطب وکمور خصوصنده و حوائج ضروریه‌لرندن اولان اجناس ذخائر تدارکنده ضرورت ومضایقه‌یه کرفتار و غلای اسعار جهتیله مبتلای خسار اولدقلری تعریفدن مستغنی اولمغله سز که مولانا و سائر مومااليهم سز فیما بعد بو مقوله ارباب احتکاری منع کلی ایله منع و دفع و ممنوع و متنبه اولمیانلرك اسم و رسملریله کیفیتلرینی درسعادتمه تحریر و انها ایله وقت وزمانیله کلیتلو حطب و کمور و ارزاق سائره ارسالنه مزید اهتمام و دقت ایلمکز فرمانم اولمغین تنبیها و افهاماً رکاب همایونمدن خاصةً اشبو امر شریفم اصدار و ایله ارسال اولنمشدر .

مضمون امر عالیشانمی جمله‌یه اعلان واشاعت وبوندن صوکره بو مقوله ارباب احتکارك منع و دفعلری خصوصنه ممنوع ومندفع اولمیانلرك تأدیبلری اجرا ایچون اسم ورسملریله کیفیتلرینی درسعادتمه تحریر وانهایه اهتمام و دقت وپیدرپی کثرت اوزره درعلیه‌مه کلیتلو کمور وحطب و پینیر و صوغان وحنطه و شعیر و نخود و مرجمك و ذخائر سائره سوق

و ارسالنه مزید سعی و غیرت ایلمکنز مطلوب قطعی پادشاهانهم ایدوکی وخلاف فرمان ومغایر تنبیهات شاهانهم قصور و رخاوت وقوعیله درعلیه‌مه مأمول اوزره حطب وکمور وارزاق نقل و ارسال اولنمامق و بومقوله ارباب احتکار حمایت ایله کیفیتلرینك درعلیه‌مه تحریری امرنده اغماض وبطائت وقوعبولمق لازم کلور ایسه عذر وعلتکز بر درلو قرین سمع و اصغا اولمیوب بلا امهال تأدیبکز اجرا اولنه‌جغی محقق اولدیغی معلومکز اولدقده بروجه مشروح عمل وحرکت وانفاذ امرو ارادهٔ همایونمه و عباداللهه بر حسن خدمت ابرازینه مزید سعی وغیرت ایلیه‌سز . شویله‌که سراً وعلناً ینه احتکار داعیه‌سیله کتم واخفای ذخائره جسارت ایدنلری و اودون قطع وکمور حرقندن امتناع اوزره اولانلری درحال اخذ و محکم حبس و اسم ورسملریله درعلیه‌مه اعلامه مسارعت و خلاف فرمان و مغایر رضا ادنا مرتبه وضعی تجویز ایله مظهر تأدیب اولمقدن بغایت حذر ومجانبت ایلمکنز بابنده (۱)

اواسط را ۱۲۲۳

استانبول قاضیسی حامد زیدت فضائله حضرتلرینه

درکاه معلام قپوجی باشیلرندن استانبول کمرکی امینی السید احمد دام مجده‌نك سدهٔ سعادتمه تقدیم ایلدیکی بر قطعه تقریرنده آستانهٔ علیه‌م سکنه‌سنك حوائج ضروریه‌لرندن اولان حطب و کمورك کثرت اوزره ورودیله عباداللهك قید مضایقه‌دن وارسته اولملری ضمننده بوندن اقدمجه سنوح ایدن امرو و ارادهٔ شاهانهم موجبنجه ترتیب اولنان سفائندن موماالیهك انشا ایتدیرمش اولدیغی بر قطعه چنبردن استانبول آغاسی طرفندن فیأت میریه ایله حطب مطالبه اولنمقده اولوب چنبر مذکور کسب منفعت ایچون انشا اولنمیوب مجرد دفع مضایقهٔ عباداه غرضنه مبنی بنا اولنمش اولدیغندن بحثله استانبول آغالری طرفندن مبایعهٔ میریه مطالبه اولنمامق اوزره امثالنه قیاساً امر شریفم صدوری درج و استدعا اولنمقدن ناشی دیوان همایونمده محفوظ قیود احکامه مراجعت اولندقده مقدما انشاسنه ارادهٔ علیه‌م تعلق ایدن معلوم المقدار حطب و کمور قایقلرندن روم ملتی طرفندن انشا اولنان بر قطعه سفینه‌دن استانبول آغاسی طرفندن فیأت میریه ایله حطب طلب اولندیغی بیانیله سفینهٔ مزبوره دکز مبایعه‌سندن معاف اولوب فضله

---

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری نومرو ۲۲٦

حطب نقلی موسمنده حطب كلن سفینه‌لره آمد وشد ایله درسعادتمه حطب نقل ونرخ
جاری اوزره عباداللهه بیع ایدوب استانبول آغالری مارالذکر سفینه‌دن سنه‌ده بر دفعه
حطب قایقلرندن آلندیغی مثللو مبایعه مقداری حطبك چکیسنی قرقر آقچه وماعداسنك چکیسنی
اللی بش پاره حسابیله آلمیوب نرخ جاری اوزره آلمق و کرك انبار عامره و کرك
تعیینات ایچون استانبول آغالری رایج و نرخی ایله حطب طلب ایلدکده ملت مرقومه
طرفندن ممانعت اولنمامق اوزره امر شریفم صدوری روم پطریقی طرفندن انها
و استدعا اولندیغنه مبنی خبازان اصنافنه ویریلن امر عالی‌یه قیاساً ایکی یوز اوتوز ایکی
سنه‌سی اواسط ربیع‌الآخرنده استانبول قاضیسی اسبق اعلامیله ملت مرسومه طرفنه
امر شریفم ویرلدیکی مسطور و مقید اولوب خصوص مزبور سنکه مولانای موماالیه
سن سکا حواله اولندقده موماالیهك استدعاسی مسبوق بالمثل اولدیغنه بناءً مساعدهٔ
سنیه‌م ارزان بیورلمسی رأیه منوط ایدوکنی اعلام ایتمکله اعلامك موجبنجه عمل اولنمق
فرمانم اولمغین ایمدی بر منوال مشروح عمل و حرکته اهتمام ومبادرت وارائهٔ رخصت
اولنمق بابنده . (١) اوائل جا ١٢٣٥

بحرسیاهك روم‌ایلی ساحلنده واقع اخلامور دره‌سی وارمنی‌دره‌سی ومدیه وسروز
واپاپاولی واینه‌آطه وفلاغور واخته‌پولی وکرپی‌التی ودره‌لیمانی ووزه وزیتون‌بورنی وباغلر
آلتی وچنکانه اسکله‌سی وسوزه بولی وبوروز وبرغوس نام محللرك تابع اولدقلری قضالرك
قضاة ونوابنه واعیان واسکله امناسی و سائر ضابطان زید قدرهمه حکم

اوته‌دن برو اوزونجه آباد وخاصکوی وقلبه وتاتارپازاری رعایاسی کلوب استرانجه طاغندن
اودون قطع وکمور حرقیله سالف‌الذکر محللرك اسکله‌لرینه نقل وبیدرپی قایقلره تحمیل بر له
وقت وزمانیله آستانهٔ سعادتمه کلیتلو حطب وکمور سوق اولنه‌رق درسعادتم سکنه‌سی اودون
وکمور خصوصنده قیدضرورت ومضایقه‌دن وارسته اوله کلمشلر ایکن بعض سنه‌لرده ذکر
اولنان قضالرده واسترانجه طاغنده محتکر طائفه‌سی ظهور ایدوب رعایایی قدیمی کار
ایدن منع و کندو طرفلرندن اودون کسدیروب و کمور یاقدیروب زیاده‌یه فروخت
ایلمك ایچون ادخار ودرسعادتمه تدریج ایله نقل وارساله ابتدار ایلدکلرندن بو کیفیت
درسعادتمده اودون وکمورك قلتیله بهاسنك غلاسنی موجب وعباداللهك کرفتار مضایقه

---

(١) دیوان هایون استانبول دفتری نومرو ١٩ صحیفه ١٧٨ — ١٧٩

اولملرینی مستلزم ومستوجب اولمقدن ناشی اومقوله ارباب احتکارك منع ودفعلریله رعایای مذکوره کما فی السابق جبال مرقومه‌دن اودون کسوب وکموریاقوب اسکله‌لرینه نقل ایلملرینه ممانعت ایتدیرلمامسی خصوصی بهرسنه شرف‌ریز صدور اولان اوامر شریفه‌ مله تنبیه وتأکید اولنمقده اولدیغنه و برقاچ سنه‌در وقتیله طاور انلمدیغنه بناءً موسمنده آستانهٔ علیه‌مه مأمول اوزره کمور وحطب سوق وتسبیل اولنمدیغی ظاهر وبوسنهٔ مبارکه‌ده اولجه حرکت ایله خصوص مزبوره زیاده اهتمام ودقت اولنه‌رق درسعادتمه کلیتلو حطب وکمور سوق وارسال اولنمسی ارادهٔ سنیه‌م مقتضاسندن ایدوکی بدیهی وباهر اولمقدن ناشی بوماده‌یه اولکیدن برقاچ قات زیاده اقدام اولنه‌رق بالطه‌جیلر همان یرلرندن ویوردلرندن تحریك واخراج وبارکیر وقاطر وآرابه‌لریله حوالیٔ مذکوره‌یه سوق وارسال اولنمق اوزره لازم کلن محللره بودفعه مخصوص اوامر علیه‌م تصدیر وتسییر وبالطه‌جی رعایا طائفه‌سندن بالطه‌حقی وکفیللمه وبارکیر وقاطر وآرابه باشنه آقچه‌طلبی وسائر ویرکو مطالبه‌سیله اوقاف صو باشیلری وقوری ضابطلری طرفلرندن جبر وتعدی وقوعه کلیه‌جکی اشعار وتحریر قلنمش اولمغله سنزکه قضاة ونواب وسائر مومالیهم سنز اومقوله ورودایدن بالطه‌جیلری بارکیر وقاطر وآرابه‌لریله همان طاغلره سوق واخراج برله برطرفدن حطب قطع وکمور حرق واسکله‌لره تنزیل ایتدیریله‌رك بیدرپی سفائنه تحمیلاً مأمولدن زیاده درسعادتمه کلیتلو کمور وحطب ارسال اولنمسی ورعایای مرسومه‌یه مطالبات مذکوره ایله کمسنه طرفندن جبر وتعدی وقوعه کلمامسی خصوصنه بالاتفاق اهتمام ودقت ایلمکز فرمانم اولمغین رکاب مستطابمدن مخصوصاً اشبو امر جلیل القدرم اصدار و... یله ارسال وتسیار اولنمشدر. ایمدی حطب وکمور ماده‌سی درسعادتم سکنه‌سنك اقدم لوازم ضروریه‌لرندن اولوب بوخصوصه اقدام وغیرت هم دولت علیه‌مه وهم عباداللهه عائد برخدمت اولمقله اومقوله بالطه‌جیلر همان طاغلره اخراج اولنه‌رق کلیتلو حطب قطع وکمور حرق واسکله‌لره تنزیل ایتدیریلوب برطرفدن قایقلره تحمیلاً درسعادتمه ارسال واسبال اولنمسی امرینه بالاتفاق کمالیله اهتمام ودقت ورعایای مرقومه‌نك مأمول اولدقلری وجهله استرانجه طاغنه کلوب اودون قطع وکمور حرق واسکله‌لریکزه نقل ایلدیرینه کمسنه طرفندن بردرلو ممانعت ومطالبات مذکوره ایله جبر وتعدی مثللو وضع وحرکت اولنمامسی خصوصنی دخی اقتضا ایدنلره کرکی کبی تنبیه وتأکید ایده‌رك تحت حکومتکزده واقع محللردن درسعادتمه کلیتلو حطب وکمور سوق وتسبیلیله اجرای امر وارادهٔ سنیه‌مه مبادرت وممنوع ومتنبه اولمیانلرك لازم کلن تأدیبلری اجراسیچون اسم وشهرتیله کیفیتلرینی درسعادتمه تحریره مسارعت ایلمکز مطلوب قطعیٔ شاهانه‌م ایدوکی وبوبابده اغماض وتسامح وقوعه کلورایسه

بهءحال مسئول ومعاتب اوله جغكزه شبهه اولمديغى معلومكز اولدقده اكا كوره عمل وحركتله
امر شريفمه بالاتحاد وفور سعى وغيرت وخلافندن بغايت حذر ومجانبت ايلمكز بابنده (١)

اواخر ب ١٢٤٤

بحر سياهك آناطولى ساحلنده واقع قضا واسكله‌لرك قضات ونوابنه ووجوه مملكته وبالجمله ايش ارلرينه حكم .

اشبو سنهٔ مباركه‌ده درسعادتمه لايقيله حطب ورود ايتمديكندن دارالخلافة‌العليه‌م سكنه‌سى وباخصوص خبازان طائفه‌سى تندولرينه لزومى اولان حطى تكميلاً آله‌ميه‌رق شيمديدن آثار ضرورت و مضايقه رونما اولديغنه مبنى بجنلرده عباداللهه تخصيصاً بحر سياهك آناطولى ساحلنده كائن كوچك آغز وكوكن اسكله‌لرندن براز حطب ترتيب اولنمش ايسه‌ده آنكله دفع مضايقهٔ عباد حاصل اوله‌ميه‌جغندن وكرك بونلر وكرك الحالة هذه الشا اولنمقده اولان ابنيهٔ ميريه كيرچ اوجاقلرى وانبار عامره‌م وسائر محللر ايچون كليتلو حطبك لزومى دركار اوله‌رق موسم دريا دخى آن بآن كذران ايتمكده اولديغندن بحثله اولبابده وصاياى مقتضيه‌يى شامل لازم كلن محللره اوامر شريفه اصدار وتسيار قلنمسى خصوصنى رجال دولت عليه‌مدن حالا درسعادتم احتساب ناظرى افتخار السيد ابراهيم زيد علوه باتقرير افاده ايدوب بياندن مستغنى اولديغى وجهله آستانهٔ شوكت آشيانه‌مده ساكن ومتوطن عباداللهك هميشه رفاه واستراحت وقيد مضايقه و ضرورتدن وقايتلرى نزد مكارم‌وفد ملوكانه‌مده ملتزم وبومرام خيريت انجامك حصولى بومقوله حوايج ضروريه‌لرينك وقت و موسمنده بلغاً مابلغ وجوديه متوقف ايدوكى مستغنئ قيد رقم اولمقدن ناشى بحر سياهك آناطولى وروم ايلى سواحلنده كائن اسكله‌لردن وسائر مناسب محللردن شوكونلرده درسعادتمه كليتلو حطب سوق وارسال اولنمق اوزره بوطرفدن لازم كلنلر معرفتيله مقدار وافى قايقلر ترتيب و تسيير اولنمش اولبابده سائر لازم كلن محاللره ديكر اوامر شريفه‌م كوندرلمش اولمغله سزكه قضاة ونواب وسائرمومااليهم سز وصول امر شريفمده سز دخى كيفيتى زيرادارهٔ كزده كائن محللرده حطب قطعيله مألوف اولان بالطه‌جى طائفه‌سنه وسائر اقتضا ايدنلره افاده وتفهيم ايده‌رك قطعا امرار وقت تجويز اولنمقسزين اسكله‌لره كليتلو اودون نقل وتنزيل وبر

(١) ديوان همايون مهمه دفترى. نومرو ٢٤٣.

طرفدن كوندريلن قايقلره تحميلاً بيدرپى درسعادتمه ارسال وتسبيل اولنمسى اسبابنك استحصاله جمله‌كز بالاتفاق مزيد اعتنا ودقت و خلافندن بغايت حذر ومجانب ايلمكز فرمانم اولمغين تنبيهاً و افهاماً ديوان همايونمدن مخصوصاً اشبو امر جليل‌القدوم اصدار و تسيار اولنمشدر. ايمدى بو خصوص مواد سائره‌يه مقيس اولميوب واجب‌الاعتنا اموردن اولديغنه بناءً منوال محرر اوزره شو كونلرده درسعادتمه مأمولدن افزون حطب سوقى اسبابنك استحصالى سزدن قطعى مطلوب ملوكانهم ايدوكى وبو بابده اغماض ورخاوتله عباداللهه قيش كونلرنده زحمت ومشقت چكمك لازم كلور ايسه بو كيفيت حقكزده مستلزم . . . . ندامت اوله‌جغى معلومكز اولدقده بروجه مشروح عمل و حركتله ايفاى لازمهٔ كار كذارى وصداقت وجمله‌كز بالاتحاد زياده اقدام وغيرت وخلافندن غايةالغايه اتقا ومباعدت ايلمكز بابنده . (١)

اواسط جا ١٢٥١

---

(١) ديوان همايون مهمه دفترى.

آلتنجی فصل

اسکی ویکی اعاشه اصوللرینك مقایسه‌سی

یدنجی بابك بوندن اولکی فصللرنده ذخیره ، اتمك ، ات وامثالی حوایج ضروریه‌نك طرز تدارکی حقنده اعطا اولنان ایضاحات ایله بشنجی نرخ بابنك فصول متعدده‌سنده وبالخاصه بشنجی فصلنده [صحیفه ٤٧١ ـ ٤٧٨] اسکی اصول ایله یکیسنی مقایسه خصوصنده سرد ایدیلن مطالعات بوراده اوزون اوزادی‌یه تشریح مسئله‌یه حاجت براقمیه‌جق درجه‌ده واضحدر.

یالکز برجمله ایله افاده ایتمك لازم کلیرسه دنیلیرکه: تنظیمات خیریه‌یه کلنجه‌یه قدر استانبولك اعاشه‌سی مسئله‌سی حرب عمومیده چکدیکمز درجه‌دن دها مشکل اولدیغنه شبهه یوقدر. مجله‌یه درج ایدلمش اولان وثائق بوجهتلری کافی درجه‌ده توضیح ایتمکده ایسه‌ده زمانمزله یاریم عصر اولکی دورك طرز اعاشه‌لرینی مقایسه ایچون برمورخمزك شهادتنه‌ده مراجعت ایجاب ایتمشدر.

تاریخ لطفیده ١٢٤٤ سنه‌سی وقایعندن اولمق اوزره «ظهور امارهٔ قحط دراستانبول» سرنامه‌سی آلتنده دنیلیورکه:

«روسیه سفینه‌لرینك قره‌دکز بوغازی جوارلرینه طوغری تقربی وآق دکز بوغازینك آبلوقه‌سی وسواحل متجاوره‌دن بعضیلرینك استیلاسی سببیله درسعادته کله‌جك ذخیره وارزاق کمیلرینك آردی کسلمش وقیصریه کبی بلاد بعیده‌دن دخی اوچ بیك مهار دوه ایله ذخیره کوندرلسنه دائر متسلمه کوندریلن فرمانلرك وصولیله جوابنده بوتون سنجاقده اوچ یوز دوه بولنه بیلور ایسه‌ده چوغی اوته‌ده برده اولدیغندن دردست ایدیله بیلن یوز سکسان رأس استره تحمیلاً ازمیت طرفنه ذخیره سوق اولندیغی مبین متسلملك مکتوبنه «در. عادتده ذخائر مضایقه‌سی اولدیغندن ایشی دوه‌یه حصر ایتمیه‌رك چارپا اوله‌رق هرنه که بولنور ایسه همان سوق وارساله سعی اولنمسی» عباره‌سیله جوابنامه کوندرلمشدر. ضرورتك امتدادی مشکلاتی مؤدی اوله‌جغی جهتله نفوس موجوده‌یه کوره نان عزیز توزیع اولنمق اوزره استانبول وبلاد ثلثه اهالیسی درحال تنظیم ایتدیریلن دفتر موجبنجه

٣٥٩٠٨٩ نفوسی بوانمدیغی آکلاشلمش واول وقت استانبول ایله بلاد ثلثه ادارهسیچون هفتهده فرونلره قرق بیك کیل ذخیره ویریلور ایمش ایسهده بوغازلردن ذخیره کلمامکله باشلادیغندن هفتهلق ذخیره بردنبره نصف درجهیه تنزل ایلمش وعسکر نامنه اولهرق اناطولیدن مرتب کسان روم ایلیه کچمك اوزره استانبولده برهکرك انثنای راهده ایکی اوچ کون آچ قالمش وبعضیلری آجلقدن تلف اولمش ایمش. بونلرك دخی ادارهسی بشقهجه غائلهیی موجب اولمشدر.

استانبولك بکلك انبارلرنده مدخر ذخائر دخی قرین نفاد اولوب اسکیدن لاجل الاحتیاط وضع اولنمش وسنین وفیرهدنبرو دوور واستبداله باقلمامش اولان برطاقم قوقمش، چوروومش وعادتا کلچهلشمش طاری وچاودار وقوقوروز کبی شیلر که بونلرك اك اسکیسی فاتح جامع شریفی جوارنده چقور حامده محفوظ ایدی. بوکبی نهقدر اسکی ذخیرهلر وارایسه فرونلره بالتوزیع برموجب دفتر جوامع وکلیسالرده صباح، آقشام بهر نفوس ایچون مأمورین نظارتلریله برر دانه اتمك توزیع اولنور ایدی. بهری بومروق قدر سیم سیاه برصومون ایدی که رسم بر دها کوسترمسون یینلور یودیلور شی دکل. وفرونلرك اتمك چیقاردیغی وقتلرده اوکلرینه تجمع ایدن اهالینك ازدحامندن زقاقلردن کچلمك ممکن اولهمازدی. شو بولندیغمز وقت عزیزکه صاحبی بولنان ولی نعمت بیننمز پادشاهمز سلطان عبدالعزیز خان افندمز حضرتلرینك سایهٔ عدالتوایهٔ ملوکانهلرنده هر زقاق باشنده بیاغی اتمك نظریله باقدیغمز وصبح ومساانابکلومتنعم اولدیغمز نان عزیزلرك بردانهسنك ایفای حق نعمت شکریهسنده عاجز وقاصر بولندیغمز اتمکلردن بردانهسی اولوقت بین الاغنیا اهدایه سزا ایدی. ایشته بوکراسته ایلهمعمول اتمکی تکلفله آلوب بهتناول ایدن احاد وچار اسقام وعلل وعلیل وضعیف الوجود اولانلر عطاش کأس اجل اولمشلردر. اول وقتدن حین تحریر وقایع اولان ١٢٨٨ سنهسنه قدر قرق درت سنه ظرفنده استانبول ایله بلاد ثلثه اهالیسی درت ثلثه یاقلاشمشدر.

بیکار طاقمندن واون سنهدن اقل مدتده استانبوله کلمش اولان رعایادن تخفیف ضرورت ایچون درت بیك قدر نفوس مملکتلرینه اعاده قلنمشدر. ذخیره ایله سائر ارزاق اوزرندن ید واحد ونرخ اصولی رفع اولنهرق هرکسك دیلدیکی محلدن سربستجه ذخیره جلب ایلمسنه وایستدیکی فیئاتله صاتمسنه اولونان مساعده ورخصت رفع مضایقهیه ایججه مدار اولمشدر. (١)

---

(١) تاریخ لطفی ، جلد ٢ ، صحیفه ٦٢

مورخ لطفی افندینك بیان ایتدكاری وجهله بو اعاشه مشكلاتی تنظیمات خیریه‌دن صوڭره یاواش یاواش زائل اولمشدر . ٤٧١ – ٤٧٨ نجی صحیفه‌لرده‌ده بالمناسبه بیان ایدلدیكی اوزره بعدالتنظیمات وسائط نقلیه‌نك كثرت وتنوعی ، بین‌الملل رقابت تجاریه‌نك تحدثی وماكنه‌لرك صنایعه تطبیقی مملكتمزده صنعت وتجارتك انقراضنه‌بادی اولمقله برابر معیشت خصوصنده نسبی بر وسعت ورفاه وجوده كتورمشدر .

سلطان عبدالحمید خان ثانی دوری ؛ وسعت معیشت وبوللق خصوصنده مورخك بك زیاده مدح ایتدیكی دوری عزیزی‌یی ده كچمش وكیتدكجه دها اوجوز اولمق اوزره بو حال حرب عمومی‌یه قدر دوام ایتمكله برابر صنایع وتجارت داخلیه‌ده انقراض بولمشدر.

حرب عمومی بوتون دنیایی هر خصوصده متأثر ایتدیكی كبی صنعت وتجارت وبالخاصه زراعت خصوصنده امثالنه نسبتله پك كری اولان مملكتمزی بسبتون اجینه‌جق بر موقعده براقمشدر .

بویله فوق‌العاده زمانلرده حكومتلر ؛ بلدیه‌لری وبالخاصه پای تخت بلدیه‌لرینی صلاحیت واسعه ایله تدارك وتهوین حوایج ضروریه‌یه مأمور ایتدكلری حالده مملكتمزده هنوز تام معناسیله بر بلدیه تشكل ایتمه‌مش وحكومت ایسه حالا بلدیه‌نك اهمیتنی تقدیر ایده‌مامش اوله‌جق كه حرب عمومیده استانبول اهالیسی شهر امانتنك وجودندن هیچ بر استفاده ایده‌مامشدر. مع‌مافیه بلدیه‌یه عائد وظیفه‌لری اتحاد وترقی جمعیتی درعهده ایده‌رك آتی‌یه عیناً درج اولنان راپورده حكایه ایدلدیكی طرزده امانت حسابنه اعاشه امورینی تدویر ایتمشدر . راپورك مندرجاتندن‌ده آكلاشیله‌جغی اوزره بوتون بو ایشلر امانت نامنه یاپلمش ، رسمی بر اداره اولمق اعتباریله حكومتك امانته ویردیكی یوزبیكلرجه لیرا راده‌سنده‌كی آقچه‌لر صورت غیر رسمیه‌ده بو جمعیته دور ایدلمش وبالطبع تجارتی‌ده تشكیل اولنان شركتلرله ثابت اولدیغی اوزره اتحاد وترقی جمعیتنه عائد اولمشدر .

اتحاد وترقی جمعیتی ؛ بلدیه‌یه عائد بو وظیفه‌لری ایفا وتمنی ایله‌ده افراد جمعیتی زنكینلشدیردیكی زمانلرده شهر امانتی مقامنی احراز ایدن – جمیل پاشا ایله اسماعیل جانبولات بكدن ماعدا ذوات خلقی دوشونمك شویله دورسون مركز عمومی‌یی طارلتمامق وجمعیت افرادینی بر درجه دها زنكین ایتمك ایچون حقوق وصلاحیت امانتدن دها نه كبی شیئلر وار ایسه وانلری ده جمعیته پیشكش چكمكده تردد ایتمیورلاردی. بو بحثه براز صوڭره تكرار عودت ایتمك اوزره اول امرده اتحاد وترقی جمعیتنك استانبول مرخصی كمال بكك بدایت حربده‌كی اعاشه امورینه

متعلق احوالی حکایه ایدن رابوری مهم وثائقدن اولدیغندن بر وجه زیر عیناً درج اولنمشدر:

بر صرب گنجنك اوستریا تاجنه قوبدیغی قورشون اوروپانی باشدن باشه طوتوشدیرمغه کفایت ایتدی. ایکی زمرهٔ عظیمهٔ اتفاق و ائتلاف خصومت مستکنه‌لرینی اظهاره و حرب عمومی‌یی اعلانه فرصت بولدیلر. حرب عمومینك اعلانی، موازنهٔ جهانك بوزلمسی عالمده جریان ایدن قوانین عادیه و مناسبات طبیعیه‌نك یرینه حربك ایجاب ایتدیردیکی قانونلرك قائم اولمسی دیمکدر. وضعیت جغرافیه‌سی و مناسبات سیاسیه و اقتصادیه‌سی طولاییسیله هر ایکی زمرهٔ محاربه ایله مناسبتدار اولان مملکتمزك احوال اقتصادیه‌سی ده اشبو حرب عمومیدن تماميله متأثر و حتی بر از صوکره سفربرلك اعلانیله و چوق زمان کچمه‌دن ده حربه اشترا که مجبوریت حاصل اولمشدر.

حرب عمومینك اعلانی مناسبات خارجیهٔ تجاریه‌مزه بر سکتهٔ عطالت ایراث ایتدیکی کبی سفر برلکك اعلانی‌ده معاملات داخلیهٔ تجاریه‌مزی وهلةً توقیفه باعث اولدی. ارتق حیات عادیهٔ خلق یرینه مقتضیات مقدسهٔ عسکریه قائم اولدی. خارقه‌لر اظهارینه نامزد اولان عثمانلی اوردوسنك تحشدی و احتیاجات امنی ایچون اتخاذی ایجاب ایدن تدابیره جهت عسکریه‌جه توسل ایدلمسنه مبنی وسائط و مناقلاتك قسم اعظمنه ولیمانده بولنان ارزاق و اشیای لازمه‌نك کافه‌سنه وضع ید ایدلمکه مجبوریت حاصل اولمش ایدی.

ایکنه‌دن ایپلکه قدر احتیاجاتمزی مع التأسف آوروپادن جلبه و اك مهم مادهٔ غدائیه‌مزی تشکیل ایدن بغدایی بیله قسماً اناطولیدن و اك مهم اقسامنی رومانیا، روسیه و حتی مارسلیادن تدارکه مجبور اولدیغمزدن سفر برلکك اعلانی متعاقب هر شیدن اول حس ایدیلن احتیاج اون احتیاجی اولمشدر. چناق قلعه بوغازینك انسدادی و روسیه‌نك حربه اشتراکی، اناطولی شمندوفرلرینك مناقلات مهمهٔ عسکریه‌یه تخصیصی، رومانیاده اون فیأتنك ترفعی، وضع ید معامله‌سنك جریانی حسبیله استانبولده اون احتیاجی اثر کوسترمکه باشلادی.

بو احتیاجی هر یردن اول تجارت اوطه‌سی حس ایتمشدر. سفر برلکك اعلانندن درت کون اقدم امانته یازدیغی بر تذکره‌ده استانبول ایچون ممالك اجنبیه‌دن کلن دقیق مقدارینك شو صره‌ده کیتدکجه ازالمقده اولدیغندن بحثله شهر امانتنك نظر دقتنی جلب ایدییوردی.

بونك اوزرینه امانتجه اجرا ایدیلن تدقیقات نتیجه‌سنده استانبوله بلاد اجنبیه‌دن هفته‌ده یکرمی بش بیك چوال اون داخل اولمقده ایکن بومقدارك صوك هفته ظرفنده سکز بیك چواله قدر تنزل ایلدیکی آکلاشلمش و بو صره‌ده دخی سفربرلك اعلان ایدلمشدر. سفربرلکك اعلانی متعاقب اون فیأتنده مهم ترفع کورلدی. طقسان غروشه صاتیلان بر چوال اون درحال یوز قرق غروشه یوکسلمش و حتی برقاچ کون ظرفنده اوچ یوز غروشی بولمشدر. پیاسه قاریشمش، دکرمنجیلر اونجیلرله فرونجیلر ارەسنده‌کی مناسبات طبیعیهٔ تجاریه بوزلمشدر. اکمکجیلر دکرمنجیلرك انصافسزلغندن، دکرمنجیلر بغدایسزلقدن بحثله شکایته باشلادیلر. بالنتیجه اکمك بحرانی یوز کوستردی. بو احوال بالطبع حکومت سنیه‌نك نظر دقتنی جلب ایتدیکندن بوبابده اتخاذ و تطبیقی لازم کلن تدابیر اساسیه‌یی مذاکره ایلمك اوزره استانبول والیسی وبك اوغلی، اسکدار متصرفلری و حوایج اموریله علاقه‌دار اولان تجارت اوطه‌سی اعضاسندن عبارت بر قومیسیون داخلیه ناظری بك افندینك تحت ریاستلرنده اوله‌رق استانبول ولایتنده عقد اجتماع ایلدیکی کبی امانت معاونی سزائی و مفتش عمومی لطفی بکلرله تجارت اوطه‌سی رئیسی عبود افندیدن مرکب ایکنجی بر قومیسیونده تشکل ایله‌مشدر. بو ایکنجی قومیسیون تجارت اوطه‌سنده عقد ایلدیکی ایلك اجتماعنه بو حوایج امورنده متخصص اولان بعض ذواتی دخی دعوت ایده‌رك جمله‌سنك حضوریله دورودراز اجرا ایلدیکی تدقیقات و مذاکرات اوزرینه نتیجهٔ مقررات اوله‌رق دقیقك بهرچوالنه یوز اون غروش و اکمکك کیلوسنه‌ده اللی بش پاره نرخ وضع ایدلدیکندن کیفیت ٢٣ تموز ٣٣٠ تاریخلی اوراق حوادثله شهر امانتی طرفندن اعلان ایدلمش و ٣٠ تموز ٣٣٠ تاریخنده بش پاره دها ضم ایله اکمك فیأتنك التمش پاره‌یه ابلاغنه مجبوریت حاصل اولمشدر.

اون و اکمك حقنده بالاضطرار اتخاذ اولنان مقررات کرك اونجیلر وکرك فرونجیلرجه لازم الاتباع اوله‌مدی. زیرا ذخیره‌جیلر الده موجود دقیقلری کیزله‌مکه و ال التندن یوکسك فیأتله صاتمغه تشبث ایتدکلری کبی فرونجیلرده اکمك نرخنك تزییدی حقنده‌کی مراجعتلرینی تکریر و تزییددن خالی قالمامشلردر. یوقاریده‌ده ذکر ایلدیکی وجهله سفربرلکك اعلانی اوزرینه آناطولی شمندوفرلرینه وضع ید اولنه‌رق برآیی متجاوز بر مدت مذکور شمندوفرلر مناقلات عسکریه‌یه حصر ایدلمش و اناطولیدن بر مدت موقته ایچون بغدای و اون کلمه‌مش و کلن اونلرده جهت عسکریه‌جه

وضع یدده دوام ایدلمش اولدیغندن تجارك مال جلبندن فراغت واظهار خشیت ایتدیكی كورلمشدر .

تجارك بو تردد وخشيتنی ازاله و كنديلرينی تطمين و تأمينه لزوم كورهرك داخل وخارجدن مال جلب ايدهجك تجارك اموالنه جهت عسكريهجه وضع يد ايدلديكی تقديرده بدلنك تضمين ايديلهجكنه دائر سندات مخصوصه ويرمك صورتيله امانت ذخيره جلبنی تشجيع وتشويق ايتمش وبو اثناده سفربرلكك ايلك سوقياتیده ختام بولمسندن بالاستفاده شهر مناقلاتی ايچون اناطولی خطندن تجاره يومی اوتوز واغون تخصيصنه توسط صورتيله ذخيره جلبنی تشويق وتشجيع ايتمشدر .

ديكر جهتدن بالذات امانت نامنه ذخيره مبايعهسی دوشونيلهرك امانت مأمورلرندن بر ذات قونيهيه لاجل المبايعه اعزام ايدلديكی كبی بروجه آتی وقوعبولان ايضاحاتدنده آكلاشيلهجغی اوزره رومانيادن اون مبايعهسندهده توسل ايدلمشدر .

رومانيا تجارلرندن غالياچاتو طرفندن استانبوله سوق ايديلن اونلرك بش بيك يوز آلتمش آلتی چوالنی ٣٠ تموز ٣٣٠ ده امانت مبايعه ايلهمش و موما اليهله عقد اولنان ١١ آغستوس ٣٣٠ تاريخلی مقاوله موجبنجه اوتوز بيك چوال دها جلب و توزيع اولونمشدر .

او صرهده رومانيايی تشريف ايتمش اولان داخليه ناظر محترمی طلعت بك افندی‌يه طرف امانتدن وقوع بولان مراجعت اوزرينه مشاراليه طرفندنده (١٣٧٠٤) چوال اون مبايعه و سوق ايدلمش ايسهده اشبو اونلر لصلسه اودهسايه آشيرلمش اولديغندن مأمور مخصوص كوندرمك و محلی قونسولاتوسی معرفتيله تشبثات مخصوصهده بولنمق صورتيله و كمال مشكلاتله مذكور اونلر بورايه جلب ايديلهبيلمشدر . اوچنجی دفعه اولمق اوزره ٢٤ آغستوس ٣٣٠ تاريخنده غالياچاتو ايله امانت بيننده يوز بيك چوال اون ايچون بر مقاوله عقدينه تشبث ايدلمش و مقاولهيه وضع امضا دخی اولونمش ايكن ديكر طرفدن عينی مقدار اون تكليف ايدلمكله ايكی تكليف آرهسنده تدقيق فرق فيئات ومقايسهٔ شرائط ايله امرار اوقات ايدلديكندن واوصرهده دولت عليهده حربه اشتراك ايلديكندن تكليف ايديلن اونلرك هر ايكيسندنده امانت محروميتله معاتب اولمشدر . امانتك مبايعه طريقيله الده ايتديكی اونلرك قلتی و آناطولی خطندن ويريلن واغونلرله ايستديكی امتعه‌يی

نقل صلاحیتنی حائز اولان تجارك نفع تجاریسی زیاده اولان امتعه‌نك جلبنه رغبتی وبغدای کتیرن تجارکده بر آز بی انصافانه حرکتی یوزندن بو غدای فیأتنی دائما میال ارتفاع بر وضعیتده قالدیغی کبی تجار واسطه‌سیله مقدار مطلوب احتیاجك تأمین ایدیله‌میه‌جکی ده ایکی کره ایکینك درت ایتدیکی کبی آکلاشلمش ایدی . بو حال تشرین ثانی‌یه قدر دوام ایدییور . یوقاریده بحث ایدلدیکی وجهله امانتك صور مختلفه ایله جلب ایتدیکی اونلرله بیاسه‌یه کلن و قبل‌الحرب مملکته داخل اولوب تجار یدنده مدخر بولونان ذخیره ایله اداره اولنان استانبول الیم بر احتیاجك تضییق شدیدینه معروض بولنیوردی .

١٥ تشرین ثانی تاریخنده امانت کرك کندی یدنده و کرك پیاسه‌ده بولونان اونلرك آنجق شهرك درت کونلك احتیاجنی تأمین ایده‌بیله‌جکنی کوره‌رك یکانه چاره اوله‌رق بولغارستاندن اون جلبنی دوشونمشدر . آنجق بو اونك جلبی حالنده‌ا کلك فیأتنك ایکی غروشه ترفع ایده‌جکندن و نرخك محافظه‌سی‌ده ضروری بولوندیغندن بحثله حاصل اوله‌جق فرقك امانت وزنه‌سندن تضمینی ایچون باب عالی‌یه مراجعتله بو بابده مجلس خاص وکلا قرارینی استحصاله مجبور اولمشدر .

حالبوکه بو صره‌ده محصولنی هنوز ادراك ایدن آناطولی عرض و استانبول طلب موقعنده، ومقدار ممکن واغون اعطاسی جهت عسکریه ایچون تحت امکانده بولونیوردی.

آرتق ایشك سوق طبیعی تجاری‌یه براقلمه‌سی وقتی چوقدن کچمش ایدی .

شیمدی یاپیله‌جق شی امین بر واسطه ایله آناطولیدن استانبوله ذخیره ادخالی‌ایدی بوحال قارشیسنده دور ودراز دوشونیلدی . تشکیلات رسمیهٔ امانتك مساعیسندن و وقوعبولان ترغیبات و تشویقات بی نهایه‌نك نتیجه‌سندن ثمرات مطلوبه استحصال اولنه‌مدیغنه کوره قطعی وجدی بر تدبیر اتخاذی کسب وجوب ایتمش ایدی .

اکمکجیلر جمعیتی تشکیلاتنی اداره ایدن جمعیت مذکوره کاتبی عزت بك باشده اولدیغی حالده بر تشکیلات تجاریه وجوده کتیرمك وبوصورتله‌استانبولك اون احتیاجنی تأمین ایتمك خصوصنده اتفاق حاصل اولدی .

استانبولك درت آیدنبری کچیردیکی بحرانی دقیقه بدقیقه‌تعقیب ایدن‌جمعیت ، بالخاصه استانبول مرکزی تصویر ایدیلن حال واحتیاجه بناءً بو ایشه مداخله‌یه مجبور اولمش

و بنده‌کزی بو ایشه نظارت وتدویر ایچون مأمور ایتمشدر. بونك اوزرینه امانتله توحید مقصد و تفهیم مساعی ایدیله‌رك ایشه باشلاندی .

او صره‌ده امانتجه اتخاذ ایدیلن تدابیر شونلردر :

١ — منحصراً ذخیره نقلیاتی ایچون جهت عسکریه‌دن یومی قرق واغون تخصیص ایتدیرلمسی .

٢ — دکرمنلرك عسکرلك شرائط طحنیه‌سنه توفیقاً استیجاری .

٣ — اکمکجیلر جمعیتی کاتبی عزت بکه بو غدای مبایعه وجلبنه مدار اولمق اوزره آوانس اعطاسی .

امانتجه اتخاذ ایدیلن بو تدابیر اوزرینه عزت بکك رفاقتنده تشکل ایدن هیئت تجاریه اول امرده پیاسه‌یه کلن مقدار جزئی بوغدایلری مبایعه وجهت عسکریه‌دن بر میلیون ایکیوز قرق ایکی بیك کیلو بوغدای و ایکی بیك بشیوز چوال اون استمانه ایده‌رك ٢٥ تشرین‌ثانی ٣٣٠ تاریخندن اعتباراً استانبولك اکمك احتیاجنی بتوفیقه‌تعالی درعهده ایتمش و همان بوراده بولونان قونیه تجارندن سکز ذات ایله یومی یکرمی واغون سوق ایتمك شرطیله اوچ بیك آلتی یوز واغون بوغدای ایچون مقاوله عقد ایتمشدر .

اشبو بوغدای مقاوله‌سنی دیکر مقاولات تعقیب ایتدیکندن آرتق استانبولك تأمین احتیاجی تیسر نمای حصول اولمشدر .

کانون اول ظرفنده عقد ایدیلن مذکور مقاوله قونیه ولایتنه عکس ایتمسی اوزرینه مملکتك محصولنی نقل و استهلاك ایچون وقوع بولان اشبو تشبث شایان تشکر و تبریك ایسه‌ده بونك دیکر تجاراننده تشمیلی طلب و رجاسنی شامل بر طاقم تلغراف ورود ایتمسی اوزرینه ذاتاً ذخیره‌نك تزییدی ومضایقهٔ طبیعیهٔ حربیه‌دن طولایی صیقیلان خلقك ترفیهی مقصدی اساس غایه‌مز اولمق اعتباریله همان قونیه‌یه عزیمت وارکلی ، قره‌مان ، قادین خان کبی ذخیره مراکزی کشت وکذار ایدلدی .

بورالرده بولنان وشیمدی‌یه قدر یالکز قومیسیونجیلر معرفتیله استانبول پیاسه‌سنه مال سوق ایدن کوچوك وبویوك تجار جلب ووضعیت حاضره ایضاح ایدیله‌رك جمله‌سیله عینی فیئاتله مقاوله‌لر عقد ایدلدی .

عینی فیئاتله وهر طالب اولان تجار ایله عقد مقاوله‌ده ایکی مقصد تعقیب ایدلمشدر. بری آناطولی تجاریلک کاملاً منفعت تجاریه‌یه اشترا کی دیکری‌ده بوصورتله تعدد ایده‌جك تجارك یکدیکره رقیب اوله‌رق کویلیدن ذخیره‌نك دون فیأتله آلنمامسنك تأمینی ایدی. برنجی، ایکنجی ملاحظه‌نك قوهٔ تأییدیه‌سی اولمق اوزره قونیه‌ده اقامه ایدیلن مأمور مخصوصه تعلیمات و اوامر لازمه اعطا اولنه‌رق کویلیدن دون فیأتله ذخیره آلمغه قیام ایدنلر بولندیغی، یاخود کویلی تجاره ویرمیوب تجار فیأتندن نقصان ذخیره اعطاسنه طالب اولدیغی تقدیرده مبایعه اولنمسی توصیه ایدلمشدر.

بالآخره آنقره‌یه دخی کیدیله‌رك بو صورت مبایعه اورایه واسکیشهر وقره‌حصاره‌ده تشمیل قلنمش وبو صورتله عرض وطلب یکدیکرینه تزویج ایدیله‌رك هم استانبولك احتیاجی دفع ایدلمش، هم‌ده آناطولی تجاری ایچون بوکونه قدر کورلمامش بر دور رفاه وثروت آچیلمشدر.

بالخاصه شوراسی‌ده شایان قید وتذکاردرکه: آناطولیدن مقاوله عقد ومبایعاته توسل ایدلدیکی اثناده تجاره سربست واغون اعطاسی کیفیتی‌ده فراموش ایدلمامش ایدی. بدایت امرده قرق وبالآخره الی‌یه ابلاغ ایدیلن واغون مقدارینك آنجق یکرمی ویکرمی بشی متعهدلره اعطا ایدیلوب متباقیسی بین‌التجار تقسیم ایدلمك اوزره بدایت امرده امانتله تجارت اوطه‌سی طرفندن وآز برمدت صوکره والی ومتصرفلر طرفندن توزیع ایدلمش وبو منوال اوزرینه واغون توزیعی ۲۲ کانون‌ثانی ۳۳۰ تاریخنه قدر دوام ایتمش ایسه‌ده اللرنده مال بولنان بعض تجار اوصاف تجاریه‌لرینك حق مساعده‌سندن بالاستفاده واغون وثیقه‌سی استحصال وبو وثیقه‌لری وضع موقع سوء استعمال ایتدکلرندن و قومپانیه مأمورلری طرفندن‌ده انتظام مطلوبك تأمیننه تماميله رعایت ایدلمدیکندن طرفمزدن اجرا ایدیلن ذخیره نقلیاتی هر آن بیك درلو مشکلاته معروض قالمقده وواغونلری ترتیب وتوزیع ایدن جهت عسکریه دخی اشبو حالك دوام ایده‌میه‌جکنی حس ایتمکده ایدی. بو سوقیاتی منبعلرنده تدقیق و ایشی تنظیم ایتمك ایچون داخلیه مستشاری علی منیف وشمندوفرلر شعبه‌سی مدیری رفیق بك افندیلرله قونیه وآنقره خطلری اوزرنده اجرا ایدیلن سیاحت نتیجه‌سنده بو مشکلات کمالیله واطرافیله آکلاشیلدی. عینی زمانده نقلیات عسکریه‌دن طولایی تجاره سربست واغون اعطاسنه امکان قالمدیغی، یالکز شهر احتیاجی ایچون کتیریله‌جك بغدای متعهدلرینه واغون ویریله‌بیله‌جکی جهت عسکریه‌جه تقرر ایتمش

اولدیغندن بو تاریخدن اعتباراً دیکر تجاره‌ده وسیماً واغون ویرلمامکه باشلانمش ایدی.

بالآخره واغون ایشلری بوسبوتون کسب مشکلات ایتمش و لوازمك مبایعات وسوقیاتیله شهر مبایعات وسوقیاتی تعارضه باشلامش اولدیغندن شهره مخصص واغونلر دخی لوازم طرفندن تحمیله باشلانمش و نهایت جهت عسکریه ایله وقوعبولان ائتلاف اوزرینه طرفنزدن مبایعه ایدیلن بغدایلر محللرنده جهت عسکریه‌یه تسلیم ایدلمك وشهر احتیاجی ایچون جهت عسکریه طرفندن محللرندن آلنان ماله مقابل بوراده ذخیره ویرلمك صورتی اختیار ایدلمش ایدی. بو تدابیر بیك درلو مشکلاتی وطرفین مبایعاتی ترقیٔ فیاتی موجب اولمقده بولندیغندن بغدای مبایعاتنك یکی بر شکله افراغی و مبایعاتك توحیدی دوشونلمش وامر مبایعه‌نك ولایتلر معرفتیله اجراسی حکومتجه تنسیب ایدلمش اولدیغندن اوچیوز اوتوز بر سنه‌سی کانون‌ثانیسنده بغدای مبایعه‌سی کیفیتندن تماماً کف‌ید ایدلمشدر.

اوچیوز اوتوز سنه‌سی تشرین اولنده باشلایان بو معاملهٔ مبایعه اوتوز بر سنه‌سی تشرین‌اولنك اون بشنه قدر تشکیلات مخصوصهٔ تجاریه یدیله دوام ایتمش وآناطولیدن مبایعه وجلب ایدیلن بغدایلر بوراده‌کی دکرمنلرده طحن و اکمکجیلر جمعیتی معرفتیله اکمکجیلره توزیع قلنمشدر. بو تاریخدن اعتباراً امر مبایعه‌یی امانتله منعقد مقاوله موجبنجه آناطولی ملی محصولات شرکتی وامور طحنیه‌یی‌ده شهرامانتنجه تشکیل ایدیلن طحنیه اداره‌سی‌درعهده ایده‌رك وکانون‌ثانی اون بشنه قدر ملی محصولات شرکتی‌مبایعاتده بولونه‌رق بو تاریخدن صوکره‌ده بوقارده‌ده‌ایضاح ایدلدیکی وجهله مبایعه طرف‌حکومتدن اجرا ایدلمش‌وملی محصولات‌شرکتنك‌مقاوله‌سی‌ده‌ختام بولمسنه مبنی بو ایشه‌نهایت‌ویرلمشدر.

برسنه اوچ آی دوام ایدن اشبو معامله‌یی خلاصه ایتمك لازم کلیرسه:

۱ — مستحصل و مستهلك مملکتلر آره‌سنده بر موازنه تأسیسیله ذخیره فیاتنك طرفینك منافعنه موافق برصورتده محافظه‌سی.

۲ — آناطولی تجارتنه رهنمای استقامت اوله‌رق تعضو تجاری‌یه اساسلر وضعی.

۳ — معاملهٔ واقعهٔ تجاریه‌دن معتدل بر تجارت تأمینی.

نتیجه‌لری استحصال ایدلمش دینیلیر.

*
* *

هیئت مخصوصهٔ تجاریه‌نك معامله‌سی یالکز بغدای ایشنه مقصور قالمامشدر . شکر ، غاز ، بولغور ، زیتون کبی شهرك باشلیجه اشد احتیاجنی تشکیل ایدن مواده‌ده مداخله‌یه مجبور اولمشدر . بوندن باشقه جهت عسکریه واستانبولده‌کی مؤسسات محیه ورسمیه‌نك احتیاجنه ومطالبات واقعه‌سنه بناءً بعض مواد اوزرینه‌ده معاملات یاپمشدر .

روس دونانماسنك دونانمامزه قره‌دکزده وقوع بولان تعرضی خبری استانبولده شایع اولور اولماز شکر فیأتی یکرمی درت ساعت ظرفنده اوچ بچق غروشدن اون غروشه ترقی ایتدی . نرخ اصولنه معارض بولنان شهرامینی جمیل پاشا بیله بو احتکار نابهنکام انتظار اوکنده نرخ اصولنه مراجعت مجبوریتنی حس ایتدی . ایرتسی کونی غزته‌لرده امانتك شو یولده بر اعلانی کورولمشدر :

— اعلان صورتی —

هیچ برشیئه نرخ وضع ایتمه‌مکله سربستیٔ تجارتی تأمین ایتمك عزمنده بولونان امانت کندیسنی بو فکردن رجوعه سائق اولان احوال مواجهه‌سنده تأسفنی کتم ایده‌مه‌مکله متأثردر . بایرام آقشامی اوچ بچق غروشه قدر صاتیلان شکرك قیه‌سی ٢٤ ساعت صوکره یعنی فرداسی ، اون غروشدن فضله‌یه چیقارلدی . مکرراً نرخ وضع ایدلمسنه رغماً چفت تنکه‌سی قرق غروشه صاتلمسی لازم کلن غازك بهر تنکه‌سنك بایرام کونی قرق غروشه صاتیلدیغی وبو پاره‌یی ویرمیانلره غاز قالمامشدر ، جوابی ویرلدیکی برچوق طرفدن اخبار اولندی . مملکتك منافع عالیه‌سی هر ایشدن اقدم اولدیغی ایچون تدابیر عاجله اتخاذینه مجبوریت کورولدی .

بقاللر طرفندن صاتیلان شکرك قیه‌سنه بش غروش نرخ وضع ایدلدی . تجاردن بوکا کوره مبایعاتده بولونملری لازم کلیر . غاز نرخی قطعیاً محفوظدر . مرکز قوماندانلغیله پولیس مدیریت عمومیه‌سنه‌ده معلومات ویرلمشدر . هرهانکی اشیاده احتکار کورولور ایسه اوکاده نرخ وضع ایدیله‌جکدر . نرخه اتباع ایتمیانلر وموجودینی صاقلایانلر حقنده حکومت سنیه بالطبع وظیفهٔ قانونیه‌سنی اجرا ایدر . »

بو صورتله نرخ وضعیله شهر داخلنده بولونان شکرك اهالی طرفندن سهولتله ونرخ موضوعله تدارکی خصوصی تحت تأمینه آلنه‌مامش وتجارواصنافك بعضیلری یدنده بولونان

شکری کتم ایده‌رك ال آلتندن دیله‌دیکی فیاٌتله دیله‌دیکنه صاتمغه باشلامشدر. آنجق بر آی صوکره تحشیدات ومناقلات عسکریه‌نك کسب خفت ایتمسی و روم ایلی خطندن تجاره واغون تخصیص ایدلمکه باشلامسی اوزرینه دده آغاجدن استانبوله شکر کلمکه باشلامش واساساً تدابیر تقییدیه ایله تأیید ایدلمه‌ین نرخ اصولنك فائده‌سزلکی بو دفعه بردها تجربه ایدلمش اولدیغندن شهره ورود ایده‌جك شکرلرك براصول مؤتمنه ایله صاتدرلمسی خصوصنی دوشونمکه مجبوریت حاصل اولمشدر. بناءً علیه هم تجارك، هم‌ده خلقك منافعنی تألیف ومحافظه ایچون بورایه کله‌جك شکرلرك نصفنی طشره‌یه سوق ایتمك ونصفنی شهره‌صاتمق وشهر صاتیشنی تحت امنیته آلمق اصولی احداث وتأسیس مجبوریتی حاصل اولدی. تجارك درسعادته جلب ایده‌جکلری شکرك نصفنی استانبولده امانتك اراءه ایده‌جکی اصناف یدلرنده حفظ ونصف دیکرینی سربست صاتمق اوزره بدایت امرده تجار ایله امانت بیننده برمذاکره جریان ایتمش ایسه‌ده یدلرنده شکرك طول مدت محافظه‌سی مقدوریتلرینی موجب اوله‌جغندن بحثله تجار بو اصوله اعتراض ایتدکلرندن بونك اوزرینه امانتدن ایکی ذات ایله سرکه‌جی پولیس قومیسری و بقاللر جمعیتی کاتبندن مرکب بر قومیسیون تشکیل ایدیله‌رك اصنافله تجار آره‌سنده بالذکر وساطت ونصف شکرك سربست صاتلمسنه ممانعت تدبیری دوشونلمش ایسه‌ده اصناف پشین پاره‌ایله اخذواعطا ایده‌مدکلرندن تجار بو اصولدن‌ده شکایت ایتمشدی. بناءً علیه بو وضعیت وشکایت قارشوسنده امانت بوکا چاره اولمق اوزره هیئت مخصوصهٔ تجاریه طرفندن اثمانی پشیناً تأدیه ایدلمك اوزره شکر مبایعه‌سیله اصنافه توزیعی آرزوسنی اظهار ایتمسنه ومقصد مملکتك تأمین موازنه واحتیاجی اولمسنه کوره بو ایش‌ده طرفمزدن درعهده ایدلمشدر.

سرکه‌جی‌یه کلوب مذکور قومیسیون طرفندن شهره عائد اولمق اوزره تفریق ایدیلن شکرلرك بدلی دوحال تسویه اولنه‌رق شکرلرده بولره سوق واوراده اصنافه توزیع ایدیلیوردی. بو معامله ۲۲ کانون‌ثانی ۳۳۰ تاریخنه قدردوام ایتمش ودده آغاج طریقیله بورایه‌کلی مقدار مال ادخال قلنمش اولدیغندن شکر فیاٌتی سقوطه باشلامش وامانت‌ده بالطبع بومعامله‌دن صرف‌نظرله مذکور قومیسیونك وظیفه‌سنه ختام ویرلمشدر. بواثناده الده ایکی بیك آلتی یوز اللی بش چوال شکر قالمش ایدی.

اکمکدن صوکره ایکنجی براحتیاج شدید اولان شکرك اعلان حربدن صوکره منبع تدارکی آنجق ایتالیا ایدی. استانبول، حتی ممالك عثمانیه شکراحتیاجنك قسم مهمنی – یوزده

يتمش لسبتنده‌كی احتياجی ـ تأمين ايدن آوستريا موارادات تجاوزه‌سی هنوز صربستانك اورته‌دن قالديرلمش اولمامسندن دولايی منقطع بولونيوردی . بناءً عليه شكر احتياجنك بر كون يك شديد برصورتده حكمفرمای ضرورت اوله‌جغنی تقدير ايتمك كهانته محتاج دكلدی . بونك ايچون الده قالان مذكور المقدار شكر درحال دپو ايدلمش وديكر جهتدن‌ده ده‌ده آغاجده بولونديغی معلوم اولان بر ايكی يوز واغون شكرك مبايعه‌سی ايچون بورادن مأمور مخصوص كوندرلمش ايسه‌ده اوصره‌ده ايتاليانك حربه اشتراكی ناموزدانه‌سی وقوع بولمسنه مبنی بولغارستان مذكور شكرلرك اخراجنه ممانعت ايتديكندن اوراده‌ده شكر آلمغه امكان قالمامشدر .

بوحالده الده بولنان شكرلر بوسبوتون كسب قيمت ايتمشدی . پياسه‌ده شكر فيأتی آرتق ترفعه تمايل ايتمش وبرچوال شكرك فيأتی سكيز اون ليرايه قدر يوكسلمش وبر يردن شكر كلمك احتمالی قالمامش ايدی . بوصره‌ده امانت طرفندن وقوع بولان تكليف اوزرينه حكومتجه تنظيم ايديلن برقانون موقته استناداً شكرك حوايج ضروريه‌دن بولنديغنه دائر جمعيت عموميهٔ بلديه‌دن استحصال ايلديكی قرار اوزرينه امانت شكرلره وضع يد وتعيين ايده‌جكی فيأتله فروخت صلاحيتنی احراز ايدييور . امانت درحال بوقانونی بالتطبيق تجار يدنده بولنان مال ايچون بربيانتامه طلبيله شكرك سربست صاتلمسنی منع واضافه سكز ، اهاليه سكز بچق غروش فيأت وضعيله ونفوس باشنه سكسان درهم ويرلمك شرطيله شكرك مقيداً توزيعنه دوام ايتدی .

بوصره‌ده مجلس مبعوثانه سوق ايديلن مبحوث قانون هيئت جليلهٔ مبعوثانك مظهر تصويبی اوله‌مديغندن اصول موضوع رفع ايدلمش وبوندن صوكره شكر فيأتی مهم برصورتده ترقی ايده‌رك قيه‌سی يتمش غروشه قدر چيقمشدر . عينی زمانده جهت عسكريه‌جه‌ده شكره احتياج حس ايدلمش اولديغندن الده بولنان شكرك چوالی درت ليرادن ومتباقی قالان مقداری‌ده قيه‌سی يدی بچق غروشدن خسته خانه واجزاخانه‌لرله امريكده بولنان اطفاله تخصيص وامانت وثيقه‌سيله توزيع ايديله‌رك شهرك احتياج شديدی تطمين ايدلمشدر .

ايتاليانك حربه اشتراكی وشكر فيأتنك ترفعی اوزرينه حكومتجه اتخاذ ايلديكی ذكر ايديلن بوتدبير قانونی آنجق مملكتده موجود شكرك حسن توزيع واستعمالنی تأمين ايده‌جك برتدبير موقتدن عبارت اولوب مسئله خارجدن بورايه شكر جلبی ايدی .

اوصره‌ده صربستان اورته‌دن قالديريلوب آوروپا ايله مواصله تأمين ايدلمش اولديغندن

آوستریادن شکر جلبنه امکان الویرمشدی. آوستریاده شکرك مادۂ ابتدائیه‌سی اولان پانجار زرعیاتنك نقصان اولمسی وشکر فابریقه‌لرینك شکر اعمال ایده‌مامسی یوزندن آوستریاده ده قولته‌نك‌ده بك نقصان اولدیغی واخراجه آوستریا حکومتنجه موافقت اولنمدیغی بالتحقیق آکلاشیله‌رق استحصال مساعده اولنمسی ایچون حکومت نزدنده تشبثات لازمه‌ده بولنلمش وحکومت سنیه طلب واقعی حسن تلقی ایده‌رك آوستریا ومجارستان سفارت سنیه‌سی معرفتیله سکز یوز اوتوز اوچ واغون شکر مساعده‌سی استحصالنه موفق اولمشدر. پك زیاده قیمت وندرت کسب ایدن شکرك تأمین اشترا وحسن توزیعی ایچون مملکتده خدمات نافعه‌سی وبوکبی معاملات جسیمه‌یی تدویره لیاقت واهلیتی ثابت اولان هیئت مخصوصۀ تجاریه‌یه تودیعی تنسیب ایدلمش اولدیغندن اشبو شکرك جلبنه ٢٨ کانون ثانی ٣٣١ تاریخنده مباشرت اولنه‌رق ملی قنطاریه شرکتنك تأسسنه قدر اوتوز ایکی بیك سکز یوز طقسان یدی چوال کتیرلمش وادخالاتدن یوزده اوتوزینك جهت عسکریه‌یه عائدیتی حقنده‌کی قانونك مدت مرعیتنجه مارالذکر مقداردن درسعادته کلن قسمنك یوزده اوتوزی جهت عسکریه‌یه اعطا وبقیه‌ده معلوم اولان اصول وجهله وکمال انتظامله درسعادت اهالیسنه توزیع وبر مقدار مناسبی‌ده طشره‌یه تفریق ایدلمشدر. برده آوروپه تجاردن عبود افندی حضرتلرینك اشترا کیله آلمانیادن اللی واغون شکر اشترا وجلب اولنه‌رق بزه عائد نصفی الیوم الده طوتلمقده بولنمشدر.

بالخاصه شورامی شایان ذکردرکه: آوستریادن مبایعه اولنان شکرك مساعدۀ اخراجی وامر مبایعه وسوقی تأمین ایچون درت آی متمادیاً اوغراشلمش ونهایت سفیر محترم حسین حلمی پاشا حضرتلرینك همتی وبو ایشه مأمور ایدیلن مدحت بکك غیرت ودرایتی ثمره‌سیله مبایعه‌سنه موفقیت الویرمشدر. جلب ایدیلن مذکور شکر دخی بالآخره ٢٣ مایس ٣٣٢ تاریخنده ملی قنطاریه شرکتنه دور ایدیله‌رك هیئت مذکوره‌جه‌ده بو ایشه ختام ویرلمشدر.

حربك ظهوریله غاز فیاتی‌ده ترفع ایتمش واماتجه اتخاذ ایدیلن تدابیر مختلفه‌یه رغماً فرق فیأت کوندن کونه یوکسلمش اولدیغی جهتله بو ایشه‌ده طرفمزدن لاقیدی ایله باقلق قابل اوله‌مدیغندن بوبابده برطاقم تدابیره توسل ایدلمش ایسه‌ده مع التأسف غاز حقنده شهری اغنا ایده‌بیله‌جك برشیئه موفقیت حاصل اوله‌مامشدر.

استانبوله غاز ادخالاتی اوته‌دن بری باشلیجه آمریقادن بورایه غاز جلب ایدن «استاندارد اوویل» آمریقا قومپانیه‌سیله «نه‌توال رومن» قومپانیه‌سی وباطومدن غاز جلب

ایدن بعض تجار یدنده ایدی . چناق‌قلعه بوغازینك انسدادی استاندارد اوویلك فعالیت تجاریه‌سنی تعطیل ایتمش ورومانیه‌نك اعلان حربی اوزرینه باطوم مورادانی کسیلمش و مُتوال رومن دخی رومانیادن غاز ادخالاتنه درجهٔ مطلوبه‌ده بالطبع موفق اوله‌مامش ایدی. بناءً علیه بولغارستاندن غازجلبی اسبابنه توسل ایدیله‌رك بولغار تجارندن بعضیلریله ایکی یوز واغون غاز ایچون عقد مقاوله ایدلمش وبونلرك تأمین نقلی ایچون‌ده بولغارستان حکومتی نزدنده مستمراً اوچ آی تشبثاتده بولنلمش ایسه‌ده مذکور واغونلردن آنجق بش اون دانه‌سنك جلبنه موفقیت الویرمش وقسم متباقیسنی بولغارستانك‌ده حربه اشتراکی وخطك مناقلات عسکریه‌یه تخصیصی حسبیله نقله امکان قالمامشدر .

غاز احتیاجنك مملکتمز ایچون یك مهم برمسئله تشکیل ایتمسنه بناءً بوایشك آرقه‌سی براقلمیه‌رق بولغار مناقلات عسکریه‌سنك ختامتی وروسجق خطنك کشادینی متعاقب رومانیادن شمندوفر طریقیله غازجلبی دوشونیله‌رك رومانیایه مأمور مخصوص کوندرلمش وبیك درلو مشکلاتله اورادن بیك واغون یعنی‌شهرك برسنه‌لك غازاحتیاجنی تأمین ایلیه‌جك مقدارده غاز مقاوله ایدلمشدر .

بوغازدن‌ده یکرمی سکز واغون سوق ونقل ایدلدکدن‌صوکره زشتوی خطندن نقلیات منع ایدلدیکندن بوبابده وقوع بولان تشبثات مستمره‌یه‌رغماً متباقی‌غازلرك طرفمزدن نقلی قابل اوله‌مامشدر. مع‌ذلك مذکور غاز مقاوله‌سنك کندیسنه دوری حقنده طرف امانتدن وقوعبولان طلب‌وآرزویه بناءً مذکور مقاوله‌ده ۱۲ حزیران ۳۳۲ تاریخنده‌امانته جیرو ایدلمش ایسه‌ده امانتجه‌ده آنجق برقاچ واغونك جلبنه موفقیت حاصل اولمشدر .

تشکیلاتك مخصوصهٔ تجاریه‌نك اناطولیدن جلب ایتدیکی موادن آرپه ، بولغور ، زیتون ، یاغ ، صابون اولدقجه مهم بریکون حاصل ایدر. بونلردن آرپه ، صابون ایله یاغك قسم اعظمی جهت عسکریه‌یه تودیع، بولغور وزیتون‌ایسه‌همان مال‌اولدیغی‌فیئاتله احتیاجی تشدد ایدن خلقه توزیع قلنمشدر. فصولیه ، برنج ، مرجمك کبی بومیانده جلب ایدیلن بعض‌قسم اشیا واردرکه بونلردخی‌قسماً امانتك مؤسسات صحیه‌سنه‌ویرلمك‌وقسماً‌ده اصنافه توزیع ایدیله‌رك معتدل برفیئاتله صاتدیرلمق صورتیله مملکته خدمت ایتمشدر. برده کچن سنه حسب‌الموقع حربکاه اولان چناق‌قلعه‌نك‌محصولی اولوب‌اخراجنه موفق اوله‌مدقلری بلاموط محصولی اوزرینه اصحابنك وقوع بولان مراجعتنه بناءً معامله یاپلمشدر .

بوندن باشقه ترزیلر جمعیتی‌کاتبی بهابك معرفتیله دارالایتام ایله مؤسسات رسمیه‌دن بعضیلری ایچون مانیفاطوره‌یه وطوقومه‌جیلر اصنافی‌ایچون پاموق‌وایپلکه متعلق‌بعض‌مواد

اوزرینه معامله یاپلمش و بوندن حاصل اولان تمتعك برقسمیله بالآخره تشکیلی مصمم اولان لیلی سپراق مکتبلرینه نمونه اولمق اوزره برمکتب وجوده گتیرلمشدر. مومی الیهك یاپدیغی معامله دن شیمدی یه قدر حاصل اولان تمتع الده عیناً بولونان اموال و سندات داخل اولدیغی حالده اون سکز بیك کسور لیرا راده سنه بالغ اولمشدر. اشبو تمتعات ایله مائل انقراض اولان دوقومه جیلغه برشرکت تأسیسیله احیاسی فکری بسلنمکده ایدی.

آناطولیدن تدارك ایدیلن بغدای بورایه جلب و دکرمنلرده طحن ایدلدکدن صوکره فرونلره توزیع و بلا قید اهالی یه فروخت ایدلدکه اولکی سنه رمضان شریفنك اواخرینه قدر دوام ایدلمش ایسه ده آناطولی نقلیاتنك برصورت منتظمه و مطرده ده اجرا ایدیله مامسی حتی اکثر اوقات مقدار احتیاجدن دون بغدای کلمسی حسبیله ادخار ایدلمش اولان اونلرك پیدرپی صرفنه لزوم کوریله رك و بو نقصان موازداتدن طولایی ده دکرمنلرك معامله طحنیه سی تشوش ایده رك بعض کونلر فرونلر استهلاك ایده جکی اونلری وقت و زمانیله تدارك ایده مامسی و بوندن طولایی ده بالطبع خلقك مراجعتی آننده اکمك بولنه مامسی حالاتی تحدث ایتمکله بدایتلرده اکمك توزیعاتنك فرونلردن پولیس معرفتیله اجراسی اصولی وضع ایدلمشدر. بو اصولده موفقیت کوریله مامش اولدیغندن اکمك توزیعاتنك براصول منتظمه یه ربطی دوشونیله رك برموجب نظامنامه تشکیلاتنی اکمال ایتمش اولان اتحاد و ترقینك استانبول تشکیلاتندن استفاده یه قرار ویرلمش و تشکیلات مذکوره معرفتیله استانبول سکنه سی ثبت دفتر ایدیله رك هرمحله ده براکمك توزیع محلی تأسیس و بورایه برذات اقامه ایتمك و توزیعاتی مستمراً جمعیتك منطقه مأمورلری و کاتب مسئوللری معرفتیله تفتیش ایتمك صورتیله بحران اورته دن قالدیرلمش و خلقك موجب ممنونیتی اوله جق برصورتده اکمك توزیعاتی اجرا ایدلمشدر.

بالآخره ١٦ شباط ٣٣١ تاریخنده محله تشکیلاتی عیناً بلدیه لره دور ایدلدیکندن الیوم اکمك توزیعاتی تأسیس ایدیلن اصول مذکوره دائره سنده جریان ایتمکده در. بولغور، زیتون و هر آی منتظماً ویرلمکده اولان شکر توزیعاتنده ده تشکیلات جمعیت اجرای فعالیتله توزیعك حسن جریانی شیمدی یه قدر تامین ایتمشدر.

بوقاریدن بری عرض وقه ویر ایدیلن وقایعدن وقریباً ذکر ایدیله جك نتیجه دن آکلاشیله جغی اوزره بومعامله تجاریه و توزیعیه یه مداخله دن مقصد قصد تجاری اولمیوب مملکتك تأمین احتیاجی اولمشدر. حرب حاضرك اهمیتی موضوعی فعالیتدن استفاده ایدیله بیله جك قوای موجوده نك برهدف مشترك و جمعینه توجیهی امر ایدیبوردی.

بای تخمنمز کبی برملیوندن فضله نفوسی جامع اولان برمملکتك تأمین اعاشه‌سی وخلقك قوهٔ مقاومه‌سنك تزییدی معظمات اموردن اولدیغی اطرافیله ادراك واحاطه ایدلمش وهر درلو تدابیره مراجعت ایدلدکدن صوکره آنجق بوطریق اعاشه‌یه توسل قلنمشدر. فی الحقیقه بواصولك اختیارنده‌کی اصابت نظری وقوعات بتون قوتیله ایضاح ایتمشدر .

اوجهده برنبذه بحث ایدلدیکی اوزره معاملات واقعه‌نك نفعی یالکز کیفیت اعاشه‌یه واعتدال فیأته منحصر قالمامشدر. معامله‌نك طرفمزدن درعهده ایدلمسی وبوتون خط بوینده بولنان آناطولی تجارینك بوایشه تشریکی ایکی مهم نتیجه ویرمشدر. بریسی تحشیدات اولیه ختام بولوب ده تجاره واغون اعطاسنه مباشرت ایدلدیکی اثناده آناطولیده یکرمی نهایت یکرمی بش پاره‌یه دوشمش اولان ذخیره فیأتندن واغون آلمغه موفق اولان پك محدود تجار سوق ایده بیلدیکی ذخیره‌یی آلتمش، یتمش پاره‌یه قدر صاتارق آز برمالدن کلی استفاده‌لر تأمین ایتمش وبوکا مقابل مصارف استحصالیه‌سنه بیله تقابل ایتمیه‌جك برفیأتله مالنی الدن چیقارمغه مجبور اولان زراع متضرر اولمشدر .

یکرمی پاره‌دن وهلهً قرق درت ، بالآخره اللی بش پاره‌یه قدر طرفمزدن ابلاغ ایدیلن ذخیره فیأتی آناطولی زراع و تجاری ایچون بویوك بر وسعت وانبساط بخش ایتمش اولدیغندن او دقیقه‌دن اعتباراً هرطرفده مهم مقیاسده یقظات تجاریه باشلامشدر . دون استانبول پیاسه‌سنه بیکانه اولان بر طاقم تجارك بو کون قسماً شرکتلر تشکیل و تأسیس ، قسماً ده باشلی باشنه حرکت ایده‌رك تشبثات جسیمهٔ تجاریه‌لرینی و استانبول پیاسه‌سنده حائز اولدقلری موقعی کورمکله افتخار و برطاقم طوفان اعتراض ایچنده وتوعبولان مساعی ومساعیمزك جائزهٔ معنویه‌سنی بو صورتله اقتطاف ایدیورز .

بو معاملهٔ تجاریه‌دن مقصد قصد تجاری اولمدیغنی بر آز اول سویله‌مش ایدك. مقصود بو اولمسه دخی بو جسیم معاملاتك مهم بر تمتع تأمینی درکار ایدی . بو تمتعاتك شیمدیلك جهت استعمالنی تعیینده تردد ایتمدك . اناطولینك وبالتبعه مملکتمزك احوال اقتصادیه‌سیله خاص بزه بر طاقم حقیقتلر اوکرتمش و حقیقی قورتیلیش یولنی کوسترمش ایدی .

جهان ترقیاتی هرشیئده بر تشکیلات و رهنمایه مدیون اولدیغنی اونوتمامق لازم کلیر. دور قدیمك خرابی اداره‌سی بو تشکیلاته دشمن اولمش و مشروطیت اداره ایسه عوائل داخلیه وخارجیه‌دن باشنی قالدیره‌رق مملکتك عوامل اساسیه‌سندن اولان اجتماعی واقتصادی تشکیلاته وقت وامکان بوله‌مامش ایدی .

بناءً علیه ساحهٔ فعالیتمزده تشکیلات اقتصادیه‌یه باشلامق فکری درحال ذهنمزه
تبادر ایتدی .

قوتلی سرمایه‌لو ملتلرك رهاكار اللری اولدیغنی علم و تجربه اثناسنده دوام ایدییور
بزده المزده تراكم ایدن سرمایه ایله مملکتك آتیٔ اقتصادیسنی وضع ایده‌جك اولان
شرکتلردن بعضلرینك تأسیسنی دوشوندك . آنقره - قونیه خطلری اوزونده بولنان
محلر ایله تأسیس ایدیلن مناسباتك طرفینه بخش ایتدیکی امنیت نصف سرمایه‌سی بز
نصف سرمایه‌سی آناطولی تجاری طرفندن وضع اولونمق اوزره ایکی یوز بیك لیرالق
بر شرکتك ، آناطولی ملی محصولات شرکتنك باعث وجودی اولدی. بو شرکتك
داخل وخارجده کوردیکی اعتبار و رغبت قنطاره‌و اتمکجیلر شرکتلرینك دخی پیدرپی
تأسیسنه سبب اولمشدر .

شکر ، یاغ ، پرنج ، قهوه کبی استهلاکات مهمهٔ مملکتدن اولوب خارجدن جلبه مجبور
اولدیغمز موادك ادخالی اموریله اشتغال ایتمك اوزره ملی قنطاریه شرکتی تأسیس اولندی.
آناطولی ملی محصولات شرکتنه آناطولی تجاری تشریك ایتدیکی کبی بو شرکتده
استانبول بقاللری حصه‌دار ایدلمشدر . بقاللرك واسع مقیاسده اشتراکنی تسهیل و تأمین
ایچون شکر توزیعاتنده بولنوب بو معامله‌دن طولایی بهر قیه باشنه قرق پاره اجرت نقل
و توزیع آلان بقاللرك نصف تجارتی تفریق و اثمان حاصله‌سی حصه سنداتنه تبدیل
ایدلمك صورتیله مذکور شرکته شیمدی‌یه قدر بقاللردن پك چوقلری تشریك ایدلمشدر.
بو شرکت دخی ایکی یوز بیك لیرالق بر شرکت اولوب بونكده نصف حصه‌سی
تمتعاتدن تماماً وضع اولونمشدر .

اوچنجی شرکتده اتمکجیلر شرکتیدر . بوده یوز بیك لیرالق بر سرمایه ایله تشکل
ایتمشدر . بو شرکتكده نصف سرمایه‌سی تماماً تمتعات مذکوره‌دن وضع ایدلمش ونصفی
اتمکجیلر طرفندن قونلمشدر .

اتمکجیلرك بو شرکته تأمین اشتراکلری مقصدیله جمعیتجه بونلره اون توزیع
ایدلدیکی اثناده چوال باشنده قرق پاره آلنمق صورتیله سرمایهٔ اولیه‌لری تراكم ایتدیرلمش
وبالآخره کرك بو پاره ، کرك آیروجه تسویه ایتدکلری مبالغ ایله شرکتك تأسیسی
موفقیتپذیر اولمشدر .

یوقاریده عرض ایدلدیکی وجهله تشکیلات اقتصادیه‌نك بر جزئی تطمین مقصدیله
تأسیس ایدیلن اشبو شرکتلرك هر برینك تشکیلنده باشقه فکرلرك‌ده حاکمیتی موجوددر.

ملی محصولات مواد ابتدائیه استحصال ایدن آناطولی زراع و تجارینك مالنی قیمتلندیره‌رك مرکز استحصال ایله مخرج تجاری آره‌سنده‌کی مناسباتك منتظماً جریانی تأمین ایتمك کبی بر غایه‌یی استقصا ایلیه‌جکدر .

بو شرکتلری تماماً مفید ار ایتمك و بحث اولنان تشکیلات اقتصادیه‌نك قوتلی بر اساسنی وضع ایتمك ایچون یاپیله‌جق شی تشبثات مذکورهٔ تجاریه‌دن حاصل اولان تمتعات ایچون بر بانقه تشکیل ایلمکدر .

بو بانقه‌نك صورت تشکیلی وسرمایهٔ متراکمك مذکور بانقه‌یه نقلی حقنده‌کی تکلیف درمیان ایدلمه‌دن اول شوراسنی عرض ایتمك ایسترم که یوقاریدن بری ذکر ایدیلان معاملاتدن حاصل اولوب کرك عیناً و نقداً الده بولنان ، کرك شرکتلره موضوع اولان سرمایه‌دن شیمدی‌یه قدر وقوعبولان تمتعاته نه شخص معنوی ، نه‌ده بونی اداره ایدنلر ادعای تصرف وتملکی خاطره بیله کتیرمدیکی جهتله مصارفات واقعهٔ ضروریه‌دن ماعدا تحصل ایدن هر نوع تمتع تماماً و امانةً حفظ ایدلمش و بونك بالطبع مملکته نافع اوله‌جق بر امر مبروره تخصیصیله دواملی بر سرمایهٔ خیریه‌نك تأسیسپذیر اولماسنه مساعده بویوریله‌جغی محققات اموردن عد ایدلمش اولدیغندن اولبابده‌کی مطالعه‌نك بروجه زیر عرضنه مسارعت قلنمشدر .

یوقارده بحث ایدیلن شرکتلره موضوع سرمایه‌نك یکونی ایکی یوز اوتوز اوچ بیك یوز لیرا اولوب الده سنداً ، نقداً و عیناً بولنان مالك مجموع قیمتی ایسه قرق بیك لیرا که الده موجود مالك قیمت حقیقیه‌سی‌ده داخل ایدلدیکی تقدیرده جمعاً اوچیوز بیك لیرا قدر بر مبلغ تشکیل ایده‌جکنه و شرکتلرده موضوع پاره‌نك بو سنه مأمول قوی اولان تمتعی‌دخی لااقل یوز بیك لیرایه بالغ اوله‌جغنه کوره الیوم درت یوز بیك لیرا موجود دیمك اولوب بوسرمایه‌نك اساس اتخاذیله واهالینك تأمین اشتراکیله برمیلیون لیرالق بر بانقه‌نك همان تأسیسنه ابتدار اولنه‌بیلیر. بانقه‌یه وضع ایدیله‌جك اشبو سرمایه رأس المالنك وقف وهر سنه حاصل اوله‌جق تمامی سرمایهٔ اصلیه‌یه ضم ایتمك صورتیله تنمیه ایدلمسی اشبو مؤسسه‌نك هم ضمان دوامی ، همده عهد قریبده حیرتفزا بر درجه‌ده توسع و انکشافنی موجب اوله‌جغندن حمایه‌سی صددنده بولندیغمز ملی اقتصادك اك بویوك برنقطهٔ استنادیی وجوده کتیرمش وتشکل ایتمش و ایده‌جك بو کبی شرکتلره جسارت ویرمش اوله‌جغز . بورایه قدر عرض وتفصیل ایدیلن ایضاحاتدن البته آکلاشیلمشدر که معاملات مذکوره السنهٔ خلقده دوران ایتدیکی اوزره اصناف جمعیتلرینك شخص معنویلری نامنه تدویر ایدلمیوب

بلکه ادارتك و بنده‌کزك امنیت مخصوصه‌سنی حائز اولان اصناف جمعیتلری کاتبلرندن بعضیلرینك رفاقتنده تشکیل ایدیلن بر هیئت تجاریه معرفتیله اجرا ایدلمش و اصناف جمعیتلری یالکز توزیعاتدن طولایی کندیلرینه اعطا ایدیلن اجرت توزیعیه‌دن و اصنافك آلوب صاتدیغی تمتعاتدن ترك ایتدکلری تصرفات شخصیه‌لرندن استفاده ایتمشلردر.

تصرفات شخصیه‌لری عرض و تصویر ایلدیکی وجهله کندیلرینه بالطبع ترك اولندیغی کبی اجرات توزیعیه‌دن حاصل اولان مبالغ دخی اصناف جمعیتلرینك تعضوی و بودجه‌لرینك توزینی ایچون آیریجه محافظه ایدلمشدر. سوزه ختام ویرمزدن اول معاملات مذکورهٔ جسیمه‌یی اداره ایدن آرقداشلرمك کوستردکلری فعالیت و غیرتی و خداپسندانه اولان فضلیت و استقامتی علناً تقدیر و تقدیمی بر وظیفهٔ قیمتشناسی عد ایلدیکمی حضور هیئت محترمه‌لرینه عرضه مجبورم.

بوروجه زیر تذییل ایدیلن حساباتمزك قونغره هیئت محترمه‌سنجه تدقیق و تعظیمات بی‌نهایه‌مك قبولنی رجا ایدرم. (١) (٢) کمال

کمال بك کبی صلاحیتدار بر ذاتك امضاسیله نشر اولنان بو راپور، حرب عمومی ایچنده اتحاد و ترقی جمعیتنك اعاشه امورینه نه صورتله مداخله ایتمش اولدیغنی صراحةً کوسترمکده‌در.

استانبولده بر حکومت برده بلدیه موجود اولدیغی حالده غیر مسئول بر جمعیتك بویله بر وظیفه‌یی درعهده ایتمسنك اسبابنی تاریخك ضبط ایتمك ایسته‌یه‌جکنده شبهه ایدیله‌من. حرب عمومی‌نك و سیاسی فرقه‌لرك تاریخنی یازه‌جق اولانلرك بو مسئله‌یی نه صورتله قید ایده‌جکلرینی تعیین ایده‌مم. شو قدرکه اوزمن بو ایشلرله اك زیاده مشغول اولان بر ذاتدن ایشتمش اولدیغم بر نقطهٔ نظری ذکر ایتمدن کچه‌میه‌جکم.

راپورده بحث اولنان شرکتلر تأسس ایتدکدن صوکره بونلرك پایدار اولمسی و بو مملکتده مسلمان اصناف و تجارکده یاشایه‌بیلمه‌سی ایچون نه کبی تدابیر اتخاذی لازم کله‌جکی دوشونلدیکی صره‌ده ماضیده‌کی اصناف تشکیلاتنك بیلنمه‌سنه لزوم کورلمش و بو خصوصله

(١) طنین غزته‌سی. نومرو: ٢٨٠٩، ٢٨١١، ٢٨١٣، ٢٨١٥.

(٢) راپورك نهایتنده ملی شرکتلرك رؤیت ایدیلن حساباتنك بیلانچوسی مندرج ایسه‌ده بونك مجلیه درجنده برفائده کوریله‌مدیکندن طی ایدلمشدر. (٧٦٨ نجی صحیفه‌یه باقکز)

توغلم حسبیله باجزالرینك ده مطالعه‌سی استفسار ایدلمشدی. او زمان ملی شرکتلرك واصناف جمعیتلرینك باشنده بولنان ذات مقصدینی تشریح ایدرکن دیمشدی که :

« اتحاد وترقی جمعیتی ابتدا عسکره، صوکره مأمورلره استناد ایتدی. عسکرك سیاسته اشتغالی طوغری برشی اولمدیغی بوتون جهانجه مسلم اولدیغندن بوندن ار کیج ال چکیله‌جکی طبیعیدر. مأمورلره گلنجه : اونلره هانکی فرقه بول معاش و یوکسك مأموریت وعد ایدرسه او طرفی ترجیح ایتدیکی گوریلیور. عسکرله مأموره استناد ایتمه‌نك محذوری بو صورتله آکلاشیلنجه اصناف جمعیتلری تشکیلی ایله اونلردن اخذ قوت ایدلمسی دوشونلدی وفی الحقیقه بو جمعیتلرك باشنه اقامه ایدیلن کاتب مسئوللر واسطه‌سیله اصنافی ارزو ایدیلن طرفه اماله تحت امکانه آلندی. ده برقورو غلبه‌لقدن عبارت اولان اصناف آنجق سوقاق نمایشلرنده ایشه یارامقده‌در. شو حالده بونلردن‌ده اتحاد وترقی جمعیتی استفاده ایده‌میور. بناءً علیه سائر ممالك متمدنه‌ده اولدیغی کبی مملکتمزده‌ده بر بورژوا صنفی وجوده کتوریله‌رك اتحاد وترقی جمعیتنك بو صنف سایه‌سنده ادامهٔ موجودیتنه چالشمق ایجاب ایتمکده و بو مقصدله جمعیت ملی شرکتلر تشکیلنه، ملی بانقه کشادینه ومسلمان اصناف وتجارك بر جمعیت حالنده برلشملرینه غیرت ایلمکده‌در.»

ایشته اتحاد وترقی جمعیتنك بلدیه وظائفندن اولان اعاشه ایشلرینه مداخله ایده‌رك واقع اولان تمتعكده جمعیته وجمعیت منسوبینه مال ایدلمسنده‌کی سبب وحکمت بوندن عبارتدر.

۸۵۱ نجی صحیفه‌ده شهرامینلرینك بوکا اعتراض ایتمك شویله طورسون بالعکس تسهیلات کوستردکلری بیان ایدلمشدی. اتحاد وترقی جمعیتی بو ایشلرله اشتغال ایتدیکی زمان مقام امانتده عصمت بك بولنیوردی. عصمت بکك وفاتی جمعیتی مشکل برموقعده براقدی.

اتحاد وترقی جمعیتنه منسوب اولمقله برابر حزمیله واستقلال افکاریله مشهور اولان اسماعیل جانبولات بك ٤ شباط ۱۳۳۱ تاریخنده شهرامانتی مقامنی احراز وعصمت بکی استخلاف ایتدیکی زمان ایلك ایشی امانتك بو حق طبیعی وقانونیسنی استرداد ایتمك اولمشدر.

قوانین بلدیه بو وظیفه‌نك امانته عائدیتی کوسترمکله برابر اسماعیل بك برقات دها تأیید مقصدیله امانت تشکیلاتنه دائر ۲۵ نیسان ۳۳۲ تاریخنده برده نظامنامه نشر ایتدیرمشدر.

مذکور نظامنامه‌نك آلتنجی ماده‌سنده : « شهره مقتضی مأکولات و محروقات

وسائر حوائجك مقدار كفايه‌ده موجوديتنك تأمينی ونفس شهرده و جوار منطقه‌لرده بلديه‌لرنام و حسابنه كيلارلر و ده‌پولر تأسيسی و مأكولات و محروقات و حوائج سائره‌نك معتدل فيأتله فروختنه خادم تدابير اتخاذی ايله اسعاره ناظرلق ايفاسی و عندالحاجه نرخ وضعی و الغاسی و احتكار و وسائط نقليه‌نك انقطاع سير وسفرينه ويا سنديقه‌لر و تعطيل اشغاللر ظهورينه وهرنه‌صورتله اولورسه اولسون ترفع فيأت حصولنی موجب احوال محتمله‌يه قارشی تدابير احتياطيه اتخاذ وتطبيقی واقتصادی جمعيتلر وشركتلر ايله بالعموم اصناف امورينك نظامنامه‌لرنده‌كی احكامه و قوانين و نظامات مخصوصه‌سنه توفيقاً مراقبه‌سی وهال وسلخخانه‌لرك تأسيس واداره‌سی واهون اجاره‌لی اقامتكاهلر و بلديه و شفقت صندوقلری و شفقت مكتبلری و اعمالاتخانه‌لری و انداخت و ياريش محللری كشاديله اهالئ بلده‌نك تكملات اقتصاديه و اجتماعيه‌لرينه خادم نشريات،تشويقات و تسهيلات اجرا واحوال اقتصاديهٔ بلده‌نك انبساط وانكشافنه مدار اوله‌جق بالجمله تشبثات و معامله‌نك ايفاسی و مركز وشعبانده‌كی معاملات اقتصاديه ايله مؤسسات اقتصاديهٔ بلديه‌نك اداره‌سی » ايچون امانتده برامور اقتصاديه مديريتی احداث ايدلديكی كوسترلمكده‌در.

امور اقتصاديه مديريتی ، مؤسسات اقتصاديه ، مراقبهٔ اقتصاديه ، وحوائج ضروريه نقليات وتوزيعات شعبه‌لری ناميله‌درت شعبهٔ مركزيه‌يه آيرلمشدی. بوشعبه‌لرك وظيفه‌لرينك نه‌لردن عبارت اولديغنی شو صره‌ده بيلمك اقتضا ايده‌جكندن اولبابده‌كی تعليماتنامه‌نك موادی آتی‌يه نقل ايدلمشدر .

مؤسسات اقتصاديه‌شعبه‌سی مديرينك وظائفی: بلديه‌حوائج ضروريه كيلاری ودپولرينك وطحنيه امورينك وبلديه‌جه ايشلديلان دكرمن وفرونلرك وهال وسلخخانه‌لرك وبلديه‌شفقت صندوقلرينك ومكتبلرينك واعمالاتخانه‌لرينك ومحتاجين اقامتكاهلرينك وانداخت وياريش محللرينك اداره‌سی و مؤسسات اقتصاديه‌يه‌متعلق ايستاتستيقك ترتيبی خصوصاتندن عبارتدر.

مراقبهٔ اقتصاديه‌مديرينك وظائفی: جمعيتلر وشركتلر ايله بالعموم اصناف امورينی قوانين ونظامات مخصوصه‌سنه توفيقاً مراقبه و مأكولات ومحروقات و حوائج سائره‌نك اهون فيأتله تدارك و جلب وبيعنه خادم تدابير اتخاذيله اسعاره ناظرلق ايفا وعندالحاجه اسباب موجبه‌سنی بيان ايدرك نرخ وضع ويا الغاسی تكليف و ترفع فيأت حصولنی موجب احوال محتمله‌يه قارشو تدابير اتخاذ و بلاد عثمانيه و اجنبيه‌نك امور اقتصاديه‌سنه متعلق معلوماتی جلب و تدقيق وترجمه واهالئ بلده‌نك تكملات اقتصاديه و اجتماعيه‌لرينه متعلق نشريات و تشويقات و تسهيلات اجرا واحوال اقتصاديهٔ بلديه‌نك انبساط وانكشافنه مدار اوله‌جق تشبثاتی ايفا و شعبه‌يه عائد ايستاتستيقی ترتيب خصوصاتندن عبارتدر .

حوایج ضروریه شعبه‌سی مدیرینک وظائفی : شهرده موجود نفوسه و حیواناته مقتضی بغدای ، یولاف ، بولغور ، صوسام ، آرپه ، صمان کپك و قوری اوت و سائر ارزاق وذخائرك وقیون ، صغیر ، طانا ، قوزی و سائر مذبوحاتك وتره یاغ ، ساده یاغ ، زیتون یاغ پرنج ، پاتاتس ، شکر ، طوز ، سودا ، صابون ، یمورطه و سائر بقالیه‌نك و هر نوع کومور، اودون ، بانزین ، پترول وسائر محروقات و مواد مشتعله‌نك وچنطوه کرچ ،طاش طوغله، دمیر ، کراسته ، چام کره‌مید و سائر مواد انشائیه‌نك ومقام امانتجه تنسیب ایدیله‌جك سائر موادك حال حرب، وشدت شتا وقحط و انقطاع سیر وسفر کبی احوال محتمله‌یی نظر دقته اله‌رق ایجاب ایدن مقدارینك داخلدن ویاخارجدن تدارك، جلب ونقل وادخاری اسبابنك تأمینی و معتدل فیئاتی ادامه ایده‌بیله‌جك مقدارده لزوم کوریلنلرك بلدیه نامنه الك موافق فیئاتله اشترا وسپارشی و بیعی و ممالك عثمانیه و اجنبیه مواد غذائیه و حوایج سائره پیاسه‌لرینك تدقیقی و شهره جلب و صرف اولنان مواد غذائیه وحوایج سائره ایستاتستیقلرینك ترتیبی خصوصاتندن عبارتدر.

نقلیات و توزیعات شعبه‌سی مدیرینك وظائفی: خارجدن، داخلدن شهره جلب اولنه‌جق مواد غذائیه و حوایج سائره‌نك ومعدن ومنبع صولرینك نقل و توزیعنی تسهیل ایلیه‌جك وسائطی احضار وموانعی ازاله وامانت نامنه سپارش اولنان موادغذائیه و حوایج سائره‌یی شهره نقل وایجاب ایدن دپولره ادخار وتقرر ایده‌جك صورتده توزیع و اثنای حربده اتخاذ اولنان مقررات دائره‌سنده نقلیات وتوزیعاتی اجرا وممالك عثمانیه واجنبیه وسائط نقلیه‌لرینه ونقلیات اجرتلرینه متعلق معلوماتی استحصال ونقل وتوزیع اولنان موادك ایستاتستیقنی ترتیب خصوصاتندن عبارتدر .

امانته عائد و یاامانت حسابنه سیروسفر ایدن کیملر آرابه ویوك اوتوموبیللری حماللر اشبو شعبه‌یه مربوطدر. کیملرك و آرابه‌لرك تدقیق متانتیله درجهٔ استیعابلرینك تعیینی وحسن حالده محافظه‌لری هیئت فنیه‌یه عائددر .

اسماعیل جانبولات بك ؛ اعاشه ایشلرینی امانته دور ایتدیرمك ایچون اوغراشدیغی صره‌ده بو بابده لزومی اولان تخصیصاتیده حکومتدن آلمش واعاشه امورینه متعلق قانونلر نشر ایتدیرمشدر . ازجمله ۲ شباط ۳۳۱ ده نشر اولنان سکز ماده‌لك بر قانونله اکمکلك تدارك ایده‌مه‌ین محللرك اکمکلکه اولان احتیاجلرینك تأمینی ایچون جهت عسکریه‌جه بلدیه‌لر نامنه یمکلك تدارك وسوق اولنمق اوزره خزینه‌جه حربیه نظارتنه بلدیه‌لر حسابنه اوله‌رق بش یوز بیك لیرا آوانس ویرلمشدی .

۱۰ مارت ۳۳۲ نشر اولنان بر قانون موقتله شهرك حوایج ضروریه‌سنی تأمین ایچون

خزینهٔ مالیه‌جه امانته بر سنه مدتله بلا فائض بش یوز بیك لیرا آوانس ویرلمشدی .

بو قانون مجلس اعیانده مذاکره ایدیلیرکن « مبایعه اولنان ذخائر و حوائجك شهرامانتی طرفندن مؤتمن بر هیئت مسئوله معرفتیله اهالی‌یه صورت عادله‌ده توزیعی اسبابنك استکمالی عنیسنك حکومته تبلیغی » جملهٔ مقرراتدن ایدی .

۱۸ نیسان ۳۳۲ تاریخنده نشر اولنان اون ایکی ماده‌لك دیکر برقانون موقتله : استانبولده شهرامانتی وولایتده والیلرك مأذونیتی ایله بلدیه‌لر عندالحاجه دکرمنلره وفرونلره محق ومعتدل براجرت اعطاسیله وضع ید ایلمکه ولزوم کوره‌جکی وانواعی اعلان ایده‌جکی مواد غذائیه وحوائج سائره‌یه اعظمی فیأت وضعنه وحوائج مذکوره‌نك صورت فروختنی تعیینه صلاحیتدار اوله‌جغی تصریح ایدلمش وبو قانونه رعایت ایتمینلر ایچون جزای نقدیلر تعیین قلنمشدی .

ینه بو قانونه شهرامانتی طرفندن اهالی‌یه ارزاقك صورت توزیعی حقنده بعض احکام درج ایدلمشدی.

اعاشه ایشلرنده بلدیه‌نك حق مخصوصنی آلمقله مشغول اولان اسماعیل جانبولات بك کوردیکی تضییق وایقاع ایدیلن مشکلات اوزرینه ۲۸ نیسان ۳۳۲ ده امانتدن چکلمکه مجبور اوله‌رق یرینه پولیس مدیر عمومیسی بدوی بك کتیرلدی. بدری بك بلاقید وشرط جمعیتك خادم آمالی ایدی. اسماعیل بکك زماننده امور اقتصادیه مدیریتی طرفندن طشره‌یه مأمورلر اعزام ایدیله‌رك جلب ایدیلن ارزاق متنوعه کمرك انبارلرنده اهالیٔ محلاته توزیع ایدلمکه باشلانمشدی. بدوی بك احضار ایدلمش اولان بو ارزاقی ایستدیکی طرزده وارزو ایتدیکی ذواته توزیعدن باشقه برشی یاپمدی. اعاشه ایشلری صاحبسز ومرجعسز قالمشدی . نهایت ینه جمعیت ـ برمعتاد غیررسمی صورتده ـ بو ایشله اشتغال ایتمکه باشلادی.

۲۸ مایس ۳۳۲ ده نشر اولنان اوچ ماده‌لك برقانون موقتله درسعادت ایچون جهت عسکریه‌جه تدارك اولنان اکمکلك کافی مقدارده اولمدیغی ویانفاست مطلوبه‌یی حائز بولنمدیغی کونلرده شهرامانتنك کندی حسابنه کتیرتمش اولدیغی اونلردن علاوه‌سنه مجبوریت حاصل اولدقده حکومتك تعیین ایتدیکی فیأتله بو اونلرك امانته مال اولدیغی فیأت بیننده‌کی فرق دخی بو ایش ایچون حکومتجه تخصیص ایدلمش اولان ۵۰۰,۰۰۰ لیرادن تسویه اولنه‌جغی تصریح ایدلمشدی .

١٠ تموز ٣٣٢ ده نشر اولنان اون ماده لك برقانون موقته اردوی همایون ایله احتیاجی اولان محللر اهالیسنك اعاشه سنی تأمین ایچون ممالك عثمانیه مناطقه بالتفریق بو منطقه لرك بربرندن دیكرینه ذخیره اخراجی منع ایلمش و ذخیره تجارتی شخصیت معنویه یی حائز اولمق اوزره داخلیه ناظرینك ریاستی آلتنده حربیه نظارتی لوازمات عمومیه رئیسی و مالیه و تجارت نظارتلری مستشارلری و زراعت بانقه سی مدیر عمومیسی ایله خارجدن داخلیه ناظرینك تنسیب ایده جكی ذواتدن مركب و شخصیت معنویه یی حائز و ایجابی قدر مأموره مالك بر هیئته حصر و تخصیص ایدلمش و هیئت رئیسنك طلب تحریریسیله ویرلمك اوزره مالیه نظارتی بودجه سنه ده اوچ میلیون لیرالق تخصیصات فوق العاده علاوه اولنمشدی. ٢٩ اغستوس ٣٣٢ تاریخنده نشر اولنان یكرمی آلتی ماده لك بر نظامنامه ایله قانونك صور تطبیقیه سی تحت انتظامه آلنمق ایستنلدی. ٢٥ تموز ٣٣٢ ده نشر اولنان درت ماده لك بر قانون موقته : شهرامانتی شهرك احتیاجی نسبتنده اعمال و احضار ایتدیكی اودون و كمورك و مواد غدائیه و حوائج سائره نك نقلی ایچون بوكبی نقلیاتده مستعمل بری و بحری وسائط نقلیه ایله مواد غدائیه اعمال ایدن فابریقه و دارالصناعه لری و مواد مذكوره نك محافظه سی ایچون مغازه و آنتره پولری بدل مثل ایله استیجار و اشترایه مأذونیت استحصال ایتدی.

٥ نیسان ٣٣٣ تاریخنده نشر اولنان اون درت ماده لك بر قانون ایله : مجلس وكلا قراریله استانبولده شهرامانتی و طشره لرده بلدیه لر انواعنی اعلان ایلیه جكلری مواد غدائیه و حوائج سائره یه اعظمی فیأت تعیین و لدی الحاجه بو فیئات اوزرندن مبایعه و صورت بیع و توزیع حقنده اصول وضع ایتمكه و مواد غدائیه و حوائج سائره اعمال ایدیلن فابریقه و دكرمن و فرونلرله مغازه و ارضیه لری و بری و بحری وسائط نقلیه یی بدل مثل ایله استیجار و یا صاحبلرینك رضاسیله اشترا ایلمكه صلاحیتدار عد ایدلمش شو قدر كه شهرامانتیله بلدیه لره ویریلن بو وظیفه و صلاحیتلرك مجلس وكلا قراریله اعاشهٔ عمومیه مركز هیئتیله طشره اعاشه تالی قومیسیونلرینه تودیعی ینه قانون مذكور احكامندن بولنمشدر.

قانونك مواد سائره سنده احكامنه رعایت ایتمینلره تطبیق اولنه جق جزالر و بو یوزدن تحدث ایده جك دعاوی نك محل رؤیتی و سائره حقنده بر خیلی ایضاحات واردر.

• بو صرده برده منع احتكار هیئتی تشكل ایده رك ایفای وظیفه یه باشلامش و ١٨ حزیران ٣٣٣ ده نشر اولنان اوچ ماده لك بر قانون ایله : دكاننده مال موجود اولدیغی حالده صاتمیان و یا اخفا ایدن و منع احتكار هیئتنك اوامر و اخطاراتنه توفیق حركت ایلهمین

اصناف وتجاردن آغیر جزای نقدی آلنه جغی تصریح ایدلمشدی. حالبوکه منع احتکارك فائده‌دن زیاده مضرتی طوقونمش، هر نه یه نرخ قونیدی ایسه او مال اورته‌دن قالقمش وبالذات بو هیئت احتکار یاپمغه باشلامش اولدیغی ایچون خلق بوکا «منبع احتکار» اسمنی ویرمشدی.

والحاصل کرك حکومت و بلدیه‌نك کرك جمعیتك مساعیسی عملی هیچ بر فائده‌نی تأمین ایتمیوردی. چونکه جهت ملکیه‌نك هر هانکی بر تشبثنی جهت عسکریه عقیم براقیور و مملکتك بوتون منابع و قواسندن انجق کندیسی استفاده ایتمك ایستیوردی. او زمان جهت عسکریه‌جه حکمفرما اولان ذهنیته کوره «هر شی عسکر ایچون» ایدی بومقصده مبنی لوازمه منسوب برملازم ویا برچاوش بر قاچ یوز بیك لیرا سرمایه‌سی اولان برمغازه‌یه کیرر، ایستدیکی اشیایه، ارزاقه وضع ید ایدر ومقابلنده علی العاده بر مقبوض بیله یا ویرر ویا ویرمزدی. حتی بو بابده عسکره لزوم و مناسبتی اولمیان اشیا مثلا ایپکلی قادین چورابلری ده مصادره ایدیلیردی.

استانبول اعاشه‌سنك بوکبی تدابیرله ده تأمینی ممکن اوله میه جغی اکلاشلدقدن صوکره بر کره ده بوتون صلاحیت وقوتی وکافهٔ وسائط نقلیه‌یی الده بولندیرمقده اولان جهت عسکریه‌نك بو ایشله اشتغالی چار وناچار دوشونیله‌رك اجرای ایجابنه بالتوسل ١٨ اغستوس ٣٣٣ تاریخنده نشر اولنان اون ایکی ماده‌لك بر قانون ایله حربیه نظارتنه مربوط اولمق اوزره بر اعاشه مدیریت عمومیه‌سی تشکیل و سفر برلکك دوامی مدتجه اردوی همایون ایله بالعموم مؤسساتك و احتیاجی اولان محللر اهالیسنك اعاشه‌سنی تأمین ایتمك ایچون ممالك عثمانیه داخلنده‌کی اکمکلك، یمکلك ویملك حبوباتك مبایعه‌سی وایجاب ایدن محللره توزیعی واعطاسی وممالك اجنبیه‌دن حبوبات مذکوره‌نك مبایعه‌سی وجلبی وبونلردن ماعدا اردووا هالینك تأمین اعاشه‌سی ایچون لزوم کوریله‌جك مواد ایله محروقات وتنویراته متعلق مواد و تحملفك، تدارك و زرعیاتك توسیعی، آلات وادوات زراعیه مبایعه‌سی اعاشه مدیریت عمومیه‌سنك جملهٔ وظائفی میانته ادخال اولنمش ولوازم رئیسی اسماعیل پاشا علاوهٔ مأموریت اوله‌رق اعاشه مدیر عمومیسی نصب ایدلمشدی.

عسکری اعاشه مدیریت عمومیه‌سی تشکل ایتدکدن صوکره، اداره‌ده وحدت حصوله کله‌رك ایتمك وبالخاصه مأمورینك اعاشه‌سی مسئله‌سی بر آز یوله کیرر کبی اولمش ایسه‌ده بر مدت صوکره اهالی ومأمورین ینه اهمال ایدلمکه وبالطبع بونلر صیزلامغه باشلامشدی.

٤ نیسان ٣٣٤ تاریخنده نشر اولنان اون طقوز ماده‌لك اعاشهٔ عمومیه قانونیله

اعاشه مدیریت عمومیه‌سنك وظیفه‌سی بر درجه دها توسیع اولنه‌رق سفر برلكك دوامی مدتجه اردوی همایون ایله استانبول خلقنك وطشره‌ده محتاج اهالینك، مأمورین ومعلمین ومستخدمین دولتك ومكاتب لیلیهٔ رسمیه طلبه‌سنك اعاشه‌سی بومدیریت عمومیه‌یه تودیع اولنمشدی .

كیتدكجه اهمیت كسب ایدن اعاشه امورینك جهت عسكریه‌یه مربوط برمدیریت عمومیه حالنده رؤیتنده‌ده آرزو ایدلدیكی نسبتده فائده كوریله‌مدیكندن بووظیفه‌نك بركره‌ده قابینه‌یه داخل اوله‌جق برناظر مسئول معرفتیله ایفاسی تنسیب ایدلمش ونظارت مذكوره‌یه بدایت حربدن برو ملی شركتلرك باشنده بولنه‌رق تجربه‌سی آرتمش وجمعیتك هرطرفده موجود اولان تشكیلاتی دولابیسیله كندیسی باشده اولدقجه موفقیتی طبیعی كورلمش اولان اتحاد وترقی جمعیتی استانبول مرخصی كمال بك نصب ایدلمشدی .

٣٠ تموز ٣٣٤ تاریخنده ٢٨ ماده‌لك بر قرارنامه نشر اولنه‌رق اردوی همایون ایله محتاجین اهالینك ومأمورین دولتك اعاشه‌سنه مقتضی موادغذائیه وحوایج سائره‌نك تدارك واعطاسی واهالیٔ سائره نك تسهیل معیشتی واسعارك غیر طبیعی غلا وترفعدن محافظه‌سی اموریله موظف ومشغول اولمق اوزره براعاشه نظارتی تشكیل ودولتجه لزوم اعاشه‌سی تحت قراره آلنه‌جقلر ایله مؤسسات وجمعیات خیریه‌دن محتاجین خلقه معاونتله اشتغال ایتدكلری ثابت اولانلرك تهوین احتیاجاتی‌ده بو نظارتك عهده‌سنه تودیع و بو وظیفه‌یی ایفا ایچون اعاشه نظارتی امرینه بش ملیون لیرا تخصیص اولنمشدی .

كمال بك ؛ اعاشه ناظری اولدیغی زمان ؛ جمعیت اركان وافرادی میاننده فعالیت واقتدارندن وبالطبع ناموسندن امین بولندیغی ذواتی اطرافنه طوپلایه‌رق واسع برتشكیلات ایله نظارته تخصیص اولنان بش ملیون لیرایی بو ذاتلر واسطه‌سیله مملكتك هرطرفنه حتی ممالك اجنبیه‌یه كوندره‌رك برخیلی ارزاق وحوایج ضروریه مبایعه‌سنه باشلامش ایدی. كمال بكك آزچوق موفق اوله‌جغی امید ایدیله‌بیلیردی. چونكه اتحاد وترقی بدایتده بو ایشلرله اشتغال ایدرك كندیسنه لزومی اولان شركتلری واصناف جمعیتلرینی تشكیل ایتمكله كوزه‌تدیكی غایه‌یه ایرمشدی. شمدی حربی برآز دها ادامه ایتدیره‌رك ظفر نهائی‌یی الده ایتمك لازم كلیوردی. بوده برنجی درجه‌ده عسكرك، ایكنجی درجه‌ده خلقك اعاشه‌سنی تأمین ایدرك عسكر آره‌سنده اختلاله وخلقك صیزلانمسنه میدان براقامقله ممكن اولوردی و اوزمانه‌قدر غیرمسئول برصورتده بوایشلری اداره ایدن كمال بكك نظارت موقعنه كچمك فداكارلغنده

بولنمسی ده بو مقصده مبنی ایدی. فقط متارکه‌نك اعلانیله اتحاد و ترقی جمعیتك حکومتدن چکلمسی اوزرینه بوتون بو تشبثات عقیم قالمش و حتی شوکا بوکا مبایعات ایچون ویرلمش اولان یوز بیکلرجه لیرا آوانس دخی ــ مسموعاته نظراً ــ استرداد ایدیله‌مامشدر.

متارکه‌دن صوکره اعاشه نظارتنه اتحاد و ترقی‌یه معارض اولانلردن برخیلی ذوات تعیین اولندی. و نظارتك دیکر مهم مأموریتلرینه و بالخاصه مفتشلکلره و توزیع مأمورلقلرینه‌ده حریت و ائتلاف فرقه‌سی منسوبینی کتیرلدی. بو صوکره کیلرك کرك اوزون مدت سفالت چکمش و بو خصوصده تجربه‌لری سبق ایتمه‌مش اولمسندن کرك دول ائتلافیه‌نك استانبولی اشغال آلتنده بولندیره‌رق حکومتك اسکیسی کبی قوت و قدرتی قالمامسندن طولایی استانبول اهالیسی اعاشه ایشلرنده «رحم الله النباش الاول» دیمکه باشلادی. چونکه حریت و ائتلاف منسوبینی ده حمیدیه مدرسه‌سی و امین اوکننده‌کی دکیرمنلرك اوزرنده باپیلان انتره‌پوبی استیجار ایتمك صورتیله ایشه باشلامشدی. متارکه‌دن صوکره آناطولیدن ارزاق و آوروپادن امتعه و حوائج سائره کتیرمکه امکان قالمانجه و بر یاندن‌ده چناق‌قلعه بوغازی آچیله‌رق استانبوله ارزاق و سائره کلمکه باشلاینجه اعاشه‌نك بر نظارت حالنده ادامه‌سنه لزوم کورلمیه‌رك و ٢٠ کانون ثانی ٣٣٥ تاریخنده نشر اولنان قرارنامه ایله اعاشه نظارتی لغو ایدیله‌رك یرینه تجارت و زراعت نظارتنه ملحق و یالکز اعاشه‌یه متعلق وظائفله مشغول اولمق اوزره بر اعاشه مدیریت عمومیه‌سی تشکیل اولنمش ایدی. ٢ شباط ٣٣٥ تاریخنده نشر اولنان اون طقوز ماده‌لك بر قرارنامه ایله اعاشه مدیریت عمومیه‌سی وظائفی اعادةً بر درجه دها تزیید اولنه‌رق عساکر شاهانه و محتاجین اهالی و مأمورین دولتك اعاشه‌سنه مقتضی مواد غذائیه و حوائج سائره‌نك تدارك و اعطاسی و اهالئ سائره‌نك تسهیل معیشتی و غلای اسعارك رفعی و ادخالات و اخراجاتده موازنهٔ اقتصادیه‌نك محافظه‌سی عهده‌سنه تودیع اولنمش و مدیریت مذکوره‌یه حریت و ائتلاف فرقه‌سی ارکانندن برخیلی ذوات کتیرلمش ایسه‌ده بونلر اسلافی درجه‌سنده‌ده موجودیت ابراز ایده‌مامش و ١٢ مارت ٣٣٥ تاریخنده نشر اولنان قرارنامه ایله اعاشه مدیریت عمومیه‌سی داخلیه نظارتنه ربط اولنمشدر.

١٩ حزیران ٣٣٥ تاریخنده نشر اولنان اون ایکی ماده‌لك بر قرارنامه ایله اعاشه مدیریت عمومیه‌سی بسبتون لغو و وثیقه آلتی‌کی رفع اولنمش و بو لغو کیفیتندن الك زیاده مأمورلر متأثر اولدیغی ایچون بونلره‌ده معاشلری نسبتنده اکمك بدلی اعطاسنه باشلانمشدر. مع مافیه ینه اعاشه اموریله مشغول اولمق اوزره مالیه، نافعه تجارت و زراعت نظارتلریله شهر امانتی ارکانندن

منتخب بر انجمن تشکیل وریاست وظیفه‌سی داخلیه‌دن مأمور اولان ذاته توجیه اولنمشدر.

۲۷ مایس ۳۳۶ تاریخنده نشر اولنان صوڭ بر قرارنامه ایله اعاشه انجمنی ده لغو ایدیله‌رك ادخالات واخراجاتده موازنه تأمینی ومسائل اقتصادیه وتجاریه واعاشه‌نڭ تنظیمی وبونلره متعلق قوانین ونظامات ومقرراتڭ تطبیق واجراسی ایچون تدابیر اتخاذی ضمننده تجارت ناظرینڭ ریاستی آلتنده نظارت مشارالیهادن بر ومالیه نظارتندن ایکی و نافعه نظارتیله شهرامانتندن منتخب برر اعضادن مرکب اولمق اوزره بر اقتصاد هیئتی تشکیل اولنمش وعینی زمانده مواد غذائیه حقنده قوانین ونظامات بلدیه ایله معین وظائفڭ ایفاسیله برابر عندالایجاب اتمك كبی حوایج ضروریهٔ غذائیه‌یه اعظمی فیأت وضعی وبلدیه قانوننڭ اوچنجی ماده‌سنده مصرح وظائفڭ ایفاسیله اتمك امحال وفروختنڭ مراقبه‌سی واحتکارڭ منعی ایچون مقتضی هر دورلو تدابیر وخصوصاتڭ ایفاسی امانته ترك ایدیله‌رك اماتجه‌ده بو وظیفه موقت بر اداره تأسیسیله ایفا ایدلمکه باشلانمشدر.

بوصوڭ قرارنامه‌نڭ دردنجی ماده‌سیله نرخه واعظمی فیأته رعایت ایتمینلره تطبیق اولنه‌جق جزالر حقنده امانته بعض صلاحیتلر اعطا اولنمشدر.

***

تنظیمات خیریه‌دن مقدمکی اعاشه اصوللرینڭ نه‌لردن عبارت اولدیغی بوندن اولکی فصللرده اعطا ایدیلن ایضاحاتدن وتأیید مدعی ایچون عیناً درج اولنان وثائقدن البته آڭلاشلمشدر.

بونلری بر قاچ جمله ایله خلاصه ایتمك لازمگلیرسه:

استانبولڭ هر زمان اعاشه مشکلاتنه معروض بولندیغی، کافهٔ ارزاق و حوایجڭ نرخه تابع طوتلدیغی، ارزاق و حوایج متنوعه‌نڭ حکومتڭ دلالت و واسطه‌سیله جلب ایدیلوب معین محللرده نرخ موجبنجه یعنی حکومتجه تعیین اولنان فیأت دائره‌سنده و بایعلره پك آز بر تجارت افراز ایدلمك صورتیله فروخت ایتدیرلدیکی، محروقات کبی بعض حوایج اهالی طرفندن جلب و تدارك اولندیغی حالده حکومتجه تسهیلات کوسترلمك شویله طورسون بالعکس مصادره ایدلدیکی والحاصل استانبول اهالیسنڭ هیچ بر زمان — خصوصیله بوغازلر قاپالی اولدیغی صره‌لرده — رفاه و وسعت معیشته نائل اوله‌مدقلری آڭلاشلمقده‌در.

بو حرب عمومی‌ده استانبولك اعاشه‌سی ایچون کمال بکك راپورنده تشریح ایدلمش اولان اصوللده تاریخی اصوللریمزدن فرقی اولمدیغی آشکاردر .

غلانك درجه‌سنه کلنجه : بو مسئله اوچ بش جمله ایله ایضاح ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده مهمدر . اساساً حکومت و بلدیه اهمیتلی بر صورتده بو ایشی تدقیق و تحقیق ایتدیره‌رك حرب عمومی‌نك تاریخی یازدیرمق نه‌درجه الزم ایسه استانبولك و اردونك اعاشه‌سی نه صورتله تأمین ایدلدیکنی - ایلریده برحرب عمومی دها وقوعنده استفاده اولنمق ایچون - تثبیت ایتدیرمك‌ده اولسبتده اهمدر .

حرب اثناسنده دیون عمومیه اداره‌سی هر آی نهایتنده بر اعظمی فیأت لیسته‌سی نشر ایتمکده ایدی . بولیسته‌لره نظراً حوایج ضروریه فیأتی وسطی اوله‌رق بره ایکی بیك راده‌سنده ترفع ایتمشدی. بره درت ، بش بیك راده‌سنده ترفع ایتمش اولانلرده واردی. مثلا حربدن اول قرق پاره‌یه النان خاص اتمك آلتمش غروشه؛ آلتمش پاره‌یه قدر تنزل ایتمش اولان بر قیه شکر اوچیوز غروشه، قیمه‌سی بش غروشلق ات یوز التمش غروشه اون غروشه آلنه‌بیلن برتنكه غاز اوتوز لیرایه ، التی مجیدیه‌یه قدر مبایعه‌سی ممکن اولان علی العاده بر قات البسه آلتمش لیرایه، اون غروشه قدر فیأتی دوشمش اولان برفس بش لیرایه ، علی‌العاده بر پوطین اون بش لیرایه چیقمشدرکه استانبول هیچ برزمان بو قدر غلایی کورمه‌مشدر .

والحاصل حربدن بردرس عبرت المق ایستیورایسه‌ك بالخاصه اعاشه بحرانینك تاریخنی ایجه تثبیت ایتدیرمك اقتضا ایدر .

سکزنجی باب

استانبولده ضابطه اموری
و
تنظیفات وتنویرات اصوللری

ضابطه ایله بلدیه‌نك مناسبتلری قدیمدر . اساساً ضابطهٔ بلدیه الیوم پولیسه مودوع اولدیغی کبی قدیم اسلام وعثمانلی تشکیلاتنده‌ده بو وظیفه بلدیه مأمورلرینك صلاحیتندن خارج عد ایدلمشدی . حتی فصل مخصوصنده ایضاح ایدیله‌جکی اوزره بر آره‌لق احتساب نظارتی لغو ایدیله‌رك وظیفه‌سی بسبتون ضابطه‌یه تودیع ایدلدیکی‌ده واقعدر . برده یاقین زمانلره کلنجه‌یه قدر تنظیفات وتنویرات ایشلرینه ضبطیه نظارتجه باقلمش اولمسی والحاصل کرك ماضیده‌کی علاقه، کرك حال حاضرده ضابطهٔ بلدیه‌نك پولیسه عائدیتی بجله امور بلدیه‌ده ضابطه امورندن‌ده بحثی ایجاب ایتدیرمشدر . [۱]

برنجی فصل

حکومات سالفهٔ اسلامیه‌ده ضابطه اموری

شرطه

تشکیلات قدیمهٔ اسلامیه‌ده شهرلرك ادامهٔ آسایشنه مأمور اولانلره «شرطه» دینلمکده‌در.

---

[۱] ضابطه امورندن بحثده‌کی غایه بو اولنجه، تفصیلاته کیریشیلمیه‌رك انجق ضابطه تاریخنك خطوط عمومیه‌سی کوستریله‌جکدر . پولیس مجله‌سی صاحبی وامنیت عمومیه قلم عمومی مدیری اسعد بك بو خصوصله اشتغال ایتمکده ایدی . مفصل بر ضابطه تاریخی یازه‌رق پولیس مجله‌سیله بر جلد ملاوه ایتملری وبوکا موفقیتلری تمنی اولنور.

شرطه کلمه‌سی ؛ (١) فی الاصل کیجه شهری طولاشان مأمور معناسنه اولوب بونی احداث ایدن‌ده حضرت عمردر . مشارالیهك کیجه‌لری بو وظیفه‌لری نه صورتله ایفا ایتدیکنه دائر تاریخ ومناقب کتابلرنده پك چوق وغایت ظریف فقره‌لر واردر . بونلردن بریسی اك بویوك شاعرلریمزدن محمد عاکف بك طرفندن نظماً تورکجه‌یه‌ده ترجمه ایدلمشدر . بالآخره شرطه برینه عسس تعبیری قوللانلمغه باشلانمشدرکه براز آشاغیده بوندن‌ده بحث اولنه‌جقدر . اسلامیتده دولت تشکیلاتی بویودکجه « صاحب الشرطه » لق‌ده اهمیت کسب ایتمش وشرطه قضا توابعندن عد اولنمغه باشلامشدر . چونکه بوندن مقصد ؛ قاضیلر طرفندن صادر اولان احکامی تنفیذ یاخود جرائمك وقوعنه مانع اوله‌جق تدابیری اتخاذ ایتمك وارتکاب جرائمدن چکنمینلری تعزیر وتوبیخ ایلمکدن عبارتدر . شو حالده شرطه قضایه خادم بر وظیفه ایدی . مجرملرك اثبات جرملری امرنده « صاحب الشرطه » قاضیلره معاونت ایتدیکی کبی قاضیلر طرفندن اصدار اولنان حکملرك تنفیذی ایچون‌ده حکومتك بر واسطهٔ اجرائیه‌سنی تشکیل ایلردی . « صاحب الشرطه » ارتکاب زنا ایدنلر ایله مسکرات قوللانانلر حقنده شرعاً اقامه‌سی لازم اولان حدودی اجرا ایدردی . بونلر کبی امور شرعیه‌دن اولوب مقاملرینه حرمةً قاضیلره تودیع اولنمیان دیگر برچوق خصوصات دها ضابطه‌یه عائد وظائف میانه ادخال ایدلمش ایدی . دها صوکره بغداده‌کی دولت عباسیه واندلسده‌کی دولت امویه و مصرده‌کی دولت فاطمیه زمانلرنده طوغریدن طوغری‌یه جرائمه باقمق و حدودی اقامه ایتمك وظائفی قاضیلردن آلنه‌رق « صاحب الشرطه » یه تودیع ایدلدی .

ابن خلدن دییورکه :

صاحب شرطه‌لق مأموریتنه زمانمزده آفریقیه‌ده حاکم اطلاق اولنور . اندلس حکومتنده « صاحب المدینه » ممالك مصریه‌ده « والی » دیرلر . بو مأمورلرك نفوذی پك بویوکدر . عامه اوزرنده جاریدر . عباسیلر دورنده صاحب شرطه ارباب جنایتی تجریم ایدردی . جرمك اثباتی مأمورین ملکیه‌نك ، مجازات جسمانیه‌نك اجراسی صاحب شرطه‌نك

---

(١) ٩٠ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده اندلس قطعه‌سنده عربلری استخلاف ایدن اسپانیوللرك عرب تشکیلاتی عیناً قبول ایده‌رك « قاضی » یه آلقاد alcade تسمیه ایتدکلری و « شرطه » یی‌ده کسورطه xurta طرزنده لسانلرینه مال ایتدکلری بیان ودها سائر بعض ایضاحات درمیان ایدلمشدی . اسپانیاده پولیس نفرینه آلغوآزیل alguazil دنیلمسنه نظراً بو تعبیرلرده برکلمهٔ عربیه‌دن محرف اولدیغی کورلمکده ایسه‌ده کلمهٔ مذکوره‌نك اصل تحقیق ایدیله‌مامشدر .

وظیفه‌سی ایدی. صاحب شرطه‌لق پك معتبر طوتیلور وامرای عسکریه‌دن بریسنه ویاخود رجالدن بر ذاته توجیه اولنوردی. اهالی وسوء شهرت اصحابی صاحب شرطه واسطه‌سیله تفتیش وجزالری ترتیب اولنوردی.

مدنیت اسلامیه تاریخنه نظراً اندلسده ضابطه اداره‌سی بری (بویوك ضابطه) دیکری (کوچوك ضابطه) اوله‌رق ایکی‌یه تقسیم ایدلمشدی. بویوك ضابطه خواص رجال ورؤسا واصحاب مراتبه متعلق اموره باقاردی. بو ذواتدن یاخود اقربا وتعلقاتندن یاخود آنلره منسوب ارباب نفوذدن بری برظلم وتعدیده بولنسه‌انك حقندن کلیردی. کوچوك ضابطه‌نك حکمی ایسه عوام ناسه منحصر ایدی. بویوك ضابطه رئیسی حکمدارك قپوسنده قوریلان بر صندالیه‌یه اوطورور ومعیتی ارکانی اطرافنده اخذ موقع ایدرلردی. بونلر رئیسدن امر صادر اولمدن یرلرندن قمیلدامازلردی. ضابطه رئیسلکی منصبی وزارته یاخود حکمدارك حاجبلکنه (مابینجیلکنه) مخرج عد اولنوردی. صاحب الشرطه‌یه (صاحب المدینه) یاخود (صاحب اللیل) نامی ده ویریلیردی.

مسالك الابصار نامنده‌کی مصر تاریخنده محرر اولدیغی اوزره: مصرده هرشهرك والی ویا اصحاب شرطه‌سی زیر اداره‌لرنده بولندیردقلری مأمورلردن هرکون معلومات آلیرلردی. بالآخره صاحب شرطه عنوانی «متولی» یه تبدیل ایدلمشدر. قصاص، تجریم، تعزیر، حبسخانه‌لری تفتیش، شهرقپولرینی آچوب قپامق بوکا عائدایدی. ثروت مملکتك طوپلی بولندیغی چارشی وپازارلری طولاشمق جمله وظائفندندی. شهرده مخل آسایش ظهوره کلن احوالك کافه‌سندن مسئول بولنمق حسبیله حکمداردن تحریری برمساعده‌نامه آلمقسزین برکیجه‌یی شهرك طیشاروسنده کچیره‌مزدی.

حکومات اسلامیه‌نك تعددی نسبتنده ضابطه أمورلرینك اسملری‌ده تعدد وکوردکاری وظیفه‌لر تنوع ایلمکده ایدی. ازجمله مقامات حریریده والیلك مأموریتنه «صاحب المعونه» دنلدیکی کورلمکده‌در. بو تعبیر؛ معصوملرك اشرادن محافظه‌سنه اعانه‌یه مأمور اولدقلری ایچون والیلره ویرلمشدر. مقریزی تاریخنده قاهره حبسخانه‌سنه «حبس المعونه» اطلاق ایدلدیکنی خبر ویرییور. قاهره‌ده والی‌نك هرمحله‌ده‌کی مأمورینه نائب دنلدیکی ومحله‌لر آره‌سنده برر قاپی بولنوب کیجه‌لری قپاندیغی اکلاشلیور. بوقپولری بکلکه مأمور اولانلر کندیلری برشی چالمسونلر دیه قوللرندن بریرینه باغلانیرمش. اندلسده یول قاپیلرینی بکلینلره «داربین» دیرلردی. چونکه اندلسده کیجه‌نك ثلثنده وتهجد نمازینك

ادا سندن صوکره شهرده‌کی سوقاق قاپولرینی قاپامق عادت ایدی. یوللرده «داربین» دنیلور بکجیلر کزرلردی. بو بکجیلرك اللرنده بر فنار، یانلرنده بر کوپك، اوزرلرنده کوزل سلاح بولنوردی. (۱)

حکومات سالفهٔ اسلامیه‌ده ضابطه وظیفه‌لرینك بر بیوك قسمی ده وقوعه کتیریلن تعدیاتك کشفی ایدی. سوریه نورالدین محمود بن زنکی النه کچدیکی زمان «دارالعدل» نامیله غایت مکلف بر بنا یاپدیرمش ایدی. بناءً علیه عدلیه‌نك مؤسسی مشارالیه اولمق اقتضا ایدر.

---

(۱) مدنیت اسلامیه تاریخی. جلد ۱، صحیفه ۲۲۶ واسلامده امور ضابطه. ۱ ایلول ۳۱۷ اقدام غزته‌سی.

ایکنجی فصل

دولت عثمانیه‌ده امور ضابطه

حکومات سالفهٔ اسلامیه ده مانندنده ضابطه امورینه شرطه دنیلدیکی وصاحب شرطه‌نك نه کبی وظائف وصلاحیتی حائز اولدیغی بوندن اولکی فصلده ایضاح ایدلمشدی. برحکومت اسلامیه اولان دولت عثمانیه‌ده ایسه ضابطه وظائفی بر چوق اللره تودیع ایدلمشدر. ضابطه اموریله مشغول اولان اداره ومقاملرك باشلیجه‌سی : صدارت، یکیچری آغالغی وسکبان باشیلق ، قاضیلق ، سوباشیلق ، قپودان دریالق ، جبه‌جی باشیلق، طوپجی باشیلق وسرعسکرلکدن، عبارت اولوب بو طرز اداره ۱۲۶۲ سنه‌سنه‌قدر مختلف شکللرده دوام ایتمش وسنهٔ مذ کوره‌ده ضبطیه مشیریتنك تشکیلی اوزرینه ضابطه وظائفی برمقامده توحید اولنمشدر. بونلرك تفصیلاتنه کیریشمدن مقدم اولیا چلبی‌ده کوریلن (استانبولك حاکملری) بندینك قسماً بو فصله تعلقی حسبیله عیناً شورایه نقل ایدییورم .

حین فتحده اسلامبوله حاکم نصب اولنانلر

شهر اسلامبول اوچ سنه ایچنده اول درجه معمور و آبادان اولدی‌که واول قدر انسان دریاسی شکلنی آلدی‌که ضبط وربطلری مشکل اولدی . زیرا اقالیم سبعه‌دن غیرقابل احصا بنی آدم جمع اولنمش ایدی. ابتدا وزیر اعظم محمودپاشایه بر اوطه‌یکیچری ایله محضر آغا وسپاه کتخدا یرلری وجبه‌جی وطوپجی وعزب چاوشلری وبر بوستانجی اوطه باشیسی ویکیچریدن بر تفنکجی وبر مطره‌جی ویروب و شهرلی طائفه‌سنی تأدیب ایچون فلقه دکنك اوروب چهارشنبه کونی قول ایدوب اسلامبول ایچره دوران ایده‌رك اون قپاننده بنا اولنان اهل حرف دیوانخانه‌سنه کلوب اینردی . آندن یمش اسکله‌سی چارداغنده جمله اصناف ایله دیوان ایدوب میوه‌یه نرخ اوردی . آندن سبزه‌خانه دیوانه کلوب سبزه‌واته وبعده سلخخانه‌یه کلوب اته نرخ اوره‌رق سراینه عودت ایلدی .

ایکنجی حاکم سکبان . آکا فلقه دکنك ویریلوب جلاد ویرلمدی .

اوچنجی حاکم شرع مبین اسلامبول ملاسیدر . فلقه دکنك و حبس مدیون فرمانی ویرلدی .

دردنجی حاکم ایوب ملاسیدر . کذلك تعزیر و حبس صاحبیدر .

بشنجی غلطه ملاسیدر . تحت حکمنده اولان اهالی‌یه حکمی نافذدر .

آلتنجی حاکم اسکدار ملاسیدر . بونك دخی تعزیر و حبس ایله حکمی جاریدر .

یدنجی حاکم آناق نائبیدر . جانب شرعدن اهل حرفه نرخ و ترازو ایچون تعزیر صاحبیدر .

سکزنجی حاکم احتساب آغاسیدر که جمیع اهل صنایعه حکم ایدوب تعزیر وسیاسته و بیع وشراسنده خلاف ایدنلك تکدیر وتوبیخنه مأمور بر حاکمدر .

طقوزنجی حاکم عسس باشی ، اوننجی حاکم صو باشیدر . گرچه بونلرده قرباج وتازیانه‌لر واردر . اما فلقه دکنکلری یوقدر . لکن مظنه‌لری اولان اشخاصی قید وبند ایتمکه ومحکمه نائبیله بعض خانه‌لری باصمغه مأموردرلر . وهر سیاست ایتدکلری اذن شرعی ایله اجرا ایدرلر .

اون برنجی حاکم اسلامبول آغاسی ، اون ایکنجی بوستانجی باشیدر . هر شب دریا اوزره بالجمله قری وقصباتی صباحه دك گشت وگذار ایله هر صاحب جرمی درجهٔ جرمنه گوره تعزیر وتکدیر ایدر .

اون اوچنجی حاکم چورباجیاندر . هر گیجه صباحه دك اون ایکی یکیچری چورباجیلری بشر ، اللیشر ، یوزر توابعیله قول طولاشوب متهم آدملری طوتوب قید وبند و قپولرینه ارسال ایله حقلرندن گلنور .

اون دردنجی حاکم اربعیندر . بونلر شرع مبین طرفندن منصوبدر . اسلامبولك [illegible]ت مولویت برنده قرق محکمه واردر . آنلره حاکم اربعین دیرلر . بونلر دخی تعزیر و حبس خانه صاحبلریدر .

اون بشنجی حاکم شیخ الاسلام ، اون آلتنجی آناطولی قاضیعسکریدر . اما تعزیر صاحبی دکلدر . درت دیوانده دیکلیوب آناطولیده اولان قضاته حکم ایدر .

اون یدنجی حاکم روم ایلی قاضیعسکریدر که روم ایلی قضاتنه حکم وبرات پادشاهی تحریرینه قانون فاتح اوزره مأموردر .

اون سکزنجی حاکم یدی‌قله دزداریدر . صاحب عرضدر .
اون طقوزنجی حاکم معمار باشیدر . اسلامبول ایچره بر بنا یاپلسه بوندن مأذون
ق لازمدر .
یکرمنجی حاکم قپودان پاشا اولوب دریایه شب وروز حکم ایدر .
یکرمی برنجی حاکم ترسانه کتخداسیدرکه قاسم‌پاشا سمتنده بر مجرم بولسه جرمنه
ره تأدیب وسیاست دخی ایده‌بیلور .
یکرمی ایکنجی حاکم اوق میداننده یکیچری اوجاغندن تعلیمخانه‌جی‌باشی وقوریجیلردر .
ن میداننده قول طولاشوب بر متهم حرامزاده طوتسه‌لر اشجی‌باشی‌یه کتوروب جرمنه
ره تأدیب ایدر . یاخود یایلرك چله‌سیله بر آغاجه صلب ایدوب تیر باران ایدرلر . تا بو
تبه اللرنده فاتحدن مکرر وهر پادشاهدن تجدید اولنمش خط شریفلر واردرکه اکر
کردن اولوب مجرم ایسه امان ویرمیوب بر درخته‌بردار ایدرلر . الحاصل اسلامبولك
ت مولویت یرنده تا بوغازك ایکی جانبنده اولان قرا وقصباتده جمله ۳۳ حاکمدر . و ۳۵
یه قاضیسیدر . اما یکقوز قضاسی بشقه‌درکه منجم باشیلرك مشروطه‌سیدر . بوقضالردن
نه درت مولویتك جمله تحت حکمنده ۱۸۶ ناحیه قضالری و ۳۶۰ صو باشیلقلری
۸۷ یکیچری قوللقلری وسردارلری واردر وقرق یرده سربست اوفاق صو باشیلقلر
ردر . نتیجهٔ کلام ایالت اسلامبولك درت مولویتنده قاضی وصو باشیلرك جمله‌سی ۱۲۰۰
کمدر . قانون ابوالفتحدر . آنلردن غیری درت مولویت یرده (۱۵۰) اصنافك دخی
بط وحاکملری واردر . اماصلب وسیاسته مأذون دکللردر . انجق طریق حاکملریدر .»(۱)

اولیا چلبی‌نك شو بیاناتی وقتیله امور ضابطه‌نك نه قدر متشتت ، نه قدر متنوع
یه‌لری بولندیغنی کوسترمکده‌در . حالبوکه اساس اعتباریله استانبولك ادارهٔ ضابطه‌سی
ده منقسم اولوب نفس استانبولك سرای همایون جوارلرندن ماعداسی یکیچری آغالرینه
سرای همایون خارجی ــ که آیاصوفیه ، خواجه‌پاشا ، آخورقپو طرفلریدر ــ جبه‌جی‌باشیلره
سمباشا ایله غلطه ضابطه‌سی قپودان پاشالره ، طوپخانه طرفی ایله بك اوغلی سمتلری
وبجی باشی‌یه وبونلرك خارجنده بولنان اسکدار ، ایوب ، کاغدخانه ، بوغازایچنك ایکی
رفی ، قاضی‌کوی ، آطه‌لر وآیاستفانوس طرفلرینك امور ضابطه‌سی بوستانجی باشیلره
ول ایدی . بو صورتله اداره ۱۲۴۱ سنه‌سنه قدر دوام ایتدی . تاریخ مذکورده

(۱) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی . جلد ۱ صحیفه ۱۲۰

يكيچريلكك لغوى اوزرينه ضابطه امورى توحيد ايدلمك لازم كلور ايكن بوجه
كيدلميوب ينه سابقى آكديرر برطرزده دوام ايدلدى . ازجمله استانبول جهتنك ادا
ضابطه‌سى سرعسكرلره وطوبخانه ايله بوغاز ايچينك روم‌ايلى ساحلى طوبخانه مشيرلرينه
بك‌اوغلى ، غلطه وقاسمپاشا جهتلرى قپودان دريالره واسكدار جهتى خاصه مشيرلر
تفويض ايدلمشدى . بونلرك معيتنده و ضابطه امورنده قواص باشيلر و طمرق آغالر
استخدام اولنوردى .

اوليا چلبى‌نك تعداد ايتديكى حاكملردن ، شيخ‌الاسلام ، قاضى‌عسكر ، قاضى ومحتس
كيلرك ضابطه امورندن ماعدا اساس وظيفه‌لرى‌ده اولديغى ايچون بونلر تام معناس
ضابطه‌مأمورى عدايديله‌مزلر . ديكر سو باشى ، عسس باشى كيلرى‌ده ذاتاً مستقل‌اوليو
بالاده‌تعداداولنان‌قاضى ، يكيچرى‌اغاسى ، جبه‌جى‌باشى ، طوبجى باشى ، بوستانجى‌باشى كبى امر
مربوط اولدقلرندن بو فصلده بالخاصه بو صوكره كيلردن بحث ايديله‌جكدر .

١ — صدارت

صدارت ؛ دولت عثمانيه‌نك تأسسندن زمانمزه كلنجه‌يه قدر مناصب‌ملكيه ، عسكر
وعلميه‌نك الك بويوكى عد اولنمشدر . صدراعظملر ، وكيل دولت دنيله‌رك اجراى‌حكومت
پادشاهه وكيل مطلق عد اولنمشلردر . پاشا عنوانيله ايلك صدر اعظملق روم اي
بكلربكيسى لالا شاهين پاشايه توجيه اولنمشدر .

ايلك وزير و صدر اعظملر شهزادكان ميانندن انتخاب اولنوردى . سلط
عثمان خانك بويوك اوغلى علاءالدين پاشا و سلطان اورخانك بويوك اوغلى سليمان پا
بو جمله‌دندر . (١)

پاشالق ووزارت خاندان سلطنتدن غيريسنه انتقال‌ايدنجه افرادى‌تكثير ايتمكه‌باشلايو
دولت عثمانيه‌استانبولده‌تقررايتدكدن صوكره‌قبه وزارتى‌اصولى‌احداث‌اولنمشدر . بو اصو
دوام ايتديكى مدتجه صدراعظم قبه وزيرلريله مشتركاً ايش كورديكى حالده بالآخره ق
وزراسى انتخاب و تعيينده متخذ اولان اصولك تركى اوزرينه صدارت مقام

---

(١) پاشا تعبيرينك وجه تسميه‌سى حقنده ٥٥١ نجى صحيفه‌ده‌كى حاشيه‌ده‌ايضاحات ويرلمشد
اورايه‌مراجعت ايديكز .

كسب قوت واهميت ايتمش وكوپريلى محمد پاشانك زمان صدارتنده صدراعظملر استقلال تامه مظهر اولەرق تام معناسيله وكيل مطلق اولمشلردر .

قبه وزارتى اصولى مرور زمانله اهميتدن ساقط اولەرق سلطان احمد ثالث زماننده ومشهور نوشهرلى داماد ابراهيم پاشانك صدارتى هنگامنده (١١٤٠) باب عالى صدراعظملره مقر اتخاذ اولندى . بو تاريخه قدر امور دولت صدراعظمك رياستى آلتنده كاه مابين همايونده عقد ديوان ، كاه خانهٔ صدارتده تجمع ايديلەرك رؤيت اولنوردى .

قبه وزارتى بسبتون الغا ايديلنجه استانبولده صدراعظم ايله قپودان پاشادن بشقه وزير بولنديرلميەرق ديگر وزرا طشره‌ده ايفاى وظيفه ايدرلردى . يكيچريلرك لغوى صره‌لرنده امور دولت صدراعظم وشيخ الاسلام افندى ايله قپودان پاشا وكتخدا و دفتردار ورئيس وبعض جلهٔ مأمورين ومكالمه مأمورى صفتيله صدوردن برى بولنديريلەرق بر مجلس مخصوص عقديله مصالح سياسيهٔ خارجيه وامور مهمه‌يه بو مجلس معرفتيله قرار ويريليردى .

يكيچرى اوجاغنك فسخيله نظام جديدك احداثندن صوكره دولتك شكل اداره‌سى تحول ايلديكى صره‌ده بو مجلسه دخى بر مجلس دائمى شكلنى ويرمك مقصديله شيخ الاسلام ، سرعسكر قپودان پاشا داخليه وخارجيه وماليه ناظرلريله شوراى باب عالى ومجلس والا رئيسلرندن مركب اولمق اوزره بر (مجلس خاص) تشكيلى اصول اتخاذ اولنمش وبو صورتله (باب عالى) قه برشكله انقلاب ايتمشدر .

١٢٥٤ محرمنده صدارتعظما تعبيرى باش وكالته تحول ايتمش ايسه‌ده برسنه صوكره ده ايديلەرك ١٢٩٦ تاريخنه قدر دوام ايتمش وتاريخ مذكورده باش وكالت تكرار احداث يلوب كذلك درت سنه صوكره ترك اولنمشدر .

بدايت احداثندن بوكونه قدر اهميت وصلاحيتى تدريجاً تزايد ايدن صدارتك ضابطه رنده الك بويوك مرجع اولديغنى ايضاحه حاجت يوقدر . يكيچرى آغالريله بوستانجى يلرك وسائر ضابطه اموريله مشغول اولانلرك مرجع وآمرى ده صدر اعظملر ايدى . راعظملرك نرخ امورينه وتعبير آخرله ضابطهٔ بلديه‌يه بالذات نه صورتله مداخله ايتدكلرى رخ) دن باحث فصلده ايضاح اولنمشدر .

٢ — یکیچری آغالغی و سکبان باشیلق

یکیچری آغاسی ؛ یکیچری عسکرینك آمری ایدی . یکیچریلر کندی آغالرینه
(قرق بیك قول آغاسی) دیرلردی. آغالرکده صدراعظم وقپودان پاشا کبی دیوان مح
ودائره‌سی موجود اولوب کافهٔ مصالح عسکریه وضابطه‌یو دائره‌ده آغاطرفندن رؤیت وتمشی
اولنوردی. یکیچری آغالری الیوم مقام مشیخت اتخاذ ایدلمش اولان دائره‌ده اوطورو
ویکیچری عسکرلری ایسه شمدی (احمدیه) دنیلن اُت میداننده‌کی یکی اوطه‌لرله شهزا
باشنده‌کی اسکی اوطه‌لر دنیلن قشله‌لرده اقامت ایدرلردی .

آغالرك بر وظیفه‌سی‌ده پای تختك ضبط وربطنه باقق اولدیغی ایچون هفته‌ده ایکی ویا او
دفعه کیجه ویا کوندوز استانبول اسواق وپازارینی کزرلردی . آغالر بو مقصدله سوقاغ
چیقدیغی وقت اهالیدن تجزئه‌سی ایجاب ایدنلر ایچون آرقه‌سنده فالاقا – دکنك طاشیر
مأمور کیدردی. فقط بو وظیفه‌یی علی الاکثر آغا طوغریدن طوغری‌یه ایفا ایتمیوب
معیتنده‌کی (سو باشی) یه تودیع ایدردی .

حریق اولدیغی زمانلرده صدراعظمله برابر یکیچری آغالرینك محل حریقده بولنو
اطفاسنه عائد تدابیری اتخاذ وتطبیق ایتملری نظامدن ایدی. بویله حریقلره بعضاً پادشاهل
بیله کیدوب فقط محل حریقه مواصلت شهنشاهی صدراعظم ویکیچری آغاسندن دها اول
وقوعبولور ایسه مشار الیهمانك تجریم وتوبیخی قاعدهٔ متخذه‌دن ایدی. حتی سلطان مصطفای
ثالث اکثریا کیجه‌لری تبدیل صورتنده سوقاقلرده کزدیکندن حریق وقوعنده صدراعظ
ویکیچری آغاسندن اولجه حریق محله یتیشدیکی ایچون غضب پادشاهی قورقوسندن و
پادشاهدن اول محل حریقه وارمق املندن ناشی صدراعظم ویکیچری آغاسی کیجه‌لری دائم
اوجر حیوان اکرلی بولندیروب قلعه‌ده حریق اشارتی کورلدکده اعلان اولنمازدن اول
آغا ایله صدراعظمه اخبار قلنمسی نوبتجیلرك وظیفه‌سی اقتضاسندن اولدیغی تاریخ عسکری
عثمانیده محرردر .

سکبان باشیلغه کلنجه ؛ بو وظیفه یکیچری آغالغندن اول وتشکل دولت عثمانیه‌ده
احداث ایدلمشدر . بدایتده یکیچری عسکرلرینك اك بویوك آمری سکبان باشی ایدی .

٩٢١ تاریخنده یکیچری آغالغی احداث ایدلدیکی زمان سکبان باشیلر آغایه معاون کبی

قالمشلردر. يكيچرى آغالرى اردو ايله حربه كيتدكلرى زمان سكبان باشيلر استانبولده آغالك وكالتى وقائممقاملغى وظيفه سنى ايفا ايدرلردى .

صلح زمانلرنده سكبان باشيلرك اساس وظيفه لرى : « استانبول وحواليسنك محافظه سنه وضبط وربط نفراته ، استانبول محافظه سنه مأمور اولان اوجاق ضابطلرى و آغايان متقاعدين وبابا باشيلر وبلوك باشيلر وچاوشان واوطه باشيلرك آمرى » (١) اولمقدن عبارت ايدى .

٣ ـ قاضيلق

ضابطه امور يله علاقه دار اولانلرك باشليجه لرندن بريسى ده قاضيلردر . ايفا ايتدكلرى وظائف بلديه طولاييسيله قاضيلردن اوچنجى بابده (صحيفه ٢٥٧ ـ ٣٠٨) آيريجه بحث ايدلمش ونرخ ايشلريله اصناف تشكيلاتى بابلرنده دخى قاضيلر موضوع بحث اولمش ايديسه ده قاضيلرك حكومت وضابطه وظيفه لرى وتعبير آخرله اصل مأموريتلرى ذكر ايدلمه مشدى . بوراده ايسه آنجق بو جهتلره عائد ايضاحات اعطا ايديله جك و ماضيده كى اجتماعى حاللريمزى كوسترن و بالخاصه قانون ، تستر ، و قيافت مسئله لرينه و ضابطهٔ اخلاقيه يه تعلق ايدن وثائق عيناً درج اولنه جقدر .

قاضيلرك وظيفهٔ اساسيه لرى قانوننامهٔ عثمانيده شو صورتله كوستريلمكده در :

مضمون برات قاضى

قديم قانوننامه ده بو منوال اوزره محرر ومرقومدر

قاضى حاكم اولوب اجراى احكام شرايع نبويه ده صلى الله عليه وسلم على شارعها عروهٔ وثقى واوامر ونواهى يه متمسك اولوب استماع دعاوى وفصل خصومتده شرع قويمدن انحراف كوسترميه . ودراهم ودنانير اوقاف تسجيلندن ماعدا ائمهٔ حنفيه دن مختلف فيها اولان مسائلى كما ينبغى تتبع ايدوب اصح اقوال بولوب آنكله عمل ايليه . وكتب صكوك وسجلات وتزويج صغار وصغائر وقسمت موارث رعايا وضبط اموال ايتام ومال غائب وعزل ونصب وصى ونائبه وعقد انكحه تنفيذ وصايا وسائر قضاء شرعيه ده بالتمام والكمال متصرف

(١) ديوان همايون مهمه دفترى نومرو ١٢٦ . صحيفه ٢٥٠

ومباشر اولوب اول يرك مجموع اهاليسى مولاناى مزبورى كندولره قاضى وحكمنى نافذ وجارى بيلوب قضاياى شرعيه‌لرنده رجوعى مزبوره ايلميوب امرندن تجاوز ايليه‌لر .

وجهند قضا [ده] قضاة سالفه هر نه‌يه متصرف اوله كلمشلر ايسه دخى اكا متصرف اولوب بنم دوام دولتم ايچون دعايه مداومت كوستره . و قسمت خصوصنده و غيريده امر شريفم بونك اوزرينه‌دركه متوفانك وارثلرى مادامكه قسمت طلب ايليه‌لر . قاضيلر واروب جبر ايله قسمت ايليه‌لر . شويله‌كه ورثه‌نك بعضى صغير اوله . قبل شرع شريفدن وصى تعيين ايدوب صغيرلره عائد اولان ميراثى حجت ايدوب رسم قسمت [طلب] ايليه‌لر . ورثه طلبيله قسمت اولندقده بيكده اون بش آقچه‌دن زياده آلميه‌لر و قسمت ايلديكى عروض وعقاردن رسم آلميه‌لر . و رسم قسمت زياده آلمق ايچون متوفانك متروكاتنى زياده‌يه طوتوب وطوتمقدن حذر ايدوب اهل خبره ايله كوره . و سجلات وحجت اقچه‌لرينى افراط ايله آلميوب قانون قديم اوزره سجله يديشر و صورت سجله اون دردر و حجته اوتوزر وامناء ومتوليلر محاسبه‌سنى وخرججى ورسم اغنامجى دفترلرينى امضا ايچون اون ايكيشر آقچه آلوب زياده آلانلره سبب عزل اوله . وميرى مالتزملرينك كفيللرين كندو بالذات كوره . وكفلانك بر فلانوز ديدكلرى كى‌ميدر اهل وقوفدن تمام معلوم ايدينمينجه همان تقريرلريله يازميه . صوكره خلافى ظاهر اولور ايسه قاضى‌به تضمين ايتديريله . وامر شريف ويا دعواجيلرى طلبلريله لازم كلمينجه نائبلرينى قرا ونواحى‌يه صالى ويرميه . وكفره نكاحندن رسم آلميه . وبكلربكى مكتوبلرى ايله وقول كوندرميه‌لريله خارج قضاده قضيه استماع ايتميه . وقديمدن وعظ و نصيحت ايدنلر ينه ايده‌لر . آنلردن ماعدا كتب تفاسير واحاديث استخراجنه قادر ووعظ ونصيحته لايق اولدوغنه يدنده تمسكى اولانلره اتديروب ماعداينى منع ايده‌لر . وسدهٔ سعادتمايه ارسال ايلدوكى عرضلرينه تاريخ يازه . بو منوال اوزره طقوز يوز طقسان بر سنه‌سنده قانون نامهٔ مقرره‌در . (١)

قانونامه‌نك افاده‌سى : قاضيلك وظائف عموميه ، شرعيه وملكيه‌سى حقنده‌در . بوراده ايسه يالكز وظائف ضابطه‌ى بالخاصه ضابطهٔ ، اخلاقيه‌يه صورت مداخله‌سى كوسترلمك آرزو ايدلمكده‌در .

آتى‌يه تاريخ نشرلرى صره‌سيله درج ايدلمش اولان وثيقه‌لره نظراً تستر و قيافت

(١) قانونامهٔ عثمانى صحيفه ٥٣ ـ على اميرى افندى‌نك ملت كتبخانه‌سى . قوانين قسمى نومرو ٣٧ .

مسئله‌لری ، قادینلرك سوقاقلره چیقیشی و سیر یرلرنده کزیشی صیقی بر قونترول آلتنده بولندیغی اکلاشلمقده‌در . حکومت قادینلرك البسه‌سنه بیله قاریشمقده‌ایدی .

مسلمه‌لرله غیر مسلمه‌لر آیری آیری قیافتده کزمکه مجبور طوتیلیرلردی . غیر مسلمه‌لر سیاه رنکدن ماعدا قماشدن فراجه و آیاقلرینه صاری چدیك پابوج کیه‌مزلردی . اسلام قادینلری ایسه بد رنك دنیلن صاری ، بنبه وامثالی آچیق رنکلی فراجه کیمکدن منع ایدلمشلردی .

بونلردن ماعدا فراجه‌لرك یاقاسیله یکلرینك اوزونلنی‌ده آره صره موجب مناقشه اولوردی . آتیده صورتی مندرج و سلطان محمود عدلی دورینه عائد بر وثیقه‌ده : « بك اوزون بویلی بر خاتونك نهایت حد اوله‌رق یقه‌سی بر ذراع ودرجهٔ غایتده قوللرك وسعتی بر ذراع اولمق و کبیر وثقیل حسینی کوکس قیرمه‌سی اولمامق اوزره نظام ویرلمش » اولدیغی ذکر ایدلمکده‌در . ینه بو وثیقه‌لرده قوردله‌لی البسه‌لرك ممنوعیتندن‌ده بحث ایدلدیکی کورلمکده‌در .

موده دنیلن بلیه‌نك اسکی زمانلرده‌ده (نو ظهور) نامی آلتنده مرعی اولدیغی اکلاشیلیور . بیورلدیلرده قادین البسه‌لری حقنده اعطا ایدیلن ایضاحات شایان دقتدر .

بوتون بو وثائق بزده استر مناقشه‌سنك یکی برشی اولمدیغنی ارائه ایلمکده‌در . وثائق مذ کوره شونلردر :

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

عید شریف بهجت ردیف ایامنده نسا طائفه‌سنك اسواق وبازار ومحلات آرالرنده کشت وکذارلری بافرمان عالی ممنوعاتدن اولمغله ایمدی محلات امامل‌رینی مجلس شرعه دعوت وبعنه‌تعالی اشبو عید فطرك ابتداسی کوندن ختامی هنکامنه‌دك نسا طائفه‌سی اسواق وبازاره چیقمیوب ومحلات آره‌لرنده کزمیوب یوتنده اقامت ایتدیرلمسی خصوصنده تنبیه واکر عید شریف ایامنده مغایر فرمان عالی حرکته جسارت و اسواق ومحلات آره‌لرنده کشت وکذار ایدری اولور ایسه تأدیب اولنه‌جقلری محقق اولدیغنی محله‌لری اهالیلرینه امامل‌ری معرفتیله علی وجه‌التهدید افاده وافهامه مبادرت ایلیه‌سز دیو   سلخ ن ١١٧٩

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

نساء اهل اسلامك باشلرینه یاشمق ومقرمه باغلامه‌لری وفراجه کیمه‌لری کندولرینی نامحرم و اجانبدن محافظه ضمننده ایکن براز مدتدن برو یاقالری، و باشلری حد اعتدالی

متجاوز وطور قدیمه مغایر اولمغله مطلوب اولان تستر خصوصی بر طرف اولندیغندن بو طور منکردن فراغت و اسلوب قدیمه رعایت ایله فیمابعد افراطه وارمیوب فراجه یاقالرینی و باشلرینی قدیمی اوزره تنظیم ایلملری بابنده بوندن اقدم سلفکز فضیلتلو افندی یه خطاباً امر شریف اگرچه اصدار و محله امام‌لرینه محکم تنبیه ایلملری تأکید اولنمش ایدی. انجق تنفیذنده صورت تهاون احساس اولنمق حسبیله بعضاً دخی جابجا او مقوله بویوك باش و بویوك یاقالی فراجه ایله اسواق و بازارده گشت و گذار و یاقالرینه سختیاندن مصنوع حسینی دیکدیروب برطرز (نا)مسلوف دخی اختراعه اجتسار ایلدکاری واصل سمع همایون خلافتپناهی اولدیغنه بناءً بعدازین حسینی‌لی فراجه دخی گیمیوب قدیمدن مألوف اولان طور مرغوب اوزره تنظیم ایلملری ایچون امر همایون شوکتمقرون مهابتریز صدور اولمقله ایمدی مقدم تنبیه و تأکید اولندیغی وجه اوزره حرکت و باش و یاقالرینی اسلوب قدیمه تطبیقه دقت ایلیه‌رك خلاف رضا وضعیتدن مجانبت و حسینی‌لی فراجه تلبسندن زیاده مباعدت ایلملرینی محلات امام‌لرینی احضار ایله افاده و تفهیم و درزیلره دخی بویوك یاقالی و حسینی‌لی فراجه دیکمملرینی تأکیده سعی و دقت و بوندن صوکره متنبه اولمیوب بوطور منکردن فراغت ایتمیانلر اولور ایسه حقلرندن کلنه‌جکنی و امر مطلوب تستره زیاده اعتنا ایلملرینی کرکی کبی افاده و تنبیه شدیده صرف مقدرت ایلیه‌سن دیو بیورلدی. (۱) ربیع الاول ۱۱۸۹

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

تختگاه سلطنت سنیهٔ جهانبانی اولان دارالعلیه نخبهٔ ممالك اسلامیه دن اولدیغنه بناءً نسوان طائفه‌سنك عرض وادبه رعایتلری لازمهٔ حال و مقتضای عرض و شانلری ایکن بو اثناده اکثریسی اهل اسلامه شایان اولمیان اعجوبه باشلر و رنکارنك یاقه فراجه‌لر احداث و یوزلری و کوکسی و کوزلری آچیق بی‌ادبانه اطوار ایله لاابالی گشت و گذار ایلدکلری رأی‌العین منظور و مشهود جهانداری اولدیغنه بناءً فیما بعد بو مقوله هیئت غیر مشروعه منع کلی ایله منع و یساغ و خلافنه جسارت ایدری اولور ایسه عبرةً للغیر تأدیب اولنوب استقرار نظامنه ابتدار اولنمق بابنده امر همایون شهریاری شرف افزای صدور اولمغله ایمدی بالجمله محلات ائمه‌لرینی حضورکزه کتوروب ختام دونانمای همایوندن صوکره اسواق و بازارده گشت و گذار ایده‌جك نسوان طائفه‌سی عرض وادبه و موافق شریعت هیئته رعایت ایدوب طشره‌ده یمنی‌لرینك نقش و رنکی معلوم اولان برقات یاشمق ایله بویوك

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو ۳۷

باش باغلامقدن و رنكا رنك وبويوك ياقالى فراجه كيمكدن ممنوع اولوب اسلافده منظور ومشهود اولديغى اوزره كوچوك ياقالى فراجه و ايكى قات ياشماقلى صغير باشلر واهل اسلامه شايان عرض وهيئتلر ايله كشت وكذار ايتملرينى شيمديدن جمله نه افاده ومتنبه اولميانلرى ضابطان معرفتلريله منع وترهيب اولنمق اوزره تنبيه اولنديغى دخى محله‌لرى اهاليلرينه تنبيه ايتملرينى تأكيد برله هيئت غيرمرضيه‌نك رفع وازاسنه اهتمام واجراى امر اهمايونه سعى تام ايليه‌سز ديو (١) رجب ١٠ ١١٩٠

استانبول قاضيسى فضيلتلو افندى

اشبو عيد سعيد اضحاى مسرت فرماده ذبح اولنه‌جق قرابينك باش و آياق وجكر وسائر فضلاتلرى ميان اسواق وكوشه وبوجاقلرده القا سببيله رايحهٔ كريهه حادث اولديغنه بناءً بوخصوصه سبب وعات اولانلرك وبا فرمان عالى ممنوعاتدن اولان نسوان طائفه‌سنك اسواق و بازار و محلات آره‌لرنده كشت و كذارلرينك منع ودفعى مهم ومقتضى اولمغله ايمدى محلات امامليرينى مجلس شرعه دعوت واشبو عيد شريفك ابتداسى كوننددن ختامى هنكامنه‌دك نسا طائفه‌سى اسواق و بازار و محلاتده كشت كذار ايتميوب قرار ايتديرلمسى و قربانلرك باش و جكر و آياق و فضولرى ميان اسواق وبازار وبوجاقلرده القا اولنمامسى خصوصلرينى تنبيه و تأكيده مبادرت و هركيم فرمان عاليه مغاير حركتده بولنور ايسه كركى كبى تأديب اولنه‌جقلرى محقق ايد وكنى هر بر امام بشقه بشقه محله‌لرى اهاليلرينه على وجه‌التهديد افاده و افهامه مبادرت ايتملرى ايچون جمله‌سنه مضمون فرمان عالى‌يى اعلان واشاعت ايليه‌سز ديو بيورلدى (٢)
٦ ذى‌الحجه ١١٩٣

استانبول قاضيسى فضيلتلو افندى

آستانهٔ عليه‌ده اولان نسا طائفه‌سنك قاعدهٔ عرض وآدابه رعايت ايده‌رك اهل اسلامه شايان البسه تلبس واطوار سفيهانه‌دن مجانبت ايتملرى لازمه‌دن ايكن بر مدتدن برو بوامر لازم‌الاهتمامه رعايت اولنمديغندن طائفهٔ مرقومه‌دن بعض ادبسز مقوله‌لرى درزى اصنافنى اطماع و آنلر دخى طمع خامه تبعيت برله طائفهٔ مرقومه‌نك طلب و خواهشلرى اوزره خلاف رسم قديم شريد وبوكمه وبدرنك وانواع نقوش ايله مزين نوظهور ديه‌رك فراجه

(١) استانبول قاضيلغى سجلى. نومرو ٣٩
(٢) استانبول قاضيلغى سجلى نومرو ٤٥

يقه‌لرى و قورد له ايله فرنكانه انواع البسه ديكوب طائفهٔ مرقومه‌نك بعض بى ادبلرى بو مقوله فراجه والبسهٔ افرنجيه‌يى تلبس ايله اسواق و بازار وسائر مسيره و جيه‌نكاهده كشت و كذار ايده‌رك بى ادبانه حركاته اجتسار ايتملريله بو خصوصك درزيلره تنبيه وتأكيديله فيمابعد او مقوله ديكشلر ديكيلميوب قديمدن نه وجهله فراجه و اثواب ديكيلور ايسه ينه اولوجهله اعمال اولنمق خصوصنه وانبو فرنكانه اعمالك كلياً منع و دفعنه ارادهٔ كرامت افادهٔ جناب تاجدارى تعلق ايتمكله ايمدى آستانهٔ سعادتده كائن بالجمله محلات امامريني ودرزى اصنافى كتخداسنى حضور شرعه احضار ايله فيمابعد نسا طائفه‌سنك بيوك يقه‌لى وشريد وبوكمه‌لى فراجه و سائر فرنكانه لباس ديكمكلك درزى اصنافنه يساغ اولنديغى وفيمابعد درزيلره او مثللو فراجه واثواب ديكديرمك ممنوع ايدوكى محله‌سى خلقنه كركى كبى افاده وتنبيه ايلمريني محلات امامرينه ودرزى اصنافنك دخى بومثللو بويوك يقه‌لى وشريد وبوكمه‌لى فراجه وقردله ايله فرنكانه لباسى ديكمكدن مباعدت ايتملرينى واومقوله اصناف كرك آشكاره دكانلرنده وكرك مخفياً خان اوطه‌لرنده بو كار ممنوعه اجتسار ايدرلر ايسه سراً وعلناً تجسس اولنه‌رق لدى التحقيق حقلرنده عقوبتدن غيرى معامله اولنميه‌جغنى اصنافه محكم تنبيه ايتمسنى درزى باشى‌يه اعلان وافهامه مبادرت و بو يساغ وقت مأمورده اولان يساغه مقيس اوليوب مجرد باارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهى منع اولنمش مواددن اولديغندن اطيعوا الله و اطيعوا الرسول و اولى الامر منكم نص كريمى مقتضاسنجه بو امر واجب الامتثاله اطاعت جمله‌يه واجبهٔ ذمت ديانت اولديغندن بشقه بو خصوصك آردى بوشلنميوب مخصوص تبديللر اخراجيله على الدوام تجسس وتحرى اولنه‌جغى وبر تقريب اشبو ممنوع اولان اشيايى بر درزى اوطه‌سنده وخانه‌سنده كيزلوجه ديكديكى خبر آلندقده عبرة للسائرين دكان واوطه‌سى اوكنده صلب وقتل ايله جزاسى ترتيب اولنه‌جقلرى محقق ومقرر ايدوكندن درزى باشينك كوش هوشنه بر ايوجه افاده و تلقين وبو خصوصه على الدوام نظارت ايلمرينى تنبيه وتأكيده دقت واشبو فرمان عاليمك سجلاته قيدايله وقت بوقت تنفيذ واجراسنه سز دخى اعتنا وغيرت ايليه‌سز ديو (۱)

۱۳ ربيع الآخر ۱۲۲۲

استانبول قاضيسى فضيلتلو افندى

نسوان طائفه‌سنك بدرنك وبويوك يقه‌لى فرنك قوردله وشريط ايله دكمش فراجه

---

(۱) استانبول قاضيلغى سجل. نومرو ۳۹

و کوچوك باشلر کیمیوب قدیم باشلر و مناسب یاشمق ایله اسواق وبازارده عرض و ادبلریله کشت وگذار ایلملری بوندن اقدم مخصوص بیاض اوزرینه فرمانلر اصداریله تنبیه و تأکید اولنمشیکن الحالة هذه او مقوله خلاف فرمان بدرنکلو وبویوك یقه‌لی فرنکی قوردله ایله معمول فراجه و کوچوك باشلر و آچیق یاشمق ایله مشهود اولوب فیما بعد ضابطان معرفتلریله چاك اولنه‌رق تأدیبلرینه اعتنا اولنمق مصمم اولمق حسبیله اولجه بر کره دخی محله امامری معرفتیله هرکسه تنبیه و تأکید اولنمق و بوندن صکره دخی متنبه اولمازلرایسه ضابطانه فرمانلر اصداریله تأدیبلری اراده قلنمق تصویب اولنمغله ایمدی درسعادتده اولان بالجمله محلات امامری حضورکزه احضار ایله نسوان طائفه‌سنك یساغ پادشاهینك خلافی بدرنکلو و بویوك یقه‌لو فراجه و کوچوك باشلر و بی ادبانه یاشمق ایله اسواقه چیقمامالرینی و اکر بوندن صوکره او مثللو هیئت ایله بر نفر خاتون مشهود اولور ایسه تأدیبلری ضابطانه تفهیم اولنه‌جغی بیان وتأکیده مسارعت ایلیه‌سز دیو . غرهٔ رجب ۱۲۲۲

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

طائفهٔ نسوانك بو اثناده سعد آباد وقره آغاج و بهاریه‌یه سیر و تماشا ایچون کیدوب خلاف شرع شریف ومغایر رضای منیف وضع و حرکت و علناً فسق وفجور وفساده اجتسار ایتمکده اولدقلری اخبار و تحقیق اولنمق حسبیله بو مثللو بی ادبانه حرکته جسارت بر وقتده و علی‌الخصوص بویله هنکامده جائز و مناسب اولمدیغندن بشقه امر بارینك و رضای یمن ارتضای حضرت تاجدارینك دخی وجوهله مغایری اولدیغنه بناءً طائفهٔ مرقومه‌دن کرك جمعه‌لرده و کرك ایام سائره‌ده سیر و تماشا طریقیله سعد آباد وقره آغاج و بهاریه و داود پاشا و جربجی چایری و ولی افندی چشمه‌سی و محال سائره‌یه بر نفر خاتونك صالیویرلمسی اقتضا ایدنلره بیاض اوزرینه فرمانلر اصداریله تنبیه و تأکید اولنمش اولمغله ایمدی بالجمله محلات امامرینی حضوریکزه جلب برله طائفهٔ نسوانك مارالذکر مسیره کاهلره کیتمامری یساغ اولدوغنی هر بریمی محله‌سی اهالیسنه تفهیم ایلملری خصوصنی اطرافیله کوش هوشلرینه القاوتلقینه وخلاف امر وفرمان حالات وقوعه کلمامسنه مزید اهتمام و دقت ایلیه‌سن دیو . ۲۱ ر ا ۱۲۲۶

---

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو ۹۸

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

برمدتدن برو طائفهٔ نسوانک لباس وقیافتلری آداب شرع شریف ورضای معدلتردیفه مغایر اولدیغندن بوخصوصک برتحت ضابطه‌ونظامه ادخالیله احکام شریعت مطهره‌نک اجراسی لازمه‌دن اولدیغنه مبنی نسوان طائفه‌سنک بدرنك واوزون یقه‌لو وبول یکلو فراجه‌لر اکتسا واهل اسلامه یاقیشمز آچیق یشماقلر ایله اسواق وبازار ومسیره ومجمع وجنزارده کشت وگذاره اجتراایتمالری خصوصی آرالق آرالق بیاضلر(٣٦) اوزرینه بیورلدیلر اصداریله تنبیه وتأکید اولندقدن صوکره اومقوله‌لردن متنبه اولمیوب قیافت سابقه‌سیله گزمکه جسارت ایدنلرک بدرنك ویقه‌سی اوزون فراجه‌لرینی قطع ایله ردایاقلرینه اعتنا اولنه‌رق اولدقجه صورت تنبه رونما اولمقده ایکن آرالقده ضابطانک تبدل وسبباً من الاسباب تشدید وتقیدده هر نوع فتور وتساهللرینی کوردکلرنده درحال اولکی البسه وقیافت ممنوعه‌لرینی تجدید ایتمکده اولدقلرندن حالا اسواق وبازار ومسیره ومجمعده کشت وگذار ایدن نسوان طائفه‌سنک اکثریسی اهل اسلام ونصرانیه‌دن فرق اولنه‌مدیغندن بشقه فراجه‌لرینک رنکلری بد ویقه‌لری طوبقده ویکلری بغایت بول اولدیغندن تلف واسراف تقریبیله درجهٔ حرمته واردیغندن ماعدا آچیق یشمق ومشتهی قیافتلر ایله گزدکلرندن کفره قاریلرینه مماثل اوله‌رق (من تشبه بقوم فهو منهم) مدلولنه ماصدق اولمق ملابسه‌سیله بوصورتلر من کل الوجوه ؛ الله تعالی حضرتلرینک امرینه منافی وشریعت مطهره‌نك کمالیله خلافی اولدیغندن بواصول فضاحت شمول امت محمدم دیوب صاحب ایمان اولانلرک جمله‌سنک عندلرنده مبغوض ومنفور اوله‌رق عیال واولاد وهمشیره وتعلقاتنی منع وزجره اهتمام ایله تحصیل رضای باری واجرای شرع شریف حضرت پیغمبری‌یه قیام ایده‌جکلری معلوم عموم انام ومجزوم گروه خواص وعوام اولمق تقریبیله فیمابعد اهل اسلامدن نسوان طائفه‌سنک فراجه‌لرینک یقه ورنکلرینک آداب شریعته مطابق ورضای عالی‌یه موافق برحد اعتداله ربطی ایچون برنسق اتخاذ وکفره قاریلری دخی اهل اسلامه مشابه صاری چدیك پاپوش کیمیوب وسیاه‌رنکدن غیری فراجه اکتسا ایتملک اوزره برمسلك اختیار اولنه‌رق اول اصوله کمالیله رعایت اولنمق وبوصورتک الی ماشاء الله تعالی دستور العمل طوتلسی ایچون یالکز محله امام‌لرینه تنبیه ایله اکتفا اولنمیوب اطرافلو طوتلمق لازمه‌دن اولدیغنه بناءً اولا منع واراده‌یه مخالف بدرنکلو واوزون یقه‌لی وبول یکلو واویه خرجلو

---

(٦٣) بیاض اوزرینه بیورلدی صادر اولمق، برانها ویا طلب اوزرینه درکنار صورتیله اولیه‌رق طوغریدن طوغری‌یه وشیمدیکی تعبیره کوره رأساً صادر اولمق دیمکدر. تعبیرات قدیمه‌دندر. بیاض اوزرینه صادر اولان ارادهٔ سنیه وخط همایونه صوك زمانلرده «قریحه صادر اولمق» تسمیه ایدلکده‌ایدی.

فراجه خیاطت ایتملری درزی اصنافنه محکم تنبیه و تبیین و بعدازین متنبه اولمزلر ایسه حقلرنده ترتیب جزا ایله معامله اولنه جغی گوش هوشلرینه اطرافیله افاده و تلقین اولنمق و ثانیاً طریق و دولتکده بولنان صغیر و کبیر افراد رجال و خدمه و سائر احاد طوائف ذکورك ازواج و بنات و متعلقاتی صاری و پنبه و بونلره مشابه آچیق رنکلو و یقه‌لری اتکنه قدر اوزون و یکلری حد اعتدالدن بیرون فراجه‌لر اکتسا و طائفهٔ نصرانیه‌یه مشابه آچیق یشماقلر ایله مجمع و مسیره‌لرده کشت و گذاره اجترا ایتدیرمامالری والحاصل مؤمناته یاقیشه‌جق قیافتده بولنملری اسبابنی استحصال ایتملری ضابطلری معرفتلریله جمله‌یه تنبیه اولنوب اگر بوندن بویله خلاف رضا حرکته ابتدار ایدری اولور ایسه یالکز اول خاتونك فراجه‌سنك قطعی ایله اکتفا اولنمیوب هر کیمك زوجه‌سی و متعلقه‌سی ایسه اول آدم دخی تأدیب قلنمق و ثالثاً روم و ارمنی و یهودی ملتلری نسوانلرینی اهل اسلامه تقلید و تشبهدن منع و سیاه رنکدن ماعدا فراجه اکتسا و صاری چدیك پابوش گیمکدن کلیاً زجر ایتملری پطریق و خاخاملرینه تنبیه و تشدید و بعدالیوم خلاف منع و یساغ حرکت ایدنلرك نسوانی یقه‌لری قطعیله رسوای قلندقدن صوکره ذکوری دخی لایق اوزره توبیخ و تکدیر اولنمق قرار گیر اولوب اولبابده ایوب و اسکدار و غلطه قاضیلری فضیلتلو افندیلره و سائر مأمورینه و اقتضا ایدنلره بیاض اوزرینه بیورلدیلر اصدار ایله اشبو یساغ پادشاهی اولکی اسواق و بازارده و مسیره و مجمعده یقه‌سی اوزون بد رنك و اویمه خرجلو فراجه و آچیق یاشماق و بی ادبانه قیافت ایله کوریلن نسوانك یالکز یاقه‌لری قطع و کندولری رسوا و تأدیب اولنمقله اکتفا اولنمیوب هر کیمك زوجه و کریمه‌سی و متعلقه‌سی ایسه بعدالتحقیق زوج و پدری و متعلقه اولدیغی کمسنه دخی ضابطلری معرفتلریله توبیخ و تشدید اولنه جغی رؤسای اقلام و جمیع توابع و خدامه اعلان و اشعار قلنمش و یك اوزون بویلو خاتونك نهایت حد اوله‌رق یقه‌سی بر ذراع و درجهٔ غایتده قوللرك وسعتی یارم ذراع اولمق و کبیر و ثقیل حسینی کوکس قیره‌سی اولمامق اوزره نظام ویرلمش اولمغین ایمدی درزی اصنافنك کتخدا و یکیت باشی و سوز صاحبلرینی جلب و کیفیتی اطرافیله تنبیه و تأکید و لازم کلنلره دخی تفهیم و تشدید برله او مقوله اهل اسلام نسوانك خلاف یساغ پادشاهی اوزون و یرده سورونور یقه‌لو بدرنکده، اویمه خرجلو فراجه کیملرینی و نصرانیه مثللو یوزلری کورینه‌جك مرتبه‌ده آچیق یاشماق ایله کزمه‌لرینی و ملت ثلثه قاریلری دخی اهل اسلامه تقلید و تشبه ایتملرینی و سیاه نوعندن ماعدا فراجه اکسا و صاری چدیك پابوش کیمك مثللو حرکته

اجترا ایلملرینی بالکلیه منع ایدرەك ذکراولنان یساغ پادشاهینك دوام واستقرارینه کرکی کبی اعتنا و دقت ایلیه‌سن دیو بیورلدی. (١) ١٩ ب ١٢٣٣

قاضیلرك ضابطهٔ اخلاقیه‌دن ماعدا پك چوق شیلره قاریشدقلری کورلمکده‌در. مجله‌نك اقسام سائره‌سنده مندرج وثائق بونی اثبات ایدر. بونکله برابر محله امام‌لرینك‌ده وقتیله اوامر حکومتك تطبیق واجراسنده مهم موقعلری اولدیغی کلاشیلیور.

ایشته بو نقطهٔ نظردن شو وثیقه‌لرده شایان دقت کورلدیکی ایچون درج اولنمشدر:

فضیلتلو استانبول قاضیسی افندی حضرتلری

حالا استانبولده واقع محله‌لر تفتیش اولنوب بی کفیل اولانلرك محله‌لردن اخراج اولنملری اهم اموردن اولمغله اغالرمزدن نام کمسنه تعیین اولنمشدر. وصول‌نده استانبولده نه‌قدر محله‌لر وارایسه امام‌لری واهالیلری دعوت ایلیوب بربرینه کفیل ویره‌لر. کفیل اولمدقلری کیمسه‌لر ظهور ایدر ایسه یازوب اعلام ایدوب کا کوره محله‌سندن اخراج ایتدریلوب بو خصوصه‌ده تقید ایلیه‌مز. ١٠٧٥ (٢)

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی حضرتلری

بعض اسواقله محلات آره‌سنده مزبله‌دو کیلوب وکاب وهره لاشه‌سندن مرور وعبور ایدن عباداللّه عسرت چکمکین محلات امام‌لرینه تنبیه ایدوب پاك وتطهیر ایتدیرمکه‌سعی ودقت ایلیه‌سوز دیو بیورلدی. ١٠٩٣ (٣)

فضیلتلو استانبول افندیسی حضرتلری ومحتسب آغاسی

قویون وقوزو اتی علی‌السویه قیه‌سی اون آقچه‌یه نرخ ویریلوب ولازم اولانلره محکم تنبیه وتأکید اولنوب بو کوندن صوکره اون آقچه‌یه صاتدیریلوب بر آقچه زیاده آلنوب صاتدیرلمیه. بعدالیوم زیاده‌یه فروخت ایدنلرك حقلرندن کلنور. بلمش اولوب من بعد تعلل ایتدیرمیه دیو. ١٠٧٤ (٤)

---

(١) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ١٣٦
(٢) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ١٩
(٣) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ١٤
(٤) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ١٦

سو باشی وعسس باشی

کسمه قیا محله‌سنده براسیرجی کندو اونده برایکی عبد مملوکی فوت اولمغین دفن ایدوب
مقوله فوت اولانلر امام ومؤذن ایله اخراج اولنوب مقابره دفن اولنه کلمش ایکن بویله
لمغه سبب نه‌در؟ ایمدی محلهٔ مزبوره واروب معرفت شرعله کشف ایدوب جرحلری
ارمیدر؟ معاینه اولنوب واهالئ محله‌دن اسیرجی‌نک کیفیت احوالی سؤال اولنوب عینیله
قوعی اوزره اهالئ محله بینلرنده شرعله تحریر وسجل وحجت ایدوب حضوره
رسال اولنه دیو .

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

عساکر اسلامك منصور ومظفر واعدای دینك مقهور ومدمر اولملری ایچون صبیان
ؤمنین دعایه مباشرت ایلملری بابنده رخصت ویرلدیکی ایجادیله کیجه‌لرده یوزر ویوزاللیشر
دخی زیاده ونقصان صبیان قنادیل مصنوعه اختراع واسواق ومحلات آره‌لرنده کشت وکذار
درونلرینه دخی تماشا قصدیله بعض اشخاص ارازل دخول وکوناکون فسادات تولیدینه
لت اوله‌جغندن شرارهٔ نار مخاطره‌سی درکار ومنع ودفعلری مهم ومقتضی اولمغله ایمدی
ابعد اطفالك جمعیت ایله اسواقه خروجلرینه رخصت ویرلمیوب وآباء اطفال دخی منعلرینه
تمام ودقت ایلیوب مغایر امرعالی ینه کیجه‌لرده اسواقه خروجلری مشاهده اولنور ایسه
لری وخواجه‌لری ولازم کلنلر مؤاخذه اولنه‌جغنی اقتضا ایدنلره کرکی کبی تفهیم
یه‌سن دیو ٣ ر ١١٨٣ (١)

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

فی‌الاصل آستانهٔ سعادتده واقع محلات آره‌لرنده بریرلرینه نامحرم اولانلره مسکن
رعی اولمایان خانه‌لره محلات ائمه‌لری طمع خاملرینه بناءً ایکیشر کمسه‌نك ساکن
ملرینه رخصت ویرملری ممنوع ونامشروع ایکن بر مدتدنبرو بو خصوصه اهتمام
لنمامقدن ناشی ائمه‌لردن بعضیلری طمع خامه تبعیت ایله اول مقوله نامحرم مسکن شرعی
لمیان خانه‌لره ایکیشر مستأجر وضعنه رخصت ایله معاذالله تعالی خلاف شرع شریف
یه فضاحت وقوعنه علت اولدقلری صحیحاً تحقیق اولندیغنه بناءً امر منکر ونامشروع علك
ع ودفعی ایله محافظهٔ اعراض عبادالله‌ه اهتمام اولنمق مرتبهٔ وجوبده اولمغله امدی بالجمله

(١) استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو ٢٣

محلات امام‌لرینی حضور شرعه احضار وفیمابعد ایکی قپوسی اولمیوب نا محرم ومسکن شرعی
اولمیان خانه‌لره ایکی آدم وضع اولنمسنه رخصت ویرمکدن مجانبت والیوم محله‌لرنده او
مقوله خانه‌لرك ایکیشر مستأجرلری وار ایسه اخراجلرینه مبادرت ایلملرینی وبوندن صو
بو خصوصه اهتمام ایتمیوب خلاف فرمان عالی حرکت ایدری اولور ایسه امامتلکی رف
وکندوسی نفی وتغریب اولنمق قطعی تنبیه اولندیغی هر برینه بشقه بشقه افاده و تفهیم ای
دائما بو امر لازم الاعتنایه دقت ونظارت اولنه‌رق ائمه‌دن خلاف امر وفرمان حرکته‌ر
ورخصت کوستریر اولور ایسه درعقب کیفیتی اعلام وافاده برله مضمون فرمان عالینك
علی الدوام انفاذ واجراسنه سعی وغیرت ایلیه‌سز دیو بیورلدی .

۷ جا ۱۱۹۴

فضیلتلو استانبول افندیسی حضرتلری

بوندن اقدم دولتلو وسعادتلو صدر اعظم حضرتلری عورت وار جنکیلری اولر
وجمعیتلرده لهوولعب ایتمه‌دن منع ودفع بیورمشلر ایکن حالا محله‌لرده ، اولرده کرك نس
وکرك رجال دوکن ایدوب جمعیت ایتدکلرنده جنکیلر کتیروب مالایعنی لعب ولهو ایدو
فرمان شریفه مخالف حرکت اولندیغی استماع اولنمغله کرکدرکه جمله محلاتك امام‌لر
چاغروب محکم تنبیه وتأکید ایلیوب من بعد برمحله‌ده برفرد جمعیت ایتدکده جنکی کتورمیه
وساز وسوز ولعب ولهوه متعلق فحشیاتدن برشی ایله جمعیت ایلمیه‌لر. امام‌لر دخی محله‌لرند
واقع اهالیء محله‌یی بومقوله شیئلردن منع ودفع ایلیه‌لر. شویله‌که برمحله‌ده بر فردك منزلند
برساز وسوز وجنك وجغانه اوله. جنکیلر لهوولعب ایده‌لر. امام‌لرك جهتلری آخره ویرلمك
قورتلماز. بلمش اوله. اکا کوره تقیداوزره اولوب منع ودفعیله مقیداولوب ممنوع اولماینلر
حضورمزه اعلام ایلیه‌لر دیو ۱۰۷۵

٤ — سو باشیلق وحبسخانه اداره‌سی

کرك یکیچری آغاسی کرك سکبان باشی ضابطه امورنده : سو باشی، عسس باشی
صالمه باش چوقداری ، تبدیل قول اوغلی چوقداری ، جلاد ، فلقه‌جی ، بوجك باشی
یکیچریلری استخدام ایدرلردی . بونلردن جلاد وفلقه‌جی‌نك وظیفه‌لرینی اسملر
ایضاح ایتمکده‌در.

صالمه باش چوقداری : يكيچريلرك بر نوع تبديللرندن اولوب معيتنده يكرمی قدر ...ابنه كوره بونك برمثلی ودها زياده تبديل نفراتی بولنوردی . بونك وظيفه‌سی چارشو ...اری وغلبه‌لك محللری كزمك ، قهوه‌خانه وبربر دكانلرنده مضرت عامه‌يی موجب ...واع خباثی مستوجب اولان قمار وبوكا مماثل لعبيات مضره‌يی ارتكاب ايدنلری تكدير ...ضيلرينی دخی آغاقپوسنه ايصال ايله تعذير ايتديرمك واذان اوقونديغی وقت جامعه ...ه‌ين اصناف وسائره‌يی النده‌كی قامچی ايله ضرب ايده‌رك جامعه يوللامق وقشله‌لرندن ...بة چارشو وبازاره طاغلمش اولان يكيچريلرك عرض وادبلريله كزملرينه وحمامه ...كلری وقت بركونا نزاع وصداع چيقارمالرينه ومحله وقبرستان آره‌لرنده اولان ...شه‌لرك دفع ومنع رذالتلرينه ورمضان شريف كيجه‌لرنده چوجقلرك جوامع شريفه‌ده ...ت ايتماملرينه ودها بونلره مماثل احوال نابجانك وقوعبولمامسنه دقت ونظارت ايتمك ...وعات روزمره‌يی ژورنال ايده‌رك آغا قپوسنده‌كی آمرلرينه بيلديرمكدن عبارتدر . ...عهٔ تصاويرده صالمه باش چوقدارينه commissaire de police دنيلمكده‌در.

... بونلره صالمه تبديل عسكری تسميه‌سندن مراد كيجه وكوندوز علی التوالی قيافت ...ه وهيئت متنكره ايله تبديل كزر ، هرهانكی كوشه وبوجاغه باقيليرسه بونلردن بريسی ...هده اولنور ، واقف هرحال اولور وهرخدمته صالديريلور اولملرندن طولايی لقب مذكور ...تلقيب ايدلمشلردر. صالمه چوقدارلری قشله‌لرنده بولندقلری وقتده باشلرينه تپه‌سی يشيل ...قه واطرافی سياه قوزو درپسندن قالپاق وآرقه‌لرينه قرمزی (پيرپيری) تعبير اولنور ... وآياقلرينه دوله شالوار كيرلردی . (١)

...بوجك باشی : مجموعهٔ تصاويرده رسمی آلتنه gendarme spécialement chargé de rechercher les vole... عباره‌سی يازيلمدر. بوده ضابطه مأمورلرندندر ...ديغی اصحاب جرايمی آغا قپوسنه ويا احتساب آغاسنك قوناغنه ياخود بابا جعفر زندانته ...ردر . ايشلدكلری جنايتلره كوره كيمنك النی ، كيمنك قولنی ، كيمنك قولاغنی كسديروب ...بقه‌سی ظهور ايدنلری ده صلب واعدام ايلردی . معيتنده قادين خدمه‌ده واردی . ...نده‌كی آدملر خرسزلقدن ويان كسيجيلكدن كلمه توبه‌كارلردن اولمغله اشيای مسروقه‌نك ...انه چيقارلمسنده همان دائما موفق اولوردی .

...عسس باشی : يكيچری اورته‌لرندن ٢٨ نجی بلوكك چورباجيسی ايدی. صلب واعدام

(١) تاريخ عسكری عثمانی . صحيفه ١٢١

وقوعنده بلوکیله محل سیاستده بولنور والضباطه باقاردی. اولیا چلبی عسسلر حقنده « بو
بولوك اوطه‌لرندن بر اوطه عسکر ایله سفره کیدر چورباجیلردن‌در » دیدکدن صوکره : «ا
عصالی، محتشم اوسکوفلی نفرلردر. شاه راهك ایکی طرفنده ازدحام ایدن تماشاجیلری آجو
طریق عامی توسیع ایتمکه وعسکری طاغیلرینی امر شرع ایله قتل ایتمکه مأمورلردر
قیدینی علاوه ایدییور .

سو باشی : تاریخ « کوندوزلری قول کزه‌رك چارشو ، بازارلرك ، محله آره‌لرینك
لطافتنه دقت ایتمك ، بوزولمش قالدیرملری تعمیر ایتدیرمك ، مائل انهدام بنالری معم
باشی‌یه خبرویرمك و کیجه‌لری دخی عسس باشی کبی قول کزه‌رك اویغونسز طاقمی توقیف
ایتمك وظیفه‌سیله موظف » اولدیغنی بیان ایدییور ایسه‌ده اساساً ایکی نوع سو باشیل
موجود اولوب بریسی وزیر و یاخود شهر سو باشیسی دیکری چوپلك یاخود مزبله سو
باشیسی‌دور . بو صوکره کنه چوپلك باشی دنیلدیکی کبی طاهر سو باشی عنوانی‌ده ویرلمشدر
اناطولی و روم ایلیده کی بویوك شهرلرده چوپلك سوباشیسی ایله وزیر سو باشیسنك آیر
بر مأموریت اولدیغی اولیا چلبی‌نك متعدد شهرلردن بحث ایتدیکی صره‌ده ویردیکی
ایضاحاتله‌ده آکلاشلمقده‌دور .

مثلا واندن بحث ایدوکن (چوپلك سو باشیسی ایری حاکم اولوب شهرك یو
و خندقلرینی تطهیر ایدر) قیدینی علاوه ایتمکده‌دور (صحیفه ۱۷۵ جلد ٤) . بناء ع
چوپلك سو باشیسنی دیکر فصله ترك ایله بوراده ضابطه اموریله موظف اولان سو باشی‌د
بحث اولنه‌جقدر .

سو باشیلر عسکر اولمغله برابر قاضیلر ونائبلرك امری آلتنده بولنورلر و هم بلد
هم ده ضابطه امورینه قاریشیرلردی. نره‌ده قاضی ونائب وار ایسه اوراده برده سو باش
استخدام اولنوردی .سو باشیلر علی الاکثر عسس باشیلرله برابر ایفای وظیفه ایدرلرد
بونلرك اللرنده قرباج وتازیانه بولنور فقط فالاقه ـ دکنك طاشیمغه مأذونیت ویرلمزد
شبهه‌لندکلری اشخاصی قید و بند ایتمکدو محکمه نائبیله برابر بعض خانه‌لری باصو
تحری ایلمکه مأمور اولدقلرینی اولیا چلبی بیان ایدییور . برده عسس ثانی واردر ک
وظیفه‌سی جلادلقدن عبارتدر .

مجموعهٔ تصاویرده سو باشی : endarme chargé d'empécher l'ouverture des maisons de tolérance طرزنده تعریف اولنمقده‌دور .

مورخ هامەرك افادەسنە نظراً سو باشيلق سپاهيلك ايله سنجاق بكلكى آرەسندە بر رتبەدر . مثلا هامەر قانونى سلطان سليمانك ويانەيى ايلك دفعه محاصرەسندن بحث ايدركن ديورکه : اردوكاهده اعلان اولندى كه ديوارلرك آلتنه ايلك واران اوتوز بيك آقچەلق بر زعامت آلەجق، اگر اويله بر زعامته مالك اولوبده سپاهى درجەسندە ايسە سنجاق بكلكنه چيقاريلەجقدر.

دولت عثمانيەنك ابتداى تأسسندە ايلك احداث و تعيين اولنان مأموريتلردن بريسى ده سو باشيلقدر. حتى سلطان عثمان خان غازى قرەجه حصارى فتح ايتديكى زمان امور حكومتى اوغلى اورخان بكه وسو باشيلغنى قاردەشى كوندوزه توجيه ايتمشدر [٦٤]

[٦٤] سوباشىنك معناسى ، طرز املاسى ووظيفەسى مختلف اثرلرده، مختلف صورتده كوسترلمشدر. اول امرده (ص) ايله صوباشى يازلديغى كورلمكدەدر . حالبوكه كتب قديمه ايله سجلاتده مقيد اسكى املاسى سوباشىدر . صوى باشى (قوم وقبيله رئيسى) ، سره باشى (قنالرك باشى) سو باشى (صويك باشى) معناسنه دەنيلديكىدە واقعدر . بونلرك الك طوغريسى (سو باشى) در . (سو) ، سولەمك - سفر ايتمك معناسنه توركجه بر مصدردن مأخوذدر . سلجوقيلرده سو باشى قوماندان، سرعسكر .معناسنه اولەرق ضابطه امورنده مستعمل ايدى. سلجوقيلرده فضله اولەرق بردە (شحنه) واردر. شحنه : قاموسه نظراً شينك كسريله شهرلرده سوباشى تعبير اولنان ضابطه ديدوركه طرف سلطاندن منصوب وشهرك ضبط وربطى خصوصنه كافى اولور. حالا لسان عوامده شينك فتحيله متداولدر. بزدەدە سوباشىلرك صفت عسكريەسى وار ايدى. بومعنايه واقف اوليانلر (صويك باشى) معناسنه اولديغى ظن ايديورلر. حتى شمس الدين سامى بك قاموس تركيده (صو باشى: صويك قيت بولنديغى يرلرده اسقاى حيوانات واروای اراضى ايچون صويك صورت تقسيمنه نظارتله منازعاتك اوكنى آلان آدم، شحنه، چفتلك كتخداسى. سوء باشى صورتنده تأويلى لزومسز وغير صحيحدر) مطالعەسنى درميان ايتمكده ايسەدە كندى نقطۂ نظرندەده اصابت كورلمامكدەدر . والحاصل بوظنه ذاهب اولانلر (بال يمز) تعبيرينى توركجه ظنيله قبا كوروب (عسل نميخورد) ديه فارسى مقابلنى قوللاندقلرى كبى صوباشىيه مقابل اولەرقده (سرچشمه) تعبيرينى احداث ايتمشلردركه بوده بر عسكرى رتبەدر . حتى ثمرۂ دهاسى اولەرق مصر خديويتنه ارتقا ايدن محمد على آغانك دولته عصياندن اولكى رتبەسى سرچشمەلك ايدى. سر چشمەلكك نەكبى بررتبەاولديغنى شو فقرەلر ايضاح ايديور:

« جملەيە وجه عيان اوزره معلومدركه شو محمدعلى پاشا ديدكلرى شقاوت نهاد قواله قصبەسى اهاليسندن اولوب ابتداى حالنده بياغى سكبان اولەرق پراوشته چورباجيسنك اوغلى ايله برابر مصر سفرنده استخدام اولنوب وسفر مذكور بر طرف اولدقده ولاة مصر حضراتنك معيتلرنده بلوكباشى ، بعده بيكباشى و قپو بلوكباشيسى وسر چشمه اولەرق التفات بولمش و سايۂ وزرادە مالك نصاب مال ومنال وكاسب اعتبار واقبال اولمش ايكن ... » ٢٧ ن ١٢٤٧ تقويم وقايع ١٢٢ نومرولى مهمه دفترينك ٢١٢ نجى صحيفەسندەكى فرمانده [سر چشمه : سوارى سكبان لونداتنك بيوك بر ضابطنك آديدر .) دەنيلمسىده بوافادەيى تأييد ايدر .

(٢) عاشق پاشا زاده تاريخى صحيفه ٢٠

خاندان سلطنته ترجیح ایدیله‌جك بر مأموریتك نه درجه مهم اوله‌جغنی ایضاحه حاجت یوقدر.

صو باشیلق استانبولك فتحنه قدر مهم بر مأموریت ایدی. تاج التواریخك افاده‌سنه نظراً فاتح سلطان محمد: «استانبولی تسخیر وسور وباروسنی تعمیر ایتدکده سلیمان بك (٦٥) نام قولنی سوباشی تعیین ایله اعمار شهری اکا تفویض ایلدی.»
(جلد ٢. صحیفه ٤٤٧)

دولت عثمانیه استانبولده تمکن وتقرر ایتدکدن صوکره قبول ایتدیکی طرز اداره‌ده سو باشیلق اوفاق ضابطه مأموریتنه انقلاب ایتمشدر.

چوبلك سو باشیلغی وظیفه‌سنك ١٢٤٢ ده نیچون ونه صورتله احتساب نظارتنه قلب ایدلمش اولدیغی فصل مخصوصنده کوسترلمشدر.

وزیر و یاخود شهر سو باشیلغی ایسه ینه او تاریخلرده شهر محافظلغی، قیر بکجیسی و دها طوغریسی ژاندارمه‌یه انقلاب ایتمشدر. آتی‌یه درج اولنان ٢٧ ر ١٢٤٣ تاریخلی وثیقه بونی اثبات ایدر.

ودین محافظلغنك قائمه‌سیدر

معلوم همایون ملوکانه‌لری بیورلدیغی اوزره روم ایلینك اکثری قرالرنده وویووده

---

(٦٥) سوباشی قاریشدیران سلیمان بك؛ بروسه‌ده مرادیه‌ده‌کی سلاطین وشهزادکان تربه‌لرینك شرق جنوبی جهتنده سلطان مراد خان ثانینك حمامی صره‌سنده ایلك طرز معماریمزده اولمق اوزره طاش دیوار، طوغله خطیل ایله یاپلمش قبه‌لی، متین و ظریف بر تربه درونده مدفوندر. تربه اساساً بر بغچه اورته‌سنده ایمش. فقط الیوم خراب ومزبله حالنده‌در. ایچروسنده وقتیله منتظم صندوقه‌سی، سنك مزاری، کتابه‌سی وارمش. شیمدی بونلردن نام و نشان یوقدر. بروسه‌ده دخی استانبولده‌کی اکثر اعاظم رجال دولت و کبرای ملت مزارلری کبی سلیمان بکك قبرینده پك زیاده شایان عبرت و تأسف بر حالده‌در. استانبولك ایلك والیسی و شهر امینی اولان میر مومی الیهك غنوده‌کاه ابدیسنه قارشی کوستردیکمز شو نظر حقارت یوره‌کلری سیزلاتیر. بزم کبی اسلافنه وباخصوص اوزرنده یاشادیغمز طوپراغك ایلك فاتحلرینه، معنای شمولیله محترم مجاهدلرینه قارشی لاقید طوران، متمادیاً حرمتسزلك کوسترن بر ملت دها کوستریله‌مز. مشهوردر: قدر بیلن مللر آره‌سنده قدری بیلنه‌جك آدملر چوغالیر.

محرر عاجز، قاریشدیران سلیمان بکك تربه‌سنی‌ده زیارت مقصدیله ملوثات آره‌سندن ایچروسنه کیرمکه چالیشیورکن بم حالم، سلاح آرقداشلری ایچون سبزه و میوه تدارکی ضمننده بروسه‌یه کلمش اولان بعض آلمان و آوستریا نفراتنك نظر دقتلرینی جلب ایتمکله مدفون حقنده بندن بعض ایضاحات ایستدیلر. بو صره‌ده تربه‌نك حال اسف اشتمالنك‌ده رسمنی آلدیلر. بو، بزم ایچون

ما اعيانلرى طرفندن بر سوباشى اقامه و اقعاد اولنه رق هر قريه نك اهاليسى اول سوباشينك
اكب اولديغى حيوانك يم و ييه جكنى بالمناوبه اعطا ايلدكلرندن غيرى وقت خرمنده
زلق ناميله ذخيره ويرملرى دخى عادت حكمنه كيروب حال بو كه بو سو باشيلر بر ايشه
مدقلرندن و فقرادن ايسه عادت دنيله رك اول مقدار شى چيقمقده اولديغندن بو يله
ندن ايسه بونلر بر تحت رابطه يه بند ايله باشى باغلى بر نوع عسكر عداديه ادخال
سى و مثلا ايكيسى اوچى اللى خانه لى قرا بر قريه اعتبار اولنه رق كرك بويله بر قاچ
نك اجتماعيله اولسون و كرك مستقلاً بر قريه اولسون اللى خانه يه بر سو باشى انتخاب
يين برله معتاد اوزره سو باشيلق امورى اول كمسنه معرفتيله اداره ايتديريله رك
اليسى دخى ويركوى معتاده لرى ويره كلدكلرى وجهله ويره رك بو وجهله دخى بر
سوارى عسكر حصوله كتورلمسى مناسب كوريله رك او بابده خاكپاىِ همايون
انه لرندن بالاستيذان سلستره واليسى و چرمن متصرفى قوللرينه مفصلاً مكاتيب چاكرى
يغى مثللو مشاراليه قوللرينه دخى اشعار اولنمش اولديغندن اشبو قائمه سى آنك جوابى
و جنجه طرنوى قضاسندن ماعدا ودين و نيكبولى سنجاقلرينك حاوى اولديغى
ردن اشعار تقيدات اوزره التى يوز نفر سو باشى تحرير ايده رك بر قطعه مفردات
ى ارسال ايلديكنى متضمن اولمغله منظور معالى موفور شاهانه لرى بيورلمق ايچون

ب انتباه بر درس عبرتدر . كوكل آرزو ايدر كه بو تربه مكملاً تعمير و مزارى ، صندوقه سى
سى احيا ايديله رك مدفونك هويتنى ناطق جبهه سنه بر مرمر لوحه تثبيت ايدلسون و تربه يى
اولان پيسلكلر تطهير ايديلوب استانبوللرك تاريخى بر شهر امينك سكونتكاه ابديسى بر آبده
حالنده ميدانه چيقسون .

روسه اوقاف اداره سنده محفوظ محاسبه دفترنده مومااليه قاريشديران سليمان بكك ۹۹۵ تاريخلى
سى مقيد و مسجلدر . يكيشهرده اوقافى واردر .
(استانبول و بوغاز ايچى . صحيفه ۲۰۱ . محمد ضيا بك)
مد ضيا بكك شو سطرلرله افاده ايتديكى تأثراتنه و تمنيلرينه اشتراك ايدرم . آنجق
نقطه يى ده توضيح ايتمك ايسترم : اولا سوباشينك شهر امينى ديمك اولديغى حقنده كى ايضاحاتله
اتمشدر . معمافيه مورخ هامه رك ده ضيا بك كبى سوباشى يى شهر امينى ظن ايتديكى اوچنجى
د ۲۲٤ نجى صحيفه سنده كى شو : « بازارلرك الك بويوكى ديمك اولان محتسب ايله شهر امينى
ك اولان سوباشى كنديسنك ياقيننده بولنديغى حالده شهرى تفتيش ايتملك ... » فقره سندن
لاشلمقده در .
انياً استانبولك تاريخ فتحى ۸۵۷ اولمسنه نظراً بو دور رجالندن اولان قاريشديران سليمان
وقفيه سى تاريخنك ۹۹۵ اولمسنك سببى آكلاشيله مامشدر . عجبا بو تاريخ ۸۹۵ ميدر ؟

معروض حضـور لامع النور ملوكانه‌لری قلنديغی ولدی‌الاقتضا مراجعت اولنمق اوزر
دفتر مذكور ديوان همايونلری قلمنه قيد ايتديريله‌رك مشار اليه قوللرينه تمنيسنی حاو
طرف چاكريدن بر قطعه مكتوب تحريريله سوباشی ناميله تحرير ايتمش اولديغی‌مار الذ
عسكری كوزلجه ضبط وربط ايله اهالی فقراسنه معتاددن زياده نسنه مطالبه‌سيله تعد
ورنجش وقوعه كلامسنه علی‌الدوام نظارت ودقت ايلمسنه دائر تنبيهات لازمه‌درج وتسط
قلنه‌جغی محاط علم عاليلری بيورلدقده امرو فرمان حضرت من له الامر كدر .

بوقائمه‌يی تلخيص ايدن تذكرهٔ معروضه بالاسنه سلطان محمود عدلی طرفندن يازيلا
خط همايونده « ودين محافظنك اشبو قائمه‌سيله كوندرديكی دفتر منظور همايونم اولمشدر
سرخده كوستردیكی اوزره ديوانی همايونمز قلمنه اولوجهله قيد ايتدريلوب مشاراليه
تمنيسنی متضمن اقتضاسنه كوره جواب تحريروارسال اولنسون» ديه فرمان بيورلمشدر.

حبسخانه‌لر اداره‌سی

استانبولده بيزانسليلردن قالمه بعض بنالر حبسخانه اتخاذ اولنمشدر. استانبول وبوغا
ايچی نامنده‌كی اثر معتبرك بيانته نظراً بيزانس حبسخانه‌لرندن بريسی (ايساق آنكلوس
برجی تحتنده‌كی (انه‌ماس) قله‌سی ، ديكری اليوم زندان قپوسی دنيلن محلده ايدی
انه‌ماس حبسخانه‌سنك عثمانليلر طرفندن استعمال اولنديغنه دائر قيده تصادف اولنمامشدر
بوكا مقابل فاتح سـلطان محمدك تعديلاً وتجديداً انشـا ايتديرمش اولديغی يدی قول
حبسخانه اتخاذ اولنمشدر .

قلعه‌لر و برجلر مستحكم موقعلر اولديغی ايچون بو كبی محللر دائما حبسخانه اتخا
اولنوردی . برجلرك بودروم قاتلری عادتا بر قويو كبی اولوب پك آغيرجزاسی اولانلر
بو بودروملرده حبس ايديليردی .

اساساً ايلك حبسخانه‌لرك قويو طرزنده اولديغی، توراتده حبسخانه ايله قويوتعبيرينك
الفاظ مترادفه‌دن ايدوكی و بوكاده حضرت يوسفك قويوده حبس ايدلمش بولنديغی سبب
كوسترلمكده‌در .

مهترخانه‌ده دخی قویولر موجوددر. قویوده‌کیلره لزومی اولان ارزاق وسائر حوایج یوقاریدن اشاغی‌یه صارقیدلمقده‌در. لسانمزده هوا وضیا کیرمه‌ین، منفذدن محروم، قاراکلق ورطوبتلی محلره زندان دنیلدیکی معلومدر. اسکیدن حبسخانه‌لره زندان تسمیه ایدلمکده اولمسی بونلرك طرز انشاسی حقنده برفکر استحصالنه مدار اولور.

یدی قله زندانی یوکسك رتبه‌ده‌کی سیاسی مجرملره مخصوصدر. تاریخك قید وضبط ایتدیکی وقوعاته نظراً شیمدی‌یه قدر مشهور ذواتدن فاتحك صدراعظمی محمود پاشای ولی کرید فاتحلرندن دلی حسین پاشا، طبانی یصصی محمد پاشا یدی قله زندانـنده حبس و اوراده اعدام ایدلمش اولدیغی کبی تاریخمزك اك خونین صحیفه‌لرندن بریسنی تشکیل ایدن سلطان عثمان ثانی فجیعه‌سی‌ده بوراده وقوعه کلمشدر.

سلطان عثمانی یدی قله‌یه حبس ایتدیرن بوسنه‌لی قره داود پاشا ده بر سنه‌صوکره عینی موقعده اعدام ایدلمشدر. یدی قله زندانـنده برده قویو موجوددرکه اعدام ایدیلنلرك کله‌لری اورایه آتیلیردی.

اعلان حرب ایدیلن دولتك هیئت سفارتنی یدی قله‌یه حبس ایتمك اصول قدیمه‌مزدن ایدی.

مثلا هجرتك ١١٨٢ سنه‌سنده باب‌عالی لهستانك روسیه‌لی طرفندن اشغالنی پروتستو ایتمکله برابر «عادات قدیمهٔ دولت‌علیه ودیدنهٔ دیرینهٔ سلطنت‌سنیه اوزره دولت مشارالیهانك قپو کتخداسی وخواص اتباعی یدی قله‌یه قالدیریلوب ویریلن فتوای شریفه وعلما ورجال دولت علیه‌نك اتفاقلریله اعظم سلاطین عظام وافخم خواقین کرام شوکتلو کرامتلو قدرتلو مهابتلو عظمتلو ولی نعمتم پادشاه داراحشم و شهنشاه اسکندر خدم افندمز حضرتلری روسیه‌لی اوزرینه جیوش دریاخروش ایله غزا وجهاد ایتمکه کمربند عزیمت ایتمشلردر».

یدی قله زندانـنه کوندریلان موسقوف ایلچیسی (اوبرسقو) بوراده خسته‌لندیکندن درسعادتده مقیم دول سائره ایلچیلرینك ذات شاهانه‌یه تقدیم ایتدکلری استرحامنامه‌ده بعدما محبوسینك قلعه داخلنده برخانه‌ده اقامت ایتملرینه مساعده طلب ایتملریله حصار درونـنده اون قدر خانه تخصیص وبر آغا، بر کتخدا، التی بلوك باشی واللی نفرقدر محافظه عسکری تعیین وبونلرك ادای فریضهٔ صلات ایتملری ایچونده کوچوك بر مسجد انشا ایتدیرلمشدی.

سلیم ثالث زمانندن صوکره حکومتجه اسکیسی کبی دول سائره سفراسی یدی قله‌یه حبس ایدیله‌مدیکی کبی رجال عثمانیه‌نك تجزیه‌سی خصوصنده دخی اسکی شدت زائل اولدیغندن یدی قله زندانك اهمیتی یاواش یاواش زائل اولمش و ۱۲٤۷ده مهترخانه‌نك حبس خانهٔ عمومی اتخاذندن صوکره اوراسی بسبتون ترك اولنمشدر .

روم ایلی حصاری عسکری مجرملر ایچون حبسخانه اولمغله برابر اهالیدن کوره‌که قونمسی لازم کلنلرده علی الاکثر سدالبحر قلعه‌سنه حبس ایتدیریلیردی .

جنحه وجرائم خفیفه اربابی ایله مدیونلر ایچون زندان قپوسنده‌کی حبسخانه تخصیص ایدلمشدی . بوراسی ۱۲٤۷ تاریخنه قدر دولتك حبسخانه‌سی اوله‌رق استعمال ایدلمشدر. تاریخ مذکورده حبسخانه سلطان احمدده‌کی تابخانه‌یه نقل اولنوب بنای مذکور قره‌قولخانه اتخاذ اولنمشدر .

آتیده سرعسکرلك بندینه درج اولنان وثیقه‌ده بوبابده تفصیلات واردر .

۱۲۹۸ سنه‌سنده قره‌قولخانه بنای سلطان عبدالحمید خان ثانینك قپوجی باشیسی هاروناچی‌نك عهده‌سنه بالانتقال هدم ایتدیره‌رك شیمدیکی خانی انشا ایتدیردیکی زمان تربه ایله قوندده‌کی اوطه‌یی وبرجی حالیله براقمغه مجبور طوتلمشدر. برج ایله اوطه کزلدیکی تقدیرده زندانك حال سابقی حقنده برفکر ایدینلیر .

صوك زمانلرده بوزندانلرده‌کی موقوفین نسا خاصکیده کائن داءالجون بیمارخانه‌سنه نقل ایدیله‌رك مهترخانه‌نك توسیعیله نسا ایچون ده محل تخصیص وتفریق اولندیغی زمانه قدر مذکور بنا نسا توقیفخانه‌سی اتخاذ اولنمش و۱۲۸٦ده اوراسی‌ده خسته‌خانه‌یه تحویل ایدلمشدر .

استانبول واسکدارده (طمرق) نامیله حبسخانه‌لر وار ایدی . حتی استانبولده (صالمه طمرق) نامیله برده سمت مشهور واردر . بو نام وقتیله اوراده‌ برحبسخانه‌نك موجودیتنه دلالت ایدر. باب عالینك قارشوسنده والیوم شورای دولتك اشغال ایتدیکی محله‌ده طمرق دائره‌سی اطلاق اولنمقده‌در . چاوش باشی ومؤخراً دیوان دعاوی نظارتی باب عالیده ایفای وظیفه ایتدیکی صره‌ده اشبو طمرق دائره‌سی باب عالی‌نك حبسخانه‌سی ایدی.

حبسخانه سلطان احمدده کی تابخانه‌یه قالدیرلدیغی تاریخه قدر چاوش باشی حکمنده واستانبول قاضیلرینك نظارتی تحتنده ایدی. بالجمله امور زندان سوباشیلره مفوض اولوب

اولوب عسس باشیلرده محافظه‌یه مامور ایدیلر. زندان معاملاتنه قاریشانلردن بریسی‌ده خاصکیلر ایدی که «درون و بیرون شهرده متصل کشت و گذار و قپو طرفندن مطلوب و غیر مطلوب سارق و قاتل و اشقیای سائره‌نك تجسس و اخذینه» مأمور ایدیلر. اوطه باشی و زندان کاتبی‌ده بو میانده تعداد ایده‌بیلیرز. بو مأمورینلر حقنده آتی‌یه درج اولنان وثیقه‌ده تفصیلات واردر.

چاوش باشیلق مأموریتی: دیوان همایونده رؤیت ایدیلن دعوالرك اجرا مأموریتی‌در. بیوك و کوچوك تذکره‌جی افندیلر چاوش باشینك معاونی حکمنده ایدیلر. چاوش باشیلق اکثر رجال دولتك ما فوقنده بر مأموریت اولوب صدارت کتخدای رسمیسی اولمدیغی زمانلرده آنك بعض مصالحنی دخی رؤیت ایدردی.

چاوش باشیلق ١٢٥٢ تاریخنه قدر عین شکلده دوام ایدوب تاریخ مذکورده (دیوان دعاوی) نظارتنه تحویل و تذکرهٔ شق اول و ثانیلر دخی معاون عنوانی آلمشلردر.

حبسخانه‌ده اعاشه مسئله‌سی ده شایان تدقیقدر. ١٢٤٧ تاریخنه قدر محبوسینك اعاشه‌سی ایچون حکومتجه بر گونا تخصیصات اعطا ایدلمدیکی و محبوسلرك اهالی طرفندن ویریلن اعانه‌لر ونذر قربانلریله اعاشه ایدلدیکی آتیده‌کی وثیقه‌دن اکلاشلمقده‌در. آنجق کرك نذورات، کرك اعانه‌نك محلنه صرف ایدلمیه‌رك زندان مأمورلری طرفندن سوء استعمال ایدلدیکی‌ده اکلاشلمقده‌در که بو جهتلری پك صریح بر صورتده بیان و حکایه ایدن وثیقه عدلیه‌مز تاریخی ایچون بك خجالت آوردر. بزده تربه‌لره، مدرسه‌لره قربان و آداق آدامق عاداتی اولدیغی کبی حبسخانه‌لره‌ده بو یولده تبرعات واقع اولدیغی اکلاشلمقده‌در. روش افاده‌یه نظراً زندانك قله‌سنده هرکون بر آدمك: «ای انسانلر بز بوراده آچز، بزه اعانه ویرك، ییه‌جك گوندرك» مألنده جلب مرحمت ایچون باغیردیغی ظن ایدلمکده‌در.

محبوسلرك اصول قیدیله یاپیلان ارتکابات و مأمورلرك خارجده و داخلده ایقاع ایتدکلری مظالم شایان دقت اولوب بو جهتلر آتیده‌کی وثیقه‌ده تفصیلاً محرردر. آنجق عین محبسده بولنان غیر مسلملرك اسلاملردن دها زیاده رفاه ایچنده امرار اوقات ایتملری و کیمسه‌سز مسلمانلرك چکدیکی اذا و جفا وبرده خرستیانلرده‌کی فکر ملیت و حمایه خصوصلرینه عائد فقره‌لرك اهمیتله اوقونمسنی توصیه ایله سالف البیان وثیقهٔ مهمه‌یی عیناً درج ایدییورم.

«بابا جعفر زندانه وضع اولنان محبوسان حین وضعنده بر پاره ویرمیوب فقط اطلاقلرنده خرج نامیله اون سکز پاره و دلکجی آقچه‌سی نامیله ایکی پاره ویره گلمشلردر.

وقله پنجره‌سندن ندا ایدنلره اهل خیرك ویره‌كلری صدقات آقچه‌سندن كل یوم هر محبوسه بر پاره‌لك اتمك وبرر كاسه چوربا ویریلوب نذوراتدن قربان وشمع وسائر هرنه كلور ایسه علی‌السویه محبوسانه توزیع اولنور. و دركنار اقتضا ایلدكده كتابت ایچون فرق آقچه‌دن یكرمی پاره‌یه‌دك آلنور. وبا اعلام شرعی محبوس اولانلرك اعلاملری تمام قید اولنمق‌شروطلرندندر. شیمدیكی حالده بر محبوس كلدكده كلیم وكچه وسائر مفروشات كتوردكده یتاق آقچه‌سی نامیله بر آلتونه‌دك آلورلر.

و محبوس اطلاق اولندقده آله‌بیلدكلری مقدار آلورلر و پنجره منادیسنه ویریلن صدقات آقچه‌سندن محبوسلره چوربا طبخ و توزیعی كلیاً مرفوع اولوب فقط یومی ایكیشر آقچه‌لك اتمك ویروب ماعدا جمع اولان صدقات آقچه‌سنی زندان كاتبلری بینلرنده توزیع ایدرلر. و نذوراتدن قربان وشمع و سائر هرنه كلور ایسه آنجق یكرمی آدمه بر وقیه لحم ویروب ماعداسنی سو باشی و اوطه باشی و كاتبلر بینلرنده توزیع ایدرلر. وبر دركنار اقتضا ایلدكده آلتمش پاره‌دن بش غروشه‌دك آلورلر. وآغا قپوسندن كلن محبوسلری چاوش باشیلره استیذان ایتمدین ینه آغا قپوسی طرفنه ویرلدكده افاده ایدرلر. و اعلام شرعی ایله محبوس اولانلرك اعلاملرینی تمام قید ایتمیوب آقچه قونیله مراملری اوزره تمام قید وحین اقتضاده دركنار ایدرلر. و زندان خاصكیلری بر قاچ نفر ایله درون و بیرون شهرده متصل كشت وكذار و قپو طرفندن مطلوب وغیر مطلوب سارق وقاتل و اشقیای سائره‌نك تجسس و اخذینه مأمور ایكن حالا خاصكی اولانلر تجارت و راحتلریله مقید اولوب وسو باشیلر خلاف معتاد قدیم اهل اسلام و نصارا و یهود سائلرندن هفته‌ده ایكیشر پاره آلورلر. وكنجولری واسطه ویان كسیجی و سارقلری اسواقده اخذ و وضع زندان ایدوب اكر تواتر بولمیه‌جق ایسه اوچ بش كون حبس و بعده آله‌جقلرین آلوب یول ویررلر. وبو وجهله فساد نظام حالا ظاهر اولوب حسب‌الاقتضا زندانبند اولانلردن یا مدیون یاخود جرمی قلیل اولانلردن سو باشی و اوطه باشی وزندان كاتبلرینه آقچه ویرمكه قدرتی اولوب آقچه ویرمكه رغبت ایتمیانلره انواع عذابلر ایله معذب اولوب بونلره آقچه ویرنلر هرنه قدر جرمی كثیر اولورسه دخی ایی خوش طونوب وطریق اطلاقی عرضحالر وهر دورلو صفتلر و حكام و ضابطانه (جرمی یوغمش تجسس ایتدك) دیو دائما اغفال قیدینه دوشوب و كلاملرین تصدیق ایتدیره‌جك آدملر بولورلر. بر تقریب بالاقتضا كرفتار سجن سلطانی

ولان اهل اسلام وضع قدیمه ورضای جناب رؤف رحیمه مخالف مبتلای انواع عذاب
دت وکفره ویهود وارمنی طائفه‌لری قوم طرفندن ویریلن صدقاتی زندان ضابطانه
یرلمکله ملت اسلامیه‌یه قیاس ایله راحت اولمقده‌در . والله موفق الامور واراده‌ٔ علیه
ورلدقده صورت نظاملری از قدیم زندان مزبور استانبول قاضیلری نظارتنده ودیوان
لیده چاوش باشی بولنانلرك حکمنده اولوب وبالجمله امور زندان سو باشیلره مفوض اولوب
کندوزی (کندیسی) مسئول وعسس باشیلر آنجق محافظه‌یه مأموردر.

اولا بر مجرب الاطوار وکار کذار سو باشی نصب وزندانك هر اموریــنه نظــارت
محبوسلرك مأکولاتلری خصوصنده کمال دقت ایدوب بر محبوس اطلاق اولندقده معتــاد
وزره یکرمی پاره‌دن زیاده خرج آلدیرمیوب وقلعه پنجره‌سندن منادی‌یه ویریلن صدقاتدن
مع اولان آقچــه‌یه بابا جعفر زاویه‌داری متولی وسو باشیلر ناظر نصب اولنوب هریوم
بوسانك چوربا واتمکلری معتاد اوزره ویرلدکدن صوکره فضله قالان آقچه‌یی ناظری اولان
و باشی ومتولی معرفتیله درکیسه وممهور ومتولی یدنده حفظ اولنوب هر درت آیده بردفعه
ستانبول قاضیلری معرفتیله حسابلری رؤیت و فضله قالان آقچه ایله دینی اولوب حبسی
یادی وادایه عدم قدرتی اولان مدیونلردن فضله ظهور ایدن آقچه کافی اولدیغی مرتبه‌لرده
ایان مرحمت اولانلرك داینلری ارضا وبدل صلح ایچون اعطــا اولنوب درکنار اقتضــا
لدکده قرق آقچه‌دن یکرمی پاره‌یه‌دك خرج آلنوب وقدرتی اولمیان فقرایه مجاناً درکنار
اوامر علیه واعلام شرعیه بلانقصان وزیاده قید اولنوب خلافیله حرکت ایدن کاتبــلرك
تابتلری رفع ومحکم حقلرندن کلنوب وهر نه طرفدن محبوس کلور ایسه وضع واخراجده
اوش باشی آغایه انها اولنمق کذلك زندانك خاصکیلری دخی کارکذار ومتجسس ومتبصر
ر کسنه اولمق لابدر .

سو باشی اولان بو تنبیهاتی انفاذ واجراسنده دائماً تیقظ وانتباه اوزره اولوب معاذالله
الی بر کسنه‌دن خلافیله حرکت ظهوری واقع وطمع خامه تبعیت حالاتی مشاهده اولنور
ســه سو باشی اولانك بلا امان جزاسی ترتیب اولنمق صورتلری حفظــاً للنظام وطلباً
رضات الملك العلام باش محاسبه‌یه قید وزندان دفترلرینه و استانبول قاضیسی طرفنه علم وخبر
ئه‌لری ویرلمك ایله بو مدت اهل زندانك مأمورلر تعدیسندن خلاصلری موافق رضای جناب
ب العزة اولدیغی تقریر اولندقده : ضــابطان وخدمهٔ مزبوره‌یی ونظــارتی اولان وقف
ن بورك متولیسنی کتوردوب اراده واستصواب اولنان اشبو نظامی کندولره افاده وبو وجهله

صداقت اوزره خدمتی ادایه تعهدلرینی تحت ضابطهٔ نظامه ادخال وصورت نظام باش محاسبه
قید وعلم وخبرلری ویرلمسنی اعلام ایلیه سز دیو استانبول قاضیسی افندی حضرتلرینه خطا
صادر اولان فرمان عالی یه امتثالاً زاویهٔ باباجعفر زندانته وضع اولنان محبوسلری صور
نظاملری ایچون خدمه وضابطان مزبور مجلس شرع مطهره یه احضار اولندقلرنده زندا
مرقومه محبوس اولانلر ایچون اصحاب خیراتك ویردکلری شمع ونان عزیز وسائر صدقا
ونذوراتدن جمع اولنان آقچه دن محبوس اولانلره نظام قدیمی اوزره یومی هر آدمه بر
پاره‌لك نان عزیز وهر کیجه چوربا وهر جمعه کیجه سی پلاو طبخ اولنمق بر مدتدن بر
متروك اولوب وکاتبلری اولانلر اعلاملری تماماً قید ایتمیوب مراملری اوزره قید واما
و جلب منفعتلری ایچون مرادلرنجه درکناره اجترا ایتملری وزندان مرقوم خاصکیلر
فضولی بعض کمسنه‌لری حبس ایله تجریم و تحصیل مال و جرم کثیر اولوب آقچه‌ویرم
اطلاقی بابنده خلاف انها تزویرانه سلوك ایله حکامی تغلیط و اغفاللری و یهود و نصار
محبوسلری قوملری طرفندن حمایه و آقچه ویرملریله اهل اسلامدن اولانلره قیاس اوزر
راحت اولملری وسائر بو مثللو مفاسدوملعنتی فیمابعد ارتکاب ایتمیوب محبوسلرك ما كولا
خصوصنده کمال دقت وبر محبوس کلدکده یتاق آقچه‌سی نامیله برشی آلنمیوب و اطلاق
اولندقده معتاد اوزره اون سکز پاره و درکناردن قرق آقچه‌دن یکرمی پاره‌یه‌دك خرج
آلنوب زیاده طلب ایتملری وبهر یوم چورباواتمکلری تمام ویریلوب مجرد جر منفعتلری
ایچون محبوسانه خلاف شرع و قانون جور واذیت ایتملری کندولره کماینبغی تنبیه وافها
وخدمهٔ مزبورون دخی بروجه مشروح بو نظام اوزره سعی و اهتمامه تعهد تام ایلدکلرنده
صوکره ویرلمن صدقات ونذوردن جمع اولنان آقچه‌دن طعام طباخ وفراش وپازاره کیدن
اجرتی و اوطون و تمور و قندیل و حصیر ودلکجی آقچه‌سی مصارفی بعدالاخراج فضل
قالان مبلغ درکیس وتمهیر اولنوب زاویه‌دار الشیخ السید صالح مبلغ مزبوره امین وحافظ
وصو باشی ناظر نصب اولنمغله یدنده حفظ ایچون هر مدت آیده بر دفعه استانبول قاضیسی
معرفتیله حسابی رؤیت و نقصه قالان آقچه ایله اداى دینه عدم قدرتی اولان مدیونلرك
داینلری ارضا وبدل صلح ایچون اعطا اولنمق اوزره تحت ضابطهٔ نظامه ادخال اولنمغ
لله الحمد بو امر ثواب مثمر التوابلك زمان مراحم نشان شهنشاه مکارم عنوانده وجه حس
ایله صورتیاب اولدیغی و ودیعهٔ باری اولان فقرا و ضعفایه محض اثر نظر عنایت ورأف
شهریاریلری اولوب مستلزم دعای دوام عمرو دولت و مستدعی صنوف توفیقات و عنای

العزت اوله‌جغی بی ارتیاب اولمغله اشبو نظام مستحسن و مرغوبك صورتی باش
سبه‌یه قید اولنوب علم و خبر قائمه‌سی ویرلمکله استحکام باعث دوامی ایدوکی حالا
تانبول قاضیسی اولان شریف محمد افندی اعلام ایتمکله اعلامنده مندرج وذیل تقریرده
رلی تعیینیله صورت نظامك حفظ واستمراری مطلوب اولدیغنه بناءً شروط تعهدیله
ام مزبورك الی ماشاالله تعالی بر قرار اولوب دستورالعمل طوتلق اوزره باش محاسبه‌یه
واستانبول قاضیسی افندی سجلاتنه وزندان دفترلرینه ثبت اولنمق ایچون بشقه بشقه
وخبر قائمه‌لری ویرلمك بابنده فرمان عالی صادر اولمغین اصل اعلام وصادر اولان اعلام
ی محاسبه‌یه قید وحفظ اولنوب زندان دفترینه قید ایچون بشقه علم وخبر ویرلمکله استانبول
یسی مولانای موماالیهك سجلاتنه دخی قید ایچون اشبو علم وخبر قائمه‌سی ویرلدی .
ذی القعده ١١٨٠ (١)

سرقت ، زنا کبی جرملری مشهود اولان قادینلر دخی باباجعفر زندانته حبس اولنوردی
لجق قادینلرك حبس واطلاقی خصوصنده بعض کونا یولسزلقلر واقع اولدیغی اکلاشلمقده‌در
بطهٔ اخلاقیه وظیفه‌سنك قاضی‌یه محول اولدیغی بالاده فصل مخصوصنده ایضاح ایدلمشدی.
ی‌یه خطاباً صادر اولان اشبو ایکی قطعه بیورلدی بو مسئله‌ده نه کبی یولسزلقلر
قع اولدیغنی کوسترمکده‌در :

استانبول قاضیسی عزتلو فضیلتلو افندی حضرتلری

منع فواحش وزنا شرعاً واجب الاعتنا اولان قضایادن ایدوکی وبومثللو فحشیاتك
هوری آثار غضب سبحانی اولان طاعون ووبانك ظهورینه سبب اولدیغی آیات قرآنیه
حادیث نبویه دلالتیله ثابت وظاهر اولمغله بو امر منهی وفعل منکردن ناشی منع وتحذیر
زمانده وخصوصا بویله اوانده واجب ولازم ایکن محله امامرلی آقچه‌یه میل ایله محله‌لرینه
قمنان زانی وزانیه‌لری تجسس و حکام وضابطانه اخبارده اغماض وضابطان مقوله‌لری دخی
کاسل واهمال ایلدکاری وبعض کنج قزلر وعورتلر دخی سؤال بهانه‌سیله زقاقلرده وبعض
اضعده اقامت وکشت وکذاره ابتدار اوزره اولدقلری وبعضاً تهمت زنا ایله اخذ واحضار
نانلره ایجاب ایدن تأدیب وجزا اجرا اولنمیوب صالیویرلدیکی جهتله ارباب هوا وفواحشده
ما خوف وتحاشی قالمیوب جوامع شریفه حوالیلری وزقاقلرده وقبرلرده علناً ملعنت

(١) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ٢٩

ومفسده‌لری نیجه کمسنه‌لرك دائما مشهودی اولمقدن ناشی فیمابعد استانبول داخلنده وخارجنده واطرافده محلات آره‌لرنده اولرده وسائر مواقعده کیزلو و آشکاره فواحش مقوله‌سندن بریسی خیانتی اجرایه وقت وفرصت بولدیغی وزقاقلرده کشت وکذار ایلدیکی مسموع اولور ایسه البته والبته تجسس وتحقیق اولنوب بویله ملعنت وقوعبولان محله‌نك امامی ومحافظه‌سنه مربوط اولان ضابطان هرکیم ایسه محله‌لرندن ظهور ایدن مفسدت اصحابی خبر آلوب درحال اخذوقبوبه احضارده تکاسل ایلدکلری ایچون امامت ودیرلکلری رفع وبلاد بعیده‌یه نفی واجلا اولنه‌جقلری واکر محله امامری و اهالیلری بومثللو خیانتکارلری ضابطانه خبرویردکلرندن صوکره اخذواحضارلرنده ویاخود مأخوذلرك حقلرندن کلدکده ضابطان اغماض ایدرلرسه امام واهالی محله طوغری دیوان عالی‌یه چیقوب کیفیتی افاده ایملری اراده اولنوب عزتلو ینکیچری آغاسی وسائر اقتضا ایدنلره بشقه بشقه فرمان عالیلر ایله تنبیه وتأکید قلندیغی وبو امر منکرك منعی لوازمنه دقت واهتمامکز لابد ایدوکی معلومکز اولدقده محلات امامرین حضور شرعه احضار وفرمان عالینك مفهومنی برر برر جمله‌سنه تفهیم وهر بری اشبو تنبیهاتی بومنوال اوزره محله‌لرینك اهالیلرینه بیلدیردکدن صوکره دائما موجب ومقتضاسی اوزره عمل وحرکت ایملرینی کرکی کبی تأکید وتشدید وسز دخی علی الدوام بونلرك حرکات وسکناتلرینی سؤال وتفحص ایله فرمان عالی‌یه مغایر حرکت ومفسدت اصحابنه اغماض ورخصتی ظهور ایدنلرك حال وکیفیتلرینی حضورمزه اعلام واخباره مبادرت واکر امامر وسائرلری بومنع وتحذیر ایله دائماً ومستمراً ممنوع ومحذور اولمیوب براز ایام اهتمام وبعده ینه ارباب هوا وفسده‌یه رخصت . . . معامله‌یه جرأت ایدرلر ایسه بومثللولر سائره عبرت قلنه‌رق مدام مقتضای فرمان عالی انفا ذقلنمق قطعی تنبیه واراده اولندیغنی دخی لازم کلدکده ایراد وافهام ایلیه‌لر دیو . ١ ب ١١٩٢ (١)

استانبول قاضیسی عزتلو فضیلتلو افندی حضرتلری

بوندن اقدم زمرهٔ فواحشك اخذوتأدیبلرینی محتوی ضابطانه خطاباً نشر اولنان بیورلدیلر موجبنجه اطراف واکنافدن اخذ ولاجل التأدیب باباجعفر زندانه بند اولنه‌رق محل مذکورده تراکم واحتشاد ایدن طائفهٔ نسوانك اصلاح نفس ایدنجه‌یه‌دك زندان بند اولدقلرندن صوکره ایچلرندن توبه وتزکیهٔ نفس ایدنلرك بر دخی مرتکب فحش وشناعت اولمیه‌جقلرینه محله‌لری امامری معرفتلریله حضور حاکمده یارار کفیللری اخذ اولندقجه

(١) استانبول قاضیلغی سجل نومرو ٦٢

طرفدن سبيللرينك تخليه‌سى دخى لابد اولوب لكن بو خصوصه قيام ومباشرت ايده‌جك
ئمۀ محلات وكفيل وشاهد اوله‌جق ذوات وخدمۀ محاكم وعسس باشى وسوباشى وسائر
خدام ونفراتك طمع خامه تبعيت ايله طائفۀ مزبوره‌نك تخليۀ سبيلى شايان اولانلرندن آقچه
دقلرندن ماعدا ترتيب اكاذيب ودروغ ايده‌رك شايستۀ اطلاق اولميانلرين دخى بر تقريب
اطلاقنه اجتسار ايده‌جكلرى تجسس اولنه‌رق استخبار اولنمغله ايمدى زمرۀ مذكوره‌دن
دان بند اولان گروه فواحشك تزكيۀ نفس ايليوب اطلاقه شايان اولانلرندن محله‌سى امامى
رفتيله بر دخى ارتكاب فحش ايتميه‌جكنه يارار كفيللرى اخذ اولنوب سبيللرى تخليه‌سنه
رخصت ويريلنلردن ائمۀ محلات وخدام محاكم وسائر خدمه ونفراتدن كمسنه‌نك اجرت قدم
حق قلم ناميله بر آقچه آلماسى خصوصنك تنبيهى لازم كلنلره تأكيد وخصوصا هنوز تزكيۀ نفس
يملرينك آقچه اميديله سبيللرى تخليه ايتديرمكه ايدن امام واهالئ محله‌دن كمسنه ظهور
دايسه لدى التحرى منع وزجرينه بذل قدرت ومتنبه اولميوب ينه باعث تزايد فساد وفحشيات
لور حالاته تصدى ايدن اولور ايسه حقندن كلمك ايچون اسم ورسميله اعلامه مبادرت واشبو
رك صورتن ايوب وغلطه واسكدار وسائر اقتضا ايدن محاكمك سجلاتنه قيد ايتديرمكه دقت
يه‌لر ديو . ٢٠ رجب ١١٩٢ (١)

٤ — قپودان دريالق

قپودان دريا ؛ استانبولده بولنان و ديوان همايونه اشتراك ايدن وزرادندر .

وظيفۀ عسكريه‌سندن ماعدا قاسم پاشا و غلطه جوارينك امور ضابطه‌سى ده قپودان
شالره محول ايدى . فقط پاشالر ، كنديلرينه مناسبتى اولمغله برابر دكزك اوزرنده وسواحلده
ور ضابطه‌يه قاريشه‌مازلردى . بو وظيفه ، قسم مخصوصنده ايضاح اولنديغى اوزره
ستانجى باشيلره عائددى . قپودان پاشالر قاسم‌پاشا وغلطه جوارنده تأمين آسايش ايچون
ه قوللقخانه‌لر تأسيس ايتديره‌رك درونلرينه (قاليونجى) تعبير اولنان عسكرلرى اقامه
درلر و بومناسبتله بو كبى قره‌قوللقخانه‌لره (قاليونجى قوللقى) نامى ويريليردى. اليوم بك
غانده قاليونجى قوللقى دنيلن برسمت مشهور واردر. كوره‌كه محكوم اولانلرى برمدت
بس ايتمك ولدى الحاجه كيلره ويره‌رك كوره‌ك چكديرمك ايچون ترسانه‌ده زندان

(١) استانبول قاضيلرى سجل نومرو ٤٢

ناميله برده حبسخانه واردی . ترسانه كتخداسی‌ده انضباطه باقاردی. هركیجه اوتوز بش قپودانك عسكرلريله شهر داخلنده قول كزدكلرینی اوليا چلبی خبر ويريبور .

٥ — جبه‌جی باشيلق

جبه‌جيلر؛ مهمات حربيه اعمال ايدن عسكرلردر. بوعسكرلر آخور قپو طرفلرنده واغلب احتمال قلنجخانه دنيلن شيمديكی مكتب صنايعك بولنديغی محلده‌اقامت ايدرلردی استانبولك سرای همايون خارجی ايله آياصوفيه، خواجه پاشا وآخور قپو طرفلرينك امر انضباط و آسايشندن جبه‌جی باشيلر مسؤل ايديلر . (٦٦)

٦ — بوستانجی باشيلق

تشكيلات قديمه‌دن باحث اولان نتايج الوقوعاتك بيانه نظراً سرای وقصرهمايونلر بوستانجيلری خدمت مخصوصه‌لريله برابر مرور زمانله بر نوع عسكر اوجاغی هيئتنه كيرمكله طوپقپو سرای همايوننك و داود پاشا و رامی چفتلكلريله كاغدخانه ، فنار باغچه و قاواق سرای حواليسنك و عموماً بوغاز ايچنك ضابطه وحراستی وظيفه‌سی بوستانجی باشی بولنانلره محول ايدی . مواقع مذكوره ايله جنكل كوينده وكوچوك صو ، چبوقلی ، بويوكدره ، بالطه‌ليمانی ، قوری چشمه مثللو يرلرده برر بوستانجی اوجاغی وبرر اوسته و مقدار كافی نفرات وار ايدی . شيمديكی ليمان رياستی وظيفه‌سی قسماً بوستانجی باشيلر طرفندن رؤيت اولنوردی .

بوستانجی باشيلر يالی كوشكنده كائن دائرۀ مخصوصه‌ده اقامت و ايام رسميه‌ده ذات شاهانه‌نك بينديكی قايغك دومنی قوللانمق ايله تميز ايدوب كيجه و كوندوز ايجاب ايتدكجه يا بالذات كنديسی ياخود معيتی حوزۀ اداره‌سنی كشت و كذار ايدردی .

سرای همايونده اوچ درت يوز بوستانجی اولديغی مثللو ذكر اولنان مواقعده دخی

---

[٦٦] جبه : حلقه‌شكلنده پولدن يابيلان زرهه، جبه‌خانه: ادوات‌اسلحه ولوازم حربيه‌نك حفظنه مخصوص محله اطلاق اولنور. اليوم باروت، فشنك ، كله كبی مهماته تسميه وجباخانه تلفظ اولنور. شيمديكی عسكری موزه‌سنه قديماً « ايچ جبه‌خانه » بالآخره « خزينۀ اسلحه » واحد ثالث دورنده « دارالاسلحه » و دها صوكره‌لری « حربيه انباری » دنيليردی .

ر او قدر ضابطان و نفرات بولنور ایدی . مع مافیه ملازم صورتنده اوجاغه یازلمش ایکی
وجبیك کشی دها وار ایدیکه قایقجیلق وباغچوانلق کبی کار وصنعتلرله مشغول ایسه‌لرده
ی الحاجه درعقب منسوب اولدقلری محللرده مجتمع اولورلر ایدی.

بوستانجی باشیلر یکیچری اغاسیله برابر حریق وقوعنده محل حریقه کیدرلر ویانغینك
طفاسنه غیرت ایدرلردی. سرای همایونك محافظه‌سندن برنجی درجه‌ده مسؤل اولدقلری
یچون وظیفه‌لری پك مهم ایدی . پادشاهلرك غضبنه اوغرایوبده قتلی لازم کلنلر
وستانجی باشیلره تسلیم اولنوردی. مورخ احمد رفیق بکك (مقتول وزیرلر) سرنامه‌سی
التنده یازدیغی اثرك کماندکش قره مصطفی پاشانك کیفیت قتلندن باحث فقرات آتیه‌سی
م بوستانجی باشیلرك بو وظیفه‌یی نصل ایفا ایتدکلرینی هم‌ده او زمانکی احوالی مصور
ولدیغی ایچون بروجه آتی عیناً نقل اولنمشدر :

« آرتق وزیر اعظم ایله بوستانجی باشی قارشو قارشویه قالمشلردی . بوستانجی باشی
دشاهك (آل شونی) دیدیکنی « مهری آل » معناسنه اکلامش ، پاشایه درحال مهری
یرك دیمشدی . مصطفی پاشا مهری تسلیم ایتدکدن صکره طیشاری طوغری ایلرولمش .
وستانجی باشنك هیچ مانعی اولمدیغنی کورونجه حریفك ایشی اکلامدیغنی سزمش
و فرصتدن بالاستفاده آتنه بینوب سراینه فیرلامشدی .

قره مصطفی پاشا تلاش ایچنده ایدی. سراینده قپولری قاپاتیور، اتباعنه سلاحلانه‌لرینی
ر ایدیوردی . فقط بندکانی پاشانك حرکاتندن برشی اکلامیورلردی . هپسی‌ده :
بونه اصل سوء تدبیردر . بو استانبول شهریدر. جمله‌مزی قلیچدن کچوررلر . برغیری
چاره‌ك وار ایسه آنی کور » دییورلردی . او زمان وزیر اعظم حرمه قوشیور .
رقه‌سنه سیاه بر قاپامه ؛ یشیل بر مقدم ، برچوخه سرحدی کییور قیافتنی تبدیل ایده‌رك
حرم طامندن نعلی مسجد طرفنه طوغری قاچیور ایدی . بو صره‌ده سلطان ابراهیم
وستانجی باشی‌یی چاغیرمش .

— نیچه ایتدك ؟

دیه سؤال ایتمشدی. فقط بوستانجی باشی صدراعظمك مهری تسلیم ایدوب کیتدیکنی
ویلر سویلمز سلطان ابراهیم تلاش ایچنده :

— تیز کافر، یا باشی، یاباشك !

دیه باغیرمشدی. اوزمان بوستانجی باشی معیتنه‌دورت بش یوز بوستانجی آلمش وزیرك سراینه قوشیور، بر قسمی‌ده تعقیبنه قویولیوردی. سلطان ابراهیمك وزیری مشکل بر وضعیتده بولنیوردی. آرقه‌سندن بوستانجیلرك اولانجه دهشتلریله قوشدقلرینی کورن صدراعظم آرتق قورتولمانك ممکن اولمدیغنی آکلایوردی. نهایت آقشامه قدر بر یرده صاقلانوب کیجه‌لین قاچمایه قرار ویریبور وهمان‌اوراده نعللی مسجد جوارنده بر اوت ییغینك آلتنه صاقلانیوردی. بوصره‌ده بوستانجیلر وزیراعظمك سراینه کیرمشلر. هرطرفنی آرامشلر. نهایت مسجد طرفنده‌کی آلچق دیواره چیقمشلردی.

بواثناده قره‌مصطفی پاشانك اوت ییغینلری آره‌سنده قملدانمسی کندیسنی میدانه چیقارمشدی اوتك قملدادیغنی کورنلر‌درحال اوزرینه قوشوشمشلردی. قره‌مصطفی پاشا جان‌قورتوسیله قلیجنی چکمش، بوستانجیلره قارشو مدافعه ایدیبور، برقاچ بوستانجینك پارماقلرینی پاره‌لیوردی. نهایت بوستانجینك بری بچاق ایله‌قفاسنی یارمش، اورتالق قانلر ایچنده قالمشدی.

قره‌مصطفی پاشا یاقالانیر یاقالانماز سلطان ابراهیمه خبر کیتمش .

— قتل ایدوب میتنی کتورسونلر.

دیبه اراده کلمشدی . بوستانجی باشی اراده‌یی آلیر آلماز وزیر اعظمی قانلر ایچنده سیلاخانه اوکنه کتیریبور. قتلی ایچون حاضرلقلر کوریبوردی. مصطفی پاشا باشنه‌کلن فلاکتدن متأثر، بوستانجی باشی‌یه یالواریبوردی .

— بنی حضور همایونه زنده کوتورك . پادشاهه سویلیه‌جك سوزم واردر .

دییوردی. فقط‌رجاسنه کیمسه قولاق آصمیوردی. نهایت جلادقره‌علی بتون خلقك مواجهه‌سنده زواللی وزیری بر کمندده بوغیور. برقاچ دقیقه صوکره جسدی برکلیمه صارلمش حضور همایونه کوتوریلیوردی. »

بوغاز ایچیله مرمره‌نك روم ایلی وآناطولی ساحللرنده‌کی قریه‌لرك براز بویوکجه‌لرنده اوسته نامیله بر بوستانجی ومتعدد نفرات واوفاق قریه‌لرده یالکز بوستانجی نفراتی بولنور ایدی. چتالجه کبی استانبوله نسبةً اوزاق اولان محللرده بیله اوراده‌کی سرای وحدائق همایونك بوستانجیلری حاکم بولنورلردی .

۱۲۴۱ تاريخنده بوستانجى باشيلق يكيچريلرله برابر الغـا اولنمش وضبطيه مشيريتى
شنده ايضاح ايدلديكى اوزره بونلرك وظيفه‌سى اوزمانسرعسكرلره توجيه‌اولنه‌رق ۱۲۶۲
ريخنه قدرده بوصورتله اداره‌اولنمش وتاريخ مذكورده ضبطيه مشيريتى احداث اولنوب
وسعادت وبلاد ثلثه‌نك امر انضباطى ضبطيه مشيرلرينه توديع ايدلمشدر .

يكيچريلرك لغوى صره‌سنده بوستانجيلرك تشكيلاتى نه‌مركزده بولنديغى واوصره‌ده
ونلر حقنده نه‌كبى معـامله ياپلمش اولديغى حقنده بر فكر استحصالنه مدار اولمق اوزره
يوان همايون قانوننامهٔ عسكرى دفترنده كوريلن نظـامنامه‌لردن استخراج اولنان فقره‌لر
نى‌يه عيناً درج اولنمشدر :

بوسـتانجى باشى آغالرك زير اداره‌لرنده اولان بوسـتانيان خاصه نفراتى يعنى كرك
سراى همايون داخلنده كائن طوپقپو و يالى كوشـكى و سپتجيلر وقايقخانه وصوغوق
چشمه و باغچـه‌جيلر و اشـلمه‌جيلر و باميه‌جيلر و قوشخانه و كلخانه و اينجيلى و دولاب
و مزبله كشان و دكرمن اوجاقلرى و كرك خارجده حدائق خاصه تعبير اولنان قره يالى
وله باغچه و بشكطاش و اورته كوى و قورى چشمه و ببك وميركون وقلندر وبويوك
ره و توقات و سـلطانيه و پاشا باغچه‌سى و چبوقلى و كوچوك صـو و قوله باغچه‌سى
و اسـكدار باغچه‌سى و آيازمه و صـلاجق و حيدر پاشا و فنار وفلوريه وداوود پاشا
و طوبجيار و ويدوس و على بك كويى و كاغدخانه و قره آغاج و خاصكوى اوجاقلرى
نفراتلرى الحالة هذه مرور ازمان ايله مختل‌النظام اوله‌رق اكثريسنده فقط اوسـته
و بلوكباشى وبرقاچ حمل‌مانده نفردن غيرى كمسنه موجود اولميوب و بعض معمورجه
اولانلرينك نفراتلرى دخى همان بولندقلرى اوجاقده بكجيلك خدمتنه منحصر كبى قالمق
وبر مدتدن برو بونلرك هر برى بر اوجاق عديله متفرق اوله‌رق طوپى حقنـده اعتبار
اولنان بوسـتانيان خاصه اوجاغى شيـديكى حالده بر طاقم متفرق نفوس قليله‌دن عبارت
اولمق حسبيله بوحال اوزره بونلر لدى‌الاقتضا بركونا دين ودولت خدمتنه يارامية‌جقلرى
واضحاتدن . . .

ديكر وثيقه

بوستانجى باشى آغالرك زير اداره‌لرنده اولان اندرون همايون و خارجده‌كى حدائق
خاصـه اوجاقلرى مرور زمان ايله مختل‌النظام اولديغندن اسـكى اصول و قواعدى
اقتضاسنه كوره محو و اثبات اولنوب ازجمله اوجاغ مزبوره يشلجيلك طريقندن كاوب

الیوم کتخدا بولنان کسنه وصاغ وصول یشیلجیلری و کذلک سرای همایون و کرک خارجده‌کی حدائق خاصه اوجاقلرنده مقدمدن حسب الطریق تکمیل خدمت ایده‌رک الحالة هذه قصر همایون بکجیلری و باش اسکی و بلوکباشی و اوسته بولنانلر اختیار و امکدار آدملر اوله‌رق عموماً اخراجلری ناروا اولدیغندن بشقه بعضلرینکده الیوم بولندقلری خدمتلرده صورت آخر ایله ابقا و استخداملری مناسب کورینوب آنجق دولاب و مزبله کشان اوجاقلری مثللو خدمت مخصوصه‌لری اولمیانلرک نفراتی کلیاً قالدیرلمق و سائر عملمانده و اختیار اوله‌رق تقاعدلکه شایان اولانلر اراده بیوریله‌جق شیئلرله چراغ بیورلمق خصوصلری بو دفعه شرفبخشای صدور بیوریلان قانوننامۀ همایونده مندرج و مذکور اولمقدن ناشی اولا ذکر اولنان یشیلجیلک طریقنک محو و اثباتی خصوصی لدی المطالعه الیوم یدی نفر صاغ ویدی نفر صول یشیلجیلری ویدی نفر چاوشلر و اون التی نفر بلوک باشیلرکه جمعاً اوتوز یدی نفر کسنه اولوب یدی نفر صاغ یشیلجیلردن حسب الطریق کتخدا اولان کسنه صندالجیان و اندرون همایون اوجاقلرینک ضابطی و نقل همایونده حرم همایون عصمتمقرون شاهانه‌نک قرلنغیج تعبیر اولنان قایقلرنده رئیسلک ویدی نفر چاوشلر دخی دیگر قایقجیلرک و کذلک اون آلتی نفر بلوکباشیلر دخی یدک تعبیر اولنان قایقلرک رئیسلک خدمتلریله خدمت همایون و سائر خدمت مخصوصه‌لری اولدیغندن ذکر اولنان کتخدادن کتخدالق لفظی طی اولنه‌رق باش رئیس و یدی نفر چاوشلر قرلنغیج رئیسلری و اون آلی نفر بلوکباشیلر یدک رئیسلری نامیله کافی السابق خدمتلرنده ابقا اولنه‌رق باش رئیس سلفلری مثللو سبزه‌خانه کتابتی وتولیت وزعامت ایله چراغ اولدقده اسکیلری بولیله باش رئیس اولمق .

/

٧ — طوپجی باشیلق واستانبولده پولیس تشکیلاتی

فاتح سلطان محمدخان اوعصره قدر مثلی کورلمه‌مش درجه‌ده جسیم طوپلر دوکدیره‌رک استانبول طوپ قوتیله فتح اولندیغی ایچون بعدالفتح شیمدیکی طوپخانه‌نک بولندیغی محل طوپخانه اتخاذ ایدیله‌رک طوپجیلغک ترقیسنه همت اولنمش وقانونی سلطان سلیمان زماننده طوپخانه‌نک اساسی صورت مکمله‌ده وضع ایدیلوب طوپجیلق دخی اوج بالای ترقی‌یه ایصال ایدلمشدر. بناءً علیه طوپجی باشیلق مهم ومعتنا مأموریتلردن اولوب وظیفۀ عسکریه‌سندن

ماعدا طوبخانه وبك‌اوغلى ايله جوارينك امور ضابطه‌سى ده طوبجى باشيلره توديع اولنمشدر. طوبجيلق ترقى ايده‌رك طوبخانه معاملاتى توسع ايدنجه جبه‌جى باشيلق، عربه‌جى باشيلق خمبره‌جى ياخود دوكيجى باشيلق ناميله اوچ شعبه‌يه انشعاب ايده‌رك آيريجه ايفاى وظيفه ايلمشلر وبوندن اولكى بنده ايضاح اولنديغى اوزره آخور قپوده اقامت ايدن جبه‌جى باشيلرده او جوارك اسايشنى محافظه‌يه مأمور اولمشلردر.

طوبجى باشيلق ١٢٤٨ ده (طوبخانه مشيريتى) عنوانته تحويل اولنمش ايسه‌ده ضابطه وظيفه‌سى مشيرلرك عهده‌سندن نزع ايدلميوب او تاريخلرده سرعسكرلر يكيچرى آغالرينه قياساً استانبولك ضابطه امورينه باقدقلرى كبى طوبخانه مشيرى ده غلطه، بك‌اوغلى وجوار محلاتك آسايشندن مسئول ايديلر. حتى ١٢٦١ ده استانبولده ايلك دفعه اوله‌رق پوليس تشكيلنه لزوم حس ايدلديكى زمان پوليسلر طوبخانه مشيرينك معيتنه ويرلمشدر. استانبولده ضبطيه نظارتنك تشكلندن برسنه اول احداث اولنان پوليس حقنده برفكر استحصالنه مدار اولمق اوزره اوزمان سفارتلره توديع اولنان مذكرهٔ عموميه ايله نظامنامه صورتى بورايه عيناً درج ايدلمشدر.

شايان دقتدركه بوكونه قدر جهت عائدتى حل ايديله‌مامش اولان ضابطهٔ بلديه‌نك بدايةً پوليسه موضوع اولديغى بو نظامنامه‌دن ده آكلاشلمقده‌در.

پوليس نظامى

١ بلطفه تعالى سايهٔ موفقيتوايهٔ جناب ملكداريده استحصال حسن ضابطهٔ بلده ايله مجرد استكمال اسباب امنيت اهالى وسكنه نيت خيريه سيله باارادهٔ سنيهٔ شاهانه وضع وتأسيسى مقرر اولان «پوليس» تعبير اولنور اصول جديدهٔ ضبطيه‌نك خدمات عموميه سندن اولمق وبعد ازين ايجابنه كوره ذيل و علاوه قلنمق اوزره شيمديلك اجرالرى مقتضى كورينان بعض مواد اساسيه‌دن :

اولكيسى : امنيت واسايش داخليهٔ مملكته دائره قوانين ونظامات مقتضيه‌نك اتخاذيله صور اجرالرينه نظارت .

ايكنجيسى : نظام واسايش عامه‌نك محافظه‌سنه دائركافهٔ خصوصاتده قره‌قولخانه‌لرده اولان عساكر نظاميه‌نك لدى الاقتضا جلب واستخداملرينه مأذونيت .

اوچنجیسی : داخل مملکتده سیروسیاحت ایدن یولجیلرك مرور وعبورلرینه نظارتله اقتضا ایدن مرور تذکرەلرینك اعطاسنه همت .

دردنجیسی : تبعۀ دولت علیەدن وغیریدن وارد اولان مسافرینك یدلرنده بولنسان مرور تذکرەلری ویاپورطلرینك اخذ و حفظیله یدلرینه اقامت تذکرەلری اعطاسنه مسارعت .

بشنجیسی : اسلحۀ ناریه استعمال ایدن آوجیلرك مأذونیتی ضمننده یدلرینه لازم کلن رخصتنامەلرك اعطاسنه مبادرت .

آلتنجیسی : بالجمله ابنیۀ امیریەنك وتصرفنده حقوق مشترکه بولنان محال ومواقعك ازهرجهت محافظەسی اسبابنك استحصالنه غیرت .

یدنجیسی : تامالاعضا اولدیغی حالده بر ایش ایله مألوف اولمیەرق من غیر ضرورة سائللك ایله خلقی تعجیز ایدنلر حقنده براصول مستحسنەنك اتخاذیله اصول مذکورەنك اجراسنه صرف مقدرت .

سکزنجیسی : فقرادن اولەرق بلاکار وصنعت قالوب مملکتی جانبنه عودت ایتمك آرزوسنده اولوبده کیدەمیانلره واو مقولەلرك خستەلرینه بر مقتضای انسانیت لازم کلن معاونتك صرف واجراسنه همت .

طقوزنجیسی : حبسخانەلره دقت و نظارتله برمدت معینه محبوسیتلری حکم اولنوب بعد اتمام المدة سبیللری تخلیه اولنان فقیرالحال کسانك مملکتلری طرفنه معاودتلری خصوصنده تسهیلات مقتضیەنك اجراسنه صرف مکنت .

اونجیسی : خان وسائر بیکاران محللرینك ولوقنته واوتل تعبیراولنان بالجمله مسافرخانەلرك نظامنه اصول و قوانین مقتضیەنك وضع و تأسیسیله صور الجرائیەلرینه دقت ونظارت .

اون برنجیسی : محل فسق ذ هوا اولان اماکننك و او مقوله محللرده ساکن اولان و بولنان اصحاب فسقك و قومارخانەلرك تفتیش و تحریسیله منع و تحذیرینه مسارعت .

اون ایکنجیسی : ایشنی و کوجنی ترك ایله مجرد تعطیل مصالح عباد غرضنده اولان عمله و ایشجی مقولەلرینك جمعیت و زحاملرینك و کرك بو مثللو اسایش عامەیی

اخلال ایده‌جك هر كونه فتنه وفساد جمعیتلرینك دفع و ازاله‌سیله اختلال وقوعنك اوكی كسدیرلمسی اسبابنه تشبث و مثابرت .

اون اوچنجیسی : اخلاق و آداب‌عامه‌یی مخل اوله جق كافهٔ خصوصاتده طبعخانه‌لره وكتابخانه و بالجمله كتابجی دكانلرینه دقت وبصیرت و خارجدن توارد ایدن انواع كتب ورسائل و اوراقك قبل‌النشر باقیلوب لازم كلن منع وتوقیفنه دقت.

اون دردنجیسی : خلقك اكلنمه‌سی ضمننده پولیس طرفندن رخصت مخصوصه استحصالیله كشاد اولنان تیاترو وسائر اویون محللرنده امنیت شخصیه‌یه دائر كافهٔ اموره و بر قضا وقوعنك منع و رفعیله داخلاً و خارجاً نظام واسایشك محافظه‌سی اسباب ووسائلنك اتخاذینه دقت وبصیرت .

اون بشنجیسی : عید ومسرته دائر ایام معدوده حقلرنده مرعی اولان قوانین و تنبیهاتك اخطار و اخبارینه مبادرت .

اون آلتنجیسی : قازینو و بورس تعبیر ایدیلن كافهٔ تجارك معاملات ومذاكراتنه مخصوص اولان محللرك نظام داخلیه‌سنه نظارت ودلال وسمسارمقوله‌لرینك مأذونیتلرینی حاوی یدلرینه تذكره اعطاسیله بلا رخصت سمسارلق ایدنلرك منعنه مثابرت .

اون یدنجیسی : حین ادعا و ایجابنده بركسنه‌نك موتی اسباب عدیدهٔ آجالدن قنغی سببدن وقوعبولمشدر وخسته بولنان نه سببدن خسته‌در و سقط جنین و سائره‌دنمی خسته‌در . وحامله و غیر حامله‌میدر و بعض جنس بیانیله ادعا اولنان معادن واشیا قنغی و مركبات و بسائطدنمیدر . بونلر و امثالی مشكلاتده اهل خبره اولمق اوزره نظارت مذكوره ایچون فننده ماهر بر نفر كیمیاكر و بر نفر طبیب و بر نفر جراحك اشد لزومی اولمغله بونلرك دخی انتخاب و تعیینته مأذونیت خصوصلرینه دائر پولیس مجلسی طرفندن قلمه آلنان برقطعه مضبطه تقدیم اولندیغی بیانیله عنه‌تعالی بوندن بویله فروعات مفصله‌سنی حاوی نظامنامه‌لرك مجلس مزبورده تنظیم و مذاكره‌سنه مبادرت اولنمق‌اوزره مواد مذكوره‌نك دیوان همایون قلمنه قیدیله ایجاب ایدن علم‌وخبرینك اعطاسی خصوصی پولیس نظارتی انضمامیله حالا طوبخانهٔ عامره مشیری دولتلو محمد علی پاشا حضرتلری طرفندن باتقریر افاده و انها اولنوب مواد اساسیهٔ مذكوره مجلس والای احكام عدلیه‌ده

دخی بالمطالعه ضابطهٔ بلدیه حقنده الزم ومناسب شیلر اولدیغندن طبق انها اولندیغی وجهله دیوان همایون قلمنه قیدیله ایجاب واقتضالرینک تسویه واجراسی خصوصنه مباشرت اولنمق ایچون لازم کلان علم وخبرینک تحریر و اعطاسی و کیفیت معلوملری اولمق اوزره مقام والای نظارت خارجیه‌دن دول متحابه سفارتلرینه مذکرهٔ رسمیه‌لر ویرلمسی مجلس والای مذکورده دخی تنسیب وبا مضبطه افاده اولنمش وواقعا مضبطهٔ مرقومه‌نک حاوی اولدیغی مواد ضابطهٔ بلدیه حقنده الزم ومناسب بولندیغندن مواد معروضه‌نک استیذان قلندیغی اوزره بر منطوق مضبطه تسویهٔ ایجابی وبمنه تعالی اجرای فعلیسیله حصول ثمره‌سنه اعتنا ودقت اولنمسی خصوصنه ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه متعلق اوله‌رق اولبابده امر همایون شوکتمقرون جناب جهانبانی شرفریز سنوح وصدور اولمش ومقتضای منیفی اوزره مضبطهٔ مرقومه بعبارتها دیوان همایون قلمنه قید اولنه‌رق بر منوال محرر نظارت مشارالیها جانبندن دخی سفارتلره بشقه بشقه مذکرهٔ رسمیه‌لر ویرلمش اولمغله کیفیت معلوم اولمق و بالاده بیان اولندیغی اوزره ایجاب و اقتضالرینک تسویه واجراسنه مباشرت قلنمق ایچون طوبخانهٔ عامره جانبنه اشبو علم وخبر اعطا قلندی . (١) ١١ را ١٢٦١

سفارتلره یازیلان مذکرهٔ عمومیه صورتی

بمنه الکریم سایهٔ موفقیتوایهٔ جناب ملکداریده مجرد استحصال حسن ضابطهٔ بلده واستکمال اسباب امنیت اهالی وسکنه نیت خیریه‌سیله دارالسلطنت السنیه‌ده دخی وضع وتأسیسی برمدتدن برو تصور وتصمیم قلنمقده اولان پولیس تدبیر اولنان اصول ضبطیه‌نک لجنده متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ شاهانه موجبنجه اتخاذی قرارکیر اوله‌رق اصول مذکوره‌نک نظامات اساسیه‌سنک مذاکره‌سی ضمننده طوبخانهٔ عامره مشیری دولتلو محمد علی پاشا حضرتلرینک داخل حوزهٔ نظارتلری اولمق اوزره برمجلس مخصوص ترتیب وتشکیل برله اقتضا ایدن رئیس واعضا وسائر مأمورلرینک نصب وتعیینلری اجرا قلنمش ومجلس مذکور برازوقتدن برو بوبابده نظامات نافعه وقوانین لازمه‌نک مذاکره ومباحثه‌سنه شروع ومباشرتله اول امرده اصول مذکوره‌نک خدمات عمومیه‌سندن اولان بعض مواد اساسیه‌نک اتخاذینه قرار ویرمش وموادمذکوره نزد دولت علیه‌ده دخی تصدیق وقبول اولنه‌رق بعدازین ایجاب

(١) دیوان همایون نامهٔ همایون دفتری. نومرو ١١. صحیفه ٣٦١

واقتضالرینك اجراسنه مبادرت اولنمق اوزره کیفیت مشیر مشارالیه حضرتلری طرفنه بیلدیرلمش اولمغله نزد دولت علیه‌ده مقیم دول متحابه سفارتلرینك دخی اولوجهله علی العموم سکنهٔ دارالسلطنت السنیه‌نك محضا حصول امن واستراحتلری ایچون وضع وتأسیس اولنان نظامات حسنهٔ ملکیه‌دن محظوظ اوله جقلری مجزوم عالی بولندیغندن سالف الذکر اتخاذ اولنان مواد اساسیه‌نك کندولره تبلیغ وبیانی تنسیب اولنمشدر. شویله‌که فیمابعد مجلس مذکور امنیت وآسایش داخلیهٔ مملکته دائر لازم کلن قوانین ونظامات حسنه‌یی اتخاذ ایله صور اجرائیه‌لرینه ونظام وآسایش عامه‌نك ازهرجهت محافظه‌سیله بالجمله ابنیهٔ میریه‌نك وتصرفنده حقوق مشترکه بولنان اسواق وبازار وسائر محال ومواقعك نظارتنه ومملکتك نظافت وطهارت داخلیه‌سی اسباب ووسائلنك استکمالنه وخان وسائر بیکاران محللرینك ولوقنطه وهوتل تعبیر اولنان بالجمله مسافرخانه‌لرك نظامنه دائر اصول وقوانین مقتضیه‌نك وضع وتأسیسیله کذلك صور اجرائیه‌لرینه ومحل فسق وهوا اولان اماکنك واومقوله محللرده ساکن آدملرك وبولنان اصحاب هوانك وقمارخانه‌لرك تفتیش وتحریسیله منع وتحذیرینه وایشنی کوجنی ترك ایله انجق تعطیل مصالح عباد غرضنده اولان ایشجی وعمله وسائر سرسری مقوله‌لرینك جمعیت وزحاملرینك وکرك بومثللو اسایش عامه‌یی اخلال ایده‌جك هرکونه فتنه وفساد جمعیتلرینك رفع وازاله‌سیله هرحالده اویغونسزلق وقوعنك اوکی کسدیرلمسی خصوصنده وتام الاعضا اولدیغی حالده برایش ایله مألوف اولمیه‌رق من غیر ضرورة سائللك ایله خلقی تعجیز ایدنلر حقنده براصول ونظام معتدل اتخاذ ایده‌رك حسن اجراسی ماده‌لرینه وداخل ممالکده سیروسیاحت ایدن یولجیلرك مرور وعبورلری نظامنه نظارتله بوکا متفرع اولان سائر کافهٔ نظامات نافعه‌نك استکمالنه وفقرادن اوله‌رق بلاکار وصنعت قالوب مملکتی جانبنه عودت ایتمك آرزوسنده بولنان کسانه واومقوله‌لرك خسته‌لرینه برمقتضای انسانیت لازم کلن معاونتك وحبسخانه‌لرده وقتیله یاتوب برمدت معینه محبوسیتلری حکم اولنان وبعد اتمام المده سبیللری تخلیه قلنان فقیرالحال کسانك مملکتلری طرفنه معاودتلری خصوصنده تسهیلات ممکنه‌نك اجراسنه وآداب واخلاق عامه‌یی مخل اوله‌جق کافهٔ احوالده موجود اولان طبعخانه‌لره وکتابجی دکانلرینه وهربار خارجدن توارد ایدن انواع کتب ورسائل واوراق مطبوعه‌یه قبل النشر امرا ونظرله لازم کلنلرینك منع وتوقیفنه وخلقك اکلنجه‌سی ضمننده رخصت مخصوصه ایله کشاد اولنان تیاترو وسائر اویون محللرنده امنیت شخصیه‌یه دائر کافهٔ تدابیره تشبث ایتمکله وغازینو وبورس تعبیر اولنان طائفه تجارك معاملات وهذا کراتنه مخصوص محللرك نظامات داخلیه‌سنك محافظه‌سیله دلال وسمسار طائفه‌سنك برحسن نظامه ربطی

خصوصلرينه وعيد ومسراته دائر وسائر امام معدودهٔ رسميه‌متداوٌ مرعى‌الاجرا نظامات وتنبيهاتك نشر واخطارينه والحاصل مقصداصلى اولان حسن اسايش وضابطهٔ مملكته دائر هر برقوانين لازمه ونظامات نافعه‌نك استكمالى خصوصلرينه نظارت ودقت ايلمكه مأمور ومأذون بولنمش اولمسيله موادمشروحه معلوم دوستانه‌لرى اولوبده بوندن صوكره بوبابده مجلس مذكور طرفندن نشر واعلان اولنه‌جق تنبيهات واخطاراته تبعهٔ موجودهلرى طرفلرندن اظهارحسن رعايت ومتابعت اولنمسى خصوصلرى لوازم دوستى ومصافاتدن اولديغندن اولبابده طرف دوستانه‌لرندن منتظر اولان مساعئ جميله‌نك ابرازينه موصوف اولدقلرى شيمهٔ خير خواهى ومنفعت ايجابجه صرف همت اولنمسى التماسيله بيـان حاله ابتدار وبو كيفيت دخى تجديد مراسم حرمت وموالاته وسيلهٔ جميله عد وشمار اولندى .

٢١ را ١٢٦١

٨ — سرعسكرلك واستانبولده قره‌غولخانه‌لر تأسيسى

سرعسكرلك ١٢٤١ تاريخنده يكيچريلكك لغوى اوزرينه دها واسع صلاحيتله‌اونك مقامنه قائم اولمق اوزره احداث اولنمشدر. بدايت احداثنده يكيچرى آغالرى مثللو استانبولك امور ضابطه‌سى ومنع حريق تدابيرينك اتخاذى وظيفه‌لرى ده سرعسكرلره توجيه اولنمشدى. بو حال ١٢٦٢ تاريخنه قدر دوام ايتدى . او تاريخده ضابطه امورينك عسكرلكدن تفريقيله مرجعى ينه سرعسكر اولمق فقط امور اداره‌ده بردرجه‌يه‌قدر حائز استقلال بولنمق اوزره برضبطيه مشيريتى احداث ايدلمشدر . بوبابده‌كى تفصيلات آتيده‌كى فصلده محرردر .

سرعسكرلر ابتداى تشكللرنده آغا قپوسنده ايفاى وظيفه ايتمشلر ايسه‌ده ١٢٥٢ تاريخنده سلطان محمود عدلى‌نك فرمانيله اسكى سراى تخليه اولنه‌رق اوراسى مقام سرعسكرى اتخاذ اولنمشدر. شيمديكى حربيه نظارتى بناسى ١٢٨٢ تاريخنده انشا ايتديرلمشدر . بنا مهندسخانه‌نك يتشديرديكى كزيده معمارلردن على پاشانك اثريدر .

يكيچرى آغالرى شهرك امور ضابطه‌سنه باقدقلرى زمانلرده درسعادت وبلاد ثلثه‌نك مناسب محللرنده قوللق ناميله قره‌قولخانه‌لر تأسيس ودروننه كافى مقدارده عسكر اقامه ايتديرمكده ايديسه‌لرده بو قره‌قولخانه‌لرك اخشاب واحتياج ايله متناسب اولمديغى نظردقتى جلب ايده‌رك ١٢٤٧ تاريخنده جابجا كاركير ومجدد قره‌قولخانه‌لر انشاسى دولتجه‌بالتنسيب

اجرای ایجابنه توسل اولنمشدر. آتیده‌کی وثیقه بومسئله‌یی لایقی وجهله تنویر ایده‌جك ماهیتده‌در. بو وثیقه‌ده انشاسنه لزوم کوستریلن قره‌قوللخانه‌لر اون‌سنه اولنه کلنجیه‌یه قدر شهرمزك بعض محللرنده موجود ایدی. بونلردن باغچه‌قپوسنده‌کی ۳۲۹ سنه‌سنده مالیه نظارتنجه صاتیله‌رق یرینه اناطولی خانی یاپلمش، شهزاده‌باشنده‌کی توسیع طریق ایچون کری چکیله‌رك بشقه برطرزده یکیدن انشا ایدلمش، حطب قپوسنده‌کی بعض تعدیلاتله خانه تحویل اولنمشدر. آقسرایده الآن موجود اولان قره‌قوللخانه ایسه اوراده کشادی متصور میدانه قلب اولنه‌جقدر.

«آستانهٔ شوکت آشیانه‌ده واقع قره‌قول(٦٧) اقامه اولنان محللر اخشاب وقدیم وعساکر منصورهٔ محمدیه اقامه‌سنه غیر چسبان اولدیغندن مهمات حربیه قره‌قوللخانه‌لری مثللو کارکیر اوله‌رق انشالرینه تشبث اولنمش وزندان قپوسی قره‌قوللخانه‌سی ایچون دخی باب مذکور لدی المعاینه قره‌قوللخانهٔ مذکور (ملغا) دن قالوب وتربهٔ شریفه‌ده محفوظ صندوقهٔ حرمت

---

(٦٧) ترکجه‌نك عجمجه‌یه فائقیتنی اثبات ایچون چغتای شعراسندن علی‌شیر نوائی‌نك یازمش اولدیغی «محاکمة اللغتین» ده (بعض الفاظه «ول» علاوه ایدوب سلاطینك رزم وبزم اسبابندن بعضیلرینه صفت معینه قیلارلر. قراول = عسکر بکجیسی، جنداول = دمدار، یاساول = یاساقجی وامثالی کبی) دینلمکده‌در.

بو کلمه عثمانلی تورکجه‌سنده قره‌قول شکلنده مستعمل اولوب (ق) ایله (غ) آره‌سنده‌کی قرب مخرج طولاییسیله بالاخره املاسی (قره قول) ه انقلاب ایتمش وبو صورتله اصلدن تباعد ایدلمکله بو کلمه حقنده بعض تفسیرات باش کوسترمشدر: ازجمله بری وبحری عساکر پادشاهك قولی (بنده‌سی) عد ایدلدیکندن پادشاه اوغورنده قره‌ده حرب ایدنلره (قره قولی)، دکزده حرب ایدنلره «قالیونجی قولی» دیمك لازم کلیر ظن ایدلمش وبو ظنه بناءً قره‌قوللخانه، قره‌قوللقجی و قالیونجی قوللغی تعبیرلری احداث اولنمشدر.

حالبوکه اساساً استانبولده‌کی عسکرلره (قپو قولی) یعنی پای تخت عسکری، ولایتده‌کی عسکرلرده (یرلی قولی) دینیلیردی. بعض کره (یرلی قولی) نفراتنه عسکر علاوه اولنور، بونلره‌ده (قول اوغلی) دیرلردی.

قره‌قولی؛ عساکر بریه حقنده یاقیشیق السه بیله بحریه عساکری یالکز قالیون استعمال ایتدیکی ایچون بونلره منحصراً قالیونجی قولی دیمکه لزوم اولمیوب بوکاده فرضا (دکز قولی) دیمك اقتضا ایدردی.

برده مادام‌که قره‌قولی بریه عسکری دیمك اولیور بو عنوانی یالکز قره‌قوللخانه دنیلن اوطاق بنالره تسمیه طوغری اولمیوب بالخاصه عسکر قشله‌لرینه (قره‌قوللخانه) دنیلمك لازم کلیردی.

ایشته بو مطالعه‌ده کوستریرکه: بوندن اولکی حاشیه‌لرده‌ده بالمناسبه عرض ایدلدیکی اوزره اسلافمز بال‌یمز، بالیوس وسوباشی تعبیرلرینك اصللرینی تحقیق ایده‌میه‌رك بونلری نه‌صورتله یاکاش اکلامشلر ایسه تورکجه‌نك اصلی کلمه‌لرندن بریسی اولان «قراول» تعبیری ایچون‌ده بوکبی اوزون ومناسبتسز توجیهلر آرامشلر وبولمشلردر.

اولان ذات دخی انصار کرامدن (۶۸) برذات شریف اوله رق مشار الیه حقنده (بابا) اطلاقی (ملغا) طاقمنك (۱) بابالری اولایغنه وسلطان احمد خان طاب ثراه حضرتلرینك تابخانه سی محبس تخصیصیله صدقهٔ جناب شاهانه اولمق اوزره عمارت طرفندن نان و شوربا و آتش دخی اعطا قلندیغی صورتده بر نوع خیر اوله جغنه بناءً بوندن بویله زندان قپوسنه (باب جعفر) وانشا اولنه جق قره قوللقخانه یه (باب جعفر قره قوللقخانه سی) تسمیه اولنمق اوزره استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی حضرتلری طرفنه و سائر اقتضا ایدن محللره علم وخبرلرینك اعطاسی صورتی تنسیب اولندیغی دولتلو سرعسکر پاشا حضرتلری طرفندن افاده واشعار و بوبابده ابنیهٔ خاصه مدیری افندینك تقدیم ایلدیکی لایحه تسیار اولنمش اولوب محل مذکوره قره قوللقخانه انشا اولنمق اوزره تابخانهٔ مذکورك محبسه تخصیصی و باب مذکورك بوندن بویله (باب جعفر) نامیله تنصیصی واقعا هنگام محاسن اتسام حضرت شاهانه نك

(۶۸) محمد ضیا بکك استانبول و بوغاز ایچی نامنده کی اثر معتبرنده اعطا ایلدیکی ایضاحاته نظراً بوراده مدفون اولدیغی اعتقاد ایدیلان ذات امام حسین اولادندن سید جعفردر. یاننده کی قبرالیوم زندانجی علی بابا دنیلان چوبان علی دده نكدر.

سید جعفر رفیقی بولنان شیخ مقصود ایله معیتلرنده بش آلتی یوز کشی بولندیغی حالده خلیفه هارون الرشید طرفندن ایلچیلکله قسطنطینیه یه کلمشدر. بونلرك بیزانسه ورودلرندن براز اول قدیمدن برو قوجه مصطفی پاشاده برمحله تشکیل ایدرك اسکان وتوطن ایتمش اولان عربلرله روملر آره سنده برمقاتله وقوعبولوب مسلمانلردن برخیلی کیمسه شهید دوشمش، شهدا کوللرجه سوقاق اورته سنده قالمش وبالطبع دفن ایدیلمامشلردر. ایشته سید جعفر ایله شیخ مقصودك بیزانسه ورودی بوآنه مصادفدر. سید جعفر رفیقیله برابر ایمپراطور برنجی نیکیفوروس (۸۰۲-۸۱۱)ك حضورینه چیقدیغی زمان شهدانك بویله سوقاق اورته لرنده پامال حقارت اولملرندن طولایی زباندرازانه ادارهٔ کلام ایتمش اولدیغندن ایمپراطورك امریله بوزندانه حبس ایدلمش ایمش.

اولیا چلبی سید جعفرك مسموماً وفات ایتدیکنی یازییور ایسه ده برروایته کوره ده قاتلی بصوردن وفات ایتمشدر. زندانك هوا وکونش آلماز، رطوبت منبعی بریر اولدیغی نظردقته آلنورسه بوصوك روایته اینانمق لازمکلیر. سید جعفر غضوب، دل آزار برذات ایمش. رفیقی شیخ مقصود ایسه طبعاً دها ملایم ومزاجکیر اولدیغندن ایمپراطورله آشنای ملاقاتنده مساعده استحصال ایدرك معیتنده کی آدملرك معاونتیله شهدانی اولدقلری یرلرده دفن ایتدیرمکه موفق اولمشدر.

کرك سید جعفرله رفیقنك سفارتله استانبوله کلدیکی، کرك قوجه مصطفی پاشاده کی مقاتله کیفیتی تاریخاً قطعی صورتده ثابت دکلدر. جعفرك هویتی یعنی اصحاب، تابعین یاخود رجال سیاسیه عباسیه دن اولوب اولمدیغی ده مجهولدر. بوراده یاننده مدفون ذاته ضیا بك چوبان علی دده دیدیکی حالده آتیده تقریر وقایعدن منقول فقرده مهتدی علی بابا تسمیه اولندیغی کورلمکده در. بوتون بو

(۱) یکیچری اسمی تلفظ ایدلمه مك ایچون بوصورتله (ملغا) تعبیری قوللانیلدیغی آکلاشلمقده در.

آثار بديعه‌سندن معدود وجوار تربهٔ شريفه‌سندن اولوجهله زندان مذكورك لغوى دخى مرحوم مشاراليهك روحانيتنه بر مجابت جميله اوله‌جغى رونمون اولديغندن كيفيت ركاب حكمت‌مآب جناب ملوكانه‌دن لدى الاستيذان سرعسكر مشاراليهك اشعارلرى وجهله اجراسنه ارادهٔ سنيهٔ شاهانه تعلق ايله اولبابده خط همايون كرامتمشحون تاجدارى شرف افزاى صحيفهٔ صدور بيورلمش ولايحهٔ مذكوره طرفندن كوندرلمش اولمغله لازم كلان علم وخبرلرينك اعطاسيله بروجه محرر اقتضاسنك اجراسنه همت اولنمق بابنده بياض اوزرينه مصحح فرمان عالى صادر اولمش و آستانهٔ سعادتده اولان عبادالله‌ك سايهٔ حضرت تاجدار يده ليل ونهار محافظه واستراحتلرى ايچون تعيين وارسال اولنان عساكر منصوره‌نك اقامتلرينه مخصوص قره‌قوللخانه‌لر قديمدن قالمش وقانون منصوره اوزره درونلرنده عساكرك اسكان و راحتلرى امر محال اولديغندن بوكره قره‌قوللخانه‌لر رسم جديدهٔ مستحسنه اوزره

مجهوليته رغماً اوراده نه صورتله بر تربه احداث ايدلمش اولديغى كيفيتى كمال صافيتله اوليا چلبى شوصورتله خبر ويريور:

اوليا چلبى ؛ شيخ زندانى عبدالرؤف صمدانى اسمنده « سادات كرامدن بر اولو سلطان » ك استانبول محاصره‌سنه اشتراك ايدرك بو قپودن شهره كيرديكى ايچون بوريه زندان قپوسى دنيلديكنى و شيخ زندانينك هارون‌الرشيد عصرنده ايلچيلك ايله قسطنطينيه‌يه كلوب مسموماً بوزندانده وفات ايدن « باباجعفر سلطان » ك احفادندن اولديغنى وبعدالفتح كندى يشيل عمامه‌سنى جدى « بابا جعفر سلطان » ك سر سعادتى ئلنه قويوب يتمش سنه تربه‌دارلق ايتديكنى بيان ايديور . حال بوكه متنه درج اولنان ٢٥ ج‌ا ١٢٤٧ تاريخلى وثيقه‌ده جعفرك « بالروحانيه » مدفون اولديغنك ذكر ايدلمسى و تربه قپوسى اوزرنده‌كى كتابه‌ده اصحاب كرامدن جعفرالانصارى اولديغنك محرر بولنمسى محمد ضيا بكك تاريخى افاده‌سنى ناقضدر . ديكر طرفدن ١٢٤٧ تاريخلى و ٩١٧ نومرولى تقويم وقايعله نشر اولنان بر تبليغ رسميده ديليوركه :

« استانبول حصنى ابوابندن زندان قپوسى جوارنده واقع زندانك درونده مدفون (بابا جعفر) ناميله زبانزد اولوب تربه‌دارلرينك براتنده آنجق (جعفر صادق) ديه يازلمش اولان ذات كرامت آيات تربه‌سى قپوسنده مرسوم اولان منظومه‌دن مستفاد اولديغى اوزره تابعيندن اولوب اول عهدده سياحت طريقيله استانبوله كلمش وبر آز مدت مدفون اولديغى محل فى‌الاصل دخى زندان اولمغله آنده محبوساً اقامت بعده نوش صهباى شهادت ايتمشلر ايمش . كنديلرى و يانلرنده مدفون اولوب مشاراليه حضرتلرينك دلالتيله اهتدا ايتمش (على) نام ذات شريفك روحانيتلرينه حرمةً زندان مذكور آت ميدانى جوارنده كائن تبخانه‌يه قالديريلوب يرينه قره قوللخانه انشا برله بوندن بويله باب مذكور [باب جعفر] ناميله ذكر اولنمق اوزره ارادهٔ سنيهٔ شاهانه صدور آرا اولمشدر . حقا كه پادشاه خير انديش اول ذات كرامت پيشه جوارنده مجرم و فراحشك اسكاننى روا كورمه‌دكلرندن بو وجهله تبديل محل ايله اول ذات شريفه حرمت و رعايت بيورمه‌لرى آثار حسنهٔ شاهانه‌لرندن معدود ايدوكى بى اشتباهدر . »

انشالرینه ارادهٔ سنیه متعلق بیوریلوب باغچه وحطب قپوسیله شهزاده باشنده قره قولخانه‌لرك انشالرینه مأموری معرفتیله هنوز مباشرت اولنمش ایسه‌ده سابقده زندان قپوسی تعبیر اولنور حضرت جعفر قپوسی خارجنده تنسیب بیوریلان موقعلردن موقع اول اولان قوری یمشجی دکانلرندن اوچ باب دکانلرك غیراز مصارف انشا یالکز اصحابلرندن مبایعه‌لری اللی بیك غروشه یاقین اوله‌جغی ودکان مذکورلرك تحتلرندن اوزون چارشوو حوالرینك جریان ایدن چرکابك لغملری مرور ایتمکده اولوب مبایعه‌لرینه ویریله‌جك آقچه مقدارینی مصارفیله یالکز لغملری وجوده کلیه حکی ظاهر وباب مذکورك خارجی واتصالنده مؤخراً ترتیب بیوریلان اون ایکی باب عباجی دکانلریله ظهرنده کائن خان محلنك مبایعه‌سی دخی یمشجی دکاننك اثماننه واره‌جغی وبو محللر آخر محله . . . اولنوب . . . ومطلوب اوزره درونلرنده نصف بلوك عساکری مهما امکن استیعاب ایده‌بیله‌جکی قرین احتمال

١٢٤٧ تاریخلی وثیقه‌ده بو ذات موهومك اصحاب کرامدن (جعفرالانصاری) اولدیغی تربه اوزنده‌کی کتابه‌یه عطفاً بیان ایدلدیکی حالده تقویم وقایعده‌کی فقره‌ده تربه‌دارلرك برتنده (جعفر صادق) نامیله تابعیندن برذات اوله‌رق کوسترلمش اولمسنه وهارون الرشید عصری ایسه تابعین دکل بلکه تبع تابعین دوری اولوب معهذا عباسیلرك اولاد رسولی بوکبی مأموریتلره تعیین ایتملری‌ده مستبعد بولنمسنه بناءً یکدیکرینی ناقض اولان بومعلومات بابا جعفرك موهومیتنی بسبتون آرتیریر. بناءً علیه ایستر اصحابدن ایستر تابعیندن یاخود اولیا چلبی‌نك بیانی وجهله رجال سیاسیهٔ عباسیه‌دن بریسی اولسون جعفر نامنده برشخصك بیزانسیلر زماننده استانبوله کلمش اولدیغی عرب وبیزانس تاریخلرنده کورلمدکجه وکورلسه بیله بوراده مدفون اولدیغی صورت قطعیه‌ده ثبوت اولمدقجه — که بوکا امکان یوقدر ، چونکه زندانده مظنوناً ومحبوساً وفات ایدن دینی وملیتی آیری برشخصك اوراده دفننه مساعده ایدلمیوب بالعکس خارجه چیقاریله‌جغی ویاخود پك یقین اولان دکزه آتیله‌جغی طبیعیدر — بابا جعفرك آناطولیده برچوق یرلرده موجودیتی — ولو که لطیفه وحکایه طرزنده اولسون — روایت ایدلمکده اولان (اوزون قولان حضرتلری) نوعندن برشی اوله‌جغنده شبهه ایدیله‌مز. اساساً اولیا چلبی‌نك پك صریح اولان افاده‌سی — که تاریخ زندانینك تم جدم بوراده مدفوندر دیه‌رك یشیل عمامه‌سنی چیقاروب (کویا) سرسعادتی محلنه قویه‌رق اورایی تربه اتخاذ وکندیسنه مأکل ایتمسی مآلنده‌در — ده بوشبهه‌یی تقویه ایتمکده‌در.

سلطان محمود عدلی زماننده بیله تعین ایدن بومجهولیته قارشو تربه‌نك خاقان مشارالیه طرفندن تعمیر واحیاسی اسبابنه کلنجه : یکیچریلکك الغاسندن صوکره اذهان ناسده حصوله کلن غلیان تعصبکارانه‌یه قارشو برتدبیر سیاسی واداری — هرحالده دینی دکل — اولق اوزره خاقان مشارالیه استانبولك برچوق یرلرنده بوصورتله وجودی کشف وتخییل ایدلمش اولان پیغمبران ، اصحاب ومظنهٔ کرامك مقاملرینی احیا ایتمك سیاستنی التزام ایدرلر اوصرده‌ده بو تربه‌یی‌ده صورت مکمله‌ده تعمیر ووظائف تخصیص ایتدیرمش وبوجهت تربه قپوسی اوزرنده‌کی منظوم کتابه‌ده کوسترلمشدر.

اولمديغندن ماعدا موقعين مذكورتين ليـالده خارج قلعه كلوب درون قلعه‌نك محافظه و رؤيتندن عسـاكر برى اوله‌جغنى بعدالتفهيم درون قلعه‌ده واقع موقعلرده اوفاق اوفاق بر طاقم كاركير واخشاب دكاندن عبارت ومبايعه‌لرى وافرجه آقچه‌يى موجب برماده اوله‌جغنه بناءً صيانت ميرى خصوصنده مطالعه اوزره ايكن اصحاب كرامدن جعفر الانصارى حضرتلرينك مشهد شريفلرى دائره‌سنده ذكور و اناثه مخصوص حبس و توقيف اولنان محللر تحتانى فوقانى كاركير ابنيه‌لو بر محل اولديغى مسموع اولوب بعدالمعاينه خصوص مذكورى اطرافيله دولتلو وعطوفتلو سرعسكر پاشا حضرتلرينه بالافاده محل مذكورك معاينه‌سى ايچون ميرالاى آلوب كنديلريله معاً واريلوب مشهود عالى بيورلدقده مقدما خارج وداخل قلعه‌ده تنسيب بيورلان محللردن صرف نظرله اشبو ابنيه‌لرى ترتيب و درونلرنده ايكى بلوك عساكرك اقامتلرينه راضى اوله‌جغى تخمين بيوريلوب محل مذكوره

شو سطرلرى زندان قپوسى حقنده‌كى معلوماتده علاوه‌سيله يازوب طابلرى اوزرينه «استانبول و بوغاز ايچى» مؤلفى محمد ضيا بكه تقديم ايتمش وصوكنه‌ده شو فقره‌لرى علاوه ايلمشدم:

« حال حاضرده بوموموم شخص ايچون بش تربه‌دار موجود اولوب بونلر نوبتله ايفاى وظيفه ايتمكده‌درلر. استانبول قادينلرينك بوتربه‌يه اعتقاد فوق‌العاده‌لرى واردر. بر قادين چوجق طوغورمه‌ز اول بر دسته موم هديه آله‌رق اوزايه كيدوب اوقوتمقده وتسبيحدن كچمكده وچوجغك كيه‌جكى چاماشير بوغچه‌سى‌ده تولد ايده‌جكى تاريخه قدر تبركاً تربه‌ده براقلمقده‌در. چوجق طوغوب سكز طقوز ياشنه كلنجه‌يه‌قدر سنه‌ده برقاچ دفعه — بالخاصه حاشاريلق ويارامازلق ايتديكى زمانلرده — مطلقا اورايه كوتوريلوب تسبيحدن كچيرلدكجه خسته‌قلره، نظرلره قارشو سيغورطه‌ايدلمش عد اولينه‌ماز. مجمع علما اولان دارالخلافة الاسلاميه‌ده ديانت مطهرهٔ احمديه‌يه قارشو روا كوريلن بوبله اصلسز، اساسسز اعتقادلرك وموهوم شخصلره مخصوص تربه‌لرك تماماً قالديرلمسى خصوصنده اخيراً تأسس ايده‌رك كنديسندن بوتون مسلمانلرك پك چوق خدمتلر بكله‌مكه حقى اولديغى دارالحكمة الاسلاميه‌نك نظر دقتنى جلب ايتمكى بر وظيفهٔ دينيه واجتماعيه عد ايدرم. »

ضيا بك اثرنده بو سطرلرى عيناً نشر ايتدكدن صوكره ديبوركه: «خلقك اعتقاداتنه، عصرلردن برى كلن حسن ظننه طوقونماملى. مادى قوتلرك يانننده معنوى مسندلرك تأثيرات فسونكاريسى غير قابل انكاردر. حتى طبده بونك پك چوق امثالى واردر. معنوى اعتقادلرك حيات اجتماعيه‌ده‌كى قوت وتأثيرينى الك ماديات پرست اولانلر بيله رد وانكار ايده‌ميورلر. بونك ديانت اسلاميه ايله بر علاقه‌سنى‌ده كوره‌ميورز. اولسه اولسه بو بر اجتهاد وقناعت مسئله‌سيدر. بناءً عليه عصرلردن برو يرلشمش ومضرتى كورلمه‌مش بوكبى حالاتى آلت اوست ايتمكه فردك حقى اوله‌ماز. چونكه ملته، تاريخه مال اولمش برعنعنه‌در. حتى چوق دفعه سويلدم. ينه تكرار ايدرم. بعض ملتلر قواى مليه‌يى تقويه ايچون يوقدن عنعنه‌لر، قوة الظهر اوله‌جق معنوى مسندلر ايجاد وابداع ايديبورلر. دارالحكمة الاسلاميه‌نك مقصد تأسيسى دها يوكسك غايه‌لره معطوف اولسه كركدر والسلام.»

اولان ذكور و اناثدن محبوسلرى سلطان احمد خان حضرتلرينك عمارت عامره لرى جوارنده اولان طاوخانه (١) وسائر كاركير ابنيه لر درونلرينه بالتفريق محللر تنظيميله نقللرى ومن القديم جانب ملوكانه دن مأكولاتلرى ايچون احسان و عنايت بيوريلان تعيناتلرينك قديمى و جمله احسانى و عمارت عامره فروننده ايام شتاده كفايت مقدارى آتش و فقراى سائره مثللو شوربا و پلاو زرده وفوده دخى عنايت بيورلمى آثار دعوات خيريه دن اولوب بو خصوصك اجراسى و ذكر اولنان محلك اوزرنده كره ميدى تقليب ودروننده ميوه وجاده جانبلرينه پنجره لر كشادى و صعود ايچون نردبان انشاسى وتربهٔ شريف ايله قره قولخانه مثللو يانه كاركير ديوار وتربه قپوسيله وسط جانبنده جادهٔ ثانيه يه قارشو مجدداً نورسم قره قولخانه قپوسيله تربه قپوسنك انشالرى ذكر اولنان يمشجى دكانلرينك يالكز مبايعه لرى بهاسيله وجوده كله جكى وبوابنيه لر كاركير اولمق ملابسه سيله تعميرات مصارفندن وارسته اولديغندن بو خصوصده بروجه محرر تعمير وتجديدينه ارادهٔ عليه متعلق بيوريلور ايسه ... قلمندن برقطعه علم خبرله امر تنظيمى .. مأمورى طرفندن اعطاسى و محل ... فى الاصل طائفه ملغا يدنده اولديغندن اتخاذ ايلدكلرى طريق كاذبه لرى وزره اول ذات سعادته (بابا) تسميه سيله جوارنى زندان وناپاك مجرملرى وضع وتوقيف

ضيا بكك نقطهٔ نظرينى قبولده معذورم. علمامزك اديان سائره رؤساسى كبى خلقى كنديلرينه اطاعت ايتديرمك ايچون، موهوم عزيزلر نامنه تربه لر كشادينه، آيازمه و سائره كبى زيارت محللرى احداثنه احتياجلرى يوقدر. بونلر هپ بيزانسليلردن انتقال ايدن عادتلردر. ايشته قيودات رسميه وحقايق تاريخيه « باباجعفر» كده بويله موهوم و تخييل بر شخص اولديغنى كوستريور. بو كبى اشخاص وتربه لرله عوام وبالخاصه قادينلر آلداديله بيلير. فقط بو كبى احوال اسلاميتك علويتنه، تاريخنه، بالخاصه تاريخ اديانه وقوف پيدا ايدن منورلر آره سنده ديكر اعاظم اولياء الهيه مثلا تاريخده موقعى معلوم اولان ابا ايوب خالد بن زيد الانصارى يه قارشو حرمتسزلكده توليد ايدر. مجله محررى معنوياتى هيچ بر زمان انكار ايتمز. حتى دها ايلرى كيده رك تورك ، قرآنه وحديثه مستند معنوياتى اهمال ايتمش اولدقلرى ايچون تدنى ايتدكلرى عقيده سنى طاشير. شو قدركه منسوبيتيله افتخار ايتديكى دين جليلك انجق بو كبى خرافاتى قالديرمق، انسانلرى عقلك قبول ايده جكى طوغرى يوله كوتورمك ايچون نازل اولديغنى ده بيلير. «انا وجدنا آبائنا» دينلردن دكلدر. قواى مليه يى تقويه ايچون بوندن يوزيك درجه دها فائده لى مسندلر اسلاميتده له الحمد پك چوقدر. تكرار ايدرم. دار الحكمة الاسلاميه هم بو كبى خرافه لرى تصحيح ويا بسبتون ازاله همده قوة الظهر اوله جق قرآنه، حديثه مستند ديكر معنوى واخلاقى مسندلرى بولوب خلقه طوغرى يولى كوسترمكله مكلفدر.

(١) طاوخانه . تابخانه دن غلطدر. تابخانه لر حقنده مجله مك دردنجى جلدينك ٤٠٥ نجى صحيفه سنده بعض ايضاحات اعطا اولنمشدر .

و درلو درلو نامنزا حركاتيله بالروحانيه مدفون ذات عالى‌يه عدم رعايتلرى دركار اولوب وتربه‌سى قپوسى اوزرنده اصحاب كرامدن جعفرالانصارى اولديغى تحرير و بيان اولنوب فلله‌الحمد والمنه سايهٔ جناب ظل‌اللهيده كافهٔ بلاد اسلاميه تطهير و تنوير بيورلموب بو موقع عالى دخى بو وجهله تطهير ونام قديمى اولان زندان وقلعهٔ پادشاهى قپوسنه زندان قپوسى لغو وحضرت جعفر تربه‌سى وقلعه‌قپوسى بالالرينه بررمرمر لوحه اوزرينه نام شريفلريله كنيه‌لنه‌رك (حضرت جعفر قپوسى) تحريرى وفيما بعد حكام ووقفلر طرفلرندن نام حضرت مشاراليه ايله تحرير اولنمسى محضا تحصيل رضاى روحانيه‌لرينى موجب اوله جغى ابنيهٔ خاصه مديرى سعادتلو افندى لايحهٔ مذكوره‌سنده اشعار ايتمش اولمغله موجبنجه قيد اولنوب ديكر علم و خبرلرى ويرلمش اولمغله استانبول محكمه‌سنه دخى اشبو علم خبر ويرلدى .

٢٥ جا ١٢٤٧ (١)

---

(١) استانبول قاضيلغى سجلى نومرو ٢١٤

اوچنجی فصل

ضبطیه نظارتی

دولت عثمانیه‌ده امور ضابطه‌نك صفحات تاریخیه‌سی بوندن اولکی فصلده بیان ایدلمشدی . ضبطیه نظارتی‌ده بو صفحاته داخل ایسه‌ده بو نظارتك وظائفی امنیت عمومیه و استانبول پولیس مدیریت عمومیه‌سی نامیله آلتنده تشکل ایدن ایکی شعبه طرفندن الآن ایفا ایدلمکده اولدیغندن بو اوچ مؤسسه ایچون آیریجه برفصل تخصیصی تنسیب ایدلمشدر .

ضبطیه نظارتنه بدایت احداثنده مشیریت عنوانی ویرلمشدی . ۱۲۶۲ سنه‌سنده بو مشیریتك صورت و سبب احداثی بر تبلیغ رسمیده شو صورتله حکایه ایدلمکده‌در .

« اوته‌دن‌برو دارالخلافة‌العلیه محافظلغی مسند جلیل سر عسکری‌یه الحاقاً اداره اولنمقده ایسه‌ده کرك قاعدهٔ دولیه کرك اصول ونظامات سلطنت سنیه اقتضاسنجه محافظهٔ بلاد ماده‌سی امور جسیمهٔ ملکیه‌دن اولمق وبونك خدمت عسکریه‌ایله اجتماعی مأمورین جنودیه‌یی اشغالدن وخدمت نظامیه‌لرینی امهالدن عبارت وامر محافظه ایسه هر برده شایان اعتنا بر مأموریت بولنمق ملابسه‌سیله محافظلق مذکورك اصول صحیحه‌سنه توفیقاً تفریقی لازمهٔ حال و مصلحتدن و بوکا مأمور بیوریله‌جق ذاتك درسعادت و اسکدار و بوغاز ایچی ومواقع لازمه‌یی دائما کزوب دولاشمه‌سی ومحال مرقومه‌ده کائن محافظه مأمورلری آنك معیتنده بولنمسی و بو جهتلرله مأموریت مذکوره‌یه اربابنك انتخابی واجبات اموردن اولدیغنه وکچنلرده موصل والیسی نصب و تعیین بیوریله‌رق مأموریتی جانبنه عزیمت ایتمك اوزره درسعادتده کائن اولان نیش والیسی سابق عطوفتلو حافظ پاشا حضرتلری مشیران فخام سلطنت سنیه‌دن و اصحاب غیرت و بسالتدن اوله‌رق مأموریت مذکوره‌یی لایقیله اداره‌یه مقتدر ذواتدن بولندیغنه بناءً مشارالیه حافظ پاشا حضرتلرینك موصله عزیمتی بالتوقیف ضبطیه مشیری نصب وتعیین و باب سر عسکری و اسکدار طمرقلری خدمه و کتبه‌سی معیتلرنده اولمق اوزره باغچه قپوسی جوارنده کائن تجارت

قوناغی هر طرفه مناسبتلی بولنمق جهتیله اورانسنك دخی ضبطیه محلی تخصیصی بالتنسیب اولبابده متعلق و شرفصدور بیوریلان امروفرمان اصابت عنوان جناب شهریاری منطوق جلیلی اوزره اقتضاسی اجرا ومشارالیه حضرتلری برموجب رخصت سنیه مابین همایون جانب سامیسنه عزیمتله خاکپای شوکت احتوای جناب ملوکانه یه ناصیه‌ساز اوله‌رق مأموریتنه مخصوص نشان ذیشانی حضور شاهانه‌ده تعلیق و اعطا بیورلمشدر . » (١)

منحصراً امور ضابطه اشتغال ایتمك اوزره شو صورتله برضبطیه مشیریتی تشکیل اولنمقله برابر ینه او تاریخلرده یعنی ١٢ صفر ١٣٦٣ ده بر معاونلك و برده مجلس احداث اولنمشدر که بونی مبین اولان تذکرهٔ معروضه او دورك حالت روحیه‌سنی کوستریر وثائقدن اولمغله عیناً درج اولنمشدر :

معلوم عالی بیورلدیغی اوزره حصول امنیت بلدیه‌یه مدار اولور اسباب مقتضیه‌نك ضبطیه مشیری عطوفتلو پاشا حضرتلری و احتساب ناظری سعادتلو بك افندی بینلرنده بالمذاکره اجراسنه یعنی درسعادتده بولنان مجهول الاحوال کسانك و سرسری مقوله‌لرینك بالتحری طرد و دفعلریله پای تخت سلطنتك اویله اشخاص ردیئه‌دن تطهیرینه و اصناف نظامنك دخی تأییدینه باقلمسی خصوصلری سائر متفرعاتیله برابر مشار و مومی الیهمایه حواله اولندیغندن ایجابنك ایفاسنه ابتدار اولنه‌جغی درکار اولوب انجق برمدتدنبرو اورتالقده حوادثی دونمکده اولان سرقت وبومقوله مضر وآسایش وامنیتی مخل سوء کیفیت کرچه وقوعی صورت و درجه‌ده اولمدیغی ظاهر و بدیهی ایسه‌ده بر کره ناسك لسانته دوشمش اولمسیله آرتق بونك حوادثنك محو و ازاله‌سنه دائر تدابیر ایجابیه‌نك استحصال و ایفاسی لازمه‌دن بولنمش ایدوکنه بناءً دولتلو سرعسکر پاشا حضرتلرینه بر قطعه بیورلدیٔ قطعی تسطیریله اقتضاسی مشیر مشارالیه و دولتلو فتحی پاشا و قپودان پاشا و عساکر خاصه قائمقامی عطوفتلو رشید پاشا حضراتیله سرعسکر مشارالیه حضرتلری میانه‌لرنده مذاکره و مطالعه اولنه‌رق بعض مظنهٔ سوء اولان کسانك تحریسی و مقتضیات سائره‌نك اجراسی ایله شو حوادثاتك فعلاً اوکی کسدیرلمسی صورتلرینك عرض وافاده‌سنه مأموریت ویرلمسی وبوصرده ضبطیه مشیری مشارالیه معیتنه تحریرات و تقاریر ایجابیه‌نك ترقیم ایتدیرلمسنه و کندوسی ضبطیه قوناغنده بولنمدقجه مصالح واقعه‌نك وقتیله رؤیت و تسویه‌سنه نظارت ایلمك اوزره معاون قلنملی بر ذاتك مأموریتی و بعده مشارالیهك و انك معرفتیله اورایه نظامات

(١) تقویم وقایع ، ١٨ صفر ١٢٦٢ ، نومرو ٢٩٧

ایجابینی مذاکره و تأسیس ایتمك ایچون بر مجلس ترتیبی لازم کله جکی و فقط کرك
تعیین اولنه جق معاون معاشنك و کرك مجلس مذکوره مأموریتلری ایجاب ایلیه جك
اعضا معاشلرینك آچیقدن تسویه سیله خزینهٔ جلیله یه بار اولمامق مطالعه سنه مبنی بونلرك
معاشلی بندکاندن انتخابی مناسب اوله جغی جهتله اربابی لدی التأمل ذخیره مدیری
سعادتلو عثمان بك افندی مقدما خیلی مدت احتساب نظارتنده بولنه رق بویله شیلره
وقوفلی و ذاتاً جربزه و درایتلی بندکاندن اولمغله سائر خاطره کلنلره مرجح کورونمش
و مجلس محاسبهٔ مالیه اعضاسندن عزتلو عزت افندی مدت مدیده ذخیره مدیرلکنده
استخدام ایله حسن اداره و قدامات ذاتیه سی تجربه اولنان بندکاندن بولنمش اولمقدن
ناشی مومی الیه عثمان بك افندینك معاش حالیسیله ضبطیه مشیری معاونلکنه و مومی الیه
عزت افندینك دخی مجلس مذکوردن مخصص معاشیله مدیرلك مذکوره مأموریتلرینك
اجراسی حالنده خزینهٔ جلیله معاش اعطاسی تکلفندن وارسته اوله جغندن اولوجهله
مومی الیهمانك مأموریتلری بعد الاجرا لزومی ایراد اولنان مجلس اعضاسنك دخی بویله
معاشلی ذواتدن ترکیبی خصوصنه باقلمسی و مومی الیه عثمان بك افندی سایهٔ شوکتوایهٔ
حضرت ملوکانه ده رتبهٔ اولی صنف ثانیسی حائز ذواتدن و دائره احتیاجندن اولمسنه
کوره طقوز بیك غروش معاش کندویه کافی اوله میه جغی واضحاتدن بولنمسیله طمرقدردن
و اورایه متفرع موادن ظهوره کله جك حاصلاتك تعیین ایلیه جك مقدارینه باقیله رق
معاش مذکورك اندن اون ایکی بیك بشیوز غروشه قدر تکثیر و توسیعنه مساغ اولمسی
کیفیاتی اشبو بازار کونی عقد قلنان مجلس خاص وکلاده مناسب کبی ملاحظه و تذکار
قلنمش اولمغین موافق ارادهٔ کرامت افادهٔ حضرت پادشاهی بیوریلور ایسه برمنوال محرر
اجرای مقتضالرینه مبادرت اولنه جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم .

دیکر بر تبلیغ رسمیده ده : « ضبطیه اموری تفرعات عدیده یی شامل و وقوعات
کثیره و متنوعه یی مشتمل خطوب جسیمه دن اولمق ملابسه سیله خصوصات واقعه نك
حسن تمشیت و اجراسی ضمننده افکار و آرای متعدده نك وجودی مقتضی ایدوکندن
بعض ذوات مصالح اشنادن عبارت اوله رق بو مصلحت مهمه یه دخی (ضبطیه مجلسی)
عنوانیله بر مجلسك ترتیب و تشکیلی خصوصنه ارادهٔ سنیه شرفصادر اولمغله مرجنجه
مجلس مذکوره امثالی مثللو رئیس ومفتی و اعضا اولمق اوزره اهل و مناسبلری لدی التأمل
مقدمجه ضبطیه معاونی نصب ایدیلان سعادتلو عثمان بك افندی حضرتلری فطانت ذات

ورویت کامله ایله متصف ذواتدن اولمسیله مير موماليه حضرتلرينك معاونلك مذكور مأموريتنه الحاقا مجلس مزبوره رئيس و مكتب معارف عدليه خواجه‌لرندن و مدرسين معارف وهيندن شاكر افنديتك مفتى و احتساب نظارتنك مأموريت مذكوره‌يه ارتباط طبيعيسى اولديغندن احتساب ناظرى سعادتلو حسين بك افندى حضرتلريله صو ناظرى عزتلو عبدالحليم افنديتك و مأموريت دائمه و مخصوصه وجهله ... اسبق اسعد افندى و ترسانهٔ عامره ذمتى اسبق احمد افندى و قدماى خواجكان ديوان همايوندن اسماعيل قدسى افنديتك اعضا نصب و تعيين اولنملرى تنسيب اولنه‌رق لدى العرض ارادهٔ سنيه شرفصادر اولديغى » بيان اولنمقده‌در . (١)

براز مدت صوكره ضبطيه مجلس لغو و بوكا بدل ايكى مجلس تشكيل ايدیلوب بريسنه ديوان ضبطيه دنيله‌رك انواع قباحت ايله جنحه‌نك بردرجهٔ معينه‌سنه بالمحاكمه حكم صلاحيتى بو مجلسه توجيه اولنمشدر . ديكرينه مجلس تحقيق تسميه اولنوب ديوان ضبطيه‌يه حواله اولنان درجه‌نك مافوقنده بولنان جنحه‌لر ايله انواع جناياتك يالكز تحقيق و محاكمه‌سى‌ده بوايكنجى مجلسه ويرلمش ايسه‌ده جزا تعيينى وحكم اعطاسى خصوصلرى مجلس والايه براقلمشدر .

ضبطيه مشيريتنك بو تشكيلاتى عدليه نظارتنك تشكيلاتندن مقدمدر . بناء عليه بوبابده وجودينه دسترس اولديغم وثيقه ضابطه تاريخندن زياده عدليه تشكيلاتى نقطهٔ نظرندن حائز اهميت كورلديكندن مجله‌ده عيناً بولنديرلمسى تنسيب ايدلمشدر :

« محافظهٔ عالئ وكالتپناهيلرى بيورلديغى اوزره درجهٔ اولاده ذمت حكومته مترتب اولان وظائفك بر باشلوجه‌سى اصحاب جرائمى تأديب وترهيب ايله حقوق حكومتى استيفا و احقاق حقوق عباد ايله يكديكره تعديلرينى منع ايتمك مسئلهٔ معتنابهاسى اولمسنه مبنى جناب حق عمر وشوكت شاهانه‌يى افزون وقاطبهٔ احوالده ذات ملكى الصفات ظل اللهيلرينى توفيقات سبحانيه‌سنه مقرون بيورسون . ذات معدلت آيات ملوكانه‌لرينه موهبهٔ جليلهٔ صمدانيه اولان اوصاف بر كزيدهٔ حقانيت و عدالت پروری پادشاهيلرينك ايجاب عاليسنجه هر كس سوء عملنه كوره درجات تقدير و تأديب وترهيبدن مستحق اوله‌جغى جزانى بيلوبده اكا كوره طاورانمق و بيله‌رك ايشلیانلر حقنده بر موجب قانون ترتب ايده‌جك جزانك اجراسنده كندوسنك بيله برديه‌جكى قالمامق ايچون اقدمجه تنظيم اولنان

---

(١) تقويم وقايع ٢٢ ربيع الاول ١٢٦٢ نومرو ٣٠٠

قانوننامهٔ همایون طبع وتمثیل ایله نشر و اعلان اولنمشدی . آنجق بو قضیه‌نك اصل شایان
دقت و اهمیت اولان جهتی محاکمانده تدقیقات موشکافانه اجراسیله کیمسنه حقنده غدر
وقوعبولمامق و اولنه‌جق حکملر یار واغیار نظرنده امنیت بخش اولمق ماده‌سی اولوب
بونك ایچون کشادی مصمم اولان دیوانلره دستورالعمل اولمق اوزره ایجاب ایدن
محاکمات نظامنامه‌سی مجلس عالیٔ تنظیماتده دردست تنظیم ایسه‌ده بونك مطالعات عمیقه‌یه
شایان اولمسی جهتیله کلیاتنك فعله چیقمسی هر نصل اولسه برآز وقته و بعض مرتبه
مصارفه محتاج اوله‌جغندن والحالة هذه جزئی بر قباحتله متهم اولانلر باب ضبطیه‌ده قاتل
وسارقلر ایله بر محبسده بولندقلری حالده محاکمات جرائم مصلحتی اوندن کونه مشکلاته
دوچار اوله‌رق اوچ بش کون حبس جزاسنه مستحق اولانلر استنطاق ومحاکمه‌لرینك اجراسنه
دکین برقاچ آی محبوس قالدقلری وبو ایسه ملتزم عالیٔ حضرت پادشاهی اولان قاعدهٔ انصاف
و عدالته بالوجوه مغایر اولوب بناءً علیه ضبطیه مشیری دولتلو پاشا حضرتلری دخی بر
مدتدنبرو بو خصوصلری سرد وبیان ایله فریاد ایتمکده بولندیغی جهتله دیوانلرك کشادینه
قدر بو مصلحتك تأخیرینه حال مساعد اولمدیغندن بمنه تعالی عهد قریبده اجرا اولنه‌جق
کلیاتنه مقدمه اولمق اوزره بو خصوصده بر تدبیر عاجل بولنمق فریضهٔ حالدن اولمسیله
کیفیت درمیان اولندقده شمدیکی ضبطیه مجلسنك الغاسیله انك مناسب اولان اعضاسندن
باب ضبطیه‌ده ایکی مجلس تشکیل اولنوب برینه «دیوان ضبطیه» دینیله‌رك اجراسی کچن
کون طوغریدن طوغری‌یه ضبطیه مشیرینه حواله بیورلیلان انواع قباحت ایله جنحه‌نك
بردرجهٔ معینه‌سی انده بالمحاکمه حکم اولنمسی ودیکرینه «مجلس تحقیق» دینیله‌رك دیوان
ضبطیه‌یه حواله اولنان درجه‌نك مافوقنده بولنان جنحه‌لر ایله انواع جنایاتك یالکز
تدقیق و محاکمه‌سی بو مجلسه حواله اولنوب حکم و جزا تعیینی خصوصنك مجلس والایه
احاله‌سی و بو مجلس تحقیق جرایم جسیمه‌یی محاکمه ایده‌جکی جهتله امر محاکمه‌ده
تدقیقات کافیه اجراسنه لازم اولان اسبابی مرتب و مکمل اولمق لازم کله‌جکنه و خصوصیله
اصول استنطاقه اعتنا تام اولنمق واجبات اموردن بولندیغنه بناءً ذکر اولنان مجلس
تحقیق معیتنه اون نفر مستنطق افندیلرله معیتنه اون نفر استنطاق کاتبی واون نفر استنطاق کاتبی
ملازمی ایدنی وطمرق مدیری تعبیرینك وقت وحاله موافق اولمامسی جهتیله لغو اولنه‌رق
کرك محاکمه و کرك مواد سائره‌یه متعلق اولان امور تحریریه‌ده کاکان ضبطیه مشیرینه معاونت
ایتمك ومجلس تحقیق ریاستی دخی علاوهٔ مأموریتی اولمق اوزره شمدیکی ضبطیه معاونینه

..متشار عنوانی ویریلوب ضبطیه مشیرینك معیت و تحت امر ونظارتنده بولنه‌رق
..سعادتده اولان ضبطیه عسکرینه قوماندا ونظارت ایتمك وطمرق مدیرلکنه مخصوص
..لان قول کزمك و حریقه کیتمك کبی خدماتی ایفا ایلمك اوزره بربنك دخی ضابطه
..اونی نامیله نصب و تعیین قلنمسی وباب ضبطیه‌یه کلان متهمی تفریق ایله درجهٔ تهمتلرینه
..وره ژورناللرینی ایجاب ایدن مجلسه حواله و کندولرینی معین اولان توقیفخانه‌لره تسلیم
..مك اوزره بر تفریق مدیری دخی تعیین اولنوب معیتنه ایکی و اوچ کاتب
..حبسخانه‌لرك حسن حال وضبط و ربطنه مأمور اولمق اوزره برحبسخانه مدیریله معیتنه
..ر کاتب تعیین اولنمسی مناسب کورلدیکی مثللو بوکا دائر بشقه‌جه تنظیم ایله لفاً تقدیم
..نان دفتردن مستبان اوله‌جغی وجهله تشکیل اولنه‌جق مارالذکر مجلس تحقیق بررئیس
..له بش نفری اهل اسلام و اوچ نفری تبعهٔ غیر مسلمه‌دن اولمق اوزره سکز اعضادن
دیوان ضبطیه دخی بر رئیس ایله بش نفری اهل اسلام و درت نفری تبعهٔ غیرمسلمه‌دن
..له‌رق طقوز اعضادن مرکب اولوب مجلس تحقیق ریاستنك بروجه محرر ضبطیه مستشارلغی
..وانی ومعاشنك یکرمی بیك غروشه ابلاغی ایله ضبطیه معاونی سعادتلو توفیق افندی
..ده‌لری عهده‌سنه احاله‌سی و دیوان ضبطیه ریاستنه دخی ارباب وقوفدن برینك نصی
..تضا ایدرك مجلس عالئ تنظیمات کاتب ثانیسی عزتلو جلال بك بنده‌لری (١) مواد قانونیه‌یه
..قف وحلیهٔ عفت و درایتله متصف بندکاندن اولمسیله حائز اولدیغی رتبهٔ ثانیه‌نك
..ایزه‌یه ترفیعی ویدی بیك بش یوز غروش تخصیصی ایله دیوان مذکور ریاستنه دخی
..می الیهك تعیین اولنمسی و اشبو مجلسلر جانب سلطنت سنیه‌دن انواع جرم وجنایتی
.. عدل وبیطرفی اوزره تحقیق و تدقیق ایله‌اجرای معدلته آلت مخصوصه اوله‌جقلری
..تله مأمورلرینك خلاف رضای عالی برحرکت نابجایه جرأتلری حالنده اجرای تأدیبلرینه
..قلو بولنلمق ایچون مهماامکن کچینه‌بیله جکلری درجه اقتدارلری لازمهٔ حالدن اولدیغندن
..ی مجلسك برر اعضالری طریق علمیه اربابندن اوله‌جغندن آنلره دردر بیك و سائر
..ل اسلام و تبعهٔ غیر مسلمه‌دن اولان اعضالرینه علی السویه اوچر بیك ومذکور مجلسلر
..بهسنه واستحقاق مأمورلرینه وضبطیه معاوننه و تفریق مدیری ومعینلرینه وحبسخانه‌لر

---

(١) بو وثیقه‌نك صورتنی صدارت مستشاری علی فؤاد بك افندی اعطا بیورمشلردر : وثیقه؛
..بطه‌ده دیوان ضبطیه ریاستنه تعیینندن بحث اولنان مجلس عالئ تنظیمات کاتب ثانیسی جلال بك
..و کاتبندر. مع الاسف اوزرنده تاریخی یوقدر . جلال بك ؛ علی فؤاد بك افندینك بیوك
..لری درکه اك صوك مأموریتی داخلیه مستشارلغیدر .

مدیرینه وبونلرك رفاقتلرنده بولنه‌جق اقلام مأمورلری و سائر کتبه‌یه دخی ذکراولنان ترتیب دفترنده ترقیم اولنان مقدار معاشلر تخصیصی و ضبطیه مشیرلکی معاشی دخی حسب‌الوقت مرتبهٔ کفایه‌دن دون اوله‌رق بونکله اداره قابل اوله‌میه‌جغندن مشیرلك معاشنك دخی یتمش بیك غروشه ابلاغی مناسب کبی مطالعه اولنمش و کذلك لفاً تقدیم اولنان بر قطعه مشروح دفتردن مستفاد اوله‌جغی وجهله شمدیکی ضبطیه مجلسنك اعضاسی اوچ صنف اوله‌رق بر صنفی ترتیب جدید ایجابنجه مستخدم اوله‌جق اولوب دیکر صنفی طشره مأموریتلرنده بولندقلرندن بونلر سایهٔ شاهانه‌ده بشقه خدمته قاریله‌رق طبیعتیله اعضالقدن چیقمش اولملریله بونلرك بوندن صکره اعضادن معدود اولماملری و بر دیکر صنفی دخی اصول جدیده ایجابنجه خارجده قالملریله بونلردن معاشی اولانلر دیکر بر خدمته تعیین اولنجه‌یه دکین معاشلرینی اله‌رق و معاشی اولمیانلر دخی شیمدیلك بالضروره معاشسز طوره‌رق بر خدمت مناسبه ایله قاریلنجه‌یه قدر خانه‌لرنده اقامت ودعای واجب الادای حضرت پادشاهی‌یه مداومت ایدوب مناسب مأموریتلر دوشدکجه استخدام اولنملری و سالف‌الذکر ترتیب دفترینك ذیلنده محرر میزانده کوسترلدیکی اوزره اشبو ترتیب جدید اقتضاسنجه باب ضبطیه معاشنه شهریه یوز بیك غروش مقداری آقچه‌نك ضمی لازم کلوب اکرچه شو آره‌لق تزیید مصارف قضیه‌سی بر وجهله تجویز اولنور شی دکل ایسه‌ده بوامور ضابطه اصول سیاست ومحاکمه ماده‌سی ذاتاً مواد معتنابهادن اولدیغندن بشقه کیتدکجه کسب اهمیت ونزاکت ایدرك هر مملکتده عامه‌نك نظر دقتی هر شیدن زیاده بونلره معطوف وادنا مرتبه بولنمزلق ونظامسزلق انسلاب امنیت ناسی وبالآخره اخلال شان و اعتبار حکومتی مستتبع اولدیغی بدیهی و مکشوف اولمسنه نظراً سایهٔ اسایشوایهٔ حضرت ملکداریده بویله مصلحت مهمه ایچون لزوم کورینان مصارفك دریغ اولنماسی واجبهٔ حالدن اوله‌رق بونکله برابر یکی جزا نامهٔ همایونك احکامی موجبنجه اصحاب جرایمدن آلنه‌جق جزای نقدی ایله دعاویدن اخذی لازم کلوب نظاماتی دردست مطالعه اولان خرج دعوا ماده‌سندن حصوله کله‌جك وارداتك ذکر اولنان ضمایمه قارشولق اوله‌بیله‌جکی دخی مأمول قوی اولدیغندن آلنه‌جق جزای نقدی وخرج دعاوی منحصراً مجالس ومحاکمه مصارفی قارشولغی اولمق ایچون مالیه خزینهٔ جلیله‌سنه آلنمق اوزره خزینهٔ جلیله‌دن ذکر اولنان ضمایمك تخصیص و اعطاسی خصوصلری موافق حال و مصلحت کورینه‌رك ترتیب اولنه‌جق مجلسلر ایله سائر تعیین قلنه‌جق مأمورلرك

صورت ترتیب وتشکیلی و کیفیت و ظائف مأموریتلرینی مبین نظامنامه قلقلو برقطعه لایحه قلمه آلنوب سالف‌الذکر ایکی قطعه دفتر ایله برابر تقدیم قلنمش اولمغله »

امور ضابطه‌نك سرعسکرلکدن آیرلمسنده‌کی لزوم ۱۲۶۲ تاریخنده تقدیر ایدیله‌رك اولوجهله ایجابی اجرا ایدلمش ایکن ۱۲۶۷ ده ضبطیه مشیری بولنان محمد پاشانك صیدا والیلکنه تعیینی مناسبتیله امور ضبطیه‌ده امر نظارت تکرار مقام والای سرعسکری یه تودیع اولنمش و بر ضبطیه قائممقاملغی احداث ایدیله‌رك مأموریت مذکوره‌یه فریق عبدالحلیم پاشا تعیین اولنمش ایسه‌ده چوق کچمدن ضبطیه مشیرلکی تکراراحداث اولنه‌رق برآره‌لق مشیریت عنوانی نظارته تحویل و ۱۲۸۸ ده تکرار احداث اولنمش و ۱۲۹۳ تاریخنده ضبطیه مشیریتی عهده‌سنده بولنان استانبول وملحقاتی ادارهٔ ملکیه‌سی شهر امانتنه دور اولندیغی صره‌ده مشیریت عنوانی تکرار نظارته تحویل واو تاریخدن صوکره رتب ملکیه‌دن ناظرلر تعیین اولنمغه باشلانمشدر .

شهرامانتی هنوز تشکیل اولنمدیغی واحتساب نظارتی‌ده یالکز اصناف اموریله مشغول بولندیغی تاریخلرده ضبطیه مشیریتی ، تنویرات ، تنظیفات کبی برطاقم وظائف بلدیه ایله‌ده مشغول اولدیغی کبی اوزمان قضاء اربعه دنیلان چتالجه سنجاغیله دیگر ملحق قضالری‌ده اداره ایدییور ایدی .

۱۲۶۷ تاریخنده احتساب امورینك ضبطیه ایله مناسبتی اولمدیغی بیان ایدیله‌رك احتساب نظارتی لغو ایدیلوب وظیفه‌سی ضبطیه مشیریتنه تودیع اولنمش واحتساب اموریله مشغول اولمق اوزره باب ضبطیه‌ده برده (اسعار مجلسی) تشکیل اولنمشدر . بوبابده‌کی تفصیلات احتساب نظارتی بحثنده مندرجدر . مع مافیه بوحال چوق دوام ایتمیوب ۱۳ ج ۱۲۶۸ تاریخنده صادر اولان برارادهٔ سنیه اوزرینه احتساب نظارتی تکرار احداث ایدلمشدر .

۱۲۸۱ تاریخنده برادارهٔ ولایات نظامنامه‌سی نشراولنه‌رق طشره ادارهٔ ملکیه‌سی بر درجه‌یه قدر حال انتظامه آلندیغی صره‌ده استانبول وملحقاتی اموریله مشغول اولمق اوزره برسنه صوکره یعنی ۱۲۸۲ تاریخنده (مجلس ادارهٔ لواء ضبطیه) نامیله وضبطیه مجلسنك غیری اوله‌رق دائرهٔ نظارتده دیگر برمجلس اداره تشکیل اولنمشدر. بومجلس اداره‌نك تأمین مقصده کفایت ایده‌میه‌جکی تحقق ایتمسی اوزرینه ۱۲۸۶ تاریخنده درسعادت وملحقاتی ادارهٔ ضابطه وملکیه ومحاکم نظامیه‌سنه دائر برنظامنامه نشر اولنه‌رق

بو نظامنامه موجبنجه ضبطیه مشیرلری (استانبول والیدی) صفت و صلاحیتیده احراز ایتمشلردر. استانبول ولایتی بحثنده تفصیلات واردر.

بو قانونده دنیلیورکه: « درسعادت محاکم جزائیه‌سی ضبطیه مشیریتنك تحت نظارتنه ویرلمش وحالبوکه قوهٔ عدلیه واجرائیه ایکی امر مستقل اولدیغی جهتله یکدیکرندن تفریقی سلطنت سنیه‌جه دخی قبول اولنمش براساس عمومی اوله‌جغند و محاکمك ضبطیه مشیریتنك تحت نظارتنده بولنمسی ایسه بو اساسه کلیاً مغایر اولدیغی کبی تشکیلات جدیده‌ده محاکمك بر نظارت مستقله‌یه ربطیله دوائر اداره‌دن آیرلمسی لزومی برقات دها تأیید ایتمکده بولندیغنه بناءً بو اصولی ایلروده تعمیمه مقدمه اوله‌رق درسعادتدن باشلانلق وضابطه مأمورلرینك محاکم جزائیه معیتنده استخدامل‌رینه کماکان خلل کلمامك اوزره درسعادت محاکم جزائیه وحقوقیه‌سنك احکام عدلیه‌نك تحت نظارتنده بولنمسی متحداً تصویب اولنه‌رق ١٢٨٧ سنه‌سنده ایجابی اجرا ایدلمش وبو حق ضبطیه مشیریتندن آلنمشدر.

ضبطیه نظارتنك دیکر تشکیلات اداریه وصفحات تاریخیه‌سی موضوع بحثمزدن خارج اولدیغندن بوبابده تفصیلات اعطاسندن صرف نظرله یالکز بعدالانقلاب ١٣٢٥ سنه‌سنده لغو ایدیله‌رك امنیت عمومیه مدیریتی احداث وبرده پولیس مدیریتی تشکیل ایدلدیکنی و ١٣٢٩ سنه‌سنده امنیت عمومیه مدیریتی داخلیه نظارتنه مربوط بر شعبه حالنه انقلاب ایدرك درسعادتك انضباط وآسایشندن برنجی درجه‌ده پولیس مدیریتنك مسئول طوتلمش اولدیغنك ذکریله اکتفا اولنمشدر.

دردنجی فصل

ضابطهٔ بلدیه

بشنجی بابك ایكنجی فصلنده سكز بندده جمع ایدیلن معلوماتك ضابطهٔ بلدیه‌نك مختلف زمانلرده مختلف شكللرینی كوسترمكدن عبارت اولدیغنی بوراده ایضاحه حاجت یوقدر .

۱۲٤۱ ده یكیچریلكك الغاسیله امور عسكریه و معاملات ضابطه بشقه بر شكله انقلاب ایتدیكی یته اوبندلرده كوسترلمش واحتساب نظارتنك تشكیلی اوزرینه بو وظیفه اكثریت اعتباریله احتساب ناظرلرینه انتقال ایتمش ایسه‌ده‌ینه قسماً عسكرلر و ۱۲٦۲ ده ضبطیه نظارتنك تشكیلی صره‌سنده ضبطیه‌لر طرفندن ده ایفا اولنه كلمشدر . حتی ضبطیه نظارتنك تشكیلندن بر سنه اول احداث اولنوب طوپخانه مشیریتی معیتنه مأمور ایدیلان پولیسك اساس وظیفه‌سندن بریسنك‌ده ضابطهٔ بلدیه اولدیغی طوپجی باشیلق بندنده بیان ایدلمشدی . وقتیله قاضیلرك ومحتسبلرك نه كبی خصوصاتده ضابطهٔ بلدیه ونه كبی احوالده ضابطهٔ اخلاقیه وظیفه‌لرینی ایفا ایتدكاری‌ده قسم مخصوصلرنده ایضاح ایدلمشدی .

۱۲۷۱ ده احتساب نظارتنك لغویله شهراماتنی تشكیلی اولندیغی صره‌ده ضابطهٔ بلدیه وظیفه‌سیله مشغول اولمق اوزره قواص (٦۹) لر تعیین وبر آردلق قواص نامنی قومیسیون

---

(٦۹) «قواص» ك اصل املاسی «قَوّاس در . و اوقجی دیمكدر . انسانلرك یكانه سلاحی «اوق» دن عبارت اولدیغی دورلردن قالمه بر تعبیردر . اوائلده اوق آتمق و اوق طاشیمق معتاد اولوب بویوكلرك اوكارنده بریسی اوكا عائد اوقلری طاشیر ایدی . ایشته بو وظیفه‌یی ایفا ایدن خدمتكاره «قواس» دنیلمشدر . بالآخره چارشلرك مادوننده‌اولمق اوزره اكابر رجال معیتنده مستخدم مسلح افراده‌ده قواس اطلاق اولنمشدر . «قواس»لر شكل سابقنی سفارت وقونسلوسخانه‌لرده الان محافظه ایتمكده‌درلر یعنی سفیر وقونسلوسلرك دوائر رسمیه‌یی زیارت ایتدكاری صره‌ده برابرلرنده بولنان و اوكاری صره كیده‌رك رهبرلك ایدن مسلح خدمه‌یه «قواس» دنیلمكده‌در . بلدیه «قواس» لری‌ده ضابطهٔ بلدیه‌نك پولیسه دوری تاریخنه قدر مسلح ایدیلر واوزمانلرده بلدیه چاوشی نامنی طاشیرلردی .

چاوشنه تحویل ایدلمش اولدیغی کبی بونلرك مفتشلرینه تبدیل و انك اسکیلرینه تبدیل اسکیدی بالاخره قومیسر دنیلدیکی قیود نده ده کورلمکده‌در.

١٢٨٥ تاریخندن صوکره بلدیه تشکیلاتنه بر شکل مدنی ویرلمك اوزره ایدلدیکی صره‌ده قومیسر ؛ باش چاوشه وقومیسیون چاوشی ؛ بلدیه چاوشنه تحویل اولنمش وبونام وتشکیلات ١٢٩٣ بلدیه قانونیله تأکید اولنمشدر.

١٢٧٤ ده تأسیس وکشاد اولنان آلتنجی دائرهٔ بلدیه داخلنده ضابطه بلدیه وظیفه‌سی ایچون یوللر قانونی نامیله آیریجه برنظامنامه نشر ایدلمش اولدیغی مجله‌نك ایکنجی جلدنده علاوهٔ مطالعه ایله بیان ایدلمشدی.

مرور زمانله معاملات توسع ووظائف تکثر ایدنجه ضابطهٔ بلدیه‌نك تسهیل ایفاسنه خادم اولمق اوزره مجله‌نك ایکنجی جلدنده مندرج بش تعلیماتنامه نشر ایدلمشدرکه بونلر ١٣٢٩ سنه‌سنه قدر بزده ضابطهٔ بلدیه‌نك نه کبی اساسلر دائره‌سنده جریان ایتمش اولدیغی حقنده ایضاحاتی محتویدر.

صوك زمانلره قدر ضابطهٔ بلدیه‌نك بولیسه عائدیتنی مثبت اولمق اوزره یالکز شوابکی وثیقه‌نك درجیله اکتفا اولنمشدر:

« بعض محللرده تطهیر اولنمقده اولان قویو ولغملرك چاموروجرکابی وعلی الخصوص هرنوع سوپروندی وبعض حیوانات لاشه‌لری قالدیرلمیوب سوقاق اورته‌لرینه ومحله ایچلرنده اولان ویرانه‌لره دوکلمکده اولدیغندن وبوندن بالطبع حاصل اولان تعفن ایسه صحت عمومیه‌یه مضر ونظافت بلدیه قاعدهٔ ملتزمه‌سنه مغایر اولدیغندن بعدما هرنه محلده اولورایسه اولسون بویله قویو ولغم منخرفاتنك وسوپروندی مقوله‌سنك سوقاق اورته‌لرنده براقلمیوب درحال قالدیرلمسی وهیچ کیمسه‌نك سوقاقلره سوپروندی دوکامسی وبرده دکان ومغازه وخانه یاپدیران کسان خانه ومغازه‌سی اوکنده طاش وطوپراق براقوب سوقاقلری طولدیرمق وقپامقده وبعضاً دخی حریق سببیله سوقاقلرده مولوز وطوپراق قالمقده وبوایسه کاوب کچن آرابه وحیوانات وسائر کسانه زحمت ومضرت ویرمکده اولدیغندن بونلرك دخی سریعاً قالدیرلمسی وحکومتك تنبیهنی طانیمیه‌رق ینه شوحالاره جرأت ایدنلر اولور ایسه حقلرنده قانوناً ترتب ایده‌جك جزانك اجرا اولنه‌جغنك اوجه جملیه بیلدیرلمسی متعلق اولان ارادهٔ علیه اقتضاسندن بولنمش اولدیغنه وبویله متعفن شیلرك زیاده ویرانه‌لره دوکیلوب وبوده اکثر ویرانه‌لرك دیوار وتخته پرده‌سی اولمدیغندن ایجاب ایدوب حالبوکه دیوار ویاخود برتخته پرده جزئی مصرفله یاپیله‌بیلور ایکن مجرد قیدسزلقله آچیقده براقلمسندن طولایی آزوقت

ایچنده پك چوق سو پروندی بریكه‌رك و بونك نقل و تطهیری كسب مشكلات ایده‌رك برخیلی مصرفله وجوده كله‌جكنه و مع هذا بو مقوله شیلرك مضرت عامه‌یه نائل اولدیغی مثللو دفعی حالنده اولاجق منفعت دخی عمومه عائد اوله‌جغنه مبنی بعدما بالاده تعداد اولنان حاللرك وقوعه كتورلمه‌مسی و دیوار و تخته پرده‌سی اولمیان ویرانه‌لرك مقتدر اولدیغی حالده اصحابی طرفندن یاپدیرلمسی و اولمدیغی صورتده متصرفنك اسم و شهرتیله جوار بولنان مركزه واورادن كیفیت بازورنال باب ضبطیه‌یه بیلدیرلمسی و بو خصوصده ضبطیه مركز و موقعلرنده طرفندن برقات دها دقت و نظارت اولنه‌جغندن بو تنبیهك اوزرینه اصغا ایتمین و قیدسزلق ایدنلر اولور ایسه اومثللولرك برموجب قانوننامهٔ همایون اجرای مجازاتلرنده قطعا شبهه ایدیله‌جك یر اولمدیغندن هر كس طرفندن اكا كوره حركت اولنمسی لازم كله‌جكنك جانب ضبطیه‌دن تنبیه و اعلاننه ابتدار اولندی. (١)

شو تبلیغ رسمی ده ضابطهٔ بلدیه‌نك پولیسه عائدیتنه ده دلالت ایتمكده‌در:

درسعادت سوقاقلرینك اكثریسی طار و استقامتسز اولدیغی حالده بعض قوناق و خانه‌لر اصحابی قپولرینك اشیكلرینی زمیندن یاریم و بر آرشون یوكسكلكنده یاپه‌رق اوكلرینه تصادف ایدن یایا قالدیرملرینی دخی اوحذایه چیقارمق ایچون ایسته‌دكلری كبی یوكسلتمش اولملرندن و بلاد ثلثه‌ده كائن منازل و دكاكینك قپولری اوكنده بولنان باصه‌مقلرك اویغونسزلقلرندن طولایی كاوب كچنلر زحمت و مشقت چكمكده اولملریله بو مثللو یوكسك قپو قالدیرملرینك درحال فسخیله سوقاغك زمینی درجه‌سنه تنزیلی و اویله اویغونسز باصه‌ماقلرك تسویه‌سیله خانه و دكانلرك سقفلرنده بولنان تنكه بوریلرك دخی برموجب نظام زمینه قدر ایندیرلمسی مجالس والای احكام عدلیه‌ده تنسیب اولنه‌رق بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی دخی بو مركزده متعلق و شرف صدور بیورلمش اولدیغندن ضبطیه مشیرلكی و تجارت نظارت جلیله‌سی طرفلرندن مخصوص مأمورلر تعیینیله اجرای فعلیاته تشبث اولنه‌جق اولمغله كیفیت جمله‌نك معلومی اولمق اوزره اعلاننه ابتدار قلندی. (٢)

شو ایضاحاتله ثابت اولور كه جهان مدنیتك اكثر طرفنده ضابطهٔ بلدیه پولیسه مودوع اولدیغی حالده مملكتمزك تشكیلات بلدیه‌سنده بو مهم كیفیت نظر دقته آلنمیه‌رق آیریجه بلدیه چاوشلری استخدام اولنه كلمشدر. مأمورین بلدیه نه قدر آثار لیاقت و فعالیت ابراز ایدرلرسه ایتسونلر موقع و صلاحیت قانونیه‌لرینك عدم مساعده‌سی حسبیله

---

(١) تقویم وقایع نومرو ٦٦٠ ١٤ را ١٢٧٩

(٢) تقویم وقایع ١٤٠ ج ١٢٧٧.

اکثر احوالده پولیسك معاونتندن مستغنی اولهمدقلرندن اجراآت بلدیه بو یوزدن یا تأخر ایدر. یاخود بو بوتون محکوم عقامت اولورقالیردی. جمیل پاشا شهرامانتنده بولندیغی صره‌ده بو کبی محاذیرك اوکی آلنق اوزره ضابطهٔ بلدیه‌نك پولیسه تودیعی دوشونلمش و ۱۷ کانون اول ۳۲۸ تاریخلی تشکیلات بلدیه قانوننك آلتنجی ماده‌سیله بو وظیفه حکومتجه پولیسه دور اولنمشدر. عین زمانده اولدقجه مکمل بر ده ضابطهٔ بلدیه تعلیماتنامه‌سی تنظیم و مقام امانتله پولیس مدیریتی طرفندن بالتدقیق قبول ایدیله‌رك موقع مرعیته وضع ایدلمش وسالف البیان مادهٔ قانونیه‌ده تنظیم وتقدیمی لزوم کوستریلان نظامنامه‌ده بشقه‌جه ترتیب اولنه‌رق لاجل التدقیق شورای دولته تقدیم اولنمش ایسه‌ده پولیس مدیریت عمومیه‌سی بو وظیفه‌یی درعهده ایده‌بیلمك ایچون استانبولده موجود پولیس افرادینك آزلغی ایلری سوره‌رك ایکی یوز پولیس معاشیله تخصیصات سائره‌سنك امانتجه تسویه‌سنی طلب ایتمشدر. امانت بو تخصیصاتی ـ او آنه قدر ضابطهٔ بلدیه‌ده مستخدم قواصلرك‌ده پولیسه دوری صورتیله ـ قبوله متمایل بولنمش ایسه‌ده مدیریت بو تکلیفه موافقت ایتمدیکندن بو مسئله حال معلقیت و مخابره‌ده قالمشدر. مخابره‌نك صفحاتی جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك ۳۱۹ دورهٔ اجتماعیه‌سی رسم افتتاحنده جمیل پاشا طرفندن قرائت اولنان نطقده ایضاح ایدلمش و جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌جه‌ده بو ایشك تسریعی آرزو اولنمشدی.

بو آرزو و قرار اوزرینه پولیس مدیریت عمومیه‌سیله اوزون مدت جریان ایدن مذاکره‌ومخابره نتیجه‌سنده ضابطهٔ بلدیه وظیفه‌سنك درعهده اولنمسندن ناشی موجودینه علاوه ایدیله‌جك ایکی یوز پولیس مخصصاتی اوله‌رق امانتجه خزینهٔ مالیه‌یه سنوی بر ملیون آلتی یوز بیك غروش اعطا قلنمق واشبو ایکی یوز پولیسك یوز اللیسی الیوم امانتده مستخدم قواصلردن انتخاب و تفریق ایدلمك و پولیس مدیریت عمومیه‌سنك لوازم متفرقه‌سنه صرف اولنمق اوزره هر سنه طوغریدن طوغری‌یه امانت بودجه‌سندن مدیریت مشارالیهایه آیریجه مقطوعاً بش یوز آلتمش بیك غروش تأدیه ایدلمك صورتلری قرارلشدیریله‌رق ائتلاف حاصل اولمشدی.

کرچه امانتك هر سنه بر ملیون آلتیوز بیك غروش ویرمسی وهلهٔ اولیده چوق کورینور ایسه‌ده حین دورده مستخدم اولوب معاش ومخصصات سنویه‌لری یدی یوز آلتمش آلتی بیك درت یوز اوتوز غروشه بالغ اولان سالف الذکر قواصلر

تخصیصاتی مبلغ مزبوردن تنزیل ایدیلنجه قاله‌جق مقدار سکز یوز یکرمی اوچبیك بش یوز یتمش غروشه تنزل ایدر . امانت ضابطهٔ بلدیه کبی مملکتك اك مهم واسطهٔ اجرائیه‌سنی پولیسه دور ایتمك صورتیله بر موفقیت استحصال ایتمش بوکا مقابل سنوی سکز بیك کسور لیرا قدر بر پاره فدا ایتمش اولیور ایدی که اوروپا بلدیه‌لرینك پولیس مدیریتنه ویرمش اولدقلری تخصیصات مهمه و عظیمه نظر دقته آلنیجه بو بر موفقیت صاییله‌بیلور ایسه‌ده اوزمان ائتلافنامه‌یی قبول وامضا ایتمش اولان پولیس مدیرینك دکیشمسی اوزرینه بو مسئله جمیل پاشانك ایکنجی دفعه امانته کلدیکی زمانه قدر حال معلقیتده قالمشدی .

حال بوکه ۳۲۸ تشکیلاتنده ضابطهٔ بلدیه پولیسه دور ایدیله‌جك دیه امانت قواص تشکیلاتی‌ده بوزمش و قواصلرك بر قسمنی دیکر وظیفه‌لره تعیین و بر قسمنی‌ده تقاعده سوق ایتدیکی کبی وفات ایدنلرك یرینه‌ده قواص آلمامش ایدی .

۱۳۲۹ سنه‌سنده ترتیب ایدلمش اولان ضابطهٔ بلدیه تعلیماتنامه‌سی ۱۳۳۱ سنه‌سنده تعدیلاً اکمال ایدلمش ایدی . ضابطهٔ بلدیه‌نك پولیس ویا امانت طرفندن ایفاسی حقنده‌کی معامله و مخابره‌نك اوزون سورمسی و حرب عمومی‌نك آره‌یه کیرمسی اوزرینه ضابطهٔ بلدیه بسبتون مرجعسز قاله‌رق ۳۲۸ ـ ۳۲۹ ـ ۳۳۰ سنه‌لرنده اوروپانك شهرلرینه بردرجه‌یه قدر یاقلاشمش اولان تنظیفات ، طهارت ، انضباط بلده بر عصر اولکی حالنه رجوع ایتمشدر .

اصنافك حرب اثناسنده کیف مایشا اجرای دادوستده آلیشمش اولمسی بونلرك اوامر ومقررات سابقه احکامیله دائرهٔ انضباطه آلنمسنده‌کی مشکلات وعین زمانده دول مؤتلفه قومیسرلرینك تنظیفات ، طهارت وضابطهٔ بلدیه‌نك تطبیقی حقنده واقع اولان مراجعتلری اوزرینه ۲۵ مارت ۳۳۵ تاریخنده اساسی (شهر داخلنده دکان وبازارلرده صاتیلان مأکولات ومشروباتك تأمین طهارت ونظافتندن) عبارت اولمق اوزره یکیدن بر تعلیمات قلمه آلنه‌رق لدی الاستیذان تطبیقنه داخلیه نظارت جلیله‌سنجه مساعده اولنمشدر .

جمیل پاشا ایکنجی دفعه شهرامانتنده بولندقلری صره‌ده ۳۲۸ سنه‌سنده باشلادیغی ایشی اتمام ایتمش وبولیس مدیریت عمومیه‌سنه‌ده اون بش بیك لیرا ویره‌رك مرمرکزده ضابطهٔ بلدیه ایله اشتغال ایتمك اوزره بر قومیسر معاونی ولزومی قدر پولیس استخدامنی تحت تأمینه آلمشدر . عینی زمانده امانت قادروسنه‌ده ایکی بیك بشیوز غروش معاشله یکرمی ضابطهٔ بلدیه

منافئى علاوه ايتديره‌رك بو وظيفه‌نك ينه امانت مأمورلرى طرفندن ايفاسى فقط لزوم حالنده پوليسك معاونتى تحت تأمينه آلمشدر.

حال بوكه قوميسر معاونلريله پوليسلرك طوغريدن طوغرى‌يه امانته مربوط اولمالرى امرا انضباطده وعلى الخصوص وظيفه‌لرينى سوء استعمال ايدنلرك تجزيه‌سى خصوصنده اما مشكل بر موقعده براقمقده‌در. سالم پاشانك زمان امانتنده ضابطهٔ بلديه‌نك پوليسدن استرد ايديله‌رك امانتجه ياپيله‌جق بر تشكيلات دائره‌سنده اداره‌سى دوشونلمش وبونك ايچون قوميسيون تشكيل ايديلوب برده قانون لايحه‌سى احضارينه باشلانمش ايسه ده الآن بر نتي چيقمامشدر. اساساً بويله تشبثلردن نتيجه چيقمق امكانى ده يوقدر. امانتك اساس تشكيلا تأمين ايتمدن ضابطهٔ بلديه‌يى حل ايتمك نصل ممكن اولور؟

معمافيه بايزيد دائره‌سى مديرى مصطفى نظام الدين، حصار دائره‌سى مديرى مظ وقاضى كوى دائره‌سى مديرى رعدى بكاردن تشكل ايدن قوميسيونك تنظيم ايتديكى مضب بعض مطالعاتى احتوا ايتديكندن اونكده بوميانده بولنديرلمسى تنسيب ايدلمشدر.

« شهر امانت جليله‌سنك حدود قانونيه‌سى داخلنده بولنان خلقك صحت عموميه‌سن احتياجات حياتيه و غذائيه‌سنك تغشيش و احتكاردن وقايه‌سنه، مملكتك اعمار وتزي امور بلديه‌نك ايفاسنه منحصر مساعى ايدن شهر امانتك و طقوز دائره‌يه منقسم شعبه ادا بلديه‌نك وسائط اجرائيه‌سى اولوب پوليس مديريت عموميه‌سنك امرينه تابع وهر پولي مركز مأمورلغى دائره‌سندن تفريق ايدلمان بر قوميسر معاونيله ايكى پوليس مأموري ضابطهٔ بلديه امورينك منتظماً و سريعاً اجراسنه غير كافى اولديغى مستغنىٔ عرض وايض اولمقله برابر مأمورين موما اليهم طوغريدن طوغرى‌يه دوائر بلديه مديرانك امرى آلت بولنمامسى حسبيله تنفيذلرينه توديع اولنان واجراآته تعلق ايدن خصوصات صحيه و بلديه مافوقى بولنان مركز مأمور وقوميسرلرندن استحصال امر ومساعده ايتمدكجه اج ايدلمه‌مسى اجراآت بلديه‌نك دوچار عقامت اولمسنى انتاج ايتمكده‌در. خصوصيله حاضرده‌كى ضابطه‌نك مربوطيت اعتباريله پوليس مديريت عموميه‌سنه و وظائف نقطهٔ نظر دخى دوائر بلديه‌يه (اوده بالواسطه) منسوب بولنمسى حسبيله اجراآت خصوصنده مطلو اولان سرعت وفائده استحصال ايديله‌مامقله برابر مأمورين موما اليهم طرفلرندن وظائ بلديه‌نك ايفاسى صره‌سنده اكثريا واقع اولان تكاسل و تراخيدن وحتى سوء استعما طولايى دوائر بلديه‌نك حق تحقيق وتعقيبى بيله بولنمامسى يوزندن ايكى باشلى بر حالده قا

بطهٔ بلديه‌دن دوائر بلديه ايچون بر فائده حاصل اولمديغی شمدی‌يه قدر واقع
لان تجاربله ثابت اولديغی جهتله ضابطهٔ بلديه‌نك فرانسه‌ده اولديغی كبی مستقل وشهر
نديله دوائر بلديه مديرانك امرينه تابع بر صورتده تشكيلی من كل الوجوه محسناتی
جب اوله‌جغی تأمل ايدلمش وبو تشكيلاتك حال حاضر بودجه‌سنك موازنه‌سنی اخلال
يه‌جك بر طرز سالم مالی‌ده اجراسی‌ده مطلوب وملتزم بولنمش اولديغندن اول امرده
ميسيون عاجزانه‌مزجه بو جهت درپيش اولنه‌رق بو تشكيلاتك اجراسنه حالاً شهرامانت
يله‌سنجه ضابطهٔ بلديه وظائفنك اجراسی قارشولغی اوله‌رق پوليس مديريت عموميه‌سنه
رلمكده اولان سنوی اون بش بيك ليرا ايله دوائر بلديه‌ده مستخدم اداره مأمور و كاتبلريله
افت فنيه مبصر ومواقع مأمور و قواصلقلری معاشاتنك قارشولق اتخاذيله هم ضابطه
ورنی و هم‌ده حالاً اداره ومواقع مأمور وقواصلری طرفندن ايفا ايدلمكده اولان
املات اداريه‌يی اجرا ايتمك ودوائر بلديه مديرانه مربوط اولمق وامور بلديه‌يه متعلق
لمله معاملات ايله ضابطهٔ مانعهٔ بلديه واداريه‌يی وبلديه‌يه متعلق ضابطهٔ عدليه وظائفنی ايفا
ك اوزره بودجه‌يه ضم ايدلمكسزين مربوط تشكيلات قادرو جدولنك تدقيقندن دخی
كلاشيله‌جغی اوزره منتظم بر ضابطهٔ بلديه تشكيلی ممكن و حتی تصرفه امكانی موجود
لديغی كوزلمكله هر دائرهٔ بلديه داخلنده شهری بيك بش يوز و ايكی بيك غروش معاشلی
ايكی صنفلی طقوز ضابطهٔ بلديه قوميسرلكی و امور تحريريه‌سنده استخدام ايدلمك اوزره
ك و يدی يوز اللی غروش معاشلی و كذلك ايكی صنفلی برر كاتبلك و خدمت سفليه
قيله‌ده استخدام ايدلمك اوزره مركز ومواقعده مقدار كافی خدمه‌نك تشكيلی و ضابطهٔ
ديه قوميسرلكلرينه مربوط اولمق شرطيله دوائر بلديه‌نك وسعت حدودی و كثرت
املاتی نظر اعتباره النه‌رق شهری بيك ايكی يوز اللی غروش معاشلی و بر صنفلی مواقع
ضابطهٔ بلديه قوميسر معاونلكی تأسيسی و نزدلرنده مقدار كافی وشهری بيك غروش
اشلی پوليس مأمورينك استخدامی مناسب اوله‌جغی تأمل ايدلمش ومربوط تشكيلات
ظامنامه‌سنك برنجی، ايكنجی و اوچنجی ماده‌لری بو اساس دائره‌سنده تنظيم قلنمشدر .

ضابطهٔ بلديه مأمورلرينك الك زياده صباحلری اركندن قصاب اصنافيله فرونجيلری
سودجيلری تفتيش و معاينه‌لری وظائف اصليه‌لری جمله‌سندن اولديغی كبی اقشاملری
نی چارشو و بازارده مرور و عبوری اشكال ايده‌بيله‌جك بر صورتده بلا رخصت
ركی كشاد و وضع ايدلامسی و اصنافك نقصان درهم و عياری بوزوق ترازولرله خلقی
ضرار ومأكولات و مشروباتی تغشيش ايده‌رك صحت عموميه‌يی اخلال ايتمه‌مسنی تأمين

ایجون کیج وقته قدر ایفای وظیفه ایتملری و کیجه‌لری‌ده تیاترو و سینه‌ما و غازینو کبی مجمع ناس اولان محللری دور وتفتیش ایتملری لازم اولدیغی جهتله بو وظائفك لایقیله ایفاسی ایجون پولیس مواقعنده اولدیغی کبی کیجه‌لری ضابطهٔ بلدیه قومیسر و مواقع معاون و پولیس مأمورلرینك لزوم کوردکجه دائره‌لرنده اقامت وبیتوتت ایتمه‌لری تذییب اولنه‌رق نظامنامه‌نك دردنجی ماده‌سی بو اساس دائره‌سنده ترتیب اولنمشدر .

بو تشکیلاته نظراً مأمورین طرفندن ضابطهٔ بلدیه‌نك کونی کونینه حسن ایفا ایدیلوب ایدلمدیکی بیلنمك و علی الدوام تفتیش و مراقبه آلتده بولندیرلمق ومأمورین ضابطهٔ بلدیه حقلرنده وقوعبولاجق شکایاتك تدقیق وتحقیقی و هر دائرهٔ بلدیه داخلنده بولنمقده اولان ضابطهٔ ائتلافیه ایله ضابطهٔ بلدیه آره‌سنده‌کی حسن مناسبات ومظاهرات متقابله و ارتباطی تأمین کبی وظائف مهمه‌نك ایفاسی ایجون پولیس مدیریت عمومیه‌سی تشکیلاتنده اولدیغی وجهله هردائرهٔ بلدیه ایجون ایکی‌بیك بشیوز واوجبیك غروش معاشلی وایکی صنفلی بر مفتش استخدامی بالتذییب بونلرك الیوم مستخدم اولنلر میانندن قدم و اهلیت ومنشأی نظر اعتباره آلنه‌رق تفریقی وبعدما آلنه‌جقلرك دخی مکاتب عالیه مأذونلرندن وبالخاصه حقوق تحصیلی کورمش اولانلرله لسان آشنا ذواتدن ترجیحاً تعیینلری مصاب اوله‌جغی تأمل ایدلمش اولدیغندن بشنجی ماده‌نك تنظیمنده دخی بو اساسات نظر دقته آلنمشدر .

ضابطهٔ بلدیه‌نك مستقل و دوائر بلدیه‌نك امرینه تابع اوله‌رق تشکیلی حالنده بیله آسایش و انضباطله علاقه‌دار پولیس مأمورلریله اولان درجهٔ مناسبتلرینك تنظیمی لازمه‌دن کورلدیکی جهتله بوبابده دخی مظاهرت و معاونت متقابله اساسی کوزه‌تیله‌رك نظامنامه‌نك سکزنجی ماده‌سی بو اساس دائره‌سنده ترتیب اولنمش و مربوط تشکیلات نظامنامه‌سی موجبنجه مأموریتلری الغا ایدیلن اداره مأمور و کاتبلریله مواقع مأمور و قواصلری و نظافت فنیه مبصرلرندن استخدامه الویرشلی اولانلر لیاقتلریله متناسب اولمق اوزره ضابطهٔ بلدیه قومیسر و کتابتلرنده و مواقع قومیسر معاون و پولیس مأموریتلرنده و ضابطهٔ بلدیه خدمه‌لکنده استخدام ایدیله بیله‌جکلری و بونلرك تفریق و تعیینلرنده دخی ترجمهٔ حاللری و مدت خدمتلری نظر اعتباره آلنمغله برابر دوائر بلدیه مدیرلرینك‌ده مطالعه‌لرینك آلنمسی و مأموریتلری الغا ایدیلنلرك ترجیحاً قبوللری مقصد عدالتی تأمین ایده‌جکی تأمل ایدلمش اولدیغندن اشبو مضبطهٔ عاجزانه‌مز تشکیلات قادروسیله معاً عرض وتقدیم قلنمشدر . ١٦ تشرین اول ١٣٣٦

مع هذا ضابطهٔ بلدیه کرك امانجه ، کرك پولیسجه رؤیت اولنسون روح مسئله بو راده اولمیوب اجرا آتده‌در . مملکتمزده پك مکمل قانونلر ، نظاملر وتعلیماتلر موجود اولدیغی حالده بونلرك قوهٔ تأییدیه‌سی اولمازسه مساعینك عقیم قاله‌جغی طبیعیدر . ایشته ضابطهٔ بلدیه مسئله‌سی‌ده بوزمرده‌ندر .

صحت وسلامت عمومیه‌یه متعلق اوله‌رق بلدیه‌جه واقع اولان تنبیهات وتبلیغاتك اهمیتی نسبتنده حائز تأثیر اولماسی امور بلدیه‌یه متعلق جرائم ایچون معین اولان مجازاتك سرعت وسلامتله تطبیق واجرا ایدیله‌مامسندن وبوبابده‌کی احکام قانونیه‌نك احتیاجات حاضره ایله متناسب شمول افاده‌یی حاوی اولمامسندن متولددر .

کرچه بو حال ۱۳۳۰ سنه‌سنده نظر دقتی جلب ایده‌رك جزا قانوننامهٔ همایوننك ۱۹٤ و ۲۵۷ نجی ماده‌لری تعدیل ایتدیرلمش ایسه‌ده بو ماده‌لرم جنبجه امور بلدیه‌یه متعلق اولان جرائمك درجه‌سی تشدید ایدیله‌رك جنحه درجه‌سنده عد ایدلمسندن دولایی تعیین وتحدید مجازات ؛ بلدیه‌نك حق قضاسی خارجنده قالمسی حسبیله متجاسرلری حقنده سرعتله جزا تطبیق واجرا ایدیله‌مامکده‌در . مثلا صو ایله مخلوط سوت صاتدیغی تعیین ایدن بر سودجینك فعل واقعی مادهٔ مذکوره موجنبجه جنحه درجه‌سنده اولمسی حسبیله بلدیه‌جه حقنده یاپیله‌جق شی بر ضبط ورقه‌سی تنظیم وصو ایله مخلوط سودی ینه سودجی‌یه تسلیم ایله اوراقنی جهت عدلیه‌یه تودیعدن عبارتدر .

حال بوکه جنحه دعوالری درجاته تابع اولدیغندن وعلی الخصوص محکمه‌لر اکثر احوالده فوق العاده مشغول بولندیغندن محاکم عدلیه‌جه مسئله‌نك فیصلپذیر اولمسی زمانه متوقف اوله‌رق تطبیق جزا خصوصنك بو صورتله تأخرندن ایکی نتیجه حاصل اولیورکه بری بو مدت ظرفنده مثلا سودجی احتکارنده دوام وخانجی ولوقنطه‌جی نظافت وطهارته رعایت ایتمامکده اصرار ایلدیکی حالده بی دربی طوتیله‌جق ضبط ورقه‌لرینك محاکمه سوق وتسیاری فرض ایدلسه بیله برنجیسنده اجتماع جرائم ، ایکنجیسنده جرم متمادی حصولی حسبیله اصحابنك بر جزا ایله قورتلمسی ولدی الایجاب ضبط ورقه‌لرینك تأییدمندرجاتی ایچون جانبنه لزوم کوریله‌جك شهود شخصیه‌نك مرور ایام طولاییسیله تدارك وارائه ایدیله‌مامسی حسبیله اصنافك تحصیل برائت ایتملری درکه هر ایکی احتمالده‌ده غایه اعتباریله جزادن مطلوب ومنتظر اولان عبرت مؤثره حصوله کله‌مز وجزا جرم ایله متناسب اوله‌ماز . حال بوکه کرك سودجی وکرك صاتیجی حقنده درحال جزا تعیین وتطبیق ایدیله جك اولورسه تکرر وتمادیسی

منع اولنمغله برابر امثالی ایچونده موجب انتباه اولور. ذاتاً نوع ومادیتی اعتباریله بوکبی جرائمك جنحه‌دن زیاده مملکتمزده قباحت عد ایدلمسی دها عادلانه اولور. کرچه اوروپا قانونلرینك بعضیلرنده بونوع جرملر جنحه اوله‌رق قبول ایدلمش ایسه‌ده بزده‌کی سودجیلر ایله علی العاده خانجیلرك اداره ایتمکده اولدقلری خانلر اکثریتله بویوك وسرمایه‌دار شرکتلر عهدهٔ تصرفنده بولنان اوروپا سودخانه وآپارتمانلریله بالطبع قیاس قبول ایتمز. حال بوکه مملکتمزده سودجینك صاتمقده اولدیغی سودك مغشوشیتی آکلاشلدقدن صوکره همان مصادره ایدلمکله برابر کندیسندن نسبةً آغیر دنیله‌جك درجه‌ده برجزای نقدی آلنه‌جق اولورسه احتکارك دوام وخلقك ضرارینه امکان تصور اولنه‌ماز.

اصناف سائره حقنده‌ده عین حال جاریدر. بناءً علیه اشبو وامثالی جرائمك قباحت درجه‌سنده عدی تحت وجوبده کورلمشدر.

قانون جزانك بوکبی خصوصاته متعلق موادنده مأکولات ومشروباتدن ماعدا صابون وغاز کبی حوایج ضروریه‌دن اولان موادی تغشیش وتغییر وبوکبی موادی فروخت ایدنلر حقنده بلدیه‌جه یاپیله‌جق ومتجاسرینی زجر وترهیب ایله عبرت مؤثره حصوله کتیره‌جك برمعامله‌یه دائر احکام غیرموجود اولوب انجق تنبیهات بلدیه‌یه مغایر برحال وحرکت عدیله متجاسرلری حقنده (٢٥) غروشه قدر جزای نقدی استیفاسنه مساغ قانونی وارسه‌ده اشبو جزا حصول مقصده کافی اولمدیغی کبی مغشوش ویا مثلا بانزین علاوه‌سیله جداً موجب تهلکه اولان غازك منع فروختنه مانع اوله‌میه‌جغندن صحت وسلامت عامه‌یی تأمیناً بومثللو حوایج ضروریه‌یی تغییر وتغشیش ایدنلردن هیچ اولمازسه یوز غروشه‌قدر جزای نقدی آلنمغله برابر مصادره اولنمسی وفروختی جائز اوله‌بیلمرکده صاتیله‌رق اثماننك بلدیه‌جه ایراد قیدیله عین زمانده بلدیه‌یه آز چوق برواردات تأمینی‌ده ممکندر.

برده خان، لوقنطه. تیاترو مثللو عمومه کشاده واجتماعگاه اولان محللر ایله مأکولات ومشروبات صاتیلان دکان ومغازه‌لر حقنده‌کی تنبیهات بلدیه‌نك ونقلیه تعرفه‌لرینك تنظیمیله نرخ وضعی اساساً وظائف بلدیه جمله‌سندن اولمغله نشر واعلان اولنان تعرفه‌ وموضوع نرخه رعایت کیفیتنك اهمیتی حسبیله بوماده حکمنه ادخالی لابد اولدیغی کبی ایکی یوز اللی دردنجی ماده‌نك دائرهٔ شمولنده داخل اولان سائر تنبیهات بلدیه‌یه مخالفت ایدنلر حقنده دخی تنبیهات واقعه‌نك اهمیتنه کوره جزا تعیین ایدیله بیلمك اوزره کاملاً بو ماده‌نك دائرهٔ شمولنه ادخالی مناسبدر.

بلديه‌نك قانوناً ايفا واجراسنه مجبور اولديغی وظائفی ايفا ايده‌میه‌رك كرك اجورات
[ن]قليه‌يه دائر اولان تعرفه‌لرك تطبيق ايتديريله‌مامسی كرك حوائج ضروريه‌يه نرخ وضعی
[ي]ه اولوجهله صاندير[يل]مسنه موفقيت حاصل اوله‌مامسی واصنافك انتظام وانضباط التنه
[آ]لنه‌مامسی ومأكولات ومشروبات وسائر حوائج ضروريه‌نك تغشيش وتغييرينه ميدان
[و]يرلمسی خلاصه صحت وسلامت عامه‌نك تأمين ايديله‌میه‌رك وظائف بلديه‌نك مهمل وجداً
[پر]يشان برحالده قالمسی بوبابده بلديه‌جه تطبيق ايديله‌جك مادهٔ قانونيه‌نك مفقود وموجود
[او]لانلرينك شمول وصراحت لازمه‌يی غيرحاوی اولمسندن وبلديه‌يه صلاحيت كافيهٔ قانونيه
[بخ]ش ايدلمه‌مش بولنمسندن انبعاث ايتديكی ١٣٣٥ سنه‌سی بدايتنده كمال اهميتله نظر دقته
[آ]لنه‌رق معدل ٢٥٧ نجی ماده مقامنه قائم اولمق اوزره قانون جزانك ١٩٤ نجی ماده‌سنك
[...]نجی فقره‌سيله ٢٥٦ نجی ماده‌نك تنبيهات بلديه‌يه متدائر اولان فقراتنك و٢٦٣ نجی
[ما]ده احكامنك تعديلی حكومته تكليف ايدلمش ايسه‌ده الآن موفقيت حصوله گلمامشدر.

والحاصل اولجه‌ده عرض ايدلديكی وجهله فعاليت بلديه انجق ضابطهٔ بلديه‌نك مكمليتی
[...]ونك‌ده قوهٔ تأييديه‌يه مالكيتی ايله تأمين اولنه‌بيلير. بوكا موفق اوله‌جق شهر امينی
[ز]ماننده اك بيوك بر ايش يابمش عد اولنه‌بيلير.

بشنجی فصل

چوپلك سوباشیلغی و استانبولده تنظیفات وتنویرات اصوللری

١ — تنظیفات

اوائلده ایکی نوع سوباشیلق موجود اولدیغی و بونلردن چوپلك سوباشیسنك تنظیفات بلدیه مأمور ایدلمش بولندیغی ایکنجی فصلك دردنجی بندنده ایضاح ایدلمشدی . آشاغی یه صره سیله درج اولنان وثیقه لردن آکلاشیله جغی اوزره تنظیفات بلدیه دن برنجی درجه ده سوباشی مسؤل ایدیسه ده محله امام و بکجیلریله ، اصناف کتخدالری و متولیلر دخی تنظیفاته عدم دقتدن دولایی معاتب طوتیلیرلردی . میدانلرله عمومی جاده لرك قالدیرم تعمیراتی حکومته عائد اولدیغی کبی بو کبی محللرك تنظیفات وتطهیراتنك دخی حکومت معرفتیله اجرا ایتدیرلدیکی و بو ایشه ده یکیچری آغاسنك قارشمقده بولندیغی قیودات و وثائقدن اکلاشلمقده در .

عسکری تجدید رسملری ، قلیج آلایلری و امثالی مراسمده مقام صدارتدن سوو عسس باشیلره برر بیاض بیورلدی (١) یازیلیر . مراسمدن اول یوللرك تطهیریله مروره آماده بر حالده بولندیرلمسی امر اولنوردی . آلایده سو باشی معیتیله برابر اك اوکده کیدر و یوللرك نظافت و طهارتنی تحت تأمینه آلوردی . عسس باشی ده سو باشی یی تعقیب ایدر بوده یوللرده انتظامك تأمیننه و ازدحامك تخفیفنه غیرت ایلر و بونلردن صوکره اصل آلای صره سیله کچمکه باشلاردی .

سوباشینك صفت عسکریه سی ده اولوب لدی الحاجه حربه کیتدیکی ایچون خدامان غلمان ؛ عجمی اوغلانلری ، آرابجی اصنافی ، کورقازان — شهدایی دفن ایدن مزارجیلر — صلا خواران ، — اثنای سفرده یوله تصادف ایدن آغاجلری و اورمانلری قیروب و باطاق یرلری طولدیروب اردویه یول آچان — ، بیلداران ، تبرداران — کذرکاهه تصادف ایدن ممتنع المرور طاغلری یاروب یول آچان و فتحنده مشکلات چکیلان قلعه لرك زیر زمیندن

(١) ٨٩٦ نجی صحیفه ده کی حاشیه یه باقکز . [مذکور حاشیه ده « قریحه » تعبیرندن صوکره « دن » اداتی سهو ترتیب اوله رق اکسیك قالمشدر .]

تملنه کیروب هدم ایدن – کبی صنوف عسکریه دخی صوباشی‌نك معیتی صایلیردی .

١٠٤٨ تاریخنده مراد رابع زماننده اجرا ایدیلن کچید رسمنده اك اوکده سوباشی اشبو تعداد اولنان معیتیله برابر وبونلردن صوکره (١١٠٠) صنفه بالغ اولان دیکر اصناف عساکر و اهالی صره ایله مرور ایتمشلردر . ابشیر پاشانك صدارت آلاینده دخی اك اوکده سو باشی ایله عسس باشینك کچدیکی اولیا چلبی‌نك اعطا ایتدیکی تفصیلاتدن آکلاشلمقده‌در .

صوباشیلر سوقاقلرده ترا کم ایدن سوپروندیلری سنوی بر مبلغ معین مقابلنده (آرایجی) دنیلان اصنافه احاله ایدرلردی. ایشته بوندن دولایی کندیلرینه چوپلك سوباشیسی دنیلیردی. چوپلك باشی، مزبله سو باشیسی تعبیرلری‌ده زبانزددر . بو تعبیرلر نا موافق کورلمش اوله‌جق که بعضاً چوپلك سوباشیسی تعبیرینه مقابل (طاهر سوباشی) تعبیری قوللانلدیغی کورلمکده‌در .

اولیا چلبی آرایجی اصنافی شویله تعریف ایدر :

« بو طائفه چوپلك سوباشیسنه منسوبدر . کارلری نفس استانبولده خانه‌لرده وشاهراهلرده نه قدر مزبله وخار وخاشاك وار ایسه زنبیللر ایله طاشیوب دریا کنارنده تکنه‌لر ایچره بیقایوب ایچنده اقچه، مانغیر ومسمار وغیر کونا اشیا بولوب کفافلنیرلر اما بعض محللرده استفان و صورغوچ و جواهرلی قوشاق و ذی قیمت خاتم طاشلرندن دوشمش جواهر مقوله‌سی ذی‌قیمت شیلر بولورلرکه تعبیر اولنماز . بو طائفه طاهر سوباشی‌یه سنوی آلتمش بیك اقچه عوائد ویروب استانبول ایچره آرایجیلق ایدرلر . بو آرایجی اصنافی بش یوز قدر اولوب تا قاصیقلرینه قدر بطال سیاه چزمه کیرلر . اوزرلرنده قرمزی و سیاه مشین قفتانلرایله باشلرنده تکه وحید کلاهلری واوموزلرنده اوزون صیریقلر اوجنده چاپا، تیمور قازمه‌لر وآرقه‌لرنده مور آغاج تکنه‌لر واللرنده قازمه‌لر و بعضیلرینك اللرنده کوروکه و کوره‌کلر واوموزلرنده زنبیل وغرالر وخار وخاشاك سپتلری بولنور . (١)

اولیا چلبی‌نك بو ایضاحاتی ١٠٤٨ سنه‌سنه عائددر . آرایجیلرك صوك زمانلره قدر سوقاق سوقاق طولاشوب اولردن چوب آلدقلرینی یاشلی کیمسه‌لر حالا تخطر ایتمکده‌درلر. حتی ١٢٨٥ ده ودوائر بلدیه کشاد اولندیغی صره‌ده آرایجی اصنافنك موجود بولندیغی

(١) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی . جلد ١ صحیفه ٥١٤

اوزمان ضبطیه‌دن امانته دور اولنان ترسانه عمله بدلیه‌سی ویرن اصناف لیسته‌سنده بونلرک ده اسملرینک بولنمسیله ثابتدر . او زمانلری ادراک ایتمش اولانلرک افاده‌سنه نظراً ارابه‌جیلر (جوب چی خارام) آوازه‌سیله سوقاقلرده دولاشیر اولرک قپوسنی چالوب آلدقلری سپرنتیلری آرقه‌لرنده‌کی کوفه‌لره یوکله‌یه‌رک اسکله‌لره وسائر معین محللره کتوروب اورالرده آییقلارلر درونده ظهور ایدن کمیک پاچاورا کبی شیئلری آلدقدن صوکره متباقیسنی دکزه‌دوکرلرمش .

اوائلده چوپچیلک ، لغمجیلق کبی خسیس خدماتک اکثریتله ارمنیلره کوردیرلدیکی بالخاصه اولیا چلبی‌نک افاده‌سندن آکلاشلمقده‌در .

قدیم تنظیفات اصوللریله عدم تطهیراتدن مسؤل طوتیلانلرک کیملردن عبارت اولدیغی آتی‌یه تاریخ نشرلری صره‌سیله درج اولنان وثیقه‌لرک مطالعه‌سندن آکلاشلیر .

بو وثیقه‌لرک مندرجاتندن عمومی میدانلرک معین زمانلرده غیر مسلملره تمیزلتدیرلمکده و جاده‌لرک یکیچری آغاسی معرفتیله سوپورتدیرلمکده و محله آره‌لرنده‌کی سوقاقلرک ایسه اهالئ محله طرفندن تطهیر ایتدیرلمکده اولدیغی آکلاشلمقده‌در . صورتی آتی‌یه درج ایدلمش اولان ۱۱۳۱ تاریخلی بیورلدیده تفصیلاتی محرر اولدیغی اوزره تاریخ مذکورده اجرتلری دکان وخانه صاحبلری طرفندن ویرلمك اوزره هر محله‌یه تحملنه کوره برقاچ نفر (فراش مزبله) یعنی سوپوروجی تعیین ایدلمسی قانون اتخاذ اولنه‌رق الی ماشاالله دستور العمل طوتلمسی ایچون کیفیت سجله‌ده قید ایتدیرلمش ایسه‌ده بو قانونك تقرر ایده‌میه‌رك بالآخره خانه ودکانلرینك او کلرینك تمیزلتدیرلمسی کیفیتی ینه خانه و دکان صاحبلرینه تحمیل ایتدیرلمشدر .

برده سرای همایونده مزبله کشان نامیله بر اوجاق اسمنه تصادف ایدلمکده‌در که بونك وظیفه‌سی : سرای همایون دوائرینی تمیزلیوب سوپروندیلرینی دکزه القا ایتمکدن عبارت ظن ایدیلیور .

آنلر قدیمه‌ده یکیچری قشله‌لریله دوائر امیره‌نك سوپروندیلرینی طوپلایوب دکزه القا ایتمکله موظف میری مزبله‌جیلری قیدی کورلمکده ایسه‌ده بونلرك نه صورتله ونه کبی اجرت مقابلنده بو وظیفه‌یی ایفا ایتدکلری آکلاشیله‌مامشدر .

استانبول قاضیسنه حکم که :

حالا محروسهٔ مزبوره‌ده واقع اولان ات میدانی ییلده برکره وصرحوم ومغفور له سلطان بایزید خان طاب ثراه حوالیسی آیده ایکی کره سپوروب پاك وتطهیر ایده کلمکده

ايكن حالا ذكر اولنان محللر خيلى زماندن برى سپورلمدوكى اعلام اولنماغين بيوردم كه چوپلك باشيسى وصول بولدقده قديمدن نوجهله اوليكلمش ايسه ينه اولوجهله عمل ايليوب تعيين اولنان ذميلره ذكر اولنان محللرى سپوردوب پاك و تطهير ايدهسن مزبله سو باشينه ويرلدى .

٢٦ ذا ٩٩٣ (١)

استانبول قاضيسى عزتلو فضيلتلو افندى حضرتلرى

شهر استانبولك اسواق ومحلاتى هربار تطهير اولنمق مقتضى ايكن حكامك اهماللرى سببى ايله بعض محللرده خار وخاشاك مجتمع اولوب تطهير اللسى لازمهدن اولمغله سوباشى وعسس باشى يه تنبيه اولنمشدر . سزداخى اهاليلره تنبيه ايدهسز كه محلات آرهسنده اولان مزبلهلرى قالديروب دريايه القا وكركى كبى تطهير ايتسونلر. بوندن صوكره هركيمك دكانى اوكنده ومحلهسى آرهسنده سپورونمدى و مزبله اولور ايسه تعزير اولنور اكا كوره دقت واهتمام ايليهسن ديو . (٢) ٢٦ م ١١٠٧

استانبول قاضيسى عزتلو فضيلتلو افندى حضرتلرى

محروسهٔ مزبوره محلاتلرى و جوامع و مساجد حوليلرى و اسواق و بازار لاشه ومزبلهدن تطهير اولنمق ايچون ائمه متولى واصناف كتخدالرينه بالدفعات تنبيه اولنمش ايكن متنبه اولميوب الآن تطهير اولنمامق ايله ايمدى محلات اهاليلرى ، متوليلرى و اصناف كتخدالرينى كتوروب محكم تنبيه ايليهسن كه هر برلرى محلهلرى سوقاقلرين و جوامع و مساجد جوانبلرين و اسواق و بازارى لاشه و مزبلهدن تطهير ايدوب دريايه القا ايليهلر شويله كه بوندن صوكره اكر محلاتده واكر جوامع ومساجد حوليلرنده واسواق وبازارده هركيمك حدودنده مزبله ولاشه بولنور ايسه امام ومتولى واصناف كتخدالرينك حقلرندن كلنمك مقرردر . اكا كوره كركى كبى تنبيه ايتديرهلر ديو (٣) غرهٔ ل ١١٠٧

استانبول منلاسنه حكم كه :

محروسهٔ استانبولده واقع چارشو و زقاقلرك تنظيف و تطهيرى وجيفه و لاشه ومزابلك طشرهيه نقل وازالهسى بابنده بوندن اقدم صادر اولان فرمان عالينك مضمون

(١) اوننجى عصر هجريده استانبول حياتى . احمد رفيق صحيفه ٩٤

(٢) استانبول قاضيلى سجل نومرو ٢٢

(٣) » » »

اطاعت مقرونی ایله وعمل حرکت اولنمق اوزره عموماً محلات امامارینه تنبیه و تأکید اولنوب لکن کرکی کبی تنظیف وتطهیرده تکامل اولنمغله اعظم سواد بنا و مقر سریر سلطنت عظمی و مستقر خلافت کبری اولان بلدهٔ خلد آشیان قسطنطنیه‌نك انجاس و ادناس و چرکاب وروایح کریهه و سائر مورث اذا اولان ارجاسدن تطهیر وصیانتی اهم امور ضروریه‌دن اولمغین محلات و اسواقه معتاد قدیم اوزره پاسبان تعیین اولندیغی کبی هر محله‌نك محملنه کوره ایکیشر اوچر سوپوروندیجیلر تعیین و محلات و اسواق و سوقاقلری دائما کنس و تطهیر و لازم کلن اجرتلری سکانندن تحصیل اولنمق اوزره امر شریفمله نظام ویریلوب عفونتك بالکلیه ازاله‌سیله عباداللهك اراحه‌سی باعث نواب بحساب ولدیغی طرفکدن اعلام اولنمغله اعلامك اوزره اجرتلرینی منازل و دکاکین اصحابی ویرمك اوزره هربر محله و سوقه پاسبان مثللو کفایت مقداری (فراش مزبله) تعیین وماه بماه اجرتلری ادا اولنمق اوزره تنبیه وتأکید و اکر معانده ایدر اولور ایسه محکم حقلرندن کلمك ایچون یانلرینه آدملر قوشوب دیوان همایونمه ارسال و فراشلرك دخی عهد قریبده لازم کلن محللرده مقدار ذره سوپوروندی بولنه‌جق اولور ایسه بلا توقف کوره‌که وضع اولنه‌جقلری مقرر اولدوغنی تفهیم و امامله دخی بوخصوصده زیاده تقید و اهتمام ایتلری ایچون تنبیه وکما ینبغی نظام ویروب وبو نظام مستحسن حفظ و صیانت و دستورالعمل قلنمق اوزره اشبو امر شریفمك بر صورتی سجله قید و دائما مضمون منیفی ایله عمل و حرکت و انفاذ واجراسنده اهتمام ودقت ایلیه‌سن دیو یازلمشدر . اواخر ل ۱۱۳۱ (۱)

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

درعلیه‌ده اسواق و بازارده ملوثاتك تراکمی جمیع زمانده و خصوصا ایام حاره‌ده مورث تعفنات اوله‌رق عباداللهه باعث مضرت اولدیغندن غیری کشت وکذار ایدنلرك البسه‌سنی تلویث ایدوب مع هذا هر حالده طهارت و نظافت مقتضای شعار . . . ایدوکی بدیهی بر حالت اولمقدن ناشی چارشو و بازارك تطهیری بابنده چند روز مقدم وبو دفعه عزتلو یکیچری آغاسنه خطاباً بیاض(۲) اوزرینه اوامر علیه اصدار اولنوب آنجق محلات اسواقنك دخی تطهیر اولنمسی اهم و الزم اولمغله ایمدی آستانهٔ سعادتده واقع کافهٔ محلاتده

---

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ۱۲۹ صحیفه ۱۰٤

(۲) ۸۹٦ و ۹٥٤ نجی صحیفه‌لرده‌کی حاشیه‌لره باقکز .

موجود و اسواق و بازارده کائن بیوت و دکاکین اصحابی کندی خانه و دکانلری
پیشگاهلرینی دائما سوپوروب انواع ملوثات و لاشه‌دن کمالیله پاك و تطهیر ایلملرینی امامار
و اصناف کتخدالری معرفتلریله جمله‌یه تنبیه و تأکید و بعدازین هر کیمك خانه و دکانی
او کنده ملوثات و لاشه بولنور ایسه اول خانه و دکان صاحبلرندن قطعاً سوأل اولنمیوب
محله‌سی امامی و اصنافی کتخداسی درحال تأدیب اولنه‌جغنی کوش هوشلرینه افاده و القا
ایله اکا کوره اهتمام ایلملرینی تنبیهه مبادرت وسزدخی علی‌الدوام اسواق وبازارك تمیزوطاهر
بولنمسنه دقت ایلیه‌سز دیو . (١) ١٩ ذ ١٢١٨

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

چارسو واسواقده ودکاکین پیشگاهنده زبل ولاشه مثللو متعفن شیئلرك تطهیری
ومرور وعبور ایدن عباداللهك بوبابده متأذی ومتضرر اولماملری وسائلنك استحصالی
لازمه‌دن ایکن برمدتدنبرو بوامراهمه عدم‌دقت‌اولدیغندن چارسو واسواقه اومقوله زبل
ولاشه مثللو متعفن‌شیئلر القا وتلویث‌ایله عباداالله آمدوشدده متأذی اولمقده‌ایدوکی مشهود
اولمغله فیمابعد اسواق وبازارده هرنه‌محلده لاشه وزبل‌وسائر متعفن شیئلر مجتمع اولمش‌ایسه
معتاد قدیم اوزره نقل‌وتطهیر ایتدیردوب وبرطرفدن دخی القا ایدنلرك منع وتحذیرینه
مبادرت اولنمق اوزره محلات‌امامری وبكجی‌وسائر اقتضا ایدنلره طرفکزدن تنبیه اکید
اولنوب بوندن‌صوکره دخی اسواق وبازارده برمحلده اومقوله زبل ولاشه ومتعفن شیئلر
کورلمك اقتضا ایلرایسه اول محله‌نك امامی‌وبكجیلری وسائر متجاسر اولانلر کیملر ایسه
مبتلای عقاب اوله‌جقلرینی محقق بیلوب اکا کوره عمل وحرکت ایتملرینی اطرافیله افاده
ایلیاسن . (٢) ٢٥ ج ١٢٢٧

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

اسواق وبازارده ومحلات آره‌لرنده ، دکاکین پیشگاهلرنده مزبله ولاشه مثللو متعفن
شیئلرك تطهیری ایله مرور وعبور ایدن‌عباداللهك متأذی‌ومتضرر اولماملری وسائلنك
استحصالنه دقت اولنمسی لازمه‌دن ایکن بوامراهمه عدم‌دقت‌ایله چارسو وبازارده ومحلات

(١) استانبول قاضیلغی سجلی نومرو ٩٨
(٢) » » » » ١٠٧

آرالرنده اومقوله مزبله ولاشه مثللو متعفن شيئلر القا اولنه رق عباداللهك آمد وشدده متأذى اولدقلرندن بشقه، بومقوله متعفناتك دخى خسته لكه بادى اولمسى حسبيله هركس قپولرينك اوكلرينى وخانلرك ودكانلرك پيشكاهلرينى وسوقاقلرى سوپوروب خاك وخاشاك ومزبله ولاشه مثللو شيئلردن تطهير ايلملرى مطلوب اولمغله ايمدى بالجمله محلات امامرينى واصناف كتخدا ويكيت باشيلرينى حضوره كزه جلب ايله هركس أولرى اوكلرينى وخانلرك ودكانلرك پيشكاهلرينى وسوقاقلرى سوپوروب زبل ولاشه دن تطهيرى خصوصنه دقت ايلملرينى وبو بابده اغماض وتكاسل ايدر بركمسنه بولنوب أوينك ودكاننك اوكنى سوپورمديكى مشهود اولورسه يالكز خانه ودكان صاحبى تكدير وتأديب اولنميوب اومحله نك امامى واصنافدن اولانلرك كتخدا ويكيت باشيلرى اخذ وتأديب اولنه جقلرينى هربريسنك كوش هوشنه القا ايده رك كيفيتى أمه، محله لرى اهاليسنه واصناف كتخدا ويكيت باشيلرى دخى اصنافلرينه ذهنلرى آله جق وجهله كركى كبى افاده وتلقينه مبادرت ايلملرينى بشقه بشقه تنبيه وتأكيده مبادرت وخلاف امرورضا وضع وحركت وقوعه كلمامسنه سزدخى مزيد اهتمام ونظارت ايليه سز . ٤ ذا ١٢٢٨ (١)

اصول تنظيفات حقنده برقدر نمونه ايرادى كافيدر. همان هرسنه عين طرزده قاضيلره تبليغات واقع اولديغى كورلمكده در . بو وثيقه لرده نظر دقتى جلب ايدن نقطه كوپكلر و كدى لاشه لرندن دفعاتله بحث ايدلمسيدر . مسلمانلر؛ غير مسلملر كبى خانه لرنده كوپك بسلمزلرسه ده اولرده بر ويا برقاچ كدى بولنديرمق عادتدر. كوپكلر سوقاقلرده سورولر كزر و أولردن آتيلان أتمك قيرنتيلرى و يمك آرتيقلرى ايله كچينيرلردى . بعدالانقلاب ١٣٢٦ - ١٣٢٧ سنه لرينه قدر استانبول سوقاقلرنده كثرتله و سربستجه كزن كوپكلر مذكور سنه لرده جمعيت عموميهٔ بلديه قراريله طوپلانديريله رق خيرسز آطه يه سو ايديلوب اوراده امحا ايدلمشلردر .

اوائلده استانبولك شيمديكنه نسبتله يوز كره دها پيس اولديغنه شبهه يوقدر چونكه لغمسز ، قالديرمسز ، طار ومعوج و اكثريتله چيقماز سوقاقلرى احتوا ايدن وبالطبع كونش وضيادن محروم اولان برشهرده نظافت اولهماز . استانبولك بعض اوجا محله لرنده حالا بوطرزده سوقاقلر موجوددر .

---

(١) استانبول قاضيلغى سجلى نومرو ١٠٧

بناءً علیه گرك بو سوقاقلره باقه‌رق، گرك اودورلرده یشامش اولان ذواتك شهادتلرینه مراجعت ایده‌رك استانبولك قرق اللی سنه اولنه گلنجه‌یه قدر نه حالده بولندیغنی آكلامق گوچ برشی دگلدر . ازجمله اون اوچنجی عصر هجریده استانبول حیاتی محرر محترمی علی رضا بك دییورکه :

« یاقین زمانلره قدر استانبول اولری اخشاب و قسم کلیسی بویاسز و بویالی اولان بعض بویوك قوناقلرده آشی بویاسیله ملون و اوزری چامور قورولریله ملوث اولوب اولر بر برلرینه ملاصیق و باصیق ، کیربنتیلی ، جیقینتیلی شیلردی . اولرك ایچروسنده کهنه بنالر آراسنده فاره‌لر ، سکسارلر مکان طوتمش و ایچلریده قسوتلی ایدی .

حولیلری دائما لوش و ایصلاق صولوجانلی اولوب سوقاقلره چرکاب صیزاردی . اومقسی چاربیق، چاپراشیق سوقاقلرده یاریق، ییقیق دیوارلرك دیپلری باز، قیش چامورلی ومزبله و کدی و کوپك و فاره لاشه‌لریله مملو و محله اراسنده‌کی عرصه‌لر و ویرانه‌لر اوبك اوبك قاذورات ایله طولو اولدیغندن کلوب کچدکجه تیکسنمه‌مك، استکراه ایتمه‌مك ممکن اولامازدی . ایشته استانبولك محله آره‌لری بویله سفیلانه برمنظره ارائه ایتدیکی کبی خواجه پاشا جاده‌سی اك ایشلك باب عالی جاده‌سی اولدیغی حالده غایت طار اولدیغندن قارشولقلی خانه‌لرك طاملرندن تدیلر آتلار و اولرك پنجره‌لرندن وجومبالرندن قادینلرك قارشو قارشویه قونشدقلرینی کلوب کچنلر ایشیدیردی . سوقاقلرك شیمدیکی وسعتی خواجه پاشا حریق کبیرندن صوکره‌در .

ینه علی رضا بکك نشریاتنه نظراً ۱۲۴۹ تاریخلرنده بیله استانبول سوقاقلرینك پیسلك خصوصنده اسکیسندن فرقی یوقمش . ۱۲۴۹ سنه‌سی رمضان شریفنك حلولندن اول سر عسکر خسرو پاشانك استانبول قاضیسنه یازمش اولدیغی تذکره‌نك اقتباس ایدیلن آتیده‌کی فقره‌لری اودورده استانبول سوقاقلرینك وخانه‌لرینك درجهٔ نظافتنی گوسترمکده‌در:

« . . . هر کس دکان وخانه‌لرینك اوکلرینی تمیز وپاك طوتوب مزبله وحیوانات لاشه‌سی کبی شیلر آتماملرینك اقتضا ایدنلره بیلدیرلمسی قواص باشیمز قوللرینه تنبیه اولنمش ایسه‌ده . . . بعض قوناق وخانه‌لرك قپولرینه تخمیناً سنین وافره‌دن برو چامور صیچرایوب سیلنمیه‌رك وبهر سنه اوزرینه زیاده‌لنه‌رك چاموردن برقابو اولدیغی و پنجره‌لری اوکنده دخی طوب طوب اورمجکلر صارقمقده اولدیغی گورولمکده و حالبوکه سایهٔ احسان نوایهٔ شاهانه‌ده اومثللو قوناق صاحبلرینك آیوازلری اوله‌جغندن واولمیانلرك کندولری کیروب

جيفه‌جقلرندن سو بورمیوبده بویله براقلری غایت عجیب ویاقیشقسز ومعاذالله‌تعالی خسته‌لق وقسوت قلب ایراث ایدن موادden اولدیغندن باشـقه (النظافت من‌الایمان) اثر منیفی مدلولنجه طهارت وپاکلك شعار اسلامده مواد واجب‌الاهتمامدن اولمقدن ناشی برسابق محرر او مثللو قوناق و خانه و دکانلرك زقاق یوزلری و قپولری اوروبجکلی و چامورلی اولمیوب تمیز و پاك اولمسنه واوکلرینه مزبله ولاشه مقوله‌سی شیلر القا اولنمامسنه دقت ایتملری ... (۱)

ایشته اسکی ویکی وثیقه‌لره نظراً استانبولك تمیزلکی بوراده‌لرده ایدی .

۱۲۴۲ ده احتساب نظارتی تشکیل ایدلدیکی زمان نشر اولنان نظامنامه‌ده « جورجوب بلا تعیین بابرات عالی متصرف اولان‌نعمان رعایا دکانلرینك بعضیسندن عوائد نامیله آلتمش وبعضیسندن سکسانر پاره‌به‌قدر اخذوتحصیل ایتمش اولدیغی تحقیق اولنمقدن ناشی مرقومك خلاف‌رضا حرکتی وقوعنه‌مبنی سو باشیلق مذکور عهده‌سندن رفع ویدنده‌اولان براتی اخذ وقیدی ترقین اولنمغله - و باشیلق مذکور بوندن بویله محتسب جانبندن اداره ایدیله » فقره‌سی کورلمسنه بناءً تنظیفات مسئله‌سی ۱۲۴۲ تاریخنده احتساب نظارتنه دور اولنمشدر .

احتساب نظارتنك - قسم مخصوصنده مندرج سالف الذکر نظامنامه‌نك مطالعه‌سندن مستبان اوله‌جغی اوزره- الك‌مهم و آغیر وظیفه‌سی ضابطه ایشلری اولوب بو وظائفدن برقسمی مؤخراً باب‌سرعسکری‌یه انتقال ایتمش و۱۲۷۶ تاریخنده احتسـاب نظارتی لغو اولنه‌رق ضبطیه مشیریتنه قلب ایدلمش وکرچه اوج آی صوکره تکرار احداث اولنمش ایسه‌ده تنظیفات وتنویرات اموری کماکان ضبطیه‌مشیریتی‌عهده‌سنده‌قالمشدر. بناءً علیه ۱۲۸۵ بلدیه نظامنامه‌سنك نشروتطبیقی تاریخنه‌قدر تنظیفات وتنویرات اموری وظـائف بلدیه‌دن عد ایدلمیه‌رك بو ایشلر ضـبطیه مشیریتی طرفندن اداره اولنمشدر.

مع‌هذا ۱۲۷۴ ده آلتنجی دائرهٔ‌بلدیه‌نك تشکیلندن‌صوکره دائرهٔ‌مذکوره داخلنده‌کی تنظیفات اموری برحال‌انتـظامه آلندیغی کبی ۱۲۸۵ ده آلتنجی دائرهٔ بلدیه تشـکیلاتی درسعادته تشمیل واسـتانبول وبلادثلثه ۱٤ دائرهٔ‌بلدیه‌یه تقسیم اولندیغی صره‌ده دوائره مجدداً تنظیفات مأمورلری‌تعیین وتنظیفات آرابه‌لری اعمال‌ایتدیرلمش واوزمانلرده‌تنظیفات اموری کاه اماتنجه کاه ملتزمه احاله صورتیله اداره اولنه کلمشدر .

نهایت احاله اصولندن صرف نظرله اماتنجه اداره‌سی صورت قطعیه‌ده تقرر ایده‌رك ۱۳۲۹ سنه‌سنه قدر عینی‌طرزده دوام ایتمشدر. جمیل پاشانك ۱۳۲۹ سنه‌سی تشکیلاتنده

---

۱) صباح غزته‌سی ۰ نوصو : ۱۱۳۰٦

(لطافت فنيه مديريتى) نامیله هیئت فنیه یه مربوط اولمق اوزره برمديريت احداث وکرك
مركز کرك دوائرده تنظيفات مفتشلکلری، مبصرلقلری تشکیل اولنه رق تنظيفاته فنى برشكل
ويرلمك ایستنلمش وبو میانده سوقاقلرى ييقامق، کیجه لرى منتظماً سوپورمك، ارته يه برويه
چوپ آتلامسی ایچون بعض محلاره صندوقلر، سپتلر قونلمق کبی کوزل وفائده لى اصوللر
تطبيق اولنديغى كبى شرائط فنیه يى حائز تنظیفات آخورلرى، آرابه اعمالاتخانه سى کبی
بنالرده مجدداً انشا اولنمشدر. بالاطآرابه اعمالاتخانه سيله آخورقپوده كى آخور بوزمانلرده
انشا ایدلمشدر. ایلك لطافت فنيه مديرى مهندس صلاح الدين بكك بوبابده خيلى خدمت
وهمتى سبق ایتمشدر.

حرب عمومی فلاکتی بوتون بوتجددات وتأسیساتی زیر وزبر ایتمش، صو اوتوموبیللرينه
وحيوانلره جهت عسكريه جه وضع يد اولنمش، آرابه لر مرور زمانله استعمال ایدیله میه جك
درادەيە کلمش وحمله عسکره آلنه رق تنظيفات ایشی قادینلره وچوجقلره قالمش وشو
صورتله جمیل پاشانك بيكلرجه ليرا صرفيله اساسنى قورمش اولديغى تشكيلات محو اولمشدی.

متارکه دن صوکره استانبولی اشغال آلتنه آلان دول ائتلافيه قومیسرلرى شهرك
تطهيرات وتنظيفاتيله ده علاقه دار اوله رق بوبابده امانتى خيليجه صيقيشدیرمشلردی. نهایت
جميل پاشانك ايكنجى دفعه مقام امانتى احرازلرنده تنظيفات ایشلريله تكرار صورت
جديه ده اشتغاله باشلاندى . هر دورلو نواقص اكمال و لوازم احضار ایدلمکله برابر
وقتور ودیع بك اسمنده فعال، معقب ويورلمق بيلمز برذات لطافت فنيه مديريتنه تعيين
ايديله رك استانبول سوقاقلرى تميز برحاله كتيرلدى ايسه ده بوبابده اختيار ايديلن مصارف امانتى
فلاسه محکوم ایتمشدر. چونكه تنظيفات رسمی اوله رق اهاليدن انجق اللى بيك ليرا قدر برمبلغ
تحصيل اولنمقده وبو مبلغده ماليه نظارتنجه امانت استقراضنه قارشولق طوتيله رق امانته
تأدیه ایدلمامکده اولديغى حالده امانتجه هر سنه امور تنظيفيه ايچون لااقل ٤٠٠ - ٥٠٠
بيك ليرا مصرف اختیار اولنمقده در. بو حالك دها نه قدر دوام ایده جکی کسدیرله مز.

واردات بلديه نك همان كافه سنى لطافته حصر ایده رك ديكر وظائف بلديه يى ايفا
ايدهمامك البته طوغرى برشى دكلدر. هر كلفتك مقابلنده برنعمت اولمق قواعد طبيعيه دن
اولديغندن تميزلكى وبالنتيجه صحتنى محافظه ايتمك ايسته ين يرلى واجنبى استانبول اهاليسى
بلديه جه ايفا ايديلن خدمتك اجرتنی ده تأدیه ایتملیدرلر . امانت جليله جه بوكا اك عاجل
بر چاره آرامق وبولمق فرض درجه سنده لازمدر.

۲ — تنویرات

الکتریغك غازك و پترولك کشفندن اول سوقاقلرده عمومی تنویراتك موجود اولوب اولمه‌یه‌جغنی کشف و تحقیق ایچون تاریخلری قاریشدیرمغه حاجت یوقدر. اون اوچنجی عصرك نهایتلرینه کلنجه‌یه قدر استانبول سوقاقلری ظلمت ایچنده اولدیغندن فنارسز سوقاغه چیقمق هم تهلکه‌لی هم‌ده ممنوع ایدی.

کیجه‌لری قول کزنلر بو کبی فنارسزلری چویرر و تجزئه ایدرلردی. (۷۰) شوو ثیقه‌لر

(۷۰) کیجه‌لری کیملرك قول کزمکده اولدقلری، و یاقالانان اشخاصك برای تجزئه نره‌لره سوق ایدلمکده بولندیغی قسم مخصوصنده ایضاح ایدلمشدی. قباحتلری حبسی ایجاب ایتدیره‌جك درجه‌ده اولمیوب ده یالکز کیجه وقتی سوقاقده فنارسز کزمسندن طولایی شکل و قیافتی ده کندیسندن شبهه‌یی دعوت ایتدیرن کیمسه‌لرده قول کزنلر طرفندن چویریلیر. فقط برای تجزئه قره قوللره وزندانلره کوندرلیوب صباحه قدر چالیشدیرلمق صورتیله جزالندیرلمق اوزره کلخانلره حبس ایدیلیرلردی. استانبولك همان هر محله‌سنده بر کارکیر حمام موجود و حماملرك صباح نمازندن بر برایکی ساعت اول حاضر و آچیق بولندیرلمسی عادت بلده اقتضاسندن اولدیغندن فنارسز کزن هویتی مجهول اشخاصك بوصورتله حمامجیلره تسلیم ایدلمسی هم اونلرك قره‌قوللره قدر سوقی زحمتندن قورتلمق، هم‌ده بر دها فنارسز کزمه‌ملرینی تأمین ایچون بونلری حمام کلخانلرنده چالیشدیره‌رق عزت نفسلرینی قیرمق مقصدینه مبنی‌در.

اولدقجه آغیر و خسیس ایشلردن معدود اولان کلخانجیلق ایشلرده اکثریتله ارمنیلر طرفندن ایفا ایدلمکده اولدیغندن کلخانجیلر دوریه کزن ضابطك امریله قباحتلیلری صباحه قدر اودون طاشیمق، کلخان اوجاقلرینی تمیزلمك کبی ایشلرده قوللانیرلر و صباحلین اوستلری باشلری قوروم و کیر ایچنده اولدیغی حالده صالیویررلردی. بو کبی اشخاصك اوست و باشلرینك پیسلکی، البسه‌لریله و شخصیتلریله متناسب اولمدیغندن کلخاندن چیقوب اوینه کیدرکن هرکس بونلری کورور و کیجه‌لین بر یرده باصیلوب قول طرفندن چوریله‌رك کلخانه حبس ایدلمش اولدیغنی اکلار و بونلره آلای طریقیله «کلخان بکی» دیرلردی. ایشته لسانمزده سرسری، چاپقین مقوله‌سی کیمسه‌لره «کلخان بکی» و یا کلخانی دینلمسی بوندن نشأت ایتمکده‌در.

فنارسز کزنلردن ماعدا آره‌صره دیکر سرسری و حاشاریلرك‌ده کلخانلره کوندرلدیکی وقعه نویس عبدالرحمن شرف بکك افادات آتیه‌سندن آکلاشلمقده‌در:

«کدك پاشا بکلرینی سلطان محمود کلخانه سوردمشدی. ایشته کلخان بکلك لفظی بورادن قالمشدر. اولدن کلخانجیلر ارمنی اولورلرمش. کلخانجی‌بی بو بکلر کوردیمی آیاغه قالقوب تعظیم ایدرلر. اکر کلخانجیلره رعایت و حرمت ایتمزلرسه ایشلری فنا.» [تاریخ عصر حاضر. صحیفه ۲۲۲]

مع‌مافیه کلخان بکلرینك ارمنی کلخانجیلردن قورقدیغنه و اونلره حرمةً آیاغه قالقدیغنه دائر اولان فقرات براز مبالغه‌لی کورنمکده‌در.

علی‌رضا بك؛ بو کدکپاشا کلخان بکلرندن مشهور و موسیقی شناس درویش حسینه یتشدیککی و اوسکسانلك اختیارك وقتیله برکلخان بکی اولدیغنی اوضاع و اطواری کوستردیکنی اثرنده بیان ایتمکده‌در

ائلده‌کی تنویرات اصولی حقنده برفکر ویره‌بیلیر :

استانبول قاضیسی عزتلو فضیلتلو افندی حضرتلری

محروسهٔ استانبولك بعض محلاتنده واسواقنده معتاد اوزره بکجیلری اولمیوب اولنلرك نی اکثری اختیار وعمل مانده اولوب کزمکه اقتداری اولمدیغی اجلدن فساده مؤدی لمغله ایمدی محلات اهالیلریله اصناف کتخدالرین کتوردوب هر برینه کرکی کبی تنبیه لیه‌سن‌که قدیمده بکجیلر وضع اولنه‌کلن یرلره یرار کفیللر به کوچلو قوتلو ایکیشر نفر انا بکجیلر تعیین ومعتاد اولان یرلرده فنارلری یاقوب حدودلرنی صباحه‌دکین کزمك زره محکم تنبیه وتأکید ایلیه‌لر . بوندن صوکره هر قنغی محله وچارشوده معتاد اولان للرده وجه مشروح اوزره ایکیشر نفر توانا بکجیلر بولنماز ایسه امامل‌ری واصناف تخدالری معاتب اولملری مقرردر. وهر کس ساکن اولدیغی خانه وخان وآولیلردن اون بش کونده بردفعه اوجاقلری تطهیر ایدوب معتاد اوزره نشانلری قپولری‌اوکنه ضع ایدوب هربار فرمان ایله تنبیه اولنمغه محتاج ایتمیه‌لر . وبوندن بویله یتسودن صوکره ارلو اکر فنارسز کمسنه طشره‌ده کزمیوب هرکیم اولورایسه اولسون اخذ اولنور ایسه قندن محکم کانمك مقرردر. اکا کوره منادیلر ندا ایتدیروب آکاه ایلیه‌سز دیو (١)
١١٠٧

استانبول قاضیسی عزتلو فضیلتلو افندی حضرتلری

استانبول ایچنده اولان محله بکجیلری کیجه ایله بکلمیوب صباحه‌دکین فنارسز دکانلر کده اویودقلری ظاهر وقول ایله کزنلر خبر ویرمکله ایمدی جمله محله امامل‌رینی وروب تنبیه وتأکید ایلیه‌سن‌که بوندن صوکره تجسس اولوب هرقنغی محله‌نك بکجیسی باحه دکین فنارین یاقوب اوتوروركن بولنورایسه کندوسی تعذیر ومحله‌نی امامی دخی ول اولنور اکا کوره دقت ایلیه‌سن ١١٠٧

فنارسز کزمك ممنوعیتنك عصر حاضره قدر دوام ایتدیکی مع‌مافیه فنارله کزنلرده وجقلر مسلط اوله‌رق شهر داخلنده عادتا اوفاق مقیاسده بر قطاع طریقلك عادتنك جود بولندیغی علی‌رضا بکك « اون اوچنجی عصر هجریده استانبول حیاتی » نامنده‌کی لرینك شو فقره‌لریله‌ده ثابت اولمقده‌در :

(١) استانبول قاضیلی سجلی. نومرو ٢٢ .

« اسکیدن سوقاقلر شمدیکی کبی غازله ایله منور اولمدیغندن و فنارسز کزیلمك اولوقتکی اصول ضابطه اقتضاسنجه ممنوع بولندیغندن هر کس زقاقده کزمك ایچون فنار تدارکنه مجبور ایدیلر »

فنارلریمز من القدیم مشمعه ویا تنکه‌دن‌معمول‌چرچیوه‌لی جام (٧١) ویرده کاغدفنارلر اولوب چوجقلرك فنار قابمق یاغماجیلنی اکثریا کاغد فنارلره منحصر کبی ایدی . هرکس ایچون مشمعه ویا جام فنار تدارك ایتمك مصرفلیجه اولدیغندن و بقاللردن سهولتله کاغد فنار تدارك اولنه‌بیلدیکندن اکثر ناس کاغد فنارلرله کزرلردی. چوجقلر فنار قاپمق ایچون بر قاچی زقاقلرك کوشه باشلرینه کیزلنیرلر . ایچلرندن بری میدانده کزوب برکاغد فنارلینك کلدیکنی کوردیکی دقیقه‌ده او آدمی یوقاریدن آشاغی‌یه سوزوب اکر دالغینجه بر آدم ایسه مثلا (اوزوم) دیه براشارت ویرر. همان بوصودن برچوجق چیقوب وفنارلینك آرقه‌سندن یواش یواش یناشوب« فناری یا «یاقار» یا « قاپار » ویاخود پاطلاتیر. همان طبانی طوتار قاچار . فنارلی ادم آزیلیجه بر شی ایسه کوزجی (فندق) دیه اشارت ویرر، کیمسه بوصودن چیقماز .

اکثر یولجیلر سوقاقده بر چوجق کوردکلری کبی کندیلرینی طوپلایوب اطرافنه باقنمغه و فنارینی بر الیله حلقه‌سندن دیکرالیله دیبندن طوتوب اوکنه آله‌رق محافظه ایتمکه مجبور اولوردی . بر رمضان کیجه‌سی فاتح جامعی جوارندن کچرکن برچوق سسلر ایشیدلمکله سببنی آکلامق ایچون رفیقم‌ایله برابر یانلرینه کیتمشدك. مکر بونلرك بویله بر ورطه‌لرینه اوغرایان آدمجکز فنارسز قالمش. بشقه فنارده تدارك ایده‌مه‌مش. ناچار یولنه دوامه مجبور اولمش. فقط اثنای راهده ضبطیه قولنه تصادف ایتمش . فنارسز اولدیغی

---

(٧١)

الده اشکمبه فنار آرقه‌ده زنبیل سحور
کیجه وقتنده شکمخواره‌لرکدر سیران

بیتنده کورلدیکی اوزره اسکیدن موشامبا فنارلره (اشکمبه فنار) دنیلیرمش. استانبول سوقاقلرینه هوا غازی فناری یاقیلنجه‌یه قدر بونلرك عادیلرندن ، الك ظریف وصنعتکارانه اوفاقلرندن استعظام‌ایدیله‌جك درجه‌ده بویوکلرینه وارنجه‌یه قدر انواعی کوریلیردی. آلتی‌اوسنی برنج، اورته‌سی موشامبا اولانلرندن باشقه کاغددن اشکال مختلفه‌ده اعمال ایدلمش واوزرلرینه رنکا رنك نقشلر یاپلمش اولانلری‌ده واردی. یازیق‌که بوظریف صنعت‌ده محو اولوب کیتدی.

(محفل مجموعه‌سی. نومرو ١١. طاهرالمولوی بك)

ايچون قول چويروب قره‌قولخانه‌يه سوق ايتمك ايستەمش . بيچاره آدم حالنى افاده ايله معذرت ضمننده تكرار اورايه كلوب چوجقلرى ارائه ايتمك مراد ايتمش. لكن ضبطيه‌لرى كوردكلرى كبى چوجقلرك هر برى بر طرفه قاچديلر. زواللى يولجينك معذرتى بو صورتله آكلاشلدى . قول طرفندن تنديسنه بر ضبطيه ترفيق ايديله‌رك مسكننه كوندرلدى .»

دفعاتله ايضاح ايدلديكى اوزره شهر اماتى ١٢٧١ احداث ايدلمكله برابر ١٢٨٥ تاريخنه قدر انجق احتساب نظارتى وظائفيله اشتغال ايده‌رك ضابطهٔ بلديه ايله تنظيفات وتنويرات كبى خصوصات ضبطيه مشيريتنه مودوع ايدى .

تقويم وقايعده كوريلن بر قاچ تبليغ رسمى هم هوا غازى ايله الكتريقدن اولكى طرز تنويرات حقنده ايضاحاتى هم ده بو وظيفه‌نك نظارت مشار اليهايه عائديتنى كوستريكى ايچون آتى‌يه درج اولنمشدر .

١٢٦٣ تاريخنده نشر ايديلان بر تبليغ رسمى‌يه نظراً : كيجه‌لرى سوقاقلرك آيدينلق بولنمسى ازهرجهت مستلزم منفعت اوله‌جغندن بحثله چارشولرده كائن دكانلرك اوكلرنده قنديل آصلمسى وكيمسه‌يه جبر صورتى تجويز اولنميه‌رق ايستكلى اولانلرك خانه‌لرى پيشكاهنه فنار تعليق ايتملرى‌ده جملهٔ تنبيهاتدن بولنديغى آكلاشلمقده‌در . بالآخره پترول غازى ورود ايدنجه دها واسع مقياسده تنويراته تشبث اولنه‌رق غزته‌لرله شو تبليغ رسمى‌نك نشر ايدلديكى كورلمشدر :

« محسنات عصريهٔ حضرت پادشاهى جملهٔ جميله‌سندن اولمق اوزره متعلق بيوريلان ارادهٔ حضرت پادشاهى منطوق منيفى وجهله اشعال قناديل حقنده تنبيهات عليه‌يى متضمن بوكره طبع ونشر اولنمش اولان ورقهٔ مخصوصه صورتيدر :

سوقاقلرك كيجه‌لرى قنديل ايله آيدينلق ايدلمسى برنجى درجه‌ده معموريت و مدنيته دلالت ايدر اسبابدن وعامه‌نك منفعتلرينك بويوك وسائلندن اولديغى كبى بر طاقم اويغونسز اشخاصك اجراى خيانته ميدان بوله‌مامسلرينه مدار اوله‌رق ضابطه‌جه دخى محسناتى مسلمدر . بعنه‌تعالى سايهٔ حضرت پادشاهيده ايلروده عموماً غاز ياقيلنجه‌يه قدر برباشلانغيچ اولمق ايچون مأمورين واهالى‌يه فنار ياقديرلمسى ينه كندو منفعتلرينى استكمال ايليه‌جك كوزل ولازملى برشى اولديغندن بودفعه مجلس والاى احكام عدليه قرارى اوزرينه شرف تعلق ايدن ارادهٔ سنيهٔ جناب شهنشاهى مقتضاى منيفى اوزره بوندن بويله اولا كافهٔ مأمورين و بندكان خانه ويالى‌لرى اوكلرنده قيشلى ، يازلى برر و يا ايكيشر قنديل ياقغه

مجبور اوله جقلردر. ثانياً اهالیدن دخی بو اصوله رعایتله خانه‌سی اوکنده قندیل یاقسنه هر کس ماذون بولنه‌جغی جهتله اولوجهله اهالیدن کندی آرزو وخواهشیله قندیل یاقانلر اولور ایسه اشبو حرکتلری نزد حکومتده تقدیر وتحسین اولنه‌جقدر.

ثالثاً : شهر امانت بهیه‌سندن اصناف کتخدالرینه اولنه‌جق تنبیه وجهله آره‌لرنده خانه موجود اولمیان دکان اصحابی دخی مصارفی بینلرنده تسویه اولنمق اوزره بربرندن قرق اللی آدیم اوزاقلغنده قندیل یاقلری ایجاب ایده‌جکدر.

رابعاً : فنارلر عموماً برطرز ورسمده اولمق ایچون جانب ضبطیه‌دن یاپلمش و بر عددی ضابط‌ ـه ویرلمش اولان نمونه‌یه تطبیقاً هر کسك فنار یاپدیرمسی لازم کله‌جکدر. (١)

درسعادت وجوارینك صولی غاز ایله تنویری ضمننده بیاننامه‌در

باب ضبطیه‌دن کوندریلن ورقه‌در

زیرده محرر الاسامی ذوات درسعادتك غاز ایله منور اولمیان بالجمله محللرینك منتظم تنویری ایچون شرائط آتیه‌نك عرض وتقدیمنه وسائر پایتختلره توفیقاً درسعادتك دخی عموم سوقاقلرینك ضیادار اولمسی خدمتنی شرائط مذکوره ایله قبوله ابتدار ایدوب شویله که :

اولاً درسعادت واسکدار وبوغاز ایچنده ومرمره دکزنده واقع قرانك تنویرینی برسنه ظرفنده تعهد ایدرلر.

ثانیاً : بهر ماه ایچون بر عدد لامبانك تنویری بدلی یکرمی ایکی بچق غروش اوله‌جقدر .

ثالثاً : فنارلر یاز وقیش غروب شمسدن صباح شفق وقتنه قدر علی‌الدوام صولی غاز ایله تنویر اولنه‌جق، ایقادینه ونظارت واداره‌سنه متعهدلری طرفندن آدملر تعیین واستخدام اولنه‌جقدر.

رابعاً : فنارلر ایله غاز لامبالرینی ادارهٔ محلیه تدارك ایده‌جك اولوب متعهد طرفندن لامبا وفنار ویرلمیه‌جکدر.

خامساً : فنارلرك ایو حالده بولنمسنه وتعمیرینه وقیریلان لامبالرك تجدیدینه لازم کلن مصارف متعهد طرفندن تسویه وایفا قلنه‌جقدر .

---

(١) تقویم وقایع ٥ نیسان و ١٠ ذی‌القعده ١٢٨١ .

سادساً : متعهدلر فنارلرك تنويرينه دقت ايده‌جكلری ومناسب محلاره غاز آنبارلری اتخـاذ ايليه‌جكلری جهتله بو بابده اقتضـا ايده‌جك مصارفك جمله‌سی متعهدلر طرفلرندن عطا اولنه‌جقدر .

سابعاً : غاز انبارلری اتخاذ اولنه‌جق محللر خدمته موجب سهولت اوله‌جق صورتده حكومت ضبطيه طرفندن تعيين وارائه اولنمق لازم كله‌جكدر.

ثامناً : هر محله‌نك غاز بدلی حكومت ضبطيه نظارتی تحتنده اوله‌رق محله امام ومختاری طرفيله ماه بماه تأديه اولنه‌جقدر.

درسعادتك كافهٔ سوقاقلرنده اهالی طرفلرندن وضع اولنه‌جق فنارلرده صولی غاز قللمق اوزره بالاده محرر شرائط ايله موسيو هرس ابراز تعهد ايلمش واهاليجه سهولت راحونيتی موجب اولمق اوزره بوصورتك اجراسی مقرر بولنمش اولديغندن بوندن اهون بدل ايله اداره‌سنه طالب بولنانلر اولديغی حالده باب ضبطيه‌يه مراجعت ايلملری لازم كله‌جكی بيانيله اعلان كيفيته ابتدار قلندی . (١)

اصول تنويراتن بحث ايلديكی صره‌ده شمديكی وسائط تنويريه‌نك تاريخ ايجاديله مملكتمزده زمان تطبيقنك ده بيلنمسی خاطره كله‌جكی طبيعيدر . بناءً عليه بونلر حقنده‌ده براز قاچ كلمه ايرادينه لزوم كورلمشدر .

١٨٥٩ تاريخ ميلاديسنده پانسيلوانياده كشف ايديلوب آز زمان صوكره آوروپاده استعمالی تعمم ايتمكه باشلايان پترولك ممالك عثمانيه‌ده هانكی تاريخدن اعتباراً معلوم اوله‌ بيلديكنه و نه صورتله مملكتمزه ادخال ايدلمش اولديغنه دائر برقيد ومعلوماته دسترس اوله‌مدم. آنجق پترول برتجارت متاعی اولمق اعتباريله اوروپاده بدايت تعمم واستعمالندن اعتباراً چوق زمان كچمدن تجار طرفندن ممالك عثمانيه‌يه ادخال وابتدا اجنبيلرله حالی وقتی مساعد اولان يرلی اهالی طرفندن استعمال ايدلمش اولمسی ملحوظدر . پترولدن اول وسائط تنويريه زنكينلر ايچون بال مومی ، فقيرلر ايچون ياغ مومی ويا زيتون ياغی ، حتی محلنه ودرجهٔ مبذوليتنه كوره ساده ياغ ايدی .

ميلادی ١٨٥٩ سنه‌سی ١٢٧١ تاريخ هجريه‌سنه مصادف اولمسنه نظراً پترولك عهد سلطان عبدالمجيد خان اواخرنده ويا سلطان عبدالعزيز خان دوری ابتداسنده ممالك عثمانيه‌يه ادخال ايدلمش اولمسی اقوای احتمالاتدندر.

---

(١) تقويم وقايع ٢٥ ايلول و ٩ جمادی‌الاولی ١٢٨١

پترول او زمانه قدر قوالانقده اولان زیتون یاغی قندیللریله مومله‌ره ضیاجه فائق اولدیغندن بردنبیره تعمیم ایده‌رك مملکتمزه کلی مقدارده ادخال ایدلمکه باشلانمش واستانبولك اکثر مبانیسی اخشاب اولدیغی ایچون ذاتاً اکسیك اولمایان حریق تهلکه‌سنی بو یوزدن اولسون آرتیرمامق اوزره خارج شهرده ده‌پولر تأسیسیله غازلرك اورالرده تحت محافظه‌یه آلدیرلمسی مناسب کورلمشدر. (۱)

پترولك تصفیه‌سیله استحصال ایدیلن بانزین وامثالنك وبونلری سهولتله احراق ایچون اختراع ایدیلن وسائطك تعمم استعمالی نسبةً صوك زمانلره تصادف ایتمکده‌در، هوا غازی والکتریقك کشفی طولاییسیله بویوك شهرلرده پترول کیتدکجه الك عادی برواسطهٔ تنویر منزله‌سنه دوشمشدر.

هوا غازی؛ یعنی‌معدن کموروندن غاز استحصالی ۱۸۱۲ تاریخنه [۱۲۲۷ سنهٔ هجریه] (۷۲) تصادف ایده‌رك پترولدن اول اولمقله برابر بوندن عمومك استفاده‌سی پترولدن صوکره واقع اولمشدر. اوروپاده ایلك دفعه اوله‌رق ۱۸۱۳ [۲۸ ۱-۱۲۲۹ سنهٔ هجریه] تاریخنده لونده شهری هوا غازیله تنویر ایدلمش و بعده فرانسه وسائر ممالك غربیه‌ده بو اصول

(۷۲) برچوق شیئلرمزده اطراد ووحدت اولمدیغی معلومدر. تاریخمزده بو جمله‌دندر. حال حاضرده اوچ نوع تاریخ استعمال ایتمکده‌یز. هجریه، میلادیه، مالیه. بونلردن سنهٔ هجریه اسلاملرك تاریخ رسمیسی اولوب حضرت عمر طرفندن احداث ایدلمش وهجرت نبویه مبدء کوسترلمشدر. بوده شمسیه وقمریه نامله ایکی‌یه منقسمدر. سنهٔ شمسیه تاریخ میلادی کبی ثابت ومعین، سنهٔ قمریه ایسه متحولدر. سنهٔ قمریه‌ده برآی: ۲۹ کون، ۱۲ ساعت، ٤٤ دقیقه وبر سنه ایسه ۳٥٤ کوندر. ایشته بوسببه بناءً درکه سنهٔ قمریه‌ده آیلك بریسی اوتوز دیکری ۲۹ کون اعتبار ایدلمکده‌در. هرآیده ترك واهمال ایدیلن ٤٤ دقیقه سنه‌ده ۵۲۸ دقیقه وبوده ۸ ساعت ٤۸ دقیقه ایدرکه بوصورتله آره‌ده‌کی فرق اوتوز اوچ سنه‌ده اون برکون اولور. سنهٔ شمسیه مدتی ایسه ۳٦۵ کون، ۵ ساعت ٤۹ دقیقه اولدیغندن هر ایکیسی آره‌سنده‌کی فرق اون کون یکرمی ساعت ایدر.

تاریخ هجریٔ قمرینك ثابت اولماسی و سنه باشنك غیرمعین بولنمسی دولتك امور مالیه‌سنی رخنه‌دار ایتدیکی ایچون واردات دولتك تحصیلنده و معاشاتك تأدیه‌سنده تصادف ایدیلن عظیم مشکلات وضایعاته برچاره اولمق اوزره دفتردارلر یعنی اسکی مالیه ناظرلری مختلف تاریخلرده اصلاح تقویم ایله اوغراشمشلردر. ازجمله سلطان محمد رابع زماننده و۱۰۸۸ سنه‌سنده دفتردار نائلی راسخ افندی؛ سلطان محمود اول دورنده و۱۱۵۲ تاریخنده دفتردار مصطفی افندی؛ سلیم ثالثك هنکام سلطنتنه مصادف ۱۱۰۹ سنه‌سنده دفتردار موره‌لی عثمان افندی بومسئله‌ایله صورت جدیه‌ده مشغول اولمشلردر. مبدئی مارت اولمق اوزره الیوم مستعمل اولان سنهٔ مالیه عثمان افندینك بولدیغی تاریخدر. مع‌مافیه بونكده نه کبی نقصانی بولندیغی جودت پاشانك آتیده‌کی بیاناتندن آکلاشیلیر:

(۱) مجلهٔ امور بلدیه‌نك اوچنجی جلدینك ٤۰٦ نجی صحیفه‌سنه باقکز.

تنوير تعمم ايتمشدر. بوكشفكده مملكتمزده معلوم اوله‌بيلمسی تاريخ كشفندن ٤١ سنه صوكره‌يه ودور عبدالمجيدی‌يه مصادفدر. سلطان مشاراليه ١٢٧٠ [١٨٥٣ سنهٔ ميلاديه] تاريخنده طولمه باغچه سرای همايوننی انشا ايتديرديكی زمان روايته كوره بش ميليون ليرا صرفيله وجوده كتورلمش اولان مذكور سرايك تنويری ايچون اوجوارده بر غازخانه انشاسنه لزوم كورلمش وبومقصدله طولمه باغچه غازخانه‌سی ياپلمشدر. دها صوكره بكلربكی سرای همايونی انشا ايتديرلديكی صره‌ده قوزغنجقده دره ايچنده اليوم خرابه‌سی مشهود اولان ايكنجی برغازخانه دها وجوده كتورلمشدر . (١)

طولمه باغچه وقوزغنجق غازخانه‌لری هرنه قدر بدايتده اوراده‌كی سرايلری تنوير ايچون انشا ايتديرلمش ايسه‌ده هم خلقه وبلديه‌يه سهولت اولمق هم ده اختيار اولنان مصارفه قارشولق اتخاذ ايدلمك اوزره ١٢٧٣ تاريخندن صوكره خارجه‌ده غاز ويرلمكه وسوقاقلرك تنويرينه باشلانمش وايلك دفعه بك اوغلی جادهٔ كبيره‌سی تنوير اولنمشدر .

استانبول جهتنك غاز تنويراتندن استفاده‌سی ١٢٩٦ سنه‌سندن صوكره ممكن اوله‌بيلمشدر. چونكه امانجه يدی قله‌ده انشا ايتديريلن غازخانه‌نك مكملاً ايشلدلمسنه آنجق تاريخ مذكورده موفقيت حصوله كلمشدر . (٢)

« دفتردار وقت موره‌لی عثمان افنديك ارشاديله ١٢٠٩ سنه‌سندن صوكره زعامت وتيمار اصولنك الغاسيله واردات عشريه خزينهٔ ماليه‌دن طوغريدن طوغری‌يه جبايت ومعاشات ايله مخصصات ينه طوغريدن طوغری‌يه جانب ماليه‌دن اعطا اولنمغه باشلاديغندن ماليهٔ دولت عليه‌ده شهور شمسيه دخی اوتاريخدن يعنی زمان سلطان سليمدن باشلامش وفقط حالا برسنهٔ شمسيه اتخاذ اولنه‌مديغندن، هر اوتوز اوچ سنهٔ قمريه‌ده بر (سيوش) سنه‌سی ايله تفاوت واقعك تصحيحنه لزوم كورلمشدر. فقط اسهام عموميه‌نك طبعنده طولايی وقوعه كان بردقتسزلك بعدما (سيوش) سنه‌سنی اتخاذه ميدان ويرمامشدر.»

جودت پاشانك حالا اتخاذ اولنه‌مديغندن بحث ايتديكی سنهٔ شمسيه آنجق ٨ شباط ١٣٢٢ تاريخنده نشر اولنان برقانون ايله ١٣٢٣ سنه‌سندن اعتباراً قبول اولنه‌رق طبق تاريخ ميلادی كبی كانون ثانينك ايلك كونی مبدء سنه اتخاذ اولنمش ايسه‌ده اوآنه قدر سنهٔ قمريه حسابی اوزره دوام ايده‌كلمش اولان سنه عددندن تنزيلات ياپلمامشدر. يعنی تاريخمز تماميله فنی وقطعی برماهيت اكتساب ايتمك ايچون بومعامله‌يه تشبث ايدلديكی تاريخ اولان ١٩١٦ سنه‌سندن ٦٢١ تنزيل ايديله‌رك او تاريخده سنهٔ هجريهٔ شمسيه ١٢٩٥ اعتبار ايدلمك لازم كليردی . آوروپادن آلديغمز هر يكيلكده برنقصان جهتی براقمق عادتمز اولديغندن اوعادته تبعاً بومسئله‌ده ده برباشقه‌لق كوسترلمشدر .

سليم ثالث دورينه قدر دولتك يكانه تاريخی اولان سنهٔ هجريهٔ قمريه‌نك صورت استعمالی وبونلر حقنده‌كی رموزاته دائر ٤٣٩ نجی صحيفه‌ده آيريجه برحاشيه يازلمشدی.

(١) مجلهٔ امور بلديه‌نك اوچنجی جلدينك ٣٦٧ نجی صحيفه‌سنه باقيكز.

(٢) مجلهٔ امور بلديه‌نك اوچنجی جلدينك ٤١٠ نجی صحيفه‌سنه باقيكز.

پترول وهوا غازی کشفیاتنی الکتریق تعقیب ایده‌رك بونلره تفوق ایتدیکی معلومدر. فی الحقیقه الکتریقك حال حاضرده‌کی ترقیاتی ۱۸۳۱ده باشلار ایسه‌ده الکتریق جریانندن بحق استفاده ایدلدیکی کورمك ایچون بویوك توترده جریان الکتریقینك استحصال وسوقنه امکان حاصل اولان اون طقوزنجی عصرك نهایتلرینه قدر کلمك ایجاب ایدر. آنجق بو تاریخلردن صوکره‌در که الکتریق تنویرات عمومیه‌ده استعمال اولنمغه باشلامشدر.

پارسده هوا غازیله تنویراته ۱۸۳۸ تاریخنده باشلانمش ایکن **۱۸۷۸ دن** صوکره الکتریق ایله تنویرات اصولی دخی قبول ایدیله‌رك بو طرز تنویرات ممالك غربیه‌ده خارق العاده برصورتده تطبیق ایدلمکه باشلانمشدر.

ممالك عثمانیه‌دن، اعدا جهانك هر طرفنده الك اوفاق شهرلر بیله فنك بو کشفیاتندن واسع مقیاسده مستفید اولدیغی حالده تلفون واوطوموبیل کبی الکتریق آلات وادواتنك

تنظیمات خیریه‌دن صوکره آوروپا ایله تماس واختلاط زیاده‌لشدکجه وآثار اجنبیه لساننزه ترجمه ایدلدکجه برده تاریخ میلادی استعمال ایدلمکه باشلانمشدرکه بوبسبتون تقویم حساباتی شاشیرتمشدر. اثنای مطالعه‌ده تصادف ایدیلن سنهٔ میلادیه‌یی سنهٔ هجریه‌یه وسنهٔ هجریه‌یی سنهٔ میلادیه‌یه تحویل ایتمك مجبوریتلری اولدیغندن شرایکی تاریخ آره‌سنده‌کی فرقی بولمق ایچون آتیده‌کی دستور جبریلر استعمال ایدلمکده‌در:

$$\text{ه} = \text{م} - \text{٦٢١} + \frac{\text{م} - \text{٦٢١}}{\text{٣٢}}$$

$$\text{م} = \text{ه} + \text{٦٢١} - \frac{\text{ه}}{\text{٣٣}}$$

بو دستورلره کوره تاریخ میلادی‌یی تاریخ هجری‌یه تحویل ایتمك ایچون ابتدا تاریخ میلادیدن ٦٢١ تنزیل اولنور. حاصل اولان رقم تاریخ شمسیٔ هجریدر. بو عدد ۳۲ یه تقسیم ایله خارج قسمت کندیسنه علاوه ایدلدکده تاریخ قمریٔ هجری استحصال ایدلمش اولور.

تاریخ هجری‌یی تاریخ میلادی‌یه تحویل ایتمك ایچونده اولا سنهٔ هجریه‌یی ۳۳ عددینه تقسیم ایدوب چیقان خارج قسمتی کندندن طرح، صوکره حاصل طرحه ٦٢١ ضم ایدیلیرسه چیقان رقم تاریخ میلادی‌یی کوستریر.

هر ایکیسنده‌ده سهو اولسه‌ده برسنه‌دن فضله اولەماز. بوده سنهٔ میلادیه ایله سنهٔ هجریه سنه باشیلرینك بربرینه مطابق اولماسندن نشأت ایدر.

موره‌لی عثمان افندینك احداث ایتمش اولدیغی سنهٔ مالیه ایله تاریخ میلادی‌یی یکدیکرینه تحویل ایچونده بعض اساسلر وضع ایدلمش ایسه‌ده بونلری بردستور حالنده تثبیت ممکن اولمدیغندن بوراده بحث ایدلمامشدر. تقویم وتاریخلر حقنده ریاض المختار اسمنده‌کی مفصل قوزموغرافیانك مؤلفی غازی مختار پاشانك (تقویم السنین) آدلی معتبر برتألیفی واردر وعربجه‌یه‌ده ترجمه یدلمشدر.

وقعه نویس عبدالرحمن شرف بك طرفندن علاوه‌لرله طبع ایتدیرلمش اولان تاریخ لطفینك سکزنجی جلدینه بوبیه ایله تاریخ وجغرافیا اطلاسندن اقتباساً درج ایدلمش اولان برجدولده ۱۳۳۰-۱۹۱۱ سنه‌سنه قدر میلادی وهجری تاریخلرك بالحساب بولنمش مقابلری مندرجدر.

دخی مملکتمزه ادخالی ادارهٔ مستبده‌جه صورت قطعیه وشدیده‌ده منع ایدلمش حتی صوك زمانلرده شام کبی، سلانیك کبی ولایات مرکزلرنده الکتریق تأسیساتنه مساعده اولندیغی حالده استانبول کبی مغبوط جهان وحسرة الملل اولان بر بلده‌نك الکتریقله تنویرینه وتراموای کبی وسائط نقلیه‌نك الکتریقله جرینه مساعده اولنمامشدی. ١٠ تموز ١٣٢٤ده ملت حقوق حاکمیت وسربستیٔ حرکاتنی استرداد ایدنجه بوممنوعیت طبیعتیله قالقدی. معمافیه استانبولده الکتریق امتیازینك ویرلمسی تراموای وغاز شرکتلرینك شرائط امتیازیه‌سیله تعارض ایتمسی حسبیله خیلی مشکلاتی موجب اولمشدر. فقط بالآخره بو مشکلات رفع ایدیله‌رك ١٣٢٦ تاریخنده بلچیقالی بر شرکته امتیاز ویرلمشدر. امتیاز احکامنه نظراً الکتریق تأسیسات وتفریشاتی ١٣٢٩ سنه‌سی حزیراننده ختام بوله‌جق ایدی. فقط سلحدار آغاده انشاسنه مباشرت اولنان الکتریق فابریقه‌سنك انشاآتی بالقان محاربه‌سی مناسبتیله تأخره اوغرادیغی کبی ١٥ ایلول ١٣٢٩ ده درسعادتده وقوعه کلن شدتلی بر سیلاب فابریقه ابنیه‌سنده خسارات مهمه‌یه بادی اولدیغی جهتله فابریقه آنجق ١٣٣٠ سنه‌سی مارتنده بالا کمال ایشلملکه باشلامشدر. (١)

هرنه قدر ١٣٣٠ سنه‌سنده الکتریق فابریقه‌سی ایشلمکه واهالی‌یه الکتریق اعطاسنه باشلامش ایسه‌ده سوقاقلرك بلدیه حسابنه تنویرینه آنجق ١٣٣٦-١٣٣٧ سنه‌لرنده بدء ایدلمشدر.

غاز والکتریق شرکتلرینه امتیاز ویرلدیکی صره‌ده سوقاقلرده بلدیه نام وحسابنه مجاناً فنار یاقدیرلمسی حقنده هرنصلسه بعض مساعدات ده استحصال اولنمشدر. مثلا بو شرکتلردن استانبول غاز شرکتی بلدیه حسابنه مجاناً ایکی یوز فنار یاقمق مجبوریتنده‌در.

بونکله برابر حربدن اول استانبول سوقاقلرنده امانت حسابنه اوله‌رق برموجب مقاوله‌نامه ٣٩٤٣ فنار ایقاد ایدلمکده ایدی که مجاناً اشعال ایدلمکده اولان ایکی یوز فناردن ماعداسنه — بونلره طاقیلان فتیل وشیشه‌لرك تبدیلی وحسن حالده محافظه‌لری مصرفی اولان ٢١٦٨٦,٥٠ غروش داخل اولدیغی حالده — جمعاً لیرا یوزغروش حسابیله شهری ١٣٧٣١٥,٧٥ غروش تأدیه اولنمقده ایدی. (٢)

طوله باغچه غازخانه‌سنجه دخی امانت حسابنه مجاناً ایکی‌یوز فنار ایقادی وباشقه‌جه یاقدیریله‌جق فنارلر ایچونده بعض تنزیلات اجراسی با مقاوله‌نامه تعهد ایدلمشدر. (٣)

(١) مجلهٔ امور بلدیه‌نك اوچنجی جلدینك ٧٧ نجی صحیفه‌سنه باقکز.
(٢) مجلهٔ امور بلدیه‌نك اوچنجی جلدینك ٤١٦ نجی صحیفه‌سنه باقکز.
(٣) « « « « ٣٩١ « « «

اسكدار وقاضی کوی غاز شرکتنجه بلدیه نام وحسابنه اوله‌رق سوقاقلرده ۲۹۸۹ فنار ایقاد ایدلمکده ایدی . بوفنارلرك مجاناً ایقاد اولنان یتمش عددندن ماعداسنك بدلاتی مقاوله‌نامه‌نك اون برنجی ماده‌سنده مصرح شرائط دائره‌سنده تأدیه اولنمقده ایدی . اجرت اشعالیه‌نك یکونی هر آی دکیشمك وبالعموم فنارلره فتیل وشیشه طاقلمامش اولمقله برابر بو بابده بر فکر اجمالی ویره‌بیلمك اوزره امانتجه شرکته اجرت اشعالیه اوله‌رق ماه بماه لیرا یوز غروش حسابیله سکسان بش الی طقسان بیك غروش راده‌سنده برمبلغ تأدیه اولنمقده ایدی. (۱)

شرکتك امتیازی ۲۵ تموز ۳۳۶ تاریخنده اللی سنه مدتله تمدید اولندیغی صره‌ده مجاناً ایقاد اولنه‌جق فنارلرك عددی (۱۰۰) ه ابلاغ ایدلمشدر .

الکتریق شرکتی‌ده مقاوله‌نامه‌نك ایکنجی ماده‌سنه نظراً مجاناً بهری اوزایکی آمپرلك التی یوز عدد قوس لامبا ایقادینه مجبور طوتلمش ایدی . مذکور التی یوز لامبادن اوچ یوزینك بهری سنه‌ده درت بیك ساعت و دیکر اوچ یوز عددینك بهری سنه‌ده ایکی بیك ساعت اشعال اولنه‌جق یعنی یاریسی صباحه قدر ، یاریسی‌ده کیجه یاریسنه قدر یاقیله‌جق ایدی. ینه بوماده‌یه نظراً قوس لامبالردن مجموعی ایکی یوزی تجاوز ایتمامك اوزره بر مقدارینك بهری یوز اللی موم قوتنده معدنی تللی، متشهب لامبالره تحویلنی طلب ایتمك ایچون شهر امانتنه حق ویرلمش وبوحالده بهر ایکی قوس لامبایه مقابل بش عدد معدنی تللی متشهب لامبا قبول ایدلمشدی.

مقاوله‌نامه‌نك بوماده‌سی ۷ مارت ۳۳۱ تاریخنده:

اولا : عمومیتله قوس لامبا یرینه ۱۵۰ موملق متشهب لامبا قائم اولمق (۷۳)

---

(۱) مجلهٔ امور بلدیه‌نك اوچنجی جلدینك ٤۳۲ نجی صحیفه‌سنه باقکز.

(۷۳) قوس لامبا : ایکی کومور پارچه‌سی آره‌سنده حصوله کتیریلن قوس الکتریقی ایله ضیا تولید ایدن لامبادرکه عمومیتله پروژه‌کتورلر بو طرزده‌در . بونوع لامبالر بك آز الکتریق صرف ایدرلرسه‌ده کومورلری دکیشدیرمك خصوصنده دائما خدمه‌یه لزومیه احتیاج کوسترمکده اولدیغندن اداره‌جه دها مصرفلیدر. معمافیه قوس لامبالر متشهب لامبالره‌نسبتله دها قوتلی ضیا نشر ایدرلر.

متشهب لامبالر : حرارتك تأثیریله بیاض حاله کلبرك ضیا نشر ایدن هرهانکی معدنی تللی لامبادر. بونوع لامبالر قوس لامبالردن‌صوکره ایجاد ایدلمش ایسه‌ده صوك زمانلرده بردرجه دها اصلاح ایدیله‌رك قوس لامبالر درجه‌سنده ضیا نشرینه امکان حصوله کتیرلمشدر . متشهب لامبالرك استعمالی قولایدر. قوس‌لامبایه‌نسبتله‌الکتریقی فضله‌صرف‌ایتمکله برابر مصرفی‌آزدر. الیوم‌استانبول سوقاقلرنده ایقاد ایدلمکده اولان لامبالر هپ معدنی تللی یعنی متشهب لامبالردر.

ثانیا : تبدیل اولنەجق کوچك لامبالرك عددی (٣٣٠) ە چیقمق و ١٥٠ موم یرینه
ایکی یوز اللی موم اولمق
ثالثاً : بویوك لامبالرك نصفی وکوچوك لامبالرك ثلثی سنەدە (٢٠٠٠) ساعت و متبا-
قیسی سنەدە (٤٠٠٠) ساعت یانمق

شرطلریله تعدیل ایدلمش وایضاحه حاجت اولدیغی اوزره هرتصلسه تعدیلات واقعه
هم شرکتك هم‌دە امانتك منفعتنی موجب اولمشدر.

شو حالدە الکتریق شرکتی معدل مقاولەنامەیەنظراً : (٢٧٠) ی ١٥٠٠ موم قوتندە
بویوك و (٨٢٥) ی ٢٥٠ موم قوتندە کوچوك اولمق اوزره جمعاً ١٠٩٥ فناری مجاناً
یاقمغه مجبور اولوب برمعتاد برخیلی مخابرات ومعاملاتدن صوکره شرکت انجق ١٣٣٦ -
١٣٣٧ سنەسندن اعتباراً بیدوبی تنویراتە باشلامشدر. بونلردن ماعدا امانتك یاقدیرمغه
مجبور اولدیغی فنارلر ایچون. ویریلەجك تنزیلاتلی اجرتلو مقاوله وشرطنامەدە بشـقەجه
کوسترلمشدر.

٢٥ تموز ٣٣٦ تاریخندە اسکدار - قاضی‌کوی غاز شرکتنه علاوةً ویریلان الکتریقله
تنویرات وجر امتیازنامەسندە بوشرکتجەدە امثالی مثللو بلدیەحسابنه مجاناً فنار یاقیلەجغنه
دائر برقیدە تصادف ایدیلەمامش ایسەدە بلدیەجە ایقاد ایدیلەجك لامبالر ایچون خیلی
تنزیلاتلی برتعرفه قبول ایدلمش اولدیغی کورلمکدەدر.

بلدیەجه اصحاب املاکدن تنویرات مصرفی اولەرق ویرکونك یوزدە اون ایکی نجغی
نسبتندە بررسم آلنمقدە ایسەدە بورسمك اختیار اولنان مصرفه تقابل ایتمدیکی کورلمکدەدر.
غاز والکتریق شرکتلرینك کرك مجاناً فنار یاقمق وکرك حاصلاتدن برمقداری افراز
واعطا ایتمك صورتلریله امانته ارائه ایتدکلری منفعت ایسه حکومتجه کندیلرینه تأمین ایدلمش
اولان فائدەلره نظراً لاشی مثابەسندەدر. اساساً بوکبی شرکتلرە حکومتجه امتیاز ویریلیرکن
بونەدن برو هرنەدنسه نفع بلده اصلا خاطره کتیرلمز. هیچ اولمازسه ملت حق حاکمیتنی
ابراز ایتمش اولدیغی بردورده بوکبی شیلر اهمال ایدلمەمك لازم‌کلیر.

بردە یدی قله غازخانەسنك امتیازی بیتمك اوزرەدر. شرکت حرب اثناسندە جهت
عسکریەجه فابریقەدە تخریبات یاپلمش اولدیغی ادعاسیله غازخانەیی ایشلتمامکدەدر. طولمه
باغچه غازخانەسی‌دە الآن یکی مقاولەنامه وشرطنامه دائرەسندە ایشـه باشلامامشـدر.
بو ایکی شرکت‌دە بوبابدە حق وعدلدن زیادە اجنبی نفوذینه استناد وحکومتك ضعفندن
استفادە ایتمکدەدر. اویله آکلاشیلیورکه ایرەکچ غازشرکتلریله الکتریق شرکتی برلشەجکدر.

بناءً علیه تنویرات مصرفی آلنان رسمه تقابل ایتمیور دیه‌رك ذاتاً حد تحملی آشمش اولان املاك رسمنی آرتیره‌رق برمعتاد بو یوکده زوالی اهالی‌یه تحمیل ایدلمکدن ایسه اولیای امور حضراتنك متیقظ طاورانه‌رق هیچ اولمازسه مجاناً یاقیله‌جق فنارلر عددینی تزییده وشو صورتله اولسون شمدی‌یه قدر اهمال ایدلمش اولان حقوق ومنافع امانتی صیانته اعتنا ایتملری لازم کلیر.

استانبول جهتنده یدی قله غازخانه‌سی طرفندن ۳۹۴۳ واسکدار وقاضی کوی جهتلرنده ۲۹۸۹ عدد که جمعاً ۶۹۳۲ فنار یاقلدیغی براز اول بیان ایدلمشدی.

طولمه باغچه غازخانه‌سی طوپخانه مشیریتنك یعنی حکومتك اداره‌سنده ایکن وشرکته دور ایدلمدن اول سوقاقلرده امانت حسابنه ۱۸۱۵ فنار یاقمقده و بهر فنار ایچون اجرت اشعالیه اوله‌رق امانتجه سنوی مقطوعاً بش لیرا تسویه اولنمقده ایدی. سرای همایونلرده یاقیلان فنارلر بالطبع حسابه داخل دکلدر.

شوحالده الکتریق تنویراتنه باشلامدن اول استانبول و بلاد ثلثه‌ده ۸۷٤٧ فنار یاقلدیغی آشکاردر. مع‌مافیه بوقدر فنار یاقلمقله برابر ینه استانبولك آنجق برنجی وایکنجی درجه‌ده سوقاقلری تنویر ایدلمکده ایدی. شهرك اقسام سائره‌سی ظلمت ایچنده ایدی. شهری بحق تنویر ایچون ۲۰-۳۰ بیك فناره احتیاج درکاردر. اهالی — ولوکه کفایت ایتمیه‌جك درجه‌ده اولسون — رسوم تنویریه نامیله بر ویرکو تأدیه ایتمکده اولدیغی ایچون اقامتکاه وتجارتکاهی اوکلرینك منور اولمسنی ایسته‌مکده حقلیدر. وبوکا حکومت وبلدیه سیاسةً واداره‌ده مجبوردر. حال بوکه بلدیه وارداتنك اقسام مهمه‌سی کافةً تنویراته تخصیص ایدلسه بیله ینه بوقدر فنار ایقادینه کفایت ایده‌مز. تنویرات رسمنی تزییده ایسه حالاً امکان مساعد اولمامقله برابر اوجهته کیدلمامکده اقتضا ایدر. بناءً علیه بو مصرفی مملکتمزده بول بول پاره قازانان واجنبی اولدقلری ایچون بلدیه‌یه او قدر فائده‌لری ده اولمیان غاز والکتریق شرکتلرینه تحمیل ایتمکدن باشقه چاره یوقدر. حسن نیت وشهره خدمت آرزولری بو مقصدی تأمینه کافیدر. بناءً علیه بو نقطه‌یی استانبول اهالیسنك وکیللری اولان جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضای کرامی ایله مقام امانتی احراز ایدن وایده‌جك اولان ذوات محترمه‌نك اهمیتله نظر دقتلرینه عرض ایتمکی بر وجیبهٔ وجدانیه عد ایدرم.

طقوزنجی باب

استانبولده ابنیه اموری
و
قالدیرم تعمیراتی

ابنیه اموری ؛ بلدیه ایله علاقه‌دار اولمیه‌رق ابتدا معمار باشی، شهر امینی وبالآخره ابنیه مدیری طرفندن که منفرداً ، که مشترکاً ۱۲۸۵ سنه‌سنه قدر مختلف صورتلرله تدویر ایدلمش وآنجق تاریخ مذکوردن صوکره بواداره‌نك طوغریدن طوغری‌یه بلدیه‌یه تعلق آکلاشیله‌رق نافعه نظارتندن رابطه‌سی کسیلوب امانته تودیع ایدلمش اولدیغندن بوتون صفحاتنك وابنیه‌یه عائد عتیق قوانین ونظاماتك بربابده جمعی مناسب کورلمشدر.

برنجی فصل
معمار باشیلق

شهر اماتی هیئت فنیه‌سنك — که انقلابدن اول هندسه‌خانه دنیلیردی — اساسی ابنیه اداره‌سی وابنیه اداره‌سنك اساسی‌ده معمار باشیلقدر. بومناسبتله بوفصلده معمار باشیلقله ابنیه اداره‌سندن وابنیه معاملاتندن بحث ایدیله‌جکدر.

معمار باشیلر پادشاهلره مخصوص سرایلری، جامعلری وسائر مبانیٔ خیریه ونافعه‌یی انشا ایتمکله برابر حرب زماننده اردو ایله کیدوب یقیلان قلعه‌لری وتخریب ایدلمش اولان کوپریلری تعمیر ایدرلردی. بویوك بنالرك انشا آتی ختام بولنجه‌یه قدر آیریجه بنا امینلری‌ده تعیین واستخدام اولنوردی.

معمار باشیلرك معیتنده : سرمعمار، معمار ثانی کبی ایکنجی درجه‌ده معمارلر اولدیغی کبی برخیلی کتخدا وچاوش دخی مستخدم اولوب بونلر « بوتون کون آتلر اوزرنده

استانبولی طولاشوب حدوددن طشره وطريق عام اوزره ياخود برغريب وفقير خانه‌سنه حواله اوله‌رق خانه ياپانلرك حقندن كلوب اولرينی ييقارلر وياپان استادكده حقندن كلورلر ايدی. معمار باشيلرك مقری طوپقپو سرايی داخلنده سپدجيلر كوشكنده اولمقله برابر وفا جوارنده‌ده برمعمار باشی كارخانه‌سی اولدينی اوليا چلبی‌نك جملهٔ بياناتندندر.

استانبولده بر بنا ياپديره‌جق اولان كيمسه بهمه‌حال معمار باشيدن رخصت آلمق لازم كلور ايدی. حتی يكی جامع شريف معماری مشهور قاسم آغا ميخانه‌لر انشاسنه رخصت ويرمش اولمق تهمتيله قتل ايدلمش وجامع مذكوری معمار مصطفی آغا نامنده بريسی اكمال ايلمشدر. انشاآته رخصت ايشلرينه دها كيملرك قاريشدينی آشاغيده فصل مخصوصنده بشقه‌جه ايضاح ايدلمشدر.

آتيده قسم مخصوصنده بيان ايدلديكی اوزره شهر امينلری‌ده حكومته عائد بنالرك انشاآت وتعميراتنده مستخدم بولنور ايديسه‌ده بونلر معمار باشيلر درجه‌سنده حائز صلاحيت دكل ايديلر. مع‌مافيه مرور زمانله معمار باشيلر شهرامينلرينك وشهر امينلری‌ده معمار باشيلرك حقوق وصلاحيتلرينی آلدقلری كورلمكده‌در. كرچجی باشی، انبار مديری، انبار برنجی كاتبی، تعميرات مديری هم معمار باشينك هم‌ده شهر امينك معيتی ايدی.

معمار باشيلر بندلر وصو يوللری انشاآتنه وقالديرملرك تعميراتنه‌ده نظارتله مكلف ايديلر. اراضی‌افرازنده وحقوق تصرفيه‌ده نزاع وقوعنده اونلری حل وفصله‌ده معمارباشيلر قاريشيرلردی. استانبول وولاياتده بوكون توركلكك ومسلمانلغك مدارمباهات وافتخاری اولان مبانئ عاليه‌يی انشا ايدنلر هپ تورك ومسلمان معمارلر ايدی. فاتحك معماری آياس، بايزيدك معماری كمال‌الدين، سليمانيه، شهزاده وسائره كبی مبانئ عاليه‌نك معماری سنان، يكی جامعك ايلك معماری قاسم، واكمال ايدن مصطفی، سلطان احمدك معماری محمد بوميانده حرمتله ياد اولنه‌جق صنعتكارلريمزدندر.

صوك زمانلرده عثمانلی ومسلمان معمارلغی اهميتدن دوشه‌رك بوصنعت خرستيانلرك النه كچمشدر. بناءً عليه سليمانيه، فاتح، بايزيد جامعلرينه بكزه‌مديكی اهل صنعت اولميانلرك بيله تحت تصديقنده اولان لاله‌لی ونور عثمانيه جامعلرنی سيميون قالفه انشا ايتمش ودها صوكره‌كی بنالری‌ده بونلك شاكردی اولان قوميانوس قالفه وجوده كتورمشدر. معمار سنانلك چراقلرندن بريسی‌ده رفائل اسمنده بر يهوديدر.

بوحال يعنی انشاآت واعمارات ايشلريله هم معمار باشيلر هم‌ده شهرامينلرينك مشغول

اوچنجی فصل

اصلاحات طرق قومیسیونی تشکیلی ، اجراآت وموفقیاتی

ابنیه امورینك استانبولك فتحندن ۱۲٤۷ سنه‌سنه قدر کیملر طرفندن رؤیت ایدلدیکی برنجی فصلده ایضاح ایدلمکله برابر اودورلره عائد صفحات مختلفه دخی بشنجی فصلده کوستریله‌جکدر .

ایکنجی فصلده ایضاح اولنان ابنیه اداره‌سی تشکیلاتنك موجودیتنه رغماً استانبولده انشاآت واعمارات خصوصلرینك مطلوب درجه‌ده ایلریله‌یه‌مامسی انجق ۱۲۸۲ تاریخنده نظر دقتی جلب ایتمش واوصره‌ده تحدث ایدن ایکی مهم عامل استانبولك ترقیات حاضرهٔ عصریه‌یه توفیقاً اعمارینی تسریع وایجاب ایتدیرمشدر .

برنجی عامل: رشید پاشا، فؤاد پاشا وعالی پاشا کبی تنظیمات رجالنك اوروپا بلادینی زیارتلرنده اوراده کوردکاری معموریت ، انتظام ونظافتك استانبولده مفقودیتنی کورنلری دیکری‌ده خواجه پاشا حریق کبیرینك وقوعیله استانبولك بویوك برقسمنك یانمش بناءً علیه اعمارات وتجدیدات ایچون وسیله ظهور ایتمش اولمسیدر .

ایشته بوایکی مهم عامل باب‌عالی‌یی اولدقجه منور ذواتدن مرکب برقومیسیون تشکیلیله اول امرده خواجه پاشا حریق محلنك یوللرینی تسویه وتنظیمه وبالاخره استانبولك دیکر اقسامنده کشادی ضروری بولنان یوللرك کشاد وتوسیعنه سوق ایتمشدر .

اصلاحات طرق قومیسیونی نامی ویریلن هیئت اعماریه‌نك صورت احداثیله اجراآت وموفقیاتی حقنده‌کی تفصیلات صورتلری آتی‌یه درج ایدلمش اولان مضبطه‌لرده مندرج اولدیغندن یالکز اهمیتله مطالعه‌سنی توصیه ایله بونلرك مندرجاتنی تکرار ایتمیه‌جکم . انجق مضبطه‌لر اوقوندقدن واوزماندن بوزمانه کلنجه‌یه قدر کذار ایدن یعنی اصلاحات طرق قومیسیوننك اعمارات وترتیبات بلدیه مشغول اولدیغی دوره‌کی موفقیاتی ایله ۱۲۸۵ دن صوکره بووظیفه بلدیه‌یه انتقال ایده‌رك بوصوك تاریخدن بوکونه قدر کچن

استانبولی طولاشوب حدوددن طشره وطریق عام اوزره یاخود بر غریب وفقیر خانه‌سنه حواله اوله‌رق خانه یاپانلرك حقندن کلوب اولرینی ییقارلر وپاپان استادکده حقندن کلورلر، ایدی . معمار باشیلرك مقری طوپقپو سرایی داخلنده سپدجیلر کوشکنده اولمقله برابر وفا جوارنده‌ده برمعمار باشی کارخانه‌سی اولدیغی اولیا چلبی‌نك جملهٔ بیاناتندندر .

استانبولده بر بنا یاپدیره‌جق اولان کیمسه بهمه‌حال معمار باشیدن رخصت آلمق لازم کلور ایدی. حتی یکی جامع شریف معماری مشهور قاسم آغا میخانه‌لر انشاسنه رخصت ویرمش اولمق تهمتیله قتل ایدلمش وجامع مذکوری معمار مصطفی آغا نامنده بریسی اکمال ایلمشدر. انشاآته رخصت ایشلرینه دها کیملرك قاریشدیغی آشاغیده فصل مخصوصنده بشقه‌جه ایضاح ایدلمشدر.

آتیده قسم مخصوصنده بیان ایدلدیکی اوزره شهر امینلری‌ده حکومته عائد بنالرك انشاآت وتعمیراتنده مستخدم بولنور ایدیسه‌ده بونلر معمار باشیلر درجه‌سنده حائز صلاحیت دکل ایدیلر. مع‌مافیه مرور زمانله معمار باشیلر شهرامینلرینك وشهر امینلری‌ده معمار باشیلرك حقوق وصلاحیتلرینی آلدقلری کورلمکده‌در. کرججی باشی، انبار مدیری، انبار برنجی کاتبی، تعمیرات مدیری هم معمار باشینك هم‌ده شهر امیننك معیتی ایدی.

معمار باشیلر بندلر وصو یوللری انشاآتنه وقالدیرملرك تعمیراتنه‌ده نظارتله مکلف ایدیلر. اراضی افرازنده وحقوق تصرفیه‌ده نزاع وقوعنده اونلری حل وفصله‌ده معمار باشیلر قاریشیرلردی . استانبول وولایاتده بوکون تورکلکك ومسلمانلغك مدار مباهات وافتخاری اولان مبانیٔ عالیه‌یی انشا ایدنلر هپ تورك ومسلمان معمارلر ایدی . فاتحك معماری آیاس، بایزیدك معماری کمال‌الدین، سلیمانیه، شهزاده وسائره کبی مبانیٔ عالیه‌نك معماری سنان ، یکی جامعك ابلك معماری قاسم، واکمال ایدن مصطفی، سلطان احمدك معماری محمد بومیانده حرمتله یاد اولنه‌جق صنعتکارلریمزدندر .

صوك زمانلرده عثمانلی ومسلمان معمارلغی اهمیتدن دوشه‌رك بو صنعت خرستیانلرك النه کچمشدر. بناء علیه سلیمانیه، فاتح، بایزید جامعلرینه بکزه‌مدیکی اهل صنعت اولمیانلرك بیله تحت تصدیقنده اولان لاله‌لی ونور عثمانیه جامعلرینی سیمیون قالفه انشا ایتمش ودها صوکره‌کی بنالری‌ده بونك شاکردی اولان قومیانوس قالفه وجوده کتورمشدر . معمار سنانك چراقلرندن بریسی‌ده رفائل اسمنده بر یهودیدر .

بوحال یعنی انشاآت واعمارات ایشلریله هم معمار باشیلر هم‌ده شهرامینلرینك مشغول

ومسؤل اوليشى ١٢٤٧ تاريخنه قدر دوام ايتمش ايسه‌ده تاريخ مذكورده شهر امينلكى ومعمار باشيلق لغو ايديلوب بونلره بدل (ابنيهٔ خاصه مديرلكى) عنوانيله يكى برمأموريت احداث ايدلمشدر.

ايلك ابنيهٔ خاصه مديريتنه سابق معمار باشى اولوب « فن بنا وهندسه‌ده مهارت ودرايتى مجرب اولان » عبد الحليم افندى تعيين اولنمشدر . بوذات خيلى مدت مديريت مذكوره وظائفنى ايفا ايتدكدن صوكره دور مجيديده حرم شريفه‌دكى انشا آته مأموراً حجازه كوندرلمش و١٢٧٩ تاريخنده اوراده وفات ايتمشدر.

ایكنجی فصل

ابنیه اداره‌سی

بوندن اولكی فصلده ایضاح ایدلدیكی اوزره ابنیه امورینه هم معمار باشیلر هم‌ده شهر امینلری قاریشیرلردی. عصرلردن بری دوام ایدن بو اصولده‌كی سقامت نهایت سلطان محمود خان ثانی عصرنده انظار دقتی جلب ایده‌رك هر ایكیسنك توحیدیله بر ابنیه اداره‌سی تأسیسی قرارگیر اولمشدر. سلطان مشارالیهك تصویبنه اقتران ایدن اشبو تذكرهٔ معروضه كیفیت تأسیسی شو صورتله ایضاح ایتمكده‌در:

پادشاهم

شوكتلو كرامتلو مهابتلو قدرتلو ولی نعمتم افندم

معلوم معالی ملزوم ملوكانه‌لری بیورلدیغی اوزره شهر امانتیله معمار باشیلق مأموریتلرینك برلشدیرلمسی ارادهٔ كرامت افادهٔ شهنشاهیلری مقتضای منیفندن اولمق حسبیله اولكی بازار كونی سرعسكر پاشا وسائر مجلسه كلمسی معتاد اولان قوللری و مأمورین بنده‌لری حاضر اولدقلری حالده عقد اولنان انجمن شوراده بو خصوص تذكر و درمیان اولندقده: مذاكرات واقعه‌نك فذلكه‌سنده شهر اماتی منصبنك الحالة هذه مستقل مأموره محتاج اوله‌جق مرتبه خدمتی اولمیه‌رق متصرفلری دخی فن معماری‌یه واقف اولمالری جهتیله بتون امور ابنیه معمار باشی بولنانلر معرفتیله كورلمكده اولمسنه نظراً بو ایكی مأموریت برلشدیریله‌رك الحالة هذه معمار باشی بولنان عبدالحلیم افندی قوللرینك فن معماری وهندسه‌ده مهارتی اولمق حسبیله آنك عهده‌سنه مجدداً توجیهی و بوندن بویله عزل ونصب وقوعنده دخی مطلقا فن معماری وهندسه‌یه واقف اهلیتلی آدملردن انتخاب واستخدامی وسانح خاطر كرامتمأثر شهریاریلری اولدیغی وجهله بو مأموریته (ابنیهٔ خاصه مدیرلكی) تعبیر دلپذیرندن اعلا اسم بولنه‌میه‌جغندن اولوجهله تسمیه‌سی وطشره‌لرده اولان بالجمله قلاع خاقانیه‌لری ابنیه‌سنه دائر سؤال وجواب وبر كونه مصلحت ظهورنده مقدملری رجال دولت علیه‌لرندن بر وجه حسبی قلاع نظارتنه مأمور بولنان قوللرینه حواله اولنه‌كلوب

مؤخراً شهر امینی خیراه افندی قوللرینه بو دخی علاوةً الحاق اولنمش اولدیغندن ذکر اولنان قلاع نظارتی خدمتی دخی بوندن بویله ابنیهٔ خاصه مدیری بولنانلرك تتمهٔ مأموریتندن اولمق اوزره اکا احاله‌سی وشهر امانتی منصبنك رتبه‌سی یوقاری اولوب معمارباشیلق دخی مناصب دولت علیه‌لرینك یك دونی اولمق جهتیله ایکیسنك اورته‌سی وکندوسنك مدار اعتباری اولمق وافندیٔ مومی‌الیه قوللرینه عواطف علیهٔ ملوکانه‌لرندن خواجه‌لك دخی توجیه واحسان بیورلمق اوزره ماموریت مذکوره‌نك دفتر توجیهات همایونلرنده عساکر منصوره کتابتنك زیرینه قید واشارت قلنمسی صورتلری مناسب اوله‌جغی جمله حضار قوللری طرفلرندن تنسیب واتیان برله اشبو مأموریتلرك واردات قدیمه‌لرینه کوره شمدی معاش تعیینی لقردیسنه کیریشیله‌رك برقطعه پوصله‌دن مستبان اولدیغی اوزره شهر امانتنك معیناتی مطبخ عامره‌لرندن مرتب براز تعیینات ایله یومیه یوز آقچه وظیفهٔ خرج خاصه‌دن هر اوچ ماهده بیك یوز غروشدن ومعمار باشیلغك وخدمه‌سنك وارداتی دخی برقطعه ورقه‌یه اخراج اولنان نظامی قیدندن مستبان اولدیغی وجهله عساکر منصوره قیشلالری مستثنا اولمق اوزره سائر بالجمله میری و اوقاف ابنیه‌لرینك یوزده بش خرج معماریسیله یکیدن یاپیلان دکاکین وملل ثلثه خانه‌لری رسم معتاده‌لرندن عبارت اولوب شهر امانتی تعییناتنك فیئات حالیه ایله شهریه بهاسی تخمیناً بیك بش یوز غروشه رسیده اوله‌جغی خبر ویرلدیکنه کوره بونك حاصلات سنویه‌سی معلوم کبی اوله‌رق معمارباشیلغك دخی موماالیه عبدالحلیم افندی بدایت مأموریتندن شمدی‌یه‌قدر یکرمی آلتی ماه ظرفنده واردات حاصله ومصارف واقعه‌سنك برقطعه دفترینی تقدیم ایلمش ایسه‌ده ابنیه ماده‌سنده اطراد اولمامق حسبیله معمار باشیلغك حاصلاتی هرسنه برراده‌ده اولمیوب هرنه‌ایسه دفتر مذکوره نظراً مدت مرقومه‌ده ابنیهٔ میریه‌دن خیلیجه خرج ویرلمش اولدیغندن وافندیٔ موما الیهك دیکر تقدیم ایلدیکی پوصله‌ده دخی بمدازین ابنیه‌لردن برنسنه اولمق اوزره مدار تعیشیچون کندیسنه ومعیتنده استخدامی لازم کلان معمار کتخداسی وکاتب ومقید رمعتمدانه جمعاً شهریه اون بیك طقوز یوز غروش معاش تخصیصی کوستریلوب وقت وحاله کوره درجهٔ معتدله‌ده کبی کوروندیکندن بوجهتلرله فیمابعد شهرامانتنك تعیینات ووارداتی کلیاً الغا ایله میری واوقاف ابنیه‌لرندن خرج آلنمامق ودکاکین وملل ثلثه خانه‌لرندن رسوم معتاده دخی مثلا احتساب مأمورلری معرفتیله بالتحصیل ماه بماه تسلیم خزینه قلنمق و یاخود الطاف علیهٔ شاهانه‌لرینه ضمیمهٔ حسنه اوله‌رق ابنیه‌لردن آلنه‌جق رسوم مذکوره یك چوق شی اولمیه‌رق بوندن بشقه معمارلر طرفندن ظلمیه مقوله‌سی آقچه آلنمدیغی حالده رعایا اول مقدار

رسم قدیمی ممنوناً ویره‌جکلرندن و بونك تحصیلی هر قنغی طرفه حواله اولنسه مأمورینه راجع اوله‌جغی جهتله بك‌ده لایقیله دقت ایتمیه‌جکلرندن آنك ینه اولکی حالنده ابقاسیله معاشلرك اکا کوره تنقیصی ایله بروجه تعدیل ترتیب وتخصیص اولنمسی شقلری طول ودراز تذکر وتصور اولنمش ایسه‌ده بالآخره اشبو معاشلرك سنویسی یوز اوتوز بیك شو قدر غروشه بالغ اوله‌رق حال بوکه اولکی نظام وجهله عساکر منصوره قیشلالری مستثنا اولوب سائر میری واوقاف ابنیه‌لرینك خرجی دخی برشی دیمك اولمدیغندن حسابجه معاشه مقابل اوله‌جغی مثللو رعایا خانه‌لرندن ودکاکیندن آلنه کلن رسوم مذکوره دخی بیمال وخزینه‌لره تخصیصی ناچسبان کورندیکندن بویله اولمقدن ایسه شمدیلك مجدداً معاش تخصیصی صورتندن صرف نظر برله ینه نظام قدیمی وجهله میری واوقاف ابنیه‌لرندن معین اولان خرج معماری ودکاکین وملل ثلثه خانه‌لرندن رسوم معتاده آلنمسنه ومعمار خلفاسی حقلرنده دخی اصول قدیمه‌نك اجراسنه رخصت اعطا اولنه‌رق فقط شمدی ایچ مأموریت بر یره کله‌جکندن ملحوظ زیادهٔ مصرفنه مدار اولمق اوزره شهر امانتك یومیه یوز آقچه وظیفه‌سیله خرج خاصه‌دن اوچ ماهده برکره ویریلن بیك یوز غروش معاش بالالغا یالکز مطبخ عامره‌لرندن مرتب اولان تعیینات ابنیهٔ خاصه مدیرلکنه تخصیصاً عنایت واحسان بیورلمسی صورتلری مناسب کبی مطالعه اولنمش ایسه‌ده بوبابده وافندیٔ موماالیه قوللرینك اولوجهله خواجه‌لك ایله مأموریتی ورتبه‌سنك دفتر توجیهاتده محل مذکوره قیدی خصوصلرنده نه وجهله ارادهٔ اصابتعادهٔ شهنشاهیلری سانحه پیرای صدور بیوریلور ایسه اکا کوره اقتضا ایدن خلعتی اکسا اولنه‌رق کیفیت اقتضا ایدن محللره قید ولازم کلن علم وخبرلرینك اعطاسی خصوصی دخی دفتردار افندی قوللرینه حواله اولنه‌جغی محاط علم عالم آرای جهانبانیلری بیورلدقده امر وفرمان شوکتلو کرامتلو مهابتلو قدرتلو ولی نعمتم افندم پادشاهم حضرتلرینکدر.

تذکرهٔ معروضه بالاسنه یازیلان خط همایونده :

« قائممقام پاشا

مجلسده بالمذاکره عرض ایلدیکك اشبو تقریرك منظور ومألی معلوم همایونم اولمشدر. بو ابنیه مدیرلکی خصوصی یولنده سویلنمش . افندیٔ موماالیه خواجه‌لك ویریلوب ورتبه‌سنك دخی توجیهات همایونمز دفترنده محل مذکوره قید واکا کوره اقتضا ایدن

خلقی اکسا اولنمق اوزره لازم کلن علم وخبرلری اعطاسیله تنظیم واجراسنه ابتدار اولنسون . » بیورلمقده‌در . (١)

ابنیه اداره‌سنك تاریخ احداثندن ١٢٦٤ و ١٢٦٥ سنه‌لرینه کلنجه‌یه قدر اساسلی صورتده تعدیلات واصلاحاته اوغرادیغنه دلالت ایده‌جك بر اجراآت قیدینه تصادف اولنه‌مامشدر. آنجق بو تاریخلرده مجدداً ابنیه نظاملری وضع ایدلمکله برابر ابنیه ماده‌سی امور نافعه‌دن معدود اولدیغی ایچون اوصره‌ده مجدداً انشاد اولنان نافعه نظارتی معیتنه ویرلمشدر . نظارت مشارالیهانك صورت تشکیل وتأسیسندن باحث اولان ١٢و١٢٦٥ تاریخلی مجلس والا مضبطه‌سندن بومسئله‌یه متعلق فقرات بروجه آتی اقتباس اولنمشدر :

تعریفدن مستغنی اولدیغی اوزره ابنیه ماده‌سی دخی اعتنایه شایان موادن اوله‌رق انشای ابنیه حقنده اسباب اعماریه ومخاطرهٔ ناریه‌دن وسیلهٔ تحفظیه اولمق اوزره کارکیر ابنیه‌نك اخشاب بنالره رجحانیت مسلمه‌سنه مبنی کچنده ابنیه حقنده نظام مخصوص قلمه آلنه‌رق بااراده سنیه محللرینه قید اولنمش وابنیه ماده‌سی مواد نافعه‌دن معدود اولدیغندن نافعه نظارتنك بوامر معتنایه دخی نظارتی شامل اوله‌جغی طبیعت مصلحتدن بولنمش اولدیغندن ابنیه نظامنك بر صورتی مشارالیه معرفتیله نافعه مجلسنه قید ایتدیریله‌رك علی‌الدوام اجراسنه نظارت مشارالیها ونافعه مجلسی طرفندن اعتنا اولنمسی وشمدی‌یه قدر تعمیر ومجدداً انشا اولنمقده اولان ابنیهٔ میریه اصول معماری‌یه توفیقاً اول امرده کشف ومعاینه اولنمقده ایسه‌ده واقع اولان کشفه لایقیله باقیله‌مدیغندن اکثر وبلکه مجموع انشا اولنان ابنیه‌نك کشف ثانی تعبیریله اولان کشفنده خیلی تفاوت کورنمکده وبرده‌موسمیله یاپلمیه‌رق وحین انشاسنده مأمورلری طرفندن اشیای لازمه‌سنه دقت اولنمیه‌رق خسار خزینه وقوع بولمقده ایدوکندن نظارت مشارالیها طرفندن بوخصوصلره دخی کماهی حقها

---

(١) باب عالی خزینهٔ اوراقنده سلطان محمود خان ثانی دورینه عائد وثائق میانده‌کی اصلندن استنساخ اولنمشدر . امضاسی و تاریخی یوقدر . دائماً سلطان عبدالحمید ثانی دورینه کلنجه‌یه قدر بوکبی محرراته تاریخ وامضا وضعی عادت دکل ایدی . حتی تذکرهٔ سامیه‌لره یالکز (م) قونیلیردی برشیئه (میم) قونیق و (میمله‌مك) تعبیرلرینك‌ده بوندن نشأت ایتمش اولمسی ملحوظدر . مع‌مافیه بوتذکرهٔ معروضه‌نك ١٢٤٧ سنه‌سنه عائد اولدیغی ابنیه اداره‌سی حقنده‌کی تبلیغ رسمینك سنهٔ مذکوره‌ده انتشار ایدن تقویم وقایعله نشر ایدلمش اولمسندن استدلال اولنمقده‌در . بوتاریخده مقام صدارتده خسرو پاشا بولنمقده ایدی . باب عالی خزینهٔ اوراقی آنجق ١٢٥٥ سنه‌سندن صوکره‌کی وثائق تصنیف ودفتره قید ایتمش اولدیغی ایچون بو تاریخدن اولکی اوراق؛ پراکنده برصورتده تنکه قرطوللر درونده‌در . بو وثیقه او صورتله تصادفاً بولنمشدر.

دقت وارباببله مذاکره ووقت انشا وموسم بنایی کوزه‌ده‌رك کشف ومتانتیله برابر فائدهٔ خزینه نه طرفده ایسه اولصورتك استحصاله همت اولنمسی وبوصورته نظراً ابنیه مصالحنك دخی نافعه نظارتی تحتنده بولنمسی لزومنه وابنیه مدیری افندی ومعمارلری و ابنیه مجلسی وسائر ابنیه مأمورلری تماميله نافعه نظارتی معیتنده بولنمسی ایجاب ایده‌جکنه بناءً ابنیه مدیرلکنك ابنیه معاونلکی نامنه تحویلیله کافهٔ امور ابنیه‌ده نظارت مشارالیهایه مراجعت ایتملك اوزره بوندن بویله کرك درسعادت وکرك طشره‌لرك ابنیه‌سی نظامنامهٔ مطبوع موجبنجه اجرا اولنوب ابنیه‌یه متعلق مواد اقتضاسنه کوره باب عالیدن نافعه نظارتنه بالحواله اورادن ابنیه مجلسنده مذاکره ایتدریله‌رك صورت اجرائیه‌لری حقنده یاپیله‌جق مضبطه‌لر مجلس نافعه‌ده دخی کوریلوب تحقیق وتدقیق اولندقدن صوکره نافعه نظارتی تذکره‌لریله باب عالی‌یه تقدیم اولنوب اجرای اقتضالری حقنده متعلق بیوریله‌جق ارادهٔ سنیه کیفیتی نافعه نظارتنه بیان واشعار بیورلمسی وابنیه ماده‌سنده منافع عمومیه ایله برابر منافع خزینهٔ جلیله دخی ملتزم بولنه‌رق بوخصوصده نفع خزینه نه وجهله اوله‌بیلور یعنی تعمیر و انشا اولنه‌جق بنالرك اشیای لازمه‌سی موسمسز وهمان لازم اولدیغی کبی دکرندن زیاده بها ایله النه‌رق بوبابده تصرفات ممکنه دکل بلکه تکثیر مصارفات اولمقده اولدیغی مشهود ومعلوم اولدیغندن اشیای لازمهٔ ابنیه‌نك تمیز وصاغلام و بهاسنك رخیص اولمسی نه‌مقوله اسباب ووسائل ممکنه وتسهیلیه‌یه منوط ایسه اولصورتك بالمذاکره اجراسنه وشوقدرکه بوماده‌ده پك چوق صورتلر خاطره کلور ایسه‌ده وقت وحال ومصلحته اوفق ومستحیل اولمیه‌رق اجراسی وفعله کله‌جك صور حسنه‌نك ایفاسی کوزه‌دیله‌رك بو مقوله شیلرده دخی سمت سهولت هرطرفیله دوشونیله‌رك واهون بها ایله محصولات ابنیه‌نك ایلرولیه‌رك بالتکثیر آنلر ایله یاپدیرلمسنه وبرده سایهٔ شاهانه‌ده بوقدر اصول معماری بیلور قلفه وسائر ابنیه طاقمی وار ایکن بونلرك بعض موادده اولان جهللری جهتیله بالضروره اجنبی معمار وقلفه‌لره بعض خصوصلرده مراجعت ایجاب ایتمکده اولدیغندن و ابنیه مأموری ومجلسی نظارت مشارالیها تحتنده بولنه‌جغندن بوخصوصلرده دخی نقصان ومحتاج تحصیل هرنه ایسه آنلر دخی حاصل اوله‌رق عصر همایون ملوکانه‌ده قاعدهٔ معماری دخی لایقیله تحصیل قلنمسنه همت اولنمسی وسایهٔ لطفوایهٔ حضرت شهنشاهیده بهرسنه درسعادت وکرك طشره‌لرده یاپلمقده اولان ابنیهٔ میریه هر نه قدر منسوبلری اولان ذوات ومأمورانی معرفتلریله انشا اولنمسی لازم کلور ایسه‌ده نظارتی نافعه نظارتنه محول اولوب اول امرده کشفی وصورت انشاسنه ولوازمات ابنیه‌نك خالص اولوب متانت ورصانت مطلوبه‌سنه

وکشفندن زیاده مصرف ایله خسار واقع اولمامسنه دقت ایله تسویهٔ مقبوله‌سنه والحاصل کرك عباداللهك وکرك جانب میرینك ابنیه ماده‌سنده صیانت صحیحه‌سیله لوازمات ابنیه‌نك هر طرفده کثرت اوزره بولنوب بهالرنده اعتدال خصوصنك استکمالنه وطشره‌لرده یاپیلان ابنیهٔ میریه‌نك کشفنه لدی الحاجه ابنیه مجلسندن معمار قلفه‌لری (١) ومهندس کوندریله‌رك اشیای لازمه‌نك بهاسی اوکره‌نلمسی ممکناتدن ایسه‌ده نظارت نافعه طرفندن دائما هر بر محلده لزومی اولوب قوللانیلان اشیای ابنیه‌نك فیأت وبهاسنك اوکره‌نلمسنه دقتله برابر هر طرفك استحصال معموریتنه الزم اولان همت واقدامك ایفاسنه صرف مساعی قلنمسی وکرك ابنیهٔ میریه وکرك عباداله حقنده ظهور ایدن شیلر باب عالیدن نافعه نظارتنه حواله اولنوب وابنیه درسعادتده ایسه بالذات عزیمتله کشفنه وطشره‌ده ایسه اقتضاسنه کوره مأمور کوندریلوب مشاهده‌سیله تسویه‌سنه باقیلوب ابنیه مجلسنده ویلشلدکدن صوکره ایجابنه کوره نافعه مجلسنده دخی مذاکره اولنه‌رق اولوجهله مضبطه‌سنك تنظیمیله استیذان اولنمسی وبرده ابنیه‌ده اصل دقت اولنه‌جق شی موسمنده یاپلمسی قضیه‌سی اولدیغندن بوبابده هر برابنیهٔ میریه حقنده استیذان اولنان شیلر اول امرده نافعه نظارتی جانبنه حواله اولنه‌رق وقت وموسمی اورادن بیان اولنمدقجه زنهار ابنیه‌یه باشلانلمسنه رخصت بیورلمامسی وطشره‌لرده اولان کوپریلرك جاده‌ده اولانلرینك تعمیری اقتضا ایلدیکی حالده نافعه خزینه‌سندن رؤیت اولنوب صاپه محللرده اولان کوپریلر وقفی اولدیغی حالده وقفندن اولمدیغی صورتده اصحاب خیر طرفلرندن واودخی ممکن اولمدیغی تقدیرده مصارفاتی اهالی طرفندن تسویه اولنمق اوزره طشره مجلسلری نظارتیله یاپدیرلمسی وبو دخی اویه‌مدیغی حالده درجهٔ لزومنه کوره نافعه خزینه‌سندن تعمیری مقرر اولدیغندن بوندن بویله طشره‌لردن تعمیری نیاز اولنان کوپریلر ماده‌لری اول امرده نافعه نظارتنه حواله اولنه‌رق ابنیه ونافعه مجلسلرنده مذاکره ایله صورت قراری با مضبطه وتذکره استیذان اولندقدن صوکره مالیه نظارت جلیله‌سیله دخی مخابره اولنه‌رق اقتضاسنه باقلمسی وروایت اولندیغنه کوره ابنیه کشفنه مأمور اولانلرك بعض اصول نظامیه‌یه مغایر حرکتلری وقوعبولمقده اولدیغندن بونلرك اصلاحات لازمه‌سنه دائر کیفیات مقتضیه‌یی بالمطالعه بیان وافاده ایلمسی وابنیه نظامندن بشقه دها سائر صورتله نفع عامی موجب اولور شیلر ابنیه ونافعه مجلسلرنده خاطره کلور ایسه بالاطراف مذاکره اولنه‌رق باب عالیدن استیذان قلنمسی.

---

[١] معمار قلفه‌لری تعبیری حقنده براز ایلریده بر حاشیه واردر. سبب تسمیه اوراده تشریح ایدلمشدر.

شوونیقه‌ده صراحةً مذکور اولدیغنه نظراً اوتاریخه قدر مستقلاً ایفای وظیفه ایدن ابنیه مدیری نافعه نظارتنه ربط ایدیله‌رك عنوانی معاونلکه تحویل اولنمش و برده ابنیه مجلسی تشکیل ایدیله‌رك بونك تذکر ایده‌جکی خصوصاتك برکره‌ده مجلس نافعه‌ده تدقیقی اصولی قبول ایدلمشدر . بو طرز اداره‌نك ۱۲۸۰ سنه‌سنه قدر نه شکل اکتساب ایتدیکی اوتاریخلرده نشر اولنان ابنیه نظاملرنده مندرج اولدیغندن بوراده تکراره لزوم کورلمه‌مشدر .

اوچنجی فصل

اصلاحات طرق قومیسیونی ، اجراآت وموفقیاتی

ابنیه امورینك استانبولك فتحندن ۱۲٤۷ سنه‌سنه قدر کیملر طرفندن رؤیت ایدلدیکی برنجی فصلده ایضاح ایدلمکله برابر اودورلره عائد صفحات مختلفه دخی بشنجی فصلده کوستریله‌جکدر .

ایکنجی فصلده ایضاح اولنان ابنیه اداره‌سی تشکیلاتنك موجودیتنه رغماً استانبولده انشاآت واعمارات خصوصلرینك مطلوب درجه‌ده ایلریله‌یه‌مامسی انجق ۱۲۸۲ تاریخنده نظر دقتی جلب ایتمش واوعصرده تحدث ایدن ایکی مهم عامل استانبولك ترقیات حاضرهٔ عصریه‌یه توفیقاً اعمارینی تسریع وایجاب ایتدیرمشدر .

برنجی عامل: رشید پاشا، فؤاد پاشا وعالی پاشا کبی تنظیمات رجالنك اوروپا بلادینی زیارتلرنده اورالرده کوردکاری معموریت، انتظام ونظافتك استانبولده مفقودیتنی آکلاملری دیکری‌ده اوعصرده‌خواجه پاشا حریق کبیرینك وقوعیله استانبولك بویوك برقسمنك یانمش بناءً علیه اعمارات وتجدیدات ایچون وسیله ظهور ایتمش اولمسیدر .

ایشته بوایکی مهم عامل باب‌عالی‌یی اولدقجه منور ذواتدن مرکب برقومیسیون تشکیلیله اول امرده خواجه پاشا حریق محلنك یوللرینی تسویه وتنظیمه وبالاخره استانبولك دیکر اقسامنده کشادی ضروری بولنان یوللرك کشاد وتوسیعنه سوق ایتمشدر .

اصلاحات طرق قومیسیونی نامی ویریلن هیئت اعماریه‌نك صورت احداثیله اجراآت وموفقیاتی حقنده‌کی تفصیلات صورتلری آتی‌یه درج ایدلمش اولان مضبطه‌لرده مندرج اولدیغندن یالکز اهمیتله مطالعه‌سنی توصیه ایله بونلرك مندرجاتنی تکرار ایتمیه‌جکم . انجق مضبطه‌لر اوقوندقدن واوزماندن بوزمانه کلنجه‌یه قدر کذار ایدن یعنی اصلاحات طرق قومیسیوننك اعمارات وتزیینات بلدیه‌ایله مشغول اولدیغی دوره‌کی موفقیاتی ایله ۱۲۸۵ دن صوکره بووظیفه بلدیه‌یه انتقال ایده‌رك بوصوك تاریخدن بوکونه قدر کچن

زمان ظرفنده شهرامانتی ایله بلدیه‌لرك هیچ برشیئه موفق اوله‌مدقلری نظر دقته آلنیر
ابنیه امورینك شهرامانتی وظائفی میانه ادخال ایدلمسنده پك بویوك خطا ایدلمش اولدیغنی كما
اسفله اعتراف ایتمك لازم كلیر .

فی الحقیقه بوكون استانبولك مدار مباهات وافتخاری اولان دیوان یولی ، باب عالی
نورعثمانیه ، محمودیه جاده‌لریله مضبطه‌لرده تعداد اولنان دیگر مهم جاده‌لرهپ بوقومیسیونك
موفقیاتی جمله‌سندن بولنمش واوندن صوكره وقت وقت ظهوره كلن حریقلری متعاق
شهرامانتنجه بعض جاده‌لر اچلمش ایسه‌ده اعمارات وتزیینات خصوصنده هیچ بر زما
قومیسیونك مساعیسی درجه‌سنده برموفقیت ابراز ایدیله‌مامشدر .

شورامی‌ده شایان دقتدركه قومیسیون حال فعالیتده بولندیغی زمان باشده پادشا
زمان اولدیغی حالده بالخاصه رجال دولت وبونلرك ایچنده الك زیاده فؤاد پاشا بوتشبثات
اعماریه‌یی حمایه ومدافعه ایتمش وبو ایشلر وظائف بلدیه‌دن عد ایله امانته دور اولندقد
صوكره بوكبی معاونت وحمایه‌لر امانتدن دریغ ایدلمشدر .

یانغین یرلرنده كاركیر انشاآت وجوده كتورلمسنده حكومتك مضبطه‌لرده قسماً بیا
ایدیلن انشاآت رسمی آلمامق،اوجوز مالزمه‌تدارك واعطا ایتمك كبی تشویقات وترغیباتی د
شایان شكراندر . بومثللو ترغیبات وتشویقاته حال حاضرده بویوك برقسمی یانمش اولا
استانبول پك زیاده محتاج ایسه‌ده اون سنه‌دن بری یانغین یرلری حالیله طوردیغی حالد
حكومت حاضره‌جه بركونا معافیات وتشویقاته بولنلمادیغی معلومدر .

خلقی كاركیر انشاآته تشویق ایچون وقتیله نه كبی رسملرك الغا ایدلمش اولدیغی ٢٠
محرم ١٢٨٣ تاریخلی تذكرهٔ معروضه‌ده شوصورتله حكایه ایدلمكده‌در :

« درسعادتجه حریق محللرنده كاركیر اوله‌رق یاپلمسی مقتضای ارادهٔ سنیه‌دن اولا
ابنیهٔ عمومیه‌یه مقتضی طوغله وقومك تهوین فیئاتی ضمننده رسملرینك لزوم لغوی
خصوصنه دائر تجارت نظارت جلیله‌سنك تذكره‌سی اوزرینه مجلس والادن قلمه آلنا
مضبطه ملفوفیله برابر عرض و تقدیم قلندی . مألندن مستبان اوله‌جغی وجهله كاركیر
یاپمق ایچون خلقجه تسهیلات كامله وجوده كلمك مقصدیله اومقوله اشیا رسوماتنك
عفو وتركی لازمه‌دن اولوب مقدمجه كیره‌جك رسمی دخی الغا قلنمش ایكن طوغله
وقوم رسملرینك نصلسه اوقراره داخل ایدلمدیكی اكلاشلدیغندن رسومات مذكوره‌نك

دخی خزینه‌جه مزایده‌سندن صرف نظرله همان ترقین قیدی » عرض ایدیله‌رك كیفیت ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی‌یه اقتران ایتمشدر .

اصلاحات طرق قومیسیونی تشكیلی حقنده‌كی تذكرهٔ معروضه‌ده قومیسیونك سبب تشكیلی ووظیفه‌سی شوصورتله بیان اولنمقده‌در :

« حریق كبیردن طولایی درسعادتجه تسویه‌سی لازم كلن عرصه وطریقلرك اصلاحی خصوصلرینه نظارت ایتمك ایچون تشكیل اولنان قومیسیونك اساس حركت ووظائف مأموریتنی حاوی برتعلیمات یاپیلوب نشر اولنمسی مقتضای ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهیدن اولمسیله خواجه پاشادن دیوان یولیله قوم قپویه وبایزیده قدر محترق اولان عرصه‌لرك صحابنه تقسیمنده اتخاذ اولنه‌جق اصول ایله توسیع طرق ومعابر حقنده اجرا قلنه‌جق معاملاتی وقومیسیونك صورت اداره‌سنی متضمن قلمه آلنمش اولان تعلیمات مجلس والادن تنظیم قلنان مضبطه ایله برابر عرض وتقدیم قلندی . سایهٔ موفقیتوایهٔ حضرت پادشاهیده اشبو قومیسیونك تشكیلندن مقصد ؛ تسویه وتنظیم اولنه‌جق طرق و معابرك مطلوب وجهله ومحترق اولان محللر عرصه‌لرینك اصحابنه تقسیمی ماده‌سنك عدل وحقانیت وزره اجراآتنه دقت ونظارت ایدیله‌رك بركونا مشكلات واختلافات میدانه كلمامسی قضیه‌سنه مبتنی بولنمقله وتعلیمات مذكوره‌نك احكام مندرجه‌سی بواساسی محتوی اولمغله همان جرای احكامی ضمننده قومیسیونه مأذونیت اعطاسی » عرض ایدیله‌رك موجبنجه ارادهٔ سنیه شرفصادر اولمشدر .

تذكرهٔ معروضه‌ده بحث اولنان مجلس والا مضبطه‌سی شودر :

حریق كبیر محلنك صورت تنظیمیه‌سیله مجدداً آچیله‌جق طریقلرك هیئت مطلوبه‌ده نظیم وتسویه‌سی حقنده مجلس والادن قلمه آلنوب لدی‌العرض موجبنجه اجرای ایجابی یچون ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی شرفصدور بیورلمش اولان مضبطه‌نك صورتیدر .

جناب حق كافهٔ آفات كونیه‌دن مصون ومحفوظ بیورسون . مركز خلافت سنیهٔ سلامیه وتختگاه دولت علیهٔ عثمانیه اولان استانبول شهری جهانك اك شرفلی بر نقطهٔ یمتداری وهیئت ملتك نشانهٔ افتخاری اولمسیله بو بلدهٔ عظیمه‌نك توسیع دائرهٔ معموریتی ترقیٔ آثار مدنیتی امرنده هرنه‌درلو اسباب و وسائله ابتدار اولنسه شرف طبیعیسنه شایان سزاوار اولدیغی حالده اعصار سالفه‌ده بیوت ومساكنك اخشابه منقلب اولمسی واسواقنك وسعت وانتظامنه لایقیله اعتنا قلنمامسی مزیت مخصوصه‌سنه منافی برشكل وصورتده قالمسنی

موجب اولدقدن بشقه ابنیهٔ اخشابیه‌نك احوال طبیعیه‌سندن اولمق اوزره دائمی الوقوع اولان حریقلر سببیله هرعصرده بوشهر شهیرك طرف طرف ویردیکی ضایعات ثروت عمومیه‌نك تناقص وتدنیسنه وامر معموریتك عدم ترقیسنه نه درجه باعث اولمش ایدوکی معلوم اولوب بونك برمثال تأسف اشتمالی ایسه کچنده خواجه پاشادن قوم قپویه قدر منتهی اولان حریق کبیردرکه درسعادتك محال معموره‌سی اعتباریله بیاغی نصفنه قریب مواقعی خراب و اهالی سکنه‌یی دوچار نائرهٔ اضطراب ایلمشدر . بوحال دوام ایلدکجه یعنی استانبولده اخشاب بنا یاپلدقجه یانغینك دخی باقی اوله‌جغی وبنابرین استقراری ارزو اولنان بنیان ثروت ومعموریتك پایدار اوله‌میه‌جغی جای اشتباه اولمدیغی کبی شو بلیهٔ متمادیه‌نك دفعی ایسه ایکی باشلی تدبیره محتاج اولوب بونلك بریسی طرق واسواقك ممکن مرتبه توسیعیله تسویه‌سی دیکری ابنیه‌نك رفته رفته صورت عمومیه‌ده کارکیره تحویلی ماده‌لری اوله‌رق استانبولك شیمدیکی سوقاقلرینه طریق اسمی ویرلمك بیله شایان اولمیوب اکری بوکری وانیش یوقوش برطاقم طار دیکلار شکلنده اولمسیله خدانکرده بونلردن برینك ایچنده آتش ظهور ایتسه آلات اطفائیه‌یی ادخال واستعمال شویله طورسون یانانلرك مال وبلکه جانی قورتارمق مشکل اولدیغندن توسیع وتسویهٔ اسواق ماده‌سی حریقه قارشو اسباب دافعه ومانعه‌نك بربیوکی اولدیغی مثللو طهارت ونظافت واوجهتله حفظ صحت ایچون دخی الزم واهم وشیمدیکی حالده استانبولده امر ضابطه قاریشیق براورمانی محافظه ایتمك عینی اولوب برطرفدن دیکر اوجی کورینور یوللر حاصل اولسه شیمدیکی تقییدات وقوهٔ ضبطیه‌نك بلکه نصفیله خدمت محافظه‌نك اجراسی قابل اوله‌جغی جهتله توسیع طرق ماده‌سنك بویولده دخی لزوم وفائده‌سی امرغیرمبهمدر .

کارکیر ابنیه‌یه کلنجه : بونك خیر ومنفعتی موضوع بحث ایتمك بیله لازم کلمیوب جای دقت شوراسیدرکه اکثر ابنیه اخشاب اولوبده آره‌سنده کارکیر یاپلسه بونلر عادتا کیرج اولمق ایچون حاضرلنمش برطاقم طاش ییغیندیسی مقامنده اوله‌جغندن حریقك عدم ظهور ومنعنه فائده‌سی اوله‌میه‌جغی مسلم اولمسیله اصل آرانیله‌جق جهت ابنیه‌نك متصلاً کارکیره تحویلی ماده‌سیدر . بتوفیقه تعالی عصر مسعود حضرت پادشاهیده شو مصلحت خیریه وتنظیمات نافعه‌نك اجراآتنه ودرسعادتك مخاطرات ناریه‌دن استخلاصی اسبابنه شروع ومباشرت اولنمش اولمق ایچون سالف الذکر حریق کبیرده محترق اولان محللرده یاپیله‌جق بنالرك کارکیر اولمسی خصوصنه کچنده مساعدهٔ سنیه شایان بیورلمش وبونده بر محل اعتنا دخی کارکیر ابنیه مصارفنك زیاده‌لکی و ثروت عمومیه‌نك کفایتسزلکی جهتیله

ر کیر بنا یاپمق صورتنك اهالی یه تکلیفنده کی مشکلاتدن عبارت اولدیغی حالده عادی ر کیرك بهر ذراعی نوعنه کوره یوز اللی ایله اوچ یوز غروش آره‌سنده یاپیله بیلمك یچون تدابیر لازمه‌یه تشبث قلنمش وتسویه وتنظیم اسواق ماده‌سی بریکرمی بر سنه‌دنبری اری اولان نظاماتك برصورت مکمله وقویه‌ده اجراسندن عبارت بولنمشدر .

بناءً علیه ابنیهٔ عمومیه‌نك بوقاعده اوزره انشاسی صره‌سنده طرق ومعابرك دخی اجرای سیعات واصلاحاتنده درکار اولان لزوم واهمیت نزد عالیٔ حضرت شهریاریده رهین سویب واسعاف اوله‌رق تنظیم احوال ملت وتزیید معموریت مملکت ایچون همیشه مصروف معطوف بیوریلان همم مخصوصهٔ جناب ملوکانه‌لرینه علاوةً شو مقصد خیر مرصد ایچون خی تخصیصات سنیهٔ شاهانه‌لرندن شهریه بش یوز کیسه آقچه ترتیب واحسان بیورلمش لمسیله برابر دارالخلافة العلیه‌لرینك تزاید حسن حال ومعموریتی عند معالی وفد حضرت شاهیده نقدر ملتزم ایسه اصلاحاتك حین اجراسنده نظامات موضوعه وقاعدهٔ عدل حقانیتك خلافی حالات واصحاب املاك حقنده جور وتعدیات وقوعه کلمامسی دخی ل مرتبه مطلوب معدلت مصحوب پادشاهی اوله‌رق اشبو ایکی مقصدك برلکده تحصالی ایچون اقتضا ایدن احوال وتدابیرك بالمذاکره قرارلشدیرلمسی شفاهاً شرفصدور بیوریلان ر وفرمان مرحمت بیان حضرت ملوکانه ایجاب عالیسندن ایدوکی مجلس والایه تبلیغ وافاده یورلمش اولدیغندن مفروض ذمت عبودیت اولان دعای تزاید عمر وشوکت جناب شهریارینك کراریله حضور عالیٔ وکالتپناهیلرنده اقتضای مصلحت لدی الملاحظه: بالاده عرض وایراد اولندیغی جهله استانبولجه مخاطرات ناریه‌نك دفعی امرنده اولان تدبیر منفرد ابنیهٔ اخشابیه‌نك بالتدریج ار کیره تحویلی صورتی اولمسیله سایهٔ معالیوایهٔ حضرت ظل اللهیده بونك اسباب اجرائیه تسهیلیه‌لری وجه موقع بحث ومذاکره یه قونیله‌رق کارکیر ابنیه‌نك اجزای اصلیه‌سندن ولان شیلرك تهوین فیئاتیله اعمالاتی اوجوز چیقارمقلغك طریقی بولندیغی کبی توسیع تسویهٔ طرق ماده‌سنده موجود اولان نظامك حسن اجراسی امر اهمنه براقلمق ایجاب یدر .

چونکه معموریت ملکیه‌نك اسباب اصلیه‌سندن اولدیغی اوزره برمدتدنبرو طشره‌لرجه خصوصده وقوع بولان اقدامات عمومیه‌یه درسعادتجه دخی برمثال کوسترلمسی لازمه‌دن ولدیغی مثللو شمدیکی اسواقدن آرابه دکل حیوان بیله کوچ کچدیکی حالده ابنیه لازمه‌سی نقلنده انواع صعوبت اولماسیله نقل اشیایه سهولت ویرمك واوجهتله کارکیرك هاسی برآز دها اوجوزلتمق ایچون بنالره اشیایی آرابه ایله نقله امکان ویره‌جك

صورتله سوقاقلری توسیع وتنظیم ایتمك اقتضا ایدوب ذکر اولنان حریق محلی اسواقنك
تنظیم واعماری ایسه نظامات موجوده‌نك بویله بیوك حریق محللرنده جاری اولان
احکامی اقتضاسنجه عرصه‌لرك تارلا قاعده‌سی اوزره مساحه وتسویه‌سنه منوط اولدیغندن شو ماده‌ٔ
نافعه‌نك فعلیاتنه ابتدار اولنمسی وبوجهته اجرا قلنه‌جق تسویه‌ده نظام وامثالنه کوره
عرصه‌لردن سوقاغه بر ترك ایتدیرلمسی طبیعتی حالندن ایسه‌ده بو ضایعاتدن اصحاب
املاکه بر کونا ضرر و خسار ترتب ایتمیه‌رك بالعکس موقعك تسویهٔ جدیده‌دن اکتساب
ایده‌جکی شرف واعتبار عرصه‌لرك حریقدن اول جریان ایدن قیمتلرینی تزیید ایده‌جکی
درکار اولوب مثلا ذکر اولنان حریق محللرنده یوز آرشون عرصه‌نك بهر ذراعی
قبل الحریق یکرمی غروش قیمتنده ایکن تسویهٔ جدیده ایچون یکرمی بش
آرشون یری سوقاغه النددقدن صوکره باقی قاله‌جق محلك معجلهٔ ذراعیه‌سی قیمت
سابقه‌سنك بر مثلنی تجاوز ایده‌رك اوحالده عرصه‌نك صاحبی طریقه براقه‌جغی یرك
بهاسنی النده قاله‌جق محلك ترقیٔ قیمتندن مع زیادة استیفا ایلیه‌جکی امثالی دلالتیله مجرب
ومعلوم اولدیغندن ایشك بو جهتی محذور و مضراتدن سالم کورونمسیله برابر بونده
الك زیاده نظارت ودقته شایان اولان ماده سوقاقلرك حسن تنظیم وتسویه‌سیله عرصه‌لرك
تقسیم وارائه‌سنده جریان ایده‌جك معاملات واجراآتك دائرهٔ نظامیه وعدلیه ده دوران
ایتدیرلمسی ایجاب مصلحتدن اولماسیله بو قاریده بیان قلندیغی اوزره مذکور حریق
محلنك وسعت وجسامتی جهتیله امور عادیه‌نك خارجنده برشی اوله‌رق باشلیجه نظارت
ودقته محتاج اولدیغی کبی اجراآت واقعه احکام نظامانه مستند بولندیغی وحسابجه
هیچ کیمسه متضرر اولمیوب بالعکس حالا واستقبالاً مستفید ومتمتع اوله‌جغی جهتله
بوکا کیمسه‌نك دیه‌جکی اوله‌ماز ایسه‌ده عرصه‌لرك مساحه وتفریقنده آز چوق منازعات
ومشکلات ظهوره کله‌جکی بعض امثالی دلالتیله ملحوظ اولدیغی کبی تارلا قاعده‌سی
اوزره تسویه ایدیلان حریق محللرنده بالفرض یکیدن سوقاق کشادی ویاخود قدیم بر
طریقك توسیعی صره‌سنده بعض جاده‌لرده موجود قویو واوجاق کبی شیلرك هدمندن
ویا بتون بتون سوقاغه تصادف ایتمسندن طولایی شکایتلر وقوعی مسبوق ایدوکندن
عرصه‌لرك عادلانه تقسیم وتحدیدی وسوقاقده قالماسی اقتضا ایده‌جك ویاخود خراب
اولمدیغی حالده طریقه تصادفیله هدمی لازم کله‌جك قویو ومطبخ کمرلرینك اصحابندن
فقر و احتیاجی اولان ویاپدرمغه مقتدر اولامیانلرینك عرصه‌لرینه قویو واوجاقلر یاپدیریله‌رق
علاوهٔ حسنات جلیلهٔ حضرت ولی نعمت اولمق اوزره مصارفنك سالف الذکر تخصیص

واحسان بیوریلان مرتبات شهریه‌دن تسویه‌سی موافق معدلت ومرحمت سنیه اوله‌جغنه مبنی بو اجراآت خیریه ونافعه‌نك بر منوال محرر کیمسه حقنده بر کونه غدر ومضرتی موجب اولمیه‌جق وامنیت بخش اوله‌جق وجهله اکمال واتمامی و مرتبات ومصارفاتنك اخذ وایفاسی برهیئت مخصوصه‌نك نظارتنه تودیع وتفویض ایدلمك وعرصه‌لرك تسویه‌سیله سوقاقلرك کشادی ماده‌سنه نظارت ودقت ایتمك وهمده اثنای تسویه‌ده مأمورین ایله عرصه‌لر اصحابی بیننده اجراآت واقعه‌دن طولایی منازعات واختلافات ظهورنده درحال تحقیق وتفتیشله خلاف اصول معاملات اصلاح ایدلمك واویله برمادۀ مخصوصه‌دن منبعث اوله‌جق دعاوینك مرجع فصل ورؤیتی اولمق ومعیتنده ارکان حربیه‌دن اون قدر ضابطان بولندیریلوب عرصه‌لرك تقسیمی ویوللرك تحدیدی خصوصنده حریق محلنك برایکی دائره اعتباریله انلرك طرفندن نظارت مخصوصه اجرا قلنمق وهفته‌ده ایکی ویاخود اوچ کون دارالمعارفده اجتماع ایده‌رك وتنظیمات بلدیه ایچون مرتب اولان آقچه‌لرك صندیغی تحت نظارتنده بولنه‌رق مقبوضات ومدفوعاتك حسابی دخی اورایه عائد طوتلمق ووظائف اصلیه‌سی مبین براعلاننامه قلمه آلنوب هرکسه نشر واعلان ایدلمك وکارکیر یاپیله‌جق ابنیه‌نك انشاآتنه وتهوین مصارف اعماریه‌سنه متعلق کیفیاتك مذاکره‌سی جملۀ وظائفندن بولنمق اوزره تنظیم اولنسان پوصله‌ده کوستردیکی وجهله مجلس والا اعضاسندن سماحتلو رفیق افندی وعطوفتلو صبحی بك وعفیف بك وخارجیه تشریفاتجیسی عطوفتلو کامل بك افندی واعضای مشار الیهمدن سعادتلو مصطفی افندی وتجارت مستشاری سعادتلو سرور افندی حضراتیله محکمۀ تفتیش اعضالرندن فضیلتلو فرید افندی وارکان حربیه رئیسی سعادتلو محمود پاشا ودار شورا اعضالرندن فضیلتلو احمد مختار افندیدن مرکب برقومیسیون تشکیل قلنمش وسایۀ معموریتوایۀ جناب شهنشاهیده باب والای سرعسکری جوار وحوالیسنده ودردست انشا اولان دکانلرله تفرعاتی[٢] وبرده باب ضبطیه پیشکاهندن سرکه‌جی اسکله‌سنه لزومنه مبنی کشادی مقرر بولنان جاده‌نك تسویه‌سی ماده‌لری ایچون بشقه تشکیل ایدلمش اولان قومیسیونلرك الغاسیله وظائفنك سالف الذکر یاپیله‌جق قومیسیونه علاوۀ مأموریت اولنمسی ومذکور حریق محلنك نظارت مشارالیها معرفتیله بودفعه مساحه‌سی اکمال ایتدیریله‌رك اوچ قطعه‌دن عبارت اولان خریطه‌سی وعرصه‌لرك تسویه‌سنه صرفی اقتضا ایدن مبالغك کشف دفتری باب عالی‌یه کوندرلمش اولدیغندن آنلر دخی معاینه ومطالعه اولنوب روش اشعاره کوره محترق اولمیان جوامع ومدارس وترب وقبرستانلر ایله

[١] الیوم باقرجیلرك اشغال ایتدیکی دکانلردر. او زمانلر حکومتجه عقار اولمق اوزره دارالشفقه‌یه ترك ایدلمشلردر. مالیه وعدلیه نظارتلریله مسافرخانۀ عسکری آلتنده کی دکانلرده بوصره‌ده دارالشفقه‌یه تخصیص اولنمشدر.

کارکیر خان وحماملر داخـل اولمیه‌رق تسـویۀ جدیده‌ده عرصه‌لرك جمله‌سـنه یوزده یکرمی یدی آرشون ضایعات اصابت ایده‌جکی آکلاشلمش ایسه‌ده بوحساب تخمینی برشی اولوب حین تسویه‌ده ضایعات واقعـه یوزده یکرمی بشدن زیاده اوله‌میه‌جغنـدن وبومقدار بر آلنمسی ایسه امثال عدیده‌سنه موافق اوله‌جنی مثللو مصارف مقتضیۀ تسویه دخی عندالمنا-قصه بهر آرشونی اوچ بچق غروشـه اولمق ونهایت اوچ ماه مدتده اکمال اولنمق ویوزده یکرمیسی ختـام مصلحته تعلیق ایله ماعداسی بهر هفته کوره‌جکی ایشه نسبتله اعطا قلنمق اوزره طقوز یوك بش بیك بوقدر غروشده لغمجی باشی علی آغا ایله مشترکی عهده‌لرنده تقرر ایتمش اولدیغندن مصارف معروضه‌نك مرتباتندن تسویه‌سنه و اجراآت واقعه‌نك برمنوال محرر قومیسیون جانبندن نظارت قلنمق شرطیله متعهد مومی الیهما طرفلرندن موجود طوپراقلرك سریعاً قالدیرلمسی واشبو حریق محللرنده مجدداً کشـادی لازم کان یوللرك باشلیجه‌سی خواجه پاشـادن باب عالی‌یه واورادن دیوان یولنـه منتهی اوله‌جق جاده اولوب بورانك پك زیاده ممر اولمسی جهتیله تسویۀ معابره اویولده باشلانلمسی لازم کلدیکندن همان اجرای ایجابنه ابتدار اولنه‌رق باب ضبطیه پیشکاهنـدن باب عالی‌یه قدر اولان محلی اکمال ایدلمش وایلروسی دخی دردست تنظیم بولنمش اولمسـنه وبوجاده‌نك بروجه معروض درسعادت لیمانـنه ایصالی مقرر بولنمسنه بناءً عمومك تزیین لسان محمدت بیانی ایچون طریق مذکورك نام نامیٔ حضرت پادشاهی‌یه منـسوبیتی ودیکر تنظیم وکشاد اولنه‌جق جاده‌لرك دخی بعض اجداد عظام مغفرت اتسام جناب خلافتپنـاهی‌یه نسبتی وسائر اسامیٔ مناسبه ایله توسیمی تنسیب قلنه‌رق هر بری مذکور خریطه‌ده کوسترلمش اولمقله مطالعات معـروضه موافق رأی رزین عالی بیوریلور ایسـه تشکیلنه وتفرعات سائرۀ مصلحتك اجرای ایجاباتنـه ابتدار اولنمسی وکیفیتك نظارت مشارالیهما ایله مالیه نظارت جلیله‌سنه بیلدیرلمسی ومذکور قومیسیونك وقوعبوله‌جق اجراآتنه متعلق شیلرك دخی بعده اقتضالرینه باقلمسی وارکان حربیه‌دن قومیسیون معیتنـه ویریله‌جك ضابطانك انتخاب وتعیینی خصوصنده طرف والای قائممقـامی‌یه حوالـه‌سی تذکر قلندی ایسه‌ده اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر . (١)

---

(١) تقویم وقایع . ٢٩ مارت و ٢٤ ذی الحجه ١٢٨٢ . نومرو ٨٤٠

اصلاحات طرق قومیسیونی وظائفنی مبین تعلیماتنامه‌در

برنجی ماده — بو قومیسیونك مأموریتی خواجه پاشادن دیوان یولیله قوم قپویه وبایزیده قدر محترق اولان وتسویه‌سی لازم کلن محللر ایله باب والای سرعسکری جوارنده اولان انشاآته و آنلرك تفرعاتنه منحصردر.

ایکنجی ماده — مقدمجه ابنیه مأمورلری معرفتیله تنظیم اولنوب مجلس والا هیئت عمومیه‌سی طرفندن دخی تنسیب وتصدیق اولنان وموجبنجه تسویهٔ ایجاباتنه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی متعلق وشرفصدور بیوریلان اوچ قطعه خریطه تسویهٔ طرق ومعابر حقنده وعرصه‌لرك تقسیمی خصوصنده اساس اجراآت اتخاذ اولنه‌جقدر. فقط ایجاب حال وموقعه کوره وفن هندسه‌جه تحقق لزومنده بعض تعدیلاته قومیسیونك مأذونیتی اوله‌جقدر .

اوچنجی ماده — ذکر اولنان خریطه‌لر موجبنجه دیوان یولی یکرمی بش ذراع عرضنده اولوب باب عالیدن سرکه‌جی اسکله‌سنه قدر کشاد اولنه‌جق عزیزیه جاده‌سیله باب عالیدن دیوان یولنه قدر آچیلان محمودیه جاده‌سی واوورادن قادیرغه لیمانی ساحلنه وعثمانیه جامع شریفی قپوسندن تجارتخانه جوارینه قدر آچیله‌جق جاده‌لر یکرمیشر آرشون عرضنده اوله‌جقدر . وسرکه‌جی اسکله‌سندن قادیرغه لیماننه قدر ممتد اوله‌جق بویوك طریقك ایکی باشلرینه مصادف اولان سورك یکرمیشر ذراع عرضنده هدم وکشادیله تیمور قپولر وپانلرینه پارمقلق یاپدیرلمسی و بویوك طریقلرك اول باول تسویه وکشادیله بر طرفدن دخی سکز و اون واون ایکی و اون بش ذراع عرضنده آچیله‌جق سوقاقلرك تسویه‌لری حاصل اولدقجه همان بتمش محللرده‌کی عرصه‌لرك اصحابنه ارائه وتخصیصی ماده‌سی بیانی اجرا قلنه‌جقدر. وبواجراآت قومیسیون معیتنده بولنه‌جق ارکان حربیه ضابطانیله ابنیه وحریق مأمور ومهندسلرندن ترتیب وترکیب اولنه‌جق برهیئت مفرزه واسطه‌سیله اوله‌جقدر.

دردنجی ماده — عرصه‌لرك تفریقیله اصحابنه ارائه وتخصیصی مادهٔ مهمه‌سنك اجراسنه باشلاندقدن صوکره هرکس خانه وسائر ابنیه‌سنی بکره نشر واعلان اولنان رسملره تطبیقاً کارکیر اوله‌رق انشا ایتملری ایچون مجاناً مأذونیت تذکره‌لری ویریله‌جکدر.

بشنجی ماده — مأمورلری معرفتیله عرصه‌لرك اصحابنه حین تقسیم وارائه‌سنده آزچوق وقوعی ملحوظ اولان اختلافات ومنازعاتك حل وفصلیله بوماده‌ده هرشیئدن زیاده اجرای حق وعدله کمالیله اعتنا ودقت ایده‌جك والحاصل اصحاب املاکك ضامن حقوقی اولان هرنوع تدبیرك استکمال فعلیاتنی کندوسنه اساس وظیفه بیله‌جکدر.

آلتنجی ماده — مجدداً کشاد اولنه‌جق ویاخود توسیع قلنه‌جق طرق ومعابرك تسویه‌سی مصارفیله لازم کلن قالدیرم ولغملرك انشاسی وبعضاً محترق اولمیه‌رق زقاقده قالوبده برموجب خریطه قالدیرلمسی ایجاب ایدن کارکیردکان ومغازه‌لردن خراب اولمیانلرینك قیمت حالیه‌سی اعتباریله مبایعه‌سی ویاخود زقاق کنارنده قالوبده بر مقدار محلنك هدمی لازم کلور ایسه اصحابنه مناسب مقدار بدل ویرلمسی وخانه‌سنی انشا ایتدیره‌جك اولانلر ایچنده حقیقةً ارباب احتیاجدن بولنانلرك اسکی عرصه‌لری طریقه قاتلمش ویاخود کندوسنه حسب القاعده دیکر برعرصه کوسترلمش اولوبده اسکی عرصه‌سنده بولنان قویو ومطبخ کمری کبی شیئلر شاید کوسترلان یکی عرصه‌ده بولنمدیغی وقدیملری قابل استعمال وتعمیر اولدیغی حالده بدلات تخمینه‌سنك اول وقت یعنی حین انشاده اصحابنه اعطاسی ومخزن وصهریج اولدیغی تقدیرده اویله عرصه‌لر صاحبلری عهده‌لرنده ابقا اولنه‌جق ایسه‌ده امکانی بولنه‌مدیغی حالده بونلرك دخی ایجابنه کوره دیکر عرصه اصحابی بیننده تسویه وارضا صورتیله بیتورلمسی وسائر قومیسیونجه ظهور ایده‌جك مصارف ضروریه‌نك تسویه‌سی خصوصلرینه قومیسیون مأذون بولنه‌جقدر .

یدنجی ماده — صرف اولنه‌جق مبالغك صورت صرف واعطاسی وخصوصیله اعماله عائد قسمی هیئت قومیسیونك اتحاد ویاخود اکثریت آراسیله اجرا اولنه‌جغی مثللو هربر ماده‌نك قرار مذاکراتنده دخی بوقاعده‌یه رعایت قلنه‌جقدر.

سکزنجی ماده — هیئت قومیسیون برماده‌یی مذاکره ایله قرار ویرمدکجه دیکر ماده موقع بحث ومذاکره‌یه قونلمیه‌جقدر.

طقوزنجی ماده — قومیسیونك برباش کاتبی ولزومی قدر کتبه‌سی اولوب بعدالمذاکره قرار بولان ماده‌لر اتخاذ اولنان برقطعه ضبط دفترینه وتعاطی اولنه‌جق باجمله اوراقك فذلکه‌لری برقطعه مذکره دفترینه قید اولنه‌جق وطوغریدن طوغری‌یه اجراسی قرار-لشدیریلان مواد قبل الضبط موقع اجرایه قونلمیه‌جقدر .

اونجی ماده — قومیسیون ریاستی هربرطرف ایله مخابره ومکاتبه‌یه مأمور اولوب

فقط باب عالیدن استیذان اولنه‌جق مهم شیئلر ایچون قومیسیونجه مضبطه تنظیم قلنه‌جق وبالجمله محررات ایچون قیود دفترلری طوتیله‌جقدر .

اون برنجی ماده — بالمذاکره قرار ویریلوب ضبط دفترینه قید ایتدیریلن ماده‌لرك زیرینه اشبو نظامنامه‌دن بری ایله اعضای موجوده فرداً وفرداً وضع امضا ایده‌جکدر . ورأیلرنده اختلاف وقوعنده سبب مخالفت اعضای مخالفه طرفندن کندی قلملریله ضبط دفترلرینه اشارت اولنه‌جقدر.

اون ایکنجی ماده — قومیسیون تبلیغات شفاهیه اوزرینه جریان معاملاته موافقت ایتمیه‌جکدر. بناءً علیه کرك امور تفتیشیه‌ده استخدام ایده‌جکی ارکان حربیه ضابطاننك وسائر محقق ومأمورلرك وکرك ابنیه مأمور ومهندسلرینك افاداتنی تحریراً قبول ایده‌جکدر.

اون اوچنجی ماده — قومیسیون صندیغی هیئتك نظارت عمومیه‌سی تحتنده ومالیه خزینهٔ جلیله‌سی طرفندن تعیین اولنان برحساب کاتبیله برصندوق امینی ادارهٔ مخصوصه‌لرنده اولنه‌جق وقومیسیون ریاست بهیه‌سی جانبندن ممهور سند ویرلمدکجه وحساب کاتبی طرفندن دفتر مخصوصنه قیدوسنده اشارت قلنمدقجه صندوقدن کیمسه‌یه آقچه ویرلمیه‌جکدر. صندوق امینی دخی نزدنده بولنه‌جق ایراد ومصرف دفترلرینه‌دائما مأخوذات وصرفیات واقعه‌یی قید ایله قومیسیونك هراجتماعنده مال موجودی جنس ومقدارینی مبین جانب ریاسته برقطعه علم وخبر پوصله‌سی تقدیم ایده‌جکدر.

اون دردنجی ماده — صندوق مأموری بهر آی باشنده مأخوذات وصرفیات واقعه ونقود موجوده‌نك جنس ومقدارینی حاوی برقطعه اجمالی حساب کتابی طرفنه اعطا واودخی نزدنده اولان قیود ایله بعدالتطبیق برخلاصه قید ایتدکدن صوکره قومیسیون ریاست بهیه‌سنه عرض ایده‌جکدر . ونهایت مصلحتده محاسبهٔ عمومیه‌سی جانب باب عالی‌یه اعطا وتقدیم قلنه‌جقدر.

اون بشنجی ماده — عرصه‌لرك تقسیم وارائه‌سی ماده‌سی بیتدکدن صوکره شاید بیلرونده عرصه‌لر اصحابی بیننده برگونا منازعه ظهورنده مراجعت اولنمق اوزره ذکر اولنان خریطه‌لرك مناسب محللرینه قومیسیون اعضاسی طرفلرندن مهر وامضا وضعیله حفظ اولنه‌جقدر.

خاتمه

بالاده محرر موادك خارجنده بر شی ظهور ایتدیکی حالده جانب باب عالیدن استیذان اولنه‌رق اقتضاسی اجرا قلنه‌جق وایجاب ایدر ایسه اشبو لایحه‌یه ذیل ایدیله‌جکدر.(١)

اصلاحات طرق قومیسیوننك طرز مساعیسیله درجهٔ موفقیاتنی ینه کندی لسانلرندن ایشتمك ایچون دسترس اولدیغم ایکی مضبطه ایله بر تبلیغ رسمی صورتی‌آتی‌یه عیناً درج ایدلمشدر.

تبلیغ رسمی صورتی

تعریفه حاجت اولمدیغی وجهله استانبول بلده‌سی وضع جغرافیسی ولطافت متنوعه ومحسنات سائرهٔ طبیعیه‌سی اقتضاسنجه ربع مسکونده بی مثل ونظیر بر شهر شهیر اوله‌رق هر دورلو انتظامه مستعد ایکن بعض اسبابدن واره‌صره مصادفات احتراقیه‌یه تصادفندن ناشی قابلیت اصلیه‌سنك میدانه کتوره‌جکی اعمار وتزیینات بالضروره تأخر ایدوب بوندن ایکی سنه اول وقوعبولان حریق کبیرده دخی اکثر محللری سوزان وخراب اولمش وپادشاهمزك افکار ونیات ملوکانه‌لری معموریت وثروت ملك وتبعه‌یه دلالت ایده‌جك مواد واصول نافعه ومنتظمه‌نك حیز فعل وحصوله ایصالی امرمامرالخیرینه معطوف ومصروف بولنمش ایدوکندن وشهرك محتاج اولدقلری تزیینات وتنظیفاتك وسائل استکمالیه‌سنك اعظمی وحریق بلیه‌سنك عدم ظهوری اسباب ظاهره‌سنك اقدسی ایسه یوللرك توسیعی وخانه‌لرك کارکیر اوله‌رق انشاسی قضیه‌لری بولندیغندن حریق محللرینك تنظیماتی استحصال اولنمق وسوقاقلرك قالدیرملری حسن‌صورتله یاپدیرلمق اوزره بالارادهٔ‌سنیهٔ حضرت ملکداری مخصوص بر اصلاح طرق قومیسیونی تشکیل ایدلمش ایدی.

اشبو قومیسیون اجراآت واقعه وآتیه‌سی وبو آنه دکین وقوعبولمش وایلروده وقوعبوله‌جق اولان مصارفاتی بشقه بشقه مضبطه‌لرایله عرض وبیان ایلدیکندن بونلر حضور شوکتموفور پادشاهی‌یه لدی‌التقدیم منظور عالی بیورلمش واجراآت واقعه وآتیه حقنده اولان معاملات وتصورات نزد شاهانه‌ده دخی مظهر استحسان اوله‌رق مذکور مضبطه‌لرك ایکی قطعه صورتی زیرده طبع اولنمشدر.

مؤخراً شاهانه بیوریلان مساعدهٔ سنیه اقتضاسنجه دردست تشکیل اولان نظامات بلدیه بومقدمهٔ اجراآتی برقات دها توسیع ایده‌جکندن سایهٔ عمرانوایهٔ حضرت شاهانه‌ده دارالسلطنت‌السنیه‌نك آز وقت ظرفنده سوقاقلری توسیع وقالدیرملری کسب انتظام

---

(١) تقویم وقایع. ١٨ حزیران و ١٧ صفر ١٢٨٢

ایده‌جکی وسکنه واهالیسنك دخی بوبابده حکومت سنیه‌نك تصورات خیریه‌سنك ظهور آثار فعلیه‌سنه معاونتده قصور ایتمیه‌جکلری درکار واستانبول کبی موقعی رشك آور شهور وبلدان جهان اولان بر مملکتك الی الابد بویله فنا بر حالده قالمسی هیچ بر وجهله تجویز اولنمامق لازم کله‌جکندن آرتق بوخصوصه هر دورلو مساعی و اقدامات لازمه‌نك صرف واجراسنه غیرت اولنه‌جغی آزادهٔ قید واخطاردر .

برنجی مضبطه‌نك صورتی

جناب حق بردها کوسترمسون . بوندن اقدم خواجه پاشاده ظهور ایدن حریق کبیرده و آنی متعاقباً قوم قپو وصماتیه‌ده وقوعبولان حریقلرده دارالسلطنت السنیه‌نك اك کوزل یرلری خراب وبونجه اصحاب املاك دوچار خسار واضطراب اوله‌رق بو ایسه یکی بر شی اولمیوب وبو یانغین بلاسنك مضرتنی بیلمك ایچون اسکی تاریخلری ارامق لازم کلمیوب یالکز بر اللی بر سنه‌دنبرو وقوعبولان حریقلر پیش نظره آلنسه شو زمان ایچنده استانبولك یاریسی یانوب یکیدن یاپیلمش وبونك ایچون حسابسز مالار تلف اولمش اولدیغی میدانده‌در . بوحریقلرده دخی ویران قالان یرلرك اصحابی کندی حاللرینه براقلسه یعنی اخشاب ابنیه‌لر یاپلمغه مساغ کوسترلسه‌ینه هر کسك وجودونقودی ایچون یکیدن بر طاقم آتشکده وبوته‌لر یاپمق دیمك اوله‌جغی مثللو حق تعالی حضرتلری صاحبی اولان ولی نعمت بی‌منتمز پادشاهمز افندمزه باغشلاسون اطرافده اولان دکزده کی عکسندن بشقه دنیاده اشی اولمیان شو شهر شهیرك اویله قارمه قاریشیق سوقاقلرله قالمسی لایق اولمدیغندن حریق بلیه‌سنك اسباب ظاهرهٔ مانعه‌سندن اولمق اوزره یاپیله‌جق خانه‌لرك من بعد کارکیر انشاسی وسوقاقلرك دخی بر حسن صورتله تنظیم قلنمسی ارزو اولنمغله برابر پادشاه معدلتپناه وشهنشاه مراحمدستکاه افندمز حضرتلرینك کافهٔ تبعه وسکان ممالك شاهانه‌لری حقنده معطوف ومصروف بیوریلان مراحم واشفاق جناب ملوکانه‌لری آثار جلیله‌سندن اولمق اوزره شو امر خیرك کیمسه‌یه بار وموجب مضایقه وخسار اولمیه‌جق صورتله حیز حصوله کتورلمسی ارادهٔ کرامتعادهٔ شهنشاهیلری مقتضای عالیسندن اوله‌رق بونك انفاذ احکام حکمت التسامنه چالیشمق وظیفه‌سیله قومیسیون عاجزانه‌مز تشکیل ایله برابرمؤخراً دائرهٔ مأموریت عاجزانه‌مز بالتوسیع اسواق ومحلات وسائره‌جه لازم کلن اصلاحاتك اجراسی وقالدیرملرك تنظیمی خصوصی دخی حواله قلنمش و بو وظیفه هر کس حقنده محض عنایت اولان امر وفرمان معدلتنشان جناب ظل اللهینك اجراسی کبی بر خدمت مفتخره اولدقدن بشقه وطنداشلرمزه دخی ناچیزانه بر خدمت

اولەرق بونك ایفاسی بر بویوك سرمایۀ مباهات عد اولنمش اولمغله مأموریت عاجزانەمزك ابتداسندن سنۀ شمسیۀ آتیەنك مبدئی اولان مارت ابتداسنه قدر واقع اولان اجرا آتك بر تفصیل بیانیله برابر شو ماده ایچون وقوعبولان صرفیاتك یعنی تخصیصات همایون ملوکانەدن احسان بیوریلان اوچبیك ایکیوز کیسه ایله حریقزدکان اعانەسندن ویریلن طقوزیوز اللی بیك ونافعه تخصیصاتندن اولەرق مالیه خزینۀ جلیلەسندن حواله قلنان یکرمی یوك غروشدن شیمدی‌یه قدر صرف اولنان اقچەنك حسابنی ویرمك واجبۀ ذمت اولمشدر.

شویله‌که : اولا قومیسیونك بدایت تشکیلندن برو حریق محللرینك تنظیم وتسویەسیله عرصەلری برآن اول ارائه ایتمك ایچون مساعئ ممکنه صرف اولنەرق خواجه پاشا وتیمور قپو ودیوان یولی وقوم قپو طرفلرنده اولان عرصەلر کاملاً صاحبلرینه ارائه اولنوب قوم قپو جهتندەکی یرلرك برخیلیسی دخی اصحابنه ویرلدیکی مثللو قصور یرلرك دخی شو کونلرده آرقەسی آلنمق مأمول قویدر. اشبو عرصەلرك دها چابوق بر زمانده صاحبلرینه ویرلمسی آرزو اولنمش ایسەده دائرۀ حریقك بش میلیون ذراعه بالغ اولان وسعتی اقتضاسنجه خریطەلرینك تنظیمی وبونجه املاكك تقسیمی امر مشکلنك سریعاً اتمامی قابل اولەمامشدر. فرضا خالی بر اراضی اوزرنده مجدداً بو جسامتده بر مملکت تأسیس وبنا ایدلمك لازم کلسه بر کونا موانع موقعیه‌یه تصادف اولنمیەرق همان سوقاقلرینی ایستلدیکی کبی آچمق وخانەلر عرصەلرینی قرارلشدیرمق بوکا نسبتله پك امر اسهلدر. حال بوکه داخل مملکتده بویله مناسبتسز برطاقم سوقاقلرك اصلاحیله مجدداً آچیله‌جق یوللرك استقامتلری هدمی قابل اولمیان جوامع شریفه ومتین وکارکیر ابنیه‌یه تصادف ایتمامسنه امکان بولنەرق اکا کوره خریطەلرینك تنظیم ایدلمسی وذاتاً یوللری طار اولان محلاتده نەقدر خانه وار ایسه سوقاقلر توسیع اولندقدن صوکره ینه یریرلرندن بعید دوشمامك اوزره کندی محللرینه صیقشدیرلمسنه چاره بولنمسی وفی‌الاصل کوشه باشنده ونظارتلی موقعده بولنان خانەلرك ینه اویله شرفلی یرلره یرلشدیرلمسی مثللو ظهور ایدن مشکلات عرصەلرك ارائەسنی بالطبع تأخیر ایتمشدر.

سوقاقلرك واسع ومستقیم اولمسی مملکته زینتبخش اولمقدن بشقه غیرمنتظم اولان سوقاقلرك برباشدن دیکر طرفی کورنمك قابل اولەمدیغی حسبیله امور ضابطه ایچون خیلی مأمور قوللانلمسنه احتیاج اولدیغی حالده تحت انتظامه کیرن موقعلره نظارت ایتمك پك زیاده کسب سهولت ایدەجکندن توسیع طرقك ضابطۀ بلدیه جهتجه دخی محسناتی بدیهی اولوب هله خانەلر اصحابنك ایسه جیادت هوادن ونظارت وحریقجه امنیتدن طولایی حاصل اولان استفا.

دەلرندن بشقه مثلا قبل الحریق خواجه پاشاده یوز آرشون بر عرصەنك بهر ذراعی اك زیاده یکرمی اوتوز غروشدن انجق اوچییك غروش ایدر ایکن اورالرده بوکونکی کون عرصەلرك بهر آرشونی ایچون لااقل اللی غروش بها تقدیر اولنسه یوزده یکرمی بش ضایعاتندن صوکره اول عرصەنك اوچبیك یدی یوز اللی غروش ایدەجکی یعنی یدی یوز اللی غروش قزانەجغی امر مسلم اولوب حال بوکه یوز غروشدن ایکی یوز اللی‌یه وحله دکان یرلری اوچ درت یوز غروشه قدر آلنوب صاتلقده اولمسنه نظراً او جسامتده بر عرصەنك یدی بیك بش یوز غروش دکری حاصل اولدیغنه وسائر موقعلرده‌دخی بتون عرصەلرك قیمتلری بواصلاحات ثمرەسیله کسب تزاید وترقی ایتدیکنه مبنی بوسببله حصوله کلن فوائد عدیدەیی عرصەلرك صاحبلری دخی آکلایەرق حسب النظام آلنان یوزده یکرمی بش ضایعاتی ویرمکده هیچ کیمسه طرفندن آرتق برشی دنیلمامشدر .

خواجه پاشا وتیمور قپو وقوم قپو طرفلرنده درت یوز اللی بیك ذراع مقداری کشاد اولنان طریقلرك عرضاً جسامتلری اقتضاسنه وموقعلرینه کوره بش نوعه تقسیم اولنەرق بویوك جادەلرك برنجی طاقی یکرمی بشر وایکنجی طاقی یکرمیشر واورته جادەلرك برطاقی اون‌بشر ودیکر طاقی دخی اونر ویان سوقاقلری دخی سکزر آرشون اولمق اوزره توسیع ایدلمشدر .

خواجه پاشا وجغال اوغلی طرفلرندەکی سوقاقلرك برازینك تماميله مستقیم اولەمامسی آچیلان یوللره بعض جامع شریفلرك وهدم وامحاسی قابل اولەمیەجق جسیم کارکیربنالرك تصادف ایتمسندن واوالحوالیدەکی یوقوشلر مهما امکن آزالدلمق ومرور وعبور ایچون محترق اولمیان محلاتك طریقلرینه یکی یوللرك اتصاللری حاصل اولمق مثللو مجبوریتدن نشأت ایتمشدر .

مؤخراً قومیسیونك نظارتیله تنظیم ایتدیریلن تیمور قپو طرفلری بسیط اولدیغندن اوراده آچیلان یوللر پك منتظم و واسع یاپدیرلمش وبناءً علیه اورالرك ضایعاتی یوزده اوتوزه وارمشدر .

قاعدهٔ متخذەسنه توفیقاً آلنان ضایعات حین تسویەده بعض محللردەکی طریقلرك توسیعنه کفایت ایتمدیکندن طولایی نظامندن زیاده یرلر آلنمش ایسەده قومیسیون طرفندن مخصوصاً کلیتلو مبالغ ایله خیلی عرصەلرك مبایعەسی اختیار اولنەرق اشبو فضله آلنان یرلره مقابل اصحابنه ویرلمش وبونلردن بعض ایستمك ایدنلره دخی یرلرینك بهاسی اعطا اولنمش اولدیغی مثللو نظامنه تطبیقاً علی السویه آلنان یوزده یکرمی بش ضایعات بعض

موقعلرده دخی حسب التقسیم تماميله سوقاغه کیتمدیکی جهتله بوقبیلدن اولەرق قومیسیونه قالان براز عرصەلردخی طالبلرینەفروخت اولنوب واردات یازلمشدر. بعض محتاجین ایچون دخی سایهٔ حضرت پادشاهیده قومیسیون مالندن قویولر حفر ایدلمکده اولدیغندن شمدی یه دکین بوقبیلدن اولەرق آچدیریلان قویولرك مقداری یکرمی سکز عدده رسیده اولمشدر.

اصحاب بیوتك کارکیر انشا ایلملری مجبوریتنەقارشی مصارفنك تهوینیاقتضای ارادهٔ سنیەدن بولندیغنه وحقیقت حالده کارکیر مصارفنك اخشاب بنادرجەسنه تقریبی برنجی درجەده کوزەدیلەجك شی ایدوکنه بناءً بونك اسبابندن اولەرق طوغلەنك هر بیکی ایکی یوز اللی وکیرەجك قنطاری طقوز غروشه صاتیلور ایکن کارکیر ابنیه لوازماتنك تهوین فیئاتی مقصدیله خیلی تکلفات ومصارفات اختیار اولنەرق قومیسیون طرفندن اوچ میلیون طوغله اعمال ایتدیریلوب وکلیتاو کیرچ دخی یاقدیریلوب هرمحلده ایستك ایدنلر کلوب آلەبیلمك اوزره مواقع عدیدەده مخصوصاً یاپدیریلان انبارلره قونلمش واولکی بهاسنك نصفی درجەسنده اولمق اوزره طوغلەنك هر بیکی یوز اوتوز بشر وکیرەجك هر قنطاری بشر بچق غروشه عباداللهه صاتلمشدر.

مالزمهٔ ابنیەنك دخی تسهیل نقلی مصارفك موجب تقلیلی اولدیغندن ومع هذا ساحلدن قولایلقله نقل اشیایه کافی وسعتلی بر طریق اولمدیغندن اولرینی انشا ایدەجکلر یویوزدن دخی سهولت واهونیت کورمك اوزره اول باول اسکلەدن برجاده آچلمسی اقتضا ایتدیکنه مبنی وزیر اسکلەسنه طوغری یکرمی عدد خانه آلتی یوك اوتوز ایکی بیك غروش اعطاسیله اصحابندن بالمبایعه هدم ایدیلوب مجدداً جسیم بر جاده کشاد ایدلمش وبو اسکله وجاده باب عالی مأمورینه و اصحاب مصالحه پك چوق تسهیلات ویردیکندن بشقه کچن سنه یاپیلان اولرك نقل لوازمنده بونك چوق فائدەسی کورلمشدر.(١)

سوقاقلرك آلتنده جسیم لغملر اولمدقجه نه قدر اهتماملی صورتده قالدیرم یاپیلسه ایکیدەبر لغملر آچلدقجه قالدیرملر بوزلمقده وخیزلی یاغموردن سوقاقلره صولر وچامورلر تراکم ایتمکده اولمسی جهتیله قالدیرمی منتظم صورتده یاپیلەجق سوقاقلره اول امرده جسیمجه لغملر انشا اولنمسی الزم اولدیغنه بناءً دیوان یولندن باب عالی یه منتهی اولان محمودیه وباب عالیدن وزیر اسکلەسنه کیدن عزیزیه وباب عالی اوکنده آچیلان اورخانیه

(١) وزیر اسکلەسی؛ سرکەجی اسکلەسیدر. خواجه پاشا یانغیندن وروم ایلی شمندوفرینك انشاسندن اول سرکەجی وجواری استانبولك اك برباد محللرندن ایدی. بوراده چرچوبدن اولرله طاشجی دکانلری وارایدی، سرکەجی جواری معموریتنی شمندوفره مدیوندر.

ونور عثمانیه جامع شریفنه کیدن عثمانیه جاده‌لرینه وقوم قپو جهتنه وقدرغه میدانینه جسیم ورصین اولمق اوزره اوچبیک بشیوز آرشون طولنده بش عدد لغم انشا ایتدیرلمشدر نورعثمانیه وباب‌عال جوارنده و اقسرایده بولنان اوچ بیوك جاده‌نك قالدیرملری شوسه اوله‌رق پك کوزل ومتین یاپدیرلدیغی مثللو مواقع محترقه‌دن بعضلرینك وممالکتك سائر سوقاقلرینك یوزبیك آرشونه قریب قالدیرملری مجدداً تنظیم وبلاد ثلثه‌نك محال متنوعه‌سنك التمش بیك ذراع مقداری دخی قالدیرملری تعمیر وترمیم قلنمشدر .

دیوان یولنده درت عدد کارکیر دکان محترق اولمیه‌رق یول اوزرنده قالمش اولدقلرندن مبایعه‌سیله کلیاً هدم ایتدیرلدیککی کبی کذلك درت عدد کارکیر دکانك دخی کیرو چکلملرینه لزوم کوروندیکندن ییقدیریله‌رق قومیسیون طرفندن مجدداً انشا ایتدیرلمشدر.

محمود پاشا طریقی عموماً چارشی اصنافنك کذرکاهی اوله‌رق دائما پك چوق مارین وعابرین اولدیغی حالده غایت طار اولدیغندن طرفیننده اولان قرق قدر کارکیر دکانك اوکلری کسدیریله‌رك قومیسیون طرفندن یاپدیرلمش و بونك توسیعیله یوقوش دخی بالتسویه کرکی کبی آزالدلمشدر .

تسویهٔ جدیده‌ده دیوان یولی ومقراصجیلر جاده‌سی اوزرلرنده قالان اوچ صو ترازوسی هدم اولنه‌رق مناسب یرلره مجدداً انشا اولندیغی کبی خیلی مصارفات ایله‌دمیردن جسیم صو بوریلری دخی فرش اولنمشدر .

قدرغه لیمانی اتصالنده یاپلمسنه لزوم کورینان سد ایله اوراده‌کی جسیم چشمه‌نك صو یوللری وقپان دقیقده دخی برچشمه مجدداً یاپدیرلمشدر . قومیسیونك اعمال ایتدیردیکی طوغله‌لردن طوپخانهٔ عامره ابنیه‌سنه دخی بش یوز اللی بیك مقداری طوغله ویرلمکله بونك بهاسنی قومیسیون اورادن الەجغی مثللو باب سرعسکری جوارنده یاپدیریلان دکانلرك مصالحنه نظارت ایتدیکی اثناده اون درت دکانك انشاسنه ومبایعه اولنان عمارت خانه بهاسنه دخی قومیسیون کندی تخصیصاتندن درت یوك بوقدر بیك غروش ویرمش اولمغله بونی بشقه‌جه آرایه‌جقدر .

کارکیر ابنیه‌یه لازم کلن اشیانك تهوین فیاتی صره‌سنده بعدازین یاپیله‌جق کارکیر بنالردن رسم آلنماسی دخی مرحمةً عفو بیورلمش اولمسنه مبنی ابنیه دائره‌سنك حاصلاتی بوندن طولایی خیلی تدنی کسب ایده‌رك مأمورین موجوده‌نك معاشاتی ایفایه غیر کافی اولدیغندن وقوللانیلان مهندس ومأمورلرك ایسه ضرورتدن ناشی اجرا اولنان تسویه‌لرده برکونه فساد قاریشدیرمامەلری ایچون اولکی آلدقلری معاشلرکینه کندولرینه بلا نقصان اعطاسنك لزومی بدیهی بولندیغندن حریق دائره‌سنده مستخدم اولان بالجمله

مهندس وکاتب افندیلره ومأمورین سائره‌یه بالاستیذان حین تشکیلندن برو قومیسیون کندی تخصیصاتندن معاشلر دخی ویرمکه مجبور اولمشدر.

ابتدای تأسیسندن بو آنه قدر قومیسیونک نظارتیله یاپدیرلمش اولان شیئلرک مفردات مصرفی دخی رهین علم عالیٔ خدیو افخمیلری اولمق ارزوه اشبو مضبطهٔ عاجزانه‌مزله معاً تقدیم قلنان دفترده کوستریلدیکی وجهله مصارفات محررهٔ‌نک مجموعی قرق بش یوک(۱) درت بیک ایکی یوز اللی بر بچق غروشدن عبارت اوله‌رق قومیسیونک حاصل ایتدیکی طقسان بیک غروش اسقونطو ایله برابر کافهٔ مقبوضاتی قرق طقوز یوک یتمش بش بیک غروشه رسیده اولوب مصارفات مبسوطه بوندن اشاغی وارلدقده قومیسیونک درت یوک یتمش بیک یدی‌یوز قرق سکز بچق غروش موجودی بولنه‌جغندن بشقه باب‌سرعسکری دکانلری اوزرنده وطوپخانهٔ عامره‌ده اولان مطلوباتی استیفا ایلدیکی وموجود طوغله‌لر فروحت اولندیغی وتخصیصاتیچون ویریلن حواله‌نک قصورینی استحصال ایتدیکی حالده قومیسیونک اون یوک التمش طقوز بیک ایکی یوز قرق سکز بچق غروش سرمایه‌سی بولنه‌جغندن وقلهٔ زمیندن دخی سنهٔ آتیه‌ده اون ایکی یوک غروش حاصل ایتمسی مأمول بولندیغندن دیکر مضبطهٔ عاجزانه‌مزده اجراسی استیذان اولنان سنهٔ آتیه اصلاحاتیچون اقتضا ایدن قرق بش یوک غروشدن اشبو سرمایه تنزیل قلندقده یالکز یکرمی ایکی یوک اوتوز بیک غروشه لزوم کوریلوب خزینهٔ جلیله‌دن بهر سنه قالدیرملر ایچون مخصص ومرتب اولان اوتوز یوک بوقدر بیک غروشک بهرسنه قومیسیونه ویرلمسی بوندن اول باارادهٔ سنیه قرار کیر اولان نظامی ایجابندن ایسه‌ده کچن سنه اشبو تخصیصات تماماً آلنمیه‌رق یکرمی یوک غروشک اخذیله اکتفا اولندیغی کبی کله‌جک سنه‌دخی تخصیصاتک قومیسیونه کاملاً ویرلمسی لازم کلمیه‌رک یالکز یکرمی ایکی یوک بوقدر غروش اعطا قلندیغی حالده اصلاحات متصوره‌نک حصولیله برابر تخصیصاتک سکز یوک غروشدن زیاده‌سی ینه خزینهٔ جلیله‌یه قالمش اوله‌جغی محاط علم سامیٔ آصفانه‌لری بیورلدقده اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر.

---

(۱) قدما بش یوز اقچه‌یه برکیسه، یوز بیک اقچه‌یه بریوک، اون یوکه برخزینه دیرلردی. غروش واحد قیاس اعتبار ایدکدن صوکره آقچه یرینه غروش استعمال ایدلمکه باشلانمشدر. ۱۲۸۵، ۱۲۸٦ تاریخلرندن صوکره کیسه، یوک وبونلرک اضعافنه تصادف ایدیلمه‌مه‌سنه باقیلیرسه بو تاریخلرده ترک ایدلدیکی آکلاشیلیر.

ایکنجی مضبطه‌نك صورتی

جناب حق پادشاه بلند اقتدار وشهنشاه جلیل الآثار افندمز حضرتلرینك همیشه عمر واقبال همایون ملوکانه‌لرینی متزاید و افزون بیورسون . همت بلند مرتبت جناب جهانبانی ثمرهٔ جلیله‌سیله نیجه نیجه مآثر فائقهٔ عصریه رسیدهٔ ساحهٔ ظهور اوله‌کلدیکی مثللو لطافت متنوعهٔ طبیعیه ومحسنات موقعیه ایله عالمده مثلی نادیده اولان استانبول کبی بر کوزل بلده‌نك لایق اولدیغی تنظیمات وتزییناتی اسبابی دخی ـ اید مجددیتوایهٔ حضرت شهریاریده استحصال اولنمق ایچون اصلاح طرق قومیسیوننك مأموریتی یالکز حریق محللرینك تسویه‌سنه منحصر اولمیوب مملکتك سائر موقعلری دخی رفته رفته تنظیم واصلاح اولنمق وسوقاقلرك قالدیرملری حسن صورتله یاپدیرلمق اوزره قومیسیونك دائمی صرف مساعی ایلمسی وامور نافعه تخصیصاتی اولان اوتوز یوك بوقدر غروشك وقوعبوله‌جق مصارفاتك تسویه‌سیچون بهر سنه خزینهٔ جلیله‌دن قومیسیونه ویرلمسی مؤخراً شرفصدور بیوریلان امر وفرمان اصابت بیان حضرت پادشاهی مقتضای جلیلندن اولدیغنه وبرمدتدن برو تشبث اولنان اصلاحات وانشاآت ایله درسعادتك آن بآن انتظامی ایلرولیه‌جکی ازوقت ایچنده وجوده کلان آثار مشهوده دلالتیله مثبت بولندیغنه مبنی وطن ومملکتمزك حصول انتظامی کبی بویله برمادهٔ مهمهٔ خیریه‌نك استکمال وسائلنه هربار عاجزانه صرف افکار اولنوب اکرچه بویله برشهر جسیمك اتمام انتظامی ضمننده یاپلمسی لازم کلان شیلرك تعداد وایرادی ممکن دکل ایسه‌ده تسویه وتنظیمی تخطر وتذکر اولنان مهم موقعلرك افاده‌سیله بونلردن سنهٔ آتیه‌ده قنغیلرینك اصلاحنه مباشرت اولنه‌جغنك عرض واستیذاننك وبو یولده وقوعبوله‌جق صرفیاتك دخی شیمدیدن مقدار صحیحی تعیین ایتمك قابل اوله‌ماز ایسه‌ده تخمینی وتقریبی اوله‌رق تعیینی ایله اقتضا ایدن قارشولغنك ترتیب قلنمسی ایجاب مصلحتدن کورندیکندن مصمم اولان اصلاحات عمومیه‌نك بیاننه ابتدار اولنور . شویله‌که :

باغچه قپوسندن استانبولك مقر تجارتی اولان محمود پاشا طرفلرینه طوغری وسعتلی برطریق اولمیوب حال بوکه اورالردن لاینقطع آرابه‌لرله کلیتلو اشیای تجاریه کلوب کچدیکی حسبیله بویوك بریوله پك زیاده احتیاج کورندیکندن باغچه‌قپوسندن محمود پاشا وفنجانجیلرده یکی آچیلان یوللره منتهی اولمق اوزره برواسع جاده کشادی وآیاصوفیه حوالیسنده اولان

برچوق مناسبتسز یوللرك توسیع وتنظیمی و آیاصوفیه جامع شریفنه کسب اتصال ایتملری حسبیله جامع شریفك بیاغی هیئت بناسنی احاطه ایتمش اولان برطاقم ابنیه‌نك هدمیله دنیاده اك زیاده قدیم بویله بر معبد جسیمك تمامیله میدانه چیقارلمسی (١) وباب همایوندن سلطان احمد میدانته کیدن طریقك توسیع ایدلمسی ومرکبجیلر قپوسیله شهزاده باشی بیننده اولان وزنه‌جیلر طریقنك حسن حاله قونلمسی وسلیمانیه جامع شریفی کبی بر بنای عظیمك کورنمسنه مانع اولمقده بولنان فنارجی ودواتجی دکانلری آخر مناسب بر محله قالدیریله‌رق (٢) بو دکانلرك قارشوسنده بولنان قدیم کارکیر دکانلرك صوکره‌دن سوقاغه متجاوزاً اوکارینه یاپلمش اولان اخشاب صوندرمه‌لری ییقدیریله‌رق سوقاغك تطهیریله جامع شریف مذکورك میدانه چیقارلمسی و دیوان یولنك حصول و تمامیٔ استقامتی وقوسقه جاده‌سنك توسیعی و محمود پاشانك آلت طرفنده اولان فنجانجیلر یوقوشنك وقپان دقیق داخلنده بولنان بعض ابنیه‌نك تنظیمی وعموماً حریق محللرنده تسویه وکشاد اولنان طریقلرك لغم وقالدیرملرینك صورت منتظمه‌ده یاپدیرلمسی واستانبولك سائر موقعلرنده اولان جاده‌لرك دخی قالدیرملری متین ومنتظم اولمق اوزره تسویه

(١) آیاصوفیه کبی تاریخی بر معبد اطرافنك اخشاب مبانی ایله نه‌رجه قاپانمش اولدیغی اسکی رسملرله خریطه‌لردن اکلاشلمقده‌در . کرچه سلطان عبدالمجید دورنده دارالفنون اولمق اوزره شیمدیکی عدلیه نظارتی بناسی انشا اولندیغی زمان آیاصوفیه اطرافنده قسماً استملاکات اجراسیله توسیعات یاپلمش ایسه‌ده عدلیه نظارتی جبهه‌سنه عمود وآیاصوفیه بناسنه موازی وایکی طرفی اغاجلقل جاده سلطان عبدالعزیز دورنده کشاد ایدلشدر .

سلطان احمدله آیاصوفیه جامعی آره‌سنده کائن میدانه کلنجه : بوراسی ١٣٢٨ ـ ١٣٢٩ سنه‌لرنده وجمیل پاشانك زمان امانتنده آچلمشدر . اولجه مذکور میدانك یرنده بر ایکی محله موجود ایدی . ١٣٢٧ ـ ١٣٢٨ سنه‌لرنده ایکی دفعه وقوعه کلن حریق طولاییسیله مذکور محله‌لر کاملاً یانمش اولدیغندن جمیل پاشا محترق مبانی عرصه‌لرینی استملاك ایتدیره‌رك میدانه قلب ایتدیرمشدر .

بیزانس صنعتنك شاه اثری اولان آیاصوفیه ایله مدنیت عثمانیه‌نك بر نمونۀ بدیعی اولان سلطان احمد جامعی آره‌سنده‌کی حائلی قالدیره‌رق هر ایکیسنی ده انظار تماشا کرانه اولانجه مهابت و عظمتیله ارائه‌یه موفق اولمسندن طولایی استانبول اهالیسی جمیل پاشایه مدیون شکراندرلر .

[٢] سلیمانیه جامع شریفی جوارنده وجودندن بحث اولنان فنارجی ودواتجی دکانلری ١٣٢٦ سنه‌سنه قدر یرلرنده طورمقده ایدی . سنۀ مذکوره‌ده جمعیت عمومیۀ بلدیه قراریله بالاستملاك هدم ایتدیریله‌رك جامع شریف دیواری ظاهره چیقارلمشدر . بو دکانلرك قارشوسنده‌کی کارکیر دکانلرك اخشاب صوندرمه‌لری الآن موجود اولمامسنه نظراً اوتاریخلرده قالدیرلمش اولدیغنه حکم ایدلمکده‌در .

یدیله‌رك ومناسبتسز و غیر مستقیم یوللر کسدیریله‌رك مملکتك تمامیله کسب انتظام یتمسی جملةً ارزو اولنان شیئلر ایسه‌ده بونلرك دفعةً تنظیمنه حال ومالك مساعده‌سی ولمدیغنه وایاصوفیه جهتی پك جسیم اولمق وقولایلقله اصلاح قبول ایتمیه‌جك صورتده اریشیق بولنمق حسبیله تنظیم و تسویه‌سی کلی مصارف اختیارنه متوقف ایدوکنه وباغچه پوسندن محمود پاشانك آلت باشنه قدر یاپلسی لازم کلن جاده دخی بوقبیلدن اولوب شمدیلك ایسه آرابه مرورینه مانع بولنمدیغنه ووزنه‌جیلر طریقنك توسیعی وسلیمانیه جوارنده‌کی دکانلرك محل آخره نقلی ایچون صرف اولنه‌جق مبالغ دخی خیلی مقداره الغ اوله‌جغنه نظراً سائر دولتلرك مملکتلرنده اجرا اولندیغی وجهله بوتعداد اولنان محللر ودها سائر خاطره کلیان موقعلرك بمنه تعالی سایهٔ قدرتوایهٔ جناب جهانبانیده سنه سنه تنظیماتنه تشبث اولنمق اوزره تقدیم الاهم علی المهم قاعده‌سنجه بونلردن اوکزده‌کی وسم صیفده یاپلملری اهم والزم کورینن یرلرك تفصیلاتنه ابتدار قلنور :

دیوان یولنك تنظیمنه ذاتاً میباشرت اولنمش ایدوکندن وچنبرلی طاش میدانته اظر اولان ایلچی خاننك (١) برطرفی ویکی یاپیلان دارالفنونك (٢) اتصالنده‌کی رقاچ دکان ایله اوراده‌کی حمامك صغوقلغندن براز یری طریقك استقامتنه طوقندیغندن شبو دکانلرك بالمبایعه کلیاً هدمی وحمامك دخی برمقدار قطعی (٣) وقارشوسنده بولنان برستاندن شایان احترام اولان کوپریلیلر قبرستاننك محافظه‌سیله (٧٤) اورادن سلیمان

(١) ایلچی خانی : الیوم مطبعهٔ عثمانیه‌نك بولندیغی محلده ایدی. پك اوهلنده دائمی سفارت ـالری احداث ایدلمدن اول ایلچیلر بوخانده اقامت ایدرلردی ٨٠٢ نجی صحیفه‌ده ایضاح ایدلدیکی اوزره زالسلیلر دورنده ایلچیلر الیوم بال قپانی دینیلن بالیوس خاننده اقامت ایدرلردی.

(٢) دارالفنون دنیلن بنا شمدیکی معارف نظارتی بناسیدر.

(٣) حامدن نه‌درجه قطعیات اجرا ایدلمش اولدیغنی شکل حاضری کوسترمکده‌در. حمامك ارشوسنه تصادف ایدن کوپریلی جامع شریفندنده براز کسلمش ایسه‌ده قبه‌سی هدم یدلمدیکی ایچون حال حاضرده جامع بناسی جاده‌یه برچقنتی تشکیل ایتمکده‌در. مرور زمانله بونکده طع ایدیله‌جکی شبهه‌سزدر.

(٧٤) اصلاحات طرق قومیسیوننك تشکیلی ایله حریق محللرینك تسویه‌سنده واستانبولك اك یوم جاده‌لرینك کشاد وتوسیعنده صدر اسبق کچه‌جی زاده فؤاد پاشانك همتی سبق ایتدیکی ٩٨٧ نجی عیفه‌ده بیان ایدلمشدی. یکرمی بش آرشون وسعتنده‌کی دیوان یولنك کشادی انجق فؤاد پاشانك همتیله واقع اولمشدر. مشارالیه حریقدن مصون قالمش اولان مبانیی قسماً ویا تماماً هدم ایله طریقك استقامتی داخلنده تکرار انشاسی تصمیم ایده‌رك اجراآت وتطبیقاتنه باشلادیغی صره کوپریلی محمد پاشا ایله اولاد واحفادینك تبرلرینك‌ده کیری چکلمسی ضرورتی قارشوسنده بولنمش. اودورده

پاشا خانی کنارنده آچیلان یکی جادیه (٥) قدر اولان دکان وسائره‌نك هدمیله استقامت طریقه توفیق ایدلمسی وایلچی خاننك اوك طرفی مبایعه اولنه‌رق موجود دکانلر واوطه‌لر هدم ایله کرویه چکلدکدنصکره رابطه‌لی اون قدر دکان ایله اوزرلرینه ایکی صره اوطه‌لر انشا اولندیغی حالده یاقیشیقلی و نمایشلی برشی اوله‌جغندن بونك دخی اول صورتله تنظیمی وعتیق علی پاشا مدرسه‌سنك استقامت طریقه خلل ویرن ایکی اوطه‌سنك کسدیریله‌رك یاپدیریلان رسمی موجبنجه بواوطه‌لرك دیکر موجود اوطه‌لر

افکار عمومیه بوکبی تشبثات وتجدداتی خوش کورمدیکندن فؤاد پاشا تطعیاتك ضروری ومجبوری اولدیغنی وحالیله براقیلیر ایسه چیرکین برمنظره تشکیل ایتمکله برابر امواته‌ده حرمتسزلك اوله‌جغنی ضمناً خلقه‌ده تصدیق ایتدیرمك ایچون یکرمی کون قدر هدمیاتی تعطیل ایتدیروب آچیلان قبرلری اولدیغی کبی براقمش . فؤاد پاشا کبی تنظیمات رجالنك اودوره‌ده علیهداری پك چوق اولدیغندن بالخاصه نقل قبور تشبثی زیاده‌سیله قیل وقالی موجب اوله‌رق فؤاد پاشانك اجرا آتنی تنقید ایتمك عوامه‌ده جرأت بخش اولمش . حتی برکون ینه دیوان یولنده هدمیاته نظارت ایتدیکی صره‌ده یتمش یاشنده بر اختیار هرشیئ کوزه آلدیره‌رق وکویا افکار نامنه ترجمان اوله‌رق پاشانك نزدینه کیدوب غلیظ برافاده ایله .

— پاشا سن بوجامعلری، مدرسه‌لری و تربه‌لری بویله بیقدیروب اورتادن قالدیریورسك اما یارین بوخلق سنك مزارینه .... جقلر دیمش . حاضر جواب اولمغله مشهور اولان فؤاد پاشاده طرز مراجعت وافاده‌یه قارشی اصلا اثر انفعال کوسترمیه‌رك صفوق قانلیلقله :

— ضرری یوق باباجغم بوخلق مزاریمه ... لرایسه اونلرك اولاد واحفادی‌ده کلیر پیسلکلرینی سوپورور، اتکلرینه طولدیره‌رق کوتوروب دکیزه آتارلر . جوابنی ویرمشدر . والحاصل فؤادپاشا اعمارات خصوصنده خواص وعوامك تنقیدات ومهاجماتنه اصلا اهمیت ویرمیه‌رك جاده‌یی کشاد وقالدیرملرینی انشایه موفق اولدقدن صکره بویوك کوچوك هرکس تقدیر ایتمکه باشلامش حتی الك بویوك معارضلرندن احتساب آغاسی نامیله معروف شهرامینی حسین بك برکون دیوان یولندن وشرفیه جاده‌سندن صاپوب فضلی پاشا میداننده کچه‌رك قادیرغه طرفنده‌کی قوناغنه کیدرکن اوجوارده قوناغی بولنان فؤاد پاشایه راست کلمش . کویا هم تنقیدات و اعتراضات سابقه‌سنك کفارتی اولاق همده مروروعبورده کوردیکی قولایلقدن طولایی تشکر ایتمك مقصدیله

— سایهٔ دولتکزده بوجاده‌لرك قالدیرملری پك کوزل اولدی دیمش . فؤادپاشاده

— اوت! بوقالدیرملر بزه آتیلان طاشلرله یاپلمشدر .

جوابنی ویرمشدر .

۱۳۲۹ - ۱۳۳۰ سنه‌لرنده جمیل پاشا دخی استانبولده پارقلر تنظیم ایتدیرمکه باشلادیغی زمان هرکس علیهنده بولنمشدی . شیمدی تقدیر ایتمه‌ین کیمسه قالمامشدر ظن ایدرم .

اوزرینه مجدداً انشاسی ودیوان یولی آت میدانه منصب اولدیغی موقعده بولنان فیروز آغا جامع شریفنك خارجنده‌کی بعض ابنیه دیوان یولنك سلطان احمد میدانینه کیره‌جك محلنی پك فنا قپادیغندن بوکا مانع اولان مبانینك نفعاً للعموم بر آرالق کیرو چکیله‌رك آچیلان جادهٔ جسیمنك ذکر اولنان میدان ایله اتصال حاصل ایلسی و بالموجبلر اوکنده‌کی بر کوچوك آطه‌نك موجود دکانلری آلنه‌رق اوراده‌کی میدانه علاوه ایدلمسی تصور اولنمشدر. سلطان بایزید میدانینه کیده‌جك کوکجیلر قپوسیله بغدایجیلر قپوسی پك ضیق اوله‌رق مرور و عبور ایدنلر آرابه‌لره تصادف ایتدکجه پك زحمت چکمکده و سایهٔ حضرت پادشاهیده کسب انتظام ایدن بایزید میداننك کشایش و نمایشنه بیله خلل ویرمکده اولدیغندن اشبو ایکی قپونك بیننده بولنان بنالر بوندن اولجه اصحابی طرفلرندن اظهار آرزو وموافقت اولندیغی وجهله کیرویه چکدیریله‌رك میدانه کیرمك ایچون وسعتلی بر یول یاپدیرلمسی و مقدما حال انتظامه کیرمش اولان آقسرای جاده‌سیله دیوان یولی بیننده‌کی قوسقه طریقی درسعادتك اك ممر و غلبه‌لقلی موقعی اولدیغی حالده بیاغی بر بوغاز حکمنده و غیر مناسب هیئتده قاله‌رق مرور و عبور ایدن اهالی صیغیشه‌ماملق درجه‌سنده بیله بولنمش اولدیغنه بناءً بوراسنك دخی آقسرای یولنه توفیقاً آچدیرلمسی تصمیم قلنمشدر. (١)

بایزید و آقسرای و فاتح طرفلرندن باغچه قپوسنه وساحله آرابه ایشلیه‌جك بریول اولمامسی سببیله اول حوالیده بولنان اهالی حوایج ضروریه‌لرندن اولان اودون و کومور وسائر بو مقوله مبایعه ایتدکلری اشیای ثقیله‌یی یوك آرابه‌سیله جلب ایتدیره‌میه‌رك بارکیر ایله نقل ایلکه و بناءً علیه زیاده مصرف ایتمکه محتاج اولدقلری مثللو باب سرعسکری‌یه آلنان بعض لوازماتك نقلنده دخی درلو مشکلات و مصارفات وقوعبولمقده اولدیغندن محمود پاشانك اوست طرفنده‌کی فنجانجیلر یوقوشنك اوزون چارشو باشنه طوغری تنظیم و توسیعیله مرجان جاده‌سنه اتصال ایتك وقولایلقله آرابه ایشلیه‌بیلمك اوزره برجاده کشاد اولنمسنك لزوم واهمیتی پك آشکار اولمقله بونك وجوده کتورلمسی ایچون اکرچه

(٥) شیمدیکی شهر امانتی بناسی اوکندن کچه‌رك قادیرغه‌یه کیتدکده اولان شهرنیه جاده‌سیدر. سلیمان پاشا خانی ١٣١٠ حرکت ارضنده رخنه دار اوله‌رق ییقلمش بالآخره معارف ناظری هاشم پاشا عهده‌سنه انتقال ایدوب یرینه قوناق و عقارات انشا ایدلمش ایسه‌ده حرب عمومی اثناسنده اطرافنده‌کی عرصه واملاك ایله برابر بالاستملاك دهستاق یوردی انشا ایدلمك اوزره هدم ایدلمشدر.

(١) آقسرای جاده‌سنك یشیل طلومبه ولالهلی اوکنه تصادف ایدن قسمی ١٢٧١ حریقنده یانمش وتسویه کورمشدی. بوراسنك تسویه‌سنی یاپانلر حقنده ١٠١٨ نجی صحیفه‌ده برحاشیه واردر.

آلنمسی ایجاب ایدن برقاچ خانه ایله برایکی دکانه درت یوك غروش مقداری آقچه ویرلمك لازم کلیرایسه‌ده هدم اولنه‌جق خانه‌لردن قاله‌جق عرصه‌لری دکان یاپمق اوزره اشترایه طالبلر بولندیغی جهتله قومیسیونك بوکا صرف ایده‌جکی آقچه‌یی تماميله استحصال ایتمسی قویاً مأمول اولدیغندن همان بویولك دخی یاپدیرلمسی تذکر ایدلمشدر.

بوندن سکز سنه مقدم اون قپانی جاده‌سی وقوعبولان حریقده نظامنه توفیقاً توسیع اولنمش ایسه‌ده واپور دکرمنندن (١) قپویه منتهی اولان محلی حال سابقنده یعنی ایکی آرابه یان یانه کچه‌میه‌جك برصورتده قالمش وموجود اولان دکانلر ایسه پك فنا حالده اولدقدن بشقه معاذالله تعالی ایچلرندن برندن آتش ظهور ایده‌جك اولسه آرقه طرفه سرایتله بر چوق محلاتك محو وافناسنه سبب اوله‌جغی درکار بولنمش اولدیغندن شو مخاطره‌نك دفعی وسایهٔ معموریتوایهٔ حضرت شاهانه‌ده مذکور جاده‌نك قپویه قدر توسیعی و قپونك دخی فسخیله مرور وعبورك تسهیلی دخی جملهٔ مطالعاتدن بولنمشدر.

باب عالی باغچه‌سنك آلت طرفنده ضبطیه دائره‌سندن (٢) آلای کوشکی میدانه منتهی اولمق اوزره مجدداً کشاد ایدیلان اورخانیه جاده‌سی پك مستقیم اولمقله و قالدیرمی دخی شوسه اوله‌رق تنظیم قلنمغله استانبولك الك کوزل بر یولی اولمش ایکن بونك سرای همایون جهتنده اولان باشنده الحالة هذه غیر محترق ایکی خانه بولنمسی حسبیله یولك انتظامی بوزلدیغندن طریقك اتصالنده اولان خالی بریره بوخانه‌لرك نقل و مجدداً انشاسیله طریقك تماميله دوزه‌لدلمسی وباب عالی باغچه‌سنك سدی پك خراب اوله‌رق بر کون ییقیلوب بوقدر مصرفله وجوده کلن اویله کوزل بر یولی برباد ایده‌جکندن بشقه طریقك برجهتی بوسه سببیله ابنیه‌دن خالی قاله‌رق فنا کورنمکده اولدیغندن ذکر اولنان سد ییقدیریله‌رق وعرضاً سکز آرشون قدر محلنك ترابی نقل اولنه‌رق بر خیلی عرصه حاصل اولدقدن صکره دیوار کیرویه یاپلسه وبوعرصه‌لره جمله‌سی بررسم وهیئتده اولمق اوزره صره‌سیله دکانلر انشا اولنسه و سوقاغك وسطندن آرابه ایله چیقیله‌بیله‌جك صورتده باب عالی ایچون بر یول یاپیله‌رق قپو آچلسه یولك کاملاً حصول انتظامندن بشقه اثنای صیفده اسکله‌یه کلوب کیتمك پك زیاده کسب سهولت ایده‌جکی ویاپیله‌جق دکانلرده‌ایسه عرضحالجیلر و سائر اصنافدن ایستك ایدنلر اقامت ایده‌رك سنوی بر خیلی واردات استحصال

(١) واپور vapeur بخار معناسنه اولمسنه نظراً بخارله متحرك دکرمن دیمك اولورکه الیوم استانبولده یکانه عسکری اون فابریقه‌سی اولان اون قپانی دکرمنیدر.

(٢) ضبطیه دائره‌سی شیمدیکی پوسته‌خانه بناسنك یرنده ایدی. ضبطیه نظارتی سلطان احمدده‌کی تجارتخانه بناسنه نقل اولندقدن صوکره اوراىه اسکی ضبطیه دینلیردی. بوبناده اول چنکل اوغلی طاهر پاشانك قوناغی ایدی

اولنه‌بیله‌جکی و طالبلری ظهورنده دخی فروخت ایدیله‌جکی ملاحظاتنه کوره بوموقعك دخی اولوجهله تسویه وتزیینی تخطر قلنمشدر. (١)

قومیسیون مأمورلرینك اقامت ایده‌بیله‌جکی صورتده تجارتخانه‌ده (٢) مناسب بر دائره بولنیوب تجارتخانه جوارنده منزلخانه عرصه‌سنه قومیسیون وابنیه دائره‌سنی استیعاب ایده‌جك صورتده بش یوز آرشون مقداری بربنا یاپدیریله‌جق اولسه طاش و سائر مالزمه موجود اوراق حسبیله اوچ یوك غروشه طوغری چیقه‌جغی وبو بنانك هرنه‌وقت اولسه دولت ایچون ایشه یارایه‌جغی ملاحظه‌سنه نظراً یاپدیرلمسی عبث دیمك اولمیه‌جغندن محل مذكورده اویله بردائره انشاسی دخی آرزو ایدلمشدر.

دیوان یولندن آق دكز جهتنه طوغری مجدداً آچدیریلان سوقاقلردن كله‌جك سنه یالکز برر لغم انشا اولنق مقتضی اولمغله بونلرك انشاسی وحریق محللرنده دها پك چوق خانه‌لر یاپدیرلمدیغی جهتله قالدیرملرینی شیمدیدن تماميله تسویه ایتمکه لزوم اولمدیغندن بشقه یاپیله‌جق قالدیرملر ویرانه‌لردن آقان توز و طوپراقلردن و اولرك حین انشاسنده حاصل اوله‌جق مولوزلردن برباد و خراب اوله‌جغنه مبنی بویوللرك شیمدیدن قالدیرملری یاپیلوب خانه‌لر انشاسیله سوقاقلر حسن صورت کسب ایتدکدن صکره لغم و قالدیرملرینك درجه درجه تسویه ایتدیرلمسی خیرلو اوله‌جغندن لغملر یاپدیریله‌جق سوقاقلره شیمدیدن یالکز یایا قالدیرملری فرش ولنمش واستانبولده شیمدی‌یه قدر یاپدیرلمقده اولان قالدیرملر هر نه‌قدر اهتمام اولنسه برسنه‌دن زیاده دوام ایده‌میوب بیهوده کلی مصارفات وقوعبولدیغندن طولانی سوقاقلر ینه کچیلمز برحالده بولنوب بویله لاینقطع قالدیرم مصارفاتی ویریلوبده هیچ برایشه یارامامقدن ایسه قالدیرملر خیلی زمان بوزلمامق ایچون پك منتظم ومحکم

---

(١) موضوع بحث اولنان دکانلر اوزمان یاپدیرلمش ایسه‌ده باب عالی‌یه آرابه ایله جیقیله‌بیلمك ایچون لزوم کوستریلان یول انشا ایدلمه‌مشدر.

(٢) تجارتخانه انقلابه کلنجه‌یه قدر شهر اماتی ایله ضبطیه نظارتنك اشغال ایتدیکی بنادر. اولجه تجارت نظارتی بوراده ایدی. اوکندن کچن جاده‌یه حالا تجارتخانه سوقاغی دینلمکده‌در. تجارتخانه بناسی سلطان محمود ثانی دورنده باب دفترداری یعنی مالیه نظارتی اتخاذ ایدلمش ایدی.

١٢٤١ خواجه‌پاشا حریقنده باب‌عالی یاندیغی زمان باب‌عالی بورایه نقل ایدلمشدی. بعدالمشروطیه شهر اماتی ایله ضبطیه نظارتی تخلیه ایتدکدن صوکره اوقاف هدم ایتدیرمشدر. قومیسیون ایچون لزومندن بحث اولنان بنا انشا ایدلمشدر والیوم موجوددر. اولجه توقیفخانه ایدی. شیمدی پولیس مدیریتنك برشعبه‌سی طرفندن اشغال اولنمقده‌در.

یاپلمق لازم کلیر. قالدیرملرك اك اعلا و دواملیسی ایسه جمله‌سی بر رسم وجسامتده دردر کوشه طاشلر یاپدیریله‌رق آنکله تنظیم ایدلمك صورتی ایسه‌ده بوکا پك زیاده مصرف ایدلمك لازم کله‌جکندن وشیمدیدن بوقدر آقچه صرف ایدیله‌میه‌جکندن و شوسه یوللره باقلدیغی حالده پك چوق زمان بوزلمیوب اکرچه شوسه‌نك ابتدای تنظیمنده دخی عادی قالدیرملرك ایکی مثلی درجه‌ده مصرف ایدلمك اقتضا ایدر ایسه‌ده شوسه صورتنده یاپیلان یوللرك برخیلی زمان مرور ایتدکدن صکره تعمیره محتاج اولدقده عادی قالدیرملر کبی کلی مصرفله بتون یولی بوزوب یکیدن یاپمغه لزوم اولمیه‌رق آز مصرفله یولك اوزرینه طاش دوکدیروب تعمیر ایتمك پك اسهل اولدیغندن بشکطاش سرای عالیسنك آرقه‌سنده اولان شوسه‌دن بدء ایله تا اورته کوی جامع شریفنه منتهی طریقك و باب همایوندن آقسرایك نهایتنده‌کی یوسف پاشا جاده‌سنه قدر دیوان یولنك وبایزیددن دخی فاتحه کیدن جاده‌نك شوسه اوله‌رق یاپدیرلملری و بو یوللرك ایکی طرفلرینه قپاق طاشلریله اکلی یایا قالدیرملری انشاسی ملاحظه اولنمشدر.

آچیله‌جق فنجانجیلر جاده‌سی حسب‌الموقع براز یوقوش قاله‌جغندن بورایه شوسه یاپدیرلمق مناسب اوله‌میه‌جغی حسبیله دوزکون ومستوی طاشلرله محکم وقوی اولمق اوزره یاپدیرلمسی مناسب اوله‌جغی مثللو مملکتك سائر اقتضا ایدن طرفلرینك دخی قالدیرملرینه باقیلمق الزم ایدوکنه وچفته کلینلردن (١) یدی قوله‌یه و بالق بازارندن ایوبه کیدن یوللرك قالدیرملری پك‌بوزوق اولمغله بوندن‌اولجه تسویه‌وتجدیدینه تشبث اولنه‌رق نصف‌درجه‌لرندن زیاده یرلری تنظیم ایدلدیکنه مبنی بونلرك اتمام و اکمالی واسکدارده بویوك اسکله‌دن باب مشیریه (٢) کیدن سوقاق درجهٔ نهایه‌ده بوزلمش اولدیغندن و ادرنه قپوسندن حضرت خالده کیدن جاده ایله بلاد ثلثه‌ده واقع سائر بعض محلات قالدیرملرینك تعمیر وتجدید اولنملری استدعا اولنمسی جهتیله بورالرك دخی تجدید و تعمیر ایتدیرلمسنه لزوم کورلمشدر.

---

(١) چفته کلینلر ؛ قوم قپو ایله نشانجه آره‌سنده ومحسنه خاتون محله‌سنده کائن بر تربه‌در. بوراده‌کی سوقاغك کنیش ومنتظم وطرفیننده یوکسك کارکیربنالرك موجودیتنه باقیلیرسه محل مذکورك بوتاریخلرده اعمارینه همت ایدلدیکی آکلاشیلیر.

(٢) باب مشیری، بالاآخره پاشا قپوسی نامنی آلان طوغانجیلرده دری زاده عبدالله افندی قوناغنك بولندیغی محلدر. محل مذکورده‌کی بنالر ١٣٣٦ سنه‌سنده وانکلیز عسکرلرینك تحت‌اشغالنده بولندیغی صره‌ده محترق اولمشدر. اسکدار دائرهٔ بلدیه‌سی‌ده بوراده ایدی. الیوم غیر محترق اوله‌رق یالکز یکی توتونخانه بناسی قالمشدر.

مؤخراً محترق اولان صماتیه و بلاط طرفلرندن آچیله‌جق سوقاقلرك خریطه‌لری دنیاده الك یکی تنظیم اولنان مملکتلره شبیه اولاق اوزره شطرنج واری وپك مستقیم اوله‌رق یاپدیرلدیغی مثللو قومیسیونك تشکیلندن اول کشاد اولنه‌جق یوللرك تسویه‌سی تجارت نظارتی طرفندن بهر ارشونی اوچر بچق غروشه مقطوعاً برینه ویرلمش اولدیغی حالده اشبو صماتیه وبلاط سوقاقلرینك تسویه و تطهیری قومیسیونجه بالاقدام بهر آرشونی قرق اوچر پاره‌یه اولمق اوزره بولنان طالبلرینه الزام اولنمش و بمنه تعالی اول بهارده هرکسك یرلری کوستریله‌بیلمك ایچون سریعاً تسویه‌لرینه بدء ایتدیرلمشدر .

تقدیم قلنان دفترده اشبو انشا آت محممه‌نك کوستریلن مصارفاتی مأمورینك مخصص اولان معاشلریله برابر جمعاً قرق‌بش یوك غروشه بالغ اولمقله قومیسیونك سرمایه‌سی بولنان یکرمی ایکی یوك آلتمش طقوز بیك غروش محسوب اولندقدن صوکره بونلرك اتمامی ایچون خزینهٔ جلیله‌دن بهرسنه اعطاسی مقرر اولان اوتوز یوك غروشدن سنهٔ آتیه‌ده یالکز یکرمی ایکی یوك اوتوز بیك غروش حواله بیورلمسی کفایت ایده‌جکندن بشقه ایلچی خاننده یاپیله‌جق اوطه‌لرله اورخانیه جاده‌سنده انشا قلنه‌جق دکانلر و فنجانجیلر یوقوشندن قاله‌جق عرصه‌لر مثللو قومیسیونك النده ینه برقاچ بیك کیسه‌لك املاك قاله‌جغی واستانبولك تنظیماتیچون طشره اموالندن حواله ویرلمکدن ایسه یومیهٔ دکاکین وسائره مثللو ینه استانبولدن حصوله کلن بعض وارداتدن حواله ترتیبی دها مناسب کبی خاطره کلمش ایسه‌ده کرك بومادده‌نك کرك تصورات مسروده‌نك اجراء، ایجابی امروفرمان معالی عنوان خدیو افخمیلرینه منوط بولندیغی محاط علم عالیٔ آصفانه‌لری بیورلدقده اولبابده امروفرمان حضرت من‌له‌الامرکدر (١)

اصلاحات طرق قومیسیوننك بوایکی ضبطه‌سندن ماعدا وثائقه دسترس اوله‌مدیغم ایچون دها نه کبی اجراآت و موفقیاتی اولدیغنی تحقیق ایده‌مدم . شوقدرکه ١٢٨٥ سنه‌سندن صوکره قومیسیونك ایفا ایتمکده اولدیغی وظائف اعماریه شهر امانته انتقال ایتمش اولا یغندن بوتاریخلرده تعطیل فعالیت ایتمش اولدیغنه شبهه ایدیله‌مز .

٢٥ آغستوس ١٢٨٥ تاریخلی تقویم وقایعده کوریلن فقرهٔ آتیه قومیسیون ضبطه‌سنده تصور حالنده کوستریلن بعض توسیعات ایله بالآخره دها نه کبی

(١) تقویم وقایع ٠ ٣٠ مارت ١٢٨٤ نومرو ٩٥٧

سوقاق و جاده‌لرك كشاد ایدلدیكندن باحث اولمق اعتباریله اهمیتلی كوریله‌رك عیناً درج ایدلمشدر :

« سایهٔ معموریتوایهٔ حضرت پادشاهیده بر مدتدن برو درسعادتده اسواقنك تنظیم وتنسیقنه همت بیورلمقده اولدیغندن بوصره‌ده ابنیهٔ جسیمه‌دن اولان آیاصوفیه جامع شریفنك اطرافنده واقع بنالرك هدمیله بنای مذكور تماماً میدانه چیقارلمش ومالیه نظارت جلیله‌سی دائره‌سی پیشگاهنده ایكی طرفلی شوسه یول اولق اوزره كوزل بر میدان یاپلمش واورادن تا جنتمكان فردوس آشیان سلطان بایزید خان طاب ثراه حضرتلرینك جامع شریفلرینه قدر بعض دكاكینك هدمی ایله برمنتظم جاده كشاد بولنمش وبغدادجیلر قپوسی‌ایله كوجكلر قپوسی (١) آره‌سنده واقع آطه‌نك رفعی دردست اجرا بولنمش وحسن پاشا قره‌قولندن لاله‌لی جامع شریفنه واسع برطریق آچیلدیغی مثللو بوكونلرده دخی طوپخانه اسكله‌سندن بدء ایله بك اوغلنه قدر (بوغاز كسن جاده‌سی اوله‌جق) بر آرابه یولنك كشادینه قرار ویریله‌رك اجرای عملیاتنه بدء ومباشرت اولنمش وطوپخانه‌دن تا طوله باغچه‌یه قدر اولان طریق توسیع ایدلمشدر . »

استانبولك تسریع عمرانه خادم وسائطدن بریسنك‌ده ترامواى اولدیغی معلومدر .

١٢٨٥ تاریخنده ترامواى شركتنه امتیاز ویرلمكله دولت وامانت ترامواى كچه‌جك سوقاقلرك توسیعی ایچون بعض تعهداتده بولنمش و بوتعهداتی قسماً ترامواى شركتنك معاونتیله قسماً‌ده حربق وتوسیع طریق كبی وقوعات و زمانك الجا آتیسیله ایفایه موفق اوله‌بیلمشدر ،

١٨٧٠ سنه‌سنده درسعادتده انعقاد ایدن ترامواى شركتنك ایلك مجلس اداره‌سی راپورندن مأخوذ اولان فقرات آتیه استانبولده ترامواى خطی تأسیس ایدلدیكی صره‌ده خط كذرگاهنك نه‌حالده بولندیغنی كوستردیكی جهتله شایان اهمیت كوریله‌رك نقل ایدلمشدر.

« ... تسویهٔ طریق ماده‌سنده دخی ایكی بویوك مشكلات وار ایدی. بری شهرامانت جلیله‌سی طرفندن اجراسی مشروط اولان توسیعات طرق ، دیكری ترامواى خط ثانیسنك مرور ایده‌جكی یولده آقسرای نام محلك اینشلی وپك اوچوروملی بولنمسی ایدی .

مشكل اول برطاقم یوللرك توسیعی وطوپجیلر ایله محمودیه جاده‌لری حقنده شهر امانتیله شركتمز بیننده بر قرار ویرلمسیله قسم اعظمی تسویه اولنمشدر . حالا توسیعاتی اجرا

---

(١) بایزید میدانی ایله اورادن كچن آقسرای وفاتح جاده‌لرینك وضعیت قدیمه‌سنی آكلایه‌بیلمك ایچون امانت هیئت فنیه‌سی كتبخانه‌سنده موجود ومحفوظ خریطه‌لرك تدقیقی اقتضا ایدر .

اولنمامش اولان محلك بو درجه اهمیتی اولمیوب ختامپذیر اولان توسیعاتده فداكارلق ابراز بیورمش اولان شهرامانت جلیله‌سنك توسیعات سائره‌ده دخی طبق همت بیوره‌جغی قویاً مأمول ومنتظردر.

آقسرای اینیشنك مشكلاتنه كلنجه: بو محلده ترامواینك انشاسیله ایشلتدیرلمسی حقنده اتخاذ ایلدیكمز تدابیر بو مشكلاتی تسویه ایده‌جكدر. شویله‌كه طول طریقك بهر متره‌ده بش سانتیمتره قدر تسویه‌سی وایكنجی خطده استعمال اولنه‌جق برصورت مخصوصه‌ده یاپلمش آرابه‌لری یوقوشلرده زیاده حیوان استعمالندن آزاده ایده‌جكی مثللو استعمالی مصمم اولان برنوع كمیرك (؟) دخی اینیشده آرابه‌لریمزك دورینی تسهیل ایلیه‌جكی وبوصورتله بو مشكلك دخی اورته‌دن رفع اولنه‌جغی مثبتدر.

بو مشكلات اساسیه‌دن ماعدا معلوم عالیكز اولدیغی اوزره بعض مشكلات سائره دها اولوب اوده آرابه‌لریمزك كشت وگذار ایده‌جكلری محللرده یوللرك منتظم بولنمامسنه مبنی طوپلانیله‌جق چوپلك وسوپرونتیلرك آرابه‌لریمزك سرعتنه حائل اوله‌جغی میدانده ایسه‌ده همت علیه‌سنی هیچ برصره‌ده دریغ بیورمامش اولان شهرامانت جلیله‌سیله برلكده شركتمز بو حالك دخی رفعنه صرف اقدام وغیرت ایتمكده‌در.» (١)

والحاصل كرك امانتك، كرك ترامواي شركتنك همتیله استانبولك اساس جاده‌لری بو صره‌لرده توسیع ایدیله‌رك ترامواي آرابه‌سی ایشلدلمكه باشلانمش وایلك دفعه عزب قپوسندن بشكطاشه ممتد خط اكمال ایدیله‌رك ١٨ جمادی‌الاول ١٢٨٨ تاریخنه مصادف پازارایرتسی كونی رسم كشادی اجرا قلنمشدر. استانبولده ایلك دفعه پاركه طاشیله تفریش اولنان جاده بو خطك عزب قپو ـ قره‌كوی قسمی‌در. امین‌اوكی ـ اقسرای ترامواي خطی ایسه آنجق ١٢٨٨ سنه‌سی رمضاننده ایشلمكه باشلامشدر.

مضبطه‌لرله تقویم وقایعدن اقتباس ایدیلن فقره‌لرده اسملری كچن سوقاقلر نظر دقته آلنیر واو تاریخلردن بو آنه قدر استانبول وبك‌اوغلی جهتلرنده بونلردن بشقه اساسلی ومهم جاده كشاد ایدیله‌مامش اولدیغی تأمل ایدیلیرسه ٩٨٨ نجی صحیفه‌ده بالمناسبه بیان ایدلدیكی اوزره

---

(١) تقویم وقایع. ١٨ ذی‌القعده ١٢٨٧ نومرو ١٣٢١

یول و ابنیه معاملاتی طوغریدن طوغری‌یه امانته دور ایدلدکدن صوکره شهرك اعمار وتزیینه عائد هیچ برشی یاپیلمامش اولدیغنه بلا تردد حکم ایدیلیر . مشروطیتدن صوکره شهرك مختلف محللرنده وقوعه کلن حریقلر طولاییسیله کشاد ایدیلن ، مع مافیه چرچردن ماعداسنك حالا قالدیرم و مجراسی انشا ایدیله‌مامش اولان جاده ومیدانلر بالطبع موضوع بحثدن خارج طوتلمشدر .

والحاصل بوایکی مضبطه استانبولك اعماری تاریخنده معتنابر رموقعی حائزاولمق اقتضا ایدر . مهندس مکتبندن موجود اولمادیغی وتعبیر آخرله شیمدیکی کبی استانبولده و آوروپاده مهندسلك تحصیل ایتمش یوزلرجه منور فن مأمورینك بولنمدیغی بردورده ساحهٔ تخریباتی خریطه اوزرنده بر کوز کزدیرمکله اکلاشیله‌جق اولان خواجه پاشا و جواری حریق محلنك خریطه‌سنی آز بر مدت ظرفنده شرائط فنیه دائره‌سنده تنظیم و اصحاب املاکه عرصه‌لرینی ارائه و لغمجی باشی علی آغا اسمنده برامی آدمه صورت منتظمه‌ده سوقاقلرینك تسویه‌سنی اجرایه اصلاحات طرق قومیسیوننك موفقیتی شیمدیکی مهندس بوللغی ، وسائطك کثرتی وفنك ترقیاتی ایله مقایسه ایدیله‌جك اولور وبرده شیمدیکی یانغین یرلرینك سنه‌لردن بری حالیله طوردیغی نظر دقته آلنیرسه اسلافه بوخصوصده شان وشرف ونسل حاضره خسران ومحجوبیت اصابت ایده‌جکنده شبهه ایدیله‌مز .

جهانکیر حریق محلنده ، حریقك وقوعندن آلتی سنه وفاتح حریق محلنده آنجق اوچ سنه صوکره انشا آته مساعده ایدیله‌بیلمش اولماسنی اعتراض مقدره جواب اولمق اوزره عرض ایله اکتفا ایدرم .

خلقی کارکیر انشا آته تشویق ایچون اتخاذ اولنان تدابیر و علی‌الخصوص مالزمهٔ انشائیه ایله تذکره رسمنك عفوی کبی تشویقات ایسه بشقه‌جه جالب دقتدر .

ساحهٔ تخریباتك بش میلیون ذراعه بالغ اولدیغی ینه بو مضبطه‌لرك مندرجاتندن آکلاشیلان یانغین محلنك تسویه‌سی ، سوقاقلرینك تنظیمی ؛ عرصه‌لرك ارائه‌سی ، وایجاب ایدن محللره لغم وقالدیرم انشاسی و بومیانده بعض بانی‌وجوده کتورلمسی ایچون اختیار ایدیلن مصارفك من حیث‌المجموع قرق بش یوك یعنی ٤٥٠٠٠٠٠ غروش اولدیغی‌ده نظر دقته آلنیرسه اصلاحات طرق قومیسیوننك استانبول شهرینه نه بویوك خدمت ایتمش اولدیغی درحال آکلاشیلیر .

اليوم شهر امانتنك صلاحيتى دها واسع ، وسائطى دها كثير اولديغى حالده خصوصى بر قومیسیون درجه‌سنده استانبولك اعمارينه خدمت ايده‌مامش اولمسنك متعدد سببلرى واردر. بو سببلر ايلريده امانت تشكيلاتى بحثنده ايضاح ايديله‌جكدر .

دردنجی فصل

ابنیه دائره‌لری ، امانت هندسه‌خانه‌سی ، هیئت فنیه تشکیلاتی

۱۲٤٧ تاریخندن ۱۲۷۸ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر ابنیه اداره‌سنك شهره یعنی بلدیه‌یه تعلق ایدر برفعالیتنی ـ احتمال که فقدان وثائق حسبیله ـ کوره‌میورز . آنجق ۱۲۷٤ ده آلتنجی دائرهٔ بلدیه تشکیل ایدیله‌رك اوراده ابنیه وطرق ایشـلرینه براز انتظام ویرلدکدن صوکره استانبول جهتنك‌ده تنظیم واعماری اسبابنه توسل ایدیلوب اوصره‌ده یعنی مدحت پاشانك شورای دولت ریاستنده بولندیغی و قوانین دولتك تجدد احتیاجی تقدیر اولندیغی زمانده اعمار وادارهٔ ملکه متعلق تنظیم اولنان قانونلر میاننده برده ابنیه نظامنامه‌سی نشر اولنمش و ۱۲۸۰ تاریخنده موقع تطبیقه وضع اولنان بونظامنامه‌یه کوره ابنیه اداره‌سـنده یکیدن تشکیلات یاپیلمشدر.

بوتشکیلاتده ابنیه اداره‌سنده برمدیر ایله برمعاون ، کشف ، امور حسـابیه ، تسویهٔ طرق و مسـاحه مأمورلری اسـتخدامی ایجاب ایتـدیکندن مجلس خزائن اعضاسـندن (سعادتلو) رمزی افندی ابنیه مدیرلکنه ومهندسخانهٔ بری خواجه‌لرندن حسین شوقی افندی مدیر معاونلکنه واسعد افندی کشف مأموریتنه وطاهرافندی ابنیه محاسبه‌جیلکنه ومعابر مجلس اعضاسندن قول آغاسی خیری افندی تسویهٔ طرق مهندسـلکنه و مهندس استوراری مساحه مأموریتنه تعیین اولنمشدر. (۷۵)

متعاقباً ابنیه اداره‌سی تشکیلاتی براز دها توسیع و درسـعادتله بلاد ثلثه‌نك آلتنجی دائره حدودی خارجنده بولنان اقسامی سکز دائره‌یه تقسیم اولنوب بودائره‌لر داخلنده‌کی

(۷۵) لوبج استوراری برایتالیان مهندسیدر. حریق محللرینك خریطه‌سنی اخذ ایتمك اوزره قونطوراتو ایله استانبوله کتیرلمشدر .

۱۲۷۳ سنه‌سـندن صوکره ظهوره کلن حریقلرك تنظیم ایدیلان خریطه‌لری زیرنده (مهندس لوبج استوراری) مهری موضوع اولدیغی کورلمسنه ومهرك تاریخ حکی ۱۲۷۲ اولمسنه نظراً مومی الیهك ۱۲۷۲ سنه‌سنده ابنیه اداره‌سی خدمتنه آلندیغی آکلاشیلیر. بو تاریخدن صوکره تنظیم اولنان اکثر خریطه‌لك زیرنده یا منفرداً یاخود دیکر براسلام مهندسله مشترکاً استوراری‌نك مهری کورلمکده‌در.

آقسرای و جوارینك ۱۳۲۷ سنه‌سی یانغیننندن اول ، سوقاقلری مستقیم ، یکدیکرینه عمود وموازی بروضعیتده یعنی منتظم برحالده اولدیغی کورلمکده ایدی. حتی‌یشیل طلومبه کبی درت‌یول آغزی

ابنیه انشاآتی رخصتیه‌لری، تنظیم اسواق مسئله‌لری هپ ابنیه اداره‌سنجه رؤیت ایدلمشدر. فقط بو تقسیمات شیمدیکی دوائر بلدیه طرز و درجه‌سنده اولمیوب وظیفه اعتباریله بر تقسیمات اولدیغی اکلاشلمقده‌در. دائره‌لرك اسامئ مراکزی بروجه آتیدر:

برنجی دائره مرکزی	ایکنجی دائره	اوچنجی دائره	دردنجی دائره
دائرهٔ ابنیه یعنی آیاصوفیه	سلطان احمد	صماتیه	قاسم پاشا
بشنجی دائره	یدنجی دائره	سکزنجی دائره	
آرناوود کوی	قوزغنجق	اسکدار	

هر دائره‌ده بر مأمور اول و بر رفیق اول، بر ایکی مباشر بولنمقده‌درکه صوکره‌لری مأمور اول عنوانی ریاسته تحویل اولنمشدر. مأمور اول معاشلرینك بیك کسور غروش اولمسنه نظراً پك اوقدر حائز اهمیت اولمدقلری ـ او زمانه کوره ـ تظاهر ایدر.

ابنیه اداره‌سنك تجارت نظارتنه مربوط اولدیغی زمانلرده ایفا ایله مکلف اولدیغی وظائف؛ ۱۲۸ تاریخلی طرق و ابنیه نظامنامه‌سیله ۱۲۸۱ تاریخلی ابنیه مأمورلرینك صورت ترتیب و تعیینیله وظائف مأموریتلرینی حاوی نظامنامه‌ده مصرح اولدیغی ایچون بوراده تکراره لزوم کورمیورم. بو نظامنامه‌لر موجبنجه هر دائرهٔ بلدیه مرکزنده ابنیه مأمورلری بولندیریله‌جق ایدی. ۱۲۷۴ دن ۱۲۹۶ سنه‌سنه قدر درسعادتده آلتنجی دائره‌دن ماعدا اساسلی صورتده دوائر بلدیه تأسس ایده‌مامسنه وحال بوکه ابنیه

اولان یرلرده ووالده جامعی اوکنده کوشه‌لری کسمك صورتیله اوفاق بر میدان بیله وجوده کتیرلمشدی. ۱۲۷۱ سنه‌سنده اقسرای یانغندن برسنه صوکره محل مذکورك خریطه‌سنده مهندس استورازی تنظیم ایتمشدر. ۱۲۸۰ تاریخلرندن صوکره مهندس استورازی‌یه هرنه سببه مبنی ایسه برمقدار تضمینات ویریله‌رك مملکتنه کوندرلدیکی ابنیه اداره‌سندن مور قیود عتیقه دفاترنده کورلمشدر.

بو حسابجه استورازی خواجه پاشا حریق محلنك خریطه‌سنی تنظیمده بولنه‌مامشدرکه محل مذکورك تسویه‌سنی مبین اوله‌رق دها اول درج ایدلمش اولان مضبطه‌لرده بونی مؤیدر. خواجه پاشا حریق محلی خریطه‌سنده السید محمد کمال‌الدین مهری‌ایله ابنیه مجلسنك مهری موضوعدر.

موزهٔ همایون مدیر فاضلی خلیل ادهم بك افندی؛ پارسك اك مشهور شهرامینی (هوسمان) ك بر آره‌اق استانبوله کلرله اقسرای حریق محلنك سالف‌الذکر منتظم تقسیماتلی خریطه‌سنی وجوده کتوردیکنی بیان بیورمقده ایسه‌لرده بو بابده نه امانت قیوداتنده، نده منابع سائره‌ده برکونا قید و معلوماته دسترس اوله‌مدم. ۱۰۸۹ ـ ۱۸۸۹ رجالندن اولان هوسمانك اوچ جلددن عبارت خاطراتنده بوندن بحث ایتمش اولمسی محتملدر. مع مافیه هوسمان مهندس دکل ایسه بوروایت طوغرو عد اولنه‌ماز. شوقدر وارکه رسماً دعوت صورتیله اولماسه‌ده سیاحت طریقیله استانبولده بولندیغی دوره‌ده شهرتندن، تجربه‌سندن استفاده ایدلمش و بوبابده‌کی مطالعه‌سنك آلنمش اولمسی استبعاد ایدیلمز.

معاملاتنك دوائره تقسیمی لازم كلسنه بناءً بروجه آتی حدودلر داخلنده یدی ابنیه دائره‌سی كشاد اولنمشدر .

برنجی دائره : مركزی شهراماتی . اشبو دائره‌نك حدودی قپاندقیقدن زیرك جاده‌سنك صول طرفیله وفا جاده‌سندن شهزاده جامع شریفی وچوقور چشمه جاده‌سندن لاله‌لی وقزلطاش و آلاجه مسجددن ، لانغه یكی قپوسی خارجندن و آندن ساحلاً طولاشوب ذكر اولنان قپاندقیق خارجنه قدر منتهی اولدیغی .

ایكنجی دائره : مركزی فاتح جوارنده بویوك قره‌مانده . حدودی قپاندقیق اسكله‌سندن ساحلاً ایوب‌الانصاری وبهاریه وعلی بك قریه‌سی وطوپجیلردن طوپ قپویه واورادن دخول ایده‌رك طریق جاده ایله طوغری لاله‌لی جامع شریفی و چوقور چشمه طریقیله شهزاده جامع شریفی درونندن وفاجاده‌سیله زیرك وقپاندقیق خارجنه‌قدر واردیغی .

اوچنجی دائره : مركزی چنارده . حدودی طوپقپو خارجندن تقیه‌جی محله‌سیله مولویخانه ویدی قله خارج و داخلنه و ساحلاً صماتیه ویكی قپو اسكله‌لریله اورادن لانغه وآلاجه مسجد طریقیله لاله‌لی جامع شریفی قپوسندن اقسرای جاده‌سیله طوپقپویه منتهی اولدیغی .

دردنجی دائره : مركزی خاصكویده ضبطیه قره‌قولخانه‌سی ظهرنده . حدودی كاغد خانه قریه‌سندن دره ساحلیله سودلیجه وخاصكوی و قاسم پاشا دره‌سی نهایتنه و اورادن اوق میدانی وراسندن كاغدخانه‌یه منتهی ایدوكی .

اسكداردن سلیمیه محله‌سنك سوقاقلری‌ده كنیش ، یكدیكرینه عمود وموازیدر . استانبول واسكدارك همان هر طرفنك كیرینتیلی ، چیقینتیلی سووقاقلرینه نظراً سلیمیه طرفلرنده كوریلان انتظام واستقامت بوراسنك اعمارنده برصاحب فننك مدخلی اولدیغنی كوستریر .

دائرة‌المعارف محرری محترمی محمد عزت بك افندی مهندس مكتبنی تأسیس ایدن سلیم ثالثك ایی بر مهندس اولدیغنی بناءً علیه سلیمیه‌ده مشهود اولان اثر انتظام واعمارك مشارالیهك زادهٔ طبعی بولندیغنی بیان وخلیل ادهم بك افندی ایسه سلیم ثالث (مه‌لینغ) اسمنده برفرانسزمهندسی استانبوله كتیرده‌رك بعض مبانیٔ عالیه انشا ایتدیرمش اولدیغنی ، او دورده بو درجه منتظم تقسیمات اجراسنی سلیم ثالثه عطف طوغری اوله‌میوب یا(مه‌لینغ) ك یاخود سلیم ثالث‌نامبولیبوله‌دوست‌اولدیغی‌ایچون‌اونك‌كوندردیكی دیكر بر مهندسك اثری اولمق لازم كلدیكی مطالعه‌سنده بولنیورلر . سلیمیه‌نك مهندسی ، سلیم ثالث اولمسه بیله استانبولده ایلك دفعه اوله‌رق منتظم بر محله‌نك زمان سلطنتلرنده وجوده كتورلمش اولمسی مشارالیهك نامنی بلدیه تاریخنده حرمتله یاده سبب اولمقده‌در . سلیمیه‌ده یالكز منتظم سوقاقلر كشادیله اكتفا ایدلمش اولیوب نمونه اولمق اوزره كوشه باشلرینه برر منتظم ونیم كاركیر قوناق انشا ایتدیروب برای تشویق بندكانه احسان بیورمشلردركه بونلردن برقاچ دانه‌سی الآن موجود ودفعاتله تعمیر كوردیكی حالده شكل ابتدائیسیله طرز قدیم معماریسنی محافظه ایتمكده‌درلر .

بشنجی دائره : مرکزی میرکون چارشوسنده : حدودی ببکك اوست طرفنده واقع
قیالردن بدء ایله یکی کوی وطرابیه خارج اوله‌رق (۱) روم‌ایلی فنارینه آندن‌دار طرفی‌خط
منکسر اولان بویوکدره‌دن بك اوغلی طریقیله ساحل جهتنده بولنان محللردن‌عبارت‌ایدوکی.
یدنجی دائره : مرکزی اسکدار چارشوسنده بویوك قره‌قولخانه ظهرنده . حدودی
آناطولی فنارندن ساحلاً بکقوز قریه‌سی خارج اوله‌رق اسکداره واورادن حیدر پاشا
اسکله‌سیله ابراهیم آغا چایرینك بری طرفندن قوشـو یولیله طوپخانه‌لی اوغلنه و اورادن
فسقلی طریقیله بویوك چاملیجه وکوکصو ورالرندن آناطولی فنارینه منتهی اولدیغی .
بشکطاش دائره‌سی : (۲) مرکزی بشکطاشده کوپری یکی حمامنك قارشوسنده.
حدودی طوله باغچه‌دن ساحلده روم ایلی حصارینـك آلت طرفنده واقع قیالره وارنجه
ظهری طرفنده‌بك‌اوغلی طریقنك‌ساحل‌جهتی دخی بودائره‌نك‌حدودی داخلنده‌بولندیغی(۳)
۱۲۹۶ سنه‌سی‌تشکیلاتنده‌درسعادت، دوائر بلدیه‌سی اونه‌تنزیل اولندیغی صره‌ده‌ینه‌مرکز
امانتده ودائره‌لرده بر‌هندسه‌خانه بولندیریله‌رق بوحال ۱۳۲٤ سنه‌سنه قدر دوام ایتمشدر.
مشروطیتك اعلانی متعاقب یاپیلان تشکیلات صره‌سنده هندسه‌خانه هیئت فنیه‌یه
وباش مهندس تعبیری ریاسته ، دائره باش مهندسلری‌ده سر مهندسلکه تحویل اولنمشدر.
۱۳۲۵ سنه‌سی تشکیلاتنده‌مرکز هیئت فنیه‌سی : هیئت معماریه ، هیئت مساحه،هیئت
هندسه‌نامریله اوچه آیرلمش وبوتشکیلات ۱۳۲۹ تشکیلاتنه‌قدر جزئی‌تعدیلاتله‌دوام‌ایتمشدر.
۱۷ جماذی‌الآخره ۱۲۸۵ تاریخلی درسعادت ادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سنده امانت ارکانی
میاننده برباش مهندسك بولنه‌جغی و بلدیه اداره‌سی کافهٔ ابنیه انشـا آتنه باقه‌جغی مصرح
ایسه‌ده نظامنامهٔ مذکور احکامی تماميله تطبیق ایدیله‌رك درسـعادتده اون درت دائرهٔ بلدیه
تأسس ایده‌مدیکی ایچون بالاده‌حدودلری ارائه اولنان ابنیه‌دائره‌لری ۱۲۹۳ بلدیه قانوننك
تاماً تطبیقیله درسعادتده اون دائرهٔ بلدیه تأسس ایدنجه‌یه قدر بوطرزده دوام ایتمشدر .
۲۳ ایلول۱۲۹۳ تاریخلی درسعادت بلدیه‌قانونیله‌مرکزامانتده‌برهندسه‌خانه‌تشکیلی اولنمغله
برابر هردائرهٔ‌بلدیه‌ده برسرمهندس ایله لزومی‌مقدار مهندس استخدامی قرارکیر اولمشدر.

---

(۱) درسعادت ادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سنك نشرینی متعاقب بکقوز ، یکی کوی وطرابیه‌ده‌آیریجه
بربلدیه دائره‌سی کشـاد ایدلمش اولدیغی ایچـون بورالرك ابنیـه اموری آلتنجی دائره مثلو دائرهٔ
بلدیه‌جه رؤیت اولنه‌رق ابنیه ادارهٔسی مداخله ایتدیرلمه‌مشدر.
(۲) بشکطاش دائره‌سی تقسیمات وصره اعتباریله (سکزنجی) دائره اولمق اقتضا ایدرسـه‌ده
مأخذده برشی تصریح ایدلمه‌مش اولدیغی ایچون عیناً کوسترلمشدر.
(۳) سالنامهٔ عمومی ۱۲۹٤

١٣٢٩ سنه‌سی تشکیلاتنده ریاست عنوانی فن مشاورلکی انضمامیله مدیریته تحویل و برنجیسی تتبعات و تطبیقات، ایکنجیسی طرق و معابر، اوچنجیسی نظافت فنیه، دردنجیسی معماری و یانغین‌اوجاق، بشنجیسی ماکنه وصنایع اولق اوزره بش شعبه‌یه آیرلمشدر.

١٣٣١ سنه‌سنده بو تقسیمات محافظه ایدلمکله برابر شعبه‌لر شو اسملری آلمشدر:

مدیریت، تدقیق و تفتیش و کشف ثانی هیئتی، معماراق، مهندسلك، ماکنه وصنایع، شهر خریطه‌لری شعبه‌لری. بوصوك تشکیلاتده شرکتلر قومیسرلکی‌ده هیئت فنیه‌یه ربط ایدلمش وهیئت فنیه مدیریتنه علاوه اوله‌رق عموم شرکتلر قومیسرلکی عنوانی ویرلمش ایسه‌ده جمیل پاشانك ایکنجی دفعه شهر امینلکنده قومیسرلکك رابطه‌سی تکرار هیئت فنیه‌دن کسلمشدر. هیئت فنیه تشکیلاتنده سنه‌دن سنه‌یه بعض تعدیلات دها اجرا ایدلمشدر. مع‌مافیه بو تعدیلات اساسلی برشی اولمیوب کله اوزرنده اویناق قیلمشدر.

از جمله ١٣٣١ تشکیلاتنده طرق ومعابر شعبه‌سنك اسمی (مهندسلك) ه تحویل ایدلمش ایکن درت سنه صوکره تکرار (طرق ومعابر) تعبیری احیا اولنمشدر.

ابنیه دائره‌سنك؛ ١٢٨٥ بلدیه تشکیلاتندن صوکره طوغریدن طوغری‌یه امانته دور ایدلدیکی صره‌ده‌کی تشکیلاتی و مصرفی حقنده بر فکر استحصالنه مدار اولق اوزره او دورك بر ماهنه عائد دسترس اولدیغم بر قطعه معاش و مصرف اجمالنی آتی‌یه عیناً درج ایدییورم:

سکسان بش سنه‌سی شهر تشرین ثانیسنده اعطاسی اقتضا ایدن معاش مأمورین ایله ماه مزبورده وقوعبولان مصارفاتك مقدارینی مبین دفتردر

محاسبه قلمی

٢٠ ٢٠٨٣	محاسبه‌جی عزتلو نجمی افندی	
١٠٠٠	ممیز راغب	»
٧٥٠	ممیز معاونی عبدالحمید	»
٢٠ ٤١٦	شکری	»
١٥٠	صالح	»
٢٠ ٥٨٣	حسن	»

٥٠٠	اشرف	افندی	
٥٠٠	احمد	»	
١٠٠	منیب	»	
٥٠٠	وزنه کاتبی رفعت	»	
٧٥٠	وزنه‌دار توفیق	»	٢٠ ٧٣٣٣

غرما کاتب و قولجیلری

٥٠٠	کاتب حافظ عثمان افندی		
٢٠ ٣٣٣	عارف اغا	قولجیان	
٢٥٠	حسن اغا	قولجیان	
٢٥٠	بکر اغا	قولجیان	
٢٥٠	رشید اغا	قولجیان	
١٠ ٢٠٨	احمد اغا	قولجیان	
١٢٥	مصطفی اغا	قولجیان	٣٠ ١٩١٦

کشف قلمی

١٤٠٥	حاجی عاکف	افندی	
٢٠ ١٣٦٦	ممیز احمد	»	
٥٥٠	محی‌الدین	»	
٦٠٥	بدری	»	
٤٦٠	علی	»	
٣٠٧	شکری	»	
٢٠٠	حاجی رائف	»	
١٣٠	خیری	»	
١٤٥	نزهت	»	٢٠ ٥٢٩٨

تحریرات قلمی

٢٠ ١١٦٦ باش کاتب جلال افندی

٢٠ ٧٣٣	ذهدی	افندی
٥٥٠	حاجی سلیمان	»
٢٠ ٣٠٣٣ ٢٠ ٥١٣	شاکر	»

خلفا معاشی (١)

١٠٥٠	عزت	افندی
١٢٥٠	حاجی علی	»
١٠٥٠	محمد	»
١٠٥	رفعت	»
١٠٥٠	اسماعیل	»
٢٠ ٨٣٣	حسن تحسین	»
٢٠ ٨٣٣	نظیف	»
٢٠ ٨٣٣	عارف	»
٢٠ ٨٣٣	نورالدین	»
٢٠ ٨٣٣	شمس‌الدین	»
٢٠ ٨٣٣	احمد	»
٢٠ ٨٣٣	کوچك رفعت	»
٢٠ ٥٨٣	حاجی حافظ	»
٢٠ ٥٨٣	عزیز	»
٦ ٥	علی وصفی	»
٦٢٥	جهانکیرلی بکر	»
٦٢٥	رضا	»
٦٢٥	ایوبلی اشرف	»
٦٢٥	کوچك قدری	»
	حاجی احمد	» مأموریتده

---

(١) خلفا ، قالفه‌لر ، یعنی مهندسلر ، معاولر معناسنه‌در . سبب تسمیه حقنده براز ایلریده بر حاشیه واردر . اورایه باقیکز .

		٦٢٥	سلیمان رسمی »	
	٢٠	٤١٦	توفیق »	
	٢٠	٤١٦	حاجی ادهم »	
		٥٠٠	حاجی حسنی »	
	٢٠	٤١٦	علی »	
	٢٠	٤١٦	مصطفی حلمی افندی	
			عزت »	مأموریتده
	٢٠	٣٣٣	قول اغاسی ادهم »	
	٢٠	٤١٦	سلیمان شوقی »	
	٢٠	٣٣٣	کامل »	
			عارف »	مأموریتده
		٣٠٠	قوپیەجی جمال »	
		٢٥٠	حسین حسنی »	
		٢٥٠	مسعود »	
		١٢٥	شوکت »	
	٢٠	٨٣	فائق »	
	٢٠	٦٦	محمد »	
	٢٠	٢٦	نشأت »	
	٢٠	٤١	جمال »	
٢١٤٥٥	٢٠	٦١	سامی »	

برنجی دائره مأمورینی

٢٠	٨٣٣	رئیس قول اغاسی مسعود افندی	
	٧٥٠	معاون رفیق	»
٢٠	٨٣٣	صبری	»
	٧٥٠	ادهم	»
٢٠	٤١٦	غالب	»
	٣٧٥	مفید شکری	»

افندی	امین	۶۰۰			
اغا	حسن	۲۹۱	۲۰		
»	اسعد	۲۵۰			
»	مصرلی محمد	۲۸۳	۲۰	۵۳۸۳	۲۰

ایکنجی دائره مأمورینی

	رئیس بیکباشی رفعتلو محمد افندی	۸۳۳	۲۰		
»	حاجی کامل	۷۵۰			
»	معاون ثانی حسنی	۵۰۰			
»	عزیز	۴۱۶	۲۰		
»	کریم	۸۳	۲۰		
»	شوکت	۴۱۶	۲۰		
اغا	احمد	۲۹۱	۲۰		
»	محمد	۲۹۱	۲۰		
»	امین	۲۹۱	۲۰	۳۸۷۴	۲۰

اوچنجی دائره مأمورینی

افندی	رئیس اشرف	۸۳۳	۲۰	
»	معاون صفوت	۵۰۰		
»	تحسین	۵۰۰		
»	محمد	۴۰۰		
»	نجیب	۱۶۶	۲۰	
»	جمال	۲۵۰		
اغا	مصطفی	۲۹۱	۲۰	
	یوان	۲۹۱	۲۰	۳۲۳۳

دردنجی دائره مأمورینی

افندی	رئیس عاکف	۸۳۳	۲۰

٢٠	٥٨٣	صادق	«
	٥٠٠	لطیف	«
٢٠	١٦٦	عاصم	«
	٢٥٠	راغب	«
	٤٠٠	مفید حمدی	«
٢٠	٢٩١	حاجی طاهر	اغا
٢٠	٢٩١	حاجی نوری	«
٢٠	١٦٦	محمد	«
	١٢٥	یهودی ارون	«

بشنجی دائره مأمورینی

	١٠٠٠	رئیس یوسف	بك
٢٠	٥٨٣	اسماعیل	افندی
٢٠	٥٨٣	مفید حسنی	«
٢٠	٤١٦	محمود	«
	٢٥٠	جمال	«
٢٠	٢٩١	شریف	اغا
٢٠	١٩١	چاوش فاطو	

یدنجی دائره مأمورینی

	٨٧٥	رئیس ارتین	افندی
	٧٥٠	معاون غالب	«
	٣٠٠	رضا	«
٢٠	٤١٦	حاجی راغب	«
	١٢٥	وصاف	«
٢٠	٢٩١	حاجی محمد	اغا

۲۰ ۲۹۱ احمد اغا

۲۰ ۲۹۱ دیگر احمد «

۳۰۰ دیقزان «

متقاعدین

۲۰ ۳۲۳ ثابت افندی

۱۰ ۲۰۸ متوفی محاسبه‌جی کریمه‌سی ساره خانم

۲۰ ۸۳ حقی افندی والده‌سی فاطمه «

۱۰۰ متوفی نوری افندی کریمه‌سی «

۲۰ متوفی عارف افندی زوجه‌سی امینه «

۲۰ « « « کریمه‌سی امثال «

۲۰ ۸۳ عمر اغا

۲۰ ۸۳ لقمان «

۲۵ قپوجی زوجه‌سی کامله خانم

۲۰ امام افندی

اوطه‌جیان

۲۰ ۱٦٦ اوطه‌جی بانی محمد اغا

۲۰ ۸۳ کشف اوطه‌جیسی محمد «

۲۰ ۸۳ اوطه‌جی شکری « ۲۰ ۳۳۳

خدمه معاشی ایله قهوه‌جیان معاشی

۲۰ ۲۰۸ قپوجو قداری احمد افندی

۲۰ ۳۳۳ سر خدمه عبداله اغا (خدمهٔ ابنیه)

۲۵۰ حسن « (خدمهٔ ابنیه)

۲۵۰ محمد « (خدمهٔ ابنیه)

۲۵۰ عارف « (خدمهٔ ابنیه)

۲۵۰ عثمان « (خدمهٔ ابنیه)

یکون معاش خدمه — ۱۳۳۳

۲۰ ۱۸۸ قهوه‌جی علی اغا
۱۸۱٤ ۲۰ ۸۳ رفیق حاجی علی د‌ا قهوه‌جیان
بیانی ۱۷۲

۶۵۳,۹ بالجمله مأمورین مستخدمهٔ ابنیه‌نك معاشات یکونی
ابنیه دوائری اتخاذ اولنان محللرك ایجارات ایجابیه‌سیله ذکر اولنان ماه تشرین ثانیده وقوعبولان مصارف دوائر ایجاراتی

۱۹۰ دائرهٔ ثانی ابنیه
۱۹۰ دائرهٔ ثالث ابنیه
۳۰۰ دائرهٔ رابع ابنیه
۶۸۰ دائرهٔ خامس ابنیه
باسندات مقبوضه

مصارفات متفرقهٔ واقعه‌سی اولوب بروجه زیر بیان اولنور
دوائر مفروشاتیله جام چارچوبه تعمیریه‌سی

۳٤۵ دوائر مفروشاتی
٤۱۰۷ ۶۵۰ جام چارچوبه تعمیریه‌سی
۱۲۵۰ دوائرك کمور بهاسی
۲۰ ۱۱۸۹ طبع اولنان تذکرهٔ متنوعه بهاسی
۱۳۰ کشف قلمنه مخصوص طبع اولنان جداول بهاسی
۱۵۵ صوبه وضعیه‌سی
۳۲۰ حریق اخباریه‌سی دفعه ٤ ۸۰
۲۰۰ رمضان شریف سالیه‌سی اوله‌رق حریق قله‌سنه
۱۱۰ کشف قلمنه مبایعه اولنان صیریق ایله کلید بهاسی
۲۹۵ صندیق حمالیه‌سیله معاش سائره
۲۰ ۱۳۶ اوطه‌جی باشی محمد اغا یدیله وقوعبولان مصارفات
۱۰۰ اوچنجی دائره‌یه مبایعه اولنان هندسه ادواتی

	١٨	ایکنجی دائره‌یه بلانچته حمالیه‌سی	
	٥٠	کشفه کیدن قلفه‌لره ویریلان	
	٢٠٠	قهوه مع سحقیه	
	١٠٠	فقرایه ویریلان	
٨٥١١	٥٠	وزنه مصارفی	
٩١٩١			
٧٤٥١٠		بالجمله معاشات ومصارفات یکونی	

صورت تسویه‌سی

٢٥	٤١٥١٤	تشرین ثانی حاصلاتندن
١٠	٦٤٤٧	حاصلات واقعه
١٥	٢٢٩٥٥	تشرین اول معاشلرینه
٢٥	٤١٥١٤	
٢٠	٣٠٣٤٢	کانون اول حاصلاتی
٢٥	٢٦٥٢	کانون ثانی حاصلاتی
	٧٤٥١٠	

سکسان بش سنه‌سی شهر تشرین ثانیسنده مأمورین مستخدمه‌یه اعطا اوله‌جق التمش بشبیك اوجیوز اون طقوز غروش معاش ایله ماه مزبورده وقوعبولان طقوزبیك یوز طقسان بر غروش مصارفکه جمعاً بروجه بالا یتمش درت بیك بشیوز اون غروشك قرق بر بیك بشیوز اون درت غروش یکرمی بش پاره‌سی تشرین ثانی حاصلاتندن واوتوز بیك اوجیوز قرق ایکی غروش یکرمی پاره‌سی کانون اول حاصلاتندن وقصوری اولان ایکی بیك التیوز اللی ایکی غروش اوتوز بش پاره‌سی دخی کانون ثانی حاصلاتندن بالاعطا محسوبنك اجراسی اقتضای حالدن بولنمش اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر . ٣ کانون اول ١٢٨٥ ، ١٣ شوال ١٢٨٦

مجلس ادارهٔ ابنیه

موجبنجه تسویه وایفا قلنمق

سرور

بشنجی فصل

ابنیه امورینك مختلف صفحه‌لری

عتیق ابنیه قانونلری فصلنده ایضاح ایدلدیکی اوزره تنظیماتدن اولکی ادواره عائد
یه امورینك بوتون صفحاتنی وهله‌ٔ اولیده کوستره‌جك بر نظامنامه‌یه دسترس
له‌مامش ایسه‌ده ینه ابنیه معاملاتنك مختلف صفحه‌لری بولندیغی و هرصفحه‌نك ایری
نظامه تابع اولدیغی آکلاشلمقده‌در :

بو فصلده اشبو صفحاتی ایجاب ایدن وثائقله کوسترمك اوزره باشلیجه :

١ — انشاآته رخصت اعطا ایدنلر
٢ — انشاآت رخصتیه رسمی
٣ — انشاآته مساعده ایدیلن محللر
٤ — انشاآتك نوعی (کارکیر و اخشاب مسئله‌سی)
٥ — بنالرك ارتفاعی
٦ — سوقاقلرك وسعتی
٧ — مسلملرله غیر مسلملر آره‌سنده کوزه‌دیلن فرق
٨ — عمله اجرتی ومالزمه نرخی
٩ — اسکی استانبول اولری

ی طقوز بندده جمع ایتمك مناسب کورلمشدر. بو کاحریقدن محفوظیت حقنده کی مقرراتك ده
لاوه‌سی لازم کلور ایسه‌ده اهمیتنه بناءً بو آیریجه متعدد فصللری حاوی بر باب اعتبار اوله‌رق
صورتله تحریر ایدلمشدر .

برنجی بند

انشاآته رخصت اعطا ایدنلر

شهر داخل وخارجنده مجدداً ویاتعمیراً انشاات یاپابیلمك ایچون یالکز معمارباشیدن
کل دیکر برچوق مرجعلردن‌ده اذن ورخصت آلمق لازم کلیر ایدی. اوچنجی بندده درج

اولنان مفصل وثیقه‌ده محرر اولدیغی اوزره : « سودلیجه‌دن روم ایلی قاواغنه وقاضی قریه‌سندن اناطولی قاواغنه وارنجه قصبات وقرا سواحلنده و ایوب قصبه‌سندن یدی‌قله‌یه وارنجه خارج سورده عن اصل اثر بنا اولمیان عرصهٔ خالیه اوزرلرینه بوستانجی باشی و غلطه ویوووده‌سی و معمارباشی اذن وتذکره‌سی و مجرد قاضی‌ونائبلك اعلامیله ومتولیٔ وقف وتیماروزعامت ملتزمی تمسکیله وضع اساس و نصب ستون اولنمیوب اذنی مشعر مصحح فرمان عالی اولمدقجه بنا احداث اولنمامق و هر کیم بلا فرمان بنایه مباشرت ایدر ایسه درعقب منع واسم و رسمیله اعلام اولنمق و اگر اغماض و تسامح و یاخود ممضی اذن تذکره‌سی اعطا اولنور ایسه اذن‌ویرنلر و اخباری اوزرینه منعی لازم ایکن اغماض ایدنلر تأدیب و دیوارجی‌و نجار طائفه‌سی کورکه وضع ایله ترتیب جزا اولنمق » قانون ایدی. برده محلات ازه‌لرنده محترق عرصه اوزرینه بنامراد ایدنلری وخانه‌سی‌ویالیسی درونده واقع عرصهٔ خالیه‌یه قصر و اوطه بناسی وکهنه‌سنی تعمیر اراده‌سنده اولانلری مغایر قدیم بی وجه منع ایله اضراردن مباعدت اولنمق اوزره استانبول قاضیسنه و شهر امینی ومعمار باشی وایوب وغلطه و اسکدار قاضیلرینه و بوستانجی باشی اغایه خطاباً باش محاسبه‌دن بشقه اوامر علیه، صادر اولدیغی‌ده وثیقه‌مذ کوره‌ده محرردر. بناءً علیه شو فقره‌لر بنا ایشلرینه کیملرك قاریشدیغنی و شهر داخلنده تطبیق اولنان اصول ایله خارج شهر ایچون تطبیق ایدیلن اصول‌ونظام ارەسنده فرق بولندیغنی کوسترمکده‌در.

بنا یاپدیره‌جق اولان بر کیمسه تعداد اولنان مرجع ومقاملره کاملاً مراجعتله عوائدینی ویروب رخصت آلمسیله بینه کلوب سلمه‌السلام بناسنه باشلایاماز و انشا اتده ایستدیکی ادمی قوللانه‌ازدی. بنانك بولندیغی محل هانکی یکیچری ضابطنك حدودی داخلنده ایسه اونی‌ده ارضا ایتمك لازم کلیردی. عکسی تقدیرده بریکیچری نفری کلوب بنایه (بالطه آصاردی)(١) یکیچریلرك بوخصوصده‌کی مظالم و تعدیاتی ارتق تحمل درجه‌سنی آشمشدی. ١٢٣٣ سنه‌سی وقایعنه عائد اولمق اوزره تاریخ جودتده دینلیورکه: برمدتدن بری بر طاقم رنجبر وعمله مقوله‌سی یکیچری عدادینه‌داخل اوله‌رق بر بنایه شروع ایدن مسلم وغیر مسلم غنی وفقیر اوزرینه مسلط اولورلردی. ایکی قات کونده‌لکله ایستدکلری قدر جزئی خدمت ایدن ونده‌جی، نقاش ، صیواجی، اشکنجی ترکارندن [٢] ماعدا بالخاصه

---

(١) بالطه آصمق تعبیری حقنده ٦٢٥ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یی اوقویکز .

(٢) تورك تعبیرینك نه مقام و معناده قوللانلمش اولدیغی دقته شایاندر . تورك تعبیرینك تحقیر ضد ایدلدیکنه بوطرز استعمالده شهادت ایدر .

ارغاد باشیلق ادعاسیله النده‌کی کورکنك صاپی اورته‌سنده (اوطه) سنك نشانی منقوش بر تولك ویا کرد جیقه کلیر . هفته باشنده ویریله‌جك کونده‌لکاری بنا صاحبندن جبراً آلوب زیسنی ایشجیلره ویریر . باقیسنی کندی آلیر . امور بنایه بشقه‌سنی قاریشدیرمیوب کراسته ، اکسر و لوازمات سائره هپ انك معرفتیله الینمق لازم کلیر وبو وجهله حاصل اولان مبالغك بر مقداری باش اولان یولداشلرینه ویروب باقیسی کندیلرینه قالیر ایدی . مع مافیه بو ارغاد باشیلر بنالری سائر اشرانك تعرضاتندن حفظ وحمایه ایدرلردی لکن قوم قپوحریقنده (۱۲۳۳) محترق اولان ارمنی کلیساسنك انشاسنه شروع اولندقده جسیم بر بنا اولمق حسبیله بونك طیاراتندن جوارنده‌کی قوللق ضابطان و نفراتی و محلی قوقونوسلری ، نامل ، نشانلی قهوه‌خانه قبادایلری دخی حصه‌مند اولق ایسته‌یوب کلیسا متولیسی دخی برر مقدار پاره اعطاسیله خاطرلرینی خوش ایتمش ایسه‌ده‌کان کیده‌نك اردی کسلمز حتی قولاقجیلر راقی پاره‌سنی المینجه بر طرفه صاوشمیوب بعضاً عمله‌نی بیله طاغیدیرلردی . بو حال بالطبع ارغاد باشیلرك منفعتنه طوقوندقله ضابطه مأمورلریله ارغاد ورنجبرلر آره‌سنده برمقاتله وقوعه کلدی . برقاچی مجروح ، برقاچی مقتول اولدیغی کبی نفراتدن بری‌ده هول جان ایله قازیلر حمامنه کیردی . آییلان باییلان ، چوجق دوشورن بر طرفه ، رنجبرلر نفری یاقالایوب قتل ایتدیلر .

وقعه ارغاد ورنجبرلرك ضابطه مأمورلری اوزرینه هجومی دیمك اولمغله شکل عصیانی اکدیریوردی . فقط ارغاد باشیلرك‌ده کوره‌کلرنده یکیچری نشانی موجوداولدیغندن آنلرده عسکر صاییلیردی . حکومت (ارغاد و اوغاد) الده قالمشدی . (۱)

اسپنجیارده‌کانی انشا ایده‌جکلرك‌ده‌هکیم باشیدن اذن آلمسی لازمه‌دن ایدی . بوتشنت معامله وتعدد مرجع ابنیه اداره‌سنك تشکلنه و خصوصیله نافعه نظارتنه ربطیله ابنیه نظاملرینك نشرینه قدر دوام ایتمشدر . اوندن صوکره‌کی شکل فصل مخصوصنه درج اولنان قانون و نظاملرك مطالعه‌سندن مستبان اوله‌جغی ایچون تطویلدن احترازاً تکراردن صرف نظر اولنمشدر .

---

(۱) اوغادك معناسی آکلاشیله‌مدی . عجبا (آغا) نك جمع ظیله قاعدهٔ لسانه غیر موافق وغلط اوله‌رق قوللانیلان (اغوات) دن می محرفدر ؟

ایکنجی بند

انشاآت رخصتیه رسمی

معمار باشیلغك الغوی تاریخنه قدر ابنیه انشاآتندن نه نسبت و مقدارده رسم آلندیغنه دائر بر قیده دسترس اوله‌مادم. ابنیه انشاآتنه بر خیلی مقام و مأمورك مداخله ایتدیکی برنجی بندده ایضاح ایدلدیکنه و بو مداخله‌لرك رفعی پاره‌سز اوله‌میه‌جغی طبیعی اولمسنه نظراً اوائلده بنا صاحبلرینك پك فاحش رسملره تابع طوتلدیغی شبهه‌سزدر. حتی مبانی امیریه و وقفیه‌دن بیله یوزده بش نسبتنده اجرت اخذی جهتنه کیدلدیکی اکلاشلمقده‌در.

۹۸۱ نجی صحیفه‌ده صورتی مندرج تذکرهٔ معروضه‌دن مستبان اولدیغنه کوره ابنیه رسمی حقنده معروف و متعامل اولان نظام قدیم «عساکر منصوره قیشله‌لری مستثنا اولمق اوزره سائر بالجمله میری و اوقاف ابنیه‌لرینك یوزده بش خرج معماریسیله یکیدن یاپیلان دکاکین و ملل ثلثه خانه‌لر» ندن رسم آلنه‌جغنه جواز کوسترمکده و بو نظامدن مسلمان خانه‌لرینك رسمدن معافیتی استدلال ایدلمکده‌در.

پاره نرخ و رایجنك هر زمان تبدلی طولاییسیله انشاآت رخصتیه‌سی مقداری ثابت اوله مامقله برابر ۱۲۶۲ تاریخنده نشر اولنان بر نظامه کوره: «استانبول و حوالیسنده و ایوب و غلطه و بوغاز ایچی و اسکدارده متمکن ملل ثلثه‌دن مجدداً خانه یاپدیرانلرك اعلاسندن بهر خانه‌دن یوز یکرمی و اوسطندن آلتمش و ادناسندن یکرمی غروش و قفس شکلنده تعمیر ایدنلردن نصف مقداری و دکان یاپدیرانلردن علی السویه بشر غروش عوائد آلنمسی» تقرر ایتمشدر.

صورتی آتی‌یه درج اولنان ۱۲۶۸ تاریخلی نظامنامه ۷ جماذی الاول ۱۲۸۰ تاریخلی هر نوع ابنیه‌دن آلنه‌جق خرج و رسومات نظامنامه‌سنك نشرندن اولکی زمانه عائد رسوماتی کوسترمسنه و ابنیه معاملاتنه دائرده بر خیلی معلوماتی جامع اولمسنه بناءً ابنیه تاریخنده حائز اهمیت کورلمکله عیناً درج ایدلمشدر:

ابنیهٔ خاصه مدیرلکی خدمتنده بولنانلرك مصارفات معینه‌لرینه وفا ایده‌جك و ارادات مخصوصه‌لری اولمیوب فقط یاپیلان ابنیه‌دن ممکن اوله بیلدیکی قدر عوائد آلنه‌رق مهما امکن دائره‌لرینی اداره ایده کلمشلر ایسه‌ده عوائد مذکورك مقداری محدود و اله‌جق

صنف ابنیه‌نك كیفیتی معدود اولمدیغندن ذكر اولنان عوائدك مقداری بر تحت نظامه ربط اولنمسی حقنده ابنیهٔ خاصه مدیری طرفندن تقدیم اولنان تقریر اوزرینه كیفیت مذاكره درمیان اولندقده استانبول وحوالیسنده وایوب وغلطه وبوغاز ایچی واسكدارده متمكن ملل ثلثه‌دن مجدداً خانه یاپدیرانك اعلامندن بهر خانه‌دن یوز یكرمی و اوسطندن آلتمش و ادناسندن یكرمی غروش و قفس شكلنده تعمیر ایدنلردن نصف مقداری ودكان یاپدیرانلردن علی السویه بشر غروش عوائد آلنمسی و تفرعات سائره‌سی حقنده متعلق وشرفصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ حضرت خلافتپناهی مقتضای عالیسنجه اجرای ایجابی خصوصنه دائر ٩ ن ٤٢ [١] تاریخنده ورود ایدن منصل علم‌وخبر دفتر مخصوصده مقید اوله‌رق موجبنجه عوائد مذكوره اخذ ایله اداره اولنمقده ایكن مؤخراً مصالح ابنیه‌نك بعض مرتبه كسب جسامت ایتمسی جهتیله ابنیه نظاماتی تأسیس و مجالس مخصوص تشكیلیله مصلحت دخی تكثر ایدوب بو حالده اولكندن زیاده مأمور استخدامنه لزوم كورنمش و ابنیهٔ خاصه مدیری بولنان افندی بنده‌لرینه سایهٔ احسانوایهٔ حضرت شاهانه‌ده معاش تخصیص واحسان بیورلمش اولدیغندن حاصلات مرقومه طرفلرندن قبول اولنیوب كتبه و مأمورین دائره معاشلرینك تسویه‌سنه تخصیص اولنه‌رق اولوجهله اداره اولنمقده اولدیغی حالده ١٣ جا ٦٦ تاریخنده اصول مذكوره‌نك صورت آخره تحویلیله مأمورینك تزایدینه و مجلسده اعضا بولنان افندیلره معاش تخصیص و اعطا اولنمسنه لزوم كوریله‌رك بونلرك اداره‌سی دخی زیاده حاصلاته توقف ایلدیكندن عوائدات مذكوره عباردیلوب اسلام و رعایانك منازل و دكاكین و سائره‌لرینك انشاسنده و تعمیرات كلیه و جزئیه‌سنه و خصوصات سائره‌یه دائر یازیلان اعلاماتدن ایجابی وجهله خرج آلنوب ١٥ جا ٦٧ تاریخنه قدر خرج مذكور بهر ماه مجلس اعضاسیله كتبه و مأمورین سائره‌یه معاش صورتیله تسویه و اعطا اولنمش و تاریخ مذكوردن اعتباراً خرج مذكور نظامی درجه‌سنه تنزیل ایتدیرلمش ایسه‌ده برماهده حاصل اولان آقچه الحالة هذه استخدام اولنان مأمورینك معاشلرینه كافی اوله‌مدیغنه و اكرچه حاصلات مرقومه ایام صیفده فرقلنور ایسه‌ده وقت شتاده پك آز شی حاصل اوله‌رق معاش و مصارفات سائره‌نك نصفی

(١) بولایحه ابنیه اداره‌سندن امانه‌مدوردفاتر عتیقه‌ده كورلمش‌وعیناً آلنمشدر ٢٠ ٤ تاریخنده بریاكاشلق اوله‌جنی محققدر . بوشیقه‌ده ابنیهٔ خاصه مدیرلكندن بحث ایدلمكده بولنمسنه ومدیریت مذكوره‌نك تاریخ احداثی ایسه ١٢٤٧ اولمسنه نظراً بورادهكی تاریخك ١٢٦٢ اولمسی تویاً ملحوظدر .

دخى ايفا ايده‌ميه‌جكى و مأمورين موماليهمك معاشلرى بر ايكى آيدر تداخل صورتيله تسويه اولنمقده ايدوكى دركار اولديغنه و بتوفيقه تعالى سايهٔ شوكتوايهٔ حضرت شهنشاهيده هر بر مواد قالب مستحسنه‌يه افراغ بيورلمش ايدوكنه بناءً عوائدات قديمه‌نك ايجاب وقت و حاله نظراً تعديل و تسويه‌سيله كيفيت و كميتى معلوم و محدود اولمق اوزره بر تحت نظام و رابطه‌يه توثيق و ادخالى ايجاب حال و مصلحتدن كورينه‌رك اقتضاسى ميانهٔ چاكرانه‌مزده تذكر و تأمل اولندقده جريان ايدن مذاكراتك نتيجه‌سنك زيرده بند بند بيان وتحريرينه ابتدار اولنمشدر :

مادهٔ ١ درسعادت و بلاد ثلثه‌ده مجدداً انشا اولنه‌جق بالجمله خانه‌لرك اللى آرشوندن يوز آرشونه قدر ادنى و يوز آرشوندن ايكى يوز اللى آرشونه قدر اوسط و ايكى يوز اللى آرشوندن زياده اولانلر على العموم اعلى اعتبار اولنه‌رق ادناسندن آلتمش و اوسطندن يوز يكرمى و اعلاسندن ايكى يوز اللى غروش و قفس شكلنده تعمير اولنانلردن نصف رخصت خرجى آلنمسى و بوندن ماعدا تعميرات جزئيه‌دن خرج آلنميوب فقط ويريله‌جك رخصت تذكره‌سنك كاغد پاره‌سنك آلنمسى .

شرح :

بوندن بويله انشا و تعمير اولنه‌جق خانه‌لردن بو وجهله درجات ثلثه اوزرينه خرج آلنمسى مقدمه‌ده بيان اولنان نظام قديمه موافق ايسه‌ده تعيين اولنان درجاتك مقدارى بر نسبت مخصوصه ومعتدله اوزرينه اولميوب بونكله برابر خانه انشا ايده‌جكلرك ايچلرنده فقرادن و حريقزدكاندن بولنه‌جغى جهتله بورالرى دخى استثنا اولنه ماملش ايدوكنه مبنى شو خرج ماده‌سنك بر نسبت معتدله تحتنه قونلمسى لازمهٔ حالدن اولمغله بعدازين مجدداً و نظام جاريسنه توفيقاً كرك كاركير كرك اخشاب انشا اولنه‌جق خانه‌نك اختصار و جسامتى نه درجه‌ده اولور ايسه اولسون هر يوز ذراعنده يكرمى بش غروش خرج رخصتيه اخذى نسبت و اساس اتخاذ بر له اكا كوره مقدار ذراعى بالحساب مثلا ايكى يوز ذراعدن اللى و اوچيوز ذراعدن يتمش بش و دها يوقاروسندن بو قياس اوزره رسم آلنوب تذكره‌سى ويرلمسى و شو قدركه يوز آرشونه قدر اولان ابنيه اصحابى البته بى قدرت اوله‌جقلردن كرك حريقزده اولسون كرك اولمسون مرحمةً بونلردن خرج آلنميه‌رق بر وجه حسبى رخصت تذكره‌سنك اعطا اولنمسى وبو استثنا يالكز فقرا و حريقزدكان صنفلرينه مخصوص اولوب ذى قدرت بولنان كساندن فرضا باغچه‌سنه يوز آرشون و دها

نقصان کوشك یاپمق مراد ایدن اولور ایسه آنلردنده سائر ابنیهٔ جدیده اصولنجه خرج آلنمسی و قفس شکلنده تعمیر اولنانلردن دخی کذلك نقرا مستثنا اولمق یعنی یوز آرشوندن یوقاروسندن آلنمق اوزره مجدداً انشا اولنه‌جق ابنیه حقنده تنسیب اولنان اساساته تطبیقاً نصف خرج آلنه‌رق فقط تعمیرات جزئیه‌ده خرج ورسم آلنمامسی ویالکز ویریله‌جك رخصت تذکره‌سندن کاغد بها اولمق اوزره قرق پاره آلنمسی .

ماده ٢ بند اولده محرر بالجمله ابنیه‌دن خان و حمام و شربتخانه و کارکیر مغازه‌لرك مجدداً انشاسنده یوز اللی غروش وقفس شکلنده تعمیر اولنانلردن نصف رخصت خرجی آلنمسی وسائر اصناف دکانلرینك دخی اعلا ، اوسط وادنا اعتباریله اعلاسندن آلتمش واوسطندن اوتوز و ادناسندن اون بش غروش و قفس شکلنده تعمیر اولنانلردن کذلك نصف رخصت خرجی آلنه‌رق تعمیرات جزئیه‌یه محتاج اولان بومقوله دکاکین وسائره‌دن خرج آلنمیوب فقط اعطا اولنه‌جق رخصت تذکره‌سنك کاغد پاره‌سی آلنمسی .

شرح :

اشبو خان و حمام و شربتخانه و دکاکین مغازه ایله دکاکینك ابنیهٔ سائره‌دن معدود اولدیغی جهتله استثناسی لازم کلمز ایسه‌ده خان دکاکین مغازه کلیتلو کرا و نما حاصل ایدن شیئلر اولدیغندن یالکز بونلر دیکرلرندن فرقلی طوتلمغه متحمل اولمغله مجدداً یاپیله‌جق او مقوله کارکیر خان ومغازه‌دن آرشون باشنه بر غروش خرج آلنوب ماعداسنك تعمیر و انشاسنده اخذ اولنه‌جق خرجك تفرعاتی حقنده اولنه‌جق معامله ایکنجی بند شرحنده کوستریلن اصول و قاعده‌یه تطبیق اولنمق مناسب اولوب آنجق بونده دخی بعض جهت استثنائیه آرانمق لازم کلمکله مثلا ادرنه قپوسنده و بونك کبی دها سائر اوزاق یرلرده بولنان بر دکان ایله سلطان بایزیده‌ده و چارشو ایچنده و اطرافنده و اسکله‌لر جوارنده و غلطه‌ده و بك اوغلی جانبلرنده اولان مغازه‌لرك تجارتجه پك چوق تفاوتی اوله‌جغندن قیمتلری دخی اکا کوره اولمسیله بر دوروزی‌به طوتلمسنده عدالت بولنه‌میوب اولسه اولسه محللری شرف و اعتباریله و کدکلرینك رواج و قیمتلرینی تدقیق ایله بونلرك الك معتبرندن اللی و وسطندن یکرمی بش و ادناسندن اون ایکی بچق غروش خرج آلنمسی مرتبهٔ اعتدالده بولنه‌جغندن بو صورتك دخی بونلر حقنده اساس اتخاذیله اجرای ایجابی ابنیه مجلسنك دقت وحقانیتنه و بویله ایفاسی دخی تجارت نظارتنك اقدام و همتنه حواله قلنمسی .

ماده ٣ كونورى ياپيلان ابنيه‌نك مصارفى قاچ غروشه بالغ اولور ايسه بيكده حسابيله
اوچ غروش قونطوراتو خرجى و ابنيۀ اميريه و اوقاف همايونه متعلق كشف دفترلرى
زيرينه و حواله‌لى طشره اوراقى اوزرينه يازيلان مضبطه و اعلاماتدن ماعدا يالكز كدك
نقلنه و سائره‌يه دائر يازيله‌جق اعلاماتدن اللى غروشدن يوز غروشه قدر اعلام خرجى
آلنه‌رق بوندن زياده برشى آلنمامسى ..

شرح :

بو فقره كونورى ياپيلان ابنيه‌نك مصارفندن بيكده حسابيله اوچ غروش قونطوراتو
خرجى آلنمسى بولنده اولوب فقط ابنيۀ ميريه و اوقافيه و حواله‌لى طشره اوراقندن ماعدا
اعلاماتدن آلنه‌جق خرجك مقدارى قاعدۀ عموميه و اصول جاريه‌سنه منافى دوشه‌جكندن
يازيله‌جق او مثللو كدكات اعلامندن قيمت صحيحه‌سى اعتباريله غروش باشنه بر پاره خرجى
اعلام آلنمسى .

ماده ٤ كشف ابنيۀ عباد وتسويۀ نزاعه كيده‌جك خلفانك بهرينه يوزاللیشر غروش اجرت
يوميه ويرلمسى وپايدوس كيدن خدمه‌نك دخى يكرمى غروش اجرت المسى .

شرح

ابنيۀ ميريه‌نك غيرى شونك بونك ابنيه‌سندن طولايى نزاع وقوعنده كشف ومعاينه‌سنه
كيده‌جك خلفادن بهرينه بر كوننك ايش ايچون اللى و پايدوس مأمورينه هيچ بر خدمتى
اولميه‌جغى جهتله يكرمى غروش اجرت قدميه اعطاسى زياده‌جه كورونديكندن خلفادن
كيده‌جكلره يوميه يكرمى بش وپايدوس كوندره‌جكلره بونك نصفى اجرت ويرلمسى وفقط دكز
اشورى اوزاق محللره عزيمتلرى تقديرده بو اجرت كافى اوله‌ميه‌جغندن اقتضا ايدن قايق وحيوان
اجرتنك مدعى طرفندن بشقه‌جه اعطاسى و خلاف نظام بنا ياپيلوبده اصلاحى لازم كلرك
مأمور كوندرلديكى حالده نظام موضوعى اصحاب ابنيه يكده بيله‌ميه‌رك فقط ياپان قالفه‌نك
بهمحال معلومى اوله‌جغندن بر نوع جزا و امثالنه عبرتنما اولمق اوزره بونك كشفنه
وياخود پايدوس ايتديرلمسنه كوندريلان خلفا و خدمه‌نك تعيين اولنان اجرتنك
قالفه‌سندن النمسى.

ماده ٥ بالاده محرر خرج ورخصتدن بهر كون حاصل اولان آقچه دفتريله برابر ذخيره
خزينه‌سنه تسليم اولنمسى وما بناء اجمال دفترى عزتلو محاسبه‌جى افندى بنده‌لرى طرفندن
خاكپاى عالى نظارتپناهيلرينه تقديم قلنمسى.

شرح :

اگرچه النه‌جق خرج رخصتك تسيم وحفظی حقنده بيان اولنان صورت يولنده ايسه‌ده رخصت ايستيانك اول امرده استدعالری كاغدلری تجارت معاونی سعادتلو افندی‌يه كوندريلوب افندئ موما اليه طرفندن (بالحساب كيفيتی بيان اولنه) ديو محاسبه‌يه حواله اولنه‌رق ايجابی بالاجرا محاسبه‌جئ موما اليهك صحيله كاغدی كلدكده (خرجی تماماً وزنه‌يه بالتسليم رخصت تذكره‌سی ويريله) يوللو معاون موما اليه جانبندن تكرار اشارت اولنمدقجه تذكره ويرلمامسی و بهر كون اجمال دفتری محاسبه‌جئ موما اليه طرفندن تنظيم ومعاون موما اليه طرفنه ارائه‌وصح كشيده ايله حفظ ايتديرلمسی وسنه‌سی ختامنده حاصلات واقعه‌يه معلومات حاصل اولمق ايچون دفترينك باب عالی‌يه تقديم قلنمسی حاصلات واداره‌جه دها زياده انضباطی مستلزم اوله‌جغندن اولوجهله ايجابنك اجراسی .

ماده ٦ بو منوال مشروح خرج رخصتيه وبهرماه ويريله‌جك معاشدن فضله كورنديكی حالده خزينهٔ مرقومه‌ده توقيف اولنه‌رق تلفات ظهور ايتديكی صورتده تعويضاً اكمال قلنمسی.

شرح :

اشبو بندده كوستريلديكی وجهله حاصل اوله‌جق فضله‌نك ايلروده وقوعبوله‌جق تعويضاته قارشولق صورتنده توقيفی امور طبيعيه‌دن اوله‌جغندن موجبنجه اقتضاسنك ايفاسی.

ماده ٧ بهرماه ظهور ايده‌جك مصارف متفرقه وقرطاسيه بهاسی و سائره‌نك محل صرفی و مقداری كوستريله‌رك دفتری تقديم قلنديغی حالده قبول بيورلمسی .

شرح :

مصارف متفرقه و قرطاسيه و سائره‌نك محل صرف و مقداری كوستريله‌رك فاحش شی كورلمديكی حالده تقديم اولنه‌جق دفتر موجبنجه قبولی كذلك طبيعت مصلحت ايجابندن اولمسيله اولوجهله تسويهٔ اقتضاسی .

ماده ٨ بالاده كوستريلديكی وجهله اصول ابنيه‌نك صورت ديكره تحويلندن اعتباراً شمدی‌يه قدر مجلس اعضاسيله كتبه و خدمه و سائره‌يه غير از مصارف متفرقه رخصت تذكره‌سی و اعلامات خرجی حاصلاتندن ماه بماه ويريلن يكرمی ايكی بيك بش يوز غروشه بالغ اولوب بو كره خرج مذكورنظامی درجه‌سنه تنزيله بعدما آلنه‌جق خرجك مأذونات قديمه‌يه و ايجاب وقت وحاله كوره تعيين وتحديدی صره‌ده مأمورين موما اليهك معاشلری

دخی اون بش بیك طقوز یوز طقسان غروشه تنزل ایدیله‌رك آرتق مأمورین موماالیهمك تنزیل و تنقیحه تحملی قالمیوب بو وجهله تسویه‌سی لازمه‌دن بولنمش واولبابده مأمورین موماالیهم بنده‌لرینك اسامی و مقدار معاشلرینی مبین تنظیم اولنان دفتر مربوطاً تقدیم قلنمش اولمغله بو بابده وخصوصات سائره حقنده وهرحالده امر و فرمان حضرت من له‌الامرکدر.

شرح :

واقعا اشبو حاله کوره مأمورین موماالیهمك معاشلرینك تنزیل و تنقیح قبول ایدن محلی قالمامش اولدیغندن بر موجب استیذان تسویه‌سی لازم کله‌جکی مثللو اعضای موماالیهم دخی رتبهٔ کافیه‌ده کورندیکنه مبنی مقدمجه متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیه منطوق منیفی اوزره اعضالقدن اخراج قلنان اسعد افندی‌نك یرینه اخرینك تعیینندن صرف نظرله معاشنك ذکر اولنان معاشات یکونندن طی ایدلمسی .

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده تعمیر اولنان خانه، ابنیه وسائره‌دن آلنه‌جق خرجلرك تحدیدیله اتخاذ اولنه‌جق اصوله توفیقاً اشبو النه‌جق خرج حاصلاتندن ابنیه مأمورلری معاشلرینك تسویه‌سی استیذانینه دائر تقدیم قلنان ابنیه مجلسنك چندبندی شامل برقطعه لایحه‌سی مجلس والایه لدی الحواله او بابده جریان ایدن مذاکرات مذکور لایحه‌نك اخراج ایتدیریلان صورتنك بندلری بالالرینه سرخ ایله ترقیم و اشارت اولندیغندن اولوجهله اجرای ایجابی تنسیب وعتبهٔ علیای جناب خلافتپناهیدن استیذان اولنه‌رق ارادهٔ سنیهٔ جناب ظل‌اللهی دخی اول مرکزده متعلق و شرفصدور بیوریلوب ذکر اولنان صورت ایله مأمورین موماالیهمك اسامیسنی مبین دفتر مربوطاً کوندرلمش اولمغله منطوق عالیسی و سرخده بیان اولندیغی وجهله اجرای اقتضالرینه اعتنا و همت اولنمق اوزره ٧ ب ١٢٦٨ تاریخنده تجارت ناظری دولتلو پاشا حضرتلرینه خطاباً بیاض اوزرینه فرمان عالی صادر اولمغین اقتضای تسویه‌سی تجارت محاسبه‌سندن لدی السؤال مربوط لایحه صورتیله معاش دفتری بعبارتها تجارت محاسبه‌سنه قید ایله بالاسی دفترلی ایجاب ایدن علم وخبرلرینك تحریر و اعطاسی اقتضا ایده‌جکی درکنار اولنه‌رق موجبنجه علم وخبرلری ویرلمك فرمان سامی بیورلمغین تجارت محاسبه‌سنه قید ایله کیفیت معلوم اولمق ایچون ابنیه مجلسنه دخی اشبو علم خبر ویرلدی.

٢٠ جا ١٢٦٨

دفتر صورتی

اعضادن حاجی اسماعیل افندی	اعضادن راشد افندی	اعضادن حاجی صالح افندی
غروش	غروش	غروش
٢٠٠ اوقاف خزینه‌سندن	٢٠٠ اوقاف خزینه‌سندن	٢٠٠ اوقاف خزینه‌سندن
١٣٠٠ حاصلاتدن	١٣٠٠ اوقافدن	١٣٠٠ حاصلاتدن
١٥٠٠	١٥٠٠ حاصلاتدن	١٥٠٠

رفیقی خواجکاندن ثابت افندی	مجلس کاتبی خواجکاندن رفعت افندی	اعضادن حاجی حافظ علی افندی
		٢٠٠ اوقاف خزینه‌سندن
٧٥٠	١٥٠٠	١٣٠٠ حاصلاتدن
		١٥٠٠

دفتر کاتبی راشد افندی	دیگر رفیقی ثابت افندی	دیگر رفیق حقی افندی
٥٠٠	٥٠٠	٧٥٠

تذکره کاتبی راشد افندی	مقید ابراهیم افندی	رفیقی راغب افندی
٤٠٠	٢٥٠	٣٠٠

خلفادن متقاعد صوفی خواجه افندی	حاصلات کاتبی عثمان افندی
١٥٠	٤٠٠

سابق استانبول مأموری اسماعیل اغا	درسعادت و بلاد ثلاثه ابنیه مأمورلری
٢٠٠	٦ نفر بهری ٣٠٠
	١٨٠٠

تجارتخانه امامی افندی
٢٠

قهوه‌جی و سر خدمه
١٠٠

ابنیه دائره‌سی اوطه‌جیلری	خدمه‌دن متقاعد کوچوك محمد اغا	خدمه ١٨ کشی بهری ٣٠
	٣٠	٥٤٠

٢ نفر بهری ١٢٥	خدمه حمالیه‌سی	تجارتخانه قپوجیسی
٢٥٠	٣٠	٢٠

یکون
١٥٩٩٠

۸ تموز ۱۲۸۴ تاریخلی تقویم وقایعده کوریلن انشاآت رسمنك عفوی حقنده‌کی تبلیغ رسمینك ده بو بحثك نهایتنه علاوه‌سی تنسیب اولنمشدر .

درسعادت و طشره‌ده ابنیه انشاآت و تعمیراتی ایچون ابنیه اصحابندن بر طاقم رسوم آلنمقده اولوب اگرچه بو صورتله ابنیه انشاآت وتعمیراتندن رسومات آلنمسی خزینهٔ دولته باشلیجه بر کار و منفعت جلبی نیتیله اولیه‌رق یالکز ابنیه نظامنامه‌سنك احکامنی اجراده استخدام اولنان مأمور ومهندسلرك معاشلرینی چیقارمق و برده بعضاً مملکتجه لازم اولان تنظیماته مدار اولمق ایچون یاپلمش بر شی دنیله‌بیلور ایسه‌ده بونك اساسی یا برخالی عرصه‌یه یاپیلان مسکن وعقارك انشاسی ویاخود خراب بر بنانك تعمیری مقابلنده والحاصل ایکی صورتده دخی معموریته خدمت آره‌سنده متفرق برویرکو استیفا ایتمکدن عبارت اولوب طشره‌لرده هرشهر و قصبه‌نك تزیینات بلدیه‌سی ایچون املاك ویرکوسی فضله‌سندن دولتجه بر مقدار شی تخصیص اولنه‌رق بونلر مجالس بلدیه واسطه‌لریله احتیاجات مملکتجه صرف ایدلمکده ایکن برده املاك ویرکوسی احداث ایدن ابنیه‌نك انشاسندن ویا تعمیرندن رسومات آلنمق بك آغیر کله‌جکنه ودرسعادتده دخی حریق کبیردن صوکره محترق اولان یرلرده انشا اولنه‌جق ابنیه‌رسمدن معاف طوتیلوب بو معافیتك تسریع انشا آتجه فائده‌سی کورلمش اولدیغی مثللو درسعادتك هر طرفنده تشکیلی مقرر اولان دوائر بلدیه‌نك کشادیله ایشه باشلادقلرنده غاز اشعالی وسوقاقلرك تنظیم و تنظیف و توسیعی وعمومك هر درلو استراحت واحتیاجنك تسهیلی مقابلنده املاکدن بر مقدار شی آلنه‌جغندن اول حالده ابنیه انشاآت وتعمیراتی رسومنك بقاسنه حاجت و محل قالمیه‌جغنه بناءً رسومات مذکوره‌نك طشره‌لرجه مجالس بلدیه‌سی تشکیل ایدن یرلرده شیمدیدن ودرسعادتجه دوائر بلدیه محللرینك کشادیله احتیاجات مملکت ایچون ویرکو آلندقده الغاسنه شورای دولت هیئت عمومیه‌سنك قرار مذکره‌سی موجبنجه بالاستیذان ارادهٔ محاسن افادهٔ حضرت پادشاهی شرفصدور بیورلمشدر .

واردات دولتك هر نوعنده آرانیلان شی منبعنك مشروع و خلقجه مقبول اولمسی قضیه‌سی اولوب اشبو ابنیه رسوماتنك وضعندن دولتجه برنوع فائده ملتزم اولسه‌بیله جریاننده عمومك خشنودیسی حاصل اولمدیغی کبی ترقیٔ معموریته دخی مانع اولدیغی آکلاشلدیغندن و ولی نعمت بی منتمز پادشاه مراحم اکتناه افندمز حضرتلرینك افکار لطف آثار ملوکانه‌لری عموم تبعهٔ پادشاهیلرینك هر یوزدن وایه‌مند نعم رفاه واسایش

اولملری قضیهٔ خیریه‌سنه معطوف اولدیغندن ایشته بوامنیهٔ عالیٔ جهانقیمتك براثر جدیدی دخی رسومات مبحوثه‌نك الغاسی حقنده ویریلان قرار مقرون مساعدهٔ سنیهٔ ملوکانه‌لری بیورلمش اولمغله دعای تمادیٔ عمر وشوکت ظل اللهینك یاد و تکریریله برابر اعلان وتبشیر کیفیته ابتدار قلندی .

اوچنجی بند

انشا آته مساعده ایدیلن محللر

درسعادت و بلاد ثلثه دنیلن استانبولك سور داخلنه تصادف ایدن درسعادت قسمندن ماعداسنده هر کس ، هر ارزو ایتدیکی محلده بنا یاپاماز و تنظیمات خیریه‌یه کلنجه‌یه قدر شیمدیکی کبی شهرك آله‌بیلدیکنه توسعنه میدان ویرلمزدی . بناءً علیه نره‌لرده بنا یاپلق لازم کله‌جکنی حکومت تعیین ایدر و حدود معینه خارجنده انشا آته صورت قطعیه‌ده ممانعت ایلردی . هر شیئده اولدیغی کبی بو مسئله‌ده مأمورین مائده‌سنك دورلو دورلو سوء استعمالاته توسل ایده‌جکلری طبیعی ایدی .

دیوان همایون قیوداتی بو بابده بر خیلی وثیقه‌یی احتوا ایتمکده‌در . بونلردن بر دانه‌سی هم نمونه اولمق هم ده اوائلده حدود معینه خارجنده انشا آت و قوعی نه کبی قواعد و مراسمه تابع طوتلمش اولدیغنی ارائه ایتمك اوزره عیناً درج ایدلمشدر :

اوخانس و کیغورق نام ذمیلرك بوندن اقدم درسعادتمده وقوعبولان حریقده خانه‌لری محترق اولمش اولدیغندن جنتمکان مرحوم سلطان بایزید خان طاب ثراه اوقافی مسقفاتندن اورته کویده ازمیرلی اوغلی سوقی جوارنده کائن توربه و بنفشه نام نصرانیه‌لر ایله باتمسك وقف متصرف اولدقلری معلومة الحدود عرصهٔ خالیه اوزرینه بر باب خانه انشا ایلملرینه رخصت سنیه ارزانی بیورلمسنی مبارك رکاب جهانتاب ملوکانه‌مه عرضحال تقدیمیله استدعا واسترحام ایلدکلری اجلدن قید لدی المراجعه مشار الیهك جامع شریف و عمارت عامره‌لری اوقافندن غلطه جبایتنه تابع اورته کویده ذکر اولنان ازمیرلی سوقنده کائن منازل آره‌سنده واقع معلومة الحدود عرصهٔ خالیه‌یه نفعاً للوقف بنا احداث ایلمك اوزره مرسومان اوخانس و کیغورق ایله خچادور و بیلازکجی اوغلی بوغوص ذمیلر و توربه و بنفشه و سائر معلوم الاسامی کسان اوزرلرنده اولدیغی وقفیهٔ مشار الیه دفترلرندن و سودلیجه‌دن روم ایلی قاواغنه‌و قاضی قریه‌سندن اناطولی قاواغنه وارنجه واقع قصبات و قرا سواحلنده وایوب قصبه‌سندن یدی قله‌یه وارنجه خارج سوروده عن اصل اثر بنا اولمیان عرصهٔ خالیه

اوزرلرینه بوستانجی باشی و غلطه ویوده‌سی و معمار باشی اذن تذکره‌سی و مجرد قاضی ونائبك اعلامیله و متولیٔ وقف و تیمار وزعامت ملتزمی تمسکیله وضع اساس ونصب ستون اولنمیوب اذنی مشعر مصحح فرمان عالی اولمدقجه بنا احداث اولنمامق وهر کیم بلا فرمان بنایه مباشرت ایدر ایسه درعقب منع واسم و رسملریله اعلام اولنمق و اکر اغماض وتسامح ویاخود ممضی اذن تذکره‌سی اعطا اولنور ایسه اذن ویرنلر و اخباری اوزرینه منعی لازم ایکن اغماض ایدنلر تأدیب ودیوارجی ونجار طائفه‌سی کورکه وضع ایله ترتیب جزا اولنمق واشبو نظام دستور العمل طوتلوب خلافی حرکت وقوعنه رخصت کوسترلمامك اوزره تواریخ مختلفه‌ده غلطه اسکدار وخاصلر قاضیلرینه وخاصه بوستانجی باشیسی ومعمار آغا و غلطه وویووده‌سنه خطاباً صادر اولان اوامر علیه‌مك تأکیدینی حاوی طقسان آلتی و ایکی یوز تاریخلرنده بشقه وفیمابعد استانبول ، غلطه و اسکدار ومضافاتی و ایوب حوالیلرنده اثر بنا اولمیان عرصه اوزرینه بوستانجی باشی و غلطه وویووده‌سی ومعمار باشی اذن تذکره‌سیله ومجرد قاضی ونائب عرضلریله ومتولیٔ وقف وتیما وزعامت ملتزمی تمسکیله وضع اساس ونصب ستون اولنمق خصوصنه کمسنه جسارت ایتمیوب واذنی مشعر مصحح فرمان عالی آلمقسزین هرکیم بنایه مباشرت ایدر ایسه درعقب منع و اسم وشهرتیله اعلام اولنمق و اکر اغماض و مسامحه ویاخود ممضی اذن اعطا اولنور ایسه اذن ویرنلر و اغماض ایدنلر تأدیب قلنمق اوزره نظام قویه‌یه ربط اولنمش اولدیغی مثللو کفره خانه‌سنه صو صاتلمق و حمام یاپلمق فی الاصل ممنوعاتدن اولمغله بو خصوصه دخی بغایت دقت و اعتنا اولنوب خلافی حرکته جسارت ایدنلر مظهر اشد عقوبت و خلاف نظام حرکت ایدری اولور ایسه بالتحری تأدیبلرینی انها ایلمك معماران و بتخصیص معمارباشیلرك وظیفهٔ ذمتلری اولمغله اویله بر وضع وقوعه کلور و اخبار اولنماز ایسه مأمورلر تأدیب وصویولی بنا ایدن صو یولجی و حمام انشا ایدن دولکر قالفه‌سی بنانك اوزرینه صلب وبر تقریب محلات آره‌لرنده محترق عرصه اوزرینه بنا مراد ایدنلری وخانه‌سی وپالیسی درونده واقع عرصهٔ خالیه‌یه قصر و اوطه بناسی و کهنه‌سی تعمیر اراده‌سنده اولانلری مغایر قدیم بی‌وجه منع ایله اضراردن مباعدت اولنمق و اشبو نظام دستور العمل طوتلمق اوزره باخط همایون شاهانه تواریخ مختلفه‌ده صادر اولان امر شریفك تأکیدینی حاوی ایکیوز یکرمی التی سنه‌سی ذالقعده‌سنك یکرمی سکزنجی کوننده استانبول قاضیسنه و شهر امینی و معمارباشی و ایوب و غلطه و اسکدار قاضیلرینه و بوستانجی باشی آغایه خطاباً باش محاسبه‌دن بشقه بشقه صادر اولان اوامر علیه قیدلری دیوان همایوندن

بعدالاخراج عرصهٔ مذکوره معمار آغامعرفتیله کشف و تحقیق ایتدیریله رك کیفیت واقتضاسی اعلام اولنمق اوزره خصوص مزبور غلطه قاضیسی فضیلتلو افندی ایله اوقاف مفتشی افندی‌یه لدی‌الحواله ذکر آتی خصوصك محلنده معاینه و تحقیقی ایچون جانب شرع غرادن ارسال اولنان باش کاتب احمدرفعت افندی و بالمعیه رؤیته مأمور نظارت حضرت شیخ‌الاسلام سلمه‌السلامیده آسوده اوقاف مفتشی مدرسین کرامدن محمد عارف افندی طرفندن مرسل کاتب السید مصطفی افندی و معمار خاصه خلفاسندن احمد ممتاز و محمد خلیفه‌لر ایله (٧٦) نظارت حضرت مشارالیهده آسوده مرحوم ومغفرتنشان سلطان بایزیدولی خان علیه‌الرحمة والغفران حضرتلری وقفندن محروسهٔ غلطه‌یه مضافه اورته‌کوی حدودی داخلنده واقع اثر بنا اولمیان ذکر آتی وقف عرصهٔ خالیه اوزرینه واروب مضبوط‌الاسامی مسلمین حضورلرنده عقدمجلس شرع عالی ایتدکلرنده عرصهٔ مذکوره‌یه اون قطعه متولی تمسکاتی منطوقلرنجه بالاجارتین متصرفلر اولان قپامه‌جی کیفورق وقرنداشی اوخانس ولد یوردام اوخان نام ذمیلر وشخصی معرفه بنفشه بنت اوخانس نام نصرانیه اصالةً وصراف خچادور ولد چراقاغوبجان نام ذمی ایله توربه بنت ابراخام واغیا بنت استفان نام نصرانیه‌لر و آرتین ولد اوخانس نام ذمی طرفلرندن وکیل شرعیلری قیومجی یورتقالا وغلی اویس ولد استفان و بیله‌زکجی اوغلی بوغوص ولد آرتین نام ذمی طرفندن کذلك وکیل شرعیسی تجاردن دیکر کیفورق ولد آندون نام ذمیلر

(١) لسانعزده بنایاپانلره یعنی دولکر و معمارلره قالفه دنیلدیکی معلومدر. بو تعبیر «خلیفه» ویا بونك جمعی اولان «خلفا» دن محرفدر. محررات عتیقه‌ده معمار قالفه‌لری، نجار قالفه‌لری دنیلدیکی کورلمکله برابر ١٠٢٨ نجی صحیفه‌ده محرر «کشف ابنیهٔ عباده وتسویهٔ نزاعه کیده‌جك خلفانك» تعبیری ده بو کلمه‌نك طرز استعمالی کوسترمکده‌در. ١٢٨٥ سنه‌سنه‌قدر ابنیه اداره‌سنده استخدام ایدیلن معمارلره خلفا دنیلمکده اولدیغنه ١٠٢٤ نجی صحیفه‌ده مندرج ابنیه دائره‌سی قادروسی ده دلالت ایتمکده‌در.

خلیفه، وکیل ویا معاون معناسنه‌در. ابتدا حضرت پیغمبره وکالت ایدن خلفای راشدینه اطلاق اولنمشدر. مع‌مافیه احکام قرآنیه‌یه نظراً حضرت آدم‌ده یر یوزنده جناب حقك خلیفه‌سیدر. مرور زمانله هر نره‌ده بر آمر، برباش کورلمش ایسه اونك رفاقت ومعیتنده بولنانلره «خلیفه» اطلاق علم اولمشدر. مثلا باب عالی‌ده جالندن آمدجی بکك معیتنده بولنان کتبه‌یه آمدی خلفاسی دنیلدیکی کبی مکتب خواجه‌سنك معیتنده و رفاقتنده بولنان ذاته‌ده مکتب خلیفه‌سی (قالفه‌سی) دنیلمکده‌در.
شو ایضاحاتدن مستبان اولور که بو تعبیر بعض محللرده لسان عربده مستعمل اولدیغی کبی تلفظ وتحریر ایدلمکده وبعض یرلرده (قالفه) صورتنده قوللانلمقده‌در. باب دفترداری یعنی مالیه نظارتی خلفاسندن اولان مشهور کاتب چلبی‌نك بالخاصه اوروپالیلر نزدنده شایع اولان عنوانی‌ده (حاجی قالفه) در. بو وثیقه‌لرده مستعمل اولدیغی کبی الیوم معمارلره (قالفه) دنیلمسی بونلرك معمار باشی‌نك خلیفه‌سی ازجمله بو کبی کشف ایشلرنده وکیلی اولمسندن ایلری کلمکده‌در. بالاخره عمومیتله ـ بالطبع غیر مسلم ـ معمارلره اطلاق اولنمشدر.

وكالةً حاضر اولدقلری حالده مجلس معقود مذكورده وقف مزبورك حالا بالفعل متولیسی اشراف قضاتدن محمد عارف افندی طرفندن مرسل وكیل مسجلی مشاهره كانبی السید حسن افندی ایله السید الحاج علی حاضر اولدیغی حالده قریۀ مذكوره حدودی داخلنده كائن مشارالیه سلطان بایزید ولی خان وقفی مسقفاتندن اولوب اشبو درونده عقد مجلس شرع عالی اولنان اطراف اربعه‌دن ازمیر سوقی تعبیر اولنور طریق عام و وقف مذكوردن تصرفمزده اولان منزل وقره مصطفی پاشا وقفندن مرسومه منكشه نصرانیه و شكرجی اوغلی یاصف یهودی تصرفلرنده اولان منزللر وموكل مرسوم صراف خچادور ذمی تصرفنده اولان بوستان و دره ویكی محله‌یه كیدن طریق عام ایله محدود اثر بنا اولمیان عرصۀ خالیه سنوی بدل عشر مقاطعۀ معلومه ایله تصرفمزده ایكن عرصۀ محدودۀ مذكوره قیالق اولوب حبوبات زرعی واشجار غرسی ممكن اولمیوب اول وجهله عرصۀ محدودۀ مذكوره ایله انتفاع اولنه‌مدیغندن بهر شهر اجارۀ مؤجلهٔ معلومه ایله جانب وقفدن بزمله مؤكلون مرسومونه ایجار واوزرینه بنا احداث ایتمك اوزره طرف وقفدن اذن ویریلوب بز و موكلون مرسومون دخیماللریمزدن خرج و صرف ایله تبرعاً للوقف بعض محللرینه منازل بنا واحداث مراد ایلدیكمزده بعض كمسنه‌لر ممانعت ایتملریله عرصۀ محدودۀ مذكوره‌نك معماران مذكورونی مساحه‌لریله اوچ یوز ذراع یكی محله طریقیله و ایكی یوز بش ذراع منازل مذكوره طرفی ویوز اللی ذراع دره طریقیله محدود و تربیعاً اوتوز یدی بیك سكز یوز یتمش بش ذراع عرصۀ خالیه‌نك بعض محلی اوزرینه منازل بنا واحداث واكثر محلی منازل مذكوره‌نك آچقلنی اولمق اوزره ترك برله بعضیسنده كندومز متمكن و بعضیسنده اهل عرض كروهندن طالبلرینه بارأی متولی فراغ و قصرید مرادیمز اولدیغنه بناءً بروجه مشروح اذن و رخصتی حاوی یدیمزه بر قطعه فرمان عالیشان اعطاسی بزمله موكلون مرسومونك مطلوبلریدر دیو وكیلان حاضرون مرسومان ایله متولی وكیلی حاضر مزبور السید حسن افندی‌نك تصدیقیله استدعا و استرحام ایتدكلرنده فی‌الحقیقه عرصۀ محدودۀ مذكوره قیالق اولوب حبوبات زرعی واشجار غرسی ممكن اولمیوب اوزرینه منازل بنا و احداثی وقف مزبوره خیر محض و منافع اولوب محذوری دخی اولمدیغی معماران مزبورون و اهالیسندن امام مصطفی بن الحاج احمد و محمد سعید بن الحاج سلیمان . . . . و سائر اللی نفردن متجاوز كمسنه‌لرك علی طریق الشهاده خبر ویردكلرینی كاتبان مزبورون محلنده كتب و تحریر و معاً مبعوث امناء

شرعله هر بری علی وقوعه مجلس شرعه انها وتقریر ایدوب لکن درکنار اولنان نظامه نظراً عرصهٔ مذکوره اوزرینه بنا احداثنك بشقه محاذیری وارمیدر؟ شهرامینی سعادتلو افندی طرفندن استعلام اولنه‌رق خصوص مزبور رکاب همایون حضرت پادشاهی یه لدی العرض عرصهٔ محدودهٔ مذکوره اوزرینه بنا احداثی وقف مزبوره محض خیر اولدیغی تقدیرجه نفعاً للوقف بنا احداثنه مساعده ویاخود برموجب فرمان عالی عدم مساعده شقلرندن قنغیسنه ارادهٔ علیهٔ شاهانه سنوح وصدور ایدر ایسه اول وجهله جانب وقف مشارالیه وشهرامینی افندی یه وبوستانجی باشی آغایه ومعمار آغا طرفلرینه علم و خبرلری اعطاسی غلطه قاضیسی ومفتشین موماالیهما طرفلرندن بالاشتراك اعلام اولنمش وکیفیت شهرامینی افندی موما الیه طرفندن دخی لدی الاستعلام عرصهٔ مذکوره اوزرینه بنا احداثنك ضرورت حاله نظراً محاذیری معلوم اوله‌میوب آنجق عرصهٔ مذکوره اصحابنك استدعالری محل مزبوره رعایا منزللری انشاسی استرحامندن عبارت اولدیغی ظاهر ورعایا منزللری کارکیر اولمامق وحمام یاپلمامق وصو صاتلمامق مقدما ویریلن نظام مقتضاسندن ایدوکی بدیهی وباهر اولدیغندن بحثله برموجب نظام خصوص مزبور مبارك رکاب همایون شاهانه یه عرض واستیذان اولنه‌رق نوجهله امر وارادهٔ سنیه تعلق ایدر ایسه اکا کوره تنظیم واجراسی ایجاب مصلحتدن ایدوکنی اعلام ایدوب کیفیت خاکپای مکارمسای جناب جهانداری یه عرض اولندقده عرصهٔ حالیهٔ مذکوره اوزرینه انشای منازل خصوصنده برکونه محاذیر اولمدیغی بیان اولنمش ایسه‌ده مقدما ویریلن نظامه خلل کلمامك اوزره نظام مزبورینه تأکید قلنه‌رق اولوجهله اجراسنه ابتدار اولنسون دیو مبارك خط شریف شوکتردیف شاهانه شرفبخش صدور اولمغله موجبنجه عمل وحرکت اولنمق اوزره دیوان همایونده اولان قیدینه شرح ویریلوب باش محاسبه یه دخی علم وخبر اعطا اولنمق مضمونده ایکی یوز قرق اوچ سنه‌سی محرم الحرام غره‌سی تاریخنده صادر اولان فرمان عالی منطوقی اوزره کیفیت دیوان همایون طرفنده اولان قیدی محلنه شرح ویرلمکله باش محاسبه یه علم وخبر اولمق اوزره اشبو صورت ویرلدی . اواخر ج ١٢٤٣

---

(١) دیوان همایون مهمه دفتری نومرو ٢٤٢

دردنجی بند

انشا آتك نوعی [كارکیر واخشاب ابنیه]

استانبولده، طوپقپو سراییله جامع ، مدرسه ، عمارت، کتبخانه وتربه کبی مبانیٔ عالیه ایله خانلردن ماعدا ابنیه‌نك اخشاب اولدیغی معلومدر. بیزانسلیلر زماننده‌ده معابدوسرایلر ایله فنار وغلطه طرفلرنده بعض مبانیدن ماعداسنك اخشاب اولدیغی ظن ایدلمکده‌در . اخشاب ابنیه‌یه هوس ایدلمسی زلزله قورقوسنه عطف اولنمقده ایسه‌ده کارکیره نسبتله اخشاب ابنیه‌نك دها اوجوز میدانه کلمسی کرك بیزانسلیلری کرك عثمانلیلری بوطرزده بنا انشاسنه سوق واماله ایتمش اولدیغنه شبهه یوقدر. حالبوکه برشهرده اخشاب ابنیه‌نك کثرتی صیق صیق حریق وقوعنی ایجاب ایتدیردیکی ایچون قیودات قدیمه‌ده قانونی سلطان سلیمان دورندن اعتباراً منع حریق ایچون تدبیرلر اتخاذینه مجبوریت حاصل اولدیغی کورلمکده‌درکه بوخصوصلر اونجی بابده آیریجه ایضاح ایدلمشدر .

مع مافیه استانبولده نفوس تکثر ایتمدن اول بویوك بویوك کارکیر قوناقلر ، واسع باغچه‌لر وبوستانلر ، برخیلی میدانلر بولندیغی معلوم اولوب بونلر مرور زمانله اورته‌دن قالقه‌رق هرطرفه اوفاق اوفاق اخشاب ابنیه یاپلدیغی آكلاشلمقده‌در . ازجمله صورتی اونجی بابه درج اولنان (۱۱۳۱) تاریخلی وثیقه‌ده بوجهت شوصورتله بیان اولنمقده‌در :

« بوندن اقدم محروسهٔ استانبولده واقع دیوارلری رفیع ، کارکیر اوطه‌لری و واسع حولیلری وباغچه‌لری مشتمل و وافر سرایلر اولمقله حریقه سد وسهولتله سوینمسنه سبب اولور ایکن براز مدتدن بری بعض کیمسه‌لر ونجار قالفه‌لری پیدا واول سرایلری بر طریقله تملك وتدریج ایله بنالرینی قلع وکندولره عقار اولمق اوزره تخته‌دن وچوردن چوبدن ضیق وبربرینه متصل اوطه‌لر یاپوب بومنع حریقه سبب اولان سرایلاری مضمحل ایلدکلرندن ماعدا عیاذاً بالله‌تعالی حریق ظهورنده اطفاسنه امکان اولمیوب یاپدقلری اوطه‌لر حریقك امتدادینه باعث ودخی نیجه مفاسدی مؤدی اولمغین ... »

هریالغین عقبنده حالا مرعی اولدیغی کبی اوجه‌ده حکومت منع حریق ایچون بعض

تدابیر ومقررات اتخاذ ایدردی . بو میانده مبانی نك کارکیر اولمسی ایچون ده مختلف تاریخلرده بر چوق نظام وضع ایدلمشدر . نظاملردن بعضیلری شونلردر :

استانبول قاضیسی عزتلو فضیلتلو افندی حضرتلری

استانبول وتوابعنده واقع بیوت و دکاکین وسائر ابنیه مستعد آفت حریق اولان الواح واخشاب وبداوره ایله بنااولندوغنده بقضاءالله تعالی اکثری محترق اولوب عبادالله متضرر اولمغله استانبولده بعدالیوم مجدداً خانه ودکاکین وسائر ابنیه مراد ایدنلردن بر فرده الواح واخشاب وبداوره ایله بنایه رخصت ویرلمیوب آفت حریقدن محفوظ اولمق ایچون دیار حلب وشام وسائر آناطولیده اولان ابنیه کبی هرکس حالنه کوره طاش وکرج وچامور ایله بنا ایلیوب و کرپی صچاق یاپوب حاصلی بنا خصوصنده وقوف وشعوری اولانلر ایله بحفظه الله تعالی آفت حریقدن مصون اوله جق بروجه معقوله افراغ ایلیوب کماینبغی اهتمام اولنمق بابنده خط همایون شوکتمقرونمله فرمان عالیشانم صادر اولمغین ایمدی وارد اولان امر جلیل الشانی سجل محفوظه قید وخاصه معمار آغا ایله سائر بنا امورینه قاریشانلره محکم تنبیه وتأکید ایلیه سز که فیما بعد مجدداً خانه ودکاکین وسائر ابنیه مراد ایدنلردن برفرده الواح واخشاب وبداوره ایله بنایه رخصت ویرلمیوب آفت حریقدن محفوظ اولمق ایچون دیار حلب وشام حاصلی آناطولیده اولان ابنیه کبی هرکس حالنه کوره طاش ، کرج وکربیچ وچامور ایله بنا ایلمك اوزره صادر اولان فرمان عالیشانمك مضمون منیفی اجراسنه اهتمام ایدوب ممنوع اولمیانلری اسم ورسملریله اعلام ایلیه لر دیو بیورلدی .

۱۵ ل ۱۱۰۷ (۱)

استانبول قائممقامی وزیر محمد پاشایه واستانبول قاضیسنه وسکبان باشی وخاصه معمار باشی آغایه

استانبول ومضافاتندن اولان محللرده واقع خان ودکاکین وسائر ابنیه نك اکثرینك اجراسی مستعد حریق اولان اخشاب والواح وبداوره مقوله سندن وبربرلرینه متلاصق ومتقارب اولدیغندن ناشی بقضاءالله تعالی حریق واقع اولدقده دفعی متعسر و نیجه عباداللهك مسکن ومأوالری واموال واشیالری محترق اولدیغی بوندن اقدم سمع همایونمه لاحق اولدقده بومقوله ضرر وبلوادن عباداللهی صیانت ایچون اول مقوله خان ودکاکین عرصه لری اوزرینه من بعد الواح واخشاب وبداوره مقوله سندن بنالر اولنمیوب کارکیر بنااولنمق اوزره امر شریف صادر اولمشکن حالا بقضاءالله تعالی بودفعه استانبولده واقع حریقده محلات آره لرنده و بعض محللرده اولان

(۱) استانبول قاضیلغی سجلی . نومرو ـ ۲۲

یکرمی بش مقداری خانك جملەسنك بناسی الواح و اخشابدن اولوب اکثرینك دولمه تعبیر ایتدکاری دیوارلری دخی اول مقوله تخته ایله مسدود و حریق مزبورده محترق اولمغله اصحابی ینه الواح و اخشاب ایله بنا مراد ایلدکلرنده اطراف و اکنافده اولان فقرا و ضعفاسی دیوان همایونمه اعلام حال ایتملریله ماوالد کرخانلر اصحابی عرصه‌. . اوزرینه طبقه طبقه تخته اوطەلر بنا و مستأجرلری دخی بالجمله ارازل اشخاص اولوب ذکر اولنان پارمق قپولرك داخلنده بولنمغله کیجەلری قولده کزمن ضابطلرك اول محللره اوغرامیوب فساد و شناعت وموجب حریق اولور حالت ظهورندن متضررلر وامنیت کندولردن مرتفع اولدوغن اخبار ایدوب و اول مقوله خان ودکاکینك الواح واخشاب ایله بناسنه قطعا رضای همایونم اولمیوب جملەسی کار کیر بنا ایتدیرلمسی فرمانم اولمغین ایمدی سز که وزیر مشار الیه ومولانای موما الیه و سکبان باشی و خاصه معمار باشی‌سز اشبو امر شریف واجب الامتثالم وصولنده فیمابعد استانبولده و مضافاتندن اولان محللرده الواح و اخشاب وپداوره مقولەسیله خان ودکاکین بنا اولنمیوب محترق اولان عرصەلر اوزرینه خان و دکاکین مراد ایدنلر کارکیر ایتدیردوب والواح واخشاب و پداوره مقولەسیله خان ودکاکین بنا اولنمامق اوزره مقدما شروط و قیودی متضمن صادر اولان فرمان همایونم موجبنجه بو دفعه دخی محکم تنبیه و تأکید و دفع ورفعی خصوصنده زیادەسیله دقت تام واقدام و اهتمام ایلمیوب امر شریف جهانمطاعمه مخالف وضع وحرکتدن بغایت مجانبت ایلمکز بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر .

اوائل ج ۱۱۲۹ (۱)

آستانه قائممقامنه و استانبول قاضیسنه و سکبان باشی‌یەو خاصه معمار باشی وکیلنه حکم که

« . . . . محترق اولان بیوت ومنازل اصحابی مجدداً بنا وتعمیر مراد ایلدکلرنده بنالرینه ممانعت اولنمیوب انجق صچاقلری طشره اوزانمیوب بالجمله کربی صچاق یاپلمق اوزره تنبیه و مجدداً قلعه دیوارلرینه متصل اولان محللره و قلعه بدنلری اوزرینه اخشاب ایله بنا اولنمغه رخصت و مساعده کوسترمیوب ویرلری کارکیر بنایه وسعتی اولوب اصحابی دخی اغنیادن اولان دکانلرینی بنا مراد ایلدکلرنده اول مقولەلره دکانلرینی کار کیر بنا ایلمك اوزره تنبیه وتأکید ایلمیوب انجق اصحاب دکاکین فقرا وایتام اولوب کارکیر بنایه قدرتلری

«۱» دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ۱۲۲ : صحیفه ۵۸

اولماز ایسه اول مقوله فقرانك اضطرارینه باعث اولور کیفیته تصدی اولنمیوب امر شریفمه مغایر وضع وحرکتدن بغایت احتراز و اجتناب اولنمق بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . اوائل ب ۱۱۳۰ (۱)

شو اوچ وثیقه‌دن برنجیسنده خانه‌لرده داخل اولدیغی حالده بالعموم ابنیه‌نك کارکیر یاپدیرلمسی امر ایدلمش ایکن دیکر ایکیسنده یالکز خانلرله دکانلرك صاحبلری اغنیادن ایسه کارکیر یاپدیرلمسی وفقرادن ایسه احشاب بنا انشاسی قرار کیر اولدیغی اکلاشیلیور.

حالبوکه خانلرك کارکیر اولمسی دولتك ایشنه کلمیوردی. چونکه اصناف همان کافهٔ یکیچری اولوب آره‌صره عصیان وقوعنده خانلرده تحصن ایده‌رك کندیلرینی مدافعه ایده‌بیلمکده وهرزمان کارکیر خانلرده طوپلوبرحالده بولنمقده ایدیلر. بو جمعیتی طاغیتمق ایچون حکومت اولکی امردن رجوع ایده‌رك خانلرك کارکیر یاپلماسنه قرار ویرمشدر شو وثیقه‌ده دنیلیورکه:

استانبول قاضیسنه و یکیچری آغاسی اسماعیل آغایه و شهر امینی احمد و خاصه معمار باشی محمده حکم که: مقر خلافت علیهم اولان محمیهٔ قسطنطینیه‌یه اطراف واکنافدن ورود وخانلرده و بکار اوطه‌لرنده مدت مدیده بسط بوریا پارهٔ مکث و قعود ایدن اجناس مختلفه‌نك کثرتی اکثر احیانده قلت لحوم وذخائره باعث وبادی و آستانهٔ سعادت آشیانه‌مك سـوا کن واهالیسنك ضرورت و مضایقه ایله تشتت بال و ضجرت حاللرینه مؤدی برمعنی اولدوغندن نفس استانبول و مضافاتنده فیما بعد مجدداً خان وبکار اوطه‌لری بناسنه خصوصی خط شریف شوکت ردیفله اذن همایون خسروانه صدور ایتمدکجه ایمدی مجدداً کرك کارکیر و کرك تحته خان ایجاد واحداثنه قطعا برفرده رخصت ومساعده اولنمیوب. و الیوم موجود اولان خانلرك هیأت اصلیه‌لرندن ایچلرنده یکیدن اوطه‌ضمیمه‌سی وخارجدن عرصه الحاقی و سائر وجهله توسیع اولنملرینه زنهار و زنهار جواز و مساغ کوسترلمه‌مك اوزره تنبیهات اکیده‌یی مشتمل شرفبخش صدور اولان خط همایون شوکتمقرونم موجبنجه امر شریفم صادر اولمشدی . لکن بو نظامك تتمه‌سندن اولمق اوزره بعض مواد مستحسنه‌نك اضافه و اجراسیله عباداللهك امن و استراحتی اقصای مراد همایونم وسزکه موماالیهم‌سز اتفاق و اتحاد ایله تمشیت و استحکامی مطلوب اولان وجوه نافعه‌یه دائما نظارت واهتمامکز فرمانم اولمغله ایمدی بوندن بویله نفس استانبول

---

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ۱۲۸ . صحیفه ۱۸۰

مضافاتنده چارشو و بازار ایچلرنده ومحلات آره‌لرنده واقع اشخاص مجهولة الاحواله مبیت و مسکن اولان اول مقوله خان وبكار اوطه‌لری و نعلبند دكانلری صورتنده قولتوق خانلری تعبیر اولنان محلك برنده صاحب تهمت و مظنهٔ شقاوت وپاراماز بولنوب احذ اولندقده اول خان و اوطه‌لرك و نعلبند دكانلرینك ایچلرنده ساكن اولانلرك جمله‌سی اخراج و تخلیه وقپولری بند وبر دخی بكارساكن اولمامق ایچون محلات ارەسنده ایسه متأهلین اوطه‌لری وچارشو وبازار ایچنده ایسه اقتضاسنه كوره اصناف دكانلری یاپدیرمق اوزره صاحبنه تنبیه واكر صاحبی قدرتم یوق دیو اعتذار ایدر ایسه وجه مشروح اوزره اولی اوطه‌لری ویاخود موقعنه كوره اصناف دكانلری یاپمق شرطیله ذی قدرت كیمسه‌لره قیمت مثلی ایله بیع ایچون ابرام اولنمق وعیاذاً بالله تعالی اول مقوله خان وبكار اوطه‌لرندن و نعلبند دكانلرندن محترق و یاخود خرابه اولوب تعمیر و تجدیده محتاج اولانلری دخی وجه سابق الذكر اوزره اولی اوطه‌لری او اصناف دكانلری یاپدیرمغه اذن ویریلوب مجدداً بكار اوطه‌لری و خان و نعلبند دكانلری اوزرلرنده بكار اوطه‌لری بنا اولنمسنه و تعمیرلرینه من بعد بر دورلو رخصت و مساعده كوسترلمه‌مك وایراد اولنان علت ظهورنده اولی اوطه‌لری ودكانلر یاپمق وعدم قدرت اظهار ایدنلره صاتمق اوزره تنبیه اولندقده قدرتی متحقق اولانلردن بعضیلری مرور ایام ایله ینه كندی مرادی اوزره بنا ایتمك ملاحظه‌سیله عدم قدرت اظهار و یاخود بوكون یارین فروخت ایدرم دیو امرار اوقات برله عوق و تأخیره اجتسار ایلدیكی ظاهر و اشكار اولور ایسه بو مقوله خیالات كاسده‌یه ذاهب اولنلره میدان ورخصت ویرلمیوب قدرتی متحقق اولدیغی حالده بای حال متأهلین اوطه‌لری و دكانلر یاپدیرلمق و عدم قدرتی ثابت ومتعین اولدوغی صورتده عذر و علتی اصغا اولنمیوب معرفت شرعله دكر بهاسیله صاتدیرلمق و الیوم موجود اولان خان و بكار اوطه‌لری ساكنلرینك بریسندن خلاف شرع حركت شنیع ظهور ایلدكده مقتضای شرع اوزره تأدیب اولندقدن صوكره او مثللو یاراماز ی خان اوطه‌لرینه قودقلری ایچون خانجیلر و اوطه‌جیلر دخی اخذ و تأدیب اولنمق اوزره بو وجهله جمله‌كز اتفاق و اتحاد ایله مزید اهتمام وبسط وتمهید اولنان كیفیاته مغایر عذر و علت ایرادینه جسارت و تعدی ایله اصرار ایدن اصحاب عقار هركیم اولور ایسه اولسون سائره موجب عبرت و سبب نصیحت اولمق ایچون اخذ و حبس ایله تضییق و تعنیف و نفی و تغریب و مقتضای حاله كوره حقلرنده لازم كلن زجر و تعذیبك اجراسیله تأدیب اولنه‌جقلرین افاده و اقتضا ایدنلره محكم تنبیه و افهام ایدوب وبو شروط فیما بعد دستورالعمل طوتیلوب الی ماشاءالله تعالی

مقتضاسیله عمل اولنمق ایچون محکمه‌لرده سجل محفوظه قید و ثبت و تمشیت واجراسنه هر بریکز نظارت و کمال سعی و دقت ایلیه‌سز . بو شروط جمیله محضا دارالسلطنت السنیه‌مك حسن نظامی و عباداللهك رفاه و راحت و آرامی ایچون اختیار اولنمش برامر جلیل اولدیغنه بناءً هر بریکز دائما بو مثللو مواقعی تجسس و تفحص و فرمان اولان وجوه نافعه و شروط مستحسنه‌نك اقتضاسنه کوره اجراسنه اتحاد و اتفاق ایله جد وتقید ایدوب مقدار ذره خلافنه رضا وجوازدن بغایت حذر واتقا ایلیکز بابنده شرفبخش صدور اولان خط همایون شوکتمقرونم موجبنجه فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . بیوردمکه .

اواسط ١١٤٤ (١)

خانلرك « اراذل اشخاص مقوله‌سنه جای تمکن اولماسی ایچون » کارکیر انشا ایدلماسی حقنده اتخاذ اولنان بو شدتلی تدبیر تماميله تطبیق اولنه‌میوردی . آره صره نفوذلی بر آدم بر طریق حیله بوله‌رق ینه ارزو ایتدیکی درجهٔ مکملیت ورصانتده خانلر یاپدیریبوردی . شیمدیکی دارالفنون بناسی قارشوسنده‌کائن مدرسه و سبیلك بانیسی اولان حسن پاشانك ینه او جوارده انشا ایتدیردیکی کارکیر خان حقنده دسترس اولنان وثیقه آتی‌یه درج اولنمشدر . خان بناسنك الیوم منظور اولان طرز انشاسی دیکر خانلردن اصلا فرقلی دکل ایکن « انجق اصنافك اشیالری وضع اولنوب اجنبی کمسنه قونلمامق شرطیله فوقانیسی کارکیر اوطه‌لر وتحتانیلری فرون و بعض دکاکین اولمق اوزره بناسنه مساعدهٔ همایون » استحصال اولنمشدرکه ایشك شوصورتله (کتابه‌اویدیرلدیغی) کورلمکده‌در .

استانبول ملاسنه وخاصه معمار باشی اولان ... زید مجده‌یه حکم که

مقر خلافت علیه‌م اولان دارالسلطنت‌السنیه محمیهٔ قسطنطنیه‌ده مرحوم ومغفورله سلطان بایزید خان طاب ثراه جامع شریفی قربنده‌کاغدجی ویمنیجی ودلبندجی‌طائفه‌لرینك ساکن اولدقلری دکاکین اخشابدن اولدیغندن بقضاءالله تعالی واقع اولان حریقلرده اموال واشیالری محترق وتلف اولمقله نیجه ذی قدرت کمسنه‌لر بوخسارتدن ناشی دیونه مستغرق واطرافلرنده کارکیر اوطه‌لر اولمق لازم کلسه هر بری اجر مثللریله استیجار ایدوب کیجه‌لرده‌متاعلرینی ذکر اولنان کارکیر اوطه‌لره وکوندوزلرده دکانلرینه نقل ایله احراق خوفندن امین واحواللری نظام پذیر اوله‌جغی محقق اولدیغی انها ومقدما خط

(١) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو - ١٣٨ ؛ صحیفه - ٢٢٦

همایونمله بناسی منع اولنان خانلر مجرد اراذل اشخاص مقوله‌سنه جای تمکن اولمامق ایچون اولوب بو اوطه‌لر ایسه اومثللو محذوردن مصون اولمق ایچون انجق اصنافك اشیالری حفظنه مخصوص اولمق وجهله اولدیغنی اخبار وانبا ایتملریله مزبورلرك التماسلری ـ فقط اشیالری محافظه‌سیچون اولدوغی جهتدن ـ بلا محذور اولوب دستور اکرم مشیر افخم نظام العالم ناظم مناظم الامم وزیر اعظم ستوده شیم ووکیل مطلق صداقت علم السید حسن پاشا ادام الله تعالی اجلاله وضاعف بالتأیید اقتداره و اقباله‌نك کمیت افکار صائبه‌لری دائما فقرانك راحت و رفاهیتلری سمتنه معطوف وزمام خیال صداقت اشتماللری زاد معاد ایله احراز سعادت دارین جانبنه معطوف اولمقله بوندن مقدمجه حسبةً لله و طلباً لمرضاة الله تعالی جامع مذکور قربنده بنا واحیاسنه موفق اولدقلری مدرسه وسبیللری وقفی آنده اولمقدن ناشی اصناف مرقومه‌نك دکانلری قربنده یحیی قپان تعبیر اولنان محله‌ده کشیده سلك املاکلری اولان سلطان بایزید حمامنه متصل سبیل قارشوسنده واقع عرصهٔ خالیه‌ده انجق اصنافك اشیالری وضع اولنوب اجنبی کمسنه قونلمامق شرطیله فوقانیسی کارکیر اوطه‌لر و تحتانیلری فرون وبعض دکاکین اولمق اوزره بناسنه مساعدهٔ همایونم ارزانی قلنمسی بابنده رفع رقعهٔ التجا ایتملریله شروط مزبوره مرعی و معتبر طوتلمق اوزره (رخصت ملوکانه‌م ارزان قلنمشدر) دیو عرضحاللری بالاسنه خط همایون عنایت مقرونم شرفریز صدور اولمغین ایمدی سزکه مولانا ومعمار باشی وموما الیهماسز شرفبخشای صدور اولان خط همایون موهبتمشحونم موجبنجه بنا وانشا اولنمق بابنده

اواسط ص ١١٥٩ (١)

مع مافیه بو قدر تقییدات وارائهٔ شدته رغماً آره‌دن یکرمی سنه کچمدن خانلرك ینه کارکیر انشاسنه مساعده اولندیغی کورلمکده‌در. شو وثیقه‌ده اونی مثبتدر.

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

آستانهٔ سعادتده خانلرك کثرتی مفاسد کثیره‌یی موجب اولدیغنه بناءً مجدداً بناسی ممنوعاتدن اولدیغندن ماعدا اخشاب اولان خانلر مندرس ومحترق اولدقده قدیمنه اعتبار اولنمیوب کارکیر بنا اولنمق اوزره مقدما نظام ویریلوب مادهٔ مزبوره محافظه‌سی لازم قوانین بلده‌دن ایکن بوندن مقدم واقع اولان زلزله‌ده منهدم ومشرف انهدام اولان کارکیر خان اوطه‌لرینك بعضیلری شیمدی اخشابدن اولمق اوزره بنایه مباشرت اولنه‌جنی خبر ویرلمکله ایمدی اومقوله اخشابدن بناسنه

(١) دیوان همایون مهمه دفتری ، نومرو ١٥٢

مباشرت اولنمش خان اوطه‌لرینی معمار اغا معرفتیله بنادن منع ایدوب چارشـو ایچنده و حوالیسنده اولان خانلرك محتاج بنا و تعمیر اولان اوطه‌لرینی اصحابی ذی قدرت ایسه قدیمی اوزره کار کیر بنا ایتمك و اکرذی قدرت دکل ایسه جوارنده اولانلر رضاداده اولورلر ایسه حریقدن مصون اولمق ایچون دیوارلری کار کیر وسقفی اخشاب اولمق اوزره بناسنه رخصت ویرلمك و بالجمله منهدم اولمش خان وارایسه اومقوله‌لرك اخشابدن بناسنه زنهار رخصت ویرلمیوب صاحبلرینك کارکیر بناسنه قدرتی وار ایسه کار کیر بنا واکر یوق ایسه متأهلین خانه‌لری بنا اولنمق اولنمق اوزره خصوص مزبوره دائما نظارت و مادهٔ مزبوره مزتلو یکیچری آغاسنه و معمار آغایه دخی بیورلدیلر ایله تنبیه اولنمغله بوبابده هرکیم متنبه اولمازایسه تأدیب ایچون اعلامه مبادرت ایلیه‌سز دیو ٢ ص ١١٨٠ (١)

خانلر و بیکار اوطه‌لری حقنده‌کی الك صـوك مقررات ١٢٤٢ تاریخلی احتساب نظارتی نظامنامه‌سنده و ٣٤٨ نجی صحیفه‌ده محرردر .

بالعموم مبانینك وخصوصیله خانه‌لرك آناطولیده ، حلب وشام کبی بلادده اولدیغی مثللو کار کیر یاپلمسی دولتجه متخذ قرار وقانون، و اقتضاسندن ایدیسه‌ده بو قانون نه‌حکمو متجه تمامیله تطبیق ایدیله بیلمش نه‌ده اهالی بونده‌کی فائده‌یی تقدیر ایده‌رك خانه‌لری کار کیر یاپدیرمشدر. حتی کارکیرخانه انشاسنده اسلامله غیرمسلم آره‌سنده‌فرق دخی کوزه‌دیلیردی مسلمان بنالرینك کرك نوعی ، کرك ارتفاعی غیر مسلملرنکندن دائما آیریلیردی « رعایا منزللری کارکیراولمامق وحمام یاپلمامق وصوصاتلامق مقدما ویریلن نظام مقتضاسندن‌ایدوکی» ١٠٤٨ نجی صحیفه‌یه درج‌اولنان اواخرج ١٢٤٣ تاریخلی فرمانده مصرح اولدیغی کبی تاریخ جودتك ١١ نجی‌جلدینك ٢٩٧ نجی صحیفه‌سنده صورتی مندرج دیکر برفرمان عالیده‌ده « کارکیر ابنیه‌انشاسی یالکز اهل اسلامه‌مخصوص اولوب‌رعایایه اصلارخصت ویرلمه‌مسی » تنبیه واعلان ایدلمشدر .

تنظیمات خیریه‌نك اعلانیله تبعه آره‌سـنده مساوات اساسی قبول ایدیلمنجه بالطبع بو کبی قیود و شروط موقع مرعیتدن ساقط اولدی . کرك مسلم ، کرك غیر مسلم‌تبعه‌نك کارکیر بنالروجوده کتورمسی ایچون تشویقات‌وترغیباتده بولندیغی حالده‌دولتك دفعاته واقع اولان اشبو ترغیبات‌وتشویقاتنه رغماً‌اهالی‌نك نیچون کارکیر ابنیه‌انشاسنه میل‌ورغبت ایتمدیکی وبو خصوصده کرك دولتجه ، کرك اهالیجه دها نه‌کبی شیئلر دوشـونولدیکنی کوسترمك‌اوزره مجلس والانك ١٢٦٢ تاریخلی بر قراری طقوزنجی بنده‌درج ایدلمشدر.

(١) استانبول قاضیلغی سجلی . نومرو ٢٥

مجلس والانده سالف البیان قراریله وضع اولنان اساسات ١٢٦٤ و ١٢٦٥ تاریخلی ابنیه نظاملری و بالخاصه ١٢٦٤ تاریخلی ابنیه بیاننامه‌سیله بر قات دها توصین وتوضح ایدلمش اولمقله اساست مذکوره‌یی تکرار ایتمکدن ایسه ابنیه بیاننامه‌سنك تکرار مطالعه‌سنی توصیه ایدرم.

شوراسی شایان دقتدر که حکومت تنظیماتدن اول کارکیر خانه انشاسنی مسلمانلره حصر ایتدیکی حالده او زمانلرده انشا ایدلمش وحالا پایدار اولمش بر اسلام خانه‌سنه تصادف اولنه‌مامشدر. غیر مسلملره کلنجه اونلر بو مساعده‌یی استحصال ایدر ایتمز استفاده ایده‌رك بوکون استانبولده غیر مسلملره عائد املاکك همان یوزده طقسانی کارکیر اوله‌رق انشا ایدلمشدر.

استانبول اولری حقنده طقوزنجی بندده دها زیاده تفصیلات موجود اولدیغندن بوراده بوقدرله اکتفا اولنمشدر.

بشنجی بند

بنالرك ارتفاعی

اوائلده بنا ارتفاعلرینك ده بر قانون ونظامه تابع اولدیغی وثائق قدیمه دن اكلاشلمقده در. بو بابده دكانلره، خانلر و خانه لرك آیری آیری ارتفاعی قبول اولندیغی كبی مسلم وغیر مسلم خانه لرینك ارتفاعی ده یكدیكرینه مساوی دكلدی. ۱۱۳۷ تاریخلی بر حكمه نظراً اوقتلر مسلمان خانه لرینك اون ایكیشر وغیر مسلم خانه لرینك طقوزر ذراع یوكسكلكنده انشاسی قانون حالنه قونمش ایكن ۱۲۳۳ تاریخلی فرمانده رعایا خانه سی ارتفاعنك اون ذراعه مسلمان خانه لرینك اون درت وغیر مسلم خانه لرینك اون ایكی ذراعه ابلاغ ایلدیكی بیان اولنمقده در.

خانلر ایچون معین بر ارتفاع قبول اولندیغنه دائر بر قیده تصادف اولنه مامشدر. موجود خانلرك ارتفاعلری آره سنده كی فرق و تفاوته باقیلیرسه بو خصوصك بر قانون ونظامه تابع اولمدیغی اكلاشیلیور. دكانلره كلنجه: اساس اوله رق درت آرشون ارتفاع قبول ایدلمش ایسه ده، بعض دكانلرك درونلرنده هانكی صنعت ایشلنه جك ایسه اكا كوره بر ارتفاع تعیین ایدلدیكی و دكان اوزرینه اوطه انشاسنك ممنوعیتدن بولندیغی وثائق قدیمه دن آكلاشلمقده در. بنالرك مرتفع اولماسی سرایت وجلب حریقه سبب وبر مامسی مقصدینه مبنی اولدیغی ظن ایدلمكده در. ابنیه وبالخاصه دكان ارتفاعلرینی كوسترن شو وثیقه لر شایان دقتدر:

معمار آغا

بو اثناده آت بازارنده محترق اولان جانباز آخورلری و دكاكین سائره نك وضع قدیملری اوزره بنا اولنمسنی اصحابی بو دفعه استدعا ایتمكله لكن مقدمجه سراجخانه اصنافی وخفاف و موبتاب وطوغرمه جی وسمرجی اصنافی و غیریلری عرضحال ایدرك محترق اولان خانلر و قهوه خانه و بیكار اوطه لرینك اكثری خط همایونه و متعدداً ویریلن اوامر علیه یه مغایر ایكن زیاده كرا آلمق ایچون حریق كبیر عقبنده اصحابی بر تقریب بنا و درونلرینه اشخاص و ارباب امكان و ایوا اولنوب حتی بو دفعه ظهور ایدن حریقه ارتقولرلر باعث اولمغله امن و راحتلری مسلوب اولدیغی انبا و مارالذكر بكار اوطه لری و قهوه خانه و خانلر بنا اولنمامسنی استدعا ایلدكلرینه بناءً مسئوللرینه مساعدهٔ جلیلهٔ خسروانی ارزانی و مقدما صادر اولان امر عالی موجبنجه فیما بعد مجدداً خانلر بنا اولنمیوب و قهوه خانه و بكار اوطه لری بنا اولنمامق بابنده شرفبخش صدور اولان خط همایون مرحمت مقرون موجبنجه مؤكد امر عالیشان صادر وطرفكه صورت اعطا اولندیغی مقید اولمغله امدی بنالری استدعا اولنان جانباز آخورلری

وكچه‌جى و مويتاب دكانلرى وسائر دكانلر اوزرلرينه بر موجب خط همايون شوكتمقرون بكار اوطه‌لرى و قهوه‌خانه‌لر و خانلر بنا اولنمامق اوزره آنجق جانباز آخورلرينك قدلرى آلتيشر ذراع و مويتاب دكانلرينك قدلرى بشر ذراع و كچه‌جى دكانلرى آخورلر اوزرينه بنا اولنميوب تحتانى بنا اولنمق اوزره قدلرى آلتيشر ذراع وچرخسز اتمكجى فرونلرى وچوركجى فرونلرينك قدلرى سكزر ذراع و تحتنده چرخلرى اولان دكرمنلرك قدلرى اونر ذراع و بقال ، پاچه‌جى وسبزه‌واتجى وقلايجى دكانلرينك قدارى آلتيشر ذراع و مناو و عطار مثللو دكانلرك قدلرى دردر ذراع اولمق معتاد قديم اولديغى طرفكدن انها اولنمقدن ناشى بر معتاد قديم تنبيه اولنديغى وجه اوزره بنالرينه رخصت و يرلمك لكن كرك محترق اولان محال مرقومه و غيرى محللرده فيما بعد مغاير خط همايون وخلاف اوامر عليه مجدداً خان و بكار اوطه‌لرى وقهوه‌خانه‌لر و كرك جهانما و بودروملر و تخته بوشلر و آلچق شهنشينلر و مجدداً مخزنلر و دكانلر احداثنه طرفكدن و خلفا و آدملرندن رخصت ويرلمك ياخود مسامحه و تغافل واديلرى ظهور ايلمك لازم كلور ايسه حقلريكزده لازم كلن جزا درحال اجرا قلنور . و ابنيهٔ ممنوعه‌يى بنايه جسارت ايدن ديوارجى و نجارلر دخى عبرةً للغير صلب اولنورلر . اكا كوره تأمل واوامر عليه‌نك مضامين منيفه‌سنى اجرايه على الدوام بذل قدرت و خلافندن حذر ومجانبت ايليه‌سن ديو . ٧ ر ا ١١٧٥ (١)

فى الاصل داخل سورده اولان ابنيه هرنه مقوله اولور ايسه اولسون قلعه ديوارى طرفندن درت ذراع طريقه تركيله جوار قلعه‌يه فاصله اوله‌رق اول طرفه شهنشين و تحت السما واصمه‌لق مثللو ابنيه احداث اولنمامسى وخارج سورده قلعه ديوارى زيرنده اولان ابنيه‌نك دخى برمنوال مشروح انشا اولنملرى نظام قديمدن ايكن برمدتدن برو بو نظامك اجراسنه اقدام اولنميه‌رق ابنيه اصحابى فرصت بولدقجه قلعه آغاسندن تذكره اخذيله جوار قلعه اوزرينه كوشك مثللو بنالر احداث ايله خارج سورده اولان دكانلرك اوزرينه بور تقريب بكار اوطه‌لرى بنا وا كثريسنلك درونلرينه اشخاص مقوله‌سى اسكان اولنديغندن بوانناده بقضاء الله تعالى وقوعبولان حريقك داخل سوره دخولنه خلاف نظام جوار قلعه‌يه متصل اولان ابنيه‌نك ارتفاعى سبب اولديغى ظاهر اولوب بعدازين برحسن نظامه ربطى خصوصنه ارادهٔ عليه متعلق اولمقدن ناشى اولبابده يكيچرى آغاسنه و بوستانجى باشى وامتعه ودخان كمركلرى امينلرى وخاصه معمار باشيسنه خطاباً برقطعه امر عالى اصدار

(١) ديوان همايون مهمه دفترى . نومرو — ١٦٠

وجوار قلعه‌یه متصل اولمیوب خارجده اولان اصنافدن دکانلری قدینك حسب الضرور
درت آرشوندن زیاده‌یه محتاج اولانلرینی تفریق وبر تحت رابطه‌یه ادخال وتنظیمی بابنده
برمحله تجمع واصنافدن لزومی اولانلر دخی احضار برله جوار قلعه‌یه متصل اولان
دکانلرك ارتفاعلری علی الدوام دردر ذراع اولوب کینکلری اوزرینه پیکه وتحت السما و آصمه‌لق
احداث اولنمیه‌رق سقفلری دخی یوکسك اولماملق وبسیط وکارکیر اوله‌رق انشا اولنمق
اوزره اومقوله‌لر بشقه وجوار قلعه‌یه متصل اولمیوب داخل وخارج سورده اولانلردن
صنعت وتجارتلرینه کوره قدی دردر آرشوندن زیاده‌یه محتاج اولانلر دخی کذلك بالاده
مذکور شرائط اوزره انشا اولنمق وجهله بشقه دفتر ایتدیریلوب صورت نظامی افاده
اولنمسی تنبیه وتأکید اولنمشدی . بودفعه مومااليهم طرفلرندن تقدیم اولنان بر قطعه
تقریرده حریق مذکورده محترق اولان اصناف کتخدالرندن ویکیت باشیلرندن ایکیشر
اوچر نفری احضار ایله جوار قلعه‌یه متصل اولوب خارج وداخل قلعه‌ده واقع اولان
دکاکینك علی العموم قدلری دردر ذراع وکارکیر یاپلق وخارج سورده واقع اصنافدن
بکمزجی وزیت یاغجی واجناس ذخائر فروخت اولنور پرنججی دکانلرینك حسب الضرور
قدلری آلتیشر ودخانجی دکانلری نهایت آلتیشر بچق ذراع اولمق وداخل سورده
صنعتی آتشه محتاج دوکمه‌جی وقزغانجی وقنطارجی دکانلریله اوزون چارشو اصنافندن
مهمات ترسانه اعمالنه مألوف اولان اصناف ومحال سائره‌ده اولان بقال دکانلری بشر بچق
ذراع انشا اولنمق وخارج وداخل سورده محترق اولان عباجی وکبه‌جی ویمشجی وطاشجی
وبالقجی وعطار وبربر و قهوه‌جی و تکنه‌جی وسائر بومقوله دکاکین قدلری علی السویه
دردر ذراع اولوب چاتی وکینکلری اوزرینه پیکه احداث اولنمیه‌رق یوکسك سقف
ومنفس ومدخل اولماملق ومجمع فسق اولان بکار اوطه‌لری وقهوه‌خانه‌لر و سائر اخشابدن
محل ومسکن بنا اولنماملق اوزره نظام ویرلدیکی تحریر وانها اولنمش اولمقدن ناشی
کیفیت رکاب مستطاب ملوکانه‌یه بعد العرض فیمابعد خلاف امر عالی ومغایر نظام وبرطرفدن
رجا وشفاعت ورکاب همایون ودیوان عالی تصدیعه مبادرت اولنور ایسه اصحابنه جواب
ویریلوب بونظام علی الدوام اجرا اولنوب خلافی حرکت ایدنلرك درحال تأدیبلری
اجرا اولنمق مضمونده خط همایون شوکتمقرون شرفیافته صدور اولمغله بالاده مذکور
نظام ویرلدیکی اوزره جوار قلعه‌یه متصل اولوب خارج وداخل قلعه‌ده واقع دکاکینك
علی العموم قدلری دردر ذراع وکارکیر یاپلق وکینکلری اصمق ایچون صاچاق یاپلیوب
فقط کینکلری آصه‌جق برر خفیفجه کریش اوزادلمق وجبهه‌سنه چاتی وپیکه وتخته‌بوش

وشیروان ومقصوره مثللو انواع اخشابی بنایاپلامق وخارج سورده واقع اصنافدن یکمزجی وزیت یاغجی واجناس ذخائر فروخت ایدن برنجی دکانلرینك حسب الضرورقدلری آلتیشر و توتونجی دکانلری نهایت التیشر بچق ذراع اولوب بروجه محرر چاتی وکپنکلری اوزرینه پیکه وتحته بوش وشیروان مثللو ابنیه یاپلامق وداخل سورده صنعتی آتشه محتاج دوکمه جی و قزغانجی و قنطارجی دکانلریله اوزون چارشو اصنافندن مهمات ترسانه اعمالنه مألوف اولان اصناف ومحال سائره ده اولان بقال دکانلری بشر بچق ذراع انشااولنوب کذلك چاتی وکپنکلری اوزرینه پیکه وسائر کونا اخشابی بنا اولنمامق وخارج وداخل سورده محترق اولان عباجی و کبه جی ویمینجی و طاش جی و عطار وبربر وقهوه جی و تکنه جی و سائر بو مقوله دکاکینك جمله سنك قدلری علی السویه دردر ذراع اولوب کذلك چاتی وکپنکلری اوزرینه پیکه وسائر اخشابی بنا احداث اولنمیه رق یوکسك سقف ومنفس ومدخل اولمامق و بکار اوطه لری ویهود خانه لر و سائر اخشابدن محل و مسکن بنا اولنمامق و اشبو نظام الی ماشاء الله تعالی دستورالعمل طوتیلوب خلافنه اصلا رخصت ویرلمه مك وهرکیم مغایر حرکت ایدر ایسه ضابطانی طرفندن اخبار ایله او مثللولر بعدالتحقیق ترتیب جزا قلنمق اوزره کیفیتی لازم کلنلره تنبیه ایله انفاذ و اجراسنه دقت وعلی الدوام نظارت و خلاف نظام حالت وقوعه کلمه مسنه مبادرت ایلملری ایچون یکیچری آغاسنه و بوستانجی باشی آغایه وامتعه ودخان کمرکلری امینلرینه وخاصه معمارباشیسنه خطاباً بیاض اوزره برقطعه فرمان عالی اصدار اولنمغله ایمدی سز دخی اشبو فرمان عالی یی بعبارته باش محاسبه یه قید وعلی الدوام مقتضاسنك اجراسی ایچون خاصه معمار باشیسنه صورت اعطا ایتدیره سز دیو.

۲۹ ذ ۱۲۰۹ (۱)

منع حریقه دائر اولمق اوزره ۱۱ ص ۱۲۴۲ تاریخنده نشر ایدلمش اولا حکم ده « بوندن بویله دخی اهل اسلام بنالرینك قدلری اون درت و رعایانك اون ایکی ذراع اولمق اوزره انشا ایدیلوب» دنیلمکده اولمسنه باقیلیرسه صوك زمانلرده خانه ارتفاعلری آرتیرلمشدر .

۱۲٦٤ تاریخلی ابنیه نظامنده دکان ارتفاعلری یدی و اوزلرنده اوطه اولورسه اون و خانه ارتفاعلری اخشاب ایچون یکرمی و کارکیر ایچون اوتوز ذراع اوله جغی تصریح ایدلمش ایسه ده بالآخره ابنیه بیاننامه سیله اخشاب ایچون اون سکز وکارکیر ایچون یکرمی ایکی ذراعه تنزیل اولنمش و ۱۲٦٥ تاریخلی نظامنامه ایله ده اخشاب ابنیه ایچون اون درت وکارکیرلر یکرمی ذراع اولمسنه قرار ویرلمش و ۱۲۸۰ تاریخلی ابنیه نظامنامه سنك یکرمنجی ماده سیله بومقدارلر عیناً قبول ایدلمشدر .

(۱) دیوان مهمه دفتری . نومرو ۲۰۵ صحیفه ۳

حال حاضرده مرعی‌الاجرا بولنان ۱۲۹۹ تاریخلی ابنیه قانوننك ۳۳ - ۳۶ نجی ماده‌لرنده تفصیل ایدلدیکی اوزره، اخشاب بنالر ایچون اعظمی یکرمی و کارکیرلر ایچون اوتوز ذراع و اخشاب دکانلرك اوزرنده اوطه بولنمازسه التی، بولنورسه اوز و کارکیر دکانلر ایچون عمومیتله اون ذراع ارتفاع قبول ایدلمشدر. مع‌مافیه ابنیه قانوننك قطعیاً تطبیق ایدلمه‌ین ماده‌لرندن بریسی‌ده بونلردر. [۷۷]

---

(۷۷) ابنیه ارتفاعلری مختلف دورلرده متعدد نظام و قانونلرله تعیین و تثبیت ایدلمش ایسه‌ده کرك اهالی کرك مأمورین عائده‌سی بو قانون و نظاملره حرفیاً تبعیت ایتمیوب دائما حد معیندن فضله ارتفاعلرده بنا یاپلمش اولدیغی شبهه‌سزدر. بوکا اهالینك مأمورین فنیه‌یی پاره ایله سوء استعمالاته تشویقی و مأمورینك‌ده بو جهته انهماکی سبب کوسترلیه بیلیرسه‌ده مساحه مقیاسلرینك معین و منتظم اولماسی‌ده بو خصوصده مهم بر عامل اولمشدر. چونکه ممالك عثمانیه‌ده ذراع؛ معمار ارشونی، چارشو آرشونی، اندازه، حلبی کبی مختلف نامل‌ری حائز اولوب بو مقیاسلرك طول اعتباریله ارەلرنده اساساً فرق اولمقله برابر بو فرق‌ده هر مملکته کوره ده‌کیشمکده‌در.

بر ده تنظیمات خیریه‌دن صکره استعماله باشلادیغمز متره، بارده، پیق کبی مختلف اجنبی مقیاسلرینك‌ده علاوه‌سی حالنده، اوزان و اکیال و مسکوکات ایشلریمزده اولدیغی کبی مساحه معاملاتمزك‌ده نه درجه غیر منتظم و غیر مطرد بر حال آلمش اولدیغی تظاهر ایدر.

اساساً «ذراع» تعبیرینك «آرشون»ه تماماً تقابل ایتدیکی معلوم اولمامقله برابر چارشو ارشونیله معمار ارشونی و ینه بونلرله اندازه ارەسنده خیلی فرق واردر. اوزان و مقیاسات نظامنامه‌سنده یکی ارشون دینیلن «متره» ایله ارشون ارەسنده‌کی فرق ایسه بونلردن زیاده‌در. بناءً علیه بو قدر متفرق و متنوع مساحه اولچوسنك موجودیتی مأمورینك سوء استعماله، اصناف و اهالینی حیله‌یه سوق و بالنتیجه قانون خلافنده معاملاته سببیت ویرمکده‌در. مجلهٔ امور بلدیه‌نك بشنجی جلدینك ۷۱۳ نجی صحیفه‌سنده‌ده بالمناسبه بیان ایدلدیکی وجهله بلدیه‌نك حکمت احداثندن بریسی‌ده اوزان و اکیال و مقیاساتی طوغری و سالم بر اصوله ربط ایده‌رك خلقی الدانمقدن وقایه اولدیغی حالده بو کونه قدر بوکا موفقیت حصوله کله‌مدیکی کورلمکده‌در. حرب عمومی اثناسنده حکومتجه مسکوکاتك توحیدی، تقویم غربینك - فقط ناقص اوله‌رق - قبولی و زوالی ساعتك تعمیم استعمالی کبی بعض شیلره موفق اولنمشدی. مساحه مقیاسلرینك توحیدینه موفقیت حصولی‌ده جداً آرزو اولنور.

لسانمزده «حلب اوراده ایسه ارشون بوراده‌در» طرزنده بر ضرب مثل واردر. بو، عقله بعید کورینن بر سوز حقنده ایراد ایدیلیر. حال بوکه بو ضرب مثلك طوغریسی «حلبی اوراده ایسه آرشون بوراده‌در» صورتنده‌در. حلبی؛ حلب، حوالیسیله ملاطیه طرفلرنده مستعمل بر نوع مساحه مقیاسیدر. استانبول و محال سائره‌ده بو تعبیر معلوم اولمدیغی ایچون ضرب مثل برنجی شکلده بارز اولمش ایسه‌ده وهلهٔ اولاده «حلب» له «آرشون» ارەسنده بر علاقه مناسبت کوریله‌مدیکندن بر مناسبت احداث ایدلمك ایستنلمش و کویا حریفك بریسنك «بن حلبده شو قدر آرشون آتلادم» دیمسنه مقابل سوزی اعظام ایده‌رك «حلب اوراده ایسه آرشون بوراده‌در. کل آتلاده اولچه‌لم. باقالم طوغریمیدر» دینلمش‌لرده بو سوز ضرب مثل حکمنه کچمشدر دینیلیر. بو توجیه، غیر وجیه اولوب طوغریسی ایکنجی طرزده محرر اولاندر. مع‌مافیه حلبی ایله ارشونك یکدیکرینه مساوی بر اولچو اولوب اولمدیغنی تحقیق ایده‌مدم.

آلتنجی بند

سوقاقلرك وسعتی

استانبول سوقاقلرینك قبل التنظیمات پك طار اولدیغنده شبهه یوقدر . اوزون مدتدن برو یانغین كورمه‌مش اولان محله‌لرده كی سوقاقلرله موجوداسكی خریطه‌لربونی تأیید ایتمكده‌در . توركلر استانبوله كلدكلری زمان شهری براز دها منتظم ، سوقاقلری دها واسع بولدقلری محققدر . شیمدیكی دیوان یولنك یرنده و یا اوكا موازی بر وضعیتده (مه‌زه) دنیلن بر اساس جاده‌نك موجود اولدیغی و آیاصوفیه‌ده ، چنبرلی طاشده ، بایزیدده ، شهزاده باشنده ، فاتحده ، جراحپاشاده ، قیزطاشنده ودها سائر برچوق یرلرده واسع میدانلر بولندیغی استانبولك آثار عتیقه‌سندن باحث اثرلر خبر ویرمكله برابرحالا بورالرده‌دیكیلی طوران آبده‌لرده‌میدانلرك‌وجودینه‌شهادت‌ایتمكده‌در. هیچ‌شبهه ایدیله‌مزكه چنبرلی طاش‌بوبوك‌برمیدانك‌اورته‌سنه‌ركز ایدلمشدی. بوآبده‌نك‌اطرافنده‌وجوده كتورلمش اولان جامعلر ، خانلر ، حماملر و مدرسه‌لرده بانیلری میدانی بوش بولدقلری ایچون اوراده وجوده كتورلمش‌اولدیغنه دلالت ایدر . بوجهتلر ایلریده قسم مخصوصنده تكرار موضوع بحث ایدیله‌جكدر .

بیزانسلیلر زماننده استانبولده سكز اون آرشوندن فضله وسعتده سوقاق بولندیغنه احتمال ویریله‌مز . چونكه قرون وسطاده بوندن فضله‌سنه احتیاج یوقدی .

۲۰۰-۲۰۵ نجی صحیفه‌لرده مدللاً ایضاح ایدلدیكی اوزره « اذ ختلفتم فی الطریق فاجعلوه سبعة اذرع » حدیث شریفنه استناداً عالم اسلامده‌ده وسعت طریقك یدی آرشون راده‌سنده اولمه‌جغنه قناعت كتیرلمشدر .

بو قناعت طوغری اولامقله برابر بز توركلر سوقاقلرك كنیشلكی خصوصنده بیزانسلیلری تماميله تقلید ایتمه‌مش اولدیغمز كی حدیث شریف احكامنده اصلا رعایت ایده‌مامش اولدیغمزی استانبولده‌كی طار سوقاقلر اثبات ایتمكده‌در .

•

حضرت عمر زماننده صوڭ قده مصرده تأسیس اولنان شهرلر حقنده ١٩٨ـ٢١٠ نجی صحیفه‌لرده‌كی ایضاحات مطالعه اولنورسه او وقت استانبول سوقاقلرینی موضوع بحث ایتمك ایستدیكمز دركیه دوشورمكله نه‌قدر یاكلش یوللره صاپمش و بو جهتدن اسلامیته نه‌درجه فنالق ایتمش اولدیغمز آڭلاشیلیر .

اسكی استانبول سوقاقلرینك درجهٔ وسعتنی تحقیق ایده‌جك متعدد وسائطه مالكز بالخاصه ١٢٧٠ سنه‌سندن صوكره تنظیم ایدلمكه باشلانان و الیوم هیئت فنیه كتبخانه‌سنده موجود اولان یالغیز محلّلری خریطه‌لری بو خصوصده اڭ معتبر وثائقدن معدوددر .

استانبولده كنیش سوقاقلر و میدانلر آچلمسی ، ایكی طرفنه آغاجلر دیكیلمسی دڭز كنارلرینه ریختیم انشاسی و سوقاقلرك جوامع شریفه و سائر مبانئ مهمه‌یه عموداً كشاده‌كی یكیلكلره انجق ١٢٥٥ سنه‌سنده باشلاندیغی ایلریده قسم مخصوصنده عیناً درج ایدیله‌جك اولان ٢ را ١٢٥٥ تاریخلی وثیقه‌دن آڭلاشلمقده‌در . بو وثیقه‌ده دنیلیوركه :

« .... اول امرده انشا و تسویه‌سی تصمیم اولنان یوللرك استقامت وعرضلری معلوم اولمق ایچون بربرندن فرقلی الوان ایله اشارت وترسیم و ارتفاع اراضی یعنی یوقوشلر دخی ایضاح وترقیم اولنمق اوزره درسعادتك بر قطعه خریطه‌سی تنظیم اولندقدن صوكره باب همایوندن دیوان یولیله آقسرایه‌واورادن سلوری ومولویخانه قپولرینه و سلطان بایزیددن ادرنه قپوسنه وچهارشنبه بازارندن كچیله‌رك اكری قپویه وقادیرغه لیماننذن یدی قله‌یه و داخل سورده باغچه‌قپوسندن بدء ایله اباایوب الانصاری رضی الله عنه الباری حضرتلرینك تربهٔ شریفه‌لری جوارینه وارنجه منتهی اوله‌جق طریقلر یكرمیشر ذراع اوله‌رق ایكی طرفنه اشجار غرسیله تزیین اولنمق و دردر ذراع وسعتلو یایا قالدیرملری یاپیله‌رق باركیر و آرابه‌لرك مرور وعبورلرینه اون ایكی ذراع میدان براقلمق وماعدا بالجمله طریقلر دخی اونبش و اون ایكی و نهایت اون ذراع اولمق واصلا چیقماز سوقاق اولمامق و خارج سورده یالی كوشكندن باشلایوب اون قپانه وطوپخانهٔ عامره‌دن جسر جدیده وارنجه (١) طاش اسكله‌لر (٢) ایله كذلك یكرمیشر ذراع یوللر یاپیلوب دردر

(١) جسر جدیدڭ مقصد، قره‌كوی كوپریسی دكلدر. ١٢٥٣ ده انشا ایدلمش اولان اون‌قپانی كوپریسیدر . قره كوی كوپریسی ١٢٦٠ تاریخنده یاپلمشدر .

(٢) طاش اسكله‌ریختیم دیمك اوله‌جق. ١٢٥٥ سنه‌سنده دولتجه اظهار ایدیلن ریختیم انشاسی ارزوسی بو كون بیله تماماً حصوله كلمامشدر. ایكی كوپری آره‌سنده‌كی ساحل الیوم دنیانك اڭ برباد بر محلی منظره‌سنی ارائه ایتمكده‌دركه . ریختیم امتیازی یوراله‌ده شامل اولسه‌ده شركته برمنفعت تأمین ایتمدیكی ایچون اوله‌جق كه حالا انشا ایدلمه‌مشدر . شركتی اجبار ایتمك امانتڭ منفعتی اقتضاسندندر .

آرشون یاها قالدیرملرینه اشجار غرس ایتدیرلمك و اشبو اسکله‌لرك بعض محللرنده و داخل سورده دخی ایجابنه کوره مناسب یرلرده برمیدان براقیلمق و بومیدانلر دخی اوبه‌بیله‌جکی مرتبه جوامع شریفه و سائر ابنیهٔ جسیمه اطرافلرنده تأسیس اولنمق اوزره بر قطعه رسم تنظیم اولنه‌رق بعده رسم مذکوره کوره اعمار اولنه‌جق .... »

ایشته ١٢٥٥ تاریخنده استانبولك اعماری اساسلری شوصورتله احضار ایدلمك ایسته‌نلمش ایسه‌ده خواجه پاشا حریق کبیرینك ظهورینه قدر بو بابده بر خطوه آتیله‌مدیکی کورلمکده‌در .

بنا ارتفاعلرینه، حتی اسلاملرك آیری ، غیر مسلملرك آیری ارتفاعده بنا یاپاجقلرینه وهر نوع صنعته مخصوص دکانك نه‌قدر ارتفاعده بولنه‌جغنه دائر متعددنظاملر وضع‌ایدلمش اولدیغی حالده بونلردن دها مهم‌اولان سوقاقلرك نه نسبتده کنیش اوله‌جغی حقنده برنظام و قانونه دسترس اوله‌مدم . فقط هر حالده بویله نظاملرك موجودیتی محققدر . نته‌کیم اولیا چلبی معمارباشینك معیتنده‌کی چاوشلردن بحث ایدرکن « بوتون کون آتلر اوزرنده استانبولی طولاشوب حدوددن طشره وطریق عام اوزره یاخود بر غریب وفقیرخانه‌سنه حواله اولارق خانه‌یاپانلرك حقندن کلوب اولرینی بیقارلر ویاپان استادك‌ده حقندن کلورلر » دیبورکه بوده‌برنظامك موجودیتنه دلالت ایدر .

اونجی بابك منع حریقه متدائر نظاملر فصلنه‌درج ایدلمش اولان ٢٤ ذ ١٢١٧ تاریخلی حکم‌ده « محال ابنیه‌نك حدود معینهٔ قدیمه‌سندن زیاده جاده‌دن بر شبر (١) یر الماملق خصوصلرینه نظارت وبونلرك مغایری‌انشاسنه جسارت ایدنلر هرکیم اولورسه ایسه اولسون تأدیب اولنمق ایچون اخبار و افاده‌یه مبادرت بابنده بو دفعه معمار آغایه خطاباً بیاض اوزرینه امرعالی اصدار اولندیغی » مقید اولمسنه نظراً قدیم برنظامك موجودیتی شبهه‌دن وارسته کورولمیور ایسه‌ده « حدود معینهٔ قدیمه »نك مقدارینه‌بشقه‌جه‌دائر برقیده دسترس اولنه‌مامشدر .

مع‌مافیه‌بومسئله حقنده اك صریح وقطعی معلوماته انجق ینه مذکور فصله‌درج ایدلمش اولان ١١ ص ١٣٤٢ تاریخلی حکمده تصادف ایدلمکده‌در .

مذکور حکمك صوك فقره‌سنده دنیلیورکه :

« بو مقوله وقوعبولان‌حریقلرده عدم تقیددن ناشی هرکس خانه‌لرینی توسیع‌غرضیله مارین و عابرینك حقی اولان طریق جاده‌دن برر ، ایکیشر پارمق و بعضاً دخی زیاده یر

(١) شبر : قاریش معناسنه‌در .

آله‌رق آستانهٔ سعادتك اكثرى سوقاقلرى طارلشمش و مزوالنمش اولديغندن او مثللو طار سوقاقلرده خانه‌لر پنجره پنجره‌يه اوله‌رق كيجه موم ياقدقلرنده مقر نسوان اولان محلره خلاف شرع شريف يكديكرك نظارتى وقوعى وخدانكرده حريق وقوعنده محافظه ممكن اوله‌ميوب درحال سرايت مثللو اويغونسزلقلرك دفعى لازمه‌دن اولمغله بودفعه اشبو خصوصه مأمورلر طرفندن بغايت دقت اونه‌رق يوللردن اولره و دكانلره ير چالنماق اوزره قالفه و ديوارجيلره تنبيه ايتديرلدكدن صكره مقدملرده او مقوله سوقاقلردن آلنمش اولديغى تحقيق اولنانلر مهما امكن مأمورلر طرفندن حكيمانه ارضا واسكاتله بالاهتمام ترك ايتديريله. وغايت ضيق اولان سوقاقلرده ممكن اوله‌بيلورسه طرفيندن يارمشر ذراع ير براقديريله. ومزوالر دخى كيرو چكيله‌رك سوقاقلرك امكانى مرتبه توسيعنه دقت اولنه وبو منوال محرر يوللردن دكان واولره ير چالنديغى صورنده قومشولرى كندولرينى وقاية ابنيه نظامنه مأمور ضابطانه خبر ويردكلرنده بالتحقيق اقتضاسنه باقيله‌جغى محلات امامليرينه واصناف كتخدالرينه اخبار اولنمق اوزره استانبول قاضيسى افندى طرفنه نظامات مشروحه‌يى مبين يازيله‌جق بيورلدى‌يه درج وتصريح وبوكيفيات نظاميه احتساب آغاسى ومعمار آغايه دخى بشقه بشقه بابيورلدى تنبيه اولنه.»

ايشته بووثيقه ١٢٤٢ تاريخلرنده استانبول سوقاق و جاده‌لرينك واوجاده‌لراوزرنده‌كى بنالرك شكل ودرجه‌سنى صراحةً كوسترمكده‌در.

استانبولك جاده‌لريله محله آره‌لرنده‌كى سوقاقلر آره‌سنده برنسبت دائره‌سنده فرق اوله‌جغى طبيعيدر. بوفرقى حالاً ده تدقيق وتحقيق ممكن اولديغى كبى قسماً تاريخه كچن قسماً ده خلقك آغزنده طولاشان بعض فقره‌لردن آكلاشيله‌بيلير.

تاريخلريمزده اكثريتله تصادف ايدلديكنه كوره يكى بر پادشاه تخته چيقديغى صره‌ده اوردو حربده ايسه استانبوله كيرديكى زمان جلوس بخششى آلمق ايچون بعض نمايشلرده بولنورو وميانده على الاكثر شهزاده باشنده اسكى اوطه‌لر دنيلان يكيچرى قشله‌سى اوكنه كله‌رك اوراده بردن بره طورور. اسباب توقفلرى صورولديغى زمان «براوت آرابه‌سى ايلريده يولى قاپامش» ديرلردى. بووقعه دلالت ايدركه استانبولده بيكلرجه كشيدن مركب براردونك كچمك مجبوريتنده بولنديغى جاده‌لر نهايت براوت ارابه‌سنك ـ كه اعظمى اوچ، درت آرشون ير اشغال ايده‌بيلير ـ دورلمسيله قاپانه‌بيليرمش.

تاريخك بوفقره‌سنك حقيقت حاله نه‌درجه توافق ايتديكنى اكلامق ايچون استانبولك اليوم اولديغى كبى تنظيماتدن اول ده الك مهم جاده‌سى اولان ديوان يولنك خواجه‌پاشا حريقندن

اولكى وضعيتى كوستون خريطه‌سى اوزرنده تدقيقات اجرا ايديليرسه جاده‌نك سلطان احمد ميدانته ياقين جهتنده وفيروزآغا جامع شريفى قربنده‌كى كنيشلكى ٥، سلطان محمود تربه‌سنه ياقين قسمنك ٧,٤ ، معارف نظارتيله كوپريلى تربه‌سى آره‌سنك ٨ آرشون وسعتنده بولنديغى كوروليور. استانبولك سراى و ديوان همايون يولى ٥ الى ٨ آرشون كنيشلكنده اولورسه ديكر جاده‌لرينك ومحله آره‌لرنده‌كى سوقاقلرك نه وسعتده اوله‌جغى بالاستدلال اكلاشيليير.

ايكى طرفنده جامع ، مدرسه ، تربه و قبرستان كبى اساسلى بنالر بولنان بعض جاده‌لر دها واردركه بدايت انشالرندن برى تعديل و تجاوز كورمه‌مشدر . بونلرك درجهٔ وسعتى‌ده اسكى استانبول سوقاقلرينك كنيشلكنه بر مقياس اوله‌بيلير. شو قدر واركه بو كبى سوقاقلر آنجق بعض جوامع شريفه اطرافنده بولنوب جوامع شريفه ايسه هر كون بيكلرجه خلق طوپلامق مجبوريتنده بولنديغندن استانبولك بالعموم جاده و سوقاقلرينى بالضروره براز واسع طوتلمش اولان جامع اطرافنده‌كى جاده‌لرله مقايسه ايتمك طوغرى اوله‌ماز .

سليمانيه جامع شريفى اطرافنده‌كى جاده‌لردن مشيخته كيدن جاده ايله دوكه‌جيلردن كچن جاده‌نك وسعتى‌ده سكز ،اون آرشون آره‌سنده‌در . ترياكى چارشوسى هرنه‌سه ٢٠ ـ ٢٥ آرشون وسعتنده طوتلمش ايسه‌ده ١٠٠٦ نجى صحيفه‌ده بحثى كچديكى اوزره بو كنيشلك فضله كوريله‌رك بالآخره بر طرفنه اخشاب صوندرمه‌لر وديكر طرفنه يعنى جامع ديوارى جهتنده‌ده فنارجى وديوتجى دكانلرى انشا ايدلمك صورتيله مرورزمانله اوواسى‌ده استانبولك ديكر سوقاقلرينه بكنزه‌دلمشدر .

اسكى سوقاق نمونه‌لرندن بريسى‌ده شهزاده باشنده ديركلر آره‌سنده نوشهرلى ابراهيم پاشا سبيلى اوكندن وفايه كيدن جاده‌دركه ايكى طرفى مدرسه ، جامع ، عمارت كبى بدايت انشالرندن برى محافظهٔ موجوديت ايدن مبانى ايله محاطدر. ايشته بو سوقاغك كنيشلكى‌ده اون آرشوندر . حال بوكه شهرك بو نقطه‌سنده غايت مهم مراسم اجرا ايديليردى . پادشاه بورادن كچركن يكيچرى آغاسى بر بارداق شربت تقديم ايدر وپادشاه‌ده اردويه اعتماد ومربوطيتى كوسترمك ايچون آت اوزرنده شربتى ايچردى. بو قدر مهم بر مراسمك اجرا ايديله‌جكى محلك پك زياده كنيش اولمسى اقتضا ايدر ايسه‌ده وضعيت بونك عكسنه‌در .

١٣٢٦ سنه‌سنه كلنجه‌یه قدر سبیلك قارشوسنده، ترامووای جاده‌سنده عثمان بابا تربه‌سی نامیله بر چیقمق وار ایدی . تربه ایله سبیل آره‌سنده‌كی كنیشلك - ١٢٩٢ سنه‌سنده ظهوره كلن قپامه جیلر حریق محلی خریطه‌سی اوزرنده اجرا ایتدیكم تدقیقاته كوره - سكز آرشوندن عبارتدر . سكز آرشونك ایكی آرشونی ده سبیلك اوكنده‌كی پیاده قالدیرمنه افراز ایدیلیرسه دیركلر آره‌سی جاده‌سنك ٦ - ٨ آرشون وسعتنده بولندیغی تظاهر ایدركه یكیچریلرك عصیان اماره‌سی اولان اوت آرابه‌سنك بالخاصه بوراده یعنی قشله اوكنده یولی قاپاتمش اولمسی محتملدر .

استانبولده محله آره‌سنده‌كی سوقاقلرك درجهٔ وسعتی ده - هر نصلسه اوزون مدتدن برو حریقدن مصون قالمش اولان بعض محلّلرده‌كی سوقاقلره نظراً - تحقیق ممكندر . بو جهتله اسكی حریق محلّلرینك خریطه‌لرندن صراحةً آكلاشلمقله برابر بونی معروف حكایه‌لریمزدن بریسندن استدلال ده كوچ برشی دكلدر .

اون قپاننده حاجی قادین محله‌سنك ١ تموز ٣١٤ سنه‌سنده یانمادن اولكی وضعیتنی - سمتم اولمق اعتباریله - بیلیر وبو وسیله ایله ایشتمش حتی بر كتابده اوقومش اولدیغم بر حكایه‌یی دائما خاطرلارم . بوراده سوقاقلر او قدر طار ایدیكه بر اودن دیكرینه عادتا طار بر اوطه‌دن قارشو قارشویه اوطوریورمش كبی برشی اوزاتمق ویا آلمق ممكندی . بنالرك صچاقلری ایسه همان یكدیكرینه بتیشمش اولدیغندن سوقاقلرده كونشدن محروم ایدی .

مرویدركه اولری بویله یكدیكرینه قارشو اولان ایكی قومشو قادین « لادس » طوتوشیرلر ، بر هفته متمادیاً یكدیكرینی آلداتمغه چالیشیرلرو قابل دكل موفق اوله‌مازلر . هر آلیش ویریشی درحال بر « عقلمده » تعقیب ایدر . بر كون ینه ایكی قومشو قادین قارشو قارشویه چوبوق بربرینی آلداتمغه اوغراشیركن چوجقلی قادین (آی) دیه فنا بر چیغلق قوپاریر . اوبری نه اولدی ؟ دیه حیرتده ایكن

- كونش باطیور . دها ایكندی نمازینی قیلمدم . شو چوجغی آز بجق اویالا رمیسك قوزوم قارده‌شم .

دیر و چوجغی پنجره‌دن قومشوسنه اوزاتیر . فقط قومشوسی النی اوزاتوب ده چوجغی تام آله‌جغی صره‌ده چوجق آناسی سوینه سوینه (لادس) دیه باغیرنجه اوته‌كی اوآنده شاشالار . مغلوب اولدیغنی درخاطر ایدرك چوجغی درحال براقیویریر وبالطبع سكز اون آرشون ارتفاعدن دوشن معصوم اوآنده وفات ایدر .

شو حکایه‌یی استانبول سوقاقلرینك وسعتی حقنده بر فکر ویرمك اوزره درج ایدییوردم. آره‌دن براز دها زمان کچرسه بر اودن دیکرینه چوجق اوزادیله‌جق درجه‌ده استانبولده طار سوقاق بولندیغنه احتمال ویرلمیه‌جکدر.

بو حکایه‌یی تخطر ایده‌رك شو سطرلری یازدیغم صره‌ده براز اول بحثی کچن حاجی قادین حریق محلی خریطه‌سی اوزرنده تدقیقات اجرا ایتدم. ١٣١٤ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر مذکور محله‌ده‌کی چیقمار سوقاقلرك بالخاصه بوستان سوقاغنك کنیشلکی ٢ ، نهایت ٢,٥ و چیقماز سوقاقلرك کنیشلکی‌ده ٢ آرشون اولدیغی کورلمشدر. واقعا بونلره قیاساً بوتون استانبول سوقاقلری ٢ ، ٢,٥ آرشوندن عبارتدر دنیله‌مز سه‌ده حاجی قادین محله‌سنه بکزه‌ین یوزلرجه محله موجود اولدیغی حریق محللری خریطه‌لرینك تدقیقندن آکلاشیلیر.

دیوان یولی و باب عالی جوارنده‌کی اساس جاده‌لرده ٥ آرشون کنیشلك اولورسه محله آره‌لرنده‌کی سوقاقلرك درجهٔ وسعتنك نه قدر اوله‌جغنی کشف ایتمك کرامته توقف ایتمز.

آصمه آلتی ، بال قپانی کبی قدیم ومتعدد کارکیر خانلر موجود اولان تجارت محللرنده‌کی سوقاقلر ، بالخاصه آصمه آلتی سوقاقلری ٦ ، ٧ آرشوندن فضله وسعتی حائز کورلمامکده‌در.

شوراسی شایان دقتدرکه ١٢٥٥ تاریخنده استانبولده سوقاقلرك کنیشلکی ؛ یکرمی اون بش اون ایکی و نهایت اون ذراع اولمق اوزره تقرر ایتمش ایکن ١٢٦٤ و ١٢٦٥ تاریخلرنده نشر اولنان ابنیه نظامنامه‌لرنده بویوك جاده‌لرك نهایت اون ، عادی جاده‌لرك سکز وسائر سوقاقلرك‌ده آلتیشر ذراع اوله‌جغی تصریح وتطبیق ایدلمشدر.

٧ جمادی‌الاولی ١٢٨٠ تاریخلی طرق و ابنیه نظامنامه‌سی یوللری بش صنفه تقسیم ایده‌رك برنجی صنف طرق عامه کنیشلکنك لا اقل اون بش ، ایکنجی صنفده بولنانلرك اون ایکی ، اوچنجی صنفده کیلرك اون ، دردنجی صنفده بولنانلرك سکز ، چیقماز سوقاقلرك آلتی آرشون اوله‌جغنی تصریح ایتمکده‌در.

٢٣ ذی‌الحجه ١٢٩٩ تاریخلی ابنیه قانونی ، ایسه سوقاقلری بش قسمه آییره‌رق برنجیسنك اقلی یکرمی ، ایکنجیسنك اون بش ، اوچنجیسنك اون ایکی ؛ دردنجیسنك

اون ، بشنجیسنك سكز ذراع اوله جغی وچیقماز سوقاقلرك آلتی آرشوندن نهایت سكز آرشونه چیقاریله جغی كوسترمكده‌در .

مع هذا كرك ۱۲۸۰ تاریخلی نظامنامه كرك ۱۲۹۹ تاریخلی قانون هیچ بر زمان عیناً تطبیق ایدیله‌مامشدر . از جمله ۱۲۸۰ تاریخلی نظامنامه موقع مرعیتده بولندیغی صره‌ده تسویه وكشاد اولنان دیوان یولی كبی جاده‌لره یكرمی بش آرشونه قدر وسعت ویرلمش اولمقله برابر الیوم ۱۲۹۹ تاریخلی قانون حكمی جاری اولدیغی حالده اوتوز واللی متروه قدر جاده‌لر كشاد ایدلدیكی و طقوز مترودن آشاغی سوقاق كشادینه مساعده ایدلدیكی كورلمكده‌در .

يدنجی بند

مسلملرله غیر مسلملر آره‌سنده کوزه‌دیلان فرق

ابنیه‌نك طرز انشاسنده ، ارتفاعنك درجه‌سنده، رخصتیه خرجنده ومحلنك انتخابنده مسلملرله غیری مسلملر آره‌سنده فرق کوزه‌دیلیر و بونك محافظه‌سنه فوق‌العاده اعتنا اولنور دی .

دردنجی بندده ایضاح اولندیغی اوزره غیرمسلم خانه‌لری کارکیر اولمامق، در و نلرینه حمام یاپلماسنه مساعده ایدلمه‌مك و صو ویرلمه‌مك قانون قدیم اقتضاسندن اولدیغی کبی یاپیله‌جق بنانك ارتفاعی خصوصنده ده مسلملرله اولا اوچ وصوکره ایکی ذراع قدر بر فرق اولمسنه اجبار اولنوردی . بو ، ملت حاکمه اولان مسلملرله غیر مسلملری تفریق ایچون اتخاذ اولنمش بر اصول ایدی .

غیر مسلملر ایسته‌دکلری محلده او یاپدیرمق و خصوصیله معابد اسلامیه‌یه قریب و متصل خانه‌لری اشترا ایتمك حقندن ده محروم ایدیلر . ایشته بو کبی تقییدات طولاییسیله غیر مسلملر عهده‌سنده‌کی املاکك قیمتی زیاده ایدی . برده فضله یر قازانمق ایچون حد نظامی اولان ارتفاعدن خارج اوله‌رق بر طاقم چیقمه‌لر، جهانمالر یاپدیریورلردی که بونك سرایت وتوسع حریقه سبب اولدیغی آشکاردر .

ازجمله ١٢٣٣ تاریخلی فرمانده :

فی‌الاصل اهل اسلام ابنیه‌سنك قدی اون اون ایکی و رعایانك ذراع اولمق نظام قدیمندن اولوب زیاده چیقمسی منع وزجر ورعایا طائفه‌سنك ابنیه‌سی بتون اون آرشونه قصر وعرصه‌لری غایت ضیق و بینلرنده قیمتلو و قدلری دخی دون اولدیغندن ضروری ممنوعاتدن اولان تحته‌پوش و چاتو آرا وجهانما متوله‌سی شیئلر انشاسنه مجبور اولدقلرندن بحثله ممنوعات مذکوره‌نك تأکید نظامی مستقر و پایدار اولمسنی و فیما بعد یاپه‌جقلری خانه‌لرك قدلرینه کوره بر ایکی آرشون علاوه‌سنه مساعده اولنمسی واهل ذمت رعایانك عرصه‌لری قیمتلی وبهالری غالی اولوب اطرافدن عرصه اشتراسیله وسعت خانه‌یه قدرتیاب اوله‌میه‌جقلرندن» دنیلمکده‌در .

انشاآت رخصتیه رسمی خصوصنده‌کی تفریقه کلنجه: بو جهت او چنجی بندده تفصیل اولنمشدر .

شو وثیقه‌لر غیر مسلملرك نره‌لرده ونه کبی قیود و شروط تحتنده املاك و خانه ایدینه‌بیله‌جکلرینی کوسترمکده‌در :

استانبول و اسکدار و غلطه وخاصلر قاضیلری زبدت فضائلهم وخاصه بوستانجی باشیسی الحاج حسین دام مجده‌یه وخاصه معمار باشی وغلطه وویوه‌سی زید مجده همایه حکم که : ملکیت و یاخود وقفیت اوزره اهل اسلام تصرفلرنده بولنوب مأوای مسلمین بولنان منازل و بیوتك متصرفلرندن بری منزلنی و عرصه‌سنی بیع و فراغ مراد ایلدکده ینه اهل اسلامدن برینه فروخت ایدوب اهل اسلامه مخصوص بیوت و عرصه‌نك نصارادن کرك اهل ذمت و کرك سائره بیع اولنمسی شرعاً ممنوع ایکن بوندن اقدم کفره‌دن بعضیلری وطن مألوفنی ترك و استانبول خارجنده واقع قواغه وارنجه بوغازك ایکی طرفی ساحللرندن واستانبول وتوابعندن اهل اسلامه مخصوص بیوت ومنازلی وعرصهٔ خالیه‌لری اشترا وتعمیر و بنا ایله نور توحید وعبادت رب مجید ایله منور اولان بیوت موحدین کرفتار ایادیٔ مشرکین اولدیغی مقدما اخبار و انها اولنوب مسفورلرك بو کونا حرکتی خلاف شرع مطهر براص ردی ومنکر اولمق حسبیله کرك ملك و کرك وقف اهل اسلام تصرفنده بولنان کبیر وصغیر منازل وبیوت وعرصهٔ خالیه‌لر کفره‌یه و سائره شرعاً بیعی ممنوع اولانلره فروخت اولنمیوب بوکار مکروهك منعنی حاوی مقدما بالدفعات صادر اولان اوامر شریفه مفاد منیفنه مغایر واقع اولان حرکت نا مرضیه وغیر مشروعه‌نك کما فی السابق منع کلی ایله منع اولنمسی مبرم ومقتضی اولدیغنه بناء بعدازین خصوص مزبوره علی الدوام اعتنا و نظارت وخلاف امر عالی ومغایر شرع نبوی حالت وقوعنه رخصتدن مجانبت اولنمق تنبیهاتنی حاوی یوز آلتمش تاریخنده خاصه بوستانجی باشی‌یه وسر معمار خاصه‌یه خطاباً بشقه بشقه شرفریز صدور ایدن اوامر شریفه‌نك مضامین منیفه‌سنه کوره بو نظام مستحسنه‌نك دوام و بقاسنه دقت وعارضهٔ خللدن وقایه‌سنه مبادرت لازمهٔ ذمت دیانت ایدوکی وارستهٔ قید وبیان ایکن مادهٔ مهمهٔ مذکوره‌ده اغماض ورخاوت وقوعی وبلکه طمع خامه تبعیهٔ ارائهٔ رخصت سببی ایله الحالة هذه بویوك دره‌ده وسائر بوغاز ایچنده وقراسنده اهل اسلام بولنان خانه و ساحلخانه قالمامش درجه‌سنده خلاف شریعت مطهره افرنج و ارمنی وروم یدلرینه کچدیکی وحتی مشایخ و علما ورجال دائره‌لری اولان یالیلری بیله بو وجهله فروخت اولنمش اولدیغی و سائر محللر دخی بو کا قیاس اولوب مضرات

عدیدسی درکار و بوخصوص ملاحظه و دقت اولنه‌جق اموردن ایدوکی آشکار اولمغله
دیمدن اهل اسلام منزلی ومسکنی وباخصوص جوامع و مساجد شریفه جوارلرنده اولان
مأوای مسلمین بعد ازین مغایر شرع انور بر وجهله مستأمن و ارمنی وروم ویهود
طائفه‌لرینه فروخت اولنمیوب منع کلی ایله منع و دفعلری خصوصنه ارادهٔ قاطعهٔ شاهانهم
علق ایتمکله مقدمکی نظام مرغوبی تأییداً وتنبیهاً وتحریراً اشبو امر عالیشانم شرف صدور اولمغله
یعدی مادهٔ مذکوره مدام اعتنا و نظارت و ملاحظه اولنه‌جق مواد ممنوعه‌دن اولمق
حسبیله بو امر لازم الاهتمامده اغماض و رخاوت وقوعی محاذیر کثیره‌یی مستلزم ایدوکی
ظاهر اولمغله بوندن بویله استانبول داخلنده وخارجنده قره دکز بوغازلرنده واقع صاری یار
و بویوك دره وسائر وقفیت وملکیت اوزره اهل اسلام تصرفلرنده اولان منازل و مسا
وقف عرصهٔ خالیه‌لر وباخصوص جوامع و مساجد شریفه جوارلرنده اولان قصبات وقراده
یوت مسلمین مستأمن و ارمنی و روم ویهود طائفه‌لرینه زنهار و زنهار خلاف شریعت
را بیع و فروخت اولنمیوب منع کلی ایله منعی خصوصنه علی الدوام مزید نظارت ودقت
قضاة ونواب طرفلرندن حجت ومتولیلر سند ویرمامك واکر خلاف فرمان مسلمان اسمندن
جال ونسادن کفره اسمنه ملك و وقف ویاخود عرصهٔ خالیه ایچون محاکمدن حجت
اوقافدن تمسك وسند ویرملك استماع اولنور ایسه حجت ویرن حاکمك عزل ایله تأدیب واوقاف
تولیلری و مشروطه ایسه دخی رفع وجزاسی ترتیبی لازم ندیکی وباخصوص قدیمدن
و یری اولمیان تارلا و سائر اراضیٔ خالیه دخی مادامکه صراحةً محلی مقداری بیانیله
خط همایون رخصت صریحه ویرلمش اولمیه من بعد ساده فرمان وآخر کونه اذن وسند
یله بنا اولنمامق اوزره بو ماده‌نك مقدما نظام ویرلدیکی وجهله کوزه‌دلمسی اخص مطالب
اورانم ایدوکی معلومکز اولدقده سز که مولانای موما الیهم سز اشبو امر شریفمی بتمه
شقه سجلاته بعد القید موجبنجه عمل و حرکت اولنمسی طرفکزدن اقتضا ایدن نواحی
ئبلرینه افاده وتفهیم و نواحی سجلاتنه دخی بر صورتنی قید ایتدیروب بعد ازین
ر کیمسه حکومتی داخلنده مغایر امر عالی حرکت ظهور ایدر ایسه مظهر وعید شدید خسر
انم اوله‌جغنی دخی مسامع انتباهیلرینه برخوشجه القا وتنبیهه مبادرت وسز دخی علی الدوام
و امر مشروعك منع و دفعی حالاتنه نظارت و دقت وخلافی حرکت وقوعنه ارائهٔ
خصتدن مباعدت ایلیه‌سز. وسن که بوستانجی باشی مومی الیه سن سن دخی مضمون امر منیفی
وسته‌لره و ضابطلره و سائر اقتضا ایدنلره بر خوشجه افاده وتنبیه و تأکید ایله بعد
زین نظام مرغوب مرقومك دستور العمل طوتلمسنه و بر محلده مغایری حالت وقوعه

کله‌سی امرینه مزید اقدام و نظارت ایلیه‌سن ‹شویله‌که مغایر تنبیه ملوکانه‌م طمع خامه تبعاً ورجا وشفاعته رغبة خلاف شرع نبوی ومنافیٔ فرمان‌عالی مذکور ظهوری استماع اولنمق لازم کلور ایسه ایشتمدم بیلمدم و رخصت و اذن ویرمدم دیو عذر و علت و جوابك قطعا اعتباره شایان اولمیوب مأمور اولدیغك اموروده تکاسلك مجازاتی حقنده اجرا اولنه‌جغی و سن‌که خاصه معمار باشیٔ موما الیه‌سن سن دخی تجسس وتفحص ایدوب مقتضای امر وفرمان موجبنجه عمل وحرکت وفرمان‌عالیشانمی جریده‌که قیدوثبت ایدوب ذره قدر مغایری حرکته رضا ویرلمك ظهور ایدر ایسه مجازاتی مقرر ایدوکی محققدر. اکا کوره بو امر مکروهك منع کلی ایله منع و دفعیله محاذیر عدیده ومضرات متعدده‌نك رفع و ازاله‌ی اسبابنك استکماله مدام کمال سعی ودقت و نظام مستحسن مرقومك مرعی و معتبر اولمسنه صرف مقدرت ایلیوب مقدار ذره تکاسل وتقصیر وقوعی سببیله مستحق وعیدات ملوکانه‌م اولمقدن بغایت توقی ومجانبت اولنمق بابنده. (١)

اواسط ش ١٩١٧

تنظیمات خیریه‌نك اعلانندن ایکی آی اول نشر ایدلمش اولان شو وثیقه، بو مسئله حقنده حکومتك اوزمانکی نقطهٔ نظرینی کوسترمکده‌در:

اخیلا به‌نام نصرانیه‌نك آینه‌لی چشمه جوارنده متصرفه اولدیغی عرصه‌سنه انشا ایده‌جکی ابنیه حقنده اهالیٔ محله طرفندن واقع اولان مداخله‌نك منعی استدعاسنه دائر تقدیم ایلدیکی عرضحال اهالیٔ مرقومه‌نك عرضحالیله برابر مجلس والای احکام عدلیه‌یه لدی‌الحواله دیوان دعاوی ناظری سعادتلو افندی‌نك تحریراً واقع اولان افاده‌سنه وابنیهٔ خاصه مدیری افندی‌نك اعلامی مألنه نظراً عرصهٔ مذکوره اسلام محله‌سی داخلنده منازل اسلامیه و دایه خاتون جامع شریفی عرصه‌لری اتصالنده کائن اوله‌رق نصرانیهٔ مرسومه مقدما بر تقریب عرصهٔ مذکوره‌یه ابنیه انشاسنه تحصیل رخصت ایتمش ایسه‌ده اهالیٔ مرقومه‌نك فریاد و استرحاملرینه مبنی عرصهٔ مذکوره‌نك ثمن بیعیله مصارف واقعه‌سنك بالاعطا استردادینه قرار ویرلمش ایسه‌ده اهالیٔ مرقومه فقر حاللری جهتیله طرف دولت علیه‌دن مرحمت استدعاسنده بولنمش و مقدمکی صاحبه‌سنك عرصهٔ مذکوره‌نك استردادینه قدرتی اولمدیغی و مصارف دنیلان شی جزئیاتدن ایدوکی اکلاشلمش اولدیغنه وسایهٔ احسانوایهٔ حضرت ملوکانه‌ده اسلام محله‌سی درونده و خصوصیله جامع

(١) استانبول قاضیلغی سجلی. نومرو ١٠ صحیفه ٢٧٨

شریف جوارنده بو مقوله رعایا خانه‌سنك بولنمسی لایق و روا اولمیه‌جغنه بناءً مصارف
مذکوره مدیر موماالیه معرفتیله کشف و تحقیق برله صحیحاً نه مقداره بالغ اولور ایسه
ثمن بیعیله اوقاف همایون خزینه‌سی طرفندن مرسومه‌یه اعطا اولنه‌رق بعده اسلامدن
طالبی ظهورنده فروخت اولنمق اوزره عرصهٔ مذکوره‌نك مرسوم یدندن استرداد
و طرف اشرف حضرت ملوکانه‌یه دعوات خیریه استجلاب اولنمسی و بو مثللو اهل
اسلام محله‌سنده اولان خانه و عرصه‌نك مستأمن و رعایایه فروختیله فراغنده متولی
و قائممقام بولنانلرك آرالق آرالق طمع و ارتکابه جسارتلری وقوعبولمقده و خلاف
نظام و اراده اسلام منازل و عرصه‌سی مستأمن و رعایایه فراغ اولنمقده بولندیغندن
بعدازین نظارت اوقاف همایوندن صح اولنه‌جق فراغ و انتقال تمسکاتی ابتدا اوقاف
مفتشی فضیلتلو افندی معرفتیله بالتدقیق قرائت و وضع اشارت اولنه‌رق بعده نظارت
مذکوره جانبندن صح قلنمسی و اهل اسلام خانه‌سی و یاخود منهدم و محترق عرصه‌سی
مستأمن قاریلرینه و یاخود رعایادن برینه فروخت برله متولی و قائممقاملر طرفندن
دخی فراغنه جرأت قلنور ایسه بالتحقیق او مقوله متولی عهده‌سنده بولنان متولیلکك
رفعی و قائممقاملك اخراجیله کندولری لاجل التأدیب مؤبداً دیار آخره نفی و تغریب
اولنمسی و اوقاف همایون نظارت و مفتشی طرفلرندن دائما اقدام تام ایله ینه او مثللو
مغایر رضا اصحابنه ویاخود کندوسی ساکن اوله‌جق رعایایه اهل اسلام خانه‌سی فروختنه
جرأت اولنمامسی و اهل اسلامدن بری خانه‌سنی دیننه محسوباً صراف ویاخود رعایادن
آخر بورجلوسنه ویرمك ضروری مجبور اولورسه اهل اسلامه فروخت ایتمك وکندی
ساکن اولمامق شرطلری ویریله‌جك تمسکده ایضاحاً کوسترلمسی وداین نصرانیه‌دن بولنور
ایسه زوجی رعایای سلطنت سنیه‌دن اولدیغی تحقق ایتمدکجه فراغی تجویز قلنمامسی
والحاصل قدیمی اهل اسلام منزلك هر نصل اولور ایسه اولسون رعایایه وبعض حیله
وخدعه ایله مستأمنه فراغنه جسارت ایدن متولی وجابی بروجه محرر تأدیب اولنه‌جقلرندن
بشقه مسئولیتی نظارت اوقاف ایله طرف تفتیشه دخی عائد بولنمق و بو صورت الی ماشاءاه
تعالی دستورالعمل طوتلمق اوزره کیفیتك دیوان همایون قلمنه قید ایله اقتضا ایدن محللره
علم وخبرلر اعطاسی و ذکر اولنان دایه خاتون جامعی خرابه یوز طوته‌رق امر تعمیری
اون بش، یکرمی بیك غروش مصارفله حصوله کله‌جکی اخبار اولنمسیله سایهٔ شوکتوایهٔ
شاهانه‌ده تعمیر اسبابی استحصال قلنمق ایچون جامع شریف مذکورك بالتحقیق کشفی
کیفیتی استیذان اولنمسی و طوپخانه جوارنده آصمه‌لی مسجد نام محل دخی تمامیله رعایا النه

کچوب بر محله بتون بتون رعایایه ویرلمش و اسکدارده شمس‌الدین جامعی محله‌سی دخی
بویله اولوب بوسنه جامع محلی و مناره‌سی دخی قالدیرلدیغی استخبار اولنمش اولدیغندن
ذکر اولنان محللرده بولنان اولر قنغی وقفدندر وصاحبلری کیملره صاتمشلردر ؟ والآن
تمکن ایدنلر کیملردر ؟ اطرافیله تحقیق قلنه‌رق اقتضاسی مذاکره اولنمق اوزره دفترینک
تقدیم ایتدیرلمسی خصوصلرینک صوب سعادتلرینه حواله‌سی مجلس والای مذکورده‌ذکر
وتنسیب ومجلس عالیٔ عمومیده دخی تصویب اولنه‌رق خاکپای همایون جناب شاهانه‌دن
لدی‌الاستیذان بو مثللو اسلام محلاتنده وجوامع شریفه جوارنده رعایا خانه‌سی بولنمامسی و
و اسلامه مخصوص اولان محللرك اول صورتله رعایا واجنبی طائفه‌سنه فروخت اولنمسی
لایق و روا اولمیوب بو خصوصك برنظام تحتنه ادخالی واجبه‌دن اوله‌رق صور محرره
مذکوره‌نك اولوجهله اجراسیله الی ماشاءالله تعالی دستورالعمل طوتلمسی و عرصه
مذکوره‌نك مرسومه یدندن استرداد اولنمسی و دیکر جوامع و محللر کیفیتلرینك دخی
اولوجهله ایجابنه باقلمسی وبو خصوص جمیع زمانده دقت و اعتنایه شایان موادّدن
اولدیغنه و خلافنه حرکت ایدنلر اولور ایسه درحال تأدیبات لایقه‌لرینك اجراسی
لازمه‌دن ایدوکنه بناءً و بوندن بویله نظارت مذکوره طرفندن و سائر لازم کلنلر
جانبلرندن لایقیله دقت و اهتمام اولنه‌رق نظام مذکورك خللدن وقایه‌سنه کمالیله اقدام
قلنمسی خصوصلرینه ارادهٔ اصابتعادهٔ حضرت ظل اللهی سانحه زیب صدور و متعلق
بیورلمش اولمقله بر منطوق ارادهٔ سنیه کیفیات محرره‌نك اقتضاسنی اجرایه همت
ایلیه‌سز دیو . . . . . . (١) و (٢) ٣ جا ١٢٥٥ .

---

(١) دیوان همایون بیورلدی دفتری .

(٢) بومسئله‌نك تنظیمات خیریه‌دن صکره‌کی صفحه‌لرینه عائد مقررات ؛ مجلهٔ امور بلدیه‌نك
بشنجی جلدینك ٢٣٨ _ ٤٠٠ نجی صحیفه‌لرنده مقیددر .

سكزنجی بند

عمله اجرتی ومالزمه نرخی

استانبولده وجوده کتوریلان مبانینك یوزده طقسانی اخشاب اولدیغی ایچون صیق ، صیق وقوعه کلن حریقلرده شهرك قسم اعظمنك مبدل رماد اوله جغی طبیعی اولمغله جسیم حریقلرك وقوعی عقبنده اهالینك بر آن اول خانه و دکانلرینی انشا ایده بیلملرینی تأمین ایتمك و عینی زمانده دولتكر ، عمله و کراسته تاجرلرینك احتکارینه ده محل براقمامق اوزره قاضیلقجه کراسته و ملزمهٔ انشائیه‌یه دائما نرخ وضع ایدلدیکی کبی عمله اجرتی ایچون‌ده تعرفه‌لر تنظیم اولنمقده ایدی . بر نمونه اولمق وبونکله برابر مختلف دورلره عائد فیأت و یومیه حقنده‌ده بر فکر استحصالنه خادم بولنمق اوزره برقاچ وثیقه‌نك مجله‌یه درج وایرادی مناسب کورلمشدر.

خاصه بوستانجی باشی‌یه وخاصلر قضاسی نائبنه وخاصه معمار باشی‌یه حکم که

کرمید خانه‌لرده طبخ اولنان کره‌مید خام ایکن قطع اولندقده طولاً اون آلتی پارمق اولوب طبخ اولندقده [اون (؟)] درت پارمق قالمق اوزره وبوقاری باشی سکز پارمق اولوب طبخ اولندقده یدی پارمق قالمق اوزره واشاغی باشی یدی پارمق اولوب طبخ اولندقده آلتی پارمق قالمق اوزره وزنده هربریسی بش یوز یتمش وبش یوزسکسان درهم کلمك اوزره کرکی کبی پخته اولوب قلب ونابخته ایشلنمیوب ومنوال مشروح اوزره طبخ اولندقده هربیك عدد کره‌مید درت یوز اللی آقچه‌یه فروخت اولنمق اوزره مقدما نظام ویریلوب وبووجهله نظام عباداللهه انفع اولمقله دستور مکرم مشیر مفخم نظام العالم وزیرم عثمان پاشا ادام الله تعالی اجلاله‌نك قائممقاملغی زماننده دخی بافرمان عالی بونظام تقریر واستحکام پذیر اولمشیکن مرور ایام ایله قضاة وضابطانك عدم تقیدندن ناشی خلل تطرق وحالا قضاء مزبوره تابع خاصکویی وسائر محللرده واقع کره‌مید خانه‌لرده

(۱) عمومیتله نرخلر حقنده بشنجی بابده « صحیفه ۲۹۳ الی ٤٨٧ » تفصیلات کافیه اعطا ایدلمشدر . اورایه باقیکز .

طبخ اولنان کره میدنا پخته وچاپندن نقصان اوزره اولوب عباداللهه وغدر وضرر ظاهر اولدیغی سمع همایونمه لاحق اولوب ایام سعادت واوائل سلطنتمده عباداللهه وعلی الخصوص دار السلطنت السنیه‌م اولان محروسهٔ استانبول اهالیسنه بروجهله غدر وضرر اولدیغنه قطعاً رضای همایونم اولمیوب ترفیه حاللریله استجلاب دعای خیرلری اقصای مراد شاهانه‌م اولمقله فیما بعد دخی نظام مزبور دستورالعمل اولمق اوزره مراعات اولنمق فرمانم اولمغین ایمدی سن که مولانای موماالیه سن اشبو امر شریفمی قضاء مذکور محکمه‌لرنده سجلاته قیدوفیمابعد دخی کره‌میدی بوستانجی باشی ومعمار باشی موماالیهما معرفتلریله نظام مذکور اوزره قطع وطبخ ایتدیروب وزن ومقداری وطول وعرضنده نقصان بولنان کره‌میدی .... واصحـابنی تعذیر وتأدیب وخلافنه رضا وجواز کوسترلمکده زیاده احتراز ایلا کز بابنده فرمان عالیشان یازلمشدر . اواخر ر ۱۱۳۱

درکاه معلام یکیچریلری آغاسی محمد آغا دام علوه‌یه و استانبول قاضیسی ... زیدت فضائله‌یه حکم که

مقر سلطنت سنیه اولان محروسهٔ استانبولده بوندن اقدم متعاقباً وقوعبولان احراقدن مقدم ازنکمید وحوالیسندن و قره دکز سواحلندن درعلیه‌مه ورود ایدن اجناس کراسته‌نك خاصه معمار باشی معرفتیله فیأت قدیمه‌سی کراسته‌جیلر اصنافی واز قدیم کراسته نقلیله مألوف رؤسای سفائندن تفحص وقیودات عتیقه‌سی دخی کورلدکده احراقدن اول ایکی سنه مقدم ازنکمید وحوالیسندن وارد اولان اجناس کراسته‌دن طولاً سکز ذراع وعرضاً یدی پارمق کلور برعدد چفته سکز اوچ یوز اوتوز اوچ وطولاً سکزذراع وعرضاً آلتی پارمق برعدد قره صغر چفته‌سنه یوز یکرمی آقچه وطولاً اون درت ذراع وعرضاً درت پارمق برعدد اورته ورونار ایکی یوز یتمش وطولاً اون بر ذراع وعرضاً اوچ پارمق برعدد صغیر میشه ورونار یوز اللی وبنه طولاً اون بر ذراع وعرضاً اوچ پارمق برعدد کورکن صغیر ورونار یوز یکرمی آقچه وطولاً یدی ذراع برعدد کورکن جبقی اوتوز آلتی آقچه‌یه وطولاً ایکی بچق ذراع وعرضاً آلتی پارمق برعدد چام تخته‌سی آلتی بچق وطولاً ایکی بچق ذراع وعرضـاً آلتی پارمق برعدد کورکن آغا تخته‌سی طقوز آقچه وطولاً ایکی بچق ذراع وعرضـاً آلتی پارمق برعدد میشـه آغا تخته‌سی اون ایکی وطولاً اوچ ذراع وعرضـاً اون پارمق برعدد فنتلق چام یکرمی درت آقچه

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ۱۲۷ . صحیفه ۳۳۶

وطولاً بش ذراع وعرضاً آلتی پارمق برعدد کلوبلك اخلمور طبانی اوتوز آلتی وطولاً اوچ ذراع برعدد قوللق اون بر آقچه وطولاً آلتی ذراع برعدد پدره سکز آقچه وساحل بحر سیاهده آقچه شاردن بارطینه وارنجه واقع اولان اسکله‌لردن ورود ایدن اجناس کراسته‌دن دخی طولاً اون درت، اون بش ذراع وعرضاً درت پارمق برعدد اورته وروناز درت یوز یکرمی وطولاً سکز ذراع برعدداینه‌بولی یکرمی‌یدی وطولاً ایکی بچق ذراع وعرضاً آلتی پارمق قره دکز چامنك یوز عددی درت یوز سکسان وطولاً ایکی بچق ذراع ایری کورکنك بهر یوز عددی یدی یوزیکرمی وطولاً درت ذراع برعدد فنتلق چامی ... درت وطولاً ایکی ذراع ال تخته‌سنك یوز عددی درت یوز سکسان وطولاً ایکی بچق ذراع میشه قرایه‌سنك یوزعددی آلتی یوز آلتمش وطولاً ایکی ذراع وعرضاً درت پارمق کوی قرایه‌سنك یوز عددی اوچ یوز اوتوز وطولاً ایکی بچق ذراع وعرضاً آلتی پارمق اخلامور تخته‌سنك یوز عددی طقوز یوز آلتمش وطولاً بربچق ذراع جزری کستانه‌سنك یوز عددی اوچ یوز یکرمی وطولاً ایکی بچق ذراع اوطه باشی اوغلی تخته‌سنك بهر یوز عددی یدی یوز یکرمی آقچه‌یه وطولاً ایکی بچق ذراع قوچعاو قرایه‌سی تخته‌سنك بهر یوز عددی آلتی یوز آقچه‌یه وطولاً آلتی ذراع کلور برعدد یکی چاپ اون درت آقچه‌یه وطولاً بش بچق ذراع بر عدد مانه آلتمش بش آقچه‌یه وبش ذراعك برعددی قرق آقچه‌یه وطولاً بش بچق‌وعرضاً آلتی ذراع برعدد سرای مانه‌سی یوز اللی آقچه‌یه وطولاً یدی بچق وعرضاً بش ذراع بر عدد قره دکز چفته‌سی یوز اللی آقچه‌یه طولاً اون ایکی وعرضاً درت ذراع اون ایکی آرشون چفته‌سنك برعددی ایکی یوز سکسان بش آقچه‌یه واون ایکی آرشون کبیر چفته‌سنك برعددی درت یوز یکرمی آقچه‌یه واون آلتی ارشون وعرضاً ذراعك بر عددی قرق سکز آقچه‌یه وعرضاً درت ذراع اون ایکی آرشون برعدد یکی کراسته یوز اللی آقچه‌یه وعرضاً درت ذراع وقداً اون آرشون تکی تعبیر اولنور کراسته‌نك برعددی طقسان آقچه‌یه وطولاً یدی وعرضاًدرت ذراع برعدد قره صغر تکی آلتمش بش آقچه‌یه وطولاً یدی وعرضاً سکز برعدد قوغرش چامی یتمش اقچه‌یه وطولاً سکز ذراع برعدد کلکی اومورغه‌سی‌اوتوز التی وطولاً یدی‌ذراع برعدد اوقشنه‌اومورغه‌سی اوتوز اقچه‌یه وطولاً اون ذراع برعدد کردوس اومورغه‌سی یتمش اقچه‌یه وطولاً اون ذراع برعدد استفان اومورغه‌سی طقسان اقچه فیأت قدیمه‌سی اولوب ایکی اوچ سنه آره‌سنده قبل‌الحریق سفینه‌دن اخراج واصنافه وعباداللهه بیع وکراسته‌جیلر ونا

صاحبلرندن ماعدا اجنبی محتکر طائفه‌لری حقیقه کراسته بیع وشرا ایلمیوب اطراف یالیلره وسائر محللره من بعد کراسته سفینه‌سی یناشدیوب ،قدما صادر اولان امر عالی موجبنجه مزاد یری اولان چوبلك اسکله‌سنه متاعلرین اخراج ونرخ فیأتی اوزره عباداللهه بیع ومحتکر طائفه‌لرینه بیع وشرا ایتدیرلیوب یدلرنده بولنان کراسته فیأتی اوزره عباداللهه و اصنافه توزیع ومحتکر طائفه‌لری بالکلیه منع ودفع اولنمق ایچون حالا خاصه معمار باشی الحاج احمد دام مجده وکراسته‌جیان اصنافنك ویردکاری ممهور مفردات دفترلری ناطق اولدیغی اوزره قیمت قدیمه‌لری وجه مشروح اوزره اولنغین فیمابعد زیاده بیع اولنمیوب ومحتکر طائفه‌سی قطعا مداخله ایتمیوب قدیمدن بیع وشرایه محل اولان چوبلك اسکله‌سندن غیری محله انواع کراسته نقل اولنمامق اوزره شرف ریز صدور اولان امر عالی وموماالیهمانك ویردکاری ممضی دفتر استانبول محکمه‌سنده سجل محفوظه بعدالقید وباش محاسبه‌یه دخی قید ومن بعد خلافنه وضع وحرکتدن مجانبت اوزره امر شریفم صدورك رأی صواب اولدیغی سن که استانبول قاضیسی مولانای موماالیه عبدالرحیم زیدت فضائله‌سن اعلامك موجبنجه دفتر مذکور باش محاسبه‌یه قید وبالفعل باش دفتردارم الحاج احمد دام علوه‌نك امضاسیله ممضی ممهور صورت اخراج واو امر شریفمله محللرینه ارسال اولنمغله سز دخی نظام مذکورك علی الدوام استقرارینه نظارت وخلل تطرقندن وقایت وصیانت ایلمکز فرمانم اولمغین اشبو امر شریفم اصدار وارسال اولنمشدر . ایمدی وصولنده بالاده مذکور اجناس کراسته‌نك فیمابعد فیأت مذکوره قدیمه‌سندن زیاده‌یه من بعد فروخت اولنمامسی خصوصلرینه اهتمام ودقت اولنمسی ایچون محللرینه اوامر شریفه‌مله ذکر اولنان ممضی دفتر ارسال اولندیغی معلومکز اولدقده سز دخی ویریلان نظام مذکورك علی الدوام امتداد و استقرارینه نظارت و خلل تطرقندن کرکی کبی وقایت وصیانت ایلیوب فیأت مذکوره‌سندن زیاده‌یه بر دورلو بیع وشرالرینه رخصت وجواز کوسترمکدن بغایت اتقا ومجانبت ایلمکز بابنده

اوائل ب ١١٧٠

کره‌میدلر الیوم ناپخته وصغیر وغالی اولوب عباداللّه بو خصوصده بالوجوه متضرر اولملریله فیما بعد سلحدار محمد پاشا مرحومك اعمال ایتدیردیکی چابده کره‌مید مطلوب ایدنلره اعمال ایتملرینه جواز و رخصت ویرلدکدن صوکره طولاً اون‌درت برمق ویوقاری باشی دوراً التی پارمق و آشاغی باشی دوراً بش پارمق ، بعدالطبخ درت یوز اون بش درهم

(١) دیوان همایون مهمه دفتری ، نومرو ١٥٩

کلور غایت اعلا وبیشکین و متین اولق اوزره بهر بیك عدد کرهمید آستانهٔ علیه‌ده عباداللهه صیفاً وشتاءً اون ایکی غروشه بیع اولنمق بابنده شهرکوی نائب واعیاننه خطاباً امرعالی صادر وسجیلمزه بعدالقید معماراً آغا معرفتیله اربابنه تنبیه واعلان اولنمشدر .

٢٠ جا ١٢١٦

بو اثنالرده خراسانجی اصنافی بینلرنده حدود وسنور رابطه‌سی احداثیله هر دکان سنورنده اولان مشتریلرندن غیری‌یه کیرەچ وخوراسان بیع ایتمه‌مك اوزره قرار ویرمشلر اولوب اولوجهله عباداللهه ضرر واذی اولمغله اشبو رابطه‌نك ترکنه دوکانلردن کیرەچ وخوراسان اشترا ایدن عباداللهك بلا اجرت حمالیه خانه‌لرینه نقل ایلمك عادت قدیمه اولمغله کمافی‌الاول بلا اجرت ابتیاع ایلدکلری کیرەچ و خراسانی خانه‌لره نقلنه و فیما بعد جریدهٔ معماریده مسطورو مقید اولدیغی‌وجهله هربری نرخی اوزره بیعه متعهداولدقلرینی ناطق ویریلان اعلام سجل محفوظده مقیددر .

١٥ ب ١٢١٩

سوزلمش کیرەچ فوچیلری کبیراولوب سیلمه اوله‌رق تمغالی‌وقیه کیرەچ آلوب بهر یوزوقیه‌سنی عباداللهه سکسان پاره‌یه

تمغالی کیله ایله خالص خراسان کیله‌سی	تمغالی کیله ایله خرج خراسان کیله
٥ پاره	٦ پاره

جانب میری‌یه وعباداللهه بیع اولنان کرجك بهر قایغی سکسان قنطار اولمق‌ومذکور قایغك حموله‌سی اولان کرەجك جمله‌سی قنطاردن کچورلمك‌وفیما بعد محلنده قاپا کیرەجی سراً وعلناً فروخت اولنمیوب مخلوط اوله‌رق فروندن چیقدیغی کبی فروخت اولنمق ومذکور کیرەجك وروندە‌جمله‌سی تکنه‌یه‌وضع و سوزلدکدن صوکره‌طاش وقومی‌اشاغی‌واریله‌رق حساب اولنمق بافرمان عالی تنظیم اولنمشدر .

عوائد کرججی باشی	جانب میری‌یه کیرەچ	عباداللهه کیرەچ
قایق ١	قنطار ١	عدد ١
١٠	٤٥	٦٠

بالاده مذکور کیرەچ نقل اولنمق ایچون تحمیل اولنان قایغك اجرتی کیرەججیلر طرفندن ویرلمك دخی بافرمان عالی ویریلن نظامندن اولدیغی اشبو محله‌شرح‌ویرلدی .

١٢٣٠ سنه‌سی

سعادتلو شهرامینی افندی ومعمار خاصه آغا معرفتلریله طوغله‌جی اصنافی حاضر اولدقلری حالده اجناس طوغله‌یه تعیین اولنان فیأتدرکه ذکر اولنور :

بکلك وطوپاچ طوغله		بکلك وچارشو طوغله		خرجی چارشو طوغله	
عدد	١٠٠٠	عدد	١٠٠٠	عدد	١٠٠٠
جانب میری‌یه	٦٤٠	جانب میری‌یه	٢٠٠٠	جانب میری‌یه	١٨٠٠
سائر ناسه	٧١٠	سائر ناسه	٢٨٠٠	سائر ناسه	٢٤٠٠

بطال طوغله		کبیر ششخانه طوغله		صغیر ششخانه طوغله		باغچه طوغله‌سی	
عدد	١	عدد	١	عدد	١	عدد	١
	١٤		٨	جانب میری‌یه	١٦	اقچه	١٠
				سائر ناسه	١٨		

مناره طوغله‌سی		تپك طوغله‌سی		مجوف طوغله‌سی	
اقچه	١٠	اقچه	٧	عدد	١٠٠٠
					٢٠٠٠

رجال دولت علیه‌دن حالا شهر امینی خواجکان دیوان همایوندن عزتلو یوسف رضا افندی بنده‌لرینك تقدیم ایلدیکی تقریرنده آستانهٔ سعادت وحوالیسنده کائن ابنیهٔ میریه و عباداللهك انشا ایده‌جکی ابنیه‌لرده استخدام اولنان عمله‌نك قدیم یومیه‌لرندن بعض صنفك یومیهٔ مقدره‌سی دون اولدیغندن عدم قناعت برله کثریسی ابنیه اصحابندن زیاده یومیه اخذینه جسارت و بو وجهله نظاملرینه خلل طاری اولوب خصوص مزبور بر نظامه بند اولنمق وهر صنف عمله‌نك لایقلری اوزره قدیم فیأتلرینك دفتری اخراج اولنوب وقت و حاله نظراً دون اولان یومیه‌لره اقتضاسی اوزره برر مقدار ضم ولایقی اوزره اولانلر ابقا قلنه‌رق تنظیم وتسویه‌سی خصوصنده ارادهٔ سنیه‌لرینه تعلیق ایله تقدیم ایلدیکی تقریر مذکور بالاسنه بوداعیلریله افندیٔ موما الیه و خاصه معماری آغا قوللرینه خطاباً صادر اولان فرمان عالیلرینه امتثالاً مومی الیهما دعاخانهٔ داعیلرنده معقود مجلس شرعده حاضر اولدقلری حالده استانهٔ علیه‌ده واقع نقاش باشی و نقاش وصیوه‌جی اوسته‌لری و طوغرامه‌جیلر کتخداسی وجامجی و نجار قالفه‌لری و سائر لازم الحضور اولان کمسنه‌لر دعاخانهٔ داعیلرینه جلب و استنطاق اولندقلرنده صنوف عمله‌دن بعضیلرك یومیهٔ مقدره‌سی لایقندن نقصان

اولمغله اومقوله‌لرك یومیهٔ مقدره‌لرینه بر مقدار ضم اولنمسنی استدعا ایلدكلرنده مرقومونك یومیهٔ مقدره‌لری سجلاتده مقیداولمغله قیدمذكور مطالعه ووقت وحاله نظراً عبادالله‌ه انفع اولور صورت ملاحظه و مذاكره اولنه‌رق بعض اعتدالدن ناقص اولان یومیه‌یه مقدار كفایه ضم و معتدل اولانلر ابقا اولنه‌رق صورتی مرقومونه تفهیم اولندقده جمله‌سی راضیلر اولوب زیاده مطالبه ایتامكی تعهد و اولوجهله تنظیم و حضور عالیلرینه تقدیم اولنان دفتریدركه بروجه آتی ذكر اولنور . ٢ شعبان ١٢٢٦

نجار قالفه‌سی	كار خانه‌جیسی	استاد سیلجی	اعلا نجار	وسط نجار
١١٠ پاره	١٠٠	٩٠	٩٠	٨٠
بیاغی نجار	اوسته مرانغوز	نجار شاكردی	صواجی ایشجی باشیسی	
٧٠	٨٠	٤٥	١٠٠	
استاد قلمكار صوه‌جی	بیاغی قلمكار صوه‌جی	اعلا ساده‌كار صوه‌جی		
٩٥	٨٥	٨٠		
بیاغی ساده‌كار صیوه‌جی	صیوه‌جی شاكردی	سر نقاشان		
٧٠	٤٥	١٠٠		
استاد قلمكار نقاش	بیاغی قلمكار نقاش	ساده كارنقاش		
٩٥	٨٥	٧٠		
نقاش شاكردی	استاد جامجی	جامجی شاكردی	استادصو یولجی	
٤٥	٨٠	٤٥	٨٠	
لوكونجی	صو یولجی شاكردی	بچقیجی	طاش كارخانه‌جیسی	
٥٥	٤٥	٦٠	٩٠	
استاد طاشجی	وسط طاشجی	طاشجی شاكردی	حمامجی كارخانه‌جیسی	
٨٠	٧٠	٤٥	٨٥	
استاد حمامجی	حمامجی شاكردی	قورشونجی اوسته‌سی	اعلا اویمه‌جی	
٧٥	٤٥	٨٠	٩٠	
وسط اویمه‌جی	اویمه‌جی شاكردی	طوغرامه‌جی، قفس‌جی، صندقجی وقوغه‌جی		
٨٠	٤٥	٨٠		

دیوارجی قالفه‌سی	استاد دیوارجی	وسط دیوارجی	تکنه کشان
٨٠	٧٠	٦٠	٣٢

لغمجی ایشجی باشی	لغمجی اوسته‌سی	قالدیرمجی	حمال باشی
٧٥	٦٠	٦٠	٥٠

حمال بنا	ارغاد باشی	ارغادان
٤٥	٥٠	٤٠ خرججی
		٣٥ کوفه‌جی
		٣٢ تکنه‌جی

ساده طوغله دوکیجی	طولوس دوکیجی	کتانی قیجی
کیله‌سی ٣ پاره‌در	کیله‌سی ٢ پاره	قیه‌سی ١ پاره‌در

جناب حق ولی نعمت بی منتمز ولی نعمت جهان شهنشاه مرحمت نشان افندمز حضرتلرینه توکنمز عمر و اقبال احسان بیورسون . کافهٔ ممالک محروسه و تخصیص دارالخلافة العلیه‌ده کائن بالجمله تبعهٔ شاهانه‌لری حقنده مبذول بیورلمقده اولان رحم وشفقت سنیهٔ شهنشاهیلرینک اثر جدید علنیسی اولمق اوزره بو دفعه دخی کرامت افزای صدور بیوریلان امر وفرمان اصابت‌عنوان حضرت ملوکانه مقتضاسنجه عبادالله‌ک بحفظه تعالی الظاهر مضرت ناریه‌دن محافظه‌سنه مدار اولمق ایچون بوندن بویله یاپیله‌جق ابنیهٔ متنوعه‌نک ممکن مرتبه کارکیر اوله‌رق انشاسی ضمننده تشویقات لازمه واسباب تسهیلیه‌سی مجلس والاده تذکر اقدام ومطالعه اولنه‌رق اجرای اقتضالرینه اقدام اولنمقده اولدیغی مقدمجه طبع ونشر اولنان تقویم وقایع نسخه‌لرنده ذکر وبیان اولنمشدی . بواثناده محترق اولان محللرک بروجه مطلوب سهولتله انشاسی ضمننده ابنیه‌یه مقتضی اولان اشیانک وعلی الخصوص عمله یومیه‌سنک وجه لایقنده تعیین اولنمسی پک اهم واسباب سائره‌یه مقدم کورنمسیله بوخصوص اول امرده ابنیه مجلسنده بالمذاکره صورت قرارینه دائر تقدیم اولنان مضبطه و دفتر اوزرینه کیفیت ابنیه مأمورلری و سائر ارباب وقوف ایله مجلس والاده دخی درمیان اولنمش وسایهٔ مرحمتوایهٔ حضرت جهانداریده ابنیه ماده‌سندن طولایی هر درلو اسباب ممکنه‌نک اجراسی لازمه‌دن اولمسیله بر منطوق دفتر قطع وتحدید اولنان عمله یومیه‌سنک مقداری تمام معتدل واهون کورنمش و اشیای ابنیه حقنده اولان تسهیلات دخی پک یولنده بولنمش اولوب اگرچه عمله و اشیایه زیاده یومیه و قیأت ویردیرلمسی منع اولنوب بوخصوصه مأمورلری طرفندن دخی دقت اولنه‌جق ایسه‌ده بو ماده‌ده پک محتاج اولانلر ضروری ایشنی بتیرمك

ایچون زیاده یومیه اعطا وفیأت موضوعه‌سندن فضله‌سیله اشیا اشترا ایتمه‌مك وسایهٔ شوكتوایهٔ حضرت ملوكانه‌ده اشـیای مطلوبه هر طرفده كثرت اوزره بولنه‌رق مبایعه‌سنده یسر وسهولت اولمق اوزره درحال درسعادته لزومی مقـدار دولكر وسائر عمله‌نك كوندرلمسی ایچون مقتضی اولان محللره تنبیهات سامیه كوندرلمش اولمغله زینت ساز معمورهٔ عالم اولان اشبو مآثر جلیله جمله‌نك معلومی اولمق وفریضهٔ ذمت وعبودیت اولان دعای بقای عمر وشوكت حضرت ظل اللهی‌یه مواظبت اولنمق اوزره كیفیت بو محله طبع وتمثیل وعمله یومیه‌سی دخی زیرده اعلان وتذكر قلنمشدر .

قالفه یعنی ایش باشی	اعلا دولكر	چراق دولكر	سلیجی باشی
غروش	غروش	غروش	غروش
١٥	١٢	٨	١٤

سلیجی اوسته‌سی	سلیجی چراغی	دیوارجی قالفه‌سی	دیوارجی اوسته‌سی	چراق دیوارجی
غروش	غروش	غروش	غروش	غروش
١٢	٨	١٣	١١	٧

حمامجی قالفه‌سی	حمامجی اوسته‌سی	حمامجی چراغی	صوه‌جی باشی
غروش	غروش	غروش	غروش
١٣	١١	٧	١٣

صوه‌جی قلمكاری	صوه‌جی ساده‌كاری	نقاش باشی	نقاش قلمكاری
غروش	غروش	غروش	غروش
١٢	١١	١٣	١١

ایرغاد باشی	حمال	خرجی رنجبر
غروش	غروش	غروش
١٠	٧	٧

(١) تقویم وقایع - ٢١ ذا ١٢٦٤ - نومرو ٢٩٢

طقوزنجی بند

اسکی استانبول اولری

استانبول بیزانسلیلرک تحت حکمنده بولندیغی زمان؛ شهرده نهایت یوزبیک نفوس موجود اولدیغنه احتمال ویرلمکده‌در. فاتحک استانبولی ضبطندن صوکره اناطولی وروم ایلیدن حتی قریمدن کتیریلان مسلم و غیر مسلم اهالی ایله شهرک تکثیر نفوسنه خدمت ایلدیکی ده تاریخاً ثابتدر. استانبولده بر چوق محله‌لرک و بو محله‌لرده‌کی جامعلرک فاتح عصری رجالنه نسبت ایدلمکده اولمسی سلطان محمد ثانی‌ده‌کی فکر اعماره دلالت ایدر. شهرک نفوسی بدایت فتحدن اعتباراً کیتدکجه تزاید ایتدیکندن چوق زمانلر استانبولده مقیم بیکار طشره‌لیلرک مملکتلرینه سوقی و (اوکوجی) دنیلان کیمسه‌لرک چفتنی چوبوغنی بوزوب استانبوله کلملری ایچون بو مثللو کیمسه‌لره «رسم چفت بوزان» نامیله اغیر بر ویرکو طرح ایدلمکله برابر باب عالیدن ولایاتده بو بابده دائما تبلیغات مؤثره‌ده بولنلدیغی اکلاشلمقده‌در.

استانبولک نفوسنی چوغالتان و شهرده مسکن بحرانی تولید ایدن اسبابدن بریسی ده روم ایلیده‌کی عثمانلی حدودینک ویانه سورلری اوکندن طونه قیپلرینه قدر کوچولمسی و اورالرده‌کی اهالینک بالخاصه مأمور و منور قسمنک استانبوله هجرت ایتملری‌در.

ایشته طشره اهالیسنک کرک کار و کسب و یاخود آسایشسزلک یوزندن و کرک مهاجرت سائقه‌سیله متمادیاً استانبوله آقین ایتمسی برنجی درجه‌ده حیات بهالیلغنی و درجهٔ ثانیه‌ده مسکن بحرانی تولید ایتمشدر.

تنظیمات دورینه کلنجه‌یه قدر شهرک توسعنه تولایلقله مساعده ایدلمدیکی و اساساً او دورلرده وسائط نقلیه‌نک کفایتسزلکی شمدیکی کبی استانبولدن کیلومترولرجه اوزاقلرده محله‌لر، کویلر تشکیلنه مساعده ایدلمدیکی اوچنجی بندده ایضاح اولنمشدی. بونکله برابر بیزانسلیلر دورنده عینی ساحه‌ده و بالخاصه سورلر داخلنده اعظمی یوزبیک نفوس اسکان ایدلمش ایکن عثمانلیلر زماننده ینه عینی ساحه‌ده درت بش یوزبیک نفوس بارینديرمق مجبوریتی حاصل اولمشدر.

وقعه نویس لطفی افندینك بیاننه نظراً ١٢٤٤ سنه‌سنده یعنی تنظیمات خیریه‌دن اون بر سنه اول استانبولده ظهوره کلن قحط مناسبتیله بر تحریر نفوس یاپیله‌رق شهرده ٣٥٩٠٨٩ نفوس بولندیغی آکلاشلمشدر. شهرك نفوسی آرتدیغی اسبتده ساحه‌سنك توسعی وسور خارجنده، بوغاز ایچنده ومحال سائره‌ده کویلر تأسیسی خصوصنده تسهیلات کوسترلمك اقتضا ایدر ایکن بو جهته اصلا ایناشیلمیوب اهالی شهر داخلنده صیقشیق بر حالده براقلمشدر. بناءً علیه اسکیدن قالمه سرایلر، قوناقلر، خالی عرصه‌لر، جسیم بوستانلر تدریجاً اوفاق اوفاق پارچه‌لره انقسام ایده‌رك اوزرلرینه اخشاب خانه‌لر یاپلمغه باشلانمش وبونلرك کفایت ایتمدیکی کوریلنجه و علاقه‌دار مأمورلرده اوچ بش غروش ویریلنجه عمومه عائد سوقاقلره ومیدانلره‌ده تجاوز ایدلمش، بیزانسلیلر زماننده هیچ اولمازسه سکز اون آرشون کنیشلکنده اولمسی لازم کلن سوقاقلر تجاوزایدیله‌ایدیله آلتنجی بندده تفصیل ایدلدیکی اوزره صوك زمانلرده بویوك جاده‌لر بش آرشون و محله آرلرنده‌کی سوقاقلر ایکی آرشونه قدر تنزل ایتمشدر. بو قدر دار برسوقاق اوزرنده انشا ایدیله‌جك مبانینك نه‌درجه شرائط صحیه وبدیعه‌یی حائز اوله‌جغنی تقدیر وتخمین ایتمك‌ده کوچ بر ایش دکلدر. استانبولده قدیماً موجود بویوك قوناق و سرایلرك نه صورتله کوچوك کوچوك چردن چوپدن اخشاب خانه‌لره انقلاب ایتمش اولدیغنه صورتی‌اونجی بابك بر فصلنه درج ایدلمش اولان ١١٣١ تاریخلی وثیقه‌نك شو فقره‌لری‌ده دلالت ایدر:

« بوندن اقدم محروسهٔ استانبولده واقع دیوارلری رفیع کارکیر اوطه‌لری، واسع حویلیلری و باغچه‌لری مشتمل وافر سرایلر اولمغله حریقه سد و سهولتله سوینمسنه سبب اولور ایکن براز مدتدنبرو بعض کمسنه‌لر ونجار قالفه‌لری اول سرایلری برر طریقله تملك و تدریج ایله بنالری قلع و منع حریقه سبب اولان سرایلری مضمحل ایلدکلرندن فیما بعد سرایلرك بلا فرمان هدمنه و ابنیه‌لرینك تبدیل و تغییرینه قطعا اذن ورخصت ویرمیوب ...... »

والحاصل بوندن اولکی بندلرك مطالعه‌سندن آکلاشلمش اوله‌جغی اوزره اوائلده ابنیه خصوصنده مسلملرله غیرمسلملر آره‌سنده فرق کوزه‌تلش اولمسی، ابنیه ارتفاعنك تحدیدی و مسلمانلرك کارکیر و غیر مسلملرك اخشاب انشاآته مجبور طوتلملری کبی تقییدات تنظیمات خیریه‌نك اعلانه قدر دوام ایتمش اولدیغندن استانبول درت یوز سنه قدر ابنیه خصوصنده تدریجاً اصلاح ایدیله‌جکنه بالعکس کیتدکجه صحته مضر، چیرکین بر یکنسقیی محافظه و ادامه ایتدیرمشدر دنیله‌بیلیر.

سطوت وسلطنت عثمانیه‌نك مجددی سلطان محمود خان ثانی دوریننه و ۱۲۳۳ سنه‌سنه عائد بر فرمانك آتی‌یه درج اولنان بر قاچ فقره‌سی استانبولك اسکی اولری حقنده قطعی بر فکر ایدینلمسنه مدار اوله‌جق درجه‌ده واضحدر :

« فی الاصل اهل اسلام ابنیه‌سنك قدی اون ایکی و رعایانك اون ذراع اولمق نظام قدیمندن اولوب زیاده چیقمسی منع وزجر و رعایا طائفه‌سنك ابنیه‌سی بوتون اون آرشونه قصر وعرصه‌لری غایت ضیق و بینلرنده قیمتلو و قدلری دخی دون اولدیغندن ضروری ممنوعاتدن اولان تخته پوش و چاتو آرا و جهانما تعبیر اولنور شیلر انشاسنه مجبور اولدقلرندن بحثله ممنوعات مذکوره‌نك تأکید نظامی مستقر و پایدار اولمسی و فیما بعد یاپه‌جقلری خانه‌لرك قدلرینه کوره بر ایکی آرشون علاوه‌سنه مساعده اولنمسی و اصحاب خانه‌نك مقتدر اولانلری سرایت حریقدن وقایةً جوانب اربعه‌سندن اشتراسی میسر اولان عرصه یکدیکره متابعه برله باغچه اوله‌رق خالی ترك ایدوب اولمدیغی صورتده کندو عرصه‌سنك جمله‌سنه بنا احداث ایتمیوب براز محلنی آچیق براقه‌رق اوطه انشا ایتدیرلمه‌مك خصوصی امر وتنبیه اولنمق ایجاب حالدن ایسه‌ده اشتراسی میسر اولان عرصه‌نك اوقاف داخلنده اولوب حالی اوزره ترکی وقف طرفندن تجویز اوله‌میه‌جغی و یکدیکره متابعه‌سنده عرصه صاحبلری منازعه‌دن خالی اوله‌میه‌جغندن بشقه اهل خدمت رعایانك عرصه‌لری قیمتلی و بهالری غالی اولوب اطرافدن عرصه اشتراسیله وسعت خانه‌یه قدرتیاب اوله‌میه‌جقلرندن بالضروره خالی محل ترك ایده‌میوب قدیمی اوزره جمله عرصه‌نك اوزرینه بنا یاپمغه مجبور اوله‌جقلری و اشبو توسیع خانه و علاوهٔ عرصه خصوصی ترك ایله اهل اسلامدن اولسون رعایادن اولسون ذی قدرت اولانلر ایکی خانه بیننده چاتودن بر ذراع مقدار ترفیع اولنه‌رق کارکیر دیوار یاپمق و اشبو یاپیله‌جق کارکیر دیوارك انشاسنه سهولته مدار اولمق ایچون بالاشتراك مصارفی ویریله‌رك یاپدیرلمق . . . . . و اهل اسلامدن ذی قدرت اولانلره بنا ایده‌جکلری خانه‌لرینك جابجا نیم کارکیر یاپدیرلمسنه رخصت ویرلدیکی صورتده کارکیر خانلر مثللو طوغله‌دن کمر یاپیلوب اطرافی طاش دیوار و دوشه‌مه‌سی اخشاب اولمق واخشاب ابنیه‌نك قدینه ویریله‌جك مساعدهٔ سنیه اشبو نیم کارکیر ابنیه‌نك حقنده دخی جاری اولمق واشبو کارکیر ابنیه انشاسی یالکز اهل اسلامه مخصوص اولوب رعایایه اصلا رخصت ویرلملك ... » بو وثیقه‌دن اکلاشلیورکه حکومت کارکیر و مرتفع خانه‌لر انشاسنی ملت حاکمه اولمق اعتباریله اسلاملره حصر وتخصیص و غیر مسلملری بوندن

منع ایتمش ایکن اسلاملرك بو مساعده‌دن قطعیاً استفاده ایده‌مامش اولدقلری او زمانلرده بنا ایدلمش وحالا پایدار اولمش بر اسلام خانه‌سنه تصادف ایدیله‌مامسیله ثابتدر.

۱۱ ص ۱۲۴۲ تاریخلی منع حریق نظامنامه‌سنك برفقره‌سنده استانبولك او دورده‌کی اولری: «عدم تقیددن ناشی هرکس خانه‌لرینی توسیع غرضیله مارین وعابرینك حقی اولان طریق جاده‌دن بر رایکیشر پارمق وبعضاً دخی زیاده براله‌رق آستانهٔ سعادتك اکثر سوقاقلری طارلشمش و منزوی اتمش اولدیغندن اوءثللو طار سوقاقلرده خانه‌لر تجرهٔ تجرمیه اوله‌رق کیجه موم یاقدقلرنده مقر نسوان اولان محللرده خلاف شرع شریف یکدیکرك نظارتی وقوعی و خدانکرده حریق وقوعنده محافظه ممکن اوله‌میوب درحال سرایت مثللو اویغونسزلقلرك دفعی لازمه‌دن اولمغله...» طرزنده تعریف وتوصیف ایدلمکده‌در.

سوقاقلره، میدانلره تجاوز ایدیله‌رك انشاآت وجوده کتورلمامسی ایچون متعدد نظاملر وضع ایدلمش اولدیغی حالده مرتدسه هیچ بریسنك مثمر اولمدیغی آکلاشلمقده‌در. قلعه‌دیوارلرینه تجاوز ایدلمامسی، قلعه بدنلرندن لغم مجراسی آچلمامسی، قلعه اوزرلرینه آغاچ دیکیلمامسی و قلعه‌لره متصل بنالر وجوده کتورلمامسی ایچون‌زده دفعاتله ارادهٔ سنیه‌لر صادر اولدیغی‌ده کورلمکده‌در. از جمله اواسط ش ۱۱۳٤ تاریخلی بر حکمده: «عامهٔ قلاع خصوصا مقر سلطنت سنیه و دارالخلافة العلیهم اولان محروسهٔ قسطنطنیه صانهاالله تعالی عن کل الافات والبلیه سوری اوزرنده ابنیه و اشجار بنا و غرس اولنمق قدیم الایامدن برو ممنوعاتدن اولدیغندن ماعدا سور مذکور دائرهٔ مرکز سریر سلطنت عظمی و محیط سرهٔ ممالك خلافت کبری اولمغله اوزرنده بنا و اشجار وقوعی اطراف و اکنافدن توارد ایدن ملل نصاری الچیلرینك وسائرك طعن وتشنیع و وکلای دولت علیه‌می تعییب ایتملرینه باعث اولور برامر شنیع اولدیغی جهتدن...» دنیلمکده‌درکه بو وثیقه و بالطبع سوقاقلره و میدانلره تجاوز ایدلمامسی خصوصنده شهرك کوزللکنی واهالینك صحت وثروتنی وقایه مقصدندن‌زیاده اوتاریخلرده بیله اجنبیلرك طعن وتشنیعندن احتراز فکری سائق اولدیغی اکلاشلمقده‌در.

تنظیمات خیریه‌نك اعلانیله تبعه آره‌سنده حقوقده مساوات کوزه‌تلمسی و آنقاریه‌ایله مصادره اصوللرینك منعی اوزرینه برخیلی تجدداته توسل اولندیغی بو اوصره‌ده استانبولك اعمار وتزیینی و خانه انشاآتیله‌ده اوغراشیله‌رق بو بابده پك مهم خطوه‌لر آتلشدر. از جمله تنظیمات خیریه فرماننك قرائتندن یدی سنه صوکره‌یعنی ۱۲٦۲ تاریخنده مجلس والا‌جه

اتخاذ و نشر ایدلمش اولان بر قرارده بلا تفریق جنس و مذهب تبعهٔ عثمانیه کارکیر انشاآته تشویق ایدلمکده‌در. مجلس والا قراری شودر :

« تنسیقات ملکیه‌نك اجراسندن مرادسایهٔ عنایتوایهٔ حضرت شهنشاهیده کافهٔ صنوف تبعهٔ سلطنت سنیه‌نك بلااستثنا اراحهٔ حاللرینه هر درلو معموریت ملك وتبعه‌یی موجب اوله‌جق اسباب لازمه‌نك استحصال و استکمالی خصوصلری اوله‌رق بونك بری دخی معموریت نظریه وجسمیه‌دن معدود اولان ابنیه ماده‌سی واقعا سایه امنیتوایهٔ حضرت جهانبانیده درسعادت وطشره لرده هرکس ایستدیکی کبی ابنیهٔ متنوعه یاپدیرمقده ایسه‌ده فقط اکثریسی اخشاب اوله‌رق انشا ایتمکده اوله کلوب بونك اسباب عدیده‌سی اوله‌رق کیمیسی کارکیر ابنیه اخشاب بنادن زیاده‌جه مصارفه محتاج اولمغله قدرتنك تمدیکندن و کیمینك سایهٔ قدرتوایهٔ حضرت ملوکانه‌ده کارکیر بنا یاپمغه قدرت مالیه‌سی و کندوسنك دخی ارزوسی وار ایسه‌ده عدم جسارتندن یعنی اصول سابقهٔ مضره اقتضاسنجه (یابویله کارکیر بنالر یاپدیررسه‌م شاید ممنوعدر ومنع اولنور و یاخودبنی بللرلرده‌صو کره برطرفه سوررلر) و اهمه‌سیله چکنمدکلری آکلاشیلوب حال بوکه ربمز تعالی حضرتلری توکنمز عمر و اقبال احسان بیورسون. ولی‌اسمت بیمنتمز ذات شوکتسمات افندمز حضرتلرینك آثار برکزیدهٔ عصریهٔ شاهانه‌لری محسناتندن اوله‌رق هرکس یعنی کافهٔ تبعهٔ سلطنت بای و کدا و مسلم و رعایا نعمت امنیت و آسایشه نائل و مظهر اولدقلرندن له‌الحمد دولت علیه‌نك بر کیمسه‌نك مال و املا کنده کوزی اولمیوب آنجق مطلوب عالی ملك وتبعه‌نك حصول معموریتی خصوصی اوله‌رق بوکا دائر مساعدات سنیه مبذول و شایان اولدیغی بیاندن مستغنیدر . کارکیر ابنیه‌نك کرك طیانمق و کرك مخاطرهٔ ناریه‌دن سالم اولمق جهتلریله اخشاب بنایه رجحانیت بدیهیه‌سی واردر . بناءً علیه کافهٔ تبعه‌نك قطعا جبر و منع صورتیله اولمیه‌رق مجرد کندولری ایستدکلری حالده کارکیر بنا انشاسنه رخصت علیه ارزان بیورلدیغنك اعلانی محسنات ملکیه واك بویوك اسباب اعماریهٔ فعلیه‌دن معدود اولمغله بوندن صوکره محذوری اولمیان محللرده ممنوع واستیذانه موقوف اولان ابنیهٔ معلومه‌دن ماعدا کندولری اوطورمق ویا ایشلتمك و یاخود عقارات صورتیله کرایه ویرلمك ایچون کوچوك وبویوك دلنشین خانه وخان ودکان ومغازه وفابریقه یاپدیرمغی ایستیان اسلام ورعایای تبعهٔ دولت علیه‌یه بومثللو ابنیهٔ جدیده یاپدیرمسندن طولایی هیچ بر محلده بر کونا خرج ورسم طلب اولنمیه‌رق رخصت عمومیه احسان و اعلان اولنمسی و فقط مجدداً کارکیر بنالر یاپیله‌جق

محللرده سوقاقلر طار براقیلمیه‌رق وسعتلی براغلمسنه دقت واعتنا اولنمسنك لزومی دخی بیان قلنمسی وکیفیت مشروحه‌یی متضمن بالجمله ولاة عظام وسائر مأمورین کرام حضراتنه اوامر نامهٔ سامی اسطار وکیفیت تقویم وقایع و جریدهٔ حوادثه اقتضاسنه کوره درج اولنه‌رق طبعیله اشبو مساعدهٔ علیه اعلان وتذکار قلنمق وقت ومصلحته نظراً مناسب اوله‌جغی مجلس والاده تذکر قلنمشدر .»

اهالی‌یی بالخاصه اسلاملری کارکیر انشا آته ترغیب وتشـویق ایچون او آنه قدر اصدار ایدلمش اولان نظـام و قانونلرك نیچون تطبیق ایدلمه‌مش و اهـالینك نه‌دن طولانی بو مساعده‌دن استفاده ایتمه‌مش اولدیغنی بوقرار صراحةً کوسترمکده‌در .

اغنیا واکابر قوناقلرینك کرك حکومت کرك وقت وقت ظهور ایدن متغلبه طرفندن نه صورتله یاغما وتخریب ایدلدکلرینه‌دائر تاریخلریمزده خیلی وقوعات واردر . بووقوعاتی کوزلریله کورن برچوق زنکینلر اوغرایه‌جقلرینی بیلدکلری عاقبت وخیمه‌دن احترازاً بویوك ومتین اوانشاسنده امساك ایدرلردی . دور اندیش اولمیان وزحمتسزجه ثروت ایدنمش بولنان بعض نااهل ومتغلبه کروهنك ایسه (مثلا جنجی خواجه وقباقجی مصطفی کبی) احوال سابقه‌لری وموقع اجتماعیلریله متناسب اولمیه‌جق درجهٔ مکملیتده انشا ایتدیرمش اولدقلری قوناقلر یوزندن نه کبی عقوباته دوچار اولدقلرینی ده ینه تاریخـلریمز خبر ویرمکده‌در . بنـاءً علیه یاغما ، نفی و قتل قورقوسـندن بر چوق کیمسـه‌لر خانه‌لرینی خارجدن نظر دقتی جلب ایتمیه‌جك شـکل و طرزده انشـا ایدرلردی . بوکبی دور اندیش ذوات غیر مسلملر ایچنده دها زیاده ایدی . مع مافیه یوزلرجه عصیان ویاغما وقوعاتی صره‌سنده بر قاچ محتکر صرافدن ماعدا غیر مسلم اولرینك یاغما ایدلدیکنه دائر تاریخلریمزده برقیده تصادف ایدیله‌مامکده‌در .

یاغما وتخریب قورقوسی اناطولیده دها زیاده حکمفرما ایدی هیچ بر زمان اکسیك اولمیان (جلالی) اشقیاسی معمور کویلرك برنجی دشمنی ایدی . ایشـته بوندن طولاییدرکه اناطولی کویلری همان اکثریتله اوزاقلردن کوریله‌میـه‌جك واوراده بر کویك موجودیتی آکلاشـیله‌میه‌جق درجه‌ده قویتو یرلره ، حتی هوادن محروم ایکی طاغ آرهسنه انشا ایدلدیکی کورلمکده‌در . اناطولی‌یی کزمش اولانلر کوی تأسیسنه دها مساعد یرلر موجود اولدیغی حالده بویله قویتـو یرلره ، طاغ آرهلرینه صقیشمش اولدقلری ایچون اناطولی کوبلیسنی حسـسزلك وقابلیتسزلکله اتهام ایدرلر ایسه‌ده زواللی کویلیلری

بو طرزی اختیاره مجبور ایدن جهت آسایشسزلك ایدی . یوقسه صو کناری طورورکن چوراق بر یرده، هوادار ویوکسك برمحل موجود ایکن منحط وبطاقاق بر اراضیده کوی تأسیسی موافق اولمیه‌جغنی تقدیر ایتمیه‌جك برملت تصور ایدیله‌مز که تورکلرك بوندهده بر استثنا تشکیل ایتدکلرینه احتمال ویرلسون .

مع مافیه خطوط عمومیه‌سی بروجه بالا تلخیص ایدلمش اولان استانبول اولرینی ایکی‌یه آیرمق اقتضا ایدر . بونلردن برنجیسی ایکی ، ایکی بچق آرشون کنیشلکی حائز سوقاقلری احتوا ایدن غلبه‌لق محله‌لرده‌کی یکدیکرینه ملاصق خانه‌لردرکه استانبولك هر تسلسله حریقدن مصون قالمش اولان بعض سمتلرنده الآن بوکبی خانه‌لرك بر چوغنه تصادف ایدلمکده‌در . مذکور خانه‌لرك استانبولده اکثریت تشکیل ایتدیکی دوره یتشمش اولان علی رضا بك افندی نك « اون اوچنجی عصر هجریده استانبول حیاتی » نامنده‌کی اثرنده اسکی استانبول اولریله سوقاقلرینك حالی شوصورتله تصویر ایدلمکده‌در:

« یاقین زمانلره قدر استانبول اولری اخشاب وقسم کلیسی بویاسز وبویالی اولان بیوك قوناقلرده آشی بویاسیله ملون واوزری چامور قورولریله ملوث اولوب اولر بربرینه ملاصق وباصیق ، کیرینتلی ، چیقینتلی شیشلردی . وایچلریده قسوتلی ایدی . کهنه بنالر آره‌سنده فاره‌لر سکسارلر مکان طوتمش وایچلریده قسوتلی ایدی . حوالیلرینی دائما لوش ، ایصلاق وصولوجانلی اولوب سوقاقلره جرکاب صیزاردی . او مقسی، چاربیق، چاپراشیق سوقاقلرده یاریق ، ییقق دیوارلرك دیبلری یاز ، قیش چامورلی ومزبله وکدی وکوپك وفاره لاشه‌لریله مملو ومحله آره‌سنده‌کی عرصه‌لر، ویرانه‌لر اوبك اوبك قاذورات ایله طولو اولدیغندن کلوب کچدکجه تیکسینمه‌مك ، استکراه ایتمه‌مك ممکن اوله‌مازدی . ایشته استانبولك محله آره‌لری بویله سفیلانه بر منظره ارائه ایتدیکی کبی خواجه پاشا جاده‌سی اك ایشلك باب عالی جاده‌سی اولدیغی حالده غایت طار اولدیغندن قارشولقلی خانه‌لرك طاملرندن کدیلر آتلار و اولرك پنجره‌لرندن وجومبالرندن قادینلرك قارشو قارشویه قونشدقلرینی کلوب کچنلر ایشیدیرلردی . سوقاقلرك شیمدیکی وسعتی خواجه پاشا حریق کبیرندن صوکره‌در . »

اناطولیده وبالخاصه روم ایلیده تورك ومسلمان اولرینك انشاسنده بعض اوصاف وشرائط آرانیردی که اونلرده آلتی انبار ، صمانلق وحتی آخور ، اوستی اوطه‌لر اولمق اوزره اعظمی ایکی قاتدن عبارت اولمق ، سوقاق یوزنده بنا ایدلمیوب سوقاقله او آره‌سنده بر

حولی بولنمق ، کرك سوقاقدن واطرافدن محرم اولان خانه‌درونته وخانه دروننده‌ن موقعه وقومشولرك محرم اولان خانه‌سی داخلنه باقمه امکان قالمامق ایچون اوك سوقاق یوزینه واطراف ثلثه‌سنه یوکسك دیوارلر انشا ایدلمك کبی عادات و عنعنات ملیه‌مزه موافق بر اصول تعقیب ایدلمکده ایدی .

استانبولده بوطرزده انشا ایدلمش اولان اولرك کثرتله موجود اولوب اولمادیغنه دائر بر قید و معلوماته دسترس اوله‌مدم . شو قدر وارکه قادینلرك سسنك سوقاقدن ایشیدلمامسی ویاخود قادینلرك سوقاقدن کچن ارککلری کورمامسی مقصدیله انشا ایدلمش بو نوع اولردن استانبولده بوکون بیله بر قاچ دانه‌سنه و بو ذهنیتده کیمسه‌لره تصادف ایدلمسنه باقیلیرسه اوائلده بو نوع اولرك ده استانبولده خیلی مقدارده موجودی اولدیغنه حکم ایدیلیر .

ایکنجی قسم اولر کبرا و اغنیا قوناقلریدرکه بونلر اکثریتله شهرك هوادار محلّلرنده ، واسع اراضی اوزرینه بول پاره ایله یاپلمش وطرز انشاسنده آز چوق شرائط فنیه وبدیعیه کوزه‌تلمشدر . بو مثللو قوناقلرك مکمل بر تعریفنی ده عثمانلی دارالفنونی حکمت بدایع معلمی حمداه صبحی بکدن اوکره‌نیورز . حمداه صبحی بك مسلك و اختصاصی اعتباریله بومسئله‌یی پك واقفانه تدقیق ایتمش اولمغله برابر اساساً باباسی ودده‌سی برر عثمانلی وزیری (١) اولدیغی ایچون مشارالیه تعریف و توصیف ایتدیکی اسکی تورك اوینك اك محتشمنده یاشامش وهرشیئی کوزیله کورمشدر . بناءعلیه حمداه صبحی بکك تدقیقاتی بر اهمیت مخصوصه‌یی حائز اولمق اقتضا ایدر :

خارجی منظره‌سی اعتباریله اسکی تورك اوی بزه اثبات ایدرکه جدلریمز بوکونکیلره نسبتله حفظالصحه قواعدینی داها ایی بیلیورلردی . اولره کونشك بول ، بول کیرمه‌سنی تأمین ایتمك ایچون هر قاتده اوسته ایکی صره پنجره یاپارلردی . آلت صره قادینلرك کورونمه‌سی ایچون جالا یاپلدیغی اوزره قفسلرله ، پرده‌لرله اورتولور . فقط ایکنجی صره پنجره‌لری تماميله سربست براقیلیردی . کونش ؛ آلتی جارجیوه‌لرله طوتدیرلمش بو ایکنجی صره پنجره‌لردن ایچری کیرر ، اوك هر طرفنی آیدینلاتیردی . اوك

(١) حمداه صبحی بکك پدری صبحی پاشا و بیوك پدری سامی پاشادر . هرایکیسی ده علم وعرفانله مشتهر وزرای عثمانیه دندر . سامی پاشانك قوناغی خاصکیده زندان آرقه‌سی دنیلن محلده ایدی . عرصه‌سنده شیمدی بر محله وجوده کتورلمشدر صبحی پاشانك چاملیجه‌ده‌کی کوشکی ایسه پك مشهوردر .

ایکنجی قاتی برنجی قاتی اوستنه ایلرویه طوغری بر چیقنتی تشکیل ایدر. حتی کونلرینک بویوک برقسمنی اوده قپالی کچیرهن قادینلر بو دیشارلاق قاتلرك پنجره‌لرندن اطرافی قولای قولای سیر ایده‌بیلیرلردی. اسکی تورك اولرینك صاچاقلری باغمورله قارشو کلمك ونظر نواز بر منظره وجوده کتورمك مقصدیله کنیش یاپیلیر و آلتلری قامیش اشکال هندسیه ایله تزیین ایدیلیردی. باغچه‌سی اولمیان اولر غایت نادردی. تورکلرده قادینلرك چوجقلرك هوا آله‌بیلمه‌سی، کزینه بیلمه‌سی ایچون اوك یاننده بر باغچه بولندیرمق اعتیادی عمومیلشمشدی. اولری، علی الاکثر کرمید رنکنده اولان آشی بویاسیله تلوین ایدرلردی باغچه‌لرده حوضلر وچشمه‌لر کوریلیردی. عمرینك صوك سنه‌لرینه یتیشدیکم بر یکیچرینك دیدیکی کبی تورك اوچ شیئی چوق سوردی. آت سسی، قیز سسی، صو سسی.

سلاملق دائره‌سنك اوکنده بر بینك طاشی نظر دقته چارپار. «برانکلیز کمیده طوغار، کمیده اولور» دیمك نه‌قدر طوغری ایسه «بر تورك آت صرتنده طوغار، آت صرتنده اولور» دیمك‌ده اوقدر طوغری ایدی. استانبوله دائر اسکی سیاحلرك وجوده کتوردکلری کتابلره باقکز. استانبول سوقاقلرینك سواریلرله دولی اولدیغنی کوررسکز. شیمدی کنجلریمزك اوستنده طوره‌مدقلری آتلره اووقتلر سکسان، طقسان یاشنده‌کی اختیارلر کوشه میندرنده اوطورور کبی امنیت وراحت ایله اوطورورلردی. اولرك حرم قسملری سلاملقدن چوق دها بویوك اولدیغی حالده سلاملقده سایسلر، اوشاقلر کاهیالر، ایوازلر، چوبوقجیلر، قهوه‌جیلر، کیلارجیلر، بالخصوص مطبخلرده پلاوجی بوره‌کجی، طاتلیجی آیری اولمق اوزره برچوق آشجیلر و آشجی یاماقلری بولنوردی.

اسکی استانبول شیمدیکی بویوك صناعی شهرلر کبی باجارله اورتولی ایدی. فقط بونلر فابریقه باجالری دکل حرم وسلاملقده یوزلرجه کشی بارینیدیران، آیلرجه حتی سنه‌لرجه مسافر قالمق اوزره کلمش حاجیسی، خواجه‌سی، شیخی، دوریشی اکسیك اولمیان بیکلرجه زنکین قوناقلرك مطبق اوجاقلری ایدی. «پوستی سردی» تعبیری اوزمانك مسافرلك حیاتی خبر ویرن بر سوزدر. صنایع ملیه‌نك انکشافاتی کورمك ایچون اصل ایچری کیرمك لازم کلیور. شیمدی فرنك حالیلرینی اوستریا باصمه‌لری کبی اوچ کونده صولان بویاچاوالری بیله اولریمزه صوقمش بولنیورز. حالبوکه اسکیدن اوطه‌لری صوفالری کوردوسك، عشاقك، سیواسك، خربوطك ویا عجمستانك نفیس خالیلری اورترلر ایدی. دیوار بوینده، کوشه‌لرده، کنیش آرقه‌لقلی میندرلر کورولوردی که

اسکدارك ، بیله‌جکك بابادن اولاد، میراث قاله‌جق قدر دایانیقلی اولان « چاتمه‌لری » ایله تفریش ایدیلیردی .

اوورته‌ده ینه مملکتك مصنوعی اولان پرنج مانغاللر ، یوکسك آیاقلی کوش ویا پرنج شامدانلر وبونلرك آلتنده کوموش دوکمه‌لر قاپلی مشین سوسلی آلتلقلر نظر دقته چارپاردی .

یازیسی ، جلدی ، تذهیبی اعتباریله اك حقیقی صنعتکارلر الندن چیقمش قرآن کریملر جزؤلر ، تحته اویماجیلغی نقطهٔ نظرندن فوق‌العاده خرده‌جو بردقتله یاپلمش هریانی صدف ، بغه ، فیل‌دیشی یوزلرجه کوچوك انجه کسمه‌لر یاپیشدیرلمش ظریف رحله‌لر اوستنده موضوع دورووردی . بومقدس کتابلری چوخه‌لره ویا کاغذ اوستی یازیلی نادیده‌قماشلرینه‌صارارلردی . توتون ماصه‌لری‌صدفجیلکك اك کوزل نمونه‌لریدی. دیوارلره دایانلمش وشیمدیکی باستونلقلری خاطرلاتان چوبوقلقلر ، کهربا ایشجیلکی ، لوله‌جیلك وادیسنده پك مکمل آثار صنعت عد ایدلمکه لایقدی . دیوارلرده کوچوکجه‌لر ایچنه قونمش کوناهیه ، ازنیق ، استانبول اوانیسی دستیلر ، بارداقلر ، بکقوزك چشم بلبللری رنکارنك دیزیلی دورووردی . صکره کوزل چارچیوه‌لر اورته‌سنده تعلیقلرك ، نلثلرك اك بدیعلری تکریم وتقدیر ایله آویخته ایدلمش بولنوردی . طاوان تزییناتی آیریجه نظر دقتی کندی آره‌سنده توقیف ایتمکه کفایت ایدردی .

دکل سرایلرده ، دکل قوناقلرده حتی ینه اسکی رسملردن اوکرندیکمزه کوره قهوه‌خانه‌لرده بیله بنانك کوزللکنه، نقشلره ، تذهیبلره فوق‌العاده‌اهمیت ویریرلردی. استانبولده طاش قصاب‌طرفلرنده، بوغاز ایچنده ، بروسه‌ده واناطولینك بعض‌شهرلرنده حالا اسکی تورك طاوان تزییناتی، تحته ایشجیلکنی بزه کوسترن بقیه‌لر موجوددر . قاووق رافلری‌ده دلالت ایتدیکی ذوق سلیم طولاییسیله کورولمکه لایقدی . ترك‌اوطه‌لری آره‌سنده یاتمغه، یمکه ، اوطورمغه مخصوص اولانلر عینی تزییناته مالکدی . دائمی قاریوله‌لر اولمادیغی ایچون یتاقلری کوندوزلری یوکلرده صاقلارلر. یالکز کیجه اولنجه دوشکاری سررلردی . یمك ایچونده برسینی کتیریلیر. اطرافنه شیلته‌لر آتیلیر، سینینك اوستنه مرجان صاپلی فیل دیشندن ویا بغه‌دن قاشیقلری قورلر . یمکدن صوکره بونلری هپ بردن قالدیررلردی . (١)

(١) تورك یوردی ، بشنجی جلد ، صحیفه ١٢١٩

صوك زمانلره عائد مبانی‌نك طرز انشاسنی ۱۲۶۴—۱۲۶۵ تاریخلی ابنیه نظاملریله ابنیه بیاننامه‌سندن اكلامق ممكن اولدیغی کبی استانبولك اوته‌سنده بریسنده حریقدن مصون قالمش مع مافیه برقاچ تعمیرات كورمكله برابر بو آنه‌قدر محافظه ایدلمش بعض خانه‌لرده موجوددر. حتی اكثریتله یوزلری وصچاقلری بغدادی اوزرینه مربر صیوه‌لی اولدیغندن صچاقلری آلتنده تاریخ انشالری ده كوسترلمكده‌در. مع مافیه شیمدیكی كار كیر واخشاب او طرزینك خواجه پاشا حریقندن صوكره تعمم ایتمكه باشلادیغی آشكاردر. تنظیمات خیریه‌دن صكره اوروپالیلرله اختلاط زیاده‌لشدیكجه او آنه قدر مرعی اولان عثمانلی طرز معماریسی ده ترك ایدلمكه ویرینه غرب طرزی اقامه ایدلمكه باشلامشدر. انجق مشروطیتدن صوكره ینه قدیم عثمانلی طرز معماریسنه رجوع ایدلدیكی كورولمكده‌در كه طرزك ترقی وتعمم ایتمسی جداً آرزو اولنور.

آلتنجی فصل

عتیق ابنیه نظام و قانونلری

مختلف دورلرده متعدد ابنیه نظام و قانونلری نشر ایدلمش اولدیغنه شبهه یوقدر . فقط بو نظام و قانونلر ابنیه امورینك مختلف صفحاتنی جامع اولمیوب بشنجی فصلده طقوز بندده جمع ایدلمش اولان وثائق نمونه‌لریله‌ده ثابت اولدیغی اوزره هر مسئله حقنده متفرق و متعدد بعض اوامر و ارادات سنیه‌دن عبارتدر . قدمانك قانون و نظام تعبیرلرینی‌نه کبی معانیده استعمال ایتدکلری بو اثرده مندرج و ثائقدن آکلاشیله‌جغی کبی اساساً ٤٦٧ نجی صحیفه‌ده بو تعبیرلر حقنده درمیان ایدلمش اولان مطالعاتده مسئله‌یی توضیح ایدر .

بناءً علیه تنظیمات دورینه کلنجه‌یه قدر منتظم و ماده حالنده تدوین ایدلمش بر قانون و یا نظامه تصادف ایدیله‌مامشدر . دیوان همایون قیوداتنده ۹ ب ۱۲۱۰ تاریخلی بر ابنیه نظامندن بحث اولنیور ایسه‌ده بونك ده منفرد بر مسئله مثلا ابنیه ارتفاعلری و یاخود حریقدن طرز تحفظ حقنده بعض احکامدن عبارت اوله‌جغی شبهه‌سزدر . نته‌کیم منع حریق حقنده بشقه‌جه نظاملر یاپلمش اولدیغی اوتنجی بابك بر فصلنه درج اولنانلرله‌ده ثابتدر .

آتی‌یه عیناً درج ایدیله‌جك اولان ۱۲٦٤ تاریخلی ابنیه نظامنامه‌سنك مقدمه‌سنده محرر « درسعادت و بلاد ثلثه‌ده ابنیه‌نك صور انشائیه و تفرعات سائره‌سی حقنده مقدم و مؤخر تواریخ مختلفه ایله نظاملر یاپلمش اوله‌رق لدی الحاجه آنلره مراجعت اولنمقده ایسه‌ده الفاظ و عباراتی صریح اولمدیغندن و بعض ماده‌لرك ایسه اجراسی متعذر بولندیغندن ماعدا مجدداً یاپیله‌جق ابنیه‌نك خدانکرده سرایت حریقدن حسب الظاهر وقایه‌سی و زقاقلرك وسعت و تناسبی کیفیتلری دخی متعسر اوله‌رق ... » فقره‌لری اسکی قانونلرك موجودیتنی و بونکله برابر ماهیتنی کوسترمك اعتباریله شایان دقتدر .

بعد التنظیمات بر خیلی تجدداته توسل ایدلدیکی صره‌ده اصول جدیده‌یه توفیقاً ابنیه نظاملری ده تدوین ایدلمك ایستنلمش و بو مقصدله ۱۲٦٤ ، ۱۲٦٥ سنه‌لرنده ایلك دفعه اوله‌رق ایکی نظام ایله بر بیاننامه تنظیم و نشر اولنمشدر که بونلر صره‌سیله آتی‌یه درج ایدلمشلردر .

ابنیه نظامنامه‌سی

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده ابنیه‌نك صور انشائیه وتفرعات سائره‌سی حقنده مقدم ومؤخر تواریخ مختلفه ایله نظاملر یاپیلمش اوله‌رق لدی الحاجه انلره مراجعت اولنمقده ایسه‌ده الفاظ وعباراتی صریح اولمدیغندن وبعض ماده‌لرك ایسه اجراسی متعذر بولندیغندن ماعدا مجدداً یاپیله‌جق ابنیه‌نك خدانکرده سرایت حریقدن حسب الظاهر وقایه‌سی وزقاقلرك وسعت وتناسبی کیفیتلری دخی متعسر اوله‌رق خصوصیله بوماده نظامات بلدیه‌نك باشلیجه‌سی اولدیغنه وبتوفیقه تعالی عصر محاسن حصر حضرت ملوکانه‌ده مجرد آثار توجهات قدسیت آیات جناب جهانداری برکاتیله هر بر خصوص حسن صورت وضابطه‌یه ادخال اولنوب واولنمقده بولندیغنه بناءً بوماده‌نك دخی وجه مناسبی اوزره بر اصول حسنه‌یه وضع اولنمسی ومجدداً ابنیه انشاسی صره‌ده زقاقلرك کنشلك ونمایشی ماده‌سنك دخی یولنه قونلمسی ضمننده بودفعه مجلس والا دائره‌سنده بعض مأمورلر ایله ابنیهٔ خاصه مدیری افندی وابنیه قالفه‌لرندن مناسب اولان وسائر ایجاب ایدنلردن مرکب ترتیب اولنان مجلس مخصوصده نظامات عتیقه‌سی مطالعه وایجاب مصلحته واصول معماری‌یه تطبیقاً فائدهٔ عمومیه‌سی ملاحظه‌سیله بعض صور نظامیه‌سی مذاکره اولنوب اولبابده اوتوز بر بندی شامل قلمه آلنان برقطعه نظامنامه‌ده مندرج خصوصاتدن:

برنجی بند : ابنیهٔ جدیده یاپیلدقجه تسویه وتوسیع اولنمق اوزره بویوك جاده‌لرك وسعتلری نهایت اون وعادی جاده‌لر سکز وسائر زقاقلر التیشر ذراعدن نقصان اولمیه‌جقدر وچیقماز زقاقلر دخی امکانی اولدقجه آچیله‌جقدر .

واشبو زقاقلره نظاماً توسیعی ایچون علاوه‌سی لازم کله‌جك محل طرفیندن بولنه‌جق ابنیه‌دن مناصفة تسویه قلنه‌جقدر . وطرفیندن بری تجدید ایله زقاقه ترك اولنه‌جق محلك نصفی ویروبده قارشوسنده‌کی بنا قالدیغی تقدیرده انك دخی دیکر نصف حصه‌سنك تسویه‌سی ایلروده تجدیدینه تعلیق وتوقیف اولنه‌جقدر .

ایکنجی بند : کنیشلکی نظامنه موافق ویاخود دها وسعتلی بولنان زقاقلر هیئت حالیه‌سی اوزره قالوب بویله وسعتلی یرلرده هیچ بر ابنیه وضع قدمندن بر پارمق ایلرویه تجاوز ایتدیرلمیه‌جکدر .

اوچنجى بند : مجدداً انشـا اولنه جق خان وخانه و دكان وزقاق يوزنده يكيدن ياپيله جق ديوارك نظاماً زقاقه قاچ ارشـون ويرلمك لازم كلورسه اول مقدارى كرى چكديرلمدكجه انشاسنه رخصت ويرلميه جكدر .

دردنجى بند : محترق محلده كاركير اوله رق ياپمش بولنان خان وخانه ودكان ومغازه وابنيهٔ سـائره نك نظامى وجهله كرى يه چكلمسى ممكن اوله مديغى وصاحبى بالذات اظهار موافقت ايتمديكى تقديرده اول ابنيه نك مجددا انشاسنده وياخود تجديد صورتنده تعميرنده بهمه حال كيرو چكديريله جكدر . وابنيهٔ مذكوره بروجـه مشروح نظامنه تطبيقاً كيرو چكلمسنه مال صاحبى طرفندن موافقت اولنمدقجه تعميرات كليه سنه رخصت ويرلميه جكدر. وبومقوله ابنيه نك وجودنده مضرت وقالديرلمسنده منفعت عموميه اولوبده دولت طرفندن دكر بهاسيله اشتراسنه رغبت اولنديغى حالده صاحبى صاتمغه وياخود دفعى مطلوب اولان مضرتى برطرف ايتمكه مجبور اوله جقدر .

بشنجى بند : كاركير مغازه وسائر او مثللو ابنيه اوزرينه ياپيله جق اولديغى وزقاغك وسعتى حد نظامندن دون بولنديغى حالده ابتدا مغازه‌يى نظـامنه تطبيقاً صاحبى كيرو چكه جكدر و چكمديكى حالده اوزرينه ابنيه انشـا وعلاوه‌سنه رخصت ويرلميه جكدر .

آلتنجى بند: يكيدن جامعشريف وتربه ومكتب وچشمه وسائر بو مثللو ابنيهٔ خيريه وميريه ياپيله جق اولديغنده زقاغك وسعت نظاميه سنه تطبيقاً انشا اولنه جقدر .

يدنجى بند : محترق محلده جامع ومدرسه ومبرات وسائره تصادف ايدوبده اوكلرنده آچيقلغى وحواليسى بولنديغى حالده كذلك نظامنه توفيقاً تسويه اولنه جقدر .

سكزنجى بند : محترق محلده بر بنا ايكى زقاق كوشه سنه تصادف ايلدكده بر موجب نظام اصل جاده طرفنه ترك ايده جكى محلدن بشقه يان طرفنده كى سـوقاغه دخى نظامى ايجابنجه بر مقدار ير ترك ايلمسى لازم كلديكى حالده اشبو يان طرفنه ترك اولنه جق محل مأمورلرى معرفتيله بالتدقيق عرضاً نه مقدار ايسـه اول محل عرصه سنده محترق بولنان عرصه لرك يوزلرينه كوره متسلسـلاً تقسيم وتسـويه قلنه جقدر . و بو مثللو عرصه لردن بعضيلرينك وسعتسز اولمسندن وارالرنده بعض كاركير ابنيه بولنمسندن طولانى اولوجهله تسويه سى متعسر بولنديغى تقديرده محل مذكور بالمسـاحه تربيعاً قاچ ذراع اولور ومحلى اعتبارنجه بهر ذراعى قاچ غروشه تخمين قلنور ايسـه اكا كوره حسـاب اولنه رق لازم

كله جك قسمنى كذلك صره سنده بوله جق عرصه لرك يوزلرى مساحه سنه كوره بالتقسيم اصحابندن تحصيل واول بنا صاحبنه تأديه قلنمق صورتنى جائز اوله جقدر . وكوشه باشنه تصادف ايدن خانه نك عرصه سى صغير اولوبده هم جاده يه وهم ده يان زقاغه يرويرلمسندن طولايى صاحبى قاله جق عرصه دن استفاده ايده ميه رك صاتمق ايستديكى وخارجدن طالبى بولنمديغى حالده قيمتيله قومشولرينه فراغ ايتديريله جكدر .

طقوزنجى بند : درسعادتك داخل وخارجنده وبلاد ثلثه ومضافاتنده اثر بنا اولميان اراضى وبوستانلر اوزرينه محذورى اولمديغى حالده مجدداً كاركير خان كذلك كاركير واخشاب خانه ودكان وسائر ابنيه انشاسى خصوصى مجرد ارادهٔ سنيهٔ حضرت شاهانه صدورينه موقوف اوله جقدر .

اونجى بند : ابنيهٔ عاليهٔ ميريه نك ارتفاعى مستثنا اوله رق كافهٔ تبعهٔ سلطنت سنيه نك انشا ايده جكلرى اخشاب ابنيه نك ارتفاعى زميندن اوسط طبانه وارنجه يكرمى ايكى ذراعى وكاركير بنالرك اوتوز ذراعى تجاوز ايتميه جكدر . وبو ارتفاع ماده سنده محذور شرعى ونظاميسى بولنديغى تقديرده مأمورلرى طرفندن معاينه وتدقيق اولنه رق محذورينك رفعى قابل اولديغى حالده انشاسنه رخصت ويريله جكدر .

اون برنجى بند : صنوف تبعهٔ سلطنت سنيه دن اخشاب اوله رق خانه ودكان بنا ايدنلر مقتدر اولديغى حالده طرفينه جانبندن ايكى ذراع ارتفاعنده كاركير ديوار يابه جقدر. ومقتدر اوله مديغى صورتده نهايت اون خانه ودكان آره سنه اولوجهله ديوار چكيله جكدر .

اون ايكنجى بند : اشبو خانه ودكانلر آره لرينه يابيله جق ديوارك مصارفنى و ديوار محلنك بهاسنى اول خانه ودكانلرك ابنيه سى عرصه سنك ارشون و وسعتنه كوره بالتقسيم اصحابى تأديه ايده جكدر .

اون اوچنجى بند : بونلرك ايچنده كاركير خان وخانه ودكان اولور وياخود ابنيه سنك اطرافنه كنديسى طرفندن كاركير ديوار يابمش بولنور ايسه ديوار مصارفندن آنلر حصه ويرميوب بو مقوله آره ده بولنان كاركيرلر عدد مساحه يه داخل اولميه جقدر .

اون دردنجى بند : مناسب اولان محللرده مجدداً كاركير خان انشاسنه زقاغك وسعت نظاميه سنه تطبيقاً اذن ويريلوب فقط عرصه سى وقف اولوبده صاحبى تبرعاً للوقف يابمديغى وكاركير اوله رق يابمغه بشقه طالب دخى بولنمديغى حالده عرصه سى مقاطعهٔ

زمينه ربط وابنيه‌سى ملك عد اولنه‌رق كارگير اولمق اوزره انشاسنه رخصت ويريله‌جكدر. و موجود بولنان اخشاب خانلرك كره‌ميد آقطارمق و چارچيوه و صيوه و نهايت بر، ايكى ديرك دكيشديرمك مثللو تعميرات جزئيه‌سنده بأس يوقسه‌ده قفس شكلنده تعمير اولنمسنه و تملدن ييقوب مجدداً تكرار اخشاب خان ياپلمسنه وياخود اخشاب ابنيه علاوه‌سنه ويكيدن اخشاب خان انشاسنه قطعياً رخصت ويرلميوب نظام اصليسى وجهله كارگير ياپيله‌جقدر.

اون بشنجى بند : كارگير ونيم كارگير اولان خانلرك هيئت اصليه‌لرينه عرصه‌الحاقيله بناسنك توسيعى مراد ايدن اولور ايسه علاوه ايدله‌جكى بنا دخى كارگير و نيم كارگير اولوبده شرعاً ونظاماً بر گونا محذورى بولنمديغى تحقق ايلديكى حالده اذن ويريله‌جكدر.

اون آلتنجى بند : كارگير خان اوطه‌لرينك درونلرينده ايجاب ايده‌جك دوشمه وطولاب مثللو شيئلردن ماعدا اوطه خارجنده وخانك ميدانده اخشابدن ابنيه ياپلميوب اورته‌لرى ميدان براقيله‌رق فقط ميدانك تحملنه گوره لزومى بولنديغى واوطه صاحبلرندن اكثريتنك رضالرى اولديغى حالده كارگير اوله‌رق برر عدد بربر دكانى ياپلمسنه مساعده اولنه جقدر . وموجودلرينك دخى اورته يرلرينه‌بوندن بويله‌ابنيه احداث ايتدرلميه‌جكدر.

اون يدنجى بند : گرك كارگير وگرك اخشاب بالجمله خان وخانه ودكانك اصل صاچاقلرى اون سكز پارمق عرضنده اولوب قپولرى اوزرلرينه ودكانلرك سوقاق يوزلرينه ياپيله‌جق سپرلرى تيمور صاچدن اوله‌رق اون سكز پارمق اكليلكندن زياده اولميه‌جقدر .

اون سكزنجى بند : بوندن بويله ياپيله‌جق بالجمله خانه‌لرك مطبخلريله دكان و خان اوطه‌لرى اوجاقلرينك باجالرى تيمور خطالى ، طوغله‌دن كارگير يوزلى اوله‌رق خالص خارجله كره‌ميدن اقلى ايكى ذراع ارتفاعنده اوله‌جقدر. وقوناق قهوه اوجاقلرى باجالرينه دخى ساچ بورى قونيلوب زمينه وطوانه ساچ قاپلانه‌جقدر . واخشاب خانه‌لرك اورته قاتنده اخشاب اوزرينده مطبخ ياپلميه‌جقدر .

اون طقوزنجى بند : خانه‌لرينه جونبا ياپدرمق مراد ايدنلر زميندن بش آرشون ارتفاعندن آشاغى اولمامق و شهنشين شكلنه قونلمامق شرطيله بر ذراع عرضنده وقباى پنجره يوكسكلكنده تيمور پارمقلق وتيمور دستكلى واوزرى ساچ اورتيلى اوله‌رق انشا

ایللرینه رخصت ویریله‌جکدر . و تیمور بالقون یاپمق استیانلره اصول ونظامنه تطبیقاً مساعده اولنه‌جقدر .

یکرمنجی بند : بعض جامه‌شوی سروب قوریده‌جق درجه آچیقلغی اولمیان خانه‌لر اصحابندن تحته بوش انشاسنی استدعا ایدنلره تیمور کیریشلی و ساج دوشمه‌لی و اطرافی دخی کذلك ساج قاپلی اولمق شرطیله اذن ویریله‌جکدر .

یکرمی برنجی بند : اخشاب یاپیله‌جق اصناف دکانلرینك یوکسکلکلری نهایت یدی ودکانلری اوزرینه اوطه‌یه محتاج اولان اصناف دکانلری قدلری دخی نهایت اون آرشون اولمسنه جواز گوستریلوب اوزرلرینه واوکلرینه آصمه‌لق یاپلمیه‌جقدر .

یکرمی ایکنجی بند : اوته‌دن برو معلوم ومعروف اولدیغی اوزره اصنافدن صنعتلری اقتضاسنجه ضروری دکانلرده یاتور قالقار قبیلندن اولانلر ایچون نردبانلری دکانلری داخلنده اولمق شرطیله اوسته‌لرینه وایشجیلرینه کفایت ایده‌جك درجه‌ده بر اوطه انشاسی جائز اوله‌رق ویاپیله‌جق اوطه تربیعاً نهایت قرق آرشوندن زیاده اولمیه‌جقدر .

یکرمی اوچنجی بند : بویوك چارشو یوزلرنده ومحلات آره‌سنده بولنان چارشولردن بشقه محلات آره‌لرنده وخانه آلتلرنده مجدداً یالکز بردکان احداثنه رخصت ویریله‌جکدر .

یکرمی دردنجی بند : اعمالاتی آتشه محتاج اولان اصناف دکانلرینك اوزرنده خانه اولمدیغی حالده اطراف ثلثه‌سی سقفدن ایکی آرشون یوکسلك اولمق اوزره خالص خرج ایله کارگیر دیوار یاپیله‌جقدر . و دستگاهلری اوزرنده اولان طوانلری ساج قاپلو ویاخود بغدادی صیوه اولوب بو مقوله آتشله مألوف اصناف دکانلری قدیمدن خانه آلتنده اولوب مجدداً یاپیله‌جق اولدیغی حالده تام کارگیر یاپیله‌جقدر .

یکرمی بشنجی بند : مجدداً یاپیله‌جق بالجمله دگرمن وفرونلرك اطراف ثلثه‌سی کارگیر دیوار اوله‌جقدر .

یکرمی آلتنجی بند : دکانلرك اوکلرینه جام چارچوه قویمق استیانلره مساعده اولنه‌جقدر . وقصاب دکانلرینك ایچلری بولدیرلمیه‌رك اتلری درون دکانده صاتیلوب خارجنده چنکل طاقیله‌جق بر یاپلمیه‌جقدر .

یکرمی یدنجی بند : دکانلری آلتنه یکیدن بودروم یاپمق ایستیانلره اطرافی طاش

ديوار واوزرى طنوز كمر اولمق وقپولرى زقاق طرفنده چقورده بولنەجق اولور ايسه آغيزلرينه قالديرم حذاسيله تيمورقپاق قونەرق آچيق طوتلامق اوزره اذن ويريلوب آيدينلق الەجق قدر زقاقه تيمور پارمقلقلى پنجره قويمسنه وممكن ايسه قپوسنى ياندن آچمسنه مساغ كوستريلەجكدر .

يكرمى سكزنجى بند : اسكله ميدانلرنده وجامع شريف حوليلرنده وسائر ميدان محلرده يرلو ابنيه انشاسنه رخصت ويرلميەجكدر .

يكرمى طقوزنجى بند : استانبول وبلاد ثلثەده كرك چارشو ايچنده وكرك محلات آرەسنده مجدداً مستقل بيكار اوطەلرى انشا اولنميەجقدر .

اوتوزنجى بند : مجدداً خان ودكان و سائر ابنيه انشا ايدەجك اولانلرك جملەسى اول امرده ابنيه مديرى افندى طرفنه مراجعتله مأمور بولنان مهندسلر كوندريلەرك وايجابى تقديرنده بالذات ابنيه مديرى كيدەرك ياپيلەجق ابنيەيى نظامنه توفيق وعرصەسنك زقاغه ويريلەجك يرى تحديد وتفريق اولندقدن صكره ياپەجق قالفەيه رخصتى حاوى ورقۀ صحيحۀ مخصوصه اوزرينه مرقم و ممهور تذكره ويريلەرك واشبو تذكرەلر بلا سبب تعويق وتأخير اولنميەرق تذكره ايچون ورقۀ صحيحه اقچەسندن ورسومات معينه ومعتادەدن ماعدا خفى وجلى بر آقچه آلنميەجغى .

مادەلرى اولمغله موادمذكوره مجلس والادەدخى تدقيق اولنمش ونظامات عتيقەسنك قيدى بالترقين مجدداً محلنه قيداولنمق وبوندن بويله على الدوام مرعى الاجرا طوتلمق اوزره لازم كلن محلره علم وخبرلرى اعطاايتديرلمسى خصوصنه ولدى الحاجه اشبو نظام اخيره بالمراجعه مدلول صريحى كابنبغى اجرا اولنمق وابنيه يه متعلق مواد واقعەيى مذاكره واقتضاسنى مضبطه ايلك ومجلس والا تحت نظارتنده اولمق اوزره صونظارتى مجلسنه تطبيقاً بعض مناسب وموظف مأمورينەدن ارباب ابنيەدن برابنيه مجلسى وضعنك صورت ترتيب وتشكيلنه دائر مجلس والا طرفندن ويريلن مضبطه ايله نظامنامۀ مذكور مجلس عموميده دخى قرائت اولنەرق موادمذكوره طرافلى ودرجۀ كفايەده كورنمش اولديغنه مبنى اشبو نظام اخيراساس اتخاذ اولنوب بعدازين كا اتباع ومراجعتله اولوجهله ايجـابنك اجراسى مناسب اولوب فقط اونجى بندده بيان اولنديغى اوزره انشا اولنەجق اخشاب ابنيەنك ارتفاعنه يكرمى ايكى وكاركير اولەجقلره اوتوز ذراعه قدر مساغ كوسترلمش ايسەده بودرجه يوكسكلك براززيادەجه اولوب مثلا ايسى جوانب اربعەسى كوچوك خانەلر اولديغى حالده بويله اوتوز ذراع ارتفاعنده كاركير

بر ابنيه ياپديره‌جق اولسه بونك منظره‌سی و تماشی ثقيل و يكده تقصير قلنسه هر كيم
كارگير ابنيه انشاسی تشويقه مانع اوله‌جغندن درجهٔ اعتداليه‌سی اوله‌رق ذكر اولنا
اخشاب ابنيه‌نك ارتفاعنه تجاوز ايتديرلمامك شرطيله اون‌سكز وكارگير بنالره يكرمی‌ايك
ذراعه قدر ارائهٔ رخصت اولنمسی و اشبو ارتفاع ماده‌سی اول امرده مأمورلری‌معرفتي
بعدالمعاينه بر كونا محذور شرعی و نظاميسی اولمديغی حالده ياپديرلمسنه اذن ويريله‌جك
اولديغندن‌فرضا كارگير ابنيه‌نك ارتفاعی ذراع محدود مذكوری بر ايكی ارشون قد
يكه‌جك اولور ايسه مادام كه محذوردن سالمدر آنلره بر شی دنيلمامسی و بر ده خاي
كوچك‌لكندن طولايی زقاقه حصه طرحنده تجزی قبول ايتميه‌جك بعض خانه و دكا
بولنه‌جغندن بومقوله‌لر مستثنا طوتلمق لازم كلسه نظامنه مغاير اوله‌جغندن بشقه خدانكرد
حريق وقوعنده بويله كوچوك دكانو يا خانه ايچون بر چوق اصحاب علاقه‌يی مخاطره‌د
براقمق اقتضا ايليه‌جكندن و بويله يرلرده سنه‌ده آنجق اوچ درت محل اوله‌بيله‌جكند
بو مقوله تجزی قبول ايده‌ميه‌جك خانه ودكان اصحابی غدردن ومنافع عموميه‌يی خللدن وقا
ايتمك ايچون‌سايهٔ احسانوايهٔ حضرت‌ملوكانه‌ده بومقوله‌فقرادن علاقه‌صاحبلری ظهورند
اسكات و ارضالری ايچون جانب خزينهٔ جليله‌دن بر مقدار شی ويريله‌رك ايجابی اجر
و مضبطهٔ مذكوره‌ده كوسترلديكی وجهله ترتيب و تشكيل اولنه‌جق ابنيه مجلسنده كا
وقوعات ابنيه مذاكره برله حسنيات نظامنه دائر دها سائر شيئلرك وضع‌وتصريحی‌ايجاد
ايلديكی صورتده‌وقوعات اوزرينه نظامنامه‌يه ذيل واملا قلنمسی تنسيب اولنمش و كيفي
مبارك‌خاكپای مكارم‌احتوای‌جناب جهانبانی‌يه‌عرض ايله لدى‌الاستيذان اولبابده‌امر‌واراد
سنيهٔ ملوكانه دخی متعلق وشرفصدور بيورلمش ومقتضای منيفی اوزره اقتضاسی بالاجر
نظامنامهٔ مذكور ديوان همايون قلمنه قيد ايله ماليه خزينهٔ جليله‌سنه و اوقاف همايو
نظارت جليله‌سنه وترسانهٔ‌عامره و طوپخانهٔ معموره و ضبطيه و احتساب نظارتی طرفلرين
علم وخبرلری ويرلمش اولمغله كيفيت‌معلوم اولمق اوزره ابنيهٔ خاصه مديری عزتلو افند
طرفنه دخی اشبو علم وخبر اعطا قلندی . (١)

اوائل ج ١٢٦٤

---

(١) ديوان همايون بيورلدی دفتری . صحيفه ٨٣

ابنیه بیاننامه‌سی

سایهٔ آسایشوایهٔ حضرت شهنشاهیده هر بر مواد مرکز حسن اصول وانضباطه ایصال وهر شیئك مواد اساسیه‌سنك اول امرده وسائل ترصینیه واستحکامیه‌سی استحصال اولنه کلدیکنه و تسهیل امور ابنیهٔ عباد واعمار ملك و بلاد افکاری اوزرینه تشکیل بیورلمش اولان مجلس ابنیه‌ده جریان ایدن مذاکراتك اس اساسی یاپیله‌جق ابنیه‌لرك کیفیات حقیقیه‌لرینی ونه صورتله استحکام ویریلور ایسه نه‌قدر مدت طیانور شورالرینی افهامدن عبارت اولدیغنه بناءً تصورات کمترانه‌مزك بیاننه شوصورتله ابتدار اولنورکه :

کارکیر ابنیه ایکی نوعدن عبارت اولوب بونك برینه تام کارکیر دیکرینه نیم کارکیر دنیله کلوب بونك درجهٔ نوعی معلوم ایسه‌ده اخشاب بنانك جهت نوعیه‌سی یعنی یاپیله‌جق ابنیه قاچنجی درجه‌ده واقعدر شورالری بیلنمك اوزره بعدما اومثللو اخشاب ابنیه‌نك درت نوع اعتباریله ایکی بیك ذراعی تجاوز ایدن ابنیهٔ عالیه‌یه درجهٔ اولی وبیکدن ایکی بیکه قدر یاپیله‌جقلره درجهٔ ثانیه وبش یوزدن بیك ذراعه قدر بنالره درجهٔ ثالثه دنیلوب بش یوز ذراعك مادونی مرتبهٔ رابعه‌ده عادی حکمنده اوله‌جغندن و بونك دها آشاغیسنه یعنی فقرادن کیمسه‌لرك چورجوپدن اوله‌رق یاپدیره‌جقلری خانه‌لر درجه تحتنه کیره‌میه‌جکندن آنلرك مستثنا طوتلمسی .

مذکور تام کارکیر دخی اوچ قسم اولوب برقسمی کووده دیوارلرینك درون واطرافی صوم طاشدن واوزری طوغله ویاخود سنکدن کمرلی اولدیغی حالده کنار وزیوانه‌سی وخاطیلی تیموردن معمول اولور وطاشی دخی صاغلام وخرجی خالص بولنور ایسه مدت عمر طبیعیسی بیك سنه وبونلر تیموردن اولمیه‌رق باقردن اعمال اولنور ایسه ایکی بیك سنه واکر طرفنی صوم وآراسی دیختیم یاپدیریلور وینه تیمور کنار وزیوانه‌لی اولور ایسه بش یوز وباقردن بولنور ایسه بیك سنه وبالکز کوشه‌لری صوم اولوب سائر کووده محللری بیاغی طاشدن یاپیلدیغی حالده ایکی یوز سنه طیانه‌جغی ونیم کارکیرك اقسامی دخی تام کارکیر کبی اولوب مدت عمرلری دخی بونلره قیاس اولوب شوقدرکه سقفنك مقراص ومرتکلری اخشاب اوله‌رق یاپیله‌جغندن حکم کل ویریله‌مزسه‌ده بونلر

ميشه آغاجندن ياپديرلديغى وحين انشاسنده متانت و رصانتنه دقت قلنمديغى حالده اخشابى دخى يوز سنه طيانوب فقط آره صره سقف مذكورك تعميرات لازمه و مقتضيه‌سنه غيرت قلنه‌رق كاركيرك متانتنه خالل ويره‌جك طامله و صزندى مثللو موالعدن قورنارلمسى .

بالاده مسطور كاركيرلرك عمر طبيعيلرينه تقدير اولنان مدته رسيده اولمسنك موقوف عليهماسى طاش ماده‌سى اولوب صاغلام كوفكى طاشندن اعمال اولنديغى حالده بك آزمدنده قايناوب بركلشه‌جكى مثللو سياه طاشدن ياپيلديغى صورتده كوفكى‌يه نسبتله قاينشنده براز فرق بولنوب يعنى كوفكى اوچ سنه‌ده وقره طاش يدى سنه‌ده قايناوب بريكى درت سنه تأخر ايدرسه‌ده قاينايشندن صكره يكوجود اوله‌جغندن وبو جنس طاشلرك غيريله كاركير ياپيلديغى صورتده تقدير اولنان مدت طيانماسى مجهول ايدوكندن بعدما كاركير ايچون اشبو ايكى جنس طاشدن ماعدا طاش قوللانلماسى .

وتداركنده اهتمامى لازم كلن اشيادن برى دخى درونته وضع اولنه‌جق خرج ماده‌سى اوله‌رق بو دخى ايكى نوعدن عبارت يعنى بر نوعى كيره‌چ وخوراسان وبر نوعى دخى قوم يعنى طاتلى صو قومى اولوب درونتده جابجا نخود قدر وياخود دها قباجه طاش بولنمق وكرچدن ثابت اولديغنه وخوراسان ياپيلديغى حالده ايكى قاتى كيره‌چ وبر قاتى خوراسان اولمق وقوم ايله انشا قلنديغى صورتده كيره‌چله قومى مساوات اوزره بولنمق لازم كله‌جكى وشو قدركه خور اسانلى خرجله ياپيلان بنا اوچ سنه مدتده وقوم ايله مخلوط اعمال اولنان محل يدى سنه‌ده لايقيله امتزاج ايده‌جكنه بناءً فقط اشبو خرجه ذرتما طوبراق وضع وعلاوه اولنديغى تقديرجه متانت كاركيره خلل ايراث ايده‌جكندن اصلا وقطعا طوبراق قاريشديرلماسى .

وهر بر شيئك اساسنده متانت اولديغى حالده فروعاتى طبيعى كسب رصانت ايده‌جكنه وخصوصا اشبو كاركيرلرك اول امرده دقته شايان محلى استحكام اساسى ماده‌سى اوله‌بيله‌جكنه وچونكه كاركير انشاسى مراد اولنان مواقع يكديكره بكنزميوب يعنى بر ابنيه‌نك يرى چوروك وبعضيسى صو كره‌دن طوله وبعضى يرى دخى كسمه طاش وقومسالده واقع يعنى مختلف المواقع بولنه‌جغنه بناءً بنايى ياپه‌جق قالفه اول امرده ياپه‌جغى محلى كوزلجه معاينه ايدوب ايجابنه كوره كيمى محله قازيق اورمق وكيمى يرينه اسقره قويه‌رق بعضى يرلره دخى كبير طاشلرله كنارلى طمرق وضع ايتمك مثللو استحكامات اساسيه‌يه كمال

درجه اهتمام ايلمسى لازم ولابد وبو ماده‌لر قالفه‌سنك عهدهٔ مهارت وصنعتنه براقيلمسى مناسب اوله‌جغى .

واشبو تام كاركيرلرك اطراف وكووده ديوارى يكپاره صوم ياپيله‌جق اولديغى حالده اون بش آرشـون قده قدر بر ارشـون واكر ايكى طرفى صوم اولوبده درونى خرده طاشلرله املا قلنور ايسه بر بچق واكر كوشه‌لرى صوم اولوب آرالرى بياغى طاشـدن ياپيلور ايسـه بر آرشون اون سـكز پارمق قالينلق ويرلمسى درجهٔ كفايه‌ده اولوب بوكا قياساً ياپيله‌جق ابنيه‌لرك قدى نه‌قدر كسب ارتفاع ايدر ايسه اساسنه دخى اكا كوره قالينلق ويرلمك وبوكيفيت دخى قالفه ايش باشـيسنك عهدهٔ مهارت وصنعتنه تعليق قلنمق لازم كله‌جكى .

وبر بيان بالا كاركير ابنيه‌نك درجهٔ قطرى اون بش ذراعه وارنجه‌يه قدر قوس كر چورلمسى لازم كلوب اون بش ذراعى تجاوز ايلديكى صورتده طـاق ياپيله‌رق لازم كلن قبه‌نك انك اوزرينه انشـاسى و فقط اشـبو قبهٔ و كمرك ثقلتى كوشه‌لرده كائن پايه‌لره ويرلمك لازم كله‌جكندن اشـبو اياقلرك حين انشاسنده تماميْ اسـتحكام و رصانتنه قلفه‌سى طرفندن اهتمام و دقت قلنديغى حالده اول ابنيـه تصور اولنان مدت طيانه‌جغى مثللو قلفه‌نك عدم معلوماتى اولوبده كيفيات مشروحه‌يه مغاير طور انديغى صورتده مدت مذ كوره‌يه رسيده اوله‌ميه‌جغى وبند سـابقده بيان اولنديغى وجهله كووده‌سى يكپاره صوم اولمق اوزره انشا اولنه‌جق ديواره صرفى لازم كلن خرج سوزمه كيره‌ج وانجه‌قوم وياخود خوراسان وصوم اولميه‌رق عادى حكمنده ياپيله‌جق ديواره دخى فقط قوم وطوز كيره‌ج قونلمق واشبو قوم دخى طاتلى صو قومى اولوب آره‌سنده جابجا نخود قدر ويا دها قباجه چاقيل بولنمق وقوللانيله‌جق خوراسـان دخى يكى طوغله‌دن ياپيلمق لازم كله‌جكى اخشاب اوله‌رق انشاسى ايجاب ايدن ابنيه‌دن مقدار ذراعى ايكى بيكى تجـاوز ايدن ابنيه درجهٔ اولى اتخاذ اولنوب بودرجـه‌لرده ياپيله‌جق بنـا ايكى وياخود اوج قات اولديغى صورتده اول امرده بند سابقده بيان اولنديغى وجهله وضع اساسى ماده‌سنه بغايت اهتمام اولنه‌رق تملك زميندن ارتفاعى نصف ذراعدن اشاغى دوشورلميه‌رك و اشبو تمل اوزرينه طبان كشيده اولنميه‌رق كبير كرسى طاشلرى قونلمسى وبو مثللو ابنيه‌نك كافهٔ سـتونلرندن آلت قاتنه كبير ياغخانه واورته قاتى ايله اوسـت قاتنه عادى ياغخـانه اقامه اولنمسى و بونلره چكيله‌جك طبان دخى بطال ميشه كيريشـندن اولوب تام يكى دنيادن يابنده وضعى وجمله

کیریشلری کونده کمنك نردبانلق چفته یوللاماسندن ومقراص وماهیه‌لری دخی بطال میشه طبانندن ومرتکلریله کره‌مید آلتی عادی یوللامه‌دن یاپلسی وسائر فروعاتی استیجاب ابنیه‌یه کوره قالفه‌نك رأییله تنظیم وتسویه وکافهٔ چارچیوه‌لری میشه اغاجندن غیری آغاجدن یاپیلمامسی شرائطی منضم اوله‌رق یاپیلان بنا عارضهٔ آفاتدن مصون اولدیغی حالده بوزسنه مدت طیانه‌جغی .

درجهٔ ثانیه‌ده اولان یعنی مقدار ذراعی بیکدن ایکی بیکه واران ابنیه‌نك دخی مقدما اساسنه اعتنا وزمیندن لزوم ارتفاعی اجرا اولنه‌رق بالطرح آلت واورته قاتی تام چفته یکی دنیا و اوست قاتی دخی عادتا یکی دنیا اقامه‌سیله و طبانلری چفته میشه کیریشی وپاینده‌لری کذلك عادی یکی دنیا و کیریشلری بچقلو یوللامه و طوان کیریشلری دخی بیاغی یوللامه ومقراصی یکی دنیا ومرتکی عادتا یوللامه‌دن وکره‌مید تحتی دخی کذلك یوللامه ایله قاپلانه‌رق و چارچیوه‌لری دخی میشه یاپدیرلدیغی و صون الهیده بولندیغی حالده سکسان سنه بقاسی اوله‌جغی .

ودرجهٔ ثالثه‌ده واقع یعنی بش یوزدن بیك ذراعه قدر یاپیله‌جق ابنیه‌نك دخی بروجه محرر استحکام اساسنه دقتله دیرکلرك کرسی اوزرینه وضعی وآلت واورته قاتنك ستونلری چاپ یکی دنیا و اوست قاتی دخی بیاغی یکی دنیا و طبانلری چفته میشه کیریشندن وپاینده‌لری عادی یکی دنیا و کیریشلری بیاغی یوللامه‌دن ومقراص وماهیه‌سی یکی دنیا ومرتکلری یوللامه‌دن وکره‌مید تحتی چاپ قره‌صو تخته‌سی قاپلانمق وچارچیوه‌لری کذلك میشه‌دن یاپلمق لازم کلوب بویله یاپیلان ابنیه اللی سنه الویره‌جکی .

وبش یوز ذراعدن دون اوله‌رق درجهٔ رابعه‌ده اولان ابنیه‌نك دخی اك اول رصانت اساسنه بالدقت زمیندن نصف ذراع مقداری و یاخود زیاده چیقاریله‌جق تمل اوزرینه کرسی طاشی وضعنه رغبت اولنمدیغی حالده میشه کیریشندن طبان وضعیله اوزرینه عادتا یکی دنیادن ستون تسویه ایتمك و اوست قاتی بولندیغی صورتده یاریم یکی دنیا وبالجمله پاینده‌لری دخی کذلك یاریم یکی دنیا و طبانلری میشه کیریشی و دوشه‌مه کیریشلری یوللامه وطوان کیریشلری روم‌ایلی قیزانلغندن و مقراص وماهیه‌لری اورته کیریشندن و مرتکلری کذلك روم ایلی قیزانلغندن و کره‌مید تحتی چیرالی مسند قفوشی اولمق وچارچیوه‌لری دخی سائرلری کبی میشه اغاجندن یاپدیرلمق لازم کله‌جکی وبو صورتده یاپیله‌جق ابنیه اوتوز سنه مدت طیانه‌جغی .

وبونك مادوننده یعنی عجزه وفقرانك قابل سکنا اوله‌جق مرتبه یاپیلمسی املنده

اولان ابنيه‌نك ستونلرى چفته دولابدن وطبانلرى اورته كيريش و دوشـه‌مه كيريشلرى روم ايلى قيزانلغى و مقراص وماهيه‌لرى كذلك اورته كيريش ومرتكلرى سقاريه قيزانلغى وكرميد تحتى چام تخته‌سى وچارچيوه‌لرى آستانه و ياخود كولكندن ياپديرلديغى حالده يكرمى، يكرمى بش سنه مدت طيانه‌جغى .

وكافۀ ابنيه‌نك جوانب اربعه‌سى طوغله ايله طوله اولديغى حالده حين انشاده چاموردن حاصل اوله‌جق رطوبت اقامه اولنان ستونه وپاينده‌لره تأثير ايده‌رك آز وقتده چوروه‌سنى موجب اوله‌جغندن بشقه بلا فائده بنايه دخى بر نوع آغيرلق ايراث ايده‌جكندن ايستر اولديغى حالده پنجره سوكه‌لرى تخته‌كلنجه طوغله ايله طوله ياپديروب آندن بوقارى طوانه وارنجه‌يه قدر بغدادى ياپديرمسى واشبو بغدادى اوله‌رق ياپيله‌جق ديوارلرك خارجى وجهى تخته ايله قاپلانمقده ايسه‌ده بونده محاذير متعدده‌سى اوله‌رق شويله‌كه :

اشبو قاپلانيلان تخته‌لر آز وقتده اكريلوب قانبورلغه تمايل ايله يكديكره امتزاجدن قورتيلوب فرجه پيدا ايده‌جكندن اثناى شتاده قار وياغمورلرك دن نشف ايده‌رك چوريده‌جكى مثللو معاذالله تعالى جوارنده حريق ظهورى تقديرنده بو بالى تخته‌نك حريقه قوۀ جالبه‌سى سرايت سريعه‌يى استلزام ايده‌جكندن شونلرك دفعيچون بعدما ياپيله‌جق ابنيه‌لر تخته ايله قاپلانميه‌رق خالص اينجه خوراسـان وسـوزمه كيرچ وياخود اينجه قوم وكذلك كيرچ وكتان قالتغيله صيوانديغى حالده هم متانت ابنيه‌يى موجب وهم‌ده محاذير مبسوطه‌نك اندفاعيله برابر محسناتى مستوجب اوله‌جغندن ايستك ايدنلر صيوا ياپديروب ايام شتاده ياپديران وتخته قاپلامق ايستيانلر پرستلى ولامالى اولمق اوزره چيرالى حاردت تخته‌سى قاپلاتمه‌سى و فقط اشبو صيوانك موسمى ايام صيف اولوب كاركيرلرك دخى بوموسمده ياپلمسى لازم كله‌جكندن وقت شتاده تسويه‌سى تجويز اولنميه‌جغى وصيوانك رصانت ومتانتى پرداختنك لايقيله ياپلمسيله حاصل اوله‌جغندن اكا كوره اهتمام قلنمق لازم كله‌جكى .

وابنيه‌يه قوللانيله‌جق كراسته‌نك طيانقلغى موسمنده كسلمش اولمسيله حاصل اولوب چونكه كراسته‌نك موسم قطعى روز قاسمدن مارته قدر يعنى صولرى چكلدكدن صوكره اولوب بوموسمده قطع اولنمامش آغاج ايله ياپديرلديغى حالده تعيين اولنان مدت اصابت ايتميوب از وقت ايچنده چوريوب فنالشـه‌جغى مثللو ابنيه‌نك حين انشـاسنده قلفه‌نك معلومات كامله‌سى اوليوبده ابنيه‌يى باغلامسنده وچاتى قورمسنده ادنا مرتبه رخاوت ايدرايسه ينه متانت ابنيه‌يه خلل ويره‌جكندن موسمسز كراسته قطع اولنماسى وياپويى اداره ايده‌جك

قلفه‌نك درجهٔ استعداد ومهارتی اهم ایدوکندن یاپیله‌جق یاپویه کوره قلفه قوللانیلمسی وقلفه‌ده قنغی نوع یاپو یاپه‌جق ایسهٔ اول امرده ابنیه مجلسنه کیفیتی افاده ایدوب شرائط محرره اوزره کندوسی مجلسجه تصدیق اولندیغی حالده نظامی وجهله جانب مجلسدن رخصت تذکره‌سی ویریله‌رك بدأ ایلمسی .

سایهٔ مکارم‌وایهٔ حضرت شهنشاهیده هرحالده حصول اسایش فقرا وتبعه واعمار ملك وبلده قضیه‌سی ملتزم عالی اوله‌رق هیچ برفردك خسارديده اولمسنه معدلت سنیه غیر قائل وآلت ضرر اوله‌رق مشوق زیان اولان خدعه‌کارانك دخی دفع شر ومکیدتلری درجهٔ لزومده ایدوکی آزادهٔ قید دلائل اولمق ودولکر قالفه‌لرندن بعض ایشسز وکوجسز اولانلر بنا یاپدیرمغه هوسی اولان ذواته برصورتله چاتوب بلااساس سوزلره باشلایه‌رق بانینك مبتدیلکی جهتیله مرسومك مقالات کاذبه‌سنه یعنی یوز آرشون برخانه‌یی پك دون بها ایله بلکه یالکز کراسته‌سنی قورومز درجه‌لرده تماماً یاپارم دیه‌رك آلداتمسنه مبنی یاشلاده‌رق صوکره‌لری ادعای زیان ایله برطاقم کسانك وبلکه عجزه ونسوانك جانلرینی یاقق جهتیله بعدما بونك اوکی کسدیرلمك اوزره بومثللو خانه یاپدیرمق افکارنده بولنان کسان اول امرده قلفه‌سیله برابر مجلسه کله‌رك یاپدیره‌جغی بنانك رسمنی ارائه ایله آرشونی قاچ غروشه چیقه‌جغی قیئات معلومه‌سیله جانب مجلسدن آکلایوب استطاعت حالیه ودرجهٔ مالیه‌سی مساعد اولدیغی صورتده قلفه‌یه کوتورو ویره‌جك وبالاده محرر درجه‌لردن قنغی درجه‌لرده بنا یاپدیره‌جق ایسه اونوعه مخصوص کراسته وادوات سائره‌یی قویه‌رق شرائطی کماینبغی اجرا ایتلك اوزره مجلسجه قونطراتویه بالربط آرتق مؤخراً شو، بو دیمکه طرفینك صلاحیتی اولمامق وکوتوری ویرمدیکی حالده چونکه یاپدیره‌جغی بنانك اوصاف واشکالنی مجلسجه آکلامش وصرفی لازم کلن آقچه‌نك مقدارنی فی الجمله بیلمش اوله‌جغندن موجودی قدر آقچه صرف ایله حالنه چسبان شیٔ یاپدرمق صره‌لرینك قرارلشدیرلمسی انشای ابنیه حقنده اسباب اعماریه ومخاطرهٔ ناریه‌دن محفظه تعالی وسیلهٔ تحفظیه اولمق اوزره کارکیر ابنیه‌نك اخشاب بنالره وجوه عدیده ایله معلوم اولان رجحانیت مسلمه‌سنه مبنی کچنلرده بوندن صوکره یاپیله‌جق خانلرك علی العموم کارکیر انشا اولنمسی ابنیه نظامنه ذیل اولنمش ایسه‌ده مغازه مثللو موقع واردات وتجارت اولان محللرده دخی کلیتلو امتعه واشیا بولنه‌جغی جهتله محترق اولدیغی تقدیرده اصحابنه پك چوق ضرر وزیانی موجب اولدیغندن بعدازین اومقوله واردات وتجارت موقعی اولان

جسيمجه بنالر دخى تمل وضعنه موقعى متحمل اولديغى حالده كافهٔ عادى طاش وطوغلهدن كارگير اولهرق ياپلمسى .

خان ودكانلرك دخى كارگير اولمق اوزره انشالرينه تشويقات لازمه و معاونات ايجابيهٔ ممكنه اجراسيله مثلا بش يوز كيسه آقچه قيمتندن زياده خان انشاسنه مقتدر اولهجق هر صنف تبعه حقنده كارگير اولهرق ياپديرلمسنه اقدام اولنوب فقط بعض جهتله معذرت حقيقيهسى اولوبده كارگير ياپديرهمديغى حالده بهمهحال اطرافنه كارگير ديوار ياپلمسنك الحاح اولنمسى واشبو ياپيلهجق ابنيه ودكانلرك كارگير اولهرق انشاسندن مراد؛ كبير خان كبى مطلقا كوفكى طاش ايله صوم كارگير صورتنده اولميوب هم هركسه اهون اولمق وهمده مطلوب اولان متانت وامنيت استحصال اولنمق ايچون اوچ طرفى بياغى طاشدن مولوز ديوار ياپيلوب كرهميدلرى دخى خور اسانلى خرجله باصديرلمق صورتندن عبارت اولديغى جهتله بونك اخشاب بنا ايله فرقى پك جزئى اولهرق بونكله برابر سرايت نار يهدن دخى محافظه اولنمش اولهجغندن اصحاب اقتداردن اولوبده عادتا صوم كارگير ياپهجق اولديغى حالده بالتخمين رخصت اعطاسندن باشقه برشى دنيلهميهجكى مثللو قدرتى اولميانلر دكاننك اطرافنى مولوز ديوار واوكلرينى امكانى مرتبه طوغلهدن ياپوب نورسيم صچاق وسورمه كپنكلرينه دخى ساچ قاپلادوب اوزرينك كرهميدلرى دخى خوراسان كيرهچلى ويا قوملى خرجله باصديرلمسى .

محترق اولان محللرده جاده وسوقاقلرك ابنيه نظامى وجهله اون ويا سوقاقلرك سكزر آرشون براقلمسند وبش يوز كيسه قيمتندن اشاغى ياپيلهجق خان ودكانلرك اخشاب اولديغى حالده نظامنه تطبيقاً بش خانهده بر كارگير ديوار ياپديرلمسنه و سائر نظامات متفرعهسنه دقت واعتنا قلنمسى ومحلنك وسعت و تحملنه كوره باغچه وآچيقلق وفاصله براغلمسنه همت ونظارت اولنمسى .

كارگير ابنيه انشاسندن مقصود حريقدن محافظه اولنمق وبرده اخشابدن زياده طيانمق غرضندن عبارت اولديغنه مبنى بوندن بويله ابنيهنك كارگير اولهرق انشاسى ضمننده تشويقات وتسهيلات لازمهنك اجراسنه صرف همت اولنوب فقط هركس خانهسنى كارگير ياپمغه مقتدر اولميهجغى جهتله بوكا اجبار اولنهميهجغى مثللو ممكن مرتبه حريقدن محافظهسى اسبابنك استحصالى دخى فريضهدن اولوب اگرچه گچنده ابنيه مجلسنده مذاكره اولنوب ابنيه نظامنه ذيل اولنمش اولان مادهلرك برنده انشا اولنهجق ابنيهلره تخته قاپلانمايوب

کیرەمج خوراسانلی خالص خرجله یاپدیریلوب فقط ایام شتاده انشا اولنەجق ابنیه حقنده حسب‌الموسم صیوا طوتمیه‌جغی ملاحظه‌سیله قاپلامه یاپمغه رخصت ویرلمسی صورتی کوسترلمش ایسه‌ده اکثر حریقك سرایت وکسب جسامت ایتمسی خانه‌لرك اطرافنده اولان قاپلامه‌لرك بویالی بولنمسندن ویاز کونلری قوروبوب یانمغه زیاده مستعد اولمسندن نشأت ایلدیکندن واطرافی صیوەلی بولنان خانه‌لره ایسه چارچابوق آتش سرایت ایده‌میوب حتی حریق محلارنده اویله اطرافی صیوەلی بولنان خانه‌لر بر طلومبه ایله محافظه اولنەرق قورتارلدیغی حریق مأمورلری طرفندن خبر ویریلوب بوصورتله اطرافی صیوەلی اولان خانه‌لرك فائدهٔ کلیه‌سی اوله‌جغندن وهرنه قدر ایام شتاده صیوا لایقیله طوتمیه‌جغی مجرب وبدیهی ایسه‌ده قیشین انشا اولنان خانه‌لرك ایچ طرفی دخی صیوانه‌میوب بالضروره بهار موسمنه براقلمقده اولمسیله خارج صیواسی دخی اول وقته براقەرق موسمنده صیوانمسی لازم کله‌جکندن وبرده مقدملری انشا اولندیغی مثللو ابنیه‌نك بوله‌لری طوغله ایله طوله دیوار یاپلدیغی تقدیرده متانتلی اوله‌جغندن بشقه صویه‌دها الویرشلی بولنه‌جغندن بعدازین انشا اولنه‌جق خانه‌لرك قاپلامه یاپلمسنه رخصت ویرلمیوب قاپلامه یرینه ایدنیانلر طوله دیوار یاپوب ایستمدیکی صورتده بغدادی یاپدیریله‌رق بهمه‌حال ابنیه‌نك خارجی خوراسان وکتان وقوم ایله صیواتدیرلمسی و شوقدرکه خرجنه دقت اولنمدیغی حالده آز وقتده صیواسی دوکیله‌رك فنا بوله‌جغندن خالص خرجله صیواتدیرلمسنه مأمورلری طرفندن علی‌الدوام دقت اولنمسی وقاپلامه یرینه صیوا ایستمیانلر او مثللو دکان وخانه‌لرینه ساج قاپلانمسنه مساغ کوسترلمسی(۱) وبرده لجنلرده قرارکیراولان ابنیه نظامنده اخشاب خانه‌لرك قدی اون سکز آرشونه‌قدر اولمق اوزره رخصت کوسترلمش ایسه‌ده بومقدار یوکسکلك اخشاب خانه‌لره زیاده‌جه کوریلوب سرایت ناریه‌دن محافظه اولنه‌میه‌جغی صوکره‌دن بالتجربه خبر ویرلمش اولدیغندن اومثللو اخشاب خانه‌لرك بعدازین قدی اون درت ذراع اولمق وکارکیر یاپانلره یکرمی ذراعه قدر رخصت ویرلمك اوزره تسویه‌سی تقدیرنده یوکسك یاپو یاپدیرمق ایستیانلر کارکیر یاپمغه هوس ایده‌رك بودخی موجب تشویق اوله‌جغندن اکا کوره اجرای اقتضاسیله کرك بوماده‌نك و کرك مواد مشروحهٔ سابقه‌نك نظامنامهٔ مذکوره ذیل اولنمسی .

۲۸ ذ ۱۲٦٤

---

(۱) ابنیه بیاننامه‌سنده تعریف اولنان طرزده انشا ایدلمش یوزلری صیرالی بر خیلی مبانی‌یه بالخاصه مشروطه خانه‌لره حالا تصادف ایدلکده‌در .

ابنیه نظامنامه‌سی

برنجی ماده : ابنیهٔ جدیده یاپیلدقجه تسویه و توسیع اولنمق اوزره بیوك جاده‌لرك وسعتلری نهایت اون و عادی جاده‌لرك سکز و سائر زقاقلرك التیشر ذراعدن نقصان اولمیه‌جقدر. وچیقماز زقاقلر دخی امکان اولدقجه آچیله‌جقدر . و اشبو محللردن زقاقلره نظاماً توسیعی ایچون علاوه‌سی لازم کله‌جك محل طرفیننده بولنه‌جق محللردن مناصفةً تسویه قلنه‌جقدر . وطرفیندن بری تجدید ایله زقاقه ترك اولنه‌جق محلك نصفنی ویریرده قارشوسنده‌کی بنا قالدیغی تقدیرده انك دخی دیکر نصف حصه‌سنك تسویه‌سی ایلروده تجدیدینه تعلیق و توقیف اولنه‌جقدر .

ایکنجی ماده: کنیشلکی نظامنه موافق ویاخود دها وسعتلی بولنان زقاقلر هیئت حالیه‌سی اوزره قالوب بویله وسعتلی یرلرده هیچ بر ابنیه وضع قدیمندن بر پارمق ایلرویه تجاوز ایتدیرلمیه‌جکدر .

اوچنجی ماده : مجدداً انشا اولنه‌جق خان وخانه و دکان وزقاق یوزنده یکیدن یاپیله‌جق دیوار نظاماً زقاغه قاچ آرشون ویرلمك لازم کلور ایسه اول مقداری کیرویه چکدیرلمدکجه انشاسنه رخصت ویرلمیه‌جکدر .

دردنجی ماده : محترق اولان محلده کارکیر اوله‌رق یانمش بولنان خان و خانه ودکان و مغازه وابنیهٔ سائره‌نك نظامی وجهله کیرو چکلمسی ممکن اوله‌مدیغی و صاحبی بالذات اظهار موافقت ایتمدیکی تقدیرده اول ابنیه‌نك مجدداً انشاسنده و یاخود تجدید صورتنده تعمیرنده بهمه‌حال کیرویه چکدیریله‌جکدر .وابنیهٔ مذکوره‌نك بروجه مشروح نظامنه تطبیقاً کیرو چکلمسنه مال صاحبی طرفندن موافقت اولنمدقجه تعمیرات کلیه‌سنه رخصت ویرلمیه‌جکدر. وبومقوله ابنیه‌نك وجودنده مضرت و قالدیرلمسنده منفعت عمومیه اولوبده دولت طرفندن ذکر بهاسیله اشتراسنه رغبت اولندیغی حالده صاحبی صاتمغه ویاخود دفعی مطلوب اولان مضرتی برطرف ایتمکه مجبور اوله‌جقدر .

بشنجی ماده : کارکیر مغازه وسائر اومثللو ابنیه‌سوقاق اوزرینه یاپیله‌جق اولدیغی وزقاغك

وسعتی حد نظامندن دون بولندیغی حالده ابتدامغازه‌نك لزومنه تطبیقاً اصحابی كیرویه چكمسی وچكمدیكی حالده اوزرینه ابنیه انشا و علاوه‌سنه رخصت ویرلمیه‌جكدر .

آلتنجی ماده : یكیدن جامع شریف وتربه و مكتب وچشمه وسائر بو مثللو ابنیهٔ خیریه و میریه یاپیله‌جق اولدیغی حالده بولندیغی زقاقك وسعت نظامیه‌سنه تطبیقاً انشا اولنه‌جقدر .

یدنجی ماده : محترق محلده جامع ومدرسه ومبرات سائره تصادف ایدوبده اوكلرنده آچیقلغی و حوالیسی بولندیغی حالده كذلك نظامنه تطبیقاً تسویه اولنه‌جقدر .

سكزنجی ماده : محترق محلده بر بنا ایكی زقاق كوشه‌سنه تصادف ایلدكده بر موجب نظام اصل جاده طرفنه ترك ایده‌جكی محلدن بشقه یان طرفده‌كی زقاغه‌دخی نظامی ایجابنجه بر مقدار یر ترك ایلمسی لازم كلدیكی حالده اشبو یان طرفنه ترك اولنه‌جق محل مأمورلری معرفتیله بالتدقیق عرضاً نه‌مقدارایسه اول محل صره‌سنده محترق بولنان عرصه‌لرك یوزلرینه كوره متسلسلاً تقسیم وتسویه قلنه‌جقدر. وبر مثللو عرصه‌لردن بعضیلرینك وسعتمز اولمسندن و ارالرنده بعض كاركیر ابنیه بولنمسندن طولایی اولوجهله تسویه متعذر بولندیغی تقدیرده محل مذكور بالمساحه تربیعاً آقاج ذراع اولور ومحلی اعتبارنجه بهر ذراعی قاچ غروشه تخمین قلنور ایسه اكا كوره حساب اولنه‌رق لازم كله‌جك قیمتی كذلك صره‌سنده بولنه‌جق عرصه‌لرك یوزلری مساحه‌سنه كوره بالتقسیم اصحابندن تحصیل و اول بنا صاحبنه تأدیه قلنمق صورتی جائز اوله‌جقدر. و كوشه باشنه تصادف ایدن خانه‌نك عرصه‌سی ضیق اولوبده هم جاده‌یه وهم‌ده یان زقاغه یر ویرلمسندن طولایی صاحبی قاله‌جق عرصه‌دن استفاده ایده‌میه‌رك صاتمق ایستدیكی وخارجدن طالبی بولنمدیغی حالده قیمتیله قومشولرینه فراغ ایتدیریله‌جكدر .

طقوزنجی ماده : درسعادتك داخل و خارجنده وبلاد ثلثه و مضافاتنده اثر بنا اولمیان اراضی وبوستانلر اوزرینه محذوری اولمدیغی حالده مجدداً كاركیر ونیم كاركیر خان و كذلك كاركیر واخشاب خانه ودكان وسائر ابنیه انشاسی خصوصی مجدداً ارادهٔ سنیهٔ حضرت شاهانه صدورینه موقوف اوله‌جقدر .

اونجی ماده : ابنیهٔ عالیهٔ میریه‌نك ارتفاعی مستثنا اوله‌رق كافهٔ تبعهٔ سلطنت سنیه‌نك انشا ایده‌جكلری اخشاب ابنیه‌نك ارتفاعی زمیندن اوست طبانه وارنجه اون درت ذراعی تجاوز ایتمیه‌جكدر . وكاركیر بنا انشا ایدنلره كذلك زمیندن اوست طبانه وارنجه یكرمی ذراعه قدر رخصت ویریله‌جكدر . وبو ارتفاع ماده‌سی اول امرده

مأمورلری معرفتیله بالمعاینه بر کونه محذور شرعی ونظامیسی اولمدیغی حالده یاپدیرلمسنه رخصت ویریله‌جکندن فرضا کارکیر ابنیه‌نك ارتفاعی ذراع محدود مذکوری بر ایکی ارشون کچه‌جك اولور ایسه مادامکه محذوردن سالمدر انلره بر شی دینلمیه‌جکدر .

اون برنجی ماده : بش یوز کیسه آقچه قیمتندن زیاده خانه انشاسنه مقتدر اوله‌جق هر صنف تبعه وکسان یکیدن اول مقدار بها ایله انشا ایده‌جك اولدیغی حالده اومثللولرك اخشاب بنا انشاسنه رخصت ویرلمیوب مطلقا کارکیر یاپدیرلمق اوزره اقدام والحاح اولنوب بش یوز کیسه قیمتندن نقصان خانه انشا ایدنلر کارکیر انشاسنه تشویق اولنه‌رق بو مقوله‌لر بعض جهتله معذرت حقیقیه‌سی اولوبده کارکیر یاپه‌مدیغی حالده بنادن ایکی ذراع یوکسك اولمق اوزره اطرافنه کارکیر دیوار یاپدیریله‌جقدر . وبش یوز کیسه قیمتندن اشاغی یاپیله‌جق خانه ودکانلر اخشاب اولدیغی وصاحبی اطرافنه دیوار یاپمغه مقتدر اوله‌مدیغی حالده بومقوله‌لره نهایت بش خانه ودکانده بر کارکیر دیوار یاپدیریلوب محلنك وسعت وتحملنه کوره باغچه وآچیقلق وفاصله دخی براقدیریله‌جقدر .

اون ایکنجی ماده : اشبو خانه ودکانلر آرالرینه یاپیله‌جق دیوارك مصارفنی ودیوار محلنك بهاسنی اول خانه ودکانلرك ابنیه‌سی عرصه‌سنك آرشون و وسعتنه کوره بالتقسیم اصحابی تأدیه ایلیه‌جکدر .

اون اوچنجی ماده : بونلرك ایچنده کارکیر خان و خانه ودکان اولور و یاخود ابنیه‌سنك اطرافنه کندو طرفندن کارکیر دیوار یاپمش بولنور ایسه دیوار مصارفندن آنلر حصه ویرمیوب بو مقوله آراده بولنان کارکیرلر عدد مساحه‌یه داخل اولمیه‌جقدر .

اون دردنجی ماده : مناسب اولان محلاره مجدداً کارکیر خان انشاسنه زقاغك وسعت نظامیه‌سنه تطبیقاً اذن ویریلوب فقط عرصه‌سی وقف اولوبده صاحبی تبرعاً للوقف یاپدیغی وکارکیر اوله‌رق یاپمغه بشقه طالب دخی بولنمدیغی حالده عرصه‌مقاطعهٔ زمینه ربط وابنیه‌سی ملك عد اولنه‌رق کارکیر اولمق اوزره انشاسنه رخصت ویریله‌جکدر . وموجود بولنان اخشاب خانلرك کرمید آقطارمق وچارچیوه وصیوا ویاخود برایکی دیرك دکیشدیرمك مثللو تعمیرات جزئیه‌سنده بأس یوقسه‌ده قفس شکلنده تعمیر اولنمسنه و تملدن بیقوب مجدداً تکرار اخشاب خانه یاپلمسنه یاخود اخشاب ابنیه علاوه‌سنه ویکیدن اخشاب خان انشاسنه قطعیاً رخصت ویرلمیوب نظام اصلیسی وجهله کارکیر یاپیله‌جقدر .

اون بشنجی ماده : مغازه کبی موقع واردات وتجارت اولان محللرده کلیتلو امتعه

و اشيا بوله‌جغى جهتله محترق اولديغى تقديرده اصحابنه پك چوق ضرر وزيانى موجب اوله‌جغندن بعد ازين او مقوله‌واردات وتجارت موقعى اولان جسيمجه بنالر دخى تمل وضعنه موقعى متحمل اولديغى حالده كافةً عادى طاش وطوغله‌دن كاركير اوله‌رق ياپيله‌جقدر.

اون التنجى ماده : كاركير ونيم كاركير اولان خانلرك عرصه الحاقيله‌بناسنك توسيعى مراد ايدن اولور ايسه علاوه ايده‌جكى بنا دخى كاركير ونيم كاركير اولوبده شرعاً ونظاماً بر كونا محذورى بولنمديغى تحقق ايلديكى حالده اذن ويريله‌جكدر .

اون يدنجى ماده : كاركير خان اوطه‌لرينك درونده ايجاب ايده‌جك دوشـ‌ـمه وطولاب مثللو شيلردن ماعدا اوطه خارجنه وخانك ميدانِنه اخشابدن ابنيه ياپيلميوب اورته‌لرى ميدان براقيله‌رق فقط ميدانك تحملنه كوره لزومى بولنديغى واوطه صاحبلرندن اكثريسنك رضالرى اولديغى حالده كاركير اوله‌رق بر عدد بربر دكانى ياپيلمسنه مساعده اولنه‌جقدر . وموجودلرينك دخى اورته يرلرينه بوندن بويله ابنيه احداث ايتديرلميه‌جكدر .

اون سكزنجى ماده : اصحاب اقتداردن اولوبده عادتا صوم كاركير ياپه‌جق اولانلره بالتحسـين رخصت ويريلوب قدرتى اولميـانلر دكانك اطرافنى ملوز ديوار و اوكارنى امكانى مرتبه طوغله‌دن ياپوب نورسم صچاق وسورمه كپنكلرينى دخى ساج قاپلادوب اوزرينك كره‌ميدلرى خوراسان كيره‌چله ويا قوملى خرجله باصـديريله‌جقدر .

اون طقوزنجى ماده : اتصال واطرافنده كاركير اولان خانه ودكانلر اوالرينه اخشاب ابنيه ياپديرلديغى حالده مخـاطرهٔ ناريه‌يه كاركير دخى كرفتار اوله‌جغندن مثلا سـكز اون خانه ودكان كاركير اوله‌رق بر صره‌يه ياپيلور ايكن آره يرلرنده اخشـاب بنا انشـاسنه رخصت ويرلميوب عرصـه‌سى اتصالنده كاركير ياپانه وياخود خارجدن كاركير ياپاپيله‌جك آخر طالبنه صاتديريله‌جقدر .

يكرمنجى ماده : بوندن بويله انشا اولنه‌جق دكانلرك موقعلرينه واصحابنك اقتدار وتحمللرينه نظراً اوچ قسمه تقسيم اولنه‌رق برقسمى دكانلرينى كاركير اوله‌رق يعنى اوچ طرفنى ديوار ياپوب قنادلرينى نو رسم سورمه اولمق اوزره ساجدن ياپه‌رق صچاقلرينه ساج قاپلامق وسقفنه خرجله كره‌ميد باصديرمق اوزره بنا و ايكنجى قسمى موجود اولان دكانلرى مستقل چارشى كبى بردائره ايچنده اولمق اوزره آرقه ويانلرينه ديوار كشيده‌سى و كذلك ساچدن

سوزمه قناد ايله صچاقلرينه ساج قاپلايه رق و سقفلرينه خرج ايله كره ميد وضعيله انشا ايدوب اوچنجی قسمی دخی حسب الموقع يرلری صولاق و بطاقلق اوله رق كار كير ياپلسنه و ديوار چورلسنه قابل اوله مديغی صورتده دكانلرينك طيش طرفی يعنی آچيقده قالان محللريله قنادلری ساچدن اولوب و صچاقلرينه ديكرلری كبی ساج قاپلايوب جمله سنك سقفلری خرجلی كره ميد ايله اورتيله جكدر .

يكرمی برنجی ماده : ابنيه نك طيشاروسی تخته قاپلو اولمسی حريقك چارچابوق سرايتی موجب اوله جغندن بشقه ابنيه جه دخی محذور اولديغی بالتجربه معلوم اولديغندن بوندن بويله انشا اولنه جق خانه لرك هيچ بر وقتده قاپلامه ياپلسنه رخصت ويرلميوب قاپلامه يرينه ايستيانلر طوغله ايله طوله ديوار ياپوب ايستمديكی صورتده بغدادی ياپديريله رق بهمه حال ابنيه نك خارجی خوراسان و سوزمه كرچ و ياخود اينجه قوم و كتان قاتقيله صيواتديريله جقدر . شوقدر كه خرجنه دقت اولنمديغی حالده آزوقتده صيواسی دوكيله رك فنا بوله جغندن خالص خرجله صيواتديرلمسنه مأمورلری طرفندن علی الدوام دقت قلنه جقدر .

يكرمی ايكنجی ماده : كرك كار كير وكرك اخشاب بالجمله خان وخانه و دكانك اصل صچاقلری اون سكز پارمق عرضنده اولوب قپولری اوزرلرينه و دكانلرك زقاق يوزلرينه ياپيله جق صچاقلری تيمور ساچدن اوله رق اون سكز پارمق اكمليكدن زياده اولميه جقدر .

يكرمی اوچنجی ماده: بوندن بويله ياپيله جق بالجمله خانه لرك مطبخلريله دكان وخان اوطه لری اوجاقلرينك باجالری تيمور خاطللی طوغله دن كار كير قبورلی اوله رق خالص خرجله كره ميددن اقلی ايكی ذراع ارتفاعنده اوله جقدر . وقوناق قهوه اوجاقلری باجالرينه دخی ساچ بوری قونيلوب زمیننه و طواننه ساچ قاپلانه جقدر . و اخشاب خانه لرك اورته قاتنه اخشاب اوزرينه مطبخ ياپلميه جقدر .

يكرمی دردنجی ماده : خانه لرينه جومبا ياپديرمق مراد ايدنلر زميندن بش آرشون ارتفاعندن اشاغی اولماق و شهنشين شكلنه قونلماق شرطيله بر ذراع عرضنده وقدی پنجره يوكسكلكنده تيمور پارمقلق و تيمور دستكلی و اوزری ساچ اورتيلی اوله رق انشا ايتلرينه رخصت ويريله جكدر . و تيمور بالقون ياپمق ايستيانلره دخی نظامنه تطبيقاً مساعده اولنه جقدر .

یکرمی بشنجی ماده : بعض چارشولرلری سروب قورودهجق درجه اچیقلق اولمیان خانهلر اصحابندن تختهپوش انشاسنی استدعا ایدنلره تیمور کیریشلی وساچ دوشمهلی و اطرافی دخی کذلك ساچ قابلی اولمق شرطیله اذن ویریلهجکدر .

یکرمی التنجی ماده : اخشاب یاپیلهجق اصناف دکانلرینك یوکسکلکلری نهایت بش و دکانلری اوزرینه اوطهیه محتاج اولان اصناف دکانلری قدلری دخی نهایت سکز ارشون اولمسنه جواز کوستریلوب اوزرلرینه و اوکلرینه اصمهلق یاپلمیهجقدر .

یکرمی یدنجی ماده: اوتهدن برومعروف ومعلوم اولدیغی اوزره اصنافدن صنعتلری اقتضاسنجه ضروری دکانلرنده یاتور قالقار قبیلندن اولانلر ایچون نردبانلری دکانلری داخلنده اولمق شرطیله اوستهلرینهو ایشجیلرینه کفایت ایدهجك درجهبر اوطه انشاسی جائز اولهرق یاپیلهجق اوطه تربیعاً نهایت قرق ارشوندن زیاده اولمیهجقدر .

یکرمی سکزنجی ماده: بویوك چارشو بوزلرنده ومحلات آرهسندهبولنان چارشولردن بشقه محلات آرهلرنده وخانه آلتلرنده مجدداً یالکز بردکان انشاسنه رخصت ویرلمشدر .

یکرمی طقوزنجی ماده : اعمالاتی آتشه محتاج اولان اصنافدن دکانلرینك اوزرنده خانه اولمدیغی حالده اطراف ثلثهسی سقفدن ایکی ارشون یوکسلك اولمق اوزره خالص خرجله کار کیر دیوار یاپیلهجقدر .

دستکاهلری اوزرنده اولان طاوانلری ساچ قابلو ویاخود بغدادی صیوا اولوب بومقوله آتشله مألوف اصناف دکانلری قدیمدن خانه آلتنده اولوبده مجدداً یاپیلهجق اولدیغی حالده تام کار کیر یاپیلهجقدر .

اوتوزنجی ماده : مجدداً یاپیلهجق بالجمله دکرمن و فرونلرك اطراف ثلثهسی کار کیر دیوار اولهجقدر و دکانلری اوکلرینه جام چار چوبه قویمق ایستیانلره مساعده اولنهجقدر .

اوتوز برنجی ماده : دکانلری آلتنه یکیدن بودروم یاپمق ایستیانلره اطرافی طاش دیوار و اوزری طونوز کمر اولوب و ممکن اولدیغی حالده قپوسی یاندن آچیلوب ممکن اولمدیغی تقدیرده قپوسی اوستنده بولنان دکانك ایچنه آچیلهرق آیدینلق اولهجق قدر زقاقه تیمور پارمقلقلی پنجره قویمق اوزره مساغ کوستریلهجکدر .

اوتوز ایکنجی ماده : اسکله میدانلرنده و جامع شریف حوالیلرنده و سائر میدان محللرده یرلو ابنیه انشاسنه رخصت ویرلمیه جکدر .

اوتوز اوچنجی ماده : استانبول و بلاد ثلثه‌ده کرک چارشو ایچنده کرک محلات آره‌سنده مجدداً مستقل بیکار اوطه‌لری انشا اولنمیه جقدر .

اشبو نظامنامه دستورالعمل طوتیلوب و خلاف نظام حرکت ایدن اولور ایسه منع اولنوب نظامك خلافی ابنیه انشا ایدن قالفه تأدیب قلنه جقدر . و بوندن بویله دخی ایجاب ایتدکجه بعض مواد نظامیه ذیل وعلاوه اولنه جقدر . (١)

١٢٦٤-١٢٦٥ سنه‌لرنده نشر ایدلمش اولان بو نظامنامه‌لرله بیاننامه بو تاریخلرده ابنیه نظام و قانونلرینك یکیلشدیرلمسی خصوصنده مهم بر خطوه آتلمش اولدیغنه دلالت ایدر . بیاننامه‌نك قیمتی ایسه چوق بیوکدر . بو دورلردن قالمه بعض مبانی‌نك درجهٔ متانتنده‌کی سری آنجق بو بیاننامه کوستره‌جکی جهتله اهمیتی مستغنیٔ ایضاحدر . الیوم شهر امانتی هیئت فنیه‌سنك بنا یاپدیرمق ایستیانلرك نه طرزده حرکت ایده‌جکلرینه و نه‌کبی مالزمه قوللانه‌جقلرینه دائر بر تعلیماتنامه و یا تعریفنامه‌سی اولوب اولمدیغنی بیلمه‌یورم . کرچه مقاومت اجسام حساباتنی کوستریر بر جدول تنظیم ونشر ایتدیرلمش ایسه‌ده بو قدری کافی اولمامق اقتضا ایدر .

١٢٧٨ سنه‌سنه طوغری ابنیه معاملاتنده دها واسع بر تشکیلات یاپلمش و دها منتظم و اطرافلی دوشونلمش و بر قاچ نظام نشر ایدلدیکی کورلمشدر .

---

(١) بو نظامنامه ١٢٦٤ تاریخلی دیکر نظامنامه ایله بیاننامه‌دن صوکره تنظیم و نشر ایدلمش ایسه‌ده تاریخی صورت قطعیه‌ده اکلاشیله‌مامشدر . واساساً اولکی نظامنامهٔ ایله آره‌لرنده چوق فرق ده یوقدر . استنساخ اولنان مطبوع نسخه‌نك زیرنده « طبع فی ١٥ ص ١٢٦٥ » تاریخی موجود اولمسنه نظراً بو؛ تاریخ نشر اولنه‌رق قبول ایدلمشدر .

بو نظاملرله ابنیه بیاننامه‌سی ، باب عالی مدونات قانونیه مدیری قره‌اوچ افندی‌نك قوللقسیوننده‌ن استنساخ ایدلمشدر . قره‌قوچ افندی ، مملکتمزده بر ایکنجیسنه تصادف ایدیله‌مین مدقق و متتبعلریمزدندر . بعد المشروطیه طبع ایتدیرلمش اولان دستورلرك مرتبی اولدیغی کبی دور مشروطیته قدر دستور حالنده تدوین ایدیله‌مین نظامات و قوانینی ده جمع ایده‌رك اوتوز کسور جلد وجوده کتورمشدر . احوال حاضرهٔ مالیه‌یله قیمتدار بر قوانین و نظامات کلیاتی اولان بو جلدلری طبعه امکان یوقسه مقدما ایسه‌ده قره قوچ افندی‌نك بو جلدلر ایچون علمی بر طرزده وجوده کتورمش اولدیغی فهرستی طبع ایتدیرمك قدر شناسلغی حکومت سنیه‌دن امید ایدیلیر .

بو نظاملرك باشلیجه‌سی ۷ جمادی الاولی ۱۲۸۰ تاریخلی طرق وابنیه ؛ ینه مذکور تاریخلی هر نوع ابنیه‌دن آلنه‌جق خرج و رسومات و ۱۵ ربیع الاول ۱۲۸۱ تاریخلی ابنیه مأمورلرینك صورت ترتیب و تعیینیله وظائف مأموریتلرینی حاوی لایحه و ۱۵ ربیع الاول ۱۲۸۰ تاریخلی رسوم کشفیه و ۹ ربیع الاخر ۱۲۸۰ تاریخلی ریختیملر نظامنامه‌لری درکه بونلربلخاصه مهم و مفصل اولدقلری ایچون مواد مندرجه‌لرینی بوراده تکراره امکان کوریله‌مامشدر . (۱)

بو نظامنامه‌لرك اسباب موجبهٔ تنظیمیه‌لرنده‌ده شایان دقت معلومات موجود ایسه‌ده تکثیر صحیفه‌دن احترازاً درجی موافق کوریله‌میوب انجق ریختیملر نظامنامه‌سنك اسباب موجبه‌سنده بعض خصوصی معلوماته تصادف ایدلدیکندن بالکز بونك درجیله اکتفا ایدلمشدر :

معلوم عالیٔ و کالتپناهیلری بیورلدیغی اوزره بوغاز ایچنده و ادارهٔسی طوغریدن طوغری‌یه درسعادته مربوط اولان سواحلده کائن ساحلخانه و املاك سائره پیشکاهنده بولنان ریختیملر مقدما هیچ بر طرفه مربوطیتی اولمیه‌رق اصحابی طرفندن تسویه و املا اولنه‌کلمشیکن صکره‌لری خاقان جنتمکان سلطان محمود خان حضرتلرینك وقف شریفلرینه تصحیحاً وقف مذکوردن و مؤخراً فردوس آشیان سلطان عبدالمجید خان حضرتلری وقف شریفنك حین تنظیمنده یوز آرشونه قدر بهر آرشون ریختیم ایچون اوتز وایکی یوز آرشونه قدر بشر وایکی یوز آرشوندن یوقاری بهر آرشونده ایکیشر پاره اجارهٔ مؤجله تخصیصیله مجیدیه وقف شریفندن رخصت و تمسك اعطا قلنمسی اصولی اراضی قانوننامهٔ

---

(۱) نظامنامه‌لر مجلهٔ امور بلدیه‌نك ایکنجی جلدینك ۸۶ الی ۱۱٤ نجی صحیفه‌لرنده مندرجدر .

بو نظاملر حقنده دیوان همایونك ایکنجی مجلس تنظیمات دفترینك یکرمی برنجی صحیفه‌سنده شو قیده تصادف ایدلمشدر :

« ۳ محرم ۱۳۰۰ تاریخنده نشر اولنان ابنیه قانونی لایحه‌سی موجبنجه اشبو نظامك حکمی منفسخ اولمش ایسه‌ده قلمجه اولان قیدنده ۲۱ ربیع الآخر ۱۲۷۸ تاریخی اشارت اولندیغی کبی دستورده ۷ جا ۱۲۸۰ تاریخیله طبع ایتدیرلدیکی جهتله ایکی تاریخ بیننده مباینت کورلدیکندن تنقیسنه اعتبار اولنه‌جغی شورای دولت باش کتابتی جانبندن سؤال اولندیغنه کوره مذکور قانون تاریخنده تاریخجه سهو واقع اولدیغی اکلاشلمش ایسه‌ده هرنصل ایسه دستورده ۷ جا ۱۲۸۰ تاریخیله مقید اولمسنه نظراً تاریخ مذکورك تبدیلی تخدیش و تشویش قیودی موجب اوله‌جغندن بویله‌جه قیدی بالاسنه شرح ویرلمسی خصوصی افاده قلنمش اولمغله یدنجی تنظیمات دفترینك ۲۳۵ نجی صحیفه‌سنده مقید اولان قانون مذکور موجبنجه اشبو نظامك حکمی قالمامشدر . »

همایوننك اعلانندن اول و صوکره صورت استثنائیه‌ده بر نظام مخصوص اوله‌رق جریان ایلمکده بولنمشدی. اشبو ریختیملر حقنده کرك اصول سابقه‌نك ابقاسی و کرك حکم قانونه توفیقاً یکیدن بر نظام و قاعده‌نك وضع و اجراسی مطلقا ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهینك متعلق وشرف صدور بیورلمسنه متوقف ومنوط اولدیغندن بو جهتله جلوس همایون میامن مقرون جناب ملکدارینك شرف وقوعندنبرو انشا قلنمقده اولان ریختیملر بالطبع مجیدیه وقف شریفنه تصحیح اولنه‌مامقده اولدیغنه و ریختیم انشاسی حقنده بعضاً استدعالر وقوعبولمقده اولوب بو بابده اولنه‌جق معاملاته دائر بر اصول وضع و اتخاذی ایجاب حالدن بولندیغنه مبنی قانوننامهٔ مذکورك یوز اوتوز ایکنجی ماده‌سی حکمنجه او مقوله ساحلخانه و املاك سائره‌یه مخصوص اولمق اوزره یاپیلان ریختملر علی العموم صاحبنك ملکی اوله‌جغنه نظراً بوندن بویله انشا اولنه‌جق ریختیملرك نوع و مقدار ذراعه‌نسبتله جانب میری ایچون رسم رخصتیه‌و خرج اعلام اخذ و استحصال اولندقدن صکره انشاسنه رخصت اعطاسی و اشبو ریختملر متصل اولدیغی ساحلخانه‌و سائره‌یه مربوط اوله‌جغی جهتله ملکیت و وقفیتده انلره تابع اولملری و متفرعات سائره‌سی حقنده اقتضا ایدن اصول و معاملات نافعه ناظری دولتلو پاشا حضرتلری دخی دائرهٔ قوانین و نظاماتده حاضر اولدقلری حالده بالاطراف مذاکره و تدقیق ایله قرارلشدیریله‌رق اولبابده اون بر ماده‌یی حاوی قلمه آلنان نظامنامه لایحه‌سی اوراق متفرعه ایله برابر پیشکاه عالیٔ وکالتپناهیلرینه تقدیم قلنمش اولمغله سبك و حکمی نزد سامیٔ آصفانه‌لرنده رهین تصویب و تنسیب اوله‌رق اجرای احکامی خصوصنه ارادهٔ سنیه حضرت پادشاهی متعلق وشرف صدور بیورلدیغی حالده لزومی مقدار نسخه‌سنك طبع و تمثیلیله اجرای مقتضاسی خصوصنك نافعه نظارت جلیله‌سنه حواله‌سیله خزینهٔ خاصه‌و اوقاف همایون نظارت جلیله‌لرینه‌دخی بیان حال بیورلمسی لازم کله‌جکی مخاطعلم سامیٔ خدیوانه‌لری بیورلدقده اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر . سا ٢٦ صفر ١٢٨٠ و ٣٠ تموز ١٢٧٩

١٢٨٠ ، ١٢٨١ تاریخلی نظامنامه‌لر ١٢٩٠ تاریخنه‌قدر مرعیتلرینی محافظه‌ایتمشلردر. بودورلرده ابنیه‌قانونلرینك تعدیلنه یکانه سائق و سبب، شهرك اعمار و تزیینی مقصدندن زیاده استانبولك تاریخی بر بلیه‌سی اولان یانغینلردن تحفظ مسئله‌سی اولدیغندن بو مقصدی تأمینه کافی کوریله‌مین سالف الذکر قانونلرك ١٢٩٠ سنه‌سنده، تعدیلنه تشبث ایدیله‌رك ٩ شباط ١٢٩٠ تاریخنده سکز ماده‌لك بر نظامنامه نشر ایتدیرلمشدر . (١)

(١) بو نظامنامه‌نك صورتی مجلهٔ امور بلدیه‌نك ایکنجی جلدینك ١١٥ نجی صحیفه‌سنده مقیددر.

بو نظامنامه‌نك ؛ درسعادت و بلاد ثلثه‌ده حریقك منع وقوعی و نسبةً معمور اولوب برنجی قسم عد ایدیلن یرلرده تماماً کارکیر و ایکنجی قسمده بعض قیود و شروط ایله مادتا نیم کارکیر ابنیه انشاسنه خلقی مجبور ایتمك مقصدیله تنظیم اولندیغی برنجی ماده‌سندن آکلاشیلیور و اسباب موجبهٔ تنظیمی‌ده بونی کوستریور ایسه‌ده بحق تطبیق ایدیله‌رك استفاده اولنه‌مدیغی محققدر .

هله اون باب خانه‌یه قدر محترق اولان محلرده یاپلمسی لزوم کوستریلن مشترك محافظه دیوارلری استانبولك هیچ بریرنده تطبیق اولنه‌مدیغی الیوم آثارینك موجود اولمامسیله ثابتدر .

نظامنامه‌نك اسباب موجبهٔ تنظیمنی کوسترن ۱۸ کانون ثانی ۱۲۹۰ تاریخلی شورای دولت مضبطه‌سی ؛ منع حریق حقنده‌کی تصوراتدن باحث اولمق اعتباریله حائز اهمیت کوریله‌رك آتی‌یه نقل ایدلمشدر:

درسعادت بلاد ثلثه‌نك شرفلی محللرینه یاپیله‌جق ابنیه‌نك کاملاً کارکیر اولمسی متعلق و شرفصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی مقتضای عالیسندن اولدیغندن نفس استانبولك ایکی‌یه تقسیمیله قپاندقیق اسکله‌سندن وفا ، شهزاده باشی و اغا یقوشی طریقلریله اقسرای قره‌قولخانه‌سندن یکی قپو اسکله‌سنه قدر اولان خطك طوپ قپو سرای همایونی جهتنده قالاجق محللرده‌کی ابنیه‌نك کاملاً کارکیر یاپدیرلمسی و خط مذکورك اوته طرفنده قالان قسمك حریق یرلرندن ماعداسنك اخشاب انشاسی و غلطه و بشکطاش جهتلرنجه‌دخی عزب قپوسندن بدأ ایله التنجی دائره داخلنده و طولمه باغچه‌وبایلدم و بشکطاش و اورادن اورته کویه ونشان طاشلرینه قدر یاپیله‌جق ابنیه‌نك کارکیر اولمسی و اسکدار طرفنك شمدیلك حال سابقنده ابقاسی ایچون مقتضای حالك اجراسی استیذانی متضمن شهر امانتجلیله‌سنك تذکره‌سیله هندسه خانه‌نك ملفوف مذکره‌سی وخریطه انجمن مخصوص وکلاده بالقرائه شهرامینی عطوفتلو بك افندی حضرتلری جلب ایدیله‌رك ایجاب بالاطراف مذاکره ایله قرارلشدیرلمق اوزره اوراق مزبوره شورای دولته اعطا بیورلمغله تنظیمات دائره‌سنده لدی المطالعه دارالسلطنة السنیه‌نك اعمار وتنظیمیله شان عالیه شایان اوله‌جق برحاله کتورلمسی امرنده مقدما خیلی تشبثاتده بولنلمش ایسه‌ده اولوقت اتخاذ اولنان اصول و قواعدك بعض جهتلرنده اولان نقصان سببیله مقصد تمامیله حاصل اوله‌میوب حریقلرك دوام وقوعیله اهالی بو یوزدن خسارديده اولمقده اولمسیله مضمون امر و فرمان مراحم

ایشان حضرت خلافتپناهی محض خیر واصابت بولنمش ایدوکندن میرمشارالیه ایله شهر امانتی مجلس رئیسی سعادتلو مدحت بك افندی حاضر اولدیغی حالده مصلحت موضوع بحث ایدلدکده بعد ازین یاپیله‌جق ابنیه‌نك کاملاً کارکیر اولمسی یعنی اخشابه قطعاً مساعده اولنمامسی بعض آرا طرفندن درمیان قلنوب بو صورت تسریع حصول مقصده مدار ایسه‌ده انشا آت اخشابیه‌نك علی الاطلاق ممنوعیت تحتنه آلنمسی کارکیرك لوازم اصلیه‌سندن بولنان طوغله و کرج کبی شیلرك تهوین فیأت و تسهیل تدارکی خصوصنه و بوده طوغله و کرج فابریقه و اوجاقلرینك تزیید و اصلاحنه متوقف اوله‌رق بونلرك مقدار وحال حاضری مرتبهٔ مطلوبه‌وکافیه‌ده اولمامسنه نظراً شمدیدن عموم انشا آتك کارکیر اولمسنك مجبوریت تحتنده بولندیرلمسی خلقجه صعوبت و مشکلاتی استلزام ایلیه‌جکندن شو مقصد اصلی‌یه درجه‌درجه وصول ایچون طبیعت مصلحته مناسب اصول وتدابیرك وضع و اجراسی وبناءً علیه نفس استانبولك ایکی‌یه تقسیمیله برقسمنده کارکیرانشا آتك تحت مجبوریتده طوتلمسی ودیکر قسمنده دخی تارلا صورتیله تسویه ایدیلان حریق محللریله توسیع اولنان جاده‌لرده یاپیله‌جق بنالر قسم اولده کبیلر کبی کارکیر اولوب بورالردن ماعدا محللرده بعض قیود ایله یعنی طوله و صیوه و محافظه دیواری یاپلق اوزره اخشاب ابنیه‌یه مساغ کوسترلمسی لازمه‌دن اولوب فقط امانت مشارالیها طرفندن کوستریلان تقسیملر هیئت شهره لایقیله توافق ایتمدیکی مثللو التنجی دائره حدودی داخلنده طاطاوله و قاسم پاشا کبی اهالیسنك کارکیر ابنیه یاپمغه اقتداری اولمیان محللردخی کارکیر یاپیله‌جق برنجی قسمه ادخال ایدلمش اولدیغندن قپان‌دقیقدن زیرك‌وسپتجیلر باشی و خورخور طریقیله اقسرای قره‌قولی اوکندن یکی قپویه قدر اولان وخریطه‌سنده اشارت اولنان خط مفروضك بایزید جهتی قسم اول وفاتح جهتی قسم ثانی و عزب قپوسندن التنجی دائره‌نك اقامتکاهنه طوغری کیدر ایکن قره‌غولك یاننده‌کی یولدن آینه‌لی چشمه‌یه وچشمه‌نك صول طرفندن کیدوب صاقز اغاجی دره‌سندن شیشلی و فری کوی داخل اوله‌رق بو خط مفروضك صاغ طرفی برنجی و صول طرفی یعنی طاطاوله و قاسم پاشا طرفی ایکنجی قسم و عزب قپوسندن اورته کویه قدر اولان بیوك جاده وشیشلی قره‌غولی جاده‌سندن کیده‌رك بالموجی چفتلکی دره‌سندن اورته کویه ممتد اولان خطك داخلی ذکر اولنان بیوك جاده‌یه اینتجه‌یه قدر برنجی قسمدن معدود اولمق اوزره قصور بلاد ثلثه و بوغاز ایچی و قاضی کویی ایله اطه‌لرك قسم ثانی اعتبار اولنمسی اکثریتله قرارلشدیرلمش و بر رأی قسم اولده یاپیله‌جق بنالرك محیطی وبوله‌لری کارکیر و قسم ثانیده تیلرك یالکز محیطلك طوغله وبوله‌لرینك

اخشاب اولمسى طرفنده بولندى ايسه‌ده اصل مقصد حريقات منع سرايتى اولوب بوده‌خى بنانك محيطنك كاركير اولمسيله حاصل اوله‌جغندن قسم اولده انشا قلنه‌جق ابنيه‌نك بالكلز محيطنك كاركير اولمسى و قسم ثانيده ولوب ترلا اصولى اوزره تسويه اولنميان حريق محللرينك ايكى باشنه محافظه ديوارى چكلمسى واوله‌مديغى تقديرده اشبو ايكى باشه تصادف ايدن بنالرك طرف خارجيسى طوله و جمله‌سنك يوزلرى وارقه طرفلرى واچيق بولنورايسه جهات اربعه‌سى بغدادى اوزرينه خالص خرج ايله صيوه اولمسى وساحلخانه‌لرك ارقه طرفلرى باغچه واچيقلق اولديغى جهتله بونلرك دخى اخشاب انشاسنه مساعده اولنمقله برابر مجدداً انشاسنده طرفينه محافظه ديوارى كشيده ايتمكه اصحابنك مجبور بولنمسى وباغ كوشكلرينك اخشاب اولمسنك مجاز طوتلمسى اكثريت جانبندن تنسيب قلنمش ايدوكندن شو اساس اوزرينه بر مقدمه و طقوز ماده‌يى شامل قلمه الناز نظامنامه لايحه‌سى لفاً تقديم قلندى .

مطالعه‌سندن مستبان اوله‌جغى وجهله مقدمه‌ده تقسيمات مسروده كوسترلديكى كبى برنجى ماده‌ده درسعادت و بلاد ثلثه ايله بوغاز ايچنده كرك ترلا اصولى اوزره و كرك توسيع قاعده‌سنجه مجدداً اچيله‌جق جاده و زقاقلرده و محله شكلنه وضع اولنه‌جق خام اراضيده اخشاب ابنيه قطعياً ممنوع طوتيلوب قسم ثانيده اون باب خانه‌يه قدر محترق اولوبده ترلا اولميان يرلرده محل حريقك ايكى باشنه محافظه ديوارى ياپلمسى و اوله‌مديغى صورتده حريق محلنك ايكى باشنه ياپيله‌جق خانه‌لرك طيش طرفلرينك طوله و جمله‌سنك يوزلرى وارقه طرفلرى واچيق بولنورايسه جهات اربعه‌سنك بغدادى اوزرينه صيوه اولمسى و بوغاز ايچنده ساحل ابنيه‌سى كاركيردن و يوز صيوه‌سندن مستثنا اولوب فقط برى برينه متصل اولان ساحلخانه‌لرك مجدداً انشاسنده طرفينه محافظه ديوارى كشيده ايتمكه اصحابنك مجبور بولنمسى و ايكنجى ماده‌ده اون بش و دها زياده ارشون عرضنده اولان جاده‌لرده كاركير ابنيه‌نك يكرمى دورت ذراع ارتفاعنده انشاسنك مجاز طوتلمسى و اوچنجى ماده‌ده كاركير ابنيه‌نك داخلى بولمه‌لريله دوشمه‌لرينك وباغ كوشكى كبى صيفيه‌لرك اخشاب اوله‌رق انشاسنك جائز اولمسى و دردنجى و بشنجى ماده‌لرده قسم اول و ثانيده بولنان هر نوع دكان و فابريقه و سائر بالجمله اعمالخانه‌لر مجدداً انشا اولنه‌جق اولدقده كاركير اوله‌رق ياپيلوب قپو كپنكلرينك تيمور و طوانلرينك بغدادى اوستنه خالص خرج ايله صيوانمسى و بونلردن دروننده آتشله اجراى صنعت ايديله‌جكلرك ابنيه نظامنامه‌سنه توفيق اولنمسيله برابر اوزرلرينك

طولوس اولمسى و كاركير ابنيه‌نك كيرەمتلرى طوغله اوزرينه و ياخود خالص خرج ايله باصديرلوب بن دیوارلرينك ابنيه سقفندن بر آرشون يوقارو قالديرلمسى و بونلره متفرع قيود و شروطك ذكر و بيان اولنديغى كبى التنجى ماده‌ده برنجى ماده‌ده تعريف اولنان محللرده اخذ و اعطا و صنايعه مخصوص اوله‌رق موجود اولوبده تزيينات و طهارت بلده‌جه محذورى اولان وياخود حريق وقوعنه مستعد بولنان دكان و مغازه‌لر محترق و ياخود منهدم اولدقده انشالرينه رخصت ويريلميوب طوپلیجه بر يرده اجراى صنعت ايتمك ايستيان اصنافك شهر امانتنجه تنسيب و تعيين اولنه‌جق محله نقل ايتديرلمسى و يدنجى ماده‌ده حسب التسويه زقاق يوزنده منزوا و ياخود يوزى دورت ارشوندن دون اوله‌رق پك كوچك قالان عرصه‌لر حقنده ابنيه نظامنامه‌سنك اون دردنجى ماده‌سى موجبنجه معامله ايدلمسى و سكزنجى ماده‌ده طوغله و كرج و رسوماتى كلياً ملغا اولديغى مثللو كاركير ابنيه ايچون ابنيه خرج و رسومات نظامنامه‌سنده معين رسوم التيوب يالكز رخصت تذكره‌سى خرجى اخذى و طقوزنجى ماده‌ده اخشاب اوله‌رق موجود بولنان ابنيه‌نك تعميرنده ابنيه نظامنامه‌سنك تعميرات ممنوعه‌يه دائر احكامى جارى اولمغله برابر بر بنانك وجهنك واقعه طرفنك قاپلمه‌سنك بش آرشون مربعنه قدر تجديدى جائز اولوب بوني تجاوز ايدرايسه كاملاً بغدادى اوستنه خالص خرج ايله صيوه اولمسى خصوصلرى تحرير و تفصيل قلنمغين هيئت عموميه‌ده مطالعه‌سيله مقتضاسنك ايفاسى و سكزنجى ماده‌ده كوسترلديكى وجهله طوغله و كرج رسوماتى كلياً ملغا اولمسى بونلرك تهوين فياتنه مدار اولور ايسه‌ده طوغله اعمالنه مخصوص فابريقه‌لر تأسيس اولنور ايسه شيمديكى موجود اولان طوغله فرونلريله رقابت حاصل اولوب بو ايسه طوغله‌نك كرمى اعمالاتيله برابر بر درجه دها تهوين فياتى موجب اوله‌جغندن بو مثللو طوغله فابريقه‌لرى انشاسى ايچون تشويقات و ترغيبات لازمه‌نك اجراسيله برابر بونلرك تسهيل نقلياتى امرنده الك زياده مؤثر و ممكن الاجرا تدابيره تشبث اولنمسى خصوصنك دخى شهر امانت جليله‌سنه توصيه‌سى بابنده امر و فرمان حضرت من له الامركدر ٨ ذى الحجه ٢٩١ و ٤ كانون ثانى ٢٩٠

تنظيمات دائره‌سنك اشبو مضبطه‌سيله ملفوف نظامنامه لايحه‌سى هيئت عموميه‌ده لدى المطالعه دارالسلطنة السنيه‌ده ياپيله‌جق ابنيه‌نك جملةً كاركير اولمسى ارزو اولنور ايسه‌ده اخشاب انشاسنك كلياً و دفعةً منعى خلقجه موجب مشكلات اوله‌جغندن سايهٔ عمرانوايهٔ حضرت پادشاهيده شو مقصده وصول ايچون لازم كلان تدابيرك درجه درجه اتخاذ

و استکمالی مناسب و افکار عالیه دخی بو مرکزده بولندیغندن دائره‌نك اساس مصلحت حقنده‌کی اکثریت آرامی قبول و تصدیق قلندقدن صوکره نظامنامه‌نك تدقیقنه شروع ایدلدکده مواد مندرجه‌سی ایجاب حاله موافق کوریلوب فقط بشنجی ماده‌سنده بعدازین یاپیله‌جق کارکیر ابنیه‌نك کیره‌میتلرینك بطال طوغله اوستنه و یاخود خالص خرج ایله یاصدیریله‌جغی محرر ایسه‌ده ابنیه‌نك چاتیسنی کیره‌میت ایله برابر طوغله‌نك ثقلتنه تحمل ایده‌بیله‌جك قوت ومتانتده یاپمق ایچون اصحابنك زیاده مصارفه‌دوچار اوله‌جقلری بدیهی و کارکیر انشاسنك تسهیلی ملتزم اوله‌رق مع‌مافیه کیره‌میتلرك خالص خرج ایله یاصدیرلمسیله مطلوب حاصل اوله‌جغندن طوغله وضعی فقره‌سی طی وینه بو ماده‌نك فقرهٔ اخیره‌سندن کارکیر ابنیه‌نك اوست قاتنده یاپیله‌جق جومبه‌لرك طوانی سچاق ایله برابر چورلمیه‌جکی کوستریلوب حالبوکه فوقانی جومبه‌لر خدانکرده سرایت حریقه سببیت ویره‌جکندن ابنیه‌نك اوچنجی قاتنده جومبه انشاسنه رخصت ویرلمامسی بالتسبیب فقرهٔ مزبوره بووجهله تصحیح ومواد سائره‌نك بعض عباراتی اصلاح وتوضیح قلنمشدر.

کرەچ وطوغله رسومیله کارکیر ابنیه خرج و رسومنك عفوی بحثنه کلنجه: کارکیر انشاسی اصولنك بدایت وضعنده خلقجه اهونیت اولمق مطالعه‌سیله کرچ و طوغله رسومی موقتاً لغو اولنه‌رق اول وقتلر بوندن اهالی منتفع اولمش ایسه‌ده کرچ وطوغله‌نك بهاسی تدریجاً تزاید ایدوب شو مساعده‌دن یالکمز عامللرینك مستفید ومتمتع و واردات دولتك بیهوده ضایع اولمقده اولدیغی تحقیق واقع ایله اکلاشلمسیله لجنلرده داخلیه دائره‌سندن تقدیم قلنان مضبطه موجبنجه رسوم مذکوره اعاده ایدلدیکندن بونك کماکان استیفاسی و ابنیه خرجنك اداره مصارفی قارشولغی اولمسنه مبنی عفو اولنمامسی بعض آرا طرفندن ایراد قلنمش ایسه‌ده کرچ و طوغله‌نك قیأت معتدله ایله صاتلمسنه شهرامانتنجه متمادیاً دقت و نظارت ایدیلور ایسه اشبو معافیتك بالطبع ابنیه یاپه‌جقلرجه نفع و فائده‌سی اوله‌جغندن بونك و سالف‌الذکر ابنیه خرج و رسومنك ترك و الغاسی اکثریتله بالتصویب مبحوث عنه اولان نظامنامه‌نك نسخهٔ مبیضه‌سی لفاً تقدیم قلنمغین رأی رزین اصابت قرین حضرت صدارتپناهیلرینه توافق ایلدیکی حالده غزته‌لره درج ایتدیریله‌رك نشر و اعلانیله اجرای احکامی خصوصنك شهرامانت بهیه‌سنه حواله وبر منطوق مضبطه طوغله فابریقه‌لری انشاسی ایچون تشویقات ایفاسیله برابر کرچ و طوغله‌نك تسهیل نقلیاتی امرنده تدابیر مؤثره‌یه تشبث ایدلمسنك توصیه بیورلمسی بابنده امروفرمان حضرت من‌له‌الامر‌کدر. ۲۲ ذی‌الحجه ۲۹۱ و ۱۸ کانون ثانی ۱۲۹۰

كرك ١٢٨٠، و ١٢٨١ ، كرك ١٢٩٠ تاريخلى نظامنامه‌لرك احتياجات عصره موافق اولمديغى اكلاشيله‌رق ٢٤ تشرين اول ١٢٩٨ تاريخنده يكيدن بر ابنيه قانونى تنظيم ونشر ايدلمشدر. مذكور قانون ٤٢ سنه‌دن برو تطبيق ايدله‌رك الآن ده مرعى‌الاجرا بولنمقده اولديغندن بونك حقنده فضله ايضاحاته لزوم كورميورم. مع مافيه بر چوق نقصانى بولنديغى بومدت ظرفنده تفسير ايچون يوزلرجه شورا قرارى صادر اولمسيله ثابتدركه بوقرارلرك نه‌لردن عبارت اولديغى و هانكى ماده‌لرينك قابليت تطبيقيه‌سى بولنمديغى مجلهٔ امور بلديه‌نك بشنجى جلدنده محرر وثائقك تدقيقيله اكلاشيله بيلير.

١٢٩٨ تاريخلى ابنيه قانوننك ١٣٠٧ سنه‌سنده تعديلنه تشبث و موفق اولنديغى كورلمكده‌در. تعديل ويا يكيدن بر ابنيه قانونى تنظيمنه سائق اولان او سنه وقوعبولان كراسته‌جيلر حريق كبيريدر. ذاتاً هرنه زمان بربويوك حريق وقوعه كلسه بوكبى تدبيرلره توسل وقانونلر، نظاملر تنظيمنه تشبث ايديليردى. ايشته بوقانون‌ده اوجمله‌دندر. هم اسباب موجبهٔ تعديلى كوسترمش اولمق هم‌ده منع حريق واعمار بلده حقنده نه‌لر دوشونلمش‌ده تطبيق ايديله‌مامش اولديغنى ايضاح ايتمك اوزره ١١ اغستوس ١٣٠٧ تاريخلى منسوخ ابنيه قانوننك مفصل اسباب موجبه‌سنى آتى‌يه درج ايديورم. هرحالده يكى بر ابنيه قانونى ياپيله‌جقدر. بوقانونى تنظيم ايده‌جكلرك اشبو اسباب موجبه مضبطه‌سنى اهميتله مطالعه ايده‌جكلرى شبهه‌سزدر:

درسعادتده صيق صيق وقوعبولان حريقلرك اوكى آلنمق اوزره خانه‌لرك كارگير اوله‌رق انشا ايدلمسى ايچون اقتضا ايدن تدابيره و اسواق و جاده‌لرك صورت منتظمه‌ده تسويه‌سى خصوصلرينه و متفرعاتنه دائر بعض مطالعات و ملاحظاتى شامل شرفسنوح و صدور بيوريلان ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهى‌نى مبلغ اولوب مجلس مخصوص وكلا ضبط ورقه‌سى صورتيله برابر شوراى دولته حواله بيوريلان تذكرهٔ خصوصيه ايله حريقلرك منع ظهور و توسعى حقنده اتخاذى لازم كلان تدابيرى متضمن مابين همايون ملوكانه مترجملرندن سعادتلو حقى و حميد (١) بكلر طرفندن عرض عتبهٔ عليا قلنان لايحه اوزرينه تفتيش عسكرى قومسيون نجه قلمه آلنوب اشبو تذكرهٔ ساميه شوراى دولته ارسال بيوريلان مضبطه برلشديريله‌رك تنظيمات دائره‌سنده قرائت ومطالعه اولندى.

سالف الذكر تذكرهٔ خصوصيه ايله تبليغ بيوريلان ارادات سنيهٔ حضرت پادشاهينك حكم جليلى استانبول اولرينك همان جمله‌سى اخشابدن معمول اولمغله برابر يكيدن خانه

(١) صدراسبق مرحوم حقى پاشا ومجلس امور صحيه اعضاسندن حميد بك افندى

انشا ایتدیرنلر دخی اکثریت اوزره اخشاب ابنیه‌یی ترجیح ایتمکده اولدقلرندن و اخشاب
خانه‌لر ایچون هر زمان یانغین مخاطره‌سی موجود اولدیغی کبی پای تخت سلطنت سنیه‌نك
اوته‌سنده بریسنده میدانه کلان بر چوق یانغین خرابه‌لرینك انظار یار و اغیاره قارشو
چرکین بر منظره حاصل ایتمسی و مرور زمان ایله مزبله حالنه کیره‌رك صحت عمومیه‌یی
مخل موادك تراکمنه محل اولمسی کبی بر چوق محاذیری دخی مستلزم اولدیغندن شو
حاللرك دفع ومنعی ایچون بعدما انشا اولنه‌جق بیوت واماکنك کارکیر اوله‌رق یاپدیرلمسی
مقصدینه چارهٔ وصول تحریسی و کارکیرك بهالی وجودی کلسی باشلیجه کیرمچ وطوغله
معمارفنك چوقلغندن نشأت ایتمکده اولوب آلات وادوات ایله فابریقه ابنیه وسائره‌سنك
و معمولاتك صورت دائمه‌ده رسومدن عفوی کبی و سائر درلو تسهیلات ممکنه
و تشویقات لازمه‌نك ارائه و اجراسی و حریقده خانه و املاك سائره‌سی محترق اولان
اشخاصدن بر قسمی بونلری نه کارکیر و نه‌ده اخشاب اوله‌رق تکرار انشایه مقتدر
اوله‌مدقلرندن بو مقوله‌لرك متصرف اولدقلری املاك صرفه و موقوفه‌یی قارشولق
کوستره‌رك غایت اهون فائضله آقچه بوله بیلملری امکاننك حصوله کتورلمسی ایچون
قوانین و نظامات دولت و عادات مملکته موافق شرائطله بر شرکت تشکیلی و یاخود
امنیت صندوقی سرمایه‌سنك بالتزیید بو ایشده استعمالی صورتلرندن قنغیسی مناسب ایسه
آنك موقع اجرایه وضعی و انشا اولنه‌جق ابنیه‌نك کارکیر یاپیلمسی صورتی تسهیل
اولندیجه شهرك انتظام و زینتی ماده‌سنك دخی نظر دقته آلنمسی بدیهی اولوب شمدیکی
کبی هرکسك ایستدیکی جاده‌ده و دیلدیکی شکل و ارتفاعده ابنیه یاپدیرمسنه رخصت
ویریله‌جك اولور ایسه حصول انتظام ممکن اوله‌میه‌جغندن آوروپانك منتظم شهرلرنده
کورلدیکی وجهله پای تخت سلطنت سنیه‌ده دخی منتظم جاده‌لر وجوده کتورلمك ایچون
شهرامانتجه درسعادت اسواقنك موقع وشرفنه کوره درجاته تقسیمیله هر جاده‌نك وسعتیله
برابر طرفیننده یاپیله‌جق ابنیه‌نك درجهٔ ارتفاعی و رسمی اولجه قرارلشدیریله‌رق
پلانلرینك تنظیمیله یاپیله‌جق ابنیه‌نك بو پلانلره کوره انشاسنك تحت مجبوریتده طوتلمسی
و ارائه اولنه‌جق پلان موجبنجه خانه انشاسنه قدرتلری تعلق ایتمیانلرك بر قاچی
برلشه‌رك یاپدیره‌جقلری ابنیه‌یی خارجاً طریقك منتظم و مزین بر حالده بولنمسی ایچون
حکومتك کوستره‌جکی پلانه موافق بر خانه شکلنده انشا ایتدیرمك اوزره داخلاً کندو
ایستدکلری یولده بر قاچ خانه‌یه تقسیم ایتدیرملرینك کندولرینه لازم کلن تسهیلاتك
ارائه‌سی شرطیله اصول اتخاذی و بعض قالفه‌لر اوجوز ابنیه یاپمغی تعهد ایده‌رك بر طاقم

اشخاصی اغفال ایله صاحبنك ثروتی مساعد اولمیه‌جق صورتده ابنیه انشاسنه باشلیوب یاری‌یه قدر كلدكدن صكره دیدكلری مصرفله بیتمیه‌جكنی بیان ایله صاووشمقده اولدقلرندن معمارلرك منفعت شخصیه‌لرینی خلقك اضرارنده آرامالری و باجالره خطل قویمق كبی یانغینی تسهیل ایده‌جك شیلری یاپمامغه دقت ایتملری مقصدینی تأمین ایده‌جك بعض اصول وقواعد اتخاذی خصوصلرینی متضمندر .

تفتیش عسكری قومیسیونی مضبطه‌سنك خلاصهٔ مندرجاتی دخی بعدازین كنیش باغ وباغچه ایچلری مستثنا اولمق اوزره هر نره‌ده اولور ایسه اولسون اخشاب ابنیه انشاسنك منعی و ابنیه قانوننده كراسته صاتیلان محللرله كمورجی مغازه‌لرینك لوازم تحفظیه‌لرینك استكمالنه دائر صراحت وار ایكن ینه اسكی اخشاب بر طاقم كراسته و كمور مغازه‌لری موجود ایدوكندن ومعدن كموری دپولری شهرك هرطرفنده احداث و كشاد ایدلمكده بولندیغندن قانوننامهٔ مذكوره مندرج اولان احكامك تمامیٔ اجراسیله صراحت اولمیان مواد ایچون‌ده فقرات لازمه علاوه‌سی و ابنیه قانوننك ابنیه انشاآتجه اجراسی لازم كلن تدابیر فنیه‌یه دائر اولان موادینك اجراسنجه تسبب وقوعه كلمكده اولمسیله بعدمادوائر بلدیه‌جه بونلره دقت ایدلمسی و زقاقلرك طارلغی ودوز اولماسی حریقك سرعتله توسعنه سبب اولمقده ایدوكندن و ابنیه قانوننك بوكا دائر اولان برنجی ماده‌سی حد كفایه‌ده اولمدیغندن بو ماده‌نك ایجاب حاله كوره تصحیح ایدلمسی و درسعادت خریطهٔ عمومیه‌سنك تنظیمی ایچون نافعه نظارتی دائره‌سنده اركان حرب ضابطانندن مركب بر هیئت تشكیل ایدلمش و ایش قوهٔ قریبه‌یه كلمش ایكن هرنصلسه تعطیل اولندیغندن اشبو هیئتك كمافی‌السابق معاشلری اعطا اولنه‌رق تكرار تشكیلیله خریطه‌نك اكمال ایتدیرلمسی. و طشره‌لرجه ابنیه انشاآتنه دائر بر اصول و نظام اولمدیغندن ولایاته مخصوص بر ابنیه قانونی تنظیم و اوقافك منافعی كوزه‌دیله‌رك اجاره‌لر تزیید ایدلمك و یاخود سائر تدابیر اساسیه اتخاذ قلنمق صورتلریله هر درلو املاكك ترهین ایدیله‌بیلمسنه چاره تحریسی و بیك بر دیرك مخزن كبیری ایله بایزید میدانی آلتنك و سائر بو مثللو بر قاچ مخزنك صو قومپانیه‌سنه تركیله آنختارلرینك سائر حریق موصلقلری آنختارلریله برابر پولیس مركزلرنده قومیسرلره وقره غوللرده ضابطلره تسلیم ایتدیرلمسی و كرك درسعادتده و كرك طشره‌لرده بولنان كوكللو طلومبه‌جی هیئتلرینك تحت الضباط و انتظامه آلنمسی و قصداً حریق ایقاع ایدن و قونداقجیلغه متجاسر اولانلرله اورمانلرك تلف و ضیاعنه

سببيت ويرنلر حقلرنده قانوناً مجازات شديده تعييني و اجنبي آنونيم شركتلرينك ممالك شاهانه‌ده كشاد ايده‌جكلرى شعبه‌لر حقنده ايكى سنه مقدم ارادۀ سنيه‌سى شرفصادر اولان نظامنامه احكامى خيلى تأميناتى محتوى ايكن تماماً اجرا ايدلمامسى بيوك يولسزلقلره محل ويرمكده اولديغندن اشبو شركتلر حقنده تدابير لازمه اتخاذيله برابر سيغورطه‌مأمورلرندن جنايتلرى تبين ايدنلرك مجازات قانونيه‌يه اوغرادلمسى افاداتندن عبارتدر .

بالاده ذكر و تعداد اولنان خصوصاتدن قارشولق كوستريله‌جك املاكه مقابل آقچه اقراض ايلمك اوزره امنيت صندوقنده بر املاك شعبه‌سى تأسيسنه و درسعادت خريطۀ عموميه‌سنك تنظيمنه وهردرلو املاكك تأمين دين ايده‌بيلمسى ايچون مسقفات ومستغلات وقفيه‌نك توسيع انتقالاتنه و درسعادت و طشره‌ده بولنان كوكللو طلومبه‌جى هيئتلرينك تحت انتظام وانضباطه آلنمسنه وقصداً ايقاع حريق ايدنلر وقوندلاجيلقه متجاسر اولانلر و اورمانلرك تلف و ضياعنه سببيت ويرنلر حقلرنده تعيينى لازم كلن مجازاته و اجنبي آنونيم شركتلرى شعبه‌لرى حقلرنده اتخاذى ايجاب ايدن تدابيره دائر دائره‌جه عريض وعميق جريان ايدن مذاكراتك نتايجى آيرو آيرو وتواريخ مختلفه‌ده تقديم قلنان مضبطه‌لر ايله عرض ايدلديكى كبى بيك بر ديرك مخزن كبيرى ايله سائر مخزنلرك صو قومپانياسنه تركى ماده‌سى دخى تجارت و نافعه نظارتى وشهر اماتى ايله دردست مخابره اولمغله حاصل اوله‌جق نتيجه‌نك بشقه‌جه عرضى مقرر ايدوكندن ابنيه قانوننه تعلق ايدن مواد اوزرينه اجراى مذاكرات اولندى .

واقعا اخشاب ابنيه‌نك ايراث ايتمكده اولديغى خسار و مضار نظر امعانه آلنه‌جق اولور ايسه ثروت عموميه‌نك تزلى اسبابنك اك مؤثرى يانغين بلاسى ايدوكى وبر چوق فاميليانك محصول عمرى اولان اموال و اشياسنك معاذالله تعالى بر آنده محترق اولمسيله اصحابنك ثروت و سامانى ضايع ايده‌رك فقر و مذلته و خانه‌سز قالمغله مسكنت و سفالته اوغراديغى امثالى دلالتيله معلوم اولوب اكرچه خلقك اكثريتله اخشاب ابنيه انشاسنه ميل كوسترملرى بونك كاركيره نسبتله ارزانجه وجوده كلمسندن نشأت ايليور ايسه‌ده اخشاب بنانك بالطبع زياده طيانه‌ميوب آز وقت ايچنده مائل خراب و انهدام اوله‌جغى وهر زمان يانغين مخاطره‌سى ايچنده بولنديغى جهتله منفعت خزينه ايچون مضرت كليه اختيارى طوغرى اوله‌ميه‌جغنه و كاركير بنا دخى نه‌قدر متين اولسه بر چوق اخشاب بنا ايچنده بولندقجه آفات ناريه‌دن مصون قاله‌ميه‌جغنه مبنى بعدما بيوت و امكنك

حريقك توسعنه ميدان ويرميه‌جك صورتده انشاسی اسبابنك استكمالی و بناءً عليه ابنيه قانوننك بو مقصدی تأمين ايده‌جك يولده و ارادات سنيهٔ حضرت پادشاهی احكام جليله‌سنه توفيقاً تعديلی متحتم اولمسيله و اشبو قانوننامه اساساً طشره‌لره دخی شامل اولمق اوزره تنظيم ايدلمش و ولايتده بولنان شهر و قصبه‌لرك برحال و درجه‌ده بولنمامسی سببيله طشره‌لر ايچون آيری قانون تنظيمی تطبيقاتجه مشكلاتی داعی كورنمش اولديغندن طشره‌لرجه دخی ابنيه معاملاتنك ايجابات محليه‌يه كوره كما كان بو قانونه تطبيقاً اجراسی مناسب بولنمسيله شهرامانتی مجلسی اعضاسندن سعادتلو حاجی كامل افندی ايله سرمهندس سعادتلو محمد افندی دائره‌يه جلب اولنه‌رق ايضاحات لازمه آلندقدن صكره قانوننامهٔ مذكورك تدقيقنه ابتدار اولندی .

اكرچه زقاقلرك لزومی درجه‌ده واسع اولمامسنك سرايت حريقه سبب اوله‌بيله‌جكی دركار و ذكر اولنان قانونك برنجی ماده‌سنده تعيين ايدلمش اولان وسعت بيوك شهرلر ايچون كافی دكل ايسه‌ده موجود زقاقلرك و مجدداً توسيع اولنه‌جق فوق العاده بيوك جاده‌لرك موقعنك تحملنه كوره لدی الحاجه يكرميدن قرق ذراعه قدر توسيع اولنه‌جغی دردنجی ماده‌سنده محرر اولمسی جهتيله بو بابده بشقه تعديلات اجراسنه محل كوريله‌ميوب يالكز كرك درسعادت ايچون ياپيله‌جق خريطهٔ عموميه‌ده و كرك ولايتده بولنان شهر و قصباتك تنظيم ايديله‌جك خريطه‌لرنده زقاقلرك درجات و وسعتنك آيرو آيرو كوسترلمسی و طشره‌لرده ايجابات موقعيه‌يه كوره درجه و صنفلرينك تعديل و وسعتلرينك تزييد و تنقيص ايديله‌بيلمسی تنسيب و درسعادت زقاقلرينك موقع و شرفنه كوره درجاته تقسيميله هر جاده وسعتيله طرفينده ياپيله‌جق ابنيه‌نك درجهٔ ارتفاعنك تعيينی ماده‌سنه كلندكده اكرچه رئيس عزالدين بك ايله اعضادن ابرو افندی و اسعد و فريد بكلر هر كسك ايسته‌ديكی جاده‌ده و ديله‌ديكی شكل و ارتفاعده بنا ياپديرمسنه مساعده ايديله‌جك اولور ايسه شهرك حصول انتظام و زينتی ممكن اوله‌ميه‌جغندن كرك زقاق اوزرنده و كرك كيروده بولنان ابنيه‌نك يوزيله طرفيننك ارتفاعنك زقاقلرك وسعت و درجه‌سنه كوره تعيين ايدلمسی و هر بر زقاقك طرفينه ياپيله‌جق ابنيه‌نك ارتفاعی و شكل خارجيسی مساوی اولمق اوزره دوائر بلديه‌جه قرارلشديرلمسی و رسم و خريطه‌سی تنظيم اولنه‌رق آندن مرتفع و آلچق بنا ياپديرلمامسی خصوصلرينك قانونه درجی لزومنی درميان ايتمشلر ايسه‌ده ابنيه‌نك عموماً بر شكل و ارتفاعده ياپديرلمسی قابل اوله‌ميه‌جغندن ارتفاعنك تحديدی جهتنه كيدلميوب يالكز هر زقاقده ياپيله‌جق ابنيه‌نك زقاقك وسعتنه كوره حد اكبر و حد اقلنك تعيينيله اكتفا اولنمسی اكثريتله تذكر قلنمش

و استقامت و وسعتی تعیین قلنمش اولان زقاقلرده اوزرنده ابنیه اولمقسزین یالکز دکان
و مغازه انشا ایدیله‌مامسی واوزرنده قات اولمیه‌رق بلا هوا بولنان دکانلرك اوزرنده‌کی هوا
صاحبی هر نه وقت ابنیه انشا ایده‌جك اولور ایسه آلتنده‌کی دکانی دخی هدم ایله
سابقی وجهله چکیدن یاپمغه و طریقی نظامنده اولمیوبده حسب الاستقامه حصهٔ نظامیه‌سندن
فضله طریقه یر الحمسی لازم کلدیکی حالده فضله الثان محلك ظهرنده بولنان هوا صاحبی
ممکن اولدیغی حالده بدل مثلیله دکان صاحبنه ویردیرمکه مجبور اولمسی کبی کرك هوا اکرك دکان
صاحبنك حقوق ومنافع مشترکه‌لرینی محافظه ایده‌جك بعض قیود علاوه‌سی واوجاقلرك درونه
آغاج خطل قونمیوب صوبا بورولریله قهوه اوجاقلرینك دخی ابنیه‌نك ایچنده یاپیله‌جق
اوجاقلردن کچورلمسی و کراسته و کمور مغازه‌لرینك محذوردن سالم محللره یاپدیرلمسی
اساسلری قرارلشدیرلدیغی کبی ابنیه انشاآتی تسهیل ایچون تهوین مصارفه مدار اوله‌جق
تدابیرك اتخاذی دخی لازمه‌دن اولوب اجرا ایدیلن تحقیقاته کوره طوغله و کیره‌چ رسومنك
مقدار سنویسی یالکز یتمش بر بیك بش یوز غروشدن عبارت اولدیغی و بونك عفوی
جهتنه کیدلسه طوغله‌نك بهریوزینه آنجق اوچ درت پاره و کیره‌جك قنطارینه دخی اونسبتده
جزئی بر شی اصابت ایده‌جکی آکلاشلمسنه وبوندن خلقك حس اوله‌جق درجه‌ده
استفاده‌سی اوله‌میه‌جغی واصنافك ینه فیأت سابقه‌سیله صاته‌رق استفاده‌نك یالکز انلره
منحصر قاله‌جغی وبوصورتده بلدیه‌لره عائد وارداتك بیهوده ضایع اوله‌جغی درکار بولنمسنه
نظراً بوخصوصده الکزیاده آرانیله‌جق جهت شهرامانتجه متمادیاً دقت ایدیله‌رك کیره‌چ وطوغله
صاتانلرك احتکارو اتفاق ایله طوغله و کیرچ صاته‌رق خلقی اضرار ایتملرینه چاره بولنمسی
ماده‌سی اولمغله و تسهیل انشاآته و تهوین مصارفه صورت دیکرله چاره تحریسی لازم
کلمکله آنك اوزرینه جریان ایدن مذاکرات نتیجه‌سنده ابنیه انشاآت و تعمیراتی ایچون
ویرلمکده اولان رخصت تذکره‌لری اصحابنك ویرکو وسائره‌دن اولان بورجلرینك تحصیل
واستیفاسنه تعلیق ایدلمکده ایسه‌ده بونی ایفایه مقتدر اوله‌میانلرك اکثریسی انشاآتدن
و یاتعمیراتدن صرفنظر ایده‌رك ویاخود تعمیراتی کیزلوجه اجرا ایتدیره‌رك بو صورت
ابنیه انشاآتنك ایلرولمه‌مسنی موجب و بناءً علیه معموریتی مخل اولدیغندن بشقه
شهرامانتنه عائد رسومدن بر قسمنك دخی ضیاعنه سببیت ویرمکده ایدوکندن کرك مجدداً
ابنیه انشاسی وکرك تعمیر ایچون ویریله‌جك رخصت تذکره‌لرینك املاك ویرکوسی
ووقف اجاره‌سی ایله تنظیفات رسومنك تحصیل واستیفاسنه تعلیق اولنمامسی مناسب کورلمش
وبوصورتده ابنیه رسومنك زیاده‌لکی واطرادسزلغی جهتیله بونك معتدل و مطرد برحاله

كتورلمسى دخى درميان ايديلوب اكرچه اعضادن نوريان وقسطنطين افنديلر ايله غالب بك ابنيه رسومى دوائر بلديه يه عائد وارداتدن اولمسيله وبلديه لر وارداتى ذاتاً كافى درجه ده اولميوب بنا ياپديره جقلرك رسم مذكورى تأديه دن چكنميه جكلرى دخى دركار بولنمسيله بونك تنزيلى مناسب اوله ميه جغنى بيان ايلمشلر ايسه ده اليوم التمقده اولان رسوم زياده اولمغله بر مثلا زمينى يوز ارشوندن اشاغى اولان وايكى قاتلى بولنان خانه لرك بهر مربع ارشوندن يكرمى وزمينى يوز آرشوندن زياده اولان ويا يوز آرشوندن آز اولوبده اوچ قاتلى بولنان خانه لرك آرشوندن قرق پاره النمق كبى مختلف صورتده استيفا ايدلمكده بولنديغندن وحالبوكه انشا ايديله جك خانه نك بيوكنى كوچكندن تفريقه محل اولميوب رسم مذكورك مطرد ومعتدل برحاله قونلمسى انشا آتك تكثيرينى واملاكك كسب شرف وقيمت ايتمسنى وبناءً عليه املاك ويركوسنك تزايدينى موجب اوله جغى جهتله لازم ايدوكندن بنانك قاچ قات اولور ايسه اولسون يالكز زمين قاتنك بهر مربع آرشوندن قرق پاره رسم آلنمسى اكثريتله تنسيب ايدلمش ومحافظه ديوارلرندن وتعمير وتبديل ايديلان مسكرات قزغانلرندن شمدى يه قدر بركونه رسم آلنمديغى جهتله ابنيه لى ابنيه سز عرصه لرك محافظه ديوارلرندن يالكز طولنك بهر آرشونى ايچون يكرمى پاره و مسكرات مغازه وفابريقه لرينه وضع اوله جق بهر قزغان ايچون كما كان بيك غروش رسم النمق اوزره تعمير و تبديلى حالنده دخى بشيوز غروش رسم آلنمسى و طشره لرده النه جق ابنيه رسومنك مرحلك جسامتنه كوره درجانه تقسيمى يعنى اون بيكه قدر نفوسى بولنان قصبه لرده درسعادتده آلنان ابنيه رسمنك بشده برينك و اون بيكدن يوزبيكه قدر نفوسى اولان شهر و قصباتده نصفنك ويوزبيكدن فضله نفوسى بولنان شهرلرده تمامنك استيفاسى تذكر ايدلمش و درسعادت و بلاد ثلثه ده مجدداً ياپيله جق ابنيه نك صورت انشاسى بحثنه نقل كلام ايدلدكده اكرچه نوريان و قسطنطين افنديلر ايله غالب وسداد بكلر ياپيله جق ابنيه نك شرائط فنيه يه تطبيقاً كاركير اوله رق انشا اولنه جغنك ذكريله اكتفا اولنه رق هنوز رصانت ومتانتى فناً بالتجربه ثابت اولمامش اصول انشائيه نك تصريح اولنمامسى وقانونده تعريفاتنه كيريشلمامسى رأينده بولنمشلر ايسه ده بو صورت هركسك ايستديكى صورتده وديله ديكى يولده خانه لر انشا ايتمسنى موجب اوله رق مقصد اصلى ايسه حريق وقوعنه ممكن مرتبه ميدان ويرميه جك و سرايتنه مقابله ايده بيله جك خانه لر انشاسى مادتسى اولمسنه كوره مجدداً انشا اولنه جق ابنيه نك اوچ نوعه تقسيميله برنجى نوعنك خالص خرجلى و بوترهل تيموردن كيريشلى و سقفى اسفالطولى تام كاركير و ايكنجى نوعنك كذلك خالص خرج ايله طوغله ديوارلى

و سقفی اخشاب و سقف اوزری چامورلی خرج ایله طوا کرمیدی فرشلی نیم کارکیر اولمق و اوچنجی نوعنك دخی تملدن سقفنه قدر اخشاب و سقفی ایکنجی نوعده کوستریلان صورتده طوا کرمیدی فرشلی و اطراف اربعه‌سی هر قاتده تیمور خنجرلرله بنایه ربط اولنمق وسقفدن بر ذراع مرتفع اولمق اوزره بر طوغله عرضنده خالص خرج ایله دیوارلی اوله‌رق یاپلمسی صورتلری اکثریتله قرارلشدیرلمش وهربنانك مجدداً انشاسنده قواعد صحیه و تحفظیه‌جه لزوم کوریله‌جك تدابیرك دوائر بلدیه طرفندن تعیین اولنمسی و ابنیه قالفه‌لرینك درعهده ایلدکلری ابنیه‌یی اکثریا منافع غیر مشروعه‌لرینی استحصال غرضیله مقاوله‌نامه‌لرنده مندرج اشکال و اوصافك کلیاً مغایری اوله‌رق انشا و بعضاً ده قانوناً ممنوع اولان تعمیراتی اجرا ایتمکده اولملری جهتیله بومثللو احوالك منع وقوعیله بنا یاپدیرانلرك ضرر وخساردن وقایه‌لری ایچون اداره بلدیه‌یه ویره‌جکلری رسم مجسم و پیالطه خلافنده و مغایر قانون عملیاتده بولنان و تعمیرات ممنوعه‌یی اجرایه متجاسر اولان قالفه‌لرك ایجابنه کوره جزای نقدی اخذیله و تکرری حالنده بر مدت ایچون معمارلقدن منعیله جزالندیرلملری متحداً تنسیب و قانوننامهٔ مذکور ذکر اولنان اساسلره و ایجاب حاله توفیقاً تعدیل و تصحیح اولنه‌رق نسخهٔ مبیضه‌سی لفاً تقدیم قلنمش اولمغله ایفای مقتضاسی و برده بالاده عرض اولنیدیغی وجهله اصنافك کیرمچ و طوغله و کره‌مید مثللو کارکیرك اجزای اصلیه‌سندن اولان اشیایی احتکار صورتیله و ایستدکلری فیئاته صاتمالرینه و خلقی اضرار ایتملرینه و عندالایجاب بونلر حقنده مجازات قانونیه اجراسی اسبابنه تشبث ایدلمسنه و ابنیه قانوننك تمامیٔ جریان احکامنه شهراماتی ودوائر بلدیه طرفلرندن متمادیاً دقت ونظارت ایدلمك ایجاب ایدوب دقتسزلك بردوام اولدقجه مقصدك حصولی قابل اوله‌میه‌جغندن بورالرینك دخی امانت مشارالیهایه تبلیغ ایدلمسنك داخلیه نظارتنه حواله‌سی تذکر قلندی اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر . ۱۱ جماذی الآخر ۳۰۸ و ۱۰ کانون ثانی ۳۰۶

اعضادن	اعضادن	اعضادن	تنظیمات دائره‌سی رئیسی		شورای
محمد اسعد	ابرو	احمدرفیق	احمد عزالدین		دولت
اعضادن	اعضادن	اعضادن	اعضادن	اعضادن	اعضادن
عبداه بك	محمدفریدبن‌مصطفی	علی سداد	اسماعیل‌غالب‌بن‌ادهم	قسطنطین	نوریان
حین تحریرده بولنمدی			اعضادن		اعضادن
			عبدالحلیم‌بن‌محمدعباس		محمداسعدبن‌صادق

اشبو مضبطه و ملفوف لايحهٔ قانونيه مجلس عالئ وكلاجه دخى اساساً تصويب و قبول بيوريلوب فقط آتى الذكر موادينك درميان اولنان ملاحظات اوزرينه شهراماتى سر مهندسى سعادتلو محمد افندى جلب ايله يكيدن تدقيق و تصحيحى ايچون اولبابده تنظيم اولنان ضبط ورقه‌سيله برابر شوراى دولته اعاده بيورلمش اولمغله تنظيمات دائره‌سنده لدى المطالعه قانون مذكورك اجرا قلنان تعديل و تصحيحى مذاكراتنده مومى اليه محمد افندى ايله مجلس امانت اعضاسندن و ارباب فندن سعادتلو كامل افندى بولنديرلمش اولمسيله مومى اليه محمد افنديك تكرار جلبنه محل كوريلمديكندن ذكر اولنان ضبط ورقه‌سنده مندرج مطالعات اوزرينه ايجاب مصلحت دائره‌جه موقع بحث و مذاكره‌يه قونلدى .

ورقهٔ مذكوره‌ده لايحهٔ قانونيه‌نك وسعت و استقامتى تعيين اولنمش اولان سوقاقلرده يوله ترك اولنه‌جق محللره دائر اولان سكزنجى ماده‌سنك فقرهٔ اخيره‌سنده « يوله ترك اولنه‌جق يرلر عرصه‌نك درينلكى نسبتيله ربعنى تجاوز ايدر ايسه باقيسنك بدلى منافع عموميه ايچون استملاك قانوننه تطبيقاً بالتخمين دائرهٔ بلديه‌دن اصحابنه اعطا اولنه‌جقى» محرر ايسه‌ده بو فقره‌نك (باقيسنك بدلى اصحابنك رضاسيله) صورتنده تصحيحى و اون اوچنجى و اون دردنجى ماده‌لرى حكمنه توفيقاً اجرا ايديله‌جك تسويه‌يه راضى اولميان اصحاب املاكك رضاسنه باقلميه‌رق بناسنك منافع عموميه ايچون استملاك قانوننده محرر قاعده‌يه توفيقاً متعلق اولديغى محكمه‌يه مراجعتله تحت حكم و اعلامه آلنه‌رق قطع و تسويه‌سى اون بشنجى ماده‌سنده محرر ايسه‌ده بونك ايچون محكمه‌يه مراجعته لزوم اولمديغندن قيد مذكورك طى ايدلمسى كوسترلديكندن و واقعا قانوناً طريقه ترك ايديله‌جك محللر حقنده‌كى معامله استملاك قرارنامه‌سنده مصرح اولمسيله اكا توفيق معامله اولنمسى لازمكله‌رك اشبو لايحه‌يه بشقه‌جه احكام درجنه محل اولمديغندن مادتين مذكورتين اولوجهله تصحيح اولنديغى كبى قاضى كويى و چاملیجه و بوغاز ايچى طرفلرنده باغ و بغچه‌لردن برر دونمدن دون اولمامق اوزره تفريق ايديله‌جك عرصه‌لره انشا اولنه‌جق كوشكلرك خريطه‌سنك صورت تنظيمنه و تفرعاتنه دائر اولان اون سكزنجى ماده‌نك طى درميان اولنمسنه و فى الحقيقه بو مقوله يرلر خام اراضيدن معدود و بونلر حقنده اجرا ايديله‌جك معامله قواعد مخصوصه‌سنه تابع بولنمسنه مبنى مادهٔ مذكوره دخى طى ايدلمش و يكرمى سكزنجى ماده‌سنده (اليوم موجود اولان شهنشينلردن زميندن ارتفاعى بش آرشوندن دون اولانلرك لغو ايديله‌جكنه) دائر اولان فقره‌نك (اومثللو ابنيه‌نك

يوز طرفنك حين تعميرنده) صورتنده تعديلى و ابنيه‌نك درجهٔ ارتفاعلرينى تعيين ايدن اوتوز اوچنجى ماده‌نك استانبولك احوالنه توفيقاً تحريرى و اوجاق وباجالرك صورت انشاسنى معرف اولان اوتوز يدنجى ماده‌سنك ايضاحى محرر اولمسيله ومطالعات مذكوره نفس الامره موافق بولنمسيله يكرمى سكزنجى ماده ضبط موجبنجه تصحيح واوتوز اوچنجى ماده‌سنده ياپيله‌جق ابنيه ارتفاعنك زقاقلرك شرف وموقعنه كوره تعيين اولنه‌جغى تصريح واوتوز يدنجى ماده‌سنك حكمى دخى توضيح اولنمشدر .

كرك مجدداً ابنيه انشاسى و كرك تعميرا ايچون ويريله‌جك رخصت تذكره‌لرينك املاك ويركوسى ووقف اجاره سيله تنظيفات رسومنك تحصيل واستيفاسنه تعليق اولنيوب درحال اعطا اولنه‌جغنه دائر اولان اللى برنجى ماده‌ده يالكز املاك ويركوسنك استيفا ايدلمسنك درجيله اكتفا اولنمسى ايسه‌ده درون مضبطه‌ده دخى عرض اولنديغى وجهله ابنيه انشاآت و تعميراتى ايچون رخصت تذكره‌لرى اعطاسى اصحابنك ويركودن اولان بورجلرينك تحصيل واستيفاسنه تعليق ايديله‌جك اولورسه بونى ايفايه مقتدر اوله‌ميانلر خانه‌لرينى انشا و تعميردن صرف نظر ايده‌رك و ياخود تعميراتى كيزلوجه اجرا ايده‌رك بو صورت ابنيه انشاآتنك ايلرولیه‌مامسنى موجب وبناءً عليه معموريتى مخل اوله‌جغى كبى شهر امانتنه عائد رسوماتدن برقسمنك دخى ضياعنه سببيت ويره‌جكندن واملاك ويركوسى ايله سائر رسوماتدن هر برينك وسائط تحصيليه‌سى موجود اولوب خصوصيله املاكك اعمارى ويركونك استيفاسى برقاتدها تأمين ايده‌جكندن بوماده‌نك حاليله ابقاسى دها مناسب كورنمش و ابنيه انشاآت وتعميراتى رسومنه دائر اولان اللى اوچنجى ماده‌سنك (زمين قاتنك بهر ذراع مربعى ايچون اون پاره وياپيله‌جق بنا هرقاچ قات اولور ايسه بهر قات ايچون بر مثلنك ضمى) صورتنده تصحيحى درميان ايديلوب اكرچه اعضادن قسطنطين ونوريان افنديلرله غالب بك ابنيه رسومى دوائر بلديه‌يه عائد وارداتدن اولمسيله و بلديه‌لر وارداتى ذاتاً كافى درجه‌ده اولمديغى كبى بنا ياپديره‌جقلرك رسم مذكورى تأديه‌دن چكنميه‌جكلرى دركار بولنمسيله ابنيه رسومنك تنزيلى مناسب اوله‌ميه‌جغى حقنده درون مضبطه‌ده مندرج رأيلرينى تكرار ايتمشلر ايسه‌ده ابنيه رسومنك معتدل بر حاله قونلمسى انشاآتك تكثيريله املاكك كسب شرف و قيمت ايتمسنى و بوده املاك ويركوسنك تزايدينى انتاج ايده‌جكنه و مجلس عالئ وكلاجه بيان بيوريلان صورت دائره‌جه اولجه اجرا ايديلان تعديلاتدن دها زياده تسهيلاتى موجب كورنديكنه مبنى مادهٔ مذكوره اكثريتله سالف الذكر ضبطده محرر صورته توفيقاً تصحيح ومسكرات مغازه وفابريقه‌لرينه قونيله‌جق هر رقزغانك وضعى ايچون بيك وتعمير وياتبديلى

حالنده بش یوز غروش النه‌جغنه دائر اولان اللی التنجی ماده کذلك مجلس عالینك قراری وجهله « قزغانلرك تعمیرنده ایکی یوز اللی غروش النه‌جغی » صورتنده تعدیل ایدلمشدر .

اللی یدنجی ماده‌ده باغچه‌لرك داخلی سد دیوارلرینه دائر اولان فقره‌نك اللی بشنجی ماده‌یه تذییلی تنسیب بیورلمسنه و واقعا ذکر اولنان اللی بشنجی ماده رسمدن معاف اولان تعمیراته دائر اوله‌رق باغچه‌لرك داخلی سد دیوارلریده بو قبیلدن بولنمسنه مبنی بونك اللی بشنجی ماده‌یه مناسبتی درکار ایکن اللی یدنجی ماده‌ده ذکرنده دائره‌جه ذهول اولنمش اولدیغندن سد دیوارلرینه دائر اولان سالف الذکر فقره اللی بشنجی ماده‌یه نقل ایدلمش و آلتمشنجی ماده‌ده مسکن تعمیراتندن النه‌جق رسمه نسبةً عقار تعمیراتندن استیفا ایدیله‌جك رسمك بالتنسیق تحریری درمیان اولنوب آنجق مسکنه مقیس اولمدیغی جهتله عقار تعمیری ایچون اخذ اولنمقده اولان رسمك تنزیلی تقدیرده ابنیه رسمی خیلیدن خیلی تنزل ایدرك واردات بلدیه‌یه نقصان طاری اوله‌جغی ملاحظه‌سیله ذکر اولنان آلتمشنجی ماده لایحه‌نك حین مذاکره‌سنده تعدیل اولنیوب اصلنده اولدیغی کبی براغلمش اولدیغندن تعدیلی مناسب اوله‌میه‌جغی مثللو آحاد ناس ایله قالفه‌لر بیننده‌کی مفردات کشفلرینك هر یوز غروشنده برغروش خرج آلنه‌جغنه دائر اولان یتمشنجی ماده‌نك یوز غروشده بر غروش یرینه یوز غروشده اون‌پاره التمسی صورتنده اصلاحی کوسترلدیکندن وا کرچه بو کبی کشفلرده یوزده قرق پاره زیاده ایسه‌ده معتمد و مستقیم قالفه‌لر ایچون یوزده اون‌پاره اجرت پك از کورلدیکی جهتله بونك مقدار متوسط اولمق اوزره یوزده یکرمی پاره اوله‌رق تعیینی مناسب اوله‌جغندن ماده مذکوره بووجهله وخام یرلرك تحدیدی وخریطه‌سنك ترسیمی حالنده بش بیك ارشونه قدر اولان مقدارندن هر ارشون ایچون ایکی پاره واون بیکدن زیاده‌سی ایچون برپاره اولمق اوزره بالحساب خرج اخذ اولنه‌جغنی متضمن اولان یتمش اوچنجی ماده‌سنك (بش بیك ارشونه قدر مقطوعاً ایکیوز غروش واندن فضله مقدارینك هر ذراعی ایچون برر پاره النه‌جغی) یولنده تصحیحی مجلس عالینك جملهٔ مذاکراتندن اولمسنه وبو مقدار مناسب و معتدل بولنمسنه مبنی مادهٔ مذکوره دخی بو صورتله تصحیح ایدلمشدر .

درسعادت و بلاد ثلثه‌ده مجدداً انشا اولنه‌جق ابنیه حقنده‌کی یتمش یدنجی ماده‌نك یکیدن تدقیقی درمیان اولنمش ایسه‌ده بیوت و اماکنك حریق محذورندن سالم اوله‌جق وتوسعه میدان ویرمیه‌جك صورتده انشاسی مقصود اولوب ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی دخی

بو اساسه مبنى شرف صدور ايلديكنه ومع هذا خلق صورت عموميه‌ده اوله‌رق كاركير انشاسنه اجبار ايتمك ثروت عموميه‌نك عدم مساعده‌سنه مبنى ممكن اوله‌ميه‌جغنه نظراً بو بابده قابل الاجرا بر طريق بولنه‌بيلمسى امرنده مومى اليهما كامل و محمد افنديلرله مقدما عريض و عميق جريان ايدن مذاكرات نتيجه‌سنده مجدداً ياپيله‌جق ابنيه‌نك تام كاركير ونصف كاركير و اطرافى محافظه ديوارلريله محاط اولمق اوزره اخشاب اوله‌رق اوچ نوعه تقسيمى اكثريت آراجه تنسيب ايديله‌رك سالف الذكر يتمش يدنجى ماده اكا كوره قلمه النمش اولديغندن مقصدى تأمينه كافى اولان بو ماده حقنده ينه اكثريت آراجه بشقه تعديلاته محل وامكان كوريله‌مديكى و بر بنانك حين انشاسنده قواعد صحيه وتحفظيه‌جه لزوم كوريله‌جك تدابيرك دوائر بلديه طرفندن تعيين اولنه‌جغنه دائر اولان سكسان برنجى ماده‌نك طى ايدلمسى مذكور ضبط ورقه‌سنده كوسترلمش ايسه‌ده موقعاً شرف وقيمتى اولان بعض كوچوك عرصه‌لره استفاده مقصديله بر چوق اوطه صيغيشديرمق كبى اقامت مغاير صحت اوله‌جق صورتده ابنيه انشا ايدلمكده اولديغى مشهود ومعلوم اوله‌رق بو مثللو ابنيه‌نك صحته مضرتى دركار ايدوكندن وصحت عموميه‌يى مخل اسباب واحوالك منعى لازمه‌دن بولنديغندن مادۀ مذكوره‌نك ابقاسى مناسب اولديغى كبى مغاير قانون انشاآت وتعميراته جرأت ايدن ابنيه قالفه‌لرندن جزاى نقدى اخذى ايله موقتاً اجراى صنعتدن منع ايدلملرينه دائر اولان سكسان ايكنجى وسكسان اوچنجى ماده‌لرده محرر اجراى صنعتدن منع خصوصى رفع اولنه‌رق او مثللو قالفه‌لردن بالكز جزاى نقدى اخذى ايله اكتفا قلنمسى بيان اولنمش ايسه‌ده مغاير قانون انشاآت وتعميرات اجرا ايتديره‌جك اولان ابنيه اصحابى واسطۀ اجرائيه اولان قالفه‌لردن آلنه‌جق جزاى نقدى‌يى دخى كندولرى تسويه ايده‌جكلرى دركار اولمسيله ابنيه قالفه‌لرى بالكز جزاى نقدى اعطاسيله متنبه اولميه‌جقلرندن و ذاتاً قالفه‌لرك موقتاً اجراى صنعتدن منع اولنملرى مغاير قانون عملياتك تكرريله مشروط اوله‌رق مادۀ مذكوره‌ده بو بابده درجات تعيين ايدلمش اولديغى جهتله شهرك محافظه ايله انتظامى حقنده‌كى مقصدك تأمينى ايچون احكام شديدۀ قانونيه‌نك وجودى لازمه‌دن بولنديغندن بو ماده‌نك دخى حاليله ابقاسى متحداً تذكر ولايحۀ مذكوره مطالعات معروضه‌يه توفيقاً تصحيح و تعديل ايديله‌رك نسخۀ مصححه‌سى لفاً تقديم قلنمش اولمغله ايفاى مقتضاسى بابنده امر و فرمان حضرت من له الامركدر .

٢٦ شوال ٣٠٨ و ٢٣ مايس ٣٠٧

اعضادن	اعضادن	اعضادن	تنظيمات دائره‌سى رئيسى	شوراى
محمد اسعد	ابرو	احمد رفيق	احمد عزالدين	دولت

اعضادن	اعضادن	اعضادن	اعضادن
سداد بك بولنمدى	اسماعيل غالب بن ادهم	قسطنطين	نوريان

اعضادن	اعضادن	اعضادن
محمد عباس بن عبدالحليم	محمد اسعد بن صادق	عبدالله بك حين تهيرده بولنمدى

اعضادن
محمد فريد بن مصطفى

اشبو مضبطه و ملفوف لايحهٔ قانونيه بوكره دخى مجلس عالىٔ وكلا ضبط ورقه‌سيله شوراى دولته اعاده اولنديغندن تنظيمات دائره‌سنده قرائت ومطالعه ايلدى .

ذكر اولنان ضبط ورقه‌سنده لايحه محتوياتجه اخيراً اجرا ايديلان تعديلات يولنده اولوب آنجق اللنجى ماده‌سنده كرك مجدداً ابنيه انشاسى و كرك تعمير ايچون ويريله‌جك رخصت تذكره‌لرينك املاك ويركوسى و وقف اجاره‌سيله تنظيفات رسومنك تحصيل و استيفاسنه تعليق اولنميوب درحال اعطا اولنه‌جغى كوسترلمش ايسه‌ده درسعادت املاك ويركوسنك تحصيلاتنه مدار اوله بيلان تدابيرك الكمؤثرى مجدداً ابنيه انشاو تعميراتنده رخصت تذكره‌سى اعطاسنك اصحابنك املاك ويركوسندن اولان ديوننك استيفاسنه تعليق ماده‌سى اولەرق بو صورتك الغاسى ذكر اولنان ويركونك شو واسطه ايله از چوق وقوعبولان تحصيلاتنى بتون بتون سكته‌دار ايده‌جكنه بناءً قرار سابق وجهله رخصت تذكره‌لرينك اعطاسى خصوصنك اصحابنك بالكنز املاك ويركوسندن اولان بورجلرينك استيفاسنه تعليق ايدلسى مناسب اوله‌جغى و انشا اولنه جق ابنيه‌نك تعيين ارتفاعنه دائر اولان اوتوز ايكنجى ماده‌سى مندرجاتيله ابنيه‌نك صورانشائيه‌ سنى معرف يتمش التنجى ماده‌سنك حكمى اكرچه بيوت واماكننك حريق محذورندن سالم اوله جق وتوسعنه ميدان ويرميه‌جك برطرزده انشاسى و منظرهٔ خارجيه‌لرينك منتظم بولنمسى مطالعه‌سنه مستنداولوب بديهى ايسه‌ده ذكر اولنان ايكى ماده‌نك احكامى اهالينك اقتدار ماليلرينه كوره اكثرمحالده قابل تطبيق واجرا اولەميه‌جغنه مبنى مقدما دخى جارى اولان اصول وجهله اون قپانندن زيرك وخوردخور جاده‌سيله دكرمه‌قدر برخط كشيده‌سيله بونلك صول جهتنده انشا ايديله‌جك ابنيه‌نك ارتفاع وصورت انشاسنك مذكور ايكى ماده حكمنه توفيق وصاغ طرفنده‌ياپيله‌جق بنالرك ارتفاعلريله صورانشائيه‌سنك

موقعنك اعتبارى و اصحاب املاكك حال و اقتدارى ايله متناسب اوله جق صورتده تعيينى و سالف البيان يتمش آلتنجى ماده نك اخشابدن ياپديريله جق ابنيه نك برو طرفلرينه سقفدن يوكسك محافظه ديو ارلرى ياپلمسى يولنده تصحيحى دها مناسب و خلقجه ده سهولتى مستلزم اوله جغندن ذكر اولنان لايحه نك بالمذاكره ايجاب ايدن محللرينك شو مطالعاته كوره تصحيحى كوسترلمشدر .

درون مضبطه ده دخى عرض و تفصيل ايدلديكى اوزره ابنيه انشاآت و تعميراتى ايچون رخصت تذكره لرى اعطاسنك اصحابنك وير كودن اولان بورجلرينك تحصيل و استيفاسنه تعليقى ابنيه انشاآتنك ايلروليه مامسنى موجب و معموريتى مخل اوله جغندن و املاك ويركوسى ايله سائر رسوماتك وسائط تحصيليه سى موجود اولمقله برابر املاكك اعمارى ويركونك استيفاسنى بر قاتدها تأمين ايده جكدن سالف الذكر اللنجى ماده نك حاليله ابقاسى دائره جه مناسب كورلمكده ايسه ده شو صورت مقدماً وبو دفعه مجلس عالىٔ وكلاجه درميان بيورلمش اولمسنه نظراً ايفاى مقتضاسى منوط رأى عالى ايدوكى ولايحه نك انشا اولنه جق ابنيه نك ارتفاعنه دائر اولان اوتوز ايكنجى ماده سيله صور انشائيه سنى معرف اولان يتمش آلتنجى ماده سى اهالينك اقتدار ماليلرينه كوره اكثر محللرده قابل تطبيق و اجرا اوله ميه جغنه مبنى ذكر اولنان ضبط ورقه سنده كوسترلديكى وجهله بونك تعديلى بحثنه كلنجه : على العموم ابنيه نك بر شكل و ارتفاعده ياپديرلمسى قابل اوله ميه جغى جهتله مادهٔ مذكوره ده ذاتاً ارتفاع ابنيه قطعياً تحرير ايدلميوب سوقاقلرك وسعتنه كوره حد اكبر وحد اصغرى تعيين اولنمش و اشبو ارتفاعك سوقاقلرك شرف وَموقعنه كوره تعيين اولنه جغى اخيراً تصريح ايدلمش اولديغى جهتله بو ماده ده قابل اجرا اوله ميه جق مشكل بر جهت قالمامش اولديغى كبى اون قيانسندن زيرك وخورخور جاده سيله دكزه قدر بر خط چكيله رك بونك صول جهتنده ياپيله جق ابنيه نك مذكور ايكى ماده حكمنه توفيق وصاغ طرفنده ياپيله جق بنالرك اصحاب املاكك اقتداريله متناسب اوله جق ديكر بر اصوله تطبيقى جهتنه كيدلمسى دخى اليوم مرعى الاجرا اولان ابنيه قانونى ايله معين اصولدن مقدم جريان ايدن و بالتجربه تبين ايدن لزومه مبنى اخيراً تعديلنه مجبوريت حاصل اولمش اولان بر معامله نك اعاده سى ديمك اوله رق جائز اوله ميه جغى مثللو هر زقاقده اوچنجى نوع اولمق اوزره تعيين ايديلان قسمدن اطرافى محافظه ديوارلى اخشاب بنا انشاسنه مساغ اولمسنه وبو يولده ياپيله جق بر بنا ايله عادى اخشاب بنا بيننده بهر آرشونده اوتوز قرق غروش قدر جزئى

بر فرق اوله‌جغی مبحوث عنه اولان لایحه‌نك اثنای تدقیقنده شهر امانتی هندسه‌خانه‌سنجه ایدیلان حسابدن مستبان اولوب بوده بنا یاپدیره‌جقلر ایچون حس اولنه‌جق درجه اولمدیغنه مبنی بویله جزئی بر فرق ایچون شهرك انتظامنی اخلال و حریقك توسعنه یاردم ایده‌جك متروك بر اصولك اعادةً اتخاذی غیر جائز و مقصد عالی‌یه مخالف ایدوکندن مواد مبحوثه‌نك عیناً ابقاسی مناسب اوله‌جغی تذکرولایحهٔ مذکوره لفاً تقدیم قلنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرت من له‌الامرکدر . ٢١ ذی‌الحجه ٣٠٨ و ١٥ تموز ٣٠٧

تذکرهٔ معروضه

درسعادتده صیق صیق وقوعبولان حریقلرك اوکی آلنمق اوزره خانه‌لرك کارکیر اوله‌رق انشاسیچون اقتضا ایدن تدابیره و اسواق وجاده‌لرك صورت منتظمه‌ده تسویه‌سی خصوصلرینه و متفرعاتنه دائر شرفسنوح و صدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه‌یی مبلغ تذکرهٔ خصوصیه و اولبابده بالدفعات اجرا قلنان مذاکراتی شامل شورای دولت تنظیمات دائره‌سنـ ن قلمه آلنان اشبو مضبطه ایله ابنیه قانوننامه‌سنك بعض موادینی تعدیلاً یکیدن تنظیم اولنان لایحه میانهٔ بندکانه‌مزده قرائت ومطالعه ایدلدی .

حکم جلیل امر وفرمان همایون حضرت جهانبانی استانبول اولرینك همان جمله‌سی اخشابدن معمول اولمسی و یکیدن خانه انشا ایتدیرنلر دخی اخشاب ابنیه‌یی ترجیح ایتمکده بولنمسی جهتیله هر زمان موجود اولان یانغین مخاطره‌سنك وپای تخت سلطنت سنیه‌نك اوته‌سنده بروسنده میدانه کلان بر چوق یانغین خرابه‌لرینك بر چرکین منظره حاصل ایده‌رك مرور زمان ایله مزبله حالنه کیروب صحت عمومیه‌یی مخل مواد تراکمنه محل اولمسی کبی کورینان بر چوق محاذیرك دفع و منعی مقصدینه معطوف واخص افکار معالی آثار جناب ملکداری مجرد تبعه وزیر دستان ملوکانه‌لرینك همیشه تأمین استراحت و تأیید رفاه و محظوظیتی اسبابنك استحصالی قضیه‌سنه مصروف اوله‌رق بالوجوه شایان تشکر ومحمدت بولنمش وقانون مذکور مندرجاتنجه اجرا ایدیلان تعدیلات دخی مقصد همایون سعادتمقرون جناب پادشاهی‌یه و ایجاب حال و مصلحته موافق اولمسیله اساساً بولنده و مناسب کورنمش اولوب آنجق ذکر اولنان لایحه‌نك اللنجی ماده‌سنده کرك مجدداً ابنیه انشاسی و کرك تعمیر ایچون ویریله‌جك رخصت تذکره‌لرینك املاك

ويركوسى و وقف اجاره‌سيله تنظيفات رسمنك تحصيل و استيفاسنه تعليق اولنميوب درحال اعطا اولنه‌جغى كوسترلمش ايسه‌ده درسعادت املاك ويركوسنك تحصيلاتنه مدار اوله بيلمك ايچون شمدى‌يه قدر اتخاذ ايديلان تدابيرك اك مؤثرى سالف‌الذكر رخصت تذكره‌لرينك اعطاسنى اصحابنك املاك ويركوسندن اولان ديوننك ايفاسنه تعليق ايلك ماده‌سى اولمسيله بو صورتك الغاسى ذكر اولنان ويركونك شو واسطه ايله آز چوق وقوعبولان تحصيلاتنى سكته‌دار ايده‌جكنه و افادات واقعه‌دن مستبان اولديغى اوزره شهرامانتنك باشلوجه وارداتندن اولان تنظيفات رسمى دخى اكثر بو صره‌ده استيفا اولنمقده بولنمسيله كرك مجدداً ابنيه انشاسى و كرك تعمير ايچون ويريله‌جك رخصت تذكره‌لرينك اليوم جارى اولديغى وجهله املاك ويركوسى و وقف اجاره‌سيله تنظيفات رسمنك تحصيل و استيفاسنه تعليق ايدلمسى و لايحه‌نك انشا اولنه‌جق ابنيه‌نك تعيين ارتفاعنه دائر اولان اوتوز ايكنجى و ابنيه‌نك صور انشائيه‌سنى معرف بولنان يتمش آلتنجى ماده‌لرى مندرجاتنه كلنجه اكرچه اشبو ايكى ماده‌نك حكمى بيوت و اماكنك حريق محذورندن سالم اولمق و منظرهٔ خارجيه‌لرى دخى منتظم بولنمق مطالعه‌سنه مبتنى بولنمش ايسه‌ده احكام مزبوره اهالينك اقتدار ماليلرينه كوره اكثر محللرجه قابل تطبيق و اجرا كوريله‌مديكندن مقدما دخى جارى اولان اصول وجهله اون قپانى كوپريسندن بدأ ايله زيرك يقوشى باشندن چينيلى حمام جاده‌سيله سراجخانه باشنده درت يول آغزندن خورخور جاده‌سنه و آندن آقسراى قره‌غولخانه‌سى اوكيله لنغه جاده‌سنده جلاد چشمه‌سنه و ينه آندن لنغه يكى قپوسنه قدر اولان جاده‌نك صول جهتى كاملاً و اشبو خطك صاغ طرفيله سراجخانه باشنده درت يول اغزندن بدأ ايله فاتح جامع شريفى چوره‌كجى قپوسندن زنجيرلى قپو جاده‌سيله ادرنه قپوسنه و ينه فاتح جامع شريفى بوياجى قپوسندن چهارشنبه قره غولنه و آقسراى قره‌غولخانه‌سندن يوسف پاشا و طاش قصاب جاده‌سيله طوپ قپو و جلاد چشمه‌سندن ات يمز و صماتيه جاده‌اريله يدى قله‌يه و قپو دقيقدن ايوبه منتهى جاده‌نك يمين و يسارى لايحهٔ مذكوره‌نك يتمش آلتنجى ماده‌سنه تابع اولمسى و اشبو طريقك صاغ جهتنده كائن محلاتده اخشاب خانه ياپمق ايستيانلره ياپيله‌جق بنالرك صاغ طرفلرنده كندى عرصه‌سى اولمق اوزره سكز آرشون عرضنده فاصله اولديغى حالده ديوارسز اوله‌رق اخشاب و سكز آرشون عرضندن دون ويا بر ابنيه‌يه متصل اوله‌رق انشا اولنه‌جق بنالرك صاغ جهتلرينه سقفدن مرتفع طاشدن خالص خرجله ديوار ياپلمق

شرطيله اخشاب اولەرق انشاسنه رخصت اعطاسى منسيب ايله سالف البيان لايحەنك اوتوز ايكنجى و اللنجى ويتمش آلتنجى مادەلرى آ كا كوره بالتصحيح لفاً عرض وتقديم قلنمش اولمغله صدور معروضه نزد عالئ حضرت ملكدارىدە رهين تصويب بيوريلور ايسه اقتضاسى ايفا ايديلەجكى محاطعلم عالى بيورلدقده و قاطبهٔ احوالده امر وفرمان حضرت ولى الامر افندمزكدر . ١٤ محرم ٣٠٩ و ٧ اغستوس ٣٠٧

سرعسكر	شوراى دولت رئيسى	شيخ الاسلام	صدراعظم
على صائب بن	احمد عارفى بن	بودرومى عمرلطفى	محمد كامل
ابراهيم	محمد شكيب	بن محمد	بن صالح
عدليه ناظرى	مجلس وكلايه مأمور	خارجيه ناظرى	داخليه ناظرى	بحريه ناظرى
السيدحسين رضا	جودت پاشا(١)	محمدسعيد	السيداحمدمنير	حسن حسنى
				بن حسين

(١) ابنيه تعميرات وانشا آتنه دائر اولان رخصت تذكرەلرينك اعطاسنك تنظيمات رسمنك دخى استحصالنه تعليقنه اعتراض ايله تمهيردن امتناع ايلمشدر .

صدارت مستشارى	ماليه ناظرى	معارف ناظرى	تجارت وزراعت ناظرى	اوقاف همايون ناظرى
السيدمحمدتوفيق	احمدنظيف	منيف	رائف	السيدمصطفى وهبى

(١)

بوقدراوزون مذاكرات ومناقشاتدن صوكره تنظيم ايدلمش اولان ١٠ اغستوس ١٣٠٧ ورىخلى ابنيه قانونى موقع تطبيقه وضع اولنديغى تاريخدن برسنه مرور ايتمدن فسخ اولنمشدر.

سبب مفسوخيتى حقنده اجرا ايتديكم تحقيقاته نظراً قانون مذ كورك ٣٢نجى مادەسنده ابنيه ارتفاعلرينك سوقاقلرك وسعتيله متناسب اولمق اوزره تعيين ايديلن اعظمى واصغرى حددن دون ويا افزون اولمامسندەكى مجبوريت قانونيه ايله ٣٤نجى مادەسندەكى احكام بعض اصحاب املاكه كران كلەرك شكايتى موجب اولمش وحكومت مطلقەنك غليان وقيامى موجب بر حادثه يه محل براقامق خصوصندەكى وهم وخوفى وهر ايكى قانونده شهر امانتنجه استيفاسنه جواز ويريلن رسوم آرەسندەكى فرقك زيادەلكى موقع مرعيتدن قالديرلمسنى ايجاب و تسهيل ايتمشدر.

---

(١) شوراى دولت اعضاسيله وكلاسەلرينك درج ايدلمسنده مقصد : بو قانونك مذاكرەسنده كيملر بولنمش ونه كبى مطالعەلر ايراد ايتمشلردر ؟ بوجهتلر حقنده مطالعه ايدنلرك برفكر استحصال ايده بيلملريدر . ازجمله جودت پاشانك نصل برمطالعه ايله تذكرهٔ معروضه يى امضادن استنكاف ايتمش اولديغى اسمى زيرندەكى حاشيەدن آكلاشلقدەدر .

برده بوقانونك ٥٢ نجى مادەسى ايله ١٢٩٨ تاريخلى قانونك ٥٤ نجى مادەسى قارشو لشديريلەجك اولورسه آرەلرندەكى فرق تظاهر ايدر. معمافيه دورمطلقيتده هرشيئك ايچ يوزى مسكوت قالەرق مطلقا برسبب عادى وظاهرى كوسترلمك معتاد اولوب ازجمله قانون مذكورك فسخنى مبين أولان ٤ مايس ١٣٠٨ تاريخلى و٣٢ نومرولو تذكرهٔ ساميەدەسبب فسخ شو صورتله بيان ايدلمكدەدر:

«ابنيه نظامنامهٔ جديدينك تطبيقاتنجه كوريلن مشكلاتدن دولايى بعض جهتلرينك تعديلى لزومنه مبنى ممكن مرتبه خلقه ارائهٔ تسهيلات اولنمق وابنيەنك سرايت حريق محذوروندن وقايەسنه دلالت ايدەجك قيودى شامل اولمق اوزره نظامنامهٔ مذكورك قابل الاجرا برحاله افراغى ضمننده دوائر معمارلريله سائر ارباب وقوفدن مركب بر قوميسيون تشكيلى ونظامنامەدەكى سهوك تصحيحى اولجه تنسيب اولنمش ايسەده تعديلات مقتضيەنك اجراسى زمانه متوقف اولوب ابنيه انشا ايدەجك اولانلر مادهٔ نظاميەيه توفيقاً انشايه قدرتياب اولەمدقلرى جهتله وارد انجه تناقص اولديغى و شو حال برطاقم عملەنك ايشسز قالمسى محذورينى موجب بولنديغى امانت جليلەلرندن اشعار قلنمسنه نظراً بر طرفدن تعديلات مقتضيەنك كيفيت اجراسى امانت جليلەلرنجه تدقيق و ابنا اولنمق اوزره انعار دولتلرى وجهله شمديلك نظامنامهٔ عتيقه‌توفيقاً معامله‌ايفاسى خصوصنه بالاستيذان ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى شرفصادر اولەرق كيفيت داخليه نظارت جليلەسندەده بيلديرلمكله اجراى ايجابنه همت بيورلمسى سياقنده تذكره ترقيم قلندى.»

تذكرهٔ ساميەدە «مادهٔ نظاميەيه تطبيقاً انشايه قدرتياب اولەمدقلرى» عبارەسى صريح دكلسەده قانونك ٣٢ نجى و يا ٣٤ نجى مادەلرينه تلميح اولنديغى آشكاردر. بونكله برابر تصحيحى تنسيب اولنان سهوك نەدن عبارت اولديغى دە ايضاح اولنميور.

قانونك تاريخ نشرى ١١ اغستوس ١٣٠٧ وتاريخ فسخى ٤ مايس ١٣٠٨ اولمسنه نظراً اون ماه مدتله مرعى الاجرا اولديغى تظاهر ايدر. شوراى دولتك بوقانونله پك‌زياده اشتغال ايتمش اولديغى اسباب موجبەسندن آكلاشيليور. قيمت اعماريه وفنيەسنك ١٢٩٨ تاريخلى قانونه نظراً دها ايى اولوب اولمديغى حقنده بيان مطالعەيى صلاحيت خارجنده كورمكله برابر اهالى ايچون اسكيسندن دها مفيد اولەجغى قناعتندەيم. بلديه نقطهٔ نظرندن اصل سبب فسخ انشاآت رسمنك تنزيل ايدلمش اولمسيدر. عملەنك ايشسز قالمسى محذوروندن بحث اولنمسى‌دە سلطان عبدالحميدخان ثانى‌يى اخافه‌ايدەرك قانونى حكمدن اسقاط ايتديرمك ايچوندن رضوان پاشانك توسل ايتديكى تدبيرلردندر.

١٢٩٨ سنه‌سندنبرو تعدیل و تجدید ایدلمه‌مش اولان ابنیه قانونیله استانبولی اعمار محالدر. بولزوم اعلان مشروطیتدن برو دفعاتله حس ایدلمش وبرچوق قانون لایحه‌لری‌ده احضار، حتی طبع ایتدیرلمش ایسه‌ده الآن کسب قطعیت وقانونیت ایتمه‌مشدر.

شیمدی‌یه قدر یاپیلان پروژه‌لر یاعیناً فرانسه وبلچیقا ابنیه قانونلرندن ترجمه ایدلمش یاخود موجود قانونلرك عباراتی براز تعدیل ایدلمك صورتیله وجوده کتیرلمش اولدیغی ایچون پك اوقدر حائز اهمیت دکلدر. الك ایی قانون پروژه‌سی بیك اوچیوز اوتوز اوچده (مونیخ) شهری ابنیه قانونی ترجمه واساس اتخاذ ایدیله‌رك هیئت فنیه‌جه معمار کمال‌الدین بکك ریاستنده تشکل ایدن متخصص برهیئت طرفندن یاپلقده ایدی. بوهیئتده داخل بولنمش و ارباب فن اختصاصك نه‌صورتله اعمال فکر ایتمش اولدقلرینی یاقیندن کورمش اولدیغم ایچون الك ایی قانون پروژه‌سی اوله‌جغی قناعتنده ایدم. مع مافیه آنجق ٣٠-٤٠ ماده تنظیم ایدیله‌بیلمش بالآخره اجتماعه نهایت ویرلمشدی.

عصری و مکمل بر ابنیه قانونی تنظیمی ایچون بالخاصه امانت مأمورین فنیه‌سندن ماعدا خارجدن‌ده برقاچ متخصص جلب ایدیله‌رك اونلرك بوایشده چالشدیرلمسی الك کسدیرمه طریقدر.

١٢٩٨ تاریخلی ابنیه قانوننك نه‌قدر ناقص اولدیغنی آکلایه‌بیلمك ایچون مدت مرعیه‌سی ظرفنده احکام مندرجه‌سنك قاچ دفعه تعدیل، توضیح وتفسیر ایدلمش اولدیغنی تدقیق ایتمك کفایت ایدر. بوده مجلهٔ امور بلدیه‌نك بشنجی جلدینك التی یوز کسور صحیفه‌سنی تشکیل ایدن مقرراتله ثابتدر. بناءً علیه استانبول کبی محاسن طبیعیه ولطافت موقعیه اعتباریله ملکة البلاد اطلاقنه سزا اولان برشهرك امثالی پای تختلر وبلاد سائرهٔ غربیه درجه‌سنده اعمار وتزیینك بویله قرق سنه اول، تنظیم ایدلمش، ناقص وناکافی برقانونله ممکن اوله‌میه‌جغی آشکار اولدیغندن الك صوك نظریات وتطبیقات اعماریه وصحیه‌یی جامع بر ابنیه قانوننك تنظیمنه هیئت فنیه‌نك موفقیتی جداً آرزو وتمنی اولنور.

یدنجی فصل

استانبولده قالدیرم تعمیراتی

استانبول سوقاقلری حقنده بعض ایضاحات اعطا ایدلمشدی . بو فصلده قالدیرم تعمیرینك وظائف بلدیه‌دن اولدیغی تقدیر ایدیله‌رك امانته دوری تاریخی اولان ١٢٨٥ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر استانبول سوقاقلرنده‌کی قالدیرملرك نه صورتله و کیملر طرفندن تعمیر و انشا ایدلدیکی و بو بابده‌کی مصارفك هانکی طرفدن تسویه اولندیغی ایضاح اولنه‌جقدر.

آتی‌یه درج اولنان وثائقدن مستبان اوله‌جغی اوزره تعمیراته الك باشده یکیچری آغاسی و معمار باشی اولمق اوزره عتیق شهر امینلری‌ده، قاریشیر و استانبول قاضیلری‌ده شهرك حاکم عمومیسی اولمق اعتباریله بو ایشه مداخله و نظارت ایدردی . مرجعك بو تعددی حکومتی‌ده شاشیرتمش اوله جق که دیوان همایون قیودانده شویله بر قیده تصادف اولنمشدر:

استانبول قائممقامنه و قاضیسنه حکم که :

استانبول سوقاقلرینك بعض قالدیرملری بوزیلوب مرور و عبورده عسرت چکلدیکی استماع اولنمغله اول مقوله بوزوق اولان قالدیرملر نوجهله تعمیر اولنملودر؟ کیمك خانه‌سی ودکانی حذاسنده ایسه بیوت ودکاکین صاحبلرینی تعمیر ایدرلر نیجه اولور؟ بو خصوصده تمام تفکر و تدبیر ایدوب هر نه وجهله مناسب ایسه معجلاً دردولتمدارمه عرض واعلام ایلمك بابنده .

اواسط ص ١١١١ (١)

حال بوکه کیفیت تعمیر اولجه دفعاتله تقرر و تطبیق ایدلمشدی. ازجمله استانبول قاضیلغنك ١٨ نومرولو سجلنده کوریلن ١٠٨٧ تاریخلی شو وثیقه مسئله‌یی توضیح ایتمکده‌در:

فضیلتلو استانبول افندیسی حضرتلری

استانبولده واقع اولو یوللرك قالدیرملری جانب میریدن تعمیر اولنوب سائر محلات ودکاکین آره‌لرنده واقع اولان یوللرك قالدیرملرینی منزل ودکاکین صاحبلری حصه‌لرینه اصابت ایدن قالدیرمی تعمیر و ترمیم ایتملری بابنده مؤکد فرمان همایون صادر اولمغین محروسهٔ مزبوره‌ده واقع محلات اهالیلرینه واماملرینه واصناف کتخدالرینه واختیارلرینه طرفکزدن محکم تنبیه ایلیه‌سزکه همان بو کونده صادر اولان فرمان همایون موجبنجه هر کس منزللری

---

(١) دیوان همایون مهر دفتری نومرو ١١١ .

اوکنده ودکا کینلری اوکنده واقع اولان یوللرك قالدیرملرینی تعمیر وترمیم ایلیوب فرمان همایونه مغایر عوق و اهمالدن حذر ایلیه‌لر. وعسکریدن اولوب منزلی ودکانی اوکنده واقع اولان قالدیرمی تعمیر و ترمیمه مخالفت ایدنلر محله‌لری امام‌لری معرفتیله ضابطلرینه بیلدیریلوب ضابطلر معرفتیله تعمیر و ترمیم ایتدیره‌لر .

قالدیرملرك تعمیرینه کیملرك نظارت ایتدیکی و بدل تعمیراتك قاچ پاره‌دن عبارت اولدیغی شو وثیقه‌لردن اکلاشیله‌جقدر :

استانبول قاضیسنه حکم که :

حالا محروسهٔ استانبولده واقع اولان اسواقك اکثری وقف دکاکین اوکنده واقع اولوب قالدیرملری خرابه مشرف اولوب تعمیر اولنمیوب جمله‌دن موتافلر چارشوسی و محمود پاشا چارشوسنك قالدیرملری زیاده خراب اولوب تعمیره محتاج اولمغله اکر ذکر اولنان چارشولرده و اکر ایاصوفیه‌یه متعلق وقف دکاکینك اوکنده واقع اولان قالدرملردر . و اکر سائر اوقاف دکاکینك اوکنده واقع اولان قالدیرملردر جمله‌سنی اوقاف متولیلرینه تعمیر ایتدیرملك امر ایدوب بیوردم که خاصه معمارلرمدن محمد سوباشی واردقده بوبابده مقیداولوب محروسهٔ مزبوره‌ده واقع‌اولان سلاطین اوقافی وسایر اوقاف متولیلرین احضار ایلیوب داخی هر برینه محکم تنبیه و تأکید ایلیه‌سنکه هر بری متولی اولدوغی وقفك دکانلری و اوده‌لری اوکنده واقع اولان خراب قالدیرملری مشارالیه معرفتیله تعمیرایدوب خراب‌قومیه‌لر. بعدالتنبیه خراب‌قالان‌قالدیرملروقفه متعلق‌اولورسه امر شریفم موجبنجه تعمیر اولنمیوب. متولیلری اهمال ایلیه هرکیم اولورسه سدهٔ سعادتمه عرض ایلیه‌سنکه تولیتلری آخره‌ویریله . بو خصوصده‌کرکی کبی مقید اولوب امرشریفمك اجراسنده انواع سعی و اقدام ایلیه‌سن وبو حکم شریفی سجل محفوظه قید ایله‌سنکه دائما مضمونی ایله عمل اولنه . ١١ ل ٩٨٠ (١)

معمار باشنه حکم که :

مکتوب کوندروب محروسهٔ استانبولده واقع اولان قالدیرملرك طاشی قالدیرمجیلر یانندن الوب (اولوب) مجدداً قالدوم یاپدیرلدقده فتح خاقانیدن برو هر ذراعی آلتیشر آقچه‌یه ومخلوط اولان قالدیرمك هر ذراعی دردر آقچه‌یه اشلنوکلوب ایچلرندن برکی

(١) اونجی عصر هجریده استانبول حیاتی . صحیفه ٨٨

(قالدیرمجیلر کتخداسی بکا و یرلورسه مخلوط اولان قالدیرمك ذراعی اوچر آقچه‌یه اشلدی ین) دیو عهده‌سنه آلوب بر قاچ یردن قالدیرم مرمتی واقع اولدقده حاصلی خرجنه کفایت ایتمامکین بر ایکی آی تجاوز ایتمدن فرار ایدوب صکره هر قنده قالدرم مرماتی واقع اولورسه حاضرده اولان بها اوزره اوچر آقچه‌یه اشلنوب لکن طاش و آلات زیاده بهایه چیقوب ایلدکلری ایشی ملك طاشـدن اشلمیوب از زمانده خراب اولوب تکرار ترمیم اولمغله نجه اقچه کیدوب مال میری‌یه کلی ضرر ترتیب اولنوب بو خصوص ایچون قالدیرمجیلر کتخداسی کتوریلوب بویله اولمغه باعث نه‌در دیو حقلرندن کلنمك مراد اولندقده (هرسنه بهایه چیقوب مدیون اولدق . بومنوال اوزره اشلمکه طاقت کتورمزز) دیدوکلرنده چاشنی طوتلوب جدید قالدیرمك طاشی والاتلری حساب اولندقده هر ذراعی سکزر آقچه‌یه انجق ال ویروب ضررلری مقرر اولماغین هر قنده قالدرم مرمت اولنورسه اوچ سنه تجاوز ایتمدن کیرو خراب اولا اول قالدرملری آقچه‌سز کیرو کندولری ترمیم ایلمکی عهده‌لرینه الماغن اشلدکلری قالدومك بهالری اسلوب سابق اوزره ویرلمك ایچون امر شریف ویرلمك رجاسنی عرض ایلدوکك اجلدن بوبابده عرض ایلدوکك اوزره عمل اولنماسن امرایدوب بیوردم که مجدداً قالدرم واقع اولدقده هر ذراعی سکزر اقچه‌یه و مخلوط قالدرم واقع اولدقده داخی اسلوب سابق اوزره دردر اقچه‌یه اشلنوب و بابا قالدرملری داخی یاپلق لازم کلدکده مادام‌که شهر امینی زید مجده اوزرینه وارمیه قالدیرمجیلر دکمیه‌لر وقالدرمجیلره مجدداً اولان قالدرم سکزراقچه‌یه و مخلوط اولان قالدرملره دردر اقچه‌یه الندقدن صکره شویلکه قالدیرمی خرج ومولوز طاشیله بنا ایدوب کوزدن صاقلر اوچ ییل مرور ایتمدین خرابه مشرف اوله. مرماته محتاج یرلرین‌قالدرمجلره تضمین ایتدیریله . بومنوال اوزره اولدقدن صکره فرمان‌همایونمه مخالفت ایدنلری یازوب عرض ایلیه‌سن . ۲۰ ص ۹۹۷ (۱)

شو وثائق قالدرم انشاآت و تعمیراتنك کیملر طرفندن نه صورتله یاپلقده‌اولندیغی کوسترمکده‌در. بونك الکصوك‌شکلی محضا بلدیه‌ایشیله اشتغال‌ایتمك‌اوزره ۱۲۸۲ سنه‌سنده تشکیل و ۱۲۸۵ سنه‌سنده لغو ایدلمش اولان اصـلاحات طرق قومیسیونی‌در . ۱۲۸۵ درسعادت ادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سیله بو وظیفه‌امانته انتقال ایتمش‌در . دهااول یعنی ۱۲۷۱ ده امانتك ایلك تشکیلنده‌ده استانبول قالدریم انشـا آت وتعمیراتی بلدیه‌نك عهده‌سنه تحمیل ایدلمش ایدیسه‌ده پاره‌سزلقدن طولایی بر ایش وجوده کتوریله‌مامش و کماکان نافعه نظارتی طرفندن ایفا ایدلمشدی .

(۱) اونجی عصر هجریده استانبول حیاتی . احمد رفیق . صحیفه ۹۶

اوننجی باب

استانبول یانغینلری و اطفائیه تشکیلاتی

یانغین ، اخشاب بنالی استانبولك بر لازم غیر مفارقی و تاریخی بلاسی‌در . « استانبولك یانغینی ، آناطولینك صالغینی » سوزلری پای تختمزله آنا یوردیمزك یدی عصردن برو دوچار اولدیغی بلایا و مصائبی ایکیشر کلمه ایله تعریف ایتمکده‌در . ایشته بو بابده ابنیه‌یه عائد مباحثك تتمه‌سی اولمق اوزره استانبولده یانغین وقوعنك سببلری ایله منع وقوعنه و عدم سرایتنه متعلق تدابیردن و اسباب ووسائط اطفائیه‌دن بحث ایدیله‌جك واستانبولك اك مشهور یانغینلرینك تاریخ وقوعلریله تخریب ایتدکلری ساحه و املاك حقنده جمع و اقتطاف ایدیلن معلومات درج اولنه‌جقدر .

برنجی فصل

استانبولده حریق وقوعنك سببلری

استانبولده صیق صیق حریق وقوعی باشلیجه :

١ — بنالرك اخشاب ، یکدیکرینه متصل ، سوقاقلرك طار اولمسی

٢ — صویك آزلغی

٣ — وسائط اطفائیه‌نك نقصانی

کبی اوچ سببه عطف اولنه‌بیلیر .

١٠٤٩-١٠٥٧ نجی صحیفه‌لرده استانبول ابنیه‌سنك نیچون اخشاب اولدیغنه‌دائر بعض مطالعات ایراد و وثائق درج اولنمشدی . اهالینك اخشاب ابنیه‌یه میل ایتمسی مالزمه‌نك اوجوزلغندن ایلری کلمکله برابر حکومت‌ده کویا کمال لطف وشفقتندن فقرای اهالینك اخشاب بنا یاپدیرمسنه مساعده ایدییوردی .

مثلا ۱۱۳۰ سنه‌سنده وقوعه کلن تفنکخانه حریق کبیرینی متعاقب صادر اولان بر فرمانده حریق اوزون اوزادی‌یه حکایه ایدلدکدن صوکره دنیلیورکه :

محترق اولان بیوت و منازل اصحابی مجدداً بنا و تعمیر مراد ایلدکلرنده بنالرینه ممانعت اولنمیوب آنجق صچاقلری طشره اوزاتمیوب بالجمله کرپی صچاق یاپلق اوزره تنبیه و مجدداً قلعه دیوارلرینه متصل اولان محلره و قلعه بدنلری اوزرینه اخشاب ایله بنا اولنمغه رخصت و مساعده کوسترمیوب و یرلری کارکیر بنایه وسعتی اولوب اصحابی دخی اغنیادن اولان دکانلرینی بنا مراد ایلدکلرنده اول مقوله‌لره دکانلرین کارکیر بنا ایلمك اوزره تنبیه و تأکید ایلیوب آنجق اصحاب دکاکین فقرا و ایتام اولوب کارکیر بنایه قدرتلری اولماز ایسه اول مقوله فقرانك اضطرارینه باعث اولور کیفیته تصدی اولنمیوب امر شریفمه مغایر وضع وحرکتدن بغایت احتراز واجتناب اولنمق بابنده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . بیوردمکه .

اوائل ب ۱۱۳۰ (۱)

وقوع و توسع حریقك سببلرینی حکومتك لساننده دیکله‌مك صحیفه‌لرجه یازی یازمق زحمتندن قورتاره‌جغی ایچون شو مهم وثیقه‌یی درج ایدییورم .

استانبول قاضیسنه وشهرامیننه وخاصه معمار باشی‌یه حکم که

قلعه دیوارلرندن قارشولرینه طوغری بش ذراع مقداری اراضی قانون قدیم اوزره دیوارلری خلل لطرفندن کوروب کوزتمك اقتضا ایدن تعمیر وترمیمی مصالحنی کورمك ایچون تعیین و تخصیص اولنان اراضیٔ میریه‌دن اولدوغندن ماعدا قپولره و اسکله‌لره مرور و عبور ایچون دخی اسهل طریق اولمغله عباداللهه دخی نفعی عام اولمغین یروجهله تملیك و تعرضی جائز دکل ایکن سنین سابقه‌ده شهرامینی وخاصه معمار باشی اولانلرك تسامح و تعامیلرندن ناشی قلعه دیوارلری قارشولرنده منازل و بیوته متصرف اولانلر فضولی اول یرلره تجاوز ایده‌رك قلعه اتصالنده وبدنلر اوزرلرنده بنالر احداث ودیوارلری استعمال ایله اخلال ایلدکلرندن غیری بامرالله تعالی حریق وقوعنده دخی قلعه‌نك بر طرفی اتصالنده وبدن اوزرنده احداث اولنان بنالر آخر طرفنده اولان ابنیه‌نك احتراقنه باعث اولدیغی بالدفعات معاینه و مشاهده اولنمغله هم قلعه‌یه و هم عباداللهه ضرری ظاهر

---

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ـ ۱۲۸ ، صحیفه ـ ۱۸

و متحقق اولوب و بوندن اقدم محروسهٔ استانبولده واقع دیوارلری رفیع ، كاركیر اوطهلری وواسع حولیلری وباغچهلری مشتمل وافر سرایلر اولمغله حریقه سد وسهولتله سویونمسنه سبب اولور ایكن براز مدتدن برو بعض كسنهلر ونجار قالفهلری پیدا و اول سرایلری برر طریقهله تملك و تدریج ایله بنالرینی قلع و كندولره عقار اولمق اوزره تختهدن و چوردن چوبدن ضیق وبربرینه متصل اوطهلر یاپوب دفع حریقه سبب اولان سرایلری مضمحل ایلدكلرندن ماعدا عیاذاً بالله تعالی حریق ظهورنده اطفاسنه امكان اولمیوب یاپدقلری اوطهلر حریقك امتدادینه باعث و دخی نیجه مفاسدی مؤدی اولمغین بو مقوله عباداللهك متضرر اولملرینه باعث و مفاسده مؤدی اولان امور غیر مرضیهنك دفع و رفعی اهم واجبات دینیه و الزم امور دولت علیهمدن اولمغله سزكه شهرامینی و معمار باشیٔ موماالیهما سز بقضاءالله تعالی بو دفعه قلعه دیوارلری قارشوسنده محترق اولان منازل اصحابی بنایه شروع ایلدكلرنده وجهمشروح اوزره قلعهنك مصالحی ایچون تخصیص اولنان اراضیده و قلعه اتصالنده و بدن اوزرنده قانون قدیمه مغایر بنا احداثی منع كلی ایله منع اولندوغنی تفهیم ونجار قالفهلرینه وسائر تنبیهی لازم كلن نجار طائفهسنه دخی من بعد قلعهیه مخصوص اولدیغی و قلعه اتصالنده و بدن اوزرنده بنایه وضع ید ایتمهلری ایچون محكم تنبیه وتأكید و مربار لظارت و قلع وزجر ایلیهسز . و فیما بعد سرایلرك بلا فرمان هدمنه و ابنیهلرینك تبدیل و تغییرینه قطعا اذن ورخصت ویرمیوب و نجار طائفهسی كف ید ایلملریچون قلفهلرینه و سائر تنبیهی مقتضی اولانلره تنبیه و مضمون امر شریفمی اعلان و اشاعه و تنفیذ و اجراسی بابنده اهتمام و دقت ایلیوب خلافی اوزره حركتدن بغایت تحاشی ومجانبت ایلمكز بابنده شرفبخشای صدوراولان خط همایون شوكتمقرونم موجبنجه فرمان عالیشانم صادر اولمشدر .

اواخر ش ۱۱۳۱ (۱)

اسباب حریقدن ایكنجیسی اولان صولرك عدم كفایتی ایله وسائط اطفائیه دیكر فصللرده آیریجه ایضاح ایدلمشدر .

تنظیمات دورینه قدر اسباب حریق همان بونلردن عبارت قالمشدر . فقط بو دوردن صوكره پترولك و دها صوكره هوا غازینك وسائط تنویریه میاننده استعماله

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری ، نومرو - ۱۲۹ ، صحیفه - ٦١

باشلانمش اولمسی، صوبا استعمالنك تعممی و اعلان مشروطیتدن صوکره‌ده الکتریقك مملکتمزده پترول و هوا غازینه تفوق ایده‌رك شرائط فنیه‌یه غیر موافق صورتده عجمی ایشچیلر طرفندن اخشاب حتی کارکیر بنالرده ونده یاپیلان تأسیساتله تنویرات ایچون قوللانلمسنه باشلانمسی حریق ایچون معلوم اولان سببلری آرتدیرمش ومشروطیتدن صوکره ظهوره کلن حریقلرك دها اولکی زمانلره نسبتله فضله اولمسی‌ده بو نقطهٔ نظری تأیید ایتمشدر. بونلره مسکن بحرانی و نفوسك تزایدی طولاییسیله اخشاب بنالرك اوتل طرزنده استعمالی وبانزین، اسپرتو کبی مواد مشتعله‌نك مطبخك غیری محللرده‌از جمله اوطه‌لرده ونده غاز اوجاقلرنده وصوبالرده یاقلمقده اولمسی کبی سببلرك‌ده علاوه‌سی حالنده استانبولده کثرتله حریق وقوعنك سببلری آز چوق تعداد ایدلمش صاییله‌بیلیر.

یانغینك یاز موسمنده‌می یوقسه قیش اثناسنده‌می کثرتله‌وقوعه کلدیکی جای تدقیقدر استانبولده هیچ بر موسمده یانغین اکسیك اولمازسه‌ده یازین علی‌الاکثر حزیران، تموز واغستوس آیلرنده ظهوره کلمکده‌در. بو موسمه (پاطلیجان قیزارتمه زمانی) دنیلیرکه بو تعبیرله بو موسمده زیتون یاغنده پاطلیجان قیزارتیلیرکن اشتعال ایله یانغینه سببیت ویرلدیکی قصد ایدیلیر. قیشین ایسه دقتسزلك یوزندن مانغاللردن صیچرایان قغلجملرله صوبا بوریلرینك قاپلامه‌یه یاقین جهتلرندن یانغین وقوعه کلمکده‌در. لامبه‌لرك دورلمسیله ویا صور آخرله ظهوره کلن حریقلر ایسه یاز، قیش کثیرالوقوعدر.

ایكنجی فصل

منع حریقه دائر نظاملر

حالا واقع اولدیغی كبی اوائلده دخی هر دفعه حریق ظهورینی متعاقب حكومتجه برطاقم تدابیر اتخاذ وقانونلر و نظاملر اصدار اولنور ایدی. بو نظام وقانونلرك نه كبی اساسانه تعلق ایتدیكی بوندن اولكی بابك فصول متعدده‌سنده كوسترلمش و نظاماتی حاوی وثائق ده او میانده درج ایدلمش ایدی. ینه بو اساسات داخلنده فقط منحصراً منع وقوع حریقه متدائر بعض نظاملرده واردر. اونلردن‌ده بوراده بحث ایدیله‌جكدر:

استانبول قائممقامنه و بوستانجی باشی‌یه وسكبان باشی‌یه حكم كه

محمیهٔ استانبولده یورغانجیلر چارشوسی قربنده واقع اولیا اوطه‌لری دیمكله معروف خانده بقضاءالله تعالی ظهور ایدن حریق مسامع علیهٔ خسروانه‌مه القا اولنمقله سزك عدم تقید واهمال وتكاسلكزه حمل اولنوب مسئول‌اولمشسزدر. امدی صادراولان خط همایون شوكتمقرونم ... مدینهٔ مرقومه‌ده بعدالیوم كمسنه‌یه شاه‌نشین چیقارمیوب كرك حالا محترق اولان محللر یاپیلدقده و كرك سائر محللرده بداوره‌ایله خرپشته تعبیراولنور دكان... یاپدیرلمیوب و یاتسودن‌صوكره اولرده چوق آتش یاقیلماماق‌اوزره‌منع ومجمع ناس اولان محللرده ... و امر شریفمك مضمون منیفی سجلاته ثبت و دائما موجبنجه عمل اولنوب وتفحص واستقصا ایدوب بو حریقده هر چارشودن قاچر دكان محترق اولدی. وبالجمله نه‌مقدار دكان و خان محترق اولدی. و هدم اولنان نه‌مقداردر؟ صحتی و حقیقتی اوزره دفتر ایدوب و خان مرقومك بالجمله مستأجرلرینی اخذ و حبس و كیفیت كركی كبی استفسار وتقید ایلیوب بو آفت فی‌الحقیقه حلوا صحبتندنمی ظهور ایلدی یوقسه قونداق راغلمقدنمی حاصل‌اولدی؟ هر نه‌وجهله اولمش ایسه‌وقوعی اوزره عرض وحبس اولنان كمسنه‌لری علی‌الاسامی اعلام‌ایدوب فرمان همایونم صادراولمدقجه اطلاق ایلمیه‌سن. وسزكه وزیر مشارالیه وبوستانجی باشی وسكبان‌باشی‌سز كیجه و كوندوز قول ایدوب كرك‌شهری

وكرك حواليسنى اشقيادن حفظ و حراست ويانغونه باعث اولوب منعى لازم كلن احوالى هرنه اولور ايسه اولسون منع ايليوب هر خصوصده كما ينبغى بصيرت و انتباه اوزره حركت و طرف طرف معتمد عليه قوللقجيلر قويوب امر و جهله بكلدوب ضبط و ربطيله مقيد اولهسن. اكر بو حريق قونداق براغلمقدن ظهور ايتمش ايسه جد و اقدام ايدوب اله كتورمكه سعى ايليوب اله كيردكده حبس ايليوب اعلام ايليه‌سن. حاصلى الله حفظ ايليه بونك برمثلى دخى ظهور ايليه‌جك اولور ايسه بر وجهله عذر وجوابكز اصغا اولنميوب اشد عقوبات ايله معاتب اولمكز مقرر بيلوب اكا كوره كوز اچوب حاصلى ضبط و ربط مملكت وحمايت وصيانت اهالى‌يه . . اقدام و اهتمام ايلمكز بابنده خط همايون شوكتمقرونم موجبنجه عمل ايلمكز بابنده فرمان عاليشانم صادر اولمشدر .

اوائل جا ١١٠٦ (١)

خاصه معمارباشى محمددام مجده‌يه حكم كه

محميهٔ قسطنطنيه حماهاالله تعالى عن الافات والبليه‌ده واقع كرك مجدداً انشا وكرك تغيير و تجديدى مراد ايدن منازل اصحابندن مسلمان اولنلرينه اون ايكيشر وذمى ويهود اولنلرينه طقوزر ذراع قدأ ارتفاعه رخصت، وطوغله‌دن كرپى صچاق يابلق اوزره بوندن اقدم مفصل ومشروح شروط وقيودى حاوى فرمان عاليشانم صادراولوب خلافنه بردرلو حركت اقتضا ايتمز ايكن (بومنزلك زمينك آردى يوكسكدر) ديو طمع خامه تبعيت وجلب منفعت ايچون امر جليل القدرمك مغايرى زياده‌يه مساعده ايلديككز اجلدن مستحق توبيخ وعتاب اولمشسكدر. امدى مقدما وحالا شرفبخش صدور اولان اوامر عليه‌مك مضامين منيفه‌سى اوزره عمل و بقضاءالله تعالى وقوعبولان حريقلرده انشا وياخود تغيير وتجديدى مراد ايدن منازل اصحابنه بالاده ذكر اولنديغى وجه اوزره مسلمان اولانلره قدأ اون ايكى وذمى و يهود اولانلرينه طقوزر ذراع ارتفاعندن زياده‌يه اولميوب وطورا صچاق دخى حريقك بر منزلدن آخر منزله سرايتنه علت مستقله اولدوغندن بالكليه منعى جمله‌يه نافع بر امر اولديغى بديهى اولمغله برمنزلك زنهار و زنهار درون وبيرونده طورا صچاق انشاسنه اذن ويرلميوب جمله‌سى طوغله‌دن كرپى صچاق يابمق اوزره رخصت وخلافنه حركتدن احتراز ... ايليه‌سن . بوندن صكره دخى سراً وعلناً تفتيش وتفحص اولنوب اوامر عليهٔ خديوانه‌مك شروطنه مغاير بر فرده مساعده ايلديكك رسيدهٔ سمع

(١) ديوان همايون مهمه دفترى . نومرو ١٠٥ (نقطه‌لرله كچيان برلر اصلنده آچيقدر)

یونم اولدیغنده اوامر علیه‌مه عدمه اطاعت وانقیاد کدن ناشی بلاامان جزالك ترتیب ایله
ازات اولنه‌جغن یقیناً بیله‌رب اکا کوره حرکت و خلافندن بغایت توقی ومجانبت ایلملك
نده فرمان عالیشانم صادر اولمشدر . اوائل ذا ۱۱۳۷ (۱)

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

اوته‌دن برو موسم شتا حلولنده تنور (۷۸) وسائر آتشدن هر کس خانه‌لرینی ودکانلرینی
محافظه‌یه اهتمام واوجاقلرك قوروملرینی صیقجه صیقجه تطهیر ایده کلمشلر ایکن بو خلالده
س محافظه‌یه عدم اهتمامدن ناشی بقضاءالله تعالی بعضاً تنور وبعضاً اوجاقدن آتش ظهوری
شهود اولمغله بو خصوصه اهتمام اولنمسی جمله‌نك لازمهٔ ذمتی اولمغین امدی استانبولده واقع
حلات امام‌لرینی و اصناف کتخدالرندن صنعتلری آتشه توقف ایدن اصناف کتخدالرینی
احضار دوب اوجاقلرك قوروملرینی هر کس تطهیر وقپوسی اوکلرینه دوکوب تنور و سائر
آتشدن خانه‌لرینی کرکی کبی محافظه‌یه هر کس اهتمام ایلملرینی هر محله‌نك امامی محله‌سی
اهالیسنه افاده وتفهیم ایلمك ایچون تنبیه و کذلك صنعتلری آتشه توقف ایدن اصناف دخی
جه دکانلرنده آتش یاقیوب اوجقلرنده ودکانلرنده اولان آتشی کرکی کبی محافظه ایلملری
خصوصنی دخی هر اصنافك کتخدالری اصنافه تنبیه ایلملرینی و تسامح و تکاسللری موجب
حذیر شدید اوله‌جغنی افاده و تأکید ایله تحذیره مبادرت ایلیه‌سن دیو
(۲) سنه‌سی ۱۱۷۹

استانبول قاضیسی فضیلتلو افندی

آستانهٔ سعادت وحوالیسنده معاذ الله تعالی ارالقده ظهور ایدن حریقلرك عون توفیق
حضرت خیرالحافظینه اتکاءً دفع اسباب ظاهریه‌سنه دقت ، صیانت عبادالله فرائضندن

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ۱۳۲ صحیفه ۳٤۱

(۷۸) تنور زبانزدی تاندیردر. تاندیر؛ قرق سنه اولنه کلنجه‌یه‌قدر استانبول اولرنده تسخین ایچون
قوللانیلیردی . بو دوره یتیشمنلرك بیانه نظراً : بر مانقاله آتش قونور . یوکسك براسکمله مانقالك
اطرافنه کچیریلیر و اسکمله‌نك اوستنه‌ده بر یورغان اورتیلیر . ایصینق ایسته‌ینلر آیاقلرینی
مانقالك واسکمله‌نك آلتنه طوغری اوزادوب یورغانی ده دیزینه چکه‌رك ایصینیرمش. الیوم مستعمل اولان
[تاندیر نامه] بو دوری دوخاطر ایتدیره‌جك بر تعبیردر. تاندیر نامه: تاندیر باشنده اوطورورکن قادینلرك
سویله‌دکلری مصاللر، سوزلردر که الیوم حقیقتدن بعید ومعناسز کبی کورینن سوزلرله مندرجاتی بو مصاللر
ی بی‌معنا وقیمت ادبیه و علمیه‌دن عاری اثرلره علم اولمشدر.

(۲) استانبول قاضیلغی سجلی . نومرو - ۲۵

اولەرق لازمۀ ذمت و اوتەدن برو بو خصوصده ملاحظات لازمه ايله ممنوعات مثبت اولمش ايكن رعايت اولنمديغندن اسباب معلومه تكثر ايتمش ايدوكى بديهى بر حالت اولمقدن ناشى فيمابعد بو بابده كركى كبى دقت اولنوب خلافى حركت ايدنلرك حقلرندن كلنمسنه ارادۀ سنيه متعلق اولديغندن فيما بعد بنا انشا اولنان ابنيه‌نك طشره جوانبندن هيچ بر طرفنه تحته قاپلانميوب معتاد اوزره صيوا اولمق و كوبك شهنشين ياپيلميوب جونبه چيقماق و صچاقلرى دخى صيوامه كرپى صچاق اولمق و محال ابنيه‌نك حدود معينۀ قديمه‌سندن زياده جاده‌دن برشبر ايلرلتماق خصوصلرينه نظارت و بونك مغايرى انشاسنه جسارت ايدنلر هركيم اولور ايسه اولسون تأديب اولنمق ايچون اخبار وافاده‌يه مبادرت ايلمسى بابنده بو دفعه معمار آغايه خطاباً بياض اوزرينه امر عالى اصدار اولنمغله ايمدى سز دخى بالجمله محلات امامارينى جلب وهركيم بو ماده‌يه جسارت ايدوب خلاف امر وتنبيه حالته ابتدار ايدر ايسه اجراى تأديبلرينه مسارعت اولنه‌جغنى هركس كندى محله‌سى اهاليسنه افاده و متنبه اولميوب ينه فرمان عالينك خلافى ابنيه انشاسنه مبادرت ايدرى اولور ايسه اخبار ايلمرينى كركى كبى تنبيه وتأكيده مسارعت وخبر ويرمه‌ين امامار دخى خبرويرمديكى ايچون تأديب اولنه‌جقلرينى كوش هوشلرينه تلقينه مبادرت ايليه‌سز ديو بيورلدى .

٢٤ ذ ١٢١٧ (١)

[١٧ ذى‌القعده ١٢٢٢ ده بو فرمان احكامى تأكيد ايدلمشدر]

روم ايلى قاضيعسكرلكنه فرمان عالى

آستانۀ سعادتده حريق ظهور ايتمه‌مسنه چاره بوغيسه‌ده حين وقوعنده حسب الامكان اطرافنه سرايت ايتمامسى اسبابى استحصال و ظاهرده سرايته سبب اولان حالاتك منعى لازمه‌دن اولمقدن ناشى قاعدۀ معماريه‌يه تطبيقاً كمسنه‌يه ضرر اوليه‌جق و مستقر وپايدار اوله‌جق حسن رابطه‌يه بند ايلمسى خصوصى بوندن اقدم شهر امينى افندى‌يه با فرمان عالى تنبيه اولنمش اولديغندن افندئ مومااليه اولبابده تقديم ايلديكى بر قطعه تقريرنده تحته بوش و اخشاب صچاق انشاسى اشتمال آتشه و سرايت حريقه سبب كلى اولوب بو خصوص هرنه قدر ممنوع ايسه‌ده فى‌الاصل اهل اسلام ابنيه‌سنك قدى اون ايكى و رعايانك اون ذراع اولمق نظام قديمسندن اولوب زياده چيقماسى منع و زجر و رعايا

(١) استانبول قاضيلغى سجل . نومرو ـ ٩٨

ائفه‌سنك ابنیه‌سی بوتون اون آرشونه قصر و عرصه‌لری غایت ضیق و بینلرنده قیمتلو
قدلری دخی دون اولدیغندن ضروری ممنوعاتدن اولان تخته پوش و چاتو آرا وجهانما
قوله‌سی شیلر انشاسنه مجبور اوله‌جقلرندن بحثله ممنوعات مذكوره‌نك تأكید نظامی مستقر
پایدار اولمسی و فیما بعد یاپه‌جقلری خانه‌لرك قدلرینه كوره بر ایكی آرشون علاوه‌سنه
ساعده اولنمسی و اصحاب خانه‌نك مقتدر اولانلری سرایت حریقدن وقایةً جوانب
ربعه‌سندن اشتراسی میسر اولان عرصه یكدیكره مبایعه برله باغچه اوله‌رق خالی ترك
ایدوب اولمدیغی صورتده كندی عرصه‌سنك جمله‌سنه بنا احداث ایتمیوب برآز محلی
آچیق براقه‌رق اوطه انشا ایتدیرلمه‌مك خصوصی امر وتنبیه اولنمق ایجاب ایدر حالاتدن
یسه‌ده اشتراسی میسر اولان عرصه‌نك اوقاف داخلنده اولوب حالی اوزره تركی وقف
طرفندن تجویز اولنه‌میه‌جغی و یكدیكره مبایعه‌سنده عرصه صاحبلری منازعه‌دن خالی
اولمیه‌جغندن بشقه اهل ذمت رعایانك عرصه‌لری قیمتلی و بهالری غالی اولوب اطرافدن
عرصه اشتراسیله وسعت خانه‌یه قدرتیاب اوله‌میه‌جقلرندن بالضروره خالی محل ترك
ایده‌میوب قدیمی اوزره جمله عرصه‌نك اوزرینه بنا یاپمغه مجبور اوله‌جقلری و اشبو
وسیع خانه وعلاوهٔ عرصه خصوصنی ترك ایله اهل اسلامدن اولسون رعایادن اولسون
ذی قدرت اولانلر ایكی خانه بیننده چاتودن برذراع مقدار ترفیع اولنه‌رق كاركیر دیوار
یاپمق واشبو یاپیله‌جق كاركیر دیوارك انشاسنه سهولته‌مدار اولمق ایچون بالاشتراك مصارفی
ویره‌رك یاپدرلمق سرایت حریقه مانع اوله‌جغی و دارالخلافة العلیه وحوالیسنده كائن
بیوت و دكاكین و ابنیهٔ سائره‌نك طشره طرفلری و قلفات صچاقلری تخته قاپلامه
وقره‌صچاق اولمیوب بالجمله خالص خراسانی كاركیر صیوه اولمق ویاپیله‌جق خانه ودكاكین
اوجاقلری كوكندن اولمیوب طوغله اوریه‌رك كاركیر (قبورلی) اوجاق انشا اولنمق
و دكاكین صچاقلری اوزرینه تخته پوش مثللو پیكلر وآصمه‌لق و كینك مندالندن زیاده
صچاق یاپلامق و دكاكین ممنوعه اوزرینه اوطه انشاسی كندولرینه مخصوص اولمق
و خارجدن نردبان و قپو انشاسیله آخره ایجاری خصوصنه رخصت ویرلمامسی و اهل
اسلامدن ذی قدرت اولانلره بنا ایده‌جكلری خانه‌لرینك جا بجا نیم كاركیر یاپدیرلمسنه
رخصت ویرلدیكی صورتده كاركیر خانلر مثللو طوغله‌دن كمر یاپیلوب اطراف طاش دیوار
ودوشه‌مسی اخشاب اولمق و اخشاب ابنیه‌نك قدینه ویریله‌جك مساعده اشبو نیم كاركیر
ابنیه‌نك حقنده دخی جاری اولمق و اشبو كاركیر ابنیه انشاسی بالاكثر اهل اسلامه مخصوص

اولوب رعايايه اصلا رخصت ويرلمامسنى بيان و اشعار ايتمكله تقرير مذكور عتبهٔ عليا
ملوكانه‌يه لدى العرض اولبابده مساعدهٔ سنيه ارزان بيورلمش اولمق حسبيله اشبو نظامنامه‌نك
اجراسى افندئ موماالیهه و خاصه معمار باشيسى آغايه بياض اوزرينه فرمان اصدار
تنبيه و تأكيد قلنمغله ايمدى اشبو ابنيه خصوصنه دائر ارادهٔ سنيه‌يى احاطه و استحضا
و سجلاته دخى ثبت و قيد ايله بونلره متعلق دعاوئ شرعيه ظهورنده سرايت حريق
منعيچون اختيار اولنان اشبو نظامانك نقض وخللدن وقايتى اسبابنى استحصاله دوا
و استمرارى و سائلنى استكماله مبادرت ايليه‌سز ديو قاضيعسكر مشاراليه و استانبول
وايوب وغلطه واسكدار قاضيلرى واوقاف مفتشلرى افنديلره خطاباً دخى تاريخ مرقومده بشقه
بشقه اوامر عليه اصدار اولندى . (١) و (٢) ١٢٣٣ سنه‌سى

منع حريق حقنده الك صوك نشر ايديلن نظام ١٢٤١ تاريخلى خواجه پاشا حريقندن
صوكره‌يه تصادف ايتمكده‌دركه شودر :

ارادهٔ ازليهٔ حضرت فعال لما يريد اگرچه مقدرات مرادبهادن اصلا وقطعا تخالف ايتميه‌ر
لاجرم وقوعه كله‌جكى متيقن و بديدار ايسه‌ده اشبو عالم اسبابده چاره جوى سبب مطلب
اولمق عادت بشريه‌دن اولديغنه بناءً بقضاء الله تعالى وقوعبولان حريقده ظاهراً سراية
ماده‌سنه سبب كورينن شيئلرك منعيله تحفظه دائر لايح خاطر اولان مواددركه ذكر اولنور

چارشوى كبيرده محترق اولان صرقجى و طوغرامه‌جيلرك مقتضاى صنعتلرى دا

---

(١) تاريخ جودت . جلد - ١١ . صحيفه - ٢٩٧

(٢) عينى تاريخده يكيچرى آغاسيله استانبول قاضيسنه خطاباً صادر اولان فرمان عاليلرك صورتلر
دخى تاريخ جودتده مسطوردر . يكيچرى آغاسنه خطاب ايديلن فرمانده . « برآلاى كنديني بيلم
آدملر (قونداق براقمشلر) حوادثى كلمدولره ايش كوچ ايدوب اصلى وار ، يوق نيجه اراجيف
نشرينه اجتسار ايلدكلرى واوته‌دن بروبريرينى متعاقب حريق ظهورنده السنهٔ ناسده بومقوله حوادث
اوله كلديكى هرنه‌قدر مجزوم ايسه‌ده تقيد واهتمام دخى لازمه‌دن اولمقدن ناشى فى الحقيقه بعض برديرلكد
مدخلى يوق ونه زمره‌دن اولديغى مجهول ودين و ايماندن بى بهره ، سرسرى ، يغماجى مقوله‌سند
عباداللهى اضرار قصديله بويله فضاحته جسارت ايدر ايسه اله كچوريلوب اجراى تأديبلرينه باقلمسى
خصوصلرينك قره قوللره تبليغى ذكر اولنمقده‌در .

استانبول قاضيلغنه عائد اولان فرمانده ايسه « . . . . بو مثللو مصائب و بلياتده عامهٔ اهل
ايمان تكرى تعالى حضرتلرينه صيغينه‌رق اوقات خمسه‌ده جامع شريفلرده جماعته دوام ودفعى ايچون دعا واستغفار
اهتمام ايلملرى لازمهٔ ديانت اولمقدن ناشى ايمدى بالجمله صلات امامليرنى جمع وجلب وفيمابعد هركس خانه‌لرند
اوجاقلرينى تطهير واسباب تضادن كندولرينى محافظه‌يه دلالت و محله‌لرنده مجهول الاحوال يبانجى وار ايسه اقتضاسنـ
باقلمق ايچون استانبول محكمه‌سنه اخطاره مبادرت وبش وقتده جوامع ومساجده جماعته مداومت ايله بليه‌لر
عباداه اوزرندن دفع ورفعيچون اعقاب فرائضده باركاه حضرت واجب الوجوده ازدرون دعا ونياز واستغفا
وتوبه‌يه مبادرت ايلملرى » ارادهٔ سنيه مقتضاسندن اولديغى تبليغ قلنمقده‌در .

کراسته اعمالندن عبارت ودسته‌جی واکه‌جی اصنافنک صنعتلری دخی آتش اعمالنه متوقف اولمقدن ناشی بونلرک دکانلرینک بعض مناسب محللره نقلیله اسباب تحفظه مدار اولمق ایچون اصحاب دکاکینه و نقل اولنه‌جق محللرده بولنان منازل اصحابنه و سائر محذور ومضرتی موجب اولمیه‌جق خالی و مناسب محللر تحقیق اولنه‌رق اورالره نقل واقتضاسنه کوره دسته‌جیلرک برازی دخی (بایزن) خاننه اسکان اولنوب ذکر اولنان صرقجیلر دکانلرینک برصره‌یه انشاسی اوله بیلدیکی صورتده لاجل التحفظ آلت باسنه و اوست باشنه اصنافجه بر یوکسک طاش دیوار بنا ایده‌لر .

طبانجه‌جیلر ومقصجیلر دکانلرینی بش ذراع قدنده درت طرفی طاش دیوارو اوستلری طلوس کمر و یاخود اوزرلری یاتیرمه کره‌میدلی و التی خوره‌سان صیوه طوانلی واوکلری ساجدن قناد وقپو ایله مستور اولوب اصلا اخشاب کپنک وصچاق ایله اولمامق اوزره کارکیر اوله‌رق بنا ایلیه‌لر. وبویاجیلر دخی کارکیر اوله‌رق انشا ایدرلرسه یرلرنده ابقا وعدم اقتدارلری صورتنده بویاجیلر دخی مناسب محله نقل اولنه‌لر .

چارشوی کبیرده قاله‌جق قیوجی و سائر اصناف دکانلری اوکلرنده اوله‌جق سد وپیکه‌لری طوغله‌دن ویاخود مالطه طاشندن یاپوب دکانلرینک وکدکلرینک بینلرنده اولان فاصله تخته‌لرینک دخی یوزلرینه تنکه قاپلاده‌لر . و سائر اصناف دخی یاپه‌جقلری دکانلرینی نظامه تطبیقاً یاپوب یرلرنده ابقا اولنه‌لر .

محترق اولان وبوندن بویله یاپیله‌جق اسپنجیار وحکیم دکانلری دخی کارکیر اوله‌رق انشا اولنمق اوزره سراطباء خاصه افندی طرفنه بیورلدی اصداریله رخصت ویریله. وبالاده ذکر اولندیغی وجهله طوغرامه‌جی اصنافی اصناف سائره ایله برابر مناسب محللره نقل اولنه‌جق ایسه‌ده اشبو طوغرامه‌جی وچلنکر اصنافی مثللو ناسه اکثریا لزوملی اولان اصنافدن برازینک دکانلری سمت و مناسبته کوره برر چاریک آتم آتم مناسب محللرده متفرقجه انشا ایتدیریله .

بورکجی و سمیدجی فرونلرندن چیقان قغلجم اخشابه یتیشمامک ایچون اوجاقلرینک آغزینه کارکیر کمر چویروب یاخود خوره‌سانلی طوان بنا و طلاش ایچون بر محفوظ محل انشا ایده‌رک نظاملری وجهله زیاده طلاش آلمیه‌لر. وبونلر و ترک سائر آتشله اجرای صنعت ایلین اصناف دکانلرینک اطرافی آنادیواری اوله‌رق طاش دیوار ایله احاطه ایدوب

و ديوارى دخى كرەميددن يوقارى چيقارەلر . و بالجمله دكانلرك صچاقلرى ساچدن ياپديريلوب اقتدارى اولميانلر اخشاب ياپارلر ايسەده كرەميد التنى خالص خرج وطوغله ايله دوشەدوب وتحتنى مرتك اوزرينه صيوه ايله بغدادى صچاق انشا ايليوب درسكلرى دخى تيموردن اوله . ودكانلردە آصيلى كپنك اولميوب كپنكلرى پارچه تختەلردن اولەرق كوندزلرى دكانلرى تحتنه حفظ وكيجه‌يرينه وضع ايدەلر . و ياخود بزازستان دولابلرى شكلنده دوشيرلمور كپنك ياخود سورمه كپنك اوله .

و ايچلرنده اصحابنك بيتوتت ايدەجكلرى قصاب وشكرجى و حلواجى وچوركجى وقطائفجى و بقال و سائر بو مقولەدن بشقه دكانلرە اصلا اوطه ياپيلميوب ذكر اولنان دكانلردە دخى خارجدن نردبان وقپولى اوطه انشا اولنميوب يالكز كندولرينه بيتوتت ايچون مخصوص اولمق اوزره بنا اولنه. وزنهار قهوه دكانلرى انشا اولنميه. اسيرجى اصنافى صنف كثير اولوب تمكن ايتدكلرى چارشولرينك كاركير اولمسى لازمەدن ايسەده محترق اولان محلرينك كاركير انشاسى وقفه محتاج ولالەلى وقف شريفنك التقاننده كائن اوطەلر درت يوز قدر نفوسه وافى اولەجغنه مبنى اصناف مذكوره شيمديلك ذكر اولنان محلده بالاجاره ساكن اولمق ايسترلر ايسه جانب وقف شريفه دخى منفعتى موجب اولەجغندن طرفنه اصناف مرقومه‌يى جلب ايدەرك معرفت شرع و اذن وقف شريف ايله محل مذكوره نقل و اسكانلرى استانبول قاضيسى افندى‌يه بيورلدى اصداريله تنبيه واشعار قلنه .

فيما بعد اخشاب خان ياپيلميوب كاركير اولەرق انشا اولنەرق بونلردە قطعا بيكه‌وپيشكاه وچارداق مثللو اخشابه متعلق شى بنا اولنميوب كاركيرە متصل اخشاب دكان انشا اولنميه.

قديمى وجهله بوندن بويله دخى اهل اسلام بنالرينك قدلرى اون درت و رعايانك اون ايكى ذراع اولمق اوزره انشا اولنوب انجق منازل اصحابنك ذى قدرت اولانلرينه وياخود اصحاب منازل مصارفنده ارضا اولنەرق متصل اولان خانەلر ارەسنده كرەميددن بر ذراع مقدارى يوقارى كاركير ديوار ياپديريله . و ياپيله‌جق خانەلردە يلقوان اولميوب صچاق اوزرنده اولان اوجەدكى كرەميدى طوتمق ايچون ياتيرمه خالص وخورەسانلى خرج ايله كربى تعبير اولنور صچاق انشا اولنه . وبعد ازين اوجاقلر كونك وبجف طوغلەدن اولميوب كاركير قبورلى انشا قلنه . و تحته‌پوش و جهانما و كما فى القديم اون سكز پارمقدن زياده شهنشين بنا اولنميوب (اكرى) لر دخى صيوالى اولەرق ياپو يوزنده اصلا اخشاب

كورنميه . و اهل اسلامدن كار كير منزل بنا ايده جكلره رخصت ويريله . و منازلك درت طرفى طوله ديوار اوله .

بو مقوله وقوعبولان حريقلرده عدم تقيددن ناشى هر كس خانه‌لرينى توسيع غرضيله مارين وعابرينك حقى اولان طريق جاده‌دن برر ايكيشر بارمق وبعضاً دخى زياده يره آله‌رق آستانهٔ سعادتك اكثرى سوقاقلرى طارلنمش ومزور النمش اولديغندن او مثللو طار سوقاقلرده خانه‌لر تجربه تجربه اوله‌رق كيجه، موم ياقدقلرنده مقرنسوان اولان محلاره خلاف شرع شريف يكديكرك انظارتى وقوعى و خدانكرده حريق وقوعنده محافظه ممكن اوله ميوب درحال سرايت مثللو اويغونسزلقلرك دخى لازمه‌دن اولمقله بو دفعه اشبو خصوصه مأمورلر طرفندن بغايت دقت اولنه‌رق يوللردن اولره ودكانلره برچالنمامق اوزره قالفه وديوارجيلره تنبيه ايتديرلدكدن صوكره مقدملرده او مقوله سوقاقلردن النمش اولديغى تحقيق اولنانلر مهما امكن مأمورلر طرفندن حكيمانه ارضا و اسكاتله بالاهتمام ترك ايتديريله . وغايت ضيق اولان سوقاقلرده ممكن اوله بيلور ايسه طرفيندن يارمشر ذراع براقديريله . وبعض منزللر دخى كيرو چكيله‌رك سوقاقلرك امكانى مرتبه توسيعنه دقت اولنه . وبرمنوال محرر يوللردن دكان و اولره برچالنديغى صورتده قومشولرى كندولرينى مخاطره‌دن وقايةً ابنيه اغامنه مأمور ضابطانه خبر ويردكلرنده بالتحقيق اقتضاسنه باقيله جغى محلات امام‌لرينه و اصناف كتخدالرينه اخبار اولنمق اوزره استانبول قاضيسى افندى طرفنه نظامات مشروحه‌يى مبين يازيله جق بيورلدى‌يه درج وتصريح وبو كيفيات نظاميه احتساب آغاسى و معمار اغايه دخى بشقه بشقه بابيورلدى تنبيه اولنه .

الحالة هذه ابنيه‌نك كثرتى جهتيله عمله يوميه‌سى وكراسته قيمتى تزايد ايتمه‌مك ايچون صنوف عمله‌يه و كرك اجناس كراسته‌يه فيأت لايقه وضع و تحديد اولنوب بو خصوصه دائما دقت و نظارت ايلمسى ايچون احتساب آغاسى و معمار آغايه خطاباً بشقه‌جه بيورلدى اصدار قلنه .

اشبو نظام محترق اولان محللر حقنده ايسه‌ده فيما بعد دستورالعمل طوتيله‌رق لدى الاقتضا مجموع ابنيه حقلرنده جارى اولمق اوزره ديوان همايون قلمنه قيد ايله جمله حقلرنده سيان طوتيلوب شفاعت و التزام ايله نظام مذكورك خلافنه بر وقتده مجاسرت اولنميه . ١١ ص ١٢٤٢ (١)

(١) ديوان همايون مهمه دفترى . صحيفه ١٤-٢٦

١١ جا ١٢٤٧ تاریخنده استانبول قاضیسنه خطاباً صادر اولان بر فرمانده بو نظام تلخیص ایدلدکدن صوکره دنیلیورکه :

« . . . خصوصلری مقدملری تحت رابطه و نظامه ادخال اولنمش ایسه‌ده بوامر اهمه لایقیله تقید و دقت اولنه‌مدیغندن الحالة هذه یابو یاپانلر نظام مذکوره رعایت ایتمیه‌رك ایستدکلری کبی خانه ودکان انشاسیله بقضاءاه تعالی وقوعبولان حریقلرده سرایت ماده‌سنه سبب اولدقلری درکار و ذکر اولنان مواد نظامیه ایسه هرکسك مال و ملك و حیاتی محافظه غرضندن عبارت ایدوکی بدیدار اولمقدن ناشی بعدالیوم عرصه اصحابی انشا ایده‌جکلری ابنیه‌نك موقعنه کوره آره‌سنه یوکسك دیوار چکمك و قدرتلی اولانلر اطرافدن عرصه‌لر آلوب خانه‌سنی فاصله‌لی بناایمق حاصلی نظام مذکورك بوکره اجراسنه دقت واعتنا اولنمق اوزره مقدمجه غلطه وسماتیه طرفلرنده باشلانوب پایدوس ایتدیرلمش اولان ابنیه‌نك انشا و اتماملرینه رخصت ویرلمسی و نظام مذکورك اجراسنه ابنیهٔ خاصه مدیری افندی طرفندن کمالیله اقدام اولنه‌رق مخالفت ایدری بولنور ایسه باب عالی‌یه و باب سرعسکری‌یه افاده و اخبار قلنمسی خصوصنه ارادهٔ سنیهٔ جناب خلافتپناهی تعلقیله اولبابده شرف افزای صحیفهٔ صدور اولان خط همایون شوکتمقرون پادشاهی موجبنجه کیفیت بلاد ثلثه قاضیلری فضیلتلو افندیلره و ابنیهٔ خاصه مدیری موماالیهه بشقه بشقه بیورلدیلر تسطیریله بیلدیرلمش اولمغله سز دخی کیفیتی لازم کلنلره بروجه مشروح افاده وتفهیمه مبادرت ایلیه‌سز دیو » . (٢)

صورتلری طقوزنجی بابك آلتنجی فصلنه درج ایدلمش اولان ابنیه نظام وقانونلرینك متنلریله اسباب موجبه مضبطه‌لرینك مطالعه‌سندن آکلاشیله‌جغی اوزره شیمدی‌یه قدر قاچ دفعه ابنیه نظام و قانونی یاپلمق ایستنلمش ایسه هپسنك تنظیمنده کوزه‌دیلن غایه منع و یاخود عدم توسع حریق ایچون چاره‌لر تحریسندن عبارت بولنمش و اك صوك اوله‌رق ١٣٠٧ سنه‌سنده تنظیم ایدلمش اولان ابنیه قانونی‌ده ینه بو مقصدله وجوده کتورلمش ایسه‌ده استانبول حالا یانغندن قورتاریله‌مامشدر.

بونك اسبابی طقوزنجی واوننجی بابلرك فصول متعدده‌سنده ایضاح ایدلمش اولدیغندن بوراده تکرارینه حاجت کوریله‌مامشدر .

---

(٢) دیوان همایون مهمه دفتری . صحیفه ـ ٨٤

اوچنجی فصل

یانغین دیواری انشاسی وزمان احداثی

کرک بوبابك فصللرنده کرك بوندن اولکی بابده اعطا ایدیلن ایضاحاتله درج اولنان وثائقك مطالعه‌سندن مستبان اوله‌جغی اوزره اوائلده ابنیه اموریله منع حریق حقنده مدون، غیر مدون بر چوق تدبیرلر اتخاذ وقانونلر، نظاملر وضع اولندیغی حالده ۱۲۳۳ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر خانه‌لر آره‌سنده یانغین دیواری انشاسی دوشونیله‌مامش وآنجق تاریخ مذکورده شهر امینی اولان ذاتك انهاسیله منع حریق تدابیری میاننه بوده ادخال اولنمشدر. فی الحقیقه بوندن اولکی فصله عیناً درج ایدلمش اولان ۱۲۳۳ تاریخلی فرمانده: «اهل اسلامدن اولسون، رعایادن اولسون ذی قدرت اولانلر ایکی خانه بیننده چاتودن بر ذراع مقدار ترفیع اولنه‌رق کارکیر دیوار یاپمق و اشبو یاپیله‌جق کارکیر دیوارك انشاسنه سهولته مدار اولمق ایچون بالاشتراك مصارفی ویریله‌رك یاپدیرلمق سرایت حریقه مانع اوله‌جغی» ذکر ایدلمکده‌در.

۱۲۴۱ ده ظهوره کلن خواجه پاشا حریقنی متعاقب نشر اولنان منع حریق نظامنامه‌سنده ایسه: «ذکر اولنان صرقجیلر دکانلرینك بر صره‌یه انشاسی اویه‌بیلدیکی صورتده لاجل التحفظ آلت باشنه و اوست باشنه اصناجه بر یوکسك طاش دیوار بنا ایده‌لر» دنیلیورکه صرقجی دکانلری زه‌یه قالدیرلدیغی آکلاشیله‌مدیغی ایچون بو طرزده یانغین دیواری انشا ایدیلوب ایدلمدیکی آکلاشیله‌میور ایسه‌ده الیوم قوطوجی وقنطارجیلرك ایکی طرفنده‌کی دیوار کبی برشی اوله‌جغی طبیعیدر. ینه سالف الذکر نظامنامه‌ده: قدیمی وجهله بوندن بویله دخی اهل اسلام بنالرینك قدلری اون درت و رعایانك اون ایکی ذراع اولمق اوزره انشا اولنوب آنجق منازل اصحابنك ذی قدرت اولانلرینه و یاخود اصحاب منازل مصارفنده ارضا اولنه‌رق متصل اولان خانه‌لر آره‌سنده کره‌میددن بر ذراع مقداری یوقاری کارکیر دیوار یاپدیریله» دنیلمسنه باقیلیرسه ۱۲۳۳ ده صورت عمومیه‌ده یعنی مسلم، غیرمسلم، زنکین وفقیره ایکی خانه آره‌سنده یاپدیریله‌جغی امر ایدیلن

بالقين ديوارى ـ پك مبذول اولان شفقت ومرحمتله ـ بالكز اغنيايه حصر ايدلمشدر .

اوائل ج ١٢٦٤ تاريخلى ابنيه نظامنامه‌سنك اون برنجى بندنده : « صنوف تبعهٔ سلطنت سنيه‌دن اخشاب اوله‌رق خانه و دكان بنا ايدنلر مقتدر اولديغى حالده طرفينده جانبيدن ايكى ذراع ارتفاعنده كاركير ديوار ياپه‌جقدر . وەمقتدر اوله‌مديغى صورتده نهايت اون خانه ودكان آره‌سنه اول وجهله ديوار چكيله‌جكدر » واون ايكنجى بندنده دخى : « اشبو خانه و دكانلر آره‌لرينه ياپيله‌جق ديوارك مصارفى ، ديوار محلنك بهاسنى اول خانه ودكانلرك ابنيه‌سى عرصه‌سنك آرشون ووسعتنه كوره بالتقسيم اصحابى تأديه ايليه‌جكدر » دنيلمكده‌در .

١٥ ص ١٢٦٥ تاريخلى نظامنامه‌ده‌ايسه : بش‌يوز كيسه قيمتدن نقصان خانه انشا ايدنلر كاركير انشاسنه تشويق اوله‌رق بو مقوله‌لر بعض جهتله معذرت حقيقيه‌سى اولوبده كاركير ياپامديغى حالده بنادن ايكى ذراع يوكسك اولمق اوزره اطرافنه كاركير ديوار ياپديره‌جغى و بش يوز كيسه قيمتدن آشاغى ياپيله‌جق خانه ودكانلر اخشاب اولديغى وصاحبى اطرافنه ديوار ياپمغه مقتدر اوله‌مديغى حالده بومقوله‌لره نهايت بش خانه ودكانده بر كاركير ديوار ياپديريلوب محلنك وسعت وتحملنه كوره باغچه وآچيقلق وفاصله دخى براقديريله‌جقدر » دنيلمكده‌در .

بالقين ديوارينك بوندن صوكره‌كى صفحاتى ١٢٨٠ ، ١٢٩٨ ، الخ نظام وقانونلرنده مندرج اولديغى كبى بو نظام و قانونلرده تصريح ايدلمه‌مش اولان خصوصات حقنده‌كى احكامى مبين مقررات دخى مجله‌نك بشنجى جلدينه درج ايدلمش اولديغندن بوراده تكرارندن صرف نظر اولنمشدر .

دردنجی فصل

اطفای حریقه مأمور اولانلر

استانبولك اك بويوك دردی آفت حريق اولديغی جهتله بالطبع حين وقوعنده اطفاسنه صرف مساعيده قصور ايدلميوردی . بويوك يانغينلره بالذات پادشاهلر بيله كيدرلردی . پادشاهلرك يانغين محلنه كيتملری اوزرينه كرك پادشاهه حرمةً كرك آله جقلری احسانه طمعاً اطفايه مأمور اولانلر طرفندن دها زياده فعاليت كوستريله رك يانغينك اوكی آلنه بيلمكده ايدی بو حال ، خلق آره سنده بر عقيده حصولنه سبب اولمشدی كه اوده [پادشاه يانغين محلنه كلورسه سونر] فكرندن عبارتدر .

بناءً عليه حريق واقع اولديغی زمانلرده صدر اعظمله برابر يكيچری آغالرينك محل حريقده بولنوب اطفاسنه عائد تدابيری اتخاذ و تطبيق ايتملری نظامدن ايدی . بويوك حريقلره مواصلت پادشاهی صدر اعظم و يكيچری آغاسندن دها اول وقوع بولور ايسه مشار اليهمانك تجريم وتوبيخی قاعدهٔ متخذه دن ايدی . حتی سلطان مصطفای ثالث اكثريا كيجه لری تبديل صورتنده سوقاقلرده كزديكندن حريق وقوعنده صدر اعظم و يكيچری آغاسندن اولجه حريق محلنه يتشديكی ايچون غضب پادشاهی قورقو- سندن ويا پادشاهدن اول محل حريقه وارمق املندن ناشی صدر اعظم و يكيچری آغاسی كيجه لری دائما اوچر حيوان اكرلی بولنديروب قله ده حريق اشارتی كورلدكده اعلان اولنمازدن اول آغايله صدر اعظمه اخبار قلنمسی نوبتچيلرك وظيفه سی اقتضاسندن اولديغی بر فرنك مورخندن نقلاً تاريخ عسكریٔ عثمانيده مقيددر .

بوستانجی وجبه جی باشيلرده معيتلريله برابر محل حريقده اثبات وجود ايدرلردی .

١٢٤١ تاريخنده يكيچريلكك لغوی و سرعسكرلكك احداثی اوزرينه يكيچری آغاسنك وظيفهٔ عسكريه وانضباطيه سی سرعسكرلره كچديكی كبی اطفای حريق وظيفه سی ده سرعسكرلره انتقال ايتمشدی . ايشته بو سببه بناءً ١٢٤٣ ده باب سرعسكريده يكيدن

اطفائیه تشکیلاتی وجوده کتورلدیکی کبی ١٢٤٤ دهده باب سرعسکری داخلندهکی حریق قله‌سی انشا آتی‌ده اکمال اولنمشدی .

١٢٦٤ ده ضبطیه مشیریتی احداث ایدلدیکی صره‌ده سرعسکرلره عائد وظیفه ضبطیه مشیرلرینه انتقال ایتمشدر .

استانبول قاضیسنک ، احتساب آغاسنک و سائر کرك طوغریدن طوغری‌یه کرك طولاییسیله وظائف بلدیه ایله مشغول اولانلرك اطفای حریقه مأمور اولدقلرینه دائر برقیده دسترس اولنه‌مدیغی کبی بدایت تشکیلی اولان ١٢٧١ دن ١٢٨٥ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر امانتك‌ده بوکبی بر وظیفه ایله علاقه‌دار اولدیغنه دائر برمعلومات الده ایدیله‌مامشدر .

آنجق دوائر بلدیه مرکزلریله مرکز امانتده بلدیه طلومبه‌لری احداث اولندیغی تاریخدن صوکره بلدیه بو وظیفه ایله مشغول اولمغه باشلامشدر .

١٦ محرم ١٢٨٦ تاریخلی استانبولك ضابطه، ملکیه وعدلیه معاملاتی مبینی اولان نظامنامه‌نك مآلنه نظراً اوتاریخلرده اطفای حریقه مأمور اولان یکانه دائرهٔ رسمیه ضبطیه نظارتی ایدی . بو وظیفه‌نك اك صوك آلدیغی شکل بوندن صوکره‌کی فصلنه درج ایدلمش اولان تعلیماتنامه‌ده مصرحدر .

١٠ تموز ١٣٢٤ تاریخنه کلنجه‌یه قدر حریق وقوعنده ضبطیه ناظری ، مرکز قوماندانی ، شهر امینی ، عموم الطفائیه الایلری قوماندانلرینك کوندوز و کیجه بهمه‌حال محل حریقده اثبات وجود ایتملری اقتضا ایدر ایدی . یانغینك تمادی ایتدکجه مابیندن یاورلر محل حریقه کله‌رك هم اوامر سنیه‌یی تبلیغ ، هم‌ده حریق حقنده استحصال ایده‌جکلری معلوماتی ذات شاهانه‌یه عرض ایدرلردی .

اعلان مشروطیتدن صوکره بو اصول کلیاً دکیشدیرلدی . شیمدی اوفاق تفك یانغینلره اهمیت ویرن اولمیور .

حریق وقوعنده استانبولك هر منطقه‌سنده‌کی طلومبه‌جیلر رئیسلری باشده اولدیغی حالده اطفای حریقه شتاب ایدرلردی . بونلردن ماعدا محل حریقده صو نظارتندن برده مفتش بولنوردی .

دها اسکی زمانلرده صو ناظرینك معیتنده اولمق اوزره « سقالر اوجاغی » نامیله بر اوجاق واردی . بو اوجاق آیاصوفیه جامعنك شکرجی قپوسی تعبیر اولنان بویوك

قپونك قارشوسنده اكری فاتحی محمد ثالثك تربه‌سنه متصل کوشه‌ده کائن ایدی . اوجاق خلقنك وظیفه‌سی استانبول ایچنده حریق ظهورنده بارکیرلره یوکلی قیربه‌لریله درحال محل حریقه یتیشوب طلومبه‌لره صو طاشیمقدن عبارت ایدی . سقالرده بو خدمتلرینه مقابل چشمه‌لردن بلا بدل صو آلوب صاتارلر و تجارت ایدرلردی . بناءً علیه محله سقالری بالغیق خبر آلدقلری آنده ترك تجارت ایده‌رك همان محل حریقه قوشوب قیربه‌سیله طلومبه‌لره صوطاشیمغه مجبور و بو مجبوریت طولاییسیله هر دورلو ویرکو و رسومدن معفو اولدقلرندن صو نظارتی مفتشنك وظیفه‌سی هم بونلری چالشدیرمق هم‌ده صو یولجیلرینك حریق ساحه‌سنه صو سوق و اساله ایتملرینی تأمین ایتدیرمکدن عبارت ایدی .

(بالطه‌جی) دنیلن دولکر اصنافی ده اطفای حریقله مکلف ایدیلر . بونلرك وظیفه‌سی اطفائیه‌نك لزوم کوستره‌جکلری بنالری ییقمق وانقاضنی سرعتله قالدیرتمقدن عبارت ایدی .

بالطه‌جیلر اساساً دولکر ومعمار اولمق اعتباریله بر بنانك استناد نقطه‌لری هانکیسی اولدیغنی ونره‌سندن کسیلور ایسه بنا دها قولایلقله ییقیله‌جغنی بیلدکلری ایچون بونلرك خدمتلرندن پك زیاده استفاده اولنوردی . بو خدمت و وظیفه‌لرینه مقابل اوله‌رق‌ده امانت بونلردن اصناف تذکره‌سی آلماز . سنه‌ده بر قات البسه ایله کونده بر جفت اتمك ویریردی. اعلان مشروطیتدن صوکره اصناف تذکره رسمی مالیه نظارتنه انتقال و تمتع رسمنه انقلاب ایتدیکی ایچون مالیه نظارتی کرك سقالری کرك بالطه‌جیلری رسمدن استثنا ایتمه‌مش وبالطبع امانتده بونلری کمافی‌السابق ایفای خدمته جبر ایده‌مامش اولدیغندن شیمدی بونلرك خدمتندن استفاده اولنه‌مامقده‌در .

بالغین زمانلرنده بالخاصه ضبطیه وزنه‌دارینك بر طوربه اوفاق پاره‌یی استصحاب ایله محل حریقه کلوب تشویق ایچون سقالره پاره توزیع ایتمسی‌ده بشقه‌جه شایان قید و تذکاردر .

بشنجی فصل

ایلک تدابیر اطفائیه

طلومبه‌نك احداثندن و اطفائیه‌نك تشکیلندن اول پك ابتدائی واسطه‌لرله اطفای حریقه توسل اولندیغی و مثلا قوغه‌لرله صو طاشیوب یانغینه سرپمك کبی هیچ بر فائده‌سی اولمیان تدبیرلره مراجعت ایدلدیکنی ایضاحه حاجت یوقدر . شو حالده یانغین روزکارك استقامت و شدتنه و اجرای تخریبات ایتدیکی ساحه‌ده‌کی بنالرك سیرکلك ویا صیقلغنه کوره بر مدت دوام ایده‌رك یانه‌جغی قدر یاندقدنصکره کندی کندینه سونمسی بکلمکدن بشقه بر شیئله نهایت بولمیوردی . بعضاً بنالی ییقمق صورتیله آز چوق استفاده ایدیلدیکی واقع ایدی . شو حکم منع حریق ایچون اوتجی عصرده نه کبی تدابیر اتخاذ اولندیغنی کوسترمکده‌در .

استانبول قاضیسنه حکم که

محمیهٔ استانبولده بقدرة الله تعالی احیانا حرق واقع اولمقدن خالی اولمیوب واقع اولدقده منع و دفع مهماتی تدارك اولنماق اهم و الزم اولمغین محمیهٔ مزبوره اهالیسندن هر کس اوی اوزرینه چیقمغه کفایت مقداری نردبان احضار ایتمك و اولرنده بر بیوك موجود (فوچو) صو طوتماق امر ایدوب بیوردم‌که وصول بولدقده سن‌که قاضی‌سن بوخصوصه بالذات مقید اولوب محمیهٔ استانبول اهالیسنه محکم تنبیه و ندا ایتدره‌سنکه هر کیم اولورسه اولسون اصلا توقف ایتمیوب کندی اولری یوکسکلکنه کوره نردبان حاضر ایلیه‌لر . و بیوك فوچو صوبی دائما اولرنده موجود طوتوب بحکمة الله تعالی انوك کبی حرق اولدوغی کبی قاچیوب توابی ایله وقوکشیلریله اوشوب یکیچری قوللرم وسائر خلق ایرشنجه نردبانلرین قویوب صو ایله آتشی منع و دفع ایتمکه سعی و اهتمام ایدوب (اوم یانغنه باشلادی) دیو خوف و احتراز ایتمکله قاچیه‌لر . بعدالتنبیه هر ایکی اوچ آیده چارشویه قریب و حرقدن مخوف و مخاطره اولان یرلره قریب اولان محلاتی

بالذات یوقلیوب کوروب امرم اوزره اولرینه کوره نردبانلری وصوییله دولو فوچیلری بولنمایوب امرشریفمك اجراسنده اهمال اوزره اولانلری طوتوب سو باشی‌یه جریمه‌لرین آلدیروب تأدیب ایده‌سن . وبو خصـوصده توجهله مقید اولوب تنبیه وتدارك ایلدوكك عرض ایده‌سن . ۱۳ محرم ۹۸۰ (۱)

وقعه‌نویس راشد ؛ کرجك داودك طلومبه‌یی اعمال واحداثندن بحث ایدرکن طلومبه‌نك استعمالندن اول حریقلرك صورت اطفاسنی شو صورتله حکایه ایتمکده‌در :

«اوائلده حریق واقع اولدقده اطفا وتسکیننه اعمال اولنه‌جق آلات: انجق قانجه‌لره منحصر اولوب انك دخی غایت عمل حریق واقع اولان محلك اطراف اربعه‌سنده بولنان اخشابدن مبنی بیوت ودکاکینی دفع غائله سرایت ایچون هدم وتخریب واعمالنده بوقدر نفوس یا هلاك ویا تعذیب ایتمکه مقصور ایدی. اگرچه بو حرکت آتشی اطفا قصدیله اولوب لکن اکثریا کراسته‌دن بنا اولنمش نفت وروغن ایله آلوده ابنیه قانجه‌لر ایله هدم اولنوب آتش ایچنه یقلدقده انطفا دگل بلکه تزاید التهاب و اشتعاله باعث اولدیغی کراراً مشاهده وتجربه اولنمشدر . بوندن غیری حریق اولان محلدن برقاچ محله آشوری مواقعه اکثر صچرایوب طوررکن محلك ارتفاعی سببیله بر چاره بولنه‌میوب آهسته آهسته امداد هوا ایله طوتشمسی سببیله هزار مشقت وبی نهایه سعی و تدبیر ایله توطا سکون بولمه‌یه یوز طوتان حریقك تکرار بر طرفدن مجدداً اشتعال بولدیغی هزار کره کورلمشدر .» (۲)

راشدك بحث ایتدیکی اشبو تدابیر ۱۱۲۸-۱۱۳۴ سنه‌لرینه عائددر. بو تاریخلردن صکره طلومبه اعمال واستعمال ایدیله‌رك سابقه‌نسبتله خیلی ایشه یارامش اولدیغی شبهه‌سزدر. انجق استانبول کبی مبانیسی کاملاً اخشاب بر بلده‌نك هیچ اکسیك اولمیان یانغینلرینی طلومبه ایله اطفا ایتمه‌نك ممکن اولمدیغی واوله‌میه‌جغی حال حاضرده‌کی تجربه‌لرله‌ده ثابت اولدیغندن وبونك الك بویوك دلیلی طلومبه‌نك احداثندن صوکره یانغینلر اکسیلمه‌دکدن ماعدا الك بویوك یانغینلر بالعکس دها صوکره‌لری واقع اولدیغندن طلومبه‌نك فائده‌سی‌ده محدود قالمشدر . الك فائده‌لی وسائط اطفائیه ، بنالری کارگیر انشا ایتدیرمك ، شهره بول صو کتیرمك ، سوقاقلری ومیدانلری غایت کنیش طوتمق ، متعدد بویوك طلومبه‌لر بولندیرمقدن عبارت

(۱) اونجی عصر هجریده استانبول حیاتی ، صحیفه ۸۷

(۲) راشد تاریخی ، جلد ۵ ، صحیفه ۴۴۱

اولمق لازم کلدیکی حالده بونلرك هیچ بریسنه اره‌دن عصرلر کچمش اولدیغی حالده بو کون بیله موفق اولنه‌مامشدر .

اوتجی عصر هجریده اطفای حریق ایچون دوشونیلوب تطبیق ایدیلن تدابیر ایله شو سطرلرك یازیلوب طبع اولندیغی کونلرده شهر امانتنده دوائر بلدیه‌مدیرانندن مرکب بر قومیسیونده (۱ تشرین اول ۱۳۳۷) اتخاذ ایدیلوب تطبیق دوائره تبلیغ ایدیلن تدابیر آره‌سندن درت عصر قدر برزمان کچمش اولمسنه‌رغماً برفرق اولمدیغنی کوسترمك ایچون شو اعلامنامه‌یی آتی‌یه عیناً درج ایدییورم :

(۱) هر محله‌نك جامعی حوالیسنده یاخود مناسب کوریله‌جك محلده مملو اوله‌رق احتیاج نسبتنده اوندن اوتوزه قدر قوغه بولندیریله‌جقدر .

(۲) ترقوس موصلغی محللری بلدیه‌لرجه تثبیت ومحلات هیأت اختیاریه‌سنه تبلیغ اولنه‌جقدر .

موصلقلرك بولندقلری محللرك کیجه‌لری کوروله‌بیلمسی ایچون بونلرك بولندقلری مواقعه یشیل جامی حاوی بر و فنار رکز اولنه‌جقدر .

(۳) مصارفی اهالی طرفندن تسویه ایدلمك اوزره یاپدیریله‌جق دوه بوینی و آناختاردن هر محلده برر عدد بولندیریله‌جق وبونك اعمال و احضارنده بلدیه‌لر معاونت ایده‌جکدر .

(٤) طلومبه‌سی موجود محلات ؛ نواقصنی اکمال ایدرك مذکور طلومبه هیئت اختیاریه‌جه منتخب برمعتمدك مسؤلیت و نظارتنه تودیع ایدیله‌جکدر .

(٥) بر طلومبه بر قاچ محله ایچون کافی اولدیغندن بو محله‌لردن اوزاق قالان یرلر ایچون یکیدن طلومبه آلنه‌جقدر . بوغاز ایچی ایچون هر کویده اهالی طرفندن بر طلومبه یاپدیریله جقدر .

بوغاز ایچنده‌وقاضی کوینده‌و مربوط کویلرده آیریجه طلومبه‌لر بولندیریله‌جقدر .

(٦) همجوار بر قاچ محله هیئت اختیاریه‌سی بالمذاکره قرالشدیره‌جقلری مقداده قانجه ، خلاط ، زنجیر و مردیون کبی وسائط لازمه‌یی تدارك ایده‌جکلر وقویولردن صو چکمك ایچون ایپ وقوغا بولندیره‌جقلردر .

(۷) محلاتده موجود متروك و مستعمل خزینه ودهپوکبی صو بولندیرمغه الویریشلی

نه قدر محل وار ایسه طولدیرلمسی اسبابنه توسل ایدیله‌جك و حسن محافظه‌لرینه دقت اولونه‌جقدر .

(٨) هیئت اختیاریه محله کنجلرندن اهل اولانلرینی طلومبه ، قوغه وسائره کبی وسائط اطفائیه‌یی اداره واستعمال ایچون مأمور ایده‌جکدر .

(٩) محله‌ده حریق وقوعنده اومحله خلقنه‌حریق چیقدیغی محلده اطفا ایچون‌مشترك مساعیده بولنملرینی تأمین ایده‌جك تدابیر اتخاذ اولنه‌جقدر .

(١٠) جوارده یانغین ظهورنده منع سرایتی ایچون محله خلقنك درحال خانه‌لری اوستنه چیقه‌رق سجاده آصمق و دوشه‌جك آتشلری سوندیرمك کبی خصوصات مهمه‌یی ایفا ایتملری تحت مضبوطیته آلنه‌جقدر .

(١١) محله‌ده حریق وقوعنده هر شیدن اول بوتون خلق حریقك اطفاسنه چالیشه‌جقدر .

(١٢) جوار محلاتده یانغین چیقدیغی تقدیرده موجود وسائط اطفائیه‌نك همان اورایه سوقی صورتیله معاونت ممکنه ایفاسی ضمننده ایجاب ایدن تشکیلات یاپیله‌جقدر .

(١٣) حریق موصلغی بولنمیان محللرده ایجابی حالنده خصوصی ترقوس موصلقلرندن مأمورین طائده‌سنك ویره‌جکی وثیقه مقابلنده صو النه‌جق و اشبو صویك بدلی دائره‌جه قبول و تسویه ایدیله‌جکدر .

(١٤) قویو وصهرنجی اولان‌خانه صاحبی همان صواخذینه مساعده اعطاسنه مجبور اولوب اعطا ایتمدیکی تقدیرده جزا قانوننامهٔ همایوننك ٢٥٦نجی ماده‌سی موجبنجه تجزیه ایدیله‌جکدر .

(١٥) هر محله سکنه‌سی خانه‌لرینك کرك باجا وکرکسه صوبا بورولرینی هر هفته تمیزلمکه مجبوردرلر .

بوتعلیماتنامه‌نك اون بشنجی ماده‌سی : دوشرنیله‌رك ترتیب ایدلمه‌مش اولدیغی ایچون حین اعلانده مطبوعاتك استهزاسنی موجب اولدی . از جمله رفیق خالد بك بو مسئله‌یی کندیسنه خاص‌اولان‌اسلوب‌ایله موضوع‌بحث‌ایتدی. (٢تشرین‌اول١٣٣٧ صباح‌غزته‌سی) بونك اوزرینه امانت ایرتسی کونی غزته‌لره ویردیکی بر اعلانله هفته‌ده بر دکل سنه‌ده

بر دفعه صوبا واوجاق باجالرینك تطهیری مطلوب اولدیغی بیان ومذکور ماده طی ایدیله‌رك دیکر بر اعلانده‌ده خانه‌صاحبلری باجالرینی آره‌صره تطهیر ایتدیرمکه نظاماً مجبور اولدقلری حالده امر تطهیراته رعایت ایدلمدیکندن بحثله یانغینلرك منع ظهور وسرایتی امرنده اتخاذ وتطبیقی تأمل اولنان تدابیر جمله‌سندن اولمق اوزره تطهیر ایدلمه‌مش اولان باجالرك بلدیه‌دن تعیین اولنان اوجاقجیلر معرفتیله تمزلتدیرلمسی وهرنه‌یه بالغ اولور ایسه مصرفنك خانه صاحبلرندن النمسی تقرر ایلدیکی تبلیغ اولنمقده ایدی .

حال بوکه کرك تعلیماتك هیئت عمومیه‌سنی کرك بالخاصه ایکنجی واون‌بشنجی ماده‌لریله اشبو اعلان حکمنی امانتك دیکر بر چوق اوامر و تبلیغاتی کبی خلقه یاپدیره‌جق نفوذ وصلاحیت ولدی الحاجه استناد اولنه‌جق قوهٔ تأییدیه موجود اولمدیغندن بر امر بالطبع یالکز غزته ستونلرنده ودوائر بلدیه‌ده عموم دوسیه‌لرنده طورمغه محکومدی. محلاتده بونی تطبیق ایده‌جك منتظم بر جماعت ویا هیئت اختیاریه تشکیلاتی‌ده بولنمدیغندن امانت بو نقطهٔ نظردن‌ده بیهوده یورولمش ایدی .

یکرمنجی عصرده و یاخود ١٣٣١ سنه‌سنده غیر قابل تطبیق امرلردن زیاده مادی و سائط و تدابیر اتخاذی اقتضا ایدرکه بوده میلیونلر صرفیله اطفائیه‌یی اصلاح اخشاب انشاآت کلیاً منع، ترقوس و امثالی صولری استانبول کبی بر شهر ایچون فنك و علمك لزوم کوستردیکی درجه‌ده تزیید وتکثیر کبی شیلردر . بونلرله برابر خلقك‌ده هرشیئی حکومت وبلدیه‌دن بکله‌میه‌رك ممالك سائره‌ده اولدیغی کبی کندیلرینه عائد بو ایشلرله صورت جدیه‌ده اشتغال ایتمسی اقتضا ایدر .

هر بویوك یانغین وقوعبولدقجه اطفائیه‌نك محتاج اصلاح بولندیغی وبو بابده اطفائیه قوماندانی زیجینی پاشانك مرجع عائدینه مفصل بر راپور تقدیم ایتمش اولدیغی اوراق حوادثده ایشیدیلیر وعینی زمانده داخلیه نظارتنده ویا شهرامانتنده‌ده همان بر قومیسیون تشکیل اولندیغی خبر آلنیر . فقط بو قومیسیون هفته‌لر وآیلرجه اجتماع ایتدکدن صوکره کونك برنده طاغلدیغی کوریلیردی . ایشته آتیده‌کی راپور ١٠ تموز ١٣٢٧ ده ظهوره کلن افسرای حریقندن صوکره اطفائیه قوماندانلغنجه بر معتاد تنظیم وتقدیم اولنمشدرکه نمونه اولمق اوزره درج اولونمشدر .

١ — اول امرده كافهٔ وسائط وتداركات اطفائيه‌نك اهم و الزمی صو اولديغی جهتله الك مكمل آلات و ادوات و بالجمله وسائط اطفائيه‌یی جامع اولان بر محلده صو بولنمازسه بر ايش كوريله‌میه‌رك اومحلك طعمهٔ لهيب اوله‌جغی بيلنملیدر .

٢ — دور سابقده درسعادت ، بك اوغلی ، اسكدار وقاضی كوی جهتلرنده تشكل ايدن ترقوس والمالی صو قومپانيه‌لرينه امتياز اعطا اولنور ايكن شهرك حريق كبی بر آفت بی اماندن خلاصی جهتی نه‌امتيازی ويرنلر و نه‌ده‌الانلر طرفندن اصلا دوشونلمه‌رك هر ايكی جهت‌ده‌استفاده‌لرينی كوزتمش و آره‌ده‌بو خصوصه‌ده رعايت اولنمش كبی كورونمك مقصديله شهرك اسواق و محلاتی ايله غير متناسب بعض محلره حريق موصلقلری وضع اولنمشدركه بونلرك‌ده اكثريسی استانبول ، غلطه و بك اوغلی سمتلرينك باشليجه‌اسواقی ياز كونلری بر اجرته مقابل صولانمق اوزره مذكور جاده‌لر استقامتلرينه قونان يكرمی بديلك موصلقلره منحصر قالمقده‌در . بونلرك صولری انجق سوقاقلرك صولانمسنه كفايت ايده‌بيله‌جكی جهتله يانغينلرده استفاده‌اولنه‌مامقده‌در .

٣ — ديكر حريق موصلقلری ايسه كذا بو كبی بللی باشلی جاده‌لری تعقيب ايتمكده‌يعنی قومپانيه‌نك هانكی سمت وجواردن استفاده‌سی تأمين اولنمش ايسه او استقامتده بر قاچ عدد حريق موصلغی وضعيله تعهداتنی ايفا ايلمش صايلمقده‌در .

٤ — استانبول ، بك اوغلی ، اسكدار و قاضی كوينك مسا كنی كاملاً اخشاب ومبانيسی ملاصق اولان محلاتنه كرك ترقوس و كرك المالی صويی كيرمه‌مش و كيرمش اولسه بيله انجق قومپانيه كندی منفعتی حسابنه او محله‌یی اداره‌يه كافی قطرلرده بوری تفريشيله اولرك داخلنده صرفی مقتضی صويی اساله ايله اكتفا ايتمشدر . بواولره هيچ بر حريق موصلغی وضع ايدلمز وبونی وضعه‌ده قومپانيه مجبور طوتلماز ايسه هر بارشهر بوكبی آفتلره معروض اولمقدن قورتيله‌ماز .

٥ — ممالك متمدنه مبانيسی كافةً كاركير واسواقی واسع اولديغی حالده هراللی‌متروده بر حريق موصلقلری وضع اولنمش اولديغی كبی بونلرك محللری اعمالرك بيله قولايلقله بوله‌بيله‌جكلری بر حاله افراغ ايدلمشدر . بونلرك بحرانلی زمانلرده‌و يالكز شهرك هيئت اطفائيه‌سی دكل عموم افراد اهاليسی طرفندن بولنه‌بيله‌جك صورتده بيلنمسنك نه درجه اهم والزم اولديغی وارستهٔ قيد وتذكاردر .

٦ — موصلقلر شهراماتی طرفندن اکثریتله قالدیرمارك یوکسلتلمسندن واوزولری یاز وقیش توز و چامور و صولر وقارلرله اورتولمسندن طولایی بو حال دفینه آرار کبی ساعتلرجه وقتك ضیاعنه سبب اولمقده و یانغینلرك توسعنه باشلیجه بر سبب اوله کلمکده‌در . بونك ایچون مطلق بمطلق موجود حریق موصلقلرینك محللری کیجه و کوندوز قولایلقله تفریق اولنمق اوزره عمومك کوره‌بیله‌جکی صورتده بر عدد علامت فارقه وضعی اهم والزمدر .

٧ — اولجه‌ده عرض وبیان اولندیغی وجهله شهریمزك معروض قالدیغی حریق کبی بر فلاکتك اوکنه هرشیئدن اقدم صوایله آتیله‌جغمزدن شهریمزك ممالك متمدنه‌طرزنده همان تنظیمی محال بولنمقله هیچ اولمازسه مملکتك کافهٔ محلاتنده ایکی‌یوزمتروده براولسون اداره‌یه کافی حریق موصلقلری وضعی چاره‌سنه توسل اولنمسی لابددر . بونك ایچون شهراماتی ایله حریق ظهورنده متأثر ومتضرر اولان سیغورطه قومپانیه‌لری و بوکا مماثل تجارتخانه‌لرك و اهالیٔ بلده‌نك اشتراکلری مقصدك از وقتده حصوله کلمسنی تأمین ایدر .

١ — خصوص مذکور موقع اجرایه قونجه‌یه قدر کلی، جزئی مقدارده قومپانیه صویی ورودایدن اسواته‌وحریق موصلقی اولمیان‌محللره حریق‌موصلقی‌وضعیله موجودلرینك بالاده بیان اولنان مسافه‌یه کوره عددلرینك تزییدی هرحالده درجهٔ‌وجوبده‌اولدیغی کبی قومپانیه‌صویی کیرمه‌ین‌محلاتده‌جوامع‌ومساجدوحمام‌وبوکا مماثل حین حاجتده‌استفاده‌ایدیله‌جك درجه‌ده صویی مبذول حوضلر وار ایسه اشارت ایدلملی وبولنمیان محلاتك‌ده کافه‌سنه هیئت فنیه‌جه مناسب کوریله‌جك موقعلرده اللی مترو مکعبی « دها از و دها زیاده » صویی استیعابه کافی دپولرله هر محله‌ده احتیاجه کافی مقدارده صو بولندیرلملیدر . بو صورتله یانغینك توسعی منع ایدلمش اولور .

هر شیئدن اقدم اولان احتیاجه کافی صویك تأمینی مسئله‌سندن صکره بروجه‌آتی تدابیر اطفائیه نك اتمام واکمالی اهم والزم‌در .

١ — هر دائره داخلنده موجود بولنان محله طلومبه‌لرندن آز بر مصرفله اثنای حریقده استفاده ایدلمسی ممکندر . آلایمزك عمومیتی اعتباریله بلوکری حال انقسامده ومفرز بولندیرلدیغندن هر دائره بو کبی محله طلومبه‌لرینك اصلاحی ایچون منطقه‌لری داخلنده ویاجوارنده‌کی اطفائیه بلوکی قوماندانلغنه‌بالمراجعه آلایمزك‌موجود آلات‌وادواتیله

مذکور طلومبه‌لرك الات وادواتی توحید ایدلدیکی تقدیرده مملکتده اطفائیه هیئت فعاله‌سی ممکن مرتبه تزیید ایدلمش اولور .

٢ — استانبول و اسکدار صو قومپانیه‌لرینه عائد حریق موصلقلرینه مخصوص آناختار و آغزلقلر ـ که بو آغزلقلر ٢٧ ، ٦٠ و ١٠٠ لك اولمق اوزره اوچ عدددر ـ مقدار کافی خورطومنلرك هر دائرهٔ بلدیه‌نك کندی منطقه‌سی داخلنده مناسب نقاطنده بلدیه و بلدیه قلبه‌لریله پولیس و ژاندارمه دائره‌لرنده بولندیریلوب خدانکرده حریق ظهورنده درعقب جوارنده کی آغزلقلری آچه‌رق اطفائیه بلوکی کلنجه‌یه قدر محلات طلومبه‌لرندن استفاده ایتدیرلمسی ممکن اولور .

مملکتمزدرسعادت ، بك اوغلی و اسکدار وجواری اعتباریله غایت واسع اولدیغندن حال حاضرده کی قوتمزدن افراز ایدیلن مفرزه‌لریمزه اصابت ایدن منطقه پك وسعتلیجه بولندیغی جهتله حریقك خبری آلندن محل حریقه قدر مفرزه‌لریمزك ماشیا حرکاتی برچوق زمان ضیاعنی موجب اولدیغی کبی افرادك هنوز وظیفه‌یه ابتدار ایتمدن ده یورولمسنه سببیت ویردیکندن حریقك موقعنده باصدیرلمسی ایچون منطقه‌لرك پك آز برزمان ظرفنده اطفائیه‌نك یتیشدیریله‌جکی درجه‌ده انقسامی ایجاب ایدییورکه بوکاده حال حاضرده‌کی قوتمزه براوقدر دها قوتك یعنی برآلایك ویا ایکی طابورك بهمه حال تأسیس وتشکیلی و مفرزه‌لرك درحال حریقدن خبردار ایدلمسی ایچون غایت منتظم ودیکر دوائر خطلرندن استفاده ایدلمه‌مك اوزره تلفونلرله ربطی قطعیاً و سلامت مملکت نقطهٔ نظرندن الزمدر .

٣ — اطفائیه مفرزه‌لرینك مقدارلرینك تزایدی شمدیلك ممکن اوله‌مدیغی تقدیرده هر دائرهٔ بلدیه برر تخریب ادواتی « اون بالطه ، اون قانجه ، براوجی زنجیرلی خلاطه قانجه‌لی نردبان » تدارك ایده‌رك حریق وقوعنده اومحلده بولنان اطفائیه قوماندانینك ارائه ایلیه‌جکی محلده ایفای وظیفه‌یه آماده بولندیرلملیدر .

محلات طلومبه‌لری دخی اقدمجه کندی محله‌لری طرفندن تدارك اولونان آلات وبالاده تعداد اولونان آناختار آغزلقلریله حریق موصلقلرندن صو آله‌رق ایفای وظیفه ایلیه‌جکلردر .

بالاده ذکر و بیان اولندیغی وجهله اول امرده صو تدارك اولنوب و بالاده تعداد

اولنان مواد اكمال اولندقدن صكره وقوعه كله جك حريقلرك ممكن اولديغي مرتبه دائرهٔ سرايتلري تحديد اولنه جغي كبي اماكن ميريه ومبانئ عاليه نك هر بري داخلنده حريق موصلقلري وضعيله برابر اكثريسي كاركير اولديغي حالده سقفلري اخشاب اولملرندن ينه تهلكه يه معروض قالمقدن قورتيله مامقده اولدقلري بوكره ده وقوعه كلن احوال مؤسفه ده كورلمش اولديغندن بوكبي مبانئ عاليه واماكن ميريه نك سقفلري مكتب طبيه نك سقفي كبي بتون اوله رق انشاسي و بونلرك تبديللري ممكن اولديغي تقديرده بعدما انشا اولنه جق مبانئ عاليه واميريه نك بو وجهله انشالرنده محسنات بولنديغي طبيعيدر .

استانبول شهرينك سواحلي وسعتلي واشبو سواحلي تعقيب ايدن جاده لرك آرابه لرايله قطعي عديم الامكان بولنمقله هر ايكي ساحلك مناسب اسكله لرنده وعندالاقتضا يكديكره معاونت ايتمك و دائمي صورتده تخصيص اولنان اسكله لرده حاضر وآماده بولنمق اوزره مناسب مقدارده سرعت سيره مالك « موتوربوط قايرغيلرك » بولنديرلمسيله ساحللرك تحت تأمينه آلنمسي الزم در .

آتيده كي تعليماتنامه ده ٣١ مايس ١٣٣٤ جبالي ـ فاتح ـ آلتي مرمر حريقندن صوكره حكومتجه تنظيم وتقويم وقايعله اعلان ايدلمشدر .

حريق اثناسنده پوليسك ومأمورين بلديه ايله هيئت اطفائيه نك وظائفنه دائر مجلس مخصوص و كلاجه تصويب اولنان تعليمات

برنجي ماده : حريق وقوعني كرك قله ترصد مأمورلري كرك پوليس مركزلري تلفون وياخود سريع واسطه ايله جوارنده بولنان اطفائيه قره قولنه خبر ويره جكلردر .

ايكنجي ماده : تلفون سانترالري طلب وقوعنده هر مخابره يه ترجيحاً درعقب طلب اولنان اطفائيه استاسيونني آچه رق مخابره يي تأمين ايده جكدر .

اوچنجي ماده : پوليس قره قوللري اداره سي داخلنده بولنان حريق موصلقلريله حريق حوضلريني و بوستان قويولري ايله خانه و باغچه لرده موجود صهريج ، حوض كبي اطفائيه نك استفاده ايده بيله جكي صو محللريني تماميله اوكرنه رك اطفائيه نك ورودنده درعقب مفرزه قوماندانته معلومات ويره جكلردر .

دردنجی ماده : معین پولیس قره‌قوللرنده قومپانیه حریق موصلقلرینه عائد آغزلق و آناختارلر ایله برر عدد خورطوم ، اونر عدد صو قوغه‌سی ، یکرمیشر مترو طولنده ایکیشر عدد ایپ و برر فنار ایله مناسب مقدارده بالطه ، وقانجه موجود بولندیریله‌رق اداره‌سی داخلنده وقوعبوله‌جق حریقلره درعقب سوق ایله اطفائیه‌نك ورودینه قدر الده‌کی وسائط ایله حریق موصلقلرندن و قویولردن محله طلومبلرینه صو تدارك وتأمین ایده‌رك حریقك اطفاسنه سعی وغیرت ایده‌جك و اطفائیه‌نك ورودنده مذکور و سائطی اطفائیه امرینه ترك ایده‌جکدر .

بشنجی ماده : معین پولیس قره‌قوللری اداره‌سی داخلنده وقوعبولان حریقلره درحال مقدار کافی مأمور کوندره‌رك چابوقجیلغه میدان ویرمیوب حریقزدکانك اشیالرینی مناسب محللره نقله دلالت واشیالرك نجره‌لردن آتلمسنی منع ایله قپولردن چیقارلمسنه نظارت ایده‌جك و سوقاق باشلرینی طوته‌رق کرك اشیانك سربست نقلنه کرك اطفائیه هیئتلرینك سربستجه ایفای وظیفه ایتملرینه مانع اوله‌جق ازدحامه میدان ویرمیه‌جکلردر . حریقزدکانك نقلی ایچون اطفائیه قامیونلری ایله معاونت ایدیله‌جکدر .

آلتنجی ماده : صو قومپانیه‌لری حریق محللرنده اك بیوك رتبه‌لی اطفائیه قوماندانینك امرنده برر آناختارجی بولندیره‌جقدر .

یدنجی ماده : بلدیه دائره‌لری موجود صو فوچیلری ایله صو اوتوموبیللرینی دائمی صورتده طولی بولندیره‌رق دائره‌لری داخلنده وقوعبوله‌جق حریقلره همان سوق ایده‌جکلر و مواصلتلرنده اك بیوك رتبه‌لی اطفائیه قوماندانینه مراجعتله آله‌جقلری امره کوره حرکت ایده‌جکلردر . حریقك حالنه کوره اطفائیه قوماندانینك مراجعتی اوزرینه جوارنده بولنان بلدیه فوچیلری دخی اشتراك ایده‌جکدر .

سکزنجی ماده : اطفائیه افرادی حریق محلنه سرعتله وزنده اوله‌رق یتیشه بیلمك ایچون حریق استقامتنده حرکت ایدن تراموایلردن استفاده ایده‌بیله‌جکلر وبولیسه مراجعت وقوعنده همان تراموای طوردیریله‌رق اهالی تخلیه ایدیله‌جکدر .

طقوزنجی ماده : حریقه جوار بولنان محلاتده کرك مستأجراً کرك متصرفاً ساکن اولانلر چاتی اوزرلرنده برر ایکیشر قوغه صو بولندیره‌رق و صاچاقلری خالی وکلیملرله اورته‌رك دوشن قغلجملری سوندیره‌جك ویانغینك آتلامه صورتیله توسعنه مانع

اوله‌جقلردر . اشبو تدابیرك خلق طرفندن ایفاسی پولیسجه تأمین اولنه‌جقدر .

اوتنجی ماده : اطفائیه مفرزه‌لرینك محل حریقه اثنای عزیمتلرنده کذرکاهده بولنان ترامـوایلر طـوره‌رق، آرابه و اوتوموبیللر استقامتدن قاچـه‌رق یول ویرمکه مجبوردرلر .

اون برنجی ماده : حریق محلنه ایلك دفعه مواصلت ایدن مفرزه روز کارك استقامتنه و بنالرك حال و وضعیتنه کوره طلومبه‌سنی اك تهلکه‌لی محلده ایفـای وظیفه ایده‌بیله‌جك مناسب محله تعیین ایله ایشه مباشرت ایده‌جك و آنی متعاقب التحاق ایدن مفرزه قوماندانینك ورودنده حریق حقنده لازم کلن معلوماتی ویره‌جکدر. ومفرزه‌لر تعدد ایتدکجه طابور قوماندانینك ورودینه قدر حریقك هیئت مجموعه‌سنی اك بیوك رتبه‌لی و قدملی ضابط اداره ایلیه‌جکدر .

اون ایکنجی ماده : حریقك توسـعنه نظراً ایکی طابور مفرزه‌لری اشتراکی حالنده هرطابور قوماندانی کندی بلوك ومفرزه‌لریله ارائه ایدیلن منطقه داخلنده ایفای وظیفه ایده‌جك و آلای قوماندانینك ورودینه قـدر بونلردن قدملیسی بولنان ذات یانغینك هیئت مجموعه‌سنی اداره ایده‌جکدر .

اون اوچنجی ماده : مفرزه‌لردن بولندیغی محـلده وظیفه‌سی ختام بولان مفرزه قوماندانی درعقب مافوقنه کیفیتی اخبار ایده‌جك و کیفیتدن متسلسلاً حریقی اداره ایدن اك بویوك قوماندانه قدر معلومات ویریله‌جکدر .

اون دردنجی ماده : حریق محلنه اول مواصلت ایدن مفرزه کندی طلومبه‌سنه عائد صـویی تدارك و احضـار ایتدکدن صوکره زمان و وسـائط مسـاعد اولدیغی تقدیرده کندیسندن صوکره کله‌جك مفرزه ایچون صو احضار ایده‌جکدر .

اون بشنجی ماده : اطفائیه‌مفرزه‌لری حسب الایجاب حریق موصلقلرنده صو بولنمدیغی زمانلرده و حریق موصلغی بولنمیان محلاتده دکز ، حوض و بوسـتان قویولری کبی طلومبه‌لرك صو الهبیله‌جکی محللر دخی بولنمدیغی تقدیرده پولیس معرفتیله حریق محللرنده بولندیریله‌جق ایپ قوغه‌لر ایله درین خانه قویولرندن صو تدارك کنه مجبوردرلر . وعین زمانده بلدیه صـو فوجیلرندنده اسـتفاده ایده‌بیله‌جکلردر . اولرده‌کی قویو وصهرنجلر اطفائیه قوماندانینك امرینه آماده بولندیریلیر .

اون آلتنجی ماده : محلات طلومبه‌لری تابع اولدقلری پولیس مرکزلرینك تحت نظارت و امرنده و جوارنده بولنان اطفائیه قوماندانینك تحت تفتیش و مراقبه‌سنده بولنه‌جقدر.

اون یدنجی ماده : محلات طلومبه‌لری اطفائیه مفرزه‌لرینك ورودینه قدر تابع اولدیغی پولیس مرکزینك اداره‌سنده بولنه‌رق حریقك اطفاسنه سعی و غیرت ایده‌جکلر و اطفائیه مفرزه‌لرینك ورودنده مفرزه قوماندانینك امر قوماندانسنه تابع بولنه‌جقلردر.

اون سکزنجی ماده : بلدیه صو فوچیلرینك تضییقی دوشورمه‌مك ایچون اطفائیه‌نك صو آلدیغی جاده‌ده موجود بوری اوزرنده‌کی حریق موصلقلرندن صو آلمسی ممنوعدر. یالکز حریق حوضلریله دکزدن ، قویولردن ومجاور محلارده‌کی حریق موصلقلرندن استفاده ایده‌بیلیرلر.

اون طقوزنجی ماده : حریق محلارنده و سائط اطفائیه ایله اطفای حریق ایچون جلب ایدیلن قطعات معاونه‌نك امر قوماندانسی اك بویوك رتبه ده‌کی اطفائیه قوماندانینه منحصردر. ٢١ محرم ١٣٣٧ و ٢٨ تشرین اول ١٣٣٤

آلتنجی فصل

طلومبه احداثی و اطفائیه تشکیلاتی

طلومبه احداث واستعمالندن اول حریقلك نه صورتله اطفا ایدلمکده اولدیغی بشنجی فصلده ایضاح ایدلمشدی : ۱۱۳۰ سنه‌سندن صوکره وسائط اطفائیه میاننه (طلومبه) نامیله اوزمانه عائد وسائطك کافه‌سنه فائق بر آلتك قائم اولدیغی کورلمکده‌در .

مملکتمزده ایلك دفعه طلومبه اعمال واستعمال ایده‌نك « داوید » (۱) اسمنده بر فرانسز مهتدیسی اولدیغی مرقومك کتابه‌سنك مزارندن منقول افاده‌دن ووقعه‌نویس راشد وعاصم افندیلرك اعطا ایتدکاری معلوماتدن آکلاشلمقده‌در .

(داوید)ك فرانسز اولمسی اعتباریله فرانسه‌ده و بالخاصه پای تختی اولان پاریسده ایلك یانغین طلومبه‌سی استعمالی تاریخی تدقیق اولندقده ۱۷۱۶ سنهٔ میلادیه‌سنده دوموریه ـ دوپه‌ریه طرفندن (gardes pompe طلومبه محافظلری) نامی آلتنده ایلك اطفائیه تشکیلاتنك یاپلمش اولدیغی وبو تشکیلاتك مرور زمانله توسیع ایدیلدیکی آکلاشلمقده‌در .

طلومبه‌نك مملکتمزده ایلك استعمالی تاریخی اولان ۱۱۳۰ سنهٔ هجریه‌سی بالحساب ۱۷۱۷ تاریخ میلادیسنه تقابل ایتمکده ایسه‌ده ۹۷۲ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده ایضاح ایدلدیکی اوزره تاریخ میلادینك هجری‌یه و هجری‌نك میلادی‌یه تحویلنده سنه باشلرینك تخالفی حسبیله اعظمی بر سنه قدر فرق حاصل اولمسنه نظراً ۱۱۳۰ ك تام مقابلی ۱۷۱۶ اولمق اقتضا ایدر . بو تقدیرجه طلومبه فرانسه‌نك پای تختنده استعماله باشلاندیغی سنه‌ده استانبولده‌ده تطبیق ایدلمشدر . داویدك فرانسه‌ده ایکن طلومبه اعمال و استعمالنی کورمش و بالفعل اطفائیه‌ده چالشمش اولدیغی قوتله فرض ایدیله‌بیلیر . مع مافیه وقعه‌نویس عاصم افندینك بیاناتنه نظراً داوید ابتدا فلمنکه هجرت ایتمش بالآخره فلمنکدن استانبوله کلمش اولدیغی ایچون طلومبه‌یی یا فرانسه‌نك دیکر شهرلرنده ویاخود فلمنکده کورمش اوله‌جغی آشکاردر .

(۱) داوید: مسلمانلرجه داود شکلنده قوللانلمقده اولان اسامیٔ عبرانیه‌دندر (داوید) اهتدا ایدنجه اسمنك تبدیلنه لزوم کورلمیه‌رك یالکز تفریقی ایچون اولنه بر (کرجك) صفتنك علاوه‌سیله اکتفا ایدلمشدر.

کرچك داودك طاش اوزرینه حك ایدلمش اولان اختراعنه عائد وثیقه‌یه نظراً طلومبه‌نك ایلك دفعه تفنکخانه (۱۱۳۰) ثانیاً ینه او سنه ظرفنده وقوعه کلن طوپخانه یانغینلرنده استعمال ایدلدیکی آکلاشیلیور ایسه‌ده راشد تاریخنده ایلك دفعه طلومبه استعمالی قیدینه آنجق ۱۱۳۲ سنه‌سی رمضاننك اوتنجی کونی سلطان سلیمده ظهوره کلن حریقده تصادف ایدلمکده‌در. وقعه نویس راشد افندی بونی :

« کرچك داود نامنده بر شخص ایجاد ایلدیکی طلومبالری یوز اللی قدر نفراتیله اعمال (شیمدیکی طرز افاده‌یه کوره استعمال اوله‌جق) ایتلویله ذکر اولنان طلومبالرك صویی لشار و مناره بویی محله صیچرایوب آتشی تسکین و اطفاده لطف عظیمی معاینه اولندیغندن» طرزنده تعریف ایتمکده‌در. (۱۱۳۳) ده بالق قپانینده وقوعه کلن حریقی تعریف ایدرکن‌ده « قپان عسل جوالیسنده حصیر مخزنلرندن برنده حصیر معالجهٔ رنك رویچون ایقاد اولنان جزئی آتشدن بالخاصه قابلیت سرعت احتراق سببیله مخزنده موجود حصیرلر طوتشوب طشره سرایتی محافظه‌دن غیری حالت ملحوظ اولمامغین در و دروا- زه‌لرندن طلومبه‌جیلر صویی باران کبی یاغدیرمغه باشلیوب لله‌الحمد خارجدن برمحله سرایت ایتمدین منطفی اولمغین جوارنده اولان اهل اسلام آسودهٔ اندوه و آلام اولدی» دیمکده‌در(۱)

کتابهٔ سنك مزارده ذکر ایدیلن طوپخانه حریقنه واو حریقده طلومبه استعماله دائر راشد تاریخنده بر قید و معلوماته دسترس اولنه‌مامش ایسه‌ده موضوع بحث اولان یانغین طوپخانه سمتنك یانغینی اولمیوب طوپ اعمال ایدیلن طوپخانه بناسنك احتراقیدر.

ینه وقعه‌نویس راشد افندی ۱۱۳۴ سنه‌سی وقوعاتی صره‌سنده طلومبه استعمالندن اول اطفای حریق اصوللرینی ایضاح ایتدکدن صوکره دیبورکه :

« وزیر اعظم فلاطون شعور حضرتلرینك انواع معارف وصنایع اصحابنه کرم و التفاتی مبذول وخصوصا دولت علیه‌نك مهماتنه متعلق لسنه‌لرده اظهار دستمایهٔ اقتدار ایدنلر نظر دقیقه دان اعتداد و اعتبارلرنده مرغوب و مقبول اولدوغن بیلن ارباب معارف عرض مهارت ایتمکه صرف اوقات ومشاهدهٔ انواع مکافات ایتدکلرندن (کرچك داود) نام بر شخص مهتدی ذکر اولنان طلومبه آلتین ترتیب ایدوب حریقلرده مناره بویی محلده اولان آتشی تسکین ایده جکلری عرض وتبیین ایتدکده بالدفعات تجربه‌دن صوکره ذکر اولنان آلتك آتش اطفاسنده دخل عظیمی اولدیغی ظاهر ونمایان اولمغین معاذ الله تعالی حریقلر

(۱) راشد تاریخی ، جلد : ٥ ، صحیفه : ٤٤١

وقوعنده آلات مذکوراعمال اولنمق اوزره مزبور (کرجك داود) ... اقچه وظیفه ایله طلومبه جی باشی و .. نفر کسنه . . . اقچه (۱) وظیفه لرله طلومبه جی تعیین اولنمق استحسان ومزبورلر شهزاده باشنده کی اوطه لر جوارنده واقع عجمی اوطه لرنده اسکان اولنمق فرمان اولندی . واقعا ذکر اولنان طلومبه جیلر احداث وترتیب اولندیغی کوندنبری وقوعبولان حریقلر بعنایة الله تعالی چندان متمادی اولمیوب سهولت اوزره زمان یسیرده منطفی اولدیغندن عبادالله بو خصوص ایجون حضرت شهنشاه انام و صدر أعظم عالی مقامه ازدل وجان و شب وروز دعای خیر ایله رطب اللسان اولدقلری بر وجهله قابل ذکر وبیان دکلدر . حق بیلورکه بو اثر خیرانك قیامته دك نفع وخیری باقی اولوب سبب اولانلر دعای خیرایله مذکور وعندالله والناس سعیلری مشکور اوله جق برامر مبرور اولمشدر . (۲)

کرجك داودك موضوع بحث اولان کتابه سنك مزارنده کی قید عیناً شودر:

درکاه عالی یکیچریلری طولمبه جی باشی سی مرحوم داود کرجك روحیچون فاتحه

اصلنده فرنکستانده اولوب کندویه هدایت و اسلامله بشارت اولوب اون نفر عیال و اولادیله ارزوی اسلام و۱۱۲۸ ده کلوب غلطه ده ساکن و کندوسی جواهرجی مرشان نام فرنك فرنجه الجسنه غمز و اخذ وتسمیم مراد ایدوب ممکن اولمیوب خلاصندن صکره قپودان ابراهیم پاشا ایله حسبی وندیك سفرینه کیدوب عظیم برازلی ووندیك دونمانسنه تیز دستلکی و معرفتیله بیك طقوز یوزالتمش درت پاره توپی (طوپی) جزئی وقتده لشاندن آتوب اوزرینه کلانك دیرکی صینوب و بعض غرق اولوب مهارتی ظاهر وکلوب دین محمدیه مشغول و ترسانه او کنده آفت ایریشوب محترق قلیونه نظر و (طولمبه) ایجاد ایدوب بیك یوز اوتوز تاریخنده توفنك خانه دن ظهور ایدن حریق کیرده طلومبه سی «خلاص اغا قپوسی» اولمقده نفعی و تاریخ مزبورده طوپخانه حریقنده دخی نیجه فائده سی مشاهده اولندقده بیك یوز اوتوز ایکی سنه سنده وزیر ابراهیم پاشا باروئس همایون یوز یکرمی اقچه یومیه ایله کندوبی سر طولمبه جیان درکاه عالی و یومی اون بشر آقچه ایله اللی عدد نفر تعیین و یومی اوتوز اقچه ایله براوطه باشی و یکرمی آلتی اقچه ایله

(۱) راشد تاریخنده نقطه لرله کچیلن یرلرده برقید و معلومات کوریلمیور . هر حالده اورالرده بعض عدد ومقدار ذکری ایجاب ایدردی . استنساخ ایدنلر مورخ بونلره مطلع اولمامش اویله جه یازمش . حالبوکه عدد ومقدار کرجك داودك کتابه سنك مزارندن منقول وشقه ده محرر اولدیغی کبی عاصم تاریخندن اقتباس اولنان فقره ده ده مذکوردر

(۲) راشد تاریخی . جلد ۵ صحیفه ٤٤١

بر چاوش و یکرمی درت اقچه ایله بر چاوش یماقی و یکرمی اقچه ایله بر کاتب و التمش اقچه ایله اوجاغ کتخدالغی وقشلا و بنا نفراتی یوز اللی عدده تکمیل و اورطه‌لرینه اون قیه لحم و التمش بش چیفت نان عزیز یومیه و طقسان اقچه یومیه نوبتجی طعامیه‌سی وتعیین خرطوم و طولمبه ایچون آغالغه یومی قرق اقچه طرقی (ترقی) و نفرندن بری جبه‌جی طولمبه‌جی اغاسی وبری طوپجی طولمبه‌جی آغاسی وبری طوپجی طولمبه‌جی باشی‌سی اولمشدر. یکرمی طقوز اقچه اتمك ایله اوطه باشی چراغ اولمشدر . ١١٤٦ . . » (١)

وقعه‌نویس اسماعیل عاصم افندی‌نك طلومبه‌نك استعمالندن اول اطفای حریق اصوللرینه و کرجك داودك اختراعنه ، بالخاصه طلومبه‌جی اوجاغی تشکیلاتنه دائر ویردیکی ایضاحات شایان دقت اولدیغندن بونك‌ده بو میانده بولاندیرلمسی مناسب کورلمشدر :

ذکر احوال کرجك داود و سبب ظهور طلومبه‌جیان

دار الملك استانبولك ابنیهٔ مطبوعه‌سی اخشابدن مصنوعه اولدیغندن غیری اکثر مواضعك زقاقلری مانند فو اصل ابیات و اما کن و مسا کنك بربرلرینه شدت اتصالندن ماعدا طبقات رفیعه‌لری همسر کنکرهٔ سموات اولمغله العیاذ بالله تعالی بر محلده حریق ظهوری قریب و بعید اهالئ شهری بی‌شعور ایدوب آتش زبانه کش اولدیغی محلك اقتضاسنه کوره جوانب و اطرافنده اولان منازل و دکاکینك هدم و اعدامندن غیری وجهله اطفاءی امکان پذیر اولمامغله بقضاءالله تعالی ظهور ایدن حریقلرك اکثرنده نیجه خانه‌لر منهدم

---

(١) اسلافدن هیچ بر کیمسه حقنده یاپیلمیان بر قدرشناسلق مهتدی داود اغادن دریغ ایدلمه‌مشدر . بو ذاتك صنوزت اهتداسی و موفقیاتی و طولمبه‌جیلغی لحدینك باش طاشیله صندوقه طاشنك ایکی جبهه‌سنه تحریر و حك ایدلمش و طاش ایله صندوقه و بالخاصه سرپوش یاغلی بویا ایله بویانمشدر . داود اغانك یاننده اخلافندن و اول زمانك اطفائیه ضابطان وچاوشانندن بعضیلرینك مزارلری ده واردر .

مزار خاصکی لساخسته خانه‌سنك هر بنه مصادف قپوسنك قارشوسنده و اطرافی آچیق واسع بر عرصه‌نك کوشه‌سنده‌در . شایان شکراندرکه اوراده چوجقلر اویناه‌قده اولدیغی حالده مزار طاشلری شیمدی‌یه قدر امثالی کبی تخریب ایدلمه‌مشدر . رجال متأخره‌دن بوستان اسکله‌سنده عمارت حولیسنده مدفون (رسالهٔ اخلاق) مؤلفی رفعت پاشا ایله سلطان محمود تربه‌سی خطیره‌سنده مدفون طوپخانه مشیری داماد شهریاری احمد فتحی پاشانك ترجمهٔ حالی‌ده بوطرزده صندوقه‌نك اطراف اربعه‌سنه یازدیرلمشدر . احمد فتحی پاشا معروف بر ذات اولدیغی و ترجمهٔ حالی شو صورتله وفاتندن صکره طاشه حك ایدلمش بولندیغی حالده غریبدرکه مشار الیهك نه سجل عثمانیده نه ده قاموس الاعلامده اسمنه و ترجمهٔ حالنه تصادف ایدیله‌مامکدر .

و ویران ونیجه کاشانه‌لر سوزان وفروزان اولمق عادت دیار ونیجه دودمان زاده‌لرك بوداهیهٔ دهیا سببیله بر قاچ ساعت مددنده کول او کسوزی اولدقلری بدیدار ایکن ذکر اولنان طلومبه‌لر ایجاد و حین اقتضاده اعمال ایچون نفرات ترتیب و اعداد اولندیغی زماندن برو الحق واقع اولان حریقلرك یاملی آلچق اولوب اکثری ظهور ایتدیکی محلده منطفی و نیجه‌سنك شر وضرری ضروری جوارنده اولان برقاچ خانه‌یه سرایت ایله منتفی اولمغله بوحسنه‌نك شکرنده پیر وجوان و فقیر و کامران یکدل وهمزبان اولمشلردر .

مزبور طلومبه‌لرك دولت علیه‌ده حدوث و ظهورینه بادی کرجك داود آغا نام مردمهتدی اولوب مزبور فی‌الاصل فرانسه‌لی ایکن فلمنك دیارینه رحلت وبراز ایام آنده اقامت ایتدکدن صوکره دین اسلامه میل و محبت و اون نفر اهل وعیالیله یکرمی سکز تاریخنده کلوب غلطه‌ده اقامت ایدوب قندیه والیسی ایکن وفات ایدن وزیر ابراهیم پاشانك قپودانلغنده دونمای همایون ایله روان و وندیك دونماسیله مقابله و مقاتله‌ده چابك وچالاك طوپ اندازلغی ونشانه زنلکی سببیله وزیر مشارالیه طرفندن مظهر التفات واحسان اولوب عودتدن صکره اوغلی و عیالی ایله شرفیاب اسلام و (کرجك داود) اسمیله معروف نام اولمشدی .

مزبور نیجه صنعتده ماهر و دقت فکر وخیال سببیله نادیده شیئلر اختراعنه قادر اولمغله سهولتله اطفای حریق ایچون مزبور طلومبه‌یی ایجاد و خود بخود ظهور ایدن حریقلره وارروب خصوصا طوبخانه احتراقنده طولمبه ایله آتشك اطفاسنه عظیم امداد ایلدیکی منظور نظر صدر اعالی پرور اولیجق یکیچری اوجاغنك غلمان عجمی‌یه یماق اولمق اوزره طلومبه‌جی اوجاغی وضع اولنمق ایچون رکاب همایون سلطانی‌یه عرض بیوردقلرنده مساعدهٔ همایون ارزانی بیوریلوب ١١٣٢ سنه‌سنده مزبور داود اغا یومی یوز یکرمی آقچه وظیفه ایله آغا و یومی التمش آقچه ایله بر کتخدا و یکرمی اقچه ایله بر کاتب و یکرمی التی اقچه‌ایله بر چاوش یماغی و اوتوز اقچه‌ایله بر اوطه باشی و اون بش اقچه ایله اللی نفر طلومبه‌جی وکیجه‌لرده نوبتچیلرینك طعامیه‌لری وسقالرینك کسوهٔ مخصوصه‌لری وبخشیشلری و نفراتك نحاسدن مصنوع کلاهلری تعمیری ایچون طقسان اقچه تعیین اولنمشدی .
فی‌الحقیقه مرقوم طلومبه‌جیلرك اطفای حریقده بالدفعات ید طولالری عیان باخصوص مزبور داود اغانك بعد زمان اختراع ایلدیکی خرطوملر ایله صونی قربهٔ سمادن غیری ایله القای قطرهٔ آب ممکن اولمیان مرتفع محلره ایصال ایتدیکی نمایان اولوب لکن مزبور

خرطوملری اعماله بر مقدار نفرات دخی ضم اولنمق الزم اولمغله التمش درت نفر دخی ضم و خرطوملر مصرفی ایچون طلومبه‌جی باشی آغایه قرق‌اقچه ترقی احسان و نفرات ایچون یومیه اوتز وقیه لحم و یتمش بش چفت فدوله تعیین بیورلدی. (۱)

حدیقة الجوامعده شهزاده باشـنده قپامه‌جیلر چارشوسی (شـمدیکی دیرکلر اره‌سی) ارقه‌سنده کائن عجمی اوغلانلر قیشله‌سی مسجدندن بحث ایدیلیرکن: «الصالنده یکیچری اوجاغنك فدوله فرونی و مقابلنده طلومبه‌جیلر کارخانه‌سی و قیشله‌سی واردر. بونلر سلطان احمد ثالثك وقفیدر. نفراتی سریقلرده باشـلرینه قلابلی طاس کیرلر. و اوزرنده تفرك قاچنجیسی اولدیغی رقمله یازلمشدر.» دنیلمسی هم وقعه نویسلوك افاده‌سنی تأیید هم‌ده طلومبه‌جیلرك مقرینی ارائه ایتمکده‌در.

کرچك داودك ایلك اعمال و استعمال ایلدیکی طلومبه غایت بطال و شیمدیکی طلومبه‌لردن پك فرقلی اولدیغی‌ده شبهه‌سزدر. (چارداق) تعبیر اولنان اقسام علویه‌سی یوز یکرمی کیلودن فضله اغیرلقده معدنی بورولردن متشکل اولدیغی ایچون بالآخره ترك ایدیله‌رك دها بسیط و خفیف شکلی اعمال ایدلمکه باشلانمشـدر. کرچك داودك طلومبه‌سـنه (دیدون) وانك شکل معدلی اولان شیمدیکی طلومبه‌لره (دیدون بوزمه‌سی) دنیلمکده‌در.

بناءً علیه الیوم طلومبه دنیلن آلت؛ عادی بر ایمه ـ باصمه ماکنه‌سندن عبارتدر. بو آلت اوستی آچیق بر صندیق درونـنه یرلشدیرلمش. بو صندیغه درت صیریق طاقلمش، یرله تماسنی منع ایتمك ایچونده درت کوشه‌سنه «طیرناق» دنیلن قابارته‌لر قونمشدر. ما کنه‌سنك «چارداق» قسمی ایله «تپه‌لك»ی، «دوه بوینی» دیدکلری خورطوم طاقیلان آغزی میدانده. فقط صو آلوب ویرن خزینه‌سی کورونمز بر حالده‌در. صندیغك درت طرفی بویالی اولوب اوزرنده بعض رسملرده واردر.

هر یکیکك بر قسم خلقجه خوش کورلمیه‌رك تنقید ایدلمسی بالخاصـه بزم مملکتمزده عادت اولدیغندن طلومبه‌نك حین احداثنده قره‌قوللردن بریسنده بر طلومبه‌نك یادرونه سیغاره آتلمق صورتیله یاخود بشقه برسببله طوتشه‌رق یانوب قره‌قول بناسی‌ده یاقمسی طفای حریق التی اولان طلومبه حقنده دیدی قودی‌یی موجب اولمش و برشاعر بومسئله‌یی شو صورتله قید ایتمشدر:

(۱) کوچك چاپی زاده عاصم تاریخی صحیفه ۲۵۵

جون آلت اطفای حریق ایدی طلومبه
قوللق نفری آکا خادم اوله‌جقدی
اولور اوله‌جق چاره ندر حکم قضایه
قوللقده طلومبه طوتشوب قوللغی یاقدی

۱۱۳۰ سنه‌سندن اعتباراً استعمال ایدلمکه باشلانیلان طلومبه‌و طلومبه‌جیلرك یکیچریلکك لغوی تاریخی اولان ۱۲۴۱ سنه‌سنه قدر کذران ایدن ۱۱۰ سنه ظرفنده اساسلی بر ترقی‌یه و واسع بر تشکیلاته مظهر اولوب اولمدیغی حقنده بر کونا قید ومعلوماته دسترس اولنه‌مامشدر. انجق ۹ ذی القعده ۱۲۴۱ تاریخنده یکیچری اوجاغی طاغیدلدیغی صره‌ده طلومبه‌جی اوجاغی‌ده یکیچریلر میاننده بولندقلری ایچون لغو ایدلمش ایدی. حالبوکه لغودن قرق سکز کون صکره وسنهٔ مرقومه‌ده ذی الحجه‌سنك یکرمی یدنجی کونی خواجه پاشا حریقی ظهوره کلمکله طلومبه‌جیلغك یکیدن تشکیل و احیاسنه لزوم و مجبوریت کورلمشدر.

کیفیت احداث دیوان همایونك «قانوننامهٔ عسکری» دفترنده شو صورتله مقیددر:

طلومبه‌جی باشیلق ایله طلومبه‌جی نفراتنك کلیاً منع و الغاسیله طلومبه‌جی باشی قوناغنده موجود اولان حریق طلومبه‌لری کافهٔ لوازماتیله باب‌سر عسکری‌یه نقل و بر محل تخصیص برله وضع اولنه‌رق شیمدی‌یه دکین باب سر عسکریده بولنان عساکر منصوره‌دن نوبتجی بولنان یوزباشیلر معرفتلریله باقدیرلمقده و اقتضا ایدن تعمیرلری دخی استخدام اولنمقده اولان چلنکیر وخورطوجی معرفتلریله تعمیر وتنظیم ایتدیرلمکده ایسه‌ده بر ترتیب علی الدوام بر محلده اقامت ایتمیوب بر حرکت اوزره اولدقلرندن مقدم ویریلان یوزباشی براغوب کیدوب آخرینه حواله اولنه‌رق اول دخی بر مدت باقوب آنك دخی کذلك مأموریتی وقوعنده کیتمسی تقریبیله اکثری طلومبه‌لر لایقیله باقیله‌مدیغندن تلفات وقوعی درکار و آستانهٔ سعادت و اسکدار وبوغاز ایچنده کائن عساکر منصوره قره‌قولخانه‌لرنده وبوغاز مذکور قلعه‌وطابیه‌لرنده اولان طلومبه‌لرك کافهٔ لوازماتنه لایقیله باقیله‌رق دائما حاضر بولنمسی اسبابنك استحصالی مناسب آدملر تعیینه متوقف ایدوکی بدیدار اولدیغندن بو دفعه بوقلمه تقریبیله عساکر منصوره ضابطلرندن اخراج اولنان اختیارلرندن ایکی نفر انتخاب وبلامسند یوز اللیشر غروش ماهیه ویومیه بر جیفت نان ویارمشر وقیه لحم تعییناتی اعطا اولنه‌رق ذکر اولنان طلومبه‌لرك علی الدوام تعمیرلری خصوصنده استخدام اولنمق اوزره مأمور قلنمق و یکرمیشر غروش ماهیه ایله ذیللردن ایکی نفر چلنکیر وایکی نفر خورطوجی

دخی معیتلرنده استخدام برله بونلر بر وجه مناوبه‌ده کز اولنان محللری کزوب موجود
اولان حریق طلومبه‌لرینه باقوب کوزتمك و اقتضا ایدن تعمیر و نقصانلرینی کلوب باب
سرعسکری‌یه افاده ایتمك ودیکرلری لیل ونهار باب سرعسکریده اکلنمك ومعاذالله تعالی
حریق وقوعنده جمله‌سی اول محله کیتمك و لوازمات و تفرعات سائره‌لرینی کوزه‌دوب
تلفدن وقایه‌سندن ماعدا حاضر و آماده بولنمق وبونلرده قصور وارتکابه رغبت وخدمتلرنده
تکاسل ورخاوت صورتلری رونما اولور ایسه درعقب تبدیل برله یرلرینه آخرلری انتخاب
وتعیین قلنمق و بوندن بویله موجود اولان طلومبه‌لردن اسکیه‌رك مجدداً انشاسی و یاخود
کلیتلو تعمیری لازم کلدکده علم وخبره تطبیقاً اقتضاسی اجرا اولنمق اوزره تنظیمی خصوصی
عساکر منصوره سرعسکری عطوفتلو خسرو ومحمد پاشا حضرتلریله ناظری محمد امین سید افندی
طرفلرندن بالاشتراك تقریر تقدیمیله افاده وانها اولنمش و قیود لازمه‌سی اخراج اولنه‌رق
خصوص مزبورك اول وجهله تنظیمی ارادهٔ سنیه‌یه متوقف ایدوکی سعادتلو دفتردار
افندی جانبندن دخی با تقریر افاده قلنمش اولمقدن ناشی تقریر مذکور سرخ اشارتیله
خاکپای همایون شاهانه‌یه لدی العرض واقعا بو طلومبه‌لرك خصوص مأموری اولمدقجه
لایقیله کوزه‌دیله‌میه‌جکی درکار واشکار اولمغله طبق مشارالیهمانك انها واشعارلری وجهله
تنظیم و اجرا اولنمسی مضموننده مبارك خط شریف شوکت ردیف پادشاهی شرف
ریز صدور بیورلمش اولمغله منطوق منیفی اوزره خصوص مزبور دیوان همایونده مقید
اولان عساکر منصوره قانونتامه‌سنه ذیل اولنه‌رق باش محاسبه وعساکر منصوره روزنامه‌جه‌سی
طرفلرینه علم وخبرلری اعطا اولنمق اوزره ١٠ ص ١٢٤٣ تاریخلی صادر اولان فرمان
عالی موجبنجه قلم مزبورده مقید قانونتامهٔ همایونه ذیل اولنه‌رق سرعسکر مشار وناظر
مومالیهما طرفلرینه علم و خبرلر اعطا اولنمغین باش محاسبه‌یه دخی علم وخبر اولمق اوزره
اشبو صورت ویرلدی .

١٢٤٣ ده احیا اولنان طلومبه‌جی اوجاغی ویاخود طابوری مرور زمانله براز دها
تکامل وترقی ایتدی ایسه‌ده بو ترقی وتکامل عسکرك البسه‌سنی وبرازده طرز تعلیملرینی
دکیشدیرمکدن بشقه بر شی دکلدی .

تنظیمات خیریه‌دن صوکره استانبولده بر خیلی نظارت و دوائر رسمیه تشکیل ،
١٢٦٣ ده ضبطیه مشیریتی احداث و ١٢٨٥ ده دوائر بلدیه کشاد اولندیغی زمان اطفای
حریق مسئله‌سی یالکز جهت عسکریه‌نك الده بولنمیوب ضبطیه مشیریتی ایله شهرامانتی

ودوائر بلدیه مرکزلرنده برر طلومبه بولندیرلمسی وبو طلومبه‌یی اداره‌ایچون اوداثره‌نك جسامتنه کوره اون ، اون بشدن یوزه قدر نفرات استخدام ایدلمسی اصول اتخاذ اولندیغی کبی اهالئ محلات دخی کندی محله‌لرنده بررطلومبه بولندیرمقده وبوطلومبه‌لری محله دلیقانلیلری سوق و اداره ایتمکده ایدی . اکثریتله چارشوده و بازارده حماللق ، رنجبرلك کبی خدماتله اشتغال ایدن دوائر رسمیه و بلدیه طلومبه‌جیلرینه طرف حکومت و بلدیه‌دن آنجق یانه‌جق بر یر ، کونده بر جفت تعیین و سنه‌ده بر قات البسه ویریلوب برده کندیلرندن دیکر اصناف کبی رخصت ویا تذکره رسمی آلنمازدی . بوامتیازی حائز اولان طلومبه‌جیلر حریقك اعلانی آننده هرنه ایشده ایسه درحال ترك ایدر ومنسوب اولدیغی طلومبه‌نك بولندیغی محلده اثبات وجود ایلردی .

محلات طلومبه‌لرینك اطفای حریقدن زیاده ایقاع شورش وارتکاب سرقت ایلدکلری کورلمسی اوزرینه وقت وقت اتخاذ اولنان قرارلر موجبنجه بونلرك انجق محله‌لرنده وباقینلرنده‌کی یانغینلردن ماعداسنه کیتملری دفعاتله منع اولنمش ایسه‌ده بوکاهیچ بر زمان موفقیت حصوله کله‌مامشدر .

مع مافیه استانبولده نفوس چوغالدقجه و مساکن تکثر ایتدکجه عصرلردن بری اکسیك اولمایان حریق دها کثیرالوقوع اولمغه باشلادی وبوحال طلومبه‌جیلرك اصلاحی یاخود ممالك سائره مثللو اطفای حریق خصوصنده دها عصری بر تشکیلات اجراسی خصوصنده حکومتك نظردقتنی جلب ایلمشدر .

سلطان عبدالعزیز خانك حسب الطبع حریقدن فوق‌العاده توحش ایتمسی‌ده اصلاحات وتجدداتك تسریعنه سبب اولمشدر . حتی بشکطاش طرفلری کاملاً اخشاب اولدیغی ایچون صیق صیق حریق وقوعه کلمسی برکون طوله‌باغچه سرای همایوننك‌ده طعمهٔ لهیب اوله‌جغی فکر شاهانه‌لرینه کتیردیکی ایچون بشکطاش وکوی ایچی طرفندن کله‌جك بر حریق تهلکه‌سنه مانع اولمق اوزره الیوم موجود اولان عقارتلری آز مدت ظرفنده انشا ایتدیرمش و والده چشمه‌سی ایله ویشنه زاده و ماچقه طرفلرنده‌کی املاکی‌ده بیدربی استملاك ایده‌رك عقارتلرك او جهتلره طوغری توسیعنی و طوله باغچه‌یه ناظر تپه‌جکده بر جامع شریف انشاسی آرزو بیوروب توسیعات وانشا آتنده باشلانمش ایسه‌ده اکماله مدت سلطنت وعمر شاهانه‌لری مساعد اولمامشدر .

١٢٨٧ تاریخنده بك اوغلنده جسیم بر حریق ظهور ایده‌رك اکثری سیفورطه‌لی

اولان املاککك محترق اولمسی یوزندن سیغورطه قومپانیه‌لری املاک صاحبلرینه ۳۰۰ بیك لیرا راده‌سنده تأدیاتده بولندقدن صوکره مقبوضلرینی اوزمان داخلیه ناظری بولنان شروانی زاده رشدی پاشایه ابراز ایله استانبولده وسائط اطفائیه‌نك استکمالنی استدعا ایتمشلردر .

داخلیه نظارتی بومراجعت و استدعایی نظر اعتباره آلوب آوروپادن اصول اطفائیه‌یه متعلق نظاماتی جلب ایله ترجمه ایتدیردکده مجارستانده‌کی اطفائیه تشکیلاتنی هپسنه مرجح بوله‌رق شورای دولته تنظیم ایتدیردیکی نظامنامه واسباب موجبه مضبطه‌سنی ذات شاهانه‌یه تقدیم ایله اراده‌سنی استحصال ایتمش و اطفائیه تشکیلاتنه نظارت ایتمك اوزره (قونت سه‌چینی) اسمنده مجارستاندن برده معلم ضابط جلب اولنمشدر .

۲٦ ایلول ۱۲۹۰ تاریخلی اولان بو نظامنامه‌یه نظراً درت طابور اولمق و بری استانبول جهتنده تشکیل ایدلمك اوزره بر اطفائیه آلایی احداث اولندیغی کبی مؤخراً برده بحریه اطفائیه طابوری تأسیس اولنمشدر .

اطفائیه تشکیلاتی نظامنامه‌سنك اسباب موجبه‌سنی کوسترن مجلس وکلا مضبطه‌سی شایان دقت معلوماتی احتوا ایتمکله بروجه زیر درج ایدلمشدر :

معلوم حقایق ملزوم عالی بیورلدیغی وجهله دارالسلطنة العلیه‌ده وقوعبولمقده اولان حریقلردن بعضیسنك کسب امتداد وجسامت ایتمسی اسباب وادوات اطفائیه‌نك لزوم واحتیاج حقیقی درجه‌سنده بولنمدیغندن نشأت ایدوب بونقصانك اکمالی و امنیت ملکیه و مالیهٔ اهالینك شو یوزدن دخی استحصالی متحتم ذمت حکومت اولدیغی مسلماتدن بولندیغندن بوندن درت سنه اول مخصوصاً تشکیل ایدلمش اولان قومیسیونك اولبابده ایجاب حال ومصلحتی بالاطراف تأمل و تدقیق برله ترتیب و تنظیم ایلدیکی نظامنامه‌نك شیمدی‌یه دکین موقع فعل واجرایه قونمامسی مقصد مزبوره دها مصرف وکلفتسز صورتده طریق وصول آرامقدن نشأت ایلمش ایسه‌ده جناب حق ایام عمر وعافیت شاهانه‌لرینی نجوم سما ومخلوقات ارض ومادن ازید وفراوان بیورسون سکنهٔ پایتخت ملوکانه‌لرینك کل حین و آن ما ملك و سامانلرینك معرضهٔ آتش ضرر افشان ونتیجه‌لرك دخی خاکسترنشین خیبت وخسران اولمسی مراحم شاملهٔ حضرت پادشاهی یه چسبان اولمدیغندن تدابیر اطفائیه‌نك سرعت اتخاذ و اجراسی امر وفرمان اصابت عیان جناب جهانبانی اقتضای جلیلندن بولنمش وواقعا

بو خصوصده ایدیله‌جك مصارف فداكارانق درجه‌سنه قدر كوتورلسه بیله استكثار
اولنه‌میه‌جغی دركار بولندقدن وتدابیر مذكوره‌نك مركز حصوله كتورلمسنك لزوم واهمیتی
آثار فعلیه یعنی اكثر احیانده شعله‌نمای ظهور اولان حریق بلیه‌سیله ثابت و متحقق
اولدقدن ماعدا اوروپانك اكثر مشهور بلدانده وقوع حریق اسباب ظاهریه‌سنك
باشلیجه‌لرینك فقدانیله برابر مكمل و منتظم هیئت اطفائیه موجود ایكن كرهٔ ارضك
الك كوزل نقطه‌سنده بولنان و مقر اورنك خلافت و سلطنت عظمی اولمقله انواع شرف
و مزیته كسب اقتران ایلیان سواد اعظمده اولصورتله بر هیئتك عدم وجودی لایق
وشان عالی‌یه موافق كورونمامش اولمغین سالف الذكر قومیسیونك مقدما قلمه آلمش
اولدیغی مضبطه ایله نظامنامهٔ مزبور بو كره دخی از سرنو انجمن مشورت وكلاده درمیان
اولنمش ومطالعه‌لرندن مستبان اوله‌جغی وجهله محلات و سائره‌یه عائد اولوب الیوم موجود
بولنان طلومبه‌لرك رفته رفته تنظیم و اصلاح اولنمق اوزره بالاتفاق طلومبه وبالطه‌جی اوله‌رق
مجدداً بر آلای تشكیل و درسعادتك درت دائره‌یه تقسیمیله هر دائره‌سنده بر طابور اقامه
ایدیله‌جكی وهر طابور معیتنده مع طاقم اوتوزایكی طلومبه بولنه‌جغی واشبو الایك بر میرالای
قومانداسنه بالتودیع ضابطان سائره‌سیده تنسیق و ترتیب وصور تعلیم و حركاتی و سائر
كونه تفرعاتی دخی تفصیل وتبویب قلندیغی جهتله احكام ومواد مندرجه‌لری صورت مكمله‌ده
ومطلوبه‌ده كورونمش و معاش و تعیینات و البسه بها و مصارف متفرقه اوله‌رق دائمی
مصرفی سنوی اون بر بیك سكز یوز اون سكز كیسه‌یه بالغ اوله‌جغی جدول مرتبدن
معلوم ومتبین اولمش اولمغله زیر حكومت باهرة العدالت پادشاهیده مستریح البال وخوش
حال اولان عباد وبلادك اكمال وسائط و وسائل اصلاح وتأمینلری حقنده دم بدم منظور
عین عالم اولان همم و اقدامات متتابعهٔ شهنشاهی‌یه لاحقهٔ حسنه اولمق وجانب شوكت
جالب جناب ولی نعمته استجلاب دعوات خیریه وظیفهٔ مهمه و مقدسه‌سی ایفا قلنمق
اوزره هیئت مذكوره‌نك ترتیب و تشكیلیله مصرفنك دخی طقسان برسنه‌سی بودجه‌سنه قید
و ادخالی و امر اطفای حریقك مادهٔ اصلیه‌سی اولان صویك تدارکی ایچون مواقع متعددهٔ
معلومه‌ده بولنان حوضلردن صو التقده اولوب حالبوكه بونلرك یالكز جوارینه مدار
اطفا اوله‌رق اوزاغه نفع و فائده‌سی اولمدیغندن و چونكه الای مذكورك استانبوله مخصوص
برنجی طابوری اولجه تشكیل ایدرك دیكرلری اكا توفیقاً و طابور دائره‌لرنجه اقتضا ایدن
تدابیر استانبول قواعدینه تطبیقاً یاپلمق ایجاب ایده‌جكندن بادئ امرده استانبول
جوارنده مواقع مناسبه‌یه لازم كلن وسعت و مقدارده حوضلر اعمالیله جوارینه قویولر

حفر ايتديريله‌رك وبوشه اقمقده اولان آجى صولر دخى بو حوضـلره طوبلاتيله‌رق مياه موجوده‌سنك ضايعمدن وقايه‌ٔ تيمور بوريلر واسطه‌سيله يكديكرينه نقلى كبى بعض صور ممكنه خطر اولنديغى سالف البيان مضبطه مندرجاتندن ايسه‌ده مذكور طابورلردن اول بأول شـكطاش جهتى طابورينك تشكيلى ميانه‌ٔ عاجزانه‌مزده تصـويب ورأس سـنه‌ٔ ماليه ولان مارتك حلولنه آلتى آى مدت اولديغندن سنه‌ٔ مزبوره‌نك ادرا كنه دكين ذكر ولنان طابور مصارفنك و بروجه‌بالا اجراى عمليات و تدارك احضار ادوات ايچون ر دفعه‌لق اولمق و اشبو طابورك تشكلندن اعتبار ايدلمك اوزره كذلك شهر مارته قدر ختيار ايديله‌جك صرفياتك دخى خزينه‌ٔ جليله‌ٔ ماليه‌دن قبول و تسويه‌سى متحداً تذكر تنسيب قلنمش و سـايه‌ٔ محاسنوايه‌ٔ حضرت ملكداريده بر طرفدن اسـباب اطفائيه‌نك هيه و اكمالى و ديكر جانبدنده طرق و ابنيه‌ٔ شهرك كسب وسعت وانتظام ايلمسى ايله حريقلرك وكى النمسى الطـاف عميمه‌ٔ سبحانيه‌دن مأمول ومتوقع بولنمش اولديغى محـاط علم عالى يورلدقده قاطبه‌ٔ احوالده اراده وفرمان حضرت ولى الامر افندمزكدر ٢١ رجب ١٢٩١

السيد احمد	عبدالكريم نافذ	رضا	يوسف كامل	حسن فهمى	حسين عونى
السيد احمد كمال	ابراهيم ادهم	صفوت	محمد عاكف	احمد جودت	
السيد اسعدالله	السيد عبدالله غالب	احمد	حسنى	محمد قبولى	

نظامنامه‌نك بالكنز يكرمى سـكزنجى بندى شهر امانتنه متعلق خصوصاتدن باحث ولمغله اوراجه‌ده معلومات حاصل اولمق قيديله ٢٦ ايلول ١٢٩٠ تاريخلى تذكره‌ٔ ساميه يله امانته تبليغ ايدلمشدركه ماده‌ٔ مذكوره شودر :

آلاى مذكور آلات وادوات موجوده‌سنى تعلم وتدرس ايده‌جكى فنون وقواعد موضـوعه‌يه تطبيقاً حسن اسـتعمال ايلديكى حالده بلطفه تعالى پك بيوك يانغينلرده بيله آتشك سرعت اطفاسى امرنده كوسـتره‌جكى حسن تأثير بديهى ايسه‌ده بونك برنجى درجه‌ده ميدانه قويه‌جغى احتياج درجه‌ٔ كفايه‌ده صويك وجودى ماده‌سى اولوب اكرچه درسعادتده صوجه پك قلت يوغيسه‌ده (١) نه‌چاره‌كه ايسته‌نيلن وقت و محلده مقدار كافى بولنه‌مامقده ايدوكنه والاى مذكورك حاوى اوله‌جغى درت طابور دفعةً تشكيل اولنميوب اول امرده استانبول دائره‌سنده بولنه‌جق برنجى طابورى تشكيل و كافه‌ٔ لوازماتى اتمام وتكميل ايدلدكدن صوكره سائر طابورلرك دخى بالتدريج كشاديله هر بر تفرعاتك اكمالى

(١) درسعادتده صوجه پك قلت يوغيسه‌ده تعبيرى زائده كليدر ؟

لازم کله جکنه بناءً استانبول دائره‌سیچون صوجه اتخاذی ایجاب ایدن بعض تدابیر احتیا-
طکارانه‌نك بیانه ابتدار اولنور شویله که :

استانبول جهتنك احتیاطی اولمق اوزره بعض ابنیهٔ میریه‌دن بشقه شهزاده ، سلیمانیه ، سلطان بایزید ، لاله‌لی ، نورعثمانیه ، سلطان احمد جوامع شریفه‌لریله بعض کلیسالر ایچنده حوضلر وارایسه‌ده [١] دائره‌نك جسامتنه کوره هر برمحله‌نك بونلردن استفاده ایتمسی غیرقابل ایدوکندن بونلره علاوه اولمق اوزره صارمشق ، قاره کمرك ، چهارشنبه ، حیدر ، تحت القلعه جوارنده حصرجیلر ، قنطارجیلر ، خواجه پاشا ، جراح پاشا ، قوجه مصطفی پاشا ، کدك پاشا صقوللی محمد پاشا ، باروتخانه یوقوشی واحمدیه مواقعنده دخی مناسب یرلره باشلیجه بویوك بر حوض انشاسی لازمه‌دن کورینور . مذکور حوضلر یاپیلدیغی حالده الده خیلیجه صو بولنور ایسه‌ده اوزاق محللرده ظهور ایدن حریق اثناسنده آنلردن صو نقلی اضاعهٔ وقتی و حین لزومنده یتیشه‌مامسی موجب اوله‌جقندن ممکن مرتبه هر محله‌ده صو بولنمق اوزره مذکور بیوك حوضلرك جوارنده الچق اولان محللره دخی اشاغیده ذکر اوله‌جق حوضلر جسامتنده کوچوك حوضلر واسطوانی الشکل مرمردن چشمه اغزلری یاپیله‌رق بونلرك صولرینك ممکن اولان یرلرده بر کوچك دمیر بوری واسطه‌سیله بویوك حوضلردن جلب و جریان ایتدیرلمسی و بونلردن ماعدا محلاتده بولنان هر بر چشمه‌نك صو یالاغنك یاننه سطح فوقانیسی زمین ایله برابر اوله‌رق ایکی مترو عرضنده و اوچ مترو طولنده و ایکی مترو درینلکنده خالص خرجله قوی ومتین اولمق اوزره بر صهریج یاپیله‌رق زمین ایله برابر بولنه‌جق کمرینك اوزرنده التمش سانتیمترو قطرنده دمیر قپاقلی برقپاق براقیله‌رق چشمه‌نك صوینی بونك یانندن مناسب وجهله صهریج درونه جریان ایتدیرلمسی و فضله‌سی اولور ایسه دیکر طرفنده بولنان موصلغندن خارجه صالیویرلمسی لازمدر . اقارچشمه‌لرك صولری بیهوده یره جریان ایتمکده بولندیغندن بو مقوله چشمه‌لرك

---

[١] موضوع بحث اولان حوضلرك تاریخ انشالری پك اسکی دکلدر . جودت تاریخنده ١٢٠٩ سنه‌سی وقایعندن بحث اولنورکن : « بواوانده موقع اجرایه قونیلان مواد خیریه‌دن بریسی دخی بودرکه استانبولده حریق وقوعنده صوبك بعض محللرده قلتی حسبیله طلومبه‌لرك لایقیله اعمالی ممکن اوله‌مدیغندن اطفاسنده عسرت چکلمکده اولمسیله بایزید ، سلیمانیه ، عثمانیه ولاله‌لی جامعلریله باغچه قپوسنده واقع والده جامعی حولیلرنده صوایله مملو طورمق اوزره بربر حوض انشا ایتدیرلمشدی . » دنیلمکده‌در . اطفائیه نظامنامه‌سنده یکیدن محال معینه‌ده انشاسنه لزوم کوستریلن حوضلرك انشاسنه موفقیت حاصل اوله‌مدیغی الآن آثارینه تصادف ایدلمه‌مسیله ثابتدر .

سالف الذکر صهریج ایچنه و بعده فضله موصلقندن خارجه جریان ایده‌جك صولری ضایع ایدلمیوب ممکن اولان محللرده جوارنده بولنان محلاته بر بوری ایله نقل ایدیله‌رك اورالرده دخی خصوصاً یاپیله‌جق صهریج درونی طولدیرمق اقتضا ایدر .

انهانی صاحبلری طرفندن تسویه قلنمق اوزره باجمله بیوك خانلرك درونلرینه برر حوض ایله هر بر میخانه‌نك قپوسی یاننده مناسب اولان محللرده اغزی قپالو و اشاغیسنده ویریله‌جك اولچوده ویده‌لی بر اغزلق بولنمق اوزره برر بویوك شراب فوچیسی قونوب بونلر دائما صو ایله مملو بولنه‌جقدر .

هر بر حمامك صو خزینه‌سندن خارجنه صاحبلری طرفندن برر کلیدلی موصلق طاقدیریلوب مفتاحندن بری جوارنده بولنان احتیاط پوسته‌سنه و دیکری دخی دائما کلخانجیسی والحاصل رزوشب حمامده موجود اوله‌جق بر ادمك نزدنده بولنه‌رق لدی الحاجه مذکور موصلقدن سقالره صو ویریله‌جکدر . شو اصول اوزره محلاتك هر برنده صو بولنمش اولوب خدا نکرده بر محلده یانغین ظهورنده همان اورالرده بولنان صهریج وچشمه‌لرك کلیدلری آچلدقدن صوکره هر بلوکده بولنه‌جق ال طلومبه‌لری مذکور صهریجلره کوندریله‌رك لزوم کورونن صویك آلنمسی و محلی یوکسك اولان حوض و چشمه و فوچیلر بولندیغی ویانغین یری دخی پك اوزاق اولمدیغی حالده طرفینی ویده‌لی کوچوك خرطوملر بربرلرینه اکله‌نه‌رك وبر اوجی مذکور چشمه و حوض و فوچیلرك اغزلرینه ودیکر اوجی طلومبه‌نك صو اغنه قونیله‌رق موصلقلری آچلدقده صویك بالسهوله طلومبه‌لره کیره‌جکی وسائر یرلردن دخی کرك بو صورتله ، کرك سقالر واسطه‌سیله صو کتورلدیکی تقدیرده یانغین محلنده مع زیاده صو بولنه‌جغی درکاردر .

اطفائیه تشکیلاتی نظامنامه‌سنك اشبو بندینك برقیمت و اهمیتی اولدیغی ایچون درج ایدلمشدر . محضا ترقوس صوینك استانبوله اساله‌سندن اول واطفائیه‌نك حین تشکیلنده صو تدارکی خصوصنده نه کبی تدابیره توسل ایدلمش اولدیغنی کوسترمك مقصدیله درج ایدلمشدر .

١٠ تموز ١٣٢٤ انقلابنه قدر بو طابورلر باشلیجه باب سرعسکری ، تقسیم ، ترسانه ، سلیمیه کبی عسکری قشله‌لرنده طوپلو بر حالده بولندیرلمش ایکن بعد الانقلاب افرادی درسعادت و بلاد ثلثه‌نك بعض نقاطنده‌کی قره‌قولخانه‌لره بالتقسیم دها فائده‌لی بر حاله کتیرلمش و وسائط اطفائیه‌ده قسماً شهر امانتنك همتیله خیلی تشکیلات وجوده کتورلمش ومثلا عسکرك یورولمدن محل حریقه یتیشه‌بیلمسی ایچون نقلیه اوطوموبیللری ، موتورلر ، طلومبه‌لر مبایعه اولنمش ایسه‌ده بالقان حربنك ظهوری اوزرینه اطفائیه الایلرینك قسماً حربه سوقنه مجبوریت

کورلمش وحرب عمومی وقوعنده‌ده الای بسبتون طاغیله‌رق هرقره قولده بش اون نفردن وبر ایکی ضابطدن بشقه کیمسه قالمامشدر .

اطفائیه طابورلری صفت عسکریه‌یی حائز ایسه‌لرده حقیقت حالده بونلر عسکر کسوه‌سنده بر صنف مخصوصدر که صنعت اطفائیه‌ده اثبات رسوخ ایله مکلفدر . بونلرك ضابطلری اکثریتله ایچلرندن یعنی افراد اطفائیه‌دن یتیشدیریلیر . بووجهله کندی اره‌لرنده تکامل حصوله کلیر . بوقسمه هرسنه ضابطانی دکیشدیرمك، مکتبدن چیقان افندیلری بوطابورلره ویرمك مطلوب اولان فائده‌یی حاصل ایتمز. فضله اوله‌رق حربیه‌نك یتشدیردیکی کنج ضابطانی دخی وظیفهٔ اصلیه‌دن تجرید ایتمکله اردویی بونلردن، بونلری سلك عسکریده ترقیدن محروم ایدر .

مشروطیتدن صوکره یاشلی ضابطانك تقاعده سوق ایدلمسی والایك‌ده حربه کوندرلمسی استانبولده اطفائیه تشکیلاتی هیچ منزله‌سنه ایندیرمش وبعدالانقلاب وقوعبولان یانغینلر ساحه‌سنك بوقدر واسع اولمسنده بونك‌ده عظیم تأثیری کورلمشدر .

اوروپا بلده‌لرنده بزده کی طلومبه‌جیلرك اصلاح ایدلمش شکلنده آیریجه ملکیه اطفائیه هیئتلری بولندیغی حالده اماتجه شمدی‌یه قدر طلومبه جیلرك و اطفائیه امورینك اوروپا بلده‌لری درجه‌سنده اصلاحنه موفقیت حصوله کلمامشدر . اساساً اطفا ومنع توسع حریق کیفیتلری وظائف بلدیه‌دن اولدیغی ایچون هرنه‌قدر اطفائیه‌الایلری صفت وکسوهٔ عسکریه‌یی حائز ولابس ایسه‌لرده بو آلایك آلات وادواتی ، ارابه حیواناتی بدلیه یم اعاشه‌سی هرسنه بودجه‌نك مساعده‌سی نسبتنده شهراماتنجه تسویه اولنمقده‌در. حالضرده اماتجه‌سنوی برملیون غروش راده‌سنده بر مصرف اختیار اولنمقده‌در .

استانبولده هرنه زمان بویوك بر یانغین ظهوره کلیرسه اطفائیه تشکیلاتنك اصلاحی ونواقصنك اکمالی ایچون قومیسیونلر انعقاد ایدر، قرارلر ویریلیر. فقط نتیجه پاره‌یه تعلق ایدنجه هیچ برشیئه موفق اولمقسزین قومیسیون طاغیلیر. ۱٦ اغستوس ۱۳۳۷ تاریخنده اسکدارده ظهوره کلن حریقی متعاقب شهر امینی جلال بك افندی‌ده اطفائیه اصلاحات وتشکیلاتیله استغاله باشلایه‌رق متعدد قومیسیونلر عقد ایتدیرمشدی. بوقومیسیونده اطفائیه‌نك امانته ربطی سیغورطه شرکتلرینك اطفای حریق مصارفنه اشتراکی وسائره حقنده بعض مقررات اتخاذ اولنمش ایسه‌ده هنوز نتیجه‌لنمه‌مشدر .

یدنجی فصل

طلومبه‌جیلر ، کوشکلیلر ، حریق قله‌لری ویانغینك صورت اعلانی

استانبول یانغینلرندن و صورت اطفالرندن بحث ایدرکن طلومبه‌جیلر ، کوشکلیلر و قله‌لره وبو میانده مشروطیتدن خصوصیله حرب عمومیدن صوکره بتون بتون دکلسه‌ده کلی صورتده تعدیل ایدلمش اولان یانغینك صورت اعلانه دائر ایضاحات اعطاسی زائد عد ایدیله‌مز . بناءً علیه یدنجی فصل بو جهتلره تخصیص ایدلمشدر .

طلومبه‌جیلر

۱۱۳۲ سنه‌سنده احداث ایدلمش اولان « درکاه عالی طلومبه اوجاغی » یکیچریلکك برشعبه‌سی اولدیغندن اوجاق منسوبلرینك یکیچری اصول ونظاماتنه تابع اولدقلری ایضاحدن مستغنیدر . بورادە موضوع بحث اولان طلومبه‌جیلر یکیچری اوجاغی طلومباجیلرینی تقلیداً بالخاصه ۱۲٤۳ تاریخندن صوکره محلاتده تورەمش اولان طلومبه‌جیلردر .

اسلافمز هرصنف خلق کبی بوطلومبه‌جی صنفنی‌ده برنظامه ربط ایتمشلر وقتیله دوائر دولتك هربرنده (اوجاق) نامیله برر طلومبه‌جی تشکیلاتی یاپلمش اولدیغی مثللو مختلف ملیتلر وازجمله (کلیسا هیئتلری) ده اشتراك ایتدیریله‌رك هر کلیسانك آیریجه برطلومبه طاقمی وجوده کلمشدر .

بو اوچ تشکیلاتك ارچنده‌ده بدایتده (آغا) وصوك زمانلرده (رئیس) نامیله برر (باش) بولنوردی . رئیسك معذرتی حالنده صندیغی اداره ایتمك ایچون ایکنجی بر رئیس دها واردر . محله طلومبه‌لرنده اصل رئیس یانغینه کیتمز طلومبه‌یی ایکنجی رئیس قالدیروب یانغینه کیدر . صندیق سلسلهٔ مراتبی بو ایکی رئیسدن صوکره فنارجی ، بوروجی کوکنجی ، (یانغینه صوصیقان بوروجی‌یه یاردیم ایدن ودوشمه‌سی ایچون بورویی طوتاندر) خرطومجی کبی دها درت مرتبه‌یی حاوی ایدی که بونلر طلومبه‌یی اداره‌دن و (اوشاق) تعبیر ایدیلن و اره‌لرنده یکدیکرینی (اوموزداش) دیه چاغیران افرادده طلومبه‌نك سوق ونقلندن مسئول ایدیلر .

فنارجی ؛ اوکده فنار چکن دکلدر . فنارجی عادتا صندیق طاقمی افرادینك آغاسیدر . فنارجی طاقم آغاسی اولمقله برابر رئیس ثانینك بولنمدیغی زمانلرده صندیغی قالدیرمق صلاحیتنی‌ده حائزدر. (یانغینه کیدرکن اوکده فنارچکن فنارجی ؛ یولك بوزوق وچوقورواولوب اولمادیغنی خبرویرمك وظیفه‌سیله مکلفدر. اثنای راهده سوقاقده ایصلاقلغه تصادف ایدرسه (یالاما وار) وچوقوروبوزوق قالدیرمه راست کلیرسه (آتلامه وار) دیه‌خبر ویریر. وظیفه‌سی آغیر ومهمدر. بالخاصه کیجه‌لری طلومبه‌نك حیات وسلامتی بونك الندەدر.)

طلومبه اوشاقلری (افرادی) آره‌سنده غوغا ظهورنده سوزی ، امری مسموع اولان آنجق (فنارجی) در . رئیسك امری بوبابده او قدر دیکلنمز . بوندن ماعدا فنارجی طلومبه هیئتنك (باش محضر) ی ؛ دیکر اصنافلرده‌کی (چاوش) یاخود (یکیت باشی) پایه‌سنی ده حائزدر .

بو هیئتلرده یعنی دوائر مرکزیه و محلات طلومبه اوجاقلرنده (صفه) ، کلیسا هیئتلرنده (دیوان) نامیله برنوع صلح جزا محکمه‌سی‌ده واردر . بومحکمه‌نك رئیسی ؛ طلومبه‌نك اصل رئیسی اولوب (صفه) ویا (دیوان) ك حال انعقادنده مقام مخصوصنه کلیر . طلومبه اوشاقلری‌ده کلوب قارشوسنده اوطوریرلر . (٧٩)

هرکس طوپلاندقدن صوکره (فنارجی) مظنونی مستصحباً (صفه) یه کله‌رك النده‌کی قیرباجی رئیسك اوکنه براقیر. بعده مظنونك قباحتنی شرح وتعداد ایدردی . بو محکمه‌لرده ایکی نوع جزا ویریلیردی : طمرق ، قیرباج .

طمرق : مظنونك آیاغنه پرانغه اوروب جزاسی قاچ کون تعیین ایدلمش ایسه او قدر کون قغوشده باغلی قالمقدن عبارت ایدی . فقط محکوم طمروغه اورولدقدن بر ایکی ساعت صوکره بریانغین ظهورایدرسه اوزمان پرانغه درحال آچیلیر. محکومده قورتولوب یانغینه قوشاردی .

قیرباج : رئیس قاچ دانه حکم ایدرسه درحال انفاذ و اجرا ایدیلیردی .

---

(٧٩) صفه: « وفاتنفظ ایدیلن کله‌در. یکیچری اصطلاحاتندندر. مجله‌نك ٦١٩ نجی صحیفه‌سنده‌کی حاشیه‌ده بوتعبیر حقنده ایضاحات لازمه ویرلمش وبرصفه تذکره‌سنك صورتی‌ده درج ایدلمشدی . صفه‌نك اصلی معلوم اوله‌مدیغی ایچون (صفره) و (صوبا) صورتنده استعمال ایدلدیکی کورلمکده‌در . تفسیروتأویله حاجت اولمیوب آنجق بوذهابه سبب (صفه) نك قورولمق مصدری استعمالیله (صفه‌قورولدی) یاخود (صوباقوریلیر) کبی جمله‌لرك ایشیدلمکده اولمسیدر . نته‌کیم بو فصلك تحریرنده اثرلرندن استفاده ایتمش اولدیغم احمد راسم بك بو تعبیری (اوروته‌صفره) وعلی رضا بکده (صوبا قوریلیر) طرزنده استعمال ایتمشلردر. حالبوکه طوغریسی عرض ایتدیکم کبی (صفه) در. وتاریخی برتعبیردر.

رئیس ؛ اثنای راهده طاقم دکیشدیرمه امرینی ویریر . اوشاقلرینی یورماغه غیرت ایدر . حتی کوچلی ، قوتلی ایسه کندیسی بیله صندیغه کیرر . فقط صندیغك آرقه‌سنده و آت اوزونده کیدنلر اکثریتی تشکیل ایدر .

یانغینلرده او قورتارمق ایچون صاحب خانه ایله طلومبه هیئتی آره‌سنده بر مقاوله عقد ایدلدیکی معلومدر . سیغورطه قومپانیه‌لری بو بابده فوق‌العاده فعال بولنورلر . یووارلاق بر حساب اولمق اوزره فرض ایده‌لم که صندیق ایکی رئیسلی و یکرمی کشیدن عبارتدر . آلنان پاره‌ده یالکز یکرمی لیرا . یکرمی لیرایی (یکرمی یدی) پای پایارلر . برنجی رئیس ۳ ، ایکنجی رئیس ۲ قنارجی ایله بورووجی کذلك ایکیشر پای آلیرلر . باقیسنی اوشاقلره طاغیدیرلر . بورووجی ، کوکنجی ، قنارجی ایچون او صاحبندن بورووجی بخشیشی نامیله بر پاره آلنور . بعض محله طلومبه‌لرنده پا ، رئیسك تقدیرینه براقلمشدر . رئیس ایسترسه بکندیکنه‌زیاده‌ویره‌بیلیر . صندیق یانغیندن قربان آلیرسه ـ که بو اکثریتله واقعدر ـ اولا حیوانك یانغین یرنده قولاقلرینی کسرلر . بوتقدیرجه قانك برازینی صندیغك آینه تخته‌لرینه وبرازینی‌ده اوك قپوسنه سوررلر . شاید قربان تماماً کسیلیرسه قانی صندیغك ایچنه آقیدیرلر . آرقه‌سندن بر نعره ایله او قانلی صویی باصارلر . عودتده مناسب کوردکاری محلده کسوب طوپلادقلری پاره ایله دها اوته بری آله‌رق ییوب ایچرلر . طلومبه آغاو رئیسلرینك (اوشاق) لر عندنده بویوك اهمیتی واردر . اوائلده یانغین یرنده بر ژاندارمه ویا پولیس کلسه‌ده طلومبه‌یی قالدیرك دیسه قالدیرمازلر . فقط آغا امرویرنجه درحال انفاذ ایدرلردی .

طلومبه‌جیلر یانغینه کیدرکن و کلیر ایکن دونه‌مه‌چ یرلرده ، چیـد محللرنده و بعضاً اهالینك مجتمع بولندیغی غلبه‌لق جاده‌لرده نعره‌لر آتار . نره‌نك طلومبه‌سی اولدیغنی سویلر و بعضاً‌ده بوش یره آتار طوتارلردی . نعره آتمقده : یانغین اثناسنده سوقاقلره‌فیرلامش اولان اهالی‌یی ایقاظ ایده‌رك ازیلوب چیکنه‌نمه‌لرینه محل براقمامق کبی بر مقصد انسانی مندمج اولدیغی کبی جاقا صاتمق مقصدی‌ده واردر . (٨٠)

---

[٨٠] نعره‌لر اون آلتی الف مقداری چکیلان بر (ها‌...ت...ت) دن صوکره «یامان کیدر مملکت قورتارن فلان یرلی» طرزنده‌در . هر سمت طلومبه‌سنك بشقه بشقه نعره‌لری واردر و بونلر آز چوق اوسمتلری ایما ایده‌جك سوزلردن عبارتدر . مثلا قوجه مصطفی پاشا طلومبه‌جیلری : یدی قبه آلتنده هو چکن حضرت سنبللی ، بلدیه طلومبه‌جیلری : جهانه تذکره طاغیتان بلدیه‌لی و قازلی چشمه لیلرده اوراده‌کی سالخخانه‌لره تلمیحاً : کله کسن صالحانه لیلردیرلر و بوسوزلری ایشیدنلر صورروب سؤال ایتمدن نره‌نك طلومبه‌سی اولدیغنی آکلارلردی .

طلومبه‌جیلرك یكدیكریله غوغالرینده اكثریتله واقع اولوردی . هر نه‌دنسه ایكی صندیق بربرینه دشمن اولدیغی بونلر اكثریا قلاغوز ، كوزجی قوللانیرلر . بربرلرینی كوزه‌تلرلر . ایلك یانغینك ظهورنده یانغین یرینه كیدر ویا كلیركن شاید بونلردن بری بر سوقاقدن دیكری‌ده اوته‌كی سوقاقدن ظهور ایده‌رك بربرلرینك اوكنه چیقارلرسه اوزمان كندیسنه كوره‌ن صندیق‌اوكه‌دوشر . اوته‌كی قوغالار . یتیشیرسه‌صندیقلری‌ایندیریرلر . اوسطوربه ، طوقا ، یومروق وصوپایله‌دوكوشورلر . اولری قما ، بیچاق ، طبانجه‌قوللانمازدی . وقتیله بوغوغالر پك مدهش اولوردی .

درت كشی‌یه بر طاقم دینیلیر طلومبه طاقملرینك آیری آیری آدلری واردر . دوائر مركزیه طلومبه‌لرنده ، اوجاق طاقملرنده ، اكثریا برنجی طاقمك آدی (موشلو) در . (رئیس) یاخود (اوشاق) لر دیكر طاقملره دورلو دورلو اسملر ویریرلردی . قره قاجان ، قپودان ، خروات وسائره كبی .

اوجاقلرك یعنی طلومبه هیئتلرینك بعضیلری از جمله غلطه سرای ، ترسانه سلیمیه ، پاشاقپوسی ، چشمه میدانی ، اسكدار وباب ضبطیه اك مشهورلریدر . آلتنجی ، ایكنجی ، واوچنجی دائره طلومبه‌لری‌ده اولدقجه شهرتلی ایدیلر . كلیسا طلومبه‌لری ایچنده‌ده مشهور اولانلری واردی .

١١٣٢ ده دركاه عالی طلومبه‌جیلغی تشكیل اولندیغی صره‌ده یكیچریلك ایلك صفوت وجدیتی چوقدن غائب ایده‌رك ، بالخاصه اوجاغه قید وقبول خصوصنده اسكی انتظام وتقیدات اورته‌دن قالقمش ایدیسه‌ده (كرجك داود) ك اثری اهمیتله تقدیر ایدلمش اولدیغی ایچون بدایتده طلومبه‌جی اوجاغنه اوصاف لازمه‌یی حائز كیمسه‌لرك قید و قبول اولندیغی قویاً ظن ایدیلمكده‌در . شوقدركه هر محله‌ده طلومبه تشكیلاتنه باشلاندیغی زمان بومسلكی بر طاقم سرسریلر ، قوبوقلر وكلخان بكلری یاغماجیلغه وچاپولجیلغه مساعد كوردكلری ایچون همان بنمسه‌مشلر ، بونلره نسبتله موقع اجتماعلری یوكسك اولان بر چوق استانبول كنجلری‌ده طلومبه‌جیلغه هوس ایتمشلردر .

بناءً علیه یاقین زمانلره قدر كنجدیه‌قدر نیچه كبار زاده‌لر یانغین ظهورنده صوبونه‌رق دیزلكله یانغینه قوشارلرایدی . پك چوق قلم افندیلری وبكلری كورلمشدركه دائما پانطالوننك آلتنده طلومبه‌جی دیزلكنی محافظه ایدر و یانغینی طویار طویماز باغلانلسه ماصه باشنده اوطورمازلردی .

طلومبه‌جیلق ، ایفا ایتدیکی خدمت انسانیه طولاییسله غایت مقبول بر مسلك اولمق لازم کلیر ایکن سالکلرینك بوطرزده اولیشی (طلومبه‌جی) تعبیرینی کلخان بکلکی ایله توأم بر حاله کتیرمشدر . (٨١)

٤٩٦ الی ٥٠٦ نجی صحیفه‌لرده ایضاح ایدلدیکی اوزره وقتیله هر صنف اهالینك بر قیافت مخصوصه‌سی موجود اولدیغی کبی طلومبه‌جیلرده کندیلرینه بر قیافت انتخاب ایتمشلردی .

---

(٨١) کلخان بکی تعبیری حقنده ٩٦٤ نجی صحیفه‌ده بعض ایضاحات اعطا ایدلمشدی . اخیراً واقع اولان استطلاعات ایضاحات مذکوره‌نك بردرجه تعدیلنی ایجاب ایتدیرمکده‌در .

استانبول سرسریلرینك ایلك ملجائی کدك پاشا حمامی ایمش . بو حمام ، فتحدن صوکره تورکلر طرفندن انشا ایدیلن ایلك حمامدر . حمامی ایصتمق ایچون درونده آتش یاقیلان وصو ایصیدیلان کلخانلك انشاآت وترتیباتی اطرافنده بر چوق کیمسه‌لر بارینه بیله‌جك برطرزده اولدیغندن یرسز یوردسز برخیلی سرسری بالخاصه قیش اثناسنده بوراده بارینیرلرمش . شو حالده کدك پاشا حمامی ؛ اون برنجی بابده بحث اولنان قدیم مؤسسات خیریه‌دن (تابخانه) لره آز چوق بکزه‌مکده‌در . بالآخره دیکر بعض حماملرك کلخانلری‌ده سرسریلره ملجأ اولمشدر . کلخانلرده یاتمقده اولان سرسریلر کوندوزلری علی الاکثر طوپلو بر حالده ، کزرلر ، چالوب چیرپدقلری شیئلرله قارینلرینی طویوریرلر . کیجه لری‌ده سوقاقلرده راست کلدکلرینی صویارلرمش . کلخانیلر اصنافلردن الدقلری أکولالك پاره‌سنی ویرمزلر ، شاید پاره‌سز برشی ویرمامکده اصرار ایدن اصناف اولورسه‌ده پسی اوشوشوب مالنی یغما یاخود تخریب صورتیله اضرار ایدرلرمش . بعضاً‌ده کندیلرینه پاره‌سز ارزاق ویرمکده مشکلات کوسترن بقالارك دکانی درونه طوغرا ایتمش اتمك آثار ، اتمکلری قاپشدق و دکانی آلت اوست ایده‌رك بقالی اضرار ایتمك ایچون ایچری‌یه آزیلی کوبکلر صالیویریرلرمش . اون اوچنجی عصر مجریده استانبول حیاتی مؤلفی علی رضا بك افندینك لدی السؤال اعطا بیوردقلری ایضاحات بومرکزده‌در . حتی یاقین زمانلره کلنجه‌یه قدر قره‌کوی حمامی کلخاننده اونرپاره مقابلنده اوجوارده‌کی سرسریلرك کیجه‌لدکلری ینه علی رسا بك افندی‌نك افاداتی جمله‌سندندر .

مرکز امانت اطفائیه مأموری بهجت افندینك یتیشمش اولدیغی اسکی طلومبه‌جی رئیسلرندن چرچر رئیسی قسرایلی خواجه غالب ـ که مهندسخانه‌ده معلم ویوزباشی ایکن ترك ایله طلومبه‌جیلغی ترجیح ایتمشدر ـ ومکتبلی راشد افندیلردن مسموعاتی‌ده بونی مؤیددر . مع مافیه ٩٦٤ نجی صحیفه‌ده‌کی معلومات ایله بونلر قابل تألیف اولمیه‌جق درجه‌ده بعید الاحتمال کورلمیور . مادام که کلخانلر اشرایه ملجأ اولمشدر . قوللقجیلرك کیجه‌لری راست کلدکلری هویتی مجهول کیمسه‌لری صباحه قدر توقیف صورتیله اولسون تجزئه ایتمك اوزره کلخانلره و سرسریلر آره‌سنه سوق ایتمش اولملری ده وارد و واقع اوله‌بیلیر . کدك پاشا حمامی دفعاتله یانمامش اولسه ایدی کلخان بکلرینی بارینداران تأسیساتی واسلافمزك بو کبی اسافل کروهنی بیله نه‌درجه دوشونمش اولدقلرینی بوکون اکلامق ممکن اوله‌بیله‌جکدی .

شوحالده عبدالرحمن شرف بك افندینك ٩٦٤ نجی صحیفه‌ده مندرج افاده‌سی طلبه‌سی طرفندن یاکلش ضبط ایدلمشدر . بو ایضاحاته کوره سلطان محمود ثانی کدك پاشا بکلرینی کلخانه‌ سورمه‌مش ، کدك پاشا کلخان بکلرینی یکیچریلر طاغیتمش سورکون ایتمشدر .

طلومبه‌جی قیافتنك ١٢٤١ دن اولکی شکلیله قیافتلرك اساسلی صورتده دکیشدیرلمش اولدیغی ١٢٤٣ دن صوکره‌کی شکلی آره‌سنده خیلی فرق واردر.

وقعه نویس لطفی افندی ١٢٤٣ سنه‌سی وقایعی میاننده طلومبه‌اوجاغنك احیاسنی، قدیم طلومبه‌تشکیلاتنی و طلومبه‌جیلرك اشکال و قیافتنی شو صورتله تصویر ایدییور:

وقعهٔ خیریه‌دن مقدم هر دائره‌نك مرتب حریق طلومبه‌لرینه نظارت ایدن (طلومبه‌جی باشی) نامیله اوجاق معتبرانندن مأمور مخصوص واردی. بوستانیان خاصه طلومبه‌جیلری کبی ایچلرندن بعضیسی یکیچری نامیله یادایدلمش ایسه‌ده نفراتی اصناف دلیقانلیلرندن ویکیچری اشبه‌لرندن اولوب حریق ظهورنده هر اوجاغك طلومبه نفراتی باشلرنده چوربا طاسی کبی قلایلی و اوزولری قاچنجی اورته‌دن ایسه نشانلی طاسلر ایله اطرافدن قوشیشه‌رق حریق محلنه‌طالیویریرلر و سائر وقتلرده باشلرنده‌تور قدر قوجه بر صاریق واوموزلرنده (قارتال قناد) تعبیر ایتدکلری قرمزی قپوط و بالدیزلری چپلاق اوله‌رق آیاقلرینه یمنی کیرلردی. یکیچریلردن صوکره بونلر دخی طاغلدیغندن یالکز باب سر عسکریده بولنان طلومبه‌لر لدی‌الایجاب درمه چاتمه طاقم ایله اداره اولنمقده و عسکری نفراتی دخی استخدام قلنمقده ایسه‌ده بو صورتله اداره‌سی یولسز اولمقله نظامه ربطی ضمننده برمدیر تعیینیله بهر طلومبه‌یه خارجدن نفرات تحریرینه مبادرت اولندی.»

صوك زمانلرده طلومبه‌جیلر (منتان) دیدکلری قوقولته‌لی قویو دوه تویی عبا ایله یوطور و باشلرینه سیاه وقالبلی صفر نومرولی بر فس کیرلر اوستنه‌ده طرابلس قوشاغی و یا ایپکلی منديل وبللرینه کرید قوشاغی صارارلردی. ایاقلرینه‌ده اوشاقلر یمنی رئیسلر یمورطه‌اوکچه‌لی اسقارپین کیرلردی. کلیسا طلومبه‌جیلری‌ده پاتانوقا دنیلن یاقه‌سی قطیفه‌لی، چاپراز ایلیکلی منتان وبول فرانسز پانطالونی کیرلردی.

رئیسك صول اوموزندن برده کموش کوستك صارقاردی. رئیسلرك خصوصیله دوائر هر کزیه و بلدیه‌یه منسوب اولانلرینك رتبه‌لرینی کوستریر بر اشارتلری ده واردی. برنجی رئیس صول قولنك بازوسی اوزرینه ٣، ایکنجی ٢، قنارجی ایله بوروجی‌ده کذلك ایکیشر صیرمه‌لی و (٨) نومرولی اکدیران نشانلر طاقارلردی.

مشروطیتدن و بالخاصه حرب عمومیدن صوکره طلومبه جیلق اهمیتدن ساقط اولدیغی کبی قیافتلری ده یاواش یاواش سترە و پانطلونه تبدیل ایدلمشدر. (٨٢)

شهرامانتنده طلومبه و حریق ایشلریله مشغول اولمق اوزره اطفائیه‌دن بویوك رتبه‌لی بر ضابطك ریاستنده بر اطفائیه قومیسیونی اجتماع ایدردی. بو قومیسیونه دوائر بلدیه مأمورلرندن برقاچ اعضا تعیین ایدلمشدی. قومیسیونك وظیفه‌سی، کرك دوائر مرکزیه و دوائر بلدیه‌دن کرك طشره‌دن طلومبه حوایجی، آلات و ادواتی ایچون وقوعبوله‌جق سپارشلرله مشغول اوله‌رق بونلری الوب دوائره تسلیم و طشره‌یه سوق ایتمکدن و محلات طلومبه‌لری امورینی تنظیم، تنسیق و حسن حالده بولنملرینه نظارت ایلمکدن عبارت ایدی.

محله طلومبه‌لری؛ محله اهالیسندن طوپلانیلان پاره ایله اداره اولنوردی. طلومبه ایله الات و ادواتك محافظه‌سی و افرادك سوق و اداره‌سی ایچون محله هیئت اختیاریه‌سی طرفندن بر رئیس تعیین ایدیلیر. الته بر علم‌خبر ویریلیر. علم و خبر مندرجاتی منسوب

(٨٢) ١٢٤٣ تاریخنده فسك سرپوش عسکری اوله‌رق قبول واستعمال ایدلمش اولدیغی ٨٢٤ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده ایضاح ایدلمش ایدی. استانبول وبالنتیجه ممالك عثمانیه‌ده قیافتك تبدیلی مسائل مهمه‌دن اولدیغندن بو وسیله ایله بعض ایضاحات اعطاسنه لزوم کورلمشدر.

سلطان محمود ثانی یکیچریلکی قالدیردقدن ایکی سنه صوکره «١٢٤٣» روسیه ایله حربه مجبور اولمشدی. مشارالیه ٥ ربیع‌الاول ١٢٤٣ تاریخنده لوای شریفی استصحاب ایله سنره چیقدیغی صره‌ده «کافهٔ حضریتك بدویته تبدیلی لازم کلدیکندن بالجمله رجال دولت علیه و مجموع بندکان سلطنت سنیه‌نك فیمابعد معتاد اولان قاووقلرك ترکیله شال صاروب شالوارا کتمه» ایلملرینی اراده بیورمشلردی. ذرت آی صوکره نشر ایدیلن بر تبلیغ رسمیده ایسه: «سفرهمایون وقوعندن بری تحمیل بدویت نیت خالصه‌سیله تبدیل قیافت اصولی جملةً اجرا قلنمش ایسه‌ده حمداً لواهبة‌المتعال سایهٔ حضرت شهنشاه محمودالخصالده هر برشی رابطهٔ حسنه‌یه توثیق و ادخال اولنمش واولنمقده بولنمش اولدیغنه بناءً بودفعه دخی متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ شاهانه موجبنجه بالجمله وزرای عظام و صدور فخام وسائر موالی و مدرسین ذوی الاحترام و مشایخ کرام ایله رجال دولت علیه و عموم خدمهٔ سلطنت سنیه‌نك من‌القدیم رسوم معلومه و ایام سائره‌ده تلبس و اکتسا ایلدکلری اثواب رسمیه و عادیه‌لری دخی ترك ایله علمادن بولنانلر عمامه و فراجه و وزرای عظام وسائر بالجمله عوام فس و خروانی اکتسا ایتمك اوزره اولبابده اتفاق آرا ایله قرارکیر اولان کیفیت ...» دنیلمشدی.

قیافت خصوصنده ایلك تجدد عسکرلرده کورلدی. محافظه‌کار رجال دولت ایله علما برقاچ سنه‌دها قیافت قدیمه‌لرینی محافظه ایتدیلر. علی رضا بك افندینك افاده‌لرینه نظراً بو دورده محافظه‌کار

اولدیغی قره‌قول مأموری طرفندن تأیید وتصدیق اولندقدن صوکره کتیریلوب امانته‌کی قومیسیونه ابراز ایدیلیر و محله‌ده موجود آلات و ادوات اطفائیه‌نك بر قطعه دفتری و تسلیم ایدلدیکنی مبین سند ایله برابر مرکز امانته‌کی قومیسیون نزدنده حفظ اولنوردی.

رئیس ترك خدمت ایده‌جك اولورسه الات وادوات هیئت اختیاریه‌جه معاینه وتعداد ایدیلوب نقصانی کوریلیر ایسه تضمین ایتدیریلیردی. بو صورتله عموم محلات طلومبه‌لرینك شهرامانتنده‌کی قومیسیونده قیدی بولنوردی. و بر طلومبه هانکی دائره داخلنده ایسه او دائره‌نك اطفائیه مأمورلرینه اطاعته مجبور ایدی.

باب عالی، ضبطیه و شهر امانتی کبی دوائر مرکزیه ایله دوائر بلدیه‌ده ایکیشر طلومبه ولزومی قدر افراد بولنوردی. طلومبه‌لرك بریسی اودائره بناسنك محافظه‌سی ایچون دائما دائره داخلنده بولندیریلیر، دیکری حریق وقوعنده محل حریقه سوق ایدیلیردی.

رجالك ملکیه قسمنه منسوب اولانلری قیافت قدیمه‌لی ترك ایدوب باشلرینه ماشی ایپك پوسکللی فس وفسك ایچنه بیاض تاکیه وصرتلرینه دوز یاقه‌لی و اوزون اتکلی ستره، اوستنه کذلك یاقه‌سی دوز واتکلری دها اوزون وپاچه‌سی بول پانطالون وهند زشام قماشندن ویاشالدن ویاخود اقمشهٔ سائره‌دن قوللی متان کییوب بوینلرینه چارکوشه منديل قدر سیاه جانفس ویابیاض دلبند بویون باغی باغلارلردی. بو ذاتلر زمانك حصوله کتیردیکی تحولاته رغماً کندی قیافتلرینی محافظه خصوصنده مصر اولدقلری کبی حسب البشریه تجدد وانتظامه میل ایدن کنجلری‌ده بومثللو آرزو وهوسلردن محروم ایتمك ایسترلردی بوقدما طاقمنك عنلرنده قوله‌لی کوملك، ردینغوت، جاکت ویلك ملبوسات فرنکانه‌دن معدود اولدیغندن بوقیافتده کنجلری فرنك مقلدلکی ایله تزییف وتقبیح ایدرلردی. [طفسانجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یی اوقویکز]

علمیه طاقمی بیوك قاووقلرینی ایکی اوچ سنه دها محافظه ایتدیلر. بونلرك قاووقلرینی عمامه‌یه تحویل ایتملری ١٢٤٥ سنه‌سنه مصادفدر. بودورلرده آرقه‌لرینه موسم کورکی اوزرینه بول بنش و النی بیچم چاقشیر وآیاقلرینه صاری مست پابوش کیرلردی.

اصناف طاقمی باشلرینه عجم شالی ویا آبانی صاریق صارارلر. آغی بول شالوار وصالته، بدنی طارجه ومصری تعبیر اولنور جبه، آیاقلرینه بورنی سیوری قرمزی یمنی کیرلر ویمنیلرك آلتی نالچه‌لی اولانلره قالطیر دینیلیردی. ١٢٤٣ـ١٢٤٥ تاریخلرندن صوکره وتدریجاً اکثریسی صاریغی دال فسه، یمنیلری روغنلی اسقارپینه تحویل ایتدیلر.

معمافیه کرك البسه و آیاق قابلری، کرك فسك شکلی وقالبی زمان زمان تبدل ایده‌رك شکل حاضری بولمشدر. تنظیمات خیریه‌دن صوکره تبعه آره‌سنده مساوات اعلان ایدیلنجه اوزمانه قدر مسلملرله غیر مسلملرك آیری آیری قیافتلرده کزملری حقنده اعتنا ورعایت ایدیلن اصوللر و نظاملر رفع اولنمش وبالخاصه غیرمسلملرك‌ده اسلام و عثمانلیلرك طراز و شعار ملبلری اولان فسی کیملرینه مساعده ایدلمشدر.

دوائر مركزيه وبلديه‌ده کی طلومبه افرادینك معاشلری یوقدی . بونلر خارجده ومنسوب اولدقلری دائره‌یه اك یاقین بر محلده صنعت و تجارتله اشتغال ایله یانغین وقوعنی خبر الدقلری آنده ترك صنعت وتجارتله همان منسوب اولدقلری دائره‌یه قوشوب اورادن محل حریقه شتاب ایدرلردی . حکومت وبلدیه‌لرك بونلر ایچون اختیار ایتدیکی فداکارلق انجق تجارت ایدنلردن اصناف تذکره‌سی رسمی آرامامق، سنه‌ده برقات البسه وکونده برر جفت اتمك ویرمك و برده یاتەجق محل ارائه ایلمکدن عبارت ایدی .

دوائر مرکزیه ومحلات طلومبه‌لرینك اطفائیه تشکیلندن اول اولدیغی کبی صوکره‌ده‌خی حریقك توسعنه محل براقمامق خصوصنده چوق فائده‌لری کوریلیردی. حریق وقوعنده طلومبه‌لر اطفائیه‌دن اول محل حریقه یتیشیر و اطفائیه کلنجه‌یه قدر خیلی خدمت ایدرلردی. محلات طلومبه‌لرندن برقسمی‌ده ذی قدرت اصحاب املاکڭ معین بر پاره مقابلنده خانه‌سی ایچون آلیقویه‌رق بوصورتله هم کندی خانه‌سنی هم‌ده اتصال و جوارنده کی املاکی مهما امکن سرایت حریقدن محافظه ایدرلردی . یانغین سوندکدن و اطفائیه یانغین یرندن آیرلدقدن صوکره دوائر مرکزیه ومحلات طلومبه‌لرندن بر قسمی، بالطه‌جیلر ودوائر بلدیه عمله‌سی محل حریقده قالوب انقاضدن چیقه‌جق آتشلرك سوق روزکار ایله بشقه محله سرایت ایده‌مامسی ایچون انقاضی سوندیرمك ، تهلکه‌لی دیوارلری ، باجالری ییقمقله اشتغال ایدرلردی . بونلرك اوکونکی اعاشه‌لری بلدیه طرفندن تأمین ایدیلیردی .

كوشكليلر

کوشکلیلر اوه‌سنده دوران‌ایدن روایته وبایزیدقله‌سنده موجود فقط محرف حتی فسه‌آ غیر موزون بر منظومه‌یه نظرآیای تخت سلطنت بروسه‌ده ایکن (حسن آغا اپ) اسمنده بریسی، حریق مأموری تعیین ایدلمش و روم ایلینك فتحیله پای تخت ادرنه‌یه نقل اولندیغی زمان (مرادیه‌ده اوزون بردرخت نظرکاه) یعنی ترصد محلی اتخاذ اولنمشدر .

کوشکلیلرك معین بر اوجاق داخلنده مشکل آدملر اولمسنه وقتیله پك اعتنا ایدیلیر والك‌زیاده ایری وجودلی اولان علانیه‌لی و بوز قیرلی کیمسه‌لر کوشکلی اوله‌رق استخدام اولنورلرمش. ١٠ تموز ١٣٢٤ انقلابنه قدر بایزید قله‌سنده یکرمی، غلطه‌ده اون‌سکز، ایجادیه‌ده اوچ، اسکدار قره‌قولنده آلتی و ایوبده بش کوشکلی بولنمقده ایدی . بونلر

میاننده بری باش دیکری ایکنجی عنوانی حائز اولوب متباقیسی چاوش و نفر ایدی . یکیچریلك لغو ایدلمکله برابر بونلر یکیچریلك اوصافنی اوزون مدت محافظه ایتمشلردر .

قیافتلری حالا مستعمل اولدیغی کبی قرمزی بر جاکت و شالوار یاخود پانطالوندن عبارت ایدی . اولجه قلعه‌ده نوبت بکله‌ینلر ایاقلرینه درت بش اوقه ثقلنده برر قاطر کیرلر . بونلر قلعه‌نك صحنلرنده طولاشیرلر ایکن قاطرك التنده‌کی ناچه (نعلچه) و چیویلرك سسلری اوزاقدن دویولورمش . بو قاطرلردن بر ایکیسی بر برکزار تاریخی اولمق اوزره ٣١٠ سنه‌سی حرکت ارضه قدر محافظه ایدیله بیلمش ایسه‌ده تعمیرات اثناسنده اورته‌دن غائب اولمشدر .

کوشکلیلره اولا باب سرعسکری و صوکره ضبطیه نظارتی طرفندن سنه‌ده برقات البسه باش اغایه التی ، ایکنجی اغایه درت ، اوچنجی‌یه اوچ چفت و چاوشلره اوچ عدد ، نفرلره‌ده برر چفت افراد تعیین و یریلیردی . کوشکلیلر اولجه عسکر کبی قلیچ طاشیرلر ، بللرینه طوقا طاقارلر و اللرنده‌ده حربه طوتارلردی . بونلره مرکز قوماندانلغی التنده بر قغوش تخصیص ایدلمشدی . اوی اولمیانلر اوراده یاتارلر . رمضانده هر اقشام اون بش ، یکرمی نفره یمك یاپدیره‌رق اوتوز کون هر کسه ضیافت چکرلردی .

کوشکلیلر دها بعض امتیازات و معافیاته‌ده مظهر اولمشلردی . همان کافه‌سی صنعت و تجارتله تأمین معیشت ایتمکده ایدیلر . انجق یانغین وقوعنده اللرنده‌کی ایشی براقوب درحال قلعه‌ده اثبات وجود ایله اورادن تعیین اولنان منطقه‌یه کیده‌رك حریقی خبر ویرمك وظیفه‌سیله مکلف اولدقلرندن یول اوستنده ترامواى ، واپور کبی شیئلره بینه‌جکلری تقدیرده بونلردن پاره المدیغی کبی اجرای صنعت ایتدکلری مدتجه‌ده تذکره رسمی ویرمزلردی .

کوشکلیلر قله‌لری زیارت ایدنلردن برر رسم آلمقله برابر حریق خبری ویردکلری دوائر رسمیه ایله بعض رجال و مرافلی ذواتدن‌ده برر عائدات آلیرلردی . بو عائداتك برقسمی پشین و بر قسمی‌ده مقطوع اولوب آیده ویا سنه‌ده تحصیل اولنوردی .

حریق قله‌لری الیوم امانت اداره‌سنده بولندیغی کبی کوشکلیلرك معاش و مصرفلری‌ده امانتجه تسویه اولنمقده‌در .

یانغین قله‌لری

استانبولده حریقك ترصدی و اعلانی خصوصنده قوللانیلان قله‌لر اوچدر. غلطه،
یده، ایجادیه.

غلطه قله‌سی

جلال اسعد بكك بیانه نظراً (١) غلطه‌یه صاحب اولان جنویزلر شهره
قع اوله‌جق هجوملری دفع ایده‌بیلمك و شهری دها ایی مدافعه ایتمك اوزره‌سورلر
رینه قله‌لر انشا ایتدكاری كبی غلطه‌نك اك یوكسك نقطه‌سنه آیریجه بر قله دها انشا
شلردی. بو قله غلطه‌نك اك حاكم نقطه‌سنده وكرك قره جهتنده‌كی ایكی ضلعنی، كرك
كز جهتنی والحاصل غلطه‌نك هرطرفنی نظارتی التنده بولندیره‌جق بر موقعده اولدیغندن
یتی پك بویوك ایدی. خارجدن كلن دشمنك بك اوغلی صرتلرنده‌كی وضعیتنی، خلیجده
رالس طرفنده‌كچن وقایقی بورادن كورمك قابل ایدی. غلطه قله‌سی انشا آننك میلادی ١٣٤٩
ختام بولدیغی بر كتابه‌ده محرردر. بو قله‌یه اولجه عیسی قله‌سی دنیلیوردی. ١٤٢٣ ده
بوئون دلمونته) طرفندن یاپیلان اسكی خریطه‌لرده بوقله‌نك سقفی سیوری كلاه‌شكلنده
لوب تپه‌سنده بر صلیب بولندیغی كوریلیور.

فاتح استانبولی الدیغی زمان بر اشارت حاكمیت اولمق اوزره غلطه سورلرینك بعض
سامنك هدمنی اراده بیوردقلری وقت بو قله‌نك‌ده اون آرشون ییقلدیغی روایت
لمكده‌در. غلطه قله‌سی عثمانلیلر زماننده متعدد دفعه یانمش و تعمیر كورمشدر.

تاریخ جودتده دنیلیور كه:

« كچن ١٢٠٨ سنه‌سنده غلطه‌ده واقع اولان حریقده غلطه قله‌سنك كلاهی دخی محترق
لوب حال بوكه قله مذكوره‌ده جمعه كیجه‌سندن ماعدا كیجه‌لرده نوبت چالنمق و حریق
ظهورنده طبل ایله خلقه اعلان اولنمق معتاد اولدیغندن درحال انشا و تعمیرینه مباشرت
لنوب فی‌الاصل طاش دیوار اوزرینه موضوع یالكز بر كلاه ایله ایكی اوطه‌دن عبارت
كن بالای قله‌ده داراً مادار ایكی بچق ذراع مقداری حریق‌زده اولان طاش دیوارهدم

(١) اسكی غلطه وبنالری. صحیفه ٨١. [جلال اسعد بكك اثرنده غلطه قله‌سنك اسكی
كلیله ١٢٠٨ سنه‌سنده ظهوره كان یانغینی مصور تاریخی بر تابلو موجوددر]

وتجدید وکارکیر کرایله تشیید واصل قله‌نك درونندن ایکی ذراع مقداری طشره مشرف جوانب اربعه‌سنه درت عدد جاملی کوشك ودرونته اوچ اوطه بنـا واطرافنه بر صفه و دیوانخانه انشا ایله اولکیدن اعلا اوله‌رق بو اثناده ختام بولمش و حریق ظهورنده طبل صداسی واصل اولمیان محـال بعیده‌یه اعلان کیفیت اولنه‌بیلمك ایچون کرك قله‌ٔ مذکوره‌یه و کرك سرای همایون قربنده واقع نوبتخانه ایچنه برر کوس امر اولنمشدر .

قله‌نك بو زمانکی شکلی سلطان سلیم ثالثك معماری موسیو مه‌لینغك استانبوله دائر یازمش اولدیغی اثرده مندرجدر .

سلطان محمود ثانی زماننده و ۱۲۳۵ سنه‌سنده غلطه سرایی تعمیر اولندیغی صره‌ده قله‌ده تعمیر اولنمشدر . قله قپوسی اوزرنده‌کی کتابه بونی کوسترمکده‌در . شیمدیکی شکلی ۱۲۹۲ تاریخنده‌کی صوك تعمیراتده آلدیغی شکلدر .

قله‌نك دیوارلری غایت قالیندر . بودیوارلرك قالینلغی ایچنده ۱۴۶ قدمه طاش مردیون ایله یوقارویه چیقیلیر . مردیونلر قله‌نك اوزرنده یاپیلمش بش عدد اخشاب صحنلقلره منتهی اولوب اورادن دیکر مردیون باشلامق اوزره دوام ایدر . مردیونلره خارجدن ایشیق المق اوزره دیواره اینجه اوزون مازغال پنجره‌لری آچلمشدر .

بایزید قله‌سی

یکیچریلکك لغوی تاریخنه کلنجه‌یه قدر حریق قله‌سی اغا قپوسنده ایدی . اغا قپوسنك باب فتوا اتخـاذی حقنده سـلطان محمود عدلی‌نك کوندردیکی خط همایون بو جهتی صراحةً کوسـترمکده‌در: اغا قپوسی بنـاسی کبی اخشـاب اولان بوقله دفعاتله یانمش و یاپلینجه‌یه قدر سـلیمانیه منـاره‌لرندن بریسی حریق ترصـدنده استعمال ایدلمشدر . .بوقله‌نك شکل و ارتفاعی حقنده برمعلوماته دسترس اولنه‌مدیغی کبی استانبوله عائد رسملرده‌ده کوریله‌مامکده‌در. انجق اسکی قیدلرده (قصر حریق) یاخود (یالغین کوشکی) دنیلمسنه باقلیر و بو قصرده حریقی ترصـد ایدنلره حالا (کوشـکلی) تعبیر ایدلدیکی نظر دقته النیرسه بوقله‌نك اغاقپوسی بناسنك اقسام سائره‌سندن خیلی یوکسك بر کوشك اولدیغی ظن ایدلمکده‌در .

١١٦٣ سنه‌سی صفرینك یكرمی آلتنجی چهارشنبه كونی كوچوك پازارده ظهور ایدن حریق اغاقپوسنی و میانده یانغین كوشكنی ده یاقشدی. هم حریقی هم ده بعدالحریق انشا ایدلمش اولان اغاقپوسی بناسنی تصویر ایدن وقعه‌نویس (عزی) افندینك شو فقره‌لری (یانغین كوشكی) نی ایضاح ایتمكده‌در :

«خصوصا یانغین كوشكی ایله مسمی اولان قصر آسمان‌سا برجوسق (؟) والا اولمشدر كه كویبا بر هوا اشیانهٔ هما ویاخود شكل طائر اوج پیما دیمكه سزا برجای جهانما اولوب مثلا اوجات ودوجات كنكرهٔ معلاسنده حریق روی زمین دكل احتراق اختران سپهر برین دخی نظره بیمای دیدهٔ استقصا اولمی قابل اولدیغی چشم روشنایه هویدا بر ممنادر.» (١)

١١٩٦ جبالی حریق كبیرینی منشیانه بر طرزده تصویر ایتمش اولان «محترق السكنا والاشیا سلانیكی محمد عطا» نك شو سطرلری‌ده اغا قپوسنده‌كی یانغین كوشكنی بر درجه‌یه‌قدر ایضاح ایتمكده‌در. «بعده شرارهٔ آتش عسكر جهنم پیكری طابور ایدوب ابتدای ظهورندن اوتوز اوچ ساعت مرور ایتمش ایدی كه تكرار (كوچوك پازار) ده بویوبوب اطرافنی بر سوز ایده‌رك طرفندن هجوم شرر باش هموم (اغاقپوسی) نه بادسموم اسدكده او سرای مخصوص (كأنهم بنیان مرصوص) بر طاق بالطاق ایكن (تكه‌لی) كوشكنك تحتانیسندن بده ایله كیتدكجه ترقی بوله‌رق (یانغین كوشكی) نه قدمنهاده وكوشك دخی نخل ارغوان آسا بنادن ساده اوله‌رق»

اسكی سرای باب سرعسكری اتخاذ ایدلدیكی زمان حریق قله‌سنك‌ده اوراده تأسیسی سلطان محمود عدلی طرفندن «حریق كوشكنك دخی اقتضاسی اولدیغی تقدیرده فتواخانه‌دن سرای مذكوره نقل وتحویلی لازم» كلدیكی فرمان بیورلمش وبوفرمان اوزرینه اغا حسین پاشا طرفندن كاركیر اوله‌رق انشاسنه باشلاتدیریلوب ١٢٤٤ ده اكمال ایدلمشدر. سبب و صورت انشاسنی مبین و یساری زاده خطیله محرر بر كتابه قله‌نك قاعده‌سنك جنوب جبهه‌سنده موجوددر.

١٦ رجب ١٢٦٦ تاریخلی و ٤٨٥ نومرولی جریدهٔ حوادثده قله حقنده شو فقره‌یه تصادف ایدلمشدر :

---

(١) عزی تاریخی. صحیفه ٢١٧

« یالفین کوشکنک بکجیلر محلندن یوقاریسی اخشابدن اولمغله بو دفعه بوتون کارکیر ودرت کوشه‌لی اولمق اوزره بناسنه مباشرت اولنمش وحریق وقوعنده علامت ایچون کشیده وتعلیق اولنان سبت مذکور کوشکك بناسی ختام بولنجه‌یه دکین سلیمانیه جامع شریفی منارلرندن اوچ شرفه‌لی منارەلرك بریسنه چکیله‌جك ایمش . »

۱۳۱۰ حرکت ارضنده قله اساسلی صورتده رخنه‌دار اوله‌رق بر مدت استعمال ایدیله‌مامش ایسه‌ده لزوم واهمیتنه بناءً جوق کچمه‌دن صورت رصینه‌ده تعمیر اولنمشدر .

ایجادیه قله‌سی

وانی کوی اوسـتنده‌کی صـیرتده مبنیدر . سـلطان محمود ثانی دورنده انشـا ایدلمش اولان بر کوشکك مشـتملاتندندر . بو کوشـکی کنعان افندی اسمنده بریسی انشا ایتدیروب سلطان محموده هدیه ایتمشدر . کوشکه (ایجادیه) نامی ویریله‌رك ۱۲۷۰ سنه‌سنه قدر املاك سنیه میاننده بولنمشدر . قریم محاربه‌سی صره‌سنده استانبوله کلن انکلیز ضابطانه تخصیص ایله بر مدت اشـغال ایدلمش و او اثناده محترق اولمشـدر . قله‌یه (ایجادیه) نامی ویرلمسی کوشك طولاییسیله‌در . (۸۳)

(۸۳) بو کوشکه بالذات سلطان محمود ثانی طرفندن (حکیم کیرمز) نامی ویرلمشدر . کوشکلیلر بیننده متواتر اولان روایت بو مرکزده‌در . سبب تسمیه اوراسنك هوادار وشمس اباد اولمسی‌در . دیوارلری ، مخزنی ، و فستق اغاجلری حالا موجوددر . قریم محاربه‌سنه اشتراك طولاییسیله استانبوله کلمش اولان فرانسز ، انکلیز و ایتالیان عسکرلری بعض خاطره‌لر براقمشلردر . از جمله محاربه ختام بوله‌رق آرتق بوراده ایشلری بیتوب کیده‌جکلرندن بر هفته اول اقامت ایتدکلری قشله‌لرده عمومیتله یالفین ظهور ایتمشدر که سلیمیه قشله‌سی‌ده بو میانده یانانلردندر . بالطبع اثنای حریقده اوردونك صرفیات اوراقی‌ده یانمشـدر . ینه بو محاربه طولاییسیله شبه‌لی‌ده ، فرانسز و ایتالیانلرك و حیدر پاشـاده انکلیزلرك حربده اولن عسکرلری ایچون برر مدفن تخصـیص ایدلمشـدر که هر سنه اورالرده بعض مراسم اجرا ایدیلیر .

قریم محاربه‌سی لسانمزه برده (دیدون) تعبیری قازاندیرمشدر که بو ، فرانسز عسکرلرینك دائما تلفظ و یکدیکرینه خطاب ایتدکلری (dis donc) دن محرفدر . حرب عمومیدن صوکره استانبوله کلن روس مهاجرلرینك (مرسی) مقامنده کثرتله قوللاندقلری (خاراشو) لصل عوام نزدنده روسلره علم اتخاذ ایدلمش ایسه قریم محاربه‌سندن صوکره عمومیتله فرنکلره‌ده (دیدون) دیلمکه باشلامش وبالآخره صقاللی ، طوری و قیافتی فرنکه بکزه‌ین مسلمانلره‌ده دیدون صقاللی ، دیدون قیافتلی حریف کبی اسملر طاقلمشدر آلتنجی فصلده بیان ایدلدیکی اوزره استانبولده ایلك طلومبه‌یی بر فرانسزك اعمال ایتمش اولمسی بالآخره بو طلومبه‌یه‌ده (دیدون) تسمیه‌سنه سبب اولمشدر .

مشروطیتك اعلانندن صوکره ایجادیه قله‌سیله کنعان تپه‌سی رصدخانه اتخاذ اولنمشدر.

قله‌لر مناسبت موقعیه کوزه‌دیله‌رك انشا ایدلمش اولدقلری ایچون برینك داخل دائره رؤیتی اولان محلی دیکری کوره‌مز. مثلا ایوب جوارینك زیاده غلطه‌دن کورلدیکی کبی یکی باغچه ویدی قله طرفلری و بوغازایچنك بیکه قدر روم ایلی ساحللری ده بایزید قله‌سندن ترصد ایدیلیر. بوغاز ایچنك اناطولی قیسنده وانی کوینده‌ن و روم ایلی جهتنده ارناود کویی ایله بیکدن یوقاریسنی غلطه و بایزید قله‌لرندن کورمك ممکن اولمدیغندن بونلری ده ایجادیه کوروب بو قله‌لره اخبار وظیفه‌سیله مکلفدی. شیمدی ایجادیه لغو ایدلمسنه بناءً بوغاز ایچنده‌کی یانغینلر یا تلفونله قله‌یه اخبار ایدلمکده یاخود تخمینی بر صورتده قله‌لردن کشف اولنمقده‌در.

یانغینك صورت اعلانی

آغا قپوسنده‌کی کوشکده حریقك نه صورتله اعلان ایدلدیکنه دائر بر معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر. آنجق کوشك یانه‌رق سلیمانیه مناره‌لرندن بریسی حریق قله‌سی اتخاذ ایدلدیکی زمان یانغینك بایراقلرله اعلان ایدلدیکنه دائر بر روایت موجود اولمسنه باقیلیرسه اولجه کوشکده ده بوصورتله اعلان کیفیت اولندیغنه احتمال ویرلمکده‌در.

غلطه قله‌سنده‌کی اصول اعلان ایسه تاریخ جودتك افاده‌سنه نظراً طاوول چالمق صورتیله واقع اولمقده ایدی. حتی قله ١٢٠٨ تاریخنده تعمیر اولندیغی صره‌ده طاوولك اطرافه کافی درجه‌ده اسماع ایدیله‌مدیکی اکلاشلدیغی ایچون طاوول یرینه (کوس) چالنمغه باشلانمشدر. (٨٤)

١٢٤٤ ده بایزید قله‌سنك انشاسی اوزرینه او زمانه قدر مرعی اولان اصول اعلان دکیشدیرلمش وغلطه محیطنك بك اوغلنه طوغری توسع ایتمسی حسبیله (کوس) چالمه‌نك‌ده بر فائده‌سی اولمدیغی تبین ایده‌رك ترك ایدیلوب یرینه کوندوزلری (بایراق) کیجه‌لری فنار اقامه ایدلدیکی کبی بایزید قله‌سنه‌ده کوندوزلری سپت و کیجه‌لری فنار وضعی تنسیب اولنمشدر.

---

(٨٤) کوس: طاوولك سکز، اون مثلی بویوکیدر. حرب میدانلرنده ظفرلر بونکله اعلان ایدیلیر دوه صیرتنده طاشینیر وبو کیبلره (کوس خاقانی) دیلیردی. بونلردن عسکری موزه‌سنده برقاچ دانه موجوددر. لسانمزده بر «کوس دیکله‌مش» تعبیری واردر. اوفاق تفك شیئلره اهمیت ویرمه‌ین کیمسه‌لر حقنده سویلنیر. وجه شبهی واضحدر.

کوشکلیلرك افاده‌سنه باقیلیرسه یانغینك اعلانی ایچون ایلك دفعه طوپ آتلمسی طوپخانه مشیری خلیل پاشا طرفندن اصول اتخاذ ایدلمشدر . (۱)

اون اوچنجی عصر مجریده استانبول حیاتی مؤلفی علی رضا بك افندی ۱۲۵٦ تاریخنده خلقك درحال حریقدن خبردار اولمسی ایچون بایزید حریق قله‌سنه کیجه فنار وضعیله برابر مایتاب یاقیلوب کنعان تپه‌سنده‌کی ایجادیه قله‌سنه اشارت ویرلمسی وبونك ایچون طوپخانه‌دن بش طوپ آتلمسی اصول اتخاذ وبوطوپ بالاتره یدی‌یه ابلاغ ایدلمش اولدیغنی بیان وشو فقره‌یی‌ده علاوه ایتمکده‌در :

«کوشکلینك وظیفه‌سی: نوبتجی اولدیغی زمانلرده قله درونده طولاشوب پنجره‌لردن حریقی ترصد ایتمك وحریق ظهوری حالنده قله آغاسنی درحال اویاندیرمقدر. اره‌لرنده شویله برمحاوره کچر :

— آغا برچوجقك اولدی .

— قیزمی، اوغلانمی ؟

چونکه اسکدار ، غلطه و بوغاز ایچی طرفلری قیز ؛ استانبول جهتی ارکك اعتبار اولندیغندن آغانك بو سؤالنه نوبتجی اکا کوره جواب ویریر . آغا همان قالقار. طولابدن بر چناق مایتابی چیقاروب یاقار . ایجادیه‌یه اشارت ویریر . اوراسی‌ده آلدیغی اشارت اوزرینه طوپ آتمقله حریقی اعلان ایتمش اولور وحریقك اطفاسنه دکین قله‌نك اشارت فنارلری آصلمش بولنور . »

سلطان عبدالحمید خان ثانی متوهم بر ذات اولمق اعتباریله کندیسنه خبر ویرلمه‌دن اول طوپ آتیله‌مازدی . بناءً علیه یانغین وقوعنده ابتدا بایزید قله‌سندن تلغرافله مابین همایونه عرض و اشعار کیفیت ایدیلیر . ارادهٔ سنیه تبلیغ ایدلدکدن صوکره قله‌دن ایجادیه‌یه اشارت ویریله‌رك بعده اورادن یدی پاره طوپ آتیلیردی . بو طوپ آتمه اصولنك پك چوق فائده‌سی واردی . علاقه‌دار اولانلر کوشکلی کلوب خبر ویرمدن

(۱) خلیل پاشا اوچ دفعه طوپخانه ناظر ومشیرلکنه تعیین ایدلمشدر . ایلکی ۱۲۴۸ صوکی ۱۲۸۹ سنه‌لرینه تصادف ایتمکده‌در. طوپخانه اصلاحاتنده برچوق موفقیاتی واودر. مستقیم، غیور، قوی البنیه برذات اولوب طوپخانه‌دن زیتون بورونه قدر بوریه‌رك کیدوب کایرمش. ۲۵ ربیع الاول ۱۲۹۰ تاریخنده متمادیاً دولکر چیقمایان خانه‌سنده دیوار یاپدیریرکن اوزرینه دیوار ییقیلوب اوآنده وفات ایتمشدر. قلیچ علی پاشا جامی خطیره‌سنده مدفوندر.

ول حاضرلانیر. هر کس یانغینك نره‌ده اولدیغنی بر آن اول اکلایوب اوسمتده املاکی واقرباسی وار ایسه تخلیصنه شتاب ایتمك اوزره کیتمکه مسارعت ایدردی.

طوپ آتیلمسی ایچون ایجادیه‌یه بایزید قله‌سندن کوندوز بایراقله و سپتله اشارت ویرلدیکی کبی کیجه دخی مایتاب یاقیلیردی. بایزید قله‌سنك ایجادیه‌یه متوجه جبهه‌سنده مایتاب یاقلمسی ایچون بر محل مخصوص موجوددر. یانغین بوغاز ایچنده اولورسه ایجادیه‌دن‌ده بایزید قله‌سنه مایتابله اشارت ویریلیر. فقط هوا سیسلی اولورسه براخبار طوپی آتیلیردی. یانغین روم ایلی ساحلنده اولور و کیجه‌یه تصادف ایدرسه طابیه‌دن بیاض، آناطولی جهتنده اولورسه قرمزی مایتاب یاقیلیردی. بایزید قله‌سی‌ده مایتابی کوردیکی تقدیرده اشارتی اکلادیغنی بیلدیرمك اوزره متقابلاً اورنکده بر مایتاب یاقاربعده اشارت فنارلرینی آصاردی.

کوندوز ایسه ایجادیه اناطولی ایچون بر قرمزی سپت، روم ایلی ایچون ایکی سپت چکمك صورتیله قله‌یه اشارت ویریردی.

یانغین استانبول جهتنده اولورسه بایزید قله‌سنك کوندوزین ایکی بر طرفنه ایکی‌ده بر طرفنه که جمعاً درت عدد و بوغاز ایچی، اسکدار و بك اوغلی جهتلرنده اولورسه هریانه بر عدد سپت آصیلیردی.

غلطه قله‌سنده ایسه: یانغین استانبول جهتنده اولور و کوندوزه تصادف ایدرسه بری صاری، بری قرمزی اولمق اوزره چفت بایراق و کیجه‌لین آلتلی اوستلی چفت فنار و شاید بك اوغلی، اسکدار و بوغاز ایچی طرفلرنده اولورسه کوندوز بایراق وکیجه‌لین آناطولی وروم ایلی جهتلرینه کوره بیاض ویاقرمزی رنکده تك فنار چکیلیردی.

ایشته حریق بوصورتله اعلان ایدلدکدن صوکره کوشکلیرده اللرنده حربه‌لر اولدیغی حالده قوشه قوشه کندیسنه مخصوص اولان منطقه‌یه کیدوب کوندوز دوائر رسمیه‌یه و آبونه اولان ذوات و رجاله کیجه‌لری‌ده هم بونلره هم‌ده خلقه اعلان ایدلمك اوزره محله بکجیلرینه حریقك موقعنی خبر ویریردی.

مشروطیتك اعلانینه قدر استانبولده تلفون تأسیساتی وجوده کتوریلمه‌مش اولدیغی ایچون او زمانلرده فائده‌دن خالی اولمیان بو اصول اعلان، بعدالمشروطیه هر طرفده تلفون تأسیساتی یاپلمسی اوزرینه اهمیتنی غائب ایتمشدر. فی الحقیقه برتانیه‌ده استانبولك الك اوجرا

محلنه تلفونله اخبار ممکن ایکن آرتق بر آدمك یاریم ساعت صوکره کیدوب خبرویرمسنده بر فائده قالماز . آنجق کوشکلیلرك اخبارنده بر فائده وارایدی که اوده بالذات کیدوب بکجیلره خبر ویرمسی و بکجیلرك ده خلقه اعلان ایتمسی ایدی . کرچه شیمدی تلفونله کیفیت قره‌قوللره اخبار ایدیلیور ایسه‌ده قره‌قوللرك همان کیفیتی بکجیلره و سائر علاقه‌دار اولانلره اخبار ایچون وسائطی کافی اولمامسی اصول سابقی آراتمقده‌در .

الك صوك اصول اعلان شوندن عبارتدر :

بایزید قله‌سنه چکیله‌جك یانغین اشارتلری

١ — قله‌نك طرفینه جفت سپت چکیلورسه استانبولده یانغین اولدیغنه اشارتدر .

٢ — قله‌نك بر طرفنه جفت دیکر طرفنه تك سپت چکیلورسه بك اوغلنده یانغین اولدیغنه اشارتدر .

٣ — قله‌نك طرفینه تك سپت چکیلورسه اسکدارده یانغین اولدیغنه اشارتدر .

٤ — قله‌ده سپت علامتندن بری موجود ایکن دیکر منطقه‌ده یانغین ظهور ایدرسه او منطقه‌یه مخصوص بایراق چکیلور (بو بایراق قله‌نك اوجنده‌کی بیوك عمودی دیره‌کە چکیلور)

٥ — سپت علامتلرندن بری موجود دیکر منطقه‌ده ظهور ایدن یانغینه مخصوص اشارت چکلمش ایکن ینه‌عین منطقه‌ده ویادیکر منطقه‌لرده ایکنجی یانغین وقوعبولورسه هر منطقه‌یه مخصوص بایراقدن بردانه‌سی علاوه‌ایدیله‌رك چکیلور . یالکز ، عین منطقه‌نك بردن فضله بایراقلری قله‌نك اوجنده‌کی بیوك عمودی دیره‌كە دکل چتاقلرك التنده موجود اولان افقی سپت دیرکلرینك ایپلرینه چکیلیر .

٦ — سپتلردن ماعدا چکیلن بایراق اشارتلری استانبول ایچون قرمزی ، بك اوغلی ایچون صاری ، اسکدار ایچون یشیلدر . بو اشارتلره مخصوص بر مثال ذکر ایدەلم : طرفینده جفت سپت وار ایکن (یعنی استانبولده یانغین وار ایکن) بك اوغلنده یانغین ظهور ایدرسه قله‌نك اوجنده‌کی بیوك دیرکه بر صاری بایراق چکیلور . عین محلده (یعنی بك اوغلنده) ایکنجی بر یانغین ظهور ایده‌جك اولورسه بو دفعه ایکنجی صاری

بایراق افقی سپت دیره کلرینك آلتنده‌کی ایپه چکیلیر . دیکر شکللرده عین مثال تطبیق ایدیله‌بیلیر .

حاشیه : چفت سپتلر و عین محله عائد قرمزی بایراق اشارتی آیاستفانوس منطقه‌سنه‌قدر اولان قسمه، برطرفده چفت دیکر طرفده تك سپتلر ویاعین محله عائد صاری بایراق اشارتی بوغاز ایچنك روم ایلی ساحلنك قواق منطقه‌سنه قدر وتك سپتلرایله یشیل بایراق اشارتی ایسه بوغاز ایچنك آناطولی ساحلی ایله پنده‌که قدر اولان قسمنه شاملدر . آطه‌لرده داخلدر .

سکزنجی فصل

یانغینه قارشی سیغورطه اصولی

یانغینك بسبتون منعی قدرت بشر خارجنده قالنجه دوچار اولنان ضررك تلافیسنی دوشونمك اڭ معقول و اڭ موافق تدبیرلردندر. ایشته سیغورطه اصولی ممالك غربیه‌ده بو مقصدله احداث ایدلمشدر.

سیغورطه : ایتالیانجه سیکورتا Sicurta دن مأخوذ وفرانسزجه‌سی Assurance در قضایه ، آتشه معروض اولان اشیا ، املاك و سفائنك قیمتنی بر اجرت معینه مقابلنده تضمین تعهدیله قضادن تأمین معناسنه استعمال اولنمقده‌در. عربلر بونی (تأمین) کلمه‌سیله لسانلرینه نقل ایتمشلردر.

معاملات حاضره‌یه نظراً سیغورطه: یانمق، باتمق، خسار زده وخسته اولمق حتی اولمك استعدادو ماهیتنده اولان بعض اشیا ایله انسان وحیوانلرك سیغورطه اجرتی Prime دنیلن بر اجرت معینه مقابلنده وقوعی ملحوظ اولان عوارض کونیه‌دن متأثر اولدیغی حالده خسار و ضررلرینك تضمین وتأمینی ضمننده بر شرکتله عقد مقاوله ایتمکدر.
سیغورطه‌نك مبدئی پك یکیدر. سیر سفائن تهلکه‌لری بالنسبه کثیر الوقوع اولمقله برابر تجارتلده علاقه‌دار بولندیغندن اون دردنجی عصرده سیغورطه فکری بو تهلکه‌لری برطرف ایده‌بیلمك دوشونجه‌لری میاننده ظهور ایتمش و اکثر حقوق تجارت تأسیساتی کبی بوده ایلك دفعه ایتالیاده وجود بولمشدر. الحالة هذه اودرجه توسع ایتمشدر که بر قضا و تهلکه‌یه معروض بولنان هر شی سیغورطه ایدیله‌بیلمکده‌در.

سیغورطه‌لر اساس اعتباریله ایکی بیوك قسمه آیریلیرلر: بحری سیغورطه، بری سیغورطه.

بحری سیغورطه‌لرك اصول و احکامی هرنوع قضای بحری‌یه شامل اولوب بری سیغورطه‌لرده آفات بریه خساراتنك علی الخصوص حریق ، طولو ، طغیان میاه ، وبای بقری

افلاس ، خسته‌لق و سائره کبی بشریتی دوچار آلام ایلین بر چوق مهالك و مخاطراتك وقوعنه قارشو اتخاذ و اجرا اولنور .

کرك بحری کرك بری اولسون بالجمله سیغورطه معاملاتی ایکی اصول اوزره جریان ایدر . بری اجرتلی سیغورطه Assurance à prime درکه بو معامله‌یی یاپان کیمسه درعهده ایتدیکی وظیفه و تأمیناتی ایفا ایتمك ایچون سیغورطه ایتدیرن کیمسه‌دن نظامنامه‌سی موجبنجه ایستر برقضا اولسون ایستر اولمسون مقطوعاً بر اجرت معینه وثابته اعطا وتأدیه‌سنی طلب ایدر . وبو مبلغه سیغورطه بدلی ویا اجرتی دینور . بومعامله علی العاده آنونیم ویا قوماندیت شکللرنده تشکیل اولنان بیوك قومپانیالر طرفندن اجرا اولنور .

ایکنجیسی تأمینات متقابله Assurance mutuelle دنیلن اصولدرکه بو ده‌عینی تهلکه‌یه معروض بولنان بر طاقم کیمسه‌لرك نفسلرینی تعهدات متقابله ایله بو تهلکه‌یه قارشو تأمین ایتملرندن عبارت‌در . بو تعهداته اشتراك ایدنلر اولجه بر اجرت تأدیه ایتمزلر . بالعکس شرکادن بری بر قضایه معروض قالدیغی زمان دوچار اولدیغی خسار و ضررك ارقداشلری بیننده متناسباً تقسیمی حالنده حصه‌سنه دوشن مقداری تأدیه ایتمك مجبوریتنده بولنور . هرحکومت کندی مملکتنده سیغورطه معاملاتنك صورت اجراسنی و طرفین حقوقنك محافظه‌سنی مبین بر نظامنامه نشر ایتمش و ممالك مختلفه‌نك بو قبیل مؤسساتنده مشترك بر چوق احکام ومعاملات مندرج بولنمشدر . سیغورطه معاملاتنك ممالك عثمانیه‌ده هانکی تاریخدن اعتباراً تطبیق اولندیغنه دائر قطعی بر معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر . هر حالده تنظیمات خیریه‌دن و بالخاصه اوروپا ایله ایيدن ایی‌یه مناسباتمزك باشلادیغی تاریخ اولان قریم محاربه‌سندن (۱۲۷۰) صوکره مملکتمزده جای قبول بولدیغنه حکم ایدلمکده‌در

مملکتمز سیغورطه تشکیلاتی خصوصنده استقلال و سربستی‌یه مالك دکلدر .

قاپیتولاسیونلرك موجودیتی هر دولته منسوب سیغورطه شرکتلرینك ممالك عثمانیه‌ده بلا قید وشرط اجرای فعالیت ایتمسنه میدان ویرمکده‌در .

حرب عمومی اثناسنده دولتجه قاپیتولاسیونلر لغو ایدلدیکی زمان ۳ تشرین ثانی ، ۱۳۳۰ تاریخنده بر قانون موقت نشر ایدیله‌رك آنونیم و سرمایه‌سی اسهامه منقسم شرکتلر ایله بالعموم سیغورطه شرکتلری حقنده بعض احکام واساسات وضع اولنمش ایسه‌ده

متارکه‌دن صوکره دول متفقه‌جه قاپیتولاسیونلرك لغوی قبول ایدلمدیکی جهتله قانون مذکوردن منتظر اولان فائده اقتطاف ایدیله‌مامشدر. بناءً علیه اجنبی شرکتلری منسوب اولدقلری دولتلرك قانوننه توفیقاً حالا معامله‌ده دوام ایتمکده و ممالك عثمانیه‌ده تورکجه‌نك غیری و تورکلرك اکلامدیغی لسانلرله اوراق وسندات تعاطی ائلمکده‌در. اهالی قانونی بیلمدیکی، لسانی اکلامدیغی بر اجنبی شرکتله معامله‌یه مجبور اولدیغی ایچون لدی الحاجه بر اختلاف ظهورنده بالخاصه اجنبی شرکتلرك ادارهٔ مرکزیه‌لری منسوب اولدقلری دولتلرك ممالکنده اولدیغی ایچون اقامه وتعقیب دعوایه موفق اوله‌مامقده و بالنتیجه ضرر کورمکده‌در.

اساساً سیغورطه حسابانی تورکلرك الك منورلرینك بیله قولایلقله احاطه ایده‌میه‌جکی درجه‌ده یوکسك و قاریشیق اولدیغی جهتله خلق بو یوزدن‌ده عظیم ضررلره دوچار اولدیغی کبی شرکتلرله اهالی آره‌سنده عقد مقاوله‌یه توسط ایدن ارمنی، روم ویهودی سمسارلرك بر معتاد یاپدقلری حیله‌لرده بحث ایدیلان ضررلری تضعیف ایتمکده‌در.

کرچه ١٣٠٨ سنه‌سنده «قوانین و نظامات دولت علیه‌یه تابع اولمق شرطیله» بر عثمانلی سیغورطه شرکت عمومیه‌سی تأسیس و تشکیل اولنمش ایسه‌ده بونك‌ده بالنق عثمانی کبی بالکز نامی (عثمانلی) در. بو شرکتك اهالی ایله تعاطی ایتدیکی مقاولات تورکجه ایسه‌ده اهالیدن زیاده کندی منفعتنی دوشونمك خصوصنده بونك‌ده دیکر اجنبی شرکتلردن فرقی یوقدر. حرب عمومی اثناسنده برچوق ملی شرکتلر تأسیس اولندیغی صره‌ده برده ملی سیغورطه شرکتی وجوده کتورلمشدی. بو شرکتك‌ده متارکه اثناسنده دیکر ملی شرکتلر کبی تعطیل معاملاته مجبور اولدیغی شبهه‌سزدر.

شیرفلی برصلحی متعاقب حکومتك بو کبی مسائلی دوشونه‌جکی، ازجمله ٣ تشرین ثانی ١٣٣٠ تاریخلی قانون احکامنی تطبیق ایده‌جکی شبهه‌سزدر. انجق سیغورطه مسئله‌سنده عنصر اسلام اوته‌دن‌بری محترز بر وضعیتده‌در. مسلمانلر سیغورطه معاملاتنك اساسات اسلامیه‌یه مغایر اولدیغنه اعتقاد ایده‌رك املاکنی سیغورطه‌یه وضع ایتمکله قضا وتقدیر الهی‌یه مخالفت ایتمش اوله‌جقلرینی ظن ایتمکده‌درلر.

سیغورطه اعصار اخیره‌ده احداث ایدلمش بر اصول اولمق اعتباریله بونك ایچون کتب قدیمهٔ اسلامیه‌ده ممسك آرامق بالطبع طوغری دکلدر. شو حالده سیغورطه‌نك قماره، پیانقویه وسائر طالع اویونلرینه تشبیه ایدلدیکی اکلاشیلیور.

بو منهیاتك جمعیت بشریه‌نك اخلاقنه ، ثروتنه ایقاع ایتدکلری ضررلر الیوم بتون جهانجه معلوم و مسلم اولدیغی ایچون اسلامیتك بیك اوچیوز کسور سنه اول بونلری منع ایدیشی پك بیوك بر حکمته مستنددر. فقط سیغورطه‌نك بونلرله مقایسه‌سی طوغری اولمیوب بالعکس ثروت مملکته ایفا ایتدیکی خدمت طولاییسیله اسلامیتك منع دکل توصیه ایتدیکی احتیاط ، لصرف وبیهوده اسراف وضیاعدن توقی کبی فوائدی آشکار اولدیغندن بر مسلم املاکنی سیغورطه ایتدیرمکله بالعکس هم کندینك هم ده ملتنك ثروتندن بر جزئی تلفدن ، ضیاعدن قورتارمش و بالنتیجه افرادندن اولدیغی عنصر اسلامك لدی‌الحاجه دین ودنیاسنه خدمت ایتمش اولور. سیغورطه‌دن آله‌جق پاره ایله تقاعد و معزولیت ایچون حکومتدن آلنان معاش آره‌سنده ذره قدر فرق اولمدیغندن علمای اسلامیه تقاعد ومعزولیت معاشنی اعتراض ایتمیه‌رك سوءسوء آلدقلری کبی هیچ اولمازسه بر(قیل)قولی بوله‌رق خلقی سیغورطه‌دن تنفیر دکل بالعکس تشویق وترغیب ایتملری ده‌ارزواولنور خصوصاتندر. دیکرلرندن صرف نظر بالکز مشروطیتدن صوکره استانبولده بابادن قالمه یکانه ثروتی اولان خانه‌سی یانان یکرمی بیك مسلمان عائله‌سنك سیغورطه‌سزلق یوزندن دوچاراولدیغی ضرر دوشونیلیرسه بو ایشده نه‌درجه استعجال لازم کلدیکی تقدیر اولنور .

مع‌مافیه مسلمانلرك سیغورطه‌یه یعنی یانغین ، ضرر و خساره قارشو بسبتون لاقید قالدقلری ده ظن ایدلمملیدر . یکی بر خانه انشا ایدلدیکی زمان بونك الك کوزه چارپه‌جق بر کوشه‌سنه اسکی بر پابوج ایله ماوی بونجقلر وصاچاغك آلتنه‌ده: (ماشاالله ، ، یاحافظ فالله خیر حافظاً وهو ارحم‌الراحمین ، یا مالك‌الملك ، توکلت علی‌الله) (۸۵) کبی کلمه‌لری وعباره‌لری حاوی لوحه‌لر آصه‌رق ملکلری بر قضایه اوغرامامسی و بالخاصه یانمامسی ایچون شو صورتله صون سمدانی‌یه حواله ایتمش اولیورلر .

حال‌بوکه کرك اسکی پابوج ، کرك لوحه اصمق صورتیله ملکنك یانمامسی ایسته‌مك دین جلیل اسلامك تلقین ایتدیکی احکام علویه اقتضاسنجه کفر محض‌در . چونکه

---

(۸۵) اعیاندن مشیر فواد پاشا طرف شاهانه‌دن یوکسك ومحترم براجنبی مسافرك مهماندارلغنه تعیین ایدیلیر . استانبولك شایان تماشا محللرینی کزرلرکن اسلام محلانده هر خانه‌نك اوزرنده مختلف قطعه و شکلده برر لوحه‌نك موجودیتی اجنبی زائرك نظر دقتنی جلب ایدر . نه اولدیغی فواد پاشایه صورار . فؤادپاشا برایکی ثانیه ترددن صوکره درحال

ـ مسلمان سیغورطه شرکتلرینك یافته‌لری . ر جوابنی ویره‌رك ایشك ایچندن ظرافتله چیقار .

اسکی یاپوج و بونجق ادیان باطله‌یه معتقد ملتلردن و بالخاصه بزاسلیلردن تورکلره انتقال ایتمش خرافاتدن اولدیغندن، حقیقی بر مسلمانك اسکی یابوج و ماوی بونجقدن امداد بکله‌میه‌جکی شبهه‌سزدر. لوحه‌لره کلنجه: جناب حق؛ اخشابه یانمق خاصه‌سنی ویرمش اولدیغی حالده ینه اخشاب بنا انشا ایده‌رك اوزرینه بر لوحه اصمقله عکسنی استرحام ایتمك (ولن تجد لسنة الله تبدیلا) آیت کریمه‌سی اقتضاسنجه واجب تعالی حضرتلرندن ـ قانون طبیعت دیمه‌یم‌ده لسان شریعتی استعمال ایده‌یم ـ سنت‌اللهه مخالف تمنی‌ده بولنمقدرکه بو، طبقی بر طرفنه بر فوچی باروت دیکر طرفنه بر بالیه‌یاوق قویوبده انه آتش الدرق اوفله‌مك وعینی زمانده باشنه (یاحافظ)، باروت فوچیسنك اوستنه (ماشاءالله‌کان) و یاموغك اوزرینه‌ده (توکلت علی الله) لوحه‌سنی آصمق، بونکله برابر آتشدن یاقمق خاصه‌سنی ایستمك قبیلندن اولورکه کولونج اولدیغی نسبتده کفری‌ده موجبدر.

مسلمانلر هر نه‌زمان طاشدن، طوغله‌دن، چیمنطودن و دمیردن بنا یاپارلر و اوزرلرینه ده بو لوحه‌لری آصارلرسه ایشته اصل الله‌ه توکل و قدره اعتقاد اوزمان طوغری اولور. چونکه بو صورتله مسلمانلر جناب حقه دیمش اولورلرکه (یاربی ایشته سنك آز چوق آتشله یانمق خاصه‌سنی ویرمش اولدیغك اشیا ایله کندیمزه بر مسکن یاپدق. حال بوکه سنك قدرت وعظمت الهیه‌ك بونلری‌ده یاقار، اریتیر، بخار، قلب و حتی بتون بتون یوق ایده‌بیلیر. بونلره مانع اوله‌بیلمك بزم یدمزده دکلدر. مال، ملك حتی بز انسانلرده سنك مخلوقکز. عجزمزی اعتراف ایدرز. بزه آجی‌ده اولریمزی یاقما. زلزله، قاصیرغا وسائر آفات سماویه وارضیه‌دن صاقلا مدت مقدرهٔ حیاتیه‌مزجه بز یاورینه‌لم وصوکره چوجقلریمزده ایچلرنده براز راحت ایتسونلر) ایشته توکلك معناسی بو اولمق لازم کلیر. [٨٦] بویله اولدیغنی ینه حضرت پیغمبر افندمز مسلمانلره شو وقعه ایله‌ده تعلیم بیورمشلردر:

اعرابینك بریسی دوه‌سنه راکباً مدینه‌یه کلیر. خانهٔ سعادتك اوکنده دوه‌دن اینر،

---

[٨٦] مع‌مافیه عقیدهٔ اسلامیه‌یه کوره؛ بعض مستثنا احوالده جناب حق انسانلرك یانمز ظن ایتدیکی شیئلری بعضاً یاقمق صورتیله قدرت و اشیاده کیف مایشا تصرفنی اظهار بیوردقلری کبی یانمق خاصه‌سنی حائز اولان اشیایی‌ده بعض خارق العاده احوالده یاقمامق صورتیله‌ده عظمت و قدرت الهیه‌سنی کوستریر. ابراهیم علیه‌السلامك آتشه آتلمش اولدیغی حالده یانمامسی بز مسلمانلرجه معلوم و معروفدر.

استانبول یانغینلری طولاییسیله‌ده هرزمان بوکبی خارق العاده احوالك برقاچنه تصادف ایدلمکده‌در. هر بویوك یانغین عقبنده اوته‌ده بروده هر طرفی یانمش اولدیغی حالده بعض اخشاب بنانك قورتلمش اولدیغی کوریلیر و قورتلمسنك سببی‌ده اهالی آغزنده بر طاقم روایتلرك، معنوی حادثه‌لرك دورانه سببیت ویریر. بونلردن برقاچنی تاریخلریمز قید وضبط ایتمشلردر. ازجمله ١١٥٥ سنه‌سنده قادیرغه‌ده

...ده‌یی باشی بوش براقه‌رق حضور پیغمبری‌یه کیرر. حضرت محمد افندمز دوه‌یی نه یاپدیغنی صورار. اعرابی، اللهه متوکلاً صوقاقده باشی بوش براقدیغنی سویلر. او زمان رسول‌الله افندمز «قید و توکل» یعنی اولا باغلا صوکره اللهه امانت ایت بیورورلر. ایشته مسلمانلرك اوینك یانماسی حقنده‌کی توکللری ده انجق سیغورطه ایله اوله‌جغنه بوده بر مثال تشکیل ایدر.

اسلامیتك توصیه ایتدیکی قدره مطاوعت و توکل ده بودر. عکسی تقدیرده یعنی هم اخشاب بنا انشاسنده اصرار ایتمك هم ده بو کبی لوحه‌لر آصه‌رق اللهدن یانغین اولمامسنی ایسته‌مك سنت اللهه مخالف بر تمنی اولمق لازم کلیر. برده یانغین کمال دهشتله دوام ایدرکن سوندیرمك ایچون بر قوغه صو یتشدیرمك و یاخود اوینك طوتشمامسی ایچون مادی تدبیرلره توسل ایتمك لازم کلیرکن بعض مسلمانلر اوزرنده بیلمم هانکی دعا یازیلی برلوحه‌یی قوجاقلایوب اوك طامنه چیقارق یانغینه قارشو طوتمقده‌درلر. بونك ده نه درجه فائده‌سی اوله‌جغی جای تدقیق و ملاحظه دکلدر. بناءً علیه مسلمانلر بویله یاکلش یوله کیده‌رك کناهه کیره‌جکلرینه سیغورطه کناه اولسه بیله ـ که بو کا احتمال ویره‌میورم ـ هیچ اولمازسه او صورتله کناهه کیرمکی اختیار ایده‌رك مادةً متضرر اولمامالری منفعتلری اقتضاسندندر. بونك جهت شرعیه‌سنك تأمینی علمایه و جهت اقتصادیه‌سنك تأملی ده ثروت ملیه‌یی محافظه، تنمیه و تزیید ایله علاقه‌دار اولمسی لازم کلن ذواته ترتب ایدر.

ظهوره کلن بر یانغیندن بحث ایدرکن وقعه نویس صبحی افندی دیورکه: «کیفیت عجیبه‌دندرکه محل مرقومده اولان اصحاب بیوتدن بر تاجرك مقدما خانه‌سی سوزان اولمقدن ناشی زمان قریبده مجدداً وضع اساس و بعد الاتمام درونه نقل اشیا و اثاث ایله برقاچ کون مقدم منزل مرقومه کاوب اقامت و قرار ایتمش ایدی. پس حریق مزبور بنده ذکر اولنان منزله غایت قریب محلدن ظهور ایتمکله تاجر مرقوم بوحالی مشاهده و اشیاسنی دخی اخراجه عدم مکنت و قدرتن ملاحظه ایله مالی جانه ترجیح و تقدیم و کمال هول و تلاش ایله منزلدن طشره خروج ایلدیکی ساعت روحنی ملك الموته تسلیم ایتمشیکن اراده‌الله تعالی ذکر اولنان خانه‌یه ذره مقداری ضرر وایچنده اشیاسندن برخلاله نقصان و خلل کلیوب آنجق اول بیچاره مال خوفیله جانندن جدا اولدی.» ۱۱۶۵ سنه‌سی لنغه‌ده ظهوره کلن یانغین اثناسنده بوبر مصطفی نام کمسنه‌نك خانه‌سی وسطده اولوب جوانبی طعمهٔ اژدر آتش اولمش ایکن مرقومك خانه‌سی آفت سرایتدن محروس وبر بلی رخنه‌دار اولمدیغی محسوس اولوب لاتأتیه الاسباب سری معلوم ارباب الباب» اولدیغنی ده وقعه نویس واصف افندی بیان ایتمکده‌در.

[توکل و قدرت الهیه‌یی طرز تلقی خصوصنده مسلمانلرله غیر مسلمانلر آره‌سنده نه کبی فرق موجود اولدیغنه دائر ایلریده ۱۲۸۷ بك اوغلی حریق کبیری طولاییسیله بر حاشیه دها یازلمشدر. بو صره‌ده اونی ده اوقویکز.]

طقوزنجی فصل

وسائط اطفائیه‌دن : استانبول صولری (۱)

۱ ـ استانبول صولرینك صفحات تاریخیه‌سی

استانبول شهری ؛ وضعیت ارضیه‌سی اعتباریله اطراف و جوارندن جلب و اساله ایدیله‌جك صولرله ادامهٔ حیات ایتمك مجبوریتنده بولندیغندن بو جهته بیزانسلیلر زماننده زیاده‌جه اهمیت ویریله‌رك شهر خارجنده متعدد بندلر ، صویوللری ، کمرلر وشهر داخلنده بر چوق صهرنجلر ، حوضلر وچشمه‌لر انشاسنه غیرت اولنمشدر .

استانبول عثمانلیلرك النه کچدکدن صوکره بیزانسلیلرك وجوده کتورمش اولدقلری آثار میاهیه محافظه ایدلمکله برابر مختلف تاریخلرده پادشاهلر و سائر خیرات وحسنات صاحبلری طرفندن آثار مذکوره احیا و تکثیر اولنه‌رق سلطان عبدالمجید دورینه کلنجه‌یه قدر بو خصوصه فوق‌العاده همت صرف اولنمشدر . دور مجیدیدن صوکره قدیم میاه وقفیه و مؤسسات میاهیه‌یه بر یکیسی علاوه ایدیله‌مدکدن ماعدا موجودلری بیله تعمیر وحسن حالده محافظه اولنه‌مامشدر .

انجق ۱۲٦۲ تاریخنده بلا ولد وفات ایدن شیخ‌الاسلام مکی زاده مصطفی عاصم افندی‌نك بیت‌الماله قالان کلیتلی نقودو جواهریله طورونجلی صوینك سور خارج وداخلنده کائن آنا یوللریله بلغراد قریه‌سی جوارندن داخل سوره قدر صو لغملری و بندلری

(۱) استانبول صولری حقنده مجله‌نك اوچنجی جلدنده خیلی ایضاحات ویرلمشدی . ایضاحات مذکوره قسماً اختصار وقسماً توسیع ایدیله‌رك بو جلده تکرار درج اولنمشدر . بو دفعه فضله اوله‌رق اون اوچنجی عدد مجریده استانبول حیاتی مؤلفی علی رضا بك افندی‌نك تدقیقاتندن ده استفاده اولنمشدر. شونی ده علاوةً عرض ایده‌یم که استانبول صولری ، بالخاصه بندلر ، کمرلر و صهرنجلر حقنده معلومات مفصله‌یی حاوی اوله‌رق مهندس مکتبی درس ناظرلغنده اوزون بولنمش اولان فون هایمه‌رك آلمانجه مصور براثری‌ده کورلمش ایسه‌ده آلمانجه‌یه عدم وقوف حسبیله مندرجاتندن استفاده اولنه‌مامشدر . بو اثر « وجعلنا من الماء کل شیء حی » آیت کریمه‌سنی حروف عربیه ایله یازه‌رق دیباجهٔ کلام اتخاذ ایتمشدر. هرحالده شایان مطالعه براثر اوله‌جقدر .

کرلری وقانلی قواق جوارنده سلطان سلیمان وقفندن چشمه‌لره وساحلخانه‌لره جاری
صو یوللری ولغملری اوقاف نظارتی طرفندن تعمیر ایتدیرلمشدر .

سلطان عبدالعزیز خان بدایت جلوسلرنده کاغد خانه‌ده‌کی آیازمه صوینک ماکنه‌لرله
الترفیع یلدیز سرایی جوارینه اساله‌سنه و دها بعض تجدیدات و توسیعاته موفق اولامش
اولدیغی کبی سلطان عبدالحمید خان ثانی دخی یوز بیک لیرا قدر بر مصرف اختیاریله
کاغدخانه‌ده‌کی منابع صولرینی کذلك ماکنه‌لر واسطه‌سیله و بورولر درونده اوله ق
یلدیز ، بك اوغلی ، غلطه جهتلرینه و قوری چشمه‌یه قدر بوغاز ایچنه اساله
ایتدیرمشدر .

صولره تصرف وبونلرك فراغ وانتقالی برچوق معاملاته تابع طوتلمشدر :

کرك سلاطین عظام ، کرك سائر ارباب خیرات اوته‌ده بروده بولدقلری صولرك
تأمین انتظام جریانی ایچون مناسب قارشولق تعیین ایله وقف تخصیص ایتمش اولدقلرندن
وقف صولره تمسکاتله وملك صولره دخی ایوب محکمه‌سندن آلنان بر قطعه حجت شرعیه
ایله تصرف اولنور و بونلرك فراغ وانتقال معامله‌لری ۱۲۵۲ تاریخنه قدر ایوب محکمه‌
سنجه رؤیت وتسویه ایدیلیردی . بو تاریخدن صوکره معامله‌ٔ فراغیه و انتقالیه اوقاف
خزینه‌سی سندات اداره‌سنه احاله ایدلمش و شیمدی ایسه مسقفات سائره مثللو صولر
ایچون سندات عمومیه اداره‌سندن سند خاقانی اعطا ایدیله کلمکده بولنمشدر .

مع هذا کرك اولجه اعطا ایدلمش بولنان تمسکات وحجتلر ، کرك حالا آخره آلنان سند خاقانیلر
حقنده تدقیقات وتحقیقات عمیقه‌یه مستند وطوغری برقید یوریدلمامسندن طولایی بونلرك
اکثری صحت وحقیقتدن عاریدر .

برده شیمدی ترقوس و نلالی صوقومپانیه‌لرندن آلنه‌جق صوبك مقداری لصل بر حد
معیندن دون اولاماز ایسه وقتیله استانبول صولری ایچون ده یارم ماصور ادن دون صوبك
بورالر دروننده جریان ایتدیرلمسی منع ایدلمشدر . انجق یارم ماصورا صویه برقاچ
کشی متصرف اوله‌بیلور ایسه‌ده بونلردن بلا ولد وفات ایدنلرك حصه‌سی محلوله‌طاند اولمق
لازم کلور ایکن بوجهتلر دخی قطعیاً نظر دقته آلنمیه‌رق بوکبی صولر الآن بعض محللرده
جریان ایده کلمکده بولنمشدر .

١٢٧١ تاریخلرنده مسقفات سائره مثللو صولرده اجاره تخصیص اولنه‌رق برماصور
صویه سنوی اوتوز غروش اجاره تقدیر اولنمشدر . لکن کرك محلولات ، کرك اجارانك
تحصیلی منتظم قید یورودلدیکه وتحصیلاته اعتنا ایدلمکه متوقف اولدیغندن وحال بوکه بوجهته
عطف‌نظر اهمیت ایدلمدیکندن بوبوزدن واردات اوقاف خیلی ضیاعه اوغرامقده‌ایدی .
بندلرك فضله‌سندن صو مبایعه‌سی استدعاسنده بولنانلره طریقك تسویه‌سی مصارفی
مبایعه ایدن طرفه عائد اولمق اوزره بر ماصورا صو ایچون التی بیك غروش معجله
و سنوی اوتوز غروش اجارهٔ مؤجله تقدیریله بیع و ایجاری و تفرعاتی نظامی اقتضا
سندن ایدی . صوکره‌لری بعض محللرده بر ماصورا صو اون بش بیك غروشه و دها
زیاده‌یه آلنوب صاتلقده اولدیغی خبر آلندیغندن خیرات جلیله ایله سائر محللره جاری
صولرك ترتیب و مقدارینك سکته و قلتدن وقایه‌سی ضمننده مجدداً صو صاتلمسی
خصوصنك بر موازنهٔ صحیحه اوزرینه اجراسی لازم کلمسنه مبنی خان، حمام مثللو ابنیهٔ
موقوفه‌یه جاری صولرك بهر ماصوراسنه اون بش بیك و درسعادت جانبنده کائن قرق
چشمه صولرینه اون ایکی بیك و حلقه‌لی صولرینه اون بش بیك و بوغاز ایچی
طرفلرنده کائن برلی صولرینه اوز بیك غروش فیأت تقدیر اولنمسی و بر صویك حل
وقوعنده قنقی نوعندن ایسه تقدیر قلنان بهاسنك وقفه ایراد قیدی و بعض اوزاق
و شرفسز موقعلرده فی‌الاصل خانه و عقار ایکن مؤخراً خراب اولوب عرصه اوله‌رق
قالمش و بوستان و باغچه یاپلمش اولان محللر ایله بعض ملك بنا و عرصه‌لره جاری
اولان صولرك محلولی وقوع بولور ایسه بونلرك بشقه‌جه مزایده و احاله‌سی و صو فراغ
و انتقالاتی وقوعنده رسوم مقرره‌سنك فیأت مذکوره‌یه کوره آلنمسی وقدیم اجاره‌سی اولان
صولرك علی‌العموم بهر ماصوراسندن سنوی اوتوز غروش اجارهٔ مؤجله تخصیصی ١٢٧٨
تاریخنده تحت قراره آلنمشدر .

صو یوللرینك تعمیرات وترمیماتی ایچون اتخاذ اولنان اصول ایسه ایجاب ایدن محللرك
صو یولجیلر طرفندن تعمیراتی اجرا وکشف ثانیلری ایفا اولندقدن صوکره تحقق ایدن
مصرفی خزینهٔ اوقافدن طلب واستدعا ایدلمکده و بوصورتله کلیتلی مبالغ صرف اولنه کلمکده
ایکن مرور زمانله بوکاده برطاقم سوء استعمالات قاریشدیغندن بالآخره بونك ایچون
برحداعظم تعیین ایدلمش وعموم تعمیرات ایچون سنوی قرق کسور بیك غروشدن فضله
مصرف قبول ایدلمامسنه قرار ویرلمشدر .

آره‌صره تعمیرات ایچون خیلی مبلغ صرف اولندیغی حالده بو تعمیراتك فنه ومقصده کوره یاپلمامسندن واساسلرك بوزوق اولمسندن طولایی مصرف محو وهبا اولمقده‌در .

سنین اخیره‌ده اڭ مهم تعمیرات ١٣١٠ سنه‌سنده اجرا واکمال اولنانیدر . اوسنه بالخاصه قرق چشمه صو یوللری تعمیر اولنمشدی . تعمیراتك کشف ثانیسنی اجرا ایدن اورکان حرب میرلواسی ابراهیم پاشا ایله شهرامانتی سرمهندسی محمد، شهرامانتی مهندسلرندن خورشید، نافعه هیئت فنیه‌سی مهندسلرندن جودت بکلردن ونافعه هیئت فنیه‌سی مهندسلرندن موسیو ریوه‌دن مرکب اولان هیئتك راپورینی وزیر خانده‌کی اوراق عتیقه میاننده کورمش واوقومشدم . بلکه اوقدر شایان اهمیت اولمدیغی ایچون مندرجاتندن بحثه حاجت کوریله‌مامشدر .

* * *

واقفلر صولرك تأمین انتظام جریانی ایچون صو یولجیلر تعیین وبونلرك خدمتلرینه مقابل معاشلر دخی تخصیص ایتمشلردر . صو یولجیلق دیکر صو یولجیلره فراغ اولنه‌بیلدیکی کبی بر صو یولجینك وفاتنده آنك خدمتی یالکز ارکك اولادلرینه سویاً انتقال ایدر . وبلا ولد وفات ایدنلرك خدمتی محلول دیکر اربابنه بالمزایده توجیه اولنور .

سلاطین عظام صو یولجیلرینه بولوك باشی وخیرات سائره صو یولجیلرینه اوسته تعبیر اولنور . بر بولوك باشی ویا اوسته خدمتنك جسامتنه کوره برقاچ نفر صو یولجی قالفه‌سی وبر ایکی چراق استخدام ایدر . بونلر صولرك کیجه‌لی کوندوزلی تأمین جریانی وایجاب ایدن محللره توزیعی وظائفیله مکلفدرلر . حال حاضرده بولوك باشی واوسته‌لره یدلرنده‌کی براتلر موجبنجه تعیین و تخصیص قلنان مبلغ کفایت ایتمدیکندن معیشتلرینی صو آلان محللردن آلدقلری آیلقله تأمین ایدرلر . بونلرك باشلیجه استفاده‌لری ده خان وحماملرده‌در . بو حال دیکر محللرك حقوقنك اغتصابنه سبب اولمقده‌در .

صویولجیلر بوصورتله آلدقلری مبالغدن قالفه وچراقلره برشی ویرمدکلرندن بونلرده خانه‌لرینه صو جریان ایدنلردن (لعمیرات) نامیله آلدقلری مبلغدن مستفید اولورلر .

صولرك تأمین انتظام جریانی ایچون کشف مأمورلری ، قوریجیلر ، چاوشلر ، بند محافظلری استخدام اولنمقده‌در .

کشف مأمورلری: صو یوللرینك کشف ومعاینه‌سنده، فیئات وضعنده، صو یوللرینك مشاهدهٔ دائمه تحتنده بولندیرلمسنده، وصو یولجیلرك احوالنی تحقیق وترصدده مستخدملر. بالآخره بونلر طرفندن یاپیلان کشفنامه‌لر صحته مقارن کورنمدیکندن اوقافه متعلق خصوصاتده بوکبی کشفیاتك اجراسی اوقاف مهندسلرینه حواله اولنمشدر.

قوروجیلر: قرق چشمه و حالقه‌لی صو یوللرینك سور خارجنده‌کی آنا مجرالریله کمرلر و اعمالات صناعیهٔ سائره‌یی مناوبه ایله طولاشه‌رق صیزینتی و سقطلق وقوعنده جزئیات قبیلندن اولانلری کندی طرفلرندن اجرا و کلی بولنانلری‌ده صو نظارتنه اخبار ایلمك وباغ وباغچه‌لردن صو سرقت اولنمامسنه وبندلر حوالیسندن آغاج قطع ایتدیرلمامسنه دقت ایتمك وظیفه‌سیله مکلفدرلر.

چاوشلر: داخل سورده مقسملرده نه مقدار صو موجود ایسه هرکون نظارته کلوب خبر ویرمك وصو یولجیلرك بولوك باشی، اوسته‌وقالفه‌لرینی ایجابنده نظارته کتیرمك کبی وظائفله مکلفدرلر.

بند محافظلری: هرزمان بندلرك باشنده بولنوب حسن محافظه‌لرینه وبندکیروسنده‌کی حوضه‌لرك لاشه وامثالی مواد مضره‌دن عاری بولنمسنه دقت و اعتنا ایدرلر. ویاغمورلر زیاده یاغه‌رق صولر بند اوزرندن آشمق استعدادینی حاصل ایتدیکی زمان بند صاواقلرینی آچارلر وقوروجیلرك کوستره‌جکلری تذکره موجبنجه بندلردن صو ویررلر.

تعداد اولنان مأمورلرك مرجعی وصویه متعلق وظائفك محل اجراسی اولمق اوزره قدیمدن برو بر (صو نظارتی) وار ایدی. ۱۲۵۲ تاریخنه کلنجه‌یه قدر امور اوقاف متولیلر، جابیلر، خصوصی ناظرلر طرفندن رؤیت ایدیله‌رك شیمدیکی کبی کافه‌سنك مرجعی اولمق اوزره بر اوقاف نظارتی تشکل ایتمدیکی ایچون او زمانه قدر منحصراً صو اموریله مشغول اولمق اوزره آیریجه برده صو نظارتی احداث اولنمشدی. تاریخ مذکوره اوقاف نظارتنك تشکیلی اوزرینه صو نظارتی اوقافه ربط اولنمش ایسه‌ده ۱۲۹۳ بلدیه قانونیله بو نظارت امانت معینته ویرلمش و ۱۲۹۷ تاریخنده یاپیلان تنسیقات موجبنجه برصو ناظری، برباش کاتب، ایکی کاتب ثانی، درت کشف مأموری، آلتی قوروجی، ایکی چاوش وایکی بند محافظی وبر اوطه‌جیدن مرکب بر هیئت تشکیل اولنمشدی. بو نظارتك وظیفه‌سی درسعادت وبلاد ثلثه‌یه جاری بالعموم صولرك اجرای

تقسیماتی و بندلرله صو مجاریسنك محافظه‌سی و حریق وقوعنده لزومی مقدار صو بولندیرلمسی و صو یوللرینك تعمیری وتأمین نظافتی و صو یولجیلرینك ایفای وظیفه ایدوب ایتمدكلرینك قونترولی وبونلره متعلق معلومات و مملكتك صویه اولان احتیاجاتنك شهرامانتنه تبلیغی و صویه متعلق كرك امانتدن و كرك اوقاف و دوائر سائره‌دن حواله اولنان اوراقك موقع معامله‌یه وضعی و فراغ و انتقال و سائر معاملاتدن حاصل اولان وارداتك قیدی ومبالغ متراكمه‌نك ماه بماه حسابات تنظیمیله شهرامانتی وزنه‌سنه تسلیمی ووقوعاتك تدقیق وقیدی و تعمیرات وانشاآت مصارفنك ماصوره اعتباریله متولی و صاحبلرینه توزیعی كبی خصوصاتدن عبارت ایدی.

الیوم حیرتله تماشا ایتدیكمز بندلری، مجرالری وجوده كتورمش اولان اسلافمز؛ صو صرفیاتنی قونطرول ایتمك ایچونده بعض مقیاسات اتخاذ ایتمشلردر. ازجمله قانونی سلطان سلیمان زماننده بر (صندیق) اعمال ایدلمشدركه بوصندیق بوكونه قدر صو نظارتنجه محافظه ایدلمشدر. صندیغك برجبهه‌سنه مختلف قطرلرده بورولر ربط ایدلمشدر. عینی سویه‌ده بولنان بورولرایله جبهه‌نك اوستنده‌كی پیو آره‌سنده بولنان مسافه ٥‚٢ پارمق (٠٠٠٨٧٥‚٠)در. صندیق صوایله طولدیرلدقدن وطولان صو برسیمان جوبنی پیودن حركت ایتدیردكدن صوكره بورولر آچیله‌رق تجربه‌یه باشلانیر وبردقیقه‌ده بورولردن آقان صو آتیده بیان اولنه‌جق مقیاسلری ارائه ایدر. فقط صو مقیاسلرینی صندیغك كوستردیكی درجه‌لرله بالحساب اكلامق وبولمق خصوصنده ارباب فن اولدقجه مشكلاته تصادف ایتمكده‌درلر. كرك لوله كرك ماصوره‌نك نه مقدار صویه اطلاق اولندیغنی ریاضیه دستورلریله بولنه‌بیلمكده ایسه‌ده بالریاضیه بولنان مقدارایله صندیغك كوستردیكی وصویولجیلر آره‌سنده ابراهیم قالفه‌یه عطفاً وتواتراً معلوم اولان مقدارلر بربرینی طوتمامقده‌در.

صویولجیلر، صومقیاساتی شوصورتله تعریف وتقسیم ایتمكده‌درلر:

					ابراهیم خلیفه‌نك حسابنه كوره ارائه ایتدیكی صویك مقداری
٢	چوالدیز	=	½	ماصوره (هلال)	٢,٢٠٠
٤	چوالدیز	=	١	ماصوره	٥,٢٠٠
٢	ماصوره	=	١	قامش	١٠,٢٠٠
٢	قامش	=	½	لوله	٣٠
٤	قامش	=	١	لوله	٣٦

صو مقیاساتیله نافعه ناظر اسبق مهندس خلوصی بك مرحوم ده خیلی اشتغال ایتمشدر. مشارالیه؛ ٠,٠٠٩٤ متره تفاضل تضییق تحتنده بولنان و ٠,٠٠٢٦ متره قطری حائز اولان برثقبه‌نك برثانیه‌ده‌کی صرفیاتنه لوله و ٠,٠٠٨٦ متره تفاضل تضییق تحتنده و ٠,٠٠١ متره قطرنده بولنان برثقبه‌نك برثانیه‌ده‌کی صرفیاتنه‌ده ماصوره تعبیر ایتمکده‌در. (١)

صوك زمانلرده اوقاف نظارتی هیئت فنیه‌سی رئیسی طلعت بك ایله امانت صو مهندسی حسین حامی بك قانونی سلطان سلیمان زماننده قالمش اولان صندیغی اساس اتخاذ ایده‌رك بعض یکی مقیاسات یاپوب تجربه‌لر اجراسیله نتایج آتیه‌یه دسترس اولمشلردر:

مقیاسلرك اسملری	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	صویك مقداری	
				ثانیه	کیلو	قیه
یاریم ماصوره	٠,٠٠٣٥	٠,٠٩٠٥	٠,٠٩٤	٦٠	٢,٢٨١	١,٣١١
بر »	٠,٠٠٥	٠,٠٨٩	٠,٠٩٤	٦٠	٣,٨٤	٣,٠٠
بر قامش	٠,٠٠٧	٠,٠٨٧	٠,٠٩٤	٦٠	٩,١٣٢	٧,٠٤٩
یاریم لوله	٠,٠٠٩٥	٠,٠٨٤٥	٠,٠٩٤	٦٠	١٦,٦٥	١٣,٠٠
بر »	٠,٠١٣	٠,٠٨١	٠,٠٩٤	٦٠	٣٣,٣١	٢٦,٠٠

فراغ و انتقالاتی اجرا اولنان صولرك نصف ماصورا و یادها زیاده‌سندن انها خرجی نامیله فراغنده ٢٠٥؛ انتقالنده ١٠٢,٥ و نصف ماصور ادن نقصان اولان صولرك فراغ و انتقال معامله‌لرنده کذلك ١٠٢,٥ و مجدداً خانه‌سنه صو آله‌جق اولانلردن رخصتیه خرجی نامیله ٢٠٠ غروش وصو یولجیلق جهتلرینك فراغ و انتقالنده جهت مذکوره‌یه بین الاصناف تقدیر وتخمین اولنان قیمت اوزرندن توجیه خرجی نامیله بیکده یوز غروش و محلول اولان صو یولجیلق جهتلرینك اك قدملی و مقتدر صو یولجیلر آره‌سنده بالمزایده هرقاچ غروشده انقطاع رغبات وقوعبولورسه اوزرنده قالان صویولجیدن مزایده بدلی نامیله صوك پی استیفا اولنور.

بو صورتله استحصال اولنان واردات ١٢٩٧ تاریخنه قدر صو نظارتنه ایراد قید ایدلمش ایسه‌ده تاریخ مذکوردن صوکره اوقاف خزینه‌سی نام و حسابنه شهرامانتی وزنه‌سنه تودیع قلنمقده ایدی. صولرك فراغ وانتقالنده تقسیم صوینك بهر ماصوراسنه اون بش بیك وقرق چشمه وحلقه‌لی صولرینك بهرماصوراسنه اون ایکیشر بیك غروش بدل تقدیریله فراغنده بیکده اوتوز وانتقالنده بیکده اون بش غروش خرج النوردی.

(١) فن توزیع میاه. صحیفه ٣٥ - ١٣١٣، مهندسخانهٔ بری همایون مطبعه‌سی

١٢٩٣ دن ١٣٢٥ سنه‌سی نهایتنه قدر صو نظارتی امانته مربوط بولنمش ایکن ١٣٢٦ سنه‌سنده اوقاف نظارتنه دور اولنه‌رق الیوم نامی میاه وقفیه مدیریتنه تحویل ایدلمشدر .

٢ — قدیم مؤسسات میاهیه

استانبولك آثار عتیقه نقطهٔ نظرندن اهمیتی تزییدایدن اسبابدن بریسی‌ده بیزانسلیلردن قالمه صو مؤسساتی اولوب بونلر میاننده بالخاصه صوکمرلریله صهرنجلر شایان تدقیقدر .

بونلردن آدریانوسك اثر بناسی اولمقله برابر قیصر ژوستینیانوس طرفندن توسیعاً تعمیر ایدیلان ژوستینیانوس کمری ایله بیوك قسطنطین طرفندن بنا اولنه‌رق حلقه‌لی صوبی دروں شهره ادخال ایدن آلیس کمری عثمانلی پادشاهلری طرفندن دفعاتله تجدید اولنمش مبانیٔ عتیقه‌دن اولدقلری کبی مشهور (بوزطوغان) کمری دخی قیصر (والنس) طرفندن قاضی کویی سورلرینك انقاضیله بنا اولنمشدر .

بیزانسلیلرك وجوده کتوردکلری اولدیغی آثار میاهیه‌دن بر مهمی ده صهرنجلردر . شهری موسم صیفده و محاصره زمانلرنده صویك قلت و فقداندن مضایقه‌یه دوچار ایتمامك ایچون استانبولك مواقع مختلفه‌سنده جسیم صهرنجلر وحوضلر انشا اولنمشدر . شهرك احتیاجندن فضله قالان صولر اشبو حوضلرله صهرنجلره اساله اولنه‌رق محافظه ایدیلیردی .

الیوم صهرنجلردن موجود اولانلری آیاصوفیه قربنده یره‌باتان نامیله معروف و ٣٣٦ عدد صماکی دیرکله مزین اوله‌رق قرق چشمه صوینك فضله‌سنی جمع ایدن جسیم صهرنج ؛ دیرکلرینك کثرتندن ناشی «بیك بر دیرك» نامیله موسوم و حقیقتده ٢٢٤ عدد ستونی حاوی اوله‌رق بر وقت درونده ایپکجیلر چالیشمش اولان فیلوقسن صهرنجی ؛ بو صهرنجك قربنده و قسماً شمدیکی شهر امانتی بناسنك اوکندن کچن جاده‌نك وقسماً امانت بناسی باغچه‌سنك آلتنه تصادف ایدن غایت مصنع تئودوسیوس (١) صهرنجی

(١) آثار عتیقه‌دن اولان بو صهرنج ؛ اولجه عارف پاشا عهده‌سنده بولنمقده ایکن ١٣٢٧ سنه‌سنده بالمبایعه امانت بناسی اتخاذ ایدلمش اولان قوناق باغچه‌سنك و قسماً جاده‌نك آلتنه تصادف ایتمکده‌در . ٣٢ عدد صماکی ستونی محتوی و تقریباً ٢٥ مترو عرض و ٥٠ مترو طولنده

زیرکده پیر محمد پاشا مدرسه‌سی آلتنده کائن قیصر فوقاس صهرنجی ؛ کلخانه باغچه‌سنك (پارقنك) حین تسویه‌سنده ظهور ایدن واسعی معلوم اوله‌مایان اوفاق صهرنج باشلیجه‌لرینی تشکیل ایتمکده‌در .

سلطان سلیمده چقور بوستانك قارشوسنده ودارالشفقه مکتبی مشتملاتندن برصهرنج موجود اولدیغی کبی فاتحدن چهارشنبه‌یه کیدن جاده‌نك همان بدایتنده وصاغ قولده ایچی صو ایله طولو جسیم برصهرنج داها واردر . بر آره‌لق ترقوس قومپانیه‌سی بو صهرنجی صو ده‌پوسی یاپمق ایچون تشبثاتده بولنمشدی .

اقسرای حریق محلنده لاله‌لی جامع شریفیله مسیح پاشا جامعی آره‌سنده غایت مصنع، مربع الشکل و متعدد ستونلری حاوی جسیم برصهرنج اقسرای حریقندن صوکره بسبتون میدانه چیقمشدر. استانبولده‌کی صهرنجلر ایچنده اکزیاده شایان استفاده اولانی بودر. چونکه میللی بر اراضیده مبنی اولمق اعتباریله بر طرفندن کشاد اولنه‌جق بر مدخل واسطه‌سیله هر صورتله استفاده اولنه‌بیلیر .

بر وسعتی حائز اولان بو صهرنجك درونده وقتیله ایپکجیلر چالیشمقده ایکن مؤخراً کوبره و طوپراقدن امانت بناسنك حین توسیع و انشاسنده مولوز وانقاض ایله قسماً طولدیریله‌رق الیوم غیر قابل استفاده برحاله کتورلمشدر .

تئودوسیوس ، ۳۷۹ تاریخ میلادیسنده (والنس) ك یرینه شرق و ۳۹٤ ده والنتیانك وفاتی اوزرینه‌ده شرق و غرب ایمپراطورلغنه صعود ایدن و وفاتندن اول ملکنی ایکی اوغلی آره‌سنده بالتقسیم بو صورتله روما ایمپراطورلغنی شرقی وغربی نامیله ایکی‌یه آییرارق ایمپراطورلغك سبب انقراضی اولان حکمدار اولوب شو تقدیرجه بو صهرنج بیك آلتی یوزکسور سنه‌لك بر قدمه مالکدر .

بوراسنك تطهیریله قوللانیله‌بیلیر برحاله کتیرلمسی ایچون مقام امانت جلیله‌جه بر ایکی دفعه امر اعطا بیورلمش وحتی ۱۳۳۰ سنه‌سی تشرین اولی ظرفنده تطهیراتنه‌ده باشلانمش ایکن وسائطك فقدانندن طولایی ناتمام براقیلمشدر .

بوصهرنج صورت مکمله‌ده تطهیر اولنور، ترشحاتك اوکی آلنمق ایچون اوزرینه آسفالت دوشه‌نور وایجاب ایدن منفس ومدخللر کشاد اولنه‌رق الکتریقله‌ده تنویر ایدیلیر ایسه امانت ایچون قیمت‌تقدیر اولنه‌ماز بر بنا الده ایدلمش اوله‌جقدر . بیك آلتی یوز کسور سنه اول صوصهرنجی اوله‌رق بیزانسلیلر طرفندن برصورت متینه‌ده انشا ایدلمش اولمق اعتباریله دیوارلرندن قطعیا صو صیزمادیغی جهتله ظن وتخمین ایدلدیکی کبی بوراده او درجه رطوبت ده یوقدر . تطهیراتك وبرازده ترمیماتك اجراسندن صوکره بنای مذکوردن وجوه عدیده ایله استفاده ممکن اولوب ازجمله شو صورتله آثار عتیقه‌دن بر بنا ظاهره چیقارلمقله برابر لدی‌الحاجه برچوق اهللره یارار برمحل الده ایدلمش اوله‌جغی آشکاردر . بوراسی هیچ برشیئه یاراماسه بیله امانت ایچون هردرلو تهلکه‌دن آزاده برمدخر وظیفه‌سنی کوره‌بیلیر

اقسرای حریق محلنك حین تسویه‌سنده بو صهر نجك اوزرینك‌ده بیك بردیركاوزدی كبی ابنیه‌دن خالی براقیله‌رق اوراده اوفاق برپارق وجوده كتورلمسی تصور ایدلمش وبوبابده موزهٔ همایون مدیری ایله مخابره جریان ایتمش ایسه‌ده نتیجه‌سی استملاكاته وپاره‌یه تعلق ایتدیكی ایچون برشیئه موفق اولنه‌مامشدر .

اوستی آچیق حوضلره كلنجه : بونلردن الیوم سلطان سلیمده ، معجونجی‌ده ، صماتیه‌ده ، ادرنه قپوسنده بولنانلری چقور بوستان نامیله معروف اولوب بعضیسنك درونده محلات و مبانی دخی موجوددر . استانبولك فتحندن صوكره روم ایلی‌نك ید عثمانیانده بولنمسی حسبیله قره جهتندن محاصره تهلكه‌سی رفع ایدلمش اولدیغندن بو حوضلرك وجودینه احتیاج قالمیه‌رق مرور زمانله بوستان ومحله حالنه افراغ اولنمشدر .

فاتح جوارنده قدیم سراجخانه‌نك بولندیغی محل دخی اوستی آچیق برحوض ایدی . بعدالفتح سلطان محمد خان اوراسنی سراجخانه اتخاذ ایدلمك اوزره سراج اصنافنه احسان بیورمشلردر . چرچر حریقندن صوكره اراضی تسویه اولندیغی صره‌ده سراجخانه بالاستملاك اوراده‌كی چقور محل طوپراقله املا ایدلمش ودروندن بریسی اوتوز دیكری اون بش مترو اولمق اوزره ادرنه قپوسنه وفاتحه كیدن ایكی جاده آچیله‌رق حال حاضرده محل مذكورده نه حوضدن نه‌ده سراجخانه‌دن اثر قالمامشدر .

٣ — قرق چشمه صولری

بیزانسلیلر طرفندن اساسی وضع اولنان وعثمانلیلر جانبندن تجدید ، توسیع واحیا ایدیلن مؤسسات میاهیه‌یه بسیط برنظرله باقیله‌جق اولورسه اهمیتدن عاری كورینورسه‌ده لایقیله تتبع وتدقیق ایدلدیكی تقدیرده اكلاشیلیر كه اسلاف كرام بو بابده هم فنه هم‌ده مملكتنه پك بویوك خدمتلر ایفا ایتمشلردر .

سلاطین عظام عثمانیه طرفلرندن وجوده كتورلمش اولدیغی آتیده تفصیلاً ایضاح اولنه‌جق بندلر وبجرالرعثمانلیلرك بوخصوصده بیزانسلیلری فرسخ فرسخ كچمش اولدقلرینی كوستره‌جكدر . مع هذا استانبوله صو جلبی خصوصنده اك زیاده بذل همت ایدن قانونی

سلطان سلیمان خانڭ . اولیا چلبی‌نڭ حاشیه طرزنده درج اولنان ایضاحاتی و آثار موجوده بو خدمتڭ درجه‌سنی ارائه ایتمکده‌در . [۱]

قانونی سلطان سلیمان زماننده استانبولڭ نفوسی چوغالدقجه صو احتیاجی ده آرتمش و استانبوله یکیدن صو جلبنه مجبوریت کورلمشدر. معمار سنان آیوادکوبی جوارنده بقراج و اورته دره‌لری و بعض منابع صولرینی طوپلایوب قورد کمری نامیله انشا ایتدیردیکی کمر اوزرندن بالامرار ایوبده اسلام بك محله‌سنده یکی قبه‌یه قدر کذرکاهده تصادف ایلدیکی جبه‌جی کوی و باغلی‌تره اوکلرنده انشا ایتدیکی سوزکجدن کچیره‌رك استانبوله یوز اون لوله صو اساله‌سنه موفق اولمشدر . بالاخره دها بعض صولر علاوه اولنه‌رق لوله‌لرك مقداری (۲۰۱,۵) . ابلاغ ایدلمشدر. مجرالرك چوروقلغی طولاییسیله حال حاضرده استانبوله انجق اللی ، آلتمش لوله صو کله‌بیلمکده‌در . شو صره‌ده اوقاف نظارتی مهم صورتده تعمیرات یاپمقده اولدیغندن میاه وقفیه اداره‌سنك افاده‌سنه نظراً بالخاصه اکری

[۱] سلیمان خانڭ اسلامبول ایچره بر خیرات عظیمه‌سی دخی جاریدرکه قرق چشمه کمرلری صوییدر . برقات کمری یانقو (طرز غریبی آدریان اوله‌جق . بو ایمپراطور ۱۱۷ - ۱۳۸ تاریخ میلادیسنده مذکور کمرلری انشا ایتدیرمشدی) عصرنده بنا اولنوب اسلامبول ایچره قرق عدد چشمه ایدی . اما مرور ایام ایله جابجا منهدم اولوب زمان سلیمان خانه کلنجه اهالی اسلامبول بر ایچیم صویه محتاج اولوب طوزلی قویولردن صو نوش ایده‌رك دفع عطش ایدوب کمال مضایقه وقلت چکرلرمش .

سلیمان خان اسلامبولڭ غربنده بر منزل بعیدده آب نابلر بولوب علم هندسه ایله اسلامبوله کتورمك مراد ایدندکده معمار سنان : « پادشاهم بو خیرات عظیمه سکا میسر اولور تا بو محلدن اسلامبوله اون بر ساعت منزلدر . کیسه‌لری اوچ وجه دیزوب بوقدر مال فراوان صرف ایدرسه‌کز بو خیرات سزه نصیب اولور والا بو خیراته بر ملك قادر دکلدر » دیجه همان سلیمان خان :

« ای معمار سنان اولا بو آب ناب اسلامبوله هندسه اوزره کیتمك ممکنمیدر ؟ » دیر اوده: « اوت پادشاهم ممکندر . نهر عظیم کبی جریان ایدر » دیر . پادشاه : « سن کیسه‌لری اوچ اوجه دیزرسه‌ك بو صو استانبوله وارر دیدك . بن انشاالله کیسه‌لری یان یانه و همیان همیانه متصل ایکی قوناق دیزه‌یم . » دیر و همان بسم الله ایله بر کیسه آلتونی مذکور عیونك باشنه نثار ایدوب اساسنه شروع ایلر . یدی ییلده اوچ ییك یدی یوز کره انشا اولنورکه بعض یرلری افلاکه سر چکمش ایکیشر اوچر قات قنطره‌لرله استانبوله کیروب آت بازاری قربنده یانقو ونك قرق چشمه کمرلری اوزره کچیرمك اقتضا ایدوب شهر اسلامبول ایچره مذکور آب نابی تقسیم ایلدی .

اولیا چلبی ، جلد : ۲

قپوایله دستگاهجیلر آره‌سنده ضایع اولان صولرك ضیاعدن محافظه‌سی تحت امکانه آلنه‌جق وبو صورتله یکرمی اوتوز لوله صویك دها استانبوله اساله‌سنه موفق اولنه‌جقدر .

بو صولرك مجراسی منبعلرندن جبه‌جی قریه‌سنه قدر تماماً معمار سنان طرفندن انشا و جبه‌جی کویندن آیاصوفیه‌ده‌کی تقسیمه قدر قبل‌الفتح موجود و معمور ایکن اثنای فتحده معطل اولان قدیم مجرا دخی توسیعاً و تعدیلاً ینه معمار سنان معرفتیله تعمیر واصلاح اولنمشدر . صولرك مروربنی تسهیل ایتمك اوزره انشا اولنان کمرلردن اوزون کمر و مقلوه کمریله جبه‌جی قریه‌سنك استانبول جهتنه طوغری اولان کمرلر فتحدن مقدم موجود ایدیسه‌ده بونلرده معمارسنان طرفندن تعمیر واصلاح اولنمشدر .

یالکز پادشاهلر دکل برچوق اعاظم عثمانیه دخی کندیسندن اولکی اهل خیرك صو یوللرینی تعمیر وتوسیع ایتمکله برابر بونلره جابجا یکیلرینی‌ده علاوه ایتدیرمشلردر . ازجمله قپودان دریا جزائرلی غازی حسن پاشا قاسم پاشا جواریله قیشله و خسته‌خانه‌یه صو اساله‌سنی مراد ایده‌رك سلطان محمود اولدن مساعده طلب ایتدکده خاقان مشارالیه موافقت ایتمیوب (صوبی بولسون خیراتی صوکره یاپسون) جوابنی ویرمش اولدقلرندن حسن پاشا طوپوزلی بندینك اوزرینه درت ارشون علاوه‌سیله توسیع ایده‌رك حاصل اولان یکرمی ماسوره فضله صوبی خیراتنه تخصیص ایتدیرمشدر .
مع‌التأسف اخلاف بونلرك مقدارینی تزیید ایتمامکله برابر موجودلرینی بیله حسن محافظه ایده‌مامشلردر .

قانونی سلطان سلیمانك اعمارات و تأسیساتندن صوکره اوفاق دکرمن طاشلرینی دوندیره‌جك قدر [۱] مبذول اولان استانبول صولری محضا اخلافك عدم تقیداتندن وقدر ناشناسلغندن طولایی خراب اوله‌رق مملکتك صویه اولان احتیاجی تزاید ایتمش وبواحتیاج نتیجه‌سیله‌درکه شهرمزده ترقوس صو شرکتی تأسس ایتمشدر .

اکر اسلافك اثرینه اقتفا اولنه‌رق صوك زمانلرده هیچ اولمازسه آثار موجوده حسن محافظه ایدلمش اولسه ایدی بوکون استانبول صوسزلقدن متولد مهالکه معروض قالمیه‌جغی کبی مذکور قومپانیه دخی وجود بولمیه‌جقدی .

---

[۱] اولیاچلبی ، وقاجوارنده ایکی اوچ اوده طاشلری بندصولریله متحرك اولدکرمنلر بولندیغنی واستانبول اهالیسندن برچوغنك بوندن معلوماتی اولمدیغنی وکندیسی اوجوارده متمکن اولمق اعتباریله بوکا واقف بولندیغنی سیاحتنامه‌سنده ایضاح ایتمکده‌در .

استانبوله جاری صولر باشليجه ايكی نام عمومی آلتنده ذكر ايدلمكده‌در : قرق چشمه، حلقه‌لی . (١) صولری شو صورتله يكديكرندن تفريق ايدن اسباب متعدد ايسه ده الك مهملری، قرق چشمه صوينك تا بلغراد (٢) قريه‌سی و بويوكدره جوارندن استانبوله قدر مخصوصاً انشا ايدلمش بر دهليز (لغم، مجرا) درونندن جريان ايتمه‌سی و حلقه‌لی صوينك ايسه لوند چفتلكی، حلقه‌لی و جوارندن كونكلر، قورشون بورولر درونده متعدد ماصلاقلردن و صو ترازولرندن كچيرلمك صورتيله استانبوله اساله اولنمسيدر .

كرك حلقه‌لی، كرك قرق چشمه صولری ايچون استانبولك شمال و غربنده تقريباً ٢٠ـ٣٠ كيلومترو اوزاقلرده متعدد بندلر وجوده كتورلمشدر.

بند ياپمقدن مقصد : بر دره‌نك ياخود بر ايرماغك الك طار محلنی سد ايده‌رك اونك كريسنده صوينی طوپلامق و اورايه طوپلانان صوينی دهليزلر، كونكلر ويا بورولر واسطه‌سيله مطلوب اولان محله ايصال ايتمكدر . دها عمومی تعبيرله ياغمور صولری دره‌لردن، خطوط اجتماعيهٔ مياهيه‌دن طوغريدن طوغری‌يه آقوب كيده‌جكنه اونلرك اوكنه بر حائل قونيلوب طبيعی بر حوض تشكيل ايتمكدن عبارتدر . موجود بندلر ايچنده هپسندن صوكره انشا ايدلمش اولان سلطان محمود ثانی بندی الك فنيسيدر . صولرك استانبوله قدر بلا مانعه جريانی ايچون ايجاب ايدن يرلرده كمرلر ياپيله‌رق دهليزلر يعنی صو مجراسی كمرلر اوزرندن كچيرلمش اولديغی كبی صوينك سويه‌سندن يوكسك اولان مانعلر، طاغلر دخی دلينه‌رك

(١) قانونی سلطان سليمان خان استانبولده يكيدن قرق عدد جسيم چشمه و بويوكدره جوارنده اورته دره، بالراجح و بلغراد دره‌سی صولرينی انشا ايتديرديكی بندلر و دهليزلر واسطه‌سيله بو چشمه‌لره اساله ايتديرمش اولمسندن طولايی قرق چشمه صويی نامنی آلمشدر . بالآخره ديكر سلاطين عظام و اصحاب خيرات طرفلرندن دها بشقه منبعلر بولنه‌رق و متعدد بندلر ياپيله‌رق بونلرك صولری ده عين مجرادن اساله ايدلديكی و چشمه‌لرك عددی ده تزييد اولنديغی حالده صوينك اسمی دكيشميه‌رك قرق چشمه قالمشدر . مع هذا قرق چشمه صوييله حلقه‌لی آره‌سنده لذتجه‌ده فرق واردر . قرق چشمه صوينك طعمی حلقه‌لی صويندن دها اييدر .

(٢) ٩٢٧ تاريخنده قانونی سلطان سليمان خان طرفندن بلغراد فتح اولنديغی زمان اهاليسی اورادن قالديريله‌رق بورايه كتيريلوب مذكور قريه تأسيس اولنمشدر . اليوم كاملاً روملر ايله مسكون و پای تختك شايان تماشا مسيره‌لرندن اولوب جوارنده كوزل اورمانلر دخی واردر .

درونندن تونل یاپلمشدر . بو تونل و دهلیزلر ؛ درونندە بر آدم گزەبیلەجك وسعتدە یاپلمشدرکە ارتفاعی ١,٧٥ مترو ، عرضی ٥٠ ویا ٥٥ سانتیمترودر . درونندن جریان ایدن صویك ارتفاعی اللی سانتیمترو فرض و تخمین اولندیغندن صویك سویەسیلە تونلك طاوانی آرەسندە آشاغی یوقاری ١,٢٥ مترو مسافە قالیر . و بو قدر مسافەدە بر آدم فراخ فراخ گزەبیلیر . بوزوقلق ، طیقانیقلق و صیزینتی کبی احوال وقوعندە صویولجیلر دهلیزلر درونندە گزوب معاینە ایتمك و لدی‌الحاجە تطهیرات اجرا ایلمك مجبوریتندە بولندقلرندن بو کبی احوالدە دهلیز درونندە گزەبیلمك ایچون صو یولجیلری یا بللرینە قدر مشین بر چیزمە ویا مشین پانطالون گیرلر یاخود صو اوزرندە صاللر و صندالرلە گزرلر .

نفس آلمق ، دهلیز درونە گیروب چیقە بیلمك ایچون مبدئندن منتهاسنە قدر هر ٣٠ ـ ٤٠ مترودە سطح ارضدن دهلیزە بر باجا و قویو آچلمشدر .

گرك استانبول داخلندە ، گرك سور خارجندە بو یولدە قویولرە کثرتلە تصادف ایدلمکدەدر . حتی بونلرك بعضیلرینە باصەماقلرلە اینیلور .

شهر داخلنە تصادف ایدن باجالر الیوم قرق چشمە صولری ایچون بر منبع مضرت حالنی اکتساب ایتمشدر . زیرا بونلرك بعضیسی اولرك آلتنە تصادف ایدەرك عادتا قویو کبی استعمال ایدلمکدە وبعضیسندەدە مزخرفات و سائرە قاریشمقدە بولندیغندن حال حاضردە بند صولرینك حفظ‌الصحەیە مغایر اولمسنك یگانە سببلرندن بریسی دهلیزلرك محلات آرەسندن و مبانی تحتندن گچمسی و باجالرك قویو حالندە استعمالی کیفیتلریدر . ایشتە بو محذورلرینە بناءً صولرك تیمور بوریلر درونندن اسالەسنە دفعاتلە تشبث اولنمش ایسەدە بو بابدە صرفی اقتضا ایدن بر قاچ یوزبیك لیرانك قارشولنی بولنەمامسندن طولایی بو مسئلەدە یوز اوستی قالمشدر . مع مافیە استانبول احوال صحیەسنك دوزەلەبیلمسی ایچون یگانە تدبیر صولرك دمیر بوریلر درونندە اسالەسندە ومجاریٔ عمومیە تأسیساتی اولدیغندە بتون علاقەداران متحدالرأی اولدقلرندن ار گچ موفقیت حصولی مأمولدر.

دهلیز درونندن سوقی مجبوریتی طولاییسیلە قرق چشمە صولری استانبولك یوکسك مواقعندن گچەمیەرك مثلا فاتح ، بایزید کبی یرلردە سطح ارضدن ١٠ ، ١٥ مترو قدر درینلکدن مرور ایتمکدەدر . ینە بو مجبوریت طولاییسیلە درکە استانبولك بعض موقعلرندە قرق چشمە صویی مجراسی سویەسندە بر قاچ چشمە یاپیلمشدر . بو چشمەلرك

باشلیجه‌سی لاله‌لی جوارنده چوقور چشمه نامیله معروف اولان چشمه ایله زیر کده کلیسا جامی قربنده و آیاصوفیه‌ده موجودر که بونلرك بعضیسنه ٢٠-٣٠ باصه‌ماقلی برو نردبان ایله اینلمکده‌در .

بلغراد قریه‌سی جوارندن استانبوله قدر ١,٧٥ مترو ارتفاعنده و ٥٠-٥٥ سانتیمترو عرضنده و لااقل ٣٠-٣٥ کیلومترو طولنده بر تونل وبرخیلی کمر وجوده کتورلمسنك نه قدر مصرفله ممکن اوله‌جغی دوشونیلورسه بو بابده معروف اولان همتك درجه‌سی اکلاشیلیرو اولیاچلبی‌نك قانونی سلطان سلیمانه عطفاً بیان ایتدیکی سوزلرك مبالغه اولمدیغی تسلیم اولنور .

قرق چشمه صولری استانبول و بك اوغلی جهتلرینه آیری آیری مجاری ایله‌اساله ایدلمش اولدیغندن بوراده بونلری ایکی قسمه تفریق و اکاکوره یاپیلان مؤسسات ومجاری و کذر کاهلری تدقیق ایدیله‌جکدر .

استانبول جهتی
طپوز بندی

سلطان عثمان خان ثالثك زمان سلطنتلرنده انشا اولنمشدر . بلغراد کوینك یارم ساعت قدر بعد مسافه‌سنده و شمال جهتنده طقوز زراع ارتفاعنده‌در . بو بندك صویی اطراف قاتمه‌لرینی آله‌رق بند کبیر صولرینه التحاق ایدر .

بند کبیر

سلطان احمدخان ثالثك دور سلطنتلرنده انشا اولنمشدر . بلغراد کویی جوارنده واون ایکی زراع ارتفاعنده‌در . بو بندك صویی لغم ایله صویك ترسبنه خدمت ایدن جفته حوضلره واورادن دوه‌لی اوغلی و آلاجه حمام وچانتکیر وقره کمر، بورغاز کمری وقووق کمرنامی وبریلان کمرلر اوزرندن کچه‌رك کوزلجه قورویه و اورادن باش حوض نام محله واصل اولور .

سلطان محمود بندی

سلطان محمود خان ثانی‌نك زمان سلطنتلرنده انشا اولنمشدر . بند کبیرك یارم ساعت

قدر مسافه‌سنده و شرق جهتنده اون زراع ارتفاعنده‌در . بو بندك صوینی یکرمی‌درت لوله‌دن اوکنده‌کی صندوغه آقه‌رق لغم ایله بند کبیر صولرینه التحاق ایدر .

آیواد بندی

اوچنجی سلطان مصطفی‌نك دور سلطنتلرنده انشا اولنمشدر . آیواد قورولغی درونده‌ده و اون التی آرشون ارتفاعنده‌در . بو بندك صوینی صالمه تعبیر اولنان موصلقلردن صندوغه دوکیله‌رك اسقره و قوملقدن کچوب لغمه داخل و اورته دره‌دن کلن سلطان سلیمان صو لغمنه لاحق اولور . بوراده اورته و باقراج دره صولرینی آله‌رق قورت کمری و اوزون کمر نام کمرلر اوزرندن کچه‌رك باش حوضده دیکر بندلردن کلن صولر ایله برلشور .

بو صورتله برلشن صولر لغم درونندن وماغلاده و کوزلجه کمر نام کمرلر اوزرندن کچه‌رك جبه‌جی کویی جوارنده قانون سلطان سلیمانك انشا ایتدیردیکی انا طریقك ملحق اولدیغی جنویز لغمی تعبیر اولنان لغمه کیرر . جبه‌جی دره‌سنك اوست طرفنده یدی عدد اوفاق بند وار ایسه‌ده بونلر خراب و منهدم اولدیغندن جبه‌جی دره‌سنك صولری اوکنده‌کی اسقره‌یه کله‌رك ولغم درونندن کچه‌رك کوزلجه کمر اوکنده برلشور . بورادن لغم‌درونندن‌وکوچك کوچك کمرلر واسطه‌سیله‌وچاوش کویی‌اوستندن، اغیل‌دره، اوزون قولتق دره‌لرندن و جفته کمر وباللی کمری نام کمرلردن کوچك کویده واقع اسقره‌یه و اورادن کچه‌وسینکلی کمردن کچه‌رك ایوبده واقع‌یکی‌قبه تسمیه اولنان تقسیمه کلور . بو تقسیمه کلنجه‌یه قدر انا طریقی کیدر کاهی جوارنده‌کی قاتمه صولرده اشبو بند صولرینه التحاق ایدر .

یکی قبه‌دن ۱۸٤ ماصورا ایوب خدمتنه (۱) و یکی قبه‌ایله اکری قپو تقسیمی ارانسنده‌کی لغمدن ۲٤ ماصورا زال پاشا و یکرمی درت ماصورا دخی ایوالسرای خدمتنه افراز اولنور . و اشبو خدمتلرك افرازندن صکره قالان صولر اکری قپو تقسیمنه کلیر . بو تقسیمدن کلان صولر یدی قله ویوقاری آنا خدمتی نامیله ایکی قوله آیریلور .

یدی قله خدمتی بشقه‌جه ایکی قوله آیریله‌رق بریسندن یکی باغچه‌دن اقسرایه قدر

---

(۱) بر صویولجی اوسته‌سنك دائرهٔحدودینه « خدمت » تعبیر اولنور .

اولان محلاته مصادف اوقاف و سائره ایچون ۱۳۶ ماصورا ودیکرندن یکی باغچه‌ده واقع
تقسیمه و اورادن صاری کوزل خدمتنه ۴۲ ماصورا افراز اولنور .

برقاری آنا خدمتی ایسه اکری قپو تقسیمندن قرق چشمه تقسیمنه صو اجرا ایدن
لغ‌کذر کاهنه مصادف محلره توزیع اولنمق اوزره افراز اولنان ۱۸۰ وعزبلر خدمتنه
ایکی قول اوزره تخصیص قلنان ۹۶ ماصورا صویك اساله‌سندن و متباقیسنك قرق‌چشمه
تقسیمنه جریانندن عبارتدر .

قرق چشمه تقسیمندن تحته قلعه ، یکی جامع ، کوچك بازار جهتلرینه بر قول
آیریله‌رق ۱۸۴ ماصورا و اقسرای جهتی خدمتنه ۶۰ ماصورا ویریلور . و میاه متباقیه
آناقمیله آیاصوفیه میداننده واقع تقسیمه جریان ایدر . بو میانده اکشی قره خدمتنه
۲۴ ، چقور چشمه خدمتنه ۴۸ ، استانبول آغا خدمتنه ۲۴ ، کدك پاشا خدمتنه ۳۶ ،
قومقپو خدمتنه ۳۲ ، و قرق چشمه تقسیمندن آیاصوفیه تقسیمنه صو اجرا ایدن آنا
لغمندن دخی متعدد محلر ایچون ۱۲۰ ماصورا افراز اولنور . ایاصوفیه تقسیمندن
طوپقپو سرای همایونی دولاب اوجاقلری ایچون ۹۶ ، اسحق پاشا خدمتی ایچون ۲۴
ضربخانه ، اسکی مکتب طبیه تیمور قپو خدمتلرینه ۴۸ ، باب عالی ، خواجه پاشا خدمتنه
۹۰ ، طوپقپو خدمتنه ۶۴ ماصورا افراز اولنور .

ایشته بو صورتله ایوبده یکی قبه تقسیمندن آیاصوفیهٔ کبیر تقسیمنه قدر افراز واجرا
اولنان صولرك مجموعی ۱۶۱۰ ماصورا یعنی ۲۰۱,۵ لوله‌در .

بك اوغلی جهتی

بند جدید

سلطان محمود خان ثانی طرفندن ۱۲۵۵ تاریخنده بنا ایتدیرلمشدر . یکرمی بر
آرشون ارتفاعنده‌در . بو بندك صولری برقاچ‌صو نی دخی آله‌رق وکمراوزرندن کچه‌رك
والده بندی صوینه‌قاریشور .

والده بندی

مهروماه والده سلطان طرفندن انشا ایتدیرلمشدر ۲۳۰ ارشون ارتفاعنده‌در .

و بندك صـويى والده قائمه‌سى تعبير اولنان صـويى دخى آلەرق لغم درونندە جريان ايله
و ج‌يوز زراع مسافه‌دەبند جديدەصويى آلدقدن صكره طبوزلى بندك صويله برلشور .

مهر و ماه والده سـلطان بو بندى درسـعادت جهتنه مخصـوص اولمق و بك
وغلى جهتنه‌ده اعانه ايدلمك اوزره بنا ايتديردكلرى و بو سببله ايكى لوله قدر صـويك
ك اوغلى جهتنه و قصورى واقفهٔ مشارالیهانك ايوب جوارنده واقع خيراتلرينه جريان
يلكده اولديغى حالده سـلطان محمود خان ثانى استانبول جهتى ايچون كيرازلى
ندى انشا ايتديره‌رك والده بندى صويى كاملاً بك اوغلى جهتنه تخصيص بيورمشلردر.

طبوزلى بند

طبوزلى بندى سلطان محمود خان اول دور سلطنتلرنده انشا اولنمشدر .
اغچه كوينك شرق شمالى جهتنده و ١٤ آرشون ارتفاعنده‌در . بو بندك صولرى‌ده
غم ايله جريان ايدرك اون ، اون بش آرشـون مسافه‌ده ديگر ايكى عدد بندك صـولريله
رلشور .

بو صورتله برلشـن صولر لغم درونندن جريان و مصـادف اولديغى قائمه‌لرى اخذ
ايده‌رك باغچه كوينده‌كى كمردن بيوك دره‌نك اوست طرفنده واقع كمره واصل و بورادن
آجى الما نام محلده يكى كوى جهتى صويى وسلطان تپه‌سنده دخى سلطان تپه‌سى قصرى
صويى اعطا ايتدكدن و محمد باغى خارجنده خديو اسبق اسماعيل پاشا سـاحلخانه‌سيله
ميركون جهتى صولرينى افراز ايلدكدن صكره ماصـلاق نام محله كلور . بورادن بوياجى
كوى، آغاز اغاقصرى ،روم‌ايلى حصارى صولرينى ويره‌رك يتاق‌باشى ماصلاغنه وبورادن‌ده
وند چفتلكى جوارنده ارنبود كوى خدمتى صـويى ويردكدن صكره حسن آغا كمرندن
چكه‌رك زنجيرلى قيوده سـلطان كمرينه چيقار . بورادن زنجيرلى قصرى و قورى چشمه
خدمتى صولرينى ويره‌رك و لغم درونندن آقه‌رق ييلديز و چراغان سرايلرى وجوار محلات
صولريله اورته كوى خدمتى صولرينى افراز ايتدكدن صوكره لغم ايله شيشليده فرانسز
خسته‌خانه‌سى وپانغالتيده تشويقيه خدمتى و براز اشاغيده طاطاوله جهتى صولرينى افراز
و مكتب حربيه جوارنده بشكطاش سراييله اطراف محلات صولرينى ويره‌رك مكتب
حربيه درونندەكى قبه‌يه دوكيلور . بورادە مكتبك صويى ويردكدن صكره قسماً تيمور
و قسماً قورشون بورو ايله ارمنى قبرستانى درونندەكى ترازيدن كچەرك بك اوغلنده كائن

کبیر تقسیم خزینه‌سنه واصل اولور . بو تقسیمدن اوچ قول آیریله‌رق بریسی قباطاش و طوپخانه ودیکری غلطه سراینه وقاسم پاشایه واوچنجیسی‌ده ترسانه‌یه کیدر .

غلطه سرایی صو یوللری

سلطان بایزید ثانی زمان سلطنتلرنده انشا ایتدیرلمشدر .

بو صو حلقه‌لی تعبیر اولنان نوعدندر . منبعی لوند جفتلکیدر . مذکور چفتلك جوارنده بولنان قاتمه‌لردن حاصل اوله‌رق چفتلك درونند‌ه‌کی انا ماصلاغنده تجمع ایدر. بعضاً کونك و بعضاً لغم ایله زنجیرلی قیو جوارنده حسن اغا کمری التندن کچه‌رك و طاشلی دره جوارندن کلن دیکر بر قاتمه‌یی الەرق کوچك چفتلك جوارنده‌کی لغم اغزی ماصلاغنه وبورادن فرانسز خسته‌خانه‌سی التندن شیشلی دره‌سی اتکیله لشوقیه ماصلاغنه وبورادن مجلس اعیان رئیسی مرحوم سعید پاشانك قوناقلری باغچه‌سندن و مکتب حربیه تعلیمخانه‌سندن بالمرور ارمنی قبرستانی درونند‌ه‌کی ترازویه و اورادن تیمور بورو ایله بك اوغلی قیشله‌سی جاده‌سی ایله قیشله میداننده کچه‌رك تقسیم اوکنده بولنان مقسمه واصل اولور بورادن بر قول صورمه کیر وجهانکیر جوامع شریفه‌لریله خیرات سائره‌یه اساله و دیکر بر قول دخی بك اوغلی جادهٔ کبیریله مکتب سلطانی‌یه واصل اولور .

خاصکوی وسودلیجه‌ده بولنان بعض چشمه‌لرله خمبره‌خانه درونند‌ه واقع مهر و ماه والده سلطان وقفندن اولان جامع شریفه کاغد خانه جهتندن کلن صولر اجرا ایدلمکده اولدیغی کبی بوغاز ایچنك اناطولی ساحلنده دخی پاشا باغچه‌سندن باشلایه‌رق اسکدار وقاضی کوینه قدر اولان محلرده‌کی جوامع شریفه و چشمه وسائر خیراته مخصوص صو یوللری موجود ایسه‌ده بونلرك قسم کلیسی دیکرلری کبی حال خرابیده اولدیغندن میاه مذکوره احتیاجات واستهلاکات محلیه‌یه کفایت ایتمامکده‌در . (٨٧)

---

(٨٧) استانبوله جاری بالعموم وقف ، حمیدیه ، ترقوس و المالی صولریله معروف صولرك منبع ، بند مجرلرینی ، واستانبول ایله بلاد ثلثه‌ده‌کی چشمه ، سبیل ، حوض ، مخزن وسائر مؤسسات میاهیه‌یی کوسترir مفصل ومکمل بر صو خریطه‌سنه احتیاج درکاردر . اوقاف نظارتنده بو طرزده بر خریطه موجود ایسه‌ده بو یالکز وقف صولره مخصوصدر . امانت هیئت فنیه‌سنجه اوقافك سالف البیان خریطه‌سیله ترقوس شرکتنك خریطه‌سندن وسائره‌دن استفاده ایدیله‌رك یکیدن بر خریطه ترتیب ایدیلوب حفظالصحه موزه‌سنه اهدا ایدلمش ایدی . بو خریطه‌ده عرض ایتدیکم مقصدی تأمین

بك اوغلی طرفنه جاری بندلرك صولری شو وجهله توزیع ایدلمکده‌در :

بهر کون
لوله

٤,٥	یکی کوی
۱,٥	چفتلك همایون ایله مصلق طرفنه
٦	میرکون ، بویاجی کوی ، بالطه لیمانی جهتلرینه
٤	آرناوود کوئی ایله قوری چشمه‌یه
۳	اورته کوی طرفنه
۹	چراغان سراینه
۱	اسحاقیه محله‌سنه
۱۲	بشکطاش ، طولمه باغچه سرای همایوننه
۲	طاطاوله‌یه
٤	قیشله و خسته‌خانه‌لره
۲٥	بك اوغلی تقسیمنه
۳	لوند چفتلکی منبعندن غلطه سراینه
۷٥	

بك اوغلی تقسیمنه ویریلان ۲٥ لوله صودە شو صورتله توزیع اولنمقده‌در:

لوله

٥	ترسانه وقاسم پاشایه
۱۲	قباطاش و طوپخانه‌یه
۸	بك اوغلی و غلطه طرفلرینه
۲٥	

ایده‌رز. بناءً علیه اوقاف، امانت وشرکتلرك اشتراکیله استانبولك مکمل برصو خریطه‌سنك تنظیمی الزم‌در.

شووسیله ایله عرض ایده‌یم‌که علی امیری افندینك ملت کتبخانه‌سنده ۹۹۲ تاریخنده تنظیم ایدلمش برصو یولی خریطه‌سی موجوددر . « کار نامهٔ عجیب » ترکیبیله توصیف ایدیلن بوخریطه تدقیقه شایان بر وثیقه‌در . خریطه‌نك زیرنده شوعباره محرردر : « مرحوم و مغفورله سلطان مراد سابقا صو یولی ناظری اولان اوسته‌داووده عتاب عظیم ایدوب: سن بنم صویمی نره‌یه ویردك؟ دیدکده اول داخی علی التعجیل بوکارنامهٔ عجیبی یاپمش. خدای تعالی هرایکیسنه داخی رحمت ایلیه . آمین بحرمة سیدالمرسلین . ذی القعده ۹۹۲ »

٤ - حلقه‌لی صولری

بوصو کونکلر و بورولر ایله استانبوله سوق اولنور . استانبولك مرتفع محللرینی اروا ایدن صولر حلقه‌لی صویدر و استانبولده موجود آثار عتیقه‌دن کمرلرله صو ترازیلری ده حلقه‌لی صویینه مخصوصدر .

اسکیدن قوللانیلان کونکلرك بر چوق نوعلری واردر . باشلیجه‌لری یدی پارمق آلتی پارمق ، پاشا کونکی ، اسکی بزلك ، ارناوود کونکیدر . بورده پارمقدن مقصد یدی اوشون پارمنی قطرنده دیمکدر . بعض یرلرده قورشون بوریلر قوللانیلمشدر . بو قورشون بوریلر شمدی کوردیکمز اوروپادن کله قورشون بوریلر کبی اولمیوب قورشون لوحه‌لری بوکوله‌رك بربری ایچنه لهمسز صورتده کچیرلمسندن واوزرلرینك لوکونله صارلمسندن حصوله کلمشدر . اوزمانك تعبیرینه کوره بو قورشون بورولردن بر اوستونه ایکی اوستونه . نهایت آلتی اوستونه قدر اولانلری وارمش . یعنی یا بر لوحه‌دن ، یا ایکی لوحه‌دن ... بوکولوب یاپیلمش قورشون بورولر دیمکدر . وقتیله یرلی قورشونجیلر بو صنعتده پك ماهر ایکن اوروپا قورشونلرینك کثرتله ورودی و اسکی کونکلرله قورشون بورولر بر هوای نسیمی تضییقندن زیاده‌یه متحمل اولمدیغی حالده اوروپادن کلن فونت وقورشون بورولر اون بشدن یکرمی بش هوای نسیمی تضییقنه قدر متحمل بولنمسنه بناءً مؤخراً اوروپا بوریلری ترجیح اولنمشدر .

ایشته کونکلرله بورولرك بر هوای نسیمی تضییقندن زیاده‌یه متحمل اولمامالری طولاییسیله ارتفاعی اون متروبی تجاوز ایتدیکی یعنی صویك تضییق بر هوای نسیمی تضییقی تجاوز ایتدیکی زمان فناً کونکك قیرلمسی و بورونك پاطلامامسی لازم کلدیکندن بوکا محل قالمامق ایچون وقتیله هر اون متروده بر ماصلاق یاپمق صورتیله بو محذورك اوکی آلنمشدر . حلقه‌لی صوینك ماصلاقلردن کچمسنك سببی و سوقاقلرده اوستی دمیر قاپاقلرله اورتولی ماصلاقلرك موجودیتی‌ده بوندن نشأت ایتمکده‌در .

کمرلرله صو ترازیلری ایسه بو ماصلاقلرك دها یوکسکه یاپیلمش دیکر نوعندن بشقه بر شی دکلدر . کمرلرك و ترازیلرك موجودیتی طولاییسیله استانبولك مرتفع نقطه‌نه‌صو اساله‌سی تحت تأمینه آلنمشدر .

قرق چشمه صولرینك دهلیزلر دروننده‌ن کچمسی و هر اوتوز ـ قرق متروده برر باجا بولنمسی قتاً نه قدر داعیٔ محذور ایسه حلقه‌لی صولرینك‌ده کونکلردن جریان ایتمسی و ماصلاقلرك سوقاق اورته‌سنده بولنه‌رق یاغمور صولریله منخرفاتك درونه قاریشمسی و لغملره قریب بولنمسی او قدر مضرتی موجبدر. بناءً علیه الیوم استانبولده‌کی بند صولرینی ایچمك بیله‌بیله تیفویه وسائر امراض ساریه‌یه آشیلانمقدن بشقه بر شی دکلدر. استانبولده وفیاتك بودرجه زیاده اولمسنك اسباب مهمه‌سندن برینك بو صو مسئله‌سی اولدیغی متفق علیهدر.

درسعادتك مواقع مرتفعه‌سنده کائن جوامع شریفه و خیرات سائره‌یه جریان ایدن حلقه‌لی صولری آیری آیری مجرالرله اون التی مختلف طریقدن اساله ایدلمکده‌در.

١ — زنجیرلی صو یوللری

سلطان محمود خان ثانی‌نك اثر خیراتیدر. طوبجیلرده واقع ایکی قائمه‌دن تراکم و کونك درونندن جریان ایدر. ادرنه قپوسی، اکوبجیلر بوستانی وقره‌کمرك کدن کچه‌رك عتیق علی پاشا جامع شریفی ترازوسنه کلور. بورادن عتیق علی پاشا و نشانجی پاشا جوامع شریفه‌لریله تخصیص اولنان سائر خیراتنه توزیع اولنور. بو صو سکز عدد صو ترازوسنه صعود و بر عدد ماصلاقدن مرور ایدر.

٢ — فاتح و سلطان سلیم صو یوللری

بو صو چیچو چفتلکی جوارنده قرتال تپه‌ده حاصل اولان و اوچ قرداشلر نامی ویریلن منابعدن کلور و کونك درونندن جریان ایدر. چیچو چفتلکی، تیمور قپو، طوبجیلر چایر آغزی، ادرنه قپوسی، صارماشیق، اکوبجیلر بوستانی، قره کمرك، عتیق علی پاشا نشانجی، حافظ پاشا طریقیله سلطان سلیم وفاتح جوامع شریفه‌لرینه و بورادن قصابلر جاده‌سی آت پازاری وبوزطغان کمری اوزرندن کچه‌رك بایزید میداننده حربیه نظارتی اوکنده‌کی مصلاغه کلور. وبورادن مخصص اولان دیکر خیراته توزیع اولنور. بو صویه تعقیب ایتدیکی مجرا جوارنده تصادف اولنان سائر قائمه‌لر دخی التحاق ایلدیکی کبی کندکاهنده متعدد صو ترازولرینه صعود وماصلاقلردن مرور ایدر.

٣ — کوبریلی صو یوللری

منبعی بیوك دربند جوارنده قره احمدلی چفتلکی مرطاسیدر . بورادن کوچك چنار قاضی یاییلی چفتلکی ، معزول کمری ، فتحیه دره‌سی ، عواض قریه‌سی ، چیچو چفتلکی ، ادرنه قپوسی ، لکونجیلر بوستانی ، آل طای ، یکی چشمه ، فاتح‌دن و آت بازاری وبوزطغان کمرلرندن کچه‌رك مالیه لغطارتی اوکنده‌کی مصلاغه وبورادن‌ده ترامووای جاده‌سیله چنبرلی طاشده کوبریلی جامع شریفیله مرحوم مشارالیهك خیرات سائره‌لرینه جریان ایدر . بوصو دخی تعقیب ایتدیکی مجرا جوارنده قائمه‌لری اخذ ایلدیکی کبی متعدد صو ترازولرینه صعود وماصلاقدن مرور ایدر .

٤ — سلیمانیه صو یوللری

بو صویك منبعی بیوك دربند جوارنده برنجی مرطاسیدر . مذکور صوبابا ماصلاغی تعبیر اولنان ماصلاغه کلدیکی کبی بو ماصلاقده کوچك چنار نام محلدن کلن صو ایله برله‌شور .

بورادن قره کمر جوارنده اوجار ماصلاغه وبورادن برطاقم قائمه‌لری آله‌رق چیچو قبه‌سنه ، مالتپه خسته‌خانه‌سی جوارنده تیمور قپویه واورادن ادرنه‌قپوسی ، حصار آلتی ، سلطان محله‌سی ، صارماشیق ، لکونجیلر بوستانی ، قرکمرکه وخرقهٔ شریف جامی‌صوینی افراز ایتدکدن صوکره قرهمان حمامی ، یورغانجیلردن وفاتح قره‌غولخانه‌سی آرقه‌سندن کچه‌رك فاتح جامع‌شریفی قبه‌سنه کلور . بورادن قصابلر درونده‌کی ماصلاغه کلوب بعض محللر تخصیصاتی افراز ایتدکدن صوکره آت بازاری ، بوزطغان کمری طریقیله سلیمانیه جامع شریفی ومدارس صولرینی ویردیکی کبی بوزطغان کمرندن مالیه لغطارتی اوکنده‌کی ماصلاغه ، بورادن بایزید میداننده کچه‌رك امین بك محله‌سی ، ایرغادبازاری ، کانکش مدرسه‌سی سنان پاشا مدرسه‌سی استقامتیله مکتب ملکیه (الیوم دارالمعلمین) قارشوسنده‌کی مقسمه کلور . بوصودیکرلری مثللو کذرکاهنده برطاقم ماصلاقلردن مرور وصو ترازولرینه صعود ایتدیکی کبی بورالردن تخصیص اولنان خیراته توزیع قلنور .

٥ — بایزید صو یوللری

بو صویڭ منبعی جبه‌جی قریه‌سی جوارنده کرەچ اوجاغی نام محلده‌در . صولر اول امرده باش ماصلاغه جریان واورادن برطاقم قاتمه‌لری آله‌رق پاشا چایرنده واقع پاشا کمرینه ، بورادن دیکر برطاقم قاتمه‌لر دها آله‌رق کوچك یتاق باشی ماصلاغنه وبورادن کوچك کوی ، سکودلی ، چقور خان ، جیجو ، تیمور قپو ، طوپجیلر قریه‌سی جوارنده چایراغزی ماصلاقلرینه‌وبورادن ادرنه قپوسی ؛ لکونجیلر بوستانی ؛ قره کمرك ترازولرینه وقره‌کمرك ترازوسندن چهارشنبه جهتنه برقول آیریلور . قره‌کمرك ترازوسندن قره‌کمرك جاده‌سنی تعقیب ایله مایمونجق سوقاغنده یکی ترازو والطای محله‌سنده بوستان ترازوسی ویکی چشمه‌ده مکتب ترازوسی ؛ قاووقجیلر ماصلاغی طریقیله فاتح جامع‌شریفی جوارنده دسترەجیلر جاده‌سندەکی ماصلاغه وبورادن آت بازاری وبوزطغان کمری ایله بایزید میدانندەکی مسافرخانهٔ عسکری اتصالندەکی ماصلاغه کله‌رك جامع شریف وعمارت ومدارس وخیرات سائره‌یه توزیع وتقسیم اولنور .

٦ — بکلك صو یوللری

بو صو سلطان محمود خان اولڭ آیاصوفیهٔ کبیر عمارتنه جاریدر . منبعی قالفه کوئی جوارندەکی قاتمه‌لردر . آییا دره‌سی ، خنکار ماصلاغی ، مظلوم کمری ، فتحیه دره‌سندن کچه‌رك عواض قریه‌سندەکی قبه‌یه وبورادن جیجو چفتلکی ؛ طوپجیلر ؛ ادرنه قپوسی ، لکونجیلر بوستانی ؛ قره کمرك ؛ زنجیرلی قپو ؛ فاتح ، آت بازاری وبوزطغان کمری طریقیله حربیه نظارتی صویی افراز ایتدکدن صکره مالیه نظارتی اوکندەکی ماصلاغه وبورادن‌بایزید میدانی ، رشید پاشا تربه‌سی ، ارغاد بازاری ، عتیق‌علی پاشا جامع شریفی ، سلطان محمود تربه‌سی وطوپراق‌سوقاق استقامتیله باب همایون اتصالندەکی ترازویه چیقار . بورادن آیاصوفیه جامع شریفی عمارتیله سبیل صولرینی افراز ایتدکدن صکره سرای همایونه کیدر .

٧ — سرای چشمه یوللری

بو صو سلطان مراد رابع و سلطان محمود اول و فاطمه سلطانڭ خیرات

چشمه‌لرینه جریان ایدر . منبعی مالتپه خسته‌خانه‌سی جوارنده تیمور قپوده جیجوم‌ رعاسنده‌در . کموش صوبی ، تقیه‌جی محله‌سی ، وطوپقپو ایله مولویخانه قپولری آره‌سنده حصار آلتنده ایکنجی بوستان ، جبوی زاده محله‌سی استقامتیله قرنفیللی بوستان دروننده‌کی ترازویه چیقار وبورادن سالف الذکر چشمه‌لره تقسیم اولنور .

٨ — سلطان احمد صو یوللری

بوصو سلطان احمد جامع شریفیله عمارتنه وسائر خیراته جریان ایدر . منبعی طوپجیلر قریه‌سی جوارنده حاصل اولان قاتمه‌لردر . چای آغزی ، ادرنه قپوسی ، صارماشیق ، قره‌کمرك ، فاتح قره‌غولخانه‌سی آرقه‌سنده‌کی کتبخانه ، آت بازاری ، بوز طغان کمرلری طریقیله بایزید میدانته وبورادن طاوقجیلر ، ایرفاد بازاری ، چنبرلی طاش ، فضلی پاشا استقامتیله سلطان احمد جامع شریفنه کلور .

٩ — ابوالسعود صو یوللری

مرحوم ابوالسعود افندینك خیراتنه جاری صویك منبعی تیمورقپوده جیجوم‌رعاسنده‌در بورادن کموش صوبی ، تقیه‌جی محله‌سی جوارنده جیجو باغی ، طوپقپو ، طاش مکتب ، شهرامینی ومعجونجی جوارنده چفته ماصلاقلر ترازوسنه چیقارق مغفور مشارالیهك خیراتنه توزیع قلنور .

١٠ — تورونجلی صو یوللری

فاتح سلطان محمد خانك جیجو چفتلکی جوارنده‌کی تورونج بغچه‌لرینی اسقا ایتمك اوزره احیا ایلدکلری صودر . منبعی ابوالی دره‌ده علی پاشا کمری جوارنده‌کی قاتمه‌لردر . کونلك ایله ماصلاقدن ماصلاقه جریان وکذرکاهنه مصادف برطاقم قاتمه‌لری اخذ ایدر . جیجو چفتلکندن باشلایه‌رق ویران کمر ، قوملق ماصلاغی ، تیمور قپو داود پاشا جاده‌سی ، تقیه‌جی محله‌سی ، مولویخانه قپوسی ، حصار آلتی ، کمیکلی برون ، مرای میدانی ، معجونجی ، قلندر محله‌سی ، ملاقناری ، چاوش حمامی طریقیله خاصکیده

بویر آغا سو قاغنده‌کی ماصلاغه کله‌رك بورادن تخصیص ایدلمش اولان محللره تقسیم ومذکور ترازودن بر قول دها آیریله‌رق بیرام پاشا ترازوسی واسطه‌سیله خیرات سائره‌یه توزیع اولنور .

۱۱ — جراح پاشا صو یوللری

بو صویك منبعی جیجو چفتلکی جوارنده باش قیولر نام محلده‌در . کموش صوبی تکیه‌جی والیاس زاده محله‌لری ، طوپقپو ، حصار آلتی ، چبوی زاده ، قرنفیللی بوستان ، سرای میدانه وبورادن برقول باروتخانه یقوشی باشنده‌کی ماصلاغه‌وبرقولده چفته ماصلاق معجونجی وقلندرماصلاقلرندن کچه‌رك منلا فناری‌ماصلاغنه وبورادن بویر آغا سوقاغنده‌کی ماصلاغه کله‌رك خیرات سائره‌یه توزیع اولنور .

۱۲ — عثمانیه صو یوللری

سلطان عثمان خانك جوامع شریفه و عمارت وسائر خیرات جلیله‌لرینه جریان ایدن صولرك منبعی لیتروس قریه‌سی جوارنده فرهاد پاشا چفتلکی مرعاسیدر . آیازمه ، ایوالی دره ، مالتپه خسته‌خانه‌سی ، بیرام پاشا ، حصار آلتی ، ادرنه قپوسی ، صارماشیق ، دوه‌خانی ، دولکر اوغلی جامع شریفی ، سراجخانه باشی ، معمار آیاس جامع شریفی ، ابراهیم پاشا حمامی ، شهزاده جامع شریفی ، مجم اوغلی میدانی ، حسن پاشا قره‌غولی ، تراموای جاده‌سی ، یحیی قپان سوقاغی ، پارمق قپو طریقیله عتیق علی‌پاشا جامع شریفی درونده‌کی سیرك خزینه‌یه واصل اولوب بورادن نور عثمانیه جامع شریفی حولیسنده‌کی عمارت خزینه‌سنه دوکیلوب جامع ومدرسه وچشمه‌لره توزیع ایدیلور .

۱۳ — حکیم اوغلی صو یوللری

حکیم اوغلی علی پاشا مرحومك خیراتنه جاری صویك منبعی چیفیت بوغازی نام محلده‌در . بورادن قاشیقجی چفتلکی ، بویدوس ، طاش اوجاقلری ، لیتروس مرعاسی ، فرهاد پاشا چفتلکی ، آیوالی دره ، تیمور قپو ، جویزلی باغ ، چنار دره ، مولویخانه

قپوسی ؛ معمار آغا ترازوسی ؛ آلتی مرمر ؛ کوچك حمام ترازوسنه کلور . بورادن اوچ قوله‌آیریله‌رق برقول قوجه‌مصطفی پاشا جهتنه، برقول حکیم‌اوغلی علی پاشا جهتنه دیکر برقول صماتیه جوارنده چنار محله‌سی جهتنه صو توزیع ایدر .

١٤ — لاله‌لی و محمود پاشا صو یوللری

سلطان مصطفی خان و مرحوم محمود پاشای ولی‌نك جوامع شریفه و خیراتنه جریان ایدن صویك منبعی مالتپه خسته‌خانه‌سی جوارنده بایرام پاشا نام محله‌ده‌در . طوپقپو حصار التی ، صارماشیق جوارنده صوفه‌لی بوستان ، قبا قولاق ، اسکی علی پاشا ، امیر بخاری ، خواجه اولیا محله‌سی ، قانلی بوستان ، قره طاشی ، اسکندر پاشا جامعی ، دوه خانی ، سراجخانه باشی ، عموجه حسین پاشا مدرسه‌سی ؛ ابراهیم پاشا حمامی ؛ شهزاده باشی قره‌قولی ؛ چقور چشمه میدانی ؛ لاله‌لی جامع‌شریفی و عمارت و خیرات سائره‌سنه توزیع اولنور . چقور چشمه میدانندهکی ترازودن ایروجه بر قول افراز اولنه‌رق عجم اوغلی حمامی ، وزنه‌جیلر ، صابونجی خانی ؛ سلطان بایز میدانی ، کرکجیلر قپوسی ، چارشو قپوسی؛ قالپاقجیلر باشی، نور عثمانیه وقلنججیلر طریقیله محمود پاشا جامع شریفنه کیدر .

١٥ — قاسم اغا صو یوللری

خاصکیده لساخسته خانه‌سی قارشوسنده قاسم اغا مرحومك طاش تکنه‌لر نام محله جریان ایدن صوینك منبعی بایرام پاشاده طاووقجی اوغلی بوستانیدر . قواصك باغی درونندن کچه‌رك طوپقپو جاده‌سی ، مولویخانه قپوسی حصار التی ،اولیا و معمار جامعلری، اوطه‌باشی جاده‌سی ، معجونجی حمامی ، ملا کورانی ، بوبر اغاسوقاغی، خاصکی جاده‌سیله واقف مومی‌الیهك چشمه‌سنه وفضله‌سی لساخسته‌خانه‌سنه جریان ایدر .

١٦ — قوجه مصطفی پاشا صو یوللری

قوجه مصطفی پاشا مرحومك خیراتنه جاری صویك منبعی بایرام پاشاده یهودی قبرستانی جوارنده‌در. مولویخانه قپوسی ، تکیه‌جی محله‌سی، نشانجیلر ، اوزون یوسف محله‌سی طریقیله اقارجه‌یه کلور . بورادن قوجه مصطفی پاشا جامع شریفنه جریان ایدر .

حلقه‌لی صولری قرق چشمه صولرینك نصفی یعنی ١٠٥ لوله راده‌سنده‌در .

٥ – منبع صولری

اسكدار و بوغاز ایچنك اناطولی جهتنده استانبول و بك اوغلی سمتلری كبی واسع مقیاسده صو توزیعات و تقسیماتی موجود اولمیوب بعض خیر صاحبلری اوزاقلرده بولدقلری صولری كونكلر درونده اسكدار و بوغاز ایچی كویلرینه اساله ایتدیرمشلردر. از جمله اسكدار جهتنك باشلیجه صولری نوشهرلی داماد ابراهیم پاشانك اثر خیری اولوب مشار الیه او جوارده قرق عدد چشمه انشا ایتدیرمشلردر. بو فصلده انجق بالغینه لزومی اولان مبذول صولردن بحث ایدلدیکی ایچون استانبول جواریله بوغازایچی كویلرنده تصادف ایدیلن منبع صولری موضوعك خارجنده عد ایدلمشدر. مع هذا بونلر حقنده ده اجمالاً بر معلومات حاصل اولمق ایچون اسملرینی و درجهٔ صافیتلرینی مبین بر جدول آتی یه درج ایدلمشدر.

استانبول شهری منبع صولرینك ایلكیله كثرتیله ده زیاده و بحق شهرتیاب اولان شهرلردن بریدر. بو صولری مكتب طبیه كیمیای تحلیلی و ...یاتی معلمی كیمیاكر علی رضا بك مرحوم تحلیل ایده رك نتایجنی اعلان ایتمش و نتیجهٔ تحلیلات آتی یه درج اولنمشدر.

منبعك اسمی	مقیاس ماء درجه سی	برلیتره سنده كی قلورسودیوم میلیغرام	برلیتره سنده كی مواد عضویه (مولد الحموضه یه نسبةً) میلیغرام	برلیتره سنده كی آزوتیت پوتاس میلیغرام
طاش دلن	۱٫۸	۱۷	۰٫۴۵	۰٫۱
قره قولاق	۲	۲۱	۰٫۲۵	۰٫۱
قایش طاغی	۲	۲۳	۰٫۳۰	۰٫۱
كوزتپه	۲	۲۲	۰٫۳۰	۰٫۱
خنكار صویی	۳	۲۲	۰٫۱۵	۰٫۲
كیرازلی صویی كاغدخانه صولرندن	۳	۳۸	۰٫۴۰	۰٫۵
چاملیجه صویی	۴	۳۴	۰٫۳۵	۰٫۷
كاغدخانه صولری	۴	۵۲	۰٫ ۲	۰٫۵
آیازمه صویی (یقه جق)	۵	۲۱	۰٫۴۵	۲٫۵
چرچر صویی	۵٫۹	۲۵	۰٫۲۵	۰٫۵
تجه صویی	۶	۳۷	۰٫۲۵	۳٫۵
المالی صویی اسكدار قاضی كوی شركت صویی	۷	۲۹	۳٫۰	۱٫۰
ترقوس صویی	۲۲٫۵	۴۵	۳٫	۱٫۵

(ترقوس و المالی صولرینك ده بو جدولده بولندیرلمسی آره لرنده كی فرقك آكلاشیله بیلمسی مقصدینه معطوفدر)

بو صولردن شهر امانتنجه پول رسومی جبایت اولنمقده‌در . استانبولك معروف صولری یالکز بونلردن عبارت دکلدر . بوغاز ایچنده ، اسکدار ، چاملیجه و محال سائره‌ده دها بر طاقم صولر و برچوق معروف فیویلر واردر که بونلرك برقسمی صاحبلری عهده‌سنده دیکر برقسمی‌ده اراضی وقفیه‌ده نبعان ایتدیکی ایچون اوقاف همایون نظارت جلیله‌سی اداره‌سنده‌در .

ازجمله طاش دلن صوینه نظارت مشارالیهاجه وضع ید ایدلمشدر . چاملیجه جوارنده حسیب پاشا ، طمرق آغاسی ، عمر بك ، چبوقلیده کوز تپه ، بکقوزده سیمکش ، صاری یرده خنکار و چیرچیر صولرینك صاحبلری واردر . کوچوك کوی جوارنده‌کی والده صویی صاحبسزدر . بو صولردن ماعداسنك منافعی امانته عائددر .

٦ - حمیدیه صویی

کاغدخانه قریه‌سی اراضیسنده وجندره ایله برغوس کویی جوارنده واقع آلتمش اوچ منبعدن طوپلانان صولردر . بو صولرك جمعی ایچون کاغدخانه وادیسنده‌کی برچوق منبعلر سد و بند ایدلدیکی کبی بتون بو منابع بیوك برخزینه‌ده قاریشدیریله‌رق جمع و ادخار و بورادن‌ده غایت قوتلی بر ماکنه واسطه‌سیله توزیع و صرف خزینه‌سنه سوق و تسیار اولنمقده‌در .

شو وجهله که منبعلردن هر بری آیری آیری کلیدلی برر نبو ایله سد و بند ایدیلن خزینه‌جکلره جمع اولنیور . صوکره بونلرك هپسی ١٢ - ١٥ سانتمترو قطرنده برر کوچوك مجرا واسطه‌سیله کمر بورغاز کوپروسی جوارنده ادخار خزینه‌سنه منتهی اولان آنا بوروسنه التحاق ایتدیریلیور . بو مجرالرك مجموع طولی اون سکز کیلو مترویه بالغ اولمقده‌در . جمع وادخار خزینه‌سی هر بری ٦٠٠ مترو مکعبی صو استیعابنه کافی ایکی بیوك خزینه‌دن عبارتدر . بو خزینه‌لر بوکونکی فن معماری و علم سوق میاهك بتون شرائط لازمه‌سنه توفیقاً اك صاغلام و متین مالزمه ایله یاپیلمش وجفت اوله‌رق یاپلسی‌ده صویك جریانی تعطیل ایتمکسزین برر ، برر تمیزله‌ بیلملری مقصدینه مبنی ومستند بولنمشدر .

ماکنه دائره‌سی جمع و ادخار خزینه‌سنك یاننده‌در . ماکنه‌لر ایکی طاقم اولوب افقیاً موضوع وبخار ایله متحرکدرلر . قامپاوند سیستمنده اولان بو ماکنه‌لر بر آلت ناظمه واسطه‌سیله تضییق تزیید واداره ایده‌رك صویی ایسته‌نیلن بر شدت تحتنده آرزو اولنان بر محله سوق ایده‌بیلیرلر .

بو ایکی ماکنه‌نك ایشلتدیکی ایکی بویوك طلومبه بر ساعت ظرفنده ١٢٠ مترو مکعبی صویی ١٢٠ مترو ارتفاعه قالدیره‌رق ٢٣٠٠ مترو مسافه‌یه سوق ایده‌بیلور. ماکنه‌لر سکسان بش بارکیر قوتی حائزدرلر. بو صو ١٢٠ مترو ارتفاعه قالقه‌رق ٢٣٠٠ مترو مسافه‌یه ٢٢٥ میلیمترو قطرنده دوکمه دمیردن یاپیلمش بر بورو درونندن تضییق ایله سوق اولنمقده و او مسافه‌ده‌کی کارکیر بر صو ترازیسنه یتشمکده‌در.

ایشته صو سطح بحردن ١٥٤ مترو یوکسك اولان بو ترازیدن صرف ثقلت و جاذبهٔ ارضیه قانوننه تبعاً ١٣ تضییق نسیمیدن فضله‌جه بر قوت ایله ٣٠٠٠ مترو مسافه‌ده بولنان بالموجی چفتلك همایونی جوارنده کائن ١٠٠٠ مترو مکعبی سعه‌سنده غایت متین بر خزینه‌یه کلور. بورادن شهرك داخلنده مختلف محللرده ظریف بر طرزده انشا ایدلمش اولان چشمه‌لره سوق واساله اولنور.

صویك شمدیکی مقداری ٢٤ ساعت ظرفنده ١٢٠٠ مترو مکعبی یعنی ١,٢٠٠,٠٠٠ لیتره‌دن عبارتدر. بو مقدار ایلریده آرتدیریله‌بیلیر. چونکه وادینك ایلریسنه طوغری کیدیله‌رك او جوارده‌کی تپه‌نك آرقه جهتنه کچیلیرسه صویك مقدار حاضرینه برمثلی دها علاوه اولنه‌بیلیر که بوکا موفقیت حاصل اولورسه استانبول جهتی‌ده بو صاف صودن حصه‌یاب اولور.

بو منبعلرك بولندقلری اراضی حفظ صحتك علم ارض نقطهٔ نظرندن تحققنی ارزوایلدیکی شرائطی تماميله حائز وجامع اولوب او جوارده قرا و مساکن کبی شیئلر بولنمامسی جهتیله صولر اراضیٔ خالیه آره‌سنده فنی بر سوزکچدن سوزولورجه‌سنه سوزوله‌رك بندلرینه کلمکده و بو صورتله هردرلو تلویث شوائبندن مصون و امین بولنمقده‌در.

کاغدخانه صولرینك مختلف نمونه‌لرینی تحلیل ایتمش اولان کیمیاکر علی رضا بك مرحوم دییورکه:

«کاغدخانه منبع صولری اك صاف صولر صنفنه داخلدر. بوکون درسعادتده قوللانیلان چشمه صولرینك هپسنه فائق اولدیغی کبی شهرمزده فوچیلر و یا شیشه‌لر ایچنده بهالیجه صاتیلان منابع صولرندن بر قسمنده تماميله معادل و حتی بعضیلرندن دها صاف وصحی‌در. بو بیان الك امین شرائط فنیه داخلنده اجرا قلنان و تحلیلاتدن استنباط ایدیلن بر حقیقت فنیه اولدیغندن آزادهٔ شك و ارتیابدر»

فی‌الحقیقه اطبای مشهوره و معروفه طرفندن : « برشهرك احوال صحیهٔ عمومیه‌سی صرف ایلدیکی صولرك اوصاف و مقدارینه تابعدر . » و « برشهره‌کلن صویك الك امین‌معیاری او شهرده کوریله‌جك قره حمادر » کبی قوانین صحیهٔ اجتماعیه‌یی معلن متین اساسلر وضع ایدلمشدر .

کاغدخانه صولرینك حین اساله‌سنده طوتیلان ایستاتستیقه نظرا بك اوغلی جهتنده ایلك سنه‌ده تیفو خسته‌لغی یوزده اون ـ اون‌بش ، ایکنجی سنه‌ده یوزده یکرمی ـ یکرمی بش ، اوچنجی سنه‌ده یوزده اللی ، دردنجی وبشنجی سنه‌لرده یوزده یتمش تناقص ایتمشدی بو کون ایسه درجهٔ تناقصك دها زیاده اولمسی محتملدر .

٧ — ترقوس والمالی صولری

ترقوس کولندن استانبول ، غلطه وبك اوغلی جهتلریله بوغاز ایچنك روم ایلی ساحلنه صو جلب واساله‌سی ایچون ١٢٩١ تاریخنده خارجیه تشریفاتجیسی و استانبولده ایلك بلدیه رئیسی کامل بك ایله مهندس ترنو بکه قرق سنه مدتله امتیاز ویرلمشدر . استانبولده بورولرله صو جلبنك امتیاز صورتیله طالبلرینه بخشی احتیاجك تکثرندن و اوصره‌لرده تشکیل اولنان اطفائیه الایلرینك ابتدائی وناکافی وسائطله تدارك اولنه‌جق صولرله ادازه‌سی قابل اوله‌مامسندن ایلری کلمکده‌در. آنجق اوته‌دن برو عادت اولدیغی اوزره مملکتمزده بو کبی امتیازلری بعض ذی نفوذذوات عاطفت قبیلندن اله‌کچیردکدنصکره براجنبی شرکته‌مهم برمبلغ مقابلنده دور ایتمکی دها کارلی کوردکلرندن کامل وترنو بکلرك ١٢٩١ تاریخنده استحصال ایتمش اولدقلری صوجلبی امتیازی‌ده‌سکزسنه‌صکره‌و ١٢٩٩ تاریخنده‌بر آنونیم شرکته دوراولنمش، شرکت‌ده‌بش سنه صوکره (٢٢ ذی‌الحجه ١٣٠٦) تاریخنده تشکل ایده‌بیلمشدر . استانبول جهتنه ترقوس صوینك اساله‌سی ایسه ١٣٠٧ سنه‌سندن صکره‌یه تصادف ایتمکده‌در .

شرکتك صورت تشکلی و امتیازك احکام اساسیه‌سی مقاوله و شرطنامه‌لریله نظامنامهٔ داخلیسنده محرر بولندیغندن مجله‌نك اوچنجی جلدنده (صحیفه ٦٩٢ ـ ٧٣٣) صورتلری مقید اولان مذکور وثیقه‌لرك مطالعه‌سنی توصیه‌ایله اکتفا ایلرم.

ترقوس صولرینك استانبول احتیاجاتنه تقابل ایدوب ایتمدیکی ونه کبی نواقصی بولندیغی بدایت امتیازدن برودفعاتله موضوع بحث اولمش وحکومت ایله بلدیه بومسئله حقنده خیلی اوغراشمشدر. همان هر بویوك یانغین عقبنده ترقوس صوینك عدم کفایه‌سی، حریق موصلقلرینك

صانو ناتمام اولیشی نظردقتی جلب ایدر. استانبوله دها فضله مقدارده صو جلبی قرار کیر
لور. فقط نتیجه پاره یه تعلق ایتدیکی ایچون اجرا ایدیله مز و بونك مناقشه سی ایکنجی بر بیوك
غینه قدر دوام ایدر. ١٣٢٧ ده ظهوره کلن اقسرای حریق کبیرندن صو کره ده بو مسئله
رته یه چیقه رق کافی السابق شورای دولته قدر کیتمشدر. شورای مشار الیهانك مجله نك بشنجی
لدنده (صحیفه ٥٦٤-٥٧٨) مندرج مفصل بر قراری کافی درجه ده ایضاحاتی احتوا ایتدیکندن
نك ده بو صره ده مطالعه سی اقتضا ایدر.

المالی صوینه کلنجه: استانبول و بك اوغلی ایله بوغاز ایچنك روم ایلی ساحلنده قرق
شمه، حلقه لی و ترقوس کبی اوچ نوع صو موجود اولدیغی حالده اسکدار واناطولی
جهتنده صو خصوصنده فوق العاده صیقندی چکلمکده ایدی. آناطولی شمندوفر خطی
ترکاهی باشدن باشه صیفیه اتخاذ ایدلدکدن صوکره بو بابده کی احتیاج و ضرورت بسبتون
زکوسترمش وبونك اوزرینه آناطولی جهتنده صو جلبنه تشبث ایدلمشدر.

١٧ تشرین اول ١٣٠١ تاریخنده کوکصو ولزوم کورندکده صولری ریوه یه اقان پاشا
ی وادیلرنده بندلر تأسیس ایتمك وبو بندلر واسطه سیله جمع ایدیله جك یاغمور صولرینی
کنه ایله بالترفیع بر طرفدن (قندیللی داخل اولدیغی حالده) قندیللی حدودینه ودیکر طرفدن
رنکوی داخل اولدیغی حالده) ارن کوی حدودینه قدر امتداد ایدن بالجمله محلره توزیع
جرا ایتمك اوزره عثمانلی بانقه سی مأمورلرندن قره بت صیواجیان افندی یه آلتمش بش سنه
تله امتیاز ویرلمشدر. صیواجیان افندی استحصال ایتمش ولدیغی امتیازی اسکدار ـ قاضی کویی
و شرکتی نامی آلتنده تأسس ایدن شرکته دور ایتمش و شرکت مذکوره ایجاب ایدن انشا آت
سیساتی بالا کمال ١٣١٠ سنه سنده صو توزیعاتنه مباشرت ایده بیلمشدر.

١٤ حزیران ١٣٣٠ تاریخنده مدت امتیاز طقسان طقوز سنه یه ابلاغ اولندیغی کبی شرکتك حدود
باریه سی دخی بوغاز ایچی جهتندن قا کلیجه نك وقاضی کوی جهتندن مالتپه نك منتهای حدودینه
ر تمدید اولنمشدر.

بونلردن ماعدا شرکت چاملیجه ده سطح بحردن اعتباراً ٢١٠ متروارتفاعی تجاوز ایتمه ین
لره وبکقوزك منتهای حدودینی وسطح بحردن اعتباراً یتمش بش مترو ارتفاعی تجاوز
ین یرلره صو توزیع و اساله سی ایچون اقتضا ایدن انشا آت و عملیاتی ده درعهده ایتمشدر.
قدرکه شرکت بو محللر ایچون دیکرلرندن فرقلی بر تعرفه تطبیق حقنی حائزدر.

اسکدار ـ قاضی کویی صو شرکتنك امتیاز ساحه سی غایت واسع اولدیغندن صو احتیاجی ده

او نسبتده فضله‌در. بناءً علیه هر زمان و هر موسمده اهالینك چكمكده اولدیغی صو مضایقه‌سنك
سریعاً اندفاعی شركتك تمدید امتیازله درعهده ایتمش اولدیغی یكی انشاآت و تاسیساتی
بر آن اول وجوده كتورمسیله ممكن اوله‌جقدر .

اسكدار — قاضی كوی جهتنك صولری ترقوس صویی كبی كولدن اساله ایدلمیه‌رك
عادتا بند ومنبع صولرندن تركب ایتمكده اولدیغندن حال حاضرده قابل شرب صولر میانند
اولمقله برابر برازدها حفظ الصحه قواعدینه توفیقاً تصفیه اولنسه اك ایی و اك صحی صولردن
معدود اوله‌جقدر .

استانبوله صوجلبی ایچون شركتلر تشكیلی چكیلان مضایقه‌نك تخفیفی ویا نغیلرك منع توسعی
خصوصنده شیمدی‌یه‌قدر توسل ایدلمش اولان تدبیرلرك كافه‌سنه مرجح اولدیغنه شبهه یوقدر .
انجق بو كبی شركتلر ـ باخصوص اجنبی سرمایه‌دارلر الندە اولانلر ـ اهالینك منفعتندن زیاده
حصه‌دارلرینك ومأمورلرینك فائده‌سنی دوشونمكده وحكومت سنیه‌یه قبول وامضا ایتدیرمش
اولدقلری مقاوله‌نامه وشرطنامه‌لرله تعرفه‌لردخی اهالیدن زیاده شركته حق ویرمكده اولدیغندن
صو شركتلری هیچ برزمان اهالی‌یی ممنون ایده‌مامشلردر .

بو مانعلرك ازاله‌سی امانت جلیله‌نك وبالخاصه استانبول اهالیسنك ممثلری اولان جمعیت
عمومیه بلدیه اعضاسنك همتلرندن بكلەنیر .

خلاصه

بر شهرده هر درلو حوایجك تامین استیفاسی ایچون شرائط صحیه‌یی حاوی مبذول صو
بولندیرلمسنك بلدیه‌یه ترتب ایدن بر وظیفه اولدیغی معلوم اولوب كافهٔ ممالك متمدنه‌ده بوقاعده‌یه
رعایت ایدیله كلدیكی حالده بورایه قدر اعطا ایدلمش اولان ایضاحاتدن آكلاشیله‌جغی اوزره
استانبول بلده‌سی بوخصوصده دیكرلرندن آیرلمقده‌در . چونكه :

بش مختلف صورتله استانبوله كتیرلمكده اولان صولردن قرق چشمه وحلقه‌لی صولری
طوغریدن طوغری‌یه اوقاف نظارتنه عائددر .

ترقوس والمالی صولری ایسه سرمایه‌سی اجنبیلره عائد شركتلر ادره‌سنده‌در .
یالكز حمیدیه صولرینك اداره‌سی امانته متروكدر .

منبع صولرینه كلنجه : بلدیه‌جه بونلرك اوصاف وشرائط فنیه‌یی حائز اوله‌بیلمسی
ایچون بعض تدابیر آتخاذ وصو ناقللری اشبو تدابیری تطبیقه اجبار ایدلمكده ایسه‌ده
اوقاف صولریله شركت صولری اوزرنده مانتك هیچ برحق مداخله‌سی یوقدر .

کرچه ١٢٩٣ بلدیه قانونی مصرفی اوقافه عائد اولمق اوزره وقف صولرك اداره‌سنی بلدیه‌یه ترك ایتمش و اوجه‌ده ایضاح اولندیغی اوزره ١٣٢٥ سنه‌سی نهایتنه قدر صو نظارتی امانته مربوط بولنمش ایسه‌ده ١٣٢٦ سنه‌سندن اعتباراً اوقاف نظارتی بو اداره‌یی تحت مراقبه‌سنه آلمشدر .

اوقافك صولره مداخله‌سی حالاً معناسزدر. بلدیه موجود ومتشکل اولمدیغی زمانلرده تأسس ایتمش اولان وقف صولرك ـ شرائط وقفیه‌یه امانتجه رعایت ایدلمك اوزره ـ بلدیه‌یه ترکی الزم اموردندر .

بو مسئله مشروطیتك اعلاننی‌دن بری اوقافله امانت آره‌سنده دفعاتله موضوع بحث اولمش ، ایش شورای دولته‌قدر کیتمشدر . بونك صفحاتی مجله‌نك بشنجی جلدنده (صحیفه ٥٨٥ ـ ٦٠٤) محرردر .

والحاصل استانبولده صحت عمومیه‌نك صولرله انتقال وتزایدایتمکده بولنان امراضدن وقایه‌سی وهردرلو حوایج ضروریه‌دن ماعدا کرك تجارت و صنایع ، کرك شهرده نظافت وخضارتك ادامه ومحافظه‌سی ایچون بلدیه‌جه مبذول وصحی صوبولندیریله‌بیلمسی آنجق بالعموم صولرك کافهٔ حقوق، منافع ومعاملاتنك بلدیه‌یه بخش وترکی ایله قابلدر. امانت جلیله‌نك بوکا موفقیتی تمنی اولنور.

اوتنجی فصل

استانبول یانغینلری

استانبول شهرینك بعض مبانیٔ دینیه ورسمیه‌دن ماعداسی بیزانسلیلر زماننده‌ده کاملاً اخشاب اولدیغی ایچون بوتون قرون اولی و وسطی شهرلری کبی استانبولده‌ده دائماً یانغین ظهوره کلمکده ایدی .

استانبولك تورکلر طرفندن فتحندن صوکره اهمیتی تضاعف و نفوسی تزاید ایده‌رك شهر تدریجاً بویومش ، سوقاقلر و میدانلر کوچولمش و اشغال ایدلمش اولدیغندن یانغین بلیه‌ ی عثمانلیلر دورنده دها زیاده وقوعه کلمکه باشلامشدر .

استانبولده یانغینلرك کثرت وقوعی سببلری بوندن اولکی فصللرده کافی درجه‌ده ایضاح ایدلمش اولمقله برابر آتیده بو یانغینلردن برربر بحث اولنورکن وقعه نویسلرك عیناً نقل ایدیلن افاده‌لری‌ده کیفیتی برقات دها توضیح ایده‌جکدر. آنجق استانبولده حریق وقوعنك سببلرینی براجنبی نك لساندن دیکله‌مك و تنظیماتدن برایکی سنه اول استانبول اولرینك طرز انشا و تقسیماتی ینه براجنبی کوزیله کورمك ایچون سلطان محمود ثانی نك اواخر سلطنتنده خدمت حکومت سنیه‌یه کیرمش ، سوریه‌ده مصر اردوسیله حرب ایدن عثمانلی اردوسنك ارکان حربیه ریاستنی ایفا ایتمش اولان مارشال مولتکه‌نك شرق خاطراتنده‌کی فقره‌لری آتی‌یه نقل ایدییورم . بو فقراتك شایان دقت اولان برجهتی‌ده اولرك بویالری حقنده‌کی افاده‌در :

مولتکه دییورکه :

استانبولك تکمیل اولری اخشابدر . حتی سلطان سرایلری بیله تخته‌دن معمول بویوك باراقه‌لردن بشقه برشی دکلدر . بوراده طاشدن برتمل آثارلر . اوزرینه دیرکلری چیقاریرلر . تخته ایله برقاپلامه اورورلر. ایچریسنی چامور کرپیچ ایله اوررلر . طامی‌ده کره‌میدله اورتدیلرمی آز زمان ظرفنده اومیدانه چیقیویرر. آرتق بویله کرپیچدن معمول اولرك بربری ایچنه کیرمشجه‌سنه اشغال ایتدکلری قوجه محله‌لرده بریانغین ظهورنده نه‌چابق

یانه‌جقلرینی تصور ایدیکز .

بك اوغلنده طاشدن جسیم بنالر انشا ایتمکه باشلادیلر . پنجره‌لرینی دمیر قپاقلرله تجهیز ایدرلر . لکن یانغین چیقدیغی حرارتك شدتی اوی قاووروب بر طرفدن طوتشدیرییور . اوقدرکه باغچه ایچروسنده هیچ بر طرفه اتصالی اولمیان فرانسه و انکلتره سفارتخانه‌لری بیله آتشدن مصون قاله‌مامشدر . صو ایله اطفاسی ممکن اوله‌میان بو حریقلری یانغینك محلندن اوزاقلرده اولری ییقارق سوندیرمکه چالیشیرلر . بعضاً سرت بر روزکار تکمیل امکلری عقیم براقیر .

زواللی فلاکتزده‌لر اکثریا جانلرینی کوچ تخلیص ایدرلر . اشیا قورتاره‌جق وقت بوله‌بیلیرلرسه جوارلرده‌کی جامعلرك ایچنه ییغارلر . فقط بوهروقت هرکسه قسمت اولماز نعمتلردندر . چونکه کیجه یاریسی بکجی آجی آجی (یانغین وار) دیدیکی یتاقدن فیرلایان مخمورلقله نه‌یاپه‌جغنی شاشیریر. همان یوکده‌خفیف، بهاده آغیراشیاسنی طوپلامغه‌شتابان اولور . لکن چوق کچمه‌دن یانغینك اوه طیاندیغنی کورور . مردیونلر یوکسك و طار اولدیغندن حجمی بویوك دنکلر آشاغیلره نقل ایدیله‌مز. سوقاغه چیقا بیلسه بیله غلبه‌لکك آیاقلری آلتنده ازیلیر ویا چالنیر . حریقزده اکثریا مردیونی طوتشمش بولور . اوته‌یه بری‌یه‌باش اورور. طامه چیقوب بربشقه طامه آتلامغه چالیشیر. فقط بعضاًده دردطرفدن آتش ایچنده قالور. اللری بوکرنده کول اولور کیدر .

یانغینلر نه‌قدر قولای ظهوره کلیرسه یاپدقلری تخریبات‌ده اوقدر واسعدر . صوبا آنجق اجنبیلرك اولرنده بولندیغندن استانبولك یرلی سکنه‌سنك اوطه‌لری یامنغال ویا طاندیر ایله تسخین ایدیلیر . یانغین آنك ایچون صیق و چابق اولوب صاحب خانه‌لر ایسه اون ، اون بش سنه ایچنده اولرینك یانمسی احتمال قویسنی نظر دقته آله‌رق رأس‌المالرینی مع فائض بومدت ظرفنده چیقارمق ایسته‌دکلرندن کیراجیلر یانغین مسئله‌سندن اك زیاده متضرر اولان صنفدر .

اخشاب اولرك یکانه محسناتی ظرافتی وکارکیر بنالرده ضروری‌الوجود رطوبتدن آزاده اولمسیدر . دیکر محسناتی‌ده اوك دردده اوچنك پنجره‌دن عبارت بولنمسیدرکه کارکیر یاپیده بوممکن دکلدر . پنجره‌لرك عددینی آرتیره‌بیلمك ایچون برچوق کیرنتیلر، چیقینتیلر یاپارلر. بوپنجره‌لرك کنارلرنده سدیر ومندرلر موضوعدر.

دردنجی دیوارك اورته‌سی محراب شکلنده اولوب ایچنده قپو ، قپونك طرفینده‌ده

کیجه‌لری یتاق مقامنده حصیر اوستنه سریلن شیلته‌لرك کوندوز موضوع بولندیغی یوکلر موجوددر . پنجره‌لر هپ قفسلی اولوب حرم اوطه‌لرنده بوقفسلر پنجره‌یی کاملاً احاطه‌ایدر. اوطه‌لرده اسکمله ، ماصه ، آینه و آویزه‌کبی شیئلر بولنماز . کیجه‌لری اوطه‌نك اورته یرینه کلیسالرده یاقیلان موملردن برقاچ دانه دیکیویریرلر . اوطه اوصورتله تنویر ایدیلیر . کبارجه اولرده زینت مقامنده اوطه ویا صوفه‌ده یان یانه دیزلمش بر قاچ چالار ساعت منظوریکز اولورسه‌ده بردانه‌سنك اولسون ایشلدیکنی کورمك هروقت میسر اوله‌جق سعادتلردن دکلدر . هیچ بر اوده یمك صالونی یوقدر . یره بر آلچاق اسکمله،اوستنه‌ده باقیردن ویا تخته‌دن برسفره‌قورولور. یمکلر آیری آیری برطبله‌ایله کتیریلوب ینه‌جك‌طبقلر صره ایله سفره‌نك اوستنه کتیریلیر . بوسفره‌نك اطرافنده ییه‌جك آدملر مندرلرك‌اوزرینه اوطورور وطبقسز، قپاقسز، بیچاقسز سفره‌یه اوطورمازدن اول بیقـادقلری اللری ایله عینی صحندن هپ بردن یرلر . قاشیغی ساده صولی یمکلرده قوللانیرلرسه‌ده اوده معدندن دکلدر . یا آغاجدن ویا بوینوزدن اولوب قاشیقلرك صاپلری زنکین اولرنده مرجان قاقمه‌لیدر. لکن کموشدن اولمامسی حقنده نص واردر . زیرا قرآن کریم بر آیتنده (دنیاده کموش قوللانان آخرتده محروم اولور) بیورمشدر .

اولرك منظرهٔ داخلیه‌سی یکدیکرینك عینی‌کبیدر . خارجدن باقیلنجه تورکلرك وخصوصاً ممتازلرینك خانه‌لری رعایا خانه‌لرندن چابق تفریق ایدیلیر . مسلملرك خانه‌لری هپ بوغازه متوجه بولنوب اکثریا ماوی ، صاری ، یشیل وخصوصاً قرمزی ایله‌بویالیدر. حال‌بوکه غیر مسلم خانه‌لرینك آنجق کوچوکلری بوغازه متوجه اولوب بویالری‌ده کول رنکنده‌در . فقط او قضارا کوزلجه اولورسه آیری آیری ایکی بویایه بویارلرکه کورنلر خانه‌یی ایکی کشی‌یه عائد ظن ایده‌رك رعایانك ثروتی استکثار ایلمسون .

موقع و منظره‌سی ویاپیسی اك کوزل بنالر مطلقا خاندان سلطنته عائددر . بوممکتده اهالینك حقوقی کبار و اعاظمك دائما تابع ومحکوم آرزوسیدر . [۱]

استانبول یانغینلری اوچ دوره‌یه تقسیم ایدلمشدر . برنجی دوره استانبولك تاریخ فتحی اولان ۸۵۷ دن ۱۲٦۹ سنه‌سنه ، ایکنجی دوره ۱۲۷۰ دن ۱۳۲٤ سنه‌سی تموزینه اوچنجی دوره‌ده ۱۰ تموز ۱۳۲٤ دن ۱۳۳۷ سنه‌سی نهایتنه قدر امتداد ایدر .

---

[۱] یکی تصویر افکار . نومرو ۱۷-۱۸

برنجى دوره

٨٥٧ الى ١٢٦٩

دولت عثمانيه‌نك اوننجى عصردن اولكى وقايعى ايجه ضبط ايديله‌مامش وايلك دورلرده آز وقوعه كلديكى و تخريباتى‌ده حائز اهميت اولمديغى ايچون يانغينه تاريخى براهميت عطف ايدلمه‌مش اولديغندن استانبولك فتحندن (٨٥٧) اون برنجى عصر هجرينك نصف اولنه كلنجه‌يه قدر تاريخلريمزده مهم بر يانغين قيدينه تصادف ايديله‌مامشدر . [٨٨]

ايلك يانغين حادثه‌سنه ١٠٤٣ تاريخنده مطلع اوليورز . وبو اوغورسز ومشئوم حادثه‌نك‌ده ايلك دفعه جباليده ظهوره كله‌رك شهرك اقسام مهمه‌سنى ياقمش اولديغنى كوريورز .

استانبولك صوك بويوك يانغينى (٣١ مايس ١٣٣٤) ده ينه جباليده ظهور ايده‌رك صماتيه‌يه قدر شهرى خاك ايله يكسان ايتمشدى. آرتق استانبولده بويوك يانغينلره ساحه اوله‌جق درجه‌ده ياتمامش ير قالمديغندن ايلك و صوك جبالى يانغينلريله شهريمزك بو آفتدن بعدما قورتولمش اولمسى الطاف الهيه‌دن متمنادر .

---

[٨٨] دولت عثمانيه‌نك وقايع تاريخيه‌سنى صيره‌سيله تعقيب ايتمك ايچون باشليجه شو تاريخلره مراجعت ايدلمكده‌در :

١ —	تاج التواريخ .	٦٩٩ دن سليم اولك وفاتنه قدر			
٢ —	پچوى تاريخى	قانونى سلطان سليمانك جلوسندن سلطان ابراهيم دورينه قدر			
٣ —	نعيما	« ١٠٠٠	تاريخندن	١٠٧٠	تاريخنه قدر
٤ —	راشد	« ١٠٧١	«	١١٣٤	«
٥ —	كوچوك چلبى زاده عاصم	١١٣٥	«	١١٤١	«
٦ —	صبحى تاريخى	١١٤٣	تاريخندن	١١٥٦	«

[١١٥٢ سنه‌سى وقايعى غير مضبوطدر]

٧ —	عزى تاريخى	١١٥٧	تاريخندن	١١٦٥	تاريخنه قدر
٨ —	واصف تاريخى	١١٦٦	تاريخندن	١١٨٨	تاريخنه قدر
٩ —	جودت تاريخى	١١٨٩	تاريخندن	١٢٤١	تاريخنه قدر
١٠ —	لطفى تاريخى	١٢٤١	تاريخندن	١٢٨٥	تاريخنه قدر

ايشته استانبول يانغينلرينى صيره‌سيله تعقيب ايچون تدقيق ايتديكم تاريخلر بونلردر. بونلردن ماعدا دها يوزلرجه عثمانلى تاريخى موجوددر وقسم اعظمى خصوصى تاريخلردر . بوتاريخلرده‌ده برخيلى يانغين وقوعاتى مذكور اوله‌جغى شبهه‌سزدر . دها زياده تفصيلات ارزو ايدنلر بو صوكره‌كى اثرلره مراجعت ايده‌بيليرلر . ايلك دفعه يانغينلره اهميت ويره‌رك تاريخنده بحث ايتمش اولان نعيمادر . نعيمادن صوكره كلن وقعه نويسلر بوخصوصده نعيمايى تقليد ايتمش اولدقلرى كبى يانغينلرى اثرلرينه درج ايتمك خصوصنده‌ده نعيمايه پيرواولمشلردر.

استانبول یانغینلرینی بوتون تفصیلاتیله یازمقده برفائده کورمدیکم ایچون بونلرك الك مشهورلرینی براز مفصلجه یازەرق و حتی وقعه نویسلرك افادەلرینی وتبلیغ رسمیلری عیناً درج ایدەرك دیکرلرینی خلاصةً ذکرایله اکتفا ایدەجکم. بورادەجمع ایدلمش اولان یانغینلرك خارجندەفقط اوفق یانغینلرك موجودیتی شبهەسزدر. حتی کورمش اولدیغم تاریخلرك غیر یسندەده دهابرچوق یانغینلردن بحث ایدلمش اولمسی مستبعد دکلدر. بوجهتی ایلریده بومسئلەیی باشلی باشنه تدقیق ایدەجك بریسنه براقەرق استانبول یانغینلرندن مجملاً بحث ایله اکتفا ایدلمشدر.

١٠٤٣

جبالی

ماه صفرك یکرمی یدنجی یوم الجمعه وقت ضحوهٔ کبراده جب علی قپوسی خارجنده بر قلفاتجی فونده یاقوب کمی قلفات ایدرکن بقضاءالله المبرم روز کار شـدید اولمغله آتش اول یالیده اولان قایقخانەلره اصـابت ایدوب بر شـدید پویراز روز کاری ظهور ایتمکده آتش قلعه حصارندن ایچری یه کیروب بعض بیوته یاپشوب حدت روکاردن اطفاسی ممکن اولمامغله پاشا و آغاقولی ایریشنجه ایاقپوسی و جب علی قپوسی و مصطفی پاشا چارشوسی یانوب منارەمثال زبانهٔ ناراژدر پران کبی هوایه چکیلوب قرەموسی افندی منزلی کەحمزه پاشا سراییدر و آکا ملاصق یحیی پاشا سرایی که هر بری درت بش طبقه قدیمی بنالر ایدی نابود اولوب فی طرفةالعین آنلر طوتشوب بر وجهله یناشمغه قابل اولمیوب آن واحدده عاشق پاشایه طوغری یورییوب چشمی افندی نك. اول سریر اسمان کبی یاپدیغی منزل که طبقاتی اسمانه باش چکوب [١] منازل وسقوفی زرلاجورد ایله پرزیوربنا ایدی. آکایاپشوب آندن آتش اوچ قول اولوب برقولی قاضی چشمەسی سمتلرینی احراق ایدەرك سلطان سلیم سمتنه طولاً و عرضاً یورییوب بیت فقیر وسرای امیر دیمیوب اول حوالیده اولان

---

[١] طقوزنجی بابك بشنجی فصلنك بشنجی بندنده (صحیفه ١٠٣١) بنا ارتفاعلری حقنده خیلی ایضاحات ویرلمش وصوك زمانلرده یعنی ١٢٦٥ تاریخلرینەقدر استانبولده اون درت آرشوندن مرتفع واکی قاتدن فضله بنا وجوده کتورلمسنه مساعده ایدلمدیکی ایضـاح ایدلمشدی. نعیمانك «درت طبقه قدیمی بنا» و «طبقاتی اسمانه باش چکوب» فقرەلرندن اوائلده بالخاصه اکابر ومتنفذانك یوکسك بنالروجوده کتوردکلری آکلاشیلیور. بالآخره یوکسك بنالرك حریقی جلب ایتدیکی کورلدکدن صوکره او و دکان ارتفاعلرینك تقصیر وتحدیدی جهتنه کیدلدیکی ظن ایدلمکدەدر.

صدور انام و علمای کرامدن اکثرینك منازلنی احراق ایلدی . بر قولی دخی ینه شهرك جانب بحریسین طوتوب حیدر پاشا واسکوبلی جامعی سمتلرینه یورییوب اون قپانه‌وزیرك یقوشـنه منتهی اولنجه یانوب قورشـونجی باشی زاده مصطفی پاشا سراینی نابود ایلدی‌که پرنججی زاده سراینك ملاصق ایدی . سابقاً وفا احراقنده آنك منزلی یانوب بو قورتلمش ایدی . بودفعه برعکس اولوب بویانوب او قورتولدی . اما صاحبی پرنججی اوغلی که اوجاق اغالرندن تمول ایله مشهوردر . هدم واطفایه چالیشان یکیچری و غیری‌یه زیاده آقچه بذل ایدوب آنلر دخی وار قوتی بازویه کتیروب آتش‌یاپشه‌جق صچاقلری وتحته بندلری قلع ایله صرف مقدور ایتملری قدر مقدوره موافق دوشوب آتش زیر کدن دونوب آت‌بازارینه یوریدی . اوچنجی قول که اورته قولدر. عاشق پاشادن افرازیه‌یی و سلطان محمد جامعنك جانبینی یاقوب بعده بویوك‌قره‌مانی وکوچوك قره‌مانی و جمیع سراجخانه‌یی یاقوب صاری کرزه یوریدی. سعادتلو پادشاه عالمپناه بی‌حد بوستانجیلرایله وجمله یکیچری و وزرا باسرهم حاضر اولمشلر ایکن حق تعالی عبادینك عجزین اظهار ایچون مقتضای قدرتن انفاذ ایدوب حسب‌القدره چوق سعی‌و دقت ایتدیلر. اطفاسی ممکن‌اولمیوب جمله‌سی عاجزقالدیلر. تضرع ودعادن غیری برنسنه ایله مدافعه‌یه امکان قالمدی . یکیچری اغالریله بلاط سمتن سلطان سلیم اردینه وارنجه قوررکن بروطرفدن یکی اوطه‌لر آلوب یکیچری اوطه‌لرندن ینا سراسمه سکردوب کوردیلر که یناشلمقدن قالمش . ناچار کیرو چکیلوب الحکم لله دیه‌رك سیرجی اولدیلر .

آغا بلوکلری یانوب یاپا باشیلره اولاشوب جمعه کونی اخشام اولوب طغیان ثار ینه‌حالی اوزره ایدی. یاتسو آخرینه‌دك اورته جامع آلوب جمیع‌اوطه‌لر نابود اولوب بعده خالیجیلر کوشکنه، آندن ملا کورانی‌یه یوریدی . الحاصل جمعه کونی وسبت کیجه‌سی‌که یکرمی درت ساعتدر . مقاومت ممکن اوله‌میوب یانوب ملا کورانی چارشوسنه منتهی اولدقده سبت کونی باذن‌الله تعالی روز کار اشاغه قویوب اطفایه یوز طوتدی . سلطان محمد جامعنك مناره کلاهلری و بونجه جامع و مسـاجد و حمامات و بیوت واملاك واسواق و خوانیت واوقاف وبالجمله طولانوب طولاً ساحل بحردن ملا کورانی‌یه وارنجه که عرض استانبولدر وعرضاً فنارقپوسندن سلطان سلیم تا مسیح پاشا جوارینه قریب سمتلردن بالی پاشا و لطفی پاشا جامعلری سمتنده واقع‌شاه خوبان سرایی حد اولوب محاذاتنده حد شرقی اونقپانی قربندن یوقارو آت‌بازاری وبوستان زاده اولری و صوفیلر چارشوسی سمتنه منتهی اولنجه خراب ایلدی الا ایکی محله‌ده ایکی منزل بامرالله تعالی جمیع اطراف ملاصقه‌سی خاکستر اولمش

ایکن سبب عبرت و دلیل مثبت اولدی . [۱] (فسبحان‌الذی لایجری فی‌ملکه الا مایشاء) استاد کارکاه تقدیر خلقه اتشبازلق صنعتین کوستردی . و اول وقت بو مصرعی لفظاً و معناً تاریخ سویلدیلر.

اولدی بیك قرق اوچده احراق کبیر

۱۰۶۲

۲ — طاووق بازاری

۱۰۶۲ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك سکزنجی چهارشنبه کیجه‌سی اسیر خانندن چیقان‌یانغین: طاووق بازارینی ، چارشونك اطرافنی ، پیکخانه‌یه قدر چنبرلی طاش جوارینی ، محمودپاشا باشنی، اسکی سرایه یعنی حربیه نظارتنه قدر مرجان جوارینی یاقمش و بر قولی‌ده قره مصطفی پاشا تربه‌سی جوارینی ، صدفجیلری ، قالپاقجیلر باشنی یاقوب کدکپاشایه واورادن‌ده قادیرغه لیمانینه دایانمش و برکون برکیجه دوام ایتمشدر.

۱۰۶۳

۳ — اودون قپوسی

۱۰۶۳ سنه‌سی جماذی‌الاخره‌سنك یکرمنجی بازار کیجه‌سی ساعت یدیده اودون‌قپوسی خارجنده (باش خانه) دن ظهور ایدن یانغین سبزه خانه‌یی ، یمش اسکله‌سنی ، کتانجیلر وزندان قپوسی خارجنده‌کی دکانلری ، حصیر اسکله‌سنی ، کارکیر آرپه آنبارینه وارنجه‌یه قدر چینیجیلری‌یاقمشدر. بویانغینده اخی چلبی جامعیله محکمه‌سی واحتساب آغالرینك‌مقری اولان (چارطاق) دخی یانمشدر. استانبولك ارزاق و سبزه آنبارلری بوراده اولدیغی ایچون بعدالحریق مأکولات خصوصنده خیلی صیقندی چکلمشدر .

۱۰۸۹

٤ — فنار

۱۰۸۹ سنه‌سنده فنار قپوسی قربنده پترو قپوسی جوارنده «برعظیم آتش زبانه کش اولوب اول حوالیده وافر خانه ودکاکین یاندقدن صکره کوجله تسکین اولندی . »

(۱) نمیانك بحث ایتدیکی ایکی خانه دخی ۱۲۱۸ نجی صحیفه‌ده بحثی کچن خارق‌العاده احواله مبرتال تشکیل ایدر .

۱۰۹۱

٥ — محمود پاشاچارشوسی

محمود پاشا چارشوسنده بر بربرك دکانندن ظهور ایدن آتش اطرافنده بر خیلی دکان وخانه‌لری احراق ایتمشدر .

۱۰۹۲

٦ — کورکجی قپوسی

غلطه‌ده کورکجی قپوسی قربنده ظهور ایدن یانغین « امتدادشدت باد ایله متمادی اولمغله اول محلده واقع نیجه بیوت و دکاکینی تباه واصحابنی مبتلای ناله و آه ایلدی . »

۱۰۹٤

۷ — قورشونلی مخزن

« غلطه‌ده واقع قورشونلی مخزنه بقضاءالله تعالی آتش اصابت ایدوب درونده بی نهایه قلفات لوازمی موجود وقپوسی مسدود اولمغله اون بش کون قدر تدریجله یانمقده ایکن ماه ربیع‌الاخرك التنجی کونی قپوسی آچلدقده امدادهوا ایله آتش علولنوب ایچنده مخزون و محفوظ اولان اشابالکلیه محترق وبر مصرخزینه‌سی قدر مال تلف اولدیغنه ارباب وقوف متفق اولدی.»

— ۲ —

۸ — اودون قپوسی «ایکنجی»

۱۹۰٤ سنه‌سی ربیع‌الاخرینك یدنجی کیجه‌سی اودون قپوسنده ظهور ایدن یانغین ایرته‌سی کون اوکله‌یه قدر دوام ایدوب آپازمه قپوسی وسلیمانیه جامعنه قدر امتداد ایدن ساحه‌ده بیکی متجاوز خانه و دکان یاقمشدر .

— ۳ —

۹ — طاوشان طاشی

طاوشان طاشنده دفتردار حسن افندی‌نك خانه‌سندن « میانهٔ‌شب دیجورده بر آتش

عظیم زبانه کش ظهوراولوب سرای مزبورك افلاکه پیوسته‌بناسی ان واحدده خاکستر کلخن فنا واطرافنده واقع قتی وافر بیوت ودکاکین دخی سوختهٔ نائرهٔ قضا اولدی . »

١١٠١

١٠ — ایوب چارشوسی

شعبانك طقوزنجی کونی ایوب چارشوسنده بر کبابجی دکانندن ظهور ایدن آتش چارشویی کاملاً وجامع شریف ایله بر مناره‌سنی قسماً یاقمشدر.

١١٠٤

١١ — جبالی «ایکنجی»

شوالك اوچنجی کونی ساعت درتده جب‌علی قپوسی قربنده قرا کلق مسجد محله‌سنده تجاردن احمدك خانه‌سندن چیقان آتش برقاچ قوله آیریله‌رق بر قولی صالح پاشاجامع شریفنه، برقولی زیرکده کلیسا جامعنه و بر قولی دخی آت بازارنده مویتابلر چارشوسنه قدر کیده‌رك بر قاچ بیك او ودکان یاقمشدر .

١١٠٥

١٢ — آیازمه قپوسی

محرمك اون دردنجی کونی آیازمه قپوسی ایله اون قپانی بیننده کائن بر دکاندن چیقان آتش روز کارك شدتیله جبالی قپوسنه قدر سور خارجنده‌کی او ودکانلری یاقمش وبرقولی قلعه قپوسندن ایچری کیروب کوچوك بازار طریقیله سلیمانیه‌یه، بر قولی وفا میداننده شهزاده‌جامع شریفنه، برقولی‌زیرك یقوشندن آت بازاری، سراجخانه و خفافخانه‌یه واورادن یکی اوطه‌لر دنیلن صوفیلرده‌کی یکیچری قیشله‌سنه‌قدر کیتمش و اورادنده عورت بازارنده‌کی دیکیلی طاشه قدر امتداد ایدن ساحه‌یی یاقمشدر .

وقعه نویس راشد افندی بو حریقی تصویر ایدرکن دیورکه . « ضابطان شهر و عامهٔ ناسدن تسکین و اطفاسنه سعی ایدنلرك تزاید اشتداد و تمادیٔ امتداد ایله طاقتلرینه طاق ایلدی . زیرا بونده مشاهده اولنان کیفیت قطعا بر حریقده کورلمیوب بر محله مستولی اولان

اتشك اطفاسنه سعى واهتمام اولنوركن شرارهٔ اتش برقاچ محله اشورى بر موضعه دخى پرواز وبر محلى منطفى اولمدين برغيرى يرى دخى ياقمغه آغاز ايدردى.

بوحالت غريبه مشاهده‌سندن صوكره بونك مطلق اثر قهر وغضب الهى اولديغى محسوس وهر كس بو آتشك سعى ايله انطفا پذير اولمسندن مايوس اولوب كمال عجز ايله كيفيت حريقه اوزاقدن ناظر و شدت هجوم آتشدن ناشى بوتون اهالىٔ استانبول اشيالرين مواضع بعيده‌يه نقل ايتمكه حاضر اولديلر. بو وجهله يكرمى ساعت قدر زبان آتش خانمانسوز حريق رخش مطلق العنان كبى يمين ويساره جولان كوستروب بى نهايه جوامع و مساجد وبيوت و دكاكين محترق اولديغندن ماعداقتى وافر كيمسه‌لر آتشك اطراف شهرى استيعاب ايتديكندن اشياسنى نره‌يه نقل ايده‌جكين بيله‌ميوب مال و مملكلرى خانه و دكاكين ايچنده و بعضيسنك دخى نقل ايلدكلرى مواضعده بالجمله اموال واشيالرى تلف اولدى.»

٢

١٣ — آيازمه قپوسى «ايكنجى»

«استانبول اهاليسى ذكرى مرور ايدن حريق كبير احوالندن هنوز بى شعور وخوف آتش حريق ايله بى حضورلر ايكن ينه ماه مرقومك (محرم) اون التنجى كيجه‌سى اوچنجى ساعتده ينه ايازمه قپوسى خارجنده بر كمورجى مخزنى طوتشوب آتش اوطون قپوسى طرفنه طوغرى توجه ايتمكله يمين ويسار طريقده اولان كرسته‌جى دكانلرينى سربسر احراق بالنار ايلدكدن صوكره اوطون قپوسندن درون شهره دخول و سليمانيه قربنده واقع وزير اعظم سابق الحاج على پاشا سراينه داخل اولوب حدود مذكوره داخلنده اولان بى نهايه دكاكين وبيوت محترق و منهدم و بو كونه حريقلر تتابعندن قلوب اهالىٔ استانبولدن بالكليه امن وحضور منعدم اولدى.»

١١٠٦

١٤ — بدستان (چارشوى كبير)

«اواخر ماه جمادى الاولى‌ده بزازستان اطرافنده شراره پاش ظهور اولان آتش بتقدير الله تعالى بر قاچ ساعت امتدادو تسكين و اطفاسنه سعى اولندقجه اشتداد بولوب بزازستانك

جوانب اربعه‌سنده تعداد دن بیرون دکاکینی احراق بالنار و اصحابندن نجه مایه‌داران اغنیایی ان واحدده مهجور ثروت ویسار ایلدی . »

۱۱۱۰

۱۵ — شهر امینی

« قدیم‌الایامدن برو باروت ترتیبی کلیبولی وازمیر وسلانیك باروتخانه‌لرینه منحصر ایکن ۱۰۹۹ سنه‌سی انشاسنه مباشرت‌اولنان‌قالیونلر تقریبله‌باروتده مضایقه ظهورایتمکله استانبولده شهر امینی سوقی‌قربنده بنا اولنان باروتخانه‌ده بقضـاءالله تعالی چرخك حرارتندن ظهور ایدن شراره ایله اوچیوز اون‌قنطار باروت بر اوغوردن علو کیر التهاب اولمغین عمله‌دن یدی نفرکیمسه ویکرمی ایکی چرخ بارکیرلری هلاك و صدمهٔ باروت ایله جوارنده واقع درت یوز یکرمی‌بش قدر خانه خراب اولدیغندن آق‌سرای وسلطان‌محمدخان‌جامع شریفی یوقاری جاملری رخنه‌دارو شکست و انکسار اولوب منهدم اولان بیوت ایچنده‌جابجا بعض رجال و نسوان وصبیان زیرخشت وسـنکده قالدیغی معروض‌در دولتمدار اولدقده بهمه‌حال برکارخانه بنا اولنمق لازم و مهم اولمغله خارج شهر استانبولده لب دریاده واقع‌حدایق‌خاصهٔ پادشاهیدن اسکندر چلبی باغچه‌سی نام نظر اعتباردن ساقط اولان‌محل‌مرقومه باروتخانه بنا اولنمق استحسان وطرف همایون ملوکانه‌دن استیذان اولندقده اذن همایون احسـان اولنوب بویله محل خطرناکك درون شهردن رفعیله عامهٔ سکان استانبولدن اسـتجلاب دعای‌بی پایان اولندی . »

۱۱۱۳

۱٦ — بدستان(چارشوی‌کبیر) «ایکنجی»

« بقضاءالله‌تعالی ماه رجب‌المرجبك اوچنجی کیجه‌سی بزازسـتان عتیق قربنده ظهور ایدن آتش امداد شـدت روز کار ایله زبانه کش اولمغله بزازستان عتیق و جدید اطرافنی وسپاه چارشوسی وکبه‌جیلر خانی وبیت بازاری ومرجان چارشوسی بالجمله محترق اولدی .»

۱۱۱۵

۱۷ — آلاجه حمام

الاجه حمامده اقشامه طوغری ظهور ایدن بر یانغین صباحه قدر دوام ایدوب خاصکی

سلطان و آلاجه حاملر ایله اره‌لرنده کی مبانی « خاکستر کلخن قضا و بناسی کارگیر اولان کتانجیلر چارشوسنده - مصر چارشوی‌در - کتان و حنا مقوله‌سی بالجمله فرسودهٔ مهتاب فنا اولدی . »

١١١٧

١٨ — ترسانه

رمضانك صوڭ کیجه‌سی قلفاتجیلرك یاقدیغی اتشدن ترسانه‌نك کراسته‌انباری طوتشوب کاملاً یانمشدر .

١١١٩

١٩ — وزنه‌جیلر

ربیع‌الاولك اون برنجی کونی بایزیدده وزنه‌جیلر چارشوسنده ظهوره کلن بر حریقده مذکور چارشوده کی دکانلر ایله بر قاچ خانه محترق اولمشدر.

١١٢٠

٢٠ — ایوب «ایکنجی»

جمادی‌الاولك اون‌اوچنجی کیجه‌سنده ایوبده اسکله باشنده «سرخانه» دن چیقان آتش او جوارده‌کی یالیلری و جامع شریفه قدر چارشویی کاملاً یاقمشدر .

٢

٢١ — خواجه پاشا

« بقضاءالله تعالی ماه مزبورك (جمادی‌الاخر) یکرمی دردنجی کونی ساعت بشده ایکن خواجه‌پاشاده واقع خوبیار جامعی قربنده بکلی علی آغا خانه‌سنه آتش اصابت ایدوب بر قولی اول حوالیده واقع‌شربتجی دکانلرینك و معجونجی رحیقی زاده خانه‌سنك آردندن محمود پاشا حمامی قارشوسنده اولان چشمه‌یه و بر قولی دخی جیغاله‌زاده سراینك

آرد قپوسنده اولان جامعی و مقابله‌سنده سوقاق آشوری رستم پاشا مدرسه‌سی آرد
دایه قادین جامعین و ایپکجی بودروم‌ین واول اطرافده واقع خانه و دکاکین بالکلیه
وخاکستر وخلاص اولنلرى دخی ییقیلوب خاکه برابر اولدی . »

۱۱۲۷

۲۲ — بایزید

رجبك یدنجی کونی بایزیدده کوکجی دکاننك بریسندن حریق ظهور ایده‌رك نشا
وقوم قپو حوالیسنه قدر یاقدقدن صوکره اورادن تکرار بایزیده توجه ایده‌رك با
حمامنی وشیمدیکی سیمکشخانه‌نك یرنده کائن ضربخانه‌یی وبوساحه‌ده‌کی خانه ودکانل
کاملاً یاقمشدر .

— ۲ —

۲۳ — عزب قپوسی

محرمك اون یدنجی کونی اوکله ایله ایکندی آره‌سنده عزب قپوسنده بریانغین‌ظه
ایتمش ایسه‌ده تمادی ایتمدن سونمشدر .

۱۱۲۸

۲۴ — اسکی سرای

بایرام کیجه‌سی‌ساعت یدیده «سرای عتیقك شهسوار قدین قهوه اوطه‌سی تعبیر اولن
محلنده حریق ظهور ایدوب مشارالیهانك اوطه‌لری ودائرهٔ همایون ومرحوم ومغفو
سلطان مراد قصرنده اولان دائره وخورانده حمامنك غربنده واقع کیلاره وارنجه یانو
ساعت اون بره‌ده ایکن کوچله تسکین‌اولنمشدر .»

— ۲ —

۲۵ — قره‌مان چارشوسی

ربیع‌الاولك یکرمی سکزنجی کیجه‌سی قره‌مان چارشوسنده ظهوره کلن حریق

برچوق خانه ودکان ایله « شیخ‌الاسلام سابق محمود افندی‌نك مالك اولدیغی بهایی مرحوم اوی دیمکله معروف اولان عدیم‌النظیر خانه‌سی دخی محترق اولدی . »

— ٣ —

٢٦— سراچخانه

ذی‌القعده‌نك یکرمی بشنجی کونی سراچخانه‌ده ظهوره کلن یانغینده یالکز مذکور چارشو محترق اولمشدر .

١١٢٩

٢٧— صندیقچیلر

شوالك اون طقوزنجی کیجه‌سی ساعت برده غلطه‌ده صندیقجیلر چارشوسنده یانغین چیقه‌رق ساعت آلتی‌یه قدر دوام ایتمش ویاغ قپانی اوکلرنده سونمشدر .

١١٣٠

٢٨— جبالی « اوچنجی »

«ماه شعبانك اون سکزنجی لیلهٔ احدك یدنجی ساعتنده استانبولده جب‌علی قپوسی خارجنده تفنکخانه قربنده واقع بر یهودی خانه‌دن آتش ظهور ایدوب یالی کناریله اون قپانه‌دك کلدکدن صوکره درون قلعه‌یه سرایت ایدوب شدت روزکار ایله قول قول اولمغله بر قول کوچوك پازار یولیله قنطارجیلر و آندن سلیمانیه بیمارخانه‌سی و آغا قپوسی یاننه و برقولی دخی وفا جامعی قربنده واقع حالا توقیعی اولان وزیر مکرم مصطفی پاشا وصدر اعظم‌اسبق نعمان پاشا حضرتلرینك‌ورئیس سابق ابوبکر افندی‌نك خانه‌لرینی احراق ایدرك‌جامع‌مرقومه و برقولی شهزاده‌جامع شریفی اطرافنی‌ومناره‌لرینك کلاه وعلملرینی‌وجامع ایچنده اولان خلقك اشیاسنی‌وجامع‌دوشه‌مسنی‌ویکیچریلرك اسکی‌اوطه‌لرین‌وغلمان عجمیان اوطه‌لرینی احراق ایلدکدن صوکره چوقورچشمه اوزرندن لاله‌لی چشمه‌نك آلت یاننده

پیش وپس و یمین ویسارنده اولان بونجه دکاکین وبیوتات وجوامع ومساجدی یاقه‌رق
کوچك لنغه تعبیر اولنور محله منتهی‌وبرقولی دخی اقسرای اوزرندن وزیر اسماعیل پاشا وصدراعظ
سابق یوسف پاشا وصدر اعظم اسبق عموجه زاده حسین پاشا سرایلرین و اطراف وحوالیلری
و داود پاشا جامعن احراق ایدوب آلتی مرمره منتهی اولان شهراهك یمین ویسارین کر
نار ایلیه‌رك اعزهٔ مشایخ کرامدن یعقوب افندی و نقشی افندی تربه‌سنده قرار ایلدی . و
قولی دخی زیرك طرفنه توجه وهجوم ایدوب حالا روزنامچهٔ اول حسین پاشا زاده محمدبك
وشیخ الاسلام ابه‌زاده عبدالله افندی مرحومك خانه‌لری اشاغیسندن کذار ونعمان پاش
سلطانی سرایینی احراق بالنار ایلدکدن صوکره آت بازاری واندن سلطان محمد خان جام
شریفی عمارتی و صدراعظم سابق مزبور حسین پاشا مرحوم تربه‌سنه واقسرای طرفند
آیریلان بر قولی دخی عورت بازاری و بعده قره محمد پاشا سرایی اوزرندن قوجه مصطف
پاشا یولی اوزرنده واقع چنارده نهایت بولمشدر . ولکن بو دائرهٔ حدود ایچنده بر ره ایکیش
بشر، اون خانه‌لر وسراجخانه ، محترق اولمیوب همان اطفاء نار ایچون منهدم و خراب اولنغ
بالکلیه احتراقدن رهایاب اولدی .

بو حریق عظیم اوائلنده مشهود ومنظور و مسموع اولان حریقلرك برینه بکزه‌میو
زیرکده سلطان سرایی یانارکن آت بازاری وو فا سمتی یانارکن اسکی اوطه‌لر و سراجخا
باشنده واقع التونی چوق محمد آغانك خانه‌سی یانارکن کوچوك لنغه ولاله‌لی چشمه‌نك اطراف
یانارکن آت میدانی طوتشمق کبی بحکمة الله تعالی آتشلك بر محلدن برقاچ محله آشوری
صیچرامسی خلقه بر درلو تلاش و تشویش دخی ویروب قتی چوق کیمسه‌لرك اشیالری
خانه‌سندن هزار تعب ومشقتله جای سلامت دیو نقل ایلدکلری محللرده یاندی . والحاص
طوتشدیغی قوشلق وقتندن یکرمی یدی ساعت علی التوالی یانوب حکام و ضابطان دخی
بش اون ساعت قدر زمان اطفاسنه بذل قدرت ایتدکلری مفید اولمدیغین وبر محلده اولا
آتشك اطرافن کسدیرمك وسائر اطرافده واقع ابنیه‌یی هدم ایتدیرمك کبی حالات ای
اطفا ایده‌جك وقتده سائر مواقع بعیده‌ده آتشلر ظهور ایده‌دوشدیکن کوروب مایوس
اولدقلرندن ناشی ال چکوب حیرت و دهشت برله آه وواه هجوم عالمسوز آتشه اوزاقدن
نکاه ایتمکله باشلادیلر . الحاصل بازار کیجه‌سنك یدنجی ساعتندن بازار ایرتسی کوننك ضحو
کبراسنه‌دك یکرمی یدی ساعت قدر زمان آتش حریق ایستدیکی کبی هر جانبه شعله فشان
اولوب بعده آب عنایت الهی برله منطفی اولدی .»

۱۱۳۱

۲۹ — کدك پاشا

«بقضاءالله تعالی رمضانك بشنجی کیجه‌سی کدك پاشا حوالیسنده بغتةً حریق ظهور
دوب اول حوالی استانبولك مواضع مرغوبه و مواقع مطلوبه‌سندن اولمق حسبیله ابنیه‌سی
ی برینه متداخل ومتلاصق اولوب آن واحدده شعلهٔ آتش رسیدهٔ سقف آسمان
لمغین بالذات پادشاه شوکتپناه حضرتلری و صدراعظم حضرتلری و سائر وزرای عظام
ارکان دولت نامنده اولانلر خصوصا یکیچری آغاسی وبوستانجی باشی وجبه‌جی باشی
سپاه وسلحدار اغالری وطوپجی باشی وسائر اوجاق اغالری بروجه مسارعت ایریشوب
ر جانبدن آتشك اطرافین کسدیرمکه اهتمام واطفاسنه بذل‌همت مالاکلام ایلدیلر.
کن خروش طوفان نار قضایه خار وخاشاك سعی وتدبیر مفید اولمیوب جوانب اربعه‌سنده
لان بیوت و دکاکینی خاکستر ایدرك پایزان خانی نام محله منتهی اولدقده آثار سکون
اطفا نمایان اولمشیکن بر قاچ ساعت مرورنده تکرار علوگیر اشتعال اولوب قدرغه لیمانی
م محله وآندن قوم قپو قربنده ابراهیم پاشا و نشانجیٔ عتیق جامعلری اطرافنه و قدرغه
بانندن دفتردار سابق الحاج مصطفی افندی‌نك منزلنه‌دك قلعه دیوارینه قارشو نه قدرمنازل
شهوره وارایسه جمله‌سنی وکنیسهٔ معروفه‌یی احراق بالنار ایلدی. آتشك اوکنی کسدیرمك
چون بعض منازلی وکنیسهٔ معهوده‌نك هدم دیوارینه تصدی ایدن یکیچری طائفه‌سنه
انعت قیدینه دوشن بعض کفره‌نك منازعه‌لری مقارعه‌یه مؤدی اولوب بربرلرینی
خدار ایتدکلرندن صوکره آتش کلوب کنیسه‌یی بالکلیه احراق و فصل مادهٔ نزاع
شقاق ایلدی.» [*]

۱۱۲۳

۳۰ — کوچوك مصطفی پاشا

رمضانك اونجی بازار کونی ساعت ایکیده کوچوك مصطفی پاشاده ظهور ایدن آتش
مت مذکوری سلطان جامعی جوارینه قدر یاقمشدر.

[*] کنیسهٔ معهوده شیمدیکی ارمنی پطریقخانه‌سنك بولندیغی محله‌کی ارمنی کلیساسی‌در.

— ۲ —

۳۱ — بالاط

« ماه شوالك اون بشنجی كیجه‌سی ساعت برده ایكن استانبول محلاتندن حاجی‌عیسی محله‌سنده بلاط داخلنده واقع بیوك سناوی قارشوسنده بر درزی یهودینك دكانندن بقضاء الله‌تعالی حریق ظهور ایدوب محل مرقومده واقع بیوت ودكاكین وابنیهٔ سائره‌نك بربرینه شدت تلاصق واتصالی فی‌الحال آتشه سبب توقد واشتعال اولدی . درعقب صدر اعظم حضرتلری ونشانجی پاشا ویكیچری آغاسی ومتعاقباً شوكتلو پادشاه عالمپناه حضرتلری قانجه باش تعبیر اولنور فولیقهٔ بی‌همتالریله حریق برابرلرینه تشریف وقره‌یه چیقوب محل حریق جانبنه شتاب بیوررلرایكن صدراعظم حضرتلری [یهودی خانه‌لرینك اسواقی تنك ومالامال خاشاك وسنك اولدیغنـدن ماعدا بروجهله مرور وعبور ممكن اوله‌میه‌جق مرتبه ازدحام اولمقله دریاده درون تماشا وسكون واطفاسنه خیر دعا بیورسونلر] دیو تلخیصی آغا ایله خبر ارسال كوندردیلر .وكندولری خلق تسكین اطفای حریقه اغرا ایچون حذر وخاطری برطرف بیوروب حریقه قریب مواقعده آرام ویكیچری وسائر نفراته دیناری باران مثال یاغدرمقله تسـكین نار حریقه غایةالغایه قدام تام بیوردیلر . ابنیه غایت مرتفع وخراب وفتیل شمع قدر مستغد قبول تف وتاب اولمغله جوانب اربعه‌سنده واقع یكرمی‌اوچ عدد اهل اسلام خانه‌لری وچاوش مسجدی ومدرسه‌سی ومكتبی والتی عدد خبازین‌فرونلری ویدی عدد دكرمن وبر چوركجی فرونی ودرت عدد دباغخانه ویوز یكرمی عـدد دكاكین ویتمش یدی یهودی خانه وقرق عدد كفره خانه‌لری احراق بالنار وحاجی عیسی مسجدینك برطرفی واون برمسلمان خانه‌لری واوچ عدد یهودی سناویلری وسكز عدد كفره‌خانه‌لری هدم اولنوب بومرتبه ایله كوچله سكون بولدی . »

— ۳ —

۳۲ — قاسم پاشا

شعبانك ابتداسنده قاسم پاشـاده جامع كبیرك (قیم) اوطه‌سندن چیقان یانغین مذكور جامع جوارینی یاقمش وترسانه‌یه سرایتنه محل ویرلمه‌دن سوندیرلمشدر .

— ۳ —

۳۳ — حصیرجیلر

ینه‌عینی کونده بالقپانده‌کی حصیرمخزنلرندن بریسی طوتشمش اینه‌ده‌طلومبه‌لرله‌صیقیلان
ولرك تأثیریله طرافنه سرایت‌ایتمدن سوندیرلمشدر.

۱۱۲۵

۳٤ — اسکدار

محرمك طقوزنجی کیجه‌سی اسکدارده مهروماه سلطان‌جامعی قربنده برکبابجی دکانندن
قان یانغین تابخانه‌یی، بیت پازارینی وخفافخانه ایله کوچك حمامی وبونلرك آره‌سنده‌کی خانه
کانلری یاقمشدر.

— ۲ —

۳۵ — قره‌مان چارشوسی « ایکنجی »

ذی‌الحجه‌نك سکزنجی پنجشنبه کیجه‌سی بیوك قره‌مان چارشوسندن حریق ظهور
درك بش آلتی دکان محترق اولدقدن وبرقاچ دکان هدم‌ایدلدکدن صوکره سونمشدر.

— ۳ —

۳٦ — فندقلی

ذی‌الحجه‌نك اونجی صالی کیجه‌سی فندقلیده منلا چلبی جامعی قربنده‌طوپخانه‌محکمه‌سی
لرندن مصطفی افندینك « منزلنه بقضاءاه تعالی آتش اصابت واطرافنده اولان منازل
کا کینه سرایت ایدوب اول اثناده صدراعظم حضرتلری کمال سرعت ایله مانند ابررحمت
من حریقه نازل وسحاب دریا بار جیب وکنارندن حصه‌دار اولان سربازلر اطفای
ه بذل اقتدار ایتملریله لهیب آتش اژدر نهیبه سکون حاصل اولمغله انجق برقاچ منزل
بر ودکان وکنجور صدر عالی علی اغانك ساحلسرایی سوزان وکمال اتصالی اولان
ه‌لی عثمان افندینك ساحلخانه‌سنی تخلیص ایچون ضروری‌انجق برایکی اوطه‌سنك سقف
ـارنده آثار نیشهٔ هدم‌نمایان اولدی »

۱۱۳۶

۳۷ — کوچك مصطفی پاشا « ایکنجی »

ربیع‌الاولك سکزنجی چهارشنبه کونی کوچك مصطفی پاشا حمامی قارشوسنده بر فروندن آتش چیقه‌رق برایکی دکان ایله برکوچك اویانمشدر .

— ۲ —

۳۸ — باغچه قپوسی

جمادی‌الاخرك صوکنجی پنجشنبه کونی باغچه قپوسنده بوسنه والیسی محسن زاده عبدالله پاشانك قوناغندن یانغین ظهور ایدرك قوناق کاملاً یانمشدر .

— ۳ —

۳۹ — سلیمانیه

رجبك یکرمی یدنجی جمعه‌ایرتسی کیجه‌سی سلیمانیه‌ده محمد سالم افندینك خانه‌سندن چیقان یانغین انجق اطرافنده برقاچ خانه‌نك هدمی صورتیله سوندیرلمشدر .

— ٤ —

٤۰ — اسکدار

شعبانك اون دردنجی کیجه‌سی اسکدارده والده‌سلطان جامع‌شریفی قربنده‌ظهور ایدن یانغین خیلی‌دوام ایتمش‌وبرچوق خانه‌ودکان یانمشدر .

— ٥ —

٤۱ — جبالی « دردنجی »

« شعبانك اون بشنجی کیجه‌سی جب علی اسکله‌سنده خارج سورده زبانه کش ظهور اولان آتشك اطفاسنه صدرعالی قدر آصف منزلت ووزرای عظام وسائرارکان دولت کمال سعی واقدام وازاله و اطفاسنه بذل‌همت واهتمام ایتمشلر ایکن ذکر اولنان محللر اکثریا

کفره منازلی اولوب غایتله شدید الاتصال و کهنه یهودیخانه‌لر کبریت مثال بر شراره‌دن مستعد اشتعال اولمغین برقاچ دفعه انطفایه مائل و دریای هول انگیز آتشك جوش و خروشی زائل اولمشیکن دائرهٔ حریقدن دور و بعید بر یردن دخی آتش ظاهر و بدید اوله‌رق یکی قپو اسکله‌سنه، وارنجه صباحه دکین محترق اولوب محل مذکوره منتهی ولب دریادن دامن سوره وارنجه اول حوالی آثار بنادن تهی اولدی.» [۱]

— ٤ —

٤٢ — میر آخور

ذی الحجه‌نك اون طقوزنجی جمعه کیجه‌سی یدی قله جوارنده میراخور چارشوسندن آتش چیقه‌رق بر قاچ خانه ایله دکان محترق و بر قاچی منهدم اولدقدن صوکره باصدیرلمشدر.

۱۱۲۷

٤٣ — منلا چلبی «ایکنجی»

صفرك اون سکزنجی جمعه ایرتسی کیجه‌سی فندقلیده منلاچلبی جامعی قربنده بر محلدن یانغین چیقه‌رق فندقلی حمامنك جامکانی ایله برقاچ خانه محترق اولمشدر.

— ۲ —

٤٤ — خواجه پاشا «ایکنجی»

« ماه جمادی الاخره‌نك اون طقوزنجی کیجه‌سی خواجه پاشا جامعی قربنده نصف اللیلده حریق ظهور ایدوب اول سمتك خانه‌لری غایتله شدید الاتصال وهبوب تندباد ایله آتش سرکشك اطفاسی مقوله‌ٔ امر محال ایکن همت کوه انداز آصفی ایله اقتضا ایدن محللری منهدم وسیلان باران احسانلری ایله بر قاچ ساعتده حریقك شرارهٔ شر وشوری منعدم اولوب بر مقدار منازل ویران و آیاصوفیه شیخی اسیری زاده احمد افندی‌نك خانه‌لری دخی درون دائرهٔ حریقده بولنمغله بقضاءالله تعالی محترق و سوزان اولمغین صدر اهالی پرور کرم کستر حضرتلری خانه بناسیچون موماالیهه سکز کیسه آقچه احسانیله ویران سرای درونی معمور و آبادان بیوردیلر.»

[۱] بو یکی قپو ؛ مرمره ساحلنده وقوم قپو جوارنده‌کی یکی قپو دکلدر. جبالی ایله آیاقپو آره‌سنده کائن بر قپونك اسمیدر.

— ٣ —

٤٥ — خالیجیلر

شعبانك یکرمی اوچنجی بازار کیجه‌سی نصف‌اللیلده خالیجیلر کوشکی نام محلده بر پاچه‌جی دکانندن آتش ظهور ایده‌رك بر قاچ دکان ایله بر ایکی خانه یانمشدر .

— ٤ —

٤٦ — کدك پاشا «ایکنجی»

« استانبولده کدك پاشا حمامی قربنده حنظل نام شخص عجیب‌الهیکلك عجم اسیرلرندن اول اثناده اشترا ایلدیکی بر کیسو بریدهٔ سردرهوا اقتضای خبث خلقت ایله خانه‌نك جهانمانسنه آتش افکن و بیچاره‌میان شب‌تارده غنودهٔ بستر راحت ایکن منزلی مانند کلخن و کندوسی هزار زحمت ایله رهاساز روان ایکن اژدر سرکش آتشك شرارهٔ شری جوانب اربعه‌ده روان اولدیغنی کوریجك پادشاه عالمپناه خلدالله وابقاه حضرتلری کمال مراحم خسروانه‌لرندن بالذات پیرامن حریقه قدوم وصدراعظم وسائر وزرای عظام طرف اطفای آتشه اقدام وهجوم ایدوب انجق اول سمتك منازلی غایتله شدیدالاتصال وزقاقلری تنك اولوب کرکی کبی اعمال رجال و آلات‌مقولهٔ امر محال اولمغین وافر منازل وکدك پاشا حمامی و مسجدی محترق ومنعدم وپیرامن حریقده بولنان نیجه منازل و اما کنك اعضای اجزاسی بالضروره نیشهٔ هدم ایله مستغرق و منهدم اولوب وقت صبحه قریب انطفای کلی مقرر واول حوالی اهالیلرینه تاب اضطرابدن خلاص میسر اولدی . »

— ٥ —

٤٧ — سلطان سلیم

شوالك اون طقوزنجی جمعه ایرتسی کیجه‌سی سلطان سلیمده چراغجی چشمه‌سی قربنده یانغین چیقه‌رق بش اون خانه یانمشدر .

— ٦ —

٤٨ — خواجه پاشا «اوچنجی»

« ذی‌الحجه‌نك اون اتنجی پنجشنبه کیجه‌سی نصف‌اللیلده خواجه پاشا سمتنده واقع

ارمنی خانته غضب خداوندیچوندن بر شراره اصابت و اطراف وجوانبنه سرایت ایلیوب تندباد ایله اژدر آتش زبانه کش وهر جانبه شراره پاش واول حوالی اهالیسنه بالجمله باعث دهشت وارتعاش اوله‌رق یتمش ، سکساندن متجاوز صغیر وکبیر منزل وخان مزبور وصحاف سلیمان مسجدی صباحه دکین محترق واصحاب املاک اولان بیچاره‌لر دیدهٔ کریان وسینهٔ سوزان ایله اطراف وجوانبه پریشان ومفترق اولدیلر . »

۱۱۳۸

۴۹ — تحته قلعه

رمضانك یکرمی برنجی کیجه‌سی تحته قلعه‌ده پیشکشجی خانندن آتش پیدا اوله‌رق اطرافنده‌کی کهنه خانلری و دکانلری و تحته قلعه حمامنك جامکانلرینی یاقمشدر .

— ۲ —

۵۰ — اسکی سرای «ایکنجی»

بایرامك برنجی کونی اقشامه طوغری اسکی سرای قارشوسنده بالطه‌جیلر کتخداسی آغانك هنوز انشا ایتدیرمش اولدیغی خانه‌دن بردنبره آتش ظهور ایده‌رك اورادن سرای همایونده‌کی اوتلغه سرایت ایتمش و بو میانده بالطه‌جیلر اوطه‌سیله خارجنده بر قاچ او و دکان یانمشدر .

۱۱۴۹

۵۱ — چوقور حمام

صفرك بشنجی چهارشنبه کیجه‌سی فاتحده چوقور حمام سمتنده ملا یازیجینك خانه‌سندن چیقان آتش برایکی خانه‌یی یاقدقدن صوکره آنجق اطرافی ییقیله‌رق اوکی کسدیرلمشدر .

— ۲ —

۵۲ — محمود پاشا «ایکنجی»

ربیع‌الاولك طقوزنجی پازار ایرتسی کونی محمود پاشا قربنده کورکجیلر چارشوسنده یانغین چیقه‌رق بر ایکی ساعت‌دوام ایتمش وبر قاچ دکان یاقمشدر .

١١٤٥

٥٣ — قوطوجیلر

«محرمك یکرمی بشنجی کیجه‌سی نصف‌اللیله قریب استانبولده زندان قپوسی قربنده
واقع قوطیجیلر چارشوسنده بامراﷲتعالی شعلهٔ آتش سرکش ظهور وندای دهشت آمیز
پاسبانان سرنهادهٔ بالین آسایش وراحت اولان اهالی شهری کمکردهٔ راهشعور ایلییجك
صدراعظم حضرتلری مانند سحاب رحمت اطفاسنه شتاب ومسارعت ووزرای عظام
وارکان دولت ابدی النظام بالجمله دفعنه مبادرت ایدیلر. لکن محل مزبور شهرك غایتله
مقبول ومرغوب اولان مواقعندن اولوب اسواقی تنك وضیق ومنازل ودکاکینك بربرلرینه
شدت اتصاللری مقتضئ سرایت آفت حریق اولمغین ذکر اولنان قوطیجیلر وخفافلر
ونعلبورلر دکانلری برایکی ساعت مدتده محترق ونابود اولوب وقوطیجیلر بعض شاکردلرینی
استاد چیقارمق ایچون معتاد اوزره تفرج ایچون چبوقلی باغچه‌سنده بولنملریله دکانلرندن
ماعدا ایچنده بولنان متاعلری بالکلیه مضمحل ومفقود اولوب انجق ذکر اولنان دکاکیندن
ماعدا منازل مسلمین صدراعظم حضرتلرینك بذل نقدینهٔ همت ونثار زلال احسان
وعنایتلری ایله سرایت وآفت ناردن مصون وامین اولدی.»

— ٢ —

٥٤ — عورت بازاری

عورت بازاری قربنده سپاه چاوشلرندن محمد چاوشك خانه‌سندن «بر عجم کوله‌نك
شأمت ملعنتی سببیله» حریق پیدا اوله‌رق بر ایکی خانه محترق اولدقدن صکره اطفا
ایدلمشدر.

١١٤٦

٥٥ — اسکدار

ربیع‌الاولك یکرمی بشنجی کونی اوکله‌دن صکره اسکدارده قیا سلطان یالیسی قربنده بر
(یهودیخانه) دن آتش چیقوب «محل مزبورده واقع منازلك شدت اتصالندن قطع -

النظر اخشاب کهنه‌سی اشتعاله استعدادده کبریت وش اولدیغندن » اوراده‌کی یهودی خانه‌لری کاملاً یانمش و« جوانب اربعه‌دن طلوعبه‌لر ایله آتشك اوجاغنه صو قونیلوب هنگام شامه دکین کلیتله نابود ومضمحل » اولمشدر .

١١٤٣

٥٦ — فندقلی «اوچنجی»

ربیع الاولك یکرمی سکزنجی کیجه‌سی فندقلیده چبوقجی لیمانده بر دکاندن چیقان آتشله « وافر اماکن ومساکن سوزان واهالیسنك درونلری تاب نار اضطراب ایله مانند کلخن فروزان اولدی .»

— ٢ —

٥٧ — شنکل حمامی

ربیع الاخرك بشنجی چهارشنبه کونی شنکل حمامی قربنده مصطفی اغانك خانه‌سندن آتش چیقه‌رق یالکز مذکور خانه محترق اولدیغی حالده باصدیرلمشدر .

١١٤٥

٥٨ — آیاقپوسی

« آیاقپوسنده ظهور ایدن آتش سرکش احوال اصحاب املاکی مشوش ایدوب باب مرقومدن یکی قپویه منتهی اولنجه‌اول حوالی آثار بنادن تهی قلوب بالجمله خس وخاشاکدن مبنی اولان دکاکین ومساکن کفره وفجره‌نك متمکن وساکن اولدقلری ارزل اماکن یکدیکره شدت التصاقلرندن ناشی رهانا ممکن ایکن صدربی معادل واقدام آصف دریادل برکاتیله غیره ساری وقوری یاننده یاش یانیر مثل مشهوری جاری اولمقسزین برمقدار انطفاسیله بر مقتضای قدر وقضا هرکس ضرر خاصه سردادهٔ رضا اولدیلر .»

— ٢ —

٥٩ — فاتح

«بوندن اقدم آتش زن خرمن عالمیان اولوب اشعال نائرهٔ بغی وطغیان ایدن (زلالی)

ضلالت نشانلک جامع ابوالفتح قربنده واقع دارالندوهٔ ملعنت بنیانی درونندن سوزان وجوارنده اولان سکز باب بیوت صغار وکبار نحوست اتصالندن حصه‌دار اولدیلر.»

١١٤٧

٦٠ — اون قپانی

« بر مقتضای تقدیر ربانی باب قپان دقیق داخلنده ظهور ایدن حریق ناکهانی جمعیت خواطر اصحاب املاکه باعث تفرقه وپریشانی اولوب محل مذکوردن روزکار سابقده بالدفعات زبانه کش اولان آتش مانند اژدرهای دمکش پس وپیشنده دوچار اولدیغی محلی سوزان ایده‌رك احوال سکان شهری پراکنده ومشوش ایده کلمش ایکن باهتمام خداوندی درت ساعت زمان مرورنده منطفی اولوب انجق درکار اندفاع وانطفاسی اولان یکیچری اغاسی عبدالله اغا برسقف مستعدالاندارس هدم ایدرکن انکشتلری خرد و شکست وکذلك جبه‌جی باشی مصطفی اغا یوزنه اصابت ایدن زخم عود ایله آهنك پست ایتدیکی محاط علم شهریاری وخدمات پسندیده‌لری معلوم همایون جهانداری اولیجق خزانهٔ الطاف بیکران خدیوانه‌دن ضابطان بکتاشیان مارالبیانه بشیوز دینار واندفاع حریقه بذل نقدینهٔ اقتدار ایدن سائر ضابطان دخی اول مقدار وجبه‌جی باشی ودودهٔ مذکوره متعینانه بش یوزر خالص العیار اعطا واحسان واوجاقلری نفراتی دخی مظهرعطایای خسروکیتی ستان اولدیلر.»

١١٤٨

٦١ — طوپخانه

ربیع‌الاخرك اونجی بازار کیجه‌سی طوپخانه ساحلنده ظهور ایدن حریق خسارات عظیمه‌یی موجب اولمقسزین سوندیرلمشدر.

— ٢ —

٦٢ — شهزاده باشی

ینه مذکور کیجه‌ده شهزاده باشنده مدرسیندن دفتردار اسبق ابراهیم افندینك برادری احمد افندینك خانه‌سندن چیقان یانغین اطرافنده برایکی خانه‌یی یاقدقدن صکره سوندیرلمشدر.

۱۱۵۳

۶۳ — باب عالی [۱]

«بر مقتضای تقدیر ربانی ماه ذی‌القعده‌نك سلخی اولان جمعه ایرتسی کیجه‌سی ساعت درتده ایکن صدر اعظم حضرتلرینك سرای عالیلرنده حرم قپوسی اتصالنده واقع حرم اغالری ساکن اولدقلری محلدن ظهور ایدن حریق ناکهانی جمعیت خواطر اتباع وخدامه باعث تفرقه وپریشانی اولوب اول امرده اخماد واطفاسنده سهولت مقرر ایکن هرکس کندی

[۱] باب‌عالی شیمدیکی باب مشیخت کبی صدر اعظملرك هم اقامتگاهی هم دائرهٔ حکومتی ایدی . اسلافمز جامعلری ، مدرسه‌لری و سائر مبانیٔ عمومیهٔ دینیه‌یی کارکیر اوله‌رق انشا ایتمشلر ایسه‌ده حکومت قوناقلری و محکمه کبی ینه عمومه عائد بنالری اخشاب یاپمشلردر . ایشته اسکی زمانك یکانه حکومت دائره‌سی اولان باب‌عالی‌ده او زمره‌دندر .

ایلك باب عالی یانغیننه بوراده موضوع بحث ایدیلان ۱۱۵۲ تاریخنده تصادف ایدیورز . ایکنجی دفعه اوله‌رق ۱۱۶۸ خواجه‌پاشا حریقنده یانمش وتکرار انشا ایدیلنجه‌یه‌قدر قادیرغه‌ده کائن اسماسلطان سرایی باب عالی اتخاذ اولنمشدر

بو یانغینده باب دفترداری دنیلن مالیه نظارتی‌ده - اسکی شهراماتی بناسنك یرنده ایدی - یانمشدر .

اوچنجی دفعه اوله‌رق ۲۷ رمضان ۱۲۲۳ تاریخنده و علمدارپاشا وقعه‌سنده یانمشدر . برسنه قدر عرصه حالنده قالدقدن صوکره « بیك ایکیوز یکرمی بش محرمنك اونجی کونی سرمنجم راقم افندی‌نك ارائه ایلدیکی وقت مسعود و مختارده وضع اساس رسمی اجرا ایدیله‌رك » ۱۰۸۲ کیسه اقچه صرفیله خواجکاندن حسین فرح افندی‌نك امانت ونظارتیله یکیدن انشا ایدلمشدر . ۲۷ ذی‌الحجه ۱۲۴۱ ده ظهور ایدن خواجه پاشا حریقنده باب‌عالی دردنجی دفعه اوله‌رق یانمش و بودفعه صدراعظم سلیم پاشانك برادری خلیل بك بنا امینی نصب ایدیله‌رك اطرافدن بعض عرصه‌لر دخی النوب علاوه ایدیله‌رك انشا اولنمشدر . وقعهٔ خیریه‌یی متعاقب آغا قپوسی باب فتوا اتخاذ قلندش ایسه‌ده تفریشاتی اتمام اولنه‌میه‌رق شیخ الاسلام افندی هنوز نقل ایتمه‌مش اولدیغندن اوراسی موقتاً باب‌عالی اتخاذ اولنمشدر .

۱۲۵۴ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنك بشنجی پازار ایرتسی کونی سحر وقتنده باب‌عالینك داخلیه دائره‌سی آلتنده‌کی آخوردن چیقان آتش بنایی بشنجی دفعه اوله‌رق کاملاً یاقمش وبونك اوزرینه بایزیدده‌کی نجیب افندی قوناغی - شیمدیکی دارالفنون بناسی - باب‌عالی اتخاذ اولنمش ایسه‌ده درت بش کون صوکره (مکتب عرفانیه) اتخاذ اولنمق اوزره تعمیر ایدلمش اولان اسکی دفتردار قپوسنه - اسکی شهراماتی وضبطیه نظارتی بناسنه - نقل ایدلمشدر . عینی زمانده باب‌عالینك تکرار انشاسنه‌ده باشلانیلوب ۱۲۶۰ سنه‌سی مارت اواسطنده اکمال ایدیله‌رك رسم کشادی اجرا اولنمشدر .

باب‌عالی بودفعه کارکیر یاپیلمه برابر اطرافندن برخیلی خانه وقوناق عرصه‌سی دخی آلنوب علاوه

احمال واثقالنی اخراج سوداسیله اطفاسنه اهتمامده اهمال ایتملریله ضابطان وحکام کیفیت مرقومه‌دن خبیر اولوب جمع نفرات ایله محل مرقومه ورود ایدنجیه‌دك ذکر اولنسان آتش مانند اژدرهای دمکش سوی آسمانه زبانه کش اولمغین درحال اطرافنده واقع عرض اوطه‌سی و حصیر اوه‌سی و سائر اتصالنده اولان ابنیهٔ عالیه‌یی شمع سوزنده مثال فروزان و انضمام مساعدهٔ هوادن ناشی تماماً جواسمان کرهٔ نارایله یکسان اولوب اطفا و اخمادی حیز خیال و امکاندن کذران اولمق مرتبه‌لرینه وارمشکن اثنای مزبورده جناب پادشاه سپهر احتشام‌سرای مرقومه متصل حالا سراطباء خاصه‌لری اولوب بالفعل روم‌ایلی قاضیعسکری اولان حیاتی زاده افندی حضرتلرینك خانه‌لرینه روح بخش بردوسلام اولوب سحاب‌مدار لطف واحسانلرندن اطفای نار سعی واهتمام اوزره اولان یکیچری وجبه‌جی وسائر

ایدلمشدر. باب عالی‌یه علاوه اولنان خانه صاحبلرینه دیرکلر آرهسنده‌کی یکیچری قیشله‌سنك یرندن عرصه کوستراش ونوزیه محله‌سی بومحورتله وجوده کلمشدر .

١٢٨١ خواجه‌پاشا حریقندزهر نصاسه‌باب‌عالی‌متأثر اولامشدر. بونکله برابر ١٢٩٥ده اوطه‌جیلرك تسیبندن ناشی باب‌عالی بناسنك وسطنه تصادف ایدن شورای دولت دائره‌سی آلتنجی دفعه محترق اوله‌رق دورحمیدیده مذکور قسم تکرار انشا ایدلمشدر .

باب عالینك یدنجی دفعه‌یانمسی ١٣٢٦ سنه‌سنه تصادف ایتمکده‌در. کانون ثانی‌نك یکرمی‌دردنجی بازار ایرتسی کونی صباحه قارشو شورای دولت دائره‌سی داخلنده‌کی تلغراف اوطه‌سندن چیقان آتش شورای مشارالیها دوائرینی تماماً وصدارتله داخلیه اقلام ودوائرینی قسماً یاقمشدر . بو یانغینده انجق صدارتله خارجیه دوائری آتشدن مصون قالمشدر .

وقعه نویس لطفی افندی ، دها اولکیلرینی حسابه قاتمسزین « ١٢٢٣ ایله ١٢٥٤ آره‌سنده باب عالینك اوچ دفعه وبالحساب اون سنه‌ده برکره یانمش اولدیغی »بیان ایلدکدن صوکره « اختیار اولنان امك ومصرفلر تام کارکیره صرف ایدلمش اولسه‌ایدی نه‌اعلااولوردی » دیبورکه پك طوغریدر. مع مافیه بو درد عمومیدر. هر نه‌دنسه سرایلرك ، مکتبلرك ودوائر رسمیه‌نك تام کارکیر اوله‌رق انشاسنه بردرلو آلیشیله‌مامشدر . ١٣٢٥ تاریخنده یانان چراغان ، ١٣٢٣ تاریخنده یانان مکتب سلطانی ایله ١٣٣٦ سنه‌سنده یلدیزسرای همایونك اك‌مهم اقسامنك محترق‌اولمسی بواليم خاطره‌لردندر. بوبنالر درونده یانان نفائسه‌قیمت تقدیر ایدیله‌مز. هله یلدیز یانغیننده « هنرنامه » کبی بیکلرجه‌ایرا ذکرنده قدیم بر عثمانلی اثرینك یانمش اولمسی صنایع نفیسه ایچون تلافیسی ناقابل برفلاکت اولمشدر .

حرب عمومی اثناسنده انور واسماعیل حقی پاشالرده ذره قدر وطن دویغوسی اولسه‌ایدی‌الرنده‌کی صلاحیت ووسائطله ماقری کوی و آیاستفانوسلرده وسائرعمراندن بعید محللرده یوزلرجه بی‌لزوم‌وزائد مبانی عسکریه وجوده کتوره‌جکلرینه واونلریده ناتمام براقه‌جقلرینه هیچ اولمازسه باب عالی‌یی انشا ایدرلردی‌ده حکومت وملتی انظار اجانبده براز یوکسلتمش اولورلردی . باب عالینك بوکیدیشله دها قاچ سنه خرابه حالنده قاله‌جغنی آنجق الله بیلیر .

اوجاقلر نفراتنه اسالهٔ زلال انعام وافضال ایله اسقیهٔ آماللرین مالامال وافاضهٔ زرخالص العیار
ایله ساعد اقتدارلرینه قوت بخش اقدام وابتدار اولملریله فی الحال زیروبالادن طاق دیوان
خانه‌یه رسیده اولان آتشك پس وپیشنی کسر وقطعه مبادرت وبرمقدارترسانه رجالی دخی
ذکر اولنان عرض اوطه‌سنك اساسنه برقاچ محلدن قومانه تعبیر اولنور قالیون خلطلرینی
محکم بند ایدوب علی الاتفاق زور بازوی اهتمام حضرت شهریار انام ایله اول قبهٔ افلاکه
برابر اولان کاخ متین البیانی خواه وناخواه یرندن قوپاروب خاکله یکسان ایلدیلر. لکن اول
خلالده ابنیهٔ مرقومه‌نك اطرافنده بولنان تماشا بیاندن وسائردن بش نفر کمسنه‌نك دخی دیوار
واستوار وجودی خاکه برابروقصربی اساس زندکانیسی زبر وزبر اولدی. پس بوندنصکره
صورت ناره بر مقدار سکونت وانطفاسنه سعی واهتمام ایدنلره تقربه مکنت حاصل اولمقله
فیمابعد تکرار التهاب واشتعاله رخصت ویرلمیوب (؟) آبیاریٔ همم جلیلهٔ شهریاری برله
درونده طرف طرف جویبارلراجرا وهرنه جانبدن زبانه کش اشتعال اولدی ایسه دست
یاریٔ اهتمام جناب تاجداری برله کسر وافنا اولنمغین بلطف‌اه الملك المتعال با لکلیه منطفی
واضمحلال بولوب اول اطراف وجوارده اولان اصحاب منازل مجدداً املاك واموالارینه نائل
اولمقله دعای دولت ابد اتصال حضرت پادشاه محمود الخصالی پیوستهٔ سپهردوار ایلدیلر.

بروجه محرر بو مقوله ظهور ایدن احراق عظیمك انطفاسندن صکره حزم واحتیاطه
رعایةً اوچ درت کون مقداری یکیچری اورطه‌لرندن برقاچی ضابطان ونفراتیله تعیین اولنوب
لیل ونهار محافظه وحراست وبرطرفدن یانمش کراسته‌لرك برخوشجه اطفاسنه مبادرت
اولنمق لازم ولابد ایکن بوقاعده‌یه قطعا اعتبار و رعایت اولنمیوب علی حاله ترك اولندیغندن
ماعدا عید اضحایه اعداد و محل مرقومه وضع اولنان قیونلر ایچون راعیلری بر مقدار
اوتلق تدارك وهنوز کرکی کبی منطفی اولمیان یانمش کراسته‌لرك اوزرینه براغوب کندولرینی
خواب غفلت استیعاب ایتمکله جمله‌سی اویخویه واردقلرنده کراسته‌لرده باقی قالان
آتش باد هبوب هوا ایله ذکر اولنان اوتلغه اصابت ودرحال التهاب و اشتعال بولوب
محل مرقومده بیدار کیمسنه دخی بولنمامقدن اتصالنده اولان حرم اوطه‌لرینه یاپشوب
فی الحال ینه پیوستهٔ جانب آسمان واولکندن زیاده شعله انداز زمین وزمان اولوب
بش ساعت مقداری سوزان وبالجمله حرم اوطه‌لری دخی محترق وخاکله یکسان اولدقدن
صکره بلطف‌اه تعالی منطفی اولوب خارجدن بر فردك خانه‌سنه مقدار ذره ضرر اصابت
ایتمامکله تقدیر جناب خدا سرای مزبوری تماماً احراق ایله حکمنی اجرا ایلدی.»

١١٥٣

٦٤ — اسکدار

شعبانك اون برنجی کیجه‌سی اسکدارده بویوك حمام قربنده قاووقجیلر چارش
بر دکاندن ظهور ایدن حریق جوارده بر قاچ دکان وخانه‌یی یاقدقدن صوکره سوندیر

— ٢ —

٦٥ — بایزید « ایکنـ

شوالك سکزنجی صالی کیجه‌سی صباحه قارشـو بایزیدده بر بر بر دکانندن دفعه
چیقارق اتصالنده‌کی جغاله زاده کتخداسی محمد اغانك قوناغنی یاقدقدن صوکره
قوله آیریله‌رق بر قولی بایزید جامعی یانده‌کی کاغدجیلر چارشوسنه ، برقولی سیمکش
قدر دایانمشدر .

— ٣ —

٦٦ — آیاصوفیه

ینه شوالك اون بشنجی صالی کیجه‌سی ایاصوفیه قربنده بر خانه‌دن آتش
« درحال جانب آسمانه زبانه کش اشتعال اولوب جوارنده واقع منازل دخی غای
وبربرینه متصل اولمقدن ناشی » اطفاسنه امکان کوریله‌میه‌رك انجق اطرافده‌کی بنالر
صورتیله اوکی النه‌بیلمشدر . أثنای هدمده یکیچری و جبه‌جی قوللقجیلرندن او
نفر انقاض التنده قاله‌رق هلاك اولمش و برقسمی‌ده یاره‌لنمش . لکن «فیما بعد آتش
رخصت اشتعال ویرلمه‌مکله خواه ونا خواه هدم بنا واساله‌ٔ ما ایله درت بش خانه
اولدقدن صوکره بلطف‌الله تعالی اخماد واطفا اولنمشدر . »

١١٥٤

٦٧ — سلطان احمد

« جناب صدارتپناهینك کتخدالری اولان مصطفی اغا حضرتلری قپوقوناغی اتخادایت

ابراهیم پاشا زاده محمد پاشانك حلیلهٔ محترمه‌لری اولان مرحومه سلطان فردوس آشیان سرای دلاراسنك مطبخ اوجاغندن بقضاءاه تعالی شراره‌پاش اشتعال اولان آتش ناگه ظهور سمت مرقومه قریب ابنیهٔ عالیه‌نك کنارهٔ سقفنه اصابت ودرحال مساعدهٔ روزکار ایله اوجکیر التهاب واشتعال اوله‌رق جوانب شتاسنه سرایت وذکر اولنان ابنیه‌نك محل وسطیسنده اقامت ایدنلر خبردار اولنجه‌یه‌دك بالاسنده اولان اوطه‌لرك مجموعی بردن آلولنوب محل مرقومده بر خرمن آتش هویدا وکتخدا بك وصدر اعظم حضرتلری وسائر حکام وضابطان سرای مرقومه ورود ایدنجه‌یه‌دك اول آتش اژدرنما مابین‌الارض والسما اولوب اطفاسی خصوصی تماماً احتراقنه موقوف اولمق حسبیله انجق اطراف وجوانبنده واقع منازلك سقوف وجدارینه جابجا طلومبه‌لر وضع وتماما محترق اولنجه هرکس بولندیغی محلی اصابت ناردن وقایته اهتمام ایلدکلری جهتدن سرای مرقوم درونده بولنان اموال واشیا وسائر آلات واثاث ایله بتمامها محترق وسوزان اولوب لکن بلطفاه تعالی اطراف وحوالیسنده اولان منازل وبیوتدن برینه ذره مقداری ضرر اصابت ایتمدی. پس موماالیه کتخدا بك حضرتلری دخی مقتضای خلوص طویتلری اوزره عباد مسلمینی نفسلرینه ترجیح وتقدیم ایله کندو مال واشیالرینك استخلاصنه قطعا سعی واعتبار ایتمیوب سائره سرایت ایتماسی خصوصنی لطف عظیم عد ایلدکلرینه بناءً درحال من طرفاه تعالی عباداللهی بوکونه صیانتلرینك مکافات وجزاسی ظهور ایدوب همان یوم مزبورده فیاضهٔ کهربار عوارف سنیهٔ تاجداری آب افشان هیجان بالی وکف مکارم دریا نوال شهریاری صندل سای جبین حالی اولوب دلخواهلری اوزره تأسیس و تجدید ایلملری فرمان بیورلدی . . »

— ٢ —

٦٨ — آیاصوفیه « ایکنجی »

« ماه رمضان‌المبارکك یکرمی بشنجی پازار کیجه‌سی بقضاءاه تعالی ساعت طقوزده آیاصوفیهٔ کبیره قریب بقال دکانندن دفعةً شعله انداز ظهور اولان آتش ناکهانی اطراف وحوالیسنده واقع اصحاب منازله باعث دغدغه و پریشانی اولوب محل مرقوم جبه خانه‌یه اقرب ودرحال انطفاسی خصوصی احتمال اغلب ایکن شدت روزکاردن ناشی هنوز ضابطان ونفراتدن برفرد ورود ایتمه‌دین دکان مرقومه ملاصق برکبیر کهنه منزله اصابت و آندن

دخی اطراف وجوانبنده اولان بیوت صغیره سرایت ایتمکله جمله‌سی بردن آلولنوب جا
آسمانه زبانه کش اشتعال واول خانه‌لرك آلتنده سائر بقال دکانلرنده بولنان یاغ وبالك د
مجموعی آلوب آتش سیل آسا قارشو جانبنده واقع دکاکینه گذار ایلدکدنصکره بردرلو پ
وپیشندن اطفا امکان پذیر اولمیوب برقولی ایاصوفیه حرمی پیشکاهندن جبه خانه‌یه وبرقو
دخی ایاصوفیه حمامی وراسندن آرسلانخانه‌یه وبرقولی دخی سلطان احمد خان ج
ومدرسه‌سی طرفندن قباصقال جانبنه دوغری سرعت و شتاب اوزره ایکن ابتدا در
عالی یکیچریلری آغاسی حسن پاشا ایله بالجمله ضابطان ونفرات دودمان بکتاشیه ایله بع
جناب صدارتپناهی و درحال حضرت ظل‌اللهی محل مرقومه گلوب اول اژدر هفت پی
مثال شراره فشان اشتعال اولان آتش سرکشی جوانب شتاسندن احاطه وطرف طرف طلو
تعبیر اولنان آلت ایله درونه جویبارلر اجرا ایده‌رك اطفا واماطه‌سنه ساعد اقد
ایلدکلرندن ماعدا صدر اعظم حضرتلری صیانة للعباد ابتدا نزول بیوردقلری جبه‌ج
کاتب احمد افندینك خانه‌سنده اظهار تثبت وقرار ایله منزل مرقومك بعض محللر
دخی اتش اصابت ایتمشکن اول طرفلری کرکی کبی اخماد و اطفا وفی‌مابعد ع
آخره سرایت ایتمیه‌جکی ظاهر و هویدا اولدقجه ذکر اولنان خانه‌دن خروج ایتمیو
و پادشاه عالمپناه حضرتلری دخی آتش مزبور کرکی کبی منطفی اولدقجه سایه بخش قر
و آرام اولدقلری محلدن بر خطوه حرکته رضا داده اولمدقلرندن بشقه وقایت وحمایت ع
مسلمین ایچون اختیار کلفت و زحمت ایله طعام سحوری دخی محل مرقومده تناو
بیوردقلری منظور و مشهود عامهٔ انام اولمغین دعای دولت و اقبال روز افزونلرین زیو
کتابهٔ اسحار ایدوب واول طرفده بولنان رجال وضابطان دخی بوحالی مشاهده ایله اطفای نا
دامن درمیان اهتمام و خواه وناخواه ذکر اولنان حمامه رسیده اولمدین قطع واخماد
اقدام ایتملریله بلطف الله الملك المتعال بوکونه التهاب و اشتعال ایله پیوستهٔ کرهٔ نار اولان آتش
اژدر پیکر اکرچه همم جلیلهٔ جناب پادشاه بنده‌پرور برله اخماد واطفا قلنوب لکن اثنای مزبور
ضابطان و نفراتدن وافر کمسنه محترق وزخمدار وزغرجی باشی آغانك دخی اوزر
کراسته دوشوب عربه ایله خانه‌سنه ارسال اولندی . »

١١٥٥

٦٩ — شهزاده‌باشی « ایکنجی »

« صدر سابق احمد پاشا حضرتلرینك ناطق وصامت اموال واشیاسی طرف میریدن ا

ض اولنمش ایکن محزون مراحم واشفاق اولان تاجدار عدالت فرما حضرتلری اولاد
النك ضیق حال وعدم جای قرار ایله متشتت ایدیٔ روزکار اولملرینه رضاداده اولمدقلرینه
محض کرم وعنایت شاهانه‌لرندن شهزاده جامعی قربنده واقع زیر قبضهٔ تملکلرنده اولان
ابی دروننده واقع بالجمله مفروشاتدن ماعدا یوزاللی کیسه‌لك مقداری اشیا ایله کندولره
م و اعطا بیورمشلر ایکن مذکورالسنهٔ انام اولان : ویرمینجه معبود نیلسون محمود :
مشهوری اوزره بر مقتضای مشیت ازلیه مشار الیه حضرتلرینك کوکب اقبالی نظارت
دن متمایل انهباط وستارهٔ طالعلری متقارب درجهٔ احتراق اولمقدن ناشی بر جستهٔ تنور
وقضا اولان شرارهٔ سامانسوز ابتلا افاضهٔ زلال حسن تدبیر ایله قابل اطفا اولمیوب
جمادی‌الاولینك اون سکزنجی کیجه‌سی بارادة‌الله تعالی سرای مرقومدن بر آتش
ر روش جانب اسمانه زبانه کش اولوب حکام و ضابطان اخماد واطفاسنه دامن درمیان
جیه‌دك بالجمله اموال واشیا محترق وسوزان ودروننده بولنانلر تخلیص جان ایلدکاریچون
ر یزدان ایدوب ایچلرندن فرد واحد برخلال اخراجنه قدرتیاب اوله‌مدیلر . لکن
ف‌الله تعالی اطراف وجوارده واقع منازل وبیوتدن برینه ضرر اصابت ایتمیوب سرای
وم تماماً محترق اولدقدن صوکره منطفی اولدی . »

— ۲ —

۷۰ — قادیرغه

شوالك اون برنجی صالی کونی قادیرغه لیمانی قربنده سلطان سراینه ملاصق دکانلرك
دن چیقان آتش بش اون دکان ایله برقاچ خانه‌یی یاقمشدر .

۱۱۵۷

۷۱ — بویاجی قپوسی

جماذی‌الاولك یکرمی برنجی کیجه‌سی ساعت برده فاتحده بویاجیلر قپوسنده قانلی
ندن آتش چیقه‌رق اطرافده برقاچ پارچه خانه و دکانی یاقمشدر .

۱۱۵۸

۷۲ — ترسانه

صفرك یکرمی بشنجی کونی اوکله وقتنده ترسانه‌ده « مخزن سرب » دنیلن مهمات انبارندن ظهور ایدن یانغینده مذکور مخزن کاملاً یانمش وبو وسیله ایله ترسانه امینی عزل ونفی ایدلمشدر .

— ۲ —

۷۳ — کره‌مید محله‌سی

ذی‌الحجه‌نك طقوزنجی صالی کیجه‌سی ساعت بش بچقده فنار ایله بلاط قپولری آره‌سنده کائن کره‌مید محله‌سندن یانغین ظهور ایده‌رك « محل مزبور غایت صیقلق وبر برلرینه ملاصق و اکثر اهل ذمت رعایا خانه‌لری اولمقله نار علودار پیشرو روزکار اوله‌رق اوسط طرفنده واقع بعض بیوت اهل اسلامه دخی سرایت ویدی سکز یوز مقداری منازل محترق اولمشدر. »

— ۳ —

۷۴ — خواجه پاشا « دردنجی »

ذی‌الحجه‌نك یکرمنجی کیجه‌سی خواجه پاشاده خوبیار محله‌سندن یانغین ظهور ایده‌رك اونی متجاوز قوناق یانمشدر .

۱۱۵۹

۷۵ — کوره‌کجیلر

شوالك دردنجی کیجه‌سی ساعت سکزده غلطه‌ده صندوقجیلر و کورك یاپیجیلر چارشوسنده حریق ظهور ایتمشدر .

— ٢ —

٧٦ — بالاط «ایکنجی»

شوالك اوننجی کیجه‌سی ساعت آلتیده بالاط قپوسی داخلنده «حریق عظیم واقع اولوب
اولنان محلده اکثری یهودی خانه‌لری اولمغله بربرلرینه التصاق و اتحادی» و روز کارك
ـتی حسبیله یانغین کیجه یاریسنه قدر دوام ایدوب «قتی وافر بیوت ودکاکین»
ق اولمشدر .

١١٦٠

٧٧ — صماتیه

محرمك اون بشنجی بازار کیجه‌سی ساعت طقوز بچقده صماتیه‌ده «اکثر اهل ذمت
ری واقع اولان محلدن» آتش چیقارق روزکارك شدتیله یانغین کسب اهمیت ایتمش
محل مذکور بربرینه ملاصق فوقانی بیوت اولمغله» ایرتسی زوال وقتنه قدر
ایتمشدر .

١١٦٣

٧٨ — کوچك بازار

«ماه صفرالخیرك یکرمی آلتنجی لیلهٔ اربعه‌ده ساعت ایکی بچغی تجاوز ایتدیکی اثناده
اءاه تعالی استانبولده آیازمه قپوسی داخلنده کوچوك بازار نام محل تنك وتاردن
ره باش ظهور اولان نار شعله بار حریق شدت هبوب عواصفه پیشرو و رفیق اولوب
لیٔ قرب وجوارینی مماثل کرهٔ نار ونواحیٔ یمین ویسارینی آتشکدهٔ مجوسدن نمودار
ك برقولی سلیمانیه بیمارخانه‌سی وراسنده واقع همسرای طاق افلاك اولان کبیر قوناقلری
اق وبر قولی دخی وفا جامعی حذاسندن مرور ودفتردار سابق عاطف افندی مرحومك
سنه التصاق ایله بوحدودده موجود عرصهٔ شهود اولان بنیان رصین و بیوت ودکاکین
ی حال ایله اصحابنه کویای الفراق اولدیغندن ماعدا بر شعبهٔ مشعبه‌سی دخی اغا قپوسی
ه داء ذات‌الجنب آسا سرایت واستیلا ومقدمهٔ سعی وکوشش صغری وکبرادن نتیجهٔ سلامت

رونما اولمیوب آن واحدده اول سرای سرباسمان درون دشمن کبی سوزان واول خاندان رفیع البنیان خانمان اعدای خبیث نشان کبی ویران اولوب بی‌حدوبی پایان مال ومنال کسان ایادیٔ تالانکرانده افنا وپریشان اولدی . والحاصل کیجه ساعت ایکی بچقدن ایرتسی بین‌الصلوتینه دکین اول آتش اژدروش اطرافه زهرابه فشان ودمکش اولوب عموماً حکام خصوصاً پادشاه اسلام حضرتلری مراحم‌اشفاق‌خدیوانه‌لرندن ناشی رعب‌انداز قلوب‌اولان اول نارشهر آشوبك پیرامننده بالذات قیام وشیمهٔ کریمهٔ منعمانه‌لری مقتضاسنجه زلال انعام بی‌پایانلریله مانند ابر رحمت بار اطرافه اساله واجراده ینابیع جود اهتماملری جوششمای اقتحام اولوب اطفا واخمادینه باعث اولور تدارك اسباب جلیه وخفیه‌ده اقدام تام اولنمقله بلطف‌الله سبحانه تعالی‌مقدر اولان دائره‌دن ماعدا اطرافه سرایتدن تسکین و الغا وقبیل عصرده بالکلیه پذیرای انطفا ایله قریب اولان سکنای ضعفا رهایاب اولمقله مسرور واحیا بیورلدی .

بو اثنای پیچ وتابده بروجه محرر التهاب آتش پرتابدن اختراق درون وبیرون ایله خراب ویباب اولان آغا قپوسی رجالنك سوزش خانمانسوز اضطرابلرین آب لطافتمآب تسلیت وحقلرنده ظهور عنایت درکار اولدیغنی ارائت اراده‌سیله مهبط آثار الهامات غیبی ومشرق انوار واردات لاریبی اولان طبع همایونه لایح وخاطر صفا مقرونه سانح اولان .

سبب رفعت اولور غم یمه افتاده ایسه‌ك

بر بنا تا که خراب اولمیه معمور اولماز

مضمون تسلیت نمونی پیرایهٔ زبان ملاحت بیان اوله‌رق بحر بی پایان همت شاهانه‌لری موجه ریز جوش ولجهٔ زخار حمیت ملوکانه‌لری تلاطم زن ساحل خروش اولوب درحال اول درکاه مهابت اشتمالك علی رغم‌الاعدا وضع قدیم وطرح مستدیمندن برقاچ قات اعلا وجهله طرف میریدن عمران واحیا اولنمسی‌بابنده فرمان قضا جریانلری شرفبخشای صدور ودودمان بکتاشیه‌نك شن و معمور واول غازی اوجاق اربابنك هرحالده ممنون ومسرور اولملری خصوصنه درکار اولان عنایات بی غایات خدیوانه‌لری ساحهٔ پیرای ظهور اولمقله‌امر بنایه رجال‌دولت‌علیه‌دن برمقدم آزموده‌کار وبرمیرستوده‌اطوارك‌مأمور تعیین‌اولنمسی لابد اولدیغندن حالا مطبخ عامره امینی اولوب عملهٔ بنا وادارهٔ امور عظمایه قادر و قوف وشعور واستعداد نامحصوری باهر محمد امین آغازاده حسین آغانك عهدهٔ اهتمامنه احاله

وعلى‌الحساب طرف میریدن بروجه پیشین سکبان کیسه آقچه ویرلمکله عجالةً مباشرت واتمامی دوش اقدامنه حواله قلنوب ارادهٔ همایون بیورلدیغی اوزره رسم وهیئت وطرز لطافتی ایای شهودده نه کونه صورت حسناده نقش وترسیم اولنه‌جغی امین موماالیهه تعلیم وتفهیمی تقدیم وتوجهات کرامت آیات شهریار هفت اقلیم برکاتیله آز مدتده تکمیل اولمقله سرای سالف‌البیانك نزاکت بنای کردون محاسن و رزانت ورصانت طرح اساسنده عقل عمیق عقلهٔ‌دان وفکر دقیق هندسه کاران زمان دمبسته وحیران‌وسرفرو بردهٔ زانوی استغراب وسبابه کرای حیرت واستعجاب اولدقلری نمایان اولمشدر .

واقعا زمین رفعت تمکین زروهٔ کوه‌آسابلند وبالا و بنیاد دلنشینی مطبوع ومعلاسرای والا اولوب دیدهٔ‌تماشا بیان اهل اسلامه (تسرالناظرین) مالنی تبیین و چشم‌اعدای حسد آیینی کور وحزین ایدر بر اثر کزین شرافت قرین اولدوغی معلوم عالمیاندر .

خصوصا (یانغین کوشکی) اسمیله مسما اولان قصر آسمان سا برجوسق (؟) والا اولمشدرکه کویا برهوا آشیانهٔ هما ویاخود شکل طائر اوج پیما دیمکه سزا بر جای جهانما اولوب مثلااوجات ودرجات کنکرهٔ معلاسندن حریق‌روی زمین‌دکل‌احتراق اختران‌سپهر برین دخی نظیره پیمای دیدهٔ استقصا اولمق قابل اولدیغی چشم هوشنایه هویدا برمعنادر. »

— ۲ —

۷۹ — باغچه قپوسی

ربیع‌الاولك اول دردنجی بازار کیجه‌سی ساعت طقوزده شیخ‌الاسلام محمد سعید افندی‌نك باغچه قپوسنده کائن قوناغندن آتش چیقه‌رق یالکز مذکور قوناق محترق اولدیغی حالده باصدیرلمشدر .

— ۳ —

۸۰ — چارشوی کبیر « اوچنجی »

« جماذی‌الاولك یکرمنجی اثنین کیجه‌سی ساعت بشده ایکن چارشوده مرجان قوللغی قربنده بر تخته‌خاندن آتش ظهور ودرعقب صدراعظم وسائر حکامك حضوری و اهتمام وفورلری‌ایله بروجه آسان انخمادی نمایان اولمش ایکن برایکی ساعت‌مرورنده بقضاءالله تعالی

بیت پازاری وراسنده برحلاج مخزنی دروننده بداهةً تکرار آتش آسمان سا پیدا اولوب هبوب روز کارایله نارشراره باراطرافه سرایت وکیتدکجه ذات الضرام شدت واطرافدن قطع و اطفایه اهتمام و دقت اولندقجه لهب افروز اشتدادی قوت بولمغله اول امرده بیت پازاری باشنده صالح آغانك بو وقته کلنجه بر قاچ دفعه محترق اولان قوناغی بعده بیت پازاری ایچندن یوریوب کارکیر ومتین و آفت آتشدن هر وجهله امین اولان دکاکین اهل سوق وعباجیلر ویورغانجیلر ویاغلقجیلر واول حوالیده واقع نیجه کارکیر خانلر و مخزنلر بالکلیه محترق وسوزان واول کونه احجاردن مبنی کارکیر بنالری اخشاب خشك آسا آتش قضا آن واحدده مضمحل وافنا ایدوب نیجه بیشمار برقاچ بیك کیسه‌لك اموال واشیا یك لحظه‌ده تلف کردهٔ بار خسار ویغما کردهٔ اشقیای بدکردار اولدیغندن ماعدا طشره پارمق قپوحوالیسی واوتجیلر وراسنده اولان دکاکین ومنازله سرایت وطاتلو قیوقربنه وارنجه‌یه قدر نیجه خانلر دخی احراق بالنار و ایرتسی ساعت نهاری بشه وارنجه اول حوالی آتش قضای الهی ایله کرهٔ ناردن نمودار اولدی . بلطفه تعالی حکامك اهتمامی سببیله اطرافی قطع اولنه‌رق تسکین شدت وجوانبه اصابتدن صحابت واطفاسنه بذل قدرت اولندی .

معاذالله تعالی بو قضای سامانسوزه مبتلا اولان بر قاچ بیك نفر ارباب سوقك انجق معاشلری کسب وکاره موقوف ایکن مکسبلری محترق ونابودوسرمایهٔ موجوده‌لری کلیاً تلف ومفقود اولوب فیمابعد بیع وشرا ایچون دکان پیداسی زمان مرورینه منوط برکیفیت اولدیغی معلوم ومشهودلری اولدقده برقات دخی سوزش درون ایله مغموم ومحزون وهربری ضرورت حسبیله جکری خون اولدیغی عکس انداز مرآت طبع همایون اولمغین اول بحرتیار عنایت قلزم زخار مرحمت وشفقت ولی النعم عالم شهنشاه دریا کرم اداماه ظلال سلطنته ورأفته علی مفارق الامم حضرتلرینك عمرانیٔ ارکان دین ودولت و آبادانیٔ دیار ومملکت اقصای مطالب واعلاء مأرب پادشاهانه‌لری اولمغله عموماً چارسوده محترق ومنهدم اولان کارکیر دکاکین اصحابی بوکونه خسارتله مصاب وپراضطراب احتیاج تام حسبیله مبتلای پیچ وتاب اولوب قوت لایموت تحصیلنده عجزلری درکار ایکن هربری دکانلرین کالاول کارکیر اولمق اوزره تیزالدن بنا ایتلری مقولهٔ محال اولدوغی هویدا وبومعنا نهای لوح آشنای ظل اللهیده جلوه‌نما اولمغین سرچشمهٔ عنایتلری جوشان ونائرهٔ قلوب خسارت دیدکانی تسکین ساز زلال برد واحسان بیوروب چارسو اطلا اولنان کارکیر محللری وکرك محترق ومنهدم وکرك اساسنه تزلزل واندراس عارض اولان ابنیه‌نك طرف زاهرالشرف ملوکانه‌لرندن مجدداً سراپا بروجه استحکام بنا واحیا ووجوه ایله معمور و آبادان اولمسنه فرمان قضاجریانلری

شرفبخشای صدور وحالا سرمعماران خاصه امر بنایه مأمور وبذل مقدور ایده‌رك بعونه تعالی مدت قلیله‌ده بلاقصور صورت تکمیلی منظور اولوب . »

— ٤ —

٨١ — اسکدار

شعبانك اون دردنجی کونی بعدالظهر اسکدارده آیازمه سراینك آرقه‌سنده فقرادن بر « دردمند» ك خانه‌سندن یانغین چیقوب روزکارك شدتیله اطرافنه سرایتله « وافر بیوت ودکاکین وبرقاچ عدد مساجد ومعابد » محترق اولدقدن صوکره سوندیرلمشدر .

۱۱٦٥

٨٢ — کدك پاشا سلطان سلیم، بایزید ، قوسقه . الخ « کدك پاشا : اوچنجی سلطان سلیم: ایکنجی»

« قضیهٔ عجیبهٔ اتفاقیه‌دندرکه اشبو شهر شعبان ظرفنده بعض کدر آمیز کیفیات ظهور ایتمك وبعده نشاطی مرجب حرکات ایله دفع غائلهٔ محظورات اولنمق صورتلری کوییا لوحهٔ ضمائر ارباب بصائرده مرتسم وماه مرقوم دخولندن مقدم افواه ناسده شیوع ایله مسموع عالم اولمشدی . السنة‌الحق اقلام الحق فحواسنجه بحکم قضاء ربانی ماه مرقومك التنجی بازار کونی قبیل عصرده استانبولده کدك پاشا حمامی قربنده واقع صابونجی خانی دیمکله معروف کبیر تحته خاندن بداهةً آتش ظهور وخان مذکوره بالکلیه استیلا ایله اطرافه شراره پاش شر وشور اوله‌رق کیتدکجه اتصالنده اولان ابنیهٔ عالیه‌یه ساری ومتمادی اولوب اول حوالیدن قوم قپویه وارنجه‌یه قدر یمین ویسارده واقع بیوت ودکاکینی وساحل بحره وارنجه خارج سورده اولان ابنیهٔ کثیره‌یی بالکلیه احراق وافنا ایدوب یوم مذکورده بامر خدا اسباب قضا هرطرفدن ظاهر وهویدا وباعث اشتداد آتش اولان حالت کوییا حاضر ومهیا اولدیغندن ماعدا بادشمالی دخی بر رتبه‌ده شدت اوزره وزان ولهب افزون آتش سرکشی دریالر کبی خروشان ایتدیروب اوکنه حائل اولمق محال مرتبه‌لرینه رسیده ورفعنه چاره‌جو اولان رجال عارضهٔ عجز وضعف حال ایله اطرافه رمیده اولملریله ابتدای ظهورندن یکرمی ساعت مقداری زمان مرور ایلدکدن صوکره عون وعنایت الهی وتوجهات سنیهٔ ظل اللهی برکاتیله تسکین واطفاسی میسر اولدی .

بو اثناده خسارزده ومصاب اولان عباداه وجوه ایله پریشان حال ومسکن وملازمه تدارکنده مضطرب البال اولوب هر بری بعض اقربا واحبا منزللرینه التجا ومس ضرورت ایله افنای وجود حالتلری هویدا اولمش ایکن برقاچ کون مرورنده سلطان سلیم طرفنده وبعده سلطان بایزید جانبنده ودرعقب قوسقه تحتنده وپیاپی بعض محللرده عظیم احراقلر وقوعندن ماعدا خلال ایام ولیالیده فلان خانه‌ده آتش ظهور ویا فلان یرده اوجاق طوتشدی ویا باصلدی دیو خبرلر مسموع وطرف طرف قونداقلر القا اولنمق اراجیفی دخی شیوع بولوب بوحالت پر وحشت خدشهٔ سامعهٔ ناس اولدقجه عموماً عباداللهه کمال خوف وخشیت استیلا وکروه کروه هرجانبه سرعت حرکت وانواع تلاش فکرفاسده مبتلا اولملریله اگرچه بویله برجگر سوزك رفعی بابنده درگاه چاره‌سازه عرض نیاز ایله اظهار سوز وگداز ایلدیلر . »

— ٢ —

٨٣ — قندیللی

« جماذی‌الاولك طقوزنجی چهارشنبه کیجه‌سی قندیللیده عارفی افندی دامادی خانه‌سندن آتش ظهور ایده‌رك مذکور یالی یانمشدر .

— ٣ —

٨٤ — لنغه

« جماذی‌الاولك اون دردنجی بازار کیجه‌سی لنغه یکی قپوسی قربنده باصمه‌جیلر کارخانه‌سندن آتش سرکش زبانه‌کش اولوب روزکارك شدتی حسبیله اطرافه سرایت ودرساعت شهریار پرشفقت وصدراعظم وسایر مأمورلر یتیشوب اطفاسنه همت‌وافر دکاکین وبیك بش یوز قدر بیوت مسلمین ورعایا خانه‌لری محترق اولوب عالمه دهشت کلمش ایکن عنایت مولی ایله او بلیهٔ عظمی مندفع وخوف سرایت ایله مضطرب اولانلردن اختلاج درون زائل ومرتفع اولدی . شخصك بری خانه‌سی جهانماسندن آتشی تماشا ایدرکن آسماندن طوپ دانه‌سنه مشابه مدورالشکل برشی ظهور وباصمه‌جیلر کارخانه‌سنه برذراع قاله‌رق طراقهٔ بلند ایله چاتلیوب اجزا وشراره‌سنك اطراف واکنافه انتشارینی رأی العین مشاهده ایلدیکنی تقریر ایتمشدر . »

۱۱۶۶

۸۵ — جبالی «بشنجی»

« جب علی قربنده آیا قپوسی نام محلدن آتش ظهور ایدوب خارج و داخل سورده میکده وبعض رعایا خانه‌لرینی خاکستر وقتی چوق کیمسه‌یی مبتلای خسارت وضرر ایدوب عون خدا یاور وسکون نار ایله اطراف وارستهٔ کدر اولدی. »

— ۲ —

۸۶ — اوزون چارشو

« محرم الحرامك بشنجی صالی کیجه‌سی ساعت بش بچقده ایکن میراخور اول صادق آغانك خانه‌سندن آتش سرکش سرنما واون ایکی ساعت امتداد ایله دغدغه رسان اطراف وانحا اولوب اوزون چارشو اطرافنده اولان خانه‌لر بالکلیه سوزان ونیجه ارباب ثروت وسامان محتاج تدارك نان اولوب نه حال ایسه منطفی وقلوب ناسدن خوف واضطراب منتفی اولدی.

لاحقه : صادق آغانك خانه‌سی بیت‌المال وارباب حاجاته مجال رؤیت امور واشغال اولوب هر دیارك تفاریق وتحفنه کان و هر مملکتك نادیده وناشنیده امتعه‌سنه مکان اولمق حیثیتیله لیلة‌الحریقده فتی‌چوق کیمسه نهب وغارته طریق بولوب نیجه مفلس بی‌مایه کامران ونیجه فقیر ناتوان نائل‌مال فراوان اولدقلری تحقیق کردهٔ ارباب اتقاندر. »

— ۳ —

۸۷ — سلطان حمامی

ربیع‌الاولك یدنجی بازار کیجه‌سی سلطان حمامی قربنده خراججی خلیلك خانه‌سندن یانغین چیقه‌رق محمودپاشا حمامنه واورادن قاشقجیلر وطراقجیلره دایانمش واون سکز ساعت امتداد ایتمشدر.

— ٤ —

۸۸ — آیوانسرای

شعبانك یدنجی بازار کیجه‌سی ساعت برده آیوانسرای قپوسی داخلنده چیقان یانغینده بر خیلی خانه یانمشدر .

— ٥ —

۸۹ — قادیرغه

شوالك ایکنجی صالی کیجه‌سی ساعت بر بچقده قادیرغه لیمانی چارشوسنده بر عطارد کانندن آتش ظهور ایدوب اطرافه سرایتله بر قولی بیکخانه‌ده فراری مصطفی پاشا خانه‌سنه و بر قولی‌ده دزداریه جامعی قربنه قدر کلمشدر .

۱۱٦۸

۹۰ — خواجه پاشا « بشنجی »

« ذی‌الحجه‌نك یکرمی ایکنجی بازار کیجه‌سی ساعت آلتیده ایکن خواجه پاشا قربنده تیمور قپو حذاسنده بر خانه‌دن آتش جواله زبانه‌کش ظهور وشدت روزکار ایله بر قاچ قول اوله‌رق سالب عقل وشعور اولوب بر طرفدن باغچه قپوسنه دك یمین و یساری ومحسن زاده سرایی وقلعه دیوارندن آشوب یشیل کرمیدلی جامعی و بر طرفدن پاشاقپوسی ودرزیلر کارخانه‌سی ودفتردار قپوسی ودیوان یولندن مهترخانه ودفترخانه‌یی و بر طرفدن محمود پاشا چارشوسنده چوقه‌جیلر خانی و بر طرفدن آیاصوفیه چارشوسنی صغوق چشمه حوالیسنه‌دك سوزان واوتوز آلتی ساعت امتداد ایله اطفاسنه مأمور اولانلری بی‌تاب وتوان ایدوب انصباب سحاب لطف رب‌الارباب ایله نه‌حال ایسه اوبلیهٔ عظمی زائل وخوف سرایتله مضطرب‌القلوب اولانلره طما نینت وسکون حاصل اولدی . احراقدن تخلیص

اولنان اشیا ضیق مکان حسبیله محافظه اولنه‌میوب یردن یره نقل ایله ضعفای ناس بی‌مجال اولدیغن پادشاه زمان بالنفس مشاهده وصغوق چشمه قپوسنی کشاده ایتدیروب آغا باغچه‌سی ساحه‌سنه نقل اشیایه رخصت داده اولمریله بای وگدا بولطف بی انتها سببیله بقای دولت شهنشاهی ایچون سجده برانداز محراب دعا اولدیلر. پاشا قپوسی بنا اولنجیه‌دك رؤیت امور عباد ایچون بر محل اختصاص لازم کلوب اسما سلطان علیةالشان حضرتلری ساحلخانه‌لرنده اولدقلرینه بناءً قادیرغه لیماننده اولان سرایلری پاشاقپوسی اولمق اوزره استیذان ورخصت اختلاسنده سرای مذکور صدراعظمه مکان ومحل دیوان قلندی. »

۱۱۶۹

۹۱ — صماتیه «ایکنجی»

جماذی‌الاولك یکرمی سکزنده صماتیه‌ده بر میخانه‌دن « آتش سرکش ملتهب ونیجه رعایا خانه‌سی خاکستره منقلب ایدوب صاحب میخانه اولان کبر جهنمی سوزش مال ایله حاصل اولان تشتت حالنه نظر ونفسنی آتشه القا ودنیاده رؤیت مقدمهٔ جزا ایلدی. »

— ۲ —

۹۲ — جبالی «آلتنجی»

« شوالك سکزنجی لیلهٔ اثنین، ساعت ایکیده ایکن جب علی قپوسنك یسارنده یهود خانه‌لرك [۸۸] برندن آتش ظاهر و او حوالیده اولان بیوت ودکاکینی احراق ایله

[۸۸] برچوق یانغینلرك « یهودخانه » لردن چیقدیغی اکلاشلمقده‌در. یهودخانه متعدد یهودی عائله‌لرینك برآره‌ده اسکان واقامت ایتدکلری بناره دنیلمکده وبو بنالر شیمدیکی آپارتمانلره بکزه‌مکده‌در. صوك عصره کلنجه‌یه قدر استانبولده یالکز موسویلرك مشترك وعمومی اولرده اقامت ایتدکلری اکلاشیلیور. یهودیلرك بو اعتیادی سوقیله اوله‌جق‌که: بیزانسلیلر زماننده بری یهودیلر استانبولده باغچه قپوسی طرفلرنده ویکی جامعك اولدیغی یرلره اقامت ایدرلر ایکن والده سلطان طرفندن بوموقعه جامع یاپلق آرزو ایدیلنجه یهودی محله‌سی استملاك اولنه‌رق بدل استملاکه مقابل خاصکویده قرق خانه انشا ایدیلوب قرائی جماعتنه بخش اولنمشدر. حتی یوز سنه اولنه کلنجه‌یه قدر یکی جامعك متولیسی طرفندن قرائی جماعتنه اجارهٔ زمین ویریلیردی. اشبو قرق خانه ساکنلری تکالیفدن ده معاف طوتلمشدی.

قلعه داخلنه منتشر اولوب هبوب ریح شدید سببیله برقاچ قول اولوب بهرقول برقاچ یره یاییلوب ضابطان قنغی طرفك اطفاسنه سعی ایتدیلر ایسه کارگر وسعی واقداملری موافق حکم قضا وقدر اولمیوب براجنبی اون قپانی وسلیمانیه‌یی تاقپودان پاشا حمامنه‌دك وبرطرفی وفا میدانندن شهزاده جامعی‌واسکی اوطه‌لری ولنغه قپوسنه‌دك یمین ویسارینی وخارج سورده ساحل بحره وارنجه بالجمله آثار بنایی افنا وبرطرفی زیرکدن سراجخانه وات میدانی واقسرای ویکی اوطه‌لردن برقاچ قشله‌یی وعورت پازارینی وداوودپاشا اسکله‌سنی وبر طرفدن سلطان محمد وسلطان سلیم وعلی پاشا چارشوسنی ولطف پاشا وایاقپو ویکی قپویی کأن لم‌یکن ایدوب سکنهٔ استانبولی زار وزبون ونیجه اصحاب ثروت وسامانك جکرینی خون ایلدی . ونه‌حال ایسه قرق‌سکز ساعت صوکره سکون بولدی . فتح استانبولدن‌بری بویله آتش مسموع ومشهود اولمیوب وافر نفوس طعمهٔ اژدر نار اولدیغی دخی تواتر یاب اشتهاردر . »

مورخ‌واصفك‌فتحدن بری ظهوره کلن‌یانغینلرك الکبیوکی اولدیغی‌ذکرایتدیکی بویانغنده سکز بیك ابنیه یانمشدرکه بونلرك ایچنده ٥٨٠ دکرمن وفرون ٧٠ حمام ، برخان ٢٠٠ جامع وبیك قدر دکان اولدیغی هامه‌رك افاده‌سندن اکلاشلمقده‌در . [٢]

١١٧٢

٩٣ — تخلبند

ربیع‌الاخرك یکرمی ایکنجی سبت کیجه‌سی ساعت بشده ایکن تخلبند محله‌سنده حریق

اوائلده بالخاصه غیرمسلم خانه‌لرینك اخشاب اولمسی‌قانون اقتضاسندن‌اولوب‌ویهودخانه‌لرده برچوق عائله برآرده مسکون بولندیغندن‌یانغینلرك یهود خانه‌لردن کثرتله ظهوراتمکده اولمسی‌بوندن نشأت‌ایتمکده‌در.

[یهودخانه‌لر بین‌العوام « چیفیت خانه » تلفظ ایدلمکده‌در. چیفیت : یهودیلره عوام طرفندن ویریلن بر اسمدر . بوده عربجه‌نك جحود ویا جهود کلمه‌لرندن محرفدر. جحود ، لغتده بیله‌رك انکار ایدیجی ، ایدن معناسنه‌در . عصر سعادتده‌کی یهودیلر صدق نبوت محمدیه‌یی بیلدکلری حالده انکار ایتملری یهودیلرك بونام ایله‌تسمیه‌سنه سبب اولمشدر. جهود ایسه دین اسلامك انتشارایتمه‌سی خصوصنده زیاده جهد ایتملری طولاییسیله دنیلمکده‌در .]

[٢] ٥٨٠ دکرمن اعظام ایدلمامیدر. اوزمانلرده هردکرمن‌یاننده برفرون‌موجودیاخودهرفرونك بردکرمنی واردی . بودکرمنلرك بعضیسی برخروسلی‌یعنی برطاشلی‌بعضیسی برقاچ‌خروسلی‌ایدی . دکرمنلر آنجق کندی فرونلرنده صرف ایده‌جکلری قدر اون طحن ایدرلر وبارکیرله تحریك اولنورلردی ،

١١٧٥

٩٤ — اودون قپوسی « اوچنجی »

شعبانك یکرمی برنده اودون قپوسنده برتحته خاندن آتش ظهور ایدوب قنطارجیلر وقونداقجیلری احراق ایتدکدن صوکره « فشنك صاتدقلری چارشویی صاروب کثرت باروت سببی ایله وافر آدم زخمدار . آفت نار اولوب آتش دخی ساکن واطرافنده بولنانلر مطمئن اولدیغندن غیری آتشزده اولان نفرات وضابطان عطایا وترقیات ایله مظهر لطف داور دوران اولدیلر . »

١١٧٦

٩٥ — قره‌مان « اوچنجی »

ذی‌القعده‌نك سکزنده کیجه ساعت آلتیده بر دکاندن چیقان یانغین شکرجیلر وطاشجیلر خانیله اطرافنده‌کی دکانلری یاقمشدر .

١١٧٧

٩٦ — ؟

محرم اواخرنده سپاه قلمی باش خلیفه‌سنك وبرقاچ کوندن صوکره محافات خلیفه‌سنك خانه‌لری (نره‌ده ؟) محترق اولوب مخلفاته‌دائر دفاتر میری دخی معاً محترق اولمغین میری کاتبلری دفاترندن ممکن مرتبه جمع اولنمسی تدبیر اولنوب اولوجهله جمع وتحریر واثبات وتغییر اولندیسه دخی بومقوله آفتدن اتقا ومجانبت شریطهٔ حزم واحتیاطه رعایت قبیلندن اولمقله فیما بعد دفتردار قلمی کتابی دفترلرینی خانه‌لرینه کوتورمیوب هرکون بعدالعصر دفترخانه‌یه وضع وعلی‌الصباح رفع ایتمك بابنده خاصةً امر عالی اصدار ومفهومی کتبهٔ مذکوره‌یه افاده واشعار اولندی . »

۱۱۷۸

۹۷ — جهانکیر

« صره امینی مقتول حسن آغانك خانه سندن (نره ده ؟) اشبو شوالك اون یدنجی کونی آتش سرکش زبانه کش التهاب و اون بش ساعت امتداد ایله هوشربای ارباب الباب اولوب عون مستعان وسعی ضابطان ایله اوبلیهٔ تحمل کسل مندفع وزائل اولمش ایکن برایکی کون صوکره جهانکیرده دخی حریق واقع و اون ساعت اول طرف خلقی مبتلای مصائب اولوب اوبلای اسمانی دخی سکون یافتهٔ فضل سبحانی اولدی . «

۱۱۸۰

۹۸ — خواجه پاشا « آلتنجی »

شعبانك یکرمی ایکنجی کیجه سی خواجه پاشا سمتنده واقع بوستانجی باشی زاده خانه سندن ظهور ایدن آتش آیدین اوغلی تکیه سندن قپو آغاسی مدرسه سنه واندن باب عالی یه کلنجه منازل وبیوتی احراق وشدت روزکار خلقه موجب حیرت واستغراق اولمش ایکن اونار ذات الوقود انطفا کردهٔ سحاب لطف واجب الوجود اولدی . »

۱۱۹۳

۹۹ — عربه جیلر

ربیع الاخرك اوچنجی صالی کونی ساعت ایکیده عربه جیلر کارخانه سی حوالیسنده حریق ظهور ایله صباح ساعت یدی یه قدر امتداد ایتمشدر .

۱۱۹۶

۱۰۰ — صماتیه «اوچنجی»

رجبك یکرمی طقوزنجی چهارشنبه کیجه‌سی صماتیه حوالیسنده خراباتلر جوارنده‌کی کراسته‌جی دکانلرندن ظهور ایدن حریق اطرافه سرایتله بیکی متجاوز خانه ودکان محترق اولدقدن صوکره سونمشدر .

— ۲ —

۱۰۱ — بالاط «اوچنجی»

شعبانك اون اوچنجی چهارشنبه کونی اقشامه طوغری بالاطده برحریق ظهور ایده‌رك او کیجه وایرتسی کونی اقشامه قدر دوام ایتمش وسلطان سلیم جامع شریفی ایله قره کمرك وخرقهٔ شریف آره‌لرنده‌کی ساحه‌یی یاقمشدر .

— ۳ —

۱۰۲ — جبالی «یدنجی»

استانبولك کچیردیکی یانغین فلاکتلری میاننده ۱۱۹٦ سنه‌سی رمضان شریفی ایچنده جبالیدن ظهور ایده‌رك شهرك اکثریت عظیمه‌سنی کول ودومان حالنه کتیرن بر یانغین واردرکه (جبالی حریق کبیری) نامیله مشهوردر . ٦٤ ساعت دوام ایدن بویانغین استانبول ایچون پك بویوك برمصیبت اولمش . باخصوص عموم اهل ایمانك حال صیامده بولندیغی بر صره‌ده آتشك میدان آلمسی هرکسه درین بر تأثیر اجرا ایتمش . حتی اطفای حریق ایچون چالیشانلرك نقض صیام ایتملری جائز اولدیغی حقنده فتوای شریفه بیله‌ویرلمشدی . یانغینك تفصیلاتی تاریخ جودتده محرر اولمغله برابر اووقت اشیای بیتیه‌سیله برابر مسکنی‌ده یانمش اولان عثمانلی منشیلرندن سلانیکلی عطا افندینك یانغین تصویرینه دائر اسلوب قدیم اوزره یازمش اولدیغی برمکتوب ترجیح ایدیله‌رك آتی‌یه عیناً درج ایدلمشدر :

« اشبو ١١٩٦ سنه‌سی رمضان‌شریفنك اون اوچنجی پنجشنبه کونی ساعت اوچ‌صولرنده جب عالی درونده واقع چنغراقلی دکرمن اتصالنده معونه‌جی علینك خانه‌سندن قضاء ظهور ایدن آتش سوزان (نارالله موقدة) صداسیله ولوله ساز آسمان اولوب بردلبر آتشین رخسار کبی (عاشق پاشا) جانبنه خرامان ومیال و (قصاب باشی‌چشمه) سنه آتش‌زن اشتعال اولدقده طوپ قلعه کوب کبی (اوسکوپلو) یه طراقه بخش واویلا ایکن آنده ایکی شق اولوب شق اولی (حیدر) ه طوغری شراره فشان ، شق ثانیسی (قاضی حمام) و ـ علیه الفتوی ـ دییوب (قاضی‌چشمه‌سنه) سوزان‌وقضایه رضادن بشقه‌چاره اولمدیغندن (اوتلقجی یوقوشی) نه صعودواطراف واکنافنی چاپرچاپریاقوب علف‌زاردودکبودولاجل ـ الزیاره فاتح جامع شریفنه ورود ایدوب (حیـدر) جانبندن شراردار اولان آتش دوزخ مدار یمین ویسارده درکار اولدیغی حالده (افرازیه) سمتنه قامت فراز افراز اولوب سهام بلا کبی بیوت ومنازله آتیلوب بالکلیه خاکستر وجامعك حولیسنه دهشت فکن شوروشر اولدقده حولیٔ مذکورده بادآتشدن قدخمیده اولان عباداللهك احمال واثقالی‌قالیچهٔ آتشین اندام وکستردهٔ زمین انهدام اولوب جامع مرقومك قبه‌سی کوکس کروب مناره‌لری دیك کلمکله درونه دخوله فرصتیاب اوله‌مدیغندن اطرافنی طواف ایده‌رك فاتح مرحومك تربهٔ شریفه‌لرینی بعدالزیاره مرقد انورلرینه اخلاصله فاتحه خوان اولدقده شدت روزکاردن جانبینه تماس‌وبحرسفید وبحرسیاه جانبلرنده کائن مدارس قرین اندراس وآتش اساس ایدوب طلبهٔ علومی بالکلیه دل سوخته ایتمشدر .

بعده کوچك بویوك (قره‌مان) ی بعدالاحراق قربنده واقع خفافخانه‌یه پای انداز سرعت وخفافلری مست وسرکردان حیرت وسراجخانه‌یه طوغری تهزیز رکاب علوتاب ایده‌رك ایچه دونادوب اکرچه اطرافنه امالهٔ لجام التهاب ایتمه‌مشـدی . بر قولی دخی (کل آت قریب) وادیسـنده (آت پازاری) نه کرم عنـان توسن اضطراب اولوب خیلی اوزنکی پارلاتمشـدر . بالاده تقریری زبانکداز خامهٔ آتشـین جامه اولدیغی اوزره (اوسکوپلو) سمتنه کیدن آتش (صـالح پاشـا چشمه‌سی) نه علم کش نار زمین اولوب و (فریق‌فی‌السعیر) مـألنجه عزبلر جانبنه نشر عذاب دوزخ اثر ایده‌رك اون قپانه حواله نمای نقمت ورجعت قهقریه ایله درهم درهم حرکت و (آتلامه طاشی) نه خطوه انداز خیبت و(کوچـوك پازار) ه منتهی اوله‌رق کرسیٔ پازاره آنده رواج ویروب

وافر آلش ویریش ایتدکدن صوکره (حیدر) دن زبانه‌کش اولان آتش علوکیر جانب (زیرك) ه رسیده اولوب جوانبنده راقع ابنیه وجوامع وسائره‌یی بالکلیه زیر وزبر وزروه‌سنده کائن کاشانه‌یه سرایت ودرونه دخول ایتدکده قابل حرارت اولمامقله سیلوب سوپوروب یميننده واقع (چنیلی‌حمام) ه کیروب ویسارنده واقع دکرمن سوقاقلرینی دونه دونه یاقوب خراب ایلش :

آسیاب دهره کلدك بزده نوبت بکلرز

فحواسنجه اصحابنك احوالنی دیکر کون ایتمشدر .

بعده شرارهٔ آتش عسکر جهنم پیکرینی سکز طابور ایدوب ابتدای ظهورندن اوتوز اوچ ساعت مرور ایتمش ایدی‌که تکرار (کوچوك پازار) ده بویبوب اطرافنی پرسوز ایده‌رك طرفیندن هجوم شررپاش هموم (آغا قپوسی) نه مثال باد سموم اسدکده اوسرای مخصوص « کانهم بنیان مرصوص » برطاق بانطاق ایکن (تکه‌لی) کوشکنك تحتانیسندن بدء ایله کیتدکجه‌ترقی بوله‌رق (یانغین کوشکی) نه قدمنهاده وکوشك دخی نخل ارغوان آسا رنك بنادن ساده اوله‌رق :

قول بوکالمینجه حضر ایریشمز

قولنجه پادشاه عالمپناه افندمز حضرتلری آنده موجود اولملریله کرچه سرای ایله کوشك کلیاً محترق‌اولدی ایسه‌ده پای یمن توجه حضرت پادشاهی‌ایله‌اطرافنده‌کی آتش‌منقطع ومندفع اولمشدر .

اوکون جمعه‌یه تصادف ایتمکله اداء صلات جمعه ممکن اوله‌میوب هرکس مناره‌لرده اذان سوز وکدازه آغاز وخدمهٔ اهالئ حریقك فسخ‌صیامنه بافتوای‌شریفه جواز ویرلدکدن صوکره یاغماجی کروهنك حریقه (قزیل بایرام‌دیدکلرینك سری) نمایان اولمشدر .

بعده زیرك زیرینه تنزل ایدن آتش دخی وفایه طوغری عزم ایدوب :

اول بی وفایه دك کیدەرز

مفادنجه سمت وفادن مرور وجانب جور وجفایه عبور و (قیوجیلر ، ملا خسرو شهزاده باشی) طرفلرینه بنیاد افکن شور اولدی . وبرجانبی تیمارخانه وراسندن زنجیر کش جنون واضطرار وهنوز رهایاب اولمامش دیوانەوار (تریاکیلر چارشوسی) نه برشوق ونکاه مرحمتله کیفلرینه دکمیوب تریاکیلرك نه معجون اولدقلرینی تفهیم وجوارنده میوەچین شوق اولەرق (کرازلی مسجدی) نی بعدالتناول عاطف زاده مرحومك قوناغنه عطف زمام عزیمت واو خاندانه قطعا عطوف ایتمیوب اوتەکی آتشك قولنەمعطوف علیه اولمشدر .

برطرفی دخی (بوزطغان کمری) نی قوشادوب عقاب دوز خیان مثال (عجم اوغلی) میداننه فرزانه آت سورمشدر . بوندن اقدم چاوش اوغلی مالی بولنان احمد نظیف افندینك خانەسنی آثار عمراندن تنظیف وسائر بیوت و سکنایی خرابەزاره تضعیف ایله ویران و (اسکی اوطەلر) ه منتهی اولەرق تجدیدینی تنبیه ایله کذران ایتدی .

سلطان محمد خانك بر قولی (صاری کوزل) ی ، بر قولی (یکی اوطەلر) ی ـ اسکی عادتدر ـ دییه سلاملایوب درونده بولنان قول طائفەسی سلامه دوردقلرنده قطعاً التفات ایتمیوب او دودمان بکتاشیەیی خراب ایتدکده (خالیجیلر کوشکی) نه دوشەنوب اول فضایه بسط قالیچۀ آل ایلمشدر .

نه اورنکلر چیقاردی نو بنو قالیچۀ آتش
دوشندی قیپ‌قزل بر آتش آطلس میدرغبرا

مضمون بدیدار ایدوب هرکس حیرتندن بری‌برینه باقارکن او کوز بوینوزی قوشانوب (آقسرای ، شهزاده ، اکشی قره قوت ، قوسقه ، قاضی عسکر حمامی) جوارلرندن حملۀ جانکدازی‌یه آغاز وآقسرای طرفندن شق عصای موحدین کبی متفرق اولوب

لهیب حوصله سوز زمانەدر بو شرار

مؤداسنجه خارق‌العاده اولەرق بر فرقەسنی خاصکی میاننه تخصیص و فرقۀ

[...]یکرینی (توز قوپاران) سـمتنه ترخیص وجوانب اربعه‌سنی مغبرالخاطر ایده‌رك حریق [...] وادیلره طاش دیکمشدر .

بر قاچ فرقه‌سی دخی قوجه مصطفی پاشایه دوکیلوب پیرو برنا انکشت بردهان حیرت [...]له‌رق تضرع ونیاز حقه مشغول و ینه آنده صاغ و صول اولوب حکیم زاده علی پاشا [...]امع شریفنه دورساز آرام اولنجه خدمه‌سی و اطرافنك سـکنه‌سی (آیا بونك علاجی [...] در ؟) دیه چاره‌جو اولدقلرنده مرحومك روحانیتندن صادر اولان :

ای اهالی آتش احراقدن آزرده‌یم
مومیای تسلیت هرکز مفید اولماز بکا

مضمونیله اهالی‌یی رنجیده خاطر ایلیوب آتش کلیاً التیام قبول ایتمیوب اکنافی [...]حار ویابس ایتدیکندن قوجه مصطفی پاشایه پنجه‌دراز انتباه وسنبل افندی حضرتلرینك [...]آب رویی برکاتیله خزاندیدهٔ اضمحلال اولمشدر .

برسمتی دخی اغرب من‌الوقوعات (سلوری قپوسی) نه خارج وبر سمتی دخی (یدی [...]له) سـمتنه سراژدر هفت سر کبی داخل وبر طرفی دخی (قاضی عسکرحمامی، اکشی [...]ره‌قوت ، اقسرای) جاده‌سـنده اطراف وانحاسـیله یانه‌رق لاله‌لی جامع‌شریفنه طرح علو [...]وت ازهار واورالری مانند شقایق زار ایتمشدر .

جامع مذکورك درونته وضع ماملك احمال و اثقال و مفروشات ایده‌رك تحصن ایدن [...]رجال و نسوان صغار وکبار اقویا وضعفا داغ بردل فتیله سوز (الامان) اوله‌رق (یانار [...]کونی برداً وسلاما) آیت رحمت افزاسـندن اسـتمداد ایله العطش کویان اولان عباداه [...]درت یوزدن متجاوز اولدیغی رسیدهٔ حد تحقیق‌در. جامع مذکورك حوالیسنده موضوع [...]اشیانك مجموعی بردن طوتوشوب آلتی مخزن اولمغله تخمیناً بش آلتی بیك چکی حطب [...]مملو اولوب (قورونك یاننده یاش‌ده یانار) فحواسـنجه زیر و بالاده ملتهب اولان آتش [...]درونده بولنانلرك مجموعنی بردن جکر سوز شهادت و دل حرارت دیده‌لرینی جام شراب [...]کوثر ایله اروا ایده‌رك متواریٔ مکافات روز جزا ایلمشدر .

معهذا بنم افندم اشبو نار مصائبه رأی صائب کارکر اولهمیوب :

بو بر غضب ، بوکا قانجه طلومبا کار ایتمز

دیه خدمهٔ حریق نومید اولهرق جانب حقدن متوجه ظهور مدد وعنایت اولدیلر .

حریق دخی لالهلی‌یی دریای آتشه غرق ایدوب قوسقه سمتنه پانهادهٔ شهادت وراغب پاشا حضرتلرینك کتبخانه‌سنه کتبه‌ساز رغبت ودرون کتبخانه‌لری محفوظ اولمقله مشارالیهك تربه ومرقدلرینه عذر ایله جبین سای سوز وکذار اولوب مشارالیه دخی کمال حرارتله اشبو بیته آغاز ایتدیلر .

ای چشم کریه خیز اثرك یوقیدرسنك
آتش ایچره‌یم خبرك یوقیدر سنك

آخرکار تربه ومرقددن چوب اویانلری خراب ویباب ایده‌رك (لانغه بوستانی) نه رسیده ووافربیوت ودکاکین ایله حصار لانغه‌یه بر آتشدن پالانغه چویروب یاقه‌رق ییقه‌رق قپوسندن طیشاری خروج وبیرونده اولان قهوه‌خانه‌لره ولوج ایتمسی غرائب زمانه‌دندر .

ساحلك دریا ایله بینلرنده شکر آب اولمسندن لشکر آتش زورآور اوراده مضمحل وپریشان اولمشدر .

اوته‌کی طرف دخی سلوری قپوسنه منتهی اوله‌جق محلده اکمکجی فورونی پیشکاهنده (قره‌چالی بوستانی) دیمکله معروف اولان محلده کلستان مزار اولمشدر . برجانبی دخی سیمکشخانه‌قربنده رشتهٔ امتدادی حدهٔ سکوندن کچیرمشدر . برجانبی دخی (قپودان پاشا حمامی) قربندهٔ لنکرانداز اقامت اولمشدر . برطرفی دخی (صولو سرای) و آیازمه قپوسی داخلنده انداختهٔ قعرزمین وجانشین جهنم اسفل‌السافلین اولمشدر .

آتش سرکشك اول ظهورندن هنکام سکوتی ٦٤ ساعت اولمقله هفت بهشت اولان استانبول طبقات هفت دوزخدن نشان ایدوب تخمیناً ٣٠٠٠ دن متجاوزخانه ، صغیر وکبیر جوامع ومساجد ، ٣٦ خانقاه فقرا ومعابدوتقریباً ٢٦٠حمام وبیوت ومنازل وسائر ابنیه‌سی

معادل محترق اولان شیلرك تفصیل وتعبیری دائرهٔ امکانده دکلدر . همان خدای ذیشان عبادی حقنده شو آلام وغمومی خاتمهٔ مصائب ایلیه آمین .

محترق السکنا والاشیا
محمد عطا

۱۳۰۹

۱۰۳ — بالق پازاری

ذی الحجه نك یکرمنجی چهارشنبه کیجه سی ساعت ایکی ده بالق پازارینك طیشاریسنده کائن حصیر اسکله سندن حریق ظهور ایده رك اون بر ساعت امتداد ایتمش وبوحریقده بالق پازاری ، طاشجیلر ، بالموجیلر، کراسته جیلر زیتون یاغجیلر، نعلبورلر ، قوطیجیلر ، قنطارجیلر ، سپتجیلر چارشولری ، پرنج مخزنلری واخی چلبی جامعی محترق اوله رق یانغینك براوجی تکفور طاغی اسکله سنه وبر اوجی ده اورون چارشو باشنه طیانمشدر .

۱۳۱۱

۱۰۴ — عزب قپو

« ایکنجی »

شواللك یکرمنجی جمعه کیجه سی عزب قپوسی داخلنده حریق ظهور ایله یدی ساعت امتداد ایتمش وبوحریقك اطفاسنه غیرت ایدن ضابطاندن محضر آغا ایله اوتوز قرق نفر مجروح اولمشدر .

١٢١٢

١٠٥ — آرناوود کویی «ایکنجی»

ذی‌القعده‌نك اون ایکیسنده آرناود کوینده علی‌السحر حریق ظهور ایدوب مذکور قریه‌ده موجود بالعموم دکان وخانه‌لر یاندقدن بشقه آرناوود کویی اوستنده صدر اعظمك انشا ایتدیرمش اولدیغی (بنش کوشکی) وساحلده دیگر برچوق یالیلر یانمشدر .

١٢٣٨

١٠٦ — فیروز آغا ـ طوپخانه «ایکنجی»

« جمادی‌الآخره‌نك اون یدنجی سبت کونی ساعت اوچده ایکن طوپخانه‌ده فیروز آغا جامعی قربنده برفقیره خاتونك خانه‌سندن ظهور ایدن یانغین اطرافه سرایتله اون یدی ساعت ممتد اولدی . برقولدن فندقلی حمامنه و آندن کموش صویی طرفنده اولان قبرستانه وقره‌باش‌سوقاغندن بستان باشنه وبرقولی‌صورمه‌کیر و آلجق‌طامدن بك‌اوغلی قربنده واقع ارمنی کلیساسی عرصه‌سنه وبوزه خانه‌یه طیاندی. پك چوق خانه ودکان ایله برابر طوپجی و آرابه‌جی قشله‌لری ودوکمخانه‌نك بعض محللری وسلطان سلیمان قانونینك اوغلی جهانگیر نامنه بنا ایتمش اولدیغی جامع ایله نیجه جوامع ومساجد یاندی.

اسعد افندی تاریخنده بوحریقك بیانندن صوکره غریبه عنوانیله برفقره یازوب‌دیرکه بعض اهل وقوفدن مسموع اولمشدرکه ذکر اولنان خاتون یوم حریق کیجه‌سی رؤیاسنده تجره‌سنه ات قویوب طبخ ایدرکن تجره‌فروزان وحطب پارلایوب خانه‌سی سوزان اولور. ایرتسی کونی طبخ ایتمك اوزره قدره‌سنه ات قویوب وقومشوسنه (بن بوکیجه شویله بر دهشتلی واقعه کوردم تجره‌یی کوزه‌دکد)یو اکمك آلمق اوزره فرونه کیدر. قومشو قادین دخی کوزتمك اوزره کیتمکده ایکن فی‌الحال خانهٔ مذکوری آتش استیعاب ایتمسی غرائب روزکاردندر . »

— ٢ —

١٠٧ — سلطان حمامی « ایکنجی »

جماذی‌الاخرك یکرمیسنده یکی جامع جوارنده سلطان حمامی طرفندن یانغین ظهور ایله بش ساعت امتداد ایتمش وبرچوق خانه ودکان یانمشدر .

١٢٤١

١٠٨ — خواجه پاشا

« یدنجی »

« وقعهٔ خیریه اثناسنده ارکان دولتك سرای همایون ساحه‌سنده چادیرلرده اقامتلرینی موجب ایش قالمدیغندن هردائره طاقمی محللرینه عودت وباب عالی مأمورلری دخی باب‌عالی‌یه عودت وعزیمتلری اثناده‌که ذی‌الحجه‌نك ٢٧ نجی کونی‌در بقضاء الله تعالی السنهٔ ناسده خواجه پاشا یانغینی دیو یاد اولنان حریق کبیر ظهور ایتمشدر . شویله‌که :

یوم‌مذکورده درسعادتده واقع خواجه پاشاده الوان محله‌سنده ظهور ایدن آتش‌شعله‌دار آن غیر منقسمده اطرافه شراره پاش انتشار اوله‌رق اطفاسی ممکن اوله‌مدیغندن قول قول محلاته یاییلوب خواجه پاشا ، تیمور قپو ، صالقمسکود طرفلرینی سیلوب سپوردکدن صکره جغال اوغلنی ، چفته سرایلری وباب عالی ایله اطرافده‌کی محلاتی وبیوك چارشو ایچنه دخی سرایتله بالموجبلره قدر درون چارشویی سوزان ایده‌رك اوقجیلر باشندن سیمکشخانه وبایزید جوارندن قوم قپو وسیکمشخانه وراسندن یکی قپویه قدر منتهی وپك چوق کارکیر خان واوطه‌لر ومتانت‌وحریق‌اصابتندن‌محفوظیتله‌شهیر وزیرخانک قپوسیله‌بعض‌طرفلرینی وایچنده تحصن ایدن بعض نفوسی ونیجه بیوت واماکنی‌سوزان ایده‌رك ٣٦ ساعت‌ممتد اولدی.حریقك بودرجه‌ده امتدادی روزکارك شدتندن بشقه یکیچریلرله طلومبه‌جیلرك دخی اوآره‌لق طاغیدلمش بولندیغندن نشأت ایتمشدر .

آغا قپوسنك باب فتوایه تخصیصیله اوطه‌لری ومفروشاتی دردست تنظیم اوله‌رق هنوز شیخ‌الاسلام افندی نقل ایتمه‌مش اولدیغندن اوراسی موقتاً باب‌عالی اتخاذ اولنه‌رق

صدراعظم وبالجمله مامورین وکتبهٔ اقلام آغا قپوسنده اقامت ایله صدر اعظم سلیم پاشا برادری خلیل بکك بنا اماتی مأموریتیله انشا قلنان باب عالینك ختامندن صوکره باب مشیخت اتخاذ اولنمشدر. حریقده محمود پاشا محکمه‌سی سجلاتی دخی یانمش اولدیغندن محکمهٔ مذکوره‌دن هرکیمك نزدنده حجت واعلام مثللو سندات شرعیه بولنورسه بلا اجرت قید ایتدیرلمسیچون بلاد ثلثه واستانبول قاضیلرینه بیورلدیلر تصدیریله اهالئ محلاته کیفیت اعلان قلندی. »

١٢٤٩

١٠٩ — جبالی « سکزنجی »

« قرق طقوز سنه‌سی ربیع‌الاخرینك اون دردنجی جمعه کونی ساعت یدی صولرنده درسعادتده جب‌علی قپوسی جوارنده تفنکخانه درونندن ظهور ایدن آتش درحال‌اطرافه سرایتله داخل سوره تجاوز ایتمش وهوا روزکارلی بولنمش اولدیغندن قول قول طاغیلوب بر قولی اسکوبلی جوارنده چینغراقلی دکرمنه وبرقولی عاشق پاشا محله‌سنده طاهر آغا تکیه‌سنه وبر قولی سلطان محمد طرفنده دوه خانی سمتنه ودیکر قولی صوفیلر حمامی وخورخور وقیزطاشی‌ایله خوش قدم مسجدی طرفنه وبرقولی علاءالدین تکیه‌سی‌وراسیله آقارچشمه‌یه وبرقولی باب فتواپناهی جوارنده آیازمه قپوسی داخلنه ووفا میدانیله سلیمانیه تابخانه‌سی وشهزاده جامع شریفی جوارینه منتهی اوله‌رق ایرتسی کونی طلوع شمسه قدر پك چوق بیوت ومنازل وسراجخانه وخفافخانه کبی جسیم چارشووبنالر محترق ومضمحل اولمشدر.

استانبولك نصفنه یقین محلات سوزان اولمقله پك چوق خلق بی‌مکان وجامع‌حولیلرنده نالان وکریان اولدیلر. بونلری مناسب محلله یرلشدیرمك وایستك ایدنلره چادیر آلمق اوزره استانبول قاضیسنه تسطیر اولنان بیورلدی مآلی بالجمله اهالی‌یه اعلان اولندی.

حریق مذکور مناسبتیله حریقزدکانك ابنیه و لوازمنه متعلق محتاج اولدقلری شیلرله عمله یومیه‌لری ایچون ابنیهٔ خاصه اداره‌سی معرفتیله ترتیب اولنان نرخ دفتری طبع‌وتمثیل ایتدیریله‌رك اهالی‌یه اعلان قلندی.

وقعهٔ خیریه‌دن مقدم غلطه طرفنده وقوعبولان حریقده دخی اسلام وخرستیان اهالی‌یه بشقه بشقه عطایای وفیره اعطاسیله آتش درونلری اطفا قلنمش واو حریقده آوستریا سفارتخانه‌سندن ماعدا سفرا وترجمانلرك سفارتخانه ومسکنلری محترق‌اولمش‌ایمش. سفارتلرك مجموعنه طرف ریاستدن تعزیتنامه‌لر،اشکوفه ومیوه طابله‌لری ارسال و جانب پادشاهیدن مجوهر قوطیلراهداسی ایله تطییب قلنمش وترجمانلرکمال ضرورت حاللرینی بیان صره‌سنده پروسیا ترجمانی صدقه‌یه محتاج اولدم دیمشدر . بونلره دخی معاونات نقدیه اجرا اولنمشدر .

مورخ فقیر او تاریخده سراچخانه قارشوسنده حسین پاشا مدرسه‌سنده تحصیل علم ایله مشغول ایدم. خانه‌مز اون قپانی جوارنده ایدی . حریقك وقوعنده حیدر حمامی جوارنده خواجه‌م مرحومك خواجه‌سی قدمای موالیدن قسطمونی عمر افندینك قوناغنه کیدیلوب اشیا نقلیله مشغول ایکن اخشامدن صوکرا اورالره آتش کلدیکی صره ده خانه‌مز سمتنك دخی سوزان اولمقده اولدیغی خبر ویرلمسیله درحال قوشوب خانه‌یه‌وارلدقده والده‌م مرحومه ایله ایکی صغیر وصغیره برادر وهمشیره مرحوملری چیقاروب زیرك طرفنه چیقار چیقماز هرطرفی آتش احاطه ایلدی . هزار خوف وتلاش ایله مدرسه‌یه کلدك. مدرسه‌نك حوالیسی سراچخانه خلقنك اشیاسیله طولمش وکیجه یاریسی سراچخانه ایله مدرسه‌نك آرقه‌سنده‌کی محلات دخی طوتشمش اولدیغندن وبر طرفدن دخی مدرسه حوالیسنده‌کی آغاجلر یانمغه باشلادیغندن آز قالمشدیکه خلاصمز میسر اولمیه‌جقدی . سوخته‌لرك آغاجلری سوندرمه‌لری سببیله مدرسه اوطه‌لری قورتولدی . ربم بر دها کوسترمسون وجمله‌یی مصون بیورسون آمین »

ایکنجی دوره

۱۲۷۰ دن ۱۳۲٤ سنه‌سی تموزینه قدر امتداد ایدن ایکنجی دوره‌ده ظهوره کلن یانغینلر ایچنده یالکز خواجه پاشا ایله بك اوغلی حریق کبیری اهمیتی حائز کورلمکده‌در. کرچه کراسته‌جیلر یانغینی‌ده شهرت بولمش ایسه‌ده تخریب ایتدیکی ساحه اعتباریله بونلره مقیس اوله‌ماز.

بو دوره‌یه تصادف ایدن یانغینلری مورخلر ضبط ایتمه‌مش دها طوغریسی بوزمانلره عائد تاریخلر هنوز نشر ایدلمه‌مش اولدیغندن امانت هیئت فنیه‌سی کتبخانه‌سنده‌کی خریطه‌لردن استفاده اولنه‌رق برجدول ترتیب ایدلمشدر. موجود خریطه‌لره کوره ترتیب ایدلمش اولان یانغین اسامیسیله یانان ابنیه عددی وقعه‌نویسلرك افاده‌لرندن داها واضح ودها امنیت بخش اولمق اقتضا ایدر.

انجق خواجه پاشا ایله بك اوغلی حریقلری بعض خصوصیتی احتوا ایتدیکندن بونلر حقنده‌کی نشریاتك‌ده مجلده بولندیرلمسی تنسیب اولنمشدر.

خواجه پاشا حریق کبیری

«سکزنجی وصوك»

صوك خواجه پاشا حریق کبیری استانبول ایچون فلاکتدن زیاده سعادتی تولید ایتمشدر. چونکه:

۹۸۷-۱۰۱۷ نجی صحیفه‌لرده بیان ایدیلن اصلاحات طرق قومیسیونی بویانغین طولاییسیله تشکل ایتمش واستانبولك بوکون اك معمور واك کبار سمتی اولان باب‌عالی، دیوان یولی کدك‌پاشا جوارلری بویانغین سایه‌سنده اعمار ایدیله‌بیلمشدر. بومسئله حقنده سالف‌البیان صحیفه‌لرده کافی درجه‌ده ایضاحات ویرلمش اولدیغندن بوراده تکرارینه حاجت کورلمامشدر.

خواجه پاشا حریقنی تقویم وقایع ایله دیکر یومی غزته‌لر تفصیلاتیله یازمشلر ایسه‌ده تقویم وقایعك افاده‌سی دیکرلرینه ترجیح ایدلمشدر. [۸۹]

---

[۸۹] خواجه پاشا حریقی وقوعبولدیغی صرده‌ده استانبولده برده دهشتلی قولرانك حکمفرما اولدیغی غزته‌لرك نشریاتندن اکلاشلمقده‌در. یانغینك ایرتسی کونی قولرانك بردنبره مندفع اولمسی عمومیتله حیرتی موجب اولمقله برابر بوحادثه هرصنف خلقك سویهٔ ادراکنه وعقیدهٔ ذهنیه‌سنه کوره تفسیر وتأویلدنده خالی قالمامشدر. بوحادثه‌یی اوزمان انتشار ایتمش اولان رسمی وغیررسمی غزته‌لر قید ونقل ایتمکله برابر دامه‌ر مترجمی عطا بك وقوعندن اللی ایکی سنه صوکره نشر ایتدیکی بر مقاله‌ده [اقدام ـ ۷۶۶۰ . ٦ حزیران ۱۳۳٤] شوصورتله محاکمه ایتمکده‌در :

« استانبول او تاریخده قولرایه معروض اوله‌رق یومی وفیات بیکاری آشمش ایکن اسکی دماغلرك صورت تفکرینه کوره [الله قوللرینه آجیه‌رق ایکنجی بلا اوزرینه برنجی‌یی رفع] ایتمشدر. شوصورتله‌که حریقك ایرتسی کوندن اعتباراً وفیات اونده بردرجه‌سنه سقوط ایله برقاچ هفته ظرفنده مندفع اولمشدر. بواندفاع؛ قولرا میقروبی کومه‌لرینك باشلیجه استیلا ایلدیکی اماکن واشیانك یانمش اولمسیله تفسیر ایدیله‌جکی آشکاردر »

قولرا یالکز خواجه پاشا حریقنك یاقدیغی ساحه‌ده حکمفرما ایدیسه عطا بکك تفسیری هم فنه همده عقله موافق اوله‌بیلیر. فقط استانبولك دیکر محللرنده ازجمله امراض ساریه (فوایه) سی عد ایدیلن خاصکوی، بالاط کبی سه‌مللرده‌ده موجود ایدیسه ـ که اداناته نظراً بوکا شبهه یوقدر ـ قولرانك اندفاعنده برآزده بشقه سبب آرامق اقتضا ایدر .

بوسببلردن بریسنی ـ فقط معنوی برسببی ـ اودوری ادراك ایتمش اولان براختیاردن ایشیتدیکم کبی نقل ایدییورم . کرچه یکرمنجی عصر مدنیتده ، فنك بو قدر ترقی ایتدیکی ، عقللرك پك زیاده سیوریلدیکی بر دورده بویله شیئلردن بحث ایتمك بر آز غریب کوریلور ایسه‌ده اینانوب اینانمامقده قارئلر مختاردر . شویله‌که : خواجه پاشا یانغیندن اول برمجذوب توردیه‌رك « یقمایاق ، یقمایاق » آوازه‌سیله استانبول سوقاقلرنده کزر طورورمش . بومجذوبی طانیانلر وحقنده حسن ظنده بولنانلر سوزلرندن تشأم ایده‌رك یاقینده باشلرینه بربلا کله‌جکنی حس ایدرلر. فقط بوسوزلری علی العاده بردلی صاچمه‌سی عد ایدنلرده بالطبع کوللرمش . خواجه پاشا یانغینی ظهوره کلوبده عقبنده قولراده مندفع اولنجه مجذوبه حسن ظن ایدن زمره « یقمایاق » سوزینی شوصورتله تأویل ایتمشلردر: یاربی قوللرك کناهکاز وبالطبع جزایه مستحقدرلر. فقط وجود انسان بنای الهیدر. بونلری قولرا ایله یقمقدن ایسه عبرت آلوب توبه واستغفار ایتملری ایچون اولرینی یاق .

هرنه شکلده یعنی ایستر برمجذوبك دعاسی کبی معنوی برتأثیر، ایستر یانغین مثللو مادی برسببله اولسون قولرا آرتق اورته‌دن قالقمش . بوخصوصده عقیدهٔ اسلامیه‌یه کوره اللهه شکردن بشقه یاپیله‌جق برشی اولمامق لازمکلیر واویله‌ده یاپلمش ایکن نضله اوله‌رق کویا سلطان عبدالعزیز مرحومك قدسیت وهمتیله بوبلیه مندفع اولمش کبی استانبول اهالیسنك ومکتب چوجقلرینك عریضه‌لر یازدرق، هیئلر انتخاب ایدرك سرای همایونه کیدوب پادشاه مشارالیهه تشکر ایتمش اولملری عجبا نه صورتله تأویل اولنه‌بیلیر ؟

تقویم وقایعك بوندن باحث اولان فقره‌سی شودر :

« جناب خداوند رحیم تعالی شانه حضرتلرینه هزاران هزار حمد وثنالر اولسونکه برمدتدن برو

« جناب حافظ مطلق حضری بالجمله ممالك وبلادی مصون بیورسون . ماه حالك التنجی چهارشنبه کیجه‌سی ساعت بش قرارلرنده بحکمته تعالی درسعادتده خواجه پاشا محله‌سنده ظهور ایدن آتش سرکش آن غیرمنقسمده اطرافنه شراره پاش دهشت وسرایت اوله‌رق

قلوب اهالی وعبادی داغدار انواع تأسف وتأثر ایتمش اولان آتش جکرسوزعات مدهشه افاضهٔ جویبار مرحمت حضرت ارحم الراحمین ایله بوتون بوتون محو و ازاله اولنمش اولدیغندن بونك ایچون کافهٔ درگاه مراحمپناه جناب رب متعال حضرتلرینه کیجه وکوندوز عرض تضرعات معروضه ایله برابر ظل رب کریم اولان ولی نعمت بی منتمز باعث فوز و نجات و سعادت حالمز اولان پادشاه شفقت پناه وشهنشاه دل آگاه افندمز حضرتلرینك علت مذکوره‌نك اسباب اندفاعیه‌سی حقنده طرف اشرف همایون ملوکانه‌لرندن کل یوم امرو اجرا بیورلمش اولان تدابیر حکمت پیوند وآرای فلاطون پسند جناب پادشاهیدن طولایی ایفای فریضهٔ تشکر ومحمدته ابتدار صغار وکبار کافهٔ سکنهٔ بلاد ودیاره پك بیوك مدار مباهات و افتخار اولدیغی آزادهٔ قید واشعار اولدیغندن بو بابده درسعادتده بولنان صنوف و اعیان و بندکان ومعتبران اهالی طرفلرندن بشقه بشقه تنظیم وترقیم قلنمش اولان تشکرنامه‌لرله برابر کچن کونلر بعض علمای عظام و مدرسین و مشایخ کرام ایله صنوف سائره‌دن بعض ذوات ومکاتب رشدیه وصبیانیه اطفالی سرای همایون حضرت پادشاهی‌یه عزیمت ایله سالف الذکر تشکرنامه‌لری هر صنف طاقیم طاقیم تقدیم بارگاه حضرت خلافتپناهی ایده‌رك شناءً دخی آیات دعوات خیریهٔ جناب پادشاهی ترتیل و تلاوت و موجود اولان بونجه ذوات ایله برابر مکاتب مذکوره اطفالنك یکزبان اوله‌رق ازجان ودل کویان اولدقلری آمین صدای رقت اداسی ایصال سوامع سواکن ملأ اعلا قلندیغی متعاقب جمله‌سی مسروراً عودت ایتمشلردر . همان جناب رب مستعان حضرتلری ولی نعمت بی منتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرینی کمال صحت و عافیت ومزید اجلال و عظمت و شوکت ایله تخت عالی بخت همایون ملوکانه‌لرنده ابد نمون وکافهٔ عباد وبالجمله ممالك وبلادی آفات سماویه وارضیه‌دن دائما محفوظ ومصون بیورسون آمین .

تقویم وقایع ـ ۱۵ ایلول ۷ جماذی الاول ۱۲۸۲ ـ نومرو : ۸۱۶

حافظم بنی آلداتمیورسه احمد مدحت افندی اس انقلابده سلطان مشارالیهك غایت متعظم اولدیغی وکندیسنه تقدیم اولنان عریضه‌لرك ابتداسنده ، اورته‌سنده ونهایتنده بهرحال دعا ایدلمك اقتضا ایتدیکنی بیان ایدیوردی . مدحت افندی بوکتابی برآزده علیهدارانه مقصدله یازمش اولدیغندن سوزی مبالغه‌یه حمل اولنه‌بیلیرسه‌ده اهالینك بر قولرا مسئله‌سنی بهانه ایده‌رك سرایه قدر کیدوب عریضه‌لر تقدیم ایتمسی دیکر خصوصاتدده نه قدر متبصصانه حرکت ایتدکلرینی کوستریر . خاندان آل عثمانه حرمت لازمهٔ تابعیت ایسه‌ده تقویم وقایعك بوحوادثنه مطلع اولدقدن صوکره سلطان عبدالعزیز مرحومی معذور کوروب :

« بولندیغکز حاله کوره اداره اولنورسکز » و « ملتلر لایق اولدقلری حکومته مظهر اولورلر » دستورلرینك علویتنه برقات دها ایمان ایتدم .

صباحه‌قدر ممتد اولدقدن صوکره کوندوز دخی انطفاسی چاره‌سی ممکن اوله‌مدیغندن پنجشنبه کیجه‌سی یاتسویه قدر دوام ایتمشدر. درسعادتده اکثری وقوعبولان بویوك حریقلر کون طوغریسی هوایه تصادف ایده کلدیکی مثللو یوم مذکورده دخی غایت سرت کون طوغریسی روزکاری اسمکده بولنمش اولدیغندن آتش بش، اون قوله طاغیله‌رق روزکار اوکنده بولنان خواجه پاشا جواریله جغال اوغلنك اکثر محللری، وصدفجیلردن بروطرفی متوفی نافذ پاشا قوناغنه کسب تقرب ایده‌رك اشاغی وآرقه‌جانبلردن دخی قادیرغه لیمانی وقوم‌قپو ونشانجه طرفلرینه وسلطان احمد میداننه قدر جاده‌نك یمین ویسارنده‌کی بیوت ومنازل بردنبره محو ومضمحل اولمشدر . بو حریقده اشیا اخراجی دخی مشکل اوله‌رق اکثر خانه‌لرطاقیله یانوب ییقلمش‌اولدیغندن بونك اهالی‌یه براقمش اولدیغی اثر ضرر واسفك جبرمافات ومکافات سریعه‌سی جناب ارحم‌الراحمین حضرتلرینك الطاف خفیه وجلیهٔ ربانیه‌سندن کمال تضرع ایله استرحام ونیاز ایله برابر بو خصوصده دخی ولی‌نعمت بی منتمز پادشاه شفقت پناه افندمز حضرتلرینك حریقزدکان بیچاره‌لری حقنده درحال اجرا بیوردقلری جویبار لطف جلیل جناب خلافتپناهیلری سوزان اولان قلوب بیچارکانی تسکین ایلمش‌وشایان بیوریلان‌امر وفرمان مرحمت بیان‌جناب‌ولی‌نعمت‌مقتضاسی‌وجهله‌حکومت سنیه طرفندن دخی بروجه‌آتی ترتیب اولنان تدبیر جمیل کمال تشکر وستایشه شایان بر امر خیر اولمسیله اولبابده نشر واعلان اولنان ورقهٔ مخصوصه‌لرده کیفیت متشبثه مندرج اولدیغندن بومحله دخی‌درجیله اعلاننه ابتدار قلندی . [۱]

تقویم‌وقایعدن‌ماعداغیر رسمی‌غزته‌لرده‌حریق‌حقنده‌خیلی‌معلومات‌واردر. بونلردن‌بریسی حریقی شوصورتله اعلان ایتمکده‌در :

چهارشنبه کونی ساعت بش قرارلرنده خواجه پاشادن بر آتش ظهور ایده‌رك برمدت اطرافنی تخریب ایلدکدن صوکره چفته سرایلرك موجود اولان ابنیه‌سنه [۲] اکسر آته‌رق اورایی وآنیده اطرافنی طوتشدیرمش وبونك اوزرینه بلیه جسامت کسب ایده‌رك بش اون قوله انقسام ایله پنجشنبه کیجه‌سی ساعت بر بچغه قدر خواجه پاشا جواری وجغال اوغلنك اکثر محللری وصدفجیلردن [۳] سلطان احمد میداننه وارنجه

[۱] تقویم وقایع ٥ ایلول و ۲۷ ربیع‌الآخر ۱۲۸۲ - نومرو ۸۱٥

[۲] چفته سرایلر شیمدیکی دیون عمومیه بناسنك یری ایله غربنه مصادف والیوم عرصه حالنده بولنان محللرده‌ایدی .

[۳] صدفجیلر دیوان یولنده جاده‌یه بر چقینتی تشکیل ایدن قره‌مصطفی پاشا تربه‌سیله مدرسه‌نك بولندیغی االیوم طاووق پازاری دنیلن محلدر .

جاده‌نك ایکی طرفی وقلنج خانه‌یه قدر سلطان احمدك آرقه‌لری وقادیرغه وقوم‌قپو ونشانجه وچفته کلیتلر [١] یانوب ییقلمشدر . ملکمزده غیر رسمی غزته ظهورندن بری بوقدر جسیم برحریقك اعلانی خدمت الیمه‌سنده بولنلمامشدر .

خواجه پاشا حریقندن درت کون صکره کدك‌پاشاده برخانه‌دن آتش ظهوریله روزکارك شدتله وزانی طولاییسیله ایکی قول اوله‌رق بریسی سلطان بایزید ورشید پاشا تربه‌لری قارشوسنه و اسکی صرافیم قرائتخانه‌سنه قدر دیکری‌ده بایزیده امین‌بك محله‌سنده شریف عبدالمطلب پاشانك قوناقلرینه قدر دوام ایدرك خواجه‌پاشا حریقنك یتیشه‌مدیکی ساحه‌لری‌ده یاقمشدر .

بك اوغلی حریق کبیری

جناب حق کافهٔ ممالك محروسه‌یی هردرلو مصائب وآفتدن مصون بیورسون . کچن بازار کونی ساعت یدی‌قرارلرنده مجاورده فریدیه سوقاغنده رچینینك مستأجراً ساکن اولدیغی خانه‌دن ظهور ایدن آتش روزکارك فرط شدتی حسبیله طرفةالعینده بش آلتی قوله منقسم اوله‌رق هر نه‌قدر مأمورینك جمله‌سی طرفندن امر اطفاسنه پك چوق اقدام وغیرت اولنمش ایسه‌ده اوکی آلنه‌میه‌رق برطرفی مجاردن، تارلاباشندن، تقسیمك آلت طرفندن بویوك جاده‌یه چیقه‌رق مکتب سلطانینك اوکنه وبرطرفی عاشقلر میداننده بلبل دره‌سنه اینوب اورادن یاپاس کوپریسی جاده‌سیله امین جامع شریفی جوارینه وسروری محله‌سی حدودندن آیینه‌لی چشمه‌دن انکلیز سفارتخانه‌سی آله‌رق کذلك مکتب سلطانینك پیشکاهنه منتهی وبو حریق نهایت کیجه ساعت سکزده قالیونجی قوللغنك آلت طرفنده استوردالیه محله‌سنده منطفی اولدی . اشبو حدود ایچنده ایتالیا سفارتخانه سیله کارکیر و اخشاب اوله‌رق بش یوزدن متجاوز بیوت ودکاکین مأمورینك اثر اقدام وغیرتیله حریقدن مصون قالوب تحقیقات واقعه‌یه‌کوره تخمیناً اوچبیك قدر بیوت ودکاکین محترق اولمشدر.

اکرچه اخشاب اولان محلارده هرکس نفسنی واکثریسی اموال و اشیاسنی کاملاً قورتارمشلر ایسه‌ده کارکیر اولان یرلرده وعلی‌الخصوص قالیونجی قوللغی جوارنده بعضیلری خانه ودکان ومغازه‌لرینك کارکیر اولدیغنه کووه‌نه‌رك پنجره‌لرینك تیمور قپاقلرینی

[١] چفته کلیتلرك موقعی ١٠١٢ نجی صحیفه‌ده برحاشیه‌ده کوستراشدی .

قپایوب اشیالرینی چیقارەمدقلری کبی کندولری دخی دائراً مادار آتشك ایچنده قالدقلری حالده کووەندکلری ودرونلرنده تحصن ایلدکاری کارکیر بنالرك طوانلرندن آتش دوکلمکه باشلاینجه نفسلرینی قورتارمق امیدیله اولرینك مخزنلرینه اینمش اولدقلری وبعضیلری مخزن دخی بولەمدقلری جهتله مخزنلره کیرنلر حبس نفس دن وفات ایتمش و آچیقده قالانلر دخی بسبتون یانمشدر .

حتی بو قبیلدن اولەرق نفسلرینی قورتارمق ایچون دوز اوغلی سعادتلو بغوس بك حضرتلرینك وکیلخرجی کیرقورك خانەسنه تجمع ایدن اونالتی کشی کاملاً محترق اولمش وبعض مغازەجی ومیخانەجیلر فاملیا وخدمتکارلریله برابر مغازەلرینك مخزنلرنده بوکالوب وفات ایتمشدر . وبومخزنلرده قپانانلردن اونالتی یاشنده برقتولك قیزی ایله برارکك مؤخراً برحیات اولدقلری حالده چیقارلمش وصالی کونی اقشامنه قدر یتمش بری روم و سکزی ارمنی واوچی فرنك قتولکی ویکرمی ایکیسی ارمنی قتولیکی ملتندرکه جمعاً یوز درت نفر آدم نعشی بولنەرق دفن ایتدیرلمشدر . [۹۰]

حریقزدکاندن منقصار وحسین افندی وحکیم اوغلی باغچەلریله چوروکلك وسائر مزارلقلرده وقاسم پاشا درەلریله طاطاوله طرفلرنده تجمع ایدن ذکور و اناث برچوق کسان ضبطیه مشیری دولتلوپاشا حضرتلری طرفندن ویریلن امر موجبنجه بك اوغلی متصرفلغی جانبندن مقدارکافی آرابه تدارکیله جملەسی قورتاره بیلدکلری اموال و اشیاسیله سایهٔ عنایتوایهٔ جناب شهریاریده تخلیه وتهیه ایدیلن طوپجی قشلەسنه وطوپخانهٔ عامره مشیری دولتلو پاشا حضرتلرینك ثمرهٔ همم علیەلریله قشلەنك قارشوسنده کائن تعلیم

---

[۹۰] ۱۲۱۹ نجی صحیفەدەکی حاشیەدە خرستیانلرك توکل وقدرت الهیەیی طرزتلقی خصوصنده مسلمانلردن آیرلدقلری ذکر ایدلمشدی . شو تفصیلاتده اونی کوسترمکدەدر. حتی السنهٔ ناسده حالادوران ایتدیکنەوهامەرەمترجمی عطا بکك قرقیدیسنه صوکره یازمش اولدیغی برمقالەده موضوع بحث ایلدیکنه نظراً « یانغین برقاچ قولدن اوکنه کلن کوچوك ، بیوك بنالری یودەرق انکلتره سفارتخانەسی طرفلرینه تقرب ایتدیکی زمان سفارتخانەنك بعض مأمورلری سفیره بنانك تخلیەسی مناسب اولەجغنی سویلرلر . سفیر : انکلیزلره خاص اولان صغوق قانلیلق ایله (سفارتخانه کارکیردر) جوابنی ویریر . کارکیر بنالرکده یانمقده اولدیغی اخطار ایدیلنجه (سفارتخانەنك کارکیرلکی اونلرله قابل قیاس اولمدیغنی) بیان ایدر . حال بوکه یارم ساعت صوکره سفارتخانه پنجرەلرینه چکیلن تیور قپانلرله برلکده نابود اولور . وسفیر کوچ حال ایله قورتولور . »

[اقدام ـ نومرو ۷٦٦۰ ـ ٦ حزیران ۱۳۳٤]

[۱۲۱۹ نجی صحیفەدەکی حاشیەیی‌دە لطفاً اوقویکز .]

میدانه وارمنی قبرستاننه رکز ایدیلن ایکی بیکدن متجاوز چادیرلره نقل وایوا وسایهٔ مراحموایهٔ جناب پادشاهیده بونلره نان عزیز وارزاق سائره اعطاسیله برابر حسن محافظه واستراحتلری اسبابنك استکمالنه اعتنا قلنمقده وچادیر اره‌لرنده طرف طرف چشمه‌لر دخی یاپیله‌رق دلخستهٔ آتش فلاکت ومصیبت اولان بیچارکان حقلرنده هرصورتله زلال لطف ومرحمت ولی‌نعمت اجرا اولنمقده بولنمشدر . [١]

*
* *

ایکنجی دوره‌ده‌کی یانغینلری کوسترن آتیده‌کی جدولده یانغینلرك تاریخ وقوعنی صورت صریحه‌ده کوسترمك ممکن اوله‌مدیغندن بوراده ارائه اولنان تاریخلر خریطه‌لرك تنظیمیله تطبیقنی یعنی انشا آته رخصت اعطا ایدلدیکی تاریخی کوسترمکده‌در . بونکله برابر وقوعی تاریخنه کسب اطلاع ایدیلنلرك یاننه بر (و) اشارتی وضع ایدلمشدر . برده کرك تاریخ تنظیم کرك تاریخ وقوعلرده صره کوزه‌دیله‌مامش اولدیغی کبی عربی وروی سنه‌لرده مزج ایدلمشدر . بونلری تفریق مشکل اولدیغندن بوطرز اختیار اولنمشدر . حالا درت درلو تاریخ قوللانمه‌نك مضرتلرندن بریسی‌ده بودر .

ایکنجی دوره یانغینلرنده برمحلده قاچ دفعه حریق ظهور ایتمش اولدیغی قید وتثبیت ایتمك‌ده ممکن اوله‌مدی . بونی مراق ایدنلر حساب ایده‌بیلیرلر . ینه بوجدولك تدقیقندن بش باب ابنیه یانمش اولان یرلرك بیله خریطه‌لرینك تنظیم ایدلمش اولدیغی مستبان اولور ایسه‌ده عمومیتله بویله اولمیوب بواصول ؛ هیچ یانغین کورمه‌مش بناءً علیه ، توسیع وتسویه‌یه مطابقاً لزوم کورلمش اولان محللر حقنده تطبیق ایدلمش و اولجه یانغین کوره‌رك سوقاقلری توسیع ایدلمش ، ضایعات نظامیه‌سی آلنمش محللرده ایکنجی ویا اوچنجی دفعه حریق ظهورنده تکرار خریطه‌لری آلنمامشدر . شو حالده ١٢٧٠ دن ١٣٢٤ سنه‌سنه قدر ظهوره کلمش اولان یانغینلرك عددی بو جدولده کوستریلنلردن دها فضله اولمق اقتضا ایدر . محترق اولان بعض بیوك بنالر ، قیشله‌لر ، مکتبلر ، قوناقلر هر نه قدر بر پارچه‌دن عبارت اولسه‌ده قیمت و اهمیتی اعتباریله بونلردن بعضیسی بر ویا بر قاچ محله‌یه بدل عد اولنه‌بیلیر . بناءً علیه جدولك تدقیق ومطالعه‌سنده وبوکا بنا ایدیله‌جك مطالعاتده بو جهتلرك‌ده نظر دقتدن دور طوتلمامسی اقتضا ایدر .

---

[١] تقویم وقایع . ١١ ربیع الاول ١٢٨٧ . نومرو ١٢٣٥

استانبول یانغینلری

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه عددی
		۱۲۷۰		
۱	کوچوك مصطفی پاشا	جبالی	۲۵ ربیع الاخر ۱۲۷۰	۱٤۰
		۱۲۷۱		
۲	آقسرای لاله لی ـ یشیل طلومبه		۳ ربیع اول ۱۲۷۱	۷٤۸
		۱۲۷۲		
۳	عبدی وجعفر سوباشی محله لری	فنار ـ خلیج	۱۳ رمضان ۱۲۷۲	۲۰۰
٤	قاضی کوی		۱۵ اغستوس ۱۲۷۲	۲۵۰
				٤۵۰
		۱۲۷۳		
۵	صالمه طمرق	ادرنه قپو	۱۱ ربیع الاخر ۱۲۷۳	۱۱۱
٦	ساقز آغاجی	بك اوغلی	٦ جمادی « ۱۲۷۳	۲۰۹
۷	قوم قپو		۲۵ « « ۱۲۷۳	۸٦
۸	قارانلق فرون	غلطه ـ مومخانه	۲ ذی الحجه ۱۲۷۳	۷٦
				٤۸۲
		۱۲۷٤		
۹	یورغانجیلر	غلطه	(کانون ثانی ۱۸٦۰) ۱۲۷٤	۹
		۱۲۷۵		
		. . . .		
		۱۲۷٦		
۱۰	اوق میدانی	خاصکوی ـ قاسم پاشا	صفر ۱۲۷٦	۸۰

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه عددی

١٢٧٧

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه عددی
١١	اون قپانی	•	شوال ١٢٧٧	٦٠٠
١٢	کره‌مید محله‌سی	فنار	١١ تشرین ثانی ١٢٧٧	١٠٠
				٧٠٠

١٢٧٨

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه عددی
١٣	قندیلی کوزل، مفتی حمامی، آلتی بوغاچه، کوچك مصطفی پاشا		١٧ حزیران ١٢٧٨	٢٤٢
١٤	لونجه	آیوانسرای	٢٢ تشرین اول ١٢٧٨	٢١٩
١٥	یحنی قاپان	بایزید	٢٠ شباط (و) ١٢٧٨	٢٤
				٤٨٥

١٢٧٩

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه عددی
١٦	ظاوشان طاشی	قوم قپو ـ نشانجه	٢٩ حزیران ١٢٧٩	٥
١٧	آقسرای	قره‌غوطخانه جواری	١٥ آغستوس ١٢٧٩	٣٠
١٨	دستره‌جیلر	اون قپانی	٢٩ تموز ١٢٧٩	١٣
١٩	صورمه‌کیر	جهانکیر	١٨ آغستوس ١٢٧٩	٤٢
٢٠	صغوق چشمه	آیاصوفیه	١٦ آغستوس ١٢٧٩	٩
٢١	چشمه میدانی	بشکطاش ـ کوی ایچی	٢١ تموز ١٢٧٩	١٧
٢٢	قاسم پاشا	قیشله میدانی	١٢٧٩	٥٢٦
				٦٤٢

١٢٨٠

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه عددی
٢٣	بویوك قره‌مان	فاتح	١٥ تشرین ثانی ١٢٨٠	١١
٢٤	کمورجیلر	داوودپاشا اسکله‌سی	١٢٨٠	٢٢
٢٥	قنطارجیلر	اودون قپوسی	١٣ جمادی الاول ١٢٨٠	٢٦

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
٢٦	لونجه	آیوانسرای	٣١ تموز ١٢٨٠	٧٦
٢٧	محمود پاشا	(یوقوشك اوست باشی)	٢ مارت ١٢٨٠ (و)	١٦
٢٨	آقارچشمه	(محمود پاشا یوقوشنك آلت باشی)	١٢٨٠	٥٧
٢٩	طاش تکنه لر	وفا	١٧ مایس ١٢٨٠ (و)	٥
				٢١٣

١٢٨١

٣٠	خواجه پاشا		٢٥ آغستوس ١٢٨١ (و)	١٠٠٧
٣١	قوم قپو	و بالی پاشا یوقوشی	٢٥ اغستوس ١٢٨١	١٩٠٣
٣٢	قازلی چشمه	یدی قله	٤ تموز ١٢٨١ (و)	٩٩
٣٣	موخانه اسکله سی	اسکدار	١٥ مایس ١٢٨١	٢٢
٣٤	تکفورسرایی	ادرنه قپو	١٢٨١ [١٢٨٥ده برمقدار دها یانمشدر عمومی]	١٧٠
٣٥	اورته کوی	بوغاز ایچی	٢٢ اغستوس ١٢٨١	٣٤
٣٦	یکی قپو	لنغه	٧ حزیران ١٢٨١	٦٨
٣٧	یکی محله	بشکطاش	٢٥ مارت ١٢٨١	٤٠
				٣٣٣٤

١٢٨٢

٣٨	بوغاز کسن	طوپخانه	٢ تشرین ثانی ١٢٨٢	٤٥
٣٩	بوزخانه	خاصکوی ـ خلیج	١٨ اغستوس ١٢٨٢	١٣
٤٠	تیمور قپو	سیرکه جی ـ خواجه پاشا	٢١ نیسان ١٢٨٢	١٥٠
٤١	خاصکوی	(چارشو ایچی)	١٢٨٢	٢٥

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٤٢	بلاط	(داخلی)	١٤ ذی‌القعده ١٢٨٢ (و)	٥٠٠
٤٣	حاجی کوچك	محمود پاشا یوقوشی	٥ رجب ١٢٨٢ (و)	٢٦
				٧٥٩

١٢٨٣

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٤٤	یوسف پاشا	آقسرای	٦ تموز ١٢٨٣ (و)	٤٣
٤٥	جبالی	(خارجی)	١٥ تموز ١٢٨٣ (و)	١٤
				٥٧

١٢٨٤

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٤٦	بالاط	(خارجی)	١٢٨٤	١١٨
٤٧	سیرکه‌جی	(طوپراق سوقاق)	٩ جماذی‌الاول ١٢٨٤	١٨
٤٨	دباغخانه	طوپخانه	١٥ شباط ١٢٨٤	٦
٤٩	خاص فرون	بشکطاش	٢٧ تموز ١٢٨٤	٣٨
٥٠	مرجان	اوزون چارشو	٢٩ صفر ١٢٨٤	٢٢٠
				٤٠٠

١٢٨٥

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٥١	کوچوك قره‌مان	فاتح	٢١ آغستوس ١٢٨٥	٣٩
٥٢	طاش تکنه‌لر	وفا	١٧ ربیع‌الاول ١٢٨٥	٥
٥٣	مصلا	لنغه	٩ جماذی‌الآخر ١٢٨٥	٧٩
٥٤	جهانکیر		٥ نیسان ١٢٨٥	٢٠

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه مقداری
٥٥	آجی چشمه	ادرنه قپو	٥ صفر ١٢٨٥	٣٥
٥٦	ماقاره‌جیلر	غلطه	١ کانون ثانی ١٢٨٥	٤٧
				٢٢٥

١٢٨٦

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه مقداری
٥٧	عونی افندی محله‌سی	قباطاش ـ کموش صویی	٧ مارت ١٢٨٦	١٤
٥٨	سیمکشخانه	بایزید	٦ جماذی الاول ١٢٨٦	٩
٥٩	روم ایلی حصاری	بوغاز ایچی	٧ ربیع الآخر ١٢٨٦	٦٤
٦٠	نعلبورلر	فاتح	١٢ ایلول ١٢٨٦	١٠
				٩٧

١٢٨٧

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه مقداری
٦١	دوه اوغلی یوقوشی	سلیمانیه	١٩ ذی القعده ١٢٨٧	٩
٦٢	انفیه‌جی سوقاغی	سیمکشخانه ـ بایزید	٢١ محرم ١٢٨٧	٢
٦٣	صولی قله	یکی باغچه	٣ ذی القعده ١٢٨٧	٧
٦٤	بك اوغلی	تقسیم ـ غلطه‌سرای		٣٠٠٠
				٣٠٢٤

١٢٨٨

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه مقداری
٦٥	بویوك دره	بوغاز ایچی	٩ کانون ثانی ١٢٨٨	٦
٦٦	نشانجی	فاتح	١٥ مایس ١٢٨٨	٢٠
٦٧	ادرنه قپو		٧ صفر ١٢٨٨	٣٠٥
				٣٣١

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
		۱۸۸۹		
٦۱	قلیچ علی	بشکطاش	۱۵ محرم ۱۲۸۹	۱۵
٦۹	بویوك دره (برنجی جاده)	بوغازایچی	۳ مایس ۱۲۸۹	٦
۷۰	بویوك دره	بوغازایچی	۵ صفر ۱۲۸۹	۳۸
۷۱	شاه‌قولی محله‌سی	بك‌اوغلی مولویخانه جواری	۱ مایس ۱۲۸۹ (و)	٦۰
۷۲	سلامسز	اسکدار	۵ شعبان ۱۲۸۹	۲۹
۷۳	بویوك لنغه	آقسرای ـ یکی قپو	تشرین اول ۱۲۸۹	۱۸٦
۷٤	قوزغنجق	بوغاز ایچی	٦ حزیران ۱۲۸۹	۵۹۱
				۹۲۵
		۱۲۹۰		
۷۵	خاصکی ترلاسی	بشکطاش	۲۳ تشرین اول ۱۲۹۰	٤۰
۷٦	قپو آغاسی سناز آغا محله‌سی	سلطان احمد	۱٤ آغستوس ۱۲۹۰	۱٦
۷۷	سلطان بایزید محله‌سی	غلطه ـ طوپجیلر جاده‌سی	۱۲ ایلول ۱۲۹۰	۱۲۰
۷۸	کوپری باشی	بشکطاش	۱۲۹۰	۱۹
۷۹	یکی کوی	بوغاز ایچی	۱۵ حزیران ۱۲۹۰	٤
۸۰	محتسب قره‌کوز	شهزاده باشی ـ خورخور	۲۸ جمادی الاول ۱۲۹۰	۱٦
۸۱	بوزمه‌جیلر خانی	چقور چشمه	۱۹ آغستوس ۱۲۹۰	۱۸
۸۲	صولی مناستر	صماتیه ـ قوجه مصطفی پاشا	۱۲۹۰	٦۸۷
۸۳	یکی محله	اسکدار	۱۲۹۰	۳٦۵
۸٤	اکری قپو	(صره‌سرویلر)	نیسان ۱۲۹۰	۱۲
				۱۲۹۷
		۱۲۹۱		
۸۵	اسکندر جاده‌سی	غلطه	۱۲ حزیران ۱۲۹۱	۱۱
۸٦	کاغدخانه قریه‌سی		۲۰ آغستوس ۱۲۹۱	۷

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
۸۷	قریمی محله‌سی	اکری قپو خارجی	۷ حزیران ۱۲۹۱	۲۰
۸۸	معمار آیاس	سراجخانه باشی	۱۱ شباط ۱۲۹۱	۲۰
۸۹	جهانکیر		۷ تموز ۱۲۹۱	٤۱
۹۰	توتون کمرکی	بالق پازاری	۳ جماذی‌الاول ۱۲۹۱	۱۸
۹۱	چاتال اوطه‌لر	لنغه یکی قپوسی	۱۱ کانون اول ۱۲۹۱	۱۲
				۱۲۹

۱۲۹۲

۹۲	بویوك‌دره (مالطیز جاده‌سی)	بوغاز ایچی	٥ مایس ۱۲۹۲	۱۱
۹۳	قپامه‌جیلر	شهزاده باشی	۲۱ نیسان ۱۲۹۲	۳۸
۹٤	اینه‌بك	آقسرای	۲ تموز ۱۲۹۲	۸
۹٥	حرم اسکله‌سی	اسکدار	۲ نیسان ۱۲۹۲	۷
۹٦	آیینه‌لی قواق	خاصکوی	۱۲۹۲	٤۷
				۱٦۱

۱۲۹۳

۹۷	عبدی و جعفر صوباشی محله‌لری	فنار	٤ مارت ۱۲۹۳	۳٥
۹۸	شهسوار بك	قادیرغه	۲۲ آغستوس ۱۲۹۳	٥
۹۹	پازار تکیه‌سی	شهرامینی ـ ارکلی محله‌سی	۱٥ تشرین اول ۱۲۹۳	۷
۱۰۰	دباغ زاده	قره کمرك	۱٥ حزیران ۱۲۹۳	۱۲
۱۰۱	بلاط (محکمه آلتی)	خلیج	۱۹ تشرین اول ۱۲۹۳	۱۲۱
۱۰۲	کره‌مید محله‌سی	فنار	۱۱ حزیران ۱۲۹۳	٦۷
				۲٤۷

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
		۱۲۹٤		
۱۰۳	غربا حسین آغا محله‌سی	آقسرای	۱٦ آغستوس ۱۲۹٤	۱۸
۱۰٤	ارکلی محله‌سی	شهرامینی	٤ تشرین اول ۱۲۹٤	٥٤
۱۰٥	بدرالدین محله‌سی	قاسم پاشا	۱۱ تموز ۱۲۹٤	۲۰
۱۰٦	آناطولی حصاری	بوغازایچی	۱۸ آغستوس ۱۲۹٤	۱۲
۱۰۷	خواجه خانی	سلطان حمامی	۱۳ آغستوس ۱۲۹٤	۲۰
۱۰۸	تخلبند	سلطان احمد	۱٥ آغستوس ۱۲۹٤	٤۷
۱۰۹	قوری چشمه (چینارلی چیقمازی)	بوغازایچی	۲۳ آغستوس ۱۲۹٤	٦
۱۱۰	عثمان آغا محله‌سی	قاضی کوی	۱۲۹٤ [خریطه‌سی یوقدر]	۱٥۰
				۳۲۷
		۱۲۹٥		
۱۱۱	کل جامع شریفی	کوچوك مصطفی پاشا	۲۷ رجب ۱۲۹٥ (و)	۱۷۲
۱۱۲	استانبول آغاچشمه‌سی	قوسقه ـ چوبانچاوش	۲۹ مایس ۱۲۹٥	۲۱
۱۱۳	ارکلی	بازارتکیه‌سی ـ شهرامینی	۱٥ مایس ۱۲۹٥	۷
				۲۰۰
		۱۲۹٦		
۱۱٤	اورته کوی	بوغاز ایچی	۱۸ شباط ۱۲۹٦	٤۱٤
۱۱٥	سلیمانیه	(وفاجهتی)	۱٤ کانون اول ۱۲۹٦	٤۳
۱۱٦	لونجه	ایوانسرای ـ سنان چشمه	۱۹ نیسان ۱۲۹٦	٦۷
				٥۲۳
		۱۲۹۷		
۱۱۷	قره‌گمرك	ادرنه قپو	۲٥ شباط ۱۲۹۷	٥۹

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
١١٨	آرناودکویی (اسکله باشی)	بوغاز ایچی	١٨ نیسان ١٢٩٧	٨
١١٩	چنکل کوی	بوغاز ایچی	٢٧ تشرین اول ١٢٩٧	١٥
				٨٢

١٢٩٨

١٢٠	سلامسز	اسکدار	٢١ نیسان ١٢٩٨	٥١
١٢١	قره باش محله سی	قره کمرك	٣ کانون اول ١٢٩٨	١٩
				٧٠

١٢٩٩

١٢٢	میرآخور	یدی قله	١٥ مارت ١٢٩٩	٨٨
١٢٣	قباصقال	آیاصوفیه ـ سلطان احمد	١٧ ایلول ١٢٩٩	١٨
١٢٤	امك یمز	غلطه	١٨ تموز ١٢٩٩	٢٦
١٢٥	قریلی مسجد	فاتح	١١ نیسان ١٢٩٩	٨
				١٤٠

١٣٠٠

١٢٦	امیرکان	بوغاز ایچی	١ تشرین ثانی ١٣٠٠	٩
١٢٧	یولجی زاده محله سی	غلطه	٢٠ اغستوس ١٣٠٠	١١
				٢٠

١٣٠١

١٢٨	خاصکوی	خلیج	٢٦ تشرین اول ١٣٠١	٢٩٧
١٢٩	یشیل طلومبه	اون قپانی	٢١ کانون اول ١٣٠١	١٤٠
١٣٨	فنار قپوسی	خلیج	٢٠ نیسان ١٣٠١	٥١
				٤٨٨

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
		١٣٠٢		
١٣١	منلا بایری	فندقلی	٢١ نیسان ١٣٠٢	١١
١٣٢	ایوب	جامع کبیر محله‌سی	١٦ تشرین اول ١٣٠٢	٢٠
١٣٣	طوپجیلر جاده‌سی	غلطه	١٩ حزیران ١٣٠٢	٣٦
				٦٧
		١٣٠٣		
١٣٤	آرناود کویی	بوغاز ایچی	١٣٠٣	٢٦٤
١٣٥	چهارشنبه	سلطان سلیم	٢٦ حزیران ١٣٠٣	٤٠
١٣٦	دایه خاتون	محمود پاشا	١٢ مارت ١٣٠٣	٩٢
				٣٩٦
		١٣٠٤		
١٣٧	یکی محله	اسکدار	٢٢ کانون اول ١٣٠٤	١٢٢
١٣٨	چوقور چشمه	لاله‌لی	٩ مارت ١٣٠٤	١٠
١٣٩	دولاب سوقاغی	؟	١٣٠٤	٥٨
١٤٠	چاتمه مسجد	قاسم پاشا	١٣٠٤	٧٩
				٢٦٩
		١٣٠٥		
١٤١	اسکی علی پاشا	فاتح	١ مایس ١٣٠٥	٢٥
١٤٢	حمزه فقیه، روم محمد پاشا، کلفم خاتون،	اسکدار،	١٧ تشرین اول ١٣٠٥	١٠٠
				١٢٥
		١٣٠٦		
١٤٣	کورکجی چشمه‌سی	بالاط	٢١ مایس ١٣٠٦	٢٥
١٤٤	پندك	آناطولی شمندوفر کذرکاهی	١٦ تموز ١٣٠٦	١٢٠٠

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهودی	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
۱٤٥	خورخور	آقسرای	۲۵ نیسان ۱۳۰٦	۲۰۰
۱٤٦	حاجه حسنا خاتون محله‌سی	اسکدار سلطان تپه‌سی	۹ اغستوس ۱۳۰٦	٦۹
				۱٤۹٤

۱۳۰۷

۱٤۷	طیغجیلر	مرجان	تموز ۱۳۰۷	۱۱
۱٤۸	کراسته‌جیلر	آیازمه‌قپو ـ کوچوك‌پازار	۲۱ مایس ۱۳۰۷	۳۱٦
۱٤۹	قوردالیه	بك‌اوغلی ـ حمال‌باشی	۱٦ اغستوس ۱۳۰۷	۲۱
				۳٤۸

۱۳۰۸

۱٥۰	صندیق برونی	یکی‌قپو خارجی	۲ حزیران ۱۳۰۸	۱۲۳
۱٥۱	قره‌باش محله‌سی	بالاط	۱۷ مارت ۱۳۰۸	٦۰
۱٥۲	کوی ایچی	بشکطاش	۷ مایس ۱۳۰۸	۱٦٦
				۳٤۹

۱۳۰۹

۱٥۳	استاورور	بکلربکی	۲۸ ایلول ۱۳۰۹	۲٤
۱٥٤	چرخجی	قاضی کوی ـ موده	۱۱ شباط ۱۳۰۹	۱٥۰
				۱۷٤

۱۳۱۰

...

۱۳۱۱

۱٥٥	قوجه مصطفی پاشا	صولی‌مناستر جواری	۲۳ تموز ۱۳۱۱	۱٤٦
۱٥٦	چرخجی	قاضی کوی ـ موده	۱٦ اغستوس ۱۳۱۱	٤۰
۱٥۷	کورکجی قپوسی ـ یلکنجیلر	غلطه ـ قلفات یری	۱۷ تموز ۱۳۱۱	٤۰
۱٥۸	چیق صالین	پیری پاشا ـ خالیجی اوغلی	۸ تموز ۱۳۱۱	۱۰٥

عدد	حریق محلك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
١٥٩	دباغخانه	ایوب ـ واپور اسکله‌سی	١٧ مایس ١٣١١	٦
١٦٠	چرخجی	قاضی کوی ـ موده	١٦ اغستوس ١٣١١	٣٠
				٣٦٧

١٣١٢

عدد	حریق محلك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
١٦١	استاوروز	بکلربکی	٢٥ تشرین ثانی ١٣١٢	١٠
١٦٢	ارکلی محله‌سی	شهرامینی	١٥ اغستوس ١٣١٢	١٤
١٦٣	دیبك	بالاط ـ قره‌باش محله‌سی	٢٩ حزیران ١٣١٢	٤٥
				٦٩

١٣١٣

• • • •

١٣١٤

عدد	حریق محلك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
١٦٤	حاجی قادین ـ حضربك محله‌سی	اون قپانی ـ زیرك	١٠ تموز ١٣١٤	١١٠
١٦٥	موده	قاضی کوی	١٧ آغستوس ١٣١٤	٤٢
١٦٦	یکی محله	آلتی مرمر	١٣١٤	٥٠
١٦٧	بویوك دره	بوغاز ایچی	١٤ آغستوس ١٣١٤	(و) ٢٦٣
				٤٦٥

١٣١٥

عدد	حریق محلك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
١٦٨	اخی چلبی	حطب قپو ـ یمش	١٥ تموز ١٣١٥	١١
١٦٩	روم علی محله‌سی	بشکطاش	١٥ آغستوس ١٣١٥	٢٠

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
١٧٠	جبالی	خلیج	٣١ آغستوس ١٣١٥	٣٠
١٧١	یکی محله	آلتی مرمر	٧ کانون اول ١٣١٥	٦١
١٧٢	روم ایلی حصاری	(اسکله جواری) بوغاز ایچی	٢ حزیران ١٣١٥	٢٠
١٧٣	دوکمه جیلر	سلیمانیه	٢٧ حزیران ١٣١٥	٤٢
١٧٤	مالتپه	قارتال قضاسی	١٣١٥ (و)	١١٣
				٢٩٧

١٣١٦

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
١٧٥	قره کمرك	ادرنه قپو	٦ تموز ١٣١٦ (و)	١٥٠
١٧٦	روم ایلی فناری	بوغاز ایچی	٥ تشرین اول ١٣١٦	٧٥
١٧٧	حاجی محی الدین محله سی	ادرنه قپو	٢٨ حزیران ١٣١٦	٢٨
١٧٨	موده جاده سی	قاضی کوی	١٤ ایلول ١٣١٦	١٤
١٧٩	پیری پاشا	خاصکوی	١٣ ایلول ١٣١٦ (و)	١١١
				٣٧٨

١٣١٧

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
١٨٠	صاری یار (دکز کناری)	بوغاز ایچی	١٥ تشرین اول ١٣١٧	٩
١٨١	مغنیسالی محمد پاشا محله سی	فاتح	١٨ اغستوس ١٣١٧	٢٠
١٨٢	قوجه مصطفی پاشا	صوبلی مناستر	٤ مایس ١٣١٧	١٢
١٨٣	میر آخور الیاس بك محله سی	یدی قله ـ صماتیه	٢٨ مایس ١٣١٧	٥١
١٨٤	حاجی الیاس و آوجی بك محله لری	اکری قپو	١١ اغستوس ١٣١٧	٩٠
١٨٥	یل دکرمنی (بایرسوقاغی)	قاضی کوی	١٣١٧ [خریطه سی یوقدر]	١٠٠
١٨٦	کل جامع منلا خسرو محله سی	کوچوك مصطفی پاشا	١٨ کانون اول ١٣١٧	٣٠
١٨٨	یل دکرمنی [چارشوبی]	قاضی کوی	١٣١٧	٤٠
				٣٥٢

عدد	حریق محلّنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
		۱۳۱۸		
۱۸۸	کتانجیلر قپوسی	مصرچارشوسی ـ چیچك‌پازاری	۱ شباط ۱۳۱۸	۱۱
۱۸۹	فندقلی		۲٤ مایس ۱۳۱۸	۳۷
				٤۸
		۱۳۱۹		
۱۹۰	سلیم پاشا یوقوشی	آقسرای ـ آغا یوقوشی	۱ مارت ۱۳۱۹	۳٥
۱۹۱	مالطه چارشوسی	فاتح	۱۹ نیسان ۱۳۱۹	۱۲
۱۹۲	ببك	جامع شریف قارشوسی	۱۳۱۹	۱٤
۱۹۳	خوبیار	میدانجق ـ خواجه پاشا	۱۷ حزیران ۱۳۱۹	٥
۱۹٤	مالتپه	قارتال	۲ حزیران ۳۱۹	۱۱۲۱
۱۹٥	بکقوز (چنار آلتی)	بوغازایچی	۳ مارت ۱۳۱۹	۱۸
				۱۹٦
		۱۳۲۰		
۱۹٦	کاتب مصلح‌الدین محله‌سی	فتحیه	۲۱ نیسان ۱۳۲۰	٥۷
۱۹۷	یکی چشمه	اسکی علی پاشا ـ خرقهٔ شریف	۷ شباط ۱۳۲۰	٦٦
۱۹۸	هکبه‌لی آطه		٥ حزیران ۱۳۲۰	۲۱
۱۹۹	سنان پاشا	بشکطاش	۱۰ مارت ۱۳۲۰	۲۰
۲۰۰	حیدرخانه و صوفیلر محله‌لری		۲٦ مارت ۱۳۲۰	٤۳
				۲۰۷

یانان ابنیه‌نك مقداری	تاریخی	سمت مشهوری	عدد حریق محلنك اسمی
	۱۳۲۱		
۳۵	۲۳ حزیران ۱۳۲۱	دفتردار ـ جزری قاسم پاشا	۲۰۱ آقارچشمه
۲۰	۳۰ تموز ۳۲۱		۲۰۲ فندقلی
۹۲	۲۲ ایلول ۱۳۲۱	خاصکوی	۲۰۳ کچه‌جی پیری
۲۵	۱۹ مایس ۱۳۲۱	قوجه مصطفی پاشا	۲۰۴ رمضان افندی درکاهی
۱۷۲			
	۱۳۲۲		
۳۰	۲۳ مایس ۱۳۲۲	چقور چشمه	۲۰۵ بالابان آغا
۳۵	۱۱ مارت ۱۳۲۲	قندیللی	۲۰۶ یکی محله
۱۱۵	۴ تشرین اول ۱۳۲۲	نازلی قپو	۰۷ میرآخورالیاس بك محله‌سی
۱۸۰			
	۱۳۲۳		
۲۰	۱۰ اغستوس ۱۳۲۳ (و)	خاصکوی	۲۰۸ کچه‌جی پیری
۶۰	۲۳ « « (و)	یدی قله ـ نازلی قپو	۲۰۹ میرآخورالیاس بك محله‌سی
۸۰			
	۱۳۲۴		
۱۰۷	۲ حزیران ۱۳۲۴	بوغاز ایچی	۱۰ ۲ یکی کوی کوپری باشی جاده‌سی
۱۲	۴ مایس «	صاری یار ـ بوغازایچی	۲۱۱ مسار برونی
۱۰۹	۲۱ « «	بوغاز ایچی	۲۱۲ آرناود کویی
۲۲۸			

*
* *

ایکنجی دوره یانغینلری بوراده ختام بولمشدر . انجق ینه بودوره ظرفنده وقوعه کلدیکی حالده نه تاریخ وقوعلری نه ده تاریخ تنظیملری خریطه‌لرینک زیرنده اشارت ایدلمیه‌رك یالکز « چکنده ، بوندن اول ، بوندن اقدم ، مقدما ، براز اول » کبی مبهم کلمه‌لرله کوسترلمش اولان بعض حریقلرده تصادف ایدلشدرکه اونلرکده بودوره‌نك نهایتنه علاوه‌سی تنسیب ایدلمشدر .

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٢١٣	چاتلادی قپو	(داخلی)		٢٠٠
٢١٤	قبا صقال	آیاصوفیه ـ اسحق پاشا	[استورارینك تنظیم ایتمسنه باقیلیرسه ١٢٧١ ـ ١٢٨٠ آره‌سنده‌در .]	٣٢٠
٢١٥	لنغه [کوچوك لنغه اولماسی محتمل]	آقسرای ـ یکی قپو	[١٢٧٠ ـ ١٢٨ آره‌سنده‌در]	٢٠٠
٢١٦	چاتلادی قپو (خارجی)			٢٢
٢١٧	قولاقسز	قاسم پاشا		٤١
٢١٨	پارمق قپو (بکلك فرون)			٣٢
٢١٩	کمر آلتی	غلطه	[١٢٧١ ـ ١٢٨٠ آره‌سنده‌در]	٢٧
٢٢٠	شهزاده باشی (شکرجی سوقاغی]			١٣
٢٢١	حوضلی حمام	قوم قپو ـ نشانجه		٤٦
٢٢٢	کوی ایچی	بشکطاش		٢٢
٢٢٣	»	»		٥١
٢٢٤	زیرك	اون قپانی	[استورارینك تنظیم ایتمسنه نظراً ١٢٧١ ـ ١٢٨٠ آره‌سنده]	٥٥
٢٢٥	جبالی	(داخلی)		٦٢
٢٢٦	قوسقه	لاله‌لی		٢٥
٢٢٧	فرمنه‌جیلر	غلطه ـ قره‌کوی		٧٠
٢٢٨	بویوك آطه			٧٦
٢٢٩	ولی افندی سوقاغی	بشکطاش ـ شاذلی درکاهی جواری		١٠٢
				١٣٦٤

[بو خریطه‌نك اوزرنده حریق محلنك اسمی بیله یازلمامشدر چونکه یلدیز جوارنده‌در .]

اوچنجی دوره

۱۰ تموز ۱۳۲٤ دن ۱۳۳۷ سنه‌سی نهایتنه قدر

اوچنجی دوره ؛ ۱۰ تموز ۱۳۲٤ دن اعتبار ایدلمشدر . ۱۰٤۳ دن ۱۲٦۹ تاریخنه قدر مرور ایدن ۱۲۷ سنه ظرفنده مورخلرك اك اهمیتسز یانغینلری بیله قید وضبط ایتمش اولملرینه رغماً انجق ۲۰۹ یانغین ظهور ایتمش اولدیغی برنجی دوره‌یه تخصیص ایدلمش اولان قسملرده کورلمشدی. ایکنجی دوره عد ایتدیکم ۱۲۷۰ دن ۱۳۲٤ سنه‌سی ابتدالرینه قدر کذران اولان ٥٤ سنه ظرفنده‌ده ۲۲۹ یانغین وقوعه کلمش اولدیغی بوندن اولکی جدولك تدقیقندن مستبان اولمشدر .

مشروطیتك اعلانندن سنهٔ حاضره‌یه قدر ایسه انجق اون‌اوچ سنه کچمش‌اولدیغی‌حالده بو مدت ظرفنده اك اشاغیسی اون‌بش یکرمی پارچه اولق اوزره یوزه قریب یانغین واقع اولاسی‌ده کوستریرکه استانبولده کیتدکجه یانغین آزاله‌جغنه بالعکس سنه‌دن سنه‌یه چوغالمشدر بونك اسبابی بوندن اولکی فصللرده ایضاح ایدلمش اولدیغندن بوراده تکرارینه لزوم کورولمه‌مشدر . ۱۰ تموز ۱۳۲٤ دن صوکره یانغین عددی چوغالمقله برابر تخریبات ویانان ابنیه مقداری‌ده (٥٤) سنه‌دن‌عبارت اولان ایکنجی دوره‌یی فرسخ فرسخ کچمشدر. والحاصل استانبولك اك بویوك تاریخی یانغینلری اعلان مشروطیتدن صوکره دفعاتله تکرار ایتمش وبو یوزدن استانبول برخرابه‌زاره دونمشدر .

هله شو سطرلرك یازیلوب باصلدیغی صره‌لرده همان کون کچمیورکه بریانغین ظهور ایتمه‌مش وبویانغینده استانبولك اك کوزل واك‌بویوك مبانیسندن برقاچی مبدل رماد اولمامش بولنسون . بناءً علیه بونلرك کافه‌سنی قیددن صرف نظر ایتمکه مجبوریت حاصل‌اولمشدر. بن‌ده مورخ لطفی افندی‌یی تقلید ایده‌رك : « ربم بردها کوسترمسون وجمله‌یی مصون بویورسون » دیه فائده‌سز بردعا ایله بوفصله نهایت ویرمك ایسترم .

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی		یانان ابنیه نك مقداری

١٣٢٤

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی		یانان ابنیه نك مقداری
١	چرچر	فاتح	١٣ آغستوس ١٣٢٧	(و)	١٥٠٠
٢	یدی قله		١١ ایلول ١٣٢٤		٢٠٧
					١٧٠٧

١٣٢٥

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی		یانان ابنیه نك مقداری
٣	قومریلی مسجد	فاتح	٢٠ تشرین اول ١٣٢٥		٢٣
٤	آینه‌لی قاواق	خاصکوی	٢٥ نیسان ١٣٢٥	(و)	١٦
					٣٦

١٣٢٦

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی		یانان ابنیه نك مقداری
٥	اسکدار		١٣٢٦		٤٢
٦	داود آغا محله‌سی	دفتردار	١٣ شباط ١٣٢٦		١٠
٧	بویوك آطه	[اسکله باشی]	١٣٢٦		٤٢
٨	نورالدین تکیه‌سی	عتیق علی پاشا	٢٠ شباط ١٣٢١		١٥
					١٠٩

١٣٢٧

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی		یانان ابنیه نك مقداری
٩	موده	قاضی کوی	٢٢ نیسان ١٣٢٧		٥٠
١٠	آق بیق [قپو آغاسی محمود آغا محله‌سی]	سلطان احمد	١٩ تشرین اول ١٣٢٧		٨
١١	مرجان	بایزید	١٠ تموز ١٣٢٧	(و)	١٧٣
١٢	قوزغنجق	بوغاز ایچی	١١ مایس ١٣٢٧		٦٨
١٣	آقسرای		١٠ تموز ١٣٢٧	(و)	٢٤٠٠
١٤	میراخور الیاس بك	یدی قله	٢٤ تشرین اول ١٣ ٧		٣٨
١٥	باشچی محمود محله‌سی	خاصکوی	٢٦ تموز ١٣٢٧		٢٧
١٦	بالاط	خلیج	١١ تموز ١٣٢٧	(و)	٣٣٤
					٣٠٩٨

عدد	حريق محلنك اسمى	سمت مشهورى	تاريخى	يانان ابنيه نك مقدارى
۱۷	امين بك محله سى	بايزيد	۲۲ ايلول ۱۳۲۷	۱۱۱
۱۸	مالتپه	قارتال	۱ اغستوس ۱۳۲۷	۷۱
				۱۰٤٦

۱۳۲۸

عدد	حريق محلنك اسمى	سمت مشهورى	تاريخى	يانان ابنيه نك مقدارى
۱۹	اسحق پاشا	آياصوفيه ـ سلطان احمد	۲۱ مايس ۱۳۲۸	۸۸۵
۲۰	خمبره جى يوقوشى	بك اوغلى	۳ مايس ۱۳۲۸	۳۱
۲۱	قره باش	طوپخانه	۱۱ ايلول ۱۳۲۸	۸٤
۲۲	اوزون چارشو	«	۱۲ اغستوس ۱۳۲۸	۱۲۰
۲۳	قادريلر	طوپخانه	۱۱ كانون ثانى ۱۳۲۸	۸۷
۲٤	اسكى يكى	ايوب	۱۳۲۸	۳۳
۲۵	قوجه مصطفى پاشا	«	۱۳۲۸	۲۳
۲٦	يكى چشمه	اسكدار	تموز ۱۳۲۸	۷۵
۲۷	سلطان چشمه سى	بالاط	۱۳ كانون اول ۳۲۸	۲۷
				۱۳٦۵

۱۳۲۹

عدد	حريق محلنك اسمى	سمت مشهورى	تاريخى	يانان ابنيه نك مقدارى
۲۸	قاسم پاشا (جامع كبير)	«	۸ حزيران ۱۳۲۹	٤۹
۲۹	بويوك آقارجه	بك اوغلى ـ طاطاولا	٦ كانون ثانى ۱۳۲۹	۲۸
۳۰	يره باتان	آياصوفيه	۱۷ حزيران ۱۳۲۹	۵۰
۳۱	ات يمز		۱۳۲۹	۸
۳۲	قباصقال	آياصوفيه ـ سلطان احمد	٦ نيسان ۱۳۲۹	۱۲۰
۳۳	قنطارجيلر			۱۳
۳٤	قنديللى	بوغاز ايچى	۱۳ حزيران ۱۳۳۰	۲۱

عدد	حریق محلك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
۳۵	چیق صالین	خالیجی اوغلی ـ پیری پاشا	۱۹ نیسان ۱۳۳۰	۲۲٤
۳٦	ملاخسرو	وفا	ایلول ۱۳۳۰	۱۱
۳۷	خمبره جی یوقوشی	بك اوغلی	۲٤ تشرین ثانی ۱۳۳۰	۱۸
				۵۲۹

۱۳۳۱

عدد	حریق محلك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
۳۸	امین نور الدین محله سی	شهزاده باشی	۳۱ تشرین اول ۱۳۳۱	۵۰
۳۹	دفتردار	طوپخانه	۱۳ تموز ۱۳۳۱	۱۳۲۵
٤۰	جهانکیر	«	۲ ایلول ۱۳۳۱	
٤۱	سراج اسحق	قوم قپو	۹ تشرین ثانی ۱۳۳۱	۲۳
				۱۳۹۸

۱۳۳۲

عدد	حریق محلك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
٤۲	محتسب قره کوز محله سی	شهزاده باشی	۱۵ اغستوس ۱۳۳۲	۱٦
٤۳	زنجیرلی قیو	قاسم پاشا	۱۳۳۲	۱۷
٤٤	بیوك آطه		۱۳۳۲	٤۸
٤۵	آیاس پاشا (جامع سوقاغی)		۱۳۳۲	۱۷
٤٦	طرابیه		۱۳۳۲	۱٦
٤۷	قلایجی باغچه سی	خاصکوی	۱۳۳۲	۲٦۷
٤۸	اناطولی حصاری	بوغازایچی	۱۳۳۲	۳۱
				٤۱۱

۱۳۳۳

عدد	حریق محلك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه نك مقداری
٤۹	نشانجه	قوم قپو ـ مصلا	۱۳۳۳	۲۹٦

عدد	حریقك محلتك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٥٠	صندیق برونی	یکی قپو	١٣٣٣	١٢٤
٥١	یکی قپو			
٥٢	حسین آغا محله‌سی	صماتیه	١١ تشرین اول «	٢٤
٥٣	قندیللی	طاطاوله	١٤ نیسان ١٣٣٣	١٨
				٤٦٢

١٣٣٤

عدد	حریقك محلتك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٥٤	یکی کوی	بوغاز ایچی	١٣٣٤	٨٠
٥٥	طوغانجیلر	اسکدار	»	٨٢
٥٦	کفچه‌دده، احمدیه	»	٢١ تشرین اول »	٢٣٠
٥٧	جبالی-فاتح-آلتی مرمر		٣١ مایس » (و)	٧٥٠٠
٥٨	وفا		١ اغستوس ١٣٣٤ (و)	٥٠٠
٥٩	بویوکدره (اسپانیاسوقاغی)	بوغاز ایچی	١٩ تشرین اول ١٣٣٤	٧٨
				٨٤٨٠

١٣٣٥

عدد	حریقك محلتك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٦٠	صوغان آغا محله‌سی	بایزید	١٣٣٥	١٠
٦١	صاغریجیلر-یاوزارسنان محله‌سی	اون قپانی	٢٧ مایس »	٤٧
٦٢	قولاقسز	قاسم پاشا	»	٣٨١
٦٣	طاوشان طاشی	بایزید	١٢ تموز »	١٤
٦٤	قوری چشمه	بوغاز ایچی	»	٤٠٣
٦٥	صاری یار	»	»	٢٢
٦٦	تابوتجیلر	اسکدار	»	٦٣
٦٧	یاغخانه (تنبل حاجی محمد محله‌سی)	»	»	١٨

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٦٨	قره کمرك	ادرنه قپو		٥٧٠
٦٩	هکبه‌لی آطه			٢١
				١٥٤٨

۱۳۳٦

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٧٠	طاش اوطه‌لر	بایزید ـ بوزطغان کمری	٢٤ اغستوس ۱۳۳٦	١٨
٧١	میت قپوسی (سلمان آغا محله‌سی)	اسکدار	٦ ایلول »	١٤
٧٢	تشویقیه	نشانطاشی	٢٢ حزیران ٣٣٦	٦٥
٧٣	چینیلی اوطه‌لر	؟	١٥ کانون اول ٣٤٦	١٥
٧٤	نشانطاشی	(امین افندی سوقاغی)	١٦ آغستوس ٣٣٦	١٥
				١٢٧

۱۳۳۷

عدد	حریق محلنك اسمی	سمت مشهوری	تاریخی	یانان ابنیه‌نك مقداری
٧٥	یکی محله ـ ایجادیه ـ سلطان تپه‌سی	اسکدار	١٥ آغستوس ۱۳۳۷	٦٠٠
٧٦	جهانما	بشکطاش	١٤ حزیران ۱۳۳۷	٨٠
٧٧	خاصکوی	خلیج	٤ ایلول ۱۳۳۷	٢٣
٧٨	محمود پاشا (یوقوشك آلت باشی)	حاجی کوچك	١٥ ایلول ۱۳۳۷	٤٥
٧٩	کوچك پارمق قپو	بك اوغلی	١٩ نیسان ۱۳۳۷	١٥
				٧٦٣

اون برنجی فصل

یانغینلردن صوکره انشاآت وخریطه تنظیمی مسئله‌لری

بوندن اولکی فصلده تعداد وبیان ایدلمش اولان یانغینلرك عقله‌حیرت ویره‌جك درجه‌ده اولدیغنی ایضاحه حاجت کورمم . طبیعی تکرر ایدن یانغینلر نظر دقتی جلب ایتمشدر . بونلرك هپسنی بوراده تعداده لزوم یوقدر . یالکز خواجه پاشا ایله جبالی یانغینلرینی درخاطر ایتدیرمك کافیدر. ۱۰٤۳دن ۱۲٦۹ سنه‌سنه قدر کذران اولان ۱۲۷ سنه‌ظرفنده سکز دفعه جبالیدن یانغین چیقارق مرمره ساحلنه قدر یاندیغی کورلمکده‌در. بوکا دیکر اوفاقلرندن صرف نظر ۳۱ مایس ۱۳۳٤ تاریخنده ظهوره‌کلن صوك یانغینی‌ده‌علاوه‌ایدرسه‌ك استانبول شهرینك الك مهم اقسامنك مبدئی جبالی اولمق اوزره طقوز دفعه یانمش اولدیغی تظاهر ایدر . خواجه پاشا یانغینی‌ده عدد اعتباریله‌سکزی‌بولمقده‌ایسه‌ده بونك‌هردفعه‌سنده یاقمش اولدیغی ساحه جبالی حریقی درجه‌سنه‌ده دکلدر . دیکر اوفاق بویوك یانغینلرده بونلره قیاس اولنه‌بیلیر .

کویا استانبول درت عصر مدتدنبرو برکراسته آنباری خدمتنی کورمش ، هر دفعه یاندقجه تکرار برطاقم کراسته‌لر کتیریلوب شهرك اوته‌سنه بریسنه استیف ایدلمش ، برمدت صوکره بونلرده یانمشدر . شهرك بویله برکراسته ییغنی وخرابه حالنده قالمسنك یکانه سببی حکومتك کوته‌بینلکی و لزومسز شفقت و مرحمتیدر. هر نه زمان بریانغین اولمش ایسه عقبنده برطاقم اراده‌لر صادراوله‌رق وقانونلر، نظاملر یاپیله‌رق حتی‌کراسته‌لرله سائر مالزمهٔ انشائیه‌یه اوجوز فیئاتلر و نرخلر وضع ایدیله‌رك والحاصل ولایاته وجوار اسکله‌لره حکملر اراده‌لر کوندریله‌رك استانبوله لزومندن فضله مالزمه جلب ایتدیریلوب هرکسه یرلی یرنده و ایستدیکی طرزده انشا آتده بولنمسی ایچون هر درلو تسهیلات ابراز و ارائه‌سندن کیرو طورلمه‌مشدر .

اهالی‌یه عائد بنالرك انشاسنده بو مثللو معاونات و تسهیلات ابراز ایدلدیکی کبی منافع عامه‌یه تعلق ایدن مبانی دخی باشده پادشاه اولدیغی حالده رجال دولت ایله اصحاب خیر وحسنات طرفندن احیا ایدلمکده ایدی . حدیقةالجوامع تدقیق ایدیلیرسه کوریلیرکه همان

هرجامع ویا مسجد دفعاتله یانغینه معروض قالمش فقط او صره‌ده بانیسی برحیات اولمدیغی ایچون هر دفعه‌سنده دیکر برصاحب خیر طرفندن اعمار و احیا ایدلمشدر.

ازجمله مذکور اثرده کسمه قیا مسجدندن بحث ایدیلیرکن « بالاط حریق کبیرنده محترق اولان جامعلرك رجال دولت بناسیله مامور اولدقلری صره‌ده بر مسجدی دخی ملك احمد اغا بنا ایلمشدر » دنیلمکده‌در . [١]

بولزومسز و زائد مرحمتك سیئه‌سندن اولمق اوزره ١٢٧٠ تاریخنه‌کلنجه‌یه‌قدر استانبولده ایکی کشی یان یانه کچه‌بیله‌جك نه برسوقاق، نه بر میدان براقلمش ونه‌ده بر عائله‌نك ایکی بطن اولادی درونده اوطوره‌بیله‌جك درجه‌ده متین وصاغلام بر بنا ترك ایدلمشدر. سوقاقلرك ، میدانلرك وضعیتی وبنالرك طرز انشاسیله ارتفاعلری حقنده بوندن اول خیلی ایضاحات ویرلمش اولدیغندن بوراده تکرارندن صرف نظر ایدییورم .

بو یانغینلرده یانان نفائس وخزائنك خصوصیله کتابلرك قیمتی هرحالده تصور وتخمینك فوقنده‌در . بوطرز اعمار کیتدکجه دها فنا برشکل آلمق شرطیله تنظیمات دورینه‌قدر بویله‌جه دوام ایتمشدر .

نسل حاضرك هر وسیله‌دن بالاستفاده تنقید ایتدکاری تنظیمات رجالنك بوخصوصده بر عزم وجلادت مدنیه‌سنه تصادف ایدلمکده‌در . استانبولك طرز اعمارنده‌کی سقامتی و فطرةً دنیانك اك کوزل برموقعنده بولندیغی حالده اك فنا واك برباد بر شهری اولدیغنی کوره‌رك لایق اولدیغی درجه‌یه ایصاله تشبث ایتمش اولان تنظیمات رجالنك همتنی شو وثیقه کوسترمکده‌در :

بتوفیقه سبحانه تعالی ذات شوکتسمات شاهانه‌یه موهبهٔ جلیلهٔ صمدانیه اولان مآثر برکزیدهٔ ممالکپروری ومجددیت اقتضاسنجه دائما همت بلند مرتبت جناب شهنشاهی اعمار ممالك وبلاد قضیهٔ خیریه‌سنه مصروف بیورلمقده وسایهٔ مجددیتوایهٔ جهاندازیلرنده معموریت و ابادانیءمداین وامصاریءمستلزم نیجه نیجه آثار حسنهٔ جهانپسندملوکانه‌لری آن بآن ساحه آرای بروز وظهور اولمقده اولدیغی مثللو مرکز دائرهٔ سلطنت سنیه اولان دارالخلافةالعلیه‌نك دخی انواع فوائد ومنافع عمومیه‌یی وبین‌الدول تزاید شان وشوکت سنیه‌یی موجب اوله‌جق وجه اوزره تنظیم وتأسیسی وبوندن بویله انشا اوله‌جق خانه وبیوت خصوصنه اولکی کبی رسمسز اخشابه دوشلمیه‌رك سایهٔ ابهتوایهٔ حضرت کیتی ستانیده مقتدر اولان اسلام ورعایادن کارکیرخانه انشا ایتمك ایستینلره برر محل تفریق وسوقاقلری وسعتلی وصوکره علاوه وتمدید اولنه‌بیله‌جك صورتیله تسویه وقواعد هندسه‌یه تطبیق وتوفیق اولنه‌رق

[١] حدیقةالجوامع : جلد ١ ، صحیفه ١٨٠

آنلرك آره‌سنه هيچ كمسنه اخشاب خانه ياپه‌مامق وسوقاقلرك توسيع ومجدداً ترتيب وتشكيل
اولنه‌جغندن طولايى وقفلره اراضيجه كورينه‌جك ضرر دخى ايجابنه كوره اجاره‌لرينه
برر مقدارشى ضميله مكافات اولنمق وبو خصوصه ابنيهٔ خاصه مديرى بولنانلر طرفلرندن
دائما دقت ونظارت اولنه‌رق هر نه‌وقت يكيدن بر محله تفريق وتشكيل اولنه‌جق اولورايسه
فن هندسه‌ده زياده مهارتلى بر آدم دخى برابر بولنمق وشيمديكى حالده براز اوزاجق يرلرده
اخشاب خانه انشا ايده‌جك بعض فقرا طاقمنه دخى ممانعت اولنمامق كبى اصول ونظامه
ربطى خصوصى امروفرمان اصابتعنوان جناب جهانبانى مقتضاى منيفندن اولديغنه مبنى
برمنطوق ارادهٔ عليه ابنيهٔ خاصه مديرى سابق برقاچ دفعه مجلس امور نافعه‌يه جلب ايله
خصوص مذكور اطرافيله لدى‌المذاكره فى‌الحقيقه آستانهٔ سعادت آشيانه كبى برشهر عديم
النظيرك منوال محرر اوزره تسويه‌سى هرحالده تزايدشان وشوكت سلطنت سنيه‌يى مؤدى
اولديغندن بشقه معاذالله‌تعالى حريقلر وقوعنده سكنهٔ استانبولك دوچار اوله كلدكارى
خساراك اندفاعنه وهرحالده حفظ صحت وتسهيل معاملات‌ناسه بادى اوله‌جغى بى اشتباه
ايسه‌ده بومادهٔ خيريه دفعةً اجرا وتنظيم اولنور مواددن اولميوب رفته رفته حصوله
كله‌جكى ظاهر ونمايان اولمق حسبيله اول امرده انشا وتسويه‌سى تصميم اولنان يوللرك
استقامت وعرضلرى معلوم اولمق ايچون بربرندن فرقلى الوان ايله اشارت وترسيم وارتفاع
اراضى يعنى يوقشلر دخى ايضاح وترقيم اولنمق اوزره درسعادتك برقطعه خريطه‌سى تنظيم
اولندقدن صوكره باب همايوندن ديوان يوليله اقسراىء و اورادن سلوى ومولويخانه قپولرينه
وسلطان بايزيددن ادرنه قپوسنه وچهارشنبه بازارندن تكيله‌رك اكرى‌قپويه وقاديرغه‌ليماننندن
يدى‌قله‌يه وداخل سورده باغچه‌قپوسندن بدأً ايله ابى ايوب‌الانصارى رضى‌اﷲعنه البارى
حضرتلرينك تربهٔ شريفه‌لرى جوارينه وارنجه منتهى اوله‌جق طريقلر يكرميشر ذراع
اوله‌رق ايكى طرفنه اشجار غرسيله تزيين اولنمق‌وردر ذراع وسعتلويايا قالديرملرى ياپيله‌رق
باركير و آرابه‌لرك مرور وعبورلرينه اون ايكى ذراع ميدان براقلمق وماعدا باالجمله طريقلر
دخى اونبش و اون ايكى ونهايت اون ذراع اولمق واصلا چيقماز سوقاق اولمامق وخارج
سورده يالى كوشكندن باشلايوب اون قپانته وطوپخانهٔ عامره‌دن جسرجديده وارنجه طاش
اسكله‌لر ايله كذلك يكرميشر ذراع يوللر ياپيلوب دردر آرشون يايا قالديرملرينه اشجار
غرس ايتديرلمك واشبو اسكله‌لرك بعض محللرنده وداخل سورده دخى ايجابنه كوره
مناسب يرلرده برر ميدان براقلمق وبو ميدانلر دخى اويه‌بيله‌جك مرتبه جوامع شريفه
وسائر ابنيهٔ جسيمه اطرفلرنده تأسيس اولنمق اوزره برقطعه رسم تنظيم اولنه‌رق بعده

رسم مذکوره کوره اعمار اولنه‌جق محللرده یوللره علاوه اولنمق ایچون آلنمسی لازم کلن عرصه‌لر اوقافه متعلق اولدیغندن ایجاب ایدن بهالری اوقاف همایون شاهانه خزینۀ جلیله‌سی طرفندن اصحابنه اعطا اولنوب اشبو آلنه‌جق عرصه‌لرک جانب وقفه سنوی معین اولان اجاره‌لری دخی بقیۀ عرصه‌نک وجانبیننده انشا اولنه‌جق خانه‌لرک اجارات قدیمه‌لری اوزرینه ضم اولنمق وبرموجب ارادۀ سنیه بعض محللرده کارکیر اوله‌رق انشا اولنه‌جق منازل وبیوتک محللری دخی ذکر اولنان رسمده تعیین وتخصیص قلنوب یاپیله‌جق منازل اوچ قاتدن زیاده ویکرمی ذراع ارتفاعندن آرتق اولمیوب مادونی جائز اوله‌رق فقط حدادن خارج چیقمه وشهنشین مثللو بی لزوم شیلر یاپلمامق وایستکاری اولانلرک دکانلری خانه‌لرینک آلتلرنده تاسیس اولنمق وتسویه اولنه‌جق یوللرده جوامع شریفه ومساجد منیفه بولندیغی حالده فقط جوامع ومقابر حالی اوزره ترک اولنه‌رق چشمه وسائر نقلی مشروع وممکن اولان شیلر اویغونسز محللرده بولنور ایسه جانب وقفدن مناسب اولان محللره نقل ایتدیرلمک واشبو اصول محاسن شمولک تنظیم اولنان رسمه تطبیقاً دفعةً اجراسی مصارفات کلیه وتکلفات متنوعه‌یه محتاج اولدیغندن تعدی وتعسر صورتی رونما اولمامق ایچون الحالةهذه خالی اولان وکرک معاذاه تعالی حریق وقوعندن صوکره انشا اولنه‌جق بنالر رسم مذکوره تطبیقاً اصحابنک قدرتنه کوره کارکیر اوله‌رق وبتون کارکیره قدرتیاب اوله‌میانلر اخشابدن یاپمق مراد ایدرلر ایسه اخشاب اوله‌رق یاپدیرملری جائز اولوب فقط اخشاب خانه‌نک طرفینی ابنیه‌سندن بالا کارکیر دیوار ایله مسدود اولمق اوزره ایکی خانه آره‌سنده واقع اولان دیوار مشترکا بنا اولنمق وبرخانه‌یه التصاقاً صوکره‌دن خانه انشا ایده‌جک کمسنه طرفندن اومقوله مشترک اولان دیوارک نصف مصارفی اعطا قلنمق وبالاده ذکر اولنان اسکله‌لرک درسعادته توارد ایدن سفائنک تحمیل وتخلیه‌سنه مدار یسر وسهولت اولمق اوزره انشاسی مصمم اولدیغندن ایلروده مصارف مذکوره‌یه قارشولق اوله‌رق هر بر سفینه‌یه بر رسم تخصیص اولنه‌رق اجرا قلنمق وبروجه محرر کارکیر بیوت انشا اولندیغی حالده کرچ وطوغله وطاش مارالذکر ابنیه‌لرک جزء اعظمی اوله‌رق بونلرک بهالری بالطبع کسب تزاید ایده‌جکی ملحوظ ایدوکنه وسایۀ معدلتوایۀ جهانداریده بالجمله عبادک ترفیه حال و آسایش باللری اخص مطلوب عالی بولندیغنه مبنی بوخصوصلک دخی برحسن نظامنه باقلمق خصوصلری مجلس مذکورده ودار شورای باب عالی ومجلس والای احکام عدلیه‌ده تنسیب و خصوص مذکورک بووجهله تنظیمی منافع ومحسنات کثیره‌یی موجب اوله‌جغی باهر ایسه‌ده مدت قلیله ظرفنده وجوده کلور شی اولمیوب رفته

رفته حصوله کلور موادden اولدیغندن مذاکره وتنسیب اولندیغی وجهله اجرای اقتضاسنه ابتدار اولنمسی خصوصنه ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه تعلقیله اولبابده مبارك خط همایون شوکتمقرون جناب شهنشاهی شرفپاش صحیفهٔ صدور بیورلمش ومنطوق منیفی اوزره ذکر اولنان یوللرك تسویه وتنظیمی ایچون علاوه واشتراسی لازم کلن عرصه‌لرك حین مبایعه‌لرنده ایجاب ایدن بهالرینك جانب اوقاف همایوندن اصحابنه اعطا واجارات خصوصنك دخی بالاده بیان اولنان منوال اوزره اجراسی ضمننده اوقاف همایون خزینهٔ جلیله‌سنه بشقه ومقدمجه ترسیم اولنان خریطه موجبنجه محال مذکوره‌نك اصول مشروحه اوزره ایجاب ایدن رسمنی دخی تنظیم وتقدیمه مسارعت وبوندن بویله توسیع اولنه جق یوللرك ومجدداً انشا قلنه‌جق کافهٔ ابنیه‌نك بالاده محرر نظامه تطبیق وتوفیق اولنمسی امر اهمنه دقت ونظارت ایتمك اوزره حالا ابنیهٔ خاصه مدیری عزتلو افندی طرفنه بشقه بشقه وکیفیت معلوم اولمق ایچون احتساب نظارتی جانبنه بشقه علم وخبر ویرلمش اولمغین کیفیت معلوم اولمق اوزره باب حضرت سرعسکری‌یه دخی اشبو علم وخبر ویرلدی . ۲۵ را ۱۲۵۵ [۱]

دیوان همایون قیوداتندن عیناً استنساخ ایتمش اولدیغم بو علم وخبرك تنظیم و تحریرینه اساس اولان اوراق ووثائقی باب عالی‌ده اوزون مدت آرادیغم حالده بوله‌مدیغم ایچون اوزمان بونك هنوز بر تصوردن عبارت اولدیغنه حکم ایتمشدم . بالاخره خارجده یاپمش اولدیغم تدقیقات وتتبعات هم علم وخبرده بحث اولنان خریطه‌نك عاملنی همده وجودینی میدانه چیقارمشدر .

استانبولك ایلك خریطه‌سنك مارەشال مولتکه طرفندن وجوده کتورلمش اولدیغی مومالیهك خاطراتندن آکلاشلمقده‌در . معلوم اولدیغی اوزره بر آلمان اولان مولتکه سلطان محمود عدلی‌نك دورهٔ سلطنتنك صوك زمانلرنده حکومت عثمانیه خدمتنه آلنمش ، اردونك تنسیق واصلاحنده استخدام ایدلمش ومصرنیلرله سوریه‌ده واقع ولان محاربه‌ده سردار اکرم حافظ پاشا اردوسنده ارکان حرب ریاستنده بولنه‌رق بو وسیله ایله اناطولی‌یی‌ده کزمشدر .

مولتکه ۲۲ شباط ۱۸۳۷ (۱۲۵۳ سنهٔ هجریه) ده استانبولدن آلمانیایه یازمش اولدیغی بر مکتوبده دییورکه :

« استانبولك پلانێ اکمال ایتدم . دوشونیورم‌ده بشقه بر پای تختده اولایدم سوقاقلرده بوقدر سکونتله چالیشه‌میه‌جغمی درك ایدییورم . تورکلر بنی کورونجه (خریطه) دیر کچرلردی . یوزلرندن (نه‌مزه لازم . برشی اکلامایزکه طوروب باقه‌لم) دیمك ایستدکلری

[۱] دیوان همایون بیورلدی وعلم وخبر دفتری ، صحیفه ۱۱

اكلاردم . بعضاً محلات آره‌سنده اوموزنده پلانچته ايله كزركن چوجقلربنى محليجى ظن ايدرلر وسماحتندن حصه‌دار اوله‌بيلمك املیله طورميوب آرقه‌مدن قوشارلردى . بكا اك زياده حيرت وتعجبله باقانلر ايسه تورك قادينلرى اوليور .

يانمده‌كى تورك آرقداشلريمك افادلرينه نظراً (بو حريف محله محله طولاشوب نه يازييور چيزييور ؟ يوقسه پادشاه استانبولى بيلميورده بو توركجه بيلمزدنمى لوكره‌نمجك ؟) ديرلرمش . بربريمزك لسانندن اكلامديغمز ايچون بكا اشارتلرله اوته برى اكلاتمغه چاليشيرلر ورسملريني چيقارمقلغمى رجا ايدرلردى . اسلاميتده رسم چيقارتمق ممنوع اولديغندن اك زياده مراقلريني جالب اولان بو كيفيت ايدى . بنده همان برياشماغك آرملغندن نيم مخمور نظرلر فيرلاتان اوزون كيرپيكلى ايكى سياه كوز ، نازك بچملى بر برون چيزر كنديلرينه ويريردم . اكر يانمده بوبله باصلمش برقاچ يوز فطوغرافيا موجود اولسه‌ايدى هر رسمنى ايسته‌ينه بردانه ويريردم . ظن ايديورمكه هپسى بو فطوغرافيانك كنديسته پك بكزه‌مكده اولديغنى ادعا ايده‌جكدى .

روملرله يهوديلر براز دها يبايشيق اوليورلر . طورميوب يانمه صوقولدقلرندن محافظلرم (يمدق همشهرم) ديه آنلرك اوزرينه يورور وهپسنى چيل سوروسى كبى طاغيديرلردى [١] ايشته بو افاده‌لردن خريطه‌نك مولتكه طرفندن ياپلمش اولديغى آكلاشيليور .

بدرى بك شهر امينى بولنديغى صره‌ده خاليجى اوغلنده‌كى مهندس مكتبى كتبخانه‌سندن برخريطه كتيرلمش تدقيق ايدلمشدى . آنجق بركون قدر امانتده براقلمش اولان بو خريطه‌يى بالذات كورمدم و اوزرنده نه كبى يازى و مشروحات اولديغنى تحقيق ايده‌مدم . مع مافيه كوروب تدقيق ايتمش اولان معمارى شعبه‌سى مديرى مهندس نجيب بكك ويرمش اولديغى ايضاحات بونك علم وخبرده موضوع بحث اولان خريطه اولديغنى تأييد ايتمكده‌در . استانبولك اعمارى تاريخنده فوق العاده حائز اهميت اولان بو خريطه‌نك هر حالده امانت كتبخانه‌سنده برقوپيه‌سى بولنديرلمق ايجاب ايدر .

شايان دقتدركه ١٢٥٥ تاريخنده حد اعظميسى يكرمى واصغريسى اون اولمق اوزره سوقاقلر كشادينه قرار ويرلمش ايكن اصلا تطبيق ايدلمه‌مش و ١٢٦٤ – ١٢٦٥ تاريخلرنده تنظيم ونشر اولنان ابنيه قانونلرنده يوللر ايچون اون آرشون حد اعظم اوله‌رق قبول ايدلمشدر .

والحاصل تنظيمات رجالنك ايى كرتو ترتيب وتنظيم ايتديرمش اولدقلرى خريطه تطبيق ايدلميه‌رك ١٢٧٠ سنه‌سنه قدر طرز سابق ادامه ايتديرلمشدر ..

---

[١] مارشال مولتكه‌نك شرق خاطراتى : يكى تصوير افكار ، نومرو ٣٠

امانت هیئت فنیه‌سی کتبخانه‌سنده ایلك خریطـه قیدینه ۱۲۷۰ تاریخنده تصـادف ایدلمکده‌در. ۱۲۷۱ ده اقسرای ـ لاله‌لی یانغیننده خریطه‌تنظیمنده‌پك بویوك برخطوه آتلمش وبوده او صره‌ده خدمت حکومته آلنمش اولان مهندس استوراری‌نك اثرهمتی بولنمشدر. [۱]

۱۲۷۰ دن صوکره بویوك ، کوچوك همان هریانغینك خریطه‌سی آلنه‌رق یانغین یرلرینك تارلا قاعده‌سنه توفیقاً تسویه‌سی اجرا ایدلدیکی کورلمکده‌در . مع مافیه بو اصولك تطبیقنده الك بویوك خطوه‌نك‌ده (۱۲۸۸) خواجه‌پاشا حریق کبیرندن صوکره آتلدیغی آکلاشلمقده‌در. ۹۸۷ — ۱۰۱۷ نجی صحیفه‌لرده اصلاحات طرق قومیسیونی حقنده اعطا ایدلمش اولان ایضاحات بو جهتلری کافی درجه‌ده تنویر ایتمش اوله‌جقدر . آنجق ۱۰۱۸ صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده موضوع بحث ایدلمکله برابر بوراده بر دفعه دها عرض ایتمك مجبوریتنده‌یم که خریطه ترسیمی ایچون یالکز استوراری اسمنده بر اجنبی مهندس استخدام ایدلمش اولوب امانت مهندسلری اصول ترسیمی بو ذاتدن اوکرنمشلردر. اوزون مدت امانت سرمهندسلکنده بولنمش اولان محمد افندی استوراری‌نك شاکردلرندن اولدیغی وایلك دفعه آقسرای ـ لاله‌لی یانغیننده مرقومك معیتنده چالیشدیغنی سویلمکده ایدی .

شو حالده معمار مظهر بکك آتیده‌کی افاده‌سی محتاج تأیید وتحقیقدر :

« تنظیمات دورنده بر ابتذال ایله مملکته کیرن آوروپا تقلیدکارلغی سلطان عبدالعزیز مرحومك زماننده‌ده باقیه‌سزلق یوزندن اوبله ایلرولمش‌که فرنکلردن آلدقلریمز اصل عد اولنه‌جق درجه‌ده بزه خوش کورنمکه باشلامشدر. خیرات شریفه‌نك تعمیرنده‌ده بو بدعاتی بو سیئه‌لری کوره‌رز . ملته ملیتنی سودیرمك ، طانیتمق ، دیکر ملتلری کندی ملیتمزه قارشو حرمتکار قیلمق ایچون آبداتی محافظه ، عنعناته اعتنا لازم . بو بدعتلرك رواج بولدیغی او تاریخلردرکه پارسك مستقیم وکنیش جاده‌لرینی کوره‌رك استانبول‌ده پارسه‌یه بکزتمك ایسته‌ین تنظیماتك ریاکار وملیتسز روحیله مشبوع زمامدارانی مهندس (هوسمان)ی کتیرمشلر . مبدئی آیاصوفیه اولمق اوزره بر بولوار آچمغه باشلامشلر . شیمدی آیاصوفیه میدانی دیدیکمز قسم ایشته او بولوارك باشلانغجندن عبارتدر . بونی او استقامتده تمدید ایدنجه نورعثمانیه‌دن ، چارشوی کبیردن و بایزید جامعندن خبر کوریکز .

هوسمانك پروژه‌سی بش میلیون لیرالق برشی. سلطان عبدالعزیز مرحوم بونی استکثار ایتمه‌مش . یالکز آبدات دیدیکمز مبانیٔ دینیه‌مزك ییقلمسنه راضی اولمامش ... او زمانکی

[۱] مهندس استوراری حقنده ۱۰۱۸ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده ایضاحات اعطا وبعض مطالعات درمیان ایدلمشدی .

رجالك مرضیلری خلافه مهندسی‌صاووش. فقط بالا آخره شهراماتی وبالخاصه رجال حکومت بوپروژه‌یی بوسبوتون الغادن ایسه بشقه‌بر استقامتده تعدیلاً تطبیقه قرار ویره‌رك دیوان یولنی توسیعه باشلامشلر . [١]

(هوسمان) ك استانبوله‌کلوب کلدیکی ١٠١٧ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده مناقشه ایدلمشدی. مأخذ کوسترمدیکی ایچون، معمار مظهر بکك بیاناتی مطالعات عندیه‌دن عبارت ظن ایدلمکده‌در . آیاصوفیه میدانی ایله دیوان یولی خواجه پاشا حریقندن صکره اصلاحات طرق قومیسیوننك مساعیسیله وجوده کلشدی .

تارلا قاعده‌سی تطبیقاتی‌ده ایکی‌به آیرمق اقتضا ایدر . ١٢٧٠ دن ١٣٢٤ سنه‌سنه قدر بواصول اعظمی اوله‌رق انجق ٢٥ ارشون کنیشلکنده سوقاقلر واونسبتده میدانلر واوفاق جاده‌لر کشادی صورتیله تطبیق ایدلمش وبوننك ایچون پك آز استملاکات یاپلمش ایکن مشروطیتدن صوکره حداعظمیسی اللی، اوتوز وحد اصغریسی‌طقوز مترو وسعتنده جاده‌لر وواسع میدانلر کشادینه باشلانمشدر. حالبوکه استانبولك عمومی پلانی وقاداستروسی تنظیم ایدیله‌رك شکل مستقبلی کسب قطعیت ایتمه‌دن اول بوکبی بویوك جاده‌لر ومیدانلر کشادنه تشبث لزومسز وفائده‌سز ، حتی بیکلرجه لیرالق استملاکاتی ایجاب ایتدیردیکی ایچون مضردر. استانبول پلانی ایچون مؤسسه‌ننك اثرندن صوکره‌ایکنجی‌بر تشبثده ١٢٩١ تاریخلرنده واقع اولمش و ١٣٠٧ تاریخلرینه قدر دوام ایده‌رك ارکان حربیه ضابطانی وعثمانلی مهندسلری طرفندن استانبولك یالکز سور داخلنه عائد برده خریطه‌سی ترسیم ایتدیرلمش ایسه‌ده شهرك اقسام سائره‌سنه عائد خریطه‌لر وجوده کتوریله‌مامشدر . ١٨٦٦ ده التنجی دائرهٔ بلدیه هیئتنجه وجوده کتورلمش اولان قاداسترو خریطه‌سی بالطبع حائز اهمیت ایسه‌ده یالکز بك ازغلی وغلطه جهتلرینه انحصار ایتدیکی و بدایتده سوقاقلره پك آز وسعت ویرلمش اولدیغی ایچون بوندنده مطلوب اولان فائده اقتطاف اولنه‌مامشدر .

بعدالمشروطیه ٧ تشرین ثانی ١٣٢٥ تاریخلی مقاوله‌ایله تنظیم‌ایتدیریلن نیرنکی و ٢٤ حزیران ١٣٠٩ تاریخلی مقاوله ایله تنظیم ایتدیرلمك ایسته‌نیلن فقط حرب‌عمومینك آره‌یه کیرمش‌اولماسیله الآن اکمال‌وتسلیم ایدیله‌مامش‌اولان عمومی‌خریطه بوخصوصده الك مهم‌وثائق فنیه‌دن اولمق اعتباریله‌شایان قید وتذکاردر . یالکز بر آن اول اکمالیله استانبولك شکل مستقبلنك تثبیتی ایجاب ایدر .

[١] استانبولك اعمارى واسكى اثرلرك محافظه‌سى . معمار مظهر . درکاه مجموعه‌سى نومرو : ٤

نیرنکی وعمومی خریطه‌یی اساس اتخاذ ایده‌رك دفترخاقانی امانتنجه تنظیم ایتدیرلمك یسته‌نیلن حتی قسماً ده باشلانمش اولان قاداستر وخریطه‌سنی وجوده کتورمك ایچون ه قدر استعجال ایدلسه بری، واردر. شوحالده ایکیسی امانتجه وجوده کتورلمش اولان خریطه‌نك اوچنجیسی‌واك مهمی اولان قاداسترو خریطه‌سی‌ده اکمال اولنورسه بعدما هریانغین یچون خریطه تنظیمنه لزوم ومحل قالمامش اوله‌جقدر.

بو بحثه ختام ویرمك ودیکرلرینك‌ده نه صورتله تنظیم ایدلمش اولدیغنه دائر برفکر جمالی حاصل اوله‌بیلمك ایچون اك صوك ظهوره کلن واك زیاده تخریبات اجرا ایدن جبالی ـ اتح ـ آلتی مرمر حریق محنك مختصر برتاریخچه‌سنی یازمق ایجاب ایتمشدر.

جبالی ـ فاتح ـ آلتی مرمر حریق کبیری؛ ۱۲۷۰ دن ۱۳۳٤ سنه‌سنه کلنجه‌یه ظهور ایتمش اولان یانغینلر ایچنده اك بویوکیدر. اساساً اعلان‌مشروطیتدن‌بری سکسانی تجاور یانغین وقوعه کلمش وبونلر میاننده، چرچر، اسحق پاشا، اقسرای، جهانکیر کبیلری استانبولده‌مسکن خصوصنده‌پك زیاده بحران تولیدایتمش ایکن حربك اك الیم ومحرومیتلی ردورنده بوصوك یانغینده ۷۵۰۰ پارچه ابنیه‌یانمش اولمسی اهالی‌یی‌ده، حکومتی‌ده جدی‌صورتده تأثر ایتمشدی. حکومت اهالینك تهوین ضررینه وبر آن اول مسکنلرینی انشا ایده‌بیلملرینه دار اوله‌جق تدابیره توسلده قصور ایتمیوردی. بریاندن حرب زنکینلرندن و مؤسسات الیه‌دن درت بش یوز بیك لیرا اعانه جمعنه موفق اولدیغی کبی حریقك ایرتسی کوننده‌ن عتباراً خریطه‌لرك اخذینه باشلانه‌جغنی، ماجارستاندن کراسته‌لر جلبیله اوجوز فیأتله اهالی‌یه طاغیدیله‌جغنی صدراعظم طلعت پاشا اقسرای قره‌قولنده اهالیدن برهیئتی حضورینه قبول ایده‌رك وعد وتأمین ایتمشدی.

فقط ایش یالکز وعدله نتیجه‌لنمدی. وعدی حکومت یاپمقله برابر امانت خریطه‌یی تنظیمده صورایدییوردی. امانت اول امرده مهندسلرك تحت‌سلاحه آلنمش اولدیغنی ایلری سوره‌رك سلاح آلتنده بولنان مهندسلرك ترخیصنی حکومتدن طلب ایتمشدی. حربیه نظارتی بوکا موافقتله قطعاتنه کیفیتی تعمیم ایتمش ایسه‌ده عسکرلکی دها فائده‌لی کورن مهندسلردن ترخیصه جابت ایدن اولمدی. فقط بومخابره برسنه‌ده آنجق نتیجه‌لندی.

بوندن‌صکره دفترخاقانی ایله مخابره‌یه باشلاندی. دفترخاقانی امانتنه‌یازیلان ۱۷ نیسان ۱۳۳۵ اریخلی تذکره‌ده «حریق محللرنده یاپلسی ایجاب ایدن عملیاتك ایلکنی تشکیل ایدن وحریق

---

[۱] نیرنکی وعمومی خریطه‌نك مقاوله نامه‌لری مجلهٔ امور بلدیه‌نك اوچنجی جلدینك ۸۲۸ الی ۸٤ نجی صحیفه‌لرنده مندرجدر.

محلنك اساس خریطه‌سنك اخذی ، موجود املاکك مساحهٔ سطحیه‌سنی ، موقعنی ، اصحابنك اسامیسنی کوستریر دفترك تنظیمی کبی قاداستریه وقیود تصرفیه‌یه تعلق اولان معاملاتك دفترخاقانیجه اجرا وتأمینی» تکلیف ایدلمشدی. امانت بو تکلیفده حقلی ایدی. چونکه دفترخاقانی‌نك تشکیلات نظامنامه‌سنه ومتعدد شورا قرارلرینه کوره تصرف وتحدید حدود خریطه‌لرینك تنظیمی دفترخاقانی‌یه عائد وظائفدن ایدی . بوکا مقابل امانت مشارالیها ویردیکی جوابده « هر دائره‌نك وظائفی قوانین ونظامات ایله معین اولوب دفتر خاقانیجه حریق محللری اساس خریطه‌لرینك ترسیم وموجود عرصه‌لرك مساحهٔ سطحیه‌لریله مواقعنی وسائره‌نی مبین دفترلرك تنظیم ایدیله‌جکنه دائر قوانین ونظامات موجوده‌ده بر بحث اولمیوب بالعکس بو وظائفك شهرامانتنه عائدیتی ابنیه قانوننده مصرح اولدیغنه کوره بوبابده صرفی اقتضا ایدن مبالغك امانتجه تسویه‌سی ایجاب ایده‌جکی ودفترخاقانی امانتی بدایت تأسیسندن بری بویله بر تکلیفه معروض قالمامش وبوایشلره قاریشمامش واساساً بودجه‌سنده بومصارفه قارشولق اتخاذ اولنه‌بیله‌جك بر مبلغده بولنمامش اولدیغندن بوبابده‌کی وظیفه ومصارفك امانتجه درعهده وایفاسی » بیلدیرلمشدر .

ایلك زمانلرده بو ایش ایچون سکز بیك لیرا مصرفه احتیاج کوسترلمشدی . دفتر خاقانی خریطه مصرفنی رد ایدنجه مبلغ مزبورك حریق اعانه‌سندن تسویه‌سی ایچون حریق قومیسیون عالیسنه مراجعتده بولنلدی. اورادن ده جواب رد آلندی. حال بوکه حریق قومیسیونی بو پاره‌یی ویرمش اولسه ایدی اعانه‌یی هر شیئدن زیاده محلنه صرف ایتمش اولوردی . چونکه خریطه‌نك برکون اول بیتمسنده الك زیاده حریقزده‌لر علاقه‌دار ایدیلر . بونلرك هیچ بریسنه امکان اولمینجه آرتق بو وظیفه‌نك امانتك مصرفیله وامانتك مأمورلری معرفتیله ایفاسنه قناعت کتیریله‌رك ایشه باشلاندی . فقط بو قناعت حصوله کلنجه‌یه قدرده ایکی سنه کچدی. نهایت اخذه باشلاندی و بریچق سنه قدرده خریطه‌نك تنظیمیله اشتغال ایدلدی . فقط شو سطرلرك طبع اولنــدیغی دقیقه‌لرده ــ که ۱ کانون ثانی ۱۳۳۸ در ــ حالا نتیجه‌لنمه‌مشدی . اسبابی هیئت فنیه خریطه شعبه‌سی مدیری یوسف ضیا بك شهر امینی جلال بك افندی طرفندن وقوعبولان طلب اوزرینه تنظیم وتقدیم ایتدیکی آتیده‌کی راپورده مفصلاً حکایه ایتمکدر .

یوسف ضیا بکك بو مسئله‌ده کرك هیئت فنیه وکرك انجمن ومقام امانته قارشو فن ، تاریخ ، تعامل وحقیقتك مدافعه‌سی خصوصنده کوسترمش اولدیغی جلادت وجسارت مدنیه شایان تقدیردر . نقطهٔ نظرنده موفق اولورسه خواجه پاشا حریق محلنك بادئ اعمار واحیاسی اولان فؤاد پاشاقدر مملکته خدمت ایتمش اوله‌جقدر. ضیا بکك معارضلری اعمار ایچون

ختیاری لازمکلن مصرفدن تحاشی ایدییورلر . حالبوکه توسیع طریق طرزی اختیار ولنمقله امانت بومصرفدن قورتولمش اولمیه‌جقدر. اساساً واردات حاضرهٔ بلدیه اون مثلنه ابلاغ ولنسه ینه بونکله شهر اعمار ایدیله‌مز. بوخصوص پك مهم برمبلغه احتیاج کوستریر . بو أمین ایدلمزسه ذاتاً استانبولده هیچ برشیئه موفق اولنه‌ماز . بناءً علیه ۱۲۷۰ دن بری وام ایدن اصولك تغییرینه محل یوقدر. ضیا بکك حقلی چیقه‌جغنه بن ده قانعم .

مشروطیتدن صوکره ظهور ه‌کلن هر بویوك یانغین یری خریطه‌سنك تنظیمی وانشا آته مساعده عطاسی خصوصلرینك آز چوق شایان اهمیت برصفحهٔ تاریخیه‌سی واردر . ایلك دفعه بادیٔ زاع اولان چرچر حریق محلنك خریطه‌سیدر. مهندس علی بکك پك واقفانه برصورتده تنظیم ترسیم ایتمش اولدیغی خریطه‌یی اوزمان هیئت فنیه رئیسی بولنان معمار وداد بك موافق ن کورمه‌مش. مکتبلی ومقتدر مهندسلره یکیسنی ترسیم ایتدیرمش . فقط بوصوکره‌کی خریطه ها زیاده مغایرفن ظهور ایتمش اولدیغی ایچون ینه علی بکك خریطه‌سنه رجوع ایدلمشدی قط بویوزدن عرصه صاحبلرینه یرلرینی ارائه وانشا آته مساعده کیفیتلری برقاچ سنه تأخر تمشدی . اقسرای وجهانکیر خریطه‌لری ده دیکر برچوق اسباب طولاییسیله خیلی أخره اوغرامشدی . حتی جهانکیر حریق محلنك خریطه‌سی پك آز زمانده اکمال تقسیماتی ده اجرا ایدلمش ایدیسه ده حرب عمومی دوام ایتدیکی صره‌ده حریقزدکانه عرصه‌لرینی رائه ایتمك اوجوز بها ایله الدن چیقارملرینه سبب اوله‌جغی مطالعه‌سیله درت سنه قدر تأخیر یدیلوب آنجق متارکه اثناسنده اهالی‌یه عرصه‌لری ارائه ایدیله‌بیلدی. فقط جبالی ـ فاتح ـ آلتی رمر حریق کبیرنده‌کی تأخرات ومشکلات بونلرك کافه‌سنه تفوق ایتدی. بونك اسبابنی ده وسف ضیا بکك اشبو راپورندن آکلایورز .

ضیا بکك راپوری

شفاهاً شرفتلق ایلدیکم امرعالیٔ امانتپناهیلرینه امتثالاً حریق محللری حقنده‌کی مطالعات اجزانه‌می بروجه آتی تلخیصاً عرض ایدییورم : جهانك الك کوزل برنقطه‌سی اولان شهریمزی نظیم واعمار ایده‌رك احتیاجات بشریه‌یی کافل وعصرحاضرمدنیته لایق برشکله افراغ ایتمك ؛ تختمزی اجانبه قارشی هرزمان یوزیمزی قیزارتمقده اولان بوکونکی شکل غریبندن قورتارمق یچون لازمکلان بتون تشبثاتك اجراسی هر فرد ایچون اولدیغی کبی بالخاصه شهرامانتی یچون غیر قابل اهمال الك مهم بر وظیفهٔ اصلیه‌در . بوکون حریق محللرینك غیری یرلرده

بو اعماراتی حصوله کتیرمك ـ احوال حاضرهٔ فوق‌العاده دولاییسیله ـ متعسر و بلکه محالدر. فقط یانغین‌یرلری ایچون بو وظیفهٔ معتنا بهانك اهمالی هیچ جائز اوله‌ماز . کاملاً دینه‌جك درجه‌ده اسلام محلاتندن مرکب اولان حریق محللرینی تنظیم ایتمه‌رك اسکیسی کبی قارمه‌قاریشیق ، اعجب‌العجائب برشکلده براقمق ـ قناعت عاجزامه کوره ـ قابل عفو اولماز درجه‌ده عظیم برخطا اولور . یانغین ، شهریمز ایچون نصل برفلاکت ایسه بو فلاکتدن صکره اوندن‌بالاستفاده حریق‌محللرینی تنظیم‌ایتمه‌رك‌اسکی حالنده ـ ولوکه سوقاقلری‌توسیع صورتیله‌ده اولسه ـ براقمق یانغین فلاکتنی تضعیف ایتمش‌اوله‌جقدر . اوحالده بونی یاپمایان شهرامانتنی خلق ، تاریخ ومدنیت نه‌قدر تخطئه ایتسه حقلی‌اولوردی . بناءً علیه اوچ سنه اول مقام عالیلری بو اصلاحاتی ایفایه قرار ویره‌رك جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌دن یکرمی ایکی بیك لیرا تخصیصات طلب ایله ایشه باشلادی ؛ قناعتمجه شهراماتی بو وظیفه‌سنی شمدی‌یه قدر ـ علی‌قدرالامکان ـ برآز تأخرله‌ده اولسه حقیله ایفا ایتدی . مملکتك اك بیوك متفننلرینی دعوت ایده‌رك کندی هیئت‌فنیه‌سیله برابر یانغین یرلرینك یکی آلاجغی شکلی تعیین ایتدیردی . اوهیئتده موزه مدیری خلیل ، نافعه مستشار اسبق مختار معمار کمال‌الدین ، اوقاف هیئت فنیه رئیسی طلعت بك افندیلرله شهراماتی هیئت فنیه مدیری ، معاونی [۱]وعاجزلری داخل‌بولنیورلردی . موزه مدیری خلیل‌بك افندی آثار اسلامیه وتاریخیه‌نك محافظه‌لری ایجاب ایدنلرینك تفریق وتمییزیله برابر قیمت تاریخیه وعنعنات ملیه‌مزه نظراً شهریمزك شکل مستقبلنك تثبیتی ایچون ویرلمسی ایجاب‌ایدن شکلده پك بیوك استفاده‌لر تأمین ایتمشدر . مهندس مختار بك افندی ایسه بالخاصه کذرکاه‌تعیننده مسلکداشلری آراسنده عادتا صاحب دها طانمش یکانه ارباب فنمزدندر . معمار کمال‌الدین وطلعت بك افندیلرده معلوم سامیلری اولدیغی‌اوزره مملکتمزك‌اك یوکسك معمارلری‌اولوب نه‌سته‌تیك وانشاآت نقطهٔ نظرندن سوقاقلرك یکدیکریله اولان ارتباطلری ومیدانلرك صورت تشکلی حقنده‌کی مطالعات مصیبه‌لریله پك بیوك خدمتلر ایفا ایتمشلردر . امانت جلیله‌لری ارکانندن اولوب مذکور هیئتك دیکر اوچ اعضاسی اولان بزلر اوزون مدت امانت جلیله‌لرینك بالخاصه خریطه ایشلرینه عائد معاملاتیله اشتغال ایتدیکمز ایچون تنظیم ایدیلان خریطه‌لرك یکانه رهبریمز اولان ابنیه قانوننه توفیق ایدلمسنی وبونجه تجاربه استناداً اك قابل تطبیق برشکلده اولمسنی تأمینه چالیشه‌رق بو صورتله وجوده کتیریلن

---

[۱] بوصره‌ده هیئت فنیه مدیرینده جودت ومعاونلکده نجیب بکار بولنیوردی .

خریطه‌لرك جداً مملکتك احتیاجاتنی تأمینه کافی ، فن واقتصادك امرایتدیکی بالجمله شرائطی جامع وامانت جلیله‌لرینك شمدی‌یه‌قدر وجوده کتیردیکی بالجمله حریق محللری خریطه‌لرینك جمله‌سنه فائق اولمق اوزره مکمل برصورتده تنظیم ایدلمش اولدقلرینی مع‌الافتخار عرض ایده‌بیلیرم . فی‌الحقیقه آوروپادن ، بیوك شهرلر تنظیم ایتمش بویوك متخصصلر جلب ایدیله‌رك بلکه دها کوزك برشکل ویریله‌بیلیردی . فقط اونلرك تنظیم ایده‌جکی شکلده استانبول استانبول اولماز. بلکه برآوروپا شهری اولوردی . زیرا اونلر نه آبدات‌ملیه‌مزك محافظه‌سنی تأمل ایده‌جکلر ، نه‌ده تنظیم ایتدکلری شهرده برشرق قوقوسی اولاجق ایدی . نته‌کیم‌وقتیله اجنبیلره تنظیم ایتدیرلمش اولان اقسرای حریق محلی بوکا اك بارز برمثالدر . مذکور حریق محلنك تنظیمنده بالجمله معابد وآبدات دینیه وملیه‌مز یوللره تصادف ایتدیریله‌رك عادتا امحا ایدلمك ایستنلدیکی کبی تنظیماتده فن ومنطق‌ده یوقدر. بناءً علی ذلك مملکتمز ؛ انجق کندی یتشدیردیکی ارباب فنی‌واسطه‌سیله تنظیم ایدیله‌بیلیر ویوقاریده عرض‌ایتدیکم هیئت‌ده‌بوصورتله تشکل‌ایتمشدر. حریقزدکانك صبرلرینی‌توکه‌ده‌جك قدر اوزون سورن‌ایکی بچق سنه کبی برزمان و اون بش بیك لیرایه قریب برمبلغ صرفیله مذکور هیئتك تنظیم ایتدیکی خریطه‌لره کوره عرصه تقسیماتنی اکمال ویکی شکلی زمین اوزرینه تطبیق ایده‌رك امانت جلیله‌لرینی بوکون حریقزدکانك انشا آتنه مساعده ایده‌بیله‌جك برحاله کتیرمشدر . ایش بویله محور لایقنده جریان ایدرك اکمالی قوهٔ قریبه‌یه کلمش ایکن سلف عالیلری طرفندن داخلیه‌نظارت‌جلیله‌سنه بر تذکره ایله مراجعت‌ایدیله‌رك قابلیت‌تطبیقیه‌سی کوروله‌مدیکندن‌طولایی‌تنظیم‌ایدلمش‌اولان یانغین یرلری خریطه‌لرینك تعدیلی ایچون بر قومیسیون تشکیلی طلب ایدلمش ایدی . بونك اوزرینه نظارت مشارالیها نامنه مهندسلك وفن ایله علاقه‌سی اولمیان حبسخانه‌لر مدیری افضل‌الدین‌بك افندی‌نك انتخابیله ونافعه‌ایله‌اوقاف نظارت‌جلیله‌لرندن‌ودفترخاقانی امانتندن برر مأمورك‌تعیینی وحریقزده‌لردن ایکی کشینك اشتراکیله خریطه‌لرك تدقیقنه‌مأمور برقومیسیون تشکیل‌ایدلدی . مذکور قومیسیونك‌راپورلرندن رسماً خبردار اولمادیغم‌ایچون‌بوخصوصده‌کی مطالعاتمی عرضدن صرف نظر ایدییورم .

یالکز شونی عرض ایده‌یم‌که امانت جلیله‌لرینك بوقومیسیونك تشکیلی ایچون داخلیه نظارت جلیله‌سنه وقوع بولان مراجعتی هیچ برتدقیق ، تتبع وحسابه استناد ایتمیه‌رك ازبردن یورودلمش بعض اساسسز مطالعات سائقی ایله اولدیغندن ناشی قومیسیونك تدقیقات وفعالیتی نتیجه‌سی بالطبع ثمره‌سز قالمشدر . حریقزده‌لر نامنه بولنان ایکی‌ذات یالکز کندی عرصه‌لرینی دوشونمکدن‌بشقه‌برفکر درمیان‌ایتمه‌مشدر. شیمدی‌ایکی‌قومیسیونك مقایسه‌سنی

عرض ایدیم : خریطه‌لری تنظیم ایدن هیئت ؛ گزیده ومتخصص ارباب فندن مرکب اولدیغی حالده مذکور خریطه‌لرك تعدیلی ایچون تشکیل ایدیلن قومیسیون برنجیسندن دها یوکسك اقتدارده اولمسی ایجاب ایدرکن فنه انتسابی اولمیان ذواتك‌ده اشتراکیله مأمورلردن مرکب ایدی . مأمورلرك ایسه بو ایشده اختصاصی اولمسی اندر تصادفاتدن اوله‌جغی پك طبیعیدر . بناءً علیه صرف متخصصلردن مرکب بر هیئتك وجوده گتیردیکی بر ایشك اختصاصدن عاری بر هیئت واسطه‌سیله تعدیل وتخریب ایتدیرلمسی هیچ برزمان موافق کوروله‌میه‌جکی کبی بالنتیجه مملکت ایچون مضر اوله‌جغی‌ده آشکاردر .

حریق محللرینك تنظیمی حقنده اوچ مختلف فکر موجوددر :

١ — حریق محللرینی اسکیسی کبی عیناً براقمق . ٢ — اسکی سوقاقلری توسیع صورتیله یاپمق . ٣ — تارلا قاعده‌سنه کوره تنظیم ایدیلن خریطه‌یی تطبیق ایتمك .

حریق محللرینی اسکیسی کبی براقمق : بوکا قانوناً امکان اولمادیغی کبی مملکت و خلقك منافعنه‌ده مضر وعصر حاضر مدنیت ایچونده بر شین اولدیغندن بوکا ، دکل شهرك اعماری وظیفهٔ اصلیه‌سیله مکلف اولان شهرامانتی حتی - بر ایکی منفعتپرستاندن ماعدا - عوامدن اولان هیچ برکیمسه دخی راضی اوله‌مار . نته‌کیم بوشایعه خارجده پك بیوك تنقیداتی موجب اولمقده‌در .

اساساً الك زیاده حکمران اولان فکر اسکی یوللرك توسیعی صورتیله یاپیلمسی‌در . بوکاده سبب اوله‌رق یکی خریطه‌لرك حقیقةً گوزل دوشونلمش وپك موافق اولدیغی تصدیق ایدلمکله برابر تطبیقی مصارفات عظیمه‌یی موجب اوله‌جغی ظننندن عبارت بولنمشدر . حالبوکه اسکی سوقاقلر توسیع صورتیله یاپیلیرسه دها آز مصرفله تطبیق ایدیله‌بیله‌جکی ظن ایدلمکده ایسه‌ده بو بر حسابه مستند اولمیوب صرف برظندن عبارت اولدیغی آتیده عرض ایتدیکم ارقام بلیغ صورتده کوسترمکده‌در :

اسکی یوللرك مجموع طولی ٤٦٥٦٦ متره‌در . یکی تنظیم ایدیلن خریطه‌لره نظراً یوللرك مجموع طولی ٣٦٥٧٠ مترو اولدیغنه نظراً یکی یوللر اسکیلره نسبةً تقریباً اون بیك مترو قیصه‌در . اون بیك متره طولنده لغم انشا آتی مترو طولنك وسطی اوله‌رق یکرمی لیرایه یاپیلدیغی قبول ایتسه‌ك بیله لغم انشاآتی اعتباریله ایکی یوز بیك لیرا بورادن فضله‌لی اوله‌جغی کبی تعمیرات متمادیه‌سی اعتباریله‌ده بالطبع فضله مصرفی موجب اوله‌جقدر .

یکی خریطه‌لرده‌کی یوللرك مجموع مساحهٔ سطحیه‌سی ٤٤٧٨٣٥ متره مربعیدر . اسکیلری توسیع صورتیله یاپدیغمز تقدیرده بو یوللرك هیئت عمومیه‌سنه نظراً وسطی عرضی

١٢ مترودن آشاغی دوشمدیکنه نظراً توسیع صورتیله یاپیلدیغی تقدیرده مساحهٔ سطحیه‌سی مجموعی ٤٦٥٦٦×١٢ = ٥٥٨٧٩٢ متره مربعی اوله‌جقکه یکی تنظیم اولنان حاله نظراً ٥٥٨٧٩٢—٤٤٧٨٣٥ = ١١٠٩٥٧ متره مربعی فضله ساحه‌یی حائز اولمش بولنه‌جقدر. یوللره ابنیه قانوننه توفیقاً ٩٥ عدده بالغ اولان چیقمازسوقاقلرك چیقار حاله افراغی ایچون ٣٨٣٨ مترو طول و ٥٦ ٤٠٦ متره‌مربعی ساحه‌سنده یکیدن بالاستملاك آچیله‌جق یول ساحه‌سی‌ده علاوه ایدیله‌جك اولورسه یکی حاله نظراً یوللرك مجموع طولی ١٣٨٣٤ مترو وساحه‌سی یکونی‌ده ١٣ ١٥٧ متره مربعی فضله اولمش اوله‌جقدر .

استملاکاته کلنجه : یکی تنظیم اولنان خریطه‌ده ضایعات نظامیه یوزده یکرمی اوچدر. بومقدار مجانی‌اولان یوزده یکرمی بشی‌کچمه‌دیکی ایچون عرصه‌توزیعاتی یکی‌تشکل ایدن آطه‌لر داخلنده تمامیله اجرا ایدلدیکی تقدیرده برسانتیمتره بیله استملاك ایجاب ایتمز. معهذا بعض عرصه‌لرك یکی شکله نظراً توزیعی قابل اولمادیغی تقدیرده استملاکی ضروری اولورسه‌ده بوکبی استملاکاته مقابل‌ده امانت مالی محللر حاصل اولورکه ویریله‌جك استملاك بدلاتنه اشبو امانت مالی محللرك قیمتلری تقابل ایده‌بیله‌جکی کبی دها فضله اولماسی احتمالی‌ده واردر . حالبوکه توسیع طریق صورتیله اولورسه سوقاقلرك توسیعندن طولایی انشا آته مساعد اولمیه‌جق درجه‌ده بیچمسز واوفاق قاله‌جق عرصه‌لری امانت جلیله‌لری استملاکه مجبور قاله‌جغی کبی ابنیه قانونی موجبنجه چیقماز سوقاقلری‌ده یا آچه‌جق ویاخود بسبتون قپایه‌جقدرکه آچمق ایچون تقریباً ٣٥٩٠ متره طول اوزرینه تصادف ایده‌جك بر طاقم عرصه‌لری استملاکه مجبور اولدیغی کبی قپادیغی تقدیرده مدخل وجبهه‌لری مذکور چیقماز سوقاق داخلنده اولان عرصه‌لری‌ده کاملاً استملاك ایتمکه مجبور اوله‌جق وبوقدر استملاکاتك‌مقابلی اولمیه‌جقدر . اك مهم مسئله‌لردن بری‌ده لغم ویوللرك انشا آتیدر . رسوم بلدیه قانوننك یکرمی اوچ ویکرمی دردنجی ماده‌لرینه نظراً یکیدن یاپیله‌جق یول ولغملره عائد انشا آت مصرفنك نصفی اوسوقاقده‌کی اصحاب‌املاکدن آلنه‌جغی کبی اوکارنده‌کی یایا قالدیرملرینك‌ده بربچق مترو عرضنده‌کی قسمنی‌ده املاك صاحبلری یاپدیرمغه مجبوردر . تعمیرات متمادیه‌سی بالطبع امانته عائددر.

بناءً علیه توسیع طریقی صورتیله معامله یاپلدیغی تقدیرده ینه یکیدن یاپمق مجبوریتنده اولدیغمز یول ولغملرك انشا آتی تعمیرات قسمنه داخل اوله‌جغندن بالجمله مصارفنی امانت جلیله‌لری تسویه مجبوریتنده قاله‌جقدرکه ایشته او زمان مصرف تحملفرسا بر راده‌یی بوله‌جقدر .

اهمیته شایان مسئله‌لردن بریسی‌ده منلا کورانیـده پیری محمد پاشا تکیه‌سی عرصه‌سی ایچون محکمهٔ اوقافدن امانت جلیله‌لری علیهنه آلنان اعلام اوزرینه مذکور تکیه‌عرصه‌سیله کذا عینی محلده اوقاف نظارت جلیله‌سنه عائد دیکر برمکتب عرصه‌سنك یکی استقامتلره نظراً علی‌الاصول تقسیمات جدیده‌سی بالاجرا انجمن امانتك‌ده تصدیقنه اقتران ایتدیریله‌رك کسب‌قانونیت ایتدیرلمش‌وچاپلری‌ده توزیع‌اولنمق‌صورتیله ادارهٔ مصلحت ایدلمش‌بولنمسیدر. شمدی بو چاپلرك حکمنی ابطال ایتمك قانوناً قابل‌دکلدر ظننده‌یم . ینه فاتح حریق محلنده ۲۹٥۱ خریطه نومرولو عرصه‌نك یکی وضعیته نظراً چاپنك اعطاسنه واطرافنده حاصل اولان امانت مالی محلك بدلی آلنه‌رق صاتلسنه انجمن امانتك ۲۹ اغستوس ۱۳۳۷ تاریخلی اجتماعنده قرار ویرلمش ایدی‌که بونلر انجمن امانتك یانغین تقسیمات جدیده‌سی حقنده ۱ کانون اول ۳۳۷ تاریخ و ٤٦٦٥ نومرولو قراریله بر تضاد تشکیل ایتمکده‌در . اساساً بوصوك قرارده نه‌یاپلق ایستنلدیکی آکلاشیلمامقده‌در . هم توسیع طریق وهم‌ده تارلا قاعده‌سی تطبیق اولنه‌جنی کبی بر معنا استخراج ایدلمکده ایسـه‌ده بو شکلك تطبیقنه نه امکان قانونی ونه‌ده امکان مادی واردر . اسکی حالنك محافظه‌سنی ایجاب ایتدیرن اسبابدن بری اولمق اوزره صو وغاز بوریلرینك موجودیتی‌ده ایلری سوریلیور. حالبوکه فاتح‌حریقی محلنك قسم اعظمنده غاز بوریسی اساساً یوقدر . صو بوریلرینه کلنجه : ترقوس شرکتنه برمأمور مخصوص کوندره‌رك بوتون بوریلری خریطه اوزرینه اشارت ایتدیردم . تدقیقمدن مستبان بیوریله‌جغی اوزره مجرالرك تبدیلی ایجاب ایدن قسملر هیـچ برزمان یکی تنظیم ایدیلان خریطه‌لرك تطبیقنه مانع اولاجق شکلده دکلدر .

شهریمزك بوکونکی حال عمرانی شهرامانتنك پاره صرف ایده‌رك ایتدیکی فداکارلقلرله اولمیوب ۱۲۷۰ تاریخندن بری وقوعبولان اوچ یوزی متجاوزیانغین محلنك تارلاقاعده‌سنه توفیقاً تنظیمندن حاصل اولدیغی کتبخانه‌ده‌موجودخریطه‌لرك‌تدقیقندن اکلاشلمقده‌در. مثلاخواجه پاشا حریقندن مقدم یدی سکنز ارشون عرضنده اولان دیوان یولی جاده‌سی یکرمی بش آرشـونه ابلاغ ایدیله‌رك بوکونکی وسعتی حاصل اولمشدر . حالبوکه بوکونکی وسعتنك‌ده احتیاجه ناکافی اولدیغی پك آشکاردر . شهریمزك اعماریچون یتمش سنه‌دنبری اوچ‌یوزی متجاوز یانغین خریطه‌سی ابنیه قانوننك امر ایتدیکی شکلده تارلا قاعده‌سنه توفیقاً تنظیم ایدلمش اولدیغی حالده اك صوك اولان واك مترقی زمانمزه تصادف ایتمش اولمسی ایجاب‌ابدن بویله بیوك برساحه‌ده اسکی غریب معوج سوقاقلری ابقا ایتمك هیـچ برعقل سلیمك قبول ایتمیه‌جکی برحقیقتدر . تفصیلاً عرض وایضاح ایدلدیکی وجهله بوکبی واهی وهیـچ بر

حسابه استناد ایتمین اعتراضات وتنقیدات اولمسه ایدی ایلك بهارده چاپلر توزیع ایدلمش وخلقك انشا آتنه مساعده ایدیله‌رك بوصورتله مهما امکان مسکن بحرانینك ازاله‌سنه چالیشلمش وحکومت‌ده ویرکولرینی استیفایه باشلامش اوله‌جق ایدی .

خلاصه : بوکون خلقه ، حکومته ومملکته یاپیله‌جق یکانه نافع ایش تنظیم ایدلمش اولان خریطه‌لرك عیناً تطبیقی اولدیغی تظاهر ایتمش اولمغله مسئله‌نك حلی ایله کوندن کونه اشتداد ایتمکده اولان خلقك شکایاتنه نهایت ویرلمسی اسبابنك استکمالی استرحام اولنور .

ضیابکك نقطهٔ نظرینه هر نه‌دنسه انجمن امانت حتی مرکز هیئت فنیه‌سی اشتراك ایتمدیکی ایچون شهر امینی جلال بك افندی‌ده بو صوکره‌کیلرك نقطهٔ نظرینی مدافعه ایتمکده ایدی . مشارالیه جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌ده قرائت ایتدکلری نطقلرنده « سوقاقلری براز کنیشلته‌رك اسکی حالی ابقا » طرفداری اولدیغنی بیان ایتمکده ایدیلر وباب‌عالی‌یه‌ده بوطرزده حل مسئله ایدلمسنی تکلیف ایلدیلر . مسئله مجلس خاص وکلایه سوق ایدلدی . ایچلرنده هیچ برفن آدمی اولمیان هیئت وکلا آیلرجه بو مسئله‌یی حل وانتاج ایده‌مدی .

اولجه‌ده عرض ایتدیکم کبی ضیابکك مدافعه ایتدیکی اساسلر ، فنه ، قانونه ، تاریخه تجربه‌یه وحتی تعامله مستند اولدیغی ایچون ایرکچ بو نقطهٔ نظره کلینه‌جکنه شبهه یوقدر . فقط آره‌ده متضرر اولان اهالی‌درکه درت سنه‌در عرصه‌سنه صاحب اوله‌ماه‌شدر . حکومتك وبلدیه‌نك ضررلری ایسه اهالینك دوچار اولدیغی ضرردن آز دکلدر .

حریقلر اصحاب املاك ایچون نه درجه بادیٔ فلاکت اولورسه اولسون سوقاقلرك توسیعنه وشهرك اعمارینه وسیله اولدقلری جای مناقشه دکلدر . آنجق عصرلردن بری دفعاتله تکرر ایتمش ویوز بیکلرجه خانمان سوندیرمش اولان بو فلاکتدن درس عبرت آلنمامش وحقیله استفاده اولنه‌ماه‌شدر . بونك‌ده سببی اهالی حقنده ظلمدن اشنع اولان زائد برشفقت ومرحمتدر . برفقیره عدم قدرتندن طولایی اخشاب انشاآتنه مساعده ایتمك برمدت صوکره ایکنجی بر یانغینه وسیله احضار ایتمك وبو وسیله ایله یوزلرجه وبیکلرجه املاکك مبدل رماد اولاسنه سببیت ویرمکدرکه استانبول اهالیسی بونك آجیسنی درت ، بش عصر ظرفنده‌درت ، بش یوز دفعه چکمشدر . مجلهٔ امور بلدیه‌نك بشنجی جلدنده بوخصوص حقنده صادر اولان ارادهٔ سنیه‌لر تدقیق اولنورسه تظاهر ایدرکه صوك زمانلرده بیله همان هریانغین عقبنده ظاهرده برطاقم ارباب رحم وشفقت ، حقیقتده قونداقجیلر اوك آیاق

اوله‌رق فقرای اهالینك کارکیر انشاآته قدرتیاب اوله‌مدقلرندن بحثله اخشاب انشاآته ارادهٔ سنیه استحصال ایدلمشدر . حتی بعدالمشروطیه ظهوره کلن چرچر حریق محلنده اخشاب انشاآت یاپلق ایچونده عین طریقدن کیدلمشدر .

بوسقیم ومضر اصول وتعامله ابنیه قانوننك شومنحوس سکسانجی ماده‌سنه استناد ایدلمکده‌در :

« یتمش طقوزنجی ماده موجبنجه کارکیر اولمسی مشروط اولان یرلردن بعض قیمتسز وکنار محللرك صورت منتظمه‌ده سوقاقلری آچلمش وخط استقامتلری تعیین اولنمش اولسه بیله اصحابنك فقر وضرورتی جهتیله کارکیر انشاآته متحمل اولمدیغی شهرامانتنجه وشورای دولتجه عندالتحقیق تبین ایلدیکی حالده او مثللو محللرده‌کی بنالرك بالاستیذان شرفصادر اوله‌جق ارادهٔ سنیه احکامنه توفیقاً بالاستثنا مشروطاً اخشاب یاپلسی جائز اوله‌جقدر . »

ایشته الك اول فسخ ایدیله‌جك مادهٔ قانونیه بودر. جلال بك افندی اخشاب انشاآتك منعی ایچون برقانون لایحه‌سی ترتیب وحکومته تکلیف ایتمشدی. برمعتاد دوائردن دوائره کیتمش فقط حالا شورای دولتده اویومقده بولنمشدر .

یانغین یرلرنده کارکیر انشاآت، لزوم درکار اولمقله برابر مجرا وقالدیرملرینك الك صوك شرائط فنیه‌یه توفیقاً انشاسی‌ده اقتضا ایدر. بوکا یالکز چرچر حریق محلنده موفق اولنه‌بیلمشدر. دیکر حریق محللرینك مجرا وقالدیرمنی بو وارداتله امانت یوز سنه‌یه قدر ایفایه موفق اوله‌ماز . بناءً علیه بوخصوص ایچون مهم منابع واردات بولمق اقتضا ایدر .

اوچنجی قسم

ممالك عثمانيه تشكيلات بلديه‌سی

اون برنجی باب

شهر اماتی و دوائر بلدیه تشکیلاتی

بوجلدك ترتیب وتحریرنده اتخاذ اولنان اصول اقتضاسنجه اولا قدم اعتباریله ممالك غربیه ، ثانیاً ممالك اسلامیه تشکیلات بلدیه‌سندن بحث اولنمش ایدی . عثمانلی تشکیلات بلدیه‌سی هم غرب هم شرق تشکیلاتندن اقتباس ایدلمش وبونکله برابر ۱۲۷۱ دن صوکره بوس بوتون غرب تشکیلاتی ـ فقط ناقص برصورتده ـ قبول ایتمش اولدیغی ایچون بو قسمده عثمانلی تسکیلات بلدیه‌سنك الك‌صوك صفحه‌لری تدقیق ایدیله‌جکدر .

برنجی فصل

شهر اماتی « عتیق »

استانبولك پای تخت اتخاذ ایدلدیکی ۸۵۷ تاریخندن ۱۲۴۷ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر قیود وکتب قدیمه‌ده رجال ومأمورین دولت میاننده (شهر امینی) اسمنه‌ده تصادف اولنمقده ایسه‌ده قبل‌الفتح بروسه و ادرنه‌ده (شهرامینی) نامیله برمامور استخدام اولندیغنه دائر برقید ومعلوماته دسترس اولنه‌مامشدر. بناءً علیه شهرامیننك عنوانیله وظیفه‌سنك بیزانسلیلردن اقتباس اولندیغی ظن ایدلمکده‌در . چونکه شهرامینلرینه تودیع اولنان تعمیرات وانشاآت وظیفه‌سنك استانبولك فتحندن اول (سوباشی) طرفندن ایفا ایدلمکده اولدیغنه تاج‌التواریخك شوفقره‌سی دلالت ایتمکده‌در :

« فاتح استانبولی تسخیر وسور وباروسنی تعمیر ایتدکده سلیمان‌بك نام قولنی استانبول سوباشیسی تعیین ایله تعمیر (اعمار معناسنه اوله‌جق) شهری اکا تفویض ایلدی . » [۱]

---

[۱] تاج التواریخ . جلد ـ ۲ . صحیفه ـ ۲۴۷

بناءً علیه حکومت عثمانیه استانبولده تقرر وتأسس ایتدکدن صوکره بیزانس تشکیلات ادارەسندن بعض اصوللر اخذ واقتباس ایتدیکی کبی شهر امینی عنوانی ووظیفەسنیده آلمشدر.

بیزانسلیلر زماننده شهر امینلرینک مبانیٔ امیریه تعمیراتنه مأمور اولدقلری سورلرك اوزرندەکی کتابەلردن آکلاشلمقدەدر. مثلا ١٤٣٨ سنەسی کانون ثانیسنك یکرمی یدیسنده وقوعبولان بر زلزلەده استانبول سورلری ییقلمشدی. اوزمان شهر امینی بولنان کیروس قسطنطینك سعی واقدامیله سورلر آلتمش کونده مکملاً تجدید وانشا ایدلمش وصورت انشایی مبین اولمق اوزره خایجه ناظر اولوب اکسیلوکەرقوس دنیلن پارمق قپونك بالاسنه بر لوحه وضع اولنمشدی.

بولوحەده: «ایمپراطور تئودوسیوس ایله شهر امینی قسطنطین بوسورلری آلتمش کونده یاپدیلر» عبارەسی محرر اولدیغی کبی مرمره دکزی جهتنده صوك قپو اولان بریکیون قپوسی اوزرندەده شو «قوی الشکیمه بر ایمپراطور زماننده شهر امینی قسطنطین بو سورلری آلتمش کونده انشا ایتدی» دینلمکدەدر [١]

شهرامینلرینك اساس وظیفەسنك بریده سرایده وشهرك دیکر محللرنده حکومته عائد نشاآت وتعمیراتك مالزمه وسائرەسنی بالتدارك اثمانی وچالیشانلرك استحقاقنی تسویه ایله حسابلرینی طوتمقدن عبارت ایدی. شوحالده شیمدیکی شهرامینی تعبیریله اوزمانکی شهرامینی تعبیری آرەسنده لفظ مشابهتندن بشقه برمناسبت یوقدر.

فاتحك قانوننامەسنده شهرامینلرینك رتبه ومعاشیله القابی حقنده ایضاحات ویریلیورسەده وظیفەسی کوسترلەمکدەدر. قانوننامەده دنیلیورکه:

« مراتبده دفتر امینی؛ آنوك آلتنه شهر امینی، آنوك آلتنه رئیس الکتاب طورورلر. وشهر امینی یوز یکرمی آقچه علوفەیه متصرف اولور...... ودفتر امینی شهر امینی بلوك آغالرینه تصدر ایده. اما دفترامینی پایەده دفترداره قریبدر. شهرامیننه رئیس الکتابەده تصدر ایده.»

قانوننامەنك شوفقرەلرینه نظراً بدایت احداثنده شهرامینلکی دفترامینندن یعنی دفترخاقانی ناظرندن کوچوك فقط دیوان همایون کاتبلرینك رئیسی و اوزمانك خارجیه ناظری اولان رئیس الکتابدن بویوك بر عنوان ومأموریتدر.

قانوننامەده خاندان سلطنت ایله بالعموم مأمورینه القابلر تخصیص اولندیغی کبی شهرامینی حقنده شو القاب ایله خطاب ایدلمسی تصریح ایدلمشدر:

[١] استانبول وبوغاز ایچی. محمد ضیا بك. صحیفه – ٢٧٢

« شهرامیننه و رئیس الکتابه بویله یازیله : افتخارالاعالی والاعاظم ، مختار الاهالی والاکارم المختص بمزید عنایت الملك الدائم . »

قانوننامهٔ محمدی‌نك بوفقره‌لرندن ماعدا شهر امینلرینك وظائفنه وصورت نصب ترقیلرینه دائر معلوماته دسترس اوله‌مامشدر . انجق ایوانسرایلی حافظ حسین افندینك حدیقةالجوامعنده شویله برقیده تصادف ایدلمشدر :

« وقتمز رجالندن اولوب بومحلده دنیایه کلنلردن حافظ الحاج مصطفی بن احمد چلبی که اوائل حالنده دارالضرب سلطانی دائره‌سی کاتبلری زمره‌سنه داخل ویولیله صاحب عیار اولمشدی . مولدی اولان بومحله‌نك [۱] مسجدی ایچون خدمت اخرویه ایتمك مراد ایدوب بر وقف تدارك ومسجدمزبورك محرابی ایچون ایکی‌عدد کبیر شمع‌عسل‌وقندیللرینه روغن زیت وخدمت ایچون قیمه یومیه تعیینیله بونلری اداره ایده‌جك مسقفات وقف ایلیوب وبومسجدشریفك‌هم‌جواری‌اولان‌ابوشیبةالخدری‌رضی‌اه تعالی‌عنه‌الباری حضرتلرینی زیارت مراد ایدنلرك صعوبت چکمه‌لری ایچون اسکی‌طریقدن بشقه موماالیه حافظ‌افندی قربنده اولان قلعه قپوسی اتصالنده برطریق اسهل تدارك بویوروب رمضان شریفك دردنجی بازار ایرتسی کونی مباشرت و وسیلهٔ دعای خیر اولمغه مسارعت وآز وقتده اتمام خدمت ایلدی . . . . طریق مزبوری کشاد ایدن موما الیه مصطفی افندی منصب مزبورده سنه‌سنی تکمیل ایدوب قانون عثمانی اوزره شهر امانتنه نقل اولندی . بعده سلطان زمان عبدالحمید خان ایده الله الملك المنان بنا کرده‌لری اولان عمارت عامره‌لری [۲] وبکلربکیده انشا بیوردقلری جامع شریف وسائر خیر لطیفلرنده بنا امینی اولوب انلرك تمامنده مدرسهٔ جلیله وتربهٔ بهشت آسایه دخی شروع واتمامه قریب اولدقده تام‌الاخلاص ۱۱۹٤ تاریخی جمادی‌الاخره‌سنك غره‌سی کونی مدرسهٔ مزبورده اثنای اتمامده برزلزلهٔ شدیده وقوعبولمقله فوق‌الغایه دوچار رعب وهراس‌اوله‌رق خانه‌لرینه عودت وایرتسی‌کونی دار بقایه رحلت ایلیوب اکری قپو خارجنده واقع بویوك طوقماق تپه دینمکله معروف محلده والدینی جوارنده دفن اولندی . »

---

[۱] آیوانسرایده طوقلی ابراهیم دده محله‌سی .

[۲] الیوم یرینه دردنجی وقف خان بنا ایدیلان حمیدیه عمارتیدر . بوعمارت حقنده محمد ضیا بکك استانبول و بوغاز ایچی اثرنده ایضاحات ویرلمکله برابر قبل‌الهدم آلنمش فوطوغرافیلری ده موجوددر . مصطفی افندینك بوبنالری یاپدیردیغی زمان علی‌الداده بربنا امینی اولدیغی حسین افندینك طرز افاده‌سندن اکلاشیلیور ایسه‌ده اساسا شهرامینلرینك وظائف اصلیه‌لری بوکبی انشاآته نظارت ایتمك ولوازم انشائیه‌یی تدارك ایلمکدن عبارت ایدی .

بو عبارەدەکی « قانوننامهٔ عثمانی اوزره شهر امانتنه نقل اولندی » فقرەسنده موضوع بحث ایدیلن قانوننامهٔ عثمانی‌یه کسب اطلاع ایدیله‌مامشدر .

شهر امینی یالکز پایتختده دکل ولایاتده مهم شهر مرکزلرندەده واردی . مثلا اولیا چلبی بودا پشته‌نك آمر وحاکملرینی صایدیغی صرەده اوراده برده شهر امینی بولندیغنی ذکر ایتدیکی کبی بغداد ایچون دخی : « قرق برنجی حاکم شهر امینی‌درکه عسکری یوقدر. آما شهرك جملهٔ اموری بوندن صوریلور . » دیمکدەدر . [۱] ینه عینی ذات بوسنه شهرندن بحث ایدرکن « شهر امینی ایله شهر کتخداسنك جمله اصناف و تجاره و اعیان و اشرافه سوزی کچر » [۲] دیمه‌سنه باقیلیر و بغداد حاکملری میاننده « قرقنجی ضابط معمار باشیدرکه بش یوز آدم ایله قلعه عمارتنده‌در. » [۳] طرزنده‌کی ایضاحاتی نظر دقته آلینیرسه طشرەدەکی شهر امینلرینك اعمارات وانشاآت ایله مشغول وموظف اولمیوب وظیفه‌لری ایلریده فصل مخصوصنده ایضاح ایدیله‌جك اولان شهر کتخداسندن عبارت اولدیغی آکلاشیلیر. مصر قاهرەدەکی (شیخ البلد) لقده بونلره مقابل برمأموریت اولدیغی ظن ایدلمکده‌در.

اولیا چلبی اثرینك دیکر بر یرنده شهر امینی ایچون دییورکه : « محصولدار امانتدر. هرشی بو شهر امینلرینك الیله اولور . میری مرماتی وبنالری بونك الیله تعمیر اولنور . سنوی ایکی اوچبیك کیسه محاسبه‌سی کوریلور . اوچ یوز نفر توابعی واردر . » [٤]

شهرامینلکی وظیفه‌سیله معمار باشیلق وظیفه‌سنك تعارض ایلدیکی ظن ایدیله‌بیلیرسه‌ده ینه آره‌لرنده فرق اولدیغی آشکاردر . شهرامینلکنك هرحالده معمارباشیلقدن اول احداث ایدلمش اولدیغی ومعمار باشیلق فنی وعلمی برمأموریت و وظیفه اولمق اعتباریله حکومتجه یاپیله‌جق انشاآت وتعمیراتك پلانی احضار وتفرعات فنیه‌سنی اکمال معمار باشی ایله معیتنده‌کی معمارلره عائد اولوب شهر امیننك‌ده مالزمه تدارکی، حساباتك طوتلمسی وعمله‌یه نظارت کبی ایشلرله مشغول بولندیغی درکاردر.

شهرامیننك بنا وصو ایشلرینه نه صورتله ونه درجه‌لرده مداخله ایتدیکنی اثبات ایچون بورایه متعدد وثیقه‌لر درجیله اثبات مدعایه حاجت کورلمه‌مشدر . طقوزنجی بابك فصول متعددەسنه درج ایدلمش اولان وثائقك مطالعه‌سی بو بابده بر فکر ویره‌بیلیر. بورایه یالکز بر وثیقه‌نك درجیله اکتفا اولنه‌جقدر.

---

[۱] و (۳) اولیا چلبی سیاحتنامه‌سی . جلد ـ ٤ ـ صحیفه ـ ٤١٣

[۲] « « ٥ ، « ـ ٤٢٩

[٤] « « ١ ـ ، « ـ ٥٦٩

برده مذکور بابك برنجی فصلنده مندرج ۲۳۳ تاریخلی وثیقه دقتله مطالعه ایدیله جك اولورسه کوریله جکدرکه صوك زمانلرده معمار باشیلره عائد وظیفه بیله شهرامینلرینه انتقال ایتمش وانشا آتك کارکیر اولوب اولمامسی، منع حریق ایچون نه کبی تدابیر اتخاذی لازم کله جکی حقنده حکومتجه شهرامیننك فکری صوریله رق و آلنان جوابه بنای مطالعه ایدیله رك ابنیه نك ارتفاعی، انشا آتك نوعی وسائره حقنده قانون وضع ایدلمشدر. شهرامیننك ابنیه نزاعی طولاییسیله کشف ایچون اعزام ایدیله جك هیئت میاننده بر مأمور ترفیق ایتدیکنی بناءً علیه بو ایشده ده قاریشدیغنی وثائق قدیمه کوسترمکده در.

پادشاهلر استانبولك غیری بر محله کیتدکلری زمن اساساً سرای مأموری اولان شهر امینلری ده برابر کیدرلردی. مثلا ۱۰۸۵ سنه سنده ادرنه ده اجرا قلنه جق اولان سورختان طولاییسیله یاپیله جق ترتیبات وانشا آته شهرامیننك نه صورتله مداخله ایتمش اولدیغنی ناطق اولان شوفقره شایان دقتدر.

« صیریق میدانی تعبیر اولنان میدان واسع، سورختان جمعیتنه مناسب فهم اولنوب جمعیت سوریه محل مزبورده جلوه کر اولمق قرار داده اولمغله ایچون حرم همایونده میدانه ناظر اولان آلای قصرندن سیر ایتملری لازم کلوب لکن تنك حوصله اولمغله شهراماتی خدمتنده اولان طورمش محمد افندی یه کمال وسعت برله بناسی فرمان اولدیغندن... » [۱]

شو وثیقه ده شهرامیننك صو ایشلرینه نه صورتله مداخله ایتدیکنی کوسترمکده در:

شهر امیننه حکم که:

ادرنه قپوسی قربنده کی کمرك خانه چارشوسنده حالیا کتوریلن چشمه نك مرماتی وسایر خرج لازمی سایر خاصهٔ همایونم طرفندن کتوریلن چشمه لر کبی خاصه خرجدن ویریلوب وذکر اولنان چشمه کوروب کوزلمك (ایچون) تعیین اولنان بر آقچه دخی صو یولجی باشی اولانلره ویریلوب اول کوزتمه سن امر ایدوب بیوردمکه امرم اوزره ذکر اولنان چشمه نك واقع اولان خرج لازمن سایر چشمه لره ویریلو کلدوکی کبی خاصه خرجدن ویروب حالیا ومن بعد هرکیم صو یولجی باشی اولورسه ذکر اولنان چشمهٔ کوروب کوزلمك ایچون تعیین اولنان اول بر آقچه آکا مشروط اولوب دفترکه اول وجهله قید ایلیه سن.

[سکبان قره علی بکه ویرلدی] ۲۶ رمضان ۹۷۳ [۲]

---

[۱] سورنامهٔ عبدی. ملت کتبخانه سی. صحیفه ـ ٤.
[۲] اونجی عصر هجریده استانبول حیاتی. احمد رفیق. صحیفه ۲۵

استانبولده فرانسه‌نك قرق اوچنجی سفیری اولان قونت آندره اوسـینك ١٨٢٦ ده پارسده طبع ایدلمش اولان استانبوله دائر اثرنده شهرامینی ایچون Préfet de ville تعبیری قوللانلدقدن صکره inspecteur du palais du grand seigeur صورتنده تفسیر وبراز آشاغیده دخی inspecteur des et des murs de capital édifices publics کلمه‌لری ایراد ایدلمکده‌در .

تاریخ عطایه نظراً شهرامینی ایله معمار آغایه ومعیتلرینه تعمیرات آنباری طاقمی دنیلوب بونلر یالی کوشکی ایله سپدجیلر قصرنده اوطورمقده ایدیلر .

بوراده شهرامینی ایله برلکده بولنانلر شونلردر :

شهرامینی ، معمار آغا ، صو ناظری ، استانبول آغاسی ، کرچجی باشی ، آنبار مدیری ، آنبار برنجی کاتبی ، سرمعمار ، معمار ثانی ، تعمیرات مدیری .

حال بوکه تاریخ عطانك بیانیله آشاغی‌یه عیناً نقل ایدلمش اولان ١٢٤٧ تاریخلی تبلیغ رسمینك وقونت آندره اوسینك شو Aprés l'eglise de sainte-iréne: vient l'hotel des monnaies composé d batimens spécieux, mais qui n'ont rien remarquable; et à coté des batimens de la monnaies sont ceux habités par le Chehir-emini et le Tasny ؟ effendi (secrétaire du chef des eunuques noirs). 1 بیاناتی شهرامینلرینك شیمدیکی عسکری موزه‌سی وضربخانه بناسی یاپلدقدن صکره موزهٔ همایونه اینه‌جك طریقك صاغ طرفنده الیوم عرصه حالنده بولنان محلده بولندیغنی وحرم آغالری کاتبنك‌ده بوراده اوطوردیغنی کوسترمکده‌در . سپدجیلر قصری ضربخانه قربنده ایدیسه اختلافی موجب برنقطه قالماز .

شهر امینلرینك انشا آت وتعمیراتدن وملازمه تدارکیله حساباتك قیدندن ماعدا بر وظیفه‌سی‌ده سرای همایونك کتخدالغی ودها طوغریسی مصرف ناظرلغی کبی بر خدمتدر . طرخونجی احمد پاشا طرفندن ١٠٦٤ تاریخنده تنظیم وسلطان ابراهیمه تقدیم ایدیلن موازنه دفترنده‌که تاریخمزده طرخونجی احمد پاشالایحه‌سی نامیله مشهوردر- کوریلن شو: « وشهر امینی قوللری یدندن اکر مواجبات واکر سرای عتیق وسرای ابراهیم پاشا وسرای غلطه ایچون لحم وسائر مهمات ایچون سنهٔ کامله‌ده یدی یوز یکرمی درت بچق کیسه آقچه صرف اولنور » فقره‌سی بوکا دلالت ایدر .

مورخ نعیمانك شوافاده‌سی‌ده شایان دقتدر: « سلطان ابراهیم زماننده شهرامینی معیشتلرینی تامین ایده‌مدیکی ایچون غلطه سراینده هرکون (الله ! الله) سسلری کلیر ، فقراسی قوری اتمك ایله کچنیردی . » شو وثیقه ایسه دها زیاده تفصیلاتی احتوا ایتمکده‌در .

[١] صحیفه ١٦

استانبول قاضیسنه حکم که :

سدهٔ سعادته مکتوب کوندروب غلطه و ابراهیم پاشا سراینك خدامی ایچون آلنان اسبابك خرج ومصرفلرین اهل خبره‌لری مشاوره‌لریله تخمین ایلیوب عرض ایلمش سن . مقدما ذکر اولنان سرایلره آلنان اسبابك خرج ومصارفی بش ربع قفتان یتمش یدی آقچه‌یه و درت ربع قفتان یتمش اوچ آقچه‌یه واوچ ربع قفتان آلتمش آقچه‌یه وایکی ربع قفتان اللی سکز آقچه‌یه وبر ربع قفتان اللی بش آقچه‌یه و آرشون بوی قفتان قرق اوچ آقچه‌یه ، کوکلك وزیر جامه قوشاغیله قرق آقچه‌یه و آلاجه قوشاق سکز آقچه‌یه وکلیم سکسان بش آقچه‌یه وبلدی یورغان سکسان آقچه‌یه وآغر یوز کبه‌سی سکسان بش آقچه‌یه وبلدی یصدق اون اوچ آقچه‌یه وقره پوره فوته یکرمی درت آقچه‌یه وزرلو فوته درت آقچه‌یه اولوب دیکدیریله کلدوکی شهر امینی دفترنده مقید بولنمغین عادت قدیمه ایله عمل اولنمق امر ایدوب بیوردم که وصول بولدقده بو بابده عادت قدیمه هر نه وجهله جاری اولیکلمش ، اولیکلن عادت قدیمه موجبنجه عمل ایلیوب خلافنه جواز کوسترمیه سن [باخط همایون شهر امینی نه ویرلمشدر] . [١]

٢١ ذا ٩٩٣

یکیچریلکك الغاسندن صوکره دولتجه بر چوق اصلاحات وتجدداته توسل اولندیغی صره‌ده بنا ایشلرینه هم شهر امینلرینك هم ده معمار باشیلرك قاریشمقده اولمسنده‌کی سقامت نظر دقتی جلب ایتدیکی کبی شهر امیننك فضله اوله‌رق سرای مصارفات ومعاشاتنه‌ده قاریشمسنك دیکر وظیفه‌سیله مناسبتی اوله‌میه‌جغی دوشونیله‌رك لغوی تنسیب ایدلمشدر . لغوی متضمن اولان مجلس وکلا مضبطه‌سنده دینلیورکه : شهر اماتی منصبنك الحالة هذه مستقل ماموره محتاج اوله‌جق مرتبه خدمتی اولمیه‌رق متصرفلری دخی فن معماری‌یه واقف اولمملری جهتیله بوتون امور ابنیه معمار باشی بولنانلرك معرفتیله کورلمکده اولمسنه نظراً بوایکی مأموریت برلشدیریله‌رك الحالة هذه معمار باشی بولنان عبدالحلیم افندی قوللرینك فن معماری وهندسه‌ده مهارتی اولمغی حسبیله آنك عهده‌سنه مجدداً توجیهی » .

ینه بو مضبطه‌ده شهر امیننك معاش ومخصصاتی ایچوده : « شهر اماتنك معیناتی مطبخ عامره‌لرندن مرتب براز تعیینات ایله یومیه یوز آقچه وظیفهٔ خرج خاصه‌دن بهر اوچ ماهده بیك یوز غروشدن » عبارت اولدیغی ذکر ایدلمکده‌در .

والحاصل ۸٥٧ تاریخندن ١٢٤٧ سنه‌سنه قدر دوام ایدن شهر امینلکی تاریخمدکورده لغو ایدلمشدر . کیفیت لغودن باحث اولان تذکرهٔ معروضه ایله خط همایونك صورتی

---

[١] اونجی عصر هجریده استانبول حیاتی ـ احمد رفیق ، صحیفه — ١٠٥

٩٨٠ نجی صحیفه‌ده مقید اولمغله برابر تقویم وقایعده‌کی تبلیغ رسمی شهر امینلکنك صوك زمانلرنده‌کی وظیفه‌سنی‌ده کوسترمك اعتباریله شایان دقت اولدیغندن بروجه‌زیر درج ایدلمشدر :

« از قدیم امنا مناصبنك رتبه‌لوسی اولان شهراماتتی متصرفنك خدمتی ابنیهٔ داخلیه وخارجیه واندرون همایون وابنیهٔ سائرهٔ میریه‌نك تعمیر وتجدیدینه نظارت وخدمهٔ سرای همایونك اوچ آیده برکره وظیفه‌لرینی کمرکدن اداره اولنور بعض اوجاقلقدن مرتب مبالغدن اعطا ایتمکدن عبارت اولوب لکن امانت مذکوره‌نك متصرفی خیراه افندی‌نك خسته‌لکی مناسبتیله سرای تعمیراتی ورظائف اعطاسی بالوکاله اداره ایدلمکده اولدقدن بشقه دور مستحسن‌الطور پادشاهیده هر امورك جهت وحدتی یعنی طاغنق مصالح برلشدیریلوب اصولیله مرکز اعتدالده کورلمسی مطلوب اولدیغنه بناءً شهرامینی معیتنده وضربخانهٔ عامره جوارنده کائن انبار دنیلن محلده اولان کتبه‌دن باش‌کاتب امکی مقابلی برمعاش‌ایله قایریلوب وشهر اماتتی وابنیه مصالحنه مأمور معمار باشیلق الغا واندرون همایونك وظیفه خوارانی یوقلنوب اثبات استحقاق‌ایدنلره جیب همایون خزینه‌سندن خزینه کتخداسی‌معرفتیله ماه‌بماه اعطا وبالجمله ابنیه مصالحنك ادارەسی معمار باشی بولنوب فن بنا وهندسه‌ده مهارت ودرایتی مجرب اولان عبدالحیم افندی‌یه احاله اولنمسی بابنده صدور ایدن ارادهٔ استحسان افادهٔ شاهانه موجبنجه شهراماتتی‌ومعمار باشیلق برلشدیریلوب ابنیهٔ خاصه‌مدیرلکی‌عنوانیله خواجکان دیوان همایونه بالالحاق مومی‌الیهه توجیه واحسان ورتبه‌سی توجیهات دفترنده منصوره‌کتابتی زیرینه قید ایله ممتازالاقران قلنمش وشهراماتتنه مربوط تعیینات ایله شادان اولمشدر . [١]

ایشته ٨٥٧ دن برو دوام ایدن شهر امینلکی ١٢٤٧ ده شوصورتله الغا ایدلمشدر . کرچه ١٢٧١ ده تکرار احداث اولنمش ایسه‌ده اشاغیده اعطا ایدیله‌جك ایضاحاتدن آکلاشیله‌جغی‌اوزره قدیم شهر اماتتی ایله بونك برمناسبتی یوقدر .

---

[١] تقویم وقایع . ٧ ج ١٢٤٧ نومرو ٢ .

ایکنجی فصل

شهر اماتی «جدید»

استانبولك فتحندن صوکره بیزانسلیلری تقلیداً احداث ایدلمش اولان شهر امینلکنك درت عصره قریب برمدت دوام ایده‌رك نهایت ١٢٤٧ سنه‌سنده لغو ایدیلوب وظیفه‌سنك اوصره‌ده مجدداً تشکیل اولنـان ابنیهٔ خاصه مدیریتنه تودیع اولندیغی برنجی فصلده ایضاح ایدلمشدی .

برنجی وایکنجی قسملرده اعطا اولنان ایضاحاتدن مستبان اوله‌جغی اوزره دولتك تشکلی تاریخندن عصر حاضره کلنجه‌یه قدر بزده وظائف بلدیه باشلیجه قاضیلر، محتسبلر، معمار آغالر وسائر رجال دولت طرفندن رؤیت ایدیله‌رك کافهٔ امور بلدیه ایله مشغول اوله‌جق مستقل وصلاحیتدار برمقام احداث اولنمامش ودولت عثمانیه اوروپا ایله صورت جدیه وقطعیه‌ده تماس ایدنجه‌یه قدر بوکا لزوم دخی کورولمه‌مشدر .

کرچه یکیچریلکك لغوندن صوکره وظائف بلدیه‌نك بر قسم مهمی اولان اصناف ارزاق واسعار ایشلریله موظف اولمق اوزره ١٢٤١ تاریخنده براحتساب نظارتی تشکیل اولنمش ایسه‌ده باب مخصوصنده مندرج تفصیلاتدن آکلاشلمش اوله جغی اوزره احتساب نظارتنك او زمانکی شکلی قسماً شهر امینلکی اولمغله برابر قسماً ده استانبول والیلکی ضبطیه ناظرلغی حتی عساکر منصورهٔ محمدیه تشکیلی مصارفی قارشولغی اولان وارداتك جبایت مأمورلغی تعبیر آخرله مالیه ناظرلغی کبی برشیدن عبارتدر .

حکومات سالفهٔ اسلامیه کبی دولت عثمانیه‌ده دخی اصل وظائف بلدیه ؛ وظائف ملکیه عدلیه وضابطه ایله برابر قاضیلر طرفندن رؤیت ایدیلیردی . بوجهتلر تفصیلات ووثائقیله برابر قسم مخصوصنده ایضاح واثبات ایدلمکله برابر بوندن صکره درمیان ایدیله‌جك تشکیلات ایله آره‌لرنده‌کی فرق ایجه آکلاشیله‌بیلمك ایچون بردفعه دها خلاصه ایدلمسنه مجبوریت کورلمشدر .

قضاء ، خلق آره‌سنده تحدث ایدن اختلافاتك حل وفصلنه مخصوص مأموریت دیمك اولدیغندن قاضیلرك بلدیه امورینه مداخله‌لری‌ده اصناف واسعار مسئله‌لری طولاییسیله‌در .

عرب واسلام تشکیلاتنده وظائف بلدیه‌نك قاضیلر طرفندن ایفا ایدلدیکنه بوکونکی

اسپانیول تشکیلات بلدیه‌سی‌ده شاهددر. الیوم اسپانیاده (قومون) لك رئیسنه (آلقاد = Alcade) دنیلمکده‌درکه بو؛ (القاض) کلمه‌سنك تماماً عینی‌در. لاروسك اون‌طقوزنجی‌عصر دیقسیونرنده (قومون) ماده‌سنده اسپانیا تشکیلات بلدیه‌سندن بحث ایدیلیرکن «کثیرالاعضا بربلدیه مجلسنك معاونتیله هرسنه یکیدن انتخاب ایدیلن آلقاد ضابطهٔ عدلیه ومالیه‌یی والحاصل (قومون) لك بوتون خصوصاتنی تدویر ایدردی.» فقره‌سی اسلام تشکیلات بلدیه‌سنك اسپانیاده‌کی تأثیراتنی کوستریر.

دولت عثمانیه‌ده برحکومت اسلامیه اولمق اعتباریله اوائل تشکلنده قضا اصولنی قبول وتطبیق ایتمش ومؤسس دولت عثمان غازینك ایلك تعیین ایتدیکی مأمورك (قاضی) ایله (سوباشی) وایلك طرح ایتدیکی رسمك‌ده (باج بازار) دنیلن و بلدیه‌یه تعلق ایدن (بازار رسمی) اولدیغی نشری وعاشق پاشازاده کبی اك معتبر تاریخلریمزدن نقلاً بوندن اول قسم مخصوصلرنده کوسترلمشدی. برده وظائف بلدیه‌نك قاضیلر طرفندن ایفا ایدلمکده اولمسنك سببی؛ اصناف واسعار ایشلری اولدیغی آنفاً ایضاح ایدلمش وقسم مخصوصنده اعطا قلنمش اولان وثائقه مستند معلومات بوبحثی کافی درجه‌ده تنویر ایتمشدی. قاضی‌نك عینی زمانده برمحکمه رئیسی اولمسی، ویردیکی حکمك استیناف وتمییزدن عاری بولنمسی وعلی‌الخصوص غایت سرعتله اعطای حکم ایده‌بیلمسی بوتشکیلاتدن اعظمی درجه‌ده استفاده تأمین ایدییوردی. ینه بوجلدك برنجی قسمنده اعطا ایدلمش اولان ایضاحاتدن آکلاشیله‌جغی اوزره حال حاضرده المانیاده بلدیه رئیسلرینك صنف حکام میاننده انتخاب ایدلمکده اولمسی وانکلتره‌نك پای تختنده (لوردمه‌ر) لك شهر امانتی بناسی داخلنده خصوصی برمحکمه‌نك رئیسی بولنمسی ودیکر انکلیز شهرلرنده‌ده (مه‌ر) لرك مدت مأموریتلریله آنی ولی ایدن سنه‌ده او شهرده صلح حاکملکی ایتمسی والحاصل آوروپانك سائر بلده‌لرنده اکثریتله بلدیه رئیسلرینه بالخاصه ضابطهٔ بلدیه ایشلرنده حق قضا بخش ایدلمش بولنمسی عثمانلی تشکیلات بلدیه‌سنك قدیم طرزینك پك معقول وموافق اولدیغنی کوستریر.

تنظیمات خیریه‌یه کلنجه‌یه‌قدر استانبول؛ امور بلدیه‌یی رؤیت خصوصنده درسعادت و بلاد ثلثه نامیله درت قضایه (مولویته) تقسیم اولنمش وبو درت قضا بشقه‌جه قرق محکمه‌یه (شعبه‌یه) آیرلمشدی. بونلرك ایچنده استانبول افندیسی (قاضیسی) هپسنه تفوق ایدر وطوغریدن طوغری‌یه مقام صدارتدن امر تلقی ایلردی. شهرك والی وحاکمی وبلدیه رئیسی استانبول قاضیسی ایدی. بلاد ثلثه دنیلن اسکدار، غلطه وایوب قاضیلری ده بولندقلری محللرك متصرفلری ویادائره مدیرلری حکمنده ایدیلر. حال حاضرده بلدیه تشکیلاتنه یکی برشکل ویرلمك ایستنلدیکی صره‌ده برشهر امانتی

ایله استانبول ، بك اوغلی واسكدار جهتلرنده برر بلدیه تشكیلی وبواوچ بلدیه‌نك ۳۰—٤۰ منطقه ویا موقعه آیرلمسی نظریه‌سنه‌ده صیق‌صیق تصادف ایدلمكده اولدیغندن بوطرز تشكیلاتی معقول كورمه‌مكله برابر آز چوق قدیم تشكیلات بلدیه‌یه توافق ایتدیكی‌ده قابل انكار دكلدر .

اوائلده احتساب امین وآغالری‌ده وظائف بلدیه ایله علاقه‌دار اولوب شوقدركه بونلر قاضیلرك معیتنده اجرا مامورلغی وضابطهٔ بلدیه مفتشلكی وظائفنی ایفا ایدرلردی .

قاضیلرك بالخاصه اصناف اوزرنده‌كی نفوذی هم قطعی هم‌ده سریع وجزالر ایسه غایت شدید ایدی . اك خفیفی آیلرجه حبسدن عبارتدی . قاضیلر یالكز یكیچریلردن اصنافلق ایدنلرك تجربه‌سنده براز مشكلاته تصادف ایدرلرایدیسه‌ده بو، شكله عائد اولوب تمرد ایدنلری یكیچری آغاسنه طانشمق شرطیله خفیف جزالرده روم ایلی حصارنده وآغیر جزالرده كلیدالبحر قلعه‌سنده حبس ایتدیرمك قاضینك صلاحیتی جمله‌سندن ایدی . بودورلرده برمجرم قولای قولای حبسدن اطلاق ایدیله‌مزدی. منسوب اولدیغی اصناف مشتركاً كفالت ایتمدكجه وارادهٔ سنیه صادر اولمدقجه حبسخانه‌دن كیمسه چیقاریله‌مزدی . قاضیلر برسنه مدتله انتخاب ایدیلیرلر وكندی اولری حكومت ، بلدیه ومحكمه قوناغی اتخاذ اولنوردی . بوحال ۱۲۵۳ سنه‌سنه قدر دوام ایتدی . سنهٔ مذكوره‌ده محضا اوراده بوش اوطه‌لر بولندیغی ایچون مشیخت دائره‌سنه نقل ایدلمكله قاضیلرك مرجع ومربوطیتی بوصورتله مشیخته علاوه ایدیله‌رك صلاحیتی شرعیاتله مشغول برمأمور منزله‌سنه تنزیل واستقلالی رفع اولندی .

اساساً برآز اول یعنی ۱۲٤۲ — ۱۲۵۳ تاریخلری آره‌سنده ابتدا (احتساب نظارتی) وبالاخره دوائر مركزیه تأسیس وكشاد ایدلمكله قاضیلرك برخیلی وظائف وصلاحیت بلدیه‌سی عهده‌لرندن نزع ایداش وتنظیمات خیریه‌دن صكره تدریجاً محاكم نظامیه تشكیل ایدلمكله‌ده قاضیلرك نفوذ وصلاحیتی طلاق ونكاح ایشلرینه ومیراث تقسیمنه یعنی هیچ منزله‌سنه ایندیرلمشدر .

حال بوكه بوتاریخلره كلنجه‌یه قدر استانبولك امور ملكیه وضابطه‌سنده وبالخاصه اصناف واسعار ایشلرنده قاضیلرك مهم خدمتلری سبق ایدردی .

۱۲۷۱ ده آشاغیده ایضاح ایدیله‌جك اولان شهرامانتی تشكیل ایدلدكدن صكره قاضیلرك عصرلرجه ایفا ایتمش اولدقلری وظائفك بلدیه‌لرجه نه صورتله رؤیت ایدلدیكی وبونده موفق اولنوب اولنمدیغی والحاصل قدیم تشكیلاتی بوزمقله كارمی یوقسه ضررمی ایدلدیكی درج اولنان وثائقدن آكلاشیله‌جقدر . شوقدر واركه بزم مملكتمزده یقمقله

یاپمق آره‌سنده چوق فرق اولدیغندن واکثریتله بیقیلان شیئك یرینه هرنه‌دنسه دها ایسی قونیله‌مدیغندن بو نقطهٔ نظردن دیمك ایسترم‌که :

قاضیلرك وظائف بلدیه‌یه مداخله‌لری تنظیماتدن صوكره رفع ایدیله‌جکنه آوروپا بلدیه‌لرینه قیاساً تقویه ایدلمش اولسه و محاکم نظامیه تأسیس وکشاد اولنه‌جغنه محاکم شرعیه تنسیق و اصلاح ایدلمش بولنسه یاخود قضا ایله بلدیه آیرلمقله برابر ضابطهٔ بلدیه خصوصنده بلدیه رئیسلرینه حق قضا بخش ایدلمش اولسه ایدی شمدی عثمانلی بلدیه‌لری‌ده تنفیذ اجراآت وبالخاصه سرعت معاملات خصوصلرنده امثالی حکومات بلدیه‌لرندن آشاغی قالمازدی . بلدیه‌لریمزك بالخاصه ضابطهٔ بلدیه خصوصنده‌کی عجزی معلوم بولندیغندن تشکلی تاریخندن بوکونه قدر ٦٩ سنه کچمش اولمسنه رغماً اصلا بر موجودیت کوستره‌مه‌مش وبو نقطهٔ نظردن بوکونکی اصول ایله تنظیماتدن اولکی اصول مقایسه ایدیله‌جك اولورسه هیچ شبهه‌سز (اسکی اصول شمدیکنه مرجحدر) دنیلیر .

بو مطالعه‌نك اصابتنی اولجه مختلف محللرده ویرلمش اولان ایضاحات کوسترمکله برابر آتیده بیان اولنه‌جق خصوصاتله‌ده تأیید ایده‌جکدر .

١٢٤٣ تاریخندن صوکره قاضیلر طرفندن رؤیت اولنان وظائف بلدیه‌نك احتساب نظارتنه دور ایدلمش اولدیغی برآز اول بیان ایدلمشدی . مع مافیه احتساب نظارتنك بو شکلی‌ده چوق دوام ایده‌مدی . تشکلندن اعتباراً کسب اهمیت وجسامت ایدن تحصیل واردات وظیفه‌سی تدریجاً عهده‌سندن نزع ، حتی بر قسمی دولتجه عفو ایدلدیکی کبی ١٢٦٢ سنه‌سنده ضبطیه مشیریتنك احداثی اوزرینه ضابطه وظیفه‌سی‌ده طبیعتیله رفع اولنمشدی . قاله قاله اصناف واسعار ایشلریله حالا نام آخرله امانتجه‌ده جبایت اولنان احتساب رسومنك تحصیلی کبی محدود بعض وظائف قالمشدی .

قریم محاربه‌سندن صوکره اوروپالیلر ایله تماس واختلاط زیاده‌لشه‌رك دوائر حکومتك تشکیلات ومعاملاتی ممالك متمدنهٔ غربیه‌یه بکزه‌دلمکه اوغراشیلدیغی صره‌ده منحصراً بلدیه اموریله مشغول اولمق اوزره آیریجه بر اداره احداثنه لزوم کورلمش و اوروپالیلرك بو مقامده قوللاندقلری prefecture de la ville مقابلی اوله‌رق ١٢٧١ تاریخنده (شهر اماتتی) نامیله برمأموریت جدیده احداث اولنمشدر . . prefecture de la ville ك تام مقابلی (شهر امینلکی) دیمك اولور ایسه‌ده اوکا یاقین تاریخی بر تعبیر یعنی (شهر امینی) اولجه مستعمل فقط متروك اولدیغی ایچون عتیق شهر امینلرینك وظیفه‌لریله بودفعه احداث اولنانلرك وظیفه وصلاحیتلری آره‌سنده‌کی فرق نظردقته آلنمیه‌رق تعبیر مذکوراحیا اولنمشدر .

دولت عثمانیه‌یی تنظیمات خیریه خط همایونی اعلانه تبعه‌نك رفاه وسعادتی تأمین فکری سائق اولمقله برابر اوروپایه خوش کورونمك غایه‌سی‌ده کوزه‌دلدیکنده شبهه یوقدر. چونکه آوروپالیلرك الکزیاده شکایت ایتدکلری خصوصاتدن بریسنی‌ده بلدیه تشکیلاتی و بو وسیله ایله شهرلرك یشانه‌جق برحالده اعماری قضیه‌لری تشکیل ایتدیکی معلومدر. بولزوم وضرورتی اوروپایه‌صیق صیق کیدوب کلن رجال دولت‌ده تقدیر ایتمشلردی. ١٣٤٠-١٣٤٤ نجی صحیفه‌لرده موضوع بحث اولان استانبول خریطه‌سی وشهرك طرز اعماری حقنده‌کی وثیقه‌ده تنظیمات رجالنك ایلك خطوه‌یی نه قدر عزم وجسارتله آتمش اولدقلرینی حتی آره‌دن ٨٣ سنه کچمش اولدیغی حالده هنوز مذکور وثیقه‌ده تقرر ایدن اجراآته نه‌حکومت‌ونه‌ده بلدیه‌نك موفق اوله‌مامش بولندیغی بوراده کمال اسفله قیده مجبوریت حس ایدییورم.

١٢٦٩ - ١٢٧٠ قریم محاربه‌سی طولاییسیله استانبوله انکلیز، فرانسز و ساردنیا (ایتالیا) عسکرلرینك متفق صفتیله ورودیله بونلرله اوزون مدت تماس حصوله کلمسی بلدیه‌یه پر شکل ویرلسی خصوصاتنی تسریع ایتمشدر. چونکه براز آشاغی‌یه درج ایدلمش اولان بر وثیقه‌ده او زمانکی رجال حکومتجه‌ده تقدیر ایدلمش اولدیغی وجهله غربلیلرجه بر ملتك تمدنه درجهٔ قابلیتی پای تختلرینك حالیله اولچولدیکندن غربك مترقی ومعمور بلده‌لرندن قالقوب استانبوله کلن زائرلر ایچنده استانبولك محاسن طبیعه‌سنه ولطافت موقعیه‌سنه رغماً خراب واقامته غیرصالح اولیشندن شکایت ایتمه‌مش کیمسه تصور اولنه‌ماز. نته‌کیم مارشال مولتکه‌نك تورکجه‌یه‌ده ترجمه ایدلمش اولان شرق خاطراتنده بوخصوص حقنده صحیفه‌لرجه یازی یازلمشدر. اجنبیلرك خصوصیله تورکلره علیهدار اولانلرینك استانبول حقنده یازمش اولدقلری فقره‌لر طوپلانسه بویوك برجلد تشکیل ایدر. بوراده یالکز ایکی سیاحك افاده‌سنك درجیله اکتفا اولنمشدر. ازجمله فرانسز شاعری تئوفیل غوتیه ١٨٦٤ ده استانبولدن (دیبا) یه یازمش اولدیغی برمکتوبده:

« یورویه‌جك قالدیریم؛ بینه‌جك آرابه، راحت ایده‌جك اوتل، یمك ییه‌جك لوقنطه ومخاطره‌سز کزه‌جك سوقاق اولسه طبیعتك رایکان قیلدیغی لطافت منظره وهواسندن برسیاح مستفید اوله‌بیلیر.» دیمش اولدیغی کبی ١٨٧٦ ده استانبوله کلمش اولان مارکی سالیزبوری‌ده غلطه کوپریسنی آرابه ایله کچدیکی صرده‌ده:

« بو کوپرویه تحمل ایدن بر خلق هردرلو سیاسات اداره‌یه متحمل اولور» سوزینی سویلمکدن کندینی آله‌مامشدر.

رجال دولت بوکبی تنقیداتی دائما ایشتمکله برابر بالطبع اوروپاده‌کی نشریاتی‌ده مطالعه‌دن کیرو طورمیورلردی. بنابرین ١٢٧١ تاریخنده اوروپا بلدیه‌لری طرزنده بر شهرامانتی

تشکیلاتی وجوده کتورلمسنه رجال دولت مجبوریت حس ایتمشدر . شهر اماتنی تشکیلی حقنده تقویم وقایعله نشر اولنان تبلغ رسمیده کیفیت شوصورتله بیان اولنمقده‌در :

« درسعادت وبلاد ثلثه‌ده متوطن عبادالله‌ك کافهٔ حوایج ضروریه‌لرنده تسهیلات مقتضیه‌نك کماینبغی اجراسی وسائر حسنیات بلدیه‌نك اسباب ایجابیه‌سنك استحصال وایفاسی خصوصلرینك نظامات قویه‌یه ربطیله و (شهراماتنی) عنوانیله برماموریت جدیده یاپیلمسی وایجاب ایدنلردن مرکب (شهر مجلسی) نامیله برمجلس دخی تشکیل اولنمسی مجلس عالیٔ تنظیماتده قرارکیر اولمسنه مبنی شوحالده احتساب نظارتنك لغوی طبیعت مصلحت ایجابندن اولمسیله وترحاله والیسی دولتلو محمد پاشا حضرتلرینك مخدومی اماسیه متصرفی سابق سعادتلو صالح پاشانك ازهر جهت حسن اقتدار ولیاقت واهلیتی بولنمسیله اشبو شهراماتنی مأموریت جدیده‌سنك پاشای مومی‌الیه عهده‌سنه توجیهی خصوصنه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی‌شرفصدور بیوریله‌رق ایجابی اجرا قلنمشدر . » [١] دیکر برتبلیغ رسمیده دخی « درسعادت سکنه‌سنك حوایج ضروریه‌سندن اولان کافهٔ ارزاق واشیانك تسهیل تدارك وتهوین فیأتی وسائر تنظیفات بلدیه‌نك استحصالی ضمننده شهراماتنه متعلق با ارادهٔ سنیه ویریلن نظاماتك تمامیٔ اجراسنه باقلمق اوزره اسباب لازمهٔ متفرعه‌سنك استکمال واجرا اولنمسی وامانت مذکوره‌نك دخی امتعه کمرکی امینی سابق سعادتلو حاجی حسام افندی‌یه احاله قلنمسی خصوصلرینه ارادهٔ سنیه شرفصادر اولدیغی » بیان اولنمقدر . [٢]

باب عالی خزینهٔ اوراقندن چیقاریلان شهراماتنی تشکیلات ابتدائیه‌سنه عائد وثائق بوجهتلری دها مفصل صورتده کوسترمکده‌در . بناءً علیه وثائق مذکوره عیناً آتی‌یه درج اولنمشدر :

مجلس عالیٔ تنظیمات مضبطه‌سی

« جناب‌حق سایهٔ‌شوکتوایهٔ حضرت شهنشاهیده آن بآن معمور بیورسون . درسعادت مقر سلطنت سنیه ونظیری نادر برمملکت جسیمه و وسیعه اوله‌رق کثرت نفوسی وموقع مخصوصی جهتیله هر بر اشیا وارزاقك تسهیل وترخیص تدارکنه واسواق ومحلاتك تنظیفات وتطهیرات وهردرلو تزیید حسنیاتنه دقت واعتنایه شایان محل عالی بولنمسنه مبنی کرچه بوخصوصلره من‌القدیم باقلمقده ایسه‌ده احوال حاضره جهتیله سکنه‌سنه کثرت

[١] تقویم وقایع . ٢ ذی‌الحجه ١٢٧١ . نومرو ٥٢٩

تقویم وقایع . ٥ ربیع‌الآخر ١٢٧٢

وفیأت اشیا وارزاقه وفرت کله‌رك تسهیل امور عباد نیت خیریه‌سیله سایهٔ لطفوایهٔ حضرت ملوکانه‌ده بوماده‌لره زیاده‌سیله اعتنا اولنه‌رق ازهر جهت جلب قلوب عامه قضیه‌سنه دقت کامله کوسترلمسی فریضهٔ ذمت وحالدن اولوب اکرچه بومادهلراحتساب نظارتنك مأموریت مخصوصه واساسیه‌سندن ایسه‌ده ادارهٔ حاضره‌دن ملتزم عالی اوله‌جق مرتبه‌ده اثرخشنودی حاصل اوله‌میه‌رق تسهیل تدارك حوایج متنوعه وفیأت واسعار اشیای مقتضیه‌یه لایقیله دقت اولنمسی خصوصنه انتظار عمومی حالی محسوس ومشهود اولدیغندن شویله بروقت نازکده عموم خلقه تاثیرات یومیه‌سی اولان مادهٔ مهمه‌یه نظر بی قیدی ایله باقلمسی چندان مناسب وجائز اوله‌میه‌جغندن وهر نه‌قدر احتساب لفظی تعبیرات قدیمه‌دن ایسه‌ده بوراده برطاقم رسومات محدثهٔ ظلمیه تحصیلیه‌سنه اصطلاح کبی اولمش وحال بوکه مقدملری سایهٔ مجددیتوایهٔ حضرت ملوکانه‌ده رسومات احتسابیه‌نك مواد ظلمیه‌سی قالدیرلمش اولمسیله شیمدی احتساب نظارتی لغو اولنه‌رق مجلس والانك اعضای طبیعیه‌سندن معدود اولمق اوزره (شهر اماتتی) عنوانیله برمأموریت جدیده تخصیص ومعیتنه ایکی مناسب معاون تعیین ودرسعادتك اهالیسی واصنافی معتبرانندن مرکب (شهر مجلسی) نامیله برمجلس مخصوص تشکیل اولنوب بروجه مطلوب بوخصوصلرك اساس ومتفرعاتنه باقلمسی کیفیتی محسنات عصریهٔ حضرت شهنشاهی‌یه علاوهٔ مقبوله اوله‌جغی ملاحظه‌سنه کوره نظامات ایجابیه‌سی مجلس تنظیماتده بالمذاکره اولبابده بند، بند برقطعه نظامنامه لایحه‌سی قلمه آلنمش وصورت مأموریتلری بروجه ایضاح بیان اولنمش اولمقله بوصورتله اجرای اقتضالری موافق ارادهٔ سنیه‌لری بیوریلور ایسه بالطبع احتساب نظارتنك بقاسنه حاجت قالمیه‌رق یرینه (شهر امینی) نامیله درایت ومعلومات مطلوبه وصفت ممدوحه ومعتدله اصحابندن برمناسب ذاتك نصب وتعیین اولنمسی لازم کلور ایسه‌ده اجرای ایجابی وصورت انتخابی منوط ارادهٔ سنیه‌لری اولان مواددن ایدوکی محاطعلم عالیٔ آصفانه‌لری بیورلدقده اولبابده امروفرمان حضرت من‌له‌الامرکدر. ۲۷ ن ۲۷۱؛

ادهم پاشا محمد رشدی حفظی (یافت نامم ز) محمد فؤاد

ز بولنه‌مدی) محمد رفعت

تذکرهٔ معروضه

احتساب نظارتنك لغویله مجلس والانك اعضای طبیعیه‌سندن معدود اولمق اوزره

(شهراماتی) عنوانیله بر مأموریت جدیده تخصیص ومعیتنه ایکی مناسب معاون تعیین ودرسعادتك اهالیسی واصنافی معتبرانندن مرکب (شهرمجلسی) نامیله برمجلس مخصوص دخی تشکیل اولنوب سایهٔ شوکتوایهٔ حضرت ملوکانه‌ده تسهیل تدارك حوایج متنوعه وفیات واسعار اشیای مقتضیه وتنظیفات وهردرلو تزیید حسنیات بلدیه خصوصلرینك اساس ومتفرعاتنه باقلمسنك لزومی اوزرینه بعض مطالعاتی شامل مجلس عالئ تنظیماتدن قلمه آلنان مضبطه اشبو مجلس جدیدك نظامات ایجابیه‌سنی حاوی بند بند برقطعه لایحه ایله برابر منظور حقایق موفور حضرت پادشاهی بیورلمق ایچون عرض وتقدیم قلندی . واقعا بوماده‌لر هرزمانده وعلی‌الخصوص شویله بر وقت نازکده زیاده‌سیله دقت واعتنایه شایان اولوب مجلس تنظیماتك مطالعات مسروده‌سی یولنده کورندیکندن اساس ماده نزد حکمت‌وفد جناب ظل‌اللهیده رهین تصویب اولدیغی حالده تفرعاتی وذکر اولنان لایحه‌نك احکامی اصول متخذه وجهله مجلس عمومیده مذاکره وتدقیق ایله بعده عرض واستیذان اولنمق اوزره نظارت مومی‌الیهانك لغویله ذکر اولنان شهر اماتی مأموریت جدیده‌سنه ترحاله والیسی دولتلو محمد پاشا حضرتلرینك مخدومی اولوب ازهر جهت اقتدار واهلیت وسائر خاطره کلنلره رجحانیتی بدیهی بولنان اماسیه متصرفی سابق سعادتلو صالح پاشانك صورت مشروحه ایله نصب وتعیینی مناسب کبی تخطر وتذکر اولنمش ایسه‌ده اولبابده هرنه وجهله امروفرمان معالی عنوان حضرت خلافتپناهی متعلق وشرفصدور بیوریلور ایسه محض خیر واصابت آنده اوله‌جغندن مقتضای عالیسنك اجراسنه مبادرت قلنه‌جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم اولندی افندم

۹ ذا ۱۲۷۱ م

ارادهٔ سنیه صورتی

اصابعزیب تفخیم‌اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ صدارتپناهیلریله مذکور مضبطه‌ولایحه‌منظور شوکتموفور جناب پادشاهی بیورلمشدر . واقعا مواد محرره زیاده‌سیله دقت واعتنایه شایان اولوب مجلس تنظیماتك مطالعات مسروده‌سی یولنده واساس ماده دخی مناسب کوروندیکندن تذکر واستیذان بیورلدیغی وجهله تفرعاتی وذکر اولنان لایحه‌نك احکامی مجلس عمومیده مذاکره و تدقیق ایله بعده عرض واستیذان اولنمق اوزره نظارت مومی‌الیهانك لغویله ذکر اولنان شهر اماتی مأموریت جدیده‌سنه پاشای مومی‌الیهك صورت

مشروحه ایله نصب و تعیینی متعلق و شرفصدور بیوریلان امر و ارادهٔ سنیهٔ حضرت شهریاری مقتضای منیفندن اوله‌رق سالف الذکر مضبطه ولایحه ینه صوب عالیٔ آصفیلرینه اعاده قلنمش اولمغله اولبابده امر و فرمان حضرت ولی الامرکدر .

١٠ ذا ١٢٧١

شهر اماتتی نظامنامه لایحه‌سی

برنجی ماده — احتساب نظارتی الغا اولنه‌رق یرینه شهر اماتتی نامیله بر مأموریت تعیین اولنوب مجلس احکام عدلیه‌نك نظارت عمومیه‌سی تحتنده بولنه‌جقدر .

ایکنجی ماده — شهر اماتتی خدمتی درسعادتده بولنان عباداللهك حوایج ضروریه‌سندن اولان اشیانك تسهیل تدارکنه واسعاره وعلی العموم اصنافك نظاماتنه دقته و درسعادتك شهرجه اولان تنظیفات وتطهیراتنه و اسواق و بازارك حسن حالنه نظارته مأمور اولوب درسعادتده تحصیل اولنان رسومات وسائره‌یی دخی استیفا ایله خزینهٔ مالیه‌یه تسلیم ایتمك اشبو مأموریتك وظائف اصلیه‌سندندر .

اوچنجی ماده — اشبو مأموریته (شهر امینی) نامیله بالارادهٔ سنیهٔ پادشاهی معتمد ومؤتمن برذات تعیین اولنوب ماموریتنك مجلس والایه اولان مربوطیتی اقتضاسنجه عهده‌سنده دائما مجلس احکام عدلیه اعضالغی بولنه‌جقدر .

دردنجی ماده — شهر امیننك معیتنده (معاون) نامیله ایکی مأمور اولوب بونلر کافهٔ خصوصاتده شهر امیننه معاونت وتسهیل خدمت ایده‌جکلردر .

بشنجی ماده — شهر امیننك معیتنده وریاستی تحتنده اوله‌رق (شهر مجلسی) نامیله بر مجلس اولوب اشبو مجلس ؛ رئیسی اولان شهر امینی و ایکی معاوندن بشقه درسعادتده متمکن هرصنف تبعهٔ شاهانه‌نك واصنافك معتبر ومعتمدلرندن اون ایکی کیمسه آلنه‌رق رئیس ایله برابر اون بش اعضادن مرکب اوله‌جقدر .

آلتنجی ماده — شهر مجلسی اهالینك حوایجندن اولان اشیانك وقت وزمانیله ورود وتدارکنه ونرخ اشیایه دائر کافهٔ خصوصاتی علی الدوام مذاکره ایدوب قرار مذاکراتی شهر امینی بولنان ذات اجرا ایده‌جکدر . واصنافلق نظاماتنه و ایکی اصناف آره‌سنده اولان منازعاته متعلق دعوالر دخی شهر مجلسنده رویت اولنه‌جقدر .

یدنجی ماده — درون شهرك تطهیرات وتنظیفات لازمه وتنظیمات و ترتیبات ممکنه‌سی

واسعار واشیای مقتضیه‌نك اجرا واستحصالی حقنده مجلس مذکور نظامنامه‌لر مذاکره‌سنه مأمور اولوب بو یولده یاپه‌جغی نظامات عمومیه لایحه‌لرینی اصولی اوزره آن بآن مجلس تنظیماته اعطا ایده‌جکدر . مجلس تنظیماتدن دخی بوخصوصلره دائر مطالعات مخصوصه‌سی اولدقجه افاده اولنه‌جقدر .

سکزنجی ماده — امور خیریه‌ده شهر مجلسنك یاپه‌جغی مضبطه موجبنجه ویره‌جکی قرار شهر امینی طرفندن اجرا اولنوب امور کلیه‌ده شهر مجلسنك ویردیکی قراری مبین مضبطه شهر امینی طرفندن مجلس والایه تقدیم اولنوب اجراسی ایچون فرمان عالی صادر اولدقده شهرامینی طرفندن مقتضاسی ایفا اولنه‌جقدر .

طقوزنجی ماده — مادهٔ سابقه‌ده بیان اولنان خصوصاتك مذاکره‌سی ضمننده شهر مجلسی هفته‌ده ایکی کون اجتماع ایدوب . اکر برمهم ماده اولور ایسه شهرامینی بولنان هر ایستدیکی کونده اشبو مجلسی جمع ایده‌بیله‌جکدر . وشهرامینی بولنان ذات برسببله مجلسده بولنه‌مدیغی حالده معاونلردن بریسی موقع ریاستده بولنه‌جقدر .

اونجی ماده — نرخ خصوصنه واصنافلق نظاماتنه متعلق قباحت اصحابنك محاکمه‌لرینی رؤیت ایچون شهر امینی معاونلرندن بریسیله شهر مجلسندن بالمناوبه ایکی اعضا کل یوم مجلسده بولنوب بو مقوله محاکماتی اجرا ایله معین اولان جزانامهٔ مخصوصی اقتضاسنجه حکم ایده‌جکاری تأدیباتك اجراسی ایچون یاپیلان مضبطه ایله صاحب قباحت شهر امینی طرفندن جانب ضبطیه‌یه ارسال اولنه‌جقدر .

اون‌برنجی ماده — شهرمجلسی بشنجی ماده‌ده‌بیان اولنان صورتله برکره ترتیب وتشکیل اولندقدن صوکره رئیس اولان شهر امینی و اعضای دائمیسی بولنان ایکی معاوندن بشقه اولان اعضانك دردی بهر سنه قرعه ایله خدمتدن چیقوب‌یرلرینه شهرمجلسی درت کیمسه بوله‌رق بامضبطه مجلس والایه بیان ایله اوراده تنسیب اولندیغی حالده باارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی نصب وتعیین اولنه‌جقلردر .

اون ایکنجی ماده — الغا اولنان احتساب نظارتی اداره‌سنده بولنوب مناسبتی جهتیله ضبطیه نظارتنه احاله اولنان اموردن بشقه خصوصاتك وتجدیداً شهرامانتنه‌حواله اولنه‌جق موادك نظاماتنه وحوایج اهالی‌یه متعلق اولانلری ایچون شهر امانتی خدمتك مجلس والایه مربوطیتی اوله‌جغی مثللو تحصیلاتنه متعلق اولان خصوصاتده مالیه نظارتنه تعلقی اوله‌رق بوبابده اول طرفدن تعیین اولنه‌جق اصوله کوره حرکت ایدیله‌جکدر . و اصنافلغك جهت

عمومیه‌سنه متعلق موادده تجارت نظارتیله ودرسعاتك قالدیرم وسائر تنظیفات و تطهیراتی امرنده امور نافعه نظارتی برلشدیرمش اولان کذلك تجارت وسائر خصوصات ضبطیه‌ده دخی ضبطیه نظارتلریله مناسبات مخصوصه‌ده بولنه‌جقدر .

اون اوچنجی ماده — شهر اماتتی‌معیتنده (شهرقواسی) نامیله لزومی‌قدر خدمهٔمخصوصه اولوب بونلر شهر مجلسی معرفتیله کفیللی اوله‌رق وادیب کیمسه‌لردن انتخاب اولنه‌جقدر.

اون دردنجی ماده — اشیا و ارزاقك اسعاروراییجنه باقلمق ونظامات سوقیه‌یه نظارت ایتمك اوزره شهر امینیله معاونلری پازار واسواقده کشت وگذار ایده‌جکلردر.

٢٧ ن ١٢٧١

(یافت نامم ز)

ادهم پاشا محمد رشدی حفظی . محمد رفعت محمد فؤاد
(بولنه‌مدی)

بورایه قدر اعطا ایدلمش اولان ایضاحاتدن ودرج اولنان وثائقدن اکلاشلمش اوله‌جغی وجهله مجلس تنظیماتجه برنظامنامه یاپلمقله و « برطاقم رسومات محدثهٔ ظلمیه تحصیلیه‌سنه اصطلاح کبی اولمش اولان » احتساب نظارتنك اسمی شهراماتنه تبدیل ایدلمکله استانبول بلدیه تشکیلاتنده بریکیلك وجوده کتوریله‌مامشدی . چونکه شهر مجلسنی تشکیل ایده‌جك اولان اهالی واصنافك معتبرانتك بو ایشلرده‌کی وقوف وتجربه‌لری ناقص وهیچ منزله‌سنده اولدیغی کبی ریاستلرنده بولنان شهرامینلرینك وقوف ومعلوماتی‌ده احتساب ناظرلرندن یوکسك دکلدی.

اساساً مجلس تنظیماتجه قلمه آلنمش اولان نظامنامه لایحه‌سی‌ده هنوز مجلس والا هیئت عمومیه‌سنجه بالتدقیق قبول اولنمامشدی. حال بوکه احتساب نظارتنك لغویله شهراماتنی تشکیل ایتمکدن مقصد ؛ استانبولده آوروپا بلدیه‌لری طرزنده ومنحصراً اونلرك داخل دائرهٔ رؤیتلری اولان وظائفله مشغول بر ادارهٔ جدیده تأسیس ایتمکدن عبارت اولوب بونلك‌ده هرشیئدن اول غرب علم وعرفانیله مجهز وممالك غربیه‌یی کورمش ، اورالرده اوزون مدت یاشامش لسان آشنا ذواتدن مرکب برهیئت سایه‌سنده ممکن اوله‌بیله‌جکی طبیعی ایدی .

اوزمانکی رجال حکومت بو مهم نقطه‌یی ادراکده تأخر ایتدی . ١٢٧١ سنه‌سی رمضاننده بویوك بر حسن نیتله اساسی وضع ایدلمش اولان شهر اماتتی تشکیلاتنك آره‌دن اوچ درت آی کچدیکی حالده مطلوب ومنتظر ثمره ونتیجه‌یی ویرمدیکی کوریلنجه بوکا ایلك

شهر امینی صالح پاشانك « حوصلهٔ جریدهسی » نك كافی اولمدیغی معناسی ویریلهرك تبدیلیله یرینه حاجی حسام افندی كتیرلمش اولدیغی كبی یكی اساسلره كوره بر بلدیه نظامنامه لایحهسی تنظیم و تشكیلات وجوده كتورمك ایچون ده مجلس والا اعضاسندن امین مخلص افندینك [۱] ریاستنده « تبعهٔ دولت علیهدن بعض ذوات وكسان ایله درسعادتده فامیاسیله مقیم اولوب یرلو اهالیدن معدود اولان تبعهٔ اجنبیهنك وقوف ومعلومات اربابی اولانلرندن مركب اولمق اوزره » بر انتظام شهر قومیسیونی = Commission municipale تشكیلنه تشبث اولنمشدر. بونلردن باحث اولان وثیقهلر بلدیه تاریخنجه پك زیاده حائز اهمیت اولهجغندن بروجه آتی عیناً درج ایدلمشدر.

تذكرهٔ معروضه

شهر امانتنك مأمور اولدیغی مصالحك ادارهسنی واشبو مأموریتك معیت وریاستی تحتنده اولهرق تشكیلی مقرر اولان شهر مجلسنك نظامات ایجابیهسنی حاوی مجلس عالیٔ تنظیماتدن قلمه النوب اولجه منظور عالی بیورلمش اولان لایحه كچن كیجه عقد اولان مجلس مخصوصده قرائت واحكام مندرجهسنك تدقیقنه مبادرت اولنوب ومصلحتك تفرعات سائرهسی دخی درمیان مباحثه قلنوب چونكه بو شهر امانتنك تعییننده وشهر مجلسنك تشكیلندن مراد ومقصود سایهٔ شوكتوایهٔ حضرت شاهانهده آستانهنك تسهیل تدارك حوایج متنوعهسنه وفیأت واسعار اشیای مقتضیهیه لایقیله دقت ایله بویوزدن دخی استحصال راحت وآسایش قضیهسیله برابر دارالخلافةالعلیهنك تزیید حسنیات وتنظیفات وتطهیراتنه باقلمسی امر معتناسی اولوب اگرچه بو خصوصلرك نظاماتی تأسس ایتدكدن صوكره اجرا آتنه شهر اماتی ومجلسنك هیئت عمومیهسی طرفلرندن اقدام ودقت ایتدیریلهجكی دركار ایسهده بومادهلر اساسلی شیلر اولوب ازجمله جناب حق آن بآن آبادان بیورسون درسعادت موقعجه دنیاده یكانه برشهر اولدیغی وسلطنت سنیه كبی بردولت ذی شوكتك معناً قلبگاهی بولندیغی حالده طوغریسی اسواق وپازاری وعلی العموم حال اعماری هنوز تماميله صورت مطلوبهده اولمدیغنه وهر دولتده پای تختلر معموریت عمومیهٔ مملكتك اثر ونمونهسی اولهجق برحالده بولنوب ونظرهٔ اولیده بومادهلر یعنی تزیین وتوسیع وتنظیف وتنویر اسواق واصلاح اصول ابنیه خصوصلری درجهٔ ثانیهده كبی كورینور ایسهده

[۱] بوذاتك ترجمهٔ حالنه دسترس اولهمدم. هرحالده بولندیغی دوره كوره تجربه دیده، منور، لسان آشنا وعلی الخصوص ممالك غربیهیی كورمش وكزمش بریسی اولمق لازم كلیر.

اجانب دولتلك انتظام ومدنيتنى مركزى اولان شهرك حاليله مقايسه ايدرك آكلايه‌جغى جهتله وجهات سائره ايله پك اهم والزم مسائلدن اولوب بونك ايچون هر يرده پك چوق همتلر صرف اولنمقده ايدوكنه بناءً سايهٔ موفقيتوايهٔ حضرت شهنشاهيده بو مطلبك رفته رفته حصولى اساس اوله‌جق نظاماتك وضع وتعيينه منوط اولديغندن وبويله شهرده متعلق خصوصات طوغريدن طوغرى‌يه هر يرده دولته مصرفيله بار اولميه‌جق صورتله تسويه ايدلمكده اوله‌رق اگرچه بزجه بونك استحصالنه احكام معاهدات بعض مرتبه مانع كورينور ايسه‌ده باشلى واساسلى برشى ياپيلسه عهودجه دخى برچوق تعديلات قزانيله‌بيله‌جكندن اول امرده مصلحت بويولده طوتيلوب واطرافلى دوشونيلوب برمكمل نظام ياپلسى ايجاب حال اولوب فقط بومثللو شيلرده اجراسى قابل اوله‌جق وبركونا مضرتى دعوت ايتميوب بالعكس فائدهٔ مأموله‌سى فعله كله‌جك نظاماتك مذاكره وتنظيمى وقوف ومعلومات صحيحه اوزرينه مبتنى اولمق لازم كلوب حالبوكه شهر مجلسنك ماراليان نظامنامه لايحه‌سنده كوستريلان صورت تركيبى ياپلش نظاماتى اجرايه كافى اولسه‌بيله آنلرك تنظيم وترتيب وتحريرينه مقتدر اوله‌ميه‌جغندن بشقه خدمت دائمه‌سنه شروعده مأموريتنك برشعبهٔ جسيمه‌سى ـ كه اهالينك حوائجندن اولان اشيانك وقت وزمانيله ورود وتداركنه ونرخ اشيايه دائر خصوصات واصنافلق نظاماتنه متعلق محاكمات ماده‌لريدر ـ هم آنلرله كل يوم اشتغال ايدوب همده نظامات اساسيه‌نك مذاكره‌سنه وقتى دخى مساعد اوله‌ميه‌جغندن نظامات مرقومه‌يى وقوف صحيح اوزرينه لايقيله واطرافيله باالملاحظه اصول وطريقنى بولوب وصور اجرائيه‌سنى مبين نظامنامه‌لرينى دخى ياپوب ميدانه قويمق واعضاسى بوايشلرده معلوماتى اولان بندكان وتبعهٔ دولت عليه‌دن بعض ذوات وكسان ايله درسعادتده فامليا سيله مقيم اولوب يرلو اهاليدن معدود اولان تبعهٔ اجنبيه‌نك وقوف ومعلومات اربابى اولانلرندن مركب اولمق اوزره موقتاً برقوميسيون تشكيل اولنوب رياستنه دخى مجلس والااعضاسندن سعادتلو امين مخلص افندى حضرتلرينك تعيين واجتماعلريچون برمناسب موقع تخصيص ايدلمسى وبونلرك قرارلشديره‌جغى نظامات اصولى وجهله اول امرده تنظيمات وبعده وكلا مجالسلرنده تدقيق ايله نزد عاليده دخى تصويب بيورلديغى حالده دستورالعمل طوتيله‌رق شهراماتى طرفندن اجراسنه باقلمق لازم كله‌جكندن ويره‌جكلرى لايحه‌لره انتظاراً شهر مجلس دائميسنك تشكيلى وشهراماتى معاونلرينك مأموريتلرينك اجراسى شيمديلك تأخير اولنوب فقط سكنهٔ درسعادتك حوائجندن اولان ارزاق واشيانك نرخ وفيأتى ماده‌سنك درجات معتدله‌ده جريانى حكومتجه هروقتده اعتنا ودقت اولنه‌جق شى اوله‌رق بودخى شهرامينك وظائف

سوصه‌سندن اولمسیله وسعادتلو صالح پاشا ذاتاً عفیف ومستقیم بندکان حضرت پادشاهیدن
وب آنجق کندوسنک شو مأموریتك مطلوب وجهله اداره‌سنه حوصلهٔ جربزه‌سی متحمل
ه‌مدیغی بالتجربه اکلاشلمسیله سایهٔ احسانوایهٔ حضرت ملوکانه‌ده ایلروده بشقه ایشله بکام
ق اوزره شهر امانتندن عفویله یرینه بو مقوله مصالحده معلوماتی مجرب اولان کمرك امینی
بق سعادتلو حاجی حسام افندینك نصب اولنمسی بین‌الحضار تذکر وتنسیب اولنمش ایسه‌ده
بابده دخی هرنه وجهله امر وفرمان جناب جهانبانی معالی افزای سنوح وصدور بیوریلور
ه محض اصابت اولان منطوق منیفنك اجراسنه مبادرت قلنه‌جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری
یم قلندی غرهٔ را ١٢٧٢
م

ارادهٔ سنیه صورتی

زیور اصابع اجلال اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ صدارتپناهیلری، منظور شوکتموفور
اب جهانداری بیورلمش وتذکر واستیذان بیورلدیغی وجهله موقتاً بر قومیسیون تشکیل
نوب ریاستنه دخی امین مخلص افندی حضرتلرینك تعیین واجتماعلریچون برمناسب موقع
صیص ایدلمسی وبرمنوال محرر شهر مجلس دائمیسنك تشکیلی وشهر امانتی معاونلك مأموریتلرینك
راسی شیمدیلك تأخیر اولنمسی وموماالیه صالح پاشانك ایلروده بشقه ایشله بکام اولمق
زره شهر امانتندن عفویله یرینه موماالیه حاجی حسام افندینك نصب اولنمسی متعلق
ر فصدور بیوریلان امر وفرمان همایون جناب پادشاهی مقتضای منیفندن بولنمش اولمغله
بابده امر وفرمان حضرت ولی‌الامرکدر . ٤ را ١٢٧٢

شهر امانتنك تشکیلندن اول قالدیرم ایشلریله معمار باشیلرك وتنظیفات اموریله‌ده ضابطه
ورلرینك موظف اولدیغی بالاده فصل مخصوصلرنده ایضاح ایدلمشدی .
١٢٧١ ده امانت ایچون تنظیم ایدلمش اولان بالاده عیناً مندرج نظامنامه‌نك ایکنجی
ه‌سنده : « درسعادتك شهرجه اولان تنظیفات وتطهیراتنه واسواق وبازارك حسن حالنه
ارته » شهر امینلرینك مأموریتی محرر بولندیغی کبی یدنجی ماده‌سنده‌ده : « درون
رك تطهیرات وتنظیفات لازمه وتنظیمات وترتیبات ممکنه . . . . سی » حقنده مجلس
کورك (شهر مجلسنك) نظامنامه‌لر اجراسنه مأمور اولدیغی » بیان ایدلمکده واون
یسنجی ماده‌سنده‌ده ایسه « درسعادتك قالدیرم وسائر تنظیفات وتطهیراتی امرنده » شهر
انتنك نافعه وتجارت نظارتلریله مناسباتنه بولنه‌جغی کوستریلمکده‌در .

بو نظامنامه کرچه اراده‌یه اقتران ایده‌رك کسب قطعیت ایتمه‌مش ایسه‌ده بو مقصد
تأمین ایچون یکیدن تشکیل ایدلمش اولان انتظام شهرقومیسیونجه بونك احکام
دائره‌سنده ایفای وظیفه‌یه دوام اولنه‌رق شهر مجلسی ایله شهراماتی طرفندن قالدیرمل
ضابطهٔ بلدیه وطهارت اسواق وبرده اصنافك تجزئه‌سی حقنده بعض مقررات اتخ
وحکومتجه‌ده تصویب اولنوب موقع تطبیقه وضع ایدلمش اولدیغی اکلاشلمقده‌در .

انتظام شهرقومیسیونك برپاندن تشکیلات نظامنامه‌سی وجوده کتورمك وبرطرفدن
تنظیمات واعمارات بلدیه ایله نه درجه‌لرده اشتغال ایتدیکی حقنده برفکر حصولنه مدار اول
اوزره مذکور قومیسیونك تشبثات واجراآتنی کوستریر برقاچ وثیقه‌نك مجله‌یه درجنه‌لزو
کورولمشدر. بووثیقه‌لرك زیرنده‌کی امضالر قومیسیون اعضاسنك کیملردن مرکب اولدیغ
ارائه ایتمکده‌در :

انتظام شهر قومیسیونی مضبطه‌سی

نظام وطهارت اسواق قضیهٔ مطلوبه‌لرینه مغایر اولوب منبی تصور اولنان بعض اوضا
نابجایه دائر اون ایکی بندی حاوی قومیسیون بندکانه‌مزدن تنظیم قلنان بر قطعه لایحه‌نك
منظور عالیٔ آصفانه‌لری بیورلمق اووره لفاً تقدیمنه اجتسار قلنمغین اولبابده امروفرمان
حضرت من‌له‌الامرکدر . ٢٥ ل ١٢٧٢

قانطو روه‌لاکی آنطوان آلیون رفیق مصطفی فرهاد حسین حسام
(بولنه‌مدیغی) فرانقو بن بریکوله حرمانوس ولد یوسف مغردیچ صالح

مجلس تنظیمات قراری

شهر مجلسنك اشبو مضبطه‌سیله ملفوف لایحه مجلس تنظیماته اعطا بیورلمغله لدی‌المطال
اولنان مذاکره‌یه تطبیقاً ایجاباتی بندلری بالالرینه سرخ ایله اشارت قلنه‌رق تقدیم اولنمش
اولمغله موافق ارادهٔ سنیه آصفانه‌لری بیورلدیغی حالده اقتضالرینك اجراسی بابنده امروفرمان
حضرت من‌له‌الامرکدر. ١٣ ذ ١٢٧٢

نظام وطهارت اسواق قضیهٔ مطلوبه‌لرینه مغایر اولوب منبی تصور اولنان بعض اوضا
نابجایه دائر لایحه‌درکه آتیده بند بند ذکر وبیان اولنور .

اولکیسی: بالجمله صچاقلردن سوقاغه آقان یغمور صولرندن هم مرور وعبور ایدنلر پك فنا
ورتده أصلا نمقده وهم ده سوقاغك ایکی طرفی چوقورلانه رق قالدیرملر بوزولمقده اولدیغندن
وب کچنلره وقالدیرملره بعدازین مضرتی طوقنمامق اوزره ذکر اولنان صچاقلردن آقاجق
مور صولرینك اولوق وبوریلر ایله لغملره ویرلمسی ضمننده برامر قطعینك شرفصدوری
اسب اوله جغی مطالعه اولنمشدر .

اشبو صورت موافق حال ومصلحت اولدیغندن اشعار اولندیغی وجهله
لغم اولان یرلره یغمور صولرینك اولوق وبوریلر ایله ویرلمسی ولغم
اولمیان محللرده صچاق بوریلری یرلره قدر وضع اولنمسی .

ایکنجیسی : موسم شتاده صوبه وضع اولنان بالجمله ابنیه دن طشره چیقاریلان
ریلردن بوغو حرارتیله حاصل اولان سیاه صو بعض وقتده یغمور داملاسندن دها بیوك
له رق قالدیرملر اوزرینه دوکولمکده وکلوب کچنلرك لباسنه اصابت ایدرك بر دخی زائل
لمیوب لکه له مکده اولدیغندن وبوصویك اینجه بوریلر ایله اشاغی یه آلنمسی ممکناتدن بولندیغندن
ندن بویله بومقوله صوبه صولرینك مارالذکر اینجه بوریلر ایله اشاغی یه آلنه رق کیمسه یه
رتی طوقونمقسزین آقیدلمسی لازم کله جکدر .

بو دخی مناسب وتطهیری موجب اولدیغندن بروجه اشعار اجرای اقتضاسی

اوچنجیسی : بقال ومناو اصنافی دکانلرینك اوکنده صارداله وپینیر فوچیسی ایله
وه کوفه لری اولوب وسائر اصناف دکانلرنده دخی جاملی موستره صندیغی وامثالی چیقندیلر
لونوب بونلر ایسه فیطون وعربه وبارکیر کذارینه پك مانع اولدیغندن وآره ده اومقوله
دن برعربه کچرکن تصادفاً برعربه دخی قارشوسندن کله رك بربرلرینه چاتمامق اوزره
کیسی دخی برطرفه میلی اختیار ایتمك لازم کلدکده سالف الذکر فوچی وکوفه وموستره
ندیغی وامثالی دکان چیقندیلری اوزرینه اوغرایوب واول اثناده بعضیسنك حیوانی دخی
رکوب بر خیلی خسارات وقوعندن بشقه آدم دخی سقطلنمقده بولندیغندن و ذکر
نان دکان اصحابنك ایسه دکانندن خارج قالدیرم اوزرینه اومثللو نسنه لر وضعیله سوقاغی
رلاشدیرمغه قطعیاً حقی اولمدیغندن بویله شیلره هیچ بر اصنافك بوندن بویله جرأت
جسارتی تجویز اولنمیوب هرکیمك اولور ایسه اولسون دکانی اوکنه کوفه وسپت والحاصل
ای سبیله قبل قدر مانع اوله جق هیچ برشی قویدیرلمیوب منع عمومی وقطعی ایله منع
رلمق محسنات عصریه دن اوله جقدر .

بیان اولنان صورت یولنده کورندیکندن اول وجهله ایجابنك اجراسی

دردنجیسی : اکثر غلطه وبك اوغلنده وبعضاً دخی اسلامبولده کائن دکانلر قپولر
اوزرلرنده بر بچق آرشون بوینده ودها اوزونجه صریقلره مربوط تیمور ساچلردن لوحه
اوله‌رق اول دکانلرده فروخت اولنان امتعه‌نك اسم وشکلیله صاحبنك ویاخود اعمال اولندیغ
فابریقه‌نك نام وشهرتی محرر اولدیغی وبونی تعلیقدن مراد اعلان نام واشیادن عبارت ایدوك
بدیهی ایسه‌ده بونك زمیندن ارتفاعی آنجق ایکی بچق آرشون مقداری اولدیغندن مرو
وعبوره عسرت ویرمکده اولدقدن بشقه آتلولرك باشنه ویوزینه طوقونمقده وبعضاً دخ
سقطلق چیقارمقده اولدیغندن وبوندن مراد حقیقی ایسه اعلام نام وامتعه قضیه‌سندن عبار
اوله‌جغنه وبو دخی مذکور لوحه‌لرك دیواره ویاخود ینه قپو اوزرینه ملاصق اوله‌رق تعلیق
حاصل اوله‌بیله‌جکنه بناءً بوندن صکره اومثللو معلق لوحه‌لرك منعیله دیوار ودکان قپولر
اوزرلرینه یوکسکجه ربطنه رخصت ویریله‌بیله‌جکدر .

بونك دخی اول صورتله تسویه‌سی لازم کله‌جکندن اشعار قلندیغ
وجهله مقتضاسنك ایفاسی

بشنجیسی : کونشه سپر اولمق اوزره بعض ابنیه اوکلرینه کشیده اولنان تنته
وصریقلری آلچه‌رق بولندقلری حالده آتلو وعربه‌لیلرك سیر وحرکتنه مانع اولمقده وسوقاغل
وسعت حالیه‌سنی دخی طارلاشدیرمقده اولدیغندن بونك دخی پك چوق مضرتی کورلمکد
اولوب شوقدرکه کلیاً لغوی تقدیرده اول مغازه ودکانه کونش اصابتیله درونندهٔ بولنانل
واخذ واعطا ضمننده داخل اولانلر صیجاق کونلرده صیقیله‌جغندن بودخی تجویز اولنمیه‌ر
آنجق هم شمسدن محافظه اولنمق وهم‌ده عربه وحیوانلره برکونه مضرت ایراث ایتمه‌مل
اوزره مذکور صریقلرك زمیندن درت آرشون یوقاریدن تنته‌یه ربط اولنمسی وبلا فاصـ
اوجی یرده اوله‌رق تنته‌لره صریق قونلماسی خصوصلرینه دقت اولنه‌جقدر .

بو دخی یولنده ایسه‌ده یاپیله‌حق تنته‌لرك برجنسدن اولمسنه دقت اولنمس

آلتنجیسی : اکثر مغازه ودکانلرده خلا اولمدیغندن درونده بیتوتت ایدنل
کیجه‌لری حسب‌الضرور سوقاقلری تلویت ایتمکده اوله‌رق بوندن تعفنات کلیه حاصل اولمقد
وقالدیرملر مزخرفاتدن خالی اوله‌مامقده اولوب بونك منعی ایسه کیجه‌لری ایچلرنده آد
بیتوتت ایده‌جك مغازه ودکانلره مجدداً خلالر انشا وعلاوه‌سنه محتاج کوروندیکنند
طهارت بلدیه‌نك تمامیٔ استحصالی ایچون اومقوله مغازه ودکانلره مطلقا خلالر یاپدیرلمس
خصوصنك اصحابی طرفلرینه اکیداً امر وتنبیه اولنمسی لازم کله‌جکدر .

پك یولنده بولندیغندن اقتضاسنك ایفاسی

یدنجیسی : قالدیرملر اوزرنده سپت وکوفه وطابله‌لر ایله سبزه ومیوه وتکنه‌لرله بالق وسائره فروخت اولنمقده اولوب بودخی سوقاغی ایکی جانبدن تضییق ایله ابنای سبیل رعربه وبارکیرلرک ازدحامنی موجب اولمقده وقارشولقلی عربه‌لر تصادفنده مذکور سپت وکوفه‌لری اصحابی راست کلدیکی دکان ایچلرینه صوقه‌رق دکان صاحبنك دخی امتعه‌سی حقنده مضرتی وبالآخره سزلدی وصداعی دعوت ایتمکده اولمسیله بعدما بومقوله سپت وکوفه ایله سبزه ومیوه وتکنه وقواطه‌لر درونده بالق وسائره فروخت ایدنلر صاته‌جغی نسنه‌یی هر ایستدیکی چارشو وکوشه‌باشلرینه طو مدت وضع ایله بیع وفروخته مجاسرت ایده‌میوب سایهٔ حضرت پادشاهیده هرکون برمحلده قوریلان پازار یرلرینه کیده‌رك اورالرده آلیش ویریش ایتمکه مأذون طوتیله‌جقدر .

اومقوله سپت وکوفه وطابله‌لر ایله قالدیرملر اوزرنده صاتلمقده اولان سبزه ومیوه وسائره‌نك پازار اولان محللرده پازاریرنده وپازار اولمیان یرلرده جانب ضبطیه وشهر اماتی طرفندن ارائه قانه‌جق محلده صاتدیرلمسی .

سکزنجیسی : بعض خانه‌لرك پنجره‌لری اوکنده وبالقونلرنده متعدد چیچك صاقسیسی اولوب بوصاقسیلرك بریسی آرالقده قضاءً سوقاغه دوشر ومعاذالله تعالی آدم وحیوان اوزرینه اصابت ایدرسه زیاده‌سیله سقطلغی موجب وبلکه تلف نفسی مستوجب اوله‌جغی بدیهی اولدیغی مثللو صاقسی پارچه‌لریله طوپراق سوقاغی تلویث ایده‌جکندن وبوصاقسیلر حالیله یرلرنده طوردقلری حالده دخی درونلرنده بولنان شکوفه وچیچکلری صولادقجه آقان صولر کذلك سوقاغه دوکیله‌رك بودخی طهارت ونظافته مباین دوشه‌جکندن وهیچ قویدیرلمامسی دخی بعض صاحبخانه‌نك مزا و مراقنه یکده الویرمیه‌جکندن یرلری مناسب ومحفوظ اولان صاقسیلرك کاکان محللرنده ابقاسنه برشی دنیلمیوب شوقدرکه آره صره دوشوب تلف اولمامق وکلوب کچنلره دخی مضرتی طوقنمامق اوزره او مقوله ابقا قلنه‌جق صاقسیلرك طوردیغی یرلره صاغلامجه باغلانمسی وبرده صولاندقجه قالدیرم اوزرینه چامورلی صولر سوزیلوب دوکولمه‌مك ایچون مذکور صاقسیلرك آلتنه تنکه ویاخود بشقه بر شیدن طابله وطاسلر وضع اولنمسی خصوصلرینه اصحابی طرفلرندن متمادیاً دقت اولنمق لازم کله‌رك خلافی حرکتده کوریلانلر مسئول طوتیله‌جقدر .

بوماده یولنده کوروندیکندن برموجب اشعار اجرای اقتضاسی .

طقوزنجیسی : مغازه ودکانجیلر طرفلرندن صندق وسپت وفوچی وامثالی شیلرایله مبایعه اولنان اشیا وامتعه وادوات زجاجیه وسائره‌نك کیاه وکاغد وباغلری ایله بوشالمش محفظه‌لری وخانه وبیوت سائره‌ده تناول اولنان سبزوات سوپروندیلری وطاووق وفاره اولولری سوقاغه وضع والقا اولنمقده اولوب بونلردن حصوله کلان تعفنات خلقجه خسته‌لغی دعوت ایتمکده اولدیغندن بشقه طهارت بلدیه‌یه دخی کمالیله مغایر دوشه‌جکندن بعدازین اومقوله شیلر سوقاقلره آتلیوب دریایه القا ایتدیرلمسی خصوصنه علی‌الدوام دقت اولنه‌جقدر.

کوستریلان صورت مناسب ونظافت وطهارت مطلوبه‌یی مستوجب اولمغله اولوجهله اجرای ایجابی .

اوننجیسی : جاده وسائر اسواقده صاحبسز باشی بوش کزن اسب واستر ومرکب واینك وبوزاغی وامثالی حیوانات جانب میریدن اخذ وضبط اولنمق لازم کله‌جکی مثللو قپو خلقه‌لرینه آت باغلامق وکلوب کچنلری منع وازعاج ایتمك کبی شیلره متجاسر اولان اشخاصك دخی جزای نقدیه ایله مجازاتی اجرا اولنه‌رق آلنه‌جق نزر آقچه‌لری قومیسیون صندیغنه تسلیم ایله شهر مصارفنه صرف قلنه‌جقدر.

دردست اولان قانوننامه‌ده مندرج بولندیغندن نشرنده اجرای ایجابنه باقلمق لازم کله‌جکی .

اون برنجیسی : بعض کیمسه‌لر غلبه‌لك محللرده حیوان قوشدیره‌رق اورالرده بولنان عجزه واطفاله ایصال ضرر وکزند ایله آره صره چوجق واختیار خاتونلر چیکنه‌دیله‌رك اتلاف نفوس اولندیغندن بعدازین هرکیم اولور ایسه اولسون او مقوله مجمع ناس اولان محللرده بلاضرورة حیوان دیزکین ایدر ایسه بر قضا وقوع بولمسه بیله راکب اولدیغی حیوان ضبط اولندقدن ماعدا کندوسی دخی کذلك مجازات نقدیه‌یه مظهر اوله‌جقدر .

بو دخی اوقبیلدن او لمغله نشر قانوننامه‌ده اجرای اقتضاسی ایجاب ایده‌جکی .

اون ایکنجیسی : بالاده بند بند بیان وایضاح اولنان تنبیهاتك مغایرنده بولنه‌جق کساندن مجازات نقدیه اولاق اوزره آلنه‌جق نزر آقچه‌لری هر تهمتك درجهٔ جسامتنه کوره تحدید اولنه‌رق صورت اخذ وصرفی دخی بشقه‌جه لایحه ایله عرض بیان قلنه‌جقدر .

بو دخی قانوننامه‌ده مندرج بولندیغندن بشقه لایحه ایله عرض وبیانه حاجت اولمدیغی .

تذکرهٔ معروضه

نظام وطهارت اسواق قضیهٔ مطلوبه‌سنه مغایر اولوب منهی تصور اولنان بعض احوال واوضاع نابجایه دائر تنظیم اولنان لایحه شهر مجلسـنك بر قطعه مضبطه‌سی ایله منظور عالیٔ جناب شهنشاهی بیورلمق ایچون عرض وتقدیم قلندی. لایحهٔ مرقومه‌ده بیان اولنان مطالعات یوللو ومناسب شیلر اوله‌رق مجلس عالیٔ تنظیماتده دخی تدقیق ایله ملاحظات واقعه لایحهٔ مرقومه‌نك بندلری بالالرینه اشارت اولنه‌رق مارالبیان مضبطه‌نك ذیلی تمهیر وتصدیق اولنمغله برموجب لایحه اجرای اقتضالری خصوصنك شهر امانتنه حواله‌سی حقنده هر نه وجهله امر وفرمان حضرت پادشاهی متعلق بیوریلورایسه اکا کوره حرکت اولنه‌جغی بیـانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم ۲۴ ذا ۷۲ م

ارادهٔ سنیه

انمله پیرای تکریم اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ صدارتپناهیلریله ذکر اولنان لایحه ومضبطه منظور معالیموفور جناب پادشاهی بیورلمش ومطالعات معروضه‌نك برموجب لایحه اجرای اقتضالرینك امانت مذکوره‌یه حواله‌سی متعلق وشرفصدور بیوریلان امر وارادهٔ سنیهٔ حضرت ملوکانه مقتضای عالیسـندن بولنمش ومذکور لایحه ومضبطه ینه صوب سـامیٔ اصفانه‌لرینه اعاده وتسییر قلنمش اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامر کدر. ۲۵ دا ۷۲

شهر امانتنك تشـکلندن اول قالدیرم ایشلرینه کیملرك باقدیغی ومصـارفنك نره‌لردن ونه صورتله تسویه ایدلمکده بولندیغی طقوزنجی بابك یدنجی فصلنده وثائقیله برابر مفصلاً ایضاح ایدلمشدی . ۲۷۱ ده شهر اماتی تشـکیل وقالدیرم ایشـلری وظائف بلدیه یانـنه ادخال ایدلمکله هم شهر مجلسنك بو وظیفه‌یی نه صـورتله ایفا ایتدیکی حقنده بر فکر حاصل اولمق هم‌ده قالدیرم تعمیراتی ایچون نه کبی رسوم طرح وتکلیف ایدلدیکی آکلاشلمق ایچون بوبابده‌کی وثائق نمونه اوله‌رق آتی‌یه عیناً درج ایدلمشدر :

انتظام شهر قومیسیونی مضبطه‌سی

درسعادت وبلاد ثلثه طریق قالدیرملرینك مصـارفات تعمیریه‌سنه قارشولق اوله‌رق هر نوع بنك ویوك عربه‌لرینك چفته حیوانلیسنك بهرندن یکرمی وتك حیوانلیسندن اون وبنك ویوك اسب واسترلرندن بش ومرکبدن ایکی بچق غروش شهریه اخذ واستحصالی مجلس عالیٔ تنظیماتدن اعطا بیوریلان تعلیمات سنیه‌ده محرر ومسطور بولونمش وذکر اولونان شهریه‌نك اولوجهله ترتیب وتحصیلی خصوصی قومیسیون عاجزانه‌مزده دخی بالتذکر اصول

مذکور تصدیق وتصویب قلنمش اولوب شوقدرکه درسعادت وبلادثلثه‌ده قوللانیلان بنك ویوك حیواناتی عددجه عربه‌لردن کثیرو کلوب کیدن حیواناتدن شهریهٔ مذکوره‌نك تمامیٔ تحصیلی قضیه‌سی امرعسیر اولدیغندن آت واستروبقرك بهرایاق نعلنه اوتوزر ومرکب نعلنك کذلك بر آیاغنه اون‌بشر پاره ضمیله رسم کمرك النور کبی نعل تجاری طرفلرندن اصول محرره وجهله عائدات اخذی تصویب بیورلدیغی تقدیرده حیوانات مذکوره‌نك بهرندن برموجب تعلیمات سنیه اخذ واستحصال اولنه‌جق بشرغروشدن ایکی وایکی بچق غروشدن برغروش تنزل بوله‌جغی بدیهی ایسه‌ده بوصورتك اجراسنده کتم حیوان مسئله‌سنك اوکی کسلمسندن و بر آی ایچنده ایکی دفعه حیوان نعللنمه‌سنك وقوعی پك‌چوق اولمسندن شهریهٔ مذکوره‌یه تناقص طاری اولمیه‌جغی مأمول بولونمشدر وهمده الیوم نعلبند اصنافی قطانه حیوانی یکرمی ایکی وعادی اسب وبارکیری اون آلتی واوکوزك چفتنی یکرمی بش غروشه نعلله‌مقده وهرکسلر دخی بوفیأتدن ویرمکده اولوب فقط فیأت مذکوره‌نك تنزیلی دردست بولندیغندن وتنزیل اولنه‌جق اقچه‌نك یرینه اشبو قلدیرم ایچون آلنه‌جق پاره‌نك ضمی تقدیرنده الیوم جاری اولان فیأتدن دها آشاغی اوله‌جغندن کمسنه برشی آکلامیوب خلقك ویرمکده اولدیغی نعل پاره‌سندن بوصورتله استحصال اولنمسی اسهل اوله‌جغی بدیهی کورنمشدر . اوکوز ومانده نعلی طشره‌دن کلمیوب اوکوز نعلبندی اصنافی عتیق نعللردن کندیلری اعمال ایلدکلرندن آنلرك دکانلرندن وسائر حیوانات نعلی درسعادتده اعمال اولنمیوب اکثری ازمید جوارنده بغچه‌جکدن وبعضاً صوفیه وسائر محللردن توارد ایلدیکی جهتله اشبو نعللرك فیأتی اوزرینه ضمله آلنه‌جق اقچه دخی طشره‌دن درسعادت کمرکنه توارد ایدن نعللرك اصحابی بولنان تجار خود بخود کمرکدن مالنی اخذ ایده‌میوب اول‌امرده کلمش اولان نعللر کمرك طرفندن شهر امانتنه کوندریله‌رك امانت مذکوره‌ده بالتعداد ضرب تمغا اولنوب جنس وعددینك ضبطیله آکا کوره ایجاب ایدن اقچه‌نك تجارندن اخذ اولنمسی وتجار دخی ویره‌جکی آقچه‌یی مذکور نعلك فیأت مقرره‌سی‌اوزرینه ضمله نعلبند اصنافنه فروخت ایدرك اولوجهله نعلبندلرك مزج وصرف ایلسی خصوصنك اصول اتخاذی رهین تنسیب واراده بیورلدیغی حالده تحقیق اولندیغنه کوره نعلبند اصنافی وتجاری یدلرنده بروجه تخمین اون اون بشبیك کیم نعل موجود اولدیغنه ونعلبند اصنافی دخی یوکسك فیأتله نعلله‌مقده بولندیغنه بناءً شو آرالق فیأتنك تنزیلیله بعده ضم اولونمش اولسه لاقیردی‌یه بادی اوله‌جغنه وفیأت مذکوره حالی اوزره براقلمش اولسه نعلبند اصنافی

زیاده اقچه آلمش بولونه‌جقلرینه مبنی اشبو ترتیب اولونان آقچه‌نك اضاعه‌دن وقایه‌سی ضمننده نعلبند اصنافنك مجدداً فیأتی حدالغایه تنقیح اولونه‌رق درعقب تجار واصناف یدلرنده بولنان نعللر مأمورلر معرفتیله بالتعداد ضمی اجرا قلنه‌رق لازم کلان مبالغك برطرفدن تحصیل اولنمسی اسبابنه مباشرت اولنمسی لازمکله‌جکی مطالعه قلنمشدر . عربه بحثه کلنجه چونکه تك وچفت بارکیرلی عربه‌لرك کافه‌سی سوقاق قالدیرملرینه برسیاق اوزره ایراث ضرر ایده‌بیله‌جکلرندن بونلرك چفت وتك بارکیرلیسی ایچون بشقه فیأتلر تحدیدی اقتضا ایتمیوب وخصوصیله تك بارکیرلی عربه چفت بارکیرلیدن زائد بولنوب بنابرین بونلردن علی‌السویه شهریه اون ویوك عربه‌سندن بشر غروش آلندیغی حالده ترتیب سابقندن آشاغی دوشمیوب بلکه دها زیاده‌جه حاصلات وقوعبوله‌جغی وبو عربه‌لردن یوك وکرا عربه‌لرینك قطعه وعددی شهر امانتنجه معلوم اولدیغی مثللو اتخاذ اولنه‌جق اصوله تطبیقاً اول امرده قوناق وخانه عربه‌لرینك عددینی مبین لازمکلان دفترینك دخی ائمه ومحلات کهیالری معرفتیله تنظیمنه مباشرت اولنمق اقتضا ایده‌جکی تذکر اولنمش ایسه‌ده صور مشروحه حقنده وهرحالده اوامر وفرمان حضرت من له الامر کدر . ۲۴ ش ۱۲۷۲

اورام قمانطو روه‌لاکی السید محمد صالح الیون فرهاد حسین حسام
معمار فوساطی حرمانوس فرانقو مغردیچ

تذکرهٔ معروضه

درسعادت وبلاد ثلثه طریق قالدیرملرینك تعمیراتی مصارفنه قارشولق اولمق اوزره حیوانات وآرابه‌لردن اخذی مقرر اولان رسوماتك صورت ترتیب وتحصیلنه دائر شهر امانتی دائره‌سنده تشکیل اولنان قومیسیونك ملاحظاتی متضمن مضبطه کچن کیجه عقد اولنان مجلس مخصوصده قرائت اولنوب واقعا درسعادت وبلاد ثلثه‌ده بینك ویوك حیواناتی عددجه آرابه‌لردن زیاده وکلوب کیدن حیواناتدن تحصیل رسومات ایسه مشکل اوله‌جغی بیاندن آزاده اولمسیله آلنه‌جق رسوماتك نعل فیئاتنه ضمیمةً استحصالی سهولتی موجب اوله‌جغندن ونعلك شیمدیکی فیئاتنك تنزیلی مقرر اولدیغی جهتله ضم اولنه‌جق رسومات وتنزیلات واقعه یرنده اوله‌رق خلقجه دخی برفرق کورینه‌میه‌جکندن وشهر امانتی معرفتیله نعللره ضرب تمغا اولنه‌رق تحصیلی دخی مناسب اوله‌جغندن وآرابه‌لردن استحصال اولنه‌جق رسومات بحثنده دخی چونکه تك وچفت بارکیرلی آرابه‌لرك کافه‌سی سوقاق قالدیرملرینه

بر سیاق اوزره ایراث ضرر ایده‌بیله‌جکلری وتك بارکیرلی آرابه چفت بارکیرلیدن زیاده بولندیغی جهتلرله یوللردن علی‌السویه شهریه اونر ویوك آرابه‌سندن بشر غروش آلندیغی حالده ترتیب سابقندن آشاغی دوشمیوب بلکه دها زیاده حاصلات وقوع بوله‌جغندن قومیسیونك مطالعات معروضه‌سی یولنده ونجا اولمقله برموجب مضبطه اجرای اقتضاسی وآلنه‌جق رسوماته فساد وحیله قاریشمامق ایچون بعدازین نعلبند اصنافندن هرکیم تمغاسز نعل فروخت ایده‌جك اولور ایسه کمرکدن مال قاچیران مثللو رسم مقررینك ایکی قاتی آلنه‌رق مجازاتی خصوصنك دخی شهرامانتنجه تنبیه قلنمسی صورتلری بین‌الحضار تذکر وتصویب اولنمش ایسه‌ده اولبابده هرنه وجهله امروفرمان حضرت پادشاهی متعلق وشرفصدور بیوریلور ایسه منطوق منیفی اجرا اولنه‌جغی ومذکور مضبطه منظور شوکتموفور جناب ملوکانه بیورلمق ایچون عرض وتقدیم قلندیغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم اولندی افندم

١٧ ن ١٢٧٢ م

ارادهٔ سنیه

اناملزیب اعزاز اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ آصفانه‌لریله مذکور مضبطه منظور معالیموفور حضرت ملوکانه بیورلمش وصور محرره مناسب ویولنده کورنمش اولمسیله تذکر واستیذان بیورلدیغی وجهله اقتضالرینك اجراسی متعلق وشرفصدور بیوریلان امر وارادهٔ سنیهٔ جناب تاجداری اقتضای جلیلندن اوله‌رق مارالبیان مضبطه ینه صوب سامیٔ آصفیلرینه اعاده قلنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرت ولی‌الامرکدر .

١٨ ن ١٢٧٢

انتظام شهرقومیسیونی مضبطه‌سی

درسعادت وبلاد ثلثه قلدیرملری پك زیاده بوزیله‌رق کلوب کچنلر مشقت چکمکده اولدیغندن وبرازوقت دخی بوحالده قالوبده تعمیروتجدیدینه باقلمدیغی صورتده ایلروده پك چوق مصارفه محتاج اوله‌جغندن اجرای تعمیر وتسویه‌سی ضمننده مقدمجه تشکیل قلنان قومیسیوندن بیان اولنان مطالعه وافکارمیانهٔ عاجزانه‌مزده دخی لدی‌التذکر ابحاث کثیره جریانندن صکره‌تنسیب ومؤخراً منعقد اولنان مجلس مخصوصده دخی بالقرائه مذاکره وتصویب قلنان صورذرکه بروجه‌آتی بند بند بیان اولنور :

واقعا مشهود اولدیغی اوزره درسعادت وبلاد ثلثه قالدیرملری خیلی مدتدن بری تعمیرات کلیه کورمدیکندن زیاده بوزیله‌رق مرور وعبور ایدنلر دوچار مشقت اولمقده اولدقلرندن ماعدا بوحال ایله ترك اولنمق لازم کلسه ایلروسی بایاغی نا قابل ایفا مصارفات کلیه‌یه محتاج اوله‌جغندن وسایهٔ شوکتوایهٔ حضرت ملکداریده محسنات بلدیه واستراحت عمومیه‌یی موجب بومقوله شیلرك استکمال واستحصالی آن بآن تزاید وترقیسی مشهود عالمیان اولان مدنیت ومعموریت لزومندن بولنمسنه نظراً اشبو قالدیرملرك حسن صورتله متین ورصین اوله‌رق تجدیدی اقتضای حالدن کورندیکندن اول امره بو قالدیرملرك نه وجهله یاپلسی مناسب وممکن اوله‌جغی مطالعه ومذاکره اولندقده بونده اوچ صورت خاطره کلوب برنجیسی مربع الشکل بویوك منتظم طاشلردن و ایکنجیسی نمونه‌سی تقدیم قلنان مکعب الشکل کوچوك طاشلردن و اوچنجیسی دخی بویوجك طاشلردن غایت صیق اوله‌رق و اقتضاسنه کوره دیکنه قونیله‌رق واصلا طاش آرالرینه مولوز قونلیه‌رق متین ورصین وجهله یاپلسی قضیه‌سی اولوب شق اول و ثانینك اختیارنده محسنات عدیده درکار ایسه‌ده عموما بویله یاپلسی مصارف کلیه‌یه منوط اوله‌رق مشکل الاجرا کبی کورنمکده اولدیغنه وفقط صاری‌یار جوارنده برطاش معدنی خبر آلنمسیله بعض طاشجی اوسته‌لری جلب برله بومعدندن چیقاروب تنظیم ایتمك اوزره بریوکی اوچ بچق غروشه پازارلق اولنه‌رق قرارلشدیرلدیغنه بناءً چارشو ایچنك مضبوط و مناسب اولمسی جهتیله نورعثمانیه قپوسندن بات پازاری قپوسنه قدر اولان طریقك اشبو مربع الشکل کبیر طاشلردن تنظیمی خصوصی تنسیب اولنه‌رق متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیه موجبنجه درست مباشرت بولنمشدر .

دار السلطنت سنیه‌نك کافهٔ قالدیرملری پك چوق ذراع محللر اوله‌رق بونلردن کثرت مرور وعبوری جهتیله تسویه‌سی اهم والزم اولان طریقلرکه باب همایوندن آقسرای جاده‌سیله طوپقپویه وبایزید و فاتح یولیله ادرنه قپوسنه و خفافخانه اوکندن دوه خانی و امیر بخاری جاده‌سیله یکی باغچه‌یه و اورادن طوپ قپوسنه و یوسف پاشا چشمه‌سندن خاصکی طریقیله سلوری قپوسنه و قادرغه لیمانندن یکی قپو طریقیله یدی قله‌یه و آیاصوفیه طریقیله باب عالی اوکندن باغچه قپوسنه و آندن فنار جاده‌سیله ایوبه و سپتجیلر باشندن زیرك و وفا طریقلریله کوپری باشنه و اورادن عزب قپوسی جاده‌سیله غلطه‌یه وطوپخانه طریقیله بشکطاش واورته کویه وباب جسردن بك اوغلی طریقیله تقسیمه و اسکدارده بیوك اسکله‌دن قرجه احمده و ایوب اسکله‌سندن چارشو بویله رامی جاده‌سنه قدر اولان یوللردر . بونلر بلاد ثلثه‌نك الك باشلی جاده‌لری و بهر یوم کثرت اوزره مرور و عبورلری واقع اولان محللری اولمق

حسبیله متین ومنتظم اوللری لازمه‌دن اولدیغنه و ذکر اولنان معدندن نمونه‌سنه تطبیقاً
مکعب الشکل لزومی مقدار طاش اخراج و تنظیمی مصمم بولندیغنه مبنی اشبو جاده‌لرك
بو طاشلردن نورسم اولنه‌رق یاپیلمسی اگرچه ارزو اولنور ایسه‌ده مصارف کلیه‌یه محتاج
اوله‌جغندن باشقه بو مقدار نورسم ومنتظم طاشك اعمال و انشاسی دخی خیلی زمانلره
وبالطبع تدریجی یاپلمغه متوقف اولدیغندن بوطریقلرك الك الزم‌واهم اولانلرینك اشبونورسم
ومنتظم طاشلردن یاپلسنه بدء و مباشرت اولنوب قصورلرینك بویوجك طاشلر ایله متین
اوله‌رق انشا و تعمیرلرینه باقلمسی اقتضا ایده‌جکندن ومناسب موقع ومحل جهتیله درسعادتده
باب همایوندن بدأ ایله دیوان یولی ایله بایزیده و آندن وزنه‌جیلر طریقیله شهزاده باشنه
و اورادن وفا طریقیله زیرك جامع شریفی اوکندن کوپری باشنه قدر نورسم طاشلردن
یاپلسی وعزب قپوسی جاده‌سیله خندق باشی‌یوقوشندن قله‌قپوسی درکاهنه‌وارنجه‌اولان‌یوقوشك
امکانی مرتبه تسویه‌سیله قالدیرملرینك وخندق باشندن ترسانهٔ عامره حوضی آرقه‌سندن
کچه‌رك قاسم پاشایه منتهی اولان طریق قالدیرمنك حال حاضرینه تطبیقاً متین اوله‌رق
یاپدیرلمسی وکوچوك قله قپوسندن بك اوغلنده درت یول آغزینه و آندن غلطه سرایی
جاده‌سیله تقسیم اوکندکی قره‌قوله وارنجه کذلك نورسم طاشلردن یاپا یرلمسی وباب‌همایوندن
کوپری باشنه قدر منتظم‌نورسم طاشلردن یاپیله‌جق قالدیرملری تخمین ایتدیرلدیکنه کوره
بحسساب تربیعی قرق اوچبیك یدی‌یوز قرق‌ایکی ذراع وهرذراعه اون آلتیشر طاشدن
اوله‌رق صرفی اولنه‌جق طاشك مقداری آلتی‌یوز طقسان طقوز بیك سکز یوز یتمش
ایکی عدده وهر ذراعی قرقر غروشدن اولمق اوزره کافهٔ مصارفاتی اون یدی یوك قرق
طقوزبیك آلتی یوز سکسان غروشه بالغ اولدیغندن وکوچك قله قپوسندن تقسیمده‌کی
قره‌قوللخانه‌یه وارنجه اولان طریق قالدیرملری دخی یکرمی بر بیك درت یوز آلتمش ذراع
مربعه وهر ذراعی کذلك اون آلتیشر طاشدن اوچ یوك قرق اوچبیك اوچیوز آلتمش عدد
طاشه وینه هر ذراعی قرقر غروشدن بالجمله مصارفی سکز یوك اللی سکز بیك درت یوز غروشه
واصل اولمشی ایدوکندن بوحسابه اوزره اشبو قالدیرملره لزومی اولان طاشك مجموعی اون بوك قرق
اوچبیك ایکی یوز اوتوز ایکی عدده ومصارفلری جمعاً یکونی دخی یکرمی آلتی یوك سکز بیك
سکسان غروشه رسیده اولمجغی آکلاشلوب اگرچه بوکشف قطعی جوزتله اولنیوب بر
منوال محرر تقریبی وتخمینی جوزتله اولندیغندن حین انشاسنده دها آرتمسی ملحوظ
اوله‌رق هرنه ایسه کلیتلی طاش اعمالنه محتاج اولوب بومقدار طاشك اخراج واعمالی دخی
خیلی وقته متوقف بولندیغنه ومقدما مکعب الشکل طاشه قرق پاره فیئات وضع اولنمش

ایسه‌ده درت طرفی غایت منتظم اوله‌رق یاپدیرلمسی لزومنه و بو صورتله اوقدر فیئاتله چیقامیه‌رق براز قسمی طلب اولنمقده اولدیغنه مبنی طاشجی اوسته‌لری جلب ایله مجلسجه نمونه‌لرینه تطبیقاً فیئات صحیحه‌سی قطع وسنداته ربط وطاشجی عمله‌سی تکثیر اولنه‌رق کلیت اوزره اعمالنه اقدام ایتدیریله‌رك آکا کوره انشالرینه مباشرت اولنمسی وبالاده مذکور اولان جاده‌لرك دخی کبیر طاشلردن مجدد اوله‌رق متین ومستحکم انشا ایتدیرلمسی واشبو جاده‌لردن چیقه‌جق عادی طاشلرله دخی بو جاده‌لرك جوارنده محتاج تعمیر اولان سوقاقلر قالدیرملرینك تعمیر وتسویه‌سنه باقلمسی .

اشبو تصور اولنان طریقلرك تجدید وتعمیرینه لازم کلن مصارف بحثنه کلنجه: بونك ایچون خزینهٔ جلیله‌نك سنوی ایکی بیك کیسه تخصیصاتی وار ایسه‌ده بونکله مطلوب حاصل اوله‌میوب بو قالدیرملرك شبب ومنشأ خرابیتی ایسه اوته‌دن برو وتعمیر اولنان قالدیرملر مصارفنك نصفی طرف میریدن ونصف دیکری یاپیلان طریقك طرفینده بولنان دکان صاحبلری جانبندن ویریلور ایکن بر مدتدن برو بو اصول ترك اولنه‌رق تکمیلاً طرف میری‌یه تحمیل اولنمسی و بر طاقم آرابه و حیواناتك کثرت مرور و عبوری قضیه‌لری اولدیغندن وتعریفدن مستغنی اولدیغی اوزره هر مملکتك بو مقوله مصارفاتی اهالی وسکنه‌سنك مناسب وجهله اعانه‌لریله تسویه اولنمقده بولندیغندن بشقه هر شهرك معموریت ونظافت حالندن عموم سکنه‌سنك حصه‌مند اولمسی امر طبیعی اولوب مرکز دولت اولان شهرلر ایسه بر مملکتك اثر حسن حال عمومیه‌سی اوله‌جغی جهتله شانجه دولتلر عندنده بو کیفیت ملتزم اولمسیله شو قالدیرملرك تعمیر واصلاحی هم دولت علیه‌نك همت جلیله‌سنه وهم ده عموم اهالینك معاونتنه محتاج اولوب بو دخی درجه درجه اوله‌رق یعنی ابتدا تمیز قالدیرمدن استفاده ایده‌جك وراحت کیدوب کله‌جکلرك بو ماده‌یه خدمت ایتمسی لازم کله‌جکی مثللو جهت عمومیه‌سندن مستفید اولمیه‌جق اصحاب بیوت ودکاکینك دخی اعانه‌یه دعوت اولنملری ایجاب حالدن بولندیغندن بو یولده کرك آرابه وحیوانات اصحابی وکرك یاپیله‌جق اشبو طریقلرك طرفینده‌کائن خانه ودکاکین صاحبلری جانبلرندن مناسب صورتله معاونت اولنمسی اقتضای حقانیتدن مطالعه قلنمشدر .

بلاد ثلثه‌ده بولنان آرابه وحیواناتدن معتدل برشیئ آلنمسی مقدما دخی تذکر اولنه‌رق تقرر ایتمش اولمسیله کرك قوناقلرده دائما قوللانیلان وکرك کرا ویوکه مخصوص آرابه‌لرك چفت بارکیرلیسندن ماهیه یکرمی وتك بارکیرلیسندن اون وهر نوع بنك ویوك بارکیر واسترلرینك بهر راسندن بشر وحمارلرك هر بریسندن ایکیشر بچق غروش ویرکو استحصالی

اولنه‌رق سنوی بوندن بروجه تخمین حصولی مأمول اولان بیك کیسه مقداری آقچه
خزینهٔ جلیله‌دن مخصص اولان ایکی بیك کیسه اوزرینه یومیهٔ دکاکین حاصلاتنك دردست
اولان پاتنت نظامی اقتضاسنجه تزاید ایده‌جکی جهتله آندن تزیید منافع عمومیه حقنده
مصروف بیورلمقده اولان همت جلیله‌یه علاوهٔ خیریه اولمق اوزره درت یوز کیسه دها
ضمیله شهوره بالتقسیم یتمش ایکی سنه‌سی مارتندن بدء ایله خزینهٔ جلیله‌دن شهریه یوز بیك
غروش اعطا برله اشبو ایکی قلم مبالغ قالدیرملرك تعمیر وتجدیدینه واردات دائمه اتخاذ
اولنمسی وشهریهٔ مذکوره‌نك طشره اموالندن اولمیه‌رق ینه درسعادت وارداتندن تسویه‌سی
مناسب اوله‌جغندن شهر اماتتی معرفتیله اداره اولنمقده اولان رسومات قدیمه حاصلاتندن حواله
قلنمسی واشبو یوك وسوقاق آرابه‌لرینك رسومات قدیمه‌لری اوله‌رق شمدی آنك
دخی آلنمسی مکرر اوله‌جغی جهتله رسومات قدیمه‌لرینك اخذندن صرف نظر اولنمسی .
اهالی طرفندن ویرلمسی لازم کلن اعانه اکرچه سابقلرینه تطبیقاً مصارف واقعه‌نك
نصفی اولمق ایجاب ایدر ایسه‌ده اشبو طریقلره کلیتلو مصرف کیتمسی ملحوظ اولمسیله
بونك نصفنی ویرمك اهالی‌یه بار ثقیل اوله‌جغندن یالکز بر دفعه‌یه‌ومجدداً انشا اولنه‌جق
طریقلرك طرفینده بولنان بیوت ودکاکین اصحابنه مخصوص اولمق اوزره بهر خانه ودکاندن
صاحبلرینك حال و اقتدار وجهت و صنعت وتجارتنه کوره نورسم اوله‌رق منتظم طاشلردن
یاپیله‌جق طریقه تصادف ایدنلرندن اللی غروشدن بش یوز غروشه و عادی صورتله تعمیر
و انشا اولنه‌جق قالدیرملرك کچدیکی یوللرك ایکی طرفنده واقع خانه و دکانلر اصحابندن دخی
اون غروشدن یوز غروشه قدر آلندیغی حالده مقداری دون وبر دفعه‌یه مخصوص اولمسی
جهتیله بوصورت پك خفیف اوله‌رق کیمسه‌یه بار ثقیل اوله‌میه‌جغندن اولوجهله اجراسی
وفقط محلات آره‌لرنده بعض فقرا خانه‌لری بولنه‌جغندن و او مقوله‌لردن حصهٔ اعانه آلنمسی
مناسب اوله‌میه‌جغندن اویله پك فقیر اولان خانه صاحبلرینك استثنا قلنمسی وشو قدرکه
زیاده ویرمك ایستیانلرك عرض ایده‌جکلری مبالغك دخی قبول اولنمسی . اشبو قالدیرملرك
تجدید و تعمیرینه نه وقتدن بدأ ومباشرت اولنمسی دخی مذاکره اولندقده بونلرك بر آز
اول تنظیم و تسویه‌سنه مبادرت لازمه‌دن ایسه‌ده عمله وطاش و لوازمات سائره‌نك تدارك
وجلبی خیلی وقته محتاج اوله‌رق شیمدی دخی موسم شتا بولندیغندن واشبو قالدیرملرك تعمیر
وانشاسی کلیتلو قالدیرمجی عمله‌سنه محتاج اولدیغندن درسعادتده بولنان موجودی کفایت
ایتمیه‌رك اکرچه کچنده ایجاب ایله‌ین محللردن جلبی ایچون مکتوبلر یازلمش ایسه‌ده کفایت

مرتبه‌سنه ابلاغ اولنمق اوزره اقتضا ایدن محللردن جلب ایتدیرلمسی وطاش معدنندن اخراج واعمال اولنه‌جق طاشلرك نقل وجلبی ضمننده ترسانهٔ عامره طرفندن دخی ماوانه انشا وعمله اعطاسی کبی شیلرك اجرای اقتضاسنه معاونت وهمت بیورلمسی .

مارت حلولنده شهراماتی وضبطیه معرفتلریله بلاد ثلثه‌ده بولنان آرابه وحیواناتك تحریرینه مباشرت اولنوب یتمش ایکی سنه‌سی مارتی راس سنه اتخاذ اولنه‌رق تخصیص اولنان ویرکولرینك ماه بماه تحصیل اولنمسی وآنجق بوقالدیرملر ایچون کرك یاپیله‌جق نورسم طاشلرك بهاسی وکرك تعمیر اولنه‌جق جاده‌لر مصارفاتنك تسویه‌سی ایچون پشـینجه الده مقدار کافی آقچه بولنمسی الزم اولدیغندن قالدیرم تخصیصاتندن بشـقه ابنیه ترتیبنه علاوةً بوسنه خزینه‌جه تنظیمی دردست اولان مصارفات موازنه‌سی دفترینه اوچ بیك کیسـه آقچه‌نك ادخالیله مصارفات مذکوره ایچون آقچه لازم کلدکجه تعویضاً خزینهٔ جلیله‌دن آلنوب ایلروده یاپیله‌جق قالدیرملر ایچون آلنه‌جق اعانه آقچه‌سندن محسوب ایدلمسی .

اشـبو قالدیرملرك کرك تنظیم وتسـویه‌سنه کرك طریق وصو یوللری ولغملرك حسن صورتله اصلاحنه نظارت ولازم کلن خریطه‌لری ترسیم وتسویه ایتمك وقالدیرملر مصارفاتی تخصیصاتندن ایفا اولنمق اوزره معاش مناسب ایله مقتدر وبوایشلرده معلوماتلی برمهندسك استخدامی ضمننده انتخاب قلنمسی .

وبرده ایکنجی بندده کوسـترلدیکی وجهله مکعب الشکل اوله‌رق اوفاق طاشلر قالدیرملرده زیاده‌جه قوللانیله‌جغی جهتله یومیه ایکی بیك عدد قدر اعمال ایتدیرلمسی اقتضا ایده‌جکنه وبو دخی علی الحسـاب صورتیله آقچه بولنمسـنه متوقف کوروندیکنه مبنی قالدیرملر ایچون موازنه دفترینه ادخال اولنه‌جق اولان اوچ بیك کیسـه آقچه‌دن علی الحسـاب صورتیله ایکی یوز بیك غروشك جانب خزینه‌دن اعطاسی وصـاری یارده بولدیریلان طاش معدنی اشبو قالدیرملره مخصوص اولمق لازم کله‌جکندن بوقالدیرملردن ماعدا محل آخر ایچون لااقل بش آلتی سنه مدت اولسـون بو معدندن طاش اخراج اولنمامق اوزره بو مقدار مدت امتیاز ویرلمسی . اشبو قالدیرملرك صورت انشائیه و تنظیم تسویه‌سنی وبیوت و دکاکین اصحابندن اخذ اولنه‌جق آقچه ایله آرابه وبارکیر وسـائره‌دن ماه بماه آلنه‌جق مبالغك صورت اخذ وتحصیل و حفظنی مذاکره ایتمك اوزره برقومیسیون تشکیلی ایجاب ایلدیکندن وبو قومیسـیونك مناسبت مصلحت جهتیله شهراماتی رفاقتنده اولمسی سهولتی موجب اوله‌جغنـدن ریاستی شهر امانتنده اولمق و ارباب معلوماتدن و صنوف تبعه‌نك

معتبر تجارندن مناسب اعضالری انتخاب قلنمق اوزره حسن تشکیل اولنمسی وبوخصوص امور نافعهٔ بلدیه‌دن اولمق حسبیله بوکا تجارت نظارت جلیله‌سنک مرجع اتخاذ قلنمسی و بونلرک اجرا ایده‌جکلری مواده دائر تعلیمات قلمه آلنه‌رق بوکا دخی مجلس تنظیماتک نظارت شامله‌سی اولمسی و برده اقتضای موقع جهتیله بك اوغلی طرفلرنده کرک نورسم طاشلردن مجدداً یاپیله‌جق وکرک تعمیر وتجدید اولنه‌جق قالدیرملرك طرفیننده بولنان منازل و دکاکین اصحابندن آلنه‌جق مبالغك اخذ وتحصیلی امرنده برگونه مشکلات وصعوبته دوچار اولمامق و اویغونسزلق وقوعبولمامق اوزره ترجمه اوطه‌سی مأمورلرندن لسان آشنا بر ایکی افندینك و اول طرفده بولنان یرلی و اصحاب املاکدن ومعتبران تجاردن بر قاچ کیمسه‌لرك دخی بولندیرلمسی خصوصلری اقتضای مصلحتدن مطالعه قلنمشدر .

بالاده محرر مواد حقنده ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفصدور بیورلدیغی حالده اجرای ایجابی بابنده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر . ٢٤ ج ١٢٧٢

محمد فؤاد علی شفیق علی غالب محمد السید محمد علی . محمد محمد عارف
حفظی اسماعیل عارف احمد مختار صفوتی یوسف کامل محمد رفعت
صفوت شوکت

تذکرهٔ معروضه

درسعادت وبلاد ثلثه قالدیرملرینك صورت تنظیمی وقارشولغنك وجه ترتیبی خصوصنه دائر مجلس عالیٔ تنظیماتدن قلمه آلنان مضبطه مجلس وکلاده قرائت ایله احکام مندرجه‌سی تصویب اولنه‌رق زیری تمهیر قلنمش اولمغین منظور عالیٔ جناب ملوکانه بیورلمق ایچون عرض وتقدیم قلندی. مضبطهٔ مرقومه‌نك اجرای احکامی حقنده هر نه وجهله امر وفرمان حضرت پادشاهی متعلق وشرفصدور بیوریلور ایسه منطوق منیفی اجرا اولنه‌جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیمنه ابتدار اولندی افندم ٣ ب ١٢٧٢ م

ارادهٔ سنیه

زیور انامل تفخیم اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ آصفانه‌لریله ذکر اولنان مضبطه منظور معالی موفور حضرت پادشاهی بیورلمش وتصویب واستیذان بیورلدیغی وجهله مضبطهٔ

مرقومه‌نك اجرای احكامی متعلق وشرفصدور بیوریلان امروارادهٔ سنیهٔ جناب جهانبانی مقتضای منیفندن بولنمش ومارالبیان مضبطه ینه صوب سامیٔ آصفیلرینه اعاده قلنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرت ولی‌الامركدر ٥ ب ١٢٧٢

بورایه قدر اعطا اولنان ایضاحاتدن اكلاشیله‌جغی اوزره شهراماتتی احتساب نظارتنك باشلیجه وظیفه‌سی اولان اصناف واسعار ایشلرینه باقمق اوزره تأسیس ایدلمش اولدیغی ایچون نظام و طهارت اسواق ایله قالدیرملر حقنده ایکی تعلیماتنامه تنظیم و موقع تطبیقه وضع ایتدیرمكله برابر اصل‌وظیفه‌سی اولان اصناف واسعار معاملاتنك‌اصلاحی ایچون‌ده منحصراً اصنافه تطبیق ایدلمك اوزره برنظامنامه تنظیم و تصدیق پادشاهی‌یه عرض ایتدیرمش ایسه‌ده اوزمانه كوره اولدقجه شدتلی فقط غایت منطقی ومعقول‌اولان بونظامنامه‌نك‌بالاخره مجلس عالیٔ تنظیماتجه تدقیق وتصدیق ایدیلوب ارادهٔ سنیه‌یه اقتران ایده‌رك موقع مرعیته قونلمش اولدیغنه دائر باب عالیده بركونا قید ومعلوماته دسترس اولنه‌مامشدر .

نظامنامه‌نك اسباب موجبهٔ تنظیمی مجلس والا مضبطه‌سنده شو صورتله تشریح ایدلمكده‌در :

مجلس والا مضبطه‌سی

معلوم سامیٔ وكالتپناهیلری بیورلدیغی اوزره شهر اماتتی تجار واصنافك اهالیٔ سكنه‌یه فروخت ایده كلدكلری ارزاق وذخایر وبالجمله اشیانك قیمت لایقه وتجارت معتدله‌سیله فروخت ایتدیرلمسنه واجرت وكرا ویومیه ایله ایشلیان اصنافك موضوع اولان اجرت وشهریه‌یه قناعتله خلقی اضراره جرأت ایده‌مامملری قضیه‌سنك كوزه‌دلمسنه دخی مامور اولوب اكرچه بوخصوصه جانب اماتتدن دقت اولنمقده ایسه‌ده برمدتدنبرو اكثر اصناف رشتهٔ انصافی بتون بتون الدن كیده‌روب تجارت غالیه واجرت ویومیهٔ زائده‌ایله‌ناسی‌اضراره قیام ایتمش اولدقلرینه ونرخدن زیاده‌یه اشیا صاتان ونقصان كیل واوزان قوللانان الحالة هذه امانت حبسخانه‌سنده وایپلكخانه‌ده‌توقیف ایله تربیه ایدلمكده ایسه‌ده‌بوصورتله‌حبس اولنانلرك یومیه ونفقه‌سی معززیادة اوسته‌لری ویاخود اصنافی طرفندن ایفا اولنه‌رق‌تأثیراتی حاصل وبونكله اصلاح حاللری قابل اوله‌مدیغی مجرب وبدیهی ایدوكنه ونرخدن زائد اشیا صاتمق امرحكومته مخالفت ونقصان اولچوب طارتمق دخی عادتا سرقت دیمك‌اولدیغنه

بناءً جمله حقنده مشهود اولان عدالت وحقانیت مسلمهٔ حضرت شهریاری ایجاب عالیسنجه
تجارك طشره‌لردن جلب وسوق ایله ویاخود امتعه واشیایی خارجه نقل ومبایعه برله
اصنافه صاته‌جقلری اشیا وارزاق سائره‌نك قیمت صحیحه‌سی وتجارت ومصارفی جانب
امانتدن ماه‌بماه تحقیق وشهر اماتی قومیسیوننده تدقیق ایله اصنافه صاتیله‌جق فیأت تعیین
وانلرك تجارت معتدله‌سی دخی ضم وتخصیص اولنه‌رق آنك اوزرینه نرخ ویریلوب نرخ
معیندن زیاده ارزاق واشیا وذخایر صاتان ویاخود اکسیك اولچوب طارتان اله کچیریلور
ایسه شدتلیجه تأدیب وتربیه اولنمسنه لزوم قوی کورونمکله و اولنه‌جق مجازاتك تعیین
درجاتی ایجاب حقانیتدن اوله‌رق بومثللولر حقنده هنوز برجزا مرتب ومعین اولمامغله
اقتضاسی مجلس والاده لدی‌المطالعه اصنافجه ضابطه‌یی موجب اوله‌جق صورتله بر جزانامه
قلمه آلنمش اولمغین بونك مجلس عالئ تنظیماته حواله‌سیله احکامی تنسیب وتصویب
قلندیغی وامرو ارادهٔ علیهٔ جناب صدارتپناهیلرینه دخی توافق ایلدیکی حالده مقدار کافی
نسخه‌لری طبع وتمثیل اولنه‌رق بتون اصنافه اعطاسیله بعدازین آنك خلافنده حرکت
ایدنلرك‌حکم‌جزانامه‌یه توفیقاً اجرای‌تأدیب‌وتربیه‌سی‌ایچون‌امانت مشارالیهایه‌مأموریت‌جدیده
اعطا بیورلمسی وتبعهٔ دولت علیه‌دن اولان اصناف حقلرنده اولنه‌جق معامله‌نك دول‌سائره
تبعه‌سندن بولنانلر حقنده دخی اجراسنی کوکللر ارزو ایدر وآنلره برشی دینله‌مدیکی
تقدیرده بونلره یأس ایراث ایلیه‌جکی ذهنلره تبادر ایلر ایسه‌ده تبعهٔ اجنبیه‌نك کافهٔ قوانین
ونظامات سلطنت سنیه‌یه تمامیله اتباعه مجبوریت حالنده بولندیرلملرینه‌عهود موجوده‌مساعد
اوله‌میه‌جغی کبی آنلره یاپیله‌میه‌جق دینیله‌رك بزمکیلرك دخی بویله اویغونسز وانصافسز
برحالده براقلملرینه وهرکس دیله‌دیکنی یاپسون دینلمکه دخی هیئت تبعه‌نك مدار قوامی
اولان امور مشروعهٔ سیاسیه ارائهٔ جواز ایده‌میه‌جکی مسلماتدن بولنمق وتبعهٔ اجنبیه‌نك‌دخی
ممکن مرتبه اصلاح معاملاتی نظارت جلیلهٔ خارجیه‌نك اضافهٔ همتنه محتاج اولمق حسبیله
اجنبی تبعه‌سندن بعض اصنافلق ایدنلرك دخی نرخدن زیاده اشیا وارزاق‌وذخایر صاتانلری
ویاخود نقصان اوزان استعمال ایدنی وطارتانلری ظهور ایلدکده دکان ومغازه‌لری
قپاتدیریلوب کندولری دخی قنچیلاریه‌لرینه ارسال ایله ایلروده اویله نرخدن زیاده‌یه برشی
صاتمیه‌جقلرینه ونقصان اوزان قوللانیوب طارتمیه‌جقلرینه قنچلاریه‌لری جانبندن تعهد
اولنمدقجه آچدیرلمیه‌جغی وبوماده مجرد عباداللهك حقوق واسایشنی محافظه ووقایت‌وانسانیته
خدمت دیمك اولدیغندن ازهر جهت معاونت وموافقت اولنمق لازم کله‌جکی هربر سفارته
اول امرده بشقه بشقه مذکرهٔ رسمیه ومناسبه ایله بیلدیریلوب صکره شهرامانتندن

فعلیاتنه مباشرت اولندقده مخالفت قلنمامسی اسبابی استحصال اولنمسنك نظارت
مشارالیهایه حواله‌سی وجزانامهٔ مذکورك بند اخیرنده امانت مشارالیها معیتنده
استخدام قلنان تبدیللره لزومی جهتیله شدتلیجه جزا کوسترلمش اولدیغندن
بومناسبتله آنلرك دخی اصلاح احوالی ومعاشلرینك رتبهٔ کفایه‌یه ابلاغیله ارتکابه میل
ایتلرینه میدان براقلمامق چاره‌سنك استحصالی مقتضیاتدن بولندیغنه وشهر امینی عطوفتلو
افندی حضرتلری طرفندن افاده اولندیغی اوزره بونلرشمدی اوتوز نفردن متجاوزاوله‌رق
معاشلری دخی یوز اللی غروشدن اوچیوز غروشه قدر اولدیغنه وبوقدر تبدیله پکده
ایجاب کورینه‌مدیکنه مبنی ایچلرندن ویاخود خارجدن اون ونهایت اون بش نفر اهل
عرض وعفیف ومعتمد وکفیللو آدم انتخابیله شمدی ویریلن معاشلرك کندولرینی اداره
ایده‌جك وارتکابه میل ایتدیرمیه‌جك صورتله تقسیمیله دفترینك دخی تقدیمی وشیمدیکی
معاش کفایت ایتمدیکی حالده سایهٔ عنایتوایهٔ حضرت پادشاهیده امانت مشارالیها حاصلاتندن
مناسب برشی دخی علاوه اولنمق اوزره عرض واستیذان اولنمسی وبو اصلاحات ایله برابر
اصنافی دخی حیله‌یه مجبور ایتمامك وآنلرده کندولرینی اداره ایله کچنمك ایچون آلوب
صاته‌جقلری ارزاق وذخایر واشیانك کرك موردلرندن وکرك بوراده ارباب وقوفدن اصل
فیئات ومالی ومصارف نقلیه وسائره‌سی امانت مشارالیها معرفتیله وقت وقت وماه بماه
ومیوه وسبزه‌کبی شیلرك فیئاتی هفته بهفته کوزلجه تحقیق ایله اوکره‌نیلوب وتجارت معتدله
وکافیه‌سی دخی ضم وعلاوه ایله کرك بونلره وکرك نرخ قبول ایدن کافهٔ اشیایه منصفانه‌نرخ
ویریلوب حسن‌نیات‌سنیهٔ حضرت ولی‌نعمت ایجابنجه‌صاتان وآلانه قطعاً غدر وقوعبولمامسی
وامانت مشارالیهانك وظیفهٔ مأموریتی اولدیغی‌وجهله افندیء مشارالیه هربارباالذات‌ومشغولیتی
حالنده معاون بولنان ذات طرف طرف کزوب اصنافك‌حرکات ومعاملاتی تفتیش‌وتحریدن
خالی قالمامسی وابنیه‌یه متعلق اصنافك یومیه‌لری تجارت نظارتی ایله بالمخابره یکیدن تعیین
وتخصیص وقایقجی وعربه‌جی وبارکیر وآرقه حماللرینك وکیرا بارکیرجیلرینك والحاصل
بالجمله اصنافك شهریه واجرتلری دخی رادهٔ معتدله‌ده اوله‌رق وضع وترتیب ایله هرکسه
نشر واعلان قلنوب بوندنبویله خلافی‌حرکت ایدنلرك امانت مشارالیها قومیسیونده‌تدقیقات
لازمه‌سیله محاکمه‌سی بالاجرا جزا نامهٔ مذکور احکامنه توفیقاً تأدیب وتربیه‌لرنده دقیقه
فوت اولنمامسی‌وشوقرارك‌اوزرینه محبسه ویرانغه‌یه‌قونیله‌جق‌کسان وتبدیللکده‌قوللانیله‌جق
مأمورین حقلرنده هیچ برطرفدن رجا والتماس وقوعی جائز اولمیه‌جغندن ظهور ایدر ایسه
قطعاً قبول وموافقت قلنمامسی خصوصلرینك دخی بیاض اوزرینه فرمان عالیلری تسطیریله

امانت مشارالیهایه حواله بیورلمسی وکیفیت جملەنك معلومی اولمق ایچون جزانامۀ مذکورك برقطعه صورتیله برابرنسخ تقویم وقایعه وجریدۀ حوادثه دخی درج ایتدیرلمسی خصوصلری مناسب کبی تذکر اولنمش ایسەده اولبابده امروفرمان حضرت من‌له‌الامرکدر .

سلخ محرم ۱۲۷۴

عزت افندی (بولنەمدی)	السید احمد	عبده محمد صالح	قال انی عبدالله	یوسف کامل
محمد (شفاعت بخواهد زصدیق)	نافع افندی (قومیسیونده)	حسین بك (بولنەمدی)	فهمی مظلوم (نفسنه یاوراولسون مصطفی)	طلعت صادق (زیور احمدشده)
السید یحیی فخرالدین	رائف	رجائی	السید محمد بسیم	خیرالله افندی (دیکر مأموریتنده)
نورالله بك (بولنەمدی)	سید عمر جمال	السید محمد نجیب		السید اسماعیل حقی
رضا مصطفی	محمد رؤف صالح	ممتاز	محمد شریف	السید محمد طاهر [۱]

تذکرۀ معروضه

تجار واصنافك اهالیء سکنه‌یه فروخت ایده‌کلدکلری ارزاق وذخایر وبالجمله اشیانك قیمت لایقه وتجارت معتدله‌سیله فروخت ایتدیرلمسی واجرت وکرا ویومیه ایله ایشلیان اصنافك موضوع اولان اجرت ویومیه‌یه قناعتله خلقی اضراره جرأت ایده‌مامسی ضمننده اصنافجه ضابطه‌یی موجب اولمق اوزره قلمه آلنان برقطعه جزا نامه‌نك اوزرینه مجلس والاده ترقیم قلنان مضبطه کذران ایدن ماه محرم الحرامك یکرمی بشنجی بازار ایرتسی کونی باب‌عالی‌یی تشریف همایون حضرت خلافتپناهی میمنت بخش وقوع اولمسیله حضور باهرالنور جناب ملوکانه‌ده عقد اولنان مجلس عالیء عرضیده لدی‌القرائه جمله حقنده‌مشهود اولان عدالت وحقانیت مسلمۀ حضرت پادشاهی ایجاب عالیسنجه بوندن بویله شهراماتی جانبندن بومادەده طوتیله‌جق اصول ونظامات وکرك تبعۀ اجنبیه‌دن بولنان اصناف حقنده اجرا اولنه‌جق معاملات مناسب وعباداللهك حقوق وآسایشنك محافظه‌سنی موجب اولدیغندن مذکور جزانامه‌نك مجلس عالیء تنظیماته حواله‌سیله احکامی موافق اصول

[۱] مضبطه زیرنده‌کی امضا ومهرلرکده درج ایدلمسی بلدیه تشکیلاتنده خدمتی مسبوق اولانلرك تأبید خاطره‌سی مقصدیله‌در . بوراده بعض مهرلرده کوریلان خصوصیت وکنه‌لره کلنجه : اونلر حقنده برآز ایلریده آیریجه برحاشیه‌ده ایضاحات کافیه اعطا ایدلمشدر .

کوروندیکی تقدیرده خلافنده حرکت ایدنلرك حکم جزانامه‌یه توفیقاً اجرای تادیب وتربیه‌سی ایچون امانت مومی‌الیهایه مأموریت جدیده اعطا قلنمسی وخصوصات سائره‌نك دخی برمنطوق مضبطه اجرای اقتضالرینه ابتدار اولنمسی وفقط بوقرار اوزرینه تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان اصناف حقنده اولنه‌جق معاملاته عهداً مساغ اولدیغی جهتله سفارتلر جانبندن برشی دنیله‌مز ایسه‌ده خلافی حالات وقوعیله برکونه شکایاته سببیت ویرلمامسنه دقت اولنمسنك دخی امانت مومی‌الیهایه بیان وتأکید قلنمسی بین‌الحضار تصویب اولنمش ومذکور مضبطه وجزا نامه منظورعالیٔ جناب پادشاهی بیورلمق ایچون عرض وتقدیم قلنمش اولمغله اولبابده هرنه وجهله امرو فرمان حکمت بیان حضرت شهریاری اصابت افزای سنوح بیوریلور ایسه مقتضای عالیسی انفاذ اولنه‌جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم .

١٦ ص ١٢٧٤ م

ارادهٔ سنیه

انمله زیب ایجال اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ صدارتپناهیلریله مارالذکر مضبطه وجزانامه منظور معالینشور جناب پادشاهی بیورلمش وتصویب واستیذان بیورلدیغی اوزره مذکور جزانامه‌نك مجلس عالیٔ تنظیماته حواله‌سیله اولوجهله امانت مومی‌الیهایه مأموریت جدیده اعطا وخصوصات سائره‌نك دخی برمنطوق مضبطه اقتضالرینك اجرا اولنمسی وبروجه محرر برکونه شکایاته سببیت ویرلمامسنه دقت اولنمسنك دخی امانت مومی‌الیهایه بیان وتأکید قلنمسی متعلق وشرفصدور بیوریلان امر وارادهٔ سنیهٔ حضرت ملوکانه مقتضای منیفندن اوله‌رق مذکور مضبطه وجزانامه ینه صوب سامیٔ آصفانه‌لرینه اعاده قلنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرت ولی‌الامرکدر . ١٧ ص ١٢٧٤

شهر امانتنه ویریله‌جك نظامنامه

ارزاق و اشیا وذخائر فروختیله مالوف اولان کافهٔ اصنافك جانب حکومتدن شهرامانتی معرفتیله ویریلان نرخك زیاده‌سنه ارزاق و ذخائر واشیا فروخت ایلدکلری وابنیه ایشنده قوللانیلان نجار و عملهٔ سائره‌نك فیئاتندن زیاده یومیه وقایقجیلر وآرابه‌جیلر و کرا بارکیرجیلری وآرقه و بارکیر حماللری دخی شهریهٔ مخصصه واجرت وفیئات معینه‌سندن

فضله و زائد آیلق و اجرت آلدقلری تبین ایتدکده بویله امر حکومته مخالفت ایدنلر صاتدقلری شیئك و آلدقلری یومیه و شهریه و اجرت و فیئات فضله‌سنك مقدارینه کوره فرقی کندولرندن تحصیل و اصحابنه رد اولندقدن صکره بر آیدن بش آیه قدر پرانغه‌یه قونیله‌جقدر ..

اصنافدن کیل و وزننده فساد قاریشدیرانلر و اکسیك طارتانلر خلقك حقنی حیله ایله سرقت ایتمش دیمك اولمسیله بونلر اوچ آیدن برسنه‌یه قدر کذلك پرانغه‌یه قونیلوب مجازات کوره‌جکلردر .

مأکولات ومغشوشیت قبول ایده‌جك ارزاق و شربتلکلره نوعنك غیری و بهاسی دون اولان اشیایی قاتانلر ساخته‌کارلغك بر نوعنی ارتکاب ایتمش بولنه‌جقلرندن او مقوله‌لر دخی اوچ آیدن برسنه‌یه‌قدر پرانغه‌یه‌وضع قلنه‌رق تأدیب اولنه‌جقدر. فقط قاتیلان اشیا ناسك صحتنی اخلال ایده‌جك نوعدن اولور ایسه قانون جزا احکامنه توفیقاً حقلرنده مجازات قلنه‌جقدر .

بوجنحه‌لرك مکررلری حقلرنده مجازات محرره‌نك ایکی قاتی اجرا اولنه‌جقدر.

جانب امانتدن ویریلن نرخده آلنان اشیانك فیئاتی اوزرینه اصنافه براقیلان تجارت معتدله‌یه عدم قناعتله انصافسزلق یولنده ارائه قلنان تجارتی تکثیر ایچون دکان قپاتمق مثللو حرکت وقوعنده بوکا اوك آیاق اولانلر بالتحقیق آلتی آیدن ایکی سنه‌یه‌وآنلره اتباع ایدنلر بر آیدن بش آیه قدر پرانغه جزاسیله تأدیب قلنه‌جقدر .

اصنافك بعض یولسز شیده اولان اتفاقلرینه اویمیان اهل عرض طاقمنی اصنافجه اخافه ایتمك و دکانی قپاتمق کبی اوضاع مضره‌یه جرأت اولنمق تجاوز حد دیمك‌اولدیغندن بعدازین بو وضعه جسارت ایدنلر درجهٔ مدخلنه کوره اوچ آیدن بر سنه‌یه قدر پرانغه‌یه قونیله‌جقدر .

شهر اماتی معیتنده بولنان تبدیللردن خلاف استقامت حرکت ایدنلر یعنی اصنافك نرخدن زیاده وکیل ووزنندن نقصان اشیا صاتدقلرینی کوروبده ارتکابه میل ایله ستر ایلیانلر ویاخود لغرضٍ اصنافه جنحه وقباحت اسنادیله و اخافه طریقیله کرك اصنافدن وکرك سائره‌دن مغایر وظیفهٔ مأموریت‌وعفت وضعده بولنانلر تبین ایلدکدن صکره‌درحال تبدیللکدن اخراج اولنه‌رق وبر کونه آقچه آلدقلری بالمحاکمه ثابت اولور ایسه زجراً ایکی مثلی آلنوب‌برمثلی صاحبنه و دیکری خبر ویرنلره اعطا قلنه‌رق مسامحه ایله تهمتلی

اولانلر اوچ آیدن بر سنه‌یه و ارتکابه دخی جرأت ایدنلر آلتی آیدن ایکی سنه‌یه دکین پرانغه‌یه وضع ایله مجازات کوره‌جکلردر .

وبو مقوله سابقه‌لو اولان آدملر بر دها تبدیللك خدمتنده قوللانلمق جائز اولمیه‌جقدر . [۹۱]

انتظام شهر قومیسیوننك بونلردن ماعداده‌ها نه کبی اجراآت وتشبثاتی اولدیغنه دائر معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر. شوقدر وارکه بو قومیسیونك‌ده بللی باشلی بر شیئه موفق اوله‌مدیغی آکلاشلمقده‌در . چونکه تشکیلی تاریخندن برو ایکی سنه کچمش اولدیغی حالده هنوز بلدیه تشکیلاتنه براساس قطعی ویره‌مامشدی. ۲٤ ج ۱۲۷۵ تاریخلی مضبطه‌ده تصادف ایدیلن « اشبو قالدیرملرك صورت انشائیه و تنظیم و تسویه‌سنی وبیوت و دکاکین اصحابندن اخذ اولنه‌جق آقچه ایله آرابه و بارکیر وسائره‌دن ماه بماه آلنه‌جق مبالغك صورت اخذ وتحصیل وحفظنی مذاکره ایتمك اوزره برقومیسیون تشکیلی ایجاب ایلدیکندن وبو قومیسیونك مناسبت مصلحت جهتیله شهر اماتی رفاقتنده اولمسی سهولتی موجب اوله‌جغندن ریاستی شهر امانتنده اولمق و ارباب معلوماتدن وصنوف تبعه‌نك معتبر تجارندن مناسب اعضالری انتخاب قلنمق اوزره حسن تشکیل اولنمسی وبوخصوص امور نافعهٔ بلدیه‌دن اولمق حسبیله بوکا تجارت نظارت جلیله‌سنك مرجع اتخاذ قلنمسی » طرزنده کوستریلن لزوم ازرینه الك نهایت یدی کشیدن مرکب آیریجه برقومیسیون تشکیل اولنه‌رق بو قومیسیون حکومته باشلیجه یدی ماده‌دن عبارت برتکلیفات لیسته‌سی درمیان ایتمشلردر. قومیسیون اعضاسی غایت مستغنی، مأمور ذهنیتندن آزاده وحائز حیثیت برطاقم ذواتدن عبارت اولدیغندن بونلر مضبطه‌لرینی قطعی بر لسانله یازه‌رق تکلیفلری قبول ایدلمدیکی تقدیرده استعفا ایده‌جکلرینی‌ده درمیاندن چکنمه‌مشلردر .

---

[۹۱] اوائلده اصنافك تجزیه‌سی خصوصنده تطبیق اولنان اصوللر حقنده ٦۳۷ - ٦٤۳ صحیفه‌ده ایضاحات کافیه ویرلمشدی . ۱۳۸۰ - ۱۳۸۵ نجی صحیفه‌لرده‌ده مغایر اصول وتنبیهات حرکت ایده‌جکلردن (نذر آقچه‌سی) آلنه‌جغی موضوع بحث ایدلمکده ایدی . قانون جزانك نشرندن صوکره (نذر آقچه‌سی) تعبیری (جزای نقدی) یه تحویل ایدیله‌رك بالتعمم استعمال ایدلمکه باشلانمشدر. بووسیله ایله برنقطه‌یی تصحیح ایتمك ایسترم: ۹۰۹ - ۹۱۳ نجی صحیفه‌لره درج ایدلمش اولان بووثیقه‌ده مندرج (نذورات) تعبیرینك جزای نقدی معناسنه مستعمل اولدیغی اکلاشیله‌میه‌رق مثلا برتربه‌یه (قربان نذر ایتمك) معناسنده تلقی ایله بوکا بناءً ۹۰۹ نجی صحیفه‌ده بعض مطالعات یوریدلمش ایسه‌ده موضوع بحث اولان (نذر) ك ؛ انذار یعنی تخویف وتحذیر معناسنده اولدیغی بودفعه اکلاشلمش وشوحالده مطالعهٔ واقعه غیروارد بولنمشدر. برده ۱۳۸۰-۱۳۸۵ نجی صحیفه‌لرده کچن (نزر) لرك املای صحیحی بوتقدیرجه (نذر) اولمق لازم کلدیکی مع الاعتذار بیان اولنور .

شو حالده امانتك تاريخ احداث و تشكيلی اولان ۲۷ ن ۱۲۷۱ دنبرو اولا شهر مجلسی ، صوكره انتظام شهر قوميسيونی ناميله ايكی قوميسيون تشكيل ايدلمكله برابر اوچنجی دفعه اولەرق برده بو قوميسيون تشكيل ايدلمش ديمك اولور .

قوميسيونك مضبطەسی

بوندن اقدم طرف سلطنت سنيەدن (قوميسيون مونيسيپال) صورتنده برقوميسيون تأسيس بيورلمش ايسەده لايق وجهله تشكيل وتنظيم اولنمديغندن ووظائف مأموريتی تعيين وتحديد بيورلمديغندن قوميسيون مزبورك تأسيسندن مرادبيوريلان خصوصاتك استحصالنه مدار اولەجق هيچ برشيئك اجراسنه شيمدی‌يه قدرمقتدر اولنەمديغی دركار بولنمشدر . بوجهتله ايشك ايلرولمسنه مانع اولان بوحاله برنهايت ويرلمك لازم كلديكندن جانب دولت عليەدن محضا ترويج منافع عموميه ضمننده قوميسيون مزبورده‌ها منتظم ومؤثر ورسمی صورتده مؤسس اولمق اوزره اول امرده دول مختلفەدن اك بللی باشلولرينك تبعەلرندن برر آدم بولنمق ايچون روسيه دولتی تبعەسندن دخی برذاتك تعيين بيورلمسی وايلروده قوميسيون مزبورده قراركير اولەجق نظاماتك حين اجراسنده تبعهٔ اجنبيەدن بولنان اصحاب املاك طرفندن وقوعی محتمل اولان هركونه مخالفتك اوكی كسديرلمسی ايچون بوطرفده بولنان جميع سفارتلره مذكور قوميسيونك تشكيل وتأسيس بيورلديغنك اشعار قلنمسی وبونكله برابر دلخواه عالیٔ سلطنت سنيەيی و آستانهٔ سعادت اهاليسنك مطالب و آمالنی حصوله كتورەبيلمك ايچون قوميسيون مزبوره ايجاب ايدن مأموريت و مأذونيتك احاله واحسان بيورلمسی يعنی اولا قالديرملرك وصو ولغم يوللرينك انشاسی ؛ ثانياً سوقاقلرك سوپورلمسی ؛ ثالثاً ايقادقناديل مادەسی؛ رابعاً سوقاقلرك ممكن اولەبيلديكی مرتبه توسيعيله طوغريدلمسی ؛ خامساً بوخصوصه دائر اولان مصارف وارداتك ايفا واستيفاسنه مخصوص اولمق وبهر آلتی ماهده بركره برقطعه موازنه دفتری تنظيم واعلان قلنمق اوزره مذكور قوميسيونك برصنديغی اولوب بوصنديغك ادارهٔ مستقلەسی اكا عائد اولمسی ؛ سادساً ذكر اولنان اعمالات وانشا آته وقوعبولەجق مصارفه وفا ايتمك اوزره ايجاب ايدن ويركولرك طرح وتوزيعيله اصحاب املاكدن تحصيل اولنمسی؛ سابعاً قوميسيون مزبورده‌يا پيلوبده نزد سلطنت سنيەده قرين قبول واستحسان اولان نظاماتك تمامیٔ اجراسنه طوغريدن طوغری‌يه نظارت ايلمكه قوميسيون مزبورك حق وصلاحيتی اولمسی والحاصل ذكر اولنان اعمالات وانشا آته بردن باشلانيله‌بيلمك ايچون مذكور قوميسيونه

ینات صورتنده [١] اقچه اعطا بیوریلوب بعده دولت علیه‌نك منافع عمومیه ایچون
ســان بیوره‌جغی مقدار هر نه ایســه مبالغ مزبوره‌دن بالتنزیل ماعداسی خزینهٔ جلیله‌یه
ه وتسلیم قلنمسی خصوصلرینی مذکور قومیسیون عرض واستدعا ایدر وقومیســیون
بور بوکا مماثل برصورتده تشکیل وتنظیم اولنمدقجه شـان وناموسیله ومؤثر اوله‌جق
هله ایفای مأموریت ایتمك ممکن اوله‌میه‌جغی امر بدیهی اولدیغنه مبنی مطالعات مشروحه‌سنی
طنت سنیه‌نك موقع قبولنه عرض ایله برابر بالاده محرر اولان اقتدار ومأذونیت اعطا
عســان بیورلمدیغی تقدیرده استعفاسنی دخی ایراد ایتمکی کندو فریضهٔ ذمتندن عد ایلر
ابده وهرحالده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر . ٢٧ ص ١٢٧٤

رام قمانطو اوخانس چامیچ السید محمد صالح روه‌لا کی آنطوان آلیون
جرمانوس ولد یوسف صوا مغردیچ

بلدیه تاریخنك اك مهم وثیقه‌سی و بلدیه تشکیلاتنك‌ده تمل طاشی عد ایدلمکه سزا
لان اشبو مضبطه‌یی او زمان شهر امانتنك متعدد مرجعلرندن بریسی بولنان واساساً
یسیونه‌ده مرجع کوسترلمش اولان تجارت ونافعه ناظری هکیم اسماعیل پاشا مقام
ارته شو تذکره ایله تقدیم ایتمشدر :

انتظام شهر مجلسنك وظائف مأموریتی تعیین وتحدید بیورلمدیغندن شیمدی‌یه قدر هیچ
یئك اجراسنه مقتدر اولنه‌مدیغی جهتله مجلس مذکورده تذکر واستیذان اولنان موادك
سلطنت سنیه‌ده قبول واستحسان اولنه‌جق نظاماتك تمامیٔ اجراسنه حق وصلاحیتی اولمق
ره بعض خصوصاتی شامل تنظیم قلنوب طرف چاکری‌یه ویریلن برقطعه مضبطه منظور
الی موفور ریاست‌پناهیلری بیورلمق اوزره لفاً خاکپای عالیٔ آصفانه‌لرینه تقدیم قلنمش
سیله مطالعه‌سندن کیفیت رهین علم عالیٔ داوریلری بیوریله‌جغی وجهله مضبطهٔ مرقومه‌ده
اولنان خصـوصاتدن طولایی شیمدی‌یه قدر بك اوغلی جاده‌ســنك قالدیرملرینه دخی
رت اولنه‌میوب قالمش اولدیغندن اجرای اقتضاسی هرحالده رأی رزین اصابت رهین داوریلرینه
نف موادن بولنمش اولمغله اولبابده وهرحالده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر .

٢ را ١٢٧٤

بو تذکره‌ده مندرج : « مضبطهٔ مرقومه‌ده بیان اولنان خصوصاتدن طولایی
ی‌یه قدر بك اوغلی جاده‌سنك قالدیرملرینه دخی مبـاشرت اولنه‌میوب قالمش

[١] آقچه یری اصلنده آچیق براقلمشدر .

اولدیغندن » فقره‌سنک‌ده دلالت ایتدیکی وقومیسیون اعضاسنک همان کافه‌سنک‌غلطه و
اوغلی جهتلرنده‌ساکن یرلی و اجنبی‌معتبران اهالیدن اولیشی‌بوتون بو تشبثات‌واجرا آت
مقصد ابتدا بك اوغلی وغلطه جهتنك اعمار و تزیینی اولدیغنی کوستردیکندن استانبو
جهتی عینی حالده و شهر اماتی‌ده احتساب نظارتنك جلد ثانیسی شکلنده براقیله
قومیسیونك لزوم کوستردیکی موادك تطبیقاتنه ابتدا بك اوغلنده باشلا نمسی حکومتجه
بالتنسیب بومقصدی ـ تأمیناً اوچنجی فصلده‌ایضاح ایدیله‌جك اولان ـ آلتنجی دائرهٔ‌بلدیه‌ن
کشادینه توسل اولنمشدر .

مهم برحادثه اولمسی لازم کلن شهر اماتی وبلدیه تشکیلاتی دولتك رسمی مور
طرفندن نصل تلقی ایدلمش وعثمانلی‌تاریخنه نه صورتله کچیرلمش اولدیغنك مراق ایدیله‌ج
حادثه‌لردن اوله‌جغی شبهه‌سزدر . حال‌بوکه بو قدر مهم بر حادثه‌یی وقعه نویس لط
افندی آنجق برقاچ سطرله وشوطرزده تاریخنه قید ایتمشدر :

« احتساب نظارتی‌عنوانك لغوی‌وشهراماتی‌اسمیله برمأموریت جدیده اداره‌سی‌وش
مجلسی اسمیله معیتنه برمجلس تشکیل اولنه‌رق بوکا ضبطیه مشیری اسبق محمد پاشا زا
اماسیه متصرفی سابق صالح پاشا شهر امینی نصب اولندی . » [۱]

*
* *

بوفصله نهایت ویرمدن اول شهراماتی‌ودوائر بلدیه تشکیلاتنك اساسنی‌وضع‌ایتمش‌اول
رجالك اسملرینی ومختصر ترجمهٔ حاللرینی‌ده ذکر ایتمك قدرشناسلق لوازمندندر . وبونلر
الك باشنده پادشاه زمان‌سلطان‌عبدالمجید خانك‌بولندیغنی‌ذکرایتمك‌ایجاب‌ایدر. پادشاه مشارا
تنظیمات خیریه دنیلن دور تجدد وانقلابك مؤسسلرندندر . تنظیمات خیریه خط همایون
مجله‌نك برنجی قسمنده دفعاتله موضوع بحث اولمش و ۷۳ صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده ماهی
توضیح ایدلمش‌اولان « Charte » ك لسانمزده مقابلی اولدیغندن سلطان عبدالمجید خان
عثمانلی تشکیلات سیاسیه وبلدیه‌سنه خدمتی وبوخصوصی کندیسنه‌توصیه وتلقین‌ایدن رش
پاشانی حمایه ایتمسی تاریخك لسان تقدیر ایله ذکر ایده‌جکی وقایعدندر . سلطان عبدالمج

---

[۱] لطفی تاریخی . جلد ۹ ، صحیفه ۱٤٥ « یازمه نسخه . مقتول شهزاده‌لر مؤلفی محمد ذ
بکك خصوصی کتبخانه‌سنده » .

بلدیه‌نك مؤسس عالیسی

سلطان عبدالمجید خان

١٢٣٧ تاریخنده تولد و ١٢٥٥ تاریخنده عثمانلی تختنه جلوس بیورمشلردر. معاصرلر
بریسی تاریخ جلوسنی؛ بونی ارائه ایتمکده اولان رقملرك شكلنه تلمیحاً :

بر ، ایکی ، ایکی دلیك
عبدالمجید اولدی ملك

بیتیله ادا ایتمشدر . سلطان عبدالمجید دوری بلدیه تاریخنده وجوه ایله موضوع
اولمق ایجاب ایدر: غرب اصول ، عادات ومعارفی مشارالیهك دور سلطنتنده مملکتمزده
ایتمکه باشلامش، استانبولده هوا غازی ایلك دفعه اوله‌رق ینه بو دورده استعمال ایدیله‌
واستانبول شهرینه زینت ویرن طولمه باغچه سراینی‌ده مشارالیه انشا ایتدیرمشدر .

هنکام سلطنتلرنده دولت اراضی غائب ایتمد
ماعدا قریم محاربه‌سنده ازلی دشمنمز اولان رو
غلبه چاله‌رق بالنتیجه پارس قونفرانسنده تما
ملکیهٔ عثمانیه آوروپا دولتلرنجه تصدیق ایدلمش
قریم محاربه‌سندن صکره ایلك دفعه آوروپ
استقراض یاپیله‌رق بوقپو آچلمامش وبوقپو
مملکته کیرن بول پاره‌لر دوکون وسرای تزیین
کبی اسرافاته صرف ایله عینی زمانده اهالی
سفاهته آلیشدیرلمامش اولسه ایدی عبدالمج
دورینی عصر اخیرك الك مسعود برزمانی عد ایتمك
هیچ بر محذور کوریله‌مزدی .

مصطفی رشید پاشا

تاریخ عثمانینك عصر حاضره عائد وقا
وبالخاصه هنوز لایقی وجهله تدقیق ومناق
ایدیله‌مش اولان تنظیمات خیریه‌نك اسباب وسو
اعلانی بالآخره تدقیق ایدلدیکی صره‌ده مورخلرك سلطان عبدالمجید دورینه عائد او
بلدیه تشکیلاتنه‌ده عطف اهمیت ایده‌جکلری شبهه‌سزدر .

بلدیه تشکیلاتنك الك مهم عامللرندن بریسی‌ده صدر اعظم مصطفی رشید پاشا در
بوذاتك الك بویوك اجرا آتی آوروپا دولتلرینك تشکیلاتنی تدقیق وتقدیر ایده‌رك سلط
عبدالمجید خانی بالتشویق « تنظیمات خیریه » خط همایونی دنیلن ایلك قانون اساسی
اعلانه موفق اولیشیدر .

۱۲۵۵ تاریخنده تنظیمات خیریه اعلان ایدیله‌رك طرز حکومت ازچوق دکشمه‌مش اولسه ایدی بلدیه تشکیلاتی‌ده چوق صوکره‌لره قالمش اوله جقدی. سیاسی ترجمهٔ حالی پك مشهور اولان رشید پاشا آلتی دفعه مقام صدارتی احراز ایتمشدر. شهراماتتی تشکیلاتی دردنجی صدارتنه و آلتنجی دائره‌نك احداثی‌ده مجلس والا ریاستنده بولندیغی زمانه تصادف ایتمکده‌در. شوحالده رشید پاشانك هرایکی تشکیلاتده‌ده اهمیتلی صورتده خدمت وهمتی سبق ایتمشدر.

اون اوچنجی عصر هجریده عثمانلی رجالی مؤلفلری علی رضا ومحمد غالب بکلرك مشارالیهه عائدیتنی بیان ایتدکلری شو « عالم اسلامك بقای شان وشوکتی ایچون: اولاً : دینك‌دین اسلام اولمسی؛ ثانیاً : سلطنتك سلالهٔ آل عثمانده بولنمسی؛ ثالثاً : پای‌تختك استانبول اولمسی؛ رابعاً لسان‌رسمینك تورکجه اولمسی شرط اعظمدر » سوزلری دستور سیاستنی‌اجمال ایتمکده‌در. علی رضا ومحمد غالب بکلر بو روایتی قید واستانبول حقنده‌کی مشهور حدیث شریف ایله استانبولك موقع‌واهمیتی‌حقنده ناپولیونك پك معروف اولان سوزینی‌نقل‌ایتدکدن صوکره دییورلرکه : « قوجه رشید پاشا برطرفدن حس دیانتی دیکرطرفدن محصول تجاربی اولان فکر سیاستی ایله بوسوزی سویله‌مشدر. » [۹۲]

رشید پاشا بایزیدده اوجیلر جاده‌سنده تربهٔ مخصوصه‌ده مدفوندر.

---

[۹۲] فاتح سلطان محمدك‌ده قبل‌الفتح اوچ مهم تصوری بولندیغی روایت ایدیلیر :

اولاً : استانبولی فتحه موفق اولورسه بوراده‌کی روملری ایمپراطورلریله برابر موره‌یه نقل ایده‌رك استانبولی منحصراً برمسلمان شهری « یعنی اسلامبول » یاپمق.

ثانیاً : روملرك استانبولده کوزلری‌وانتقام حسلری‌قالمامق‌ایچون آیاصوفیه‌یی خاك ایله یکسان ایتمك.

ثالثاً : عربجه‌یی لسان رسمی اوله‌رق قبول وتطبیق‌ایتمك.

حال بوکه بعدالفتح ایمپراطور قسطنطینك برعرب نفری طرفندن اولدیرلمش اولمسی فاتحه دیکر دوشونجه‌لرنی تطبیقه امکان براقامشدر.

معتبر بر اثرده تصادف ایدلمه‌مش فقط غیرمکتوب پك چوق تاریخی فقره‌لر وحکایه‌لر حفظ ایتمش اولان مسن بر ذاتدن ایشیتمش اولدیغم بو روایتك نه درجه‌لره قدر تاریخه توافق ایتدیکنی تدقیق ومناقشه مورخلره ترتب ایدر بروظیفه‌در. شوقدر وارکه فاتح اساس اعتباریله‌بویله دوشونمه‌مش اولسه‌بیله ملیت، لسان، استانبول وبطریقخانه مسئله‌لرینك آلمش اولدیغی‌صوك شکللر نظردقته آلنه‌رق بعض کیمسه‌لرجه «فاتح بویله یاپمش‌اولسه‌دها ای‌اولوردی» طرزنده برتمنی‌دن‌عبارت‌اولمسی‌ده‌مستبعد دکلدر.

معمافیه برنجی تصورك تاریخك روایتنه آز، چوق توافق ایتدیکی مورخ احمد رفیق بکك (تورك‌وبیزانس) آدلی اثرنده‌کی‌شوفقره ایله تأیید ایتمکده‌در:

« ایمپراطور سلطان محمده آدم کوندردی. محاصره‌نك‌قالدیرلمسی ایچون هردرلو شرطلره راضی اولدی. سلطان محمد ایسه ایمپراطورك بیزانسی کندیسنه تسلیم‌ایتمسی، بوآرزوسنه موافقت ایتدیکی تقدیرده ایمپراطوری موره حکمداری نصب ایده‌جکنی، ایکی قارده‌شی طوماس ایله‌دیمتریوسه‌ده تورك طوپراغندن یرلر ویره‌جکنی سویلدی. »

فؤاد پاشا : کچه‌جی زاده صدر اعظم فؤاد پاشانك ٢٧ ن ١٢٧١ ده شهراماتی تشکیلاتی ایچون مجلس تنظیماتجه قلمه آلنمش اولان مضبطه ایله آلتنجی دائره‌نك تشکیلنه دائر اولان ٢١ ١٢٧٤ تاریخلی مضبطه‌ده امضاسی اولمسنه نظراً هر ایکی تشکیلاتك اجراسی زماننده مجلس تنظیمات ریاستنده بولندیغی اکلاشلمقده‌در . فؤاد پاشانك بالخاصه خواجه پاشا حریق کبیری طولاییسیله استانبولك اعمارینه نه درجه خدمت ایتدیکنه دائر بوندن اول قسم مخصوصنده خیلی ایضاحات ویرلمش اولدیغندن مشارالیهك پك معروف اولان ترجمه‌حالنك بوراده تکرارندن صرف نظر اولنمشدر . فؤاد پاشا پیکخانه جاده‌سنده تربهٔ مخصوصه‌ده مدفوندر .

فؤاد پاشا

عیناً درج ایدلمش اولان مجلس تنظیمات و مجلس والا مضبطه‌لرنده اسملری کوریلن دیکر ذوات یالکز بر وظیفهٔ رسمیه ایفا ایتمش اولدقلری

فاتح سلطان محمدك موره‌ده روملر ایچون بر حکومت تشکیلنه موافقت ایتمسی دهای سیاسیسنه دلالت ایدر . چونکه درت عصر صکره ایلك دفعه موره‌ده عصیان ظهور ایتمسی بالقانلرك جنوبنده صاپا بر محل اولان موره‌نك ده عصرلرجه تورکلر طرفندن تمثیل ایدیله‌مدیکنی وفاتحك اصابت نظرینی کوستریر . پطریقخانه‌نك صوك دفعه آلدیغی وضعیتی کوز اوکنه کتیردکجه هر تورك (کاشکه سلطان محمد ایلك تصورندن رجوع ایتمسه‌یدی) دیمکدن کندینی آله‌ماز .

ایکنجی تصورك له وعلیهنده سویلنه‌جك چوق سوز واردر . روسلرله روملرك عصرلردن برو آیاصوفیه‌یی ایلری سوره‌رك استانبولی فتح ایچون عوامی تهییج وتشویق ایتمکده اولملری نظر دقته آلنیرسه دشمنی امیده‌دوشوره‌رك نتیجه‌ده برشهری کاملاً الدن چیقارمقدن ایسه بر بناسنی خاك ایله یکسان ایتمك سیاست نقطهٔ نظرندن البته مصیب بر تدبیر اولوردی. بویله یاپلمش اولسه ایدی اوروپالیلرك شیمدیکندن زیاده تورکلره مدنیت دشمنلغی وباربارلق اسناد ایده‌جکلری ظن ایدلمامیلیدر . ایشته تورکلر واسلاملر بر چوق اقوام قدیمه‌نك آثار مدنیه‌سنی ازجمله آیاصوفیه کبی بیزانس صنعتنك شاه اثرینی عصرلردن برو محافظه ایتمش اولدقلری حالده ینه عینی افترا بردوامدر .

معهذا فاتح ایلك دفعه استانبوله کیردیکی زمان عسکرینی قرون وسطاده مرعی اصول دائره‌سنده شهری یاغما ایله مشغول کورونجه (غنائم سزك ، مبانی بنم) دیدیکی طوغری ایسه مشارالیهدن آیاصوفیه‌نك هدمی کبی برشی بکله‌مك طوغری اوله‌ماز. برده آیاصوفیه‌نك قارشوسنده وپك یاقیننده سلطان احمد اول

ایچون بلدیه تاریخنده بونلرك كافه‌سندن بحثه محل كوریله‌مامشدر. ایلك شهر مجلسی اعضاسی‌ده موضوع بحث ایدیله‌بیلیرسه‌ده بوندن‌ده صرف نظرله اصل بلدیه تشكیلاتنك تمل طاشنی تشكیلی ایدن ١٤٠٢ نجی صحیفه‌ده‌كی مضبطه‌یی امضا ایتمش اولان یدی ذاتك مطلع اوله بیلدیكم ترجمهٔ حاللرندن بر نبذه بحث ایتمكی ودسترس اوله‌بیلدیكم رسملرینی انظار قارئینه عرض ایلمكی بر وظیفهٔ وجدانیه عد ایدرم. اعضای مشارالیهم مضبطه زیرنده‌كی مهرلری صره‌سیله شونلردر:

آنطوان آلیون: بر كیمسه‌نك زنكینلكنك درجه‌سنی بیان ایچون لسانمزده پك معروف اولان « آلیون كبی » تعبیرینك سبب ایرادی اولان استانبول زنكینلرندندر.

طرفندن آیاصوفیه‌دن چوق محتشم برجامعك انشا ایدلمش اولمسنك‌ده آیاصوفیه‌نك هدمی مقصدیله اولدیغی مروی ایسه‌ده بونی‌ده عوامك برظنندن عبارت تلقی ایتمك اقتضا ایدر.

روسلرك غایت بویوك برچان یاپدیره‌رق استانبول آلندیغی زمان آیاصوفیه‌یه وضع ایدلمك اوزره موقتاً موسقوه میدانلرندن بریسنده اهالی‌یه تشهیر ایتملری، بالقان حربنده بلغار قرالنك آیاصوفیه‌یه بر بیاض آت اوزرنده كیرمكی عهد ایتمسی واك نهایت یونانلیلرله پطریقخانه‌نك آیاصوفیه‌یی هدف آمال اتخاذ ایلملری وبویوزدن شهرده برحادثه ظهور ایتمامسی ایچون متارکه‌دن برو حكومتك برایكی طابور عسكرله آیاصوفیه‌یی محافظه‌یه مجبور اولمسی دوشونیلیرسه مدنیتی طاش وطوپراق ییغینلرندن عبارت تلقی ایدنلر نه دیرلرسه دیسونلر آیاصوفیه‌نك هدمی حقنده‌كی سیاسی ضرورته حق ویرمامك الدن كلمز. اون بشنجی عصرده اسپانیولرك اندلسده، ٢٠ - ٢١ نجی عصرلرده بالقان دولتلرینك روم‌ایلیده، یونانلیلرك غربی وارمنیلرك شرقی آناطولیده مبانیٔ اسلامیه‌یه یاپمش اولدقلری تخریباته مقابل توركلرك برچوق مدنیتلره مهد ولحد اولمش اولان اوچ قطعه‌یه شامل مملكتلرنده‌كی آثار مدنیه‌یی بوكونه قدر محافظه ایتدكلرندن طولایی آوروپانك متعصب خرستیان ذهنیتندن حالا تقدیر بكلمك صافدرونلقدن بشقه برشی اوله‌ماز. اساساً توركلر بومبانی‌یی اوروپالیلرك توجهنی جلب ایچون دكل كندیلری دنیانك مدنی برملتی اولدیغی ایچون محافظه ایتمشلردر. نته‌كیم قلیجنه كائناتی رام ایتدیكی بر دورده پطریقخانه‌یه عاطفت قبیلندن امتیاز ویرمسی‌ده آوروپانك توجهندن زیاده توركك علوجنابی و منسوب اولدیغی دینك امری ایجابیدر.

اوچنجی تصوره كلنجه: یاقین زمانلره قدر مسلمانلر آره‌سنده ملیت حسی اویانمامش وبالخاصه توركلر بیك سنه‌دن برو ملیتلرینی دینلرینه ترجیح ایده‌رك كندیلرینی عربدن زیاده عرب ومسلمان عد ایتمش اولدقلرندن ذاتاً دین وعلم لسانی اتخاذ ایتمش اولدقلری عربجه‌یی فاتحك حكومت لسانی اوله‌رق ده قبول ایتمسی اوعصر ایچون استغراب ایدیله‌مز. نته‌كیم عثمانلیلردن اول آناطولیده اجرای حكومت ایدن سلجوق توركلری‌ده فارسی‌یی لسان رسمی اوله‌رق استعمال ایتمشلردی.

استانبولك فتحندن رشید پاشانك تاریخ وفاتی اولان ١٢٧٤ سنه‌سنه كلنجه‌یه قدر ٤١٧ سنه كچمش اولمسنه رغماً رشید پاشا كبی بر داهیٔ سیاستك بر تورك حكومتنه توركجه‌نك لسان رسمی اوله‌رق قبولنی توصیه ایتمسی فاتحه اسناد اولنان تصورك پك‌ده اساسسز اولمیوب رشید پاشا زمانه قدر توركجه‌نك غیری برلسانك لسان رسمی اوله‌رق قبولی طرفدارلرینك موجودیتنه دلالت ایدر.

آلیون عائله‌سی ژاق ؛ آنطوان وژان نامارنده اوچ قارده‌شدر. بونلرك باباسی فرانسه اختلال کبیرینك (ته‌روور) دوره‌سی باشلادیغی صره‌ده (۱۷۹۳) فرانسه‌دن ممالك عثمانیه‌یه هجرتله استانبولده توطن ایتمش وسالف البیان اوچ اوغلی بویوکدره‌ده تولد ایتمشلردر.

آلیون عائله‌سی یازین بویوکدره‌ده ریختیم اوزرنده بر آره‌لق اوستریا سفارتخانه‌سی اتخاذ ایدلمش اولان یالیده وقیشین دخی بو نمارشه‌نك بولندیغی محله‌ده‌کی بویوك قوناقلرنده اقامت ایدرلردی.

آلیون عائله‌سی یازك برقسمنی‌ده قره‌دکز ساحلنده دمیرجی قریه‌سنده کچیردکلری ایچون مذکور قریه‌ده ساکن اهالی‌یه فوق‌العاده معاونتلرده بولنورلردی. قریه‌ده نامارینه منسوب برچشمه موجود اولدیغی کبی بك اوغلنده اغا جامی قارشوسنده برسوقاغك اسمنه‌ده (آلیون سوقاغی) تسمیه اولنمشدر.

آلیون عائله‌سندن (ژاق آلیون) استانبولده بربانقه تأسیس ایده‌رك مساعیسنه برادرلرینی‌ده تشریك ایتمش و (آلیون قدر زنکین) ضرب مثلی بوندن نشأت ایتمشدر. مضبطه‌نك الك باشنده (آنطوان آلیون) ك مهری بولنمسی درجهٔ ثروت وحیثیتنه دلالت ایدر. آنطوان آلیون فرانسه‌ده وفات ایتمش ایسه‌ده نعشی درسعادته کتیریله‌رك یانغالتی‌ده‌کی عائله مقبره‌سنه دفن اولنمشدر. بوعائله‌دن الیوم یالکز مقری کوینده بر فرانسزمیر آلاینك رفیقه‌سی و آمه‌ده آلیونك کریمه‌سی برحیاتدر.

ره‌وه لاکی. بوذاتك نه مفصل ترجمهٔ حالنه نه‌ده رسمنه دسترس اولدم. یالکز ابوالضیا توفیق بکك (یکی عثمانلیلر) نامنده‌کی اثرنده شو معلوماته تصادف ایدلمشدر:

« روه‌لاکی ؛ عن‌اصل جرائر سبعه اهالیسندن اولدیغی حیثیتله انکلتره تابعیتنی محافظه ایتمش بررومدر. مصطفی فاضل پاشانك سلطان عبدالعزیز خانه خطاباً نشر ایتمش اولدیغی فرانسزجه مکتوبی درسعادتده نشر ایتمشدر. بوذات تا رشید پاشا دورندن بری وکلای سلطنت سنیه ایله سفرای اجنبیه آره‌سنده خط وصل تشکیل ایدن اشخاص مهمه‌دن ایدی. مع‌مافیه عثمانلی محبلکنی ذره قدر اخلال ایتمه‌مش برصاحب ناموس اولدیغنی بوراده ذکر ایتمك بنم ایچون بر وجیبه‌در. چونکه بو ذات افکار جدیده ایله تنویر نکاه

بتصار ایتمکه لایق کوردیکی ارباب شبباب واستعداده دائما ارائهٔ طریق معرفت ایدر واستقبال ملتك منحصراً کنجلرك درایت ومعرفتیله مترافق بولنه‌جغنی افاده‌ایله نورسیدکان وطنی مسلك ترقی‌یه تشویق ایلردی . »

محمد صالح افندی سلطان محمود عدلی‌نك کشاد ایتدیکی مکتب طبیه‌نك ایلك سنه‌لری مأذونلرندندر . مکتبدن نشأتی متعاقب طبابت ومعلملکه سلوك ایتمش و ١٢٦٥ ذی‌القعده‌سنده‌دفعةً اولی‌ثانیسی رتبه‌سیله سراطبای حضرت شهریاری (حکیم باشی) اولمشدر . بالآخره متعدد نظارت مستشارلقلرنده ، مجالس ریاستنده و ١٢٧٧ ربیع الاخرنده آلتنجی دائره ریاستنده وایکی‌دفعه مکتب طبیه ناظرلغنده بولنمشدر . رشید پاشانك نابموسم بر صورتده کشاد ایتمش اولدیغی انجمن دانشه‌ده‌اعضا تعیین اولنمشدی . انجمن دانشك الصوك وفات ایدن اعضاسیدر . وفاتی ١٣١٢ سنه‌سی شوالنك درونده وقوع بوله‌رق ایوبده مقبرهٔ مخصوصه‌سنه دفن اولنمشدر . سجل عثمانیده ترجمهٔ حالندن مختصراً بحث ایدلدکدن صوکره دنیلیورکه : سنی طقسانه قریب ،

محمد صالح افندی

نحیف‌البنیه ، فن نباتاتده ماهر ، مستقیم وحاذق بر طبیب‌ایدی . وفاتنه قدر دارالمعلمین ومکتب ملکیه‌ده فن مذکوردن درس ویریبور ایدی .

الیوم حدود صحیه‌مدیریتی‌دنیلن بین‌الملل قرانتنه‌اداره‌سنك نظامات اساسیه‌سنی تنظیمه مامور ایدیلن مختلط قومیسیونه طرف حکومت سنیه‌دن اعضا انتخاب ایدلملکه ختام‌وظیفه‌ده اوزمان قومیسیونده بولنان اجنبی رفقاسنك الحاح واصراری اوزرینه ایلك وصوك دفعه اوله‌رق بوراده کوریلن رسمنی چیقارتمشدر . زمانه کوره ، منور ، لسان آشنا برذات اولمسی بوکبی قومیسیونلرده یکانه مسلمان اعضا اوله‌رق بولندیرلمسی ایجاب ایتدیرمشدر .

اوخانس چامیچ افندی

اوخانس چامیچ افندی : سجل عثمانی‌نك افاده‌سنه کوره السنهٔ شرقیه‌یه کسب وقوفله منظور اعالی‌اولمشدر . ١٢٨٣ ده بانق عثمانی‌یه محاسبه‌جی ، ١٢٨٤ ده مالیه‌نظارتی محاسبات مفتشی ١٢٨١ ده اسهام‌عمومیه امینی ، ١٢٩٢ ده اجرا آت مجلسی ، ١٢٩٣ ده شورای دولت اعضاسی ، ١٢٩٤ ده تجارت ناظری وعلاوةً نافعه ناظروکیلی ، ١٢٩٥ده نافعه ناظری، اون بش‌کون صوکره اصلاحات مالیه رئیسی ، ١٢٩٧ ده دیوان محاسبات رئیسی‌اولوب ١٣٠٠ تاریخنده وفات‌ایتمشدر. غیرمسلملردن ایلك دفعه هیئت وکلایه داخل اولانلردن بریسیدر .

آورام قمانطو افندی، : غلطه‌نك معروف موسوی بانکرلرندندر . بانقه‌لرك احداثندن اول دولت بوکبی صرافلردن استقراضاتده بولنور وآله‌جقلرینه مقابل اعشار وسائره اوزرینه ولایاته حواله ویریردی . آورام قمانطو رشید پاشانك صرافی ایدی . رشید پاشایه درجهٔ انتساب وخصوصیتی اون‌اوچنجی عصر هجریده عثمانلی رجالی نامنده‌کی اثرده مندرج شو فقره‌دن مستبان اولمقده‌در :

« مشهور صراف قمانطو ایسه اقشام اوزری بالی‌یه کلدکده یالیده برتلاش کورمش . وپاشانك وفاتنه واقف اولنجه‌ده همان طیشاری‌یه چیقوب (پاشا کیتدی ، پاشا کیتدی) دیو باغرمغه باشلامش . پاشانك وفاتندن هنوز خبردار اولمیانلر (پاشا نره‌یه کیتدی ؟) دیو صوردقلرنده (جنتله کیتدی ، جنتله کیتدی) دیه‌رك اغلامش اولدیغی موثوقاً مسموعدر. » قمانطو رشید پاشایه انتسابی طولاییسیله هم‌شخصنه هم‌ده منسوب اولدیغی ملت موسویه‌یه پك بویوك خدمتلر ایتمشدر . آلتنجی دائره اعضالغنده بولندیغی صره‌ده غلطه‌نك آتیاً کسب ایده‌جکی اهمیتی تقدیر ایده‌رك بالخاصه اوجوارده برچوق اراضی مبایعه ایله اوزرلرینه جسیم بنالر یاپدیرمشدر. استانبول جهتنده ومحمود پاشا یوقوشنك آلت

اشنده‌ده برخانی واردر. ینه غلطه‌ده بانق عثمانی قارشوسنده‌کی بختیارخانده نامنه منسوب
ربانقه موجود اولوب احفادی طرفندن اداره ایدلمکده‌در .

۱۲۵۵ ده تنظیمات خیریه‌نك نشریله تبعه اراسنده مساوات اعلان اولنمسی وغیر
مسلملرك‌ده‌فس کیمسنه‌مساعده‌ایدلمسی اوزرینه‌اوزمانکی یهودیلرك‌ملی قیافتنده فقط‌باشنده فس
ولدیغی‌حالده بررسم‌یاپدرمشدرکه بختیارخانده‌کی قمانطوبانقه‌سی دیره کتورینك‌انتظارصالونه
معلق اولان بورسم قیافت اعتباریله شایان تدقیقدر . ۱۴ نیسان ۱۸۷۳ ده وفات ایده‌رك
سودلیجه اوزرنده‌کی یهودی مشاطلغنده مزین مقبرهٔ مخصوصه‌سنده مدفوندر. سودلیجه‌ده
نامنه منسوب برده مکتب موجوددر .

جزایرلی اوغلی مغردیچ افندی:

جزایرلی اوغلی مغردیچ افندی

رمنی اغنیا و مشاهیرندندر ، کمرکلر
لتزامه ویرلدیکی صیره‌ده اکثریتله بونك
عهده‌سنده قالیردی . بلدیه تشکیلاتنده
خدمتی مسبوق‌اولدیغی مضبطه‌ده امضاسی
لنمسندن آکلاشیلیور . بوذاتك‌استانبوله
ئد برخدمتی‌ده ۱۲۶۹ تاریخنده آیوانسرا
له خاصکوی آره‌سنده قازیقلر اوزنده
چنجی بر کوپری انشا ایتدیرمش
لمسیدر . (یهودی کوپریسی) دنیلن
انخشاب کوپری ۱۲۷۹ده‌یاپلمشدر .

مغردیچ افندی؛ التزام ایشلرندن
ولایی‌بالاخره افلاس‌ایده‌رك‌دولتجه اموال
املاکی حجز ایدلمش وبونلری قورتارمق ایچون تبدیل تابعیته قدر کیتمش ایسه‌ده
رفق اوله‌مامشدر . املاکی حجز ایدلدیکی صره‌ده بویوك دره‌ده‌کی اوستریا سفارتخانه‌سی
لان یالی نا تمام برحالده حکومته انتقال ایتمش اولدیغی کبی طراجیلرده کائن وبانق عثمانی ایله
یه تحصیل شعبه‌سی طرفندن اشغال ایدلمکده اولان برخان‌ده بوصورتله خزینهٔ مالیه‌یه انتقال ایتمشدر.

جرمانوس ولد یوسف صوا : بو ذاتك ملیتی و مسلك و صنعتی والحاصل ترجمهٔ
لی حقنده بوکونا معلوماته دسترس اولنه‌مامشدر .

اوچنجی فصل

آلتنجی دائرهٔ بلدیه

تنظیماتك اعلانیله شـكل حكومت آز چوق عصریلشدكدن و آوروپالیلرك اختراعات و كشفیات جدیده‌سی مملكته داخل اولدقدن و خصوصیله اصول تجارت بشقه بر وادی‌یه دوكیله‌رك اجانبله اختلاط زیاده‌لشدكدن صوكره امور بلدیه‌نك ده بر شكل جدیده تحویلنه لزوم حس ایدلمش و بونك ایچون اولا بر شهر امانتی احداث و بر نظامنامه لایحه‌سی ده تنظیم قلنمش ایسه‌ده بو نظامنامه لایحه‌سی دائره‌سنده بلدیه تشكیلات و اصلاحات متصوره‌سنك وجوده كتیریله‌میه‌جكنه بالآخره دولتجه قناعت حصوله كله‌رك آیریجه برده « قومیسیون مونیسیپال » تأسیس ایدیلوب نظامات بلدیه‌نك بو قومیسیون معرفتیله ترتیب و تنظیمی قرارکیر اولدیغی اون برنجی بابك ایكنجی فصلنده ایضاح اولنمشدی. حال بوكه قومیسیونه ایجاب ایدن صلاحیت و مساعدات بخش ایدلمامسنه بناءً ضمناً شكایتی و بلدیه اصلاحات و تجدداتی حقنده‌كی نقطهٔ نظرلرینی حاوی اولمق اوزره تنظیم ایتدكلری مضبطه‌یی او زمان شهر امانتنك مرجعی اولان تجارت نظـارتی واسطه‌سیله باب عالی‌یه تقدیم ایتملری اوزرینه كیفیت حكومتجه كمال اهمیتله نظر دقته آلنه‌رق اول امرده بر نمونه دائره‌سی كشادینه قرار ویرلمشدر .

تقویم وقایعله نشر اولنـان بر تبلیغ رسمیده بوندن باحث اولمق اوزره دنیلیوركه : « ربمز تعالی وتقدس حضرتلری كون بكون معمور و آبادان بیورسون . محسنات عصریهٔ جناب پادشاهیدن اولمق اوزره دارالخلافة السنیه اولان شهر استانبولك حسنیات طبیعیه‌سنه بر آزده تزیینات صناعیه علاوه‌سیله بر هیئت منتظمه‌ده بولندیرلمسی و دائما تطهیر وتنظیفنه دقت ونظارت قلنمسی محسناتی موجب اوله‌جغنه مبنی نفس استانبول و بلاد ثلثه ـ بوغاز ایچنك ایكی ساحلی و آطه‌لر ایله برابر ـ اون درت دائرهٔ بلدیه‌یه تقسیم اولنمق اوزره اول امرده

تعیین اولنان حدود ایله بك اوغلی وغلطه آلتنجی دائرهٔ بلدیه (٩٣) اعتبار اولنوب فقط اشبو دائره‌لرده یاپیله‌جق شیئلرك کافه‌سنه بردن باشلانمق مغالطه وتکلفلی اوله‌جغندن وآلتنجی دائره اتخاذ اولنان غلطه و بك اوغلنده عقارات کثیره و ابنیهٔ معتنا بولندیغی مثللو صاحب و مقیم اولانلرك اکثریسی دخی بویله شیئلری ممالك سائره‌ده کورمش ومحسناتنی آکلامش آدملردن بولندقلرندن بو ایشه ابتدا دائرهٔ مذکوره‌دن باشلانیلوب اوراجه حسن نمونه‌سی مشاهده اولندقدن صوکره تعمیم ایدلمسی مناسب وهر وجهله یسر و سهولتی موجب کورنمسیله اشبو دائره‌ده بولنان محلات سوقاقلرینك تنظیمی یعنی قالدیرم وصو یولی و لغملرك تسویه‌سی و دائما بر حسن حالده بولنمسی و تطهیر و تنظیفی وهرصورتله مرور وعبوری تسهیل ایده‌جك اسبابك استحصالی وبونلر ایچون اقتضا ایدن مصارفك رؤیتیله مقابلنده تخصیص اولنه‌جق وارداتك اخذ وقبضی ضمننده اشبو دائره ایچون بر ادارهٔ مخصوصهٔ بلدیه اتخاذ اولنمسی و اشبو دائره‌نك مصالحنی رؤیت و اداره ایتمك واوراده تشکیلنه لزوم کوریلن مجلس دخی تحت ریاستنده بولنمق اوزره برمأمور تعیینی ایجاب مصلحتدن اولمسیله خارجیه تشریفاتجیسی سعادتلو کامل بك افندی حضرتلرینه بوخدمتك علاوهٔ مأموریت قلنمسی» خصوصلرینه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفصادر اولدیغی بیان قلنمقده‌در [١] .

تقویم وقایعك مختصر صورتده بحث ایتدیکی آلتنجی دائره تشکیلاتنی باب عالی خزینهٔ اوراقندن استنساخ ایدیلن وثائق دها زیاده تفصیل ایتمکده اولدیغندن بروجه‌زیر درج ایدلمشدر :

---

(٩٣) ایلك دفعه اوله‌رق آچیلان بر نمونه دائره‌سنه (برنجی دائره) دیمك لازم‌کلور ایکن آلتنجی دائره دنیلمسنك سببی : بلدیه تشکیلاتنده نمونه اتخاذ ایدیلن پارسك اك معمور یری آلتنجی دائرهٔ بلدیه اعتبار اولنان قسمی تشکیل ایتمسیو استانبولك‌ده - تبلیغات رسمیه‌ده ایما ایدلدیکی اوزره - نسبةً معمور یرینك غلطه و بك اوغلی جهتلری اولمسیدر . حتی بو جهت ١٢٨٥ تاریخلی ادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سنده نظر دقته آلندیغی کبی ١٢٩٣ بلدیه‌قانوننك حین تنظیمنده‌ده محافظه ایدلمشدر. ازجمله یاپیلان تقسیماته‌کوره صره اعتباریله بشنجی‌ایوب دائره‌سندن صوکره خاصکوی (آلتنجی دائره) عد ایدلمك لازم‌کلیر ایکن اوراسی یدنجی و بك اوغلی کمافی‌السابق (آلتنجی دائره) اتخاذاولنمشدر. ١٢٩٦ ده دوائر بلدیه‌نك عددی اونه تنزیل ایدلدیکی زمان بایزید برنجی ، فاتح ایکنجی ، جراح پاشا اوچنجی دائره اعتبار اولنمش وکوزه‌دیلن صره‌یه نظراً بك اوغلی دردنجی دائره اولمق ایجاب ایدرکن ینه حال سابقنده براقیلوب دردنجی دائره بشکطاش عد اولنمشدر . آنجق ١٣٢٨ تشکیلاتنده دائره‌نك بوتاریخی اسمی اسکداره ویریله‌رك بك اوغلی جهتنه (اوچنجی دائره) نامی ویرلمشدر .

[١] تقویم وقایع . نومرو ـ ٥٦٠ . سلخ ج ١٢٧٤

مجلس تنظیمات مضبطه‌سی

تنظیفات وتزیینات بلدیه ایشلرینه باقمق اوزره (انتظام شهر قومیسیونی) نامیله مقدما شهراماتی دائره‌سنده برجمعیت تشکیل اولنمش وصوکره اشبو جمعیت تجارت نظارت جلیله‌سی طرفنه نقل ایدلمش ایدی. بو دفعه بعض وظائف تعیینی ایچون جمعیت طرفندن چند بندی حاوی قلمه آلنمش اولان تذکرهٔ ممهوره نظارت مشارالیهادن باتذکره ورود ایتدیکندن قرائت ومطالعه اولنوب خلاصهٔ مفادی؛ اشبو جمعیتك مامور تسویه‌سی اولدیغی مصالحك فعله چیقارلمسی بالمذاکره قرار ویره‌جکی خصوصاتك اجراآتی ومصارفاتك تعیین ورؤیتیله بوکا مقابل اقتضا ایدن وارداتك تخصیصی وتوزیع واستحصالی ایچون رخصت ومأذونیت ویرلمسی استدعاسندن عبارت بولنمشدر.

معلوم عالئ جانب وکالتپناهیلری بیورلدیغی وجهله دارالخلافةالسنیه اولان استانبول شهری صحیحاً دنیاده یکانه اوله‌رق حسنیات طبیعیه‌سنه برآزده تزیینات صناعیه علاوه اولنسه آوروپاده مشهور اولان اك کوزل شهرلرك اك کوزلی اوله‌جغنده شبهه یوغیکن طوغریسی شومطلوبه موافق ولایق برحالده دکلدر. ازجمله قالدیرملر پك فنا برصورتده اولدیغندن بو ماده دائما دوشونلمکده وآره صره خیلی آقچه‌لر صرف اولنمقده ایسه‌ده اصلاحی قابل اوله‌میوب چونکه قالدیرملری یاپمق وکوزل برحالده طوتمق ایچون یالکز سوقاقلره منتظم طاش دوشه‌مك کفایت ایتمه‌یوب بونکله برابر لغملرینی وصو یوللرینی دخی تنظیم ایتمك لازم کلدیکی مثللو بوشیئلر برکره یاپیلوبده براقیلور ایسه ینه آز وقت ایچنده حال سابقنه عودت ایده‌جکندن دائما حسن محافظه‌سی اسبابنك استحصالنه باقمق وبرشهرك انتظام حالی یالکز قالدیرمه منحصر اولمیوب دها پك چوق شیئلر یاپمق الزمدر. بونك ایچون اقتضا ایدن آقچه‌لری خزینهٔ دولته تحمیل ایتمك لایق اولمیوب هریرده اولدیغی کبی بوشیئلردن مستفید اولان اهالینك معاونت نقدیه‌سیله تسویه ایتمك اقتضا ایدر ایسه‌ده بونی خلقه یاپدیرمق دخی آنلرجه امنیتلی بر اصول تعقیبنه متوقف اولدیغندن بونك ایچون هریرده بر شهرك ویاخود برطاقم محلاتك تنظیمات وسائر خصوصاتی تحت نظارت دولتده اوله‌رق سکنه‌سندن مرکب بر اداره‌یه براقلمسی قاعدهٔ عمومیه اوله‌رق اتخاذ قلنمشدر. وذکر اولنان انتظام شهر قومیسیونی شو یولده برشی یاپمق ایچون تشکیل اولنمش ایسه‌ده برشی یاپه‌مدیغی مثللو بوندن بویله دخی اساساً بوقاعده‌یه موافق اولمدیغندن نه قدر تعیین وظائف اولنسه اجرای مأموریته موفق اوله‌میه‌جغندن سائر ممالکده دخی محسناتی مسلم ومجرب اولان یولده اوله‌رق مصلحتك

دها بر اساسلی صورتده یاپلمسی بالتذکر اولبابده مخصوص نظامنامه قلمه آلنوب مذکور قومیسیوندن کلن لایحهٔ ممهوره ایله برابر تقدیم پیشگاه معالی دستگاه صدارتپناهیلری قلنمشدر .

ابتدا معلوم عالیٔ وکالتپناهیلری بیورلدیغی وجهله استانبول کبی بویوك شهرلر کرك بویله مصالح بلدیه وکرك امور ضابطه ایچون متعدد دائره‌لره منقسم اولوب درسعادتده یاپیله‌جق ادارهٔ بلدیه ایچون دخی صوکره برادارهٔ واحدهٔ عمومیه‌ده جمع مصلحت ایتدیرلمك لازم کلور ایسه‌ده اول امرده ایجابنه کوره برقاچ دائره‌یه تقسیم ایدلمك اقتضا ایلدیکندن لفاً تقدیم قلنان بر قطعه پوصله‌ده کوستردیکی اوزره استانبول وبلاد ثلثه بوغاز ایچی وآطه‌لر ایله برابر اون درت دائره‌یه تقسیم اولنمسی تصور اولنمشدر. بوتصوره کوره بك اوغلی وغلطه برلکده اوله‌رق بر دائرهٔ بلدیه اتخاذ اولنمش (آلتنجی دائره) صره‌سنده بولنمش اولوب یاپیله‌جق شی هرنه ایسه بتون استانبولده بردن یاپلمق مغالطه وتکلفلی اوله‌جغندن (آلتنجی دائره) اتخاذ اولنان بك اوغلی وغلطه‌ده عقارات کثیره وابنیهٔ معتنا بولندیغی مثللو صاحب ومقیم اولانلرك اکثریسی دخی بویله خصوصاتی سائر ممالکده کورمش وآکلامش و اوجهتله اولنه‌جق مصرفه مقابل کندوسندن آلنه‌جق آقچه‌نك اعطاسی بر وظیفهٔ صحیحه اولدیغنی بیلمش آدملردن اولدقلرندن بو ایشه اورادن باشلانیلوب اوراجه حسن نمونه‌سی هرطرفه آکلاتیلدقدن صوکره تعمیم ایدلمسی مناسب کبی مطالعه اولندیغندن نظامنامهٔ مذکور یالکز بك اوغلی وغلطه دائره‌سنه منحصر اولمق اوزره یاپلمشدر. مصالح بلدیه ایچون تشکیل اولنان اداره محلات اهالیسنك انتخابیله تعیین اولنمق قاعدهٔ عمومیه اقتضاسندن اولوب الك طوغری یول دخی بو ایسه‌ده بزجه اصولاً بردن بره بورالره کیدلمك مناسب اوله‌میه‌جغندن بوندن صرف نظرله یالکز بر دائره‌نك ایشنده بولنه‌جق مجلس اعضاسنك ومدیرینك اول دائره اهالیسندن اولمق اوزره دولتجه انتخاب وتعیین اولنمسی صورتی دها موافق حال کوروندیکندن نظامنامهٔ مذکور ایله تعیین اولنان ادارهٔ بلدیه‌ده بوقاعده اساس طوتیله‌رق سلطنت سنیه‌نك اصول عالیه‌سنه توفیق مصلحت ایدلمشدر. برده هر برمملکتده بویله ایشلرده بولنمق حقوق بلدیه اقتضاسندن اوله‌رق بودخی صاحب مملکت اولان دولتك تبعه‌سنه مخصوص ایسه‌ده بعض تجارتکاه اولان یرلرده امور بلدیه‌ده سکنهٔ شهردن اولان اجانبك دخی مشارکتلری قبول قلندیغی محقق اولدیغندن وممالك شاهانه‌ده دخی حقوق بلدیه‌دن اولان بوشیئلری تبعهٔ سلطنت سنیه‌یه حصر ایلمك اقتضا ایلر ایسه‌ده اشبو بك اوغلی وغلطه دائره‌سنده مقیم اولانلرك اکثریسی دخی تبعهٔ اجنبیه‌دن بولندقلرندن

کندولری بتون بتون مصلحته وقوفسز براقلمق نامناسب اولمسیله یالکز جمعیتك یاپوب وعرض ایدوبده دولتك قبول وتصدیق عالیسنه معلق اوله‌جق نظامات اساسیه‌سی مذاکره‌سنده بولنمق اوزره آنلردن دخی برقاچ کشی‌ تعیین ایدلمسی مناسب اولوب فقط تبعۀ دولت علیه‌دن اولدقلری حیثیله اشبو دائره مجلسنده بالاستحقاق بولنه‌جق کیمسه‌لردن بونلرك فرقی اولمق اوزره (مشاور) نامی ویریله‌رك ینه طرف سلطنت سنیه‌دن انتخاب وتعیین اولنمق اوزره یالکز بش کشی بولندیرلمسی موقع تنسیبده کورونمشدر .

وبرده مذکرۀ مذکوره‌ده دخی کوسترلدیکی اوزره اشبو دائره‌ده درحال یاپلسی لازم کلن شیئلر ایچون اوچبیك کیسه قدر پشین آقچه‌سی اقتضا ایدوب بونك بردن بره اهالیٔ دائره‌دن استحصال اولنمسی دشوار اوله‌جغی کبی خزینۀ جلیله‌یه بار اولمق دخی مناسب اولمیه‌جغندن اعضای جمعیت اول دائره‌ده بولنان بعض متموللردن بو مقدار آقچه‌یی بر وعدۀ مناسبه وفائض ایله بولوب دائره‌نك صندیغنه وضع ایله صوکره اهالیدن تحصیل اولنه‌جق ویرکودن تسویه ایتمك قابل اوله‌رق فقط بونده بر امنیت قبیلندن اولمق اوزره خزینۀ جلیله‌نك وعدۀ معینه‌ده تأدیه‌یه ضامن وکافل اولمسی وبعده دائره‌نك ویره‌جکی آقچه‌دن استیفا ایلمك اوزره یالکز فائضنی ویرمسی دخی تخطر قلنمشدر. موافق رأی رزین اصابت قرین وکالتپناهیلری بیوریلور ایسه کیفیتك اصولی اوزره بر کره‌ده مجلس عالیٔ وکلاده مذاکره‌سیله اوراده دخی قبول اولنور وامر وفرمان حضرت پادشاهی‌یه دخی موافق اولوبده نظامنامۀ مذکورك مرعی‌الاجرا اولمسنه ارادۀ سنیۀ جناب ملوکانه متعلق بیوریلور ایسه اکا کوره متفرعاتنك اجراسیله اقتضا ایدن مأمورلرك تعیین اولنمسی لازم کله‌جکی محاطعلم عالیٔ داوریلری بیورلدقده هرحالده امر وفرمان حضرت من له‌الامرکدر .

٢١ ر ١٢٧٤

عبدالرحمن سامی احمد جودت محمد رشدی احمد جلال ابراهیم ادهم محمد فؤاد

مجلس والا مضبطه‌سی

تنظیفات وتزیینات بلدیه حقنده اشبو مضبطه‌ده بیان اولنان تدابیر میانۀ عاجزانه‌مزده بالمذاکره اقتضای حال ومصلحته موافق کورنمش اولمغین ایجابنك اجراسی مناسب کبی تذکر وتنسیب قلنمش ایسه‌ده اولبابده هرنه وجهله امر وفرمان حضرت شهنشاهی شرف افزای

صدور بیوریلور ایسه تنفیذ مقتضای منیفنه ابتدار اولنه‌جغی محاطعلم عالی بیورلدقده امروفرمان حضرت ولی‌الامرکدر .

محمد السید محمد علی السید محمد امین‌عالی محمد عارف مصطفی رشید
قال‌انی‌عبدالله [٩٤] یوسف کامل محمد فؤاد علی شفیق علی غالب رضا
عبدالرحمن سامی اسماعیل ابراهیم ادهم عارف السید محمد حسیب
محمد مختار السید احمد احمد جلال محمد امین

[٩٤] عبداه اسمنده بر اعضانك مهری بوطرزده‌در. بو عباره ، سورهٔ مریمده « قال انی عبداه ، اتانی‌الکتاب وجعلنی نبیاً » آیت کریمه‌سنك ایلك فقره‌سنی تشکیل ایتمکده‌در. آیت مذکوره حضرت عیسی علیه‌السلامك بنی اسرائیله ایلك سویلدیکی سوزدر . تفصیلاتی معلوم اوله‌جغی اوزره حضرت مریم ، متأهل اولمدیغی حالده عیسی علیه‌السلامی طوغوروبده آنی مستصحباً قوم وقبیله‌سی نزدینه کلدیکی زمان « ای مریم سن غریب برشی یاپدك ، ای هارونك همشیره‌سی سنك باباك فنا آدم ، آننه‌كده ناموسسز دكلدی .... » دیدیلر. بونك اوزرینه حضرت‌مریم اوغلنی اشارت ایتدی‌واوندن صورولمسنی ایسته‌دی . بنی اسرائیل بشیکده‌کی چوجق ایله قونشمق ممکن اوله‌میه‌جغنی سویلدیلر . تام بو صره‌ده حضرت عیسی علیه‌السلام : « بن اللهك قولی‌یم . بكا کتاب (انجیل) ویردی‌ونبی پیغمبر یاپدی » بیوردیلر. ایشته موضوع بحث اولان مهرده‌کی عباره‌بوآیتدن مقتبسدر.

اسلافمز یا بویله بر وقعه‌یی ، یاخود ظریف نکته‌لری وچوق کره‌ده رسول اکرم افندمزه وخاندان نبوته فرط تعظیم وعبودیتی کوستریر مصرع و بیتلری حاوی مهرلر استعمال ایدرلردی .

بو اثرك ١٣٧٢ و ١٣٧٦ نجی صحیفه‌لرنده محمد رفعت اسمنده بریسنك مهرنده « یافت نامم ز محمد رفعت » منقوش اولدیغی کورلدیکی کبی متولیلردن بعضیسنك مهرنده‌ده شو بیتلر کورلمشدر :

یارب قیل میسر بحق صاحب شرع مؤید یا واهب‌العطایا غنای سرمدی خواهد
(داود)رضا کی‌ایستر خدایاسن‌شفیعم قیل(محمد) (عبده محمد) (محمد) ازدرمولی
اغفرلی‌الخطایا

شاعر باقی‌نك مهرنده : فانیست جهان درو وفانیست : (باقی) همه اوست جمله فانیست

یازیلی اولدیغی آثار ادبیه‌ده مقیددر. قره مصطفی پاشانك ویانه محاصره‌سنده (١٠٩٤) متفق صفتیله اردوی‌همایونده بولنمش اولان مجار قرالی ایمره توکه‌لینك مهرنده بیله :

معین آل عثمانم اطاعت اوزره‌یم امره
قرال اورته ماجارم‌که نامم (توکه‌لی ایمره)

و سلطان احمد ثالث ایله محمود اول دورلرنده خدمت حکومت سنیه‌ده بولنمش بالآخره اهتدا ایده‌رك خمبره‌جی احمد پاشا نامیله اشتهار ایتمش اولان « قونت بونوال » ك مهرنده‌ده :

دین اسلامدر عطاء متعال
اولو نعمت سکا (احمد) بونوال

یازیلی اولدیغی تاریخلریمزده کورولمکده‌در . نوال کلمهٔ عربیه‌سیله بواسم اشارتنك شکل واملا اعتباریله (بونوال) اسمنه مشابهتی وافاده ایتدیکی معنا پك‌مناسب دوشمشدر.

تذكرهٔ معروضه

تنظیفات وتزیینات لازمه‌نك اجراسی وقالدیرملرك تسویه وتنظیمی ضمننده استانبول وبلاد ثلثه وبوغاز ایچی و آطه‌لر اون‌درت دائره‌یه تقسیم اولنه‌رق ایلروده هر دائره ایچون تنظیم اولنه‌جق اداره‌لره نمونه اولمق اوزره آلتنجی دائره‌ده بولنان بك اوغلی ایچون‌ترتیبی لازم کلن اداره‌یه دائر مجلس عالئ تنظیماتدن قلمه آلنوب ماه سابقك یکرمی التنجی بازار کونی عقداولنان انجمن‌مشورتده قرائت‌ایله احکام مندرجه‌سی قبول‌اولنه‌رق جانب حضاردن تمهیر قلنمش اولان مضبطه وبرقطعه نظامنامه برابر اولان اوراق ایله منظور شوکتموفور حضرت شهنشاهی بیورلمق اوزره عرض‌وتقدیم قلنمش اولوب ملفوف پوصله‌ده اسامیسی محرر اولانلرك اشبو اداره‌یه اعضا ومشاور تعیین اولنملری وبواداره‌یه برمدیردخی مامور ایدلمك لازم کلوب خارجیه تشریفاتجیسی سعادتلو کامل بك افندی حضرتلرینك باب‌عالیجه اولان مصالح مأموره‌سی بوایشه باقسنه مساعد وکندوسی مقدم وبویله‌ایشلره واقف اولمسنه

بودین بکلر بکی (بودایشته والیسی) اسکندر پاشانك مهری‌ده :

کز نار ایچره مانند سمندر
نیرده رخشنی سورسه (سکندر)
۱۰۳۱

طرزنده شهامتکارانه بر بیتی‌احتوا ایتدیکی مجارجه بر وثیقه‌ده مشهود اولمقده‌در .

معاصرلریمزدن داخلیه ناظر اسبقی محمد ممدوح پاشانك مهرنده : « همنام محمد اوله ممدوح » وندیم‌اسمنده بریسنك مهرنده « ایله یارب دلمی بزم فیوضاته ندیم » محکوك ایدی . سابق پوست نشین درکاه مولانا ولد چلبی افندینك مهرنی کورمدمسه‌ده فقط آثاری اوزرنده :

چاکر آل محمد : ابن مولانا ولد

محرردر . ایشته بروجه بالا بر قاچ نمونه‌سی درج ایدلمش اولان اسکی مهرلری تدقیق ایتمك متتبعلر ایچون شایان توصیه برموضوع تشکیل ایتمکده‌در .

محروقی زاده جعفر بك مرحومك ، مشاهیرك قوللانمش اولدیغی مهرلردن بر قوللقسیون وجوده کتیرمش اولدیغنی وکلای‌دعاویدن عبدالرحمن عادل بك اقدامده جعفر بکك تأبید خاطره‌سنه تخصیص ایتمش اولدیغی بر مقاله‌ده بیان ایدیوردی . برصاحب همت چیقوبده کرك بو قوللقسیونده کرك ادبیات‌وتاریخ کتابلریمزده علی‌الخصوص‌قیود قدیمهٔ وقفیه ایله باب عالی‌ده‌کی‌وثائق‌قدیمه میاننده بولنمقده اولان مهرلری تدقیق‌ایده‌رك بر تتبعنامه‌یازسه شوصره‌ده بك‌موده‌اولان‌پول ، قارت پوستال‌وامثالی قوللقسیونلردن زیاده عثمانلی تاریخ ، عنعنات و اجتماعیاتنه خدمت ایتمش و ـ تعبیر جائز ایسه ـ عینی‌زمانده‌برده مهر ادبیاتی وجوده کتیرلمش اولور .

ومؤخرا بك اوغلنده خانه اصحابندن اوله‌رق آیروجه معاش دخی ویرلیه‌جکنه مبنی میرمشارالیهك دخی مدیر نصب ایدلمسی مذاکره وتنسیب قلنمش اولمغین خصوصات محرره ارادهٔ دقایق افادهٔ حضرت پادشاهی‌یه توافق ایلدیکی ونظامنامهٔ مذکورك موجبنجه عمل اولنمق بابنده امثالی وجهله بالاسی مبارك خط همایون شوکتمنون حضرت پادشاهی ایله تزیین وتوشیح بیورلدیغی حالده اجرای مقتضاسنه مبادرت اولنه‌جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیمنه ابتدار اولندی افندم . ١٠ جا ١٢٧٤ م

ارادهٔ سنیه

زیور دست تبجیل اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ وکالتپناهیلریله ذکر اولنان مضبطه ونظامنامه واوراق مشمول نظر عالیٔ حضرت پادشاهی بیورلمش وخصوصات محرره مناسب ویولنده کورنمش ونظامنامهٔ مذکورك ایجاب عالیسی اجرا بیوریله‌رق سالف‌الذکر مضبطه و اوراق ایله برابر ینه صوب سامیٔ آصفیلرینه اعاده قلنمش اولمسیله اولوجهله اقتضاسنك اجراسی‌متعلق وشرفصدور بیوریلان امر وارادهٔ سنیهٔ جناب ملوکانه مقتضای منیفندن بولندیغی محاطعلم عالیٔ آصفانه‌لری بیورلدقده اولبابده امر وفرمان حضرت ولی‌الامرکدر . ١١ جا ١٢٧٤

دائرهٔ بلدیه ایچنده اصحاب املاکدن بولنان تبعه‌دن
اولوب مجلسه اعضا اوله‌جق کیمسه‌لر

تجاردن صوا تیاتروجی نعوم مصر صرافنك برادری تجاردن ایلیاندر
میلتیادی بك بالموجی زاده صالح افندی صراف اوخانس
معمار دائره بیله‌زیکجی آرتین طبیب دائره سرویچن

متعلقاتی اوزرنده اوله‌رق دائرهٔ بلدیه ایچنده املاکه متصرف
اولوب مجلسده مشاور صفتیله بولنه‌جق کیمسه‌لر

آلیون خانسون سپتیم فرانسکینی قانطونك اوغلی

بو وثائقله مستبان اوله‌جغی اوزره ١١ جمادی‌الاولی ١٢٧٤ تاریخنده آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌یه مخصوص اولمق اوزره ١٩ ماده‌لك بر نظامنامه نشر اولنمشدر . بونظامنامه‌یه کوره

دائره مجلسنده یدی اعضا بولنوب بونلرك هر بریسی دائره داخلنده لااقل یوز بیك غروشلق املاکه متصرف اولانلردن واك اشاغی اون سنه‌دن برو درسعادتده متوطن وحقوق بلدیه‌یه نائل کیمسه‌لردن اولمق اوزره جانب باب عالیدن انتخاب وباارادهٔ سنیه تعیین اولنورلردی.

اشبو اعضای اصلیه‌دن بشقه دائره ایچون تنظیم اولنه‌جق نظامات اساسیه‌نك مذاکره‌سنده مشاور اولمق اوزره باب عالیدن درت ذات دها انتخاب اولنوب باارادهٔ سنیه تعیین ایدیلیرلردی. بونلر حقوق بلدیه اصحابندن اولمدقلری حالده دائره داخلنده زوجه ویا بونلك کبی اك یاقین اقرباسی اوزرنده لااقل یوز بیك غروشلق املاك بولنان واك اشاغی اون سنه‌دن برو استانبولده توطن ایتمش اولان ذواتدن انتخاب اولنمق ایجاب ایدردی. نظامنامه‌نك متنندن صراحةً اکلاشلدیغی وجهله اون سنه مدتله درسعادتده بونان اجنبیلرده بلدیه‌یه اعضا تعیین ایدیله‌بیلیردی.

نظامنامه‌نك اون یدنجی ماده‌سنده : دائره‌نك نظامات اساسیه‌سنك آتی آی ظرفنده بوهیئت طرفندن تنظیم ایدیلوب باب عالی‌یه تقدیم اولنمسی محرر بولندیغندن اولوجهله ایجابی بالاجرا ٢٤ شوال ١٢٧٤ تاریخنده ٩٤ ماده اوزرینه صرف آلتنجی دائره‌یه مخصوص بر نظام عمومی تنظیم اولنمشدر.

نظامنامه‌یی بدایةً تنظیم ایدن قومیسیونك بر راپوری الده ایدلمشدر .

راپورك طرز تحریرینه وکتابت رسمیه قیوداتندن آزاده اوله‌رق بیان ایدلمش اولان مطالعاته باقیلیرسه راپور اجنبی برلسانله یازیلوب صوکره‌دن ترکجه‌یه ترجمه اولنمش . اوراق میاننده اصلی موجود اولمیه‌رق آنجق صورت مترجمه‌سی بولندیغندن محررلرینك کیملر اولدیغی آکلاشیله‌میور ایسه‌ده ایلك دفعه تشکل ایدن التنجی دائره‌یه (اعضا) و (مشاور) صفتیله داخل ذوات اولدیغی آشکاردر . [١]

شوراسنی‌ده نظر دقته عرض ایتمك ایجاب ایدرکه بلدیه‌نك تشکیل اولندیغی ١٢٧١ تاریخندن بوکونه کلنجه‌یه قدر یارم عصردن فضله بر زمان مرور ایتمش اولدیغی حالده الآن استانبولده دیکر متمدن مملکتلر طرزنده بر بلدیه اداره‌سنك تاسس ایده‌مامسنی مانع اولان راپورده موضوع بحث اسباب وعوامل کیتدکجه آزاله‌جغنه یوس بوتون آرتمشدر. ایلریده فصل مخصوصنده ایضاح ایدیله‌جك اولان بونقطه‌یی بوراده اشارت ایله بلدیه تاریخنده پك زیاده حائز اهمیت اولمسی ایجاب ایدن قومیسیونك تقریرینی عیناً درج ایدیورم :

هر نه قدر مجلس تنظیمات مضبطه‌سنده بوندن بحث ایدیلیرکن : « اشبو مقدمه‌نك عبارات ومعانیسنك بشقه احکامی اوله‌میه‌جغندن مقدمهٔ مذکوره متن لایحه‌ده مسطور

---

[١] راپورك هر حالده لسان عمومی اولان فرانسزجه ایله یازلدیغی شبهه‌سزدر. اساساً آلتنجی دائره‌نك کشادندن ١٢٩٦ تاریخنه قدر معاملاتی هم تورکجه هم‌ده فرانسزجه جریان ایدر وهر ایکی لسانده متخصص مأمور ومترجملر استخدام اولنوردی.

نظامات ومطالعاتدن خارج وحکمسز عد اولنه‌رق . . . » دنیلمکده ایسه‌ده بوطرز تلقی دخی سالف‌البیان تقریرك اهمیتنی تنقیصدن زیاده آرتیرمق ایجاب ایدر .

بلدیه نظاماتنك ترتیبی حقنده تشکیل اولنان قومیسیونك تقریری

اشبو نظاماتك ترتیبنه دائر واقع اولان تکلیفکز طرفمزدن قبول اولنمش ایسه‌ده اولبابده بعض مشکلات وموانع درکار اولدیغنه بناءً طبق دلخواهکز وجهله موفق اولدق دیمکه جسارت ایده‌میز . شویله‌که اشبو نظام ماده‌سی درسعادت حقنده یکی وکورلمه‌مش برشی اولدیغی و اوروپا دولتلرنده اولدیغی کبی اجرا اولنمق لازم کلدیکی حالده دولت علیه‌نك احوال حاضره‌سنده ادارهٔ داخلیه‌نك برطاقم شعبات مختلفه‌سنه سکته ایراث ایده‌جکی ونظام مزبورك دائرهٔ وظائف وصلاحیتی هرنه قدر ضیق اولسه ینه بونلرك دوام واجراسی پك چوق آدملرك منافع وافکار ذاتیه‌لرینه طوقنه‌جغی وبرطاقم کوچوك مأموریتلرك بعضیلرینه خلل کلوب وبعضلرینك دخی بسبتون عدم لزومنی اثبات ایده‌رك لغوینه سبب اوله‌جغی خصوصلری اول امرده درمیان اولنه‌رق اصول حکومت سلطنت‌سنیه‌یه طرفمزدن مداخله وتجاوز اولنمش معناسی ویرلمامسنی استحصاله سعی ایتمکلکمز اقتضا ایدر.

انجق بو افاده‌دن مراد حاشا دولت علیه‌دن استحصال‌توسیع دائرهٔ حقوق وصلاحیت ایتمك اولمیوب مجرد مجلس بلدیه‌نك وظائف مخصوصه‌سنی برصورت مضبوطه‌ده درمیان ایده‌رك حائز اوله‌جغی حقوق وصلاحیت وتصرفنده اولاجق اسباب ووسائل اوزرینه معلومات وایضاحات مقتضیه‌یی استحصالدن عبارتدر . مجلس مزبور حقنده اظهار وسزاوار بیوریلان عواطف جلیله وعوارف‌سنیهٔ جناب‌شهنشاهیدن طولایی بغایت متشکر ومنتدار بولندیغمز وهر برشیئك بدایتی زیاده‌سیله دقت وتقیده محتاج بولندیغی مثللو اصول ونظاماتك دخی سرعت تبدیلنده مخاطرات عظیمه درکار اولدیغی جهتله امور مأموره‌مزده طرف دولت علیه‌دن تنسیب بیوریله‌جق تعدیلاتك اجراسنی بالمسارعه قبول ایده‌جکمز بی اشتباهدر .

بالاده ازالهٔ غیرتی مستلزم اولور بعض کلمات صادر اولمش ایسه بو دخی مطالعهٔ آتیه‌دن نشأت ایتمشدر : دول سائرهٔ اوروپایه نسبتله نظامات دولت علیه‌ده کافهٔ امور برصورت مطلقه‌ده مرکز واحده راجع اولمسندن واجراسی ممکن اوله‌میه‌جق صورتده برشهرك وبرکوچك کویك بیله اك جزئی امورینه وارنجه‌یه قدر برشفقت پدرانه ایله طرف

سلطنت سنیه‌دن نظارت اولنمقده بولنمسندن ودیکر طرفدن دخی خلقك استراحات عمومیه‌یی استلزام ایدن خصوصاتك اجراسندن حصه‌مند اولمق افکارنده اولدقلرندن ناشی مارالذکر مجلس بلدیه نظاماتنك نظارت سائرۀ دولت علیه نظاملرینه مغایرتیله مجلس مزبور وظائفنك ایفا واجراسنه مأمور اوله‌جق کمسنه‌لرك دخی جهالت وعدم لیاقتلری بالطبع موجب خوف وخشیت اولمقده‌در . ازجمله درسعادتك ادارۀ امور بلدیه‌سی اون درت دائره‌یه تقسیم اولندیغی حالده تجارت نظارتی شعباتندن بولنان (ابنیه مدیرلکی) لغو اولنمق طبیعت مصلحت اقتضاسندن اوله‌رق مجالس بلدیه نظاماتی تأسیسنك نتایج ملحوظه‌سی طرف سلطنت سنیه‌دن مطالعه اولنوب اولنمدیغی دولت علیه‌نك مجالس مذکوره منافعنده اوله‌رق بعض صورتلرك وظائفنی ایجابنه کوره تعدیل وتقلیل ولغو ایتمك تشبثنده اولنوب اولمدیغی آکلاشلمق اقتضا ایدر. وچونکه هر برامور حقنده ترتیب اولنان نظاماتك اجراسی اهالینك اخلاق وعادتلرینه موافق و بلکه قرناً بعد قرن الفت متوالیه‌لرینه متوقف اولمسنه منحصر اولدیغندن غریب و زحمتلو کورینن بویله برخدمت ایچون براز وقتلرینی فدا ایلمك اقتضا ایلدیکنك بویله شیئلره الفتی اولمیان کیمسه‌لره تفهیم و اشرابی مواد مشکله‌دن وبو مقوله‌لرك بالطبع درکار اولان عدم اهلیت وخواهشلری خدمت مزبوره‌نك لایقی وجهله اجراسنه موفق اوله‌مامللرینی مستلزم اولمسی امور بدیهیه‌دندر . بزم دائره‌مزه ویریله‌جك مساعداتك درسعادتده واقع دوائر سائره‌یه دخی اعطاسی لازمه‌دن اولدیغنك طرف دولت علیه‌دن اعتراض اولنه‌جغی ملاحظه‌سنه مبنی حقوق وظائفنی تصرفات ممکنه ایله اجرا و ایفا ایتمکلك دائره‌مزك اقدم فرائض وقواعدندن اوله‌جقدر . کرك بالاده بیان اولنان اختلاف ماده‌سی وکرك سائر مجالس بلدیه اعضالغنه تعیین اولنه‌جق کیمسه‌لرك عدم اهلیتلری وکرك مجالس مذکوره‌یه زیاده صلاحیت ویرلمسنده مضرت ملاحظه‌سی وطرفمزه ویریله‌جك صلاحیتك دائرۀ اختصارده بولنه‌جغی احتمالاتی اشبو نظامات جدیده‌نك ایلرولمسی حقنده جمله‌مز طرفندن کمال درجه غیرت وتقید اولنمسنه بزی اجبار ایدن برنظامك ابتداسنده حددن زیاده توسیع دائرۀ صلاحیت اولنمسی ویاخود صلاحیت مزبوره‌نك دون و نقصان بولنمسی مخاطره‌دن خالی دکلدر. اشبو افادات عاجزانه‌مزدن مقصد واقع اولان افکار خیریه ومقاصد مستحسنه کزك اجراسنه حائل اولمق دکل بلکه طرفکزدن اجراسی لازم کلن مواد مهمه‌یی وحیرت وازاله غیرتی مستلزم بغتةً ظهوری ملحوظ اولان موانعی اولجه درپیش مطالعه ایده‌رك آکا کوره حرکت اولنمق ایچون متبادر خاطر اولان بالجمله مشکلاتی بیلدیرمك امنیه‌سندن عبارتدر . آنجق بو ماده‌لر حسن رضا واختیار ایله قبول اولنمش اولدیغندن ثمرۀ نافعه‌سی مشاهده اولنه‌جغی

وبوبابده برکونا منافع مخصوصه‌مز بوغیسه‌ده مراد خیریت معتاد جناب شاهانه‌نك استحصالنه جمله‌مز طرفندن صرف مساعی اولنمسی وباخصوص ملل اجنبیه‌دن بولنان بزلرك سایهٔ مکارموایهٔ حضرت ملوکانه‌ده مدت مدیده دن‌برو ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده بولنه‌رق مظهر اولدیغمز بونجه عواطف جلیلهٔ حضرت شهنشاهیده همشهریلك حقوقنه نائل اولدیغمز زماندن بری ذات شوکتسمات جناب خلافتپناهیده آثار جلیلهٔ موفقیت جهانقیمت سنیه‌لرندن اوله‌رق سرلوحهٔ صحائف تواریخ عثمانیه اوله‌جق اشبو نظامانك حسن اجراسنه حصر اوقات وصرف مقدرت ایتمك فریضهٔ ذمتمزدن بولندیغی بی اشتباهدر.

مجلس تنظیمات مضبطه‌سی

با ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی آلتنجی دائره اتخاذ قلنمش اولان بك اوغلی وغلطه دائرهٔ بلدیه‌سی مجلسنك صورت تشکیلی وتعیین وظائف اساسیه‌سی ضمننده مجلس تنظیماتدن قلمه النوب بالاسی خط همایون جناب شهنشاهی ایله توشیح بیوریلان نظامنامه‌نك سکزنجی ماده‌سنده دائرهٔ مذکوره طرفندن اول امرده اجراآت مقرره ومتصوره‌نك جریاننه دائر برنظام عمومی لایحه‌سی قلمه النمسی مندرج اولدیغندن بوکا اتباعاً مجلس مزبور طرفندن بالتنظیم دائرهٔ مذکوره مدیری سعادتلو کامل بك افندی حضرتلری طرفندن تقدیم اولنوب مجلس تنظیماته حواله بیوریلان لایحه لدی القرائه لایحهٔ مرقومه‌نك مقدمه‌سی اعضای مجلسك سلطنت سنیه‌نك رخصت علیه‌سیله تشبث واجرا ایده‌جکاری اصول وحرکاتك حسن نیت وخالصانه خدمت اساسنه مبتنی اولدیغی ازسرنو تأیید ایچون مشارالیه حضرتلریله برمخاطبه‌دن عبارت اولمسیله اشبو مقدمه‌نك عبارات ومعانیسنك بربشقه احکامی اوله‌میه‌جغندن مقدمهٔ مذکوره متن لایحه‌ده مسطور نظامات ومطالعاتدن خارج وحکمسز عد اولنه‌رق اندن اشاغیده بند بند بیان اولنان موادك مذاکراتنه ابتدار اولندقده چونکه دائرهٔ مذکوره مجلسنك کافهٔ مطالعات واجرا آتنده مساعدهٔ سنیه‌یه توفیق حرکت اولنمق اساس مسئلهٔ مأموریتی اولدیغندن ومجلس مذکورك اعضاسی ایسه هربر حرکات وافکارلرنده حقلرنده احسان بیوریله‌جق مساعدات سنیه دائرهٔ عالیه‌سنده بولنه‌جقلرینی بالافتخار همیشه تکرار واشعار ایلمکده اولدقلرندن لایحهٔ مذکوره‌ده نظاماتی مؤخراً موقع استیذانه کله‌جك موادك دخی ایلیشه‌جك محلی اولمدیغی. مثللو مجلس مذکورك جریان ایده‌جك مصالحنه ومحاسبات ومعاملاتنه دائر اولان بندلر دخی مطلوب اولان مضبوطیت وامنیتی موجب وپك مناسب

کوردیکندن بومقوله موادی شامل بندلرك فقط بعض عباراتی تصحیح وتصلیح اولندقدن صوکره شایان بحث وتدقیق اوله جق برقاچ بندك مدلول واحکامی اوزرینه مذاکره ته لدی الابتدار ازجمله لایحهٔ مذکوره نك برنجی بندنده مسطور بولنان اعضا ایله مشاورلك تفریق اولنماسی والتنجی وسکزنجی بندلرنده دخی رئیس وکیللریله اعضا ومشاورلك مأموریتلرینك غیر محدود اولماسی فقره لری قاعدهٔ اساسیه یه توفیق اولنه مامش اولدیغندن استیضاح ماده ایچون مجلس مذکور اعضاسندن بعضلری مجلس تنظیماته جلب ایله مشاورلك ماده سی کما کان ابقا ایدلمش ونظامنامهٔ اصلی موجبنجه مجلس مذکوره تعیین قلنه جق اعضا ومشاورلرك بهر آلتی آیده تبدیلی حالنده چونکه بومدت قلیله ایچنده حصولی ارزو اولنان شیلره انجق باشلانیله بیله جکندن ویکی اعضا ایشی اوکرنجه یه قدر وقت ضایع اوله جغندن بحثله اعضا ومشاورلرك تمدید مدت ماموریتلری ورأیده سهولت اولمق اوزره اعضای اصلیه اوله رق تعیین قلنمش اولان یدی اعضانك سکزه ابلاغی لزومی ذکر اولنان اعضا طرفندن ایراد اولنوب فی الحقیقه بویله مدت قلیله ظرفنده اعضانك تبدیلی مصلحتك صورت مطلوبه ده جریانه مانع اوله جغنه وماموریتلرینك غیر محدود اولماسی دخی نظامنامهٔ اصلیه یه اویه میه جغنه مبنی اوچرسنه ده بر تبدیلنه قرار ویریله رك واعضای اصلیه نك سکزه ابلاغنده دخی هیچ بأس کوریله میه رك لایحهٔ مذکوره اویله جه تصحیح اولنمشدر. والتمش ایکنجی بند موجبنجه حقوق وقفیه یی محافظه واجاره لرینك تأدیه سنه دائرهٔ مذکوره طرفندن تعهد اولندیغی مثللو اجاره سی دائره یه ویرلمك اوزره وقوع بولان محلولاتی جانب اوقاف همایونه اخطار وقیمت مخمنه لرینی دخی بیان ایتمك مناسب اوله جغندن بو قید دخی سرخله اشارت قلنمشدر . لایحهٔ مذکوره نك التمش اوچ والتمش درت والتمش بشنجی بندلرنده اشبو دائره داخلنده بولنان خانه وعرصه مثللو اشیای غیر منقوله نك ایجار واستیجارنده وبونلردن ماعدا کرك بودائره ده بولنان ایکی آدم وکرك ایکی دائره ده بولنان ایکی کیمسه بیننده بشیوز غروشی تجاوز ایتمیان دعوالره عقد اولنه جق مجلس طرفندن حکم اولنمسی مندرج اولوب بویله حقوق دعواسی ولو بش یوز غروشی تجاوز ایتمسه دخی فصل وحسمی حاکم شرعه عائد بولندیغنه وبوماده مجرد اوفق تفك دعوالر صلح صورتیله بیتیریلوب برطاقم عجزه نك ایشندن قالماسی مطالعه سندن عبارت اولدیغی بیان قلنمش ایسه ده هرنصل اولسه بوصورتله اجراسی حقوق محکمه یه طوقنه بیلمسی ملاحظه سیله عریض وعمیق سویلشمکه محتاج اولوب بواستماع دعوا خصوصنه دائر مجلس مزبور طرفندن آیروجه برنظامنامه یاپیله رق باب عالی یه اعطا اولنه جغندن آنك ورودیله بالمذاکره ویریله جك قراره تعلیقاً شمدیلك ذکر اولنان اوچ ماده نك حکمسز قالماسی

متحداً تصویب اولنه‌رق اول وجهله بالالرینه اشارت اولنمشدر . [١] لایحه‌نك آلتمش سکزنجی
بندنده نظامنامهٔ اصلیده تعیین وتخصیص قلنه‌رق تحصیلنه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی‌یه متعلق
بیوریلان ویرکولردن ماعدا قونطوراتو ومیزان واولچو رسوماتی وابنیه رخصتیه‌سی خرجی
وشمدیکی حالده یومیهٔ دکاکیندن عبارت اولوب با ارادهٔ سنیه مقدمکی قرار ایجابنجه صورت
منتظمه‌ده یاپیله‌جق پاتنت حاصلاتی ایله ترتیبنی تصور ایتدکلری بعض رسومات جدیده‌نك
دائرهٔ مذکوره مصارفنه قارشولق اولمق اوزره ترك وتخصیصی مندرج ایدوکندن وبو ایکی
طاقم وارداتدن موضوع اونلر مصارفات خزینهٔ جلیله‌یه قارشولق اتخاذ قلنمش ودیکری دخی
محدثاتدن بولنمش اولمسیله بونلر حقنده نه دنیلمك لازم کله‌جکنك میدانه چیقارلمق ایچون
مربوط اولدیغی نظارتلرله بالمذاکره قرارلاشدیرلمسی مناسب کوریله‌رك تجارت ناظری
ومجلس والا رئیسی وخارجیه ومالیه واوقاف ناظرلری دولتلو پاشالر حضراتی مجلس تنظیماته
دعوت برله مذاکرهٔ مصلحته کیریشلدکده نظامنامهٔ اصلیده طرف سلطنت سنیه‌دن دائرهٔ
مذکوره‌یه بعض واردات تخصیص قلنه جغی مندرج اولمسنه اتباعاً ذکر اولنان واردات موضوعه
ایستنیلوب واقعا دوائر بلدیه انتظامنك درجهٔ مطلوبه‌یه ایصالی یالکز طوغریدن طوغری‌یه
الا کدن آلنه‌جق ویرکو ایله قابل اوله‌میه‌رق اداره‌سی دوائره عائد ومناسب اولان ایشلردن
بالواسطه آلنه‌جق بعض وارداتدن دخی براز شی تخصیصنه وابسته اولدیغنه وقونطوراتو وسائر
بیان ایتدکلری ایشلرك دائره مجلسی معرفتیله کورلمسی وبونلردن حاصل اوله‌جق فضلهٔ
وارداتك دخی دائره‌یه ترکی اولمطلبه موافق ایسه‌ده بونلر اوته‌دن بری خزینهٔ جلیله‌نك
واردات مقننه‌سندن اوله‌رق کلیاً ترك اولنسه خزینه‌نك مصارف مقرره‌سنه طوقنه‌جغندن
مصالحتك بویوزندن صرف نظر واوبابده مداولهٔ افکار اولندقده ایکی صورت خاطرلره
کلمشدر . بریسی بو وارداتدن خزینهٔ جلیله‌یه شمدی نه مقدار شی آلنمقده ایسه اولقدر شی
و دائره مجلسنه برصورت تعهدده اوله‌رق ویردیریلوب چونکه کندولرینك طوته‌جقلری
اصول مضبوطه وسعیلری ثمره‌سیله البته بوواردات تکثر ایده‌جکندن اوست طرفنك دائره
صندوقنه براغلمسی وایکنجیسی بوتکثر مطالعه‌سیله خزینهٔ جلیله‌دن ینه برشی چیقمامش
اوله‌جغندن طولایی تحصیلاتك ثلثی بربدل خدمت اولمق اوزره دائمی اوله‌رق اعطا قلنمش
ایسه‌ده بونلرك هر قنغیسی اجرا اولنسه اول امرده یکون وارداتك نه مقداری دائرهٔ
مذکوره‌دن استحصال اولنمقده‌در ؟ بیلنمسی لازم کله‌رك حال بوکه مالیه ناظری مشارالیه

---

[١] بالآخره وآنجق ١٢٨٧ تاریخنده آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌ده بر (صلح محکمه‌سی) تشکیل
اولندیغی دردنجی فصلده ایضاح ایدیله‌جکدر .

حضرتلرینك افادهلرینه نظرا واردات مذکورهدن قونطوراتو خرجی طوپدن تسلیم خزینه اولنمغله ودیکرلری دخی بلاد ثلثه اعتباریله ملتزملره الزام واحاله قلنهقله دائرهٔ مرقومهدن نه مقدار تحصیلات اولدیغنك تفریقی نا قابل ایدوکی آکلاشلهسیله کیفیت لدیالتامل کرچه نصل اولسه بویله واردانه دوائر بلدیهنك احتیاجی درکار اولمسیله برابر بودائرهنك هنوز ویرکوسی طرح وتوزیع اولنمامش ولزوم صحیح ایله ایدهجکی مصارفی آکلاشلمامش اولدیغندن بواحتیاج نه مرتبهیه قدردر شمدیدن ظاهره چیقارلمسی ممکن اولهمیهجغی مثللو بالذت اصولی اجرا اولندقده وقونطوراتوسز هیچ برعقار کرایه ویریلهمامسی تقرر ایتدکده بونلردن کلیتلی شی حاصل اولهرق خزینهنك قارشولق اتخاذ ایتدیکی مقداری برقاچ درجه تجاوز ایدهجکی مأمول قوی ایسهده بونك دخی نه مقداره بالغ اولهبیلهجکنك تعیینی شمدیدن ممکن اولهمیهجغندن وهرقنغی صورته قرار ویرلسه برنسبت صحیحهبولنهمیهجغندن بوصورتلرك برینك اجراسی موافق مصلحت عد اولنهمامشدر. بونك اوزرینه جریان ایدن مباحثاتك نتیجهسنده حاصلات واقعهنك ربعی برسنه مدت ایچون موقتاً ترك برله واردات موضوعهنك بدلات صحیحهسی میدانه چیقدن صکره دائرهٔ مذکورهیه تخصیص واحسان بیوریلهجق مقدارك اولوقت تعیین ایدلمسی وفقط بوشیلرك کندولره حوالهسیله ایشه مباشرتلری تاریخی رأس سنه اعتبار اولنوب واردات مرقومهدن برسنهدن زیاده اولهق ملتزملره احاله اولنمش شیلر وار ایسه کماکان ملتزملر طرفندن بالتحصیل اومقولهلرك دخی مدت التزامیهلری منقضیه اولدقجه دائره مجلسنه حواله قلنمسی وبونك صور اجرائیهسی دخی بهرماه نهمقدار تحصیلات اولور ایسه انك ربعی بالتوقیف قصوری، خزینهٔ جلیلهیه تسلیم اولنوب سنه ختامنده خزینهٔ جلیله ایله دائره مجلسی بیننده رؤیت حساب اولنمق اوزره قرارلشدیرلمسی متحداً تنسیب اولنمقله بحث رسومات محدثهیه انتقال ایدرك بونك ایچون خزینهٔ جلیلهجه بردیهجك اولمیوب ارانیلهجق طرفی برصداعی دعوت ایتمیهجك صورتیله یرلشدیرلمسی اولدیغندن وبونلرك صور اجرائیهسی وتحصیل اولنهجق شیلرك نوع ومقداری بوندن صوکره مجلس مذکور طرفندن بیان قلنهجغندن اولوقت اجرای ایجابنه باقلمق اوزره بونلرك بالاطراف بیان وانهاسنده مجلس مذکور ترخیص ایدلمسی موافق مصلحت کورلمشدر. اشبو دائره مجلسنك ابنیه نظاماتنه دخی دقت ونظارت ایتمسی مضبوطیتی موجب وانتظامات مطلوبهنك حسن جریانی واجراسنه سبب اولهجغندن انكدخی یالکز اجرا آتی مجلس مذکوره ویرلمك تصویب اولنمشدر. وبرده دائرهٔ مذکورهده کائن املاك وعقار ودکاکین ایچون تخصیص اولنهجق ویرکو عقار واملاك ودکاکین موجودهنك

اجارهٔ سنویه‌سی نسبتیله تخصیص اولنمسی مجلس مذکور قراری ایجابندن اولوب واقعا بوصورت دائرهٔ مذکوره ایچون تخصیص ویرکویه الك اسلم طریق اولدیغندن اولوجهله اجراسنه دیه‌جك اولمیوب شوقدرکه اشبو ویرکونك استحصالنده سمت سهولت اراٸمق وایشه تشبثدن صکره بعض مقالات ظهوریله اولوقت ایشدن کیرو طورلمامق ایچون شمدیدن بوبابده صور محتمله‌نك درمیان وتدقیق قلنه‌سی لوازم دور اندیشیدن اوله‌جغنه و اشبو ویرکو ماده‌سنده ظهور ایده‌بیله‌جك قیل وقال اولسه اولسه سکان و اهالیدن بعض طول وعاجزه خاتونلر و بیوایه وفقیر کیمسه‌لر تخصیص اولنه‌جق ویرکودن خشنود اولمیه‌جقلرندن ایلرویه کله‌بیله‌جکنه مبنی بوبابده دوران ایدن مباحثك فذلکه‌سنده دخی اومقوله عجزه ازعاج اولنمامق ایچون ویرکو اخذ اولنه‌جق اجاره‌لره برحد تعیینی مرحمت سنیهٔ جناب پادشاهی‌یه شایان اوله‌جغندن شهریه یوز غروش وسنوی بیك ایکی یوز غروش اجاره‌یه متحمل اولان اولرك درونده ساکن اولان اصحابندن ویرکو ورسومات طلب اولنمامسی مناسب کورونمشدر . بعض املاك وعقارك بولندیغی محل وموقع ایجابنجه بر صورت اجرایه تحول ایدر ایسه اوحالده زیاده کرا حاصل اوله‌جغندن بحثله اومقوله‌لره زیاده اجاره تقدیر ایدلمك احتمالنی دخی رفع ایتمك مناسب کورنمکله بونده‌ده هربرعقار واملاکك حال حاضری اعتباریله تقسیم وتخصیص ویرکوسنه ابتدار اولنمسی [۱] واتخاذ قلنه‌جق قاعدهٔ عمومیه‌یه دائما آلتنجی دائره‌نك دخی اتباع ایلمسی تصویب برله آکا کوره ایکی بند دخی علاوه ایدلمشدر . وتصحیح اولنان لایحهٔ مرقومه تقریر ایله برابر تقدیم پیشگاه عالیٔ جناب وکالتپناهیلری قلنمشدر. اولبابده وهرحالده امروفرمان حضرت من له الامرکدر .

٢٥ ش ١٢٧٤

شوکت | محمود ندیم | مصطفی حفظی | سامی پاشا (دیکر مأموریتنده) | ادهم پاشا | محمد (مأموریتده)

احمد جودت | محمد رشدی | احمد جلال

[۱] دولتجه تنظیمات خیریه‌نك اعلانندن صوکره و ١٢٥٦ تاریخندن اعتباراً ممالك عثمانیه‌ده تحریر املاکه‌مباشرتله املاکدن ویرکواخذی جهتنه کیدلمش و ١٢٧٥ ده بو ایشه برقات دها اهمیت ویرلمش ایسه‌ده علی‌العموم استانبول املاکنك هربری بروقفه منسوب واستانبولده‌کی اصحاب املاك‌ولایاتده‌کیلره نسبتله هم وقفه هم‌ده احتساب نظارتیله بحریه نظارتنه (ترسانه بدلیه‌سی) نامیله دها فضله ویرکو ویرمکده اولدقلرندن آلتنجی دائره‌نك تشکلنه قدر استانبول املاکندن آیریجه بر ویرکو آلنمسنه حکومتجه توسل ایدلمه‌مشدی . ١٢٧١ تاریخنده بوراده موضوع بحث اولدیغی اوزره یالکز آلتنجی دائره داخلنده‌کی املاك‌ونفوس تحریرایدیله‌رك وبرده‌قاداستروپاپیله‌رق‌ویرکو اخذینه‌باشلانمشدر.

صورتی آتی‌یه درج اولنان ٢٩ تموز ١٢٩٠ تاریخلی تذکرهٔ سامیه‌یه نظرا استانبولك اقسام سائره‌سندن ویرکو اخذینه آنجق ١٢٩٠ تاریخندن صکره باشلانمشدر ۰ « درسعادت وبلاد ثلثه ایله ملحقاتنده‌اجرا اولنمقده اولان تحریراملاکك تقرب‌اختتامی‌جهتیله اشبوطقسان سنهٔ مالیه‌سی‌مارتندن‌اعتباراً

تذکرهٔ معروضه

آلتنجی دائره اتخاذ اولنان غلطه وبك اوغلی دائرهٔ بلدیه‌سی مجلسنك با ارادهٔ سنیه وظائف اساسیه‌سی اولان نظامنامه‌نك احکام مندرجه‌سنه تطبیقاً مجلس مذکوردن قلمه آلنان نظام عمومی ایله آکا متفرع اوله‌رق دائرهٔ مذکوره‌نك تعیین حدودی وداخلنده بولنان کافهٔ املاك ونفوس موجوده‌نك تحریری ضمننده لازم کلن مأمورلرك تعیینیله معاشلرینك تسویه‌سی وقره‌کوی قپوسی جوارینك دخی هیئت منتظمه‌ده اوله‌رق توسیعی خصوصلرینه دائر مجلس مذکورك لایحه ومضبطه‌لری اوزرینه مجلس عالیٔ تنظیماتدن ترقیم قلنان درت قطعه مضبطه بین‌الخواص لدی‌المطالعه چونکه دولت علیه بدخواهلری (سلطنت سنیه برشی یاپمیور وپای تختك تزیین واصلاحی حقنده بیله همت اولنمیور) یوللو برطاقم اکاذیب نشر ایتمکده و دوائر بلدیه‌نك فعله کله‌میه‌جکی لاقردیلرینی دخی میدانه آتمقده اولدقلرندن شو آره‌لق بویولده غیرت فعلیه کوسترلمسی وسالف‌الذکر دائرهٔ سادسه‌نك همان تشکیلنه باقلمسی بو قضیه‌جه دخی الزم اولدیغی تصدیق اولنوب ذکر اولنان نظام عمومی ایله

کافهٔ املاکك قیمتندن بیك‌ده درت‌وینه آنلرك ایچنده عقار اولوبده لاجل‌التمتع آخره ایجار ایدیلنلرك کراسندن دخی یوزده درت ویرکو اخذ ایدلمسی وویرکو اعطاسنه مقتدر اولمیان فقراخانه‌لرینك قیمت ویرکوسندن استثناسی ایچون بعدازین برقاعده تعیین اولنمسی خصوصنه انجمن مخصوص وکلاقراریله‌بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی متعلق بیورلمش اولمغله بالمخابره اقتضاء حالك ایفاسنه همت اولنمسی سیاقنده تذکرهٔ ثناوری ترقیمنه ابتدارقلندی » [ملغی مجلس امانتك نظام دفتری . نومرو ١ . صحیفه ١٤١]

املاك ویرکوسی استانبوله تشمیل ایدلدکدن وآلتنجی دائره‌نك خصوصیتی رفع اولندقدن صوکره امانت وبلدیه‌لر بوویرکودن استفاده‌دن محروم ایدلمشدر. فقط امانت بوویرکودن حصه آله‌بیلمك ایچون مالیه نظارتنه مراجعتدن هیچ برزمان خالی قالمامشدر. ازجمله امانتك ١٢٩٦ تشکیلاتنده تحریر وتحصیل شعبه‌لری دوائر بلدیه معیتنه ویرلدیکی زمان « املاك قومیسیونی وتحریر هیئتیله مامورین تحصیلیه‌نك یالکز امر انتخاباتیله مأموریتلرینه عائد معاملات حسابیه‌یه نظارت وظیفه‌سی ویرکو امانتنه عائد اولمق اوزره عموم املاك ویرکوسیله تکالیف سائره‌نك تحصیلندن امانتك مسئول طوتلمسی ومأمورلرینك‌ده امانت معیتنده بولنمسی وشوقدرکه اموال ویرکونك امانت وارداتنه قاریشدیرلمیوب خزینه‌دن حواله اولنه‌جق محله ایفا قلنمسی» دولتجه تقرر ایتمشدر. حال بوکه امانت پاره‌سز قالدقجه ویرکودن حصه ایستمکدن خالی قالمامش واك نهایت « ویرکونك تحصیلاتی امانته مودوع اولمسیله تحصیل خصوصنده امانتجه مدار سرعت اوله‌جق معاونات وتسهیلات اجرا ایدلمك وآلنه‌جق اقچه منحصراً شهرك تنظیفات وتطهیراتنه صرف ایله آثاری ابراز اولنمق شرطیله بقایا ایله ١٣٠٢ تحصیلاتنك یوزده اونی » امانته ترك اولنمش وبالآخره بومقدار یوزده اونه و ١٣٠٣ تاریخنده یوزده اون بشه ابلاغ ایدلمشدر. تحریر اداره‌سی امانتدن النددقدن صوکره و ١٣١٤ ده‌ده استانبولك اعماری وخصوصات بلدیه‌نك ایفاسی ایچون حالیه‌دن صرف نظرله بقایانك نصفی امانته ترك اولنمش واعلان مشروطیته قدر مختلف شکل ومقدارلرده اولمق اوزره مالیه نظارتی امانته ویرکودن مهم مقدارده حصه‌لر تفریقنه مجبور اولمشدر ، اساس اعتباریله ممالك سائره‌ده اولدیغی کبی استانبول املاك ویرکوسی‌ده یا کاملاً امانته ویرلمك یاخود احتیاجات بلدیه نسبتنده املا کدن بلدیه ایچون‌ده مهم مقدارده ویرکو آلنمق اقتضا ایدر .

اشبو دائره‌نك مصارفنه قارشولق اولمق اوزره کوستریلن وارداتك واخذ اولنه‌جق ویرکونك صورت تعیین وتخصیصی ماده‌لری بعض نظار فخام حضراتیله برلکده اوله‌رق مجلس عالیٔ مذکورده کوزل تدقیق ومطالعه اولنمش وتخصیص ویرکودن طولایی وارد خاطر اوله‌جق دقایقك دخی جهت معتدله ومناسبه‌سی بولنمش ایدوکنه ودائرهٔ مذکوره‌نك تحدید حدودی وکافهٔ املاك ونفوس موجوده‌نك تحریری ایچون تعیین قلنه‌جق مأمورلر ایله معاش ومصارفلرینك تسویه‌سی وقره‌کوی قپوسی جوارینك توسیعی حقنده عرض اولنان ملاحظات دخی موافق مصلحت کورندیکینه بناءً خصوصات محرره‌نك برمنطوق مضابط اجرای اقتضالرینه ابتدار اولنمسی وبومجلسلرك برنظارت جلیله‌یه ارتباط ومنسوبیتی حسن جریان مصالحنه امنیت بخش اوله‌جغی درکار اولمسیله برابر آنك ایچون مطالعات وتشبثات مصممه‌نك تعویقی ایجاب ایتمیه‌جکندن وذکر اولنان محل نظارتك رادهٔ لازمه‌سی مجلس مذکور اجرا آتنك احوال فعلیه‌سی آکلاشلدقدن صوکره تبین ایده‌بیله‌جکندن شیمدیدن ذکر اولنان مضبطه‌لر احکامنك اجراسنه باشلانلمسی وتأخیر ایدلمیه‌رك نظارت ماده‌سنك دخی بشقه‌جه خاکپای عالیدن استیذان قلنمسی واشبو آلتنجی دائره‌نك نظامات وقواعدی میدانه کلمش اولمسیله بوندن صوکره دوائر مصممه‌دن هانکیسنه مباشرت اولنه‌جق وآنلر ایچون نصل مأمورلر انتخابی لازم کله‌جك بونك دخی مجلس عالیٔ تنظیماتده مذاکراتنه مبادرت ایدلمسی معرض تصویبده تذکر اولنمش و اوراق مذکوره دخی منظور معالی موفور جناب ملوکانه بیورلمق ایچون طاقمیله عرض وتقدیم قلنمش اولمغله اولبابده هرنه وجهله امروفرمان اصابت بیان حضرت شهنشاهی متعلق وشرفسنوح بیوریلور ایسه منطوق منیفی انفاذ اولنه‌جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم .

٢٣ ل سنه ١٢٧٤ م

ارادهٔ سنیه

انمله پیرای توقیر اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ صدارتپناهیلریله اوراق مرقومه منظور معالی موفور حضرت ملوکانه بیورلمش وخصوصات مذکوره‌نك تذکر واستیذان بیورلدیغی وجهله اقتضالرینك اجراسی متعلق وشرفصدور بیوریلان امر وارادهٔ سنیهٔ جناب شهریاری مقتضای منیفندن اوله‌رق اوراق مذکوره ینه صوب صوابنمای آصفیلرینه اعاده قلنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرت من له الامرکدر . ٢٤ ل ١٢٧٤

آلتنجی دائرهٔ بلدیه مجلسنك ایلك اجرا آتندن ایکیسنه عائد وثائقی آتی‌یه درج ایدییورم. بریسی دائره‌نك قاداستروسنه دیکری‌ده قره‌کوی میداننك توسیعنه تعلق ایتمکده‌در. ١٢٧٤ دن بوکونه قدر ٦٦ سنه کچمش اولمسنه رغماً استانبولك کرك شهر امانتنجه کرك اصل علاقه‌دار اولان دفترخاقانی اداره‌سنجه حالا برقاداستروسنك وجوده کتیریله‌مامش اولمسی آلتنجی دائره‌نك نه درجه مهم بر ایشه تشبث ایتمش و موفق اولمش اولدیغنی کوستریر.

آلتنجی دائره مجلسی مضبطه‌سی

آلتنجی دائرهٔ بلدیه داخلنده بولنان کافهٔ املاکك تحریریله ثبت دفتر اولنمسی وخریطه‌سنك یاپدیرلمسی ایچون قاداستریننك تشکیلی خصوصنه لازم کلن مأمورلری وتقریبی مصارف تحریریه‌سی ضمننده مجلس بلدیه‌نك تنظیم ایتدیکی دفتر منظور معالی موفور جناب صدارتپناهیلری بیورلمق اوزره لفاً تقدیم خاکپای آصفانه‌لری قلنمش اولمسیله بر آن اقدم امر تحریره مباشرت اولنمسنه رخصت سنیهٔ داورانه‌لری شایان بیورلمق نیازیله اشبو مضبطهٔ کمترانه‌مزك تقدیمنه ابتدار قلنمشدر. اولبابده امروفرمان حضرت من له الامرکدر. ١٤ش ١٢٧٤

جرمانوس ولدیوسف	اورام قمانطو	ملتیادی	السید محمدکامل
اوخانس	سرویچن	آنطوان آلیون	

مجلس تنظیمات مضبطه‌سی

آلتنجی دائرهٔ بلدیه داخلنده بولنان کافهٔ املاك ونفوس موجوده‌نك تحریر وخریطه ودفترلرینك ترقیمی ایچون لازم کلن مأمورلرك تعیین واستخدامی خصوصنه دائر دائرهٔ مذکوره مجلسی طرفندن تقدیم اولنوب مجلس تنظیماته حواله بیوریلان مضبطه وبونلره ویریله‌جك معاش و صارف سائره‌نك مقداریني مبین اولان ملفوف دفتر قرائت اولندی. تحریر نفوس واملاك ماده‌سی لوازم نظامات ملکیه‌دن وخصوصیله سایهٔ موفقیتوایهٔ حضرت شاهانه‌ده تشکیل اولنان دائرهٔ بلدیه‌نك مضبوطیت وامنیتنه اساس حکمنده اولدیغنه ودفتر مذکورده کوستریلن کاتب و مهندس ومعمار ایچون تخصیص قلنه‌جق معاشلر وخانه کراسی وسائره دخی مصلحتجه لزوملی برمصرف اولوب اکر ملتزم اولان تحریر ماده‌سی مطلوب وجهله مدت موضوعه‌سنده حصوله کله‌لك اولدیغی صورتده طوغریسی کوستریلن مصارف ایچون اصلا بحث ایتمك اقتضا ایتمیه‌جکندن بشقه مصارف محرره تقریبی کوسترلدیکنه

ومجلس مذکورده وجود اولان امنیت تنقیص صرفه دخی اقدام ایده‌جکنه شبهه اولمدیغنه مبنی دفتر مذکورده کوستریلن عاشلر دائرهٔ مذکوره مجلسی معرفتیله ترتیب واستحصال اولنه‌جق واردات جدیده‌دن تسویه واعطا قلنمق و وقتاً من الاوقات خزینهٔ جلیلهٔ مالیه‌یه بار اولماق شرطیله تخصیص واعطاسی مناسب کبی تخطر قلنه‌رق مذکور مضبطه ودفتر تقدیم پیشکاه دقایق اکتناه صدارتپناهیلری قلنمش واجرای ایجابی امر وارادهٔ علیهٔ خدیویلرینه متوقف بولنمش اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر . ۱۵ ش ۱۲۷٤

محمود ندیم	مصطفی حفظی	سامی پاشا دیکر مأموریتده	ادهم پاشا مأموریتده	محمد
احمد جودت	محمد رشدی	احمد جلال	شوکت	

قاداستری تعبیر اولنور تحریر املاك دفترلیه خریطه‌لرك
ترتیب وتنظیمی بیاننده‌در

اشبو دفترلرك تنظیمی ضمننده بر نفر مهندس وبر نفر معاونی و اوچ نفر استخدام ایده‌جکلری خدمه وبر قواصدن مرتب اوله‌رق بویله آلتی طاقم مأمورلرك استخدامی اقتضا ایدر .

غروش	
۳۰۰۰	مهندس معاشی
۱۸۰۰	معاون «
۱۸۰۰	اوچ نفر قوللانه‌جقلری خدمه معاشی
٦۰۰	قواص معاشی
۷۲۰۰	

بالاده بیان اولندیغی وجهله برطاقم مأمورلرك برآیلق معاشلری یدی بیك ایکی یوز غروش اولدیغی حالده آلتی طاقم مأمورلرك برآیلق معاشلری قرق اوچ بیك ایکی یوز غروشه بالغ

اولدیغندن و اشبو تنظیم دفتر ماده‌سی آلتی ماه مدتده ختامه رسیده اولدیغی تقدیرده آنلرك آلتی آیلق معاشلری جمعاً ایکی یوز اللی طقوز بیك ایکی یوز غروشه بالغ اولور .

٢٥٩٢٠٠ یکون

ذکر اولنان آلتی طاقم مأمورلردن بشقه النه‌جق کیمسه‌لرك معاشلری بیان اولنور :

غروش	
٦٠٠٠	باش مهندسك معاشی
٦٠٠٠	معاونلرك «
٢١٠٠	رسام «
٢٤٠٠	درت نفر خدمه معاشلری
١٢٠٠	ایکی عدد قواص «
١٧٧٠٠	

١٠٦٢٠٠ بو مأمورلرك آلتی آیلق معاشلری دخی بو حساب اوزره یوز آلتی بیك ایکی یوز غروش ایدر .

کشف ایچون تعیین اولنه‌جق قلم مأمورلرینك معاشلری

غروش	
٣٠٠٠	باش کاتب معاشی
٦٠٠٠	درت نفر کاتبلرك معاشلری
٣٦٠٠	معمار معاشی
٦٠٠٠	ایکی نفر قالفه‌لرك معاشلری
١٨٦٠٠	

١١١٦٠٠ بومأمورلرك آلتی آیلق معاشلری دخی بوحساب اوزره یوز اون بر بیك آلتی یوز غروش ایدر .

غروش	
٨٠٠٠	استیجار اولنه‌جق خانه ایچون
١٠٠٠٠	خانه ایچون اثاثه بهاسی
١٨٠٠٠	

٧٢٠٠ موسیو دیترك قلمنده لازم اولان بر طاقم هندسه آلاتلرینك اکثریسی عاریةً تدارك اولنمسی مأمول ایسه‌ده آنلردن بشقه الزم اولان آلات ایچون ٧٢٠٠ غروش ایجاب ایدر .

غروش	
٦٠٠٠	مهندسلره تخصیص اولنان قلمك مصرفی
٦٠٠٠	کشف ایچون تعیین قلنان مأمورلرك قلم مصرفی
١٢٠٠٠	

٥١٤٢٠٠ جمعاً بشیوز اون درت بیك ایکی یوز غروشدر .

اشبو کوستریلان مصارف تقریبی اولمق حسبیله مصارف مزبوره‌نك اللی بیکدن یوز بیك غروشه قدر فضله ظهور ایتمسی دخی مأمولدر . مذکور دفتر تنظیم اولندقدن صوکره مجلس بلدیه معیتنده اوله‌رق ایکی نفر مهندس و آنلرك معاونلری و بر نفر معمار بولنمسی و درون شهرده مهندسلره دائر یکیدن ظهور ایده‌جك وتبدیل اولنه‌جق ماده‌لرك تسویه‌سیچون تحریر املاکه مخصوص قلمك ابقاسی لازم کلور .

قره‌کوی میدانیله کوپری باشنك توسیعی حقنده‌کی مخابره اوراقی‌ده شونلردر .
بو اوراق اصول استملاك حقنده عادلانه برمعامله‌یی‌ده احتوا ایتمکده‌در :
معلوم عالئ جناب وکالتپناهیلری بیورلدیغی وجهله شهرلرده توسیع وتخطیط اسواقدن مراد یالکز تزیین بلده اولمیوب صحت عامه واصول ضابطه‌جه دخی بونك لزومی امر مثبتدر . آلتنجی دائره‌ده بولنان غلطه‌نك برچوق یرلری وخصوصا دکزه یاقین اولان طرفلری کونش کورمز وهیچ هوا آلماز کوچوك کوچوك سوقاقلردن عبارت اوله‌رق هپسی مفاسد اوجاغی وعادتا خرسز یاتاغی محللر اولمغله مجلس عاجزانه‌مزه تعیین بیوریلان وظائفدن اولمق اوزره شویولده اصلاحات لازمه‌نك اجراسی دخی درپیش مطالعه قلندی:

بو مقوله محللرك دفعةً صورت مطلوبه‌یه قونلمسی وقته وخیلی آقچه‌لر صرفنه محتاج اولوب بوجهتله تدریجی حرکت اولنمق یعنی الك لزوملی اولان یردن واقتدار یتیشه‌جك درجه‌دن باشلانلق الك چیقار یول کورلمشدر . بو مطالعه‌یه مبنی جسر جدیدك بروسنده اولان قره‌کوی قپوسنك اطرافی اصلاحات وتنظیمات بلدیه‌جه یاپیله‌جق شیلرك برنجیسی اولوب محل مذکور آثار جلیله‌دن اولان جسر مذکوره کیدوب کله‌جك یر اولدیغی حالده قپونك ایچی ایکی آرابه دکل ایکی حیوان تحمیله‌جك درجه‌ده طار بر سوقاق اولوب [١] ایچی دخی قارمه‌قاریشیق یرلر اولدیغی معلومدر . بویله یرلر حریق وقوعبولدقجه تسویه ایدلمکده ایسه‌ده بوراسی اکثریا کارکیر ابنیه‌دن عبارت اولمسیله تسویهٔ مطلوبه‌نك استحصالی ایچون ابنیهٔ مذکوره دکر بهاسی ایچون لازم اولان آقچه‌یی بولوب ویره‌رك بعدالتسویه ینه فروخت اولنوب صرف اولنان آقچه‌نك استیفاسندن بشقه چاره کورینه‌مز . اگرچه بونك تسویه‌سی ایچون یاپیله‌جق خریطه‌یه کوره اصحاب املاکك ابنیه‌لرینی ییقوب سوقاغه ترك ایده‌جکلری محلدن فضله قالان عرصه‌لرینه کندولرنده قالەرق ابنیه یاپملری صورتی دخی خاطرلره کلمش ایسه‌ده بیوك ابنیه‌لر حقنده بو جاری اولسه‌بیله بر طاقم کوچوك دکانلر عرصه‌لرینك نصفلری بلکه دها زیاده‌سی سوقاغه کیتمك احتماله مبنی ابنیه یرینه عرصه کوسترمك صورتی قابل کورینه‌مامشدر . قالدیکه منافع عموم ایچون املاك اشتراسی حقنده با ارادهٔ سنیه یاپلمش اولان نظامنامه بو مقوله احوال ایچون اتخاذ اولنمش اولدیغندن نظامنامهٔ مذکورك بوراده اجرای احکامنه مساعده بیورلمسی لازم کلور . زیرا مثلا عادیاً بالارضا اشتراسی طرفنه کیدلسه اصحاب املاکك هپسی راضی اولوبده ایچلرندن اوچ بشی معانده ایلسه‌لر بتون بتون اخلال امور ایده‌جکلری درکاردر . فقط ابنیه اولەرق بدلی ویرلمش اولان بر عرصه‌نك بعدالتسویه بهاسی آرتدیغی امور مشهوده‌دن اولمسیله شیمدی بو یرلرده اولان املاکك بهاسی حال حاضرینه کوره معزیادة تخمین ایدیریله‌رك ویریلوبده صوکره صاتلدیغی حالده کار ایدیله‌جك اولورسه اصحاب املاکك بوکا تعریض ایلملری خاطره‌سی دخی درپیش ایدلدیکندن بوکا دخی چاره اولمق اوزره مصارف واقعه بعدالتنزیل شو ایشده فضله کار اوله‌جق اولور ایسه آنك اصحاب املاکك حصهٔ ملکیه‌سنه کوره تقسیم واعطا قلنمسی تصور اولنه‌رق بو صورت هر درلو اعتراضی دافع کورنمشدر . بناءً علیه مواد آتیة الذکرك اجراسنه رخصت سنیه ارزان بیورلمسی استدعاسنه اجتسار اولندی .

[١] قره‌کوی میدانینك وکوپری باشینك ١٢٧٤ تاریخنده بیان ایدیلان طارلغی ٦٣ ـ ١ ـ ٧٠ ـ ١ نجی صحیفه‌لرده‌کی مطالعاتی تأیید وتوضیح ایدن دلائلدندر .

اولا : خریطهٔ مذکورده کوستریلن محلده بولنان املاکك نظام عالیٔ مذکور احکامنه تطبیقا کمال حقانیت ایله بهالری تقدیر ایتدیریله‌رك اصحابنه قطع تصرف اولنه‌جقدر .

ثانیاً : تقدیر اولنان بهااوزرینه هرکسك املاکی بدلی کاملاً ودفعةً ادارهٔ بلدیه‌طرفندن تادیه اولنه‌جقدر .

ثالثاً : اشبو املاك آلندقدن صوکره سوقاقلر آچیله‌رق وایجابنه کوره عرض وتفریق اولنه‌رق اولجه هر نوع اعلانات ایله بیلدیرلدکدن صوکره مزایده اصولی اوزره فروختنه ابتدار اولنه‌جق ومزایده‌ده تصرفلری منقطع اولان اصحاب املاکك دخی استکلولری بر آله‌بیلمك ایچون آنلرك بولنمسنه دخی ادارهٔ بلدیه طرفندن دقت اولنه‌جقدر .

رابعاً : اشبو عرصه‌لرك بالمزایده فروختنده اکر مقدم ویرلمش اولان آقچه وبونك ایچون ویریلن فائض و مصرف چیقاریله‌ماز ایسه ضرری دائره‌نك مصارف عمومیه‌سنه ادخالاً تسویه اولنوب بالعکس سرمایه وفائض و مصرف چیقدقدن صوکره کار ایدیلور ایسه هیچ بر آقچاسنه طوقونلیوب املاکی آلنوب بهاسی ویرلمش اولان کیمسه‌لره فضله تمتع اولمق اوزره حصه‌لرینه کوره تقسیم و اعطا قلنه‌جقدر .

خامساً : اشبو آطه‌نك کنارنده بولنان خراب قلعه دیواریله قلعه شکلنده اولان محل تسویهٔ عمومیه‌یه ادخال اولنوب فقط اداره طرفندن مجدداً ینه بر دیوار یاپیله‌جقدر. [۱]

سابعاً : اشبو عرصه‌لرك سوقاغه قاله‌جق محللرینك اجاره‌لری وسائر صورتله معاملاتی وقفلرینه ضرر کلیه‌جك صورتله اصولنه تطبیقاً اوقاف همایون نظارتنك انضمام رأییله تسویه اولنه‌جقدر . وعرصه‌لرك حین اشتراسنده ویاخود بیع اولندیغی وقت فراغ خرجلری برکره اوله‌رق اعطا قلنوب مکرراً آلنمسنه مساعده اولنمیه‌جقدر .

صور مشروحه نزد عالیٔ صدارتپناهیلرنده رهین تنسیب وارادهٔ معالی‌عادهٔ جناب ملوکانه‌یه دخی موافق بیورلدیغی حالده بوکا لازم اولان آقچه‌نك تدارکی ادارهٔ بلدیه طرفندن استحضار قلنمش اولدیغنه وشو کیفیت مطلوب عالی اولان اصلاحات بلدیه‌نك مقدمه‌سی اوله‌رق حق بوکیم مأثر جلیلهٔ حضرت شهنشاهی‌یه علاوه اولمغه شایان بر کوزل اثر

---

[۱] موضوع بحث اولان قلعه‌شکلنده‌کی محلك ۸۳۴ ـ ۸۳۶ نجی صحیفه‌لرده ذکر اولنان استانبول اغاسنك مقری اولمسی محتملدر . قلعه‌نك هدمندن صوکره یرینه الیوم سیر سفائن اجنته‌سی اولان (عزیزیه قره‌غولخانه‌سی) انشا ایدلمشدر. حال‌حاضرده امانت عهده‌سنده بولنان بورسه خاننك یرنده‌ده (حوضلی خان) نامیله بر بنا موجوددی . بوخانك صورت استملا کندن متحدث بر دعوا حقنده ملغی مجلس امانتك (۱) نومرولی نظام دفترنده مفصل بر اعلام صورتی مندرجدر .

اوله‌جغنه بناءً همان اجرای اقتضاسنه کمال افتخار ایله ابتدار اولنه‌جغی مخاط علم عالیٔ وکالتپناهیلری بیورلدقده هر حالده امر و فرمان حضرت من له الامرکدر . ـــ ٢٣ ش ١٢٧٤

جرمانوس ولد صوا Septime Franguini سرویچن آنطوان آلیرن محمد کامل
ملتیادی Eliazar نعوم دخانی چارلس خانسون آورام قمانطو اوخانس

مجلس تنظیمات مضبطه‌سی

جسر جدیدك بر اوجنده اولان قره کوی قپوسی جواری آثار جالیه‌دن اولان جسر مذکوره کیدوب کله‌جك یر اولدیغی حالده ایکی ارابه دکل ایکی حیوان کچه‌میه‌جك درجه‌دن طار بر سوقاق اولوب ایچی دخی قارمه قاریشیق یرلر اولدیغندن اورادن بر طاقم ابنیه آلندقدن صوکره صورت تسویه‌یی مبین غلطه و بك اوغلی دائرهٔ بلدیه‌سی مجلسنك برقطعه مضبطه‌سی ایله اولبابده تنظیم اولنان خریطه مجلس عالیٔ تنظیماته حواله بیورلمغله بونك اوزرینه مطالعهٔ کیفیت اولندی .

مضبطه‌ده دخی کوسترلدیکی اوزره شهرلرده توسیع وتخطیط اسواقدن مراد یالکز تزیین بلده اولمیوب صحت عامه واصول ضابطه‌جه دخی بونك لزومی امر مثبت وبویرلر کونش کورمز وهیچ هوا آلماز کوچوك کوچوك سوقاقلردن عبارت اوله‌رق هپسی مفاسد اوجاغی وعادتا خرسز یاتاغی اولمغله دائرهٔ مذکوره‌نك تنظیماتجه یاپه‌جغی شیلرك برنجیسی عد اولنمش وبونك میدانه کلمسی خیلی آقچه‌یه محتاج اولدیغی وصرف واعطاسی دائرهٔ مذکوره اهالیسنه عائد بولندیغی حالده اول امرده بو آقچه‌نك قرض اوله‌رق تهیه واستحضار اولنمسی واصول منتظمه‌ده سوقاقلر آچلدقدن وعرصه‌لر تفریق وتسویه اولندقدن صوکره صاتیلوب اثمانندن تأدیهٔ دین ایدلمسی قرارینه کوره بوکیفیت اهالی‌یه ار اولمیه‌جغی درکاردر وباخصوص بویله بر آطه بردن هدم ایله بویله بر حال انتظامده یاپلمغه باشلاندقده بونجه امثالی کورلدیکی وجهله عرصه‌لری زیاده‌قیمتدار اوله‌جغندن طولایی دائره صندیغندن بر آقچه بیله چیقمیه‌جغی مأمول قوی بولنمش اولمسیله بوشیئه تشبث ازهر جهت مناسب اوله‌جغی تصدیق قلندقدنصکره بحث صور اجرائیه‌جه استیذان اولنان مواد سائره‌یه انتقال ایدوب مجلس مذکور اشبو آلنه‌جق یرلرك شمدیکی هیئت ارتباطیه‌لری اوزرینه هرقاچ غروش دکری اولمق لازم کاور ایسه منافع عمومیه‌یه عائد مبایعات حقنده اولان نظام موجبنجه انك اصحابنه قبول ایتدیرلمسنی درپیش ایدوب بوصورت ایسه اصول ونظامنه وانصافه موافق و علی الخصوص عرصه‌لرك بعدالتسویه فروختنده اکر مقدم بونلر

ایچون ویرلمش اولان آقچه‌نك فائض و مصرفی چیقاریله‌ماز ایسه ضرری دائره‌نك مصارف عمومیه‌سنه ادخالاً تسویه‌اولنوب بالعکس کار ایدیلورایسه کاملاً ینه اسکی اصحابنه حصه‌لرینه کوره تقسیم و اعطاسی صورتی دخی طوغریسی پك عادلانه بر معامله اوله‌جغندن بونده هیچ بر دیه‌جك سوز اولمدیغی و املاك بدلاتی کاملاً و دفعةً اصحابنه اعطاوفروخت اولنه‌جق عرصه‌لر حقنده مزایده اصولی اجرا اولنمق و اسکی اصحابندن دخی بر آلمسنی ایستیانلر مأذون اولمق و آطه‌نك کنارنده بولنان خراب قلعه دیواریله قله شکلنده اولان محل تسویهٔ عمومیه‌یه ادخال اولنوب فقط دائرهٔ بلدیه طرفندن مجدداً ینه بر دیوار یاپلمق و اشبو عرصه‌لرك سوقاغه قاله‌جق محللرینك اجاره‌لری وسائر صورتله معاملات وقفیه‌لرینه ضرر کلمیه‌جك صورتله اصولنه تطبیقاً اوقاف همایون نظارتنك انضمام رأییله تسویه اولنمق وعرصه‌لرك حین اشتراسنده ویاخود بیع اولندیغی وقت فراغ خرجلری برکره آلنوب مکرراً آلنمامق ماده‌لری دخی بولنده اولاسی جهتلریله تسویهٔ ایجاباتی میانهٔ عاجزانه‌مزده دخی متحداً تصویب اولنه‌رق ذکر اولنان مضبطه وخریطه تقدیم پیشکاه عالیٔ جناب صدارتپناهیلری قلنمشدر. اولبابده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر. ٢ ن ١٢٧٤

محمود پاشا — نظارت جلیلهٔ خارجیه وکالتنده بولندیلر
مصطفی حفظی
سامی پاشا — دیکر مأموریتده
ادهم پاشا — مأموریتده
محمد

احمد جودت
محمد رشدی
احمد جلال
شوکت پاشا — بولنه‌مدی

١٢٧٤ تاریخنده سبب وصورت تشکیلی بروجه بالا وثائقله ایضاح ایدلمش اولان آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌نك اجرا آت وموفقیاتی دها زیاده تفصیله حاجت کورلمامشدر. آنجق استقلالنك رفعی وصلاحیتنك نزعی تاریخلرینه تصادف ایدن ١٢٨٣-١٢٨٤ سنه‌لرنده دائره حقنده برفکر استحصالنه مدار اولمق اوزره ١٢٨٤ سنه‌سنده دائره‌نك مجلس عمومیسیله مجلس اداره‌سنده بولنه‌جق اعضانك کیفیت انتخاب واسامیسنی مبین مخابره اوراقنی وبرده مجلس عمومی مذاکراتیله بودجه‌سنی حاوی اولمق اوزره تقویم وقایعده کوریلن خلاصهٔ مذاکراتی آتی‌یه عیناً درج ایدییورم :

مقام معلای حضرت وکالتپناهی‌یه

آلتنجی دائره مجلسنك هر اوچ سنه‌ده بر تبدیلی لازم کلن اعضاسنك مدت معینه‌لری ختامه رسیده اوله‌رق بوکره قرار عالی وجهله انتخابی اجرا قلنمش اولان اوتوز آلتی اعضادن لفاً

تقدیم حضور مکارم نشور جناب خدیو افخمیلری قلنان پوصله‌ده محرر الاسامی اون ایکیسی دائمی الاعضا اوله‌رق آیرلمش اولمغله اجرای ماموریتلری خصوصنه مساعدهٔ مکارمعادهٔ حضرت وکالتپناهیلرینك ارزانی بیورلمق بابنده وهرحالده امروفرمان حضرت ولی الامر والاحسانکدر. ١٠ محرم ٨٤ : ١ ٢ مایس ١٢٨٣

محمد

تذکرهٔ معروضه

آلتنجی دائره مجلسنك هر اوچ سنه‌ده بر تبدیلی لازم کلن اعضاسنك مدت معینه‌لری ختامه رسیده اوله‌رق بوکره انتخابی اجرا قلنمش اولان اوتوز التی اعضانك اسامیسنی مبین پوصله‌سی ارسال قلندیغنی متضمن دائرهٔ مذکوره ریاستی‌وکالتی طرفندن‌یازیلان‌تذکره ملفوف پوصله ایله برابر عرض وتقدیم قلندی. مذکور پوصله‌ده محررالاسامی اعضادن اون ایکیسی دائمی اوله‌رق تفریق وانتخاب ایدلمش اولمسیله بونلرك اجرای مأموریتلری حقنده هرنه وجهله امرو ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی متعلق وشرفصدور بیوریلور ایسه منطوق منیفنه توفیق حرکت اولنه‌جغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم.

٢١ محرم ١٢٨٤ م

ارادهٔ سنیه

رسیدهٔ دست تعظیم اولان اشبو تذکرهٔ سامیهٔ آصفانه‌لریله اوراق معروضه منظور عالیٔ حضرت شهریاری بیورلمش واعضای معروضه‌نك بروجه استیذان اجرای ماموریتلری شرفسنوح وصدور بیوریلان امروفرمان حضرت شهنشاهی مقتضای منیفندن اوله‌رق اوراق مرقومه ینه صوب سامیٔ وکالتپناهیلرینه اعاده قلنمش اولمغین اولبابده امروفرمان حضرت ولی‌الامرکدر. ٢٢ محرم ١٢٨٤

اعضای مجلس عمومی

ابهتلو دولتلو فواد پاشا حضرتلری، عطوفتلو کامل بك افندی حضرتلری، عطوفتلو صبحی بك افندی حضرتلری، سعادتلو سرور افندی حضرتلری، سعادتلو محمد افندی عزتلو صادق بك افندی، عزتلو نجمی افندی، بالمومجی زاده اشرف افندی، حاجی حاجی خلیل افندی، طیب‌افندی، اسمی بك، حاجی ادهم افندی، سعادتلو آریستیدی بك افندی‌حضرتلری، سعادتلوبغوس‌بك‌افندی‌حضرتلری،سعادتلواوخانس‌افندی حضرتلری

سعادتلو دیران بك ، خداویردی عزتلو اوخانس افندی ، داماد اوخانس آغا ، مقصود
مون آغا ، دوز اونیق بك ، حولاس ویچن آغا ، پاولا کی صاوا ، باغچوان اوغلی یورکی
دی ، سعادتلو کیغورق بك ، ظریفی ، آلیون ، فرانسوا زیتو ، قصبار غلاواتی ، برنی
رپی ، اسپادا روفله‌چل ، مرسینیه ، فره دریچی ، استفانویچ ، آبرام قمانطو
بار قره‌بت .

اعضای مجلس اداره

سعادتلو محمد افندی ، طیب افندی ، نجمی افندی ، اسمی بك ، سعادتلو آریستیدی
حضرتلری ، سعادتلو دیران بك ، مقصود زاده سیمون ، ویچن حولاس ، ظریفی ،
فانوویچ ، برنی قورپی ، فره دریچی .

١٢٨٣ سنه‌سی شباطنك اون دردنجی کونی عقد اولنان آلتنجی دائرهٔ بلدیه مجلس عمومیسنك خلاصهٔ مذاکراتنی حاوی ضبط صورتیدر

رئیس علی بك ، اعضا کامل افندی ، طنغر اوخانس افندی ، صادق بك ، دیران بك
صود سیمون افندی ، طیب افندی ، اسمی بك ، موسیو فره‌دریچی ، موسیو ظریفی
م افندی ، موسیو آلیون ، پول صاوا افندی ، موسیو قورپی ، داماد اوخانس افندی
سیو قره‌بت ، موسیواستفانویچ ، حولاس افندی، باغچوان اوغلی ، موسیو زیتو .

ساعت یدیده مذاکراته مباشرت اولنمشدر . رئیس وکیلی کلامه آغاز ایله: سنهٔ حالیه
سباتی غایهٔ شباطده قپادیله‌جغندن تحصیلات ایله صرفیات دفترینك شهر مارت حلولنده
ظیم و تقدیمی امور ضروریه‌دن کوربنوب آنجق سنهٔ آتیه بودجه‌سی اعضادن مامور
یان موسیو فره‌دریچی و مقصود سیمون و حولاس افندیلر معرفتلریله یاپلمش و مجلس
وم یالکز بو ایش ایچون دعوت ایدلمش اولدیغندن مذکر بودجه ایچون تنظیم قلنان
یحه مآلنك افاده و بیانی قومیسیون مذکور اعضاسندن موسیو فره‌دریچینك افاده‌سنه
واله ایتمشدر .

موسیو فره‌دریچی مجلسه خطاباً : ۱۲۸۴ سنه‌سنده واردات دائره‌نك اوچ میلیو[ن] غروش تخمین اولندیغنی واشبو وارداتك تزایدی قویاً مأمول ایسه‌ده مصارفات مقننه وغیر مقننه‌نك شو واردات مقابلنده صرفی ایچون موازنه‌سنك تنظیمی موافق عقل وامثال کورندیکندن بودجه قومیسیونی برطاقم واردات موهومه دوشوندیکنی بیان ایله بروجه زیر مصارفات مخمنه‌یی عرض ایتمشدر :

مصالح دائرهٔ بلدیه‌نك بروجه مطلوب جریانی ایچون مجلس دائمی طرفندن کوریلن مجبوریت حقیقیه اوزرینه برقاچ مأمور مؤخراً آلنمش ایسه‌ده معاشات سنویه‌نك مقداری ازلان ۹۶۰,۰۰۰ غروش تجاوز ایتدیرلمامش ایدوکنی موسیو فره‌دریچی بیان ایدرك قبول اولنمشدر .

الیوم اشعال اولنمقده اولان غاز بهاسی شهریه ۴۲,۰۰۰ غروشدن سنوی ۵۰۴,۰۰۰ غروشه بالغ اولمقده ایسه‌ده اکثر سوقاقلر الحالة هذه ظلمتده براقلدیغندن اشبو بش یوك درت بیك غروشه اوتوز آلتی بیك غروش دها ضم ایله غاز مصارفنك سنویسی ۵۴۰,۰۰۰ غروشه ابلاغ ایدلمش و هر سنه بو وجهله سوقاقلر تنویر ایدلدیکی صورتده برقاچ سنه‌یه قدر دائره‌نك هر طرفنده غاز بولنه‌جغی حقنده موسیو فره‌دریچی جانبندن وقوعبولان افاده‌یه دخی اعتراض اولنمامشدر .

دائره قوناغنك [۱] ایجار سنویسی هر نه قدر ۳۷۲۰۰ غروش ایسه‌ده اوفاق تفك تعمیراتنه اشیا وضعی ایچون محل تدارکی مصارفی ضم ایدلدکده ۵۰,۰۰۰ غروشه بالغ اولوب بونلردن ماعدا اودون وکومور قویه‌جق محل بولنمامسیله وقتسز حطب وکومور مبایعه‌سندن دخی اون ، اون بش بیك غروش فضله مصارف وقوعه کله‌رك ایجار سنویسی ۶۵,۰۰۰ غروشه رسیده اولمقده ایدوکندن هم شو مصارف دائره‌یه قالمق هم‌ده اداره‌نك سایهٔ شاهانه‌ده کسب ایتمکده اولدیغی وسعت و اهمیته کوره منتظم قلملر تشکیل ایدلمك اوزره پای تخت عالی‌یه لایق بر دائره قوناغنك انشاسی وجیبه‌دن کورنمکله و سنهٔ مذکوره وارداتندن ایکی یوز بیك وایلروسی وارداتندن دخی ۱۵۰,۰۰۰ غروش تخصیصی تذکر اولندیغنی موسیو فره‌دریچی افاده ایتمسیله بو دائره قوناغنك شرائط مسروده وجهله همان انشاسی جمله طرفندن رهین قبول اولمش واعضای مجلس عمومیدن طنغر زاده سعادتلو اوخانس افندی حضرتلری مبلغ مزبورك قرار ویرلدیکی مثللو تخصیص و اعطاسنه حال مساعد اولمسه بیله اهمیت ومنافعی

---

[۱] یکی دائره بناسی انشا ایدلمه‌دن اول دائرهٔ بلدیه ینه او جوارده تنیجی سوقغنده برخانه‌ده بولنمقده ایدی .

آشكار اولان بو يله بر نيتك فعلياتى تأخر ايتمامك ايچون اهون فائضله استقراضه مراجعت اولنمغه مساغ كوستريله بيله‌جكنى افاده و بيـان ايتمش وكذلك اعضاى عموميدن عطوفتلو كامل بك افندى حضرتلرى دخى مشاراليه اوخانس افنـدى حضرتلرينك افاده‌سى وكيلى اولدقلرى ابهتلو دولتلو فؤاد پاشا حضرتلرينك دخى موافق رأى و افكارى اوله‌جغنى افاده ايله ياپيله‌جق دائره قوناغى رسـمنك ايلروده عقد اولنه‌جق مجلس عمومى‌يه يتشـديرلمسنى توصيه بيورمشلردر.

موسيو فره‌دريچى تكرار لايحه مألنى افاده‌يه دوام ايله قلملرك مصـارف قرطاسيه وسائره‌سى خيليدن خيلى‌يه تنزل ايتديرلمش ايسـه‌ده بعض مصـارف فوق‌العاده ظهورى ملاحظه‌سيله ينه سابقى مثللو ٤,٠٠٠ غروش وچاوشلرك البسه مصارفى مقنن اولمغله تنزيلى قابل اوله‌ميه‌جغندن بوكادخى سابقى مثللو ٣٠,٠٠٠ غروش تخصيص اولنديغى وخسته‌خانه‌نك مصارف سنويه‌سى ١٠٠,٠٠٠ غروش راده‌لرنده بولنديغنى افاده ايتمش ومصارف قرطاسيه ايله البسه بهاسى قبول اولندقدن صـوكره اعضادن بعضيلرى خسته خانه مصـارفنك پك‌ده سبكى كورلمديكندن خسته‌خانه‌نك الغاسى طرفنى التزام بيورمش ايسه‌لرده مذكورخسته‌خانه‌نك محسناتى وتداوى اولنان خسـتكانك مقدارى مقام رياستدن كلمات مسكته علاوه‌سيله بيان وافاده اولنوب بونك دكل لغوى، توسيعى لزومى حضـارك افكار صائبه وانسـانيتكارانه‌سنه براقلمسيله وبعض خصوصده ايسته‌نيلن ايضاحات دخى ويرلمسيله وبوخسته‌خانه‌نك بلااستثنا هرصنف ملت ومذهبدن‌عجزه وبيچاركانه باقديغى دخى اكلاشلمسيله رئيس‌مومى‌اليهك‌افاداتى اتفاق ارا ايله بالقبول خسته‌خانه‌نك ابقاسى تصويب ايدلدكدن صوكره مذكور خسته‌خانه‌نك اكمال لوازماتنه مدار اولمق اوزره بر دفتر آچيله‌رق حضار جانبندن اعانه صـورتيله يتمش ايكى مجيديه آلتونى اعطا قلنمشدر . [١]

موسيو فره‌دريچى تطهير اسـواق مصارفندن بحثله دائره ينه بوبابده فريضه‌سنى اجرا ايله برابر تطهير اسواق ماده‌سـنك بتون دائره‌يه تعميمى مقرر اولوب بوده بر قوميسيون مخصوص معرفتيله دوشونيلوب لايحه‌سى ياپلمق اقتضـا ايده‌جكـندن شـو ماده‌نك آتى‌يه براقلمسنى تكليف ايتمش وبوده حسن قبول ايله مذكور لايحه‌نك سرعت تنظيمى توصـيه قلنمشدر .

موسيو فره‌دريچى ينه كلامه آغاز ايله بالاده محرر مصارفات كوستريلن وارداتدن

---

[١] شيمديكى بلديه اعضالرينك قولاقلرى چينلاسون .

بعدالتنزیل ٨٠٠,٠٠٠ غروش فضله قالهجقندن بونك‌ده قالدیرم تسویه‌سنه وسائر احتیاجات عمومیه‌یه صرفنی استیذان ایدوب بوده معالممنونیه قبول ایدلمشدر .

سنهٔ جاریه یعنی ١٢٨٣ سنه‌سی منافع عمومیه‌سنه مخصص ٤١٢,٠٠٠ غروشك شمدی‌یه‌قدر ٢٠٠,٠٠٠ غروشی تأدیه اولنمش و بونك قصوری‌له دائره‌نك تحت تصدیقنده اولان دیونات غیرمنتظمه‌نك بقایای عتیقه تحصیلاتندن قپادلملری مأمول بولنمش ایدوکندن داخل بودجه ایدلمدیکنی ینه موسیو فره‌دریچی افاده ایدوب سکسان اوچ سنه‌سی حساباتی کاملاً قپادلمسیله ١٢٨٤ سنه‌سی ایراد ومصارفاتی ایچون دفترلر تشکیل اولنه‌رق یکیدن محاسبه طوتلسی حقنده محاسبه قومیسیوننك بوندن مقدم ویرمش اولدیغی قرارك مجلس عمومیده دخی قبول وتصدیق اولنمسنی التماس ایتمسیله اولوجهله قبول اولنه‌رق سنهٔ آتیه‌ده مجدداً دفتر وحساب کشادینه ماذونیت اعطا اولنمشدر . موسیو استفانویچ بوندن بویله هرسنه مارتك اون بشنده مجلس عمومی اجتماع ایده‌رك واردات ومصارفات واقعه‌نك تدقیقنی اصول اتخاذ ایتمسی رأی وافکارنده ایدوکنی بیان ایلمسی اوزرینه مجلس عمومك بو ایشه باقمسی ایجاب ایتمیوب مجلس عموم اعضاسندن برقاچ کشیدن مرکب برقومیسیون تشکیلیله تدقیقات لازمه اجراسی بالتنسیب ١٢٨٣ سنه‌سی حاصلات ومصارفات دفترلرینی معاینه وتدقیق ایتمك اوزره خداویردی اوخانس افندی، موسیو آلیون ، باغچوان اوغلی یورغاکی وبالموجی اشرف افندیلر انتخاب ایدلمشدر . سکسان اوچ سنه‌سی اداره‌سنك یولنده کورلمسندن ناشی مقام ریاسته واعضای دائمی‌یه موسیو آلیون جانبندن مجلس عموم نامنه اظهار ممنونیت وشکرانیت اولنمش ومقام ریاستدن دخی مجلس دائمی وکندی نامنه اوله‌رق تشکرات لازمه اجرا قلنمش وساعت اون برده مجلس ختام بولمشدر . [١]

[١] تقویم وقایع . ٢ مارت ١٢٨٤ . نومرو ٨٣١

آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌نك ١٢٨٤ سنه‌سی بودجه‌سی

واردات غروش		مصارفات غروش	
١٥٠٠٠٠٠	ویركوی املاك	٩٦٠٠٠٠	مأمورلرك معاشی
٤٠٠٠٠	تذاكر اصناف و رسومات دكاكین مع باركیرجی وسدیه‌جی	٥٤٠٠٠٠	٥٠٤٠٠ مصارف تنویریه ٣٦٠٠٠ یكیدن وضع اولنه‌جق فنارلرك مصارفی
١٣٠٠٠٠	ابنیه تذاكری و كشف خرجی		
١٧٠٠٠٠	قونطوراتو حاصلاتی		
٣٠٠٠٠	انتقال وفراغ خرجی	٢٨٠٠٠٠	لغم وقالدیرملرك مصارف تعمیریه و ترمیمیه‌سی
١٥٠٠٠	اوراق معروضه قیدیه‌سی	٤٠٠٠٠	٣٠٠٠٠ مصارف قرطاسیه ١٠٠٠٠ « فوق العادهٔ متنوعه
١٥٠٠٠	جزای نقدی		
٩٠٠٠٠	سركیلر حاصلاتی	٣٠٠٠٠	چاوشلرك البسه بدلی
٢٥٠٠٠	تمغا رسومی	١٠٠٠٠٠	٩٠٠٠ خسته خانه ایجاری ٩١٠٠٠ معالجه ومصارف سائره‌سی
٢٣٥٠٠٠	چالغی ودوكون حاصلاتی، بالو رخصتیه‌لری، درنك حاصلاتی، ایام رسمیه حاصلاتی	٥٠٠٠٠	٣٧٢٠٠ دائره قوناغنك ایجاری ١٢٨٠٠ فوق العاده ایجار ومصارف سائره
٦٠٠٠	كوچ تذاكری	٢٠٠٠٠	مجدداً انشا اولنه‌جق دائره قوناغنه تخصیص اولنان
١٢٠٠٠	اعلام خرجی		
١٠٠٠٠	چكی رسومی	٨٠٠٠٠	فضلهٔ واردات اولوب سنهٔ حالیه اعمالات نافعه‌سنه تخصیص اولنان
١٢٠٠٠	كیله رسومی		
٢٥٠٠٠	قنطار رسومی		
١٠٠٠٠	واردات فوق العاده		
٣,٠٠٠,٠٠٠		٣,٠٠٠,٠٠٠	

بو ایكی وثیقه‌یه نظراً آلتنجی دائرهٔ بلدیه بدایت تشكیلندن اعتباراً اون سنه ظرفنده اوتوز بیك لیرا واردات كتیره‌جك بر درجه‌یه كلمش وسكز بیك لیرا فضلهٔ وارداتله متوازن بر بودجه‌یه مالك اوله‌بیلمشدركه بو حال آره‌دن بو قدر سنه كچمش ایكن هنوز شهرامانتنه

نصیب اولمامشدر . معمافیه بو اوتوز بیك لیرادن اون بش بیك لیراسنك یعنی نصفنك املاك ویرکوسی اولدیغیده نظر دقتدن دور طوتماملیدر .

١٢٨٥ بلدیه قانوننك نشرندن صوکره‌دخی دائره آز چوق استثنائیتله ادامۀ موجودیت ایتمش و ١٢٨٦ تشکیلاتی متعاقبده ممتازیتنی بر درجه‌یه قدر محافظه ایلمش ایسه‌ده ١٢٩٦ سنه‌سندن اعتباراً دوائر بلدیه‌نك عددی اونه تنزیل اولندیغی صره‌ده آلتنجی دائرۀ بلدیه دخی دوائرسائره منزله‌سنه ایندیرلمشدر . ١٢٩٥ - ١٢٩٦ تاریخنده اك صوك تشکیلات اولمق اوزره دوائر بلدیه‌نك عددی اونه‌تنزیل ودائره‌لره طرف‌حکومتدن برر مدیر نصب اولندیغی زمان مقام امانتدن آلتنجی دائره مدیریتنه یازیلان ١٦ کانون‌ثانی ١٢٩٥ تاریخلی و ٣١٣ نومرولو بر تذکره‌ده « دوائر بلدیه‌نك‌بشقه برطرز وهیئتده تشکیل اولنمسندن طولایی آلتنجی دائره هیئتنك دخی دوائر مرقومه تشکیلاتنه تقرب ایلسی جهتیله برنجی دائره مأمورلرینك عددیله مقدار معاشلرینی مبین اخراج اولنان دفترك برای تطبیق کوندرلدیکی » تبلیغ قلنمسنه بناءً بو تاریخدن اعتباراً آلتنجی دائره‌نك خصوصیت واهمیتی قالمامشدر .

بالاده‌کی بودجه‌ده کوریلدیکی وجهله دائره ایچون بربنا انشا ایدلمك اوزره سنۀ مرقومه بودجه‌سنه ایکی یوزبیك وسنۀ آتیه بودجه‌سنده یوزاللی بیك غروش وضع اولنمشدر . [١]

بورایه قدر کرك تقویم وقایعدن ، کرك باب عالی خزینۀ اوراقندن استنساخ ایدیلن وثائق رسمیه ایله کیفیت وصورت تشکیلی ایضاح ایدلمش اولان (آلتنجی دائرۀ بلدیه) کبی ایلك نمونه دائره‌سنك کشادینی دولتك رسمی مورخی اولان وعصرك اك وقوفلی واك منور بر رجلی بولنمسی لازم کان وقعه نویس نصل تلقی ایتمش وتاریخنه نه صورتله قید ایتمش اولدیغی مراق ایدیله‌جك حادثه‌لردن اوله‌جغندن وقعه نویس لطفی افندینك‌بوبابده‌کی مطالعه‌سنی عیناً نقل‌ایدیورم . مومی‌الیه ١٢٧٤ سنه‌سی‌وقایعی میانده‌(ایجاد دوائر بلدیه)سرنامه‌سی آلتنده دییورکه : « استانبول‌وبلاد ثلثه دوائر بلدیه‌یه تقسیم‌اولندی. غلطه ایله بك اوغلی آلتنجی دائره اتخاذ اولنه‌رق اول حوالینك اکثر اهالیسی دوائر بلدیه‌نك لزوم ومحسناتنه وآوروپا اصولنه واقف اولدقلرندن دوائر سائره‌یه امثال اولمق اوزره ابتدا اورادن

---

[١] دائره بناسنك اکمال انشا آتنه هانکی تاریخده موفق اولندیغی اکلاشیله‌مامشدر . انجق آلتنجی دائره قوناغی انشا آتنك احالۀ قطعیه‌سنك ١٦ تموز ١٢٨٥ تاریخنده وقوعبوله‌جغنه دائر ٩ تموز ١٢٨٥ تاریخلی تقویم وقایعده بر اعلانه تصادف ایدلمشدر. شوحالده دائره قوناغی ١٢٨٦ ویا ١٢٨٧ سنه‌لرنده انشا وا کمال ایدلمش اوله‌جقدر .

نیله‌رق ایجاب‌حاله شروع اولندی . خارجیه تشریفاتجیسی فواد پاشـا قاینی کامل بك
لتنجی دائره‌یه مدیر اولدی . حمد اولسون دوائر سائره اهالیسـنده اوقدر معلومات
یغندن دائره‌لری داخلنده فحشخانه‌لر وقمارخانه‌لر کبی منهیاتك اعتیادیله آلتنجی‌دائره‌دن
ك آلمدیلر . » [١]
بلدیه‌نك محسـناتنی تقدیردن عاجز اولان وقعه نویس زمان لطفی افندی نه دیرسـه
ن بوصورتله تشـکل ایدن آلتنجی دائره‌اك فعال ومثمر دوری اولان اون سـنه
۱۲ - ۱۲۸۳) ظرفنده کندیسـندن منتظر اولان برخیلی مآثر مدنیه وعمرانیه‌یی
ده کتورمشدر .
ازجمله‌دهااول تفصیلاً ایضاح ایدلمش‌اولدیغی اوزره ایلك‌ایش اوله‌رق غلطه‌وبك اوغلی
لك قاداسـترو خریطه‌سنی تنظیم ایتدیرمش ، بورالرده‌کی اسـلام مزارلرندن ماعدا
ی شهر خارجنده وشیشلیده تخصیص وارائه‌ایتدیکی محله نقله‌موفق اولمش ، تپه‌باشنده
یمده برر عمومی باغچه وجوده کتورمش ، وقعه نویسـك ظنی کبی فحشی تشـویق
کدن ماعدا بالعکس امراض زهرویه مصـابینی ایچون دائره داخلنده بر خسـته‌خانه
اد ایله مصرفی‌ده تأمین ایتمش وینه اوجوارده کثرتله وقوعه کلان مضـاربه ومجارحه
یسیله حیاتلری تحت تهلکه‌یه کیرنلری قورتارمق ایچون بر مجروحین خسـته‌خانه‌سی
یرمش ، غلطه وبك اوغلنك یوللرینی‌ممکن مرتبه توسیع وبك اوغلی حریق کبیرندن
۱۲/) صوکره دائره داخلنده کارکیر انشاآتی تعمیمه صرف مقدرت ایتمش و۱۲۸٤
ی بودجه‌سندن مستبان اولدیغی اوزره اون سنه ظرفنده بودجه‌سنی توزین‌ایتدیردیکی
هم‌اعماراته صرف ایدیله‌بیله‌جك درجه‌ده سکزاون‌بیك‌لیرا فضله‌واردات بیله‌استحصال
یلمش‌ومحضابوفضله‌وارداتطولاییسیله ۱۲۸٤سنه‌سنده‌افرازایتدیکی ۲۰۰۰وبالآخره
۱ که جمعاً ۳۵۰۰ لیرا کبی اهمیتسز برپاره ایله فرانسزلرك امانت بناسنی اشـغالدن
وه قوجه شهر امانتنك بشقه‌سنی بوله‌میه‌رق تا اسـتانبولدن کلوب درونه صیغنمش
غی محتشم‌بنایی وجوده کتورمشدر .
● ۱۲۸۵درسعادت‌ادارهٔ‌بلدیه‌نظامنامه‌سیله‌استانبول‌وبلادثلثه‌اون‌درت‌دائره‌یه تقسیم، ۱۲۹۳
قانونیله‌دوائرعددی‌یکرمی‌یه‌ابلاغ و ۱۲۹۶ تشکیلاتیله‌اونه‌تنزیل‌ایدیله‌رك‌بومیانده آلتنجی
ه‌نك خصوصیتی‌رفع ایدلمه‌مش‌اولسه‌وحکومت‌ده بدایتده‌یعنی رشیدوفؤاد پاشالر زماننده

[١] لطفی تاریخی . جلد ۹ (یازمه نسـخه . مقتول شهزاده‌لر مؤلفی محمد ذکی بکك خصوصی
انه‌سنده)

ابذال ایتمش اولدیغی معاونت وصحابتی کسمه‌مش بولنسه ایدی شیمدی بك اوغلی و
جهتلرنده دها پك چوق مآثر مدنیه‌یه شاهد اوله‌جغمز شبهه‌سز ایدی . چوق ت
اولنورکه مسئله برعکس اولمش واستانبولك یکی آچیلان دائره‌لری آلتنجی دائره‌سو
چیقاریله‌جغنه دائرهٔ مذکوره بونلرك منزله‌سنه یعنی هیچه ایندیرلمشدر . بو مد
شواهدی : حالا استانبولك برقاد استرویه مالك اوله‌مامسی ، هیچ اولمازسه آلتنجی
وسعت وجسامتنده بر امانت بناسنك عدم موجودیتی ، استانبولك هیچ بریرنده بر
باغچه‌نك وجوده کتوریله‌مامش بولنمسی ، شهرك هر سمتنده خصوصی وعمومی
ومزارلرك موجودیتی واستانبولك دره‌ه ، چاتمه اخشاب مبانی ایله مالامال بو
و اساساً ضبطیه نظارتندن امانته مدور خاصکی نسا ایله حالا اوقاف عهده‌سنده ب
غربا خسته‌خانه‌لرندن ماعدا شهراماتی واستانبول بلدیه دائره‌لرنجه خسته‌خانه اطلاق ا
برمؤسسهٔ صحیه‌نك وجوده کتوریله‌مامش بولنمسی کوستریله‌بیلیر . اعلان مشروط
صوکره انشا ایدیله‌بیلمش اولان بر ایکی دائره بناسیله اوفاق برخانه‌دن باشقه برشی ا
مرکز امانت قوناغی، اساساً کوزل برپارق اولان کلخانه باغچه‌سی، ملغی مؤسسات
صحیه اداره‌سنك همتیله آنجق ایکی پاویونی یاپیله‌بیلمش وجمعیت خیریه نامیله متشکل غیر ر
بر جمعیت طرفندن‌ده صیوا ، بادانه کبی نواقصی اکمال ایدیله‌رك کشاد ایدلمش اولان جرا
خسته‌خانه‌سی بالطبع آلتنجی دائره‌نك اوتوز قرق سنه اولکی موفقیات واجرا آ
مقایسه‌یه ذکر ماهیتده دکلدر .

وقعه نویسه چوق تشکر اولنورکه آره‌دن ٦٤ سنه کچمش اولدیغی حالده بو
بیله اك منور ذوات وبالخاصه اعاظم رجال دولتك بلدیه حقنده‌کی دوشونجه‌لرینه تر
اولمشدر . لوازم مدنیتدن اولان بلدیه تشکیلاتی حقنده‌کی (لطفی افندی ذهنیتی) نك
نه‌قدردوام‌ایده‌جکی کسدیریله‌مز . شوقدر وارکه‌مشروطیت‌اعلان ایدیله‌لی‌اون اوچ‌سنه‌او
ومجلس مبعوثانك کشادندن اول بلدیه دائره‌لرینك تشکیلیله اصلاحاته ابتدا بلدیه
باشلانلمسنه هر طرفدن لزوم کوستردیکی حالده اصل بو ایشی موقع فعله چیقاره‌جق ر
مسئوله ونافذه‌ده نه رشید وفؤاد پاشالر ایله رفقاسنك حسن نیتی وعزم ومرامی کور
نه‌ده لطفی افندی ذهنیتندن ذره‌مقداری فدا کارلق ایدلمشدر. تمنی ایدملم که شرفلی برص
متعاقب دولت ما کنه‌سنك پیرامش اولان بالعموم اقسامی تجدیدایدلدیکی صره‌ده بلدیه
هیچ اولمازسه ١٢٧٤ - ١٣٨٣ ده آلتنجی دائره‌یه بخش ایدلمش اولان صلاحیت و
قلنمش اولان معاونتدن محروم براقلمسون . فضله‌سنی ذاتاً امانت‌ایستمدیکی‌کبی‌اهالین
استحقاقی اولمدیغی بلدیه‌یه‌قارشوابراز ایتدکلری لاقیدیدن مستبان اولمقده‌در .

التنجی دائرهٔ بلدیه تأسیسات وتشکیلاتنده خدمتی مسبوق اولان ذواتك اسملری اولجه درج ایدلمش اولان مضبطه‌لرله وثائق سائره زیرنده کورولمکده‌در. اکثریسی غیرمسلم اولان ذوات مشارالیهمك بعضیلرینك ترجمهٔ حاللرندن‌ده اولجه بالمناسبه بحث ایدلمش ایدی. دیکر برقسمنك حیات رسمیه وخصوصیه‌سنه دائر معلومات استحصال ایدیله‌مامش اولدیغندن بونلرك تذکیر خاطره‌سنه مع الاسف امکان بولنه‌مامشدر.

آنجق آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌نك اهمیت وخصوصیتی دوائر سائره‌یه مقیس اولمدیغندن دائرهٔ مذکوره مدیریت وریاستنی احراز وایفا ایتمش اولانلرك کافه‌سنك ترجمهٔ حاللرندن بحث ایدلمك آرزو ایدلمش ایسه‌ده ١٢٩٤ سنه‌سندن اولکی مدیرلر حقنده‌ده کافی درجه‌ده معلومات استحصال ایدیله‌مامسنه بناءً بونلرك اسملرینه کسب اطلاع ایدیلنلری یالکز ذکرایله اکتفا اولنه‌رق ایچلرنده استانبولده ایلك دفعه بلدیه رئیسی اولان کامل بك ایله آلتنجی دائرهٔ بلدیه تأسیس ایتدکدن وبرخیلی مآثر مدنیه‌یه موفق اولدقدن صوکره ایکی دفعه‌ده جمعاً ١٥ سنه قدر دائره مدیریتنده بولنمش وبرکونا موفقیاتی اولمدیغی حالده هر نصلسه خلق آره‌سنده شهرتی شایع اولمش اولان بلاق بکك ترجمهٔ حاللرینی درج ایتمك مناسب کورلمشدر.

دائره مدیرلرینك اسملری		تاریخ تعیینلری	تاریخ انفصاللری
کامل بك		١٢٧٤	١٢٧٧
امین مخلص بك [پاشا]		١٩ ص ١٢٧٧	٢١ جا ١٢٧٧
صالح افندی		٢٢ جا ١٢٧٧	را ١٢٧٨
خیرالله افندی		ب ١٢٧٨	٣ ن ١٢٧٩
سرور افندی [پاشا]		٤ ن ١٢٧٩	؟
محمد افندی		١٤٤٠ نجی صحیفه‌ده‌کی تذکره‌ده وکالتندن بحث اولنیور. سرور افندینك مأموراً کریدده بولندیغی زمانه تصادف ایدر.	
صلاح‌الدین بك		١٠ ب ١٢٨٥	٢١ م ١٢٨٦
قدری بك [پاشا]		٢٢ ل ١٢٨٧	
اوخانس افندی		١٨ ذا ١٢٨٨	
مختار بك		٢٤ ن ١٢٨٨	جا ١٢٩٠
قدری بك (پاشا)		١٢٩٠ جا ١٢٩٠	(ایکنجی دفعه)
ادوارد بلاق	بك	٢٢ کانون‌ثانی ١٢٩٤	٢٧ نیسان ١٣٠٦
حسین حسیب	»	٢٧ نیسان ١٣٠٦	٢٦ تموز ١٣٠٦
ماجد	»	٢٧ تموز ١٣٠٦	١٢ شباط ١٣٠٨

دائرهٔ مدیرلرینك اسملری		تاریخ تعیینلری	تاریخ انفصاللری
بلاق	بك	١٣ شباط ١٣٠٨	١٩ حزیران ١٣١١
محمد علی	«	٣٠ حزیران ١٣١١	٢٥ آغستوس ١٣٢٤
فرید	« (وکیل)	٢٦ آغستوس ١٣٢٤	١ تشرین اول ١٣٢٤
بها	« («)	١ تشرین اول ١٣٢٤	١ کانون اول ١٣٢٤
حاجی احسان	«	٢٨ کانون ثانی ١٣٢٤	١٨ مایس ١٣١٧
فوزی افندی	»	٢٢ مایس ١٣٢٧	٢٣ کانون اول ١٣٢٨
محمود شکری بك	(وکیل)	٢٤ کانون اول ١٣٢٨	٢ کانون ثانی ١٣٢٨
احمد احسان	بك	٣ کانون ثانی ١٣٢٨	٤ شباط ١٣٢٩
لطفی بك	«	٢٢ شباط ١٣٢٩	١٢ ایلول ١٣٣١
صونی	«	١٧ ایلول ١٣٣١	٣١ مارت ١٣٣٥
محمد علی	«	٢٤ مایس ١٣٣٥	١٣ تشرین اول ١٣٣٦
محمد علی	«	١٨ تشرین ثانی ١٣٣٦	٢١ تشرین ثانی ١٣٣٦
ارجمند اکرم	«	٢٩ تشرین ثانی ١٣٣٦	[١]

محمد کامل بك

سجل عثمانی‌یه نظراً ترجمه اوطه‌سی خلفالغنده بولنمقده ایکن ١٢٦٣ تاریخنده مجدداً خارجیه تشریفاتجیسی اولمشدر . ١٢٧٤ تاریخنده برنجی دفعه اوله‌رق آلتنجی دائرهٔ بلدیه مدیریتنه تعیین و ١٢٧٩ جماذی الآخرنده عهده‌سنه تلغراف مدیرلکی دخی علاوه اولنمشدر . ١٢٧٧ ده دائره و ١٢٧٩ سنه‌سی اواخرنده تلغراف مدیرلکندن و ١٢٨٨ ده تشریفاتجیلقدن عزل اولنمش ١٢٩١ ده تکرار خارجیه تشریفاتجیلغنه تعیین ایدلمشدر. ١٢٩٢ ده علاوةً عدلیه مفتشی اولوب درت سنه بوخدمتده بولندقدن صکره ٢٩ ربیع الاول ١٢٩٦ ده وفات ایده‌رك یکی قپو مولویخانه‌سی خطیره‌سنه دفن اولنمشدر .

سجل عثمانیده « لکه‌جی زاده فؤاد پاشانك باجناجی (قاینی اوله‌جق) قیصه بویلی قوی البنیه ، نافذالکلام برذات ایدی . » دنیلمکده در .

[١] ١٢٩٠ دن صوکره‌کی مدیرلرك اسملرینه تصادف ایدیله‌مدی . اساساً ١٢٧٤ دن ١٢٩٠ سنه‌سنه قدر کچن مدت آره‌سنده ده بونلردن ماعدا دها بعض مدیرلرك موجودیتی طبیعی ایسه ده بوبابده قطعی و صریح معلوماته دسترس اولنه‌مدی . اشارت ایدیلان تاریخلرده قید احتیاط ایله تلقی اولنمق ایجاب ایدر. چونکه مختلف محللردن تصادفاً بولنمشلردر. ١٢٩٤ ده صوکره گیلره کلنجه بونلر دائره‌نك معاش دفترلرنده مقید اولمسنه بناءً اسملریله مدت مأموریتلرنده تردده محل یوقدر .

کامل بکك رسمی ترجمهٔ حالندن و آلتنجی دائره مدیریتندن زیاده حیات خصوصیه‌سی شایان قید و تذکار اولدیغندن مطلع اوله‌بیلدیکم بعض احوال و مناقبنی بروجه آتی درج ایدییورم :

کامل بك حقنده علی رضا و محمد غالب بکلرك « اون اوچنجی عصر هجریده عثمانلی رجالی » اسمنده‌کی معتبر اثرلرنده ایکی دفعه بحث ایدلمکده‌در . اثرك بر یرنده رشید پاشانك اخلاق واطوار خصوصیه‌سی ذکر ایدلدیکی صره‌ده دنیلیورکه: « رشید پاشانك حیات خصوصیه‌سنه دائر اولان معلوماتمز جمله‌سندندرکه مشارالیه اصلا عشرت ایتمز، آقشاملری باب عالیدن کیچ وقت کلوب طوغریجه حرم دائره‌سنه کیرر، البسه‌سنی دکیشدیروب سلاملغه چیقار، صفره باشنه کیدر ایمش . صفره آلافرانغه تعبیر اولنان طرزده اولوب کندیسنی زیارته کلمش اولان مسافرلرله صفره‌ده ملاقات ایدرمش . مسافرلر دخی پاشانك قپودن کلسنه وحرمدن چیقمسنه قدر مخدوم بکلرك ویا کتخدا ومهردار کبی دائره متحیزاننك دائره واوطه‌لرنده اوطوروب اهل عشرت اولانلری کیف چاقار، اولمیانلری‌ده خلوصی چاتار ایمش . یازوقیش هریکده خوشاب بولنور ایمش . رشید پاشا پینیری هیچ سومزمش . اوقدرکه اوعصرك

کامل بك

رجال وکباری بیننده پینیر سومه‌مك وبوره‌کی‌ده پینیرلی یمه‌مك .وده حکمنه کیرمش . مضحکاتدن اولمق اوزره نقل اولنورکه (محشر مدللیسی) لقبیله ملقب اولان تشریفاتیء خارجیه کامل بك پینیری غایت سودیکی وعلی‌الخصوص فرنك مقلدی اواسندن طولایی روقفوری اجناس سائره‌سنه ترجیح ایلدیکی ایچون بر اقشام صفره‌ده معذبلردن بری رشید پاشایه خطاباً (افندم کامل بك بنده‌کز او قدر پینیر سورکه پینیر ییدکجه صفره‌دن قالقماز) دیمسی اوزرینه رشید پاشا (کامل بك افندی بو دیدکاری طوغرییمیدر) دیو سؤال ایدنجه کامل بك (اوت. سورم) دیسه پاشایه قارشو مخالف نزاکت و (خایر . سومم) دیسه (کرچه دین طوتمام اما یالانده سویله‌مم) دیه اعلان بی‌دینی وفقط ادعای راستکویی ایتدیکی

جهتله بویله بر جوابی دخی مغایر مسلك كوردیكندن ایشی لطیفه‌یه چویره‌رك ایچندن چیقمغی اك مناسب بر تدبیر عد ایله (افندم بو كبی شیئلر بنده‌كزه صورلمز . بن هر!..... ی یرم) دیدیكی متواتردر .

بو كامل بك فرانسزجه‌یی آز بیلدیكی حالده فرنك مقلدی ودائما فرانسزجه تعبیرات استعمالی مراقلیسی ایدی . فقط مخدومی اسبق مادرید سفیری فریدون بك مرحومك بو لسانده وقوف وبهره‌سی زیاده اولدیغندن بعضاً پدریله فرانسزجه ملاقاتده آنك آكلایه‌جغی طرزده اله‌نیقاسنی سویلدیكندن كامل بك؛ اوغلنه قیزار وسوكوب صایارمش . فرانسز لسانیله افاداتی دائما تورجه‌دن ترجمه صورتیله ایتدیكندن غریب غریب جمله‌لر ترتیب ایدردی . حتی (ایش چتاللندی) معناسنی افهام صورتنده L'affaire est devenue fourchette دیدیكی ودها بونك كبی معناسز ترجمه‌لرده بولندیغی مشهوردر . [٩٥]

---

[٩٥] كامل بكك لسانه ومحاضراته عائد دها پك چوق غرائب مناقبی روایت ایدلمكده‌در. ینه كامل بكك كندیسندن منقول اولان آتیده‌كی محاوره‌نك بو كونه قدر بعض ذواتك حافظه‌سنده برموقع طوتمسی كامل بكه عائد بو كبی لسان خطالرینك اودورده نه درجه باعث خنده اولدیغنی كوستریر :

Un jour j'étais à la fenêtre assis, et Kabouli pacha il passit.

— Excellence, où allez?

— Aller meubles chercher.

— Meubles chercher? Venez que nous jouons au Tavle.

فرانسز لسانه آشنا اولانلر طرز محاوره‌نك اولسانك شیوه وقواعدینه نه درجه مغایر اولدیغنی آكلایه‌جقلری جهتله ایضاحه حاجت كورلمه‌مشدر .

كامل بكه متعلق لطائفدن برقسمنی‌ده بك اوغلی دائرهٔ بلدیه‌سی مدیری ارجندا كرمبك جمع وتحریر ایتمك لطفنده بولنمش اولدقلرندن مع التشكر بروجه زیر درج اولنمشدر :

تشریفات عمومیه ناظری كامل بك مرحوم آلافرانغه‌لغه افراط ایله مجلوب اولوب دور سلطان عبدالعزیز خانیده هنوز تعمم ایتمكه باشلایان عادات غربیه‌یی آك اول كندی نفس و حرمنده تطبیق ایتمش اولمغله مشهوردر . تشریفات عمومیه ناظرلغنه نصب اولندقده ، بو مأموریتك ایجابی اوله‌رق فرانسزجه‌یی تعلمه مجبور اولمش و لسان مذكوری یاریم یامالاق اوكرنمكه موفق اولمشدر .

مرویدركه بعض غلطات و عبارات تركیه‌یی عیناً فرانسزجه‌یه بالترجمه صرف ایدر وكمال جدیتله متصدی اولدیغی بوحاله هركسی كولدیرمش .

ازجمله ، مشارالیهی طانیمش اولان بعض ذوات عالیه‌دن بو عاجزه منقول اولان فقرات آتیه اونوتولمه‌مغه جداً لایق كورلدیكی ایچون بورادہ ذكر اولندی :

جنتمكان سلطان عبدالعزیز خان حضرتلری فرانسه ایمپراطوری اوچنجی ناپولئونه اهدا بیوردقلری بر رأس خاص الدم عرب آتی پارسه ایصال ایچون كامل بك مرحومی مأمور ایدر. كامل بك‌دخی آتی

ینه مذکور اثرك دیکر بریرنده شایان‌دقت اولان شو ایضاحاته تصادف ایدلمکده‌در :
« خلع عبدالعزیزخانینك اکسزین وولی‌عهدمرادافندی‌یه کونی کونه خبرویرلمکسزین وقوعی سلطان مراد خامسك ذهننه طوقونمسی وبرقاچ کون صوکره عموجه‌سی مشارالیهك انتحاری ومدحت پاشانك قوناغنده جریان ایدن چرکس حسن وقعه‌سی‌ده بسبتون هیجانی آرتیروب معلوم اولان علت دماغیه‌یه مبتلا اولمسی وصدراعظم مترجم رشدی پاشا حقنده (پادشاهلغی بمسه‌دی) کبی قیل‌وقاللر تکون ایتمسی طبعاً موسوس‌اولان رشدی پاشانك اوهامنی تزیید ایدوب مدحت پاشا ایله بالمذاکره سلطان مراد اعادهٔ صحت ایلدکده ینه‌مقام سلطنته کتیرلمك اوزره شهزاده عبدالحمید افندینك نائب سلطنت اوله‌رق ادارهٔ اموره‌دعوتی تقرر ایتدیکی کونلرده‌درکه شهزادهٔ مشارالیه ایشلرك اهمیتی نیابتله اداره‌یه مساعد اولمدیغنی

بالاستصحاب دکز طریقیله مارسیلیایه واصل اولدقده سالماً مواصلتی‌عتبهٔ شاهانه‌یه عرض وابلاغ ایچون خارجیه نظارتنه شوتلغرافی چکر :

Moi animal arrivé bonne santé. Kiamil.

او وقت خارجیه ناظری بولنان وظرافتیله مشهور اولان فوأد پاشا ایسه درحال شو جوابی ویریر :

Vous animal partez immèdiatement Paris. Fuad.

برکون ، فرانسه سفیرینی ، کامل بك حضور همایونه ایصال ایدیورمش . دائرهٔ پادشاهی‌نك قپوسی اوکنده سفیره دونرو « آرقه‌م‌صره کلیکز ! » معناسنه :

Monsieur l'Ambassadeur, suivez mon derrière

جملهٔ عجیبه‌سنی سویلر .

ینه برکون ، بعض کبار اجانبه کندی قوناغنده ضیافت ویریر وبالخاصه اطعمهٔ ملیه احضارایتدیریر بونلرك اسملرینی‌ده عیناً ترجمه ایدوب هر دعوتلینك اوکنه قویدیردیغی لیسته‌لره شو یولده درج ایلر:

Soupe d'oreilles	قولاق چورباسی
Cuisse de femme	قادین بودی
Ventre fendu	قارنی‌یاریق
Fond de chaudron	قزغان دیبی
Turban tordu	صاریغی بورمه

بولسان بالطبع مدعوینك حیرتنی موجب اولور .

ینه مشارالیهك سوز آره‌سنده : « ایش چاتاللاندی » مقابلی اوله‌رق : « L'affaire est devenue fourchette » دیدیکی وعیناً ترجمه ایتدیکی برتذکرهٔ رسمیه‌ده‌کی بالجمله تعبیراتی محافظه ایدرك : « اولبابده اراده‌افندمکدر » تعبیرینی‌ده (à cette porte l'iradé est à monseigneur) طرزنده افاده ایلدیکی روایت اولنور .

ونصل اولاسه ینه کندیلرینك معاونت و مظاهرتلریله اجرای حکومت ایده‌بیله‌جکنی وبناءً علیه طوغریدن طوغری‌یه مقام سلطنته جلوسی مناسب اوله‌جغنی کندی آدمی اولان محشر مدللیسی لقبیله ملقب کامل بك واسطه‌سیله هر ایکی پاشایه اخبار ایتمشدر.

مشار الیه کامل بك؛ جلوس عبدالحمید خانی‌یی متعاقب دها زیاده مقبل اولوب حائز اولدیغی خارجیه تشریفاتجیانی عنوانی، تشریفات نظارتنه تحویل اولندی ونفس همایونه مخصوص اطعمه‌یه نظارت وظیفه‌سی‌ده کندیسنه تودیع قلنوب فقط بر مدت صوکره منکوب اولدی. و آره‌دن چوق کچمه‌دن وفاتی وقوعبولدی.»

۱۲۵۱ نجی صحیفه‌ده موضوع بحث ایدلدیکی وجهله کامل بکك بلدیه تاریخنده اسمنك ذکرینه سبب اوله‌جق برحادثه‌ده مهندس ترنو بکله برابر ترقوس صویی امتیازینی آلمسیدر. ذاتاً اودورلرده بو مثللو امتیازلری انجق کامل بك کبی ذی نفوذ ذوات استحصال ایده‌رك درحال براجنبی‌یه دور ایدوب بش اون بیك لیرا آلیرلردی.

ادوارد بلاق بك

سلطان محمود خان ثانی عهد همایونلرنده و ۱۸۴۲ سنهٔ میلادیه‌سنه مصادف ۱۲۴۶ سنهٔ هجریه‌سنده (مونیتور اوتومان) ناميله فرانسزجه رسمی بر غزته تأسیس اولنمشدیکه ادارهٔ تحریریه‌سی فرانسه دولتی تبعه‌سندن موسیو (بلاق) اسمنده ارباب قلم ومعلوماتدن بر ذاته تفویض اولنمش ایدی [۱] بوموسیو بلاق فرانسه‌ده اون آلتنجی لوئی‌نك مدافعه‌سنی درعهده ایدن مشهور آووقاتلردن ینه بواسمده برذاتك اوغلی ایدی‌که فرانسه انقلاب کبیرینك تەرور دوره‌سی باشلادیغی (۱۷۹۳) تاریخلردن صوکره فرانسه‌دن تباعده مجبور اولمش اولان پدریله برابر ممالك عثمانیه‌یه هجرتله ازمیرده اختیار اقامت ایلمشیدی. ایشته متوفی ادوارد بلاق بك ذکراولنان مونیتوراوتومان غزته‌سی مدیرینك مخدومی و آووقات موسیو بلاقك حفیدیدر.

بلاق بك سلطان محمود خان ثانی‌نك تخصیص بیوردقلری معاش ایله پارسده

---

[۱] تقویم وقایع جریدهٔ رسمیه‌سی ۱۲۴۷ سنه‌سی جمادی الآخری بدایتنده انتشار ایتمش اولمسنه وبوندن اول ممالك عثمانیه‌ده باشقه غزته نشر ایدلامش بولنمسنه نظراً ایلك غزته‌نك (مونیتور اوتومان) اولمسی اقتضا ایدر. تقویم وقایع حقنده جلدك نهایتنده‌کی کتابیات فهرستنده بعض ایضاحات اعطا اولنه‌جقدر.

مشهور سن بارب مکتبنده تحصیل علوم ایتمکله ختام مدت تحصیلیه‌دن صوکره سایه‌سنده اکتساب نعم معنویه ایلدیکی دولتك خدماتنه حصر وجود ایلمشدر . چونکه بلاق بك نسلاً فرانسز اولمغله برابر ممالك عثمانیه‌ده طوغمش وذاتاً مملکتیله قطع علاقه ایتمش بر ذاتك صلبندن کلدیکی جهتله کندیسی کرك ولادت وکرك تابعیت وخدمت اعتباریله عثمانلی بولنمشدر .

بلاق بك

١٢٥٨ سنهٔ هجریه‌سنده و سلطان عبدالمجید خانك اوائل سلطنتنده اون سکز یاشنده اولدیغی حالده ١٠٠٠ غروش معاشله لیمان اوطه‌سی ترجمانلغنه تعیین اولنمشدر . درت سنه صوکره یعنی ١٢٦٢ ده نیم رسمی اوله‌رق تأسیس اولنان (قوریه دو قونسطانتی نوپل) غزته‌سی محررلکنه باب عالی طرفندن ٢٥٠٠ غروش معاشله مأمور ایدلمکله او کوندن اعتباراً پدرینك مسلکنه یعنی غزته‌جیلکه باشلامش ویدی سنه مذکور غزته‌نك ریاست تحریریه‌سنده بولندقدن صوکره ١٢٦٩ ده ٣٠٠٠ غروش معاشله پارس سفارت سنیه‌سی معیتنه (آتاشه) تعیین اولنمشدر .

بو صورتله غزته‌جیلکدن دیپلوماتلغه تحویل مسلك ایدن بلاق بك بر سنه صوکره ٥٠٠٠ غروش معاشله سفارت مشارالیها باش کتابتنه ویدی سنه صوکره (١٢٧٧) ده ناپولی شهبندرلکنه تعیین اولنمشدر. مأموریت مذکوره‌یی بش سنه حسن ایفا ایله مأذوناً درسعادته عودتنده و ١٢٨٣ سنه‌سنده برنجی دفعه اوله‌رق تأسیس اولنان واشینغتون سفارت سنیه‌سنه ٢,٥٠٠ غروش معاش تخصیصی ورتبهٔ اولی صنف ثانیسی توجیهیله مأمور ایدلمش ومؤخراً ١٢٨٨ سنه‌سی اوائلنده معاشی ٣٠٠ لیرایه ابلاغ اولنمشدر .

یدی سنه امتداد ایدن مدت سفارتلرنده آمریقا جمهوریتی ایله دولت عثمانیه آره‌سنده اوته‌دن برو جایگیر اولان مخادنت ومسالمتك تقویه‌سنه وتجارت عثمانیه‌نك قطعهٔ مذکوره‌ده

توسع وترقیسنه همت ایتمشدر . سفارت مشارالیهادن انفصالندن صوکره ایکی بچق سنه معزول قاله‌رق ١٢٩٣ ده برمدت مطبوعات مدیرلکنه وینه اوسنه شورای دولته مأمور اولمش و ١٢٩٥ سنه‌سنده ١٠,٠٠٠ غروش معاش ایله آلتنجی دائرهٔ بلدیه ریاستنه بالتعیین ١٣٠٨ سنه‌سنه قدر اون ایکی سنه مأموریت مذکوره‌ده بولنمشدر.

سنهٔ مذکوره ظرفنده بکرش سفارت سنیه‌سنه مأمور بیوریله‌رق بالآخره اورانك هواسیله امتزاج ایده‌مدیکندن درسعادته عودتله تکرار آلتنجی دائرهٔ بلدیه مدیریتنه تعیین قلنمشدر .

١٩ حزیران ١٣١١ تاریخنده وفات ایتمشدر . [١]

حین وفاتنده ترجمهٔ حالنی ورسمنی درج ونشر ایتمش اولان معلومات غزته‌سی دییورکه: بلاق بك غایت ذکی و فنون سیاسیه و ملکیه‌ده وقوف کلی ایله ممتاز برذات ایدی .خدمت سلطنت سنیه‌یه تاریخ دخوللری اولان ١٢٥٨ سنه‌سندن برو بولندقلری ماموریتلرك کافه‌سنده ابراز اهلیت و رویت ایتمش و هیچ بر وقت هیچ برصورتله کسوهٔ حیثیت واستقامتنی لکه‌دار ایتمه‌مشدر . مشارالیه خوش صحبت و صاحب عرفان وظرافت وبالخصوص بزم الفتنه داخل اولان احباسی عندنده وجودی پك زیاده حائز قیمت ایدی .

---

[١] ١٤٤٩ — ١٤٥٠ نجی صحیفه‌لرده کورلدیکی اوزره معاش دفترلرندن استخراج اولنان قیده نظراً بلاق بکك ایلك دائره مدیریتی ٢٢ کانون ثانی ١٢٩٤ - ٢٧ نیسان ١٣٠٦ و ایکنجیسی ١٣ شباط ١٣٠٨ - ١٩ حزیران ١٣١١ اولمسنه نظراً هرایکی مدیریتی ١٥ سنه امتداد ایتمش اولور .

دردنجی فصل

استانبولده دوائر بلدیه تشکیلاتی

بوندن اولکی فصللرده اسکی ویکی شهر امانتلریله آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌نك نه صورتله تشکیل اولنمش وبو تشکیلاتدن نه کبی ثمرات اقتطاف ایدلمش اولدیغی توضیح قلنمشدی .

برصورتی ۱۴۳۱ نجی صحیفه‌ده مندرج ۲۳ ل ۱۲۷۴ تاریخلی تذکرهٔ معروضه‌ده « بوندن (آلتنجی دائره‌دن) صوکره دوائر مصممه‌دن هانکیسنه مباشرت اولنه‌جق و آنلر ایچون نصل مامورلر انتخابی لازم کله‌جك بونك‌دخی مجلس عالیٔ تنظیماتده مذاکراتنه مبادرت ایدلمسی معرض تصویبده تذکر اولنمش . . » دنیلمکده اولمسنه و آلتنجی دائره بلدیه‌نك تشکیلندن مقصد خلقه برنمونه دائره‌سنك وظیفه‌سی کوسترلمکه معطوف بولنمسنه بناءً آلتنجی دائره‌یی متعاقب دیکر ایجاب ایدن محللرده‌ده بلدیه دائره‌لری کشادینه توسل اولنه‌جغی طبیعی ایسه‌ده بوبابده برکونا معلومات رسمیه‌یه دسترس اولنه‌مامشدر . انجق سعید پاشا خاطراتنده [جلد ۱. صحیفه ٥]

« فؤاد پاشانك صدارت اولیسنده با ارادهٔ سنیه (یدنجی دائرهٔ بلدیه) نامیله تأسیس ایدیلان آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سی ریاستنه تعیین اولندم » دیدکدن صوکره (اووقت‌شیمدیکی دوائر بلدیه موجود اولمیوب یالکز آلتنجی دائرهٔ بلدیه و آکا تالی اوله‌رق یدنجی دائره نامیله آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سی وار ایدی) قیدینی‌ده علاوه ایتدیکی کورلمکده‌در . [۱] فقط

[۱] سعید پاشانك افاده‌سی غایت موجز اولدیغندن یدنجی آطه‌لر بلدیه دائره‌سنك تاریخ تشکیلی صورت قطعیه‌ده اکلاشیله‌میور . فقط بونی تخمین وتحقیق ایتمك کوچ برشی‌دکلدر. سعید پاشا ترجمهٔ حالنك بوندن اولکی فقره‌سنده ۱۲۸۰ تاریخنده تحریرباش کتابتندن وممالك محروسه‌ده املاك‌ونفوس عمومیه‌نك تحریرینه مأموریتندن بحث ایتدکدن صوکره‌دائره ریاستنه تعیینی بیان ایتمکده وبونی‌متعاقباً‌ده ۱۲۸٤ سنهٔ هجریه‌سنده مطبعهٔ عامره وبرآز صوکره مطبعه مدیریتی انضمامیله تقویم وقایع مدیرلکنه تعیینی ایضاح ایتمکده‌در. شوحالده آطه‌لر بلدیه‌سنك تشکیلی ۱۲۸۰ ایله ۱۲۸٤ سنه‌لری آره‌سنده‌اولمق ایجاب ایدر . شوقدر وارکه « فؤاد پاشانك صدارت اولیسی »فقره‌سی بو مطالعه‌یی برآز تشویش ایتمکده‌در . چونکه فؤاد پاشانك ایلك صدارتی ۱۲۷۸ تاریخنه‌مصادف اولوب اون درت‌آی امتداد ایتمش و ۱۲۷۹ ده معزول قالمشدر . ایکنجی صدارتی ایسه ینه سنهٔ مذکوره ظرفنده سرعسکرلك ویاور اکرملك عهده‌سنده اولدیغی حالده وقوعه کلوب اوچ سنه دوام ایتمش و انجق ۱۲۸۳ ده انفصال ایتمشدر. بناءً علیه ۱۲۸۰ سنه‌سنده تحریر باش کاتبی‌اولدیغنی بیان ایدن سعید پاشانك بلدیه ریاستی فؤاد پاشانك ایکنجی‌صدارتنه مصادف اولمق‌واوچ‌یاخود درت‌سنه امتداد ایتمك‌ایجاب‌ایدر.

بوآثرده بلدیه‌یه خدمت نقطهٔ نظرندن کندیسندن دفعاتله بحث ایدلمش اولان فؤاد پاشانك الك بویوك خدمتلرندن بریسی‌ده‌سعیدپاشاکبی دکرلی برذاتی بك اوغلی دائره‌سندن صکره‌کشاد اولنان آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سی ریاستنه انتخاب وتعیین ایتمسیدر .

بودائره‌نك نه‌لره موفق اولدیغی وکیملرك اعضالقده بولندیغی آکلاشیله‌مامشدر.
آطه‌لردن صوکره طرابیه‌ده دخی بردائره کشاد اولندیغی ٢٦ شعبان ١٢٨٢ تاریخلی تقویم وقایعده طرابیه دائرهٔ بلدیه‌سنده فراغ وانتقال ایچون ویریله‌جك علم وخبرلردن باحث براعلاندن منفهم اولمقله برابر طرابیه دائرهٔ بلدیه‌سنك برسنه‌لك وارداتنك نه اولدیغنك مقام امانتدن ١٩ ذی‌القعده ١٢٨٢ تاریخلی برتذکره ایله دائره‌دن صورلمسندن و٦ محرم ١٢٨٣ تاریخلی دیکر برتذکره ایله‌ده طرابیه دائره‌سی وارداتنك دائره‌جه تحصیلنه مساعده ایدلمسندن آکلاشلمقده ایسه‌ده طرابیه‌نك قاچنجی دائره عد ایدلدیکی وکیملرك ریاست واعضالقده بولندیغی حقنده باشقه رسمی ومفصل وثائق ومعلوماته دسترس اولنه‌مامشدر.

١٢٨٥ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر آلتنجی دائرهٔ بلدیه نظامنامه‌سندن بشقه قانون ونظامنامه‌نك نشر ایدلدیکی قیدینه دسترس اولنه‌مامسنه نظراً طرابیه وآطه‌لر دائره‌لرینك‌ده آلتنجی دائره نظامنامه‌سنه توفیق معامله ایتدکلری قویاً مظنوندر.

ایلریده کوریله‌جکی اوزره ١٢٨٥ درسعادت ادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سنك نشرندن صوکره‌ده ایلك بلدیه دائره‌لرینك غلطه ـ بك اوغلی، یکی کوی، آطه‌لر، طرابیه وقاضی کوی کبی اکثریتله غیرمسلم تبعهٔ عثمانیه ایله اجانبك ساکن بولندقلری مناطقده تشکلنه توسل ایدلمکده اولمسنك اسبابی کرچه ١٤١٥، ١٤١٧ و ١٤٣٠ نجی صحیفه‌لرده حکومتجه صراحةً بیان ایدلمکده ایسه‌ده ایشك اساساً بو طرزده اولیشی بحق تأمل ودقته سزا برکیفیتدر. ینه بوصره‌لرده بکقوزده‌ده بردائرهٔ بلدیه تشکیلنه توسل ایدلمسی استثنا تشکیل ایدر.

استانبولده دوائر بلدیه تشکیلاتنه باشلاندیغی تاریخدن اعتباراً ١٢٨٤، ١٢٩٣، ١٢٩٦، ١٣٢٤، ١٣٢٩ تاریخلرنده دوائرك عددی کاه تزیید کاه تنقیص ایدلمش اولمغله بوتشکیلاتلرك صفحاتی بروجه آتی صره ایله ایضاح ایدیله‌جکدر.

۱۲۸٤ تشکیلاتی

استانبول وبلاد ثلثه‌نك اون درت دائرهٔ بلدیه‌یه تقسیمی

آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌ده اون‌سنه تطبیق وتجربه وطرابیه‌ایله آطه‌لر دائره‌لرنده تکرار ایدیلن بلدیه‌اصولنك درسعادت وبلادثلثه‌یه تشمیلی‌حکومتك اساس مقصدی‌ایدی. دولتجه‌برچوق تجددات واصلاحاته تشبث سنه‌لری اولان و فؤاد ، عالی و مدحت پاشالرك کرك شورای دولتده کرك مسند وکالتده بولندقلری زمانه تصادف ایدن ۱۲۸٤ - ۱۲۸۵ سنه‌لرنده استانبولك درسعادت وبلاد ثلثه دنیلن اقسامنك اون‌درت دائره‌یه تقسیمیله آلتنجی دائره‌ده بالتجربه اعمار ممالکت خصوصنده فائده‌سی کوریلن اصولك بو دائره‌لرده‌ده تطبیقی قرارکیر اولمش وبو‌مقصدی تأمین ایچون شورای دولتجه برنظامنامه تنظیم قلنمشدر .

برچوق تفصیلاتی احتوا ایتمسی لازم کلن نظامنامه‌نك اسباب موجبه مضبطه‌سی ۱۲۹۳ بلدیه قانونی تنظیم اولندیغی اثناده خزینهٔ اوراقدن الدیریلوب بر دها اعاده ایدلمامش وشو حالده بوو‌ثیقه یا ۱۲۹۵ ویاخود ۱۳۲٦ باب‌عالی حریقنده یانمش ویاخود بر طرفه آتلمش اوله‌جق‌که الیوم خزینهٔ اوراقده قورو سنددن بشقه برشی قالمامشدر .

مع‌مافیه بو‌نظامنامه‌نك‌نه‌کبی اسباب وسوائق تحتنده‌تنظیم ایدلمش اولدیغنه دائر تقویم وقایعده شورای دولتك برسنه‌لك اجرا آتی مبین اولمق‌اوزره‌تنظیم ایدلمش اولان مفصل راپورده بعض فقره‌لره تصادف ایدلدیکندن اوفقره‌لرك اسباب موجبه مقامنه قائم اولمق اوزره بوراده ذکری فائده‌دن خالی کورلمه‌مشدر.

بوفقره‌لرك بریسنده دنیلیورکه :

درسعادتك بولندیغی موقع جهانك اك شرفلی برنقطهٔ قیمتداری اولدیغی حالده تنظیمات صناعیه‌دن محرومیتی لایق اولمدیغندن واکرچه‌حریق کبیرك (۱۲۸۱ سنه‌سی خواجه پاشا حریقی) وقوعنی متعاقب اتخاذ اولنان اصول تنظیمیه ثمره‌سیله یکیدن سوقاقلر اچلمش وبرطاقمی توسیع اولنمش وابنیهٔ جدیده‌نك کارکیر اوله‌رق یاپدیرلمسی تسهیل ایدلمش وبو مقوله اصلاحات مخصوص برقومیسیون معیتنه ویرلمش ایسه‌ده اسواقك تنظیمات و تنظیفات دائمه‌سنه وهنوز داخل انتظام اولمیان محللرك اعمار و تسویه‌سنه وغاز اشعالی کبی منافع عمومیه‌یه عائد شیئلرك احداثنه اعتنا ایتمك ایچون وسائط مخصوصه ترتیبی الزم اولدیغندن

وشهرامانت بهیه‌سنك بو وظیفه ایله مکلف بولنمسیله برابر آلتنجی دائره کبی درسعادتك دوائر متعدده‌یه تقسیمیله هر برینك تعیین اجرا آت و حرکاتی اقتضا ایلدیکندن بونلرك تشکیلاتنی حاوی یاپیلان لایحه دخی شورای دولتجه تدقیق ایدلمکده‌در. [۱]

دیکر برفقره‌ده ایسه :

مرکز ادارهٔ سلطنت سنیه وتختکاه دولت عثمانیه اولان استانبول‌شهری ؛ جهانك اك شرفلی برنقطهٔ قیمتداری اولدیغی حالده لطافت طبیعیه‌سنه شایان اوله‌جق صورتده تنظیمات وتزییناتنه باقیله‌مامسی اکثر اسواق‌راماکنی اشکال‌مرغوبه‌دن چیقارمش‌اولدیغندن‌واکرچه مقدما تشکیل اولنان آلتنجی دائرهٔ بلدیه معرفتیله بك اوغلی وغلطه جوارینك محتاج اولدیغی تنظیمات وتنظیفاته دائر خیلی آثار وجوده کتورلمش ومؤخراً وقوعبولان حریق کبیر اوزرینه درسعادتجه با ارادهٔ سنیه بیوت ومساکنك کارکیر اوله‌رق انشا ایتدیرلمسنه قرار ویریلوب بوکا متعلق اسباب و وسائلك دخی تسهیلنه باقلمش و یکیدن بر طاقم جاده‌لر آچیله‌رق طرق عادیه‌نك حد نظامیسی توسیع ایدلمش و مخصوص قومیسیون واسطه‌سیله الحالةهذه توسیع طرق ماده‌سنه واصول ملتزمهٔ تنظیمیه‌یه مهما امکن‌دوام واعتنا قلنمقده بولنمش ایسه‌ده تشبثات مصروفه تختکاه دولتك علوشاننه توفیق اولنه بیله‌جك وسکنه‌سنك بحق استفاده‌لرینی تأمین ایلیه‌جك راده‌ده اولمدیغندن استانبول و جوارینك ترقئ انتظامات واعماراتی ایچون درسعادت وملحقاتنده دوائر بلدیه‌نك تعمیم تشکیلی حقنده شورای دولتجه بر نظامنامه قلمه آلنمقده ایدوکی کچنده نشر واعلان قلنمشدی. قواعد مدنیتك لوازمندن اولان تنظیمات بلدیه‌یی بوراجه دخی عصر وزمانك کوستردیکی استعداد وایجاباته توفیق ایلمك ایچون شوماده‌نك سایهٔ محاسنوایهٔ حضرت پادشاهیده بر آن اول موقع اجرایه ایصالی اهم اولدیغندن ذکر اولنان نظامنامه‌نك بودفعه ترتیبی اکمال و آلتنجی دائره ایله برابر درسعادت وملحقاتنده اون درت دائرهٔ بلدیه تشکیل وبونلرك درجات وظائفیله خلقجه ومملکتجه مقتضی‌اولان اجراآت نافعه‌نك صورت تنظیمیه‌سی درج وایضاح‌اولنه‌رق اولبابده شورای دولتك هیئت عمومیه‌سی طرفندن ویریلن مضبطه ایله برابر مقام عالئ صدارتپناهی‌یه عرض وتقدیم قلنمش وذکراولنان نظامنامه‌نك حکمی مقرون مساعدهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی بیورلدیغی حالده نشر واعلان اولنمسی مقرر بولنمشدر.» [۲]

---

[۱] تقویم‌وقایع – ۲۸ تموز ۱۲۸۴

[۲] تقویم وقایع — ۹ ایلول ۱۲۸۴

نظامنامه‌نك كسب قطعيت ايده‌رك ارادهٔ سنيه‌يه اقتران ايتديكی‌ده شو صورتله اعلان اولنمشدر :

سايهٔ معموريتوايهٔ حضرت شهرياريده درسعادت وملحقاتنده اون درت عدد دائرهٔ بلديه تشكيلی وبونلرك درجات ووظائفيله خلقجه ومملكتجه مقتضی اولان اجراآت نافعه‌نك صور تنظيميه‌سی حقنده شورای دولت هيئت عموميه‌سی طرفندن ياپيلان نظامنامه ايله قلمه آلنان مضبطه‌نك مقام سامئ صدارتپناهی‌يه تقديم اولنديغی كچنلرده نشر واعلان قلنمشدی . مذكور نظامنامه مجلس مخصوص وكلاده قرائت ومطالعه ايله ويريلن قرار اوزرينه بالاستيذان اجرای احكامی خصوصنه ١٨ جماذی‌الاخره ١٢٨٥ تاريخيله امروفرمان محاسنبيان حضرت پادشاهی شرفسنوح وصدور بيورلمش اولديغندن برصورتی زيرده تحرير واملا قلنمشدر . [١]

بوراده موضوع بحث اولان نظامنامه اون اوچ فصلی و ٦٣ ماده‌یی وبلديه وظائفنك اساساتنی احتوا ايتمكده‌در . بو نظامنامه دائره‌سنده تدوير امور ايتمك اوزره ايلك دفعه شهر امينی اولان ذات سرورافندی (پاشا)در. نظامنامه‌نك نشرينه وسرور افنديك شهر امانتنه تعيينه ، تعبير آخرله ١٢٧١دن ١٢٨٤ سنه‌سنه كلنجه‌يه قدر شهر امانتی احتساب نظارتندن بشقه برشی دكلدی. ايشته بوندن طولاييدركه سرورافنديك امانته مأموريتندن باحث اولان ٢٤ ذی‌القعده ١٢٨٤ تاريخلی ارادهٔ سنيه‌ده: «پای تخت سلطنت سنيه‌نك سايهٔ عمرانوايهٔ حضرت پادشاهيده ترقئ معموريت وحسن انتظامی شان عاليه موافق اوله‌جغندن وبونك حصولی ايسه آتنجی دائرهٔ بلديه نظامانتك ايجاب حال ومواقعه موافق صورتده توسيع وتعميمی ايله برادارهٔ مخصوصهٔ منتظمه تشكيلنه منوط بولنديغندن بونك صورت تشكل واجراآتنی ووظائفنی تعيين ايده‌جك نظامات بر ياندن قلمه آلنوب عرض واستيذان اولنمق اوزره تجارت مستشاری ودائرهٔ مذكوره رئيسی اولوب صفات مطلوبه ايله متصف بولنان سعادتلوسرور افندی حضرتلرينك عهده‌سنه رتبهٔ بالا ايله شهر امانتنك توجيه واحاله‌سی وبوحالده‌اسكی شهر امانتی كلياً بشقه شكله تحويل اولنه‌جغی جهتله عطوفتلوحسين بك‌افندی حضرتلرينك آخر خدمتده استخدامی طبيعی اولديغنه وكندوسنك امور ملكيه‌يه واقف قدمای بندكاندن بولنديغنه مبنی شهر امانتندن تخصيص اولنان معاشله شورای دولت اعضالغنه تعيينی» طرزنده‌بيان مطالعه‌ايدلمكده‌در. بو طرزافاده ١٢٧١ دن ١٢٨٤ه قدر شهر امانتنك نه‌حالده‌اولديغنی وبو تاريخدن صوكره‌ده نه اولمق لازم كله‌جكنی كوسترمكده‌در .

---

[١] تقويم وقايع — ٢٥ ايلول ١٢٨٤

سرور افندی‌نك ترجمهٔ حالنده بیان ایدلدیکی اوزره مشار الیهك بلدیه نظامنامه تنظیمی واستانبولك اعماری ، جاده‌لرك کشادی، خصوصیله ترامواي یوللرینك توسیعی خصوصنده خیلی خدمتی سبق ایتمشدر . اساساً بو مقصدله شهر امانتنه کتیرلمش اولدیغی‌ده تذکرهٔ مذکوره‌ده مصرحدر .

شایان دقتدرکه ۱۲۷۴ ده استانبولده بر بلدیه دائره‌سی تأسیس وکشاد اولندیغی حالده بونکله شهر امانتی آره‌سنده هیچ بر رابطه کوزه‌دله‌مش و ۱۲۷۴ دن ۱۲۸۴ سنه‌سنه قدر آلتنجی دائرهٔ بلدیه شهر امانتنه یابانجی بر وضعیتده قالمشدر . بوندن اول عیناً درج ایدلمش اولان مخابره اوراقندن مستبان اوله‌جغی اوزره بدایت تشکیلنده آلتنجی دائرهٔ بلدیه طوغریدن طوغری‌یه صدارته ربط ایدلمش وفقط داخلیه نظارتیله بر کونا مناسبت تأسس ایتمه‌مشدر. انجق صورتی ۱۴۳۱ نجی صحیفه‌ده مندرج ۲۳ ل ۱۲۷۴ تاریخلی تذکرهٔ معروضه‌ده « بو مجلسلرك بر نظارت جلیله‌یه ارتباط ومنسوبیتی حسن جریان مصالحه امنیت بخش اوله‌جغی درکار اولمسیله برابر آنك ایچون مطالعات وتشبثات مصممه‌نك تعویقی ایجاب ایتمیه‌جکندن وذکر اولنان محل نظارتك رادهٔ لازمه‌سی مجلس مذکور اجرا آتنك احوال فعلیه‌سی آکلاشلدقدن صوکره تبین ایده‌بیله‌جکندن شیمدیدن ذکر اولنان مضبطه‌لر احکامنك اجراسنه باشلانلمسی وتأخیر ایدلمیه‌رك نظارت ماده‌سنك دخی بشقه‌جه خاکپای عالیدن استیذان قلنمسی . . . » فقره‌لرینك‌ده دلالت ایتدیکی اوزره بدایتلرده مرجعیت مسئله‌سنده ذاتاً کندیسی محتاج همت وحمایت اولان شهر امانتی اصلا خاطره کلیوب بلدیه‌نك «حسن جریان مصالحنه امنیت بخش اولمق » ایچون نظارت جلیله‌لردن بریسنه ارتباط ومنسوبیت جهتی ترجیح ایدلمشدر. نته‌کیم شهر امانتی‌ده ایلك تشکیل اولندیغی صره‌ده مجالس والانك، تجارت ونافعه ایله مالیه نظارتلرینك تحت امرینه ویرلمشدی. هر نه‌قدر درسعادت ادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سنك نشریله شهر امانتی دوائر بلدیه‌یه مرجع کوسترلمش ایسه‌ده شهر امینلری هیئت وکلا میاننده اولمیه‌رق ینه انجق بو صره‌لرده تشکیلاتی اساسانمش اولان داخلیه نظارتنك معیتنه ویرلمش اولدیغندن غایت واضحدرکه آلتنجی دائرهٔ بلدیه طوغریدن طوغری‌یه صدارته مربوط اولدیغی زمان حصوله کلن موفقیات واعماراته ۱۲۸۴ دن صوکره باشده شهر امانتی اولدیغی حالده بلدیه‌لر اصلا مظهر اوله‌مامشلردر .

بو نقطهٔ نظردن ۱۲۸۵ ادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سنك تماماً تطبیقنه وآلتنجی دائره‌دکی اون سنه‌لك تجربه‌نك دوائر سائره‌یه‌ده تشمیلنه ـ بومقامه پك بیوك امیدلرله کتیریلن ـ سرور

افندی ایله خلفلری ده اصلا موفق اوله مدیغی کبی نظامنامه ده لزوم کوستریلن اون درت دائرۂ بلدیه ده هیچ بر زمان تمامیله کشاد اولنه مامشدر .

بونك اسبابنی بروجه آتی صره ایله درج اولنه جق وثائق کافی درجه ده تنویر وتوضیح ایده جکی ایچون بشقه جه ایضاحاته لزوم کورولمه مشدر :

داخلیه نظارت جلیله سنه

دوائر بلدیه نك وشهر اماتی دائره سنك نصورتله تشکیل وتنظیمی لازم كله جکنه ومصارف وواراداتی نه یه بالغ اوله جغنه دائر شهراماتی مجلسندن تنظیم اولنان وایراد ومصرف اوزرینه اجرا ایدیلان تحقیقات وتدقیقاتی متضمن بولنان مضبطه ودفاتر منظورعالیء حضرت نظارتپناهیلری بیورلمق اوزره لفاً تقدیم قلندی. دوائر مذکوره مضبطه و دفترلرده ایضاح اولنان صورتده وشهر اماتی دائره سی دخی حسن ادارۂ مصالحه مقتدر اوله جق هیئتده تشکیل وترتیب اولنور ایسه اداره لری مصارفیچون سنوی ٦,٥٠٧,٤٣٢ غروش تخصیص ایدلمك یعنی شمدی وقوعبولان مصرف اوزرینه ٢,٢٣٧,٥٦٨ غروش علاوه قلنمق لازم كله جکی مثللو بلدیه نظامنامه سی اقتضاسنجه شهر اماتی ومعاونلکی معاشی ایله دائره رئیسلری معاشی خزینۂ جلیله دن تسویه وایفا بیورلمق لازم كله جکندن وحین تشکیلاتده مأمورین ضابطه نك الحالةهذه رؤیتنه مأمور اولدیغی مصالحدن خیلیسی دائره لر معیتنه تعیین قلنه جق چاوشلرك دائرۂ وظائفنه داخل اولمق وبناءً علیه اوته طرفك مصالحی واول سببله مصارفندن برمقداری کسب خفت ایلمك اقتضا ایده جکندن بو ایکی قسم مصارف یعنی خزینۂ جلیله دن اعطاسی مقرر اولان معاشلر قراری وجهله تسویه بیوریله رق چاوشلرك مخصصاتی دخی امور ضابطه ترتیباتندن تفریقاً اعطا قلنمق ممکن اولسه تشکیلات جدیده ایچون یکی مصرف اچلمدقدن بشقه مصارف حاضره دن سنوی ٤٧٣٤٧٢ غروش تصرف ایدلمش اوله جغی اوراق مذکوره مطالعه سندن مستبان اولور . شهر اماتنك وارداتی طبیعیه سندن اولمق لازم ایکن دوائره تخصیص قلنمش اولان بعض اصناف ویرکولریله سبزه بوستانلری رسوماتی کبی شیلر املاك ویرکوسی و رسومات سائره ایله برلشدیریلوب اوروپاده جاری اولدیغی اوزره بعض ارزاق وسائره دن دخی رسم دخولیه نامیله خفیف

برشى آلندیغی حالده واردات بلدیه اولمق اوزره سنوی‌یتمش اوچبیك یوزالتی کیسه حاصل اولمق لازم کله‌جکی دخی کذلك اوراق مذکوره‌دن رهین علم عالی بیوریلور. بالاده کوستریلان مصرفدن نقصانیله دوائرك تشکیل و اداره‌سی قابل اوله‌میه‌جغی کبی اشبو اداره مصرفیله اوراق مذکوره میاننده بولنان دفتر مصارفاتده مندرج مصارف عادیهٔ سنویه تنزیل اولندقده اصلاحات کلیهٔ بلدیه ایچون واردات عمومیه‌دن یالکز قرق اوچبیك التمش التی کیسه قالمق لازم کله‌رك بوندن از سرمایه ایله تزیینات مطلوبهٔ بلدیه‌نك استحصالی دخی تحت امکانده اوله‌میه‌جغی امور معلومه و مسلمه‌دن ومضبطهٔ مذکوره‌نك حامل اولدیغی مطالعات رهین تنسیب عالی بیورلدیغی حالده اقتضالرینك اجراسی امر وارادهٔ حکمت افادهٔ جناب آصفانه‌لرینه منوط و متوقف موادن بولندیغی محاط علم عالئ حضرت نظارتپناهیلری بیورلدقده هرحالده امر و فرمان حضرت من‌له‌الامرکدر.

٤ ش ١٢٨٦ و ٢٥ کانون اول ١٢٨٥

مجلس امانت مضبطه‌سی

تشکیلی مقتضای ارادهٔ سنیه اولان دوائر بلدیه‌نك کشادنده واردات ومصارفاتی نه‌مقداره بالغ اوله‌جغی ودوائر مذکوره‌نك مرکز اداره‌سی اولان شهر اماتی دائره‌سی نه‌یولده تشکیل واداره قونلمق لازم کله‌جکی وبو تشکیلات ایچون اقتضا ایده‌جك مصارف ضروریه چیقدقدنصکره مقصد اصلی اولان اصلاحات بلدیه‌یی وجوده کتورمکه کافی نقدر سرمایه استحصالی ممکن اوله‌جغی برصورت صحیحه‌ده میدانه قونمقجه ایشه مباشرت موافق مصلحت اوله‌میه‌جغی مطالعه‌سیله خصوصات مذکوره کمال دقت ایله مطالعه اولنه‌رق مصرفده لزوم صریح ووارداتده حساب صحیح اوزرینه ایکی دفتر یاپیلوب وبرایکی نومرولریله اشارت قلنوب ایضاحات مقتضیه‌یی حاوی خلاصه‌لری ایله عرض تقدیم قلندی.

دفاتر مذکوره‌نك برنجیسی اوچ‌فصل اوزرینه مرقم اولوب اولکیسی شهراماتی واکا منسوب اولان دوائرك مصارف حاضره‌سی وایکنجیسی دوائرك وانلری حسن اداره‌یه کافی کافی وکافل اوله‌جق صورتده شهر اماتی دائره‌سنك تشکیلنده مصارف مستقبله‌سی-که اداره مصرفی نامیله دفتر مذکوره درج اولنمشدر انی- واوچنجیسی دخی دوائرك وشهر اماتنك

مصارف عادیهٔ سنویه‌سنی متضمن اولوب فصل اول حال حاضر اداره‌یی ارائه وحکایه‌دن عبارت اولمسیله تفصیل وایضاحه محتاج دکل ایسه‌ده فصل ثانی وثالث بر ادارهٔ جدیده‌نك محتاج اولدیغی مصارفك انواع و اقسامنی متضمن ومحتوی بولندیغندن ایضاح وتفسیره واسباب موجبه ارائه‌سنه محتاج کورنمشدر .

ادارهٔ امور بلدیه‌ده ایکی صورت وطریق نهادهٔ مرکز مطالعه وتدقیق ایدیله‌رك برنجیسی شهر امانتنك تحت نظارت عمومیه‌سنده اوله‌رق هردائرهٔ بلدیه حدودی داخلنده کافهٔ امور ومصالح بلدیه‌یی رؤیت وتسویه‌یه کافی خدمه ومأمورین استخدامنه وکندو ایراد ومصرفیله اداره‌یه مقتدر اوله‌بیله‌جك برهیئتده تشکیل اولنمق وایکنجیسی امور ادارهٔ مالیه وکلیات مصالح بلدیه شهر امانتده اجتماع ایتدیریلوب بلدیه نظامنامه‌سنك اوچنجی بندنده کوسترلدیکی وجهله جمعیت عمومیه‌نك تعیین وتحدید ایلیه‌جکی وظائف واصلاحات عمومیهٔ بلدیه اورانك اداره ونظارت مخصوصه‌سی تحتنده اجرا ایدلمك قاعده‌سیدر. صور مذکوره‌دن برنجیسی یعنی شهرامانتنك تحت نظارت عمومیه‌سی داخلنده اولمق اوزره هر دائرهٔ بلدیه‌یی حدود معینه ووظائف مخصوصه‌سی ایچنده کافهٔ اجرا آته مأذون ایتمك قاعده‌سی نظرهٔ اولیده دیکر صورت یعنی کلیات مصالح واموری برمرکزه جمعی قضیه‌سنه مرجح وبلکه موجب مضبوطیت کبی کورینور ایسه‌ده تجارب واقعه ودلائل متنوعه‌ایله حسن اداره و تصرفك ایکنجی صورت اداره‌ده حاصل اوله‌جغی ظاهر ومتبین اولدیغندن تشکیلات آتیه‌دفتری بواساس وقاعده اوزرینه ترتیب وتنظیم اولنوب اسباب ودلائلی دخی بروجه آتی تفصیل وبیان قلنور :

دوائر بلدیه حدود معینه‌سی ایچنده کافهٔ مصالحی بلا معاونة رؤیت وتسویه‌یه مقتدر اوله‌جق وایراد ومصرفیله اداره اولنه‌بیله‌جك بر حالده تشکیل ایدلمك لازم کلسه دوائردن اکثریسنده اون اون بش نفر مهندس قوللانلمق وامور حسابیه وتحریریه ایچون متعدد قلملر اچلمق اقتضا ایده‌رك بو طریق ایسه آلتنجی دائره‌ده تجربه‌سی سبقت ایتمش غایت مصرفلی بر اداره اوله‌رق او یوله کیدلمك تجربه‌نك کوستردیکی آثاری طانیمامق اوله‌جغی وتشکیلات جدیده‌ده بو قاعدهٔ اداره اختیار اولنمیوب کلیات امور شهر امانتی دائره‌سنه النه‌رق امور جسیمهٔ هندسیه‌یه دائر خصوصات اوراده مذاکره وخریطه‌لری تنظیم ایله مقتضیاتی اجرا قلندیغی و واردات بلدیه‌دن ایجاب ایدنلری دوائر معرفتیله بالتحصیل شهر امانتنده جمع ایدیله‌رك مصارف عمومیه بر مرکزدن اداره اولندیغی حالده دوائرك هر برنده برچوق مهندس وکتبه استخدامنه حاجت قالمیه‌رق از مصرفله ایش کورلمش ومصالح واقعه

بر الدن چیقمش اوله‌جغی درکار اولوب بوندن ماعدا دوائر بلدیه تشکیلندن مقصد شهرك علی‌العموم اصلاح وتزیینی واحتیاجات عمومیه‌سنی تسهیل واستحصاله کافی آثار خیریه احداث وتأسیسی قضیه‌لری اوله‌رق تزیینات بلدیه‌ده دارالخلافةالعلیه‌نك سایهٔ توفیقاتوایهٔ حضرت پادشاهیده دردست تنظیم اولان خریطهٔ عمومیه‌سی میدانه قونیله‌رق بعدازین انك اوزرینه حرکت قلنمق لازم کله‌جکی جهتله مثلا شهرك بر اوجندن منتهاسنه قدر بر یول اچلمق اقتضا ایتدکده واول طریقك دخی دوائردن بر قاچنك داخل حدودندن کچمسی ایجاب ایلدکده اجراآت عمومیه بر مرکزه آلنمدیغی حالده او مقوله دوائردن هر بری کندو حدودینه تصادف ایلیان عملیاتی کندو اجرا ایتمك مجبوریتنه کله‌جکی وبونده ایسه اجراآتجه حاصل اوله‌جق مشکلات حساب وتعداده کلمز درجه‌ده بولنه‌جغی کبی آثار خیریه احداثی بحثنده دخی مثلا غربا ایچون خسته‌خانه ویا عمومه مخصوص بر بغچه یاپمق لازم کلوب وبونلر دخی دوائردن برینك حدودی داخلنه تصادف ایلیوب تنظیم وتسویه‌سی اول دائره‌یه احاله قلنسه نه مادةً ونه مالاً اجرا قابل اوله‌میه‌جغی و دوائردن بوغاز ایچینك بعض مواقعیله ایه ب طرفلرینك واطه‌لرله قاضی قریه‌سنی محتوی اولان دائره‌لرك وارداتی عادی مصارفنی بیله اداره‌یه کفایت ایتمیه‌جکی مسلماتدن اوله‌رق اشبو مطالعات ایله بوقبیلدن سائر برطاقم احوال وکیفیات کرك کلیات اداره‌نك وکرك واردات بلدیه‌نك بر مرکزه جمعی صورتی مروج ومرجح کورینور. وبناءً علیه امر اداره‌ده قاعدهٔ مشروحه مرهون مساعدهٔ سنیه اولمق اوزره دفتر مذکور فصل ثانیسنك وانده مختصراً کوستریلان صورت تشکیلاتك ایضاح وتفسیرینه مبادرت قلنور.

شهر اماتی دائره‌سی شهر اماتی وابنیه مجلسلریله تحریرات ومحاسبه وتفتیش امور حسابیه واملاك ونفوس قلملری ومهندس خانه ایله صو اداره‌سی هیئتندن تشکل ایتمك لازم کله‌رك ابنیه وشهر اماتی مجلسلری مؤخرا تشکیل بیورلمغله تعدیل وتنظیمه محتاج اولمدیغندن موجود اولان تحریرات قلمی ینه اول نام وبعض تعدیلات ایله ابقا اولنه‌رق رسومات اوطه‌سی نامنده بولنان قلمك محاسبه نامیله و آتیاً ادارهٔ مصالحه کافی اوله‌جق صورتله تعدیلی وتفتیش محاسبات ایچون مجدداً بر قلم تشکیلی ودوائرك کشادنده اصلاح طرق قومیسیونه لزوم قالمیه‌جغندن قومیسیون مذکورك وابنیه دائره‌سنك فسخیله انلرك یرینه قائم اوله‌رق کافهٔ امور هندسیه‌یه مرجع ومرکز اولمق اوزره بر مهندسخانه ونظامنامه‌سی اولجه تقدیم قلندیغی وجهله بالجمله انشاآت کشفنه باقمق اوزره کشف قلمی نامیله بر هیئت مخصوصه ترتیبی وشیمدیکی صو اداره‌سی صو مجلسی نامیله صو ناظری

وقلم ومميزى ايله برقاچ نفر صو يولجيدن مركب اوله‌رق صومادەسى كبى اعظم امور بلديه‌دن اولان بر امر مهمك بعدازين او يولده ادارەسى قابل اوله‌ميه‌جغندن شهر اماتنى جانبندن دردست عرض وانها بولنديغى اوزره صو خصوصاتنه دائر كافهٔ مصالحك تدقيقات ومذاكراتى شهر اماتنى مجلسنه حواله اولنه‌رق مهندسخانه‌يه شعبه اولمق وصويه دائر انشاآت وتعميرات ويره‌جكلرى لايحه‌لر اوزرينه اجرا قلنمق ايچون صو فن مخصوصنه آشنا بر ايكى مستعد ورابطه‌لو مهندس تداركيله امور بلديه‌نك بوشعبه‌سى ايچون دخى بر هيئت منتظمه ياپلسى مناسب كبى تذكر وتصور اولنه‌رق دفتر مذكورك فصل ثانيسى اولصورتله تنظيم وترقيم اولنمشدر. وبالجمله دوائر بلديه‌ده كرك امور تحريريه وحسابيه وكرك معاملات سائره بريولده جريان ايتمديكى حالده قاريشيقلق وامور تفتيشيه‌ده كوچلك ظهور ايليه‌جكندن بوكا محل قالمامق ايچون دوائرك وشهر اماتنك تشكيل وترتيبيله برابر ايشه بر يولده باشلانلمق اوزره هر قلم وهيئتك صورت حركت ومعاملاتى اوزرينه بشقه بشقه تعليماتلر ومحاسباتك نه يولده جريان ايتمسى ودفترلرك نصل طوتلسى لازم كله‌جكنى ارائه ايلر نمونه‌لر دخى دردست تنظيم بولنمشدر .

دوائر بلديه‌نك صورت تنظيم وتشكيلى وتعيين مصارف ادارەسى بحثنه كلنجه: اشبو دائره‌لرك وسعت حدودى ومقدار نفوس واملاكى بر درجه‌ده بولنمديغندن بيوك وكوچك ايكى صنف اعتبار ايديلوب برنجى صنفى آلتى وايكنجيسى سكز دائره فرض وتخمين اولنه‌رق بوقياس اوزره هيئت ادارەلرى وكتبه ومأمورين سائرەسى و مقدار معاشلرى دفتر مذكورك كذلك فصل ثانيسنده كوسترلمش وتزيينات جسيمهٔ بلديه شهر اماتنى ومهندسخانه‌سى معرفتيله ومحاسباته عائد كليات مصالح كذلك شهر اماتنى وشهر اماتنى محاسبەسى واسطه‌سيله اجرا وتسويه قلنمق قاعده‌سنجه هر دائره ايچون تعيينى كوستريلان مأمورين حد نصاب واعتدالده بولنمشدر .

دفتر مذكورك مصارف حاضره‌يى ارائه ايليان فصل اولنده تفصيلاً بيان اولنديغى وجهله شهر اماتنى ايله بعض دوائر منسوبه‌نك الحالة هذه مصارف سنويەسى درت مليون ايكى يوز آلتمش طقوز بيك سكز يوز آلتمش درت غروشه بالغ اولمقده اوله‌رق امانت مذكوره دائرەسى و بلديه دائرەلرى بالاده بيان اولنان صورتده ترتيب وتشكيل اولنديغى حالده ادارەلرى مصارف سنويەسى آلتى ميليون بشيوز يدى بيك درتيوز اوتوز ايكى غروشه رسيده اولمق لازم كله‌رك مبلغ مزبور مصارف حاضرهٔ سنويه ايله موازنه اولندقده تشكيلات جديده مصارفى ادارهٔ حاضره مصارف سنويه سندن

ایکی ملیون ایکی یوز اوتوز یدی بیك بشیوز التمش سکز غروش فضله‌سیله حصوله كله‌جکی دفتر مذکورك فصل ثانیسی مطالعه‌سندن معلوم ومستبان اولور . فقط بلدیه نظامنامه‌سنك دردنجی فصلنك یدنجی و التنجی فصلنك اون ایکنجی و اون برنجی فصلنك قرق دردنجی بندلری اقتضاسنجه شهر اماتی وشهر اماتی معاونلکیله شهراماتی ابنیه مجلسلری اعضا ومأمورین سائره‌سی و دوائر بلدیه رئیسلرینك معاشی طوغریدن طوغری‌یه خزینهٔ جلیله‌دن تسویه وایفا بیورلمق لازم كله‌جکندن و بونلرك معاش سنویلری مقداری ایسه برملیون درت‌یوز سکسان بش بیك طقوز یوز التمش غروشه بالغ اولدیغندن مبلغ مزبور بالاده کوستریلان تشکیلات جدیده مصارف سنویه‌سی یکوننندن تنزیل اولندیغی حالده شهر اماتنك ودوائر بلدیه‌نك‌ادارهٔ آتیه مصارف سنویه‌سی یالکز بش ملیون یکرمی بر بیك درت توز یتمش ایکی غروشدن عبارت قالمق لازم كاور. بوندن ماعدا شهره عائد اولان امور ومصالحك الحالة هذه بربیوك پارچه‌سی مأمورین ضابطه معرفت ووساطتلریله رؤیت وتسویه قلنمقده اوله‌رق حین تشکیلاتده اومقوله مصالح تمامیله شهر اماتنه انتقال ایلیه‌جکی وبناءً علیه دفتر مذکورك ایکنجی فصلنده کوستردیکی وجهله دوائر بلدیه‌ده استخدامنه لزوم کورینان مع ضابط اوچ یوز نفر چاوشك معاش ومصارف سنویه‌سی اولان برملیون ایکی یوز یکرمی بشبیك سکسان غروش امورضابطه مصارفندن تنزل ایده‌جکی جهتله بوبابده دخی بر اصول وقاعده اتخاذی ممکن اولسه ویاخود شو مطالعه وارد وبجا اولوبده مأمورین ضابطه‌دن استخدام اولنه‌جق چاوش مقدارینه مقابل ضبطیه وتفتیش مأموری ترك اولنسه بوندن دخی کلی تصرف حاصل اوله‌رق مصارف سنویهٔ بلدیه اوچ ملیون یدی یوزطقسان التی بیك اوچیوز طقسان ایکی غروشدن عبارت قالمق یعنی ادارهٔ آتیه شمدیکی حالك ایجاب ایلدیکی مصارفدن درت یوز یتمش اوچ‌بیك درت یوز یتمش ایکی غروش نقصانیله تسویه ایدلمش اولمق اقتضا ایدر .

دفتر مذکورك مصارف عادیه نامیله محرراولان اوچنجی فصلی شهرك انشاات وتعمیرات و تنظیفاتی و سوقاقلرك غاز ایله تنویری کبی دائمی‌الوقوع اولان مصارفاتنی وترتیب احتیاطی‌یی متضمندر .

سکسان درت سنه‌سندن سکسان التی سنه قدر اوچ سنه ظرفنده تجدیداً و تعمیراً درسعادتده وملحقاتنده التی یوز یکرمی التی‌بیك بشیوز یکرمی سکز ذراع قالدیرم یاپلمش و بونك ایچون ایکی ملیون درت یوز یتمش التی بیك درتیوز اون درت غروش مصرف ایدلمش اولدیغندن تعمیرات مذکوره تثبیت اولندقده برسنه‌یه ایکی یوز سکزبیك سکز

يوز قرق ايكی ذراع تعمير ومصارفندن سكزيوز يكرمی بشبيك درتيوز يتمش بر غروش اصابت ايتمكده ايسه‌ده بومقدار تعميرات ايله مطلوب حاصل اوله‌مامقده وهر طرفدن شكايات ومستدعيات وقوعه كلمكده ايدوكندن مقدار تعميرات ايكی مثلنه ابلاغ اولنه‌رق ومصارفی اول نسبت اوزرينه ضم و حساب ايديله‌رك دفتر مذكوره درج اولنديغی والتنجی دائره‌ده واقع سوقاقلردن بعضيلرينك تطهيری ايچون سنوی ايكی‌يوز اللی ايكی‌بيك غروش صرف اولنديغنه قياساً توابعيله بتون استانبول شهرينك سنوی ايكی‌مليون درتيوزبيك غروشدن اشاغی تنظيفی قابل اوله‌ميوب اسكله‌لرك وترامووی كچميان سوقاقلرده ياپيلان شوسه لرايله بعض مواقعه غرس ايدلمش و برطرفدن تكثير اولنمقده بولنمش اولان اغاجلرك حسن محافظه‌سی ضمننده استخدامنه لزوم كورينان مأمورين وخدمه‌معاش ومصارفی دخی لااقل سنوی بشيوز التمش ايكی‌بيك بشيوز غروشه بالغ اوله‌جغی كبی بمنه تعالی سايهٔ اصلاحتوايهٔ حضرت پادشاهيده آنبان تزايد ايتمكده اولان و استانبول طرفلرنده دخی ايجاد واحداث اولنمسی مقرر بولنان غاز فنارلری شمديلرده ايكی‌بيك عدد اوزرينه والتنجی دائره‌ده‌صرف اولنان غازك فيأت وبعض مصارفنه تطبيقاً حساب اولندقده بونك ايچون دخی سنوی ايكی مليون غروش مصرف بدلمك لازم كله‌جكی جهتله مبالغ مزبوره ترتيب احتياطی اوله‌رق كوستريلان بشيوز بيك ودوائرده واقع كوپری وريختم واسكله ولغم مصارفی ايچون دخی سكز يوزبيك غروش ايله برلشديرلدكده مصارف عاديهٔ بلديه‌نك يكون سنويسی سكز مليون بشيوز اون ايكی يك بشيوز غروشه رسيده اولمق وبو اقچه دخی اداره مصارفنه ضم وعلاوه قلندقده كرك اداره وكرك عادی مصارف ايچون دوائر بلديه سنوی اون بش مليون اون طقوز بيك طقوز يوز اوتوز ايكی غروشه محتاج بولنمق لازمكلور .

واردات بلديه اعتباريله تنظيم اولنان ايكی نومرولو دفتر دخی اوچ فصل اوزرينه مرقم اولوب فصل اولی شهر امانتنك طوغريدن طوغری‌يه وبالواسطه تحصيلات واقعهٔ سنويه‌سنی وفصل ثانيسی تحصيلات مذكوره ايله اصناف ويركولرندن ورسومات‌سائره‌دن بعض دوائرك مقبوضاتنی وفصل ثالثی دخی يكيدن احداثی لازم كلان ويركونك جنس ونوعنی ومقدار سنويسنی كوستررر .

فصل اولده مندرج اولان مبالغ سكسان درت سنهٔ روميه‌سنده وقوعبولان تحصيلاتك قيدلرندن اخراج اولنمش مقدار صحيحی اولديغندن بونك‌اوزرينه تفصيل وايضاحه حاجت اولميوب شوقدركه دفتر مذكورك‌ملاحظات‌خانه‌سنده بيان اولنديغی وجهله اصناف‌ويركوسی اوزرينه دردست تنظيم اولان نظامنامه موقع اجرايه قونلدقده وقونطوراتو اصولی اساساً

مجبورى اولديغى حالده ا تنجى دائرهده اختيارى صورتنه قونوب مواقع سائرهده دخى تردد واشتباه حالنده حركت ايدلمكده بولنديغندن عقارك دخى قونطوراتويه ربطى مجبوريتى تأكيد واعلان اولندقده بو ايكيسندن واردات محررهنك خيلى تزايد ايتمسى محقق ايسهده تخمين اوزرينه كيدلمش اولماق مطالعهسيله كرك اصنافك وكرك قونطوراتونك مقدار ويركو ورسمى سنۀ سابقه حاصلى وجهله واردات جديدء فصلنه تحرير لنمشدر .

فصل ثانيده بيان اولنديغى وجهله اصنافدن وتجار طائفهسيله عملهٔ سائرهدن وسكز يوز اوتور بش قطعه سبزه بغچهسندن ترسانه ويركوسى وغرما ناميله برطاقم ويركو تحصيل اولنهرق بحريه نظارت جليلهسنه تسليم اولنمقده ومقدار سنويسى ايكى بيك يوزيكرمى طقوز كيسه كسور درت يوز بوقدر غروشه رسيده اولمقدهدر . دردست تنظيم اولان اصناف نظامنامهسى اقتضاسنجه قواعد مختلفه اوزره اخذ وتحصيل اولنه كلان رسومات متنوعه كلياً ترك اولنهرق اصنافدن هرصنفك مقدار تجارتنه وصنعتنك درجۀ تحملنه كوره وفقط اساساً برقاعده اوزرينه مبنى وحكمى تبعۀ اجنبيهدن اصنافلق ايدنلرك جملهسنه شامل بعض رسومات جديده وضع وتأسيس اولنمق لازم كلهرك اوحالده ترسانه ويركوسى وعمله بدليهسيله غرما نامنده اولان رسومات بالطبع منفسخ اولهجغنه وذاتاً اصنافه عائد بالجمله ويركو ورسومات سائره واردات بلديهدن معدود اولمق اقتضا ايدهجكنه مبنى كرك بونلرو كرك بدلاتى خزينۀ جليلهٔ ماليهيه تسليم قلنمقده اولان اوج قلم رسومات شهراماتى مخصصاتى داخلنده طوتيلهرق دفترمذ كوره قيد واملا ايدلمشدر .

صو نظارتى دائرهسنك مأمور معاشى اولهرق ماليه واوقاف همايون خزينۀ جليلهلرندن ومرتباتندن اعطا قلنمق اوزره دفتر مذكورك فصل ثانيسنده برقلم سكز بيك سكز يوز بوقدر غروش كوستريلوب مبلغ مزبور سلاطين عظام خير اتسام حضراتى طرفلرندن وسائر اصحاب خير وحميت جانبلرندن انشا واحيا ايدلمش بند ومجرا وچشمه وسبيللرك حسن محافظه وتعميرى مقصديله وتخصيص ايدلمش املاك وعقار وواردات سائره مقابلنده خزينتيندن اعطا بيوريلان مأمور معاشلرى اولديغنه وصو ادارهسنك شمديكى حالده شهراماتنجه بشقه واردات ومخصصاتى بولنمديغنه مبنى مبلغ مزبورك بعدازين دخى خزائن جليلهٔ مذكورهدن ومرتبات سائرهدن شهراماتنه اعطاسى امور طبيعيهدن كورينور . وبرده نفس استانبوله وآناطولى وروم ايلى سواحلنده واقع مواقعه الحالةهذه جارى اولان صولرك بند ومجرا وكمرلرى كاملاً محتاج تعمير وبونلرى برحسن حال ومعموريتنه ارجاع ايتمك دفعةً برقاچ ميليون غروشه وبعدالتعمير حال معموريتده طوتمق دخى سنه بسنه برطاقم مصارف

اختيارينه وابسته وموقوف اوله‌رق واردات بلديه ناميله ثبت دفتر ايديلان مبالغ ايسه بو شيلرك جمله‌سنی اداره‌يه كافی اوله‌ميه‌جغنه وبو مادۀ مهمه حقنده شمديدن بر اصول اداره وضع وتاسيس وتعميرات حاضره ومستقبله مصارفنی تأمينه كافی بعض واردات ترتيب وتعيين اولنمدقجه كلی وجزئی تعميرات وقوعنده خزينۀ دولته مراجعت مجبوريتندن قورتولنميه‌جغی وزمان اسلافده برمنبع مخصوص ومستقل بولنوب شهرك مجرای عموميسنه الحاق والصاق ايدلمدكجه وكشف اولنان صودن حق مجرا اوله‌رق برمقدارشی عموم ايچون شهره ترك اولنمدقجه املاك مخصوصه‌يه صو ويرلمك جائز دكل ايكن بند وچشمه فضله‌سی ناميله صكره‌لری پك چوق صولر صاتيلوب فضله‌سی شويله طورسون چشمه‌لرده قطره صواولمديغی حالده اولانجه صولر املاك مخصوصه‌يه اجرا ايديله‌رك اجاره ناميله بونلردن آلنان اقچه ايسه لاشی قبيلندن بولنديغنه مبنی شمديكی ماصورا اصولنك ومتفرعاتنك تركيله غاز صرفياتی مقدارينی تعيين ايچون (غازومتری) قوللانلديغی كبی صو آلمغه طالب اولان هرخانه وحمامه برر (ميامتری) قونيلوب وصولراوقه اعتباريله صاتيلوب هراوقه‌يه نه فيئات قونمش ايسه مقياسك كوستره‌جكی مقدار صرفيات اوزرينه بالحساب اقچه‌سی تحصيل ايديله‌رك حاصلاتنك مصارف تعميريۀ عاديه‌يه قارشولق طوتلسی وياخود اصحاب خيرات جانبندن وقف ايدلمش شيلر اولديغی حالده اداره‌سنك مصارف تعميريه‌يه مقابل شهرامانتنه براغلمسی وبوصورت دخی قابل اولمديغی تقديرده الحالةهذه جاری اولان اصوله تطبيقاً كلی وجزئی مصارف تعميريه‌نك بعدازين دخی خزينۀ جليلۀ ماليه‌دن ترتيب واعطاسيله اصول ادارۀ عتيقه‌نك ابقاسی امور طبيعيه‌دن اولمق لازم كلور .

دفتر مذكورك فصل ثالثی حاوی اولوب مجدداً احداثنه لزوم كورينان واردات كيفيتنه كلنجه: بونك برنجيسی املاك ويركوسی اولمغله تحرير املاك دائره‌سی معرفتيله تنظيم ايتديريلوب التی‌ويدی نومرولرايله تقديم قلنان دفتر وخلاصه‌دن مستبان اولديغی اوزره التنجی دائره‌نك حدود عتيقه‌سنی شامل بولنان غلطه وبك اوغلی محلاتندن غيری بوغاز ايچی واطه‌لر داخل اولديغی حالده بتون استانبول شهرنده واقع كافۀ املاك وعقاردن قاعدۀ مخصوصه‌سنه تطبيقاً يوزده ايكی حسابيله استحصالی لازم كلان املاك ويركوسنك مقدار سنويسی يدی بيك بوقدر كيسه‌دن عبارت اولمق اقتضا ايلر. تعريف وبياندن مستغنی اولديغی اوزره درسعادتده موجود اولان املاك بيك ايكی يوز سكسان سنه‌سی حزيرانده تحرير وقيمت و وارداتی تخمين وتقدير ايديلوب ـ ربمز تعالی و تقدس حضرتلری دائرۀ حفظ صمدانيسنده مصون بيورسون ـ تحرير مذكوردن صوكره بيوك وكوچك بر قاچ

حريق وقوعه كلهرك شهر استانبولك اوچده برينه يقين والك معمور مواقعی محترق اولەرق
اندن صوكره يابيلان وبر طرفدن انشا اولنمقده بولنان ابنيه اولان
ضايعاتك يرينی قپايەمیوب املاك وعقار موجودەنك قيمت وارداتی دخی
تاريخ مذكوردن اولنه نسبتله خيلی تنزل ايليوب اكرچه سايۀ معموريتوايۀ
حضرت پادشاهده بر ايكی سنه اوله قياساً انشاآت كوندن كونه تزايد ايتمكده ودائرۀ
اخذ واعطا كسب وسعت ايلدكجه ايراد و املاكك دخی ترقی ايليەجكی شبهەدن ازاده
اولمغله انشاالله تعالی ويركوی املاكك بالادە كوستريلان مقداره عهد قريبده واصلاحات
بلديەنك ايلرولمسيله بر قاچ قاتنه دخی آز زمان ايچنده واصل اولەجغی بی‌اشتباه اولوب
فقط شو بر ايكی سنه ظرفنده مبلغ مزبورك تماماً تحصيلی قابل اولەميەجغندن املاك
ويركوسنك موقتاً التی بيك كيسه درجەسنده حساب وتخمين اولنمسی امور طبيعيەدن
اولمسيله برابر مقداری دفتر مذكورده تنزيل اولنميوب يالكز ملاحظات خانەسنه لزوم
احتياطك درجيله اكتفا اولنمشدر .

احداثنه لزوم كورينان وارداتدن بری دخی اوروپاده جاری اولديغی كبی ارزاق وسائر
مأكولاتدن دخوليه رسمی ناميله تحصيلی تصور قلنان اقچەدر. پارس شهرنده بعض مشروبات
ومأكولات اوزرينه موضوع رسم مذكورك تعرفەسی ترجمه ايديلەرك وارزاق ومأكولاتك
هرنوعندن اوراده النان وبوراده استحصالی تصور قلنان اقچەنك مقداری قارشولقلی
كوستريلەرك تنظيم قلنان تعرفه اوچ وبرسنه ظرفنده شهر استانبوله داخل اولان ارزاق
ومأكولاتك رسومات امانت جليلەسندن تحقيق ارلنان مقدار صحيحی اوزرينه بر موجب
تعرفه ويرەجكی اقچه قلم‌بقلم بالحساب ياپيلان خلاصه دفتری دخی درت نومرو ايله تقديم
اولنمش ومأكولات سائرەدن برقاچ قلمنت صرفيات سنويەسی مقداری اوزرينه معلومات
صحيحه النەمديغی جهتله بونلردن استحصال ايديلەجك رسمك مقدار سنويسی‌نيه بالغ
اولەجغی بيانەمديكندن اومقوله اشيادن النمسی تصور قلنان رسمك مقداری تعرفەيه درج
اولنەرق حاصلات سنويەسی يكونی دفترنده اچيق براقلمشدر. دفترمذكور مطالعەسندن
مستبان اولەجغی وجهله برسنه ظرفنده درسعادته وورود ايدەجك ارزاق واشيادن
النەجق رسم دخوليەنك مقدار سنويسی اللی‌بيك بوقدر كيسەيه بالغ اولمق لازم كلوب ايسەده
امانت جليلۀ مشارالیهادن ويريلان دفترلردن درسعادته داخل اولان اشيانك مقدارينی
محتوی اولەرق بونلردن بر ازی درسعادتدن جوار ايالتلره كوندرلمكده اولديغنه واو
مثللو اشيادن رسم دخوليه النەميەجغی جهتله مقدارينك تفريق وتنزيلی لازم كلور ايسەده

بونلرك حقيقتى اوزره كمرك دفترلرندن تحقيق زمانه محتاج اوله‌جغنه و خارجدن اجرا ايديلان بعض تحقيقاته نظراً تعرفه‌ده اجناسى محرر اولان اشيادن سكز قلمنك ربعى مقدارى ايالات سائره‌يه كيتمك لازم كله‌رك بو اعتبار ايله رسم دخوليه دفترى يكونندن طقوزبيك اوچيوز بوقدر كيسه تنزيل ايدلمشدر .

وبرده باركير رسمنك تحصيلنده پك چوق مشكلات اولمسيله كليتلو بقايا حاصل اولديغنه وعندالتخمين رسم مذكوردن سنوى خيلى شى حاصل اولمق لازم كلور ايكن ضبطيه مشيريت جليله‌سندن ويريلان دفتره نظراً سنوى يالكز التى يوز اللى بوقدر كيسه‌دردست اولنه بيلديكنه ورسم مذكورك لغويله اربه‌نك كيله‌سندن ايكى غروش رسم دخوليه النديغى حالده تحصيلنده سهولت بولنه‌جغى كبى سعهٔ حال اصحابنك غيريسنه تجاوز ايتمكسزين خيلى واردات دخى استحصال قلنمش اوله‌جغنه مبنى شعيرك دخوليه رسمى دخى اول صورتله تعرفه‌يه درج واشارت قلنمشدر .

اشبو تفصيلاتدن مستبان اوله‌جغى وجهله مطالعات مشروحه قرين قبول عالى‌بيورلديغى حالده واردات بلديه‌نك سنويسى يتمش اوچبيك يوز بوقدر كيسه‌يه بالغ اولمق لازم كله‌رك بوندن اداره مصارفى ومصارف عاديهٔ بلديه اولمق اوزره دفاتر متقدمه‌ده كوستريلان وبالاده ايضاح اولنان ايكى قلم اوتوزبيك اوتوز طقوز كيسه تنزيل اولندقده اصلاحات و تزيينات بلديه ايچون سنوى قرق اوچبيك التمش التى كيسه سرمايه استحصال ايدلمش اولمق اقتضا ايدر.رسم دخوليه ايله املاك ويركوسنك ورسومات سائره‌نك صورت اخذ وتحصيلى يولنه كيرنجه‌يه قدر برنجى سنه‌لرده واردات مذكورەنك تماميله دردست ايدلمسى ممكن اوله‌ماز ايسه‌ده امر تحصيلده اتخاذى لازم كلان اصول و قواعد مخصوصه وضع وتأسيس وايجاب ايدن مأمورلر تعيين ايله بركره مصلحت محور لايقنده جريانه باشلاديغى كبى واردات بلديه اوله‌رق حساب واراءه قلنان مبلغ ازوقتده تماماً استحصال قلندقدن فضله عهد قريبده ترقى وتزايد ايليه‌جكى شك وشبهه‌دن وارسته اولمغله صور معروضه رهين تنسيب عالى بيوريلور ايسه رسم دخوليه‌نك صورت وضع و تحصيلى اوزرينه لازم كلان نظامنامه‌نك دخى تقديمنه ابتدار اولنه‌جغى محاطعلم عالى بيورلدقده امروفرمان حضرت من له‌الامركدر .

٢٩ ن ١٢٨٦ و ٢٠ كانون اول ١٢٨٥

واردات ومصارفات بلديه‌نك مقدارينی مبين خلاصه‌در

واردات بلديه

غروش	
٦٥٠٧٤٣٢	تشكيلات جديده‌نك مصارف سنويه‌سی
١٤٨٥٩٦٠	طرف دولتدن اعطاسی لازمكلن معاشلرك مقداری
٥٠٢١٤٧٢	
١٢٢٥٠٨٠	ضابطه‌جه تصرف ايدلمسی اقتضا ايدن چاوش معاشلری
٣٧٩٦٣٩٢	

معاشاتك بيانی

غروش		
١٢٣٣٠	شهر اماتی	معاشی
٧٥٠٠	معاون	»
٧٥٠٠	التنجی دائره رياستی	»
٢٨٠٠٠	شهراماتی مجلسی	»
١٦٥٠٠	ابنيه مجلسی	»
٧١٨٣٠		
٥٢٠٠٠	دائره رئيسلری	»
١٢٣٨٣٠		

ميزان

غروش	
٤٢٦٩٨٧٤	مصارفات حاضره
٣٧٩٦٣٩٢	تشكيلات جديده مصارفی
٤٧٣٤٨٢	مصارف حاضره‌يه نسبتله تصرف اولنه‌جق اولان

مصارفات بلديه

غروش
٨٥١٢٥٠٠

	بيانى
تشكيلات مصارفى	٦٥٠٧٤٣٢
مصارفات عاديه	٨٥١٢٥٠٠
	١٥٠١٩٩٣٢

ميزان

	كيسه	كسور
واردات	٧٣١٠٦	٩٤
تشكيلات مصارفيله مصارف عاديه	٣٠٠٣٩	٤٣٢
قصورى اولوب تزيينات بلديه‌يه قالان	٤٣٠٦٦	١٦٢

مجلس امانت مضبطه‌سى اولدقجه ايى دوشونيله‌رك يازلمش وبلديه‌نك وجودندن استفاده اولنه‌بيلمك ايچون حكومتدن بعض صلاحيتلر اعطاسنى وبرقسم وارداتك بلديه‌يه تركنى طلب ايتمشدى . مطالب مذكوره‌نك حكومتجه نه صورتله تلقى وهانكيلرينه موافقت ايدلمش اولديغى آتيده‌كى وثائقدن مستبان اوله‌جقدر :

معلوم عالى بيورلديغى وجهله دارالخلافةالسنيه‌نك تنظيم وتسويهٔ طرق واسواق وتزيين وتأسيس بيوت وواراداتى اسبابنك استحصال واستكمالى دوائر بلديه تشكيل وتأسيسنه‌منوط ومتوقف اولديغى مقدما لدى‌الملاحظه درسعادت وبلاد ثلثه وبوغاز ايچنك اون‌درت‌دائره‌يه تقسيميله تشكيل وتأسيسى قرارلشديريله‌رك برنمونه اولمق ومحسناتى كورلدكجه تعميم ايدلمك اوزره تقسيم مذكوره تطبيقاً بك‌اوغلى وغلطه طرفلرى اولوقت التنجى دائره ناميله تاسيس وتشكيل قلنمش وبونك پك‌چوق فوائد ومحسناتى مشاهده اولنديغى جهتله اشبوتشكيلاتك درسعادتده تعميماً اجراسى تصميم اولنه‌رق بالاستيذان شرفسنوح وصدور بيوريلان

امر وفرمان معالی عنوان حضرت پادشاهی مقتضای جلیلنجه دوائر مذکوره‌نك اول صورتله تعمیم واجراسی وشهراماتی دائره‌سنك اكا كوره تنظیم وتمیمی وبوبابده اقتضا ایدن مصارفات وواردات تدقیق وحساب اولنه‌رق كیفیتك اشعار وتمیق امانت مذكوره‌یه حواله اولنمش ایدی . دوائر مذكوره‌نك صورت تشكیل وتأسیسنه وامانتك تنظیم وتمیمیله مصارفات دائمه وعادیه‌سنك وتزیینات بلدیه‌یه لازم كلن مبالغك وبوكا قارشولق اولمق اقتضا ایدن واردات حالیه وحاضره وجدیده‌نك مقدارینه دائر امانت مذكوره‌نك تذكره‌سیله مجلسندن تنظیم اولنمش اولان لایحه ودفاتر واوراق سائره انجمن مخصوص مشورتده قرائت ومطالعه قلنمشدر .

ذكر اولنان لایحه‌نك مواد مشتمله‌سنك مقدمه‌سی حكمنده اولان اوچنجی ودردنجی بندلرنده بیان اولندیغی اوزره دوائر بلدیه‌نك ادارهٔ اموری ایچون نهادهٔ موقع بحث وتدقیق اولمش اولان ایكی صورت وطریقك برنجیسی شهرامانتنك تحت نظارت عمومیه‌سنده اوله‌رق هر دائرهٔ بلدیه‌نك حدودی داخلنده كافهٔ امور ومصالح بلدیه‌یی رؤیت وتسویه‌یه كافی خدمه ومأمورین استخدامی وكندی ایراد ومصرفیله اداره‌یه مقتدر اوله‌بیله‌جك برهیئتك تشكیل اولنمسی وایكنجیسی امور ادارهٔ مالیه وكلیات ومصالح بلدیه شهرامانتنده اجتماع ایتدیریلوب بلدیه نظامنامه‌سنك اوچنجی بندنده كوستردیكی وجهله جمعیت عمومیه‌نك تعیین وتحدید ایلیه‌جكی وظائف واصلاحات عمومیهٔ بلدیه اورانك اداره ونظارت مخصوصه‌سی تحتنده اجرا ایدلمسی قاعده‌لری اولوب اكرچه برنجی قاعده نظرهٔ اولیده ایكنجیسنه یعنی كلیات امورك برمركزه جمعی صورتنه مرجح ومضبوطیتی موجب كورینور ایسه‌ده آلتنجی دائره وسائره‌جه سبقت ایدن تجاربه نظراً دوائر مذكوره‌نك ادارهٔ امور مالیه‌سی ایله كلیات مصالحنك برمركزده اجتماعی یعنی كلیات امور وهندسه‌یه متعلق خصوصاتنك شهرامانتنده مذاكره واجراسی وواردات بلدیه‌نك ایجاب ایدنلری دوائردن تحصیل ایله امانت مذكوره‌یه ویریله‌رك مصارفات ووارداتنك برمركزدن رؤیت وتسویه‌سی حالنده حسن اداره وتصرف قضیه‌سنك حصولی ظاهر ومثبت اولدیغندن دیكر دائره‌لرك بوقاعده واساس اوزرینه تأسیسی هرصورتله مناسب ومرجح كورنمكله قبول واجراسی تصدیق اولنمش وبوقاعده‌یه تطبیقاً امانت مذكوره‌نك صورت تنظیم وتشكیلی دخی شهرامانتی وابنیه مجلسلری وتحریرات ومحاسبه وتفتیش امورحسابیه واملاك ونفوس قلملری وهندسه خانه وصو اداره‌سی هیئتلرندن عبارت اولوب اقتضا ایده‌جكندن وشهرامانتی وابنیه مجلسلری مؤخراً تشكیل اولنمقله انلرك

تعدیل وتنظیملرینه احتیاج اولمدیغندن یالکز تحریرات قلمنک ینه اول نام ورسومات اوطه‌سی نامنده بولنان قلمك دخی محاسبه نامیله ابقاسی وتفتیش محاسبات ایچون مجدداً برقلم تشکیلی واصلاحات طرق قومیسیونی وابنیه دائره‌سنك فسخیله کافۀ امور هندسه‌یه مرجع ومرکز اولمق اوزره برهندسه‌خانه وبالجمله انشاآت کشفنه باقمق ایچون کشف قلمی نامیله برهیئت مخصوصه ترتیبی وصو خصوصاتنه دائر کافۀ مصالحك تدقیقات ومذاکراتی شهراماتی مجلسنه حواله اولنوب هندسه‌خانه‌یه شعبه اولمق وصویه دائر انشاآت وتعمیرات ویره‌جکلری لایحه‌لر اوزرینه اجرا قلنمق ایچون صو فننه آشنا مهندسلر تدارکیله امور بلدیه‌نك بوشعبه‌سی ایچون دخی برهیئت تنظیمی ودوائر مذکوره مأمورلری هیأتنك‌ده بررئیس وبرر تحریرات و محاسبه کاتبی وبرر مهندس ورفقاسی و ایجاب ایدن کتبه ایله خدمه وسائره‌دن مرکب اولمسی خصوصنده لایحه‌نك دردنجی وبشنجی بندلرینك حاوی اولدیغی ملاحظات دخی موافق حال‌ومصلحت کورلمشدر. اشبو ترتیبات وتشکیلات‌جدیده اقتضاسنجه شهراماتیله دوائر بلدیه مأمورلرینك مصارف سنویه‌سی التی میلیون بش یوز یدی بیك درت یوز اوتوز ایکی‌وشهرك تنظیفی ویاپیلان شوسه طریقلریله بعض مواقعه غرس ایدلمش اولان اغاجلرك محافظه‌سی ضمننده استخدامنه لزوم کورینن مأمورین وخدمه معاش ومصرفی ودوائرده واقع کوپری وریختیم واسکله وبعض مجرا وقالدیرملرك تطهیر وانشاسی وسوقاقلرك غاز ایله تنویری کبی دائمی‌الوقوع اولان مصارف عادیه دخی سکز میلیون بش یوز اون ایکی بیك بش یوز غروشه رسیده اوله‌جغی جهتله اشبو ایکی قلم مصارف دائمه و عادیه‌نك یکون سنویسی اون بش میلیون اون طقوز بیك طقوز یوز بوقدر غروشه یعنی لدی‌الحساب اوتوز بیك شو قدر کیسه‌یه بالغ وبونلره مقابل واردات بلدیه اولمق اوزره شهراماتنك طوغریدن طوغری‌یه ویا بالواسطه تحصیلات واقعۀ سنویه‌سی واصناف ویرکولری ورسومات سائره ایله یکیدن احداثی لازم کلن وارداتك سنویسی دخی یتمش اوچ بیك یوز التی کیسه آقچه‌یه رسیده اوله‌جغی سالف‌الذکر لایحه ودفاتر مآللرندن مستبان اوله‌رق بوندن امانت مذکوره ایله تشکیل اولنه‌جق دوائر مأمورلری معاشاتیله اداره مصارفی ومصارف عادیه‌سی اولمق لازم کلن وحداعتدالده بولنان اوتوزبیك اوتوز طقوز کیسه وکسور غروش بعدالتنزیل قصوری اولان قرق اوچبیك التمش التی کیسه اقچه‌نك اصلاحات وتزیینات بلدیه ایچون تخصیص قلنمسی امرنده لایحۀ مرقومه‌نك حاوی اولدیغی احکام یولنده کورنمش اولوب فقط اشبو تشکیلاتك اجراسی واردات

محرره ومبحوثه‌نك استحصالنه منوط ومتوقف اولديغندن وچونكه واردات مرقومه‌ميانتده شهر استانبوله داخل اوله‌جق ارزاق ومأكولات وسائره‌دن دخوليه ناميله آلنه‌جق رسومات كيفيتنك اول امرده حسب الاصول دول متحابه سفارتلريله بالمذاكره استحصالی قرارلشديرلمق لازم كله‌جكندن ذكر اولنان دخوليه رسومنك استحصالی اول وجهله سفارتلرله سويله‌شيلوب قرار ويرلدكدن صوكره دوائر بلديه تشكيل ومأمورلری انتخاب وتعيين اولنمق اوزره بالكز املاك ويركوسنك اشبو سكسان التی سنه‌سی مارتندن اعتباراً استحصالنه تشبث اولنمسنك شهر امانتنه حواله‌سی و واردات مرتبه ميانتده بولنوب الحالة هذه سائر بعض دوائرده استيفا اولنمقده اولديغی حالده امانت مذكوره‌يه ترك اولنه‌جق وارداتك والحاق ايديله‌جك اداره‌لرك صورت ترك والحاقلرينك منسوب اولدقلری دوائره شمديدن بيلديرلمسی تصويب اولنمشدر .

تشكيلات مزبوره اقتضاسنجه صو اداره‌سی دخی شهر امانتنه نقل ايده‌جكندن ونفس استانبول وروم‌ايلی واناطولی سواحلنده واقع مواقعه جاری اولان صولرك محتاج تعمير بولنان بند ومجرا وكمرلرينی حسن حال ومعموريتنه ارجاع ايتمك پك چوق اقچه‌يه وبعدالتعمير حال معموريتده طوتمق دخی سنه بسنه بر طاقم مصارفه محتاج اوله‌رق واردات بلديه ايسه بو شيئلرك جمله‌سنی اداره‌يه كافی اوله‌ميه‌جغندن بو مادهٔ مهمه ايچون دخی شيمديدن بر اصول اداره وضع وتأسيسنه وتعميرات حاضره ومستقبله مصارفنی تأمينه كافی واردات تأمينه منوط بولنمش وبو بابده لايحهٔ مرقومه‌ده بيان اولنان شقوق ثلثه‌دن شيمديكی ماصوره اصولنك ومتفرعاتنك تركيله غاز صرفياتی مقدارينی تعيين ايچون غازو مترو قوللانيلديغی كبی صو آلمغه طالب اولان هر خانه وحمامه برر ميامترو قونيلوب وصولر اوقه اعتباريله صاتيلوب هر اوقه‌يه نه فيئات قونمش ايسه مقياسك كوستره‌جكی مقدار صرفيات اوزرينه بالحساب اقچه‌سی تحصيل ايديله‌رك حاصلاتنك مصارف تعميريهٔ عاديه‌يه قارشولق طوتلمسی شقی مرجح كورنمش اولديغنه وبو اصول ايسه شيمدی صويی بولنانلره يكيدن صو صاتمق اولميوب مثلا بر خانه‌نك قاچ ماصوره صويی وار ايسه قيمه‌يه تحويل ايله او اعتبار اوزرينه ويريله‌رك حقندن زياده صو آلنير ايسه انك اقچه‌سنك بالحساب استيفا اولنمسی وصويی اولميوب صو آلمغه طالب اولانلره يكيدن صو صاتلش ديمك ايدوكنه وبو قاعده ايسه موافق حقانيت اوله‌جغنه بناءً اشبو صو اداره‌سنك همان شيمديدن نقليله اولوجهله ترتيب واجراسنه بدء ومباشرت اولنمسنك امانت مذكوره‌يه

حواله‌سی مناسب کورلمشدر. مواد مشروحه‌دن بشقه تذکرینه لزوم کورینن برماده دخی
اشبو تشکیلاتك اجراسیله برابر مصارفاتنك قارشولغی اولان ترتیباتك فعلیاتی جریان
ایدنجه‌یه دکین آره‌دن مرور ایده‌جك زمان ایچنده اداره‌سیچون موقت برقارشولق ترتیبی
کیفیتی‌اولمغله‌اولبابده دخی جریان‌ایدن مذاکراتك نتیجه‌سنده اکرچه سکسان‌بش سنه‌سنده
امانت مذکوره‌نك مأمورین معاشیله مصارف سائره‌سندن بشقه یالکز اصلاحات‌وتزیینات
بلدیه ایچون خزینهٔ جلیله‌دن اون ایکی میلیون بوقدر غروش تخصیص ایدلمش ایسه‌ده
دردست تنظیم وتعدیل بولنان سکسان آلتی سنه‌سی موازنهٔ عمومیه‌سنده اتخاذ اولنان
اصول تصرفیه اقتضاسنجه سنهٔ مذکوره ایچون بو مقدار مبالغك ترتیب و اعطاسی قابل
اوله‌میه‌جغندن لایحهٔ مرقومه‌نك احکامی تمامیله موقع اجرایه قونیلنجه‌یه قدر امانت
مذکوره ایله دوائر مربوطهٔ بلدیه‌نك کافهٔ مأمورین معاشیله مصارف سائره‌سی
وبك اوغلی طرفنه جابی مقرر اولان صو مصرفی وتسویهٔ طرق وتزیینات بلدیه مصارفی
تمامیله داخل اولمق اوزره خزینهٔ جلیله‌دن اعانه صورتیله یکرمی بیك کیسه تخصیص
قلنه‌رق امانت مذکوره معرفتیله تحصیل واستیفا اولنوب خزینه‌نك‌موازنهٔ عمومیه‌سنه‌داخل
بولنان واردات ذکر اولنان یکرمی بیك کیسه‌دن تنزیل اولندقدن صوکره اوست طرفنك
طوغریدن طوغری‌یه خزینهٔ جلیله‌دن اعطا قلنمسی واشبو یکرمی بیك کیسه‌نك اون
بیك کیسه‌سی امانت مذکوره ایله دوائر مربوطه مأمورین معاشیله مصارف مقتضیه‌سی
ایچون بالتفریق قصوری اولان اون بیك کیسه‌نك دخی قارشولق اتخاذیله‌شهر امنه‌اوله‌رق
براستقراض عقد اولنمق وبونك طالبلریله مقدار وشرائط مقتضیه‌سی قرارلشدیریله‌رق
نتیجه‌سی انها واستیذان قلنمق اوزره امانت مذکوره‌یه مأذونیت اعطاسیله بوندن حاصل
اوله‌جق مبالغك صو وترامواي و اصلاحات وتزیینات بلدیه ایچون وقوعبوله‌جق مصارفاته
تخصیص ایدلمسی تصویب اولنمشدر .

تصورات وملاحظات مشروحه مطالعات ناقصه قبیلندن‌اولوب آرای عجز انتمای
بندکانك متمم ومکملی اولان امروفرمان حکمت بیان جناب جهانبانی اشبو صور اساسیهٔ
معروضه حقنده دخی هرنه‌وجهله اصابت افزای سنوح وصدور بیوریلور ایسه اکا کوره
اجرای مقتضیات ومتفرعاتنه مبادرت قلنه‌جغی وذکر اولنان لایحه ودفاتر واوراق سائره‌لفاً
عرض وتقدیم قلندیغی بیانیله تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم.

۲۵ ذی‌الحجه ۱۲۸۶

فرمان عالی صورتی

شهرامینی عطوفتلو افندی حضرتلری

تشکیلی مقتضای ارادهٔ سنیه‌دن اولان دوائر بلدیه‌نك تصورتله تشکیل و امانت
بهیه‌لرینك اداره وواردانتك نوجهله تنظیم وتتمیم اولنمسی لازم کله‌جکنه دائر باتذکره ارسال
قلنان لایحه ودفاترك انجمن مخصوص مشورتده قرائت ومطالعه‌سندن صکره عرض وتقدیمی
متضمن تذکرهٔ ثناورینك هامشنه محرر ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی منظور والالری
بیورلمق اوزره اخراج ایتدیریلان صورتی مذکور لایحه ودفاترك صورت مستخرجه‌سیل
برابر اسبال قلندی. تذکرهٔ معروضه صورتنده کوسترلدیکی وجهله ترتیبات وتشکیلات جدید
اقتضاسنجه امنت ایله دوائر بلدیه مأمورلرینك مصارف سنویه‌سیله اصلاحات وتزیینات
بلدیه ایچون تخصیصی ایجاب ایدن واردات حقنده لایحهٔ مرقومه‌نك حاوی اولدیغی احکا
یولنده اولوب فقط اشبو تشکیلاتك اجراسی واردات مبحوثه‌نك استحصالنه منوط ومتوقف
اولدیغندن وچونکه واردات مرقومه میاننده شهر استانبوله داخل اوله‌جق ارزاق ومأکولات
وسائره‌دن دخولیه نامیله النه‌جق رسومات کیفیتنك اول امرده حسب الاصول دول متحا
سفارتلریله بالمذاکره قرارلشدیرلمق لازم کلدیکندن ذکر اولنان دخولیه رسومنك استحصال
اولوجهله سفارتلرله سویلشیلوب قرار ویرلدکدن صکره دوائر بلدیه تشکیل ومأمورلری
انتخاب وتعیین اولنمق اوزره یالکز املاك ویرکوسنك اشبو سکسان التی سنه‌سی مارتندن
اعتباراً استحصالنه تشبث اولنمسی وتفرعات سائره‌نك اجراسی معمافیه تشکیلاتك ایفاسیل
برابر مصارفاتك قارشولنی اولان ترتیباتك فعلیاتی جریان ایدنجه‌یه دکین آره‌ده مرو
ایده‌جك زمان ایچنده اداره‌سی ایچون موقت بر قارشولق ترتیبی امور ضروریه‌دن اولوب
چونکه سکسان بش سنه‌سنده امانت ایچون خزینهٔ جلیله‌دن اون ایکی ملیون بوقدر غروش
تخصیص ایدلمش ایسه‌ده سکسان التی سنه‌سی موازنهٔ عمومیه‌سنده اتخاذ اولنان اصول
تصرفیه اقتضاسنجه سنهٔ مذکوره ایچون بومقدار مبالغك ترتیب واعطاسی قابل اوله‌میه‌جغند
امانت ایله دوائر مربوطهٔ بلدیه‌نك کافهٔ مأمورینی معاشیله مصارف سائره‌سی وبك اوغل
طرفنه جلبی مقرر اولان صومصرفی وتسویهٔ طرق وتزیینات بلدیه مصارفی تماماً داخل
اولمق اوزره خزینهٔ جلیله‌دن اعانه صورتیله یکرمی بیك کیسه تخصیص اولنه‌رق معرفت

بهيه‌لريله تخصيص واستيفا اولنوب خزينه‌نك موازنهٔ عموميه‌سنه داخل بولنان واردات ذكر اولنان يكرمی بيك كيسه‌دن تنزيل اولندقدن صكره اوست طرفنك طوغريدن طوغری‌يه خزينهٔ جليله‌يه اعطا قلنمسی واشبو يكرمی بيك كيسه‌نك اون بيك كيسه‌سی امانت ايله دوائر مربوطهٔ بلديه‌نك مأمورين معاشيله مصارف مقتضيه‌سی ايچون بالتفريق قصوری اولان اون بيك كيسه سنك دخی قارشولق اتخاذيله شهر نامنه اوله‌رق بر استقراض عقد ايدلمسنك وبونك مقدار وشرائط مقتضيه‌سی قرارلشديريله‌رق نتيجه‌سنك انها واستيذان قلنمسنك طرف والالرينه حواله‌سی وبوندن حاصل اوله‌جق مبالغك صو وترامواى واصلاحات وتزيينات بلديه ايچون وقوعبوله‌جق مصارفاته تخصيص قلنمسی حقنده اولان مطالعات مقرون مساعدهٔ جليلهٔ جناب پادشاهی بيورلمش وترسانهٔ عامره‌يه عائد اولديغی حالده شهره ترکی لازم كلان سنوی ايكی بيك ايكی يوز يكرمی طقوز كيسه كسور غروش واردات حقنده وصو اداره‌سنك مأمور معاشی اوله‌رق ماليه و اوقاف همايون خزينهٔ جليله‌لرندن ويريله‌كلان سكز بيك سكز يوز بوقدر غروش تخصيصاتيله معاً امانته نقلی امرنده ودوائر مذكوره‌ده استخدام اولنه‌جق چاوشلر وسنوی التی يوز اللی بوقدر كيسه‌دن عبارت اولان باركير رسوماتنك ترکی خصوصنده بحريه واوقاف همايون نظارت وضبطيه مشيريت جليله‌لرينه يازيلان تذاكر دخی منظور والالری اولدقدن صكره محللرينه كوندرلمك اوزره لفاً ارسال قلنديغی كبی ماليه نظارت جليله‌سنه‌دخی اشعار كيفيت ايدلمش اولمغين طرف عطوفيلرينه عائد اجراآتك دخی بر منطوق ارادهٔ سنيه تمامیٔ ايفاسنه همت بيوريله ١٢ م ١٢٨٧ و ٢ نيسان ١٢٨٦

انجمن مشورتك تذكره‌سيله امانته خطاباً صادر اولان فرمان عالی خلاصه ايدلمك لازم كليرسه .

١ — امانت ودوائر بلديه تشكيلاتنده يكی آچيله‌جق دائره‌لرك التنجی دائره كبی مستقل اولميوب بالعكس بوتون صلاحيت، اقتدار و واردات مركز امانته آلنه‌رق دائره‌لرك برر شعبه ويا بلديه موقعی حالنده بولنديرلمسی .

٢ — بوتقديرجه هردائره‌ده فضله مأمور استخدام ايدلميوب يالكز بر رئيس، بر تحريرات وبر محاسبه كاتبی، بر مهندس ايله رفقاسی وايجابی قدر كتبه وخدمه وسائره استخدامی.

٣ — اجنبيلرك موافقتی استحصال اولنديغی تقديرده دخوليه يعنی اوقتروا رسمنك طرح واستيفاسی .

٤ — وظائف بلديه‌دن ابنيه امورینی نافعه نظارتی معیتنده آیریجه ایفا ایتمکده‌اولان ابنیه اداره‌سیله اصلاحات طرق قومیسیونی لغو ایدیله‌رك بونلره عائد وظائفك امانت‌هندسه خانه‌سی طرفندن رؤیت اولنمسی .

٥ — صو اداره‌سنك مالیه و اوقاف خزینه‌لرندن ارتباطنك فکیله تخصیصاتیله برابر امانته تودیعی .

٦ — املاك ویرکوسنك امانته ترکی .

٧ — دوائر سائره‌جه آلنمقده اولان ترسانه ویرکوسی وبارکیر رسومی کبی بعض وارداتك بعدما تعلق وحق طبیعیسی اولمق اعتباریله امانتجه استیفاسی .

٨ — اوآنه قدر خزینهٔ مالیه‌جه امانته سنوی ١٢,٠٠٠,٠٠٠ غروش راده‌سنده معاونت نقدیه‌ده بولنیلیر ایکن بعدما مقطوعاً ٢٠,٠٠٠ کیسه یعنی ١٠,٠٠٠,٠٠٠ میلیون غروشك اعانه صورتیله اعطاسی .

٩ — ٢٠,٠٠٠ کیسه‌نك یاریسی قارشولق کوستریله‌رك ترامواى کچه‌جك جاده‌لرده لزوم کوستریلن استملاکات وسائره مصارفی ایچون بر استقراض عقدی .

١٠ — ضابطهٔ بلدیه امورنده استخدام اولنمق اوزره تخصیصاتلریله برابر اوچیوزقدر چاوشك ضبطیه قادروسندن امانت قادروسنه نقلی .

کبی باشلیجه اون ماده‌یه انحصار ایتدیکی اکلاشیلیر .

بونلردن برنجیسنك ١٢٩٣ قانونیله فسخ ایدلدیکنی ایلریده کوره‌جکز .

اوچنجی ماده‌ده محرر دوائر بلدیه تشکیلاتی اجنبیلرك اوقتروا رسمنی قبوله تعلیق ایدلمش وبورسم ایسه اوصره‌لرده قبول ایتدیریله‌مدیکی کبی بوکونه قدرده موفق اولنه‌مامش اولدیغندن براز صوکره وثائقیله ایضاح ایدیله‌جکی اوزره دوائر مذکوره‌نك آلتیسندن ماعداسی اصلا کشاد ایدیله‌مامشدر .

دردنجی ماده‌ده موضوع بحث اولان امور فنیه بوکونه قدر امانت ودوائر بلدیه‌جه ایفا اولنه کلمکده‌در .

بشنجی ماده اولان صو اداره‌سی ١٣٢٦ سنه‌سنه قدر امانت اداره‌سنده بولنمش وبعدالمشروطیه اوقاف نظارتجه ادارهٔ مذکوره امانتدن آلنمش ایسه‌ده شوسطرلرك طبع اولندیغی کونلرده نظارت مشارالیهاجه صولرك امانتله مشترکاً اداره‌سی حقنده بعض مقررات اولنمقده ایدی .

آلتنجی املاك ویرکوسی حقنده ۱۴۲۹ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده بعض مطالعات درمیان اولنمش وایلریده عیناً درج ایدیله‌جك اولان ۱۲۹۳ قانوننك اسباب موجبه مضبطه‌سنده محرر اولدیغی اوزره املاك ویرکوسی تاریخ مذکوردن صوکره تکرار واردات حکومت میانه ادخال ایدلمشدر.

یدی نومروده مقید بعض دوائرجه آلنمقده اولان رسومدن ازجمله ۲۲۲۹ کیسه طوتان ترسانه ویرکوسی اییجه‌مهم اولوب اوتاریخلرده بوویرکویی استانبولده یکرمی طقوز اصناف ویرمکده ایدی.

سلطان سلیم ثالثك زمان سلطنتلرنده استانبول اصنافنك ترسانه‌ده مناوبةً استخدامنه مجبوریت کورلمش وسلطان محمود عدلی زماننده انشا اولنان اون قپانی کوپریسنك تعمیری‌ده استانبول اصنافنه تحمیل قلنمشدی. مرور زمانله عمله استخدامندن استغنا حاصل اولمش ایسه‌ده آکا بدل (ترسانه ویرکوسی) نامیله اصناف مرقومه‌دن برویرکو آلنمسی تقرر ایتمشدی. ترسانه ویرکوسی شهرك امور تزیینیه وتنظیفیه‌سنه صرف ایدلمك قیدیله امانته انتقال ایتدکدن صوکره صورت تحصیل وجبایتی خیلی نزاع وشکایاتی موجب اولمش ونهایت مسئله شورای دولتجه اساسلی صورتده تدقیق اولنه‌رق استانبول اصنافی رسوم متنوعه ایله‌مکلف اولدیغی حالده برده (ترسانه ویرکوسی) نامیله رسم آلنمسی قانوناً ومعدلةً غیرجائز کوریله‌رك ۱۲۹۸ سنه‌سندن اعتباراً عفوینه ارادهٔ سنیه صادر اولمشدر. [۱]

سکزنجی ماده‌ده بیان اولنان اعانه‌نك ۱۲۹۳ تشکیلاتنه قدردوام ایتدیکی اکلاشلمقده وشو وثیقه‌ده بونی کوسترمکده‌در:

معلوم عالیٔ نظارتپناهیلری بیورلدیغی اوزره شهر امانتنك واردات مصارفاتی مبین تنظیم اولنان طقسان سنه‌سی بودجه‌سی بوندن اولجه نظارت جلیله‌لرینه تقدیم اولنمش ایسه‌ده موازنهٔ مالیهٔ دولت علیه‌یی ناطق خزینهٔ جلیله‌جه تنظیم بیوریلان عمومی بودجه‌یه امانتك مصارفاتی غیرداخل ومستغنیٔ عرض وایضاح اولدیغی اوزره بوسنه‌دردست تسویه بولنان بعض محللر مصارف فوق‌العاده‌سی مصارف مقننه میاننده اولدیغی حالده صورت تسویه‌سنه دائر الده برکونه امرواشعار اولمدقجه بونلرك تسویه واعطاسی غیر قابل ایدوکندن مذکرر بودجه‌ده بولنان مصارفك تسویه‌سی خصوصنك امرواشعاری بابنده امروفرمان حضرت من له الامرکدر ۱۱ ص ۱۲۹۱ و ۱۷ مارت ۱۲۹۰

[۱] مجلس امانت نظام دفتری نومرو ۲. صحیفه ۱۶۹ [ترسانه ویرکوسی ویرن یکرمی طقوز اصنافك اسملریله ویردکلری ویرکونك مفردات ومقداری (۱) نومرولی نظام دفترینك ۱۴ نجی صحیفه‌سنده مقیددر.]

ماليه نظارتنك جوابی

مآل اشعار عاليلری معلوم ثناوری اولمشدر . امانت بهيه‌لرينك طقسان سنه‌سی مصارف مقرره‌ٔ فوق‌العاده‌سيچون علی‌التخمين طقوز مليون طقسان يدی بيك غروش ترتيب اولنوب مبلغ مزبور (دائرهٔ داخليه) ناميله موازنهٔ عموميه دفترنده برقلم اوله‌رق مرقم اولان بشيوز اوتوز سكزبيك طقوز يوز يكرمی كيسه مياننده بولنديغی ومقدما دخی باتذكرهٔ عاجزی اشعار اولنديغی اوزره مبلغ مزبوردن يالكز صرفی تحت ارادهٔ سنيه‌ده بولنان مأمورين معاشلريله مصارف مقننه‌نك تسويه‌سی امور طبيعيه‌دن ايسه‌ده ترتيب مذكورده فضله اولوب بعض ظهورات و فوق‌العاده مصارفات وضم معاش ايچون احتياط صورتيله وضع ايديلن مبالغك ارادهٔ سنيه‌سی استحصال اولنمدقجه صرفی جائز اولميه‌جغی مصارفات عموميه محاسبه‌سندن با مذكره افاده قلنمش أولمغله اولبابده امر واراده افندمكدر . [١]

٢٠ ص ١٢٩١ و ٢٦ مارت ١٢٩٠

سكزنجی ماده‌ده بحث اولنان استقراضه كلنجه : حكومتجه ويريلن صلاحيت وكوستريلان قارشواق وجهله يوزده آلتی فائض ويالكز يدی يوز اللی ليرا دلاليه ويرلمك اوزره بانق عثمانی ايله غلطه بانكرلرندن ٢٦ كانون ثانی ١٢٨٦ تاريخنده يوز اللی بيك ليرا استقراض ايدلمشدر . امانتك ايلك استقراضی اولان اشبو معاملهٔ صرافيه‌نك مقاوله‌نامه‌سنك فرانسزجه صورتی مجلس امانتك (١) نومرولی نظام دفترينك ٦٦ نجی صحيفه‌سنده مقيددر .

بورايه قدر درج ايدلمش اولان وثائقدن اكلاشيله‌جغی اوزره ١٢٨٤ سنهٔ ماليه‌سنده ١٨ جماذی‌الاخر ١٢٨٥ تاريخلی درسعادت ادارهٔ بلديه نظامنامه‌سی نشر اولنه‌رق استانبول وبلاد ثلثه اون درت دائرهٔ بلديه‌يه تقسيم ايدلمكله بلديه تشكيلاتنده بريكيلك وجوده كتورلمش اولمدی . كرچه حكومت بوبابده حسن نيت ابرازندن كيرو طورميور وهروسيله‌دن بالاستفاده استانبولده عصری بربلديه تشكيلاتی وجوده كتورمك ايستديكنی اعلاندن خالی قالميوردی .

---

[١] مجلس امانت نظام دفتری ، نومرو ١ ، صحيفه ١١٦

ازجمله ١٢٨٦ سنه‌سنه قدر آثارى وجوده كله‌مامش اولان دوائر بلديه تشكيلاتنك وبالنتيجه استانبولك اعمارينك حكومتجه نه‌درجه مطلوب وملتزم اولديغنى اوسنه برمعتاد باب عالى‌يه تشريف شاهانه وقوعى ونطق همايون قرائتى طولاييسيله باب‌عالى جانبندن يازيلان عريضهٔ جوابيه‌نك شو فقره‌لرندن اكلايورز :

« اجرا آت اساسيه‌نك بر قسم مهمى دخى درسعادت ادارهٔ بلديه‌سنه متعلق اولوب سنهٔ سابقه‌ده دارالخلافة العليه‌نك داخل و خارجنده بعض جاده‌لرك تنظيماتى حاصل اولديغى وبوسنه دخى اقتضا ايدن محللرك تنظيمنه تشبث اولنه‌جغى مثللو غلطه‌دن بك اوغلنه تحت‌الارض بر تيمور يول انشاسى و تعيين قلنسان بعض جاده‌لره تيمور يول ايله حركت ايتمك اوزره ترامواى دنيلن آرابه‌لرك ايشلدلمسى ايچون ظهور ايدن قومپانيه‌لره امتياز ويريله‌رك ترامواى ايشليه‌جك جاده‌لرك طرف دولتدن لازم كلن محللرينك توسيعنه ابتدار اولنمش وبر مدتدن برو بك اوغلى حواليسنه وبوغاز ايچنك روم ايلى ساحلنه جارى مياهك قلتندن نشأت ايدن مضايقهٔ عموميه‌نك دفع وازاله‌سى ضمننده كاغدخانه دره‌سندن ماكنه ايله صو چيقارلمسى و مجدداً بر بند دها ياپديرلمسى قراركير اوله‌رق صور اجرائيه‌سى اعلان قلنمش و شهر امانتى پيشكاهنده بولنان [١] جسرك يرينه تيموردن معمول ومنتظم بركوپرى وضعى تنسيب و متعهدى معرفتيله امر انشاسى سپارش اولنه‌رق يقينده محلنه قونلمسى قرارلشديرلمش وسكسان بش سنه سنده اعلان اولنان دوائر بلديه نظامنامه‌سنك تأخر اجرا آتى تشكل ايده‌جك دوائرك وارداتجه لزوم اقدارندن نشأت ايلديكى حالده شهر امانتى طرفندن آكا دائر ياپيلان لايحه‌لر موجبنجه تنظيمات واحتياجات ممالكته مقتضى اولان مصارفك قارشولغى ترتيب واستحضار اولنمش وولايتلرجه اقتضا ايدن شهر وقصبه‌ده دخى دوائر بلديه تشكيل وواردات تخصيص اولنه‌رق تنظيمات ممالكته دوام ايدلمكده بولنمشدر . [٢]

١٢٨٧ تاريخنه قدر بلديه نظامنامه‌سنه توفيقاً انتخابات ياپيله‌رق جمعيت عموميهٔ بلديه‌نك تشكل ايده‌مديكى اوتاريخلرده بونك يرينه قائم اولمق اوزره اصناف كتخدا و معتبرلرينك جلبيله اونلرله استشاره ايدلمسنك باب‌عالى طرفندن امانته توصيه‌ايدلمسيله ثابتدر . بومسئله‌دن باحث اولان ٨ ايلول ١٢٨٧ تاريخلى تذكرهٔ ساميه‌ده دنيليوركه :

---

[١] ايلك شهر امانتى بناسى اليوم امين اوكى ميدانى دنيلن كوپرى باشنده ايدى . ايلريده امانت بنالرى بيان وتعداد ايدلديكى صره‌ده بوندن‌ده بحث اولنه‌جقدر .

[٢] تقويم وقايع — ٢٨ محرم ١٢٨٧ - نومرو ١٢١٨

عهدهٔ بهیه‌لرینه توديع اولنان شهر امانتنك [١] وظائف مهمه وعادله‌سی هنوز تعين ایده‌مامسندن طولایی شكايتلر موجود اولوب ازجمله تنظيفات وتزيينات بلديه قضيهٔ مهمه‌سنك على الدوام استحصال اسباب ترقيسنه بذل مساعی اولنمقله برابر اجراسنده خلقك بلا ايجاب ازعاج ايدلمامسی وسائلنی كوزتمك ولی نعمت افندمز پادشاهمز حضرتلرينك مرحمت علیای عباد پرورانه‌لرینه دها اوفق اوله‌جغندن و مثلا سوقاقلرك تطهير وتوسيعی وابنيه انشا آتی كبی تشبثاتده اصناف كتخدا ومعتبرلری من غير رسم كتوردیله‌رك یاپیله‌جق شیئلرك معتبر وموثوق اصناف واهاليجه‌دخی بركونه مضرت صحيحه‌سی اولوب اولمیه‌جغی آكلاشلسه مصلحت محور ممنونيت واستقامتده جريان ایده‌جكندن بونك ایچون امانت بهیه‌لرینه بعض تعليمات كوندرلمك اوزره شيمديلك شو يولده تدابير عادله‌يه همت بيورلمسی اخطارينه ابتدار قلندی.

١٨ جماذی الاخر ١٢٨٥ تاريخلی ادارهٔ بلديه نظامنامه‌سنك اونجی ماده‌سنده: شهر امانتی مجلسی هم مذاكرهٔ امور اداره‌يه و هم آندن متولد دعاوينك فصل ورؤيتنه مأموردر.» دنیلمكده واون برنجی ماده‌سنده‌ بو دعاوينك نه كبی خصوصاته تعلق ایده‌جكی ذكر ایدلمكده‌در.

دوائر بلديه تشكيلاتی تأخر ايتمكله و جمعيت عموميهٔ بلديه انتخاباتی اجرا ایدیله‌مامكله برابر بو تاريخلرده امانت مجلسنه بر درجه‌يه قدر حق قضا بخش ايدلمش وآيريجه حبس صلاحيتی‌ده ويرلمش اولدیغی آكلاشلمقده‌در.

١٠ نيسان ١٢٨٧ تاريخلی تذكرهٔ ساميه بوبابده ايضاحات كافيه‌يی حاوی اولمقله عدليه وبلديه تاريخلرنده حائز اهميت كوريله‌رك بروجه زير درج ايدلمشدر:

شهر اداره‌سنه عائد رسوماتك سرعت استحصالی وجانب امانتدن اصناف و سائره‌يه اعطا قلنان اوامر وتنبيهاتك انفاذی ضمننده مستحق تهديد اولان اشخاصك مدت جزئيه ايله حبس وتوقيفنه لزوم كورلمكده اولدیغندن وباب ضبطيه حبسخانه‌سنده او مقوله ارباب قباحت ایچون محل اولمدیغی كبی حبسخانهٔ عمومی دخی اصحاب جناياته مخصوص اولدیغندن او مثللو خفيفجه مدتله حبس اولنه‌جقلره مخصوص اولمق اوزره دائرهٔ امانتده مناسب بر محلك تهيه وتخصيص اولنمسی لزومنه دائر طرف عطوفيلرندن وارد اولان تذكره ملفوف مضبطه ايله برابر شورای دولته لدی الحواله واقعا امانتدن ويريلن اوامر و تنبيهاتك ايفاسنه مسارعت ايتمه‌ين و ذمتلرينی ايفاده تمرد ایله‌ين اصناف و سائره‌نك اوامر حكومته عدم

---

[١] بو تاريخده شهر امانتنده انكليز علی بك ناميله مشهور اولان احمدرضا بك‌ بدری علی رضا بك بولنمقده ايدی. بو تذكرهٔ ساميه علی رضا بكك ايشه باشلادیغی كون امانته ورود ايتمشدر.

اطاعت حالنده بونلره مخصوص مادهٔ قانونیه‌یه توفیقاً حبس اولنملری ایجاب ایده‌جکنه و بونلرك حبس اولنمسی حکمی ذاتاً امانت مجلسندن ویریله‌جکی جهتله باب ضبطیه‌یه کوندرلملرندن ایسه اوراده توقیف اولنملری مناسب اوله‌جغنه بناءً تجارت نظارت جلیله‌سنده اولدیغی کبی یالکز ذکر اولنان ایکی حالدن طولایی قانونك تعیین ایلدیکی حال و درجه‌ده وجزئی مدتله حبسلرینه مجلس مذکوردن قرار ویریله‌جك اشخاصه مخصوص اولمق اوزره دائرهٔ امانتده بر حبسخانه اتخاذی ضمننده طرف عطوفیلرینه مأذونیت اعطاسی تذکر و تنسیب اولندیغی با مضبطه افاده قلنمش اولمغله اجرای ایجابنه همت اولنمسی سیاقنده.

بلدیه‌یه حق قضا بخش ایتمك خصوصنده حکومتك آلتنجی دائره هیئتنه قارشو دها مساعده‌کار طاوراندیغی آکلاشلمقده‌در. اولجه ۱٤۲۷ نجی صحیفه‌ده موضوع بحث اولدیغی اوزره دها دائره‌نك بدایت کشادنده ممالك سائره‌ده اولدیغی کبی دائره داخلنده و بلدیه رئیسلرینك تحت ریاستنده بر صلح محکمه‌سی کشادینه لزوم کوسترلمش ایسه‌ده آیروجه برنظامنامه یاپیله‌رق تکلیف واقع اولمسی درمیان ایدلمشیدی. ۱۲۸۷ سنه‌سنده آلتنجی دائرهٔ بلدیه داخلنده بعض قیود وشروط تحتنده برصلح محکمه‌سی تاسیسنه مساعده اولندیغی کورلمکده‌در. بوبابده‌کی اسباب موجبه ایله مواد نظامیه ضابطهٔ بلدیه نقطهٔ نظرندن شایان قید و تذکار وثائقدن معدود اوله‌جغندن بروجه زیر درج ایدلمشلردر:

امانت بهیه‌لرندن واقع اولان اشعار اوزرینه آلتنجی دائرهٔ بلدیه مجلسنك امور اداره و دعاوی حقوقیه‌جه حائز اولدیغی صلاحیت و وظائفك صورت تعدیل وتسویه‌سنه دائر شورای دولتجه جریان ایدن مذاکراتده مجلس بلدیه‌نك آیده برکره اجتماعی خصوصات واقعه‌نك مذاکره‌سنه غیر کافی اولدیغندن بعدازین هفته‌ده برکره عقدیله هر آی دائره‌نك واردات وصرفیاتی اجمالی مربوطیت طبیعیه‌سی جهتیله امانت بهیه‌لرینه اعطایه مجبور اولمسی وابنیه مصالحندن و املاك اجاراتندن تحدث ایدن دعوالر حقنده دائرهٔ بلدیه طرفندن اعلام مقامنده ویریلن اوراق استیناف وتمیز استدعاسیله دیوان احکام عدلیه نظارت جلیله‌سنه حواله اولنمقده ایسه‌ده دوائر بلدیه‌نك بومثللو دعاوینك رؤیتنه مأذونیتی اولمدیغی مثللو ویریلن اعلاماتك صورت تنظیمنده تفریقی وقرارلرینك اتخاذنده ودعاوینك استینافنده برطاقم یولسز معاملات جریان ایتمکده بولندیغنه وامور دعاوینك مصالح اداره‌دن دولتجه اساساً . . . . [۱]

[۱] بو وثیقه مجلس امانتك نظام دفترینه غایت فنا بریازی ایله قید ایدلمش اولدیغی ایچون بورالری اوقونه‌مامشدر.

اولمش ایکن آلتنجی دائره‌ده بوکا منافی حرکت اولنمسی دخی اولیه‌میه‌جغنه بناءً وظیفه‌سی صلحاً قابل تسویه اولان مواده منحصر اولمق وحکماً فصلی اقتضا ایدن دعاوی درسعادت حقوق عادی محاکمنك تشکیلانه قدر درجهٔ ابتدائیه‌ده امانت بهیه‌لرنده بولنان محکمه‌ده ودرجهٔ ثانیه‌ده محکمهٔ نظامیه‌ده رؤیت قلنمق ومحاکم مذکوره‌نك اجزای متممه‌سندن اولان محاکم صلحیه‌نك تاسیسندن صوکره لغو ایدلمك اوزره دائرهٔ بلدیه مرکزنده ودیوان احکام عدلیه نظارت جلیله‌سنك تحت اداره‌سنده اوچ ذاتدن مرکب بر محکمهٔ صلحیه هیئتی ترتیب و تشکیلی قرارلشدیرلمش و اولبابده قلمه آلنان و اجرای احکامنه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی متعلق بیوریلان فقرات نظامیه و قرارنامه‌نك نسخهٔ مصدقه‌لری لفاً کوندرلمش اولمغله اجرای اقتضاسنه همت بیورلمسی سیاقنده م سلخ ص ١٢٨٨ و ٨ مایس ١٢٨٧

آلتنجی دائرهٔ بلدیه داخلنده تشکیل اولنان محکمهٔ صلحیه‌یه دائر قرارنامه

برنجی ماده : درسعادتك آلتنجی دائره‌سی داخلنده واقع اولان ابنیه واجاره دعوالرینه مخصوص اولمق اوزره دائرهٔ مذکوره ادارهٔ بلدیه‌سی مرکزنده بر محکمهٔ صلحیه تاسیس اولنمشدر .

ایکنجی ماده : اشبو محکمهٔ صلحیه بر رئیس ایله ایکی اعضادن مرکب اوله‌جق واعضانك بری محکمه‌نك کتابت خدمتنی دخی ایفا ایده‌جکدر .

اوچنجی ماده : محکمهٔ صلحیه مدافعه‌یه وحکماً فصل وخصمه محتاج اولمیان ابنیه واجاره دعوالرینی طرفین موافقت ایلدیکی حالده صلحاً رؤیت وبونلر ایچون اعلام ویرمیوب یالکز صورت صلحیه‌یی مبین طرفین مصالحیندن برر سند اخذ ایده‌جك وسندلرك مصدق برر صورتنی طرفینه اعطا ایلیه‌جکدر .

دردنجی ماده : مادهٔ سابقه‌ده محرر دعوالر ایچون محکمهٔ صلحیه‌نك اصولنه موافق اوله‌رق قرارلاشدیره‌جغی صورت صلحیه مدعی ومدعی علیهك مقبوللری اولوب احدهما آخرك ذمتنی باسند ابرا ایلدیکی حالده صلحه‌دائر ویریلن قرارلر محاکمه‌یه مامور محاکمه‌ده رؤیت اولنه‌میه‌جق وفقط مؤخراً طرفیندن بری سندك حکمنی اجرادن نکول ایلدیکی حالده شهر امانتنده اولان محکمه؛ محکمهٔ صلحیه‌نك قراری اصولنه موافق اولوب اولمدیغنی تدقیق ایده‌رك موافق اصول ایسه انفاذینه اعلام ویره‌جك واولمدیغی حالده دعوایی بدایةً محاکمه‌ورؤیت ایلیه‌جکدر.

بشنجى ماده : دائرهٔ مذكوره داخلنده وقوعبولان ابنيه واجاره دعوالرنده طرفين مصالحه‌يى قبول وتصديق ايتمدكلرى وياخود اساساً محاكمه‌يه لزوم كورنديكى حالده اومثللو دعاوى شهر امانتنده اولان محكمه‌ده بدايةً رؤيت ومحكمهٔ مذكوره‌دن صادر اوله‌جق احكام ابتدائيه استدعا وقوعنده ديوان احكام عدليه دائره‌سنده اولان محكمهٔ نظاميه‌ده استيناف اولنه‌جقدر .

آلتنجى ماده : محكمهٔ صلحيه ديوان احكام عدليه نظارت جليله‌سنه تابع اوله‌جقدر .

يدنجى ماده : اشبو قرارنامه‌نك حكمى درسعادت محاكم حقوقيه وصلحيه‌سنك تشكلنه قدر باقى اولوب آنلرك تأسيسندن صوكره آلتنجى دائره‌نك محكمهٔ صلحيه‌سى دخى لغو اولنه‌جقدر . [١]

٢٦ صفر ١٢٨٨ و ٣ مايس ١٢٨٧

١٣٣٧ سنه‌سى بدايتنه يعنى آلتنجى دائرهٔ بلديه بناسى شهرامانتى اتخاذ اولنديغى تاريخه قدر مذكور بنا داخلنده بك اوغلى اجرا دائره‌سيله حقوق محكمه‌لرينك موجود بولنديغى كورلمكده ايدى . ايشته ايلك دفعه منحصراً دعاوىٔ بلديه ايله اشتغال ايتمك اوزره تأسيس ايدلمش اولان اوفاق بر محكمه بالاخره عدليه تشكيلاتى توسع ايتدكجه بوصوك شكلى آلمشدر. عدليه محاكمى دائره‌نك برقاتنى سنه‌لرجه فضولى صورتده اشغال ايتدكدن ماعدا عدليه نظارتنك كوستردىكى لزوم اوزرينه حكومت ١٣٣٣-١٣٣٤ سنه‌لرنده دائره‌يى تخليه ايتديره‌رك اوراسنى تماماً محاكمه حصر ايتمكه بيله چالشمش فقط موفق اوله‌مامشدى .

١٢٩٣ بلديه تشكيلاتنده آلتنجى دائره‌ده اولديغى كبى هر دائرهٔ بلديه‌ده بر صلح محكمه‌سى تشكيلى جهتنه كيديله‌جكنه بالعكس بوحقك امانت ودوائر بلديه‌دن نه كبى بر ملاحظه‌يه بناءً نزع اولنديغى ايلريده ١٢٩٣ قانوننك اسباب موجبه مضبطه‌سنده كوريله‌جكدر.

بلديه تشكيلاتنك سير تكاملى تعقيب اولنوركن هيچ بر وثيقه‌دن وهر هانكى تاريخى بر اثردن اصلا استغنا كوستريله‌مكده‌در . بو ميانده تقويم وقايعك مندرجاتندن هر زمان استفاده ارلنديغى كبى غير رسمى مطبوعاتك تدقيقى جهتى‌ده اهمال ايدلمه‌مشدر. ممالك متمدنه‌ده مطبوعات خلقك لسانى وافكار عموميه‌نك ترجمانى عد ايدلمكده اولديغندن بزده‌ده وقتيله بو خصوصه نه درجه اهميت ويرلمش وافكار عموميه‌نك بلديه تشكيلاتيله نه‌نسبتده علاقه كوسترمش اولديغى حقنده برفكر ويره‌بيلمك اوزره بلديه‌نك حين تشكيلنده

[١] مجلس امانتك نظام دفترى ، نومرو ١ صحيفه . ٥٠ .

انتشار ايتمش اولان غزته ورساله‌لر تدقيق ايدلمش ايسه‌ده ارزو ايدلديكى درجه‌ده ايضاحاته تصادف اولنمامش يالكز « حقايق الوقايع » نامنده‌كى غزته‌ده بريسى شهر امانتنه ديكرى آلتنجى دائره‌يه عائد اولمق اوزره كوريلن ايكى مقاله بالاقتباس مجله‌يه درج ايدلمشدر . بو مقاله‌لرك استانبولده منتشر (لوانت تايمس) اسمنده‌كى انكليزجه غزته‌دن نقلاً تورجه مطبوعاتده انتشار ايتمسى‌ده باشقه برنقطۀ نظردن شايان دقتدر :

حقايق الوقايعك « ممالك محروسۀ شاهانه‌ده دوائر بلديه تشكيلاتى » سرنامه‌سى آلتنده‌كى مطالعه‌سى شودر :

دولت عليه طرفندن اصول ادارۀ داخليه‌نك اصلاحى ضمننده اوروپا اصولنه تطبيقاً وضع بيورلمش اولان نظامات جديده‌دن برى دخى دوائر بلديه نظاماتى اولديغنه بناءً درسعادت ايله اكثر بويوك شهرلرده بلديه دائره‌لرى تشكيل بيورلمشدر . بو دائره‌لرك شهرامينلرى ومجلسلرى دخى بولنوب نفس درسعادت دخى فرانسه و انكلتره وآمريقاده اولديغى مثللو متعدد دائره‌لره تقسيم اولنمشدر .

آلتنجى دائرۀ بلديه عد اولنان بك اوغلى وغلطه دائره‌سى نيم مستقل حالده اولديغندن انتخاب ايله تعيين اولنان برمجلس وبا ارادۀ حضرت پادشاهى نصب بيورلمش بررئيس بولنقده‌در . ودائرۀ مشاراليهانك قوۀ اجرائيه‌سى رئيس مشاراليهه توديع اولنمشدر . آلتنجى دائره رياستنك شهر امانت بهيه‌سنه مربوط بولنمسى مصرح صورتده برنظامه مبنى اولديغى جهتله امانت سابقه زماننده آره‌صره آلتنجى دائره ايله شهر امانتى ميانه‌سنده بعض مسئله تحدث ايتمكده اولديغى ايشيدلمكده ايدى . فقط الحالة هذه شهر امانت بهيه‌سنه مقدملرى آلتنجى دائره متحيزان مأمورلرندن بولنمش اولان برذات درايتسماتك [١] تعيين بيورلمسى اوزرينه آوروپاده دوائر بلديه‌نك نه اساس اوزرينه مبنى اولديغنه وبونلرك صورت ترقى ورجحانيتلرى نه‌كبى شروطك اتخاذينه وابسته بولنديغنه دائربعض معلومات اعطاسى مناسب كورلمشدر . شويله‌كه : برشهرك امور بلديه‌سنه برادارۀ مستقله ويرلمسندن مقصد؛ اهالى ايچون شهرك تنظيميله برابر برشهرده قريه‌لرك آزاده اولديغى بعض فنالقلرده بولنور اولديغندن بوفنالقلرك چاره‌سنه باقمقدن عبارتدر . بناءً عليه دوائر بلديه‌نك حقوق ووظائفنى حاوى نظاماتى واردر . اوروپاده اهالى شهرامينلرينى ومجلس بلديه‌لرينى كندولرى انتخاب

[١] بو صره‌ده شهر امانتنده انكليز على بك ناميله معروف على رضا بك بولنمقده ايدى .

وتشكيل وبونلر دخی كندولرينه لازم اولان مأمورلری نصب وتعيين ايلدكلرندن بوجهتله دولت شهرك احتياجات مخصوصه‌سنی اكمال غائله‌سندن قورتلمش اولور. وبونلرك اكمالنك مسئوليتی دائرهٔ بلديه‌يه محول بولنور. فقط دائرهٔ مزبوره وظائفنك اجراسنده بركونه تكاسلده بولنديغی تقديرده دولت عندنده دخی مسئول اولور.

دائرهٔ بلديه قوانين اساسيه ونظامات دولته مخالف اولمامق شرطيله اقتضا ايدن نظامات بلديه‌يی وضع ايدر.

كرك مأمورلرينك معاشلرينی ويرمك وكرك انشاآت بلديه‌يه صرف اولنمق اوزره ويركو طرح ايلر. ومادامكه برشهر ياخود بردولتك احتياجاتنك تدارك واستحصالنه اعانه ايدن اهالينك ويرديكی آقچه‌نك نره‌يه صرف اولنديغنی بيلمكه حق وصلاحيتی اولديغی دركاردر. بنابرين دولتلر ايراد ومصرف دفترلرينی اوقات معينه‌سنده اعلان ايتدكلری كبی دوائر بلديه دخی ايراد ومصارفنی كذلك اعلان ايدر.

اهالی نظامات بلديه‌يه نظامات دولت كبی اطاعت ايتمكه مجبوردر. باخصوصكه دوائر بلديه اهالينك انتخابيله تشكيل اولنور. نظامات بلديه‌نك اكثری اهالينك رفاه وحسن حالنه دائر اولوب مثلا سرخوشلق وزنا وسوقاقلرده وسير محللرنده خلاف ادب حركت وآسايش عموميه‌يی اخلال ايدن حالاتك منعنه ومرتكبينك تأديبنه دقت ونظارت ايدر.

نظامات مذكوره فقرای اهالی‌يه وسقط وعليل اولانلره چاره‌ساز اولديغندن بونلر ايچون متعدد ابنيه انشا اولنه‌رق عمارت وخسته‌خانه‌لری واردر. ايشته كرك تأسيسات مذكوره‌نك مصارف لازمه‌سنی استحصال وكرك عموم اهالينك رفاه وراحتنی التزام وتأمين ايدن اسباب ووسائطی اجرا ضمننده دوائر بلديه بعض كره‌ده مخصوصی ويركولر طرح ايلركه بوويركولرك اعطاسيله قرا اهاليسی مكلف اوله‌ماز.

مثلا شهره صو اجراسی، وسوقاقلرده كيجه‌لری غاز اشعالی وسوقاقلرك تسويه وتعميری اهالينك عموماً معاونتيله اوله‌بيلور. دائرهٔ بلديه طرفندن بومثللو شيلر ايچون اخذ اولنان ويركولر املاكك قيمتی نسبتنده اولوب بونلرك ترقی ياخود تدنی ايتديكنی تحقيق ضمننده وقت بوقت ارباب وقوفدن مخمنلر تعيين اولنور. داخل شهرده بولنان هرنوع صنعتكارلردن برر ويركو آلنديغی مثللو دكانجيلردن دخی رخصت تذكره‌سی اعطاسی مناسبتيله خيلی

واردات حاصل اولور. حاصلی هرخانه صاحبی نه صورتله اولور ایسه اولسون بلدیه ویرکوسی اعطاسنه حصه‌دار اولور.

زنکین ویاخود اصحاب مراتبك برامتیاز ومعافیتلری اولمدقدن بشقه بلکه سائرلوندن زیاده دائره‌یه ویرکو اعطا ایدرلر. ویالکز اقتداری اولمیان فقرا مستثنا طوتیلور. بناءً علیه اصیلزادکان سرایلرندن وزنکین قوناقلرندن وفابریقه‌لردن بدء ایله اڭ ادنی مرتبه‌ده بولنان دکان وخانه‌لردن قیمتلری تقدیرنده ویرکو آلنوب یالکز میری ابنیه‌لری و حکمدارڭ سرایلری معاف طوتیلور.

دوائر بلدیه‌نڭ ویرکو طرحنه وآداب عمومیه‌نڭ وقایه‌سنه حقوق وصلاحیتی اولدیغی کبی بونلره مقابل وظیفه‌لری ده واردر. دوائر بلدیه علیهنده افراد ناس کبی بر محکمه حضورنده اقامهٔ دعوی اونه بیلور. مثلا بر دائرهٔ بلدیه بر یولڭ ویاخود بر کوپرینڭ وسائر وظیفه‌سی اولان شیئلرڭ تعمیرنده تکاسل ایدوبده اهالیدن برینڭ ذاتنه یاخود مالنه بر مضرت ایرات ایلدیکی تقدیرده متضرر اولان آدم ایستر ایسه تضمینات دعواسنه قیام ایده بیلیر. ومحکمه دخی مرقومڭ ضررینی تضمین ایتدیریر.

فقطا کثر اوقات بویله مضرت تولیدیی موجب اولور برشی مشاهده اولندیغنده غزته‌لر واسطه‌سیله اعلان حال اولنور. اصغا اولنمدیغی تقدیرده محاکمه مراجعت اولنور.

حاکم دخی دائرهٔ بلدیه‌یی عادی برمدعی علیه مقامنده طوتوب حقانیت اوزره حکم ایدر. [٩٦] دائرهٔ بلدیه‌نڭ محاسبه‌لری اوقات معینه‌سنده اعلان اولندیغندن حیله ویاخود ارتکاب اولسه بیله تدقیق معاملات سایه‌سنده بالآخره میدانه چیقار.

---

[٩٦] متمدن مملکتلرڭ اهالیسی بلدیه اداره‌سنی تقدیر ایدر. اوکا قارشو ایفایه مجبور اولدیغی ویرکویی ممنونیتله ویریر وبالمقابله بلدیه‌دن ایش ایستر. کندیسنڭ کوستردیکی علاقه وایفا ایتدیکی مادی فدا کارلق نسبتنده بلدیه‌نڭ خدمت وفعالیتنی اوزمزسه غزته‌لرله افکار عمومیه‌یه قارشو شکایت ایتدیکی کبی حکومته ومجلس مبعوثانه‌ده مراجعتدن کیرو طورماز. لوانت تایمس محررینڭ دیدیکی کبی حتی شخصاً متضرر اولورسه محکمه‌یه مراجعتله احقاق حق ایتمك جسارت مدنیه‌سنی ده کوستریر. ممالك غربیه‌ده بوکبی مراجعتلر حقنده متعدد مثاللر کتیریله بیلیرسه‌ده بوراده متنده‌کی مطالعه‌یه موافق اولمق اوزره یالکز بریسنڭ ایرادیله اکتفا اولنمشدر:

آمریقاده برشهر آیین کیجه‌سنده هرطرفدن هوائی فشنکلر آتیلیورمش. فشنکڭ بری استقامتی شاشیره‌رق کیدر بر آدمڭ کوزینه اصابت ایدر وکوزینی چیقاریر.

کوزی چیقان آدم فرداسی کونی محکمه‌یه مراجعتله بلدیه رئیسی علیهنه اقامهٔ دعوا ایدر. حاکم سببینی صورار. مدعی دیرکه:

قالدیرم مرور زمانله بوزیله‌رق برقاریش قدر چوقورلشمش وفشنك بوزوق قالدیرم اوزرندن آتیلمشدر. اکر بلدیه رئیسی وظیفه‌سنی ایفا ایدوب اوجه قالدیرمی تعمیر ایتمش اولسه‌یدی اوزمان قالدیره بر

اوروپاده دوائر بلديه مطلقا اهالينك انتخابيله تشكيل اولنور . چونكه مامورلر اهالى عندنده مسئول اولمدقلرى حالده تنظيمات بلديه يه تماميله دقته مجبور اولمازلر . وفرضا اهالى غزته‌لر واسطه‌سيله احتياجاتنى عرض وبيان دخى ايتسه بونلره ايسته‌نيلور ايسه اهميت ويريلور ،ايسته‌نيلور ايسه ويرلمز . واهالينك دوائر بلديه‌دن امنيتى منسلب اولوب طرح اولنان ويركونك اعطاسنده تردد ايلر. ونظاماً ويرديكى پاره‌نك نظامنده صرف اولنمديغنى بهانه ايدر .

هرنه‌حال ايسه دوائر بلديه‌نك درسعادتده دخى وجودى الزم بولنديغى جهتله بونلرك نه‌صورتده انتظام حالده بولنه جقلرينى ايلريده بر مقالهٔ ثانيه‌ده عرض وبيان ايده‌جكز. [١]

(لوانت تايمسدن خلاصه)

قاريش قدر يوكسله‌جك بوتقديرده آتيلان فشنك كوزيمه اصابت ايتميوب باشمك برقاريش يوقاريسندن كچه‌جكدى. بناءً عليه بنى بوقلاكته اوغرادان بلديه رئيسنك وظيفهٔ قانونيه‌سنى ايفا ايتمه‌مسيدر.

بوطرز مدافعه اوزرينه حاكم مدعى‌يى حقلى كورمش وبلديه رئيسنى محكوم ايتمشدر.

حالبوكه اسلام حقوق ومدنيتى بوكبى خصوصاتده دكل انسانلرى حتى بك‌حقير كورديكمز حيواناتى بيله نه‌درجه دوشونديكنى افعال واجراآت عادلانه‌سيله يالكز عالم اسلاميتك دكل بشريتك مدار مفخرتى اولان حضرت عمرك‌اشبو منقبه‌سى كوسترمكده‌در :

حضرت عمر برالنده قطران ظولو برقاب ديكر النده بردوه‌نك آرقه‌سنه اوريلان اورتى‌اولديغى حالده مدينه‌دن چيقاركن يولده حضرت على تصادف ايتمش. بويله عجله‌ نره‌يه كيتمكده‌اولديغنى صورمش آره‌لرنده شويله برمحاوره جريان ايتمش :

— دوه‌نك برى آرقه‌سندن اورتوسنى يولده‌دوشورمش. اورتويه باقدم. دوه‌نك آرقه‌سنك ياره‌لى اولديغنى آكلادم. شيمدى سينكلر، آريلر اودوه‌يى ازعاج ايده‌جكلر. يارين آخرتده جناب حق بكا (اى عمر! بن‌سنى مخلوقاتم اوستنه خليفه ياپدم. نيچون دقت ايتمدكده اودوه بى‌حضور اولدى.) ديه‌رك عتاب ايده‌جك. چابق‌واره‌يم اوزواللى دوه‌يى بولوب آرقه‌سنه برآز قطران سوره‌رك پوشيده‌سنى اكسا ايده‌يم.

— ياعمر! سندن صوكره خليفه اوله‌جقلره عدالته دائر هيچ برحصه براقميه‌جقميسك؟

— ياعلى! اويله سويله. بن‌اويله بروبال يوكى آلتنده‌يم‌كه كيجه‌مى كوندوزمى‌شاشيرمشم. مثلا فرات ويادجله نهرلرينك الك اوزاق محللرنده بولنان كوپريلردن برى دلينوب اورادن كچن قويونلردن برينك آياغى دليكه كيروب قيرلسه جناب كبريا يارين قيامتده بكا: اى عمر! نيچون خليفهٔ عصر اولديغك حالده اوكوپريده بولنان دليكى كوروب وياايشيدوب تعمير ايتديرمدكده حياتنى سكاتفويض ايتديكم مخلوقاتمدن برعاجز مخلوقك آياغنك قيرلمسنه سببيت ويردك ديه‌عتاب ايدنجه نه‌جواب ويره‌جكم؟ آمان ياعلى بنى حالمه براق اوزواللى وجريحه‌دار دوه‌نك امدادينه يتيشه‌يم. ديمش ودوه‌نك ايزينى تعقيب ايده‌رك مدينه‌دن طيشارى چيقمشدر. [على اميرى افنديك عثمانلى ولايات شرقيه‌سى نامنده‌كى اثرندن – هامه‌ر مترجمى عطابكك تعبيرى وجهله – تغيير يتنير ايله‌مأخوذدر. صحيفه ٤٢-٤٣]

---

[١] حقايق الوقايع ٢١ ايلول – ١٨ رجب ١٢٨٨

(لوانت تايمس) محررينك بلديه‌لر حقنده‌كى عمومى مطالعه‌سنك بالخاصه بواثرده مدافعه ايديلن اساماته نه‌درجه موافق ومعقول اولديغى البته تقدير بيورلمشدر. بومطالعه‌نى حقايق الوقايع محررى‌ده‌مناسب بولمش اوله‌جق‌كه بالترجمه غزته‌سنه درج ايتمش. حالبوكه عينى محرر شو مقاله‌سيله‌ده بلديه‌نك عليهنده بولنمق ايسته‌مش. باقكز نه درجه سفسطه ايتمشدر :

لوانت تايمس غزته‌سى آلتنجى دائرهٔ بلديه‌نك مطلوبه موافق برحالده اولمديغندن بحثله مادامكه هيئت ادارهٔ بلديه‌نك مطلقا طرف اهاليدن انتخاب اولنمسى اوروپاده مرعى اولان قواعددن‌دردر. هيچ اولمازسه دائرهٔ مذكوره اهاليسنك تماماً انتخاب اصولى اوزره تعيين اولنمسى ودائرهٔ مذكوره داخلنده متمكن تبعهٔ اجنبيه طرفندن دخى مجلس بلديه بعض مشاورلر انتخاب ايتديرلمسى ايچون سفارتلرك بالاتفاق باب عالى‌يه اجراى تبليغات لازمه ايتملرينى اخطار ايدييور. فقط هرخلقك مصالح داخليه‌سى ولاسيما امور بلديه‌سى كندو حقوق مخصوصه‌سندن اولوب اجنبى طرفندن قطعا مداخله‌يه حق وصلاحيت اوله‌ميه‌جغى وارستهٔ بياندر.

مثلا لوندره‌ده بردائرهٔ بلديه‌نك صورت انتخابى وياخود كندو تبعه ومحميلرندن اوراده مشاورلر بولنمسى حقنده لوندره‌ده بولنان سفراى اجنبيه طرفندن انكلتره‌حكومتنه برتبليغ ايدلسه قبول اولنورمى ؟

بعض فرنك غزته‌لرى كندولرينك هرشيئنى مدح ايدوب اوروپاده وياخود آمريقاده بويله‌در ديه‌رك‌فخريه‌لريازمقده ايسه‌لرده مدعالرينى كاملاً جرح وتكذيب ايديجى پك‌چوق حاللر بولنديغى دخى ينه كندو نشرياتلرندن اكلاشيليور.

ازجمله مذكور لوانت تايمس غزته‌سى ينه ذكر اولنان اخطارى حاوى بولنان‌نسخه‌سنده آتى‌البيان حوادثى شويله اعلان ايدركه: بودفعه نويورق شهرى ادارهٔ بلديه‌سنك محاسباتنده تبين ايدن ارتكاب همان هيچ بر مملكتده كورلمه‌مش صورتده‌در.

شويله‌كه ١٨٦٩ سنهٔ ميلاديه‌سى ابتداسنده نويورق شهرى ادارهٔ بلديه‌سنك مجموع ديونى يكرمى طقوز مليون اوچيوز يكرمى درت بيك طقوز يوز قرق طالر ايكن برايچق سنه ظرفنده مذكور بورجك اوزرينه يوز ميليون طالردن متجاوز فضله بورج انضمام ايتمشدر. ادارهٔ بلديه‌نك او مدت ظرفنده بورجى بوقدر آرتيره‌جق فوق‌العاده برمصرفى وقوعبولمه‌مش اولمسنه و هيئت اداره اعضاسى حين انتخاب و تعيينلرنده ارباب ثروتدن دكل

ایکن هر بری میلیونلر صاحبی اولملرینه نظراً دینك سبب تزایدی عیان کوزونیور. هیئت مرقومه ارتکابات واقعه‌لرینی بلدیه قوناغنك تفریشی مصارفیله ستر ایتمك سوداسنه قیام ایله هر بری دائرۂ بلدیه ایچون آلمش اولدیغی اشیانی مبین برر ساخته دفتر تنظیم وتقدیم ایدوب ایچلرندن موسیو (غاروی) نام ذات بلدیه قوناغنك طاوان ودیوارلرینه اورلمق اوزره ایکی میلیون یدی یوز بیك طالر قیمتلی آلچی آلمش اولدیغنه دائر بر دفتر ارائه ایتدیکی کبی دیکر بر ذات دخی دائره ایچون اون یدی بیك میل مربع محلی احاطه وتفریش ایده‌جك قدر کلیم وکچه مبایعه ایتدیکنی وبر بشقه‌سی‌ده اوتوز درت بیك عدد صندالیه وموسیو اسمیت نام ذات دخی قناپه پوشیده‌سی ایچون اوتوز آلتی بیك طوپ ویوز یکرمی ایکی بیك طالر قیمتلی بز اشترا ایلدیکنی متضمن دفترلر ویرمشلر وبونلر بر طاقم غزته‌لری‌ده عادتا رشوتله کندیلرینه اویدیروب ایکی بچق سنه ظرفنده بلدیه قوناغنك نصل اشیای نفیسه ایله تزیین وتفریش اولندیغنی ودائرۂ بلدیه ایچون نه درجه کوزل فایطونلر وبارکیرلر آلندیغنی واوتللر وصفیه‌لر یاپدیرلدیغنی وبلدیه‌لرك نیجه موفقیتلره مظهر اولدقلرینی انواع مبالغات ایله نشر واعلان ایتدیره‌رك افکار عامه‌یی اغفاله قالقشمشلردر .

هر نه حال‌ایسه ایشك ایچنده جسیم سرقت وارتکاب بولندیغی آکلاشیله‌رق حکومت جمهوریه طرفندن تحقیقات لازمه‌یه ابتدار اولنمشدر .

ایشته انتظام ومزافق مطلوب‌حال. لوانت تایمس عجبا بوکا نه دییور ؟ . [۱]

دوائر بلدیه تشکیلاتنك شهرك وارداتچه اقدارینه وبالخاصه اوقتروا رسمنك اجنبیلرجه قبولنه تعلیق ایدلدیکی اولجه کورلمشدی . حال بوکه واردات خصوصنده هیچ بر تبدل اولمامش ودرسعادت ادارۂ بلدیه نظامنامه‌سی نشر ایدلدیکی تاریخدن بری آلتی سنه کچمش اولدیغی حالده اون درت دائرۂ بلدیه تماماً تأسیس وکشاد اولنه‌مامشدر . شوقدر وارکه ۱۲۹۳ قانوننك اسباب موجبه‌سنده مندرج بر فقره‌یه نظراً ۱۲۸۵ نظامنامه‌سی ۱۲۸۹ سنه‌سی ظرفنده تصحیحاته اوغرامش ایسه‌ده تصحیحاتك نه کبی خصوصاته انحصار ایتدیکی آکلاشیله‌مامشدر. انجق ۱۷ شعبان ۱۲۸۹ تاریخلی و۱۵۲۸ نومرولی تقویم‌وقایعده‌شویله بر توجیهات لیسته‌سنه تصادف ایدلمسنه نظراً بو توجیهاتك ۱۲۸۹ تاریخنده‌کی تصحیحاتله علاقه‌دار اولدیغی ظن ایدلمکده‌در :

[۱] حقایق‌الوقایع ، ۲٤ رجب ۱۲۸۸ – نومرو ۳۸۱

برنجی آیاصوفیه دائرهٔ بلدیه ریاستی: دیوان محاکمات مالیه اعضای سابقه سندن سعادتلو عزت افندی یه
ایکنجی آقسرای « « ازمیر کمرکی ناظری اسبق سعادتلو راشد افندی حضرتلرینه
اوچنجی فاتح « « قره سی متصرفی اسبق سعادتلو احمد عطا بك افندی «
دردنجی ایوب « « شهر امانتی مجلسی اعضای سابقه سندن رفعتلو حاجی نوری افندی یه
بشنجی قاسم پاشا « « جزایر بحر سفید ولایتی مرکز متصرفی سابق سعادتلو عاصم پاشایه
آلتنجی بك اوغلی « « حالا دائرهٔ مذکوره رئیسی سعادتلو مختار بك افندی حضرتلرینه
یدنجی بشکطاش « « رسومات امانتی اعضای سابقه سندن سعادتلو نجیب پاشا «
سکزنجی میرکون « « طربزون والیسی اسبق دولتلو امین مخلص پاشا «
طقوزنجی بیوکدره « « بانق عثمانی ناظری اسبق آریستیدی بك افندی یه
اوننجی بکتقوز « « شهر امانتی مجلسی اعضای سابقه سندن عزتلو بدری بکه
اون برنجی بکلربکی « « سلانیك محکمهٔ مرکزیه سی رئیسی عطوفتلو صالح افندی حضرتلرینه
اون ایکنجی اسکدار « « آماسیه « « « سابق سعادتلو رمزی افندی یه
اون اوچنجی قاضی کوی « « کملیك قائممقامی سابق عزتلو فخری « «
اون دردنجی آطه‌لر « « حالا دائرهٔ مذکوره رئیسی رفعتلو پانجیری افندی یه

بو توجیهات ایسته‌سنه کوره ١٢٨٩ تاریخنده اون درت دائرهٔ بلدیه‌نك تماماً کشاد اولندیغی شبه‌دن وارسته ایسه‌ده ایسته‌ده‌کی دولتلو، عطوفتلو کبی رتبه اصحابنه باقیلیر برده اوتاریخلرده‌کی مأمورین معاشاتنك یوکسکلکی نظر دقته آلنیرسه هر حالده واردات بلدیه‌نك تشکیل اولنان اون درت دائره‌یه دکل بلکه بو مدیرلرك معاشنه بیله یتیشه‌میه‌جکی وبوندن طولایی بو دائره‌لرك هیچ برزمان آچیله‌مدیغی تظاهر ایدر . [١]

آلتنجی دائرهٔ بلدیه رئیسنك معاشندن باحث اولان آتیده‌کی مخابره اوراقی‌ده ١٢٩٠ تاریخلرینه قدر آنجق ١٢٧٩-١٢٨٠ تاریخلرندن برو متشکل وموجود اولان طرابیه وآطه‌لر دائره‌سندن ماعدا دوائرك اصلا تأسس ایده‌مدیکنی ارائه ایتمکده‌در :

[١] تقویم وقایعده توجیهات رتبه صره‌سیله مندرج اولدیغی حالده بورایه دائره صره‌سیله آلنمشدر. دائرهٔ بلدیه ریاستیله چراغ بیورلمق ایسته‌نیلن ذات نره‌ده مقیم ایسه ـ اوراسی دائره مرکزی اولمق قابلیتنی حائز اولسون اولمسون ـ محل مذکور دائره ریاستنه تعیین اولنمشدر. آلتنجی دائرهٔ بلدیه کبی اساساً سنه‌لردن برو متشکل واثبات موجودیت ایتمش بر دائره‌یه اولی رتبه‌سنده رئیس تعیین اولنوزکن میرکون دائره‌سنه وزیر وبکلربکی دائره‌سنه بالا رتبه‌سنده‌کی ذواتك کثیرلمسی باشقه نصل تفسیر اولنه‌بیلیر ؟

درسعادتجه تشکیلی متصور اولان دوائر بلدیه وارداتنك امانت وزنه‌سنه تسلیمی ودوائر مأمورلری معاشلرینك جانب امانتدن اعطاسی مقرر اولمسنه مبنی آلتنجی دائره ریاستنه بهیه‌سنه مخصص شهری اون بیك غروش معاش ابتدای تشکلندن برو امانتجه تسویه اولنمقده ایسه‌ده دوائر مذکوره‌نك تشکیلی تأخر ایتمش وآلتنجی دائره‌نك سائر مأمورلریله طرابیه واون دردنجی دائره‌لرك ریاست و مأمورلری معاشلری حاصلات واقعه‌لرندن اعطا اولنمقده بولنمش اولدیغی وامانتك مصارف کثیره‌سی آره‌سنده دیکر دائره ریاستی معاشنی ویرمسی ضرورت واقعه‌نك تزایدینی موجب ایدوکی بیانیله ریاست مذکوره معاشنك دائره حاصلاتندن تسویه اولنمق اوزره بوراجه ترقین قیدی استیذاننه دائر امانت مجلسندن تنظیم اولنان مضبطه ملفوفیله برابر لطفاً تقدیم قلنمش اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت ولی‌الامرکدر.

۱۳ ص ۱۲۹۱ و ۱۹ مارت ۱۲۹۰

جواب سامی

اشبو تذکرهٔ بهیه‌لریله اوراق مبحوثه‌ده کوسترلدیکی وجهله ریاست مذکوره معاشنك دائره حاصلاتندن تسویه‌سی ایچون امانت بهیه‌لرنجه ترقین قیدی مناسب اوله‌رق کیفیت مالیه نظارت جلیله‌سنه دخی بیلدیرلمش اولمغله اجرای ایجابنه همت ایتلری سیاقنده ترقیم ذیله ابتدار قلندی . م [۹۷]

۲۰ ص ۱۲۹۱ و ۲٦ مارت ۱۲۹۰

---

[۹۷] شهرامانتی وآلتنجی دائره طولاییسیله درج ایدلمش اولان وثائقده اوچ شی نظردقتی جلب ایتمش اوله‌جقدر . ۱ — وثائق زیرنده‌کی شهور عربیه اسملرینك برر حرفله کوسترلمش اولمسی . ۲ — تذاکرمعروضه وسامیه‌زیرینه امضایرینه (م) وضعی. ۳ — استیذان تذکره‌لرینه ذیلاً جواب ویرلمسی. بونلردن برنجیسی حقنده ۳۹٤ نجی و ایکنجیسی حقنده ۹۸۳ صحیفه‌لرده لزومی درجه‌ده ایضاحات ویرلمشدی. اوچنجی مسئله کتابت رسمیه تاریخنده حائز اهمیت اولدیغندن بوخصوصه متعلق وثائقده بروجه آتی درج ایدلمشدر:

« شیمدی‌یه قدر اتخاذاولنان اصول ایجابنجه باب عالیدن کرك رأساً وکرك جواباً یازیلان تذاکره یالکز بر (م) وضعیله اکتفا اولنمقده ایسه‌ده اشبو (م) حرفی هیچ بر وقتده امضا اتخاذینه صالح اولمدیغی جهتله سند اوله‌جق اوراق رسمیه‌نك بوحالده بولنمسی مناسب اولمیه‌جغنه بناءً بعدازین اشبو

١٢٨٥ نظامنامه‌سنك نشرندن اول كشاد ايدلمش اولان طرابيه و آطه‌لر دائره‌لرندن صوكره ١٢٨٥ نظامنامه‌سنى متعاقب ابتدا يكى كويده وصوكره بكقوزله قاضى كوينده برر دائره كشادينه تشبث اولنمشدر. بونلره عائد مخابره اوراقى تاريخى برر ماهيتى حائز كورلديكندن بروجه زير صره‌سيله درج ايدلمشلردر:

سايهٔ معموريتوايهٔ جناب ملكداريده يكى كويك دخى طرابيه مثللو رفته رفته اصلاحات وتنظيماتنه باقلمق واعضا وسائر مأمورينى كويجه انتخاب ايدلمك وبلديه نظامنامه‌سى احكامنه

(م) وضعى وكرك باب عاليدن كرك دوائردن رأساً وجواباً يازيله‌جق تذاكره امضا تحريرى اصولى ترك اولنه‌رق آنك محلنه مهر قوللانلمسى وبرده تذاكر وارده اوزرينه اولنان مخابراته همش وذيل يازلقدن ايسه جواباً يازيله‌جق تذاكرك درجهٔ اهميتنه كوره تكثير سوادى وتأخير مصالحى موجب اولمامق اوزره آيروجه وبرصورت مختصره‌ده يازيله‌رق واوزون اوزاديه انبادن بحث اولنميه‌رق يعنى (فلان ماده حقنده فلان نومرو و تاريخلى تذكره‌نك جوابيدر) بولنده باشلايله‌رق عقيبنده رأى ومطالعه‌نك تحريريله برابر ايجاب ايلديكى تقديرده يالكز ملفوفات اعاده قلنوب تذكرهٔ وارده‌نك حفظ وتوقيف ويخودمصلحته كوره ينه لفاً ارسال اولنمسى هرحالده اسلم ومرجح اولنه‌رق بواصول وقاعده‌نك بالجمله دوائرده مرعى‌الاجرا طوتلسى تنسيب اولنمش و كيفيت دوائر سائره‌يه دخى بيلديرلمش اولمغله بوصورت معلوم اولمق واوراجه دخى بواصول وقاعده دائره‌سنده حركت بيورلمق اوزره بيان حاله ابتدار قلندى. ٢٠ ب ١٢٨٩ و ١١ ايلول ١٢٨٨

مع مافيه برآى صوكره نه‌كبى حكمته مبنى ايسه تذاكر ساميه‌يه (م) وضعى اصولى احيا ايدلمشدر. «مقام صدارتدن يازيلان تذاكر رسميه‌نك مهرله تمهيرى حقنده اخيراً اتخاذ واجرا قلنمش اولان اصولك اكرچه محسناتى منكر دكلسه‌ده كثرت مصالحدن طولايى بونك دوامى تكلفات ومشكلاتى مستلزم وبيهوده تأخير مصالحى موجب اوله‌جغنه وبويولده متخذ اولان قاعدهٔ قديمه‌نك جريانجه بركونه سئامت ومضرته تصادف اولنمامش ايدوكنه بناءً اصول جديده‌نك تركيله بعدازين مقام محبيدن تسطير اوله‌جق تذاكر رسميه‌يه قاعدهٔ قديمه‌سى وجهله (م) وضعى تنسيب اولنمش وكيفيت دوائر سائره‌يه دخى بيلديرلمش اولمغله بيان حال سياقنده تذكرهٔ محبى ترقيم اولندى. ٢٠ ش ١٢٨٩

ايكنجى دفعه اوله‌رق اصول اتخاذ اولنان (م) وضعنك صورت قطعيه‌ده تركى تاريخنه مطلع اولمه‌دم. آنجق سلطان عبدالحميد خان ثانى متوهم برپادشاه اولمق اعتباريله زمان سلطنتلرنده بوكبى رموزاتله مخابره‌يه مساعده ايتميه‌جكى ظن ايدلمكله مشاراليهك ابتداى سلطنتنه نهايت صدر اعظم عنوانك باش وكالته تحويلنه (١٢٩٥) قدر دوام ايتديكى اقواى احتمالاتدندر.

ديوان همايوندن نام شاهانه‌يه اوله‌رق ويريلن فرمانلره حكملر وبراتلرى پادشاه اصلا كورمديكى حالده اوزرنده‌كى طغرايه استناداً اوليه‌تلق ايدلديكى كبى تذاكر ساميه‌نكده صدراعظم طرفندن كورلميه‌رك مستشار ويا ديكر بريسى جانبندن (م) وضع ايدلمكده اولديغى ظن ايدلمكده‌در. (م) وضعنك اعادهٔ مرعيتى حقنده‌كى تبليغده مشكلاتدن بحث ايدلمسى‌ده بوظنى تقويه ايدر.

توفيق حركت اولنمق وشهره عائد واردات اورايه عائد اولمق اوزره محل مزبورده بر دائرهٔ بلديه قوميسيونى تشكيلى اهالى جانبندن وقوعبولان استدعا اوزرينه شوراى دولتده قرارلاشديريلهرق اشبو قوميسيونك رياستنه دخى معتبران صرافاندن سعادتلو خرستاكى افندى حضرتلرينك نصبى تنسيب ايدلمش وبالاستيذان ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهى دخى اول مركزده بولنمش اولمغله اجراى ايجـابنه همت اولنمسى سياقنده تذكرهٔ ثناورى ترقيم اولندى . [١] ١١ ش ١٢٩٠ و ١٩ تشرين ثانى ١٢٨٩

شوراى دولت قرارى

باارادهٔ سنيه يكى كويده تشكيل اولنان دائرهٔ بلديه اعضاسنك دوائر بلديه نظامنامهسى احكامنه توفيقاً انتخابى منتخب ومنتخب اولهجقلرك تماميله تفريق و تمييزينه وبوده تحرير املاكك ختامى ودائرهنك تشكيلى ايله مأمورين لازمهسنك وجودينه متوقف بولنمش ايدوكندن آلتنجى دائره ايله طرابيه دائرهٔ بلديهسنك تشكيلنده اجرا اولنديغى مثللو ايلك سنهيه مخصوص اولهرق اصحاب املاكدن ومعتبران اهاليدن يكرمى، نهايت اوتوز كشى بر محله دعوت اولنهرق دعوته اجابت ايتميانلرك صكره اعتراضه حقلرى اولهميهجغى اولجه كندولرينه بيلديريلهرك برجمعيت عقديلهينه كويجه اصحاب املاك ومعلوماتدن اون كشى انتخاب ايديلوب ايچلرندن سكزى تفريق اولنمق اوزره اساميسنك باب عالىيه بيلديرلمسنك دائرهٔ مذكوره رياستنه اشعارى واقع اولان استفساره مبنى تذكرهٔ ساميهٔ صدارتپناهيلريله شهر امانت بهيهسنه بيلديرلمشدر.

اشبو اشعار موجبنجه اصحاب املاكدن و معتبران اهاليدن مركب عقد اولنان جمعيتده اكثريت آرا ايله انتخاب اولنان اون التى ذاتك اساميسنى دفتر ايتمش اولدقلرى رأيلرك مقدارينى مبين تنظيم اولنان پوصله رياست مذكورهنك بوكا دائر ايكى قطعه تذكرهسيله برابر امانت مشار اليهادن باتذكره كوندريلوب ٩ ربيع الاخر ١٢٩١ تاريخنده شوراى دولته حواله بيورلمقله تنظيمات دائرهسنده لدى القرائه مذكور پوصلهده محرر ذواتدن اك زياده رأى قازانان اصحاب املاك ومعلوماتدن واكثريسى ياز وقيش كويده آرام ايدنلردن اولمق اوزره سكزى بالتفريق اساميسى بر پوصلهيه تحرير ايله تقديم قلنمغين نزد سامئ وكالتپناهيلرنده رهين تصويب بيورلديغى حالده بونلرك دائرهٔ مذكوره مجلسى اعضالغنه تعيينى ضمننده ايفاى مقتضاسنك امانت مشار اليهايه حوالهسى بابنده .

١٥ ربيع الاول ١٢٩١ و ٢٠ نيسان ١٢٩٠

---

[١] مجلس امانت نظام دفترى . نومرو ١ صحيفه ١٠٦

تذكرهٔ ساميه صورتى

يكى كويده تشكيلى مقرر اولان دائرهٔ بلديه مجلسنه انتخاب اولنان اعضانك تعيينى حقنده شوراى دولتدن تنظيم اولنان تذكره اعضاى مومى اليهمك اساميسنى مبين اولان پوصله ايله برابر لفاً ارسال قلنمش اولمغله مآلنه نظراً ايجابنك اجرا وتذكرهنك اعاده واسراسنه همت اولنمسى سياقنده تذكرهٔ محبى ترقيم قلندى. م

٢٠ ربيع الاخر ١٢٩١ و ٢٥ نيسان ١٢٩٠ [١]

اعضانك اساميسى

قيومجيان سعادتلو بدروس افندى حضرتلرى	وارنه متصرفى اسبق سعادتلو فائق بك افندى
شيشمان اوغلى سعادتلو يووان افندى	عطوفتلو احمد بك افندى حضرتلرينك مخدومى
	مجلس تجارت برنجى محكمهسى رئيس سابقى عزتلو على بك افندى
يكى كوى بدايت محكمهسى رئيسى سابق رفعتلو احمد بك	موسيو دانيال فرنانديز
موسيو چوله پره ولچيو	تيمورجى باشى زاده آتون افندى [٢]

يكى كوى مجلس بلديسى اعضاسنك طقسان برسنهسى مارتنده باقرعه نصفنك اخراجيله يرلرينه ديكرلرينك انتخاب وتعيينى نظامى اقتضاسندن ايسهده دائرهٔ مذكورهنك بدايت تشكلى جهتيله معاملاتى هنوز اكمال اولنهمديغندن بوسنهلك بالاستثنا اعضاى مومى اليهمك ابقاسى استفسارينه دائر دائرهٔ مذكوره رياست بهيهسندن توارد ايدن تذكره اولبابده امانت مجلسندن ويريلن مذكرهايله برابر لفاً تقديم قلندى. مذكور تذكرهده عرض وبيان اولنديغى اوزره نظامنامهٔ بلديهنك اوتوزنجى مادهسى احكامنجه مجلس بلدى اعضاسنك

[١] مجلس امانت نظام دفترى . نومرو ١ . صحيفه ١٣٠
[٢] مجلس امانت نظام دفترى . نومرو ١ . صحيفه ٢٠٦

برنجی سنه باقرعه نصفنك اخراج وتبديلی لازمه‌دن ايسه‌ده دائرهٔ مذكوره هنوز تشكل ايتمسندن ناشی تنسيقات مطلوبه تمامیله تحصل وتأسس ايده‌مامش اولديغندن تأمين وتقرير معاملات ضمننده اعضای مومی اليهمك بالاستثنا بوسنه‌لك ابقاسی وفقط كله‌جك سنه اعضانك مدت انتخابيه‌لری تكميل اوله‌جغی ملابسه‌سيله حسب النظام عمومينك تبديلی وشو حالده سنهٔ آتيه‌ده بالطبع مصالح جاريه وموجوده‌نك اولياتنه وقوف واطلاعی اولميان ذواتك اعضا تعيينی اقتضا ايده‌جكی دركار اولوب بورالره حاجت قالماماق اوزره اعضای مومی اليهمك كله‌جك سنه باقرعه نصفنك اخراجی مناسب اوله‌جغنه نظراً اقتضای حالك اجراسی رأی رزين اصابت‌قرين حضرت صدارتپناهيلرينه منوطدر .

٢٤ صفر ١٢٩٢ و ١٨ مارت ١٢٩١

جواب سامی

اشبو تذكرهٔ عطوفيلری وملفوفاتی شورای دولته لدی الحواله امانت مجلسنك قراری وجهله اعضای مومی اليهمك بوسنه كاملاً ابقاسيله سنهٔ آتيه‌ده باقرعه نصفی اخراج ايدلمك اوزره اجرای اقتضاسی خصوصنك صوب والالرينه تبليغی داخليه دائره‌سندن افاده واوراق مرقومه لفاً اعاده اولنديغی بيانيله ترقيم جوابه ابتدار قلندی . م

٦ ربيع الاول ١٢٩٢ و ٣١ مارت ١٢٩١ [١]

آطه‌لرده ١٢٨٥ نظامنامه‌سنك نشرندن اول بر دائرهٔ بلديه تشكيل اولنديغی ١٤٥٧نجی صحيفه‌ده موضوع بحث ايدلمشدی. نظامنامه‌نك نشرندن صوكره‌ده آطه‌لر دائره‌سی ايفای وظيفه‌يه دوام ايتمش حتی ٢٩ نيسان ١٢٨٧ تاريخلی بر تذكرهٔ ساميه‌يه نظراً اوننجی دائرهٔ بلديه رئيسی پانچيری افندی‌يه دائرهٔ مذكوره وارداتندن تسويه اولنمق اوزره شهر امانتی بودجه‌سنه ادخالاً ايكی بيك غروش معاش تخصيصنه ارادهٔ سنيه بيله شرفصادر اولمشدی.

فقط آطه‌لرده هم قضا هم‌ده بلديه تشكيلاتنك موجوديتنه پاره‌سزلقده انضمام ايتدكجه بلديه تشكيلاتنك كاه لغوينه كاه قائمقاملغه علاوهٔ مأموريت صورتيله اداره‌سنه توسل اولنمشدر . از جمله ١٢٩٠ سنه‌سی بدايتنده بلديه رياستنك لغويله وظيفه‌سی قائمقاملغه

[١] مجلس امانت نظام دفتری ، نومرو ١ ، صحيفه ٦ - ٢

احاله ایدلمش ایسه‌ده صورتلری آتی‌یه درج ایدلمش اولان اوراق مخابره‌یه نظراً بومسئله‌ده هیچ بر زمان ثابت بر سیاست قوللانیله‌مامشدر :

بلدیه نظامنامه‌سی موجبنجه اون دردنجی دائره اتخاذ قلنان آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سنك آطه‌لر قائممقاملغنه حواله‌سیله ریاستك لغوی حقنده مقام کمتریدن مسبوق اولان عرض واستیذان اوزرینه دائرهٔ مذکوره ریاستنك لغویله امور بلدیه‌سنك مذکور قائممقاملغه احاله‌سی ٢٠ ربیع‌الاول ١٢٩١ تاریخلی جواباً شرف وارد اولان وصورتی لفاً تقدیم قلنان تذکرهٔ سامیه‌ده امروفرمان بیورلمش ایسه‌ده قائممقام موماالیهك امور اداره‌وضابطه‌ده ضبطیه نظارت علیه‌سنه وخصوصات بلدیه‌ده جانب امانته مراجعت ایتمسنه وهرایکی صورتده نظارت مشارالیهایه تابع اولوب امانتجه دائره‌نك معاملات بلدیه وحسابیه‌سنه مداخله‌اولنمامسنه دائر برکونا امروصراحت اولمدیغنه وطرف امانتدن ایسه شیمدی‌یه قدر دائرهٔ مذکوره‌نك هیچ برایشنه باقلمامقده اولوب شوقدرکه ذکر اولنان نظامنامه‌ده اون دردنجی دائره‌نك امانته مربوط اولدیغی مصرح اولدیغی کبی حکم نظامك فسخنه دائر الده برکونه‌امرواراده بولنمدیغنه بناءً امانتجه بوبابده اس‌الحرکات اولمق اوزره شرفسانح اوله‌جق امرواراده اصابتعادهٔ حضرت وکالتپناهیلرینك استفسار واستیضاحنه جرأت قلندی .

٣ رجب ١٢٩٢ و ٢٣ تموز ١٢٩١

جواب سامی

مال اشعار عطوفیلری وملفوف تذکره صورتی مفهومی معلوم محبی اولدی . قائممقام موما الیهك امور ضابطه‌ده نظارت مشارالیهایه وخصوصات بلدیه‌ده امانت بهیه‌لرینه‌مراجعت ایتمسی صورتی مناسب وایجاب مصلحته موافق کورلمش اولمغله اکا کوره اجرای معاملهٔ لازمه‌یه همت ایلملری سیاقنده ترقیم ذیله ابتدار ومذکور تذکره صورتی اعاده وتسیار قلندی . م ١٦ رجب ١٢٩٢ و ٥ اغستوس ١٢٩١ [١]

آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سنك آطه‌لر قائممقاملغنه الحاق اولنمسندن طولایی قائممقامك امور ضابطه‌ده باب‌ضبطیه‌یه وخصوصات بلدیه‌ده امانت بهیه‌لرینه مراجعتی مقرر ایسه‌ده بوصورت

[١] مجلس امانت نظام دفتری، نومرو ١ ، صحیفه ٢٥١

جتاللغی موجب كورلمش اولدیغندن مرجعك برلشدیرلمسی استیذاننه دائر ضبطیه نظارت جلیله‌سندن مبعوث تذكره شورای دولته حواله وكیفیت امانت بهیه‌لریله مخابره اولنه‌رق آلنان جواب ایله امانت مجلسنك ملفوف تذكره‌سنده امور بلدیه‌یه متعلق خصوصاتده مذكور قائممقاملق طرفندن جانب امانته مراجعتده بركونا مشكلات اولمدیغی ودرسعادت دوائر بلدیه‌سی نظامنامه‌سنده درسعادت و بلاد ثلثه‌نك منقسم اولدیغی دوائردن آطه‌لر اون دردنجی دائره اعتبار اولندیغندن امور بلدیه‌سنجه كماكان امانته مراجعت اولنمسی لازم كلوب اگر آطه‌لر ولایات شاهانه‌نك برقضاسی اعتبار اولنه‌جق ایسه اوحالده خصوصات بلدیه‌سنك دخی نظارت مشارالیهادن اداره ایتدیرلمسی اقتضا ایده‌جكی كوسترلمش اولوب واقعا طشره قضالری امور بلدیه‌سی ولاة ومتصرفین تحت نظارتلرنده اوله‌رق آطه‌لر قائممقاملغی امور بلدیه‌سی دخی بواعتبار ایله نظارت ضبطیه‌یه ملحق اولمق لازم كلور كبی كورینور ایسه‌ده آطه‌لر بوغاز ایچی كویلری كبی درسعادت ملحقاتندن اوله‌رق دائرهٔ بلدیه‌سی دخی درسعادت دوائر بلدیه‌سندن عد اولنمش ودوائر مزبوره‌نك اتحاد اداره‌سنده محسنات دركار بولنمش اولدیغندن وآطه‌لر قائممقامنك امور بلدیه‌جه امانت بهیه‌لرینه مراجعتنده بركونا مشكلات كوریله‌مدیكندن بواداره‌نك دوائر سائره‌دن آیرلمیه‌رق كماكان امانت بهیه‌لرنده ابقاسیله ریاستنك قائممقاملره احاله‌سی ویاخود مستقل رئیس تعیینی ایله اداره ایتدیرلمسنك دخی امانت بهیه‌لرینك اختیارینه براقلمسی بامضبطه افاده وكیفیت نظارت مشارالیهایه بیان وحكایه ایدلمش اولمغین اولوجهله ایفای معاملهٔ مقتضیه‌یه همت اولنمسی سیاقنده تذكرهٔ ثناوری ترقیم قلندی .

م ۱۸ محرم ۱۲۹۳ و ۱ شباط ۱۲۹۱

استیذان تذكره‌سی

اون دردنجی دائرهٔ بلدیه مجلسنه انتخاب وتعیینی لازم كلن اعضا ایچون بوكره قاعدهٔ موضوعه‌سنه توفیقاً اجرا قلنان انتخابده اكثریت آرایی قازانمش اولان ذواتك اسامی وشهرتلری مبین تنظیم ایدیلن پوصله‌نك كوندرلدیكنه وایجابنك ایفاسنه دائر دائرهٔ مذكوره ریاستندن مورود تذكره بالحواله مجلس امانتدن اولنان افاده اوزرینه مذكور

پوصله ایله برابر منظور دقایق نشور حضرت صدارتپناهیلری بیورلمق اوزره لفا تقدیم قلنمش وبرموجب انتخاب ذوات مومااليهمك اعضا تعيينى منوط رأى رزين اصابتقرين خديو اعظميلرى بولنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرت ولى الامركدر .

٢٥ شعبان ١٢٩٣ و ٢ ايلول ١٢٩٢

جواب سامی

اشبو تذكرهٔ عطوفتلرى وملفوفاتى شوراى دولته لدى الحواله مومى اليهمك انتخابى قاعدهٔ موضوعه‌سنه توفيق ايدلمش اولديغندن برموجب اشعار مجلس مذكور اعضالغنه تعيين قلنملرى خصوصنك صوب عطوفتلرينه تبليغى ملكيه دائره‌سندن افاده واوراق مزبوره لفاً اعاده قلنمغله اجراى ايجابى سياقنده ترقيم جواب مخلصى‌يه ابتدار قلندى .

م ٢٧ شوال ١٢٩٣ و ٢ ايلول ١٢٩٢

اعضانك اسملرى

آطهٔ كبير اعضاسى

نيقولاكى طريفى افندى بوتال افندى ايسلارى بورغاكى افندى اسماطيادى افندى

هكبه‌لى آطه‌سى

ميخال پنايوطيدى افندى يوركى صوفيانوز افندى

بورغاز آطه‌سى

كيرياقو زخاروف افندى ، قنه‌لى آطه‌سندن : آتمكجى باشى عزتلو اغوب افندى

والحاصل آطه‌لر دائره‌سنده بردرلو بلديه تشكيلاتى اساسلنه‌مامشدر. آلتنجى دائره‌دن صكره ايكنجى اوله‌رق آطه‌لر دائره‌سى تشكل ايتمش ايكن اشبو مخابراتك كوستر ديكى وجهله ١٢٨٥ نظامنامه‌سنك موقع تطبيقه وضعندن صوكره كاه قائممقاملغه علاوه كاه مستقلاً اداره اولنديغى كبى ١٢٩٣ قانوننده صوكره‌ده عينى حالك تكرر ايتديكى شو وثيقه ايله ثابت اولمقده‌در . آره‌دن بوقدر زمان كچمسنه رغماً بوكونده مسئله بو شكلده‌در .

آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سی ریاستی وظائفنك قائمقاملغه علاوةً اداره‌سی امور بلدیه‌نك حسن جریانی تأمین ایده‌مدیكندن ریاست مذكوره‌نك كمافی السابق قائممقاملقدن تفریقیله شورای دولت اعضاسندن سعادتلو بلاقیك حضرتلرینه فخری اوله‌رق تفویضی امانت جلیله‌لری مقامندن وقوعبولان اشعار وشورای دولتده ویریلن قرار اوزرینه تنسیب قلنمش اولمغله اجرای مقتضاسنه همت بیورلمسی سیاقنده تذكرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم .

١١ ربیع الاول ١٢٩٤ و١٥ مارت ١٢٩٣

آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سنك منحل بولنان ریاستنه قائممقاملق وظائفنك دخی علاوه‌سیله معاونلكده بولنان یورغاكی افندینك بلا معاش فخری اوله‌رق تعیینی خصوصنه وقوعبولان اشعار سعادتلری اوزرینه بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ شهنشاهی متعلق وشرفصدور بیورلمش و خزینه‌جه اجرای ایجابی مالیه نظارت جلیله‌سنه بیلدیرلمش اولمغله امانت علیه‌لرنجه دخی ایفای مقتضاسنه همم علیه‌لری مصروف بیورلمق بابنده امرو اراده افندم حضرتلرینكدر . ٨ ربیع الاخر ١٢٩٦ و ١٩ مارت ١٢٩٥

با ارادهٔ سنیه قاضی كوینده تشكیلی مقرر اولان دائرهٔ بلدیه ریاستنه امثالی مثللو بلا معاش اوله‌رق تشریفاتیٔ خارجیه معاونی عزتلو حمدی بك افندینك تعیینی مناسب كبی كورنمكله موافق امروفرمان سامیٔ حضرت صدارتپناهیلری بیورلدیغی حالده مبر مومی الیهك اجرای مأموریتی خصوصنه مساعدهٔ معالی عادهٔ حضرت وكالتپناهیلری شایان بیورلمق بابنده . ٢٠ جماذی الاخر ١٢٩٢ و ١٣ تموز ١٢٩١

جواب سامی

مفاد اشعار عطوفیلری معلوم مخلصی اوله‌رق ریاست مذكوره‌یه موماالیهك اولوجهله بلامعاش اوله‌رق تعیینی تنسیب ایدلمش اولمغله ایفای مقتضاسنه همت اولنمسی سیاقنده ترقیم ذیله ابتدار قلندی . م ٢٩ جماذی الاخر ١٢٩٢ و ٢٠ تموز ١٢٩١

[١] مجلس امانت نظام دفتری . نومرو ١ صحیفه ٢٤٣

بکقوز ایله قاضی کوبی دائرهٔ بلدیه‌لری ایچون سنهٔ آتیه‌ده نظامنه توفیقاً اعضا تعیین ایدلمك اوزره شیمدیلك ملفوف پوصله‌لرده اسامیسی محرر اولان ذوات منتخبه‌نك بلا معاش اعضالقده استخدامل‌ریله صورت فوق‌العاده‌ده بر مجلس بلدی تشکیلی خصوصنه امانت جلیله‌لری مقامندن وقوعبولان اشعار اوزرینه شورای دولت قراریله بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی متعلق بیورلمش اولمغله ایجابنك اجراسنه همت بیورلمسی سیاقنده تذکرهٔ ثناوری ترقیم قلندی. م ۲۱ شعبان ۱۲۹۳ و ۹ ایلول ۱۲۹۱

بکقوز دائرهٔ بلدیه‌سی مجلسنه تعیین اولنه‌جق اعضانك اسامیسی

سعادتلو اشرف افندی توفیق افندی احمد افندی انتیموس افندی حاجی حسین افندی
احمد کامل افندی اغوب افندی کیرقور افندی

قاضی کوی دائرهٔ بلدیه‌سی مجلسنه تعیین اولنه‌جق اعضانك اسامیسی

یاوربك عزت افندی رضا فندی موسیو استفانوویچ موسیو توبینی موسیو لوراندو موسیو رالی موسیو برنار قورنی خاییك آغا خارجیه نظارت جلیله‌سی محاسبه‌جیسی کیرقور افندی موسیو دیمتراقوپولو موسیو غاروفالیدی. [۱]

والحاصل بوقدر مساعی وتجاربه وادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سنك نشرندن بری یدی سنه کچمش اولمسنه رغماً دوائر بلدیه بردورلو تشکیل اولنه‌مدی. حتی ایلك بلدیه دائره‌سنك اوغانده کشادینه سبب اولمق اوزره اوزاده ساکن اهالی‌نك اکثریسی بویله خصوصاتی سائر ممالکده کورمش واکلامش واوجهتله اولنه‌جق مصرفه مقابل کندوسندن آلنه‌جق آقچه‌نك اعطاسی بر وظیفهٔ صحیحه اولدیغنی بیلمش آدملردن اولدیغی ذکر ایدیله‌رك فی‌الحقیقه دائره اهالیسی ایلك اون سنه (۱۲۷٤-۱۲۸۳) ظرفنده بوتعریفه ماصدق اوله‌جق درجه‌ده بلدیه ایشلرینه علاقه کوسترمشلر ایسه‌ده آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌ده ۱۲۸۵ نظامنامه‌سیله دوائر سائره منزله‌سنه ایندیرلدکدن صوکره اویله برباد برحاله کلمش‌که حکومت کویا ایلك تشکیلاته باشلاندیغی زمان تطبیق ایدیلن اصوله مشابه اولمق اوزره برفوق‌العاده مجلس تشکیلیله آلتنجی دائره‌یه تکرار برشکل سالم ویرلمسنه توسل ایتمشدر.

شو ارادهٔ سنیه عادتا آلتنجی دائره‌نك وفاتی ایچون سویلنمش برمرثیه حکمنده‌در:

---

[۱] مجلس امانت نظام دفتری، نومرو ۱، صحیفه ۲۵٤

تذکرهٔ سامیه صورتی

آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌نك اعوجاج معاملات و اجراآتنه سبب اولان مضایقهٔ مالیه‌سنك دفعی ضمننده شرائط معتدله ایله بر استقراض عقدیله بونك دائره‌جه مثمر ومهم مصارفه صرفی اساسلرینی مطالعه ودائرهٔ مرقومه‌نك وسائط اجرائیهٔ معاملاتنك تنظیم وحصول معموریت وانتظامنه مقتضی اولان تدابیرك استحضار وتتمیمی ماده‌لریله سائر تفرعاتنی مطالعه ایتمك اوزره لفاً ارسال قلنان پوصله‌ده اسملری محرر ذواتدن مرکب بر مجلس فوق‌العادهٔ بلدیه تشکیلنه مجلس خاص وکلا قراریله بالاستیذان ارادهٔ سنیه شرفمتعلق بیوریله‌رق دائرهٔ مذکوره ریاستنه اشعار کیفیت قلنمقله بیان حال سیاقنده تذکرهٔ مخلصی ترقیم قلندی.

م ١٠ صفر ١٢٩٢ و ٦ مارت ١٢٩١

مجلس فوق‌العاده ایچون انتخاب اولنه‌جق اعضای کرامك اسامیسی

عطوفتلو سرکز بك افندی حضرتلری، سعادتلو آغوب افندی حضرتلری، مقصود زاده سعادتلو سیمون بك، اورمان ومعادن مدیری اسبق سعادتلو بدروس افندی، سعادتلو خرستاکی افندی، مجلس صحیه اعضاسندن سعادتلو اشرف افندی، موسیو ظریفی موسیو استفانوویچ، موسیو دوبینی، بانق عثمانی دیرکتورلرندن موسیو ده‌وو، شهبندرلر ادارهٔ بهیه‌سی مدیری عزتلو رفعت بك، قونت قمانطونك وکیلی موسیو فرناندز. [١]

بو قومیسیونك تشکل ایدوب ایتمدیکی، ایتمش ایسه نه قدر دوام ایتدیکی ونه‌لره موفق اولدیغی آکلاشیله‌مامشدر. ١٢٧١ دن بری کچن یکرمی سنه ظرفنده آرتق بلدیه‌نك نه دیمك اولدیغی بیلنمك وکیتدکجه آثار ترقی وتجدد کوسترلمك ایجاب ایدرکن ١٢٩١ ده ینه فوق‌العاده قومیسیون تشکیلنه باشلامق بزم مملکتمزه مخصوص رجعی ترقیلردندر.

[١] مجلس امانتك نظام دفتری نومرو ١ ، صحیفه ١٩٩

۱۲۹۳ تشکیلاتی

۱۲۷۱ ده اساسی وضع و۱۲۷٤ ده آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌ده دها واسع مقیاسده‌تطبیقاتی اجرا ایدیله‌رك اوراده اون سنه تجربه‌دن صوکره ۱۲۸٤ ده درسعادتك بالعموم اقسامنه تشمیل ایدیلن بلدیه تشکیلاتندن انجق آلتنجی دائره حدودی داخلنده نافع ثمره‌لر اقتطاف ایدلمش و ۱۲۸۵ درسعادت بلدیه نظامنامه‌سیله تشکیلی قرارکیر اولانی اون درت دائرهٔ بلدیه‌نك تماماً کشادینه موفقیت حاصل اولمامش ایکن ۱۲۹۳ ده استانبول و بلاد ثلثه‌نك یکرمی دائرهٔ بلدیه‌یه تقسیمی حقیقةً غریبدر . واردات بلدیه اون درت دائره‌نك کشادینه بیله کفایت ایده‌مز ایکن یکرمی دائره‌نك نیچون کشاد ایدلمش اولدیغنه حیرت ایدیلیر .

مع‌ مافیه بزده تنظیماتدن برو فرانسز تشکیلاتی وفرانسز قوانینی اساس اتخاذ ایدلمش اولدیغی ایچون پارس شهرینك یکرمی دائرهٔ بلدیه‌یه تقسیم ایدلمش اولمسی استانبول دائره‌لرینك‌ده یکرمی‌یه انقسامنی ایجاب ایتدیرمش اولسه کرك .

۱۲۸٤ تشکیلاتنده مرکزیت اصولی قبول ایدلمش ودوائر بلدیه برر اجرا منطقه‌سی عد ایدلمش ایکن ۱۲۹۳ تشکیلاتنده بوندن صرف نظرله استانبولده امانتدن نیم مستقل یکرمی دائرهٔ بلدیه یعنی مرکز امانتله برابر آیری آیری یکرمی دائرهٔ بلدیه کشادی جهتنه کیدلدیکی اکلاشلمقده‌در. کرچه پارسده‌ده یکرمی دائرهٔ بلدیه Maire موجود ایسه‌ده ۱٤۸ نجی صحیفه‌ده موضوع بحث ایدلدیکی وجهله بونلر انجق حکومت مرکزیه طرفندن ویریلن اوامری انفاذ وقوانین عسکریه و مالیه‌نك تطبیقنه نظارت و تحریر نفوس واخذ عسکر معاملاتی ایفا کبی وظیفه‌لرله اشتغال ایدرلر .

بلدیه تشکیلاتی مشروطیتله اداره اولنان حکومتلرده پك زیاده نظردقته آلنمقده ومشروطیتك اساسی اهالینك حقوق وامتیازات بلدیه‌یه مالکیتی تشکیل ایتمکده اولدیغی بالخاصه کتابك برنجی قسمنده‌کی تاریخی ایضاحات کوسترمش اوله‌جغندن ۱۲۹۳ ده شکل حکومت مشروطیته تحویل ایله ملت مبعوثلری طوپلاندیغی زمان حکومتك مبعوثلره ایلك هدیه‌سی بلدیه قانونی لایحه‌سی و مبعوثلرك‌ده ایلك ایشلری بوقانونی قبول

وتصديق كيفيتى اولنمش وحقيقة مجلس مليدن ايلك دفعه قانون حالنده چيقان درسعادت و ولايات قانونلرى اولمشدر .

بلديه قانوننك نه صورتله تنظيم ايدلمش اولديغنه وحين تنظيمده بلديه‌لره صلاحيت وواردات بخشى خصوصنده حكومتله ملتك نه‌كبى مطالعاتده بولندقلرينه مطلع اوله‌بيلمك ايچون اسباب موجبه مضبطه‌سنى اوقومق لازمدر . لايحه‌نك اساسى شوراى دولتجه عريض وعميق مذاكره ايدلمش اولديغندن مجلس مبعوثان واعياندن قانون مذاكره ايديليركن اساسلى هيچ برتعديلات ياپيلمامش وتعديلات واقعه‌انجق آتى‌يه درج اولنان تذكرهٔ معروضه‌ده كوسترلديكى اوزره ايكى نقطه‌يه انحصار ايتمشدر :

قانون اساسيده موعود بلديه قانوننامه‌سنى تنظيمه مأمور قوميسيوندن آلتمش دوت ماده اوزرينه قلمه آلنوب تنظيمات دائره‌سنه اعطا قلنان قانون لايحه‌سنك خلاصهٔ مندرجاتى درسعادتك يكرمى دائره‌يه تقسيميله تعيين حدودندن ومجالس بلديه‌نك تشكيليله مأمورلرينك تعيين وظائفندن وواردانك انواع ودرجاتنى بياندن عبارت اولمغله اقتضاى كيفيت عريض وعميق مذاكره وسكسان بش سنه‌سنده تنظيم وسكسان طقوز سنه‌سى خلالنده شوراى دولتجه تصحيح اولنان بلديه نظامنامه‌سى دخى نظر مطالعه‌يه آلنه‌رق تدقيق ايدلدى .

عرض وبياندن مستغنيدركه استانبول شهرينك هردرلو تنظيم وتزيينه قابليتى دركار اولديغى حالده امور بلديه‌سنك بر مركزدن اداره‌سندن ناشى تنظيم وتزيين مملكت درجهٔ مطلوبه‌يه ايصال اولنه‌مدقدن بشقه ارباب مراجعتجه انواع مشكلات ايله برابر انشا آت وتعميرات ايله احوال اصنافك معاينه وتدقيقى حقيله ايفا اولنه‌مامقده وبرطاقم واردات بقاياده قالمقده ايكن مؤخراً بعض طرفلرده تشكيل اولنان كوچوك دائره‌لره جانب امانتدن تفريق ايديلن واردات سهولتله بالتضاعف تحصيل اولنه‌رق ماليت موجوده‌لرينه نسبتله اپيجه تنظيمات وتزيينات وجوده كتورلمش وقانون اساسينك يوزاون ايكنجى ماده‌سى دخى بومقصد ونتيجه‌يه مبنى بولنمش اولديغندن اساس مسئله محتاج مذاكره اولميوب بلديه نظامنامه‌سنجه استانبول وبلاد ثلثه ملحقاتيله برابر اون درت دائره‌يه منقسم ايكن اشبو قانون لايحه‌سى حكمنجه دوائرك يكرمى‌يه ابلاغى ومصارف ضروريه واعماريه ايچون آلتمش ايكنجى ماده‌سنده كوستريلان قارشولقلرك تخصيصى ماده‌لرى موقع مباحثه

وتدقیقه آلندقده چونکه دوائرك تعددی حالنده طرق وابنیه و اضافجه باقیله‌جق ایشلر سهولت بوله‌جغی وبر دائره‌ده توسیع وتنظیمه بدأ اولونان طریق دیکر دائرهٔ متجاوره‌یه قولایلقله التصاق ایدرك طرق عامه‌نك آز وقت ایچنده کسب انتظام ایتمسنی موجب اوله‌جغی جهتله حصول مطلبی دها زیاده‌تسریع وتأمین ایده‌جکندن قومیسیونك مطالعه‌سی تصدیق ایدلدکدن صوکره مذاکره مصارف‌ضروریه واعماریه ایچون کوستریلان‌قارشولقلره نقل ایدلدی .

واردات بلدیهٔ قدیمه برقاچ نوع رسوماتدن عبارت اولمسیله بونلرك مقداری دکل مملکتك اعمارات متصوره‌سنه شو تشکیلاتك ایجاب ایتدیکی مصارف‌ضروریه‌یی ایفایه بیله کافی اولمدیغندن حصول مقصده وصول‌ایچون تزیید واردات مقتضی اولوب‌کوستریلان قارشولقلر املاك ویرکوسنك نصفیله قونطوراتو حاصلاتی و دردست تأسیس اولان اوقتوروا ویاتنت رسمی اوله‌رق املاك ویرکوسی ذاتاً تنظیم مملکت ایچون موضوع اولدیغی وبومطالعه‌یه مبنی مقدما آلتنجی دائره‌یه یوزده ایکیسی ویرلدیکی حالده حسب‌الحال بوندن زیاده استفاده اوله‌مدیغی کبی اداره‌سی دخی مؤخراً مالیه خزینه‌سنه چکوب هر دائره املاکنك قید و تحریری قاداسترو اصولنجه اودائره‌یه ترك اولنمدقجه مضبوطیت مطلوبه حاصل اوله‌میه‌جغندن و قانونامه احکامنجه دائرلرده تأسیس اولنه‌جق تحریر املاك اداره‌لری دوائر داخلنده‌بولنان نفوس وقوعاتی بوریده‌جکی جهتله خزینه‌ده‌کی املاك‌اداره‌سی بو دائره‌لره تقسیم اولنه‌رق خزینه‌جه آره‌صره مصارف فوق‌العاده‌یی ایجاب ایتدیرن تحریر نفوس مادهٔ مهمه‌سی دخی طبیعی بر صورت سالمه وصحیحه‌ده حاصل اوله‌جغندن وبوتون بوتون بلدیه‌یه تخصیص ایدیله‌رك شو وقتده خزینهٔ جلیله‌نك تنقیص وارداتی‌ده جائز اوله‌میه‌جغندن برموجب قرار املاك ویرکوسی نصفنك دوائربلدیه‌یه ترکی وقونطوراتو اداره‌سنك دوائر بلدیه‌یه تعلق طبیعیسندن بشقه تحریر اداره‌سیله بریرده بولنمسی جریان معاملاتجه موجب امنیت وهله ارباب مراجعت ایچون برمرکزدن اداره‌سی مستلزم انواع صعوبت اولمغله برابر اکثر املاکك قونطوراتوسز قالمسی بو صعوبتدن منبعث اولدیغندن حاصلاتی دخی آنلره عائد اولمق اوزره ادارهٔ مذکوره‌نك وضعیت اصلیه‌سی وجهله دوائر بلدیه تقسیمی یولنده کورلمشدر .

اوقتوروا ویاتنت رسومنه کلنجه: بونلرك وضع واحداثی لوازم‌بلدیه جمله‌سندن اوله‌رق مسفارتلر دخی وارداتی تزیینات بلدیه‌یه صرف اولنمق شرطیله بونك تبعه‌لرندن استیفاسنه

بوندن سکز سنه اول موافقت ایلدکلری مثللو تعرفه‌سنك تعدیلی ضمننده مؤخراً تشکیل
اولنان قومیسیونده سفارت ترجمانلری شرط مزبوری تکرار ایله برابر شو ایکی نوع
وارداتك تزیینات بلدیه‌یه صرفنه دائر آیروجه بودجه تنظیمنی اساس مذاکره ایتمکه قدر
قالقیشوب واقعا ممالك متمدنهٔ سائره‌نك هرمحلنده اشبو اوقتوروا وپاتنت رسومی مملکتك
احتیاجات صحیحهٔ تنظیمیه‌سنه صرف اولنمقده بولندیغنه وپاتنت رسمی ادارهٔ بلدیه‌نك
منابع وارداتی اولان تجار واصناف ویرکوسیله تذکره پاره‌سی وسائره لغو ایله آنلرك
یرینه قائم اوله‌جغنه بناءً شو ایکی قلم وارداتك دخی ادارهٔ بلدیه‌یه ترکی وانتخاب ماده‌سی
نظامنامهٔ مذکورده وار ایسه‌ده پك قاریشیق اولمغله برابر اصولی دخی تعریف اولنمامش
اولدیغندن قانوننامه لایحه‌سنده کوستریلان اصول انتخابیه انتخاب ایدیجیلرله انتخاب
اولنانلرك نظامنامهٔ قدیمده اولدیغی وجهله املاکلرندن اولان وارداتی حسابیله آیریلور
ایسه‌ده واقعا بونده یکده صحت بولنه‌میوب بلدیه‌نك دفترنده مقید اولان معلومات دها
زیاده موجب اعتماد اوله‌جغندن وهریرده ویرکو ایله یاپلمقده بولندیغندن بونده دخی بلدیه‌یه
سنوی ویریلان ویرکونك نسبت اتخاذی و تبعهٔ اجنبیه‌دن انتخابجی و منتخب اولمق بوقانونده
منع ایدیلوب واقعا هر ایکیسنك دخی اجنبیدن اولمسندن بعض محاذیر ملحوظ اولدیغندن
وبو ایسه هیچ برمملکتده جاری اولمدیغندن انتخابجی ومنتخبلرك تبعهٔ عثمانیه‌یه تخصیصی
وتحصیل وارداتك هنوز موضوع اصولی اولمیوب ممالك سائره‌ده بومثللولرك خانه سنه
دخول ایله اشیاسی ضبط وفروخت اولنه‌رق استحصال ایدلمکده ایسه‌ده بوراده اسباب
متعدده‌دن ناشی بوصورتك اجراسی ناقابل اولدیغندن التمش اوچنجی ماده‌ده محرر اولدیغی
وجهله اولامدیونك املاکنه متعلق معاملاتك تأخیر اجراآتیله ودرجهٔ ثانیه‌ده حبسی ایله تحصیلی
مناسب کورینه‌رك بالاتحاد قبول وتصدیق اولنمش ومواد سائره عبارده‌جه تعدیل واصلاح
اولنه‌رق لایحه‌نك برنسخهٔ مصححه‌سی تقدیم قلنمش اولمغله هیئت عمومیه‌ده مطالعه‌سیله
ایجابنك اجراسی بابنده امروفرمان حضرت من له الامرکدر .

١٧ ص ١٢٩٤ و ١٩ شباط ١٢٩٢

بحور حامد سرکز یانکو علی سیف الدین محمدبسیم

دائرهٔ تنظیماتك اشبو مضبطه‌سیله بلدیه قانونی لایحه‌سی شهر امینی دولتلو غالب پاشا حضرتلری دخی حاضر بولندقلری حالده هیئت عمومیه‌ده مطالعه اولندی . بو لایحه درت فصل و آلتمش درت ماده‌یی محتوی اولوب دوائر بلدیه‌نك حدود ووظائفنی متضمن اولان فصل اولی برنجی ماده‌سنده کافهٔ دوائرك حدود عمومیه‌سی کوسترلدیکی صره‌ده آیاستفانوس خارج ازحدود قالمش کبی آکلاشیله‌جغندن (ایاستفانوس آرقه‌سندن) دنیله‌رك دائرهٔ حدوده آلنمش وایکنجی ماده‌ده اون اوچنجی دائره‌نك حدودی حال وموقعه مناسب کورنمیه‌رك چبقلی وادیسی بودائره‌نك برجهتیچون حد طبیعی اولدیغندن (چبوقلی دره‌سنك آغزینه) جمله‌سی علاوه وقره‌قولاغك دخی داخل دائره اولدیغی تصریح اولنمش ودوائرك وظائف عمومیه‌سی حقنده اولان اوچنجی ماده‌یه کچلدکده تعداد اولنان وظائف جملهٔ نظامات مخصوصه‌سنه تابع ایکن یالکز ابنیه انشا آت وتعمیراتنه دائر فقره اولنه قونمش اولان (نظامنامهٔ مخصوصنه توفیقاً) جمله‌سی کویا بوقیدك آنجق بورادهٔ معتبر اولدیغی معناسنی افهام ایده‌جکندن چیقارلمش وبلدیه‌نك جملهٔ وظائفندن اوله‌رق (یکیدن املاك عقار مبایعه‌سی) دخی صاییلوب دیکر برفقره‌ده توسیع طرق وسائر منافع عمومیه ایچون دوائره حق استملاك ویرلمش اولدیغی جهتله بوندن مراد مثلا عندالاقتضا دائره کندیسیچون بر قوناق آلمق وخسته‌خانه ودها بونك کبی برشی یاپدیرمق ایچون مأذون اولمق قضیه‌سندن عبارت اولدیغی بیان اولنوب منافع عامه ایچون استملاك واقعا دوائره عائد وظائفدن ایسه‌ده یکیدن املاك و عقار مبایعه ایتمك دخی آنلره وظیفه عد اولندیغی تقدیرجه استملاکه مأذونیت خصوصی تا کندولری ایچون افراد کبی عقار وایراد تدارك ایده‌بیلمسنه قدر توسع ایدرك قاعده‌سز اوله‌جغی واقامتکاه وسائره انشا واشتراسی دوائرك وظائفی عدادینه لاحق اوله‌میوب بویله شیلره لزوم وایجاب کوردکجه شمدی‌یه قدر اولدیغی مثللو قواعد مخصوصه‌سنه توفیقاً اخذ واشترا ایده‌بیله‌جکی وبوراده‌دوائره استملاك حقی ویرلمسی تسویهٔ طرق کبی منفعتی عام وشامل اولان عملیات وانشا آت ایچون نظام مخصوصنه توفیقاً صاحبلرینك رضاسنه باقلمیه‌رق املاك مبایعه اولنه بیلمسی ایچون اولوب بونك خارجنده‌کی استملاکه نظام مذکورك حکمی جاری اولمیه‌رق معاملهٔ بیع وشرا عادتا بین‌الافراد نصل ایسه دوائرجه‌ده اویله اجرا اولنه‌جغی جهتله جملهٔ مذکوره‌نك وظائف بندنده خاصة ذکری محذور ومضرتلی اولدیغندن طی ایدلمسی وبوجمله طی اولنور ایسه منافع عمومیه‌دن بشقه برشی ایچون استملاکه دوائر مأذون ایدلمامش اوله‌جغندن بالاده بیان اولندیغی وجهله اقامتکاه وسائره آچیقده قاله‌جغی وبوراده شو فقره‌نك بولنمسیله طرف مریدن اشترا

اولنان املاك حقنده جریان ایتمکده اولان نظام و اصولدن دائره‌لرك مستثنا اولمسی لازمکلمیه‌جکی مطالعه‌لرینه وشبهه‌لردن قورتارلمق اوزره اصحابنك ارضاسیله قیدی علاوه اولنه‌بیله‌جکنه بناءً ابقا قلنمسی شقلرندن برینك اختیاری حقنده اوزون اوزون بحثلر ایدیله‌رك نهایت‌الامر آرایه مراجعت اولندقده اکثریت طی والغا طرفنده بولندیغی جهتله جملهٔ مبحوث عنها قالدیرلمش وهر دائره‌نك حدودی داخلنی تزیین وتنظیف وتنویر ایتمسی طبیعی اولدیغندن بووظیفه‌یه دائر جمله‌دن «شهر» لفظی چیقاریله‌رق یرینه «دائره داخلنده بولنان محللرك» عباره‌سی یازلمش وبالجمله املاك وعقارك قیمت و ایرادلرینك و متصرفلری اسامیسنك قید وتحریری جمله‌لری اوزرینه جریان ایدن مذاکرات جمله‌سندن اولمق اوزره ممالك شاهانه‌نك نفوس معاملاتنك مرکزی باب سرعسکری اولدیغی ودرسعادتدن دخی عسکر آلنه‌جغندن تحریر نفوس وظیفه‌سنك دوائر بلدیه‌یه ویرلمسنه محل اولمدیغی درمیان قلنه‌رق درسعادت انتخاب معاملاتنك اجراسی دائره عائد اولدیغنه بناءً دائره‌لرجه نفوس تحریرینه ومعاملاتك یورودلمسنه مجبوریت بدیهی اولدیغندن وباب سرعسکری قرعه ایچون آیروجه نفوس دفتری طوتمق ایستدیکی حالده اوطرفدن دخی تحریر اجرا ایدلمسنه هیچ برمانع بولنمدیغندن فقرات مذکوره عیناً ابقا اولنمش واسکله قایقلرینك متانتیله قایقجیلرك نظام مخصوصنجه تفتیش وتدقیق احوالنه اولنه‌جق دقت ونظارت وظیفه‌سنك آشکار اولان لزومنه مبنی اسکدار وبوغاز ایچی وکوپری درونی وآطه‌لر وقاضی کویی و آیاستفانوس واپورلرینك تحملندن زیاده مشتری آلمملری دخی ضم والحاق ایدلمشدر .

شهر امانتنك و دوائر بلدیه ایله مجلس عمومیٔ بلدینك تشکیلنه دائر فصل ثانیده واقع دردنجی ماده بولندیغی کبی براقیله‌رق بشنجی مادده مذکور اولدیغی وجهله رؤسانك توظیفی ریاستلری امنیت واعتماد عمومی‌یه مظهر اولمامش واو دائره‌ده علاقه‌دار بولنمامش اولان کیمسه‌لرك النه دوشوره‌جکندن اصحاب ثروتدن مناسبلرینه فخری اوله‌رق تفویض امر ریاست ایدیله‌رك آنلرك معینته جزئی معاشلرله برر معاون ویرلمسی صورتی اتیان اولنمش ایسه‌ده بونلر امور موکوله‌لرینی یکده‌ همسه‌میه‌رك ریاست معاونلرده قاله‌جغی کبی عدم اداره‌دن ترتب ایده‌جك مسئولیتك دخی محمل صحیحی بولنه‌میه‌جغی و امور بلدیه شو حالده ایچنده مذبذب ومشوش اوله‌جغی ودوائر ریاستلرینك بلدیه ایشلرنده وقوف ومعلوماتی مجرب ذواته تفویض اولنمسنه دقت واعتنا قلنه‌جغی وبوقانونده تحدید قلندیغی

وجهله رؤسا معاشی داخل اولدیغی حالده مأمورین وخدمهٔ دوائرك كافه‌سنه ویریله‌جك معاشلر وارداتك خمسنی كچمیه‌جكی جهتله رؤسانك موظف اولمسنده بأس اولمدقدن ماعدا منفعت ملحوظ اولدیغندن بوراسی حالیله ابقا اولنه‌رق محاسبه‌جی وسائر مأمورلرك اعضا مثللو معاشسز اولدقلری آكلاشـلامامق اوزره مأمورین مومی الیهمه دائر جمله‌نك اولنه (موظف) كلمه‌سی قونلمش وآلتنجی، یدنجی وسكزنجی ماده‌لر قبول ایله طقوزنجی ماده‌نك حاوی اولدیغی فقراتك برنده محرر اولدیغی وجهله وارداتك وقت وزمانیله تحصیل واستیفاسنك محاسبه‌جیلك وظائفندن معدود اولمسی طبیعی ایسه‌ده وارداتك جمع وجبایی تحصیلدارلره مفوض اولدیغندن محاسبه‌جیلك وظیفه‌سندن بر جهتك واسطهٔ اجرائیه‌سی اولنلرك محاسبه‌جیلك معیتنده بولنماری لابد اولمسیله بونی تصریحاً برجمله علاوه اولنمش واونجی، اون برنجی واون ایكنجی ماده‌لر یازلدیغی كبی ابقا اولنوب اون اوچنجی ماده ذیلنده شهر امینی ایله محاسبه‌جی بیننده اختلاف وقوعبولان صرفیاتجه شهر امینی مسئولیتی درعهده ایده‌رك تحریراً امر ویردیكی حالده وزنه‌دار صورت مخصوصه‌ده امر ویریلان آقچه‌یی صرفه مأذون اولدیغنه دائر فقره واقعا مجرد فوق‌العاده ومستعجل برحال ظهورنده استعمال اولنمق اوزره شهر امینی یدنده برقوت بولندیرمق مقصدینه مبنی درج اولنمش ایسه‌ده شهر امیننه كیف مایشاء پاره صرفنه مأذونیت مطلقه ویرلمش كبی تأویل وتفسیر كوتوره‌بیله‌جكندن ایلروده ظهوری محتمل اولان برچوق سوء استعمالاتك وقوعنه وسیله ویرلمامك اوزره بو فقره اخراج اولنمش و اون آلتنجی ماده اوزرینه بحثه آغاز اولندقده حكم مجازات محاكمه عائد اولوب اداره و محاكمك بربرندن تفریقی اساس معلومنه طوقونه‌جغندن بونك محاكمه براقیلمسی درمیان اولنوب مجازات مذكوره مجرد تنبیهات بلدیه‌نك مغایری حركتدن بولنانلره ایدیله‌جك معاملهٔ خفیفهٔ جزائیه‌دن عبارت اولمقله بومقوله وقوعاتك كثرتی جهتیله حواله اولنه‌جق محكمه‌لر بشقه ایشه باقمقدن قاله‌رق وشهر اماتی خدمه ومأمورلری‌ده دعوالر آردنده طولاشمقدن بر آن خالی قالمیه‌رق هم محكمه‌لرك همده شهر اماتنك مصالحی تأخراته اوغرایه‌جغی وتنبیهات بلدیه دخی اجرا اولنه‌میه‌جغی آشكار اولدیغندن ایشته شو مشكلاته بناءً دول متمدنه‌ده بیله بلدیه‌یه عائد قباحتك جزاسی محكمه‌لره كوندرلمیوب دائره‌لرده «حكام صلح» نامنده بولنان جمعیتلرده حكم اولنه كلدیكی جهتله بوراده دخی وهلةً هر دائره‌جه بویله جمعیتلر تشكیلی طرفنه كیدیلور ایسه نه خزینه‌نك ونه واردات بلدیه‌نك متحمل اوله‌میه‌جغی بیهوده بر مصرف

قپوسی آچلمش اوله‌جغندن بورانك دائره‌لری دخی بمنه تعالی سایهٔ حضرت پادشاهیده حال وماليه آوروپا دوائر بلديه‌سی درجه‌سنه واصل اولدقده ذكر اولنان جمعیتلر یاپلمق ودها بوكبی نقایص اكمال اولنمق اوزره شیمدیكی حالده مادهٔ مذكوره‌ده مندرج صورت ایجاب حال ومصلحته موافق برحد متوسط اوله‌رق پك مناسب كورنمكله بالابقا فقط فائدهٔ زائده مطالعه اولندیغندن (بالتدقیق) لفظی قونلمش و (حكم) كلمه‌سی (اجرا) یه تبدیل اولنمشدر .

مجلس بلديه وظائفنی تعداد ایدن اون یدنجی ماده‌ده بر وظیفه دخی رئیسك تكلیف ایده‌جكی مأمورینك عزل و نصبی تصدیق اولنوب واقعا دائره‌ده بولنان مأمورینك عزل ونصبی رئیسك حقی ایسه‌ده اعضانك‌ده یالكز مصدق اولمسی اعضالق صفتنه یاقیشمیه‌جغندن بورایه دخی (بالتدقیق) كلمه‌سی علاوه ایله ایكی طرفك دخی حقی محافظه اولندقدن صوكره بحث استقراضه مأذونیت فقره‌سنه انتقال ایدوب اكرچه بعضاً امور خیریه ومنفعت عمومیه ایچون دوائر وظیفه‌لری داخلنده اوله‌رق تأخیری جائز وقابل اولمیه‌جق انشا آت وعملیاته مجبور اولوبده وارداتنك جمع وتحصیلی زماننه عدم تصادفنه مبنی حاضرده آقچه بوله‌مدیغی بر وقتده استعمال ایدلمك اوزره شویله بر مأذونیتی حائز اولمق لازمه‌دن اولوب منتهای مأذونیت اوله‌رق قونیلان مقدار دخی استكثار اولنه‌مز ایسه‌ده برسنه‌لك بورجی ایرتسی سنه‌یه دور ایده ایده برچوق بورجلر تراكم ایتمسندن احترازاً (سنه‌سی ایچنده وارداتندن قپاتمق اوزره) جمله‌سی علاوه ایدلمش و اون سكزنجی و اون طقوزنجی ویكرمنجی ماده‌لر عیناً قبول اولنه‌رق یكرمی برنجی ماده‌نك فقرهٔ ابتدائیه‌سنده قرار اعطاسی اعضانك نصفنك وجودینه شرط قانوب حالبوكه بونصفه رئیس داخل اوله‌جغنه نظراً اعضاده اكثریت بولنمیه‌جغندن عدد اعضا نصفندن بر زیاده‌یه وفقرهٔ اخیره‌سنك اهمیتی جهتیله ثلثانه ابلاغ اولنمش ویكرمی ایكنجیدن اوتوزنجی‌یه قدر اولان ماده‌لر جزئی لفظ تصحیحیله كچیله‌رك اوتوزنجی ماده آخرینه اون اوچنجی ماده‌یه توفیقاً رئیس ایله محاسبه‌جی بیننده اختلاف وقوعبولان صرفیات حقنده بر بند كورلمكله دیكری كبی بورادن دخی چیقارلمش و اوتوز برنجی ماده حالیله ابقا ایدیله‌رك اوتوز ایكنجی ماده‌ده قومیسر وچاوشلرك اجرای وظیفه ایچون كیره‌بیله‌جكلری محللرك تعدادی صره‌سنده تجارتكاه اولان موقعلره دخوله مأذونیت ویریلوب تجارتكاه لفظنك بالاخره شرح وتفسیرینه محتاج اوله‌جغی وقانون اساسیده تعرضدن مصونیتی اعلان اولنان مسكن

ومنزل عدادینه لاحق اوله‌بیله‌جك بعض یرلره دخی کیریله‌رك مشکلات تحدث ایده‌بیله‌جکی وبو ماده‌دن مرام داد وستد اجرا اولنان محللرك عمومنه وخلق ایچون کشاده اولان یرلره شهر اماتی مأمورلرینك کیره‌بیلمسی اولمقله تجارتکاه لفظی قالدیریله‌رق (اخذ واعطا ایچون عمومك کیره‌بیله‌جکی) جمله‌سی یازلمشدر .

بلدیه مجلسلری اعضاسنك صورت انتخابنه دائر فصل رابعده واقع اوتوز طقوزنجی ماده اعضا منتخبلرنده آرانیله‌جق اوصافی محتوی اولوب انتخابه حق وصلاحیت حدودی براز توسیع اولنمق اوزره املاك ایچون سنوی یوز اللی غروش ویرکونك اللیسی تنزیل اولنمش وبلدیه مجلسلری طشره‌لرجه دردست تشکیل اولان نواحی مجالسی دیمك اولدیغی جهتله مجالس مذکوره منتخبلری ایچون قونیلان شروطك تمامیله بوراده دخی بولنمسی مقتضی کورینه‌رك (حقوق مدنیه وشخصیه‌سنه متصرف اولان وهیچ برکونا جنایتله محکوم اولمیان) شرطلری علاوه ایدلمش واعضالغه لازم اولان صفاتی مبین اولان وقرقنجی ماده‌ده کوریلان بش یوز غروش ویرکو ثروت حاضرهٔ ملیه‌یه نظراً زیاده اوله‌رق اعضالق ایچون استانبولك برقاچ دائره‌سندن ماعداده بالکه کیمسه بولنه‌میه‌جغی جهتله ایکی یوز اللی‌یه بالتنزیل بوراده دخی ناحیه مجالسی اعضاسی ایچون ولایت قانونامه‌سنه درج اولنان اوصافدن (تام العقل بولنمق) جمله‌سندن (تابعیت اجنبیه ادعاسنده بولنمامق) فقره‌سنه قدر شرائط یازلمش وبر دائره داخلنده برچوق املاکی اولوبده مقیم اولدیغی دائره‌ده هیچ بر ویرکو ویرمیان ویاخود ویرکوسی یوز اللی غروش زیاده‌سندن دون بولنانلرك اقامت ایلدیکی دائره‌جه حق انتخابدن محروم ایدلمسی جائز اولمیه‌جغندن داخل شهرده بولنان املاکی ایچون یوز اللی غروش ویا زیاده ویرکو ویرنلرك هانکی دائره داخلنده متمکن اولور ایسه اولسون نائل حق انتخاب ایدلمسی درمیان قلنمسی اوزرینه دوائر بلدیه مجلسلرینك وظیفه‌سی ویا اعضا انتخاب ایتمك حقی قاعدةً او دائره‌ده بولنانلردن ماعداسنه شامل اوله‌مامقله برابر بعض کیمسه‌لرك برقاچ دائره داخلنده آیری آیری یوز اللی غروشدن زیاده ویرکو ویریر املاکی بولنه‌بیله‌جکی جهتله بر آدمك برقاچ دائره‌ده منتخب اولمسی لازمکله‌رك هر دائره سکنه‌سنك نره‌لرده نه‌قدر املاکی اولدیغنك تحقیقیله انتخابنه متعلق معاملاتك اجراسی ایسه دائره‌جه بر امر عظیم اوله‌جغندن مادهٔ مذکوره اکثریتله علی حاله ابقا قلنمش وشو ایکی ماده‌دن ماعدا فصل مذکورده مندرج یکرمی اوچ ماده‌دن یالکز اللی دردنجی واللی سکزنجی ماده‌لرده تصحیحات جزئیه اجرا اولنه‌رق دیکرلری عیناً قبول اولنمشدر .

شهرامانتنك ودوائر بلديه‌نك انواع وارداتی عنوانی آلتنده بولنان آلتمش ایکنجی
ماده‌ده درسعادت املاك ويركوسنك نصفی دخی ذكر اولنمش ایسه‌ده طشره‌لرده املاك
ويركوسی كاملاً خزينهٔ ماليه ایچون آلنه‌رق دوائر بلديه‌يه حصه ويرلمامكده اولديغنه وقانون
اساسی حكمی ايسه استانبول شهرينی بلاد سائرهٔ عثمانيه ايله حقوق ووظائفجه مساوی
طوتديغنه بناءً بوراده مذكور نصف ويركو دوائره براقلديغی حالده ولايات املاك ويركوسی
نصفنك دخی محللری بلديه دائره‌لرينه تخصيصی ضروری اوله‌رق بو حسابجه خزينه وارداتجه
كلی برشی الدن چيقارلمش اوله‌جغی درميان قلنمسی اوزرينه دوائر بلديه‌نك تشكيلاندن مقصد
اصلی مملكتك هرجهتجه مقتضی تنظيفات وتزييناتی تيسرنمای حصول اولمسی قضيه‌سی
اوله‌رق شهرامانتنك واردات موجوده‌سی تشكيل قلنه‌جق يكرمی دائره‌نك مصارف
ضروريه‌لرينی تسويه‌يه كفايت ايتميه‌جكندن ودوائر وارداتی تأمين اولنمقسزين تشكيلنده
ايسه اساس مقصده خدمت شويله طورسون بالعكس مضرت كوريله‌جكندن شو مطالعات
اوزرينه قومسيونجه مذكور املاك ويركوسی نصفنك دوائره تركی تصور اولنمش ایسه‌ده
درميان قلنان محذور فی الحقيقه وارد اولمسيله دوائره بشقه برايراد بولنمسی لزومی تحقق
ايدرك بو مركزده دوران ايدن مباحثاتك نتيجه‌سنده قنطار رسومنك طشره‌لرك اكثر
طرفلرنده دوائر بلديه‌يه ترك اولنديغی جهتله بوراده دخی دائره‌لره تركی وبعض اشخاص
عهده‌سنده بولنانلر مستثنا اولمق اوزره چكی رسمنك دخی دوائره ويرلمسيله املاك
ويركوسنك كماكان تماماً خزينه‌يه عائد اوله‌رق بورادن چيقارلمسی اكثريتله تنسيب اولنه‌رق
قليتده قالان آرانك برقسمی دوائر بلديه‌يه ويرلمش ويكيدن ويريله‌جك اولان رسوم تفرقه
مصارف ضروريه‌لرينه كفايت ايتميوب بو حالده حصول مقصد تحت تأمينه آلنه‌ميه‌جغندن
مذكور نصف ويركونك دوائره براقلمسنی وقسم ديكری دخی مسكن انسانك لباسندن
معدود اولديغی جهتله آنكچون برشخصك ويره‌جكی پاره‌يی مسكننك بولنديغی محلك
تنظيف وتزيينه صرف ايتمك مقتضی اولوب فقط عقار بو جمله‌دن عد وشمار اولنميه‌جغندن
عقاردن آلنان ويركونك طوغريدن طوغری‌يه خزينه‌يه ومسكن ويركوسنك بلديه دائره‌لرينه
عائد اولمسنی تصويب ايلمش وبعده پايتخت رسومنه نقل كلام اولنه‌رق بو دخی دوائره عائد
طوتلمش ایسه‌ده رسم مذكور تمتع ويركوسنه مقابل اولمق اوزره ممالك محروسه‌يه تعميم
بونك وضعيله برابر تمتع ويركوسی لغو اولنه‌جغی وشيمدی مذكور ويركو طوغريدن
طوغری‌يه خزينهٔ جليله‌يه عائد ايكن پايتخت رسمنه انقلابيله كرك استانبول كرك ولايات

دوائر بلدیه‌سنه ترك اولنمق لازمكلوب بویوزدن واردات خزینه‌نك قسم كلیسی تنزل ایتمـ
اوله‌جغی ورسم مزبور هنوز قوه‌ده بولنمسنه نظراً شیمدیكی حالده وجودی اولمیان بر شیـ
قانونه درجی قاعده‌یه موافق ودائره‌لرك تنظیفات وتزیینات بلدیه‌نك درجهٔ مطلوبه‌یه ایصا
موفقیتی آرزو اولنور ایسه‌ده بودجه‌نك بوكونكی آچیغی پك كلی اولدیغی جهتله خزینه‌نـ
واردات حاضره‌سندن ولوجزئی اولسون جهت اخرایه برشی ترك وتخصیصی مناسب وجا
اوله‌میه‌جغی جهتلرله بودجه خارجنده وقانون دائره‌سنده رسوم موجوده‌دن بعضیلرینـ
تزییدی یاخود یكیدن رسم احداثی یولنده دائره‌لرك اقدارینه بشقه چاره بولنمق اوزر
پایتخت رسمنك بورادن چیقارلمسی بعض آرا طرفندن درمیان قلنمش وایكی رأی دخـ
پایتخت رسمی شیمدی، شهرامانتنه عائد اصناف ویركولریله تمتع ویركوسنی تضمن واحتـ
ایده‌جكندن هم خزینهٔ جلیله ایرادینی غائب ایتمامك همده دوائره عائد اولمق لازمكلان
حقدن آنلری محروم ایلمامك اوزره پایتخت رسمنك اصناف ویركوسندن حاصل اولا
مقدارینك برنسبت عادله بولنه‌رق دوائره اعطاسیله باقیسنك یعنی تمتع ویركوسندن عبار
قاله‌جق اولان قسمنك كماكان خزینهٔ جلیله‌یه عائد اولمسی طرفنده بولنمش ایسه‌ده اكثریـ
متن مضبطه‌ده بیان اولندیغی وجهله سفارتلرجه پایتخت رسمنك احداثنه دوائر بلدیه‌یه تر
وتخصیص شرطیله موافقت اولندیغی جهتله خزینه‌یه ویرلمسی بو رسمدن اجانبی استـ
ایتمك اوله‌جغندن ورسم مذكور افراد عثمانیه‌دن آلنوبده اجانبدن استیفا اولنمدیغی حالد
مطلوب درجه‌ده استفاده اولنه‌مامق طبیعی اولدقدن ماعدا حكمت حكومته وقاعدهٔ عدا
منافی بولنه‌جغندن یازلدیغی كبی ابقاسی طرفنده بولنمشدر .

مادهٔ مذكوره بروجه بالا قرارلشدیرلدقدن صوكره نوبت بحث آلتمش اوچنجـ
ماده‌یه كلدكده بونك فقرهٔ اخیره‌سنده تعداد اولنان اسباب ووسائط ایله امر تحصیـ
سهولتله اجرا اولنه‌مدیغی حالده دوائر مجالسی طرفندن بوماده‌ده كوستریلان معاملا
مدیونلر حقنده بعدالایفا (ویریله‌جك حكم مضبطه‌لری اوزرینه كندولری ضبطیه‌جـ
توقیف ایله ذمتلری استحصال قلنه‌جقدر) دیو محرر اولوب بعض آرا اداسی دیندن تعلـ
ایدن مدیونلرك بی‌قدرت اولمدقلری حالده اشیاسنك فروختیله استیفای دین اولنمسی اجر
جمعیتنجه مرعی اصولدن اولمسنه‌مبنی شهرامانتنجه ودوائر بلدیه‌جه دخی بومثللو مدیونینك
اشیاسی فروخت ایله استیفای دین ایدیله‌رك حبس وتوقیف ایدلمامسی واكثریت بر آدمك
اشیاسنك فروختی حكومتجه خانه‌سنه كیرلمكه متوقف اولوب بوایسه جائز اوله‌میه‌جغند

وادای دینده تعلل ایدنلرك حبسندن بشقه چاره اولمیوب بوصورتك اتخاذ واعلانی وارداتك استحصال واستیفاسنی تسریع ایده جکندن مادهٔ مذکوره نك یازلدیغی کبی ابقاسی طرفنده بولنمش وآلتمش دردنجی ماده دخی عیناً قبول اولنمش اولمغله مذاکرات مبسوطه یه توفیقاً تعدیل وتصحیح اولنسان لایحهٔ مذکوره نك نسخهٔ مصححه سی موقع قبول وتنسیب عالئ صدراعظیلرینه تقدیم اولندی . امروفرمان حضرت من له الامرکدر.

١٢ ربیع الاول ١٢٩٤ و ١٥ مارت ١٢٩٣

حقی ادیب ابراهیم محمد رؤف محمد بسیم سیف الدین ابراهیم قدری
علی فؤاد محمد جلال الدین محمود جلال الدین عبدالحمید حامد محمد صاحب
منصور السعدون بلاق سرکز یانقو عزت رضا علی فضل
احمد حکمت نورمان بخور مدحت

مجلس وکلا مضبطه سی

درسعادت وولایات ایچون قلمه آلنمش اولان بلدیه قانون لایحه لری اثنای انعقادنده مجلس عمومی یه وبرلمه رك هیئت مبعوثان طرفندن بعض تعدیلات ایله قبول وهیئت اعیان جانبندن دخی تصدیق اولنمش اولدیغندن مجلس مخصوصده بشقه بشقه قرائت ومطالعه اولندی. تعدیلات معروضه نك اك مهمی بلدیه رئیسلرینك طرف دولتدن منصوب اولمسی لایحه ده تقیید اولنمش ایکن بونلرك ایکی سنه ایچون اهالیجه انتخاب اولنه جق اعضانك ایچندن ینه دولتجه نصب وتعیین قلنمسی ماده سی اولوب بوندن ماعدا درسعادت بلدیه قانوننه قونطوراتو وظائفنه دائر برمادهٔ مخصوصه علاوه قلنمش وسالف الذکر رؤسانك منتخب اهالی اولمسی مبعوثانجه مذاکرات ابتدائیه ده ترجیح اولندیغی حالده مؤخراً بالمدافعه صورت مشروحه نك قراری استحصال ایدلمش اولمسنه کوره مذکور لایحه لرك قانونیتی واعلان ونشری متحداً تنسیب قلندی ایسه ده قاطبهٔ احوالده امروفرمان حضرت ولی الامر افندمزکدر . ٢٥ ن ١٢٩٤

ابراهیم ادهم السید خلیل محمود پاشا بولنه مدی سرور احمد جودت صفوت
قدری السید یوسف ضیا حمدی پاشا مذاکره سنده بولنه مدی محمد کانی خورشید
السید عبدالغالب السید احمد کمال احمد حمدی پاشا بولنه مدی السید مصطفی
محمد طاهر منیف اوخانس چامیچ السید محمود جلال الدین

تذكرهٔ معروضه

دولتلو افندم حضرتلرى

درسعادت وولايات بلديه قانونلرينه دائر مجلس وكلا مضبطه‌سى ملفوف لايحه‌لر ايـ
برابر عرض وتقديم قلنمغله اولبابده هرنه‌وجهله ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهى متعلـ
وشرفصدور بيوريلور ايسه منطوق عاليسى انفاذ ايديله‌جكى بيانيله تذكرهٔ ثناورى ترقـ
اولندى افندم. م ۲۱ ن ۱۲۹٤

ارادهٔ سنيه

معروض چاكر كمينه‌لريدركه

رسيدهٔ دست تعظيم اولان اشبو تذكرهٔ ساميهٔ صدارتپناهيلريله مضبطهٔ معروضه ولايحه‌لـ
منظور همايون حضرت شهنشاهى بيورلمش وبرموجب استيذان ذكر اولنان لايحه‌لرڭ اعلا
قانونيتى متعلق بيوريلان ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهى منطوق منيفندن اوله‌رق اوراقـ
مذكوره صوب سامئ خديويلرينه اعاده قلنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرتـ
ولى الامركدر . ۲۷ ن ۱۲۹٤

---

[۱] درسعادت بلديه قانونى ايلك مجلس مبعوثانك ۲، ۷ و ۹ ربيع الاخر ۱۲۹٤ تاريخلر
مصادف ۱۵، ۱۸، ۱۹نجى اجتماعلرنده مذاكره ايدلمش ومذاكرات واقعه ۱۸۸۸ ، ۱۸۹۱
۱۸۹۲، ۱۸۹۳ نومرولى تقويم وقايعله نشر اولنمشدر . اعيانك مذاكراتى‌ده ۱۹۳۰ ، ۱۹۳۱
۱۹۳۲ نومرولى تقويم وقايع نسخه‌لرنده‌در. قانونك هيئت عموميه‌سى ۲۷ رمضان ۱۲۹٤ و ۳
ايلول ۱۲۹۳ تاريخنده ارادهٔ سنيه‌يه اقتران ايده‌رك ۲۰۲۸ و ۲۰۲۹ نومرولى تقويم وقايعـ
اعلان اولنمشدر .

۱۲۷۱ ده شهرامانتی تشکیل اولندیغی صره‌ده ایفایه مأمور ایدلدیکی وظائف احتساب نظارتنك کورمکده اولدیغی وظائفدن بشـقه برشی دکلدی. ۱۲۷۴ ده آلتنجی دائره‌نك تشکیلی ایله امور بلدیه ممکن اولدیغی قدر عصری برشکله افراغ ایدلمش و ۱۲۸۵ درسعادت بلدیه نظامنامه‌سیله‌ده آلتنجی دائره‌ده تطبیق اولنـان شکل درسعادته تشمیل اولنمشـدی. ۱۲۹۳ قانونیله حدود وصلاحیت بلدیه برقات دها توسیع ایدلمش اولدیغندن بروجه آتی بیانه ابتدار قلندی :

« بلدیه وظائفی : کافهٔ ابنیه انشا آتنه ویوللرك توسیع و تنظیمنه و قالدیرم و لغملرك تسویه سنه ومصارفی عائد اولدیغی طرفدن تسویه اولنمق اوزره عمومی وخصوصی صو یوللرینك انشا آت وتعمیراتنه ومعاملات وقفیه‌سی اوقاف همایون نظارتندن اجرا اولنمق اوزره علی العموم صـولره دائر اموره و مشرف خراب اولان ویا انشـا آتنده فناً نقصـان بولنـان ابنیه نك هدمیله مخاطراتنك دفعنه وابنیهٔ امیریه انشـا آت وتعمیراتنك کشفنه وتوسیع طرق وسـائر منافع عمومیه ایچون استملاکه ودوائر بلدیه‌یه عائد املاك وعقارك اداره‌سیله مبادله و تقسیم وفروختنه ودوائر بلدیه علیهنده اقامه اولنان دعوالرك مدافعه‌سنه ودوائر بلدیه حقوقنك محافظه‌سی ایچون اقتضا ایدنلر علیهنه دعوا اقامه‌سنه ودائره داخلنده بولنـان محللرك تزیینات وتنظیفاتیله تنویرینه و بالجمله املاك وعقارك قیمت وایرادلرینك ومتصرفلری اسامیسنك قید وتحریرینه و خریطه‌لرینك تنظیمنه و نفوس موجوده‌نك قید وتحریرینه وتولدات ووفیات وقوعاتنك یوریدلمسـنه واسـکله‌لرك تنظیم وتوسـیعیله حوایج اهالینك وضعی ایچون هر طرفه جوار اولان مواقع مناسـبه‌ده میدانلر احداثنه وموجود میدانلرك حسن محافظه‌سنه وحوایج اهالینك تسهیل اسباب نقلیه‌سنه وپازار محللرینك میدان اولان مواقع منـاسبه‌ده اقامه و اصلاحنه و کرا ، بینك ، یوك آرابه‌لری اجرتلری ونقلیات اجوراتی تعرفه‌لرینك تنظیمنه وارابه وبارکیرلرك منتظم وصاغلام حالده بولنملرینه وتعیین اولنه‌جق محلده طورملرینه وسیار اصنافك کشت وکذارینك محلات ایچنه حصریله چارشو وجاده‌لرده طورملرینك منعنه و امور ضـابطه‌یه وآداب عمومیه‌یه دائر نظـارتی ضبطیه نظـارتی تحت اداره‌سـنده بولنمق اوزره علی العموم لوقانطـه وقهوه وغازینو وتیاترو وجانباز خانه‌لره ومجمع ناس اولان هربر محله وسیر یرلریله پنایرلره نظارت و اسـکله قایقلرینك متانتیله قایقجیلرك نظام مخصـوصـنجه تفتیش و تدقیق احوالنه

واسکدار و بوغاز ایچنه ودرون کوپری‌یه وقاضی کوبی و آطه‌لره و آیاستفانوسه ایشلیان واپورلرك واسکله قایقلرینك تحملندن زیاده مشتری آلمالرینه ومذکور واپورلرك تکنه وماکنه‌لرینك متانتنك معاینه ایتدیرلمسنه واوزان واکیال و مقیاساتك عیارینه ونان عزیز قیأتنه وتام‌الوزن و کراسته‌سی تمیز اولمسنه وفرونلرك اتمکجی نظامنه تطبیقنه وفرونلرده دائمی صورتده نان عزیز بولندیرلمسنه وخسته و ضعیف حیوان لحومی صاتلمامسنه ومناسب محللرده مذبحه‌لر انشاسیله داخل شهرده حیوان کسدیرلمامسنه وعمومی مذبحه‌لرك انشاسنه دکین درون شهرده موجود سلخخانه‌لردن بشقه حیوان ذبح اولنور دکان وسلخخانه انشا ایتدیرلمامسنه وموجود سلخخانه‌لرك حفظ صحت قاعده‌سنه توفیقنه ومخل صحت مأکولاتك منع فروختنه ومحافظهٔ صحت عمومیه‌یه مدار اولان وسائلك صحیه نظارتیله بالمخابره استحصالنه ومناسب محللرده دکز حماملری یاپلسنه و اعمی وبی‌زبان ویتیم وبیوایه چوجقلرك تربیه‌سی وفقرا ومحتاجینك تداویسی و ایشه کوجه مقتدر اولمیان ارباب احتیاجك اعاشه‌سی ضمننده خسته‌خانه وغربا خانه وصنایع مکتبلری تشکیلنه وبو وسیله ایله ذل سؤالك منعنه وبالجمله واردات بلدیه‌نك تحصیلنه و احتیاجات بلدیه‌یه صرفنه وارباب احتکارك منعنه و اصنافك اداره‌سنه دقت واعتنا ایتمکدن عبارتدر .

اوزرلری چیزیلن فقره‌لر کوزدن کچیریلیرسه قانون جدید ایله تکثر ایدن وظائف بلدیه‌نك نه‌دن عبارت اولدیغی تظاهر ایدر . بونلردن ماعدا هرایکیسی آره‌سنده آزچوق عباره فرقلری‌ده واردر . ۱۲۸۵ نظامنامه‌سنده موجود اولدیغی حالده بو دفعه طی ایدیلن یکانه فقره : « دائره داخلنده بولنان اجزاخانه‌لر هر دائره‌نك طبیبلری معرفتیله تفتیش وتحری اولنوب ممنوع وچوروك اجزا بولندیغی تقدیرده مکتب طبیه نظارتیله بالمخابره دفع وتجدید ایتدیرلمك » در .

کرك ۱۲۸۵ نظامنامه‌سیله کرك ۱۲۹۳ قانونیله بلدیه‌یه تحمیل ایدیلن وظائفدن برقسمی واردرکه اره‌دن بوقدر مدت کچدیکی حالده هنوز ایفا ایدیله‌مامشدر . مذبحه‌لرله صنایع مکتبلری بوجمله‌دندر . دارالعجزه ایسه غیر منطقی اوله‌رق داخلیه نظارتی‌اداره‌سنده‌در.

۱۲۹۳ قانونیله اساسی وضع ایدلمش اولان بلدیه تشکیلاتنك‌ده انتاج ایدیله‌مدیکی کورلمکده‌در. آتی‌یه صره‌سیله درج اولنه‌جق وثائق قانونك عدم تطبیقی اسبابنی ایضاح ایده‌جکدر :

باش وكالت جليله جانب عاليسنه

درسعادتك احتياجات عاجلەسندن بری وبلكه الكمقدمی تنظيمات وتنظيفات بلديەنك محتاج اولديغی اصلاحاتی موقع فعله ايصال وادارهٔ امور اصنافی دخی تحت انضباطه ادخال ايله خلقك بويوزدن واقع اولان شكايات متواليەسنه بر نهايت ويرلمسی حالاً واستقبالاً پك مقتضی ايدوكنه و ٣١ تشرين اول ١٢٩٣ تاريخلی و ٣٥٢ نومرولی شرفوارد اولان تذكرهٔ ساميه ايله ارسال بيوريلان درسعادت بلديه قانونی موجبنجه طقسان درت سنەسی مارتندن اعتباراً درسعادتك مواقع معلومەسنده يكرمی عدد دائرهٔ بلديه تشكيلی لازم كلديكنه بناءً اول امرده دوائر مرقومه مجالسی اعضاسنك حكم قانونه توفيقاً اجرای انتخابی ضمننده متعدد انجمنلر كشاد ايديلەرك انتخاباته بدأ ايتديرلمش اولوب اخيراً مهاجرينك بركليت فوق‌العاده ايله ورود ايلمسندن ناشی بونلرك امر اعاشه واسكانلری ذكر اولنان انجمنلره توديع اولنمغله قانونك تعيين ايلديكی وقت وزمانده انتخاباتك ارقەسی النه‌میه‌رق مع مافيه اجرا ايديلان وصايای مؤكده اوزرينه برطاقمی كلمش وبرطاقمی دخی دردست بولنمش و اشبو تشكيل دوائر ملابسەسيله دائرهٔ امانتجه دخی قانون مبحوثك تعيين وتصريح ايلديكی شكل وصورتده بعض تعديلات واصلاحات اجراسی لازم كلديكی كبی وكلای فخامدن مركب اولەرق كچنده خزينهٔ جليلەده منعقد اولان قوميسيونده دخی علی‌العموم دوائر عاليه‌جه تنقيحات اجراسيله تنظيمی ودائرهٔ امورك اهل واربابنه تفويضی قراركير اولمش اولمغله بو ايشلرك تسويەسيچون امانت ادارەسندەده بعض مأموريندن مركب بر قوميسيون تشكيل ايدلمشدر .

٢٣ ايلول ١٢٩٣ تاريخلی ارادهٔ سنيهٔ حضرت پادشاهی ايله نشر واعلان بيوريلان اشبو قانون حكمنجه شهر امانتی هيئتی برمجلس وبرمحاسبه دائرەلريله مكتوبجيلق وهندسه‌خانه وصو نظارتندن ولزومی قدر مفتش وچاوشدن عبارت اولمق لازم كلەرك بناءً عليه مؤخراً الحاق بيوريلان بيغا و ازميد سنجاقلريله قوردون قضالری مصالحنك رؤيت وتسويەسنه مخصوص اولمق اوزره ايروجه برمجلس وبر محاسبه قلمی ايله مأمورين سائره موجود ايسەده بردائرەده بشقه بشقه بويله ايكی هيئتك بقاسی حالنده مصالح جاريەده چتاللقدن وبيهوده مصارف زائده اختيارندن ماعدا بر نتيجهٔ حسنەيی مفيد اولەميه‌جغندن

قانونك تعيين ايلديكى شكل وصورت دائرەسنده اولەرق اشبو هيئت يكديكره قلب ايدلمش ومأمورين وكتبەسى اكا كوره بالترتيب تنظيم ايديلان خلاصەسى ايروجه تقديم قلنمشدر .

بنا برين على العموم دوائر بلديەنك اجراى تشكيلاتندن طولايى مأمورين اداره ومالیەسيله معاشنك هر بر دائرەنك درجهٔ اتساعنه كوره ترتيب وتخصيصى لازم كلمش اولمغله قانون مبحوثك مندرجاتنه وتقسيم عمل وتفريق وظائف قاعدەسنه توفيقاً دائرەلرك هر برى ايچون ترتيب ايديلان انواع مأمورين ايله مقدار معاشاتى ناطق قوميسيون مذكوردن تنظيم ايديلن بر قطعه جدول لفاً عرض وتقديم قلندى .

مطالعەسندن رهين علم عالئ وكالتپناهيلرى بيوريلەجغى وجهله دوائر مرقومه مأمورلرى معاشاتى يكون شهريسى درت يوك التمش يدى بيك درتيوز سكسان يدى غروشه بالغ اولمش وبوندن رؤساى دوائر معاشاتى مجرد بر موازنهٔ حسابيه حصولى ايچون وضع وترقيم قلنەرق ابقا وتعديلى رأى رزين اصابترهين وكالتپناهيلرينه منوط بولنمش اولديغى كبى ماعداسى دخى مصلحتك ايجاب ايتديرديكى درجەده ترتيب ايدلمشدر. بونلرك يكون عموميسى نظرهٔ اولاده استكثار اولنەميوب چونكه مأمورين امانت معاش ومصارفى من القديم خزينهٔ جليلەنك موازنهٔ عموميەسى خارجنده اولەرق حاصلات واقعەدن ومقدما صورت غير منتظمەده تشكيل اولنان بك اوغلى وبكقوز وقاضى كوى وطرابيه ويكى كوى واطه‌لر دوائر بلديەسنده اليوم مستخدم اولان مأمورين معاش ومصارفى دخى كذلك كندى حاصلاتندن تسويه اولنمقده اولەرق بناءً عليه جدول مذكور ملاحظات خانەسنده كوسترلديكى اوزره صرف امور بلديه ايله اشتغال ايدن امانت مأمورلرى معاشاتندن تشكيلات جديده حسبيله تصرف ايديلان شهرى بر يوك اون اوچ بيك اوچيوز سكسان سكز غروش ايله ذكر اولنان بك اوغلى وبكقوز ايله ديكر درت دائرەده شهرى ويرلمكده بولنان بريوك اون يدى بيك بش يوز اللى بش غروشكه جمعاً ايكى يوك اوتوز بيك سكزيوز قرق اوچ غروش دوائر جديده مأمورينى معاشاتى اولان مذكور درت يوك التمش يدى بيك كسور غروشه قارشولق اتخاذ اولنەرق لدى التنزيل اچيقدن ايكى يوك اوتوز التى بيك بش يوز قرق درت غروش معاش ويرلمش اوليور. فقط دوائر جديدەنك ايشه مباشرتيله برابر حصولى طبيعى اولان انتظام وانضباط ثمرەسيله تزايد ايدەجك وارداتك فضلەسندن بلكه ايلك آينده تسويه ايله قارشولنەجغنه ودائرهٔ امانتك برموجب قانون اصلاح وتنظيمندن ناشى بالطبع اچيقده قالان مأمورين وكتبه دخى بلديه دائرەلرنده اهليت ولياقتلريله متناسب

وموافق خدمت ومأموریته تعیین اولنه‌جغنه بناءً پکده اویله اچیقدن اچیغه کلیتلی برمعاش تخصیص اولنمامش واچیقده قالان مأمورین وکتبه دخی بو وسیله ایله مناسب ایشلره یرلشدیرلمش اوله‌جغندن همان برياندن ایشك فعلیات واجرا آتنه مباشرت اولنق اوزره جدول معروض حقنده متعلق بیوریله‌جق ارادهٔ علیهٔ فخیمانه‌لرینك امرو اشعاری بابنده .

۲۲ ربیع‌الاول ۱۲۹۵ و ۱٤ مارت ۱۲۹۳

باب عالی امانتك اشعارینی شورای دولته حواله ایدرك شورای مشارالیهاجه شو طرزده برقرار ویرلمشدر:

درسعادت دوائر بلدیه‌سنك صورت تشکیلاتنه وامانت دائره‌سنجه اجراسی قرارلاشدیریلان بعض اصلاحاتك تفصیلاتنه دائر شهر امانت جلیله‌سنك شورای دولته حواله بیوریلان ۲۲ ربیع‌الاول ۱۲۹۵ تاریخلی تذکره‌سیله ملفوف جدول ملکیه دائره‌سنده قرائت ومطالعه اولندی .

تذکره‌نك خلاصهٔ مألنده درسعادت بلدیه قانونی موجبنجه طقسان درت سنه‌سی مارتندن اعتباراً درسعادتك مواقع معلومه‌سنده یکرمی دائرهٔ بلدیه تشکیلی لازم کلوب دوائر مجالسی اعضاسنك حکم قانونه توفیقاً اجرای انتخابی ضمننده متعدد انجمنلر کشاد ایدیله‌رك انتخابانه بدأ ایتدیرلمش ایسه‌ده مهاجرینك کلیت اوزره ورود ایلسندن ناشی امر اعاشه و اسکانلری بوانجمنلره تودیع اولنمقله قانونك تعیین ایلدیکی وقت وزمانده انتخاباتك ارقه‌سی النه‌میه‌رق معامافیه اجرا ایدیلن وصایای مؤکده اوزرینه برطاقمی کلمش وبر طاقمی دردست بولنمش وتشکیل دوائر ملابسه‌سیله دائرهٔ امانتجه دخی قانونك تعیین وتصریح ایلدیکی شکل وصورتده بعض تعدیلات واصلاحات اجراسی لازم کلمکله بوایشلرك تسویه‌سیچون امانت دائره‌سنده بعض مأمورینن مرکب برقومیسیون تشکیل ایدلمش اولدیغی وبلدیه قانونی حکمنجه شهر امانتی هیئتی برمجلس و محاسبه دائره‌لریله مکتوبجیلق وهندسه‌خانه وصونظارتندن ولزومی قدر مفتش وچاوشدن عبارت اولمق لازم کله‌رك مؤخراً الحاق اولنان بیغا وازمید سنجاقلریله قوردون قضالری مصالحنك رؤیت وتسویه‌سنه مخصوص اولمق اوزره ایروجه برمجلس اداره وبر محاسبه قلمیله مأمورین سائره موجود ایسه‌ده بر دائره‌ده بشقه بشقه بویله ایکی هیئتك بقاسی مصالح جاریه‌ده چتاللقدن وبیهوده مصارف

زائده اختیارندن ماعدا برنتیجه حاصل ایتمیه‌جکندن قانونك تعیین ایلدیکی شکل وصورت دائره‌سنده اوله‌رق اشبو هیئت یکدیکره قاب ایدلمش ومأمورین وکتبه‌سی اکا کوره ترتیب قلنمش اولدیغی ودوائر بلدیه‌نك اجرای تشکیلاتندن طولایی مأمورین اداره ومالیه‌سیله معاشاتنك هربر دائره‌نك درجهٔ وسعتنه کوره ترتیب وتخصیصی لازم کلمش اولمغله قانونك مندرجاتنه وتقسیم عمل وتفریق وظائف قاعده‌سنه توفیقاً دائره‌لرك هربری ایچون ترتیب ایدیلن انواع مأمورین ایله مقدار معاشاتی مبین برقطعه جدولی تقدیم قلندیغی و دائره مأمورلری معاشاتنك یکون شهریسی درتیوز آلتمش یدی بیك درتیوز سکسان یدی غروشه بالغ اولمش وبوندن رؤسای دوائر معاشاتی مجرد برموازنهٔ حسابیه حصولی ایچون جدوله وضع وترقیم قلنه‌رق ابقا وتعدیلی رأیه منوط اولدیغی کبی ماعداسی دخی مصلحتك ایجاب ایتدیردیکی درجه‌ده ترتیب اولنه‌رق چونکه مأمورین امانت معاش ومصارفی من القدیم خزینهٔ جلیله‌نك موازنهٔ عمومیه‌سی خارجنده اوله‌رق حاصلات واقعه‌دن ومقدما صورت غیر منتظمه‌ده تشکیل اولنان بك اوغلی وبکقوز وقاضی کوی وطرابیه ویکی کوی واطه‌لر دوائر بلدیه‌سنده الیوم مستخدم اولان مأمورین معاش ومصارفی دخی کذلك کندی حاصلاتندن تسویه اولنمقده اوله‌رق بناءً علیه جدولك ملاحظات خانه‌سنده کوستردیکی وجهله صرف امور بلدیه ایله اشتغال ایدن امانت مأمورلری معاشاتندن تشکیلات جدیده حسبیله تصرف ایدیلن شهری یوز اون اوچ بیك اوچیوز سکسان سکز غروش ایله بك اوغلی وبکقوز ایله دیکر درت دائره‌ده شهری ویرلمکده بولنان یوز اون یدی بیك بشیوز اللی بش غروشکه جمعاً ایکی یوز بیك سکز یوز قرق اوچ غروش دوائر جدیده مأمورینی معاشاتی اولان درتیوز التمش یدی بیك کسور غروشه قارشولق اتخاذ اولنه‌رق لدی التنزیل اچیقدن ایکی یوز اوتوز التی بیك بشیوز قرق درت غروش معاش ویرلمش اولوب فقط دوائر جدیده‌نك ایشه مباشرتیله برابر حصولی طبیعی اولان انتظام وانضباط ثمره‌سیله تزاید ایده‌جك وارداتك فضله‌سندن بلکه ایلك آیده تسویه ایله قارشولنه‌جغنه ودائرهٔ امانتك برموجب قانون اصلاح وتنظیمندن ناشی بالطبع آچیقده قالان مأمورین وکتبه دخی بلدیه دائره‌لرنده اهلیت ولیاقتلریله متناسب خدمت ومأموریته تعیین اولنه‌جقلرینه بناءً یکده‌ویله آچیقدن اچیغه کلیتلو برمعاش تخصیص اولنمدیغندن ترتیبات جدیده‌نك یکون عمومیسی استکثار اولنه‌میه‌جغی واچیقده قالان مأمورین وکتبه دخی بو وسیله ایله مناسب خدمتلره یرلشدیرلمش اوله‌جغی بیانیله همان بریاندن فعلیات و اجرا آتنه مباشرت اولنمق اوزره مأذونیت ویرلمسی بیان اولنمشدر .

درسعادت بلدیه‌سی قانون جدیدی احکامنه توفیقا شهراماتی اداره‌سنجه اصلاحات لازمه‌نك اجراسی ایجاب حالدن اولمسیله اسبابی درج اولنمیه‌رق شهرامانتنك تصدیق واشعاری بررأی طرفندن درمیان اولنمش ایسه‌ده امانت دائره‌سنده موجود اولدیغی حالده تشکیلات اخیره اقتضاسنجه یکدیکرینه قلبی قرارلشدیریلان ایکی مجلسدن بریسی شهراماتی دیکری دخی قانون اساسی موجبنجه درسعادت ادارهٔ ملکیه‌سنك ولایات سائره‌یه توفیقی ضمننده امور ضابطه‌سی سابقی وجهله ضبطیه‌نظارتنه محول اولمق اوزره امورملکیه‌سنك ازمیدوبیغا وچتالجه سنجاقلریله برابر شهرامانتنه الحاقی حقنده متعلق وشرفصدور بیوریلان ارادهٔسنیهٔ حضرت پادشاهی موجبنجه کرك مرکزك وکرك ملحقاتك امورملکیه‌سنی تسویه ومذاکره ایتمك یعنی ولایت مرکزلرنده‌کی مجالس اداره مقامنه قائم اولمق ومأمورین محاکمه‌سی نظامنامه‌سی حکمنجه تحت مسئولیته آلنه‌جق مأمورین حقلرنده تحقیقات اولیه اجرا ایلمك اوزره ضبطیه‌دن نقل ایتدیریلان اداره مجلسی اولوب بونلرك وظائفی بشقه بشقه اولدیغی جهتله ایکیسنك برلشدیرلمسی غیرجائز ودرسعادت بلدیه قانونی دائره‌سنده اجرا اولنه‌جق ترتیبات یالکز امانت مجلسنه منحصر اولمق لازم ایسه‌ده استانبولك ولایت اصولی دائره‌سنده اداره‌سی حالنده امور اداره وعدلیه‌سنك دخی ولایات سائره‌یه تطبیقی لازمه‌دن بولنمش واکرچه تشکیل ولایات قانونی هنوز نشر اولنمامش ایسه‌ده بر نظام تعدیل ویا تجدید اولننجه‌یه قدر عتیق نظامك مرعیتی قانون اساسی حکمی اقتضاسندن بولندیغندن بوراسی ایچون اقتضا ایدن اداره مجلسنك الده بولنان ولایت نظامنامه‌سنده تعریف اولندیغی وجهله تشکیلی امور طبیعیه‌دن اولمغله برابر ولایات اداره مجلسلری هیئتلرینك صورت انتخابی ووظائفی تشکیل ولایات قانون جدیدنده محرر بولندیغندن و معهذا درسعادت ولایتنك ولایات قانونامه‌سنه تطبیقاً تشکیلی حالنده مجلس اداره‌سی اعضاسی اهالی طرفندن انتخاب ایله غیر موظف اوله‌جغی جهتله تصرفاته منافی اولمیه‌جغندن ولایات قانون جدیدینك موقع اجرایه وضعنده آنك احکامنه توفیق معامله اولنمق اوزره برموجب اشعار شوایکی هیئتك برلشدیرلمسی ودوائر بلدیه مأمورین اداره ومالیه‌سنك تضمیناتنه ومعاش ومخصصاتنك کمیاتنه کلنجه بلدیه دائره‌لرنده استخدام قلنه‌جق مامورلرك اقسامی بلدیه قانوننده مصرح اولوب فقط بونلر هردائره‌نك وسعت وجسامتی نسبتنه کوره مرتب اولمق لازم کله‌جکی مثللو معاشلرینك مقدارنده دخی اونسبته رعایت اولنمسی ایجاب حالدن بولندیغنه وجدولده ارائه اولندیغی وجهله درسعادتك حاوی اولدیغی یکرمی دائرهٔ بلدیه ایچون ترتیب اولنان اداره

ومالیه مامورلرینك و آنلره تخصیص اولنه‌جق معاشلرك مقداری حکم قانون و اقتضای مصلحته موافق کورندیکنه بناءً بونك دخی اولوجهله اجراسیله اچیقده قاله‌جق مأمورین وکتبه‌نك اشعار وجهله یرلشدیرلمسی خصوصلرینك شهرامانتنه بیلدیرلمسی وترتیبات جدیده‌یه کوره تخصیص اولنه‌جق معاشلره تصرفات محصولندن فضله ویرلمسی اقتضا ایدن مبالغك مجلس وکلاجه مذاکره‌سیله ویریله‌جك قراره کوره ایفای مقتضاسی اکثریتله بالتذکر شهر امانتنك تذکره‌سیله جدول لفاً تقدیم قلنمغین اولبابده .

٣ ربیع الاول ١٢٩٥ و ٢٥ مارت ١٢٩٤

درسعادت دوائر بلدیه‌سنك کچنده مجلس عمومی تصدیقیله نشر اولنان قانون مخصوصه توفیقاً صورت تشکیلاتنه وتفرعاتنه دائر امانت بهیه‌لری مقامندن وارد اولان تذکره وجدول اولبابده شورای دولتدن قلمه آلنان مضبطه ایله برابر مجلس وکلاده لدی المطالعه پای تخت دولتك شرف موقعیسنه شایان تنظیمات وتنظیفاتك اجراسیله منافع عمومیه‌نك استحصالنه دوائر بلدیه‌دن بشقه واسطهٔ مؤثره اولمیوب بوصورت حکم قانون ایله دخی مؤید بولندیغندن دائرهٔ امانتجه قرارلاشدیرلدیغی وشورای دولتجه دخی تصدیق اولندیغی وجهله اشبو دوائرك برموجب قانون یکرمی عدددن عبارت اولمق اوزره ترتیبی ومجموعنه شهری درتیوز التمش یدی بیك درتیوز سکسان یدی غروش معاش تخصیصی ایله بوانچه‌یه امانت بهیه‌لرنجه اجرا اولنان تنقیحات جدیده صره‌سنده تصرف ایدیلان یوز اون اوچ بیك اوچیوز سکسان وموجود اولان التی دائره‌نك مخصصات شهریه‌سی بولنان یوز اون یدی بیك بشیوز اللی بش غروشکه جمعاً ایکی یوز اوتوز بیك سکز یوز قرق اوچ غروش قارشولق اتخاذ اولنه‌رق اوست طرفی اولان ایکی یوز اوتوز التی بیك التی یوز قرق درت غروشك مجدداً اعطاسی مناسب اولوب فقط دوائرك ایشه مباشرتیله برابر حاصل اوله‌جق انتظام وانضباط ثمره‌سیله مأمول اولان فضلهٔ واردات سالف الذکر بقیهٔ تخصیصاته تقابل ایتمدیکی حالده خزینه‌دن برشی ایستنمیه‌رك مأمورین موجوده تقلیل ومخصصات مجدده تنزیل ایلمك دخی قابل اوله‌جغنه مبنی دوائر مذکوره‌نك بوشرط ایله همان اجرای تشکیلاتی تنسیب اولنمش وبالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی اولمرکزده متعلق وشرفصدور بیوریله‌رق مالیه نظارت جلیله‌سنه دخی معلومات ویرلمش اولمغله وشورای دولت مضبطه‌سنك برصورتیله

مذکور جدول لفاً اعاده قلنمغله برمنوال محرر امانت بهیه‌لرنجه اقتضای حالك مسارعهٔ ایفا اولنمسی سیاقنده تذکرهٔ مجبی ترقیم قلندی .

۱۲ جمادی‌الاول ۱۲۹۵ و ۲ مایس ۱۲۹۴ .

مع‌مافیه امانت ودوائر بلدیه تشکیلاتی بردرلو تقرر ایده‌میوردی. اساساً ۱۲۸۴ دن بروده اساسلانه‌مامشدی. بونك الك برنجی سببی حکومتجه بلدیه‌یه کافی درجه‌ده واردات تخصیص ایدلمامش اولمسی ایدی. اوصره‌ده استانبوله یوزبیکلرجه روم ایلی مهاجرینك ورودایتمسی‌ده بلدیه تشکیلاتی‌اجرایه‌وقت براقمیوردی. تشکیلاتك تأخرندن تولد ایده‌جك محاذیره میدان قالمامق ایچون یکرمی دائرهٔ بلدیه‌نك باش کاتبلریله محاسبه‌جی وسرمهندسنك مرکز امانتده جمعی و بلدیه چاوشلری عددینك ایکی یوزه ابلاغی وتعبیر آخرله امانت تشکیلاتنك حال‌واحتیاج نسبتنده‌توسیعیله قانونك شوصورتله اولسون تطبیقی خصوصنده‌بر خطوه آتلمق‌ایستەنلمش‌در. شو وثیقه‌ده بوجهتلر کافی درجه‌ده توضیح اولنمقده‌در :

مقدما شورای دولتجه تنظیم وتدقیق ومجلس عمومیدن تصدیق‌ایله لدی‌العرض‌اجرای احکامنه ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی شرفتعلق ایتمش اولان درسعادت بلدیه قانونی‌موجبنجه استانبول وبلاد ثلثه‌ده تشکیلی لازم کان دوائر بلدیه‌مجالسی ایچون‌قانون مذکوره وبوسنه‌یه مخصوص اولمق اوزره قائمه الذات تعلیمات حکمنه توفیقاً اجرا ایتدیریلان انتخابات اوزرینه مجالس مذکوره اعضالقلرینه وبونلردن ریاسته جانب باب عالیدن انتخاب وتفریق اولنان ذواتك اسامیسنی مبین تنظیم اولنان جدولی ٥ حزیران ۱۲۹٤ تاریخ وایکی یوز اون نومرولی وکیرویه قلان التنجی دائره انتخابات مضبطه‌سی‌ده ٤ تموز ۱۲۹٤ تاریخ و ایکی یوز یکرمی نومرولی ایکی قطعه تذکرهٔ چاکرانه‌مله حضور معالیموفور جناب وکالتپناهیلرینه تقدیم قلنمشدی. دوائرك تأخر تشکیلاتندن وچونکه دائرهٔ امانتك وظائف اصلیه‌سندن بر طاقمی بالطبع دوائره انقسام ایتمك لازم کلسنه بناءً دوائرك تشکیلات و ترتیباتی حاوی دفتری یاپلدیغی صره‌ده دائرهٔ امانتك ترتیباتی دخی مشاغلنك کسب ایده‌جکی خفت واداره‌ٔ مرکزیت نسبتنده یاپلمش ودوائرك تشکیلی اساساً تحت ارادهٔ سنیه‌ده بولنمسندن طولانی عهد قریبده اجرا آتنه باشلانیله‌جغنه مصمم نظریله باقلدیغی ایچون ترتیبات جدیده ایجابنجه امانت‌دائره‌سنه تعلق‌ایدن تعدیلات وتنقیحات طقسان‌درت سنه‌سی مارتندن اعتباراً موقع اجرایه قونلمش ایدوکندن شمدی دائره‌لرك تأخیر تشکیلی انلره متفرع امور

وخصوصاتك دخی دائرهٔ امانتجه رؤيت وتسويه‌سنی ايجاب ايلمسندن ناشی بوحال دائرهٔ امانتك وظائف اصليه‌سنجه مطلوب درجه‌ده جريان مصالحی تصعيب واشكال ايلدكدن ماعدا واردات مرتبه‌نك دخی تأخر تحصيلاتنی مؤدی اولمسيله بروجه معروض دوائر بلديه‌نك تشكيلی اساساً تحت ارادهٔ سنيه‌ده اولمقله برابر بونلرك محاسبه‌جيلك وتحريرات كاتبلكی و قوميسر وچاوشلق كبی موظف مأمورلرينك معاشی طقسان درت سنه‌سی بودجه‌سنه داخل اولوب صرف واعطاسی‌ده شرفمتعلق بيوريلان ارادهٔ سنيه‌يه مستند بولنمسيله دوائرك كشادی حقنده ارادهٔ سنيه‌نك شرفظهورنده منسوب اولدقلری دائره‌لره كوندرلمك اوزره شمديلك هم مصالح واقعه‌نك سكته‌دن و واردات مرتبه‌نك تلفدن وقايه‌سنه و هم‌ده مركز اداره اوزرينه‌يوكلنوب رؤيت وتسويه‌سی قلت مأمورين جهتيله تأخرات ومشكلات طبيعيه‌يه دوچار اولان امور وخصوصات امانت و ولايتك تمشيت واداره‌سنه مدار اولمق اوزره دوائر محاسبه‌جيلريله تحريرات كاتبلرندن ومهندسلرندن يكرمی ذاتك دائرهٔ امانتده برمحل مخصوصه جاب وجعلريله مجلس امانتك متفرق ايشلريله خصوصات سائره‌يه مباشرت ايتديرلمسی وبرده شهر امانتی چاوشلرينك من‌القديم معاشلری ايكيشر يوز سكسان غروش ايكن ترتيبات جديده موجبنجه عموم چاوشلر معاشاتی دردر يوزه ابلاغ اولنمش ايسه‌ده دوائرك كشادينه قدر يالكز مركز امانت چاوشلرينك معاشلری دردريوز غروشدن اعطا اولنه‌رق دوائره تقسيم اولنه‌جق چاوشلرك معاشلری سابقی مثللو ايكيشر يوز سكسان غروشدن اولوب بوايسه وظائف وخدماتی وكافهٔ حركاتی مساوی اولان برصنف خدمه‌نك بلاموجب معاشلرينك تفاوتيله حسن استخداملرينی اشكال ايلديكندن وبرده موجود بولنان واسكی ترتيب داخلنده اولان چاوشلرك كافه‌سی يوز يكرمی بش نفردن عبارت اولوب ترتيبات وتقسيمات جديده اقتضاسنجه بونلرك مجموعی مع ضابطان ايكی يوز نفره متقارب اوله‌رق استخداملريله معاشلرينك اعطاسی‌دخی طقسان‌درت بودجه‌سنه داخل وارادهٔ سنيه‌يه مستند ايدوكندن امانت چاوشلرينك قلتيله برابر بر خيليسی دخی مهاجرين اداره‌سنده ودوائر سائره‌ده صورت موقته‌ده اوله‌رق بولنديرلمقده اولديغندن امانتك وسائط اجرائيه‌سی همان هيچ درجه‌سنه قدر تنزل ايلديكندن آرتق دوائرك كشادينه قدر تأخير استخدام محذوردن سالم اولميه‌جغی محقق اولمقله ترتيبات جديده قوميسر وچاوشلرينك دخی ايشلری باشنه تعيين واعزاملريله معاشلرينك تحت ارادهٔ سنيه‌ده اولان ترتيب ومقدار اوزرندن تسويه واعطاسی حالاً و مصلحةً اهم والزم اولمغله مجلس امانت قراريله عرض حقيقت حاله اجتسار قلندی .

٢٩ ذی‌القعده ١٢٩٥ و ١٣ تشرين ثانی ١٢٩٤

جواب سامی

مفاد اشعار سعادتلری معلوم محبی اولدی. بیان اولنسان احتیاج وایجاب حقیقی‌یه‌مبنی شمدیلك کشادی تأخر ایدن‌دوائر محاسبه‌جیلریله تحریرات کاتبلرندن ومهندسلرندن‌یکرمی ذاتك امانت‌بهیه‌لری دائره‌سنده برمحل مخصوصه جلب‌ایدیله‌رك وظائف معینه‌لرینك‌اجراسنه مباشرت ایتدیرلمسیله برابر ترتیبات جدیده موجبنجه قومیسر وچاوشلرك دخی ایشلری باشنه تعیین و اعزام اولنوب معاشلرینك تحت ارادهٔ سنیه‌ده اولان ترتیب ومقد اوزرندن تسویه واعطاسی تنسیب اولنمغله ایفای مقتضاسی منوط همت سعادتلریدر.

۳ ذ ۱۲۹۵ و ۱٦ تشرین ثانی ۹٤ ۱

بوطرز اداره‌نك نه‌قدر دوام ایتدیکی آکلاشیله‌میور: شوقدر وارکه ۱۲۹٦ تشکیلاتنه قدر بوصورتله ادارهٔ امور ایدلدیکی شبهه‌دن وارسته‌در. امانت ودوائر بلدیه تشکیلاتنك انتاج ایدیله‌مامسی حکومتك نظر دقتنی جلب ایتمکدن خالی قالمیوردی. ۱۲۹٤ سنه‌سی نهایتلرینه طوغری حکومتجه بونك اسبابی امانتدن صورلمش و مجلس امانتجه‌ده کیفیت مفصل برمضبطه ایله بیلدیرلمشدر.

بلدیه‌نك ینه بوتاریخلرده‌کی اجراآت وموفقیاتنی ومصارفات وواردات بلدیه‌یه متعلق بر خیلی تفصیلاتی احتوا ایدن مذکور مضبطه بلدیه تاریخنه قید اولنه‌جق درجه‌ده اهمیتی حائز کورلدیکندن بروجه زیر درج اولنمشدر :

درسعادت و بلاد ثلثه زقاقلرینك تنظیفات وتطهیراتنه لایقیله باقیله‌مامقده و قالدیرم وسائر انشا آته عائد تدابیر دخی نقصان کورنمکده اولدیغی بیان عالیسیله شو احوالك اسباب موجبه‌سنی وشهر امانتنك معاملات عمومیه‌سنی متضمن بر بیاننامه تنظیم وتقدیمی مقتضای ارادهٔ علیهٔ حضرت وکالتپناهیدن اولدیغی شفاهاً طرف عالئ امانتپناهیلرندن اراده بیورلمغله تفصیلات لازمه بروجه آتی عرض اولنور :

شهر امانتنك وظائف اساسیه‌سی تنظیفات وتزیینات بلدیه ایله توسیع طرق خصوصاتی وقالدیرم وشوسه‌لرك تعمیری وبولمرك حسن حالده بولنملری قضیه‌سی اولوب قضایای مشروحه‌نك

بروجه مطلوب موقع فعله ایصالی اقچه‌یه محتاج اولدیغندن بوجهتله اول امرده امانتك اقتدار مالیسی ایله بوکا متفرع معاملاتی شرح و ایراد ایتمك لازمه‌دندر. نچنده اصلاحات مالیه قومیسیون عالیسندن وقوعبولان امر وطلب اوزرینه تنظیم وتقدیم قلنان موازنه‌ده نوع و مفرداتی کوسترلدیکی وملاحظات خانه‌لرنده اسباب موجبه‌سی تفصیل اولندیغی وجهله شهر امانتك شمدیکی حالده سنوی واردات محمنه‌سی اون ملیون یوز التمش بشبیك درت یوز غروش اولوب بوندن سکز ملیون اوچیوز یکرمی بشبیك سکز یوز غروشی سنه نهایتنه قدر پیدرپی تحصیل وبرملیون سکز یوز اوتوز طقوز بیك التی یوز غروشی مسئلهٔ زائله اثناسنده افراد اصنافدن بر طاقمنك داخل قرعه اوله‌رق التمسی و بعضیلرینك مملکتنه کیتمسی ومقطوعاً احاله اولنان وارداتدن ملتزملرك بعض اعذار واهیه سردیله بدل التزامدن برر مقدار اقچه توقیف ایدوب اقامهٔ دعوی ایلملری ملابسه‌سیله بالطبع سنهٔ آتیه‌یه بقایا اوله‌رق دوراولنمقده و شوحالده وارداتدن وزنه‌یه کیرن سکز ملیون اوچیوز بوقدر بیك غروشدن معاش مأمورین اولان اوچ ملیون بشیوز یکرمی اوچبیك التی یوز یتمش ایکی واوراق مطبوعه اثمانی ومصارف متفرقهٔ سائره بولنان یدی‌یوز طقسان ایکی‌بیك درت یوز طقسان غروش‌که جمعاً درت ملیون اون التی‌بیك یوز التمش ایکی غروش چیقدقدن صکره تزیینات بلدیه‌یه مقابل درت ملیون طقوزبیك التی یوز اوتوز سکز غروش قارشولق کبی کورنمکده وبادیٔ امرده شومقدار قارشولق ایله ادارهٔ مصلحت قابل کبی ظن اولنمقده ایسه‌ده بوقارشولقدن بوندن یدی سکز سنه اول محال معلومه‌ده اولان جاده‌لرك توسیعاتی وسائر استملاکاتی ایچون اول زماندن امانته براقیلان وپیدرپی تسویه اولنمقده بولنان دیون عتیقه‌دن وتضمینات‌ایله ینه اوارالق بیوك دره شوسه‌سی ایچون موسیو ظریفیدن استقراض اولنان اوتوزبیك التونك فائض ورأس‌المالنه تخصیص قلنان برملیون التی یوز اون التی بیك یدی‌یوز اوتوز سکز غروش تنزیل اولندقده قالدیرم رشوسه ولغم انشا وتعمیری‌وزقاقلرك استقامتیچون مبایعه وتضمین اولنه‌جق عرصه‌لر بدلاتی ولزومنه مبنی مجدداً کشاد اولنه‌جق جاده‌لرك استملاکاتی وزقاقلرك تنظیفات وتطهیراتی کبی مصارف کلیه وجزئیه تسویه اولنه‌جق اوزره امانتك النده یالکز ایکی ملیون اوچیوز طقسان ایکی بیك طقوز یوز غروش قالمقده‌در.

امانتك ادارهٔ مالیه‌سی بالاده‌کی مشروحات دائره‌سنده اولوب عرض و تعریفدن مستغنی اولدیغی وجهله درسعادت وبلاد ثلثه‌نك جسامت ووسعتی واحتیاجات مملکته عائد تنظیفات

وتزييناتك كثرتى جهتيله الده بولنان بومقدار اقچه ايله امور بلديه‌نك محورلايقنده جريانى
دكل حتى صورت منتظمه‌ده بر زقاقك تسويه‌سى قابل اوله‌ميوب هرنه ايسه امانت بوسرمايه
ايله‌ك لزوملى جاده وزقاقلرك شوسه وقالديرملرينى انشا وتعمير ايتديرمش وايتمكده بولنمش
اولديغى كبى امور تنظيفيه‌يه دخى مهما امكن دوام ايلمكده اوله‌رق سنين سابقه‌ده شمديكى
وارداتدن پك آز فرقلى اولان مبالغى ينه بويولده حسن استعمال ايله نمونه اولمق اوزره
شهزاده باشى جاده‌سنى منتظم پاكت قالديرملريله تفريش وجملهٔ مصارفى اونبشبيك التوندن
عبارت اولديغى حالده حميديه جاده‌سنى توسيع وكشادايتمش[١] وينه اوصره‌ده برمليون بشيوز
بوقدر بيك غروش صرفيله اياصوفيهٔ كبير مدرسه‌سنى وجوده كتيرمشدر. معهذا امانت
شوقدر جق برواردات ايله ايشنى فى الجمله اداره ايتمكده اولمغله برابر بر طرفدن انشا آت
وعمليات كثيره ايچون بالتصرف بريكديرديكى و احتياجات مملكت اوغرينه فدا ايده‌جكى
يكرمى بش يوك بوقدر بيك غروش بوندن اقدم بشكطاش جهتنده مابين همايون جناب
ملوكانه‌جه مبايعه ايديلان املاك بدلاتنه محسوباً امانت وزنه‌سندن بارادهٔ سنيه تعويضاً اعطا
ايتديرلمش واوزماندنبرو واردات امانتدن ماوضع لهنك غيرى‌يه صرف اولنان شويله برمبالغ
كليه‌نك جهت تسويه‌سى كوسترلمه‌سندن واستملاكات واقعه املاك همايون اوله‌رق قيد
وتخصيص اولنمسندن[٢] وامانتك احوال نقديه ملابسه‌سيله ميدانده اولان مضايقهٔ ماليه‌سندن

---

[١] حميديه جاده‌سنك بعدالمشروطيه ١٣٢٨ - ١٣٣٠ سنه‌لرنده ايكنجى دفعه توسيعنه لزوم كوريله‌رك اولجه كرى چكلمش اولان عمارت ، مكتب وسبيل هدم ايله يرينه دردنجى وقف خان انشا ايدلمشدر . عمارت بناسى مستغنى عنها اوقافدن عد ايله‌يله‌رك بشقه محلده انشا ايدلمه‌مش ايسه‌ده بوردەكى حميداول مكتبى بوستانجى‌ده بر طرز دلنشينده يكيدن ياپلمش، سبيل پارقك قپوسى قارشوسنده وزينب سلطان جامع شريفى كوشه‌سنه نقل ايدلمشدر . سبيلك سوقاغه دوغرى چيقنتى تشكيل ايده‌جك صورتده انشا ايدلمش اولمسى بر اوچنجى دفعه دها بوزيله‌رق كيرى چكيله‌جكنى كوسترمكده‌در .

حميديه مدرسه‌سى حالا يرنده طورمقده ايسه‌ده هدم ايدلمك اوزره يكيسى ودها مكملى سلطان سليم عمارتى محلنه انشا اولنمشدر . مدرسه‌نك يرينه بشنجى وقف خان ياپيله‌جق ايدى . هنوز تصور حالنده‌در .

[٢] بلديه واردانتك قسم اعظمى بو تاريخدن ١٣٢٤ سنه‌سنه‌قدر وبالخاصه مظهر، رضوان ورشيد پاشالرك زمان امانتنده يلديز سرايله مشتملاتنك وسرايه منتهى يوللرك وباغچه‌لرك استملاكات وانشاآتنه وتعليمخانه ميدانك سدديوارينه صرف ايدلمشدر. بوراده موضوع بحث ايدلديكى اوزره بلديه‌نك پاره‌سيله استملاك اولنان محللرك خزينهٔ خاصه نامنه قيدلرينك اجرا ايدلمسى‌ده بشقه‌جه شايان دقتدر. شهرامانتنك بالخاصه دور حميديده يلديز سرايله مشتملاتنك اعمارينه صرف ايتمش اولديغى مبالغ اوچ درت يوز بيك ليرايى تجاوز ايتمكده اولديغى مرويدر. شهرك بوحقى حكومتدن استرداد واستحصال اولنمق اقتضا ايدر.

وممالكنك تطهيرات وتنظيفاتنجه جابجا كوريلان شكايتلردن ناشی بالضروره مبلغ مزبور يكرمی بشيوك غروشك بچنده ايواجق قضاسنده زيتون عشرندن موسيو ظرينی كفالتيله پنايوط كمورجی‌يه صاتيلان ياغلر اثماننددن تسويه‌سندن بشقه چاره و امكان كوريله‌ميه‌رك بناءً عليه ملحقات اوالندن حواله نامه‌سنك اعطاسی ماليه نظارت جليله‌سنه تبليغ واشعار قلنمش اولديغندن اشعار واقعك ترويجنده اهميت و الزميت عرض و تكراردن وارسته‌در .

امور تنظيفيه دخی شهره عائد اولان احتياجاتدن بری ولوازم صحتك برنجيسی اولوب امانت بونقطه‌يی پيش نظردن دور ايتمامكده ايسه‌ده اليوم تنظيفات اداره‌سنده موجود اولان وبچنده بردرجه‌يه قدر تزييد ايديلان عربه و حيوانات وادوات سائره ايله ممكن مرتبه كوز اوكنده بولنان يرلر سپورتديرلمكده وتطهيرات لازمه اجرا اولنمقده اولوب چونكه ايشك ايلروسنه كيدلمك هيئت وملازمهٔ اداره‌سنك توسيع وتوفيری وبوده وارداتنك تزييدی جهتلرينه منوط اولديغندن وتنظيفاته قارشولق دنيلان رسوم تنظيفيه ايسه اصناف دكانلرندن النان وشهريسی قرق‌للی بيك غروشه بالغ اولان اقچه‌دن عبارت اولوب حالبوكه اليوم اداره‌نك معاش ومصارفی شهری يوز اللی بيك غروشه وارمقده ايدوكندن بالطبع اوست طرفی امانتك واردات سائره‌سندن تسويه ايدلمكده ايسه‌ده كرك امر تنظيفك بر صورت غير كافيه‌ده قالمسی وكرك بوحال ايله ايرادی مصارفنی قارشوليه‌مامسندن طولايی امانتك سائر مصارفی قارشولغندن تسويه‌سی كبی ايكی حال تذبذب وتشويشك دوامی قابل اوله‌ميه‌جغندن شوحاللرده چارهٔ صحيح وسالم اولمق اوزره بوبابده بالجمله خانه ودكان اصحابنك بر نسبت عادله‌ده سوپرندی پاره‌سی ويرمكه مجبور طوتلمسی و املاك ويركوسی استيفا ايدلمسندن ناشی بو صورت جائز اولماز ايسه شهری اوچيوز بيك غروشك املاك ويركوسی حاصلاتندن اوله‌رق امانت وزنه‌سنه اعطا ايتديرلمسی شقلری باب عالی جانب ساميسندن استيذان اولنديغندن معروضات مبسوطه‌يه كوره ايجاب حالك اجراسی واجبات اموردندر .

بردهدرسعادت وبلاد ثلثه خليجی سواحلنده محتاج تطهير اولان محللر و ريختملر امانتجه تطهير وتعمير ايتديرلمكده اولديغی حالده خليج وارداتندن بولنان كوپريلر مروريه‌سی وليمان وشماندره رسومی وصفره حاصلاتی بحريه خزينه‌سندن وبالقخانه وبيعيه رسوميله توتون باندرولی حاصلاتی دخی رسومات امانتندن وقارخانه ودلاليه رسومی‌ده ماليه خزينهٔ جليله‌سندن اخذ واستيفا اولنمقده اولوب انجق شو عائدات ورسومات وضعيت اساسيه‌سنه

وسائر ممالك متمدنه‌ده كوريلان آثارينه نظراً صرف شهره عائد وارداتدن ايدوكندن وامانتك بالاده يكونی كوستريلان وارداتی قنطار وذبحيه وآت پازاری وچارشنو مجوهرات وتمغا وذمل وتمغای، نحاس رسوميله اصناف تذاكری واصناف ويركوسی حاصلاتندن واوفق‌تفك برطاقم عائدات بلديه‌دن عبارت بولنديغندن مملكتك تزيين وتنظيمی ايچون لازمكلان عمليات كثيره كرك شهره عائد اولديغی حالده بروجه معروض ديكر طرفلردن استفاده ايديلان واردات ترك اولنور وكرك تنظيفات مصارفی ايچون كوستريلان صورتلردن بريسی تنسيب واختيار بيوريلور ايسه ايلروليه‌جكی بديهيدر . [١]

امانتك هيئت اداره‌سيله وظائف ومعاملاتنه كلنجه: اولا امانت بلديه قانون جديدی موجبنجه امور بلديه‌نك مرجع عموميسی وثانياً مقدما ضبطيه نظارت جليله‌سندن تفريق والحاق اولنان بيغا وازميد وقضای اربعه سنجاقلريله قوردون قضالرينك ادارهٔ ملكيه وماليه‌سنك بر ولايت اعتباريله آمر وناظريدر. امور بلديه ايچون مقدما مجلس امانت ناميله بر هيئت وملحقات امور ملكيه‌سنك رؤيتی ودرسعادتده مأمورينده ارادهٔ سنيه ايله منصوب اولميان ومحاكمه‌سی لازمكلنلرك ولايات نظامنامه‌سی موجبنجه اجرای محاكمه‌سی ضمننده مأمورين موجوده‌سيله دائرهٔ امانته نقل ايتمش برمجلس اداره اولديغی حالده طقسان درت سنه‌سی نيسانی ابتداسندن اعتباراً قانون مذكور موجبنجه امانتجه اجرا قلنان تشكيلات صره‌سنده مجلس اداره هيئتی مجلس امانته قلب ووظائفی دخی اساساً ايكی قسمه تقسيم اولنه‌رق برقسمی خصوصات بلديه‌نك مرجع مذاكراتی اولمق وديكری ملحقات امور ملكيه‌سنه ومأمورين محاكمه‌سی ايشلرينه باقمق اوزره مجلس مذكور بر رئيس وسكز اعضای دائمه وايكی اعضای طبيعيه‌دن مركب وبرباش كاتب وكاتب ثانی ايله لزومی قدر كتبه‌دن عبارت اولديغی حالده تشكيل وامانتك اقلامی دخی دوائر بلديه‌نك صورت تشكلنه كوره تعديل و اصلاح ايدلمش و تشكيلات مبحوثه حكمنجه معاش مأمورين وسائره‌دن سنوی برمليون بشيوز اللی‌بيك كسور غروش تصرف حاصل اولمشدر. مجلس امانتك بويله بری‌برينه مغاير ومباين اولان ايكی قسم اداره‌نك وظائفيله مشغول اولمسی وهنوز دوائر بلديه‌نك تشكيل قلنه‌مامسی ملابسه‌سيله ايفای وظائف ومعاملاتده مشكلات كورلمكله برابر ادارهٔ مصالح روز مره‌يه اعتنا وغيرت ايتمكده ايدوكی غير منكر اولمسيله

[١] ١٢٩٤ ده بلديه‌يه عائديتندن بحثله طلب ايديلان كوپری مروريه‌سی انجق بعدالمشروطيه و ١٣٢٦ سنه‌سنده امانته ويرلمش ايسه‌ده اوكا مقابل امانته سنوی يتمش بيك ليرا تأمين ايتمكده اولان اصناف تذكره‌سی رسمی خزينهٔ ماليه‌يه آلنمشدر. ديكر رسومدن آنجق (دلاليه) رسمی اليوم واردات امانت ميانده بولنمقده‌در ،

دوائر مذكوره‌نك اجراى تشكيلاتنه قدر بودائره‌لره متعلق اوفق تفك خصوصاتى رؤيت ايتمك اوزره بالاستيذان متعلق بيوريلان ارادهٔ عليه موجبنجه دوائره ترتيب ايديلان رؤساى مأمورينندن مركب برجمعيت تشكيلى دردست اوله‌رق بو واسطه‌ايله هم خصوصات مذكوره‌نك تسويه‌سى وهم‌ده اصناف دعوالرندن بدايةً تدقيقى لازمكلان شيلرى تدقيق ومجلسه عرض ايتمسى وامور تحصيليه‌نك تسريعى مقرر بولنديغندن شوحاله كوره مصالح عاديه‌ده مجلس امانتك ايشى بردرجه‌يه‌قدر تخفيف‌وتعديل ايدلمش اوله‌جغى كبى شهرامانتنك ملغا احتساب نظارتى زماننده‌نبرو افراد اصنافك تحريرى ويوقلمه‌سى اجرا اولنه‌ميه‌رق قيودات عتيقه اوزرينه معامله يورودلمكده اولمسى قاعدهٔ مضبوطيته مغاير كورنديكندن وير كوى‌اصناف‌دخى تحت‌تأمينده استيفا اولنمق وقيوداتجه صحيح‌وسالم برمأخذ بولنمق‌ايچون جمعيت‌مذكوره‌ده‌بولنان‌مأمورلر معرفتيله اصنافك قول‌قول يكيدن تحريرينه‌تشبث‌اولنمشدر.

دوائردن مقدم تشكيل قلنمش والحالة هذه اجراى وظيفه ايتمكده بولنمش اولان آلتنجى ويكى كوى وبككوز وطرابيه وقاضى كوى واطه‌لر دوائر بلديه‌سنك حال واداره‌سنه نقل كلام اولنديقده آلتنجى دائره‌دن بشقه‌سى اولدقجه حال واداره‌لرينه كوره ايفاى وظيفه‌يه دوام ايتمكده اولوب آلتنجى‌دائره‌نك اداره‌سنه كلنجه بودائره تشكلندن‌برو اصول‌ومعاملاتنك تحت انضباطده بولنمامسندن وبوكا انضمام ايدن مضايقهٔ ماليه‌سنك كمالندن وخصوصيله مأمورين موجوده‌سنك برصورت استقلاليتده ادارهٔ مصلحتله مربوطيت طبيعيه‌سى اولان شهر امانتنه محتاج استيذان اولان مصالحده نظامى دائره‌سنده مراجعت ايتمامرندن ومجلس اعضاسنك دخى دوام ايتمامرندن ناشى اداره‌سى‌يك‌مذبذب برحاله كلمش وديون كثيره‌يه كرفتار اوله‌رق سائر تزيينات شويله طورسون غازخانه‌يه بورجلى اولديغى غاز پاره‌سنى دخى ويره‌مامكده بولنمش اولوب اكرچه املاك ويركوسندن دائره حصه‌سنه عائد اولان ويركو خزينهٔ جليله‌جه بودفعه ترك بيورلمش‌ايسه‌ده بوده غازخانه‌نك كمور اثماننده‌ن‌طولايى موسيو حانسونه اولان اون بيك ليرايه قريب دينه وغازخانه‌نك آلتنجى دائره‌ده‌كى مطلوباتنه قارشولى‌اوله‌رق توقيف ايدلمش واساساً وحالاً ومصلحةً شايان اصلاح كورنمشدر.[١]

[١] آلتنجى دائره حقنده‌كى افاده بواثرده وثائقيله اعطا ايدلمش اولان ايضاحاته منافيدر. تشكلندن اعتباراً سنه‌دن سنه‌يه آرتمق شرطيله اونجى سنه‌ده سكز بيك ليرا فضلهٔ وارداتله بودجه تنظيم ايتديكى وبوفضلهٔ وارداتى شهرك اعمارينه وبر دائرهٔ بلديه قوناغى انشاسنه تخصيص ايلديكى اولجه قسم مخصوصنده مفصلاً بيان اولنمشدى.

آلتنجى دائره‌نك صلاحيتى رفع اولندقدن ووارداتى خزينهٔ ماليه‌يه آلندقدن صوكره اداره‌سنك مذبذب برحاله كله‌جكى طبيعيدر.

بشقه بشقه عرض وايراد اولنان تفصيلاتدن شهر امانتنك اداره ومعاملات عموميه‌سى رهين‌علم عالى اوله‌جغندن وهر دائره‌نك ايراد و اقتدارينه كوره ايفاى وظيفه ايتمسى طبيعى اولوب امانتك تزيينات وتنظيمات بلديه‌ده اوغراديغى مشكلات اصلاً و اساساً ماالجه اولان اقتدارسزلغندن منبعث ايدوكندن معروضات واقعه قرين قبول عالى اولور ووارداتى نه‌رتبه تزييد ايديلور ايسه اودرجه‌ده انتظام وعمران‌ممنكتك وتنظيفات وتطهيراتك سايهٔ عنايتوايهٔ جناب ملوكانه‌ده اضافهٔ همم‌عليهٔ كريمانه‌لريله وكماليله حصولى امورطبيعيه‌دن كورنمشدر. ايشته برياپيله‌ميان شيده استانبول غازلريدركه بوكا مقدما خيليجه همت واقچه‌لر صرفيله (غاز ومترى) ياپلمش وبورى وفنار قونلمش‌وشمدى برازمصرفله‌اشعالى پك ممكن بولنمشيكن مصارفات شهريه‌سى يوز بيك غروش قدر اقچه‌يه محتاج اولمقله حاليله طورمقده وحال بويله قالور ايسه چوق مدت‌دها اشعال ايديله‌ميه‌جكى دركار بولنمقده‌در . بوقسه تزيينات بلديه ياپلمز و ياپلسى بيلنمز شيلردن اولميوب مبدء ومنتهاسى امور معلومه وبديهيه‌دندر. خلاصه‌سى يعنى سوزك اك طوغريسى شهر امانتيله التنجى دائره‌نك نه‌صورتله مشكلات وصعوبات ايچنده بولنديغى تدقيق واهميت تحتنه النميه‌رق وبويله اساسلر دوشونلميه‌رك هرنه مراد وغرضه مبنى ايسه مفردات اموردن بحث وشكايتله برطاقم قيل وقال احداث‌ايديله‌رك مأمورلرينى مفتوراتيمك مغاير عدل وانصافدر. هرنه‌حال‌ايسه بونلرك موقوف‌عليهى رفته‌رفته استحصال واجرا بيورلدقجه تزيينات دخى مطلوب‌عالى وجهله ايفا ايدلمش اوله‌جغى دخى دركار بولنمشدر. اولبابده امروفرمان حضرت من‌له‌الامركدر.

١٧ ذى‌الحجه ١٢٩٥ و ٣٠ تشرين ثانى ١٢٩٤

والحاصل مشروطيتك اعلانيله ايلك اثرمدنى اوله‌رق نشر ايدلمش اولان ١٢٩٣ بلديه قانونى تطبيق ايدلميه‌رك نه‌جمعيت عموميهٔ بلديه اجتماع نه‌ده دوائر بلديه تشكل ايده‌مامش اولديغندن ١٢٩٦ سنه‌سنده بلديه قانوننك تعديلنه ودوائر عددينك تنقيصنه مجبوريت حاصل اولمشدر .

١٢٩٦ تشکیلاتی

١٢٩٣ بلدیه قانونی عیناً تطبیق ایله یکرمی دائرهٔ بلدیه‌نك کشـادینه وبلدیه‌دن مطلوب اولان فوائدك اقتطافنه بر دورلو امکان بولنه‌میوردی .

١٢٩٤ سنه‌سنده بونك اسبابنی تحقیق وبعض اصلاحات وتجددات وجوده کتورمك اوزره دائرهٔ امانتده شهر امینی یوسف رضا پاشا، آلتنجی دائره مدیری بلاق وخلیل رامی وشریف علی افندی ویابکلردن مرکب برقومیسیون تشکیل اولنه‌رق ایشه باشلاتدیرلدی . قومیسیون بوکون بیله انتاج ایدیله‌مامش اولان امانتك برچوق مسائلیله ایکی سنه اوغراشدی فقط بللی باشلی برشیئه موفق اوله‌مدی . [٩٨]

[٩٨] بوراده اسمی کچن ذواتدن یوسف رضا پاشا ایکی دفعه مقام امانتده بولنمش اولدیغندن ترجمهٔ حالیله رسمی شهر امینلرینك ترجمهٔ حالی صره‌سنده درج اولنه‌جقدر. بلاق بکك ترجمهٔ حالی ده ١٤٥٤ نجی صحیفه‌ده مندرجدر . خلیل رامی افندی ویا بك حقنده برقید و معلوماته دسترس اوله‌مدی.

شریف علی افندی‌یه کلنجه : قومیسیونك بعض اوراقنده امضـاسی کوریلان موما الیه خیریه تجارندن‌در . ١٢٤٠ تاریخنده علائیه‌ده تولد ایده‌رك مدرسه تحصیلنی بعدالاکمال درسـعادته هجرتله تأسیس ایتدیکی تجارتخانه‌ده برادرلریله برابر تجارته باشلامشـدر . منور وتجارت خصوصـنده ایجابات زمانی مدرك مسلمان تاجرلردندر . اوزون مدت تجـارت اوطه‌سی اعضـالغنده بولنمش و ١٣٠٩ سنه‌سی مایسنده وفات ایتمشدر.

جغال اوغلنده ایران سفارتی قارشوسنده کائن والیوم مهاجرین مدیریت عمومیه‌سی طرفندن اشغال ایدلکده اولان قوناق شریف علی افندینك ایدی .

خیریه تجاری دنیلن اسـکی مسـلمان زنکینلرینك مناقبندن بر نمونه اولمق اوزره مرویدرکه شریف علی افندی مذکور قوناغی انشا ایتدیرمکه باشلادیغی زمان ایران سفیری، یاپیلان بنا سفارتخانه‌نك منظره‌سنی کسه‌جکـدن بحثله واز کچلمسنی وعرصه‌نك سفارته فروخت ایدلمسنی تکلیف ایتمش.

شریف علی افندی :

« متبوع مفخمم اولان پادشاه بیله هیچ بر تبعه‌سنی حقوق تصرفیه‌سندن منع ایده‌مز . سـفیر حضرتلری موافقت ایدرلر ایسـه شریف علی سفارتخانه بنـاسنی بدل مثلیله اشترایه حاضردر .»

جوابنی ویرمشدر .

شریف علی افندینك بو معـامله‌سی باب‌عالینك ممنونیتنی موجب اولمش ، دائرهٔ صدارته دعوت ایدیله‌رك برتبه ایله تلطیف ایسته نلمش ایسه‌ده موما الیه :

« صنعت وتجارتله رتبه بر آدمده اجتماع ایده‌مز. رتبه مأمورین دولته یقیشیر » دیمش ایسه‌ده

بوصره‌لرده بویوك برحربدن دولت مغلوباً صییرلمش ، عمومی بودجه‌ده تصرفه
مأمورین آره‌سنده تنسیقاته احتیاج کورلمشدی . صورتی اولجه درج ایدلمش اولان
مجلس امانت مذکره‌سنده‌ده تصریح ایدلدیکی اوزره متشکل دائره‌لر ازجمله آلتنجی و اون
یکرنجی دائره‌لر اوصره‌ده مرکز اماتی طانیمامقده اصرار ایتمکده ایدیلر . فضله اوله‌رق آلتنجی
دائره بورج ایچنده ایدی . دائما مرکز امانتدن وحکومتدن معاونت طلب ایدییوردی .

١٢٩٣ قانونیله استانبولده معاملات وصرفیاتجه آزچوق مستقل یکرمی دائرهٔ بلدیه
تشادینك نه‌کبی محذورلر تولید ایلدیکی حقنده برفکر استحصال ایدیله‌بیلمك ایچون اون
یکرنجی قاضی کوی دائره‌سی مدیریتیله مقام امانت آره‌سنده جریان ایتمش اولان برمخابره
اوراقنك صورتی آتی‌یه درج ایدییورم . بوصره‌ده قاضی کوی دائرهٔ بلدیه‌سی مدیریتنده
جهان سرعسکری رضاپاشانك کتخداسی مصطفی یاور افندی بولنمقده ایدی‌که بوذات ١٢٩٦
تشکیلاتنده‌ده مدیریت مذکوره‌ده ابقا اولنمشدی . بوکبی مخابرات ١٢٩٦ تاریخنده دوائرك
عددینی تنقیصه و صلاحیتلرینی رفعه سببیت ویرمش اولدیغی کبی (تاریخ بر تکرردن
عبارتدر) سوزینی امور بلدیه ساحه‌سنده‌ده بردفعه‌دها اثبات ایتمش اولمق ایچون بعدالمشروطیه

باب عالی بهمه‌حال موما الیهی تلطیف ایتمك ارزوسنده اولدیغندن کندینه اوچنجی رتبه‌دن بر قطعه
مجیدی نشانی ویرلمشدر .

جمعیت عمومیهٔ بلدیه ودرسعادت تجارت اوطه‌سی اعضاسندن کراسته‌جی مراد بك شریف علی
افندینك اوغلی اولوب پدرینه هم مسلك تجارتده هم خدمت دولت وملتده خیرالخلف اولمشدر .

خیریه تاجرلری حقنده ٦٨٠ نجی صحیفه‌ده کافی درجه‌ده ایضاحات ویرلمشدی . بونلردور عزیزینك
حیاتلرینه قدر محافظهٔ موجودیت ایده‌بیلمشلر ایسه‌ده بوتاریخلردن صوکره تدریجاً ساحهٔ تجارتدن چکلمکه
مجبور اولمشلر اولاد و احفادی ایسه انجق حکومت قاپیلرینه قوشمق صورتیله تأمین معیشت
ایده‌بیلمشلردر . خیریه تجارینك آتیاً اقتصادیات وتجارت ساحه‌لرینك آله‌جغی شکلی تقدیردن واولاد
واحفادینی اوکا کوره یتشدیرمکی دوشونمکدن نه‌درجه غافل وعاجز اولدقلرینه دلیل اولمق اوزره روایت
ایدیلیرکه : یاغ قپانی تجارندن بریسنك اودوره کوره مهم برشی دینلك اولان رشدیه تحصیلی کورمش
اوغلی آتی‌یی قراکلق کوره‌رك برکون پدرینه آرتق یاغ وموم تجارتنی ترك ایله بشقه برصنعت وتجارته سلوك
ایتدیلری حقنده خیرلی اوله‌جغنی سویلر . پدری ایسه « بزاجدادمزك زماندن بری یاپان وبیلن ایکی شیئی
صاتیورز . دنیاده انسانلر طوردقجه بوایکی شیدن مستغنی اوله‌مازلر » دیر واوغلنی بشقه مسلکه انتسابدن
منع ایدر . حال بوکه بك آزمدت صوکره یرك آلتندن چیقان برصو (پترول مقصوددر) یانمغه ویوزلرجه
نوع مواد نباتیه و حیوانیه‌دن چیقاریلان یاغلر یمکه باشلادی . بالطبع محافظه‌کار خیریه تاجرینك‌ده
نظریه‌سی‌ده اهمیتدن ساقط اولدی . بوکبی عندی مطالعاتدن زیاده علمك حقیقتنه استناد ایدن عناصر غیر
مسلمه تاجرلری ایسه اوغلرینی فنون وعلوم عصریه ایله تجهیز ایده‌رك ، اجنبی لسانلری اوکره‌ده‌رك ، حتی
ممالك اجنبیه‌یه کونده‌ره‌رك بوکونکی درجه‌یی بولمشلردر .

تشکل ایدن یکرمی دائرهٔ بلدیه رئیسلری ایله مقام امانت آره‌سنده جریان ایتمش اولان
سلسلهٔ مخابرات صورتی‌ده ایلریده قسم مخصوصنه درج اولنه‌جقدر .

قاضی کوی دائره‌سی مدیریتنك تذکره‌سی

دائره صندوقنده موجود بولنان آقچه‌دن اون بیك غروشـلك آلتون و اوتور بیك
غروشلك قیمت حقیقیه‌سیله مجیدیه اوله‌رق امانت جلیله‌لری وزنه‌سنه ارسالی اراده‌سنی
شامل ۱۱ مایس ۱۲۹٦ تاریخلی امرعالی تلغرافیلری آلندی. هر بر ارادهٔ امانتپناهیلرینك
انفاذ واجراسنه جداً چالشمق فریضه‌دن بیلور وهربار شـو نقطه‌یه حصر نفس اهتمام
ایتمکده بولنور ایسه‌مده انجق دائره‌نك جانب اهالیدن وقوعبولان استرحام واستدعاسی
اوزرینه باراده‌سنیه حین تشکیلنده واردات ومصـارفاتی دائره‌سی داخلنده صرف اولنمق
وحاصـلات متراکمه‌سی قریه‌نك تزیینات وتنظیفاتنه حصر ایدلمك جهتلری محرر اولوب
شو شرط ایسه اهالینك حالا حفظنده اولمسیله قریه‌جه قالدیرم وریختیم وبوکبی مبرم تعمیرات
وانشاآته لزوم کورندیکی تقدیرده اول امرده صادر اولان ارادهٔ سنیه‌سی احکامی اورته‌یه
قونیله‌رق تصـدیع وتعجیز ایتمکده وتأخری حالنده مصراً ادعاده بولنمقده اولدقلری کبی
تشکیلات جدیده‌دن طولایی‌ده دائره حاصـلاتنك دیکر محله ویریلوب ویرلمدیکنی تحقیق
وتفحصدن خالی قالمدقلری کوریلوب ایشـیدلمکده وازجمله طقسان آلتی سـنه‌سی مارتنده
دائره‌جه درجهٔ وجوبده کورینن برچوق قالدیرم وریختیم ولغم انشـا آتنه مباشرت اولنمق
اوزره طرف اهالیدن وقوعبولان مراجعته مبنی لازم کلن کشـف دفاتری بالتنظیم جانب
جلیل امانتپناهیلرینه بالتقدیم استیذان ایدلمش ایکن شیمدی صندوق موجودینك هان
کلیسی دیمك اولان آقچه‌نك امتثالاً للامر ارسالی خصوصنده عرض اولنان انشاآت
عملیاتی بالطبع معطل قاله‌جغی درکار وبو یوزدن شـیمدی‌یه دکین قریه‌نك برچوق امکان
صرفیله تزیینات وتنظیفاتجه اولان همت وغیرتك بین‌الاهالی وقوعبوله‌جق قیل وقالدن
طولایی کأنلم یکن حکمنده قاله‌جغی دخی آشکاراولمسیله بورالرینك مسلم‌عالم اولان مرحمت
عالیهٔ مشیر افخملرینه حواله‌سـیله عرضنه ابتدار وچند سـنه‌دنبرو اهالینك رغبت
وخشنودیتنی قزانمقده بولنان بر دائره‌نك شو صورتله نقطهٔ اعتراضه اوغرادلماسی خصوصی

دخى خاصةً اميدوار اولديغم نظر آصفانه‌لرينه براقه‌رق مبلغ مذكورك جلبندن صرف نظرله
دائره‌نك انشا آت مهمه‌سنه صرفنه مساعدهٔ عالیٔ امانتپناهيلرينك استرحامنه جرأت
ايلرم اولبابده .

١٥ جمادى‌الاخر ١٢٩٧ و ١٢ مايس ١٢٩٦

جواب امانتپناهى

مفاد اشعار والالرى معلوم ثناورى اولەرق كيفيت محاسبه‌يه لدى‌الحواله : دوائر بلديه‌نك
بكديكرندن استثنائيتنى ايجاب ايتديره‌جك صورتده بلديه قانوننده بركونا قيد وشرطه دائر
صراحت‌اولمامسنه و دائرهٔ بهيه‌لريچون ايلروده لزوم كوروندیكى حالده‌دوائر سائره‌دن‌وياخود
مركز امانتدن حوالةً ونقداً آقچه ويريله‌جكى دخى دركار بولنمسنه نظراً بويله خود بخود
صندوق موجودينك عدم ارساليله دائره‌نك اساس تشكلى حقنده برطاقم شرائط آتيان
اولنه‌رق دوائر سائره‌دن مستثنا طوتلسى جائز اوله‌ميه‌جغى بيانيله طلب اولنان آقچه‌نك
همان ارسالى خصوصنك جواباً صوب والالرينه اشعارى لزومى بامذكره افاده قلنمش
اولمغله مبلغ مزبورك برموجب اشعار سابق بهمه‌حال كوندرلمسى ايجاب ايدر .

١٣ مايس ١٢٩٦

ايشته بوكبى معاملات دوائر بلديه‌نك تنقيص عدد وتحديد صلاحيتنى موجب‌اولمشدركه
شو وثيقه‌لرده بوجهتلرى كوسترمكده‌در :

داخليه نظارت جليله‌سى جانب عاليسنه

واردات بلديه‌نك ماوضع لهنده استعمالى ضمننده مأمورين بلديه معاشاتنجه لازم‌كلن
تعديلات و اصلاحاتك اجراسى حقنده مجلس عالیٔ وكلانك قرارينى شامل اولوب
٢٢ ذى‌الحجه ١٢٩٦ تاريخيله مقام امانته شرف وارد اولان ارادەنامهٔ سامیٔ وكالتپناهى
احكامنك صور اجرائيه‌سى تدابيرينى متضمن مقدمجه قوميسيون مخصوص طرفندن تنظيم
قلنان مضبطه ايله دفاتر شوراى دولت داخليه دائره‌سنده تدقيق اولنمقده اولديغى حالده
اخيراً بودجه قانونى نشر و اعلان بيورلمش اولديغى كبى بلديه قانوننك دخى تعديل
ايدلمش اولمسيله معاشات مأموريندن بودجه احكامنه توفيق واتباعى لازم كلنلرك تصحيح

مرتباتى واماتنجه نقدر مأمور استخدامى وبونلره نه‌مقدار معاش اعطاسى اقتضا ايده‌جك
دخى تدقيقيله يكيدن دفترلرينك بالتنظيم ارسالى شوراى دولت رياست جليله‌سندن باتذ
امرو اشعار اولنمسى اوزرينه قوميسيون مخصوص طرفندن تصور اولنان تدابير جم
جمله‌سندن اولمق اوزره چونكه اخيراً تحصيل اموال حقنده نشر واعلان بيوريلان نظام
اقتضاسنجه درسعادت ويركوسنك دوائر بلديه معرفتيله تحصيلى مقرر اولمق حسبيله موج
اولان دوائر تحصيليه‌نك دوائر بلديه‌يه الحاقى امور ضروريه‌دن اولوب بوحالده دو
بلديه حدود حاضره‌سنده ابقا ايديله‌جك اولسه هر دائرهٔ تحصيليه‌يه مخصوص اولان ام
دفترلرينك دوائر بلديه‌نك حدودينه كوره تفريق ويكيدن تنظيمى اقتضا ايدوب بو ايس
برچوق وقته وكلفت ومصرفه محتاج اوله‌رق دوائر بلديه ايچون دوائر تحصيليه حدودي
قبولى حالنده ايسه محاذير مذكوره برطرف اوله‌جغندن بشقه دوائر بلديه‌نك عدديني تق
ايتمك كبى اداره‌جه بر انضباط وتصرف وجوده كله‌جكندن بومطالعات وضرورته مبنى دو
بلديه‌دوائر تحصيليه‌نك محيط اولديغى حدود ومحلاتيله تحديد اولندقدن صوكره بونلردن مح
وحاوى اولديغى املاكه نسبتله قليل كوريلن اوچ دائره‌سى ديكرلرينه الحاق ايديله‌رك دو
بلديه اون عدده منقسم اولمق اوزره ترتيب اولنمش وبوترتيبات وتنسيقات حكمنجه
دوائر بلديه‌نك معاش ومخصصاتى واردات عموميه‌سنك خمسندن دون بردرجه‌يه تنزيل ايد
ودوائر مذكوره‌دن بايزيد وبك اوغلى واسكدار جهتلرنده بولنان اوچ دائره‌نك محيط اولدق
محللرك جسامت و وسعتى ادارلرنده‌كى اهميت حسبيله مديرلكلرينك معاشى اوچ
صنف متصرفلقلرك معاشاتنه قياساً بشر بيك غروش اوله‌رق ترتيب قلنمش اول
كبى ديكر دائره‌لرك دخى وسعت و اهميتنه كوره مديرلكلرينه برنجى و ايك
صنف قائممقاملرك مقدار معاشاتنه قياساً ايكيشر بيك بشر يوز و بيك يدى
اللیشر غروش معاش ترتيب ايديلوب مأمورين سائره‌نك عددى هر دائره‌نك كال
موازنه اولنان احتياجات حقيقيه‌سنه كوره تعيين وتحديد ومعاشلرى دخى ممكن م
موازنهٔ عموميه قانوننده كوستريلن صنوفه تقريب و توفيق قلنمش ودائرهٔ امانتك مأمو
وكتبه وخدمه‌سى معاشاتنه كلنجه: بونك يكرن اصليسى ايكى يوز اوتوز درت بيك آ
سكز غروش اولديغى حالده اقدمجه قوميسيونجه قرارلشديريلان تعديلات وتنقي
وبودفعه اجرا قلنان تنسيقات اوزرينه مجدداً تشكيل ايديلن مجلس امانتك رئيس واعضا
معاشاتى دخى داخل اولديغى حالده يكرن تخصيصات شهرى يوز قرق ايكى بيك آلتى

آلتمش بش غروشه تنزيل اولنمق وهر نه‌قدر اشبو يكون تخصيصات دائرهٔ امانته قالان
وارداتك خمسى براز تجاوز ايتديكى كورنمش ايسه‌ده مركز امانتك مصالح كثيره
ومتنوعه‌سنك حسن اداره‌سنى تأمين ايچون معاشات مذكوره بالضروره اوحالده ابقا
ايدلديكى كبى هم وظائف بلديه هم‌ده وظائف ملكيه‌يى حائز اولان مأمورين امانته وظائف
مذكوره‌نك اهميت مخصوصه‌سيله متناسب اوله‌جق صورتده امانت وزنه‌سندن دخى برر
مقدار معاش اعطا قلنمق مثللو خصوصات اولبابده قوميسيون مخصوص طرفندن تنظيم
اولنان برقطعه مضبطه وايكى قطعه دفترك لفيله باتذكره شوراى دولت رياست جليله‌سنه
جواباً عرض وبيان ايدلمش ايسه‌ده كرك مركز امانتك وكرك دوائر بلديه‌نك اكثر
مأمورينى تنقيحات وانقلاباتدن طولايى مأموريتلرندن امين اوله‌ميه‌رق بو سببله امور
ومعاملات بلديه وخصوصيله امور مهمهٔ تحصيلات دوچار سكته اولمغه باشلامش و اداره‌جه
دوام انتظام وحسن جريان امور ايسه تنسيقات وتشكيلات جديده‌نك اجراسى ودوائر بلديه
مديرلكلرى ايچون انتخاب اولنان ذواتك تعيينلرى حقنده ايجاب ايدن ارادهٔ سنيهٔ حضرت
پادشاهينك برآن اول استحصالنه متوقف اولديغنه بناءً محتاج استيذان اولميان اوفاق مأموريتلر
بعده مركز امانتجه اجرا اولنمق اوزره اول امرده لفاً حضور سامئ داور افخميلرينه عرض
وتقديم وقلنان پوصله‌ده محرر صور تشكيلاتك موقع اجرايه وضعى ضمننده مقتضاى حالك
اجراسى خصوصنه مساعدهٔ عليهٔ خديو افخميلرينك بيدريغ وارزان بيورلمسنى استرحام ايلرم
اولبابده وهرحالده امر وفرمان حضرت من له الامركدر .

٧ جمادى الاخر ١٠٩٧ و ٤ مايس ١٢٩٦

شوراى دولت مضبطه‌سى

شهر امانتى وارداتندن نهايت خمسى مقدارينك بلديه قانونى احكامنه توفيقاً مأمورين
وكتبه وخدمه معاشلرينه حصريله قصورينك ماوضع لهنده صرفى ضمننده لازم كلن تعديلات
واصلاحاتك اجراسنه دائر مجلس عالئ وكلا قراريله سبق ايدن اشعار سامى اوزرينه امانتده
تشكيل قلنان قوميسيوندن تقديم اولنان مضبطه ودرت قطعه دفتر اصلاحات ماليه قوميسيوننه

حواله بيوريلەرق قوميسيوندن امانتك موازنەسيله أساس تشكيلات وسال محاسبەسنك
تدقيقى بلديه قانونى حكمنجه جمعيت عموميهٔ بلديه‌يه عائد ايسه‌ده جمعيتك هنوز تشكل ايتامش
اولمسنه مبنى بوكبى موادك شوراى دولتجه رؤيتى مناسب اوله‌جغى بيانيله تنظيم اولنان مضبط
اوراق متفرعه‌سيله شوراى دولته حواله وداخليه دائره‌سنه اعطا قلنمغله اوراق محوله نهاد
موقع مطالعه اولندى .

مصلحتك بالاطراف تدقيقاتنه كيريشيله‌رك واردات ومصارفاتك عدم تقابلى يولند
وخصوصات سائره‌جه محتاج اصلاح كوريلان نقصانلرينك اكمال واتمامنه چاليشلمقد
بولنديغى حالده تنسيق معاش قانونى نشر واعلان بيورلمش و اون طقوزنجى دائره اعتبا
اولنان اطه‌لر دائرهٔ بلديه‌سى درسعادت بلديه‌سندن اخراج ايله بلديه قانونى تعديل ايدلمش
وشهر امانتنك دخى تبدلى وقوعبولمش اولديغنه وخاصكيده بولنان نسا خسته‌خانه‌سنك تنظ
واصلاحى ومصارفنك واردات بلديه‌دن تسويه‌سى ضمننده شهر امانتى موازنه‌سنه ادخال
باتذكرهٔ ساميه تبليغ واشعار بيورلمش اولديغنه بناءً مأمورين معاشلرندن تنسيق معاشا
قانونى احكامنه توفيقى لازم كانلرك تصحيح مرتباتى واماتجه ودوائر بلديه‌جه نه‌قدر مأمو
استخدامى وبونلره نه مقدار معاش اعطاسى اقتضا ايده‌جكنك تدقيقى ونسا خسته‌خانه‌سنك
دخى ارادهٔ عليه وجهله اقتضاسنك ايفاسى ايله يكيدن دفترلرينك تنظيم و ارسالى امانت
باتذكره اشعار و اوراق مبحوثه طاقميله ارسال اولنمشدى .

دائرهٔ امانتده يكيدن تشكيل اولنان قوميسيونك تنظيم ايلديكى مضبطه وايكى قطعه
دفتر و اوراق متفرعه‌سى تذكره هامشنه محرر جواب ايله ارسال اولنمقله لدى المطالعه مضبط
مألى تحصيل اموال حقنده اخيراً نشر واعلان بيوريلان نظامنامه اقتضاسنجه درسعادت
ويركوسنك دوائر بلديه معرفتيله تحصيلى مقرر بولنديغندن موجود اولان دوائر تحصيليه‌نك
دوائر بلديه‌يه التحاقى امور ضروريه‌دن كورينوب دوائر بلديه حدود حاضره‌سنده ابقا
ايديله‌جك اولسه هر دائرهٔ تحصيليه‌يه مخصوص املاك دفترلرينك حدودينه كوره تفريق
ويكيدن تنظيمى اقتضا ايدرك بو ايسه برچوق كلفت ومصرفه محتاج بولنديغى وبونك
حصولنه دكين معاملات تحصيليه‌نك سكته‌دار اوله‌جغى دركار ايدوكندن ودوائر بلديه
ايچون دوائر تحصيليه حدودينى قبولده اشبو محاذير برطرف اوله‌جغندن بشقه دوائر بلديه‌نك
عددى تقليل ايدلمك كبى اداره‌جه انضباط وتصرف وجوده كله‌جكندن دوائر بلديه‌نك
دوائر تحصيليه حدود ومحلاتيله تحديدى تنسيب وبونلردن محلاتى وحاوى اولديغى املا ك

نسبتیله کوچوك کورینان اوچ دائره دیکرلرینه الحاق ایدیله‌رك دوائر بلدیه اون عدد اولق اوزره ترتیب اولنمش واشبو دوائردن بایزید وبك اوغلی واسکدار جهتلرنده بولنان اوچ دائره‌نك محیط اولدیغی محللرك جسامت ووسعتی واداره‌لرینك اهمیتی حسبیله مدیرلکلرینك معاشی اوچنجی صنف متصرفلقلر معاشاتنه قیاساً بشر بیك ودیکر دائره‌لرك وسعت واهمیتلرینه کوره مدیرلکلرینه برنجی وایکنجی صنف قائممقاملقلرك معاشاتنه تطبیقاً ایکیشر بیك بشر یوز وبیك یدیشر یوز اللیشر غروش معاش ترتیب قلنمش ومأمورین سائره‌سنك عددی هر دائره‌نك احتیاجات حقیقیه‌سنجه تعیین وتحدید ومعاشلری ممکن مرتبه تنسیق معاشات قانوننده کوستریلن صنوفه تقریب وتوفیق ایدلمش وبو ترتیبات وتنسیقات جدیده حکمنجه عموم دوائر بلدیه‌نك معاشات ومخصصاتی واردات عمومیه‌سنك خمسندن نقصان اولدیغی کبی شمدیکی حالده دوائر بلدیه‌یه مربوط اولان وحصول حسن اداره مقصدینه مبنی تفریق وبشقه‌جه تشکیلی تصور اولنان غازخانه‌لر ادارهٔ مخصوصه‌سنك معاشاتی دوائر بلدیه معاشاتی میانه ادخال ایدلش اولسه‌بیله ینه خمس درجه‌سنی تجاوز ایتمیه‌جکی تحقق ایتمش والتنجی دائره‌نك متقاعدین معاشی اوله‌رق ورمکده اولدیغی بیك ایکیوز سکسان آلتی بچق غروش بشقه‌جه کوستر‌لمش ودائرهٔ امانتك مأمورین وکتبه وخدمه‌سی معاشاتنه کلنجه بونلك یکون اصلیسی ایکی یوز اوتوز درت بیك آلتمش سکز غروش اولدیغی حالده اوللجه قرارلشدیریلان تعدیلات وتنقیحات وبودفعه اجرا قلنان تنسیقات اوزرینه مجدداً تشکیل اولنان مجلس امانتك رئیس واعضاسنك معاشاتی داخل اولدیغی حالده یکون تخصیصات شهری یوزقرق ایکی بیك التی یوز آلتمش بش غروشه تنزل ایتمش واشبو مصرفه امانته قلان وارداتك خمسی تقابل ایده‌میه‌جکی کورلمش ایسه‌ده معاشات مرقومه‌نك بوحالده ابقاسی مرکز امانتك مصالح کثیره ومتنوعه‌سنك حسن اداره‌سنی تأمین ایچون ضروریات اموردن عد اولنمش اولدیغی مثللو مأمورین امانتدن بعضیلرینك مقدار معاشاتی تنسیق معاشات قانوننه توفیق ایدلمش ایسه‌ده هم وظائف بلدیه وهم‌ده وظائف ملکیه‌یی حائز اولان مأمورینه امانت وزنه‌سندن دخی برمقدار معاش اعطاسی وظائف مذکوره‌نك اهمیت مخصوصه‌سیله متناسب اوله‌جغندن دفترلر اکا کوره تنظیم وامانتك حسابات عتیقه‌سنك رؤیت وتسویه‌سنه وطقسان بش سنه‌سی نهایتنه قدر اولان بقایانك استیفاسنه باقق اوزره موقتاً استخدامنه لزوم کورینان مأمورلره اعطا اولنه‌جق معاش ایله بعض متقاعدین ومعزولینه ویرلمکده بولنان معاشك مقدار مجموعی دخی ذیل دفتره ترقیم قلنمش ایدوکی وخاصکی نسا خسته‌خانه‌سی مصارفنك

واردات بلدیه‌دن تسویه‌سی ضمننده موازنهٔ عمومیهٔ امانته ادخالی مقرر بولندیغی افاده‌سندن عبارتدر .

اشبو اوراق اوزرینه اقتضای مصلحت دائره‌جه بتکرار نظر تدقیق ومطالعه‌یه النه‌رق ومجلس امانت رئیسی سعادتلو رمزی افندی حضرتلری دعوتله اصلاحات وتنسیقات متصوره اوزرینه اجرای تدقیقاته ابتدار اولنه‌رق بوایشده بادئ امرده مقدار مقنناتك خمس وارداتی تجاوز ایتمامسی حقنده‌کی احکام قانونیه نظر اعتباره آلنوب دوائر بلدیه‌نك دوائر تحصیلیه تقسیماتی اوزرینه اون دائره‌یه حصری اداره ومعاشاتجه انضباط وتصرفی موجب اوله‌رق اساساً موجب محسنات کورندیکی مثللو تعیین اولنان مرکز اداره‌لر دخی ایجاب صلاحتله متناسب اولوب دفترك مندرجاتنه نظراً بایزیدوبك‌اوغلی واسکداردائره‌لری مدیرلکلری صنف ثالث متصرفلقلری ودوائر سائره مدیرلکلری دخی درجهٔ اهمیتلرینه کوره صنف اول وثانی قائممقاملقلری معاشاتنه توفیق ایدلمش ومأمورین سائره معاشاتجه شوقیاس ونسبت کوزه‌دلمامش ایسه‌ده مشارالیه رمزی افندی مأمورینك عدد ومقدار معاشاتجه اساساً لزوم وکفایت کوزه‌دیله‌رك معاشاتدن وعدد مأموریندن‌دها زیاده‌تنقیحات اجراسی قابل اوله‌میه‌جغنی سویلمش ومخصصات ایله وارداتك موازنه‌سنه کیریشلدکده قومیسیونك بودفعه‌کی مضبطه‌سنده دوائر بلدیه ایچون تحدید اولنان مقدار مصارفاتك‌خمس وارداتدن دون ایدوکی کوستریله‌یور ایسه‌ده قومیسیونك‌ابتداکی مضبطه‌سنده‌مقدار واردات اون ملیون یدی یوز یتمش سکز بیك اوچیوز اوتوز طقوز غروش اولمق اوزره محرر اوله‌رق غازخانه‌لر مصارفی دخی داخل اولدیغی حالده دفترده دوائره تعیین اولنان مصارفاتك مقدار شهریسی ایکی‌یوز اللی ایکی بیك طقوز یوز اللی غروش ایدوکندن عندالحساب مصارفات خمس وارداتی متجاوز کورنمکله بوراسی مشارالیه رمزی‌افندیدن لدی‌الاستیضاح بوبحثك امانت محاسبه‌جیسی عزتلو افندیدن سؤال اولنمسی لزومنی سویلمسی اوزرینه‌درحال محاسبه‌جی افندی دائره‌یه جلب ایله استفسار مصلحت ایدلدکده قیودجه اجرای تدقیقات اولنمق‌اوزره‌طلبنه‌مبنی‌دفترلر کندوسنه‌ویرلمش‌ایدی. مؤخراً دفترلری کتوره‌رك آلتنجی‌دائره‌نك مصارفاتی دفتره قونلمش ایکن وارداتی اولان درت میلیون درت یوزبیك‌بر اوچیوز اللی اوچ غروش سهواً خارجده براقلمش اولدیغنی وبودفعه‌کی تعدیلاتده ایکیسی برلشدیرلمش اولدیغندن حسابك بواساس اوزرینه تدقیقی ایجاب ایده‌جکنی افاده ایتمش واشبو ایکی قلم اون بش میلیون یوز یتمش طقوز بیك التی‌یوز طقسان ایکی غروشك دوائر معاشاتیله

موازنه‌سنده واردات خمسنك شهری قرق غروش فضله‌سی دخی بولندیغی اكلاشلمش اولدیغی مثللو دائرهٔ امانت مأمورینی معاشاتنه دائر دیكر دفتره كلنجه قومیسیونك برنجی مضبطه‌سی حكمنجه دوائر بلدیه وارداتنك خارجنده اوله‌رق طوغریدن طوغری‌یه دائرهٔ امانته عائد وارداتك مقداری ایكی ملیون بش یوز اون اوچ بیك بشیوز اوچ غروشدن عبارت اولوب اشبو دفترده محرر مقدار معاشات ایله عندالموازنه قومیسیونك ایكنجی مضبطه‌سنده كوسترلدیكی اوزره معاشات مقننه واردات محمنه‌نك خمسی مقدارندن زیاده كورنمش ایسه‌ده وارداتك بالنسبه قلت مقدارینه نظراً معاشات خصوصنده حكم قانونه توفیق معامله قابل اوله‌میه‌جغنی مشار الیه رمزی افندی سویلمش اولوب دفترك مفردات مندرجاتی اوزرینه اجرای تدقیقاته شروع اولندقده تنسیق معاشات خصوصنده اوتنجی فصلنك شامل اولدیغی مواد قانونیه‌ده مصرح اولدیغی اوزره شهراماتی معاشی اون بیك غروش اولمق اوزره تعیین اولنمش ومأمورین امانت معاشاتنك دخی صنف ثالث ولایاتی مأمورینی معاشاتنه قیاساً تحدیدی كوسترلمش اولدیغی حالده دفترده امانتك معاشی اون بش بیك غروش اولمق اوزره ومحاسبه‌جی ومكتوبجیلق معاشلری دخی مقداراصلیلریله تحریر وبونلردن حكم قانونك مقتضی اولدیغی مقداری خزینه‌یه عائد اولان ملحقات اموالی حصه‌سنه بالافراز باقیسی واردات بلدیه‌دن ویرلمك اوزره درج قلنمش اولدیغی مثللو شعبات مختلفه‌ده مستخدم كتبه معاشاتنك دخی قانونك مقتضی اولدیغی زاده‌یی متجاوز كورنمسنه وبرده ایكی محلدن آیری آیری معاش اخذی تنسیق معاشات قانوننه منافی بولنمش اولدیغی حالده امانت محاسبه‌جی ومكتوبجیلق معاشاتنجه درمیان اولنان صورت مثللو اوراق مدیرلكی وامانت دعوا وكیللكی معاشلرینك دخی نصفی امانت ونصفی ملحقات وارداتندن تسویه اولنمق اوزره برقید بولنمسنه مبنی حكم قانونه توفیق معاملات ایله زیاده كورینان مقدار معاشاتك لزوم تعدیل وتنزیلی یولنده سرد اولنان مقالات اوزرینه مشارالیه رمزی افندی دفترده مندرج مقدار معاشات مأمورین مستخدمه‌نك وظائف موكوله‌لری نسبتی نظردقت واعتباره النه‌رق اكا كوره وضع وتحدید اولنوب بونلردن تنزیلات اجراسی شیرازهٔ انتظام اداره‌نك خلل پذیر اولمسی محذورینی مؤدی اوله‌جغنی سویلمش ومجلس امانت هیئتیله كتبه‌سی معاشاتنجه قابل توفیق وقیاس برماده اولمدیغی یكی مجلسك اعضای طبیعیه‌سندن وضابطان عسكری صنفندن مستخدم سر مهندس ایچون رتبهٔ عسكریه‌سی معاش وتعییندن بشقه مخصص ایكی بیك غروش معاش حالیله ابقا اولنمش ایدوكی اكلاشیلوب اشبو مجلسك تنسیق معاشات قانوننك نشر واعلاننندن صوكره بالارادهٔ سنیه تشكل ایتمش بولنمسنه نظراً بونلر حقنده دخی برشی دنیله‌میه‌رك

مجلس باش‌کاتبنك دفترده مرقم ایکی بیك بشیوز غروش معاشندن بشیوز غروشنك تنزیلی درمیان اولندقده مشارالیه رمزی افندی مجلسك مصالح تحریریه‌سی غایتله چوق اوله‌رق باش کتابت خدمتنده بولنان ذات ارباب لیاقت وکفایتدن اولمسنه ومعاشی اوچ بیك غروش ایکن بشیوز غروشی تنزیل ایدیلوب بشیوز غروش دها تنزیل ایدیله‌جك اولور ایسه خدمتی ترك ایده‌جکنه نظراً بوحال مجلس مصالحنك تعطیلنی مؤدی اوله‌بیلمسی مجزوم بولندیغی بیان ایله حالیله ابقاسی لزومنی افاده ایلمش اولمغله ومحاسبات عتیقه هیئتی مخصصاتی نامیله مندرج مقنناتك دخی اسکی حسابلری رؤیت ایتدیرمك اوزره موقتاً استخدام اولنان مأمورلره ویرلمکده ایدوکی وبونك بوسنه‌لك اعطاسی ایجاب ایده‌جکی اکلاشلمقله شوحاللره نظراً اقتضالرینك اجراسی وبرده درسعادت بلدیه قانونی حکمنجه دوائر بلدیه یکرمی عد. اولمق اوزره مقرر ایکن اطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سی درسعادت دوائر بلدیه‌سندن اخراج ایدلمش وبوقبیلدن اوله‌رق درسعادت جوارنده بولنوب قانونك تنظیمنده دوائر بلدیه حدودی داخلنده بعض قرا بولنمش اولمسنه وبودفعه‌کی تنسیقات ایله دوائرك اونه تنزیلی رهین مساعدهٔ سنیه اولدیغی حالده یکدیکریله برلشدیریلن دائره حدودلرینك یکیدن تصحیحی وشهر خارجنده بولنوب مناسبت موقعیه‌لری اعتباریله دوائره التحاقی لازم کلانلرك تقسیم وترتیبی ایله بواساسه کوره خریطه‌سنك یکیدن تصحیح وتنظیمی ایجاب ایده‌جکنه مبنی تعدیلات مقتضیه اوزرینه خریطه‌سنك تنظیمیله شورای دولته ارسالی صورتنك جانب امانته وخریطه‌نك ورودنده شواساسلره کوره بلدیه قانوننك تنظیمات دائره‌سنجه تعدیلی خصوصنك دخی شورای دولته حواله‌سی مرهون رأی وارادهٔ علیهٔ جناب وکالتپناهیلری بولندیغی تذکر ومذکور دفترلر لفاً تقدیم قلندی . امروفرمان حضرت من له‌الامرکدر . [۱]

٩ جمادی‌الاخر ٢٩٧ و ٧ مایس ٩٦

سیف‌الدین افندی عون‌الرفیق السید محمد بسیم شورای دولت مهری

بوانه‌مدی

یانقو افندی عزت ضیاءالدین احمد لطفی

نامزاج

---

[۱] آطه‌لر دائرهٔ بلدیه‌سنك درسعادت دوائر بلدیه‌سی میاننده اخراج ایدلدیکنه وبلدیه قانوننك تعدیل اولندیغنه دائر بر قید ومعلوماته تصادف ایدیله‌مامشدر. بو ١٥٠٥ نجی صحیفه‌ده صورتی مندرج وآطه‌لر بلدیه ریاستنك منحل بولنان قائمقاملغنه علاوه‌سیله ایکیسنك توحیدی حقنده‌کی ارادهٔ سنیه‌دن غلط اولسه کرك .

تذكرهٔ معروضه

عطوفتلو افندم حضرتلری

محاط علم عالی بیورلدیغی اوزره درسعادت وملحقاتی الیوم یكرمی ایكی دائره یه [١] منقسم اوله رق هر دائره ده بر مدیر ومدیرلك معیتنده برر هیئت وار ایسه ده دوائرك بو درجه كثرتی تكثیر مصارفدن بشقه مصالحك دخی یولنده جریانه مانع اولدیغندن بونلرك اون دائره یه تنزیلیله شورای دولتجه علی الاصول لازم كلان معامله نك آیروجه ایفا وبو اساسه كوره خریطه سنك تصحیح اولنمسی لزومنه دائر شورای دولت مضبطه سیله مأمورلرینك صورت انتخاب وتعیيننه ومعاشلرینك بو دفعه با ارادهٔ سنیه تأسس ایدن معاشات قرارنامه سنه تطبیقنه دائر شهر امانت بهیه سنك تذكره سی ملفوف دفترلر واوراق سائره ایله برابر عرض وتقدیم قلنمش اولمغله بروجه استیذان مقتضیاتنك اجراسی وامانت مشارالیهادن داخلیه نظارت جلیله سنه كوندریله رك كذلك لفاً تقدیم قلنان تذكره ده استیذان اولندیغی وجهله سكزنجی دائره مدیرلكنه انتخاب اولنمش اولان اطه بازاری قائممقامی جواد بكه رتبهٔ اولی صنف ثانیسی و امانتك مكتوبی قلمی ممیزلكنه انتخاب ایدیلن معاون سابق توفیق بكه رتبهٔ ثانیه متمایزی توجیهی وسیار تنظیفات مدیرلكنه بیك ایكی یوز اللی غروش معاشله بر مناسبنك تعیینی ایچون امانته مأذونیت اعطاسی حقنده امرو ارادهٔ اصابت معتادهٔ جناب جهانبانی هرنه وجهله شرف افزای سنوح وصدور بیوریلور ایسه حكم جلیلنه توفیق حركت اولنه جغی بیانیله تذكرهٔ ثناوری ترقیم قلندی افندم.

١٣ ج ١٢٩٧ و ١١ مایس ١٢٩٦

سعید

---

[١] استانبولك یكرمی دائرهٔ بلدیه یه منقسم اولدیغی معلومدر. بوتذكرهٔ معروضه ده یكرمی ایكی دائره دن بحث ایدلمسنك اسبابی اكلاشیله مامشدر. ینه بوتذكرهٔ معروضه ده یكرمی ایكی دائره نكده تماماً كشاد ایدلمش هر دائره ده بر مدیر ایله معیتلرنده برر هیئت بولندیغی كوسترلمش ایسه ده ١٢٨٤ دن بروبوكا هیچ برزمان موفق اولنه مدیغی درج اولنان متعدد وثیقه لردن، اعطا ایدیلن ایضاحاتدن اكلاشلمش اولهجقدر. شوقدر وار كه اونه تنزیل اولنان دوائرك مراكز وحدودینی كوسترن وصورتی آتی یه درج ایدلمش اولان بوصله یه نظراً ١٢٩٤ ایله ١٢٩٦ آره سنده اوته دن برو موجود اولان التی دائره دن ماعدا بریسی بشكطاشده ودیكری قاكلیجه وبكلربكنده مشترك اولمق اوزره ایكی دائره داها كشاد اولنه بیلمش ایسه ده یكرمی دائرهٔ بلدیه اصلا كشاد ایدیله مامشدر.

ارادهٔ سنيه

معروض چاكر كمينه‌لريدركه

اصابع زيب تعظيم اولان اشبو تذكرهٔ ساميهٔ وكالتپناهيلرى اوراق مافوفه ايله برابر منظور معالى موفور جناب پادشاهى اولمش وبرموجب استيذان صور معروضه‌نك ايفاى مقتضياتى ضمننده امانت مشار اليهايه مأذونيت اعطاسى وموى اليهما جواد وتوفيق بكلره دخى ذكر اولنان رتبه‌لرك توجيهى متعلق وشرفصدور بيوريلان امروفرمان همايون حضرت شهريارى منطوق منيفندن اوله‌رق اوراق مذكوره صوب سامئ آصفيلرينه اعاده قلنمش اولمغله اولبابده امروفرمان حضرت من له الامر كدر. ١٩ ج ١٢٩٧ و ١٧ مايس ١٢٩٦
علی فؤاد

تحرير و تحصيل دائره‌لريله برلشديريله‌رك اون عدده منقسم اولمق اوزره تشكيل قلنمش اولان دوائر بلديه‌نك مراكزيله موازنهٔ عموميه قانوننه توفيقاً عد واعتبار ايدلدكلرى صنوفى ومديرلكلريله محاسبه‌جيلكلرينه انتخاب اولنانلرك اساميسنى مبين پوصله

برنجى دائره

قديم برنجى دائرهٔ تحريريه وتحصيليه محلاتنى شامل اولوب مركزى بايزيدجواريدر. بشبيك غروش معاشله مديرلكنه شهراماتى مستشارسابقى سعادتلو راشد افندى حضرتلرى وايكى بيك بش يوز غروش معاشله محاسبه‌جيلكنه دائره محاسبه‌جيسى عزتلو محمدافندى.

ايكنجى دائره

قديم ايكنجى ودردنجى دائرهٔ تحريريه وتحصيليه محلاتنك تقيه‌جى ومركز افندى ويدى قله خارجنده كائن سلطان محمد محله‌لرندن ماعداسنى شامل اولوب مركزى فاتح جواريدر . ايكى بيك بش يوز غروش معاشله مديرلكنه مهاجرين قوميسيونى اعضاسندن عزتلو توفيق بك وايكى بيك غروش معاشله محاسبه جيلكنه امانت محاسبه معاونى عزتلو شفيق بك افندى ،

اوچنجى دائره

قديم اوچنجى دائرۀ تحريريه وتحصيليه محلاتنى ودردنجى دائره‌دن منتقل تقيه‌جى ومركز افندى ويدى‌قله خارجنده كائن سلطان محمد محله‌لرينى شامل اوله‌رق مركزى حكيم‌اوغلى على‌پاشا جواريدر. ايكى بيك بش‌يوز غروش معاشله مديرلكنه دوائر بلديه مفتش عموميسى لالا سعيد بك وايكى بيك‌غروش معاشله محاسبه‌جيلكنه بشكطاش محاسبه‌جيسى مصطفى رمزى افندى.

دردنجى دائره

قديم يدنجى دائرۀ تحصيليه وتحريريه محلاتنى شامل اوله‌رق مركزى بشكطاشدر. ايكى بيك بشيوز غروش معاشله مديرلكنه اليوم مديرى بولنان عزتلو وهبى افندى ومحاسبه‌جيلكنه بيك ايكى يوز غروش معاشله الآن محاسبه‌جيسى بولنان احمد افندى.

بشنجى دائره

قديم يدنجى دائرۀ تحصيليه وتحريريه محلاتنى شامل اولوب مركزى يكى كويدر. ايكى‌بيك بشيوز غروش معاشله مديرلكنه اليوم مديرى بولنان عزتلو احمد بك وبيك ايكى يوز غروش معاشله محاسبه جيلكنه الان محاسبه‌جيسى بولنان احمد افندى.

آلتنجى دائرۀ بلديه

قديم بشنجى وآلتنجى دائرۀ تحريريه وتحصيليه محلاتنى شامل اوله‌رق مركزى قله قپوسيدر. بش بيك غروش معاشله مديرلكنه حالا مديرى بولنان سعادتلو بلاق بك افندى حضرتلرى وايكى بيك ايكى يوز غروش معاشله معاونلكنه برنجى دائره مديرى عزتلو نشأت بك وايكى بيك بشيوز غروش معاشله محاسبه‌جيلكنه اون درت واون‌بشنجى دائره مديرى عزتلو حسن افندى،

یدنجی دائره

قدیم طقوزنجی دائرهٔ تحریریه وتحصیلیه محلاتنی شامل اولوب مرکزی بیوکدره‌در . بیك یدی یوزاللی غروش معاشله مدیرلکنه الا ن مدیری بولنان سعادتلو راشدبك افندی وبیك ایکییوز غروش معاشله محاسبه‌جیلکنه اوچنجی دائره محاسبه‌جیسی رشدی افندی .

سکزنجی دائره

قدیم اونجی و اون برنجی دائرهٔ تحریریه وتحصیلیه محلاتنی شامل اوله‌رق مرکزی قاکلیجه‌در . بیك یدی یوز اللی غروش معاشله مدیرلکنه رتبهٔ حالیه‌سنك اولی صنف ثانیسنه ترفیعیله آطه‌پازاری قائمقامی عزتلو جواد بك افندی وبیك ایکی یوز غروش معاشله محاسبه‌جیلکنه محاسبهٔ امانت قلمی کتبه‌سندن اسکدارلی حمید افندی .

طقوزنجی دائره

قدیم اون ایکنجی دائرهٔ تحریریه وتحصیلیه محلاتنی شامل اولوب مرکزی اسکدار اسکله‌سی جواریدر . بش بیك غروش معاشله مدیرلکنه مجلس امانت اعضاسندن سعادتلو احمد پاشا وایکی بیك غروش معاشلی محاسبه‌جیلکنه اوچنجی دائره مدیری عزتلو خالدبك .

اوننجی دائره

قدیم اون اوچنجی دائرهٔ تحریریه وتحصیلیه محلاتنی شامل اوله‌رق مرکزی قاضی کوییدر بیك یدی یوز اللی غروش معاشله مدیرلکنه الیوم مدیری بولنان سعادتلو یاور افندی وبیك ایکی یوز غروش معاشله محاسبه‌جیلکنه اسکدار محاسبه‌جیسی راشد افندی .

مکتوبئ امانت قلمی ممیزلکنه مکتوبی معاونی اولوب بوکره مأموریتی لغو ایدلمش اولان عزتلو توفیق بکك رتبهٔ حالیه‌سنك ثانیه متمایزینه ترفیعیله تعیینی .

شهر اماتی اوراق مدیرلکنه مهاجرین قومیسیونی اسکان شعبه‌سی رئیسی محی‌الدین بکك تعیینی ایله اوراق مدیری بهجت بکك دخی اسکان شعبه‌سی ریاستنه تحویل مأموریتی .

ایکی بیك غروش معاشله مجلس امانت اعضالغنه اورمان ومعادن نظارتی اوراق مدیرلکنده بولنان آندون افندی .

دوائر بلدیه مفتش عمومیلکنه ایکنجی دائره مدیری جمال بك .

احمد پاشانك اعضالق معاشندن قاله‌جق بیك غروشك اوزرینه سرمفتشك معاشندن ایکی یوز اللی غروش ضم ایدیله‌رك بیك ایکی یوز اللی غروش معاشله سیار تنظیفات مدیرلکنه اماتجه برمناسبنك تعیيننه مساعده بیورلمسی .

١٢٩٦ سنه‌سنده یاپیلان اشبو تشکیلات آزچوق تعدیلات وعلاوات ایله ١٠ تموز ١٣٢٤ انقلابنه قدر دوام ایتمشدر .

اولجه درج اولنان وثائق ؛ امانتك عهده‌سنده استانبول ولایتی والیلکی بولندیغنی‌ده کوسترمکده ایدی . ایلریده فصل مخصوصنده دها زیاده تفصیل ایدیله‌جکی اوزره ١٣٠٦ سنه‌سنه‌قدر امانت؛ عهده‌سنه تودیع اولنان وظیفهٔ ولایتی حسن‌ایفا ایتمش ایسه‌ده سنهٔ مذکوره‌دن اعتباراً وظائف ولایتدن برقسمی ایله امور حسابیه وویرکو ایشلری امانتدن نزع فقط مجلس ادارهٔ ولایت وظیفه‌سی مجلس امانته دور اولنمش و دها صوکره بسبتون رفع ایدلمشدر .

١٢٩٦ دن ١٣٢٤ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر مقام‌اماتی؛ مظهر پاشا ، رضوان‌پاشا ورشید پاشانامارنده اوچ ذات احراز ایتمشدر. ترجمهٔ حاللری صره‌سنده آیریجه ایضاح ایدیله‌جکی اوزره بونلردن مظهر پاشانك کرك استانبول اهالیسی وکرك بلدیه مأمورلری آره‌سنده حسن حالی وموفقیتی روایت ایدلمکده‌در . شهر اماتی مقامنده اسلافی وبوکونه قدرده اخلافی آره‌سنده الک‌اوزون مدت بولنمش اولان رضوان پاشانك‌ده استانبول بلدیه‌سی تاریخنه درج اولنه‌جق برکونا حسنات و اجرا آتنه دسترس اوله‌مدم. استانبول شهری ١٣٠٧ سنه‌سندن ١٣٢٢ تاریخنه قدر اون بش سنه بوآدمك امر اداره‌سنده بولندیغی حالده شهرده عمران نامنه بللی باشلی نه‌بر جاده اچلمش، نه‌بر میدان توسیع ایدلمش ، نه‌ده بر مؤسسهٔ عمومیه کشادینه موفقیت حاصل اولمشدر . بالعکس رضوان پاشا منابع واردات بلدیه‌یی کندینه حصر ایتمکله شهرت بولمشدر .

بالقخانه ناظرلغندن متقاعد علی‌رضابك سرای عادتلری نامیله یازوب صباح غزته‌س
متفرقاً نشر ایتدیکی براثرده دورحمیدیده ارتکاب وارتشا ایله شهرت بولان‌ذواتك اسمل
مخمن و غیر مشروع قازانجلری تعداد ایدلدیکی صره‌ده رضوان پاشانك‌ده « هر آی ق
بیکدن سنوی درت‌یوز سکسان بیك لیرا » راده‌سنده پاره ایندیکی ذکر ایدلدکدن صو
« بوپاره‌دن خزینهٔ خاصه‌نك نه‌ایچون مستفیداوله‌مدیغی بالطبع هرکسك بیله‌جکی شی دکل
دیولر » جمله‌سی ایراد اولنمقده‌در .

یالکز مشهودات ومسموعاته مستند اولمق حسبیله بو دوره عائد ایکی نقطه‌یی بور
توضیح ایتمك ایسترم. رضوان پاشا تقسیم وتپه باشی باغچه‌لریله سائر منابع واردات بلدی
مأکل و آلتنجی دائره‌یی کندیسنه مقراتخاذ ایده‌رك معاملات بلدیه‌یی اورادن رؤیتله امانن
سمتنه اصلا اوغرامازدی .

یالکز رمضانك‌اون‌بشنه تصادف‌ایدن خرقهٔ‌شریف آلاینده کوندوز برقاچ ساعت اما
کله‌رك آلایه‌عائد ترتیبات‌ومابینه تقدیم اولنه‌جق چوره‌ك وسمیدتدارکاتیله اشتغال ایدردی
رضوان‌پاشا زماننده مأمورینه آنجق سنه‌ده‌درت آیلق ویریلیر . اونلرده رمضان، ایکی بای
وجلوس‌همایون کونلرینه‌تصادف ایتدیریلیردی. متباقی سکز آیلق علنی برصورتده صرافل
ورسماً صرافلق ایدن امانت اوطه‌جیلرینه ، یوزده اوتوز ونهایت قرقه قیردیریلر ، فق
محاسبه دفترلرینه تام معاش صورتنده کچیریله‌رك واسطه اولان اوطه‌جی وصرافلره آنج
یوزده بش براقیلوب اوست طرفی رضوان پاشایه ویریلیردی . استانبول اصنافنك وبالخا
فرونجیلرك سر مفتشلك واسطه‌سیله ویردیکی عائدات مقننه دخی رضوان پاشا ایچون بش
برمنبع وارداتایدی . سرمفتش ، محاسبه‌جی ووزنه‌دار کبی بوایشلره دلالت ایدنلره یوز
قاچ ویرلدیکنك قیدینه دسترس اوله‌مدم . آنجق بونلر برشی آلمسه‌لر بیله آمر مرتك
اولمق اعتباریله معیتنك‌ده بشقه صورتله طریق ارتکابه صاپه‌جغی شبهه‌دن وارسته‌در .

رضوان پاشانك صوك زمانلرنده استانبول سوقاقلرنده پارکه طاشی تفریشاتنه بر
اهمیت عطف ایدلمکه باشلاندیغنی ذکر ایتمك ایجاب ایدر. برده سوقاقلرك صولانمسی کیفی
رضوان پاشا زماننده باشلامشدر. آنجق بوندهده نه‌کبی مقصدتحتنده حرکت ایدلمش اولدیغ
مجله‌نك اوچنجی جلدینك ٨٥٠ نجی صحیفه‌سی زیرینه بالمناسبه درج ایدلمش اولان اورا
مخابره‌نك مطالعه‌سیله آکلاشیله‌بیلیر .

یالکز بر موفقیتی ذکر ایدیله‌بیلیر . اوده سرایجه پك مرعی‌الخاطر اولدیغی ایچو

‌ه نظارتیله اوزون مدت مجادله‌ده بولنه‌رق ونتیجه‌ده مقدار وتاریخلری دفعاتله دکیشمك
‌وره اساساً واردات بلدیه‌دن اولان املاك ویرکوسنك بقایادن نصفنی وحالیه تحصیلاتندن
‌ده اون ـ اون بشنی استحصاله موفق اولمسیدر . مالیه نظارتیله اوغراشمق
اردات بلدیه‌یی نظارت مشارالیهانك ید غصبندن قورتارمق ایچون بو دور دلارای
‌وطینده‌ده شهرامانتنه ـ یالکز بومزیتی حائز ـ بر رضوان پاشا کوندرمسی هرشیئه‌قادر
‌لان جناب حقدن عن صمیم تمنی‌ایدیلیر .

بو دورده رشید پاشا حسنات اعتباریله دیکرلرینه ترجیح اولنه‌بیلیر . مشارالیه
‌چ اولمازسه هفته‌ده اوچ کون دائرهٔ امانته ، اوچ کونده آلتنجی دائره‌یه کلیردی .
‌ك زماننده استانبولك اساس جاده‌لرینك پارکه ایله تفریشی دها واسع مقیاسده دوام
‌ش فقط عمران وفعالیتك قسم اعظمی ییلدیز سرایی جوارینه حصر ایدیله‌رك بالخاصه
‌بمخانه میدانه بیکلرجه لیرا صرفیله جسیم دیوارلر انشا ایتدیرلمشدر. رضوان پاشا ایله
‌یسه‌ایدلمك لازم کلیرسه میزان مقایسه‌ده رشید پاشانك حسنات کفه‌سی پك آغیرباصار.
‌مله رشید پاشا ینه عینی واردات بلدیه ایله مأمورینه منتظماً معاش ویردیره‌رك رضوان
‌ا زماننده‌کی ذلت ومحرومیتدن بیکلرجه کیمسه‌یی قورتارمشدر . رشید پاشانك بروسه
‌یتنده اجرایه موفق اولدیغی اعمارات و تاسیساته استانبولده باشلایه‌مامسی سوء نیتندن
‌ده وقت بوله‌مامسنه عطف اولنه‌بیلر . یوقسه بروسه‌ده پك ایی بر نام براقمش اولان
‌ید پاشانك استانبولده دها زیاده موفق اوله‌جغنده شبهه ایدیله‌مزدی . برده انقلابه
‌جه‌یه قدر شهر امانتی وارداتی ایکی قسم مأمورینه مأکل ایدی . بریسی ؛ کندیسنده
‌ی، فنی برمزیت ولیاقت‌اولمیان فقط اقدار وترفیهی‌ده ملتزم بولنان براز یوکسك طبقه‌یه
‌سوب کیمسه‌لرك با ارادهٔ سنیه مستوفی معاشله مجلس امانته اعضا اولمسی ، دیکرلری‌ده
‌نفوذ رجالك نه‌قدر چراغ ایدیله‌جك وقایریله‌جق آغاسی ویا اوشاغی وار ایسه قواصلق
‌ائره‌کبی برایشده استخدام اولنمق اوزره امانته کوندرلمسی ایدی . بوکبی ذواتدن مجلس
‌نده ۳۸ اعضا وار ایدی . بلدیه چاوشلرینه کلنجه بونلرك همان کافه‌سی بوصورتله
‌ن‌اولنمش کیمسه‌لردندی . مع‌مافیه صوك زمانلرده بالخاصه متارکه دوره‌سنده شهر امانتی
‌ور تعیینی خصوصنده همان همان بودوره یتشدی وکچدی بیله . براز ایلریده بومسئله
‌ضوع بحث ایدیله‌جکدر.

والحاصل بودورده بلدیه هیچ برصورتله موجودیت کوستره‌مامشدر .

۱۳۲٤ تشکیلاتی

۱۰ تموز ۱۳۲٤ انقلابی حکومتك شکلنده وهر شعبهٔ اداره‌سنده اولدیغی کبی بلد
دخی عظیم تبدللر وقوعنه سببیت ویردی . ۱۸ تموز ۱۳۲٤ تاریخنده رشید پاشـا
ایدیله‌رك یرینه سلانیك والیسی شریف رؤف پاشا کتیرلدی . بوذات برهفته امتداد
زمان امانتنده اوصره‌ده بالعموم پولیس قومیسرلرینی طرد ایتمش اولان ضبطیه نظارتی‌تف
بالعموم بلدیه مفتشلرینی عزل‌ایتدی. ۲۸ تموز ۱۳۲٤ تاریخنده ضبطیه ناظری زیور
رؤف‌پاشایی استخلاف ایلدی . زیور بکك مأموریتی مشروطیتك الک‌حرارتلی ، الک‌بحر
زماننه تصادف ایتمشدی . بوکا رغماً زیور بك سکسز آی قدر مقام امانتده بولنه‌بیلد
بو ؛ زیور بکك قابلیت وحسن اداره‌سندن زیاده اوزمان مجلس امانتده بولنان توفیق
دوقتور محی‌الدین بك کبی ذواتك معاونتندن نشأت ایتمش‌در.

توفیق بك امانتك قدیم ومعلوماتدار برمأموری اولمق اعتباریله وقوف وتجربه‌سـ
وحکیم باشی زاده دوقتور محی‌الدین بك‌ده اساساً فعال وخیرخواه بر ذات اولمقله
بالخاصه بلدیه‌لر حقنده تدقیقاتده بولنمق اوزره طرف امانتدن اوروپایه کوندریله‌رك عو
بونك‌ده معلومات ومشهوداتندن خیلی استفاده‌لر تأمین اولنمشدی .

بودورك الک مهم حادثه‌سی ۱۲۹۳ بلدیه قانوننك اعادهٔ مرعیتیله دوائر بلدیه‌نك یکر
ابلاغی‌وبلدیه انتخاباتنك‌اجراسنه مباشرت کیفیتی‌در. اتحاد وترقی جمعیتنك واسطهٔ نشر افکا
اولان طنین غزته‌سنه یازیلان برباش مقاله اوررینه بو ایشه باشلانمشدر . اساساً مبعو
انتخاباتنه باشلانمق ایچون بلدیه انتخابی اکمال ایدلمش اولمق لازم‌کلیر ایدی . انتخاب مبعو
قانوننك هردائرهٔ بلدیه‌یی برشعبهٔ مخصوصه عدایدن ۸۳ نجی ماده‌سنك حکم صریحنه‌تبعاً
امانتدن اون دائرهٔ بلدیه مدیریتنه یازیلان ۱۲ اغستوس ۱۳۲٤ تاریخلی و ۱۸٦ نومر
تذکره‌ده « اسکی تشکیلاتك لغو ایدیله‌رك استانبولده یکرمی دائره کشاد ایدیله
وبلدیه رئیسنك بعدما انتخاب ایله نصب اولنه‌جغی » ذکر و تصریح ایدلمشدی .

والحاصل آز مدت ظرفنده بلدیه انتخاباتی اکمال ویکرمی دائرهٔ بلدیه کشاد اولند
متعاقباً مبعوثان انتخاباتنه‌ده باشلاندی .

كرك ١٢٨٥ ادارۀ بلديه نظامنامه‌سنك كرك ١٢٩٣ بلديه قانوننك نشرندن صوكره
انتخابات ياپيله‌مامش وبالطبع دوائر بلديه كشاد اولنه‌مديغی كبی جمعيت عموميۀ
ه اجتماع ايده‌مامشدی . شوحالده ١٣٢٤ ده ياپيلان انتخاب ايلك بلديه انتخابی
كانون اول ١٣٢٤ تاريخنه مصادف جمعه ايرتسی كونی آچيلان جمعيت عموميۀ
ه ايلك جمعيت عموميۀ بلديه اولديغندن وبو نقطۀ نظردن جمعيتك حين كشادنده زيوربك
دن قرائت اولنان نطق افتتاحی بلديه تاريخنده حائز اهميت وقيمت وتأثيردن اوله‌جغندن
ه زير درج اولنمشدر :

بلديه قانونی موجبنجه بوكون استانبول اهاليسی وكيللرينك بوراده اجتماع ايلديكنی
كله بختيارم . بويوم مسعود استانبول تاريخنده قيده سزا بركوندر . چونكه بو اجتماع
مملكتمزده ايلك دفعه وقوع بولمقده ومقصدده وطنك عمرانی وسكنه‌سنك استراحت
ادتی اسبابنی استكماله معطوف بولنمقده‌در . بناءً عليه مسعود و شايان تبريكمز .
اجتماعيه‌مز شكل مشروطيته كيرديكی زماندن بوكونه قدر شهر امانتنك كچيرديكی
ت اداره‌دن براز بحث ايتمك مناسب اولور ظن ايدرم .

علومدركه شهرامانتنه مأموريتم مملكتمزك برانقلاب عظيمنی متعاقب وقوع بولمشدی .
برداٸرۀ صلاح وانتظامه كيره‌مامش اولان تشكيلات امانت‌ده عادتا معدوم برحالده
ردی . برطاقم عجزه و بيوايكانك استمدادكارانه مراجعاتی وبرچوق اصناف وعمله‌نك
كروه داٸرۀ امانته كله‌رك سرد ايتدكلری درلو درلو مطالب وشكاياتی غره‌ودرجه‌سنه
ی اولديغی حالده تدابير ممكنه اتخاذيله برابر بتون بومشكلات كمال احتياط وسكونتله
اولندی . خصوصيله برمدت مجلس واركان امانتك تشكيل وتعيين ايديله‌مامش
ی وبرقسم وساٸط اجراٸيه‌نك دخی بتون معناسيله عدم كفايتی بو مشكلاتی بر قات
آرتيرمش ايدی . برآرالق اصناف واهالی حريتك معناسنی كنديلرينی هردرلو
دن معاف ومصون عد ايتمك صورتنده تلقی ايله رسوم بلديه‌يی ادادن امتناع
رندن امانتك مضايقۀ ماليه‌سی وظاٸف متنوعۀ بلديه‌يی دوچار سكتته ايده‌جك بر
ه وارمش ايكن تحصيلاته كرمی ويريله‌رك ووقتيله ضياعه اوغرادلمش برطاقم حقوق
دخی استرداد اولنه‌رق تأمين اداره‌يه چاليشلدی . ايشته شمدی‌يه قدر وقتك قسم
بويولده اشغال اولنمغله برابر شهرمزك محتاج بولنديغی اصلاحات آتيه‌يه معطوف

مساعی وتدقیقات‌ده اهمال ایدلمدی . متنوع ومهم اولان اعانات اقچه‌لری حسابات‌نک
برقومیسیون مخصوص معرفتیله تصفیه‌سنه اوغراشیلدی . وارداتك تزییدی و بلدیه‌یه
خصوصات سائرهٔ مهمه حقنده‌کی مذاکرات و مطالعات ضبط وقید ایدلدی . نظ
بلدیه‌نك احتیاجات زمانه کوره تعدیلاتی تأمل اولندی . بونلر برر برر جمعیت محتر
نظر تدقیقنه وضع ایدیله‌جکدر .

امانتك شودرت آیلق تاریخ حیاتی ایچنده شایان مفخرت برصورتده انتاجنه
اولدیغی اك مهم مسئله بلدیه ومبعوثان انتخاباتی ایدی . مملکتمزده همان برنجی دفعه و
کلمش اولمسیله بونلره متفرع قوانینك درسعادتجه قابل تطبیق برحاله وضعی ایچون لاز
تعدیلات اجرا ایتدیرلمش و یکیدن تحریر نفوس ایله دفاتر اساسیه‌نك تنظیمنه کی
کوندوزلی اوغراشیله‌رق هرایکی انتخاب حسن نتیجه‌یه ایصال ایدلمشدی .

محتاج تفصیل اولمدیغی اوزره برمملکتك عمرانی انجق مدنیت حاضره وترقیات
ایجاباتنه موافق مساعی‌یه مقارنتی واسباب ووسائط صحیه‌سنك حال مکملیته ایصالی ایله
الحصول اولوب بوکا بناءً کرك عمران بلده وکرك تأسیسات صحیهٔ بلدیه‌یه متعلق تکا
مدنیه حقنده تدقیقاتده بولنمق اوزره اوروپایه ایکی متفنن ذات کوندرلمك خصوصی
تأملدن دور طوتلمدی . بوتدقیقات نتایجندن اوله‌رق باجمله ممالك مترقیه ومتمدنه‌ده او
کبی خسته‌خانه ، بیمارخانه ، دارالعجزه وامثالی مؤسساتك مرجع مستقلی اولمق او
«مؤسسات خیریهٔ صحیه » نامیله برادارهٔ تأسیس وتشکیل اولنمدی . مهندس ومعمار شعبا
حقنده دخی تجددات حاضره ایله متناسب تشکیلات اجراسی دردستدر . هال ، مذب
عمومی باغچه کبی احتیاجات وتزیینات بلدیه‌یه عائد اجرا آت وتأسیسات نافعه‌یه متعلق لایحه‌ت
ایدلدیکی کبی بونلرك تطبیقاتی ایچونده اول امرده عمومی برپلانك ترتیب وتنظیمی دوشو
اوروپا مجالس بلدیه‌سی ارکانی طرفندن عثمانلی محبی صفتیله وقوع بولان توصیه‌لر دخی
مملکتده ابتدار ایتمك خصوصنده ایلك خطوه‌ده یاپیله‌جق ایشك برعمومی پلانك ترتیب وتنـ
اولدیغی تأیید ایلدی. بوبابده پارس سرمعماری موسیو (بوار) ایله تعاطیٔ افکار ایدلدیکی
درسعادت مبعوث محترمی احمد رضا بك افندینك توصیهٔ وطن پرورانه‌لریله آ
درسعادته کلان میلان بلدیه اعضاسندن موسیو (اغراتی) ایله‌ده مذاکرات اجرا ایدل
نظامات وتطبیقات بلدیه‌یه عائد اهدا اولنان اوراق دخی موقع تدقیقه وضع اولند
امانت دائره‌سنك حال حاضری نه‌امانتك شرف وحیثیتی نه‌ده احتیاجاتیله متناسب اولمامسنـ

دائرۀ امانت اتخاذ ایدلمك و برنجی وایكنجی دائره‌لری ده‌احتوا ایتمك اوزره دارالخیرك‌وتوسیع واردات ایچون‌ده پایتخت ویركوسنك تطبیقنه قدر املاك ویركوسنك وغاز ده‌پولریله طوپخانه غازخانه‌سنك وذل‌سؤالك منعی تأمین ایچون دارالعجزه‌نك امانته ترك والحاقی داخلیه‌نظارت جلیله‌سنه اشعار ایدلدی . شوبیاناته تردیفاً مدت اجتماعمز ظرفنده مواد مهمۀ بلدیه‌یه دائر اماتجه تنظیم ایدلمش اولان لایحه‌لرك اجرای تدقیقاتی ایله نتایج حسنه‌یه اقتران ایده‌جك مقررات اتخاذینه جمعیتمزك حصول موفقیتنی الطاف آلهیه‌دن استدعا ایلرم .»

بعدالمشروطیه تحدث ایدن‌مشكلاتك برمهمی ده‌قادرولرك تنظیمنده وتنسیقاتك اجراسنده باش‌كوسترمشدی . ۱۲ اغستوس ۱۳۲٤ تاریخلی تذكره ایله اسكی تشكیلات لغو ایدیلنجه منصوب مدیرلر عزل طبیعی‌یه اوغرادیلر . انتخاباتك اجراسیله یكرمی دائرۀ بلدیه تشكل ایتدیكی زمان موجود اون‌دائره‌نك مأمورلری یكرمی دائره‌یه تقسیم ایدلدی . خارجدن‌ده برخیلی مأمور آلندی . مركز امانتده مجلس امانت اعضاسنك مأموریتلرینه نهایت ویریله‌رك بلدیه قانوننك تعریفی دائره‌سنده بر رئیس ایله آلتی اعضادن عبارت اولمق اوزره یكیدن برمجلس تشكیل اولندی . فقط دورسابقه منسوب برقاچ یوكسك مأموردن ماعدا امانتك بالعموم كتبه ومستخدمینی دوائر دولتده اولدیغی كبی عمومی برتنسیقاته تعلیقاً یرلرنده براقیلدی . تنسیقات قانوننك نشریله ۱۳۲۵ ده امانتده‌ده تنسیقاته مباشرت اولندی . وجمعیت عمومیۀ بلدیه‌جه تنظیم ایدلمش اولان قادرو تطبیق ایدلدی . حتی قادرو داخلنه آلنه‌جق مأمورین امتحانه بیله تابع طوتلدی .

بلدیه وارداتنك‌اون‌درت ویایكرمی دائرۀبلدیه كشادینه‌مساعد اولمدیغی ۱۲۸٤ سنه‌سندن برو كورلمش وتجربه ایدلمش اولدیغی حالده بعدالمشروطیه عدد دوائرك ینه یكرمی‌یه ابلاغنه تشبث اوصره‌ده پك زیاده تعصب كوستریلن حكم قانونی محافظه‌دن باشقه برسببه عطف اولنه‌ماز. دوائر تشكل ایدوب ایشه باشلادقدن صوكره پاره‌سزلق دردی ینه باش كوستردی .

اولجه آلتنجی واون سكزنجی دائره‌لرده واقع‌اولدیغی كبی بودفعه‌ده هردائره كندیسنی مستقل ومركزامانتدن امر تلقیسنه غیر مجبور تلقی ایده‌رك دائره مجلسی قراریله اجرا آت وصرفیاته باشلیور ومركز امانته اون‌پاره ویرمك ایسته‌میوردی . حال‌بوكه واردات‌بلدیه‌نك جبایتی دوائره متروك وموودوع اولدیغندن بو طرز معامله اساس اعتباریله طوغری دكلدی بناءً علیه امانتله دائره‌لر آره‌سنده‌كی كركینلك سنه‌دن‌سنه‌یه آرتیوب اكسیلمیوردی . هانكی

شهرامینی بوآنارشی‌یه نهایت ویرمك ودوائر بلدیه‌یه (پایدوس!) دیمكه تشبث ایدرسه بلدیه رؤسا واعضاسی وبالخاصه بونلردن ترکب ایدن جمعیت عمومیهٔ بلدیه اوذاته هجوم ایله . استعفایه مجبور قیلارلردی . بونك الك حاد شكلی حسین كاظم بكك زمان امانتنه تصادف ایدر .

بودوری وهلهٔ اولی‌ده اكلایه بیلمك ونظرلرده تجسم ایتدیرمك ایچون حسین كاظم بكله دائره رئیسلری و مجلسلری آره‌سنده جریان ایتمش وبالنتیجه مشارالیهك بالاستعفا چكلمسنی انتاج ایتمش اولان برسلسلهٔ مخابراتك مجله‌یه درجنه لزوم كورلمشدر .

حسین كاظم بك مقام امانته كله‌رك ایشه باشلادیغی ٢٧ تموز ١٣٢٧ تاریخنده دوائر بلدیه رؤساسنه ابتدا شویله برتعمیم كوندرمشدی :

شهرامانتنك اعلان مشروطیتدن بوكونه قدر برأثر حیات وفعالیت كوستره‌مدیكنی بیلمه‌ین وبوحالدن دولایی شكایت ایتمه‌ین برآدم یوقدر . فی‌الحقیقه استانبول كبی بویوك بركویدن بشقه برصورتده توصیفی ممكن اولمیان برمملكتی برایكی سنه ایچنده عثمانلی ایمپراطورلغنك وخلافت معظمهٔ عثمانیه‌نك پای تختی اولمغه لایق برحاله كتیرمك پك‌قولای نصیب اولابیلن سعادتلردن دكلدی . بوكا الك بیوك سبب اولمق‌اوزره بر شهری تنظیم واعمارده اولان تجربه‌سزلكمزی كوستره‌بیلیرز . ایكنجی بویوك سبب‌ده پاره‌سزلقدر . امانت حكومتك كفالتیله استقراض ایتمش اولدیغی كلیتلی بر پاره‌یی شهره مفید اوله‌جق بر طرزده صرف ایتمك یولنی بیله‌مه‌دی . بوده كوستریركه امانتك النده پاره‌ده اولسه‌یدی بونك صورت صرفی بیلنمه‌دكجه بویوك وفائده‌لی برایش كوریله‌میه‌جكدی. پاره‌سزلقدن، تجربه‌سزلكدن ایلروكلن محرومیتلری انكارایتمه‌مكله برابر امانتك ودوائربلدیه‌نك شوحالده بیله یاپه‌بیله‌جك برچوق ایشلردن كری قالدقلرینی وبویوزدن استانبول اهالیسنك پك‌حقلی شكایاتنه سببیت ویردكلرینی‌ده اعترافه مجبوروز . محترق وبیوك بر شهرده باخصوص بر پای تختده الك مهم وظیفه امانته‌ودوائربلدیه‌یه عائددر. وبووظیفه هركسك تخمین‌وتصور ایده‌بیله‌جكی درجه‌دن پك زیاده مشكلدر . امید ایدرم‌كه هروسیله ایله شهرامانتنك اجراآتسزلغندن شكایت‌ایله‌ین همشهریلریمز بوحقیقتی‌بزمله‌برابر تصدیق‌ایده‌جكلردر. مثلا‌غلای اسعاره ومحروقات‌ومأكولات فیئاتنك كوندن‌كونه یوكسلمه‌سنه قارشو اساسلی هیچ برتدبیردوشونه‌مه‌ین امانت استانبول خلقنك بحق هدف تعریضی اولدی وهردرلو خطاب وعتابه لایق كورولدی . قوله‌رانك

کوندن کونه تأثیر مهلکنی آرتیرمسی یوزندن دوچار اضطراب اولان وطنداشلریمز کچن
حریق خانمان سوزدن دولایی بویوك برفلاکته دها اوغرادیلر . بومصائب توالی ایتدکجه
امانت ودوائر بلدیه دائما مدخول اوله‌جقلر ومأمورین امانت هرزمان کوتو یوز کوروب
کوتو سوز ایشیده‌جکلردر . اکر بوحال تشکیلات امانتك فنالغندن ایلری کلیورسه بونی
بوتون صمیمیت وقوتمزله اصلاح ایده‌لم . شبهه ایتمم که ایچمزده مملکتك منافعنی کندی
شخصی منفعتلرینه فدا ایده‌بیله‌جك آدملر واردر . اکر امانتك اك بسیط واك قولای
ایشلرده‌بیله دوشدیکی خیبت وخسران مأمورینك قیدسزلقلرندن ووظیفه‌لرینی‌حقیله‌یاپمقده‌کی
مجبوریت مادیه واخلاقیه‌یی تقدیر ایتمه‌ملرندن منبعث ایسه ناموسکار اولان آدملر ایچون
فداکارانه چالشمق ایشدن بیله اوله‌میه‌جغنه نظراً بوکوندن‌اعتباراً هرکسك کندینه عائد
وظیفه‌یی اکسیلمز بر عزم وهمت ایله ایفایه شتابان اولمسی لازم کلور . هر کس بونی
اکلادقدن یعنی هرزمان یاپیله‌بیله‌جك ایشلرك آرتق کری براقیلمادیغنی ومأمورین امانتك
فداکارانه ایفای وظیفه ایتدکلرینی کوردکدن صوکره استانبول کبی برمیلیوندن زیاده
نفوسه مالك اولان برشهر معظمی برایکی سنه ایچنده اوروپانك محتشم پای تختلرینه رشك
آور اوله‌جق بر انتظام ایله اعمار ایده‌مدیکمزدن دولایی بزلری معذور طوتارلر واو زمان
بومحرومیتك نره‌دن کلدیکنی واستانبولك بربیوك کوی حالنده قالمسنه باعث اولان اسبابك
نه‌دن عبارت بولوندیغنی بالطبع تقدیر ایدرلر . فقط بزلر اك عادی وطبیعی ایشلرده بیله
قیدسزلق کوستره‌جك ووظیفه‌لریمزی ناموسمزه تودیع اولنمش برایش کبی‌دکل‌اوزریمزدن
آتمق ایستدیکمز بربلیه طرزنده تلقی ایده‌جك اولورسه‌ق اوزمان همشهریلریمزك هر درلو
طعن وتشنیعلرینه لایق اولورز . هرشیدن اول هرکسك حقوقنه ، موقعنه ، وظیفه‌سنك
کندیسنه ویردیکی صلاحیته رعایت ایده‌جکمی بیانه مسارعت ایلرم . زیرا پك‌ایی بیلیرم‌که
انسانلردن برایش بکله‌مك ایچون اونلر حقنده بویله دوشونمك‌لازم کلور. فقط‌بشقه‌لرینك
حقوقنه وموقعلرینك کندیلرینه بخش ایتدیکی فضل ورجحانه رعایتکار اوله‌جغنی آچیقدن
آچیغه سویله‌ین بر آدمك دها واسع بر مسئولیتی درعهده ایلمش اولمق اعتباریله کندی
حقوقنه وموقعنك ویردیکی صلاحیته‌ده بشقه‌لرینك رعایت ایتملرینی ایسته‌یه‌جکی آشکاردر .
چونکه بوحقوق ووظائف متقابله انکار وتعرضدن مصون‌اولمادقچه برایش کورلمك امکانی
قالماز وهرج ومرج ایچنده بروظیفه‌نك اطراد وانتظام ایله ایفاسی‌قابل‌اولماز . بو مهم نقطه
وزرینه نظردقتکزی جلبه مسارعت ایدرم . بتون ماموریندن بکله‌دیکم بر شی وارایسه

اوده سادەجه «ایفای وظیفه» دکل بو وظائفی فداکارانه برطرزده یاپمقدر . ینه سزلرك شرف وحیثیتکزه وسعادت وطنه راجع اولان بویله صمیمی ومخالصت شعارانه بر تمنینك تقدیر ایدیلەجکندن امید وارم . اکر حکومت مشروطەنك بندەکزه تودیع ایتدیکی بو مهم وظیفەیی بو طرزده یاپەمیەجق وهمشهریلریمه اوفاجق بر خدمتده بولونەمایەجق اولورسەم موقعمی بوایشی دها ایی کورەبیلەجك برذاته براقمایه هرزمان حاضرم . معلومدرکه مشروطیتله اداره اولنان برمملکتده بوتون تشکیلات ومؤسسات حکومتك اساسی دوائر بلدیەدر . حاکمیت ملیه الك اول بلدیەلرله تظاهر وتجلی ایدر . کندینی ادارەدن، احوالی تنظیمدن عاجز اولان بر آدمك بشقه ایشلرده موفق اولەبیلەجکنه ناصل احتمال ویریلەبیلیر ؟ آرزو ایدرمکه استانبول شهری جدی ومتین تشکیلات بلدیەیه مالك اولسون وبوسایەده مشروطیتك وحکومتك نەدیمك اولدیغی دها واضح برصورتده کوریلوب اکلاشیلسون. انکار ایدیلەمزکه امانتك ودوائر بلدیەنك موفقیتسزلکلرندن ایدیلن شکایات دوغریدن دوغری‌یه حکومته معطوف اولیور . وبردائرهٔ بلدیه مأمورینك وظیفەسنه قارشو کوستردیکی قیدسزلقدن افکار عمومیه هیئت حکومتی مسئول ومعاتب کوریبور . آرقداشلر بزه جانمزدن، وارلغمزدن دها عزیز ومحترم اولان بوشهر معظم بتون انسانلریله، هواسیله، صولریله، صاغلریله، أولولریله، معظم وسفیل مبانیسیله، خرابەلریله، بتون کوزللکلریله وچرکینلکلریله، حاصلی تکمیل موجودیتیله بزم ناموسمزه مودوع بر «امانت»در . بوکا خیانت ایتمیەلم وانسان اولمق اعتباریله کندیمزه قارشو دویدیغمز حیثیت واعتباره لایق اولەجق برصورتده چالیشەلم. یاپیلەجق پك چوق ایش وار. هرکس بزدن خدمت بکلیور. بزده وطنداشلریمزه خدمتله مباهی ومفتخر اولەلم. او زمان ، انجق اوزمان بومقدس ومحترم وطنك اولادی اولدیغمزی کوسترمش اولورز . الك بویوك املم ایش کورمك وبنمله برابر چالشەجق ذواته معین وظهیر اولمقدن عبارتدر. موفقیت ایسه جناب حقدندر .

حسین کاظم بك بش کون صوکره و ٢ اغستوس ١٣٢٧ تاریخنده دوائره شو تعمیمی‌ده کوندرمشدی. مشارالیه؛ عینی شدتی حلب والیلکندەده کوسترمشدی متارکه اثناسندە اوقاف ناظرلغنده بولندیغی صرەدەده شدت اجرا آتله تمیز ایتدی .

استانبولك هر طرفندن یوکسلن آوازهٔ استمداد وفریاد هیچ بر نقطه‌ده بلدیه‌لرك دكل ابراز فداکاری وفعالیت حتی اك عادی وابتدائی وظیفه‌لرینی بیله یاپمدقلرینی و خلقك پك حقلی شکایات ومراجعاتنه سببیت ویردکلرینی آکلایور وبوحالدن دولایی نهایت درجه‌ده مکدر ومتأثر اولیورم. نه‌سویلیه‌یم اه انصاف‌ویرسون. یازیقدر. کناهدر. وطنداشلریکزه آجییکز. حمیتکزه وناموسکزه تودیع اولنان‌وظیفه‌یی فداکارانه یاپیکز. و مأمورین بلدیه‌یی دائره‌لرك سمتلرینه‌بیله اوغرامایان اعضایی، باخصوص بویله‌برزمانده اطبایی شو محترم‌ومقدس وظیفه‌یه وایشه‌سوق‌ایدیکز. خلق‌سزی هرکون هرطرفده‌کورسون. وهرزمان‌یاپیله‌بیله‌جك ایشلر یاپیلسین. اوله‌ماز ایسه ایشك ایچندن چیقمقده برفداکارلق وناموسکارانه برحرکت اولور . بنم اعتقادمجه ایکی درلو ناموسکارلق واردر . بری ایش کورمك، دیکری ایش کوره‌مینجه بونی یاپه‌بیله‌جك آدملره براقمقدر . بونك آره‌سنده درجات متوسطه یه لندیغنه قانع دکلم. بونی سزلره بردها اخطار ایدییورم ربوممکتك [illegible]
ایله‌یورم.

حسین کاظم بکك بومحق‌فریادی اوزرینه بلااستثنا بوتون‌دوائر بلدیه رؤسا واعضاسندن برطوفان اعتراضات قوپمغه باشلادی. اجتماعلر عقد ایتدیلر. مطبوعاته بیاننامه‌لر، حکومته شکایتنامه‌لر یاغدیردیلر. بوشکایتنامه‌لر شایان حیرت وعبرت مع‌مافیه بلدیه تاریخنده حائزموقع اهمیت اولدیغندن برقسمی بروجه زیر عیناً درج ایدلمشدر . ١٢٩٦ ده قاضی کوی دائره‌سی مدیریتیله مقام امانت آره‌سنده تحدث ایتمش اولان مسئله بودفعه دها واسع مقیاسده یکرمی دائرهٔ بلدیه طرفندن تکرار اولنمش دیمکدر. ذاتاً تاریخ تکرردن عبارت دکمیدر ؟

داخلیه نظارت جلیله‌سنه

دور ماضیده قوانین موضوعه‌یه رعایتسزلك یوزندن وطنمزك دوچار اولدیغی مهالك تلافیسی غیرقابل موادون اولدیغی مستغنئ ایضاح وبیاندر. شهرامینی حسین کاظم بکك‌قوانین بلدیه‌یه رعایت وکندوسنه رهبر نجات اتخاذ ایده‌رك مملکتك عمران و ترقیسنه چالشمق لازم کلیرکن نشر و اعلان ایلدیکی بیاننامه و هرکون کوریله‌کلمکده اولان اجرا آتی الیوم مرعی‌الاجرا بولنان قوانین بلدیه‌ایله قطعیاً توفیق ایدیله‌میوب‌عندی معاملاتی برطاقم یولسزلغه منجر اوله‌جغی کبی حاکمیت ملیه‌یی رخنه‌دار ایده‌جکی و ملته بخش اولنان حقوقی

كائن لم يكن حكمنده طوتارق اجراآت كيفيه‌سى يوقاريده عرض اولنديغى كبى دورسابقده‌كى اجراآت ويولسزلغك بر تمثالى اولديغى وبوحالك دوامى شمدى‌يه قدر كوريلن و هيچ بروجهله دور مشروطيت و عدالتله اصلا توفيق ايديله‌مين معاملات نامرضيه‌نك حدوث وظهورينه سبب اوله‌جغى بديهى اولديغندن تعديل اولنميان والا ن مرعى‌الاجرا بولنان قوانين بلديه‌يه رعايت و رؤسا و اعضاى بلديه‌نك قانوناً محفوظ اولان حقوقنك صيانتيله قانون اساسينك بخش ايلديكى حاكميت مليه‌يه ضربه عد ايديلن حركات قانون شكنانه‌دن توقى ايدلمسى واهالئ بلده‌نك موكللرينك تحقيرى عموم اهالى‌يه عائد بولنمسى آيروجه جالب نظر دقتلرى اوله‌جغى امر آشكار اولمغله اولبابده .

شهر امانتنه

انسانلر طبعاً مدنى و مقتضاى مدنيت انسانلرك برلكده يشامه‌لرى قوانين مدنيه اقتضاسندن اولديغندن بينلرنده حسن معاشرت وبربرلرينك حقوقنى محافظه وصيانت واحوال ناسه اليق واس قوانين وضع اولنمسى لابد اولديغى امر آشكاردر . آنجق بر ملتك ترقى وتعاليسى و بينلرنده امتزاج حصولى اويولده وضع اولنان قوانين دولتى نص قاطع بيله‌رك احكام مندرجه‌سنه حرفياً كمال اطاعت و انقياد ايتمكله اوله‌بيله‌جكنه شبهه ايدلمامليدر.

شو دستور قبول اولنديغى حالده اليوم احكامى مرعى و قانون اساسى ايله مؤيد اولان بلديه قانوننده دوائر بلديه مجالسنى اهالئ محترمه طرفندن منتخب اون ايكى اعضا تشكيل ايده‌جكى واعضاى منتخبه‌دن بريسنك دولتجه موظفاً رياسته تعيينى لازمكله‌جكى مصرح اولديغى حالده دوائر بلديه رؤساسنى كيف ما اتفق عزل ايتمك و دوائر بلديه‌نك مأمورين اجرائيه‌سندن معدود اولان چاوشان وسائره كبى اشخاصى رئيس وكيلى اولمق اوزره تعيين ايديله‌رك مأمور ايدلمسى ومأمورين بلديه‌نك دوائر مجالسى جانبندن تعيين ايدلميوب بعدازين مركزدن تعيين اولنمسى حقيقةً قانون شكنانه وعندى بر معامله اولديغى دركار اولديغندن بشقه اهاليجه‌دخى سوء تأثيرى موجب اوله‌جغندن مجلس مبعوثانجه ديكر برقانون لايحه‌سيله قوانين موجوده تعديل ايدلدكجه اليوم دستورالعمل اولان احكام قانونيه‌نك محافظه‌سيله اجراى احكامنه جمله‌مز متكفل اولمغله صلاحيت قانونيه خلافنه مقام عاليكزدن وقوعبولان تبليغات مندرجاتنه دوائر مجالسنك رعايتده معذور اولديغى متفقاً عرض وبيان ايلرز.

شهر امانتنه

بوكون مجلسمزك يوم انعقادى اولمق حسبيله برمعتاد دائرهٔ بلديه‌ده حال اجتماعده ايكن رئيس پرنس سعيدحليم پاشا حضرتلرينك عزل ايدلمسيله يرينه وكالةً ايفای مأموريت ايلمسى مألنده آلتنجى دائرهٔ بلديه رياستى مهريله مختوم بر تذكره‌يى حاملاً آلتنجى دائرهٔ بلديه مفتشى حسن بك نامنده برذات كله‌رك مأموريتنى بيان وتبليغ ايلمشدر . درسعادت بلديه قانونى موجبنجه دوائر بلديه مجلسى اعضاى منتخبه‌دن دولتجه منصوب بر ذاتك رياستنده انعقاد ايلمسى لازم كلديكى جهتله قوهٔ تشريعيه‌نك تصديقنه اقتران ايتمش ديكر برقانون ايله اشبوقانونك حكمى اسقاط ايدلمدكجه اعضاى بلديه‌نك خلاف قانون برصورتده اجتماع واتخاذ مقررات ايلمسى غير قابل اولمق طبيعى اولديغندن كيفيت مومى‌اليه تفهيم ايدلمش وامرعالئ امانتپناهيلرينى تلقى ايتمك اوزره مومى‌اليه كنديلكندن عودت ايلمش اولمسيله برموجب قانون رئيس ثانينك رياستى آلتنده مذاكراته‌دوام ايدلمشدر. مشروطيت مبجله‌نك اهالى‌يه بخش ايلديكى حقوق اساسيه‌دن الك مهم برحقك بو وجهله اخلالنه اهالينك وكيلى اولمق وافراد اهاليدن برى بولنمق حيثيتله موافقت قابل اوله‌ميه‌جغى جهتله قانون اساسى‌يى وحقوق مشروعه ومقدسهٔ اهالى‌يى تجاوزدن صيانةً عرض كيفيته مسارعت قلندى افندم حضرتلرى .

اونجى دائره‌يه

اونجى دائرهٔ بلديه اعضاى كرامى رئيس سابق پاشا حضرتلرينك كوندرمش اولدقلرى بر مضبطه‌يى امضا ايده‌رك اونلرك مقام امانته قارشى لايقسز وسببسز بياناتنه اشتراك ايله‌مشلردى . بوبله برحال بالطبع هر كيمك طرفندن اولورسه اولسون شايان قبول كوريله‌مزدى . اكر امانت ايله اونجى دائرهٔ بلديه آره‌سنده تحدث ايدن « حال » آتيا‌ده دوام ايده‌جك اولور ايسه هيچ بر وظيفه‌نك ايفاسنه امكان قالمامش ديمكدركه بوده بالطبع خوش كوريله‌جك برشى دكلدر . آلتنجى دائرهٔ بلديه‌دن كوندريلن مأمور بر مدت موقته ايچون ايدى . وظيفهٔ رياستى اعضاى كرام آره‌سنده ايفا ايده‌جك برذات وار ايسه وبو

امانته قارشی رسماً تعهد اولنیور ایسه ریاستك بوذاته توجیهنده امانت تردد ایتمه‌یه‌جكدر قانون اساسی وحقوق مشروعهٔ اهالی‌یی صیانت نقطهٔ نظرندن امانتك آمال ومقاصدی وبوندن متولد حركات وتشبثاتی شایان تنقید ومناقشه كوریله‌جك برحال وشكلده دكلدر. خلاصه اونجی دائرهٔ بلدیه اعضاسی ایفای وظیفه‌ده دوام ایده‌جك و وظیفهٔ ریاستی امانتك آرزوسنه ومملكتك احتیاجاتنه كوره ایفا ایده‌بیله‌جك ذاتی تعیین وتصریح ایلمه‌یه‌جك اولورلر ایسه اوذاتك ریاسته انتخابنه مسارعت اولنه‌جقدر. تكرار بر رد وممانعت كوستریله‌جك اولورسه اورایه رئیس صفتیله خارجدن برینك اعزامی واعضانك مخالفتلرینه باقلمامسی مقرردر. سریعاً جواب ویرلمك اوزره اونجی دائرهٔ بلدیه‌یه.

برنجی دائره‌دن امانته

وظیفهٔ ریاستی امكان ووسائطك مساعد اولدیغی درجه‌ده ایفا خصوصنده بذل مجهود اولان حسن رمزی افندی ۲ اغستوس ۱۳۲۷ تاریخ وایكی یوز سكز نومرولو تذكرهٔ علیهٔ امانتپناهیلرندن متأثر اوله‌رق بالاستعفا ترك خدمت ایتمسیله معاملات رو زمره‌نك دائره محاسبه‌جیسنه تودیع بیورلدیغی استخبار قلندی. درسعادت بلدیه قانوننك بشنجی ماده‌سنه توفیقاً وسوابق وامثالنه قیاساً ریاسته میانهٔ عاجزانه‌مزدن بریسنك تعیین بیورلمسی ایجاب ایدردی. شو صورت معامله مجلس مبعوثانك هنوز تعدیلنه اوغرامامش اولان درسعادت بلدیه قانونی احكامنه وبالنتیجه حاكمیت ملیه اساسنه منافیدر. مع‌مافیه معاملات مذكوره‌نك محاسبه‌جیٔ مومی‌الیهه تودیع بیورلمسی استحصال بیورلدیغی اوراق حوادثده كوریلان ماذونیت وصلاحیته مستند ایسه مأذونیت وصلاحیت اعضای مجلس میانده وظیفهٔ ریاستی ایفا ایده‌جك ذوات بولنه‌مامسیله مشروط ومیانهٔ عاجزانه‌مزده له‌الحمد بو وظیفه‌یی ایفا ایده‌جك ذوات موجود اولدیغنه كوره بوجهت تحقیق بیورلمقسزین معاملاتك خارجدن ق انتخاب هیئتمزه عائد ومجلسمز معیتنده مستخدم محاسبه‌جیٔ مومی‌الیهه تودیعی موافق مشروطیت وحقیقت اوله‌ماز ووظائف مودوعه‌سنی الدن كلدیكی مرتبه‌ده حسن ایفایه غیرت ایدن هیئت عاجزانه‌مزی متأثر ایتمكدن خالی قالاماز.

مجلس عاجزانه‌مز اعضاسندن وارباب ناموس وكفایتدن وتجاردن قدری بكك وظیفهٔ ریاستی بحق ایفا ایده‌جكندن امین اولدیغمز كبی كندیسی‌ده بونی حسب‌الحمیه قبول ایتمش

اولدیغندن مومی الیهی ذات عالیٔ امانتپناهیلرینه تقدیم ایدر وحاکمیت ملیه‌یه منافی اولمقله برابر هیئت عاجزانه‌مزی‌ده متأثر ایدن شکل حاضره نهایت ویرلمسنی ذات عالیٔ مشروطیت پروریلرندن مع الاحترام رجا ایلرز .

شهر امیننک جوابی

دائره محاسبه‌جیسنه تودیع ایدلمش اولان وظیفه برقاچ کونه منحصر وموقتدر . مقصدده مصالح روزمره‌نك تأخر ایتمه‌مسی املندن عبارتدر . ریاسته تعیین اولنه‌جق ذات‌ده برقاچ کونه قدر ایشلرینه باشلایه‌بیلیر .

برنجی دائره‌دن شهر امانتنه

معاملات روزمره‌نك دائره محاسبه‌جیسنه تودیعی حاکمیت ملیه اساسنه مستند والیوم معمول‌به اولان درسعادت بلدیه قانوننه منافی اولدیغنه واقتداری کافی کوریلن اعضادن قدری بکك ریاسته تعیننه مساعده بیورلمسنه دائر اولان ٨ اغستوس ١٣٢٧ تاریخ وایکی‌یوزسکسان نومرولو مضبطهٔ عاجزانه‌مز ذیلنه تحریر بیوریلان اشارت علیهٔ امانتپناهیلری مطالعه‌کذار عاجزانه‌مز اولدی . اولجه‌ده عرض اولندیغی وجهله امور ومعاملات دائره‌نك محاسبه‌جیٔ مومی الیهه تودیعی قانون مذکور احکامنه منافی اولمسنه ومعاملات مبحوثه‌نك مخالف قانون برطرزده جریانی بالطبع قابل اوله‌میه‌جغنه مبنی محاسبه‌جیلکه عائد وظائفدن غیریسنه مداخله ایتمه‌مسی لزومی صورت قطعیه‌ده محاسبه‌جی بکه اخطار ایدلدی . مذکور مضبطه احکامی ترویج بیورلمیه‌رق دوائر سائره‌یه یاپلدیغی کبی خارجدن مأمور اعزامی صورتیله حکم قانونك اخلالنه دوام بیورلدیغی تقدیرده همان رد اولنمق اوزره مجلس عاجزانه‌مز دستور اعمال وحرکاتی اولان بلدیه قانوننك مادهٔ مخصوصه‌سنه توفیقاً شمدیلك اعضادن حیدر بکك ریاستی تحتنده ایفای وظیفه ایتمکده اولدیغی ومضبطهٔ مذکوره‌نك اعادةً وتقدیم قلندیغی عرض اولنور .

سكزنجى دائرهٔ بلديه‌دن شهرامانتنه

اخيراً شهر امانتندن داخليه نظارتنه كوندريلن مهم بر تذكره‌ده مجلسمزى تشكيل ايدن اون ايكى اعضا ايچنده قدرت مقتضيه‌يى حائز ورياسته لايق برذاتك عدم موجوديتى سببيله منصوب بر رئيس تعيننه مساعده ايسته‌نيلديكنى «علمدار غزته‌سنك ٥ اغستوس تاريخلى نسخه‌سنده كوردك . ذات عاليلرى امانت وظيفه‌سنى دوش اقتداره آله‌لى شوزاده دهااوچ بش كون اولدى . بومدت طرفنده اساساً دائره‌مزه اوغرامادیكز . اوغرامش اولسه ايديكز نه‌قدر كسكين نفوذه مالك اولورسه اولسون بر نظر ، اون ايكى اعضانك جهت اداره‌ده‌كى درجات اهليتنى بردن تعيينه كفايت ايده‌ميه‌جكى ايچون غزته‌ده‌كى بو فقره‌نك ياكلش استخباردن منبعث اولمسى ظننه دوشدك . برقاچ كون تكذيبنه منتظر اولدق . ايكنجى دائرهٔ بلديه رئيسى طاهر بكك خبر استعفاسى طرف امانتدن دونكى «طنين » ه كونده‌ريلن فقره‌ده تكذيب ايدلديكى حالده بزه عائد اسنادك تكذيبنه دائر غزته‌لرده برشى كورمدك . ديمك‌كه دائرهٔ بلديه‌نك قانونه مستند انتخاباتى چورودلمك ، قوص‌قوجه استانبولده حق انتخابى حائز ذواتك بر بلديه رياستنى حسن‌اداره‌يه كافى اوصاف ايله متصف اعضا انتخابى اقتدارندن‌ده محروم اولدقلرى اثبات ايدلمك ايچون برمثال كوسترلدك . بز فى‌الحقيقه استانبول كبى مراكز مدنيهٔ جهاندن بر ديكرينه نصيب اولميان برچوق مواهب طبيعته مظهريتله مغبوط عالم بر پايتخت لطيفك بوكون محاط بولنديغى حسابسز انتظامسزلقلرى بونا كافى وسائط ايله بردن ازاله ايدرك دائره‌مزك هرطرفنى اوچ بش كون ايچنده انوار عمران ايله پارلاده‌جق مزياتك هپسيله اتصاف ادعاسنده بولنمدق وبولنميورز . فقط وطنداشلريمزك قانوناً حائز اولدقلرى حق انتخابك استعمالى نتيجه‌سنده كتيرلديكمز بوصندليه‌لرك ، قانوناً مكلف اولديغمزى خدمت وطنيه‌يى حسن ايفا ايچون محيطك مساعده‌سى درجه‌سنده بذل مساعيدن كيرى‌طورماديغمزى آثاريله ، منتخبلرمزك شهادتلريله اثباته مقتدرز . اما كچن هفته‌ده‌كى مضبطه‌مزده‌ده سويلديكمز كبى بوسعى وغيرتلرك ، دائره‌مز داخلنده خدمات بلديه‌نك بحقٍ ايفاسنى تأمين ايتديكنه هيچ بروقت ذاهب اولمدق . يالكز سكزنجى دائرهٔ بلديه دكل ، بوتون استانبول دوائر بلديه‌سى شهرك محتاج ولايق اولديغى آثار انتظامى هيچ برطرفدن وجوده كتيرمكه باشلايه‌مامشدر . بو ميدانده برحقيقتدر . استانبول ايچون برعيب عظيمدر . فقط بوعيب وقصوردن مقام

عاليكنزى ، شعبات امانتى تبريه ايدەرك باخصوص اعمار وتزيين بلده مقصدلرينى ، كلياً اهمال ايتديريلن بودجه آچيقلرينى هيچ نظره آلميەرق بوتون قصورى دوائر بلديه اعضاى منتخبەسنى تشكيل ايدن ذواته عطف ايتمك ، قطعياً ادعا ايدرزكه انصافسزلقدر. ارقداشلريمزك برقسمى فى الحقيقه شمدى‌يه قدر تجارتله اشتغال ايدەرك ادارۀ مملكتده قاريشمامشلردر . انجق ايچمزده هرحالده بلديه رياستى فوقنده مأموريتلر احراز ايدەرك ناموسكارانه حسن ايفاى وظيفه ايتمش واليوم ايدن كيمسەلرده يوق دكلدر . بونلرك بلديه رياستنى وحتى اونك فوقنده بروظيفەيى بحق ايفا ايچون قدرت مقتضيەدن محروم اولدقلرى اصلا ثابت دكلدر . اما ديكر مشغلەلرى ، وقتلرى بلديه رياستى وظيفەسنى تحمله مساعد اولمايەبيلير ، او بشقه مسئلەدر . بوراده برشى خاطرمزه كلير . بز بكلديكمز امداد ومعاوتى بولمديغمز ايچون شمدى‌يه قدر امانت عليەلرندن پك مشتكى بولندق. ٧ نيسان ١٣٢٧ و ٢١ تموز ١٣٢٧ تاريخلى مضبطەلريمزك مطالعەسندن معلوم اولەجغى اوزره هيئت فنيه ايله مجلس امانتى موثر ، شديد لسانلرله مؤاخذه ايتدك . عجبا بودائرەلر شوصرەده مجلسمز اعضاسنى قدرت مقتضيەدن محروم كوسترمكله براخذ ثار غيرتنەمى دوشمشلردر ؟ اويله ايسه بوكا طرف عاليلرندن ناصل ميدان ويرلمشدر ؟ سوزى اوزاتمايالم ، محترم شهر امينى بك افندى ، مادامكه بزم قدرت مقتضيەدن محروميتمز مقام عاليكزدن باب عالى‌يه كوندريلن برتذكرەده موضوع بحث اولدىغى غزتەلرده كورلدى . بوخبر تكذيب ايدلملى . بزجمية درعهده ايتديكمز بروظيفەيى ايفا ايچون وقتاً ونقداً فدا كارلقده بولنوب طوريركن مرجع قانونيمزك اشعارات محقرانەسنه هدف اولمغه اصلا تحمل ايدەميز . بناءً عليه غزتەلرك بو نشرياتى شو ايكى اوچ كون ايچنده صورت رسميه وصريحەده تكذيب ايدلميەجك اولورسه ايفاى وظيفەده قطعياً معذور اولديغمزى شمديدن عرض ايدەرز .

شهر امانتندن صكزنجى دائرەيه

بلديەلردن بكلەنيلن الك ابتدائى والك طبيعى ايشلردر . بونك ياپلمديغنه هركس كبى بنده قائلم . بوندن دولاييدركه بوتون رفقاشلريمى ايفاى وظيفه‌يه دعوت ايلدم . سوزلرم شخصه دكل عمومه عائد ايدى . وظيفەسنى ايفا ايدنلرك بوندن متأثر اولملرى لازم كلمزدى

چونكه او سوزلو ايش كورمه‌ين . ه خطاباً سويله‌نمش ايدى . امانتك دائره‌يه معاونت ومظاهرتده بولنمامش اولماسى‌ده ماضى‌يه عائددر . بوكون ايسه بشقه برحال تأسس ايتمشدر. متقابل اولان وظيفه‌نك ايفاسنده تردد ايدلميه‌جك ايسه امانتده بو طرزده چاليشمايه هرزمان حاضردر .

سكزنجى دائره‌دن شهر امانتنه

شهر امينى بك افندى

بو سوزلرى آكلارز . بزسزك دوائر بلديه‌يى ايفاى وظيفه‌يه دعوت ايدن بياننامه‌لركزدن متأثر اولمادق. اوكوزل سوزلردن پك خوشلانه‌رق يازديغمز مضبطه‌ده «حسيات وطنپرورانه اثرى اولان اخطاراتى حسن تلقى ، بوتون مأمورين بلديه ايچون بر بورجدر . پايتختده چوق درجه شايان اسف برحاله كلن خدمات بلديه‌نك وظيفه حس مقدسنى تقدير ايتمش برذات طرفندن درعهده ايدلمش اولماسى مملكتمزده‌ده بلديه ايشلرينك حقيله ايفا ايدلديكنى كورمك ايستينلر ايچون پك اميد بخش بر كيفيتدر. موفقيتكزه ازجان ودل دعا خوان اولورز . يالكز بو وسيله ايله برقاچ سوزده بزم سويله‌مزه مساعده بيوركز . بركره دائره‌مك سمتنه اوغرامايان اعضالك سكزنجى دائرهٔ بلديه‌ده موجود اولمديغنه امانت امين اولمايدر . بز منتظماً دوام ايديورز . فقط بو منتظم دواملرك وظائف بلديه‌نك حسن ايفاسنى تأمين ايتديكنه اصلا قانع دكلز . حفظ الصحه‌يه عائد تدابير وتأسيسات وظائف بلديه ايچنده برنجى درجه‌ده حائز اهميت برموقع طوتار . بزجه بردائرهٔ بلديه داخلنده قواعد حفظ الصحه‌يه تماميله رعايت ايدلديكنه قناعت حاصل ايتمك ايچون اول امرده او دائره ايچنده‌كى لغملر منتظم برحالده ياپيلمش بولنمليدر . حالبوكه سكزنجى دائره داخلنده هنوز برچوق يرلرده چركابلر آچيقده آقمقده ، جوارده‌كى خانه‌لر علنى برتهلكه قارشوسنده بولنمقده‌در . لذا تقديم ايتديكمز دفترده كوريله‌جكى اوزره دائره داخلنده كشفلرى اجرا قلنمش مجرا وقالديرملرك وجوده كتيرلمسى درت بيك كسور ليرايه توقف ايتمكده‌در. التى بيك ليرا واردات قارشو سكز بيك آلتى يوز ليرا مصرفى بولنان دائره‌مز بودجه‌سنده بو مجارى وقالديرملر ايچون بش پاره قارشولغى يوقدر. انشا آب عموميه ايچون دائره‌نك طلب ايتديكى سكز بوز بيك

رايه‌قارشو بودجه‌ده قبول‌اولنان بيك ايكى‌يوزليرا موجود يول ولغملرك تعميرات عاديه‌سى
ايچون بيله كافى دكلدر . استانبولك احوال صحيه‌سنده صورت فوق‌العاده‌ده حائز اهميت
اولان بومجارى وقالديرملر مصارفنك برمليون ليرالق استقراضدن شمدى‌يه قدر انشا
تدريله‌مه‌مش اولديغنه نه‌قدر تأسفلر ايدلسه لايقدر . جمعيت عموميهٔ بلديه‌ده بولنمش
اولان ارقداشلريمزدوائر بلديه‌يه عائد بوكبى مجارينك انشاسى مصارفنه قارشولق اوله‌رق
استقراض اقچه‌سندن يوزبيك ليرانك تفريق اولنديغنى سويليورلر . بومجرا وقالديرملرك
سرعت ممكنه ايله انشاسنه‌باشلانمق اوزره مذكور يوزبيك ليرادن‌درت بيك كسورليرانك
ادره‌مزه تفريق وارسالنى رجا ايدرز » ديدك . بزده « مضبطه‌كزى برحس شكران
ممنونيتله اوقودم . مقصدم مأمورين بلديه اوزرنده برتأثير حاصل ايتمك وآنلرى صميم
وجدانلرندن صارصمق ايدى . بويله برتشبثه نه‌درجه‌يه قدر لزوم واحتياج كورلمكده
اولديغنى سزلركده تصديق ايده‌جككزى محقق بيليرم . مخابره ايله ايش كوريله‌ميور :
رجا ايدرم ، ياپه‌جغكز ايشلرى امانتده تعقيب ايتمك ايچون ارقداشلركزدن حال ووقتى
مساعد اولان بر ذاتى مأمور ايديكز . كاوب ايشلريكزى تعقيب ايتسون .
وعود پاره‌لرى آلسون . باشقه صورتله وعلى‌الخصوص كهنه‌لشمش وپيرامش بر اصول
مخابره‌يى تعقيب ايله ايش كوره بيلمك امكانى يوقدر . بوتون قوتمله سزلره معين وظهيرم.
بويله بر تشبثكزدن ، مراجعتكزدن طولايى تكرار تكرار عرض تشكرات ايدر
موفقيتكزى تمنى ايله مباهى اولورم . » سوزلريله هيئتمز حقنده توجهكار بر لسان
قوللانديكز . بوتذكرهٔ جوابيه ٧ اغستوس ١٣٢٧ تاريخلى ايدى . فقط اوچ كون اولى
انتشار ايدن علمدار غزته‌سنده‌كى فقره هيئتمزى بحق متأثر ايتمش ايدى . تذكرهٔ
جوابيه‌ده‌كى الفاظ توجهكارانه بوتأثيرى ازاله ايتمدى . تذكره‌ده‌كى سوزلرك صميميتنه
اينانمق ايچون غزته‌ده‌كى فقره‌نك تكذيبنى ايستدك . مضبطه‌مز زيرينه يازيلان سوزلر
مراجعتمزه جواب دكلدر . كيفيتى تكرار نظردقت عليه‌كزه عرض ايده‌رك نشريات واقعه‌نك
صورت رسميه وصريحه‌ده تكذيبى امر ندەكى طلبمزده اصرار ايده‌رز افندم حضرتلرى ،

مطبوعات افكار عموميه‌نك ترجمانى اولمق اعتباريله بو حادثه‌يى مناقشه ايدن حسين جاه
بك طنينه يازديغى برباش مقاله‌نك صوكنده ديبورديكه :

فعاليتنه ، درايتنه وحسن نيتنه استانبول اهاليسنك امنيت كتيردكلرى بر شهر امي
فداكارانه ايفاى وظيفه اوغورنده نهايت ترك موقعه مجبور اولورسه ديكر شهر امينلري
عطف ايتديكمز موفقيتسزلكلرك كندى اقتدارلرندن خارج بر طاقم اسباب تأثيريله وقوع
كلديكنى ناصل ادعا ايده‌بيليرز ؟

شهر امانتنك معروض اولديغى بونجه مشكلاتى كورن وبوقدر تجربه‌لردن صوكره شه
امانتنده آرتق برايش كورمك امكانى قالمديغنه حكم ايدن برصاحب اقتدار ناصل اولورد
شهر امينلكى وظيفه‌سنى آرتق قبول ايدر ؟ مع التأسف مقدارى ذاتاً پك قحط اولا
ارباب لياقت محقق برموفقيتسزلكدن كندى شهرتلرينى وقايه ايچون مجتنب دورورلرسه
شهر امانتنى هيچ بر زمان بر يد مقتدره توديع ايده‌ميه‌جكمز ديمكدر . شهر امانتى ايچو
ايجاب ايدن اوصافك كافه‌سنى حائز اولان برذات بولديغمزى فرض ايتسه‌ك بيله بوذاتك
احوال وشرائط حاضره دائره‌سنده موفق اولمسنك احتمالى وارميدر ؟

رأس ادارده بولنان بر مأمورك الك برنجى اسباب موفقيتنى معيتى تشكيل ايدر . حال‌بوك
دوائر بلديه ايله شهر امانتى آره‌سنده‌كى رابطه قانون حاضره نظراً غايت كوشك اولديغند
استانبول شهرى اون بش ، يكرمى باشلى بر آدمه بكزييوركه بويله بر كيمسه‌نك آته‌جغى
آديملرده اطراف كورولمه‌مامك ضروريدر .

استانبولمزك نه اوله‌جغنى دوشونوركن قابينه‌نك مسئوليتنك نه اوله‌جغى سؤالنى اورته‌ي
چيقاران بو بحثك تدقيقنى باشقه زمانه براقه‌رق شيمدى استانبول نه اوله‌جق ديه تكرار
دوشونورسه‌ك حال حاضردن چيقاريله‌بيله‌جك بر تخمين قبيلندن ديه‌بيليرزكه دوائر بلديه بوندن
صوكره مركزى بالطبع دها زياده استخفاف ايده‌جك ، شهر امانتنه مقتدر بر ذات بولونمسى
پك زياده مشكلاته اوغرايه‌جق ، شهر امانتنه كلن ذات كنديسندن فداكارانه خدمت ،
غيرت و موفقيت دكل مسئله چيقارمقسزين ادارۀ مصلحت ايتمك بكلنديكنى كوره‌رك
كاغد حواله‌جيلكنى الك موافق مسلك بيله‌جك ونهايت استقراض پاره‌سنك صوك حبه‌سى د
يقينده توكنديكى زمان شهر امانتى و بلديه‌لر قپانه‌رق اوزرلرينه « كيرالق خانه » لوحه‌لرى
تعليق اولنه‌جق وكيم بيلير استانبولك حالى بلكه‌ده بوكونكندن فنا اولميه‌جق .

شهر امينيله دائره رئيسلرى ومجلسلرى آره‌سنده جريان ايدن مناقشه‌نك طرزى اوزمانكى
لت روحيه‌يى پك واضح صورتده كوسترمكده اولديغندن بوبابده دها زياده تطويل مقاله
جت كورلمه شدر .

حسين كاظم بكك استعفاسندن صوكره مجلس امانت رئيسى توفيق بك اولا وكالةً وبالآخره
الةً مقام امانتى احراز ايدرك معلوم اولان وقوف و تجربه‌سى حسبيله برسنه قدر اداره
لاحيت ايده‌بيلدى واشاغيده ايضاح ايديله‌جكى اوزره تشكيلات حقنده برده لايحه تنظيم
حكومته تكليف ايلدى ايسه‌ده انتاجه موفق اوله‌ميه‌رق حسين كاظم بكك عرفى وكيفى
صورتده ياتشديرمق ايستديكى بو آنارشى‌يه آنجق جميل پاشا نشر ايتديرمكه موفق اولديغى
قانون موقتله نهايت ويره‌بيلمشدر كه بونك صفحاتى ده آتيده‌كى قسمده ايضاح اولنه‌جقدر.

١٣٢٨ تشكيلاتى

جمعيت عموميهٔ بلديه ايله مقام امانت آره‌سنده‌كى آهنكسزلك دها جمعيت مشاراليها
ايلك اجتماعى سنه‌سنده يعنى ١٣٢٤ نهايتلرنده باشلامش ، ١٣٢٥ ده امانت وحكومت
بوكا برچاره تحريسى درجه‌سنه قدر كلمش و ١٣٢٦ ده سنه‌سنده ايسه امانت تشكيلات
و١٢٩٣ قانوننك تعديلى اسبابنه صورت قطعيه‌ده توسل اولنمشدى .

بلديه تشكيلاتى بالخاصه استانبولده حكومتك بر چوق شعباتيله علاقه‌دار اولديغ
بو مسئله‌ده امانت قدر حكومتده بلديه‌يه احتياج ايله متناسب بر شكل ويرلمسنى ار
ايتمكده ايدى . الآن بر چوق حقوق و وظائف بلديه حكومتك بعض دوائريله اوق
نظارتى عهده‌سنده بولنمقده اولوب ضابطهٔ بلديه امورينك جهت عائديتى ايسه غربك برچ
مملكتلرنده اولديغى كبى بزم مملكتمزده‌ده هنوز تعين وقطعيت كسب ايتمه‌مش اولديغ
١٣٢٥ – ١٣٢٦ سنه‌لرنده امانت تشكيلاتنه بر شكل ثابت ومعين ويرلمك ايستنلديكى ز
داخليه ، اوقاف ، نافعه ، معارف ، ماليه ، معادن وحربيه نظارتلريله دفتر خاقانى امانت
متخصص برر مأمور ايستنيله‌رك امانتله ولايتك توحيدى وبلديه ايله حكومته عائد وظائف
تعارض ايدنلرك تفريقى ايله اوزون مدت اشغال ايدلمش و بوبابده قلمه آلنان لايحهٔ قانو
اسباب موجبه‌سيله برابر حكومته تقديم اولنمشدى .

آتى‌يه عيناً درج اولنه‌جق اسباب موجبه مضبطه‌سندن ستبان اوله‌جغى اوزره دو
مركزيه‌دن مأمور ايديلن اعضا اكثريتله بلديه‌يه عائد اولديغى حالده حكومتجه ايفا ايدلمك
اولان وظائفى وبالنتيجه بونلره تفرع ايدن وارداتى امانته ترك ايتمه‌مك ايچون چالشم
اولدقلرى كبى جمعيت عموميهٔ بلديه‌جه انتخاب ايدلمش اولان اعضاده امانتله ولايتك توحيد
و دوائر عدديننك تنقيصنه معارض بولنمشلردر .

مع‌مافيه قوميسيوننك اكثريت قراريله طقوز فصل و ٨٩ ماده اوزرينه برقانون لايحه
تنظيم اولنه‌رق حكومته تقديم ايديله‌بيلمشدر . بو لايحه‌نك نقاط اساسيه‌سى ٩٣
قانونيله ادارهٔ ولايات قانوننك مزج وتوحيدندن وبرازده فرانسز قانونلرندن اقتباس ايد
فكرلردن عبارت اولوب تعبير آخرله ١٢٩٣ قانونى يالكز بلديه امورندن باحث بول

ایکن یکی قانونه ١٢٩٣ ده شهر امانتنه علاوه ایدلمش فقط بلدیه قانوننده غیر مصرح بولنمش اولان والیلك وظیفه وصلاحیتلرینك درجندن بشقه برشی یاپلمامشدر. برده ١٢٩٣ قانوننده دوائر عددی یکرمی اوله‌رق قبول ایدلمش ایکن یکی قانون لایحه‌سنده مرکزلری: بایزید، فاتح، جراح پاشا، بشکطاش، یکی کوی، بك اوغلی [١] مقری کوی، بکقوز، اسکدار، قاضی کوی و آطه‌لر اولمق اوزره اون بر دائره قبول ایدلمشدر.

وینه بو لایحهٔ قانونیه ایله استانبول شهرینك وظائف عمومیه ضابطه‌سی طوغریدن طوغری‌یه داخلیه نظارتنه مربوط اولمق اوزره امنیت عمومیه مدیریتنه و ادارهٔ ملکیه‌سیله ادارهٔ عمومیهٔ بلدیه‌سی بالتوحید استانبول والیسی و شهر امینی نامیله دولتجه منصوب بر ذات عهده‌سنه تودیع ایدلمکده ایدی.

یکی قانون لایحه‌سنده بشقه‌جه شایان قید وتذکار برجهت اولمدیغندن یالکز حین تنظیمنده‌کی سوائق ونقاط نظرا کلاشیله بیلمك ایچون دوائر مرکزیه‌نك برخیلی ارباب وقوف واختصاص مأمورندن ترکب ایدن قومیسیونجه تنظیم ایدلمش اولان اسباب موجبه مضبطه‌سی بروجه زیر درج ایدلمشدر.

استانبول شهری وظائف عمومیهٔ ضابطه‌سنك امنیت عمومیه مدیریتنه تودیعی مقرر اولمسیله امور ملکیه وبلدیه‌نك توحیداً اداره‌سی مناسب کوریله‌رك تشکیلات حاضرهٔ ملکیه وبلدیه‌نك اواساس دائره‌سنده تنظیم واصلاحی اسبابنی بالتأمل اقتضا ایدن لایحهٔ قانونیه‌نك ترتیبی ضمننده مشیخت جلیله ایله حربیه، داخلیه، مالیه، اوقاف، نافعه، معارف، اورمان ومعادن وزراعت ودفتر خاقانی نظارتلری وشهر اماتی ایله امنیت عمومیه مدیریتنجه انتخاب اولنه‌جق مأمورلردن مرکب بر قومیسیون تشکیلی حقنده‌کی استیذان رهین تنسیب اولمغله اکا کوره تشکل و ایام معینه‌ده اجتماع ایدن قومیسیونمزجه جریان ایدن مذاکرات نتیجه‌سنده تنظیم اولنان لایحهٔ قانونیه طقوز فصل اوزرینه مرتب اولوب فصل اول احکام عمومیه‌یی، فصل ثانی مرکزده ودوائر ملکیه وبلدیه‌ده وناحیه‌لرده بولنه‌جق مأمورین ایله بونلرك صورت انتخاب وتعیینی، فصل ثالث مجالسك صورت تشکیلنی، فصل رابع وظائف عمومیهٔ بلدیه ایله استانبول والیسی و شهر امیننك حقوق و صلاحیتنی، فصل خامس جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك وظائفی ایله اصول مذاکره‌سنی، فصل سادس مجلس امانتله مجالس بلدیه

---

[١] بو تشکیلاتده‌ده ١٤١٥ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌ده موضوع بحث ایدیلان بك اوغلی‌نك التنجی دائره اوله‌جغی حقنده‌کی عنعنه محافظه ایدلمشدر.

وظائفنی، فصل سابع واردات بلديه‌يی، فصل ثامن نواحی مجلسلری وظائفی ايله محله‌لرك صورت ادارەسنی واختيار مجلسلری وظيفه‌سنی و فصل تاسع انتخاباتی متضمن بولنمش ووظائف ملكيه‌نك ادارۀ عموميۀ ولايات قانونی احكامنـه تبعاً جريانی طبيعی اولوب مأمورينك وظائف مأمورەلری‌دە بر نظامنامۀ مخصوص ايله تعيين ايديله‌جكندن لايحه‌يه شوايكی جهته دائر مواد درجنه لزوم كورلمه‌مشدر .

استانبول شهری درسعادت بلديه قانونی موجبنجه يكرمی دائره‌يه منقسم ايسه‌دە وظائف عموميۀ ضابطه‌نك امنيت عموميه مديريتنه توديعی ايله تخفف ايدن امور ملكيه‌نك وظائف بلديه ايله بالتوحيد شهر اماتی ايله استانبول ولايتنك بر ذات عهده‌سنده جمعی موافق وبوصورت اساساً حكومتجه‌دە مقرر اولديغنه بناءً تشكلات طبيعيه‌سی اعتباريله شهرك اطوارله برابر اون بر دائره‌يه تقسيمی ووظائف ضابطه ايله مكلفيتلری قالميه‌جق اولان بك اوغلی واسكدار متصرفلقلرينك وبكقوز ومقری كوی قضالرينك لغويله دوائر ملكيه وبلديه مديريتلرينك طرف حكومتدن توجيهی ووظائف ملكيه‌نك اشبو مديريتلره توديعی اساسی قبول ايدلمشدر . دوائر حاضرۀ بلديه‌دن اكثريسنك وارداتی مأمورين معاشنه كفايت ايتمديكی وبوسببله مملكتك تنظيفات وتزييناتنه عائد تشبثاته خلل كلديكی جهتله دوائرك تنقيص عددی ووظائف ملكيه‌نك وظائف بلديه ايله توحيداً ادارەسی كرك بلديه‌يه وكرك خزينۀ ماليه‌يه متعلق مصارفجه تصرفات مهمه حصولنی دخی تأمين ايدرك بشقه‌جه مستلزم فوائد اوله‌جقدر .

مقری كوی استانبول شهری حدودی داخلنده بولنمسيله اياستفانوسده بر قضا تشكيل اولنه‌رق اليوم مقری كوينده بولنان هيئت قضانك اورايه نقلی وفنار ناحيه‌سنك يكی كوی دائرۀ ملكيه‌سنه الحاقی واياستفانوسه تابع اوله‌جق صويولی ناحيه‌سيله بكقوزه تابع عمرلی ويكی كويه الحاق ايديله‌جك فنار ناحيه‌لرنده ولايات قانونی احكامنك مرعيتی تنسيب اولنمشدر .

دوائر ملكيه وبلديه‌نك اعضای منتخبۀ بلديه‌دن تعيين اولنه‌جق ذوات معرفتيله ادارەسی وظائف ملكيه وبلديه‌نك توحيداً ادارەسی اساسيله تأليف ايديله‌مديكی كبی جهات سائرەجه‌دە مستلزم محاذير كورلمش اولوب چونكه امور بلديه‌يی وظائف ملكيه ايله برابر تدوير ايده‌جك اولانلرك حكومتجه بر دائرۀ محدوده داخلندن انتخاب وتعيينی مصيب وانتخاب مأمورين حقنده‌كی اصول مرعيه‌يه موافق اوله‌ماملقله برابر وظائف ملكيه‌يی نه صورتله

اولور ايسه اولسون حسن ايفا ايتميان مديرلرك عزل وتبديلى طبيعى اوله‌رق دوائر ملكيه وبلديه مديرلرينك اعضاى منتخبهٔ بلديه‌دن تفريق وتعيينى حالنده ايسه اهالينك ويرمش اولديغى حق وكالتك مديريتدن عزل اولنه‌جق ذات اوزرندن نزعى جاى نظر اولديغى كبى اعضالقده ابقاسى‌ده مصلحةً مناسب اوله‌ميه‌جغى مطالعه‌سيله دوائر ملكيه وبلديه مديرلرينك هرحالده حكومتجه انتخاب وتعيينى صورتى ترجيح ايدلمشدر. مقررات مهمهٔ بلديه برموجب قانون جمعيت عموميهٔ بلديه‌جه اتخاذ اولنه‌جغى كبى بلديه بودجه‌سى‌ده جمعيت مذكوره‌جه تدقيق وتصديق اولنه‌جغنه وبلديه‌يه تعلق ايدن مواد سائره حقنده هر دائره‌نك مجالس بلديسنجه اتخاذ قرار ايديله‌جكنه بناءً مقررات مذكوره‌نك موقع تطبيق واجرايه وضعى وظيفه‌سنك امور ملكيه‌يى تدوير ايده‌جك مديرلر طرفندن ايفاسى كيفيتنك حقوق بلديه‌يه طوقونور برجهتى كوريله‌مامش اولوب مع‌مافيه كرك جمعيت عموميه وكرك مجالس بلديه حق مراقبه‌يى حائز اولمسيله وظائف بلديه‌يه متعلق اجراات دائما تفتيش ومراقبه آلتنده بولنه‌جغنه كوره مديرلرك نصبى اولمسنى مانع بر محذور تصور ايديله‌مه‌مشدر .

مجالسه دائر اولان اوچنجى فصلك اون بشنجى ماده‌سنك اوچنجى فقره‌سنده دوائر ملكيه‌ده امور ملكيه ايچون مجالس اداره وامور بلديه ايچون مجالس بلديه بولنه‌جغى محرر اولوب اعضادن داخليه نظارتى حقوق مشاورى ممتاز ومجلس امانت رئيسى توفيق بكلر طرفندن وظائف عموميهٔ ضابطه‌نك امنيت عموميه مديريتنه توديعى ايله پك زياده تخفف ايده‌جك اولان امور ملكيه‌نك رؤيتى ايچون دوائرده مجالس اداره بولنديرلمسنه لزوم وحاجت اولميوب بوصورت اساس توحيده منافع اوله‌جغى كبى مصارف زائده اختيارينى‌ده استلزام ايده‌جكنه ومع‌مافيه دوائرده نظارت مركزلرنده بولنديريله‌جق مأمورين پك چوق مسائلده نظارتلردن قطع علاقه‌ايده‌ميه‌رك اله‌جقلرى امر وتبليغ ايجابنه توفيق حركت ايده‌جكلرى كبى مقررات مهمه‌نك‌ده نظارتلرجه اتخاذى طبيعى بولنديغنه ودوائر ملكيه‌ده نظارتلره منسوب مأمور بولنديرلمسى تسهيل مراجعاتدن بشقه برمقصده مستند اوله‌ميه‌رق دوائر ملكيه وبلديه مديرلرى شعباته نظارت و امور ومصالحك تسهيل جريانه خدمت ودقت ايلدكلرى حالده امور ملكيه‌دن مجالس اداره‌ده رؤيتى ايجاب ايده‌جك برجهت قالميه‌جغنه بناءً مجالس اداره تشكيلاتنه محل بولنمديغى درميان اولنمش ايسه‌ده وظائف عموميهٔ ضابطه‌دن ماعدا وظائف ملكيه‌نك ادارهٔ عموميهٔ ولايات قانونى خلافنده جريانى موافق اوله‌ميه‌جغى جهتله اكثريت آراجه مجالس اداره تشكيلاتنك اجراسنه لزوم كورلمشدر . استانبول واليسى وشهر

امیننك وظائفی مبین اولان یکرمی اوچنجی ماده‌نك شهر داخلنده‌کی امتیازاتك اعطاسنه دائر اولان فقره‌سنده نافعه نظارتی حقوق مشاوری اوخانس افندی اقلیتده قاله‌رق شهر داخلنده منافع عمومیه‌یه متعلق امتیازاتك نافعه نظارتنك تشکیلاتنه متعلق اولان نظامنامه موجبنجه کمافی‌السابق نظارت مشار الیهاجه اعطاسی لازم کله‌جکنی درمیان ایلمش ایسه‌ده ممالك متمدنهٔ سائره‌ده دخی جاری اولدیغی اوزره شهر داخلنده‌کی هرنوع امتیازاتك جمعیت عمومیهٔ بلدیه قراریله اعطاسی لازمکلوب حتی ایکی سنه مقدم باب عالیجه امتیازات نافعه‌جه اعطاسی امانت هیئت فنیه‌سی تشکیلاتنك تکملنه تعلیق اولنه‌رق هیئت مذکوره تشکیلاتی ایسه الیوم اکمال وحتی تخصیصات مهمه اعطاسیله آوروپادن برمهندس وبشقه‌جه ایکی مهندس جلب واستخدام ایدلمکده بولنمش اولمسیله شهره عائد امتیازاتك امانتجه اعطاسی باب عالینك نقطهٔ نظرینه‌ده موافق بولنمشدر .

استانبول والیسی وشهرامینی جهت ملکیه وبلدیه‌یه عائد وظائف و معاملاتی ایفا ایله مکلف اوله‌جغی کبی جمعیت عمومیهٔ بلدیه ایله مجلس عمومیٔ ولایته و مجلس ادارهٔ ولایته ریاست ایده‌جکی جهتله ولایت وامانته متعلق خصوصاتده کندیسنه ایفای معاونت ایتمك واقلامك معاملات عمومیه‌سنه نظارت ایلمك اوزره بر معاون تعیینی لازمه‌دن کورلمشدر .

استانبول‌شهرینك وسعتی وتنظیمات‌واصلاحات بلدیه‌یه شدت احتیاجی‌حسبیله علی‌العموم دوائر بلدیه داخلنده اجراسی مقتضی‌ترتیبات تزیینیه برنسقده جریان ایتمك اوزره مرکزده کماکان برجمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك تشکل وانعقادی، واجراآت مهمهٔ بلدیه‌یه متعلق مقرراتك وبودجه‌نك بوجمعیتجه اتخاذ وتنظیمیله احتیاجات عمرانیه‌سی نسبتنده دوائره مبالغ افراز وتخصیصی ومجالس عمومیٔ ولایت ایچون بشقه‌جه انتخابات اجراسنه محل قالماق اوزره مجلس عمومینك اساساً اهالینك حق انتخابی حائز اولان جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضای منتخبه‌سیله استانبوله ملحق قضالردن علی‌الاصول انتخاب اولنه‌جق اعضادن ترکیب‌وتشکیلی تصویب ایدلمشدر .

مجلس امانت الیوم مرعی اولان قانون موجبنجه موظف بر رئیس ایله التی اعضادن متشکل ایسه‌ده مجلس مذکورك وظائف متنوعه‌سنه و جمعیت عمومیهٔ بلدیه منعقد اولمدیغی زمانلرده بودجه‌یه متعلق خصوصات‌وجمعیت مذکوره‌یه عائد وظائفدن تأخیری جائز اولمیان مواد مستعجله مجلس امانتده رؤیت وتدقیق ایدیله‌جکنه بناءً اشبو مجلسك موظف بررئیس وایکی اعضا ایله جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسی میانندن اوچ سنه ایچون منتخب اوچ اعضادن ترکیبی موافق مصلحت کورلمشدر .

عمومی وخصوصی صو يوللرينك تعميرات وانشا آتی وعلی العموم صولره دائر امورك رؤيت وايفاسی وظائف بلديه جملهسندن ايسهده صحت و حيات عموميه‌يه شدت تعلقی اولان بو مادهٔ مهمه‌يه حقيله اعتنا ايديله‌مه‌مكده وبوده اوقاف همايون ايله امانت ارهسنده تحدث ايدن اختلافاتدن انبعاث ايلمكده اولمسيله بوندن طولايی صحت عموميه اوزرنده تأثيرات مضره ووخيمه حصوله كلمه‌سنی تأمين ايچون بو مسئلهٔ حياتيه‌يه متعلق كافهٔ معاملات واجراات وتشبثاتك امانتجه ايفاسی و شروط وقفيه‌يه عائد خصوصاتده اوقافك حق نظارتی اولمق اوزره صولره متعلق اوقافك غلات و محلولاتنك امانته عائديتی تذكر اولنه‌رق وظائف عموميهٔ بلديه‌يی تعداد ايدن يكرمنجی ماده‌يه اكا كوره برفقره درج ايدلمشدر.

كرچه اعضادن حقی بك طرفندن احتياجات ضروريهٔ بشريه‌دن اولان صولرك صحت عموميه‌يه درجهٔ تعلقی اعتباريله بونلره عائد امور ومعاملاته شهر امانتنك يقيندن علاقه‌دار اولمسی پك طبيعی اولوب انجق بو وظيفه‌نك صحت عموميه‌يه درجهٔ تأثيری نسبتنده صيقی برتفتيش ونظارتدن ايلری كچه‌مه‌منی ضروری اولوب چونكه درسعادت خلقنك صو يوزندن احتياجاتی - قويولردن صرفنظر - بوكون اوقاف اداره‌سنده بولنان قرق چشمه ، تقسيم ، حلقه‌لی وطورونجلی صولری وخصوصی برقومپانيه معرفتيله اداره اولنان ترقوس صوييله تأمين ايدلمكده اوله‌رق اوقاف اداره‌سنده بولنان صولر واقفين كرام حضراتی طرفندن صرفيات مهمه اجراسيله شهره اساله ايدلمش و وجوده كتيرلدكلری صره‌ده هر درلو محاذير صحيه‌دن محافظه‌لريله تأمين معموريتلری اسبابی استكمال اولنمش ايكن بالاخره باقلميه‌رق بو حاله كلمه‌لرينه سببيت ويرلمش ايسه‌ده علی العموم سلاطين اوقافنك توليت وكالتنی حائز بولنان اوقاف نظارتی هر نقطهٔ نظردن كوريلن مضرات ومحاذيرك ازاله‌سيله اسلاف كرامك يادكار قيمتداری اولان مؤسسات وقفيه‌نك بانئ معظملرينك آمال خيريه‌لری دائره‌سنده احيا واعادهٔ معموريتلری وتأمين بقالری وسائل جديده‌سنك استكماليله مكلف اوله‌رق پی درپی تشبثات مقتضيه‌ده بولنمقده اولمسيله صولره دائر امور شهر امانتنه ترك ايدلسه‌بيله اوقاف نظارتنك علاقه‌سنك قطعی ممكن اولميوب معاملات وقفيه‌سنك اوقاف نظارتجه اجراسی مجبوريتی بردوام قاله‌رق بو حالده صو معاملاتنده امانت ايله نظارتك تعيين مناسباتنده مشكلات حدوثی ملحوظ اولديغی كبی ديكر طرفدن امانت قومپانيه اداره‌سنده بولنان ترقوس صوينه وضع يد ايده‌ميه‌جكی جهتله استانبولك صو يوزندن اولان احتياجاتی تماميله كنديسی اداره ايده‌ميه‌رك ينه برقسمی اوزرنده وظيفه‌سی تفتيش ونظارتدن عبارت قاله‌جغنه وقالدی كه

صولرك شمدی‌یه قدر اولدیغی كبی اوقاف نظارتجه اداره‌سی حالنده مجاری وسائره‌نك بو حالده براقلمسی احتمالی بالطبع وارد اولمیوب ایجابات صحیه‌یه كوره ترقیات فنیه دائره‌سنده مجارینك اصلاحی طبیعی اوله‌رق امانتجه قومپانیه حقنده یاپلدیغی اوزره صیقی بر تفتیش ونظارت صولر حقنده امانتك مطمح نظری اولان صحت عمومیه‌نك محافظه‌سی مسئله‌سنی تأمینه كفایت ایده‌جكنه وشمدی‌یه‌قدر صو نظارتنك شهر امانتنده بولنمسنه كلنجه صولرك تفتیش ونظارتنك اجراسنی تسهیل ایچون عادتا ولایت نزدنده اقامه ایدلمش برشعبهٔ وقفیه‌دن عبارت اولمسنه واستحصال ایتدكلری واردات خزینه نامنه اولدیغی كبی معاش ومصرفلری‌ده جهت وقفدن تسویه ایدلمكده اولمسیله اعلان مشروطیتی متعاقب نظارت بودجه‌سنك تنظیمی صیره‌سنده بودجه‌یه ادخال ایدیله‌رك من‌القدیم طوغریدن طوغری‌یه نظارته اولان ارتباطی تأییداً كوسترلمش وشوقدركه بوكونكی ترقیات فنیه‌یه نظراً استانبول كبی بیوك برشهرك صو یوزندن احتیاجاتنك قسم اعظمنی تأمین و اداره ایده‌جك برهیئتك اوحالده براقلمسی مناسب اوله‌میه‌جغی آكلاشلدیغندن صو مأموریتی تعمیرات وانشاات مدیریتك معینه ویریله‌رك تشكیلاتی بالتوسیع بودجه‌یه او صورتله ادخال اولنمش ومجارینك كاملاً دمیر بورویه تحویلیله اصلاحی امرنده صرفی لازم كلان مبالغ ایچون بشقه‌جه تشبثاتده‌بولنیله‌رق مخابرات تعقیب ایدلمكده بولنمش اولدیغنه ونظارته مربوط غربای‌مسلمین خسته‌خانه‌سنك‌ده تنظیم واصلاحنه اوغراشلمقده اوله‌رق اوراده وجوده كتیریلن كیمیاخانه ایله بولندیریلان باقتریولوژی متخصصی معرفتیله مجارینك دمیر بوری‌یه تحویلیله اصلاحندن صكره‌ده صورت دائمه‌ده تحلیلات اجرا ایتدیریله‌بیلمسی ممكن اوله‌جغنه بناءً امانتك تفتیش‌ونظارتی آلتنده بولنمق اوزره بند صولرینك بالعموم معاملاتنك كما كان اوقاف نظارتجه اداره‌سی مقتضی بولندیغی درمیان اولنمش ایسه‌ده آنفاً بیان اولندیغی اوزره بعض امراض مهمه‌نك واسطهٔ تولیدی اولمسیله طوغریدن طوغری‌یه صحت عمومیه‌یه ارتباطی وبناءً علیه بلدیه‌یه تعلق كلیسی بولنان صولره عائد امور ومعاملاتك بویله انقسامه اوغرادیله‌رق انشاآت وتعمیراتنك بر دائره‌ده ومعاملهٔ تفتیشیه‌نك بشقه بر دائره‌ده اجراسی صولرك ازالهٔ مضراتی تأمین ایچون وقوع بوله‌جق تشبثات اصلاحیه‌یی عقیم براقه‌رق الیوم استانبولده جریان ایدن صولرك معاملاتنده نظر تأسفله كورلمكده اولان قیدسزلغی ادامه ایده‌جكی جهتله رهین جواز اوله‌میه‌جغندن و مع‌مافیه اوقاف نظارتنك حائز اولدیغی تولیت وكالتی اذن سلطان ایله امانته‌ده انتقال ایده‌بیله‌جكندن شروط

وقفیه‌یه تعلق ایدن خصوصاتده اوقافك حق نظارتی بولنمق اوزره صولره متعلق کافهٔ معاملاتك امانتجه اجراسی وصولره عائد اوقافك غلات ومحلولاتنك امانته ترکی لزوم قطعی تحتنده بولنمشدر. موجود قبرستانلردن لزومی کوریلانلرك ابقا وتنظیم واصلاحی ولزومی کورلمیانلرك ویا اموات دفننده مضرتی تحقق ایدنلرك تصرف والغاسی بحثنده اعضادن حقی بك مقابرك شرعاً وقفیتی ثابت ومتحقق اولوب هرنه سببله اولورایسه اولسون تصرف والغاسی امرنده‌کی هر تشبثك بهمه‌حال اصول شرعیه‌یه توفیقی وجائب قطعیه‌دن اوله‌رق عمومیتله قبرستانلره عائد معاملاتك ایفاسی اوقاف نظارتنه مودوع اولدیغی وشهرك تنظیم وتزیینی امرنده‌کی اجرا آت صره‌سنده قبرستانلر حقنده بر معامله اجراسنه مجبوریت کورلدیکی صورتده شهرامانتی ایله اوقاف نظارتی بالمخابره ایجابی تعیین وایفا اولندقدن صکره تسبثاتده بولنلمسی لازمه‌دن بولندیغی مطالعه‌سنی درمیان ایتمش ایسه‌ده اموات دفننده مضرتی فناً تحقق ایدن قبرستانلره دفن اموات ایتدیرلمه‌مسی و دفن امواتك اصول فنیه دائره‌سنده اجراسی جملهٔ وظائف بلدیه‌دن اولمسیله برقاچ عصر مقدم مقبره اتخاذ ایدلمش و کیتدکجه اطرافی معمور ومسکون اولمسیله سنین وفیره‌دنبری درونلرینه دفن اموات اولنمیه‌رق قالیوم ابقالرینه‌لزوم قالمامش اولان ویا اموات دفننده‌مضرتی فناً تحقق ایدن قبرستانلر الغا اولندیغی حالده اشکال حاضرهٔ مؤسفه‌سی جداً موجب شین وعار اولمقله برابر اسلافك خوابگاه‌سکونی اولمسی اعتباریله هردرلو مقتضیات انتظامیه و احترامیه‌یی حاوی اولمق لازم کلان والیوم دفن اموات ایدیلن قبرستانلرك صور مناسبه ایله اصلاح و تنظیمی تیسر نمای حصول اوله‌جغندن سالف‌البیان ماده‌یه بوجهتك تامینی ایچون قیود وضع اولنمش ولدی‌الایجاب الغای مقابرك اصول شرعیه‌یه توفیقاً اجراسی طبیعی بولنمش اولمقله برابر بوکبی اجراآت مهمه‌نك ایکی جهته عائدیتی ومخابرات ایله انتاجی تشبثات ومشکلاتی موجب‌اوله‌جغی جهتله مقابرك تنظیم واصلاحی وایجابات شرعیه وجهله نقلی معاملاتنك امانته ترکی فوائد عدیده تأمین ایده‌جکنه و اساساً مقابرك تنظیمنده و امواتك صورت دفنی ایله مضرتی تحقق ایلدیکی تقدیرده دفنك منعنده امانت وظیفةً علاقه‌دار بولنه‌یغنه بناءً یکرمنجی ماده‌نك بوکا دائر اولان فقره‌سنك ابقاسی تنسیب اولنمشدر.

استانبول ولایتی اله شعباتنه دفتر خاقانی مدیر و مأمورلرینك شمدیدن تعیینی خصوصنده دفتر خاقانی شرع مأموری ابراهیم حیدری افندی درسعادت و ملحقاتی تماملیه دینه‌جك درجه‌ده سلاطین عظام و کبرای اسلافك اوقافندن عبارت بولندیغی واوقاف مذکوره‌نك

نوعى ومحللرى مختلف اولمقله برابر بونلرك اساس اعتباريله مأخذى اولوب دفترخانه دائره‌سنده حفظ ايدلمكده اولان وخطوط قديمه ايله محرر وطشره معاملاتيله مخلوط اولوب بيكلرجه جلدلردن تشكل ايدن قيود خاقانيه‌دن ماعدا ينه متخصصى محدود و عين خط ايله محرر اولوب بش بيكدن متجاوز جلده منقسم بولنان قيودك تفريق واستنساخيله هر وقفك نوعنه ومحلنه كوره توحيدى امكان خارجنده اولمقله برابر آليم ، صاتيم معاملاتى بشقه محللرده جريان ايتسه‌بيله اسباب مسروده‌يه مبنى اصحاب مصالح حقوق تصرفيه‌لرينك تدقيقى ضمننده دفترخانه دائره‌سنه مراجعت مجبوريتلرندن وارسته قاله‌ميه‌جغندن ناشى ولايت وشعباتنده دفترخانه تشكيلاتنك اجراسى خصوصنك نتايج مضره حصوله كتيره‌جكى امثالى دلالتيله مثبت بولنمش وحتى بر وقتلر سندات معاملاتنك دوائر بلديه‌يه اعزام اولنان كاتبلر معرفتيله ايفاسندن واملاك ايچون محاكم شرعيه‌دن ومسقفات وقفيه ايچون‌ده متولى ويا وكيلى طرفندن تمسك حجتلرى ويرلمسندن طولانى حصوله كلن يولسزلق بوكونه قدر تماماً ازاله ايديله‌مه‌مش ومع مافيه تفريق قيود مسئله‌سنك تحرير عمومى اجراسى صورتيله امكانى تصور اولنسه‌بيله اوقاف مزبوره‌نك مختلف ومتعدد نوع ومحلره انقسامى حسبيله مسقفات وقفيه مبايعات ومعاملاتنده اذن ومعلوماتنه مراجعت ضرورى بولنان متولئ وقفك عين كون وعين ساعتده متعدد محللرده اثبات وجود ايتمسى مستحيل اولوب اكرچه متوليسى مجهول اولان اوقاف معاملاتنده حاكم منصوب طرفندن متولى قائممقامى تعيين قلنمقده ايسه‌ده متوليسى موجود ومعلوم بولنان اوقافه دائر معاملاتده بوصورت معامله‌نك اختيارى شرعاً غير جائز كورلمسندن ناشى بيع و شرا معاملاتنك بالتوحيد بر قانون مخصوص ايله دفتر خاقانى نظارتنه حصرى مرجح بولنمش اولديغى مطالعه‌سنده بولنمش وتشكيلات سائرهٔ ملكيه‌يى تماميله احتوا ايده‌جك اولان ولايت ومربوطاتنده بو جهت نقصان براقلميه‌رق خطوط قديمه ايله محرر ومتخصصى محدود اولديغى بيان اولنان قيود خاقانيه‌يى متضمن دفاترك متخصصلرك تماماً فقدانيله حقوق تصرفيه‌يه خلل طريانه ميدان قالمامق اوزره همان استنساخنه مباشرت ايدلمسى وتحرير عمومينك دخى تسريع اجراسيله ولايت تشكيلاتنك بوصورتله اكمالى تنسيب قلنمشدر .

واردات حاضرهٔ بلديه اجراات تنظيميه وعمرانيه‌يه دكل شهرك حقيله تطهير وتنظيفنه بيله كفايت ايده‌جك مقداردن دون اولمسيله اشبو لايحه‌ده اك زياده نظر دقت واعتنايه النه‌جق جهت واردات بلديه‌نك تزييدى ايله هر طرفى محتاج اعمار واصلاح اولان

شهرمزده بر آن اول آثار تنظیمیه وجوده کتیرلمسی قضیهٔ مهمه‌سی اولدیغنه بناءً املاك ویرکوسنه علاوةً یوزده یکرمی وتمتع ویا پاتنت ویرکوسنه علاوةً یوزده اون کسر منضم استیفاسی و اوقتروا رسمنك موقع تطبیقه وضعی وطوله باغچه غازخانه‌سنك امانته ترکی وممالك متمدنهٔ اجنبیه‌ده جاری اولدیغی اوزره تنزه‌رسمی احداثی درجهٔ وجوبده کوریله‌رك واردات بلدیه‌یی کوسترن فصله بونلر علاوه ایدلمشدر .

محله‌لرك صورت اداره‌سنه دائر اولان فصلده محرر اولدیغی اوزره مختارلره برخیلی وظائف تحمیل ایدلمش اولمسیله بونلره مجاناً ایفای خدمت ابتدیرمك ممکن ومناسب اوله‌میه‌جغندن مختار اوله شهری ایکی یوز و مختار ثانی‌یه یوز غروش معاش تخصیصی موافق کورلمشدر .

سکز یوزدن بیك ایکییوزه قدر نفوسی حاوی اولمق اوزره هر ایکی یوز اللی خانه‌یی شامل بر منطقه بر محله وبش محله بر دائرهٔ انتخابیه وبش دائرهٔ انتخابیه بر ناحیه اعتبار اولندیغی جهتله التی‌یه قدر ناحیه‌یی شامل اولان بر دائرهٔ بلدیه ایچون التی اعضا انتخابی و التیدن زیاده ناحیه‌یی حاوی دائره‌لرده هر ناحیه ایچون فضله بر اعضا انتخابی موافق کورلمش وشهر امانتنده و دوائر بلدیه‌ده مستخدم اولنلرك بلدیه اعضالغنه انتخاب اولنه‌مامسی بلدیه قانون حاضری ایجابندن اولوب انجق اعلان مشروطیتدن شمدی‌یه قدر وقوع بولان تجاربه نظراً هانکی دائره‌یه منسوب اولورسه اولسون مأمورین موظفه‌نك بلدیه اعضالغنه تعیینی مجالس بلدیه‌نك ایام معینهٔ اجتماعیه‌سنده بوکبیلرك وظائف اصلیه‌لرینی ترك ایله مجالس مذکوره‌یه دوام ایده‌مه‌ملری سببیله چوق کره‌لر مجالسده اکثریت حصولنه مانع اولمقده ایدوکندن علی‌الاطلاق مأمورین موظفه‌نك بلدیه اعضالغنه انتخاب اولنمه‌مسی تصویب واعضالغه انتخاب اولنمق ایچون ویرکو ایله مکلفیت قیدی رای و مطالعه‌سندن استفاده اولنه‌جق ذواتك مجالس بلدیه اعضالغنه تعیین اولنه‌مامسنی استلزام ایدوب بوایسه موافق کوریله‌مدیکندن انتخاب ایچون ویرکوایله مکلفیت قیدینك رفعی‌تنسیب ایدیله‌رك قانون‌حاضرك انتخاب فصلنجه بویولده بعض تعدیلات اجرا اولنمشدر. لایحهٔ قانونیه‌نك موقع تطبیقه وضعی ایله امور ملکیه وبلدیه‌نك توحیداً اداره‌سی ضمننده اجرا قلنه‌جق تشکیلات اوزرینه امانتله دوائر بلدیه وولایت وشعباتی مأمورین ومستخدمین موجوده‌سندن برخیلیسی آچیقده قاله‌جغی وبونلردن قسم اعظمنك مدت خدمتلری معزولیت صندوقنجه معاش تخصیصی ایچون معین اولان حده واصل

اولمدیغی جهتله بونلرک بلا معاش حال سفالتده براقلمسی موافق معدلت اولهمیهجغی کبی تنسیق قانوننک نشری اوزرینه اجرا ایدیلن تشکیلات صرهسنده آچیقده قالمش اولانلر ایله اشبو لایحهٔ قانونیه اوزرینه یکیدن اجرا قلنهجق تشکیلات نتیجهسنده آچیقده قالهجق اولانلر آرهسنده ماهیةً فرق دخی بولنمدیغندن قادرو خارجی قالاجق مأمورین و مستخدمین ملکیه و بلدیهیه تنسیق قانونی وذیلی حکمنه توفیقاً معزولیت معاشی تخصیصی بالتنسیب مواد موقتهیه اکا دائر برماده درج ایدلمشدر.

اعضادن ایکنجی دائرهٔ بلدیه رئیسی طاهر و آلتنجی دائرهٔ بلدیه رئیس ثانیسی مصطفی بکلر طرفندن اعطا ایدیلوب لفاً تقدیم قلنان مطالعهنامه ایکی اساسی محتوی اولوب برنجیسی معاملات بلدیهنک معاملات ملکیه ایله توحید اولنمیهرق مستقلاً ادارهسی و ایکنجیسی تزیید واردات بلدیه حقنده شمدی‌یه قدر جمعیت عمومیهٔ بلدیه قراریله وقوعبولان تکالیفک عقیم قالمش اولمسی مسئلهلریدر.

وظائف عمومیهٔ ضابطهنک امنیت عمومیه مدیریتنه تودیعی سببیله امور ملکیه و بلدیهنک توحیداً ادارهسی موافق و تصرفات مهمهٔ مالیهیی موجب اولهجغی کبی یوقاریده عرض و بیان اولندیغی اوزره وظائف ملکیه و بلدیهیی ایفا ایدهجک اولان مدیرلرک مجالس بلدیهیه ریاست ایتملرنده مادةً ومعناً هیچ برمحذور اولمیوب چونکه مقررات بلدیهنک اساس و تفرعاتی جمعیت عمومیه و مجالس بلدیهجه اتخاذ اولنمغله برابر مأمورین منصوبهنک اعضای منتخبهیه ریاست ایتملری یالکز مجالس بلدیهده تطبیق ایدیلهجک برصورت اولمیوب کرک مجالس ادارهنک و کرک یالکز اعضای منتخبهدن مرکب اولان مجالس عمومیهٔ ولایاتک ریاستلری ده مأمورین موظفه طرفندن ایفا ایدلمکدهدر.

واردات بلدیهیی تعداد ایدن فصوله بعض منابع جدیده درج ایدلمش و شهرک وسعت و جسامتی و واردات حاضرهٔ بلدیهنک قلتی و استانبولک طرف طرف تنظیم و اعماره اولان شدت احتیاجی خصوصلرینک حکومتجه نظر اهمیته آلنمسی تحت وجوبده بولنمش اولمغله مومی‌الیهمانک بوخصوصه دائر اولان مطالعهٔ محقهلرینه اشتراک اولنمشدر.

لایحهٔ قانونیهنک موقع تطبیقه وضعی معاملات ملکیه و بلدیهنک محور مطلوبده جریانی و واردات بلدیهنک تزایدی ایله عمران و انتظامه متعلق آثار اصلاحیهنک تیسر نمای حصولنی تأمینه خادم اولهجغی کبی تصرفات مالیهیی دخی استلزام ایدرک بشقهجه موجب فوائد اولهجغی جهتله باب عالیجه تدقیقات مقتضیهنک تسریع اجراسیله لایحهنک برآن اول مجلس عالیٔ مبعوثانه تقدیمی لزومنک عرض و بیانی تذکر قلندی.

قانون لايحه‌سى اشبو اسباب موجبه دائره‌سنده تنظيم وتقديم اولنمش ايسه‌ده اوصره‌ده ٨٩ ماده‌لك برقانونى قوهٔ تشريعيه‌دن چيقاره‌بيلمك پك قولاى دكلدى. اساساً دوائر مركزيه وبالنتيجه حكومت‌ده قوميسيونك مطالعه‌سنى تماماً قبول ايتمه‌مشدى.

ولايتك لغويله معاملاتنك امانتله توحيدى‌ده خيلى مشكلاتى موجب اولمقده ايدى.

مع مافيه جمعيت عموميهٔ بلديه اعضاسنك وصولك شكله‌ده نه‌درجه معارض اولدقلرى بالتنظيم تقديم ايتدكلرى شو مضبطه‌دن مستبان اوله‌جقدر:

امانت و ولايتك برلشديرلمسى حقنده حكومت سنيه‌جه تنظيم ايديلن قانون لايحه‌سنك اسباب موجبه مضبطه‌سيله برلكده مجلس مبعوثانده مذاكره اولنه‌جغنه اطلاع حاصل اولدى.

درسعادت بلديه نظاماتنك تعديلاتنه دائر مطالعاتى با مضبطه عرض و بيانه جمعيتمز قانوناً مأذون اولمغله بوبابده‌كى مطالعاتمزك خلاصةً عرضنه مسارعت قلندى: بلديه قانوننك درسعادت شهرى حدودينه ودوائر بلديه‌نك مقدارينه ودائره مديرلرينك صورت تعيينه دائر احكامى تعديل ايدلمكده اولوب بونلرك خارجى مواده قانون مذكورك مرعيتى مجلس عالئ مبعوثانجه دردست تدقيق بولنان لايحهٔ قانونيه‌نك يدنجى ماده‌سنده تصريح ايدلمش اولمسنه نظراً استانبول شهرى قاچ دائرهٔ بلديه‌دن عبارت بولنورسه بولنسون جمعيت عموميهٔ بلديه‌نك شهر امانتنده اجتماعى صورتيله دوائر بلديه‌نك توحيد فكر ومساعى ايلملرى حقنده‌كى لزوم قانونينك بحق محافظه وتأييد بيورلمش اولديغى آكلاشلدى.

شو ايكى سنه‌لك تجاربه كوره دوائر بلديه‌نك مقدارى هرقاچه تنزيل ايدلمش اولسه ـ استانبول برشهر اولق اعتباريله ـ فضله وارداتى بولنان دوائرك ديكرلرينه نقداً معاونتى وبو صورتله شهرك هر طرفنك على السويه تأمين معمورتى ضرورى اولديغى حالده بولازمهٔ مهمه‌يه رعايت ايچون مجبوريت صريحهٔ قانونيه كوريله‌مه‌سندن طولايى اكثريا مشكلات و اختلافات حدوث ايتمكده اولديغى جهتله واردات عموميهٔ بلديه‌نك شهر امانتنده جمع وتوحيديله هر دائره‌نك جمعيت عموميه‌جه تعيين ايديله‌جك احتياجات حقيقيه‌سنه وبودجه‌لرينه كوره توزيع ايدلمسى اصولنك صورت صريحه‌ده شكل قانونيى اكتساب ايلمسى پك ضرورى كورلمكده‌در. پارس كبى جسيم وايكى بچق مليوندن زياده نفوسى حاوى برشهرك امور بلديه‌جه بر دائرهٔ بلديه عد ايدلمسى‌ده بو مقصده مبتنى اوله‌جغى شبهه‌سزدر.

بونكله برابر الحالةهذه بلديه‌لره واردات جديده تداركى برچوق شرائط قانونيه‌يه يعنى جمعيت عموميه‌جه طرحى تنسيب ايديلن رسوم وتكاليف حقنده باب عالى وشوراى دولت

ومجلس خاص وكلا ايله مبعوثان واعيان مجلسلرندن طرق قانونيه دائره‌سنده مقررات اتخاذينه وبونلرك ايفاسى ده سنه‌لره متوقف اولديغندن وشهرمزك اعمارى ايسه عموميتله ارزو ايدلمكده بولنديغندن بوبابده‌كى آمال عمومية ملية‌نك باشليجه اسباب حصولنى تشكيل ايدن تزييد واردات قضيه‌سنك تأمينى ايچون ممالك متمدنه‌ده قبول اولنان اصول وقواعد وجهله استانبول شهرنده احتياجاته تقابل ايده‌جك رسوم بلديه‌نك - تكاليف خصوصيه‌دن معدود و دولتك عمومى بودجه‌سنه غير داخل اولمسنه نظراً - تسهيل طرح وجبايتى وشهر داخلنده ويريله‌جك بالعموم امتيازاتك بلديه‌يه عائديتى حقنده بلديه قانوننه برماده علاوه‌سى لازمكلير.

آطه‌لر ومقرى كوى ، استانبولك صيفيه‌سى اولمق اعتباريله طبيعةً ، معيشةً بكقوز كبى استانبول شهرندن خارج قاله‌ميه‌جغندن وسكنه‌سى استانبول اهاليسيله اصحاب املاك كندن عبارت بولنان بومواقعك استانبول بلديه‌سندن تفريقى وبشقه برقانون ايله اداره‌سى معاملاتجه صعوبت وعدم اطرادى مستلزم اوله‌جغندن بونلرك دخى حكومتك قبول ايلديكى يدى دائره‌يه علاوةً ايكى دائرۀ بلديه عدى ونفس استانبولك وسعتنه بناءً ايكى دائره‌يه تقسيمى ايله دائره‌لرك اونه ابلاغى وعمرلى كبى كوچك چكمجه‌نك معمورتى ايچون قضا اوله‌رق قبولى ايله قانونك اوچنجى ماده‌سنك اكا كوره تعديلى واستانبول شهرى حدودينك وسعت طبيعيه‌سنه مبنى اهاليسندن النان طريق بدلاتنك دخى واردات بلديه ميانه ادخالى مصلحةً موافق اوله‌جغى مطالعه ايدرز.

بونلردن بشقه حدودى واسع اولان دوائرده معاملات ناس ايچون موجب سهولت اولمق اوزره شعبه‌لر احداثى وتشكيلات اجراسى كبى خصوصاتده ادارۀ بلديه‌يه صلاحيت تامه ويرلمسى من كل الوجوه فوائد ومحسناتى مستلزم اوله‌جقدر . درسعادت شهرنده متصرف وقائممقام مثللو اداره مأمورلرى اولمامسندن وبونلرك احداثيله كلفت ومصرفه تفريق وظائف سببيله مشكلات احداثنه محل دخى بولنمامسندن و تشكيلات حاضره بلديه‌جه بر فائده ويرمه‌مش بولنديغندن طولايى امور ضابطه‌نك غيرى ادارى ايشلرك رؤيتى ايچون مديرلرك طرف دولتدن اصولاً تعيينى بحثه كلنجه : ايلك تشكيلات بلديه‌ده اهالى بلديه‌لرى لايقيله نظر اهميته الميه‌رق انتخابات مطلوب وجهله جريان ايده‌مديكى كبى شهرامانتيله جمعيت عموميه ودوائر بلديه ارهسنده تماماً وفاق واتفاق حاصل اولميه‌رق بو يوزدن اصلاحات بلديه حقنده جمعيت عموميه مقرراتى كاغد اوزرنده اجراسز قالمش وديكر جهتدن ذاتاً احتياجات بلديه‌يه غيركافى صورتده ايكى يوز طقسان بيك ليرادن عبارت اولان عمومى بودجه‌دن بلديه‌نك املاك ويركوسى حصه‌سى اولان قرق بش بيك ليرا ايله يتمش

ایکی بیك لیرا اصناف ویرکوسی والتی بیك لیرا قایقجیلر ویرکوسی کبی اك مهم وارداتی خزینهٔ مالیه‌یه دور ایدلمسیله مجموع وارداتك یوزالتمش یدی‌بیك لیرایه تنزل ایتمسندن طولایی هرایشك متوقف اولدیغی پاره‌نك فقدانی یوزندن عمران بلده‌یه موفقیت حاصل اوله‌مامش اولدیغندن بوبابده هیئت منتخبهٔ بلدیه‌یه عطف قصور ایدیله‌مز.

معمافیه انتخاب اخیرده سابقنه نسبةً یوزده التمش درجه‌سنده اصابت کورلمکده اولوب بوصورتله اهالی طرفندن تقدیرات مخصوصه ایله منتخب اعضانك مدیرلر رفاقتنده بولندیرلمسی حصول اختلافاتی وبالنتیجه معاملاتجه مشکلات و تأخراتی مستلزم اوله‌جغندن دوائر بلدیه‌جه قانون دائره‌سنده انتخاب اولنه‌جق اعضادن لزومی قدرینك جمعیت عمومیه‌یی تشکیل ایلری و انتخاب مبعوثان مادهٔ مهمه‌سنك امهات قوای تشریعیه اولان مجالس بلدیه‌دن نزعیله طرف اهالیدن منتخب اولمیان بر مدیرك تحت نظارت واداره‌سنه تودیعی من‌کل‌الوجوه شایان نظر و انتباه اولمقله دوائر بلدیه اعضای منتخبه‌دن برر ذاتك حکومتجه رئیس تعیینی حقنده‌کی احکام قانونیه‌نك محافظه‌سی انتظام اداره‌یی مستوجب اولسه کرکدر.

خلاصه : امور اداره وبلدیه‌نك توحید ایدلمسندن طولایی دائره رئیسلرینك حکومتجه نصب وتعیینی وفقط بونلرك اعضای منتخبه‌دن تفریقی مناسب اولور.

اطه‌لر ومقری کویك استانبول بلدیه‌سندن فك ارتباطی موقعاً ومصلحةً غیر جائزدر. هردائرهٔ بلدیه‌دن علی‌الاصول منتخب ولزومی قدر اعضادن مرکب برجمعیت عمومیه‌نك شهرامانتنده اجتماعی صورتیله دوائر بلدیه توحید فکر ومساعی ایتملی وعمران بلده‌یه متعلق مقررات شهرامینی و دوائر بلدیه رئیسلری واسطه‌سیله موقع اجرایه وضع ایدلملیدر.

مطالعات معروضه عاجلاً اجراسی مقرر اولان تعدیلات حقنده اولوب بلدیه قانونی ایلروده برشکل قطعی ومکمل اکتساب ایده‌جکی طبیعی کوریله‌رك بوبابده تفصیلات اعطاسندن شمدیلك صرفنظر اولنمغله سالف‌الذکر قانون لایحه‌سنك مذاکره‌سی صره‌سنده معروضات آنفه‌نك دخی نظر مطالعه‌یه النمسی سوق مصلحتله عرض وتمنی اولنور.

جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسنك اولا ولایتله امانتك توحیدینه، ثانیاً مدیرلرك منصوب اولیشنه، ثالثاً ماقری کوی وایاستفانوسك استانبول حدودی خارجنده عدایدلمسنه اعتراض ایتدکلری و واردات بلدیه‌نك تزییدی حقنده‌ده بعض تمنیات درمیان ایتدکلری بو وثیقه‌دن آکلاشلمقده‌در؛

جمعيت عموميهٔ بلديه اعضاسيله حسين كاظم بك آره‌سنده‌كى حادثه‌حقنده بوندن اول خيلى ايضاحات ويرلمشدى . حسين كاظم بك آرزو ايتديكى تشكيلاته موفق اولمقسزين موقعنى مجلس امانت رئيسى توفيق بكه ترك ايتدى . توفيق بك امانتك قدماى مأمورينندن منور برذات اولمق و بالخاصه ١٣٢٤ سنه‌سندن برى تشكل ايدن قوميسيونلرك الك فعال بر عضوى بولنمق اعتباريله مشاراليهك تنظيم ايتديكى تشكيلات قانونى بلديه‌تاريخنده حائز اهميت اولمق اقتضا ايدر .

بناءً عليه توفيق بكك بلديه تشكيلاتى حقنده‌كى نقطهٔ نظرينى ارائه ايدن اسباب موجبه مضبطه‌سنك مجله‌يه درجى فائده‌دن خالى كورلمه‌مشدر .

١٣٢٦ سنه‌سنده بتون دوائر مركزيه مأمورلرينك اشتراكيله تنظيم ايدلمش اولان تشكيلات لايحه‌سنك اساسنى ولايتله امانتك توحيدى تشكيل ايتمكده ايكن بوكا اوصرده امكان حاصل اولمديغى جهتله توفيق بك بالكز دوائرك عددينى تنقيص ايله تصرف جهتنى التزام ايتمشدر .

توفيق بك لايحه‌سنك اسباب موجبه‌سى شودر :

اعلان مشروطيتى متعاقب موقع تطبيقه قونيلان درسعادت بلديه قانوننك احكامى اوزرنده درت سنه‌يه قريب زماندن برى سبق ايدن تجاربه نظراً اهالى طرفندن منتخب آيرى آيرى ومستقل مجالس بلديه معرفتيله اداره اولنسان دوائر بلديه اوزرنده امانتك عادتا بر لفظ بى‌معنا ماهيتنده بولنسان نظارت عاليه‌سنك شكل حاضرنده ابقاسى برنسبت منتظمه‌ده محتاج اعمار اولان پاى‌تخت معظمك اكتساب عمران ايلمسنه قارشو برسد قوى ممانعت تشكيل ايتديكنده اشتباه يوقدر .

معلوم اولديغى اوزره استانبول شهرى قانون حاضر ايجابنجه يكرمى دائرهٔ بلديه‌يه منقسم اولوب هردائرهٔ بلديه قانون حكمنجه برر هيئت مستقلهٔ بلديه حالنده و هربرى آيرى آيرى اجتهاده صاحب بولنمسيله اجرا آت ومعاملات بلديه‌جه تأمين انتظامه موفقيت قابل اوله‌مامقده و امانتجه نظارت شامله اعتباريله اجرا ايديلان تبليغات‌وصايا شكلنده تلقى اولنه‌رق بونلرك قبول و اجراسى مجالس بلديه هيئتلرنجه عقيم براقلمقده وبوسببله معاملات عموميهٔ بلديه شكل مطلوب انتظامى آله‌مامقده‌در . حدود معلومه‌سى اعتباريله استانبولده يكرمى دائرهٔ بلديه تشكيلنه احتياج دخى بولنمديغى حالده قانونك تعديل اولنميان وبالضروره

تطبيق اولنان احكامی شمدی‌يه‌قدر بو تشكيلاتك محافظه‌سنه مجبوريت ويرمش و بولزوم‌سز وفائده‌سز تشكيلات يوزندن مصارفات زائده‌وعظيمه اختيار ايديله كلمشدر. بناءً عليه تشكيلات وحدود بلديه‌نك تعديليله احتياجه كوره ترتيبنه وتشكيلات حاضره‌نك استلزام ايلديكی مصارفك بوصورتله تنقيص وتقليلنه وامانتك دوائر بلديه اوزرنده وجودی لازم ولابد اولان نظارت حقيقيه‌سنك تأمين وتوثيقنه عمران مملكت نامنه احتياج قطعی واردر. بومقصد ومطالعه ايله تشكيلات حاضرهٔ بلديه‌يی تعديلاً تنظيم قلنان مواد قانونيه لايحه‌سی لفاً تقديم قلنمشدر.

مقری كوی ايله آطه‌لر كرچه حدود حاضرهٔ بلديه داخلنده ايسه‌ده بو ايكی يرده قضا تشكيلاتی اجرا ايدلمش اولمقله برابر بری شهردن بوس بوتون آيری ديكری شهرك معمور اولان قسمندن پك بعيد اولمسی اعتباريله شو ايكی قضانك شهر حدودندن چيقاريله‌رق اساساً شورای دولتجه مقرر اولديغی اوزره بورالرده قضا بلديه‌لری تشكيلاتی اجراسی وروم ايلی فناری اساساً ناحيه حالنده اداره اولنه‌كلكده و معاملات ملكيه وعدليه‌جه قضا تشكيلاتنه تابع طوتلمقده اولديغی حالده معاملات بلديه‌جه شهره تابع طوتلمسی موافق اوله‌ميه‌جغندن آناطولی وروم ايلی فنارلرينك دخی شهرحدودی خارجنده براقلمسی تنسيب قلنمش وحدوده دائراولان برنجی‌ماده اكا كوره ترتيب ايدلمشدر. روم ايلی و آناطولی فنارلری عمراندن بعيد محلده بولنمسيله شهره تابع بلديه‌لرجه اورالرده بلديه‌يه متعلق اجرا آت ووظائفك حقيله ايفاسنه امكان بولنه‌مديغی حالده بو ايكی محل اهاليسنك شهر اهاليسنك مكلفيتنه تشريكی دخی اساساً موافق معدلت اوله‌ميه‌جغندن هم اهاليجه هم‌ده بلديه‌جه سهولتی وتأمين منفعتی موجب اولمق اوزره بونلرك هر حالده شهره تابع بلديه‌لردن قطع ارتباطی درجهٔ وجوبده‌در. كرچه بكقوزده دخی قضا تشكيلاتی وارسه‌ده اشبو قضا مركزينك قرای ملحقه‌يه قرب ومناسبتی اعتباريله اعلان مشروطيتدن صوكره شورای دولت ملكيه دائره‌سنجه‌ده مقرر اولديغی اوزره عمرلی ناحيه‌سنه نقلی و اورانك يا قضا ياخود برنجی صنف برناحيه حالنده اداره‌سيله نفس بكقوزك شهره اولان ارتباطی نظر اعتباره آلنه‌رق شهرك حدودی داخلنده ابقاسی واناطولی جهتنده‌كی شهر حدودينك كما كان قواغه قدر تمديدی لازمدر.

معاملات بلديه‌ده اون بش سنه‌دن‌بری حاصل اولان تجارب عاجزانه‌مه كوره استانبول شهرنده اوچی استانبول جهتنی، اوچی غلطه‌دن بوغاز ايچنك روم ايلی قواغی منتهاسنه

و اوچی قاضی کوی واسکداردن بوغاز ایچنك آناطولی قواغی منتهاسنه‌قدر محلاتی شامل اولمق اوزره طقوز دائرهٔ بلدیه تشکیل اولندیغی حالده امور بلدیه‌نك محور انتظامده جریانی تأمین ایدیله‌جکی کبی آنفاً عرض وبیان اولندیغی اوزره اون بر دائرهٔ بلدیه‌یه اصابت ایدن معاشات تصرف ایدیله‌رك بوندن حصوله کله‌جك مبالغ مصارف مبرمهٔ بلدیه‌یه قسماً قارشولق طوتیله‌بیله‌جکدر. بعض اصحاب مطالعه‌یه کوره شهرك حدود طبیعیه‌سی نظر اعتباره آلنه‌رق استانبول، بك اوغلی و اسکدارده برر دائره اولمق اوزره اوچ دائره‌یه تقسیمی مرجح اوله‌جغی وارد اولمش ایسه‌ده شهریمزده وسائط نقلیه‌نك هنوز تکمل وتوسع ایده‌مامسنه وکرك ناسك کرك مأمورینك وظیفه‌لرینی لایقیله ادراك ایده‌رك مراجعات یومیه‌نك واحتیاجات دائمه‌نك تحدیدی زمانه محتاج کورلمسنه مبنی اوچ دائره‌نك صلاحیت واهمیتی نه‌درجه‌یه قونیلورسه قونلسون عدم کفایتنه قناعت تامه حاصل اولمشدر. بناءً علیه تقسیمات بلدیه‌یی متضمن اولان ایکنجی ماده مطالعات معروضه‌یه کوره تنظیم قلنمشدر. درسعادت بلدیه قانون حاضری حکمنجه شهرك بر جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌سی بولندیغی کبی هر دائرهٔ بلدیه‌ده دخی برر مجالس بلدی واردر. جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌یی دوائر بلدیه رؤساسیله مجالس بلدیه اعضاسندن ایکیشر ذات ترکیب ایدر. جمعیت عمومیه‌نك بو صورتله ترکیب وتشکیلی ممالك متمدنهٔ سائره‌ده جاری اصوله موافق اولمامقله برابر مقتضای مصلحته‌ده منافیدر. چونکه دوائر بلدیه رؤساسی برطرفدن بلدیه‌لرك قوهٔ تشریعیه وناظمه‌سی حالنده بولنمقله برابر عینی زمانده قوهٔ اجرائیه حالنده بولنمقده ورؤسانك دوائرده وقوعه کلن معاملات واجرا آتی حقنده جمعیت عمومیه‌ده هیئت مراقبه وهیئت حاکمه صره‌سنده ینه او رؤسا بیان مطالعه واعطای حکم ایلکده‌در. برده دوائر بلدیه محاسباتنك مرجع تدقیقی دخی جمعیت عمومیه اولوب جمعیت مذکوره بو خصوصده دیوان محاسبات وظیفه‌سنی ایفا ایتمکده اولماسیله مسئولیت حسابیه‌سی بولنان رؤسانك جمعیت عمومیه‌ده هیئت حسابیه عدادنده بولنمسی بر هیئت مراقبه‌ده وجودی لازم اولان استقلال افکاری اخلال ایده‌جکنده اشتباه یوقدر. بناءً علیه جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك معاملات عمومیهٔ بلدیه‌یی مراقبه ایتمك ودیوان محاسبات مقامنده اوله‌رق حساباتی رؤیتله اعطای حکم ایتمك واجرا آت مهمهٔ بلدیه حقنده اتخاذ مقررات ایتمك اوزره اجرادن متولد هر درلو مسئولیتدن بری اوله‌رق بر هیئت مستقلهٔ مراقبه حالنده بولنمسی مقتضی اولدیغندن و اساساً استملاکات واستقراضات ایله معاملات عمومیهٔ بلدیه‌یه متعلق مقررات جمعیت عمومیه‌جه اتخاذ اولنه‌جغنه

ودوائر بلديه‌نك بودجه‌لری اوجمعيتجه ترتيب وتصديق اولنه‌رق صورت ومحل صرف اساساً اوراجه قرارلشديريله‌جغنه بناءً دوائر بلديه‌ده مجالس بلديه تشكيلنه احتياج قالميه‌جغندن دوائرك اوصاف مطلوبه‌يی حائز ومسئول مديرلر معرفتيله اداره‌سی وهر دائرهٔ بلديه ايچون اون ايكيشر اعضا انتخاب اولنه‌رق بونلردن حائز اكثريت اولان آلتيشر ذاتك تفريقيله جمعيت عموميه‌نك تشكيلی وجمعيتك منعقد اولمديغی زمانلرده بودجه‌يه و اصناف امورينه واستملاكاته متعلق معاملات قانونيه‌يی ايفا ايتمك اوزره ينه جمعيت عموميه‌نك كندی ايچلرندن انتخاب ايده‌جكی آلتی اعضادن مركب بر « مجلس دائمیٔ بلدی » تشكيلی موافق كورلمش وبو صورت ممالك متمدنهٔ سائره‌ده‌كی تشكيلات بلديه اساسنه‌ده مطابق بولنمش اولديغندن دردنجی وبشنجی ماده‌لر اكا كوره يازلمشدر . محتاج استشاره كوريلن ايشلر ايله خريطه‌لرك تصديقنه ودوائر و شعبات آره‌سنده‌كی اختلافاتك حلنه متعلق خصوصاتك دخی هر دائره ونظارتده اولديغی كبی اركان امانتدن مركب بر انجمنده رؤيتی مصلحةً موافق اوله‌جغی كبی شوحالده اعضای موظفه‌دن متشكل مجلس امانه‌ده احتياج قالميه‌رق بويوزدن‌ده تصرفات مهمه حصوله كله‌جكندن بشنجی‌ماده‌يه بو مقصدی تأمين‌ايده‌جك برفقره‌قونمشدر .

امانتده امور بلديه‌يی ايفا وشهر امينه معاونت ايتمك اوزره بركاتب عموميلك ايله معاملات عموميهٔ بلديه‌يی تفتيش ايچون برمفتش عموميلك وحقوق مشاورلكيله هيئت فنيه وصحيه ومؤسسات خيريهٔ صحيه ومحاسبه مديريتلرينه لزوم قطعی اولديغندن آلتنجی ماده اويولده تنظيم قلنمش ودوائر وشعباتدن هربرينه عائد وظائفك نظامات مخصوصه ايله تعيينی وايجاب ايدن مواقعده جمعيت عموميهٔ بلديه قراريله بلديه شعبه‌لری تشكيلی تنسيب ايدلمشدر .

واردات بلديه‌ده قسماً حصول موازنه‌يه واجراآت بلديه‌نك يكنسق برطرزده تأمين جريانته خدمت ايده‌جك اولان و تسريع تصديقی منفعت مملكت ايجابندن بولنان اشبو تشكيلات بلديه قانونی لايحه‌سنك مجلس عالیٔ ملينك بو دورهٔ اجتماعيه‌سنده اكتساب قانونيت ايتمسنه دلالت بيورلمسی كمال اهميتله مسترحمدر .

توفيق بك لايحه‌سی كسب قطعيت وقانونيت ايتمدی . مشاراليهی استخلاف ايدن دوقتور جميل پاشا بولايحه‌يی كری آلديره‌رق تعديلاً تكليف ايتدی . جميل پاشانك توفيق بك لايحه‌سننك هانكی نقطه‌لرندن استفاده ايتديكنی آتيده‌كی اسباب موجبه مضبطه‌سنده توفيق بك لايحه‌سندن مأخوذ فقره‌لر كوسترمكده‌در. آره‌لرنده‌كی فرق : توفيق بك ١٣٢٦ سنه‌سی

تشكيلاتنده اولديغى كبى استانبولى اون بر دائرۀ بلديه‌يه تقسيم ايتمش ايكن جميل پاشا دوائر عددينى يدى‌يه تنزيل ، امانتده ايكى معاونلك احداث ، ضابطۀ بلديه‌يى پوليسه توديع و اركان امانتدن بر انجمن امانت تشكيلنى تكليف ايتمشدر . ديكر اوفق تفك تعديلات ايسه اسباب موجبه‌ده ومتن قانونده محرردر .

والحاصل ١٠ تموز ١٣٢٤ انقلابيله ١٢٩٣ بلديه قانونى تماميله موقع مرعيته وضع اولنديغى تاريخدن جميل پاشانك امانته تعيينى آنه قدر بوكشمكش دوام ايتدى. نهايت مشاراليه كنديسنه خاص اولان عزم وفكر تعقيب سايه‌سنده حكومته قبول ايتديرمش اولديغى ١٧ كانون اول ١٣٢٨ تاريخلى ٩ ماده‌لك بر قانون موقتله استانبول شهرينى (شهر امانتى) عنوانى آلتنده بر (دائرۀ بلديه) فقط دولتجه منصوب بر مدير اداره‌سنده طقوز شعبۀ اداريه اوله‌رق تعيين وتثبيت ايتديره‌بيلمشدر . جميل پاشا حكومته واقع اولان تكليفنده ماقرى كوى و آطه‌لرى استانبولدن خارج اولمق اوزره كوسترمش ايسه‌ده موفق اوله‌مامشدر .

جميل پاشانك تنظيم ايتديرديكى اسباب موجبه مضبطه‌سيله شوراى دولتك تعديلاتى شايان دقت بر خيلى معلومات ومطالعاتى احتوا ايتمكده اولديغندن بروجه‌زير صره‌سيله درج ايدلمشلردر :

اوتوز آلتى سنه مقدم فرانسه قوانين بلديه‌سى اساس اتخاذ اوله‌رق ترتيب و تنظيم ايدلمش اولان درسعادت بلديه قانوننك احكام اصليه‌سى اعلان مشروطيته قدر موقع تطبيقه قونيلامامش ايدى . حكومتك مشروطيته انقلابندن اعتباراً تطبيق ايدلمكده اولان قانون مذكورك درت سنه‌دن برى وقوعه كلن تجاربه نظراً حال واحتياجه وپاى تخت سلطنت سنيۀ عثمانيه‌نك هرطرفنده يكنسق برطرز وصورتده محتاج اولديغى عمران وانتظامك تأمينه عدم كفايتى اكلاشلمشدر . قانون بلديمزه مأخذ اتخاذ ايدلمش اولان فرانسه قوانينى تعاقب زمان ايله بالطبع حصوله كلن احتياجاتك كوستردیكى لزومه بناءً تعديلات مهمه‌يه اوغرامش اولديغى حالده درسعادت بلديه قانوننك تشكيلات حاضره الجاسيله همان هركون كورلمكده اولان و آثار عمرانيه وانتظاميه‌نك حصولنه بحق حيلولت ايدن نواقصنه رغماً حالا ادامۀ مرعيتى لزومنه قائل اولمق البته طوغرى اوله‌ماز. اجراآت ومعاملات بلديه‌ده مطلوب اولان

انتظامی تأمین ایتمك امانتك دوائر بلدیه اوزرنده‌کی حق نظارتنك توثیقنه متوقف اولدیغی حالده قانون حاضر ایجابنجه اهالی طرفندن منتخب آیری آیری ومستقل مجالس بلدیه معرفتیله اداره اولنان دوائر بلدیه اوزرنده امانتك حالاً موجود اولان نظارتی عادتا بر لفظ بی معنا ماهیتنده‌در. معلوم اولدیغی اوزره استانبول شهری قانون حاضر ایجابنجه یکرمی دائرهٔ بلدیه‌یه منقسم اولوب هر دائرهٔ بلدیه ینه قانون ایجابنجه برر هیئت مستقلهٔ بلدیه حالنده وهر بری آیری آیری اجتهاده صاحب اولمسیله اجراآت و معاملات بلدیه‌جه تأمین انتظامه موفقیت قابل اوله‌مامقده واما‌نتجه نظارت شاملهٔ طبیعیه اعتباریله اجرا ایدیله‌کلن تبلیغات وصایا شکلنده تلقی اولنه‌رق بونلرك قبول و اجراسی مجالس بلدیه هیئتلرنجه عقیم براقلمقده و بوسببله معاملات عمومیهٔ بلدیه شکل مطلوب انتظامی آله‌مامقده‌در. معروضات سالفه خلاصه ایدیلیرسه معاملات عمومیهٔ بلدیه‌نك تنظیمی امرنده‌کی عدم موفقیتك استانبولده دوائر بلدیه عنوانی آلتنده استقلال تامه صاحب یکرمی شهر امانتك وجودندن انبعاث ایلدیکی تعین ایدر. ممالك متمدنه‌نك هیچ برشهرنده بویله مستقل ومتعدد دوائر بلدیه یوقدر. هر شهرك بر بلدیه‌سی اولوب اوشهرك وسعت وكثرت نفوسنه كوره لزومی قدر شعبات اداریه‌سی واردر. درسعادت بلدیه قانونی فرانسه قانون بلدیسندن اقتباس ایدلمش اولمغله برابر احکام اصلیه‌سی محافظه ایدیله‌مامشدر. فرانسه بلدیه قانونی شهری یکرمی آروندیسمانه آییرمش ایسه‌ده بونلرك هیچ برنده بلدیه‌یه متعلق معاملات ایفا اولنماز. بورالرده منحصراً نفوس ، منا کحات کبی خصوصاته عائد ایشلر رؤیت اولنور. درسعادت بلدیه قانوننده ایسه بواساسدن انحراف اولنه‌رق شهرك بر مرکزده ایفاسی لابد اولان معاملات بلدیه‌سی یکرمی مستقل دائره‌یه آیرلمش وبوسببله اجراآت بلدیه‌ده مطلوب اولان انتظامك تأمینی امکانی ازاله ایدلمشدر.

حدود معلومه‌سی اعتباریله اساساً استانبولده یکرمی دائرهٔ بلدیه تشکیلنه دخی احتیاج بولنمدیغی حالده قانونك تعدیل اولنمیان و بالضروره تطبیق اولنان احکامی شیمدی‌یه قدر بوتشکیلاتك محافظه‌سنه مجبوریت ویرمش وبولزومسز وفائده‌سز تشکیلات یوزندن مصارف زائدهٔ عظیمه اختیار ایدلمکده بولنمشدر. بناءً علیه تشکیلات و حدود بلدیه‌نك تعدیلیله احتیاجه كوره ترتیبنه وتشکیلات حاضره‌نك استلزام ایلدیکی مصارف مهمه‌نك بوصورتله تنقیص وتقلیلنه وامانتك معاملات عمومیهٔ بلدیه اوزرنده وجودی لازم ولابد اولان نظارت حقیقیه‌سنك تأمین وتوثیقنه عمران مملکت نامنه احتیاج قطعی واردر. بومقصد ومطالعه ایله

فرانسه ، آلمانیا وروم‌انیا شهرلری تشکیلات بلدیه‌سی تدقیق و شهرمزك احتیاج حاضرینه کوره لازم کلن اساسلر اقتباس اولنه‌رق تشکیلات حاضرهٔ بلدیه‌یی تعدیلاً تنظیم قلنسان مواد قانونیه لایحه‌سی لفاً تقدیم قلنمشدر.

ماقری کوی ایله آطه‌لر کرچه حدود حاضرهٔ بلدیه داخلنده ایسه‌ده بو ایکی یرده قضا تشکیلاتی اجرا ایدلمش اولمغله برابر بری شهردن بسبتون آیری دیکری شهرك معمور اولدیغی قسمدن پك بعید اولمسی اعتباریله شو ایکی قضانك شهر حدودندن چیقاریله‌رق اساساً شورای دولتجه‌ده مقرر اولدیغی اوزره بورالرده قضا بلدیه‌لری تشکیلاتی اجراسی وروم ایلی فناری اساساً ناحیه حالنده اداره اولنه کلمکده ومعاملات ملکیه وعدلیه‌جه تشکیلاته تابع طوتلمقده اولدیغی حالده معاملات بلدیه‌جه شهره تابع طوتلمسی موافق اوله‌میه‌جغندن آناطولی وروم ایلی فنارلرینك دخی شهر حدودی خارجنده براقلمسی تنسیب قلنمش وحدوده دائر اولان برنجی ماده اکا کوره ترتیب ایدلمشدر .

روم ایلی وآناطولی فنارلری عمراندن بعید محلده بولنمسیله شهره تابع اولان بلدیه‌لرجه اورالرده بلدیه‌یه متعلق اجراآت ووظائفك حقیله ایفاسنه امکان بولنه‌مادیغی حالده بو ایکی محل اهالیسنك شهر اهالیسنك مکافیتنه تشریکی دخی اساساً موافق معدلت اوله‌میه‌جغندن هم اهالیجه هم‌ده بلدیه‌لرجه یسر وسهولتی وتأمین منفعتی موجب اولمق اوزره بونلرك هرحالده شهره تابع بلدیه‌لردن قطع ارتباطی درجهٔ وجوبده‌در. کرچه بکقوزده‌دخی قضا تشکیلاتی وارسه‌ده اشبو قضا مرکزینك قرای ملحقه‌یه قرب ومناسبتی اعتباریله اعلان مشروطیتدن صوکره شورای دولت ملکیه دائره‌سنجه‌ده مقرر اولدیغی اوزره عمرلی ناحیه‌سنه نقلی واورانك یاقضا یاخود برنجی صنفدن بر ناحیه حالنده اداره‌سیله نفس بکقوزك شهره اولان ارتباطی نقطهٔ نظره آلنه‌رق شهر حدودی داخلنده ابقاسی وآناطولی جهتنده‌کی شهر حدودینك کاکان قواغه قدر تمدیدی لازمدر .

استانبول شهرنده «شهر اماتی» عنوانی آلتنده بولنمق اوزره بر دائرهٔ بلدیه وایکیسی استانبول جهتنه، بری غلطه وبك اوغلی ، ایکیسی بوغاز ایچنك روم ایلی وآناطولی قواغی منتهاسنه ایکیسیده قاضی کوی واسکداره شامل اولمق اوزره بر شعبهٔ اداریه تشکیل اولندیغی حالده امور بلدیه‌نك محور انتظامده جریانی تأمین ایدیله‌جکی کبی آنفاً عرض وبیان اولندیغی اوزره اون اوچ دائرهٔ بلدیه‌یه اصابت ایدن معاشات تصرف ایدیله‌رك بوندن حصوله کله‌جك مبالغ

مصارف مبرمهٔ بلديه‌يه قسماً قارشولق طوتيله‌بيله‌جكدر . بعض اصحاب مطالعه‌يه كوره شهرك حدود طبيعيه‌سى نظر مطالعه‌يه آلنه‌رق استانبول، بك اوغلى واسكدارده بررشعبه بولنمق اوزره اوچ شعبهٔ اداريه‌يه تقسيمى ترجيح ايدلمكده ايسه‌ده شهرمزده وسائط نقليه‌نك هنوز تكمل وتوسع ايده‌مامسنه ووظائف بلديه‌نك تنوعنه وكرك ناسك كرك مأمورينك وظيفه‌لرينى لايقيله ادراك ايده‌رك مراجعات واحتياجاتك تحديدى زمانه محتاج كورلمسنه مبنى اوچ شعبه‌نك صلاحيت واهميتى نه‌درجه‌يه قونيلرايسه قونلسون عدم كفايتى دركار بولنمشدر .

بناءً عليه تقسيمات بلديه‌يى متضمن اولان ايكنجى ماده مطالعات معروضه‌يه كوره تنظيم قلنمشدر .

درسعادت بلديه قانون حاضرى حكمنجه شهرك برجمعيت عموميهٔ بلديه‌سى اولديغى كبى هردائرهٔ بلديه‌ده دخى برمجلس بلدى واردر . جمعيت عموميهٔ بلديه‌يى دوائر بلديه‌رؤساسيله مجالس بلديه اعضاسندن ايكيشر ذات تركيب ايدر . جمعيت عموميه‌نك ودوائر بلديه‌نك بو صورتله تركيب وتشكيلى ممالك متمدنهٔ سائره‌ده جارى اصوله موافق اولمامقله برابر مقتضاى مصلحته‌ده منافيدر . چونكه دوائر بلديه رؤساسى بر طرفدن بلديه‌لرك قوهٔ تشريعيه وناظره‌سى حالنده بولنمقله برابر عين زمانده قوهٔ اجرائيه حالنده بولنمقده ورؤسانك دوائرده وقوعه كلن معاملات واجرا آتنك تدقيقى صره‌سنده جمعيت عموميهٔ بلديه‌ده هيئت مراقبه وهيئت حاكمه صره‌سنده ينه او رؤسا بيان مطالعه واعطاى حكم ايلمكده‌در . بردردوائر بلديه محاسباتنك مرجع تدقيقى دخى جمعيت عموميه اولوب جمعيت مذكوره بو خصوصده ديوان محاسبات وظيفه‌سنى ايفا ايتمكده اولمسيله مسئوليت حسابيه‌سى بولنان رؤسانك جمعيت عموميه‌ده هيئت حاكمهٔ حسابيه عدادنده بولنمسى دخى جاى تأمل ونظردر. خلاصه رؤساى بلديه‌نك وحتى مجالس بلديه‌دن جمعيت عموميه‌ده بولنان اعضانك برطرفدن مسئول ديكر طرفدن سائل وحاكم حالنده بولنمسى برهيئت مراقبه‌ده وجودى لازم اولان استقلال افكارى اخلال ايده‌جكنده اشتباه يوقدر. بناءً عليه جمعيت عموميهٔ بلديه‌نك ممالك متمدنهٔ سائره‌ده اولديغى كبى معاملات عموميهٔ بلديه‌يى مراقبه ايتمك وديوان محاسبات مقامنده اوله‌رق حساباتى رؤيتله اعطاى حكم ايلمك واجرا آت مهمهٔ بلديه حقنده اتخاذ مقررات ايلمك اوزره اجرادن متولد هردرلو مسئوليتدن برى اوله‌رق بر هيئت مستقلهٔ مراقبه حالنده بولنمسى مقتضى اولديغنه واساساً استملاكات واستقراضات ايله معاملات عموميهٔ بلديه‌يه متعلق مقررات جمعيت عموميه‌جه اتخاذ اولنه‌جغنه وشعبات اداريه‌نك بودجه‌لرى اوجمعيتجه ترتيب وتصديق

اولنه‌رق صورت ومحل صرف اساساً اوراجه قرارلشدیریله‌جغنه بناءً شعبات اداریه‌ده مجالس بلدیه تشکیلنه احتیاج قالمیه‌جغندن شعبات مذکوره‌نك اوصاف مطلوبه‌یی حائز ومسئول مدیرلو معرفتیله اداره‌سی وهر شعبهٔ اداریه حدودی داخلندن اون ایکیشر اعضا انتخاب اولنه‌رق بونلردن حائز اکثریت اولان التیشرذاتك تفریقیله جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك تشکیلی موافق کورلمش و بو صورت ممالك متمدنهٔ سائره‌ده‌کی تشکیلات بلدیه اساسنه‌ده مطابق بولنمش اولدیغندن اوچنجی ماده اکا کوره یازلمشدر .

قانون حاضر ایجابنجه امانتده بررئیس ایله آلتی اعضادن مرکب برمجلس وارایسه‌ده شعبات اداره‌نك وظائفی نظامات وتعلیمات مخصوصه ایله بحق توزیع وتعیین وهفته‌ده بر ایکی دفعه اجتماع ایتمك اوزره مالیه واوقاف نظارتلرنده وسائر اداره‌لرده اولدیغی کبی ارکان امانتدن مرکب برانجمن تشکیل قلندیغی حالده شعبات اداره‌نك تقریر وظائفی اعتباریله الیوم مجلس اماتی اشغال ایتمکده اولان وظیفه‌لردن برقسمی اساساً زائل اوله‌جغی کبی قانون حاضر ایجابنجه مجلس امانته مودوع وظائف معینه‌ده انجمن ارکانده رؤیت وتسویه ایدیله‌جکندن وبوایشلردن هربرینك برشعبهٔ اداریه تعلق طبیعی اولوب اوشعبه مدیرینك دخی حضوریله اجتماع ایده‌جك اولان انجمن ارکانده مصالحك دها سالم ودها سریع بر صورتده حل وتسویه‌سی طبیعی بولندیغندن مجلس امانتك لغویله امانتده بروجه معروض برانجمن تشکیلی تنسیب قلنمش وبشنجی ماده او صورتله ترتیب ایدلمشدر .

اشبو انجمنك بوصورتله تشکیلیله مجلس امانتك لغوی سنه‌ده بش بیك لیرا درجه‌سنده برمبلغ مهمك تصرفنی دخی تأمین ایده‌جکنه و موازنهٔ بلدیه‌نك حال حاضری اساساً بویولده ممکن‌الاجرا تصرفاتی مستلزم بولندیغنه بناءً بوجهتده بشقه‌جه نظر دقته آلنمغه شایاندر .

شهرامانتنده شعبات اداریه واقلامه نظارت ومخابرات عمومیه‌یی اداره و معاملات تحریریه‌یی ایفا وظیفه‌سیله مکلف اولمق اوزره : ایکی معاون و معاملات بلدیه‌یی تفتیش ایچون برمفتش عمومی وحقوق بلدیه‌یی محافظه وتعقیب دعاویه مأمور بر امور حقوقیه مدیریتی ایله هیئت حسابیه وفنیه وصحیه مدیریتلرینه لزوم قطعی واردر . بویوك کوچوك کافهٔ ممالك متمدنه بلدیه‌لرنده شهرامیننه معاونت ایتمك اوزره التی‌یه قدر معاون بولندیغی وحتی بکرشده بیله شهرامیننك ایکی معاونی اولدیغی حالده استانبول شهرامانتنده معاون بولنماسی موفقیات بلدیه‌یی اشکال ایدن اسبابدندر . شهر امینی هرکون موقعنده بولنه‌رق

اوراق وارده‌نك وشعبات اداره‌دن چیقان مصالحك حواله‌سیله واصحاب مراجعاتك مدعیات وافاداتی دیکلمکله اشتغال ایده‌جك اولدیغی حالده امور بلدیه‌ده اك مهم اولان وظیفهٔ دور وتفتیش مهمل و معطل قالیرکه بوده بالطبع تجویز اولنه‌ماز . امانتك اوچ یوز یکرمی یدی سنه‌سنده‌کی اوراق قیدی یکونی یوز اون اوچ بیك یدی یوز قرق یدی‌یه بالغ اولوب شهر امیننك بونلرك هپسنی کورمسی لازم کلدیکی و اصحاب مراجعاتی استماعه مجبوریتی بولندیغی حالده معاملات بلدیه‌یی مراقبه و نظارت وظیفه‌سنك ایفاسنه امکان قالەماز . بناءً علیه دردنجی ماده بو مطالعه دائره‌سنده ترتیب وتحریر ایدلمشدر .

ضابطهٔ بلدیه وظیفه‌سی بلدیه مفتش وچاوشلریله بحقٍ ایفا اولنه‌مدیغندن بو وظیفه‌نك ممالك متمدنهٔ سائره‌ده اولدیغی کبی پولیسه تودیعی لازمدر . بلدیه مفتش وچاوشلرینك عدد حاضری اوچ یوزدن عبارت اولوب بو مقدارایله ضابطهٔ بلدیه وظیفهٔ مهمه‌سنی اجرا ممکن اوله‌میه‌جغی کبی تزییدینه‌ده واردات حاضره مساعد دکلدر. وظیفهٔ مذکوره‌نك پولیسه تودیعی حالنده ایسه بلدیه‌نك پولیس عددنجه یعنی اوچ بیکدن فضله ضابطه مأموری بولنمش اوله‌جقدر. بلدیه چاوشلریله اصناف آره‌سنده سنه‌لردن بری بالتدریج حصوله کلمش اولان مبالاتسزلق کندیلرندن منتظر اولان وظیفهٔ انضباطی اشکال ایتمکده اولمسی‌ده ضابطهٔ بلدیه وظیفه‌سنك پولیسه تودیعی لزومنی تأیید ایتمکده‌در . برده بلدیه چاوشلری اوامر بلدیه‌یی اصغا ایتمینلره قارشی همان دائما پولیسك معاونتنی طلبه مجبور اولوب بوایسه شمدیه‌ی قدر وقوعه‌کلن تجاربه نظراً جهت جهت حدوث مشکلاتی استلزام ایتمکده‌در . ضابطهٔ بلدیه‌نك ضابطهٔ مانعه ایله توحیدی حالنده ایسه بومحذورلرده برطرف ایدلمش اوله‌جغنه والیوم مستخدم اولان بلدیه چاوشلرینك استخدامه الویریشلی اولانلری یوزی مخصصات حاضره‌لریله ضابطه‌یه دور اولنه‌رق متباقیسی تنظیفات خدماتنده وغاردیانلقده قوللانیلدیغی حالده برکونا مغدوریته‌ده محل ویرلمه‌مش اوله‌جغنه بناءً ضابطهٔ بلدیه وظائفی تعلیمات مخصوصه صورتنده پولیس اداره‌سیله مشترکاً تعیین ایدلمك اوزره ضابطهٔ بلدیه وظیفه‌سنك پولیسه تودیعی موافق کورلمش و آلتنجی ماده آکا کوره تنظیم ایدلمشدر .

اجرا آت بلدیه‌نك یکنسق برطرزده تأمین جریانه وبلدیه بودجه‌سنه قسماً حصول توازنه خدمت ایده‌جك اولان وعاجلاً موقع تطبیقه وضعی منفعت مملکت ایجابندن بولنان اشبو تشکیلات بلدیه قانونی لایحه‌سنك برآن اول اکتساب قانونیت ایتمسنه دلالت بیورلمسی اهمیتله مسترحمدر .

شورای دولت مضبطه‌سی

درسعادت‌دوائر بلدیه‌سنك لغویله استانبولده «شهر امانتی» عنوانی تحتنده بردائرهٔ بلدیه ومراکز معینه‌ده یدی شعبهٔ اداریه تشکیلی ومجلس امانته عائد وظائفك‌ده ارکان امانتدن مرکب برانجمنه تودیعیله مجلس مذکورك الغاسی وتفرعاتی حقنده شهرامانتنجه قلمه النان لایحهٔ قانونیه‌نك اسباب موجبه لایحه‌سیله برلکده تقدیمیله قانونیتی بعده تکلیف اولنمق اوزره شمدیدن موقع اجرایه وضعی افاده‌سنی متضمن داخلیه نظارتنك شورای‌دولته حواله بیوریلان ۲۵ تشرین‌ثانی ۱۳۲۸ تاریخلی و یتمش بربیك درتیوز یکرمی یدی نومرولی تذکره‌سی ملفوفاتیله برابر تنظیمات دائره‌سنده قرائت اولندی .

شهرامینی جمیل پاشا حضرتلری مدعواً حاضر بولندیغی حالده لایحهٔ قانونیهٔ مذکوره‌نك تدقیقاتنه بالابتدار مشارالیه طرفندن اعطا اولنان ایضاحاته نظراً استانبول شهرینك هیچ برپای‌تخته مقیس اولمیان وسعتی اداره‌سنی اشکال ایلمکده اولدیغندن امانت حدودینك تقصیرینه لزوم قطعی کورلمسی برنجی‌ماده‌نك سبب تحریری اولوب بوماده‌ایله‌اطه‌لر ومقری کوی قضالری وروم‌ایلی واناطولی فنارلری خارجده براقلدیغی حالده عینی تشکیلاتی حاوی اولان بکقوز قضاسنك حدود داخلنده براقلمسی سببی سؤال اولندقده بکقوزك قسم ساحلیسنك بوغاز ایچنك اجزاسندن معدود اولمسی وقارشی ساحلك امانته ارتباطی باقی اولدیغی حالده بکقوزك بشقه برادارهٔ‌التنده بولنمسنك حصول عمران‌خصوصنده‌اطرادسزلغی موجب اوله‌جغی مطالعه‌سنه مبتنی اولدیغی ومع مافیه بکقوز قضاسی مرکزینك عمرلی قصبه‌سنه نقلی حقنده دولتجه متخذ قرار موجود اولدیغی جهتله بکقوز قصبه‌سی ادارهٔ بلدیه‌سنك امانتجه تعیینی دردست اولان حدود ساحلیه خریطه‌سی موجبنجه امانته ربطی مستلزم‌محسنات اوله‌جغی درمیان اولنمش واشبومطالعه دائره‌جه‌ده مناسب کورلمش‌اولمغله ماده‌ٔ مذکوره عیناً قبول ایدلمشدر . امانتجه وحتی جمعیت‌عمومیهٔ بلدیه‌جه اتخاذاولنان مقرراتك علی‌الاکثر دوائر بلدیه‌جه تطبیق اولنمیه‌رق عقیم براقلمقده وبوحاله قارشو دوائر بلدیه‌یه تأثیر ایفاسی تشکیلات حاضره مناسبتیله غیرممکن اولوب بونك ایسه مملکتك محافظهٔ

صحتی و عمرانه عائد تشبثاتك ساحهٔ فعله ایصالی خصوصنده صوك درجه‌ده سوء تأثیری کورلمکده اولمسنه بناءً تشکیلات مذکوره‌نك الغاسیله شهرك «شهراماتی» عنوانی آلتنده برداٸرهٔ بلدیه‌یه مربوط یدی عدد شعبهٔ اداره‌یه تقسیمی راجح کورلمش اولمسیله بومقصده کوره ترتیب ایدلمش اولان ایکنجی ماده‌ده عیناً قبول ایدلمشدر . استانبول بلدیه‌سیله شعبهٔ اداره‌لرك تشکیلاتنه دائر اولان اوچنجی ماده‌نك صوکنه « جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسندن استعفا ویا وفات ایدنلرك یرینه درجهٔ ثانیه‌ده رأی قزانانلر اره‌سنده تساوی وقوعنده بونلرك قرعه ایله تفریق ایدیله‌جکنه » وبلدیه‌لرك لغوندن دولایی انتخاباته خلل کلمه‌مك اوزره « جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسی درسعادت انتخاب مبعوثانی صره‌سنده منسوب اولدقلری شعبات اداره‌ده انتخاب مبعوثان قانوننك بلدیه‌لره ویرمش اولدیغی وظائفی ایفا ایله مکلف » بولنه‌جقلرینه دائر اوچنجی ماده‌نك صوکنه برفقره درج و دردنجی وبشنجی ماده‌لرجه بعض تصحیحات اجرا ایدلمشدر .

هرمملکتده ضابطهٔ بلدیه‌یه عائد وظائف پولیس طرفندن ایفا ایدلمکده اولمسنه واستانبول بلدیه دوائرنده استخدام ایدلمکده اولان چاوشلرك انتظام بلدیه متعلق هیچ برفائده‌لری اولمدقدن بشقه برچوق سوء استعمالاته‌ده سبب اولمقده بولنمدرینه نظراً بونلره عائدوظائفك پولیس طرفندن ایفاسی هرصورتله مستلزم منافع اوله‌جغی وبو وظائفك پولیسجه ایفاسی ایچون الیوم موجود اوچیوز بلدیه چاوشندن ایکی‌یوزینك پولیس مدیریت عمومیه‌سی معیتنه نقلیله بونلر ایچون سنوی مدیریت مذکوره‌یه امانت طرفندن اون‌بیك لیرا اعطا ایدیله‌جکی ودیکر یوزینك ده تشکیلات ثناسنده امانتجه استخدام اولنه‌جغی مشارالیهك جملهٔ ایضاحاتندن بولنمش وانتظام بلدیه‌یه پك‌چوق فوائدی اوله‌جق اولان اشبو تکلیفك دخی قبولی مناسب کوریله‌رك بومقصده کوره یازلمش اولان یدنجی ماده عیناً تصدیق فقط سکزنجی ماده اوله‌رق ترتیب ایدلمشدر .

انتخابات حقنده اوچنجی ماده‌یه فقرهٔ لازمه درج ایدلدیکی جهتله لایحه‌نك سکزنجی ماده‌سی طی اولندقدن صکره تشکیلات جدیده‌نك مأمورین موجوده حقنده‌کی درجهٔ تأثیری موقع مباحثه‌یه وضع اولنه‌رق جمیل‌پاشا حضرتلری یاپیلاجق تشکیلاتك نتیجه‌سنده یکیدن بر تنسیقه محل براقیه‌جقلرینی وکیمسه‌نك آچیقده قالماسنه غیرت بیوره‌جقلرینی درمیان ایتملریله بالضروره آچیقده قالاجق اولان مستخدمینك دیکر برخدمته تعیینلرینه قدر معاشلرینك امانتجه تام اوله‌رق اعطاسی دائره‌جه تکلیف وبوتکلیف امین مشارالیه

طرفندن دخی قبول ایدلمش اولمسیله بو تکلیفه کوره یکیدن برماده قلمه آلنمش ومأمورینه کوستریلن اشبو مساعده‌یه مقابل امانتك‌ده حقوقی کوزه‌دیله‌رك بو تشکیلاتده آچیقده قالان مأمورینه تحریراً ومعاشلرینه معادل اوله‌رق بر دفعه تکلیف واقع اولوبده قبول ایتمدکلری تقدیرده معزول عد ایدیله‌جکلرینه دائر برقیدده علاوه اولنمشدر .

لایحه‌نك طقوزنجی ماده‌سی اولمق اوزره اشبو تشکیلاتك عاجلاً موقع اجرایه وضع ایدیله‌بیلمسی امکانی تأمیناً مشار الیه طرفندن واقع اولان تکلیف اوزرینه اشبو قانونك تقویم وقایعله نشری تاریخندن اعتباراً مرعی اوله‌جغنه دائر برماده تنظیم ایدلمش وهیئت مجموعه‌سنك نسخهٔ مبیضه‌سی لفاً تقدیم قلنمش اولمغله مرعیتنه مترتب معامله‌نك ایفاسی بابنده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر .

۹ محرم ۱۳۳۱ و ۶ کانون اول ۱۳۲۸

محمد جلال الدین مصطفی رشید تنظیمات دائره‌سی رئیس ثانیسی

مصطفی نوری عبدالرحیم شادان کمال الدین سعید بك بولنمدی

تنظیمات دائره‌سنك اشبو مضبطه‌سی اوراق متعلقه‌سی وملفوف قانون لایحه‌سیله هیئت عمومیه‌ده قرائت اولندی . شهر امانتیله درسعادت دوائر بلدیه‌سی تشکیلات حاضره‌سنك بسیط ومثمر برشکله قلب وافراغی ضمننده تنظیم وتدقیق ایدلمش اولان سالف الذکر لایحهٔ قانونیه بیان اولنان اسباب موجبه‌یه و مدعواً حاضر بولنان شهر امینی جمیل پاشا حضرتلری طرفندن شفاهاً ویریلن ایضاحاته نظراً هیئت عمومیه‌سی اعتباریله موافق حال ومصلحت کوریله‌رك ماده بماده تدقیقنه ابتدار وبوصره‌ده جریان ایدن بعض مذاکرات ایله اجرا قلنان تعدیلات بروجه آتی عرض وازبار قلندی . شویله‌که ایکنجی ماده‌نك فقرهٔ اولیسنده استانبول شهری «شهر امانتی» عنوانی آلتنده اولمق اوزره بر دائرهٔ بلدیه‌دن عبارت ویدی شعبهٔ اداره‌یه منقسم اولدیغی محرر اولمقله اعضادن قسطنطین افندی عدد شعباتك غیرکافی بولندیغنی درمیان ایتمش ایسه‌ده امین مشار الیه هر شعبهٔ اداره دخی وسعتنه کوره درجهٔ تالیه‌ده برطاقم اقسامه تفریق ایله اموربلده ومعاملات ناسك تسریع وتسهیل ایدیله‌جکنی بیان ایتدیکندن فقرهٔ مزبوره‌نك حالیله ابقاسی اکثریتجه تنسیب وفقط شعبات اداره‌نك حدودیله مراکزینك امانتجه تعیین وباب عالیجه تصدیق اولنه‌جغنه دائر فقرهٔ اخیره‌سی

بونك برنظامنامه ایله یاپیله‌جغی یولنده تصحیح وجمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك صورت تشکل وترکیبنه متعلق بولنان اوچنجی ماده‌یه بوجمعیته اعضا اوله‌جق ذواتك ملغا مجالس بلدیه اعضاسی کبی انتخاب اولنه‌جغی تصریح ضمننده انتخاباتك درسعادت بلدیه قانوننه توفیقاً اجرا ایدیله‌جکنی مبین برعباره علاوه و « مجلس امانت ملغادر. انك یرینه ارکان امانتدن مرکب برانجمن تشکیل ایدلمشدر. الی اخره » طرزنده محرر بشنجی ماده شعبات اداره انجمنلرینی‌ده مفید و محتوی اولمق اوزره « مجلس امانت ایله مجالس بلدیه ملغادر بونلرك یرینه شهر امانتنده ارکان امانتدن وهر شعبهٔ اداره‌ده اوشعبه ارکاننده مرکب برر انجمن تشکیل ایدلمشدر. الی اخره » صورتنده ترتیب ایدلمشدر. تشکیلات دولاییسیله اچیقده قاله‌جق مأمورینك معاش حالیلری شهر امانتنجه تماماً ویریله‌جکنی وبونلرك برکره تحریراً تکلیف اولنان ماموریتی قبول ایتمدکلری حالده معزول عد اولنه‌جقلرینی ناطق اولان یدنجی ماده دور و دراز مباحثه‌یی دعوت ایده‌رك تنظیمات دائره‌سی رئیس ثانیسی سعید بك افندی طرفندن قوانین ونظامات دولت بیننده بلا سبب مباینت ومغایرت بولنمسی شایان تجویز اولمیوب دولتك سائر مأمورلری معزول اولدقده معزولیت قانونی موجبنجه علی‌الدرجات معزولیت معاشی الدقلری حالده شهر امانتی مأمورلرندن معزول اولانلره تام معاش ویرلمسی کلیاً مغایر مصلحت دوشه‌جکنه ومعزول مأمورلره آچیقدن ویریله‌جك معاشلرك بار ثقیلندن امانتی وارسته ایتمك ایچون انلرك یرلشدیرلملرینه چالیشیله‌جغنه وبو ایسه مأموریتلرك اهلنه تفویضی کبی بر امنیهٔ جلیله‌یی اخلال ایده‌جکنه بناءً شهر امانتی مأمورلری حقنده دخی معزولیت قانون عمومیسنه توفیق معامله لازم کله‌جکی رایی درمیان ایدلمش وفی‌الحقیقه مأمورین امانت ایله سائر مأمورین حکومت اره‌سنده فرق کوزه‌دلمه‌مك ومعزول برمأموره هانکی صنفدن اولور ایسه اولسون عمومی معزولیت قانوننه توفیقاً مستحق بولندیغی معزولیت معاشی تخصیص واعطا ایدلمك لزومی ذکر بولنمش ایسه‌ده معزولیت قانونی مأمورینك دهازیاده اسباب شخصیه وخصوصیه‌دن ناشی وقت وقت وجابجا وقوع انفصاللری کبی احوال عادیه‌یی درپیش ایتمش اولدیغی جهتله بویله تشکیلات دولاییسیله هیچ برکونا صنع وتقصیرلری یوق ایکن برطاقم مأمورلرك بردن آچیغه چیقارلمسی کبی احوال فوق‌العاده‌ده مابه‌التطبیق اوله‌میه‌جغنه واستثنائی تدبیرلر استثنائی

قانونلر وضع وقبولنی مقتضی وتنسیقات قانونی بونك برمثال ودلیلی اولوب عکس صورت
حقوق مأمورینی مخل بولندیغنه ومع هذا تنسیقات قانوننك حاصل ایتدیکی غیرمساعدتأثیرات
نظراعتباره آلینیجه ایشـه برتنسیق شـکل ورنـکی ویرمه‌نك دخی موافق حال ومصلحت
اوله‌میه‌جغی بدیهی ایدوکنه ومأمورینه حال وموقعلرندن امنیت واطمئنان خصوصنده
برزماندنبری عارض اولان تزلزل قناعته برنهایت ویرلمك مرتبهٔ وجوبده اولدیغنه وتشکیلات
جدیده ملابسه‌سـیله آچیقده قاله‌جق مأمورینك مقداری محدود اولوب بونلرك معاشلری
شهر امانتنجه تأمین ایدلمکله برابر آز وقتده کرك امانت وکرك حکومتجه حال‌واقتدارلریله
متناسب خدماته یرلشدیرلملرینه دخی غیرت ایدیله‌جکی شهر امیننك جملهٔ افاداتندن اولمسیله
وملغا مجلس امانت هیئتی قبیلندن اولدقجه‌مهم معاشلرله آچیقده قاله‌جق ذوات فی‌نفس‌الامر
شایان استخدام واستفاده بولنمسیله شهر امانتنك فضله معاش بارندن قورتلمق فکریله نااهل
مأمورلری یرلشدیرمك مجبوریتنده بولنه‌جغندن خوف واحترازینه محل کوریله‌مدیکنه مبنی
اکثریتله مادهٔ مزبوره اساسی قبول وتصویب ویالکز اطبا وخدمه وعمله‌نی اسـتثناء
وتطبیقاتده مشکلات وشکایاتی دفعاً ونهایت اصـول وامثالنه توفیقاً اصلاح وتوسیع ایله
یکیدن تحریر ومواد سـائره‌ده‌دخی بعض مرتبه عباره تصحیحـاتی اجرا اولندی . لایحه
قانونیـه‌نك تعدیلات و تصحیحات واقعه دائره‌سـنده تبییض ایتدیریلن نسخه‌سی اسباب
موجبه لایحه‌سیله لفاً تقدیم‌اولنمقله‌مرعیتنه متعلق معامله‌نك ایفاسی وبرده اشبولایحه‌موجبنجه
الیوم موجود اولان یکرمی دائرهٔ بلدیه یدی شعبهٔ اداره‌یه انقلاب و تنزل ایده‌جکی جهتله هر
برشعبه‌نك حدودی‌توسع ایده‌جکنه وانتخاب‌مبعوثان قانونی حکمنجه‌بوشعبات اداره برشعبهٔ
انتخابیه عد اولنمق لازم کلوب اوحالده هر شعبه‌ده‌کی‌منتخب اوللر قرق‌اللی وبعضاً دها زیاده
منتخب ثانی انتخابنه‌مجبور وبو ایسـه کندیلرنجه مشـکلاتی موجب اوله‌جغنه نظراً قانون
مزبوره مربوط تعلیماتك برنجی ماده‌سنده کوسـتردیکی وجهله برشعبهٔ اداره‌نك احتوا
ایتدیکی محلاتك‌بش‌التیسی مناسبت موقعیه‌لرینه کوره برلشدیریلوب برشعبهٔ انتخابیه تشکیلی
صورتیله ملاحظه اولنان محذور برطرف ایدلمك ایجاب ایدر ایسه‌ده بونك بلدیه تشکیلاتنه
دائر اولان اشـبولایحه‌یه درجی موافق اولمدیغندن لایحهٔ مزبوره اکتسـاب قانونیت

ایتدکدن صکره منوال معروض دائره‌سنده آیروجه بر مادۀ قانونیه لایحه‌سی تنظیم و تقدیمنك داخلیه نظارتنه تبلیغ وحواله‌سی تذکر قلندی . اولبابده امروفرمان حضرت من‌له الامرکدر ١٣ محرم ١٣٣١ و ١٠ کانون‌اول ١٣٢٨

شورای دولت رئیس وکیلی

مصطفی رشید توفیق بك رشادفواد بك نامنه رئیس ثانیلردن

بولنمدی بولنمدی محمد سعید

یوسف رازی بك سامی بك محمدجلال‌الدین صفر احمدسالم

بولنمدی بولنمدی

عبداه لامع قسطنطین کمال‌الدین محمدبهاالدین محمدتوفیق

بولنمدی

محمد یحیی محمد ضیاالدین استفناکی بك عبدالرحیم‌شادان

مصطفی نوری بولنمدی

تذکرۀ معروضه

درسعادت دوائر بلدیه‌سنك لغویله استانبولده (شهر اماتنی) عنوانی تحتنده بر دائرۀ بلدیه و مراکز معینه‌ده شعبات اداره تشکیلی و مجلس امانته عائد وظائفك‌ده ارکان امانتدن مرکب برانجمنه تودیعیله مجلس مذکورك الغاسی ونظاماتی حقنده شهرامانتنجه قلمه آلنان مواد موقتۀ قانونیه واسباب موجبه لایحه‌لرینك کوندرلدیکنی متضمن داخلیه نظارتنك تذکرۀ محوله‌لری اوزرینه شورای دولت تنظیمات دائره‌سندن تنظیم و هیئت عمومیه‌سندن تذییل اولنان مضبطه‌لر مجلس عاجزانه‌مزده لدی القرائه شهر امانتیله درسعادت دوائر بلدیه‌سی تشکیلات حاضره‌سنك بسیط و مثمر برشکله افراغیله بر مدتدنبرو مستولی اولان قولر انك دفع وازاله‌سی ضمننده اتخاذ اولنان تدابیر فنیه‌نك تماماً تطبیقی وشهرك مطلوب

وجهله اجرای تطهیرات وتنظیفاتی وصحت عمومیه‌نك خللدن وقایه‌سی اسبابنك استکمال
لزومی بدیهی وخصوصات مذکوره‌نك صحت واسایش مملکته‌ده تعلق طبیعی بولنمش
و ذکر اولنان موقت قانون لایحه‌سنك مندرجاتی اساساً مناسب اولوب برنجی وایکنجی
ماده‌لر مذاکرات واقعه‌یه کوره تعدیل ایدلمش اولدیغندن قانون‌اساسینك اوتوز آلتنجی
ماده‌سی موجبنجه مجلس عمومینك کشادنده قانونیتی تکلیف اولنمق اوزره شیمدیدن موقع
مرعیته وضعی بالتذکر سالف‌البیان مضبطه لایحهٔ مبحوث عنهانك نسخهٔ مبیضه‌سی واسباب
موجبه لایحه‌سیله معاً عرض و تقدیم اولنمقله قاطبهٔ احوالده امروفرمان حضرت
ولی‌الامر افندمزکدر .
۱۹ محرم ۱۳۳۱ و ۱٦ کانون اول ۱۳۲۸

داخلیه ناظری	حربیه ناظری	شیخ‌الاسلام	صدراعظم
رشید	ناظم بولنمدی	محمد جمال‌الدین	کامل
بحریه‌ناظری	خارجیه ناظری	عدلیه‌ناظری وشورای دولت‌رئیس وکیلی	
رستم	قاپریل	عارف حکمت	
مالیه‌ناظری	اوقاف همایون‌ناظری	معارف‌ناظری وتجارت وزراعت ناظروکیلی	
عبدالرحمن	محمدضیا	محمدشریف	
	پوسته وتلغراف وتلفون ناظری	نافعه ناظری	
	موزوروس	ضیا	

جمیل پاشا اوتوز آلتی سنه‌لك تشکیلاتی دکیشدیردکدن صوکره کیفیتی بر بیاننامه ایله
استانبول اهالیسنه تبلیغ ایتمش وبومیانده استقباله عائد بعض تصوراتدن وبلدیه‌یه تأمین
ایدیله‌جك برقسم وارداتدن‌ده بحث ایتمشدر. بیاننامه شودر :

بوندن‌اوتوز آلتی‌سنه مقدم فرانسه قوانین بلدیه‌سی مأخذ اتخاذ اولنه‌رق ترتیب وتنظیم
ایدلمش‌اولان درسعادت بلدیه قانونی موجبنجه درسعادت وبلاد ثلثه یکرمی بلدیه دائره‌سنه
آیرلمش و بونلره ویریلن صلاحیت و استقلاله کوره هر بری برر شهر اماتی صورتنده
میدانه کتیرلمشدي. مملکتك اشد احتیاج ایله محتاج بولندیغي عمران و انتظامك تأمین

صولی ایچون اول امرده ایشـه تشکیلاتدن باشـلامق لازم کلیوردی . اوچ آیلق تجربه
کا بوحقیقتی آکلاتدی. فرانسـه ، آلمانیا ، بلچیقا و رومانیـا بلدیه قانونلرینی جلب ایله
دقیق وتتبع ایلدم . بالذات کورمش و نتیجهٔ تدقیقات و تتبعاتدن قنـاعت کامله کتیرمش
لدیغم وجهله الیوم ممالك متمدنه‌نك هیچ برنده استانبوله بکزر بر تشکیلات بلدیه بوقدر
اوله‌مز. حتی فرانسـه بلدیه قانونی تقادم و تعاقب زمان ایله تعـدیلاته اوغرایه اوغرایه
کل اهمـاسیسنی غیب ایتمش وبزم تطبیقنه چالیشـوب چبالادیغمز قانونی آکدیرر هیچ
یری قالمامشدر. تصـل اوله‌بیلیرکه یك نسق برصورتده اداره وتنظیمی لازم کلن بر بلدهٔ
عظمه‌ده بشقه بشقه اجتهادلره ، مختلف ، متنوع امللره ، دوشونجه‌لره مالك یکرمی مستقل
دیه دائره‌سی اولسـون و بویکرمی دائرهٔ بلدیه‌ده برر مجلس مسـتقل بولنسون . نته‌کیم
ایت ماموریتمدن بوکونه قدر برچـوق تبلیغـات مرکزیه ایفـا ایدلدیکی حالده بونلرك
هیچ بری تطبیق واجرا ایدلمامش ویاخود اجرا آته باشلادقدن اون بش کون صوکره
زوك وعقیم براقیلمشدر. کرك دوائر بلدیه رؤساسی وکرك مجالس بلدیه‌یی تشـکیل ایدن
ضای کرامك هر بررلری وطننی سـور وخدمات نافعه ایفاسـنه سعی ایلر ذوات معروفه
عتبره‌دن اولدقلری حالده محضـا تشکیلاتده‌کی اصـابتسزلك یوزندن مسـاعیٔ واقعه مثمر
منتج موفقیت اوله‌میوردی . بنـاءً علیه مملکتك سلامتی ایچون بنـای تشکیلاتی ییقمق
حتیاج زمانه کوره یکیدن یاپمق اقتضا ایدییوردی. ایشـته بوقناعت ودوشونجه نتیجه‌سی
له‌رق بوکره اسـتانبول بردائرهٔ بلدیه فرض ایدیله‌رك وبوکا « شهراماتی » نامی ویریله‌رك
ی برقانون تنظیم ایدلمش وبو بردائرهٔ بلدیه‌ده آطه‌لر و مقری کوی‌ده داخل اولدیغی حالده
قوز شعبه‌یه انقسام ایلمشدر. تشکیلات جدیده موجبنجه اخذ و تلقی ایلیه‌جکلری اوامر
بلیغات مرکزیه‌یه وقوانین ونظامات دولته توفیقاً ایفـای وظیفه‌دن بشـقه برکونه صفت
ـلاحیتلری اولمیان شعبات مذکوره مدیرانی طرف دولتدن نصب وتعیین بیورلمشـلردرکه
نلر میاننده رؤسـای سابقه‌دن‌ده برقاچ ذات بولنمقده‌در . معـلوم اولدیغی اوزره حاکمیت
یه‌نك ایلك جولانکاهی بلدیه‌لردر. شهرلر سکنهٔ موجوده‌نك املاك مشروعه‌سی عدواعتبار
لنه‌رق بونلرك تنظیم واداره‌سی کندیلرینه براغلمش وبوحق مشروطی مملکتلرده دائمـا
فوظ طوتلمشدر. تشـکیلات اخیره‌ده بونقطهٔ مهمـه‌یی نظر دقت واهمیته آله‌رق جمعیت
ومیهٔ بلدیه‌یه آکا کوره برموقع حاکمیت آییردق . حاکمیت ملیه واردات و مصـارفاتی
ضمن واحتوا ایله‌ین بودجه‌یی تدقیق وتصدیق ایلمك صورتیله تظاهر ایلرکه بوحق‌ده جمعیت

عمومیهٔ بلدیه‌یه ویرلمش اولمسنه وجمعیت عمومیه هردائرهٔ بلدیه داخلنده اجراقلنه‌جق انتخابات نتیجه‌سنده اك زیاده رأی قزانه‌جق التیشر اعضادن ترکب ایلیه‌جکنه نظراً شعبات اداره مدیرانك منصوب اولمسی بعضیلرینك زعمی کبی حاکمیت ملیه اساساتی تغییر دکل تقویه ایدر. زیرا اسکی قانون موجبنجه دوائر بلدیه ریاستلرینه کتیریلن جمعیت مذکوره اعضاسی کرسیٔ حاکمیتدن مقام مسئولیته انتقال ایلیه‌رك سائل ایکن مسئول اولیور و بحق اجرای مراقبه ایچون وجودی لازم اولان استقلال افکارلرینی بالضروره غیب ایدیورلردی. شو حالده تشکیلات واقعه ایله اساس مشروطیت اولان حاکمیت ملیه تهلکهٔ اختلالدن قورتارلمش ولایق اولدیغی مرتبهٔ بلند احترامه چیقارلمش دیمکدر. بمنه‌الکریم تشکیلات ختامه ایصال ایدلمکله برابر درحال جمعیت مشارالیهانك تشکیلی ایچون انتخاباته مسارعت اولنه‌جقدر. اویله امید ومأمول ایلرمکه جمعیت منفسخه‌ده اعضا صفتیله بولنه‌رق امور مأموره‌مده تأمین موفقیت ایچون معاونت مخصوصه‌لرینی دریغ ایتمه‌ین اعضای کرام تکرار انتخاب ایدیله‌رك چالیشمق، مملکتمزی اعمار وتنظیم ایتمك خصوصنده عاجزلریله تشریك مساعی ایلیه‌جکدر. تشکیلات واقعه‌ده ممکن اولدیغی قدر خارجدن کیمسه آلنمامش، سکز اون استثنادن بشقه ایش باشنه کتیریلنلر ینه امانتك قادرو داخل وخارجندن انتخاب اولنمشدر. بر قاچ کشی آچیقده قالسه بیله‌بونلر میانده اهل ومقتدر مأمورین موجود اولدیغی جهتله یکیدن وجوده کتیریله‌جك ویاخود امانته انتقال ایلیه‌جك مؤسساتك امور اداریه‌سنی تنظیم صره‌ده مناسب محللره تعیین اولنه‌جقلر وبر مأموریته کچنجه‌یه‌قدر معاشات متخصصه‌لرینی تماماً آله‌جقلردر. بلدیه‌لرك روحی دیمك اولان ضابطهٔ عدلیه وظیفه‌سی مفتش وچاووشلر ایله ایفا ایدیله‌میه‌جکی سنین وفیره‌دنبری اجرا ایدیلن تجربه‌لردن آکلاشلمش و اساساً وظیفهٔ مذکوره بالعموم ممالك متمدنه‌ده پولیسلر معرفتیله اجرا ایدلمکده بولنمش اولمقله تشکیلات جدیده‌ده بوخصوص نظر دقته آلنمشدر. بلدیه مفتش وچاوشلرینك عدد حاضری اوچ یوزدن عبارت اولوب بومقدار ایله ضابطهٔ بلدیه وظیفهٔ مهمه‌سنی اجرا ممکن اوله‌میه‌جغی کبی تزییدینه‌ده واردات حاضره مساعد دکل ایدی. بناءً علیه قانون جدید موجبنجه وظیفهٔ مذکوره پولیسه ویریله‌جك وموجود بلدیه چاوشلرینك مقتدرلرندن ایکی یوز نفری مخصصات شهریه‌لری امانتجه تسویه ایدلمك اوزره پولیس مدیریت عمومیه‌سنه دور اولنه‌جقدر. شوحالده بلدیه‌لرك پولیس عددنجه ضابطه‌سی آرتیور. دیکر طرفدن‌ده ضابطهٔ مانعه‌یه ایکی یوز کشی ضم ایدلمش اولیور. برده بالتدریج بلدیه چاوشلری ایله اصناف آره‌سنده حاصل اولان مبالاتسزلق

یوزندن ضابطهٔ بلدیه‌دن استفاده ایدیله‌میور . تنبیهات بلدیه‌یه مخالف حرکتی کورولن اصنافك منع و تجزیه‌سی ایچون علی الاکثر پولیسلره مراجعت لزومی حس اولنیوردی. بناءً علیه ضابطهٔ مانعه ایله ضابطهٔ بلدیه‌نك توحیدی هم معناً هم‌ده مادةً فوائد و محسناتی موجب اوله‌جقدر. قناعت واقعه‌یه کوره شو یکی تشکیلات ایله مملکت یکی بر حیاته ایره‌جکدر. فقط اهالیٔ کرامی بالآخره انکسار خیاله اوغراتمامق ایچون بوبابده براز ایضاحات ویرمك ایسترم. هرکسك بیلدیکی وجهله عمران وانتظامك واسطهٔ حصولی پاره‌در. کرچه وظائف بلدیه میانده نقددن زیاده اهتمامه ووقته مفتقر اولانلری واردر. فقط اجراآت اساسیه ایچون هرحالده مبالغ عظیمه‌یه احتیاج قطعیدر. شوراسی ایوجه بیلنملیدرکه امانت بودجه‌سی بر بچق میلیون لیرایه پیوسته اولمدقجه مملکتك امور بلدیه‌سی حقیله ایفا اولنه‌مز. تمیزلکلرینه، کوزللکلرینه حیران اولدیغمز آوروپا پای تختلری بلدیه‌لرینك وارداتی هرسنه نفوس باشنه بر بچق لیرادن آلتی لیرایه قدر تخالف ایدر. قومشومز رومانیا حکومتنك پای تختی اولان بکرش شهرینك نفوس عمومیه‌سی درت یوز کسور بیکدن عبارت اولدیغی ومساحهٔ سطحیه‌سی قاضی کوی دائرهٔ بلدیه‌سی درجه‌سنده بولندیغی حالده واردات سنویه‌سی یدییوز بیك لیرادن افزوندر. استانبول واردات بلدیه‌سی ایسه شهرك وسعت وجسامتنه رغماً اوچ یوز بیك لیرایه بالغ اوله‌میور. بر ملیونی متجاوز نفوس عمومیه‌یه کوره تقسیم ایدیله‌جك اولسه آدم باشنه یکرمی بش غروش اصابت ایتمز. بوقدر آز بر پاره ایله بو مرتبه جسیم بر مملکتك بادیٔ خشنودی و ممنونیت اوله‌بیله‌جك صورتده ادارهٔ بلدیه‌سی ممکن اوله‌بیلیرمی؟ بودجه‌نك مصرف قسمی هرسنه واردات فصلندن پك چوق فضله اولیور. کچن سنه بودجه آچیغی درتیوز بیك لیرا ایدی. بوسنه ایسه آچیق درتیوز اللی بیك لیرادر. آقسرای واسحق پاشا یانغین یرلرینك تنظیمات ومجاری واسواقنك انشا آتی ایچون اقتضا ایدن آلتی یوز اللی بیك لیرا ایسه بوحسابدن خارجدر. ایشته عرض ایلدیکم شو حقایقه وصولدن صوکره برطرفدن تصرف واقتصاد ودیکر جهتدن تزیید واردات خصوصنی درپیش تأمل ایلدم. تزیید واردات ایچون چالیشیلیور. بوجمله‌دن اوله‌رق یکیدن تشکل ایدن آنونیم شرکت وقومپانیه‌لردن امانت نامنه بر حصه تفریقی امکانی حاصل اولمشدر. بیك اوچ یوز یکرمی سنه‌سی مارتنده حکومت سابقه طرفندن تنظیم وترتیب اولنان لایحهٔ قانونیه موجبنجه مسقفات و تمتع ویرکوسی اوزرندن امانت نام و حسابنه برکسر منضم آلنمسی تقرر ایتمش ولایحهٔ مذکوره کچن سنه مایس آیی ظرفنده مادهٔ موقته صورتنده

كسب قانونيت ايتمش ايكن هر نه اسبابه مبنى ايسه آره‌دن درت ماه مرور ايلديكى حالده تطبيقاتنه باشلانيله‌مامش ايدى. حكومت حاضره نزدنده وقوعبولان تشبثاتم اوزرينه بونك تطبيقات وتحصيلاتنه ابتدار اولنمش وبوبابده ماليه ناظرى بك افندى حضرتلرينك لطف وهمتى سبق ايتمشدر. مذكور قانونك احتوا ايتمكده بولنديغى رسوم متنوعه‌دن سنه‌ده سكسان بيك ليرا درجه‌سنده برواردات تأمين ايديله‌بيله‌جكى تخمين اولنيور. خزينهٔ جليله ايله‌امانت بيننده موجب اختلاف اولان طولمه باغچه غازخانه‌سى مسئله‌سى وارايدى. بوغازخانه وقتيله‌امانت اداره‌سنده ايكن دور استبدادده باارادهٔ سنيه طوپخانه‌يه ويرلمش واعلان حريتى متعاقب‌ده خزينهٔ جليله‌يه انتقال ايتمش ايدى. بواختلاف‌ده بوكره مبدل ائتلاف اولمش و مذكور غازخانه‌نك امانته دور والحاقى ايچون على‌الاصول ارادهٔ سنيه‌سى استحصال ايدلمشدر. بو صورتله امانت بك اوغلى و بوغاز ايچى جهتلرينك تنويرات عموميه‌سى ايچون مذكور غازخانه‌يه تأديه و ايفا ايتمكده بولنديغى غاز بدلاتندن قورتلديغى كبى صاتيشده‌ده سنوى يكرمى بيك ليرايه يقين بر تمتع الده ايدلمسى مأمولدر. بعدما تنويراته برقات داها اعتنا ايديله‌جك، برچوق يرلرپى‌درپى ظلمتدن قورتيله‌جقدر. شهرامانتى‌ايله ماليه نظارتى آره‌سنده حلى واجب ديكر برمسئله وارايدى‌كه اوده املاك مدوره ميياننده نظارت مشاراليهايه انتقال ايليان قاضى كوى ريختيمى ايشى ايدى. اخيراً وقوع بولان ائتلاف و موافقت اوزرينه بوده امانته ويريله‌جك وشو وسيله ايله مذكور ريختيم تعمير واكمال ايديله‌جكى و بو يوزدن برمقدار مبلغ الده ايدلمسى تخمين ايدلمكده اولديغى كبى قاضى كوى‌وجوارى‌ده كسب عمران وانتظام ايليه‌جكى طبيعيدر. واردات اساسيهٔ بلده ميياننده الك مهم اولانى تنظيفات وتنويريه رسومى اولديغى حالده‌وقوعبولان بالجمله اهتماماته رغماً هرسنه آنجق نصفى تحصيل اولنه‌بيليور ونصف ديكرى اولان قرق بيك‌ليرا ايسه ناقابل استيفا برحالده قاليوردى. بونك ايچونده ماليه نظارتى ايله برزمين ائتلاف بولنه‌رق رسوم مذكوره‌نك بيك اوچيوز يكرمى طقوز سنه‌سى مارتندن اعتباراً املاك ويركوسى ايله برابر تحصيلى اسبابنه توسل ايدلمسى تقرر ايتمك اوزره‌در. بوندن‌ماعدا ذبحيه، مجوهرات رسملرى كبى بعض رسومات واركه‌واردات سنويه‌سى مصارفات تحصيليه‌يه تقابل ايتميوردى. بونوع رسوماتك‌ده سنهٔ جديده‌ابتداسندن اعتباراً التزامه ويرلمسى دوشونلمشدركه بوندن‌ده امانتك مادةً استفاده ايده‌جكى وديكر طرفدن بار وظائفى تخفف ايتمش اوله‌جغى دركاردر. بالاده عرض و تعداد ايلديكم واردات ايله بودجه آچيغى قپانه‌ميه‌جغنه و برقاچ سنه دها استقراضه مجبوريت حاصل

اوله‌جغنه شبهه یوقدر . بناءً علیه بودجه‌نك توازنی ایچون دها برطاقم منابع تحری والده ایتمك ضروریدر . سنهٔ آتیه‌دن اعتباراً الیوم استانبول ولایتنجه اخذ وجبایت ایدلمکده بولنان طریق بدلات نقدیه‌سنك قسماً امانته ترکی اسبابنه توسل ایدلمشدر. ولایات سائره اهالیسنك اکثریت عظیمه‌سنی قرا خلقی تشکیل ایلدیکی حالده استانبول ولایتنك شودر دیه‌جك قرا وقصباتی یوقدر . برمیلیونی متجاوز استانبول اهالیسنك ویرمکده اولدیغی طریق بدلاتی مجموعنك خارجده‌کی یوللره تخصیص ایدلمسی طوغری اوله‌ماز صانیرم. کمرك رسمنه‌ده واردات بلدیه اوله‌رق بر کسر منضم علاوه‌سی دوشونلمکده‌در . اویله تخمین ایلیورم که یقین بر زمانده امانت بودجه‌سی توازن ایده‌جك وآندن صوکره اساسلی اجراآته شروع اولنه بیله‌جکدر. اهالیٔ محترمه بالطبع تشکیلات جدیده‌دن اقتطاف ثمرات ایچون بر آز صبر وتأنی ایتمك لازم کله‌جکنی درك وتیقن بیوررلر. یالکز هردائره‌یه آیری آیری هیئت فنیه تعیین ایدلمش و تنظیفات و تطهیرات مسئلهٔ مهمه‌سنك صورت مخصوصه‌ده بلچیقا و اسویچره‌دن جلب ایدیله‌جك متخصصلر معرفتیله اصلاح ایدلمسی مقرر بولنمش اولدیغندن معاملات بلدیه‌ده آز چوق بر انتظام حصوله کله‌جکدر . هرکون کورلدیکی اوزره سوپروتی و صو آرابه‌لری کبی دوائر بلدیه لوازم تطهیریه و تنظیفیه‌سی هنوز حال ابتدائی‌ده دینه‌جك درجه‌ده‌در . بونلر آوروپادن جلب ایدیله‌جك نمونه‌لره کوره تبدیل وتجدید اولنه‌جقدر. پای‌تخت عثمانینك تنظیم واعماری خصوص مهمنك تیسر نمای حصول اوله بیلمسی ایچون کرك تشکیلات متصوره‌نك موقع تطبیقه وضعی و کرك واردات تدارکی امرنده وکلای فخام حضراتی طرفندن امانته قارشی بیدریغ و ابراز بیوریلان مساعدات وتسهیلات مخصوصه‌دن متولد شکرانی خاتمهٔ مقال اوله‌رق عرض وتکراری وظیفه‌دن عد ایلر واهالیٔ کرامك‌ده کرك موجود تکالیفی و کرك پی‌درپی وضعنه تشبث ایدیله‌جك رسوم جدیده‌یی حسن تلقی ایله وقت وزمانیله تأدیه و ایفایه مسارعت ومرکز امانت ایله شعبات اداریه طرفندن اهالینك تأمین حضور واستراحتلری ایچون وقوع بوله‌جق بالجمله وصایا وتنبیهاته مطاوعت ایتمك صورتیله بلدیه‌نك محور لایقنده دورانته مظاهرت ایلمریی بالوسیله رجا ایلرم .

جمیل پاشا بو بیاننامه‌ده ایضاح ایتدیکی رسومدن برقسمنی نشر ایتدیرمکه موفق اولدیغی رسوم بلدیه‌قانونیله امانته تأمین ایتدیرمشدر. دیکر تصورات وتمنیاتندن هانکیلرینی قوه‌دن فعله چیقارمش اولدیغی‌ده ترجمهٔ حالنده اجرا آت، وموفقیاتی تعداد اولندیغی صره‌ده ایضاح ایدیله‌جکدر .

شهر اماتتی تشکیلاتنك صوك صفحه‌لری

جمیل پاشانك نشر ایتدیرمکه موفق اولدیغی ۱۷ کانون اول ۱۳۲۸ تاریخلی تشکیلات بلدیه قانون موقتی ۱۲۹۳ بلدیه قانوننه نسبتله امانتك موقعنی تحکیم وتام معناسیله بلدیه امورنده مرکزیت اصولنی تأسیس ایتمش ایسه‌ده بو قانونده استانبول شهرنده‌کی (ایکیلك)ی ازاله یعنی ولایتله اماتتی توحید ایده‌مامش و اوقاف کبی، نافعه کبی حتی لیمان ریاستی کبی اداره‌لر النده بولنان بعض حقوق ووظائف بلدیه‌یی تماماً قوپاروب صاحب مشروع وحقیقیسنه ویره‌مه‌مشدر.

برده توفیق بکك ترتیب وتکلیف ایتمش اولدیغی لایحهٔ قانونیه‌ده مجلس امانتك لغوبله یرینه جمعیت عمومیهٔ بلدیه اعضاسی میانندن منتخب آلتی اعضادن مرکب بر (انجمن) ك قائم اوله‌جغی وآیریجه بعض وظائف بلدیه‌یی رؤیت ایتمك اوزره‌ده ارکان امانتدن مرکب بر (انجمن) بولنه‌جغی مصرح ایدی. توفیق بکك تکلیف ایتدیکی برنجی انجمن پك محق وپك فائده‌لی فقط ایکنجیسی بی لزومدر. حالبوکه جمیل پاشا برنجی انجمنی رد فقط ایکنجیسنی قبول ایتمشدر. جمعیت عمومیهٔ بلدیه مفسوخ اولمدیغی زمانلرده‌بیله بر چوق خصوصات بلدیه‌نك انجمن امانتده رؤیت ایدلمسی انجمن اماتتی بلدیه‌نك هم قوهٔ تشریعیه وناظمه‌سی همده قوهٔ اجرائیه‌سی حالنه کتیرمشدرکه بو صورتله اوجه جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك یکرمی دائره‌نك رئیسیله ایکی اعضادن ترکب ایتمسندن متولد محذورلره تکراره میدان ویرلمشدر.

کرچه اسباب موجبه اوله‌رق «شعبات اداره‌نك تقریر وظائفی اعتباریله الیوم مجلس اماتتی اشغال ایتمکده اولان وظیفه‌لردن برقسمی اساساً زائل اوله‌جغی کبی قانون حاضر ایجابنجه مجلس امانته مودوع وظائف معینه‌ده انجمن ارکانده رؤیت وتسویه ایدیله‌جکندن وبو ایشلردن هر برینك برشعبهٔ اداره‌یه تعلق طبیعی اولوب اوشعبه مدیرینك دخی حضوریله اجتماع ایده‌جك اولان انجمن ارکانده مصالحك دها سالم ودها سریع بر صورتده حل وتسویه‌سی طبیعی اولدیغی» درمیان ایدیلیور ایسه‌ده ارکان امانتك اصل ایشلرینی براقه‌رق هفته‌ده برقاچ کون انجمنده چالیشملری وارکاندن بریسی دیکرینك شعبه‌سنه عائد افعال واجراآتی خاطرهٔ رفاقته رعایةً ومقابله بالمثله اوغرایه‌جغندن احترازاً مربستجه تنقید

ومؤاخذه ایده‌مدیکی کبی ۲۰ نیسان ۱۳۳۶ تاریخلی قرارنامه ایله انجمن امانتك جمعیت عمومیهٔ بلدیه وظائفنی ایفایه‌ده مأمور ایدلمسی ۱۵۹۰ و ۱۵۹۵ نجی صحیفه‌لرده تعداد اولنان محذورلره میدان ویرمکدن بشقه برشیئه یارامامشدر .

۱۲۹۳ قانونی نیم مستقل یکرمی دائرهٔ بلدیه تشکیلنه جواز ویرمکله بلدیه امورنده نه درجه افراطی التزام ایتمش ایسه ۱۷ کانون اول ۱۳۲۸ قانونی‌ده اقتدار وصلاحیتلرك کافه‌سنی مرکز امانته آلدیره‌رق دائره‌لری علی‌العاده برر بلدیه موقعی درکه‌سنه ایندیرمك صورتیله تفریطه کیتمشدر . اساساً آطه‌لرله ماقری کوینك امانتك تکلیفی وجهله استانبول بلدیه‌سی حدودندن چیقارلمامسنده حکومتجه اصرار ایدلمسی معناسز اولدیغی کبی استانبولده وبوغاز ایچنده صلاحیتسز فقط قادروسی واسع یدی دائرهٔ بلدیه تأسیسی‌ده مضر بر تشکیلات ایدی. مثلا بوغاز ایچنك روم ایلی ساحلنده ویالکز یکی کویده بردائرهٔ بلدیه کشاد ایده‌رك یکی کویدن دها مهم اولان بویوکدره وآرناود کویی کبی بلده‌لرده اوفاق برباراقه ایچنده ایکی اوچ بلدیه‌چاوشی بولندیرمق قدر نسبتسز بر تشکیلات تصور ایدیله‌مز . دیکر دائره مرکزلری‌ده بوکبی محذورلری داعیدر .

والحاصل کرك بو نقطه‌لر ، کرك ولایتك ابقاسی ، کرکسه امانتك موجودیتنه رغماً برچوق وظائف بلدیه‌نك حالا بعض نظارتلرله اوقافك عهده‌سنده بولنمقده اولمسی نظر دقتی جلب ایتمکدن خالی قالمیور ایدی .

جمیل پاشادن صوکره اسماعیل جانبولت بك امانتله ولایتك توحیدینه وتشکیلات بلدیه‌نك دها عملی ودها بسیط برطرزه افراغنه توسل ایتدیسه‌ده مقام امانتده انجق اوچ آی قاله‌بیلمسی مشارالیهك اساسلی برشیئه موفق اوله‌مامسنی انتاج ایتمشدر .

۱۳۳۰ ده باشلایان حرب عمومینك ۱۳۳٤ سنه‌سنه‌قدر امتدادی امانت تشکیلاتنك اوزون مدت سورونجمه‌ده قالمسنی موجب اولدی . نهایت ۱۳۳٤سنه‌سنده اساسلی برتشبثده بولنلدی . امانت امور حقوقیه مدیر اسبقی رفعت مؤید بك علی‌الاکثر بوکبی تشکیلات لایحه‌لری تنظیمنده حائز شهرت اولدیغندن یکی برلایحهٔ قانونیه ترتیب ایتمسی مشارالیهه تکلیف ایدلدی . رفعت بك خیلی اوغراشه‌رق آلتی فصلی و ۵۸ ماده‌یی احتوا ایدن برلایحهٔ قانونیه مسوده‌سی بالتنظیم مقام امانته تودیع ایتدی. رفعت بك لایحه‌سنك نقاط اساسیه‌سی حقنده برفکر استحصال ایدیله‌بیلمك اوزره باش طرفنده‌کی بعض موادی آتی‌یه نقل ایدلمشدر :

برنجی ماده — دولت عثمانیه‌نك پایتختی اولان استانبول شهری زیرده محرر حدود ایله محدود و یکرمی منطقهٔ اداریه‌یی محتوی بر دائرهٔ بلدیه‌در.

ایکنجی ماده — استانبول شهرینك حدودی: روم ایلی قواغی شمالنده صره طاش طابیه‌سندن بدأ ایله خط تقسیم میاهدن و قلیسج پیکارله بلابان دره‌سی حوضه‌سندن کچه‌رك بندلره و بند یوللریله بیوکدره شیشلی جاده‌سنی تعقیب ایلیه‌رك زنجیرلی قویو کوشکنه واورادن کاغدخانه کوشکی، حمیدیه کویی، طوپجیلر، مالتپه خسته‌خانه‌سی، کوچك چفتلك داخلده قاله‌رق طوپ قپودن کلن جاده اوزرنده‌کی کوپری‌یه و کوپریدن جاده‌یی تعقیباً کوچك چکمجه‌نك جنوبنده بوغاز آغزینه وآطه‌لری داخلده براقان برخط مفروض ایله بندکده آطه اوکنده قوجه دره منصبنه وبورادن دولاپباغی، یقه‌جق، صوغانلی، قره‌باش بایری صرتلرندن وقایش طاغی اتکندن وکوچك بقال کویی ایله لیباده، علم طاغی جاده‌سی، حکیم باشی چفتلکی، بیوك بند، کوز تپه صویی، قارلی طاغ، آق بابا، وماصلاقدن کچه‌رك آناطولی قواغنده چلینکر لیماننه منتهی اولور.

اشبو حدودك یقین ساحلدن داخله خط مستقیم ایله نهایت آلتی کیلومترویی تجاوز ایتمامك شرطیله شهر امانتنجه اراضی اوزرنده تدقیقات فنیه اجرا ولااقل برکیلومترو فاصله ایله طاش ستونلر انشا ایدیله‌رك تعیین وتنظیم قلنه‌جق خریطه‌ده ارائه اولنه‌جقدر.

اوچنجی ماده — استانبول شهرینك مناطق اداریه‌سی فاتح، باغچه قپو، قوم قپو، آقسرای، صماتیه، ایوب، بك اوغلی، شیشلی، بشکطاش، ببك، بیوك دره، بکقوز، قندیللی، اسکدار، طوپخانه‌لی اوغلی، قاضی کوی، ارن کوی، قرتال، آطه‌لر، ومقری کوی‌در.

اشبو منطقه‌لر متعدد محلاته منقسمدر. مناطق اداریه‌نك حدودلریله احتوا ایلیه‌جکی محلاتك مقدار، حدود واسملرینك تعیین ویاتبدیلی وارتباطلرینك تحویلی ویا یکیدن محله تشکیل ویا الغاسی وبونلره متفرع معاملات شهر مجلسنك قراری و داخلیه نظارتنك تصدیقیله اجرا اولنور.

دردنجی ماده — ککبوزه، شیله، چکمجه قضالریله مرکز و عنوانلری صماندیره وکمر بورغاز اولمق اوزره تشکیل اولنه‌جق قضالر شهر امانتنك اداره‌سنده استانبولك ملحقاتیدر.

اشبو قضالرك حدودلریله نواحی وقراسی داخلیه نظارتجه تعیین اولنه‌جقدر.

بشنجی ماده— استانبول شهریله ملحقاتنـك امور ملکیه‌سی و استانبول شهرینـك امور بلدیه‌سی شهرامینی عنوانیله برنجی‌صنف والیلره تقدم ایدن برذاته وامور انضباطیه‌سی ایکنجی صنف والی مرتبه‌سنده استانبول پولیس مدیر عمومیسنه مودوعدر.

شهر امینی وپولیس مدیر عمومیسی داخلیه نظارتنك انهاسی و مجلس وکلانك قراریله باارادهٔ سنیه نصب وعزل اولنور . استانبول و ملحقاتنده امور ملکیه‌وبلدیه‌دن‌شهر امینی و آسایش وانضباطدن پولیس مدیرعمومیسی مسؤل وایکیسی‌ده داخلیه نظارتنه مربوطدر. استانبول شهرنده انتظام بلدیه وصحت و استراحت عمومیه وجرائم بلدیه‌یه تعلق ایدن احوالده پولیس مدیر عمومیسی شهر امیننك رأی و تنسیبی دائره‌سنده ایفای وظیفه ایدر . استانبول ژاندارمه قوماندانی ایله ملحق قضـالر قائممقاملری امور ملکیه‌ده شهر امیننه وامور انضباطیه‌ده پولیس مدیر عمومیسنه تابعدرلر .

آلتنجی ماده— ممالك عثمانیه‌نك امنیت وآسایشنه وپولیسلرك ادارهٔ عمومیه‌سنه متعلق معاملات داخلیه نظارتنده امنیت عمومیه مدیریتی نامیله برشعبه‌یه عائددر.

یدنجی ماده — استانبول وملحقاتنك امور ملکیه‌سیله‌استانبول‌شهری امور بلدیه‌سنك مرکز اداره‌سی شهر امانتی‌در .

شهرامانتی زیرده محرر مأمورین ومجالس ایله مناطق اداریه‌یی محتوی‌در .

شهرامانتی مرکز ادارهٔ عمومیه‌سی

شهر امینی ، مجلس عمومی ، شهر مجلسی ، کتـابت عمومیه ، امور ملکیه مدیریت عمومیه‌سی ، امور بلدیه مدیریت عمومیه‌سی ، امور تفتیشیه، وحقوقیه ، مدیریت‌عمومیه‌سی.

کتابت عمومیه شعباتی

قلم مخصوص ومجلسلر هیئت تحریریه مدیریتی ، محاسبه مدیریتی ، قیود عمومیه ومخزن اوراق مدیریتی ، سجل مأمورین مدیریتی ایله مأمورین ومستخدمین سائره .

امور ملکیه مدیریت عمومیه‌سی شعباتی

معـارف مدیریتی،زراعت و تجـارت و صنایع‌مدیریتی، ملحقات مدیریتی دفتر خاقانی مدیریتی ایله مأمورین ومستخدمین سائره.

امور بلدیه مدیریت عمومیه‌سی شعباتی

امور عمرانیه مدیریتی ، امور اجتماعیه و انضباطیهٔ بلدیه مدیریتی ، امور اقتصادیه مدیریتی ، امور صحیه مدیریتی ایله مأمورین ومستخدمین سائره .

امور تفتیشیه وحقوقیه مدیریت عمومیه‌سی

هیئت تفتیشیه ، هیئت حقوقیه ، هیئت تحریریه و مأمورین ومستخدمین سائره .

شهرامانتنه ارتباطی اولان دوائر ومؤسسات

پولیس مدیریت عمومیه‌سی وشعباتی ، جنایت محکمه‌سی ، استیناف محاکمی ، درسعادت بدایت مدعئ عمومیلکی ، بدایت محاکمی ، احکام شخصیه محکمه‌لری ، صلح حاکملری ، اجرا دوائری ، توقیفخانه‌لر، حبسخانه‌لر ، درسعادت تجارت وزراعت اوطه‌لری ، مؤسسات خصوصیه ، خیریه ، اجتماعیه وبدیعیه .

مناطق اداریه

منطقهٔ اداره؛ احکام شخصیه ومعاملات اداریه وبلدیه وانضباطیه‌یی صلاحیتی دائره‌سنده ایفا ایدن جزء امانتدر. زیرده محرر مجلس ومأمورین ومستخدمین ایله مؤسساتی محتویدر:

منطقه مدیری، منطقه مجلسی، منطقه کاتب ومقیدلری، منطقه صلح حاکمی، منطقه طبیبی، منطقه مهندسی ، قوندوکتور ، مبصر، منطقه نفوس مأموری، منطقه طاپو مأموری، منطقه ویرکو ماموری، منطقه اخذ عسکر ماموری ، منطقه پولیس قومیسری ، ژاندارمه ضابطی ، پولیس مأمورینی ، ژاندارمه طاقمی ، ژاندارمه پوسته و تلغراف و تلفون مأموری ، منطقه کمرك مأموری ، حوایج ضروریه صاتیش مأموری ، آشی مأموری ، قابله ، اجزاجی ، غسال ، غساله ، اورمان ، عمومی باغچه ، یول ، اوقتروا ، کمرك ، املاك امانت ، محلات و قبرستان بکجیلری ، تنظیفات ، لغمجیلر ، فنارجیلر ، یول عمله‌سی ، باغچه و قبرستان عمله‌سی ، منطقه جامع شریفی ، (امام اول، امام ثانی وجامع خدمه‌سی)منطقه مکتبی (مدیر ، معلم ، مبصر وخدمه) منطقه قوناغی ، منطقه قره‌غولی ، منطقه حوایج ضروریه کیلاری، طعامخانه‌سی (آشجی و مستخدمین) منطقه لوازم انشائیهٔ بلدیه و تنظیفیه انباری ، منطقه معاینه‌خانه واجزاخانه‌سی ، منطقه محتاجین وعمله اهون خانه‌لري ، منطقه قبرستانی .

محلات

محله؛ احکام شخصیه ومعاملات اداریه‌یی صلاحیتی دائره‌سنده ایفا ایدن جزء منطقه‌در. مختار، مختارثانی، محله مجلسی، پولیس، ژاندارمه. ومحله بکجیلرینی وجامع شریف امامی ایله محله مختاری، مجلس، پولیس و بکجیلرینك مجتمع بولندیغی محله مرکزینی محتویدر.

رفعت بك لایحه‌سی‌ده ١٣٢٦ ده برهیئت مخصوصه طرفندن ترتیب ایدلمش اولان لایحه کبی عقیم قالدی . اساساً پك اوقدر عملی برتکلیف اولمامقله برابر امانتله ولایتك توحیدینه و اوقافله بعض دوائر مرکزیه‌جه ایفا ایدلمکده اولان استانبول شهرینه متعلق برچوق خصوصات ووظائفك بلدیه‌یه ترکنه حکومت اصلا موافقت ایتمامکده ایدی . جمیل پاشانك ایکنجی دفعه امانتنده ولایتله امانتك توحیدی اساسنی احتوا ایتمك اوزره ینه رفعت مؤید بکه مختصر برلایحهٔ قانونیه ترتیب ایتدیریله‌رك حکومته تقدیم اولنمشدی .

بوصوك لایحه‌ده آطه‌لر، مقری کوی ، بکقوز قضالرینك امور بلدیه‌لری محلی مجالس بلدیه‌لری طرفندن اداره اولنمق اوزره استانبول بلدیه‌سندن ارتباطلری قطع فقط امور ملکیه‌لری شهر امانتنه ربط ایدلمکده ایدی . ینه بولایحه‌یه کوره استانبول بلدیه‌سی (شهر اماتی) نامیله بر (دائرهٔ بلدیه) عد ایدیله‌رك استانبولده، بك اوغلنده واسکدارده برشعبهٔ اداریه ولزوم کوریله‌جك محللرده بلدیه موقعلری احداث اولنه‌جقدی . ضابطهٔ بلدیه پولیس طرفندن ایفا ایدیله‌جك فقط بو وظائفك ایفاسنده پولیس شهر امانتنك امرینه تابع بولنه‌جقدی . شهر امیننك ایکی معاونی اولوب بری (امور ملکیه) ، دیکری (امور بلدیه) مدیریت عمومیه‌سی وظائفنی ایفا ایده‌جکدی . باشلیجه مهم نقطه‌سی بونلردن وهیئت عمومیه‌سی ١٧ ماده‌دن عبارت اولان لایحهٔ مذکوره‌نك شورای دولتده تدقیقاتیله خیلی اشتغال ایدلمش و وقوعبولان طلب اوزرینه امانتدن مأمور اعزام اولنه‌رق مکرراً ایضاحاتده ویرلمش ایدیسه‌ده بر درلو انتاج ایدیله‌رك کسب قطعیت وقانونیت ایتمدی .

استانبولك اوچ دائره‌یه تقسیمنك موافق اولمیه‌جغنی توفیق بکله برابر جمیل پاشاده اولجه بیان ایتمش اولدقلری حالده (صحیفه ١٥٩٠ ، ١٥٩٥) جمیل پاشانك بو دفعه تکرار بو ملاحظه‌یه رجوع ایتمسنك سببی آکلاشیله‌مامشدر .

استانبولده شهر امانتندن ماعدا بك اوغلنده ، اسکدارده واستانبول جهتنده اوچ بویوك شعبهٔ اداریه تأسیس ایتمك قدر زائد وفائده‌سز بر تشکیلات تصور ایده‌مه‌مز .

فرضا اسکدارده تأسیس ایدیله‌جك بر دائرهٔ بلدیه‌نك حدودی بر طرفدن بوستانجی‌یه دیگر جهتدن آناطولی قواغنه ممتد اولوب بو ساحه‌ده‌کی اهالیدن مثلا قواق سکاننندن بریسی ایشنی کوردیرمك اوزره دائره مرکزینه کلمك ایستسه - اسکداره طوغری واپور ایشلیه‌جکی فرض اولنسه‌بیله - قواقدن اسکداره کلمکله قواقدن استانبوله وشهر امانتی مرکزینه کلمك آره‌سنده برفرق ومشکلات تصور ایده‌مه‌مز. حتی استانبوله کلمك خصوصنده دهازیاده تسهیلاته مظهر اوله‌جقدر .

کذلك بوغاز ایچنك روم‌ایلی جهتنده مثلا صاری‌یارده اوطوران بریسی بلدیه‌یه متعلق بر ایشنی کوردیرمك اوزره واپورله استانبوله کلوب کوپری‌یه چیقدقدن صوکره کوپرینك فاتح طرفنه دونه‌رك تپه‌باشنده‌کی دائره مرکزینه کیتمکله صولنه توجه ایده‌رك متقابل بر تپه اوزرنده‌کی امانت مرکزینه کیتمك آره‌سنده نه‌فرق ونه‌کبی برمضرت تصور ایدیله‌بیلیر ؟ بناءً علیه مرکز امانتدن ماعدا استانبولده ، بك اوغلنده و اسکدارده برر دائرهٔ بلدیه تشکیلنده اهالی ایچون برکونا سهولت ومنفعت تصور ایده‌مه‌مز .

جمیل پاشانی استخلاف ایدن سالم پاشا تشکیلات بلدیه حقنده برفکر مخصوص صاحبی ایدی . سه‌ور معاهده‌سی ؛ حکومتك هر شعبه‌سنه مداخله ایتدیکی حالده بلدیه‌لرك ویا علیحده برفقره‌یی تضمن ایتمدیکی نظر دقتی جلب ایده‌رك مستقبل بلدیه تشکیلاتی مسئله‌سنی راقم الحروفله استشاره ایتدیکی زمان نقطهٔ نظرینی برقومیسیون واسطه‌سیله تثبیت ایتدیرمك موافق اوله‌جغنی حتی خارجدن برقاچ ارباب وقوف واختصاصك دعوتنی وامانتدن برقاچ مأمورك بونلره ترفیقیله برلکده چالشدیرلمسنی تکلیف ایتمشدم . بونك اوزرینه داخلیه ناظر اسبقی مصطفی عارف بك ایله رفعت مؤید بك دعوتله تشکیل ایدیلن قومیسیون ایکی اوچ دفعه اجتماع ایتدکدن صوکره داماد فریدپاشانك زمان صدارتنده موهوم وسیاسی بر اندیشه‌نك سوقیله داغیدلدی . محمد علی بکك زمان وکالتنده قومیسیون ؛ عینی زاده حسن تحسین ، رفعت مؤید ، امانت امور حقوقیه مدیری مخلص و امور اجنبیه مشاوری صالح بکلرله راقم الحروفدن عبارت اولمق اوزره تکرار تشکیل اولنه‌رق وبرچوق قانونلر جلب وترجمه ایتدیریله‌رك آیلرجه تدقیقات ومناقشاته دوام ایتدی . نهایت جلال بکك زمان امانتنده اکمال وظیفه ایله تنظیم ایتدیکی لایحهٔ قانونیه‌یی مقام امانته تودیع ایلدی . جلال بك‌ده مندرجاتنی تماما تصویب ایده‌رك برای تدقیق داخلیه نظارت جلیله‌سنه تقدیم ایلدی .

اشبو لایحهٔ قانونیه الك صوك اولمق و برخیلی تدقیقات نتیجه‌سنده تنظیم ایدلمش بولنمق اعتباریله امثالی کبی اهمال ایدیله‌میه‌جك و کوشهٔ نسیانه آتیله‌میه‌جق درجه‌ده برقیمتی حائز اولمق اقتضا ایدرسه‌ده باب عالی‌یه تقدیم اولندیغی تاریخدن بری انتاج ایدلمیه‌رك الیوم کیم بیلیر کیمك چکمجه‌سنده طورمقده بولنمشدر .

تنظیمنده خدمتی سبق ایدن براعضا اولمق وزیرنده امضام بولنمقله برابر بو لایحه‌نك ده تماميله استانبول بلده‌سنك احتیاجاتنه مطابق و غایت مکمل اولوب بوندن دها ایسی یاپیله‌ماز ادعاسنده بولنه‌میه‌جغم طبیعیدر . حتی حین مذاکره‌سنده اقلیتده قالدیغم برچوق جهتلری واردر . مع‌مافیه متخصص برهیئتك تکرار نظر تدقیقندن کچرسه الك ایی بر تشکیلات قانونی اوله‌جغی شبهه‌سزدر .

التی فصلی و ١٠٩ ماده‌یی احتوا ایدن لایحهٔ مذکوره‌نك یالکز برنجی وایکنجی فصلنك بورایه نقلی اقسام سائره‌سنك تنظیمنده حاکم اولان فکری ارائه ایده‌جکی جهتله فائده‌دن خالی اولمیه‌جقدر :

برنجی ماده — استانبول شهری ؛ مربوط خریطه اوزرنده قرمزی چیزکی ایله ارائه ایدیلن وزیرنده خطوط اساسیه‌سی ایضاح اولنان حدود ایله محدوددر .

ایکنجی ماده — اشبو حدودك خریطه اوزرنده یشیل چیزکی ایله ارائه ایدیلن وزیرنده خطوط اساسیه‌سی ایضاح اولنان قسمنه (نفس شهر) و بوقسمك خارجنده قالان محللره (جوار شهر) دینیلیر .

اوچنجی ماده — استانبول شهری بر (دائرهٔ بلدیه)در. اشبو (دائرهٔ بلدیه)نك امور ومنافع و اموال محلیه‌سی شهر اماتتی طرفندن اداره اولنور . اداره‌سی شهر اماتتنه مودوع اموال محلیه ؛ محفوظیت ومصونیت اعتباریله اموال عمومیهٔ دولت حقنده‌کی احکامه تابعدر .

دردنجی ماده — شهر اماتتی اموال منقوله وغیر منقوله‌یه متصرف وقانونك تعیین ایتدیکی وظائفله مکلف وصلاحیتله مقید بر (شخصی معنوی) در .

ولایت عامه‌سی اعتباریله حکومتك نظارت عمومیه‌سنه تابع بولنان اشبو شخص معنوینك ممثلی (شهر امینی) ومراقبی (شهر مجلسی) در.

بشنجی ماده — شهر امینی ؛ شهر مجلسنك رأی خفی ایله وعدد مرتبك اکثریت مطلقه‌سیله اعضاسندن انتخاب ایلیه‌جکی اوچ نامزد میانندن مجلس وکلا قراریله بالتفریق با ارادهٔ سنیه نصب اولنور .

آلتنجی ماده — شهر مجلسی ؛ اشبو قانونه توفیقاً انتخاب اولنان آلتمش اعضادن متشکلد

یدنجی ماده — شهر امانتنده معاملات عمومیه‌یی تدویر ایتمك اوزره : امور اداریه
امور صحیه، امور اجتماعیه و امور اعماریه عنوانلریله درت مدیر عمومی ولزومی قدر شع
مدیرلریله مأمورین وکتبه ومستخدمین بولنه‌جقدر.

سکزنجی ماده — مدیر عمومیلر ؛ تحصیل عالی کورمش ارباب اختصاص میانندن مق
امانتجه انتخاب ومأموریتلری شهر مجلسنجه بالتصدیق اجرا ایدیلیر . شعبه مدیرلریله مأمور
وکتبه و مستخدمین منسوب اولدقلری مدیر عمومیلرك تنسیبی و شهر امیننك
تصدیقی ایله تعیین اولنور . مدیران ومأمورین اهلیتسزلك و دوامسزلق وحیثی
مأموریتی مخل برسبب محق موجود اولمدقجه ویا اسباب قانونیه ونظامیه بولنمدقجه عزل ایدیله‌مز

طقوزنجی ماده— وظائف بلدیه‌نك ومصالح ناسك سرعت وسهولتله تسویه و ایفاس
ایچون شهر اماتی ؛ ایجاب ایدن محللرده اداری شعبه‌لر ، انشاآت و تنظیفات ده‌پولری
انضباط موقعلری واطفائیه مرکزلری تأسیس ایلیه‌جکدر. واختصاصه تعلق ایدن مسائل
علمیه وفنیه‌یی تدقیق وتثبیت ایتمك اوزره کرك شهر مجلسی اعضاسندن ، کرك خارجد
منتخب متخصصلردن حق حضور ویره‌رك استشاری مجلسلر تشکیل وعملیات مهم
و انشاآت جسیمه‌نك پلان ، پروژه ، لایحه وکشفنامه‌لرینك ترتیب و احضارینی اجر
مقرره ایله ارباب اختصاصه توديع ایده‌بیله‌جکدر . شوقدرکه بالجمله معاشات وعم
کونده‌لکلرندن غیری اجورات ایله بدلات اجاره و سیغورطه مصارفی و مصارف متفرق
یکونی امانتك واردات حقیقیه‌سی یکونـنك ثلثنی قطعیاً تجاوز ایتمیه‌جکدر . وارد
حقیقیه ؛ صوك اوچ سنه ظرفنده تحقق ایدن واردات دائمه یکونـنك اوچه تقسیمند
ظهور ایدن خارج قسمتدر .

اونجی ماده — استانبول شهری ؛ متعدد محله‌لره وفاتح ، بك‌اوغلی واسکدار عنوانل
اوچ دائرهٔ انتخابیه‌یه منقسمدر . شهرك حدودی داخلنده بولنـان ومحلاته منقسم اولمیا
ناحیه وقریه‌لر محله حکمنده‌در .

اون برنجی ماده — محله‌لرك اداره‌سی ؛ اهالیسی طرفندن منتخب هیئت اختیاریه‌لر
مودوع وهیئت مذکوره شهر امانتنه مربوطدر .

اون ایکنجی ماده — یکی بر محله تشکیلی ویا محلات وقری وناحیه‌لرك توحیدی وی

نك ارتباطلری ویا حدودلرینك توسیع و تحدیدی و اموال و مصارفنك تفریق وتعیینی ونامـلرینك تسمیه ویا تبدیلی شهرامانتنك تنسیبی وشهر مجلسنك تصدیقی ایله اجرا اولنور.

اون اوچنجی ماده — استانبول ولایتی و بك اوغلی و اسکدار سنجاقلری وقارتال، آطه‌لر وکوچوك چکمجه قضالری لغو وککبوزه، عمرلی وشیله قضالری داخلیه نظارتنه ربط ایدلمشدر.

اون دردنجی ماده — استانبول ولایتی مجلس عمومیسنه عائد وظائف (شهرمجلسی) نه واستانبول ولایتی ایله بك اوغلی و اسکدار متصرفلقلری و قارتال، آطه‌لر وکوچوك چکمجه قضالری مجالس اداره‌سنه عائد وظائف (امانت مجلسی) نه محولدر.

اون بشنجی ماده — امانت مجلسی؛ شهر مجلسی طرفندن واعضاسی میانندن رأی خفی ایله انتخاب اولنان طقوز اعضادن متشکلدر.

اون آلتنجی ماده — استانبول ولایتنك امور نافعه وصحیه و بیطریه‌سی وتدریسات ابتدائیه اموری ونفوس معاملاتی واشبو قانونده مندرج سائر خدمات محلیه‌سیله واردات خصوصیه‌سی شهر امانتنه عائددر. امور سائره‌سی نظارت ودوائر متعلقه‌سنجه ایفا اولنور.

اون یدنجی ماده — استانبول شهرینك آسایشنه متعلق امور و وظائف قوانین ونظامات مخصوصه‌سی موجبنجه پولیس مدیریت عمومیه‌سنه و صلاحیت اجرائیه منحصراً داخلیه نظارتنه عائددر.

اون سکزنجی ماده — امور و وظائف انضباطیهٔ بلدیه شهر امانتی طرفندن منتخب وقانوناً ونظاماً پولیسك حائز اولدیغی حقوق و صلاحیته مالك بلدیه ضابطه‌سی طرفندن ایفا اولنور. ضابطهٔ بلدیه‌نك آمری شهر امینی‌در.

بو لایحه‌نك تنظیمنده کوزه‌دیلن اساساتك تشریحنه باشلامه‌دن اول بلدیه تشکیلاتنده اعطای رأیه صلاحیتدار برذاتك مطالعاتنك ده‌شوصره‌ده ایرادی فائده‌دن خالی اولمیه‌جقدر. موضوع بحث ایتمك ایستدیکم ذات؛ قاضی کوی دائره‌سی مدیر اسبقی جلال اسعد بکدر. جلال اسعد بك بلدیه تشکیلاتنك نصل اولمسی لازم کله‌جکنه‌دائر اوروپاده تدقیقات وتتبعات اجرا ایتمش اولدیغی کبی بالفعل بلدیه مدیرلکنده بولنه‌رق نتیجهٔ مطالعاتنی ١٣٣٢ سنه‌سنده بررساله شکلنده طبع ایتدیرمشدر. جلال اسعد بکك مطالعه‌سی؛ هم ١٧ کانون ثانی ١٣٢٨ تشکیلاتنك سقیم جهتلرینی کوسترمك هم‌ده شکل مستقبلك نه‌طرزده اوله‌جغنی ارائه ایتمك اعتباریله اهمال ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده مهم اولدیغندن عیناً درج ایدلمشدر:

استانبول بلدیه‌سنك شکل اداره‌سنی تنظیم ایده‌بیلمك و بوخصوصده طوغری بر نتیجه‌یه واصل
اوله‌بیلمك ایچون تصور اولنه‌بیلن هرشکل اداره‌نك فوائد و محاذیرینی تدقیق ایتمك لازمکلور
بناءً علیه هر هانکی بر شهر اولورسه اولسون بلدیه‌سنك اداره‌سی ایچون اولا اساس
اعتباریله آنجق ایکی شکل وارد خاطر اوله‌بیلور : بری ؛ شهرك بر اداره‌یه تابع بولنمس
دیکری؛ مختلف قسملره آیریله‌رق هر برنده مستقل اداره‌لر بولنمسیدر. شهرك بر اداره‌
تابع اولمسندن کرك اجرا آت و کرکسه معاملات اعتباریله بیوك فوائد واردر . محذور
ایسه آنجق حدودی واسع و وسائط نقلیه‌سی مفقود اولان شهرلرده اهالینك مرکز
قدر کلمسنده‌کی مشکلاتدر. تقسیم وظائفه کلنجه: نفوسی نه‌قدر چوق اولورسه اولسو
بر قطعهٔ محدوده‌نك بالجمله معاملاتنی بر مأموره ویرمکله معاملاتی تفریق ایده‌رك جنس معام
اعتباریله شعبه‌لره آییرمق و هر معامله‌یی جنس اعتباریله بر مأموره تودیع ایتمکده دها بیو
فائده‌لر اوله‌جغی بدیهیدر . اهالینك مشکلاتنه کلنجه بوکاده منطقه‌لر تأسیسی و ایشلر
محلنده بیتمسی وسائطنی تأمین صورتیله چاره‌لر بولنه‌بیلور .

برشهر نه‌قدر بیوك اولورسه اولسون اوشهرك امور فنیه و صحیه ، حتی اجتماعیه‌سند
برچوق مسائل یکدیکریله علاقه‌دار بولنور . مثلا بر دائره داخلنده یاپیلان یکرمی مترولق
بر یول دیکر دائره داخلنه کچنجه بردنبره اون مترو ویا آسفالت ایکن عادی قالدیرم اولمس
بر طرفده تقیدات صحیه‌ده بولندیغی حالده دیکر جهتده اوتقیداتی حکمسز براقه‌جق احو
میدان ویرلمسی، بر طرفك فضله خراب قالمسی ، شهرك تنظیم و اعمارینه متعلق بر عموم
پروژه‌ده اتفاق حاصل اوله‌مامسی، فضلهٔ واردات تأمینی مقصدیله بر برینه رقیب مؤسساتك
تشکلی و امتیازات اعطاسی و الحاصل هرزمان شهرك هرطرفیله تماسده بولنان خلق ایچو
هر طرفك عمران و تمیزلکنك عین اهمیتی حائز بولنمسی هله مذبحه‌لر ، هاللر وسائره کب
عمومه تعلق ایدر مسائلده تکمیل شهر خلقنك مشترك اولمسی بویله بیوك شهرلر
مختلف و مستقل دائره‌لر حالنده یعنی کوچوك کوچوك کویلردن متشکل اولمالرین
ایجاب ایدر. ذاتاً بوکون ممالك متمدنه‌ده‌کی بیوك شهرلرك اطرافنده بولنان کوچوك کویل
دخی پی‌درپی شهرلرك بلدیه‌سی حدودی داخلنه آلنه‌رق شهرلره الحاق ایدلمکده‌در
بونك سببی ایسه بوقاروده ذکر ایتدیکمز اسباب ایله برابر کوچك کویلرك وارداتی آ
اولمسی حسبیله شهر اطرافنك غیر معمور قاله‌رق اورالرله هر زمان تماسده بولنان شه
خلقنك راحت ورفاهنی تأمین ایده‌مامسیدر .

شو ملاحظاتدن‌ده آکلاشیله‌جغی اوزره شهرلر نه قدر بیوك اولورسه اولسون آنجق بر بلدیه حالنده‌اداره‌اولنملری لازم کلور. حتی بزده‌یا کلش تلقی‌وتطبیق ایدیلن‌پارس بلدیه‌سی دخی بربلدیه‌دن عبارت اولوب برمرکزدن اداره اولنور .

شوقدرکه حدودی واسع اولان شهرلرده کرك اهالینك بر مرکزه مراجعتنی و کرك مأمورینك تقسیم وظائفله کندیلرینه دوشن اقسامه یاقین برموقعده بولنه‌رق دها قولایلقله ایش کورملرینی تأميناً شعبات اداریه ویا دائره‌لر تأسیسنه لزوم کوریله بیلور. بو منطقه‌لرك تأسیسندن مقصد ایسه ایشلرك موقعنده اوله‌بیلملرینی بر صلاحیت نظامیه دائره‌سنده یاپه‌رق زمان قزانمق واهالی‌یه سهولت ویرمك وهم‌ده معاملاتی قولایلشدیرمقدر .

بناءً علیه مرکزیت‌ده ایکی شکل اوله‌بیلور : بری مرکزیت مطلقه دیکری شعبات اداریه‌لی مرکزیت .

ایشته استانبول بلدیه‌سی ایچون بو ایکی شکلدن برینی ترجیح ایتمك لازم کلیور .

برنجی‌یه کوره : استانبول بلدیه‌سی وسائط نقلیه اعتباریله مرکزده بر اداره‌یی و بو اداره‌نك امور مختلفه ایله‌مشغول شعبه‌لرینی احتوا ایدر وبو شعبه‌لرك هر برینه مربوط اولمق اوزره مختلف منطقه‌لرده طوغریدن طوغری‌یه کندیلرینه تابع مأمورلری بولنور .

ایکنجی شکله کوره ـ که حال حاضر تشکیلاتندن فرقی همان یوق کبیدر ـ استانبول دوائره تقسیم اولنوب هردائره‌نك معاملات بلدیه‌سی بر مدیره تودیع اولنور . و مرکز امانت بو دوائرك اجرا آت و معاملاتنی تفتیش و تنظیم و دوائرك همان کافه‌سنه بردن تعلق ایلین مسائل مهمه وعمومیه ایله مشغول اولان بر هیئت ناظمه‌دن عبارت قالیر . بوتقدیرده دائره‌لرده‌کی شعبه‌لرك مرکز شعبه‌لریله درجهٔ مناسبتلری صرف مشغول اولدقلری امورك جهت علمیه و اساسیه‌سنه عائد اولمق لازم کلوب جهت اداریه‌سی و تفرعاتی تماماً مدیرلره محول بولنمق ایجاب ایدر . یوقسه بو کونکی تشکیلات کبی مرکزك دوائره عائد تفرعات امور ایله اشتغال ایلسی دوائرك هر دورلو معاملاتی مرکزدن صورمسی و مرکز شعبه رئیسلرینك دائره‌لرده‌کی اوشعبه یه تقابل ایدن مأمورلری کندی مأمورلری تلقی ایلسی کرك معاملاتك کرك مأمورلرك ایکی مرجعه عائدیتلری کبی اداره‌ده قاریشقلقلری تولید ایدن تشوشاته سببیت ویرر. شمدی بوایکی شکلك فوائد و محاذیرینی آیری آیری مطالعه ایده‌لم : مرکزیت مطلقه‌ده ایلك وارد خاطر اولان محذور شهرك وسعتی و وسائط نقلیه‌نك مفقودیتی حسبیله اهالینك معاملات ایچون مرکزه قدر کلملری مشکلاتیدر .

بو كون يدی قله‌ده‌کی بر ذاتك معاملاتی ایچون فاتح دائره‌سنه كلمسی ، كذا اورته كوی‌ده‌کی بریسنك بك‌اوغلی دائره‌سنه كیتمسی امین اوكنده بولنه‌جق اولان مركزه كلمه‌سندن دها كوچدر. مركزیت مطلقه‌ده ایسه منطقه‌لر تأسیسی و معاملاتك اوراده‌کی مأمورلر طرفندن تعلیمات موجبنجه بتیرلمسی سایه‌سنده بو محذور ازاله ایدیله‌بیلور . ایش بو شكله كیرنجه ایكنجی بر محذور دها وارد خاطر اولور : اوده بویله مركزدن اوزاق و همان مستقلجه براقیلان مأمورلرك بو كونكی كبی بر آمرك نظارت متمادیه‌سی آلتنده بولنمامسی حسبیله وظیفه‌لرنده كوستره‌جكلری تكاسل وصلاحیتلرینك سوء استعمال ایدلمسی كیفیتیدر . بونی‌ده منتظم و صریح تعلیماتلر و صیقی تفتیشلر و شدتلی مسئولیتلرله ازاله ایتمك قابل اوله‌جغی امید اولنه بیلور . مع مافیه بو جهت كمال اعتنا ایله تدقیق اولنه‌جق خصوصاتدندر . مأمورلرمزك منفرداً و مركزدن بر آز اوزاق اوله‌رق لایق وجه ایله ایشله‌یوب ایشله‌میه‌جكلری آنجق تجربه ایله ثابت اوله‌بیله‌جك خصوصاتدندر. بوشكلك فائده‌لری ایسه پك چوقدر. اولاً شهرك هرطرز اموریندن مركزده یالكز برشعبه وبر آمر مسئول اولور. بوكون ایسه بردائره‌نك هرهانكی بر شعبه‌سنك معاملاتی یولنده كیده‌بیلمسی اودائره‌نك مدیریله مركزده‌كی اوشعبه مدیری آره‌سنده‌کی دوستلغك درجه‌سیله متناسبدر . شعبات اداریه ایله مركزیت شكلنده ایشلری بردرجه‌یه قدر محلنده بتیرمك ومأمورینی مدیرلر واسطه‌سیله دائماً قونترول ایتمك وشعبه‌لرك بر برلرینه اولان رابطه‌لرینی تأمین ایله معاملاتی دها سریع نتیجه‌لندیرمك كبی فوائد وار ایسه‌ده بوكا مقابل دائره‌لر دائماً شهر امانتنه قارشو صلاحیتلری محدود بر وضعیتده اولوب سربستیء اجرا آته مالك اوله‌میه‌جقلری وكرك مركزك دوائره وكرك دوائرك مركزه قارشو وضعیتلری مسئولیتی تقسیم ایدر برشكلده بولنه‌جغی كبی هر دائره مدیری كندی دائره‌سی داخلنده فضله اعمارات واجرا آتده بولنمق هوسیله اجرا آت بلدیه‌نك پروغرام موجبنجه تطبیقنه وبناءً علیه كندی دائره‌سنك مهمل بر حالده قالمسنه طرفدار اوله‌میه‌جغی و نه‌قدر اولسه مختلف دوائرك عین اموره عائد دوشونجه‌لری و اجرا آتی بر برندن فرقلی اولوب هم آهنك بولنه‌میه‌جغی و بونلر مركزده‌کی شعبه مدیرلرینی مشكلات و عقامته معروض براقه‌جغی وبا خصوص شهر امیننك مزاج و احوال روحیه‌سنه كوره اداره‌نك دائماً بر شكل دیكر آله‌جغی دركاردر . بوكونكی دائره‌لر اهالینك ایشنی یاقین محللرده بتیرمكی‌ده تأمین ایده‌میور . بوستانجیده اوطوران برذات قاضی كوینه ، بكقوزده اوطوران آناطولی حصارینه ، ایوبده اوطوران فاتحه قدر كلمك مجبوریتنده قالیور . دائره‌لر داخلنده دها

برچوق منطقه‌لر تأسیسنه ایسه شهرك بودجه‌سی مساعد دکلدر . مساعد اولسه‌ده منطقه‌لر اولدقدن صکره شهرامانتنك یانی باشنده برطاقم شهر امانتلرینك دها وجودینه احتیاج یوقدر.
برده استانبولی مرکزیت مطلقه ایله اداره ایتمك اوزره حدودینی کوچولتمك مثلا سورلر داخلندن ایوب و شیشلی جهتلرندن اورته کویه قدر آلوب بوغازایچی، اسکدار قاضی کوی وسائره کبی جوارلری مستقل بلدیه‌لر حالنده براقمق ، شعبات اداریه‌یی اوچویا درده تنزیل ایتمك شکلری وارد خاطر اوله‌بیلور . بونلردن برنجیسنك دوشونیله‌جك نقطه‌لری جوار بلدیه‌لرینك هانکی قضالره مربوط بولنه‌جقلری وولایتله امانت توحید ایدلدیکنه کوره بورالرده‌کی وظائف ملکیه ونفوس معاملاتنك نه صورتله اداره ایدیله‌جکیدر. فضله اوله‌رق بوبلدیه‌لرقانونك کندیلرینه ویره‌جکی صلاحیتدن بالاستفاده استانبول شهرینك مضرتنه بعض تأسیسات و اجرا آتده بولنه بیلورلر . مثلا کچنلرده قرتال بلدیه‌سی غاز دپولری انشاسی ایچون رخصت اعطا ایلمش بوده استانبول بلدیه‌سنی متضرر ایتدیکی جهتله خیلی اختلافاتك ظهورینه سببیت ویرمشدی . باخصوص بورالرده اوطوران اهالی هر زمان شهرله تماسده بولنمقده اولدقلرندن اوقتروا و سائره کبی رسومك تطبیقنده و حوایج ضروریه مسئله‌لرنده بیوك کوچلکلری موجب اوله‌بیلورلر . شعبات اداریه‌نك عددینی ایکی ویا اوچه ایندیرمك مسئله‌سنه کلنجه: بوموضوع بحث بیله اولماملیدر . چونکه بوحالده اهالینك مراجعتی واوزاقلق مسئله‌سی تزاید ایدر ومنطقه تأسیسی لزومی حاصل اولور. بو ایسه هم مصرفی وهم‌ده معاملاتك اوزامسنی انتاج ایدر. یوقاروده‌ده سویلندیکی کبی منطقه‌لر تأسس ایتدکدن صوکره بر قاچ شهر امانتنه لزوم یوقدر . باخصوص بونلرك مستقل اولمسی مضر اولدیغی کبی مرکزه مربوط بولنملری‌ده معاملاتك منطقه‌لردن دائره‌لره و اورادن امانتـه کیتمسنی و بناءً علیه اوزامسنی موجب اولور . هر حالده امور ولایتله امور بلدیه‌نك توحیدی شکلنه کوره معاملاتك تدویری خصوصنده بیوك برمانع کورلمزسه مرکزیت مطلقه اك مناسب اصولدر .
شعبات اداریه ابقا ایدلدیکنه کوره مذکور شعباته یعنی دائره‌لره دها زیاده صلاحیت ویریله‌رك کندی تشکیلاتلری وشعبه‌لریله برر عضو مستقل تشکیل ایتملرینك یعنی مرکزده‌کی شعبه آمرلرینك دوائرده‌کی شعبه‌لرله رابطه‌لری اولمامسنك و هر دائره بودجه‌سی اولجه تفریق اولنه‌رق کندی صلاحیتی دائره‌سنده سربست چالیشه بیلمه‌سنك تأمینی لازمدر .
مرکزیت مطلقه‌یه کوره شهرامانتی یعنی بلدیه قوناغی سرکه‌جی ویا امین اوکی وجواری کبی شهرك هرطرفنه مرکز اولان بر محلده بولنملیدر .

شهرك محال مختلفه‌سنده تشکیل اولنه‌جق منطقه‌لر شونلردن عبارتدر :

١ — امور صحیه، ٢ — امور فنیه، ٣ — تنظیفات، ٤ — تحصیل، ٥ — نفوس و اداره، ٦ — انضباط بلدیه ٧ — اطفائیه .

بو منطقه‌لرك بربرلرینه مطابق وعین عدده اولمسی شرط دکلسه‌ده تقسیماتك مهما امکن یکدیکرینه توافق ایتمسی و منطقه مرکزلرینك بر یرده بولنمسی فوائدی جامعدر . منطقه مرکزلرینك بولنمسی لازم کلن باشلیجه مواقع شونلردر :

١ — سرکه‌جی	٨ — تقسیم	١٥ — اسکدار
٢ — بایزید	٩ — بشکطاش	١٦ — طوغانجیلر
٣ — فاتح	١٠ — ببك	١٧ — قاضی کوی
٤ — اقسرای	١١ — ینی کوی	١٨ — قرتال
٥ — ایوب	١٢ — بیوك دره	١٩ — آطه‌لر
٦ — غلطه	١٣ — بکقوز	٢٠ — مقری کوی
٧ — خاصکوی	١٤ — آناطولی حصاری	

بو منطقه‌لرده‌کی مأمورلر طوغریدن طوغری‌یه امانته‌کی شعبه‌لرینه تابع بولنورلر .

١ — امور صحیه	منطقه	مرکزلرنده	بر دیسپانسر ومحله طبیبلری؛
٢ — امور فنیه	«	«	یوللرك تعمیرینه نظارت ایده‌جك بر مهندسله بر قوندوکتور ولزومی قدر عمله ؛
٣ — تحصیلات	«	«	بلدیه رسومنی تحصیل ایدن معقبلر و تحصیلدارلر؛
٤ — تنظیفات	«	«	تنظیفات مأمورلرینك تحت اداره‌سنده تنظیفات آخور وعمله‌لری ؛
٥ — نفوس	«	«	نفوس و حوایج ضروریه مأمورلری ؛
٦ — انضباط بلدیه	«	«	بلدیه موقع مأمورلری؛
٧ — اطفائیه	«	«	طلومبه افرادی؛

بو منطقه مرکزلرندن بعضیلرینك شعبات تالیه‌سی اوله‌بیلور. مثلا موقع مأمورلقلرینك مختلف یرلرده قولبه ایله نقطه‌لری بولنه‌بیلور .

معمافیه شهرك وسائط نقلیەسی ومعاملات بلدیەسی دها تکامل ایدنجەیه قدر شمدیکی کبی شعبات اداریه ایله تدویر امور قابلدر. بوشکله کوره استانبول و بك اوغلی جهتلرینی برر دائره ایله اداره ایتمك و بناءً علیه دوائرك عددینی سکزه ایندیرمك ممکندر . زیرا بك اوغلی دائرەسی همان همان بایزید و فاتح دائرەلری مجموعی قدردر . فاتح دائرەسیله بایزید دائرەسی مرکزلری بربرلرینه اوقدر یاقیندرکه برینه کیتمکله دیکرینه کیتمك آرەسنده همان فرق یوق کبیدر . هر ایکی دائرەده معاملاتك و نفوسك کثرتنه باقوبده بك اوغلی دائرەسنی دخی ایکی‌یه تفریق و یاخود استانبولی درت و بك اوغلنی اوچه تقسیم ایدەرك دوائری اون ایکی‌یه ابلاغدن ایسه استانبول وبك اوغلی دائرەلرینه مخصوص اولمق اوزره منطقەلر تأسیسی دها فائدەلیدر . ذاتاً بوایکی دائره دوائر اصلیەدن عد ایدیلوب الك زیاده بورالرك اعمارینه چالیشمق ایجاب ایدر . مع مافیه استانبول جهتنك مرکزی و سائط نقلیەنك طوپلاندیغی امین اوکی وجوارنده برمحلده اولمق ایجاب ایدر. بوکون ایوبدن فاتحه کیتمك ، ایوبدن سرکەجی‌یه کلمکدن چوق کوچدر .

اداره جهتندنده اصلاحات لازمدر. شعبات اداریه مأمورینی اقتدارجه شمدیکندن چوق مقتدر اولمق ایجاب ایدر . برده اشبو سکز دائرەنك ایکیسی یعنی استانبول و بك اوغلی دائرەلری دوائر اصلیه ودیکر آلتیسی دوائر تالیه عد ایدیلەرك هرایکی دائرەنك وارداتی مجموعی بربرینه قاریشدیریلەبیلمك و برمدت ایچون دوائر سائرەنك مصارفاتی وارداتلرینی تجاوز ایتمیەجك یعنی جوارلر مرکزك پاراسنی چکمیەجك صورتده منفرد بودجەلرپاپلسنی تأمین ایدن نظاماتك وضعی و بوخصوصده اعمارات و صرفیاتك شهر امینلرینك آرزو و اجتهادلرینه براقلمامسی ایجاب ایدر . بوسایەده شهر بتون قوتی مرکزه حصر ایله اول امرده اوراسنی اعمار ایدر و اون قپانی جادەسی باطاقاق حالنده ایکن کویلرده پارکه یوللر یاپمغه قالقەماز .

آتیده شو هر ایکی شکله کوره لازم کلن تشکیلات قادرولریله بونلره تخصیصی لازم کلن مقدار سنوی‌یی تدقیق ایدەجکز . اوندن اول شهر امانتنك تشکیلات سابقەسنه و بو خصوصده کچیردیکی ادوار تکامله برنظر عطف ایتمك مناسب اولور . [۱]

---

[۱] بلدیەلر وتشکیلاتی ، جلال اسعد ملك

جلال اسعد بکك مطالعه‌سی بوراده ختام بولدی. اقسام سائره‌سنك وخصوصیله قادرولرك اقتباسنه لزوم کورلمدی. جلال اسعد بکك بلدیه تشکیلاتی حقنده‌کی نقطهٔ نظرینی قارئلرك تقدیرینه ترك ایده‌رك موضوع بحث اولان صوك قومیسیون لایحه‌سنك نقاط اساسیه‌نك تشریحیله اکتفا اولنمشدر.

لایحه‌ده مندرج اساساتك قسم اعظمی الیوم مرعی اولان قوانین ونظاماتدن اقتباس ایدلدیکی جهتله هرماده‌سنك اسباب موجبهٔ تحریرینی بوراده مناقشه‌یه لزوم کورمم. شوقدر وارکه شیمدی‌یه‌قدر نشر اولنان قانونلرده مندرج بولنمامش واساساً بالعموم ملل متمدنه‌جه عصرلرجه اقدم تطبیق ایدلمش اولدیغی حالده حکومت عثمانیه‌جه هنوز بالقبول بلدیه‌لره تطبیقنه مساعده ایدلمه‌مش اولان بعض مهم نقطه‌لر واردرکه موضوع بحث اولان لایحه عیناً ویا تعدیلاً قبول ایدلمیوبده ایلریده بر دیکری تنظیم ایدلدیکی صره‌ده نظر دقته آلنیر امیدیله لایحه‌نك حین ترتیبنده دوشونیلن بو کبی بعض خصوصاتك بوراده ایضاحنه مجبوریت کورلمشدر. ازجمله لایحه‌نك برنجی فصلنده استانبولك حدودی تعیین وتثبیت ایدلمك ایستنلمشدر. استانبولك سرعت اعماری نقطهٔ نظرندن بوجهتك بلدیه تشکیلاتی قانوننده تصریح ایدلمسی پك فائده‌لیدر. بناءً علیه آوروپانك بویوك شهرلرنده اولدیغی کبی استانبولده‌ده جوار صیفیه‌لر شهر حدودینه ادخال ایدلمش وبو ملاحظه‌یه بناءً استانبول شهری آناطولی جهتندن پندکه، روم ایلی جهتندن چکمجه‌یه ودیکر جهتدن آناطولی وروم ایلی فنارلرینه قدر توسیع اولنمش ایسه‌ده قدیماً موجود وکثافتله مسکون اولان اصل شهر جوار صیفیه‌لردن تفریق اولنه‌رق بوکا (نفس شهر) وبونك خارجنده قالان محللرده (جوارشهر) عنوانی ویرلمشدر.

جوار صیفیه‌لرك شهره ادخالنك سببی؛ شهر ایله جوارینك یکوجود اولمسی وبرکل تشکیل ایتمسیدر. جوار صیفیه‌لرك شهردن آیریله‌رق محلی بلدیه‌لرك اداره‌سنه ویرلمسی شهر ایله جوارینك برلکده اعمارینه مانع اوله‌جغی کبی اهالی ایچونده انواع مشکلاتی داعیدر. ایشته بو سببه بناءً درکه آوروپا بلده‌لرنده بو اساس قبول اولنه‌رق جوار صیفیه‌لر شهره ادخال ایدلمشدر. انجق اوقتروا رسومنك نفس شهر قپولرنده جبایت ایدلمسی ونفس شهرده دفن امواتك، فابریقه احداثنك جائز اولمامسی وجوار شهرك آیریجه بعض احکامه تابع طوتلمسی مجبوریتی طولاییسیله نفس شهر، جوار شهردن برحدود ایله تفریق ایدیله‌رك نفس شهره (سیته) وجوار شهره (بان لیو) دینلمکده‌درکه لایحه‌ده بو اساس قبول ایدلمشدر.

استانبول بلدیه‌سنك وارداتی نفس شهرك وظائف بلدیه‌سنك ایفاسنه ویالکز بوقسمك عمارینه کافی دکل ایکن جوار شهرکده نفس شهره الحاقی تقدیرنده استانبولك دها عصرلرجه خرابه حالنده قاله‌جغی وارد خاطر اولورسه‌ده منتظم بر اعمار پروغرامی تنظیم وتطبیقی ایچون برده قانون نشر ایدیلیرسه بوکبی اعتراضاته‌ده محل قالماز .

شیمدی‌یه قدر یاپیلان تشکیلاتلرده دوائر بلدیه عددینك بردرلو تحدید ایدیله‌مدیکی کورلمشدی . حالبوکه متمدن ومترقی مملکتلرده هر شهر بر (دائرهٔ بلدیه) وبر (شخصیت معنویه) عد اولندیغی کبی استانبول شهری‌ده بر (دائرهٔ بلدیه) تلقی ایدلمکده‌در . استانبولك شیمدی‌یه قدر واقع اولدیغی کبی متعدد دوائر بلدیه‌یه تقسیمی وبو صورتله اداره‌نك مختلف هیئتلره تودیعی حالنده اداره و اعمار خصوصنده مطلوب اولان اتحاد، اطراد وانسجام اخلال ایدلمش اولور. نته‌کیم بوندن اول اعطا ایدلمش اولان ایضاحات ایله بوجهت صراحةً نمایان اولمشدر .

اولجه قسم مخصوصنده مدللاً اثبات ایدلدیکی اوزره اساساً استانبولك یکرمی دائرهٔ بلدیه‌یه تقسیم ایدلمش اولمسی برلزوم اداری‌یه مبتنی اولمیوب پارس شهرینك (مه‌ری) تشکیلاتی بلدیه‌یه تقسیماتی ظن ایدیله‌رك ١٢٩٣ قانوننك حین ترجمه وتنظیمنده پارسك یکرمی (مه‌ری) یه منقسم اولمسندن بالاستدلال استانبول شهری‌ده یکرمی (دائرهٔ بلدیه‌یه) تقسیم ایدلمشدر . حالبوکه پارس شهری برمجلس بلدی‌یه تابع بر (دائرهٔ بلدیه) در. (مه‌ری) لر (احوال شخصیه) معاملاتنی ایفا ایله مکلفدرلر. بناءً علیه استانبولده یکرمی ویا ١٧ کانون اول ١٣٢٨ تاریخلی قانونه کوره طقوز ویاخود بعض کیمسه‌لرجه مدافعه ایدلدیکی کبی اوچ شهر امانتنه اصلا لزوم واحتیاج یوقدر . شهر امانتی وظائف بلدیه‌یی ومصالح ناسی سرعت وسهولتله ایفا ایچون نره‌لرده ونه شکلده شعبه‌لره لزوم کورورسه شهر مجلسنك قراریله بونلری تأسیس ایدر . شعبه‌لرك مقداری اولدن تعیین وبرقانون ایله تقیید وتحدید ایدیله‌مز . بو صورتله کشاد ایدیله‌جك شعبه‌لرده انشا آت بسیطه؛ محلی مهندسلرك تصدیقیله‌ودفن اموات ایله‌سائر خصوصات صحیه؛ محلی طبیبلرك مساعده‌سیله ورسوم بلدیه تحصیلاتیله ضابطهٔ بلدیه اموری ینه شعبه‌لرده‌کی مأمورلر طرفندن ایفا ایدیله‌رك وشعبه مأمورلری لدی‌الایجاب شهر امانتنده تابع بولندقلری مدیرلرله مخابره ، حتی بوعصر مدنیتده تلفونله مکالمه ایده‌رك معاملات روزمره‌یی قرطاسیه‌یه دوکه‌دن درحال ایفا ایده‌بیلیرلر.

ولایتك الغاسیله امانته توحیدی‌ده شایان قید وتذکار اولوب بو مسئله‌نك اسباب موجبه‌سی بوندن صکره‌کی فصلده بشقه‌جه ایضاح اولنه‌جقدر.

بلدیه تشکیلاتنده هرشیدن اول نظر دقته آلنه‌جق مهم بر اساس‌ده بلدیه‌لری حکومتك وصایتندن قورتارمقدر. متمدن ومترقی مملکتلرده شهرلرك امور، منافع واموال محلیه‌سی بلدیه‌لره متروك اولدیغی بوکتابك برنجی قسمنده‌کی ایضاحاتدن البته مستبان اولمشدر.

اساساً بوطرز اداره برقاچ عصرلق تجربه‌نك محصولی اولدیغی کبی بروکسل قونغره‌سنده بالجمله دول متمدنه‌جه‌ده قبول ایدلمشدر. قونغره‌یه حکومت سنیه‌جه احمدشعیب‌بك مرخص کوندرلمك صورتیله اشتراك وبالطبع مقرراتی قبول ایدلمش اولدیغی حالده حکومتجه بوآنه‌قدر بلدیه‌لره بوحق ویرلمه‌مش واهالی‌ایسه هنوز مع‌الاسف بویله برحقی طلب ایده‌جك سویه‌یه کلمه‌مشدر. مونتسکیونك (ملتلر لایق اولدقلری حکومته مظهر اولورلر) سوزی (شهرلر لایق اولدقلری بلدیه‌لره مظهر اولورلر) صورتنه تحویل ایدلسه بزم حالمزه نه درجه ماصدق‌اولور. نته‌کیم ١٣٤٠ سنه اول حضرت محمدعلیه‌السلام (بولندیغکز حاله کوره اداره اولنورسکز) دیمه‌مشمی‌ایدی؟

اساساً ملته عائدایشلری ملته ویرمامك ایچون بیك‌درلو سببلر، بهانه‌لر آرامق؛ غریب وعجیب مطالعه‌لره مستند اسباب موجبه‌لر بولمق، ملتی قابلیتسز کوسترمك والحاصل حقی، حقیقتی صاحب مشروعندن اسیرکه‌مك، قیصقانمق حکومت مفهومی حقنده بزه مخصوص بر تلقینك محصولیدر. حالبوکه بالخاصه بزم مملکتمزده حکومت اهالینك مرشد و رهبری اولملیدر.

لایحه‌ده بوتون بو اساسات کوزه‌دلمش اولمقله برابر ولایت عامه‌سی اعتباریله حکومتك بلدیه اوزرنده‌کی حق نظارت ومراقبه‌سی قبول وتأمین ایدلمش واموال محلیه محفوظیت ومصونیت اعتباریله اموال عمومیهٔ دولت‌حقنده‌کی احکامه تابع طوتیله‌رق حفظ وحراستلری تحت تأمینه آلنمش وبعض قیود وشروط ایله عنان اداره ینه یدحکومتده ابقا وشهرامیننك طرز انتخاب وتعیینی ایله‌ده نفوذ حکومت ادامه ایدلمش اولدیغندن امور واموال ومنافع محلیه‌نك بوتون بلاد متمدنه‌ده اولدیغی کبی استانبولده‌ده بلدیه‌طرفندن اداره‌سندن‌حکومتجه قورقیله‌جق برکونا محذور قالماز.

لایحه‌نك تنظیمنده اوچنجی اوله‌رق قبول ایدیلان اساس: شهر امیننك هم انتخاب هم نصب ایله اولمسی کیفیتیدر. فی‌الحقیقه شهر امینی؛ بر طرفدن بلده‌نك ممثلی و بلده اهالیسنك وکیلی وامینی اولمسی انتخاب ایله و دیگر طرفدن مکلف اولدیغی وظائف اداریه وفعالیت اجرائیه حسبیله حکومتك نائبی ومأموری بولنمسی نصب ایله تعیینی ایجاب ایدر. بناءً علیه شهر امیننك هم منتخب هم منصوب اولمسی لازم کلیرکه لایحه‌ده بو ایکی اساس مزج ایدلمشدر. بوصورتله اهالینك حق انتخابی یاننده حکومتك‌ده حق نصبی قبول ایدیله‌رك شهر امینی هم اهالینك هم‌ده حکومتك امن و اعتمادینه مظهریتله تعیین ایدلمش اولیور. لایحه‌نك مواد متباقیه‌سنده ایضاح ایدلدیکی اوزره شهر امینلرینك مأموریتی شهر مجلسنك دوامی مدتجه امتداد ایدر. انجق حکومتك ویا شهر مجلسنك اعتمادی زائل اولنجه شهر امینی‌ده استعفایه مجبور اولور. شوقدرکه شهر امینلرینك صیق صیق تبدیللری تجویز ایدیله‌میه‌جکنه وحتی وظیفه‌شناس، عمرانپرور وتجربه‌دیده بر شهر امیننك چالیشه‌بیله‌جکی مدتجه مقامنده ابقاسی مصلحةً ملتزم اولمسنه بناءً شهر مجلسی ایله شهر امینی آره‌سنده‌کی هر اختلاف استعفایی انتاج ایتمه‌مك وبونکله برابر شهر امینی شهر مجلسنك کیف و آرزوسنه‌ده تابع قیلمامق ایچون شهر مجلسی ایله شهر امینی آره‌سنده اختلاف ظهورنده اختلاف واقعك حلنه مجلس وکلا تحکیم قلنمشدر. یعنی هیئت وکلا شهر مجلسنك رأینی تصویب ایدنجه شهر امینی تصحیح اجتهاد ویا ترك موقع ایدر ومجلس وکلا شهر امیننك فکرینی قبول ایدرسه شهر مجلسی تبدیل اجتهاد ویاخود استعفاده مختار عد اولنمشدر.

استانبولده کون کچمزکه غزته‌لرده شهر امانتی تشکیلاتی علیهنده بر مناقشه اولمسون. غزته‌لری امانت علیهنده اجالهٔ قلمه سوق ایدن یگانه سبب شهرك اداره‌سنك اهالینك النده اولمامسی وبونك نتیجه‌سی اوله‌رق‌ده شهر امیننك منصوب اولمسیدر.

شهر امیننك منصوب ویا منتخب اولمسنك افکار عمومیه‌ده نه‌کبی برتأثیری اولدیغی حقنده برفکر استحصالنه مدار اولمق اوزره اك بنام محررلریمزدن جناب شهاب‌الدین بکك بومسئله‌یه دائر ١١٤٤٦ نومرولی صباح غزته‌سیله (شهر امانتی) عنوانی آلتنده نشر ایتمش اولدیغی برمقاله‌دن برقاچ سطر اقتباس ایدلمشدر.

جناب شهاب‌الدین بك دیورکه:

بوبدبخت مؤسسه‌یه (شهرامانتنه) دائر قونوشمق فائده‌سز اولدیغی نسبتده اکلنجه‌لیدر. اکرپك غلیظ برصورتده آلدانمیورسه‌م (شهر امینی) پای تختك بلدیه رئیسی دیمك اوله‌جق واوحالده

شهر اماتنك وظیفه‌سی استانبول سکنه‌سنك ممنونیتنی جلب ایده‌جك شرائطده بلده ایل
اشتغال اولمق لازم کلیر . شهر اماتی استانبول شهری ایله اشتغال ایدییورمی ایتمیورمی
ویا نه درجه‌یه قدر ایدییور ؟ بونی تحقیق وتتبعه وقت بوله‌مدم .

مع‌مافیه صورت قطعیه‌ده شوندن امینم که شهر اماتنك مساعیسندن استانبول سکنه‌سو
هیچ برزمان خشنود قالمدی وعدم ممنونیتی کوندن کونه آرتیور .

شهر امینی بلدیه رئیسی دیمك اولدیغنه وپای‌تخت سکنه‌سنك آلنی تریله بسلندیکن
کوره اهالینك مقبول ومنتخبی اولمق ایجاب ایدردی . وبوتون مناطق متمدنه‌ده اویله ایکن
بزده حکومتك منصوبی‌در . وحکومتك منصوبی اولدیغی ایچون فعالیتنی ممنونیت عامه‌ی
استجلابه دکل حکومتك جلب خشنودیسنه صرف ایدرکه بونده تمامیله حقلی اولدیغ
انکار اولنه‌ماز .

شهر امینی نصب ایدرکن حکومت‌ده استانبول سکنه‌سنی خشنود ایده‌بیله‌جك برذاتی
دکل کندی آمال سیاسیه‌سنه خادم اوله‌جق بر آدامی ترجیح ایدر . بونك ایچوندرکه
عمرلرنده بردانه‌جك اولسون معمور بلده کورمه‌مش آداملری بیله شهر اماتی مقامند
کوردك . شیمدی‌یه‌قدر هیچ برشهر امینی بوبویوك پای‌تختك احتیاجات عاجله‌سنی واهالیسنك
آمال محققه‌سنی آکلایامدی . شهر اماتی هیچ برشی یاپامیور وبوتون یاپدیغی؛ یاپیله‌بیله‌جك ایشلر
مانع اولمقدن عبارت قالیور . بونك ایچون شهر اماتی اهالی‌یه پك سویمسز کورینیور .

جناب شهاب‌الدین بکك پك معقول ومنطقی اولان نقطهٔ نظرینه اشتراك ایتمیه‌جك کیمس
تصور ایدیله‌مز . شهر امیننك انتخاب ایله اولمسی هیچ شبهه‌سز بلدیه تشکیلاتنده مه
بر خطوهٔ ترقیدر . فقط یالکز بوده مقصدی تأمین ایده‌مز . لایحه‌نك دیکر اساساتی
بو مسئله قدر بلکه دها زیاده اهمیتی حائزدر . لایحه‌ده مدافعه ایدیلن اساسات هیئ
عمومیه‌سیله قبول وتطبیق ایدیلیر وشهرامینی‌ده هم منتخب هم منصوب اولورسه آنجق اوزما
شهراماتی استانبول اهالیسنه خدمت ایده‌بیلیر وپك سویملی کورونمامسی ایچونده سبب قالمز

لایحه‌نك اوچنجی فصلی انتخاباته دائردر . بوفصلده‌ده اوچ مهم اساس کوزه‌دلمشدر

اولا : منتخب ومنتخبلرك اصحاب املاکدن اولملری وآزچوق املاك ویرکوسیله مکلف
بولنملری قیدینك الغاسی التزام ایدلمشدر . فی الحقیقه برشهرده املاك صاحبی اولمق اوشهره مربوطی
وعلاقه‌یی تزیید ایدر . وشهره مربوطیتی زیاده اولانلرك ادارهٔ محلیه‌یه علاقه‌لری‌ده زیاد
اولمق لازمکلیر . فقط اصحاب املاکدن اولمیان افراد ملت هر مملکتده اولدیغی کبی بزده

اکثریتی تشکیل ایدییور . بو کیلر دیورلرکه ، « بز اصحاب املاک دکلز ، مسقفات ویرکوسی ویرمیورز . لکن حدودلرده وطنی بز مدافعه ایدییورز ، وطنه تجاوز وقوعنده قانمزی آقیدییورز . نه‌دن منتخب و یا منتخب اولمیه‌لم ؟ » فی‌الحقیقه سعی ذاتیسیله کچینن منور صنفك املاك صاحبی اولمدقلرندن طولایی ادارهٔ محلیه‌یه یاباننجی قالملری‌ده تجویز ایدیله‌مز . چونکه محلی اداره‌لر اصحاب املاکدن زیاده منور ذاتلر طرفندن حسن صورتله تدویر اولنور . واقعا املاك صاحبلرینك ادارهٔ محلیه‌یه قاریشملرنده‌کی فوائد غیرقابل انکاردر . فقط بونلرك منور اولمسی شرطیله . نته‌کیم پشته ادارهٔ بلدیه‌سنده شهر مجلسی اعضاسندن قسم مهمنك اك چوق ویرکو ویرن اصحاب املاکدن اولملری شرطدر . فقط اوراده املاك صاحبلری اکثریتله صنوف منوره‌ندر . ایشته لایحه‌ده بو اساساته وتجارب سابقه‌یه نظراً ویرکو قیدی کلیاً الغا ایدلمشدر . مع‌مافیه اهالی حین انتخابده صنوف منوره‌نك اصحاب املاکدن اولانلرینی ترجیح ایدرلرسه هر ایکی اساس‌ده مزج ایدلمش اولور .

ثانیاً : منتخب اولمق ایچون‌ده برمکتب عالیدن مأذون اولمق لزومی شرط اتخاذ ایدلمشدر . استانبولك اهمیت موقعیه‌سی وخصوصیت اداره‌سی ، ملیت جریانلری وعناصر مجادله‌لری معلوم اولدیغندن ادارهٔ محلیه وبلدیه‌یی تحصیل عالی کورمش و امور اداره‌ده تجربه‌سی سبق ایتمش ذواته تودیع ایتمکده‌کی فائده ولزوم مستغنیٔ ایضاحدر . علی‌الخصوص وضع ومدافعه ایدیلن اساسات ایجابنجه شهرامینلری بوذوات میانندن انتخاب ایدیله‌جکندن بو نقطه‌یه عطف اهمیت اولنمق ایجاب ایدر . بوتقدیرجه آلتمش منور ذات آره‌سندن انتخاب ایدیله‌جك برشهر امینی اسکی شهر امینلرینی هیچ بر زمان آراتماز .

ثالثاً : بوخصوصده نظردقته النه‌جق مهم بر مسئله‌ده انتخابك هم برحق همده بروظیفه اولدیغنك اهالیجه بیلنمسی کیفیتیدر . شیمدی‌یه قدر اهالی انتخابی یالکز برحق ظن ایده‌رك بوحقی استعمال ایدوب ایتمه‌مکده کندیسنی مختار عد ایدییور وبالطبع پك چوقلری انتخاباته لاقید قالیورلردی . حال بوکه انتخاب برحق اولمقله برابر عینی زمانده بروظیفه‌دردە . بناءً علیه بعدما بوحقی استعمال وبو وظیفه‌یی ایفا ایتمینلر ایچون لایحه‌یه برجزا درج ایدلمشدر .

بلدیه تشکیلاتنه بر اساس قطعی ویریله‌جکی صره‌ده ضابطهٔ بلدیه امورینك مرجع وطرز ایفاسی‌ده تثبیت ایدلمك الزمدر . ٩٤٣ نجی صحیفه‌ده اعطا ایدلمش اولان ایضاحات بوراده تطویل

مقاله‌حاجت براقمیه‌جق درجه‌ده واضحدر. بناءً علیه بعدما وظائف انظباطیهٔ بلدیه شهر امانتی
طرفندن منتخب وپولیسك حائز اولدیغی صلاحیته مالك ضابطهٔ بلدیه مأمورلری طرفندن ایف
اولنمق اسلم برطریق اوله‌جقدر. بوتقدیرجه‌ضابطهٔ بلدیه‌نك آمری شهر امینی‌اولمق ایجاب‌ایدر
سنه‌لردن بری بالتجربه اکلاشلمشدرکه پولیس بو وظیفه‌یی حسن ایفا ایتمیور وایده‌میو
ایده‌مدیکی یاخود سوء استعمال ایتدیکی تقدیرده جزالندیرلمسنده امکان بولنه‌میور. اساس
پولیسك مقداری آز فقط وظیفه‌سی پك چوقدر. بوکارده انضباط بلدی نك علاوه‌س
طوغری دکلدر.

لایحه‌نك صوك فصلنی امانتك وارداتی، بودجه‌سنك طرز ترتیبی تشکیل ایتمکده‌در
علمی واقتصادی برطاقم اساساتی احتوا ایدن بوفصل متخصص برقلمك محصولی اولمق اعتبار
هر زمان نظر دقته النمغه شایاندر.

استانبول اهالیسنك نه زمان حقنی استحصال و وظیفه‌سنی ایفا ایده‌جکی کسدیریله‌مز
حکومتك‌ده نه زمان انصاف ایدوبده بلدیه‌نك حقنی تسلیم ایده‌جکی بیلنه‌مز. بونکله برا
استانبول بلدیه‌سنك دها اوزون مدت بو طرزده اداره‌سی اصلا تجویز اولنه‌ماز. هر حالد
استانبول بلدیه‌سنه برشکل قطعی ویرلمسی فرائض اموردندر.

ایشته بواثرده مجرب ومتصور بوتون شکللر مناقشه ایدلمشدر. بوشکللردن الك مناسبن
برآن اول قبولی ایجاب‌ایدر. شوقدر وارکه معقول ومنطقی اولسون ومتمدن ممالکتلرك د
بکزه‌سون‌ده نه شکلده اولورسه اولسون استانبول بلدیه‌سنه عصری بر شکل ویرمك فرض
درجه‌سنده‌لازم وعینی زمانده‌دولت وملتك‌حیثیتنه تعلق‌ایدر برمسئله‌در. بوایشك دهاسنه‌لر
سورونجمه‌ده‌براقلمسی حکومت نقطهٔ نظرندن فائده‌دن‌زیاده مضرتی‌موجبدر. حکومت بلدیه
کندیسنه‌رقیب دکل معاون و مظاهر برمؤسسه تلقی ایتملیدر. یالکز شوقدر دیمك ایسترم
٦٩ سنه اول استانبولده شهر اماتنی تشکیلنه لزوم کوسترن وکلای دولتك رجال حاضره‌د
دها ترقی پرور اولدیغی مجله‌نك١٣٧٧ - ١٣٧٨ نجی صحیفه‌سنده مندرج تذکرهٔ معروض
کوسترمکده‌در.

نته‌کیم ١٢٧٤ ده غایت احرارانه دوشونجه‌لرله کشادینه اوزمانکی رجال طرفند
مساعده ایدلمش، حتی تسهیلات کوسترلمش اولان التنجی دائره‌نك اون‌سنه ظرفنده نه

وفق اولدیغی اثرك قسم مخصوصنده بیان ایدلمشدی . رجال حاضره‌دن فضله برشیئه‌ایستمکه جرأت اولنه‌مازسه‌بیله هیچ اولمازسه ۱۲۷٤ ده التنجی دائرهٔ بلدیه‌یه بخش ایدلمش اولان حقوق وصلاحیتك، حمایه ومعاونتك بو عصر ترقی وتمدنده بوتون استانبول اهالیسندن سیرکنمه‌مسنك لازمهٔ معدلتدن وحکمت حکومتدن اوله‌جغنی درخاطر ایتدیرمکی بر وظیفه تلقی ایدرم.

شهراماتنی عجزمطلق ایچنده بولندیرمق ، هرایشنه مداخله‌ایتمك ، الك اوفاق برمأمورینك عزل‌ونصبنه قاریشمق صورتیله برچوق منسوبین وعجزه‌یی‌شهراماتی خدماتنه‌قاییرمق، رسوم بلدیه‌یی تکثیر وتزییده‌دلالتدن صرف‌نظر بونلری‌واردات حکومت میاننه ادخاله‌اوغراشمق هیچ بر زمان حکومته شان ویره‌جك ایشلردن اوله‌ماز .

بشنجی فصل

شهرامانتنك مرجعی

وظائف بلدیه ؛ قاضیلر ، محتسبلر ، معمار آغالر طرفندن رؤیت ایدلدیکی زمانلر مرجعلری صدارت ایدی . ۱۲۴۲ ده احتساب نظارتی تأسیس اولندیغی صره‌ده ینه مق صدارته ربط ایدلمشدی . ۱۲۷۱ ده احتساب نظارتنك لغویله تشکیل اولنان شهراما تجارت و نافعه ایله مالیه نظارتلرینك تحت امرینه ویرلمش و شهر امینی مجلس والا اعضای طبیعیه‌سندن عد اولنمشدی . ذاتاً بو دورده بلدیه‌نك معناسی آکلاشیله‌مامش و وارداتی، حکومت بودجه‌سندن آییردایدلمه‌مش اولدیغی کبی سوقاقلرك انشا و تعمیری خزینهٔ مالیه‌جه درعهده اولنمشدی . تجارت نظارتنه ارتباطی‌ده اصناف و اسعار ایشلر طولاییسیله ایدی .

۱۲۷۴ ده نمونه اوله‌رق کشاد ایدیلن « آلتنجی دائرهٔ بلدیه مجلسنك بر نظار جلیله‌یه ارتباط و منسوبیتی حسن جریان مصالحه امنیت بخش اوله‌جغی دوکار اولمس برابر آنك ایچون مطالعات و تشبثات مصممه‌نك تعویقی ایجاب ایتمیه‌جکندن و ذ اولنان محل نظارتك رادهٔ لازمه‌سی مجلس مذکور اجراآتنك احوال فعلیه‌سی اکلاشلدقد صوکره تعین ایده‌بیله‌جکندن نظارت ماده‌سنك بشقه‌جه خاکپای عالیدن استیذان قلنمسنه قرار ویریله‌رك آلتنجی دائرهٔ بلدیه بدایت کشادندن ۱۲۸۴ تشکیلاتنه قد صدارته مربوط قالمشدر . دائره‌نك حین کشادنده بر شهراماتی موجود اولدیغی و دائ بلدیه امانتك بر جزئی وبر شعبه‌سی بولندیغی حالده امانتله هیچ بر علاقه‌سی بولندیرلمیه‌ر طوغریدن طوغری‌یه بر نظارته ربطی جهتنك التزام ایدلمسی وبو مرجعیت مسئله‌سی ح اولننجه‌یه قدرده صدارته مربوط قالمسی لسان رسمی ایله بیان ایدلدیکی اوزره دائره‌نك « حسن جریان مصالحنه امنیت بخش » اولمق و بالطبع حکومتك معاونت و مظاهرتند فضله مقدارده بلدیه‌ایچون استفاده تأمین ایتمك مقصدینه معطوفدر . آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌نك صدارته مربوط اولدیغی زمانلرده‌کی موفقیات واجراآتنك درجه‌سی بوطرزك اختیارند کبی اصابتی کوستریر .

۱۸جماذی‌الآخر۱۲۸۵ تاریخلی درسعادت ادارۀ بلدیه نظامنامه‌سی موجبنجه‌استانبولده
ون درت دائرۀ بلدیه کشاد اولنوب آلتنجی دائره‌نك امتیازات مخصوصه‌سی رفع اولنه‌رق
مانته ربط اولندیغی صره‌ده امانت و دوائر بلدیه‌یه هیئت عمومیه‌سیله (باب عالی) مرجع
وسترلمش ایسه‌ده ۲٦ ذی‌القعده ۱۲۸۵ تاریخلی تقویم وقایعله نشر ایدلمش اولان
اخلیه نظارتی تشکیلات نظامنامه‌سنده محرر شو: «شهرامانتنك وظائف عمومیه‌سی
تسویۀ طرق و تزیینات و دوائر بلدیه کبی اجراآتی و ایلروده تعین ایده‌جك وظیفه ایله
عاملاتی داخلیه نظارتنك دائرۀ مأموریتی داخلنده اولمسیله امانت مشارالیهانك مرجع
سمیسی اوراسیدر.» فقره‌سی بومرجعیت کیفیتنی داخلیه نظارتنه تحویل ایتمشدر. حال‌بوکه
اخلیه نظارتی تشکیلاتی‌ده نسبةً یکیدر. بونك اساسی صدارت عظمی کتخدالغیدر.
۱۲٥ سنه‌سنك ذی‌القعده‌سنده رئیس‌الکتاب تعبیری (امور خارجیه نظارتنه) تحویل
یلدیکی صره‌ده پرتو پاشانك زمان نظارتنده کتخدالق عنوانی‌ده (امور ملکیه‌نظارتنه)
بدیل ایدلمش، (نظارت اموداخلیه) تعبیری ایسه ۱۲۹٤ سنه‌سندن صوکره آوروپالیلری
قلیداً قبول اولنمشدر.

داخلیه نظارتی صوك شکلنی بولنجه‌یه قدر گاه آیری بر نظارت اوله‌رق اداره ایدلمش
اه صدارته قلب اولنمشدر. ازجمله ۱۲٥٥ سنه‌سنده باش وکالت تعبیری ترك ایدیله‌رك
صدر اعظم) عنوانی اعاده‌ایدیلنجه داخلیه نظارتی بالالغا ۱۲۸۵ تاریخنه قدرامور داخلیه
مدر اعظملر طرفندن رؤیت ایدلمشدر.

۱۲۸۵ ذی‌القعده‌سنده خارجیه نظارتی مقام صدارته انضمام ایتدکده لزومنه مبنی
اخلیه نظارتی اعادةً تشکیل ایدلمش فقط ۱۲۸۸ جماذی‌الآخرنده خارجیه نظارتی مقام
صدارتدن آیرلمغله داخلیه نظارتی تکرار صدارته قلب اولنمش ایسه‌ده آلتی سنه صوکره
۱۲۹٤ محرمنده اوچنجی دفعه اوله‌رق احداث اولنوب بوکونه‌قدر دوام ایتمکده بولنمشدر.
۲۷ رمضان ۱۲۹٤ تاریخلی درسعادت بلدیه قانوننده امانتك صدارت ویا داخلیه‌یه
مربوطیتنه دائر صراحةً بر قید مندرج اولمیوب حتی حکومته عرض و بالطبع ارادۀ
سنیه‌یه اقتران ایتدیرمکسزین بودجه‌سنی تصدیق حقی بیله جمعیت عمومیۀ بلدیه ایله مقام
مانته براقلمش ایکن شهرامانتنك داخلیه‌یه سبب و صورت مربوطیتی آکلاشیله‌مامشدر.
ونی ایما ایده‌جك یکانه قید بلدیه قانوننك یدنجی ماده‌سنده محرر «مملکتك تزیینات
جسیمه‌سنه دائر مجالس بلدیه‌دن ارسال اولنه‌جق مضبطه‌لردن اقتضا ایدنلری باب عالی‌یه
رض وتقدیم» دن عبارت اولوب برده بلدیه‌لر مستقل اولمدیغی ایچون استقراض عقدنده

حکومتك کفالت ایتمسی و یکیدن طرح ویا تزیید یاخود تنقیص و الغا اولنه‌جق رسو
بلدیه‌نك قبول و ارادهٔ سنیه‌یه عرضنه دلالت اولنمسی کبی سببلرله امانتك باب عالید
استیذانه مجبور طوتولدیغی آکلاشلمقده‌در .

بلدیه قانوننك مواد سائره‌سنده شهرامانتنك داخلیه نظارتنه مربوط اوله‌جغنه و ا
اوفاق بر شیء بیله استیذان ایتمکسزین یاپامیه‌جغنه دائر بر قید اولمدیغی حالده ولایاتد
بلدیه‌لره والیلر نصل مداخله ایدرلرسه استانبولده‌ده داخلیه نظارتی امانته قارشو عین
موقعی حائزدر . تعبیر آخرله داخلیه نظارتی ولایاته نصل اوامر تبلیغ ایدییور ایس
یاخود ولایات داخلیه‌دن نه کبی خصوصاتده استیذان ایده‌رك اوامر تلقی ایلیورسه امانت
عینی معامله‌یه تابع طوتلمقده وعینی صورتله حرکت ایتمکده‌در . حال بوکه واضع قانون
(باب عالی) دن قصد ایتدیکی معنا (صدارت) در . ١٢٨٥ تاریخلی ادارهٔ بلد
نظامنامه‌سنده (باب عالی) تعبیری موجود اولدیغی کبی ٢٧ رمضان ١٢٩٤ بلدیه قانو
داخلیه نظارتنك صوك تشکیلاتندن مؤخر اولدیغی حالده ینه (باب عالی) نك امانته مرج
کوسترلمش اولمسی بونقطهٔ نظردن دقته شایان بر مسئله‌در .

دنیله بیلیرکه ١٢٩٤ ده استانبول ولایتی امورینك شهرامانتنه تودیعی کیفیتی صراح
قانونیه‌یه قارشو بو مرجعیت مسئله‌سنك داخلیه نظارتنه تحویلنه سبب اولمشدر . یعن
داخلیه نظارتی ١٢٩٤ ده احیاءً احداث ایدیلوبده دیکر حکومتلرده اولدیغی کب
ولایتلره مرجع کوستریلنجه (ولایت) صفتی‌ده حائز اولان (امانت) بومقصدله نظار
مشارالیهانك معیتنه ویرلمشدر . شهر امینلرینك عهده‌لرنده (والی) صفت و صلاحی
بولندیغی مدتجه بوطرز معامله ـ بلدیه قانوننه مخالفتیله برابر ـ بردرجه‌یه قدر طوغری ع
اولنه‌بیلیرسه‌ده او صفت نزع ایدیلنجه امانتك مرجعی قانونك صراحتی وجهله (صدارت
اولمق اقتضا ایدردی .

شایان دقتدرکه ٩ کانون اول ١٣٢٩ تاریخنده داخلیه نظارتی ایچون بر تشکیلا
نظامنامه‌سی نشر ایدلمش اولدیغی حالده بونده‌ده شهر امانتنك داخلیه نظارتنه مربوطیتنه دا
برقیده دسترس اولنمامشدر. کرچه یدنجی ماده‌سنده بر(بلدیه) تعبیرینه تصادف اولنیورسه‌د
« والحاصل ادارهٔ ولایات قانوننك ادارهٔ خصوصیه فصلنده محرر بالجمله خدمات محلیه
وامور بلدیه‌یه متعلق مقررات » فقره‌سی بونك‌ده شهرامانتنه شمولی اولمدیغنی کوستریر.

شهر امانتنك داخلیه نظارتنه مربوطیتی آنجق ١٣٣٦ سنه‌سنده صورت قطعیه‌د
تعین ایتمشدر. جمیل پاشا نافعه ناظری بولندیغی صره‌ده نشر اولنان ١٨ نیسان ١٣٣٦

ریخلی بر قرارنامه ایله امانت نافعه نظارتنه ربط ایدلمش ایکن مشارالیهك نافعه نظارتندن
فکا کی اوزرینه ۱۸ ایلول ۱۳۳٦ تاریخنده دیکر بر قرارنامه تنظیمیله امانتك نظارت
شارالیهادن ارتباطی فك اولنه‌رق داخلیه نظارتنه الحاق اولنمشدر.

مع‌هذا استانبول بلدیه‌سیله طشره بلدیه‌لری هم اداره هم قانون نقطهٔ نظرندن بر اولمدیغنه
استانبولك خصوصیت حالی کرك بلدیه امورنده کرك ولایت معاملاتنده ولایاتدن بوسبتون
یری برطاقم احکام و قیوداته تابعیتنی ایجاب ایتمسنه بناءً استانبولده امانتله ولایت تکرار توحید
ـلمش اولسه بیله – که ایر، کچ اوله‌جقدر – ینه داخلیه نظارتنه ربط ایدلمیه‌رك صدارتك
رجع کوسترلمنی اقتضا ایدر.

حکومات غربیه تشکیلات ملکیه و بلدیه‌سنه قیاساً (صدارت) ك مسؤل بر نظارت
نامی اولمامسی اعتباریله امانتك طوغریدن طوغری‌یه مقام صدارته مربوطینی مخالف
سول اوله‌جغی ادعا ایدلمامليدر. عثمانلی اصول اداره‌سی بوخصوصده براستثنا تشکیل ایدر.
انت داخلیه نظارتنك برشعبه‌سی، برمدیریت عمومیه‌سی موقعنده اولدقجه بوکونکی حالتدنی‌دن
سلا قورتیله‌ماز.

چونکه داخلیه نظارتی مدیریت عمومیه‌لردن صرف نظر حتی دارالعجزه‌یی نصل اداره
دییورسه شهر امانتنی‌ده اونلردن تفریق ایتمه‌مکده‌در. صدارته مربوط اولورسه هم امانتك
وقعی دارالعجزه سویه‌سندن براز یوکسلمش اولور هم‌ده حقوق بلدیه دیکر نظارتلره
لخاصه مالیه نظارتنه قارشو دها ایی برصورتده مدافعه و تأمین ایدلمش بولنور.

استانبولك امور ملکیه و بلدیه‌سنه قطعی برشکل ویرلدیکی زمان بونقطه‌نك اهمیتله نظر
تته آلنمسی ایجاب ایدر.

آلتنجی فصل

استانبولده ولایت تشکیلاتی

حکومت عثمانیه‌نك تشکیلات عتیقه‌سی میاننده (استانبو ولایتی) نامیله برمأمور
تصادف ایدلمامکده‌در. استانبولك پای‌تخت سلطنت اولمسی وپای تختده صدراعظم ایله وکلا
سائره‌دن بشقه مختلف دورلرده استانبول‌افندیسی (قاضیسی) ، یکیچری آغاسی، احتسا
ناظری ، سرعسکر ، ضبطیه مشیری وشهرامینی کبی بلده‌نك امورملکیه ، بلدیه‌وضابطه‌سند
مسئول برر مرجع بولنمسی حسبیله ۱۳۲۵ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر استانبول شهریله ملحقا
آیریجه بر والی تعیيننه لزوم حس ایدلمه‌مشدر .

۱۲۴۲ تاریخنه قدر استانبولك ، ملکی ، بلدی انضباطی آمر اداره‌سی استانبو
افندیسی (قاضیسی) اولدیغی اثرك قسم مخصوصنده‌کی ایضاحاتدن مستبان اولمشدر .

۱۲۴۲ تاریخندن یعنی سلطان محمود ثانی طرفندن یکیچریکك الغاسندن صکر
(احتساب نظارتی) نامیله برمأموریت جدیده احداث ایدیله‌رك اوزمانه‌قدر قاضیلرطرفند
رؤیت ایدلمکده اولان اصناف ، اسعار وضابطه ایشلری وعساکر منصورهٔ محمدیه مصار
قارشولنی اولان رسوم احتسابیه‌نك تحصیلی وبالخاصه استانبوله کیرن وچیقانلرك تحت‌تر
و مشاهده‌ده بولندیرلمسی کیفیتلری وتعبیر آخرله پولیس ویا امنیت عمومیه مدیریتلر
وظائفنك نظارت مشارالیهانك عهده‌سنه تودیع ایدلمش اولدیغی‌ده اولجه فصل مخصوصن
بیان ایدلمشدی . احتساب نظارتی وظائفی چوق کچمدن قسماً مالیه نظارتنه و قس
سرعسکرلکه انتقال ایتمش وسرعسکرلکه انتقال ایدن وظائفك‌ده بالآخره اهمیتی کوریله‌ر
۱۲۶۲ تاریخنده باشقه‌جه بر (ضبطیه مشیریتی) احداث ایدیلوب وظائف ضابطه وملکیه
بوراسی مرجع کوسترلمشدی .

دولتجه‌ولایتلرك اداره‌سنه‌دائر ۷ جمادی‌الاخر ۱۲۸۱ تاریخنده ۷۸ ماده‌لك برولای
نظامنامه‌سی و ۲۹ شوال ۱۲۸۷ تاریخنده ۱۲۸ ماده‌لك بشقه‌جه بر ادارهٔ عمومیهٔ ولای
نظامنامه‌سی نشر ایدلمش ایسه‌ده هر ایکی نظامنامه‌ده استانبول خارج طوتلمشدر .

۱۲۶۲ دن ۱۲۸۲ یه قدر یکرمی‌سنه ظرفنده ولایته عائد امور و وظائف کما کا

ضبطیه مشیریتنجه ایفا ایدیلەرك انجق ۱۲۸۲ سنەسندن اعتباراً استانبول وملحقاتندەده ولایت تشکیلنه لزوم کوریلوب (قضاء اربعه) دنیلن چتالجه ایله (قوردون قضالری) نامی ویریلن شیله، قارتال ککبوزه کبی ملحقات اموریله مشغول اولمق اوزره (مجلس ادارهٔ لواء ضبطیه) نامیله برمجلس تشکیل اولندیغی کبی ۱۲۸٦ تاریخنده درسعادتك ادارهٔ ملکیه، ضابطه و محاکم نظامیەسی حقنده بشقەجه یوز بر مادەلك بر نظامنامه نشر اولنەرق بو نظامنامه ایله ضبطیه مشیرینه (استانبول والیسی) صفت وصلاحیتیده علاوه ایدلمشدی. [۱]

ینه بو نظامنامەیه نظراً ضبطیه مشیریتی؛ درسعادت، بك‌اوغلی، اسکدار وچکمجه نامیله درت متصرفلقدن و غلطه، آطەلر، قارتال، ایوب، یکی کوی، بکقوز، چتالجه نامیله سکز قائممقاملقدن وکوچوك چکمجه، صویولی‌قراسی، ترقوس، ککبوزه وشیله مدیرلکلری نامیله‌ده بش مدیرلکدن عبارت اولەرق تشکیل ایدلمشدی. مذکور نظامنامەده ولایت نقطهٔ نظرندن استانبول ایله ملحقاتنك صورت ادارەسی و متصرفلرله قائممقاملرك ومدیرلرك وظائف و درجهٔ صلاحیتلری تعداد وایضاح اولنمقله برابر درسعادت محاکم جزائیەسیده ولایاتدەکی محاکم مثللو ضبطیه مشیرینك تحت نظارتنه ویرلمش ایسەده قوهٔ عدلیه واجرائیه ایکی امر مستقل اولوب بوتون ملل متمدنەده اولدیغی کبی حکومت عثمانیەجەده بونلرك یکدیکرندن تفریقی دوشونیلەرك ۱۲۸۷ تاریخنده محاکم نظامیه عدلیه نظارتنك تحت امرینه تودیع ایدیلوب نظامنامەنك احکام اساسیەسی شو صورتله تعدیله اوغرامش وضبطیه مشیری عهدەسنده بولنان والیلك صفت‌وصلاحیتی ۱۲۹۳ده مشروطیتك اعلاننه قدر بوصورتله استعمال ایدلمشدر.

۱۲۹۳ ده شکل حکومت مشروطیته تحویل، استانبولده پارس شهرینی تقلیداً دوائر بلدیه احداث‌وشهرامانتی تشکیلاتی اجرا اولندیغی‌صرەده استانبول وملحقاتنك‌امور ضابطەسی کاکان ضبطیه نظارتنه محول اولمق اوزره ایزمیت، بیغا وچتالجه سنجاقلریله برابر ملحق قضالرك امورمالیه وملکیەسی امانته دورایدلمش وبو دوری متعاقب استانبول متصرفلغی الغا

---

[۱] موضوع بحث اولان ۱۰۱ مادەنك نظامنامه عتیق دستورك ۱۲۸۹ سنەسنده طبع اولنان نسخەسنده مندرج ایسەده زیرنده تاریخی مقید دکلدر. ذی‌الحجه ۱۲۸٦ تاریخلی تقویم وقایع نسخەسیله نشر ایدلمش اولمسنه کوره بورادەده اوتاریخه مال ایدلمشدر. نظامنامەنك محاکم نظامیەدن بحث اولان ایکنجی بابی ۲۰ رمضان ۱۲۸۸ تاریخلی درسعادت محاکمی نظامنامەسیله فسخ ایدلمسنه بناءً یالکز اقسام واحکام سائرەسی ولایت امورینك امانته دورینه قدر مرعی قالمشدر.

قلنمش ایدی. معمافیه بوحال چوق دوام ایتمیوب ۱۲۹٦ سنه‌سنده استانبول اهالیسندن حق
انتخاب نزع، دوائر بلدیه‌نك عددی اونه تنزیل ونصب ایله دوائره مدیر تعیننه مباشرت
اولندیغی زمان اولا بعدیت مسافه اعتباریله بیغا ایله ایزمیتك استانبول ولایتنه وتعبیر آخرله
شهرامانتنه مربوطیتلری معاملاتی اشکال ایتدیکی کوریله‌رك بونلرك رابطه‌سی امانتدن
فك اولنمشدر.

بونلرك غیری لوا وقضالر امورملکیه ومالیه‌سی عهدهٔ امانتده براقلمقله ۱۲۹٤
سنه‌سنده دائرهٔ امانتده بر (مجلس اداره) تشکیل اولنه‌رق مجلس امانت اعضای موجوده‌سندن
برقسمی بومجلسه مأمور ایدلمش ومجلس اداره ایکی شعبه‌یه تفریق ایدیلوب بریسنه (مهمه)
دیکرینه (اصناف) شعبه‌سی تسمیه قلنمشدی.

ینه سنهٔ مذکوره ظرفنده تحریر املاك ونفوس معاملاتی، فراغ وانتقال ایشلری ایله
ویرکو تحصیلاتی امانته دور ایدلمشدرکه بوبابده‌کی اوراق مخابره صورتلری اهمیتلرینه بناءً
آتی‌یه درج ایدلمشلردر:

۲۵ مارت ۱۲۹٤ تذکرهٔ سامیه

« طشره بلدیه قانوننك اوچنجی وقرق یدنجی ماده‌لرنده بلدیه دائره‌سی داخلنده‌کی
املاك وعقارك زقاق و نومرولریله جنس وقیمت و ایراد ومتصرفلری اسامیسنك ونفوس
موجوده‌نك بشقه بشقه بر دفتره قیدی واملاك وعقار فراغ وانتقالاتی ونفوس تولدات
و وفیات وقوعاتنك یوریدلمسی بلدیه املاك ونفوس قلمی وظائفندن ایدوکی محرر ایسه‌ده
نفوس واملاکك مجدداً تحریری، ایچون آیری آیری مأمورلر تعیینی‌می یوقسه تحریراملاك
اداره‌سنده جنس وقیمت املاك وتفرعاتنه و دفترخانه قلمنده فراغ وانتقالاته ونفوس
دائره‌سنده‌کی دفاترك هیئت حاضره‌سیله بلدیه‌دائره‌سنه قالدیرلمسی ویاخود دفترلرك استنساخیله
معاملاتنه باقمق اوزره یکیدن بر ویا ایکی قلم هیئتی تشکیلی‌می ایجاب ایده‌جکی بعض طرفدن
استیضاح اولنمسی اوزرینه کیفیت شورای دولتده لدی‌المطالعه ولایات بلدیه قانوننك اوچنجی
ماده‌سی حکمنجه عقار واملاکك قیمت وایرادلرینك ومتصرفلری اسامیسنك قیدی
وخریطه‌لرینك تنظیمی ونفوس موجوده‌نك تحریری وتولدات و وفیات وقوعاتنك
یوریدلمسی ادارهٔ بلدیه‌نك وقرق یدنجی ماده موجبنجه دائره داخلنده واقع هر نوع
املاکك زقاق ونومرولریله جنس وقیمتلرینی واصحابنك اسامیسنی ونفوس موجوده‌سنی

برر دفتره قید ایتمك واملاك وعقار فراغ و انتقالاتی ونفوس تولدات و وفیات وقوعاتی یوروتمك بلدیه املاك قلمنك وظیفه‌سی اولوب هر دائرهٔ بلدیه داخلنده بولنان املاك وعقارك مکمل خریطه‌سنی یاپه‌رق جنس وقیمت و ایرادلرینی واصحابنك کیملر اولدیغنی بیله‌رك معاملاتی اکا توفیق ایتمك ایچون وقوعاتی یوروتمسی ادارهٔ بلدیه‌نك وظائف اساسیه‌سندن اولدیغی ومالیه خزینه‌سنده بولنان املاك اداره‌سی درسعادت بلدیه قانوننامه‌سی احکامنه توفیقاً تشکیل اولنمقده بولنان دوائر بلدیه‌یه تقسیم اولنمق اوزره امانت جلیله‌لرینه دردست نقل بولندیغی مثللو ممالك شاهانه‌نك نفوس معاملاتنك مرکزی باب سرعسکری ایسه‌ده بر دائرهٔ بلدیه‌نك نفوس موجوده‌سنی بیلمسی برچوق معاملاتده مرجع اولمق اوزره پك مهم اولمسیله محلی املاك هیئتنك دائرهٔ بلدیه‌یه نقلیله قانونك تعیین ایلدیکی وظائفك اجراسی ضمننده خزینه‌جه آره‌صره مصارف فوق‌العاده‌یی مستلزم اولان تحریر نفوس ماده‌سی بر صورت سالمه وصحیحه‌ده حاصل اولمق اوزره املاك قلمی هیئتندن برر افندی دائرهٔ بلدیه نفوس کاتبی تعیین قلنه‌رق ومجدداً تحریر تکلفنه حاجت قالمامق ایچون محلی نفوس اداره‌سنده‌کی دفاتردن دائرهٔ بلدیه‌نك حاوی اولدیغی محلك نفوس موجوده‌سنی حاوی برر نسخه‌سی اخذ ایله املاك قلمنه ویریله‌رك قرا ومحلاته ایدیله‌جك اعلان موجبنجه ادارهٔ بلدیه ایچون آیروجه ورود ایده‌جك علم وخبرلره کوره نفوس وقوعاتنك املاك قلمندن تعیین اولنه‌جق نفوس کاتبی معرفتیله بر صورت صحیحه‌ده یوریدلمسی حال ومصلحته موافق کورندیکندن اکا کوره اجرای ایجابنك تعمیماً ولایات ایله ادارهٔ مستقله‌ده بولنان تصرفلقلره اشعاری تنظیمات دائره‌سندن بامضبطه افاده اولنمش وکیفیت لازم کلنلره بیلدیرلمش اولمقله ملحقاتجه‌ده بوقراره توفیق معامله بیورلمسی سیاقنده تذکرهٔ مخصوصه ترقیم قلندی .

ولایتلرده سائر اموال امیریه کبی ویرکو تحصیلاتی دخی ولاةعظامه عائد اوله‌رق املاکه عائد معاملات واجرا آته مأمور املاك قومیسیونلری وتحریر هیئتلری وبوکره تأسیس اولنان نظامنامه موجبنجه تعیین قلنمقده اولان تحصیلدارلر مرکزجه یعنی ادارهٔ حسابیه‌جه وامر انخابجه خزینهٔ جلیله شعباتندن بولنان ویرکو امانت علیه‌سنه منسوب ایسه‌لرده مأموریتلرینی ولایتلرك معیتنده وآنلرك امر نظارتلری تحتنده اوله‌رق اجرایه مأمور اولدقلرندن وامانت جلیله‌لری دخی ولایت حکمنی حائز اولدیغندن درسعادتجه دخی ولایتلرجه جاری اولان اصوله توفیق معامله قلنمسی یعنی تحریرمأمورلرینك وتحصیلدارلرك

قاعده‌سنه كوره انتخابلرى ومأمور اولدقلرى وظائفك معاملات حسابيه وقيديه‌نك كذلك قواعد موضوعه‌سنه تطبيقاً جريانه نظارت اولنمسى امانت مشارالیهایه عائد اولمق لازم كلير ايسه‌ده درسعادت املاك وقلمى قوميسيونى وتحصيل دائره‌سى مأمورلرى ولاياتده اولديغى كبى امانت جليله‌لرى معيتنده اولمق درسعادت وملحقاتنك كرك املاك ويركوسنك وكرك تكاليف سائره‌سنك وقت وزمانيله تحصيلندن خزينهٔ جليله ايله امانت مشارالیهایه قارشو امانت جليله‌لرى مخاطب ومسئول بولنمق امور طبيعيه‌دن اولديغى حالده درسعادت تحرير وتحصيل مأمورلرينك واملاك‌قوميسيونك طوغريدن‌طوغرى‌يه امانت مشارالیهایه‌مربوطيت ادعاسيله‌طرف عاليلرندن اجرا قلنان تبليغاتى تلقى ايتمملرى امر تحصيلاتك صورت مطلوبه‌ده جريانه مانع اولديغى واستانبول ويركوسنك قسم اعظمنك هرسنه ناتحصيل قالمسى بوندن نشأت ايلديكى بالتدقيق آكلاشلمش اولديغندن بعدازين ولاياتده اولديغى مثللو درسعادتجه املاك قوميسيونى وتحرير هيئتيله مأمورين تحصيليه‌نك بالكز بروجه محرر امر انتخاباتى‌ايله مأموريتلرينه عائد معاملات حسابيه‌يه نظارت وظيفه‌سى امانت مشارالیهایه عائد اولمق اوزره عموم املاك ويركوسيله تكاليف سائره‌نك تحصيلندن امانت جليله‌لرينك مسئول طوتلمسى ومأمورلرك دخى معيت دولتلرنده بولنمسى واموال‌ويركونك امانت وارداتنه قاريشديرلميوب ينه خزينهٔ جليله‌دن حواله اولنه‌جق محله ايفا قلنمسى بالتنسيب كيفيتك طرف‌والاى آصفانه‌لرينه دخى بيلديرلديكى بيان عاليسيله خزينه‌جه ايجابنك اجراسى شرف وارد اولان ١٣ نيسان ١٢٩٤ تاريخلى و ٣٣٢ نومرولى تذكرهٔ ساميه‌ده امر واشعار بيورلمش وواردات ادارهٔ عموميه‌سنك افاده‌سيله امانت مشارالیهایه‌ده تبليغ ماده قلنمش اولمقله منوال محرر اوزره ايفاى مقتضاسى بابنده .

١٣٠٤ سنه‌سنه‌قدر امانت شوصورتله عهده‌سنه توديع اولنان وظائفى تمامها ايفا ايتمش ايسه‌ده سنهٔ مذكوره‌دن اعتباراً وظائف ولايتدن برقسمى‌ايله امور حسابيه وويركو ايشلرى امانتدن آلنمشدر . مجلس ادارهٔ ولايت وظيفه‌سنك مجلس امانته دورى حقنده‌كى اوراق مخابره صورتى‌ده شايان دقت بعض مطالعاتى احتوا ايتمكده اولديغندن آتى‌يه درج‌اولنمشدر:

امانتدن مقام صدارته يازيلان ٢٩ مارت ١٣٠٤ تاريخلى تذكره صورتى

سال‌حال بودجه‌سنده حصول توازن ايچون تشبث بيوريلان تصرفات ميانده شهر امانتى مجلس اداره‌سنك لغويله مجلس مذكوره محول محاكمات وظيفه‌سنك هيئت قلميه ايله برابر

شورای دولته نقلی حقنده شرف وارد اولان ۲۸ مارت ۱۳۰٤ تاریخلی ارادەنامهٔ سامیٔ خدیو افخمیلری حکم جلیلنه توفیقاً اماتجه‌ده معاملهٔ لازمه‌نك اجراسنه مبادرت اولنمقله برابر مستغنیٔ عرض وبیان اولدیغی اوزره مجلس مذکور محاکمات ایشلرندن بشقه دها برطاقم وظائفله مکلف اولوب خصوصا درسعادت وبلادثلثه‌ده کشادی استدعا اولنان مسکرات مغازه و دکانلرینك نظاماً معین اولان محاذیردن تحقق سالمیتیله اکا کوره معامله اجراسی وعلی‌العموم املاك وعقارات ویرکولرنجه وقوعبولان مستدعیات اوزرینه تدقیقات استینافیه ایفاسی وامانته ملحق قضالر معاملاتنك تذکر وتقدیری واثنای تحریر نفوسده سهو وقوعنی متضمن ادعا ظهورنده تدقیقات عمیقه اجرا وشهود لازمه‌یی استماع ایله سهو واقعك تصحیحنی اعلامه ربط ایتمك مثللو اساساً اهمیتی درکار بولنان امورك بر هیئت مقتدره ومؤتمنه‌یه تودیعی مقتضی اولوب امانت مجلسی ایسه اوصاف مطلوبه‌یی مع زیادة حائز بولندیغندن قاعدهٔ ملتزمهٔ تصرفه بناءً وظائف مذکوره‌نك بومجلسه احاله‌سی مناسب کبی مطالعه اولنمقله موافق امرو ارادهٔ جایلهٔ جناب صدارتپناهیلری بیورلدیغی حالده ملغی مجلس اداره‌ده موجود ومتراکم اولان بومثللو ایشلر تأخر ایتمامك اوزره اوراق ودفاتر متعلقه‌نك امانت مجلسنه دور وتسلیمی ضمننده مأذونیت لازمه‌سنك سرعت اعطاسنه مساعدهٔ جلیلهٔ فخامتپناهیلری شایان بیورلمق بابنده.

۲ مایس ۱۳۰٤ تاریخلی جواب سامی

اشبو تذکرهٔ دولتلری مجاس مخصوص وکلاده لدی‌المطالعه وظائف مذکوره‌نك اشعار والالری وجهله مجاس امانته احاله‌سی مجلس اداره‌نك الغاسی حقنده‌کی قرارك ایجابات طبیعیه‌سندن کورنمکله اولوجهله ایفای مقتضاسنك امانت جلیله‌لرینه تبلیغی تذکر ایدلمش اولمقله اجرای ایجابنه همت بیورلمسی.

ینه ۱۳۰٤ تاریخنده دوائر بلدیه‌ده بولنان املاك دائره‌لری‌ده مالیه نظارتنه ربط اولنمشدرکه ۲۸ ایلول ۱۳۰٥ تاریخلی تذکرهٔ سامیه بو اداره‌یه تعلق ایدر مسائلدن شوصورتله بحث ایتمکده‌در.

« مع تحریر ویرکو اداره‌سی شهر امانتنده‌کی شعبه‌سیله برابر باارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی مالیه نظارت جلیله‌سنه نقل اولندیغی کبی املاك وعقار قیمتلرینك تعدیلندن طولایی وقوعبوله‌جق اعتراضاتك دخی مجلس مالیه‌ده رؤیتی مقرر اولدیغنه ودوائر بلدیه‌ده بولنان املاك دائره‌لری مع تحریر ویرکو ادارهٔ عمومیه‌سنك شعباتی اولمسیله بونلرك معاملاتنه

دوائر بلديه طرفندن اشتراك اولنمسى مصالحجه تشتت واشكالى موجب اوله‌جغى دركار بولنديغنه مبنى شعبات مذكوره امورينه دوائر مذكوره‌جه مداخله ايتديرلميوب بونلرك هرحالده ذكر اولنان ويركو ادارهٔ عموميه‌سنه مراجعت ايلملرى واثناى فراغده تحرير قيمتلرينك فاحش اولديغى بيانيله تعديلات اجرا ايتديريله‌جكى ادعا اولنان وفضله قيمتلرينه عائد خرجلرى وديعه قيد ومسقفات و مستغلات معاملات تعديليه‌سنك دخى تحرير ادارهٔ عموميه‌سنجه مدت معينه‌سى ظرفنده تسويه‌سنه اعتنا ايتديرلمسى خصوصلرينك ماليه ودفتر خاقانى نظارتلريله شهر امانتنه تبليغى . »

مقام صدارتدن امانته وارد اولان ٢٠ تشرين اول ١٣٠٤ تاريخلى ديكر برقطعه تذكره‌ده : « قضاء اربعه و ازميت سنجاقلرى امانت جليله‌لرينه مربوط بولنديغى حالده اخيراً اتخاذ اولنان قرار اوزرينه مذكور ايكى سنجاغك ادارهٔ ماليه‌لرى طوغريدن طوغرى‌يه خزينهٔ جليله‌يه آلنمسنه مبنى امانت جليله‌لرى وظائف ومعاملاتنك امور ماليه‌يه جهت تعلق قالمديغى كبى قضا حالنده امانت جليله‌لرينه مربوط اولان ملحقات سائره‌نك اورادن اداره‌سنه ومعاملات ماليه وحسابيه‌لرينك اساساً و اردات ومصارفات بلديه‌يه منحصر قالان امانت حساباتنه قارشديرلمسنه بالطبع محل اوله‌ميه‌جغندن بحثله مذكور قضالر امور بلديه‌سى كما كان امانت جليله‌لرنده قالمق اوزره يالكز ادارهٔ ماليه‌سنك طوغريدن طوغرى‌يه خزينه‌يه ربطى حقنده ماليه نظارتى وكالت جليله‌سندن مبعوث تذكره لفاً كوندرلمش اولمغله بو بابده واقع اوله‌جق مطالعه‌نك اشعارى » تبليغ ايدلمش و طرف امانتدن يازيلان ٢٥ تشرين اول ١٣٠٤ تاريخلى جوابنامه‌ده : « امور ماليه‌نك امور ملكيه‌دن تفريقيله آيرى آيرى اداره‌لرى صورتنك اصول ادارهٔ ملكيه ايله ولايات نظامنامه‌سى حكمنه كلياً مغايرتندن طولايى بو حالك ادارهٔ ملكيه‌جه استلزام ايده‌جكى مشكلات قدر ادارهٔ ماليه‌جه‌ده سبب عسرت اوله‌جغى نظريات ايله ثابت اولوب . . . . . . ملحقاتك امور حسابيه‌سى‌ده امور بلديه‌يه قطعياً قاريشديرلميه‌رق آيرى قلم وآيرى وزنه ايله اداره ايتديريله‌رك جدول كوندرلديكى و هر آى ديوان محاسباته حساب ويرلديكى كبى خزينهٔ جليله‌جه امر بيورلديغى حالده مفرداتنه قدر بركونده حساب ويريله‌جكنه . . . . . و معاملات عموميهٔ ماليه‌نك مرجع اصليسى اولان خزينهٔ جليله‌جه ادارهٔ حسابيهٔ ملحقاتك تنظيم و تأمينى دخى ممكن بولنمسنه بناءً . . . . . اساساً و مصلحةً ضرر كلى‌يى ايجاب ايتديره‌جك اولان تفريق ادارهٔ ماليه‌دن صرف نظر بيورلمسى » استرحام

اولنمش و ذيلاً وارد اولان ٩ تشرين ثانى ١٣٠٤ تاريخلى تذكرهٔ ساميه‌ده : « مطالعهٔ مبحوثه حال و مصلحته موافق كورنمش اولمغله امانت جليله‌لرينه مربوط اولان قضالر ادارهٔ ماليه‌سنڭ حاليله ابقاسى تقرر ايتمش اولديغى » انبا قلنمش ايسه‌ده بو حال چوق دوام ايتميه‌رك ١٣٠٦ سنه‌سندن اعتباراً ملحق قضا امورلر ماليه‌سى دخى امانتدن آلنوب ماليه نظارتنه نقل اولنمشدر .

ايشته ١٢٩٣ دن ١٣٠٦ تاريخنه قدر ١٣ سنه‌لك ولايت امورى‌نك امانته تعلق اولان جهتلرى بونلردن عبارتدر . ١٣٠٦ دن ١٣٢٥ سنه‌سنه كلنجه‌يه قدر شيله ، قرتال ، ككبوزه ، بكقوز ، آطه‌لر و كوچوك چكمجه قضالرى امانت اداره‌سنده بولنمش ايسه‌ده بو قضالرڭ بروجه بالا عرض ايدلديكى اوزره امور ماليه‌سى طوغريدن طوغرى‌يه ماليه نظارتنجه و مأمورين ملكيه‌نك عزل و نصبلرى عائد اولديغى نظارتلرجه ايفا ايدلمكده اولوب حتى امور بلديه‌لرينڭ دخى امانتله بر مناسبتى يوق ايدى . يالكز امور ضابطه‌سى ايله امور صحيهٔ بيطريه‌سى مركز امانتده بولنان ملحقات آلاى قوماندانلغيله بيطر مفتشلكى طرفندن رؤيت ايدلمكده ايدى . طرق ومعابر ايشلرى ايچون‌ده تخصيصاتى نافعه نظارتندن تسويه اولنمق اوزره امانتده برملحقات سرمهندسلكى واوقاف امورى ايچون برقوردون اوقاف محاسبه‌جيلكى وار ايدى .

بعدالانقلاب مجلس مبعوثان اجتماع ايده‌رك بودجه و تشكيلات ايله اشتغال ايلديكى صره‌ده قانون اساسينڭ ايكنجى ماده‌سنده مقيد « دولت عثمانيه‌نك پاى تختى استانبول شهريدر. وشهر مذكورڭ سائر بلاد عثمانيه‌دن آيرى اوله‌رق بركونا امتياز ومعافيتى يوقدر.» فقره‌سى بالخاصه طشره مبعوثلرينڭ نظردقتنى جلب ايتديكندن بوماده‌يه توفيقاً استانبولده ايكنجى صنفدن بر ولايت احداث ايدلمشدر. حال بوكه مادهٔ مذكوره‌نك معناسى « اولجه اولديغى كبى بعدما استانبولك ويركو ، عسكرلك ويا سائر مكلفيتجه ولايات سائره‌دن فرقلى بركونا امتياز ومعافيتى يوقدر » ديمك اولوب طشره مبعوثلرينڭ استانبوله قارشى پرورده ايلدكلرى غيظده بوندن ايلرى كله‌رك يوقسه اهميتنى تنقيص ايچون شكل اداره‌سنڭ مطلقا ولايات سائره‌يه بكزه‌ديله‌جكنى تضمن ايتمز. حتى پارس شهرينڭ ده صورت ادارەسى فرانسه‌نك سائر ايالتلرندن فرقليدر . بناءً عليه استانبولده ولايت تشكيلاتى ؛ قانونى ، ادارى ويا علمى برسبب ولزومه مستند اولميوب دائما انقلاب زمانلرنده ظهور ايدن افراط ويا تفريط ذهنيتنڭ برنتيجه‌سيدر . نته‌كيم بر ايكى سنه صوكره استانبولك ولايات سائره كبى اداره‌سى

جائز و موافق اوله‌مدیغی آکلاشیله‌رق شهرك آسایشندن مسئول اولمق و طوغریدن طوغری‌یه داخلیه نظارتنه مربوط بولنمق اوزره بر پولیس مدیریت عمومیه‌سی تشکیل ایدلمش وولایاتده آسایشدن والی مسئول اولدیغی حالده عقب تشکیلنده استانبولك اداره‌سی ولایات سائره‌دن ینه تفریق ایدلمشدر.

برده طشره‌ده بلدیه‌لر والیلرك امری آلتنده اولدقلری حالده استانبولده هیچ برزمان شهر اماتی ولایت معیتنه ویرلمه‌مش بالعکس بدایت تشکیلندن بری دفعاتله ولایت امانته علاوه‌مأموریت صورتیله اداره اولنمشدر. حربك صوکنده ومتارکه‌نك ابتداسنده استانبول والیسی سلیمان کانی ویوسف ضیا بکلرك امانته وکالتلری موضوع بحث اوله‌جق درجه‌ده دکلدر. دفترخاقانی حتی معارف معاملاتی اوزرنده‌ده ولایتك حق مراقبه ومداخله‌سی لاشی مثابه‌سنده‌در. ایشته بوکبی اسباب وملاحظاته بناءً ١٣٢٦ سنه‌سندن برو شهراماتی تشکیلاتی حقنده قامه آلنان لایحه‌لرك همان کافه‌سنده استانبول ولایتنك لزومسزلغی ایلری سوریله‌رك بلدیه تشکیلاتی اوکا کوره تنظیم ایدلمش اولدیغی کبی بوضرورت ومجبوریتی کورنلرك اك باشنده‌ده شایان دقتدرکه ولایتك مرجعی اولان داخلیه نظارتی ایله استانبول والیلری بولنمشدر. ازجمله اسماعیل جانبولت بك استانبول ولایتنده بولندیغی صره‌ده شهر اماتی تشکیلاتنك ولایت بلدیه‌لری درجه‌سنه تنزیلیله امانتك استانبول ولایتی معیتنه ویرلمسی فکرینی پرورده ایده‌رك بوتون مساعی وفعالیتنی اتحاد وترقی فرقه‌سنه منسوبیتی طولاییسیله کافهٔ نفوذینی بوکا حصر ایتمش ایکن تصورینی قوه‌دن فعله چیقارمغه موفق اوله‌مامشدی. عینی ذات شهرامانتنه تعیین اولندیغی زمان بلدیه ایله ولایتك موقع واهمیتی آره‌سنده‌کی فرقی پك یاقیندن کوره‌رك افق رؤیتی وطرز تلقیسی توسع ایتمکله پای تختده شهراماتی کبی قدیم واساسلی برتشکیلاتك یانی باشنده برده ولایت احداثنك معناسزلغنه و مصارف عظیمه اختیاریله بو تشکیلاتك ادامه‌سنك لزومسزلغنه قناعت کتیروب بو دفعه‌ده ذاتنه خاص اولان عزم و فعالیتی بو ایکنجی مقصدك تأمیننه حصر ایتمش حتی‌دها ایلری کیده‌رك استانبولده بوتون دوائر مرکزیه‌یه فائق ومحتشم برشهراماتی بناسی انشا ایدلمك اوزره حبسخانهٔ عمومی بناسنك بولندیغی محلی حکومتدن طلب ایلمشدی.

سلیمان کانی بك‌ده استانبول ولایتنده بولندیغی صره‌ده ولایت تشکیلاتنك لزومسزلغنه و ولایتك شهراماتی ایله توحیدی لزومنه دائر متعدد دفعه باب عالی‌یه اشعاراتده بولنمشدی یوسف ضیا بك متارکه‌یی متعاقب برنجی دفعه اوله‌رق استانبول والیلکنده و عینی زمانده

وكالةً شهرامانتنده بولنـدقلرى زمان مشاراليه دخى ولايتك زائد برتشكيلات اولديغنى تقدير بيورمشلر حتى نقطهٔ نظرلرينى داخليه نظارتنه عرض ايده‌رك قبول ايتديرمشلردى . يوسف ضيا بكك كوستريكى لزوم اوزرينه نظارت مشاراليهاجه درحال :

ماده ١ — استانبول ولايتى ملغادر .

ماده ٢ — بوقرارنامه‌نك اجراسنه داخليه نظارتى مأموردر .

طرزنده بر قرارنامه تنظيميله همان‌موقع مرعيته‌وضعى جهتنه كيدلمك ايستنمش‌ايديسه‌ده متعدد قانون ونظاملرله ولايته تحميل ايدلمش‌اولان وظائفك بعدما هانكى دائره ويا نظارتلر طرفندن ايفا ايديله‌جكى حل وفصل ايدلمك‌اقتضا ايتديكندن وبوايسه عريض‌وعميق تدقيقاته توقف ايلديكندن بوتصوردن صرف نظرله‌كيفيت او زمان پك ياقين عد ايديلن صلحك عقدينه تعليق ايدلمشدى .

جميل پاشانك ايكنجى دفعه مقام امانتده بولنديغى صره‌ده بو مسئله‌يه بر قرار ويرلمك و برتشكيلات لايحه‌سى ترتيب ايلك اوزره علاقه‌دار دوائر و نظـارت مأمورلرندن بر قوميسيون تشكيل ايديله‌رك جريان ايدن مناقشه و مذاكره‌ده « ولايتك همان الغاسى ماليه‌نك حساباتجه تشوشاتى موجب اوله‌جغى و الغا تجويز ايدلسه بيله بونك مارتدن اول اجراسى ماليه نظارتجه قبـول اولنه‌ميه‌جغى » ماليه نظارتندن كوندريلن مأمور طرفندن بيان و « ادارهٔ حاضره‌نك دها زياده دوامى اسـباب متعدده‌دن ناشى غير ممكن اولديغى » ديكر اعضـا جانبندن درميان ايدلسى اوزرينـه الغادن صرف نظرله ولايتله امانتك توحيدى‌مناسب كورلمش‌وبونك اوزرينه١٦١٥نجى‌صحيفه‌ده موضوع بحث ايديلن تشكيلات لايحه‌سى بالترتيب باب عالى‌يه تقديم اولنمش ايسه‌ده باب‌عاليجه برمعتاد بولايحه دخى نظردقته آلنمامشدر .

مع‌مافيه استانبولده بر (ولايت) برده (امانت) ك موجوديتى هر ايكيسنك وظائف و صلاحيتى آره‌سنده تعارضى دعوت ايتمسنه وبومسئله هر ايكى اداره آره‌سنده دائما بادئ نزاع و اختـلاف اوله‌رق عينى زمانده امانتك‌ده تناقص وارداتنه سـببيت ويرمسنه بناءً ١٣٣٧ سنه‌سنده باب عاليده بر قوميسـيون تشكيل ايديله‌رك هر ايكى اداره‌نك تعارض ايدن وظيفه‌لرينك تفريقى جهتنه كيدلمش ايسه‌ده قوميسيونى تشكيل ايدن اعضانك كافه‌سى ولايت تشكيلاتنك حرارتلى برر مدافعى اولدقلرندن قانونى ، علمى و منطقى هيچ بر دليله استناد ايتمكسزين اسـتانبولده ولايتك ابقاسنه لزوم كوسترمشدر. بولزوم قوميسيون ؛

اعضاسنك تشكيلات خصوصنده‌كی عدم وقوفنی اثباتدن بشقه بر شيئه يارامامشدر . حال بوكه قوميسيون اركانی ولايتی واماتی ياقيندن طانيان ذواتدن تركيب ايدلمش اولسه ايدی بوايشه ايی بر نتيجه ويره‌جكلری طبيعی ايدی. بو كبی تشكيلات مسائلنده اك زياده حائز اختصاص ذوات هم ولايتده هم‌ده امانتده بولنمش كيمسه‌لر اولمق اقتضا ايدر . بونلردن بريسی‌ده كانی‌بك اولوب استانبول ولايتی حقنده قناعتنی اك واضح وقطعی صورتده درميان ايدن مشاراليه اولمشدر .

كانی بكك « پايتختده بك اوغلی متصرفلغندن باشلايه‌رق شهراماتی وكالتنی‌ده ايفا ايتمك اوزره استانبول واليلكنده ختام بولان بش سنه‌لك » مأموريتنك بخش ايتديكی صلاحيت و قناعتدن ملهم اولان لايحه‌سنك اهميتنه بناءً عيناً درجيله بو بحثه ختام ويرمك ايسترم .

اخيراً نشراولنان بر قرارنامه‌ايله [١] مفسوخ جمعيت عموميۀ بلديه يرينه استانبول ولايتی مجلس عموميسنه شهردن انتخاب اولنان اعضادن مركب برهيئتك اقامه‌سی ، پای‌تختده امانت و ولايت تشكيلات و وظائفنك يكديكرينه تعارض و تداخلندن ظهورايده‌كلن مشكلات واختلافاتی خاطره كتيردی .

معلومدركه سلطان عبدالحميد خان‌ثانی زماننده شهر امينی اولانلر استانبول واليلكنی‌ده ايفا ايدرلردی؛ مشروطيتك اعلانندن صوكرا و ١٣٢٥ سنه‌سنده استانبول واليلكنی شهر امانتندن آييران برقانون مخصوص نشر ايدلمشدی .

ولايت تشكيلاتنه باشلانديغی، شهرامينی يانندهاستانبول واليسنه‌ده آيری بريرويرلديكی كوندن اعتباراً داخليه نظارتی ايچون برامانت وولايت مسئلۀ اداريه‌سی حادث اولدی . كچن شواون‌ايكی سنه ظرفنده هربكی‌والی ، امين و ناظر بومسئله‌ايله مشغول اولمش، حاضرلانان

---

[١] ٢٠ نيسان ١٣٣٦ تاريخنده برقرارنامه نشريله « حكومتجه كوريله‌جك‌لزوم اوزرينه جمعيت عموميۀ بلديه على‌الاصول يكيدن انتخاب اولنمق‌اوزره فسخ » ايدلوب جمعيت مشاراليها مفسوخ‌اولديغی مدتجه انجمن امانت جمعيت عموميۀ بلديه مقامنه اقامه اولنمشدی . اركان امانتك هم قوۀ تشريعيه ، هم‌ده قوۀ اجرائيه وظيفه‌سنی كورملری نظريات حقوقيه ايله تضاد تشكيل ايلديكندن وصلحك عقد ايدلمه‌مامسنه بناءً يكيدن انتخابات ياپيله‌رق جمعيت عموميۀ بلديه‌نك اجتماعه دعوتی‌ده ممكن اوله‌مديغندن ٢٢ تشرين‌اول ١٣٣٧ تاريخنده ديكر بر قرارنامه نشرايديله‌رك « جمعيت عموميۀ بلديه مفسوخ اولديغی مدتجه استانبول ولايتی مجلس عموميسنك درسعادت حدود بلديه‌سی داخلنده‌كی محللردن منتخب اعضالرندن متشكل هيئت ؛ جمعيت عموميۀ بلديه » مقامنه اقامه ايدلمشدی . ايشته كانی بكك بحث ايتديكی قرارنامه بودر .

لایحه‌لر داخلیه نظارتنده حرمتلیجه بر دوسیه تشکیل ایلمشدر . اجرا آت ایسه کاه بو ایکی مقامی ایکی ذاته توجیه ایتمك ، کاه بونلردن برینك وکالتی انضمامیله ایکی مأموریتی بر ذات عهده‌سنده جمع ایلمکدن عبارت قالمشدر .

پای تخته بك اوغلی متصرفلغندن باشلایارق شهر اماتنی وکالتنی‌ده ایفا ایتمك اوزره استانبول والیلکنده ختام بولان بش سنه‌لك مأموریتمه عائد کورکولرم بو اختلافاتك منبعنی اشخاصدن زیاده تشکیلاتده آرامق لزومنی اظهار و بو نقطهٔ نظردن تدقیقات ایفاسنه بنی سوق ایلمش ایدی. بو کون جمعیت عمومیه‌سز قالمش اولان شهر اماتنی بولندیغی مشکل وضعیت قانونیه‌دن قورتارمق ایچون حکومتك ولایت مجلس عمومیسنی جمعیت بلدیه وظائفنی ایفایه دعوت ایتمسی خارجدن باقانلره بر آز غریب کورونه‌مك قابل دکلدر. فقط بو حال، قرارنامه‌دن‌ده آکلاشیلدیغنه کوره، احوال حاضره‌نك ایجابات والجا آتندن منبعث فوق العاده بر تدبیردر. و بر کره بلالزوم و یولسز دخی اولسه فسخ ایدلمش بر جمعیت عمومیه‌نك اعاده‌سی سوء مثال تشکیلنه مساعد اوله‌جغی دوشونیله‌رك اتخاذ ایدلمشدر .

آنجق شو موقت تدبیر ، پای تخته عائد اك مهم امورك امانت وولایت فرقنه باقیلمیه‌رق عینی هیئت منتخبه طرفندن رؤیت ایدیله بیله‌جکنی ارائه واثبات ایلیه‌جك بر دلیل ماهیتنی اکتساب ایتمك حسبیله بر قیمت مخصوصه احراز ایدییور . امانت و ولایت تشکیلاتنده دوشوندیکم و اوچ بچق سنه اول تکلیف‌ده ایتدیکم پلانك محوری بو نقطه ایدی .

بو پلانك ایضاحنه کیریشمه‌دن اول شوراسنی عرض ایتلی‌یم که سائر ولایاتده‌کی بلدیه‌لر مثللو شهر اماتنی‌ده استانبول ولایتی مقامنك تحت مسئولیت واداره‌سنه ویرمك جائز اوله‌ماز پای تختمزده شهر امینلرینك عادتا بر موجودیت تاریخیه‌لری بولندیغی کبی دول سائره پای تختلرنده‌ده شهر امینلکنه معادل موقع ووضعیته بولنانلرك استقلاللری بو یولده بر مربوطیتله ازاله ایدلمه‌مشدر .

شهر امینی‌ یرنده بر اقنجه توسل ایدیله‌جك عملیهٔ اداریه‌ده اویله بر اصول تعقیبی ایجاب ایدییور که بوندن کرك امانت وکرك ولایت تشکیلاتنك اساسلرنده ومعاملات رسمیه‌نك معتاد صورت جریاننده بویوك بر صارصینتی حاصل اولماسون وبالخاصه اهالی‌یی علاقه‌دار ایده‌جك جهتلره ممکن مرتبه ایلیشلمه‌یه‌رك ، خلقك مراجعت ایده‌جکی قپولرك یرلری دکیشدیرلمیه‌رك اون ایکی سنه‌دن برو متشتت بر حالده قالان بو ایکی تشکیلاته بر شکل استقرار ویریله بیلسون ؛ بوندن ماعدا نه خزینهٔ مالیه ، نه ولایتك خصوصی بودجه‌سی ، نه‌ده شهر اماتنی مصارفه بوغولماملی که تشکیلات جدیده بو یوزدن جالب اعتراض اولماسون .

بو نقطه‌دن حرکتله پای‌تخت تشکیلات اداریه و بلدیه‌سنه استانبول والیلکنک و بك‌اوغلی واسکدار متصرفلقلرینك لغویله باشلایه‌بیلیرز .

۱۳۳۲ سنه‌سنده استانبول ولایتنده یکی‌ناحیه‌لر تشکیل ایدلدیکی صره‌ده شهرك اطرافنی (Banlieu) ده آیریجه کوسترمك صورتیله تنظیم ایدلمش اولان بر خریطه‌ده بکقوز وقارتال قضالرینك شهرامانتی حدودی داخلنده قالان قراسی شهره مربوط براقلمق اوزره اسکدار لواسنه ملحق اولان قرتال ، ککبوزه ، عمرلی یعنی بکقوز ، شیله قضالرندن مستقل برلوا تشکیل ایدیله‌بیله‌جکی کبی مقری‌کوی قضاسنك ینه‌بو خریطه‌ده‌امانت‌حدودنده قالان‌قسمی شهره ملحق‌عد ایدیله‌رك دیکرقراسنك تشکیل ایده‌جکی قضاده چتالجه‌سنجاغنه الحاق ایدیلیر .

بوصورتله شهرداخلنده ولایت وظائفنی‌درعهده ایده‌جك اولان شهر امینلری قضالرك امور اداریه وانضباطیه‌سیله اشتغال ایتمك وهرسنه ملحقاتی دورو تفتیش وظیفهٔ قانونیه‌سنی ایفا ایچون اوزون مدت شهردن آیرلمق مجبوریتندن وارسته قالیرلر .

شهرامینلرینك بوکون ایکی‌معاونی واردر. بونلردن بریسی فضله اولدیغنه‌وشهرامینلرینه شهرك امور ملکیه‌سی تودیع اولنه‌جغنه نظراً بو معاونلردن بریسی معاشنی خزینه‌دن آلمق اوزره طشره‌ده‌کی والی معاونلری صلاحیتیله شهرك امور ملکیه‌سنی تدویر ایله توظیف ایدیلیر .

دولتجه هیچ برمصرفی مستلزم اولمایان مجالس اداره‌یی استانبولده‌ده حالیله ابقادن باشقه چاره یوقدر . برچوق قانونلر مجالس اداره‌یه اوبله متنوع وظائف تحمیل ایلشدرکه حالا تشکیلات اداریه‌مزك بو مهم رکننی اساسلی و عمومی تبدلات یاپمه‌دن اول قالدیرمغه امکان اوله‌ماز . بناءً علیه ابقا ایدیله‌جك اولان استانبول مجلس اداره‌سی ریاستیده شهر امینی بولنمادیغی زمان بو امور ملکیه معاونی طرفندن ایفا اولنور .

ولایت دفترداراننی، نفوس مدیریتی شهر ایچنده‌کی تشکیلات حاضره‌سنی محافظه ایدر. اولسه اولسه تحقق وتحصیل شعبه‌لریله نفوس شعبه‌لرینه تابع محلاتده بلدیه دوائری حدودلرینه کوره برندن دیکرینه نقل صورتیله جزئی تعدیلات یاپیلیر .

شهر واطراف شهرك (بانلیو) امور معارفی کما کان معارف مدیریتی طرفندن رؤیت وبو اداره‌نك مأمورین وکتبه قادروسی آنجق شهره کوره ترتیب ایدیلیر .

ولایتك صحیه ونافعه تشکیلاتیله مکتوبی و اوراق قلملری بوسبوتون لغو اولنور . چونکه شهر امانتنده بو دائره‌لره متعلق وظائفی ایفا ایده‌جك هیئتلر موجوددر .

استانبول ولایتی قانونی ، محاکم ایله دفترخاقانی ادارەسنك ولایته مربوطیتنی استلزام ایلیور ایسەده بوکونەقدر نه عدلیه نظارتی ، نەده دفتر خاقانی اماتی بوکا ملایم کوروندەمش بو ایجاب قانونی حالا تطبیق ایدیلەمەمشدر . محکمەلرك استقلالی حسبیله ولایته عدم ارتباطلرنده آنجق شکل قانونی اعتباریله موجود اولان محذور ، ولایتك دوائر سائرەسیله مناسباتی کثیر اولان دفترخاقانی ادارەسی ایچون وجوه ایله شدتلی اولمسیله برابر یاپیلەجق تشکیلات جدیدەده بونلر نهایت (ابقاء کان علی ما کان) قاعدەسندە تابع طوتولەبیلیر .

شهر اماتی حدودی داخلنده ژاندارمەنك وظیفەسی پك آزالەجغی ایچون ولایت ژاندارمه آلایی قوماندانلغیدە لغو ایدیلەرك ژاندارمه افرادی آنجق موظف اولەجقلری خدماته کافی کلەجك مقداره ایندیریلیر .

شهر اماتی ، ضابطه بلدیه مسئلەسندە پولیس ایله علاقەداردر . فقط بوعلاقه برقاچ سنه اول دوشونیلدیکی وجهله ضابطۀ بلدیه وظائفنك طوغریدن طوغری‌یه پولیسه تحمیلی جهتنه کیدەجك درجەیی بولاملیدر . پولیس عندالایجاب قوةالظهر اولمق شرطیله امانت کندی ضابطەسنی کندیسی اداره ایلەملیدر .

شهر امانتنك منقسم اولدیغی طقوز شعبۀ ادارەدن هر برینك باشنده بر مدیر وهر مدیرك یاننده بر اداره مأموری بولنیور . بو اداره مأمورلرینه شعبه مدیرینك « اموربلدیه معاونی » عنوانی وریلیر . مدیره تودیع اولنەجق وظائف ملکیه ایچونده ، شهر امیننه ملکیه معاونی کبی معاشی خزینەجه ویریلەجك برمعاون دها علاوه قیلنیر وبو ملکیه معاونی ، هر شعبۀ اداریه برقضا اعتباریله ، تشکیل ایدیلەجك مجالس ادارەیه مدیر بولنمادیغی زمانده ریاست ایدر .

امانتك شمدیکی شعباتندن فاتح ، بایزید ، بك اوغلی دائرەلری پك زیاده واسعدر . بونلرك بای حال کوچولدلمسی ادارةً الزمدر . بناءً علیه فاتح وبایزید دائرەلرندن مرمره ساحلنده یدیقله ، صماتیه ، یکیقپو ، قوم قپو محلاتی تفریق ایدرك بر ، طوپخانه وغلطه ایله خلیجك ساحل شمالیسندەکی محلات وقرایی احتوا ایتمك اوزره دیکر بر شعبەنك احداثی صورتیله شعباتك عددینی هیچ اولمازسه اون بره ابلاغ ایتمك ضروری کورولیور .

بودجه مسئلەسنه کلنجه : ولایتك عمومی بودجەسندن ومحاسبۀ خصوصیەسندن معاش آلوبده بوتشکیلاتده ابقا ایدیلەجك اولان مأمورلری بالطبع معاشلرینی دفترداراق ومحاسبۀ خصوصیه وزنەلرندن آلمقده دوام ایدەجکلردر .

یکیدن احداث اولنه‌جق معاونلکلر ایله مستقل لوانك تخصیصات لازمه‌سنی لغو
اولنان مأموریتلردن ودوائردن آرته‌جق مبالغ ، تشکیلنه لزوم کوردیکم ایکی شعبه‌نك
امانته عائد مصارفنی‌ده بور الرده بلدیه قونترولنك تشددندن حاصل اوله‌جغنه شبهه جائز
اولمایان فضله‌ٔ واردات معزیادهٔ تسویه‌یه کفایت ایلیه‌جکدر .

امانتده ای تخناك کرك بلدیه وکرك خصوصی ملکیه بودجه‌سنی ترتیب وقونترول
ایله موظف جمعیت عمومیهٔ بلدیه ومجلس عمومیٔ ولایت مقامنه قائم اولمق اوزره برمجلس
عمومیٔ امانت‌ده تشکیل اولنور . مجلس عمومیٔ امانت منعقد اولمادیغی زمانلرده شمدیکی
ولایت انجمنلری کبی بلدیه بودجه‌سیله خصوصی بودجه‌یه عائد مقرراتی تطبیقه نظارت
ایلمك اوزره درت ذاتدن مرکب برهیئتی آره‌سندن انتخاب وتوکیل ایلر . بو هیئت‌ده
شهر امینی وبولنمادیغی زمان ایشه کوره وحضور اجرتی آله‌رق معاونلردن بریسنك
ریاستی آلتنده اجتماع ایلر .

ایشته امانت وولایت وظائفنك مزجی وبرذات عهده‌سنده جمع وتوحیدی اساسیله
ملاحظه‌ایلدیکم تشکیلاتك خطوط عمومیه‌سی بونلردر . وقطعی برقناعتم‌واردرکه بونلرك تطبیقی
مشکلاتی داعی اولمیه‌جقدر . آنجق شهرمز اهالیسنك امینلرینی بالذات انتخاب ایتملری
مسئله‌سی قاچ سنه‌درکه وقت مرهونی بکله‌یور ! امانتی ، ولایتی، داخلیه نظارتی دغدغه‌دن
قورتاره‌جق اساسلی تشکیلاتك ، حتی شو عرض ایتدیکم طرزده مصرفسز دخی اولسه ،
نه وقت وجوده کله‌بیله‌جکنی‌ده بر اه بیلیر. [١]

کانی بکك مطالعه‌سی بو اثرده مدافعه ایدیلن اساساته موافق دکلدر . ولایتله امانتك
توحیدینی مذاکره ایتمك اوزره وقت وقت طوپلانمش اولان قومیسیونلرك بولدقلری
طرز حل دها معقول دها موافقدر . دوائر بلدیه‌نك عددی حقنده‌کی نقطهٔ نظری ایسه
بسبتون مجروحدر. بولایحه‌نك اك مهم نقطه‌سی ولایتك لزومسزلغی حقنده‌کی فقره‌سیدر.
ایشته تشکیلی تاریخندن بری باشده والیلر بولندیغی وبومسئله‌یه یاقیندن تماس ایدن هرکس
بولزومه قانع اولدیغی حالده ولایت ینه‌یرنده طورمقده وبویوزدن هرسنه یوز بیکلرجه لیرا
فضولی مصرف احتیار ایدلمکده‌در. متارکه‌یه یعنی اتحاد وترقی فرقه‌سنك‌زوالنه قدر ولایت

[١] یکی شرق غزته‌سی — ١٨ تشرین ثانی ١٣٣٧ — نومرو ٤٧

دوقتور ناظم بکك برادری دفتردار فاضل بکك یوزی صوبی حرمتنه طورمقده ایدی . هر نه‌زمان لغو و یا توحید ایچون تشبث واقع اولسه بوذات مانع اولور . وحکومت‌ده تصوری قوه‌دن فعله چیقاره‌مازدی . عجبا حالا کیمك تأثیری آلتنده بوزائد تشکیلات ادامه ایدلمکده وحکومتك تصرف واقتصاده هرزماندن زیاده محتاج اولدیغی بو دورده بیکلرجه لیرا مصارف اختیار اولنمقده‌در ؟

بدنجی فصل

ولایاتده بلدیه تشکیلاتی

تنظیماتدن اولکی عثمانلی تشکیلاتنده پای تختده اولدیغی کبی ولایاتده‌ده وظائف ب
برنجی درجه‌ده قاضیلرله محتسبلر طرفندن رؤیت ایدیلیر ایدی . الآن تشکیلات حا
ملکیه‌ده مستعمل اولان قضا ؛ برقاضی‌نك حوزهٔ حکومتنی کوستریر بر تعبیردر . قا
عینی زمانده مأمور اولدقلری شهرك اك بویوك حاکمی ایدیلر. تحت حکملرنده بو
محکمه‌لرده طوتیلان سجللرك پك‌زیاده قیمت واهمیتی‌وار ایدی . مرکز سلطنتدن‌چاو
تودیعاً کوندریلن امرلر ، محکمه سجلنه عیناً قید ایدیلیر ، شهرده غریب وعجیب
خارق‌العاده برحال وحادثه وقوعنده اهالی قاضی‌یه مراجعتله شهود مواجهه‌سنده
تسجیل ایتدیریرلردی . اولیاچلبی آناطولی و روم‌ایلیده کزوب کوردیکی شهر وقصب
سجللرنده مطالعه ایتدیکی بعض فوق‌العاده قیدلردن اثرنده بحث‌ایتمکده‌در . بوکبی حا
درجهٔ غرابت واهمیتنه کوره برای معلومات استانبوله‌ده بیلدیریلیردی . حتی تقویم‌وقا
انتشارندن صوکره بونلردن پك مهملری مذکور جریده‌ایله‌ده نشر ایدیلیردی. [۹۹

[۹۹] موضوع بحث اولان غریب حادثه‌لردن بریسی ۲۱ جا ۱۲۴۹ تاریخلی و ۶۸ نو
تقویم وقایعده کورلمکله نمونه اولمق اوزره بورایه عیناً درج ایدلمشدر :

طرنوی نائبی مدرسین کرامدن احمد شکری افندینك درعلیه‌یه تقدیم ایلدیکی عبرت
آلنه‌جق اعلامیدرکه عینیله طبع اولنمشدر .

دردولتمکینه عرض داعیٔ کمینه‌لریدرکه روم‌ایلی طرفنده مسبوق بالمثل اولدیغی اوزره مدینهٔ‌ط
جادو ظهور و بعدالغروب منازل وبیوتده عباداللّٰهه مسلط اوله‌رق خانه درونده ذخیره‌یه دائ
وروغن وعسل کبی اشیایی‌که بربرینه خلط وکاه‌درونه تراب املا وبوکمه بولنان یصدیق وبوغچه
امتعه‌یی اولدیغی محلدن آخر محله‌وحتی درت بش آیلق هنوز بنفسه‌مشی وحرکته عدیم‌الاقتدار ا
برنفرصغیری والده‌سی‌فراشندن‌اوطه‌قپوسنه دکین کشیده وبولنان‌انسان اوزرینه‌طاش وتراب‌وطاق‌و
وصحان کبی اشیایی محل‌مرتفعدن زیره انداخت وعیونده اصلا برنسنه مشاهده‌اولنمیه‌رق چند نفر
ونسوانك اوزرینه حمل ایدوب بحمده تعالی ضرری اولمامش ایسه‌ده اول‌کسنه‌لردن استفسار اول
کأن اوزرلرینه برجاموس تحمیل اولنمش مرتبه ثقلت کورمش اولدقلرنی تقریر ایتمشلر وبوجهتل
ایکی عدد محله اهالیسی بی‌حضور اوله‌رق خانه‌لرنی ترك ومحل آخره نقل وبالجمله اهالی‌یه خوف

اوليا چلبی ولايتده‌كی حاكم و آمرلری كليشی كوزل تعداد ايتديكی صره‌ده همان هر شهرده بولنان (قاضی) ايله (محتسب)دن ماعدا بعض مأموريتلر دها ذكر ايتمكده‌در. ازجمله ملاطيه ، ماردين ، پياس ، وان وسيواس‌ده (شهر نائبی) ندن ؛ صماقو ، ويدين

اوله‌رق كيفيات مذكوره‌نك وقوعی مسبوق بالمثل اولديغی اوزره جادو ديدكلری ارواح خبيثه‌نك تسلطندن نشأت ايتمش اولديغی اهالئ بلده بالاتفاق اخبار وتدبيرينی التماس ايلدكلرنده اسلميه قضاسنده وينوغان رعاياسندن جادوجيلق ايله مشهور نقوله نام ذمی مدينهٔ مذكوره ويووده‌سی الحاج درويش بك افندی بنده‌لری معرفتيله جلب وسكز يوز غروشه پازارلق اولنه‌رق جادوجئ مرسوم دخی تدبير ودفعه متعهد اولدقدنصكره يدنده برمصور تخته‌يی پارماغی اوزرنده تحريك وقننی مزاره متوجه اولورسه جادو اول مزارده اولديغی جادوجينك مجربی اولديغندن جم غفير ايله مزارستانه واروب ذكر اولنديغی اوزره تخته ايله عمل ايلدكده صاغلقلرنده اوجاغ ملغا خونه‌لرندن تتك اوغلی علی علمدار وعبدی علمدار نام ايكی نفر شقاوت پيشه‌نك مزارلرنده اولديغی آكلاشيله‌رق مزارلری كشاد ايلدكلرنده جسدلری صاغلقلرنده اولان جسدلرينك ايكی ضعفی اولمش وشعر و طرناقلری اوچر دردر پارمق اوزامش وكوزلرينی دم احاطه‌سيله آتش كبی مهيب‌الهيكل اولدقلری حالده جم غفير مشاهده ايتمش ومرقومان صاغلقلرنده خونهٔ ملغادن انواع فساداتی يعنی نهب اموال وهتك اعراض وقتل انفاس مثللو شناعتی مرتكب كروه ملاعيندن ايسه‌ده امثالی اولان خونهٔ اشقيانك سايهٔ طوبی‌وايهٔ حضرت ظل‌اللهيده قهر وتدميرلرينی كوروب وسنلری دخی كماله رسيده اولديغندن كوشهٔ يأس وخذلانده فوت اولمشلر وخبيثان مرقومان صاغلقلرنده روی‌ارضده متجاسر اولدقلری فضاحت ومفسدت مثللو مماتلرنده دخی ارواح خبيثه‌نك مرقومانه حلوليله عباداللهی يحضور ايتملری عبرتنما بركيفيت وخونهٔ مرقومه‌حقلرنده دركار اولان انكسار درون حضرت شهنشاه كرامت منقبت اقتضاسی ايدوكی قرين بداهت اولوب بومقوله ارواح خبيثه حلول ايدن اجسادك كوبكندن آغاج قازيق وضع اولنه‌رق يوركی كماليله قاينار صو ايله خاشلانديغی صورتده بحكمة‌الله تعالی مندفع اولديغی جادوجينك مجربی اولمقله خبيثان مرقومانك يوركلرينی برقزغان صو ايله خاشلادقده قطعاً تأثير ايتمه‌ديكی آكلاشلمش وبوصورتده مطلقا احراقه متوقف اولمش ايدوكنی جادوجی خبر ويرمش اولديغندن فتاوای صره‌نك مسائل شتاسنده « سئل شيخ‌الاسلام سعدالدين حسين خان عن احراق الجازو واجاب عياذاً بالله تعالی ان ظهرت علايم حلول‌الارواح الخبيثة فلا بأس انتهی » ديو بيوريلوب احراقه مساغ شرعی اولمقله بر موجب رخصت شرعيه خبيثان مرقومان احراق اولنه‌رق بحمده تعالی الحالة هذه شر ومضرتلرندن اهالئ بلده تخليص اولندقدنصكره بالجمله اهالئ بلده ويودهٔ مومی‌اليه حضورنده معقود مجلس شرعه فوج فوج ورود وتقريرلرنده بلده‌مز اهاليلری اوته‌دنبرو فرمان حضرت پادشاهی‌يه مطيع ومنقاد امرو ارادهٔ حضرت‌شهنشاهی وملاعين كروه ملغا جمله‌مزك منفوری ايسه‌ده بودفعه خبيثان مرقومانی كيفيت معهوده‌لريله مشاهده ايلديكمزده ملاعين مذكوره‌دن تنفير عامهٔ اهالی اضعاف اولوب كرامت حضرت ظل يزدانی لامع‌وظاهر وجمله‌عندنده‌شمس كبی باهر اوله‌رق آن‌واوقاتمز مصروف‌دعای‌شوكت ونصرت‌تاجداری اولديغی اعلام اولنمق‌مرادمزدر ديو استدعای‌عنايت ايلدكلری اولكه‌واقع‌الحال‌درپايهٔ‌سرير‌اعلايه‌عرض‌واعلام اولندی. باقی‌امر‌حضرت‌من‌له‌الامركدر. حرر‌فی‌اليوم‌التاسع‌عشر‌فی‌ربيع‌الآخر‌سنة‌تسع‌واربعين‌ومأتين‌والف

و ویزه‌ده (شهر کتخداسی) ندن ودیکر برچوق بلده‌لرده (اعیان) و (اشراف) د
بحث ایتمکده‌در . حتی بعضیلرینی تعداد ایتدیکی صره‌ده فضله‌جه ایضاحات ویره‌ر
بو ایضاحات صره‌سنده وظیفه‌لرینی ودرجهٔ صلاحیتلرینی‌ده کوسترمکده‌درکه اونلرد
برقاچنك نمونه اوله‌رق بوراده ذکری فائده‌دن خالی دکلدر . مثلا نیکساردن بحث ایدرک
دییورکه : مفتیسی ، سرداری ، کتخدا یری ، اعیانی واردر . اعیاندن وار وار ع
پاشانك دیوان افندیسی نیکساری خلیل افندی بوراده عظیم سرای بنا ایتمش خاند
صاحب کریم کیمسه‌در [١] وبوسنه‌شهرینی تعریف ایدرکن‌ده «شهرامینی ایله شهر کتخداسن
جمله اصناف وتجاره واعیان واشرافه سوزی کچر . » [٢] دیمکده‌در .

ایران وآذربایجانك تورکلرله مسکون شهرلرنده‌ده (قاضی) و (منشی) دن ماع
عثمانلیلرك (محتسب) و (سوباشی) کبی بلدیه وضابطه مأمورلرینه مقابل (کلنتر)
(داروغه) ، (دیزچوکن آغاسی)ناملرنده اداره وبلدیه مأمورلرینك موجودیتنی ی
اولیا چلبی‌نك افاده‌سندن آکلایورز . [٣]

ینه آناطولی وروم ایلی‌نك براز بویوکجه کویلرنده (کوی کتخداسی) وکوچوکلرن
(کیزیر) ناملرنده حکومتله خلق آره‌سنده واسطه اولان بعض اوفاق مأمورلره دهاتصاد
ایدلمکده‌در. بوتعداد اولنان مأموریتلرك اك مهمی اولان قاضی ایله محتسب حقنده او
کتابك ایکنجی قسمنده کافی درجه‌ده ایضاحات ویرلمش اولدیغندن بوراده یالک
(شهر کتخداسی) ندن بحث اولنه‌جقدر .

بوندن ماعداسنك ازجمله (شهر نائبی) نك اسمندن بشقه شهر وبلدیه‌ایله علاقه
کوریله مامکده اولوب اولیا چلبی‌نك وانده‌کی شهر نائبندن باحث اولان شو : « شهر نا
دخی هر دیوانده پاشا حضورنده موجوب اولوب بونائب ییلده برکره قریه‌لری طولاشه
عوائد تحصیل ایدر.» فقره‌سی‌ده بونی کوستریر [٤] کلنتر ایله داروغه ودیزچوکن آغا

---

[١]	اولیا چلبی	سیاحتنامه‌سی	جلد	٢	صحیفه	١٩٥
[٢]	»	»	»	٥	»	٤٢٩
[٣]	»	»	»	٢	»	٢٤٢
[٤]	»	»	»	٤	»	١٧٥

ایرانده و آذربایجانده مستعمل بر تعبیر اولدیغی ایچون بونلرده موضوع بحثدن خارج عد ایدلمشدر . [۱]

(کیزیر) ایسه شیمدیکی (مختار) ك نام قدیمی ایدی (اعیان) ایله (شهر کتخداسی) نه کلنجه :

قانونی سلطان سلیمان زماننده اعتباراً ولایتده (اعیان) نامیله خلق آره‌سنده بر صنف ممتاز وجوده کلمشدی . قیود قدیمه و کتب عتیقه‌ده او تاریخلردن صوکره (اعیان) و(اشراف) کلمه‌لرینه تصادف ایدلمکده وهمان هرقضاده بونلرك حسب و نسبنی طوتمق ایچون برده (نقیب‌الاشراف) بولندیرلمقده ایدی .

دیوان همایون قیوداتنده کورلدیکی اوزره دولتجه ولایاته یازیلان فرمان و حکملرك بر عینی‌ده شهرلرك اعیاننه کوندریلیر و یاخود طشره‌ده‌کی اعیان دخی واليلر وسنجاق بکلری کبی مظهر خطاب پادشاهی اولوردی . بونلره کاه اعیان و کاه شهر کتخداسی عنوانی ویریلیردی. شهر کتخدالرینی غربلیلرك(پوده‌ستا) دیدکلری شهر بکنه تشبیه ایدرسه‌ك خطا ایتمه‌مش اولورز . (۲)

اعیانلق و یاخود شهر کتخدالغی امتیازاتی اونجی عصر هجریدن یعنی قانونی سلطان سلیمان‌دورندن محمود خان‌ثانی زمانه‌قدر تدریجاً ترقی‌ایده‌رك دولتك باشنه‌مهم غائله‌لر آچه‌جق درجه‌ده موقع و نفوذ صاحبی اولمشدر .

بدایتده بونلرك وظیفه‌لری ویرکو تحصیلاتنده اهالی ایله حکومت آره‌سنده بر واسطه اولمقدن عبارت ایدی . بناءً علیه مرتبات امیریه ویرکولرینی و مملکت مصارفنی توزیع و تحصیل و دفترلرینی ترتیب و ترقیم ایتمك ایچون والیلرله حاکملر اعیان وشهر کتخدالریله مناسبتده بولنمغه مجبور ایدیلر . شهر کتخدالری‌ده بو ایشلری مملکتك ایلری کلنلریله بالاستشاره تسویه ایدرلردی‌که بو تقدیرجه اهالی‌نك وکیلی و حکام ایله اهالی آره‌سنده واسطه دیمك اولورلر . شهر کتخدالری منسوب اولدقلری مملکتلرك زنکینلرندن ونفوذ و حیثیت اصحابندن اولملریله صوکره‌لری والیلره و متصرفلره بویوك بویوك منفعتلر تأمین

[۱] کلنتر ، کلانترك مخففیدر . کلان : بویوك ، عالی ، یوکسك ومحترم معناسنه کلسنه نظراً کلانتر ، دها بویوك ، پك یوکسك ، پك محترم دیمك اولور . کلنترك اداليه قارشو وضعیتی وموقع اجتماعیسی دوشونیله‌رك بوصورتله تسمیه ایدلمش‌اولمسی محتملدر. عثمانلی‌تورکجه‌سنده عوامك بالخاصه چوق زنکین کیمسه‌لر حقنده سویلکده‌اولدقلری (قالانطور) تعبیری (کلنتر)دن محرف ظن ایدلمکده‌در. بوظن طوغری ایسه قالانطور ایران واذربایجان تورکلری واسطه‌سیله لسانمزه کچمش دیمك اولور .

(۲) ٦۰ نجی صحیفه‌یه باقکز .

ايده‌رك متسلملك و وويوده‌لق ايتمكه باشلادیلر . حتى پك زياده آثار لياقت كوستره‌رك كسب ثروت و قدرت ايتمش اولانلرك اكثريسنك وفاتنده خاندانندن ويا منسوبيندن بر مقتدرى آنك مقامنه قائم اولوردى. بونلرك بالآخره اهالى‌يه پك چوق ظلم و اعتسافى اولمشدر .

شهر كتخدالرينك نفوذى چوغالدقجه اهالى‌يه ظلملرى وامور حكومته مداخله‌لرى‌ده اونسبتده آرتمقده ايدى . بناءً عليه حكومت وقت وقت نظاملر نشريله بونلرك صورت انتخابى، تصديق مأموريتلرينى ودرجهٔ صلاحيتلرينى تعيين وتحديد ايتمكدن خالى قالميوردى ايلك نظام محسن زاده محمد پاشانك صدارتى هنكامنده ايكنجيسى ١١٩٨ سنه‌سنده و اوچنجيسى ١٢٠٠ تاريخنده نشر اولنمشدر .

بوصوك نظامنامه شهر كتخدالغى حقنده خيلى مهم معلوماتى احتوا ايتديكى جهتله عيناً آتى‌يه درج اولنمشدر :

ازمير ملاسنه و اول حواليده واقع سائر قضالرك قضاة ونوانبه وازمير محصلى زيد مجده‌يه وسائر ضابطان واختيار ايش ارلرينه حكم كه :

ممالك محروسه‌مده واقع بلدان وامصار وقضالر و نواحيده (اعيان) اولانلر مادامكه زير ضابطه وقاعده‌ده اولميه اهالى و رعايايه ايقاع انواع مظالم وتعديانه ابتداردن خالى اولمدقلرى وخصوصا برقضاده خلف ، سلف ايكيشر اعيان تجمعيله هركس ديلديكى وجه اوزره قرا سكنه‌سنى جلب وتصاحب ودفترتكاليفه مبالغ كليه‌ضم وبربرلريله منازعه ومخاصمه ودرعايه‌يه وولاياته شكايات ارسالى و او امرشريفه اصدارى ومباشر تعيينى وبونك امثالى تزويرات ايله مملكتلرى خراب ايلدكلرى تحقق ايلديكندن برادر والا كهرم جنتمكان فردوس آشيان سلطان مصطفى خان صبت عليه سجال‌الغفران سلطنتنده متوفى محسن زاده محمد پاشا صدارتنده فيمابعد برقضايه اعيان تخصيصى مقتضى اولدقده سكان ولايت كندى بينلرنده مرضى ومختارلرى كيم‌ايسه آنى انتخاب وعرض محضرلريله دربار عدالت قرارمه ابعاث‌ومنظور اولدقدن صكره‌شخص مختارك‌اعيان نصبنه‌اجازتى محتوى صدراعظملر طرفندن مكتوب ويريلوب بلا مكتوب اعيانلغى معتبر اولماق نظامى تمهيد و بو مفهومده آناطولى و روم ايلى‌نك اوچ قولنه احكام جليله نشر وبعده آره‌لق آره‌لق نظام مذكور فسخ وابقا اولنه‌رق‌بالآخره ١١٩٨ سنه‌سى رجبى اواخرنده مذكور نظام‌تجديد وبعدازين ممالك محروسه‌م‌ده كافهٔ بلدان وامصارك قطان وسكانى امورلرينى اداره‌يه هركيمى‌اعيان‌اتخاذ ايدرلر

ايسه عمومى واتفاقى عرض محضرلريله اول شخصك سيرت واحوالى واعيانلغه اهليت واستحقاقى درعليه‌يه انها اولنمق وبو وجهله انها اولنان شخصك كيفيتى صدراعظم طرفندن تحقيق اولنمق وياخود اعيان انتخابنده اهالئ قضا متفق اولميوب ايكى طرف اوله‌رق برطرفى برينى وطرف ديكرى آخرينى اختيار ايدرلر ايسه احدهمادن برينك حسن حالى تحقيق ايله ترجيحى وياخود خارجدن اهالئ ولايته خيرى وامور قضايى رؤيته اقتدارى اولان آخر مناسب كمسنه‌نك اعيانلغه انتخاب وتعيينى وصدر اعظم رأييله اولوب نصبيچون اذن ورخصتى حاوى اعيان اوله‌جق آدمك يدينه والئ ولايته وياخود حاكم مملكته خطاباً قائمه ومكتوب ويرلمك وبو وجهله صدر اعظم سندى ويرلمكسزين برمحلده اعيان نصب اولنمامق وبوصورتله نصب اولنان اعيانلر دخى خلاف انهايه مبنى عزل اولنمامق وفقرادن نفسلرى ايچون آقچه آلمامق وآلورلر ايسه لدى‌الاستخبار حقلرندن كلنمك شرائطى وسائر شروط بروجه تفصيل بسط و تمهيد اولنه‌رق ذكر اولنان آناطولى وروم ايلى اوچر قوللرينه[١] كذلك احكام منيفهم نشر اولنوب الى يومنا هذا نظام مزبور اكرچه مرعى اولوب لكن بو صورتى تنظيمدن مقصد رعايا فقراسنك ظلم وستمدن وقايه‌لرى مصلحتى ايكن بوكا دخى خلل تطرق وحتى بونظامه مغاير اوله‌رق آقچه بذليله واليلردن دخى اعيانلق بيورلديلرى اخذ واعيانلق مكتوبنى استحصال ايدن خباثت پيشه‌لر (بزم بوسندى آلمغه شوقدر ، بوقدر مصارفمز كتدى وسزك اوغوريكزه صرف ايلدك) ديه‌رك دفاتر تكاليفه حوصلهٔ تحملدن بيرون آقچه‌لر ضميمه واخذ واكل وبلع ايلدكلرندن بشقه آخرلرى دخى اعيان اولمق ايچون طرفدارلر تدارك واهالى‌يى حيله وخدعه طريقيله اغفال وقضاة ونواب وطرفدارلرينه رعايا صرتندن رشوت وافره اعطا واعيانلغه اهليتنى شامل عرض محضر آلوب اعيانلرى تبدلى وهربرى غرضلرى حصوليچون ويردكلرى مبالغى صنوف رعيته تحميل ايله رعايا واهاليده تاب وتوان قالمديغى مشهود اولمقده وبو امر واجب‌الاعتنانك فقرا تجريم اولنميه‌جق وجهله برصورت حسنه‌يه افراغى لازم كلديكندن بوندن صكره ممالك محروسهٔ تاجدارانه‌مدن وقضاها وقصبادن (اعيان) لفظى قالقوب اهالى ورعايا تكاليف وتوزيعات وولايتلرى مصالحنى رؤيته بينلرنده (شهر كتخداسى) شكلنده اختيارلرندن كيمى ايسترايسه كندولرى انتخاب واستخدام ايلرينى ومكتوب اخذى ودرسعادتجه عرض محضرلر تسيارى تكلفاتنه دوشمملرينى محتوى اوامرشريفهم اصدار

---

[١] قول تعبيرى حقنده ٨٢٩ نجى صحيفه‌ده‌كى حاشيه‌يى اوقويكز .

ومقدما صدور ایدن اعیانلق نظامی امرلرینک قیدلری ترقین و بلیهٔ مزبوره‌دن عباده بو وجهله تخلیص اولنمق بابنده خط همایون شوکتمقرونم اصابت افزای صدور اولمغین موجبنجه اشبو امرشریفم اصدار و ایله ارسال اولنمشدر . ایمدی ودیعهٔ اولان رعایا و برایانك مجرد مظالم وتعدیاتدن حمایت و صیانتلری ارادهٔ جازمه‌سیله خصوص مزبوره بر وجهله نظام ویریلوب نظام مذکورك الی ماشاءالله‌تعالی دوام استقراری مطلوب قطعیٔ داورانم اولدیغی وفیمابعد اعیان نامنك رفع اولندیغی وخلافنه جسارت ایدنلرك بهمه‌حال حقلرندن کلنمك ونظام مذکور خللدن صیانت اولنمق نصب عین اهتمام شاهانهم اولدیغندن سائر قوللره دخی اوامر شریفهم نشر اولنمغله تبدیللر وساطتلریله تحری اولنوب خلاف فرمان هرنه محلده حرکت وقوعه کلور ایسه جسارت ایدنلره امان و زمان ویرلیه‌جکی جمله‌کزك معلومکز اولدقده امر شریفمی محاکم سجلاتنه قید و بعدازین هر قضا و قصبه و ناحیه اهالی و فقراسی بینلرنده امورلرینی رؤیت ایچون دیلدکلری کمسنه‌یی انتخاب و (شهر کتخداسی) نصب ایدوب ولاةوقضاة وضابطان وسائره طرفلرندن قطعاً مداخله وبر آقچه مطالبه اولنمامق وبو وجهله نصب اولنانلر بر محلدن سنده محتاج اولمامق و نفسلریچون فقرادن بر آقچه آلمامق و آلدرمامق خصوصلرینه دقت وبو وجهله نظامه ربط وبر محلده وبر وقتده خلل تطرق ایلمامسنه بالاتفاق اقدام و غیرت و طرف همایونم ایچون رعایادن دعوات خیریه استجلابنه صرف مقدرت ایلمکز بابنده .

اواسط ج ۱۲۰۰ (۱)

مع مافیه بو نظام دخی سنه‌لردن بری تمادی ایدن فنالغی کوکندن سوکوب آته‌مادی . سلیم ثالثك بدایت جلوسنده ـ اساساً عادت اولدیغی اوزره ـ نشر ایتدیکی اصلاحات وعدالت فرماننده بومسئله‌ده اهمیتله موضوع بحث ایدلدی . فرمانده دنیلیورکه :

« . . . وهر قضانك اعیانلری بوندن اقدم نظام ویرلدیکی اوزره اهالینك بالاتفاق انتخابلری و حجت شرعیه ایله شهر کتخداسی اوله‌رق نصب اولنوب نصبی خصوصنه والیٔ مملکت قاریشمامق و بیورلدی ویرمامك وبر آقچه آلمامق و قاریشدقلری و بیورلدی ویردکلری و آقچه آلدقلری مسموع اولمق لازم کلور ایسه جسارت ایدن وزیر ومیر میرانك حقنده رجا و شفاعت و خاطره رعایت بر طرف اوله‌رق بلا امهال حقندن کلنوب

---

(۱) دیوان همایون مهمه دفتری . نومرو ـ ۱۸۳ . صحیفه ـ ۲۸۳

سائره عبرت قالنمق و شهر کتخداسی نصبنه و انتخاب ماده‌سنه قاضی و نائب قاریشمیوب وبر طرفی التزام ایتمیوب شهر کتخداسی اوله‌جق شخص عموماً اهالینك اتفاقلریله نصب اولندقده قاضی و نائب آنجق حجت ویروب بر آقچه خرج حجت آلمامق واشبو اعیانلق ماده‌سنده قضاة ونوابدن هر کیمك بو نظامه مخالف حرکتی ظاهر اولور ایسه حقندن کلنمك وبو وجهله بالاتفاق انتخاب‌اولنان شهر کتخداسی دخی کرك توزیع وقوعنده‌وکرك آخر صورتله کندی نفسیچون فقرای رعیتدن بر آقچه وبر حبه آلمامق و مصارف صحیحهٔ مملکت هرنه‌یه بالغ اولور ایسه علملری لاحق اوله‌رق صرف اولنوب اهالی‌خبردار اولمیه‌رق بر آقچه صرف اولنمامق وبو مثللو مصارف صحیحهٔ مملکت ضمننده تحریر اولنان توزیع دفترینه شهر کتخدالری و قضاة و نواب زیاده بر آقچه وبر حبه ضم و ادخال ایتمه‌مك و قضاة و نواب خرج دفتر و محصول دفع و بونلرك امثالی خلاف شرع و قانون آقچه آلمامق و اکر سراً و علناً جسارت ایدر اولور ایسه او مقوله‌لری بر وسیله ایله جای خلاص بوله‌میوب بلا امهال سائره عبرت قلنمق وبو نظامك خلافنه آقچه آلان والی و میر میران و حکام واعیان مقوله‌لرینك بعدالتحقیق بلا امهال حقلرندن کلنه‌جکندن بشقه خلاف نظام آقچه ویرنلر دخی تأدیب وکوشمال قلنمق . . . »

اواسط ل ١٢٠٣ (١)

ممالك عثمانیه‌نك آناطولی و روم ایلی قطعه‌لرنده اعیان ، اشراف و شهر کتخداسی نامليرنی حائز اولان متغلبه‌یه مصر قطعه‌سنده (شیخ‌البلد) دنیلمکده‌درکه واصف تاریخنده بونلر حقنده کوریلن فقرات بروجه زیر اقتباس اولنمشدر :

وقت بوقت افراد مصریه‌دن بر شخص زنیم کسب تمیز عظیم ایده‌رك سایر امرایه غالب و تکثیر خدم و حشم ایله مصر حقنده زبانزد ناس اولان (وهی لمن غلب) حکمنی احتلاسه مغرم وطالب اولوب حرمین شریفینه مرتب اولان غلال و نفس مصرده اداسی لازم کلن ادرارات (؟) و دولت علیه‌یه بهر سال تقدیمی معتاد اولان ارسالیه و سایر مطلوباتی باجمعها نفوس خبیثه‌لرینه تخلیص و هوادار اتخاذ ایلدکلری اجلاف بی انصافه بروجه مقطوع تخصیص ایلدکلرندن بشقه ظاهرده دولت علیه‌یه منقاد و باطنده هر بری بر خصم مستمرالفساد اولوب ولاة عظامه اظهار عصیان و عزل و نصبلری ید باطشه‌لرنده اولمق حسبیله مضرت طاقتکدازلرندن لرزان و حین حکومتلرنده انسلاب اسباب ایله

(١) دیوان همایون مهمه دفتری. نومرو ـ ١٩٠ . صحیفه ـ ١٣٠

حل و عقده قدرتیاب اولەمیوب بالضروره رأی سخیف و حکم ضعیفلرینه رام و وقایهٔ عرض و شان ایله مدتلرینی بروجه مهولت اتمامه کمر بند اهتمام اولورلر ایدی. مرقوملری مالکلری اولان ضعیف الادیان و حدیث‌الایمان کمسەلر حین ابتیاعده شروط اسلامیه‌یی تعلیم و مفروضاتی ادایه کفایت ایده‌جك قدر ملکه و قابلیت شروطنی تقویم لازم ایکن همان اوکون علم فروست و اخذ وفتك سمتلرینی تعلمه سوق و دلالت و آنلر دخی شعایر اسلامیه بوندن عبارت اولدیغنی جزم ایله فرط جهالت و غباوتدن اوامر باری‌یی ترك و رفض و اهل اسلامه فرض اولان اطاعت اولی‌الامردن چشم بصیرتلرینی غض ایدوب حتی شهریلردن بری سیاحت قصدیله مصره واروب حلاوت صوتی حسبیله وقتك (شیخ‌البلد) نه امامت ایچون سوق اولندقده لحن استانبوله آشنا اولمق ایچون مرقومی امام وصدای بلند و حزینی مایهٔ شوق و غرام ایتمشدی. یوم مذکورده میر مزبور کوله‌لردن برینی خزینه‌دار و یدینه تسلیم زمام مال و عقار ایدوب نماز وقتی کلدکده جماعتله ادای فریضه‌یه قیام و امام دخی جمله‌یه تقدم ایله نمازی قیلوب طشره چیقر ایکن خزینه‌دار جدید امامه خطاب و (ولی نعمتمز اولان میر محتشمك نیچون ایلروسنده بولنوب ترك حرمت ایلدك بردخی بو وضع نابرجایه جسارت ایلدیککدن حالده سنی طعمهٔ شمشیر ایده‌جکم محققدر.) دیو سرزنش و عتاب ایلدیکنی بیچاره امام؛ بکه حکایت و امامار مقتدا و نمازده جمله‌یه پیشوا اولدیغنی افاده ایله خزینه‌دارك دفع صولت و مضرتنی و یاخود امامتدن عفوینی رجا ایلدکده: (خزینه‌دار یبانه سویلمش. تنبیه ایدرز. لکن امام سن دخی پك ایلرویه کچوب هتك پردهٔ حرمت و بین‌الخدم کسر شان ومنزلت ایدییورسك) دیو توبیخ ایلدیکی ومالك ومملوکك احوالی وبونلرك درجهٔ نادانی وجهالتلری بوقصه‌دن معلوم ارباب شعوردر. (۱)

دره بکلکك صوك‌شکلی و درجهٔ نفوذ و صلاحیتلری حقنده معلومات آلمق ایستینلره جودت تاریخنك ۱۲۱۶ سنه‌سی وقایعی صره‌سنده اعطا ایتدیکی ایضاحاتك مطالعه‌سی توصیه اولنور. اعیانلغك اجتماعی تشکیلاتمزده‌کی موقعنی تدقیق ایدن ضیا کوك آلپ‌بك یکی‌مجموعه ایله نشر ایتدیکی بر مقاله‌ده‌دییورکه:

شهرلرده وقصبه‌لرده ویرکیلرك اهالی‌یه توزیعی وظیفه‌سیله مکلف اولمق‌ووجوه آره‌سندن انتخاب ایدلمك اوزره (اعیانلق) خدمتنك احداثی مملکتده (اعیان) نامیله حقیقی فئودال

(۱) واصف تاریخی. جلد: ۱، صحیفه ۲۱۲

ـئيسلرك ظهورينی انتاج ايتدی . زعامت دورينی تعقيب ايدن بو (دره بكلك) دوره‌سی
عثمانليلغك حقيقی فئودالیزم زمانيدر. يالكز فئودالیزم آوروپاده حقوقی ورسمی برتشكيلات
صورتنده تنظيم ايدلمش اولديغی حالده توركياده غير رسمی بر تشكيلات ماهيتنده قالمشدر .
ـره بكلك دوری سياسی سطوت اعتباريله عثمانليلق ايچون غايت مضر اولدی : عثمانليلغك
سياسی انحطاطی بو دوردن اعتباراً باشلار . فقط اصالت دويغوسنك خلق آره‌سنده
نتشاری نقطهٔ نظرندن آز چوق اجتماعی بر فائده‌ده تأمين ايتدی . زعامت دورنده
وتون توركيا داخلنده يالكز بر عائله واردی . بوتون عثمانليلر بوعائله‌نك قاپی قوللری ،
ـسيرلری، خدمتجيلری ماهيتنده ايديلر . دره بكلك دورنده (اعيان) نامنی آلان بر طاقم
ـوره‌بيلرله ديكر متغلبه‌دن مركب اولان دره بكلری خاندانلق ادعاسنه قالقشديلر . بونلر
ـر طرفدن مالكانه مقاطعه‌لرينی ، ديكر جهتدن وويووده‌لق ، متسلملك ، سنجاق بكلكی ،
ـكلر بكيلك مقاملرينی ارثی بر صورتده اله كچيردكلری زمان زعامت دورينك قديم امراسی
ـبی قوللق و بنده‌لكله افتخار ايتميورلر . بلكه كنديلرينك‌ده شرف و اصالته مالك برر
ـاندان اولدقلرينی ايلری سوريورلردی . بناءً عليه آرتق رعيت و قوللق حسلری
ـرينه حريت و اصالت دويغولری اوپانيوردی .

خاندانلق ادعاسنده بولنان برچوق يكی عائله‌لر واوجاقلر تشكل ايديوردی . بوعائله‌لر
ـرتق رعيه‌لكدن چيقمشلر ، حتی كنديلری رعيه و عسكر صاحبی اولمشلردی . آرتق
ـدشاهلر آناطولونك و روم ايلی‌نك باشليجه اعيانلريله مشاوره ايتمدن مهم بر ايشه تشبث
ـتميورلردی . بو مشورت اصولی ، مشروطيتك كوچوك بر مقدمه‌سی مثابه‌سنده ايدی .
ـودال تشكيلات مملكتك هر طرفنه ياييليوردی . بوصورتله خلق (زادكان) و (عوام)
ـملريله يكيدن ايكی‌يه انقسام ايديوردی . تنظيمات برطرفدن رعيه‌لكی ، ديكر جهتدن‌ده
ـميلكی الغا ايده‌رك خلقجيلغه طوغری ايكی بويوك آديم آتدی . بو آديملر اعيانلرك
ـكتساب ايتمش اولديغی اصالت وحريت صفتلرينك ومملكتك عمومی اداره‌سنده رای
ـيرمك حقلرينك اشاغيده‌كی ديكر طبقه‌لره‌ده تشميلندن عبارتدی .

ذاتاً ده‌موقراسی‌بوتون خلقك آريستوقرات اولمسی‌ديمكدر. تنظيماتله مشروطيت‌هركسی
ـياسی‌صفتلرده‌اسكی‌اعيان درجه‌سنه چيقاردی . بناءً‌عليه مملكتمزده‌دره‌بكلك دوری‌يشانمش
ـلمسيدی زعامت دورندن مشروطيت دورينه آتلامق هيچ برصورتله ممكن اولميه جقدی
ـره‌بكلك دوری ملتك برقسمنده اصالت وحريت دويغولرينی دوغورمش وتميه ايتمشدی.

بناءً علیه دیکر قسملری (اجتماعی شعریت) قانونی موجبنجه بویله بر اعتلایه حاضرلانمشلری یکی دورده (عوام) نامی ویریلن کتله اعیانلرله مساوی اولنجه (خلق) نامنی آلدی . »

بورایه قدر اعطا ایدیلن ایضاحات شهر کتخداسنک شهرله علی الخصوص اهالی ایله مناسبتدار بر مأموریت اولدیغنی حتی دولت عثمانیه‌ده اهالی‌نك انتخاب و مداخله‌سیله تعیین اولنان ایلك مأموریت ایدوکنی کوسترمکده‌در . کرچه اساس وظیفه‌لری حکومتك عن جماعة طلب ایتدیکی ویرکولری درجهٔ ثروتلرینه وموقع اجتماعیلرینه کوره اهالی‌یه برنسبت عادلانه‌ده توزیع و تحصیل ایتمکدن عبارت ایدیسه‌ده حکومت بو حقی شهر کتخدالرینه ویرمکله دها طوغریسی اهالی بوحقی حکومتدن استحصال ایتمکله حریت ومشروطیته طوغری مهم برخطوه آتلمش دیمکدر . داتاً مشروطیتك مبادیسی بو کبی حقوق بلدیه‌نك استحصالیله باشلامش اولدیغندن شهر کتخدالرینه‌شمدیکی اصطلاحاته کوزه برر بلدیه رئیسی نظریله باقیلرسه خطا ایدلمش عد اولنه‌ماز .

۱۲۷۱ ده استانبولده احتساب نظارتنك عنوانی شهر امانتنه تبدیل ایدلمکله برابر ۱۲۸۵ تاریخلی درسعادت ادارهٔ بلدیه نظامنامه‌سی نشر ایدیلنجه‌یه‌قدر شهر امانتی احتساب نظارتنك وظائفندن بشقه برشیئله مشغول دکلدی . ۱۲۷۱ ده کشاد اولنان آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌ده تطبیق ایدیلن بلدیه اداره‌سی آنجق ۱۲۸۵ دن‌صکره درسعادتك اقسام سائره‌سنه تشمیل ایدلمش اولدیغی اولجه قسم مخصوصنده کورلمشدی .

ولایات بلدیه‌لرینه کلنجه : آنجق ۱۲۸۷ تاریخندن صوکره طشره شهرلرنده بلدیه تشکیلاتنه باشلانلدیغی آکلاشلمقده‌در . کرچه ۷ جماذی‌الاخر ۱۲۸۱ تاریخلی ولایت نظامنامه‌سنك دردنجی ماده‌سنده هر قریه‌ده (ادارهٔ بلدیه) بولنه‌جغی مصرح ایسه‌ده بوقومون تشکیلاتنك تقلیدندن باشقه برشی دکلدر .

طشره بلدیه‌سنك ایلك شکلی ۲۹ شوال ۱۲۸۷ تاریخلی ادارهٔ عمومیهٔ ولایات نظامنامه‌سنك فصل سابعنده کورولمکده‌در . بونظامنامه‌یه کوره والی ، متصرف وقائممقام مقری اولان هر برشهر وقصبه‌ده اموربلدیه ایچون بر (مجلس بلدی) بولنه‌جق وبومجلس بر رئیس وبرمعاون ایله آلتی اعضادن ترکب ایده‌جکدر . مهندس ایله مملکت طبیبی مجلسك اعضای طبیعیه‌سندن‌در .

مجلس بلدینك وظیفه‌سی : کافهٔ ابنیه انشاآتی ومعاملات وقفیه‌سی اوقاف نظاماتنه تابع اولمق اوزره علی‌العموم صولره دائر امور ومصالحی وخراب اولان ویا انشا آتنده نقصان بولنان ابنیه‌نك هدمیله مخاطراتنك دفعنی وتسهیل مرور وعبور ونقلیات ایچون

لازمكلان تدابيری وعلى العموم مملكتك تنظيفات وتزييناتنی وامور ضابطه‌سی قوهٔ ضابطه‌يه عائد اولمق اوزره مجمع ناس اولان هر بر محله ووسائط نقليه‌نك تسهيل وتنظيمنه واجرتلرينك اطراد واعتدالنه ومقياس ومعيارلرك قانوناً استقامتنه واسعاره وحريق طلومبه‌لرينه نظارت واسكله وميدانلر و مسيره تأسيسنی ويوللرك مصارف تنويريه‌سنی مذاكره وداخل شهر وقصبه‌ده عموم طريق و سوقاق و معبر ومجرالرك عمليات تنظيميه‌سنی واداره‌ٔ بلديه‌يه مخصوص واردات و مصارفنی و اجاره قونطوراتوسی معاملاتنی اداره‌دن عبارت اولوب ۱۲۸۵ درسعادت اداره‌ٔ بلديه نظامنامه‌سيله استانبول بلديه‌سنه ويرلمش اولان حقوق وصلاحيتك همان عينی‌در .

بو نظامنامه‌نك موقع مرعيته وضعندن ايكی سنه صوكره نشر اولنان « ولاياتك امور اداره‌سی حقنده بعض ايضاحات » سرنامه‌سی آلتنده‌كی مفصل تبليغ رسمينك اون ايكنجی ماده‌سنده طشره بلديه‌لری حقنده شو طرزده بياناته تصادف ايدلمكده‌در :

ولايت داخلنده بولنان شهر وقصبه‌لرك تنظيمات وتنظيفاتيچون اكثر محللرده دائرهٔ بلديه‌لر تشكيل اولنوب اشبو دوائرك تشكيلندن مقصد اصلی ؛ درون مملكتده بولنان قالديرملرك وصويولی وكوپری كبی شيلرك تنظيميله وايجاب ايدن سوقاقلرك توسيعيله مملكتك بر حسن حال وانتظامه قونلمسی وتجار واصنافك قوللاندقلری اوزان ومقياساتنه على الدوام دقت اولنه‌رق سوء استعمالاته ميدان ويرلمامسی و سكنهٔ مملكتك حوايجنه مخصوص ذخاير و ارزاقك و مأكولات ومشروباتك جنس ونوعنه وبيع وشراسنه احالهٔ دقت متماديه ايله سكنهٔ مملكتك هم غدر وتغريردن وهم‌ده بوزوق وچوروك وصحته‌مضر شيئلر صاتلمسيله اضراردن محافظه‌سی وهر مملكتده ممكن اولديغی مرتبه بر خسته‌خانه وجوده كتوريلوب فقرا وبيكس خسته‌لره معاونت وخدمت ايدلمسی و نفس بلده ايله آكا ملحق اولان قراده مسلم وغير مسلم كافهٔ اهالينك نفوس دفترلری دوائر بلديه‌ده طوتيلوب تولدات ووفيات كبی وقوعاتنك كونی كونه بيلديرلمسی والحاصل كرك مملكتلرك انتظام احوالنه وكرك خلقك اصلاح عادات و آدابنه فعلاً ومادةً چاليشلمسی ماده‌لری اوله‌رق بومقاصدی فعله كتورمك ايچون هر مملكت ادارهٔ بلديه‌سنه واردات خزينهٔ جليله‌دن بعض حاصلات رسوميه ترك ايدلمش وتعيين اولنان بر طاقم ماده‌لردن استحصال واردات ايتمسنه دخی جواز ومساغ كوسترلمش اولديغندن ومأمورلرينك حركات مقتضيه‌سی حقنده مخصوص تعليمات دخی

بولنديغندن[١] بوتعليمات حكمنه توفيقاً اقتضا ايدن شيلرك ياپلسی لازم كلوركن بعض مملكتلر
دائرهٔ بلديه‌لری وظيفهٔ مخصوصه‌لرينی يالكز تحصيل وارداته حصر ايده‌رك قارشولغی اولان
اجرا آته دقت ايتمدكلری كبی بعض محللرده بو وارداتك سوء استعمال اولنديغی دخی
مروی ايدوكنه وحال بوكه هر مملكتده دوائر بلديه اموری بر رئيس ايله اهاليدن انتخاب
اولنان اعضانك رأينه محول ايسه‌ده كافهٔ حركات واجرا آت قائممقاملردن واليلره وارينجه‌ي
قدر ملكيه مأمورلرينك وبالخاصه اداره مجلسلرينك تحت نظارتلرنده بولنديغنه بناءً اول
امرده هر مملكتك معتبران وجوه وخاندان وتجارندن اقتضا ايدنلر حاضر اولديغی حالده اول
مملكتك دائرهٔ بلديه‌سی محاسباتی اداره مجلسلری وامور ماليه مأمورلری معرفتيله بالرؤيه
نظاماً وقاعدةً ترتب ايده‌جك حكملری اجرا اولنمقله برابر رئيس ومأمورلرينك يكيدن
ترتيب واداره‌سی اصلاح اولنه‌رق وارداتك موضوع لهی اولان محللره حصر ايدلمسو
وهرسنه مجلس عموميسنه قونيلوب تصديق اولنه‌جق دفترلری اوزرينه مجالس عموميه‌دن
تنظيم قلنه‌جق بر قطعه خلاصه‌لرينك دخی باب عالی‌يه ارسال اولنمسی ايجاب مصلحتدندر . [٢]

كرك ١٢٨٧ تاريخلی نظامنامه مندرجاتی ، كرك اشبو ايضاحنامه طشره بلديه تشكيلاتنك د
آوروپاليلردن اقتباس ايدلديكنی كوسترمكده‌در . حال بوكه بو اثرك برنجی قسمنده اوزون
اوزادی‌يه تشريح ايدلمش اولديغی اوزره آوروپا بلديه‌لرينك اساسنی بزده يا كلش اوله‌رق
(ناحيه) دنيلن (قومون) لر تشكيل ايتمكده‌در . كرچه ١٢٨١ تاريخلی ولايت
نظامنامه‌سنده ناحيه‌لردن‌ده بحث اولنمقده و ١٢٨٧ تاريخلی نظامنامه ناحيه‌لر حقنده ده
زياده ايضاحات ويرمكده ايسه‌ده عثمانلی تشكيلاتنك (ناحيه) دن قصد ايتديكی معنا ايله
آوروپاليلرك (قومون) لردن قصد ايتدكلری معنا و بكلدكلری خدمت آره‌سنده چوق
فرق واردر. معهذا ١٢٩٢ تاريخنده آيريجه برده نواحی نظامنامه‌سی نشر ايدلمش ايسه‌د
بو نكته‌ده مملكتده حقيقی قومون تشكيلاتنه بر خطوه آتلمش دكلدر . بو نظامنامه‌نك
آتی‌يه درج اولنان اسباب موجبه مضبطه‌سی مقصد تنظيمنی صراحةً كوسترمكده اولديغی
ايچون تطويل مقاله حاجت كورلمامشدر :

معلوم عالی بيورلديغی اوزره طشره‌لرده بولنان قرا اختيار مجلسلری نشر و تبليغ

---

[١] موضوع بحث اولان تعليماتنامه ٢٣ ربيع الاول ١٢٨٤ تاريخيله مورخ اولوب صورتی
اسكی دستورك ايكنجی جلدينك ٤٩١ نجی صحيفه‌سنده‌در. ولايات بلديه‌لرينك صفحات تكاملی تعقيب
اولنوركن بوتعليماتنامه‌نك‌ده نظر دقته آلنمسی ايجاب ايدر.

[٢] تقويم وقايع . ١٣ شعبان ١٢٨٩ . نومرو ١٥٥٧

اوامر و اجراآت ایچون حکومت سنیه ایله اهالی بیننده واسطهٔ ابتدائیه بولندیغندن و اهالینك استحصال اموال مرتبه و رؤیت مصالح واقعه‌لرینك یالکز بونلرك یدنده براغلمسی و قریه‌لرك متفرق و غیر منتظم حالده قالمسی حکم زمان مقتضاسنه موافق کوریله‌مدیکندن بونلرك اصلاح و توسیع اداره‌لریله کرك اموال مرتبهٔ دولتك تحصیلی وکرك بین‌الاهالی ظهور ایده‌جك جزئی ادعالر اصحابنك بالمصالحه باریشدیریله‌رق تسویه‌سی صورتی صنوف اهالیٔ ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك بویله کوچوك ایشلرینی تسویه ایتمك ایچون اوزاق محللرده واقع مراکز قضایه کیتمه مجبوریتلرندن طولایی دوچار اولدقلری زحمتدن و تخصیص اولنان تکالیف میریه‌لرینك تحصیلی یولنده چکدکلری مشقت ومحنتدن قورتیلملرینی مستلزم اوله‌جغنه بناءً ذکر اولنان قرا اختیار مجلسلرینك تحویل نام و اداره‌لریله بونلره (دوائر نواحی) تسمیه قنه‌رق و مدیر و اعضای مجالس دخی بو صورت مرغوبه‌یه توفیقاً تشکیل اولنه‌رق صلحاً تسویه اولنه‌جق دعوالرینك و تحصیل اموال میریه‌لری مادهٔ مهمه‌سنك ذکر اولنان دائره‌لره کوردیرلمسی تصویب ایدلمش وبو دائره‌لرك مدیر و اعضالرینك و مختارلرك صورت انتخاب و وظیفه‌لرینی مشعر قلمه آلنان نظامنامه دخی لفاً تقدیم قلنمش اولدیغندن مندرجاتی مظهر قبول و تقدیر عالی بیورلدیغی حالده ایفای مقتضیاتی مرهون امر و فرمان عالی بولنمغین هر حالده امروفرمان حضرت ولی‌الامرکدر .   ٤ ربیع‌الاول ١٢٩٣ و ١٨ مارت ١٢٩٢

ممالك عثمانیه‌ده ناحیه تشکیلنه جواز کوسترن ٢٩ شوال ١٢٨٧ تاریخلی ادارهٔ ولایات نظامنامه‌سی ؛ ناحیه‌لره شخصیت معنویه ویرمیوب صرف بر تقسیم اداری اوله‌رق قبول ایتمشدر . یالکز ٢٥ مارت ١٢٩٢ تاریخلی (ادارهٔ نواحی) نظامنامه‌سنده ایکی یوز وایکیوزدن فضله خانه‌یی جامع قریه‌لرك منفرداً و عدد خانه‌سی بو مقداردن دون اولان کویلرك مجتمعاً برر ناحیه دائره‌سی تشکیل ایده‌جکلرینه و هرناحیه‌نك بر مجلس منتخبی ومنتخب بر مدیر و معاونی اوله‌جغنه دائر احکام موجود اولمسنه نظراً اشبو نظامنامه پك ناقص برصورتده قومونلره متعلق بعض اساساتی احتوا ایتمکده‌در. نظامنامه دها اوزمان تطبیق ایدیلوبده تدریجاً احکامی توسیع ایدلمش اولسه ایدی هم کویلریمز اصلاح ایدلمش هم‌ده شیمدیکی احتیاجاتمزله متناسب برقانون وجوده کلمش اولوردی. [١]

---

[١] آوروپالیلرك قومون تشکیلاتی‌ایله عثمانلی ناحیه‌تشکیلاتی آره‌سنده‌کی فرقك آکلاشیله بیلمه‌سی ایچون ١٠٦ الی ١٢٠ نجی صحیفه‌لرك بالخاصه ١٠٧ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌نك بومرهده مطالعه‌سی ایجاب‌ایدر. بعدالمطالعه تسلیم ایدیله‌جکدرکه آوروپادن تجددنامنه آلدیغمز هرشیئی مطلقا تحریف ایتمش اولدیغمز کبی تقلید ایتدیکمز قومون تشکیلاتنده‌ده کلمه‌نك تام مقابلنی بیله‌هنوز وضع ایده‌مه‌مشز.

٢٣ ايلول ١٢٩٣ تاريخلی ولايات بلديه قانوننك برنجی ماده‌سنده «هرشهروقصبه‌ده بربلديه مجلسی تشكيل اولنه‌جق و نواحی دائرلره‌ينك وظائفی قانون مخصوص ايله تعيين قلنه‌جقدر» دنيلمكده اولمسنه نظراً دها او وقت ٢٥ مارت ١٢٩٢ تاريخلی نظامنامه كافی كورولميه‌رك ناحيه‌لرك اداره‌سی ايچون ممالك متمدنه‌ده‌كی قومون قانونلری شكلنده كويلره مخصوص بر قانون تنظيمی تقرر ايتمش ايسه‌ده اعلان مشروطيته قدر بوكا موفق اولنه‌مامشدر.

مشروطيتدن بالخاصه ١٣ مارت ١٣٢٩ تاريخلی ادارهٔ ولايات قانوننك نشرندن صوكره داخليه نظارتجه مكمل ومفصل برناحيه قانونی لايحه‌سی احضارينه تشبث اولنمش وبومقصدی تأمين ايچون باشده داخليه نظارتی امور محليهٔ ولايات مديری سليمان‌فهمی بك - كه بالآخره آرناود حكومتی‌باش وكيلی اولمشدر - اولديغی حالده آوروپانك ممالك‌عثمانيه‌يه مجاور حكومتلرينه ازجمله مجارستان و بلغارستانه بر هيئت كوندريلوب اوراده تدقيقات ياپدرلمش وفی‌الحقيقه برده قانون لايحه‌سی ترتيب وطبع ايتديرلمش ايسه‌ده بولايحه‌ده هنوز كسب قطعيت وقانونيت ايتمه‌مشدر.

ولايتك قصبه و شهرلرنده ٢٣ ايلول ١٢٩٣ تاريخلی قانون تطبيق ايدلمكده‌در. بوقانون استانبول بلديه قانوننك همان همان عينی اولوب ايلك مجلس مبعوثاندن ايكيسی برابر چيقمشدر.

كرك بلديه، كرك ناحيه قانون ونظاملری بر آن اول عصرك احتياجاتيله متناسب بر شكله افراغ ايدلمك اقتضا ايدر.

سکزنجی فصل

شهر قوناغی [۱]

بلدیه ایشلریله علاقه‌دار اولان احتساب امینلرینک مقرینه (چارداق) دنیلدیکی اولجه بالمناسبه بیان ایدلمشدی. [۲] چارداق؛ شیمدیکی یمش چارشوسنک بولندیغی محلده ایدی. (اهل حرف دیوانخانه‌سی) دنیلن اصناف مقرینک‌ده استانبولک فتحندن بری اوجوارلرده بولندیغی کورمشدك.

۱۲۴۲ تاریخلی احتساب نظارتی نظامنامه‌سندن اوتاریخده چارداق بناسنك عرصه حالنده اولدیغی وشابجی بخور اسمنده بر مرابحه‌جینك النه کچدیکنی واحتساب نظارتی ایچون اوراده تکرار بربنا انشاسنه‌لزوم کوستریلوب تشبث‌ده واقع‌اولدیغی اکلاشلمقده‌در.

ینه وظائف بلدیه ایله علاقه‌دار اولان قاضیلرك معین برقرارکاهی اولمیوب هرقاضینك خانه‌سی عینی زمانده حکومت قوناغی، بلدیه دائره‌سی ومحکمهٔ شرعیه ایدی. ۱۲۵۳ تاریخنده استانبول قاضیلرینه باب مشیختده یر کوستریلنجه‌یه قدر مقرلری اصلا تعین ایتمه‌مشدی.

---

[۱] Hôtel de ville مقابلی اوله‌رق استعمال ایدلمشدر. hôte ؛ مسافر و hôtel مسافرخانه دیمك اولسنه وبوکلمه‌لرك اصل تورکجه‌سی قونوق وقوناق بولنمسنه کوره صورت استعمال تام یرنده اولور.

شهر امانتی ترکیبندن شهر امانتی بناسنی قصد ایتمك طوغری اوله‌ماز. بناءً علیه بومقامده (شهرقوناغی) بهمه‌حال قبول واستعمالی تعمیم ایدلمك اقتضا ایدر.

استانبولده مستعمل اولمامقله برابر طشره‌ده حکومت بناسنه (قوناق) دنیلمکده‌در. خلقه مأنوس کلن واوز تورکجه اولان بو تعبیری بلدیه بناسی ایچون‌ده استعمال ایتمکده برمحذور تصور ایدیله‌مز. هرحالده موضوع ایله مناسبتی‌اولمیان (دائره) تعبیرندن دها موافقدر. مع‌هذا استانبولده‌کی بلدیه‌یه (شهرامانتی) تعبیری علم اولدیغی‌ایچون‌شهرامانتی بناسنه (شهرقوناغی) دینلمکله برابر طشره‌ده‌کی بلدیه دائره‌لرینه‌ده (بلدیه قوناغی) تسمیه‌ایتمك اهالی‌یه (بلدیه دائره‌سی) تعبیرندن‌دها مونس کله‌جکنده شبهه یوقدر.

[۲] ۷۹۹ نجی صحیفه‌ده‌کی حاشیه‌یی اوقویکز.

۱۲٤۲ دن صوکره احتساب نظارتنك امين اوکنده بر بناده اولديغی استدلال اولنيورسه‌ده بنا حقنده قطعی معلومات الده ايديله‌مامشدر.

مع‌مافيه بو بنالرك کافه‌سی ؛ طولاييسيله شهر امانتنه تعلق ايتمکده اولوب بوراده اصل موضوع بحث ايديله‌جك‌اولان ۱۲۷۰ ده تشکيل ايديلن شهرامانتنك او تاريخدن صوکره اشغال ايتديکی واتمك ايسته‌ديکی بنالردر .

۱۲٤۷ تاريخنه کلنجه‌يه قدر عتيق شهر امينلرينك طوپقپو سرای همايونی داخلنده وضربخانهٔ عامره جوارنده (انبار) دنيلان محلده معيتيله برابر اقامت ايتديکنی ۲ نومرولی و ۱۲٤۷ تاريخلی تقويم وقايعدن وفرانسه سفيری آندره اوسی‌نك استانبوله دائر اثرندن آکلايورز . فقط شهراماتی بندنده ايضاح ايدلديکی اوزره او زمانکی شهر امينلرينك ـ اسم مشابهتندن بشقه ـ بلديه ايله علاقه‌لری اولمديغندن اومحلی‌ده شيمديکی معناسيله شهر اماتی بناسی عد ايده‌ميه‌جکز .

کرك تقويم وقايع وقيود عتيقهٔ امانت مندرجاتنه ، کرك اوزمانی مدرك اولان‌مأمورين قديمه‌دن وقوعبولان تحقيقاته نظراً ايلك شهر اماتی بناسی کوپری باشنده وامين اوکی ميداننده‌بولنمقده‌ايمش. بورايه‌امين‌اوکی دينلمسی‌شهراماتی طولاييسيله اولميوب‌شيمديکی‌والده خاننك يرنده‌برعصراولنه کلنجه‌يه قدر کمرك‌بنالری موجوداولوب‌رسومات امينلری کمرکك‌اك بويوك آمرلری اولديغی ايچون اوبنانك اوکنده‌کی ميدانه بوسببله‌امين اوکی دنيلمشدر. بو بنا احتساب‌نظارتنك‌اشغالندن‌اول تجارتخانه‌ايمش. تجارتخانه‌نك‌کمرك بناسی‌قارشوسنده‌بولنمسنده‌کی اصابت‌اوزمانه کوره‌دوکاردر. ۱۲٦۲ده ضبطيه‌مشيريتی احداث‌اولنديغی زمان‌اولا بوراده‌بولنمش مؤخرآشيمديکی پوسته‌خانه‌نك‌يرنده انشا اولنان وصوکره‌لری‌اسکی ضبطيه نامنی آلان‌بنايه طاشنمشدر . ضبطيه نظارتی امين اوکنده‌کی بنايی تخليه ايتدکدن‌صوکره احتساب نظارتی طاشنمش [۱] و احتساب نظارتنك لغويله امانتك تشکلی تاريخی اولان ۱۲۷۱ ده بوراسی دائرهٔ امانت اتخاذ اولنمشدر . بنای مذکور اخشاب برقوناقدن عبارت اولوب برقپوسی کوپرينك همان مدخلنده ديکری يکی‌جامع جهتنده‌ايمش‌ويول کچن‌خانی کبی‌قپونك بريسندن کيريليرديکرندن چيقليرايمش .

---

[۱] ۱۲٦۷ تاريخنده نشر اولنان ٤٤٥ نومرولی تقويم وقايعده مندرج بر اعلانده بوغاز ايچنه سيروسفره تخصيص اولنان واپورك « هرکون جسرجديدك احتسابطرفنه يناشوب مشتريلرنی اورادن آله‌جغی » فقره‌سی مندرجدر .

بنانك درجهٔ وسعت وجسامتی آ كلاشلمق ایچون قیود عتیقه‌ده منظورم اولان بر تذكرهٔ جوابیه‌یی عیناً نقل ایدییورم. بو جواب؛ ۱۲۷۹ ده استانبولده كشادی مصمم اولان سركی‌یه مأمور عزمی بك افندینك كلن اشیایی تدقیق، معاینه و تصنیف ایتمك اوزره امانت دائره‌سنده موقتاً اقامت ایتمسی حقنده مقام صدارتدن وارد اولان ۲۰ تشرین اول ۱۲۷۸ تاریخلی تذكره‌یه شهر امینی حسین بك طرفندن یازلمشدر : « شهر امانتی دائره‌سنده فوقانی موجود اولان آلتی اوطه‌نك ایكیسنده بنده‌لریله معاون افندی بنده‌لری اوطوروب دیكر درت اوطه‌نك بری رسومات قلمنی دیكرلری سركی، وزنه، تحریرات و ژورنال اولدیغندن وتحتانی موجود اولان چندباب اوطه‌لر دخی محلات ومرور ویوقلامه قلملریله اتمجكی وقصاب اصنافی لونجه‌لرینه مخصوص ایدركندن حتی محاسبه‌جیٔ سابق زمانی حسابلرینی رؤیت ایتمك اوزره جانب خزینهٔ مالیه‌دن مأمور افندی بنده‌لرینی اوطورده‌جق بر محل اولماسیله اوطه‌جیلرك یاتدیغی بر اوفاق اوطه‌نك ضروری تخلیه اولنوب اورایه كوستردیكی امیرمومالیه (یعنی عزمی بك افندی) بنده‌لرینه ایسه لا اقل بویوجك و مستقلجه براوطه تخصیص اولنمق وایجابنه كوره اشیا معاینه وحفظی ایچون یر كوسترلمك لازم كله‌جكی وامتعه كلركنده ایسه جلب اولنه‌جق اشیا بالطبع اورایه كله‌جكندن وحفظنه صالح محللر اولدیغی كبی مستقلجه دائره دخی بولنه‌جغی جهتله كمترلرینه عائد خدمت ومعاونت ینه اجرا قلنمق اوزره موافق ارادهٔ سنیه‌لری بیورلدیغی حالده جانب كمركدن محل تخصیصی خصوصنده سهولت اوله‌جغی افاده‌سیله بیان كیفیته ابتدار قلندی . »

بو وثیقه هم امانت بناسنك درجهٔ استیعابنی هم‌ده اوزمانكی اقلام وتشكیلاتی كوستردیكی ایچون مهمدر .

مرور زمانله امانتك وظیفه‌سی تكثر ایتدكدن و ۱۲۸۵ ده نشر اولنان نظامنامه ایله تشكیلاتی توسیع اولندقدن صوكره بودائره‌نك بالضروره تركی ایجاب ایتمش ایسه‌ده ۱۲۸۷ سنه‌سنه قدر امانتك ینه‌اوبناده بولندیغی سلطان‌عبدالعزیز خانك باب‌عالی‌یی تشریفلرنده ایراد ایتدیكی نطقه وكلا طرفندن ویریلان وتقویم وقایعك ۱۲۱۸ نومرولی نسخه‌سنده مندرج اولنان عریضهٔ جوابیه‌دن و ۱۲۸۸ سنه‌سنده بالهدم عرصه‌یه قلب ایدلدیكی‌ده اوتاریخده تقویم وقایعده مندرج بر اعلاندن آ كلاشلمقده‌در .

بنانك ۱۲۸۸ تاریخنده هدمی اسبابنه كلنجه : اوتاریخلرده امین اوكندن طوپقپویه قدر انشاسی تقرر ایدن تراموای ایچون باغچه قپوسنده بر چوق استملاكات

اجرا اولندیغی صره‌ده بو بنانك یکی جامع جبهه‌سندن ده قطعیات اجراسی لازم کلدیکی و برده او تاریخده متعهدینه سپارش ایدیلوب بر سنه صوکره محلنه وضعی مقرر بولنان دمیر کوپرینك آیاغی انشا ایدلمك اوزره بنانك کوپری باشنه مصادف جهتنك هدمی ایجاب ایتدیکی جهتله بنای مذکور کاملاً هدم ایدیله‌رك میدانه قلب اولندیغی آکلاشلمقده‌در .

بر آره‌لق بو بنانك عرصه‌سنك فروختنه امانتجه تشبث اولنمش ایسه‌ده جوارنده‌کی اصحاب املاکك اعتراضلری اوزرینه مقام صدارتدن وارد اولان ۸ کانون اول ۱۲۹۶ تاریخلی تذکره اوزرینه فروختندن صرف نظر اولنه‌رق قسماً میدان حالنده ابقا و قسم دیکرنده سبزه باراقه‌لری انشا اولنمشدرکه بو باراقه‌لر اعلان مشروطیته قدر موجود ایدی . بعدالمشروطیه باراقه‌لر اورادن قالدیریله‌رق یرینه یوکسك بر تحته پرده چکلمش و اوزرلرینه اعلان لوحه‌لری تعلیق ایدلمك اوزره آرزو ایدنلره ایجار اولنمش ایدیسه‌ده بوراسی یعنی تحته پرده‌نك اشغال ایتدیکی میدانه ناظر جبهه‌نك شرفیه‌سی ظهرنده‌کی قره‌قاش خانی صاحبنه ـ غالبا ـ اوچبیك لیرا مقابلنده فروخت ایدلمشدر .

امین اوکنده‌کی بنادن چیقدقدن صوکره یعنی ۱۲۸۸ تاریخنده امانتك اسکی ضبطیه دائره‌سنه نقلی خصوصنه لدی‌المخابره مقام صدارتجه مساعده ایدلمش ایسه‌ده طاشنمغه موفق اولنه‌مامش وبونك اوزرینه الیوم یرینه‌دردنجی وقف‌خان انشا ایدلمکده اولان حمیدیه عمارتی اتصالنده کائن صدر اسبق خسرو پاشانك قوناغنه نقل ایدلمشدرکه الیوم بوقوناغك یرنده حرب عمومی اثناسنده پولیس مدیریت عمومیه‌سی اتخاذ ایدلمش اولان (ساناسار) خانی بولنمقده‌در .

۱۲۹۰ تاریخنده جریان ایدن بر مخابره‌یه نظراً امانت او صره‌ده بدل اجاره‌نی تسویه‌ده مشکلاته معروض قالدیغندن خسرو پاشا حلیله‌سی حوریه خانم طرفندن واقع اولان شکایت اوزرینه قوناغك تخلیه‌سیله بوز طغان کمری قربنده مرحوم سیدافندی خانه‌سنه نقلی حقنده برتشبث واقع اولمش ایسه‌ده بوده عقیم قالمشدر .

۱٤ حزیران ۱۲۹۲ تاریخنده مقام امانتدن صدارته یازیلان برتذکره‌ده « شهرامانتنه مخصوص بر دائره اولمامق حسبیله حمیدیه جاده‌سنده کائن خسرو پاشا مرحومك قوناغی استیجار اولنمش ایسه‌ده بدل اجاره ایله مصارف متفرقه‌سی سنوی بر خیلی مبالغه رسیده اولمقده و قوناغك هیئت حاضره‌سی ایسه مأمورین امانتی استیعابه کفایت ایتمامکده اولدیغنه وبو یولده اختیار اولنه کلن مصارف کلیه‌یه نظراً امانت ایچون بر دائره انشاسی خیرلی کورینور ایسه‌ده مصارف لازمهٔ انشائیه‌نك تأدیه‌سنه مضایقهٔ مالیهٔ امانت مانع

و بویله سنوی بر چوق مصارف اختیار اولنمقله برابر اساساً اقامت اولنمقده اولان قوناق انظار عمومیه‌یه قارشی امانت دائره‌سی اتخاذینه غیر لایق اولوب تحقیقات واقعه‌یه کوره انحصار دخان اداره‌سنك صورت آخره افراغی متصور اولدیغی اکلاشلمش وشو حالده انحصار دائره‌سی اتخاذ بیوریلان ضبطیه قوناغنك تخلیه اولنه‌جغی درکار بولنمش اولدیغی کبی ذاتاً مذکور ضبطیه قوناغنك بوندن اقدمجه امانته ترکی مقرر اولدیغی حالده هرنصلسه مؤخراً انحصار نظارتنه تخصیص اولنـدیغی تحقیق قلندیغنه بناءً موافق امر و فرمان اصابت بیان حضرت وکالتپناهیلری بیـورلدیغی تقدیرده بروجه معروض مصارف زائده‌دن قورتولمق وهم‌ده هیئت امانت بردائرهٔ میریده بولنمق اوزره ذکر اولنان انحصار دائره‌سنك امانته ترك و تخصیص بیورلمسی » رجا اولنمش و ذیلاً وارد اولان جواب سامیده مذکور بنانك حین تخلیه‌سنده امانته ترکی مالیه نظارتنه بیلدیرلمش اولدیغی اتیان قلنمش ایسه‌ده امانتك بوبنایه طاشینوب طاشینمدیغی صورت قطعیه‌ده آکلاشیله‌مامشدر. یالکز امانت تنظیفات مدیریتنك بوبنانك برقسمنده اقامت ایتدیکی روایت اولنمقده‌در.

فی‌الحقیقه محل مذکوره شیمدیکی یکی پوسته‌خانه انشا ایدیله‌جکی زمانه یعنی ۱۳۲۰ سنه‌سنه قدر میدانجق جاده‌سنه ناظر طرفنده شهرامانتنه عائد تنظیفات آخـورلری بولنمقده ایدی.

۱۲۹۳ سنه‌سنده قانون اساسی اعلان وهر دائره‌ده برچوق تشکیلات وتبدلات اجرا اولندیغی زمان‌عینی تجددات شهرامانتنده‌ده یاپلمش ویکی بلدیه قانوننه کوره تشکیلاتك تطبیقی ایچون امانتك اول امرده شان ملتله متناسب بربنایه نقلی بالتنسیب سنهٔ مذکوره‌ده آیاصوفیه قربنده ضبطیه نظارتنك اشغال ایتدیکی بنانك برقسمنه نقل اولنمشدر.

بوراسی اسکی دفتردار قپوسی یعنی مالیه نظارتی بناسی اولوب ۱۲۵٤ ده استانبولده ایلك ملکیه مکتبی اوله‌رق آچیلان «مکتب معارف عدلیه» اتخاذ ایدلمك اوزره صورت مکمله‌ده تعمیر ایدلمش ایسه‌ده اوصره‌ده باب‌عالی‌نك داخلیه دائره‌سی یاندقدن صوکره باب عالی اقلامی طاشـینوب ۱۲۹۰ تاریخنـه قدر باب عالی اتخـاذ اولنمش و باب عالی انشـا آتی اکمال ایدیلوب تخلیه اولندیغی زمان کوپری باشنده‌کی تجارتخانه بورایه نقل‌ایتمشدر. بوبنانك اوکندن کچن جاده‌یه الآن تجارتخانه جاده‌سی دنیلمسنك سببی بودر.

بنا تجارتخانه‌جه تخلیه اولندقدن صکره ۱۲۸۸ تاریخنده صـورت مکمله‌ده تعمیر وتجدید اولنه‌رق ضبطیه مشیریتی اتخاذ اولنمش و ۱۲۸۶ نظامنامه‌سی موجبنجه ضبطیه مشیریتنك معیتنده بولنان برقسم محاکم دخی بوراده کشاد ایدلمشدرکه بومحاکمدن بعضیسی

امانت بورایه نقل ایتدکدن بش سنه صوکره یه یعنی ۱۲۹۷ تاریخنه قدر قالوب سنهٔ مذکوره‌دن صوکره عدلیه نظارتنه نقل ایدیله‌رك اشغال ایتدکلری یرلر کاملاً امانته تخصیص اولنمشدر. [۱] ایشته امانت ۱۲۹۳ دن ۱۳۲۷ سنه‌سنه‌قدر اوتوز درت سنه بلا فاصله بوبناده بولنمشدر.

بعدالانقلاب بلدیه ومبعوثان انتخاباتی کبی ملته عائد خصوصاتك امانتده اجرا اولنمسی وحاکمیت ملیه تظاهراتندن اوله‌رق امانتك محتشم بر بناده بولنمسی عمومیتله تمنی ایدلمکده و امانته بر بنا تخصیصی ضمننده کرك امانت کرك جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌جه دفعاتله حکومت نزدنده تشبثات واقع اولمقده‌ایدی. حتی الیوم دارالفنون اولان زینب خانم قوناغنك شهر امانتنه ترکی ایچون خیلی اوغراشلمش ایدی.

۱۳۲۶ سنه‌سی مایس ایچنده‌اسکی پوسته‌خانه‌بناسی شهر اماتتی اتخاذایدلملك اوزره حکومتدن طلب ایدلمش وشو طرزده اسباب موجبه سرد ایدلمشدی:

« برشهرك نمونهٔ عمران و انتظامی شهراماتتی دائره‌سی اولمق‌لازم کلوب بو لزومه بناءً کافهٔ بلاد متمدنه‌ده شهراماتتی دائره‌لری پك محتشم و مزین بر صورتده وجوده کتورلمش اولدیغی حالده مرکز سلطنت عثمانیه اولان استانبول شهراماتتی دائره‌سی جمله‌نك معلوم اولدیغی اوزره عادتا حکومت ایچون موجب شین وعار اوله‌جق برحال ووضعیته‌دره.

بو دائره‌نك بر طرفی ضبطیه توقیفخانه‌سی اولوب باغچه‌جهتی ایسه زاندارمه حیواناتی ایچون آخور اتخاذ ایدلمش اولمغله برابر جهات عمومیه‌سنی تعمیر و اصلاح ایچون مصرف اختیارینه دکیه‌جك درجه‌ده کهنه وخرابدر. کرچه مشروطیتك اعلانیله اکتساب حیات ایتمش اولان حکومت عثمانیه‌نك شان وشرفنه لایق برصورتده و شهرك مناسب برموقعنده بر شهراماتتی دائره‌سی انشاسی تحت وجوبده ایسه‌ده بو یولده بر دائره وجوده کتورلمسی

---

[۱] بوبنا ایاصوفیه وسلطان احمد قربنده‌یره‌باتان جوارنده ایدی. بیزانسلیلر زماننده یره‌باتان‌ده اونامده ژوستینیه‌ن طرفندن انشا ایدلمش برسرای ایله مربع‌الشکل Rinia نامیله بنام بر بویوك عدلیه سرایی موجود اوله‌رق بوراده آووقاتلرك محاکماتی احضار واجرا ایلدکلری وینه اوجوارده اوقتوغون oclogone نامیله معروف بربنای جسیمك موجود ایدوکی واشبو بنای‌عالینك تحصیلات وتدریساته وعلما وادبانك مذاکرات علمیه وفنیه‌سنه وقونفرانسلرینه مخصوص اوله‌رق برده کتبخانه‌یی حاوی بولندیغی وبرنجی لئون زماننده نیقا Nika اختلالنده ظهوره کلن برحریقده اشبو بنالرله کتبخانه‌لرك محترق اولدیغی استانبولك آثار عتیقه‌سندن باحث اثرلرده تفصیلاتیله محرردر.

۱۲۸۶ تاریخندن صوکره بوراده محکمه‌لرك تأسیس اولنمسی و اوقاف نظارتجه بنانك عرصه‌سنه مکمل برکتبخانه انشاسنك مصمم بولنمسی بومحل احوال تاریخیه‌سنك عثمانیلرجه نظر دقته آلندیغنه قوی برر دلیل عد اولنه‌مازسه بیله هر حالده تصادفات حسنه‌دن اولسه‌کرکدر.

ایکی یوز بیك لیرا صرفنه محتاج اولوب واردات حاضرهٔ بلدیه ایسه بوصرفیاتك شیمدیدن اختیارینه قطعیاً مساعد اولمدیغی کبی استقراضدن متباقی مبالغدن یالکز امانت دائرهسی ایچون اوقدر مهم بر پارهنك تفریق وتخصیصیده موافق کوریلهمیوب بناءً علیه شو صورت واردات بلدیهجه حصول وسعته تعلیق اولنمق اوزره بر مناسب بنانك بلا افاتهٔ زمان دائرهٔ امانت اتخاذینه لزوم قطعی واردر . شهرامانتنك وضعیت حاضرهسی دور سابقهدهکی حال منسیته مقیس اولمیوب استانبوله کلن زوار اجنبیه اول امرده بو دائرهیی زیارت ایدهجکلری کبی دول متحابه سفراسی دخی کاه زیارت وکاه مصلحت سوقیله دائرهٔ امانته کلوب کیتمکده اولدقلرینه وآنفاً عرض اولندیغی اوزره دائرهنك حال پریشانیسی زواره قارشو جداً باعث خجالت اولمقله برابر شهرك تنظیم و تزیینه مأمور اولان بر هیئتك بویله بر محلده ایفای وظیفه ایتملری حصول عمران و انتظام خصوصنده نصل بر فکر تولید ایدهجکی مستغنیٔ بیان بولندیغنه و اجرا قلنان تحریات نتیجهسنده اسکی پوستهخانه دائرهسنك موقعاً و وسعةً دائرهٔ امانت اتخاذینه مناسب وکافی اولدیغی اکلاشیلهرق لدیالایجاب علاوةً بر قات انشاسیده ممکن اولدیغی بالمعاینه تبین ایلدیکنه بناءً دائرهٔ مذکورهنك تنسیب اولنهجق بدل ایله امانته ترکی خصوصنه دلالت بیورلمسنی کمال اهمیتله استرحام ایلرم . »

بوکبی بیسود تشبثاتله اوغراشیلهجغنه اوزمانه قدر اشغال اولنان وضبطیه نظارتجه تخلیه اولندقدن صوکره بسبتون متروك قالان بنانك بالتصرف هدمیله استقراض اولنان مبلغدن بر مقداری افراز اولنوب یرینه بلاد متمدنهدهکی شهر امانتلری طرزنده محتشم وپای تخت عثمانییه ومقام خلافت عظمایه لایق بربنا انشاسی اسبابنه توسل ایدلسه دها مصیب اولهجغی آشکار وبوجهته ابتدای امرده حکومتك انضمام موافقتیده مأمول ایکن هرنهدنسه مانتجه بوکا یناشلمامش وشوحالی کورن اوقاف نظارتیدها اول طاورانهرق خزینهٔ مالیهدهکی مطلوبات عتیقهسنه مقابل اشبو بنایی حکومتدن طلب ایتمشدی . حال بوکه امانتکده حکومتده برقاچ یوزبیك لیرا مطلوبی وارایدی . بنای مذکور ایله مشتملاتی وعرصهسنك اوقاف نظارتنه صورت ترکی حقندهکی ارادهٔ سنیهیی مبلغ داخلیه نظارتنك ٢٢ مایس ١٣٢٧ تاریخلی تذکرهسی وثیقهدن معدود اولدیغندن بروجه آتی عیناً درج اولنمشدر :

« دیکر برمحله نقلیله تخلیه ایدلمك اوزره بولنان امانت واسکی ضبطیه نظارتی دائرهسنك اشغال ایلدیکی محل ایله مشتملاتنك تخمین وتقدیر ایدیلهجك بدلی خزینهٔ اوقافك خزینهٔ

مالیه‌ده دیون غیر منتظمه میانه داخل مطلوبیله ایلروده محسوب ایدلمك اوزره شیمدیدن خزینهٔ اوقافه تسلیمی و اوقاف همایون نظارتی نامنه تصحیح قیدی خصوصنه مجلس وکلا قراریله بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی شرفصدور بیوریله‌رق دفتر خاقانی نظارت جلیله‌سنه تبلیغات ایفا و اوقاف همایون نظارت جلیله‌سنه معلومات اعطا اولندیغی باتذکرهٔ سامیه ازبار قلنمش وموسم انشا آت حلول ایتمکسزین مذکور دائره ومشتملاتنك سرعت تخلیه‌لری لزومی امنیت عمومیه مدیریت بهیه‌سنه تبلیغ ایدلمش اولدیغندن امانت بهیه‌لرنجه‌ده اجرای ایجابی بابنده »

بالاده ایضاح ایدلدیکی اوزره امانت ذاتاً مناسب بریر تحری ایتدیکی جهتله بو ارادهٔ سنیه‌یه و اوقاف نظارتنك بنایی بر آن اول تخلیه خصوصنده واقع اولان استعجالنه بناء سلطان محمود تربه‌سی قارشوسنده‌کی جاده اوزرنده کائن (عارف پاشا قوناغی) سکز بیك لیرایه مبایعه وبر اوقدر دها مبلغ صرفیله تعمیرات وتوسیعات لازمه بالاجرا ۱۸ کانون‌اول ۱۳۲۷ تاریخنده آیاصوفیه‌ده‌کی بنا تخلیه اولنوب عارف‌پاشا قوناغنه نقل ایدلمشدر .

عارف‌پاشا قوناغی؛ نه‌قدرعلاوه یاپلسه ینه‌علی‌العاده خانه‌دن بشقه‌برشی‌اولمدیغندن امانت مأمورلرینی‌استیعاب‌ایده‌میه‌رك برقسم مأمورین‌اوجوارده برایکی‌خانه‌دها‌استیجاریله‌یرلشدیرلمش ایدی . بو نقطهٔ نظردن بوتون مأمورینی استیعاب ایده‌جك بویوك بربنا انشاسی ضروری اولدیغندن‌جمیل‌پاشانك ایلك‌شهر اماتی زماننده اسحق‌پاشا حریق‌محلنده عدلیه نظارتی‌بناسیله سلطان احمد جامع شریفی آره‌سنده‌کی ساحه استملاك ایدیلوب برجبهه‌سی دکزه دیکری سلطان احمد میدانه وپارقه ناظراولمق‌اوزره صوك سیستم برشهراماتی بناسی‌انشاسی تصمیم ایدیله‌رك قسماً استملاکات یاپلمش و یاپیله‌جق بنانك پلان وپروژه‌سی ایچون برده مسابقه کشاد ایدلمشدی . اون آلتی ماده‌دن‌عبارت اولان‌مسابقه پروغرامی « استانبولده برشهراماتی بناسی بروژه‌سنك تنظیمی ایچون بین‌الملل مسابقه Programme du concours international pour l'élaboration d'un projet de préfecture de la ville à Constantinople„

سرنامه‌سی آلتنده طبع وتوزیع ایدلمش ایدیسه‌ده حرب عمومینك‌ظهوری وجمیل‌پاشانك انفکاکی اوورینه برنتیجه‌یه اقتران ایتمه‌مشدر .

اسماعیل جانبولت بك سلطان احمد میدانه ناظر دفتر خاقانی بناسیله حبسخانهٔ عمومی و البسه انبارینك اشغال ایتدیکی محللره برشهراماتی بناسی انشا ایدلمك اوزره بورالرك

بلا بدل امانته ترکنی داخلیه نظارتنه یازدیغی ٢٥ نیسان ١٣٣٢ تاریخلی تذکره ایله طلب ایتمش فقط آنجق اوچ آی مقام امانتده طوره‌بیلمسی بونی‌ده موفق ایده‌مامشدی .

جلال اسعدبك ؛ شهرقوناغی ایچون سرکه‌جی جوارینی تنسیب ایتمکده‌ایدی . فی‌الحقیقه استانبول لیمانی یکی‌قپو وصماتیه طرفلرینه نقل‌ایدیله‌رك سرکه‌جی اوکنی‌طولدیران تجارسفائنی بعدما یکی لیمانده طورور ولیمانله برابر شمندوفر استیاسیونی‌ده شهر خارجنه چیقاریلیرسه سیرکه‌جی استاسیوننك ساحل جهتنده‌کی خالی اراضی اوزرینه طوله باغچه سراینه متناظر بر شهر قوناغی وجوده کتورمك موافق اولور .

شیمدیکی فاتح دائره‌سنك بولندیغی محل ایله آرقه‌سنده بوز طغان کمرینه قدر امتداد ایدن خالی محل امانت مالی اولوب فاتح سمتی استانبولك وسطنه تصادف ایتمسنه وبو عرصه‌نك هر ایکی طرفی اوتوزر مترولق برر جاده‌یه متوجه اولمسنه بناءً محل‌مذکوره بر شهرامانتی بناسنك انشاسی‌ده بر آره‌لق تصور ایدلمشدی . اك صوك تشبث شیمدیکی شهرامانتی بناسنك قارشوسنده‌کی تورك - آلمان دوستلق یوردی عرصه‌سنك امانتك حکومتده‌کی مطلوباتنه قارشولق‌اوله‌رق طلبیله اشبوعرصه‌امانت بناسنك بولندیغی بنا و آطه ایله‌توحید ایدیله‌رك هیئت مجموعه‌سی اوزرینه محتشم بر بنا یاپمقدن عبارت ایدی . امانت بناسنك اتصالنده‌کی خانه‌لر امانتك مالی اولمق ، اوکنده‌کی جاده سد ایدیله‌رك بیك بردیرك اوزرندن توسیعاً آچیله‌جق دیکر برجاده‌ایله فضلی‌پاشا میدانی‌وقوم‌قپوایله مواصله‌یی‌تأمین‌ایتمك غایت‌قولای وپك موافق اولدیغی وبونکله‌برابرامانتك‌ده حکومتدن یوزبیکلرجه لیرا‌ارادە‌سنده آله‌جغی‌بولندیغی ایچون بو تشبثك انتاجنه امانتك موفقیتی تمنی‌اولنور. ١٣٣٦ سنه‌سی‌شباطنده فرانسزقوای اشغالیه قوماندانلغنك شهرامانتی‌بناسنی اشغال ایتمسی اوزرینه آلتنجی دائرهٔ‌بلدیه بناسنك شهرامانتی اتخاد ایدلدیکنی‌ده شورایه یالکز قید ایله اکتفا اولنور .

طقوزنجی فصل

شهرامانتنك وارداتی

١٣٢٥ سنه‌سنه كلنجه‌یه قدر دولت علیهٔ عثمانیـه‌نك بیله غربلیـلرك تلقیسی وجها
بر بودجه ترتیب ایتدیرمه‌مش اولدیغی معلوم اولمسـنه نظراً بو تاریخـه قدر بلدیه‌نك
بودجه‌سی اولوب اولمدیغنی مناقشه ایتمك بی‌لزوم برغیرت اوله‌جقدر . بنابرین شهرامانتنك
نه كبی وارداتی اولدیغنی وبووارداتی باشلیجه نه‌لره صرف ایتدیكنی تحقیق وبیان ایتمك د
امكان خارجنده‌در . اساساً ١٢٩٣ بلدیه قانوننك نشرینه قدرحكومت واردات بلدیه‌یی د
واردات حكومتدن عدایله بودجه‌سنه ادخال ایتمكده وبونقطهٔ نظردن امانتك بودجه آچیغی
هرسنه حكومتجه قپادلمقده ایدی . [١٠٠]

---

[١٠٠] بودجه Budget نك انكلیزجه اولدیغی واسكی فرانسزجه‌ده كوچوك كیسه معناس
كلن Bougette دن مأخوذبولندیغی فرانسزقاموسلرنده محرر ایسه‌ده رفعت مؤید بكك « استانبو
شهری‌اموربلدیه‌سنه دائرلایحه » نامیله‌تحریروطبع‌ایتدیرمش اولدیغی‌رساله‌نك یكرمی سكزنجی صحیفه‌سند
شویله برقیده‌تصادف‌ایدلمشدر :

« بودجه Budget اسمی انكلیزجـه‌در.(بجت) كبی تلفظ اولنور. (بجد) لسان عربد
بر شیئك اصـلی ، اساسی ، روحی دیمكدر . ایلك دفعه بودجه‌نك حضرت عمر الفاروق رضی‌اه عنهك
زمان سـعادتنشانلرنده شرع شریف اوزره تنظیم وبر شیئك وارداتی دیكر شیئه صرف اولنه‌میو
حتی آقچه‌لری بیله آیری آیری حفظ ایدلدیكی وبواساسك اسلامدن انكلیزلره انتقال ایتدیكی و انكل
باش وكیلنك واردات و مصارف دولتی مبین اوراق مشـین طوربه ایچنده پارلمنتویه تقدیم ایتمسندن
ناشی بوكلمه‌استعماله باشلانلدیغی‌وانكلتره‌دن آوروپایه سرایت ایلدیكی‌تاریخ علم‌اقتصادده كورلمشدر . »

فی‌الحقیقه قاموسك (بجد) كلمه‌سنی : « اصل و اساس ؛ بر ایشك ایچ یوزی یعنی برفعلك‌مستو
و خفی اولان سمتی ؛ علم و شـعور ؛ حاذق و هادی رهبر » طرزنده تعریف ایتمسی موضـوعه پك
مناسب دوشمكده‌در .

رفعت مؤید بك تاریخ علم اقتصادك‌مؤلفنی‌ومحل طبعنی خبر ویرمش اولسه ایدی‌دها زیاده‌ایضاحات
آلنه‌جغی طبیعی ایدی . آوروپالیلر مفاخر ومدنیته تعلق‌ایدن برچوق‌شیلری اسلامك ایجاد واختراع

مع‌هذا كرك احتساب نظارتی زماننده، كرك ١٢٧١ده نظارتك لغویله امانتك تشكلندن ١٢٨٤ سنه‌سنه قدر هرایكی اداره‌نك تحصیل و جبایت ایتدیكی واردات ؛ انجق استخدام ایتدكلری، مأمورلرله سرای همایون حمله‌جی وقایقجیلغندن چراغ ایدلمش اولانلره وبر طاقم عجزه و محتـاجینه معاش اوله‌رق ویرلمكده بولندیغندن واردات بلدیه شیمدیكی كبی شهرك تنظیفات وتطهیراتنه ، سوقاقلرك انشاآت وتعمیراتنه صرف اولنمیوردی. چونكه بووظیفه حكومتجه درعهده اولنمشدی .

حكومتله بلدیه‌نك بودجه‌سی آنجق ١٢٩٣ قانوننك نشرندن صوكره آیرلمش وبوقانون ایله جكومت بلدیه‌یه سوقاقلرك ، انشاآت و تعمیراتی ، توسیع طریق ایچون استملاكاتك اجراسی ، تنظیفات وتنویراتك ایفاسی كبی وظائفی تحمیل ایلمكله برابر هم املاك ویركوسی كبی بلدیه‌یه عائدومتروك اولان اساسلی‌وارداتی آلمش هم‌ده اوزمانه‌قدرسنوی یوزیكرمی‌بیك لیرادن فضله وقوعبولان معاونتی كسمشدر. امانت ودوائر بلدیه ١٢٩٣ دن ١٣٢٤سنه‌سنه قدر بلدیه قانوننده محرر وارداتله و بالا خره ترك اولنان املاك ویركوسنك بر قسمیله كچینه‌بیلمش ایسه‌ده‌حكومت ١٣٢٥ و ١٣٢٦ سنه‌لرندن اعتباراً بلدیه‌نك بر قسم وارداتی دها آلوب انجق ٢٦ شباط ١٣٣٠ تاریخلی رسوم بلدیه قانوننك نشرندن صوكره امانت بر آز اقدار ایدیله‌بیلمشدر . بوفصلده رسـوم بلدیه قانوننك نشرندن اول و صوكره‌كی واردات بلدیه‌نك انواعیله اسـتناد ایتدیكی مواد قانونیه وتزیید واردات ایچون واقع اولان تشـبثلر كوستریله‌جكدر .

اولسه‌بیله كندیلرینه اسناد ایتمكده پك‌ماهر اولدقلری حالده‌بودجه‌نك ایلك دفعه‌مسلمانلر طرفندن ترتیب ایدلدیكنی وبو اسمك‌ده اسلامك مالی اولدیغنی ذكر ایتملری شایان دقتدر .

هرحالده آثارومؤلفات اسلامیه‌ده بومسئله‌حقنده معلومات اوله‌جغی شبهه‌سزدر . مالیه مكتبنك نشر ایتدیردیكی علوم‌مالیه‌واقتصادیه كتابلرنده‌ده بو مسـئله موضوع بحث‌ایدلمش اولمق اقتضاایدر . مع هذا بودجه‌حقنده‌كی اساسات اسلامیه آوروپالی‌مؤلفك تعریفی‌وجهله اوله‌جق‌كه اوقاف نظارتنده‌كی نقود وقفیه اداره‌سی شكل حاضرینی آلمدن‌اول مبالغ موقوفه محكمهٔ تفتیش اوقاف همایون طرفندن اقراض وتنمیه ایدیلدیكی صره‌ده هروقفك پاره‌سی آیری بركیسـه درونده حتی آیری برصندیق ایچنده حفظ ایدیلیر . استقراضه طالب ظهورنده هانكی وقفدن ویریله‌جك‌ایسه اووقفك صندیغی وطوربه‌سی كتیریله‌رك طلب ایدلدیكی‌قدر پاره چیقاریلوب ویریلور وبالاخره‌رأس‌المالدن تحصیلات‌وقوعبولدقجه ینه‌یرینه قونوردی .

اسلامك‌مدنیت ومفاخرینه‌تعلق‌ایدن بومهم‌مسئله‌نك‌قیمت‌تاریخیه وعلمیه‌سنی میدانه‌چیقارملری علوم مالیه واقتصادیه متخصصلرینك همتلرندن بكله‌نیز .

احتساب نظارتندن مدور واردات

احتساب نظارتنك وارداتی قاچ قلمدن ونه‌لردن عبارت اولدیغی اثرك قسم مخصوصنده بیان قلنمشدی.

١٢٧١ ده شهر امانتی احتساب نظارتی مقامنه قائم اولدیغی زمان بالطبع نظارت مذکوره‌جه استیفا ایدیلن رسوم و واردات دخی عیناً امانته انتقال ایتمشدر.

مع هذا ١٧ ش ١٢٧٢ تاریخنده شهر امینی حاجی حسام افندی طرفندن مالیه نظارتنه تقدیم اولنان برقطعه تذکره‌ده امانتك واردات موجوده‌سی شوجمله‌لرله اختصار ایدلمکده‌در: خاکپای سامیٔ آصفانه‌لرینه مستغنیٔ عرض وبیان اولدیغی وجهله شهرامانتی اداره‌سنده بولنان واردات آنجق خرج تذاکر و ماهیهٔ دکاکین ایله انواع اوراق صحیحه اثماننددن عبارت . . . »

بو مخابره مقام امانت ایله مأمورین معاشاتنه بعض ضمائم اجراسی ایچون ورقهٔ صحیحه فیأتلرینه برر مقدارضم تکلیفنه دائردر. اوزمانلرده قید واسکان، مروریه واسلحه ایچون اعطا ایدیلن رخصت علم‌وخبرلری شهر امانتنجه ویریلیرمش. بونلردن ماعدا بلاثمن‌کاغدی دنیلن (مقاوله سندی، وقف کاغدی، عرضحاللق رکاب کاغدی، عرضحاللق بطال کاغدی) ده شهر امانتنجه صاتیلیر وبونلردن خیلی واردات آلنیرمش.

باب عالی مالیه نظارتیله امانتك تکلیفنی قبول ایتمیه‌رك اولجه جانب احتسابه عائد ایکن بالآخره مالیه‌جه آلدیرلمش اولان سکهٔ محاسبه حاصلاتی امانته ترك ایدیلوب قارشولق اتخاذ اولنه‌رق شهر امینی ایله کتبه معاشنه ضمائم اجرا قلنمشدر.

آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌یه تخصیص اولنان واردات

١٢٧٤ سنه‌سنده استانبولده ایلك بلدیه دائره‌سی اولان آلتنجی دائره تشکیل اولندیغی زمان آوروپا بلدیه‌لری طرزنده بعض واردات جدیده دخی وضع و احداث ایدلمشدی.

واردات مذکوره‌نك نه‌لردن عبارت اولدیغی ٢١ شوال ١٢٧٤ تاریخلی نظامنامه‌نك آلتمش وآلتمش آلتنجی ماده‌لرنده محرردر. مواد مذکوره مندرجاتنه کوره آلتنجی‌دائرهٔ

بلدیه اهالیدن بری علی العاده دیکری فوق العاده اولمق اوزره ایکی نوع ویرکو اخذوجبایتنه مأذون ایدی .

علی العاده ویرکولر «اولا : خانه و دکانلردن منفرداً وبالاختیار آلنمش اولان غازلردن ماعدا یالکز عموم ایچون وضع اولنان قندیللردن طولایی خانه ودکانلره تخصیص اولنه‌جق ویرکولردن، ثانیاً زقاقلرك اداره وتطهیری ایله بوبابده مجلس بلدی طرفندن اجرا اولنه‌جق هر درلو اصلاحات واعمالات ایچون آلنه‌جق ویرکوی سنویدن ، ثالثاً قونطوراتولردن آلنه‌جق ویرکولردن ، رابعاً هرنوع میزان واولچی رسوماتی حاصلاتندن ، خامساً ابنیه انشاسیچون ویریله‌جك رخصتیه خرجندن ، سادساً صورت منتظمه‌ده اولان تعرفه موجبنجه اخذ اولنه‌جق پاتنت رسمندن عبارت » در .

فوق العاده‌ویرکولر ؛ «غلطه وبك اوغلنده احداث وانشا اولنه‌جق طرق جدیده‌وطرز جدید اوزره انشا قلنه‌جق لغملر ایچون خانه و دکانلردن تحصیل اولنه‌جق ویرکولردن ثانیاً استقراض آقچه‌سندن، ثالثاً طرف سلطنت‌سنیه‌دن احسان بیوریله‌جق عطیه ویاخود سائر کسنه‌لر طرفندن ویریله‌جك هدیه‌لردن عبارت» در .

بونلردن ماعدا آلتنجی دائره داخلنده‌كی املاکك ویرکولرینك یوزده ایکیسی نسبتنده بلدیه رسم منضمی آلنور ایدی . [١]

تیاترولره ، بالولره بلدیه‌جه رخصت ویرلمکده اولدیغندن بونلر ایچونده برنوع رسم آلنیردی. شو اساسات دائره‌سنده واردات بلدیه‌نك نه‌لره بالغ اولدیغی آلتنجی دائره‌نك ١٤٤٤ نجی صحیفه‌ده‌كی بودجه‌سنك تدقیقندن مستبان اوله‌جقدر. مذکور بودجه‌یه نظراً آلتنجی دائرهٔ بلدیه بدایت احداثندن اعتباراً اون سنه ظرفنده اوچ میلیون غروش واردات تأمین ایتمشدرکه اوزمانه کوره مهم بر موفقیتدر.

١٢٨٥ بلدیه نظامنامه‌سیله تخصیص اولنان واردات

١٢٨٥ بلدیه‌نظامنامه‌سنده واردات بلدیه حقنده‌برکونا قید کوریله‌مامکده‌در. شوحالده حتسـاب نظارتندن مدور و ١٢٧١ دن برو امانتجه تحصیل و جبایت ایدلمکده اولان واردات کما کان استیفا ایدلمکله برابر بوقانونك حکمی ایله آلتنجی دائرهٔ بلدیه‌یه مخصوص

[١] املاك‌ویرکوسی حقنده ١٤٢٩ نجی صحیفه‌ده‌كی حاشیه‌یی اوقویکز.

قانون فسخ ایدلمش اولدیغندن دائرهٔ مذکوره‌جه اون‌سنه‌دن برو تحصیل ایدیله‌کلمکده اولال واردات دخی قالدیرلمیوب استانبولك، دیکر دائره‌لرنجه‌ده جبایت اولنمغه باشلانمشدر. آنجق آلتنجی دائرهٔ بلدیه نظامنامه‌سیله املاك ویرکولرینه یوزده ایکی نسبتنده بلدیه رسم منضمی تحصیل اولنمقده ایکن ١٢٨٤ تاریخندن صوکره بوضمك قالدیرلمش اولدیغی ظن ایدلمکده‌در.

مع هذا ١٢٨٦ تاریخندن صوکره ابنیه اداره‌سی اموری امانته انتقال ایتمش وبالطبع انشاآت و تعمیرات رخصتیه‌سی رسمی‌ده واردات بلدیه میانه کیرمشدر.

١٢٩٣ بلدیه قانونیله تخصیص اولنان واردات

١٢٩٣ بلدیه قانونی ١٢٨٥ بلدیه نظامنامه‌سنه نسبتله دها ایی دوشونیله‌رك یاپلمش اولدیغی ایچون قانون‌مذکورده واردات بلدیه دها صریح بر صورتده کوسترلمکده‌در. قانونك آلتمش اوچنجی ماده‌سنده واردات بلدیه شو صورتله تعداد ایدلمکده‌در:

شهرامانتنك ودوائر بلدیه‌نك وارداتی اولا: قنطار وچکی رسومندن و قونطوراتو حاصلاتندن ثانیاً: وضع اولنه‌جق رسوم احتسابیه وپاتنت دینیلن تجار واصناف‌تذکره‌لری رسمندن ثالثاً: اصناف ویرکوسی وشهرامانتی ودوائر بلدیه‌جه آلنمقده اولان رسوم‌متنوعه‌دن رابعاً: مجالس بلدیه‌نك تکلیفی و جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك تصدیقی اوزرینه دولتجه قبول اولنه‌جق عادی وفوق‌العاده بلدیه ویرکولرندن عبارت‌در.

تنظیفات وتنویریه رسملری قانونده محرر اولمیوب بالآخره احداث ایدلمشلردر.

بوقانون‌ونظاملره وتعامله توفیقاً شهرامانتی‌طرفندن‌جبایت‌ایدلمکده اولان‌وارداتك‌الك‌صوك انواعیله بالغ اولدیغی مقادیر حقنده برفکر استحصالنه مداراولمق اوزره ادارهٔ سابقه‌نك صوك‌سنه‌سنی‌تشکیل‌ایدن ١٣٢٤ موازنه‌سنك‌واردات قسمنی‌اقتباس ایله آتی‌یه‌درج‌ایدییورم. تدقیقندن مستبان اوله‌جغی اوزره مرور زمانله واردات ورسوم بلدیه میانه اشبو نظام وقانونلرده محرر اولمیان برخیلی اقسام دها داخل اولمش‌در.

اهالیدن حق انتخاب نزع ایله دوائربلدیه عددی‌اونه تنزیل ایدلدکدن وهردائره‌یه‌طرف دولتدن برمدیر نصب‌اولندقدن صکره بالطبع بلدیه بودجه‌سنك جمیت عمومیهٔ بلدیه‌جه تنظیم وتصدیقی امکانی رفع ایدلمش اولدیغندن ١٢٩٦ دن ١٣٢٤ سنه‌سنه کلنجه‌یه قدر

ـرسنه امانتجه اوچ بش صحیفه‌دن عبارت اولمق وصاغ جهتی وارداتی صول طرفی مصارفی
ـوسترمك اوزره برجدول ترتیب ایدیلوب لدالعرض ارادهٔ سنیه‌سی استحصال اولندقدن
ـوكره تطبیق ایدیلیر وبودور ظرفنده امانتك حساباتی دیوان محاسباتجه رؤیت اولنوردی.

غروش	برنجی قسم : تكالیف
٥ ٩٨٤ ١٠٠	اصناف ویركوسی
٨٢٩ ٥٠٠	آرابه‌جی ویركوسی
٦٠٠ ٠٠٠	ابنیه عمله‌سی تذكره‌سی
٦٢٥ ٠٠٠	قایقجی ویركوسی
٢ ٨٣٥ ٤٠٠	تنظیفات رسومی
٢ ٦٩٩ ٠٠٠	تنویریه رسومی
١٣ ٥٧٣ ٠٠٠	برنجی قسمك یكونی

	ایكنجی قسم : رسومات
٣٠٠ ٠٠٠	اوزان ونحاس تمغاسی
٣٢٢ ٢٠٠	اسب بازاری
١ ٢٨٥ ١٠٠	ذبحیه
٣ ٣٥٠ ٠٠٠	قنطار وتفرعاتی
٣٠٠ ٠٠٠	صولر
٣٦ ٠٠٠	چارشو مجوهرات
١٣٥ ١٠٠	دكز حماملری
٣٢٤ ٢٨٠	باغچهٔ عمومی
١٠٠ ٠٠٠	چكی رسومی
٦ ١٧٢ ٦٨٠	ایكنجی قسمك یكونی

اوچنجی قسم : واردات

١٠٠ ٠٠٠	كيله‌جى عائداتى
٨٠ ٠٠٠	شركت خيريه‌ودرون كوپرى واپورلرى عائداتى
٦١٩ ٣٠٠	بيمارخانه مخصصاتى
٤ ٥٠٠ ٠٠	باارادۀ سنيه متروك اولان املاك ويركوسى
١٣٠ ٠٠٠	پاشا باغچه‌سى غازده‌پوسى حاصلاتى
٢ ٣٨٠ ٨٥٠	بوستان واوزوم سركيلريله انواع رخصتيه
١٧٣ ٠٠٠	عرصه‌لر بدلى
٣٠٦ ٠٠٠	عمومى خانه‌لر
٢٩٨ ٨٠٠	قيديه خرجى
٨٨٠ ٥٥٠	حاصلات متنوعه
٤٦ ٤٠٠	قونطراتو حاصلاتى
٠ ٠	مجاوره رسومى
٩ ٥١٤ ٩٠٠	**اوچنجى قسمك يكونى**
١ ٢٥٥ ٧٧٦	هيئت صحيه وتطهيرات فنيه مأمورلريله اطباى مولده معاشاتى
٣٠ ٥١٦ ٣٥٦	يكون عمومى

ايشته مشروطيتك اعلانى سنه‌سنده رسوم وواردات بلديه بونلردن ومن حيث المجموع اوچيوز كسور بيك ليرادن عبارت ايدى .

واردات و رسوم بلديه‌نك بعدالمشروطيه كچيرمش اولديغى صفحاتى ارائه ايتمك اوزره بريسى اشبو رسوم و وارداتك صورت اصلاح و تزييدنى ديكرى‌ده حكومتك تزييد و اصلاحه دلالتدن صرف نظر بر خيلى وارداتى آله‌رق اماتى دوشورمش اولديغى حال اليمى كوسترمك اعتباريله شايان دقت اولديغندن بوايكى وثيقه‌نك‌ده بلديه تاريخنده بولنديرلمسى تنسيب اولنمشدر .

برنجی وثیقه‌یی جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك اجتماعندن اول امانت ودوائر سائره مأمورلرندن مركب و متخصص بر قومیسیون ترتیب ایتمش ایكنجیسی جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌جه عریض وعمیق یاپیلان تدقیقات و مذاكرات نتیجه‌سنده امانتك حال مالیسی تعین ایتدكدن صوكره تنظیم ایدیلوب باب عالی‌یه تقدیم اولنمشدر .

قومیسیونك مضبطه‌سی

تنظیم رسوم وتأمین واردات بلدیه

واردات بلدیه‌نك تزیید وتنظیمی اسبابنی تذكر ایتمك اوزره مركب قومیسیونده مطالعات ومقررات آتیه سرد واتخاذ اولنمشدر:

تزیید واردات امرنده نظر دقته آلنه‌جق شیء برطرفدن رسوم موجوده‌نك صورت طرح وتوزیعنده وجبایتنده نسبت و عدالته موافق اولمیان جهتلری اصلاح ایتمك وتوسیع وتزییده قابلیتی بولنان اقسامك بوامكاندن استفاده ایلك صورتیله تزییدینه صرف مساعی اولنمق دیكر طرفدن‌ده آوروپا بلاد معموره‌سنده بلدیه‌لری اوحال انتظامه و بلده‌لری اوحال عمرانه كتیرمكه مدار اولان منابع وارداتی درپیش تأمل ایده‌رك مملكتمزك حالنه ، ثروتنه ومساعده‌سنه كوره ممكن‌التطبیق اولانلرك بوراده‌ده تطبیق وطرحنه تشبث ایتمكدر .

١

واردات موجوده‌نك طرح وجبایتی خصوصنك اصلاحنه متعلق مطالعات

١ — طشره اهالیسنك مكلف اولدیغی تمتع ویركوسنه مقابل درسعادت اصنافی‌ده اصناف تذكره‌سی اخذیله مكلفدر. اصناف تذاكرینك صنوف ودرجاتنی حاوی موجود تعرفه نظر تدقیقدن كچورلدیكی حالده كوزه چارپان خصوصات شونلردر:

اولا : بعض اصنافك مكلفیتی ـ درجهٔ تمتعی نظردقته آلندیغی حالده ـ آغیر وبعضیلرینك‌كی بالعكس خفیف اولمغله بوجهت تدقیقات جدیه اجراسیله وایجابنده احوال اصنافه واقف ذواتله‌ده استشاره ایله عدالته توفیق ایدلملیدر. بوبابده اجرا ایدیله‌جك تدقیقاته اساس اولمق اوزره تعقیبی قبول اولنان قاعده ؛ مقیم اولان اصنافك اجرای صنعت ایلدكلری دكان

ومغازه‌لرك بدل ايجارينى مقياس طوتمق وسياراولان اصناف ايله دكان ومغازه مستخدمينى شهرى قزانج ويا اجرتلرينى مقياس اتخاذايله اوچ صنفه آيرمقدر .

ثانياً : استانبولده مقيم وهرنه صورتله اولورسه اولسون متمتع اولديغى حالده اصنافك ادا ايتمكده اولدقلرى تذكره رسمنك شمولندن خارج قالمش برقاچ صنف اهالى واردركه بونلركده اصنافك ويرمكده‌اولديغى تذكره پاره‌سنه مقابل بربلديه ويركوسنه تابع طوتلسى و تعبير آخرله بونلر دخى بو بلده‌ده متعيش و بوبلده‌نك معموريت ، نظافت و سائر منافعندن مستفيد اولدقلرى جهتله بلديه ويركوسنه اشتراكلرى مقتضاى معدلتدر .

بلديه ويركوسندن خارج قالان صنوف اهالى باشليجه تاجرلر ايله مأمورلردر. تجارت اوطه‌سنده مقيد تجار شمدى‌يه قدر اصناف تذكره‌سى اخذندن مستثنا طوتلمشدر. اصناف ويركوسى برنوع تمتع ويركوسى اولمسنه كوره تجارلرده درجهٔ تمتعنه كوره بو ويركويه اشتراكى پك طبيعى اولديغى كبى ناسك مكلفيت عموميه‌ده سيان طوتلسى حكمتنه مبنى دولتدن آلديغى معاشله متمتع ومتعيش اولان مأمورينك‌ده بلديه ويركوسيله مكلفيتلرى لازم كلور.

واردات بلديه ميانده اللى بيك ليرا درجه‌سنده برمبلغ مهم طوتان اصناف ويركوسى بروجه معروض تعديل وتوسيع ايدلديكى حالده بومقدارك ايكى مثلنه بالغ اولمسى مأمول اولديغندن مأمورين وتجاردن آلنه‌جق مبلغك نسبت ودرجه‌سى تعيين ايديله‌رك و موجود اصناف تعرفه‌سنك دخى قريباً انعقاد ايده‌جك جمعيت عموميهٔ بلديه‌ده تقرر ايتديريله‌رك بر آن اول انتاجى وموقع اجرايه وضعى اسبابى استحصال قلنمق لازم كلير .

اصناف تعرفه‌سنده يوك وبينك آرابه‌لريله سوروجى باركيرلرى تذكره اخذيله مكلف اولدقلرى حالده خصوصى آرابه‌لر له باركيرلردن شمدى‌يه‌قدر بلديه‌جه برشى آلنه‌مامشدر . خصوصى آرابه وحيوان قوللانمق بر احتياج قطعى اولميوب مملكتمزك حالنه كوره برنوع اثر احتشام وسفاهت اولمغله بونلرك كيرا آرابه وحيوانلرينك ايكى مثلى بر تذكره‌يه مجبور طوتلرى موافق اوله‌جغى كبى يكى يكى تعممه باشلايان اوتوموبيل و وولوسپيدلرك دخى بررسمه تابع طوتلرى مقتضيدر. اصناف تذاكرى تعرفه‌سنك صور مشروحه‌دائره‌سنده تعديل وتوسيعى خصوصنك مذاكره‌سى صره‌سنده اصناف معاملاتنك تنظيمى و اصناف ويركولرينك صورت جبايتى حقنده‌كى مطالعات ومحاورات ، حيز فعله ايصالى مقتضى بغايت مهم تشبثات اصلاحيه‌دن اولوب تنظيمى تأمل‌ايديلن نظامنامه لايحه‌سى قبول وموقع اجرايه وضع ايدلديكى حالده بونى‌ده تزييد واردات امرنده‌كى مساعينك متمماتندن عد ايتمك

لازم كليد. چونكه حالاً فقرای اصنافك باشنده بربلا كسيلن زواللیلرك عرق جبينلری اولان كسبلرينه‌بيوجه مشروع وكونا كون نام و وسيله‌لرله اشتراك ايتمكده اولان كتخدالر اورته‌دن قالقوب‌ده اصنافك اموری كندی ايچلرندن انتخاب ايده‌جكلری مؤمن بر جمعيت واسطه‌سيله اداره اولوندیغی تقديرده نيجه مكتومات و سوء استعمالات اورته‌دن قالقه‌جق وبعض كتخدالرك اصنافدن چكدكلری پاره‌لر اصناف تذكره‌سی بدلنك برقاچ قاتی بولدیغی جهتله اصناف سوينه سوينه بلديه‌يه اولان بورجنی اليله كتوروب ويره‌جكدر .

٢ — واردات حاضرهٔ بلديه ميانـنـده مكلفين ايچون باعث شكايت اولان و طرح ايديله‌لی هنوز آلتی سنه‌اولديغی حالده برچوق بقاياسی تراكم ايتمش‌اولان تنويريه رسمی‌ايچون يا يكی بر تعرفه تنظيمی و يا بوكا تقابل ايده‌جك برمطرح تحريسی لابددر. شق‌اول يعنی تنويريه رسمنك حال‌حاضريله ابقا ايديله‌رك باعث شكايت اولان نسبتسزلكك رفعی ترجيح اولونديغی صـورتده املاكك قيمتنه كوره حال حاضرده يوز پاره و بش و اون و اون بش غروش اولمق اوزره درده تقسيم ايدلمش‌اولان صنوفی تزييد ايتمك وحداصغريسی برغروشه تنزيل وحد اعظميسی‌ده يكرمی بش غروشه ابلاغ قلنمق وتراكم دينه محل براقامق‌ايچون هر آی مكلفدن طلب واستيفای دين خصوصی تأمين وبونكله برابر سنه‌سی ايچنده تكميل دينی‌دفعةً تسويه ايدنلره مناسب برشی اكرام وتنزيل‌ايدلمك‌ايجاب‌ايدر. شق‌ثانی‌يعنی‌تنويريه رسمنه تقابل ايده‌جك ديكر بر مطرح تحريسی ترجيح اولونديغی تقديرده اليوم اصحاب املاكدن آلنمقده اولان تنويريه رسمنك لغويله آنك يرينه درسـعادته ادخال اولنـان پترول و مومك هر كيلوسی اوزرينـه معين بر رسم طرح ايديله‌جك اولورسـه بغـايت سهل‌الاستيفا برمطرح حاصل اولور. پاريس كبی آوروپانك اك مزين شهرينی اوحال‌انتظامه قويان اوقتروا رسمنك برنسبت خفيفه‌ده درسعادتده احداثندن بشقه بر صورتله استانبولك خرابه‌لرينی تعميره كفـايت ايده‌جك واردات مهمه استـحصالنه امكان اولميوب اوحالده پترول وموم ، تنويريه رسمنی جبر ايده‌جك بر مطرح اوله‌مز ايسـه‌ده اوقتروانك وضع وطرحنه موفقيت حاصل اولمديغی تقديرده تكليف واقع پك مصيب اولديغی دركاردر .

فی‌الحقيقه شهرك تنويرندن مستفيد اولان يالكز اصحاب املاك‌اولميوب شهرسكنه‌سنك هرصنفی بوندن مستفيد اولمسـنه وهركس حالنه‌كوره خصوصی برتنوير مصرفنه معروض بولنمسنه نظراً شهره ادخال قلنه‌جق غاز وموم‌دن خفيف برسم آلنديغی حالده طبقی كمرك رسمی كبی خبری اولميه‌رق اورسمی ايفـا ايتمش وشـوصورتله تنويرات عموميه مصرفنـه خبرسزجه وضررسزجه اشتراك ايتمش اولور .

آنجق بوشق ثانیه‌نك تطبیقی صورت قطعیه‌ده تقرر ایتدیکی تقدیرده بر کونا عدالتسزلکه محل قالمامق ایچون استانبولده تنویر ایدلمه‌مش بر سوقاق قالمامسی اسبابنی شهرامانتی درحال استکمال ایتملی ومصارف ابتدائیه وتأسیسیه ایچون مقتضی مبالغی اشبو یکی منبع وارداتك قارشولق اتخاذیله درحال بر استقراض عقدیله تدارك وصرف ایتملیدر .

— ٣ —

یکی منابع واردات تدارکنه متعلق مذاکرات

١ — ایجار عقار نظامنامه‌سی موجبنجه املاك واراضیسنی ایجاره ویرنلر مستأجر ایله بر قونطوراتو عقدینه وبو قونطوراتویی ادارهٔ بلدیه‌یه تصدیق ایتدیرمکه مجبور اولدقلری حالده شمدی‌یه قدر بو مجبوریت برچوق موانع حیلولتیله تأیید ایدیله‌مه‌مش اولدیغندن بوحکم قانونینك انفاذی اسبابی تأمین ایدلدیکی تقدیرده بلدیه‌لره مهم بر منبع واردات حاصل اوله‌جقدر . بعدما بلدیه اداره‌لری موجر ومستأجرلرك ابراز ایده‌جکلری قونطوراتویی هیچ بر کلفت وزحمت ویرمیه‌رك یوزده بر خرجنی استیفا ایده‌رك تعریف نظامی وجهله درحال تصدیق ایتملیدر .

شوقدر وارکه اصحاب املاك عقد ایده‌جکی قونطوراتویی یوزده بر خرج ویره‌رك بلدیه‌یه تصدیق ایتدیرمکه مجبور طوتلدیغنه مقابل بلدیه‌دن بوبابده بر خدمت انتظارینه حقی اولدیغندن بوجهتی تأمین ایچون الیوم قونطوراتو نظامنامه‌سی موجبنجه انقضای مدت اجاره‌ده بر محکمه‌دن حکم استحصالنه حاجت قالمیه‌رق مقاولات محررلکنجه اون بش کون مهل تعیینیله مدت ختامنده همان مأجورك تخلیه‌سی امرنده متخذ اولان اصول تسهیلیه ومعاملهٔ متفرعه بلدیه اداره‌لرینه ویرلمك لازمدر . قواعد عدلیه‌جه بوبابده‌کی اصول شاذ بر اصول اولمقله بونك جهت بلدیه‌یه احاله‌سی جالب فوائددر .

خصوصیله آوروپا بلادمتمدنه‌سنده همان عمومیتله املاکك تخلیه‌سی کیفیتی بلدیه‌لره متروك اولمسی دخی شو ملاحظه‌نك اصابتنی تأیید ایدر .

٢ — ابنیه انشاآت رسومی شرفلی و قیمتلی جاده‌لرله قیمتسز یرلرده عینی نسبت ودرجه‌ده بولندیغندن ابنیه قانونامه‌سنك بوفصلی بر صورت معقوله‌ده تعدیل ایدلدیکی حالده فوائد کثیره حصولی درکاردر .

۳ — درسعادته برای ذبح کتیریلان حیواناتدن آلنان ذبحیه رسمنك بر قسمی الیوم جهت معارفه متروك اولوب بو قسمك معارفدن استردادی اسبابی استکمال ایدلمکله برابر ذبحیه و قوطره رسومی نامیله مختلف صورتده آلنمقده بولنان رسومك تنسیق و توحیدیله درسعادتك مواقع مناسبه‌سنده شرائط فنیه دائره‌سنده لزومی قدر منتظم و مکمل سلخخانه‌لر انشا ایدیله‌رك و الیوم مملکتك حفظ‌الصحه نقطهٔ نظرندن بر دشمن بی امانی وضیاع واردات نقطهٔ نظرندن‌ده اك بیوك رقیب حیله‌کاری اولان خصوصی مذبحه‌لرك رفعیله برصورت غیر منتظمه‌ده بوندن استحصال قالنمقده اولان وارداتك اوچ درت مثلنه ابلاغی دائرهٔ امکانده اولدیغی بالحساب اکلاشلمشدر . بنابرین بو سلخخانه تأسیسی مسئله‌سی هر ایشه تقدیم اولنه‌رق و بونك حاصلاتی قارشولق اتخاذ ایله بر استقراض عقد ایدیله‌رك بر آن اول انشا آته باشلامق اوزره جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌ده برقرار عاجل اتخاذی‌لابدر .

٤ — چبوقلیده کائن غاز دپولرینك امتیاز فرماننده و مقاوله‌نامه‌سنده انقضای مدت امتیازیه‌ده بو ده‌پولرك شهرامانتنه قاله‌جغی مندرج و مصرح اولدیغی حالده لکن سنه مدت امتیازیه‌نك ختامی هنکامنده دولتجه مذکور فرمان و مقاوله‌نامه احکامنك فسخ حکمنی موجب بر معامله جریان ایتدیرلمکسزین عزت پاشانك آرزوسنه تبعاً مذکور ده‌پو خزینهٔ مالیه‌جه ضبط ایدلمش اولمسنه وهرمملکتده غاز ده‌پولری مؤسسات بلدیه‌دن بولنمسنه مبنی اشبو ده‌پولرك استردادی طبیعی اولمغله بوبابده امانتجه اولجه وقوع بولان تشبثك تعقیب وتأکیدی لزومی بدیهیدر .

٥ — طوپخانه اداره‌سنده بولنان طولمه باغچه غازخانه‌سنه اجرت اشعالیه اوله‌رق امانتجه ویرلمکده اولان پاره بالحساب استانبول غاز قومپانیه‌سنه ویریلن اجرتك اوچ مثلنه بالغ اولدیغندن بو اجرتك حد لایقنه تنزیلی اسبابنه توسل ایدلمك وبو صورتله سنوی فضله و فاحش اوله‌رق ویرلمکده اولان اون ایکی بیك لیرا تصرف اولنمق لازمدر . مذکور غازخانه معاملاتی یولنه کیردکدن صوکره طوغریدن طوغری‌یه امانته الحاق ایتدیرلمسی‌ده ضروریدر .

٦ — بعدما درسعادت و بلاد ثلثه‌ده مناقلات وتنویراته عائد امتیازاتك امانته عائدیتنه حکومت عثمانیه‌نك مساعدهٔ رسمیه‌سی استحصال قلنه‌رق شهراماتی ایچون اك چوق منفعت تأمین ایده‌جك شکلده اداره‌سی ویا احاله‌ ـ ی صورتی بالاطراف تأمل ایدلملیدر .

٧ — بر نسبت حقیقیه‌ده اوقتروا رسمنك طرحی مستدعیاتنه مسارعت اولنملیدر . اوقتروانك شهره ادخال اولنه‌جق کافهٔ اشیا اوزرندن اخذنده حکومتجه بر محذور ویا مانع تصور ایدلدیکی صورتده یالکز بعض معین اشیا حقنده برصورت محدوده‌ده وضعی قبول ایتمك دخی ضروریدر . اوقتروا دوائر بلدیه‌نك یوزینی کولدیره‌جك منابع وارداتك اك مهمی اولدیغندن بو بابده‌کی مستدعیاته جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌ده تشریك اولنه‌رق ال برلکیله چالشمق لازمهٔ حمیتدر .

٨ — استانبولك تنظیمنه عمومی بر پلان ترتیب ایتدیرلدکدن صوکره باشلانمق اساساً مصمم اولمغله اشبو پلان موجبنجه احداثی تصور اولنان هال و بازار یرلرینی و اطرافنی بلدیه‌جه پلانك تقررینی متعاقب مبایعه ایدرك اورالرك هم سرعتله کسب شرف و عمران ایتمسنه خدمت ایتمك وهم‌ده بویوزدن بلدیه‌لره بر ایراد تدارك ایتمك‌ده پیش دقتدن دور طوتلملیدر.

٩ — آوروپا بلاد جسیمه‌سنك اکثریسنده املاك و عقار اوزرینه دولته عائد ویرکودن ماعدا آیروجه برده بلدیه ویرکوسی طرح ایدلمش اولوب مملکتمز اهالیسنك شمدیکی حالده بویله ایکی یره ویرکو ویرمکه قدرتی اولمدیغندن بلدیه‌جه بویله بر طلب مالا یطاق اوله‌جغندن وضعی تکلیف اولنه‌مز ایسه‌ده استانبول کبی بر بچق میلیون سکنه‌سی اولان وبراوجندن دیکر اوجنه قدر بر چوق کیلومترو اراضی‌یی اشغال ایدن والی یومناهذا اوزرندن دست اعمار بشر کچمه‌ین بر شهرك مجاور دولتلردن هیچ اولمازسه ایکنجی درجه‌ده اولانلرینك پایتختلری مرتبه‌سنده بر اثر عمرانه بش اون سنه ظرفنده اولسون ایصالنه معطوف اولان آمال یکانه‌مزك حصولنی تأمیناً باب عالینك استانبول املاك ویرکوسنك کاملاً شهرامانتنه ترکی خصوصنده استحصال مساعده‌سی امکانسز کورلمیه‌رك تشبث اولنملیدر . ذاتاً املاك ویرکوسنك سابقه تحصیلاتنك یوزده اللیسی وحالیه تحصیلاتنك یوزده اون بشی امانته متروك اولمسنه کوره خزینهٔ مالیه‌نك یکیدن اختیار ایده‌جکی فداکارلق بیوك برشی اولمیه‌جقدر .

قنطار رسومی مجلس مبعوثانك تصدیقنه اقتران ایتمش اولان درسعادت بلدیه قانوننده واردات بلدیه میاننده کوسترلمش اولدیغی حالده هر نصلسه شورای دولتجه بونك اختیاری اولدیغی قراری اهالی‌یه اعلان ایدلمسی اوزرینه بویله مهم بر واردات محو درجه‌سنه کلمش وحال بوکه قوهٔ توسعیه‌سی غایت زیاده ومهل الاستیفا اولمقله مجبوری الایفا برحاله افراغی حقنده امانتك باب عالی‌یه وقوعبولان اشعارینك نتیجه‌لندیرلمسی ایچون صرف مساعی ایدلمك الزم بولنمشدر .

جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك مضبطه‌سی

درسعادت بلدیه قانوننك ٣٦ نجی ماده‌سی موجبنجه جمعت عمومیهٔ بلدیه‌نك بوایكنجی دورهٔ اجتماعی شهر امانتی ودوائرك سنهٔ آتیه موازنه جدوللری وسنهٔ آتیه‌ده هر دائره‌ده اجراسی تصمیم اولنان انشاآت وعملیاتی تدقیق وتصدیق ایتمك اوزره انعقاد ایتمكده اولدیغنه بناءً اولا موازنهٔ عمومیه‌نك ترتیب واحضارینه تشبث ایدلمش وبوكا اساس اصلی اولان وارداتك تقرری ایجاب ایله‌مش اولمقله حالبوكه مالیه نظارت جلیله‌سنك بعض اشعاراتی بومهمه‌یی اساسندن صارصمش وامانت جلیله‌نك وضعیت حاضره‌سی باب عالیجه تماماً معلوم اولمسی كرك نظارت مشارالیهانك تعدیل مسلكنه كرك امانت جلیله‌نك تأمین واردات واصلاح حالنه ضمان كافی كوروله‌جكی امر طبیعی بولنمش اولمغله جمعیت عمومیه‌نك دورهٔ اجتماعنده پی‌درپی تذكر وقبول ایدیلوب امانتجه اجراسی طبیعی اولان مقررات واصلاحاتدن غیری باب عالی‌یه عرضی ایجاب ایدن معروضات تدقیق وتصدیق ایدلدكجه تقدیم ایدلمك اوزره شمدیلك بودجه‌نك خصوصاً واردات قسمنك تأسیسنه مدار اصلی اوله‌جق مقررات معروضه‌نك تصویبی ایله ایجاب قانونیسی بالاجرا موجبنجه موازنهٔ قطعیه ایفا اولنمق اوزره كیفیتك امر و اشعاری استرحامنه مبادرت اولنور. شهر امانت جلیله‌سنك ١٣٢٣ سنهٔ مالیه‌سی موازنه جدولی كمال دقتله تذكر اولنه‌رق وارداتقسمنجه استحصال اولنان نتایج مجمله‌یه كوره سنهٔ مذكور واردات عمومیه‌سی تحقق ٢٩٤٠٠٠ كسور لیرایه بالغ اولمغله برابر بویكوندن حسابی مكرر اوله‌رق املاك ویركوسندن بودجه‌یه ادخال ایدلمش اولان ٢٤٠٠٠ لیرانك تنزیلی ایجاب ایتمكله واردات حقیقیه‌نك ٢٧٠٠٠٠ لیراده تقرری طبیعی اولور. بویكون میاننه داخل اولان ٤٥٠٠٠ كسور لیرا درسعادت املاك ویركوسی یوزده اللی بقایا ویوزده اون بش حالیه تحصیلاتندن شهر امانتنه تفریق ایدلمش مقدار اولوب حالبوكه مالیه نظارتنك ٢٨ تشرین ثانی ٣٢٤ تاریخلو و ٣٠٨ نومرولو واقع اولان اشعاری درسعادت املاك ویركوسنك تماماً مالیه‌یه حصر ایدیله‌جكنی مبین اولمغله نظارت مشارالیهانك ایجابات زمانه‌یه مغایر اولان قرار واقعنه باب عالیجه مساعده بیورلمسی فرض ایدلدیكی تقدیرده واردات عمومیهٔ امانتدن بوقسمك تنزیلی وجوب تحتنده اوله‌جقدر. مالیه نظارتنك عینی تاریخله واقع اولان دیكر بر ادعاسی دخی پاتنت رسمنك خزینهٔ جلیله نامنه تفوضنه دائر اولمغله هر هانكی جهته عائد اولسه رسمك تحصیلی قرار آلتنه آلنه‌جه بوكا قسماً مقابل اولوب بوآنه‌قدر امانت

ودوائر بلدیه طرفندن وکندی نام‌لرینه جبایت اولنان اصناف ویرکولری دخی پایتخت رسمنك وضعی ایله رسم جدیده منقلب اوله‌جغندن ینه امانت بودجهٔ عمومیسنده محرر متنوع اصناف ویرکولری یکونی اولان ۷۲۰۰۰ کسور لیرانك دخی مالیه نظارتنك طلب واقعیله امانت واردات عمومیه‌سی میانـنده طرحنه لزوم کوریله‌جکی معروضات واقعه‌دندر. قنطـار وچکی رسومنه کلنجه: بونلر دخی شورای دولتك مجبوریت تحتنده اولمیه‌رق هرکسك استکنه تبعاً تحصیلی حقنده واقع اولان قرار اخیری مناسـبتیله تحصیلات واقعه‌سی یوماً فیوماً تناقص ایتمکله شمدیکی حالده نصف درجه‌سنه تدنی ایلمش وبونك دخی تدریجاً متزاید بوله‌جغی سنهٔ حالیه تدقیقاتندن منفهم اولمغله سنهٔ مذکوره بودجه‌سنده محرر تحصیلاتدن ۳۰۰۰۰ لیرا دخی یوقاریده مذکور ایکی قلم وارداته ضم ایدیلنجه ۱۳۷۰۰۰ لیرایه بالـغ اولوب سنهٔ آتیه‌ده مالیه نظارتنك ادعاسی وجهله بونك امانت بودجه‌سندن طی ایجاب ایدرسه شهر امانتنك عمومی وارداتی ۲۷۰۰۰۰ کسـور لیرادن ۱۳۳۰۰۰ لیرایه تنزل ایلمسی برحسـاب بسیط نتیجه‌سی اوله‌رق تحقق ایتمکده‌در. حالبوکه مصارف قسمنده برقلمده مأمورین صحیه وتوابعی ایله عموم معاشـات ۸۶۰۰۰ کسور لیرایه رسیده اولدیغی مذکور سنه بودجه‌سنده محرر اولمقله معاشـات هرنه قدر تنسیقات جدیده وتنقیحات ممکنه ایله نصـاب لایقنه ارجاعی سایه‌سنده بر مقدار تصرف اوله‌جغی آزادهٔ ایضـاح وبیان ایسه‌ده صحیه وتوابعی مأمورینی معاشاتی اولان ۶۰۰۰ کسور لیرانك مصارفی نسبتنده قارشولغی داخلیه نظارت جلیله‌سندن تعیین واعطا ایدیله کلدیکندن اصلاح ما کان قبیلندن اوله‌رق تنسیقی ممکن اولوب یوقسه تصرفات متقابله نسبتنده واردات حاضره‌سی دخی تناقص ایده‌جکی حسبیله بودجه‌ده بوندن براستفاده تأمین ایدیله‌میه‌جکی کبی بیمارخانه تخصیصـاتی اولان ۶۹۰۰ لیرا دخی بوکا شبیه اولوب بوندن دخی بودجه‌ده بر منفعت تحریسی قابل اوله‌میوب بالاده‌کی عموم معاشـاته علاوه‌سی تقدیرنده یکون عمومی ۹۲۰۰۰ کسـور لیرایه رسـیده اولدیغی تحقق ایدر. مفرداتنك تحصیلنه بوو‌ثیقه‌ده لزوم کورونمیان مصارف سائره‌دن یالکز امور تنظیفیه‌نك ۳۲۰۰۰ کسور لیرا مصـارف حاضره‌سی اولدیغی عرض ایله اکتفا ایدوب بالاده‌کی ارقامه علاوه تقدیرنده یکون مذکور ۱۲۴۰۰۰ لیرایه بالغ اوله‌جغی درحال تظاهر ایدر.

واردات عمومیه اولان ۱۳۳۰۰۰ لیرادن ۱۰۴۰۰۰ لیرا طرح ایدیلنجه استـانبول شهرینك شهرامانتی وعموم دوائرك بتون اجراآتنه حصر ایدلمك اوزره الده یالکز ۹۰۰۰ لیرالق بر وارداته تصادف ایدلمسیله وکلای دولتك نظر دقتلرینی جاب ایده‌جك بوحقیقت واقعه‌یی کمال اهمیتله انظار کار آکاهیلرینه بسط ایدرز.

بو صورتله جمعیت عمومیه‌نك تدقیق و تنسیب ایده‌جکی معروضات عاجله‌سی لایق اولدیغی درجه‌ده تصویب و ترویج ایدلمدیکی حالده کرك امانتك کرك دوائرك مصارف مبرمه‌لری بیله تسویه ایدیله‌میوب معاملات عمومیه بتمامها مختل و غاز قومپانیه‌لرینك تسویه‌سنی طلب ایلدیکی ٢٣٠٠٠ لیرایی ایفایه کلیاً امکان اولمامقله شهرك بسبتون قراکلق قالمسی بیله آشکار اولوب پایتخت دولت عثمانیه‌نك مستحق بولندیغی مرتبهٔ تمدندن اوزاق بولندیرلمامسی مستدعیاتنك حمیت عثمانیه‌یه بالحواله معروضات واقعه‌نك ایجابات لازمه‌سنك اجراسنه انتظار عمومی پك شدیددر. بو آنه قدر مالیه نظارتی درسعادت ویرکوسی وارداتی دوائر بلدیه مصارفنه تشریك ایتدیکی و شمدیکی اوان حاضره‌یی دور ترقی وتعالی بیلدیکی بو زمانده استانبول اهالیسنك هردرلو اجراآت حسنه‌یی تمامیله امید ایتدکلری وجمعیت عمومیه‌نك تشکلنی بو آرزولرینك حیز امکانه وصولنه برضمان قوی عدایتدکلری حالده برقلمده ١٣٧٠٠٠ لیرالق وعموم وارداتك نصفنه قریب بریکون مهمك طوپدن قطعنه تشبثنی کمال تعجب و تلهف ایله تلقی ایدر وهردرلو آثار عمرانه انتظار ایلدیکی شوو قتده باب عالینك معروضات محققه‌مزی ترویج ایله مالیه نظارتنك طلب واقعه روی موافقت ارائه‌سیله شهری بسبتون اعمارات بلدیه‌دن محرومیته محکوم ایتمیه‌جکنی امید واسترحام ایدرز .

اوروپا دولتلرینك برقسمنده حکومت خزینه‌سنك برر صورتله بلدیه‌یه معاونتلری واقع اولدیغی کبی املاك ویرکولرینه ضمائم اجراسیله بلدیه‌لردخی بودجه‌لرینی توفیر ایده‌کلدکلرندن مسقفات ویرکوسنك نسبت حاضره‌سنه بلدیه‌مز نامنه ضمائم اجراسنه محل قالمقسزین مالیه نظارتنك جمعیت عمومیه‌نك کوستردیکی لزوم قطعی‌یه موافقتی احتیاجات بلدیه‌یه ومقتضیات زمانه‌یه اوفق اوله‌جغی مسلماتدندر .

معروضات واقعه‌یه بناءً خزینهٔ مالیه سنهٔ حالیه تحصیلاتندن بو آنه قدر شهر - امانتنه ترك بیورمش اولدیغی یوزده اون بشی یوزده یکرمی‌یه ابلاغ ایله ٣٢٥ سنهٔ مالیه‌سندن اعتباراً عائد اوله‌جغی سنه‌لرك عموم تحصیلاتندن سیاناً کمافی‌السابق دوائرك احتیاجات کثیره‌سنه صرف ایدلمك اوزره ترك ایله بو آنه قدر عموم بقایادن اعطا ایلمکده اولدیغی یوزده اللی مقداری یالکز ٣٢٤ سنه‌سی ایله اوسنه‌نك ماقبلنه تشمیل ایله شهر امانتنه کلیاً دور و تخصیصی قرار مصیبنك اتخاذی احتیاجات مبرمهٔ مالیه‌یه بناءً لزوم قطعی تحتنده‌در .

اصناف ویرکولرینك تعدیلی ایله پاتنت رسمنه افراغنه امکان کورولسه‌بیله شهرامانتنك ٧٢٠٠٠ لیرا راده سنده اولان باشلیجه واردات مهمه‌سنك الدن چیقارلمسی قابل اوله‌میوب تعامل قدیم اوزره والده‌کی قانون مرعی موجبنجه بونك شهر امانتنه ودوائر عائده‌سنه اولان تعلق مرجعیتنی تأیید ایله مالیه نظارت جلیله‌سنك مطالبات غیر محقه‌سنه جواب‌ردك اعطاسنه همت بیورلمسی تمنیسی پك ضروریدر . استانبول شهری نفوس محتویه‌سی اعتباریله لوندره وپارسدن صکره کلن پایتختلره مقیس اولوب ثروت عمومیهٔ اهالی اعتباریله هرنه‌قدر برلین وویانه‌یه شبیه اوله‌میه‌جغندن بوشهرلرك بلدیه بودجه‌لرینك رسیده اولدیغی مقدارمهمه شهریمز موازنه‌سی تقرب ایده‌میه‌جکی کبی اوروپا بلاد مشهوره‌سنك استقراضات جسیمه سیئه‌سی اوله‌رق کرك دیونات واقعه‌نك فائضی کرك سرمایه‌نك اطفاسی ایچون آمورتیسمان اصولیله تخصیص ایدیلان مبالغ کثیره ایله بودجه‌لری پك چوق قبارمش اولدیغندن محذور مذکور ایسه بزده واقع اولمامغله تخصیصات زائده‌یه پك‌چوق حاجت یوق ایسه‌ده شهریمزك ایکی قطعه اوزرنده ممتد ایکی بحره منتهی بوغاز ایچی وخلیج ساحللرینی محتوی اولمسیله غایت واسع بولنشی وظائف بلدیه‌یی توسیع وتصعیب ایلدیکی بیاندن ازاده اولمقله‌مصارف کثیره‌یه احتیاجدن وارسته اوله‌من .

برلینده ٤٣ ویانه‌ده ٧٥ فرانق رادهسنده هررأس نفوسه بلدیه‌مصارفی اصابت ایلدیکی طوتولان ایستاتیستیقلردن آشکاراولمغله شهریمزکدخی تبعهٔ اجنبیه ایله برمیلیونی‌متجاوزنفوسه مالك اولیشی امانت بودجه‌سنك شمدیکی مقداری اولان ایکی یوز یتمش بیك لیرادن برقاچ قات تزایده محتاج اوله‌جغی‌وارستهٔ عرضدر. شهرك کرك سوقاقلرینك وسعتی کرك متانت ونظافتی‌ایله ایجابات صحیه وفنیه‌یه متابعتی ودیکر نواقصی اصلاح ایدلمیوب حال‌حاضری‌اوزره محافظه‌سی عصرلردن برو پایتخت اوله کلان شهرمزك لطافت موقعیه و اهمیت موضعیه‌سیله نصل معکوساً متناسب ایسه هیچ برعثمانلینك تجویز ایلیه‌میه‌جکی بو اهمال و نسیانه اجانب وسیاحینك دخی اسف خوان اولملرینه حکومت حاضره‌نك موافقت بیورمیه‌جغی امنیه‌سی اشکار اولمغله بالاده‌کی معروضات ایله آتیده‌کی مستدعیاتك نظر تصویبه مظهریتنه انتظار ایتدیرمکده‌در .

اوروپا شهرلرینك بودجه‌لرنده الك مهم وارداتی تشکیل ایدن اقسام غاز ؛ صو ، الکتریق ، واپور اوتوموبیل کبی برطاقم قومپانیالرك‌تکفل ایتدیکی یامقتن ویاخود واردات واقعه‌لرندن‌نسبت‌معینه‌ده افراز ایلدکلری مبالغدن تشکل‌ایدوب بوصورتله مذکور قومپانیالر

برطرفدن اهالینك مایحتاج بهی اهون صورتله احضار ایله خدمت ایتدکلری کبی بلدیه وارداتلرینی دخی متعهد اولدقلری نسبت دائره‌سنده توفیر ایلدکلرندن بوکبی مؤسساتدن هم اهالی هم شرکتلر همده بلدیه مستفید اولمقده ایکن هرنصلسه بو آنه‌قدر اهالیمزك احتیاجی نسبتندن پك دون اوله‌رق بورالرده بویله شرکتلر تشکل ایتدیکی حالده بیله شهراماتی بونلردن امکانك مساعده‌سی داخلنده کندیسنه برحصهٔ تمتع کافی تفریقی حقنی استحصال ایلمدکدن بشقه بر قسمنه دخی اغیر شرائطله مربوط ومدیون اولمغله برابر بونلرك تعللاتی دخی امور جاریهٔ عائده‌سنك حسن دوامنه بیله خیلی سکته ویرمکده‌در بناءً علیه اوروپادول متمدنه‌سنك بلدیه وارداتی قسماً تشکیل ایدن بو مهمه‌نك فی مابعد شهرمزده دخی تقدیرینی کمال اهمیتله طلب ایدر.

کرك مدتی ختام بولان و بولاجق اولان شرکتلر ایله دوائر داخلنده سیروسفر ایدن ادارهٔ مخصوصه وخلیج واپورلری امتیازی ایله فی مابعد ساحهٔ تمدنه آتیله‌جق مؤسسه‌لرك ایجابنه کوره‌ودائرهٔ فن و اقتصاد اوزره کرك شرکتلره بالاحاله کرك پك ضرورت کورینور ایسه بالامانه ایشلتمك امتیازاتنك امانت جلیله‌یه تخصیصنه دائر امر رسمیسنك وصولنی استرحام ایدرز بوکبی امتیازاتك اعطاسندن صکره سنه‌لر کچمینجه وتأسیسات مذکوره‌نك تماماً تطبیقندن بر سنهٔ کامله تعاقب ایتمینجه نقداً شهر امانتنك بوکبی شرکتلردن استفاده‌سی مستحیل اوله‌جغنی کتم ایتمیه‌رك شمدیکی احتیاجات اماتی تسویه و شهرمزك عالم مدنیتده اشغال ایلدیکی موقعه کوره مدیون بولندیغمز خدمت حاضره‌یه دخی دوای عاجل بوله‌رق اتخاذ تدابیرینه توسل ایتمك اوزره رسوم موجوده‌دن برایکیسنك تعدیلنه و بعضیسنك دخی عائد اولدیغی دائرهٔ رسمیدن فك علاقه ایله امانته ربطنه تشبث اولنمق طبیعی کورلمکله شویله‌جه عرض کیفیته مسارعت اولنور:

تنظیفات رسومی — رسم مذکور بو آنه قدر دلالت ایلدیکی خدمته هیچ بر وقت وفا ایده‌جك مقداره رسیده اوله‌میوب دائم دوائرك واردات سائره‌سیله مصارفی تسویه ایلدیکنه کوره مثلا ١٣٢٣ سنه‌سی رسوم تنظیفیه وارداتی ٢٧٠٠٠ لیرایه بالغ اولدیغی حالده مصارفی ٣٢٠٠٠ لیرایی متجاوز اولمسیله‌ده تحقق ایدوب برخدمته مقابل تحصیل اولنان بو رسمك وظیفهٔ متکلفه‌سی تماماً ایفا ایده‌بیله‌جك بر حاله افراغی معدلته اوفق کورلمشدر. بو آنه قدر درجاته منقسم اوله‌رق مرتب اولان معهود پوللر ایله هردرلو سؤ استعمالاته محل براقان رسم شهری فی مابعد تماماً نسبی و سنوی بر شکله افراغیله وصیفیه و شتویه اوله‌رق تنصیف مکلفیته محل قالمامق شرطیله بر اساس متینه ربطی

شمدی‌یه قدر مرعی اولان و یازلق و قیشلق مناسبتیله دخی هر نوع سؤ استعماله محل براقان اصول قدیمه‌نك یرینه وضعی جمعیتجه تنسیب ایدلمشدر . هرنه قدر استانبول خانه‌لرینك برقسمی اصحابی اعتباریله قیشلق عد اولنه‌بیلور ایسه‌ده بوجهتی تعیین ایده‌جك سؤ استعمال احتمالندن قطع نظر استانبول شهرینك یاز و قیش خدمت تنظیفیه‌سی ایفا اولنمق ایجاب ایلدیکی وشهرك معاملات بلدیه‌سی موسم صیف‌حلولی مناسبتیله بالعکس تزاید ایلدیکی معلوم اولوب صیفیه‌لرك بولندیغی محالده دخی واسع یرلرده اوزون یوللرك حسن محافظه‌سی و جاده‌لرك اصلاحی بلدیه‌یی نقدر فداکارلقده بولنمغه سوق ایلدیکی و شمدیکی یوللرده یاغمورلی هوالرده مرور و عبور نقدر عسرتله ممکن اولدیغی جمله‌نك شکایاتیله تحقق ایتمکده اولدیغنه بناءً صیفیه محللرنده وظائف بلدیه‌نك هیچ بر وجهله آزالمیه‌جغی امر واقعدر . تنویریه رسومی دخی ایدیلان استفاده نسبتنده و املاکك قیمتیله متناسب اولمدیغنه بناءً توزیعنده‌نصفت‌کورولمامکله بونك دخی تعدیلنه لزوم کورینوب رسوم تنظیفیه ٢٧٩٠٠ لیرا و تنویریه ٢٦٣٠٠ لیرا اولدیغنه کوره بالتوحید ٥٤٠٠٠ لیرایه بالغ اولوب مسقفاتك قیمت عمومیه‌سندن تنویریه و تنظیفیه رسمی‌نامیله بیکده ایکی نسبتنده یعنی بیك لیرا قیمتنده اولان املاکدن ایکی لیرا و بشیوز لیرالقدن بر لیرا اصحاب املاکدن سنوی درت تقسیط ایله استیفا ایدلدیکی حالده مقدار مذکور تأمین ایدلمش اولمغله بو صورتله تعدیلی تدقیق و تنسیب اولنوب کرك حساباتنك رؤیتی کرك جبایتك سهولتی مأمول قوی بولنمش اولمغله اولوجهله ایجابنك اجراسی خصوصنه امر عائدینك اصدارینه انتظار ایدلمکده‌در .

عملهٔ مکلفه — یکرمی دائره‌دن عبارت اولان استانبول شهرینك عملهٔ مکلفه بدلاتی بو آنه قدر اهمال ایدلمکده ایسه‌ده قانون اساسینك مادهٔ مخصوصه‌سی موجبنجه استانبول شهرینك مکلفیت اعتباریله ممالك محروسه‌نك دیکر برشهرندن برفرقی اوله‌مدیغندن فی مابعد مسامحه ایدلمیه‌جکی مسلم اولمغله کرك شهرمزك کرك دوائر داخلنده‌کی صیفیه محلاتنك بو آنه قدر حال طبیعیسنه متروك ویا قسماً پك عادی صورتله مفروش اولان یوللرك اصلاحی ایچون بدلات مذکوره‌نك شهر امانت جلیله‌سنه ترکی حقنده لازم کلان اوامر قطعیه استرحام ایدلمکده‌در .

چبوقلی غاز دپولری اخیراً امانته ترك ایدلمکله بو آنه قدر تعرفهٔ سابقه موجبنجه صندق باشنه استیفا ایدلمکده اولان مجیدی یکرمی غروش اعتباریله یوز پاره‌یه یکرمی

پاره علاوه‌سیله اوچ غروشه ابلاغی و ایکنجی آیك حلولندن اعتباراً هر آی ایچون سیاناً صندق باشنه اون پاره آلنمسی معاملاتك سهولتنه خدمت ایله برابر جزئی بر فائده دخی تأمیننی موجب اوله‌جغی درکار اولمغله تصویبی تمنی اولنور.

جمعیت عمومیهٔ بلدیه شهرك حوایجنی ایفا ضمننده بالاده مذکور اولدیغی وجهله لازم کوره‌جکی بلدیه‌یه عائد رسومك بعدالتدقیق احداثی ایلروده تدریجاً عرض ایله قانونیتنی استحصاله ساعی بولنه‌جغنی علاوةً عرض ایدر. ١٣ کانون ثانی ١٣٢٤

جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك بومضبطه‌سی؛ لسان اعتباریله برقیمتی حائز کوریله‌مزسه‌ده مشروطیتك اعلانی عقبنده امانتك حال الیم مالیسنی کوسترمك اعتباریله شایان دقتدر. ذاتاً هر انقلابدن صوکره شهر اماتی حکومتجه اقدار وحمایه ایدیله‌جکنه بالعکس وارداتی تنقیص ایدلمشدر. نته‌کیم ١٢٩٣ بلدیه قانونی موقع مرعیته وضع ایدیله‌جکی زمانه قدر بالعموم بلاد متمدنه‌ده اولدیغی کبی استانبولده‌ده بلدیه‌یه متروك اولان املاك ویرکوسی خزینهٔ مالیه‌یه آلنمش حتی اصناف تذکره رسمی‌ده النمق اوزره ایکن پاتنته تحویل ایدیله‌جکندن و بوتقدیرجه اجنبیلردن‌ده آلنه‌جعندن بحثله کافی السابق بلدیه‌لرجه استیفاسنه مساعده اولنمشدر. [١]

معمافیه بومعاملهٔ قانونیه‌یه رغماً وحس ایدیلن لزوم ومجبوریته بناءً ادارهٔ سابقه زماننده املاك ویرکوسنك حاله‌دن یوزده اون بشی و بقایادن یوزده اللیسی ینه امانته متروك ایدی. بوسفر مذکور ویرکو تکرار مالیه نظارتنجه استرداد ایدلمکله برابر ١٢٩٣دن برو استیفا اولان اصناف تذکره رسمی ـ قایقجی ویرکوسی‌ده داخل اولدیغی حالده ـ مالیه نظارتنجه آلنمش وهرایکی قلم واردات مجموعی اولان ٧٢٠٠٠ لیرا امانت بودجه‌سندن طی ایدلمشدر.

جمعیت عمومیهٔ بلدیه‌نك اشبو مضبطه‌سی اوزرینهٔ حکومتجه «املاك ویرکوسنه بلدیه نامنه یوزده اون بش ضم اجراسی، ١٣٢٤ سنه‌سندن اعتباراً استانبولده تطبیق ایله‌جك اولان تمتع ویرکوسنه کذلك شهر نامنه یوزده اون بش ضم یاپلسی و کوپریلرك ١٣٢٦ سنه‌سندن اعتباراً امانته ترکی خلیج واپورلری امتیازینك حین تجدیدنده حقوق بلده‌نك صیانت ایدیله‌جکی و طوله باغچه غازخانه‌سنك بعض شرائط دائره‌سنده شهر امانتنه تودیعی» قرارکیر اولمشدی.

حالبوکه بو وعدلره وبو قراره رغماً تزیید واردات چاره‌لری ١٣٣٠ سنه‌سنه قدر اصلا بولنه‌مدی. ١٧٠٧نجی صحیفه‌ده‌کی خلاصهٔ حسابیه‌نك تدقیقندن آکلاشیله‌جغی اوزره امانت بودجه‌سنده هرسنه مهم آچیقلر کورونیوردی. نهایت بو آچیقلری قاپامق ووظائف وخدمات بلدیه‌یی مهما امکن ایفا ایده‌بیلمك ایچون امانت اولاً ٢٤ شباط ١٣٢٥ تاریخلی قانون ایله

[١] ١٥١٧ـ١٥١٨نجی صحیفه‌لرده‌کی شورای دولت مضبطه‌سنی اوقویکز.

یوزده بش فائضله ۱,۱۰۰,۰۰۰ ثانیاً ۱۷ حزیران ۱۳۲۹ تاریخلی قانونله کذلك ۱,۱۰۰,۰۰۰ لیرالق ایکی استقراض عقد ایتمکه مجبور اولدی. بو پاره‌لرله متراکم بورجلر تسویه وبعض اعمارات وسوقاقلرده استملاکات وتوسیعات اجرا ایدلدی . مع مافیه رسوم بلدیه‌نك تزییدینه تشبثدن ده خالی قالنمیوردی. توفیق بکك زمان امانتنده بر رسوم بلدیه قانونی احضار ایدیله‌رك حکومته تقدیم اولندی . بو قانون لایحه‌سی اوچ سنه دائره‌دن دائره‌یه طولاشه‌رق نهایت مجلس مبعوثانه کیدوب اوراده قالدی . جمیل پاشانك زمان امانتنده استانبول مبعوثلری امانته دعوتله مبعوثی بولندقلری معظم بر سلطنت و خلافت اسلامیه‌نك مقری اولان شهرك دوچار اولدیغی حال الیم مالی اونلره ایضاح ایدیلوب معاونتلری طلب اولندی . استانبول مبعوثلرینك وعد مظاهرتلری وشهر امانتنك طوغریدن طوغری‌یه مجلس مبعوثان قوانین مالیه انجمنی ایله تماس اوزرینه رسوم بلدیه قانونی کسب قطعیت ایتدی .

بناءً علیه الیوم جبایت ایدلمکده اولان رسوم بلدیه ۲۶ شباط ۱۳۳۳ تاریخلی رسوم بلدیه قانوننده محرر اولان واردات ایله قانون مذکورك یکرمی بشنجی ماده‌سنه استناداً آلنمقده بولنان رسومدن عبارت اولوب رسوم مذکوره جمیل پاشانك دفعهٔ ثانیه امانتنده و ۸ کانون ثانی ۱۳۳۶ وضیا بکك زمان امانتنده ۲۲ مایس ۱۳۳۸ تاریخلرنده قسماً تزیید ایدلمش اولدیغندن بونلرك انواعیله استناد ایتدکلری مواد قانونیه شو جدوللرده ارائه اولنمشدر:

نوع واردات	وارداتك مستند اولدیغی قوانین ونظامات ومقررات
مسقفات ویرکوسی رسم منضمی	رسوم بلدیه قانوننك برنجی ماده‌سنی معدل ۲۹ مارت ۱۳۳۸ تاریخلی قرارنامه‌نك ٤ نجی ماده‌سی
انشاآت رخصتیه‌سی	رسوم بلدیه قانوننك (۲) نجی ماده‌سی ، ۲٤ تشرین اول ۱۲۹۸ تاریخلی ابنیه قانوننك تعمیرات رخصتیه‌لرینه متعلق (۵۲ الی ۵۸ و ۶۵) نجی ماده‌لری ومذکور قانونك (۵۵ و ۵۷ و ۶۳) نجی ماده‌لرینی معدل ۱۳ تشرین اول ۱۳۰۰ تاریخلی مواد نظامیه وکذلك قانون مذکورك (۶۵) نجی ماده‌سنی مفسر داخلیه نظارت جلیله‌سنك ۸ مایس ۱۳۱۹ تاریخلی تذکره‌سی
مسکرات فروخت اولنان محللر بلدیه رسمی	رسوم بلدیه قانوننك (۳) نجی ماده‌سی
لعبیات محللرینك تأسیس وکشاد خرجیله رسم بلدیسی	« (٤) »
یایا قالدیرملریله سوقاق ومیدانلرك اشغال رخصتیه‌سی وتنته وسپر رسمی	« (۵) »

نوع واردات	وارداتك مستند اولديغى قوانين ونظامات ومقررات
تطهيرات وتبخيرات فنيه رسومى	رسوم بلديه قانوننك (٦) نجى ماده‌سى
تمتع ويركوسى رسم منضمى	» (٧) »
مزايده ودلاليه رسمى	» (٨) »
مواد مشتعله رسومى	» (٩) »
مولدالبخار قزغانلرله موتورلر رخصتيه‌سى	» (١٠) »
احتساب رسمى	» (١١) »
منبع صولرى رسمى	» (١٢) »
وسائط نقليه ومراكب بحريه رسومى	» (١٣) »
ذبحيه رسمى	» (١٤) »
بازار وپانايير يرلريله سائر بلديه‌يه عائد محللرك اشغال رسمى	» (١٥) »
اوزان واكيال تمغا ومعاينه رسمى	» (١٦) »
قنطار ، كيله وچكى رسومى	» (١٧) »
آوايچون وياسائقه مراقله بسلنيلان كوپكلر رسمى	» (١٨) »
هرنوع يازى، اعلانات وورقلاملرله تعليق اولنان لوحه‌لر رسمى	» (١٩) ماده‌سى
طريق بدل نقديسى	رسوم بلديه قانوننك يكرمنجى ماده‌سنى معدل ١ مارت ١٣٣٢ تاريخلى قانون ايله ٣١ مايس ١٣٣٦ تاريخلى قرارنامه
امتيازلى شركتلر حصهٔ منافعى	رسوم بلديه قانوننك (٢١) نجى ماده‌سى و ١٧ تشرين اول ٣٠٤ تاريخلى شركت خيريه مقاوله‌نامه‌سنك اون برنجى ماده‌سى و ٢٩ ايلول ٣٢٦ تاريخلى شركت خيريه معدل نظامنامهٔ داخليه‌سنك قرق برنجى ماده‌سى و ١٧ حزيران ١٣٢٩ تاريخلى خليج واپورلرى معدل مقاوله‌نامه‌سنك اون يدنجى وشرطنامه‌نك ١٧ كانون ثانى ١٣٢٧ تاريخنده تعديل اولنان اون ايكنجى و ٩ مايس ١٣٢٨ تاريخنده تعديل اولنان مقاوله‌نامهٔ مذيله‌نك آلتنجى ماده‌لرى و ٢٣ نيسان ١٣٢٧ تاريخلى تله‌فون شركتى مقاوله‌نامه‌سنك يكرمنجى ماده‌سى و ٦ تشرين ثانى ١٢٨٥ تاريخلى تونل شركتى مقاوله‌نامه‌سنك اوتوز ايكنجى ماده‌سى و ٨ كانون ثانى ٣٢٦ تاريخلى تراموای شركتى مقاوله‌نامه‌سنك اون اوچنجى ماده‌سى و ٢٩ تشرين اول ١٣٠٦ تاريخلى درسعادت وغلطه ريختم شركتى مقاوله‌نامه‌سنك يكرمى بشنجى ماده‌سى

نوع واردات	وارداتك مستند اولديغی قوانين ونظامات ومقررات
متيازلی شركتلر حصهٔ منافعی (مابعد)	و ١١ مارت ١٣١٥ تاريخلی حيدرپاشا ليمان وريختم شركتی مقاوله‌نامه‌سنك يكرمنجی ماده‌سی و ٧ حزيران ١٣٣٠ تاريخلی اسكدار وقاضی كوی صو شركتی منضم مقاوله‌نامه‌سنك اون برنجی ماده‌سی وتونل شركتنك ٢٧ رمضان ١٣٢٢ تاريخلی مقاوله‌نامه‌سنك آلتنجی و اوتنجی ماده‌لری ايله تأسيسات عسكريه ايچون ويره‌جكی يوزده اوچ ١١ تشرين ثانی ١٣٢٦ تاريخلی الكتريك شركتی شرطنامه‌سنك ٣٩ نجی و ٢٣ نيسان ١٣٢٧ تاريخلی تلفون شركتی مقاوله‌نامه‌سنك معدل ٢٠ نجی ماده‌لری ودرسعادت صو شركتنك ٨ رجب ١٢٩١ تاريخلی مقاوله‌نامه‌سنك ٢ نجی ماده‌سی
رسوم تنظيفيه وتنويريه بقاياسی	١٢٩٤ تاريخلی درسعادت بلديه قانوننك ٦٤ نجی وولايات بلديه قانوننك ٤٠ نجی ماده‌لرينی معدل ١٨ مايس ١٣٢٧ تاريخلی قانون ورسوم بلديه بقاياسنك صورت تصفيه‌سنی مبين تعليماتنامه
مجدداً ياپيلان قالديرم ولغم نصف مصارف انشائيه‌سی مقابلی آلنان مبلغ	رسوم بلديه قانوننك ٢٤ نجی ماده‌سی
سفائن مروريه رسمی [كوپريلر آچيلوب خليجه كيرن وچيقان سفائندن آلنور]	بحريه نظارتندن مدور تعرفه‌يه توفيقا
كوپريلر حاصلاتی	٢٤ تموز ١٣٣٧ و ٣١ اغستوس ١٣٣٧ تاريخلی ارادهٔ سنيه‌لرله موقع مرعيته وضع اولنان تعرفه وترامواى آرابه‌لرنده توزيع اولنان مروريه بيلتی حقنده ٨ كانون ثانی ١٣٢٦ تاريخلی مقاوله‌نامه‌نك ١٤ نجی ماده‌سی
شركت خيريه واپورلرينك كوپری‌يه يناشمه اجرتی وتلفون والكتريك شركتلرينك خطوط موجوده اجاره‌لری	١٧ تشرين اول ١٣٠٤ تاريخلی شركت خيريه مقاوله‌نامه‌سنك ٤ نجی و ٢٣ نيسان ١٣٢٧ تاريخلی تلفون مقاوله‌نامه‌سنك ٢١ نجی و ١١ تشرين اول ١٣٢٦ تاريخلی الكتريك شرطنامه‌سنك ٤٧ نجی ماده‌لری
خسته‌خانه‌لر وارداتی	خسته‌خانه‌لر تعليماتنامه‌سنك ٧٥ نجی ماده‌سی
قلعهٔ زمين بدلی	٢٣ مايس ١٢٨٠ تاريخلی ارادهٔ سنيه واسوار وقلاع عتيقه‌دن بلديه‌لره ولايانه ترك اولنه‌جق يرلر حقنده ٢٦ تشرين ثانی ١٣٢٩ تاريخلی قانون موقت

نوع واردات	وارداتك مستند اولديغى قوانين ونظامات ومقررات
شركتلر قوميسرلكى عائداتى	ترقوس كولى صوينك درسعادته جلب وتوزيعى امتيازينه دائر ۲۹ آغستوس ۳۰۳ تاريخلى مقاوله‌نامه‌نك ۸ نجى ماده‌سى و ۱۷ تشرين اول ۱۳۰۰ تاريخلى اسكدار قاضى‌كوى صو شركتى مقاوله نامه‌سنك (۹) نجى ماده‌سى وقاضى كوى هواغازى امتيازينه دائر ۱۵ تموز ۱۳۰۷ تاريخلى شرطنامه‌نك (۱۸) نجى ماده‌سى و ۱۰ نيسان ۱۳۲۸ تاريخلى بوغازايچى الكتريقلى تيموريولى شركتى مقاوله‌نامه‌سنك ۱۲ نجى ماده‌سى و ۸ كانون ثانى ۱۳۲٦ تاريخلى درسعادت تراموای شركتى مقاوله‌نامه‌سنه مذيل ۱۰ مايس ۱۳۲۸ تاريخلى مقاوله‌نامه‌نك ۸ نجى ماده‌سى و ۱۷ حزيران ۱۳۲۹ تاريخلى خليج واپورلرى امتيازى معدل مقاوله نامه‌سنك ۸ نجى ماده‌سى و ۳۰ كانون ثانى ۱۳۲۹ تاريخلى بك اوغلى هواغازى توزيع شركتى مقاوله وشرطنامه‌سنك ۳۸ نجى ماده‌سى
ير بدلى وشرفيه حاصلاتى	۲٤ تشرين اول ۱۲۹۸ تاريخلى ابنيه قانوننك ۷۰ نجى ماده‌سنه مذيل ۲۸ تشرين اول ۱۳۱۸ تاريخلى فقرۀ قانونيه و مذكور فقره حقنده داخليه نظارت جليله‌سنك ۲۰ تموز ۱۳۱۹ تاريخلى تذكره‌سى و ۲۱ كانون ثانى ۱۳۲۹ تاريخلى استملاك قانون موقتنك ۱۲ نجى ماده‌سى
مسقفات نومرو لوحه‌لرى بدلاتى	۲٤ تشرين اول ۱۲۹۸ تاريخلى ابنيه قانوننك ۹ نجى ماده‌سى مسقفاتك تحرير عموميسنه دائر اولان ۱۹ جمادى الاخر ۱۳۲۸ تاريخلى نظامنامه‌نك ۱۳ نجى ماده‌سى
سلخخانه‌لر حاصلاتى	۱۳ مارت ۱۳۳۰ تاريخلى قانونك ۱ نجى ماده‌سى و ۲۸ نيسان ۱۳۳۰ تاريخلى قانونك بر فقره‌سى و ۲۷ تشرين اول ۱۳۳۳ تاريخلى امانت اعاشه شعبه‌سى تبليغنامه‌سنك ٥ نجى ماده‌سى

ايشته شهر امانتنك منابع وارداتى بونلردن عبارتدر . هرسنه بودجه‌سنه دها بعض واردات قيدايدلديكى كورلمكده‌ايسه‌ده بوكبى متفرق موادى تحديد ايتمك ممكن اوله‌ميه‌جغندن وسنه‌دن سنه‌يه آرتوب اكسيلمسى محتمل بولنديغندن بونلرك جدولده ارائه‌سنه لزوم كورولمه‌مشدر.

آنجق رسوم بلديه قانوننك يكرمى بشنجى ماده‌سنده «محرره اليوم قانوناً ونظاماً وتعاملاً استيفا اولنه‌كلمكده اولان رسوم وتكاليف سائره كماكان استيفا اولنه‌جقدر» فقره‌سنه استناداً باالخاصه انشاآت وتعمير اته تعلق ايدن برقسم رسوم دها جبايت ايدلمكده‌در كه اونلرده اشبو جدولده ارائه اولنمشدر :

مقدار رسم پاره غروش	زراع عتيق طول ويا سطحی	انشاآت و تعميرات	ايضاحات
		بنانك كاملاً قفس تعميری حالنده	ابنيه قانوننك ٥٩ نجی ماده‌سنه توفيقاً : سطح ويوزخرجی مجدد بنا خرجنك نصفی حسابيله .
		قسماً قفس تعميری حالنده	تعاملاً : بر بنانك قسماً قفس و قسماً عادی برصورتده تعميراتی اجرا ايديله‌جك اولورسه قفس تعميرينك اصل اولمسنه نظراً رسم قفس خرجی اوله‌رق استيفا ايديلور وقفس تعميری حقنده‌كی احكامه تابع طوتيلور .
		علاوهٔ انشاآت	تعاملاً : علاوهٔ انشاآتدن طولايی رسوم بلديه قانوننك ايكنجی ماده‌سنه توفيقاً رسم آلنمقله برابر آيريجه موجود بناده قسماً تعديلات دخی ياپيله‌جغنه نظراً تعمير عادی خرجی‌ده آلنور .
٥	مقطوعاً	تعمير عادی	ابنيه قانوننك ٥٩ نجی ماده‌سنه توفيقاً : زمينی اللی آرشونه قدر اولان خانه‌لردن .
١٠	»	»	ابنيه قانوننك ٥٩ نجی ماده‌سنه توفيقاً : زمينی اللی آرشوندن يوز آرشونه قدر اولان خانه‌لردن
٣٠	»	»	ابنيه قانوننك ٥٩ نجی ماده‌سنه توفيقاً : زمينی يوز آرشوندن زياده اولوب مشتملاتی اولميان خانه‌لردن
٤٠	»	»	ابنيه قانوننك ٥٩ نجی ماده‌سنه توفيقاً : زمينی يوز آرشوندن زياده اولوب مشتملاتی اولان خانه‌لردن [١]
١٥	»	»	ابنيه قانوننك ٦٠ نجی ماده‌سنه توفيقاً : زمينی اوتوز آرشون تربيعنده اولان دكانلردن
٣٠	»	»	ابنيه قانوننك ٦٠ نجی ماده‌سنه توفيقاً : زمينی اوتوز آرشوندن زياده اولان دكانلردن
٣٠	»	»	ابنيه قانوننك ٦١ نجی ماده‌سنه توفيقاً : چارشو حمامی جامكانی

[١] مشتملاتدن مقصد اوطاق ، آشجی اوطه‌سی ومطبخ اولوب چاتيلری خانه چاتيسندن آيری اولانلردر .

مقدار رسم غروش	پاره	ذراع عتیق طول ویا سطحی	انشاآت و تعمیرات	ایضاحات
				واخور وعمله اوطه‌سی وچامه‌شورلق وکلخانک بهرندن [١]
١		بهر ذراع مربعی	تعمیر عادی	ابنیه قانوننک ٦١ نجی ماده‌سنه توفیقاً : حمام درونونده تعمیر اولنه‌جق یرلرک سطحندن
١٥		مقطوعاً	«	ابنیه قانوننک ٦٢ نجی ماده‌سنه توفیقاً : خان درونونده بولنان وزمینی اوتوز آرشون تربیعنده اولان اوطه ومغازه‌لرک هربرندن
٣٠		«	«	ابنیه قانوننک ٦٢ ایکنجی ماده‌سنه توفیقاً : خان درونونده بولنان وزمینی اوتوز آرشون تربیعندن زیاده اولان اوطه ومغازه‌لرک هربرندن [٢]
١٠		«	«	ابنیه قانوننک ٦٣ نجی ماده‌سنه توفیقاً : بوستان وعرصه دیوارلرینک تعمیرندن
٠	٢٠	بهر ذراع طول	«	ابنیه قانوننک ٥٧ نجی ماده‌سنه توفیقاً : علی العموم دیوارلردن
١٠٠		مقطوعاً	مجدداً انشاآت	ابنیه قانوننک ٥٧ نجی ماده‌سنه توفیقاً : بالعموم مسکرات قزغانلرندن
١٠٠٠		«	«	شورای دولت تنظیمات دائره‌سنک ١٣٠٠ تاریخلی قرارینه توفیقاً : فرون کوتوکلرندن
٥٠٠		«	تعمیر عادی	شورای دولت تنظیمات دائره‌سنه ١٣٠٠ تاریخلی قرارینه توفیقاً : بالعموم مسکرات قزغانلریله فرون کوتوکلرندن
٥٠٠		«	بالهدم مجدداً انشا	کذا
٣٠		«	تعمیر عادی	ابنیه قانوننک ٦٠ نجی ماده‌سنه توفیقاً : فرون کتوکندن بشقه اقسامنک تعمیرندن

[١] اوزرلرنده اوطه‌لری اولوب مدخللری دکان خارجنده اولورسه یعنی دکاندن باشقه نومرو آلیرسه بونلر ایچون‌ده آیریجه رسم آلنور .

[٢] آپارتمانلر اولبابده‌کی شورای دولت قرارینه توفیقاً خانلردن معدود اولدیغی جهتله برینا درونونده موجود آپارتمانلردن هرقاچی تعمیر اولنورسه خان اوطه‌لرینه قیاساً اوتوزر غروش رسم آلنور .

مقدار رسم غروش	زراع عتیق طول ویا سطحی	انشا آت و تعمیرات	ایضاحات
۳۰	مقطوعاً	تعمیر عادی	ابنیه قانوننك ٦١ نجی ماده‌سنه توفیقاً ؛ باغچوان اوطه‌لرینك تعمیرندن
۳۰	»	»	تعاملاً : ایراد اوله‌رق استعمال ایدلمکده اولان قایقخانه‌لرك بهر کوزندن
۳۰	»	»	ابنیه قانوننك ٦١ نجی ماده‌سنه توفیقاً طوغله خرمنلرنده‌کی عمله اوطه‌لرینك بهرندن
۳۰	»	»	تعاملاً : اخشاب ویا کارکیر ریختملرك تعمیر عادیسندن
۱۰	بهر زراع مربعی	مجدداً انشا آت	ریختیم نظامنامه‌سنك آلتنجی ماده‌سنه توفیقاً ؛ اوزرینه ابنیه انشا ایدلمیه‌جك ریختیملردن [۱]
۳۰	»	»	ریختیم نظامنامه‌سنك بشنجی ماده‌سنه توفیقا : اوزرینه ابنیه انشا اولنه‌جق ریختیملردن [۲]
۵۰	مقطوعاً	»	تعاملاً : ساحلخانه‌لر اوکنده انشا ایدیله‌جك دکز حماملرندن
۱	بهر زراع طول	یوز خرجی	ابنیه قانوننك ٦٥ نجی ماده‌سنه توفیقاً : زمینی یوز آرشون تربیعنه قدر اولان خانه‌لرك مجموع قاتلری یوزلرندن
٤	»	»	ابنیه قانوننك ٦٥ نجی ماده‌سنه توفیقاً : زمینی یوز آرشون تربیعندن بیوك اولان خانه‌لردن
۸	»	»	ابنیه قانوننك ٦٥ نجی ماده‌سنه توفیقاً : مجدداً انشا ایدیلان دکانلرله اخیراً دکانه قلب ایدیلان اوطه وسائر محللردن
۱۰	»	»	ابنیه قانوننك ٦٥ نجی ماده‌سنه توفیقاً : حمام وخانلردن
۱	»	»	» » » » : سوقاق جبهه‌سنده‌کی محافظه دیوارلرندن

[۱] ریختیم اوزرینه بالاخره ابنیه یاپیلورسه آلنان رسم اوتوزه ابلاغ اولنور وماده مذکوره موجبنجه رخصتیه‌نك خمسی مقداری ده خرج اعلام اوله‌رق آلنور.

[۲] کذا بشنجی ماده موجبنجه رخصتیه‌نك خمسی مقداری خرج اعلام اوله‌رق آلنور.

بدلاری غروش	زراع عتیق طول ویا سطحی	انشاآت و تعمیرات	ایضاحات
١٠	بهر زراع طول	یوز خرجی	تعاملاً : بوستان داخلنده‌کی وطوغله‌خرمنلرنده‌کی بکار اوطه‌لرندن
٨	»	»	ابنیه قانوننك ٦٥ نجی ماده‌سنه توفیقاً: قیرده انشا واطرافی تحته پرده‌ایله‌مستور تیاتروشانولرندن ابنیه قانوننك ٥٧ نجی ماده‌سی موجبنجه اخذی لازم کلان سطح خرجندن ماعدا
٠	بهر آرشون	خام یرلرك تحدید و خریطه‌سنك ترسیمی	ابنیه قانوننك ٧٥ نجی ماده‌سنه توفیقاً : بش بیك آرشونه‌قدر
٠	»	»	ابنیه قانوننك ٧٥ نجی ماده‌سنه‌توفیقاً : بش بیك آرشوندن اون بیك آرشونه قدر
٠	»	»	ابنیه‌قانوننك ٧٥ نجی‌ماده‌سنه‌توفیقاً: اون‌بیك آرشوندن‌زیاده‌سندن
٢٢٥	مقطوعاً	افراز خریطه خرجی	ابنیه قانوننك ٧٣ نجی ماده‌سیله بوبابده‌اخیراً ملغا مجلس‌امانتدن صادر اولان قراره توفیقاً [١] غروش بیانی ١٢٥ افراز خریطه خرجی ١٠٠ ایکی قطعه قوپیه «
٥٠	»	خریطه‌قوپیه خرجی	ملغا مجلس امانتدن صادر اولان قراره توفیقاً
٥	بهری	لغم باجا کشادی رخصتسز	تعاملاً
٥٠	جزاءً	آچیلان باجالردن	»
٣	بهری	صو یولی باجاسی کشادی	»
٠	آرشوندن بهر	خام یرلرك محله شکانه وضعندن طولایی لغم وقالدیرم مصرفی	ابنیه قانوننك ١٦ نجی ماده‌سنه توفیقاً

[١] خریطه‌نك برکونده تنظیمی ممکن‌اولمادیغی تقدیرده اصل‌اولان ١٢٥ غروشك بهر کون ایچون استیفاسی ایجاب ایدر. مع‌مافیه امانت‌الیوم بووظیفه‌ایله مشغول‌اولمدیغی ایچون بورسملرده‌شیمدی دفترخاقانی امانتنجه استیفا ایدلمکده‌در.

شهر امانتنك اون درت سنه‌لك واردات و مصارفنی مبین بر خلاصهٔ حسابیه ریب اولنه‌رق ١٧٠٧نجی صحیفه‌یه درج اولنمشدر. تدقیقندن مستبان اوله‌جغی اوزره اون درت سنه ظرفنده واردات بلدیه ایکی‌یوز کسوربیك لیرادن ایکی میلیون کسور لیرایه چیقمش یعنی اون‌مثلی آرتمش ایسه‌ده بالطبع مصارف‌ده اونسبتده چوغالمشدر. ینه بوجدولده نظر دقتی جلب ایتمسی لازم کلن خصوصاتدن بریسی آنجق ایکی سنه بودجه‌نك آچیقسز قپانمش اولمسی دیکری اجورات ومعاشاتك واردات بلدیه‌نك نصفندن فضله‌سنی بلع ایتمسیدر.

بودجه‌نك آچیقسز قپانمسی مصارفك‌وارداته تقابلندن ایلری کلیوب ١٣٢٧ سنه‌سنده بریسی علی‌العاده دیکری فوق‌العاده اولمق اوزره ایکی بودجه یاپیلمسندن وبرقسم وارداتك فضله تخمین ایدلمسندن‌ایلری کلمکده‌در. شوحالده بدایت مشروطیتدن بری امانتك‌بودجه‌سی مهم آچیقلر کوسترمش وبوندن طولایی برچوق خصوصات بلدیه ایفا ایدیله‌مامکله برابر امانتك الیوم ایکی بچق میلیوندن فضله بورجی تراکم ایتمشدر.

مع‌مافیه هرسنه‌بودجه‌سنه‌برطاقم‌موهوم ومخیل‌واردات‌قونلمش ویاپیله‌جق‌برچوق مصرفلر درج ایدلمش‌اولدیغندن بونقطهٔ نظردنده واردات ومصارفات بلدیه‌نك نسبت تزاید وتناقصی حقنده معین برقناعت حصولی ممکن اوله‌مامشدر. واردات ومصارفاتك تخمیننده نه‌درجه اصابت ایدیله‌بیلمش اولدیغنی اکلاشیلمق ایچون برقاچ سنه‌نك حساب قطعیلری نتیجه‌سنده تعین ایدن مقادیر شو جدولده ارائه ایدلمشدر. انتخاب اولنان سنه‌لردن بریسی یکرمی دائرهٔ بلدیه زماننه، دیکری رسوم بلدیه قانوننك تطبیق اولندیغی سنه‌یه واوچنجیسی‌ده الك صوك سنه‌یه تعلق ایتمك اعتباریله شایان دقتدر:

سنه‌سی	معاشات واجورات	مصارف	واردات
١٣٢٨	١١ ٦٢٦ ٣٦١	٤٦ ١٩٩ ٤٤٤	٣٠ ٤٦٣ ٨٧٤
١٣٣١	١٩ ٢٥١ ٩٩٥	٢٧ ٠٧٨ ٣٦٩	٢٨ ٤٧٦ ٢٣٤
١٣٣٧	١١١ ٨٦١ ١٥٥	٥٧ ٦٩٤ ٩٩١	١٩٢ ٥٤٨ ٢٩٩

واردات بلدیه‌براون مثلی‌دها آرتمرق‌یکرمی‌میلیون لیرایه چیقمدقجه استانبولده بلدیه‌نك وجودندن اهالی مستفید اوله‌ماز.

شهر امانتنك اون درت سنه‌لك بودجه خلاصه‌لری

سنه‌سی	معاشات و اجورات غروش	مصارف غروش	معاشات، اجورات و مصارف یکونی غروش	واردات غروش	واردات ایله معاشات، اجورات و مصارف آره‌سنده‌کی فرق: بودجه آچیغی غروش	واردات ایله معاشات، اجورات و مصارف آره‌سنده‌کی فرق: فضلهٔ واردات غروش
١٣٢٥	٨ ٤٢٩ ٩٤٠	٦٧ ٨٨٦ ٥٤٥	٧٦ ٣١٦ ٤٨٥	٢٧ ٣٩٨ ٧٣٥	٤٨ ٩١٧ ٧٥٠	
١٣٢٦	١٠ ٧٩٨ ٩٨٥	٣٢ ٦٨٥ ٩١٣	٤٣ ٣٨٤ ٨٩٨	٢٧ ٣٤٢ ٢٠٠	١٦ ١٤٢ ٦٩٨	
١٣٢٧	١٢ ٢٥٤ ٧٣٤	٣١ ٠٢٠ ٧٩٦	٤٣ ٢٧٦ ٥٣٠	٤٣ ٣٥٣ ٦٧	٠	٧٧ ١٤٠
١٣٢٨	١٢ ٤٣٠ ٣٠٥	٦٢ ٠٩٨ ٩٧١	٧٤ ٧٢٩ ٢٧٦	٥٩ ٧٩٩ ٤٩٦	١٤ ٩٢٩ ٧٨٠	
١٣٢٩	٢٢ ٤٩١ ٧٠٢	٤٦ ٦٤٥ ٦٣٤	٦٩ ١٣٦ ٧٠٦	٥٧ ٨٢٢ ٣٧٧	١١ ٣١٤ ٣٢٩	
١٣٣٠	٢٤ ٠٥٧ ٥١٥	٩٠ ٠٩٢ ١٠٨	١١٤ ١٤٩ ٦٢٣	٩٨ ٥٧٦ ٣١٩	١٥ ٥٧٣ ٣٠٤	
١٣٣١	٢٤ ٥٩٩ ٨٣٨	٨٥ ٢٢١ ٤٣٣	١٠٩ ٨٢١ ٢٧١	٨٢ ٩٦٥ ٥٠٤	٢٦ ٨٥٥ ٧٥٧	
١٣٣٢	٢٤ ٦٨٥ ٤٣١	٤٢ ١٨٧ ٤٤٦	٦٦ ٨٧٢ ٨٧٧	٦٢ ٤٧٨ ٠٨٢	٤ ٣٩٤ ٧٩٥	
١٣٣٣	٢٦ ٧٦١ ٩٠٨	٤٤ ٨٦٣ ٢٦٣	٧١ ٦٢٥ ١٧١	٥٨ ٠١٤ ١٠٠	١٣ ٦١١ ٠٧١	
١٣٣٤	٣٠ ٩٦٠ ٦١٠	٥٣ ٥٠١ ٣٠٢	٨٤ ٤٦١ ٩١٢	٨٥ ٢٨٣ ٤٠٠	٠	٨٢١ ٤٨٨
١٣٣٥	٢٩ ٥١٠ ٩٥٠	٤٥ ٨٠٢ ٥٩١	٧٥ ٣١٣ ٥٤١	٦١ ٥٦٨ ٤٠٠	١٣ ٧٤٥ ١٤١	
١٣٣٦	١١٦ ٣٨٥ ٢٨٠	١٤٤ ٧٩٧ ٣٥٩	٢٦١ ١٨٢ ٦٣٩	١٢٣ ٧٤٨ ٤٠٠	١٣٧ ٣٩٨ ٢٣٩	
١٣٣٧	١٠٨ ٥١٤ ٩٢٥	١١٣ ١٣٦ ٢٨٩	٢٣١ ٦٥١ ٢١٤	١٧٤ ٧٣٨ ٤٠٠	٥٦ ٩١٢ ٨١٤	
١٣٣٨	١٠٧ ٩٣٦ ٢٨٢	١٦٥ ٢٣٩ ٤٠١	٢٧٣ ١٧٥ ٦١٣	٢٠٥ ٠٦٥ ٩٠٠	٦٨ ١٠٩ ٧١٣	

اون ایکنجی باب

شهر امینلری

درت قسم اوزرینه ترتیب ایدلمش اولان بو جلدك دردنجی قسمنه شهر امینلرینك مفصل ترجمهٔ حاللری درج ایدیله‌جك، استانبول بلده‌سنه نه کبی خدمت ویا مضرتلری طوقوندیغی ایضاح اولنه‌جق و بومیانده رسملری‌ده بولندیریله‌جقدی . ترجمهٔ حاللر کاملاً یازلمش ، رسملری بولدیریلوب قلیشه‌لری یاپدیرلمش اولدیغی حالده اون، اون بش فورما تشکیل ایدن بومعلوماتی ذاتاً حجم مطلوب و معینی چوقدن کچمش اولان بو جلده صیغدیرمق امکانی کوریله‌مدیکندن شهر امینلرینك یالکز اسملریله زمان ومدت امانتلرینی کوستریر بر جدولك درجیله اکتفا اولنمشدر.

صره نومروسی	اسمی	زمان اماتی: من	الی	مدت اماتی: سنه	آی	گون
١	صالح پاشا	١٢٧١ ١٠ ذی‌القعده ـ ١٢٧١ ١٣ تموز ـ	٤ را ١٢٧٢ ٢ تشرین ثانی ١٢٧١	٠	٣	٢٠
٢	حاجی حسام افندی	١٢٧٢ ٥ ربیع‌الاول ـ ١٢٧١ ٣ تشرین‌ثانی ـ	٢٨ ج ١٢٧٢ ٢٣ شباط ١٢٧١	٠	٣	٢٠
٣	عثمان پاشا (مکتوبی‌زاده)	١٢٧٢ ٢٩ جماذی‌الاخر ـ ١٢٧١ ٢٤ شباط ـ	١٨ ذا ١٢٧٤ ١٨ حزیران ١٢٧٤	٢	٣	٢٤
٤	حسین حسیب بك [احتساب آغاسی]	١٢٧٤ ١٩ ذی‌القعده ـ ١٢٧٤ ١٩ حزیران ـ	را ١٢٧٦ ایلول ١٢٧٥	١	٣	١٠
٥	احمد شکری بك	١٢٧٦ صفر ـ ١٢٧٥ اغستوس ـ	٢١ محرم ١٢٧٨ ١٧ تموز ١٠٧٧	مدت وزمان اماتی ایجه تحقیق وتثبیت ایدیله‌مامشدر		

نمرهٔ عمومی	اسمی	زمان اماتی: من	زمان اماتی: الی	مدت اماتی: سنه	آی	گون
٦	حاجی احمد افندی	١٢٧٨ ٢٢ محرم ـ ١٢٧٧ ١٨ تموز ـ	٢٣ را ١٢٧٨ ١٥ ايلول ١٢٧٧	٠	١	٢٧
٧	حسين حسيب بك [ثانياً]	١٢٧٨ ٢٣ ربيع الاول ـ ١٢٧٧ ١٦ ايلول ـ	٢٣ ذا ١٢٨٤ ٤ مارت ١٢٨٤	٦	٥	١٨
٨	سرور پاشا	١٢٨٤ ٢٣ ذی القعده ـ ١٢٨٤ ٥ مارت ـ	١٦ جا ١٢٨٧ ٤ تموز ١٢٨٦	١	٥	
٩	حيدر افندی	١٢٨٧ ـ	ج ١٢٨٨ ـ اغستوس ١٢٨٧	مدت و زمان اماتی ایجه تحقیق و تثبیت ایدیله مامشدر		
١٠	علی رضا بك [انكليز علی بك]	١٢٨٨ ٦ رجب ـ ١٢٨٧ ٩ ايلول ـ	١٠ را ١٢٨٩ ٦ مايس ١٢٨٨	٠	٧	٢٧
١١	بسيم بك	١٢٨٩ ١١ ربيع الاول ـ ١٢٨٨ ٧ مايس ـ	٢٣ جا ١٢٨٩ ١٦ اغستوس ١٢٨٨	٠	٣	٧
١٢	علی پاشا [شرابجی علی پاشا]	١٢٨٩ ٢٤ جمادی الاخر ـ ١٢٨٨ ١٧ اغستوس ـ	١٤ جا ١٢٩٠ ٢٨ حزيران ١٢٨٩	٠	١١	١١
١٣	اسماعيل پاشا [حكيم، اكسه‌لانس]	١٢٩٠ ١٥ جمادی الاول ـ ١٢٨٩ ٢٩ حزيران ـ	٢ رمضان ١٢٩٠ ١٣ تشرين اول ١٢٨٩	٠	٣	١١
١٤	فيضی بك	١٢٩٠ ٨ رمضان ـ ١٢٨٩ ١٨ تشرين اول ـ	د ١٢٩ كانون ثانی ١٢٨٩	٠	٣	١٢
١٥	اسماعيل پاشا [ثانياً]	١٢٩٠ ٣٠ ذی الحجه ـ ١٢٨٩ ٥ شباط ـ	٢٤ محرم ١٢٩١ ٢٩ شباط ١٢٨٩	٠	٠	٢٤
١٦	احمد شوكت بك	١٢٩١ ٢٥ محرم ـ ١٢٩٠ ١ مارت ـ	١٦ ر ١٢٩١ ٢١ مايس ١٢٩٠	٠	٢	٢١
١٧	محمد قبولی پاشا	١٢٩١ ١٧ ربيع الاخر ـ ١٢٩٠ ٢٢ مايس ـ	٢١ جا ١٢٩١ ٣ تموز ١٢٩٠	٠	١	٢٥

نمره	اسمی	زمان اماتی: من	الی	مدت اماتی		
١٨	قدری پاشا	١٢٩١ ٢٤ جماذی الاخر ـ	١٩ ش ١٢٩٢	٠	٢	٤
		١٢٩٠ ٤ تموز ـ	٨ ايلول ١٢٩٠			
١٩	محمد حالت پاشا	١٢٩٢ ٢٠ شعبان ـ	ذ ١٢٩٢	٠	٢	٢١
		١٢٩١ ٩ ايلول ـ	كانون اول ١٢٩١			
٢٠	رفیق بك	١٢٩٢ ذی الحجه ـ	محرم ١٢٩٣	٠	١	٠
	[رفیق علی رضا بك]	١٢٩١ كانون اول ـ	كانون ثانی ١٢٩١			
٢١	قدری پاشا	١٢٩٣ محرم ـ	محرم ١٢٩٤	٠	٠	٢٠
	[ثانیاً]	١٢٩١ كانون ثانی ـ	كانون ثانی ١٢٩٢			
٢٢	عبدالله غالب پاشا	١٢٩٤ ٢١ محرم ـ	٣٠ محرم ١٢٩٥	١	٠	٠
		١٢٩٢ ٢٤ كانون ثانی ـ	١٢ كانون ثانی ١٢٩٣			
٢٣	احمد راسم پاشا	١٢٩٥ ١ صفر ـ	١٥ ر ١٢٩٥	٠	٢	١٣
		١٢٩٣ ٢٣ كانون ثانی ـ	٦ نيسان ١٢٩٤			
٢٤	رشید پاشا	١٢٩٥ ١٦ ربيع الاخر ـ	١٦ جا ١٢٩٥	٠	١	٠
		١٢٩٤ ٧ نيسان ـ	٦ مايس ١٢٩٤			
٢٥	یوسف رضا پاشا	١٢٩٥ ١ ذی القعده ـ	١١ جا ١٢٩٦	٠	٦	٦
		٢٩٤ ١٥ تشرين اول ـ	٢١ نيسان ١٢٩٥			
٢٦	محمد عارف پاشا	١٢٩٦ ١٢ جماذی الاول ـ	٢٦ ن ١٢٩٦	٠	٤	٢١
		١٢٩٥ ٢٢ نيسان ـ	٣١ اغستوس ١٢٩٥			
٢٧	یوسف رضا پاشا	١٢٩٦ ٢٩ رمضان ـ	٤ جا ١٢٩٧	٠	٦	٠
	[ثانیاً]	١٢٩٥ ٣ ايلول ـ	٢ نيسان ١٢٩٦			
٢٨	احمد مظهر پاشا	١٢٩٧ ٥ جماذی الاول ـ	١٩ صفر ١٣٠٨	١٠	٦	١٩
		١٢٩٦ ٣ نيسان ـ	٢١ ايلول ١٣٠٦			
٢٩	اسماعیل رضوان پاشا	١٣٠٨ ٢٠ صفر ـ	٢٧ محرم ١٣٢٤	١٥	٦	١٢
		١٣٠٦ ٢٢ ايلول ـ	١٠ مارت ١٣٢٢			

نمرۀ عمومیسی	اسمی	زمان امانتی: من	زمان امانتی: الی	مدت امانتی: سنه	آی	گون
٣٠	مصطفی رشید ممتاز پاشا	١٣٢٤ ٢٨ محرم ـ ١٣٢٢ ٢١ مارت ـ	٢ رجب ١٣٢٦ ١٨ تموز ١٣٢٤	٢	٤	٧
٣١	شریف محمد رؤف پاشا	١٣٢٦ ٣ رجب ـ ١٣٢٤ ١٩ تموز ـ	١١ رجب ١٣٢٦ ٢٧ تموز ١٣٢٤	٠	٠	٨
٣٢	مصطفی زیور بك	١٣٢٦ ١٢ رجب ـ ١٣٢٤ ٢٨ تموز ـ	٢٦ صفر ١٣٢٧ ٦ مارت ١٣٢٥	٠	٧	٩
٣٣	ابوبکر حازم بك	١٣٢٧ ٢٧ صفر ـ ١٣٢٥ ٧ مارت ـ	٨ رجب ١٣٢٧ ١٣ تموز ١٣٢٥	٠	٣	٢٠
٣٤	خلیل ادهم بك	١٣٢٧ ١٥ رجب ـ ١٣٢٥ ٢٠ تموز ـ	٧ محرم ١٣٢٨ ٦ کانون ثانی ١٣٢٥	٠	٥	٢٥
٣٥	احمد توفیق بك [وکیل]	١٣٢٨ ٩ محرم ـ ١٣٢٥ ٨ کانون ثانی ـ	٢٦ جا ١٣٢٨ ٢٠ مایس ١٣٢٦	٠	٣	٢٨
٣٦	عالی صبحی بك	١٣٢٨ ٢٧ جمادی الاول ـ ١٣٢٦ ٢١ مایس ـ	١٢ ش ١٣٢٩ ٢٦ تموز ١٣٢٧	١	١	١٧
٣٧	حسین کاظم بك	١٣٢٩ ١٣ شعبان ـ ١٣٢٧ ٢٧ تموز ـ	١٦ ن ١٣٢٩ ٢٨ اغستوس ١٣٢٧	٠	١	٠
٣٨	احمد توفیق بك [ثانیاً]	١٣٢٩ ١٧ رمضان ـ ١٣٢٧ ٢٩ اغستوس ـ	٧ ن ١٣٣٠ ٧ اغستوس ١٣٢٨	٠	١	٥
٣٩	جمیل پاشا [دوقتور]	١٣٣٠ ٨ رمضان ـ ١٣٢٨ ٨ اغستوس ـ	٢ محرم ١٣٣٢ ٧ تشرین ثانی ١٣٣٠	٢	٢	٠
٤٠	محمد عصمت بك	١٣٣٢ ٣ محرم ـ ١٣٣٠ ٨ تشرین ثانی ـ	١١ ر ١٣٣٤ ٣ شباط ١٣٣١	١	٣	٧
٤١	اسماعیل جانبولت بك	١٣٣٤ ١٢ ربیع الاخر ـ ١٣٣١ ٤ شباط ـ	٩ ب ١٣٣٤ ٢٩ نیسان ١٣٣٢	٠	٢	٢٢

نمره	اسمی	زمان امانتی: من	زمان امانتی: الی	مدت امانتی: سنه	آی	گون
٤٢	عثمان بدری بك	١٣٣٤ ١٠ رجب - ١٣٣٢ ٣٠ نیسان -	٣٠ ن ١٣٣٥ ٧ تموز ١٣٣٣	١	٤	٦
٤٣	محمد سزائی بك [وكيل]	١٣٣٥ ١ شوال - ١٣٣٣ ٨ تموز -	٣ ذ ١٣٣٦ ١٧ اغستوس ١٣٣٤	١	١	١٩
٤٤	سلیمان كانی بك [وكيل]	١٣٣٦ ٤ ذی‌الحجه - ١٣٣٤ ٢٨ اغستوس -	٢٤ را ١٣٣٧ ١٥ كانون‌اول ١٣٣٤	٠	٤	١٣
٤٥	يوسف ضيا بك [وكيل]	١٣٣٧ ١٤ ربيع‌الاول - ١٣٣٤ ١٨ كانون‌اول -	٣ ش ١٣٣٧ ٤ مايس ١٣٣٥	٠	٤	١٦
٤٦	جمیل پاشا [ثانیاً]	١٣٣٧ ٤ شعبان - ١٣٣٥ ٥ مايس -	١٩ ج ١٣٣٨ ٢٨ شباط ١٣٣٦	٠	٩	٢٦
٤٧	خیرالدین ندیم بك [وكيل]	١٣٣٨ ١١ جمادی‌الاخر - ١٣٣٦ ٢ مارت -	٢٧ ب ١٣٣٨ ١٧ نیسان ١٣٣٦		١	١٨
٤٨	صالح سالم پاشا	١٣٣٨ ٦ شعبان - ١٣٣٦ ٢٠ نیسان -	٢٣ را ١٣٣٩ ٤ كانون اول ١٣٣٦	٠	٧	٢٩
٤٩	يوسف رازی بك	١٣٣٩ ٢٤ ربيع‌الاول - ١٣٣٦ ٥ كانون‌اول -	١٥ ج ١٣٣٩ ٢٣ شباط ١٣٣٧	٠	٢	١٨
٥٠	محمد على بك [وكيل]	١٣٣٩ ١٦ جمادی‌الاخر - ١٣٣٧ ٢٤ شباط -	٢٣ ل ١٣٣٩ ٥ تموز ١٣٣٧	٠	٤	٩
٥١	جلال بك [وكيل]	١٣٣٩ ١ ذی‌القعده - ١٣٣٧ ٧ تموز -	٥ ب ١٣٤ ٤ مارت ١٣٣٨	٠	٧	٢٧
٥٢	محمدضياءالدين بك	١٣٤٠ ٦ رجب ١٣٣٨ ٥ مارت				

UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 00675845 2